Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
22 K
36

Digitized by Google

Digitized by Google

HIPPOCRATIS COI MEDICORVM OMNIVM LONGE PRINCIPIS, OPERA QVAE AD NOS EXTANT OMnia, per IANVM Cornarium Medicum Phyſicum Latina lingua conſcripta, & recognita.

Auctorem damnatum.

CVM ACCESSIONE

HIPPOCRATIS DE HOMINIS STRVCTVRA libri, antea non excuſi.

Recens illuſtrata cum Argumentis in ſingulos libros, tum Indice inſuper copioſiſſimo, per Ioan. Culmã. Geppingeñ. nunc primũ editis.

Omnia, quàm antehac, permultis ſublatis mendis, repurgatiora.

FROBEN

BASILEAE, M D LVIII

Cum gratia & priuilegio Imp. Maieſtatis ad annos V Regis uero Gallorum ad annos IIII, ut in calce operis apparet.

INDEX LIBRORVM

Hippocratis uita, ex Sorano pag. 6
Hippocratis Iuſiurandum 8
Lex Hippocratis 9
De arte liber 10
De ueteri medicina 16
De medico 27
De decenti ornatu 31
Præceptiones 35
De natura hominis 39
De ſalubri diæta, Polybi 47
De genitura 50
De natura pueri ſeu fœtus 54
De carnibus 69
De ſeptimeſtri partu 76
De octimeſtri partu 79
De ſuperfœtatione 81
De exſectione fœtus 89
De dentitione 90
De corporum reſectione 92
De corde 93
De glandulis 95
De oſsiū natura, tum Mochlicus, id eſt, Vectiarius 102
De locis in homine 108
De aere, aquis, & locis 126
De flatibus 143
De medicamentis purgantibus 150
De diæta ſiue uictus ratione, lib. 1 151
Liber ſecundus 165
Liber tertius 170
De inſomnijs 180
De alimento 195
De humidorum uſu 198
De humoribus 202
De morbo ſacro 208
De morbis, liber primus 218
Liber ſecundus 233
Liber tertius 261
Liber quartus 273
De affectionibus 292
De internis affectionibus 308
De uirginum morbis 339
De natura muliebri 340
De morbis mulierū, liber 1 366
Liber ſecundus 412
Notha ad finē primi libri de morbis mulierum adiecta 450
De ſterilibus 453
De morbis popularibus, lib. 1 466
Liber ſecundus 480
Liber tertius 493
Liber quartus 506
Liber quintus 517
Liber ſextus 530
Liber ſeptimus 544
De uictus ratione in morb. acut. 567
De iudicationibus 593
De diebus iudicatorijs 597
Aphoriſmi in 7 ſect. diſtincti 600
Prænotiones 617
Prædictionum, liber primus 617
Liber ſecundus 634
Coacæ prænotiones 651
De capitis uulneribus 679
Chirurgiæ officina 689
De fracturis 694
De articulis 717
De ulceribus 759
De fiſtulis 766
De hæmorrhoidibus 770
De uiſu 772
Hippocratis epiſtolæ ad alios, tum aliorum ad ipſum, & ad alios 773

Acceſſit

De Hominis ſtructura 801

F I N I S.

Numeri ſeu cifræ in marginibus, reſpondent numeris Argumentorum. Literæ uero alphabeticæ in marginibus interioribus, ſeruiunt Indici poſt indicatas paginas.

A D

HIPPOCRATIS COI VITA, EX SORANO, IANO CORNARIO MEDICO PHYſico interprete.

ARGVMENTVM IN VITAM HIPPOCRATIS autore Ioan Culmanno, Gepping.

1 Hippocratis patria, genealogia, & præceptores. Hippocrates Cnidiorum bibliothecæ combuſtæ criminis falſo accuſatur. Peregrinationum eius & patriæ deſerēdæ cauſæ. 2 Perdiccas tabe ab Hippocrate liberatus. Idem Democriti cauſa Abderam uocatus. Peſtem Græciæ imminentem præuidit. Patriam belli periculo liberauit. Quos apud ſuos exterosq; honores conſequutus. Hippocratis in docendo dexteritas. 3 Eiuſdem obitus, ſepultura, & imago. 4 De ſcriptis Hippocratis diuerſæ opiniones. Hippocrates pecuniarum contemptor. F

HIPPOCRATES genere Cous fuit, Heraclidæ & Praxitheæ filiæ H Phenaretes filius. Ad Herculem autem & Æſculapium originem generis ſui referebat, ab alteroq; ſe uigeſimū, ab altero decimumnonum ſe numerabat. Eius autem genealogiæ Eratoſthenes mentionem facit, & Pherecides, & Appollodorus, Arius item Tarſenſis. Cæterùm parentis ſui Heraclidæ diſcipulus fuit, deinde Herodici, & ut quidā tradunt, Gorgiam Leontinum rhetorem audiuit, & Democritum philoſophum Abderiten. Floruit temporibus Pelopōneſiacis, natus (uelut Iſtomachus in primo de Hippocratis ſecta tradit) primo octogeſimæ Olympiadis anno. Soranus uerò Cous, qui Coorum bibliothecas perſcrutatus eſt, addit, ſub Abriadæ monarchia, Agriani menſis ſeptima & uiceſima die: in qua etiam uſq; in hunc diem Coos Hippocrati omnia ſacra facere tradit. G Porrò quū in arte Medica totoq; diſciplinarum orbe exercitatiſsimus eſſet, functis uita parentibus, ex patria diſceſſit, ut quidem malignè de eo Andreas in eo quē de Medicinæ origine ſcripſit libro prodit, propterea quòd publicā Cnidiorum bibliothecam igne cōcremaſſet. Alij aūt eo propoſito eum patriam reliquiſſe dicunt, ut rei Medicæ effectus & ſucceſſum per multos locos cognoſceret, et in his uarijs modis exercitaretur. Quemadmodū uerò Soranus Cous narrat, Somnus Deus eum per ſomniū admonuit, quo ſe ad Theſſalorū regio-

2 nem inhabitandam cōferret. Cæterùm per omnem Græciam Medicinæ H gloria omnibus admirationi fuit, adeò ut etiam à Perdicca Macedonum rege, qui tabe laborare putabatur, uocatus publicè ſit: ad ipſumq; unà cū Euryphonte, qui ipſo ætate maior erat, peruenit, animiq; hunc regis affectum eſſe certis ſignis deprehendit. Poſt mortem enim Alexandri parentis, unam ex pellicū eius numero Phylam nomine Perdiccas deperibat: ad quam quū rem ipſam Hippocrates detuliſſet, poſtea ex illius conſpectu omnino illum mutari obſeruauit, atq; ita morbo depulſo regem conſeruauit. Vocatus eſt & Abderam, quo præſens ipſe Democritum ab inſania liberaret, atq; eo ſanato à tota urbe peſtem depelleret. Quin & in Illyricū plurimaſq; barbaras terras peſte ingruente, & illarum gentium regibus ipſum ad ſe uocantibus, quum à legatis ipſorum qui uenti in illis regionibus uigerent, didiciſſet, ip-

a ſet,ipſos re infecta dimiſit. At uerò quum prudēti ratiocinatione peſtem in
Atticam graſſaturam præuidiſſet,futurum id prædixit,& tum ciuitatum,tū
diſcipulorum curam geſſit: intantumq́; Græciæ amator fuit, ut quum ipſi-
us nominis celebritas uſq; ad Perſas diuulgaretur, atq; ea gratia ab Artaxer
xe per Hiſtanidem Helleſponti præfectum,magnis muneribus & precibus
ut ad ipſum ueniret inuitaretur, ob honeſtatem, argentiq́; contemptum, ac
Græciæ amorem,regi id denegarit,quemadmodum & hoc ex epiſtola eius
ad illum manifeſte oſtenditur. Propriam porrò patriam liberauit, quūm
Athenienſes ei bellum illaturi eſſent, Theſſalis ad auxilium ferendum roga
tis. Quapropter ſplendidos honores apud Coos conſequutus eſt:immò
b & apud Theſſalos Argiuosq́; & Athenienſes, qui eum Eleuſinijs ſacris ſe-
cundum ab Hercule publice initiarunt,& ciuem conſcripſerunt,atq; in Pry
taneo alimenta tum ipſi,tum poſteris eius dederunt. Liberaliter autem et
minime inuidioſe ſtudioſos artem edocuit,decēti iureiurando prius adſtri-
ctos. Vita functus eſt apud Lariſſæos,quādo & Democritus obijſſe tra- 3
ditur:atq; alij quidem nonageſimo ætatis ſuæ anno, alij octogeſimo quin-
to, alij centeſimo quarto, quidam uerò centeſimo nono, deceſſiſſe tradunt.
Sepultus autem eſt inter Gyrtonem & Lariſſam, ubi uſq; in hunc diem mo
numētum eius cernitur:in quo ſanè ad multum tempus examen apum mel-
lificantium erat,quo melle ad infantum oris ulcuſcula iuxta tumulum illito,
nutrices ea facile perſanabāt.Porrò in multis imaginibus uelato capite pin-
c gitur,ut quidam aiunt,pileo,quod nobilitatis ſignū eſt (nam hoc modo eti
am Vlyſſes piſcatus cernitur) alij autem pallio uelatum dicunt: Atq; ex his
aliqui decoris gratia id fieri aſſerunt,quandoquidem caluus erat: aliqui ue-
rò ob capitis imbecillitatem id fieri perhibent:aliqui autem ſignificanter id
ab eo factum uolunt,nimirū quòd principem rationalis animæ ſedem pro-
bè munitam & cōtectam eſſe oporteat. Alij ſignum peregrinationes amans
tis eſſe ferunt:alij uerò rurſus obſcuritatem ſcriptorum ipſius per hoc ſigni-
ficari contendunt. Alij poſtremùm in teſtificationem id fieri uolunt, quòd
etiam ſanitatis tēpore ea quæ lædere poſſunt,cauere debeamus. Quāquam
quidam affirment, quòd in adminiſtratione rerum gerendarum, ne quid à
circumfluo pallio manus ipſius impedirentur, idipſum complicatum in ca-
d put reijcere conſueuerit. Cæterū de ſcriptis ipſius multa diſſenſio eſt.qua 4
re fit ut quum alia alij opinentur, non facile ſit de ipſis certum quid pronun
ciare, ob multas præſertim cauſſas quæ iudicij certitudinem obfuſcant: ue-
lut eſt primum quidem cognomen. Secundo quòd dictionis characterem
poſſibile ſit ſeruare. Tertio quòd unus & idem modò robuſtiore,modò re-
miſſiore dictione per ætatem utatur:neq; deſunt etiam aliæ præter has cauſ
ſas,ſi referre libeat. Pecuniarū autem penitus contemptor fuit,moribusq́;
ſanctis, ac Græcorum amator: quare etiam gentiles ſuos ſumma diligentia
curauit, adeò ut à peſte omnes ipſorum ciuitates liberarit, quemadmodum
ſuprà dixi. Vnde & ſplendidos honores non apud Coos tantum, ſed & a-
pud Argiuos & Athenienſes eſt conſequutus. Filios à morte reliquit duos,
Theſſalum & Draconem: diſcipulorum uerò magnum numerum. Clariſſi-
mi uerò ipſius filij fuiſſe perhibentur.

veteres greci et romani capite nudo incedebant, ut testat Plutarchus in probl. rom. et solum caput velabant, valetudinis causa. Vnde Celsus in multis affectibus, caput velare iubet. quasi id non esset in usu. Suidas ob id imagines Hipp. capite velato depingi scribit, quia is esset illius mos, vel ob peregrinationes, vel more chirurgico.

Vide Mercurialem li. 2 variar. c. 18. qui ante Hipp. aerem ignibus expurgasse refert Acronem agrigentinum. a quo forsan Hipp. id didicit. Hippocraticam hist. vide apud Galenum li. de theriaca ad Pisonem. c. 16.

HIPPOCRATIS COI IVSIVRANDVM, IANO CORNARIO MEDICO Phyſico interprete. A

ARGVMENTVM IN IVSIVRANDVM HIPPOC.

1 Dij medicorum. Pręceptorum cultus. 2 Ægrotorum cura. Medici integritas. Chirurgia quatenus tractãda. 3 Archana per Medicũ non effutienda.

1 POLLINEM Medicum, & Æſculapium, Hygeamq́ ac Panaceã
A iuro, deosq́ omnes itemq́ deas teſtes facio, me hoc iuſiurandũ, &
hanc conteſtationem conſcriptam pro uiribus & iudicio meo in- B
tegrè ſeruaturum eſſe. Præceptorem ſanè qui me hanc edocuit artem, parentum loco habiturum, uitam communicaturum, eaq́ quibus opus habuerit impertiturum: eos item qui ex eo nati ſunt pro fratribus maſculis iudicaturum, artemq́ hanc ſi diſcere uoluerint, abſq́ mercede, & pacto edocturũ: præceptionum, ac auditionum, reliquæq́ totius diſciplinæ participes facturum, tum meos, tum præceptoris mei filios, imò & diſcipulos qui mihi ſcripto cauerint, & Medico iureiurãdo addicti fuerint, alij uerò præter hos nul-
2 li. Cæterum quod ad ægros attinet ſanandos, diætam ipſis conſtituã pro facultate & iudicio meo commodam, omneq́ detrimentum & iniuriam ab eis prohibebo. Neq́ uerò ullius preces apud me adeò ualidæ fuerint, ut cui-
piam uenenum ſim propinaturus, neq́ etiam ad hanc rem conſilium dabo. C
Similiter autem neq́ mulieri talum uuluæ ſubdititium, ad corrumpendum conceptum uel fœtum, dabo. Porrò præterea & ſanctè uitam & artẽ meam conſeruabo. Nec uerò calculo laborantes ſecabo, ſed uiris chirurgiæ operarijs eius rei faciendæ locum dabo. In quaſcunq́ autem domos ingrediar, ob utilitatem ægrotantium intrabo: ab omniq́ iniuria uoluntaria inferenda, & corruptione, quum alia, tum præſertim operum uenereorum, abſtinebo: ſiue muliebria, ſiue uirilia, liberorumúe hominum aut ſeruorũ cor-
3 pora mihi contigerint curanda. Quæcunq́ uerò inter curandum uidero aut audiero, imò etiam ad medicandum non adhibitus, in communi hominum uita cognouero, ea, ſi quidem efferre non contulerit, tacebo, & tanquam arcana apud me continebo. Hoc igitur iuſiurandum mihi integrè ſer- D
uanti, & non confundenti, contingat & uita & arte feliciter frui, & apud omnes homines in perpetuum gloriam meam celebrari. Tranſgredienti autem & peieranti, his contraria eueniant.

Hippo-

A # HIPPOCRATIS COI LEX, IANO CORNARIO MEDICO PHYſICO interprete.

ARGVMENTA IN LEGEM HIPPOC.

1 Medicina artium præclariſſima. Medicinæ contemptus unde. Medicinæ pœna ſola ignominia. Medici perſonati qui. 2 Ad medicinam cognoſcendam quibus ducibus opus. Natura noſtra agro comparatur. 3 Medici ueri qui. Imperitia malus theſaurus. Scientiæ & opinionis effectus.

B MEDICINA omnium artium præclariſſima eſt: Verum propter ignorantiam eorum qui eam exercent, & ob uulgi ruditatem, quod tales pro Medicis iudicat et habet, iam eò res deuenit, ut omnium artium longè uiliſſima cenſeatur. At uerò hoc peccatum ob hanc potiſſimum cauſſam mihi committi uidetur. Soli nanq; Medicinæ nulla pœna in Reb. publicis ſtatuta eſt, præterquam ignominiæ: uerum hæc ipſa non afficit, neq; cōtingit eos qui ex compoſito perſonam ipſius induerunt: Simillimi enim huiuſmodi Medici ſunt perſonis quæ in tragœdijs introducūtur. 1

Quemadmodum enim illi figuram quidem & habitum ac perſonam eorum quos referunt habent, illi ipſi aūt uerè non ſunt: Sic & Medici fama quidem & nomine multi, re autem & opere ualde pauci. Quiſquis enim Medicinæ ſcientiā ſibi uerè cōparare uolet, eū his ducibus noti ſui cōpotem fieri oportet, Natura, Doctrina, Loco ſtudijs apto, Inſtitutione à puero, Induſtria, & Tēpore. Primū quidē igitur omnium Natura opus eſt. Natura em̄ repugnante, irrita omnia fiunt. Si uerò natura ad optima uiā demonſtret, artis Doctrina facile contingit: quam ſanè cum prudētia ſibi comparare oportet, ita ut à puero inſtitutio accedat, atq; id in Loco à natura ad diſciplinam apto. Amplius autem & Induſtriā adhibere oportet: eamq; ad multum omnino tempus, quo diſciplina ipſa inſita, feliciter & cum profectū fructus ſuos producat. Qualis enim eorum quæ terra producit conſideratio eſt, eiuſmodi etiam diſciplinæ Medicinæ per omnia ſimiliter exiſtit. Natura em̄ noſtra, uelut ager eſt: dogmata præceptorum, uelut ſemina ſunt. Inſtitutioni à puerò cum eo conuenit, quòd opportuno tempore ſemina in aruum cadere oportet. Locus autē in quo diſciplina contingit, eſt uelut ambiens aer, à quo è terra naſcētibus nutrimentum accedit. Induſtria autem, cultura eſt. Tempus poſtremū hæc omnia corroborat, ut perfectè enutriantur. His 3 igitur ad artem Medicam allatis, & uera ipſius cognitione comparata, tandem per urbes obambulando, non ſermone tantum, ſed & opere Medicos haberi conuenit. Imperitia uerò malus theſaurus eſt, & infelices opes his qui eam repoſitam habent, & inſomnium, aut potius ſomnium diurnum, & maxime uerum, alacritatis fiduciæq; ac ueræ exultationis expers, timiditatiſq; & audaciæ nutrix. Timiditas equidem impotentiam, Audacia uerò ignorantiā artis ſignificat. Duo em̄ ſunt, Scientia & Opinio, quarū altera quidē ſcire facit, altera uerò ignorare. Cæterū res ſacræ ſacris hominib. demonſtrātur: prophanis id fas nō eſt, prius quàm ſcientiæ orgijs initientur.

Hippo-

HIPPOCRATIS COI LIBER DE ARTE, IANO CORNARIO MEDICO PHYSICO INTERPRETE.

E

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Contra artium ineptos calumniatores,& quòd in hos ſit animaduertendum.
2 Artes omnes ſubſtantias eſſe. 3 Artibus nomina ex ſpeciebus imponi.
4 Medicina,quid. 5 Fortunã in curandis morbis nihil poſſe. 6 Res non naturales. 7 Ars rectum & non rectum conſtituit. 8 Alio argumento Medicinam artem eſſe comprobat. 9 Caſus ſpontaneus nõ eſt. Sine cauſa nihil fieri. F
10 Medicina ex his eſt quæ propter quid ſunt excogitata. 11 Medicorum in aggrediendis morbis cura ac ſtudium. 12 Aegri quomodo ſub morborum principia adfecti. 13 Morbi deſperati neglecti,Medicinæ non imputandi. 14 Affectionum uis,non ars accuſanda eſt,ſi Medicus finem ſuum non conſequitur. 15 Ratio,actiones plenè abſoluit. 16 Morbi duplices. Morbi manifeſti qui,et quòd horum certæ etiã ſint curationes. 17 Morbi obſcuri qui. Ventriculi corporis duo qui cibos ſuſcipiunt & dimittunt. Muſculi corporis. 18 Articulorum ligamenta,quę. 19 Morborum obſcurorum ſera cognitio quibus imputanda. 20 Naturæ in morbis depellendis prouidentia. Morborum cauſas noſſe, eorumq́ue impetum reprimere,eiuſdem eſt ſcientię. Qui,& qua ratione à morbis ſuperentur.
21 Morborum clandeſtinorum cura,quàm deſperatorum magis admiranda.
22 Quibus excrementis,qua ratione morbi ex his cognoſcantur. 23 Medendi arti cur ſerius fides habeatur. Medicus factis,non dicendo præſtet. G

1 SVNT quidam qui artem putant, reliquas artes turpiter inceſſendo dehoneſtare: atqui id quidem ueluti putant non tranſigunt, ut ego ſanè aſſero, ſed propriam cognitionem ac ſcientiam ambitioſè oſtentant. Mihi uerò inuenire aliquid eorum quæ nondum inuenta ſunt, quod ipſum notum quàm occultum eſſe præſtet, ſcientiæ uotum ac opus eſſe uidetur: ſimiliterq́ue & ſemiperſecta ad finẽ perducere & abſoluere. At uerò uerborum inhoneſtorum arte ad ea quæ ab alijs inuenta ſunt confundenda, promptum eſſe, H nihil quidem corrigendo: eorum uerò qui aliquid ſciunt inuenta apud ignaros calumniando, non ſanè ſcientiæ uotum aut opus eſſe uidetur, ſed proditio magis naturæ ſuæ, aut ignorãtia artis. Solis enim artis ignaris hoc ipſum factum conuenit, qui contentioſe quidem geſtiunt ac conantur, nequaquã uerò poſſunt maliciei ſufficere, ad hoc ut aliorum opera, quæ quidem recta ſunt, calumnientur: quæ uerò non recta ſunt, reprehendant. Eos quidem igitur qui in alias artes hoc modo irruunt, quibus hæ curæ ſunt, quorumq́ue id intereſt, & præſtare hoc poſſunt, prohibeãt. Præſens uerò ſermo his qui medicinam eo modo inuadunt aduerſabitur, confidens quidem & animatus propter utilitatem eorum quos inſectatur: copioſus uerò ob artẽ, qua præſtat et auxiliatur: potens autem ob ſapientiam, qua eſt eruditus.
2 In uniuerſum itaq́ue nulla uidetur mihi ars eſſe quæ non exiſtat, abſurdum enim eſt, aliquid

A quid eſſe putare,quod non eſt:quoniam eorum quæ non ſunt, quanam eſ-
ſentia conſpecta aliquis denunciare poſſit quòd ſint? Si enim non exiſten-
tia uidere non datur,quēadmodum exiſtentia,haud equidem ſcio,quomo-
do quis mente concipere queat ea quæ non ſunt, quemadmodum ea quæ
ſunt, quæ certè oculis uidere eſt, menteq́ intelligere quòd ſunt. Verũ ut ea
nec uideas, nec intelligas, nõ ſimiliter cõtingere poteſt. Sed exiſtētia quidē
ſemper uidētur ac cognoſcũtur:non exiſtētia aũt, neq uidētur,neq cogno
ſcuntur. Cognoſcuntur itaq demõſtratis iã artibus,& nulla eſt ars,quę 3
non ex ſpecie quadam rerum uideatur:arbitrorq́ ſanè ego etiã nomina arti
bus ex ſpeciebus accipi & imponi. Abſurdum enim eſt,exiſtimare ex nomi
B nibus ſpecies rerũ germinare & prouenire:imò etiã impoſſibile exiſtit. No
mina enim lege quadam naturæ indita ſunt : ſpecies aũt rerum non lege ſan
citæ ſunt, ſed naturæ germina exiſtunt. Atq hæc quidem ſi quis ex prædi-
ctis non ad plenũ intelligat,in alijs ſermonibus fortaſſis clarius edocebitur.
De medicina uerò,utpote de qua hic inſtitutus eſt ſermo, clarã demonſtra-
tionem faciã:& primũ ſanè definiam quod ſentio: Medicinã eſſe morbos 4
ab ægris in totum tollere,& morborum uehemẽtes impetus obtundere, &
eorum qui à morbis uicti ſunt, curationẽ non aggredi, quũ id in cõfeſſo ſit,
quòd medicina tales ſanare nõ poſſit. Quomodo igitur hæc medicina faci-
at,et quali omnino facultate præſtet,de hoc iam reliquũ ſermonem inſtitu-
am. Cæterũ in artis demonſtratione ſimul etiã ſermones illorũ qui eam de-
C honeſtare contendunt, quatenus quiſq eorũ ſibi quid tranſegiſſe uiſus eſt,
reuellam. Principiũ itaq ſermonis hoc erit,cui oẽs aſſenſuros ſcio. Quòd
quidẽ aliqui à medicina curati ſanitati reſtituuntur, confitentur: quòd uerò
nõ omnes , ob hoc iam ars ipſa uituperatur : aiuntq́ hi qui eam peius inceſ-
ſunt,quòd hi qui à morbis apprehẽduntur, eosq́ euadunt, fortunæ ope e-
uadant, & nõ auxilio ipſius artis. Ego uerò nõ priuabo quidẽ ipſe fortunã,
tanquam nihil operæprecij faciat.puto enim morbis qui malè curantur,ut-
plurimũ infortuniũ accedere:qui uerò bene,eos bonã fortunã nanciſci. Po-
ſtea uerò interrogo,quomodo poſſibile eſt,ſanatos aliud quàm artem cau-
ſari,ſi quidem eius uſu & miniſterio ſunt ſanati? Nudam enim fortunæ ſpe-
ciem eos reſpicere ac ſequi noluiſſe,ex hoc apparet,quòd ſeipſos arti cõcre-
D diderunt.quare à gratia fortunę referenda liberi ſunt:ab ea uero quę arti de
betur,minimè ſe uendicare poſſunt,quo minus ei ſanitatẽ acceptũ ferant. In
hoc enim quòd ei ſe cõmiſerunt ac cõcrediderunt , palàm eſt ipſos ſpeciem
eius eſſe contẽplatos:uim uerò eius patrato opere cognouerunt. Dicet ſanè
hic aduerſarius,quòd multi iam ęgri etiã citra medicorũ uſum ſint ſanati:&
ego id dicentibus credo. Videtur aũt mihi omnino fieri potuiſſe, ut & qui
medicis nõ uſi ſunt,in medicinã inciderint,non tamẽ ut ſcierint quod in ip-
ſa rectum fuerit, & quod nõ rectum:alioqui contigiſſet ut ſeipſos eodẽ peni
tus modo curaſſent,quo curati fuiſſent,ſi medicos adhibuiſſent. Et hoc tan-
dem magnũ ſignum eſt eſſentiæ ipſius artis: nempe artẽ eſſe, & quidem ma
gnam,quando ſanè etiã hi qui eam eſſe non putant, per ipſam ſeruari appa-
rent. Valde enim neceſſariũ eſt,noſſe eos qui medicis etiã non ſunt uſi,ſi æ-
grotauerunt & conualuerunt,quòd aut facientes aliquid,aut non facientes
ſanati

Plinius. li. 29. c. 1.

6 ſanati ſunt. Aut eñ inedia,aut edacitate,aut uberiore pǒtu,aut ſiti,aut bal B
neis,aut illuuie,aut laboribus,aut quiete,aut ſomnis,aut uigilia,aut his om-
nibus promiſcuè utẽtes conualuerũt. Et ſanè propterea quòd opẽ ſenſerũt,
ualde neceſſariũ eſt ipſos noſſe, ꝙ fuerit aliquid quod opẽ tulerit. Et rurſus
ſi quid detrimẽti acceperunt,neceſſe eſt & detrimentũ noſſe, & quòd fuerit
aliquid q̃d damnũ dedit ac læſit. Nõ enim quiuis cognoſcere poteſt ea quę
cõmoditate & detrimẽto ſunt diſparata. Si igitur is qui ægrotauit, ſiue lau-
dare,ſiue uituperare nouerit quid ex diæta, per quã conualuit, oĩa hæc me-
dicinæ eſſe cõperiet: & ſunt nihil minus ea quæ dãno fuerunt,quàm ea quę
7 opem tulerunt,in teſtimoniũ arti,quòd ars ipſa ſit. Quæ enim profuerũt,
ob rectũ uſum profuerũt:quæ uerò nocuerunt,ob id quòd nõ rectè uſurpa F
ta ſunt,nocuerũt. Atqui ubi rectum,& non rectũ, utrunq; ſuũ finem habet,
quõ quis hoc artẽ eſſe neget? Hoc eñ ego artis expers eſſe dico, ubi neq; re
ctum neq; non rectum aliquid exiſtit. Vbi uero utrũq; horũ ineſt,quõ hoc
8 non artis opus,ſed potius inartificialitatis exiſtat? Amplius aũt ſi ex phar
macis purgantibus,& aluum ſiſtentibus ſolum, tum medicina, tum medici
ſanationẽ facerent,infirmus ſanè ſermo meus meritò iudicaretur. Nunc ue-
ro hi qui inter medicos maximè laudati ſunt, & diæta, & aliis medicaminũ
formis ſanãt,quas ne idiota quidẽ artis ignarus ſi audiat,nedum medicus,ar
9 tis eſſe negare queat. Vbi igitur nihil neq; in ipſis bonis medicis, neq; in
arte medica inutile eſt,ſed in plurimis eorũ quæ ex terra naſcũtur,& eorum
etiã quæ fiunt,ſpecies & formæ inſunt medelarũ & pharmacorũ:non eſt ꝙ G
amplius aliquis eorũ qui ſine medico cõualuerũt,caſum ſpontaneũ uero ſer
mone uehere poſſit,tanquã cauſam ſuę ſanationis. Spontaneũ equidẽ nihil
eſſe apparet ac deprehẽditur. Omne enim quod fit,propter quid fieri cõ-
peritur,atq; etiã in ſingulis adeò propter quid fieri uidetur:ſpontaneũ uero
10 nullam eſſentiã habere cõperitur,ſed nudum tantũ nomẽ. Medicina aũt
tum ex his quæ propter quid de induſtria excogitata ſunt,eſſe apparet,tum
eſſentiam amplius habere conſpicitur. Quare his quidẽ qui fortunæ ſanita
tem acceptum ferunt,artiq; derogãt, hæc quæ dixi reſpondere quis poſſit.
Cæterũ eos qui ob morientiũ calamitatẽ,artem demoliri cõtendunt,miror
quánã memorabili ratione cõmoti, intemperantiã quidem morientiũ cau-
ſam mortis nõ ſtatuũt:ſcientiã uero eorũ qui medicinã exercẽt accuſant,tan H
quam ſanè medici quidem ea quę non conueniãt,imperare poſſint: ægri ue
rò quæ imperata ſunt,trãſgredi nõ poſſint. Atqui longè magis rationi con-
ſentaneum eſt,ęgros nõ poſſe facere quæ imperantur,ꝙ̃ medicos non con-
11 uenientia iubere. Medici nãq; ſana mẽte ſanoq; corpore rẽ aggrediẽtes,
& præſentia cõſiderant,& de præteritis ſimiliter iuxta pręſentia ratiocinan
tur,in tantũ etiam ut aliquãdo palàm gloriari ſoleant ægri,ſe illorũ opera ſa
12 nitati reſtitutos eſſe. Ægri uero neq; qua parte laborẽt,neq; ob quã cau-
ſam laborent,neq; quid ex præſentibus futurũ ſit,neq; quid ex horũ ſimili-
bus fiet ſciẽtes,medici imperio ſubiacẽt,dolentes quidẽ ob pręſentia,timen
tes aũt futura:& pleni quidem morbo,inanes autem ciborum,ea quæ mor-
bo grata ſunt,quàm quę ad ſanitatẽ faciunt, aſſumere malunt,mori quidem
nõ amantes,ſed tolerare tamen nõ potentes. Hoc modo aũt affectos,utrum
uerisi-

A ueriſimilius eſt,hos à medicis imperata facere,an alia facere quæ medici non
iuſſerunt? aut medicos tales quales ſuperiori ſermone declaraui,nõ conueni
entia imperare? Nónne multo magis hos quidẽ quæ conueniant iubere? il-
los autem temere & impotenter nolle obedire? atq; ſic inobediẽtes in mor-
tem incidere? Quæ ſanè qui non recte conſiderant,cauſſas ad hos qui in- 13
culpabiles ſunt, referunt: eos uerò qui maxime accuſandi ſunt, à culpa libe-
rant & defendunt. Porrò ſunt item quidam qui ob eos qui uictis à morbis
curam adhibere nolunt,medicinã ipſam reprehendunt,dicuntq; quòd mor
bi quos ſanare aggrediũtur illi, per ſeipſos fuiſſent ſanati. Qui uerò auxilio
opus habent, eos non contingunt. Oportebat autem inquiũt,ſiquidem ars
B erat,omnibus æquè morbis ſanitatem afferre. Qui igitur hæc dicunt,ſi me-
dicis indignarentur,quòd ipſorum talia dicentium, non ut delirantium cu-
ram habeant, meritò ſanè ſuccenſuerint magis, quàm quòd illa reprehen-
dunt. Si quis enim ab arte potentiam in ea quæ non profitetur, aut à natura
facultatem in ea ad quæ nata non eſt, exigat: is ignorat inſaniam dementiæ
potius quàm ignorantiæ conuenire. Quorum enim inſtrumentorũ ſiue na
turæ,ſiue artium facultatem obtinemus, per ea ſanè opifices eſſe poſſumus,
per alia uerò minime licet. quum igitur homo morbo afficitur qui uehemẽ-
tior eſt quàm medicinæ inſtrumenta, ne ſperare quidem oportet ut à medi-
cina exuperetur. Exempli enim gratia: Inter ea quæ in medicina urendi uim
habent,ignis extreme urit,uerum eo minus etiam alia multa. An uerò ex eis
C præſtantiora leuiores morbos curare non poſſint nondum ſatis conſtat, ua
lentiſſimos autem morbos potentiſſima etiam inſtrumẽta curare non poſ-
ſe, quomodo non ſit manifeſtum? Quæ enim ignis nõ efficit, quomodo ea
quæ ab illo non ſunt domita non oſtendant, quòd alia arte opus habeant,
& non ea in qua ignis inſtrumentum exiſtit? Idem ſentio et de alijs inſtru 14
mentis quæcunq; medicinæ opus adiuuant, quorum omnium ſingulatim
ſucceſſum ſi non aſſequitur Medicus,uim affectionis accuſare oportet, mea
quidem ſententia,non ipſam artem. Qui igitur eos reprehendunt qui uictis
à morbo manum adhibere recuſant, hortantur etiam ut ea quæ non conue-
niunt attingant, non minus quàm ea quæ contingere intereſt artis: quod
quum faciunt, his quidem qui nomine medici ſunt admirationi ſunt, ab his
D uerò qui arte præſtant deridentur. Nec uero adeò deſipientes huius ar- 15
tis experti ſunt, neque uituperatoribus neq; laudatoribus indigent, ſed ra-
tione, ad quam ſanè actiones opificum abſolutæ,plenæ ſunt, & quæ ab ea
deſtitutæ, mancæ. Amplius uerò etiam defectus aliquos quidem opifici-
bus imputare oportet, aliquos uerò ipſis operibus. Quæ quidem igitur ad
alias artes pertinent aliudtempus,aliumq; ſermonem requirunt. Quæ ue-
rò ad medecinam, qualia ſunt, & quomodo iudicanda, partim quidem ſu-
periori ſermone oſtendimus,partim uerò præſenti oratione docebimus.
Sunt enim his qui hanc artem probe norunt, morbi partim non in ob- 16
ſcuro poſiti, & non multi: partim non in manifeſto loco hærentes, & mul-
ti ſunt. Qui enim ad interna uertuntur, in obſcuro ſiti ſunt: qui uerò ad
ſuperficiem corporis erumpunt aut tumeſcunt, manifeſti ſunt. exhibent e-
nim ſeſe ut tum uiſu, tum tactu, & ſoliditas & humiditas ipſorum percipia-

b tur

tur,& qui calidi ſint,quiq́ frigidi ſentiatur:qui ſanè ſingulorum aut præſen E
tia aut abſentia tales exiſtunt. Atque horum quidem omnium in omnibus
certas ac infallibiles medelas eſſe oportet, non ob id quòd faciles ſint, ſed
quòd certo inuento conſtent. Neque uerò à quibuſuis uolentibus inueni-
untur, ſed ab his qui uolunt, itemq́ poſſunt. poſſunt autem quibus tum
diſciplina non eminus, ſed propè & largiter contigit, tum natura non in-
felix liberaliter acceſſit. Ad manifeſtos quidem igitur morbos hoc modo
artem diuite facultate præditam eſſe oportet. Neque uerò ad minus mani-
17 feſtos eam inopem ac dubiam hærere conuenit. Sunt autem morbi mi-
nus aperti, quiq́ ad oſſa, quíque ad uentriculum ſunt conuerſi. Ha-
bet autem corpus non unum uentriculum, ſed plures. Duo enim ſunt qui F
cibum ſuſcipiunt & demittunt, alij que præter hos plures, quos norunt hi
quibus hæc res curæ fuit. Quæcunque enim membra carnem in orbem
circumſitam habent, quam muſculum adpellant,ea omnia uentriculum ha-
bent. Omne enim inconcretum, & quod non coaluit, ſiue pellicula, ſiue
carne contegatur, cauum eſt. Impletur autem dum ſanum eſt flatu, dum æ-
grotat ſanie. Habent itaque brachia talem carnem, habent & femora, ha-
bent tibiæ. Quin & in macilentis & excarnibus partibus eiuſmodi caro in-
eſt,ſimiliter ut in carnoſis eſſe demonſtratum eſt. Nam & qui thorax appel
latur, in quo hepar continetur, & capitis circulus, in quo cerebrum conclu
ditur: ipſumq́ adeò dorſum, ad quod pulmo uergit: horum membrorum
nullum eſt quod non & ipſum uacuum ſit, ac multis ſegmentis plenum ac G
18 quaſi diſcriminatum exiſtat, quæ parum abeſt ut uaſa exiſtant, quorum ta-
men aliqua habentem lædunt,aliqua uerò etiam proſunt. Præter hæc au
tem & uenæ multæ,& nerui non in carne ſublimes,ſed ad ipſa oſſa protenti
ligamentum ſunt articulorum. Ipſi etiam articuli in quibus oſſium quæ mo
uentur commiſſuræ inuoluuntur, & horum nullum eſt quod non ſubſpu-
moſum ſit,& circa ſe forulos habeat,quos ſanies prodit:quæ deductis ipſis
multa et magno multorum mœrore egreditur.Ex prædictis itaq́ omnibus
nullum eſt, quod oculis conſpicienti uidere ac cognoſcere contingit: qua-
propter etiam obſcura mihi appellata ſunt:& ab arte quoq́ obſcura eſſe iu-
dicata ſunt:non tamen quòd obſcura permaneant & nos uincant,ſed quan
tum poſſibile eſt, cognoſcantur & ſuperentur. Poſſibile autem eſt, quantũ H
ægrorum naturæ ad conſiderandum cõferunt, & quantum eorum qui per-
ſcrutaturi ſunt naturæ ad perſcrutandum aptæ ſunt. Cum multo enim labo
re,& non modico tẽpore præ oculis uidentur & cognoſcuntur. Quæcunq́
19 enim oculorum conſpectum effugiunt,ea mentis oculis obtinentur & ſupe
rantur. Quæcunq́ uerò ob id quòd non ſtatim cognoſcantur,ægri mala
perpetiuntur: ea non ad medicos curantes ipſos, tanquam ad ipſorum au-
tores referenda ſunt,ſed ad naturam ipſius ægri,itidemq́ ipſius morbi. Me
dicus enim quum non poſſit malum neq́ uiſu aſſequi, neq́ audiendo ex a-
liorum narrationibus cognoſcere, ratiocinatione ipſum perſequitur. Etem̃
ipſi quoq́ ægri qui obſcuro morbo laborant, ſi conentur medicis de mor-
bis ſuis narrare, ex opinione magis quàm ſcĩetia narrant. Nam ſi ſciuiſſent,
in ipſos ſanè medicos non incidiſſent, cum eiuſdem ſcientiæ ſit morborum
cauſas

A cauſas noſſe,& morbos ipſos omnibus medicamentis quæ augeſcere mor-
bum prohibent,curare poſſe. Quādo igitur neq; ex ægri narrationibus ad
infallibilem certitudinem peruenire poſſit, alio certè reſpicere medicum ne
ceſſe eſt.Quare huius tarditatis non ars ipſa,ſed corporum natura cauſa exi
ſtit. Hæc enim malum ſentiens,mederi magnopere geſtit,conſiderans ta 20
men ne temeritate magis quàm conſilio,& ut facultate magis quàm uiolen
tia medeatur. Medicus uerò ſi quidem ſufficerit ad cognoſcendum,ſuffi
ciet etiam ad ſanādum. Si uerò is in quo morbus cognoſcitur, ſuperetur,
ob id ſanè quod ſerius medicum acceſſit, aut ob morbi celeritatem peribit.
Si enim ex æquo proceſſerit morbus cum medicina,uelocior non eſt.Si ue
B rò præoccupauerit, uelocior omnino exiſtit. præoccupat autem tum pro-
pter corporum anguſtiam,in qua non in conſpicuo inhabitant morbi,tum
propter ægrorum negligentiā. Differunt enim & cunctantur,atq; ubi iam
à morbis ipſis apprehēſi ſunt,tum demū curari uolunt ac expetunt. Qua 21
re artis potētiam magis ex merito admiremur,ſi quem ex clandeſtino mor-
bo ægrum reſtituat,quàm ſi impoſſibilibus & deſperatis opem ferre molia
tur. Nequaquam uerò in ulla aliqua iam inuentārum artium tale quiddam
ineſt:ſed quæ ex eis igne opificiū exercent,igne non præſente,ocioſæ ſunt.
Vbi uerò illum contigerunt, operoſæ. Quæ item tractabili rerum materia
artem ſuam exercent, ueluti aliæ quidem lignis, aliæ corijs, aliæ ſculpendo
tum ære,tum ferro,alijsq; ſimilibus rebus earū quàmplurimæ. Opera por-
C rò quæ ex hac materia,& cum huius materiæ inſtrumentis fiunt,tametſi fa-
cile retractari ac corrigi poſſint, tamen non magis uelocitate quàm uelut de
cet perficiuntur, neq; defunctorie trāſiliuntur, uerum ſi quod inſtrumentū
deſit,interim quieſcunt,quanquam etiam illis cunctatio et tarditas ad opus
commodius abſoluendū impedimento ſit,Attamen opus laudatur et præ-
fertur.Medicina uerò aliquibus quidem ex ſuppuratione thoracis,aliquib.
uerò iuxta hepar & renes, alijs autem per omnes corporis uentriculos æ-
grotantibus, eorum omnium inſpiciendi potentia priuata eſt: quod ipſum
apud omnes in confeſſo exiſtit, alias tamen facultates coadiutrices adinue-
nit. Vocis nimirum claritatem & tarditatem,itemq; fluxiones quæ ſingulis
locis per quos exitus eis dantur, deſtillare conſueuerunt. quarū modo odo
D res,modo colores,deinde etiam pōderatam tenuitatem ac craſſitiem obſer-
uat,ex eiſq; ſigna tum eorum quæ ægri iam perpetiuntur,tum quæ perpeti
poſſint,colligit. Quum uerò hæc ſignificationem de ſe præbeant, neq; ipſa
natura uoluntaria dimittat, uires amplius ac neceſſitates medicina ipſa inue
nit, quibus natura coacta indemnis tamē concedat. Natura autem ſtimu 22
lata & impulſa, artis peritis quæ facienda ſunt demonſtrat. Cogit autē par-
tim coalitum in nobis calorem, pituitam per ciborum ac potuum acrimoni
am diffundere, quo intelligat quid ſibi uiſum ſit de illis, quæ ut uiderentur
ipſa machinata eſt:partim uerò ſpiritū uelut delatorem,tum uijs arduis,tum
curſibus accuſare ac prodere cogit.Quin et ſudores per prædicta ducens ac
excludēs, humorum calidorum exhalationem perficit. Sunt præterea quæ
per ueſicam pergreſſa magis morbū oſtendere poſſunt, quàm quæ per car-
nem exhalarunt. Inuenit igitur & tales potiones itemq; cibos, qui calidio-

b 2 res

res aliâs calfacientibus exiſtentes,illacꝙ; & eliquant,& profluere faciũt, quæ ſanè non profluxiſſent ſi non hoc modo tractata fuiſſent. Alia itacꝙ; ex alijs, & alia per alia prodeunt,quæ corpus pergreſſa morbum ipſum produnt. B

23 Vt nihil miri ſit, ipſis ſerius fidem haberi, & medendi conatus ac aggreſſiones tardiores eſſe, quum ſic per peregrinas interpretationes ad medendi ſcientiã ac cognitionem medici perueniant ac erudiantur. Quòd igitur et rationes in ſeipſa plenas & ad ferendum auxilium abundantes habeat medicina, & quòd morbis qui corrigi nõ poſſunt merito auxiliares manus negat, aut ſi fortè opem ferre molita eſt, citra culpã eam exhibet, id ipſum tum iam habitus ſermo manifeſtum facit, tum etiam artis peritorum demonſtrationes palàm documentum præbent. Quas ſanè ex operibus iucundius ꝙ̃ ex ſermonibus oſtendunt: utpote qui dicendo non magnopere exercitati, multitudini fidẽ ſinceriorẽ ex his quæ uideat, ꝙ̃ quæ audiat, facere malint. F

HIPPOCRATIS COI LIBER DE VETERE MEDICINA, IANO CORNARIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Qualitates primas, necꝙ; fundamentum, necꝙ; ſcopum Medicinæ eſſe. 2 Artem conſtituunt obſeruationes boni & mali. Artificum in Medicina differentia. G 3 Cœleſtium ac ſubterranearum rerum ſcientia incerta. Medicinę antiquitas & certitudo. 4 Medicinam artem eſſe ex uulgi confeſſione, & uictus ægrorum ac ſanorum differentia demonſtrat. 5 Idiotæ affectionum accidentia difficulter agnoſcunt. 6 Medicina neceſſariò inuenta. 7 Homines ab initio brutorum uictu ſunt uſi. 8 Panis & Mazæ prima inuentio & cõfectio. Medici ferinã uictus rationem primi temperarunt. 9 Medicina cur non putetur ars. 10 Medicina ex uictus ægrorum ac ſanorum differentia inuenta. 11 Sorbitionũ inuento, naturę imbecilliores initium dederunt. 12 Potus inuentum ac temperamẽtum. Sorbitiones inconuenientes morbis incrementa præbent. 13 Alimentum ſiccum propter ſuam fortitudinem magis lædit 14 Manſuetam ac conuenientem uictus rationẽ, ægros magis lædere, quàm ferinam ſanos. 15 Ars medica methodo quæſita inuenitur. Medicina non eſt res ſimplex & facilis. Famis uis 16 Victus modus ex ſolo corporis ſenſu colligitur. 17 Medicus gubernatori ſimilis. 18 Vacuationis intempeſtiuæ non minora eſſe mala quàm repletionis. H 19 Victus permutati mala. 20 Cibum ſemel aut bis aſſumere conſueti, qua ratione lædantur, ſi à conſuetudine receſſerint. 21 Naturæ imbecilles, citius à cauſis externis, & permutata uictus ratione læduntur Ars medica, propter certitudinem exactam, quæ in ea eſt difficilis, non eſt reijcienda. 22 Qualitates primas, necꝙ; Medicinæ proprium eſſe fundamentum, necꝙ; hominem lædere. 23 De Panis temperatura, quæſtio anceps.

Panis pro ſua natura, noſtras tam ægrorum quàm ſanorum uariè afficit 24 Medicina Deo aſcripta 25 Qualitatum ſecundarum exceſſus & ſecretio, neminem lædit. Item, Cibi & potus incommodi & fortiores. 26 Cibi ad uoluptatem comparaui, qua ratione lædant. Robur & augmentum corporibus ex temperato contingit. Calidum, frigidum, humidum, ſiccum: nihil in ſeipſo purum ac impermixtũ inuentum. 27 Calidum aſſumere, non poteſt ægrotis imperari. Qualitates ſecundæ, primis ſunt fortiores. 28 Frigidi temperamentũ à calido, & cõtrà. 29 Corpora ſanorum, quomodo extreme calfacias, aut refrigeres, per balnea ac exteriora.
30 Febre ardente laborantes, non cito calore liberantur. Calidum, non ſimpliciter

A citer febrium aut afflictionũ homini cauſa. 31 Coryzæ ſeu grauedinis cauſa & curatio. Grauedo ex frigiditate. 32 Oculorum fluxionis cauſa & curatio. Concoctionis ratio ex temperatura mutua. 33 Fluxionum in fauces ratio. Morborum cauſæ ritæ quæ ſunt. Epilogus de fluxionibus. 34 Qualitatum ſecundarũ facultates, omnium malorum homini cauſa. Bilis æruginoſæ facultas. 35 Concoctionis humorum ſpecies uariæ. Calidum & frigidũ à natura non ſuperari. Calidum & frigidum quid permutẽt, & quid non. Homo quando optime diſpoſitus. 36 De homine quatenus Sophiſtæ ac medici aliquid cognouerint. 37 Vinũ meracum largè hauſtum hominem aliquo modo debiliorem reddit. Caſeus gracilibus prodeſt. Caſeus non toti naturæ humanæ malus eſt, alioqui omnes ex æquo læderet. 38 Ciborum, balneorum, exercitiorum naturæ ignoratę, medicis erroris cauſas præbent. . Affectiones quæ in homine cognoſcendæ. Facultas & figura quid.
39 Figuræ quæ ad humiditatem ex corpore trahendam ſint idoneę. Figurę in-
B tra hominem quæ ſint. 40 Figuræ ſpongiformes. Strepitus ac ſonitus in cauis ac amplis partibus. Torpores & excreſcentiæ ex flatibus. 41 Flatus quomodo circa hepar contingentes, eius loci dolorem, ſuppurationes ac tubercula excitent. Septũ tranſuerſum cur ex flatib. minus ac rarius doleat. 42 Humorũ in homine potẽtia & mutatio, Medico neceſſario cognoſcenda. Optima in omni re quæ nã.

QVICVNQVE de medicina dicere aut ſcribere aggreſſi, dicendi ſcopum ſibijpſis ac fundamentum ſuppoſuerunt, calidum aut frigidum, aut humidum aut ſiccum, aut aliud quodcunq; uoluerint, rem in compendiũ contrahentes, principium cauſſæ, tum morborum tum mortis, hominibus omnibus idem, 1
C unum aut duo proponentes: hi in multis quidem quæ dicunt manifeſtò erraſſe deprehenduntur. Iuſtior autem querela eſt de arte, quæ eſt qua omnes in maximis utũtur, & bonos artifices maxime colũt. Sunt aũt opifices alij uiles, alij longe præſtantes: q̃d ſanè ſi non eſſet omnino in medicina, neq; in ipſa obſeruationes eſſent, neq; quicquam inuentorum, non utiq; extaret, ſed omnes æqualiter eius ignari & inexperti eſſent, & per fortunam omnes ægrotorum res gubernarentur. Nunc uerò res non ſic ſe habet, ſed quemadmodum aliarum omnium artium opifices multum inter ſe differunt, tum manu, tum mente, ſic etiam in medicina. Quapropter non cenſeo ego ipſam inani fundamento indigere, uelut obſcura & dubia, de quibus ſi quis dicere conetur, neceſſe eſt fundamẽto uti. Velut ſi quis de ſublimibus in aere re- 2 3
D bus, aut de ſubterraneis dicat, & quomodo habeant ſciat, tamẽ neq; dicenti, neq; audientibus manifeſtum ſatis fuerit uerane ſint an ſecus. Neq; enim eſt ad quod quis ſe conferat, cuiq; innitatur ut ueritatem cognoſcat. Medicina autem iam ab antiquo exiſtit, & principium & uia inuenta, per quam inuenta & multa & probe habentia comperta ſunt, per multum adeò tempus & reliqua deinceps inuenientur, ſi quis idoneus ſit, & iam inuentorum gnarus, ex his ad perquirendum procedat. Quicũq; uerò his reiectis ac omnib. reprobatis, alia uia aliaq; forma inquirere conatur, & quid inueniſſe gloriatur, falſus eſt & fallitur. Impoſſibile enim id eſt. Verum ob quas neceſſitates impoſſibile ſit, ego demonſtrare conabor, docens ac demõſtrans quòd ars exiſtat. Ex hoc autem palàm fiet, impoſſibile eſſe aliquo alio modo inueniri. Videtur autem mihi maxime, de hac arte dicturum oportere uulgo ac plebeis hominibus nota dicere. Neq; enim de alio quopiam, neq; quærere,

neq; dicere conuenit, quàm de affectionibus, ex quibus illi ipſi ægrotant. E
5 Ipſos quidem igitur ſuas ipſorum affectiones condiſcere, quomodo fiũt
ac deſinunt, & quibus occaſionibus augeſcunt ac deficiunt, quũ idiotæ ſint
non eſt facile, uerũ ab alio inuentas ac proditas, procliue. Nihil enim libenti
us quiſq; recordatur quàm quæ ſibi ipſi accidiſſe audit. Si quis autem idiota
rum ſententia deſtituetur, & audientes non afficiet, ille etiam ueritatis com-
pos non fiet, & propterea neq; fundamẽto neq; ſcopo opus habet. Etenim
Ars medica neq; inuenta ab initio fuiſſet, neq; quæſita: Nihil enim ea opus
erat ægrotis hominibus, ſi eadem diæta uterentur, & aſſumerent quæ ſani
edunt ac bibunt, imò etiam alterius cuiuſdã diætæ uſus eis profuiſſet, ſi non
6 alia fuiſſent his meliora. Nunc autem ipſa neceſſitas homines coegit Me-
dicinam inquirere ac inuenire. Quoniã ægrotis eadẽ in cibo aſſumentibus F
quæ ſani ſolent, non fuit utile, uelut neq; nunc utile exiſtit. Quin ut rem alti
us expendamus, neq; ipſam ſanorum diætam ac alimoniam qua nunc utun
tur, inuentam fuiſſe cenſeo, ſi ſuffeciſſet homini idem cibus ac potus, qui bo
ui ac equo, & omnibus alijs præter hominem, ueluti ſunt ex terra naſcentia,
fructusq; ac herbæ & fœnũ. Ex his enim nutriuntur, & augeſcunt, & illæſi
7 degunt, non indigentes alia diæta. Quanquam ego ſanè ab initio etiam
hominem tali uictu uſum eſſe putem. Quæ uerò nunc inuenta ſunt edulia,
multa arte excogitata, & multo tempore producta eſſe mihi uidẽtur, quum
multa & grauia, ex robuſto ac ferino uictu homines paterentur, qui intem-
peratus, & magnas uires habens ingerebatur. qualia ſanè etiam nunc ex ip- G
ſo paterentur, doloribus uehementibus & morbis obnoxij, & breui etiam
morti. Veriſimile eſt autem hæc mala tunc minus perpeſſos ipſos eſſe, pro-
pter conſuetudinem: quanquam etiam tunc uehementer afflicti ſint, & con
ſentaneum eſt plurimos & debiliore natura præditos perijſſe, eos uero qui
uictum illum ſuperare poterant longiori tẽpore duraſſe ac reſtitiſſe. Quem
admodum etiam nunc ex ualidis edulijs aliqui facile liberantur, aliqui cum
multis doloribus ac malis. Ob hanc itaq; neceſſitatem etiam illi mihi uiden
tur quæſiuiſſe uictũ naturæ conuenientem, & inueniſſe hunc, quo nunc uti
8 mur. Ex tritico igitur macerato, & à cortice purgato, molitoq; ac cribra-
to, & ſubacto ac aſſato, panem fecerũt. Ex hordeo uero mazam, aliaq; mul-
ta ex hoc excogitantes, coxerunt, & aſſarunt, & miſcuerunt, fortiaq; & in- H
temperata debilioribus temperarunt, effingentes omnia iuxta hominis na
turam ac uires, quæ quidem fortiora eſſent, ab ipſa natura non poſſe ſupera
ri, ſi ingeſta eſſent, exiſtimãtes: ab his ipſis quoq; dolores & morbos ac mor
tes oriri iudicantes: contrà ab his quæ natura domare poſſet, alimentum &
augmentum & ſanitatem. Porrò inuento huic quod nam iuſtius aut ma-
gis conueniens nomen quis impoſuerit quàm medicinæ? quandoquidẽ ad
hominis ſanitatem alimentumq; ac ſalutem inuentum eſt, in permutationẽ
9 illius uictus ex quo dolores & morbi fiunt. Si uero ars ipſa eſſe non pu-
tatur, nihil abſurdi eſt. Nam cuius nemo ignarus eſt, ſed ſcientes omnes, ob
uſum & neceſſitatem, eius non conuenit aliquem artificem appellari. Atqui
inuentum ipſum & magnũ & multæ artis ac conſiderationis exiſtit. Quin-
etiam in hunc uſq; diem exercitiorum & reparandarum uirium curam ge-
rentes,

A rentes, ſemper aliquid amplius adinueniunt, iuxta eandem uiam inueſtigan
tes quod quis edens ac bibens maxime ſuperet, ac ſeipſo fortior euadat.
Conſideremus itaq; & cõfeſſam ab omnibus Medicinam, eam uidelicet 10
quæ propter ægros inuenta eſt, an & nomen & artifices habeat, & ipſa do-
minari ipſis uelit, & unde tandem initium ſumpſit. Mihi equidem, uelut in
principio dixi, nemo ne quæſiuiſſe quidem Medicinam uidetur, ſi idem ui-
ctus, & ægrotis & ſanis conueniſſet. Itaque uſq; in hunc diem hi qui Medi-
cina non utuntur Barbari ac Græcis confines, eodem modo quo ſani uicti-
tant ad uoluptatem, & à nulla re quam concupiſcunt abſtinent, neq; quic-
quam deuitant. Cæterum qui Medicinam quæſiuerunt ac inuenerunt, ean-
B dem cum illis de quibus ſuperiori ſermone dictum eſt, ſententiam habue-
runt, & primum quidem ex his ipſis cibis copiam detraxerunt, & pro mul-
tis paucos ſtatuerunt. Quum uero ipſis aliquando hoc ad aliquos ægros 11
ſufficeret, palamq; fieret quod prodeſſet, nõ tamen omnibus, ſed eſſent qui-
dam ita habentes, ut neq; modicos cibos ſuperare poſſent, imbecilliore ſa-
nè quopiam tales indigere illis uiſi ſunt, ſorbitionesq; inuenerunt, pauca ex
fortibus multa aqua permiſcentes, & robur ipſum temperatura ac coctura
detrahentes. Quod ſi qui neq; ſorbitiones ſuperare poſſent, his detraxe 12
runt etiam ipſas, & ad potiones peruenerunt, obſeruaruntq; ut & hæ tum
uſu, tum copia moderate haberent, & neq; plures quàm oportet, neq; mera
ciores & intemperatiores, neq; defectuoſiores offerentes. Probe autem
C noſſe oportet quibus ſorbitiones in morbis non conducunt. Nã ſtatim ubi
hoc fecerint exacerbantur ipſis febres ac dolores, & manifeſtum fit, quòd aſ
ſumptum morbo quidem alimentum ac incrementum præbet, corpori ue-
ro tabes & infirmitas exiſtit. Quicunq; uero homines in hac affectione 13
exiſtentes ſiccum cibum aſſumunt, aut mazam, aut panẽ, etiamſi ualde mo-
dicũ, decuplo magis & manifeſtius læduntur, quàm ſi ſorbitione uſi eſſent,
ob nullam aliam cauſſam quàm fortitudinem edulij ad affectionem, in quo
ſorbere conducit, edere autem non. Si enim plura comederit, plus utiq; læ-
detur: ſi uero pauca, dolebit tamen omnino. Omnes itaq; doloris cauſſæ
ad idem reducuntur, nimirum fortiſsima edulia maxime & manifeſtiſsime
hominem lædere, ſiue ſanus ſit, ſiue ægrotus. Quid igitur aliud cogitaſſe ui
D deri queat hic appellatus Medicus, & confeſſus artifex, qui ægrorum diæ-
tam ac uictum adinuenit, quàm ille qui ab initio omnibus hominibus ui-
ctum quo nunc utimur, ex agreſti illo ac ferino reperit ac ſubornauit? Mihi
equidem uidetur idem modus, & unum quoddam ac ſimile eſſe inuentum.
Hic enim ea quæ natura humana ſana ſuperare non potuit incidentia & in-
geſta, propter feritatem intemperantiamq;: ille uero qualicunque tandem
unuſquiſque affectione teneretur, ut ſuperare non poſſet, eadem detrahe-
re quæſiuit ac inſtitit. Quid hoc ab illo differt? præterquam quod multi-
plicior & uariegatior ac maioris negocij eſt hæc ſpecies. Verum principi-
um fuit illa quæ prius eſt producta. Si uerò quis conſideret quæ ſit ægro 14
torum diæta, comparatione ad ſanorum diætam facta, is inueniet hanc æ-
gris nocentiorem quàm eam quæ ferarum eſt, & aliorum animalium ſanis.
Etẽm uir laborãs morbo neq; difficili & intolerabili, neq; rurſus leui & de

ſpicabili,ſi panem aut carnem,aut aliud quid ex his quæ ſani edentes iuuan- B
tur,comedere uolet,non multum,ſed multo minus quàm ſanus poterat,cõ-
tingat autem ut nec ſit qui eũ delinquere admoneat: Alius contrà ſanus na-
turam habens non omnino debilem, necꝙ rurſus fortem, ſi comederit quid
eorum quæ bos aut equus comedens iuuatur,& edat ſanè eruum aut horde
um, aut aliud quid huiuſcemodi, non multum, ſed multo minus quàm po-
teſt:Sanus uticꝙ qui hoc fecerit,minus & dolebit & periclitabitur quàm æ-
grotus ille, qui panem aut mazã intempeſtiue ingeſſit. Hæc itaꝙ omnia
ſigna ſunt, quòd ipſa ars medica uia aut methodo quæſita inueniri poſſit.
15 Si quidem igitur ſimpliciter,uelut aliqui putant, quæ fortiora ſunt noce-
rent,quæ debiliora prodeſſent & nutrirent,tum ægrum, tum ſanum, facilis F
ſanè res erat. Multum enim de ſecuro detrahere oportebat ut ad debiliſſimũ
deduceretur.Nunc autem non minus delictum,nec minus lædit hominem,
ſi pauciora & defectuoſiora quàm ſatis eſt aſſumantur. Fames enim ma-
gnam potentiam in naturam hominis habet & ſanandi & debilitandi & oc
cidendi. Multa uero etiam alia mala, diuerſa quidem ab his quæ ex repletio
ne fiunt,nõ minus autem grauia uacuationis ſunt,quapropter multo uarie-
gatior eſt,et maiorem diligentiam requirit. Oportet enim modum aliquem
16 conicctare. Modum autem necꝙ pondus, necꝙ numerũ aliquem, ad quẽ
referas cognoſces: certitudinem enim exactam nõ reperies aliam quàm cor
poris ſenſum. Quapropter operoſum eſt ita exacte condiſcere, ut parum in
alterutram partem delinquas: quanquam ego etiã eum medicum uehemen G
ter laudarim,qui parum delinquat. Certitudinem autem exactam raro uide
17 re cõtingit. Quare pleriꝙ Medici eadẽ quæ mali gubernatores in ſe ad-
mittere mihi uidẽtur. Etẽ illi quũ in tranquillitate gubernãtes delinquũt,
non fiunt manifeſti: quũ uero deprchenderit ipſos uentus magnus et tẽpe-
ſtas, palàm iã conſpicui ſunt omnib. hominibus, ꝙ ignorãtia & culpa erro-
ris ſui nauem perdiderunt. Sic ſanè etiã mali et plurimi medici,quum curant
homines nihil graue patientes, in quos ſi quis etiam maxime delinquat, ni-
hil graue faciat. Sunt autem multi tales morbi, & multo ſæpius quàm gra-
ues hominibus accidunt. In talibus ſanè delinquentes, non fiunt manifeſti
idiotis hominibus. Vbi uero obtigerit magnus & fortis et periculoſus mor
bus,tunc ipſorum delicta & ars omnibus in conſpicuo ſunt. Necꝙ enim lon H
ge abſunt ſingulorum pœnæ ac cruces, ſed breui adſunt. Quòd autẽ non
18 minores afflictiones ab intempeſtiua uacuatione quàm à repletione homi-
nibus contingant, probe diſcemus ſi in ſanis rem expẽderimus. Sunt itaque
aliqui ipſorum quibus ſemel in die cibum capere conducit, & hoc propter
utilitatem ſic obſeruant. Alij etiam prandent, propter eandem neceſſitatem,
ſic enim ipſis conducit: Sed & quidam nõ propter utilitatem, ſed aut ob uo-
luptatem, aut ob alium aliquem caſum alterutrum faciunt. Plurimorum enim
hominum nihil intereſt utrum tandem faciant, ſiue ſemel tantum edant, ſiue
etiam prandeant, hac conſuetudine uti. Sunt autem quidam qui non poſ
19 ſint extra utilitatem facientes facile degere, ſed contingit utriſque ipſorum,
per diem unum atꝙ eum non ocioſe permutantibus, immenſa afflictio. Al-
teri enim ſi pranſi fuerint, idꝙ eis nõ conducat, ſtatim graues, & corpore ſe-
gnes

A gnes fiunt, itemq́ꝫ mente pigri, hiatuq́ꝫ ac oſcitatione & dormitatione & ſiti pleni. Si uerò etiam inſuper cœnauerint, & flatus, & tormina, & aluus cſtringitur, & multis magni morbi principium hoc fuit, ſi eoſdem cibos quos ſemel inſumere conſueuerūt, bis aſſumant, & nihil his amplius. Alteri uero ſi prandere conſueuerunt, idq́ꝫ ipſis conducat, & non pranſi fuerint, mox ubi tempus præterierit, ſtatim impotentia uehemens, tremor, animi deliquium, poſtea oculi pallidi, urina craſſa & calida, os amarum, & uiſcera pendere ipſis uidentur, uertigo, iracundia, triſtitia. hæc autem omnia ubi cœnare tentauerint. deinde autem pranſuri conſumere non poſſunt quæ prius cœnarūt. atq́ꝫ hæc ipſa cum tormine ac ſtrepitu deſcendentia aluum concludunt, ipſiſq́ꝫ ægre dormiunt, inſomniaq́ꝫ conturbata ac tumultuoſa habent, pleriſq́ꝫ

B uero etiam horum hoc morbi principium fuit. Conſiderare porrò oportet ob quas cauſas hæc ipſis acciderunt. Et ſanè puto his qui cibū ſumere cōſueuerunt, quòd non expectauerunt iuſtum tempus, donec ipſorum uenter pridie ingeſtos cibos perfecte conſumpſiſſet & exuperaſſet, euacuatuſq́ꝫ eſſet ac quieuiſſet, ſed in feruentem adhuc & fermētatum nouos ingeſſerunt. Eiuſmodi autem uentres multo tardius concoquunt, & maiori opus habēt ceſſatione ac quiete. His uero qui prandere aſſueti fuerunt, quòd non ubi citiſſime alimento corpus indigebat, & iam priora conſumpta erant, nec habebat aliquam amplius fruitionem, ſtatim ipſi nouum alimentum ſuppeditatum eſt. deficit autem & conſumitur præ fame. Nam omnia quæ tales homi-

C nes perpeti dixi, fami imputo. Dico autem etiam alios omnes homines, qui duos aut tres dies inediam pertulerint, eadem paſſuros eſſe, quæ de impranſis dixi. Cæterum tales naturas quæ cito & fortiter eiuſmodi delictis offenduntur, imbecilliores alijs eſſe cenſeo, proximus eſt autem imbecillis languenti: uerum imbecillior eſt languens, & plus laborare contingit ipſum, ubi iuſtum tempus non eſt aſſequutus. Quum itaq́ꝫ eiuſmodi exacta certitudo circa artē exiſtat, difficile eſt ſemper quod rectiſſimū eſt aſſequi. Multæ autem ſpecies in Medicina ad tantam certitudinem perueniunt, de quibus dicetur. Non cenſeo itaq́ꝫ propter hoc artem uelut non exiſtentē, neque probe inueſtigatam, ueterem oportere rejci, quòd non habeat circa omnia certitudinem exactam. Verum multo magis propterea quòd propin-

D qua eſt recto, ſimulq́ꝫ ratione poſſit ad ipſum peruenire, admirari oportere cenſeo ea quæ ex multa ignorantia ſunt eruta & inuenta, quòd probe & recte adinuenta ſunt, & non à fortuna aut caſu. Porrò ad eos qui nouo modo artem ex ſcopis ac fundamentis ſuppoſitis quærunt, ſermonem reducere uolo. Si enim calidum eſt aut frigidum, aut ſiccum, aut humidū, quod hominem lædit, & oportet recte medentem auxiliari, calido quidem in frigidum permutato, frigido uero in calidum, ſicco in humidum, humido in ſiccum: contingat mihi homo non fortis naturæ, ſed ex debilioribus, hic autē triticum edat quod ex area ſuſtulit crudum & nō elaboratum, & carnes crudas, & bibat aquam. Hoc uictu utens ſatis ſcio quòd multa & grauia perpetietur. Nam & doloribus uexabitur, & corpus debile euadet, & uenter corrumpetur, & multo tempore uiuere nō poterit. Quod igitur auxilium præparare oportet ſic habenti? calidum an frigidum, uel ſiccum, uel humidum? ſimplex

20 Mercurialis expungit negationem.

[illegible]

ſimplex enim eſt quodcunq; ex iſtis. Si enim id quod ipſum lædit aliquod E ex his eſt, contrario ſoluere oportet ac liberare, quemadmodum ipſorũ ſermo teſtatur. Atqui certiſſimum & manifeſtiſſimum medicamentum eſt, uictum quo utebatur auferre, & pro tritico panem dare, pro crudis uerò carnibus coctas, inſuperq; uinum propinare. His permutatis impoſſibile eſt non fieri ſanum, niſi penitus fuerit tempore ac uictu corruptus. Quid itaq; dicemus? Num quòd ipſi à frigido afflicto calida hæc oblata auxilium tulerũt, aut contrà? Equidem opinor me multam hæſitationem interrogato præbiturum eſſe.

23 Nam qui panem ex tritico parauit, calidum, aut frigidum, aut ſiccum, aut humidum abſtulit: panis enim & in ignem & in aquam datur, & multis alijs elaboratus eſt, quorum ſingula propriã uim & naturam habet, F & aliqua quidem à natura in ipſo exiſtentia abijcit, alijs autem temperatur ac permiſcetur. Sed & hoc ſcio, quòd in corpus hominis refert, panis purus, aut cui nihil furfurum deceſſit, & ex tritico non decorticato, aut decorticato, & multa aqua ſubactus, aut contrà, & ſuperaſſatus aut crudior, aliaq; præterea infinita. Similiter etiam de maza, & ſingulorũ adeò uires magnæ, alteraq; alteri nihil ſimile habet. Quicunq; autem hæc non conſiderans nõ nouit, haud ſcio quo modo ille affectiones in homine cognoſcere poſſit: ab unoquoq; enim horum afficitur & alteratur homo, uel hoc, uel alio modo, & ex his omnis uita & ſano, & ex morbo cõualeſcenti, & ægroto. Nihil igitur utilius neq; magis neceſſarium quàm hæc cognouiſſe: quod & probe & conuenienti ratiocinatione inueſtigantes, iuxta hominis naturam hæc pri- G mi inuentores inuenerũt.

24 Iudicaueruntq; artem dignam quæ deo adſcriberetur, quemadmodum etiam eſt receptum. Non enim ſiccum neq; humidum, neq; calidum, neq; frigidum, neq; aliud quicquam ex his putauerunt hominẽ lædere, neq; aliquo horũ homini opus eſſe opinati ſunt, ſed quod in unoquoq; forte & humana natura potentius eſt, quodq; non poſſit ſuperare, hoc ipſum lædere duxerunt, & hoc auferre quæſiuerunt. fortiſſimũ autem eſt inter dulcia, dulciſſimum, inter amara, amariſſimum, inter acida, acidiſſimum. & in omnibus adeò rebus uigor ipſe ac ſummum. Hæc enim & in homine ineſſe uiderunt, & hominem lædere. Ineſt enim in homine & amarum, & ſalſum, & dulce, & acidum, & acerbum, & fluidum, & alia infinita, omnigenas facultates habentia copiamq; ac robur. Atq; hæc quidẽ iuxta H

25 ac inter ſe temperata, neq; conſpicua ſunt, neq; hominem lædunt. Vbi uerò quid horum ſecretum fuerit, atq; ipſum in ſeipſo fuerit, tunc & conſpicuum eſt, & hominem lædit. Quin & ex cibis quicunq; nobis incommodi ſunt, & ingeſti hominem lædunt, horum unuſquiſq; aut amarus eſt & meracus ac intemperatus, aut ſalſus, aut acidus, aut alius quis intemperatus & fortis: & propterea turbamur ab ipſis, quemadmodum etiã ab his quæ ex corpore excernuntur. Omnia autem quæ edit aut bibit homo, talia edulia palàm eſt minime hoc intemperato, & diſſidente ac excedente ſucco participare, uelut ſunt panis & maza & his ſimilia, quib. adſuetus eſt homo plurimis & ſemper uti: exceptis his quæ ad uoluptatem ac delicias condiuntur ac præparantur: & ab his plurimis in hominẽ ingeſtis turbatio ac ſecretio corporis facultatum minime contingit. Verum robur & augmentum, ac alimentum

A mentum præſertim, per nihil aliud contingit quàm quod probe temperatū
eſt, & nihil habet intemperatum, neq; forte, ſed totum unum factum eſt &
ſimplex,& non forte. Et ualde ſanè dubito ego, quónam modo hi qui talem
ſermonem proferunt,& artem ex hac uia ad ſcopum abducunt, curaturi ſint
homines, quemadmodum proponunt. Non enim eſt ipſis, uelut ego opi
nor, inuentum quid, ipſum in ſeipſo calidum, aut frigidum, aut ſiccū, aut hu-
midum, quod nulla alia ſpecie communicaret. Verum arbitror eoſdem po-
tus ac cibos ipſis eſſe, quibus omnes utimur. Apponunt autem alij quidem,
quòd ſit calidus, alij frigidus, alij quòd ſiccus, alij humidus. Quoniam il- 27
lud ſanè dubium eſt, imperare ægroto calidum quid aſſumere: ſtatim enim
B interrogabit quid ſit illud, ut nugas producere neceſſe ſit, aut ad aliquid eo-
rum quæ fiunt confugere. Si autem eſt calidum quoddam acerbum exiſtēs,
aliud uero calidum fluidum, aliud calidum tenue (ſunt enim & alia calida e-
tiam alias uires ſubcontrarias ſibijpſis habentia) quod igitur ipſorum aſſu-
mere oportebit? calidum & acerbum, an calidum & fluidum, aut ſimul frigi
dum & acerbum? Nam & hoc eſt, itemq; frigidum & fluidum. Etenim
quod ego ſcio, totum cōtrarium ab utroq; ipſorum euenit, idq; non ſolū in
homine, ſed etiā in corio ac ligno, & alijs multis rebus quæ magis ſtupidū
ſenſum habent quàm homo. Non enim calidum eſt quod magnam uim ha
bet, ſed ipſum acerbum & fluidū, & alia quæ à me relata ſunt, tum in homi-
ne, tum extra hominem, ſiue edantur, ſiue bibantur, ſiue forinſecus illinan-
C tur, aut quomodocunq; formata adhibeantur. Frigiditatem autem & calidi
tatem ego omnium facultatū minime potentes eſſe in corpore exiſtimo, ob
has ſanè cauſſas. Quo equidem tempore ipſa inter ſe permixta ſimul frigi-
dum ac calidum fuerint, non lædunt. Temperamentum enim & modera 28
tio contingit frigido à calido, & uiciſſim calido à frigido. Vbi uero ſeorſim
utrunq; ſecretum fuerit, tunc affligit. In hoc itaq; tempore quum frigidum
intus generatur,& cito hominem affligit, primum propter hoc ipſum adeſt
calidum inde adeò ex homine ipſo, nullo alio auxilio, neq; præparatione o-
pus habens. atq; hoc & in ſanis hominibus & in ægrotis operatur. Itaq; 29
ſi quis ſanus hyeme corpus perfrigerare uelit, aut frigida lotione, aut alio
quopiā modo, quanto id amplius fecerit, ſi modo non omnino corpus con
D geletur, ubi ueſtimenta acceperit, & ſub tegmen uenerit, magis & amplius
corpore caleſcit. Rurſus ſi quis fortiter calfieri uelit, aut calido lauacro, aut
multo igne, inde uero eandem ueſtem habens in eodem loco conuerſari, in
quo perfrigeratus, multo apparebit frigidior, & longe horridior, quàm ali-
quis qui præ æſtu uentilationem admiſit, & ſibijpſi frigus præparauit, atq;
ſic ex hoc modo recreatus eſt. Nam qui hoc facit, decuplo maiorem æſtum
ac ardorem percipit, quàm is qui nihil tale facit. Verum ſunt adhuc teſtimo
nia multo maiora. Quicunq; per niuem aut aliud frigus iter facientes, excel
lenter frigeſcunt aut pedibus, aut manibus aut capite, ubi ſe continuerint in
noctem, quū cooperti fuerint & in tepore extiterint, ab æſtu & pruritu ue-
xantur, quibuſdam etiam bullæ uelut ambuſtis ab igne exurgunt, neq; pri-
us hoc patiuntur quàm calfiant: adeò prompte utrunq; ipſorum ad alterum
accedit. poſſem & alia innumera recenſere. Cæterum circa ægrotos, nonne

quibus

quibus rigor contingit, his acutiſſima febris relucet: ſed non adeò fortiter, E
uerum pauco tempore quieſcēs,& aliàs ferè innoxia,& quo tempore affue-
rit,percalida, & per totum corpus penetrans, deſinēs maxime in pedes, ubi
ſanè rigor & frigus ualidiſſimum diutiſſime durauit. Rurſus cum ſudor pro
dierit & febris deceſſerit,multo magis frigeſcit æger, quàm ſi ne apprehen-
diſſet quidem ab initio. Cui igitur breui adeò contrarium accedit, cuiq; uis
adimitur ſua ſponte, quid nam ab hoc magnum aut graue fiat? aut quid o-
30 pus eſt multo ad hoc auxilio? Verum dixerit aliquis: Qui ardenti febre
febricitant,itemq; peripneumonijs,& alijs fortibus morbis, nō cito ex calo
re liberantur,neq; adeſt hic frigidum aduerſus calidū. Atqui ego hoc ma
ximum ſignū eſſe puto,quòd non propter calidum ſimpliciter homines fe- F
bricitent,neq; hoc ſit ſimpliciter afflictionis cauſſa:ſed eſt & amarum ac cali
dum idem,& calidum ac acidum,& ſalſum ac calidum,& alia infinita, & rur
ſus frigidum cum alijs facultatibus coniunctū.hæc itaq; ſunt quæ lædunt,&
ſimul adeſt aūt & calidum robore participans, nimirū ducens & exacerbās
& augens ſimul cum illis,uerum nullam potentiam,maiorem quàm conue-
nit uidelicet, habens. Atq; hæc quidem ſic ſe habent. Signa porrò primum
quidem manifeſtiſſima producemus,quorum omnes iam ſæpe experientiā
31 ſumpſimus. Itaq; quibuſcūq; noſtrum grauedo innaſcitur,& fluxus per
nares mouetur, hic ut plurimum acrior eſt eo qui prius erat, & quotidie ex
naribus prodibat, & tumeſcere facit naſum, & exurit calentem & extreme
ignitum. ſi uero manum admoueas, & diutius perſeuerauerit,etiam exulce- G
ratur locus minime carnoſus & durus exiſtens. Sedatur autem aliquo mo-
do ardor in naribus,non quum fluxus prodit, & inflammatio conſiſtit: ſed
poſtquam fluxus craſſior & minus acris, concoctusq; & magis permixtus
priore fuerit, tunc ſanè iam etiam ardor ceſſat. Rurſus autem alijs ex frigi
ditate ipſa ſola manifeſte grauedo fit,nullo alio accedente. Omnibus autem
liberatio hæc eſt, ut ex frigiditate quidem affecti percalfiant, ex ardore ue-
ro perfrigerētur,atq; hæc breui accedunt,& cōcoctione nulla opus habent.
Reliquæ aūt omnes fluxiones quas propter humorū acrimonias & intem-
perantias ego fieri ſentio,reſtituuntur & curantur,ubi temperatæ fuerint &
32 concoctæ. Rurſus quæcunq; fluxiones ad oculos uertuntur, ut fortes &
omnigenas acrimonias habentes,exulcerāt quidem palpebras,erodunt aūt H
aliquorū genas,& ſub oculis partes,ad quaſcunq; tandem influxerint, rum
punt etiam & peredunt eā quæ oculū ambit tunicam. dolores aūt & ardor,
& inflāmatio extrema adſunt aliquandiu,donec fluxiones fuerint cōcoctæ,
& craſſiores redditæ,& lemæ ab ipſis extiterint. Fit autem concoctio, ex
33 permixtione,temperaturaq; mutua,& quaſi coctura. Quinetiam fluxio-
nes in fauces delabentes.ex quibus raucedines fiunt,anginæ,eryſipelata,pe
ripneumoniæ:Omnes hæ primum quidem ſalſæ & humidæ acresq; deſcē-
dūt,& in talibus morbi firmantur. Vbi uero craſſiores & maturiores factæ
fuerint,& ab omni acrimonia liberatæ,tunc iam & febres, & alia hominem
lædentia ſoluuntur. Oportet autem utiq; cauſſas uniuſcuiuſq; ea putare,
quæ quū adſunt, talem modū fieri neceſſe eſt, quū permutantur in aliud tē-
peramentum, ceſſare. Quando igitur ab ipſa caliditate ſincera, aut frigidi
tate

A tate fluxiones contigerint, & nulla alia facultate participauerint, ſic ſanè ſedabũtur, ubi ex frigido in calidum permutatæ fuerint, & ex calido in frigidum. Permutãtur autem eo quem dixi modo. Amplius porrò etiam alia 34
quæcunq; mala homo patitur, omnia à facultatum potentijs proficiſcũtur. Itaq; quum amaritudo quædam diffuſa fuerit, quam bilem flauam appellare ſolemus, quales ſtatim anxietates & æſtus & impotentiæ occupant? Verum ubi liberati fuerimus ab illa & purgati, aut ſponte, aut per medicamentum, ſi modo tempeſtiuè quid ipſorum fiat, manifeſte & à doloribus & à calore liberamur. Quanto aũt tempore eadem eleuata fuerit & cruda & mera ca ac intẽperata, nulla arte neq; dolores, neq; febres ſedare poſsis. Et quos
B quidem acuta acriſq; ac æruginoſa bilis affligit, quales mox rabies, & morſus uiſcerum ac pectoris, & deſperatio? Non ſedantur autem hæc priuſquã eadem expurgetur & proſternatur, & alijs permiſceatur. Concoqui autẽ 35
& permutari, attenuariq; ac craſſeſcere in humorum ſpeciem, per multas & omnigenas ſpecies contingit. Quapropter & iudicationes, & numeri temporum, in talibus multũ poſſunt. Hæc uero omnia minime cõtingit calidũ aut frigidũ perpeti. neq; em̃ hoc putreſcere neq; craſſeſcere poterit. Quid autem ipſum eſſe diceremus? & temperamentum ipſorũ eſt, ueruntamen inter ipſa mutuo uim habens, quoniam nulli alij permixtum calidum, deſinit eſſe calidũ, quàm frigido: ſic rurſus non permutatur alio frigidum quàm calido. Reliqua omnia in homine, quãto pluribus miſcentur, tanto mitiora
C ac meliora fiunt. At uerò homo omnium optime diſpoſitus eſt, ubi concoquit & in quiete eſt, nullam peculiarem uim præ ſe ferẽs. De his igitur uideor mihi abunde demonſtrationem feciſſe. Porrò Medici quidã itemq; 36
Sophiſtæ dicunt, quòd impoſſibile eſt medicinam cognoſcere, eum qui nõ nouit quid ſit homo, & quomodo primum factus & compactus ſit. Ego uerò ea quæ alicui ſophiſtæ aut medico, de natura dicta ſunt aut ſcripta, minus cenſeo medicæ arti conuenire quàm pictoriæ. Iudico aũt de natura aliquid manifeſtum ac euidẽs cognoſcere, ex nulla parte aliunde contingere quàm ex Medicina, atq; hoc tũc eõdiſcere poſſibile eſt, ubi quis ipſam Medicinã totam recte comprehenderit. Verum quatenus illi prodiderunt, multi mihi cognouiſſe uidẽtur. cognouiſſe autem dico, narrationẽ ſcilicet hãc. Quid eſt
D homo, & ob quas cauſſas naſcitur, & reliqua diligẽter. Atqui mihi neceſſari um eſſe uidetur, ut omnis Medicus de natura ſciat, et omni ſtudio annitatur ut cognoſcat, ſi modo aliquid eorum quæ fieri debent recte præſtare uelit. Quid eſt homo ad ea quæ comeduntur ac bibuntur cõparatus, & quid cuique ab unoquoq; cõtinget ac accidet, & nõ ſimpliciter ſic exiſtimare, quod malum edulium eſt caſeus. Dolorem enim affert repletio ex ipſo. Sed quem dolorem, & propter quid, & cui parti intra hominem exiſtẽti incommodũ exiſtit. Nam & alia multa edulia ac pocula natura mala ſunt, & afficiunt hominem non eodem modo. Proferatur aũt mihi uerbi cauſſa aliquid, uelut 37
Vinum meracum multum potum hominem aliquo modo debilẽ reddit, & omẽs qui uiderint hoc fatẽtur & cognoſcũt, quod hæc eſt uis uini, & quod ipſum eſt cauſſa, & in quas in homine partes maxime poſſit nouimus. Talẽ itaq; ueritatem etiam de alijs oſtendere uolo. Etenim caſeus (quandoqui

c dem

dem hunc in exemplum adſumpſi) non omnes homines lædit, ſed ſunt qui E
ex ipſo repleti,ne tantillum quidem offendūtur, imò gracilibus mirabiliter
etiam conferre proditur. Sunt autem qui difficulter ſummouētes ipſum ab
eo liberantur. Horum uerò naturæ differunt, differuntq́ etiam iuxta hoc
quod eſt in corpore caſeo cōtrarium. Nam à caſeo excitatur & cōmouetur,
in his quibus eiuſmodi humor multus in corpore exiſtit, & quo magis hic
potens eſt,eo magis ueriſimile eſt ipſos male affligi. Si uero toti humanæ
naturæ malus eſſet,omnes utiq́ læderet.Hæc aūt ſi quis nouiſſet, nō incur-
reret ea neq́ ſanè pateretur.In refectionibus porrò cōualeſcentium ex mor-
bis,inſuperq́ in longis ægritudinibus,multæ conturbationes & præuarica
38 tiones fiunt,partim ſua ſponte,partim à quibuslibet temere admiſsis. No F
ui aūt medicos multos uelut idiotas,qui ubi illi die aliqua noui quippiam fe
ciſſent,uelut ſi lauiſſent, aut deambulaſſent, aut quid alienum comediſſent,
atq́ hæc omnia melius eſſet adhibuiſſe quàm non: nihilominus tamen cau-
ſam alicui ex his contribuebant, uerâm quidem cauſſam ignorantes, & for-
taſsis id quod commodiſſimum erat damnantes. Quod ipſum certe facere
non oportet, ſed ſcire quid balneum intempeſtiue adhitum operetur, quid
item fatigatio & laſſitudo.Nunquam enim eadem afflictio ab his prouenit,
neq́ ab alio,neq́ etiam ex repletione, neq́ ex cibo tali uel tali. Quiſquis igi
tur hæc non cognoſcet, quomodo ſingula ſe habeant ad hominem compa-
rata,is neq́ cognoſcere quæ ab ipſis fiūt poteſt,neq́ rectè uti. Cæterum
& hæc cognoſcere oportere mihi uidetur, nimirum quæ affectiones homi- G
ni ex facultatibus ac potentijs,quæ item ex figuris adueniunt. Quod au-
tem dico tale eſt, Nempe facultatem quidem eſſe, humorum ſummas uires
ac robur noſſe. Figuras autem dico quæ in ipſo homine inſunt, Aliæ enim
cauæ ſunt,& ex amplitudine in arctum coactæ, aliæ expaſſæ, aliæ ſolidæ &
rotundæ,aliæ latæ & penſiles,aliæ extentæ,aliæ longæ,aliæ denſæ,aliæ ra-
39 ræ & hiantes,aliæ ſpongiformes ac molles. Quæ igitur ex his trahere ad
ſeſe allicereq́ humiditatē ex reliquo corpore maxime poſſunt? Num cauæ
& expaſſæ,an ſolidæ & rotūdæ,aut cauæ & in arctum ex amplitudine coa-
ctæ? Equidē puto tales eſſe, quæ ex cauitate & amplitudine in arctum ſunt
coactæ, Id quod ex manifeſtis forinſecus condiſcere oportet, partim quidē
quòd ore hians nihil ſanè humoris attraxeris,ubi uerò labra foras produxe H
ris,contraxeriſq́ ac compreſſeris, inſuperq́ fiſtulam admoueris, facile ſanè
attraxeris quicquid uolueris. partim uero quòd cucurbitæ quæ corpori ad
poni ſolent, ex amplitudine in anguſtiam arctatæ ad hoc factæ ſunt, ad tra-
hendum uidelicet & alliciendum ex carne. Sunt autem & alia multa eiuſce-
modi. Verum intra hominem natura & figura talia, ſunt ueſica, & caput,
& uterus in mulieribus:atq́ hæc manifeſte maxime trahunt, & ſemper ple-
na ſunt attractæ humiditatis. At uerò cauæ & expaſſæ figuræ, influentem
quidem humorem maxime omnium ſuſceperint,non autem ſimiliter attra-
xerint.Solidæ autem & rotundæ,neq́ attraxerint,neq́ ſuſceperint: dilabi-
40 tur enim & non habet ſedem in qua maneat. Spongiformes uero & mol
les,uelut lien, pulmo, & mammæ, ubi admotæ maxime fuerint & adhæſe-
rint,ebibunt,duraq́ fiunt ac augeſcunt humore accedente,maxime pulmo.

Non

A Non enim in uentriculo ineſt, in quo humorem extrinſecus contineat ipſe uentriculus in quo eſt humor, ut quotidie exhauriatur: ſed quum biberit & ſuſceperit ipſe in ſeipſum humorē, & uacua & rara ac parua penitus explentur, & pro raro ac molli, durus ac denſus euadit, & neq; concoquit, neq; dimittit. Atq; hæc patitur propter figuræ naturā. Quæcunq; autem flatum & reuolutiones operantur in corpore, ea in cauis ac amplis, ueluti uentre ac pectore ſtrepitum ac ſonitum facere ſolent. Etenim quòd nō ſic repleant ut ſtent, ſed habent tranſmutationes & motus, neceſſe eſt ut ab ipſis & ſtrepitus & manifeſtæ cōmotiones fiant. Quæcunq; uerò carnoſa ſunt & mollia, in talibus torpores & excreſcentia, uelut in trucidatis fiunt. Cæterum 41
B quum inciderit flatus in latum ac renitens, & aliquid ipſi reſtiterit, idq; natura fuerit neq; forte, ut aduerſus uiolentiam durare poſſit, & nihil mali pati: neq; molle & rarum, ut excipere ac cedere queat: uerum tenerum & floridū & ſanguineum ac denſum, uelut hepar, quod propter dēſitatem quidem ac latitudinem reſiſtit ac non cedit, flatus uerò ſubiens augeſcit ac fortior euadit, & aduerſum reluctans maxime impetum facit. Propter teneritudinem autem & ſanguineitatem, abſque doloribus eſſe non poteſt, & propter has cauſſas dolores acutiſſimi ac frequentiſsimi circa eum locū contingunt, ſuppurationesq; ac tubercula plurima. Fiunt etiam circa ſeptum trāſuerſum fortiter, ſed multo minus. Diſtentio enim ſepti tranſuerſi lata eſt & renitēs, natura autem neruoſior & robuſtior, quapropter minus dolore affligitur. fi-
C unt tamen & dolores, & tubercula circa ipſum. Multæ uerò etiā aliæ & extra & intra corpus figurarum ſpecies ſunt, quæ magnopere inter ſe differūt, quod ad affectiones pertinet, tum ægroto, tum ſano: uelut capita parua aut magna, colla tenuia aut craſſa, longa aut breuia, uētres longi aut rotundi, pectoris & coſtarum latitudines aut anguſtiæ, & alia infinita, quæ omnia noſſe oportet quatenus differant, quo cauſſas ſingulorum cognitas probe obſerues. De potentijs autem humorum perſpectum habere oportet, quid 42
ſinguli ipſorum in homine facere poſſint. quemadmodum etiam prius dictum eſt, quomodo cognationes inter ſe habeant. Quod dico tale eſt, An uidelicet dulcis humor in aliam ſpeciem mutetur, non à contemperamento, ſed ipſe deſciſcens & immutatus ab eo, qualis primum fuerat, amarus, aut
D ſalſus, aut acerbus, aut acidus. Sit ſanè acidus. Ergo acidus humor reliquos præcellens, maxime incommodus fuerit: ſi utiq; dulcis, omnium commodiſſimus exiſtit. Id quod ſi quis forinſecus quærens conſequi poſsit, is ſemper quod melius eſt ex omnibus eligere queat. Optimum autem eſt, quod longiſsime ab incommodo abeſt.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE MEDICO, IANO CORNARIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Medici gubernatio quæ. 2 Medici officinæ & domus ſitus. Splendor omnis per quem oculi offenduntur fugiendus. Oculi debiles à quauis cauſa facile læduntur. Sellarum ſtructura. 3 Chirurgus æreis inſtrumentis non utatur. Medicamen-

dicamentorũ adhibendorũ, & deligationis ratio diligenter conſideranda. 4 Deligatio quæ medicinæ propria. Sectio uelox aut tarda quãdo cõmendetur. 5 In ſectionibus, gladiolis acutis ac latis pro partium affectarum differentia utendũ. Sectiones quæ, quibus locis conueniant. 6 Cucurbitarum figuræ quomodo formandæ. 7 Scarificatio ſubter cucurbitam, quatenus fieri debeat. Venæ ſecandæ ratio & modus. 8 Tuberculorum, & ulcerum maiorum morborum deprehenſio & diſſolutio, magni eſt ingenij & artificij. 9 Vlcerũ uiæ quatuor. 10 Cataplaſmatum formandorum ratio, eorumq; uſus. 11 Temporum & uirium cognoſcendarum difficultas. Chirurgum militare oportet. 12 Telorum extractio, artis chirurgicæ pars præſtantiſſima. B

1 Ic liber Medici gubernatio eſt, & præceptum quomodo officinam Medicam inſtruere oportet. Medici equidẽ gubernationem eſſe putamus, ut uideat quo bono colore, & bona ac carnoſa corporis habitudine præditus ſit, iuxta exiſtentem in ipſo naturam. Vulgus enim exiſtimat eos qui non ſic bene diſpoſitum corpus habent, neque alijs bene proſpicere poſſe. Deinde ut opinionem captet apud ipſum uulgus ueſtitu decoro, & unguẽtis odoratis, non ſuſpectum odorem ad omnia habentibus. Inde enim ægrotos iucũdè affici contingit. Poſtea animaduertere ipſum oportet ut animum habeat modeſtum, non ſolum quod ad taciturnitatem attinet, ſed etiam circa reliquam uitam probe compoſitum. Maxime enim ad opinionẽ ac autoritatem comparandam conducit, bonis ac honeſtis moribus præditum eſſe. Nam quum talis fuerit, omnibus uenerandus ac humanus iudicabitur. Promptitudo enim temeraria, & facilitas contemnũtur, etiam ſi ualde commoda exiſtant. Scopum autem præfigere oportet poteſtatem facultatum ſuarum. Nam eadem ab ijſdem non abundantibus boni conſulũtur. Figuram faciei habeat meditabundam ac ſubtriſtem, non tamen amarulente. Contumax enim eſſe uidebitur & homines odio habens. Qui uerò in riſum exolutus eſt, ac nimium hilaris, oneroſus iudicatur. Hoc itaq; uitandũ eſt uel maxime. Iuſtum autem ad omnem conuerſationem eſſe conuenit. Iuſtitia enim multum auxiliatur. Non exigua autem cõmercia ægris cum Medico ſunt. Nam ſeipſos Medicis ſubditos faciunt, & omni hora uxoribus, uirginibus, & opibus maximi precij illi occurrunt. continenter igitur ad omnia hæc ſe habere oportet. Animo itaq; ac corpore ſic diſpoſitum eſſe cõuenit. F G H

2 Porrò præcepta ad artem Medicam, per quæ artificioſus eſſe uidebitur, ab initio conſiderabimus ex quo primum homo diſcere incipit. Quæ igitur in officina medica curantur, ferè ad diſcentes pertinent. Primum quidem locum domus habere oportet, qui ſanè talis ſit, ut neq; uẽtus ad ipſum accedens moleſtus ſit, neq; ſol neq; ſplendor infeſtet. Lux enim ſplendida medentibus quidem non eſt moleſta, non ſimiliter autem ægrotantibus.

Itaq; talem ſplendorẽ penitus fugere oportet, per quem oculos ægrotare contingit. Tale igitur præceptum de luce obſeruetur. Deinde ut nequaquã faciem aduerſam ſplendori habeat. Infeſtat enim uiſum debilem. Omnis autem occaſio ſufficiẽs eſt ad debiles oculos conturbãdos. Luce itaq; hoc modo utendum eſt. Sellæ autem æquales altitudine ſint quãtum eius fieri poteſt, ut in ipſis ægri collocentur.

3 Aeramento, exceptis inſtrumentis, nullo

A nullo utatur. Ornatus enim oneroſus mihi eſſe uidetur, talibus uaſis uti. Aqua exhibenda eſt ægris potabilis & pura. Exterſorijs utendum eſt puris ac mollibus, ad oculos quidem, linteis, ad uulnera uero, ſpõgijs. hæc enim per ſe probe auxiliari uidentur. Omnia autem inſtrumenta rite fabrefacta ad uſum eſſe oportet, magnitudine, grauitate, ac tenuitate. Quæ uerò adhibẽtur omnia conſiderare oportet ut cõferant, maxime ſi ægrotæ parti adhibebuntur. Talia autem ſunt, ligamenta & medicamenta, & lintea circa uulnus, & cataplaſmata. hæc enim longiſsimo tempore circa ægrotãtes locos ſunt. At uero ablatio horum, refrigeratioq́ ac mũdificatio & aquarũ affuſio, pauco tempore abſoluũtur. Diligenter aũt conſiderare quid horum faciendum

B ſit oportet, & ubi magis aut minus ea adhibere conuenit. Vtrorumq; enim uſus opportunus, itemq́ negligentia magnam differentiam habet. Eſt autem propria & genuina medicinæ deligatio, ex qua æger opem ſentit. 4 Maxime aũt proſunt duo hæc, quibus utendum eſt, comprimere uidelicet ubi oportet, & remiſſè deligare. Iuxta horæ uero tempus, quãdo integere oporteat & non, uidendum eſt, ut neq; debili, neq; fortiore alterutro horum utaris. Concinnas autem deligationes ad ſpectaculum comparatas, & nihil iuuantes, reprobare oportet. Oneroſæ enim ſunt & omnino petulantes, ſæpe uero etiam damnum dederunt. Quærit autem æger non ornatum, ſed auxilium. Cæterum in chirurgijs quæ per ſectionem aut uſtionem fiunt, uelocitas ac tarditas æqualem laudem merentur. Eſt enim utriuſq; uſus. Nam in

C quibus per unicam ſectionem chirurgia abſoluitur, uelocem diſſectionẽ facere oportet. quum enim cõtingat eos qui ſecantur dolere, id quod dolorẽ affert, quàm minimo tempore adeſſe conuenit, quod ipſum cõtinget ueloci ſectione facta. Vbi uerò multas ſectiones fieri neceſſe eſt, tarda chirurgia utendum eſt. Velox enim continuũ & multũ dolorem inducit. Tardus uerò & intermittens, requiẽ aliquam his qui curantur exhibet. Idem de inſtru- 5 mentis quoq; dici poteſt. Gladiolis enim acutis ac latis uti, non in omnibus ſimiliter præcipimus. Nam partes quædã ſunt corporis, quæ celerem ſanguinis fluxum habent, & non facile eſt eum ſiſtere, Tales aũt ſunt uarices, & quædã aliæ uenæ. Itaq; in talibus anguſtas ſectiones facere oportet: neq; enim poſsibile eſt ut fluxus in his quantum ſatis eſt fiat. Conducit autẽ ali-

D quando à talibus ſanguinis detractionem facere. At uerò ad locos non periculoſos, & circa quos non tenuis eſt ſanguis, latioribus gladiolis utendũ eſt: ſic enim ſanguis prodierit, aliter nequaquam. ualde autem turpe eſt non cõtingere à chirurgia quod uelis. Cucurbitarum porrò duo modi commodi exiſtũt. Quãdo enim fluxus procul ab apparente carne cõpactus fuerit, circulum ipſius breuem eſſe oportet, ipſamq́ non uentroſam, ſed prolixam parte ad manum uergente, non grauem. Quæ enim talis eſt, in directũ trahet, & feroſos humores ſeparatos ac diſtãtes probe ad carnem adtrahet. Maiore autem dolore per carnem diſperſo, in reliquis quidem conſimilem cucurbitam eſſe oportet, ſed circulum magnum. Sic enim ex plurimis partibus id quod dolorem facit, educere cõperies ad locum cõuenientem. Neq; enim magnum eſſe circulum putant, ſi non ex pluribus locis caro comprehendatur ac contrahatur. At ſi grauis ſit, ãd ſupernos locos repit, inferne aũt

magis detractionē facit,ut ſæpe morbi relinquātur. Lati itaq; circuli,unà cū B
incumbentibus fluxionibus,& longe diſtantibus à ſupernis locis, multa ſi-
mul adtrahunt de alia carne. Cōtingit igitur humiditatem inde detractam,
apponi collecto inferne ſub cucurbita ſeroſo humori,& quæ quidē infeſtāt,
relinqui: quæ uerò nihil moleſtant,detrahi. Magnitudinem porrò cucurbi-
tæ quæ cōmoda ſit,iuxta corporis partes quibus admouere oportuerit,cō-
7 iectare oportet. Vbi uerò ſcarificationem ſubter cucurbitam adhibere ue-
lis, ſanguinem ſcarificandorū locorum conſpicuū eſſe oportet,aliâs neq; cir
culum adtractum ſcarificare ac pertundere oportet. Debilior enim eſt caro
loci dolore affecti. Scalpris aūt incuruis,in ſummo non ualde anguſtis uten
dum eſt. Aliquando enim ſeroſi ac ſanioſi humores uiſcoſi ac craſſi ueniunt: F
periculum igitur eſt ne in fiſſuris ſubſtent,ubi arctæ fuerint incuſſæ. Por-
rò uenas in brachijs funiculorum apprehenſionibus conſtringere oportet.
Caro enim contegens in multis non probe coaptata eſt uenæ: ubi enim lu-
brica fuerit caro, non cōtingit ſectiones utrorumq; iuxta ſeipſas fieri. Nā ue
nam contectam in ſuffiari contingit, & ſanguinis fluxū impediri. multis ue-
rò etiam propter hoc pus congregatur. Quapropter duo nocumenta talis
chirurgia inducit, ſecto quidem dolorem, ſecanti uerò multā ignominiam.
Idem in omnibus uenis fieri præceptum eſt. Hæc quidem igitur neceſſaria
ſunt in officina medica inſtrumenta,& circa quorum uſum artificioſum eſſe
oportet addiſcētem. Volſellis autem tum dentium, tum uuarū, quilibet uti
8 poteſt. ſimplex enim uſus ipſorum eſſe uidetur. Cæterū de tuberculis & G
ulceribus quæ maiorum morborū ſunt, amplius uidendum eſt. Tubercula
equidem deprehendere & diſſoluere poſſe, maxime artificioſum habetur,
itemq; collectiones ipſorum impedire. Conſequens eſt, ea in cōſpicuum &
quàm breuiſsimum locum contrahere,& cōpagem ipſam æqualem per to-
tum tuberculū facere: ubi enim inæqualiter ſe habuerit,periculū eſt ut rum-
patur, & ulcus ægre curabile reddatur. exæquare itaq; oportet, ſimiliterq;
totum maturum facere,& neq; prius diducere, neq; ſinere ut ſponte rumpa
tur. Quæ uerò maturum facere æqualiter poſſint, in alijs libris relata ſunt.
9 At uerò ulcera quatuor uias habere uidentur. Vnam in profundum,hæc
aūt ſunt fiſtuloſa,& quæ ſanie plena ſunt,ac intus excauata. Alteram in altū,
quæ uidelicet carne ſuperexcreſcunt. Tertia uia eſt in latitudinem, atq; hæc H
ſunt quæ appellantur ſerpiginoſa. Quarta uia eſt quæ ſoſa ſecundum natu-
ram motus eſſe uidetur. Carnis itaq; calamitates hæ ſunt, omnes aūt cōmu
nem rationem habent ad hoc quod ipſis conducit: & ſigna quidem horum
in alijs relata ſunt, itemq; qua utendum ſit curatione,per quæ aūt cōcretum
diſſoluatur, ſimiliterq; id quod carne excreſcēte repletum, aut cauum factū
eſt,aut quod in latitudinem iter fecit, de his omnibus in alijs ſcriptis noſtris
10 abunde dictū eſt. Amplius uerò de Cataplaſmatis ſic res habet. Linteorū
quæ imponuntur ac induntur alicubi in morbo, uſus exactus eſſe uidetur,
& eſt ſanè ulceri conueniens linteolorum impoſitio. Verum cataplaſmate
per ambitum ulceris utaris. Nam hic uſus cataplaſmatis & artificioſus eſt,&
multum prodeſſe poteſt. Videtur enim ulceri opitulari uis eorum quæ cir-
cumponuntur. Linteum autem conſtringit. Verum partibus extra uulnus
circumſi-

A circumſitis cataplaſma prodeſt. Talem igitur ipſorum uſum eſſe oportet.

Porrò de temporum occaſionibus quãdo ſingulis horum utendum eſt, 11
& quomodo præſcriptorum uires condiſcere oporteat, in præſens relictũ eſt. Talia enim longe præſtantiſsima in ſtudio Medicinæ ſunt, & procul in arte iam progreſsi exiſtunt. His conſequens eſt chirurgia uulnerum in militia acceptorum, circa extractionem telorum. Nam in urbanis conuerſationibus modicus horum uſus exiſtit. Raro enim per omne tempus ciuiles ac hoſtiles expeditiones fiunt, huiuſmodi autem ſæpe ac frequentiſsime circa externas militias fieri ſolent. Qui igitur hac chirurgia uti uolet, eum militare oportet, & externos exercitus ſequi. Sic enim exercitatus fieri poterit ad
B eiuſmodi uſum ac neceſsitatem. Quod uerò circa hæc artificioſiſsimum 12
eſſe mihi uidetur, referetur. Etenim ſigna exquirere ac inuenire telorum in corpore exiſtentium, maxima artis & chirurgiæ huc pertinentis pars exiſtit. Vbi enim hoc cognitum fuerit, non relinqui poteſt uulneratus ex ignorantia neglectus, quum non conuenienter tractetur. Solus autem is qui ſignorum expertus eſt hanc chirurgiam rite aggredietur. Verum de his omnibus in aliјs ſcriptum habetur.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE DECENTI ORNATV, IANO CORNARIO INTERPRETE.

C

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Sapientiæ in rebus humanis magna utilitas. 2 Medicorum uerorum & falſorum differentia. 3 Naturæ præſtantia primarium inter hominis uirtutes bonaq; locum obtinet. Sapientia ex doctrina accedit. Medicum opere eſſe oportet, non ſermone. 4 Opinio in medicina reprehenditur. Artem Medicam tempus facilem efficit. Medicinæ ſapientia copulanda. Medicus philoſophus Deo æqualis. 5 In medicina inſunt omnia quæ ad ſapientiam requiruntur. 6 Medicina deos reuerenter habet. 7 Medicum morum comitas decet. Medicus inſtrumenta omnis generis præparata habeat. 8 Chirurgicorum inſtrumentorum inſtructio ad peregrinationem. Medicinæ principium, medium & finis. 9 Medicamentorum ſingulorum effecta experientia prius cognoſcenda Medico in uiſendis ægro-
D tis, quæ obſeruanda. 10 Morbi in ſubiecto humido inſtabiles. Morbi circa temporis occaſionem neglecti, progreſſu perimunt Ægrotorum peccata Medico diligenter obſeruanda. Decubitus ægrotorum conſideratio ex anni tempore, & iuxta genera. 11 Strepitus & odores circa ægros maximæ fugiẽdi. Ægri neq; de præſentibus, neq; de futuris ſunt admonendi. 12 Circa ægrorum curam, diſcipulis imperitis, nihil committendum.

N ON ſine ratione faciunt, qui ſapientiam ad multa utilem eſſe 1
prætendunt, eam uidelicet quæ inter homines exiſtit. Multæ enim ad ſuperfluam curioſitatem factæ apparent, dico autem eas quæ de nulla re utili differunt. Aſſumi autẽ utiq; poſſunt etiam harum partes ad illas, uel propterea quod neq; ceſſatio eſt, neq; malicia. Ocium enim & ignauia maliciam quærunt, & ad eam diſtrahuntur: uigilantia uerò & mens ad aliquid intenta, trahũt ad ſe quid eo-

rum quæ ad uitæ honeſtatem pertinent,etiam ex diſputationibus nihil uti- B
le ſpectãtibus. Gratioſior eſt enim ſapientia, & ab alijs quibuſdam in artem
conſtituta, artem uidelicet ad parãdum honeſtum ornatum ac opinionem.
Omnes enim non cum turpi lucro & turpitudine conſiſtunt. Et illis metho
dus quædam eſt artificialis quæ operatur. quod ſi non innocenter fiat,rap-
tores ſunt.adoleſcentes enim in ipſos incidunt, uerum in uigore conſtituti,
propter uerecundiam,uidentes ipſos idiotas ducunt,Senes uerò propter a-
marulentiam,legiſlationem in ipſos conſtituunt, ex ciuitatibus uidelicet ex
pulſionem.Hi enim ſunt qui fora frequentant,ruditate ac inſcitia ſua impo-
2 nentes,& in circulis ciuitatum uerſantes. Cognouerit autem quis ex ueſti
tu & alijs lineamentis. Quamuis enim fuerint ſplẽdide ornati,multo magis F
fugiendi ſunt, & à conſpicientibus odio habendi. Qui uerò contrario mo-
do ſe gerunt,frugi homines iudicandi ſunt, quibus non eſt excogitatus ap-
paratus,neq; ſuperflua curioſitas. Ex ueſtitu enim cognoſces, & decenti in
ipſo ornatu ac frugalitate,non ad ſuperfluitatem parato, ſed magis ad bonã
opinionem,& meditationem,animumq; intra ſe compoſitum, & ad profe-
ctionem. Imò quocunq; ueſtitu ac ornatu,tales ſunt minime diffluentes,nõ
curioſi, amarulenti ad occurſus & obuiam itiones, appoſiti ad reſpõſiones,
graues aduerſus reſiſtentes, ad ſui ſimiles ſolertes & familiares, ac affabiles,
temperati ad omnes,ad ſeditiones taciturni,ad tacendum animo obfirmato
& continentes, ad tempus appoſiti, & ad occaſionem arripiendam accom-
modati,ad uictum frugales & cõtenti,patiẽtes ad temporis expectationem, G
ad ſermones expediti,omne demonſtratum proferentes, ſuauiloquentiã u-
tentes,gratijs affecti,& gloria horum omnium corroborati ac fortificati,ad
ueritatem ac demonſtrationem audentes ac confiſi. Principaliſsimum qui-
3 dem igitur horum omnium prædictorum eſt Natura. Nam ſi hæc affue-
rit his qui artibus animum applicant, per omnia prædicta penetrare pote-
runt.Incognita enim utilitas,tum in ſapientia, tum in arte adhibita,ad prin-
cipium capiendum edoceri poteſt. Natura autem defluit & confunditur
cum ſapientia, ad cognoſcendum ea quæ ab ipſa natura facta ſunt. Etenim
in utriſq; ſermonibus multi conuicti,nullatenus utriſq; rebus uſi ſunt ad de
monſtrationem.poſtquam igitur quiſpiam ipſorum expenderit ad ueritatẽ
ea quæ retulimus,nullatenus naturæ bona ipſis procedent. Comperiuntur H
itaq; hi non conſimili cum illis uia progreſſi,quapropter denudati, omnem
induũt maliciam ac ignominiam. honeſtus eſt enim ex opere quod quis
edoctus eſt ſermo. Quicquid enim artificioſe factum eſt, ex ratione prolatũ
eſt ac productum. Quicquid autem artificioſe dictum eſt, non autem factũ,
methodi inartificialis demonſtratiuum exiſtit. Nam putare quidem non au
4 tem facere, ignorantiæ & inartificialitatis ſignum eſt. Opinio enim maxi
me in Medicina in crimẽ uertitur eam adhibentibus:his uerò qui ea in ſe uſi
ſunt,perniciem affert.Etenim ſi ſibijpſis in ſermonibus perſuaſerint,et opus
ex diſciplina ſe ſcire putauerint, quemadmodũ aurum adulterinũ in igne iu
dicatũ, tales ſeipſos eſſe demonſtrant. quanquam talis prædictio nihil com
mouet ad prudentiã eos qui ſunt eiuſdem generis. quod aũt rectus ſit finis,
cognitio manifeſtũ facit. Tempus porrò etiam artẽ facilem ac peruiam fa
cit,

A cit,aut in conſimilem uiam incidentibus proceſſus manifeſtos facit. Qua-
propter ſingula prædicta ſuſcipere oportet,& ſapientiam transferre ad me-
dicinam,& medicinã ad ſapientiam. Medicus enim philoſophus,eſt deo
æqualis,Neq; enim multa eſt inter ipſas differentia. Nam omnia quæ ad 5
ſapientiam requiruntur, inſunt in medicina:argenti cõtemptus, reuerentia,
uerecundia,habitus ſubmiſſus, autoritas,iudicium,quies,obuiam itio,mun
dicia,doctrina,cognitio ad uitam utilium ac neceſſariarum purificationum,
alienitas à mercimonijs,alienitas à ſuperſtitione, præminẽtia diuiua. Habẽt
enim quæcunq; habent ad coercendam intemperantiam,inſcitiam,auaritiã,
concupiſcentiam,rapinasq; ac impudentiã. Hæc enim eſt cognitio acceden
B tium,& uſus eorum quæ ad amicitiam pertinent,et quomodo ad liberos,ac
quaſcunq; res ſe gerere oporteat.Quatenus igitur cum hac ſocietatẽ habet,
ſapientia quædam eſt.Nam & plurima ex his etiam medicus habet. Ete- 6
nim ſcientia de dijs uel maxime animo ipſius implexa eſt. Etenim in alijs af-
fectionibus & in ſymptomatis accidentibus, Medicina erga deos ualde re-
uerenter ſe habere comperitur. Medici uero deis concedunt. Non enim eſt
potentia in ipſa redundans. Nam & hi multa quidem aggrediuntur, multa
uerò etiam per ſeipſa ipſis ſuperantur. Quæ uerò nunc poſſidet Medicina,
hinc exhibebit.Quæ enim uia ipſius ſit in ſapiẽtia,hactenus dictum eſt. Nã
&illis ipſis hoc modo ſe res habet.Quæ uerò putant,& confitentur ac pro-
fitentur,ſic habent. Quæ circa corpora adſunt & adueniũt, quæ ſanè per o-
C mnem ipſam artem procedũt, dum illa transformantur aut tranſmutantur.
Quæ item per chirurgiam ſanãt. Et quæ auxilijs & medelis aut uictu curan
tur.Summa uerò horum omnium tendat ad horum cognitionem. Quũ 7
igitur relata omnia tali modo ſe habeant, cõuenit ut Medicus comitatẽ quã
dam ſibi adiunctam habeat. Auſteritas enim & ſanis & ægris difficilem ac-
ceſſum præbet. Maxime adſeruare ipſum ſeipſum cõuenit, ut ne multas cor
poris partes oſtendat,neq; cũ imperitis multa fabuletur,ſed neceſſaria.Hoc
enim uiolentia eſſe conſueuit,ad curationis prouocationem.Facere autẽ ni-
hil horũ debet ualde curioſe,neq; ex imaginatione. Hæc uerò omnia con
ſiderato,quo tibi præparata ſint ad abũdantiã,prout opus fuerit.Sin minus
inſtante neceſſitate ſemper penuria fuerit. Procurare autem oportet hæc in
D medicina,cum omni ſubmiſſione,defrictione, & illitione,& perfuſione, ad
manuum concinnitatem: de linteamẽtis uulſis, de ſplenijs, de ligamentis, de
his quæ pro temporis conſtitutione requiruntur, de medicamentis ad uul-
nera,& ocularia,& ex his ea quæ ad ſingula genera pertinent:quo tibi præ-
parata ſint,& inſtrumenta, & machinæ, & cõſequenter ferrum. Nam in his
penuria detrimentoſa eſt,& artem mancam facit. Sit autem tibi alter ap- 8
paratus ſimplicior ad peregrinationes inſtructus,ad manus promptus. Ex-
peditiſſimus autem per methodi rationem. Neq; enim fieri poteſt ut Medi
cus omnia percurrat. Firma item memoria teneto medicamẽta,& ſimpli-
ces facultates,& deſcriptas,ſi modo tales extãt. Sint & in memoria tibi mor
borum curationes, & harum modi, quotupliciter, & quomodo in ſingulis
ſe habent. Hoc enim principium eſt in Medicina,& medium, & finis. Præ-
parata quoq; tibi ſint malagmatum genera ad ſingulos uſus. Potiones quæ
incide-

incidere poſſunt, ex deſcriptione præparatæ iuxta genera. In promptu ſint B
& quæ ad medicationem pertinent, ad purgationes, ſumpta de locis cōgru
is,& parata eo quo conuenit modo,iuxta genera,& magnitudines, ad uetu
ſtatem ferendam curata.Recentia uerò iuxta temporis occaſionē,& alia iux
ta rationem.His autem tibi præparatis hoc commodi erit,ut ubi ad ægrotū
introieris,animo incertus nō ſis, quum appoſitè habeas ſingula ad id quod
9 faciendum eſt. Antea uerò hoc cognitum habeas quod facere oportet,q̃
ad ægrū ingrediaris.Pleraq; enim neq; ratiocinatione,ſed auxilio rerum o-
pus habent.Itaq; euentum ex experiētia prius diſcernere oportet. Eſt enim
hoc glorioſum,& facile cognoſci poteſt. In ingreſſu uerò meminiſſe cōue
nit & ſeſſionis,& habitus ſubmiſſi,amictus compoſiti, auctoritatis, breuilo F
quentiæ,ut nihil cum perturbatione facias,aſſeſſus,diligentiæ,reſponſionis
ad ea quæ occurrunt,& ad tumultus oborientes compeſcendos conſtantiæ
apud teipſum, increpationis ad turbas caſtigandas, promptitudinis ad mi-
niſteria.Et ad hæc memor ſis primi apparatus. Sin minus, reliqua citra erro
rem fiant,quæ ad promptitudinem parandam præcipiuntur.Ingreſſu utere
frequenter,uiſita diligentius, his quæ à deceptis per errorē fiunt occurrens,
10 ut mutentur.Facilius enim cognoſces, ſimulq; expeditior eris. Inſtabilia
enim ſunt quæ in humidis conſiſtunt. Quapropter etiam facile & à natura,
& à fortuna tranſmutantur. Neglecta enim ea quæ circa temporis occa-
ſionem adminiſtrare oportebat, impetu ſuo progreſſa occupāt ac perimūt.
Non enim eſt quod opem ferat. Multa enim ſunt quæ ſimul mali aliquid fa G
ciunt. Nam quod ſingulatim iuxta conſequentiam fit, magis opportunum
& frequentius eſt. Obſeruare aūt oportet ægrotorum quoq; peccata,per
quæ multi ſæpe mentiti ſunt,in aſſumendis his quæ ingerenda exhibentur,
poſtquam exoſas potiones non accipientes,aut pharmacis datis, aut alia eu
ratione adhibita,perempti ſunt.Et factum quidem hoc non ad ipſorum cō-
feſſionem uertitur, uerum Medico culpa imputatur. Cōſiderare uerò o-
portet etiam decubitus,quoſdam ex ipſis iuxta anni tempus,quoſdam iux-
ta genera. Quidam enim in altis ſedibus, quidā in ſubterraneis ac tenebro-
11 ſis decumbunt. Strepitus quoq; & odores,maxime uini,deterior eñi hic
eſt,fugere ac tranſmutare oportet.Et omnia hæc facere placide,expedite,cū
miniſterio,ita ut pleraq; ægroto occultes, & hilari ac ſereno uultu ipſum cō H
ſoleris:quo à ſuis illum cupiditatibus auertas,ſimul cum amarulentia & cō-
traria inſtantia increpando, ſimulq; cum cōmonefactione ac dexteritate ſu-
ſcipiendo ac conſolando, non tamen ut quicquam futurorū aut præſenti
um ipſis indices. Plerīq; enim ob hanc cauſam,in utrālibet partem compulſi
ſunt,propter relatam uidelicet prædictionem præſentium aut futurorū. Sit
autem ex diſcipulis aliquis præſens,qui inſtet ut præceptis non amarulentè
utatur,& quod mandatum eſt faciat. Deligito autem ex ipſis eos qui iam in
arte progreſſum fecerunt, quo ea quæ utilia ſunt addant, aut ſecure offerāt,
12 ut & in interuallis nihil te lateat. At uerò imperitis nunquam quicquam
procurandum cōmittes.Sin minus, eius quod male factum eſt,uituperium
in te recidet, ſi non ambiguè res habeat. ex quibus id quod recta methodo
tractatum eſt,procedet,& uituperationē tibi non afferet.Sed & quod factū
fuerit

A fuerit,ad genus refertur. Proinde omnia hæc prædicto in his quæ fiũt,his quibus ea cognouiſſe propoſitum eſt. His igitur ita habentibus, ad bonam exiſtimationem ac decentem ornatum, & in ſapientia, & in medicina, & in alijs artibus: oportet medicum diſtinctis partibus de quibus diximus, ſemper utriſq; amictum, ea conſeruare ac cuſtodire, & tradere ac facere. Quum enim apud omnes homines inclyta ſint, conſeruantur. Et qui per ipſa procedunt, celebres ſunt à parentibus & liberis. Et ſi quidam ipſorum non multa cognitione præditi ſint, ab ipſis tamen rebus ad intelligentiam deueniunt.

B
HIPPOCRATIS COI PRAECEPTIONES, IANO CORNARIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Tempus & occaſio quid. Medela tempore aliquando, aliquando occaſione contingit. Ratiocinatio quid. Recordatio quomodo fiat. Ratiocinatio quę in morbis non reprehendenda. 2 Naturam omnigenis rebus moueri ac doceri. Ratione ſola in morborum curationibus uti non licet. 3 Occaſioni fortuitæ in aggrediendis morbis, quatenus attendendum. 4 Cum Ægrotis cur paciſcendum. Ægroti qui ſint negligendi. 5 Curandi qui & quando gratis. Amor hominis, amor artis. Cura ægrorum & ſanorum quatenus ſuſcipiatur. 6 Medici qui præceptionibus Hippocratis percipiẽdis apti, & qui non. Ægrorum duplex delictum.

C 7 Medici plures quando adducendi. Medicos à cõtentionibus alienos eſſe decet. 8 Ægri conſolationes. Ægri ob doloris magnitudinem deſperantes ſeipſos uita exuunt. Medicus quando ſuorum laborum remunerationem & fidem amittat. 9 Habitus hominis bonus quis. Medicum apud uulgum differentem, non magna laus manet. 10 Medico qualis natura optanda. Exercitatio in doctrinæ penuria adhibenda. Dicentibus attendendum, facientibus incumbendum. 11 Victus una eademq; ratio cur non diu ſeruanda. Aeris repẽtina turbatio. Ætatis uigor. 12 Linguæ obſcuritas unde. Ætatum differentiæ in morborum iudicatione, magni ſunt momenti. Morbi tranquillitas. Iudicatio morbi quid. 13 Affectio ex conſenſu. Vociferatio. Exercitia fortiora. Maritimus locus.

T EMPVS eſt in quo occaſio eſt, Occaſio uerò in qua tempus non multum. Medela tempore, aliquando etiam occaſione contingit. Hæc ſanè noſſe oportet, & non ratiocinationi prius probabili intẽtum curam aggredi, ſed exercitationi cũ ratione. Ratiocinatio enim memoria quædam eſt, quæ cõponit ea quæ per ſenſum ſunt percepta. Imaginatione enim concepta eſt euidenter. Senſus autem perpeſſus iam delegator eſt eorum quæ ſubiacent ac obueniunt ad ipſam cogitationem. Qui uerò ſenſus ſæpe mala perpeſſus eſt, & ſuſcepit, quibus, quando, qualiter læſus ſit obſeruans, & in ſeipſum reponens recordatur. Colaudo quidem igitur etiam ratiocinationẽ, ſi quidem ex fortuita occaſione initium faciat, & delationem in morbum ex apparentibus perſequatur. Si enim ex his quæ palàm perficiuntur, ratiocinatio initium fecerit, in mentis potentia eſſe comperitur, ita ut ipſa ab alijs ſingula aſſumat. Proinde ſtatuendum eſt, naturam à multis ac omnigenis rebus moueri ac doceri, ita ut uiolentia quædam ſubſit. Mens autem ubi ab ipſa ac- 2

cepit,

cepit,uelut dixi,poſtea ad ueritatẽ perducit. Si uerò non ex euidenti aggreſ E
ſione, uerum ex probabili rationis figmento, ſæpe grauem & moleſtam in-
uehit affectionem. Tales autem inuiam uiam arripiunt. Quid enim tandem
erat mali, ſi mercedem auferrent hi qui medicinæ opera male adminiſtrant?
Nunc uerò ægrotis qui extra culpã ſunt, non ſufficiens eſſe apparet uiolen-
tia morbi,niſi Medici quoq; imperitia accedat. Et de his quidem hæc dicta
ſatis ſint. At his quæ ex ſola ratione perficiuntur, frui non datur: uerum
his quæ ex operis indicatione.Fallax enim eſt & ad errorem procliuis affir-
matio, quæ fit cum garrulitate.Quapropter in uniuerſum his quæ fiunt in-
hærere oportet,& circa hæc uel maxime uerſari, ſi quis facilẽ ac minime de-
linquẽtem habitum,quem ſanè Medicinam appellamus,ſibi comparare uo F
let. Valde enim magnam utilitatem afferet, tum ægrotantibus, tum horum
artificibus.Non tamen cunctandum eſt & ab idiotis inquirere,ſi quid con-
ferre uiſum fuerit ad curationis occaſionem.Sic enim arbitror uniuerſam ar
tem commonſtratam eſſe,eo quod ex unoquoq; fine obſeruatio facta eſt,&
3 conſonantia in idem concurrerit. Attendere igitur oportet fortuitæ occa
ſioni,quæ plerunq; ſe offert, atq; hoc cum utilitate ac leni progreſſione po-
tius,quàm cum promiſſione,& excuſatiõe ea quæ fit cum actione. Vtilis eſt
autem & uaria prædeſtinatio eorum quæ ægroto offeruntur. Non enim aſ
ſeuerare oportet,quod aliquid ſolum exhibitum proderit.Omnes enim af-
fectiones, propter multas caſuum circumſtantias ac mutationes,mora qua-
dam diutiore adhærent.Et hoc ſanè admonitione opus habuerit,ad diligẽ- G
4 tem conſiderationem faciendam. Si enim à mercede inceperis (conducit
enim hoc uniuerſo negocio) ægroto quidem huiuſmodi cogitationem in-
ducis, quòd uidelicet non ipſo relicto abibis. Si uerò non paciſceris, quòd
ipſum negliges,& de quibuſdam in rem præſentem non admonebis. Cura
re igitur oportet de conſtituenda mercede. Inutilẽ enim eſſe putamus eiuſ-
modi ægroti ipſius cogitationem,multo autẽ magis in morbo acuto.Mor-
bi aũt celeritas temporis occaſionem non præbens ad reuerſionem, nõ im-
pellit bonum Medicum ad quærendũ ſuam cõmoditatem, ſed ut magis exi
ſtimationis ſuæ rationem habeat. Itaq; tũc melius eſt ut ſeruatis exprobret,
quàm ut letaliter affectos præconturbet. Quanquam aliqui ægroti id ex
petunt,hoſpitij ius, & facilem mali depulſionem producentes, digni quidẽ H
qui negligantur, non tamen qui affligantur. Quapropter his te meritò op-
pones,cum bolidis iactu in maris turbati fluctibus iter facientibus.Qui enĩ
bonus Medicus eſt,is per Iouem fide magis quàm duricia medetur. Quare
in principio totam affectionem indagare oportet, & quæ dã ſuggerere con
ducentia ad curationem, curareq; ægrotum, & non negligere. At uerò re-
munerationis exigendæ acerbitatem, abſq; præparante ad diſciplinam cu-
piditate,hortor ut ne ualde inducas,ſed & ad opulentiam & facultates reſpi
5 cias. Quandoq; uerò etiam gratis cures, ita ut gratitudinis memoriã po-
tiorem,quàm præſentem exiſtimationẽ auferas. Si uerò occaſio ferendæ o-
pis ſe obtulerit,& peregrino,& egeno, maxime talibus opituleris. Si enĩ
affuerit erga homines amor,adeſt etiã amor erga artem.Quidã enim ægro-
tantes ubi perceperunt affectionem circa ſe nõ eſſe in tuto,per Medici pro-
bitatem

A bitatem ac manſuetudinem gloriantur ſanitati reſtitutos ſe eſſe. Laudabi
le eſt autem, ægrorum quidem curã gerere, gratia ſanitatis: ſanorũ uerò cu-
ram ſuſcipere, ea gratia ut ſine morbis degant. Sed & ſanorum cura habẽda
eſt gratia boni ac decori ornatus. Qui igitur in profundo ignorantiæ ar- 6
tis uerſantur, prædicta minime perceperint. Nam hi quum ſint non initiati,
miſerabilesq́ꝫ ac ſubito exaltati: fortunæ tamẽ indigi, à diuitibus quibuſdã,
ex anguſtijs remiſſionẽ acquirũt, ſemperq́ꝫ ob opera gloriantes, & in deteri
us dilabentes deliciantur, artis operum ſinceritatem negligentes, ob quã bo
nus Medicus, qui ab artis cõiunctione ſocius artis appellatur, in uigore eſſe
poſſit. Hic aũt medelas citra delectum facile perficiens, nihil horum tranſilie
B rit, non præ facultatis inopia. Non enim infidus eſt uelut in iniuſtitia. Nã ad
curationem hi non accedũt, ubi affectionem pernicioſam eſſe uident, uitan-
tes aliorum medicorũ ſuperinductionem, laudantes ægrotos propter praui
auxilij odiũ. At ægrotantes afflicti natant in utraqꝫ improbitate, eo quod
potiori in arte curationi ſeipſos non commiſerunt ad finem uſqꝫ. Remiſſio
enim morbi alicuius magnum ægroto ſolatium præbet. Quapropter ſanã
affectionem cupientes, eundem uſum ſemper admittere non uolunt, Me-
dici uarietati ſe aſſimilantes. Sumptuum equidem opulentia ægroti carent,
morum improbitate adorantes, & ingrati euadentes. Quum autẽ conſequi
poſſunt ut ditentur, de mercede aſſeuerãter affirmant, ſani eſſe uolẽtes, quæ-
ſtum nimirum ex uſura, aut agricultura affore producentes, & poſtea de ip-
C ſis quæſtum facere negligentes. Et de huiuſmodi quidem declaratione hæc
ſufficiãt. Remiſſio enim & intenſio ægrotantis, Medicam adminiſtrationẽ
requirũt. Nec uerò indecore ſe ille geret Medicus, qui in rei præſentis an 7
guſtia circa ægrum aliquẽ, & imperitia tenebras offundente, alios quoqꝫ ac
cerſere iuſſerit, quo ex communi cõſideratione, res circa ægrum inquirãtur
ac cognoſcantur, & illi cooperatores fiant ad auxilij ferendi facultatem. Nã
in affictionis aſsiduitate, augeſcente affectione, ob conſilij inopiam, pluri-
ma ad rem præſentem effugiunt. In eiuſmodi igitur temporis occaſione cõ-
fidendum eſt. Nunquam enim ego tale quid decerno, quod ars ipſa iudicat.
Et de hoc nunquã contendere oportet affirmando, ac mutuis inter ſe con
uicijs decertãdo. Hoc enim iureiurando affirmare poſ im, quod Medici ra-
D tiocinatio nunquam alteri inuidere poterit. Imbecillis enim hoc modo ap-
paruerit. Sed hæc magis expedite faciunt hi qui circa forẽſia negotia ac quæ
ſtus uerſantur. Quanquam neqꝫ falſo hoc cognitũ fertur, quòd in omni co-
pia, inopia ineſt. At uerò cum his omnibus magnũ ſignum eſſentiæ artis 8
apparuerit, ſi quis recte medicans, ab eiuſmodi compellatione non deſtite-
rit, iubens ægrotos mente non turbari, in eo quod ad ſalutis tempus perue
nire geſtiunt. Hoc enim non inutile eſſe dicimus, & hoc ſanè præcipiens nõ
peccabit. Ipſi enim ægroti propter dolorificam affectionem deſperantes,
ſeipſos uita exuunt. Qui uerò ægrum ſibi cõmiſſum habet, ſi artis inuen-
ta demonſtrauerit, conſeruans non mutans naturam, præſentem auferet re-
munerationem, aut contrà, fidem ſuam ſtatim amittet. Hominis enim bo
nus habitus natura quædam eſt, quæ motum non alienum ex natura acqui
ſiuit, ſed ualde congrua eſt, & ſpiritu, & calore, & humorum cõcoctione un

d diquaqꝫ

diquacꝫ,& uniuerſa uictus ratione,& alijs omnibus compoſita ac conſtru- B
cta:ſi non aliquis ex natiuitate,aut ab initio defectus fuerit. Si uerò etiã quis fuerit,is ſi exilis eſt,conandum eſt ut ſubiectæ naturæ aſsimiletur.præter naturam enim eſt id quod imminutum eſt,etiam per tempus. Porrò fugienda eſt & frictio per lintea ſudaria,propter parandã medendi autoritatẽ, Itemqꝫ odor curioſe aſcitus.Propter multam enim peregrinitatem,in calumniã inci des:propter modicam uerò, decentem ornatum conſequeris. In parte enim dolor modicus:in toto,multus.Gratiam aũt qua hominibus cõplaceas,non tollo.Digna enim eſt Medico præſidio. At uerò appoſitionis per inſtrumẽta,& indicationis eorũ quæ ſignificant, & eiuſmodi rerũ memoriam adeſſe oportet. Si uerò etiam uulgi gratia uelis diſſertationem ad audiendũ te facere, non ualde glorioſe id captes:non tamen cum teſtimonio ac oſtentatione poetica. Impotentiam enim induſtrij laboris oſtendit. Auerſor enim ad alium uſum transferri induſtriam cum labore partam, quæ propterea in ſe ipſa ſola gratioſæ ſectæ electionẽ habet.Conſequeris enim inſtar fuci prom- F
10 ptam cum comitatus deductione elationẽ. Optanda eſt & eiuſmodi diſpoſitio quæ aliena ſit ab eo quod quis grãdis iam natu diſcat. Hoc eñ præſentium quidem nihil perficit,abſentiũ uerò tolerabilis memoria exiſtit. Fit itaqꝫ omnia tentans infortunium, cum recenti pernicie, quæ negligit decorũ,& in præfinitis terminis,& in profeſſione, & in maximis iuramentis deorum gratia factis:dum Medicus præeſt morbo,cum aſsidua lectione, inſtructioneqꝫ imperitorum fugitiuorũ,ita ut ſermones translatitios imitetur,qui G
etiã antea quàm in morbo incertus animo eſſet, collecti fuerũt. Taliũ igitur ubi etiam præfectus eſſem,non ſanè in collectitia curatione id facerem. Verum confidenter auxilium peterem. Cognitionis enim decoræ ſciẽtia in his diſperſa eſt. Quũ igitur hi neceſſario ſint inſcij ac imprudẽtes, hortor eos ut commodam habeant exercitationem,poſt dogmatum cognitionis penuriam.Quis enim multifidã dogmatum ſectionẽ ſe uere cognoſcere poſſe ſperarit,citra exercitationis conſtantiã? Quapropter hoc admoneo,ut dicen-
11 tibus quidem attendant,facientibus aũt incumbant, & cõtractam uictus rationem non diu præſcribant. Ægrotantis enim diuturnam concupiſcentiam erigit indulgentia quoqꝫ,in morbo diuturno. Si quis cæco animum aduertat,uelut res magni timoris cauendus eſt, & gratia deſperãda, per quam H
unitas conſtat. Aëris repentina turbatio uitanda eſt. Vigor ætatis om-
12 nia habet gratioſa,Decrepita uerò ætas,uice uerſa. Obſcuritas linguæ nõ ſatis claræ ſit,aut propter affectionẽ,aut propter aures, ita ut priuſquã priora enunciarit,alia adijciat:aut priuſquã id quod mente concepit dicat,alia inſuper cogitet. & quæ quidem citra affectionem uiſibilẽ appellatã,contingit linguæ obſcuritas,his maxime qui artiũ ſtudio tenentur accidit. Ætati etiam,quum paruum eſt aliquando ſubiectũ,ualde magna uis ineſt. In morbo tranquillitas,longitudinem ſignificat. Iudicatio uerò eſt morbi exolutio.Parua cauſa medelis exſoluitur, niſi quid circa locũ principalem affectũ
13 fuerit. Quandoquidẽ affectio per conſenſum à triſtitia inducta uexat,quidã ſanè ex alterius cõſenſu uexãtur. Vociferatio affligit, Fortis laboris ſtudium ſubterfugiendũ eſt. Maritimus locus ad ſanitatem cõmodus eſt.

Hippo-

A HIPPOCRATIS COI LIBER DE NATVRA HOMINIS, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Hominem non ex uno aliquo elementorum conſtare. De hominis natura fal
ſas eſſe philoſophorum opiniones. 2 Hominem unum quiddam, ut ſanguinem,
pituitam, bilem, eſſe non poſſe. 3 Hominem unum quiddam ſtatuentes in quo fal
lantur. 4 Generationem neq; ab uno, neq; genere differentibus fieri. 5 Quali
tates primæ, homine moriente, in ſuam naturam reuertuntur. Animalium omnium,
B eadem quæ hominis, generationis & corruptionis ratio cauſaq́. Humores in homi-
nę quattuor, ſanitatis & ægritudinis ſunt cauſæ. 6 Homo quando maxime ſanus.
7 Humorum ſecretio. 8 Humorum in homine, diſtinctas eſſe ſpecies & nomi
na. 9 Humores quattuor homini congenitos eſſe. Homo cur Medicis & Philo
ſophis quibuſdam, unum idemq́ eſſe putatur. 10 In ſuperpurgationibus neminē
unquam uno ſolo humore purgato, mortuum eſſe. 11 Qualitates ſecundę, terræ e-
tiam inſunt. Animalibus iugulatis, qualis ſanguis profluat. 12 Pituita cur hye-
me augeatur. Pituitam humorum omnium eſſe frigidiſsimam. Pituita hyeme re-
pleri corpora. 13 Sanguis uere ab imbribus ſuperuenientibus augetur. Bilis fla
ua per æſtatem in corpore eleuatur, manente adhuc ſanguine. 14 Bilem per æſta-
tem & authumnum in corpore dominari. Sanguis authumno cur modicus. Bilis
atra authumno plurima & fortiſſima exiſtit. Pituita cur hyeme augeatur. 15 Cor
pus humanum ex quatuor humoribus conſtat. 16 Humores pro temporum anni
differentijs in homine dominari. 17 De morborum circuitu. Humoribus ex an
C ni temporum differentijs reſiſtendum. 18 Contrariorum exacta cognitio uel ſola
morborum eſt ſolutio. Morborum homini duplex cauſa, dieta & ſpiritus. Morbo
rum popularium, ſpiritus ſeu aer, non autem dieta, cauſa exiſtit. 19 Dietæ, morbis
popularibus graſſantibus, non cito permutandæ. Aeris & locorum in morbis popu
laribus mutatio utilis. 20 Venarum craſſiſſimarum quatuor in corpore paria, ea-
rumq́ explicatio. Dorſo ac coxendice dolēte quæ uenæ ſecandæ. 21 In lumbo-
rum ac teſtium dolore, quæ uenæ ſectio cōueniat. 22 Venæ multæ & omnigenæ,
ex uētriculo per corpus, alimenti ferēdi cauſa, diſperſę ſunt. Venæ ſectio quàm lon-
giſſimè à locis dolentibus fieri debet. 23 Puris ſputus, Vrinæ purulentę, Excremē
ta cruenta, uelut in dyſenterijs, citra febrem. 24 Pectoris ſuppuratio ex ſeroſo ac ſa
nioſo humore. Calculi cur pueris in ueſica fiant, uiris uerò minime. Homo primis
diebus ſui reſpectu calidiſſimus, ultimis frigidiſſimus. 25 Quando quis ſua ſpon-
te, ex ſanguinis ſputo, urinis purulentis, & excrementis ſanguinolētis, curetur. Mor
D bi ſecuriſſimi qui. Arenoſa & tofi in urinis poſt tubercula, poſt craſſam uenam ena-
ta. 26 Vrinæ cruentæ. Carunculæ in urinis capilliformes. Furfures in urina
pura. Febres plurimæ à bile fiunt. 27 Febrium quattuor ſpecies. Febris con-
tinens à bile plurima ac meraciſſima. Febris quotidiana, eiuſq́ generatio. Febris
quotidiana, continente longior. 28 Febris tertiana, eiusq́ generatio. Quartanę
generatio, & cur alijs diuturnior. Bilis atra omnium humorum uiſcoſiſſima, ac tena
ciſſima. Febres quartanæ, atræ bilis participes. 29 Quartanæ ab anno uigeſi-
moquinto incipiunt, nec ultra quadrageſimum nonum, niſi magna cauſa agente, pro-
grediuntur. Quartanæ quando non diuturnæ.

QVICVNQVE de natura humana amplius differentes audire con-
ſueuit, quàm eius ad medicinam pertinet, huic non eſt commodū
hunc meum ſermonem audire. Neq; enim omnino ex toto ae- 1
rem dico hominem eſſe, neq; ignem, neq; aquam, neq; terram, neq; quicquā

 aliud,

aliud,quia non manifeſtum eſt unum in homine eſſe, ſed uolentibus tamen B
hæc dicere permitto. At uerò talia dicentes mihi non recte rem cognoſce
re uidentur. Sententiam enim eandem omnes ineunt, uerum non eadem di
cunt, ſententiæ tamen epilogum eundem faciunt. Aiunt enim unum quid
eſſe, quodcunq; tandem eſt, & id ipſum eſſe unum ac totum, iuxta nomina
autem non conſentiunt. Etenim alius ex ipſis aerem eſſe, hoc unum ac totū
dicit,alius ignem,alius aquam,alius terram:& addit unuſquiſq; ad ſermonē
ſuum teſtimonia ac ſigna, quæ nullius momenti exiſtūt. Quia enim eadem
ſententia omnes utuntur, dicunt autem non eadem, manifeſtum facit quod
neq; cognoſcūt ipſa.quod ex eo uel maxime quis cognouerit, qui ipſorum
diſceptationibus interfuerit.Nam quum ijdem uiri inter ſe diſceptant, ijſdē F
auditoribus præſentibus, nunquam ter conſequenter idem homo uincit in
eodem ſermone:ſed modo hic,modo alius ſuperat,cuicūq; fuerit lingua ma
xime fluida ac populo grata.Atqui iuſtum erat,ut is qui de rebus ſe recte co
gnoſcere pronunciaret, ſemper ſermonem ſuum uictorem ſtatueret, ſi qui-
dem uera cognoſceret, ac recte ſentiret ac iudicaret. Verum huiuſmodi ho-
mines uidentur mihi ſeipſos oppugnare in uerbis ſermonum ſuorum, præ
ſtultitia,& Meliſſi ſermonem approbare. De his igitur ſufficiunt mihi quæ
retuli.

2 At uerò ex Medicis quidam dicūt, quod homo ſanguis ſolum eſt,
alij ex ipſis bilem aiunt hominem eſſe, aliqui pituitam: epilogum autem &
ipſi omnes eundem faciunt. Vnum enim quid eſſe dicunt,quodcunq; cuiq;
ipſorum nominare uiſum eſt,& id ipſum unū exiſtens,ſpeciem ac uim tranſ G
mutare,coactum à calido ac frigido, fieriq; & dulce, & amarum, & albū, &
nigrum,& omnigenum quid aliud. Mihi uerò neq; hæc ſic ſe habere uiden
tur.Plurimi quidem igitur talia quædam, & amplius his proxima pronun-
ciant. Ego autem dico,ſi unum eſſet homo, nunquam ſanè doleret. Neq; e-
nim eſſet unde doleret unum exiſtens.Si uerò etiam doleret, neceſſe eſſet &
quod mederetur ac ſanaret, unum eſſe. Nunc uerò plura ſunt. Multa enim
ſunt in corpore exiſtentia, quæ quum mutuo præter naturam calfiunt & fri
geſiunt, ſiccanturq; & humectantur,morbos pariunt. Quare multæ quidē
ſpecies morborum ſunt,multaq; etiam medela ipſorum exiſtit.

3 Atq; ego
ſanè cenſeo eum qui hominem ſanguinem ſolum eſſe dicit,& nihil aliud,de
monſtrare debere,ipſum non tranſmutare ſpeciem, neq; omnigenum fieri, H
uel ſaltem horam aliquam anni,aut hominis ætatem,in qua ſanguis ſolus in
homine ineſſe appareat. Veriſimile eſt enim unum aliquod eſſe tempus, in
quo appareat ipſum in ſeipſo unum exiſtens.Eadem cenſeo etiam de eo qui
pituitam ſolam eſſe dicit,& qui bilem. Ego enim demonſtrabo ea quæ ho-
minem eſſe dixero,& iuxta receptum morem,& iuxta naturam, quòd ſem-
per ea ipſa ſimiliter ſint, & in iuuene, & in ſene, & tempore frigido æque ac
calido.Exhibebo inſuper ſigna, & neceſsitates oſtendam, per quas unum-
quodq; augeſcit ac minuitur in corpore.

4 Primum quidem igitur, neceſſe
eſt generationem fieri non ab uno, Quomodo enim unum exiſtens, aliud
quid generarit,ſi non alicui miſceatur? Deinde neq; generarint, ſi non eiuſ-
dem generis exiſtentia miſceantur, & quæ eandem uim habeant, neq; ſanè
nobis ſimilia perficerentur.Et rurſus,Si non calidum ac frigidum,& ſiccum
ac hu-

A ac humidum, moderate ac æqualiter inter ſe haberent, ſed alterum alterum
multum præcelleret,& fortius debiliore præſtaret, generatio fieri non poſ
ſet.Proinde quomodo uerisimile eſt,ab uno quid generari, quũ neq; à plu-
ribus generetur, niſi habuerint temperamentũ inter ſe probe conueniens?
Neceſſe itaq; eſt tali exiſtente natura, cum aliorum omnium, tum humana,
non unum eſſe hominem, ſed ſingula quæ ad generationem eius cõferunt,
uim quandam in corpore habere, eam uidelicet quam contribuerunt. Et 5
rurſus neceſſe eſt ſecedere ſingula in ſuam ipſorum naturam,homine mori-
ente, humidum nimirum ad humidum, ſiccum ad ſiccum, calidum ad cali-
dum,frigidum ad frigidum. Talis autem & animalium eſt natura,& alio
B rum omnium, generanturq; ſimiliter omnia, & occidunt ſimiliter omnia.
Cõſtat enim natura ipſorum ex his prædictis omnibus,& deſinit iuxta præ
dicta,in id unumquodq; unde eſt compactum ſecedens. At uerò corpus
hominis habet in ſeipſo ſanguinem,& pituitam,& bilem duplicem, flauam
uidelicet & nigram.atq; hæc ſunt ipſi corporis natura, & per hæc & ægro-
tat,& ſanus eſt. Sanus equidem maxime eſt, ubi temperamentum hæc in 6
ter ſe habuerint moderatũ, tum facultate, tum copia, & ubi maxime fuerint
permixta. Ægrotat autem.quum horum quid minus aut amplius fuerit,aut
ſeparatur in corpore, & non fuerit reliquis omnibus contemperatum. Ne-
ceſſe eſt enim quum quid horum ſecretum fuerit, & per ſe ſteterit, non ſolũ
eum locum unde ſeceſſit morbidũ fieri, ſed etiam eum in quo ſtat, & in quẽ
C propter nimiam copiam diffuſum eſt, dolore ac morbo uexari. Etenim 7
quum quid horum extra corpus effluxerit amplius quàm redundat,euacua
tio ipſa dolorem exhibet.Rurſus itaque ſi idem intus fecerit euacuationem,
& tranſitionem, ac ab alijs ſecretionem, geminatum dolorem exhibere ne-
ceſſe eſt,uelut dictum eſt, nempe & unde ſeceſsit, & ubi receptum redũdat.
Dixi porrò, quæcunq; hominem eſſe dixero, ſemper demonſtraturum me
eſſe,quòd talia ſint,& iuxta receptum morem ac opinionem, & iuxta natu-
ram. Et dico ſanè eſſe ſanguinem & pituitam,& bilem flauam ac nigrã:& 8
horum primum quidem iuxta receptam opinionem nomina diſtincta eſſe
dico,& nulli ipſorum idem nomen eſſe: deinde ſpecies iuxta naturam ſepa-
ratas eſſe, & neq; pituitam ſimilem eſſe ſanguini, neq; ſanguinem bili, neq;
D bilem pituitæ.Quo enim modo hæc inter ſe ſimilia ſint,quorũ neq; colores
ſimiles uidentibus apparent, neq; ad manuum tactum ſimilitudo aliqua eſ
ſe deprehenditur?Neq; enim ſimiliter calida ſunt,neq; frigida,neq; ſicca ne
que humida.Quum itaq; intantum inter ſe diſcrepẽt, tum ſpecie,tum facul-
tate, neceſſe eſt ipſa non unum eſſe, quãdoquidem neq; ignis & aqua idem
ſunt. Quòd autem hæc omnia non unum ſunt, ſed unumquodq; ipſorum
uim & naturam ſuam habet, uel hinc cognoſcere licebit.Si enim homini ali
cui medicamentum dederis,quod pituitam ducit, pituitam tibi uomet: & ſi
pharmacum dederis bilem ducens, bilem tibi uomet. Eadem ratione & bi-
lem atram purgabit,ſi medicamentum exhibueris quod bilem atram ducit.
Quòd ſi ipſi partem aliquam ſauciaris,ut uulnus fiat, effluet ipſi ſanguis; at-
que hæc omnia faciet tibi totam diem ac noctem,& hyeme & æſtate, donec
ſpiritum in ſeſe trahere,& rurſus reddere potens fuerit: potens autẽ erit do-

9 nec aliquo horum congenitorum fuerit priuatus. Congenita autem ſunt B
prædicta. Quomodo enim non congenita eſſent? Primùm etenim manifeſtum eſt, hominem in ſeipſo hæc omnia ſemper habere, donec uixerit. Dein de nata ſunt ex homine hæc omnia habente. Poſtea nutrita ſunt in homine hæc omnia habente, quæ uidelicet ego nunc dico ac demonſtro. Qui uerò dicunt, quòd unum eſt homo, uidentur mihi hoc conſilio uſi eſſe. Nimirum quum uiderint eos qui medicamenta hauſerũt, in ſuperpurgationibus interijſſe, alios quidem bilem uomentes, alios pituitam, unumquodq; horũ hominem eſſe putauerũt, quòd uidiſſent his purgatum interijſſe. Et qui ſanguinem dicunt hominem eſſe, eodem conſilio utuntur. Nam quum uident iugulatos homines, & ſanguinem ex corpore ipſorum effluentem, hunc ipſum animam in homine eſſe putãt. atq; his teſtimonijs ſanè omnes utuntur F
10 in ſermonibus ſuis. Atqui primũ quidem in ſuperpurgationibus, nemo unquam mortuus eſt bile ſola purgatus. Verũ quum quis pharmacum biberit, quod bilem deducit, primum bilem uomet, deinde pituitã, poſtea per uim etiam atram bilem, poſtremum moribundus etiam ſanguinem purum uomet. Eadem perpetiuntur à medicamẽtis pituitam ducentibus. Primum enim pituitam uoment, deinde bilem flauam, poſtea atram, morientes autẽ ſanguinem purum, & in hoc mox uitam finiũt. Etenim pharmacum ubi corpus intrauerit, primum quidem ducit id quod ex omnibus in corpore exiſtentibus, ſibi maxime ſecundum naturam familiare fuerit, deinde uerò etiã alia trahit, ac purgat. Quemadmodum ex terra naſcentia & in ipſam planta G
ta ac ſeminata, ubi in terram peruenerint, unumquodq; trahit id quod natu
11 ræ ſuæ familiare in terra exiſtit. Ineſt autem in terra & acidum, & amarũ, & dulce, & ſalſum, & omnigenum. Primũ itaq; plurimum eius trahit in ſeipſum, quod ſibi ipſi iuxta naturam maxime familiare fuerit, deinde trahit etiam reliqua. Huiuſmodi ſanè quiddam etiam pharmaca in corpore faciũt. Quæcunq; enim bilem ducunt, primum meraciſsimam bilem purgant, poſtea uerò mixtam. Et rurſus pituitæ pharmaca, primum meraciſsimam pituitam ducunt, poſtea mixtam. Et iugulatis primum quidem ſanguis calidiſ
12 mus & ruberrimus profluit, deinde pituitoſior ac bilioſior. Porrò pituita in homine hyeme augetur. Hæc enim hyemi maxime ſecundum naturam conuenit ex omnibus in corpore exiſtentibus. Frigidiſsima enim exiſtit. H
Signa autem quòd pituita frigidiſsima eſt, hæc ſunt. Si enim pituitam & bilem & ſanguinem contingere libuerit, pituitam ſanè frigidiſsimam eſſe cõperies, quamuis uiſcoſiſsima ſit, & per uim maxime poſt bilem atram trahatur. quæ uerò per uim trahuntur calidiora fiunt, à uiolentia coacta, ſed tamẽ ſupra hæc omnia, frigidiſsima eſſe apparet pituita ex ſua ipſius natura.

Quòd autem hyems corpus pituita repleat, inde cognoſcere datur, quòd homines pituitoſiſsima & ſpuunt & emungunt hyeme, & tumores laxi al
13 biſsimi fiunt maxime hoc tempore, itemq; reliqui morbi pituitoſi. Cæterum uere pituita quidẽ adhuc fortis in corpore manet, ſed ſanguis augeſcit. Nam & frigora remittunt, & imbres ſuperueniunt. Sanguis autẽ iuxta hæc augeſcit, ab imbribus uidelicet & calidorum dierum tepore. Hæc enim anni pars maxime iuxta naturam ipſi conuenit. Eſt enim humidus & calidus.

Signa

A Signa autem hinc colligere licet. Quòd homines uere & æſtate maxime dy
ſenterijs corripiuntur, & ſanguis ex naribus ipſis fluit, & calidiſsimi ſunt ac
ruberrimi. At uerò æſtate ſanguis adhuc uiget, & bilis in corpore eleuatur,
& uſq; in autumnum porrigitur. In autumno uerò ſanguis modicus fit, con
trarium enim eius naturæ id tempus exiſtit. Bilis autem per æſtatẽ ac au- 14
tumnum corpus poſſidet, id quod inde cognoſcere potes: quòd homines
ſua ſponte hoc tempore bilem uomunt, & in medicamẽtorum potionibus
bilioſiora purgãtur. Manifeſtum fit & febribus, & hominum caloribus. Pi-
tuita autem æſtate debilior ſeipſa eſt. Contrarium eſt enim naturæ eius id
tempus, calidum enim eſt & ſiccum. Sanguis uerò autumno pauciſſimus
B fit in homine, Siccus enim eſt autumnus, & hominẽ iam frigefacere incipit.
Atra porrò bilis autumno & plurima & fortiſsima eſt. Poſtquam autem
hyems apprehẽderit, bilis flaua perfrigerata modica fit, & pituita rurſus
augetur, tum ob pluuiarum copiam, tum propter longitudinem noctium.
Corpus quidem igitur humanum hæc omnia ſemper habet, uerùm pro 15
temporis circumſtantia, aliquando plura ſeipſis fiunt, aliquando pauciora,
ſingula tum iuxta partem ac copiam, tum iuxta naturam. Quemadmodum
enim annus omnis omniũ particeps eſt & caliditatum & frigiditatũ, & ſic-
citatum ac humiditatum, (Neq; enim quicquam horum ne minimo quidẽ
tempore conſiſteret ac duraret, citra omnia ea quæ in hoc mundo inſunt, ue
rùm ſi unum aliquod deficeret, omnia ſanè abolerentur: ex eadem enim ne-
C ceſsitate omnia conſiſtunt & mutuo aluntur:) Sic etiam ſi quid ex homine
deficeret ex his quæ ipſi congenita ſunt, non ſanè uiuere poſſet homo. In 16
anno aũt aliquando quidẽ hyems maxime uiget, aliquãdo uer, modo æſtas,
modo autumnus, Sic etiam in homine, aliquando pituita præualet, aliquan
do ſanguis, aliquando bilis, primũ quidem flaua, deinde etiam nigra appel-
lata. Quorum omnium euidentiſsimum teſtimoniũ hinc habes. Si enim ei-
dem homini idem pharmacum quater in anno dare uelis, uomet tibi hyeme
quidem pituitoſiſsima, uere autem humidiſsima, æſtate bilioſiſsima, autum
no nigerrima. Itaq; quum hæc ſic ſe habeant, quicunq; morbi hyeme au- 17
geſcunt, æſtate deſinere ſolent: quicunq; uerò æſtate augeſcunt, hyeme fini-
re conſueuerũt, niſi certo dierum circuitu diſcedant. de circuitu aũt dierum
D rurſus dicam. Quicũq; aũt morbi uere fiunt, ad autumnũ eorum diſceſſum
fore expectare oportet. Quicunq; poſtremum autumnales morbi ſunt, eo-
rum diſceſſum neceſſe eſt uere fieri. Quicunq; uerò morbus hæc tempora
tranſgreſſus fuerit, cum annuum fore ſcire oportet. Porrò Medicum ſic
aduerſus morbos inſtare oportet, prout unumquodq; horum in corpore
præualet, iuxta tempus quod ſibi ipſi maxime natura conueniens exiſtit.

Addititia ſunt hæc, non genuina Hippocratis, ut ait Galenus.

Quin & hæc inſuper ad illa noſſe oportet, quòd quoſcunq; morbos re
pletio parit, euacuatio ſanat: & quicunq; ex euacuatione fiunt morbi, reple-
tio ſanat. quicunq; uerò à labore fiunt, quies ſanat: qui autẽ ab ocio gignun
tur, labor ſanat. In ſumma Medicum ſcire oportet, opponere ſe contrariũ 18
inſtantibus & morbis, & naturis, & temporibus, & ætatibus, & diſtenden-

tia ſoluere,& ſoluta diſtendere,Sic enim uel maxime morbum ſedauerit. & E
mihi ſanè hoc ipſum ſanatio eſſe uidetur. Morbi partim ex diætis,partim
ex ſpiritu,quem adtrahentes uiuimus,fiunt. Vtrorunq; cognitionem ſic fa-
cere oportet. Quando ab uno morbo multi homines corripiuntur eodē
tempore, cauſam ad id quod communiſsimum eſt, & quo maxime omnes
utimur, referre oportet. Eſt autem hoc ſpiritus & aer quem inſpirando tra-
himus.Manifeſtum eſt enim iam,quòd diæta uniuſcuiuſq; noſtrum, cauſſa
non eſt, quum morbus omnes cōſequenter contingat & iuniores, & ſenio-
res,mulieresq; ac uiros,& tam uinolentos quàm aquæ potores, & tam ma-
zam edentes,quàm pane ueſcentes,& tam multum laborantes,quàm parū.
nequaquam igitur diæta cauſſa fuerit, quum homines diuerſa uictus ratio- F
ne utentes ab eodem morbo corripiuntur.Quū uerò omnis generis morbi
fiunt eodem tempore,palàm eſt uictus ſingulos ſingulis cauſſas eſſe:& curā
ſanè facere oportet,ex cōtrario inſtando aduerſus morbi cauſſam,quemad-
modum & alibi à me relatum eſt,& uictus rationem permutare.Conſpicu-
um eſt enim diætam qua homo uti conſueuit,non eſſe ipſi commodam, aut
in totum,aut magna ex parte, aut unum ſaltem quoddam ex ipſa: quod ubi
cognoueris,tranſmutare oportet: habitaq; cōſideratione naturæ hominis,
& ætatis,& ſpeciei,horæq; anni & modi ipſius morbi, curationē facere,ali-
quando detrahendo,aliquando apponendo,& quemadmodum iamdudū
à me dictum eſt,ad ſingulas ætates, & horas,& ſpecies,ac morbos reſpicien-
do, tum in exhibendis pharmacis, tum in conſtituenda diæta. At uerò quū G
unius morbi popularis graſſatio conſiſtit, manifeſtum eſt diætam non eſſe
culpabilem, ſed quem trahimus ſpiritum in cauſſa eſſe: palamq; eſt inſuper
eum ipſum ſpiritum ſiue aerem morboſam aliquam exhalationem habere.
19 Eo itaq; tempore homines in hunc modum commonefacere oportet,Ni-
mirum ut diætas non permutent,quia morbi cauſſa non exiſtunt:uerùm ut
uideant quò corpus habeant quàm minimæ molis ac debiliſsimum.Detra-
hendi inſuper ſunt cibi ac potus quibus uti conſueuerunt,idq; paulatim fa-
cere oportet:Nam ſi quis cito diætam permutet, periculum eſt etiam à per-
mutatione aliquid in corpore nouatum iri. Quapropter uictu ſolito quidē
utendum eſt, ubi hominem nihil lædere uidetur. Prouidendum uerò ut
quàm pauciſsimus aeris influxus in corpus ingrediatur,& ut ille ipſe quàm H
peregriniſsimus exiſtat. Regionum etiam locos in quibus morbus cōſiſtit,
quātum eius fieri poteſt,permutare oportet, & corpora attenuare: ſic enim
minime multo ac denſo ſpiritu homines opus habuerint. Porrò quicunq;
morbi à fortiſsima corporis parte fiunt,grauiſsimi exiſtunt. Etenim ſi iſthic
ubi initium ſumpſerint permanſerint,neceſſe eſt fortiſsima parte laborante,
totum corpus laborare.Et ſi à ualidiſsima ad quandam debiliorem tranſie-
rint,difficulter ſoluuntur.Quicunq; uerò à debilioribus partibus ad fortio-
res tranſierint,commodius ſolui poſſunt.Nam influentia à ui ipſarum facile
20 conſumuntur. Venæ craſſiſsimæ ſic ſe habent.Quatuor paria ipſarū ſunt
in corpore.& unum quidem à capite retro per ceruicē, foriſecus ab utraq;
ſpinæ parte ad coxendices & in crura progreditur, deinde per tibias & mal-
leolos foriſecus ad pedes peruenit. Oportet igitur uenæ ſectiōes,in do-

loribus

A loribus dorſi ac coxendicũ, de poplitibus facere & de malleolis forinſecus. Alterum par principium ex capite iuxta aures habet per ceruicẽ,& ſphagiti des appellantur,hoc eſt iugulares. deferunturq; utrinq; iuxta ſpinam intrin ſecus ad lumbos,in teſtes ac femora,& per poplites ex interna parte,deinde per tibias ad malleolos intrinſecus & in pedes. Quapropter in doloribus 21
lumborum ac teſtium,uenæ ſectionem de poplitibus ac malleolis facere in trinſecus oportet. Tertiũ par uenarum ex temporibus per ceruicem ſub ſca pulas tendit,& ad pulmonem defertur,altera quidem à dextris ad ſiniſtram partem, altera uerò à ſiniſtris ad dextram: & dextra quidem ſub mammam abit & in ſplenem,& in rhenem,ſiniſtra uerò in dextrã partem tendit à pul

B mone ſub mammam & in hepar, & in rhenem,utraq; autem in rectum inte ſtinum ac podicẽ deſinit. Quartũ par à priore capitis parte & oculis, ſub cer uicẽ ad clauiculas deuenit, deinde ſuper brachia ſuperne in flexuras, poſtea per cubitos in manuũ iuncturas ac digitos. deinde à digitis rurſus, per cubi tos ac manus ſuperne in flexuras,& per brachiorum infernam partem ad a las:unde ſuperne à lateribus altera in lienem peruenit,altera in iecur,poſtea ſupra uentrem utraq; in pudendum deſinit. Et craſſiſſimæ quidem uenæ ſic ſe habent. Sunt autem & ex uentriculo uenæ per corpus multæ & omni 22
genæ, per quas corpori alimentum accedit. ferunt autem à craſſis uenis, in uentriculum ac reliquũ corpus, & ab externis & ab internis, & inter ſe mu tuo diſtribuũt internæ extrinſecis,ac uiciſſim extrinſecæ internis. Venæ igi

C tur ſectiones iuxta prædictum ſermonem facere oportet. Enitendum eſt autem ut ſectiones quàm lõgiſsime à locis faciamus,ubi dolores fieri, & ſan guis colligi ſolet. Sic enim mutatio minime magna derepente fiet, & cõſue tudinem remouebit,ut non amplius in eundẽ locum colligatur. Quicũq; 23
pus multum ſpuunt,citra febrem, & quibuſcunq; in urina pus multũ ſubſi dit,citra dolorẽ,& quibuſcunq; alui recremẽta cruenta,uelut in dyſenterijs, & tarde ac diutine prodeuntia, uelut in iuuenibus quinq; & triginta anno rum,atq; etiã ſenioribus,his omnibus ex eadem cauſſa morbi fiunt. Neceſſe eſt enim hos labori deditos,ac exercitationis ſtudioſos,& corpore operari os in iuuentute fuiſſe,poſtea uerò relictis laboribus,molli carne & multum à priore differente carnoſos redditos eſſe, & corpus multũ diſcrepans habe

D re,ut id quod prius extitit,cũ eo quod nunc adepti ſunt,nulla parte conſen tiat. Quũ igitur morbus aliquis corripuerit ſic diſpoſitos, eueſtigio quidẽ effugiũt, poſtea aũt à morbo progreſſu tẽporis corpus colliqueſcit,& ſero ſi ac ſanioſi humoris ſpecies per uenas,qua parte maxime amplæ fuerint,flu it. Siquidem igitur in inferiorẽ uentriculum proceſſerit,ferè qualis in corpo re ineſt, tale etiã recrementum prodit. Quũ enim decliuis ſit uia, non multo tempore hæret in inteſtino. Quibuſcunq; aũt in pectus influxerit,ſuppu 24
rati fiunt, nimirum purgatione accliui exiſtente,& multo tẽpore in pectore immorans putreſcit,& purulẽta redditur. Quibuſcũq; uerò eadẽ ſeroſi hu moris ſpecies in ueſicã prorupcrit,à loci caliditate, calida & alba fit, & ſegre gatur:& quod quidem rariſſimũ eſt,ſuperſtat,craſſiſſimũ uerò infrà mergi tur,quod ſanè pus appellatur. Fiunt autẽ & calculi pueris, propter huius loci caliditatẽ, itemq; totius corporis. Viris aũt calculi nõ generantur,pro pter

pter corporis frigiditatē. Nam id probe noſſe oportet, quod homo pri- B
mis diebus calidiſsimus eſt ſui reſpectu, ultimis frigidiſsimus. Neceſſe eſt e-
nim augeſcens & ad uim procedens corpus calidum eſſe. Vbi autem incepe
rit marceſcere corpus, delabens in ocium, frigidiſsimū euadit. Et iuxta hanc
rationem, quanto amplius primis diebus homo augeſcit, tanto calidior exi
ſtit: & quanto plus ultimis diebus marceſcit, tanto frigidiorē eſſe neceſſe eſt.
25 Sani autē fiunt ſua ſponte illi prædicto modo diſpoſiti ac affecti, plurimi
quidem ab hora qua liqueſcere incipiunt, quinto & quadrageſimo die. Qui
uerò hoc tempus tranſgreſsi fuerint, anno finito ſua ſponte conualeſcunt, ni
ſi quid aliud mali grauioris hominē infeſtet. Quicunqꝫ morbi ſenſim ex
modici temporis cauſſa fiunt, & quorū cauſſæ cognitu faciles ſunt, ſecuriſsi F
mi fore prædici poſſunt. Curationē itaqꝫ ipſorum inſtituere oportet, ut cauſ
ſæ morbi nos opponamus. Sic enim ſoluitur utiqꝫ id quod morbū in corpo
re fecit. Quibuſcunqꝫ arenoſa aut tofi in urinis ſubſident, his initio tuber
cula circa craſſam uenā enata ſunt, & ſuppurata: Poſtea uerò tuberculis non
cito effractis, tofi ex pure coalti ſunt, qui per uenam foras exprimuntur unà
26 cum urina in ueſicam. Quibuſcunqꝫ uerò cruentæ urinæ ſunt, his uenæ la
borant. Quibuſcunqꝫ aūt in urina craſſa exiſtēte, carunculæ paruæ capil-
liformes ſimul prodeunt, eas à rhenibus prodire noſſe oportet, & ab arthri
ticis. Quibus uerò pura urina eſt, & aliàs atqꝫ aliàs uelut furfures in urina
27 innatant, horū ueſica ſcabioſa exiſtit. Febres plurimæ à bile fiunt. Spe-
cies ipſarū quatuor ſunt, præter eas quæ ab occultis doloribus generantur. G
Nomina ipſarum ſunt: Continēs, Quotidiana, Tertiana, Quartana. Con
tinens itaqꝫ appellata, à plurima ac meraciſsima bile prouenit, & iudicatio-
nes quàm breuiſſimo tēpore facit. Corpus enim nullo tempore perfrigera-
tum cito colliqueſcit, nimirum à multa caliditate calfactum. Quotidiana
uero poſt continentem à plurima bile generatur, & præ reliquis celerrime
diſcedit, uerum longior eſt continente, quanto à pauciore bile prouenit,
& propterea quòd requiē habet in ipſa corpus, In cōtinente uero nō quieſ-
28 cit ullo tempore. Tertiana aūt longior eſt quàm quotidiana, & à paucio-
re bile gignitur. Quanto uerò longiori tempore in tertiana corpus quieſcit
quàm in quotidiana, tāto diuturnior hæc febris eſt quàm quotidiana. At
uerò quartanæ reliquæ iuxta eandem rationem habent, ſed tertianis diutur H
niores ſunt, quanto pauciore bilis parte participant, unde caliditas augetur,
& propterea quod corpus in ipſis plus perfrigeſcit, id quod ab atra bile ip-
ſis contingit ſuperflue adeò ut ægre frigus depelli poſſit. Atra enim bilis
inter omnes corporis humores uiſcoſiſſima eſt, & ſedes diuturniſsimas fa-
cit. Quod autem quartanæ febres atræ bilis participes ſint, uel hinc con-
29 diſcere licet. Autumno eñ maxime homines à quartanis corripiuntur, &
in ætate à quinqꝫ & uiginti annis, uſqꝫ ad quadrageſimū quintum, Hæc aūt
ætas præ omnibus aliis maxime à bile atra infeſtatur, & autumni tēpus o-
mnium anni temporum ad eandem aptiſsimum eſt. Quicunqꝫ aūt extra
hoc tempus & ætatem à quartana corripiuntur, pro certo ſcire oportet eam
febrē non fore diuturnā, niſi quid aliud grauioris mali hominē infeſtauerit.

A DE SALVBRI DIAETA LIBER
IANO CORNARIO MEDICO PHYSICO INTERPRETE.

Addititius eſt ad librum De Natura hominis, Polybi Hippocratis diſcipuli, ait Galenus.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Diæta idiotarum & priuatorum, qualis hyeme, uere, æſtate & autumno eſſe de-
beat. 2 Diætæ ad ætates, ad anni tempus, & ad corporum ſpecies conſtituendæ.
3 Ambulandum hyeme uelocius, æſtate tardius, niſi per æſtum iter facias. Car-
B noſi gracilibus citius ambulent. Balneis quomodo utendum. Veſtes puræ hye-
me induēdæ, æſtate ſordidæ, & oleo imbutæ. 4 Gracilitatem corporis quo ſtudio
cōſequaris. Pinguis ex gracili quomodo fias. 5 Vomendum ſex menſibus hy-
bernis. 6 Quæ infuſa, quibus temporibus, quibusq; naturis conueniant. Infuſa
craſſa & tenuia quę. 7 Craſſos & graciles, quomodo ad uomitum prępares. Bis
in menſe uomere conſueti, ijs melius eſt ut conſequenter in duobus diebus quàm per
maiora interualla uomant. 8 Cibos reuomere conſuetorum, aut quorum alui non
probum tranſitum habent, curatio. 9 Puerulorum infantium educandi & ciban-
di ratio. 10 Mulieribus ſiccioris modi dieta conuenit. Exercitiorum ratio iu-
xta temporum anni differentias inſtituatur. 11 Alui profluuij in exercitijs utenti-
bus & excrementis ciborum ſpeciem referentibus, curatio diætetica: Item quibus tem
peramentis hic morbus ſit familiaris. Corpora denſam carnem habentia, ijs quæ ra-
ram habent, à carnium eſu magis læduntur. 12 Cibū poſtridie eructantes, longio-
C ri ſomno & alijs laboribus curantur. 13 Siti correptis cibi & labores detrahendi,
uinum uero aquoſum & frigidiſsimum exhibendum. 14 Aquę aut muci per nares
uel aures eruptio, capitis torporem ſoluit. Sanitas res pretioſiſſima.

DIOTAS & priuatos homines hac diæta uti opor- 1
tet. Hyeme quidē comedere quàm plurima, bibe
re autem quàm parciſsime. Sit potus uinum quàm
meraciſſimum: cibi, panis, & obſonia aſſata omnia.
1 Oleribus quàm pauciſsimis hoc tempore utēdum
eſt, Sic enim corpus maxime ſiccum ac calidum red
detur. Vbi uerò uer apprehenderit, tunc ſanè po
tum ampliorem aſſumere oportet, uinum dilutius
D & paulatim: cibis quoq; mollioribus ac paucori-
bus tum utendum eſt: & ablato pane, mazam exhibere, & iuxta eandem ra-
tionem obſonia detrahere, & ex aſſatis omnia cocta facere. Oleribus uerò
paucis tunc uti oportet, donec ad æſtatem perueniat homo, cibis mollori-
bus utendo, & obſonijs coctis, & oleribus, tam crudis quàm coctis, ſimili-
terq; potibus quàm dilutiſsimis ac plurimis: ita tamen ut paulatim non de
repente his utatur, ne uidelicet magna mutatio fiat. At uerò æſtate maza
molli nutriatur, & potu aquoſo ac multo, obſonijs omnibus coctis. Sic aūt
his ubi æſtas fuerit uti oportet, ut frigidum ſit corpus & molle. Tempus em̄
calidum eſt & ſiccum, & facit corpora æſtuoſa ac ſquallida. Quapropter ta-
li ſtudio auxiliari oportet. Iuxta cādem uerò rationem, quemadmodum ex
hyeme ad uer, ſic ex uere ad æſtatē deducendus eſt, cibo quidem detracto,
potu uérò aucto. Sic quoq; contraria faciendo ex æſtate ad hyemem perdu
catur,

catur. In autũno uerò rurſus cibi plures exhibendi ſunt & ſicciores, & ob E
ſonia iuxta eandem rationem, potus uerò pauciores & meraciores, quo etiã hyems bona fiat, & homo in ipſa utatur potibus meracioribus ac paucis, cibis uerò quàm plurimis ac ſiccisſimis. Sic eñ & maxime ſanus fuerit, & minime frigore impetetur. Nam tempus hoc ualde frigidum ac humidum exi-
2 ſtit. Porrò habitibus corporũ carnoſis & mollibus ac rubris, plurimo anni tempore ſiccioribus diætis uti conducit. Humida enim eſt ipſorum natura. Verũ duros & graciles, fuluosq́ ac nigros, humidiore diæta maiore tẽporis parte uictitare oportet. Corpora enim talia ſicca exiſtũt. Sed & iuuenibus corporibus, mollioribus & humidioribus diætis uti cõfert, Nã ætas ipſorum ſicca eſt, & corpora compacta ſunt. Seniores autem ſicciore ui- F
ctus modo, maiori temporis parte degere oportet. Corpora enim in hac ætate humida ſunt, & mollia ac frigida. Oportet igitur & ad ætatem, & ad tempus anni, & ad corporũ ſpecies ac habitus, diætas conſtituere, ita ut con ſiſtentibus & caloribus, & frigoribus nos opponamus, Sic enim maxime ſa
3 ni fuerint. Quin & ambulandum hyeme quidem ueloci ter eſt, æſtate autem leniter, niſi per ſolis æſtum iter faciendum ſit. Oportet autem & carnoſos citius ambulare, graciles uerò tardius. Balneis quoq; multis æſtate utendum eſt, hyeme paucioribus, Gracilibus autem magis expedit lauari, quàm carnoſis. Veſtes autem puras induere hyeme oportet: oleo imbu-
4 tas ac ſordidas, æſtate. Cæterum pingues, & qui graciles fieri uolunt, om
nes labores ieiuni facere debent, & cibos aſſumere anhelantes adhuc ex fati G
gatione, & non refrigerati, præpoto uino diluto, & nõ ualde frigido, & obſonia præparata aſſumere ex ſeſamis, aut condimentis hortenſibus, & alijs huiuſcemodi. Sint autem obſonia pinguia quæ offeruntur, ſic enim à quàm paucisſimis impleri poterint. Sed & ſemel in die cibum ſumere, & illotum manere, & ſtratum durum habere, & nudum deambulare oportet, quantũ eius maxime fieri poteſt. Quicunq; uerò graciles ſunt, & pingues fieri uolunt, tum alia his quæ dixi contraria facere, tum ieiunos nullum laborem ſu
5 bire oportet. At uerò uomitibus & alui per infuſa elotionibus hoc modo utendum eſt. Sex menſes hybernos uomendum eſt, Hoc enim tempus pituitoſius eſt æſtiuo, & morbi circa caput fiunt, & regionem eam quæ eſt ſupra ſeptum tranſuerſum. Quum uerò æſtas ac calor fuerit, infuſis uten- H
dum eſt. Hora enim hæc æſtuoſa eſt, & corpus bilioſius, & lumbi ac genua grauantur, & calores oboriuntur, & in uentre tormina fiunt. Quapropter corpus perfrigerare oportet, & quæ in ſublime eleuantur, inferne ſubduce-
6 re ex iſtis locis. Sint autem infuſa pro craſsioribus ac humidioribus ſalſiora & tenuiora, pro ſiccis uerò & gracilib. ac debilioribus, pinguiora ac craſſiora. Craſſa autem & pinguia infuſa ſunt quæ ex lacte fiunt, & cicerũ decoctum, & alia huiuſmodi. Tenuia uerò & ſalſa, ſunt muria & aqua marina,
7 & eiuſcemodi. At uerò uomitus ſic facere oportet. Quicunque homines craſsi ac pingues ſunt, & non graciles, ieiuni uomant à curſu aut ambulatione cita, iuxta meridiem. Sit autem dimidia hemina hyſſopi in aquæ congio contriti, atq; hoc ebibat affuſo aceto & adiecto ſale, quo iucundius euadat. Bibat autem primum ſenſim ac lentius, poſtea amplius & citius. Qui uerò gra-

A rò graciliores ſunt ac debiliores, à cibis uomitum faciant hoc modo. Lotus
calida præbibat meri heminam, deinde cibos omnigenos edat, & neq; dum
cibũ ſumit, neq; à cibo bibat, ſed cõtineat ſe donec quatuor ſtadia quis per-
currat: deinde uina tria permixta ipſi in potu offerãtur, auſterũ, dulce, ac aci-
dum, primum quidem meracius, & paulatim, & per multũ temporis ſpaciũ,
deinde uerò dilutius, & citius, & multum. Quicunq; autem bis in menſe
uomere cõſueuit, huic melius eſt ut conſequẽter in duobus diebus uomat,
quàm per quintum & decimum. Verum aliqui penitus contrarium faciũt.
Quibuſcũq; uerò cõmodum eſt reuomere cibos, aut quibus alui nõ pro 8
bum tranſitum habent, his omnibus conducit ſæpe in die comedere, & om
B nigenis edulijs uti, & obſonijs uarijs modis præparatis, uinumq; bibere du
plex aut triplex. Qui uerò reuomunt cibos aut aluos habent humectas, his
omnibus contrariũ huiuſmodi facere conducit. Cæterũ puerulos infan- 9
tes per multum tempus in aqua calida madefacere oportet, & uinum biben
dum dare aquoſum, & non penitus frigidũ. Dandum eſt & id uinum quod
minime uentrem eleuet ac inflet. Hæc aũt facere oportet, ut & conuulſioni-
bus minus corripiantur, & maiores fiant, ac meliorem calorẽ adipiſcantur.
Mulieres porrò ſicciores modi diæta uti oportet. Nã & cibi ſicciores ad 10
muliebrium carnium mollitiem cõmodiores ſunt, & meraciores potus præ
ſtabiliores ſunt ad uteros ac fœtuum nutrimenta. Qui exercitijs utuntur,
hyeme currere ac luctari debẽt: Æſtate uerò luctari quidem parum, currere
C autem minime, ſed multum deambulare ſecundũ uentum ac frigus. Quicun
que ex curſibus fatigati fuerint, eos luctari oportet. Qui uerò ex lucta fatigã
tur, eos currere expedit. Sic enim laborans, fatigata corporis parte uel maxi
me calfieri cõponiq; ac recreari queat. Quoſcunq; exercitijs utentes alui 11
profluuia corripiunt, & recrementa ciborum ſpeciem referentia ac cruda ha
bent, his exercitiorum non minus quàm tertiam partem detrahere oportet,
& ciborum dimidiũ ſaltem exhibere (palam eſt enim quod uentriculus con
fouere non poteſt) quo ciborum multitudo concoquatur. Sint autem his ci
bi, panis quàm maxime aſſatus in uino intritus, & potus quàm parciſsimi,
ac meraciſsimi, & deambulationibus à cibo ne utantur. Oportet autem ſub
hoc tempus ſemel duntaxat in die cibũ ſumere. Sic enim quàm maxime con
D caleſcit uentriculus, & ea quæ ingeſta ſunt exſuperauerit. Fit hic proflu-
uij alui modus maxime his corporibus quæ denſam carnem habent, quum
ad carniũ eſum homo cogitur, natura eiuſmodi exiſtente. Venæ enim den-
ſatæ cibos ingeſtos nõ ſuſcipiunt. Eſt autem hæc natura acuta, & in utranq;
partem uertitur, & ad modicum tẽpus uiget bona habitudo in talibus cor-
poribus. At uerò rariores ac hirſutiores corporum ſpecies ac habitus, tum
carnium eſum ſuſcipiunt, tum labores magis tolerant, & bonæ habitudines
ipſis fiunt diuturniores. Quicunq; poſtridie cibos eructant, & præcor- 12
dia ipſis eleuantur, utpote cibis crudis & incoctis exiſtentibus, his longiori
quidem tempore dormire conducit, uerum & alijs laboribus corpora ipſo-
rum cogere oportet. Vinum aũt meracius & amplius bibant, & cibis pau-
cioribus ſub id tempus utantur. Palàm eſt enim quod uentriculus præ im-
becillitate ac frigiditate, ciborum multitudinem concoquere non poteſt.

13 Quoſcunq; uerò ſitis corripuerit, his & cibi & labores detrahendi ſunt, & uinũ bibãt aquoſum & quàm frigidiſsimũ. Quibuſcunq; aũt dolores ſiunt ex uiſceribus, ſiue ex exercitijs, ſiue ex aliquo alio labore, his quieſcere conducit cibis abſtinẽtes, potione aũt utantur, quæ quàm parciſsime in corpus aſſumpta, plurimam urinam ducat, quo uenæ uiſceribus inſitæ non diſtendantur repletæ. Ex talibus enim tubercula oboriũtur ac febres. Quibuſcunq; uerò morbi à cerebro fiunt, torpor primum caput occupat, & frequẽter mingit æger, & reliqua uelut in urinæ ſtillicidio perpetitur, atq; hæc E

14 ſanè ad dies nouem patitur. Et ſi quidem erũpat per nares aut aures aqua ſiue mucus, à morbo liberatur, & urinæ ſtillicidiũ ſedatur. Mingit aũt multum, & citra dolorem, idq; album, donec uiginti præterierint dies, & capitis dolor hominem relinquit. Intendenti aũt oculos ſplẽdor occultatur. Porrò uirum prudentem id ſecum reputare oportet, quòd res precioſiſsima eſt ſanitas, & proinde ſcire ut ex ſuo ipſius cõſilio in morbis utilitatẽ percipiat. F

HIPPOCRATIS COI LIBER
DE GENITVRA, IANO CORNARIO INTERPRETE.

Hic à Galeno Polybi eſſe perbibetur.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM G

1 Prouidentis naturæ uis, & geniture prouentus. Coitus uoluptas unde. Cur genitura ſpumeſcat. 2 Cur ualentiſſimum Venere excernatur. Sanguis aliquando in genitura profluit. Alius ſeminis, alius urinæ meatus. Somnia uenerea quomodo fiant, & pollutiones unde. 3 Eunuchi cur non coeant, ac imbecilliores ſint, & quod uenæ ſecundum aures inciſæ infœcundos reddant. 4 Quamobrem pueri & puellæ ſemen non excernant, & menſes uirginibus iuuenculis non procedãt. 5 Genituram ab omnibus corporis partibus excerni. Humores corporis quatuor. 6 Quid mulieribus in coitu accidat, & uenerem cum utrorumq; ſed maiore uiri uoluptate fieri. 7 Mulieribus frequens coitus expedit. Menſium retentorũ incõmoda. Nota conceptus, & quod ſemen maſculum & fœmineum utriq; inſit: & cur nunc mares nunc fœminæ gignantur. 8 Liberorũ uarietas unde, & qui aliqua re parentem referant: & cur imbecilles ex robuſtis, & non omnes robuſti, & nunc item parui nunc magni ædantur. Exemplum cucumeris ad puerũ in utero. Cur mutili & magna fere ex parte integri ex mutilatis naſcantur. 9 Fœtus quando perdãtur. Simile de terra ad fœtus mutilos. Cur integri & ſani ex mutilatis, & mutilati ex mutilatis naſcantur. H

1 LEX quidẽ omnia corroborat. Verũ genitura uiri prouenit ab omni humido, quod in corpore exiſtit, ita ut id quod robuſtiſſimum eſt ſecernatur. Argumentũ au-
2 tem eius, quod robuſtiſsimũ ſecernitur, hoc eſt: quod à Veneris uſu paucula adeò re emiſſa, imbecilles reddimur. Habet autem res hoc modo. Venæ & nerui ab omni corpore in pudendum uergunt, quibus dum aliquantulum teruntur, & caleſcunt ac implentur, uelut pruritus incidit, & ex hoc toto corpori uoluptas ac caliditas accedit. Quũ uerò pudendum teritur,

A ritur,& homo mouetur,humidũ in corpore caleſcit,ac diffunditur,& à mo-tu conquaſſatur, ac ſpumeſcit: quemadmodum etiam alij humores omnes conquaſſati ſpumeſcunt. Sic autem in homine ab humido ſpumeſcente, id quod robuſtiſsimum eſt ac pinguiſsimum ſecernitur,& ad medullam ſpinalem uenit. Tendunt enim in hanc ex omni corpore uiæ, & diffundunt ex cerebro in lumbos,ac in totũ corpus,& in medullã: & ex ipſa medulla procedunt uiæ,ut & ad ipſam humidum perferatur,& ex ipſa ſecedat. Poſtquã autẽ ad hanc medullã genitura peruenerit, procedit ad rhenes,hac enim uia tendit per uenas: & ſi renes fuerint exulcerati,aliquando etiam ſanguis ſimul defertur:à rhenibus aũt tranſit per medios teſtes in pudendum. Pro-

B cedit aũt non quà urina,uerũ alia ipſi uia eſt illi contigua. Et ſanè qui ſomnia uenerea habent, propterea per ſomnum genituram effundunt, quũ humidum in corpore diffuſum & calfactũ fuerit,& ſiue ex labore,ſiue alia quapiam re ſpumuerit, dum ab ipſo ſecernitur, coitus imaginem repræſentat. Habet enĩ humiditas hæc ſimiliter ut in coeuntibus. Sed nõ eſt mihi de his qui per ſomnum ſemen emittunt,& de toto morbo quid eſt,& quæ operatur,& quare coitus locum expleat, ſermo. atq; hæc quidem de hoc dicta ſufficiunt. Cæterum eunuchi propterea nõ coeunt,quia geniture tranſitus ipſis ſublatus eſt. Eſt enim per ipſos teſtes uia eius, & nerui tenues ac crebri ex teſtibus in pudendum tendunt,quibus & eleuatur, & demittitur:atq; hi nerui in exſectione dum caſtrãtur, reſcinduntur. quapropter nõ ſunt utiles

C eunuchi. Nã neruis ipſorum extritis,genituræ uia obturaia eſt. Callus enim obducitur teſtibus, & nerui duri ac torpentes à callo facti, pudendum neq; tendere,neq; laxare poſſunt. Quibuſcũq; uerò iuxta aures uenæ ſectæ ſunt, hi coeunt quidem,& geniturã emittunt, uerũ modicam & debilem ac infœcundam. Nam plurima genituræ pars à capite iuxta aures in ſpinalẽ medullam procedit. Ipſe autem tranſitus, cicatrice ſectioni inducta, conſolidatus eſt. At uerò pueris uenulæ tenues,& repletæ exiſtentes, genituræ tranſitum impediunt, & pruritus ipſis nõ ſimiliter accedit,& propterea neq; conquaſſatur in corpore humidum ad genituræ ſecretionem. Quin & uirginibus quouſq; iuuenculæ fuerint,menſes nõ procedunt, propter eandẽ cauſſam. Poſtquam aũt adoleuerint & uirgo & puer, uenæ in pudendum pueri

D tendentes,itemq; uirginis in uterum,amplæ fiunt præ augmento, & oſcula ipſarum aperiũtur, & uia ac tranſitus per anguſtias contingit, & humidum tunc etiam agitationẽ habet. Nam ſpatioſitas ipſi tunc ab agitatione ac conquaſſatione contingit: & puero ſanè procedit genitura ubi plene puber fuerit ob hanc cauſſam,itemq; uirgini menſes.atque hæc mihi ſic demonſtrata ſunt. Porrò genituram dico à toto corpore ſecerni,& à ſolidis,& à mollibus partibus,& ab humido omni in toto corpore. Sunt autẽ humidi ſpecies quatuor,Sanguis,Bilis, Aqua,& Pituita. Tot enim ſpecies congenitas homo in ſeipſo habet,& ab his morbi fiunt,aut etiã ex morbis diſcretiones. Et hæc quidem dicta ſunt à me,de genitura,unde fiat,& quomodo,& quare,& quibus genitura non eſt, & quare non eſt, & de menſibus uirginum, & quod mulieribus in coitu,dum confricatur ac teritur pudendum, & uteri mouentur,uelut pruritus in ipſos incidat, & quod reliquo corpori uolu-

6 ptas ac caliditas accedat. Emittit autē & mulier à corpore geniturã, ali- B
quando in ipſum uterum, qui ſanè inde humidus euadit: aliquando foras, ſi
uterus magis quàm oportunũ eſt hiarit. Et delectatur mulier ubi coire incę
perit per omne tempus, donec uir ſemen emiſerit. Et ſi quidem appetit uiro
cõmiſceri, prius quàm uir emittit, & de cætero nõ ſimiliter delectatur. Si ue
rò nõ appetit, ſimul cũ uiro delectari deſinit. & habet res hoc modo, quem-
admodum ſi quis in feruentem aquam, alteram frigidam infundat, illa ferue
re ceſſat. Sic genitura uiri in uterum illapſa, caliditatem & uoluptatem mu-
lieris extinguit. Exilit autē uoluptas & caliditas ſimul cum genitura in ute-
ros illabente, deinde deſinit. queadmodum ſi quis in flammã uinum infun-
dat, primum quidem contingit flammã exilire, & per modicum tempus au- F
geri, ad uini infuſionem, deinde deſinere. Ita etiam mulieri caliditas exilit ad
genituram uiri: deinde deſinit. Cæterum multo minus delectatur fœmi-
na quàm uir in coitu, & uir etiam tempore longiore. Propterea autem quòd
uir magis delectatur, ſecernitur ipſi de repente ab humido, fortiori turbatio
7 ne ac agitatione quàm mulieri. Habet autem & hæc res hoc modo. Mu-
lieres ſi cum uiris coeant, magis ſanæ ſunt: ſi nõ, minus. Nam & uteri ſimul
humidi fiunt in cõmixtione: qui enim ſicci ſunt magis quàm conuenit, forti
ter cõtrahuntur, ubi uerò fortiter contrahuntur, dolorē corpori afferunt: &
ſimul coitus ſanguinem calfaciens ac humectans, uiam faciliorē menſibus fa
cit. Menſibus aũt non procedentibus, corpora fœminarũ morboſa fiunt.
Quapropter aũt morboſa fiant, in muliebribus morbis referetur. Et de his G
quidem hactenus. Poſtquam aũt coiuit mulier, ſi quidē conceptura non eſt
intra ſeipſam, pro more foras procedet genitura ab utriſq;, ubi fœmina uo-
let. Si uerò cõceptura eſt, nõ procedit foras, ſed manet in utero genitura.
Nam uteri ſuſceptã & concluſam in ſeſe cõtinent, oſculo nimirum ipſorum
præ humiditate contracto ac concluſo, ſimulq; permiſcentur, tum quæ à ui
ro uenit, tum quæ à muliere emiſſa eſt. Quòd ſi fœmina partus perita ſit, &
cognouerit quando genitura nõ exciderit, ſed intus manſerit, ſciet qua die
intra ſeipſam cõcepit. Habet aũt & hoc ſic. Quandoq; quidem fortius eſt ſe
men à muliere emiſſum, aliquãdo uerò debilius. Similiter etiã quod uir emi
ſit. Et eſt tum in uiro fœmineum itemq; maſculum ſemen, tum itidem in
muliere. Fortior aũt maſculus fœmina eſt. neceſſe igitur eſt ipſum à fortiore H
ſemine generari, habetq; res hoc modo. Si ab utriſq; ſemen fortius pro-
dierit, maſculus erit partus: ſi uerò debile, fœmina naſcetur. Vtrum aũt mul-
titudine ac copia præualuerit, iuxta illud ipſum partus naſcetur. Si eñ mul-
to plus fuerit debilis ſeminis quã fortioris, ſuperatur forte, & debili permix
tum, in fœminam tranſit. Si uerò plus fuerit fortis ſeminis quàm debilis, ſu-
peratur debile, & in marem tranſit. Quemadmodum ſi quis ceram & adipē
miſceat, & de adipe tamen plus cõijciat, eaq; ad ignem liquefaciat, Quandiu
quidem liquida fuerint, non apparet utrum tandem horũ ſuperet: ubi uerò
congelata fuerint, tunc iam conſpicuum eſt, quòd adeps ceram copia exupe
rat. Sic habet etiã maſculi ac fœminæ genitura. Quòd uerò & in fœmina, &
in uiro, genitura fœminea fit ac maſcula, ex factis manifeſtis cõiectare licet.
Multæ enim mulieres iam fœminas pepererunt ex proprijs uiris, uerum ad
alios

A alios uiros tranſgreſſæ,maſculos genuerũt.Et uiri illi ipſi apud quos mulieres fœminas pepererũt, ad aliarum mulierũ mixturã progreſſi, maſculos genuerũt. & quibus maſculus ſexus gignebatur, alijs fœminis permixti fœmineam ſobolem genuerunt. Atq; hæc ſanè ratio declarat,tum uirum, tum fœminam,& fœmineam,& maſculam genituram habere. Nam apud quos uiros,fœminas pariebant,ſuperabatur fortius ſemen à copia debilioris, & gignebantur fœmellæ: Apud quos uerò maſculos pariebant, ſuperabatur debilius,& gignebantur mares. Procedit autem nõ ſemper ab eodem uiro genitura fortis,ſed neq; ſemper debilis,ſed aliàs alia: atq; ſic etiã in muliere res habet:ut minimè mirandum ſit,eaſdem fœminas, eoſdemq; uiros,ſobolem

B maſculam & fœmineam producere. Habet aũt & in brutis geniture fœmineæ ac maſculæ ratio eodem modo. Et in ipſa genitura egreditur et fœmineum,& maſculinũ,ab omni corpore,& à debilibus debilis, & à fortibus fortis:& neceſſe eſt ſic in partum diſtribui. Et ex quacunq; corporis uiri parte plus prodierit in genituram , quàm mulieris, partus ille magis ſimilis erit patri: Vndecunq; uerò à corpore mulieris plus uenerit,magis aſsimilabitur matri. Eſt aũt impoſſibile,partũ per omnia matri ſimilem eſſe, & patri nihil, aut uice uerſa,neq; alteri quicquam ſimilem eſſe:ſed utriſq; neceſſe eſt in aliquo ſimilem eſſe, ſiquidem ab utriſq; corporibus ſemẽ in partum procedit. Vter autem tandem plus contulerit ad ſimilitudinem, & à pluribus corporis regionibus,illi magis ſimilis eſt. Contingitq; aliquando ut filia nata, ma

C iori ex parte,magis ſimilis ſit patri quàm matri,& filius natus aliquãdo magis ſimilis eſt matri quàm patri. Atq; hæc tam multa à me relata declarant ſuperiorem ſermonem, Quòd & in muliere,& in uiro, tum maſcula, tum fœminea genitura exiſtat. Contingit autem & hoc, Quandoq; partus tenues & debiles generãtur,ex patre & matre craſsis ac robuſtis. Et ſi quidem (multis iam generatis pueris) tale quid contingat,manifeſtum eſt quod fœtus in utero ægrotauit , & ab utero quid de ſuo ipſius incremento foras prodiuit, utero nimirum amplius hiante:& propterea debilis factus eſt. Vnũquodq; autem animal iuxta proprium robur ægrotat. Si uerò omnes pueri nati debiles fuerint,uteri ipſi in cauſſa ſunt,anguſtiores quàm oportet exiſtẽtes. Si enim non habuerint ſpacioſitatem,in qua fœtus nutriri poſſit, neceſſe eſt ip

D ſum tenuem fieri,utpote qui non habeat ſatis amplum locum ad incrementum capiendum. Si uero habeat ſatis amplum locum,& non ægrotet, uerisimile eſt ex magnis parentibus magnã ſobolem generari. Habet aũt res hoc modo, Quemadmodum ſi quis cucumerem qui iam defloruit, ſit aũt adhuc tenellus, & in cucumerario adhuc adhærcat, ponat ac immittat in uas anguſtum,æqualis ac ſimilis euadet cauitati ipſius uaſis:Si uero quis eundẽ in uas amplum indet, quod uerisimile ſit cucumeris capax eſſe, ſed non ualde multo maius q̃ pro cucumeris natura,æqualis itidem ac ſimilis erit cucumis uaſis ampli cauitati, Nam in augeſcendo cum uaſis cauitate cõtendit. & ferme omnia naſcentia ſic habent, quo modo quis ipſa cogat. Sic ſanè & in puero ſe res habet. Si enim ſpatioſitas ipſi cõtigerit in augeſcẽdo,maior euadet:ſi uero anguſtia,minor. At uero mutilum in utero puerum,ſentio aut cõtuſum ex matris uterum geſtantis plaga, aut eiuſdem lapſu, aut alio quo

piam uiolento affectu matri accidente, mutilatum eſſe. Qua uero parte mater plagas acceperit, ea puer mutilatur. Si uero amplius contundatur fœtus, ita ut pellicula ipſum cõtinens rũpatur, perditur fœtus. Quin & alia huiuſcemodi cauſſa pueri mutilãtur. Quum in utero iuxta locũ in quo mutilatus eſt fœtus, anguſtia fuerit, neceſſe eſt corpus quod in anguſtia mouetur mutilari, iuxta illum locum. Quemadmodum etiam arbores quæcunq; in terra ſunt, & non habent ſatis amplum locum, uerum à lapide, aut aliqua alia re impediuntur, quum emergunt, obliquæ ac tortuoſæ ſunt, aut hac parte craſſæ, altera tenues: Sic accidit etiã circa puerum, ſi in utero iuxta aliquã corporis partem, anguſtior altera uteri pars alterà fuerit. Cæterum quod ex mutilatis hominibus ſani & integri gignantur pueri, ut plurimum contingere ſolet. Habet enim mutilatum, numero omnia quæ ſanum. Vbi uero morbus aliquis ipſis, & humido ipſorum acciderit, à quo ſemen prouenit (quatuor ſanè quum ſpecies ſint humidi, quæ naturaliter in corpore exiſtunt) genituram non totam exhibent, debiliorem autem, iuxta mutilatam partem. Quare nihil miri mihi uidetur, ſi etiam mutilẽtur, quemadmodum parens. Et hæc mihi de hoc dicta ſufficiant. Redibo autem rurſus retrò ad ſermonem quem dicere reliqui.

B F

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE NATVRA PVERI SIVE FOETVS, IANO Cornario Medico Phyſico interprete. G

Et de hoc Galenus dubitat Hippocratis'ne an Polybi ſit.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Genitura in utero coaceruata & calfacta (utpote in calido exiſtens) ſpiritum habet. 2 Omne calidum frigido nutriri moderato. Quæcunq; calfiunt, ſpiritum emittunt, & alium frigidum eius loco uiciſſim attrahunt. 3 Genituram non tantũ à calido, ſed etiam à matre ſpirante, ſpiritum habere eoq; frui. 4 Spiritus tranſitus extra ac intro iuxta genituræ medium per pelliculam fit. Genituræ ſex dierum foras prolapſæ forma. Vmbilicus ſpirationi deſtinatus. Pellicula genituram ambiens ac complectens, tota ex umbilico tẽditur. Genitura à matre ſanguine in uterum deſcendente augeſcit. 5 Menſes pregnantibus, ſi puer ſanus ſit & permanere debeat, non prodeunt. Pelliculärum reliquarum fœtum ambientium eadem quæ primæ ac externæ ratio & generatio. Carnis generatio quomodo fiat. 6 Menſes uterum ferentes, cur non moleſtent. Genituræ ſpiratio modica, ſanguinẽ modicum: amplior, copioſiorem & uberiorem in uteros trahit. Menſes retenti, uterum non geſtantibus, quare dolorem inducant. Muliebria corpora, uirilibus ſunt humidiora. H
7 Mulier à ſanguine menſtruo euacuata in utero concipit, repleta uero minime. Mala quæ mulieribus ex lunaribus purgationibus non procedentibus obueniant.
8 Pelliculæ, carne generata, ac augeſcente in utero ſanguine, augentur ſimul. Secunda, quando poſt genituram ſuſceptam, appelletur. Corporis totius, carne augeſcente, à ſpiritu articulatio. In corporis articulatione, ſimilia ſemper ad ſimilia trãſeunt. 9 Oſſa unde dureſcãt. 10 Geniturę & carnis coarticulatiõe, ſimile ſemper ad ſimile progredi. Membrorum diſcretio quot diebus fiat. 11 Primiparæ, & quæ rarius pariunt, in partu, & partus purgationibus maxime laborãt. Purgationes menſtruæ à partu cur fiant. 12 Purgationum menſtruarum principium. Sanguis à partu, ſi mulier ſana eſt, aut ſana eſt futura, ſtatim congelatur: ſin minus, contra.

13 Mu-

A 13 Mulier à partu non purgata, in magnum morbum, aut uitæ periculum, ſi non
cito curetur, incidit. Articulationis dies purgationi à partu pares. 14 Sangui-
nis fluxionem in uteros poſt ſemẽ illapſum, cur primo pauciſſimum ac modicum eſſe
oporteat. Puer paulo ante trigeſimum diem perditus, inarticulatus eſt. Fœmella
cur poſterius formetur & articuletur. Purgatio menſtrua in fœmella diuturnior.

15 Oſſa quo tempore duriora fiant, & à quo cauentur. Digitorũ manuum ac
pedum, eadem quę in arborum ramificatione, ratio. Venę hominis omnes in manu
um ac pedum digitos deſinũt. Capitis uenæ totius corporis craſſiſſimæ. 16 Ve
næ ac nerui tenuiſſimi dẽſiſſimi ac plurimi in manib. ac pedibus. Vnguiũ in digitorũ
manuũ ac pedum extremitatibus uſus. 17 De Pilorum natura & alimento. Pili
qua corporis parte, & cur in quibuſdam poſterius naſcantur. Caro, genitura prode-
unte rareſcit, & cuticula & uenæ aperiuntur. Pilorum alimentum unde. 18 Pili
B in rariſſimis cuticulæ partibus enaſcuntur. Eunuchi ante pubertatem facti, cur neq;
in pube, neq; mento pilos producant. Mulieres cur mento & corpore lęues. Cal-
ui ut plurimum ſunt pituitoſi. 19 Eunuchi cur non fiant calui. Canities unde.

Capitis cuticula canorum albidior. Cani ex natiuitate parte aliqua, partem illã
albiorem habent. Pili pro humiditatum capitis colore inficiuntur. 20 Pueri mo
tus in utero quando. Maſculi quo tempore & cur citius moueantur. Lac quando
matri ſui indicationem præbeat. Lac quibus mulieribus citius, & quibus poſterius
prodeat. 21 De lactis generatione. Lactis perſultationem quæ citius percipiãt.

Pecora pręgnantia cur pinguiora. Naturam omnẽ hominum & ex terra naſcen
tium eſſe ſimilem. 22 Lac quando in mãmas procedat. Coitus multus uenerem
magis inducit. Puer de matre in uteris uiuit, & quali mater ſanitate prædita eſt, talẽ
etiam puer habet. 23 Fructus unde nutriantur & concoquantur. 24 Arbores
plantãdi ratio & modus. 25 Germinãdi diuerſitas in ijs quæ ex ſemine & ex plan
C tarijs proueniunt. 26 Plantæ auctæ, qua neceſſitate ramos ſpargãt. Terræ pars
inferna, hyeme cur calidior quàm æſtate. Fimum atq; alia humectata denſius com-
preſſa citius concaleſcunt. 27 Veſtes pelliceæ fortiter compactæ, à ſeipſis combu
runtur. Fontes ac marinæ aquæ cur hyeme auctiores & calidiores. 28 Aquam
in terra non conſiſtere, ſed ſemper in decliue procedere. Terræ pars inferna, æſtate
quàm hyeme frigidior. 29 Terra ſemper plus aut minus in ſe aquæ habet.

30 Aqua quę hauritur in puteis, ſpiritum ſemper mouet. Aqua conſiſtens cur
denſior & calidior. 31 Aqua fontana hyeme quàm æſtate calidior. 32 Arbori,
neq; duo calida, neq; duo frigida ſimul accedere debere. Arbores ex ſuperna & in-
ferna parte nutriri. 33 Arbor uehemẽter tenera exiſtẽs fructus producere nequit.

Arbores per tempus ſolidæ factæ & radicibus firmatæ, augeſcere deſinunt.

34 Inoculationis in arboribus ratio, & cur arborum rami alijs arboribus inſiti di
uerſos fructus producere ſoleant. 35 Puer ex matris ſanitate bene uel male ualet.

D De Pueri ſitu in utero. Repetit diſputationẽ de ſpiratione geniturę per umbilicũ.

36 Humanæ naturæ ad oua quæ incubantur, ſimilitudo. Ouis uolucrium um-
bilicum ineſſe. 37 De Partus ratione. 38 Pueri, matre uiolentam aliquam affli-
ctionem patiente, aut alimento deficiente, ante decimum menſem eduntur. Vteri
geſtatio ultra decimum menſem (ut mulieribus uidetur) quomodo contingat.

39 Conceptus cur faciles, à menſium purgatione. Vteri geſtatio non ultra de-
cimum menſem, ob alimenti, & augmenti quod à matre deſcendit inopiã. 40 Pri-
miparæ ob alimenti defectum, ſæpe ante decimum menſem exactum pariunt. Mu-
lieres paucos menſes demittentes ut plurimum etiam ſine lacte ſunt. 41 Volucres
ex oui luteo naſcuntur. Ouum uſq; adeo eſt rarum ut ſpiritum tranſmittere poſſit.

Pulli uiginti diebus excluduntur. 42 Animalium eadem quæ hominis & uo-
lucrium partus ratio. Partus faciles qui. 43 Primiparæ cur ex partu maxime la-
borent. Vmbilicus poſtremus omnium membrorum in lucem prodit. Mulieri-
bus in partu mammæ & alia membra humidiora rumpuntur. 44 Gemelli quomo
do uno coitu naſcantur. Animalia quædã, quare plures fœtus ædant. Gemelli utri

e 4 uſq;

uſq; ſexus, quomodo generētur. 45 Genitura nō ſimul & ſemel eiaculatur. Genitura non omnis fortis eſt. Maſculorum gemellorum & fœmellarum generatio. E

I genitura ab utriſq; permanſerit in utero mulieris, primum quidem ſimul miſcetur, utpote muliere non quieſcente, coaceruaturq; ac craſſa per calorem euadit. Deinde ſpiritum concipit, nempe in calido exiſtens, & poſtea matre ſpirante: Deinde ubi ſpiritu repleta fuerit, uiam hic ipſe ſibijpſi foras facit, & per mediā genituram ſpiritus erumpit. Quum autem ſpiritui calido uia foras
facta eſt, rurſus alius frigidus à matre inſpirat, atq; hoc facit per omne tēpus. F
Caleſcit enim utpote in calido exiſtēs, & frigidum ſpiritum cōcipit à matre
ſpirante. Omnia aūt quæ caleſcūt, ſpiritum habent, Spiritus aūt erumpit &
ſibijpſi uiam facit, ac foras procedit. Id autē quod caleſcit, rurſus in ſeipſum
alium ſpiritum frigidum trahit, per fiſſuram unde nutritur. Atq; hoc contin
git etiam in lignis, & in folijs, cibiſq; ac potibus, ſi fortiter calefiant. Eius reſ
notionē ligna ardentia exhibent: omnia enim ligna hoc faciunt, maxime uē
ro ſubuiridia. Emittunt enim ſpiritum iuxta ſectionem: Spiritus aūt quum
foras procedit, circum cæſurā uolutatur, id quod ſemper fieri uidemus. Ma
nifeſta igitur eſt ratiocinatio de ſpiritu, quod calidus exiſtens in ligno, attra
hit alterum frigidum à quo nutritur, & à ſeipſo dimittit. (Nam ſi non alterū
pro eo quem à ſe dimittit attraheret, non uolutaretur ſpiritus foras prodi- G
2 ens. Omne enim calidum frigido moderato nutritur.) Et ubi percalfactū
fuerit humidū quod eſt in ligno, in ſpiritum mutatū foras procedit: & qua
parte foras exit, ea ipſa calidus qui ineſt adhuc in ligno, alterum frigidū ſpi-
ritum eius loco attrahit, à quo nutritur. Idem faciunt & folia uiridia. Quum
enim incenduntur ſpiritū concipiunt, deinde erūpit ſpiritus & uiā facit, fo-
raſq; prodit & circūuolutatur: procedens aūt ſtrepitum facit, qua parte in-
ſpirationem præbet. Quin & legumina & frumenta, & arborei fructus nu-
cum generis calefacta ſpiritum habent, qui fiſſura facta foras prodit: & ſi hu
mida fuerint, ampliorē ſpiritum emittunt, & rimā maiorem faciunt. Et quid
multis uerbis opus eſt? Omnia quæcunq; calefiunt, ſpiritum emittunt, &
aliū frigidum uiciſſim eius loco attrahunt, à quo nutrimentū ſumūt. Atq; H
hæ neceſſitates ea gratia à me productæ ſunt, ut cognoſcatur quod genitu-
3 ra in utero calfacta ſpiritum habet, & emittit. Simul autem & à matre ſpi-
rante, genitura ſpiritū habet. Quum enim mater frigidum attraxerit ex aere
in ſeipſam, fruitur eo etiam genitura. Calida aūt eſt, utpote in calido exiſtēs,
& tunc ſanè ſpiritū habet, ac emittit, atq; ipſa genitura inflata pelliculam ac-
quirit. Circumtenditur enim quod forinſecus circū ipſam eſt, continuumq;
euadit, utpote uiſcoſum exiſtens. Quemadmodum in pane dum torretur,
tenue quiddam pelliculæ ſpecie in ſuperficiem abſcedit ac extat. Caleſcens
enim panis & inflatus eleuatur: qua parte uero inflatur, iſthic pelliculæ ſpe-
cies excitatur & conſiſtit. Genituræ autem calfactæ ac inflatæ ex toto, pelli-
4 cula forinſecus circūdatur. Verum iuxta medium genituræ, ſpiritui tranſ

ſitus

A ſitus extra ac intrò fit per pelliculam, & hac parte tenuitas pelliculæ à geni-
tura diſtat, & pauciſſimum quid de genitura ineſt. Ipſa autem reliqua ge-
nitura rotunda eſt in pellicula. Atqui genituram quæ ſex diebus in utero
manſit, & foras prolapſa eſt, ipſe uidi, & qualis tum animo meo obuerſaba-
tur, ex illis ipſis reliquorum cõiecturam facio. Vt uero ego uiderim genitu-
ram ſex dierum exiſtentem, enarrabo. Mulieris nobis familiaris famula can
trix magnæ exiſtimationis ex uirorũ conſuetudine erat, quam in uentre cõ-
cipere non conueniebat, ut ne minoris exiſtimationis redderetur. Audie
rat aũt cãtrix ipſa, qualia mulieres inter ſe dicunt, quòd quando mulier cõce
ptura eſt in uentre, genitura non egreditur, ſed intus manet. Auditis autem
B his atq; intellectis, hoc ſemper obſeruauit, & quũ quandoq; ſentiret genitu
ram non exeuntem, dominæ expoſuit, & ſermo ſtatim ad me peruenit. Ego
uero quũ audiſſem, iuſſi ipſam ad terrã ſaltare, & poſtquam ſepties iam exi-
lijſſet, genitura in terram profluxit, & ſtrepitus factus eſt, atq; illa conſpecta
ipſa ammirata eſt. Qualis autem erat ego referã: uelut ſi quis ouo crudo ex-
ternam teſtam circum circa adimat, in interna uero pellicula incluſus liquor
pelluceſcat. Modus quidem talis erat, & ut abunde dicam, ruber erat liquor
& rotundus. In pellicula uero fibræ quædam albæ ac craſſæ ineſſe uideban
tur, cum cruore craſſo & rubro obuolutæ: circum autẽ pelliculam foris cru-
enta ueſtigia inſtar ſugillatorum, iuxta medium uero tenue quid eminebat,
quod mihi umbilicus eſſe uidebatur, & per illum ſanè ſpirationem extra
C & intrò primum facere apparebat: quin & pellicula genituram ambiens
ac complectens, tota ex illo tendebatur. Talem ſanè ego genituram ſex die-
rum exiſtentem uidi. Referam autẽ & aliam dinotionem, omni cupienti de
hoc ſcire, quæ mihi paulo poſt hanc manifeſte apparuit, & teſtimonio eſſe
poteſt omni meo ſermoni, quòd uerus eſt, quantum homini de huiuſmodi
re dicere datur. Atq; hæc mihi de hoc dicta ſunt. Quòd genitura in pelli-
cula eſt, & ſpiritum habet intrò & foras, & augeſcit à matre, ſanguine in ute
rum deſcendente. Menſes enim nõ prodeunt, ubi mulier conceperit in- 5
tra ſeipſam, ſi puer ſanus fuerit, & permanere debet, niſi in quibuſdam pri-
mo menſe modicam ſui indicationem faciant. Verum ſanguis à toto corpo
re mulieris deſcendens, in orbem forinſecus pelliculam circunſtat, Simulq;
D cum ſpiritu ſanguis intra per pelliculam trahitur, qua parte perforata eſt, &
à genitura diſtat, congelaturq; & futuro animali augmentũ præbet. Quũ
aũt tempus acceſſerit, rurſus aliæ pelliculæ intra primam pelliculam tenues
& multæ circũtenduntur, eo modo quo prima pellicula facta fuit. Sunt aũt
& hæ ab umbilico extentæ, & inter ſe mutua ligamenta habent. Quũ ue-
rò iam hoc factum eſt, ex deſcendente à matre ſanguine & congelato, caro
fit. Iuxta mediam aũt carnem umbilicus diſtat, per quem ſpirat, & alimentũ
ac incrementũ capit. At uerò mulier quum uterũ gerit, à menſibus non 6
prodeuntibus propterea non dolet, quòd ſanguis non conturbatur, aceruа
tim abire ſolitus ſingulis mẽſibus, ſed procedit ſenſim & modice citra dolo
rem, quotidie in uterum ipſum, & quod ineſt intus in utero augeſcit. Singu
lis autem diebus ea gratia procedit, & non ſemel per menſem, quòd genitu-
ra in utero exiſtens ſemper à corpore trahit, prout uires tum ipſa tum ſpira

tio

tio habet. Et primum quidem modica ſpiratio fit, & ſanguis modicus à B
matre procedit. Quũ uero ſpiratio amplior redditur, magis ſanguinem tra-
hit, & uberior is in uterum deſcẽdit. Atqui uterum non geſtantibus ubi
menſes non prodierint, propterea dolor oboritur. Primum quidem ſangu-
is in corpore ſingulis menſib. turbatur ab huiuſmodi neceſſitate, quòd mẽ-
ſis à menſe multũ differt, & ſecundum frigiditatẽ & caliditatem: atq; hoc
percipit mulieris corpus, humidius enim eſt quàm uirile. Vbi aũt turbatus
eſt ſanguis, & uenas impleuit, ab ipſo deſcendit, qualis ab initio naturæ fuit.
7 Quare ſi quidem euacuatur à ſanguine mulier, in uentre concipit: ſi uero
repleta fuerit, non. Nam uacuis uteris, & uenis à ſanguine factis, mulieres in
ſe fœtus cõcipiunt. Etenim poſt menſtrui ſanguinis purgationẽ mulieres in F
uentre concipiunt. Cauſſa iã dicta eſt. Quando aũt conturbatus & ſecre-
tus ſanguis foras nõ procedit, ſed in uteros, uteri aũt non hiauerint, tunc ſa-
nè à ſanguine diutius immorante uteri caleſcentes, reliquo corpori calorem
tranſmittunt, quandoq; etiã ſanguinem in uenas corporis diſtribuunt, ut &
uenæ repletæ doleant, & tumores laxos producãt. Quandoq; etiã periculũ
eſt ne claudicatio ex hoc inducatur. Aliquãdo & ueſicã obſident, premũtq;
ac claudunt ueſicam, & urinæ ſtillicidiũ inducunt. Aliquando pleni quoq;
ſanguinis exiſtentes uteri procidunt, aut ad coxendices, aut lumbos, & do-
lorem exhibent. Aliquando ubi ſanguis quinque aut ſex menſes in uteris
morã traxit, putrefactus pus fit, & quibuſdam pus per pudendum exit. Sũt
etiam quibus circa inguen uelut tuberculum fit, illicòq; ſuppuratũ exit. Sed G
& alia multa huiuſcemodi mala mulieribus fiunt, ubi lunares purgationes
non procedunt. Sed quid opus eſt ea hic recenſere? Referentur enim in mu
liebribus morbis, Verum iam repetito eo quod reliqui, ſermonem abſoluã.
8 Quum autem generatur caro, tunc pelliculæ, augeſcente in utero ſangui
ne, etiam ipſæ augentur ac ſinuantur, & præſertim externæ. Et ſanguis à ma
tre deſcendens, quem ſanè caro ſpirans attraxerit, in incrementum cedit, &
ſi utilis non ſit, in ſinus pellicularum ſecernitur: & ubi ſinuatæ factæ fue-
rint, ac ſanguinem ſuſceperint, tunc iam ſecunda appellatur. Et tantum de
hoc mihi dictum ſit. Cæterũ caro augeſcens à ſpiritu articulatur, & abit
in hac unumquodq; ſimile ad ſimile, denſum ad denſum, rarũ ad rarum, hu-
midum ad humidum, & unũquodq; in propriam regionem abit, iuxta co- H
gnationem, ad id à quo genitum eſt. & quæcunq; à denſis genita ſunt, den-
ſa ſunt: & quæcũq; ab humidis, humida: & reliqua iuxta eandem rationẽ fi-
unt in incremento. Et oſſa dureſcunt à calore conglutinata. Et ſanè ramifi
9 cantur uelut arbor, & tum interna, tum externa corporis, adhuc melius arti-
culantur: ipſumq; caput diſtantiam acquirit ab humeris, & brachia ac cubi-
ti à lateribus: & crura inter ſe diſparantur: & nerui exiliunt circum naturas
articulorum: & os per ſe diducitur, & naſus, & aures eminẽt in carne, ac per-
forantur. & oculi implentur humore puro, & pudendum conſpicuum fit
utrum tandem ſit: & uiſcera coarticulantur: & iam etiam ſupernis partibus
ſpirationem facit, tum ore, tum naribus: & uenter inflatur, & inteſtina in-
flata ſupernè, per umbilicum ſpiritum aſſumunt, ac diſperdunt: & in podi-
cem uia fit à uentre ac inteſtinis foras, & in ueſicam uia foras. Atque hæc
omnia

A omnia à ſpiritu coarticulantur, Nam inflata diſparantur omnia, iuxta cognationem. Etenim ſi uelis fiſtulam ueſicæ alligare, & per fiſtulam immittere in ueſicam, terram & harenam, & plumbi tenuia ramenta, inſuperq; infuſa aqua in fiſtulam inflare, primum quidem illa aquæ permiſcentur, deinde uerò temporis progreſſu inflata ſecedent, & abibit plumbum ad plumbum, harena ad harenam, terra ad terram: Et ſi quis ipſa areſieri permittat, & diffracta ueſica contempletur, inueniet ſimile ad ſimile progreſſum eſſe. Sic 10
ſanè etiam genitura & caro coarticulatur, & unumquodq; in ipſa ſimile ad ſimile abit. Atq; hæc mihi de hoc dicta ſunt, & factus iam eſt puer, & ad hoc peruenit fœmella quidem in quadraginta & duobus diebus ut lon-
B giſſime, primam coagmentationem ac coarticulationem accipiens: Maſculus uero ut longiſſime, in triginta diebus. Vt plurimum enim hoc tempore, aut paulo breuiore, aut paulo longiore, articulatio ipſis contingit. Nam & purgatio fit à partu ut plurimum, in fœmellis quidem, diebus quadraginta & duobus (atq; hæc tardiſſima eſt, et perfecta. Vacauerit autem periculo, etiam ſi in uiginti quinq; diebus purgetur.) In maſculo uero purgatio fit diebus triginta: atq; hæc tardiſſima eſt, & perfecta. Citra tamen periculum fuerit, etiam ſi in uiginti diebus mulier purgetur. Poſtremo autē tempore purgatio quàm pauciſſima procedit, & in iunioribus paucioribus diebus purgantur, in ſenioribus uero pluribus. Cæterum maxime laborant ac dolēt 11
in partu, & partus purgationibus mulieres primiparæ, & quæ rarius pariūt
C magis dolent, quàm quæ ſæpius. Atqui purgationes à partu mulieribus ea gratia fiunt, quòd primo tempore uſq; ad dies quadraginta duos in fœmella, in maſculo uero ad dies trigintà, pauciſſimus ſanguis in augmentum pueri deſcendit: Ab hoc autem tempore copioſior, donec pariat. Oportet itaq; purgationē reddi in toto puerperij tempore: & foras exire ac reſpōdere pro dierū ratione ac proportione. Principium autem huiuſmodi pur- 12
gationis tale mulieri fit. Dum ex partu laborat, conturbatur ſanguis mulieri, & à forti pueri motu uehementer caleſcit: Conturbatus autē, primus quidem foras prodit: Deinde puer: poſt puerum uero, mucus craſſus ſanguinolentus: & deductio contingit huic, quemadmodū aquæ effuſæ in mēſa. Poſtea poſt illum per omnes dies purgatio procedit, uſq; ad prædictum tem-
D pus, copia Atticæ heminæ unius & dimidiæ primū, aut paulo plus minuſue, pro eius temporis ratione, donec deſinat. Procedit aūt ſanguis uelut à uictima, ſi ſana eſt, & ſana futura eſt mulier, & ſtatim congelatur. Si uero mulier ſana non eſt, neq; ſana futura eſt, purgatio paucior procedit, & ſpecie deterior, & nō cito congelatur. Id uero hoc modo habet. Si mulier uterum geſtans morbum habuerit non cognatū, in puerperij purgatione perit. Si uero nō purgetur in prioribus diebus uterum gerens, ſtatim ſana exiſtens, aut etiā non, cōmoueatur aūt ipſi purgatio ſiue à pharmacis, ſiue ſua ſponte de repēte, iuxta dierum rationem procedet, quibus nō una uice procedit. Si 13
enim non purgetur mulier à purgationibus partus, morbus magnus ipſam corripiet, & periculū uitæ incurret, niſi cito curetur, & quis cōuenientē ipſi purgationē inducat. Hæc propterea produxi, ut oſtenderē quòd in pueris membrorū diſcretio lōgiſſima cōtingit, in fœmella in quadraginta duobus diebus,

diebus,in maſculo in triginta. Argumento eſt purgatio à partu,quæ in fœmella fit in quadraginta duobus diebus, in maſculo in triginta, ut tardiſsime contingat. Repetam autem iterum eandem rem iiſdem uerbis, maioris lucis ac declarationis gratia. Dico enim talionem rependi,quòd genituræ in utero exiſtenti pauciſſimus ſanguis à matre in uterum uenit,ſi fœmineam genituram habeat,in quadraginta duobus diebus, in his enim coarticulantur puerorū membra:ab hoc uero tēpore copioſior ſanguis uenit.Et in maſculo rurſus iuxta rationem dierum triginta. Quòd uerò hæc uera ſint, etiā B
14 alterum teſtimonium adeſt,hoc modo habens. Primis diebus ubi genitura in uteros illapſa eſt,pauciſsimus ſanguis à muliere in uteros uenit,deinde copioſior. Si enim aceruatim & multus ſemel ueniret,genitura ſpirationem habere non poſſet, ſed ſanguine multo accedente ſuffocaretur: Rependitur aūt in purgatione uice uerſa,purgatio enim puerperij in primis diebus plurima procedit,deinde paucior,donec deſinat. Multæ aūt mulieres puerū maſculum iam perdiderunt paulo ante trigeſimū diem, & inarticulatus apparuit. Qui uero poſterius perditi ſunt,aut ſimul cum trigeſimo die, omnes articulati apparuerūt. In fœmella itidem iuxta rationem quadraginta duorum dierum habet. Nam ubi his abſolutis perditur, articulatio membrorū apparet. Siue aūt prius ſiue poſterius perdetur puer,iuxta hāc rationem apparet. Nam & ſecundum rationem & neceſſitatem, articulatio contingit in fœmella, in diebus quadraginta duobus,in maſculo,in triginta. Teſtimonium enim præbent abortus puerorum,& à partu purgationes. Quòd autem fœmella poſterius cōformatur ac coarticulatur,cauſſa hæc eſt:quòd genitura fœminea debilior eſt ac humidior quàm maſcula, & iuxta hanc rationem neceſſe eſt poſterius conformari fœmellam quàm maſculum, atque ea gratia etiam purgatio diuturnior eſt in fœmella quàm maſculo. Redibo autem rurſus retrò unde digreſſus ſum. F G

15 Poſtquam iam articulatus fuerit puer, ſpeciebus membrorum ipſius augeſcentibus, tunc & oſſa duriora fiunt, & cauantur,atque hæc à ſpiritu fiunt. Caua autem exiſtentia trahunt ad ſeſe à carnibus quod in ſanguine eſt pinguiſſimum:& progreſſu temporis ramificantur rurſus extremitates oſſium. Quemadmodum arboris extremitates poſtremum ramos ſpargunt, ſic & in puero digiti manuū ac pedum inter ſe diſparantur. In ipſis autem extremitatibus ungues enaſcuntur. Deſinunt autē uenæ hominis omnes in digitos manuū ac pedū. Et craſſiſſimæ quidem ſunt uenæ totius corporis,uenæ capitis,deinde crurum,& brachiorum ac cubitorum. H

16 In pedibus aūt & manibus, tenuiſſimæ ac denſiſſimæ & plurimæ uenæ ſunt. Nerui item tenuiſſimi ac denſiſſimi & plurimi,& oſſa magnitudine minima,atque hæc maxime in digitis manuum ac pedum exiſtunt. Verum ex digitis,utpote oſſa denſa ac parua habentibus,uenas itidem ac neruos, ſic etiam ungues tenues ac denſi naſcuntur, & intercipiūt ac concludunt uenarum extremitates,ut ne amplius augeſcant,neque altera alteri præmineat: ut nihil miri ſit ungues in extrema corporis parte denſiſsimos eſſe,ex denſiſſimis enim conſtant. Simul autem cum unguibus etiam capilli

17 in capite radicantur. Cæterum pilorum natura hoc modo ſe habet. Oriuntur equidem maximi ac plurimi, qua corporis parte cuticula rariſſima eſt,

A eſt,& ubi pilus moderatum humorem in alimentum habet: & ubi cuticula
poſterius rara fit,ibi etiam pili poſterius naſcuntur,uelut in mento,et pube,
& ſicubi aliàs pili naſcuntur. Simul enim ut genitura prodit, etiã caro ra-
reſcit,& cuticula & uenæ aperiuntur magis quàm priori tempore.Nam dũ
adhuc puer eſt,& uenæ tenues exiſtũt,non procedit per ipſas genitura,(ea-
dem ratio de menſibus uirginũ eſt,) Simul autem ut uia fit & genituræ,&
menſtruis uirginibus,etiam pilos emittit pubes,tum pueri,tum uirginis, ra
ra nimirum cuticula reddita, ſimulq; pilus moderatam humiditatem in ali-
mentum habet,& non pauciorem. Sic uero & in mento uiri contingit. Ra-
ra enim fit cuticula, procedente in ipſam de capite humiditate, Simul enim
B & in coitu,ſimulq; interiecto tempore, pilus moderatam humiditatẽ in ali-
mentum habet,& tunc maxime, quum tempus contingit humiditati de ca-
pite deſcendenti in coitu,ad mentum à pectore diſtans. Signum autem e- 18
ius quod in rariſſimis cuticulæ partibus pili enaſcuntur:ſi quis uelit inurere
cutem,& puſtulam tantum facere,eamq; ſanare, cutis denſa reddita per cica
tricem pilos non producet. Quicunq; uerò Eunuchi dum pueri ſunt fiunt,
propterea neq; in pube, neq; in mento pilos producũt, leueſq; toti exiſtũt,
quòd uia genituræ nõ facta,cuticulam nõ rarefacit per totã ſuperficiem. In-
tercepta eſt enim ac cõcluſa genituræ uia, quemadmodum paulo ante à me
relatũ eſt. At uero mulieres leues fiunt, & mento,& corpore,quòd in coi
tu ipſarum humiditas non ſimiliter agitata uelut uiri, cuticulam raram non
C facit. Quicunq; autem calui fiunt, hi ſanè pituitoſi ſunt: & pituita in capite
ipſorum ſimul cum coitu agitata & calfacta, ad cuticulam allabens pilorum
radices exurit,& defluunt pili. Verum Eunuchi propterea calui nõ fiũt, 19
quòd uehementem motum nõ faciant, neq; pituita in coitu calfacta pilorũ
radices exurit. Cæterum cani ob id fiunt,quòd longo tempore pertranſe
unte in homine humiditate,albiſſimũ eius ſecernitur,& ad cuticulam allabi
tur,& pilus albidiorem humiditatem trahens albidior fit quàm priori tem-
pore, itemq; ipſa cuticula, præſertim ubi cani ſunt,albidior alia euadit.
Et quicunq; ex natiuitate canũ quid in capite habẽt, etiã illis cuticula ſumma
ubi cani ſunt,reliqua albidior exiſtit. Illic enim albiſſima eſt humiditas.Ha-
bet aũt res hoc modo. Qualecunq; humiditatẽ caro attraxerit,ſiue albã ſi
D ue fuluam, ſeu nigram, tali colore etiam pilus inficitur. Atq; hæc de hoc di-
cta ſunt,Redibo autem rurſus ad ſermonem relictum. Quum itaq; extre 20
mitates corporis pueri foras ramos ſparſerint,& ungues ac pili radices ege-
rint,tunc iam etiam mouetur,& tempus ad hoc fit,maſculo quidem menſes
tres, fœmellæ uero quatuor. Sic enim ut plurimum contingit. Sunt autem
aliqui pueri qui ante hoc tempus mouentur. Mouetur autem primũ ma-
ſculus, quia fortior eſt quàm fœmella: & primum quoq; conformatur ma-
ſculus. nam à fortiore & craſſiore genitura fit. Quũ autem mouetur fœtus,
tunc ſanè lac indicationem ſui,matri præbet. Mammæ enim attolluntur, &
papillæ gliſcunt ac turgent,lac uerò non prodit. Et in mulieribus denſam
carnem habentibus,lac poſterius ſignificationem de ſe præbet,ac prodit:in
raram uerò carnẽ habentibus,prius. Lac aũt ob huiuſmodi neceſſitatẽ fit. 21
Quum uteri tumidi præ puero ſunt,uentrem mulieris comprimũt: eius au-

tem plenl ubl compreſſio contigerit, pinguiſſimum de cibis ac potibus fo- E
ras proſilit, in omentum ac carnem. Quemadmodum ſi quis corium illinat multo oleo, & imbibere permittat, & ubi imbibit, corium ipſum premat, oleum utiq; exilierit foras ex corio cõpreſſo: Sic etiam ſi uenter pinguitudinẽ in ſe habeat à cibis ac potibus, comprimaturq; ab uteris, pinguitudo proſilit in omentum ac carnem. Et ſi raræ carnis mulier fuerit, citius percipit eius perſultationem: ſi non, poſterius. Quin & pecora prægnantia ſi non ægrotent, ab eodem potu ac cibo pinguiora propterea fiunt. Similiter autẽ & mulier. Et à pinguitudine calfacta ac alba exiſtente, quod edulcatũ eſt à caliditate, quæ ab uteris acceſſit, expreſſum uenit in mammas, & in uteros quoq; parum uenit, per eaſdem uenas. Tendũt enim & in mammas & in u- F
teros uenulæ hæ, & conſimiles aliæ. Et ubi peruenerit in uteros de lacte, puer ipſo paululum fruitur, mammæ uero ſuſcepto lacte impletæ attolluntur.

22 Et ubi peperit mulier principio motus facto, lac in mãmas ipſas procedit, ſi lactauerit. Sic enim res habet. Dum mãmæ lactant ac exugũtur, uenulæ in mãmas ampliores fiũt: ampliores aũt factæ, à uentre pinguitudinẽ trahẽtes, in mãmas diſtribuũt. Nã & uir ſi multũ coeat, uenæ ampliores redditæ, Venerẽ magis inducũt. Habet aũt & hoc eo modo. Alimentũ & augmentũ puerorũ fit, ubi ea quæ à matre ueniũt, in uteros proceſſerint, et prout mater habet iuxta ſanitatẽ aut debilitatẽ, ſic & puer habet. Quemadmodũ e-

23 tiã quæ in terra creſcũt, à terra nutriũtur, & prout terra habuerit, ſic etiam naſcẽtia in terra habẽt. Etẽ ſemẽ ubi deiectũ fuerit in terrã, humiditate quadã G
ab ipſa impletur. Habet enim in ſe terra omnigenũ humorẽ, ut naſcẽtia nutrire poſſit: impletũ aũt humore ſemẽ, inflatur & intumeſcit: & uis quæ in ſemine leuiſſima eſt, ab humore cõdenſari cogitur: cõdenſata aũt à ſpiritu uis, & humore folia producente, ſemen rumpit, & primũ folia foras emergunt. Vbi uero emerſerint, quũ non amplius ab humore in ſemine exiſtente folia nutriri poſſint, rumpitur inferne ſemen, itemq; folia: & ſemen à folijs coactum, uim ſuam ad inferna demittit, quæ uidelicet in ipſo reſtat propter grauitatem, & fiunt radices ex folijs diſtentæ. Poſtquam autem planta iam firmiter radices inferne egerit, & alimentum à terra ſumit, tunc ſanè totum euaneſcit, & in plantã conſumitur, præter corticẽ, qui ſolidiſſimus exiſtit. Rurſus autẽ cortex in terra putrefactus progreſſu tẽporis euanidus fit, & quæ- H
dam folia ramos producunt. Ex ſemine itaq; tãquam ex humido nata planta, donec quidẽ tenera & aquoſa fuerit, in augmentũ ſuperne ac inferne procedens, fructum excludere non poteſt. Non enim uim habet fortem ac pinguem, ex qua ſemẽ condenſari queat. Vbi uerò ſolidior facta eſt, & progreſſu temporis radices egerit, tunc iam & uenas habet amplas, tum ad ſupernã, tum ad infernam partem: & tunc ſanè non amplius aquoſum ex terra trahit alimentum, ſed craſſius & pinguius ac copioſius, quod calfactum à ſole efferueſcit in extremitates, & fit fructus iuxta cognationem, ex quali etiam generatus eſt. Multus autem ex modico propterea fit, quòd ſingula ex terra naſcentia maiorem uim ex terra, quàm ex eo unde generata ſunt, trahunt, & efferueſcunt non ſecundum unum, ſed ſecundum multa. Quũ autem fructus prodierit, à planta ſua nutritur. Planta enim à terra trahẽs, fructui tranſmittit:

A mittit: Sol autē fructum coquit, & ſolidum facit, quod aquoſius in ipſo eſt,
ad ſeſe trahens. Atq; hæc mihi dicta ſunt de his quæ ex ſemine naſcuntur à
terra & aqua. Cæterum ex plantarijs ab arboribus arbores fiunt, hoc mo 24
do. Ramus uulnus habet, qua parte ab arbore defractus eſt, in infima ad ter
ram parte, unde radices prodeunt. Pangitur autem, & in terram demittitur,
hoc modo. Quum planta quæ in terra exiſtit, humorem acceperit à terra, tu
meſcit & ſpiritum habet: quæ uero pars ſupra terram eminet, nondum. Spi-
ritus autem & humor condenſans in inferna plantæ parte uim, quantum e-
ius grauiſſimum eſt, in infernam partem erumpit, & ex ipſo radices teneræ
fiunt. Poſtquam autem in infernam partem receptus fuerit, tunc iam ex radi
B ce humorem trahit, & parti ſupra terrā eminenti tranſmittit: & tunc ſane rur
ſus ſuperna pars intumeſcit, ac ſpiritum habet: & quantum ex ui in planta le
ue ineſt, idipſum congregatum germinat, ac folia producit, & iam in ſuper-
nam partem augmentum facit, itemq; in infernā. Sic itaq; contrariū con- 25
tingit circa germinationem, in his quæ ex ſemine, & in his quæ ex plātarijs
proueniūt. Ex ſemine enim prius folium emergit, deinde radices in infernā
partem demittuntur. Verum arbor primum radices agit, deinde folia acqui
rit, propterea quòd in ſemine ipſo humoris copia ineſt: & in terra quum to-
tum inſit, alimentum ineſt primū folio ſufficiens, unde folium nutritur do-
nec radicetur. Verum in ramo non ſic fit. Non enim gignitur ex altero, un-
de folium primum alimentū habeat, ſed ipſe ramus eſt, et uelut arbor habet,
C & multa eius pars ſupra terrā eminet. Quare quum ſupra terram exiſtat, hu-
more impleri non poteſt, niſi ex inferna parte magna quædā uis procedēs,
in ſupernam humorē diſtribuat. Et plantarium primo neceſſe eſt ſibijpſi ali
mentum ſufficere à terra in radices, deinde ubi ſic à terra attraxit, ſurſum di-
ſtribuere, & folia ad germen & augmentum concitare. Quum autem au- 26
gmentum cepit planta, à tali neceſſitate ramos ſpargit, quam referam. Quū
plus humoris ipſi acceſſerit ex terra attracti, erumpit præ multitudine, qua
parte quàm plurimus fuerit, & hac parte planta ramos emittit. augetur autē
& in amplitudinem, & in ſupernam, & in infernā partem, propterea quòd
inferna terræ pars hyeme quidem calida eſt, æſtate aūt frigida. Atq; hoc
propterea contingit, quòd terra humida eſt in hyeme, præ aqua de cœlo de
D labēte, & cōprimitur in ſeipſam, utpote humore grauiore exiſtente: denſior
autem ab hoc ipſo eſt, & nullam tranſpirationem habet. Non enim amplius
magna raritas ipſi ineſt: & propter hoc inferna terræ pars hyeme calida eſt.
Nam & fimum denſius accumulatum, intus calidius eſt, quàm quod ra-
rum exiſtit: & aliàs humecta ac compreſſa, à ſeipſis concaleſcunt, & breui à
calore ualde exuſta putreſcunt. neq; enim permeat ſpiritus per ipſa, nimirū
quum denſa exiſtunt. Si uero ſicca fuerint, ac rarè poſita, multo minus cale-
ſcunt ac putreſcunt. Atq; ſic ſane frumentum ac hordeum humidum ac ma-
defactum, intus calidius eſt, quàm ſi ſiccū ſit, & rarè poſitum. Et ueſtes pel 27
liceæ colligatæ ac fortiter cōpactæ, à ſeipſis cōburuntur, uelut ego uidi, quē
admodum ab igne exuſtæ. Sed & alia ſi quis uelit conſiderare, Omnia quæ
comprimuntur à ſeipſis, calidiora reperiet, quàm quæ rarè poſita ſunt. Non
enim habēt unde frigiditatem inſpirent à uentis. Sic etiā inferna terræ pars

quum plena ſit, & ipſa à ſeipſa comprimatur, nimirum grauis ac denſa exi- B
ſtens, ab humiditate in hyeme caleſcit, nullam enim caliditatis perſpiratio-
nem habet. Sed ubi de cœlo aqua cadit in ipſam, quum ſpiritus prodierit ab
ipſa in terra, non ulterius penetrat, utpote terra denſa exiſtente, ſed ſpiritus
retrò ad aquam abit: & propterea fontes ac marinæ aquæ, hyeme calidio
res ſunt, & auctiores quàm æſtate, quia ſpiritus dum exhalat, retrò abit ad
aquam, quum terra denſior exiſtat, & per ſe ſpiritum non tranſmittat. Et a-
qua multa exiſtens quæ cõtigerit, ea perrumpens procedit, & uiam ſibijpſi
28 ampliorẽ facit quàm ſi modica exiſtat. Aqua enim in terra non conſiſtit,
ſed ſemper in decliue procedit. Si aũt ſpiritum ab aqua prodeuntẽ terra per
ſe hyeme tranſmittat, paucior aqua ex ipſa procederet, & fontes hyeme ma- F
gni non eſſent. Atq; hæc omnia in hoc dicta à me ſunt, quòd terræ inferna
pars calidior eſſe apparet hyeme, quàm æſtate. Nunc autẽ dicere uolo, quòd
æſtate frigidior quàm hyeme, inferna terræ pars eſſe uidetur. Terra æſtate
rara eſt & leuis, nimirum ſole uehementius irruente, & ab ipſa humiditates
29 ad ſeſe trahente. Habet autẽ terra in ſe ſemper aquam plus aut minus. Spi
ritus autem omnes nobis ſunt ab aqua. Id quod ſic ſe habere, unde coniecta
re poſſis demonſtrabo. Etenim ab omnibus fluminibus ac nebulis ſpiritus
ſemper procedunt. Eſt autem nebula aqua in aere cohærens & continua. Et
tunc ſanè terra rara eſt ac leuis æſtate, & aquam in ſe habet, & aqua in decli-
ue fluit, procedente autem aqua, ſemper inde alius ex alio ſpiritus exhalat.
Qui uerò exhalat, per terram abit leuem ac raram exiſtentem, & frigiditatẽ G
terræ inducit, & ipſa aqua ſimul perfrigeratur. Habet autem ſic, Quemad-
modum ſi quis aquam in utre exiſtẽtem fortiter comprimat, & per punctu-
ram acus, uel paulo maiorem, perſpirationem aquæ faciat, & ipſum utrem
in ſublimi ſuſpendat, nullus ſpiritus per foramen procedat, ſed aqua. non e-
nim habet ſpatioſitatem per quam aqua ſpiritũ emittat. Sic ſanè ſe habet eti
am hyeme aqua in terra. Si autem aquæ in utre locum ſatis amplum feceris,
& utrem in ſublimi ſuſpẽderis, ſpiritus per foramen procedet. Locum enim
ſpiritus habet ab aqua mota, procedendi per utrem, & propterea per fora-
men ſpiritus tranſit. Sic ſanè ſe habet etiam æſtate aqua in terra. Satis amplũ
enim locum habet, nimirum terra rara exiſtẽte, & ſole ab ipſa humorem ad
ſe trahente, & pertranſit ſpiritus, utpote qui frigidus exiſtit, ab aqua per ip- H
ſam raram exiſtentem ac leuem. Ob hoc itaq; inferna ipſius pars æſtate frigi
da exiſtit, & aqua ipſa adhuc magis quàm ſpiritus, qui in terra frigidus exi-
30 ſtit, & ipſa in ſeipſam, & in terram, ſpiritum emittit. Sed & aqua quæ hau
ritur in puteo ſpiritum ſemper mouet, uelut flabellum, atq; hoc ipſum aquæ
frigiditatem inducit. Quæ uerò non hauritur æſtate, ſed ſtans denſa exi-
ſtit, nõ ſimiliter ſpiritũ in ſe à terra ſuſcipit, neq; in terrã à ſeipſa diſtribuit. &
ſimul à ſole, & aere in puteo non diſperſo, ſed ſtante ac firmato, primum ſu-
perficies ipſius caleſit, deinde alia eius pars ad aliam deorſum caliditatem di
ſtribuit. & propterea aqua quæ æſtate nõ hauritur, calidior eſt ea quæ hau-
31 ritur. Quin & fontes ualde profundi æſtate ſemper frigidi exiſtunt: &
aqua hauſta hyeme, terra calida exiſtente, ex tali fonte, ſtatim quidẽ calida
eſt, ubi uero tempus progreſſum fuerit, frigida eſt, ab aere uidelicet frigido
exiſtente

A exiſtente talis facta. Perflatur enim à uento, & ſpiritus per ipſam pertranſit. Quemadmodum etiam aqua quæ æſtate hauritur, ubi hauſta fuerit, ſtatim frigida eſt, calida autem fit poſtea, propterea quòd terra rara exiſtente, & ſpiritu in ipſa exiſtente, perfrigeratur: Vbi autem hauſtæ tempus acceſſerit, ſtabilis fit, & calida cōſpicitur. Calefit enim ab aere calido exiſtente, quemadmodum & aqua quæ non hauritur in puteo æſtate, ob hoc ipſum calida redditur. Atque hæc à me de hoc dicta ſunt. Repetam autem rurſus quòd æſtate inferna terræ pars frigida eſt, hyeme uero calida: Superna autem uice uerſa. Et oportet arbori non duo calida ſimul accedere, neque duo frigida ſimul, ſi ſana eſſe debet. Verum ſi quidem ex ſuperna caliditas acceſſe- 32
B rit, ex inferna frigiditatem ipſi accedere oportet: & uice uerſa, ſi ex ſuperna parte accedat frigiditas, ex inferna caliditatem ipſi contingere oportet. Et radices ubi attraxerint, arbori tranſmittunt, & arbor uiciſſim radicibus. atque ſic & frigidi & calidi conſeruatio contingit. Quemadmodum homini ingeſtis cibis in uentrem, qui dum concoquuntur calfaciunt, perfrigerationem à potu facere oportet: Sic & arbori contrarium rependi oportet, ex inferna parte ad ſupernam, & uiciſſim: & augeſcit arbor & in ſupernam, & in infernam partem, propterea quòd alimentum ex inferna & ſuperna ipſi accedit. Et quandiu quidem uehementer tenera fuerit arbor, fructum nō producit: (Nō enim eſt in ipſa pinguis uis, neque craſſa, quæ ad fructum conferre poſsit.) Progreſſu autem temporis uenæ in ipſa dilatatæ, pinguem ac craſ- 33
C ſam influxionem ex terra in ipſam faciunt, ſol autem ipſam diffundens, ebullire facit utpote leuem exiſtentem, in extremitates, & fructum producere. & tenuem quidem humiditatem à fructu ſol aufert, craſſam autem concoquens & calfaciens edulcat. At uero arbores non fructiferæ, in ſe pinguitudinem tantam non habent, quantum eius in fructum eſt expendendum.

Omnis autē arbor quum per tempus ſolida facta fuerit, & ex inferna parte radices firmarit, iam penitus conſtanter augeſcere deſinit. Quicunque uero in arbores, ab alijs arboribus oculos indiderunt, & arbores in arboribus enatæ uiuunt, & fructificant non ſimilem fructum arboribus, quibus inſitæ ſunt. Id ipſum tali modo contingit. Oculus primum quidem germinat. Alimentum enim habet primum ab arbore, ex qua ablatus eſt, deinde ab ea in
D quam inſitus eſt. Vbi autem germinauerit, ſic in arborem radices tenues à ſe demittit, & primum humore fruitur in arbore, in quam inſitus eſt, exiſtente: deinde tempore accedēte, demittit radices in terram, per eam in quam inſitus eſt, & fruitur humore, quem à terra trahit, & alimentum inde ipſi contingit: ut nō mirum ſit, inſitas arbores, alios fructus producere. à terra enim uiuunt. Hæc mihi de arboribus & fructibus dicta ſunt ea gratia, quòd indignum mihi factum uidebatur, & ne poteram quidē hanc tractationem ſemiperfectam relinquere. Redibo nunc rurſus retrò ad illum ſermonem, cuius gratia à me hæc de iſtis relata ſunt. Cenſeo enim terræ naſcētia omnia uiuere ex terræ humore, & qualem terra humorem in ſeipſa habet, talem etiā naſcentia ex ipſa habere. Sic etiā puer uiuit de matre in utero, & quali mater ſanitate prædita eſt, talem etiā puer habet. Quod ſi quis conſiderare uelit ea quæ de his dicta ſunt, ab initio uſque in finem, inueniet naturam omnē 35

infitionem appellat Plinius. [illegible]

34

Theophr. lib. 1. de caus. plant. [illegible]

conſimilem eſſe,& ex terra naſcentium,& hominum. Et hæc mihi de hac di B
cta ſunt. Cæterum puer in uteris exiſtēs manus apud genas habet, caput
autem prope pedes: & non datur probe ac certo cognoſcere, etiamſi puerū
in utero uideas,utrum caput ſurſum habeat,an deorſum. Verum ex umbili
co pelliculæ tentæ ſunt ipſum continentes. Nunc aūt referam dinotionē,
quam paulo ante me demonſtraturum dixi,quantum humanæ menti poſſi
bile eſt manifeſtam illam,omni qui de hoc cognoſſe uelit,quòd genitura in
pellicula eſt, & quòd iuxta medium ipſius umbilicus eſt, & per illum ſanè
primo ſpiritum in ſeipſam trahit,& ſoras emittit, & quòd ex umbilico pelli
culæ tentæ ſunt. Sed & aliam pueri naturā,quam dixi,ſic totam habere uſq;
in finem reperiet, quomodo uidelicet à me in his ſermonibus declaratū eſt, F
ſi quis teſtimonijs, & ocularibus inſpectionibus à me producendis uti ue-
36 lit. Etenim ſi quis oua uiginti aut plura,quo pulli ex ipſis excudantur,gal
linis duabus aut pluribus ſubijcere uelit, & ſingulis diebus à ſecunda exor-
diendo,uſq; ad ultimam qua excudetur pullus ex ouo,ſubtrahere,confrin-
gere,ac uidere,inueniet omnia ſe habere iuxta meum ſermonem,quomodo
uolucris naturam,ad humanam conferre oportet. Quòd enim pelliculæ ex
umbilico tētæ ſunt, & reliqua quæ de puero dicta ſunt, ſic ſe habere in ouo
uolucris reperies,ab initio in finē. Atqui ſi quis nondum uidit,mirabitur
in uolucris ouo umbilicum ineſſe. Atq; hæc ſic habēt,& ſic à me relata ſunt.
37 Quando uero mulieri partus appropinquat, tunc puero ſe mouente, &
manibus ac pedibus calcitrante, pelliculam quandam internam rumpi con G
tingit:rupta autem una,etiam aliæ debiliorem uim habent,& rumpūtur pri
mum quidem illi cōtiguæ & cohærentes,poſtea extrema. Quum autem ru
ptæ fuerint pelliculæ,tunc fœtus à uinculo exoluitur, & agitatus foras pro-
cedit,Neq; enim amplius robur habet pelliculis amiſſis, neq; uteri amplius
puerum continere poſſunt,pelliculis uelut dixi amiſſis,& ab ipſis abruptis.
Cohærent enim pelliculæ etiam uteris, ubi circū puerum obuoluuntur,nō
adeo ui ualida ac multa.Quando autem procedit puer,uiolat & dilatat ute-
ros in exitu, utpote teneros exiſtentes,Procedit autē in caput, ſi ſecundum
naturam prodierit,Grauiſſimæ enim ſunt ipſi ſupernæ partes, ſi ex umbili-
co perpendantur.Quum autem in uteris eſt,magis continens exiſtit uſq; ad
pellicularum rupturam ſimul cum decimo menſe,quando partus matri pro H
38 pinquat, & adeſt. Si uerò uiolentam affectionem perpetiatur puer, etiā
ante præfinitum tempus ruptis pelliculis prodit. Quin & ſi alimētum à ma
tre prius puero defecerit, etiam ſic partus matri prius aduenit, & ante deci-
mum menſem puer prodit. Cæterum quæ longius quàm decem menſiū
tempus uterum geſtare ſibi uiſæ ſunt (nam hoc iam ſæpe audiui) illæ ipſæ
hoc modo quem dicturus ſum deceptæ ſunt. Quum uteri ſpiritum accepe-
rint in ſeipſos,à uentre flatum exhibente,eleuantur ac intumeſcunt,contin-
git enim hoc, Videntur ſanè ſibi mulieres tunc concepiſſe. Præterea ſi men-
ſes non procedentes,congregati fuerint in utero,& diutius manſerint,ſem-
per perfluunt in uteros,aliquando unà cum flatu à uentre, aliquando etiam
caleſcentes:& ſanè tunc quoq; in utero habere mulieres ſibi uidentur, nimi
39 rum menſibus non prodeuntibus, & uteris eleuatis. Deinde aliquando
menſes

A menſes ſua ſponte erũpunt,aut alijs ſuperuenictibus à corpore in uteros, & priores protrudẽtibus,& flatus egreditur:& multis iam ſtatim poſt menſiũ purgationem uteri hiant,& ad pudendũ uertuntur,& tunc uiris permixtæ, ad ſe genituram concipiunt,eadem die aut omnino in paucis. Exiſtimãt aũt inexpertæ harum rerum ac rationũ, etiam illo tempore ſe in utero habuiſſe, quando mẽſes non prodibant ipſis,& uteri erãt eleuati ac tumẽtes. Quòd autem nõ diutius quàm decem menſibus cõtingat uterum geſtare, ego demonſtrabo. Alimentum & augmentum quod à matre deſcendit, nõ amplius ſufficiens eſt puero,ubi decem menſes præterierint, & fœtus auctus fuerit. Trahit enim quod dulciſſimum eſt in ſanguine ad ſeſe, ſimulq́ etiam la-

B cte modice fruitur. Quum autem hæc ipſi rariora ac pauciora ſint,& puer 40
plenus ac maturus exiſtat,copioſius alimentum deſiderans calcitrat,ac pelliculas rumpens,initium partus matri inducit.& hoc perpetiuntur magis mulieres primiparæ: deficit enim pueris alimentum, ut ad decimum uſq́ menſem ſufficere nõ poſſit.deficit autem per hunc modũ. Sunt quædã mulieres quibus ſufficientes menſes purgantur,quædã quibus pauciores:hoc ipſum ſi ſemper fiat,in natura,& genere,maternum ipſis exiſtit. Quæ uero menſes paucos demittunt, hæ etiã pueris poſtremo tẽpore, ubi iam maturi fuerint, alimentum rarius exhibentes,ipſos calcitrare faciunt, ut & ante decimũ proprie feſtinẽt,Modicus enim ſanguis à iuuenculis ac nouellis matribus procedit: ut plurimũ uero cõtingit tales mulieres etiã ſine lacte eſſe,quæ pau-

C cos menſes demittũt.Sicciores enim ſunt,& denſiorem carnẽ habent. Huic autem rationi,quod uidelicet deficiente alimento prodit puer, etiam ſi non aliqua uiolenta affectio ipſi accidat,etiam hoc teſtimonio eſſe poteſt. Vo- 41
lucris ex oui luteo naſcitur, hoc modo. Incubante matre ouum caleſcit, & quod in ouo ineſt, à matre mouetur: caleſcens autem id quod in ouo ineſt, ſpiritum habet, & alterum frigidum ab aere per ouum attrahit. Ouum enim adeò rarum eſt,ut ſpiritum qui attrahitur ſufficientem ei quod intus eſt tranſmittat:& augeſcit uolucris in ouo,& coarticulatur modo eodẽ ac conſimili uelut puer, quemadmodum iam antea à me relatum eſt. Naſcitur autem ex luteo oui uolucris, alimentum uero & augmentum habet ex albo, quod in ouo eſt. atque hoc iam omnibus manifeſtum factum eſt,qui a-

D nimum aduerterunt. Vbi autem deficit alimentum pullo ex ouo, non habens id ſufficiens unde uiuat, fortiter mouetur in ouo uberius alimentum quærens, & pelliculæ circum dirũmpuntur, & ubi mater ſentit pullum uehementer motum, putamen excalpens ipſum excludit. atq́ hæc fieri ſolent in uiginti diebus,& manifeſtum eſt quòd ita ſe habent. Vbi enim excuſa eſt uolucris, nullus humor in oui teſtis ineſt, qui ſanè memorabilis exiſtat,expenſus eſt enim in pullum.Sic etiam ubi auctus fuerit puer,mater nõ amplius ſufficiens alimentum ipſi exhibere poteſt. Vberius itaq́ præſente alimentum puer quærens,calcitrando pelliculas dirumpit,& à uinculo exolutus ſimul foras prodit.atq́ hæc,ut lõgiſſime in decẽ menſibus fiunt. Et 42
ſecundum hanc rationem etiam pecoribus ac feris partus aduenit,in tẽpore quo ſingula pariũt,nõ tardius. Etenim unicuiq́ animali neceſſe eſt tẽpus eſſe, in quo alimentum fœtui rarius erit, & deficiet, & partus adeſt. Et quæ

quidem paucius alimentum pueris præbent, citius pariunt: Quæ uero ube B
tius, poſterius. Atq; hæc mihi de hoc dicta ſunt. Porrò diruptis pellicu-
lis, ſi pueri momentum in caput inclinatũ prædominabitur, mulier facile pa
rit. Si autẽ obliquus, aut in pedes procedet: contingit enim hoc ſæpe ſi mo-
mentum huc inclinarit, ſiue præ uterorum ſpacioſitate, ſiue ſi mater in labo-
re ex partu primum non quieuit: & ſi ſic procedet, mulier difficulter pariet.
Multæ autẽ uel ipſæ perierunt, uel puer, aut ſimul matres unà cum fœtibus.

43 Cæterum ex parientibus ac puerperis maxime laborant primiparæ, pro-
pter inexperientiam dolorum, & dolent quidem totum corpus, maxime ue
ro lumbos ac coxendices. Nam coxendices ipſarum diſparantur. Verũ ex-
pertæ iã partus, minus primiparis dolent. Quæ uero multoties pepererunt, F
multo minus dolent. Si porrò in caput proceſſerit puer, caput primum fo-
ras prodit, deinde alia membra conſequuntur, poſtremus autem umbili-
cus. Ex umbilico aũt ſecunda tenta eſt. Poſt hæc aquoſitas & mucus ſangui
nolentus tum à capite, tum à reliquo corpore ſecretus, præ uiolentia & do-
lore ac calore: atq; hic uiam ſtruit purgationi à partu conſequenti. Poſt exi-
tum autem eius muci cruenti, purgatio fit per tempus antea relatũ. Et tum
mammæ, tum reliqua membra, quæ humidiora ſunt, mulieribus rũpuntur,
minime quidem in primo partu: poſtea uerò prout plures pariunt, ita am-
plius rumpuntur, euacuatis uenis præ partus purgatione. Atq; hæc à me de
44 hoc dicta ſunt. Gemelli autem fiunt ab uno coitu, hoc modo. Vteri ſinus
frequentes & curuos habent, alios remotiores, alios propinquiores puden G
do. Et animalia quæ multa gignunt, plures ſinus habent, quàm ea quæ pau-
ca. Similiter aũt habent & pecora, & feræ, & uolucres. Vbi itaq; contigerit
genituram findi, & in duos ſinus peruenire, & uteri genituram ſuſceperint,
& ſinus alter ad alterum non hiauerit, nec dimiſerit, ſegregata genitura in u-
troq; ſinu pelliculas induit, & uiuificatur eodẽ modo quo unus fœtus. qua-
propter uero id fiat, diximus. Quòd uero ab uno coitu gemelli gignãtur,
hoc teſtimonio conſtat. Eſt canis, & ſus, & alia animalia, quæ ab uno coitu
pariunt & duo, & plura, & unumquodq; animal in utero, in ſinu ac pellicu-
la exiſtit: atq; hæc ipſi fieri uidemus, & hæc omnia eadem die ut plurimũ pa
riunt. Sic autem & mulieri ab uno coitu gemelli facti, uterq; in ſinu & pel
licula eſt, & eadem die utrunq; parit, & alter prius foras procedit, & pellicu H
la ipſius ſiue ſecunda. Quòd autem gemelli, fœmella & maſculus generan-
tur, hoc cauſſæ eſſe ſentio. In muliere & in uiro, & in omni animali, in ſingu-
45 lis & debilior, & fortior genitura ineſt, & nõ ſemel ac ſimul genitura pro
cedit, ſed & bis & ter ebullit ac eiaculatur: & nõ eſt poſſibile omnem eſſe
fortem, tum quæ prius exiuit, tum quæ poſterius. In utrum autem ſinum,
craſſiorem ac fortiorem genituram ingredi contigerit: illic maſculus gigni-
tur: In utrũ uero rurſus humidiorem ac debiliorem, illic fœmella genera-
tur. Si uero in utrunq; fortis ingredietur, ambo maſculi fient: Sin
debilis, ambo fœmellæ. Atq; hic ſermo ſic re-
latus totus finem habet.

Hippo-

A HIPPOCRATIS COI LIBER DE CARNIBVS, IANO CORNARIO MEDICO Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Quatenus de Meteoris ſit dicturus. Calidũ quid Hippocrati eſſe uideatur. Elementorum ſecretio, eorumq́ſedes ac qualitates. 2 Quomodo ex elementis turbatis & permixtis, ſingulæ corporis partes ſint creatæ. Oſſium generatio unde. Neruorum generatio. Membranarum generatio. 3 Cauarum partium ut ſtomachi ſiue gulę, uẽtris, & inteſtinorum generatio. Tunicarum ex membranis gene-
B ratio quomodo fiat. Veſicæ generatio. 4 Oſſium rigidiſſimorum & cauernoſorum generatio. Calidi eſt diffundere, frigidi congelare. Cerebrũ metropolis glutinoſi ac frigidi. Calidum pinguis ſedes & metropolis. Cerebrum cur à calido fundi aut liquari nequeat. 5 Spinalis medulla quid, & quomodo ab alijs differat.

Spinalis medulla ſola membranas habet. De Partium diſſimilarium ſeu inſtrumentariarum generatione & temperamento. 6 Cordis conſtitutio & ſitus. Cauæ uenæ duæ a corde. Venæ cauæ diſtributio. A uena caua & arteria aliæ uenæ per totum corpus fiſſæ ſunt: & quibus hæ locis cauiſſimæ exiſtant. 7 In Venis ac corde plurimum calidi ineſſe. Cor membrorum omnium calidiſſimum eſſe, ac ſpiritum trahere. 8 Puerum in utero alimentum & ſpiritum trahere. 9 Pulmonis generatio. Iecoris generatio. Iecur fibris exc̃ptis non congelatur. Splenis generatio. 10 Rhenum generatio. Carnis eadem quæ rhenum generatio. Humidum calidum eſſe. Pellicularũ generatio. 11 De articulorum, neruorum, ſaliuæ,
C unguium ac dentium generatione. 12 Dentes cur alijs poſterius naſcantur.

Dentes primi quando, & quibus de cauſis excidant. 13 Venæ ſupra ieiunum inteſtinum exiſtentes, tenuiſſimum ex uentre & inteſtinis trahunt. Corporis partes uniuerſas, item qualitates primas & ſecundas ab alimento irrigatas, alimentum capere. Maxillæ ſolæ uenas habent, & nutrimento uberiore utuntur. 14 Homo quo tempore & quamdiu augeſcat. Dentes ſapientiæ quibuſdam in quarto ſeptenario enaſcuntur. 15 De capillorum generatione, & cur pili quibuſdam diuerſis corporis partibus, quibuſdã toto corpore enaſcãtur. 16 De Auditus ratiõe. Auris pellicula, omnium pellicularum ſicciſſima. Sicciſſimum maxime reſonat. Cerebrũ cur ſonum non edat. 17 De Olfactus ratione. Aquam non olfacimus. Aqua putrefacta craſſior fit, & alia omnia. Nares humectæ olfacere nequeunt. Cerebri in pulmonem & reliquas partes deſtillatio quomodo contingat. 18 De Viſus ratione ac conſtitutione. Album oculi. Pupilla. Oculi tunica quid. Oculorum
D humores glutinoſi ac liquidi. Oculum quæ moleſtent. 19 De Sermonis facultate. Muti ex natiuitate cur non differant, & unam tantum uocem indiſcretam ædant.

Gutture præſecto uox non æditur. 20 Vitam hominis, ſeptem eſſe dierum.

21 Mulierum à cõceptu affectiones. Fames quatenus necet. 22 Partus ſeptimeſtres, uitales: octimeſtres, letales. Partus nouem menſium & decẽ dierum, cur uitales. 23 Morbi acutiſſimi ſeptenario dierum iudicantur. Vlcerum magnorũ in capite & reliquo corpore inflammatio ſeptenario ſedatur. 24 Quomodo de ſeptimeſtri partu, certo quiſpiam cognoſcere poſſit. Dentium completio ſeptimo anno. Natura ſeptenario ſubiecta.

EGO ad hunc uſq; ſermonem cõmunibus ſententijs utor, tum alio-
E rum qui me præceſſerunt, tum etiam meis. Neceſſe enim eſt commune principium ſententijs ſupponere eum qui uelit hanc de arte medica tractationem componere. Verum de rebus ſublimibus in aere ac cœlo, neq; opus habeo dicere, niſi quòd quãtum ad hominem & reliqua

animan-

animātia, quæ ſunt,& nata ſunt,pertinet, demōſtrabo,& quod anima ſunt, B & quod ſanitas,& quod morbus, & quod in homine malum ac bonum, & unde moritur. Nunc autem ipſe meas ſententias profero. Et uidetur ſanè mihi id quod calidū uocamus,immortale eſſe,& cuncta intelligere,& uidere,& audire, & ſcire omnia tum præſentia,tum futura. Huius igitur plurima pars,quum turbata eſſent omnia,in ſupernam circūferentiam ſeceſſit.Et uidentur mihi ipſum ueteres Æthera nominaſſe.Altera pars inferna, appellatur Terra,frigidum quid & ſiccum,& multis motionibus obnoxiū,& in hac ſanè multum calidi ineſt.Tertia pars aeris,medium locum occupauit,calidum quid ac humidum exiſtens. Quarta uero pars terræ proximum locū cepit,humidiſſimum quid ac craſſiſſimū. Hæc itaq; quum turbata eſſent, F & in orbem circumuoluerentur,multa calidi pars in terra concluſa eſt, alibi maior,alibi minor,alibi ualde pauca,alibi copia multa:& temporis progreſſu terra à calido areſacta, hæc concluſa in ipſa putredines faciunt ueluti tuniculas, & quantum quidem ex putredine terræ pingue fuit, & minimum humoris habuit, id ipſum per multum tempus caleſcens, celerrime exuſtū eſt,& in oſſa mutatum. Quæ uerò glutinoſiora fuerunt,& frigiditate participarunt,ea calefacta exuri non potuerunt, neq; uero liquida fieri, propterea ſpeciem alieniorem ab alijs acceperunt,& nerui ſolidi facti ſunt.Neq; enim multū frigiditatis ipſis inerat. Verum uenæ frigiditatis multum habebant, atq; eius frigidi quantum circumcirca glutinoſiſſimum erat, à calido exaſſatum, mēbrana euaſit. frigidum uero quod erat, à calido ſuperatū, G diſſolutum eſt,& ob id liquidum factū.

3 Iuxta eandem autē rationem etiā fauces,& ſtomachus ſiue gula & uēter, & inteſtina in podicem uſq;, caua facta ſunt. Quum enim frigidum ſemper caleſcat,quantum eius circumcirca glutinoſum erat,exaſſatum eſt,& membrana tunica facta eſt.Quod uero intra frigidum erat,colliquatum eſt,& factum eſt liquidum. Non enim erat in ipſo neq; pingue,neq; glutinoſum multum. Iuxta eandem rationē etiam ueſica.Multum frigidum quod ipſam circūcirca concluſit, à calido calfactum,diſſolutum eſt,& euaſit liquidum,quū neq; pingue,neq; glutinoſum in ipſo eſſet:quod uero ſupererat,tunica euaſit.Sed et de alijs quæ caua ſunt eodem modo res ſe habet. Vbi enim plus glutinoſi quàm pinguis erat,mēbrana tunica facta eſt. Vbi uerò pinguis plus q̄ glutinoſi, oſſa facta ſunt. H

4 Eadem ratio & oſſium eſt.Vbi quidem non inerat glutinoſi,ucrum pinguis & frigidi,citius exuſta ſunt propter pinguitudinem, atq; hæc oſſa duriſsima et rigidiſsima exiſtunt.Vbi uero pingue & glutinoſum ſimilia ſunt, hæc oſſa antroſa ſunt.Et de his quidem ſic habet. Frigidum quidem congelat,Calidum autem diffundit.in multo uerò tempore etiam exſiccat. Vbi autem pinguitudinis aliquid affuerit,citius exurit,& ſiccat.Vbi uero glutinoſum affuerit frigido,citra pinguitudinem,exuri non uult,ſed tempore caleſcens congelatur. Cæterum cerebrum ſedes & metropolis eſt frigidi ac glutinoſi. Calidum uero pinguis ſedes & metropolis eſt. Quod enim caleſcit,primum omnium quum diffunditur pingue fit. Et propterea cerebrum,quia minimum pinguitudinis habet,plurimum uerò glutinoſitatis,à calido exuri non poteſt, ſed tempore tunicā, membranam craſſam accepit,

circum

A circum membranam uero oſſa,quantũ calidum ſuperauit,& in quibus pin‐
guitudo erat. Sed & medulla ſpinalis appellata, à cerebro deſcẽdit, & nõ
eſt in ipſa,neq; pinguis, neq; glutinoſi multum, quemadmodũ & cerebro: 5
& propterea neq; nomen medullæ iuſte poſſidet. Non enim eſt alij medul‐
læ ſimilis,quæ in alijs oſſibus ineſt: Sola enim mẽbranas habet, quas alia
medulla non habet. Signa porrò horum manifeſta ſunt. Si quis enim ner‐
uoſa & glutinoſa,itemq; alia aſſare uelit, aliæ quidem cito aſſantur: uerum
neruoſa & glutinoſa aſſari non uolunt, minimum enim pinguitudinis ha‐
bent. Pinguiſſimum autem & unguinoſum celerrime aſſatur. At uero ui‐
ſcera ſic mihi conſtituta eſſe uidentur: nam de uenis prius à me dictum eſt.

B Cor multũ glutinoſi ac frigidi habet, & à calido calfactum, caro euaſit du 6
ra & uiſcoſa, & membrana circum ipſum, & cauum factum eſt, nõ quemad‐
modum uenæ: & ſitum eſt in capite uenæ cauiſsimæ. Duæ enim ſunt ca‐
uæ uenæ à corde, alteri nomen eſt arteria, alteri uena caua, iuxta quam cor ſi
tum habet. Et plus habet calidi arteria, quàm uena caua, & ſpiritum cõdit ac
conſeruat. Verum præter has duas uenas, etiam aliæ in corpore ſunt. Ca‐
uiſsima autem uena, ad quam cor ſitum eſt, per uentrem omnem tranſit, &
per ſeptum tranſuerſum, & in utrũq; rhenem finditur, & in lumbis finditur,
& exilit tum in alias partes, tum in crus utrunq;: Sed & ſupra cor ad ceruí‐
cem, partim in dextram, partim in ſiniſtram: & tunc in caput aſcendit, & in
tẽporibus finditur utrinq;. Poſſunt autem & numero maximæ uenæ dici.

C Verũ in ſumma, à uena caua, & ab arteria, aliæ uenæ per totũ corpus fiſ‐
ſæ ſunt: cauiſſimæ autem ſunt prope cor, & ceruicẽ ac caput, & infra cor uſq;
ad coxẽdices. Et calidum plurimum in uenis ac corde ineſt. & propterea 7
ſpiritum cor habet, utpote quod omnium intra hominẽ membrorum ca‐
lidiſsimum exiſtat. Procliue eſt autem condiſcere, quòd ſpiritus calidus eſt.
Cor & uenæ cauæ ſemper mouentur, & plurimum calidi in uenis ineſt, &
propterea ſpiritum cor trahit, ex omnibus in homine maxime calidum exi‐
ſtens. Poteſt etiam aliter cognoſci. Si quis ignem in domo accendere uelit,
quum uentus non inſpirat, flamma mouetur aliquando magis, aliquando
minus. Sed & lucerna accenſa & ardens, eodem modo mouetur, modo ma‐
gis, modo minus, uento nullo mouente, quem ſanè nos ſpirãtem cognoſce‐

D re poſſimus, & alimentum calido frigidum exiſtit. Cæterum puer in ute‐ 8
ro cõprimens labra ex utero matris ſugit, & tum alimentũ, tum ſpiritũ, cor‐
di intrò trahit, ubi ſanè mater reſpirarit. Eſt enim hoc calidiſſimum in pue‐
ro, & hoc calidum etiã reliquo corpori, & alijs omnibus partibus motum
præbet. Si uero quis interroget quomodo hoc quis ſciat, quòd puer in ute‐
ro trahit & ſugit: illi ſic reſpondendum eſt. Pueri naſcuntur ſtercus in inte‐
ſtinis habentes: & ubi nati fuerint, celerrime uentrem tum homines tum pe
cora exonerant. Atqui non haberẽt ſtercus, niſi in utero ſuxiſſent, Imò neq;
mammam ſtatim ut natum eſt ſugere noſſet, ſi nõ in utero ſuxiſſet. Et de mo
tu cordis ac uenarum ſic habet. Porrò pulmo iuxta cor ita natus eſt. Cor 9
ex humido quod glutinoſiſſimum erat calfaciens cito exſiccauit, ueluti ſpu‐
mam, fecitq; antroſum, & uenulas multas in ipſo. Venulas autem ideo fecit.
Quantum enim in glutinoſo inerat frigidi, id ipſum quidem à calido colli‐
quatum

quatum eſt,& liquidū euaſit. Ab ipſo uero glutinoſo, tunica facta eſt. At B
uero iecur ſic compactū eſt. Quum unà cum calido multum humidi conclu
ſum eſſet, citra glutinoſum ac pingue, frigidum ſuperauit calidum,& conge
latum eſt. Huius ſignum hoc eſt. Quando quis uictimā mactat, donec cali-
dus fuerit, liquidus eſt ſanguis: poſtquam autem perfrigeratus eſt, congela-
tur. Si uero quis ipſum conquaſſet,& fibras eximat, nō congelatur, fibræ
enim frigidæ ſunt & glutinoſæ. Splen autem hoc modo conſtitutus eſt.
Cum calido & glutinoſo concluſum fuit, calidum quidem plurimum, frigi-
di autem minimum, tantum ſolummodo quantū ad glutinoſi compactio-
nem ſatis erat: ſunt autem id fibræ in ſplene exiſtentes, et propter has fibras,
10 mollis eſt ſplen,& fibroſus. Rhenes porrò ſic producti ſunt. Parum gluti F
noſi, parum calidi, multum frigidi concluſum fuit,& ab hoc cōgelatum eſt,
& duriſſimum uiſcus euaſit & minime rubrum, quia non multum calidi ſi-
mul conſtitit. Eadem de carnibus ratio eſt. Frigidum quidem conſtituit
& compegit ac fecit carnem, glutinoſum autem in foramina tranſijt, in fora-
minibus autem his humidum eſt, uelut in uenis magnis. Calidum aūt in to-
to corpore eſt, plurimum uero & humidi in corpore eſt,& frigidi multum
in humido: tantum aūt eſt frigidi, quantum cōgelare humidū ac liquidū po
teſt, ſed ſuperatur à calido, quare etiā ab ipſo diffunditur. Quòd uerò hu
midum calidum eſt, hac demonſtratione confirmatur. Si quis corpus homi
nis ſecet, ubicunque uelit, ſanguis calidus fluet,& quādiu ſanè calidus fuerit,
liquidus erit: Poſtquā uero refrigeratus eſt, tū ab intrinſeco frigido, tum G
extrinſeco, pellicula fit & membrana: & ſi quis hac pellicula detracta, modi-
co tempore ſinat, aliam pelliculam factam uidebit: ſi uerò quis hanc ſemper
adimat, alia rurſus pellicula à frigido generatur. Cæterum ea gratia plura di
xi, ut oſtenderem, quòd extremum corporis ad aerem conuerſum, neceſſa-
11 rio pelliculā induit, præ frigido & uentis impetētibus. At uerò articuli ſic
generati ſunt. Quum oſſa facta eſſent, quæcunque quidem ex ipſis pinguia e-
rant, celerrime exuſta ſunt, queādmodum etiā prius dictū eſt ſuperiore ſer-
mone. Quantum aūt ex ipſis glutinoſum erat, idipſum exuri nō poterat, ſed
medio inter uſtum & ſiccatum loco contentum, à calido in neruos,& ſaliuā
ac mucum tranſiuit. quātum autem ex glutinoſo liquidiſſimum erat, hoc
calfactum craſſius redditum eſt, utpote liquidum exiſtēs,& ex hoc ſaliua fa H
cta eſt. uerum ex illo glutinoſo ungues producti ſunt. Etenim ab oſſibus
& articulis ſemper liquidiſſimum ipſorum diſcedens, glutinoſum redditur,
12 & à calido ſiccatum ac arefactum, foras in ungues delegatur. Dentes au-
tem poſterius generātur ex hac cauſſa. Ex oſſibus capitis ac maxillarum in-
cremētum fit glutinoſi,& quod ex pingui ineſt, à calido ſiccatum exuritur,
& ſiunt dentes reliquis oſſibus duriores: quia nihil frigidi ineſt. Et primi
quidem dentes naſcuntur à uictu in utero,& poſtquam natus fuerit, puero
lactenti à lacte. Vbi uero hi exciderint, à cibis & potibus, excidunt autem,
ubi ad annos primi alimenti peruenerint, quibuſdam etiam prius, ſi à mor-
bido alimento nati fuerint. Plurimis uero quum ſeptem annos impleue-
runt. Qui uero poſtea enaſcuntur, ſimul conſeneſcunt, niſi præ morbo per-
forentur. Cæterū dentes propterea poſterius alijs naſcuntur. In maxilla ue-
næ

A næ ſunt, & hæ huic oſſi ſoli inter omnia oſſa, ex inferno uentre alimentum
præbent. Oſſa uero tale augmentum dant, qualia exiſtunt: ſed & alia omnia
tale augmentū reddunt, qualia ipſa exiſtunt. Etenim uenæ ex uentre ac inte
ſtinis, in quæ cibi ac potus colliguntur, poſtquam hi fuerint calfacti, tenuiſ-
ſimum ac liquidiſſimum trahunt, craſſiſſimum autem & fex iſthic relinqui-
tur, computreſcitq́ & fit ſtercus in inferioribus inteſtinis. Tenuiſſimum 13
uerò trahunt uenæ ex uentre ac inteſtinis, quæ ſupra ieiunum inteſtinū exi-
ſtunt, atq; hoc calfactis iam cibis. Vbi autem ieiunum inteſtinū tranſierint,
& in inferiora inteſtina collecti fuerint, ſtercus fiunt. At uero alimentum u-
bi acceſſerit, unum quodq; talem ſpeciem unicuiq; reddit, qualia ſanè erant.
B Singula enim ab alimento irrigata augmentum capiunt, calidum, & frigi
dum, & glutinoſum & pingue, & dulce, & amarum, & oſſa & alia uniuerſa
quæ in homine inſunt. Et ob id dentes poſterius naſcuntur. Dictum au-
tem à me prius eſt, quòd ſolæ ex oſſibus maxillæ, ipſæ in ſeipſis uenas ha-
bent: & ob id alimentum amplius in ipſas quàm in alia oſſa trahitur. & quia
uberius alimentum, & denſiorem influxum habent, augmētum ipſæ à ſeip-
ſis tale pariunt, quales ſanè ipſæ exiſtunt, atq; hoc donec homo integer au-
geſcat: augeſcit autem ubi conſpicuus euadit, conſpicuus uero fit maxi-
me à ſeptēnio, uſq; ad decimum quartum annū. & in hoc tempore, tum ma-
ximi ex dentibus, tum alij omnes naſcuntur, poſtquam exciderint hi qui ab
alimento in utero nati ſunt. Augeſcit autem & in tertium annorum ſepte 14
C narium, in quo adoleſcēs fit, uſq; ad quartū & quintum ſeptenariū. Quin
& in quarto ſeptenario dentes enaſcūtur, pleriſq; hominibus duo, qui ſapi-
entiæ dentes appellantur. Porrò capilli ſic naſcūtur. Oſſa ſunt & cerebrū 15
à quibus tale augmentū uenit, utpote glutinoſo circumcirca exiſtente, quē-
admodum & neruis. & pinguitudinis nihil ineſt. Si enim pinguitudo affuiſ-
ſet, ex calido ſanè exuſta eſſet. Fortaſſis autem mirabitur quis quod etiā ſub
alis & in pube pili multi, & quibuſdam in toto corpore exiſtūt. Verum hic
ſermo de eo eſt, quòd ubicunq; in corpore glutinoſum eſt, ibi pili à calore fi
unt. Auditus autem inde contingit: Foramina aurium ad os durū & ſiccū 16
lapidi ſimile pertingunt. Iam uero ad ipſum os eſt cauitas antroſa. Strepitus
autem ad durum firmantur, os autem cauum reſonat per durum. Pellicu-
D la uero in aure iuxta os durum tenuis eſt, uelut aranei tela, & omnium pelli
cularum ſicciſſima. Quòd autem id quod ſicciſſimum eſt maxime reſonat,
multa ſigna ſunt. Quū igitur plurimū reſonuit, maxime audimus. Et ſunt
quidam qui de natura ſcribentes prodiderunt, quòd cerebrum eſt quod ſo
num edit. hoc autem fieri non poteſt. Ipſum enim cerebrum humidum eſt,
& membrana ſiue tunica circum ipſum humida eſt & craſſa, itemq́ circum
tunicam oſſa. Nullum igitur humidum reſonat, ſed ſicca: reſonantia autem
auditum faciunt. Olfacit porrò cerebrum humidum exiſtens, aridorum 17
odorem unà cum aere, per corpuſcula cartilaginoſa ipſum trahens. Cere-
brum enim in cauitatem naſi pertingit, atq; hac parte non eſt ante ipſum os
aliquod, ſed chartilago mollis uelut ſpongia: neq; caro, neq; oſſiculum. Et
ubi quidē cauitas naſi ſicca fuerit, ipſum ſeipſo exactius arida olfacit. A-
quam enim nō olfacit, humidior eſt enim quàm cerebrū, niſi ſit putrefacta.

Putrefacta enim aqua craſſior fit, & alia omnia. Quum uero nares hu- B
mectæ fuerint,olfacere non poſſunt.Non enim aerem attrahit cerebrum ip
ſum ad ſeipſum. Similiter etiam ubi cerebrum ipſum de ſeipſo plurimum
liquefecerit,in palatum, & fauces, & pulmonem ac reliquum uentrem: co-
gnoſcunt autem hoc homines,& ex capite deſtillare dicunt,deſtillat autem
18 & in reliquum corpus. Et eſt modus eius calidus. At uerò uiſus propte-
rea cõtingit: A cerebri membrana uena in utrunq; oculum per os deſcẽdit:
per has duas uenulas,quod eſt glutinoſiſsimi tenuiſſimum de cerebro per-
colatur,& propterea ipſam circum ipſum oculum tunicam talem facit,qua-
le eſt ipſum oculi pellucidum, quod ad aerẽ uergit, ad quod uenti ac flatus
irruũt, eadem planè ratione queãdmodum de alijs membranis ac tunicis di F
xi.Sunt autẽ multæ hæ tunicæ præ oculis pellucidæ, quales ipſi exiſtunt.
Huic enim pellucido lumen & omnia ſplendida relucẽt,per hoc igitur re
lucens uidet: quod uero non ſplendidum eſt, neq; relucet, per hoc non ui-
det.Verũ reliquum quod circũ oculos eſt album, caro eſt. Quæ uero pu
pilla oculi appellatur,nigra apparet, ob id quod in profundo eſt: & tunicæ
circũ ipſam nigræ ſunt: Tunicam aũt appellamus id quod uelut pellicula
ineſt.Eſt aũt nõ nigra ſi quis inſpiciat,ſed alba ac pellucida: Humidũ uerò
oculi,glutinoſum exiſtit. Sæpe enim uidimus,in oculo rupto exire humorẽ
glutinoſum: & ſi quidem adhuc calidus fuerit,liquidus eſt:Poſtquam uero
perfrigeratus eſt,ſiccus euadit, uelut thus tranſparens. Atque hoc & in ho-
minibus & in brutis ſimiliter habet. Cæterum oculum moleſtia afficit o- G
mne quod inciderit,& uenti irruentes,& alia quæ ſplendidiora ſunt, quàm
ipſe eſt.Et ſi quis interroget,reſpondere licet,propterea quòd conſimilis co
loris exiſtũt.Queãdmodum os, & lingua,& reliquus uenter, humida ſunt.
19 Sermonis porrò facultas inde eſt: Totum corpus ſpiritũ intrò trahit, plu
rimum uero in cauitates ſibijpſi accumulat. Is aũt qui per inane foras currit,
ſtrepitum facit,caput enim reſonat, lingua uero articulat, occurrens in fauci
bus,obturansq; ac pellens ad palatum & dentes,claritatem eius facit. Si au-
tem lingua ſemper occurrens non articularet,non poſſet homo clare diſſere
re,ſed ſingula à natura unam uocem haberẽt.Huius ſignum eſt: Muti ex
natiuitate diſſerere nõ poſſunt, ſed unam tantum uocem ſonant, etiã ſi quis
ſpiritum efflans ſermonem proferre conetur. Manifeſtum aũt hoc eſt. Ho- H
mines ubi uoluerint magnam uocem edere, attrahẽtes ſpiritum externum,
eum foras propellunt, & magnam uocem edunt, prout ſpiritus durat, po-
ſtea uero uox contabeſcit. Sed & citharœdi, quum ipſos uocem intendere
oportuerit, ſpiritũ quàm plurimum intrò trahentes pronunciationẽ exten-
dunt,& uociferantur ac uocem magnam edunt,prout ſpiritus durarit: Vbi
uero ſpiritus defecerit, deſinũt, Ex quibus manifeſtum eſt quòd ſpiritus eſt
qui uocem edit. Vidi autem iam quoſdam qui ſibijpſis manu illata gut-
tur penitus perſecuerant, atq; hi uiuunt quidem, uerum nullam uocem e-
dunt,niſi quis guttur conſtringat, hi autem ſermonem proferunt. Manife-
ſtum uero & hoc eſt, quòd præſecto gutture ſpiritum attrahere intrò in ca-
uitates non poſſunt,ſed per præſectam partem exhalat. Sic ſanè res de uoce
20 ac ſermone ſe habet. Porrò uita hominis ſeptẽ dierum eſt,Primũ etenim
poſt-

A poſtquam genitura in uteros peruenit,in ſeptem diebus habet quæcunque
corpus habere debet. Mirari autem quis poſſit,quomodo id ſciam. Verum
multa ego uidi hoc modo. Meretrices publicæ quæ ſæpius de ſeipſis peri-
culum fecerunt,ubi cum uiris rem habuerint,ſciunt quando in uentre conci
piant, & poſtea cõceptum intra ſe perdunt. Poſtquam autem iam perditus
eſt, elabitur uelut caruncula. Hanc carunculam in aquam coniectam ſi con-
ſpicatus cõſideraueris,omnia membra habere reperies,& oculorum regio-
nes,& aures, & manus & manuum digitos,& crura, & pedes & pedum di-
gitos,& pudendum,& reliquum totum corpus manifeſtum. Satis etiam 21
manifeſtum eſt harum rerum peritis, quòd mulier quum in uentre cõcepit,
B ſtatim horret, & calor, & dentium ſtridor conſequitur, & conuulſio occu-
pat tum articulos,tum totum corpus,& uterum ſegnities ac torpor. Et quæ
puræ ſunt, hoc perpetiuntur. Quæ uero craſſæ & mucoſæ hoc perpetiun-
tur,pleræq; ex his mulieribus non percipiunt,nec cognoſcunt. Certe quate
nus mihi oſtenderunt, hoc ipſum ſe cognouiſſe, eatenus ſcio ac prodo.

Quòd uerò uita hominis ſeptem dierum ſit, etiã ex hoc manifeſtum red-
ditur. Si quis in ſeptem diebus nihil edere aut bibere uelit, plerią; quidẽ in
ipſis moriuntur. Sunt autem qui ipſos tranſmittunt, & tamen moriuntur.
Sunt etiam quidam qui perſuaſi ſunt ut ne deſperarent ſeipſos fame confici
entes,ſed comederent ac biberent:uerum uenter non amplius ſuſcipit. Ieiu-
num enim inteſtinũ in his diebus concreuit, moriunturq; etiam illi. Sed 22
C & ex hoc coniectare licet,hominis uitam ſeptem dierum eſſe. Puer ſeptime-
ſtri partu natus,pro ratione natus eſt,& uiuit,& rationem talis habet, ac nu
merum ad hebdomadas ac ſeptenarium exactum. Octimeſtris aũt natus
nullus unquam uixit. Nouem uero menſium & decem dierum partus fit,
& uiuit,& habet ad hebdomadas numerum exactum. Quatuor enim dena
rij hebdomadum,dies ſunt ducenti & octoaginta, In denarium aũt hebdo-
madum ſeptuaginta dies incurrunt. Habet autem & ſeptimeſtris partus
tres denarios ſiue decadas hebdomadum,& in unaquaq; decade ſeptuagin
ta dies. Tres uero hebdomadum decades, ex toto ſunt dies ducenti ac decẽ.

Quin & morbi acutiſsimi ſic hominibus fiunt,præteritis diebus hebdo- 23
madis dimidiæ,aut unius, in quibus iudicantur, & moriuntur aut ſani eua-
D dunt:& tertij generis in undecim diebus,hoc eſt una & dimidia hebdoma-
de:& quarti in duabus hebdomadis, & quinti in duodeuiginti diebus, hoc
eſt duabus & dimidia hebdomadis. At uero alij morbi non habent ut certa
ſententia pronunciari poſſit, quanto tẽpore homines ab ipſis ſani euadant.

Ad eũdem modum etiã ulcera magna in capite ac reliquo corpore,quar-
to die inflammari incipiunt,in ſeptem aũt inflammatio ſedatur, aut etiã qua
tuor & decem,aut duodeuiginti. Si quis autem diligenter medcatur, & uul
nera in capite magna in hoc tempore non ſedentur,homines moriuntur.

Cæterum inexpertus quiſpiam mirari queat, quòd ſeptimeſtris puer na- 24
ſcatur. Ego quidem igitur hoc ipſum uidi,& quidem frequenter. Si quis au
tem hoc deprehendere uult,facile eſt obſtetrices adire,quæ parientibus ad-
ſunt,& ex ipſis percunctari. Eſt autem & aliud ſignum. Pueri ſeptem an-
nis præteritis dentes explent. Et in ſeptem annis ſunt & ratione & numero

exacte hebdomades trecentæ ac ſexaginta. Neceſſitatem autem naturæ, quapropter in ſeptem hæc ſingula diſpenſentur, ego alijs locis declarabo. B

HIPPOCRATIS COI LIBER
DE SEPTIMESTRI PARTV, IANO CORnario Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 De Septimeſtri partu, & primo, quot diebus naſcatur, & qua ratione ſeptimo menſe ædatur. Itē, cur plurimi ex his pereant, & pauci ex multis ſuperſtites maneāt. F
2 Octonos menſes difficillime uteros ferre. Partus dies cur cognitu difficiles. Iudicatio octaui menſis in prægnantibus difficilis. Mulieribus de partu loquentibus, tanquam expertis, fides habēda. 3 Abortus plurimi, primis quadraginta diebus. 4 Octauus menſis mancum aut cæcum gerentibus difficilior: eiuſmodi autē fœtus plerunq; ſunt ſuperſtites, cæteri non item. 5 Nouimeſtres partus, qui ſuperuiuant, & qui non. Decimeſtres cur maxime educentur. Corporis magnitudo ex temporis multitudine contingit. 6 Cōceptus, abortus, & partus tēpus idem quod morborum, ſanitatis, & mortis. Dies primi & ſeptimi in morbis & fœtibus plurimū ualent. 7 Menſium eadem quæ dierum in prægnantibus uis & ratio. Septimus menſis fœtus perfectionis principium conſtituit. Decretoriorum dierum eadē quæ in utero ferentium ratio. 8 Dierum in ægrotis, medico habenda ratio. Quadragenarij primum in fœtibus iudicant: quos ſi quis tranſmiſerit, abortus ex omni cauſa contingentes effugit. Maſculini fœtus partes omnes poſt quadrageſimū diem completum conſpicuæ fiunt, fœmellarum non item. Fœmellæ cur maſculis citius pubeſcant ac ſapiant. 9 Secundi quadragenarij uis. Tertij quadragenarij completi uis. G
10 Mortē fatalē Hippocrates exiſtimat. Tēpora eadē alijs uitę, alijs mortis cauſa.

1 EPTIMESTRES autem naſcuntur diebus centum & octoaginta duobus ac dimidio, & inſuper accedēte diei particula. Si enim primi menſis dies quindecim ſup-
2 putaueris, deinde quinq; menſium, dies centum quadraginta ſeptem ac dimidium: In undeſexaginta enim diebus quàm proxime duo menſes perficiūtur. his igitur ſic habentibus, ad ſeptimum menſem ſuperſunt dies plus quàm uiginti. Et eſt tota ſumma dimidij anni, unà cum aliquantula H
diei parte ad partem accedente. Quum itaq; ad hoc perfectionis principiū partus peruenerit, matureſcente fœtu, & robore multum augeſcēte, in perfectione magis quàm alijs temporibus, pelliculæ in quibus ab initio nutritus fuit, quemadmodum ſpicarum mēbranæ laxātur, ad id coactæ anteaquam fructus perfecte matureſcat: & fortiſsimi ac pleniſsimi fœtus uiolantes ac dirumpētes pelliculas, partum fieri cogunt, & plurimi ex his pereunt. Quū enim parui ſint, tranſmutatione maiore quàm alij utuntur, & quadraginta dierum afflictionem perferre coguntur, ex utero egreſſi, id quod etiā ex decimeſtribus multos peremit. Sunt autem ex his ſeptimeſtribus qui etiam ſuperſtites manent, ex multis pauci. Propterea quòd ratio & tēpus in quod enutriti ſunt in utero, conſtitit, ut omnium participes ſint, quorum etiā perfectiſſimi participes exiſtunt, maxime qui ſuperſtites manent, & proceſſe-

runt

A runt de matre prius pariente, utpote in octauo menſe ægrotaturi. Si enim in his laboribus ſuccedant, ut in conſpicuum prodeat puer, impoſſibile eſt ſuperſtitem eſſe, ob prædictas affectiones, quas ego octimeſtres perimere dico, Immo etiam multos decimeſtres. Cæterum multi fœtus ſeptimeſtris ætatis, quum pelliculæ laxantur, ſecedunt in id quod cedit, & hic alimentũ ſumunt, primos quidem quadraginta dies laborantes, alij plus, alij minus: propter permutationem aũt ex locis & pelliculis quæ ipſos aluerunt, tranſmutantur, & pro umbilico, trahunt & tranſumunt etiam per matrem labores. Pelliculæ enim dum tenduntur, & umbilicus conuulſus, dolores matri inducunt: Et fœtus ex antiquo uinculo exſolutus, grauior redditur. Multæ B uero mulieres etiam febricitant his contingentibus, quædam etiam pereunt unà cum fœtibus, uerum omnes in breui ex hoc contaminantur ac inquinãtur. Aiunt autem & octonos menſes difficillime uteros ferre, recte 2 id dicentes. Eſt autem octauus menſis non ſolum hoc tempus, ſed & dies ac cedunt à ſeptimo menſe, & à nono, & ab ipſo anno. Verum dies non ſimiliter, neq; dicunt, neque cognoſcunt mulieres. Decipiuntur enim ex eo quod non eodem modo fiunt, ſed aliquando à ſeptimo menſe plures dies accedunt ad quadraginta, aliquando à nono. Tunc enim fieri neceſſe eſt, prout contigerit mulierem in uentre concipere, tum menſe, tum tempore.

Menſis autem octauus minime dubius eſt, ſecundum hunc enim contingit, ut iudicatio difficilis exiſtat. Et mea ſentẽtia pars etiã in undecimo menſe, C menſis eſt, ut hic ſatis memorabilis exiſtat. Porrò mulieribus de partubus fidem derogare non oportet, dicunt enim omnia, & ſemper dicunt, & ſemper proferunt. Neq; enim aut opere, aut ſermone perſuaſæ ſunt, ſed ex eo quod cognouerunt in corporibus ſuis contigiſſe. Licet autem & uolentibus aliud dicere, Quæ uero iudicio præditæ ſunt, & uictoriam de hac ſententia pronunciant, ſemper dicunt ac teſtantur, naſci ſeptimeſtres, & octimeſtres, & nouimeſtres, & decimeſtres, & undecimeſtres: & ex his octimeſtres non ſuperſtites manere. Dicunt autem & abortus plurimos in pri- 3 mis quadraginta diebus fieri, ſed & reliqua conſcripta his accidere, in quadragenarijs, ac in ſingulis mẽſibus fieri dicunt. Quum autem ſeptimo menſe pelliculæ dirumpantur, & fœtus ſeceſſerit, labores qui circa octauũ men- D ſem, & ſextum quadragenarium, in partu fieri traduntur, corripiunt. hoc autem tempore præterito, quibus bene futurum eſt, inflammationes tum fœtus, tũ matris exoluuntur, ut uenter molliatur, & tumor à præcordijs & laterum mollitudine deſcendat ad locos inferiores, ad facilem partus tempore progreſſionem. & ſeptimo ſanè quadragenario plurimo tempore fœtus iſthic exiſtunt. Nã loci ipſis molles ſunt, & trãſmotiones ipſis faciliores ac frequentiores fiunt, & propterea ad partum magis ſolubiles conſiſtunt, & mulieres per hos ultimos dies ex toto quadragenario facilius uteros ferũt, donec contigerit fœtum uerti. Poſtea uero dolores partus ac labores incũbunt, donec à puero & à ſecunda mulier liberetur. Quæcunq; uero mu- 4 lieres multos pueros pepererunt, & quidam ex ipſis claudus natus eſt, aut cæcus, aut aliud quoddam malum habens, aiunt in hoc puero octauũ menſem ipſas difficilius tranſegiſſe, quàm in his quos pepererunt nihil mali habentes.

bentes. Fœtus enim mancus in octauo menſe fortiter ægrotauit, ut etiam B
morbus abſceſſum ac ablationem ſiue mutilationem alicuius partis fecerit,
quemadmodum etiã uiris fortes morbi faciunt. Qui uero fœtus in alio tem
pore fortiter ægrotant, pereunt prius ꝙ ipſis abſceſſus eiuſmodi fiat. Qui-
cunqꝫ autem octimeſtres fœtus non ualde ægrotant, ſed iuxta unam aliquã
partem, ex feceſſu afflictionem pertulerunt, quadraginta quidem dies in im
becillitate tranſigunt, ut plurimum in utero, propter prædictas neceſſitates:
ſani aũt fiunt. Quicunqꝫ autem natus fuerit in his quadraginta diebus, eum
impoſſibile eſt ſuperſtitem manere. ægrotãti enim adhuc ipſi in utero tranſ
5 mutationes & afflictiones poſt partum accedunt. Quicunqꝫ uero ægro-
tans in utero ad nonum menſem peruenerit, & in hoc menſe natus fuerit, ſu F
perſtes erit. Et ſuperuiuunt quidem non minus hi quàm ſeptimeſtres, uerũ
pauci etiam ex his educantur. Neqꝫ enim craſsitudinem habent, quam perfe
ctiſsimi habent, & labores in utero non diu ante tolerauerunt, ut tenues eua
ſerint. Seruabitur autem uel maxime talis puer, ſi nouem menſium fuerit in
exitu: fortior autem euadet etiam is, ut qui pluriniũ abeſt à morbis, qui octi
meſtribus accidere ſolent. Qui enim in ſeptẽ quadragenarijs naſcuntur,
decimeſtres appellati, ob id maxime educantur, quòd fortiſsimi ſunt, & plu
rimum à uulgariũ puerorũ tempore abſunt, in quo affliguntur quadragin-
ta ægrotantes diebus, circa octauũ menſem. Declarãt aũt de morbis & affli
ctionibus octimeſtrium, etiã nouimeſtres tenues naſcẽtes. Iuxta multitu-
dinem enim temporis, etiã magnitudo corporis contingit, ex morborũ affli G
ctione progreſſis: & non uelut ſeptimeſtres carnoſi gignuntur, & craſſitudi
nem probe coaltam habentes, ut qui tempus quo in utero geſtabantur, ſine
6 morbis tranſegerunt. Verum enimuero conceptus, & abortus, & partus
mulieribus in eo tempore, in quo etiam morbi, & ſanitas, & mors omnibus
hominibus, fiunt. hæc uero omnia partim ſecundum dies, partim ſecundum
menſes, partim ſecũdum dierum quadragenarios, partim ſecundum annũ,
ſignificationem ſui præbent. In omnibus enim his temporibus inſunt ad u-
numquemqꝫ, & utilia multa, & hoſtilia multa. Ex utilibus igitur, ſanitas &
augmentum contingit: ex contrarijs, morbi & mors. Dies quidem igitur
maxime inſignes in plurimis ſunt, primi & ſeptimi, multũ potentes in mor-
bis, & multum in fœtibus. Nam plurimi abortus in his diebus fiunt, nomi- H
nantur autem tales effluxus, non abortus. Verum alij dies intra quadrageſi
7 mum inſignes quidem minus ſunt, multi uero iudicant. Cæterum in men
ſibus, eadem quæ in diebus fiunt, iuxta rationem inſunt. Menſes enim mu-
lieribus ſanis ſingulis menſibus apparent, tanquam peculiarem in corpori-
bus uim menſis habeat. Vnde ſanè ſeptimi menſes his quæ uterũ geſtant,
fœtus in principium perfectionis conſtituunt. Pueris uero, ubi ſeptem men
ſes à natiuitate impleuerunt, tum alia utilia in corporibus fiunt, tum dentes
in eo tempore apparere incipiunt. Eadem ratio eſt etiã in decretorijs die-
bus, ſiquidem fortaſsis unà cum his quos recenſui coniungere quis uelit, hi
8 ſtoriæ ac cognitionis gratia referẽtur. Etem Medicum qui ægrotorũ ſalu
tem rectè cõiectare uolet, animaduertere quidem oportet & contẽplari om
nes dies, ex paribus uero decimumquartũ, & uigeſimumoctauũ, & quadra
geſimũ

A gesimum secundum. Hic enim terminus ponitur à quibuſdam pro harmo‑
niæ ratione,& integer ac perfectus numerus:uerum ob quam cauſſam,lon‑
gius fuerit in præſenti exequi.Contemplari autem ſic oportet per ternarios
ac quaternarios, ternarijs quidem omnibus copulatis, quaternarios autem
duobus ad duos connexis. At uero quadragenarij primum in fœtibus iu
dicant.Quiſquis enim primos quadraginta dies tranſmiſerit, abortus effu‑
git ex omni cauſa contingentes: plures autem fiunt in primo quadragena‑
rio abortus, quàm in alijs omnibus. Hoc autem tempore præterito, fœ‑
tus fortiores ſunt, & ipſorum corporis per ſingula membra diſcretio fit: &
maſculorum quidem partes omnes ualde conſpicuæ fiũt: fœmellæ uero in
B hoc tempus, carnes apparent exortus ac proceſſus ſolum habentes. Similia
enim longius tempus in ſimili ſunt,& tardius diſcernuntur,propter conſue
tudinem & amicitiam: quanquam alias quum à matre ſegregatæ fuerint,
filiæ citius quàm filij pubeſcant, & ſapiant,ac ſeneſcant, propter corporum
imbecillitatem,& uictus rationem. Alter quadragenarius eſt, in quo cir‑
ca octauum menſem fœtus in utero ægrotant,de quibus hic totus ſermo in
ſtitutus eſt. Tertius eſt, in quo ubi naſcantur pueri etiam male afflicti, ſi ef‑
fugerint quadraginta dies, apparent magis robuſti ac ſapientes. Nam &
ſplendores clarius uident,& ſtrepitum audiunt, quod prius non potuerũt,
tanquam incrementum habeat hoc tempus, cum iuxta alia, tum iuxta ſapi‑
entiam ex corpore eluceſcentem. Peculiarem quidem ſapientiam in corpo‑
C re ineſſe manifeſtũ eſt,in prima ſanè die.Nam in ſomnis,ſtatim ubi nati ſunt
pueri, ridere & plorare uidentur. Vigilantes quoq; ſua ſponte ſtatim ridẽt
ac plorant, prius quàm quadraginta dies tranſeant. Non rident autem, eti‑
am ſi titillentur ac irritentur, priuſquã hoc ipſum tempus tranſeat. hebetan‑
tur enim uires in muccis: quanquam mors etiam per fatum ſit ſorte deſi‑ 10
gnata.ut hoc exemplo omnibus ſit, quòd omnia exiſtẽtia quæ naturam ex
ijſdem habent, tranſmutationes per tempora uenientia habeant. Declaratur
autem in ſingulis,quum alia naſcantur,alia corrumpantur. Porrò anno ſi
niente multi quidem morbi fiunt,multæ etiam ſanitates, iuxta temporis ra‑
tionem ad mẽſes,& ad ſingulos dies.Septenarijs autem annorum, cum alia
multa inſignia corporibus fiunt, tum dentes pueris excidunt, & alij naſcun
D tur.Quæ enim in corporibus fiunt,ea ſcribam.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE OCTIMESTRI PARTV, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Octimeſtres partus cur non ſuperſtites maneant. Decimeſtres cur educẽtur maxime. 2 Fœtus dum in utero uertitur periculum. In caput æditi,cur ſecurius diſcedant ijs qui in pedes. 3 Pueri quidã cur à partu ſtatim maiores exiſtant. Alimentorum & reſpirationum mutationes periculoſæ in pueris. Victus, locorum & ueſtium trãſmutatio,uiris etiam periculoſa. 4 Vmbilicus per quẽ puer nutritur ac ſpiritum attrahit,ſolus ex omni corpore utero adhæret. Pueris maturis ac perfectis,

umbilicus qui prius patebat, conniuet ac clauditur: reliquæ partes contra. 5 Deci- B
meſtres & undecimeſtres partus, ex ſeptē quadragenarijs naſcuntur. Mulieres pluri
mas, poſt menſtrua purgamenta, concipere. Purgationes menſtruas breuiſſimas tri
um eſſe dierum. 6 Vndecimus menſis unde partui contingat.

1 E octimeſtri partu ſic ſentio. Impoſſibile eſſe ut duas cō
ſequenter ſuccedētes afflictiones pueri ferre poſſint, &
propterea octimeſtres non ſuperſtites manere. Contin
D git enim ipſos conſequenter affligi, tum ea quæ in ute-
ro fit afflictione, tum ea quæ in partu accedit, & ob id
nullus octimeſtris uitalis eſt. Inſuper & decimeſtres
appellatos, in ſeptem quadragenarijs dierum magis in F
lucem edi ſentio, & maxime contingere ut educentur. Nam perfectiſſimus
eſt fœtus in primis quadraginta diebus: ubi uero plures acceſſerint, perit.
Coguntur enim multa in pauco tempore aſſumentes ac perferentes, multū
ægrotare, ex quibus mors conſequitur. Incipit autem laborare puer ante
2 partum, & interitus periculum ſubit, quum in utero uertitur. Producuntur
enim omnes ſurſum habentes caput. Pariuntur autem multi in caput, &
ſecurius diſcedunt ac liberantur his qui in pedes pariuntur. Flexibiles enim
corporis partes non impedimento ſunt, puero in caput exeunte. Verū quū
in pedes prodierit, obturamēta cōtingunt: Verſiones ſcilicet in utero, & a-
lia pericula, & umbilici puerorum iam ſæpe circa colla apparuerunt. Si em̄
iuxta partem quamcūq; umbilicus fuerit in utero porrectus, magis hac par G
te puer umbilici circumactionem, dum uertitur, faciet, quàm circa ceruicem.
Si uero iuxta humerum, umbilici circumactionē retrahit. hoc autem ubi fit,
etiam matrem magis laborâre neceſſe eſt, & puerum aut perire, aut difficili-
us exire. Quare multi iam pueri principium morbi intus nacti prodiere, &
conſequenter alij perierunt, alij morbidi ſuperuixerunt. Quicunq; uero
3 probe ac tuto prodierint, & in conſpicuum exierint, derepente ex neceſſita
te in uētre liberati, & craſſiores ac maiores quàm pro ratione ſtatim exiſtūt,
his non ex augmento, ſed laxo tumore id contingit, & multi ſani ex his pere
unt. Si enim tumor non reſidat citius quàm tertio die, aut paulo ſerius, mor
bi ex ipſo fiūt. Quare etiam alimenta ac reſpirationes periculoſe mutātur.
Si quid enim morbidum inducunt, per os & per nares inducunt: & pro eo H
quòd tanta ingerantur edulia quanta ſufficiunt, & ea etiam nō ſuperentur,
multo plura ingeruntur: ut neceſſe ſit et cogantur præ ingeſtorum copia, &
præ ipſa adeo affectione, qua pueri corpus afflictum eſt, alia quidem per os
& nares rurſus exire, alia uero per inteſtinum ac ueſicam inferne tranſire, an
tea nullo horum ita contingente. Sed & pro flatibus ac ſpiritibus, & humo-
ribus ita cognatis, cum quibus neceſſe eſt in utero conſuetudinem ac beni-
uolentiam habuiſſe, omnibus peregrinis utitur, crudioribus ac ſiccioribus,
& minus manſuetis, ut neceſſe ſit dolores oboriri multos, pleriſq; etiā mor-
tes: quandoquidem etiam uiris tranſmutationes locorum ac uictus, mor
bos faciunt. Eadem ratio eſt & de ueſtibus. Pro eo enim quòd carne & hu-
moribus induti fuerūt, ijſq; tepidis ac liquidis & cognatis, tales ueſtes pueri
4 induunt quales ipſi uiri. At uerò umbilicus per quem alimenti ac ſpiritus
ingreſ-

A ingreſſus pueris contingunt, ſolus ex omni corpore utero adhæret, & per
hūc introitus ac ingreſſus ingredientiū particeps fit, reliquæ partes conni-
uent,& nō prius apertæ ſunt, quàm ubi in exitu fuerit puer ex uentre. Quū
aūt in exitu fuerit, reliquæ omnes aperiūtur, uerum umbilicus attenuatur,
& conniuet ac reſiccatur. Quēadmodum autem in his quæ ex terra naſcun-
tur, fructus pleni ac maturi ſecernuntur ac decidunt, iuxta diſcriminationē
qua parte inhærent: Sic etiam pueris maturis ac perfectis, umbilicus qui-
dem conniuet ac clauditur, reliqua uero aperiuntur, ut & ingredientia ſuſci
piant,& exitus habeant ſecundum naturam, quibus neceſſe eſt uiuētes uti.
Singula enim ſeparantur, iuxta modum quo agmina congregantur repen-
B tia: optima autem ſunt, quæ maxime ſoli connutrita ſunt. Cæterum deci- 5
meſtres & undecimeſtres partus, ex ſeptem quadragenarijs eodem modo
fiunt, uelut ex dimidio anno ſeptimeſtres. Plurimis enim mulieribus ne-
ceſſarium eſt in uentre concipere, poſt menſtrua purgamenta, ubi ab his ex
olutæ fuerint. Oportet igitur mulieri tempus dare menſis, in quo ipſa pur-
gatio cōtinget: & hoc tempus quibus breuiſſimū fit, tres ſunt dies. pleriſq;
autem multo plures. Sunt autem & alia multa impedimenta etiam in uiris,
ex quibus conceptus retardatur. Oportet autem uel maxime hoc conſidera
re, Quòd nouilunium quod dies unus exiſtit, exactiſſime trigeſima menſis
pars eſt: duo autem dies, fermè quindecima menſis pars ſunt. Tres uero
dies, pars menſis decima ſunt, & reliqua iuxta horum rationem. & non eſt
C poſſibile in paucioribus partibus fieri, neq; menſtruorum ſolutionem, neq;
fœtuum cōceptionem. Ex his igitur omnibus neceſſariū eſt pleraſq; mu- 6
lieres circa pleniluniū, & ultra in uentre concipere, ut ducenti & octoagin-
ta dies, ſæpe undecimum menſem apprehendere uideantur, tot enim dies
ſeptem quadragenarios conſtituunt. Nam quum ultra plenilunium mulier
concipit, neceſſe eſt eum conceptum undecimum menſem attingere ac ap-
prehendere, quo ad ultimum circuitum perueniat.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE SVPERFOETATIONE, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete.

D

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 De ſuperfœtatione. Mulieres quæ ſuperfœtent. 2 Superfœtatio nondū partium diſcriminationem habens non intumeſcit, ſed putreſcit, donec excidat. Secundæ, ante æditum puerum, partum reddunt difficilem. Secundæ cum puero exeuntes, partum facilem efficiunt. Vnguium defectus in pueris recenter æditis.

3 Partui auxiliaria. Partus nonnunquā cibis ac potibus promouēdi. 4 Fœtus mortui, quomodocunq; tandem procedat, extractio. 5 Vnguis inſtrumentū, in fœtu mortuo extrahendo. De Secundæ extractione. Laſanum, quid. 6 De pueri in utero mortui ſignis. 7 Fluxus multus ſanguinolētus ante puerū prodeuntē.

Prægnantibus ſtomachus uteri prope extat ante partum. Prægnans coitu non utens, facilius à partu liberatur. Gemelli uno die atq; ex una ſecunda æduntur.

Puero in genitalibus hærenti, umbilicus non ſecetur, priuſquam aut ſternutet, aut uociferetur. 8 Prægnantem mulierem quomodo cognoſcas. Pręgnantium ex

fœtu

fœtu mortuo, aut mox morituro ſigna, & curatio. Pica prægnantium. 9 Mam- B
marum & oculorum maiorum in prægnantibus ſignificatio. Conceptionis experi-
mentum, ab appoſitis in uuluam. Mulieres quæ maxime concipiant. 10 Mulie-
ris quæ facile concipiebat nec amplius imprægnatur, curatio. Coxendicis, capitis,
manuum aut aliarum partium doloris, in utero conceptio, ſolutio eſt. Mulieris ut fa
cile concipiat curatio. Galbanum ad conceptum facilem. 11 Liberis operam da
turi, quomodo præparandi. Geniture in utero conceptæ notæ. 12 Fœtus bime
ſtres aut uetuſtiores perdenti quomodo medendum. 13 Vteri ſuppurati, aut poſt
partum, aut ex abortu, curatio. Vteri quomodo indureſcāt. 14 Vteri ſtomachi
præ caliditate genituram non ſuſcipientis curatio. 15 Fomentum ad uteri concep-
tionem. Specilli ſtannei & plumbei in corrigendis uteris uſus. Specillorum præ-
paratio. Tedæ decoctum. 16 Catulorum eſus. Calidę lauachrum ſitu mede-
tur. 17 Menſium, ſanis ac recte habentibus uteris, non apparentium ex toto, uel F
pauciorum, aut per longius tempus, prouocatio. Medicamentorum fortium plera-
que ſtomachum exulcerant & corrodunt. 18 Mulier ob pinguedinem non conci
piens attenuetur. Ver cõceptui aptum. Coiturorum diæta. Marem aut fœmel-
lam ut generes, quo tempore coeundum, & uter teſtium obligandus. Vteri ſtoma-
chus à ſuffimentis hians redditur. 19 Suffimenta ad os uteri hians aut diſtortum.
20 Medicamenta emollientia & ad ciendum idonea, quo fortis fiat purgatio.
21 Medicamenta ſubdititia, ad uterũ purgandũ conuenientiſſima. 22 Glan
dulæ album fluxum purgantes. 23 Subdititia omnis generis, purgare potentia.
24 Menſes uirgini quomodo euocandi. Febris lenis hepialos Græcis. Zea
in ſuffimentis. Medicamentum ſubdititium. 25 Puerperæ enixæ. Subdititi-
um medicamentum. 26 Subdititiũ purgans & molliens. Vteri frequenter pro-
lapſi quomodo reponendi. 27 Prægnantis, menſes profluos habentis, curatio.
Ad Secundam expurgandam. G

VVM ſuperfœtarit mulier, ſi primum puerũ in medio
1 uteri habuerit, ſuperfœtatio elabitur, à primo ac ueteri
expulſa: Si uero in altero cornu ſuperfœtationem ha-
bucrit, poſterius ipſam inſuper parit non uitalem, nimi
rũ uitalitate, ubi uterus laxatus & humectus fuerit, ex-
ſoluta. Si uero nõ ſtatim ſecedat ſuperfœtatio, dolores
exhibet, & fluxũ fœtidum, ac febrem: & facies intume-
ſcit, tibiæq́ ac pedes: & ſi pereat, cibum auerſatur donec exciderit. Super
fœtant autem mulieres, quarum ſtomachus id eſt uteri os, poſt primũ con-
ceptum non clauditur ita ualde, idq́ apparentibus ſignis conſtat, clauditur
2 autem poſt ſuperfœtationes quæ poſterius inſuper pariuntur. Si ſuper- H
fœtatio nondum partium diſcriminationem habeat, ſed caro ſit, non quidē
intumeſcit, ſed putreſcit donec ex utero exeat. Si cui exeat ſecunda pueri
in utero, priuſquā puer foras procedere incipit, ægre parit: & magis adhuc
periculoſe, ſi caput non præcedat. Si uero alicui unà cum ſecunda puer fo
ras exierit, & ad ſtomachum id eſt os uteri progreſſus, rupta ſecunda emer-
ſerit, magis facile parit. Itemq́ ſi puer quidem foras prodit, ſecũda uero ad-
hæreſcit, & ſeipſam retrahit, atq́ iſthic manet. Quũ puer non uitalis futu
rus naſcitur, caro ipſius ungues ſupereminet, ungues uero tum in manibus,
3 tum in pedibus deficiũt. Quum uitali puero naſcente manus præminue-
rit, primũ retro retrudenda eſt, donec retruſeris: & ſi ambæ præminuerint,
ambas retrudes. Et ſi crus præminuerit, etiam hoc repelles. Vbi uero ambo
crura in propatulo manſerint, neq́ aliò proceſſerint, fomento uti opus eſt, à
quo

A quo humectiſsimus uterus reddatur: habeat autem odorem ipſum fomen-
tum. Et quum caput in propatulo fuerit, reliquum uero corpus intus erit,
etiam ſic fomento uteris. Et quum pars corporis in utero, pars in pudendis,
pars extra pudenda intumeſcit ac manet, etiã ſic fomentum adhibebis. Et ſi
quidem à fomento proceſſerit, ſatis eſt: ſin minus, os uteri elaterio craſſo a-
qua diluto oblines, quo partum producat. Sed & à potibus ac cibis par-
tus promouendus eſt, & pudẽda ipſa cerato illinenda, ſi ſicciora quàm ex re
eſt, eſſe tibi uidebuntur. Quum pueri capite ex ſtomacho apparente, re- 4
liquum corpus procedere non uult, puer autem mortuus eſt, digitos aqua
madefactos inter ſtomachum ac caput immittito, & in orbem circũducito,
B deinde ſubditum ſub mẽtum digitum in os intrudito, ac foras trahito. Quũ
uero reliquum corpus extra pudenda fuerit, caput autem intus, in pedes ui-
delicet prodeunte fœtu, poſtquàm digitos in orbem circumduxeris, ambas
manus inter ſtomachum ac caput aqua præmadefactas immittito ac extra-
hito. Si uero extra ſtomachũ fuerit, uerũ intra pudẽda, immiſſis manib. ap-
prehenſum capite educito. Si porrò fœtus intus maneat mortuus, & non
poſſit neq; ſponte, neq; per medicamenta iuxta naturam excidere, manu ce
rato maxime lubrificante uncta, deinde in uterum intruſa, humeros à collo
magni digiti conamine deducito. Oportet autẽ ad huiuſmodi etiam un- 5
guem inſtrumentum in magno digito habere, & diſtractione facta manus
educere, deinde rurſus immiſſa manu, uentrem diffindere, & ex diffiſſo inte
C ſtina ſenſim eximere: deinde his exemptis latera confringere, quo conſidẽs
corpuſculũ leuius ac expeditius fiat, & facilius exeat non tumidum exiſtẽs.
Cæterum ſi ſecunda non facile excidat, maxime quidem ad fœtũ appen-
dere ſinenda eſt, & puerpera uelut ſuper ſella uentri exonerando deſtinata,
laſanum Græci uocant, locanda. Sit autem in altum extructa ſella, uel ſimile
quiddam, quo fœtus dependens grauitate ſua ſecundã ſimul extrahat. Sen-
ſim autem hoc faciendum eſt, non uiolenter, ne præter naturam diuulſa, in-
flammationem inducat. Subſternere igitur lanas molis quàm maxime re-
cens carminatas fœtui oportet, quo paulatim remittant ac cõſidant. Aut u-
tres duos copulatos aqua plenos ſupponere, & ſupra utres lanas inſterne-
re, & ſupra has puerum: deinde utrũq; utrem ſtilo perforare, quo paulatim
D aqua effluat. effluente autem aqua, utres remittunt ac conſidunt: conſidenti
bus autem utribus, fœtus umbilicum attrahit, umbilicus uero attrahit ſecun
dam. Si uero ſupra laſanum, uel ſimile quiddam puerpera ſedere nequeat, ſu
per reclinatam ſellam perforatam collocetur. Si uero adeò debilis eſt, ut o-
mnino ſedere non poſſit, lectum quàm erectiſsimũ à capitis partibus ſtrue-
mus, ut deorſum declinet ac repat, et ſic fœtus grauitas quàm maxime ſimul
ſecundam trahat. Verum puerperam ſub alis, foris ad lectum faſcia, aut loro
lato ac molli, alligare oportet, ut ne quũ erectus ſit lectus, corpus ipſius de-
orſum feratur. Iuxta eũdem autem modum etiam ſi umbilicus abruptus ſit,
aut etiam ante tempus reciſus, moderate grauibus ponderibus appenſis, ſe-
cundæ eductionem facere oportet. Optima enim hæc curatio in talibus exi
ſtit, & minime lædit. Si cui puer in utero immoriatur, & non egrediatur 6
humido utero exiſtente, & quum iam nõ habeat amplius humiditatem, ſed
ſicca-

ſiccatus fuerit uterus,primum quidem intumeſcit puer,deinde colliqueſcũt B
ac putreſcunt carnes,forasq; effluunt,poſtremum autem oſſa procedunt:&
fluxus aliquando corripit, ſi non prius moriatur. Quum puer immortuus
fuerit,tum alijs ſignis coniectare id licet,tum iubere,ut aliquando in dextro
latere iaceat,aliquando in ſiniſtrum tranſmutet. Translabitur enim in utero
puer eò quò mulier ſe uertit,uelut lapis aut aliud quiddam, ſi mortuus fue-
rit,& pectinem frigidum mulier habet. Si uero uiuat, & pecten calidus eſt,
& uenter totus translabitur unà cum reliquo corpore extentus,& in ipſo ni
7 hil translabitur abſque reliquo corpore. Si cui ex partu laboranti fluxus
multus ſanguinolentus citra dolorem,ante puerum prodeat, periculum eſt
puerum mortuum exoluendum eſſe, & non uitalem proceſſurum. Præ- F
gnantibus mulieribus pleriſq; ſtomachus uteri prope extat ante partum.

Mulier prægnans ſi non coitu utatur,facilius à partu liberabitur. Quæ
gemellos geſtat, eadem die parit uelut concepit, habet autem utroſq; pue-
ros in una ſecunda. Muliere ægre pariente,ſi puer in genitalibus locis hæ
reat,& non facile exeat,ſed cum labore ac medici machinamentis,tales pue-
ri modicæ uitæ ſunt. horum umbilicum ſecare non oportet,priuſquam min
gant,aut ſternutent,aut uociferentur,ſed ſinendi ſunt, & mulier proxime a-
pud puerum permaneat:& ſi ſiticrit, aquã mulſam bibat: & ſi umbilicus in-
fletur uelut ſtomachus,& moueatur,aut puer ſternutet,aut uocem rumpat,
tunc ſanè ſecetur dum puer reſpirat. ſi uero non infletur umbilicus,neq; mo
8 ueatur,tempore accedente uiuet. Prægnantem mulierem ſi aliter non co- G
gnoſcas,oculi tracti & cauiores fiunt,& candidum oculorum albedinis na-
turam non habet,ſed liuidius exiſtit. Si qua partui uicina ſit,& oculos ca
uos habeat, & facies intumeſcat,& ipſa tota itemq; pedes tument,ut uelut à
pituita alba apprehenſa appareat,& habeat aures albas,& ſummum naſum
album, & labia liuida, ea ipſa mortuos geſtat quos pariet, aut uiuos praue,
& non uitales,& exangues, utpote morboſos, aut prius peperit nõ uitales.
Huic ſanguis in aquoſitatem conuerſus eſt. Oportet igitur tali poſt partum
odorata in uuluam apponere, & comedere ipſam ac bibere odorata. & pri-
mum in facie naſus ſummus inſignis euadit,ac colorẽ recipit. Si qua præ-
gnans terram edere concupiſcat,aut carbones, eaq; edit, in capite pueri ubi
9 natus fuerit, ſignum à talibus apparet. Mulierem id noſſe expedit, utra H
mamma ipſi maior eſt,illic enim fœtus exiſtit. Similiter autem & oculũ con
ſiderabit. Maior enim et ſplendidior omnino erit intra palpebram,etiã eius
partis cuius mamma maior exiſtit. Si cui ab appoſitis in uuluam non ual-
de fortibus, dolores in articulos perueniant, & ſtridor dẽtium corripiat, &
membris tendatur,ac oſcitat, hanc magis cõcepiſſe ſpes eſt, quàm eam quæ
nihil tale patiatur. Mulier quæ præter naturam craſſa eſt,ac pinguis,& pi
tuita repleta,non concipit hoc tempore. Quæ uero ex natura talis eſt, ho
rum gratia concipit,ſi non aliud quiddã ipſam impediat. Mulieribus ple
riſq; quum menſes apparituri ſunt,ſtomachus uteri in ſeipſum contrahitur,
10 magis quàm aliàs. Mulier quæ facile concipiebat, ſi prægnans eſſe deſijt,
bis per annum à manibus ac cruribus uenam ſecari ſinat. Si cui dolores in
coxendice,aut in capite, aut manibus, aut aliqua alia corporis parte fuerint:
quum

A quum uerò prægnans eſt deſinunt, cõceptu autem ab utero exoluto rurſus inſunt:odorata & bibere,& ad uteri os apponere conducit. Quum mulieri alicui conceptus gratia medeberis, ubi purgata eſſe uidebitur, & os uteri recte habuerit,lauetur, & caput confricetur, nullo autem unguine illinatur. deinde linteum inodorum lotum circum capillos ipſos circudatum, reticulo loto aut nihil olenti obliget, ita ut primum linteum ipſum capiti imponatur,poſtea quieſcat galbano ad uteri ſtomachum appoſito,quod coctum ac mollitum ſit ad ignem,& non ad ſolem. Deinde mane depoſito reticulo cũ linteo,uerticem ſuũ alicui olfaciẽdum exhibeat: & ſi quidem oluerit, probe purgata eſt,ſin minus,male. Hæc aũt ieiuna faciat. & ſi non fœcunda fuerit,
B nunquam olebit,neq; purgata,neq; aliàs:& ſi prægnanti idem medicamentũ apponatur,neq; ſic probe olebit.Quæ uero prægnãs futura eſt frequenter,& facile cõcipit,ac ſana exiſtit, etiam ſi non appoſueris neq; purgaueris, uertex ipſius olebit,aliud uero nihil. Vbi autem omnia probe uidebuntur,& ad uirum accedere oportuerit, mulier ipſa ieiuna ſit: Vir autem nõ ebrius,frigida lotus,& cõmodo alimẽto nutritus. Et ſi cognouerit mulier genituram ſe concepiſſe, eo tempore uirum non accedat, ſed quieſcat. Cognoſcet autem,ſi quidem uir ſe emiſiſſe dixerit,ipſa uero præ ſiccitate ignorauerit.Si uero uterus rurſus in pudenda genituram reddat,ipſaq; humecta fiant,rurſus cum uiro coeat,donec concipiat. Mulier quæ cõcipit quidẽ, perdit autem fœtus bimeſtres,exacte in eodem tempore,& neq; prius,neq; 11 12
C poſterius, atq; hoc iterum atq; iterũ perpeſſa fuerit, imò ſi etiam trimeſtres aut quadrimeſtres,ſiue uetuſtiores perdiderit iuxta eundem modum,Talibus uteri(puero augeſcẽte,& bimeſtre aut trimeſtre,aut quantũcunq; tempus tranſgrediẽte,ſi quando etiam aliàs augeſcit,) in maiorem amplitudinẽ non porriguntur, ita ut non amplius ſufficiant capiendo fœtui, ſed propterea perditur eodem tempore.Huic cucumerarium medicamentũ in uterum dare oportet,ipſumq; diſtendere ac inflare pharmacis appoſititijs hiſce. Cucumeris ſylueſtris medulla cõtundatur ac cribretur,deinde modicum de ipſa melle cocto copioſiori miſceatur, addito ſilphio modico : ſit aũt uelut dixi,mel coctum.hoc circum ſpecillum oblinatur,craſſitudine formata quantam uteri ſtomachus ſuſcipere poteſt:apponatur autẽ ad os uteri,& impellatur quo in internã uteri partem penetret. Quum uero colliquiuerit medicamentum,ſpecillum extrahatur.Sed & elaterium hoc modo præparatum apponere potes . ſimiliterq; colocynthidem ſylueſtrem . Per hoc autẽ tempus edat allia quàm plurima, & ſilphij caulem, & quicquid flatum in uentre inducit.Hoc appoſititium pharmacũ per tertiam diem apponatur,donec probe habere uiſa fuerit,copia quantam uterus admittit.Interiectis diebus,mollientibus utendum eſt: poſtquam autem ex mollientibus præparatum fuerit os uteri,poſt menſium apparitionem ubi ſicca fuerit,cum uiro cõmiſceatur. Si cui uterus ſuppuratus fiat,aut poſt partum,aut ex abortu,aut quomodocunq; aliàs, & non in uaſe alio ac tunica, uelut in tuberculo ſolet, pus fuerit: huic conducit ſpecillum unctorium in uteri os demittere. Minus eñ opus fuerit uſtura,ſi ad ſpecillũ proceſſerit. deinde erucas à tithymalide colliges:habent autem uelut aculeos quoſdam,quos leniter reſcindes,ne pabu 13
D

h lum

lum internũ ex ipſis elabatur. deinde ſiccabis ipſas in ſole, ac teres. Verme- E
quoqꝫ ſtercorarios ſimiliter in ſole ſiccabis ac teres, & erucæ quidẽ pondus
duorum obolorum Æginæorum, uermium uero duplum miſcebis, modi-
co aniſo addito, aut aliquo eius generis. Nã mali odoris medicamentũ eua-
dit. Hæc autem leuia facta ac cõtrita uino albo odorato diluito, Et poſtquã
biberit, grauitas accedit, & torpor in uentrem irruit. Si itaqꝫ accedit, aquam
mulſam modicam inſuper bibat. Si qua liberis carens, imprægnatione ac
puerorum generatione indigeat, atqꝫ ea iam prægnãs fuit ac peperit, & hoc
ipſi contingat, aut quum ſtomachus uteri ſiccus, aut ſumma parte affectus,
aut concluſus fuerit, aut non recte habuerit, ſed ad coxendicem alterum di-
ſtortus, aut ad rectum inteſtinum occultatus, aut in ſeipſum contractus fue- F
rit, aut labium ſtomachi ſibiịpſi utcunqꝫ incubuerit, aut ſtomachus uteri a-
ſper & calloſus fuerit: (durus autẽ fit, & à cõcluſione, & à calloſitate:) his
menſes non apparent, aut pauciores quàm oportet, & per longius tempus
14 apparent. Sunt autem in quibus etiam menſes iuxta corporis ſanitatem,
& uterorum exitum reperiuntur, immo conſueto & iuſto modo, & ſtoma-
cho uteri præ caliditate ac humiditate menſium non ualde læſo: Verum ge
nituram non ſuſcipit propter hanc læſionem, quæ impedit ſuſceptionem,
ſtomacho non recte habente. Huic per totum corpus fomentum adhibere
oportet, & pharmacum bibendum dare, ac corpore primum purgatam ac
mundam reddere, ſiue ſuperne & inferne opus habuerit, ſiue ſuperne ſolũ.
Et ſi quidem ſuperne purgans medicamentum dederis, fomẽtum ante pur- G
gationem non præmittes: uerum fomentũ adhibebis inferne purgaturus.
Si uero ſuperne purgante medicamento non egere uidebitur, præmiſſo fo-
15 mento, inferne purgans bibendum dato. Quum autem probe purgatum
eſſe corpus uidebitur, poſtea utero fomẽtum adhibeto, frequentes inſeſſus
ipſis adornans, ſi ita conferre uidebitur. Immittes autem in fomentum, cu-
preſſi ramenta, & lauri folia contuſa, lauabiſqꝫ multa & calida aqua. Vbi
uero recens lota fuerit, & fomẽtum admiſerit, uteri os dilatabis ſpecillo ſtan
neo, corrigeſqꝫ ubi opus fuerit: potes & plumbeo uti, initio per paruum fa-
cto, deinde craſſiore adhibito ſi ſuſcipere poteſt, donec recte habere uidebi
tur. Intinges autem ſpecilla in mollitorio quopiam diluto, aut etiã liquido
reddito, ſi cõferre uidebitur. Specilla ipſa retro caua facienda ſunt, deinde H
circum ligna longiora adaptanda, ſicqꝫ ipſis utendum. Cæterũ hoc tem-
pore bibat in uino albo odorato dulci & quàm ſuauiſſimo decoctã tædam
quàm pinguiſſimam, in tenuia ſegmenta conciſam, & apij ſemen contuſum,
& cumini Æthiopici ſemen, & thus quàm optimum. ex hoc bibat ieiuna co
pia quanta moderata eſſe uidebitur, tot diebus quot ſatis habere uidebitur.
16 Et edat catulos coctos, & polypum in uino dulci coctum, iuſculumqꝫ ip-
ſum bibat, & braſſicã coctã, Vinum autem album inſuper bibat, & ne ſi-
tiat, & calida bis per diem lauet. A cibis autem hoc tempore abſtineat. Ab
eo uero tempore ſi quidem proceſſerit per ſtomachũ, & quid purgationis
foris apparuerit, adhuc de potione bibendum eſt unum atqꝫ alterum diem,
& à ſpecillorum uſu deſiſtendum, ac conandum ut uteri appoſitiijs medica
17 mentis purgentur. Cuicunqꝫ autem, (ſtomacho recto, ac magno & ſano
exi-

A exiſtente,ac probe habente,& in loco ubi conuenit & oportet ſito) menſes non apparuerint ex toto,aut pauciores, & per longius tempus,& non ſani, morbum ipſum inueſtigabis quemcunq; tandem uteri habent, & ſi corpus quoq; aliquid conferat,cauſam perſcrutaberis ob quam non cõcipit,& hæc ſic habeant:& curationẽ facies ſi medelã ſuſcipere uolet, initio à fortioribus facto prout opportunum uiſum fuerit, ita ut deſinas in molliorum uſu, donec uterus uiſus tibi fuerit probe eſſe purgatus,& ſtomachus recto ſtatu eſſe conſtitutus,& ritè ſitus. Si uero à potu ac medicamento menſes non proceſſerint, etiã ſi moderato tempore id biberit, nequaquã à potu ceſſandum eſt: ubi uero probe habuerit, ſpecillorum uſu os ſtomachi molliendum eſt,

B & faciendum ut hiet,ac uiam præbeat appoſititio medicamento,idq; pharmacis ſuffitui aptis ac mollientibus perficies. Quum aũt ſatis ſuffitũ ac mollitum eſſe uidebitur,appoſito medicamento ſubditicio uteri purgationẽ facies,donec ritè habere uidebitur,à mollibus ad fortiora progreſſu facto, ita ut rurſus in mollibus ac odoratis deſinas. Nam pleraq; ex fortibus medicamentis ſtomachum exulcerãt ac corrodunt. Deinde uero tum ſtomachũ ad rectum ſtatum ac ſanitatem redigito,quo aptus ſit ad ſuſcipiendam genituram,tum uterũ ſiccum reddito,& flatum immittito. Si mulier præ pinguitudine uterũ ad concipiẽdum læſum habere uideatur, attenuatio quàm maxime, & gracilitas inducatur, ſupra reliquam curam. Tempus porrò uernum aptiſsimum eſt ad concipiendum. Vir autem non ſit ebrius,neq; 18

C uinũ album bibat,ſed quod fortiſſimũ eſt ac meraciſſimũ, itemq; edulia fortiſſima,& calida nõ lauet:robuſtus aũt ſit,& ſanus, & à cibis abſtineat ad rẽ non conferentibus. Et ubi marem generare uoluerit, menſibus deſinentibus aut defectis miſceatur, & q; penitiſsime intrudat donec deſæuiat. Vbi uero fœmellam generare uolet,quum plurimi menſes prodierint mulieri,et dum adhuc eunt,coeat, ac dextrum teſtem obliget, quantum id tolerare poterit:ſed ſi marem generare expetat,ſiniſter teſtis obligandus erit. Stomachus uteri à ſuffimentis quidẽ,ubi concluſus fuerit,hians redditur,ab emollientibus uero molleſcit. Suffire autem oportet, loti corticem, lauri baccas,& folia eiuſdem uiridia contuſa,thus,myrrham,artemiſiæ ſemen aut folia:item aniſum & adipem aut ceram ſimul contuſa,ſulphur,cupreſſi ſemen, 19

D peucedani radicem,myrti folia uiridia cõtuſa,fibri teſtem,aſini maſculi ſtercus,allia,ſtyracem,adipem ſuillum. ſed & ſi diſtortum os uteri fuerit, his ſuffiendum eſt. Sic quidem igitur hians redditur ac conuertitur. Mollire autem per hæc uteri os oportet, ſandaracham uidelicet, adipem caprinum,fici ſuccum,ſilphij ſuccum,cyclamini ſuccum, thapſiam, ſuccum tithymalli, cardamomi ſemen,herbam quæ peplos appellatur,fibri teſtem,lini ſemen, nitrum,ari radicem,ſtaphidem ſylueſtrem,calaminthæ folia uiridia,herbæ lanariæ ſiue ſtruthij ſemen,ſcillæ internam partem.

Medicamenta emollientia, & ad ciendum idonea, quo fortis purgatio fiat. 20

Thapſiæ radicem, medullam bouis, adipem anſerinum, roſaceum, hæc trita ac ſeruefacta per quatriduum apponat, & bibat porri ſuccum, ac uinũ dulce album. Item reſinam,& oleum tepidum,cuminum,nitrum,mel,ſordida lana excipiat,& per quatriduum utatur, bibatq; apij ſemen, & thuris

nucleos quinq;, & cuminum Æthiopicum in uino albo meraco dulci, la- B
uetq; bis per diem. Item myrrham,thus,fel bouis,reſinam terebinthinam,
aut netopon ſiue metopium unguentum,horum ſingulorũ æqualem men-
ſuram miſceat,& in lana pura,aut linteo tenui apponat.Intingat aũt linteum
in unguẽto albo Ægyptio odorato,& filo obligatũ, à balneo ſubdet, & po
lypum plagis mollitum edat,& apĳ ac aſparagi ſemen ac uinũ album bibat,
ter in die ieiuna exiſtens. Aut myrrham,caſiam,thus,cinamomum, neto-
pum, ſingulorum æquas portiones lana exceptas, aut in glãdes redactas ap
ponat. Aut cucurbitæ ſylueſtris interiora,cuminum toſtum,anethi ſemẽ,
cupreſſi radicem,trita ac melle cocto ſubacta in glãdes cogito,easq; ſubden
das exhibeto, & bibat pæoniæ radicem, apĳ ſemen, ac ſilphĳ ſuccum, cum F
uino. Sed & bulbium ipſum ſubditum purgat. Item myrrham primariã,
& florem æris modicum in uino albo odorato ſubdat.

21 *Medicamenta ſubdititia, ad uterum purgandum conuenientiſſima.*

Accipe æris florem ac nitri tertiam partem,melleq; cocto ſubacta in glan
dulas iuſtæ magnitudinis ac craſſitudinis redige, atq; ſic ad uteri oſculũ ap-
pone.ſi uero fortius facere uelis,elaterium ammiſce,ad florem ſolum,& hoc
modo coactas glandulas ſubdendas præbe. Potes & ramulorum fici cor
ticem deraſum ac tenuiter tritum ammiſcere, quum os uteri ſiccius eſſe uide
bitur,dimidia portione eodem modo. Aliud. Elateriũ & æris florem
trita,duabus floris partibus,una elaterĳ acceptis,dilue,& cyclaminum tritũ G
prout opportunum uidebitur ammiſce,& in lana ſimul coacta ſubde.

22 *Glandulæ album fluxum purgantes.*

Artemiſiam herbam,nitrum,cyclaminum ſemiaridum,cuminum,ſubde.
Alia. Artemiſiam herbam uiridem tritam, & myrrhæ tertiam partem,
ammixto uino odorato,in lana alba obuolue,eamq; uino tinctam apponẽ-
dam præbe. Vbi uero hiauerit uterus, nitrum, cucumeris ſylueſtris medul-
lam,cyclaminum ſemiaridum,in lana appone.

23 *Subdititia omnis generis purgare potentia.*

Staphidem ſylueſtrem uiridem tritam, artemiſiæ herbæ folia trita, melle
cocto excipe,& in umbra ſiccata in glandulas coge,ac ſubdendas exhibe. H
Aliud. Florem æris,& alumen Ægyptium cum cyclamino dilue,& ue
lut priora melle cocto excipe, aut in caricam inde, cum modica myrrha.
Aliud. Cyclaminam tritam uino albo odorato ammixto, in linteo te-
nuiſſimo puro obliga,& ſubdendam præbe. Aliud. Cyclaminũ ſemia
ridum,nitrum,cantharidas,adipem,ſandarachen,ſubde.

24 *De uirgine.*

Si uirgini menſes maturi non prodeant,multum & febricitat,& dolet,&
ſitit,& eſurit,& uomit,& furit,& rurſus reſipiſcit:uterus mouetur:& quum
ad uiſcera uertitur, uomitus ac febris, & delirium accedit. ubi uero ſedatur
uterus,& hæc quieſcunt,eſurit,ac ſitit,& febris lenis,hepialon Græci dicũt,
tenet.Huic pelles agninas calidas ad uẽtrem apponere oportet, & ſuffitum
facere in ipſa pudenda quàm penitiſſime,ita ut ſuper amphoræ collo deſide
at,&

A at, & fumum admittat. Fiat autem ſuffit[u]s ex myrrha magnitudine fabæ, & thuris dupla portiõe, ammixta etiam zea freſa. hæc ſimul ſuffire debet, & in ignem immittere, maxime dum ieiuna eſt, & multa calida lauare.

Medicamentum ſubditititum.

Alumen Ægyptium emollitum lana inuolutum ſubdat. Aliud. Artemiſiam tritam, & uino albo ſubactam, apponendam præbe.

Puerperæ recens enixæ. 25

Roſaceum, myrrham, ceram, mixta in lana apponẽda præbe. Vbi autem uterus ipſi prociderit, acida & acerba offerenda ſunt, tum potanda, tum foris adhibenda. Item ficum nigram, allium, nitrum, cuminum, hæc omnia te-
B nuiter trita in lana apponenda dato. Aliud. Sepiæ teſtam tuſam, & uino imbutam, cum leporinis pilis, lana excipe, & apponendam præbe. Si uero poſt partum uterus doleat, ptiſanam, & porrum, ac adipem caprinũ coquat, indeq́ue modicum ſorbeat.

Subdititium medicamentum.

Nitrum, cuminum, ficum, omnium æquas portiones ſubde.

Subdititium purgans & molliens. 26

Netopum, roſaceum unguentũ, adipem anſerinum, linteis tenuibus excipe. Si menſes multi prodeunt, pæoniæ grana nigra bis ſeptem numero, in uini cyathis duobus bibenda præbe. Si uerò uteri frequẽter prolaban-
C tur, uteros aqua tepida madefacies, ipſam uero mulierem ſupinam reclinabis, miſcebisq́ue mali corium, gallam, & rhoem rubram, hisq́ue in uino albo tritis uteros illines, ac immittes. Poſtea lauri folia in uino auſtero bibenda dabis. Quum autem mulier prægnans menſes profluos habet, ſtercus aſini 27
ſiccum, & rubricam, ac ſepiæ teſtam, trita ſimulq́ue linteo illigata apponat.

Si uerò ſecunda non purgetur, elaterij oboli Attici pondus in uini albi cyathi menſura tritum bibendum præbe, & purgabitur.

HIPPOCRATIS COI LIBER
DE EXECTIONE FOETVS, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete.

D

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Fœtus obliquè prolapſi, ac manum extenſam habentis exectio. 2 Capitis extractio. Diæta. Fœtum qua ratione in utero uerti & non in caput ædi contingat. Manus in fœtu extra pudẽdum exerta quid ſignificet. 3 Fœtus prolapſus quõ retrudendus. 4 Vterorum foras prolapſorũ curatio. Phocæ oleum ſiue adeps.

E his qui non iuxta naturalem modum pariuntur, ſed excinduntur, hoc modo ſe res habet. Primũ quidem ſindone ſu-
D pra mulierem iniecta, eam ſupra mammas circumdato, & caput obuelato, ne uidens quod facturus es timeat ac exhorreſcat. Si itaq́ue fœtus oblique prolapſus manũ protẽſam ha- 1
buerit, manu apprehenſa foras producere quàm maxime conare, & brachium ipſum excoriato: atq́ue ubi os brachij denudaueris, ſquatinæ pellem cir-

cum duos manus digitos obliga[...]ne caro lubricitate ſua elabatur. Deinde B
uero carnem circa humerum reſcinde, ipſumq́ iuxta iuncturam exime, poſtea caput iuxta naturã protruſum foras producere tẽta. fœtum uerò ipſum intrò protrudito, ferramento per latus & coſtas, aut per clauiculam adacto, quo flatũ emittat fœtus, & conſidat ac contrahatur, atq; ipſi facilior exitus
2 pateat. Cæterum caput ſi fieri poteſt iuxta naturã extrahe, ſin minus, confringe: atq; ſic fœtum unà ſubextrahe. Poſtea calida large perfuſam, & oleo illitã decumbere iubeto, pedum ſitu alternatim uariato. Bibat aũt uinum dulce, album, meracius temperatũ. Sed et reſina melle trita ac uino ammixta, in potu præbeatur. De cætero uero curanda eſt, uelut dixi, iuxta ea quæ relata ſunt. Quũ uerò parienti mulieri fœtus oblique prolapſus fuerit (id q̃d F
contingit dum uertitur puer) & umbilicus circũ collum obuoluitur, & exitum fœtus impedit, & caput in coxendicem incumbit, & manus ut plurimum foras prominet, quod ipſum mortui fœtus ſignũ eſt. Quibus aũt manus non exerta eſt, ut plurimũ uiuunt fœtus: periculum autem etiã hoc modo eſt. Aliquæ enim purgamenta ante partum mittunt, & neceſſe eſt cognoſcere ex eo partum ſiccum, & cum dolore laborioſum eſſe. Quibus aũt purgamenta ante partum non prodeunt, hæ in pariendo facilius liberantur.

3 Concutere porrò oportet hoc modo. Sindone ſubſtrata mulierem reclinabis, & aliã ſuperinijcies, quo pudẽdum ipſius ſit obuelatum, obuoluesq́ ſindonem circũ utrunq; crus & circum utranq; manũ. Mulieres aũt duæ utrunq; crus apprehendant, & aliæ duæ utranq; manum, deinde concutiant G
ualide ipſam tenentes non minus quàm decies. Poſtea in lectum reclinetur mulier in caput, ita ut crura ſurſum uergant, & mulieres omnes ipſam pedibus corripiãt, manibus dimiſſis, ſæpeq́ concutiãt, ac reiectionem in humeros faciant in lecto, quo fœtus in ſpacioſiorem locũ retruſus uertatur, & naturaliter prodire poſſit. Et ſi dictamnum Creticum habueris, ipſum biben
4 dum dabis: ſin minus, fibri teſtem in uinum Chium derades. Si uerò uteri foras prodierint, ſiue ex dolore, ſiue ex partu, ſi quidem iuuenculæ fuerint, aggreſſionem facito: ſin minus, ſinito. Aggreſſio autem hoc modo fiat: Pelliculã uteri iuxta naturalem modũ & oblique inciſam, linteo confricato donec inflãmetur, & illinito phocæ oleo ſiue adipe, aut pice, aut mali Punici flore integito, & molles ſpõgias uino reſperſas apponito, & ex humeris ipſas alligato. Mulier uero decumbat cruribus quàm maxime ſurſum uerſus H
porrectis. Moderatis autem edulijs ueſcatur.

HIPPOCRATIS COI LIBER
DE DENTITIONE, IANO CORNARIO MEdico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 De dẽtitione. Pueri carnoſi minus lactis, minus carnoſi multum lactis ſugũt. Pueri qui ſaniores, qui minus. 2 De dentientium puerorũ ſtatu iudicia: Hyeme dentientium melior conditio. Plus mingentes, & bene dormientes pueri, habitiores.

A tiores. Ablactantur facile qui ſugentes interim cibum adſumunt. 2 Vlcera in tonſillis infantium quæ periculoſa, quæ non.

VERI natura habitiores, non pro carnoſitatis ratione etiam lac ſugunt. Voraces uero & multũ lactis trahen- 1 tes, non pro ratione carnoſi fiunt. Pueri ſugentes ſi mul tum mingãt, minime anniculi fiũt. Quibus aluus mul- tum profluit, & bene cõcoquunt, hi ſaniores ſunt. Quibus modicè profluit, & uoraces ſunt, & nõ pro ratione ſimiliter nutriuntur, morboſi. Quibus multũ lactoſum

B reuomitur, his aluus ſupprimitur. Quibus in dentitiõe aluus amplius ſub 2 ducit, minus conuelluntur, quàm quibus parũ. Quibus in dentitione febris acuta accedit, parũ conuelluntur. Quicunq; dentientes habitiores manent, & altiore ſomno utuntur, periculũ eſt ne conuulſione corripiantur. Qui hyeme dentiunt, reliquis ſimilibus exiſtentibus, melius liberantur. Non omnes in dentitione conuulſi moriuntur, ſed multi etiam ſeruantur. Qui cũ tuſſicula dentiunt, tardius dentes producunt, in perpunctione autẽ magis gracileſcunt. Quicũq; in dentiendo hyemem habent, ſi attente tractẽtur, dentitionem facilius ferunt. Qui plus mingunt quàm egerunt, pro ratione habitiores ſunt. Qui non pro ratione mingunt, uerũ aluus frequenter cruda à pueris egeſſit, morboſi ſunt. Qui bene dormiunt, & habitiores

C ſunt, multũ alimentum adſumunt, idq; adiacet, nõ ſufficienter diſtributum.

Qui dũ ſugunt interim cibũ adſumũt, facilius ablactionẽ ferunt. Qui ſæpe crueta ac cruda per aluũ egerũt, plurimi in febre ſomniculoſi ſunt. Vlcera in tonſillis citra febrẽ facta, ſecuriora ſunt. Quibus infantibus in ſugẽdo tuſſis inſtat, uuã maiorẽ habere ſolent. Quibus cito in tonſillis ulcera 3 ſerpentia conſidunt, febribus ac tuſſi permanentibus, periculũ eſt rurſus generãda eſſe ulcera recurrentia. Vlcera tonſillarũ in infantibus periculoſa.

Pueris memorabilis magnitudinis, ſi ulcera in tonſillis ſint, & deglutire poſſint, ſalutis ſignũ eſt. Quũ uero maiores priorib. deglutire in tonſillarũ ulcerib. non poſſunt, his multã bilẽ reuomi, aut per aluũ prodire, periculoſum eſt. In ulcerib. tonſillarũ ſi quid araneoſum ineſt, nõ bonũ. In tonſillarũ ulcerib. poſt prima tẽpora, pituitã per os effluere, ſi prius non fuit, cõmodum eſt, & tamẽ reducẽda eſt: Si uero incipiat, & omnino remittat, gaudendũ eſt. Si aũt non ſic effluat, uereri oportet. Qui tõſillas deſtillatione uexatas habent, his aluus amplius ſubducta, ſiccas tuſſes ſoluit. Verũ pueris ſi quid concocti ſuperne prodierit, amplius ſoluit. Vlcera multo tẽpore in tonſillis citra augmentum manentia, ante quintum aut ſextum diem periculoſa non ſunt. Sugentes qui multum lactis adſumunt, ut plurimum ſomniculoſi ſunt. Sugentes qui nõ probe aluntur, macilenti fiunt, & ægre uires recolligunt. Vlcera in tonſillis æſtate facta, peiora ſunt q̃ alijs temporibus, citius enim proſerpunt. Vlcera in tonſillis circa uuam proſerpẽtia, in his qui ſeruantur uocẽ alterant. Vlcera proſerpentia circa fauces, grauiora & magis acuta, ut plurimum ſpirandi difficultatem inducunt.

h 4 Hip-

HIPPOCRATIS COI LIBER DE CORPORVM RESECTIONE, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete. E

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Arteriæ aſperæ, pulmonis, poſitio, ſtructura, forma, & ſubſtantia. Lobi quinque. Cordis, arteriæ chartilaginoſæ, uenæ magnæ, poſitio & ſtructura. 2 Hepatis, uaſorum emulgentium, rhenum, urinariorum meatuum, ueſicæ, gulæ, poſitio ac forma. 3 Septi tranſuerſi, lienis, uentris, coli, inteſtini recti poſitio, ſtructura, forma & ſubſtantia.

1 RTERIA ex utraq; faucium parte exortum faciens, in F
ſummitatem pulmonis deſinit, circulis cõpoſita conſimilibus rotũdis, in ſuperficie ſe mutuo cõtingentibus.
A Ipſe autem pulmo teſtudinem coadimplet, in ſiniſtram conuerſus, quinq; apices habens, quos lobos & ſummitates uocãt, cinereo colore præditus, notis cauernoſis compunctus, naturaq; antroſus exiſtens. Ad medium uero ipſius cor ſitum eſt, rotundius ac oblongius quàm in omnibus animalibus. A corde uero ad hepar multa chartilaginoſa arteria procedit,
2 & cum ipſa uena magna appellata, per quam totum corpus nutritur. Hepar autem ſimilitudinem quidem cum omnibus alijs habet, uerum ſanguinolentius quàm alia exiſtit, apices habens duos, quos portas appellant, in G
dextris locis ſitas. Ab hoc uero obliqua uena inferne ad rhenes tendit. Rhenes autem conſimiles colore, malorum ſpeciem præ ſe ferunt. Ab his canales obliqui ac ferme triangulares in ſummum ueſicæ apicẽ tendunt. Veſica autem tota neruoſa eſt, magna'que, ac late ſe extendens capacitas intra eam à natura diſpoſita eſt. Et has ſex partes intus per medium corpus natura diſpoſuit. Gula aũt à lingua principium faciens, in uentrẽ deſinit, quam ſanè Græci etiam œſophagum, & ſtomachum, id eſt os uentris, ſignificanter appellant.
3 Cæterum à ſpina retro hepar, ſeptum tranſuerſum productum eſt. Ex latere uero notho, ſiniſtro uidelicet, lien initio ſumpto extentus eſt ad humani ueſtigij ſimilitudinem. Venter autem hepati adiacens iuxta ſiniſtram partem, totus quidem eſt neruoſus. A uen- H
tre uero extat inteſtinum uentri conſimile, longum cubitorum non minus duodecim, pampino formiter in finibus inuolutum, quod aliqui colum uocant, per quod alimenti delatio contingit. A colo autem ſitum eſt rectum ac princeps inteſtinum poſtremum, carnem copioſam habens, & in ſummum anum deſinens. Reliqua porrò natura ipſa ordinauit ac diſpoſuit.

Hippo-

A HIPPOCRATIS COI LIBER DE CORDE, IANO CORNARIO MEDIco Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM.

1 De Cordis figura, colore, ac ſtructura. Cordis tunicæ ſeu ueſicę uſus. Cor
dis humoris tanta eſt copia, quanta in medelam eſt ſatis. Cordis humor unde. Gu
la ſiue ſtomachus, uelut infundibulum, potum & quæcunq; uolumus excipit. Po-
tus in guttur ac arteriam, quantum epiglottis ſiue lingula permiſerit, fertur. 2 Epi-
plottidis uſus. 3 Quomodo tuſſis, potu aceruatim irruēte, excitetur. Cor humo
B rem per arteriam ad pulmonem illapſum cum aere ad ſe trahit, non tanquam alimen-
tum, ſed ut medelam. Cordis humoris & ſpiritus attracti uacuatio. 4 Cor muſ-
culus eſt ualde fortis, non neruo, ſed denſitate ac carnis conſtrictione. Cordis uentri
culi duo, eorundēq; forma & poſitio. 5 Pulmo natura frigidus, & inſpiratione per-
frigeratur. Cordis ſiniſter uentriculus, receptaculum eſt ſpiritus. Cordis ſiniſter
uentriculus cur craſſior ac aſperior. Cordis orificia quatuor, & quomodo deprehen-
dantur. Cor caloris inſiti fons & principium. Cordis fontes reſiccati, mortis cauſa exi-
ſtunt. 6 Cordis aures quæ uocentur. Cordis aurium ſubſtantia. Cordis aurium uti-
litas. Cor follibus ſimile quid habet. Cor ex toro uentilari, aures uero priuatim tum
inflari tum conſidere ac contrahi. 7 Venæ in ſiniſtrum cordis uētriculum, arteriæ
in dextrum reſpirationem operantur. Cordis ſiniſter uentriculus plus aeris attrahit.
Cordis pelliculæ, Aliæ in ipſius cordis pelliculis. Cordis uentriculorum pellicu
læ, nerui & uaſorum principia aortis eſſe uidentur. 8 Cordis oſculis ſingulis tres
pelliculæ ſunt ſubornatæ. Mentis ſedes in ſiniſtro cordis uentriculo reliquæ animæ
C imperat. Animæ ſeu mentis nutrimentum. 9 Arteriæ magnæ alimētum. Ar-
teriā magnā ſanguine quē nos uidemus nō nutriri. Cordis pelliculæ ob arteriā ueno
ſam ſunt productæ. 10 Pulmōis uaſorū nutrimentū. Sāguis nō eſt natura calidus.

COR figura uelut pyramis eſt, colore autem abunde Pu- 1
niceum, & tunicam leuem circumdatā habet, & eſt in
ipſa humor modicus uelut urina, ut putare poſſis in ue
ſica cor diuerſari. Facta eſt autem ea gratia, ut ſanum in
cuſtodia floreſcat. Habet autem humiditatem tantā
quanta ſatis eſt æſtuanti in medelam. Cæterum hūc
humorē cor emingit, bibendo ipſum aſſumens ac con-
D ſumens, pulmonis nimirū potum lambens. Etenim homo multo maximam
partem in uentrem bibit, Gula enim ſiue ſtomachus uelut infundibulum,
potus copiam & quæcunq; uolumus excipit. Bibit autem & in guttur ac
arteriam, minus uero & quantum latere poſſit per rimam illapſum. Oper 2
culum enim exactū epigloſſis, lingula ſiue minor lingua appellata, ne permi
ſerit quidem aliquid amplioris potus penetrare. Signū aūt huius rei hoc
eſt, Si quis enim aquam cæruleo colore, aut rubrica temperatam, ſitienti ual
de bibendam dederit, maxime ſui (hoc ēm pecus nō eſt curioſum, neq; mun
diciei deditū:) deinde dum adhuc bibit, ipſius guttur reſecet, hoc colore ip-
ſum tinctum reperiet: ſed non eſt cuiuſuis hæc chirurgiæ aggreſſio. Nequa
quā igitur fides noſtra ſuſpecta eſſe debet de potu, quòd homini in guttur
uergat. Sed quomodo aqua aceruatim irruens, turbationē ac tuſſim mul
tam exhibet? propterea inquam, quòd contra reſpirationem fertur. Quod
enim

enim per rimam illabitur,tanquam iuxta parietē delabens, aeris elationi nō inſtat,ſed leuem ac lubricam quandam uiam humectatio ipſi præbet. Hūc itaq; humorem cor de pulmone unà cum aere abducit. Aerem quidem igitur ubi in medelam ceſſit, neceſſario oportet retrò per eandem uiam qua adduxit reijcere. Verum humorem partim in culeum ac uaginam ſuam expuit, partim rurſus unà cum aere foras propellit. Quapropter etiam palatū eleuat, quum ſpiritus recurrit. Merito autem recurrit. Non enim humanæ naturæ alimenta hæc ſunt. Quomodo enim hominis alimentum ſint uētus & aqua cruda? ſed ſunt magis cognatæ affectionis caſtigatio & medela. E

Porrò ut ad inſtitutum ſermonē reuertamur: Cor muſculus eſt ualde fortis non neruo, ſed denſitate ac conſtrictione carnis, & duos uentriculos habet diſcretos in uno amiculo, ab utraq; parte unū: Nihil autem inter ſe ſimiles ſunt. Alter enim in dextris ad oſculum ſitus eſt, contingens alterā uenam, Alter in ſiniſtris. Totum enim cor in his ſedem ſuam firmauit. Sed ille etiam omnino amplioris uentris, & magis inanis quàm alter eſt, neq; extremitatē cordis attingit,ſed caudam eius ambit: ſolidus item eſt, u eluti extrinſecus aſſutus. Alter aūt ſubter ſiniſtram māmam maxime in directum ſitus eſt, ubi etiam ſaltus ipſius ſignificationem ſui præbet. Amiculum autem habet craſſum itemq; foueam. Foueæ enim ſpeciem præ ſe fert ſimilem mortario. Sed enim hic etiā pulmonem ſubit cum māſuetudine: & circumiectu ipſius, caloris intemperantiam caſtigat. Etenim pulmo natura frigi- F

5 dus eſt,ſed & inſpiratione perfrigeratur. Ambo autē denſi ac aſperi ſunt interna ſui parte,& uelut ſubcorroſi, magisq; ſiniſter quàm dexter. Nam inſitus à natura ignis non eſt in dextro. Quare mirum eſt ſiniſtrum aſperiorem fieri, ubi intemperatum aerem inſpirauerit. Quapropter etiam roboris caloris cuſtodiendi gratia craſſius intus cōſtrictus eſt. Oſcula autem ipſis non ſunt aperta, niſi ſi quis cordis auriculas præſecet, aut caput cordis præcidat. Si autem quis præſecet, apparebunt duplicia oſcula in duobus uentriculis. Craſſa enim uena ex altero excurrens uiſum decipit, ſi fuerit reſecta. Hi fontes ſunt humanæ naturæ, & hic flumina ſunt quibus totum corpus irrigatur: atq; hi etiā uitam homini conferunt, & ubi reſiccati fue- G

6 rint, homo moritur. At uerò prope exortum uenarum, corpuſcula circū uentriculos conſurgunt, mollia, cauernoſa, quæ auriculæ appellantur. Non ſunt autem foramina aurium, non enim clamorem exaudiunt: Verū ſunt organa quibus natura aerem rapit. Et ſanè uidetur mihi boni ac præſtantis artificis opificium eſſe. Quum enim conſideraſſet figuram ſolidam futuram ipſius uiſceris, propter ſanguinis ex uenis effuſi collectionem ac concretionem, deinde attractorium ipſum eſſe totum uidiſſet, folles ipſi appoſuit, quemadmodum fabri ferrarij fornacibus ſolent, quo per ipſos ſpiritum apprehēderet. Signum autem ſermonis hoc eſt. Etenim cor uideas ex toto uentilari, aures uerò priuatim tum inflari, tum conſidere ac contrahi. Et H

7 propter hoc etiam dico, quòd uenæ quidem operantur reſpirationem in ſiniſtrum uentriculum, arteria autem in alterum. Molle enim magis attrahit, & incrementum capit. Oportebat autem nobis magis incumbentia cordis tegmina perfrigerari. Eſt enim calor non in dextris: quare propter hanc affe-

A affectionem,non acceperunt amplum organum,ut ne in totum ab ingrediente aere ſuperarentur. Reſtant dicendæ cordis pelliculæ latentes, opus digniſſimũ cognitione. Sunt enim & aliæ quædam in uentriculis pelliculæ,uelut araneorum telæ extentæ, quæ undiquaq; oſcula cingunt, & ſtrias ac ſegmenta in ſolidum cor inſerunt. Hæ mihi nerui ipſius uiſceris,& uaſorum principia aortis eſſe uidentur:eſt autem ipſarum par unum. Cæterum oſculis ſingulis tres pelliculæ ſubornatæ ſunt, rotundæ in ſummo,uelut circulus ſemiſectus.Et qui rei intelligentes ſunt admirãtur,quomodo oſcula & aortarũ fines claudunt.Et ſi quis ueteris,eximendi cor mortui, moris gnarus,aliam auferat,aliã reclinet, neq; aqua, neq; flatus immiſſus in cor 8

B penetrarit:atq; hæ magis in ſiniſtri uentriculi oſculis exactius, & merito ſanè ſubornatæ ſunt. Mens enim hominis in ſiniſtro uentriculo inſita eſt, & reliquæ animæ imperat. Nutritur autẽ neq; cibis neq; potibus à uentre,ſed pura & illuſtri ſubſtantia ex ſanguinis diſcretione nata. Adſumit aũt alimentum ex proxima ſanguinis ciſterna,radios ſuos eò immittens, & depaſcens, uelut ex uentre inteſtinorum alimentũ non naturale exiſtat. Quo uero non in mora ſit, qui in arteria eſt in fluctuatione conſtitutus cibus, uiam in ipſam occludit. Magna enim arteria uentrem depaſcitur ac inteſtina,plenaq; eſt alimento non principali. Quòd autem nõ nutritur ſanguine apparente,& quem uidemus,arteria ipſa magna,ex hóc manifeſtum exiſtit. Mactato enim animali, & ſiniſtro uentriculo diſſecto, tota deſolata 9

C apparet, modico ſeroſo humore excepto, flauaq; bile, ac pelliculis. de quibus iam mihi dictum eſt. Arteria aũt altera ſanguine non eſt deſtituta, neq; uentriculus dexter. Hoc quidem igitur uas cauſſa fuit, mea ſanè ſentẽtia, ut pelliculæ producerentur. Id uero quod ex dextro fertur uẽtriculo,etiam ipſum quidem cõmiſſura pellicularum clauditur, uerum nõ ualde ſalit præ imbecillitate: Sed aperitur quidẽ in pulmonis uaſa,ſanguinẽ exhibens ipſis in alimentũ: clauditur aũt in cor, non tamen confeſtim, quo ingrediatur quidẽ aer,nõ aũt multus.Debilis enim eſt hic calor, frigiditatis facultate ſuperatus. Sãguis eñ nõ eſt natura calidus,(neq; eñ alia aliqua aqua)ſed caleſcit,Multis aũt uidetur natura calidus eſſe.Et de corde ſanè talia dicta ſint. 10

D HIPPOCRATIS COI LIBER DE GLANDVLIS, IANO CORNARIO MEdico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM.

1 De Glandularum natura & ſubſtantia. Glandulæ uenas habent. In Glandulis oleoſus humor. Glandulæ non ualde per ſe, ſed cum reliquo corpore ægrotãt. Glandulę cur fluxionibus maxime ſint obnoxiæ. Febris ex glandularũ copioſa fluxione. 2 De duplici glandularum genere ac uſu. Glandulæ corporis humiditatem ſuſcipiunt. Glandularum alimentum, & in corpore ſitus. Glandulæ & pili eadem utilitate participant. Pili ex glandulis naſcuntur & augeſcunt. Quibus corporibus neq; glandulæ neq; pili inſint. Item quæ glandulas & pilos, & quæ glandulas tantum habeant. Glandulæ inguinũ. 3 De cæteris partibus quæ glandulas tantum habent, & cur glandulæ inteſtinorum depiles exiſtant. Glandulæ inteſtinorum

rum maiores. 4 Glandulæ rhenum, etiam maiores quàm alijs partibus. Glandulas alias præter cõmemoratas eſſe in corpore. 5 De tota glãdularum colli natura. B

Tonſillæ. Caput humiditatem ex reliquo corpore cõplectitur. Corpus uapores omnis generis in caput retro retrudit. Caput humores quando retineat. Glandulæ quando & à quibus fluxionibus infeſtentur, & à quibus non. 6 Strumarum, peſſimi colli morbi, generatio unde. Alarum tubercula unde. Inguinum humor ac inflammatio. Glandulæ inteſtinorum unde. Inteſtinorum humiditas, morbos nõ facit. 7 Glandulę capitis, ſunt ipſum cerebrum. Cerebri ſubſtantia, glandularum ſubſtantiæ perſimilis. Capillorum in capite ob cerebri multitudinem, maior eſt copia. Cerebrum ob ſui magnitudinẽ morbos maiores & minores alijs partibus facit. 8 De capitis fluxionibus. Capitis fluxiones ſecundum naturã, tres ſunt: preter naturam, quatuor. Ex fluxionibus intra corpus abeuntibus abſceſſus, ex abſceſſibus morbi. 9 Apoplexiæ generatio. Lippitudinis generatio. Capitis per aures fluxiones. Capitis fluxio pituitoſa per palatum in uentrem. 10 Voluuli generatio & tabis. Ex capitis fluxionibus per uenas in ſpinalem medullam morbi. Cerebri affectiones, præter iam cõmemoratas, eſſe plures. 11 De glandulis in pectore. Glandulæ pectoris, mammæ dicuntur, & quibuſdam lac faciunt, quibuſdam nõ. F

Viri cur lac non faciant. Glandulæ pectoris in uiris, cur magnæ non ſint. Mulierũ corpora laxa ac mollia. 12 Mãmarũ tubercula ac inflãmationes. Mulieres quõ poſt mãmas ablatas affectæ. Ex mãmarum ablatione ſuffocatio conſequitur.

1 E Glandularum tota natura ſic habet. Natura ipſis eſt ſpongioſa, Sunt enim raræ & pingues, & neq; carnes ſunt reliquo corpori ſimiles, neq; aliud quid ſimile corpori, Sed friabiles ſunt, & uenas multas habẽt. Si uero diſſeces, ſanguis largus erumpit, ſpecie albus & uelut pituita. Tangenti autem uelut lanæ apparent. Et ſi multa ui ipſas digitis compreſſeris, glandula humorẽ oleoſum remittit, qui & ipſe cõteritur ut plurimum, ac diſperit. Ægrotant autem non ualde, ſed unà cum reliquo corpore. Quum uerò proprio morbo ægrotant (nam parum etiam cum reliquo corpore ægrotant) morbi tubercula fiunt, & ſtrumæ reſultant, & febris corpus occupat. Perpetiuntur autẽ hæc, ubi humiditate repletæ fuerint, ex reliquo corpore in ipſas influente. Influit autẽ ex reliquo corpore per uenas, quæ per ipſas extentæ ſunt multæ & cauæ, ut humor quemcũq; tandem traxerint, facile in ipſas ſequatur. Et ſi multa ac morboſa fuerit fluxio, glandulæ reliquum corpus in ſe diſtendunt, atq; ſic febris incenditur, & eleuantur ac inflammãtur glan- D G H

2 dulæ. Cæterum glandulæ in córpore ſunt plures ſiue maiores, in cauis ipſius partibus, quàm in articulis, & quæcunq; in alijs humectis ac ſanguinolentis locis conſiſtunt: atq; illæ quidem, ut quod ſuperne in cauas partes influit, ſuſcipientes in ſe trahant, hæ uero ut rurſus naſcentẽ præ laboribus humiditatem in articulis, ſi quam articuli remittant, eius multitudinẽ ſuſcepṫent: & ſic nimia humectatio in corpore non ineſt. Nam ſi etiam quid gignatur humiditatis, non ſtatim nimia humectatio inde ſucceſſerit, Reflectitur enim & conſumitur tum multa, tum modica, in ipſas glandulas. atq; ſic reliqui corporis redundantiam glandulæ ſibi lucrifaciunt, & alimentũ hoc eſt ipſis coaleſcens. Quare ubi cœnoſæ partes ſunt & humectæ, ibi etiam glandulæ. Cuius ſignum eſt, Quòd ubi eſt glandula, ibi etiam pili. Natura enim facit glandulas & pilos, utraq; eadẽ utilitate participantes: illas quidem

A dem,ut,quod influit, (uelut antea dictũ eſt,) ſuſcipiant. Pili uero ex glan-
dulis oportunitatẽ habentes naſcuntur & augeſcũt, colligentes id quod in
extremitates redundat ac efferueſcit. Vbi aũt corpus ſiccũ eſt, neq; glan-
dula,neq; pilus ineſt. At uerò teneræ & exercitijs deditæ & humectæ par
tes,glanduloſæ ſunt ac piloſæ. Glãdulæ porrò ſunt ab utraq; aurium par
te iuxta iugulares colli uenas, & pili etiã ibidem. Item ſub alis utrinq; &
glandulæ & pili ſunt. Inguina & pubes ſimiliter ut alæ, & glãdulas & pi
los habent. Et hæ quidem cauæ corporis partes ſunt, & ad humoris re-
dundantiam expoſitæ.Nam & laborant hæ,& ex omnibus corporis parti-
bus maxime mouentur. Reliquæ uero glandulas tantũ habent,uelut in- 3
B teſtina. Habent enim & hæ glandulas in omentum maiores:pilos autẽ non
habent.Nam & in cœnoſis ac humectis terræ locis,ſemen non naſcitur,ne-
que ſupra terram aſcendere conatur, ſed per redundantiam putreſcit ac ſuf-
focatur. Violat enim ſemen, Violat autem & in inteſtinis copia ac multitu-
do humoris,& pilos enaſci non ſinit. Glandulæ autem in inteſtinis maio
res ſunt, quàm alibi in corpore: & paſcũtur humectationem nimiam ex in-
teſtinis exprimentes. Inteſtina uero ex uaſis in omentum ſuſcipiũt ac remit-
tunt humiditatem:Omentum autem in glãdulas diſtribuit. Habent præ- 4
terea etiam rhenes glandulas, Nam & hi multa humiditate exſatiantur. Ma
iores uerò etiam hac parte quàm aliæ glandulæ exiſtunt.Influens enim hu-
mor in rhenes non imbibitur,ſed perfluit infra in ueſicam. Quare quicquid
C eius lucrifaciunt de canalibus, hoc ad ſe trahunt. Sed & aliæ in corpore
glandulæ ſunt paruæ ualde. Verum non uolo hunc ſermonem longius eua
gari permittere, Nam earum quæ alicuius momenti ſunt gratia, hoc ſcrip-
tum inſtitutum eſt. Nunc itaq; ſermone progreſſum faciam, & dicam de
tota natura glandularum colli. Collum ab utraque ſui parte hinc & hinc 5
glandulas habet,& uocantur hæ glandulæ tonſillæ, in hunc uſum atq; utili
tatem. Caput ſupra ſitum eſt,ſurſum cauũ ac rotundum exiſtens,& humi
ditatem ex reliquo corpore complectens, & corpus ſimul uapores omnis
generis ſurſum in caput demittit, quos caput rurſus retro dimittit. Non eñ
immorari ac manere poteſt id quod influit,nõ habens ubi ſedem firmet.Ni
ſi ſanè caput ægrotet. Tunc enim non remittit, ſed iſthic retinet.Poſtquã
D uero attractionẽ remiſerit,in glandulas fluxio uergit: & nihil moleſtat, do-
nec pauca & moderata fluxio fuerit,& ipſæ glãdulæ ualidæ ac potentes ex-
titerint. Si enim multa & acris influxerit, mãſeritq; acris & glutinoſa, in-
flammatur ac intumeſcit,& collum diſtenditur,atq; ſic ad aurem progredi-
tur.& ſi quidem in utramq; partem proceſſerit, utraq; auris: ſin ad alteram,
altera tantum ægrotat. Si autem pituitoſa, & multa ac lenta fuerit fluxio, 6
etiam ſic inflãmatur.& inflãmatio,quũ ſtabilis humor exiſtat, ſtrumas peſ-
ſimum colli morbum generat. In alas autẽ etiam tunc quid confluit. Sed
ubi copioſi fuerint acres & ſeroſi humores, etiam ſic in ipſis tubercula pro-
ducuntur. Sed & in inguinibus glandula à partibus ſuprà ſitis humidita
tem trahet:ſed ubi multitudo eius occupauerit,inguina intumeſcunt,& ſup
purantur ac inflãmantur, ſimiliter ut alæ ac collũ. Atq; hæc ſanè tũ bona,
tum mala glandulæ exhibere uidentur.& de his quidem hæc ſuffecerint.

i Porrò

A pus uexatur, & pus graueolens effluit. Sic etiam fluxiones ad oculos foris
conſpicuæ ſunt, & non lethales in totum. Si uero fluxio retrò proceſſerit
per palatum, & in uentrem pituita peruenerit, fluunt quidem horum uen-
tres, non autem ægrotant. Si uero inferne maneat pituita, affectiones uol 10
uuloſæ fiunt diuturnæ. Alijs autem ſi per palatum in guttur multa fluxio
contingat, ut plurimum morbi tabis oriuntur, replentur enim pulmones pi
tuita, atque ea ipſa pus fit, id quod pulmones exedit, & ægroti non facile ſu-
perſtites manent, & mens medici (ſi bonus & prudens eſt) ut plurimũ cauſ-
ſam intelligit. Alius morbus oritur ex defluxione capitis per uenas in ſpi
nalem medullam. Inde autem in ſacrum os impetũ facit, quo medulla ip-
B ſa fluxionem perducit, & in coxendicum acetabula ſiue iuncturas deponit.
& ſi tabem fecerit, homo marceſcit, atque hoc modo contabeſcit, & uiuere nõ
expetit. Statim enim ſcapulæ dolent, amboque pedes ac crura conſequuntur,
& ſemper tandẽ pereunt multo tempore curati. atque ſic defloreſcit homo ac
moritur. Hæc mihi de fluxionibus capitis dicta ſunt. Sunt autem affe-
ctiones cerebri, etiam alij morbi, Deliria, inſaniæ, omnia periculoſa, et ægro
tat cerebrum, & aliæ glandulæ. Habet enim & dolorem, & alius cõgreſſus
corporis hinc contingit. Quin & glandulæ in pectoribus mãmæ appel- 11
lantur, & attolluntur ac lac faciunt, aliquibus uero lac non faciunt. Et faci
unt quidem lac mulieres, uiri uero nõ faciunt. Mulieribus enim rara eſt glã-
dularum natura, quemadmodum etiam reliquum corpus rarum habent, &
C alimentũ quod in ſe trahunt, in lac permutãt. Et ab utero accedit ad mãmas,
quod poſt partum puero ceſſurum eſt in alimentũ, quod ipſum ſanè expri-
mit ac ſurſum mittit omentũ, ad ſupernas partes ab ipſo fœtu coarctatum.

Verum maribus locorum anguſtia, & corporis inſuper denſitas condu-
cit ad hoc, ut glandulæ non ſint magnæ. Mas enim plenus eſt, & uelut pal-
lium denſus, tũ ad uiſum, tum ad tactum. fœmina uero rara & laxa, & ue-
lut fluida, tum ad uiſum, tum ad tactum. Quare humiditatem non remittit,
id quod eſt rarum & molle. Mas autem non amplius quid eius ſuſcepe-
rit, quum denſus exiſtat ac cohærens & compactus, ſed & labor corpus ip
ſius corroborat, ut non ſit locus ubi redundantia ac ſuperfluitates recipiat.
Atque hoc modo cogit ac concludit hæc ratio, & pectora & mãmas, & reli-
D quum corpus mulieribus laxa ac mollia eſſe, tum ob ocium ac ſegniciem, tũ
ob alia prædicta. Viris autem uice uerſa. Porrò faciunt etiam mãmæ tu- 12
bercula ac inflammationes, lac ipſum putrefacientes. Cõmoda autem ha-
bent ſuperioribus ſimilia, & reliqui corporis redundantiam auferunt. te-
ſtimonium abunde præbent mulieres, quibus morbus, aut alia quædam ca
lamitas mãmas adimit. Nam & uox ipſarum aſpera redditur, & humores in
gulam feruntur, & multo ſputo uexantur, & caput dolent, & ab his ægro-
tant. Lac enim proficiſcens ac influens ab utero, quemadmodum etiã an-
tea in ſuperna uaſa trãſibat, quum propria uaſa non habeat, nec reperiat, ut-
pote ipſis per mãmarum ademptionem priuatum, in principales
corporis partes incurrit, cor uidelicet ac pul-
monem, atque ſic ſuffo-
cantur.

1 Digitorum oſſa & articuli, ſimplicia ſunt: Manus autem & pedis, multa alia, alioq́ modo coarticulata. Calcanei os unum. Tibiæ conſideratio. 2 De Femore. Coxa. De Spinæ natura. De Muſculis lumbaribus. Ceruicis articulus repandus eſt. 3 De Verticulis. Verticulorum coarticulationis conſideratio. Coſtarum coarticulationis conſideratio. De Pectoris oſſibus. Clauicularum natura. 4 De Humero. De Scapulis. Scapularum curatio facilis. De Brachio ſeu cubito. 5 De oſſium humani corporis numero. Oſſa manus uigintiſeptem ſunt, pedis uigintiquatuor: Colli uſq; ad magnũ uerticulum, ſeptem: Lumbi, quinq;: Spinæ, uiginti: Capitis una cum oculorum oſſibus, octo. Oſſium in uniuerſum 91. cum unguibus uero, centũ & undecim. Verticula ſupra clauiculam una cum magno, ſeptem. 6 De Semine & rhenum uenis. Potus, per fauces ac gulã uia. Hepatis extremitates quinque. De Fellis ſitu. Cor, pellicula eſt inuolutum. Inteſtina hominis craſſa, quàm in cane ſunt maiora. Meſocolõ, quid. Rhenes ex neruis dependẽt. Arteriarum, cor fons eſt. 7 Venarum magnarum (quarum duæ) in corpore ſitus. Neruorum exortus ab occipitio. 8 De Venis in rhenes tendentibus. Rhenum conſtitutio. Rhenes uentriculos habent. Rhenes urinam percolant. Rhenum corpus ad ueſicam ſpongiforme. Vrina cur rubra. 9 De Venis circa coſtas. De clauicularum uenis. 10 De Vena ſanguiflua. 11 De Venis craſſis. De Venarũ craſſiſſimarũ quatuor paribus. Primũ par. 12 Dorſo ac coxendice dolente, uenæ ſectio à poplitibus & malleolis forinſecus eſt faciẽda. F

Secundum par. Sphagitides ſeu iugulares. In lumborum ac teſtium doloribus uenæ ſectio à poplitibus ac malleolis intrinſecus facienda. Tertiũ par. Quartum par. 13 De Venis uentris, per quas corpori alimentum uenit. De Venæ ſectione in diuerſarum partium affectionibus. Venæ ſectio quàm longiſſime à loco dolente, & ubicunq; ſanguis colligi ſolet, faciẽda. 14 De Hepatis uenis, earumq; diſtributione. 15 De Septo tranſuerſo eiuſq; poſitione, & uenis idipſum tum tranſeuntibus, tum illi innaſcentibus. 16 De Neruis qui ex cerebri ſubſtãtia propagantur. 17 Oſſium, Neruorum, Carnis, Venarum, Cutis ſubſtantiæ uſus. Venarum germina unde dependeant, & qua corporis parte deſinant, & quod una his conſentit, & in quibus locis corporis ſint extentæ. 18 Vena craſſa ultra aures. Linguæ uenarum proceſſus. Vena humeralis. Vena humeralis ſanguiflua eſt & plena, & ægre curatur ſi rumpatur aut conuellatur. 19 De Vena principali, quæ cordi inſerta, uenam magnam & arteriam aſperam producit. Quare inſueta in pulmonis uiam delata, non educantur. Calloſarũ in pulmone duritierum cauſſa. 20 Spirandi difficultas unde. Anhelationum & tabis ſiccæ generatio. Suppurati ac tabidi unde. G

Quomodo uena principalis pulmonem & partes uicinas occupet. Vena ſub ſeptum tranſuerſum extenta qualis. Venæ in ſpinalem medullam tendentes.

21 Venæ omnes in corpus diſtributæ, ex omnibus partibus ſpinã petunt. Vena principalis in rhenes radices ſuas agit. Vena craſſa in caulẽ ſeu pudendum tranſit. 22 Venæ, pudendũ tranſeuntes in uiris, in mulieribus in uteros tendunt. Vena hæc cur genitura ac ſpiritu referta, eiuſq; ſubſtantia. Seminis collectio ubi fiat. H

23 Voluptas ex coitu unde. De Vena per dorſum & iugulum iuxta ſpinã ſparſa. 24 De Venæ iuxta inguina proceſſu. 25 Ex Venæ iuxta patellę partem caſtam dolore, biliosi, ſeroſi, ac ſanioſi humoris collectio. 26 De duab. uenis, inter duas latas extremitates. 27 Vena ex ſiniſtris partibus, in reliquis iuxta eandem naturam, uelut ea quæ in dextris radices agit, præter quàm quod hepati non inſeritur. Venæ ſplenis. Senſus, maxime circa thoracem. 28 Colorum in uultu mutationes unde fiant.

Hippo-

A HIPPOCRATIS COI LIBER

DE OSSIVM NATVRA MOCHLICVS, ID EST uectiarius, Iano Cornario Medico Phyſico interprete.

OSSIVM natura hæc eſt. Digitorum quidem oſſa ac articuli ſimplicia ſunt: Manus autem & pedis multa alia, alio modo coarticulata. maxima uero ſuprema parte. Calcanei uero unum, uelut extra apparet. Ad ipſum autem poſteriores tendines tēdunt. Tibiæ uero duo
B ſunt, quæ ſuperne ac inferne cohærent: iuxta mediū uero diſtant. Paruum eſt quod extrinſecus eſt, iuxta paruum digitum paulo tenuius. Plurimum autem hac parte diſtant, & minore momēto iuxta genu: & tendo ex ipſo enaſcitur, qui circa poplitem foris eſt. Habent autem inferne cōmunem appendicem, ad quā pes mouetur. Aliam uero ſuperne habent appendicem, in qua femoris articulus mouetur ſimpliciter, & expedite in longitudinem, ſpecie nodoſa, patellā habens. Ipſum autē femur foras, & in anteriore parte incuruū eſt. Caput autē eius appendix eſt rotunda, ex qua neruus, qui in coxæ acetabulo eſt, naſcitur. Subobliquus autem etiā hic annexus eſt, minus uero quàm brachium. Coxa uerò magno uerticulo, quod iuxta os ſacrum eſt, ex ligamento chartilagineo
C ac neruoſo adhæret. Spina uerò à ſacro oſſe, uſq; ad magnum uerticulum gibboſa eſt: & ueſica, & genitura, & recti inteſtini pars inclinata, in hac parte eſt. Inde uero uſq; quo ad ſeptū tranſuerſum peruenit, in directum repanda eſt. & muſculi lumbares hac parte exiſtunt. Hinc uero uſq; ad magnū uerticulum, quod ſupra ſupernas humeri partes eſt, è directo gibboſa eſt: Immo magis eſſe uidetur quàm eſt. Nā poſteriores oſſium propagines hac parte altiſſimæ ſunt. Ceruicis aūt articulus repādus eſt. Verticula uero intrinſecus inter ſe æqualia ſunt: ab externis autem chartilaginibus ac neruis continentur. Coarticulatio uero ipſorū in poſteriore medullæ ſpinalis parte eſt. A poſteriore autem parte exortū acutum habent, qui appendicem habet chartilaginoſam, unde neruorū propago prona fertur: quēad-
D modum etiā muſculi à ceruice ad lumbos adnaſcuntur, coſtarū ac ſpinæ medium explentes. Coſtæ uero iuxta diſcriminationes uerticulorum, neruo annexæ ſunt, à ceruice uſq; ad lumbos intrinſecus. Ab anteriore autē parte, iuxta pectus, laxā ac mollem ſummā partem habentes, ſpecie præ cunctis animalibus maxime obtorta. Hac enim parte anguſtiſſimā molem homo habet. Qua uero parte coſtæ non ſunt, exortus obliquus, breuis & latus, ad ſingula uerticula neruo annexus eſt. At uero pectus cohærēs ipſum ſibijpſi, diſcriminationes habet obliquas, qua parte coſtæ annexæ ſunt. laxum autem eſt & chartilagineum: clauiculæ uero rotundæ ſunt ad anteriorem partem, ad pectus quidem breues motus habentes, ad ſummū uero humerum frequentiores. Summus autem humerus ex ſcapulis naſcitur, in pleriſq; diſſimiliter. Scapula ad ſpinam chartilaginea eſt, reliqua parte laxa, inæqualem partem foras habens. ceruicem uero & acetabulum habet

chartilagineum, ex quo coſtæ motum habent. Facile autem ut inter oſſa B
exoluitur, brachio excepto. Huius autem caput ex neruo & acetabulo de-
pendet, chartilaginis laxæ rotundã appendicem habens. Ipſum uerò bra-
chium incuruum foras, & anteriore parte obliquum, non rectũ eſt ad aceta-
bulum. Pars uero ad cubiti gibbũ lata eſt, & nodoſa, & repagulo ſimilis,
& ſolida, poſteriore parte caua, in qua cornix ineſt ex cubito, quum manus
fuerit extenta. Ad hanc etiã torpidus neruus, qui ex cubiti oſſium diſcri-
5 minatione media enaſcitur, perficitur ac terminatur. Oſſa manus, uiginti
ſeptẽ ſunt. pedis, uiginti quatuor. Colli uſq; ad magnũ uerticulũ, ſeptem.
Lumbi, quinq;. ſpinæ, uiginti. capitis unà cũ oculorũ oſſibus, octo.
In uniuerſum nonaginta unum: cum unguibus uerò, centum ac unde- F
cim. Cæterum, ut nos ipſi ex hominis oſſibus didicimus, uerticula ſupra
clauiculam unà cum magno, ſeptem ſunt. Iuxta coſtas autem tot quot coſtæ
ſunt, duodecim uidelicet. Iuxta laterum mollitudinẽ uero forinſecus ubi co
6 xendices, in lũbo quinq;. Semen porrò uelut fauus ab utraq; ueſicæ par-
te eſt. Ex ipſis autem rhenibus uenæ ab utraq; meatus urinæ parte, in pu
dendũ tendunt. Potus per fauces ac gulam: (larynx enim qui caput arte-
riæ eſt, in pulmonem ac arteriã tendit) ab his in ſummã ueſicam. Hepatis
extremitates quinq; ſunt. ſuper quarta aũt extremitate fel incumbit, quod
oſculum ad ſeptum trãſuerſum, & cor, ac pulmonem profert. Circum cor
pellicula eſt. Inteſtina craſſa homo maiora quàm canis habet, dependent
autem ex meſenterij mẽbrana, quæ Meſocolon hac parte uocatur, Meſoco G
lon autem ex neruis de ſpina ſub uentrem: Rhenes ex neruis de ſpina.
7 Arteriæ fons cognatus cor eſt. Vena tendit per ſeptum trãſuerſum, he
par, ſplenem, rhenes ad coxendicem, circa ſurã ad ſummũ pedem. Altera au
tem ex corde ſub alas, clauiculas, iugula, caput, naſum, frontem, iuxta aures,
humeros, dorſum, pectus, uentrem, per cubitum. Aliæ uero per alias ad cu-
bitum, ad ſummã manum. Neruorum exortus ab occipitio uſq; ad ſpinã,
ad coxẽdicem, in pudenda, in femora, pedes, tibias, in manus. Alij in bra-
chia, partim in carnes, partim ad fibulam, in magnũ digitum, partim ex car-
nibus in alios digitos. Alij ad ſcapulas, pectus, uentrẽ, oſſa, ligamenta. A pu
dendo uero ad princeps inteſtinũ ac podicem, acetabula coxarũ, partim ſu-
pra femur, partim infra ad genua. Indę alius ad genu extentus ad tendinem, H
8 pernã, pedes. alius ad fibulam, alius in rhenes. Ipſæ porrò uenæ in utrãq;
partem bifariã maxime finduntur, partim ab una utriuſq; rhenis parte, par-
tim ab altera: & perforatæ ſunt in rhenes: Habẽt autem cordis formã ipſi
rhenes. Nam etiam ipſi uentriculos habent. At uero Rhen cauam ſui
partem ad uenas magnas habens ſitus eſt. Vnde enaſcuntur ex ipſo uenæ
in ueſicam, qua parte potus trahitur per uenas in rhenes, & per ipſa inteſti-
na per quæ procedit. Deinde uero uelut per qualũ, per rhenes aqua percola
tur. Spongiforme enim eſt ipſorum corpus ad ueſicã, & hic percolatur ac
ſecernitur à ſanguine urina, quapropter etiã rubra exiſtit. Neq; enim in
rhenes aliæ procedunt uenæ q̃ quæ dictæ ſunt, neq; eſt alius locus ubi po
9 tus colliqueſcat, quantum ego noui. Venæ circa coſtas tendentes, ſubter
unãquanq; coſtam ſunt, nõ à capite, inferius etiã ab arteria. Arteria quidem
igitur

A igitur ſubtermeãs in coſtas diſtribuit. A craſſa uero uena à corde recurrit u-
na in ſiniſtrã partẽ incluſa. Deinde hæc quidem per medias uertebras uſ-
que ad ſummas coſtas meat, non ex æquo diſtribuens coſtis à dextris ac ſi-
niſtris ramos ac ſegmenta ſua. Alia uero æquos quidem, uerum ſuperne in
dextris finditur. Cæterum iuxta utrãq; clauiculã duæ uenæ ſurſum, duæ
ſub pectus, partim ad dextras, partim ad ſiniſtras, ramos ſiue ſegmenta ſpar
gunt: illæ quidem magis ad ceruicem, duæ uero alteræ magis ad cor, partim
ad dextras, partim ad ſiniſtras, ab utraq; parte iuxta coſtas: & ſub ipſis uelut
inferiores ſcinduntur, donec recurrenti inferne à corde cõmiſcentur. At 10
uero ſanguiflua uena ab arteria hac, propterea finditur, quod ſublimis hic
B eſt per cor meãs, Infra uero coſtas uena ſanguiflua craſſa appellata, uerticulis
rurſum ſeipſam ingerit, & hic adhæret, & non amplius pendet, uelut ſuper-
ne per hepar meãs. Eſt autem iuxta lumbum quidem ſuperne arteria, infra
autem ſanguiflua, ab hepate per ſeptum trãſuerſum ſublimis ueniens, & ad
dextrã cordis fertur uſq; ad clauiculas ſimplex, præter quàm quãtum eum
corde cõmunicat, iuxta uaſa quidem in ipſo magis in ſuperficie fiſſa, uerum
iuxta uaſa in uentriculo cordis penetrãs, poſtea à corde ad ſiniſtrã ſe demit-
tit, & ſimplex ad ſpinã rurſus currit, ad ſuperna quidem corporis uſq; ad ſu
premas coſtas: & ramos à ſeipſa habet iuxta unamquanq; coſtam extentos
iuxta naturam uſq; ad pectoris cõmiſſuram, & in ſiniſtrã, & in dextrã: & re-
ctitudo ipſius magis ad uerticulum eſt, quam arteriæ extenſio, itemq; uenæ
C ab hepate uenientis. Ad inferiorem uero cordis partem, recta extenſio
ab ipſa magis ad uerticulum eſt, quàm arteriæ extenſio altera, quæ iuxta cor
& in infernas partes ſepti tranſuerſi ad ſpinam appenſas conuerſa eſt. Inde
uero rami in unamquãq; rectitudinem inferuntur, per oſſa & carnes mutuo
tranſeuntes. At uero uenæ craſſæ ſic habent. Ex oculo iuxta ſupercilium 11
per dorſum, iuxta pulmonem ſub pectore, altera ex dextra in ſiniſtram, alte
ra ex ſiniſtra in dextram tranſit. & quæ quidem ex ſiniſtra uenit, per hepar
in rhenem ac teſticulum deſcendit, Quæ uero ex dextra, in ſplenem & rhe-
nem ac teſtem, his autem oſculum eſt ipſum pudendum. A dextera uero
mãma in ſiniſtrã coxendicem, & in crus deſcendit, & rurſus à ſiniſtra in dex
trã. Oculus uero dexter, ex ſiniſtro uenã ſuſcipit, itemq; teſticulus. Iuxta e-
D undem modum rurſus ſiniſter ex dextro. Craſſiſſimæ porrò uenæ in hũc
modum ſe habent. Quatuor paria ſunt in corpore. & aliquæ quidem ex
ipſis, à capite retrò per ceruicem foris iuxta ſpinã ab utraq; parte ad coxen-
dices perueniunt, & ad crura, deinde per tibias ad malleolorũ partes exter-
nas ac in pedes procedũt. Oportet igitur uenæ ſectiones in doloribus in 12
dorſo, ac in coxẽdicibus, à poplitibus facere, & à malleolis forinſecus. Al
teræ uero uenæ ex capite iuxta aures per ceruicem, ſphagitides, id eſt iugu-
lares appellatæ, intrinſecus iuxta ſpinã, ab utraq; parte iuxta lumbos proce
dunt in teſtes, & in femora, & per poplites ab interna parte, Deinde per tibi
as ad malleolos intrinſecus, & ad pedes. Oportet igitur uenæ ſectiones fa
cere ad dolores lumborũ ac teſtium, à poplitibus ac malleolis intrinſecus.

Tertiæ uenæ ex temporibus per ceruicem, in ſcapulas procedunt, dein-
de in pulmonem deferuntur, & perueniunt altera quidem à dextris in ſini-

ſtras ſub mãmam, in ſplenem & in rhenem: Altera uero à ſiniſtris in dex- B
tras ex pulmone ſub mãmam in hepar & in rhenem. deſinunt autem ambæ
hæ in inteſtinum rectum ac podicem. Quartæ autem uenæ ab anteriore
capitis parte ac oculis, ſub ceruicem & ſub clauiculas procedunt: Deinde
à brachijs ſuperne ſub curuaturas, poſtea per cubitos, ad manuum iunctu-
ras ac digitos. Poſtea rurſus à digitis, per manuum pectora, hoc eſt uolas, &
per cubitos in curuaturas, et per brachiorum infernam partem ad alas. & ex
coſtis ſuperne, altera quidem in ſplenem procedit, altera in hepar, deinde ſu
pra uentrem ambæ in pudendum deſinũt. Et craſſæ quidem uenæ hoc mo-
13 do ſe habent. Sunt autem & à uentre uenæ per corpus multæ & omnige
næ, per quas alimẽtum corpori uenit: procedunt autem & à craſſis uenis in F
uentrem ac reliquum corpus, & ab extremis, & ab intimis, et inter ſe mutuo
diſtribuunt, internæ foras, externæ intro. Venæ igitur ſectiones facere
oportet iuxta hos modos: Operãq; dare oportet, ut quàm longiſſime à lo
cis, ubi dolores fieri ſolent ac ſanguis colligi, ſecemus. Sic enim minime mu
tatio magna de repente fiet, & conſuetudinem tranſtuleris, ut ne amplius in
14 eundem locum colligatur: Cæterũ Hepatitis uena in lumbo uſq; ad ma-
gnum uerticulum, inferne etiam uerticulis ſe ingerit, inde ſublimis eleuata
per hepar, & per ſeptum tranſuerſum in cor: et hæc quidem recta ad clauicu
las procedit. Inde uero aliæ quidem ad collum, aliæ ad ſcapulas, aliæ deor-
ſum reflexæ iuxta uerticula ac coſtas declinant, à ſiniſtris quidem una pro-
pe clauiculas, ex dextris autẽ in quendam ipſarũ locum. Alia uero utrinq; G
deflexa. Alia paulo inferius deflexa, ubi quidem illa deficit, coſtis ſe inge
rit, donec ad uenã in ipſum cor acceſſerit ad ſiniſtras deflexa. Infra autẽ de-
curuata ad uertebras deſcendit donec perueniat, & inde incipit eleuari, inge
rens ſe coſtis reliquis omnibus, & hinc atq; hinc ramos iuxta ſingulas ſpar-
gens quum una exiſtat, à corde quidem in locum quendam in ſiniſtris ma-
gis exiſtens, deinde infra arteriã, donec conſumatur & perueniat eò, ubi he-
patitis eleuata eſt. priuſquã autẽ eò uenit, iuxta extremas duas coſtas bifida
fit, & altera pars hinc, altera inde ad uertebras progreſſa conſumitur. Altera
uero recta à corde ad clauiculas tendens, ſupra arteriã eſt, & ab hac (quem-
admodum & ea quæ iuxta lumbum infra arteriam eſt) in hepar exilit, par-
tim in portas, & extremitatem, partim in reliquum conſequenter procedit H
15 paulo infra ſeptum tranſuerſum. Septum autem tranſuerſum hepati ad-
natum eſt, ut non facile ſeparari poſſit. Duplices autem uenæ à clauiculis, al
teræ hinc, alteræ inde, ſub pectus ad pubem ac pectinem tendunt, quò uero
inde, nondum noui. Septum uero trãſuerſum iuxta uerticulum infra co-
ſtas, ea parte qua rhen ex arteria conſurgit. Arteriæ uero ex rhene oriuntur,
hinc & hinc ab arteria neruum habentes. Et hac parte in recurrente à corde
hepatitis deſinit. Ab hepatitide uero per ſeptũ trãſuerſum maximæ duæ,
altera hinc, altera inde ſublimes ferũtur. Multifidæ autem per ſeptum ſunt,
& circum ipſum innaſcũtur. Verum ſupra ſeptũ hæ magis conſpicuæ ſunt.
16 Duo autem craſſi nerui, à cerebro ſub os magni uerticuli ſuperne, & ma-
gis ad gulam, ab utraq; arteriæ parte uterq; progrediens, inter ſe commit-
tuntur, ut uni ſimiles exiſtant: Deinde uerticula ac ſeptum tranſuerſum hic
ſunt

A ſunt ubi deſinunt. Et quidã dubij, ad hepar & ſplenem ab hac ſocietate ten‐dere ipſos putauerunt. Alius neruus utrinq; ex uerticulis iuxta clauiculam ad ſpinam tendit, ex obliquo uerticulorum, & ſe in coſtas ingerit: atq; hi quemadmodum uenæ per ſeptum tranſuerſum ad meſenterium mihi ten‐dere uidentur. ubi autem hæ deficiunt, rurſus hinc ubi ſeptum exoritur, ab eo continui ac cohærentes exiſtentes, iuxta medium infra arteriã, de cætero ad uerticula ſe ingerunt quemadmodum uenæ, donec totum ſacrũ os per‐greſſi conſumuntur. Oſſa corpori ſtabilitatem, & rectitudinem, ac ſpeciẽ exhibent: 17 Nerui flexionem & contractionem ac diſtentionem: Carnes & cutis omniũ colligationem ac conſtructionem. Venæ per corpus dif‐

B fuſæ ſpiritum & fluxum ac motum exhibent, ab una multæ germinantes. at que hæc una unde oriatur & ubi deſinat, non ſcio, Circulo enim facto prin cipium non inuenitur. Cæterũ rami ac germina ipſius unde pendeãt, & qua parte corporis deſinãt, & quod una his cõſentit, & in quibus locis corporis extentæ ſunt, ego declarabo. Circa caput iuxta medium ex obliquo circum ſita eſt uena lata & tenuis, non multi ſanguinis, In cerebrum enim iuxta cõ‐miſſuras multæ tenues uenulæ radices egerunt, & circum totum caput ex‐tentæ ſunt, uſq; ad frontem ac tempora. Ipſa autem in rectum extenditur retro caput forinſecus iuxta ſpinæ cutem, inde uero circa externã ac internã uenã ex his quæ in iugulis ſunt demittitur. Vltra aures autẽ ſubfiſſa à ge‐ 18 na forinſecus tendit craſſa. Ab hac in linguam multæ & tenues procedut,

C excepta ea quæ ſub linguã & ſub maxillares dentes fertur. Ipſa autem craſſa per clauiculã deſcẽdit ſub ſcapulas: & hac parte ab ipſa germinat per ner‐uum ſubter ſummã humeri partẽ ſiue cuticulã, Vena humeralis appellata.

Ipſa autem ſanguiflua eſt & ſanguine plena, & ægre curatur, ſi rumpatur aut conuellatur. Ab altera enim parte neruus latus ipſam ambit, ab altera chartilago, medium uero locum ipſa tenet, & pellicula ſpumoſa. Quum igi tur locus non ſit carnoſus, facile rumpitur, & carnem circum naſci non con‐tingit. & ſi ſanguis in hãc partem ſubtercurrat, nactus ſpacioſum locum nõ diſcedit, ſed induratur: Induratus autem morbũ & dolorem exhibet. Atq; hæc quidem finit ubi prius dixi. Illa uero ſub ſcapulas germina emittit ſub mãmas denſarum & tenuium ac uarie implicatarum interſe uenularum, &

D per humeralem uenam, prætergrediens chartilaginem, ipſam ſubter ſubat‐tingens ad brachium tendit, muſculum in ſiniſtra habens, Dextra autem ipſa finditur circa humerum, & cubiti ſupernã partem. Inde uero cubitũ u‐trunq; penetrans, poſtea manus iuncturã, inde autem defluens per totã ma num uarie uagans radices agit. Cæterum principalis uena iuxta ſpinam 19 ſparſa, per dorſum, & iugulum, ac guttur, in cor inſeritur, & de ſeipſa uenã magnam multorũ oſculorum in corde producit, inde uero in os procedens fiſtulam facit, quæ ſanè arteria appellatur, per pulmonem tranſiens, pauci ſanguinis ac multi ſpiritus exiſtens. Propter ſpacioſitatem enim ac rarita‐tem uiſceris, multis locis per pulmonem deriuatur, cætera uero chartilagi‐noſa facta eſt. Quapropter ſanè etiam ſi quid in has uias pulmonis dela‐tũ fuerit ex inſuetis, uel in potu, uel in ſpiritu ac ſanguinis tranſitu, utpote ue nis talibus exiſtentibus, & uiſcere ſpongiformi, ac multum humorem ſuſci

pere

pere potente, & ſurſum procedente: tum humorum ingreſſorum lex conſti B
tuta eſt, tum ſanguis amplius per has uenas non multus cōtinetur, necꝙ mul
tum conſtringitur, & non cito procedens illabentia non educit. Ipſis au-
tem non ſubeductis, ſed intus manentibus, calloſa cōereſcit duricies. Sic au-
tem deſtruitur alimenti acceſſio ac ingeſtio, quum hac parte arteriæ capitis
20 acceſſus ad externas partes exiſtat. Interceptis uero tranſitibus per callo-
ſam duriciem, uelocitas ac difficultas ſpirādi oboritur, quum necꝙ emittere
necꝙ attrahere ſpiritum facile poſſint. Ex huiuſmodi autem tales morbi fi
unt, uelut ſunt anhelationes, & tabes ſicca. Si uerò humor amplior in ip-
ſis conſiſtens præualuerit, ut craſſefactus ſpiſſari non poſſit, & pulmonem
putrem facit, & uicinas ipſi partes, fiuntꝙ ſuppurati ac tabidi. Fiunt autē F
hi morbi etiā ob alias cauſſas. Inde porrò hæc uena pulmonem occupat,
& per extremitates duas magnas intrò cōuerſas, ſub ſeptum trāſuerſum ex-
tenta eſt ad ſpinā, alba ac neruoſa, uenulas per reliquum condenſatum cor-
pus ſpargens. hinc autem per uerticula denſis uenulis in ſpinalem medullā
21 inſeritur, ac inſtar hæderæ implicatur. Et aliæ quidem uenæ in corpus di
ſtributæ ex omnibus partibus ad ſpinā tendentes, unaquæꝙ, quod tenuiſſi
mum ac ſinceriſſimum eſt colligens, hic eructat. Hæc uero uelut præſes im-
poſita per demiſſas plicationes in idem cogit. Inde uero etiā in rhenes ra-
dices agit, tenuibus ac fibroſis uenulis iuxta ſpuriā coſtam, hinc autem ten-
dens condenſatur, poſteaꝙ etiā neruoſa fit ad princeps inteſtinum ac podi-
cem, comprimensꝙ muſculos adſtrictorios ipſi inſeritur. In ueſicam etiam, G
& teſtes, ac adſtites radices agit, multiplicibus implicatis tenuibusꝙ ac ſoli
dis & fibroſis uenis. Inde uero craſſiſſima ac rectiſſima ipſius pars rurſus
conuerſa in caulem trāſit, hoc eſt pudendum. In reflexu aūt in illa ipſa adap-
tatur. Et per pectinem ſupra ſubter cutem uentris & ipſius uenæ, proce-
dunt uenæ ad eas, quæ deorſum tendunt, quæ in ſeipſas mutuo deriuātur.
Penetrāt autē & per pudendum uenæ craſſæ, & tenues, & denſæ & curuæ.
22 At uero in fœminis illa ipſa in uteros tendit, & in ueſicā ac urinæ meatū.
hinc autē rectà procedit, & mulieribus quidem circa uteros pendet, maſcu-
lis uero circa teſtes diſſeminatur. Ob hanc autem naturam ipſa uena etiā
plurima fœcunda ac genitalia cōcipit. A plurimis enim ac ſinceriſsimis par-
tibus connutrita, paucicꝙ ſanguinis exiſtens ac caua, & denſa inſtar nerui, ac H
ſpiritu referta, intentaꝙ à pudendo, demiſſas ad ſpinā uenulas cogit: hæ ue-
ro uelut cucurbita medicinali in ſeipſas coactæ, omnia in ſupernā uenam e-
mittunt. Confluit autem & ex alijs corporis partibus in hāc, uerum mul-
23 to maxima pars, uelut dictum eſt, de medulla hac colligitur. Voluptas ue
ro accedit, uena hac genitura expleta. Quum igitur ſoleat reliquo tempore
modici ſanguinis ac multi ſpiritus eſſe, repleta & calſacta & ſemine deor-
ſum confluente, ea quæ in ſeipſa habet cōſtringit: Spiritus autem in ipſa exi
ſtens, & præſens uiolentia, & caliditas, & uenarum undiquaꝙ concitatio, ti
tillationem inducit. Illa autem quæ à ſeipſa germinauit, per dorſum & iu
gulū iuxta ſpinā ſparſa, multis uenulis coſtas intertexit, & uerticula per car
nes alternatim condenſat, ut & probe nutrita & ſanguine plena exiſtat. Ipſa
aūt iuxta coxendicem ac nates meat, per muſculum ſub fœmore ſubmerſa,

à na-

A à natibus uerò iuxta acetabulum femoris iuxta caput in uenā perforata eſt, quæ femori reſpirationem exhibet,trās femur autem iuxta flexuram ad genu. Alterā uerò iuxta inguina demittit frequentibus radicibus, & ægre 24 tranſeuntem. Hæc uero per muſculum tendens,& circa genu diſſeminatur, & per oſſis tibialis ſummitatem uenā de ſe in fiſtulā cauat,quæ medullā nutrit,& deriuatur per infimā tibiā,iuxta pedis illigationem ac connexionem. Ipſa autem per patellā genu ad interna per tibiæ muſculum ſubmerſa extenditur, & per malleolum implicatur, intus craſſa & ſanguine plena, atq; hic circa malleolum, & tendinem, uenas ægre cognobiles producit ac inuoluit. Ipſa uero infra ad pedem,ſub ſummum pedem decurrit,& hic ſe imple-
B ctens, & in magnum digitum innitens, duplam ſanguine refertā uenam ſuperne ſub cutem ex ſummo pede reflectit: & apparet ſanè craſſefacta iuxta externam malleoli partem,ac ſurſum ſpargitur iuxta oppoſitum tibiæ radium. Iuxta ſurā autem uelut fundam facit. Inde extēditur iuxta internā genu partem. Immittit etiā patellæ uenas, & iuxta internā patellæ partem quæ 25 caua eſt, uenā implicat: quam ſi quis doleat, celerrime bilioſum ſeroſum ac ſanioſum humorem colligit.procedit autem ipſa iuxta internam genu cauitatem. Diſtribuit etiā de ſe in poplites multas implicatas uenas, Quæ inde tendentes iuxta neruos ſub femore, radices agunt in teſtes, & in rectum inteſtinum ac podicem,& circa os ſacrum attenuatæ unitæ circūtenduntur. Illa uero procedens iuxta internā genu cauitatem, ſurſum iuxta internā femo-
C ris partem,in inguen trāſit, & per coxendicem ultra ad ſpinā & lumbum foras ueniēs,craſſa et lata ac ſanguine plena ſurſum porrigitur ad hepar,& ubi bifidam produxit ſanguine refertā uenā, dextram hepatis extremitatem, ad rhenē occupat: Rurſus uero ſubter hepar diſperſa in uenā craſſam finditur. Fiſſa uero in craſſitudinem hepatis inſeritur, & altera quidem ipſius pars in ſuperficie uiſceris extat, in qua etiā eſt fel, habetq; multas radices inſtar cirrorum ac plicationum per hepar diſperſas.altera uero pars per internas ipſius partes deriuatur. Duæ autem uenæ inter duas latas extremitates explicantur, & una quidem per uertices ac cutem penetrās ex umbilico effertur. 26 Altera uero premens ſpinam,in rhenem,ac ueſicam,& pudendum,uelut ancoris iactis inſeritur. Verum ex coxendice incipiens aſcendere ad pubem,
D multas uagabundas producit uenas,& coſtas ac uerticula ad ſpinam illigat, & propagines ſuas multipliciter per uenas trāſmittit, & inteſtina ac uentrē inuoluit. Et aliæ quidem à pube ad mām as,& ſupra mentū, & ſummos humeros exporrectæ diuagātur. Alia uero procedens iuxta craſſitudinem hepatis, ubi fel in fiſtulam coegit, ſurſum ſub ſpinam diſpergitur, per ſeptum trāſuerſum itinere facto. Cæterū uena ex ſiniſtris partibus,in reliquis qui- 27 dem,iuxta eādem naturā,uelut ea quæ in dextris,radices agit. Verum ex ſiniſtris emergens in hepar non ſe ingerit, ſed in ſplenem inſeritur, iuxta caput quod in craſſitudine ipſius cōſiſtit. Inde uerò internas ſplenis partes ſubit,ipſasq; uenulis ſanguinolentis inſtar aranearum telæ intertexit. Hic uero totus ex omento eleuatur, uenulis ex ſeipſo ſanguine plenum ipſum reddens. Quæ uerò à capite ſplenis ad ſpinam accedunt,per ſeptum trāſuerſum penetrant. Inde uero ſurſum & dextra & ſiniſtra ſub pulmonem extenduntur,

duntur. Quæ autem ſanguine plenæ ſunt, ſub ipſum & in ipſum corriuan- E
tur. Quæ uero pauci ſanguinis & tenues à pulmone intrinſecus proceden-
tes, qui natura rarus exiſtit, utpote ab ipſo emulctæ, in cor frenãtur circa au
riculas ipſius, & in cauitates internas diffluunt. Ingerunt autem ſe & prio-
res in ipſum. Etenim in anguſtia tranſitus ſitum eſt, uelut ex omni corpore
habenas habens. Quapropter ex omni corpore maxime circa thoracem
28 ſenſus exiſtit. Colorum quoq; mutationes corde adſtringente uenas ac
laxante fiunt. Laxante quidem igitur rubicundi colores fiũt, & bene colora
ti ac pellucidi: conſtringente uero, uirides cum pallore & liuidi. Verum ta-
les euariant iuxta præſentes in unoquoq; colores.

F

HIPPOCRATIS COI LIBER
DE LOCIS IN HOMINE, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM.

1 Corporis principium nullum, ſed omnia ſimiliter principium & omnia finis. Morborum in toto corpore principium nullum. Corpora ſicciora, morbos magis recipere ac magis dolere à natura, atq; in eiuſmodi corporibus eſſe longiſſimos.

Partes corporis ſingulæ aliæ alijs quomodo morbos faciant. 2 Quomodo ex egeſtione moderata impedita, morbi fiant. 3 In curandis morbis, morborũ cauſſæ quomodo tollendæ. Corpus ſibi ipſi eſſe ſimile, ac ex ijſdem componi. Corporis minima aliqua parte affecta, cur totum corpus affici contingat. Medicinæ artis principium. 4 Auditus, Olfactus, Viſus ratio. Viſus unde nutriatur, & qua ratione extinguatur. 5 Oculorum mẽbranæ tres, & quomodo ex his læſis morbi fiant. Cerebri membranæ duæ. 6 De Venarum ex capite diſtributione. Vena à capite ad naſum. Venæ temporales. Venæ temporales ſolæ ſanguine non irrigantur. Venæ temporales cur ſolæ pulſatiles. 7 Viſus unde turbetur. Venæ aurium. Venæ in Rhenes ac teſtes deſinentes. Sanguinem mingere qui ſoleant.

Venæ humerales. Venæ aliæ à uertice iuxta aures. 8 Venæ cauæ diſtributio. Venarum ſectio quæ hominẽ infœcũdum facit. Venæ ſplenis. Venæ utriuſque manus à uena caua producuntur. Venarum cõmunicatio. 9 Venarum quàm neruorum morbi leuiores. Natura uenis in humore eſt, in carnibus. Neruorum ſubſtantia, eorumq; in corpore ſitus. Neruorum morbi curatu difficiles. Neruis qui morbi familiares. Nerui premunt articulos, & per totum corpus ſunt extenti. Nerui in quibus robuſti & craſſi. Circa faciem & caput, nõ ſunt nerui, ſed fibræ. H

10 de Suturis capitis, & quod alia tres, alia quatuor habent. Suturarũ multitudo ad ſanitatem utilis. De Verticulis. Coſtæ ſeptem. 11 De Clauiculis. De Scapulis. 12 De Cubito ſeu manu. Digitorum articulos, faciũt oſſa omnia quæcunq; inter ſe cõmittuntur. 13 De Coxendicis articulis, qui acetabula dicuntur.

De Femore. De Tibiæ oſſe. Molæ ſeu patellæ munus. 14 In Pedibus & in manibus articuli multi. Oſſium & articulorũ idem numerus. Mucus in articulis. Articuli pro muci qualitate uel ſani ſunt uel ægrotant. 15 Claudicatio, quomodo à muco in articulis fiat. De Tribus fluxionum cauſſis. Fluxiones propter frigus & caliditatem. 16 Humor omnis calfactus fit tenuior, omneq; cedens fluit.

17 Fluxiones aliquando fiunt partibus infernis ſiccis, ſupernis uerò humidis.

18 De Capitis ſeptem fluxionibus. Fluxiones cur frequenter in thoracem fiant. Laſſitudine cur affligantur, qui à bilis fluxione infeſtantur. Suppurati & tabidi ex bilis in thoracẽ fluxione. Fluxio in medullam rabis occultæ generatio. Fluxionis in uertebras & carnes notæ. Hydrops à capitis fluxiõe ad uertebras & carnes.

19 Co-

A 19 Coxendícum & articulorum ex fluxionibus affectiones. 20 De Pituitæ
in nares fluxione. De Fluxione in aures. Aurium fluxiones quomodo curandæ.
21 De uarijs in oculos fluxionibus, earumq; curatione. Oculi poſt fluxionẽ ſta
tim inflammati. In oculorum fluxione uelut lapilli ſubtercurrentes. Fluxio lenta
cum prurítu. 22 Caput & oculos purgantia medicamenta. Fluxus mucoſi à car
ne & oſſe ad oculos curatio. Fluxus mucoſi ad oculos notæ & curatio. 23 Capi
tis in fluxu mucoſo ad oculos ſecandi ratio. Humoris in uiſum ſeu humorem purũ
fluxus curatio. 24 De fluxione capitis in thoracem biliosa, notæ. Peripneumo
niæ, Pleuritidis generatio, à capitis fluxiõe bilioſa. 25 Peripneumonia morbus pe
riculoſus. Suppurati ex peripneumonia aut pleuritide, non moriuntur. 26 Sup
puratio quibus de cauſſis contingat. Suppuratio ab ulcere leuior. Suppúratio ali
quando extra pulmonem à ruptura & carne contuſa. Pulmonis aortæ. 27 Tuſ-
B ſis & prurítus in pulmone in tabidis unde. 28 Suppurati quomodo cognoſcantur.
29 De Capitis fluxione in ſpinã, notæ. Bilis fluxio periculoſa, ſi icterus in ocu
lís accedat. Icterus quomodo in oculis cognoſcat. 30 Pleuritidis curatio. Ace
tum mulſum, aut acetũ & aqua in pleuritide. 31 Suppuratis quomodo caput pur-
gandum. Tabidorum curatio. 32 De fluxione per gulam in uentrem, & eius cu
ratio. 33 Quomodo ex fluxione retro ad uertebras & ſpinam medullæ, hydrops
contingat, & eius curatio. Fluxiones ad loca uicina deriuandæ. 34 De Coxen-
dicum dolore à fluxione capitis. 35 Tabis ex fluxione retrorſum curatio. Lactis
infuſum. De ſplene aucto. Splen ex iiſdem floreſcit, & corpus cõtabeſcit. curatio.
36 Cruſtarũ circa umbilicũ & in ipſo uſtarũ uſus in ſplene floreſcente. De pue
ri hydropíci curatione. 37 De Pleuritidis ſiccæ citra fluxũ curatiõe. Pulmo natura
ſiccus, & quando gracileſcat. 38 Febrium à bile & pituita concluſarum generatio
& curatio. Pharmacum bilem ducens in febribus recentibus, præterquàm in quar-
C tanis. 39 Febrienti cibus non offerendus, neq; ſorbitionibus ſubtus aluum ducas.
Febrientium potus. Gracilis ac macilentus à febre uſtus quomodo cibandus &
curandus. Ex Cammaro in febrientibus potio. 40 De Icteri ſiue regij morbi cu
ratione. Cucumeris ſylueſtris radix in balneò Ictericorum. Medicamentis bilem
ducentibus in Ictero nõ utendum. 41 De Vlceris ferini curatione & generatione.
42 De Anginæ ſeu Cynanchæ generatione & curatione. Quòd morbi à prin
cipio curandi. 43 De Capitis fracturis, earumq; curatione. Oſſium capitis peri
culoſæ fiſſuræ. 44 Febricitantibus caput non purgandum. Pharmaca purgati-
ua calfaciunt. Atræ bilis uomitus in uulnere letalis. Tenuis exiſtens & derepen-
te ſubſidens ab euacuatione detentus moritur. Vlcuſcula in debilib. erumpentia le
talia. Vlcuſcula liuida in debili enata, mortale. 45 A medicamenti potu ægro-
tantes quomodo curandi. Bilis fluxus ſpõtaneus difficulter ſedatur. Vomitus in
uinoſo non ſedandus. Sanguis morbum faciens, dolorem: pituita, ut plurimum gra-
uitatẽ facit. 46 Morbi incogniti quomodo aggrediendi. Morbi in ægrotis for
D tibus, debilibus autem morbis & contra quomodo curandi. Gymnaſtica Medicinę
contraría. 47 Vlcerum & quæcunq; ſupra corpus eminent curatio. Fluxioni à
capite fluenti uomitus conducit. Antiqui morbi recentibus difficilius curantur.
Vlceris calloſi curatio. Pharmacorum tumefacientium & attenuantium uſus.
Vlcerum nondum maturorum conſtrictio. 48 Triſtes, anxios, & ſe ſtrangula
re uolentes mandragoræ radix ſanat. Cõuulſionis curatio. Febris à conuulſione
& à ruptura. Diſtortio manuum & pedum inſaniam facit. 49 Venam urendi ra
tio. Vena perfuſa ſanguinem non emittit. Sanguinis è uena fluxus quomodo a-
uertitur. Coacervata diductis difficilius curantur. Doloris in capite curatio.
50 Medicinæ ſtudium longè difficillimum. Medicamentorum facultates nõ
ſemper ex ſua natura æſtimandæ. 51 Natura in ſingulis permutata ac corrupta, do
lores facit. Contraria contrarijs curantur. Similia morbos faciunt, ac eoſdem ſe-
dant. Tuſſis & urinæ ſtillicidium. 52 Vomitus quomodo per uomitum ſedetur.
Medicamentorum exhibendorum ratio diuerſa. Corporis debilitas quomodo
contingat. 53 Calidæ uſus quatenus conducat. Corpus tranſmutatũ parum effi

cax ac potẽs eſt. Occaſio in Medicina præceps eſt. Item quæ Medico ſint cogno B
ſcenda. 54 Ex cibis ſuperatis neq; morbi, neq; contrarietas fit, ex his quæ offeruntur. Medicamenta omnia præſentem ſtatum tranſmouent. 55 Medicamẽta fortia & debilia pro ægrotorum uiribus ſunt exhibenda. Vacuationis modus à figura partis affectæ. 56 Aluum ſubducentia. Salſuginoſa calida. Aluum ſiſtentia. Flatus facientia. 57 Acida etiam pituitoſa. Aluum ſubducentia. Repletionem facientia maxime pituitoſa. Medicina conſtans ac firma, fortuna non eget. Fortunam ſui eſſe iuris. Scientia imperata facere cogitur, & facile ab induſtrijs aſſequitur. 58 Medicinę, Fortuna non eſt opus. Morborum medicamenta manifeſta ac clara eſſe. Fortuna ex Medicina, aut alia quapiam arte non pellenda. De Morbis muliebribus. 59 Vteri omniũ morborum cauſſæ. Menſes quando non prodeant. 60 Menſiũ fluxus infra deſcẽdens, & ſurſum aſcendens. Coxendicũ & capitum dolores. Coxendicum, inguinum & capitis doloris, ex impletis ac tumi- F
dis uteris curatio. Vteri deſcenſus curatio. 61 Vteri aſcenſus curatio. Vterorum auerſorum notæ. 62 Glandulas ſubdititias fortes ad uteros formandi modus. Vteri oſculum humore plenum ac tumidum. Vterus in anteriorem partem auerſus procedẽs. 63 Fluxus muliebris nimius, quomodo ſiſtẽdus. Coloris menſtruorum ratio. Menſtrua iuniorum & ſeniorum in quo differant.

1 MIHI quidem uidetur principium corporis nullum eſſe, ſed omnia ſimiliter principium, & omnia finis. Circulo enim ſcripto principiũ nõ reperitur. Similiter etiam morborum in toto corpore. Quod enim ſiccius eſt, morbos magis recipere, ac magis dolere, à natura ſolet: Humidum uerò minus. Morbus enim qui in ſicco eſt, G
ſtabilitur & non ceſſat: Qui uero in humido, diffluit, & aliàs aliam corporis partem occupat, & ſemper tranſmigrans requiem facit, & citius quoq; ſedatur, utpote non ſtabilitus. Corporis aũt ſingulæ partes altera alteri; ubi hinc aut illinc proceſſerit, morbũ ſtatim facit, uẽter capiti, caput carnibus ac uentri, & reliquæ omnes iuxta eandem rationẽ, quem-
2 admodum uenter capiti, & caput carnibus ac uentri. Etenim quũ uenter egeſtionem moderatã nõ fecerit, & in ipſum cibus ingeratur, humiditate ciborum ingeſtorũ corpus irrigat. Ipſa aũt humiditas à uentre obſtructa, acervatim ad caput uiã facit, & ubi ad caput peruenerit, à uaſis in capite nõ recepta, fluit quocunq; contigerit, & circũ circa caput, & in cerebrum per os tenue, & partim quidem os ipſum ſubit, partim uero circũ cerebrũ per os te- H
nue. Et ſi quidem in uentrẽ rurſus peruenerit, uentri morbũ inducit. Si uero ad aliã aliquam partem incubuerit, illi ipſi morbũ facit. Ita etiã reliquæ partes altera alteri morbũ inducit. Et optimũ fuerit ſic curare ægrotas per has
3 quæ morbos faciũt. Sic enim quàm optime principium ægrotantis quis ſanauerit. Corpus porrò ipſum ſibijpſi idem ac ſimile eſt, & ex iiſdem compoſitum eſt. Similiter autẽ habet & paruas & magnas partes, itẽq; infernas ac ſupernas. Et ſi quis minimã corporis partem acceptã male afficere uelit, totum corpus affectionẽ ſentiet, qualiſcunq; tandem ea fuerit: propterea quod minima corporis pars omnia habet quæcunque & maxima. Inſuper quicquid tãdem minima pars pertulerit, ad gentilitatem refert ac transfert, unaquæq; ad ſuam, ſiue bonũ ſiue malum id fuerit: & propterea corpus & dolet, & lætatur, cũ minima gente, quia in minima omnes inſunt partes, &

hæ

A hæ ad gentiles ſibijpſis ſingula transferunt,& omnia denunciant. Cæterũ
natura corporis, principium ſermonis in arte medica,primum perforata eſt
qua parte audimus. Etenim uacua circũ circa aures, non aliud inaudiunt
quàm ſtrepitum & clamorem, Quicquid aũt per membranam in cerebrum
peruenerit,id liquido & clare auditur. Ob id etiã foramen ſolum per mem-
branam circũ cerebrum extentam eſt, In nares aũt non ineſt foramen, ue-
rum mollis laxitas uelut ſpongia,& propterea per longiorẽ diſtantiã audit,
quàm olfacit,odor enim ab olfactu longe diſpergitur. Et in oculos uenu-
læ tenues ad uiſum ex cerebro per ambientẽ membranã feruntur. Hæ au
tem uenulæ uiſum alũt humore de cerebro puriſſimo, qui etiã in oculis ap-
B paret.Eædẽ uenæ etiã uiſum extinguũt,ubi fuerint reſiccatæ. Membranæ 5
aũt tres ſunt quæ oculos cuſtodiũt. Superna quidẽ craſſior,media tenuior,
tertia tenuis,quæ humorẽ cõſeruat. Ex his ſuperna & craſſiſſima ſi lædatur
ac mutiletur morbos facit. Media uero etiã ipſa periculoſa eſt, & ubi rupta
fuerit prominet foras, uelut ueſica. Tertia aũt tenuiſſima omnino periculo-
ſa eſt,quæ humorẽ conſeruat. Membranæ cerebri duæ ſunt.altera ſuper-
na craſſior,altera tenuis cerebrum attingens,non amplius eadẽ permanens,
poſtquã fuerit uulnerata. Venæ aũt tranſcunt ad uerticẽ per carnẽ ueniẽ- 6
tes ad oſſiculũ.feruntur & per carnẽ duæ ex uertice rectà,qua parte ſuperci-
lia clauduntur, & deſinunt ad angulos oculorũ. Vna aũt à uertice ad na-
ſum fertur,& in utraq; naſi chartilaginẽ finitur. Aliæ uero duæ uenæ iux-
C ta tempora feruntur,in medio temporũ & aurium,quæ premunt oculos,&
ſemper pulſant, Solæ enim hæ ex uenis ſanguine nõ rigantur, ſed auertitur
ex ipſis ſanguis. Qui aũt auertitur influẽti occurrit,& qui quidem auertitur
uolens diſcedere, qui uero ſuperne influit uolens infra procedere,hic impel
luntur ac diffunduntur ac mutuo circumagitãtur, & pulſum uenis exhibẽt.
Viſus humore de cerebro nutritur : quum aũt quid eius de uenis accepe- 7
rit, fluxione turbatur, & humor ipſe non apparet, & ob oculos moueri ipſi
uidentur aliquando uelut auicularũ imagines, aliquãdo uelut lentes nigræ,
& nihil exacte iuxta rei ueritatẽ uidere poteſt. Aliæ duæ uenæ in medio
auriũ & aliarum uenarũ,quæ ferũtur ad aures,& premũt aures. Aliæ duæ
uenæ ex oſſis concluſione in aures feruntur. Quædam uero infra ad corpus
D conuertuntur: Duæ quidem uenæ iuxta tendines colli feruntur & iuxta
uerticula,& deſinunt in rhenes,hæ aũt etiam in teſtes penetrãt:& quum hæ
affectæ fuerint,homo ſanguinem mingit. Aliæ duæ uenæ à uertice ad hu
meros feruntur,& ſanè humerales uocãtur. Aliæ duæ uenæ à uertice,iux
ta aures,ab anteriore colli parte utrinq; ad cauam appellatam uenam ferun-
tur. Caua aũt uena finitur quidem uelut gula, conſiſtit aũt inter gulam & 8
guttur ſiue arteriam, ferturq; per ſeptum tranſuerſum & per cor,& inter ſe-
ptum,& finditur ad inguina,& ad femora intrò,& diſparationes in femori-
bus facit,& ad tibias intus fertur ad malleolos. Hæ & infœcundum faciũt
hominem,quũ fuerint ſectæ, & in magnos digitos deſinunt. Ex caua au-
tem uena producitur quædam in ſiniſtram manũ, fertur autem ſubter ſple-
nem ad ſiniſtri lateris mollitudinem,unde ſplen propagatur per omentum,
& finem ſortitur ad thoracem. Producitur autẽ iuxta ſeptum,& cum hume

rali cōmittitur ſubter cubiti articulum. atq; hæc ſplenis gratia ſecatur. Alia B
etiam ad dextram manū eodem modo à caua producitur. Communicant autem omnes uenæ, & confluūt inter ſe mutuo, & aliæ quidem ſibijpſis per ſe committuntur ac coincidūt, aliæ uerò per uenulas à uenis extentas. Quæ
9 autem carnes nutriunt, ea parte inter ſe confluunt. Et quicunq; morbus à uenis oritur, leuior eſt quàm qui à neruis. diffluit enim unà cū humore qui in uenis ineſt, & non quieſcit. Et natura uenis in humore eſt, in carnib. Nerui autē ſicci ſunt, & uentriculos ſiue cauitates nō habent, & ad oſſa con ſiſtunt, & maxima ex parte ab oſſibus nutriuntur. Nutriūtur & à carnibus, & colorem ac robur inter oſſa ac carnem mediū habent: & humidiores qui dem ſunt ac carnoſiores q̄ oſſa, ſicciores autem ac magis oſſei quàm carnes. F

Quicūq; aūt morbus in ipſos peruenerit, roboratur & quieſcit in eodem loco, & difficile eſt ipſum educere. Maxime uerò impetunt ipſos diſtentiones, & alij morbi, à quib. tremor corpus occupat, & qui tremere ipſum faciunt. Nerui autē premunt articulos, extētiq; ſunt per totū corpus. Robuſti autem maxime & ſemper craſſiſſimi ſunt in illis corporis partibus, in quibus pauciſſimæ carnes ſunt. Et corpus quidem omne neruis plenū eſt.

Verùm circa faciem & caput non ſunt nerui, ſed fibræ conſimiles neruis,
10 inter oſſa & carnes, tenuiores & ſolidiores. Capita ſuturas habēt, alia tres, alia quatuor. Et quæ quidem quatuor habent, his ſunt utrinque iuxta aures, & tertia ab anteriore, quarta à poſteriore capitis parte. Sic quidem in capite quod quatuor habet. In eo uero quod tres, iuxta aures utrinque ſunt, & ab G
anteriore parte tertia. poſteriore uero parte ſutura nulla eſt, uelut in eo q̄d quatuor habet. Saniores autē capite ſunt, qui plures ſuturas habent. Inter ſupercilia os deſcendit ac tranſit, & mandibularū clauſura in medio mento, & ſuperne ad caput eſt. Verticula alij plura, alij pauciora habent. Qui pauciora habent, his duodeuiginti ſunt. horū alia ſurſum ad caput, alia deorſum ad ſedem tendunt. Coſtæ ſeptem à poſteriore corporis parte, ad uerticula connectuntur, anteriore parte in pectore inter ſe committūtur. Cla-
11 uiculæ articulos habent, alios in medio pectoris iuxta gutiur, atq; hic coarticulatæ ſunt, alios uerò ad humeros, reclinatos ad ſcapulas, qui humeris ſemper adhærent. Scapulæ uerò ad membra brachij ſiue totius manus coarticulantur, incumbentes in ipſum os quod in membro eſt. Iuxta os autē ap- H
pendices duæ prodeunt, altera intrinſecus, altera forinſecus, quæ ad ſcapulas oſſi adnaſcētes, infra coarticulatæ ſunt. Quæ uero in cubiti flexura ſunt, infra quidem radio coarticulatæ ſunt, iuxta os natura cauum exiſtens, ſupra autem radium paululum, in cubiti gibbum. & tūc tum os, cū radius in idem commiſſa, articulum in cubiti gibbo faciunt. Iuxta ulnam uero appendices prodeūt tenues ualde quatuor, duæ ſurſum, duæ deorſum: & ad cubiti gibbum quidem duæ appendices conſiſtentes, ſupra ex oſſe hærent, hæ cū oſſe
12 cohærentes, iuxta oſſis articulum in cubiti gibbum coarticulantur. Quæ uero infra ſitæ ſunt, & intus reclinatæ, hæ utræq; committuntur ad radium ex ſupernis à membro procedentem, & intus ad membrum coarticulantur, & radium appellatum faciunt hæ ſibijpſis intus in cubito commiſſæ. Infra autem ad manū os articulum habet. Appendices uero hac parte teneræ exiſtentes,

A ſtentes,duæ quidem non exeunt in articulum: Superna autē & inferna cū
oſſe coarticulantur ad manum. Cæterum manus articulos multos habēt.
Quæcunq; enim oſſa inter ſe committūtur,omnia articulos faciūt. Di-
giti articulos habent multos,unuſquiſq; tres: Vnū ad unguem,in medio un
guis & nodoſæ prominentiæ: alterū in ipſa nodoſa prominentia,qua parte
etiā digitos conflectūt: tertiū qua parte digitus à manu exoritur. At uero 13
in coxēdicibus articuli duo ſunt,quæ acetabula appellātur,& femora in hos
inarticulata ſunt.Iuxta femora aūt appēdices duæ protendūtur,altera intus,
altera foris,& in articulū neutra procedit,neq; ab altera parte,ſed ad os ad fe
mur inſeruntur. Femur aūt ſuperne ubi in acetabulū ingruit,bifidū eſt hu
B iuſcemodi bicipitate.In ea quidē parte quæ intro inclinata eſt, in ſummitate
rotundū eſt ac leue,quæ etiā in acetabulū ingreditur.Altera autē bicipitatis
pars exterior,magis foras prominet,& inferius apparet ad nates,& coxēdix
appellatur.Ad genu uerò os femoris taliter biceps eſt. Bicipitio autē huic
os tibia appellata,uelut in cardine adaptatū eſt,ſupra adaptatum autē Mola
ſiue patella incumbit, Quæ humiditatem à carne in articulum expaſſum
deſcendere prohibet. Iuxta tibiam autem appendices duæ procedunt,quæ
inferne ad malleolos pedis finiunt,ſuperne ad genu, non autem perueniunt
ad articulum.Ad pedem uero tibia iuxta malleolos articulum habet,& aliū
infra malleolos. Et in pedibus articuli multi quemadmodum & in mani-
bus ſunt. Quot enim oſſa,tot ſunt articuli, & in digitis pedum eodem nu 14
C mero ſunt, ac pari modo habent. Articuli inſuper multi in corpore parui
ſunt,non ſimiliter omnibus, ſed alij alijs.Hi autē qui ſcripti hic ſunt,omnib.
ſimiliter habent. Aliæ etiā uenæ alijs ſunt, ſed non memorabiles. Mucus
omnibus à natura eſt, & quū hic purus fuerit, articuli ſani ſunt,& bene mo-
ueri poſſunt,utpote lubrici inter ſeipſos,Labor autem & dolor fit, ubi à car
ne humiditas fluxerit uitioſa.Primū enim articulus ſtabilitur,Non enim lu-
brica eſt humiditas quæ de carne influxit. Deinde ut multa,& ualde ſparſa,
& ex carne non irrigata,ſemper reſiccatur,et ut multa exiſtēs,& articulo ip-
ſam non capiente,effluit:& male ſtabilita eleuat neruos,quib. articulus col-
ligatur,ipſoſq; inconnexos ac diſſolutos facit. Et propterea claudi fiunt, 15
quum hoc magis fit, magis: quū minus,minus.In uentrē porrò ea quæ com
D eduntur ac bibuntur procedunt.Ex uentre autem,fibræ in ueſicā,qua parte
humorem percolat,extentæ ſunt. Fluxiones autem, & perfrigerata ualde
carne, & percalfacta fiunt, ac ſuperinflammata. Fluxiones propter frigus
fiunt, quum caro in capite, & uenæ tenſæ fuerint, Hæ enim horrente carne,
& ad anguſtias perueniente, adſtrictaq; ac excludente,humiditatem expri-
munt.Et ſimul carnes ipſæ contra exprimunt,ad anguſtias peruenientes:&
capilli ſurſum erecti fiūt,utpote ſimul undiquaq; fortiter compreſsi. Quic-
quid igitur inde expreſſum fuerit,id ipſum quocunq; cōtigerit fluit. Fluit
autem etiam propter caliditatem,quum carnes rarefactæ tranſitus præbue-
rint,& humor calefactus tenuior redditus fuerit. Omnis enim humor ca- 16
lefactus tenuior fit, & omne cedens fluit, Maxime uero ubi ualde fuerit in-
flammatū,propter hanc fluit cauſam. Carnes ualde plenæ factæ quum ca
pere non poſſint, fluit humor qui capi non potuit,fluit autem quocūq; con

 tigerit.

tigerit. Vbi uero ſemel fluidæ factæ fuerint fluxiones, diffluunt ad locum B
quò tandem contigerit, donec tranſitus fluxionis cōpreſſi fuerint propter
gracilitatem. Quū autem corpus fuerit reſiccatum, & alioqui corpus ipſum
ſibiipſi communicans ſit, etiam quū ſiccum eſt, diducit, & concipit ac ducit,
ubicunq; humor tandem obtigerit: ducere autem ipſum nō difficile eſt, ut-
17 pote corpore uacuo & non intumeſcente, præ gracilitate. Aliquando au-
tem infernæ partes ſiccæ fiunt, ſupernæ uerò humidæ. Magis autem ſuper-
na uaſa humida ſunt. Venæ enim plures ſupra ſunt quàm infra, & carnes in
capite minori humiditate opus habent. Ducit itaq; ſicca corporis pars hu-
miditatem ex capite: & ſimul tranſitus magis ducenti patent, quàm ei quæ
ducitur. Nam ipſi tranſitus, utpote ſicci exiſtentes, eā ſibi lucrifaciunt, & ſi- F
mul humores à natura deorſum procedere ſolent, ſi uel modica quædā ne-
18 ceſſitas contingat. Fluxiones de capite ſeptē ſunt, in nares, in aures, in ocu-
los, atq; hæ ex capite fluxiones ob oculos conſpicuæ exiſtunt. Poſtquā au-
tem in thoracem fluxerit præ frigore, bilis fit. Magis autem in thoracem
præ frigore fluit, propterea quòd facilis eſt fluxio ad guttur, utpote nō con
tectum. præ frigore uerò à bile infeſtati propterea laſſitudine affligūtur,
quia carnes quum bilem habuerint, non quieſcunt, ſed concutiūtur, & con-
cuſſæ laborant ac delaſſantur, utpote uelut in itinere faciendo cōcuſſæ, &
ſuppurati fiunt quum in thoracem fluxerit, itemq; tabidi. Quum uerò in
medullam fluxio contigerit, tabes occulta ac incōſpicua oboritur. Quum
autē retro ad uertebras, & in carnes defluxerit, hydrops fit. Id quod ex hoc G
cognoſcere datur. Siccæ eīm anteriores partes ſunt, caput uidelicet, & nares,
ac oculi: et oculis amplius hebetudo accedit, fiuntq; cum uirore pallidi, itēq;
reliquū corpus: & nihil expuit homo, etiamſi multū fluat. Fluxus enim per
mediam carnem retro fluens, & ab anteriore auerſus, anteriores partes ſic-
cas facit, poſteriorum uero carnem irrigat, & magis eā quæ intus eſt ad uen
trē, quàm quæ foris eſt ad naſum. Et propterea corpus foris magis ſolidum
eſt, quàm intus, & anguſtiores meatus ac foramina habet. Quare ſanè quū
tenuia ſint foramina conſtringuntur, ipſaq; ſibiipſis medētur, & fluxus nul
lus hac tranſire poteſt. Intus uero foramina ampliora ſunt, & intermedia te-
nuiora habent. fluxus uero utpote ab altioribus procedens, & tenuia impe-
dimenta cōtra ſe habens, influit & carnes humiditate replet. Sed & humidi- H
tas à cibis in idem procedens corrumpitur, corrupta autem ipſa præ ammix
tione, & ſimul cum ipſa ea quæ à capite defluit, corpus nutriunt. Carnes ue-
ro multo humore nutritæ, & morboſo augeſcentes, hydrope plenæ ſunt.
19 Si autem modicus fluxus fuerit, coxendicum & articulorum diuturnam
affectionem facit, ubi fluere ceſſauerit. Nam ut modicus, & undiquaque ab
omnibus fortioribus depulſus, ad articulos refugium facit. Fiūt præterea
articulorum ac coxendicum affectiones, à talibus morbis ſanatis, quū mor-
bum quidem efficiens ſanatur, in carne uero quid relictum fuerit, cui nō ſit
exitus, neq; rurſus intrò, neq; foras, ſed ad cutem egreſſum tuberculum uti-
que fecerit, fugit autem in id quod cedit, articulos uidelicet, & aut articulo-
20 rum, aut coxendicum affectiones inducit. Si porrò intumuerint nares, &
pituita plenæ fuerint, atq; ea compacta, oportet pituitam compactā ac con-
gelatam

A gelatam attenuare aut fomentis,aut medicamento,& non auertere. Si enim
fluxus auerſus aliò procedet,omnino maiorem morbum faciet. Quũ ue-
ro in aures fluxerit,primum dolorem exhibet,uiolenter enim procedit:do-
lorem autem exhibet,donec in fiſtulam redactus fuerit. Vbi autẽ fluere con
ſueuerit,non amplius dolorem facit. Ei uerò quem dolor affligit, medica
mentum natura calidum, tepidum factum & nectopo dilutum,infundẽdum
eſt,retrò cucurbita medica affigenda, ſi ſiniſtra auris doluerit, ad dextrã, ſin
dextra,ad ſiniſtram.non autem ſcarificando pertundere oportet, ſed ut tra-
hat ſolum ſinenda eſt.Si uero per hæc dolor non ſedetur, frigefacientia à na
tura frigida infundantur, & medicamentum potãdum præbeatur,quod ſe-
B ceſſum deorſum faciat,ſurſum autem non,quandoquidem uomitus non au
xiliatur:& de cætero frigidis utendum eſt, & ſemper non ſanantem uariare
oportet modum.& ſi quidem peius reddiderit malum,ad contrariũ te con-
uerte:ſi uero ad ſanitatem tendat,omnino nihil ab his quæ adhibẽtur aufer-
re oportet, necꝙ quicquam aliud addere aut apponere. Si uero iam in fiſtu-
lam redactus fuerit,& multa purulenta ſanies fluxerit,quæ graueolẽs ſit, ſic
facere oportet. Spongiam ſiccante quopiam ſicco medicamento imbue,
& in aurem quàm penitiſſime inde:& in nares purgatorium medicamẽtum
mitte,quo ea quæ prius in aures fluebant, in nares ferantur, & non id quod
morboſum eſt in caput rurſus recedat. Cæterũ ubi in oculos fluxio pro- 21
ceſſerit, oculi inflammantur & tument.Sic autem affectum hominem medi
C camento liquido, aut ſicco inſperſili curare oportet. Si uerò ſtatim in-
flammati fuerint, nihil omnino illine, ſed aut fortiſſimo quàm infime urito,
aut alio quopiam aluum ſubducente medicamento attenuato,uitãdo ne uo
mitum facias. Si uerò uelut lapilli ſubtercurrerint,medicamentum illines
quod plurimam lachrymam ducere poteſt, & reliquũ corpus humectabis
ac tumidum facies,quo oculi humidiores fiant ac colluantur, ut lachrymam
adſtrictam ac compactam decurrere facias. Quum autem in oculos pau-
latim fluxerit, & pruritum fecerit, ſic affectum molli medicamento illines,
quod ſiccare poteſt, ſimulꝙ modicam lachrymam ducere,& ad nares medi
camentũ adhibebis,aut ſingulis diebus,aut alternis eodem utens. Sit autem
tale medicamentum, quod non plus quàm acetabulum per nares deducat,
D idꝙ paulatim:quod uero oculis adhibetur reſiccet,ut quod oculorum phar
macum reſiccarit ac obſtruxerit,id ipſum ad nares feratur. Medicamenta 22
caput purgantia, quæ quidẽ fortia ſunt, à toto capite ducunt: quæ uero de-
bilia, ab oculis & hinc à uicinis naſo partibus. Si autẽ à carne & oſſe, mu-
co inter os & carnem ſubſiſtẽte, fluxus ad oculos fiat,ex hoc manifeſtum fit
quod inde profluit. Cutis in capite cõpreſſa cedit,& ulcera in capite ena-
ſcuntur,& oculi lachrymantur,& palpebræ non exulcerantur, nec mordax
eſt fluxus,nec uiſum hebetat,ſed homo ipſe acutius uidet. Fluxus enim non
eſt ſalſus,utpote nõ de cerebro,ſed magis mucoſus. Hunc ſic ſanare opor
tet. Medicamento caput purgãdum eſt non forti,& corpus attenuandum,
& cibis & medicamentis infra corpus ſubducentibus,donec attenuato cor-
pore fluxus reſiccetur, aut medicamẽto in nares indito emoueatur. Verum
ad ipſos oculos nullum pharmacum adhibendum eſt. Si uerò necꝙ ſic ſa- 23

 nus fiat,

nus fiat, caput ſecare donec ad os perueneris oportet, nō ſuperficialibus ne- E
que tranſuerſis aut obliquis fiſſuris, incuſſis uſquequo ad os ipſum pertige-
ris. frequēter autem ſecare oportet, ut compactus humor citius prodeat per
ulcera effluens: & ſimul ut frequentes ſectiones, extenſionem carnis ad os fa
ciāt. Sic mederi oportet, ſi huic hoc modo res ſuccedat. Si uero hæc nō com
moda fuerint, & fluxus non eluitur, ut elutus acutè cernere faciat, ſemper ab
incumbente oculi magis ſplendeſcentes fiunt, & acutus uiſus hominis extin
guitur. Si in uiſum, in humorem purum cruentus aliquis humor ingredia
tur, huic uiſus intra oculum non rotundus eſſe apparet, propterea quòd in
quocunq; ineſt cruentus humor, id ipſum non apparet. huic itaq; deficit ut
uiſus rotūdus appareat, & ante oculos aliqua moueri ipſi uidentur, & nihil F
reuera uidet. Huius uenas uiſum prementes exurere oportet, quæ uidelicet
ſemper pulſant, & inter aurem ac tempora conſiſtunt: & ubi has obturaue-
ris, oculis pharmaca quæ humectāt adhibe, & lachrymam quàm plurimam
prolecta, quo id quod in oculis compactum eſt, et morbum facit, eluatur. Si
uero oculus rumpatur, mollibus medicamentis & acerbis utendū eſt, ut ul-
cus adſtrictum in anguſtum coeat, & cicatrix tenuis fiat. Si autem adhuc hu
24 moribus plenus fuerit, lachrymare oculo conducit. At uerò quum in tho
racem fluxerit, & bilis fuerit, ex hoc manifeſtum fit. dolor lateris mollitudi-
nem occupat, & clauiculam eiuſdem partis, & febris adeſt, et lingua ſuperne
pallida ac uiridis fit, & exſcreat compacta. huius morbi periculum ſeptima
aut nona die inſtat. Alia bilis. Quū ambo latera doluerint, reliqua autem G
ſimilia uelut in priore fuerint: Hæc quidem peripneumonia eſt: Illa uero
pleuritis. Hæ autem propterea fiunt. Quum in pulmonem fluxerit ex ca-
pite, per guttur, & aortas appellatas appendentes partes pulmonis, pulmo
tanquam natura rarus & ſiccus, trahit in ſe humorem quantum eius capere
poteſt, & ubi influxerit maior fit: & ubi quidem in totum fluxerit, extremi-
tas eius maior reddita utrumq; latus contingit, & peripneumoniam pulmo
nis appellatum morbum, facit. quum uero alterum tātum, pleuritis id eſt co
25 ſtalis morbus fit. Peripneumonia multo perículoſior eſt, & dolores mul
to fortiores ſunt, qui ad laterum mollitudinem & ad clauiculas tendunt, &
lingua multo uiridior ac pallidior, & fauces præ fluxione dolēt, & laſſitudo
fortis occupat, & ſpiritus ſexta aut ſeptima die corripit. hunc ſi non ſeptima H
die febris dimiſerit, moritur aut ſuffocatur, aut utrūq;. Si uero nona die, dua
bus diebus interpoſitis, corripiat, ut plurimū etiam hic aut moritur, aut ſup-
puratus euadit. Si uero duodecima die, ſuppuratus fit. Si quarta & decima,
ſanus fit. Et quicunq; præ peripneumonia aut pleuritide ſuppurati fiunt,
26 non moriuntur, ſed ſani fiunt. Suppurati ut plurimum fiunt, quum fluxus
in idem uelut in bile contingit, ſed in bile quidem multum defluit, et ubi de-
fluxit ſedatur. Suppuratis uero minus defluit, & nō ſedatur. Fiunt etiā ſup
purati, quum minus exſcreant quàm influit in pulmonem. Hoc enim quod
in pulmone conſiſtit, & quod influit, pus fit. Pus in pulmone & in thorace
conſiſtens ac congregatum, ulcerat & putrefacit, & poſtquā exulcerata fue-
rint, ab ulcerato influit, & quum exſcreat, caput ſimul cōcuſſum magis fluit,
ſimulq; ex ulcerato in thorace ac pulmone magis fluit, & ulcera agitata re-
fringuntur:

A fringũtur. ut etiam ſi fluxus à capite ceſſet, is qui ab ipſis ulceribus uenit ſufficiens ſit morbum facere. Fit præterea etiã ab ulcere ſuppuratus, & leuior hic morbus exiſtit. Fit etiã extra pulmonem, maxime quidem à ruptura, et ubi caro contuſa fuerit. Iuxta hanc enim pus congregatur, & cõgregatum fluctuat, ſi quis corpus concutiat, & ſtrepitum facit, & hæc urũtur. Tabes autem fit quũ in idem, uelut in ſuppurato, fluxio fit per guttur, & appendentes pulmonis partes, appellatas aortas, quæ pulmonem & guttur continent ac coniungunt. Fluit autem in pulmonem frequenter & paulatim, & humiditatem in pulmone non multam facit. Reſiccatũ enim id quod influit, 27
& in gutture compactum, utpote quod non eluitur, ſed paulatim influit ac
B detinetur, tuſſim excitat, & in aortis id quod influit detẽtum, utpote quum anguſta foramina aortæ habeãt, anguſtum ſpiritui locum exhibet, & talem ſpiritum habere facit, qui uelut defectus ſemper reſpirare concupiſcit. Et in pulmone uelut nõ uehementer humido exiſtente, pruritus cõtingit. Quum uero multum de capite fluxerit, pruritus in pulmone non fit. Multum enim eſt quod in ipſum influit, et ſuppurati ex his tabidis ſiue phthiſicis Græce appellatis fiunt, ubi corpus humectius factum fuerit. & contrà ubi ſiccius fuerit factum, ex ſuppuratis tabidi. Suppurati hoc modo cognoſcuntur. La- 28
teris mollitudinem à principio dolor occupat. Quum uero iam pus collectum eſt, & dolor ſimiliter habet, & tuſſis fit, & pus exſcreat, & ſpiritus corripit, Si uero nõdum erupit pus, in lateris mollitudine cõcutitur, & uelut in
C utriculo ſtrepitum facit. Si uero horũ nihil adſit, ſuppuratus autem ſit, ex his cõiectare oportet: Spiritũ multum habet, ſubraucoſiusq́ loquitur, & pedes ac genua intumeſcunt, magis autem ab ea lateris mollitudinis parte, in qua pus eſt, & thorax cõcuruatus eſt, & membrorum diſſolutio fit, & ſudor per totum corpus diffluit, & aliquando ſibiipſi uidetur calidus eſſe, aliquando frigidus. & ungues circumtẽſi ſunt, & aluus calida fit. Ex his ſuppuratos cognoſcere oportet. Porrò quum retrò in ſpinam fluxio proceſſerit, huic 29
tabes fit eiuſmodi. Lumbos dolet, & anteriores capitis partes uacuæ uidentur ipſi eſſe. Bilis autem periculoſa eſt, ſi icterus ſiue regius morbus in oculis accedat, & in unguibus liuiditas ſi fiat. & ſi corpus ulcera habeat, & partes circa ulcera liuidæ ſint, et quum ſudor non toto corpore erumpit, ſed
D una aliqua corporis parte, & quũ febre adhuc exiſtente exſcreat æger pallidũ uiride, aut ſi dũ adhuc in pulmone ineſt pallidũ uiride, exſcreatio ceſſet.

Sic aũt quum ineſt, & nõ ineſt, cognoſcere oportet. Quũ ineſt, in faucibus reſpirantis ſtrepit, & ſpiritus periculoſus eſt, et ſingultus adeſt, et febris diſcedit, exſcreatione adhuc in pulmone hærente, et aluus debili iam exiſtenti ſeceſſum facit. Hæc pleuritidis & peripneumoniæ periculoſa indicia exiſtunt. Cæterũ pleuritidem hoc modo curare oportet. Febris ſedanda non 30
eſt per ſeptem dies. Potu utẽdum aut aceto mulſo, aut aceto & aqua: hæc autẽ quàm plurima offerre oportet, quo humectatio fiat, eaq́ facta exſcreationem faciat: et dolor ſedandus eſt calfactorijs medicamentis, & abſorbendum dandum eſt quicquid exſcreationem facit, & balneis utendum quarta die, quinta autem et ſexta oleum illinendum eſt. Septima lauandum eſt, ſi febris dimittere non uelit, quo præ balneo ſudor cõtingat. Inſuperq́ et quinta &

ta & ſexta fortiſſimis utendum eſt exſcreatorijs medicamentis, quo ſepti- E
mam diem quàm facillime trãſigat. Si uero neq; ſeptima die febris ceſſet, no
na ceſſabit, ſi non aliud quid periculoſum accedat. Poſtquam autẽ febris di
miſerit, ſorbitiones quàm debiliſſimæ offerantur. Si uero euacuatio obo-
riatur, ſi quidem iuuenile adhuc eſt corpus, potus auferendi ſunt. Si uero fe
bris dimiſit, triticeis ſorbitionib. utaris. Et eodem modo peripneumoniam
31 curato. At uerò ſuppuratis, caput purgare oportet non fortibus medica-
mentis, ſed paulatim auertere in nares, & ſimul edulijs uentrem ſubducen-
tibus uti: Et quum principium morbi nõdum eſt, ſed eò fluxus uertitur ac
uergit, exſcreationem facere, & tuſſim excitare, & medicamentis infuſilibus
in nares uti, & cibis ſimul ingeſtis. Quum autẽ exſcreationẽ facere opor- F
tet, pluribus cibis et ſalſis ac pinguibus utendũ eſt, et uino auſtero, & quum
ſic habet tuſſis inducenda. Tabidos item eodem modo quod ad reliqua
attinet curabis, præterquã quòd cibi non multi ſimul ingerendi ſunt, & ob-
ſonia nõ plura quàm cibaria frumentacea, & uino inter edendum utendum
eſt aquoſo, ut ne calfaciat, & corpori debili exiſtẽti caliditatem exhibeat, &
ſimul ambo calfaciant in eodem tempore, & caliditate multum fluxũ indu-
32 cant. Quum porrò per gulam fluxus in uẽtrem proceſſerit, morbus infra
fit, aliquando etiam ſuperne. Huic ſi quidem in uentre dolor inerit, ſubdu-
cendus eſt primum medicamẽto aut ſucco, deinde pharmaco fortiore uten-
dum eſt, cibis uero aluum ſubducentibus, donec dolor perſeueret. Vbi ue-
ro dolor ſedetur, cibis ualidioribus utatur. Eodem modo ubi morbus mul G
tos dies hæſerit curabis. Si uero debilis fuerit, & præ imbecillitate hæc offer
ri non poſſint: primũ quidem ptiſanæ ſucco per clyſterẽ infuſo, aluus eluen
33 da eſt, pòſt ubi per hũc purgaris, aliquo ex adſtringentiũ numero. Quum
autem retrò in carnem iuxta uertebras fluxus illapſus hydropem fecerit, ſic
mederi oportet. Caro in collo inter uenas cruſtis tribus uratur, & ubi uſſe-
ris, conſtringatur. & cicatrices quàm tenuiſſimæ inducantur, & ubi fluxum
obturaris, medicamentũ in nares adhibe, ut eò uertatur, & aliud rurſus, do-
nec auertatur. & anteriores quidem capitis partes calfacito, poſteriores ue-
ro perfrigerato. Et poſtquam anterioribus capitis partibus excalfactus fue
rit, cibos edat quàm pituitoſiſſimos, ac minime uentrem ſubducentes, quo
fluxionum meatus in anteriore capitis parte quàm maxime dilatentur. Po- H
ſtea ubi obturaris & auerteris influxionem, ſi quid prius quàm curaris flu-
xum, in corpus peruenerit, ſic mederi oportet. Si quidem magis ad cutẽ ſe-
ceſſerit, externis partibus fomentum adhibebis: Si uero intrò ad uentrẽ, fo-
ris autem non conſpicuum ſit, medicamentum bibendum dabis: Si uero in
utranq; partem, ab utraq; detrahes. Verum hoc ſtudio habere oportet,
ut proximum exitum facias, ſiue inferne ſiue ſuperne, aut etiã alia aliqua cor
34 poris parte, ubi exitus ſunt. Quum coxendicum morbus à fluxione fiat, cu
curbitam medicam affigere oportet, & foras trahere, & nõ ſcarificando per-
tundere: & calfactorijs medicamentis in potu exhibitis intus calfacere, quo
exitus fiat tum foras ad cutem per cucurbitæ tractionem, tum intus ad uen-
trem per caliditatem. Nam quum obturatus fuerit fluxus, & nõ habeat quò
iter faciat, uiã ad articulos facit, & in id quod cedit influit, & ſic coxendicum
mor-

A morbum inducit. Tabes ex fluxione retrorſum. Qui hac affectus eſt, 35
ei caput eſt purgandum debili medicamento, donec fluxus auertatur: diæta
aũt utere uelut in tabe ſuperiore. Medicamentũ potandum præbe Elateriũ
deorſum purgans, & inferne aluũ lacte infuſo elue, de cætero fomẽtis utere.

Quũ ſplen præ febre magnus factus fuerit (fit aũt quum corpus attenua-
tur. Ex iiſdem enim & ſplen floreſcit, & corpus cõtabeſcit. Quum autem
corpus tenue fuerit, & ſplen floruerit, & omentum ſimul cum corpore atte-
nuatum fuerit, pinguitudo in omẽto colliqueſcit. Vbi uero uaſa pinguitu-
dine uacua facta fuerint, & à ſplene florẽte ac augeſcente in omentũ defluxe
rit, utpote uicinũ ualde exiſtens, & ut uaſa habens eaq; uacua, excipit, et ubi
B morbus ſemel in corpore factus fuerit, ad id quod eſt morboſum uertitur,
niſi quis probe diſponat ac curet. Nam etiam ſi quis bene tractet, periculo
non uacat.) Hũc ſic ſanare oportet, Medicamẽta in potu exhibenda ſunt
quæ aquã purgent, & edulia quàm pituitoſiſsima offerenda. Si uero ne- 36
que ſic leuior fiat, inurendæ ſunt cruſtæ quàm tenuiſſimæ, & quàm maxi-
me in ſuperficie, quo aquam continere poſſis, circum circa umbilicum, & u-
nã in umbilicum, & emittere ſingulis diebus. Quum enim morbus pericu-
loſiſsimus ſit, in his periclitari oportet. Si enim ſucceſſerit, ſanum facies: ſin
minus, quod etiam aliàs futurum erat, id ipſum perpetitur. Cæterum in
puero hydropem ſic curare oportet. Partes tumidæ & aqua plenæ aperien
dæ ſunt ſcalpello, & frequenter ac parum educendum eſt. Educendum au-
C tem eſt à ſingulis corporis partibus, & fomentis utẽdum, & ſemper locum
apertum unde eduxeris calfactorio medicamento illines. Pleuritis ſicca 37
citra fluxum fit, quũ pulmo ualde exſiccatus fuerit præ ſiti neceſſaria. Pul
mo enim natura ſiccus exiſtens, ubi amplius quid quàm pro natura ſiccatus
fuerit, gracilis fit, & impotens redditus & ad latus præ impotentia reclina-
tus, latus contingit, & poſtquam contigerit ipſum humidum exiſtẽs, cohæ-
ret & adglutinatur, & pleuritidem hoc eſt lateris morbum facit. Tunc uero
& dolor fit in latere & in clauicula, & febris, & album exſcreat. hunc multis
potibus curare oportet, & lauare, & doloris medicamentum præbere, & a-
lia quæ exſcreationem faciunt. hic in ſeptem diebus ſanus fit, & morbus mi
nime periculoſus eſt, & cibos præbere non oportet. Febres porrò prop- 38
D terea fiunt, quum corpore ſuperinflammato carnes intumuerint, & pituita
ac bilis concluſa quieuerint, & neq; refrigeretur quicquam, neq; exeat, neq;
moueatur, neq; aliud quid ſubeat. Quum itaq; laſſitudo occuparit & febris
ac repletio, lauare multa aqua oportet, & oleo illinere, & quàm maxime cal
facere, quo caliditas aperto corpore, præ ſudore egrediatur. conſequenter
autem hæc facienda ſunt per tres, aut quatuor dies: & ſi non ſedetur ac ceſ
ſet, pharmacum in potu exhibendum eſt quod bilem educat, & febris per-
frigeranda eſt, præterquam ſi quartana exiſtat. Medicamentum tamẽ do
nec corpus floridum eſt ne propinato, non enim uacuantur, niſi parum, ut-
pote corpore turgente. Quum autem gracilis ac macilentus fuerit, tunc bi-
bendum exhibe, & euacuabitur. Febrienti cibum ne offeras, neq; ſorbi- 39
tionibus ſubtus aluum ducas. In potu dabis aquam calidam, & aquã mul
ſam, & acetum cum aqua. hæc autem quàm plurima bibat. Si enim nõ frigi-
dus

dus ingreſſus fuerit potus calidus exiſtẽs ac manens, ex corpore ægroto de B
trahet,& uel per urinam ejiciet, uel exſudabit. Vndiquaꝗ autem apertum,
& reſpirans,ac motum corpus,id quod conducibile eſt faciet. Quum ue-
ro gracilem exiſtentem febris urat, manifeſtum eſt quòd non propter cor-
poris tumorem febris occupet:& ſi non ceſſet, nutrire oportet ac tumidum
facere:& ſi neꝗ ſic conducat,palàm eſt quòd nõ oportuerit febrẽ inducere.
Hũc itaꝗ medicamentum potare oportet quod educat, qua parte febris
magis hæret, ſiue ſuperne,ſiue inferne: & ſi quidem ſuperne hæreat, ſuper-
ne, ſin inferne, inferne. Nihilo autem minus oportet etiam debiles fortia
medicamenta potare, ſed ſimiliter: aut ſolum ſic, ut fortibus quidem forte,
debilibus uero debile exhibeas. Ardores uero potionibus & ſorbitioni- F
bus, quemadmodum febrem frigefactorio medicamẽto exoluere oportet,
cammaro uidelicet, aut alio quopiam huiuſcemodi: & ſi nauſeã contrahat à
frigefactorio, calfactorijs utere conſequenter. Vbi uero non ceſſet, frigefa-
40 ctorijs rurſum utere. Icterum ſiue regiũ morbũ ſic curare oportet. Quum
ſuſceperis nutrito,& balneis,& pinguefaciẽtibus,potibuſꝗ ac cibis hume-
ctato, per tres aut quatuor dies. Poſtquam autem humectatum fuerit cor-
pus,purgato & reſiccato ipſum, pinguitudinemꝗ derepente exhaurito, &
undiquaꝗ ſi poſſibile ſit medicamentum adhibens, humiditatem educito,
ad caput uero purgatorio debili utitor:& urinam cientia bibẽda dato, eaꝗ
ante cibos hoc tempore quo turbatam humiditatẽ purgaueris in potu præ-
be,ne ab eo tempore corpus nutriatur. Quum uerò attenuatum fuerit, e- G
tiam balneis purgato,& contuſa cucumeris ſylueſtris radice, eaꝗ in aquam
coniecta, inde lauato. Cæterum medicamenta bilem ducentia ne propi-
nato,ne corpus magis conturbes. Vbi uero ſiccum fuerit id quod conturba
tum fuit,nutrito,nullo aluum ſubducente medicamento,neꝗ urinam cien-
te utens,ſed uino uinoſo,& his quæ rubicundiorẽ hominẽ faciunt. Si ue
ro uiridis ac luteus ſit,rurſus exhaurito,nequaquam uero ſiccato,ut ne is co
41 lor ſtabilis reddatur. Vlcus ferinũ in corpus propterea uenit. Poſtquã
caro tumida & inflãmata circum circa fuerit, & margines ulceris magni ex-
titerint, & ulcus ipſum humidum, & in ulcere ſanies reſiccata inerit, aut ul-
cus conſtrictum fuerit:Sanies cõputreſaciens ab ulcere defluens,foras pro-
dire à conſtricto ad carnem ulcere prohibetur.Caro autem ſuſcipit, utpote H
eleuata exiſtens ab inflammatione.& quum in ipſam peruenerit ſanies ſub-
terfluens, putrefacit & attollit. Hunc medicamentis humectantibus ip-
ſum ulcus illinire oportet, ut ex humectato ulcere fluxus foras effluat,& nõ
ſubter carnem.Influentia etiam in ulcus frigefacientibus pharmacis illinen-
da ſunt,quo perfrigerata caro exiſtat, & non dirupta rurſus fluxionem im-
mittat. Sed & alia ulcera frigefacientibus oblinenda ſunt, & ſuper ipſa hu-
42 mectantia imponenda. Angina quam cynanchen Græci uocant,à ſangui
ne fit,quum ſanguis in uenis quæ in collo ſunt cõpactus fuerit.Sic affectis à
uenis quæ in brachijs ſunt,ſanguinem detrahes,et ſimul aluũ inferne ſubdu
ces,quo id quod morbum exhibet detrahatur. Lingua quoꝗ quũ magna
ulcera habuerit, ſimiliter curanda eſt. Morbos à principio curare opor-
tet,et ſi quidem à fluxionibus fiunt,primum fluxiones ſedare:ſi uero ab alia
cauſa,

A cauſa, principiū morbi ſedare ac curare: deinde id quod influxit, ſi quidem
multum fuerit educere, ſin modicum, per diætam moderari ac componere.
Capitis fracturæ. Si quidem os fractū fuerit ac contritum, periculo ua- 43
cat, & curare oportet hunc humectantibus medicamētis. Si uero rūpatur,
& fiſſura fiat, periculoſum eſt. Huic ſerram adhibere oportet, ne in oſſis
ſciſſuram ſanies influens membranam cerebri putrefaciat, Nam ut per an-
guſtum intrans, non autem exiens, affligit, & furere hominē facit. Huic itaq;
ſerram adhibere oportet, ut ſanies exitum habeat, non ſolum ingreſſum, am
pla ſerratura facta. Medicamentis autem utēdum quæ humorem in ſeſe tra
hunt, & lauandum. Febricitanti caput ne purgato, ut ne furioſus fiat. 44
B Calfaciunt enim caput pharmaca purgatiua: & ſanè ad caliditatem febri-
lem accedens ea quæ in medicamento eſt, inſaniam facit. Ex quacunq; cau-
ſa male affligente quis atram bilem reuomuerit, moritur qui uulnus habet.
Et qui ab euacuatione detinetur, & debilis eſt, & tenuis exiſtēs derepen-
te ſiccus ſubſidit, moritur. Quū à caliditate detēto, ulcuſcula eruperint de
bili exiſtenti circū circa liuida, moritur. Quū à morbo quopiā detēto, de-
bili iam exiſtenti, liuida ulcuſcula enata fuerint, mortale. Quū quis à me- 45
dicamenti potu ſuperægrotarit, & inferne ac ſuperne ab ipſo ſeceſſerit, uinū
ſorbeat primum quidem dilutum, deinde meracum frequenter, & ſanabi-
tur. Medicamentum autem neq; euacuatiuum, neq; uomitorium ſumat.
Bilis ubi ſua ſponte eruperit, aut inferne, aut ſuperne, difficilius ſedatur.
C Quæ enim ſponte procedit, præ uiolentia corpori facta impellitur. Si uero
à medicamento fluat, non à gentilitatis cognatione uiolatur. Quū ſuſce-
peris uinoſum & uomentem, uomitum ne ſedato. Vomitus enim euacua-
tionem ſedat: facilius autem uomitus poſtea ſedabitur. Si uero debilis fue-
rit qui hæc patitur, ſomnificum medicamentum à uomitu præbebis. San
guis quum morbum facit, dolorem exhibet: Pituita autem grauitatē ut plu-
rimum. Morbum ſi quis non cognoſcat, medicamentum bibendum præ 46
beat non forte. Si itaq; leuior inde fiat, demonſtrata uia eſt, quòd gracilitatē
inducendo curandus eſt. Si uero non leuior reddatur, ſed peius habeat, cō-
traria facienda ſunt. Si non profuerit gracilem facere, tumidum facere con-
ducet, & frequenter permutare, ita ut hoc conſilio utaris. Si quis in mor-
D bis quid permutaturus eſt, forti quidem ægroto, debili autem morbo, tum
quidem confidēter fortiore quàm morbus eſt medicamento utendum eſt.
Nam etiamſi quid de ſano abducat unà cum debili ac ægroto, nullum detri
mentum eſt. Si uero morbum fortiorem, ægrotum autem debilem accepe-
ris, debilibus pharmacis curabis, quæ ipſum morbum ſuperent & abducāt,
uerum ægrotum nihilo debiliorem reddant. Ars exercitandi corpora, &
Medicina contrariæ ſunt. Ars enim exercēdi corpora (gymnaſtice Græcis
appellata) non opus habet permutatione, ſed Medicina. Sano enim non au
xiliatur tranſmutatio ex præſenti ſtatu, uerum ægroto. Morbi quicunq; 47
ulcera ſunt, & ſuper reliquum corpus eminent, eos ſimul cum medicamen-
tis etiā fame curare oportet. Fluxione ex capite fluente uomitus conducit.
Antiqui morbi difficilius curantur quàm recentes, uerum morbos anti-
quos primum recentes facere oportet. Vlcus calloſum factum, eiecta pri-

mum duricia per putrefactorium medicamentũ, conſtringere deinde opor B
tet. Pharmaca quæ tumefacere maxime ſolent, ea pura ulcera adſtringũt:
Quæ uero attenuant, ea purgant. Si uero quis conſtringat ulcera nondũ
matura, corpus ægrotum nutrit quod ulcus habuerit. Et ſi quidem adſtrin-
gere oporteat ulcus ac implere, tumefacere prodeſt, etiamſi in capite carnẽ
uelis. Renutrita enim à cibis caro, propulſat eam quæ à medicamento putre
facta eſt, & ſimul cum natura debellat. Verùm eleuatam, aut leuem carnem,
48 cibis gracilem reddere oportet. Triſtes anxios & ægrotos, ac ſe ſtrangu-
lare uolentes, mãdragoræ radice mane in potu data minore pondere quàm
quod inſanire facit, curabis. Conuulſioni ſic mederi oportet. Ignis ab u-
traq; lecti parte ſuccendatur, & mandragoræ radix in potu præbeatur mi- F
nore pondere quàm quod inſaniam facit. Et ad tendines poſteriores ſac-
culi calidi imponantur. A conuulſione ſi febris inuaſerit, ſedatur eadem
die, aut ſequenti, aut omnino tertia. A ruptura febris non corripit ampli-
us quàm tres aut quatuor dies. Si uerò corripiat, & quis putat ſe à ruptura
habere, ab alia ſanè quapiam cauſa corripitur, & non oportet ipſam uelut à
ruptura curare. Quum homo manibus ac pedibus diſtẽtus ac tortus fue-
49 rit, inſaniam ſibiipſi facit. Venam porrò ſic urere conuenit cõmodam ad
morbum, ex quocũq; tandem quis ægrotarit. Si uſtus fuerit homo, & fluxe
rit ſanguis, ita ut hoc non periculoſum ſit ipſi, ambo hæc facere licet. Si uero
peruſſeris ipſam in dolore, cuius gratia urebatur, nõ coaleſcit, uerum fluxui
prodeſt. Si enim peruſta fuerit, non fluit. Nam poſtquam peruſta eſt, ex- G
tremitas utraque uenæ recurrit, quà parte peruſta eſt, & exareſcit. Si uerò
quid relictum fuerit, præ relicto perfluente fluxum humectatur. At ſi ſan
guis ex uena fluit, per trãſuerſum perurito. Si uero non ceſſet, ad hæc ſupra
ac infra utrinq; diſſecato, quo ſanguinis fluxus auertatur. Diductum enĩ
facilius eſt medicamento ſedare, quàm coaceruatũ. Doloris in capite gra
tia, ſanguinem de uenis detrahito. Si uero non ſedetur, & diuturnus ſit, per-
50 ure uenas, & ſanus euadit. Si uero caput purgaueris, magis affliges. Me-
dicinã cito diſcere non eſt poſſibile, propterea quòd impoſſibile eſt ſtatam
ac certam doctrinam in ipſa fieri, uelut uerbi gratia, Qui ſcribere didicit, iux
ta unum modum, quem omnes docẽt, nouit, & ſcientes omnes ſimiliter no-
uerunt, propterea quod idem & ſimiliter factum, & nunc, & non nunc, non H
poteſt fieri contrarium, ſed ſemper exacte ſimile eſt, & non opus habet oc-
caſione. Medicina uero & nunc, & ſtatim, non idem facit, & ad eundem
contraria facit, & hæc etiam contraria ſibiipſis. Primum aluum ſubducen
tia non ſemper hoc faciunt, & aluum ſubducentia utrunq; faciunt. Fortaſſis
autem neq; ſic ſe habent aluum ſubducentia, uelut aluum ſiſtentibus contra
ria. Reſtitante enim aluo, propter uehemẽtem ſtabilitatem corpus intume-
ſcit: pituita in uentrem perueniente, ſic ſtabilitas ſeceſſum facit. Vbi enim pi
tuita in uentrem ingreſſa fuerit, euacuatio contingit. Inſuper uero aluũ ſub-
ducentia ex natura, ſtabilitatem faciunt in uentre, ſi quidem non ſubducen-
tia feceris: Si autem exoluatur & humectetur id quod morbum facit, poſt-
quam exolutum fuerit, ſanus euadit. Et ſic uentrem ſiſtentia, ſubducentibus
ſtabilitatem uentris faciunt, & uiciſſim ſubducentia uentrem, ſiſtentibus.

Eodem

A Eodem modo res ſe habet circa rubicundos & pallidos. Nam & pituito-
ſa ac tumefacientia & pallidos faciunt, & boni coloris, Itemq́ attenuantia.
utriuſque autem medicamentum ſunt contraria contrario. Verbi cauſſa,
Quum intumuerit pallidus exiſtens, exoluitur ſanè ſi quod medicamētum
attenuans adhibitum fuerit. atq; hic tumenti attenuans opitulatur. Rurſus
autem quod aliquando utilitatem cœpit, nunc hic opitulanti opitulatur,
quum ſanè præ gracilitate decolor & pallidus factus fuerit. Si quis enim pi
tuitoſum ac tumefaciens medicamentum exhibuerit, pallor ſedatur. Inſu-
per uero etiam dolor, & propter frigiditatem fit, & propter caliditatem, &
propter ualde exuperans, & propter imminutum. Et in perfrigeratis qui
B dem natura extra corpus ad cutem, propter calfaciens ualde, dolor fit. In ca-
lidis uero natura, propter frigidum: Et in ſiccis natura, ſi humectentur: & in
humidis natura, ſi reſiccentur. In ſingulis enim quorum natura permuta- 51
tur ac corrumpitur, dolores fiunt. Sananturq́ dolores contrarijs, idq́ eti
am unicuiq; morbo proprium eſt. Nam in calidis natura propter frigidita-
tem ægrotantibus, dolores calefiunt: & reliqua iuxta hanc rationem fiunt.
Alius porrò modus hic eſt, Per ſimilia morbus fit, & per ſimilia adhibita
ex morbo ſanantur. Velut, urinæ ſtillicidium idem facit, ſi non ſit: & ſi ſit,
idem ſedat. Et tuſſis eodem modo, uelut urinæ ſtillicidium, ab iiſdem fit &
ſedatur. Alius rurſus modus hic eſt, Febris quæ propter tumefactionem
ex pituita fit, aliquando quidem ab iiſdem fit, & ſedatur, aliquando autem à
C contrarijs. Aliquando enim ſi quis uult aqua calida lauare, & multum po-
tum exhibere, ſanus æger fit, & febris quæ propter tumefactionē facta eſt,
pituitoſis ac tumefactionem facientibus oblatis & adhibitis ſaneſcit. Et ſi
quis uult medicamentum bibendum dare, aluum ſubducens & uomitoriū,
eodem modo & à facientibus ſedatur, & à ſedantibus fit. Nam ſi quis homi
ni uomenti, aquam multam bibendam dare uelit, eluentur ea propter quæ
uomit, unà cum uomitu. Et ſic quidem per uomitum uomitus ſedatur. 52
Rurſus autem propterea quod ſedatur, quia inferne procedere ipſi fecit, ex
illo id quod intus eſt uomitum facit, & ambobus contrarijs modis homo
ſanus fit. Et ſi quidem ſic in omnibus haberet, ſtata ſanè ac certa medicina eſ
ſet. Ita alia quidem contrarijs curare oportet, qualia tandem ſint, & à qua
D cauſa fiant, alia uero ſimilibus: qualia tandem ſint, & à qua cauſa fiant. Hu
ius autē rei cauſa corporis debilitas exiſtit. Corpus enim à cibis æqualibus
æqualiter nutritur, à corpore uero cibi ſuperantur. Poſtquam uero plus aut
minus in ipſum ingeſtū eſt, aut alia quæpiā trāſmutatio facta eſt, ſuperatur,
ſuperāt aūt cibi. Et quū ſanè ſuperatur corpus ab his quæ ipſi offerūtur, flo-
rere hæc ipſa facit: & ſuperant hæc ſimul corpus, & cōtraria ipſi faciūt. Et
calida lauari, donec quidē corpus ſuperat eius exhibitionē, florere corpus 53
facit. Quū uero ſuperatū fuerit, gracile corpus facit. Et cōuiuari ſimiliter ut
lauari facit. Hæc em̄ donec ſuperātur, florere corpus faciūt: Vbi uero ſupe-
rauerint, & alui ſeceſſus, & uaria uitia inducūt. Quū aūt id q̊d offertur, trāſ-
mutatur, neceſſe eſt & id cui offertur, tranſmutare. Etenim corpus tranſ-
mutatū parum efficax ac potēs eſt, & ab omnibus offenſiones percipit. Hoc
autem faciunt, & aluum ſubducentia: & florere ipſum facientia, gracile cor-

pus faciunt, & reliqua omnia contraria his facientia. At uero Medicina B
breuē occaſionē habet: & qui hoc nouit, illa ſtata ac certa habet, & ſcit quæ
conſueta ſint, & quæ nō conſueta, (ad quæ cognoſcenda non eſt occaſio in
medicina,) & quod aluum ſubducentia, non ſubducentia fiunt, & reliqua
quod contraria ſunt, & contrarijſſima non contrarijſſima. Occaſio autem
hæc eſt, ut cibos offeramus ea copia, quantam corpus cui offeruntur, ſupe-
rare ualeat. Nā ſi quis ſic fecerit, omnino neceſſe eſt cibum aluum ſubducen
54 tem oblatum, ſubducentem eſſe, & pituitoſum, pituitoſum. Si igitur ſu-
perauerit corpus ipſos cibos, nec morbus, nec contrarietas fit ex his quæ
offeruntur, & hæc eſt occaſio quam medicum noſſe oportet. Quum ue-
rò occaſionem ſupergreſſus fuerit, contrarium fit: & antequam ei exceſſum F
factum eſſe putant, conſequens eſt ut caleſcat. Donec enim corpus id quod
oblatum eſt ſuperauerit, corpus nutritur. Vbi uero hanc occaſionem tranſ-
miſerit, contrarium fit, nam attenuatur & graciloſcit. Sed & alia omnia, &
quæ tumefaciunt, donec quidem ſuperauerit corpus, amplius pro occa-
ſione offeruntur, etiam iuxta naturam ſuam ſingula faciunt, & pituitoſa, ſi-
ue tumefacientia tumefaciunt: ubi uero occaſionem tranſmiſerint, contra-
ria ſunt. Medicamenta ſunt omnia quæ præſentem ſtatum tranſmouēt.
Omnia autem fortiora tranſmouent. Licet autē ſi uelis, medicamento tranſ-
mouere, & rurſus ſi uelis, alimento ac cibo. Omnia uero ex præſenti ſtatu
tranſmouere, ægrotanti opitulatur. Si enim id quod morbū facit non tranſ-
55 moueris, augeſcit. Medicamenta fortia à natura, in debilibus morbis da- G
re non oportet, neque paucitate medicamenti, debilitas ipſius facienda eſt:
ſed fortibus natura, fortibus pharmacis utendum eſt: debilibus uero, phar-
macis non fortibus. Neq partiendum eſt medicamentum, ſed ſingulis ſe-
cundum naturam, debilibus quidem debilia à natura, fortibus uero mor-
bis, fortis naturæ pharmaca exhibenda ſunt. Cæterum morbi ea parte
qua proximi ſunt, educendi ſunt: & qua parte ſingulis exitus quàm proxi-
56 mus eſt, extrahendi. Aluum autem ſubducentia talia ſunt, quæcunq lu-
brica & inciſiua ſunt, & quæcunq in calidis attenuantur, (Venter enim cali
dus eſt:) & reliqua quæ ſalſuginoſa ſunt, & quæcunq ex talibus pluri-
mum participant. Contrà aluum non ſubducentia, ſed ſiſtentia ſunt, quæ
flatum exhibent, (humida enim reſiccata flatum faciunt:) et quæ adſtrin- H
gunt, & quæ à calore compacta ſunt, & friabilia, & ſicca. Omnia au-
tem quæ foris extenuant, intra corpus aſſumpta tumefactionem inducunt,
eadem autem & uentrem ſiſtentia, & pituitoſa, ac tumefacientia exiſtunt.
Et quæ aluum ſubducunt ac extenuant, cum calefacientibus eadem ſunt.
57 Inſuper autem etiam acida pituitoſa ſunt. Omnia uero quæ frigefaci-
unt ea quæ in uentre ſunt, talia aluum ſubducunt, Item quæ frigida ſunt,
& quæ humida. Quum autem non aluum ſubducentia fuerint, calfaciunt.
frigefaciunt autem & calida in uentrem aſſumpta, & cito ſeceſſum faciunt.
Si uero ſeceſſum non faciant, calida in uentre exiſtunt. Ex his quæcunq
repletionem faciūt, maxime pituitoſa ſunt. Quæ uero plurima aſſumpta re-
pletionem non faciunt, aluum ſubducunt. Medicina itaq mihi iam tota in-
uenta eſſe uidetur, quæ ſic habet, & quæ docet ſingulas & conſuetudines,
& oc-

A & occaſiones. Qui enim ſic Medicinam nouit, minime fortunam reſpicit
aut expectat,ſed & citra fortunam,& cum fortuna,recte faciet. Conſtans
enim ac firma eſt tota medicinā,& doctrinæ optimæ in ipſa compoſitæ,mi-
nime fortuna egere apparent. Nā fortuna ſui iuris eſt, & nullius imperio
ſubeſt,neq; optantis eſt ad ipſam peruenire. Scientia uero imperata face-
re cogitur,& facile eſt ipſam feliciter aſſequi,ſi quis ſciens uti uelit. Dein-
de uero quid opus eſt Medicinæ fortuna? Si enim morborū medicamen 58
ta clara ſunt & manifeſta,uelut equidem arbitror, non expectant ſanè fortū
nam ad ſanandos morbos ſi quidem ſunt medicamenta. Si uero cum fortu-
na exhibere ipſa prodeſt, non magis medicamenta quàm ea quæ non ſunt
B medicamenta, unà cum fortuna adhibita ſanos faciunt. Quicunq; uero
fortunam ex Medicina,aut alia quapiam arte expellit,dicitq; eos qui probe
rem aliquam ſciunt fortuna non uti, is contrariū mihi iudicare uidetur. Mi-
hi enim ſoli hi fortunate aſſequi, itemq; infortunate non aſſequi uidentur,
qui recte quid,& male facere ſciunt. Fortunate enim aſſequi,eſt recte facere.
hoc autem qui ſciunt faciunt. Non aſſequi autem hoc eſt, ſi quis non ſciat,
hoc non recte faciat. Indoctus autem qui eſt,quomodo fortunate aſſequi
poſſit? Si quid enim etiā aſſequatur, non memorabilem ſanè ſucceſſum ha-
bebit. Qui enim non recte quid facit,non fortunate aſſequi poterit, quum
reliqua quæ æquum eſt facere non faciat. MORBI MULIEBRES. Vte 59
ri omnium morborum cauſæ ſunt: hi enim ubi ex natura tranſmoti fuerint,
C morbos exhibent,ſiue aſcenderint, ſiue deſcenderint. Et quum quidem ute
ri oſculum ſuum non demittentes, & pudendi eminentias non contingen-
tes, tranſmoti fuerint foras, leuiſſimus morbus eſt. Quum uero in anterio-
rem partem promoti fuerint, & oſculum in pudendi eminentias ac labra im
miſerint, primum quidem ipſo contactu dolorem uterus percipit ac exhi-
bet: deinde obturatus,& uelut operculo contectus, ex eo quod pudendi
eminentijs incumbit,fluxus non contingit,qui menſium nomine uenit. Hic
uerò fluxus congregatus,tumorem ac dolorem exhibet. Et ſi quidem in- 60
fra deſcendens & auerſus,in inguen ſe immiſerit,dolorem exhibebit: Si ue-
rò ſurſum aſcendens auerſus & obturatus fuerit,etiam ſic propter raritatem
ac coarctationem dolorem exhibet. Quum uero propter hoc ægrotarit,
D coxēdicum ac capitis dolorem facit. Vbi uero uteri impleti intumuerint,
nihil fluit,& pleni fiunt:quum autem pleni facti fuerint, coxendicesq; con-
tingunt, dolores exhibent, & in coxendices, & in inguen, & uelut pilæ in
uentre diſcurrunt, & caput dolore affligunt, modo altera ipſius parte, mo-
do totum, prout contingit ipſi morbus. Hæc itaq; ſic curanda ſunt. Si
quidem deſcenderit ſolum,& illini poſſit,utere quocunq; libet, ex graueo-
lentium genere,aut cedro,aut allij intrito,myttoto Græcis appellato,aut ali
quo alio ex grauiter & male olentium numero, eoq; ſuffitum facito, & fo-
menta ne adhibeto,neq; cibo neq; potu urinam ciente hoc tempore utitor,
neq; calida lauato. Si autem ſurſum aſcenderit, & non auerſa fuerit, medi 61
camentis appoſititijs bene olentibus, & quæ ſimul calfaciunt utere. Velut
ſunt myrrha,aut unguentum, aut aliud quoddam odoratum ſimulq; calfa-
ctorium. Et his quidem ſubdititijs uteris, fomentum autem ex infernis ex

uino adhibebis,& calida aqua lauabis,& urinam cientibus uteris. Ex hoc E
autem manifeſtum fit auerſa ſit nec̃ne. Si enim ſurſum progreſſa auerſa non
fuerit,fluxus procedit:Si uero auerſa ſit,fluxus, menſtrua appellata, nõ con
tingit. Hunc morbum fomento primum tali curare oportet.In uinũ groſ-
ſos immittito,ipſumq́ uinum calfacito, & cucurbitam circum oſculũ uaſis
in quo calcſit addito,hoc modo. Cucurbitam per medium diſſectam eua
cuato,& ſummitate ipſius modice reſciſſa, uelut in utriculis fieri ſolet, hanc
ipſam uaſi uelut operculum circundato,quo odor per anguſtiam means ad
uterum perferatur.Inſuper autem & calida aqua fouere, & calfacientibus me
dicamentis ſubdititijs uti oportet. Calfacientia autem ſunt ea quæ ducunt
ex ſuperius relatis,itemq́ hæc:Stercus bubulum,fel bubulum,myrrha,alu- F
men,galbanum,& ſi quod aliud eiuſmodi eſt. Plurimis etiam ipſarum per
purgantia inferne medicamenta aluus ſubducenda eſt, & per debilia quæ
62 uomitum faciunt,ne euacuatio ex ſuperuacuatione fiat. Cæterum ſubditi
tias glandulas ſic facere oportet,ſi fortes facere uelis. Mel ſemicoctum faci
to,& ex præſcriptis ſubdititijs pharmacis ea quæ ualde efficacia ſunt immit
tito,& ubi immiſeris,glandulas formato inſtar earum quæ in ſedem indun
tur,uerùm longas facito ac tenues. Mulierem uero ſupinam reclinato,locis
à pedibus lecti altius inſtratis,deinde apponito,& panniculo intecto,aut a-
lia quadam re conſimili calfacito, donec colliqueſcat. Si uero debiliorem
glandulam ſubdere uelis,in linteolum illigato. Sed & ſi humore pleni u-
teri oſculum tumidum habuerint,& non fluxerint,fluxionem facere opor- G
tet,& ſubdititijs pharmacis ſanare,itemq́ fomentis uelut ſcriptum eſt,ita fa
ciendo uelut in priore fluxione ſuppreſſa. Quin & ſi in anteriorem par-
tem procedens uterus auerſus fuerit,fluxionemfacere oportet,uelut in ſupe
63 riore fluxione ſuppreſſa. Quum uerò fluxus nimius fuerit, neq; calida a-
qua,neq; alio quopiam calfacere oportet, neq; urinam cientibus uti,neque
cibis aluum ſubducentibus.Lecti autem partes à pedibus altiores eſſe opor
tet,ut ne declinatio fluxui facilitatem præbeat. Vtere autem ſimul etiam ſub
dititijs adſtringẽtibus. Fluxiones porrò, quũ cõfeſtim uenerit purgatio,
ſtatim ſubcruẽtæ fiũt:quũ uerò tardius prodierit,purulẽtæ. Et iunioribus
ſubcruenta magis prodeũt: Seniores uerò magis mucoſa menſtrua habẽt.

H

HIPPOCRATIS COI LIBER
DE AERE, AQVIS, ET LOCIS, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Anni temporum ratio,uentorum,Aquarum,Ciuitatum ſitus, Terrarum differentiæ,Diæta hominum diligẽter à Medico obſeruanda. 2 Aſtronomiæ cum medicina cognatio. De Ventorum ratione in genere. De ciuitatum Meridionalium ſitu,earundem uentis,aquis,& morbis,ſingulis ætatibus,atq; anni temporibus uernaculis. 3 Vrbiũ bene ſitarũ cõmoda. Æſtate ſicca morbi citius ſedantur. Phagedenæ hyeme humida oriuntur. Hyems frigida quos morbos faciat. Boni potores,qui. Crapula. 4 Morbi in hac conſtitutione mulieribus,pueris, & uiris familiares. Conuulſiones & anhelationes pueris familiares morbi. Morbus ſacer conuulſionis

A uulſionis ſpecies. Aluo liquida morbi acuti non proueniunt. Lippitudines humi
dæ, non graues nec diuturnæ. Semiſiderati ex cerebri defluxionibus. 5 De Ciui
tatum ſeptentrionalium ſitu, aquis, uentis. 6 Morbis acutis obnoxij qui. Lippi-
tudines duræ ac uehemẽtes. Sanguinis è naribus fluxiones. Morbi ſacri. Lon-
gæ uitæ homines: Moribus feris. 7 Morbi mulierib. familiares. Sterilitatis cauſ-
ſæ. Lac, aquarum duritia & cruditas extinguũt. Tabes à partu frequentes. Mor-
bi pueris familiares. Hydrops teſtium. 8 De Ciuitatum Orientalium ſitu & ac-
cidentibus. Aquæ Orientalium omnes ſplendidæ, odoratæ, molles & amabiles.

Sol aquas illuſtrat & caſtigat. Corporum eorum cõſtitutiones. In ciuitatibus
Orientalibus morbi pauciores ac debiliores. Mulieres in Oriẽtalibus facile pariũt.

9 Ciuitatum ad occaſum ſitarum cõſideratio. Aquæ. Occidentales cur de-
colores, infirmi, ac uoce graui plerumq; præditi. Venti occidẽtales autũno ſimiles.

B 10 De aquarum differentijs in genere. Splenes magni ac pleni: uẽtres, duri ac
calidi ex aquis lacuſtrib. Humeri, claiculæ, & facies attenuata ex aquis paluſtrib.

11 Aquæ paluſtres edaces ac ſiniculoſos faciũt. Hydropes plurimi ac letaliſſimi.

Morbi æſtiuales occidentalibus familiares. Dyſenteriæ. Alui profluuia. Fe
bres quartanæ. 12 Morbi hyemales in occidentalibus. Peripneumoniæ. Inſa
niæ morbi. Febres ardentes propter uentris duritiem. Tumores in mulieribus.

Pituita alba. Herniæ puerorum. Varices uirorum. Vlcera in tibijs. Mu-
lieres cur ſe in utero habere ſæpe falſo credant. Aquæ paluſtres ad omnẽ rem impro
bæ. 13 De Aquis fontanis. Aquæ duræ quæ. Æris, argenti, auri &c. genera-
tionis cauſa. 14 Aquæ optimæ. Aquæ ſalſę crudę ac duræ. De aquis quibuſ-
dam, morbis & naturis cõmodis. 15 Aquæ peſſimæ. Aquarum diſcrimina ſanis
non obſeruanda. 16 Quæ aquæ aluũ ſoluant aut ſiſtant. Cur aquæ ſalſæ aluũ (ut
uulgo putatur) non ſoluant. 17 De Aquis pluuialibus, & cur hæ leuiſſimæ, dulciſ
C ſimæ, tenuiſſimæ, ac ſplendidiſſimæ. Sol quod tenuiſſimũ eſt in aqua, itẽ in hominũ
corporibus, educit & ſurſum rapit. Partes corporis ſoli expoſitę cur nõ exudẽt. 18
Aqua pluuialis cur cito putreſcat, & odorẽ malũ habeat. Coctura omnia dulcia fiũt.

19 Pluuiæ generatio. Aquæ pluuiales cur coquẽdæ & excolandæ. 20 De
aquis ex niue & glacie generatis. Aqua cõgelata. 21 Aquæ à niue aut glacie eli
quatæ. Aquarum omnigenarum & de magnis fluminibus & ſtagnorum, qui morbi
peculiares. Aquæ inuectitiæ. Aquã aquæ haudquaquam eſſe ſimilem. 22 A-
quis, uentorum differentiæ ſæpe robur exhibent. Vrinam qui facile & difficulter
ejciant. 23 Calculi generatio. Cur pueri calculoſi pudenda fricent, ac trahant.

Calculoſorum urina cur ſplendidiſſima. 24 Quale lac pueris calculum gene-
ret. Vinum aquoſum lacte pueris ſalubrius. Mulieres cur non fiant calculoſæ.

Mulieres cur pueris plus bibant. De Anni ſalubris aut morboſi prænotione.

25 Annus ſaluberrimus qui ſit. Hyems ſicca & Borealis: uer aũt pluuioſum &
auſtrale quos morbos adſerat. Febres pituitoſiſſimæ quãdo omnibus, maxime uerò
D pituitoſis accidãt. 26 Dyſenteriæ uiris & mulieribus, quãdo. Tẽpeſtas ex aqua
& Eteſiarum ſpiratione circa caniculam. Hydrops ex quartanis. Hyemis auſtra-
lis & pluuioſę morbi. Mulieres aborriũt. Pueri tenues ac debiles edũtur. 27 Dy
ſenteriæ, & Lippitudinis cauſſæ. Defluxiones in ualde ſenibus, qua de cauſſa cõtin
gant. Inteſtinorum leuitates & aqua intercus. 28 Æſtatis pluuioſæ & auſtralis
morbi peculiares. Hyems morbida. Febres ardentes. Coſtarum inflammatio-
nes. Pleuritis. Peripneumonia. Æſtas ſicca & Borealis. Capitis dolores.

Cerebri corruptiones. 29 Autumni borealis & ſicci conſtitutio. Pituitoſi
quando ſalubriter degant. Bilioſis quod anni tempus inimicum. Lippitudines a-
ridæ. Febres acutæ ac diuturnæ. Bilis atra. 30 In magnis temporum mutatio-
nibus, neq; Medicinæ exhibendę, neq; chirurgica adminiſtranda. Solſtitia, & Æqui
noctia periculoſa. Aſtrorum obſeruatio ad morborum iudicationem neceſſaria.

31 Quantum Europa & Aſia inter ſe differant. Aſiam ab Europa ſecundũ na-
turas omnium plurimum differre. Cur Aſiani manſuetiores, benigniores, & cultio-
res. 32 Regiones in medio ſolis exortu ſitæ cur omnium fertiliſſimæ. Homines

pulchriores & minime differentes, quantum ad formam & corporum proceritatem at E
tinet, in Aſia. 33 Aſiam ad naturam regionis optimè temperatæ proximè accede-
re. 34 De ijs qui ad dextram Hyberni ortus ſolis uſq; ad Mœotidem paludem ha-
bitant. Europæ ac Aſiæ terminus. Temporũ magnæ ac frequentiſſimæ mutatio-
nes, regiones agreſtes & inæquales: uarias item & multiplices hominum formas pro-
ducunt. Homines regionũ naturas referunt. 35 De Gentibus quæ plurimum le
gibus ac conſuetudinibus inter ſe differunt, ac primum de Macrocephalis. Macro-
cephali unde. 36 Semen ex omnibus corporis partib. procedere. 37 De Pha-
ſidis incolis, earum regione, conſuetudine, moribus ac uita. Phaſis fluuiorum ſtag-
nantiſſimus. Fructus. 38 Phaſianorum corporis ſtatus. Aeris obſcuritas.
Venti. Cenchron: 39 Aſiani cur imbelles. Mutationes temporum mentẽ
ſemper excitant, nec quieſcere ſinunt. 40 Leges iuraq; cur homines imbelles red-
dant. 41 Viriles ac animoſi leges auerſantur. Græcorum & Barbarorum in A- F
ſia qui fortes & bellicoſi credantur. Aſiani multum ipſi inter ſe differunt. 42 De
Europæis, ac Primo, de Sauromatis, eorum uictu, moribus, anni temporibus, ac for-
mis. . Sauromatarum fœminæ ſunt equites. Mœotis palus. 43 Scytharum for
ma. Solitudo Scythica. Scythæ cur Nomades uocentur. Scythicorum curruũ
deſcriptio. 44 Boues in Scythia cornibus carent, præ regionis ipſius frigore. Vi
ctus Scytharum ratio. Hippace quid. Scytharũ quemadmodum & Ægyptiorum
gens inter ſe ſimilis exiſtit. Scytharum fœminæ infœcundæ. 45 Scythicæ regio
nis ſitus. Scythis hyems ferè perpetua. 46 Feræ in Scythia cur paruæ. Scytha
rum uentriculi omnes, maxime uero inferior aluus humida. 47 Scytharum corpo
ra humida, fluida ac lata eſſe. 48 Scythicarum mulierum corpora, præter modum
fluxa. Scytharum gens fului ualde coloris. Scythicę gentis uiri cur infœcũdiores.
Scytharum mulieres cur infœcundæ. 49 Cur famulæ apud Scythas fœcundiores
diuitibus. Eunuchi plurimi Scytharum, & quomodo fiant. 50 Articulorum G
dolores diuturni ab equitatione. 51 Sterilitas ex uenarum retro aures inciſione.
Equitatio continua quomodo Scythis ſterilitatem inducat. Eunuchorum affe-
ctionem diuinitus Scythis non contingere. 52 Scythę cur omnium ad coitum im
potentiſſimi. Anaxyrides, braccarum genus. 53 De reliquis Europæis. Tem
porum mutationes circa generationem ſentiri, & ſæpe ſeminis corrupti cauſſas eſſe.
54 Europęi cur feri, magnanimi, & bellicoſi. Timiditas à deſidia & otio au-
getur. Leges quomodo plurimum ad magnanimitatem conferunt. 55 De Eu-
ropęis qui animo & corpore plurimum inter ſe differunt. Montani maiora corpora
gignunt. Corpora & pili nigri à bile copioſiore. 56 Regionem altam & planam
ac uentis expoſitã habitantes quales. Tẽpora naturas permutant. 57 Formę ac
mores hominũ regionis naturæ plerũq; cõpares. Regio pinguis, mollis & aquoſa.
58 Regionum nudarũ & aſperarũ natura. Ex terra naſcentia, terram reſipiunt.

H

1 QVICVNQVE artem medicam integre adſequi uelit, pri
mum quidem temporum anni rationem habere debet,
quantum potentia quodlibet eorum ualeat (non enim
ſimile quicquam in illis exiſtit, uerum differũt inuicem
propter uarias quæ in eis fiũt mutationes) Deinde uen
torum calidorumq; & frigidorum maxime qui ex his
omnibus hominibus ſunt cõmunes, & mox qui in una
quaq; regione ſunt indigenæ & proprij. Neq; uero negligentiorem ſe cir-
ca aquarum facultates cognoſcendas exhibere conuenit. Quemadmodum
enim guſtu differunt, & pondere ac ſtatione, ſic quoq; uirtute aliæ alijs lon-
ge præſtant. Quare ſi quis ad urbem ſibi incognitam perueniat, circunſpice
re oportet eius ſitum, quo modo ſcilicet ad uentos, & ſolis exortus iaceat:

A non enim æquales uires ſunt, ad Septentrionem ſitæ, & uergentis ad Auſtrum: neq; eius quæ ſolem exorientem, & quæ eundem occidentẽ ſpectat. Hæc itaq; diligenter oportet perſcrutari, ac ſimul quo modo habeant circa eam aquæ: num ne paluſtribus utantur & mollibus, aut duris & ex ſublimi loco prolabentibus, & ſcaturientibus, ex petris, ſiue ſalſis, & crudis. Terra etiam ipſa conſideranda, nudáne ſit & aquis carens, aut denſa & aquoſa, & an cõcaua ſit & æſtuoſa, uel alta et frigida. Hominum inſuper diæta per qui renda, qua maxime capiantur: an bibuli ſint & lurcones & ocio dediti, aut exercitijs uarijs utentes, & tolerantes laborum, ciborumq́; plus adpetentes quàm poculorum. Ex his enim ſingula ſunt inueſtiganda. Nam qui hæc om
B nia probe, quantum fieri poteſt, cognouerit, aut horum plurima, eum non latere poſſunt quum in urbem etiam ignotam ſibi peruenerit, neq; morbi regioni peculiares & patrij, neq; communis regionis natura, quæcunq; tandem ea fuerit, ut non poſſit in cognoſcendis morbis dubius hærere, aut errare ſicubi ad morborum medicationem adhibeatur. Quæ ambo illis euenire ſolent, qui non prius prouidi hæc diligẽter cognouerunt. Quare qui ea ſtudioſe rimatus fuerit, uniuſcuiuſq; temporis, ac anni futuri conſtitutionem prædicere poterit, qui uidelicet morbi communi adfectione ciuitatem ſint inuaſuri tum æſtate, tum hyeme, & quæcunq; pericula unicuiq; ſint timenda ex diætæ ac uictus immutatione. Quum enim temporum mutationes, et aſtrorum ortus ac occaſus obſeruauerit, quemadmodum ſingula horum e
C ueniant, prænoſcet utiq; & de anno, qualis hic ſit futurus: hoc nanq; modo ſi quis rimatus fuerit ac præcognouerit temporum occaſiones, maxime de ſingulis ſciet, ut plurimumq́; ſanitatẽ adſequetur, & recta uia procedet, non minima artis ſuæ gloria. Quod ſi cui hæc ſublimiora uideantur, is ſi ab hac ſententia diſcedat, diſcet ſanè non minimam partem cõferre ad rem me 2
dicam ipſam Aſtronomiam, ſed omnino plurimam, quum unà cum temporibus & uentriculi in hominib. mutentur. Quomodo autem ſingula quæ diximus ſcrutari ac explorare oporteat, deinceps dicam manifeſte. Quæcunq; quidem ciuitas ad uentos ſita eſt calidos, (puto autẽ eos qui inter brumalem ſolis exortum itidemq́; occaſum perflant,) huic hi uenti ſunt peculiares. à Septentrionalibus autem uentis tuta ac protecta ea ciuitas exiſtit. A
D quæ uero eius multæ & ſubſalſæ ſunt, & neceſſario nõ ſublimes, æſtate quidem calidæ, hyeme frigidæ. Et quæ quidem urbes bene ſitæ ſunt ad ſolẽ, 3
& ad uentos, & aquis bonis utuntur, hæ minus à talibus mutationibus affi ciuntur. Quæ uero aquis paluſtribus ac lacuſtribus utuntur, & non bene ſitæ ſunt ad uentos, & ad ſolem, hæ magis. Et ſi quidem æſtas ſicca fuerit, citius ſedantur morbi: Si uerò pluuioſa, diuturni fiunt: & phagedænas adedentes ex omni occaſione oboriri ueriſimile eſt, ſi ulcus fiat. Si uerò hyems frigida ſit, homines capita humida ac pituitoſa habere par eſt: & uẽtres ipſorum frequenter exturbari, pituita à capite influente: & formas ipſorum ut plurimum debiliores eſſe: ipſosq́; ad edendum ac bibendum non appoſitos eſſe. Nam qui capita debilia habent, non fuerint boni potores. Crapula enim magis grauat. Morbi uerò hi ipſis uernaculi ſunt: Primum qui 4
dem mulieres morboſæ, ac fluxionibus obnoxiæ ſunt: deinde multæ ſteri

les

les ſunt ex morbo,non à natura,& frequenter abortiunt. Pueris uero in- B
cidunt conuulſiones ac anhelationes, quæ morbus puerorum, & ſacer eſſe putantur: Viris autem dyſenteriæ, & alui profluuia, & febres lenes, diuturnæ, hybernæ, & puſtulæ nocturnæ multæ, & hæmorrhoides in ſede. Pleuritides autem,& peripneumoniæ,& febres ardentes,& quicunq; acuti morbi putantur, non multum proueniunt. Non enim fieri poteſt ut iſti morbi uigeant,ubi alui liquidæ exiſtunt. Lippitudines uero oboriuntur humidæ,nō graues,nec diuturnæ: ſi non ex mutatione temporum morbus aliquis omnibus cōmunis occupet. Et ubi quinquageſimum annū tranſgreſſi fuerint,defluxiones ex cerebro accedentes,homines ſemiſyderatos faciunt,ubi caput derepente inſolatum, aut frigore correptum fuerit. Atq; hi F
quidem morbi ipſis uernaculi ſunt: præterquā ſi morbus aliquis omnibus cōmunis ex temporum mutatione oboriatur, nam & huius participes fiūt.

5 Quæcunq; uerò ciuitates his ex oppoſito ſitæ ſunt ad uentos frigidos,inter occaſum ſolis æſtiuum,& orientem æſtiuum:etiā ipſis hi uenti uernaculi ac indigenæ ſunt: ab auſtro uerò & calidis uētis protectæ ſunt. Et de his urbibus ſic ſe res habet. Primum quidem aquæ & duræ & frigidæ ut plurimum dulceſcunt. Homines autem uegetos & ſiccos eſſe neceſſe eſt: & plures uētres infernos crudos ac duros habere,ſupernos uero fluidiores: bilioſosq; magis quàm pituitoſos eſſe. Capita uero ſana ac dura habent, & ple-
6 runq; uaſa ipſis rumpuntur. Morbi autem populares ipſis hi ſunt, pleuritides,& quos acutos eſſe receptum eſt. Neceſſe eſt autem ita habere,quū al- G
ui duræ exiſtant. Et ſuppurati multi ex omni occaſione fiunt. Huius autem cauſa eſt,corporis extenſio,ac uentris duricia. Siccitas enim & aquæ frigiditas facit ut uaſa rumpantur. Edaces autem tales naturas eſſe neceſſe eſt,et nō multum bibaces. Non enim fieri poteſt ut ſimul multum edant ac bibant.

Lippitudinesq; his fieri ex temporis interuallo neceſſe eſt, duras autē ac uehementes,& ſtatim oculos rumpi: Sanguinis itē ex naribus fluxiones uehementes æſtate fieri iunioribus triginta annis: Morbos etiam ſacros appellatos,paucos quidem, uerum uehementes. Longæ uero uitæ magis quàm alios,hos homines eſſe par eſt: & ulcera non pituitoſa oboriri, neq; efferari: Mores uero magis feros quàm manſuetos. Ac uiris quidem hi morbi uernaculi ſunt: præterquam ſi quis omnibus communis ex temporum mu- H
7 tatione ingruat. Ex mulieribus uerò, Primum quidē multæ ſteriles fiūt, propter aquas quæ duræ ſunt ac crudæ,& frigidæ. Purgationes enim menſium non contingunt commodæ,ſed paucæ ac prauæ. Deinde pariunt difficulter, & non ualde abortiunt. Vbi uero pepererint,pueros nutrire non poſſunt. Lac enim ab aquarum duricia ac cruditate extinguitur. Et tabes frequentes à partu fiunt. Præ uiolentia enim ruptiones ac uulſuras habent. Pueris autē hydropes in teſtibus fiunt, quandiu parui fuerint: deinde ætatis progreſſu euaneſcunt. Pubeſcunt autem ſerò in hac ciuitate. Et de calidis quidem uentis ac frigidis,& urbibus ad hos ſitis, hoc modo uelut di-
8 ctum eſt,res ſe habet. Quæcunq; uerò ciuitates ſitæ ſunt inter æſtiuos ac hybernos ſolis ortus,& quæcūq; ex oppoſito harum,de his ita habet: Quæ quidem ad orientem ſolem ſitæ ſunt, eas par eſt eſſe ſalubriores his quæ ad ſepten-

A ſeptentrionem conuerſæ ſunt,et his quæ ad calidos uentos ſitæ ſunt,etiam-
ſi ſtadium ſolum interſit. Primum enim moderatior eſt caliditas ac frigidi-
tas. Deinde aquas quæ ad ſolis ortus ſunt,omnes ſplendidas eſſe neceſſe
eſt,& odoratas,& molles,et amabiles oriri in hac ciuitate. Sol enim emer
gens ac illuſtrans ipſas caſtigat.Matutinum enim tempus ipſe aer ut pluri-
mum ſemper occupat. Et hominum formæ boni coloris ſunt,et magis flo
ridæ,ſi non quis alius morbus prohibeat.Et clara uoce præditi ſunt homi-
nes,et ad iram ac intelligentiam præſtantiores ſeptentrionalibus,ſiquidem
& alia quæ in ipſa naſcuntur meliora exiſtunt.Et ciuitas quæ hoc modo ſita
eſt,ueri maxime ſimilis eſt,iuxta caliditatis ac frigiditatis moderationem.

B Et morbi pauciores fiunt ac debiliores,ſimileſq; ſunt morbis,qui in ciui-
tatibus ad uentos calidos conuerſis oriuntur. Et fœminæ iſthic ualde fœ
cundæ ſunt,ac facile pariunt.Et de his quidē ita habet. Quæ uero ad oc- 9
caſus ſitæ ſunt,& ipſæ à uentis ab oriente ſpirantibus protectæ ſunt,& tum
calidi uenti leuiter afflant,tum frigidi ab Vrſis præterflant: eas urbes neceſ-
ſe eſt ſitu morboſiſsimo poſitas eſſe. Primum enim aquæ non ſunt ſplendi-
dæ.Cauſa uerò eſt quòd aer matutinum tempus ut plurimum occupat, qui
aquæ immixtus claritatem eius diſperdit.Sol enim priuſquam eleuetur, nō
illuſtrat.Aeſtate uero,mane quidem auræ frigidæ ſpirant,& ros decidit. de
cætero uero ſol ad ipſas occidēs,quàm maxime homines percoquit. Qua-
propter etiam decolores ac infirmos ipſos eſſe par eſt,& ex omnibus prædi

C ctis morbis participare.Nulla enim re ab ipſis ſeparantur. Veriſimileq; eſt
ipſos graui uoce præditos ac raucoſos eſſe,propter aerē, eo quòd impurus
plerunq; iſthic eſt,& morboſus.Neq; enim ab aquilonaribus ualde expur-
gatur.Non enim perſeuerant uenti.Qui uero perſeuerāt ac ipſis incumbūt,
aquoſiſsimi exiſtunt. Nam uenti occidentales, ſimiles ſunt autumno. Et
huiuſmodi ciuitatis ſitus eſt ad diei mutationes,eo quòd multum temporis
inter matutinum ac ueſpertinum intercedit. Et de uentis quidem qui com-
modi ſunt ac incommodi,ita ſe res habet. Cæterum de aquis deinceps nar 10 2a pars
rare uolo,quæ morboſæ ſint,& quæ ſaluberrimæ:& quæ mala ab aqua fie-
ri ueriſimile eſt,itemq; quæ bona. Plurimam enim partem conferunt ad ſa-
nitatem. Quæcunq; igitur paluſtres ſunt,& ſtabiles ac lacuſtres, eas neceſ-

D ſe eſt æſtate eſſe calidas,ac craſſas & olentes. Quum enim non defluant,ſed
aqua pluuia ſemper noua inferatur,& ſol urat, neceſſe eſt ipſas decolores eſ
ſe,& prauas ac bilioſas:Hyeme uero glaciatas & frigidas ac turbatas præ ni
ue ac glacie,ut pituitoſiſsimæ ac raucoſiſsimæ exiſtant: Bibentibus autē
ſplenes ſemper ſint magni ac pleni:& uentres duri,tenues ac calidi: Hume
ri uero & claiculæ & facies attenuata.In ſplenem enim carnes colliquātur,
quapropter graciles exiſtūt. Edaces autem eſſe tales ac ſiticuloſos par eſt, 11
uentreſq; tum ſupernos,tum infernos,calidiſsimos habere,ut etiam fortio-
ribus medicamentis opus habeant.Atq; hic morbus ipſis & æſtate & hye-
me familiaris eſt. Ad hæc etiam hydropes plurimi ac letaliſsimi fiunt.

Aeſtate enim dyſenteriæ multæ ac alui profluuia incidunt,et febres quar
tanæ diuturnæ.Hi autem morbi prolongati,tales naturas ad hydropas de-
ducunt ac occidunt. Et hi quidem morbi ipſis æſtate fiunt. Hyeme uero 12

iunioribus

iunioribus quidem peripneumoniæ,& inſaniæ morbi: Senioribus uero, B
febres ardentes,propter uentris duriciem: Mulieribus aūt, tumores obo riuntur,& pituita alba,& uix in uentre concipiunt,ac difficulter pariunt, & fœtus magnos ac tumidos: deinde ex alimentis tabeſcentes ac deprauati fiunt. Et purgatio cōmoda poſt partū mulieribus non contingit. Pueris uero herniæ accedunt,& uiris uarices, & ulcera in tibia. Quare fieri non poteſt ut tales naturæ longæuæ ſint,ſed ante temporis aduentum ſeneſcūt.

Præterea fœminæ ſe in utero habere putant,& ubi partus tempus adeſt, uentris moles illa ac plenitudo euaneſcit. Hoc autem cōtingit ex aqua, quū uteri ex aqua concepta laborant. Atqꝫ has quidem aquas ad omnem rem
13 improbas eſſe cenſeo: Secundo uero loco eas quarum fontes è petris ſcaturiunt: (Duras enim eſſe neceſſe eſt:) aut iſthic ubi calidæ aquæ exiſtunt,aut ferrum naſcitur,aut æs,aut argentum,aut aurum, aut ſulphur, aut alumen,aut bitumen,aut nitrum.Hæc enim omnia præ uiolentia caloris naſcuntur.Nō itaqꝫ ex huiuſmodi terra aquæ bonæ prodeunt,ſed duræ & æſtuoſæ,quæ & difficulter mingūtur,et ad alui egeſtionē cōtrariæ ſunt. Op F
14 timæ uerò ſunt quæ ex ſublimibus locis, ac terreis collibus fluunt. Hæ em̄ & dulces ſunt, & albæ, & uinum modicum ferre poſſunt: & hyeme calidæ fiunt, æſtate uero frigidæ. Tales enim fuerint ex profundiſſimis fontibus. Maxime uero laudare eas oportet, quarū fluxiones ad ſolis exortus erumpunt, & præſertim ad æſtiuos. Neceſſe eſt enim odoratas eſſe ac leues.

Quæcunqꝫ uero ſalſæ,& crudæ ac duræ ſunt, ad hoc quidem ut eas omnes bibant,non bonæ ſunt. Sunt tamen aliquæ naturæ,& morbi,quibus tales aquæ in potu cōmodæ ſunt,de quibus ſtatim dicam. Habet autē & de his hoc modo. Quæ quidem aquæ fontes ſuos ad orientes habent,hæ præ omnibus optimæ ſunt.Secūdum ab his locum habent,quæ inter æſtiuos ſolis exortus ac occaſus emergūt, & magis hæ quæ ad orientes. Tertio G
15 loco ſunt, quæ inter occaſus æſtiuos ac hybernos ſcaturiunt. Peſſimæ uerò quæ ad auſtrum, & quæ inter æſtiuum ortum & occaſum. Et hæ quidē ad auſtrales partes ualde prauæ ſunt, ad boreales uero meliores. His autem hoc modo uti conuenit. Quiſquis ſanus eſt ac ualet,is nullum diſcrimen faciat, ſed ſemper eam quæ præſens eſt bibat. Quicunqꝫ uero morbi gratia, eam quæ cōmodiſſima eſt bibere uolet,is ſi ita fecerit, maxime ſanitatem aſſequi poterit. Quorum quidem uentres duri ſunt,& idonei ad hoc ut amburantur, his dulciſſimæ & leuiſſimæ ac ſplendidiſſimæ conducunt:Quorum uerò molles uentres, & humidi ac pituitoſi ſunt,his duriſſimæ & crudiſſimæ ac ſubſalſæ aquæ conferunt. Sic enim maxime reſiccari H
16 poterint. Quæcunqꝫ enim aquæ optimæ coctu ſunt, ac facilime liqueſcunt, eas par eſt & uentrem maxime exoluere ac eliquare. Quæ uero crudæ ſunt, & minime coctu bonæ, hæ magis conſtringunt uentres ac reſiccant. At enim mentiuntur homines de ſalſis aquis, propter imperitiam, in eo quod per aluum ſecedere eamqꝫ ſoluere putantur. Maxime enim contrariæ ſunt ad alui egeſtionem ac ſeceſſum. Sunt enim crudæ, & coqui non poſſunt. Quare uēter magis ab ipſis adſtringitur quàm eliquatur. Et de fontanis quidem aquis hoc modo res ſe habet. De pluuialibus autē,& quæ à niue

A à niue fiunt, ut habeat, deinceps dicam. Aquæ igitur pluuiales leuiſſimæ & dulciſſimæ, & tenuiſſimæ ac ſplendidiſſimæ ſunt. Primum enim ſol quod tenuiſſimum ac leuiſſimum eſt in aqua, educit ac ſurſum rapit. Clarum autem hoc, ipſum mare facit. Quod enim ſalſum eſt iſthic relinquitur, præ craſſitudine ac grauitate, & fit mare. Quod uero tenuiſsimum eſt ſol ſurſum rapit, præ leuitate. Rapit autem tale non ſolum ab aquis ſtagnantibus, ſed etiam ex ipſo mari, & ex omnibus in quibus aliquid humoris ineſt. (Ineſt autem in omnibus rebus.) Et ex ipſis hominibus tenuiſsimum ac leuiſsimum humorem ducit. Eius rei maximum ſignum inde ſumere licet, ubi homo ueſtibus indutus in ſole iter fecerit, aut ſederit. Quaſcunque enim corporis partes ſol aſpicit, hæ non exudant. (Sol enim quicquid compareт ſudoris, ſurſum rapit.) Quæ uero ſub ueſte contectæ ſunt, aut ſub aliqua alia re, hæ exudant. Educitur enim ac domatur à ſole ſudor. Seruatur autem ex tegmentis, ut ne diſperdatur à ſole. Quum uero in umbram deuenerit, totum corpus ſimiliter ſudore perfluit. Non enim amplius ſol affulget.

B

Quapropter etiam ex omnibus aquis hæ citiſsime pu- 18
treſcunt: & odorem malum pluuialis aqua habet, eo quod ex plurimis congregata eſt ac permixta, ut citiſsime putreſcat. Ad hæc uero, ubi rapta eſt & in ſublime eleuata, dum circunfertur & ad aerem permiſcetur, quod turbidum eſt in ipſa, ac noctẽ refert, id excernitur ac decedit, & fit aer, & nebula: Quod uero tenuiſsimum ac leuiſsimum in ipſa, hoc relinquitur ac dulceſcit, dum à ſole uritur ac coquitur.

C Fiunt autem & alia omnia quæ co-
quuntur ſemper dulcia. Quandiu igitur diſperſa fuerit, & nondũ congre- 19
gata, fertur ſublimis. Vbi uero coaceruata fuerit, ac ſimul congregata derepente à uentis inter ſe aduerſarijs: tunc deorſum prorumpit, qua parte pluri ma collecta fuerit. Tunc enim hoc magis fieri ueriſimile eſt, quum nebulas à uento ſtabilitatem non habente concitatas ac procedentes, derepente uentus contrarius ac aliæ nebulæ reliſerint: atq; tunc quidem prima ipſius pars congregatur, quæ uero à poſteriore parte ſunt, inſuper accedunt, & ſic craſſeſcunt, & nigreſcunt, ac ſimul congregantur, et præ grauitate deorſum prorumpunt, & pluuiæ fiunt. Atq; hæ quidem aquæ optimæ ſunt ſecũdum hanc rationem, Verum opus habent ut decoquantur, ac excolẽtur. Sin minus, odorem prauum habent, & raucedines et uocis grauitatem bibentibus

D

inde accedere par eſt.
At uerò aquæ ex niue ac glacie productæ, omnes 20
malæ ſunt. Quum enim ſemel concretæ fuerint, non amplius in priſtinam naturam reſtituuntur. Sed quod quidem in ipſa clarum ac leue, & dulce eſt, excernitur ac diſperditur: quod uero turbidiſsimũ eſt ac ponderoſiſsimũ, relinquitur. Hoc uero cognoueris hoc modo. Si enim uolueris hyemis tempore, uaſculum certa aquæ menſura infuſa, ſub dio exponere, quo maxime congeletur: deinde poſtridie in locum calidum deportatum ſinere, quo maxime glacies liqueſcat, & ubi exoluta fuerit, aquam metiri: reperies aquã multo pauciorem. Atq; hoc ſignum eſt, quòd à congelatione id quod leuiſſimum ac tenuiſsimum eſt diſperditur, & non quod grauiſsimum et craſsiſſimum exiſtit. Non enim hoc diſperdi poterit.
Hac igitur de cauſſa has a- 21
quas quæ à niue ac glacie eliquantur, peſſimas eſſe puto ad omnes res: Itẽq;

eas quæ ad has ſequuntur. Atq; ſic quidem de pluuialibus, & niualibus, ac B
glacialibus aquis res ſe habet. Calculo uero maxime laborant homines, & ex rhenum affectionibus, & urinæ ſtillicidio, & coxendicum morbo corripiuntur, & herniæ fiunt, ubi aquas omnigenas bibunt, & de magnis fluminibus, in quæ alia deferuntur: & de ſtagno, in quod fluxiones multæ acomnis generis deueniunt: & qui aquis inuectitijs utuntur, quæ ex longo, & non breui locorum interuallo afferuntur. Non enim fieri poteſt, ut alia aqua ſimilis ſit alij. Sed aliæ dulces ſunt, aliæ ſalſæ, & aluminoſæ, aliæ de calidis fluunt. Vbi uero hæ ſimul inter ſe miſcentur, diſsident: & quæ fortiſsima eſt, ſemper ſuperat. Præualet autem non ſemper eadem, ſed aliàs alia.

22 Sed & ex uentis, alij quidem Boreas robur exhibet, alij uero Auſter: & F
de reliquis eadem ratio exiſtit. Talibus igitur neceſſe eſt limum & arenam in uaſis ſubſidere: et ab his, ſi potentur, morbi prædicti fiunt. Quod autē nō omnibus, cōſequenter declarabo. Quorū quidē aluus ſatis fluida eſt ac ſana, & ueſica nō ardēs, neq; ſtomachus ueſicæ ualde coardeſcit, hi facile urinā eijciunt, & in ueſica nihil ipſis cōgregatur. Quorū uerò aluus ardens ac feruida fuerit, in his neceſſe eſt etiā ueſicā idē perpeti. Quū eñ magis quàm pro natura fuerit calefacta, ſtomachus ipſius inflāmatur. Vbi uero hæc perpetitur, urinā nō dimittit, ſed in ſeipſa cōcoquit, & adurit: & quod quidē tenuiſſimū in ipſa eſt, excernitur: & quod puriſsimum eſt, trāſit & emingitur.

23 Quod uero craſſiſsimū ac turbidiſsimū eſt, coaceruatur, & cōcreſcit, primū quidē parū, deinde maius fit. Dum eñ uoluitur ab urina, quicquid craſſum compactum fuerit, ad ſeipſum adaptat, atq; ſic augeſcit, & in totum concreſcit. Et quum urinam emittit, ad ueſicæ ſtomachum allabitur ab urina impulſum, & urinæ emiſsionem impedit, & dolorem uehementem exhibet. G

Quare pueri calculoſi fricant ac trahūt pudēda. Videtur enim ipſis cauſſa mictionis eo loco eſſe. Signum autem eius quòd hæc ita ſe habent, hoc eſt. Vrinam ſplendidiſsimam calculoſi mingunt ad ſimilitudinem ſeri, eo quod id quod craſſiſsimum eſt ac bilioſiſsimum, iſthic manet, & coaceruatur ac concreſcit. Et plerię; ſanè hoc modo lapidem & calculum contrahūt.

24 Fit autem pueris etiam ex lacte, ſi non ſalubre id fuerit, ſed ualde calidum ac bilioſum. Ventrem enim percalefacit, & ueſicam. Quare urina dum aduritur, hæc patitur. Et ſanè cenſeo melius eſſe pueris uinū quàm aquoſiſsimum dare: minus enim uenas adurit ac reſiccat. Muliebribus autem pudendis non ſimiliter contingit. Meatus enim urinæ in ueſica breuis eſt & amplus, ut facile urina impellatur. Neq; enim manu pudendum fricat, uelut maſculus, neq; urinæ in ueſica meatum contingit: ad pudenda enim perforatus eſt: & quia meatus ſunt ampli, etiam plus bibunt quàm pueri. Et de his quidem ſic res ſe habet, aut his quàm proxime. Cæterū de annis hoc modo conſideratione facta, quis cognoſcere poſsit, qualis'nam annus ſit futurus, ſalubris'ne an morboſus. Si enim ſecundum rationem fiant ſigna in aſtris occidentibus ac orietibus: & in autumno aquæ fiant: & hyems ſit moderata, & neque ualde clemens, neq; modum excedens frigiditate: & in uere ac in æſtate tempeſtiue pluat: ſic ſanè ſaluberrimum eſſe annum par H

25 eſt. Si uero hyems quidem ſicca ſit, & Borealis, uer autem pluuioſum & auſtrale,

A auſtrale,neceſſe eſt æſtatē febriculoſam fieri,& lippitudines inducere. Quū enim æſtus derepente accedat,terra humida exiſtente à uernis imbribus, & ab auſtro:neceſſe eſt æſtum duplicatum eſſe,& à terra irrigua ac calida, & à ſole urente:quum uentres in hominibus nondum conſtricti ſint, neq; cerebrum reſiccatum. Non enim fieri poteſt, quum uer tale exiſtat,ut corpus & caro non humore fluida fiant, adeò ut febres acutiſsimæ in omnes irruant,maxime autē in pituitoſos. At dyſenterias par eſt fieri & mulieribus, 26
& uiris humidioribus. Et ſi quidem circa Canis exortū accedat aqua ac tempeſtas,& Eteſiæ ſpirauerint,ſpes eſt ceſſationis,& ut autumnus ſalubris fiat.Sin minus,periculum eſt ne & pueri,et mulieres moriantur:Minime ue
B rò ſenes:& ne qui ſuperſtites euadunt,in quartanas deſinant, & ex quartanis in hydropas. Si uerò hyems auſtralis fiat,& pluuioſa,& clemens, uer autem boreale & ſiccum & tempeſtuoſum, primum quidē mulieres quæ uterum geſtant,& partus ipſis ad uer inſtat,abortum facturas eſſe ueriſimile eſt: quæ uero etiā pepererint,impotentes ac morboſos pueros parere, ita ut aut ſtatim pereant,aut tenues & debiles,ac morboſi uiuant. Atq; hæc quidē mulieribus: reliquis uerò dyſenterias & lippitudines ſiccas: & aliquibus defluxiones à capite in pulmonem. Pituitoſis igitur dyſenterias 27
fieri ueriſimile eſt,& mulieribus,pituita de cerebro defluente, propter naturæ humiditatem. Bilioſis uero lippitudines ſiccas,propter carnis caliditatem ac ſiccitatem. Valde autem ſenibus defluxiones, propter raritatem
C ac eliquationem uenarum, adeo ut aliqui quidem derepente pereant,aliqui uero ſemiſiderati, aut dextra aut ſiniſtra parte fiant. Quum enim hyems ſit auſtralis,& pluuioſa,ac calida,& corpus non adſtringatur, neq; uenæ:uere accedente boreali & ſicco ac frigido,cerebrum poſtquam ipſum diſſolui ac purgari contigit à grauedine ac raucedine,tunc ſimul cum uere ſtabilitur ac conſtringitur. Quare derepente æſtate accedente,& ardore ac mutatione contingente,hi morbi incidunt. Et inteſtinorum leuitates & aqua intercus fere reliquis morbis deſinentibus ſuperueniunt,quum non queant faciſe uentriculi à concepta humiditate exſiccari. Si autem æſtas pluuioſa ſit, 28
& auſtro multum perfletur,ſimilisq; ſequatur autumnus,neceſſe eſt hyemē morbidam eſſe:& his qui pituita abundant,& qui quadrageſimum annum
D exceſſerunt,febres ardentes fieri ueriſimile eſt: qui uero bile abundant,coſtarum inflāmationes & pulmonis,pleuritidas ac peripneumonias dictas.

Si uero æſtas ſicca exiſtat,& borealis,ſequens uero autūnus pluuioſus & auſtralis,capitis dolores ad hyemē expectare cōuenit,& cerebri corruptiones,ampliusq; raucedines,grauedines& tuſſes,aliquib. etiā tabes. Quod ſi Borealis ſit autūnus ac ſiccus,& neq; ſub Cane, neq; ſub Arcturo pluuioſus, confert pituitoſis natura,& maxime qui natura ſunt humida, & mulieribus. Bilioſis autem infeſtiſsimum hoc tempus exiſtit. Valde enim exſiccantur, acciduntq; eis lippitudines aridæ,& febres acutæ,ac diuturnæ,& aliquibus bilis atra:ſiquidem quod liquidiſsimum ac aquoſiſsimum in bile eſt conſumitur,denſiſsimum uero & acerrimum relinquitur: quod idem accidit ſecundum eandem rationem & circa ſanguinem, unde hi morbi his accidunt.Pituitoſis autem hæc omnia commoda ſunt. Exſiccantur enim & in 29

hyemem perducuntur, minime humecti, ſed reſiccati. Hæc igitur ſi quis mẽ B
te concipiet & conſiderabit, is præcognoſcet plurima omnino quæ ex hu-
30 iuſmodi mutationibus ſint futura. Maxime autem obſeruare oportet ma-
gnas temporum mutationes, ut neq; medicinas in illis libẽtes exhibeamus,
neq; uramus quæ circa uentrem, neq; ſecemus, priuſquam prætereant dies
decem aut plures, & non pauciores. Periculoſiſsima ſunt etiam ambo ſol
ſtitia, maxime uerò æſtiuum. Periculoſum etiam æquinoctium utrunq;, ma
gis uero autumnale. Oportet autem & aſtrorum exortus cõſiderare, præ
cipue Canis, deinde Arcturi, & Pleiadũ occaſum. Morbi em̃ in his maxi-
me diebus iudicantur, aliiq; perimunt, alij uero deſinunt, aut in aliam ſpeci-
em, aliumq; ſtatum trãſmutantur. Et circa hæc quidem ſicut dixi habet. F
31 Volo autem & de Aſia & Europa demonſtrare, quantum differant inter
ſe per omnia, & de gentium formis quid diſtent, & nihil inuicem ſimile ha-
beant. Verum de omnibus ſi quis dicere uelit, in immenſum excreſceret ſer-
mo: quare de maximis, & plurimum differentibus diuerſitatibus dicã, quan
tum ſaltem mihi in ea re eſt compertum. Ac dico quidem plurimum diſ-
ferre Aſiam ab Europa ſecundum naturas omnium ex terra naſcentium, i-
temq; hominum. Longe enim pulchriora et maiora omnia naſcuntur in A-
ſia. Eſtq; regio ipſa, hac noſtra multo manſuetior, ſunt etiam hominum
mores benigniores & cultiores. Cauſſa uero horum eſt, temporum anni tẽ-
perata miſtura. Siquidem in medio ſolis exortu ſita eſt ad auroram, à frigi-
ditate ac caliditate omni remotior. Incrementum autem & benignitatem in G
de proficiſci omnibus in confeſſo eſt, quum nihil ſit præcellens & cogens
uiolenter, ſed per omnia æqualitas uigeat, quanquam non habeant ubique
32 per omnem Aſiam omnia ſecundũ eundem modum. Quæcunq; enim in
ea regio in medio ſita eſt calidiq; & frigidi, ea omnium fertiliſsima exiſtit, et
arboribus refertiſsima & maxime ſerena, aquiſq; utitur & cœleſtibus & ex
terra promanantibus. Neq; enim à calore combuſta eſt ualde, neq; à ſqualo
re & aquarum inopia exſiccatur, neq; à frigore oblæditur. Verum auſtris
perflatur et irrigua eſt, tum propter imbres multos, tum propter niues. Fru-
ctus autem ſuo tempore maturos multos, in ea naſci par eſt, ſiue ex ſparſis ſe
minibus hi proueniant, ſiue terra ipſa per ſe ſponte producat eorum plãtas,
quarum fructibus utuntur homines, eas ex agreſtib. cicures & domeſticas H
facientes, et pro commoditate ſua tranſplantantes. Pecora etiam ipſa plenio
ra proueniunt, quæ & pariunt ſæpius & pulcherrime educantur. Quin
& homines habitiores eſſe ac ſpecie pulcherrimos, & magnitudinis exi-
miæ, minimeq; differẽtes, quantum ad formam ac corporum proceritatem
33 attinet, conſtat. Certumq; eſt hanc regionem proxime accedere ad natu-
ram ac temperaturam optimæ conſtitutionis, uerum uirilitatem, laboris to-
lerantiam, ac audaciam non uerisimile eſt huic naturæ innaſci, Sicut neq; e-
iuſdem neq; diuerſi generis conſtantes ac perpetui ſunt amatores. Vincit e-
nim in ipſis uoluptas, quæ ratio eſt multiformes generari partus, præcipue
in feris. Atq; ſic quidem de Aegyptijs ac Libycis mihi habere uidetur.
34 Qui uerò ad dextram hyberni ortus ſolis uſq; ad Mæotidem paludem
habitant, (hic eſt enim Europæ & Aſiæ terminus) ſic habent. Multo maior
diuer-

A diuerſitas eſt inter illas ipſas gentes,quàm de quibus iam dixi,quum prop-
ter uarias temporum mutationes, tum ob regionis naturam. Habet autem
eodem planè modo,quemadmodum & circa aliorum hominum terras ac-
cidit. Vbi enim tempora magnas mutationes faciunt & frequentiſsimas,
illic & regio agreſtis & maxime inæqualis exiſtit,inueniasq; et montes plu
rimos & denſos,itemq; campos & prata. Vbi autem non ualde uariant tem
pora,illic æqualiſsima regio eſt,quod idem & de hominibus ipſis eſt intelli
gendum. Si quis enim rectè conſideret,uidebit quorundā naturam,mon
tanis,ſyluoſis ac aſperis locis ſimilem eſſe,aliorum uero aquoſa ac exilia lo-
ca referre:ſicut quidam pratorum ac paludum naturam præ ſe ferunt,atque
B alij ſunt quorum planitiebus nudisq; ac ſiccis terris conſtitutio ſimilis exi-
ſtit. Tempora enim quæ formarum naturam uariant,ſunt diuerſa:quum er-
go inter ſeſe fuerint maxime diuerſa, uarias & multiplices formas produ-
cunt.Porrò quæ parum inter ſe differunt gētes, relinquam. Quæ autem 35
plurimum non natura ſolum,ſed et legibus ac conſuetudinibus diſcrepant,
de illis referam quomodo habeant. Ac primum omniū de Macrocepha-
lis,quum nulla omnino alia gens ſit, quæ ſimilia capita habeat. A princi-
pio quidem conſuetudo in cauſa fuit, ut tam longis capitibus eſſent. Nunc
autem natura ipſa cum conſuetudine conſpirauit. Si quidem generoſiſſimū
apud eos putatur,caput habere quàm maxime longum: conſuetudinis au-
tem hoc initium fuit. Quū recens infans natus eſt, caput eius adhuc tenerū
C ac molle exiſtens quàm celerrime conſtringunt manibus, coaptantesq; co-
gunt in longitudinem augeri, quin & uinculis connectunt, ac aptis inſtru-
mentis colligant, quo rotunditas capitis prohibeatur, ac longitudo augea-
tur.Ea conſuetudo tantum effecit ut eiuſmodi natura capitū exiſteret. Tem
poris uero progreſſu natura quoq; tales produxit, ut non eſſet neceſſe con
ſuetudine priore cogere. Quum enim ſemen genitale ab omnibus corpo 36
ris membris procedat,à ſanis quidem ſanum,à morbidis morboſum, fiatq;
ut ex caluis calui gignantur, ex cæſijs cæſij, & ut plurimum diſtortus diſtor
tum generet,eademq; ratio ſit circa reliquas formas: quid prohiberet ut nō
ex Macrocephalis Macrocephali gignerentur? Nunc autem non naſcun-
tur ita magnis capitibus quemadmodum prius,quum conſuetudo non am
D plius duret,per incuriam hominum intercepta. Et de his quidem hæc ſuffi-
ciant. De illis autem qui Phaſim accolunt,adijciam. Regio eorum palu- 37
ſtris eſt,calida,aquoſa & denſa, imbresq; in eam decidunt omnibus tempo
ribus & magni & impetuoſi, homines uero ipſi uitam agunt in paludibus,
domosq; ligneas & ex arundinib. in ipſis aquis habent extructas, neq; mul
tum inde prodeūt, ut adeant uel emporia uel urbes: uerū nauiculis ex uno
ligno fabrefactis permeant ſurſum ac deorſum, habēt enim foſſas ac ductus
aquarum plurimos. Bibunt autem aquas calidas & ſtagnantes, quæ & à
ſole ſunt putrefactæ,& ab imbrium caſu auctæ. Ipſeq; fluuius Phaſis om
nium fluuiorum ſtagnantiſſimus eſt, & qui lentiſſimo curſu profluat: fru
ctus aūt qui illic naſcuntur omnes inſalubres ſunt, euirati imperfectiq; præ
multitudine aquarū, neq; unquam matureſcunt. Atq; quum multus aer ab
aquis regionem occupet,ob hanc ipſam cauſam, quod ad formam ac corpo

m 3 rum

38 rum ſpeciē attinet, Phaſiani ſunt à reliquis hominibus longe diuerſi. Sunt E
enim magnitudine ingēti, ac corpulentia ualde excellenti: neq; iuncturæ eo
rum ullæ, neq; uenæ comparent: pallidumq; præ ſe ferunt ſemper colorem,
quemadmodum qui regio ſunt obnoxij morbo: loquuntur autem ut ſi qui
alij omnium hominum grauiſſime, nimirū aere utentes non ſereno, ſed ob-
ſcuro, & maxime humectato. Sunt inſuper ad laborem à natura ipſa ſegnio
res: anniq; tempora nō uarias habent, neq; ad æſtum, neq; ad frigus permu
tationes. Venti aūt eis ſunt plurimi auſtrini omnes, præter unum eius re-
gionis proprium & indigenam, qui aliquando uiolentior ac moleſtior cali
dus exiſtens ſpirat, quem Cenchrona patrio uocabulo appellant. Verū Bo
reas non ualde ad eos pertranſit: quod ſi aliquando ſpirat, debilis tamen exi F
ſtit ac ualde lenis. De natura ergo ac diuerſitate & forma eorum qui Aſiam
39 & Europam incolūt, ita habet. Quòd autem timidiores, effœminatiores,
ac imbelles præ Europæis Aſiani exiſtant, moribusq; manſuetiores, tempo
ra ipſa anni in cauſa ſunt, quæ non magnas permutationes faciunt, neq; ca-
loris, neq; frigoris, ſed ſemper æqualia permanent: unde neque mentes ſtu-
pore percelluntur, neq; corpora fortem tranſmutationem incurrunt: à qui-
bus ueriſimile eſt iram exaſperari, cognitionemq; & calorem amplius ex-
citari, q̄ ſi ſemper in eodē ſtatu quis perſiſtat. mutationes enim ſunt quæ
hominis mentem ſemper excitant, neq; ſinunt quieſcere. Propter quas ſanè
cauſas imbelle uniuerſum Aſianorū genus exiſtit, atq; adhuc amplius pro-
40 pter leges. Multo maxima enim Aſiæ pars ſub regibus eſt. Vbi autem nō G
in ſua poteſtate uiuunt homines, neq; ſui iuris ſunt, ſed dominis ſubiecti, ibi
non multum curioſi ſunt quo modo ſe ad bellum adparent, imò magis hoc
curant, ut ne bellicoſi uideantur. Pericula enim eis non æqualia inſtant. Nā
hi in militiam proficiſci, laboresq; perferre, ac mortē oppetere pro dominis
ſuis coguntur, relictis interim domi liberis, uxoribus ac reliquis amicis: atq;
ſi quidem uiriliter & feliciter bellum geſſerint, dominis inde cōmoda acce-
dunt, eorumq; facultates inde augētur: uerū ipſis præter pericula & cædes
nihil demetitur. Proinde neq; his hominibus regionem frequenter habi
tatam eſſe neceſſe eſt, imò eam propter inertiam bellicā ac otium à pleriſq;
41 relinqui. Vt enim quiſq; maxime à natura uirilis & magnanimus eſt, ita
plurimum eius animus leges auerſatur: cuius rei magnum indiciū uel inde H
habere licet: Quòd quicunq; in Aſia Græci itemq; Barbari dominis non
ſubſunt, ſed iure ſuo degunt, ſibi ipſisq; omnes labores lucrifaciunt, illi belli
coſiſſimi omniū exiſtunt. Periclitantur enim ipſi ſibi, uirilitatisq; præmia ip
ſi reportant, ſicut timiditatis ac ignauiæ pœnam luunt pariter. Inuenias au
tem & Aſianos ipſos inter ſe plurimum differētes, generoſiores alios, alios
degeneres, quorum omnium cauſa ad temporum mutationes eſt referēda,
quemadmodum & in præcedentibus dixi. Atq; ſic quidem habet in Aſia.
42 In Europa uerò genus hominū eſt Scythicum, circa paludem habitans
Mæotim, quod à reliquis gentibus maxime differt, Sauromatæ appellātur.
Horum fœminæ equites ſunt, arcubus utuntur, ac ſagittas iaculantur ex
equis, cum hoſtibus congredientes, dum uirgines exiſtūt: neq; deuirginan
tur prius, quàm hoſtiū tres confecerint, neq; prius maritis cohabitāt, quàm
ſacra

Arist. 3. et 7. poli. [illegible] asianos sub regib. eē ait, q timidiores et effeminatiores sint.

A ſacra Deo patrio more fecerint. Quòd ſi qua ſibi uirum acceperit, ab equitatu libera eſt, niſi neceſſitas cogat cõmuni expeditione omnes arma ſumere. Dexteram autem mãmam non habent. Nam puellis adhuc infantibus matres æreo inſtrumento in hũc uſum parato, igneq́ candefacto eam auferũt, ac exurunt, ne iterum ſuccreſcere cõtingat, atq́ ut omnis uis ac robur in dextrum humerum & brachium deferatur. Cæterum reliqui Scythæ quod 43
ad formam adtinct, ipſi ſibi ſimiles ſunt, alijs diſſimiles. Sicut quoq́ Ægyptij ipſi inter ſe: præterquàm quòd hi à uehementi calore, illi ab intenſo frigore ſunt cõpreſſi. Verum ſolitudo quæ Scythica dicitur, in planitie ſita eſt, pratis abundans, ſublimis & mediocriter aquoſa. Sunt enim fluuij in ea ma-
B gni, in quos aqua ex campis per riuos deducitur. In hac itaq́ Scythæ degunt, qui Nomades uocãtur, propterea quod nullas habeant domos, ſed in curribus habitant. Sunt autẽ currus ex quibus minimi quatuor rotis, reliqui ſex circumaguntur. Sunt etiã luto obturati ac inſtar domorum fabrefacti, aliqui ſimplici, aliqui etiã triplici tabulato: unde robur illis ineſt aduerſus omnes iniurias aquarum, niuis ac uentorum propellendas. Trahunt currus aliquos quidem boum paria duo, aliquos tria, atq́ hi cornibus carẽt, 44
quum præ frigore regionis cornua eis non enaſcantur. In his itaq́ curribus degunt mulieres. In equis autem uehuntur uiri. Sequuntur aũt ſimul oues, boues & equi. Tãdiu deinde in uno ſubſiſtunt loco, dum ſufficit ipſis pecoribus pabulum, quo deficiente in aliam regionem cõmigrant. Veſcuntur
C autem ipſi carnibus coctis: bibuntq́ lac equinum, comedunt etiam Hippacen, id aũt eſt caſeus equinus. Hactenus ergo de uictu et morib. diximus, tẽporibusq́ anni ac formis, quæ à reliquis hominibus longiſſime ſunt Scythiæ genti diuerſæ. Ipſa enim ſibi inter ſe gens ſimilis exiſtit, quemadmodum & gens Ægyptiorũ. Minime aũt fœcunda ea gens eſt: regioq́ ipſa minimas feras enutrit, neq́ numero, neq́ magnitudine inſignes. Sub ipſis 45
enim Vrſis Riphæisq́ montib. ſita eſt, unde Boreas ſpirat, Solq́ ipſe ſupremo æſtiuo ſolſtitio deficiẽs proxime accedit, ac tũ quidẽ exiguo tẽpore calefacit. Neq́ uero uenti à calidis locis ſpirãtes ualde ad eam regionẽ penetrãt, niſi parumper & debiles. Verũ ab Vrſis uenti procedentes ſunt illic perpetui frigidi, à niuibus, glacie imbribusq́ condenſati: qui nunquam à monti-
D bus decedunt, ut propterea etiam ægre habitari poſſint. Aerq́ ipſe totũ ferè diem nubilus campos occupat. Ipſi uero in humidis locis degunt. Et ferè perpetua eſt ipſis hyems, æſtas aũt pauciſſimis diebus atq́ illis non ualde multa, Sunt enim planities eminentiores, & nudæ, neq́ ullis mõtibus circumſeptæ, ſed ferè ſub ipſis Vrſis accliues. Neq́ feræ naſcuntur illic ma- 46
gnæ, ſed quales poſſibile eſt ſub ipſa terra contegi. Prohibet enim hyems et nuditas terræ, quæ & diuerticulis & umbraculis caret, propter tẽporũ anni mutationes, neq́ multas neq́ fortes, ſed ſimiles ſemper, uel parum admodum diuariantes: unde & formas corporum inter ſe ſimiles habent, quum eodem utantur uictu & amictu, æſtatis & hyemis tempore: attrahuntq́ aerem aquoſum condenſatum, aquam inſuper bibentes à niuibus & glacie reſolutam, nullo etiam corporis exercitio accedente, quum non ueriſimile ſit corpus aut animum ullis exercitationibus apta fieri, ubi non mutationes

temporũ fiunt fortes. Propter quas cauſas formæ eorũ ſunt craſſæ & car- B
noſæ: iuncturæ uero humectæ & inefficaces, uentriculiq; humidi omnes,
maxime omnium tamen inferior aluus: Nequit enim ipſa exſiccari in eiuſ-
modi quum regionis, tum naturæ & temporis conſtitutione. Sed pingue-
dine & nuditate carnis formæ inuicem ſunt ſimiles, maſculorum maſculis,
& fœminarũ fœmellis. Tempora enim quum ſint inter ſe ſimilia, nullas cor
ruptiones, neq; malignitates inferunt in ſeminis genitalis mixturam ac cõ-
pactionem, niſi quiddam aliud fortuito uel caſu contingat, aut à morbo.

47 Magnum autem argumentum humiditatis corporum Scytharum hoc
exhibebo. Multos enim ipſorum, præcipue qui Nomades ſunt, reperias e-
xuſtos humeros ac brachia habentes manuumq; iuncturas, pectora, coxas, F
& lumbos, nullam ſanè aliam ob cauſam, niſi ob humoris & mollicìei natu
ræ detractionem. Nam neq; arcus intendere, neq; telum torquere poſſunt
præ impotentia humiditatis humerorum: quum autem uruntur, humor ip
ſe à iuncturis exoluitur, fiuntq; corpora ipſorum ualidiora, melius nutriun
tur, & magis redduntur articulorum uſu potentia. Fluida uero fiunt ac lata
primũ propterea quod faſcijs non colligantur, quemadmodũ fieri ſolet in
Ægypto: Deinde quod nõ animaduertũt quomodocunq; inter equitandũ
equis inſideãt. Poſtremum etiam propter deſidiam perpetuam. Maſculi e-
nim eorum antequam potentes fiant equos conſcendere, atq; in illis uehi,
plurimum temporis deſident in curribus, raroq; prodeunt ut inambulent,

48 propter exilia ac perpetuas circulationes. Muliebrium autem corporum G
formæ ad miraculum uſq; fluxæ exiſtunt. Porrò Scytharum gens fului
ualde coloris exiſtit propter frigus ingens. Non enim uehemens accedit ad
eos ſol, à frigore uero albedo exuritur & fit fulua. Neque uerò poſſibile
eſt fœcundam eſſe eorum naturam, quum uiri minime cupidi ſint cum fœ-
minis commiſceri, ob nimiam corporis liquiditatem, uentriſq; mollitiem
ac frigiditatem: quæ cauſæ apparent minime uiros ad coitum incitari. Acce
dit his laſſitudo ex continua equitatione contracta, quæ eos ad commiſtio
nem reddit impotentiores, atq; hæ ſunt cauſæ cur uiri infœcundiores pu-
tentur. Mulieres pinguedo carnis & humiditas ſteriles facit, præ quibus
uteri earum genitale ſemen nequeunt continere. Lunares namq; purgatio-
nes eis non eueniunt quemadmodum eſt neceſſe, ſed minus & intempeſti- H
ue per longius tempus. Ipſumq; amplius uteri os præ pinguedine conclu-
ditur, ut nequeat ſemen ſuſcipere. Sunt enim otioſæ & pingues, uentreſq;
earum frigidi & molles, unde neceſſario ſequitur non multum fœcundam
Scytharum gentem eſſe, cuius rei famulæ earum indicium exhibent.

49 Nam hæ uiris miſceri plurimum gaudent, in uteroq; conceptum conti-
nent, propter corporis exercitium frequens carniſq; gracilitatem. Am-
plius autem plurimi Scythæ Eunuchi fiunt, & muliebria officia obeunt, in-
ſtarq; fœminarum omnia faciunt & loquuntur, uocanturq; hi effœminati.
Et regionis quidem incolæ cauſam ad Deum referunt, coluntq; hos ipſos
homines & adorant, ſibijpſis timentes nequid tale accidat. Mihi uero hi af-
fectus diuini quidem eſſe uidentur, ſicut & reliqui omnes, neq; ullum ali-
quem alio eſſe diuiniorem aut humaniorem, ſed diuinos omnes: uerum u-
nuſquiſq;

A nuſquiſq; eorum ſuam propriam habet naturam: neq; aliquis citra naturã
accidit. Quare quomodo hic affectus contingat, ut mihi uidere uideor, nar
rabo. Ab equitatione ipſa diuturni eos corripiunt articulorum dolores, 50
nimirum propendentibus ſemper ex equis eorum cruribus: deinde claudi
fiunt, contrahunturq; coxendices quum inualuerit morbus. Medicantur
autem ſibijpſis hoc modo: à principio morbi utranq; uenam retro aures in- v. Mercuriale 3. variar. c. 7.
cidunt, quo facto ſanguine multo promanante, ſomnus eos corripit præ im
becillitate, ſicq; obdormiſcunt: quorum quidem aliqui depulſo ſomno ſani
exurgunt, aliqui uero minime. Atq; mihi ſanè uidentur eã medicatione ſe-
ipſos perdere. Venæ enim retro aures ſunt, quas ſi quis ſecet, ſterilitatem 51
B inferat his quibus ſecantur: quare id etiam ipſis ex earum inciſione accidere
certum eſt. Quando igitur poſtea uxores adeunt, impotentesq; ſe factos ui
dent cum illis coire, primum quidem nihil moleſtius cogitantes quieſcunt:
quum autem bis aut ter, aut amplius fruſtra opus tentarunt, neq; quicquã
proficiunt, mox putant ſe Deum offendiſſe, in quem culpam reijciũt. Indu-
untq; ſe ueſte muliebri, palã ſe euiratos eſſe confitentes, ad mulierumq; con
tubernia tranſeunt, earum opera tractãtes. Hoc itaq; malo ditiſſimi Scytha-
rum afficiuntur, minime uero infimi. Imò qui maxime & genere & potẽtia
præualent, ex nulla alia, quàm continuæ equitationis cauſa hoc perpetiun-
tur: pauperes uero minus, quum non multum equitent. Vnde ſi hæc affe
ctio alijs diuinior cenſenda eſſet, non nobiliſsimis, non ditiſsimis Scytharũ
C ferè ſolis accideret: ſed eſſet omnibus æqualiter peculiaris. Imò magis inua
deret pauperes circa cultum deorum negligẽtiores, ſi ſaltem gaudent dij in
hominum admiratione conſtitui, & pro hoc beneficia hominibus retribu-
unt. Diuites enim ſæpius dijs ſacra faciũt, uictimas offerunt, ſtatuas erigũt,
coluntq;, quum pecunijs abundent: pauperes autem minus id faciunt, quũ
non habeant: quinetiã aliquando deos deteſtantur, qui eis opes non ſup-
peditent, ut ueriſimilius eſſet, pauperes ac parum abũdantes hoc malo pro-
pter crimina ſua puniri, quàm diuites & qui opibus abũdant. Verum (ſicut
& prius dixi) diuinus quidem hic affectus eſt, ſecundumq; naturam accidit
ſimiliter ut alij omnes: neq; alia eius cauſa quàm ea quam dixi, Scythis exi-
ſtit. Simili autem modo & reliquis hominibus euenit. Vbi enim frequen 52
D ter & continue homines equitant: ibi plurimi à diuturnis doloribus articu-
lorum, coxendicumq; maxime & pedum corripiuntur, ad coitumq; fiũt im
potentes: quæ omnia mala Scytharũ genti adſunt. Atq; propterea Scy-
thæ omnium hominum minime ſunt ad coitum ualentes. & quod ana-
xyridas (braccharum ſiue fœminalium id genus eſt) ſemper habent, & plu
rimum temporis in equis deſides degũt, ut neq; manu tractare pudenda li-
ceat, atq; præ frigore & laſſitudine uoluptatis ac iucunditatis coeundi obli
uiſcantur, neq; prius aliud ſibi faciendum putent, quàm ut euirati fiant. Ha-
ctenus ergo de Scytharum gente recenſui. Reliquum autem in Euro- 53
pa hominũ genus ualde inter ſe diſſimile eſt & diuérſum, tum quod ad ma-
gnitudinem attinet, tum quod ad formam: atq; id propter temporum mu-
tationes contingit apud eos magnas & frequẽtes. Sunt enim eis calores ue-
hementes, & hyemes fortes, pluuiæ multæ, rurſumq; ſiccitas diutina, & uen
ti plu-

ti plurimi, ex quibus multæ & omnimodæ fiunt tranſmutationes. Neq; B
à uero diſcrepat circa generationem, has ipſas mutationes ſentiri, inq; ſemi-
nis genitalis coactione aliam, neq; ex eodem etiam eandem, æſtatis pariter
ut hyemis, pluuioſo ut ſicco tempore, progigni. Eaq; cauſa eſt, cur putem
Europæos magis quàm Aſianos ſecundum corporũ formas inter ſe diſcre-
pare, & magnitudines diuerſiſſimas in ſingulis adeò urbib. prouenire. Plu-
res enim corruptiones contingunt in ſeminis coactione, quum tempora fre
quenter uariant, quàm ſi eadem ſunt & ſimilia. Eadem autem motuum ra-
tio in utriſq; exiſtit. Feritas, integritas, & audacia à natura Europæis inna-
ſcitur. Frequentes enim mentis perculſiones feritatem inducunt, manſuetu
54 dinem contrà & benignitatem extirpant. Quare etiam magnanimos ma F
gis eos qui Europam incolunt Aſianis iudico. Siquidem ſimilitudo & æ-
qualitas ſegnitiem parit. Mutatio autem & animum & corpus ad exercita-
tionẽ excitat. Augetur itaq; à deſidia & ocio timiditas, ab exercitio uerò
& laboribus creſcit uirilitas: Vnde bellicoſiores quoq; Europæi extant, nõ
ob hanc ſolum cauſam, ſed & propter leges. Non enim regibus obediunt
quemadmodum Aſiani. Vbi enim ſub regibus uiuitur, ibi neceſſe eſt homi
nes timidiſſimos eſſe, quemadmodum & ſupra oſtendi. Seruitute namq; a-
nimi eorum preſſi non libenter, neq; uolentes temere pro alijs ſe periculis
exponunt, Europæi autem ſuo iure uiuentes, quum pro ſeipſis pericula bel
li ſubeant, magna cupiditate feruntur, uolenteſq; ac alacres difficultates o-
mnes adgrediuntur, ipſiq; ſibi ex re bene geſta præmia reportant, ut cer G
tum ſit leges plurimum ad magnanimitatem conferre. Tota itaq; & uniuer
55 ſa res de Europa & Aſia ſic ut retuli habet. Cæterum Europa ipſa adhuc
habet gentes inuicem differentes, non magnitudine & forma ſolum, ſed &
magnanimitate ac fortitudine. Quæ uero in eis hanc diuerſitatem faciant,
in præcedentibus dixi, dicamq; amplius magis manifeſte. Quicunq; re-
gionem montanam, aſperam, nudam & non aquoſam incolunt, his muta-
tiones temporum contingunt magnæ & diuerſæ, unde & hominum for-
mas magnas progigni conuenit, qui & ad laborem & ad uiriliter agendum
à natura præſtent, quibuſq; feritas & immanitas non mediocriter à natura
ſint congenita. Qui uero loca concaua, pratenſia & æſtuoſa habitant, uen-
toſq; calidos plus ſentiunt quàm frigidos, & aquis utũtur calidis, hi magni H
quidem eſſe non poſſunt, neq; bene compoſiti & longi ac erecti, ſed in am-
plitudinem à natura producti carnoſi ſunt, & capillis nigris. Immo & ipſi
toti nigri magis quàm albi, & qui minus de pituita habeant quàm de bile.
Virilitas autem & tolerantia laboris non æquè ipſis à natura ineſt, niſi con-
ſuetudo accedat, & hæc in eis efficiat. Quòd ſi flumina extent in ea regione,
quæ ſtagnantes & pluuias aquas euehant, homines ipſi incolumes ac ſplen
didi uiuent. Si uerò flumina deſint, aquaſq; puteorum ſtagnantes & olen-
tes bibant, neceſſe eſt ab ipſis illis aquis & uentrem lædi & ſplenem. Qui
56 cunq; autem altam habitant regionem, planam, uentis expoſitam & aquo-
ſam, eorum formæ magnæ ac inuicem ſimiles & erectæ. Animi quoq; eo-
rum exiſtunt manſuetiores. Qui uero macra, aquis carentia, & nuda loca te
nent, & quæ temporum mutationibus non ſunt permixta, horum formas
neceſſe

A neceſſe eſt eſſe aſperas & uegetas, flauas magis quàm nigras: mores etiã eo-
rum rigidi ſunt, pertinaces & contumaces. Vbi enim mutationes temporũ
contingunt frequentes, & plurimum inter ſe diuerſæ, ibi & formas, & mo-
res, & naturas reperias plurimum differentes. Temporum itaq; uarieta-
tes potiſſimæ ſunt, quæ naturam ipſam permutant: deinde etiam regio in
qua quis nutritur: poſtremum autem aqua. Inuenias enim ferè ſemper & 57
formas hominum & mores regionis naturæ cõpares. Nam ubi terra pin
guis eſt & mollis, & aquoſa, aquæ autem ualde ſublimes, ita ut æſtate cali-
dæ ſint, & hyeme frigidæ, & temporum ratio aliàs probe conueniat, ibi &
homines carnoſi, articulis non adparentibus, humidi, laboris intolerantes,
B & ut plurimum maligni naſcũtur: ſegnitiesq; & ſomnolentia eis ineſt mul
ta: ſuntq; ad artes tractandas craſſi, non acres aut ſubtiles. Vbi autem re 58
gio eſt nuda, natura munita & aſpera, quæq; & a frigore hyberno prema-
tur, & à ſole æſtiuo exuratur, ibi duros & robuſtos, & articulis probe diſ-
iunctis, uegetosq; & hirſutos reperias homines, & in quibus à natura labo
ris tolerantia, & uigilantia inſit: quiq; mores habeant pertinaces, ad iram
procliues & contumaces, magisq; feritate participantes quàm manſuetudi
ne: inſuper ad artes etiam acutiores & plus ſolertes, & ad res bellicas geren-
das aptiores. Quin & omnia quæ è terra proueniunt, terræ ipſius naturã
reſipiunt & ſequuntur. Atq; hactenus quidem maxime contrarias corpo-
rum naturas & formas diximus: è quibus coniectura facta, ſi quoq; reliqua
C conſideraueris, nunquam à uero aberrabis.

HIPPOCRATIS COI LIBER
DE FLATIBVS, IANO CORNARIO MEDI-
co Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Medicina ex quo artium numero. Quæ in Medicina uſlia uulgo putantur, cognitu ſunt difficillima. Vſus, egregius manuũ exercitator & magiſter. 2 De quibus morbis opinio, & de quibus ars iudicet. Morborũ cauſſæ. Medicina ma-
D xime ſecundum naturam eſt. 3 Contraria contrariorum medicamina. Medici-
na quid. 4 Morborum omnium unus modus, ſpecies & cauſſa eadem. Corpora omnia triplici nutrimento ſuſtentari. Quid Spiritus in corporibus, & quid extra uocetur, & quantum alijs cõmodet. 5 Ventus aeris fluctus. Sine ſpiritu aut aeris uſi, nihil eſſe aut fieri. Aer igni nutrimentum prębet. Animantia aquatica quomodo ſpiritu ac aere in aquis participent. 6 Aer mortalibus ſolus uitæ & morborum eſt autor. 7 Febris omnium morborum comes. Febrium duo genera. 8 Febris cõmunis quæ, quare, quomodo, quibus & unde gignatur. Febris cõmunis cur non omni animantium generi accidat. 9 Quomodo propter malam diætam febres accidant, & quid mala diæta. Cibi uarij & diſſimiles cur noxij. Spiritus cum alimentis intra corpus aſſumitur. 10 Eructationes poſt cibos & potus à ſpiritu. 11 Horrores unde, & cur ante febres corpus cõcutiant. Horrores maiores uel minores pro flatuum in corpore qualitate & quantitate. Tremores cur cum horroribus ſimul ingruant. Partes quædam ſanguine plenæ, quædam exangues. Tremor quas partes occupat. 12 Hiatus cur febres pręcedant. Articulorum ante febres exolutio unde. 13 Sudoris ante febres in corpore generatio. Similitudo. Capitis dolores an

te febres unde. Pulſuum circa tempora ratio. 14 Agitationes inteſtinorum, tor E
mina,oppilationes,quomodo à flatibus cauſentur. Foměta calida foris admota qua
ratione dolorem mitigent. 15 Quomodo fluxus per ipſos flatus generětur, & ſan
guinis rupturarum circa pectus & author & cauſa exiſtant. 16 Oculorum, aurium
dolores. Grauedinis,Raucedinis,Tuſſis generatio. Quomodo ex pituita exulce
ratio. Faucium exulceratio & inflammatio unde. 17 Fluxus ruptura ſine ſpiritu
circa pectus. Humori non eſt facilis uia ad ardua prodire. Fluxus ruptura ſponta
nea. 18 Quòmodo rupturę & ex rupturis aqua intercus fiat. Intercutě morbum
à flatibus generari. Spiritus corpus breui implent. 19 Quòd ſtupor attonitus ſeu
ſyderatio,a flatibus,& quomodo fiat. Quod morbus ſacer etiam à flatibus genere-
tur. 20 Quomodo ſanguis inter omnia quæ in corpore ſunt maxime ad prudenti-
am conferat. Sŏno ſanguis frigeſit. Grauia omnia natura deorſum feruntur. In-
ſomniorum ratio. Ex ſanguinis per ebrietatě repentina auctione animi perculſio. F
21 Affectus & cognitiones à cŏſuetudine. Morbus ſacer. Ex ſanguinis per
uerſione,totius corporis ſubuerſio. 22 Sacro morbo laborantes,cur ſenſibus pri-
uentur. Spuma in ſacro morbo unde. Spumæ omnes cur albæ. 23 Quo tem-
pore nonnulli & quomodo à morbo ſacro liberentur.Epilogus.

VNT quædam artes, quæ illis quibus earum cognitio
contingit,multum laboris ac moleſtiarum exhibent: il
lis uero qui earum uſu indigent, iucundæ ac utiles exi-
ſtunt.Imò ignaris etiam ac plebeis hominibus commu
ne quoddam ſunt bonum: his uerò qui eas exercent,
1 planè moleſtæ. Ex harũ artium numero eſt & ea quæ
medicina appellatur. Medicus enim oculis perluſtrat G
ſingula pericula,contrectat etiam nulla uoluptate,& ex alieno malo propri
as ſibi demetit moleſtias. Ægrotantes autem artis beneficio,à maximis ma-
lis liberãtur,à morbis,à doloribus,à triſtitia,à morte. Omnibus enim his e-
uidens Medicina auxiliatrix reperitur. Huius autem artis quæ uilia uul-
go putantur,cognoſcere difficile eſt.Quæ uero alicuius precij exiſtunt, faci
le:atq; uilia quidě ſoli Medici norunt,uulgus ignorat.Non enim corporis,
ſed animi opera exiſtunt.Quæcũq; quidem manuũ operam exigunt, ad ea
cŏſuetudine perueniendum eſt. Eſt enim uſus ipſe egregius manuũ exer
2 citator & magiſter. Verum de non adparentibus & difficillimis ægritu-
dinibus planè opinio magis quàm ars ipſa iudicat.In his ergo plurimum re
fert expertúsne ſit quis,an omni experientia carens. Vnum autem eſt horũ H
omnium iudicium,hoc ſcilicet, Quæ tandem cauſa ſit morborũ,& quod
principiũ ac quaſi fons ſit,ex quo corporis mala omnia ſcaturiãt. Si quis
enim cauſas corporis affecti probe cognouit,potẽs eſt ualde ea adferre,quæ
corpori cŏmodent,nimirum contraria corporibus morborum natura per-
ſpecta. Eſt enim maxime ſecundum naturã ipſa Medicina. Quare ſtatim
ubi fames moleſtat,morbus fit. Quicquid enim homini moleſtiam ac triſti
ciam infert,hoc morbus uocatur.Quod ergo eſt famis remedium? hoc ſcili
cet quod famem ſedat,id aũt facit cibus,eo ergo malum illud medicandum.
Amplius aũt ubi ſitis urgeat,bibere competit:& rurſus, repletioni euacua-
tio,euacuationi repletio,labori quies ſuccurrit,et quietis medelam ex labo-
3 re reperias:atq; ut breuiter dicam, contraria contrariorum ſunt medicami
na. Medicina enim nihil aliud eſt niſi adpoſitio & ablatio. Ablatio qui-
dem

A dem eorum quæ excedunt, adpoſitio uero eorum quæ deficiunt: qui autem
iſtud optime facere poteſt, is optimus Medicus cęſebitur, quantumq; quis
ab hoc præſtando deficit, tantum deficit quoq; ab ipſa arte. Atq; hæc qui-
dem præter inſtitutum futuri ſermonis à me dicta ſunt. Morborum au 4
tem omniũ unus & idem modus eſt. Locus uero ipſe eorũ differẽtiam facit.
Quare uidentur quidẽ morbi inter ſe nihil ſimile habere, propter diuerſita-
tem ſcilicet locorum, quum ſit tamen una morborum omnium & ſpecies &
cauſa quoq; eadem. Quæ autẽ hæc ipſa ſit, in ſermonis huius progreſſu ma-
nifeſtum facere conabor. Corpora enim omnia tum hominum, tum reli-
quorum quoq; animantium à triplici nutrimento ſuſtentantur. Horum au
B tem nutrimentorum nomina hæc ſunt, cibus, potus, ſpiritus. Ac ſpiritus
quidem qui in corporibus ſunt, flatus uocantur: qui uero extra corpora exi
ſtunt, aer. Qui ſanè maximus eſt in omnibus quæ corpori accidunt et autor
& dominus. Quare operæprecium eſt eius potentiam diligentius perſpice
re. Ventus enim ipſius aeris fluctus & unda exiſtit. Quando igitur mul- 5
tus aer fortes fluctus facit, tum & arbores radicitus euelluntur, & mare un-
dis exæſtuat, ſpirituum potentia ita cogente, & naues onerarias etiam & in-
gentes in altum diſijciente. Talem itaq; uim in iſta exercet, etiã ſi oculis mi-
nime ſit conſpicuus, & tantum conſideratione cognoſcatur, & effectu ſuo ſi
at manifeſtus. Quid autem ſine hoc ſit tandem? aut cui rei nõ adeſt? Om-
ne enim quod inter cœlum & terram eſt, ſpiritu repletũ eſt. Hic & hyemis
C & æſtatis cauſa eſt. In hyeme quidem frigidus & condenſatus. In æſtate au-
tem mitis & tranquillus. Quin et ſolis & lunæ, & aſtrorum omnium curſus,
per ſpiritum procedunt. Etenim igni ſpiritus nutrimentum præbet, quo
ſi ignis priuetur, uiuere non poſſit. Et ſolis perpetuum curſum, aer perpetu-
us & tenuis conſeruat. Verum neq; mare ipſum ſpiritus exors eſſe omnib.
manifeſtũ eſſe puto. Non enim uiuere natantia animantia poſſent, ſi non
ſpiritu participarent: quomodo autem participarẽt, ſi non per aquam & ex
aqua ſpiritum attraherent? Et Lunæ hic fundamentum eſt, & terræ uehicu-
lum, neq; quicquã uſquam eſt ſpiritu uacuũ. Atq; hactenus quidem quan-
tum aer alijs cõmodet diximus. Mortalibus aũt uitæ, & morborũ ægro- 6
tis, ſolus is eſt autor. Tantaq; omnib. corporibus ſpiritus neceſſitas extat, ut
D ſiquidem omnibus alijs abſtineat homo, neq; cibum ſumat, neq; potũ, poſ-
ſit tamen dies duos uel tres & plures ducere. Si cui uero ſpiritus in corpus
uiæ intercipiantur, in breui parte unius diei intereat, ut uel hinc quanto uſui
ſpiritus corpori ſit liceat æſtimare. Amplius autẽ ab omnibus operibus ali-
quando immunes quieſcunt homines (multæ enim ſunt mutationes in ui-
ta) uerum ab hoc opere nulla omnibus mortalib. animantibus requies con
tingit, ut ceſſent ſpiritum adducere, ac rurſum exhalare. Vides ergo ex his
quæ dixi quanta cõmunio omnibus animantib. in fruẽdo aere exiſtat. Sub-
ijciam igitur mox & illud, quod nõ aliunde unquam ueriſimile ſit morbos
euenire q̃ inde, ſi is aut plus, aut minus, aut cumulatior, aut morbidis ſordi-
bus inquinatior in corpus ſe ingerat. Sed hæc de uniuerſa hac re dicta ſuffi-
ciant. Ad ipſa nunc opera ſermonem conuertens demõſtrabo, omnes mor-
bos ex hoc oriũdos corporibus innaſci, ac generari. Primum aũt à com- 7

muniſſimo morbo febrili exordium ſumã,& qui omnium morborũ comes B
eſt:præcipue tamen ex inflãmatione & tenſione abſceſſuũ. Quod ſatis indi
cant ſequẽtia offendicula, ſtatim enim cum inflãmatione inguinum abſceſ-
ſus & febris conſequitur. Sunt autem febrium genera duo, ut hoc quoq;
nunc attingam, quorũ alterum cõmune omnib. peſtis adpellatur, alterũ pro
pter malam diætam priuatim his contingit qui ea utuntur, utriuſq; autẽ ge-
8 neris aer autor & cauſa exiſtit. Cõmunis ergo febris propterea omnibus
accidit, quòd eundem ſpiritũ omnes adtrahunt, ſitq; ut ſimili corpori ſimi-
les ſpiritus ſimiliter permixti, ſimiles gignant febres. Sed eſt fortaſſe qui
dicat, Vt quid ergo nõ omnibus animantibus, ſed alicui eorum generi inci-
dunt hi morbi? Cui ego ſic reſponderim, Differt corpus à corpore, natura à F
natura, & nutrimentũ à nutrimento. Non enim omni animantiũ generi ea-
dem aut non conferunt, aut cõmoda ſunt, ſed ſunt alia alĳs magis cõuenien
tia. Quando igitur aer eiuſmodi inquinamentis plenus eſt, quibus humana
natura offenditur, homines ægrotant. Quando uero alteri cuipiam animan
tium generi aer inconueniens eſt, tum morbus illud genus corripit. Qui er
go populares ſint morbi, hactenus dictum ſit, & quare, & quomodo, & qui
9 bus, & unde gignantur. Quomodo autem propter malam diætam febris
accidat, deinceps exponam. Eſt aũt mala diæta hæc. Primum quidem quũ
quis plures cibos, liquidos aut ſiccos ingerit in corpus, quàm ipſum corpus
ferre queat, neq; laborem aliquem ciborum ſaltem multitudini parem ad-
iungit. Deinde quum uarios & diſſimiles inter ſe cibos adſumit, ſeditio- G
nem enim mouent quæ ſunt inæqualia, aliaq; citius, alia difficilius conco
quuntur. Cum multorum aũt ciborum ingeſtione neceſſe eſt & multum
ſpiritum ingredi. Omnia enim quæ eduntur & bibuntur, ſpiritus in corpus
10 inferunt, aliquando plures, aliquando etiam pauciores. Id autem inde ma
nifeſtum fit, quòd plurimis eructationes poſt cibos & potus euenire ſolẽt,
diſcurrẽte nimirum aere incluſo, ubi perruperit bullas quib. fuerat incluſus.
Quando igitur corpus cibis expletũ eſt, ac ſpiritus quoq; multitudo uehe-
menter excellit, dũ cibi & uentri diu immorãtur: (immorantur aũt cibi quũ
præ multitudine exire nequeant) & inferior uenter uel aluus ipſa ſit obtura
ta: per uniuerſum corpus permeant flatus, ſanguineq; plenas corporis par-
tes maxime petentes eas frigefaciunt: frigefactis autẽ his locis unde fontes H
& radices ſanguinis prodeunt, per uniuerſum corpus horror conſequitur:
11 uniuerſo autem ſanguine frigefacto, totum corpus horret. Quæ ratio eſt
cur primum horrores ante febres corpus concutiant, quantoq; maiore im-
petu multitudinis & frigiditatis ipſi flatus præcelluerint, tanto maior fit &
horror, à pluribus uidelicet et frigidioribus fortior, à paucioribus ac minus
frigidis, minus etiam fortis. Cum horroribus autem & tremores corpo-
ris accidunt, ſecundum eũdem planè modum. Sanguis enim præſentis hor
roris timore perculſus concurrit, ac penetrat per omne corpus ad locos ma
xime calidos. Hi enim ſunt eius ſaltus. Decedente itaq; ab extremis corpo-
ris partibus ſanguine, uiſcera contremiſcunt & carnes. Sunt aũt quædam
corporis partes ſanguine plenæ, quædam uero exãgues. Exãgues itaq; pro
pter frigus non tremunt, ſed parumper cõmouentur ac palpitant, quũ calor

A ex eis defecerit. Sanguine autem abundantes propter ſanguinis multitu-
dinem & tremunt, & inflãmationes ſuſcitãt. Nequit enim fieri ut ſanguinis
multitudo conquieſcat. Hiatus etiã præcedere ſolet febres, ſiquidem mul 12
tus aer coaceruatus, cumulatim ſuperna petens cõmouet ac diducit os, quũ
per hoc facillimus ei exitus pateat. Quemadmodum enim ab aquis in lebe-
te feruentibus uapor multus eleuatur: ſic & corpore calefacto penetrat per
os aer cõuolutus, & quadam ui erumpens. Amplius aũt & articuli exol-
uuntur ante febres, calefacti enim nerui diducuntur. Quando aũt congrega
tus fuerit cumulatim plurimus ſanguis, calefit rurſus ipſe aer, qui antea ſan-
guinem infrigidauit. Nimirũ à calore multo uictus, accẽſuſq; ac uelut igne
B us factus, per omne corpus calorem ſpargit, cooperante ei in hoc etiam ipſo
ſanguine. Liquefit ergo quicquid ignea uis illa attigerit, fitq; inde ſpiritus.
Qui quum ad meatus corporis irruerit, ſudores fiunt. Siquidem ſpiritus 13
compactus in aquam tranſmutatur, & per meatus penetrans extra prorum
pit, eodem planè modo, quo à feruentibus aquis uapor eleuatus, ſi obſtacu
lum habeat, ad quod impingere oportet, pingueſcit ac condenſatur, guttæq;
deſtillant ab his corporibus quibus uapor ipſe fuit impactus. Inſuper aũt
& dolores capitis ſimul cum febre accidunt, cuius rei hæc cauſa eſt. Sangui-
nis tranſitus in capite magna anguſtia coarctantur: repleti enim ſunt mul-
to aere: cuius abundantia ac concluſio dolorem excitant in capite. Sanguis
enim ipſe natura calidus exiſtens, ui coactus per anguſtam uiam tranſire ce-
C lerrime non poteſt, quũ multa impedimẽto ſint obſtacula, & oppilationes,
quapropter etiam pulſus fiunt circa tempora. Hoc ergo modo, ut dixi, fe
bres fiunt, & cum febribus dolores, ac aliæ quædam ægritudines. Porrò 14
ſunt aliquæ aliæ infirmitates, utpote uoluuli, agitationes inteſtinorũ, tormi
na atq; oppilationes: quòd autem hæ ipſæ omnes à flatibus cauſam habeãt,
nemini puto nõ manifeſtum eſſe. Omniũ enim horũ cauſſa eſt ſpiritus tran
ſitus. Nam is quum contingit locos teneros, inconſuetos, ac prius intactos,
quemadmodum ſpiculum infixum penetrans per carnẽ perrumpit, aliquan
do præcordia petens, aliquando ilia, imò quandoq; utraq; ſimul adfligens.
Quare ſolent quidam calida fomenta extra adhibentes dolorem mitiga-
re. Rarefacto enim corpore à calore, fomẽtum ſpiritus inde exhalat, ut quies
D inde aliqua & mitigatio cõtingat dolorũ. Sed dixerit fortaſſis quiſpiam, 15
Quomodo ergo fluxus generantur per ipſos flatus? Et quonam modo ſan
guinis rupturarũ circa pectus flatus autor & cauſſa exiſtit? Opinor aũt ego
me iſta per hæc manifeſte declaraturum. Quum igitur uenæ circa caput ae-
re repletæ ſunt, primum quidem caput ipſum propter flatus incluſos aggra
uatur, deinde conuoluitur ſpiritus cum ſanguine propter anguſtiam uiarũ,
tenuiſſimum autem ipſius ſanguinis per uenas excluditur, atq; idipſum te-
nuiſſimũ liquidum quum coaceruatur, per alios meatus fluit: et ubi tandem
cumulatim progrediens cõſtiterit, ibi conſtituitur & morbus. Si itaq; ad 16
oculos peruenerit, ſequitur eorũ dolor: Si ad aures, morbus et illas occupat:
Si ad nares, grauedinem generat: Si ad pectus, raucedinem. Pituita enim
ipſa acribus humoribus permixta, quocunq; proruperit, maxime in nõ con
ſuetos locos, eos exulcerat. Quòd ſi fauces teneras aliàs fluxus petiuerit,

eas exaſperat: ſpiritus enim qui fauces ingreditur, ad pectus uſq; procedit, B
ac rurſus effertur per eandem uiam. Quum autem ſpiritus ingrediens in fluxum qui intus eſt inciderit, tuſſis gignitur, et repellitur ſurſum pituita. Quæ quum ſic habeant, fauces exulcerantur, exaſperantur & inflammātur, adtrahuntq; calefactæ humorē de capite, caput aūt rurſus ab alijs corporis partibus adtrahens his tranſmittit.
17 Quum igitur hic fluxus conſueuit ſic manare, implentur meatus, & tranſmittunt in pectus. Acris autem quum ſit pituita carnē penetrans, exulcerat ac perfringit uenas. Ex quibus ſanguis effuſus in alienos ſibi locos ubi moram traxerit putreſcit, ac in pus conuertitur, & neq; ſurſum poteſt conſcendere, neq; infra exire. Surſum non, nam nō facilis eſt uia humori ad ardua prodire, ſicut neq; alijs rebus, quæ aliquā ad mixtam ſecum habent grauitatem. Infra autem procedere prohibet ſeptum tranſuerſum. F Quare ſanè contingit fluxum aliquem citra ſpiritū rumpi, & aliquando quidem ſua ſponte, quandoq; etiā propter dolores. Ac ſponte quidem quū aer in uenas ultro receptus ſanguinis meatus coarctat. Multitudine nanq; ſua cōpreſſus ſanguis meatus perfringit, qua eius copia maxime prorumpit. Effuſione autem eius facta, uenæ rurſus ſpiritu complentur, & ex eo dolor ſequitur. Neceſſe eſt enim affectum locum ſpiritu occupari, aliaq; dictis ſimilia fieri.
18 Rupturæ aūt omnes fiunt hoc modo. Quū uiolentia quadam inuicem diſcedunt & ſinduntur carnes, fiſſuram ſubtercurrit ſpiritus, ac dolore adfligit: quū autem ipſi flatus carnes pergreſſi, meatus corporis rarefecerint, ſequitur poſt flatus humiditas, cui uiam iam antea aer præſtrauit. G Irriguo itaq; corpore ab humiditate facto, liquefiunt carnes, tumoreſq; in ſuras deſcēdunt, atq; morbus fit, qui aqua intercus adpellatur.

Maximum autem ſignum eſt, morbum hunc à flatibus generatum eſſe, quòd iam ſæpe aliqui hoc malo affecti exoluti ſunt, et ab aqua euacuati. Atque his quidem ſubito aqua ex uentre prorumpēs multa adparet, poſt moram autem paucior fit. Cur uero hoc fiat ſatis manifeſtum eſt. Nam primum ſubito prorumpēs aqua aere plena eſt, is tumorem ac aceruum præ ſe fert ingentem: quū autem aeris ſpiritus euanuerit, remanet planè eadem aqua, & adparet quidem paucior, uerum penitus eadem exiſtit. Adijciam autem aliud adhuc ſignum. Si quis uniuerſum uētrem penitus euacuet, non tres procedunt dies rurſus plenus fit. Quid ergo aliud quod impleat putandum H eſt quàm ſpiritus? Quid enim aliud tam repente impleſſet? Nam neq; tantū potuū in corpus ingeſtum eſt, neq; carnes in cauſſa eſſe poſſunt, utpote antea liquefactæ. Superſunt autem oſſa, nerui, chordæ, fibræ, à quorum nullo ullum aliquod aquæ augmentum poteſt prouenire. Ergo quomodo aqua intercus fiat iam ſit dictum, quòd uero ſtupor attonitus uel ſyderatio à flatibus fiat, deinceps demonſtrabo.
19 Quum ergo flatus frigidi multi penetrent ac inflent carnes, partes corporis ſtupidæ fiūt, & ſiquidem plurimi flatus per uniuerſum corpus diſcurrant, totus homo ſyderatur. Si per partem, pars illa percutitur, atq; ubi abierint flatus, ceſſat & morbus: quādiu autem permanſerint, conſiſtit & morbus, idq; ſic habere indicat perpetuus ſyderatorum hiatus. Videtur autem mihi amplius & ſacrum adpellatum morbum ab ipſis flatibus gigni: quibus autem rationibus ego perſuaſus ſum, il-

lis

A lis ipſis & auſcultaturos perſuadere conabor. Opinor autem inter om- 20
nia quæ in corpore ſunt,nihil magis ad prudentiam conferre quàm ſangui-
nem. Hic ergo quum in conſtanti habitu perſiſtit,conſiſtit & prudentia: ſan
guine uero permutato,cócidit ſimul & prudentia. Quód autem hæc ita ha-
beant,multa ſunt teſtimonia. Ac primum quidem, qui omnibus animanti-
bus communis eſt,hæc confirmat ſomnus. Quum enim corpus inuaſerit
ſomnus,ſanguis frigeſcit. A natura enim ſomno frigefaciendi uis eſt. Infrigi-
dato autem ſanguine, languidiores fiunt eius meatus: quod hinc palàm fit,
quód corpora adgrauata reclinãtur, (Omnia enim grauia natura ad fun
dum deferuntur)& oculi ardent,& prudentia permutatur,opinionesq́ pe-
B regrinæ mentem occupant & exercent, quæ ſanè inſomnia adpellantur.

Quin & in temulentis per ebrietatem aucto repente ſanguine,percelli-
tur animus,& in animo prudentia, fiuntq́ præſentium malorum obliuioſi,
ac futurorum bonorum fœcunda ſpe beantur. Poſſem autem plurima eiuſ-
modi congerere,in quibus ſanguinis permutationes,animi quoq́ pruden-
tiam permutant. Siquidem igitur penitus totus conturbatus eſt ſanguis, pe
nitus & prudentia proſternitur. Affectus enim & cognitiones à conſue- 21
tudine contingunt:quum autem à conſuetudine ſolita recedimus, aufertur
nobis prudentia. Dico itaq́ & ſacrum morbum tum fieri, quũ plurimus
ſpiritus per omne corpus uniuerſo ſanguini fuerit permixtus: tũ enim mul-
tæ oppilationes fiunt multifariam per omnes uenas:quumq́ in craſſiores et
C pleniores ſanguine uenas aer prodierit,progreſſusq́ diutius maneat,prohi
bet ſanguinis curſum, atq́ alio quidem loco conſiſtit, alio lentius penetrat,
alicubi autem citius. Qua ſanè inæqualitate tranſitus ſanguinis per corpus
facta, omnigenæ inæqualitates per omne corpus contingunt. Omne enim
corpus undiquaq́ contrahitur ac turbatur,nimirum corpore partes ſuas ad
tumultum ac cõturbationem ſanguinis ſubminiſtrante: continguntq́ ex
ſanguinis peruerſione,totius omnino corporis ſubuerſiones. Eo cũ quo 22
corripiuntur à morbo, tempore, neq́ ſentiunt quicquã, neq́ audiunt quæ
dicuntur,neq́ uident quæ fiunt, neq́ ullos aliquos dolores percipiunt. Sic
nanq́ aer cõturbatus ſanguinem turbauit, ac cõſpurcauit. Spumaq́ etiã
per os illis excurrit, neq́ id ab re eſt. Nam per iugulares uenas aer trãſiens,
D penetrat quidem ipſe, adducit aũt ſimul ſecum quod tenuiſſimũ eſt in ſan-
guine:idipſum quum humidum ſit,multa permixtione albeſcit. Tenues
enim membranas purus permeans aer pellucet, quapropter et albæ ſpumæ
omnes adparent. Porrò liberantur aliquando huic morbo obnoxij, ma- 23
xime accedente hyeme. Quomodo autem id fiat,dicam. Quando uarijs la-
boribus exercitatũ corpus calefactum eſt, calefit & ſanguis, qui calefactus,
rurſus calefacit & flatus: hi uerò calefacti,diſſoluuntur & ipſi,& compactũ
ſanguinem diſſoluũt ſimul,proceduntq́ è corpore partim cum ſpiritu,par-
tim cum pituita eiecti. Deferuente itaq́ ſpuma,& cõſiſtente ſanguine,tran-
quillitateq́ per omne corpus facta, quieſcit etiam morbus. Quare, ut dixi,
flatus ipſi uere omniũ iſtorum morborũ omnimodæ exiſtunt cauſæ. Cæte
raq́ omnia quæ cauſæ uideri queant,uel hos adiuuãt, uel conſequẽter poſt
hos in corporibus morbos generant. Hactenus ergo morborum omnium

n 3 cauſas

cauſas flatus eſſe demonſtraui. Id enim à principio receperam me facturum. B
Recenſui autem ſpiritum ipſum, quum in alijs omnibus rebus potentẽ, tum
maxime in animantium corporibus plurimum poſſe. Deduxi autem ſermo
nem uſqꝫ ad morborum cognitionem, atqꝫ adeo ægritudinum ſingularum,
in quibus uerum argumentum huius ſermonis eſt à me manifeſtatū. Quòd
ſi pergerem ſingula ægritudinum genera recenſendo amplius corrobora-
re, longius quidem ſermo ipſe extenderetur: uerus autem nihilominus fu-
turus eſſet, & qui fidem ſuam omnibus probaret.

HIPPOCRATIS COI LIBER F
DE MEDICAMENTIS PVRGANTIBVS, IANO Cornario Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM.

1 Medicamenta purgantia non temere exhibenda. Cibi ſeu alimenta, medica menta putanda. 2 Quæ quibus medicamenta danda. 3 Quæ præmittendæ interrogationes. 4 Quibus morbis, quóue tempore exhibendæ medicinæ purgatoriæ. Clyſteres febricitantibus etiam quoquo tempore conueniunt.

1 MEDICAMENTORVM purgantium res non ita ſe ha-
bet, quemadmodum uulgo putatur. Eodem enim me- G
dicamento purgantur & non purgantur: Quandoque
uero alia purgat quàm quæ purgare ſolet: aliquando
nimium purgat: aliquando ea quæ debet facit. Quare
fieri non poteſt ut quis medicamentis confiſus, ea teme
re exhibeat. Nam & cibos nos alentes, medicamen-
ta eſſe putandum eſt, uerum minus quàm illa. Homines enim qui his rectè
in cibo utuntur, ſani ſunt: qui non rectè, ægrotant: qui uero modum exce-
dunt, purgantur quidem uelut à ſinceris medicamentis, uerū minus & tardi
us quàm à ſinceris medicamentis. Clarū igitur eſt, quòd & hi medicamenta
exiſtūt. At uero hi tardiores, qui & familiares nobis ſunt, & quotidie in cor
pus ingrediuntur, ſi temere & negligenter exhibeātur, temere homines tur H
bant, & quodāmodo morbos inducunt. Quin & ſinceros et acidos cibos ſi
2 quis citra delectū ac inconſiderate exhibeat, nihil cōmodi perficient. O-
portet igitur primum bilioſis dare quod bilem purgat: pituitoſis quod pi-
tuitam: hydropicis quod aquā: atrabiliarijs quod bilẽ atram. Si uero extra
hæc purgaueris, quæ quidẽ purgari debent, non purgabis: quæ uero nō de
3 bent, ea euacuabis. Quare in utranqꝫ partem peccabis. Quum itaqꝫ phar
macum alicui dare uoles, ſiue deorſum ſiue ſurſum purgans, interrogare ip
ſum oportet, an prius biberit medicamentum, & an aluus ex deorſum pur-
gantibus cita ſit, & celeriter obediat, aut dura. Et ſi citā ac facilem ſolutu eſſe
dixerit, mollioribus & paucioribus medicamentis opus habet: ſi uero du-
ra fuerit, fortioribus indiget. Idem modus in ſurſum purgantibus requiri-
tur. At ſi nunquā neqꝫ ſurſum, neqꝫ deorſum ſe purgatum eſſe dixerit, neqꝫ
medi-

A medicamentū bibiſſe: cognoſcere oportet an ad ea quæ ſanus in corpus ingeſſit, aluus deorſum ſolutu facilis fuerit, aut ſurſum uerſus appoſita ad uomitionem, & an ad repletionem aliquā alui profluuiū ipſi ſucceſſerit. Hæc omnia interrogare oportet, quo recte conſulere poſſis. Turpis enim eſt calamitas, medicamento purgante dato homine occidere. Quicunq; igitur à febribus fortibus corripiuntur, his medicamenta purgatoria dare non oportet, donec remiſerit febris: ſin minus, ſaltē non intra quatuordecim dies. Carnes enim ipſorū & uentres quū calidi ſint, medicamentū aſſumunt, et nihil depurgantur, & febris maior fit, & color euertitur, & morbi regij ſpeciem præ ſe ferunt. Cōmota enim bile, & non purgata, non ſorbere uult æ-

4 aliquando in recte coniectura, non reſpondet experimentum.

B ger neq; bibere, ſed omnia abominatur, & plerūq; perit. Si uero detinet medicamētum, ante meridiem nihil purgatur: à meridie uero nimiū purgatur, et perit. At ſi hac die ſuperſtes maneat, & unà cū purgatione remittat febris, ſanus fit. Quapropter in febribus uehementibus medicamenta purgatoria exhibere non oportet. Verum ſi alicui opus fuerit, infuſum per clyſterem adhibere potes, quotieſcunq; uolueris. hoc enim minoris periculi eſt. Iuxta eandem rationem etiam tempore æſtatis, à canis ortu, per dies quinquaginta uitare oportet, & non dare medicamentum, ſed infuſis per clyſterem uti. Idem enim periculum imminet.

C

HIPPOCRATIS COI DE DIAETA SIVE VICTVS RATIONE, LIBER I. IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Quæ de uictu humano ſcripturum noſſe ac dijudicare oporteat. Qualitatū primarum cognitio. Ciborum ac potuum facultas. 2 Cibi & labores contrarias habent facultates. Laborum ceu exercitiorū tum naturalium, tum uero quæ per uim fiunt, &c. cognitio. Aſtrorum ortus & occaſus obſeruatio ac cognitio. 3 Ciborum menſura inuenta, & laborum ad unamquāq; naturam numerus (quod tamen fieri nequit) ſanitatis exacta inuentio eſt. Morbi non derepente fiunt. Morborum cauſæ ſeu exceſſus, priuſquam ſanitas à morbo ſuperetur. 4 Animantium omni-

D um & hominis conſtitutio ex duobus, igne & aqua. Ignis omnia mouet: aqua omnia nutrit. Aquam neq; ab igne, neq; ignem ab aqua penitus ſuperari. 5 Igni & aquæ quatuor qualitates primas ineſſe. Corpora nulla perire neq; fieri, quæ prius nō erant: uerum permixta & diſereta alterari. Generatio, corruptio, auctio, diminutio, ac ſecretio idem putantur. Naturæ opera uel uolentibus uel nolentibus nobis diuina neceſſitate perficiuntur. 7 Corruptio omnibus inter ſe mutua eſt. Naturę opera diuerſa. Simile tranſire ad ſimile. 8 Animam in ſolo homine augeri. Auctio & nutritio partium corporis ex dieta. 9 Similitudo de fabris lignarijs, ad alimenta corporum. Fœtus qua ratione foras prodeant. 10 Fœtus in utero motus ab igne. Oſſium ac neruorum ſubſtantia. 11 Humor in uentre plurimus. Ignis in reliquo corpore circuitus tres, & quod in illo humidiſſimum eſt, in uenis cauis exiſtit. 12 Artes omnes (licet diuerſas ac diſcordes) cum natura humana cōmunicare.

Venter nō intellecta nouit. 13 Fabri ferrarij. Fullones. Sutores. 14 Medicinæ officiū ſeu finis. Fabri lignarij. Ædificatores. 15 Muſica. Quæ plurimum diuerſa ſunt, maxime concordant ac delectant. Pellium tinctores. Plicatores. Aurifices. Piſtores. Statuarij. Figuli. 16 Grammatica quid. Noti-

tiam & ſenſus per ſeptem figuras homini contingere. 17 Palæſtritæ & pædotribę B
Artes omnes cum humana natura cõmunicare. 18 Anima hominis non ſimiliter in omnibus augeſcit. Corpora quæ nutriri ac augeri poſſint. Corpora fortiora & imbecilliora quę. 19 Partium humani corporis diſcriminatio & auctio ſimul contingit. Fœmellæ & maſculi à quibus maxime augeſcant. 20 Maſculum aut fœmellam ut generes, qua diæta utendũ. 21 Maſculus & fœmella cur conſiſtere poſſint. Anima ſemper in quolibet corpore ſimilis. Qui uiri animis ſplendidi, & qui non. Viriles qui. Androgyni quomodo naſcantur. 22 Generationes hominum differentes tres. Fœminoſiſſimæ ac ingenioſiſſimæ quæ mulieres. Viragines quomodo naſcantur. Animam animæ ammiſceri. 23 Gemini quomodo naſcantur. Gemelli maſculi aut fœmellæ quomodo naſcantur, & cur ſibi ſimiles.

24 Superfœtationes quomodo fiant. Quomodo de naturæ cognitione à prima conſtitutione cognoſcere oporteat. Aeris & ignis rariſſimæ partes in hominis F
corpore cõmiſtæ, ſaniſſimum habitum conſtituunt. 25 Naturarum robuſtarũ conſtitutio, ex quibus elementis. Frigidæ & humidæ conſtitutiones. 26 Naturę humidæ & calidæ conſtitutio. Calidi & ſicci temperamẽti conſtitutio. 27 Naturę ſiccæ & frigidæ conſtitutio. 28 De Puerorum, Adoleſcentium, Virorum, Senum, temperamento. Maſculi fœmellis cur calidiores & ſicciores. 29 De tẽperamento animæ ſapientis aut deſipientis. Anima ſapientiſſima, & memoria ualentiſſima in quo temperamento, & cur. Deſipientiſſima quæ. 30 Sapientes ſecundo ordine & conſtantes cum manſuetudine. Victus eorũ ratio. Exercitia. Meatus corporis cautiores redditi, animæ motum grauant. 31 Deambulationes matutinæ, ueſpertinæ, ab exercitijs. Vomitus quibus conferat. Vnctio. Coitu quando utendum. 32 Stolidi ex quo temperamento: & cur hi tardiores exiſtant. Victus eorundem ratio. 33 Deſipientes & ſtupidi, qui & unde. Veratri purgatio à fomentis. 34 Sani ac ſapientes ex qua elementorũ permixtione. Diæta, Exercitia. G
Corpus ſanum nec ab alijs perturbatum, animi ſapientis cauſa eſt. 35 Inconſtantes ex qua elementorũ mixtione & cur. Diæta. Labores. Actiones quibus & cur à cibis obeundæ. 36 Subfurioſi natura qui. Victus eorum ratio. Somnus meridianus quibus æſtate conferat. Veratri purgatio poſt fomẽta. 37 Igne uel aqua in temperamento aliquo præualente, fieri nequit, ut tales ad ſymmetriam aliquam perduci queant. Iracundi, ſegnes, doloſi, ſimplices, infeſti, beneuoli, unde, & cur ex diæta immutari non poſſint. 38 Vocum differentiæ ex meatibus.

s IQVIS mihi ex priorib. qui de diæta humana ad ſanitatem conferente ſcripſerũt, recte cognouiſſe ac omnia per totum, quantum humanæ menti poſſibile eſt, conſcripſiſſe uideretur: ſatis eſſet mihi aliorum laboribus, quos noſſem recte habere, uti, prout ſingula utilia eſſe H
uiderentur. Nunc uero multi quidem iam ſcripſerunt, nullus autẽ recte nouit, quidnam fuerit ipſis ſcribendũ. Et alij quidem aliud aſſequuti ſunt: uerum totum nullus adhuc ex priorib. Immerito autem ullus aliquis ipſorum reprehendatur, propterea quòd inuenire non potuerunt. Imò laudandi potius omnes quòd inueſtigare conati ſunt. Itaq; redarguere ea quæ non recte dicta ſunt, minime inſtitui: Verũ his quæ ſufficienter cognita ſunt, teſtimoniũ præbere animus eſt. Quæcunq; quidem igitur recte à prioribus dicta ſunt, ut non ſit poſſibile me aliter cõſcribere, recte conſcribã. Quæcunq; uero non recte dixerunt, ſi quidẽ redarguam hæc quod non ſic ſe habent, nihil perfecero: uerum exponendo qua de cauſſa ſingula ipſorum recte mihi habere uidentur, declarare uolo. Propterea uero hunc ſermonem præpono, ꝙ multi homines ubi audierint

aliquem

A aliquem prius de re aliqua expoſuiſſe,eum qui de his poſterius diſſerit non recipiunt, nõ cognoſcentes quòd eiuſdem intelligentiæ eſt, ea quæ recte dicta ſunt poſſe iudicare. Ego igitur uelut dixi,recte quidem dictis teſtimonium præbebo,quæ uero nõ recte dicta ſunt ac cognita, qualia ſint declarabo. Quæ aũt nullus ex prioribus explanare tẽtauit, ea etiam ipſa qualia ſint demonſtrabo. Porrò eum qui de uictu humano ſcripturus eſt,cenſeo pri- 1
mum quidem totius hominis naturã noſſe ac diiudicare oportere. Noſſe quidem ex quibus ab initio conſtitutus eſt,diiudicare uero quæ in ipſo partes dominiũ obtineant:Si enim conſtitutionem ab initio non cognoſcet,& id quod in corpore dominatur, non poterit ea quæ homini cõducunt offer-
B re:hæc igitur ſcriptorẽ cognoſcere oportet. Deinde uero ciborũ ac potuum omniũ,ex quibus uictu habemus,facultatem,quam tandem ſingula habent & ſecundum naturam, & ſecundum neceſſitatem ac artem humanam. Oportet eñ ſcire quomodo fortiũ natura uim detrahere oporteat, & quomodo debilibus robur per artem addere oporteat, prout ſingulorum occaſio ſe obtulerit.Et ſi relata iam etiam cognouerit,nondum ſufficiens eſt hominis curatio, propterea quod homo edens ſanus eſſe nõ poteſt, niſi etiam laboret. Contrarias enim inter ſe uires habent cibi & labores: Verum in- 2
ter ſe mixti conferunt ad ſanitatem. Labores enim ea quæ inſunt cõſumere ſolent,cibi autem et potus ea quæ euacuata ſunt explent. Oportet autem uelut par eſt laborum uim pernoſcere, tum naturalium,tum eorum qui per
C uim fiunt, & qui ex ipſis carnes in augmẽtum præparant, & qui in defectũ: & non ſolum hæc, ſed etiam menſuram ac proportionem laborũ ad multitudinem ciborum,& hominis naturam, & corporum ſtaturas ac ætates, & ad tempora anni, & ad mutationes uentorum & ad ſitus regionum in quibus degunt, & ad anni conſtitutionem ac ſtatum. Sed & Aſtrorum ortus & occaſus cognoſcere oportet, quo mutationes & exceſſus ciborum ac potuum, & uentorum, & totius mundi, ex quibus ſanè morbi hominibus oriuntur,obſeruare ſciat. Quũ autem hæc omnia cognouerit,nondũ ſuf- 3
ficiens inuentum eſt: Siquidem enim ſupra hæc inuenta fuerit ciborũ menſura, & laborum ad unamquãq; naturam numerus, ita ut exceſſus neq; ſupra,neq; infra modum fiat,inuenta ſanè exacte fuerit hominib.ſanitas.Nũc
D uero prædicta quidem omnia inuenta ſunt, qualia ſint, hoc uero inuenire impoſſibile eſt.Si quidem igitur præſens quis ſit,et inſpiciat,cognouerit utiq; hominem exuentem ſe & in gymnaſiis exercitantem, ut cuſtodire ſanũ poſſit, alia detrahendo, alia opponendo. Verum non præſenti impoſſibile eſt cibos ac labores exacte præſcribere. Nam quantum poſſibile eſt inueni re à me iam relatum eſt. At enim etiam ſi ualde parum defectuoſiora quàm alia fiant,in multo tẽpore neceſſe eſt corpus ab exceſſu ſuperari, & ad morbũ peruenire. Alij itaq; hucuſq; inquirere conati ſunt,& neq; hæc dixerunt ac prodiderunt. A me uero hæc inuenta ſunt priuſquam homo ægrotet, ut ab exceſſu in utram tãdem partem factus fuerit,prænotio contingat. Nõ enim derepente morbi hominibus accedunt, ſed paulatim collecti, aceruatim apparent. Priuſquã igitur in homine ſanitas à morbo ſuperatur, quæ perpetiuntur homines à me inuentum eſt,& quomodo hæc in ſanitatem re-

ſtituere

ſtituere oportet. Hoc autem ubi acceſſerit ad ea quæ ſcripta ſunt, ratiocina- E
4 tionum huius doctrinæ conatus perficitur. Cõſtituuntur quidem igitur tum animãtia alia omnia, tum homo ipſe ex duobus differentibus quidem facultate, concordibus uero & cõmodis uſu, igne inquam, & aqua. Hæc aũt ambo ſimul ſufficientia ſunt, tum alijs omnibus, tum mutuo ſibijpſis: utrũuis uero ſeorſum, neq; ſibijpſi, neq; ulli alteri ſufficiens eſt. Vim igitur ac facultatem utrumq; ipſorũ talem habet. Ignis enim omnia per omnia mouere poteſt, Aqua uero omnia per omnia nutrire, Particulatim uero utrũq; ſuperat & ſuperatur, ad ſummum ac minimum, quantum eius fieri poteſt.

Neutrum enim ſuperare penitus poteſt, ob hanc ſanè cauſam. Igni quidem ubi ad extremitatem aquæ peruenerit, deficit alimentum: auertitur igitur eò unde nutriri poteſt. F Aquæ uero ubi ad extremitatem ignis peruenit, deficit motus. Siſtitur itaq; in hac: quum uero ſteterit, non amplius potens eſt, ſed ab illabente igne in alimentum conſumitur: & propterea neutrum penitus ſuperare poteſt. Si uero etiam alterutrum ſuperetur, nihil ſanè ex his quæ nunc ſunt, fuerit uelut nunc habet. Quum autem ſic ſemper ſe habeant, erũt & eadem & neutra, & neq; ſimul deficient. Ignis igitur & aqua (uelut à me dictum eſt) ſufficientia ſunt omnibus per omnia ad ſummum ac mi-
5 nimum ſimiliter. Cæterum utriq; horum hæc adſunt: Igni quidem caliditas & ſiccitas, aquæ uero frigiditas & humiditas. Habent autem inter ſe mutuo, ignis ab aqua humiditatẽ (ineſt enim ab aqua humiditas) aqua uero ab igne ſiccitatem. ineſt enim in aqua ab igne ſiccitas. G Quum autem hæc ſic habeant, multas & omnigenas formas ac ſpecies, tum ſeminum, tum animalium, inter ſe ſecernũt, quæ nihil inter ſe ſimile habent, neq; uiſu, neq; facultate. Etenim quum nunquam ſimul in eodem conſiſtant, ſed ſemper alterentur, neceſſarium eſt etiam ea quæ ab ipſis ſecernũtur ac producũtur, diſſimilia fieri. Equidem nullũ omnino corpus perit, neq; fit quod prius non erat: uerum permixta & diſcreta alterantur. Homines autẽ putant hoc quidem ex orco in lucem auctum generari, illud uero ex luce in orcum imminutum perire ac corrumpi. Oculis autem magis credere oportet quàm opinionibus. Ego uero hæc ex ſententia exponam. Animalia enim ſunt & illa & hæc: & neq; animal mori poſſibile eſt non cũ omnibus: (unde enim moriatur?) neq; quod non eſt generari, quũ nõ ſit unde generetur. Sed augentur omnia ac minuuntur, ad ſummũ & ad minimum, quantũ eius fieri po- H
6 teſt. Quid uero dicam generari & perire, uulgi gratia interpretabor: hæc autem cõmiſceri et diſcerni ſignificare declaro. Habet aũt res hoc modo. Generari & perire ſiue corrumpi, idem eſt. Idem eſt cõmiſceri & ſecerni. Generari idem eſt quod cõmiſceri. Perire corrumpiq; ac minui idem eſt quod ſecerni: unumquodq; ad omnia, & omnia ad unumquodq; idem ſunt. Conſuetudo enim in his naturæ cõtraria eſt. Seorſim autem omnia & diuina & humana ſurſum ac deorſum uiciſſitudinem habent ac tranſeunt: dies & nox ad ſummũ ac minimum: ſic & Luna ad ſummum ac minimũ. Ignis acceſſus eſt & aquæ. Sol ad longiſſimum ac breuiſſimum. Rurſus hæc, & non hæc. Lux Ioui, tenebræ orco. Lux orco, tenebræ Ioui. Accedunt & tranſmutantur illa huc, hæc illuc: Omni tempore tranſigunt illa res horũ, hæc autem illorum:

A lorum:& quæ quidem faciunt,non ſciunt,quæ uero faciunt, ſcire ſibi uiden
tur: & quæ quidem uident, non cognoſcunt. Attamẽ omnia ipſis fiunt
per diuinam neceſſitatem,& quæ uolunt, & quæ nõ uolunt. Accedentibus
autem illis huc, his uero illuc, & inter ſe permixtis, unumquodq; deſtinatũ
fatum explet,& ad maius,& ad minus. Corruptio autẽ omnibus mutuo 7
inter ſe eſt,maiori à minore,& minori à maiore.Et augeſcit maius à minore.
Reliqua autem omnia,& hominis anima, & corpus,uelut anima, ornantur
ac gubernantur.Irrepunt autem in hominem partes partium, tota totorum
temperaturam habentia, ignis uidelicet & aquæ, partim acceptura, partim
datura:& quæ quidem accipiunt,plus faciunt,quæ uero dant,minus. Se
B cant homines lignũ per ſerram,alter trahit, alter protrudit.Idem autem hoc
faciunt: & minus facientes, plus laborant ac faciunt. Sic & hominis na-
tura,aliud protrudit,aliud trahit,aliud dat,aliud accipit,& alij dat,ab alio ac
cipit,& alij quidem tanto plus dat, ab alio uero nihil minus accipit. Locum
autem unumquodq; ſuum ſeruat,& quæ quidem ad minus eunt, ad mino-
rem locum ſecernuntur, quæ uero ad maius uadunt, permixta in maiorem
ordinem mutantur. Peregrina uero non eoſdem mores habentia, ex aliena
regione protruduntur.Semper autem anima & maiora, & minora habens,
ſuas ipſius partes circumambulat,non appoſitione, neq; detractione parti-
um indigens, uerum augmento & decremento earum quæ iam ſunt opus
habens.Locum uero unicuiq; perficit,ad quem peruenient,& allabentia ſu
C ſcipiant. Non enim poteſt id quod non ſimiles mores habet, in diſcordi-
bus locis permanere.Oberrãt enim uelut ignota,permixta uero inter ſe co-
gnoſcuntur.Concors enim concordi adhæret ac aſſidet, diſcordia autem re
bellant,& pugnant, atq; inter ſe diſſident. Quapropter anima hominis, 8
in homine augetur,in alio uero nullo,& aliorum magnorum animalium ſi-
militer. Quæcunq; uero aliter ab alijs per uim ſecernuntur, de alijs quidem
animalibus prætermittam, de homine uero declarabo. Irrepit in hominem
anima,ignis & aquæ temperamentum habens,partem corporis humani.

Fœmellæ autem & maſculi, & multi & omnigeni nutriuntur. Nu-
triuntur autem & augeſcunt per diætam qua homo utitur. Neceſſe eſt autẽ
omnia quæ ingrediuntur, partes habere. Cuiuſcũq; enim pars non inerit à
D principio,augeri non poterit,neq; multo,neq; modico alimento ingredien
te.Non enim habet quod augeſcere faciat.Id uero quod omnia habet,auge
ſcit,unumquodq; in ſuo loco. Alimento autem ingrediẽte ab aqua & igne,
ſicco & humido,alia quidem intro coguntur,alia uero foras protruduntur.

Quemadmodum fabri lignarij lignum ſerra diſſecant,& alter quidem 9
trahit,alter protrudit,idem ſanè facientes:& qui deorſum premit, ſuperiorẽ
trahit,neq; enim aliàs admitteret deorſum ire.Si uero uiolenter cogant, to-
to opere aberrabunt. Similiter & circa hominis alimentum ſe res habet: ali
ud trahit,aliud protrudit:intro autem coactum,foras repit. Si uero impor-
tune & uiolenter cogatur, omni ſucceſſu priuabitur. Singula aũt tanto tem
pore eundem ordinem habent,donec locus non amplius ſuſcipiat,neq; ali-
mentum aquarum ac ignis ſufficiens ad ſummũ habeat. Poſtea ad exter-
nam regionem tranſeunt & fœmellæ & maſculi, eodem modo præ uiolen-
tia

tia & neceſſitate impulſi. Quæcunq; autem deſtinatum fatum expleuerint, B ea primū ſecernuntur ac ſimul cōmiſcentur. Singula enim ſecernuntur, omnia aūt hæc cōmiſcentur. Poſtquā uero regionem permutauerint, & nacti fuerint harmoniā recte habentem ſymphonias tres cōprehenſim penetrantes per omnia, uiuunt & augeſcunt iiſdem quibus etiā antea. Si uero harmoniam nō aſſequuti fuerint, neq; grauia acutis cōſona fiāt, prima ſymphonia perit. Et ſi etiā ſecunda generetur, propterea quòd unus per omnia corruptus eſt, omnis tonus uanus eſt. Nō enim concentū habuerit, ſed trāſitio fit ex maiore ad minus, ante deſtinatū fatum: quod qui faciunt, nō ſciunt quid faciant. Cur aūt utriq; tum maſculus, tū fœmina fiant, in ſermonis progreſſu

10 declarabo. Vter aūt ipſorum harmoniā aſſequetur humidus exiſtēs mo- F uetur ab igne, motus aūt uiuificatur, & alimentū attrahet ab ingredientibus in mulierē cibis ac ſpiritu, primū quidem undiquaq; ſimiliter, donec recenter rarus eſt: à motu aūt & igne ſiccatur ac conſolidatur: conſolidatus aūt & firmatus circū circa denſatur. Et ignis incluſus nō amplius ſufficiens alimentum attrahere poteſt, neq; ſpiritū expellit, propter ambientis corporis denſitatem. Conſumit enim humorem intus exiſtentem. Quæ igitur ſolida natura ſunt in cōpacto ac ſicco, ea non conſumuntur ab igne in alimentum: ſed ualida ac robuſta fiūt, & cōſiſtunt humore deficiente, atq; hæc ſanè oſſa ac nerui nominantur. Ignis aūt ex cōmixto ac moto humore corpus ſecundum naturam ordinat ac diſponit, propter talem neceſſitatem. Nam per ſolidum & ſiccū non poteſt diutinos tranſitus facere, quia alimentum non ha- G bent: per humida uero et mollia poteſt, hæc enim ipſius ſunt alimentū. Ineſt aūt & in his ſiccitas, quæ ab igne non conſumitur. Hæc autem inter ſe congregantur mutuo. Ignis igitur penitiſſime ad intima obturatus, & plurimus

11 eſt, & maximū exitum facit. Plurimus enim humor in ea parte ineſt, quæ uenter appellatur, & excidit inde ubi alimentū non habet foras, & exitū facit. Plurimus aūt humor in uentre ineſt, tum propter alimenti ingeſtionem, tum propter concoctionem. Qui uero in reliquū corpus cōcluſus eſt ignis, triplices circuitus facit. Etenim quod humidiſſimum eſt in igne, in his locis quæ uenæ cauæ appellātur, exiſtit. In media autem horum id quod reliquū eſt aquæ congregatum ſtabilitur, atq; ea uocantur carnes. In ſumma, ignis omnia quæ in corpore ſunt, ſecundum ſuū ipſius modum exornauit, ad uni- H uerſi imitationem, parua ad magna, & magna ad parua. Ventrem quidem maximū, ſicco & humido promptuarium, ut det omnibus, & accipiat ab omnibus, iuxta maris facultatem quod eſt animalium in ipſo nutritorum ac nutriri ſolitorum alimentum, diſcordium uero pernicies. Circum hunc autem aquæ frigidæ & humidæ congregatio, tranſitus ſpiritus frigidi & calidi, ad terræ imitationem, omnia quæ in ipſam incidunt alterantis. Et alia quidem conſumēs, alia uero augens, aquæ tenuis ac ignis diſperſionē fecit, inſuperq; non obſcuri & apparentis à compacto ſecretionem, in quo delata omnia in apertum perueniunt, ſingula iuxta deſtinatū fatum. In hoc uero triplices circuitus ignis fecit, inter ſe mutuo intro ac foras terminantes, alios quidem ad cauitates humorum lunæ facultate, alios uero ad externam circumferentiam, ad ambientem ſoliditatem aſtrorum facultate. Medij uero

&

A & intro & foras terminantes, calidiſſimum ac fortiſſimum ignem habent, qui ſanè omnibus dominatur, omnia ſecundum naturam gubernans, ſine ſtrepitu, tum ad uiſum, tum ad tactum. In hoc Anima, Mens, Prudentia, Augmentum, Motus, Imminutio, Permutatio, Somnus, Vigilia. Hic omnia per omnia gubernat, & hæc, & illa, nunquam quieſcens. At uero homines ex manifeſtis obſcura conſiderare non nouerunt. Quum enim ar- 12
tibus utantur ſimilibus humanæ naturæ, idipſum ignorant. Diuina enim Mens edocuit ipſos ſua ipſorũ imitari, ita ut cognoſcant quæ faciunt, & nõ cognoſcant quæ imitentur. Omnia enim ſimilia ſunt, diſſimilia exiſtentia, & omnia cõcordia, diſcordia exiſtentia: quæ comprobamus, non cõproba
B mus: æquitatem habentia, iniqua ſunt: contrarius eſt modus ſingulorum ei quem confitentur. Lex enim & natura, quibus omnia tranſigimus, nõ confitentur quæ cõfitentur. Legem enim poſuerũt ac tulerunt homines ipſi ſibijpſis, nõ cognoſcentes de quibus tulerunt. Naturam uerò omnes dij exornauerunt. Quæ igitur homines ſanciuerunt, nunquam eodem modo habent, neq; rectè, neq; non rectè. Quæ uero dij ſanciuerunt, ſemper rectè habent. Et recta ac non recta in tantum differunt. Ego uero Artes hominis manifeſtas, affectionibus & manifeſtis, & obſcuris, ſimiles eſſe declarabo.

Vaticinatio tale quid eſt: Ex manifeſtis quidem cognoſcere obſcura, ex obſcuris ueò manifeſta, & ex præſentibus futura, & ex mortuis uiuentia. Et ea quæ intelligi nõ poſſunt, uates intelligũt: qui quidem doctus eſt, ſemper
C rectè, qui uerò nõ doctus eſt, aliàs aliter. Naturam hominis etiã hæc quantũ poſſibile eſt imitãtur. Vir mulieri cõcumbẽs puerũ facit: Hoc manifeſto obſcurũ cognoſcere datur, quod ſic futurũ eſt. Mens hominis obſcura, cognoſcens manifeſta, ex puero in uirum tranſit, hoc præſenti futurum cognoſcit. Non ſimile à morte ullum aliquod animal exiſtit, neq; mortuo animal uiuum. Venter quod intelligi nõ poteſt nouit: per hunc ẽm intelligimus quod ſitit aut eſurit. Hæ artis uaticinãdi & humanæ naturæ affectiones, cognoſcentibus quidem ſemper rectè habent, uerũ non cognoſcentibus aliàs aliter. Artis fabrilis ferrariæ inſtrumẽta ferrũ circumliquant, flatu ignẽ 13
fabri cogunt, & alimentũ iam præſens auferunt, ubi uero rareſecerint, feriũt ac tundunt. Aquæ autem alimento ferrum rurſus roboratur. Eadem pa-
D titur homo à pædotriba: præſens enim alimentum igne detrahitur, quum præ ſpiritu homo cogatur, rarefactus autem tunditur, atteritur, ſubuertitur. Aquæ autem aliunde acceſſione corroboratur ac fortis euadit. Et fullones idem tranſigunt, calcitrãt, feriunt, deſtruẽtes tundunt, trahunt deſtruentes, robuſtiora faciunt, deradentes ſupereminentia, & attexentes pulchriora reddunt. Eadem etiam homo perpetitur. Sutores coriarij tota in partes diſſecantes, ſcindentes & pungentes, marcida ac lacera, ſana & integra faciũt. Et homo idem patitur. Ex totis partes ſecantur, et ex partibus cõpoſitis tota fiunt. Punguntur & ſecantur à medicis marcida, ſanãturq; ac uiuit homo. Medicina id quod moleſtat tollit, & id à quo homo ægrotat au- 14
ferens, ſanum facit. Natura eadem ſua ſponte nouit. Deſidens conatur reſurgere, currens conatur requieſcere, & alia eiuſcemodi natura habet quæ medicinæ ſunt. Fabri lignarij ſerra ſecantes, alter trahit, alter protrudit. Idẽ

autem uterq; facit,& in utranq; partem tendit. Iidem terebrant,alter trahit, B
alter protrudit:& qui premit, ſuperiorem deorſum trahit, & minus facien-
tes plus faciunt,naturamq́; hominis imitantur. Spiritus alter trahit,alter
protrudit. Idem aūt uterq; facit,& in utranq; partem tendit. Cibi partim de
orſum premuntur,partim ſurſum uergunt. Ab una anima diuiſa, plures
& maiores,& minores & pauciores fiunt. Ædificatores ex diuerſis rebus
unam concordem facientes,ſicca quidem humectātes, humida uero ſiccan-
tes,& tota diuidētes,diuiſa uero cōponentes (Si enim nō ſic cōtingeret,ni-
hil priuatim ac proprium cōſtitui poſſet:) diætam humanam in hoc imitan
tur. Nam & in hac ſicca humectantes,& humida reſiccantes,tota quidē diui
dunt,diuiſa uero cōponunt. Hæc omnia diuerſa ac diſcordia exiſtētia, cum F
15 natura cōcordant. Muſices autem organum primum producere opor
tet,in quo harmonia quæ uult declarabit. Cōſtructiones ex ijſdem non eæ-
dem ſunt,ex acuto, ex graui, nomine quidem ſimilibus, ſono autem non ſi-
milibus. Quæ plurimum diuerſa ſunt,maxime concordant, & quæ mini
mum diuerſa ſunt,minime concordant. Si uero quis ſimilia omnia faciat,nō
ineſt delectatio. Plurimæ ac multiformes tranſinutationes, maxime dele-
ctant. Coci obſonia hominibus parant,omnis generis diuerſa cōmiſcen-
tes,ex ijſdem non eadem,ad hominum cibum ac potum. Quòd ſi omnia ſi-
milia facerent,nō haberent delectationem:& ſi in eodem etiam omnia con-
ſtruerent, non utiq; recte haberent. Pulſantur toni in muſica partim ſuper-
ne,partim inferne. Lingua muſicam imitatur,cognoſcens quidem dulce- G
dinem & acorem eorum quæ allabuntur, itemq́; diſſonantia: pulſat autem
ſonos ſuperne ac inſerne,& neque ea quæ ſuperne pulſantur,ſi inferne pul-
ſentur,recte habent,neq; quæ inſerne,ſi ſuperne. Quum autem lingua pro-
be fuerit attemperata,ſymphoniæ delectatio contingit: ſi uero diſcors fue-
rit ac incongrua,moleſtia. Pellium tinctores tendunt, terunt, pectināt,
lauant. Eadem eſt puerorum curatio. Plicatores ac textores ducentes
in orbem fila plicant, à principio in principium deſinunt. Idem circuitus in
corpore eſt:unde incipit,in hoc deſinit. Aurum operantes, tundunt, la
uant,molli igne liquant: forti autem non conflatur; Vbi uero elaborarunt,
ad omnia utuntur. Homo frumentum tundit, lauat, molit, & ubi igne
coxit,utitur:& forti quidem igne in corpore non conflatur, uerum molli ac H
lento. Statuarij imitationem corporis faciunt,anima excepta, mentem
autem habentia nō faciunt. ex aqua & terra humida ſiccantes, & ſicca hume
ctantes,ab his quæ ſuperabundant detrahunt, & ad ea quæ deficiunt appo
nunt, ex minimo ad maximū augentes. Eadem patitur homo, augeſcit
à minimo ad maximū,ex ſuperabundantibus detrahens,& deficiētibus ap-
ponens,ſicca humectans & humida ſiccans. Figuli rotam uerſant,& ne
que retrorſum, neq; antrorſum procedit, ſed ſimul in utranq; partem: Vni
uerſi hæc imitatrix circularis exiſtit. In eadem autem quū iam circūfertur,o-
mnis generis opera efficiunt, ut alterum altero in nulla re ſimile exiſtat. Ex
ijſdem homines eadem patiūtur, itemq́; reliqua animalia in eadem circum-
ferentia omnia operantur, & ex ijſdem nihil ſimile, ijſdem inſtrumentis ex
16 humidis ſicca facientes, & ex ſiccis humida. Grāmatica tale quid eſt, fi-
gurarum

A gurarum compoſitio, quæ ſigna ac notæ ſunt humanæ uocis, facultas reuo-
candi in memoriam præterita, & quæ facienda ſunt declarandi. Per ſe-
ptē figuras noticia cōtingit. Eadē omnia homo trāſigit, ſiue ſciēs literas
ſiue literarū rudis. Per ſeptem figuras etiam ſenſus hominib. cōtingit, Audi
tus ſonorum, Viſus manifeſtorum, Naſus odoris, Lingua uoluptatis & in-
iucunditatis, Os ſermonis, Corpus tactus calidi aut frigidi, Spiritus trāſitus
intro ac foras. Per hæc cognitio hominibus contingit. Palæſtra & pæ- 17
dotribæ tale quiddam docent, præuaricari ſecundum leges, iniuriam facere
iuſte, defraudare, furari, rapere, uiolare honeſtiſſima ac turpiſſima. Qui hæc
non facit, malus: qui hæc facit, bonus eſt. Oſtentatio multorum ac uulgi eſt.
B deſipientiæ hæc eſſe uident, & unum ex uniuerſis bonum iudicāt, reliquos
uero malos. Multi mirantur, pauci cognoſcūt. Homines in forum pro-
greſſi eadem perpetrant, defraudant uendentes & ementes. Qui plurimum
defraudauit, in admiratione eſt. Bibentes & inſanientes eadem perpetrant,
currunt, luctantur, pugnant, furantur, defraudant. Vnus ex omnibus præ-
fertur. Simulatores & deceptores alia ad ſcientes dicunt, & alia ſentiunt, li-
dem ereptant, & irrepunt non ijdem. Ineſt autem homini, alia dicere, alia fa-
cere, & eundem non eſſe eundem, & nunc aliam habere mentem, nunc rur-
ſus aliam. Sicquidem artes omnes cum humana natura communicant.
Cæterū anima hominis, quemadmodum etiam antea à me dictum eſt, 18
ignis & aquæ temperamentum habens, partes aūt hominis, irrepit in omne
C animal quod ſanè ſpirat, itemq; in omnem hominem, & iuniorem, & ſeniō-
rem. Nō aūt ſimiliter in omnibus augeſcit, ſed in iuuenibus corporibus, ut-
pote celeri circumuolutione exiſtente, & corpore auctili, expaſſæ & atte-
nuatæ partes illæ animæ, in corporis augmentum conſumuntur. In ſeniori
bus autem, utpote tardo exiſtente motu, & corpore frigido, in decrementū
hominis conſumuntur. Quæcunq; aūt corpora in uigore ſunt, & in æ-
tate fœcunda, eas nutrire & augere poſſunt. Potentes autem homines,
ut quiſq; plurimos homines alere poteſt, ita fortis iudicatur ac potens: ubi
uero defecerint quos alat, imbecillior cēſetur. Sic etiā circa ſingula corpora
res ſe habet. Quæcūq; plurimas animas nutrire poſſunt, ea fortiora ſunt:
ubi uero hæ diſceſſerint, imbecilliora. Quicquid igitur in aliud corpus
D ingreſſum fuerit, nō augeſcit: Quicquid uerò in fœminā, augeſcit, ſi ea quæ
ipſi cōgrua ſunt cōtingant. Diſcriminantur aūt partes, & augeſcunt ſi- 19
mul omnes, & neq; prius alteræ alteris, neq; poſterius. Verū maiores natu
ra priores apparent minoribus, quū non priores exiſtant. Non aūt in æqua
li temporis ſpatio omnes fœtus exornātur, ſed alij citius, alij tardius, prout
ſinguli et ignē & alimentū fuerint nacti. Aliqui itaq; in quadraginta ac trib.
diebus ſcaturiunt ac formātur, aliqui in quatuor menſibus. Similiter etiā ui
tales fiunt, ac gignuntur, aliqui citius, ſeptimo menſe perfecte: aliqui tardi-
us, perfecte nono mēſe in lucē prodeunt, & oſtendunt ſe temperamentū ha
bere, quod ſemper habebunt. Maſculi igitur & fœmellæ hoc modo gignū-
tur, quantū eius fieri poteſt. Cæterū fœmellæ ab aqua magis, & à frigi-
dis ac humidis & mollibus augeſcūt tum cibis, tum potibus, itemq; ſtudijs
ac exercitijs. Maſculi uero magis ab igne, à ſiccis uidelicet ac calidis cibis &

20 reliqua diæta. Si igitur fœmellam parere uelit, diæta ad aquā uergente B
utendum eſt. Si uero maſculum, exercitijs ac uictu ad ignē tendente utetur.
Et non ſolum uirum hoc facere oportet, ſed etiam mulierem. Non enim ſo-
lum quod à uiro ſecernitur auctile eſt, ſed etiā quod à muliere, ob hanc ſanè
cauſſam. Vtraq; quidem pars ſufficiētem motū non habet ad humoris mul
titudinem, ut quod influit conſumat, & propter ignis debilitatē coaugmen
tantur. Quum uero ambæ in idem coinciderint, mutuo inter ſe incurrūt &
obuoluuntur, ignis ad ignem, & aqua ſimiliter. Si quidem igitur in ſicco lo
co circumuoluitur ignis, coillapſam aquā ſuperat, & ab hoc ignis augeſcit,
ne ab illabente unda extinguatur, aliamq; accedentem prior illa ſuſcipiat ac
ſibi conſociet. Si uero in humorem inciderit, ſtatim ab initio extingui- F
tur ab illabente unda, & in minorem ordinem diſſoluitur. In una aūt die u-
niuſcuiuſq; menſis, conſociare ac ſuperare ea quæ accedunt poteſt, & hoc ſi
21 coinciderint ab utriſq; in unum locū. Conſiſtere aūt poſſunt inter ſe et
fœmella & maſculus, propterea quod anima quidem idem eſt in omnibus
animatis: Corpus aūt uniuſcuiuſq; differt. Anima quidem igitur ſem-
per ſimilis, & in maiore, & in minore. Non enim alteratur neq; per naturā,
neq; per neceſſitatem. Corpus aūt nunquam idem in ullo aliquo eſt, neq; ſe
cundum naturam, neq; ex neceſſitate, propterea quod partim ſecernatur in
omnia, partim permiſceatur ad omnia. Si quidem igitur maſcula cor-
pora ab utriſq; ſecreta fuerint, augeſcunt pro re præſenti, & fiunt hi uiri ani
mis ſplendidi, & corpore fortes, ſi non à diæta poſtea detrimentum ſentiāt. G
Si uero à uiro quidem maſculum ſecernatur, à muliere uero fœmineum, &
ſuperauerit ſi ita contingat maſculum, (Genitura enim ammiſcetur ad for-
tiorem aut debiliorem, Nō enim habet ex præſentibus aliquid ad quod fa-
miliarius ſecedere poſſit. Suſcipit enim parua maiorem, & maior minorem.
In cōmune autem ſuper hæc quæ adſunt dominium exercent,) corpus ſanè
maſculum augeſcit, fœmineum uerò minuitur, & in aliā ſortem ſecernitur.
Et hi quidem minus prioribus ſplendidi fiunt, tamen quia maſculum à
uiro ſuperauerit, uiriles euadunt, et hoc nomen merito habent. Si uerò à mu
liere quidem maſculum ſecretum fuerit, à uiro autem muliebre, ſuperauerit
autem maſculum, augeſcit eodem modo ſicut prius, fœmineum uerò minui
tur. Et fiunt hi Androgyni, id eſt uiri effœminati, atq; ſic rectè appellan H
22 tur. Tres quidem igitur hæ ſunt generationes hominum, differentes in
eo quod magis aut minus tales ſint, propter partium aquæ temperamentū,
& alimenta, & inſtitutiones, ac cōſuetudines. declarabo aūt in progreſſu ſer
monis etiam de his. Cæterum fœmella eodem modo gignitur. Si enim
ab utriſq; fœmineum ſecretum fuerit, fœminoſiſſimæ ac ingenioſiſſimæ fi-
ent. Si uero à muliere quidem fœmineum, à uiro autē maſculum, ſuperaue-
rit autem fœmineum, audaciores quidem prioribus fient, uerūtamen orna-
tæ ac moderatæ etiam ipſæ. Si uerò à uiro quidem fœmineum, à mulie
re uerò maſculum ſecretum fuerit, & fœmineum ſuperauerit, augeſcit eodē
modo, & fiunt hæ audaciores adhuc prioribus, & uiriles ac uiragines nomi
nantur. Si aūt quis non credat animā animæ ammiſceri, demens eſt. Si
quis enim carbones ardentes ad ardentes adijciat, fortes ad debiles, & ali-
mentum

A mentũ ipſis præbuerit,ſimile corpus omnes exhibebunt,& alter præ altero
nõ cognoſcitur, ſed in qualicunq; corpore ignem ſuſceperint,tale in omni-
bus erit: ubi uerò præſens alimentũ cõſumpſerint, ſecernũtur ac obſcuran-
tur:Idẽ hoc anima hominis patitur. At uerò quomodo gemini naſcan- 23
tur,hoc ſermõe declarabo.Equidem natura uterorũ in fœminis ut plurimũ
in cauſſa eſt.Si enim ſimiliter in utrãq; partem iuxta oſculũ diſpoſiti à natu-
ra fuerint,& ſimiliter hiauerint,& à purgatione ſiccantur,alere poſſunt, ſi ſe
men uiri conceperint ita ut ſtatim diſcindatur. Sic enim neceſſe eſt diſpergi
in utrunq; uterũ ſimiliter. Si quidem igitur multum ſemen ab utriſq; & for-
te ſecretum fuerit,in utriſq; locis augeri poteſt,dominium enim habet in ali
B mentum quod accedit.Si uero aliter cõtingat, gemini nõ fiunt. Quum
itaq; maſculum ab utriſq; ſecretũ fuerit, neceſſariũ eſt in utriſq; maſculos gi
gni: quum uerò fœmineũ ab utriſq;, fœmellæ fiunt: quum aũt alterum fœ-
mineum,alterum maſculum fuerit,utrum altero præualeſcet,id ipſum auge
ſcet pro ea ratione. Similes porrò inter ſe fiunt gemelli,ob hãc cauſſam.
Primum quidem quod æquales ſunt loci in quibus augeſcũt: Deinde
quòd ſimul ſecreti ſunt:Poſtea quod ijſdem alimentis augeſcunt, uitalesq;
in lucem prodeunt. Cæterũ ſuperfœtationes hoc modo fiunt. Quũ 24
uteri calidi & ſicci natura fuerint,ipſaq; mulier eiuſmodi, & ſemen calidum
ac ſiccum illapſum fuerit,nõ fit amplius ulla aliqua humiditas in uteris,quæ
ſemẽ ſuperillabens cõtineat. Quapropter cõſiſtit ab initio ac uiuit, per
C ſeuerare autem nõ poteſt, ſed etiam id quod iam adeſt inſuper corrumpit,
quia non eadem utriſq; cõferunt. Etenim quod tenuiſſimũ eſt in aqua,
& quod rariſſimum in igne, ſi in hominis corpore temperamentum accepe
rint, ſaniſſimum habitum conſtituunt. Propterea quod neq; in temporum
anni maximis mutationibus,neq; in regionum permutationibus, neq; in ci
borum ac potuum alterationibus,aqua denſiſſima euadit in aquæ impetuo
ſis incurſibus,neq; ignis in ignis impetu.Poſſunt enim ambo & generatio-
nem & ſatietatem plurimã ſuſcipere. Aes molliſſimum ac rariſſimũ,plu
rimum temperamentum ſuſcipit, ac optimum euadit. Eodem modo etiam
quod tenuiſſimum eſt in aqua, ac rariſſimum in igne, ubi temperamentum
acceperint.Qui igitur hanc naturam habent,ſani perſeuerant omni tempo-
D re uſq; ad quadrageſimum annum, aliqui uero etiam uſq; ad extremam ſe-
nectutẽ. Qui uero à quadrageſimo anno, à morbo aliquo correpti fuerint,
nunquã fermè euadunt. Quæcunq; autem corpora ignis fortiſſimi, &
aquæ denſiſſimæ temperamentum acceperint, fortia & robuſta fiunt, uerũ 25
multa cuſtodia opus habent. Magnas enim tranſmutationes in utranq; par
tem habent,& in aquæ incurſibus in morbos incidunt,& in ignis conſimili
ter. Qui igitur eiuſmodi naturam habet, eum uictu uti conducibile eſt tem-
poribus anni contrario. Et aquæ quidem incurſu contingente, uti oporte-
bit eum ab his quæ ab aqua ſunt,paulatim pro temporum ratione diſceden
do. Porrò ubi aquæ craſſiſſimæ & ignis tenuiſſimi in corpore mixtura
facta eſt,talia contingunt,ex quibus frigidam & humidam naturam cogno
ſcere oportet.Talia enim corpora in hyeme morboſiora ſunt, quàm in æſta
te, & in uere quàm in autumno. Cæterũ quod ad ætates attinet, Saniſ-

ſimi ex talibus pueri ſunt: deinde adoleſcentes: morboſiſſimi autem ſenes, B
& his uicini.& hæ naturæ cito ſeneſcunt. Talibus in uictu cõferunt quæ cal
faciunt ac ſiccant, tum in cibis, tum in exercitijs: & externas corporis partes
magis quàm internas exercere conducit. Si uero humidiſſimũ in igne,
& denſiſſimum in aqua, in corpore mixturã acceperint, ex his humidam ac
calidam naturam cognoſcere oportet. Laborant quidem ex morbis huiuſ-
modi maxime in uere, minime in autumno: quia in uere exceſſus eſt humidi
tatis, in autumno uero ſymmetria & moderatio ſiccitatis. Ex ætatibus uero
morboſiſſimæ ſunt iuniores. Corpora autem cito augeſcunt, & tales diſtil-
lationibus obnoxij ſunt. His conducit exhibere quæcunq; ſiccant ac frige-
faciunt, & in cibo, & in potu ac laboribus. Verum labores intra corpus his F
26 facere maxime confert. Si uero mixturam acceperint, fortiſſimũ in igne,
& tenuiſſimum in aqua, ſicca & calida eſt natura, & talibus morbus in ignis
acceſſionibus contingit, ſanitas uero in aquæ. Et in ætatibus uigentibus ad
carnis bonam habitudinem, morboſiſſimi ſunt, ſaniſſimi autem ſenes. Ita e-
tiam utriſq; proximi. Diætæ quæ frigefaciunt ac humectant, & ex laborib.
qui minime excalfaciunt ac colliquant, plurimam frigiditatem exhibebunt.
27 Huiuſmodi naturæ uiuaciſſimæ ac ſaniſſimæ exiſtunt. Si autẽ mixtu-
ram acceperint corpora ignis rariſſimi, & aquæ ſicciſſimæ, ſicca & frigida ta
lis natura eſt: morboſa quidem in autumno, ſana uero in uere, & uicinis tem
poribus. Similiter ætates ad annos quadraginta morboſæ, pueri ſaniſſimi,
Ita & utriſq; proximi. Diætæ his conferunt quæ calidæ exiſtentes hume- G
ctant, & labores ſenſim adhibiti, leniter calfacientes, & non multum ab his
quæ adſunt auferentes. De naturæ igitur cognitione ſic à prima conſtitutio
28 ne cognoſcere oportet. Cæterum ætates ipſæ ad ſeipſas hoc modo ha-
bent. Puer itaq; ex calidis & humidis temperatus eſt, quia ex his con-
ſtitutus eſt, & in his augmentum accepit. Humidiſſima igitur & calidiſſima
ſunt corpora proxima generationi, & augeſcunt quàm plurimum, & quæ
his proxima ſunt eodem modo. Adoleſcens autem calidus quidem eſt,
quia ignis impetus aquæ dominatur: ſiccus autem, quia humidum ex pue-
ro cõſumptum eſt, partim in augmẽtum corporis, partim in motum ignis,
partim præ laboribus ac exercitijs. Vir quum ſteterit iam corpus, ſiccus eſt
& frigidus, quia caliditatis impetus non amplius dominatur, ſed ſtat cor- H
pus ab augmento quieſcens, ac perfrigeratũ: uerũ ex adoleſcenti ætate, ſic-
citas ineſt: ab inſequenti autem ætate & aquæ acceſſu, humiditatem non
habet. quapropter ex ſiccis & frigidis exuperatus eſt. Senes autem fri-
gidi ſunt & humidi: quia ignis quidem receſſus cõtigit, aquæ autem acceſ-
ſus, & ſiccorum quidem ſublatio, humidorum autem ſtatus. Ex omni-
bus autem maſculi calidiores ſunt & ſicciores, fœminæ uero humidiores ac
frigidiores. Propterea quòd ab initio utriq; in talibus geniti ſunt, & à tali-
bus augeſcũt. Vbi uero in lucem editi ſunt maſculi, uictu ac diæta laborio-
ſiore utuntur, ut excaleſcant ac refrigerentur. Fœminæ uero humidioribus ac
pigrioribus diætis utuntur, & caliditatis purgationem ex corpore ſingulis
29 menſibus faciunt. Porrò de animæ ſapientia ac deſipientia, hoc modo
ſe res habet. Quod humidiſſimum eſt in igne, & ſicciſſimum in aqua, ſi
in

A in corpore temperamentum acceperint,ſapientiſſima ſunt. Quia ignis qui-
dem habet humiditatem ab aqua, aqua autem ſiccitatem ab igne:uterq; au-
tem ſic ſufficientiſſimus eſt. Neq; ignis alimenti indigentior multum proce
cedit,neq; aqua motus indiga multũ leuis redditur. Sic itaq; utraq; et per ſe
ſufficientiſſima ſunt, & inter ſe permixta. Quod enim minime uicinis indi-
get, hoc maxime præſentibus obtẽperat, uelut ignis qui minime mouetur,
nõ præ neceſſitate:& aqua quæ maxime,non præ uiolentia. Ex his au-
tem anima temperata, ſapientiſsima eſt, & memoria ualentiſſima prædita.
Si uero aliquo aſcitamento utens, alterutrum horum augeſcat aut con
tabeſcat,deſipientiſſima redditur,propterea quòd quum ſic habeant,ſuffici
B entiſſima exiſtunt. Si aũt ignis ſinceriſſimi, itemq; aquæ temperamen- 30
tum anima ſortiatur, ſit autem ignis paulo inferior ac defectuoſior quàm a-
qua, ſapientes quidem ſunt etiam hi, uerum defectuoſiores quàm in priore
temperamento:propterea quòd ignis ab aqua ſuperatus,& tardiorem mo-
tum faciens,ſegnius ſenſibus allabitur. conſtantes autem cum manſuetudi-
ne ſunt eiuſmodi animæ, ad quamcunq; tandem rem animum applicuerint.
Si uero recto uictu utantur, & ſapientiores & acutiores præter naturam fie
ri queant. Talibus confert uictu uti ad ignẽ magis tendente,& nõ reple
tionibus,neq; ciborũ,neq; potuũ. Curſib.itaq; utendum eſt uelocibus,
quo & corpus humore euacuetur,& humor amplius citius ſiſtatur. Luctis
aũt & fricationib.& eiuſmodi exercitijs uti non conducit, ut ne meatus
C cauiores redditi repleãtur. A talibus enim animæ motũ grauari neceſſe eſt.
Cõfert & deambulationibus uti,tum à cœna,tũ mane, itemq; à curſib. 31
A cœna quidẽ, quo alimentũ ſiccius anima ſuſcipiat ab ingredientib. ac in-
geſtis:Mane uero,quo tranſitus humoris euacuentur, & meatus animæ nõ
obturẽtur:Ab exercitijs uero,ut ne in corpore relinquatur quod ſecretũ eſt
à curſu,neq; animæ cõmiſceatur,ne quid tranſitus obturet,neq; alimentum
cõturbet. Cõfert & uomitibus uti, quo corpus depurgetur,ſi quid de-
fectuoſius labores tranſegerũt: à uomitu autem paulatim adijciendo cibus
offerendus eſt,minimum ad quatuor dies. At uero ungi conducibilius
eſt quàm lauari. Coitu utendum eſt,aquæ acceſſibus contingẽtibus,fre
quentiore, in ignis autem impreſſionibus, pauciore. Porrò ſi in aliqua 32
D anima defectuoſiorem uim ignis accipiat quàm aqua, eam tardiorẽ eſſe ne-
ceſſe eſt:& appellantur tales ſtolidi. Nam & tardiore exiſtente circuitu, ſen
ſus paulatim allabuntur, & qui acuti exiſtunt, parum cõmiſcentur,propter
circuitus tarditatem. Senſus enim animæ qui per uiſum ac auditum contin
gunt,acuti ſunt:qui uero per tactum,tardiores & facilius percipiuntur. hos
quidem igitur percipiunt etiam tales nihilominus, uelut ſunt frigida & cali
da ac conſimilia. Quæ uero per uiſum aut auditum percipere oportet, quæ
non prius ſciunt, percipere non poſſunt. Si enim non cõmota fuerit anima
ab igne allabente,non percipere poterit quale quid tandem ſit. Tales igitur
animæ non perpetiuntur hoc ob celeritatem. Si aũt recta diæta utatur,
etiam talis homo melior fieri poſſit. Conferunt itaq; huic eadem quæ prio-
ri, Verum ſiccioribus ac paucioribus cibis utetur, laboribus autem plurib.
& acutioribus ac uelocioribus. Confert & fomentis uti,& uomitibus à fo-

mentis,& exhibitionibus ciborum à uomitibus ex longiori tempore,ſi de- B
fectuoſius contigerint uomitus. Et ſanè hæc facies, ſanior ac ſapientior fue
33 rit. Si uero amplius adhuc ſuperetur ignis à præſenti aqua, hos iam alij
deſipientes,alij attonitos ſiue ſtupidos appellant: Et hæc inſaniæ quædam
ſpecies tardior exiſtit.hi plorant nemine moleſtante aut uerberante, formi-
dantq; nō formidanda,& triſtantur in rebus nihil ad ſe pertinētibus,et ſen-
tiunt ea quæ nō cōueniunt ſapientibus. Confert itaq; his,fomentis uti,
& à fomentis ueratris expurgari,ac diæta uti quam prius dixi,indigetq; ta-
34 lis homo attenuatione pulmonis ac ſiccitate. Si autem aqua defectuo-
ſiorem uim accipiat quàm ignis, quum aliàs ſincerum temperamentum ha-
beant, ſani ſunt homines corporibus, & ſapientes. Talis autem anima cito F
percipit allabentia, & non ſæpe ab una re ad aliā tranſit. Natura quidem igi
tur talis,animæ bonæ eſt. Melior aūt reddetur rectæ diætæ uſu, & pe-
ior prauæ.Confert huic,diætæ uſus ad aquam magis uergentis, ita ut exceſ
ſus uitet & ciborū, & potuum, & laborū. Vtetur & curſibus curuis &
rectis reuertētibus,luctiſq; ac reliquis exercitijs,ita ut in nullo exceſſum fa-
ciat. Si enim ſanum fuerit corpus,& non ab aliquo alio perturbetur,a-
35 nimi temperamentū ſapiens exiſtit. Si uero amplius aquæ uis ab igne
ſuperetur, tali homini neceſſe eſt tanto acutiorem animā eſſe, quanto citius
mouetur, & ad ſenſus citius allabi, uerum minus conſtantē priore, propte-
rea quod iudicat ea quæ obueniūt, & in pulmonem procedit ob celeritatē.

Confert tali homini diæta uti magis ad aquā uergente,quàm priori,& G
maza magis quàm pane,et piſcibus magis quàm carnibus,& potu aquoſio
re,& Venere rarius utetur, & laboribus qui ſunt maxime ſecundum na
turam quàm plurimis, uiolentis aūt uti non eſt neceſſe. Vtetur & uomitib.
paucioribus ex repletionibus,quo corpus quidem euacuetur, quàm mini-
me uero caleſcat.Cōducit etiam talibus ad ſapientiā,ut minime carnoſi ſint,
Nam ad carnis bonā habitudinem, ardoris inflammationē fieri neceſſe eſt.
Quum aūt tale quid huiuſmodi anima perpetitur, ad inſaniam adigitur, ex
ſuperata aqua adacta. Talibus cōfert actiones obire ac trāſigere à cibo
accepto magis quàm ieiunis. Stabilior enim redditur anima alimento com
36 modo ammixto, quàm alimenti indiga. Si uero adhuc amplius ſupere
tur aqua ab igne,talis anima ualde acuta eſt, & tales neceſſe eſt ſomnia uide H
re, uocant autem ipſos ſubfurioſos. Nam res ualde propinqua inſaniæ eſt.
Etenim à breui & incōmoda inflāmatione inſaniunt, & in ebrietatibus, &
carnis bona habitudine, & præ carnium eſu. Verum talem oportet ab
his omnibus abſtinere,itemq; à reliqua repletione,ac exercitijs uiolentis.

In uictu utendum eſt maza uino dulci non ſubacta, & oleribus coctis,
ſed non purgantibus, & piſciculis ex muria, & aquam bibere præſtantiſſi-
mum eſt,ſi fieri poſſit:ſin minus,uinum molle & album quod aquæ ſit pro-
ximum. Deambulationibus quoq; multis mane utēdum,à cœna uero ſatis
eſt exſurgere,quo cibi quidem nō reſiccentur à deambulationibus poſt cœ
nam,corpus autem euacuetur à matutinis. Lauare autem magis condu
cit aqua tepida circumaffuſa, quàm ungi. Confert & in æſtate interdiu
ſomno uti breui nō multo,ut ne corpus ab anni tēpore reſiccetur. Con

ueniens

A ueniens eſt etiam uere ueratris purgare,fomentis antea præparatos, deinde ſenſim ad diætam inducere,& neq; hunc ieiunum actiones obire oportet.

Et ex hac ſanè cura, huiuſmodi anima ſapientiſsima fuerit. Sapientis quidem igitur ac deſipiētis animæ hoc temperamentū cauſſa eſt, quemadmodum à me ſcriptum eſt, poteſtq; ex diæta & melior & deterior fieri.

Cæterum curſus impetu igne præualeſcente,impoſſibile forte fuerit aquæ aliquid apponere: ſimiliterq; aqua præualente in temperamento,ignē augere. Ex his uero & ſapiētiores & deſipientiores animæ fiunt. 37 Atuero talium non amplius temperamentum eſt, qualis eſt, Iracundus, Segnis, Doloſus,Simplex,Infeſtus, Beneuolus. Talium omnium natura meaB tuum per quos anima meat cauſſa eſt:per qualia enim uaſa ſecedit,et ad qualia allabitur, & qualibus ammiſcetur, talia ſapiunt. Ob id itaq; impoſſibile eſt talia ex diæta tranſmutare.Naturam enim obſcurā transformare non eſt poſſibile. 38 Similiter aūt & uocis qualiſcunq; tandem fuerit, meatus ſpiritus cauſſa ſunt:per qualeſcunq; enim aer mouetur,& ad qualeſcunq; allabitur,talem neceſſe eſt eſſe uocem:& hanc quidem tum deteriorem,tum meliorem facere poſſibile eſt, quia leuiores ac breuiores meatus ſpiritus facere poſſibile eſt. Verum illa ex diæta alterare,impoſſibile exiſtit.

HIPPOCRATIS COI DE DIAETA

C SIVE VICTVS RATIONE, LIBER II. IANO Cornario Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Quomodo regionum ſingularū naturæ,& ſitus cognoſcendi. Regio ad meridiem. Locorum iuxta ſeipſa differentia. Alta & ſqualida ad meridiem. 2 Lacuſtria & paluſtria: Caua & non aquoſa. Montes ab Auſtro & Aquilone.

3 Caua ab Aquilone. Inſulæ ad continentem & mare. 4 De Ventorum natura & facultate. 5 Boreas. Auſter. Auſter cur natura humidus, plantarum ac hominum corpora in Libya reſiccet. 6 De Ventorum natura iuxta ſingulas regiones. Venti à mari,niue, glacie, ſtagnis,terra,montibus. 7 Quomodo de ciborum ac potuum ſingulorum ui,tum ea quæ ſecūdum naturam eſt,tum ea quæ per arD tem acceſſit,cognoſcere oporteat. Qualitates ſecūdas (licet in eodem genere) non tamen ſemper ſimiles eſſe. 8 De Ordeo: Polentarū facultas. De Maza. Maza,qua ratione per aluum ſecedat,& quando reſiccatoria. 9 Mazæ ſiccæ dulci uino emollitæ ac tritæ,facultas. Cyceon,quid. Lac. 10 De Tritico. Panis triticei farina & ex pura tantū collata facultas. Panis fermentatus. Panis ſucco ſubactus. 11 Maximi panes cur maxime alant. Panes furnacei,focarij,ueruarij, clibano cocti,ſubcinericei,ſimilaginei. Panes ex alica. Furfurum ſuccus coctus.

12 Similago. Tragus ſiue olyra. Auena. Polentæ & farinæ,quæ ſicciores. Panes calidi. Fabæ. 13 Piſa. Ochri ſiue Eruiliæ. Dolichi. Siliquæ. Cicer album. Milium. 14 Lentes. Eruum. Lini ſemen. Hormini ſemen. Lupini. Irio. Cucumeris ſemen. Cnicus. Papauer. 15 In medicamentorum præparatione quæ obſeruanda. De Animalibus quæ in ciborum uſum ueniunt:& primò de alimento quod à quadrupedibus ſumitur. Carnes bubulæ,caprinę, ſuillæ. Animalium lac tenue,carnis tenuioris indicium. 16 Carnes agninæ,uitulinæ,porcinæ,aſininæ,equinę,caninæ,catulinę,ſuis ſylueſtris,ceruinæ,leporinæ,uulpinæ,erinaceorum. 17 De alimento quod à uolucribus animalibus ſumitur: & cur

aues

aues neq; mingant, neq; ſputum fundant. Carnes palumborum, columbarum, perdicum, gallorum, turturum, anſerum, anatum. B 18 De nutrimento quod ab aquatilibus animalibus ſumitur. Ex piſcibus ſiccisſimi, ſcorpius, draco, callionymus, cuculus, glaucus, perca, thriſſa. Leues ſunt petroſi ferè omnes, ut turdus, phuca, clephetis, gobio. Errones autem & laboribus fracti ſolidiorem carnem habent. Leuiores autem ſunt torpedines, ſquatinæ, rhombi. Grauiores, capitones, mugiles, anguillæ, & quicunq; in lutoſis & aquoſis locis alimenta habent: 19 Fluuiatiles & paluſtres, grauiores. Polypi, ſepiæ. Conchylia, pinæ, purpuræ, patellæ, buccina, oſtrea.

Salſamenta. 20 De Agreſtium ac domeſticorum animaliū differentia. Animalia Syluestria & Domeſtica. De Animalium carnis differentia, & Primū de partibus exanguibus. Carnes fortiores & leuiores. 21 Exanguium partium aliæ robuſtisſimæ, aliç leuisſimç. Piſces. Oua uolucrium, Caſeus, Aqua. 22 De Vino: nigra & auſtera uina. Mollia nigra, Dulcia nigra, Alba auſtera, Noua, F Tenuia dulcia, 23 Muſtum. Vina acida. Acetū, Sapa, Mel. Vinum dulce pituitoſis aluo magis ſecedit. 24 De Alimento quod à plantis ipſis agreſtibus ſumitur. Allium, Cepa, Porrum. 25 Raphanus, Naſturtium, Sinapi, Eruca, Coriādrum, Lactuca, Anethum, Apium, Ocymum. 26 Ruta, Aſparagus, Saluia, Solanum, Portulaca, Calamintha, Mintha, Rumex, Atriplex, Blitum, Braſſica, Beta, Cucurbita, Rapum, Pulegium, Origanum, Thymbra, Thymum, Hyſopum. 27 Olera os calfaciētia & odorata. Olera acerba & auſtera. Olera acria & odorata. Olera acria & ſicca in ore. Olera acida. Succi urinam cientes. Aluum mouentia.

28 De Fructibus qui ab arboribus colliguntur. Poma, Mora, Pira, matura, dura, ſylueſtria, cruda. Mala, Cydonia. Sorba, Meſpila, Corna. 29 Malum punicum. Nuclei, Cucumeres. Botri uuarū. 30 Ficus & uuæ paſſæ. Caricæ. Amygdalæ. Nuces rotundæ. Acyli. 31 Carnium differentiæ, ſecundum uarios præparationis modos, & quomodo earum coctura uires augendæ & minuēdæ. Ex G igne & aqua, omnia conſtitui, & ex his augeri, & in hæc ſecerni ac reſolui. 32 Toſta & aſſata. Alimenta ſiccis & æſtuoſis locis naſcentia. Alimentum forte & leue, quod. 33 Alimenta calfacientia, ſiccantia, & humectantia: Excalfaciētia, ſiccantia: Dulcia, pinguia. 34 Acida, acria, auſtera, acerba: Recentia, Antiqua, cruda. Obſonia ex uarijs intritis. Edulia ex muria præparata. 35 De Balneis. Aqua potabilis, ſalſa. Balnea calida, frigida. Illuuies. Vnctio. Sol. Ignis. Vmbra. Frigus.

36 Sudores. Coitus. Vomitus. Vomitus uentrem ſoluit & ſiſtit. 37 Somnus. Vigilia. Ocium. Labor. 38 Semel in die cibum ſumere attenuat, ſicut & aluum ſiſtit. Aquæ potus. Calfacientia corpus & alimentum non præbentia, frigiditatem exhibent. 39 De Laboribus. Labores naturales & uiolenti. Viſus. Auditus. Curarum, & uocis exercitij, & deambulationum uis. 40 Deambulationis à cœna facultas. Matutinæ deambulationes, item poſt exercitia. 41 Curſus longi ac curui, in ueſte, recti reuertentes, circulares, quam uim habeant, quibus & quo H potisſimum tempore conueniunt. 42 Concusſiones. Commotiones. Lucta & Fricatio. Volutatio in puluere. Micatio. Follis, & manus ad rythmū motus.

43 Spiritus detentio. Exercitia in puluere & oleo. Oleum cur corpus hyeme magis auget, æſtate contra. Puluis inter exercendum. In puluere morari poſt exercitia. Frictio ex oleo & aqua. 44 De Laſſitudinis tribus ſpeciebus. Laſſitudinis generatio & uis. 45 Inexercitatorum Laſſitudo, & curatio. 46 Exercitatorum ab inſuetis laboribus laſſitudo, & curatio. 47 Laſſitudo à conſuetis exercitijs, & eorum curatio.

R EGIONVM ſingularum ſitum & naturam hoc modo cognoſcere oportet. Et in ſumma res hoc modo ſe habet. Regio ad meridiem ſita calidior eſt, & ſiccior quàm ea quæ ad ſeptentriones iacet, propterea quòd ſoli propinquior eſt. Et in his regionibus neceſſe eſt & hominum genera, & naſcētia ex terra, ſicciora ac calidiora & fortiora eſſe, quàm in contrarijs: uelut Libyca gens

A gens ad Ponticā, & utriſq; uicinæ. Ipſa autem loca iuxta ſeipſa hoc mo
do habent. Alta & ſquallida & ad meridiē ſita, ſicciora ſunt quàm cam
peſtria & æqualiter ſita, propterea quòd pauciores humores habent, Illa e=
nim ſtationē pro aqua pluuia nō habent, hæc habēt. At uerò lacuſtria 2
ac paluſtria humectant & calfaciūt. Et calfaciūt quidem quia caua ſunt & cir
cumdata, & non perflantur: humectant autē, quia naſcentia ex terra quibus
homines alūtur, humidiora ſunt: et ſpiritus quē attrahimus craſſior eſt, pro=
pter aquæ ſtationem ac immobilitatem. Verū caua loca & nō aquoſa,
ſiccant, & calfaciunt. Et calfaciunt quidem quia caua ſunt & circumdantur:
Siccant aūt, tum propter alimenti ſiccitatē, tum quòd ſpiritus quem inſpira
B mus ſiccus exiſtens, humorem ex corporibus trahit in alimentum ſibiipſi,
quum non habeat alium humorem ad quē allapſus nutriatur. Vbi aūt
regionibus montes adiacent ad auſtrum, in his ſquallidi auſtri & morboſi
afflant. Vbi autem ab Aquilone montes adiacent, in his aquilones per=
turbant ac morbos faciunt. Vbi uero ab Aquilone caua loca urbibus 3
adiacent, ab æſtiuis uentis calida & morboſa hæc regio exiſtit, propterea q;
neq; aquilo perflans puram ſpiritus inductionem exhibet, neq; ab æſtiuis
uentis perfrigeratur. Cæterū inſulæ propinquæ continenti tempeſtuo
ſiores ſunt, & ægre in ipſis hybernamus: Marinæ uero hyeme tepidiores
ſunt, propterea quod niues & glacies in continenti ſtationes habent, & uen
tos frigidos in uicinas inſulas mittunt. Verum inſulæ intra pelagus poſitæ
C non habent in hyeme niuium ſtationem. Porrò de uentis quam naturā 4
ac facultatem ſinguli habent, hoc modo cognoſcere oportet. Naturam
quidem habent omnes uenti humectandi ac frigefaciendi, tum animalium
corpora, tum naſcentia ex terra, ob hanc cauſſam. Neceſſe eſt omnes uentos
ſpirare à niue, à glacie, & gelu uehemēti, & fluminibus, & ſtagnis, terraq; hu
mecta ac perfrigerata, Et fortiores quidem uentos, à maioribus & fortiori=
bus, debiliores uero à minoribus & debilioribus. Quemadmodum e=
nim animalibus ſpiritus ineſt, ſic etiam alijs omnibus, alijs quidem minor,
alijs uero iuxta magnitudinem. Naturā quidem igitur habent humectandi
ac frigefaciendi omnes uenti: uerū propter ſitum regionum ac locorum, per
quæ uenti ad ſingulas regiōes accedunt, diuerſi inter ſe fiunt, frigidiores, ca
D lidiores, humidiores, ſicciores, morboſiores, ſalubriores. Singulorū aūt cauſ
ſam ſic cognoſcere oportet. Boreas ſiue aquilo frigidus ſpirat ac humi= 5
dus, quia progreditur à talibus regionibus, meatq; per tales locos, ad quos
non accedit ſol ipſe, neq; aerem reſiccās, humorem ebibit ac exhaurit: Qua=
re ad terram habitabilem accedit ſuam ipſius uim habēs, ubi non per regio=
nis ſitum corrumpitur. & his quidē qui proxime habitant frigidiſſimus eſt,
qui uero remotiſſime, minime. Auſter aūt à ſimilibus aquiloni natura
regionibus ſpirat. Ab Auſtrali enim polo ſpirans, & à niue multa gla=
cieq; ac gelu fortibus procedēs, neceſſario his qui prope ipſum illic habitāt
talis ſpirat, qualis nobis eſt Aquilo: uerum omnem non item ſimilis acce=
dit regionem. Nam quum per ſolis iter & in meridiē ſpiret, humiditas ipſi=
us à ſole ebibitur, & reſiccatus rareſcit: quapropter neceſſe eſt ipſum calidū
ac ſiccū huc accedere. In proximis igitur regionibus neceſſe eſt ipſum talem
uim

uim calidam ac ſiccã exercere. & hoc ſanè in Libya facit, Nã & terræ naſcen- E
tia exareſcunt, & homines latenter reſiccat. Quũ enim non habeat nec ma-
re, nec fluuium unde humiditatem accipiat, ex animãtibus ac plantis humo
rem exhaurit. Vbi uero pelagus tranſit, tanquam calidus & rarus exiſtens,
multa humiditate regionem in quã illabitur implet: & neceſſe eſt ipſum cali
dum ac humidum eſſe, ubi non regionum ſitus alterius qualitatis cauſa exi
6 ſtat. Eodem modo etiã aliorum uentorũ facultates ſe habent. Cæ
terum iuxta ſingulas regiones uenti hoc modo ſe habent. Venti ex ma
ri in regiones illabentes, ſicciores quodammodo ſunt. Qui uero à niue aut
glacie, aut ſtagnis aut fluminibus procedunt, omnes humectant ac frigefaci
unt, tum plantas, tum animantia, & ſanitatẽ corporibus exhibent qui nõ fri F
giditate ſuperexcellunt. Hi enim lædunt, propterea quod magnas mutatio
nes calidi ac frigidi in corporibus inducunt. Hæc aũt perpetiuntur hi qui in
regionibus habitant paluſtribus ac calidis prope flumina magna. Reliqui
uero uenti qui à prædictis ſpirant, utiles ſunt, tum aerem purum ac ſincerũ
exhibentes, tum animæ calori humiditatem præbentes. Quicunq; ue-
ro uenti ex terra accedunt, eos neceſſe eſt ſicciores eſſe, tum à ſole, tũ à terra
reſiccatos. Quũ autem non habeãt uenti unde alimentum trahant, à ui
uentibus humorem trahentes, & plantas & animalia omnia lædunt. Et
quicunq; uenti relictis montibus ad urbes accedunt, non ſolum ſiccant, ſed
etiam turbant ſpiritum quem inſpiramus, & corpora hominum morbo-
ſa faciunt. Naturã quidem igitur & uim ſingulorũ ſic cognoſcere opor G
tet. Quomodo autem ad ſingulos ſe præparare oporteat, in ſermonis pro-
7 greſſu declarabo. At uerò ciborum ac potuũ ſingulorum uim, tum eã
quæ ſecundum naturã eſt, tum eam quæ per artẽ acceſſit, hoc modo cogno
ſcere oportet. Quicũq; igitur in ſumma dicere aggreſſi ſunt, aut de dul
cium, aut pinguium, aut ſalſorum, aut alterius cuiuſdam cõſimilis facultate,
non rectè iudicant. Non enim eandem uim habent, neq; dulcia inter ſe,
neq; amara, neq; ulla aliqua eiuſmodi. Multa enim ex talibus ſunt quæ &
aluũ emolliunt, & ſiſtunt, ſiccantq; & humectant: Similiter aũt etiam in reli
quis omnibus. Sunt & quæ adſtringunt, itemq; aluum mouent, & urinam
cient. Sunt quæ neutrũ horum faciunt. Similiter & ex calfacientibus ac reli
quis omnibus, alia aliam facultatem habẽt. De omnibus quidem igitur im- H
poſſibile eſt qualia nam ſint declarare, Verum quam uim ſingulatim habe-
8 ant, docebo. Ordeum natura quidem frigidum eſt & ſiccũ. Ineſt & pur
gatorium quiddam à ſucco palearũ. Eius ſignum habebis ſi uoles ordeum
non purgatum coquere, Purgat enim is ſuccus fortiter, Si uero decorticatũ
coxeris, perfrigerabit magis ac aluum ſiſtet. Quum autem toſtum fuerit, hu
mor quidem purgatorius præ igne perit: frigiditas autem & ſiccitas relin-
quitur. Quæcunq; uero perfrigerare ac ſiccare oportet, id ipſum polen
tæ trãſigunt. Maza omnis generis ſic utimur, facultatem aũt habet ma
za hæc talem. Farinæ ex toto collatæ alimentum quidem minus habent, ue
rum magis per aluum ſecedunt. Puræ autem magis nutriunt, minus uero
per aluum ſecedunt. Maza prius ſubacta, reſperſa, uino dulci nõ emol-
lita, leuem facit, & per aluum ſecedit, ac frigefacit. Et frigefacit quidem, quia
frigida

A frigida aqua madefacta eſt:per aluum autem ſecedit,quia cito concoquitur:
leuem uero facit, quia multum alimenti cum flatu foras excernitur. Quum
enim tranſitus alimenti anguſtiores ſint, aliud inſuper accedens non ſuſcipi
unt:& quod quidem cum flatu attenuatum eſt,foras excernitur,quod uero
intus manet,flatum inducit, & partim ſuperne eructatur, partim inferne ſe-
cedit. Multum itaq; alimenti à corpore difflatur. Si uero uelis mazam ſta-
tim ut ſubacta eſt exhibere,talis reſiccatoria eſt. Quū enim polenta ſicca exi
ſtat, & aqua ſit madefacta, atq; ſic præparata in uentrem illabatur,humorē
ex ipſo trahit calidum exiſtentem. (Solet enim calidum attrahere frigidum,
& rurſus frigidum calidum.)Conſumpto autem humore de uentre,neceſſe
B eſt ſiccari. Aqua uero quæ unà cum maza ingreſſa eſt, frigefacit. Quæcunq;
igitur ſiccare oportet aut frigefacere,aut uentris profluuio diffuſum,aut alia
quapiam eiuſmodi caliditate, maza efficax exiſtit. At uero ſicca, uino 9
dulci emollita ac trita maza, ſiccat quidem nō ſimiliter, propterea quòd ue-
hementer eſt adſtricta,alimentum uero plurimum corpori præbet,Nam ut
leniter liqueſcentis alimentum tranſitus ſuſcipiunt. Per aluum quidem igi-
tur tarde ſecedit,flatum autem non inducit, neq; eructatur. Quæ uero & a-
qua, & uino dulci emollita ac prius ſubacta eſt, nutrit quidem minus,per al
uum autem ſecedit,& flatum magis inducit. Cyceon aūt ſolum in aqua
quidem frigefacit ac nutrit, in uino uero calfacit ac nutrit, & aluum ſiſtit. In
melle autem calfacit quidem minus ac nutrit,per aluum uero magis ſecedit,
C ſi non meracum mel fuerit:ſin minus, non ſecedit,ſed aluum ſiſtit. In la-
cte uero bene alunt omnes Cyceones. Veruntamen ouillum aluum ſi-
ſtit, caprinum uero magis per aluum ſecedit: Bubulum uero minus:
Equinum autem & aſininum magis ſecedunt. Triticum fortius eſt 10
ordeo & magis nutrit,minus autem per aluum ſecedit,tum ipſum, tum ſuc-
cus. Panis aūt ex tota farina collata,ſiccat & per aluum ſecedit. Pu-
rus autem magis nutrit,minus uero ſecedit. Ex ipſis porrò panibus,fer
mētatus quidem leuis eſt & ſecedit. (Et leuis quidem eſt,quia à fermēti aco
re humiditas conſumpta eſt, quæ ſanè alimētum exiſtit:ſecedit autem, quia
cito concoquitur.) Non fermentatus ſecedit quidem minus, nutrit au-
tem magis. Qui ſucco ſubactus eſt, leuior eſt, & multum nutrit, ac per
D aluum ſecedit. Nutrit, quia purus eſt.leuis eſt, quia leuiſſimo ſubactus eſt,
& fermentatus ac toſtus ab eodem eſt.per aluum ſecedit,quia paſſo,& aluū
mouente tritici parte,permixtus eſt. Ex ipſis autē panibus maximi ma- 11
xime alunt,propterea quod minime exuritur humiditas ab igne. Et fur
nacei panes magis alunt, quàm focarij & ueruarij, propterea quod minus
exuruntur ab igne. Clibano autem cocti & ſubeinericij ſicciſſimi ſunt,
hi quidem propter cinerem, illi uero per teſtam humore priuati. Simi-
laginei omnium horū fortiſſimi ſunt,Et adhuc magis qui ex alica fiunt: ual-
deq; nutriunt, uerum non ſimiliter ſecedunt. Farina pura in aqua pota
frigefacit,& lotura pollinis tritici. Furfurum ſuccus coctus, leuis per al-
uum ſecedit. Verum farinæ in lacte datæ magis per aluum ſecedunt,q̃
in aqua, propter ſerum, & maxime inter aluum mouentia numerantur.
Quæcunq; uero farinæ cum melle & oleo coquuntur, aut aſſantur, o-

Erotianus Cyceonem, potionem [illegible] commixtione [illegible]. Gal. 6. Epi. [illegible] 6. co. 9. Homerum Hip. et [illegible] cyceonis nomen pro mixtione [illegible] atq; [illegible], nec non polentæ atq; [illegible] aliaq; [illegible] usurpasse monstrat. Plato. 3. de repub. Homeri [illegible] fuisse [illegible] ait [illegible] Cyceo[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] à medicis [illegible] [illegible].

[illegible] Gal. 1. alim. [illegible] docet [illegible] hos panes [illegible] [illegible] obstruit, aut [illegible] [illegible] sunt parati.

mnes æſtuoſæ ſunt,& ructum cient. Et ructum quidem cient, quia probe a- B
lentes non ſecedunt. Æſtuoſæ autem ſunt, quia pinguia, & dulcia, & inter
12 ſe diſcordia, non eadem coctura indigentia, in eodem ſunt. Similago
& alica cocta, fortia ſunt & alunt, non tamen per aluum ſecedunt. Try-
gis, id eſt tragus ſiue olyra, leuior eſt tritico, et quæ ex ipſa fiunt ſimiliter, ut
ea quæ ex tritico parantur, & magis per aluum ſecedunt. Auena come
ſta humectat ac perfrigerat, itemq́ in ſorbitione accepta. Polētæ ac fari-
næ recentes ſicciores ſunt uetuſtis, quia igni & præparationi propinquio-
res exiſtunt. Vbi uero uetuſtæ fiunt, calor exhalat, & frigiditas inducitur.
Panes calidi ſiccant, frigidi minus, gracilitatem autem quandam indu-
cunt. Fabæ alunt, aluum ſiſtunt, & inflant. Inflant, quia meatus aliud in- F
ſuper accedens alimentum non ſuſcipiunt: Aluum ſiſtunt, quia totam
13 alimenti fecem habent. Piſa inflant quidem minus, per aluum autē ma-
gis ſecedūt. Ochri ſiue eruiliæ, & dolichi ſiue phaſioli ac ſiliquæ, his ma
gis per aluum ſecedunt, minus inflant, & probe alunt. Cicer album per
aluum ſecedit, & per urinam ejicitur, & alit. Et alit quidem, carnoſum in
ipſo. Per urinam uero ejicitur, dulce: per aluū autem ſecedit, ſalſuginoſum.
Milij grana ac paleæ ſiccāt, & uentrē ſiſtunt, & cū ficubus, fortibus do
loribus conferunt. Ipſum aūt milium coctum alit, non tamen aluo ſecedit.
14 Lentes æſtuoſæ ſunt & turbatiuæ, & neq́ per aluū ſecedūt, neq́ ipſam
ſiſtunt. Eruum aluū ſiſtit, & robuſtū eſt, & craſſefacit, & explet, & boni
coloris hominē facit. Lini ſemen comeſtum aluū ſiſtit. habet & quiddā G
frigefactoriū. Hormini ſemen cōſimilia lini ſemini facit. Lupini na
tura robuſti ſunt & calidi, uerū per præparationes leuiores ac frigidiores fi-
unt, & aluo ſecedunt. Irio humectat & aluo ſecedit. Cucumeris ſe-
men per lotium magis abit quàm ſeceſſum. Explet aūt & craſſefacit. Et ſece-
dit quidem per aluū, propter paleā externā: explet aūt & craſſefacit, propter
carnem. Lotū uero ſecedit quidem, uerū minus, craſſefacit aūt & explet ma-
gis. humectat aūt & urit, propter pingue & oleoſum. Cnicus aluū mo-
uet. Papauer aluū ſiſtit, magis aūt nigrū hoc facit, ſed & album idem a-
git, alit autē, & robuſtū eſt. Horum porrò omniū ſucci carnis aluū mo-
15 uent. Oportet itaq́ in præparatione id obſeruare, ut quæ ſiccare uelis,
ab his ſuccos detrahas, & carne utaris: quæ uero aluū mouere uelis, ut ſucco H
copioſiore, carne uero pauciore & ſucculentiore utaris. Cæterū de ani
malibus quæ in ciborū uſum ueniūt, ſic cognoſcere oportet. Carnes Bu
bulæ robuſtæ ſunt, & aluū ſiſtunt, & ægrè in uentre coquuntur, propterea
quòd craſſi ac multi ſanguinis eſt hoc animal, & carnes graues, itemq́ ſan-
guis ac lac. Quorum aūt animalium lac tenue eſt, & ſanguis ſimiliter, eo-
rum etiā carnes cōſimiles ſunt. Caprinæ carnes his leuiores ſunt, & ma
gis aluo ſecedūt. Suillæ quidem robur magis quàm hæ corpori indu-
cunt: multū aūt aluo ſecedunt, propterea quòd tenues & modici ſanguinis
16 uenas ſues habent, carnē uero multā. Agninæ leuiores ſunt ouillis, &
hedinæ caprinis, quia exāguiores ſunt & humidiores. Quum enim ſicca &
robuſta natura ſint animalia, dum quidem teneræ ſunt, aluo ſecedūt, ubi ue
ro augmentum ſumpſerint, non ſimiliter. Et uitulinæ carnes eodē mo-
do

A do ſe ad bubulas habent. Verum porcinæ ſuillis grauiores ſunt. Quũ e-
nim animal ſit natura carnoſum & exangue, humiditatis exceſſum in tenel-
la ætate habet. Quũ igitur meatus ſuperaccedens alimentũ non ſuſcipiát, in
tus manens calfacit ac perturbat uentrem. Aſininæ carnes aluo ſecedunt,
& pullorum adhuc magis. Equinæ leuiores ſunt. Caninæ calfaciunt
ac ſiccant & robur inducunt, non tamen aluo ſecedunt. catulinæ uero
humectant & ſecedunt. Suis ſylueſtris caro ſiccat & robur exhibet, ac
ſecedit. Cerui ſiccat, minus autẽ ſecedit, magiſq; urinã prolicit. Le-
porinæ ſiccæ ſunt & aluũ ſiſtunt, urinæ aũt citamentum quoddam faciunt.
Vulpinæ humidiores ſunt & urinã cient, Et erinaceorũ terreſtriũ car-
B nes humidiores ſunt ac urinã cient. Porrò de uolucriũ generibus ſic res 17
ſe habet. Omnia ferme uolucrium genera ſicciora ſunt quàm quadrupeda.
Quæcunq; enim ueſicã non habent, neq; mingunt neq; ſputũ aut ſaliuam
fundunt, omnino ſicca ſunt. Propter caliditatem enim uentris, humiditas ex
corpore cõſumitur in alimentũ caliditatis, quare neq; mingunt, neq; ſputũ
aut ſaliuã fundunt. Cui aũt tales humiditates nõ inſunt, id ipſum neceſſario
ſiccat. Sicciſſima igitur caro eſt palumbis, deinde columbæ: tertio loco
perdicis, ac galli, & turturis: humidiſſima uero anſeris. Seminileges aũt
uolucres prædictis ſicciores ſunt. Verũ anatis carnes, & reliquarũ aui-
cularum quæ in paludib. degunt, aut in aquis, omnes humidæ ſunt. At 18
uero ex piſcib. ſicciſſimi ſunt hi, ſcorpius, draco, callionymus, cuculus, glau-
C cus, perca, thriſſa. Leues aũt ſunt petroſi fermè omnes, uelut turdus, phu
ca, elephetis, gobio. Tales aũt & prædicti itidẽ leuiores ſunt erronibus. Nã
hi ut quieſcentes raram ac leuẽ carnem habent. Errones aũt & undas uerbe
rantes laboribus fracti, ſolidiorem carnẽ habent. Torpedines aũt & ſquati
næ ac rhombi, & huiuſmodi, ſunt leuiores. Quicunq; uero piſces in lu-
toſis & aquoſis locis alimenta habent, uelut capitones, mugiles, anguillæ, et
reliqui eiuſmodi, grauiores ſunt, propterea quòd ab aqua & luto, & in his
naſcentibus, alimenta habent, à quibus etiã ſpiritus in hominẽ ingrediẽs ip-
ſum lædit ac grauat. Fluuiatiles autem & paluſtres his adhuc grauiores 19
ſunt. Polypi uero & ſepiæ, & eiuſmodi piſces, neq; leues uelut uidẽtur ſunt,
neq; per aluũ ſecedunt: quapropter etiã oculos comeſti grauant, iuſcula ta-
D men horũ aluum mouẽt. Cæterũ conchylia uelut ſunt pinæ, purpuræ,
patellæ, buccina, oſtrea, ipſa quidem ſicca ſunt, ſucci autẽ ipſorum aluũ mo-
uent. Mituli uero & pectines ac tellinæ magis aluo ſecedunt. Vrticæ
aũt & chartilaginoſi generis piſces, maxime humectãt ac aluũ mouẽt. Cæ
terum Erinaceorum oua, & locuſtarũ humor, & muſculi, & urſæ, ac cancri,
magis quidẽ fluuiatiles, ſed & marini, aluum mouent & urinã cient. Sal
ſamenta ſiccãt & attenuant, pleraq; etiã aluum leniter mouent. Ex ſalſamen
tis ſicciſſima ſunt marina, deinde fluuiatilia. Humidiſſima autem ſunt palu-
ſtria. Ex ipſis aũt ſalſamẽtis piſces percæ appellati ualde ſicci ſunt. A- 20
nimalium porrò cicurũ ea quæ in ſyluis & agris paſcuntur, ſicciora ſunt his
quæ intra ædes nutriuntur, quia labore reſiccãtur, itemq; præ ſole ac frigo
re, & ſpiritu ſicciore nutriũtur. Verũ ſylueſtria ſicciora ſunt mãſuetis, & cru
diuora ac ſyluarũ materie paſta, itemq; parũ edacia, ſicciora ſunt edacibus.

Et frugiuora herbiuoris ſicciora ſunt,& frugiuora non frugiuoris, & pauci B
biba multibibis,& ſanguine referta exanguibus ac paucum ſanguinem ha-
bentibus,& quæ in uigore ſunt uetuſtis ualde ac iuuenculis,& maſcula fœ-
mineis,& caſtrata non caſtratis,& nigra albis,& hirta nudis: Contraria ue-
ro his, humidiora ſunt. Ex ipſis aūt animalibus carnes hæ fortiores ſunt,
quæ optime exercentur ac ſanguinolentiſſimæ ſunt,& in quibus recūbunt.
Leuiſſimæ aūt carnes ſunt, quæ minime exercētur, & in umbra degūt,
21 & in intimis animalis partibus ſitæ ſunt. Exanguium autem partiū ro-
buſtiſſimæ ſunt,cerebrum & medulla. Leuiſſimæ uero carnium partes
ſunt capitales,& ſub uentre,muſculi, pectines, pedes. Ex piſcibus ſicciſ
ſimæ ſunt ſupernæ partes,leuiſſimæ ſub uētre.Et capita ipſorum humidio- F
ra ſunt,propter pinguedinē ac cerebrū. Oua uolucrum robuſtum quid
habent,& alunt,& inflant. Robuſtum quid habent, quia generatio eſt ani-
malis: Aluut,quia hoc eſt pulli lac: Inflant,quia ex parua mole in multā dif-
funduntur. Caſeus robuſtus eſt,& æſtuoſus,& alit. Robuſtus qui
dem,quia proximus eſt generationi: Alit aūt,quia carnoſæ reliquiæ ſunt la
ctis: Æſtuoſus eſt,quia pinguis,Aluum aūt ſiſtit, quia ſucco & coagulo cō-
22 pactus eſt. Aqua frigefacit. Vinum calidum eſt & ſiccum. Habet
& purgatoriū quiddam à materia. Vina nigra & auſtera ſicciora ſunt,
& aluum non mouent,neq; urinam cient, neq; ſaliuam faciunt. Siccant aūt
& calfaciūt, humiditatem ex corpore conſumentia. Mollia uero nigra
humidiora ſunt,& inflant atq; aluū magis mouent. Dulcia nigra humi G
diora ſunt,calfaciunt aūt & inflant humiditatē inducentia. At uero alba
& auſtera calfaciunt,magisq; urinā cient, quàm aluum mouent. Noua
uina aluum magis mouēt,quia propiora muſto ſunt,itemq; alunt, & odora
ta magis quàm inodorata eiuſdem ætatis,quia magis concocta ſunt:& craſ-
ſa magis quàm tenuia. Verum tenuia dulcia magis urinā cient, & aluū
mouent,& humectant corpus,& ſanguinē debilem faciunt,et aduerſarium
23 corporis ſanguinē in corpore augent. Muſtū inflat, & ſubducit,ac con
turbat feruens in uentre,& aluo ſecedit.Inflat quidem, quia calfacit:ſubdu-
cit aūt ex corpore,quia purgat:conturbat autem,quia feruet in uentre, atq;
ita aluo ſecedit. Vina acida frigefaciunt,attenuant & humectant.Frige
faciunt quidem & attenuāt humiditatis euacuationem à corpore facientia: H
humectant aūt per aquam unà cum uino ingredientē. Acetum frigefa-
cit,quia colliquans humiditatē in corpore conſumit. Siſtit autem magis q̄
mouet aluū, quia non alit, & acre eſt. Sapa calfacit & humectat ac ſub-
ducit.Calfacit,quia uinoſa eſt:humectat, quia alit:ſubducit, quia dulcis eſt.
Vinum recens ſub torculari expreſſum, & nondum excolatum, hume
ctat,ſubducit,& inflat,quia etiā muſtum idem facit. Mel calidum eſt et
ſiccum,ſi meracum ſit:cum aqua autem humectat, & aluum mouet bilioſis,
pituitoſis uerò ſiſtit. Dulce uero uinum pituitoſis magis aluo ſecedit.
24 De oleribus porrò hoc modo res ſe habet. Allium calidum eſt,&
aluum mouet,et urinam ciet corpori,oculis uero non eſt cōmodum.Multā
enim corporis purgationē faciens,uiſum hebetat: aluum aūt & urinam mo
uet, propter uim purgatoriam:Coctum debilius eſt quàm crudum,flatum
autem

A autē inducit,propter ſpiritus intentionem. Cepa uiſui cōmoda eſt,cor-
pori uero mala,quia calida & æſtuoſa eſt,& aluo ſecedit,& alimentum qui-
dem nullum corpori præbet neq; utilitatem, calfaciēs autem ſiccat propter
ſuccum. Porrum calfacit quidem minus, urinā uero ciet,& aluum mo-
uet:habet & quid purgatorium:humectat aūt & ructum acidum ſedat.Præ
ſtat à reliquis cibis poſtremū ipſum edere. Raphanus ſiue radicula,hu- 25
mectat,pituitam diffundens ſua acrimonia:folia minus proſunt, præterquā
ad articularē morbum:radix uitioſa eſt,innatās ac ægre concoctilis. Na
ſturcium calidum eſt,& carnem liquat:ſiſtit autem pituitā albā,quare urinæ
ſtillicidium inducit. Sinapi calidum eſt & aluum mouet, ſed & hoc uri
B næ difficultatem facit. Quin & Eruca idem facit. Coriādrum cali-
dum eſt,& aluum ſiſtit,& ructum acidum ſedat,& ſomnum conciliat,ſi po-
ſtremum edatur. Lactuca frigidiſſima eſt, prius quàm ſuccum habeat,
debilitatem autem quādam corpori inducit. Anethum calidum eſt, &
aluum ſiſtit, & ſternutamenta ſedat olfactu. Apium magis urinam ciet
quàm aluum mouet:& radices magis quàm ipſum,aluum mouent. O-
cymum ſiccum eſt & calidum,et aluum ſiſtit. Ruta urinā magis quàm al 26
uum mouet.Habet & uim quandam condenſandi, & ad medicamenta no-
xia cōmoda eſt præpotata. Aſparagus ſiccus eſt & aluū ſiſtit. Sal-
uia ſicca eſt, & aluum ſiſtit. Solanum frigefacit, & ſemen in ſomnis ef-
fundere non permittit. Portulaca fluuiatilis frigefacit,ſale uero condita
C ac ſeruata, calfacit & purgat. Calamintha calfacit & purgat. Mintha
calfacit & urinā ciet,& uomitus ſiſtit,Et ſi quis ſæpe comedat,ſemen genita
le colliquefacit ut diffluat, & arrigere prohibet, & corpus debile facit.
Rumex calfacit ac aluum mouet. Atriplex humida eſt, non tamen
aluum mouet. Blitum calidum eſt, non mouens aluū. Braſſica cal-
facit ac aluum mouet, & bilioſa ducit. Betæ ſuccus quidem aluum mo-
uet, ipſum autem olus comeſtum ſiſtit: radices uero magis aluum mouent.
Cucurbita frigefacit & humectat,& aluum mouet. Rapum æſtuo
ſum eſt,humectat autē & conturbat corpus,non tamen aluo ſecedit, & uri-
næ difficultatem inducit. Pulegium calfacit & aluū mouet. Origa
num calfacit, & bilioſa ſubducit. Thymbra ſimilia origano efficit.
D Thymum calidum eſt,per aluū ſecedit & mingitur, ducit & pituitoſa.
Hyſſopū calidum eſt,& pituitā ducit. Porrò ſylueſtria olera,quæ 27
os calfaciunt, & odorata ſunt, ea calfaciunt & minguntur magis quàm per
aluum ſecedunt. Quæ uero humidā habent naturā frigidamq; ac fatuā, &
odores graues, magis per aluum ſecedunt, quàm per urinā. Quæ autē
acerba & auſtera ſunt, aluum ſiſtunt. Quæ acria & odorata ſunt, urinā
cient. Quæ acria & ſicca in ore ſunt, ea omnia ſiccant. Quæ acida
ſunt, frigefaciunt. Cæterum ſucci urinā cientes ſunt, crethmi, apij, allij
cremor,cytiſi,fœniculi,porri,adianti,ſolani,qui et frigefacit. Item ſcolopen
drium,mintha,ſeſeli,caucalides,hypericum, urticæ. Aluum aūt mouēt
& purgant,cicer,lenticula,ordeū,beta,braſſica, mercurialis, ſambucus, cni-
cus. Hæc omnia aluū magis mouent quàm urinam. At uero de pomis 28
hoc modo ſe res habet. Quæ quidem ſeminibus referta ſunt, ea magis

aluum mouent. Item uiridia magis quàm ſicca. Verum uis & facultas ipſorũ B
reſeratur. Mora calfaciunt & humectant ac aluo ſecedunt. Pira ma
tura calfaciunt & humectant ac aluũ mouent: Dura uero ſiſtunt. Pira ſylue-
ſtria, hyberna, matura, aluũ mouent ac purgant: Cruda uero ſiſtunt. Ma
la dulcia ægre cõcoquũtur: Acida uero & matura, minus. Cydonia adſtrin-
gunt, & nõ mouent aluum. Succi aũt malorum, uomitus ſiſtunt, & urinam
cient: & ante uomitum odores ipſorum idem præſtant. Mala ſyluestria al-
uum ſiſtunt. Cocta comeſta magis aluum mouent. Verũ ad reſpirationem
quæ erecta ceruice fit, et ſucci ipſorũ, & ipſa quoq; hauſta proſunt. Sor
ba, Meſpila & Corna, & quæcunq; alia huius generis poma, aluum ſiſtunt
29 & acerba ſunt. Mali Punici dulcis ſuccus aluum mouet: habet aũt quid F
æſtuoſum. Mala Punica uinoſa, minus æſtuoſa ſunt. Acida uero ma-
gis frigefactoria. Nuclei autem omnium aluum ſiſtunt. Cucumeres cru-
di, frigidi ſunt & ægre concoctiles. Maturi autem & pepones, minguntur
& per aluum ſecedunt: uerum flatuoſi ſunt. Botri uuarum calidi ſunt et
humidi ac aluum mouent, maxime albi. Dulces quidem igitur calfaciunt
fortiter, propterea quod multum iam caliditatis habẽt. Immaturæ uero mi-
30 nus calfaciunt, magis autem purgãt potatæ. Ficus & uuæ paſſæ æſtuo-
ſæ ſunt, ſed aluum mouent. Ficus uiridis humectat & aluum mouet, ac
calfacit: humectat, quia ſucco plena eſt: calfacit, propter ſuccum itidem: al-
uum mouet, propter ſucci dulcorem. Primæ ficus peſſimæ ſunt, quia
ſucculentiſſimæ: optimæ autem ſunt poſtremæ. Ficus aridæ æſtuoſæ G
ſunt, ſed aluo ſecedunt. Amygdalæ æſtuoſæ ſunt, uerum probe nutri-
unt. Æſtuoſæ quidem ſunt propter pinguitudinẽ, nutriunt aũt propter car
noſitatem. Nuces rotundæ ſimiles his ſunt. Latæ uero maturæ probe
alunt, & aluum mouent. Depuratæ uero etiam flatum inducũt. Tunicæ ue-
ro ipſarum aluũ ſiſtunt. Acyli ilicis glãdes, & quercinæ ac fagineæ glã-
31 des, aluum ſiſtunt crudæ & aſſatæ, coctæ uero minus. Pingues carnes
æſtuoſæ ſunt, ſed aluũ mouent. Carnes conditæ ac aſſeruatæ, in uino
quidem ſiccant & alunt: & ſiccant quidem propter uinũ, alunt autem pro-
pter carnem. In aceto autem aſſeruatæ calfaciũt quidem, uerum minus pro-
pter acetum: multum autem nutriunt. At uero ſale ſeruatæ minus quidem
alunt, humiditate per ſalem priuatæ: attenuant autem & ſiccant, ac ſufficien H
ter aluum mouent. Cæterum uires ſingulorum detrahere, & addere ac
augere, hoc modo oportet. Ex igne & aqua omnia conſtituuntur, &
animalia, & terra naſcentia, & ex his augeſcunt, & in hæc ſecernuntur ac re
ſoluuntur. Fortium quidem igitur eduliorum uim ſæpe coquendo ac
frigefaciendo detrahere oportet, & uice uerſa augere hoc modo: Humido-
rum, torrẽdo ac aſſando humiditatem eximere: Siccorum uero, rigando ac
madefaciendo: Salſorum, rigando & coquendo: Amarorum et acrium, dul
cium mixtura: Acerborum, pinguium temperamento: & de reliquis omni-
32 bus ex prædictis iudiciũ facere oportet. Quæcũq; toſta aut aſſata ſunt,
aluum magis ſiſtũt quàm cruda, propterea quòd humiditas itemq; pingui-
tudo per ignem ablata ſunt. Quum itaq; in uentrem inciderint, humiditatẽ
ex uentre trahunt, & oſcula uenarum concludunt, ſiccantq; ac calfaciũt, qua
re

A re tranſitus humiditatis ſiſtunt. Quæ uero ex inaquoſis ac ſiccis & æſtuo
ſis locis ueniunt,ea omnia ſicciora ac calidiora ſunt,et robur amplius corpo
ri exhibent,propterea quod pari mole ac copia grauiora ſunt & denſiora,et
maiorem redditũ tribuunt,quàm quæ ex humidis & riguis ac frigidis.Hæc
enim humidiora ſunt & leuiora ac frigidiora. Nõ igitur ſolum ipſius cibi et
potus, & animalium ipſorum uim noſſe oportet, ſed etiã patriæ unde ſunt.
Quũ igitur forte alimentũ corpori offerre uoles,& ex ijſdem cibis, his
quæ ex inaquoſis locis ueniunt utendum eſt,& cibis,& potibus, & anima-
libus. Vbi uero leuiore & humidiore, his quæ ex riguis ueniunt uteris.
Dulcia & acria,& ſalſa,& amara,& auſtera,& carnoſa,calfacere ſolent, 33
B tum quæ ſicca ſunt,tũ quæ humida. Quæcũq; igitur de ſicca parte plus
in ſe habent,ea ſiccant & calfaciunt.Quæ uero humidæ partis plus habent,
ea omnia calfacientia humectant,& aluum magis mouent quàm ſicca.Nam
ubi alimentum amplius corpori præbuerunt, reuulſionem in uentre faciũt,
& humectantia aluo ſecedunt. Quæ autem excalfacientia ſiccant, tum
edulia tum pocula,neq; ſaliuam, neq; urinã,neq; ſeceſſum facientia, corpus
ſiccant,idq; ob hanc cauſſam.Corpus calfactum humore uacuatur, & pars
eius ab ipſis cibis,pars in alimentum caloris ipſius animæ conſumitur: pars
etiam calfacta & attenuata per ipſum corpus expellitur. Dulcia & pin-
guia ac oleoſa replent, quia ex modica mole multum diffunduntur. Calfa-
cta autem & diffuſa, caliditatem in corpore replent ac tranquillam eſſe faci-
C unt. At uero acida,& acria,& auſtera,& acerba,& ex toto collata,& ſic
ca,non replent: propterea quòd oſcula uenarum aperiunt & expurgant, &
partim ſiccantia, partim mordentia ac adſtringentia, humiditatẽ carnis hor
rere ac conſidere,& in modicam molem cõtrahi faciunt,atq; ita uacuũ mul-
tum in corpore fit. Quum igitur uoles à modicis implere, aut à pluribus e-
uacuare, talibus utaris. Recentia omnia maiorem quàm alia fortitudi-
nem habent, propterea quòd propinquiora uiuo ſunt. Verũ antiqua
& marcida, magis quàm recentia aluum mouent, quia propiora putredini
ſunt. At uero cruda alunt & ructus cient, propterea quòd quæ ignem 34
coquere oportebat, ea uenter tranſigit, debilior quàm ea quæ ingeſta ſunt
exiſtens. Cæterum obſonia ex uarijs intritis præparata, æſtuoſa & hu
D mida ſunt:propterea quòd pinguia, & toſta,& calida, & inæquales inter ſe
uires habentia,in eodem cohærent. Verum quæ in muria præparantur,me
liora ſunt,& nõ æſtuoſa. Porrò de balneis hoc modo habet. Aqua 35
potabilis humectat & frigefacit, exhibet enim corpori humiditatẽ. Salſum
aũt balneum calfacit ac ſiccat. Quum enim natura calidum ſit,trahit à corpo
re humiditatem. Calida autem balnea ieiunũ attenuant ac frigefaciunt:
per caliditatem enim humiditatem de corpore auferunt:euacuata autem de
carne humiditate,corpus perfrigeratur: à cibo accepto eadem calfaciunt, ac
humectant,ea quæ ſupereminent in corpore diffundentia in maiorem mo-
lem. Balnea aũt frigida uice uerſa, uacuo quidẽ corpore præbent quan
dam caliditatem : ubi aũt cibus ingeſtus eſt, ab humido exiſtente detrahũt,
& frigidum exiſtens ſiccitate replent. Illuuies ſiccat, quũ humiditas cõ
ſumatur. Similiter etiam unctionis neglectus. Vnctio uero calfacit,hu

mectat, ac mollit. Sol & ignis ſiccant, propterea quod quum calida ſint E
& ſicca, humiditatem ex corpore trahunt. Vmbra & frigus moderate
36 humectant, dant enim magis quàm accipiunt. Sudores omnes abeuntes
ſiccāt et attenuāt, humore ex corpore deficiēte. Coitus attenuat, humectat
& calfacit: calfacit quidem, propter laborē & excretionē frigiditatis: attenu-
at autem propter euacuationem: humectat, propter colliquationis reliqui-
as in corpore præ labore. Vomitus attenuāt propter cibi euacuationē,
non tamen ſiccāt, ſi quis poſtridie recte curet, ſed humectāt, propter reple-
tionem & colliquationem carnis præ labore. Si uero quis ſinat hæc poſtri-
die conſumi in alimentum caliditati, & diætam ſenſim adhibeat, ſiccant.
Ventrem aūt compactum uomitus ſoluit: & egerentem magis quàm F
oportet, ſiſtit: illum quidem humectās, hunc uerò ſiccās. Quū igitur al
uum quis ſiſtere uolet, auide deuoratum cibum euomere oportet, priuſquā
humeſcat et infra detrahatur: & magis acerbis & auſteris edulijs uti. Vbi
uero ſoluere aluum quis uelit, plurimo tempore cibis immorari confert, &
acribus, ac ſalſis, & pinguibus, ac dulcibus, tum cibis, tum potionibus uti.
37 Somni ieiunum attenuāt & ſrigefaciuut, ſi non longi fuerint, præſentē
humiditatem euacuantes. Qui uero magis calfaciunt, colliquant carnem, &
corpus diffundentes exoluunt, ac debiles faciunt. à cibo uero ſumpto calfa
cientes humectāt, alimentum in corpus diffundentes: à matutinis autem de
ambulationibus ſomnus maxime ſiccat. Vigilia in exſatiatis cibo noxia
eſt, non permittens cibum liquari ac cōcoqui: ieiunos autem attenuat qui- G
dem, uerum minus lædit. Segnicies ac ocium humectat, & corpus de-
bile facit. Anima enim quieſcens humiditatem ex corpore non conſumit.
38 Labor ſiccat, & corpus robuſtum facit. Semel in die cibum cape-
re attenuat, & ſiccat, & aluum ſiſtit, propterea quòd per animæ caliditatem
humiditas ex uentre & carne conſumitur. Prandium contraria facit.
Aquæ potus calidus attenuat, ſimiliter & frigidus. At uero & ſpiritus,
& cibus, & potus, humiditatē in corpore congelāt, ſi excellenter frigida fue
rint, & per congelationem ac frigiditatem aluos ſiſtunt. Nā animæ humidi
tatem ſuperāt. Rurſus autem etiā caliditatis exceſſus eandem congelāt,
in tantum ut diffundi nequeat. Quæcunq; uero calfacientia corpus, &
alimentum non præbentia, carnem humiditate euacuant etiā exceſſum non H
facientia, ea frigiditatem homini exhibent. Nā præſente humiditate mota,
39 flatu ab ipſa repletur ac perfrigeratur. Cæterū quā uim labores habeāt,
nunc exponam. Sunt enim alij naturales, alij uiolenti. Naturales igitur
ſunt, Viſus labor, auditus, uocis, curarū. Viſus quidē igitur talis uis eſt.
Anima in id quod uidetur intenta, mouetur & caleſcit. Calfacta uero, eua-
cuata humiditate ſiccatur. Per auditum uero allabente ſono, anima cō-
cutitur & laborat, laborans autem caleſcit & ſiccatur. Quæcunq; fiunt
hominibus in cura, anima etiam ab his caleſcit ac ſiccatur, et humiditatē con
ſumens laborat, & carnes attenuat, & hominē euacuat. Quicunq; labores
uocis ſunt, uelut ſermo, aut lectio, aut cantus, omnes hi animam mouēt, Mo
ta autem ſiccatur & caleſcit, & humiditatē in corpore conſumit. At ue-
ro deambulationes etiā ipſæ maxime præ reliquis naturales ſunt. Habent
autem

A autem quid uiolentum. Vis ipſarum talis eſt. Deambulatio à cœna,& al- 40
uum,& corpus, & uentrem ſiccat, ipſumq́ amarum fieri non ſinit, ob hanc
cauſam:Quum mouetur homo, calefit corpus, itemq́ cibi. Attrahit igitur
humiditatem caro, & aluum amaram fieri non ſinit. Corpus quidem igitur
repletur,aluus uero attenuatur. Siccatur autem eadem, ob hanc cauſſam:
Quum corpus mouetur & caleſcit, quod tenuiſſimum eſt alimenti cõſumi-
tur, partim per inſitũ calorem, partim uero unà cum flatu foras excernitur,
partim etiam per lotium eijcitur. Quod uero ſicciſſimum eſt de cibis, relin
quitur.Quare unà cum aluo etiam caro reſiccatur. Matutinæ deambula
tiones attenuãt,& partes circa caput leues,& agiles, ac promptas reddunt,
B & aluum ſoluunt.Attenuant quidem,quia motu corpus caleſcit,& humidi
tas attenuatur ac purgatur,partim per ſpiritũ ac flatum, partim uero emun-
gitur & exſcreatur:ſed & aliqua pars in alimentum caliditatis animæ conſu
mitur. Aluum autem ſoluunt, quia quum calida ſit, frigido ſpiritu ſuper-
ne allabente, caliditas frigiditati cedit. Leues autem partes circa caput faci-
unt,ob hanc cauſam: Quum euacuata eſt aluus, ex reliquo corpore & capi-
te humiditatem in ſeipſam attrahit, nimirum calida exiſtens. Euacuato au-
tem capite,& uiſus & auditus depurgantur,& homines agiles fiunt. De-
ambulationes aũt poſt exercitia,corpora pura reddũt,& attenuant,nõ per-
mittentes carnis colliquationẽ fieri præ labore,ſed ipſam depurgant. Cæ 41
terum curſus longi ac curui ſenſim facti,calfacientes carnem,concoquere ac
C diffundere poſſunt,& uim ciborũ in carne cõcoquunt: uerum corpora tar-
diora ac craſſiora reddunt quàm curſus circulares. Et multa comedentibus
cõmodiores ſunt, & hyeme magis quam æſtate. Qui uero in ueſte fiunt,
eandem uim habent,magis aũt excalſaciunt,& corpora humidiora faciunt,
& decoloratiora:quia ſincerus ſpiritus allabens ipſa nõ depurgat,ſed in eo-
dem ſpiritu exercentur.Cõferunt itaq; & ſiccis, & carnoſis qui carnẽ demo
liri & abolere uolũt,itemq́ ſenioribus,propter corporis frigiditatẽ. Cur
ſus autẽ recti reuertentes,& equeſtres indefiniti,carnẽ minus diffundunt,at
tenuant autem magis, propterea quod externis animæ partibus hi labores
ſunt, & humiditatem ex carne reuellunt, & corpus attenuant ac ſiccant.
Circulares uero curſus carnem minime diffundunt, attenuãt autem & di
D ſtendunt carnem & uentrem maxime, propterea quod acutiſſimo ſpiritu
utentes,humiditatem in ſeipſos celerrime trahunt. At uero concuſſiones 42
ſiccant quidem derepente,non ſunt autem idoneæ,neq; cõmodæ.nam con
uulſiones inducunt:quia excalfactum corpus, cutem quidem fortiter atte-
nuat,carnem uero minus coagmentat quàm curſus circulares, carnem autẽ
humore euacuant. Commotiones & alleuationes carnem quidem mini-
me excalfaciunt,corpus aũt & animam irritãt, & ſpiritu euacuant. Lucta
& fricatio, externis corporis partibus magis laborem exhibent: calfaciunt
autem carnem,& corroborant ac augeri faciunt, ob hanc cauſam. Quæ ex
natura ſolida ſunt, confricta conſidunt ac coagmentantur, quæ uero caua
ſunt,augeſcunt.Quod itaq; denſum eſt in carne, id confrictum coagmenta
tur,caua uero augeſcunt,itemq́ uenæ. Nam carnes calfactæ ac ſiccatæ, ali-
mentum in ſeipſas per uenas trahunt,deinde augeſcũt. Volutatio in pul-
uere

uere conſimilia luctæ efficit. Magis autē ſiccat propter puluerem, & minus B
incarnat. Micatio per ſummas manus attenuat, & carnes ſurſum trahit.
43 Follis, & manuum ad rythmum motus, cōſimilia faciunt. Spiritus de-
tentio, meatus diſparare, & cutem attenuare, & humiditatem ſub cutem ex-
trudere poteſt. Exercitia in puluere & oleo in tantum differūt, quod pul-
uis quidem eſt frigidus, oleum autem calidum. In hyeme igitur oleū cor-
pus magis auget, propterea quòd frigus prohibet à corpore quid auferre.
In æſtate uero caliditatis exceſſum faciens, carnem liquat: quum & à tem po
re, & oleo, ac labore, corpus calefiat. At uero puluis qui inter exercēdum
accedit, in æſtate quidem magis auget (nā frigefaciens corpus, in exceſſum
calfieri non permittit) in hyeme uero frigus & algorem inducit. Morari F
in puluere poſt exercitia in æſtate, modico tempore, confert frigefaciendo.
Verum longior mora ſuperreficcat, & corpora dura ac lignoſa efficit. Fri
44 ctio ex oleo & aqua mollit, & non uehementer excalfieri ſinit. Porrò de
laſſitudinibus quæ in corpore fiunt, hoc modo res ſe habet. Homines in-
exercitati ab omni labore laſſantur. Nulla enim corporis pars exercitata eſt
ad ullum aliquem laborem. Corpora autem exercitata, ab inſuetis labori-
bus delaſſantur. Aliqua uero etiam à conſuetis exercitijs laſſantur, ſi modū
exceſſerint. Species quidem igitur laſſitudinum eiuſmodi ſunt. Vis au-
45 tem ipſarum ſic habet. Etenim inexercitati humidam carnem habentes,
quum laborauerint, corpore calefacto, multam colliquationem remittunt.
Quicquid igitur exſudauerit, aut cum corpore depurgatum fuerit, non ex- G
hibet magis laborē in corporis parte præter cōſuetudinum euacuata. Quic
quid uero ab excretione intus remanſerit, nō ſolum huic laborem exhibet,
ſed etiam ei parti quæ humiditatem ſuſcepit. Non enim cōmoda eſt corpo-
ri, ſed infeſta. Et in carnes quidem corporum nō ſimiliter congregatur, ue-
rum in carnoſas partes: quare his laborem exhibet, donec exiuerit. Tanquā
enim circuitum nō habens, quieſcens calefit tum ipſa, tum quæ allabuntur.
Si igitur multum fuerit quod excretum eſt, etiam ſanum corpus exſuperat,
ut totum concaleſcat, & febrem fortem inducit. Calefacto enim ſanguine &
attracto, celerem circuitum faciunt ea quæ in corpore ſunt, et tum reliquum
corpus præ ſpiritu purgatur, tum quod compactum eſt caleſcens attenua-
tur, & ſimul ex carne foras ſub cutem extruditur, atq; hoc ſudor calidus uo- H
catur. Hoc autem excreto, & ſanguis in naturalem ſtatum reſtituitur, & fe-
bris remittit, & laſſitudo ſedatur, maxime tertia die. Cæterum eiuſmodi
laſſitudinem ſic curare oportet, ut fomentis & balneis calidis id quod com-
pactum eſt diſſoluamus, & deambulationibus uehemētibus depurgemus,
& modico cibo ac attenuationibus carnis euacuationem cogamus ac coag-
mentemus, & oleo ſenſim multo tempore fricemus, ut ne uiolenter excale-
cat. Vnguentis etiā tum exſudatorijs, tum mollientibus, ungere ac mollire
46 conducit. At uero exercitatis, ab inſuetis laboribus propterea laſſitudo
contingit. Quū corpus non fuerit laboribus exercitatum, neceſſe eſt carnē
humidam eſſe ad eum locū, ad quem non eſt adſuetus ſe laboribus exerce-
re, quemadmodum etiā ad ſingula exercitationū genera. Carnem igitur ne-
ceſſe eſt colliquari, & excerni, conſidereq; ac contrahi, uelut priori. Confert
autem

A autem hoc modo curari. Exercitationibus utendum eſt conſuetis, quo id
quod compactum eſt calcſcens extenuetur ac depurgetur,& reliquum cor-
pus non humectetur,neq; inexercitatum maneat. Vtile eſt & hunc balneis
calidis uti, itemq; frictione ſimiliter ut priorem. Verum fomentis nihil ha-
bet opus. Labores enim calfacientes ſufficientes ſunt attenuare & depurga
re id quod cōpactum eſt. Laſſitudo autem à conſuetis exercitijs hoc mo- 47
do fit. A moderato quidem labore laſſitudo non mouetur. Quum uero ma
ior quàm oportet labor fuerit, carnē ſuperreſiccat, euacuata autem humore
caro, calefit,& dolet, & horret, & ad febrem perducitur longiorem, ſi non
quis recte curet. Oportet autem primum quidem ipſum balneo non ualde
B multo,neq; nimis calido lauari: deinde exhibito à balneo molli uino,in cœ-
na offerre plurima & omnigena edulia, & potu aquoſo, uino uero molli ac
multo uti. Poſtea longo tempore his immoretur,donec uenæ repletæ attol
lantur. Deinde uero uomat,& poſt modicam ſtationem, molliter dormiat.
Poſtea per dies ſex ſenſim ad cibos & labores conſuetos adhibeatur, atque
ita ad conſuetum cibum ac potum perducatur. Vim autem habet hæc cura
tio talem. Reſiccatum excellenter corpus, humectare poteſt citra exceſſum.
Si quidem igitur poſſibile eſſet, laboris exceſſum noſſe, quantus is eſſet, cō-
modum foret ipſi per moderatum cibum mederi. Nunc uero illud impoſſi
bile eſt, hoc uero facile. Corpus enim reſiccatum, ab ingeſtis omnigenis e-
dulijs id quod conducibile ſibijpſi eſt ſumit, unaquæq; pars de ſingulis ci-
C bis: repletum autem & humectatum, aluo per uomitū euacuata, rurſus ex-
ceſſum remittit. Aluus autem uacua exiſtens reuellit. Excedentem itaq; hu-
miditatem caro eructat, moderatam uero non remittit, niſi per uim, aut la-
bores, aut medicamenta, aut aliam quandam reuulſionem. Qui autem addi
tione cibi ſenſim creſcente utitur, is corpori diætam placide conſtituit.

HIPPOCRATIS COI DE DIAETA
SIVE VICTVS RATIONE, LIBER III. IANO Cornario Medico Phyſico interprete.

D ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Cur diæta laborum cōmenſurationi per omnia reſpōdens, præſcribi nequeat. Medicamentis quædam ſanari non poſſe. 2 De multitudinis ac uulgi diæta, qui ex neceſſitate uitam tranſigunt. 3 Victus hyeme. Potus. Labores. Deambulationes ab exercitijs, matutinæ. Stratum durius. 4 Quæ exercitia extenuent. Nauigationes. Lauandi ratio. Vomitus quando & quibus hyeme conducat. 5 Exceſſus in exercitijs uitandus. Corpori hyemē ferre melius eſt, quàm exerceri hoc tempore. Corpora cur hyeme tarde & modice calfieri debeant.
6 Diæta circa ſolſtitia diligenter obſeruanda. Quomodo dieta uerno tempore inſtituenda,& corpora ad æſtatem ſint præparanda. 7 Cibi ſub æſtatem molliores, & potus aquoſiores. Deambulationes. Maza. Olera. Obſonia. Venus.
8 De dieta æſtatis tempore inſtituenda. Maza. Potus. Somni à prandio. Olera. Vomitus. Venus. Balnea. 9 Poma fortiora ſunt quàm pro natura humana. Labores. 10 Volutationes in puluere. 11 De diæta per autumnum inſtituenda. Motus. Cibi. Epilogus. 12 De diuitiorum diæta,& quibus

bus ſanitatis ſtudium præcipuè curæ eſſe ſolet. Præcognitio quid. 13 Nares ci- B
tra cauſam apertam impletas habentis curatio. Mucus è naribus exercitato corpore
cur educitur. 14 Mucus & ſaliua repletionis indices & ſigna. Curatio. A uo-
mitu os & fauces uino auſtero colluantur. Vomitus in repletionibus etiam tertio re
petendus. 15 Repletionis futuræ ſigna. Somni longi ac dulces. Somni in re-
pletionibus quando iucundi eſſe deſinant. Anima corporis paſſionibus obnoxia.
16 De alijs repletionis ſignis. Corporis doloris uelut laſſitudinis curatio.
17 Febris ex corporis totius uel alicuius partis laſſitudinè diæta & curatio.
18 De ijs quibus à repletione caput dolet ac grauatur, palpebræ à cœna conci-
dunt & in ſomnis turbãtur, & eorum curatio. 19 De ijs quorum uenter cibum qui
dem concoquit, carnes autem non ſuſcipiunt: & alimentum intus manens flatum in-
ducit. Alui profluuium quid proprie dictum. Dyſenteria quando dicatur. Cu-
ratio. 20 Cibum crudum poſtridie eructantes citra ructum acidum. Curatio. F
21 De faciem decolorem poſt cibum habentibus & acida eructantibus, cum a-
core in nares procedente. Facies cur decolor poſt cibos fiat. Curatio. 22 De
ijs quibus ructus acidi poſtridie fiunt. curatio. Corpora denſa carne prædita.
23 Inexercitati derepente laborantes. Micatio per ſummas manus. Vocis
exercitatio à cœna quibus cõmoda. 24 De ijs quibus cibus liquidus & inconco-
ctus per aluum ſecedit, & quibus hoc frequenter accidat. Curatio. Piſcium partes
quæ humidiores & quæ ſolidiores. Carnes ſale & aceto inueteratæ. Caro canina
aſſata. 25 De ijs quibus ſeceſſus non putrefactus, per aluũ ſecedit, tabeſcente cor-
pore, curatio. 26 De ijs quib. ſeceſſus liquidi & putrefacti per aluũ abeunt. Itẽ quo
rum uẽter carnes attrahit, cibos excludit, ac exulceratur. Curatio. Maza uino dul
ci emollita. Leporinæ carnes in aqua coctæ. 27 De ijs quibus ſeceſſus ſiccus &
peruſtus fit, os ſiccum & progreſſu temporis etiam amarum, & aluus ſiſtitur, itemq; u-
rina. Stercus uomentes. Curatio. Locuſtæ, mityli, herinacei, cancri, conchylio- G
rum ſuccus. 28 De ijs quibus horrores à deambulationibus matutinis accidunt &
caput grauatur. Curatio. 29 De horrentibus ex gymnaſijs curatio. Molliter
cubare. Inebriari. Venere uti. Segnem eſſe ad labores.

1 D E diæta humana exacte quid conſcribere, ut ad ciborũ
copiam, laborum cõmenſuratio ac ſymmetria fiat, non
eſt poſſibile, quemadmodum etiã antea à me relatum
eſt. Multa enim ſunt impedimẽta. Primum quidem ho
minum naturæ, diuerſæ exiſtẽtes. (Nam & ſiccæ ipſæ
ad ſeipſas, & ad alia collatæ magis ac minus ſiccæ ſunt
et humidæ. Similiter etiã aliæ omnes.) Deinde ætates
non ijſdem indigentes: Inſuper & regionum ſitus, & uẽtorum mutationes, H
& temporum alterationes, & anni cõſtitutiones. Eſt & inter ipſos cibos
multa differentia: Triticum enim à tritico differt, & uinum à uino: et reliqua
omnia ex quibus uictum facimus diuerſa exiſtentia, impediunt quo minus
poſſibile ſit exacte de diæta conſcribere. At enim prænotiones inuentæ
ſanè à me ſunt eorum quæ in corpore dominantur, ſiue labores cibos, ſiue
cibi labores ſuperent, et quomodo ſingulis mederi oporteat, prædiſcereq;
ſanas naturas, & ut non accedant morbi, niſi quis ualde multum delinquat
ac ſæpe: hæc autem medicamentis iam opus habent. Sunt autem quæ ne
que per medicamenta ſanari poſſunt. Quãtum quidem igitur inueniri poſ
ſibile eſt quæ maxime ad rem faciunt, à me inuentum eſt: Verũ exacte à nul
2 lo. Primum igitur multis ac uulgo hominibus conſcribam, ex quibus ma
xime utilitatem capere poſſint, qui ſanè cibis uulgaribus utuntur, ac labori
bus ne

A bus neceſſarijs,profectionibuſq; neceſſarijs,ac operis marinis ad uitam degendam repertis: quiq; calefcunt plus quàm expedit,perfrigeranturq; præter cõmoditatem,& reliqua diæta inconſtanti utuntur. His itaq; ex præſentibus ſic uictum facere conducit. Annũ equidem in quatuor partes diuidunt,quas pleriq; omnes nouerũt,hyemem,uer,æſtatem,autumnũ: Et hyemem quidem à pleiadum occaſu,uſq; ad æquinoctium uernum: Ver aũt ab æquinoctio uſq; ad pleiadum exortum: Æſtatẽ uerò à pleiadum ortu uſq; ad arcturi exortum: Autumnũ ab arcturi ortu, uſq; ad pleiadum occaſum.

In hyeme quidem igitur tempori frigido & cõpacto ſe opponendo, hoc uictu uti cõducit. 3 Primum quidem ſemel tantũ in die cibum capere conuenit,niſi quis ualde ſiccum uentrem habeat: Id uero ſi fieri non poſſit, modicum prandere. Victu autem utendum eſt ſicco & auſtero, & calfactorio, & ex toto collato, ac meraco. Pane autem magis uti expedit, et obſonijs aſſatis potius quàm coctis. Et potionibus nigris meracioribus ac paucioribus. Oleribus minimum, præterquam calfacientibus & ſiccis. Succis item ac ſorbitionibus minime utendum eſt. Laboribus autẽ multis omnibus, curſibuſq; curuis ſenſim creſcente acceſſione,et lucta in oleo longa,à leuib. ordiendo ac ſenſim addendo. Et deambulationibus ab exercitijs, acutis ac celeribus,à cœna uero,tardis in tepore. Matutinis autem multis, leni initio facto,ac ſenſim creſcẽte acceſſione,ita ut placide rurſus deſinas. Vtendum eſt & ſtrato duriore,& nocturnis itineribus: et funambulationibus,ac 4

C curſibus per funem uti confert. Omnia enim hæc attenuant ac calfaciunt.

Vtendum etiã nauigatione. Vbi aũt quis lauari uelit,ſi quidẽ in palæſtra ſe exercuerit,frigida lauetur. Si uerò alio quopiam exercitio uſus fuerit, calida cõmodior exiſtit. Vtendũ & uomitibus, ſi humidiores ſint ter in menſe,ſin ſicciores,bis à cibis omnis generis: à uomitibus ſenſim perueniendum eſt ad conſuetum cibum per tres dies, eoq; tempore laboribus leuioribus ac paucioribus utendum: à bubulis autẽ & porcinis carnibus, aut alijs, quicquid tandem modum exceſſerit, repletus uomat: & à caſeoſis & dulcibus ac pinguibus,eum qui non eſt adſuetus repleri,uomere conducit: & ab ebrietate, ac ciborum mutatione, & regionum alteratione uomendum eſt.

Oportet autem frigori ſeipſum purũ exhibere, præterquã à cibis ac exer-

D citijs. Sed & in matutinis deambulationibus ubi corpus calefieri cœperit,itemq; in curſibus etiã in alio tempore,exceſſum uitare oportet. 5 Melius eſt enim corpori hyemem ferre,quàm exerceri hoc tempore. Nã neq; arbores quæ hyemem non pertulerunt hoc tempore, fructum ferre poſſunt, neq; ipſæ ſanæ eſſe. Vtendum eſt & laboribus hoc tempore multis uſq; ad exceſſum,niſi laſſitudines ſuccedant. Signum autẽ docebo idiotas,oſtendamq; quapropter hæc ita ſe habent. Tempore exiſtente frigido ac compacto,conſimilia patiuntur etiam animalia ipſa. Neceſſe igitur eſt corpora tarde calefieri à labore, & modicã quandam humiditatis præſentis partẽ excernere. Deinde modicum tempus conceſſum eſt quo laborent,multum autem quo quieſcant. Dies enim breuis eſt,nox uero longa: propterea igitur neq; tempus, neq; labor exceſſum habet. Ob hanc itaq; cauſam hoc tempore ſic diætam inſtituere oportet,à pleiadũ occaſu uſq; ad ſolſtitiũ hy-

q bernum

Celſus. li. 1. c. 3.

Celſus. li. 1. c. 3.

6 bernum diebus quadraginta quatuor. Circa ſolſtitium autem maxime in cu E
ſtodia ac tutela eſſe, & à ſolſtitio alios totidē dies eadem diæta uti. Poſtquā aūt tempus adduxerit fauonium, & mollius factū fuerit, oportet etiam cum tempore diætā ſequi, diebus quindecim, quum arcturus oritur & hirundo uolat. Sequens uero tempus magis uarie tranſigere oportet uſq; ad æquinoctium diebus triginta duobus. Oportet igitur etiam diæta uti hoc tempore uariegatiore, molliorecq; ac leuiore, & cibo, & potu, et labore, atq; ita ſenſim ad uer perducere. Quum autem æquinoctium iam factum fuerit mollius, & dies longiores, ac noctes breuiores, & tempus calidum ac ſiccū conſtiterit, etiam præſens uictus probe nutriens ac meracus ſit. Quēadmodum igitur arbores rationem nō habentes, hoc tempore præparant ſibi ad F
æſtatis cōmoditatem, tum incrementū, tum umbram: Sic oportet hominē, quū ſanè mente ac ratione præditus ſit, carnis incrementū ſalubre ſibi præparare. Oportet igitur, ut, ne derepente diæta tranſmutetur, tempus in ſex partes diuidere, per octo dies. In prima itaq; parte & labores detrahere o-
7 portet, & reliquis quoq; uelocioribus uti. Cibis autem mollioribus, & potibus aquoſioribus ac albioribus, & lucta cum oleo in ſole utendum eſt.

In ſingulis autem temporibus ſingulas diætas paulatim tranſmutare oportet, & deambulationes detrahere à cœna plures, matutinas pauciores: & mazā pro pane offerre, & olera cocta exhibere, & obſonia cocta aſſatis adæquare, & balneis uti, & parum prandere, & re uenerea pauca uti, & uomitibus primum quidem quarto quoq; die, deinde per longius tempus, G
quo & corpus pura carne incarnatum cōſtituas, & diætam in hoc tempore
8 mollem, uſq; ad pleiadum exortum. Et in hoc iam æſtas adeſt, & ad hanc nunc diætā inſtituere oportet. Quum itaq; Pleias exorta fuerit, cibis mollioribus ac paucioribus uti oportet. Deinde maza magis quàm pane, atque ea prius ſubacta, & uino dulci nō emollita: potibus aūt mollibus albis aquoſis, prādio modico, & ſomnis à prandio breuibus, & repletionibus ex cibis ac potibus quàm minimis. Potu inter edendum utendum eſt ſufficiente: per diē uero minime bibendum, niſi neceſſaria aliqua ſiccitate corpus utatur. Vtendum eſt & oleribus coctis, exceptis æſtuoſis ac ſiccis. Vtēdum etiā crudis, exceptis calfacientib. ac ſiccis. Vomitibus, niſi ſi qua repletio contingat, utendum non eſt. Re aūt Venerea minime. Balneis autem te- H
9 pidis uti licet. At uerò poma fortiora ſunt quàm pro humana natura. Melius eſt igitur à pomis abſtinere. Si uerò quis cum cibis utatur, minime deliquerit. Laboribus quoq; ac curſibus circularibus exerceri oportet, & curſibus rectis reuertentibus modicis multo tempore, & deambulationibus in
10 umbra, lucta aūt in puluere, quo quàm minime excaleſcat. Verum uolutationes in puluere meliores ſunt quàm curſus circulares. Frigefaciūt enim corpus humore euacuantes. A cœna deambulandum non eſt, ſed ſaltem ſurgendū. Mane uero deambulationibus utendū. Soles uitādi ſunt, itemq; frigora, tum mane, tum ueſpere, quæ flumina, aut ſtagna, aut niues exhalāt.

Hanc autem diætā tolerare oportet uſq; ad ſolſtitiū æſtiuum, quo in hoc tempore adimas omnia quæ ſicca ſunt & calida & nigra ac meraca, itemq; panes, præterquam ſi parum quid uoluptatis gratia cōcedere uelis. Sequenti uero

A ti uero tempore utetur mollibus & humidis & perfrigerãtibus ac albis, uſque ad arcturi exortum ac æquinoctium per dies nonaginta tres. Cæterum ab æquinoctio ſic diætã inſtituere oportet, per autumnũ ad hyemem adducendo, ita ut mutationes frigorũ ac teporis uites ueſtitu craſſo. Vtendum autem hoc tẽpore motu in ueſte, frictioneq́ ac lucta in oleo, ita ut ſenſim acceſſio creſcat. Deambulationes quoq́ in tepore faciendæ ſunt, & calidis lauacris utendum, & ſomni diurni detrahendi. Cibis autem utendum eſt calidioribus, ac minus humidis, & puris, & potibus nigrioribus, uerum mollibus, & non aquoſis: Oleribus uero minus. Reliquam item diætam omnem ſic conſonam adhibere oportet, ut ab æſtiuis detrahas, hybernis au 11

B tem utaris nõn ad ſummum, quo hybernum uictum quàm proxime conſtituas, in diebus duodequinquaginta, uſq́ ad pleiadum occaſum, ab æquinoctio. Hæc porrò multitudinis cõmonendæ gratia ac uulgi hominũ cauſa prodo, qui ex neceſſitate uitam temere tranſigunt, neq́ licet ipſis aliorum negligentes eſſe, ac ſuam ipſorũ ſanitatem curare. Quibus uero iam hoc 12
certum ac percognitum eſt, quòd neq́ diuitiarum, neq́ corporis, neq́ ullius alterius rei ulla utilitas eſt, citra ſanitatem, ad hos inuenta eſt à me diæta, quantum poſſibile eſt, ad ueritatem ac certitudinem poſſibilium rerum adducta. Hanc itaq́ in ſermonis progreſſu declarabo. Inuentum autẽ hoc honeſtum quidem mihi repertori, utile uero diſcentibus, nullus adhuc priorũ ne attentauit quidem componere, quod ad omnia alia magni æſtimandum

C duco. Eſt aũt præcognitio antequã ægrotẽt cognitio, quid corpora perpetiãtur, utrũ cibus ſuperat labores, aut labores cibos, aut moderate inter ſe habeant. Vtrũ enim tandẽ ſuperetur, morbi fiunt: ab æqualitate aũt inter ipſa mutua, ſanitas adeſt. Ad hæc ſanè cõmemoranda accingor, & demõſtrabo qualia fiunt hominib. qui ſani ſibi eſſe uidẽtur, & iucũde comedũt, laborareq́ poſſunt, & corporis ac caloris ſatis habẽt. Nares citra cauſam apertã 13
à cœna implentur, & repletæ eſſe uidentur, emungunt aũt nihil. Vbi aũt deambulare mane incipiunt ac exerceri, tũc emungunt ac ſpuũt: & progreſſu temporis etiam palpebras graues habent, & pruritus frontem occupat, & à cibis abſtinent, & bibere minus poſſunt, & color fit decolor, & aut deſtillationes mouentur aut febres horridæ, iuxta quodcunq́ tempus repletio fue

D rit mota. Quicquid autem eo tempore fecerit, in idipſum culpam ac cauſam reijcit, quum idipſum cauſa non ſit. Huic enim cibi ſuperãt labores, & repletio paulatim collecta in morbum ipſum adduxit. Sed non huc uſq́ differre oportet, uerum ubi prima ſigna cognouerit, ſcire quod cibi labores ſuperant, & paulatim collecta repletio exiſtit. Mucus enim & ſaliua repletio- 14
nis indices ſunt ac ſigna, & quieſcente quidem corpore, meatus ſpiritus obturant, multa repletione exiſtente: ubi uero calefactum eſt præ labore, attenuata excernuntur. Talem autẽ ſic curare oportet. Exercitatum in conſuetis exercitijs citra laſſitudinem, calidaq́ lotum, cibis omnigenis expleto, ac uomere facito. à uomitu uero os & fauces colluat uino auſtero, quo oſcula uenarum conſtringantur, & nihil attrahant, uelut à uomitu fieri ſolet: deinde ſurgens modice deambulet in tepore. Poſtridie uero deambulationibus quidem utendum eſt: exercitijs autẽ paucioribus & leuioribus quàm

q 2 prius:

prius:& ſi æſtas fuerit,impranſus degat:ſin minus, parum comedat,& de cœna quam ſumere ſolebat,dimidium detrahat. Tertia autem die labores quidem obeat omnes conſuetos ac deambulationes,uerum cibos ſenſim ingerat,quo quinta die à uomitu cõſuetum cibum aſſumat. Et ſi quidem ab hoc ſatis bene habuerit, de cætero cibis quidem paucioribus, laboribus autem pluribus curetur. Si uero ſigna repletionis non quieuerint, interpoſitis duobus diebus ab ea qua conſuetos cibos aſſumpſit,rurſus uomat,& eodẽ modo ſenſim ad conſuetos cibos redeat.Quod ſi non ſucceſſerit,etiam ter- E

15 tium eadem repete,donec à repletione liberetur. Sunt autẽ homines qui ubi labores ſuperantur à cibis, talia patiuntur. Incipiente quidem repletione ſomni longi & dulces ipſis contingunt,& interdiu etiã dormiunt. Somnus autem contingit carni,& ſanguis funditur, & ſpiritus diffuſus tranquillus eſt. Quũ uero nõ ſuſcipiat amplius corpus repletionem, ſecretionem iam remittit intro, præ circuitus uiolentia, quæ ſanè ſecretio contraria alimento à cibis,animam perturbat. Quo tempore non amplius iucundi ipſis ſunt ſomni, ſed neceſſe eſt hominem perturbari, & uidetur ſibi cum aliquo pugnam cõmittere. Qualiacunqꝫ enim patitur corpus, talia uidet anima, uiſu iam concluſo. Quum igitur ad hoc peruenerit homo, prope iam eſt ut ægrotet. Quòd autem ueniet morbus, ualde manifeſtum eſt: Qualis enim ſecretio uenerit,& quãcunqꝫ partem ſuperauerit,eam ipſam morbo affligit. Verum non oportet ita deſipientem eſſe & hucuſqꝫ differre, ſed ſtatim ubi prima ſigna cognouit,curam contingere,& hunc uelut priorem curare: lon- F G

16 giori autem tempore,ac fame opus habet. Sunt præterea etiã talia repletionis ſigna. Dolet corpus aliquibus totum,aliquibus pars quædam,quæcunqꝫ tandem. Dolor autem eſt uelut laſſitudo,et delaſſati eſſe ſibi uidentur, ſegniciéqꝫ ac repletione curantur, donec ad febrem perueniant: & adhuc nondum hoc cognoſcunt,ſed balneis ac cibis utentes, ad pulmonis inflammationem,peripneumoniam Græcis dictam,morbum deducũt, & ad extremum periculum deueniunt. Verum oportet prouidere antequam ad morbos perueniant,& hoc modo curare,ut maxime mollibus fomentis hominẽ foueamus:aut ſi id fieri nequeat,multa calida lauemus, ac corpus diſſoluamus,& à multis ingeſtis cibis, primũ quidem acribus ac plurimis,deinde ſalſis,probe uomere faciamus: quo facto exurgat,ac modico tempore deambulet in tepore:deinde dormiat. Mane uero deambulatiõibus ſenſim creſcentibus utendum eſt, & exercitijs leuibus, & ciborum exhibitionibus ſenſim creſcentibus,uelut prius. Attenuatione autem plurima opus habet, H

17 itemq́ꝫ deambulationibus. Si uero prouidentia non adhibita ad febrem peruenerit, nihil aliud offerre oportet præter aquam per dies tres. Si quidẽ igitur ex hac ſedetur,bene eſt:ſin minus, priſanæ ſucco curandus eſt, & aut quarta aut ſeptima die decedet febris,ſi exſudabit.Bonum autem eſt & unguentis exſudatorijs uti,ſub iudicationes:exſudare enim cogunt. Quidã

18 uero etiam talia à repletione perpetiuntur. Caput ipſis dolet ac grauatur, & palpebræ ipſis à cœna concidunt, & in ſomnis turbantur, & calor ineſſe ipſis uidetur,& aluus aliquando ſiſtitur.Et talis ubi uenere utitur,leuior ſtatim eſſe ſibi uidetur,poſtea uero magis grauatur. His caput repletionem reuellens,

A uellens,& aluum ſiſtit,& ipſum grauatur. Periculum autem ſubeſt, ut quò erumpat ipſa repletio,id ipſum corrumpat. Verũ prouidere hoc modo oportet. Si curam celerem facere uelit, ueratro purgandus eſt:deinde exhibendi cibi leues ac molles ad dies decem,atq; hi aluum mouentes,quo uenter inferior ſuperet, & de capite reuellere ualeat. Vtendum & curſibus tardis ac matutinis,& deambulationibus multis:Item lucta in oleo, & prãdio, & ſomno à prandio nõ longo:à cœna uero exurgere ſatis eſt, & partim balneis,partim unctione utendum,balneis uero tepidis, à uenere autem abſtinendum.Hæc quidem uelocior cura eſt. Si uero medicamentum bibere nolit, multa calida lotus, à cibis dulcibus, ac ſalſis uomat:à uomitu uero ſatis
B eſt ut exurgat:mane autem deambulationibus adhibendus eſt,& exercitijs præſcriptis ad dies ſex: die ſeptima repletione corporis facta à ſimilibus cibis uomitum faciat, & eodem modo cibi rurſus ſenſim adijciendo exhibeantur: atque his hoc modo ad quatuor hebdomadas utatur. In tanto enim tempore maxime ſedatur.Deinde cibi exhibendi quo corpus reficiatur, & diæta paulatim ad conſuetum morem redigenda eſt. Fiunt etiam talia à 19
repletione.Quibuſdam uenter quidem concoquit cibum,carnes autem nõ ſuſcipiunt.Alimentum autem intus manens flatum inducit.Vbi uero pranſi fuerint,ſedatur.Nam à fortiore id quod leuius eſt expellitur, & uidentur ſibi liberati eſſe. Verum malum multo maius poſtridie accedit. Quum autem quotidie augeſcens fortius inualuerit, id quod prius ineſt ſuperingeſta
C ſuperat,& calfacit ac perturbat corpus,& profluuium uentris facit. Sic enim nominatur,quandiu ipſum ſolum alimentum putrefactum ſecedit. Vbi autem corpore calefacto purgatio acris fiat,tunc & inteſtinum raditur ac exulceratur,& ſanguinolenta egeruntur.hoc autem dyſenteria, à mala inteſtinorum affectione appellatur, morbus grauis & periculoſus. Sed prouidere oportet,& prandium detrahere,& cœnæ tertiam partem: curſibus autem pluribus,& luctis ac deambulationibus uti,tum ab exercitijs, tum mane:Quum uero dies decem præterierint,dimidium cibi detracti apponere, ac uomitu uti,atq; ſic ad dies quatuor cibum augendo exhibere: ubi autem alij decem dies præterierint, etiam reliquum cibum apponere, ac uomitum facere.atq; ſic ad conſuetum cibum reducens,& talem laboribus confiden-
D ter premens ac urgens,in hoc tempore ſanum facies. Fit etiam talis replectio. Poſtridie cibum eructant crudum,citra ructũ acidum. Aluus autem egerit,pauciora quidem quàm pro ratione ciborum,attamen multum. Dolor uero nullus intus eſt.His uẽtriculus frigidus exiſtens, cibos in nocte cõcoquere non poteſt. Quum igitur motus fuerit, cibum crudum eructat. 20

Oportet itaq; huic præparare uentriculi caliditatẽ, tum ex uictu, tum ex laboribus. Primum quidem igitur utendum eſt pane ex tota farina collata, fermentato,diffracto in uinum nigrũ, aut in iuſculum ſuillæ carnis:piſcibus uero coctis in muria acri. Vtendum ẽtiã carnoſis,uelut extremitatibus percoctis,& ſuillis carnibus coctis pluribus,& porcinis non multis, & catulorum ac hœdorum: Ex oleribus uero porro & allio cocto ac crudo, blitoq; cocto & cucurbita.Potiõibus uero meracioribus,ſomniſq; lõgis citra prandium prima die, itemq; ſomnis ab exercitijs, curſibus aũt curuis ſenſim ac-

ceſſione augeſcente, luctaq́; molli in oleo, balneisq́; modicis, & unguentis E
pluribus. Mane etiam deambulationibus pluribus, à cœna paucis. Eſt & fi-
cus cum cibis bona, & meracum uinū ab ipſa. Ex hac autem curatione alijs
21 citius, alijs tardius repletio ſedatur. Alij porrò quidā talia patiuntur. Faci
em decolorem habent, & ubi comederint, paulo poſt eructant acida, et acor
in nares proſerpit. His corpora pura non ſunt, & plus eſt quod de carne
colliquatur præ labore, quàm quod depurgatur præ circuitu. Et hoc ſanè
intus manens alimento contrariū eſt, ipſumq́; uiolat ac acidum facit. Ali-
mentum quidem igitur eructatur, illud ipſum uero ſub cutem expellitur, &
hominem decolorē facit, & morbos ſimiles aquæ inter cútem parit. Ve-
rum prouidere oportet hoc modo. Velocior quidem curatio eſt poto uera F
tro, exhibere cibos, quemadmodum à me ſcriptum eſt: Verum tutior à diæ
ta, hoc modo. Primum quidem calida lotus uomitum faciat, deinde ſeptē
à uomitu diebus cibum conſuetum capiat: decima autem à uomitu die rur-
ſus uomat, & ſimiliter cibum aſſumat, & tertium ſimiliter faciat. Et curſibus
quidem circularibus paucis ac uelocibus utatur, & motibus, ac frictione, &
mora longa in gymnaſio ac exercitio. Vtatur & uolutatione in puluere, &
deambulationibus multis ac exercitijs, ſed & à cœna. Plurimis autem matu
tinis in puluere utatur. Quum autem lauari uult, calida lauetur, & eo tem-
pore impranſus degat. Et ſi quidem uno menſe reſtituitur, de cætero conue
22 nientibus curetur. Si uero quid reliquum fuerit, medela utatur. Sunt au-
tem quidam quibus poſtridie ructus acidi fiūt. His in nocte ſecretio præ G
repletione fit, Quum igitur motum fuerit corpus ex ſomno denſiore ſpiri-
tu uſum, calidum ac acidum unà cum ſpiritu foras expellit, & ex hoc morbi
fiunt, niſi quis prouidentia utatur. Conducit autem etiam hís facere ue-
lut priori. Verum laboribus pluribus hos uti oportet. Quibuſdam etiā
talia fiunt. In corporibus denſa carne præditis, quū cibi concaleſcunt ac dif-
funduntur, & à primo ſomno, & præ cibis carne caleſcēte, ſecretio per ſom-
num fit à carne multæ humiditatis. Deinde caro denſa exiſtens alimentum
non ſuſcipit: Id uero quod à carne ſecretum eſt alimento contrarium ac fo-
ras protruſum, hominem ſuffocat ac calfacit, donec euomuerit. Poſtquàm
autem leuior factus eſt, dolor nullus in corpore manifeſtus ineſt, ſed deco-
23 loratur. Progreſſu uero temporis, & dolores, & morbi fiunt. His conſi- H
milia patiuntur etiam qui inexercitati derepente laborauerunt, & colliqua-
tionem carnis uiolentam ac multam fecerūt. Hos autem ſic curare oportet.
De cibo detrahenda eſt tertia pars. Vtendum autem cibis acribus, & ſiccis,
& auſteris, ac odoratis, & urinam cientibus. Curſibus uero plurimis curuis
in ueſtitu, rectis autem reuertentibus et circularibus, exutis ueſtibus, frictio
ne & lucta modica. Micatio per ſummas manus cōmodior eſt quàm fol-
lis. Vtendum & deambulationibus ab exercitijs multis, itemq́; matutinis.
A cœna uero etiam uocis exercitatio ualde commoda eſt: humiditatis e-
nim euacuationem faciens rarefacit carnem. Conducit & impranſum dege-
re. His autem cibis utendum eſt per dies decem, deinde dimidium ablati ap
ponendum eſt ad dies ſex, & uomitus faciendus: ab unoquoq; uero uomi-
tu, ad

A tu, ad dies quatuor ſenſim adijciendo exhibendus eſt cibus. Quum autem
dies decem à uomitu tranſierint,omnem detractum cibum aſſumat,labori-
busq; ac deambulationibus deditus ſit,& ſanus euadet. Talis autem natura 24
copioſiore labore quàm cibo opus habet. Quidam etiam talia perpeti-
untur. Secedit ipſis cibus per aluum liquidus incoctus,uelut ex inteſtinorũ
leuitate,& dolorem nullum exhibet: patiuntur autem hoc uentres maxime
qui humidi ac frigidi ſunt,& propter frigiditatẽ quidem non concoquunt:
propter humiditatem uero ſeceſſus fit. Corpus igitur contabeſcit,alimentũ
cõueniens ac debitum nõ accipiens: uentresq; corrũpuntur, & in morbos
incidunt:uerũ prouidere oportet. Confert huic de cibis tertiam partẽ au-
B ferre. Sint autem cibi,panes non fermẽtati,ex tota farina collata,clibano co-
cti,aut ſubcinericij calidi, in uinum auſterũ tincti, & piſciũ partes ex dor-
ſo ac cauda. Verum capitales & ſub uentre ſinendæ ſunt uelut humidiores:
& coctos quidem piſces in muria edere oportet, aſſatos autem in aceto.
Vtendum etiam carnibus ſale & aceto inueteratis, & caninis aſſatis, &
de palumbe ac reliquis eiuſmodi uolucribus, aſſatis ac coctis. Oleribus ue-
ro minime. Vino utendum eſt nigro,& deambulationibus à cœna ac matu-
tinis,à deambulatiõe autem dormiat. Curſibus uero curuis ſenſim acceſſio-
ne augeſcente utatur. Sit & frictio multa, & lucta tarda,& in oleo,& in pul-
uere, quo caro concaleſcens reſiccetur, & humiditatem ex uentre reuellat.
Vngi autem magis cõducit quàm lauari,impranſus uero degat. Quum au-
C tem dies ſeptẽ tranſierint,dimidium cibi apponatur, & ad quatuor dies ex-
hibeatur,& uomat. Poſt alios uero ſeptem dies, omnem cibum aſſumat: & 25
uomitu rurſus facto, cibus eodem modo exhibeatur. Quibuſdam uero
alijs talia fiunt. Seceſſus non putrefactus per aluum abit, & corpus contabe-
ſcit cibis non fruens, hi uerò progreſſu temporis in morbos incidunt. His
uentres frigidi ac ſicci ſunt. Quum itaq; neq; cõuenientibus cibis, neq; ex-
ercitijs utuntur,talia perpetiuntur. Conducit autem ſic affecto, panibus
puris ſurnaceis uti, & piſcibus coctis cum intritis, & carnibus coctis ſuillis,
& extremitatibus percoctis,& plurimis aſſatis, & ex acrib. ac ſalſis his quæ
humectant & ſalſuginoſis. Vinis autem nigris mollibus: & inter cibos uuis
D ac ficubus impleri cõfert. Oportet & modicũ prandere,& exercitationibus
pluribus uti,curſibusq; curuis ſenſim creſcentibus,poſtremum autem curſi-
bus circularibus,& poſt curſum lucta cum oleo: deambulatiõibus uero nõ
multis ab exercitijs, à cœna uero ſatis eſt exurgere. Matutinis autem pluri-
bus deambulationibus utatur. Lauetur calida,& utatur laborib. ac unctio-
nibus,ſomnoq; longiori indulgeat,& molliter cubet. Oportet et uenere ali-
quo modo uti. Verum de cibis quarta pars detrahenda eſt, & poſt dies de- 26
cem rurſus ad conſuetos cibos reducendus eſt. Sunt etiam quibus ſeceſ-
ſus liquidus ac putrefactus per aluum abit, & qui aliàs ſani ſunt ac exercen-
tur, nullum dolorem res exhibet. Quibuſdam uero excluduntur ea quæ
ſonueniebant, progreſſuq; temporis uenter per caliditatem carnes attra-
hit, & dolorem exhibet, & cibi excluduntur, & uenter exulceratur, & ip-
ſum ſiſtere iam operoſum ac difficile eſt. Verum prius prouidere opor-

tet, ac noſſe uentrẽ calidum ac humidũ magis quàm debet eſſe, laborumq́; incõmodorum exceſſum factum eſſe. Per diætam igitur frigeſacere ac ſiccare oportet, & primum quidem exercitia ex dimidia parte detrahere, & de cibis tertiam partem. Vtatur autem maza antea ſubacta, ac uino dulci emollita, & piſcibus ſicciſſimis coctis, & neq; pinguibus neq; ſalſis. Vtatur & carnibus aſſatis uolucrium, coctis quidem, palumbis ac columbæ, aſſatis autẽ perdicum & gallorum, citra condimenta: Leporinis uero coctis in aqua, itemq́; ſerinis omnibus. Ex oleribus autem quæ frigefactoria ſunt, uelut beta cocta acida. Vino uero nigro auſtero. Gymnaſijs autem, curſibus circularibus uelocibus: uerum frictio non multa adhibeatur, ſed modica, neq; lucta. Micatio per ſummas manus, & manuum ad rythmum motus, & follis, & uolutatio in puluere, cõmoda ſunt, ſed nõ multa. Deambulationibus ab exercitijs utatur ſufficientibus iuxta laborem, & à cœna pluribus, iuxta cibum, & mane moderate, iuxta habitum. Lauet autem tepida, ac quieſcat.

Sic ubi in hac diæta tranſegit dies decem, apponatur cibi dimidium, & laborum tertia pars, & uomitũ faciat à cibis ſiccis & acerbis, & in cibo nemoretur, ſed quàm celerrime uomat: à uomitu ad dies quatuor & cibus, & labor partitus exhibeatur. Vbi autem dies decem præterierint, reliquum cibi apponatur, & uinum potabile, uerum labores pauciores: & ubi uomitum fecit, cibus uelut ſcriptum eſt exhibeatur. Hoc uerò tempore ſemel tantũ
27 in die cibum capere conducit, donec malum ſedetur. Alijs porrò quibuſdam ſiccus & peruſtus ſeceſſus fit, & os ſiccum, & progreſſu temporis etiã amarum fit, & aluus ſiſtitur, itemq́; urina. Quum enim non habeat inteſtinum humiditatem circa excrementum, intumeſcens trãſitus obturat, & dolorem exhibet, & calor occupat, & quicquid biberit aut ederit homo, id ipſum reuomit. Poſtremum uerò etiam ſtercus uomit. atq; hic non ſuperuiuet, quum ad hoc peruenerit. Verum prouidere oportet ac noſſe, quòd caliditas & ſiccitas in homine prædominantur. Victum igitur ipſi conſtituere oportet ex maza prius ſubacta reſperſa, & pane ex tritico trimeſtri, ſucco furfurum ſermentato. Oleribusq́; utendum, exceptis acribus & ſiccis, atq; illis coctis, & piſcibus leuiſſimis coctis, & partibus capitalibus tum piſcium, tum locuſtarum, & mitylis, & herinaceis, & cancris, & conchyliorum ſuccis, ipſisq́; liquidiſſimis: Carnibus autem ſuillis, & extremitatibus anterioribus coctis, & hœdorum & agnorum ac catulorum coctis: Piſcium uerò fluuiatilium ac in ſtagnis degentium coctis: Vino molli aquoſo. Laboribus autem utendum eſt non multis, neq; uelocibus, ſed omnibus quietis. Deambulationibus uerò mane utatur, iuxta habitum ſufficientibus, & ab exercitij laboribus, moderatis: à cœna uerò ne deambulet. Balneis utatur & ſomnis mollibus, & prandio, & ſomno à prandio non longo. Pomis etiam humectantibus unà cum cibis utatur, & cicere uiridi, ac ſicco in aqua macerato. De laboribus uero prioribus dimidium detrahat etiam hic à principio, & uomitum faciat à dulcibus & pinguibus ac ſalſis, hiſq́; plurimis: moretur autem plurimum tempus in cibis uſq; ad uomitum. Deinde cibum exhibeat ad triduum, & non maneat impranſus. Quum uero dies decem præterierint, labores ſenſim adijciendo augeat: & ſi quidem repletio inerità cibo,

A bo,aut uentris uitio,uomat:ſin minus,ſic reliquo tempore curetur. Fiunt 28
inſuper etiam talia. Horrores à deambulationibus matutinis accedunt, &
caput grauatur. Huic plures fiunt deambulationes quàm modus requi-
rit.Corpus enim & caput humore euacuatum horret ac grauatur. Progreſ-
ſu uero temporis ad febrem perueniunt horrores. Sed non hucuſq; differ-
re oportet,uerum prius curare hoc modo. Quamprimũ aliqua ſigna ap-
paruerint,unctus ac frictus modice prandium amplius ſolito faciat,& uinũ
multum bibat molle,deinde ſomno utatur à prandio ſufficienter: ad ueſpe-
ram uero ubi exercitijs leuibus uſus eſt,calidaq; lotus,cõſueto more cœnet:
deambulationibus autem à cœna ne utatur, uerum ad tempus differat. Po-
B ſtridie in aqua lauetur,et ſomnis mollibus tempus trãſigat.Et per dies quin
que paulatim ad conſuetos cibos ac labores procedat. Sunt autem qui- 29
dam qui horrent ex gymnaſijs,& quum ſe exuunt donec decertent: ubi ue-
ro perfrigerati ſunt,rurſus horrent, & ſtridor dentium tremulus corpus oc
cupat,ſomnoq; talis grauatur. Vbi autẽ expergiſcitur,ſæpe oſcitat,& à cœ-
na palpebræ ipſi graues ſunt: progreſſu uero temporis etiã febres malignæ
accedunt. Verum cauere oportet,& non hucuſq; differre,ſed prius cura-
re hoc modo. Primum quidem ab omnibus exercitijs dimidium auferatur.
Cibis uero omnibus humidioribus ac frigidioribus utatur,& potibus mol
lioribus ac dilutioribus. Vbi uero præterierint dies quinq; , tertia pars la-
borum ablatorum apponatur: Cibis uero ijſdem utatur. Poſt alios autem
C quinq; dies,dimidium reliquorum laborum apponatur. Et rurſus poſt ali-
os quinq;, omnes labores & leuiores & pauciores reddito,ut ne rurſus ex-
ceſſus fiat.Nam his qui hæc ſigna perpetiuntur,labores maiores ſunt quàm
cibi.Adæquare igitur hæc oportet. Quidam uero nõ hæc patiuntur, ſed
aliqua ex his,aliqua uero non.In omnibus autem his ſignis,labores ſuperãt
cibos,& curatio eadem eſt. Et confert his calida lauare, ac molliter cubare,
& ſemel atq; iterum inebriari, uerum non uſq; ad exceſſum, & uenere uti,
ubi exceſſus contigerit,& ſegnem eſſe ad labores. Deambulationes autem
in totum non ſunt faciendæ.

D

HIPPOCRATIS COI LIBER DE INSOMNIIS, IANO CORNARIO MEDICO PHYSICO INTERPRETE.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM.

1 Somniorum iudicia ſeu præſagia, quanti momenti. 2 Anima corporis munia omnia per ſomnum obit. 3 De actionibus diurnis per ſomnium occurrẽtibus, & cur hæc bona. 4 Inſomnia diurnis actionibus aduerſaria quid ſignificent. Curatio. 5 Quomodo de aſtrorũ ſignificationibus iudicandum. Solem, lunã, aſtra, in ſomnis pura atq; agilia uidere, quid homini ſignificet. Aſtrorum, Solis, Lunæ, cũ partibus humani corporis cognatio. 6 Aquæ aut grandinis per ſomnum imaginatio, quid in corpore denotet, & quomodo curandum. 7 Quomodo qui Lunam aliquid pati per ſomnum uident, curandi. Reuulſionibus intro cur utendum. Solem aliquid pati uidere, quid & quos morbos ſignificet. Aſtra, ſerenitate exiſtente, premi, & debilia uidere, quid. 8 Igneum ac calidum aliquid aſtris oppoſitum uidere,

re. Aſtrorum fuga quid. Curatio. 9 Aſtra errantia uidere, quid. Curatio. E
Aſtra ex circumferentia excidere uidere. 10 Aſtra nigra & obſcura & ad occa
ſum ferri uidere, quid. Curatio. Aſtra pura & cădida in cœlo uidere. 11 Aſtra
nigra & non pura uidere. A Deo aliquid purum accipere uidere. 12 Compluí
ſe uidere clementi cœlo & aqua molli, & cōtrà quid. Quibus dijs in aduerſis, et qui-
bus in ſecundis rebus ſupplicandum. Senſuum actio per ſomnum libera, bona.
13 De alijs ſomnijs ſanitatem ſignificantibus. Viſum ac auditum per ſomniū
læſa habere, quid. Crurum affectio. Terra aſpera. 14 Arborum ſterilitas. Fo-
lia ex arboribus decidentia. Arbores floridæ, uerum infructuoſæ. Fluminū uari-
os curſus per ſomnium uidere. Fontes & puteos commotos uidere. Mare turba-
tum. 15 Terram aut domum moueri uidere. Terræ inundatio. 16 Terram ni-
gram & combuſtam uidere. Natare per ſomnium ſibi uideri, quibus malum aut bo
num. 17 De inſomnijs quę quis circa ſeipſum ſolito more fieri uidet. Veſtitus al-
bus & niger. Calceamentum pulcherrimum. Membris aliquid maius uel minus F
uidere. Nigra. Noua. Mortuos uidere in ueſtibus albis, & purum aliquid ab eis
accipere, uel contrà. 18 Corpora formæ peregrinæ. Edere aut bibere per ſom-
num conſuetos cibos. 19 Aquā puram bibere uideri. Familiaria ac conſueta ui
dere, quid ſignificet. Fugere perterrefactum. Pugnare & pungi per ſomnium ui-
deri. Oberrationes & aſcenſus. 20 Fluminum tranſitio, hoſtium, & monſtro-
rum formæ peregrinæ. Curatio.

1 QVISQVIS de his quæ in ſomnis obueniunt rectè con-
iectat, is magnam habere uim ad omnia, ipſa reperiet.
Anima enim uigilat, et quum quidem corpori inſeruit,
in multas partes diſtributa, non ſui iuris eſt, ſed partem
aliquam ſingulis corporis partibus ſiue ſenſibus diſtri- G
buit, auditui, uiſui, tactui, greſſui, actioni, ac omni cor-
poris facultati: Ipſa autem animæ cogitatio ſui iuris nō
eſt. Quum autem corpus quieſcit, anima in motu eſt, & corporis partes per
reptans, domum ſuam gubernat, & omnes corporis actiones ipſa perficit.
Nam corpus dormiens non ſentit, ipſa uerò uigilans cognoſcit, ac uiſibilia
2 uidet, & audibilia audit, uadit, tangit, triſtatur, animaduertit. In ſumma,
quæcunque corporis aut animæ munia, ea omnia anima ipſa in ſomno obit.
Quicunque igitur hæc rectè iudicare nouit, magnam ſapientiæ partem no-
uit. Quæcunque quidem igitur ſomnia diuina ſunt, & quædam euentura ſi-
gnificant, aut urbibus, aut populo priuato, ſiue bona, ſiue mala, non ob ipſo-
rum delictum, de huiuſmodi ſunt qui iudicant certam artē habentes. Quæ- H
cunque autem corporis affectiones ſunt, & anima per ipſas repletionis aut e-
uacuationis rerum à natura inſitarum exceſſum, aut conſuetorum mutatio-
nem præmonſtrat, de his quidē itidem iudicant, & partim aſſequuntur, par-
tim aberrant, & de neutris rectè ſentiunt, cur nam fiant: neque ſciunt quando
aſſequuntur, neque quando aberrant, cauere admonentes ne quid mali acci-
dat. Atque hi non docent quomodo cauere oporteat, uerum dijs ſupplicare
iubēt. Et ſupplicare quidem decorum ac ualde bonum eſt: Oportet autem
etiam ipſum opitulari, & deos inuocare. De his igitur res hoc modō ſe ha-
3 bet. Quæcunque Inſomnia mens hominis in noctem per ſomnum offert
de diurnis actionibus, & reddit quo modo facta ſunt, ea quæ ſeria ac iuſta
in re per diem facta ſunt, aut de quibus cōſilium initum eſt: hæc homini bo
na ſunt, ſanitatem enim ſignificant, propterea quòd anima in diurnis conſi-

Calvus totum hunc librum, ter-
tij de dieta p[ri]facit. et hæc pars
usque ad .3. quæcumque insomnia, in
... codice 3° libro de dieta an-
nectit. Sed male Calvus librum
de insomnijs languentium inscripsisset,
cum non minus ad ægros quam ad sa-
nos tota tractatio pertineat.

quod ueteres tum Iudæorum quam ethnici
religiones professores, magnam semper ea
... somniorum autoritas, quando et ...
... erant, qui Iudicandi somnia artem
exercerent. ... Arist. dicebat artificio-
sissimus somniorum iudex est qui rerum ...
tudines contemplari ualet. Oracula ...
... insomnijs respondebant, ut monstrat
Plutarchus in li. de oraculis defectu.
... Hip[pocrates] ... de somnijs diuinis ait
... Arist. li. de diuinatione per somnum.
... insomnijs plura Plutarchus.

A lijs perſeuerat,neq; repletione,neq; euacuatione,neq; aliqua alia forinſecus allapſa re,uicta. Quum autem Inſomnia diurnis actionibus aduerſantur, 4
& de ipſis pugna oboritur, quum ſanè hoc contigerit, turbationem in corpore ſignificat.Et ſi quidem fortis fuerit,forte eſt malum:ſi uero leuis,debilius. De actione quidem igitur, an auertenda ſit, ſiue non, nihil decerno. Verum corpus hominis curari conſulo. Repletione enim aliqua intus facta,ſecretio quædam contigit quæ animā perturbauit. Si igitur fortis fuerit contrarietas, uomitū facere cōducit, & cibos leues exhibere ſenſim adijciendo aliquid ad dies quinq;, & deambulationibus multis ac uelocib. ſenſim augeſcentibus uti,& exercitijs exerceri moderatis,pro ciborum aſſum-
B ptorum ratione.Si uero debilior fuerit contrarietas,detracto uomitu,tertiam cibi parte adime,atq; hanc ſenſim rurſus ad dies quinq; adijce,& deambulationibus preme.Sed & uocis exercitijs utatur,& dijs ſupplicet, & turbatio ipſi ſedabitur. At uerò ſolem & lunā, & cœlum ac ſtellas, pura atq; 5
agilia ſolito more uidere,ſingula bona ſunt.Sanitatem enim corpori ſignificant ab omnibus præſentibus. Verum talem habitum præſenti diæta conſeruare oportet. Si uerò quid contrarium his fiat,morbum quendam corpori ſignificat:à fortibus quidem,fortiorem:à debilioribus uerò,leuiorem.

Et aſtrorum quidem exterior eſt in corpore circuitus, ſolis uerò medius, lunæ autem ad cauitates.Quodcunq; igitur horum aſtrorum extingui, aut lædi,aut diſparere, aut ſiſti à circuitu ſuo uidetur, iuxta illam ipſam partem
C morbum redundare ſignificat: & ſi quidem ab aere, aut nebula, aliquod ex ipſis aſtris pati quid horum uidet,debiliorem:ſi uerò ab aqua, aut grādine, fortiorem. Significat autē ſecretiōem in corpore humidam ac pituitoſam 6
factam eſſe, & in externam circumferentiā illapſam eſſe. Cōducit itaq; huic & curſibus in omni ueſtitu uti multis,ſenſim augeſcentibus,ut quàm maxime exudet. Item deambulationibus ab exercitio multis citra prandium uti, & detracta ciborum tertia parte, ad dies quinq; ſenſim adijciēdo rurſus exhibere.Si uerò fortius uideatur malum eſſe,etiam fomentis uti:nam per corporis cuticulam purgationem facere expedit,propterea quòd in externa circumferentia offenſa ac læſio exiſtit. Cibis uero utendum eſt ſiccis, acribus, auſteris,meracis, & laboribus maxime ſiccantibus. Si uero quid horum 7
D luna patiatur, reuulſionem intro facere conducit, utiq; uomitu ab acribus, & ſalſuginoſis,ac mollibus cibis, curſibus autem circularibus celeribus, & deambulationibus uelocibus. Vtendum & uocis exercitijs,& prandiū auferendum,cibiq; detractione,ac rurſus appoſitione, eodem modo utēdum eſt. Ob id autem intro reuellendum eſt, quia ad cauitates corporis offenſa apparet. Si autē ſol tale quid pati uideatur,fortius iam malum eſt,& difficilius exigi poteſt.Oportet autem in utranq; partem reuulſiones facere,et rectis curſibus,& curuis,& circularibus uti,& deambulationibus,& alijs laboribus omnibus.Ciborum autem detractione,ac rurſus appoſitione, eodem modo:deinde uomere, & rurſus ſenſim cibos augere,ad dies quinq;.

Si uero ſerenitate exiſtente premantur hæc, & debilia eſſe uideantur, & præ ſiccitate à circuitu ſuo impediri, periculum ſignificāt delabendi in morbum. Verum oportet labores detrahere, & diæta humectiore ac molli uti, & bal-

& balneis ac ocio ampliori, & ſomno longo ac multo, donec malū ſedetur. E
8 Si autem igneum ac calidum eſſe uideatur quod ſe illis opponat, bilis ſecretionem ſignificat. Si uero ſuperata hæc diſpareant ac euaneſcant, periculum eſt ad mortem perueniendi ex morbo. Si uero uerſa ac mutata hæc eſſe uideantur, præſentem ſtatum in fugam uerti ſignificant. Fugere autem ipſa celeriter, eſſeq́ꝫ qui ea perſequantur, periculum denunciant futuræ inſaniæ hominis, ſi non curatus fuerit. Omnibus autem his conducit, ut uetro purgati, optimam uictus rationem inſtituāt: ſin minus, ut uictu ad aquā tendente utantur: uinum uero non bibant, aut omnino album, tenue, molle & aquoſum. Abſtineant autem ab acribus, reſiccantibus, calfacientibus, ac ſalſuginoſis. Laboribus ſecūdum naturam plurimis utantur, & curſibus in F
ueſtitu plurimis. Frictio uero ne fiat, neqꝫ lucta, neqꝫ uolutatio in puluere. Somnis utatur mollibus, & in ocio degat, exceptis laboribus naturalibus, à cœna deambulet. Bonum eſt & fomentis uti, à fomentis uerò uomere: per triginta uerò dies non repleatur. Quum autem repletus fuerit, bis in menſe
9 uomat à dulcibus & aquoſis ac leuibus. Quæcūqꝫ autem ex his aliàs alid præ nulla neceſſitate errant, animæ turbationem quandam præ cura ſignificant. Confert autem huic ocium, & animum cōuerti ad ſpectacula, maxime riſum mouentia: quod ſi fieri non poſſit, ad id ex quo ad biduum aut triduum maxime uoluptatem capiat, & ſedabitur. Sin minus, periculum eſt delabendi in morbum. Quæcunqꝫ aſtra ex circumferētia excidere uidentur, ſuntq́ꝫ pura & ſplendida, & ultra ac prorſum ferri uidentur, ſanitatem ſigni G
ficant. Quicquid enim in corpore parum ex circuitu excernitur ſecundum naturam, à ueſpera in auroram: id ipſum recte habet. Nam & quæ in uentre ſecernuntur, & quæ in carnem eructātur, omnia ex circuitu ac circumferen-
10 tia excidunt. Quæcunqꝫ uerò nigra & obſcura ſunt, et ad ueſperam ac occaſum ferri uidentur, aut in mare, aut in terrā, aut ſurſum, ea magis morbos ſignificant. Et quæ quidem ſurſum feruntur, fluxum capitis ſignificāt: Quæ uero in mare, uentris morbos: Quæ in terram, tubercula maxime ſignificāt ex carne enaſcentia. His conducit tertiam cibi partem detrahere, & à uomitu, ad dies quinqꝫ eandem rurſus ſenſim adijciendo exhibere, in alijs autem quinqꝫ diebus cibos omnes aſſumere, et uomitu facto, rurſus eodem modo cibus ſenſim auctus exhibeatur. Quæcūqꝫ uerò ex his pura & candida in H
cœlo hærere uidebuntur, ſanum eſſe ſignificant, quia quod in hominem de
11 ſcendit, ex æthere eſt. Tale autē uidet anima, quale ſanè deſcēderit. Quæ aūt nigra fuerint, & non pura, neqꝫ conſpicua, morbum ſignificant, non propter repletionem, neqꝫ euacuationem, ſed forinſecus inductum. Huic cōfert curſibus circularib. uelocibus uti, quo quàm minima corporis colliquatio fiat, & ſpiritu quàm denſiſsimo utens, id quod inductum eſt excernat: à curſibus autem deambulationibus celeribus utendum eſt. Victus aūt mollis & leuis ad dies quatuor offeratur. Quicquid porrò à deo accipere quis ſibi uidetur purum, bonum eſt ad ſanitatem. Significat enim ea quæ in corpus ingeſta ſunt pura eſſe. Quicquid uerò huic contrariū uidere quis putat, non eſt bonum. Morbum enim in corpus ueniſſe ſignificat. Oportet igi
12 tur uelut priorē etiam hunc curari. Si quis ſe complui putet clementi cœlo,

A lo,aqua molli,& non ualde madefieri,neqꝫ uehementē tempeſtatem ingrue
re,bonum eſt:ſignificat enim moderatū ac purum ſpiritū ex aere ingreſſum
eſſe. Si uerò uice uerſa, ualde complui quis ſibi uideatur, & tempeſtatem
ac turbinem eſſe,idqꝫ aqua non pura, morbum deſignat à ſpiritu qui in ipſo
eſt. Verum oportet etiam hunc ſimili diæta uti, & omnes hos pauco ci-
bo ali. De ſignificationibus quidem igitur aſtrorum ſic iudicare oportet,
prouidereqꝫ ac diætam ſtatuere, & dijs ſupplicare,in ſecūdis quidē rebus
Soli,Ioui cœleſti,Ioui poſſeſſori,Mineruæ opulentæ, Mercurio,Apollini:
In contrarijs uero,dijs malorum auerſoribus, & terræ,& heroibus, quo ma
la ac grauia omnia auertant. Cæterum & hæc ſanitatem præſignant. Ni- 13
B mirum ea quæ in terra fiunt,acute uidere,& audire,& ſecure iter facere,& ſe
cure ac citra timorem currere:& uidere terram leuem ac probe cultam, & ar
bores florentes, fructuoſaſqꝫ ac ſatiuas, & flumina ſolito more fluētia, & a-
qua pura,neqꝫ copioſiore,neqꝫ pauciore quàm conueniens eſt: Item fontes
& puteos eodem modo. Hæc omnia ſic uiſa,ſanitatem homini deſignāt,
& corpus recte habere,omneſqꝫ circuitus,& exhibitiōes ciborū,ac ſecretio
nes,integras eſſe. Si uero quid his cōtrariū uideatur,detrimentū aliquod
in corpore ſignificat. Et uiſus quidem ac auditus læſus,morbū circa caput
ſignificat. Itaqꝫ matutinis deambulationibus , itemqꝫ à cœna pluribus u-
tendum eſt,ad ſuperiorē diætā. Cruribus uerò læſis,uomitibus reuellen-
dum eſt,& lucta ampliore utendum,ultra ſuperiorem diætā. Terra autē
C aſpera,carnem nō purā ſignificat:quare deambulatiōibus ab exercitijs plu-
ribus utendum eſt. Arborū uerò ſterilitas,ſeminis humani corruptionem 14
indicat. Si igitur folia arboribus decidant , ab humidis ac frigidis corpus
læditur. Si uero floridæ ſint arbores,uerum infructuoſæ, à calidis & ſic-
cis:hæc igitur per diætam frigefacere ac humectare oportet,illa uero ſiccare
ac calfacere. Flumina autem nō ſolito more fluentia,ſanguinis circuitū ſi-
gnificant,& auctiora quidem fluentia,exceſſum:imminuta uerò,defectum.
Oportet itaqꝫ per diætā hunc quidem augere,illum uero imminuere. Nō
pura aūt fluentia,turbationem ſignificāt,quæ à curſibus circularibus & de-
ambulationibus,corpore per denſum ſpiritū moto,purgatur. Fontes ue-
ro & putei cōmoti conſpecti,flatus circa ueſicam ſignificant, quos medica-
D mentis urinam cientibus expurgare oportet. Mare perturbatum,uentris
morbum ſignificat,ſed oportet aluū mouentibus, leuibuſqꝫ ac mollibus ex
purgare. Terram aut domum moueri uidere,ſano quidem uiro debilita- 15
tem ſignificat,ægrotanti uero ſanitatem,& ex præſenti ſtatu tranſmotionē.
Sano itaqꝫ tranſmutare diætam conducit.Itaqꝫ primū uomat,& rurſus, ubi
paulatim cibum aſſumpſit : à præſenti enim diæta totum corpus mouetur:
Debili uero eadem diæta uti cōducit: nam corpus ex præſenti ſtatu tranſit.

Terram ab aqua aliqua aut mari inundatam uidere , morbum ſignificat,
humiditate multa in corpore exiſtente. Verum oportet uomitibus,& pran
dij detractione,& laboribus & ſicco uictu uti, deinde ſenſim adijciendo, ac
modico cibo renutrire. Sed neqꝫ nigram,neqꝫ combuſtam terram uidere 16
bonum eſt, ſed periculum eſt delabendi in fortem ac lethalem morbū. Sicci
tatis enim exceſſum in carne eſſe ſignificat. Verū oportet et labores detrahe

re,& cibos qui ſicci & calidi,& acres ac urinam cientes ſunt:nutrireq́ ptiſa- B
næ ſucco decocto, & omnibus mollibus ac leuibus modicis: & potu uti a-
quoſo,albo,copioſiore:& balneis multis calidis. ſed ieiunus ne lauet, molli
ter cubet ac dormiat,& in ocio degat: frigus & ſolem uitet. Supplicet autē
terræ,& Mercurio,& Heroibus. Si uero in ſtagno,aut in mari,aut in flu-
minibus natare quis ſibi uideatur, non eſt bonum, humiditatis enim exceſ-
ſum ſignificat. Confert aūt huic & diæta ſicca, & laboribus uti: febricitanti
17 uero id bonum eſt,extinguitur enim caliditas ab humoribus. Quicquid
porrò quis circa ſeipſum uidet ſolito more fieri, ad naturam ſuſpſius, neq́
maius,neq́ minus,bonum eſt ad ſanitatem. Et ueſtitum album indutum
eſſe, & calciamentum pulcherrimum, bonū eſt. Quicquid uero mem- F
bris maius fuerit, bonum non eſt: ſed neq́ quodcunq́ tādem fuerit minus:
& oportet hoc quidem per diætam augere,illud uero minuere. Nigra au
tem morboſiora ſunt,& periculoſa. Mollire itaq́ oportet & humectare.
Noua quoq́ tranſmutationem ſignificant. Mortuos uidere puros in
ueſtibus albis,bonum eſt,& accipere aliquid ab ipſis purū,bonum eſt. Sani
tatem enim ſignificat corporū, & ſalubritatem ingeſtorum:à mortuis enim
nutrimenta,& incrementa,ac ſemina fiunt. Hæc autem pura in corpus irre-
pere,ſanitatem ſignificat. Si uero contrà quis uideat ipſos nudos, aut ni-
gris ueſtib.indutos,aut non puros, aut aliquid accipiētes, aut ex domo por
tantes,non eſt cōmodum. Morbum enim ſignificat:quæ enim in corpus in
geruntur,nociua ſunt. Verum oportet curſibus circularibus & deambula- G
18 tionib.depurgari,& alimēto molli ac leui à uomitu ſenſum nutriri. Quæ-
cunq́ uero formæ peregrinæ corpora in ſomnis apparēt,& hominem per-
terrent,ciborum inconſuetorum repletionem,& ſecretionem,& bilis ſuper
ne ac inferne eruptionem,& morbum periculoſum ſignificant. Verū opor-
tet uomitum facere, & ad dies quinq́ cibos quàm leuiſſimos non multos,
neq́ acres, neq́ ſiccos,neque calidos ſenſim adijciendo accipere,& labori-
bus naturalibus maxime uti, exceptis deambulationibus à cœna. Vtēdum
etiam balneis ac calidis lauacris,& ocio:Solem uero & frigus uitet. Si ue
ro quis per ſomnum edere aut bibere conſuetos cibos ac potus ſibi uidea-
tur,inopiam alimenti ſignificat, & animæ triſtitiam. Et ſi carnes robuſtiſſi-
mas quis edere ſe putet, maximum alimenti exceſſum deſignat: Si uero de- H
biliſſimas,minorem. Quemadmodum enim id quod editur bonum eſt, ſic
etiam id quod uidetur. Cibos igitur detrahere conducit. Nam alimenti ex-
ceſſum hoc ſignificat. Sed et panes ex caſeo ac melle facti per ſomnum co
19 meſti,ſimiliter ſignificant. Aquam autem puram bibere bonum eſt, reli-
qua omnia nociua ſunt. Quæcunq́ homo ex conſuetis ac familiarib. ſe ui
dere putat,ea animæ concupiſcentiā ſignificant. Quæcunq́ uero fugit per-
terrefactus,ſanguinem ſiſti ac præ ſiccitate coerceri ſignificant. Confert ita-
que frigefacere ac humectare. Quū uero quis pugnat, aut pungitur, aut
ab alio ligatur, ſecretionem circuitui contrariam corpori contigiſſe ſignifi-
cat. Conducit igitur uomere, & attenuare ac deambulare, & cibis leuibus
uti,& à uomitu ad dies quinq́ ſenſim renutrire. Quin & oberrationes &
20 aſcenſus in ſomnis uiſi,grauia ſignificant. Fluminum tranſitiones, & ho-
ſtes

A ſtes armati, monſtra formæ peregrinæ, morbum aut inſaniam ſignificant. Cõfert itaq; his qui talibus inſomniis uexantur, cibis modicis uti leuibusq; ac mollibus, itemq; uomitibus, atq; ſic ſenſim rurſus ad dies quinq; cibum exhibere. Vtendum & laboribus naturalibus multis, præterquàm à cœna: Calida lauacra, & ocium, frigusq; ac ſolem uitent. Qui igitur his quemadmodũ conſcripta ſunt utetur, uitã ſanus deget. & inuenta eſt ſanè à me hæc ipſa diæta, quãtũ poſſibile eſt humão ingenio excogitare, diis auxiliãtibus.

HIPPOCRATIS COI LIBER

B DE ALIMENTO, IANO CORNARIO MEDICO PHYSICO INTERPRETE.

Hunc librum Galenus Hippocratis eſſe negat. Sed tamen non alicuius plebei ac uulgaris hominis eſſe dicit, & fortaſsis ipſius Theſſali. Quidã Herophilum autorem putant.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Alimentum & alimenti ſpecies quatenus unum & multę, & quæ eius facultas. Aſſimilatio quando contingat. Alimentum exſle fit. 2 Alimentum quando deſtruat. Alimenti diſtriburio in omnes corporis partes. Alimentorum omnium principium unum, & finis omnium unus. 3 Alimentorum ſuccos coloribus & C uiribus, item pro temperamentorum differentiis diſcrepare. Cauſſæ manifeſtæ, obſcuræ, poſſibiles & impoſſibiles. 4 Natura omnibus ſubuenit forinſecus & intrinſecus. 5 Morborum differentię. Morborum magnitudo & ſigna. 6 Raritas & denſitas corporis. Probe & male perſpirantes. Pulmo contrarium corpori alimẽtum trahit. Alimenti principia. 7 Venarum & arteriarum radicatio, hepar, cor. Lac & uinum quibus nutrimentum, & quibus non. 8 Diſpoſitio athletica. Lac & ſanguis, alimẽti redundántia. Natura ſine doctore. Sanguis. Humores. Lac. 9 Cibus. Fœtus quot diebus formentur, & quot abſoluantur.

10 De oſſium ratione. Sanguis qui bonus, & qui malus. Via ſurſum & deorſum una. Alimenti potentia melior quàm moles. Sanitatis & morborum ſigna.

11 Alimentum etiam ſpiritus eſt. Alimentum humidum, et alimẽtum ſiccum. Alimenta ægrè alterata, ægrè conſumuntur. Nutriendum cito & tarde, quomodo. Muſculi ægrè magis q̃ alia colliqueſcũt. 12 Denudatæ partes ægrè tranſmutanť. Pus & purulẽtũ unde. Medulla alimẽtũ oſſis. Facultas & potẽtia. Humiditas.

A LIMENTVM & alimenti ſpecies, unum & multæ: unũ 1
quidem, quatenus unum genus eſt: Species uero humiditate ac ſiccitate finitur. Et in his formæ, ac quantitas eſt, & ad quædam, & ad tot. Auget autem, & corroborat, & incarnat, & aſſimilat, & diſſimilia facit quæ in ſingulis ſunt, iuxta uniuſcuiuſq; naturam ac facultatem quæ ab initio adeſt. Aſſimilat autẽ pro uiribus, quũ id quod ſuperingeritur ſuperatur, id uero quod prius ineſt ſuperat. Exile autem fit aliquando quidem prius, in tempore diſſolutum aut inſuper appoſitum, aliquando uero poſterius, in tempore diſſolutum aut appoſitum.
Deſtruit autem utrunq; in tempore & poſt tempus, id quod extrinſecus 2

aſſiduo ſuperingeſtum eſt, & per multum tempus omnibus membris ſoli- B
de implicatum eſt,& propriam quidem formam producit,priorem uero,a-
liquando autem & priores,deſtruit. Facultas porrò alimenti peruenit &
ad oſſa,& ad omnes partes, & in neruum, & in uenam, & in arteriam, & in
muſculum,& in pelliculam,& carnem,& pinguedinem,& ſanguinem,et pi
tuitam,& medullam,& cerebrum, & medullam ſpinalem,& interanea, om
nesq; ipſorum partes,& ſanè etiam in caliditatem,& ſpiritum,& humidita-
tem. Alimenti uero & id quod hoc nutrit, alimentum eſt, & quod uelut
nutrimentum eſt,& quod nutrimentum futurum eſt. Principium autem
omnium unum eſt,& finis omnium unus.& idem finis eſt atq; principium:
& quæ particulatim in alimēto probe & male diſtribuuntur. Probe quidē, F
3 quæ prædicta ſunt:Male uero, quæ cōtrarium his ordinem habent. Suc
ciuarij,& coloribus,& uiribus,& in detrimentum, & in utilitatem, & neq;
lædentes,neq; commodantes,& multitudine, & exceſſu, & defectu, & im-
plicatione,aliquorum quidem,aliquorū uero non. Et omnium caliditatem
lædunt ac iuuant, & frigiditatem lædunt ac iuuant,& facultatem lædunt ac
iuuant. Facultatis autem uariæ naturæ ſunt. Succi corrumpentes & totū
& partē,& forinſecus ac intrinſecus,ſpōtanei & non ſpontanei:Nobis qui-
dem ſpontanei,cauſæ uero non ſpontanei. Rurſus autem cauſæ,aliæ ma-
4 nifeſtæ,aliæ obſcuræ,& aliæ poſſibiles,aliæ impoſſibiles. Natura omni-
bus ſubuenit. Ad hanc uero forinſecus quidem cataplaſma,Illitio,Vnguen
tum,Nuditas & totius & partis. Caliditas & frigiditas,iuxta eandem ra- G
tionem & adſtrictio,& ulceratio,& morſus,& corroſio.Intrinſecus uero &
quædam ex prædictis,& ſupra hæc cauſſa obſcura,& parti & toti,& alicui,
& non alicui,excretiones uentris ſecundum naturam,item urinarum,ſudo-
ris,ſaliuæ,muci,uteri,iuxta hæmorrhoidas,uerrucam,lepram, tuberculum,
carcinoma,ex naribus,ex pulmone,ex uentre,ex ſede,ex cole, ſecundum na
turam,& præter naturam:diſcrimina horum aliis iuxta aliam rationem,ali-
quando etiam aliter. Vna natura ſunt hæc omnia,& non una:Multæ natu-
ræ ſunt hæc omnia, & non una. Medicina ſurſum & deorſum , & neq; ſur-
ſum neq; deorſum. In alimento medicina, optimum. In alimento medicina
malum.Malum & optimum ad aliquid. Vlcus, cruſta, ſanguis, pus, ſanies,
lepra,furfur,ulcera capitis manantia,impetigo,uitiligo, lentigo, aliquando H
lædit,aliquando prodeſt:aliquando neq; lædit,neq; prodeſt. Alimentum,
non alimentum.Si nutrire non poteſt,nomen eſt alimentum,non opus.O-
pus & res eſt alimentum, non nomen.In pilos alimentum, & in ungues, &
in extremam ſuperficiem intrinſecus peruenit. Forinſecus alimētum ex ex-
trema ſuperficie,ad intima peruenit.Confluxio una, conſpiratio una. Con-
ſentientia omnia.Iuxta totius quidem corporis naturam omnia , iuxta par-
tem uero,partes in unaquaq; parte ad opus.Principium magnum ad extre-
mam partem peruenit.Ex extrema parte ad magnum principium peruenit.
5 Vna natura,eſſe,& non eſſe. Morborum differentiæ,in alimentō,in ſpi-
ritu,in calore,in ſanguine,in pituita, in bile, in humoribus, in carne, in pin-
guedine,in uena,in arteria,in neruo,muſculo,pellicula,oſſe,cerebro,medul
la ſpinali,ore,lingua,ſtomacho,ſiue gula,uētre,inteſtinis, ſepto tranſuerſo,
peri-

A peritonæo membrana aluum ac inteſtina amplectente,hepate,ſplene, reni-
bus,ueſica,utero,cute.Hæc omnia et ſingulatim & particulatim. Magni-
tudo ipſorum magna,& non magna.Signa, titillatio,dolor, ruptura,mens,
ſudor, urinarum ſubſidentia,quies, iactatio, uiſus, imaginationes, morbus
arquatus,ſingultus,morbus comitialis,ſanguis integer,ſomnus:& ex his,et
ex alijs naturalibus & quæcunq; alia huiuſmodi ad detrimentum & utilita
tem procedunt. Labores totius & partis. Et magnitudinis ſigna, alterius
ad maius, alterius ad minus, & ab utriſq; ad maius, & ab utriſq; ad minus.
Dulce non dulce: dulce ad potentiam,uelut aqua: Dulce ad guſtum, uelut
mel. Signa utrorumq;,ulcera,oculi,& guſtus:& in his magis & minus.Dul
B ce ad uiſum,& in coloribus,& in alijs mixturis.Dulce magis & minus.

Raritas corporis ad perſpiratione͂, quib. amplius auferiur,ſaniores ſunt. 6
Denſitas corporis ad perſpiratio͂em, quibus minus aufertur,morbidiores.
Qui probe perſpirant,debiliores & ſaniores ſunt; & à morbis facile reco͂
ualeſcunt. Qui male perſpirant,priuſquam ægrotent,fortiores ſunt.Vbi
au͂t ægrotârunt,difficilius à morbis reco͂ualeſcunt.Hæc autem & toti et par
ti. Pulmo contrarium corpori alimentum trahit, reliqua uerò omnia ide͂.
Principium alimenti ſpiritus,nares,ôs,guttur,pulmo, & reliqua reſpira-
tio. Principium alimenti & humidi & ſicci,ôs,gula, uenter. Verum anti-
quius & primordiale alimentum,per abdomen umbilicus. Radicatio ue 7
narum hepar.Radicatio arteriarum cor: ex his aberrant in omnia ſanguis et
C ſpiritus,& calor per hæc meat. Vis una,& non una, qua omnia hæc & alia
gubernantur,alia quidem ad uitam totius & partis, alia ad ſenſum totius &
partis. Lac nutrimentum, quibus uidelicet ſecundum naturam alimentum
eſt,alijs uero non. Alijs autem uinum alimentum eſt, & quibuſdam non ali
mentum.Et carnes,& aliæ multæ alimenti ſpecies, & iuxta regionem & iu-
xta conſuetudinem alunt,partim ad augmentu͂, & ad eſſe:partim ad eſſe ſo-
lum,uelut in ſenibus.Quædam uero ſupra hæc,etia͂ ad robur. Diſpoſitio 8
Athletica no͂ eſt à natura. Habitus ſanus melior in omnibus. Magna res eſt
quantitas ad uires ſolerti ratiocinatione adaptata. Lac & ſanguis alimen-
ti ſunt redundantia.Circuitus ad multa conſoni ſunt,ad fœtu͂ eiuſq; alimen
tum. Rurſus autem ſurſum repit in lac,& in alimentum,& ad infantem. Vi-
D uificantur non animalia,uiuificantur animalia, Viuifica͂tur partes animaliu͂.

Naturæ omnium nullo doctore uſæ ſunt. Sanguis alienus utilis, San-
guis proprius utilis:Sanguis alienus nociuus,Sanguis proprius nociuus.
Humores proprij nociui.Humores alieni nociui.Humores alieni condu
cibiles.Humores proprij conducibiles. Co͂ſonans diſſonans eſt. Diſ-
ſonans conſonans eſt. Lac alienum bonum. Lac proprium nociuu͂. Lac
alienum nociuum. Lac proprium co͂modum. Cibus iuuenibus facile ac 9
leuiter putrefactus, Senibus uero ad ſummum tranſmutatus: His qui in ui-
gore ætatis co͂ſiſtunt impermutabilis. Ad figuratione͂,ſoles triginta quin
que:Ad motum, ſeptuaginta: Ad perfectionem, ducenti & decem. Alij
tradunt: Ad formam,quadraginta quinq;:ad motum,ſeptuaginta ſex:ad
exitum,ducenti & decem. Alij ſic: Ad formam, quinquaginta: ad pri-
mum ſaltum,centum:ad perfectionem,trecenti. Alij ſic: Ad diſcrimina

tionẽ,quadraginta:ad tranſitũ,octoaginta:ad elapſum,ducẽti quadraginta.
Non eſt,& eſt. Gignuntur aũt in his & plures & pauciores, ſecundum
totum,& ſecundum partes.Non multo autem plures aut pauciores:paucio
10 res uero tot,& quæcũq; alia his ſimilia. Oſſium alimentum ex confractio
ne. Naſo bis quinq;.Maxilla & clauiculæ, & coſtis duplicia: cubito tripli-
cia. Tibiæ & brachio quadruplicia: fœmori quintuplicia. Et ſi quod in his
plus aut minus poteſt. Sanguis humidus,& ſanguis ſolidus. Sanguis hu
midus, bonus: Sanguis ſolidus, malus. Ad aliquid omnia mala & bona
ſunt. Via ſurſum deorſum una. Potẽtia alimẽti melior quàm moles.Mo
les alimenti melior quàm potentia. Et in humidis & in ſiccis detrahit & ap-
ponit idem:& alteri quidem aufert, alteri uero apponit idem. Venarum
pulſationes,& reſpiratio ſpiritus,iuxta ætatem,& conſonantia & diſſonan-
tia ſunt,& morbi & ſanitatis ſigna: & ſanitatis magis quàm morbi, & mor-
11 bi magis quàm ſanitatis. Alimentum enim etiam ſpiritus eſt. Humi-
dum alimentum magis facile tranſmutatur quàm ſiccum. Siccum alimen-
tum facilius tranſmutatur quàm humidum. Alimentum quod ægre alte-
ratur,ægrè conſumitur.Quod facile apponitur, facile conſumitur. Et qui-
cunq; ueloci appoſitione opus habent, his humidum ad reficiendas uires
medicamen optimum. Quicunq; uero adhuc ualociori indigent, per olfa-
ctum.Qui autem tardiore appoſitione opus habent, ſolido alimento utan-
tur. Muſculi ſolidiores ægre magis quàm alia colliqueſcunt,excepto oſſe
12 & neruo. Quæ denudata ſunt,ægre tranſmutãtur,& ſecundum genus ip
ſa ſeipſis fortiora ſunt quàm pro reipſa: propterea ipſa ſeipſis ægrius colli-
queſcunt. Pus ex carne,purulentum ex ſanguine,& ex alia humiditate.
Pus ulceris alimentum. Pus alimentum uenæ,arteriæ. Medulla ali-
mentum oſſis, propterea callo obducuntur. Facultas & potentia omnia
auget & nutrit,& germinare facit. Humiditas alimenti uehiculum eſt.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE HVMIDORVM SIVE LIQVIDORVM VSV,

Iano Cornario Medico Phyſico in-
terprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Aqua potabilis cur in officina medica optima,& eius facultas. Aqua potabi
lis oculis utiliſſima. Aquæ calidæ potabilis facultas. 2 Madefactionem & hu-
mectationem debile quiddam eſſe:frigefactionem uerò et calfactionem,forte. Qui
ægroti de aquæ qualitate iudicare nequeant. Pedes perfrigerati ex calidæ perfuſio-
ne deciderunt. Aquæ tam calidæ quàm frigidæ paucitas debile quid eſt, multitudo
uero forte. 3 Aqua utraq; lædit, calida autem magis quàm frigida. Quæ partes
calida & quæ frigida magis gaudeant. Partes uerendæ. 4 Cerebrum & quæ ab
hoc oriuntur. Frigus dentibus,oſſibus,&c.inimicum. Illecebrę et uoluptates à ca
lidis. In animi deliquijs cur frigida affundenda. 5 Cur poſteriores corporis par-
tes prioribus calidum magis perferunt. Partes extremæ. Venæ aliæ prius,aliæ po
ſterius frigidam moleſte ferunt. 6 Vlcera cur calida gaudeant. Thorax & uen-
triculus cur frigoris impatientes. Deſquamata et ambuſta in ſuperficie cur frigidam
7

moleſte

A moleſte ferunt. Imus uenter calida delectatur. 7 Veſica, partes genitales, & uirilis membri glans cur natura frigidior. Corpus poſt frigidam incaleſcit ac indureſcit magis: poſt calidam contrà. Oculi poſt frigidæ uſum indureſcũt. 8 Mare quibus proſit, & quibus non. Vlcerum ambuſtorum, deſquamatorum, piſcatorum, cuniculoſorum, depaſcentium curatio. 9 Aceti frigidi & calidi uſus. Aceti fex.

10 Vini dulcis & auſteri uſus. Lanæ frigiditatis aut aſtrictionis gratia adhibitæ, quibus humoribus imbuendæ. 11 Aqua frigida papulis rubicundis prodeſt.

Furunculorum generatio. Tumoribus in articulis, doloribus ſine ulcere, podagricis ac conuulſionibus plurimis frigida prodeſt. 12 Aquæ calidæ in alijs affectibus uſus. Articuli indurati, quomodo ſanandi. 13 Calida acutis doloribus, ſuppurationibus, lacrymis mordacibus, ſiccis omnibus cõueniũt. Frigida quib. partibus aut affectib. preterea amica aut inimica. 14 Calida quib. præterea affectionib. amica.

B

QVA potabilis, ſalſuginoſa, mare. Potabilis quidem in officina medica optima. Nam & ferramẽtis & æramentis optima, & medicamentis plurimis inueteratis communiſſima. Verũ ad corpus noſſe oportet, quòd hæc aut madefacit, aut frigefacit, aut calfacit. Aliter uero nulli cõmodat, aut detrimento eſt potata. Vbi modica potabili in ſpõgia uteris, optimum oculis eſt. Cutis ipſa ſuperne exulceratur calidæ aſperſione. Fomentum corporis totius aut partis. Cutis duræ mollitio, diſtentæ laxatio, neruorum, carnium, humorum ſub cutem effuſio, ſudoris ſecretio. Humectare prolutione, uelut nares, ueſicã, flatus. Incarnare, attenuare, liquefacere, minuere, colorem reuocare, colorem diſpergere. Somniferum & in caput, & in alia: conuulſionum, tenſionum, mitigatiuum dolores ſtupefacit auris, oculorum, & quæcunque talia: frigida calfacere, uelut pix ulceribus, præterquam à quibus ſanguis erumpit, aut erupturus eſt, fractis, luxatis, reliquis quibus linteola ſunt medicus, capitis grauitati. Moderatio in uno quoque, ne ultra torqueamus: uelut calida corpori, ex exceſſu in utranque partem, ut ab utraque nõ aberret, con iectatione ex detrimento, aut inutili facta, uelut in tepida. Oportet enim detrimentis aut utilitatibus etiam ſi ſint uti, uſque quo iuuent, aut donec lædant. Madefactio itaque & humectatio, debile quid eſt: Frigefactio uero & calfactio, forte: uelut ex ſole. Verum frigida calida exiſtens, uelut potabilis aqua, debile quid eſt. Calida autem ne ulterius pergat, ut urat. Iudicat autem de his ipſe ægrotus, exceptis mutis, aut leuiter ſyderatis, aut ſtupefactis, aut uelut in uulneribus perfrigeratis, aut nimio dolore uexatis: his eñ hæc ſenſu non percipiuntur. Nam non ſentiunt hi peruſti. Itemque profundæ ac magnæ luxationes. Iam uero etiam pedes deciderunt perfrigerati, ex calidæ perfuſione. Sed his corpus perfuſi iudex eſt, ſimiliter etiam frigidæ. Harũ aut utrarunque paucitas, debile quid eſt: Multitudo uerò, forte, ueruntamẽ ſinere oportet, donec fiat id cuius gratia fiunt: antea uerò quàm poſtremum fiat, ceſſandum eſt. Harum porrò utraque lædit: & calida quidem amplius ea utentibus has læſiones inducit, carnium effœminationem, neruorum debilitatem, mentis ſtuporem, ſanguinis eruptiones, animi deliquia hæc ad mortem. Frigida uerò conuulſiones, tenſiones, nigrores, rigores, febriles. Mediocritas quidem extra noxam eſt. Reliqua uero lædunt ac

C

D

1

2

3

r 4 profunt,

proſunt,uelut relatum eſt. Voluptatibus, & iucunditatibus, & doloribus B
ac moleſtijs,prout ſingula ex ipſis conueniunt,ita ſani apparent. Corpus
tegi ac uelari adſuetum,quicquid inſuetum eſt,quicquid longiſſime à fami-
liari calore abeſt, & peregrino frigori propinquiſſimum, id ipſum auerſa-
4 tur:& propterea ſanè calida gaudet,& ferre poteſt. Cerebrum & quæ ab
hoc oriuntur,frigida quidem triſtantur,calida uero gaudent,ſi ſanè frigidi-
5. aph. 18. us & ſolidius à natura fuerit. Propterea oſſibus, dentibus, neruis frigida
inimica, calida uerò amica: quia ab illa conuulſiones, tenſiones, rigores fe-
briles,quæ ſanè frigida facit,calida uerò ſedat. Ob id etiam à calida uolu-
ptates,& illecebræ,à frigida uero dolores & auerſationes.Ideoq; ſpina, pe-
ctus,dorſum,præcordia,magis frigida aggrauātur, calida uero gaudent, & F
ferre ipſam poſſunt: propterea ſanè ſpina, pectus,dorſum, præcordia,con-
traria perpeſſa ſunt, quia ſunt contraria. Propterea ſanè in hoc loco anxie-
tatem ex calida obortam, frigida ſedat: propterea ſanè frigidæ potu gau-
det:propterea ſanè cibis calidis delectatur: propterea ſanè & in animi de-
5 liquijs frigidā extremis partibus affundere prodeſt. Quod aūt poſterio-
res partes calidā magis ſufferunt q̃ anteriores,quæ relata ſunt in cauſa ſunt.
Quòd uero etiam frigidæ, rectè habet. Nam & extremæ partes anteriores
ſunt, & tegi non adſuetæ: uelut etiā interna pars ſe habet ad externam. Co-
gitandum autem quod utraq; in unoquoq; corpore potior eſt externa cu-
te,quæ & ſibiipſi, & neruo ſanguineo continua ac cohærēs, eo quod extra
proprium calorem,in externo frigore eſt,ab utriſq; frequenter ſuperatur,et G
utriſq; frequenter opus habet, frequentius autem calida ad uoluptatem.

Perpetiuntur autem & extremæ partes tale quid,quare cito multa perci-
piunt,tarde autem primū attolluntur. Et uenæ quoq; aliæ prius, aliæ po
ſterius.Atq; ſic omnia apparent, & ubi frigeſiunt extremæ partes, & ubi ca
leſiunt,in uaſorum euacuationibus,in animi deliquijs. Et iuxta rationē me-
rito etiam uenas ſequuntur,ea quæ ab his eueniunt.Et calefacit primum ca-
6 lida,uelut in manibus,internas partes. At ulcera calida gaudent ex confeſ
ſo, quia tegi adſueta ſunt: Merito itaq; ex altera grauatur. Merito igitur &
ipſæ uenæ,quia ſunt in calido. Merito etiā ipſe thorax,& uentriculus ip-
ſe à frigida ſuperatus,moleſte fert,& mortem minatur, quia maxime deſue-
tus eſt.Verum plurimum abeſt ab eo ut patiatur: propinquiſſima autem in H
ter ſe ſunt,egere & pati.Merito igitur frigidæ potu delectatur.Et ſic conſen
tiūt inter ſe omnia hæc. Quòd uero omnia deſquamata & ambuſta in ſu-
perficie,non ualde tegi adſueta, maxime frigidam moleſte ferunt, par eſt.Ci
tiſſime enim ſuperantur.Et profundiſſima ſi ſuperentur, maxime utiq; gra-
uentur:deinde etiam natura neruoſa participant. Quoniam imus uenter
calida delectari uidetur,conſiderandus locus eſt:& poſtea extremæ partes,
7 & ueſica, & genitales partes: & uirilis membri glans natura frigidior eſt,
quàm quis putat.Surſum enim nō deorſum exilit caliditas: & propterea ca
lida delectatur. Conſiderandum etiam, quòd poſt calidam frigeſcit cor-
pus magis perfrigeratum: poſt frigidam uero recaleſcit magis contractum:
uelut etiam aquæ frigefaciendæ & calefaciendæ ſunt, propter tenuitatem:
Et quod poſt calidam dureſcit corpus magis reſiccatum,uelut oculi poſt fri
gidam.

A gidam. Altera enim ſimilis eſt aeri ambienti, altera non. 8 Mare pruriginoſis, & qui ab acribus humoribus uellicatur prodeſt, ut & lauent, & foueant ex calido. Qui uerò non adſueti ſunt, aliquantū læduntur. Verū ad ulcera, & ambuſta, ac deſquamata, & quæcunq; talia, cōtrarium eſt. Aptū eſt autem puris. Bonū eſt & ad attenuandū, & ad piſcatorū ulcera. Hæc enim neque ſuppurantur, ſi nō uellices: & ad ulcera cuniculoſa, & depaſcentia proſerpendo ſedat, ac ſiſtit, uelut ſal, ſalſugo, nitrū. Omnia autem hæc ſi quis parum utatur, irritant: ſi excellenter, bona ſunt. Melius aūt eſt calidum ad plurima. Acetum ad corpus & articulos, ſimile eſt mari, & potentius, ad perfundendum & ad fomentū: & ad ulcera recēs uulneratis, et ad ſanguinis gru B mos, ubi nigredines ſunt in pudendis, collutio eſt ad aures, & ad dentes. Calido autem hæc fiunt, & alia, ſed & ex tempore coniecturam facere oportet. Eliquat uelut ſal, & ut alia quæ impetigini, lepris ac uitiliginibus conducūt, affuſum ad calidum ſolem: maxime uero conducit unguibus leproſis. Superat enim poſt tempus: uerrucas formicarias attenuat, & ſordes in auribus ſanat. Mollit autem & corpus, & multos alios locos, ſi non odor offenderet, & maxime mulieres. Valuerit & ad podagram, ſi non corpus uulneraretur. Eadem etiā fex aceti facit. 10 Vinum dulce ad diuturna uulnera cōmodum eſt aſſidue utenti. Sed & ad medicamentorum potionem. Auſterum autem & album, & nigrum uinū, frigidum ad ulcera cōmodum eſt, frigidum propter caliditatem. Lanæ quæ frigiditatis gratia, aut perfunduntur, aut in C duuntur, aut intinguntur, aquam frigidiſſimam poſtulāt. Quæ uerò adſtrictionis gratia, uinum nigrum etiam lanas aſpergere poteſt, uelut etiā betarū folia, aut linteola intinguntur, in plurima quibus adſtrictio ineſt, uelut ſunt hederæ albæ folia, & quæ acerbiora ſunt, aut friabiliora, uelut hedera & rubus, rhus coriarius, ſaluia: & in ea quæ mollire oportet, uelut farina cocta.

11 Aqua frigida prodeſt papulis rubicundis, quales alia atq; alia parte ſublatæ erumpunt, quales per ſplenia attractoria emergunt: In carnoſis uero & tenera carne præditis ſubrubicundæ ſunt: in nigris autem rotundæ, dothienes hoc eſt furunculi appellati, & quales in ipſis calidis lauacris oboriūtur, & mulieribus ex menſium ſub cutem recurſu fiunt, & ab irritamentis cutis, aut inſolita ueſtimentorum aſperorum geſtatione, & ex ſudoris exitu, aut D ubi quis ex frigore, derepente ad ignem, aut calida lauacra acceſſit. Nam ſi hæc poſterius fecerit, nequaquam amplius erumpunt. Alioqui quæ ex frigore fiunt, aut quæ exaſperantur inſtar milij, deinde exulcerantur, eas frigida lædit: Calida uero prodeſt. Tumores in articulis, & dolores ſine ulcere, ac podagricos, & conuulſa, plurima ex his frigida multa affuſa leuat ac extenuat, & dolorem torpefacit: Torpor autem moderatus, dolorem ſoluit.

12 Sed & calida aqua attenuat ac mollit. Podagricis reſolutis, ante ac retro diſtentis, conuulſis, talia accedunt, diſtentiones, tremores, leues ſiderationes: Talibus laxatis, claudicationes, torpores, uocis interceptiones, ad talia, excretiones per infernas partes ſuppreſſæ. Cauendum autem eſt in frigidæ uſu, ne modum excedamus. Articulos induratos, aut ab inflammatione aliquando oborta, aut à diſtortione, operæprecium eſt ſanare, aqua calida in utriculum infuſa. Manum deligare, & oculos, lachrymas lenit, ita ut ad

utad acres, ſtillamentum lene infundat quis, ut ne ſalſuginoſa contactu læ- B
13 dat. Et foſſulis ulceribus oculorum elotio prodeſt, & repletio ad naturã reducẽs. Calida oculis conuenit, doloribus, ſuppurationibus, lachrymis mordacibus, ſiccis omnibus. Frigida doloris exortibus, ualde rubicundis, & qui collectiones tuberculorum iuxta uenas habere ſolent, qualia ſunt ulcuſcula capitis manantia, circa thoracem, & alia dura. Verum podici & utero, non ualde cõmoda eſt, necp ſanguinem in frigore mingentibus. Vlceribus quidem frigida mordax, cutem obdurat, doloroſa non ſuppurari facit, liquefacit, nigrefacit, rigores febriles facit, conuulſiones, ante ac retro diſtentiones. Quãdocp uero in hac diſtentiõe, ſine ulcere, iuueni carnoſo, media æſtate, multæ frigidæ aquæ affuſio, caloris reuocationẽ facit. Calor autẽ F
14 hæc ſoluit. Calida ſuppuratoria eſt, non in omni ulcere, maximum ſignũ ad ſecuritatem, cutem mollit, attenuat, dolorem eximit, rigores, conuulſiones, ante ac retro diſtentiones lenit, capitis grauitatem ſoluit, plurimum autem cõducit oſſium fracturis, magis autem denudatis, & ex his maxime his qui in capite ulcera habent, & quæcuncp præ frigore, aut moriuntur, aut ulcerantur: itemcp in ulcerationibus uoluntarijs ac inuoluntarijs, qualia ſunt deſquamata: herpetibus ſerpendo adedentibus, denigratis aut in gingiuis, aut in aure, aut in ſede, aut utero. His omnibus calida amica eſt ac iudicatoria: Frigida uero inimica & occidens, præterquam in quibus ſanguinem fluxurum eſſe timor eſt. Atcp hoc modo utendum eſt liquidorum perfuſionibus, inunctilium illitionibus, foliorum impoſitionibus, aut linteorum cataplaſmatis, quæcuncp aut frigiditate, aut caliditate proſunt, aut nocent. G

HIPPOCRATIS COI LIBER DE HVMORIBVS, IANO CORNARIO MEdico Phyſico interprete.

Genuinum Hippocratis librum hunc eſſe Galenus dicit, Verum quædam inſunt ad extremam dictionis breuitatẽ contracta: quædam rurſus ultra modum extenta. H

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM.

Nota. Magna huius libri pars ex Aphoriſmorum Hippocratis & Morborum popularium libris, nullo tamen ordine, tranſcripta eſt. Quare argumenta minore ſtudio huic libro adijcienda curauimus, cum omnia ſuo loco diligentius à nobis ſint relata.

1 Medico quæ conſideranda. Celeritas in medicina. Humorum inconſtantium conſideratio. Tormen infra umbilicum. 2 Egeſtionum alui conſideratio. 3 Animæ & corporis moleſtiæ unde. Serpens derepente conſpectus, pallorem cum uirore inducit. 4 Terra ſimilis uentriculo. Ventriculus alimentũ tranſmittit, fecem retinet. Morborum modi qui. 5 Morbi temporibus anni pares. Tempora quæ morbos iudicatu faciles pariant. 6 Temporũ inæqualitas morborum

A borum iudicationem difficiliorem reddit. Tempora etiam recidiuas faciunt. 7 Morbos ex temporibus, & ex morbis aquas & uentos diiudicari. 8 Aquę intercutem prænotio. Colores pro temporum ratione uariant.

1 IMPETVS & ferocitas humorum, ubi nõ reciprocatio humorum eſt, uelut florum, ducendus eſt quà repit per conuenientes ac cõmodas regiones, exceptis his quorum maturitas tempore contingit. Maturationes extra aut intro repunt, aut aliò quò oportet. Cautio, infinita magnitudo, experiendi difficultas, pilorum nuditas, uiſcerum uacuitas, infernis repletio, ſupernis alimentũ, B mutatio ſurſum, mutatio deorſum. Spontanea ſurſum & deorſum: quæ proſunt & lædunt. Cognata ſpecies, regio, mos, ætas, tempus, conſtitutio morbi, exceſſus, defectus: Quibus quantum deficit, aut non, medela, declinatio, deriuatio, in caput, in obliqua, quà maxime repit: aut reuulſio, in ſupernis deorſum, in infernis ſurſum: aut ſiccare, aut aliquibus inferna, aut aliquibus ſuperna, aut eluitur, aut quibuſdam mitigabitur: humores effuſi ne intro reuellantur, ſed ſecretiones ſiccentur. Turbatio, infuſio per ſedem, pelluuium, quibus abſcedit ad ſedem, unde exoluitur aut medicamẽtum, aut ulcus, aut humor aliquis compactus, aut eruptio puſtuloſa, aut flatus, aut cibus, aut animalculum, aut æſtus, aut alia quædam affectio. Cõſideranda hæc, ſpontanea deſinentia, aut uelut ab exuſtione excitatæ bullæ, in quibus qualia læ 2 C dunt aut proſunt. Figuræ, motus, eleuatio, & rurſus ſubſidentia, ſomnus, uigilia. Quæ facienda, aut impedienda, cito aſſequi. Caſtigatio per uomitũ, inferne per exitum, aut ſputum, mucum, tuſſim, ructum, ſingultum, flatum, urinam, ſternutationem, lachrymas, pruritus, euulſiones, contactus, ſitim, famem, repletionem, ſomnos, labores, ocium, corpus, mentem, diſciplinam, memoriam, uocem, ſilentium, uteri purgationem. Quæ ſuperne erumpunt ac torquent, pinguia intemperata ac meraca: ſpumoſa, calida, mordacia, æruginoſa, uaria, ramentoſa, feculenta, cruenta, flatus expertia, cruda, cocta, ſicca: Quæcunq; circumfluunt, ferendi facilitatem contemplari oportet, itemq; difficultatem, priuſquam periculum ueniat. Item quæ ſedare non oportet: maturatio, deſcenſus eorum quæ infra ſunt, redundantia & fluctua D tio eorum quæ ſupra: & quæ ex uteris, & in auribus ſordes, cõcitatio ac permixtio, apertio, euacuatio, calfactio, perfrigeratio, intrinſecus, forinſecus: horum quidem, horum uerò nõ. Quum infra umbilicum fuerit id quod torquet, tardum & molle eſt tormen: Vice uerſa, contrà. Quæ per aluum 3 egeruntur quà repunt, non ſpumoſa, matura, cruda, frigida, fœtida, ſicca, humida. Quæ olfactum male afficiunt. Sitis quæ prius non adfuit, neq; æſtus, neq; alia cauſa. Vrina, naſi humectatio. Iactationem. Siccitatem: & non eſſe contractum ac arefactum, & ſpiritum turbulentum: præcordia, extremitates, oculos male affectos: coloris tranſmutatio. Pulſus, frigiditas, palpitationes, cutis duricies, neruorum, articulorum, uocis, mentis, figura uoluntaria, pili, ungues: facile ferre aut non, qualia oportet. Signa hæc. Odores corporis, oris, ſeceſſus, auris, flatus, urinæ, ulceris, ſudoris, ſputi, naſi. Corpus ſalſuginoſum, aut ſputum, aut naſus, aut lachryma, aut alij humores. Penitus

nitus ſimilia,iuuantia,lædentia. Inſomnia qualia uideat,& in ſomnis qua B lia faciat, an acute audiat, & obedire paratus ſit animo: an magis fortia ſint ac plura quæ cõmoda ſunt ac ſeruant, quàm alia: an ſentiant omnia omnibus ſenſibus,& ferãt,ueluti odores,ſermones, ueſtitus,figuras, & huiuſmodi patienter,quæ ſanè & ſua ſponte comparentia proſunt, & quando etiam talia iudicationem inducunt.Item tot,& talia,ueluti ſunt,flatus, urina, qualis,& quanta,& quando.Quæ uero contraria ſunt auertere, ipſisq́ aduerſari. Quæ propinqua & cõmunia ſunt affectionibus, prima & maxime affliguntur. Conſtitutionem autem ex primis incipientibus, quicquid tandem excernatur ex urinis,qualeſnam fuerint:& qualis ſit corporis collapſio, coloris immutatio,ſpiritus imminutio,& reliquæ cum his uictus rationes.Scire etiam oportet an ſimilia ſint quæ decedunt, tranſitus, urinæ, per uteros, F ſputa,per nares,oculi,ſudor, ex tuberculis, ex uulneribus, ex puſtulis, quæ ſua ſpõte,quæ arte. Quòd ſimilia ſunt inter ſe omnia quæ iudicant, & quæ proſunt,& quæ nocent,& quæ perimunt, quo hæc quidem fugiens auertat, illa uerò accerſat,& ducat,ac ſuſcipiat.Sed & alia eodem modo,cutis,extremarum partium, præcordiorum, articulorum ,oculorum,oris, figurarum, ſomniorum,qualia iudicant,& quando,talia machinari. Inſuperq́ qui tales abſceſſus fiunt.Qualia proſunt cibis, potibus,odoribus, uiſu,auditu, cogitatu,ſecretionibus,humoribus,calefactione, frigefactione, ſiccitatibus, humectando,ſiccando,unguẽtis,illitionibus,cataplaſmatis,emplaſtris, inſperſionibus, deniq́ & epithematis quæ imponuntur. Figuræ, defrictio, cura G tio,labor,ocium,ſomnus,uigiliæ:ſpiritibus ſuperne,inferne,communibus, proprijs, arte paratis. In exacerbationibus neq́ præſentibus, neq́ futuris; neq́ pedum frigiditate,ſed in declinante deorſum morbo.In exacerbationibus per circuitus contingentibus,ciborum oblationes dandæ non ſunt, neque cogere oportet, ſed auferre de appoſitionibus ante iudicationes. Quæ iudicantur,& iudicata ſunt integre, neq́ mouere oportet,neq́ nouare, neque medicamentis,neq́ alijs irritamentis,ſed ſinere. Concocta medicamentis aggredi oportet,& mouere non cruda,neq́ in principijs, ſi non turgeãt. Multa uero non turgent.Quæ ducere oportet, quò maxime repũt per conuenientes locos, eò ducere oportet. Quæ prodeunt non multitudine æſtimare oportet, ſed quandiu prodeant, qualia oportet, & facile æger ferat. H Vbi uero opus eſt,debilitare etiã, aut animi deliquiũ inducere oportet,donec hoc feceris, cuius gratia hoc fit: interim aliò uertere, aut ſiccare, aut humectare,aut reuellere,ſi ſufficiat æger,id quod ex his coniectabis. Sicca quidem calida erunt,humida uerò frigida. Quæ uerò aluum mouent,pleruncq́ contraria. Hæc imparibus diebus,ſurſum,ſi & circuitus, & conſtitutio talis ſit ex exacerbationibus. Fiunt autẽ plurima paribus diebus, deorſum:ſic enim & ſua ſponte proſunt: ſi non circuitus faciant exacerbationes in paribus. In talibus autem,in paribus ſurſum: in imparibus deorſum. Tales autem pauci ſunt.Et tales conſtitutiones etiam difficilius iudicantur. Quin & ulterius tempore progreſſa ſic fieri neceſſe eſt,uelut ad decimamtertiam, ac decimamquartam diem:Decimatertia quidem deorſum,decimaquarta uerò ſurſum.Ita enim ad iudicationem conducit.Et quæ ad uigeſimam. Cæterum

A terum quæ infra prodeunt, multùm purgare oportet, & hæc non prope iudicationem, ſed longius ab ea. Raro autem in acutis, multa ducere oportet, in delaſſatis, totum. In febribus ad articulos, & circa maxillas maxime abſceſſus fiunt, prope ſanè dolores uniuſcuiuſq;, ad ſupernam partem magis & in totum. Si uero lentus fuerit morbus & deorſum tendens, inferne etiam abſceſſus fiunt. Maxime autem pedes calidi, inferne ſignificant: frigidi, ſuperne. Quibus uero ex morbis ſe erigentibus ſtatim in manibus aut pedibus dolores fiunt, in his abſceſſus contingunt. Sed & ſi quid doluerit quis antea quàm ægrotet, ad eas partes infirmatur. Quemadmodum etiã tuſſientibus & anginoſis in Perintho. Faciunt enim tuſſes abſceſſus, uelut B etiam febres. Iuxta eandem rationem contingit ab humorum aut corporis colliquatione & frigiditate. Proinde noſſe expedit, in quibus temporibus humores florent, & quales in ſingulis morbos faciunt, & quales in unoquoque morbo affectiones: & reliquum corpus ad quem morbum maxime natura repit: & quale quid ſplen intumeſcens facit. Horum ſanè & natura, & fermè colores deteriores ſunt, & corpora tument. Et ſi quid aliud eſt, in his exercere ſe prodeſt, uelut eſt. Animi intemperãtia circa cibos ac potus, ſomnum, uigilias, aut ob amores quoſdam, uelut teſſerarum, aut propter artes, aut propter neceſſitates: tolerantia laborum, & quorum ordinata eſt, aut inordinata: Mutationes ex qualibus ad qualia: ex moribus animæ induſtria, aut quærens, aut meditans, aut uidens, aut dicens, aut aliud quid, uelut C triſtitiæ, iracundiæ, cupiditates, quæ ex caſu contingunt. Moleſtiæ animi aut per oculos, aut per auditum, uelut etiam corporum: Malis quidem ad ſeipſas attritis, dentes ſtupeſcunt: Ambulanti uerò circa cauum locum, crura tremunt: quum autem quis manibus ea quibus opus habet leuat, hæ tremunt: Serpens derepente cõſpectus pallorem cum uirore inducit. Timores, pudor, mœror, uoluptas, ira, aliaq; huiuſmodi quomodo obediunt. Vnicuiq; autem pars corporis ad actionem pertinens, in his obedit. Sudores, cordis palpitatio, & eiuſmodi potentiæ. Quæ extrinſecus proſunt aut nocent, unctio, perfuſio, illitio, cataplaſmatum uſus, deligatio lanarum & talium rerum: & internæ partes talibus obediunt; nõ ſolum externæ his quæ intro aſſumuntur: Sed & quæ in lanis ab ouili ſuccidis adhibentur, & quod D à rege nomen habet cuminum, uidentibus & olfacientibus. Quæ de capite ducunt, turbant, ſermones, uox, & huiuſmodi, mammæ, genitura, uterus, & quæ ſigna in ætatibus, & in ſuffocationibus, & tuſſi, & quæ ad teſticulos. Quemadmodum arboribus terra, ita animalibus uentriculus: & nutrit, & calefacit, & frigefacit: Frigefacit, dum euacuatur: calefacit, dum impletur.

Quemadmodum terra ſtercorata hyeme calida eſt, ita etiam uentriculus. Arbores corticem tenuem ſiccum habent, intrinſecus autem carne ſicca, ſanæ, non putridæ, diuturnæ. Ita & ex animalibus teſtudines, & quicquid eiuſmodi eſt. Aetatibus, temporibus, annis, ſimilia animalia, non deteruntur, ſi moderate melioribus utantur. Quemadmodum hydria quod recens eſt tranſmittit, quod inueteratum retinet: Sic & uentriculus tranſmittit alimentum, & fecem retinet, uelut uaſculum. Modi morborum hi ſunt: partim quidem cognati ſunt, de quibus interrogando diſcere oportet: par

s tim

tim à regione,(familiares enim ſunt per multas,& multi ipſos noſcũt:) par- E
tim ex corpore, & uictus ratione, ac temperici conſtitutione, aut à tempo-
ribus. At regiones ad tempora male diſpoſitæ, tales morbos pariunt, qua-
li tempori ſimiles fuerint: Verbi gratia, Inæqualis calor aut frigus eadẽ die,
quum talia fuerint,morbos autumnales faciũt. Et in alijs temporibus ſecun
dum rationem,alij ab odoribus cœnoſis aut paluſtribus:alij ab aquis, calcu
5 loſi, ſplenici:alij à uentis bonis & malis incipiunt. Qualia uero ſunt tem-
pora, tales erunt etiam morbi,& conſtitutiones ex ipſis. Si tempora tempe
ſtiue,& ordinatè ſe habuerint,morbos iudicatu faciles faciunt. Vernacu-
li autem temporũ morbi indicant mutationes,& prout euariauerit tempus,
ſimiles aut diſſimiles erunt morbi, qui in hoc tempore oriuntur. Si uero ſi- F
militer procedat,eiuſmodi quoq; fuerint morbi,& ad talem modum tracti,
ueluti eſt morbus regius autumnalis. Frigora enim ex caloribus, & calor ex
frigore. Et ſi æſtas bilioſa fiat, & bilis aucta intus relinquatur,etiam aliquan
tum ſplenici fiunt. Quũ igitur & uer ſic proceſſerit, etiam uere fit morbus re
gius. Proximus eſt enim hic motus tempori,iuxta hanc ſpeciem. Quum ue
ro æſtas fiat ueri ſimilis,ſudores in febribus,& febres faciles, & non peracu
tæ,neq; linguis obaridæ fient: Si uero hybernum fiat uer,& poſtremũ hye-
mis tempus,hyberni etiam morbi,& tuſſes,& Peripneumoniæ, & anginæ.
Et autumnus ſi non in tempore ac derepente hybernarit, non aſſidue, tales
6 morbos facit, eo quod non in tempore incepit, ſed inæqualiter fit. Qua-
propter etiam tempora à iudicatione aliena ac inconſtantia fiunt: quemad- G
modum etiam morbi,ſi præerumpant,aut præexcernantur, aut intus relin-
quantur. Recidiuas enim etiam tempora faciũt, quemadmodum & mor
bos ita inducunt. Itaq; inſuper conſiderandũ eſt, quomodo habentia ſe cor
pora tempora ſuſcipiant. Auſtri auditum grauant, caliginem inducunt, ca-
put grauãt,torpidi ſunt,diſſoluunt. Quũ hic præualuerit,talia in morbis pa
tiuntur,ulcera glabra,maxime os,pudendum,et aliæ partes. Si uero aquilo,
tuſſes,faucium affectiones, uentres duriores, urinæ difficultates, horrores,
dolores laterum ac pectoris. Quum hic dominatur, tales morbos magis ex
pectare oportet. Si magis redũdauerit,ad ſqualores ſequũtur febres,itemq;
ad pluuias. ex qualibus tandem redundantiæ tranſmutatæ fuerint, & quo-
modocunq; habẽtia ſe corpora ex alio tẽpore ſuſceperint, & quocunq; tan- H
dem humore in corpore dominãte. Cæterum ſiccitates & auſtrinæ ſunt,
& aquilonares. Differũt enim & alia hoc modo. Magnum enim & hoc eſt.
Nam alius in alio tempore ac regione magnus eſt. Veluti æſtas bilem pa-
rit,uer ſanguinem,reliqua prout ſingula. Mutationes maxime pariunt mor
bos,et præſertim maximæ:& in temporibus magnæ mutationes,et in alijs.

Quædam ſenſim cõtingente progreſſu fiunt. Tempora huiuſmodi ſunt
ſecuriſſima,uelut etiam diætæ,& frigus, & calor maxime ſenſim facto pro-
greſſu. Et ætates ſic tranſmutantur. Naturę quantum ad tempora attinet,
aliæ ad æſtatem, aliæ ad hyemem, bene aut male diſpoſitæ ſunt. Quantum
uero ad regiones,& ætates,& uictus rationem, & alias morborum conſti-
tutiones, aliæ ad alias bene aut male ſe habent: Et ætates ad tempora, & re-
giones,& uictus rationem, & morborum cõſtitutiones. Et in temporibus,

uictus,

A uictus,& cibi,& potus, qualitatem ſuam requirunt. Nam hyems ab operi-
bus ocium habet, & quæ in corpus ingeruntur, matura ac ſimplicia poſtu-
lat. Magnum enim & hoc eſt. Autumnus autē laboribus deditus. Sub in-
ſolationibus potus frequentes ſunt, cibi inconſtantes, uina, arborū fructus.
Quemadmodum aūt ex temporibus morbos coniectare datur, ita quan 7
doq; etiā ex morbis aquas, & uentos, & ſiccitates prænoſcere licet, & aqui-
lonares, & auſtrinas. Licet autem ei qui probe ac recte didicit, unde ſint hæc
conſiderare, uelut & lepræ quædam, & circa articulos dolores, aquæ ubi fu-
turæ ſunt, pruriginoſi ſunt, et alia huiuſmodi. Et quæ pluuiæ alternis, aut ſin
gulis diebus, aut per alios circuitus, aut aſſiduæ fiēt. Et uenti aliqui per mul-
B tos dies flant, & contrario inter ſe modo flant, alij per pauciores. Et ijdem
per circuitum. Hæc habent cum temporum cōſtitutionibus ſimilitudines.
Verum breuius talia. Si uero annus diutius talis fuerit, qualem conſtitutio-
nem fecerit, tales etiam morbi diutius erunt. Et ſi magis fortes fuerint, maxi
mi quoq; morbi ſic fient, & communiſſimi, & ad plurimum tempus. Ex 8
primis aquis, ubi poſt multam ſiccitatem, aqua futura eſt, de aqua inter cu-
tem prædicere licet: & ubi talia parua ſigna apparuerint in uentorum quie-
te, in tranſmutatione. Colligenda igitur ſunt, quæ in qualibus aquis aut uen
tis morbi ſignificant, & audiendus eſt ſi quis nouit, quod tali hyeme præ-
greſſa, tale uer aut æſtas erit. Colores nō ſunt ſimiles in temporibus, neq;
in aquilonaribus, neq; in auſtrinis, neq; in ætatibus, neq; in unoquoq; ad
C ſeipſum, neq; in alio ad alium. Conſiderandum autem eſt ex his quæ præ-
ſentia ac quieſcentia nouimus de coloribus, & quòd ætates temporibus ſi-
miles ſunt, & colore, & mutatione. Qui hæmorrhoidas habent, neq; pleu
ritide, neq; peripneumonia, neq; phagedæna, neq; furūculis, neq; tubercu-
lis terebinthi figuram habentibus corripiūtur: Fortaſſis autem neq; lepris,
fortaſſis neq; uitiliginibus. Multi tamen intempeſtiue curati, non tarde tali
bus correpti ſunt, & ſic pernicioſæ fuerunt. Et quicunq; alij abſceſſus, uelut
fiſtulæ, aliorū medela ſunt. Quæ ubi inſuper cōparent ſedare ſolēt, ea prius
oborientia impedimenta ab his liberant. Alterius loci morbos loca excipi-
entia, aut dolore, aut grauitate, aut ob aliud quiddam liberant, aut quòd a-
lijs ſunt cōmunicationes. Propter inclinationem non amplius ſanguis pro-
D dit, ſed iuxta humoris cognationem talia ſpuunt: conuenit quibuſdam ſan-
guinem detrahere tempeſtiue in talibus, in alijs autem, uelut in his, non hoc
conuenit. Impedimentum in ſpuentibus cruenta: tempus anni, pleuritis, bi-
lis. Tubercula circa aurem quibus circa iudicationem exorta, non ſuppura-
ta fuerint, his diſparentibus recidiua fit, & pro ratione recidiuarum, recidi-
ua contingente: rurſus intumeſcunt, & permanent, quemadmodum febri-
um recidiuæ, in ſimili circuitu: in his ſpes eſt ad articulos abſcedere. Vrina
craſſa, alba, qualis Archigenis familiari erat, in laſſitudinoſis febribus quar-
ta die aliquando prodit, & liberat ab abſceſſu: Si uero ultra hoc, etiam ſan-
guis è naribus large eruperit, etiam ualde. Cui inteſtinū in dextra parte do-
lebat, & articulari morbo correptus eſt, quietior erat. Poſtquam autem hic
curatus fuit, magis dolebat.

HIPPOCRATIS COI LIBER B
DE MORBO SACRO, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete.

Non genuinum Hippocratis, ſed memorabilis tamen uiri, hunc librum Galenus eſſe dicit, tum quod ad dictionem, tum quod ad ſententiam attinet. Hippocratis autem neq; dicendi modum, neq; ſententiarum acumen, in ipſo eſſe.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Morbum ſacrum alijs morbis neq; diuiniorem neq; ſacratiorem eſſe: ſed om- F
nes diuinos & humanos. 2 Magos ac homines quoſdam arrogãtes, hanc affectio
nem ſacram appellaſſe. 3 Carnes aluum turbantes. Morbum ſacrum expiationi
bus curantes cur medicamenta nõ propinarint. 4 Cur morbus ſacer illis ipſis qui-
bus ſic uocatur, neq; ſacer, neq; diuinus exiſtat. 5 Deus quis ſit. Quod morbus
ſacer naturam habet, quam etiam alij morbi, & cauſam unde ſinguli gignuntur.
6 Morbus ſacer hæreditarius. Morbus ſacer bilioſis naturis non accidit.
Cerebrum huius affectionis autor & cauſſa. 7 Morbus ſacer quomodo & ex
qua cauſſa fiat. Cerebrum hominis, ut aliorum animalium, duplex. Venæ capi-
tis. 8 Venæ reſpirationis. Spiritum nunquam conſiſtere. 9 Quomodo mor
bus ſacer, fœtu in utero exiſtente, incipiat. Caput ſaniſſimum & morboſiſſimum
qui fœtus habeant. 10 Capitis ulcerum in pueris commoda. Qui pueri huic
morbo obnoxij. 11 De affectionibus à pituitæ defluxu in cor, pulmonem, uentrẽ
& uenas. 12 Muti ac deſipientes homines fiunt, ubi aer præ pituita à uenis excludi G
tur. 13 Manus qua de cauſſa in comitialibus impotentes reddantur, oculi diſtor-
quentur: ſpuma, ſtercus, calcitratio. 14 Qui pueri ex comitiali morbo ſuperuiuũt,
& qui non. Partes corporis, nota à comitiali morbo impreſſa debiliores redduntur:
ſed nõ amplius apprehenduntur. 15 Qui pueri ex comitiali morbo citra notæ im-
preſſionem ſuperuiuant. Cur comitialis morbus, ſi ſenioribus accidat, eos neq; di-
ſtorqueat, neq; occidat: antiquiſſimos uero occidat, & ſemiſideratos faciat.
16 Dextrę partes cur in comitialibus facilius ſuccumbant. 17 Quomodo &
qua de cauſa ſenes, hyeme & uere morbo ſacro corripiantur, non aũt æſtate. Cur ui
ginti annos nati à morbo comitiali ſint tuti. 18 Capræ plerũq; comitiales. 19
Morbus ſacer cur diuturnus. Morbo comitiali aſſucti, tẽpus quo corripiendi ſunt,
præcognoſcũt. 20 Cur uentorũ mutationes, maxime aũt Auſtrinę, comitialis mor
bi ſint cauſſæ. Aquilo cur uẽtorũ omniũ ſaluberrimus. Vẽti ex omnib. rebus atq;
adeò ex ipſis hominib. humiditatẽ ac tenebroſitatẽ excernunt. Auſter aerem cõpa-
ctum liquat ac diffundit. 21 Cerebrũ plurimã in homine uim habere. Volupta- H
tes, lætitiæ, riſus, &c. ex cerebro cõtingunt. 22 Quæ à cerebro nõ ſano patiamur.
Quomodo humiditas inſaniæ cauſa exiſtat. 23 . Cerebri corruptio, unde & quõ
cognoſcatur. Qui cũ clamore inſaniunt, & qui minime. Terrores ac timores in in-
ſaniẽtibus unde. 24 Angor & inquietudo in inſanis unde. Obliuioſi unde fiãt.
Clamores nocturni, in inſanientib. tantũ à bile. 25 Partes corporis cerebro ſub-
iectæ, eius nutu ac imperio reguntur. Cerebrũ intelligentiæ ac prudentiæ internun-
cius. Spiritus primum in cerebrum attractus per reliquum corpus diſtribuitur, non
uice uerſa. 26 Quod neq; præcordia, neq; cor, ſapientia participent. 27 Cere-
brũ cur primo ſentiat. Epilogus. 28 Medico in morborũ curatione quę obſeruã-
da. Quomodo morbum comitialẽ citra expiamenta & incantationes curare poſſis.

1 E morbo ſacro appellato ſic ſe res habet. Nulla re uidetur mihi a-
D lijs diuinior eſſe morbis, neq; ſacratior. Verũ naturam habet quã
etiã reliqui morbi, unde fit. Homines uero naturã & cauſam eius
diuinam

A diuinam eſſe putauerũt, præ inexperientia & admiratione, propterea quòd
reliquis morbis nulla re ſimilis eſt. Et per inopiam quidem quòd non co-
gnoſcunt, diuinitas ipſi conſeruatur: Per abundantiam uero & parabilem
modum ſanationis medentur. Exoluuntur enim aut expiationibus aut in-
cantamentis. Si uero propter admirationem diuinus cenſetur, multi morbi
ſacri erunt, & non unus: quemadmodum ego demonſtrabo etiam alios ni-
hil minus admirabiles, neq; minus monſtroſos, quos nemo ſacros eſſe cen-
ſet. Primũ etenim febres quotidianæ, & tertianæ, & quartanæ, nihil minus
mihi ſacri eſſe uidentur, nec minus à deo fieri quàm hic morbus, etiamſi ni-
hil admirabile habeant. Deinde uideo inſanos homines & delirantes à nul-
B la manifeſta cauſa, & multa et ſimul importuna facere, uidiq; multos in ſom
no plorare ac uociferari, alios uero ſuffocari, alios exilire & foras fugere, at-
que ita delirare donec expergiſcũtur: poſtea autem etiã ſanos eſſe ac ſapien-
tes uelut prius, eſſeq; ipſos pallidos ac debiles: atq; hæc non ſemel, ſed ſæpe.
Alijq; multi ſunt ac omnigeni morbi, in quibus ſingulis recenſendis in lon
gum ſermo extenderetur. Cæterum qui primi hunc morbum ſacrum eſſe 2
pronunciauerunt, tales homines mihi fuiſſe uidentur, quales etiã nunc ſunt
magi & expiatores & circulatores, & quidam arrogantes, qui ſe uehemen-
ter pios eſſe ſimulant, & amplius quid ſcire. Hi itaq; cõſilij ac mentis inopiæ
obuelantes ac prætexentes diuinitatem, quũ nihil haberent quod exhibitũ
prodeſſet, ut ne manifeſta fieret ipſorum ignorantia, ſacram hanc affectio-
C nem eſſe pronunciarunt: & rationibus idoneis collectis, curationem conſti
tuerunt ſibijpſis ſecuram, expiamenta offerentes & incantamenta, & à bal-
neis abſtinere iubentes, & à cibis multis ac ineptis ad hominum ægrotorũ
eſum, uelut ex marinis quidem à mullo, & melanuro, mugiliq; ac anguilla,
hi enim piſces periculoſiſſimi eſu ſunt. Ex carnibus uero, à caprina, ceruí
na, ſuilla, ac canina: Hæc enim carnes maxime aluũ turbant. Ex uolucribus
autẽ, à gallo & turture ac otide: inſuperq; ab his quæ robuſtiſſimæ eſſe cen-
ſentur. Ex oleribus, à mentha, allio, ac cepa. Nihil enim acre infirmo condu-
cit. Pallium præterea nigrum habendum nõ eſſe præcepere. Niger enim co
lor mortalis eſt. Neq; in caprina pelle decũbendum eſſe, neq; eandem ge-
ſtare oportere: neq; pedem ſupra pedem habẽdum eſſe, neq; manum ſupra
D manum. Hæc enim omnia curationis impedimenta eſſe. Omnia autem
hæc diuinitatis gratia apponunt, uelut amplius quid ſcientes, & alios præ-
textus proferentes, quos ſi ſanus æger euadat, ipſis gloria & dexteritas ad-
ſcribatur: ſin moriatur, in tuto poſitæ ſint ipſorum excuſationes, habeantq;
prætextum quod non ipſi ſint in cauſſa, ſed dei. Neq; enim medicamentum
aliquod edendum aut bibendum exhibuerunt, neq; balineis incoxerunt, ut
ipſi in cauſſa eſſe uideri poſſint. Mihi autem uidetur nullum ex his qui me-
diterranea Africæ inhabitãt, ſanum eſſe poſſe, propterea quòd caprinis pel
libus ac carnibus utuntur, quũ neq; ſtratum, neq; pallium, neq; calceamen-
tum habeant, quod non ſit caprinum. Non enim alia ulla ipſis ſunt pecora,
præter capras & boues. Si autem hæc admota & comeſta morbum augent,
& non comeſta ſanant, nõ eſt ſanè deus alicuius autor aut cauſſa, neq; pro-
ſunt expiamenta, ſed edulia ſunt quæ & ſanãt & lædunt. Numinis uero uis

4 diſſipatur. Sic igitur mihi uidentur hi qui hoc modo hos morbos curare E
aggrediuntur, neq; ſacros ipſos putare, neq; diuinos. Vbi enim præ talibus expiamentis ac tali curatione tranſmutantur, quid uetat etiam præ alijs artibus ſimilibus illis, & diſcedere ab hominibus & accedere? Quare non deus autor eſt, ſed aliquid humanum. Quiſquis enim luſtrationibus & magicis incantamentis talem affectionem abducere potens eſt, is etiam alijs artibus abduxerit: & ex hac ratione diuinitatis opinio penitus peſſum it.

Talia itaq; dicentes ac excogitantes, amplius quid ſe ſcire ſimulant, & homines decipiunt, proponentes his luſtrationes ac purificationes, quum uerba ipſorum magna ex parte ſe ad deum ac dæmonium extendant. Atqui mihi ſanè non de pietate uerba facere uidentur, uelut ipſi putant, ſed potius de F
impietate, & quòd dei non ſunt, pietaſq; ac diuinitas ipſorum impia eſt ac ſcelesta, uelut ego docebo. Si enim & lunam abolere, & ſolem obſcurare, tempeſtatemq; ac ſerenitatem facere, pluuias item ac ſiccitates, & mare ſterile, itemq; terram, & alia huiuſcemodi omnia, ſe ſcire profitentur: ſiue ex ſacrorum myſterijs, ſiue ex alia quadam profeſſione aut meditatione, hanc potentiam iactent, qui talia ſtudio habent, impij ſanè mihi eſſe uidentur, & deos non eſſe putare, neq; ſi ſint, aliquid poſſe, neq; ullum aliquod etiam extremum malum prohibere. Quod quum faciant, quomodo non ipſis infeſti ſint? Si enim homo incantamentis ac ſacrificijs utens, & lunam abolebit, & ſolem obſcurabit, & tempeſtatem ac ſerenitatem faciet, non utiq; ego horum aliquid diuinum eſſe putauerim, ſed humanum, ſi ſanè diuinitatis po- G
tentia ab humana uoluntate ſuperatur, & in ſeruitutem redacta eſt: fortaſſis autem hæc non hoc ſe modo habent, ſed homines uictus indigi multa & omnigena moliuntur et euariant, tum in alia omnia, tum in hunc morbum, in ſingulis affectionis ſpeciebus cauſſam deo adſcribentes. Non enim ſemel, ſed ſæpius eorundem mentionem faciunt. Si quidem enim capras imitentur, & ſi balatum edant, & frendant, & ſi dextris partibus conuellantur: Matrem deorum cauſſam eſſe aiunt. Si uero acutiorem & cōcitatiorem ſonum emittant, equo aſſimilant, & Neptunum autorem eſſe dicunt. Si uero etiam aliquid ſtercoris emittant, quod ſæpe quibuſdam contingit præ morbo coactis: Hecates enodiæ appellatio additur. Si autem tenuiorem & denſiorem uocem edant, uelut auiculæ: Apollo Nomius, id eſt paſtor: ſi uero ſpu- H
mam ex ore remittant, ac pedibus calcitrent: Mars cauſſam habet. Quicunq; porrò pauores noctu ingruunt, timoreſq; ac deliria, & exſaltationes è lecto, terroreſq; ac fugæ foras: Hecates inſidias eſſe dicunt, & heroum inſultus, expiamentiſq; utuntur ac incantamentis, et ſceleſtiſſimum ac impijſſimum, meo ſanè iudicio, faciunt numen. Expiant enim morbo correptos ſanguine, itemq; alijs ſceleribus inquinatos, aut iniuſtos, aut ab hominibus intoxicatos, aut qui ſceleſtum aliquod facinus perpetrarunt, quos contraria his facere oportebat, ſacrificare nimirum ac precari, & ad templa progreſſos dijs ſupplicare. Nunc uero horum quidem nihil faciunt, uerum expiant, & alia expiamenta terra occultāt, alia in mare proijciunt, alia ad montes deferunt, ubi nemo attingat, neq; cōculcet. Oportebat autem ea ad templa deferre, ac Deo contribuere, ſi quidem deus eſt autor: Non tamen ego puto

A puto hominis corpus à deo inquinari, ſordidiſſimũ ſcilicet à puriſſimo: Verum etiam ſi cõtingat ab alio inquinari, aut quid perpeti, cupierit utiq; à deo purgari ac purificari magis quàm inquinari. Deus itaq; eſt qui maxima 5 ac ſceleratiſſima peccata purgat ac purificat, & liberatio noſtra exiſtit, ipſiq; terminos templorum ac delubrorum dijs deſignamus, ut nullus qui nõ purus ſit eos tranſcendat, & ingreſſi reſpergimur, non uelut qui inquinemur, ſed ſi quod etiam prius ſcelus habemus purificemur. Et de expiationibus quidem ſic ſe res habere mihi uidetur. Hic uerò morbus nulla re diuinior reliquis mihi eſſe uidetur. Sed naturam habet, quam etiã alij morbi, & cauſſam unde ſinguli gignuntur. Naturam autem & cauſſam, ab eodem deum B fieri, à quo etiã alia omnia. Et ſanabilis eſſe mihi uidetur nihilo minus quàm alij, niſi iam præ tẽporis longitudine inualuerit, ut fortior ſit medicamentis quæ adhibentur. Incipit aũt uelut etiã alij morbi ſecundũ genus. Si enim 6 ex pituitoſo pituitoſus, ex bilioſo bilioſus gignitur, & ex tabido tabidus, & ex ſplenico ſiue lienoſo lienoſus: quid prohibet ut cuius pater & mater hoc morbo correpti fuerint, etiã poſterorum ac nepotũ aliquis eo corripiatur? Semẽ enim genitale ab omnibus corporis partibus procedit, à ſanis ſanum, à morbidis morboſum. Aliud porrò ſignum magnum eſt, quòd nihilo diuinior reliquis ſit morbis: pituitoſis enim natura oboritur, bilioſis uerò non accidit. Atqui ſi diuinior eſt reliquis, ſimiliter omnibus morbum hunc fieri oportebat, & non diſcrimen facere inter bilioſos ac pituitoſos. Sed C enim ipſis cerebrum autor eſt & cauſa huius affectionis, uelut etiam aliorũ maximorum morborum. Quo uero modo, & ex qua cauſſa fiat, ego ma- 7 nifeſte docebo. Cerebrum hominis duplex eſt, quemadmodum etiam alijs omnibus animalibus: Medium autem ipſius diuidit membrana tenuis. Quapropter non ſemper eandem capitis partem dolet, ſed particulatim utramuis, aliquando uero totum. Sed & uenæ in ipſum tendunt ex uniuerſo corpore, multæ & tenues: duæ uero craſſæ, altera ab hepate, altera de liene. Et quæ quidem ab hepate uenit, hoc modo ſe habet. Altera quidem uenæ pars deorſum tendit, per partes ad dextram, iuxta ipſum rhenem ac lumbum, ad internam femoris partem, & deſcendit in pedem, & uocatur uena caua. Altera uero ſurſum tendit per uenas dextras ac pulmonẽ. Fin- D ditur autem & in cor, & in brachium dextrum. Reliquum uero ſurſum fertur per clauiculam in dextram ceruicis partem, ad ipſam cutem, ut cõſpicua fiat. Iuxta aurem uero occultatur, atq; hic finditur. Et craſſiſſima quidem ac maxima & cauiſſima ipſius pars, in cerebrum deſinit: alia uero pars in aurẽ dextram, quæ ſanè uenula tenuis eſt: alia autem in oculum dextrum, alia in ipſum naſum. Atq; ſic quidem uenæ ab hepate habent. Tendit autem & à liene uena in ſiniſtra ſurſum ac deorſum, uelut ab hepate, uerum tenuior & imbecillior. Cæterum in has uenas etiam ſpiritus copiam inducimus. 8 Hæ enim corporis noſtri reſpirationes ſunt, aerem in ſeipſas trahentes, & in reliquum corpus ac uenulas deriuantes, refrigerantq; ac rurſus dimittũt.

Non enim poſſibile eſt ſpiritum ſtare, ſed procedit ſurſum ac deorſum. Si enim alicubi conſtiterit ac interceptus fuerit, impotens redditur illa pars ubi conſtiterit. Cuius rei ſignum hoc eſt: Quum enim deſidenti aut decum-

benti uenulæ compreſſæ fuerint,ut ſpiritus à uena non diſcurrat, ſtatim tor B
por occupat.Et de uenis quidem reliquis ſic habet. At uero morbus ipſe fit
9 in pituitoſis,in bilioſis uero non. Incipit autem fieri in fœtu adhuc in ute-
ro exiſtente.Purgatur enim & floreſcit cerebrũ, uelut etiam aliæ partes pri-
us quàm gignantur. In hac autem purgatione,ſi quidem probe ac mode-
rate purgatum fuerit,& neq; plus neq; minus quàm oportet defluxerit, hic
fœtus ſaniſſimum caput habebit. Si autem amplior colliquatio à toto cere-
bro facta fuerit,morboſum caput augeſcens fœtus habebit,et ſonitu plenũ,
& neq; ſolem,neq; frigus tolerabit. Si uero ab una aliqua parte colliquatio
contigerit,aut ab oculo,aut ab aure, aut uena aliqua ſimul gracilis facta fue-
rit, ille ſic afficitur qualiter ſanè colliquatio contigerit. Si uero purgatio nõ F
cõtingat, ſed in cerebro ſpiſſetur ac cogatur, ſic neceſſe eſt fœtus pituitoſos
10 eſſe. Et quibuſcunq; quidem pueris exiſtentibus erumpunt ulcera in ca-
put,& in aures,ac in reliquum corpus,& qui ſaliuoſi fiunt ac mucoſi, hi ipſi
progreſſu ætatis facilime degunt: hic enim abit ac purgatur pituita, quam
in utero purgari oportebat, & qui ſic purgati fuerint, comitiali ſiue ſacro
morbo ferè non apprehenduntur. Qui uerò mundi ſunt,& neq; ulcus ul
lum, neq; mucus,neque ſaliua ulla prodit,neq; in uteris purgationem fece-
11 runt, talibus periculum imminet, ut ab hoc morbo corripiantur. Sì por-
rò ad cor progreſſum fecerit defluxus, palpitatio apprehendit & anhelatio
nes,& pectora corrumpuntur,aliqui uerò etiam incurui fiunt.Quum enim
deſcenderit pituita frigida ad pulmonem aut ad cor, perfrigeratur ſanguis. G
Venæ autem uiolenter perfrigeratæ, ad pulmonem & cor aſſiliunt, & cor
palpitat,ut præ hac neceſſitate anhelationes incidant,& ſpiratio ceruice ere
cta.Non enim ſpiritum ſuſcipere poteſt,donec id quod influxit,à ſanguine
fuerit ſuperatum,& calefactum in uenas fuerit diffuſum. Deinde & palpita
tio & anhelatio ſedatur, ſedatur autem prout copia eius fuerit. Si enim am-
plius influxerit,tardius:ſin minus,citius.Et ſi quidem deſioreſac crebriores
fuerint defluxus, crebrius comitiali morbo corripitur, ſin minus, rarius.
Hæc itaq; perpetitur homo,ſi ad pulmonem ac cor fluxus proceſſerit.
Si uero in uentrem, profluuia alui apprehendunt. Si uero ab his uijs ex-
cluſus fuerit,& in uenas quas dixi defluxum fecerit,mutus fit & ſuffocatur,
& ſpuma ex ore effluit, & dentes conſtringuntur, & manus conuelluntur, H
& oculi diſtorquentur,& nihil ſapiunt, aliquibus etiam ſtercus inferne ſece
dit. Atq; hæc fiunt aliquando in ſiniſtra,aliquando in dextra, aliquando
12 utrinq;. Quomodo uero ſingula hæc perpetiatur, ego narrabo. Mutus
quidem eſt, quum pituita derepente in uenas delapſa, aerem excluſerit, &
non admiſerit neq; in cerebrum,neq; in uenas cauas,neq; in uẽtriculos, ſed
occupari reſpirationem.Quum enim accipit homo per os & nares ſpiritũ,
primum quidem ad cerebrum uenit,deinde uero in uentriculum magna ex
parte,pars etiam ad pulmonẽ,& pars ad uenas.Ex his uero ad reliquas par-
tes in uenas diſpergitur,& quantum quidem eius ad uẽtriculum uenit, per-
frigerat,& nihil aliud cõfert.Idem præſtat & qui ad pulmonem uenit. Qui
uero ad uenas peruenit aer, confert ad uentriculos ingreſſus & ad cerebrũ.
Atq; ſic ſapientiam & motum membris exhibet. Quare ubi fuerit excluſus

à ue-

A à uenis aer præ pituita, eumq́ non ſuſceperint, mutum ac deſipientem ho-
minem reddunt. At uero manus impotentes fiunt ac conuelluntur, ſan- 13
guine quieſcente, & dum non diffunditur uelut ſolebat. Oculi quoque di-
ſtorquentur aere à uenis excluſo, & cõmouentur. Spuma uero ex ore pro-
dit ex pulmone. Quum enim ſpiritus non ingrediatur in ipſum, ſpumeſcit
& ebullit uelut moriens: Stercus uerò ſubit, dum uiolenter ſuffocatur. Suf-
focatur autem, hepate & uentre ſurſum ad ſeptum tranſuerſum irruentibus,
& ſtomacho uentris concluſo. Irruunt autem, quum tantum ſpiritus in os
non ingreditur quantum ſolebat. Calcitrat autem pedibus, quum aer in mẽ
bris concluſus fuerit, & foras penetrare non poterit præ pituita, uerum exi-
B liens per ſanguinem ſurſum ac deorſum, conuulſionem ac dolorem indu-
cit, & propterea ſanè calcitrat. Porrò omnia hæc perpetitur, quum pitui-
ta frigida defluxerit in ſanguinem calidum exiſtentem. Perfrigerat enim &
ſiſtit ſanguinem. Et ſi quidem fluxus multus fuerit ac craſſus, ſtatim occidit:
(Dominatur enim ſanguini per frigus, ipſumq́ congelat.) Si uero paucior
fuerit, in præſens quidem dominatur obturans reſpirationem: Deinde tem
poris progreſſu quũ diſperſus fuerit per uenas, & ammixtus ſanguini, mul-
to exiſtenti ac calido, ſi ſic ſuperatus fuerit, uenæ aerem ſuſcipiunt, atque ita
ægri reſipiſcunt. Et quicunq́ quidem pueri parui hoc morbo corripiun- 14
tur, ut plurimum moriuntur, ſi multus fluxus contingat, isq́ humidus exi-
ſtat. Venæ enim tenues exiſtentes pituitam præ craſſitudine ac multitudi-
C ne ſuſcipere non poſſunt, ſed perfrigeratur ac congelatur ſanguis, & ſic mo
riuntur. Si uero modica exiſtens pituita in utranq́ uenas defluxum fecerit,
aut in alterius partis, ſuperuiuunt, nota ex morbo impreſſa relicta: aut enim
os conuellitur, aut oculus, aut ceruix, aut manus, ubicunq́ ſanè uena pitui-
ta repleta ſuperata fuerit & gracilis reddita. Hanc itaq́ uenam neceſſe eſt de
biliorem eſſe, & hanc corporis partem læſam defectuoſiorem. Verum ad
longius tempus plerunq́ prodeſt. Non enim amplius morbo apprehen
ditur, ſi ſemel notam impreſſam ſuſceperit. Quapropter neceſſario etiam re
liquæ uenæ affliguntur, ac partim ſimul gracileſcunt, ut aerem quidem ſu-
ſcipiant, pituitæ autem defluxus non amplius ſimiliter illabatur. Debilio-
ra tamen ſimiliter membra eſſe ueriſimile eſt uenis afflictis. Quibuſcun- 15
D que autem imperfectis & ualde modica pituita defluxerit, & ea in dextras
partes, hi citra notæ impreſſionem ſuperuiuũt: uerum periculum eſt ne mor
bus connutriatur ac ſimul augeſcat, ſi non his quæ commoda ſunt curen-
tur. Pueris quidem igitur ſic fit hic morbus, aut quàm proxime huic modo.
Seniores uerò non occidit ſi accedat, neq́ diſtorquet. Nam & uenæ ſunt
cauæ, & ſanguine calido refertæ, quapropter neq́ ſuperare poteſt pituita,
neq́ perfrigerare ſanguinem ut congelet ipſum, ſed ipſa ſuperatur, ac ſan-
guini cito ammiſcetur: atq́ ſic uenæ aerem ſuſcipiunt, & ſapientia contin-
git, ſignaq́ prædicta minus inuadunt propter fortitudinem. At uero an-
tiquiſſimis ſi hic morbus accedat, propterea ipſos occidit, aut leuiter ſidera-
tos facit, quia uenæ ipſis ſunt euacuatæ, & ſanguis modicus eſt ac tenuis &
aquoſus. Si igitur multum defluxerit, & hyemis tempus fuerit, occidit. Suf-
focat enim reſpirationes, & ſanguinem congelat, ſi in utranq́ partem deflu

xus

xus fiat. Si uero in alteram tantum, leuiter ſideratum facit: Non enim poteſt B
ſanguis pituitam ſuperare, quum tenuis ſit frigidusq; ac modicus, ſed ipſe
ſuperatus cõgelatur, ut impotentes fiant illæ partes, iuxta quas ſanguis fue-
16 rit corruptus. Ad dextras autem magis defluit, quàm ad ſiniſtras, quia ue
næ ſunt cauiores & plures quàm in ſiniſtris. Ab hepate enim tendunt & lie
ne. Defluit autem & eliquatur pueris maxime, quibus ſanè caput fuerit
percalefactum, ſiue à ſole, ſiue ab igne, ſiue etiam derepente inhorruerit cere
brum, etiam tunc pituita ſecernitur. Eliquatur etenim per calorem ac cere-
bri diffuſionem, ſegregatur autem à frigore ac concretione, & ſic defluit. Et
quibuſdam quidem defluxionis cauſa hæc eſt. Aliis uero etiam ubi dere-
pente poſt aquilonares uentos auſter flare cœperit, compactum ac debile F
cerebrum derepente ſoluit ac laxat, ut pituita redundet, & ſic defluxum fa-
cit. Defluit inſuper & ex ignoto timore, ſi quidem timuerint aut aliquo uo-
ciferante, aut inter plorandum ſpiritũ cito reuocare non potuerint, id quod
pueris frequenter contingere ſolet. Quicquid ſanè horum ipſorum accide-
rit, ſtatim horret corpus, & æger mutus factus ſpiritum non trahit, ſed ſpiri
tus quieſcit, & cerebrum compingitur, & ſanguis conſiſtit, & ſic ſecernitur
ac defluit pituita. Et pueris quidem hæ ipſæ cauſſæ ſunt, ut ab initio à ſacro
17 morbo corripiantur. At uero ſenibus hyems infeſtiſſima eſt. Quum e-
nim ad multum ignem ſenex caput & cerebrum percalfecerit, deinde in fri-
gore uerſatus fuerit ac inhorruerit, & ex frigore ad teporem acceſſerit, & ad
ignem deſederit, idem hoc patitur, ac ſic à morbo ſacro apprehenditur iu- G
xta prædictum modum. Periculum uero multum eſt ut & uere patiantur i-
dem hoc, ſi caput fuerit inſolatum. Minime autem æſtate, non enim fiunt
repentinæ mutationes. Poſtquam uero uiginti anni præterierint, non
amplius hic morbus corripit, præterquam paucos aut nullum, niſi ex pue-
ro connutritus fuerit. Venæ enim plenæ ſunt, & cerebrum compactum
eſt, & adſtrictum, quare non defluit in uenas: ſi uero defluxerit, ſangui-
nem non ſuperat multum ac calidum exiſtentem. In quo uero à puero au-
gmentum cepit ac connutritus eſt, in eo per conſuetudinem facit, ut in mu-
tationibus uentorum patiatur, & ut plurimũ morbo ſacro corripiatur, præ-
cipue auſtrali ac humida aeris conſtitutione. Et liberatio difficulter contin-
git. Cerebrum enim humidius quàm ex natura fit, & præ pituita inundat, H
ut defluxiones quidem frequentiores fiant, non autem amplius poſſibile ſit
pituitam excerni, neq; cerebrum reſiccari, ſed perrigatur & humidum exi-
18 ſtit. Cognouerit autem hoc ipſum quis maxime ex ouibus hoc morbo
correptis, & præſertim capris: Hæ enim frequentiſſime corripiuntur. Si e-
nim caput ipſarum diſſecueris, reperies cerebrum humidum eſſe, & ſudore
refertum, ac male olens. Et in hoc nimirum cognoſces quòd non Deus cor-
pus affligit, ſed morbus. Sic uero ſe res habet etiam in homine. Quum enim
ætatem adeptus fuerit morbus, non amplius curabilis eſt, cerebrum enim
eroditur à pituita ac colliquatur. Id uero quod colliquatur, aqua fit, & foris
cerebrum ambit ac circumalluit, & propterea frequentius ac facilius à mor-
19 bo hoc corripiũtur. Propterea uero diuturnus eſt morbus, quia id quod
influit uenis, tenue eſt præ multitudine, & ſtatim ſuperatur à ſanguine, ac ca
leſcit,

A leſcit. Quicunq; uero iam aſſucti ſunt morbo, præcognoſcunt ſe corripi-
endos, et ex hominum frequentia fugiunt, ſi domus ipſorum in propinquo
fuerit, ad domum: ſin minus, in locum deſolatiſſimum, ubi quàm pauciſſimi
ipſos lapſos ſint uiſuri, ſtatimq; ſe obuelant, idq; faciunt præ pudore affe-
ctionis, non præ timore, uelut multi putant, dęmonij. At uero pueri primũ
quidem cadunt ubicunq; tandem contigerit præ inaſſuetudine. Quum au-
tem ſæpius à morbo corripiantur, poſtquam præſenſerint, confugiunt ad
matres, aut ad alium maxime notum, præ timore ac formidine affectionis,
uerecundari enim pueri nondum ſciunt. Cæterum in mutationibus uen 20
torum propterea morbo ſacro corripi cēſeo, maxime quidem auſtrinis, po
B ſtea uero etiam aquilonaribus, deinde etiam reliquis uentis: hi autem ſunt
qui fortiſſimi ex ipſis exiſtunt, & inter ſe tum ſtatione, tum uiribus contra-
rijſſimi. Etenim aquilo compingit aerem, & turbatum ac nubiloſum ex-
cernit, & illuſtriorem ac pellucidum facit. Eodem modo etiam alij omnes
uenti ex mari ac alijs aquis proficiſcentes. Ex omnibus enim rebus, atq;
adeò ex ipſis hominibus humiditatem ac tenebroſitatem excernunt. Qua-
propter ſaluberrimus omnium uentorum aquilo exiſtit. Auſter autē con
traria huic operatur: primum enim incipit aerem compactum liquare ac dif
fundere, quapropter etiam non ſtatim magnus ſpirat, ſed primum lentus ac
lenis eſt, quoniam aerem ſtatim ſuperare non poteſt, qui prius denſus eſt &
compactus, ſed temporis progreſſu ipſum diſſoluit. Idem porrò hoc etiam
C in terram operatur & in mare, fluuioſq; ac fontes & puteos, & quæ ex terra
naſcuntur, & in quibus humor ineſt. Eſt autem in omni, in alio plus, in alio
minus: Omnia autem hæc uentum hunc ſentiunt, & ex ſplendidis tenebro-
ſa fiunt, & ex frigidis calida, & ex ſiccis humida. Et quæcunq; in domibus
uaſa iuxta terram ſunt cum uino aut alio quopiam liquore, ea omnia auſtrũ
ſentiunt, & formam in aliam ſpeciem tranſmutant. Solem uero & lunam ac
ſydera multo hebetiora, quàm ex natura ſunt reddit. Quum igitur etiam 21
his quæ adeò magna ſunt ac fortia intantum dominetur, & corpus ſentire
faciat ut ex horum uentorum alterationibus tranſmutetur, neceſſe eſt ab au
ſtris quidem ſolui ac humectari cerebrum, & uenas laxiores reddi: ab aqui-
lonis uero flatibus, quod ſaniſſimum eſt in cerebro compingi, quod uero
D morboſiſſimum ac humidiſſimum eſt excerni, & forinſecus circumalluere,
atq; ſic defluxus in horum uentorum mutationibus ſuccedere. Hoc modo
hic morbus fit & floret, tum ab accedentibus, tum à decedentibus, & nulla-
tenus difficilior aut cognitu aut curatu eſt quàm alij, neq; etiã diuinior alijs.
Porrò expedit homines noſſe, quod ex nulla alia nobis parte uolupta-
tes contingunt, & læticiæ, & riſus, & luſus, quàm ex cerebro: Itemq; mœro
res & anxietates triſtitiæq; ac eiulatus & querelæ. Et hoc ſapimus maxime
ac intelligimus, & uidemus, & audimus, & cognoſcimus turpia & honeſta,
mala & bona, iucunda & iniucunda, partim conſuetudine diſcernentes, par
tim utilitate percipientes. Eodem uoluptates & iniucunditates pro oppor-
tunitate dinoſcimus, & non eadem nobis placent. Eodem & inſanimus 22
& deliramus, & terrores & timores nobis accedũt, partim noctu, partim
interdiu, & inſomnia, & errores intempeſtiui, & curæ inanes, & ut non no-
ſcamus

ſcamus adſtantes, & deſuetudo, & inexperientia. Atq; hæc omnia perpeti- B
mur à cerebro, quum ſanum non fuerit: ſed aut calidius quàm ex natura fi-
at, aut frigidius, aut humidius, aut ſiccius, aut aliud quid perpetiatur præter
naturam, & conſuetudinem. Et inſanimus quidem præ humiditate. Quũ
enim humidius fuerit quàm pro natura, neceſſe eſt moueri: ubi uero moue-
tur affectio, neceſſe eſt neq; uiſum quieſcere, neq; auditum, ſed aliàs aliud
uidere & audire, & linguam talia dicere, qualia ſemper ac ſingulis uicibus
uiderit ac audierit. Quanto uero tempore cerebrum quieuerit, tanto etiam
23 homo ſapit. Fit autem corruptio cerebri à pituita & bile. Vtriuſq; cogni-
tio ſic contingit. Qui enim à pituita inſaniunt, quieti ſunt, & non uociferan
tur neq; tumultuantur. Qui uerò à bile, uociferatores ſunt & malefici, & F
non quieti, ſemper aliquid intempeſtiuum facientes. Si quidem igitur aſſi-
due inſaniunt, hæ ipſis ſunt cauſſæ. Si uero terrores ac timores accedant, à
cerebri tranſmutatione id contingit, tranſmutatur autem dum caleſcit, ca-
leſcit autem præ bile, ubi ad cerebrum impetum fecerit ex corpore per ue-
nas hæmatitidas, hoc eſt ſanguinarias appellatas: & timor adeſt donec rur
24 ſus redierit in uenas ac corpus, deinde quieſcit. Angitur autem homo &
inquietudine multa iactatur intempeſtiue, dum cerebrum perfrigeratur, &
præter conſuetudinem compingitur. Hoc uero à pituita perpetitur: ab
hac autem affectione etiam obliuioſus euadit. Noctu uero clamat & uo-
ciferatur, quum derepente cerebrum percalefiat: hoc autem perpetiũtur bi-
lioſi: pituitoſi enim non percalefiunt: quum ſanguis multus ad cerebrum
peruenerit & efferbuerit, uenit autem per uenas prædictas: Quum contige G
rit ut homo uideat inſomnium horrendum, & in timore fuerit, etiam ſi uigi
let, tunc magis facies igneſcit, & oculi rubeſcunt, quum timuerit, et mens me
ditatur aliquid mali operari, ſic etiam in ſomno patitur. Vbi uero experge-
factus fuerit, & reſipuerit, atq; ſanguis rurſus in uenas prædictas diſperſus
fuerit, quieſcit. Et propterea iudico cerebrum uim plurimam in homine ha-
bere. Hoc enim eſt nobis eorum quę ab aere fiunt interpres, ſi ſanum fuerit.
25 Sapientiam autem ipſi exhibet aer. Oculi uero & aures & lingua, &
manus & pedes, qualia cerebrum ſtatuit ac cognoſcit, talia ſubminiſtrant.
Sapientia enim toti corpori contingit, prout aere participarit. Ad intelli-
gentiam uerò internuncius eſt cerebrum. Quum enim homo ſpiritum in H
ſeipſum attraxerit, primum quidem ad cerebrum peruenit, & ſic ad reliquũ
corpus aer diſpergitur, relinquens in cerebro ſuum ipſius uigorem, & quic
quid prudens ac ſapientia præditum fuerit. Si enim in corpus primum per-
ueniret, & poſterius in cerebrum, relicta in carnibus ac uenis dinotione ac
iudicio, ad cerebrum calidus iam exiſtens perueniret, & non ſincerus ac pu-
rus, ſed ammixto humore à carnibus & ſanguine, ut non amplius exacte ſin
cerus eſſet. Quapropter dico cerebrũ intelligentiæ ac prudentiæ internun-
26 cium ac interpretem eſſe. Cæterum præcordia aliàs fortuitum nomen a-
pud Græcos per conſuetudinem habent, quum phrenes à ſapientia dicta ui
deantur, re uera autem non, neq; ex natura. Neq; ego ſanè noui, quam uim
habeant præcordia, ut ſapiãt & intelligant, præterquam ſi homo ex impro-
uiſo nimio gaudio perfundatur, aut triſtitia afficiatur, tunc ſanè exiliunt &
anxie-

A anxietatem exhibent præ tenuitate,& quòd diſtenta ſunt maxime in corpore, & uentriculum non habent ad quem ſuſcipiant aut bonum, aut malum allabens,ſed ab utriſq; his turbantur,propter naturæ debilitatem.Nam nullo ſanè prius ſentiunt ex his quæ in corpore inſunt, ſed fruſtra hoc nomen & cauſam habent: Quemadmodum quæ ad cor ſitæ ſunt aures appellātur, quum nihil conferant ad auditum. Porrò dicunt quidam quod corde ſapimus,& quod hoc eſt quod angitur,& quod curam gerit. Verum hoc nō ita ſe habet, ſed conuellitur quidem uelut præcordia, & magis etiam propter eaſdem cauſſas. Ex omni enim corpore uenæ ad ipſum tendunt, & concluſiones habet ut ſentiat, ſi quis dolor,aut collectio homini cōtingat. Ne-

B ceſſe eſt enim & dum angitur,inhorrere corpus ac diſtendi,& ſi quis nimio gaudio perfundatur,idem pati.Quapropter cor quidem & præcordia maxime ſentiūt,ſapientia tamen minime participant, ſed omnium horum cerebrum cauſſa eſt.Quemadmodum igitur etiām prudētiam ac aerem omnium primum ex his quę in corpore inſunt percipit cerebrum:ſic etiam ſi qua mutatio fortior in aere contingat, præ temporibus anni,etiam ipſum à ſeipſo diuerſum redditur in aere. Etenim cerebrum propterea primum ſentit,quia etiam morbi in ipſum irruunt acutiſſimi, & maximi ac præcipue lethales, & qui difficilem iudicationem habent apud inexpertos. Hic uero morbus ſacer appellatus, ex iiſdem cauſis oritur, à quibus etiam reliqui, ab accedentibus nimirum ac decedentibus, uelut frigore, ſole, uentis, quæ & 27

C tranſmutantur,& nunquam quieſcunt. Hæc autem ſunt diuina. Quare nequaquam hunc morbum ab aliis diſcriminare oportet, neq; reliquis morbis diuiniorem putare,ſed omnes diuinos omnesq; humanos.Naturam autem unuſquiſq; habet & uim in ſeipſo, & nullus nec auxilii nec remedii expers eſt,& pleriq; his ipſis curantur, à quibus etiam naſcuntur . Alterum enim alterius nutrimentum eſt,alterius uero pernicies ac afflictio. Hoc itaque Medicum noſſe oportet,& temporis occaſionem in ſingulis pernoſcere, quòd alterum quidem per alimentum abſoluet & augebit, alterum uero detrahet & minuet.Oportet autem tum in hoc morbo,tum in reliquis omnibus,non augere morbos,ſed feſtinare ut ipſos exteramus,id quod aduerſiſſimum eſt morbo exhibendo,non quod amicum & familiare. A familia- 28

D ri enim & conſueto floret ac augeſcit, ab aduerſo uero & hoſtili perit & diſſipatur. Quiſquis autem talem mutationem in hominibus nouit, & humidum ac ſiccum facere poteſt hominem, calidum item ac frigidum per diætam, hic utiq; & hunc morbum ſanauerit, ſi occaſionem eorum quæ conferunt pernoſcet, citra expiamenta ac incantationes, citraq; omnem aliam huiuſcemodi machinamentorum abſurditatem.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS, LIBER I. IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete. E

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 De ijs quæ Medicũ in ſanatione animaduertere decet. 2 Vnde morbi oẽs hominibus fiãt, & qui lõgi ſint aut breues. 3 Qui ex uulneribus claudi fiãt. Quę uulnera mortalia. 4 Morbi qui lethales, qui dubij, qui nõ lethales. Tenaſmus qd. 5 Siderati ab atra bile. Claudi à coxendicum morbo. Oculi & auditus unde mutilentur. 6 Morbi longi & morbi breues. A quibus morbis, ad quales tranſitus fiat. 7 Quando & in quibus morbis, mala ſupra mala fiant, & quid temporum F occaſio. Rigori ardor igneus ſuperuenit. Nerui diſſectio, conuulſionem facit.

Cerebrum concuſſum, quæ ſymptomata conſequantur. Cerebrum ſauciatum, quæ ſymptomata comitentur. Omentum elapſum putrefit. Sanguinis è uena aut uulneribus in ſupernum uentriculum fluxio. 8 Temporum occaſiones multæ.

Occaſiones quæ repentinæ. Occaſio. Occaſionem fermè in omnibus alijs eſſe morbis. 9 Quibus morbis aut uulneribus auxilia à medico adhibita, non proſint.

10 Intempeſtiuitas in curandis morbis, quid. 11 De ijs quæ recte à medico circa ſententiam & chirurgiam fiunt. 12 Circa chirurgiam, quæ recte fiant.

13 Quæ circa ea, quæ ægrotis offeruntur, ſint obſeruanda. 14 Caſu ac ſponte in morbis contingentia. 15 Quæ medici per fortuitum ſucceſſum in curatione bona aut mala faciant. 16 Mala ſupra mala in morbis, aut uulneribus contingentia, medico non neceſſitati imputantur. Quæ partes diſſectæ non coaleſcant.

17 Artis uniuerſæ, ſanandi morbos, principium nullum eſſe. Artis facilitas & G promptitudo in quibus conſiſtant. 18 De Suppuratorum ſignis. Pulmonis ſuppuratio, ex peripneumonia. 19 Pulmonis ſuppuratio ex pituita de capite deſtillante. 20 Pulmonis ſuppuratio à uenula rupta. Qui ex hoc morbo ſuperſtites maneãt, & qui non. 21 Pulmonis ſuppuratio ex acuto uenæ pulmonis tractu. Curatio. Venarum in latere affectio. 22 Suppurati ſuperiore uentre quibus modis fiant. Suppuratorum ſuperiore uentre ex pituita de capite curatio. Suppuratorum ex pleuritide curatio. 23 Suppurati ex pituita ad latus agglutinata. Item præ labore aut exercitijs. 24 Suppuratio ex pure, quando moram in uentre trahit.

25 Quomodo & à quibus cauſis uentre inferiore ſuppurati fiãt. A pituita aut bile inter cutem & carnem coaceruata. A conuulſionibus. Pus diffuſum inferiori uentriculo non innaſci. Terra figulina. 26 Quomodo Eryſipelas in pulmone naſcatur, & à quibus pulmo reſiccetur. Signa eryſipelatis in pulmone. Curatio.

27 Tuberculorum in pulmone generatio. 28 Tubercula in latere ab ijſdem H cauſis, quibus in pulmone fiunt. Tubercula à laboribus. 29 Ruptiones quid & quomodo in carne fiant. 30 Quomodo tubercula in uenis naſcentia ſe habeant.

Conuulſiones à laboribus & lapſibus, &c. 31 Quomodo ſuppuratio à uulnere aut ex haſta, aut à pugione contingat. Partę externa ſanata, interna uerò non. Cicatrix intus debilis. 32 Si quid amplius laborarit et attenuatus fuerit, rurſus exulceratur cicatrix. 33 Sanguis intro fluens ex craſſarum uenarum uulnere, putreſcit ac ſuppuratur. Ex uenarum intus ſauciatarum ſecunda ruptione mors. 34 In eiuſmodi morborum aut uulnerum curatione, quæ circumſtantiæ & differentiæ conſiderandæ. 35 Seniores cur ſuppurationibus minus, aut non adeò fortibus obnoxij.

36 Cur in iuniorib. ſputi purgationes difficiliores, & febres acutiores & frequẽtiores fiant. 37 Febris à quibus generetur, & quãdo febris uocetur. Rigores unde & quando uehementiores fiant: & quid rigor, & quomodo ab horrore differat.

38 Pituitæ, Sanguinis, & Bilis temperamenta. Homo ſanguine denſiore aut multis modis ſeipſo frigidiore facto, moritur. 39 Rigores neceſſario febres minores aut maiores conſequuntur. Sudoris in febrientibus cauſſæ. 40 Sudor cur

quandoq;

A quandoq; calidus, quandoq; frigidus. Sudores frigidi, longorum morborum, calidi uerò, breuiorum ſigna. 41 De Pleuritidis generatione. Qui ſuperſtites maneant, & qui pereant. Iudicatorij eorundem dies. Doloris ad humeros & clauiculas in pleuritide cauſſa. 42 Vena Splenitis & Hepatitis. 43 De Peripneumonię generatione. Quando ſuperſtites euadant, & quando non. 44 Suppurati ex peripneumonia. Peripneumoniæ & Pleuritidis ſine ſputo cauſſa eadem. Pleuritidis ſine ſputo, per uenæ ſectionem curatio. 45 Peripneumonia. Pulmo reſiccatus, neq; bilem, neq; pituitam putrefacit, aut per ſputum reddit. Peripneumonię ſine ſputo, curatio. 46 Febres ardentes quos potiſſimum & quomodo corripiant. Febres ardentes, homines reſiccando interimunt. 47 Febre ardenti correpti, internis quidem partibus à febri exuruntur, externis autem ſunt frigidi. Linguæ & faucium aridarum, febre ardenti laborantium cauſſa. Febre ardenti laborãtes, cur primis B diebus biliosa uomant. Quomodo ex febri ardenti & pleuritide ad peripneumoniã fiat transmutatio. Bilis in ueſicam confluens, urinam craſſam efficit. Alui egeſtio biliosa. 48 De Phrenitidis generatione, & quur phrenitici, ijs qui ab atra bile delirant, ſint ſimiles. Sanguis maximam partem ad prudentiam confert. 49 Inſania tanto minor fit, quanto paucior, ac debilior eſt bilis quàm pituita. Sanguinis & puris ſubcruenti ac liuidi in peripneumonia & pleuritide primis diebus ſputus unde.
50 Ex pleuritide, peripneumonia, & febre ardenti ac phrenitide qui moriantur.

vi de ſanatione rectè inquirere uelit, percunctantiq; reſpondere, & contradicere rectè, eum hæc animaduertere oportet. 1 Primum quidem à quibus omnes morbi hominibus fiunt. Deinde uero qui morbi neceſſario, C ubi facti fuerint, aut longi ſunt aut breues, aut lethales aut non lethales, aut aliquam corporis partem mutilẽt, aut non mutilent: & qui poſtquam orti ſunt dubij ſint, an mala ab ipſis euentura ſunt, aut bona. Et à quibus morbis ad quales tranſitus fiat. Et quæ per fortuitum ſucceſſum medici ægrotos curantes faciunt. Et quæ bona aut mala ægrotantes in morbis perpetiuntur. Et quæ importune aut dicuntur, aut fiunt à medico ad ægrotum, aut ab ægroto ad medicum. Et quæ exactè fiunt ac dicuntur in arte. Et quæ recta in ipſa, & quæ non recta. Et quod ipſius principium, aut finis, aut medium, aut aliud quid eiuſcemodi demonſtratum, quod rectè habet ut in ipſa ſit, aut nõ ſit. Et quæ parua & magna, & multa & pauca. Et quod omne in ipſa unum eſt, & omD nia quod unum. Et quæ fieri poſſunt intelligereq; ac dicere: & ſi opus ſit, neque intelligere, neq; dicere, neq; facere. Et quòd facilitas in ipſa ſit, & quòd difficultas: & quòd opportunitas, & quòd intempeſtiuitas, & quibus alijs artibus ſimilis ſit, & quibus nihil ſimilis ſit. Et de corpore, quod calidum ſit aut frigidum, aut ſiccum aut humidum. Et quod forte aut debile, aut dẽſum aut rarum. Et quæ multa, pauca fiunt, aut in peius, aut in melius. Et quod honeſte aut turpiter, aut tarde aut cito, aut rectè aut non rectè. Et quod malum ſupra malum fieri neceſſe eſt. Hæc animo uerſantem obſeruare oportet in ſermonibus, quãtum quis ab his delinquat, aut in dicẽdo aut percunctando, aut reſpondendo. Et an quæ multa ſunt, pauca dicat, & an quæ impoſſibilia ſunt, poſſibilia eſſe aſſerat. Et quicquid ſanè etiam aliud dixerit ac aberrarit, hac ratione obſeruare oportet, & in contradictione aggredi & impetere. Morbi quidem igitur uniuerſi fiunt ex his quidem quę in corpore in- 2

t 2 ſunt,

ſunt tum à bile, tum à pituita: Ab externis uero, à laboribus & uulneribus. E
Sed & à calido & ſupercalefaciente,& à frigido ac ſuperfrigefaciente,& ſic-
co ac ſuperreſiccante,& ab humido ac ſuperhumectante. Et bilis quidem ac
pituita unà cum naſcentibus gignuntur,& ſunt in corpore aut plus, aut mi-
nus. Morbos autem exhibent,partim à cibis & potibus,partim à calido ſu-
percalefaciente,& à frigido ſuperfrigefaciente. Neceſſitatem autem talia ha
3 bent,ut fiant hæc quum ipſa fiunt,uelut uerbi cauſa. In uulneribus eos qui
craſſos neruos ſauciatos habent,neceſſe eſt claudos fieri: Itemq́ſi muſcu
lorum capita ſaucia ſint, præſertim eorum qui ſunt in femoribus. Mori-
tur autem, ſi quis cerebro ſauciatus fuerit, aut ſpinali medulla, aut hepate,
aut præcordijs ſiue ſepto tranſuerſo,aut ueſica,aut uena ſanguiflua,aut cor- F
de. Non moritur autem uulneratus in his partibus, in quibus hæc membra
4 non inſunt,ſed ab his longiſſime abſunt. Ex morbis uero tales neceſſita-
tem habent,ut ab ipſis perimantur quũ fiāt, Tabes, Aqua inter cutē ac ſub-
ter carnem naſcens,& ſi mulierem fœtum in utero habentem peripneumo-
nia,id eſt pulmonis inflammatio corripiat, aut febris ardens, aut pleuritis ſi
ue lateris inflammatio , aut phrenitis, id eſt membranarum cerebri inflam-
matio,aut Eryſipelas ignis ſacer appellatus,in utero fiat. Dubij autē mor
bi,ut & perdant,& non,tales ſunt,peripneumonia,febris ardens,phrenitis,
pleuritis,angina,uua,hepatitis,ſplenitis,nephritis,dyſenteria,in muliere flu
xus ſanguinolentus. Tales uero non lethales ſunt,niſi quid ipſis accedat:
affectiones fluidæ circa articulos,atra bilis,podagra, coxendicum morbus, G
tineſmus qui eſt uoluntas egerendi ineuitabilis,quartana,tertiana,ſtran-
5 gulatus urinæ, lippitudo,lepra, impetigo, morbus articularis. Multi au-
tem frequenter ab his mutili fiunt,ſiderantuŕq manibus ac pedibus,& lin-
guæ impotentes redduntur. Et ab atra bile quidam leuiter ſiderantur.

Claudi uero à coxendicum morbo fiunt. Oculi autem & auditus mu
tilantur à pituita obfirmata. Longos autem neceſſe eſt eſſe,tabem,dyſen-
teriam, podagram, affectiones fluidas circa articulos, pituitam albam, co-
xendicum morbum,urinæ ſtrāgulatum,in ſenioribus uero nephritim: Mu
6 lieribus uero fluxum ſanguinolentum,hæmorrhoidas ani,fiſtulas. At ue
ro febris ardens, phrenitis, peripneumonia, angina, uua, pleuritis, cito de-
cernunt. Tranſitus autem fit in his, ex pleuritide in febrem ardentem, ex H
phrenitide in peripneumoniam. Verum ex peripneumonia febris ardens
non fit,ad dyſenteriam tineſmus tranſit,& à dyſenteria,lienteria ſiue leuitas
inteſtinorum,ſequitur: ex lienteria in aquam intercutem tranſitus fit, & ex
pituita alba in aquam inter cutem, & ex peripneumonia ac pleuritide,in pe
7 ctoris ſuppurationem. Mala porrò ſupra mala fieri neceſſe eſt: uelut ſi
rigor corripuerit, ardor igneus ſuperuenit. Et ſi neruus diſſectus fuerit,
conuulſionem facit, & ut diſſectus neq; coaleſcat, & fortiter inflammetur.

Et ſi cerebrum concuſſum fuerit ac doluerit eius qui percuſſus ſit,neceſ-
ſe eſt eueſtigio mutum fieri, & neque uidere, neq; audire. Si uero ſaucia-
tum fuerit,febrem neceſſe eſt ſuperuenire, & bilis uomitum,& aliquam cor
poris partem ſideratam fieri ac perire. Si uero omentum exciderit,neceſ-
ſe eſt putrefieri. Et ſi ſanguis ex uulnere aut uena effluxerit in ſupernum
uen-

A uentriculum,neceſſe eſt ipſum in pus conuerti. Temporum autem occa- 9
ſiones,ut in ſumma dicam,multæ ſunt & uariæ in arte,quemadmodum eti-
am morbi & affectiones,& horum curationes. Maxime uero repentinæ
ſunt, in his quibus animo defectis opitulari oportet, & qui neque urinam
neq; ſtercus egerere poſſunt,& qui ſuffocantur, & ſi mulierē parientem aut
ſauciatam liberare oportet: & quæcunq; eiuſcemodi. Et hæ quidem occa-
ſiones repentinæ ſunt, & paulo poſterius non ſufficiunt: Pleriq; enim
paulo poſterius pereunt. Occaſio uero eſt, ſi horum aliquid perpetiatur
homo,& quis antequam animam efflet opituletur,hoc totum ex occaſione
opitulatur. Eſt quidem igitur fermè hæc occaſio etiam in omnibus alijs
B morbis. Semper enim in quocunq; ſanè quis opituletur tempore, ex occa-
ſione opitulatur. Quicunq; uero morbi,aut uulnera non ad mortem ten- 9
dunt,ſed periculoſi ſunt, doloreſq; in ipſis fiunt, uerum poſſibile eſt ut ceſ-
ſent, ſi quis recte medeatur: His ſanè non proſunt auxilia à medico adhibi-
ta,quum adhibeantur.Nam & non præſente medico utiq; ceſſaſſent. A-
lij uero morbi ſunt, quibus occaſio eſt ut curentur matutina diei hora, nihil
autem refert an ualde mane,aut paulo poſterius. Alij morbi ſunt quibus
occaſio eſt, ut ſemel in die curentur, nec refert quo tempore id fiat. Alij per
tertium,aut quartum diem curantur,& alij ſemel per menſem, & alij per ter
tium menſem, nec refert an id ipſum tertij augmento uel fine fiat. Tales
itaq; occaſiones ſunt, in quibus nō aliam quàm hanc certitudinem habent.
C Intempeſtiuitas autem hæc eſt,ſi quæ mane curari oportebat, in meridie 10
curentur. Propterea uero intempeſtiue curantur, quia inclinationem ad
peius habent, propter curationem non in tempore factam. Quæcunq; eti-
am citius,ſiue in meridie,ſiue ueſperi,ſiue noctu,curentur,intempeſtiue cu-
rantur:& ſi uere curari oporteat,curentur autem hyeme:aut ſi hyeme opor-
teat, curentur autem æſtate: aut ſi quod iam curari oportet, id ipſum diffe-
ratur:aut quod differre oportet, id ipſum iam curetur: Talia omnia intem-
peſtiue curantur. Recte porrò & non recte in ipſa hæc fiunt. Non recte 11
quidem fit,ſi morbum alium exiſtentem, alium eſſe pronūcies, & magnum
exiſtentem,paruum dicas,& uiciſſim paruum, magnum:& ſi ſuperuicturū,
non ſuperuicturum pronuncies, & periturum non periturum. Et ſi ſuppu-
D ratum exiſtentem non cognoſcas, nec morbum magnum in corpore nutri-
ri cognoſcas: & ſi medicamento aut potione quis opus habeat, quo ipſi o-
pus ſit non cognoſcas: & ſi quæ ſanari poſſunt non ſanes, & quæ ſanatu im
poſſibilia ſunt,te ſanaturum recipias.Atq; hæc quidem circa ſententiam nō
recte fiunt. Circa chirurgiam uero hæc. Pus in ulcere aut tuberculo exi- 12
ſtens non cognoſcere: & fracturas ac luxationes non cognoſcere, & ſpecil-
lo admoto ad caput nō cognoſcere an os fractum ſit: & fiſtulam in ueſicam
immiſſam demittere non poſſe, & lapidem in ueſica exiſtentem non cogno
ſcere: & ſuppuratum exiſtentem ex concuſſione non dinoſcere, & ſecando
aut urendo,aut à profunditate,aut à longitudine aberrare,aut urere & ſeca-
re quæ non oportet. Et hæc quidem non recte. Recte autem fiunt hæc.
Morbos cognoſcere qui ſint, & à quibus,& qui ipſorū longi, & breues,&
lethales & non lethales, & qui tranſmutantur, & qui augeſcunt, & qui mi-

nuuntur,& qui magni,quiq; parui:& dum curas poſſibiles quidem curare, B
impoſſibiles uero ſcire cur curatu ſint impoſſibiles:& dũ curas eos qui tales
13 habent,per curationem quantum poſſibile eſt opitulari. Quæ uero offe-
runtur ægrotis,ea ſic obſeruare oportet,rectè ne an ſecus fiant:ueluti ſi quis
quæ ſiccare oportet, humectet: aut ſi craſſefacere oporteat, non exhibeat à
quibus craſſitudo inducitur : aut ſi quæ attenuare oportet, non attenuet,
quæ frigefacere,non frigefaciat:quæ calfacere,non calfaciat:quæ putreface-
14 re, non putrefaciat, & reliqua iuxta eandem rationem. Talia autem ſua
ſponte ac caſu hominibus in morbis fiunt,tum bona,tum mala.Febrienti ac
bilioſo,in tempore foras diſperſa bilis, bonum : diffuſa uero ac diſperſa ſub
cutem.toleratu leuior eſt habenti,& curatu facilior ſananti.diffuſa autem ac F
diſperſa,& ad unam aliquam corporis partem allapſa,malum. Aluus tur
bata in pleuritico aut peripneumonico, aut ſuppurato,malum. Febrien-
ti aut uulnerato aluus reſiccata,malum: Subaquoſo ac lienoſo ab alba pi-
tuita detento,aluus fortiter turbata, bonum. Eryſipelas ſi extra diffuſum
intro uertatur, malum: Si uero intra diffuſum foras uertatur,bonum.
A profluuio alui forti correpto, uomitus ſuperueniens, bonum. Mu-
lieri ſanguinem uomenti menſes erumpere,bonum. A fluxione uero in-
feſtatæ,ad nares aut os fluxionem tranſire,bonum. Mulieri à conuulſio-
ne preſſæ ex partu, febrem ſuperuenire,bonum. Et tetano ac conuulſio-
ne occupante,igneum ardorem ſuperuenire,bonum. Talia enim per nul
lam medicorum ignorantiam,aut ſcientiam,fiunt,& non fiunt, ſed ſua ſpon G
te ac fortuito caſu contingentia, & proſunt, & nocent, iuxta eandem ratio-
15 nem. Cæterum Medici talia per fortuitum ſucceſſum bona, in curatione
faciunt. Nimirum ſi medicamento ſurſum purgante dato, & ſurſum &
deorſum probe purgant. Et ſi mulieri medicamento dato, quod bilem aut
pituitam deorſum purgat,menſes aliàs non fluentes erumpant. Et ſi lienem
ſuppuratum habenti medicamentum dederint,quod bilem ac pituitam de-
orſum purget,& ſic pus deorſum à liene expurgent,& à morbo liberent.Et
ſi medicamento exhibito calculoſo,calculum in urinariũ meatum præ phar
maci uiolentia protrudant, ut per urinam eijciatur. Et ſi medicamentum de
derint quod pituitam ſurſum purgat, ei qui pus in ſuperiore uentriculo in
tuberculo habet,non ſcientes quòd habet,iſq; pus uomat ac ſanus fiat.Et ſi H
eum qui ex medicamento ſurſum purgante ſuperpurgatur, ſua ſponte aluo
ſubter erumpente,à uomitu ſanum faciant. At uero mala operantur Me-
dici præ infortunio hæc. Si pharmaco bilis aut pituitæ ſurſum ductiuo da-
to,uenam in pectore præ uomitu rumpant,ei qui prius nullum manifeſtum
dolorem in pectore habuit,atq; ſic fiat morbus.Et ſi mulieri in utero haben
ti medicamentum ſuperne purgans exhibeant, aluus aũt inferne erumpens
fœtum expellat.Et qui ſuppuratum curat,ſi aluus proflua fiat,ipſum perdit:
& qui oculos curat ac ſublinit,ſi dolores incidant acutiores, & ſi ita contin-
gat,rumpantur oculi & deſtruantur, accuſant medicum quòd oculos ſuble
uit.Et ſi puerperæ in uentris dolore medicus aliquid det,et male habeat aut
16 pereat,medicus in culpa eſt. Fermè autem quæcunq; neceſſitatem habēt
ut fiant in morbis ac uulneribus mala ſupra mala, ea ubi fiunt,in medicũ cul
pam

A pam reijciunt, & neceſſitatem talia fieri cogentem non agnoſcunt. Et ſi ad fe
bricitantem aut uulnus habentem ingreſſus, admotis quàm primum reme-
dijs non opituletur, ſed poſtera die æger peius habeat, medicum accuſant:
Si uero opituletur, nō æqualiter laudant. Oportere enim ipſum perpeti pu
tant, ulceraq́; inflammari, & in morbis quibuſdam dolores fieri oportere,
neq; tales eſſe ut ne fiant. Neruus præciſus ac diſſectus nō coaleſcit, neq;
ueſica, neq; aliquod ex tenuibus inteſtinis, neq; uena ſanguiflua, neq; tenu-
is genæ pars, neque pudendi pellicula. Porrò principium ſanationis de- 17
monſtratum quidem non eſt, quod ſanè rectè principium ſit uniuerſæ ar-
tis, neq; ſecundum aliquod, neq; medium, neq; finis. Sed incipimus ab ea a-
B liquando dicentes, aliquando operantes, & deſinimus eodem modo. Et ne
que dicentes ex ijſdem ſermonibus incipimus, neq; ſi de ijſdem dicamus, ne
que in ijſdem deſinimus & operantes iuxta eandem rationem, neq; ex ijſdē
operibus incipimus, neq; in ijſdem deſinimus. At uero facilitas ac prom-
ptitudo in his eſt. Quū quis ſecans aut urens, neq; neruum ſecet, neq; uenā.
Et ſi ſuppuratum urat, pus conſequatur. Et ſi ſecet, eodem modo. Et fractu-
ras rectè cōponere. Et ſi qua pars corporis ex natura excidat, ut ipſam rectè
ad naturam retrudat. Item apprehendere fortiter ea quæ oportet, & appre-
hendendo premere. Et apprehendere leniter ea quæ oportet, & apprehen-
dendo non premere. Et in obligando tortuoſa nō facere ex rectis, neq; pre-
mere quæ non oportet. Et in contactu ubicunq; tandem contigerit, dolorē
C ex ſuperfluo non exhibere. Hæc quidem igitur facilitatis ac promptitudi-
nis exiſtunt. At uero digitis decenter attingere, aut probe aut nō probè, aut
longis, aut breuibus, aut probe deligare omnes deligaturas, non ad artē per
tinere iudicatur de facilitate ac promptitudine, ſed ſeorſim. Quicūq; ſup- 18
purati fiūt pulmone, aut ſuperiore uel inferiore uentre, aut tubercula habēt,
ſiue in ſuperiore uētre ſiue inferiore, aut in pulmone, aut ulcera intrinſecus,
aut ſanguinē uomunt aut ſpuunt, aut dolorem aliquem habent, uel in pecto
re uel in dorſo: Hæc omnia habēt ex his quidem quæ in corpore inſunt, à bi
le & pituita: ab externis uero ab aere inſito calori ammixto. Sed & à labori-
bus ac uulneribus. Et quicunq; quidem pulmone ſuppurati fiunt, ab his
fiunt. Si peripneumonia correptus in iudicatorijs diebus non purgetur, ſed
D relinquatur in pulmone ſputum ac pituita, ſuppuratus fit. Et ſi quidem ſta-
tim curatus fuerit, ut plurimū effugit: ſi uero neglecta fuerint illa in pulmo-
ne, corrumpitur, illis & inhærentibus & putreſcētibus, ulceraturq́; pulmo,
& ſuppuratus fit, & non amplius intro ad ſeipſum nutrimentum memora-
bile trahit, neq; quicquā depurgatur ab eo ſurſum, ſed ſuffocatur, & ſemper
amplius difficulter ſpirat, & reſpirando ſtertit, & reſpirat illinc ſurſum ex pe
ctore, tandem uero obturatur à ſputo, & moritur. Fit autem & ſuppura- 19
tus, ſi pituita ex capite ad pulmonem deſtillet: & primum quidem ut pluri-
mum latenter defluit, tuſſimq́; tenuem exhibet, & ſputum paulo amarius ſo
lito, & aliquando tenuis adeſt calor. Temporis autem progreſſu, exaſpera-
tur pulmo, & intus exulceratur à pituita inhærente ac putreſcente: & graui
tatem exhibet pectori, & dolorem acutum ante & retro, caloreſq́; acutiores
in corpus incidunt, & pulmo à calore trahit ad ſe pituitam ex toto corpore:

t 4 &ma-

& maximè ex capite:Caput uero calefactum ex corpore,& hanc putreſcen- B.
tem ſubcraſſam ſpuit. Quanto uero magis tempus progreditur, tãto magis
pus ſincerum ſpuit, & febres acutiores fiunt, & tuſſis frequens ac fortis; &
inedia uexat,& tandem aluus inferne turbatur. Turbatur aũt à pituita,pitui
ta uero de capite deſcendit. Hic quum ad hoc peruenerit, perit quemad-
modum dictũ eſt in ſuperioribus,purulento ac putrido pulmone facto,aut
20 uentre infra erumpente. Fit præterea & ab his pulmo ſuppuratus. Quum
uenula uidelicet aliqua in ipſo fuerit rupta, (rũpitur autem à laboribus:) &
ubi rupta fuerit,ſanguinem fundit, ſi quidem craſſior fuerit, amplius:ſin te-
nuior,minus:& ſanguinẽ quidem ipſum partim confeſtim ſpuit,partim ue-
ro niſi uena adſtringatur,in pulmonem funditur,& in ipſo putreſcit: & ubi F
putrefactus fuerit pus facit, progreſſu uero temporis aliquando pus ſince-
rum,aliquando pus ſubcruentum,aliquando ſanguinem, & ſi magis reple-
ta fuerit uena,ipſam ſanguinis copiam aceruatim à ſeipſa reuomit,ſpuiturq́;
pus craſſum ab acceſſoria & intus putreſcente pituita. Hic ſi anticipetur
incipiente morbo,priuſquam uena ſanguinem fundat ac fortiter laxetur,&
priuſquam attenuetur,& in lecto decumbat,& caput corrumpi incipiat, &
reliquum corpus colliquari, ſuperſtes ab hoc morbo euadit. Si uero ne-
glectus fuerit,& hæc occuparint, ut ea perpetiatur aut omnia, aut plurima,
perit:perit aũt hic aut ex ijſdẽ quę ſuperius dixi,aut à uomitu,ſanguine mul
21 to multoties per uomitũ reiecto. Si uerò uena omnino quidem rupta nõ
fuerit,uerum acutus tractus in ipſa fiat,fit autem maxime uelut uarix,qui eti G
am ſtatim ubi factus fuerit,dolorem quendam tenuem inducit,ac tuſſim ari
dam. Si uero diu durauerit & neglectus fuerit,primum quidem ſanguinem
modicum ac ſubnigrum dimittit ac reijcit, deinde uero adhuc copioſiorem
& ſinceriſſimum,deinde pus,patiturq́; quæcũq; in ſuperioribus dicta ſunt.
Conducit autem talibus,ſi ab initio curandos ſuſcipias,ut & uenæ de ma
nibus ſanguinem emittant, & diæta è qua quàm ſicciſſimus & exanguiſſi-
mus fiat. Eodem porrò modo etiam uenæ in latere afficiuntur,quæ intus
in ſuperficie ſitæ ſunt. Quũ igitur affectæ fuerint,uaricoſæq́; factæ,& in-
tus eleuatę,& neglectæ fuerint,hæc perpetiuntur. Erumpunt & ſpuunt à ſe
ſanguinem,& aliquando etiam uomunt,& ſuppurati fiunt,& ut plurimum
pereunt. Si uero curentur incipiente morbo,rurſus in loco uenæ conſidunt H
ad latus,humileſq́; fiunt. Et pulmo quidem ab his ſuppuratus redditur, &
22 ab ipſo etiam talia perpetiuntur,& ſic moriuntur. Cæterũ ſuperiore uen-
tre ſuppurati multipliciter fiunt. Nam quum pituita de capite copioſa & a-
ceruatim in ſuperiorem uentrem fluxerit, putreſcit & in pus uertitur. Putre
ſcit autem maxime in diebus uiginti una. Hoc igitur pus concutitur & in-
tus fluctuat ad latera allabens. Hic ſi uratur aut ſecetur priuſquam diutur
num fiat pus,ſanus plerunq; euadit. Fiunt autem & ſuperiore uentre ſup
purati ex pleuritide,quum fortis fuerit,& in iudicatorijs diebus neq; putru
it,neq; ſputo reiecta eſt,ſed latus exulceratum fuerit à pituita affixà, & bile:
& quum ulcus factum fuerit,reddit de ſe pus, & ex uicinis locis præ calidi-
tate in ſeipſum pituitam adducit, & hæc ubi computruit, pus ſpuitur. Ali-
quando uero etiam ex uenis ſanguis ſe in ulcus ingerit, & putrefactus pus
fit.

A fit. Hic ſi e ueſtigio aſſumatur, ſanus plerunque fit: ſi uero negligatur, perit.
Fiunt præterea ſuppurati etiã, ſi pituita de capite delapſa, ad latus adglutinata fuerit & putruerit. Tunc enim latus ut plurimum inflammatur, & patitur eadem quæ ex pleuritide ſuppuratus. Fiunt & quum præ labore, aut exercitijs, aut alio quopiam modo, uena ante aut retro fuerit rupta, & ſic rupta, ut non ſtatim ſpuatur ſanguis, ſed in carne acutus tractus ſiue uarix fiat: & caro tracta ac conuulſa humiditatem modicam traxerit, & ſubliuida facta fuerit: & ſtatim quidem ſic affectus non percipit præ robore ac bona habitudine, aut ſi etiam ſentit, nihil moleſti eſſe putat. Hic ubi deprehenderit, quum iam præ febribus, aut potu, aut uenere, aut aliqua alia re correptus, 23

B fuerit attenuatus, caro ſauciata ſubreſiccatur & ſubcaleſcit, & humiditatem in ſeipſam à uicinis tum uenis, tum carnibus trahit. Vbi autem attraxerit, intumeſcit & inflammatur, & dolorem exhibet tenuem, & tuſſim raram & ſiccam primum: Deinde adhuc magis trahit in ſeipſam, & dolorem inducit uehementiorem, & tuſſim frequentiorem: Et primum quidem ſubpurulentũ ſpuit: aliquando uero liuidum & ſubcruentum. Et quãto magis tempus progreditur, amplius in ſeipſam trahit ac putrefacit: & de ipſa carne quantũ ab initio liuidum erat, hoc pus fit: & dolorem acutum exhibet, & febrem, & tuſſim multam ac frequentem, & per ſputum ſincerum pus expuit. Si uero pus in uentre moram traxerit, totum corpus ab ipſo caleſcit: Maxime uero uiciniſſimæ partes. Caleſcente autem corpore, humiditas maxime eli- 24

C quatur. Et quæ quidem à ſupernis partibus eliquatur, in ſupernum uentriculum maxime confluit, & pus fit, ad hoc quod iam in ipſo eſt. Pars uero eius etiam in infernũ uentriculum fluit: & quandoque aluus ab ipſa turbatur, & hominem perimit: Nam cibi ingeſti ſecedunt inconcocti, & alimentum ab ipſis corpori non accedit. Et ſputi ſurſum purgatio non æqualis contingit, aluo nimirum calefacta, & omnia deorſum trahente in ſeipſam. Et à ſputo quidem ſuffocatur & ſtertit, dum nõ purgatur: à uentre uero fluente debilitatur, & plerũque perimitur. In huiuſmodi aũt morbis hunc fluxum maxime exhibet caput, utpote quod cauum eſt, et ſuperne ſitum. Quum enim ab aluo fuerit calefactum, tenuiſſimam pituitam de corpore in ſeipſum trahit. Vbi uero hæc in ipſo fuerit collecta, reddit rurſum aceruatam & craſſam, ue-

D lut dictum eſt: & pars quidem ipſius in ſupernum uentriculum defluit: pars uero in infernum. Quum igitur caput fluere inceperit, & reliquũ corpus colliquari, non amplius æqualiter, ne uſti quidem, ſuperſtites euadunt. Superant enim ſupra pus influentia mala, ea quæ defluunt: & carnes liqueſcũt magis à malis, quàm nutriũtur ab ingeſtis. Qui uero huiuſmodi morbos habent, partim ab his breui pereũt, partim diutius tempus extrahunt. Differt enim corpus à corpore, & ætas ab ętate, & affectio ab affectione, & tempus à tempore, in quo ægrotarint: & aliqui maiorem tolerantiam in morbis habent, alij omnino ad tolerandum impotentes ſunt. Proinde certitudo exacta temporis in quo pereũt non eſt, an longum, aut breue futurum ſit. Neque enim hoc tempus certũ eſt quod quidam definiunt: & plerunque neque hoc ipſum ſuppurat. Differt enim et annus ab anno, & tẽpus à tempore. At ſi quis de ipſis recte cognoſcere ac dicere uelit, is cognoſcet omni tempore, & peri

re,

25 re,& ſuperſtites euadere, & pati quæcunq; tandem patiantur. Cæterum B
inferno uentriculo ſuppurati fiunt, maxime quidem quum pituita aut bi
lis aceruata inter carnem & cutem collecta fuerit. Fiunt autem & à con-
uulſionibus: quum uenula conuulſa rupta fuerit, ſanguis effuſus putreſcit
& ſuppuratur. Si uero caro conuulſa fuerit, aut contuſa, ſanguinem ex uenis
ſibiipſi propinquis trahit, atq; hic putreſcit ac ſuppuratur: His ſi quidem fo
ras de ſe ſignificationē præbuerit & eruperit pus, ſani fiūt: Si uero ſua ſpon-
te intro proruperit, pereūt. At uero diffuſum pus in uentriculo inferno,
ueluti in ſuperno dictū eſt, generari haud quaquam poterit, ſed uelut à me
dictū eſt, in tunicis & in tuberculis innaſcitur. Et ſi quidem intro notas ha-
buerit, cognitu difficile eſt. Neq; enim ex concuſſione cognoſcere licet. Co F
gnoſcitur autem maxime ex dolore ubi fuerit, & ſi terram figulinam, aut
26 aliud quid huiuſcemodi impoſueris, breui id reſiccat. Eryſipelas autem in
pulmone fit, ubi pulmo fuerit nimiū reſiccatus, id quod contingit ab ardo-
re, & à febribus, & à labore, ac intēperie. Et quū ſuperreſiccatus fuerit, pluri
mum ſanguinis in ſeipſum trahit, maxime quidem & plurimum ex magnis
uenis. Hæ enim ipſi uiciniſſimæ ſunt, ac ipſi incūbunt. Trahit etiam ex aliis
uicinis. Et tenuiſſimum ac debiliſſimum trahit. Poſtquam autem traxit,
febris ex ipſo fit acuta, & tuſſis ſicca, & repletio in pectoribus, & dolor acu-
tus in anterioribus ac poſterioribus partibus, maxime circa ſpinam: nimi-
rum magnis uenis percalefactis: Et uomunt aliquando ſubcruentum, ali-
quando liuidum. Vomunt item pituitam & bilem, & frequenter animo lin G
quuntur, propter ſanguinis tranſmutationem derepente contingentem: at-
que hoc maximū ſignum eſt Eryſipelatis in pulmone generati, & ſi aſſidua
febris inuaſio contigerit. Huic ſi quidem duobus aut tribus aut quatuor
ad ſummū diebus, id quod intus eſt diffuſum fuerit ac tranſierit foras, ple-
runq; ſanus euadit. Si uero nō diffundatur ac foras tranſeat, intus putreſcit,
& ſuppuratus fit ac perit. Perit autem breui, utpote pulmone toto ſuppura
to ac putrido. Si uero foras diffuſum, intro uertatur & pulmonē corripiat,
huic nulla uitæ ſpes reliqua eſt. Quū enim antea reſiccatus pulmo, traxerit
in ſeipſum, non amplius dimittit, ſed ſtatim ab ardore, & ſiccitate, nihil am-
27 plius ſuſcipit, neq; quicquam ſurſum diſtribuit, ſed corrumpit. Tubercu-
lum in pulmone fit hoc modo, quum pituita aut bilis coacta putreſcit. Et H
quandiu quidem adhuc crudius fuerit, dolorem exilem, ac tuſſim ſiccam in-
ducit: Poſtquam autem maturum factum fuerit, dolor & ante & retro acu-
tus fit, & calores corripiunt, ac tuſſis uehemens. Et ſi quidem quàm citiſſi
me maturuerit, & eruperit, & pus ſurſum uertatur, ac totum expuatur, &
uentriculus in quo fuerat pus, contrahatur ac reſiccetur, penitus ſanus eua-
det. Si uero ruptum quidem fuerit quàm celerrime, & maturatum, ac repur
gatum, uerum penitus reſiccari non poterit, ſed ipſum tuberculum à ſeipſo
pus produxerit, & à capite ſanè tunc, itemq; reliquo corpore pituita ad tu-
berculum defluens putreſcit, & pus fit, ac expuitur, per quod homo perimi
tur. Perimitur aūt à uentre fluente, ab his quæ antea relata ſunt: & loquen
te ipſo ac intelligēte omnes res, æque ut in priori tempore, reſiccatur ac per-
frigeratur: conniuentq; uenæ in corpore omnes, utpote ſanguine ex ipſis à
febre

A febre exuſto:quandoq; uerò etiã præ temporis longitudine, ac morbi ma-
gnitudine,tum malorum iam præſentiũ,tum eorum quæ inſuper accedunt.
Quod ſi multo tempore rũpi non poſſit,neq; ſua ſponte neq; à medicamen
tis,conſumitur debilitatus à doloribus uehementibus, & inedia, & tuſſi, &
febribus, & ut plurimum perimitur. Si uero iam attenuato, & in lectum
reclinato,pus eruperit, neq; ſic ualde reualeſcunt, ſed tali modo perimũtur.
At ſi eruperit quidem quàm celerrime,& maturuerit,maturatum aũt mul
ta ſui parte ad ſeptum tranſuerſum effundatur,ſtatim quidem melius habe-
re ſibi uidetur: Verum progreſſu temporis ſi quidem totum per ſputum re
iecerit,& uentriculus in quo pus inerat,conſidat ac reſiccetur, ſanus euadit.
B Si uero & tempus longius protrahatur, & ipſe debilior fiat, & per ſputum
reijcere nequeat,ſed uſtus fuerit aut ſectus,et pus exeat,ſtatim quidem & ſic
melius habere ſibi uidetur, uerum tempore procedẽte perimitur ab ijſdem
quæ prius relata ſunt. Porrò in latere fiunt tubercula, & à pituita & bile, 28
eadem ratione qua in pulmone. Fiunt etiam à laboribus, quum uena ali-
qua tracta rupta fuerit,non tamen penitus rupta, ſed ita ut acutus tractus in
ipſa factus ſit.Si quidem igitur rupta fuerit,ſtatim ſanguis è uena effuſus pu
treſcit & ſuppuratur. Si uero acutus tractus in uena fiat, principio quidem
dolorem exhibet ac pulſat: progreſſu uero temporis diſtribuit uena ſangui
nem in carnem, atq; hic in carne putreſcens, pus fit. Eodem modo & ca-
ro, ſi quidem magis doluerit, & ſanguinis plus in ſeipſam trahit ex uiciniſ-
C ſimis uenis,& ſtatim ſuppuratur: Si uero minus doluerit, tardius & trahit,
& ſuppuratur. Quibuſdam autem quum debiles facti fuerint tractus ſi- 29
ue uulſuræ in carnibus aut uenis,non ſuppuratur, ſed fiunt dolores diutur-
ni,& uocantur Ruptiones.Et quæ quidem in carne fiunt, hoc modo fiunt.
Quum caro afflicta fuerit,aut conuulſa,aut percuſſa, aut aliud quid perpeſ-
ſa,liuida uelut antea dixi fit,non ſincero ſanguine,ſed tenui & aquoſo, eoq;
modico. Quum autem plus ſolito fuerit reſiccata,percaleſcit,& dolorem ex
hibet,& à uenis ac carnibus uicinis humiditatem in ſeipſam trahit: & ubi ni
mium fuerit humectata,atq; ea ipſa humiditas ubi à carne fuerit ſupercaleſa
cta,per totum corpus diſpergitur,qualis eſt attracta, magis tamen in uenas
diſpergitur quàm in carnes. Venæ enim magis trahunt quàm carnes. Tra-
D hunt tamen etiam carnes. Quando uero ad multam in corpore humidita-
tem,modica de carne attracta fuerit,obſcura iam fit,& doloris exors,& prò
morbida cum tempore ſana euadit. Si uero caro magis fuerit percaleſacta,
& ampliorem humiditatem traxerit,dolorem exhibet:& ad quãcunq; cor-
poris partem ab ipſa proceſſerit ac firmata fuerit, dolorem inducit acutum,
& aliqui putant ipſis ruptionem tranſmutatam eſſe,uerum hoc fieri non po
teſt. Propinquiſſima uero ulceri ſunt quæcunq; talia & alia. At humiditas
de carne exilit per uenas:quum autem percaleſacta,& craſſa, & copioſa fa-
cta fuerit, dolorem exhibet, donec ſimilis fiat reliquæ humiditati,in tenui-
tate ac frigiditate. Quæcunq; uero in uenis fiunt,ſic habent.Ipſa quidem 30
uena inquantum tracta eſt,in loco manet. Quum autem tracta fuerit(trahi-
tur autem ac conuellitur à labore & uiolentia)fit ueluti uarix.Percaleſcit au
tem & trahit in ſeipſam,liquidam quandam humiditatem, quæ eſt à bile ac
pituita,

contractionem intelligit, ut ſu dictum eſt

pituita. Et ubi mixta fuerint ſanguis & humiditas de carne, craſſeſcit ſangu- B
is, & multipliciter ipſe ſeipſo, ea parte qua uena conuulſa eſt, & morboſior
fit, & amplius ſtabilior. Et quũ copioſior factus fuerit, plenitudo ipſa tranſ-
migrat, quocunq; tandem contigerit, & dolorem inducit acutum, ut aliqui
bus uideatur ruptio locum permutaſſe. Et ſi contigerit ut ad humerũ tranſ-
feratur, & grauitatem in manu inducit, & torporem ac ſegniciem. Et ſi qui-
dem ad uenam proruperit, aut ad humerum & dorſum tendat, dolor ple-
runq; ſtatim quieſcit. Fiunt porrò conuulſiones, & à laboribus, & lapſi-
bus, & à plaga, & ſi quis onus maius leuet, & à curſibus & lucta, & eiuſ-
31 modi omnibus. Quicunque uero à uulneribus ſuppurati fiunt, aut ex ha
ſta, aut pugione, aut iaculo, intro ſauciati fuerint, quandiu quidem ha- F
buerit ulcus reſpirationem foras per antiquum uulnus, & hac parte frigi-
dum in ſeipſum adducit, & calidum à ſeipſo hac parte emittit, & ſanè facilè
tum pus, tum ſi quid eſt aliud expurgatur. Et ſi quidem & interna & exter-
na pars ſimul fuerint ſanatæ, ſanus penitus homo euadit. Si uero externa
quidem ſanata fuerit, interna uero non, ſuppuratus fit. Et ſi etiam ſanatæ
ſimul ſint interna ac externa pars, cicatrix autem intus debilis fiat, & aſpera
32 ac liuida, reulceratur quandoq;, atq; ſic ſuppuratus fit. Rurſus exulcera-
tur etiam ſi quid amplius laborarit, & ſi attenuatus fuerit, & ſi pituita aut bi
lis ad cicatricem affixa fuerit, & ſi alio morbo correptus attenuatus fuerit.
Vbi uero ulcus factum fuerit, ſiue hoc modo, ſiue ubi externa pars priuſ-
quam interna coaluit, dolorem acutum inducit, & tuſſim, & febrem: & fri- G
giditatem ipſum ſibiipſi ulcus inducit, eo quod amplius calidum exiſtat: &
ipſum à ſeipſo caliditatem efflat, & pus expurgatur, & per longius tempus
curatur, & tardius ſaneſcit. Quandoq; uero neq; ſaneſcit. (Nam caro, & ul
cus, ab ardore qui eſt in corpore coquitur, & nimium humectatur, ut non
poſſit neq; ſiccari, neq; carnem producere, neq; ſanari.) Sed cum temporis
33 progreſſu moritur, patiens talia quæ etiam prius dicta ſunt. At ſi contin
gat ut craſſarum uenarum aliqua ſaucietur, & ſanguis intro fluat ac putreſ-
cat, ſuppuratus fit. Et ſi quidem hoc pus totum per ſputum reiectum fuerit,
& uena ſauciata coaluerit, & ulcus intus ac foris ſanatum fuerit, penitus ſa-
nus euadit. Si uero neq; ulcus intus coaleſcere poterit, neq; uena conſtrin-
gatur, ſed aliàs atq; aliàs ſanguinem remittat: & ſi ſtatim uomatur & ſpua- H
tur, aut etiam putreſcat, & pus expuatur, plerunq; perimitur, aut ſtatim ſan-
guinem uomens, aut poſteriori tempore, dum perit ab iiſdem quæ antea di
cta ſunt. Sæpe uero hi quibus uenarum aliqua intus ſauciatur à uulneri-
bus, aut quibuſdam laboribus, aut exercitiis, aut alia quadam cauſſa, quum
coaluerit, & ſana eſſe uidetur uena, alio tempore iterum rumpitur, idq; ab
iiſdem contingit cauſſis, à quibus etiam prius patiebatur. Vbi uero iterum
rupta eſt, ſanguinem fundit, & ſtatim pereunt ſanguinem multum ac ſæpe
uomentes (aut aliàs atq; aliàs ſanguinem recentem uomunt) pus autem ſpu
entes per omnem diem multum ac craſſum, tali aut conſimili modo pereũt,
34 uelut etiam in aliis morbis dictum eſt. At uero in his ac ſimilibus morbis
multum refert, quantum ad facilem ac difficilem curationem, uir ſit an muli
er qui morbum habet, iuuenis an ſenex, & mulier iuuencula an anicula. Et

præ-

A præterea tempus à tẽpore differt in quo ęgrotãt. Intereſt itẽ an ex alio morbo ægrotent, aut nõ ex alio. Differt etiam affectus ab affectu, maior à minore, & corpus à corpore, & curatio à curatione. His autem ſic inter ſe differentibus, neceſſe eſt etiam tempus diuturnitatis differre: & alijs longius fieri, alijs breuius: & alios perire, alios non: & morbos alijs durabiles eſſe, & maiores, alijs minores & breuis temporis: alijs permanere uſq; ad ſenectutem & commori, alios perire ab ipſis breui. Et qui quidem iuniores patiuntur eas affectiones, quæ à laboribus fieri dictæ ſunt, hi & ampliores & uehementiores ipſas patiũtur, & magis quàm alij dolent, & ſtatim in ipſis manifeſtæ fiunt, ut ſanguinem aut ſpuãt, aut uomant. Sed & quædam contin-
B gentia ipſis fallunt ipſos, præ bona corporis habitudine. Seniores autem 35
raro quidem patiuntur, & ſi patiantur, debiles ipſas perpetiuntur, utpote ipſi debiliores exiſtentes, & remittunt magis ipſis, & affectionũ maiorem curam gerũt. Fiunt igitur ab initio omnino minus ſeniori quàm iuniori, et ubi factæ fuerint, ſeniori debiliores fiunt, iuniori uehementiores. Et iuniori quidem, utpote qui habet corporis uigorem et ſiccitatem, & carnem denſam ac robuſtam & ad ipſa oſſa aſſidentem, cute circum ipſam circumtenta: quum aliquid amplius laborarit, ſolito magis & derepente, cõuulſiones uehementes fiunt, & ruptiones multæ ac omnigenæ uenarum ac carnium. Et horum aliqua ſtatim manifeſta fiunt, aliqua poſteriori tempore comparent. At ſenioribus uigor fortis non ineſt, & carnes circum oſſa diffluũt, & cutis cir-
C cum carnes: & ipſa caro rara eſt ac debilis, & neq; tale quid pati poſſit ſimiliter ſenior ueluti iunior. Et ſi quid patiatur, leuiter patitur, & ſtatim manifeſtum redditur. Atq; intantum quidem in affectionum principio, iuniores ſenioribus difficilius liberantur. Quum uero morbus conſpicuus factus 36
fuerit, & aut pus, aut ſanguinem, aut utrunq; expuerint, qui quidem iuniores ſunt, quum corpus ipſorum ſit robuſtum ac denſum, non æqualiter depurgari poſſunt ab ulceribus, quorũ pus in ſuperno uẽtriculo exiſtit. Nam & pulmo non ualde trahit ad arterias, ut qui denſior ſit: & arteriæ quũ tenues & arctæ ſint, pus non ſuſcipiunt, niſi modicum & raro. Quare neceſſe eſt pus in thorace, & in ulceribus coaceruari & craſſum fieri. At ſeniori & pulmo rarior ac cauior eſt, & arteriæ ampliores, ut pus non diutius in uentricu-
D lo & ulceribus moretur, & quicquid eius inſuper generatum fuerit, hoc totum neceſſario ſurſum attrahitur à pulmone ad arterias, & ſtatim expuitur.

In iuniore igitur, utpote quum ſint affectiones uehementiores, & purgatio pro ſputi ratione non fiat, & febres acutiores & frequentiores fiunt, & dolores acuti incidunt, tum in ipſo affectionis loco, tum in reliquo corpore: nimirum quum uenæ ſint robuſtæ ac ſanguine plenæ. Vbi uero hæ percaleſcunt, dolores ab ipſis tranſiliunt aliàs ad aliam corporis partem. Ac hi quidem plerunq; breui perimuntur. Senioribus uero quum affectiones ſint debiliores, & ſputum ab ipſis purgetur, & febres mitiores, ac paucæ fiunt, & dolores adſunt quidem, uerum exiles. Et ab huiuſmodi affectionibus ne ſenes quidem penitus liberantur: ſed longo tempore afflicti pereũt. Et aliquando pus ſpuunt, quandoq; ſanguinem, quandoq; neutrum, tandemq; cum his moriuntur. Moriuntur autem hoc modo, quum ipſos mor-

bus aliquis huic quem antea habent conſimilis apprehendit, ita ut & hunc B
habeant, & is quem prius habent uehementior fiat, & ut plurimum pereūt.
At uero morbi qui hos morbos efficiunt, maxime ſunt pleuritis & peri-
37 pneumonia. Febris porrò ab his fit. Quum bilis aut pituita calefacta fue-
rit, totum reliquum corpus ab his caleſcit, & uocatur hoc febris. Caleſcit
autem bilis & pituita, intrinſecus quidem à cibis & potibus, à quibus etiam
nutritur ac augetur: extrinſecus autem à laboribus ac uulneribus, & à cali-
do nimium calefaciente, & à frigido nimium frigefaciente. Caleſcit item à ui
ſu & auditu: uerum minimum ab his. Rigor autem in morbis fit quidem
& ab externis, uentis, aqua, ſerenitate, ſub dio degentibus, & alijs huiuſmo-
di. Fit autem & ab ingeſtis cibis ac potibus. Maxime uero & uehementior F
fit, quū bilis et pituita ſanguini fuerint permixta, aut altera ex his, aut utracꝫ.
38 Magis tamen ſi pituita ſola permixta fuerit. Eſt enim pituita frigidiſſima
ex natura. Calidiſſimus autem ſanguis. Frigidior eſt etiam aliquanto bilis
ſanguine. Quum igitur hi humores ambo, aut alter ſolum, permixti fuerint
ad ſanguinem, ipſum congelant, non tamen omnino. Necꝫ enim uiuere
poſſet homo, ſi ſanguis denſior & frigidior ſeipſo multis modis fieret. Fri-
geſcente igitur ſanguine, neceſſe eſt & reliquum totum corpus perfrigera-
ri: & ubi huiuſmodi quid factum fuerit, rigor appellatur. Et ſi quidem uehe
mens fiat rigor, uehementior eſt etiam tremor. Nam dum contrahuntur ue
næ, ſanguine & coacto & congelato, corpus & contrahunt, & tremere faci-
unt. Si uero minus aliquanto ſanguinis coactio fiat, hoc rigor appellatur. G
39 Horror aūt dicitur debiliſſimus rigor. Quòd aūt poſt rigorem neceſſario
corripiat febris, aut maior, aut minor, ſic habet. Quū ſanguis percaluerit, &
uim depulerit, ac rurſus ad ſuā naturā redierit, concaleſcit ſimul & pituita, &
bilis ſanguini permixta: & ſanguis ipſe ſeipſo multipliciter calidior euadit.
His igitur percalefactis, neceſſe eſt febrem ſuccedere poſt rigorem, præ ſan-
guinis caliditate. Sudor uero fit hac de cauſa. Quicuncꝫ morbi in iudica-
torijs diebus iudicantur, & febrilis ignis dimittit, in his de pituita & bile
quod tenuiſſimum eſt eliquatur & ſecernitur, & ſecedit partim extra cor-
pus, partim intus, & iſthic in corpore relinquitur, partim præ caliditate at-
tenuatur, & uapor fit, & cum ſpiritu permixtum foras procedit. Atcꝫ hæc
40 quidem huiuſmodi ſunt, & ab his ſudor generatur. Quare uerò quando- H
que calidus, quandocꝫ frigidus eſt, ita contingit. Calidus quidem de perca-
lefacto malo, & exuſto, & attenuato, & debili, & non ualde multo ſecerni-
tur, & neceſſe eſt ipſum calidiorem ex corpore excerni. Frigidus autem
de ampliore malo ſecernitur, & de eo quod reliquum eſt et adhuc ualidum,
& nondum putrefactum, necꝫ attenuatū, necꝫ exuſtum, & frigidior ac craſ-
ſior & graueolentior prodit. Manifeſtum autem hoc ex hac re fit. Qui frigi
dum ſudorem exudant, è longis morbis plerūcꝫ ægrotant, inualeſcente ma
lo eo quod in corpore relinquitur. Qui uero calidum ſudorem excludunt,
41 citius à morbis liberantur. Pleuritis & Peripneumonia fiunt hoc modo.
Pleuritis quidem, quum potiones aceruatæ & fortes ualde corripiunt. Per-
caleſcit enim totū corpus ac humectatur à uino. Maxime autem & bilis &
pituita percaleſcit ac humectatur. Et ſanè his commotis ac humectatis, con-
tinget

A tinget ut rigor inuadat ebrium ſiue ſobrium. Et quum latus natura carne nu
dum ſit, præ omnibus corporis partibus: & non ſit quicquam in ipſo quod
renitatur, præter uentriculi cauitatem: maxime rigorem percipit. Et quum
riguerit ac perfrigeratum fuerit, tum caro quæ eſt in latere, tum uenæ, con-
trahuntur ac conuelluntur. Et quantum in ipſa carne ineſt bilis ac pituitæ,
aut in uenis quæ in ipſa carne ſunt, id magna ex parte, aut totum ſecernitur,
introq́ꝫ compellitur ad caliditatem, carne extrinſecus condenſata: atq; id ad
latus affigitur, & dolorem uehementem exhibet, & percaleſcit: & per cali-
ditatem trahit ad ſeipſum, à uicinis uenis ac carnibus, pituitam ac bilem. At
que hoc ſanè modo fit. Vbi uero ad latus affixa putruerint, & per ſputū
B reiecta fuerint, ſani fiunt. Si uero & antiquum multum affixum fuerit ad la-
tus, & aliud inſuper acceſſerit, ſtatim pereunt, præ ſaliuæ copia expuere ne-
queuntes: aut ſuppurati fiunt, & partim pereunt, partim euadunt. Indici-
um autem hæc de ſe præbent in ſeptem diebus, aut nouem, aut undecim,
aut quatuordecim: dolorem quoq; inducunt ad humerum, & ad clauicu
lam, & ad alas, hac de cauſſa. Vena quæ ſplenitis appellatur, tendit à ſple 42
ne ad latus, à latere uero ad humerum & ſiniſtram manum. Hepatitis au
tem ad dexteras partes eodem modo: & quum huius in latere pars à rigore
contracta fuerit, & ſanguis in ipſa horruerit, ad alas & clauiculam ac hume-
rum concedit, & conuellit ac dolorem inducit. Eodem modo & loci circa
dorſum, ab affixo ad latus humore pituitæ ac bilis percaleſcunt: & quando-
C que dolorem locis infra latus exhibent. Sæpe uero ſi ad infernas partes con
uertatur, dolorem per uenas ad ueſicam diſtribuit, multumq́ꝫ ac biliosum æ-
ger mingit. Arbitrantur autem huius morbi cauſſam ac principium rigo-
rem eſſe. Peripneumonia fit, quum commota ac calefacta pituita ac bile, 43
pulmo præ caliditate traxerit in ſeipſum de uicinis locis, ad ea quæ iam ſunt
in ipſo. Et percalfacit quidem totum corpus ac dolorem exhibet, maxime
autem dorſo, & coſtis, & humeris, ac ſpinæ: nimirum ab his in ſeipſum attra
hens plurimam humiditatem, & ſuperreſiccātur hæ partes, & nimium cale-
ſcunt. Poſtquam autem attraxit in ſeipſum, & tum bilis, tum pituita, ſedem
in pulmone occupauit, putreſcit ac ſuppuratur. Et ſi quidem in diebus iu
dicatorijs putrefacta per ſputum reiecta fuerint, æger ſuperſtes euadit. Si ue
D ro & ea quæ ab initio aduenerunt ſuſceperit, & alia inſuper acceſſerint, &
neq; ſpuens, neq; putrefaciens ſuperarit, præ copia eorum quæ inſuper ac-
cedunt, ut plurimū moriuntur. Si uero ad dies perueniant duos & uigin 44
ti, & febris remittat, & in his per ſputum purgati non fuerint, ſuppurati fi-
unt. Fiunt autem maxime ex his, quibus & pleuritis & peripneumonia ue-
hementiſſima exiſtit. Fit autem & peripneumonia & pleuritis ſine ſputo,
ambæ ex eadem cauſſa, præ ſiccitate. Siccant autem & calida, ubi nimiū cal-
faciunt: & frigida, ubi nimium frigefaciunt. Congelatur autem latus, & quæ
ſunt in ipſo uenæ, & conuellitur: & quantum in ipſo ineſt pituitæ aut bilis,
id à caliditate reſiccatur, & dolorem inducit, & à dolore febrem. Huic ue
nam ſecare conducit in manu ſplenitidem appellatam, aut hepatitidem, iu-
xta utram ſanè fuerit morbus. Atq; ſic dolor mollior fit, & lateris, & alia-
rum partium. Nam uena & quantum in ipſa ineſt bilis ac pituitæ, & ipſius

ſanguinis ægrotantis unà cum his magnam partem foras dimittit. Pars ue- B
ro ex carne per medicamenta & potiones diffunditur, & à calefactorijs fo-
rinſecus adhibitis, ita ut morbus per totum corpus diſpergatur. Vocatur
45 autem hæc pleuritis ſine ſputo. Peripneumonia uero quum pulmo eti-
am ipſe ſuperreſiccatus fuerit,& quantum in ipſo ineſt bilis aut pituitæ, ne-
que putrefacit æqualiter,neq; per ſputum reddit: & quantum in ipſo eſt hu
miditatis, aut à potu,aut à ſorbitione, aut à uicinis locis, hoc totum exurit,
præ nimia ſiccitate ac caliditate. Huic potiones bibere conducit, à qui-
bus pulmo humectatur, ac ſputum reijcit. Si enim ſputum non reiecerit, &
46 durior fit,& coareſcit,& hominem perimit. Febris ardens corripit magis
bilioſos, corripit item pituitoſos. Corripit autem hoc modo. Quum bilis F
cõmota fuerit per corpus, & contigerit ut uenæ & ſanguis attrahant bilem,
eamq; plurimam ex carnibus ac uentriculo, ad eum qui prius ineſt, utpote
quum etiam natura calidiſſimus ſanguis in corpore exiſtat. Quũ itaq; per-
caluerit ex carnibus & uentriculo, ſupra eum qui iam ineſt, adhuc magis à
bile, percalfacit etiam reliquum corpus. Et quædam ſanè partes præ multa
humiditate, penitus reſiccari non poſſunt. Si uero reſiccatæ fuerint, ho-
mo moritur. Extremæ uero corporis partes,utpote natura ſiccæ,reſiccan
tur,& plurima humiditas ex ipſis exuritur: & ſi ipſas contingere uelis,frigi-
47 das comperies ac ſiccas. Quapropter hi qui à febre ardente corripiũtur,
internis quidem partibus à febri exuruntur, externis autem frigidi ſunt.

Et lingua ac fauces ab interno ſpiritu ac caliditate exaſperantur & areſ- G
cunt. Quantũ autem in uentriculo & in ueſica ineſt bilis, quod quidem
in uentriculo eſt,aliquando deorſum exturbatur, plerunq; uero in primis
diebus uomitur, aut in quatuor aut quinq;. Vomitur autem hac de cauſſa.
Quum ſupernus uentriculus ſupercalefactus fuerit,attrahit in ſeipſum,et fit
uomitus. Et ob hoc ipſum etiam ex febre ardente,& ex pleuritide, ad peri
pneumoniam maxime morbi tranſmutantur. Vbi enim ſupernus uentricu-
lus ſupercalefactus fuerit,trahit in ſeipſum,& ſuſcipit pulmo,et fit peripneu
monia:& plerunq; pereunt,nimirum debiles iam exiſtentes, & morbo alio
nouo inſuper generato,dies tranſigere nequeũtes, donec ſputum in pulmo
ne concoquatur. Verum ut plurimum pereunt præ debilitate. Aliqui tamẽ
euadunt. At quibus in ueſicam confluit quid bilis, his craſſa urina mingi H
tur,craſſa autem à pituita. Billioſa uero alui egeſtio prodit,eo quod com-
48 buſta ſint ea quæ ſunt in uentre. Phrenitis hoc modo ſe habet. Sangu-
is qui eſt in homine, maximam partem ad prudentiam confert, quidam di-
cunt totum. Quum igitur bilis commota ad uenas & ad ſanguinem ingreſ-
ſa fuerit,ſanguinem ex conſueta compage ac motione dimouet, & ſeroſum
facit, ac calfacit. Calefactus autem, etiam reliquum corpus totum percale-
facit,& deſipit homo,& non ſibi conſtat, prę febris copia,& ſanguinis ad ſe
roſitatem tranſmutatione, & motione non ſolita contingente. Aſſimiles
autem ſunt maxime hi qui phrenitide tenentur,his qui ab atra bile delirant.
Nam & hi ubi ſanguis ex bile & pituita corruptus fuerit, morbum habent,
& dementes fiunt: Aliqui uero etiam inſaniunt. Et qui phrenitide correp-
49 ti ſunt, eodem modo. Tanto autem minor inſania ipſumq; delirium fit,
quanto

A quanto paucior ac debilior eſt bilis quàm pituita. Porrò ſubcruentum & liuidum eſt ſputum in pleuritide ac peripneumonia, idq; ob hanc cauſſam. Principio quidem plerunq; neutrum ſpuunt, neq; liuidum, neq; ſubcruentum: unde noſſe conuenit morbum uehementem eſſe. Quum autem ſputũ ſubcraſſum ſpuere cœperint, tũc maxime purgantur. Spuitur aũtem id à diſtentione uenarum, in pleuritide quidem earum quæ ſunt in latere: in peripneumonia uero earum quæ ſunt in pulmone: & caliditatẽ ad ſeipſam affectio trahit. Si uero ægro abſceſſus fuerit ruptus, ac purulentus fuerit, prima mox die ſanguinem, & pus ſubcruentum ac liuidum cum ſaliua ſpuit. Liuidum autem fit à ſanguine, ſi modicus ad multam ſaliuam ammixtus fuerit,
B & non ſtatim ſpuatur, ſed ſemiputrefactum & effœminatum in corpore manet. Moriuntur autem ex pleuritide, ubi & multum pituitę ac bilis ab initio lateri fuerit affixum, & multum inſuper ex reliquo corpore affluxerit, & neq; ſpuens, neq; putrefaciens ſuperarit, præ materiæ affluentis copia. Implentur autem arteriæ ab his quæ inſunt, pituita ac pure. Deinde ſtertit, & frequenter, & illinc ſtatim reſpirat, tandem uero omnia obturantur, & moritur. Eodem modo ex peripneumonia pereũt. Quicunq; uero ex febre ardente moriuntur, omnes præ ſiccitate moriuntur. Et reſiccantur primũ quidem extremæ ipſorũ partes, manus ac pedes: deinde partes ſicciores. Vbi autem humiditas ex corpore penitus fuerit exuſta ac reſiccata, ſanguis quidem congelatur penitus ac perfrigeratur: reliquũ uero corpus exſiccatur, ac
C ſic homo moritur. At ex phrenitide ita perit. Deſipiũt in hoc morbo ſemper, nimirum ſanguine corrupto, & ex conſueta motione emoto: & quum deſipiant, nihil eorum quæ ipſis exhibentur accipiunt, quod ſaltem memoratu dignum ſit. Quum uero progreſſum fuerit tempus, marceſcunt ac imminuti conſumuntur, tum ex febre, tum quòd nihil alantur. Et primum quidem extremæ partes conſumuntur ac perfrigerãtur: deinde ipſis proxime. Sed & frigiditatis, & febris, & dolorum principium hoc habet. Quum ſanguis qui eſt in uenis, perfrigeratus fuerit à pituita, tranſmutatur & conuellitur aceruatim aliàs alia parte, & tremit: Tandem uero omnia perfrigerantur, & moritur.

D HIPPOCRATIS COI DE MORBIS. LIBER II, IANO CORNARIO MEDICO PHYSICO INTERPRETE.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 De Capitis morbis. Quomodo, capite calefacto, urinæ multæ emittantur. Cur oculi, pituita ad uenas in oculis perueniente, cæcutiant, & eius curatio. Cur quibus pituita ex capite ad carnes conuertitur, bene colorati eſſe uideantur. 2 Vlcera qua ratione in capite & reliquo corpore enaſcantur. 3 Capitis dolor, & bilis uomitus. Vrinæ difficultas unde. Delirium unde. Venarum circa caput ſuperuomitus quando contingat. 4 Aurium ſonitus unde, & cur hi difficulter audiant. 5 Sanguis quatenus ſanguis uocetur. Capitis dolor. Vertigo. Grauitas. 6 De cerebri corrupti ſignis, & unde eius corruptio contingat. Spinæ dolor unde. Animi deliquium unde. Sanguinis uomitus in cerebri corruptione.

7 Capitis dolor repentinus cum uocis interceptione ac ſui impotentia,& cauſę. E
8 De Carie oſſis capitis. 9 Sideratorũ ſigna. Capitis dolor in ſideratis un-
de. Oculorũ hebetudo. Corporis impotẽtia. Qui ex his conualeſcant,& qui nõ.
10 De Anginæ ſiue Cynanchæ generatione. 11 De Vuæ morbi generatio-
ne, & quomodo Gurgulio rubicundus fiat, & poſtea nigreſcat. 12 Tonſillæ, par
tium ſub lingua, gingiuæ, & quæcunq; huiuſcemodi hoc loco conſiſtunt, morbi.
13 De Morbis a capite fientibus. Capitis torpor, frequens mictio, & alia uri-
næ ſtillicidij ſymptomata, caput humore repletum ſignificant. Quibuſdam ſeptimo
aut quartodecimo anno reuertitur. 14 Curatio per utrem coriaceum aqua calidiſ-
ſima impletũ. Ptiſanæ ſuccus cum mercurialis ſucco in aqua cocto. 15 Seri po-
tus ad dies ſeptem. Cruſtarum inuſtio in capitis partibus. Venæ circa aures quate
nus urendæ. 16 De ulceribus in capite, cruribus tumidis, uelut ab aquæ potu. cura
tio. 17 Smegma ad caput exulceratum, ex uini fæce, glandis cortice, & nitro. Ca F
pitis unguẽtum. 18 De Capitis dolore cũ bilis uomitu & urinæ difficultate, &c. cu
ratio. Spongiarũ aqua calida imbutarũ, in capitis dolore, uſus. 19 Medicamentũ
ad aures reſiccandas. 20 De aquæ in cerebro ſignis, & curatio. 21 Lenticulæ
decoctum cum melle & aceto. 22 De rigore, dolore, & febri per caput, maxime
ad tempora & ad ſincipur. Cauſſa ſeu generatio huius morbi, & eius curatio.
23 De febri ex uenarum circa cerebrũ ſuperuomitu: & eius curatio. 24 De
Capitis graui dolore, nunc ad collum, nunc ad alias partes tranſeuntis, ex uenarum ſu-
peruomitu: & eius curatio. Frontis in capitis dolore, ſecandi ratio. Salis in fiſſurã
frontis inſperſio. Diæta. 25 De Cerebri à bile infeſtati ſignis & curatione. A-
pij ſuccus per nares inſtillatus. Sambuci folia aluum mouẽt. 26 De Cerebri cor
rupti ſignis. Aceti albi aquoſi potus. 27 De Capitis dolore repentino cum uo-
cis interceptione, & eius curatio. 28 De Vocis priuatione, ex ebrietate: & qui ex
hoc morbo euadãt, & qui nõ. Cepæ decorticatæ in nares inditæ. 29 De Cerebri G
corrupti ſignis, & eius curatiõe. 30 De Cariei ſeu teredinis ſignis. 31 De ſide
ratis, anteriorem capitis partem dolentibus, nec uidere potentibus, &c. Fomentum
ex myrrha, & æris flore ad nares. Sincipitis inciſio. 32 De ſignis anginam con-
comitantibus, & eius curatione. Fomentum ex aceto, nitro, origano, & naſturtij ſe-
mine. 33 Gargariſmus. Ad ſaliuam ſuppreſſam. Myrti ramulus. 34 Alia
angina. Inflammatio ad pectus conuerſa: ad pulmonem conuerſa. Suppurati ex
angina. 35 Alia angina, & eius curatio. Cataplaſma. Gargariſmus ex ficuum
decocto. Farina calida in uino & oleo cocta. Panes calidi. 36 De Vuę morbi
in faucibus ſignis, & curatione. Farinam frigidam lingere. 37 De Tonſillarum
morbi ſignis. Æris flos in gurgulione inflammato. 38 Tuberculum ſub lingua
quod hypogloſſis dicitur. Ordeacea farina in uino & oleo cocta. 39 Tubercu-
lum conſiſtens ad palatum. Vuæ paſſæ albæ uſus. 40 De Polypi in naſo genera
tione, & curatione. Linum Ægyptium. 41 Alius Polypus, cum naſus carnibus
duris impletur. Alius. Alius Polypus. Alius. Curatio. Veratri in polypos H
uſtos inſperſio. 42 De morbi regij nigri ſignis, & curatione. Aſphodeli radices.
Vinum Æginenſe. Splenicus ex morbo regio nigro. 43 Alius morbus regi
us. 44 De Febrium à bile ſignis. In febri biliosa pharmacum nona die. Aqua
mulſa in febrienti ante medicamẽti potionem. Aquæ frigidæ in febri biliosa potus.
45 Alia Febris, foris ad contactum debilis, intrinſecus autem ardet, & lingua ip
ſius aſpera eſt: & per os & per nares calidum ſpirat: & eius curatio. 46 Tertiana fe-
bris. Pharmacum in febri tertiana ante quartam inuaſionem. 47 Febris quarta-
næ, cum quis alio morbo purgatus non fuerit, curatio. 48 De ſignis Pleuritidem
comitantibus, eiusq; curatio. Alia pleuritis. item alia. 49 De Peripneu-
moniæ ſignis. eiusq; curatio. Leguminum decoctum. 50 Suppuratorum ex
peripneumonia ſigna, eiusq; curatio. 51 Alius morbus. Lateris ſiniſtri in ſuppu
ratis ſectio, minus periculoſa quàm dextri. 52 Suppuratorum ex peripneumonia
ſecandi & puris educendi ratio. Qui ex his euadant. 53 De tabeſcẽtis ex pulmo
nis affectu ſignis. Qui huic morbo ſint obnoxij. Pilorum in tabe profluuium un-
de.

A de. Tabidorũ ſputum, ſupra carbones coniectũ, male olens. Curatio. 54 Alius morbus appellatus Tabes. 55 Aphtha in pulmonis fiſtula. Caput rariſſime lauandum. 56 De Tabis à dorſali medulla generatione, & quibus frequenter fiat, ſigna. Velut formicas de capite in ſpinam deferri uideri. Genitura cum urina prodiens. Seminis in ſomnis profuſio. Capitis grauitas & aurium ſonitus poſt exercitia, & eius curatio. 57 De Pulmonis morbi ſignis. 58 De Arteriæ uulneratæ ſignis. Pulmonis ruptio quid. 59 De Pulmonis articulis conuulſis. Circuli rubicundi in tibijs. Curatio. 60 De Eryſipelate in pulmone. Cauſa, & curatio.

Splenici quibus purgandi. 61 De morbi dorſalis ſignis. Vrina cruenta in morbo dorſali. 62 De Tuberculi in pulmone generatiõe & ſignis, & eius curatio.

63 De pulmonis repleti ſignis. Curatio. 64 De Pulmonis ad latus prolapſi ſignis. Graue quiddam in pectore incumbens. Sanguinis ſtridor. Curatio.
B Dauci & centaurij ſemina. 65 De Tuberculi in latere ſignis, & curatio. 66 De hydrope pulmonis. Aqua in pulmone quomodo cognoſcatur, & curet. 67 De Pectoris aut dorſi rupti ſignis, & curatio. 68 De febris ardentis ſignis. Ex febre ardenti in peripneumoniam tranſitus. 69 De febris ſingultiẽtis ſignis. 70 De Lethargi morbi ſignis, & curatione. 71 De morbi ſiccarorij ſignis. Corpus uelut aciculis pungi uideri. Curatio. 72 De febris interficiẽtis ſignis, & curatione.

73 De morbi liuidi ſignis & curatiõe. 74 De morbi ructuoſi ſignis. Curatio. 75 De morbo pituitoſo, qui mulieres magis quàm uiros inuadit. eius curatio.

76 De Pituita alba, & eius curatione. Scroti aqua repleti ſectio. 77 De curæ morbi difficilis ſignis, & eius curatione. 78 De morbi nigri ſignis. Vomitus in morbo nigro, uariæ ſpecies: & eius curatio. 79 Alius morbus niger, & curatio. 80 De morbo corruptorio.

C M VLTVM urinę emittitur, ubi caput nimium incaluerit. 1
Liqueſcit enim in ipſo pituita, liqueſcens autem ſecedit partim ad nares, partim ad os, partim per uenas quę ducunt ad pudendum. Quum autem ad pudendum peruenerit, mingit homo, & patitur queãdmodum ab urinæ ſtillicidio. Cæcutiunt autem quum ad uenas in oculis peruenerit pituita. Aquoſior enim fit uiſus et turbulentior, & ſplendor in oculis nõ ſimiliter ſplendidus eſt, neq; in ipſo cõparet ſi uidere uoluerit, ſimiliter ſicut ante quum ſplendidus & purus eſſet.

Hic in quadraginta diebus maxime ſanatur. Si uero longo tẽpore poſtea morbus reuertatur, cutis capitis craſſeſcit, & reliquum corpus attollitur, &
D craſſeſcit, ac bonum colorem habet. Hæc pituita ad carnes conuertitur, et ab hac craſſus eſſe uidetur. Nam carnes quũ ſint perrigatæ & eleuatæ ac rariores, ſanguinem ex uenis trahunt, & propterea bene colorati eſſe uidentur. Alius morbus. Caput ulceribus impletur, & corpus intumeſcit, & 2
color morbi regij eſt, & aliàs alia corporis parte ulcera erumpunt: & febris aliàs atq; aliàs corripit, & ex dorſo aqua fluit. Huic quum in capite pituita ſubbilioſa connutrita fuerit, ulcera fiunt, ubi ſinciput pituita & bile perrigatum fuerit, & ubi pituita rara & aceruata fuerit, itemq; bilis. Hæc enim conſiſtit, putreſcit, & exulceratur. Attenuata uero pituita ad aures penetrat. At in reliquo corpore ulcera eadem ratione qua in capite fiunt, ſanguine & bile putrefactis, quacunq; in parte fuerint collecta. Hac enim parte caro putreſcit & exulceratur, & accedentem pituitam ac bilem inſuper putrefacit, & fit pus. Alius morbus. Dolor circum circa caput uexat, & uomit bilem, 3

 & diffi-

& difficulter mingit, & deſipit. Hic caput quidem dolet, præ nimia eius E
calefactione: Deſipit autem quum ſanguis in capite à bile aut pituita fue-
rit calefactus,& plus ſolito cõmotus. Vomit aũt bilem, utpote cõmota ipſa
in corpore. Et caput præ caliditate trahit in ſeipſum, & craſſiſſimũ quidem
uomit,tenuiſſimum uero in ſeipſum trahit. Mingit autem & in hoc mor-
bo ab ijſdem,uelut etiã in ſuperiore dictũ eſt. Alius morbus. Si circa ce-
rebrũ uenulę ſupereuomãt,nomen quidẽ rectum morbo nõ eſt:(neq; enim
fieri poteſt ut aliqua uena,ſiue parua, ſiue magna ſupereuomat;) nominant
tamen & dicunt ſuperuomitum.Si uero etiã quàm maxime ſupereuomant,
morbum ab hoc ipſo fieri non eſt ueriſimile. Nam à bono malum fieri non
poteſt, neq; à malo utiq; bonum fiat. Neq; rurſus bonũ plus iuſto fieri po- F
teſt. Verum ſupereuomere uidetur, quum ad uenas bilis aut pituita ingreſ-
ſa fuerit.Eleuantur enim uenæ & pulſant, & dolor per totum caput diſper-
4 gitur, & aures ſonitum percipiunt ac nihil audiunt. Et ſonitum quidem
percipiunt, utpote uenis pulſantibus & palpitantibus. Tunc enim ſonitus
eſt in capite. Grauiter autem audiunt, partim præ interno ſtrepitu ac ſoni
tu, partim quum cerebrum & uenæ circa ipſum eleuantur. Præ nimia enim
caliditate, uacuam circa aurem partem cerebrum de ſeipſo implet:& quum
æqualis aeris copia non inſit, uelut priore tempore, neq; æqualem ſonum
exhibeat,ea quę dicuntur non æqualiter ſe imprimunt,atq; ex hoc grauem
auditum habent. Hic ſi quidem erumpat ipſi ad nares, aut ad os aqua &
pituita,ſanus fit:Si uero non erumpat,ſeptima die maxime moritur. At ſi in G
capite uenæ ſupereuomant, id quod ab ijſdem fit quæ & prius relata ſunt.
Signum uero quòd tali modo ſupereuomant, hoc eſt. Quum quis aut ma-
num, aut caput, aut aliam quandam corporis partem, hoc patientem inci-
5 dat,ſanguis niger profluit,& turbatus ac morboſus: quanquam neq; ſan-
guis nominari iuſte mereatur, niſi tunc quum rubicundus ac ſincerus fluit.
Quum itaq; ſupereuomant ab ijſdem cauſſis, dolor & uertigo, & grauitas
caput occupant. Dolor quidẽ,præ nimia ſanguinis caliditate: Vertigo
uero, quum aceruatus ad faciẽ proceſſerit ſanguis: Grauitas aũt,quòd co
pioſior ſanguis fit in capite, & turbulẽtior ac morboſior,quàm intrinſecus.

Cerebri corruptio.

6 Si cerebrum corruptum fuerit, dolor ex capite ſpinam occupat, & ad H
cor animi deliquium procedit, & ſudor adeſt,& ſomni expers eſt, & ex na-
ribus ſanguis fluit.Sæpe etiã ſanguinem uomit. Corrumpitur autẽ cerebrũ
tali modo,quum aut nimium calefactum aut perfrigeratũ, binoſum aut pi-
tuitoſum plus ſolito factum fuerit. Vbi uero horum aliquid perpeſſum fue
rit, etiam ſpinalem medullam ſupercalefacit. Et quum etiam hic percale-
ſcit,dolorem ſpinę inducit. Animo uero linquitur homo,quũ pituita aut
bilis ad cor conſiſtit. Cõſiſtere autem neceſſe eſt cõmotis ac humectatis.Su
dor autem fit præ dolore. Sanguinem uero uomit,quum uenæ quæ ſunt
in capite,à cerebro fuerint calefactæ:quę uero circa ſpinã ſunt,à ſpina:ſpina
aũt à ſpinali medulla: Medulla uero à cerebro, unde ſanè originem trahit.
Quum igitur calefactæ fuerint uenæ,& ſanguis in ipſis efferbuerit,quę qui
dem

A dem in capite ſunt uenæ, diſtribuunt ipſum ad nares, & ad os: quæ uero circa ſpinam ſanguifluæ, in corpus. Hic tertia aut quinta die plerunq; perit.

Alius morbus. Derepente dolor occupat caput, & ſtatim uox intercipitur ac ſui impotens fit. Hic in ſeptem diebus moritur, ſi non febris inuaſerit. Si enim hæc inuaſerit, ſanus euadit. Patitur autem hæc quũ atra bilis ipſi in capite cõmota fluxerit: maxime in partem in qua plurimæ ſunt uenæ, in collum inquam, ac pectus. Deinde poſtridie ſideratus fit ac impotẽs, ſanguine nimirũ perfrigerato. Et ſi ſuperior euaſerit, ita ut ſanguis caleſcat, ſiue ab his quæ exhibentur, ſiue à ſeipſo, attollitur & diffunditur ac mouetur, & ſpirationem inducit, & ſpumeſcit, & à bile ſeparatur, & ſanus euadit. Si uero ſu- 7
B perior non euaſerit, adhuc magis perfrigeratur: et ubi penitus perfrigeratus fuerit, & calor ex ipſo defecerit, congelatur, & moueri non poteſt, ſed moritur. At ſi ex ebrietatibus hæc patiatur (nã & hoc contingit) itidem moritur.

Caries oſsis capitis.

Quum caries facta fuerit in oſſe, dolor ex oſſe corripit. Temporis autẽ progreſſu cutis de capite alia atq; alia parte diſcedit. Talia uero patitur is cui in ſecunda oſſis lamina, pituita ſuperueniens reſiccata fuerit. Hac enim parte rarum fit, & omnis humiditas ex ipſo deficit, & quia aridum eſt, cutis ab ipſo diſcedit. Hic morbus lethalis non eſt. 8

Alius morbus. Si ſideratus fiat, anteriorẽ capitis partem dolet, & oculis non æqualiter uidet, & ſoporatur, & uenæ pulſant, & febris debilis tenet, & corporis impotentia. Hic pati- 9
C tur hæc, quum uenæ in capite fuerint calefactæ, & calefactæ pituitam in ſeipſas traxerint. Et principium quidem morbi ex hoc fit. Anteriorem uero capitis partem ideo dolet, quòd uenæ in hac ſint craſſiſſimæ, & cerebrũ ad anteriorem capitis partem magis ſitum eſt quàm ad poſteriorem. Et oculis ideo non uidet, procũbente eò cerebro ac inflammato. Impotentię uero ideo corpus occupant. Poſtquam uenæ pituitam in ſeipſas traxerint, neceſſe eſt præ pituitæ frigiditate, ſanguinem magis nunc ſiſti ac perfrigeratũ eſſe quàm priori tempore: dum autem ſanguis non mouetur, fieri non poteſt ut non etiam corpus quieſcat ac torpeat. Et ſi quidem ſanguis ac reliquum corpus ſuperarint, ita ut caleſcant, homo euadit. Si uero pituita præ-
D ualuerit, ſanguis magis perfrigeratur ac congelatur. Et ſi frigiditas ac congelatio augeſcant, penitus congelaſcit ac perfrigeratur homo, & moritur.

Angina.

Angina ſiue Cynanche fit, quum pituita in capite commota aceruatim deorſum fluxerit, & in maxillis ac circa collum conſtiterit. Hic neq; ſaliuam deglutire poteſt, reſpirat autem uiolenter ac ſtertit, & aliquando etiam febris ipſum corripit. Et morbus ſanè ex hac cauſſa fit: & aliquãdo ſub ipſam linguam, aliquando paululum ſupra pectus. 10

Vua morbus.

Vua fit, quum pituita de capite ad gurgulionem deſcenderit, & gurgulio præceps dependet, ac fit rubicundus: temporis autem progreſſu, nigreſcit. Nigreſcit aũt hoc modo. Venoſus eſt gurgulio ac craſſus, & poſtquam inflammatus eſt, caleſcit: & præ caliditate ſanguinem ex uena adtrahit, ac ab ipſo 11

ipſo nigreſcit. Quapropter & ſi non turgentem ſeces, ſtatim inflamman- B
tur. Nam uena calefacit, & præ caliditate partes circa gurgulionem ſangui-
ne replet, & breui ſuffocantur.

Tonſillæ ac uicinæ partes.

12 Tonſillæ, & partes ſub lingua, & gingiuæ, & lingua, & quæcunque hu-
iuſmodi hoc loco conſiſtunt: hæ omnes partes ex pituita ægrotant. Pituita
autem de capite deſcendit. Caput autem ex corpore trahit. Trahit autem u-
bi fuerit calefactum: percaleſcit autem à cibis, & ſole, & frigore, et laboribus
ac febrili calore. Quum uero calefactum fuerit, tenuiſſimum ex corpore ad
ſeipſum trahit: Vbi uero traxerit, rurſus id ad corpus deſcendit. F

Morbi à capite orientes.

13 Quum repletũ fuerit caput, & ab aliquo ex relatis percalefactum, tor-
por caput tenet, & frequẽter mingit, & alia patitur quæ ex urinæ ſtillicidio
contingere ſolent. Idem per nouem dies hæc patitur. Et ſi quidem per nares
aut aures, aqua & mucus erumpat, à morbo liberatur, & urinæ ſtillicidium
ſedatur, mingitque citra dolorem, urinã multam & albam, ad uiginti dies. Et
dolor capitis ceſſat, & intuẽti ſplendor ex oculis ſubtrahitur, & dimidiatas
rerum facies ſe uidere putat. Hic quadrageſima die penitus ſanus euadit.
Multis uero quandoque morbus redit, ſeptimo aut decimoquarto anno.
Et capitis cutis ipſi craſſeſcit, et ad tactum cedit: & de paucis cibis tener ac
14 bene coloratus apparet, & non acutum auditum habet. Quum ita haben G
tem offenderis in principio morbi, priuſquam erumpat aqua per nares &
aures, & tenuerit ipſum dolor: deraſo capite utrem coriaceum circum fron-
tem deligare oportet, aqua plenum calidiſſima, quãtum ſuſtinere poteſt, at-
que hinc ipſum calefieri permittere, & ubi perfrigeratus fuerit, aliũ adhibe-
re: Si uero hinc debilitetur, deſiſtere: ac tempore interpoſito eadem repete-
re, donec remiſerit dolor. Et ſi aluus non egerat, infuſum per clyſterem im-
mittere, & urinam cientibus in potu datis, aquam mulſam aquoſam inſuper
15 bibendum exhibere: & calore quàm maxime foueatur. Sorbeat autẽ ſuc-
cum ptiſanæ tenuem. Si uero uenter non ſubeat, mercurialem in aqua coctã
terito, ac ſuccum excolato, & de ipſo, ac de ptiſanæ ſucco, parẽ mẽſuram per
miſceto, & modicum mellis adijcito. Hunc ſuccum ter in die ſorbeat, & ui- H
num mellei coloris, aquoſum, album modicum, à ſorbitione inſuper bibat.
Poſtquam autem eruperint ipſi per nares mucoſa, & urinam craſſam eiece-
rit, & à dolore capitis liberatus fuerit, utre amplius ne utatur, ſed multa ca-
lida lotus, urinam cientia, & aquam mulſam aquoſam bibat. Et primis qui-
dem diebus milium delingat, & cucurbitam edat, aut betas per triduũ. De-
inde cibis utatur molliſſimis ac quàm maxime per aluum ſubeũtibus, ita ut
ſemper modicum ad cibos priores addat. At ubi quadraginta dies prṫerie
rint, (ſedatur enim morbus maxime in tanto tempore,) capite ipſius purga
to, prius medicamento exhibito, ipſum deorſum purgato, ſi tẽpus anni hoc
permittat. Deinde ſerum ad dies ſeptem bibẽdum dato, aut pauciores, ſi
debilis exiſtat. Si uero morbus reuertatur, fomento per totum corpus adhi
bito, poſtridie ueratrum bibendum dato. Deinde quanto tempore tibi ui-
ſum

A ſum fuerit intermittito, & tunc capite purgato, medicamento deorſum pur-
gante exhibito, cruſtas octo capiti inurito: duas circa aures, duas in occi-
pitio, hinc atq; hinc ad ceruicis neruum, duas in naſo circa angulos oculorū.
Venæ autem circa aures urendæ ſunt, donec pulſare deſinant. Ferramen-
tis uero cuncoli forma paratis obliquas uenas perurito. Atq; hæc ubi fe-
ceris, ſanitas cõtinget. Alius morbus. Vlceribus impletur caput, & cru- 16
ra intumeſcunt, uelut ab aquæ potu, & in tibias tumor infarcitur, & ſi pre-
mas, color morbi regij apparet, et ulcera aliàs alia corporis parte erumpunt,
maxime tamen circa tibias, & malum aſpectum præ ſe ferunt. Vbi uero in-
flãmatione liberata ſunt, cito ſana fiunt: & febris aliàs atq; aliàs corripit. Ca-
B put autem ſemper calidum eſt, & ex auribus aqua fluit. Quum ita habet,
medicamentum ei dandum eſt, à quo pituita & bilis ſurſum purgatur, ſi qui-
dem frigus fuerit, præfoto ac calida loto. Deinde tribus diebus interpoſitis
caput purgato. Poſtea etiam deorſum purgans medicamentum bibendum
dato: Si uero tempus anni ferat, etiam ſerum poſtea bibat: ſin minus, lac aſi-
ninum. Poſt purgationes, cibis quàm pauciſſimis, & quàm maxime per al-
uum ſubeuntibus utatur, & non lauet. Si uero caput exulceratur, fecem 17
uini ad ſmegma faciendum comburito, & glandis corticem tritum leuiga-
tum ammiſceto, & pari nitro ammixto, his defrictus multa calida lauetur.
Inungat autem caput baccis lauri tritis, & gallis, & myrrha, & thure, & ar-
genti flore, adipeq; ſuillo ac oleo laurino. His permixtis inungatur. Poſt
C hoc autem tempus uomitibus utatur bis in menſe, & exerceat ſe, ac calida la-
uet. At ſi his adhibitis, ex reliquo quidem corpore morbus fuerit exclu-
ſus, uerum in capite ipſi ulcera adhuc fiant, rurſus capite purgato, medica-
mentum deorſum purgans poſtea bibendum dato. Deinde raſo capite, fiſ-
ſuras raras incutito, & ubi ſanguis effluxerit confricato. Poſtea lanas ſucci-
das uino imbutas ſuperligato, & poſtquam exolueris, ſpongia detergito,
& ne humectato. Deinde oleo ſublito cupreſſum inſpergito. Laneis autem
deligamentis donec ſanus fiat utatur. Alius morbus. Dolor caput cor- 18
ripit, & ſi paululum moueatur, bilem uomit. Quandoq; etiam urinam dif-
ficulter emittit, ac deſipit, & ſeptima die quandoq; moritur: & nona quoq;
ac undecima, ſeptimam tranſgreſſus, ſi non eruperit per nares aut aures: Si
D uero eruperit, euadit. Fluit autem aqua ſubbilioſa: deinde temporis progreſ-
ſu putrefacta pus fit. Quum igitur ita habuerit, quandiu quidem dolor tē-
nuerit in principio, priuſquam ex naribus ac auribus erumpat, ſpongias a-
qua calida imbutas cito capiti admoueto. Si uero his non laxetur, utre uta-
ris eodem modo uelut in ſuperiore morbo. Bibat autem aquam mulſam a-
quoſam: Sin minus, aquam de farina craſſa in ipſa macerata. Sorbeat pti-
ſanæ quoq; ſuccum, & uinum album aquoſum inſuper bibat. Poſtquā
uero per aures eruperit, & febris ac dolor remiſerit, cibis utatur per aluum
ſubeuntibus, à modicis initio facto, ſemper aliquid addendo. Et caput cali-
da lauetur: & aures colluat aqua pura, & ſpongiam melle tinctam indat.
Si uero neq; ſic reſiccetur, ſed diuturna fluxio fiat, collutione facta, ar- 19
genti florem, ſandaracham, ceruſam, ſingula æquis portionibus trita leuiga-
taq; in aurem indito, eamq; expleto: & ſi quid præterlabatur, de medica-
mento

mento amplius ſuperaddito. Vbi uero reſiccata fuerit auris, expurgato ac B
medicamentum eluito. Poſtea (obſurdeſcit enim primum reſiccata) lenibus fomentis aures foueto. Nã & ſic uix ac longo tempore ſedabitur. Moriuntur autem etiam, ſi dolor in aure fuerit, & nihil in ſeptem diebus eruperit. Hunc multa calida lauato, & ſpongias aqua calida imbutas exprime, & tepidas ad aurem appone. Si uero neq; ſic erumpat, auri fomentum adhibeto. Sorbitionibus autem ac potionibus iiſdem utatur quibus in ſuperioribus.

20 Alius morbus. Si aqua in cerebro fuerit, dolor acutus per ſinciput ac tempora emergit, aliàs alio loco: & rigor ac febris aliàs atq; aliàs, & regiones oculorum dolet, & cæcutit, & pupilla finditur, & ex uno duo ſe uidere putat, & ſi ſurrexerit, uertigo ipſum corripit, & uentum non ſuſtinet, neq; F
ſolem: & aures tinniunt, ac inter audiendum ſtrepitu offenditur: & uomit ſaliuam ac pituitam, quandoq; etiam cibos: & capitis cutis attenuatur, & contactu gaudet. Quum ſic habuerit, primum dandum eſt ipſi medicamentum quod ſurſum pituitam educit, & poſtea caput purgato. Deinde interpoſito tempore medicamentum deorſum purgans bibendum dato. Poſtea cibis quàm maxime aluum ſubeuntibus ipſum reficito, ſemper modica addendo. Poſtquàm uero comederit iam cibos ſufficientes, uomitibus ieiunus utatur,

21 lenticulæ decocto mel & acetum miſcens, & olera antea comedens: & in die illa qua uomuerit, primum cycconem bibat tenuem: poſtea ad ueſperã cibis modicis utatur, & non lauet, & à cibis deãbulet, itemq; mane, uitans uentum ac ſolem, & ad ignem ne accedat. Et ſi quidem talia faciens, ſanus fiat, bene eſt: Sin minus, uere ubi ipſum prius purgaris, primum G
ueratro, poſtea etiam in nares medicamentum infundito, & pauco tempore interpoſito deorſum purgato: Deinde cibis reficito. Poſtea inciſo capite iuxta ſinciput, ad cerebrum uſq; perforato, & ueluti ſectionem ac perforationem curato.

22 Alius morbus. Rigor, dolor, & febris per caput: maxime ad aurem, & ad tempora, & ad ſinciput, & oculorum regiones dolet, & ſupercilia ipſi incumbere uidẽtur, & grauitas caput detinet, & ſi quis ipſum mouerit minget, & multum ac facile mingit: & dentes torpent, & ſtupor ipſos tenet, & uenæ attolluntur ac pulſant in capite, & nõ poteſt quietus eſſe, ſed anxius eſt ac deſipit præ dolore. Huic ſi quidem per nares aut aures erumperit, aqua profluit ſubpurulenta, & ſanus euadit: Sin minus, plerunq; in ſeptem diebus moritur. H
Hic morbus maxime fit ex febre lipyria, quum liberatus à febre, nõdum purgatus, aut cibis ſe impleuerit, aut inebriatus fuerit, aut in ſole laborarit. Quum ſic habuerit, primum ſanguinem de capite mittito, undecunq; tibi uiſum fuerit. Et poſt ſanguinis miſſionem, raſo capite perfrigeratoria ipſi adhibeto. Et ſi aluus non ſubeat, infuſum per clyſterem immittito. In potu uero ptiſanæ ſuccum frigidum dato, & aquam inſuper bibendam. Si uero ad perfrigeratoria non remittat, tranſmutatione facta, utre utitor ac calefacito: poſtquam autem quieuerit dolor, cibis utatur aluum ſubeũtibus, & ne impleatur. Vbi uero uigeſimum diem attigerit, ſedato dolore, fomento capiti ipſius adhibito, ad nares medicamentum apponito, & interpoſito triduo medicamentum deorſum purgans exhibeto.

23 Alius morbus. Si uenæ circa cerebrum ſanguinem ſupereuomuerint, ac

A ac cerebrum caleſecerint,febris emergit fortis,& dolor ad tempora, & ſinci
put,ac poſteriorẽ capitis partẽ, & aures tinniũt ac flatu implẽtur,& nihil au
dit,& anxius eſt,& ſeipſum præ dolore iactat. Hic quinta aut ſexta die mo-
ritur. Quum ſic habuerit,caput ipſius calefacito. Si enim per aures aut nares
aqua eruperit,mortem effugit. Si uero ſex dies euaſerit, uictum ipſi uelut in
ſuperiore morbo conſtituito. Alius morbus. Si uenæ ſuperuomuerint 24
in caput,dolor grauis totum caput tenet,& ad collum,& aliàs ad alias capi-
tis partes tranſit. Et ubi ſurrexerit,uertigo ipſum corripit, febris autem non
inuadit. Quum igitur ſic habuerit,deraſo capite,ſi non calefactorijs ceſſe
rit, frontem ea parte qua capillus deſinit à capite findito:ubi uero ſecueris
B diſparata ac diducta cute, quum ſanguis defluxerit, ſalem tenuiſſimum in-
ſpergito:& poſtquam effluxerit ſanguis fiſſuram componito, & duplici fi-
lo totam ipſam includito. Deinde ſplenium cera ac pice illitum,ulceri impo
nito,& lana ſordida ſuperimpoſita deligato,& ad dies ſeptem ne ſoluito, ſi
non dolor uexet:ſi uero dolor adſit,exoluito. Donec autem ſanus fiat, a-
quam de macerata in ipſa craſſa farina bibendam dato, & ptiſanę ſuccũ ſor-
bendum, & aquam inſuper bibendam. Alius morbus. Si cerebrum bi 25
le infeſtatur,febris emergit debilis, & rigor,& dolor per totum caput,maxi
me ad tempora,ad ſinciput,& ad regiones oculorum:& ſupercilia ipſis im-
pendere uidentur, & ad aures dolor procedit, & quandoq; per nares bilis
defluit:& oculos hebetes habent, & pleriſq; dolor ad dimidiam capitis par
C tem extenditur,quandoq; etiam per totum caput. Quum ſic habuerit, per-
frigeratoria ad caput apponito,& poſtquam dolor ac fluor ceſſarit, apij ſuc
cum in nares inſtillato,& ne lauet quandiu dolor obtinuerit. Et ſorbeat mi-
lium tenue,modico melle affuſo,& bibat aquam. Si uero aluus non ſubeat,
braſſicas edat & ſuccum ſorbeat. Sin minus,folia ſambuci eodem modo.
Et poſtquam tempeſtiuum tibi eſſe uiſum fuerit, cibos quàm maxime aluũ
ſubeuntes ipſi exhibeto. Et ſi depulſo fluore ac dolore, grauitas ipſi ſupra
ſupercilia incumbat,et in naſo mucus craſſus ac putridus fuerit,fomento ex
aceto,& aqua,ac origano ipſi adhibito, deinde calida aqua loto,florem ęris
& myrrham ad nares apponito. Atque his factis plerunq; ſanum efficies.
Morbus autem non eſt lethalis. Alius morbus. Si cerebrum corrup- 26
D tum fuerit,dolor ex ceruicis neruo ad ſpinam tendit,& ad cor frigus deſcen
dit,& derepente nouus ſudor adeſt,et per nares ſanguis fluit: Vomũt quo-
que multi. Hic triduo moritur. Si uero ſeptem dies tranſgrediatur:(pleriq;
autem non trãſgrediuntur) & ſi ſanguinem uomat,aut è naribus fundat, ne
que calida ipſum lauato,neq; calefactoria adhibeto: Verum acetum albũ
aquoſum bibendum dato, & ſi debilis ſit,ptiſanam ſorbẽdam. Si uero plus
iuſto ſanguinẽ uomere tibi uideatur,aut ex naribus ipſi fluat,à uomitu qui-
dem bibat farinam trimeſtris tritici in aquam inſperſam: Si uero ex naribus
fluat,uenas & in brachijs,& in temporibus, ſplenijs ſuppoſitis deligato. At
ſi neutrum horum ipſi affuerit,dolet autem ceruicis neruum, & collum, &
ſpinam,& frigus ad cor proceſſerit,cum eruo pectora, & dorſum, & ceruí-
cis neruum,et collum calefacito. Nam his factis maximam utilitatem capere
poterit. Verum pauci huiuſmodi morbum effugiunt. Alius morbus.

x Sanum

27 Sanum derepente inuadit dolor circa caput, & ſtatim uox intercipitur, & ſtertit, & os hiat: & ſi quis ipſum uocet aut moueat, ſolum ſuſpirat, nihil autem intelligit, & multum mingit, & mingere ſe non ſentit. Hic ſi non febris ipſum corripiat, in ſeptem diebus moritur: Si uero corripiat, plerunque ſanus fit. Huiuſmodi uero morbus ſenioribus maxime fit, et magis quàm iunioribus. Hunc ubi ſic habuerit, lauare oportet multa calida, & quàm maxime calefacere, & aquam mulſam tepidam in os inſtillare. At ſi reſipiſcat, & morbũ effugiat, ubi ipſum cibis refeceris, ita ut uiribus ualere tibi uiſus fuerit, indito in nares ipſius medicamento, & paucis diebus interpoſitis, pharmacum deorſum purgans bibendum dato. Si enim ipſum non purgaueris, timor eſt ne rurſus morbus reuertatur. Effugiunt autem nõ ita ualde ex pri- B F

28 mo. Alius morbus. Si quis ex ebrietate uoce priuetur, & ſtatim ſanè ipſum etiam febris corripiat, ſanus fit: Si uero non corripuerit, die tertia moritur. Si itaque in ita affectum incideris, multa calida lauato, & ſpongias in aqua calida tinctas ad caput apponito, & cepas decorticatas in nares indito. Hic ſi quidem apertis oculis, & loquutus ad ſe redierit, & non nugetur, hac die ſopore preſſus iacet, poſtridie uero ſanus fit. Si uero exurgẽs bilem uomuerit, inſanit, & moritur maxime in quinque diebus, ſi non dormierit. Huic igitur hæc facere oportet. Multa calida lauato, donec ipſe ad ſeipſum redeat. Deinde multo oleo illitum, ad ſtragula molliter reclinato, & ueſtimentis contegito: & neque lucernam apud ipſum ardere, neque loqui permitti to. Vt plurimum enim ex balneo obdormit, & ſi dormierit, ſanus euadit. G Poſtquam uero ad ſe redierit, primis tribus aut quatuor diebus, milium tenue ſorbeat, aut ptiſanæ ſuccum, & uinum mellis ſpeciem referẽs bibat. Deinde cibis utatur molliſſimis, ac paucis primum.

Cerebri corruptio.

29 Si corruptio cerebrum inuaſerit, dolor tenet maxime anteriorem capitis partem, & paulatim etiam intumeſcit, & liuida fit: & febris, & rigor apprehendit. Quum ita habuerit, ſecare oportet qua parte intumuit, & perpurgato oſſe, ipſum radere donec ad ſecundam laminam perueniat: deinde uelut fracturam curare.

Caries ſiue teredo. H

30 Quum caries facta fuerit in oſſe, dolor ex hoc corripit ipſum os, & progreſſu temporis attenuatur ac inflatur, & fit in ipſo fractura. Et ſi hanc reſecueris, comperies ipſum os eleuatum, & aſperum, ac fuluum: quibuſdam uero etiam ad cerebrum uſque corroſum. Vbi in hoc modo affectum incideris, ſi quidem ultra corroſum fuerit, ſinere optimum eſt, & ulcus quàm celerrime curare: Si uero corroſum non fuerit, ſed aſperum, ad ſecundam uſque la-

31 minam raſum, uelut præcedens curare. Alius morbus. Si ſideratus quis fiat, & anteriorem capitis partem dolet, & oculis uidere non poteſt: ſed ſopor ipſum tenet, & uenæ in temporibus pulſant, et febris debilis tenet, & totius corporis impotentia, & emarceſcit. Quum ſic habuerit, multa calida ipſum lauato, & calefactoria ad caput adhibeto. A fomentis uero myrrham & æris florem in nares infundito. Sorbeat autem ptiſanæ ſuccum, & aquã bibat.

A bibat. Et ſi quidem ubi hæc feceris melius habuerit, bene eſt. Sin minus,
quæ una ſpes reliqua eſt, ſinciput ipſius findito, & ubi ſanguis defluxerit, la
brjs compoſitis curato ac deligato. Si uero non ſecueris, decimo octauo aut
uigeſimo die plerunq; moritur.

Angina.

Febris corripit & rigor, & dolor capitis: & maxillæ intumeſcūt, & ſpu 32
tum difficulter deglutit. Expuit autem & ſaliuas duras ac paucas: & infra in
faucibus ſtertit: & ſi apprehenſa lingua inſpexeris, gurgulio non magnus
eſt, ſed mollis: fauces autem intrinſecus ſaliua uiſcoſa plenæ ſunt, & non po
B teſt exſcreare, & decumbere non ſuſtinet, uerum ſi decumbat ſuffocatur.

Hunc ſi ita affectum deprehenderis, hęc facito. Primum quidem cucurbi
tas ad uerticulum in collo primum affigito. Deinde in capite præraſo, &
iuxta aurem ab utraq; parte apponito. Et ubi cucurbitam affixeris, ad mul-
tum tempus adhærere ſinito. Poſtea fomentum ipſi ex aceto, nitro, origa
no, & naſturtij ſemine adhibeto. Hęc tertio, & cum aceto pari aqua permix
ta diluito, ac parum olei inſtillato. Deinde in ollulam infuſis, operculo ad-
dito, arundinem cauam immittito, & prunis impoſita feruefacito: & ubi per
arūdinis fiſtulam uapor aſcenderit, hianti ore uaporem intro trahat, cauens
ne fauces adurat. Forinſecus autem ſpongias aqua calida imbutas, ad genas
ac maxillas apponat. Gargariſmus porrò ipſi parandus eſt, ex origano, 33
C ſatureia, apio, mentha, & modico nitro, cum aqua mulſa aquoſiore, & mo-
dico aceto inſtillato: prædictarum herbarum folia trita, & nitrum, in aqua
mulſa diluito, tepefacito, ac ſic gargariſet. At ſi ſaliua ſupprimatur, myrti
ramulum complanatum ſumito, & tenera ipſius ſumma parte incuruata, ac
molli lana obuoluta, in fauces immiſſa, ſaliuam expurgato. Et ſi uenter non
egerat, glandem ſubdito, aut clyſterē adhibeto. Sorbeat autem ptiſanæ ſuc-
cum, & aquam bibat. Si uero tumor ipſi oboriatur, & ad pectus intume-
ſcat, ac rubicundus ſit, & ardeat, amplior ſpes ſalutis eſt. Facienda uero hæc
ſunt, poſtquam inflammatio foras cōuerſa fuerit. Betas in frigidam aquam
tinctas apponat. Tepidas collutiones ore gargariſet, & ne lauet. Hæc faciēs
maxime euaſerit. Eſt autem morbus lethalis, & pauciſſimi euadunt. Alia 34
D angina. Febris & dolor capitis corripit, & fauces inflammantur, itemq;
maxillæ, & ſaliuam deglutire non poteſt, ſpuit autem craſſam ac multam, &
difficulter loquitur. Quum ita habuerit, primum cucurbitam affigito, codē
modo ueluti ſuprà diximus. Deinde ſpōgiam aqua calida imbutam, ad col-
lum ac maxillas adhibeto. Aquam autem mulſam aquoſam colluendam da
to. Et ſuccum ptiſanæ ſorbere cogito. Si uero ipſi talia facienti ſaliua nō exie
rit, eodem modo uelut in priore fomentū adhibeto. At ſi ad pectus con-
uertatur inflammatio, aut ad collum, betas aut cucurbitas conciſas, in frigi-
dam aquam tinctas ſuperimponat, & frigidam aquam bibat, quo ſaliua faci
lius exſcreetur. Quum autem ad pectus extumuerit, plerinq; euadunt. Si
uero faucibus ac tumoribus ſedatis, morbus ad pulmonem conuerſus fue-
rit, febris ſtatim corripit, & lateris dolor: & ut plurimū moritur, ubi hoc fa-
ctum fuerit. Si uero quinq; dies effugerit, ſuppuratus fit, ſi non ipſum ſta

tim tuſſis inuaſerit: Si uerò inuaſerit, facta exſcreatiōe depurgatus, ſanus fit. B
Huic cꝗ diu dolor latus tenuerit, latus calefaciendū eſt, & adhibenda quę in peripneumonia adhiberi ſolēt. At ſi quinqꝫ dies effugerit, & febris remiſerit, tuſſis aūt remanſerit, primis quidē diebus ſorbitionibus utatur, Poſtquā autem cibos ſumere inceperit, quàm pinguiſſimos ac maxime ſalſos edat. Quod ſi tuſſis non affuerit, nimirum ſuppuratum fieri ſcito, & ubi cœnauit quum dormire uolet, allium edat crudum quàm plurimum: & uinum inſuper bibat uinoſum meracius. Et ſi quidem ita pus eruperit, bene habet. Sin minus, poſtridie calida loto ſuffitum adhibeto: & ſi eruperit, uelut ſuppura

35 tum curato. Alia angina. Linguæ poſterior pars inflammatur, itemqꝫ locus ſub tonſillis ad guttur, & neqꝫ ſaliuam, neqꝫ quicquam aliud deglutire poteſt: Si uero coactus fuerit, per nares ipſi effluit. Quum ita habuerit, mentam uiridem tritam, apium, origanum, & nitrum, & rhoem rubrū melle diluito, & ad craſſam formam redacta, intus linguę qua parte tumet illinito. Poſtea ficus aqua coquito, & de rhoe parum tritum, hoc ficuum decocto diluito, ad gargariſandum dato ſi id poteſt: ſin minus, colluendum. Bibendam uero aquam de farina craſſa in ipſa macerata exhibeto. Foris autem ceruicem & maxillas, farina calida in uino & oleo cocta integito, & panes calidos apponito. Suppuratur enim plerunqꝫ in loco ſub tonſillis: & ſi quidem ſua ſponte eruperit, ſanus fit. Si uero non rūpatur, ubi digito contigeris an molle ſit, ferramēto acuto ad digitum alligato perforato. His adhibitis multi ſani fiunt. Eſt autem hic morbus minime lethalis. F G

Vua, morbus.

36 Si uua morbus in faucibus fiat, ſumma gurgulionis pars aqua impletur, & rotunda fit ac pellucida, & ſpirationem intercipit. Et ſi maxillæ ab utraqꝫ parte inflammatæ fuerint, ſuffocatur. Si uero ipſe morbus per ſe conſiſtat, maxillis non inflammatis, minus moritur. Quum ſic habuerit, gurgulionem digito apprehenſum ſurſum ad palatum apprimito, & ſummam ipſius partem præſecato. Poſtea foliorum hortenſium condimentariorum decoctum gargariſandum dato, & farinam frigidam delingendam, aquamqꝫ inſuper bibendam: & ne lauet.

Tonſillæ, morbus. H

37 Si tonſillæ fiant, intumeſcunt ſub maxillis ab utraqꝫ parte, & ad contactum foris durum eſt tuberculum, & gurgulio totus inflammatus eſt. Quū ſic habuerit, immiſſo digito tonſillas protrudito: ad gurgulionem autem florem æris ſiccum illinito: & foliorum condimentariorum hortenſium decoctū, uelut à ſole calidum gargariſandum dato. Foris qua parte tumor eſt, ordeaceam farinam in uino & oleo coctam calidam pro cataplaſmate apponito. Poſtquā uero tubercula mollia eſſe tibi uiſa fuerint intrinſecus ad contactum, ſcalpello ipſa pertundito. Quædam etiam ſua ſponte ſedantur.

Tuberculum ſub lingua.

38 Si tuberculum ſub lingua, hypogloſſis appellatum, fiat, lingua intumeſcit, & pars ſub ipſa ac externa ad tactum dura eſt, & ſaliuam deglutire non poteſt. Quū ſic habuerit, ſpongiam aqua calida imbutam apponito, & ordeaceam

A deaceam farinam uino ac oleo coctam,foris ubi tumor eſt,imponito.Garga riſet ficuum decoctum,& ne lauet.Poſtquam autem purulentum factū fue rit,ſecato.Aliquando uero ſua ſponte erumpit,& ſedatur non ſectum.Si ue ro foras ſuppurauerit,perurito.

Tuberculum conſiſtens ad palatum.

Si tuberculum conſtiterit ad palatum,intumeſcit,& ſuppuratur. Quū 39
ſic habuerit,tuberculum inurito. Vbi uero exierit pus,reliquum eluito,pri mum nitro & aqua calida,deinde uino.Poſtquam autem elueris,uuam paſ ſam albam exemptis uinaceis tritam,in uſturæ locum indito, & ubi excide rit,uino meraco tepido colluat:& ubi edere quid aut ſorbere uolet,ſpongi
B am indat,atq; hæc faciat donec ſanus fiat.

Polypus.

Si polypus fiat in naſo,ex medio cartilaginum dependet,ueluti gurgu 40
lio:& ubi expirationem facit,progreditur foras,& eſt mollis:ubi uero inſpi rationem facit, retrocedit: & loquitur obſcure, & quum dormit ſtertit.

Quum ſic habuerit,ſpongiam in rotundum conciſam, & uelut ſpiram fa ctam, lino Ægyptio obuoluito,ac duram efficito. Sit autem eius magni tudinis,ut ad naſum quadret.Spongiā uero quadruplici lineo filo deligato, ita ut unumquodq; longitudinem habeat cubitalem.Deinde facto uno ip ſorum principio, uirgam ſtanneā tenuem ſumito, quæ ad alterā ſui partē ſo
C ramē habeat,& tranſmiſſo per foramen filorū principio, uirgam in acutum in os tranſmittito,& attrahito donec filorum principium apprehendas. Po ſtea ſpecillo inſtar ungulæ bifurcato ſub gurgulionem ſubpoſito, renitens trahito,donec polypum extraxeris. Poſtquā uero ipſum extraxeris,& ſan guis fluere deſierit,ſiccum linamentum ſpecillo obuolutum indito, & de cę tero æris flore in melle cocto,linamentū illine, atq; ſic in naſum inde.Et ubi iam ulcus curatum fuerit, plumbum efformatum ita ut ad ulcus perueniat, melle illine,& donec ſanus fiat appone. Alius polypus. Impletur naſus 41
carnibus,& ad contactum caro dura apparet, & per naſum ſpirare non po teſt.Quum ſic habuerit,fiſtula immiſſa, ferramentis tribus aut quatuor uri to,& poſt uſtionem ueratrum nigrum tritum inijcito,& poſtquam compu
D truerit ac exciderit caro,linamēta melle illita cum æris flore indito:& ubi cu ratum fuerit ulcus, plumbeas maſſas ſiue fiſtulas melle illitas immittito,do nec ſanus fiat. Alius polypus. Intrinſecus ex cartilagine caro rotunda prominet,quæ ad contactum mollis eſt. Quū ita habuerit,chordam ner ueam accipito,& facta in ipſa parua anſula,eam tenui filo obligato : deinde alterum principium per anſulam tranſmittito,alia maiore anſa facta.Poſtea principium illud per uirgam ſtanneā tranſmittito.Deinde anſam illam ma iorem in naſum indito, & ſpecillo infecto ipſam circum polypum obduci to ac adaptato:& ubi circumſita fuerit,uirgam in os tranſmittito, & arreptā ipſam trahito,eodem modo ſpecillo inſtar ungulæ bifurcato ſuppoſito ſub gurgulionem ac renitente. Poſtquam autem extraxeris, curato uelut ſupe riorem. Alius polypus. Intrinſecus circa cartilaginem alicunde durum quid naſcitur,et uidetur quidem caro eſſe:ſi uero ipſum attigeris,ſtrepitum

x 3 edit

edit uelut lapis. Quum ſic habuerit, fiſſo per ſcalpellum naſo expurgato, de B
inde inurito. Atq; hoc facto naſum rurſus conſuito, & ulcus curato, lina-
mentum melle illitum indens: & ubi computruerit, æris florem cum melle
illinito. Fiat autem curatio plumbeis maſſis itidem immiſſis. Alius poly-
pus. Naſcūtur ex obliquo cartilaginis in ſummo, uelut cancelli. Omnes
autē hos urere oportet, & poſt uſtionem ueratrum inſpergere: Poſtquam
autem computruerint, æris flore cum melle expurgare. Curatio autem eti-
am plumbo immiſſo fiat.

Morbus regius niger.

42 Color fit niger circa faciem, & maxime circa partes uelut in umbrā oc- F
cultatas: & oculi cum uirore pallidi, itemq; lingua inferne, & uenæ ſub lin-
gua craſſæ ac nigræ: & eſt homo ſine febre, ac mingit urinam craſſam, bilio-
ſam. Quum ita habuerit, primum uenas ſub lingua ſecato, deinde calida
multa loto, aſphodeli radices bibēdas ieiuno dato, ita ut æquales quinq;
radices depurgatas in uino coquas, & apij foliorum quantum manus plena
capit addas. Affundito autem uini dulcis tres heminas dimidiatas Ægi-
nenſes, ut à coctura ſemihemina ſuperſit. Hoc permixtum bibendum dato.
Poſtquam autem minxerit, cibis aluum ſubeuntibus utatur, & à cibo cicer
album edat, & uinum album, multum, aquoſum bibat: & apium ac porrum
in cibo edat. faciat autem hęc per dies ſeptem: & ſi quidem in his color pro-
be depurgatus eſſe tibi uiſus fuerit, bene eſt: Sin minus, etiam alios tres hæc G
faciat. Poſtea interpoſita una atq; altera die, medicamentum ad nares appo-
nito. Deinde pharmacū deorſum purgans bibendum dato, à quo bilis pur-
gatur. Et ſi ſplenicus fuerit, aſininum lac aut ſerum poſtea exhibeto. Hæc
43 faciens, ſanum efficies. Alius morbus regius. Febris corripit debilis, &
grauitas caput tenet, & quibuſdam ſanè febres ceſſant: Ipſe uero fit cum ui-
rore pallidus, & maxime oculi, & debilis eſt, & corporis impotentia adeſt,
& urinam craſſam cum uirore pallidam emittit. Hunc calida lauato, & uri-
nam cientia bibenda dato. Poſtquam autem purior eſſe tibi uiſus fuerit, &
color melior apparuerit, medicamentum ad nares appone, & poſtea deor-
ſum purgans bibendum præbe. Cibis autem utatur quàm molliſſimis. Vi-
num bibat album, dulce, aquoſum. Hæc faciens ſanus euadet. H

Febres à bile.

44 Si bile infeſtatur homo, febris ipſum corripit quotidie, ac dimittit. De-
tinet autem maximè in meridie: & os amarum eſt, & quum ſine cibo manet,
offendit hoc ipſum. Vbi uero ederit, ſtrangulatur, & à modicis quibuſdam
cibis impletur, & abominatur, & uomitiones ipſum inuadūt, & ad lumbos
ac crura grauitas incumbit, & multum dormit. Hic ſi poſt febrem exudarit
frigidum ac multum ſudorem, & febre non liberetur, morbum diuturnum
ſentiet. Si uero non ſudarit, citius iudicatur. Quum ſic habuerit, & ad no
num diem deuenerit, pharmacum dato. Nam ſi ſtatim à febris initio dede-
ris, poſtquam purgatus eſt, febris repetit, & rurſus medicamento opus ha-
bet. At ſi os non afficiatur, uerum ad imum uentrem tormen irruat, pharma
cum deorſum purgans bibendum dato, & poſtea lac aſininum, aut ſerum,

aut

A aut aliquem ſuccum. Si uero debilis fuerit, per clyſterē ſubtus eluito. Ante medicamenti uero potionem, ſi quis febriat, danda eſt ipſi aqua mulſa aquoſa. Altera aūt die qua febris detinet, aquam frigidam quātum bibere uolet, dabis. Vbi uero remiſerit febris, ptiſanę ſuccum, aut milium tenue ſorbeat, & uinum album, odoratum, aquoſum inſuper bibat. Si uero febris neque noctu, neq; interdiu remittat, & ad contactum ſupernas partes habeat calidas, uenter autē & pedes frigidi ſunt, & lingua aſpera: huic medicamentum ne dederis, ſed molli infuſo per clyſterem ſubluito, & ptiſanæ ſuccum bis in die frigidum ſorbendum dato, & uinum aquoſum inſuper bibendū. Reliquo uero tempore aquam frigidiſsimam bibat. Hic ſi quidem ſeptima

B die exudarit, & febris ipſum dimiſerit, bene eſt: Sin minus, decimaquarta die plerunq; moritur. Alia febris. Foris ad cōtactum febris debilis eſt, 45 intrinſecus autem ardet, & lingua ipſius aſpera eſt, & per nares & per os ſpirat calidum. Quinta die præcordia dura ſunt, & dolor ineſt, & calor qualis in morbo regio apparet, & craſſam ac biliosam urinam eijcit. Hunc ſi ſeptima die rigor, & febris uehemens apprehenderit, & exudarit, bene eſt. Sin minus, moritur ſeptima aut nona. Corripit aūt maxime hic morbus, ſi non annus ſquallidus fuerit. Quū ſic habuerit, quotidie calida lauato, aquāq; mulſam aquoſam multam bibendam dato, & ptiſanæ ſuccum frigidum bis in die ſorbendum. A ſorbitione uero uinum bibat aquoſum, album, modicum. Si uero aluus non egerat, clyſterem adhibeto, aut glandulam ſubdito.

C Cibum aūt ne exhibeas, donec febris remittat. Vbi uero ſedata fuerit, pharmacum deorſum purgans bibat. Reuertitur enim quandoq; morbus, ſi impurgatus permanſerit. Et amplius morbus hic rurſus corripit, ſi ſanguis nimiū bilioſus factus fuerit. Alia febris. Si tertiana febris tenuerit, ſi quidem non omiſſis tribus inuaſionibus, quarta corripiat, pharmacū deorſum purgans bibendum dato. Si uero pharmaco non opus habere tibi uideatur, radicum quinq; folij tritarum acetabuli menſuram, ex aqua bibendam dato. Si uero neq; ſic ceſſet, multa calida loto, trifolium, & ſilphij ſuccum, in uino pari aqua ammixta, bibenda præbeto, & reclinato ueſtimenta multa integito, donec exſudet. Poſtquam uero exſudarit, ſi ſitiat, polentam cum aqua bibat. Veſperi autem milium coctum tenue ſorbeat, & uinum inſuper 46

D bibat, donec febris ceſſet: & cibis quàm molliſſimis utatur.

Febris quartana.

Quum febris quartana ex alio morbo non purgatum apprehenderit, 47 pharmacum deorſum purgans bibendum dato. Deinde caput purgato. Poſtea rurſus infra purgato. Si uero his factis nō ceſſet, interpoſitis duabus inuaſionibus poſt purgationem infernam, multa calida ipſum lauato, & ſeminis hyoſcyami milij magnitudinem, & mandragoræ tantundem, & ſucci ſilphij trium fabarum magnitudinem, & trifolij tantundem, in uino meraco bibat. At ſi firmus & ſanum ſe eſſe putans, ex laſſitudine, aut profectione febre correptus, ad quartanam deueniat: fomentis ipſi adhibitis allium dato, in melle tinctum. Deinde lenticulæ decoctum bibat, melle & aceto ammixtis. Poſtquam autem repletus fuerit, uomat. Poſtea calida lotus, ubi frigi-

dus factus fuerit,cyceonē ex aqua bibat. Veſperi cibis mollibus & non mul B
tis utatur. Altera uero exacerbatiōe,ubi multa calida laueris,& ſtragula ipſi
intexeris,donec exudet,ſtatim ueratri albi radicestriū digitorum longitudi
ne, & trifolij drachmā, & ſucci ſilphij duarum fabarum magnitudine,in ui-
no meraco bibat. Et ſi uomitiones ipſum urſerint,uomat: Sin minus,ſimili-
ter poſt caput purgatum. Cibis aūt utatur quàm molliſſimis & acerrimis.
Quum uero exacerbatio ipſum inuaſerit, ieiunus medicamentū ne bibat.

Pleuritis.

Pleuritis ubi corripuerit, & febris & rigor tenet, & dolor per ſpinā ad
48 pectus,& erectæ ceruicis ſpiratio,& tuſſis,& ſaliua alba ac ſubbilioſa,& nō F
facile per tuſſim reijcit,& per inguina dolor eſt, & cruētam urinam mingit.
Quum ita habuerit,ſi quidem febris ſeptima die remiſerit, ſanus euadit. Si
uero non remittat, deuenit morbus ad undecimum aut decimum quartum
diem. Et ſanè multi in his diebus moriuntur. At ſi decimum quartum tranſ-
grediatur,euadit. Quum ita habuerit dolor,calefactoria adhibeto. Bibat au
tem mel,æquali aceto affuſo coctum, ita ut quanta fuerit menſura cocti mel
lis & aceti,undeuigeſimā partem aquæ affundas. Hoc paulatim & frequen
ter bibendum dato:& poſtea quoq; aquam modico aceto affuſo ammiſce-
to. Sorbeat & milij ſuccum,melle modico adſtillato frigidum,quartæ hemi
næ partis menſura,quoties utrunq; cibum ſumit,& bibat uinum album ui-
noſum,aquoſum modicum. Sit autem uinum quàm molliſſimum, odorem G
non habens. Vbi uero febris dimiſerit, per biduum milium bis in die ſorbe
at,& betas iucūdiſſime paratas edat. Deinde catulum aut auiculam coquat,
& ius ſorbeat; & de carnibus parum edat. Reliquo uerò tempore,maxime
quandiu à morbo tenetur, in prandio milium ſumat, ueſperi cibis pauciſſi-
mis ac molliſſimis utatur. Alia pleuritis. Febris tenet,& tuſſis,ac rigor,
& dolor ad latus,& quandoq; ad clauiculam, & ſaliuam ſpuit ſubbilioſam
ac ſubcruentam. Quòd ſi ægro abſceſſus ruptus fuerit,qua parte dolor ma-
xime urget, calefactoria adhibeto, & calida lauato, ſi non magna febris ip-
ſum teneat. Sin minus,non. Bibendum autem dato fauum in aqua macera-
tum,ita ut aquam iam ſubdulcem facias,et poſteà quoq; aquam ammiſceas.
Sorbeat ptiſanę ſuccum bis in die,& uinum inde bibat album,aquoſum. Et H
ſi quatuordecim dies effugerit,ſanus euadit. Alia pleuritis. Febris deti
net,& dentium ſtridor,& tuſſis ſicca,& cum uirore pallida reijcit, quando-
que etiam liuida: & dolor latus corripit, & dorſum ſubrubidum fit. Caput
& pectus caleſcunt,aliquando etiam uenter,& pedes, & crura. Et quum ere
ctus ſedet, magis tuſſit: & aluus turbatur, & alui egeſtio cum uirore ualde
pallida eſt,ac grauèolens. Hic in uiginti diebus moritur. Si uero has effuge-
rit,ſanus fit. Huic donec quatuordecim dies prętererint,aquā de farina craſ
ſa in ipſa macerata bibendam dato,& uinum album uinoſum, aquoſum po
ſtea bibendum. Sorbeat ſuccū ptiſanæ frigidum,bis in die. Verum pro mel
le mali punici ſuccum, ad ptiſanæ ſuccum admiſceto, poſtquam iam hic pti
ſanæ ſuccus coctus fuerit, & lauet non multa. Vbi uero quatuordecim di-
es præterierint,in prandio milium ſumat. Ad ueſperam carnibus auicularū,
cum

A cum iuſculo,& paucis cibis utatur. At talem morbum pauci effugiunt.

Peripneumonia.

Febris detinet dies quatuordecim ut minimum,ad ſummũ duos de uiginti,& per hos dies fortiter tuſſit, & primum quidem exſcreat ſaliuam craſſam ac puram,ſeptima & octaua die:Si uero febris corripuerit,nona ac decima,ſubdulcem & purulentam,donec quatuordecim dies prætererint. Et ſi quidem decimaquinta die pulmo reſiccatus fuerit,& tuſſiendo reiecerit, ſanus fit. Sin minus,duas de uiginti obſeruato,& ſi quidem in his diebus tuſſis ſedata fuerit,euadit. Si non ſedata,interrogato ipſum,an ſaliua ipſi dulcior appareat:& ſi hoc confeſſus fuerit,morbus annum durabit. Nam pulmo B ſuppuratus fit. Huic primis diebus uinum dare conuenit dulce,album,aquoſum,paulatim frequenter bibendum. Sorbeat etiam ptiſanæ ſuccũ melle ammixto ter in die,donec dies decem & octo prætererint, & febris deſierit. Periclitatur autem maxime in ſeptem,aut quatuordecim. Poſtquã autem decẽ & octo dies tranſgreſſus fuerit,non amplius moritur,ſed pus ſpuit,& pectus dolet,& tuſſit. Quum ſic habuerit, ieiunus cum ſaluia uini illam potionem bibat,& leguminis freſi decoctum ſorbeat,adipe multo ammixto,ſi non calor fuerit. Si uero fuerit, ne ſorbeat, ſed cibis utatur ſalſis ac pinguibus, & marinis potius quàm carnibus. Et ſi pro ratione purgari tibi uiſus fuerit,in os infundito, ac fomenta adhibeto: ſi quidem craſſum fuerit pus,fomẽta adhibeto:ſi uero tenue,infundito: & ex cibis hæreat quàm maxime,& ab acribus abſtineat,& à carnibus bubulis,ouillis,ac porcinis. C

Suppuratus ex peripneumonia.

Quũ ex peripneumonia ſuppuratus factus fuerit,febris detinet,& tuſſis ſicca,& difficultas ſpirandi,& pedes intumeſcunt,& manuum ac pedum ungues cõtrahuntur. Hunc ita affectum ad decimam diem à ſuppurationis initio progreſſum, multa calida lauato, & ari radicem tali magnitudine tritam,& ſalis granum,& modicum mellis,& aquam, & olei parum, extracta lingua tepida infundito,& poſtea humerum concutito. Et ſi quidem ab his pus erumpat, bene habet. Sin minus, aliud facito. Cibos acres & cyclaminum exſuccato,ſitq; ſucci utrorunq; acetabulum paruum: deinde ſilphij D ſuccum fabæ magnitudine terito ac diluito, & lactis caprini aut aſinini acetabulum ammiſceto. Hoc tepidum infundito. Quod ſi ab hoc nõ erumpat, rhaphani corticem, & æris florem, trium fabarum magnitudine terito: Sit autem raphani duplum:& oleo diluito quarta heminę partę. Hoc tepidum infundito. Et ſi eruperit pus, cibis quàm ſalſiſſimis ac pinguiſſimis utatur. At ſi nõ prodierit pus,paulatim fomentum adhibeto in os,ex ſij ſucco,uino Tornio,lacte bubulo,aut caprino,ſingulis pari mẽſura permixtis,ita ut ſint heminæ tres, in quas poſtea furni teſtas igni candefactas inijcito, atq; inde uaporem per fiſtulam trahat,cauendo ut ne aduratur. Poſtquam autem purius iam ſputum prodierit,urticæ ſemen,thus,origanum, in uino albo, melleq; ac oleo modico,ipſi infundito,idq; per tertium diem:poſtea uero butyrum,reſinam in melle eliquatam. Et cibis non amplius utatur ſalſis,neq; pinguibus. At dicbus interpoſitis,infuſionum oris uſu ceſſante,ſaluiam,rutam,

ſatureiam,

ſatureiam, origanum, pari potione ieiunus ex uino bibat acetabuli menſu- B
ra, omnibus illis inſperſis. Quòd ſi ab infuſionibus his oris non eruperit, ni
hil miri eſt. Sæpe enim prorumpit ad aluum, & ſtatim melius habere ſibi ui
detur, ubi ex anguſto ad ampliorem regionem deuenerit. Alius morbus.
51 Quũ tempus longius protrahitur, & febris uehemẽs ac tuſſis corripit, &
latus dolet, & ad ſanam partem decumbere non poteſt, ſed ad dolentem, &
pedes, & oculorum cauitates intumeſcunt. Hunc ubi decimuſquintus ab e-
ruptione dies adeſt, multa calida lotum in ſella firma collocato, & alius qui-
dem manus ipſius teneat, tu uero humerum concutito, ut audias in utrum
latus affectio ſtrepitum edat: optandum autẽ eſſet in ſiniſtrum. Hunc ip-
ſum igitur locum ſeces, minus enim lethalis eſt. Si uero præ craſſitudine ac F
copia ſtrepitum non edat, quo ipſum cognoſcere poſſis, (nam hoc aliquan-
do contingit) utrũ latus tumuerit ac magis doluerit, hoc infime ſecato retro
tumorem magis quàm ante ipſum, quo puris exitus facilem fluxionem ha-
52 beat. Secato autem inter coſtas per nouaculam primũ cutem, deinde ſcal
pello acuto, quod panniculo ſit obligatum, ita ut ſumma ipſius pars, ad un-
guis magni digiti menſuram expedita reſtet, quam intromittas. Poſtea emiſ
ſo pure quantum uiſum fuerit, uulnus linamento ex lino crudo, alligato fo-
ras propendente filo, concludito: & quotidie ſemel pus educito: poſtquam
autem decimus affuerit dies, omni pure emiſſo linamentum ex linteo indi-
to. Deinde uinũ & oleum tepefacta per fiſtulam infundito, ne pulmo à pu-
re humectari ſolitus derepente reſiccetur. Emittendum autem eſt id quod G
mane infuſum eſt, ad ueſperam: quod ueſpera, mane. Vbi uero pus tenue
uelut aqua fuerit, & ad digiti contactum uiſcoſum ac modicum, penicillum
ſtanneum cauum indito. Poſtquam aũt omnino uẽter reſiccatus fuerit, pau
latim linamentum præſectum minuito, donec ulcus coaleſcat, & ipſum pe-
nitus eximas. Signum aũt an euaſurus ſit habes: ſi pus album ac purũ fue
rit, & fibræ ſanguinis inſint, plerũq; ſanus fit. Si uero prima die profluat lu-
tei oui ſpeciem habens, aut ſecũda die defluat craſſum, cũ uirore ſubpallidũ,
53 fœtens, moriũtur ubi pus effluxit. Alius morbus. Quũ quis ex pulmo
nis affectu tabeſcit, is ſaliuã craſſam, cũ uirore ſubpallidam, dulcẽ, tuſſiendo
reijcit, & ſtridor ac dolor ad pectus & ad dorſum fit, & in faucibus tenuis ſi
bilus auditur, & fauces ſiccæ ſunt, & oculorũ cauitates rubicundæ, & uox H
grauis, & pedes intumeſcunt, & ungues contrahuntur, & ſupernæ partes at
tenuantur ac imminuuntur, & ſaliuam abominatur ubi exſcreaturus ipſam
in ore habet, & tuſſit mane maxime & circa mediã noctem, imò etiam alijs
temporibus. Et corripit magis hic morbus mulierculã iuuenculam quàm
uetulam. Huic ſi iam pili de capite defluant, & nudum ſit caput, uelut ex
morbo: & ſi prunis inſpuenti ſaliua graueolens ſit, intra breue tempus ip
ſum moriturum eſſe pronuncia: id uero quod occidet, alui profluuium fo-
re. Vbi enim iam pus circa cor putruerit, nidoroſum odorem prunis inie-
ctum de ſe præbet: & cerebrum concaleſcẽs ſalſuginoſum humorem effun-
dit, qui aluum mouet. Huius autem ſignum eſt, quòd capilli ex capite deflu
unt. Hunc ubi ita habuerit ne curato. Si uero à principio morbus obti-
gerit, lenticulæ decoctum bibendum dato. Deinde interpoſita una die, ue-
ratrum

A ratrum dato temperatum, ut ne aluum infernam moueat. Et quũ noctu ad os ſalſuginoſus humor ipſi influit, medicamenta ipſi frequentiora ad nares appone. Si uerò nõ fluit, appone quidem, ſed rarius, & menſe ſemel, ita ut in ſuper ueratrum bibendum des, quantũ duobus digitis comprehẽdi poteſt, in uino dulci temperato. Statim uero lenticulę decoctum inde bibẽdum da to. At medicamẽta quàm pauciſſima bibat, ſi nõ febres acutiores ipſum cor ripiant. Radicem dracontij albam, & ueratri delingat, ſed nõ ex melle. Sic e-nim minime aluum mouebit. Si uerò tormen in aluo inferna oboriatur, pri-mum per clyſterem illud infuſum immittito, in quod coccus Cnidius ammi ſcetur. Quòd ſi neq; ſic ſedetur, lacte aſinino cocto purgato, pharmacum au

B tem nullum deorſum purgans dato. Si uero ante medicamentum, præpota to ueratro bilem uomat, ab ipſo lenticulæ decocto accepto uomat. Cibis au tem utatur, ſi febres acutæ tenuerint, carnibus ouillis coctis, & uolucrium, et cucurbita, & beta. Iuſculum autem ne ſorbeat, neq; ad intinctus utatur. Pi ſcibus utatur ſcorpijs, & cartilaginei generis coctis. Calidũ uero nihil edat, neq; lauet, ſi febris multa teneat. Neq; oleribus acribus utatur, præterquam ſatureia, aut origano: Vinum bibat album. Si uero ſine febre ſit, calores aũt aliàs atq; aliàs corripiant, piſces edat optimos ac pinguiſſimos: & pinguia, & dulcia, & quàm maxime ſalſa. Et deambulationibus utatur, neq; in uen-to, neq; in ſole. Et à cibis uomat, ubi tempeſtiuum uiſum fuerit. Et calida la-uet, capite excepto. Ex cibis frumentaceis pręſtat panis, his qui non mazam

C edere ſoliti ſunt: mazam uerò edere ſolitis, utraque dato.

Alius morbus appellatus Tabes.

Tuſſis uexat, & ſputum multum ac liquidum, & quandoq; facile tuſſi-endo reijcitur etiam pus, ueluti grando: quod dum digitis conteritur, durũ & male olens eſt. At uox pura eſt & doloris exors, & febres non corripiũt, uerum calor quãdoq; aliàs atq; aliàs, atq; hic debilis: Huic ueratrum biben dum eſt, & lenticulæ decoctum, & large cibus ſumendus, ita ut abſtineat ab acribus, & carnibus bubulis ac porcinis & ouillis. Exerceatur modice & de ambulet, & à cibis uomitu utatur: à uenere abſtineat. Hic morbus per an-nos ſeptem aut nouem durat. Quòd ſi ab initio ęger curatus fuerit, ſanus e- 54

D uadit. Alius morbus. Si ex feruido ulcere, aphtha appellato, pulmonis fiſtula laborarit, febris debilis tenet, & dolor medium pectus, pruritus cor-poris adeſt, & uox raucoſa, & ſaliuam liquidam ac tenuem ſpuit: quandoq; etiam craſſam, uelut ptiſanæ ſuccum. Et in ore odor oboritur ipſi grauis, ue lut à piſcibus crudis, & aliàs atq; aliàs in ſaliua apparent dura, uelut fungus ab ulcere: & ſupernæ partes attenuantur, atq; adeò homo totus: & circuli fa ciei rubeſcunt, & progreſſu temporis ungues contrahuntur, & aridi ac cum uirore pallidi fiunt. Moritur autem ſtatim, ſi non curatus fuerit, ſanguinem ac pus ſpuens: poſtea etiam febres uehementes accedentes ipſum perimũt. Si uero curetur, effugit ex hac tabe. Curare porrò oportet, ut lenticulę deco cto poto uomat. Quòd ſi tempeſtiuũ eſſe uiſum fuerit, ueratrũ bibat, ſi qui-dem potens fuerit homo, per ſe: Sin minus, dimidium potionis ad lenticulę decoctum ammiſceto, ita ut in quinta aut ſexta potione deſinat. At uentrem infer-

infernum medicamento ne moueas, ſi non febres fortes corripuerint. Si uero non corripuerint, lacte aſinino ſubtus purgato. Quòd ſi debilis ſit, ut bibere non poſſit, per clyſterem infundito. Minus autem caput moueas: & ſi quidē ſaliua ad os prodierit multa ac ſalſuginoſa, ad nares apponito quid, quod bilem non ducat. Si uero fluxio ad os non fiat, nihil capiti adhibeto: ubi autem ſaliua graueolens fuerit, interpoſitis inter lenticulæ decocti uſum diebus, medicamentum in pulmonem infundito, & interpoſita una die ſuffito. Cibis utatur carnibus ouillis & uolucrium, & piſcibus cartilaginei generis, & ſcorpijs coctis. Quarto uerò quoq; die ſalſamentum edat optimum ac pinguiſſimum, & in prandio mazam ſumat, in cœna uero etiam panem ad hanc addat, & nihil ſorbeat, neq; cyceonem bibat, ſi edere poterit. Porrò obſonia condiat ac edat ſeſamo pro tritico, & coriandro ac anetho. Silphio autem ne utatur, neq; alio quopiam olere acri, præterquam origano, aut thymo, aut ruta. Deambulationibus autem utatur ante & poſt cibum, uitans uentum & ſolem. Ab ebrietatibus & re uenerea abſtineat. Lauet tepida, excepto capite, quod quàm rariſſime lauari debet. B F

Tabes dorſalis.

56 Dorſalis tabes à medulla fit. Corripit autem maxime recentes ſponſos, & Veneri deditos. Sunt autem ſine febre, & bene cibum capiunt, ac conſumuntur. Et ſi interroges ita affectum, dicet ſibi ſuperne de capite in ſpinam uelut formicas deſcendere uideri: & ubi mingit, aut uentrem exonerat, prodit ipſi genitale ſemen multum ac liquidum, & genitura in utero nō manet, & in ſomnis ſemen profundit, ſiue dormiat cum uxore ſiue non. Et quū iter fecerit aut cucurrerit, tum aliàs, tum ad accliuem locum, anhelatio ac debilitas ipſum corripit, & capitis grauitas, & aures ſonant. Hunc tēporis progreſſu ubi febres fortes ipſum corripuerint, perdunt febres lipyriæ. Quū ita habuerit, ſi ab initio curādum ſuſceperis, fomento per totum corpus adhibito, medicamentum ſurſum purgans bibendum ipſi dato, & poſtea caput purgato. Deinde deorſum purgans exhibeto. Optandum autem fuerit ut uere hanc curationem aggrediamur. Poſtea uero ſerum aut lac aſininum bibendum dato. Cęterum bubulū lac per quadraginta dies bibendum prębeto. Ad ueſperam uero q̄ diu lac potat, alicā ſorbendam dato. A cibis autem abſtineat. Poſtquam uero lac bibere ceſſarit, cibis mollibus ipſum reficito, ex modico initium ſumens, & quàm maxime craſſum ac pinguem facere ſtudeto. Per annum ab ebrietatibus, & uenere, et laboribus abſtineat, exceptis deambulationibus, in quibus uitet frigus & ſolem. Tepida aūt lauet. G H

Pulmonis morbus.

57 Saliua craſſa ac fuliginoſa tuſſi reijcitur, & color niger, ac ſubturgidus eſt: & dolores tenues ſub pectus & ſub ſcapulas fiunt: & ulcera ipſis ægre ſaneſcunt. Minus tamen periculoſus eſt hic morbus ſuperiore, & plures euadunt. Hunc ueratrum bibere oportet, et per ſe, & lenticulæ decocto ammixtum. Infundere etiam in pulmonem oportet ac ſuffitum facere. Cibis quoq; large utatur, abſtinendo à carnibus bubulis, ouillis, & porcinis, & ab acrib. oleribus, pręterquam origano, aut ſatureia. Vtatur deambulationibus. Ma

ne

A ne uero ieiunus ad accliuem locum iter faciat. Deinde folia condimentaria hortēſia bibat in uinū temperatū inſperſa: deinde uero cibis relatis utatur.

Arteria uulnerata.

Si uulnerata fuerit arteria, tuſſis habet, & ſanguinem tuſſiendo reijcit, & fauces ſanguine latēter implentur, & grumos eijcit, & dolor fit acutus ex pectore ad dorſum, & ſaliua uiſcoſa ac multa, & fauces ſiccæ, & febris ac rigor corripit, & ſtrident fauces uelut à pinguedine, atq; hæc ad quindecim dies patitur. Poſtea uero pus ſpuit, & uelut ulceris ricinos, bronchia in pulmone cartilaginoſa, & rurſus tuſſit, & ſanè ſanguis erumpit, & poſtea pus B craſſius ſpuit, & febris fortior fit, & in pulmonē deſinit, & uocatur ruptio pulmonis. At ſi poſt primum ſanguinem pus non ſpuat, à laboribus ac exercitijs quieſcere oportet, & uehiculum inſcendere, abſtinereq; à cibis ſalſis ac pinguibus, & ab oleribus acribus: & poſtquam ipſe ſeipſum optime corpore affectum eſſe putat, pectus ac dorſum inurito, ex parte utrunq;: & poſtquam ulcera ſana fuerint, per annum abſtineat ab ebrietate, & ne nimiū impleatur, neq; manibus laboret, neq; uehiculum inſcendat, ſed ſtudeat ut corpus quàm maxime craſſum efficiat. 58

Articuli pulmonis conuulſi.

Quum articuli pulmonis fuerint conuulſi, ſputum ſpuit album, quan- 59
C doq; uerò cruenta, & deſipit, & febris tenet, & dolor pectus, dorſum, ac latus: & ſi ſe uertat, tuſſit & ſternutat. Huic qua parte dolor fuerit, calefactoria apponito: & centaurium, & daucum, & ſaluiæ folia trita, melle & aceto affuſo, prçſorbenda dato, & aquam inſuper ſorbendam. Et ptiſanæ ſuccum præſorbeat, & uinum aquoſum inſuper bibat. Poſtquam uerò dolor ſedatus fuerit, ſaluiam tuſam ac cribratam, & hypericum, & irionem trita, & polentam, ſingula paribus portionibus, in uinum temperatum coniecta, ieiuno bibenda præbeto. At ſi ieiunus non ſit, leguminis freſi decoctum ſine ſale ſorbendum dato. Si uero calor fuerit, cibis utatur molliſſimis, non ſalſis, & minime nidoroſis: ubi iam probe ſe habuerit corpus, & in pectore, & in dorſo. At ſi ambo conuulſa fuerint, tuſſis emergit, & ſaliua craſſa ac alba ap-
D paret, & dolor acutus adeſt ad pectus, & ſub ſcapulas, ac latus: & ardor detinet, & rubicundis in tibijs circulis impletur, & pruritum habet, & non ſuſtinet neq; ſedere, neq; iacere, neq; ſtare, ſed ægrè afficitur, ac uiribus deficit. Hic quarta die maxime moritur. Si uerò hanc effugerit, ſpes neq; ſic multa ſupereſt. Verum periclitatur & in ſeptima. Quòd ſi & hanc effugiat, ſanus euadit. Hunc ubi ſic habuerit, multa calida bis in die lauato. Et quum dolor habuerit, calefactoria adhibeto, & mel, & acetum bibendum dato, & ptiſanæ ſuccum ſorbendum, & uinum album uinoſum inſuper bibendum. Si uerò ad balneum & calefactoria affligatur, ipſaq; non ſuſtineat, craſſi lintei panniculos ipſi adhibeto, quos aqua tinctos in pectus ac dorſum imponas. Et fauum mellis aqua frigidiſſima macerato, aquamq; bibendam dato: & frigidum ptiſanæ ſuccum, & aquam inſuper bibat, & ad frigus decumbat. Hæc facienda ſunt. Verum morbus lethalis eſt.

Eryſipelas in pulmone. B

60 "Si eryſipelas in pulmone fiat, tuſſis habet,& ſaliuam expuit multam ac liquidam,uelut de gutture,non eſt autem cruenta:& dolor tenet dorſum,et uacuas partes uentris,ac laterum mollitudinem: & uiſcera ſugunt,& uomit pituitam ac uelut acetum, & dentes ſtupeſcunt, & febris, ac rigor, & ſitis corripit:& ubi quid ederit,in uiſceribus ſugit, & acidum eructat, & uenter ſtridet, & corpus torpeſcit, & ubi uomuerit,melius ſe habere putat. Quum autem non uomuerit,digreſſa die tormen & dolor in uentre oboritur,& excrementum alui liquidum procedit. Hic morbus maxime fit ex ebrietatibus,& carnium eſu,& ex aquæ mutatione. Sed & ex alijs cauſis emergit.

Huic pharmacum deorſum purgans bibendum dato,& lac aſininum inſuper bibendum,ſi non natura fuerit ſplenicus. F Si uero ſplenicus fuerit,ne purges,neq; ſuccis,neq; lacte,neq; ſero,ſed eo quod modicum ingeſtũ multum educet. Per clyſteres quoq; infuſio in aluum fiat, & glandulæ ſubdantur in omnibus morbis,ſi aluus non egerat. Adhibendum eſt & frigidæ lauacrum in hoc morbo,& exercitiũ, ubi febres remiſerint, & corpus leuiter ſe habere uiſum fuerit. Et uere & autũno uomitus inducatur. At uerò allij capita,& origani pugillum,quantũ tribus digitis apprehendi poteſt,duabus heminis uini dulcis affuſis, & aceti acerrimi hemina una, & mellis quarta heminæ parte, coquito donec tertia pars reliqua fiat. Deinde ubi hominem exercueris,& aqua tepida laueris, calidum hoc bibẽdum præbeto. Dato etiam lenticulę decoctum, melle & aceto ammixtis,donec impleatur. G Deinde uomat,& ea die pota polenta & aqua,ita ieiunus permaneat. Ad ueſperam uero betam edat,& parũ de maza, & uinum aquoſum bibat. Reliquo uero tẽpore,à lenticulæ decocto,& à cibis uomat. Et ſi diſceſſerit dolor ſub ſcapulas,cucurbitam affigito,& uenas in manibus pertundito. Cibis porrò utatur non ſalſis,neq; pinguibus. Acria autem & acida edat, & frigida omnia. Vtatur & deambulationibus. Hæc ſi fecerit,optima uictus ratione uſus fuerit, & per plurimum tempus morbus prorogari poterit. Eſt autem non lethalis,ſed cõſeneſcentes relinquit. Si uero iuniorem aliquem citius à morbo liberare uoles,ubi ipſum purgaris,pectus & dorſum inurito.

Morbus dorſalis. H

61 Rigor & febris,& tuſſis, & ſpirãdi difficultas corripit, & ſaliuam ſpuit cum uirore pallidam, quandoq; etiam ſubcruentam: & dolet maxime dorſum & inguina:& tertia aut quarta die cruentam urinam mingit,et moritur ſeptima die. Si uerò quatuordecim dies effugerit, ſanus euadit: effugit autem non ita ualde. Huic aquam mulſam bibendam dato,in olla noua feruefactam ac perfrigeratam, apij aut feniculi radicis cortice in ipſa macerato. Dato & ptiſanę ſuccum bis in die,& uinum album aquoſum inſuper bibendum. Qua uero parte dolor conſtiterit,calefactoria adhibeto, & calida lauato,ſi non febris multa uexet. Poſtquam autem quatuordecim dies præterierint, in prandio quidem ſumat milium, ad ueſperam uero carnes catulinas, aut uolucrium, coctas edat: & de iuſculo ſorbeat. Cibis autem quàm pauciſſimis primis diebus utatur.

Tubercu-

A *Tuberculum in pulmone.*

Quum tuberculum in pulmone natum fuerit, tuſſis tenet, & erectæ ceruicis ſpiratio, & dolor ad pectus acutus, & ad latera, & uſq; ad quatuordecim dies ita afficitur. Nam pleriſq; per tot dies tuberculi affectio inflammatur. Sed & caput dolet & palpebras, & uidere non poteſt: & corpus ſubfuluum fit, ac uenis impletur. Hunc multa calida lauato, & aquam mulſam aquoſam bibendam dato, & ptiſanæ ſuccum ſorbendum, & uinum aquoſum inſuper bibendum. Si uero dolor urgeat, calefactoria adhibetó. Vbi autem ſedatus fuerit, cibis molliſſimis utatur. Quód ſi liberatum à morbo, ſpirandi difficultas corripiat, dum ad accliuem locum rectà pergit, aut aliàs feſtinat, pharmacũ dato, à quo inferna aluus non moueatur. Et ſi unà cum uomitu pus ſequatur, ſi quidem pus fuerit album, & fibræ in ipſo ſubcruentæ fuerint, effugit: Si uero liuidum, & cum uirore pallidum, ac graueolens, moritur. Purgantur autem in quadraginta diebus ab ea qua erupit. Multis etiam annuus fit morbus. Hunc uelut ſuppuratum curare oportet. Quód ſi nõ erumpat (multis enim progreſſu temporis abſcedit ad latus, & extumeſcit) hunc, ſi hoc fiat, ſecato aut urito. 62

Pulmo repletus.

Si pulmo repletus fuerit, tuſſis tenet, & erectæ ceruicis ſpiratio ac anhelatio, & linguam exerit, rubicundis circulis in tibijs repletur, & pruritus uexat, & dolor acutus emergit ad pectus & ſcapulas, & non poteſt ſedere, neque iacere, neq; ſtare, ſed ægris uiribus eſt. Hic quarta die maxime moritur. Si uerò hanc euaſerit, ſpes plerunq; eſt: periclitatur tamen etiam in ſeptima. Si uerò hanc effugerit, ſanus euadit. Hunc ubi ita habuerit, multa calida bis in die lauato, & ubi dolor habuerit, calefactoria adhibeto. Et mel & acetum cocta bibenda dato, & ptiſanæ ſuccum ſorbendum, ac uinum inſuper bibendum. Si uerò ad balneum & calefactoria affligatur, & ipſa non ſuſtineat, perfrigeratorium ipſi adhibeto: & fauum mellis aqua frigidiſſima macerato, aquamq; bibendam dato. Et decumbat ad frigus. Hæc faciat. Morbus autem grauis eſt & lethalis. 63 C

Pulmo ad latus prolapſus.

D Si pulmo ad latus prolapſus fuerit, tuſſis tenet, & erectæ ceruicis ſpiratio, & ſaliuam tuſſiendo reijcit albam, & dolor ad pectus & dorſum emergit, & incumbens pulmo impellit, & graue quiddam in pectore incumbere uidetur, & dolores acuti pungunt, & ſanguis ſtridet uelut pellis, & ſpirationem cohibet, & ad affectum quidem latus decubitum ſuſtinet, non autem ad ſanum: uerum ueluti graue quiddam ipſi de latere pendere uidetur, & per pectus tranſpirare ſe putat. Hunc calida multa bis in die lauato, & aquam mulſam ipſi bibendam dato. Poſt balneum, uinum album, cũ modico melle miſceto, & dauci ac centaurij ſemina trita his diluito, & tepida hæc ſorbenda præbeto. Et infuſam aquã calidam in utriculum, aut ueſicam bubulam, ad latus apponito, & faſcia pectori alligato. Decũbat in latus ſanum. Ptiſanæ ſuccum tepidum præbeto, & uinum aquoſum inſuper bibendum. At ſi ex uulnere hoc fiat, aut ſuppurato ſecto (fieri enim in his ſo- 64

let) huic ueſicam ad fiſtulam alligatam flatu impleto, ac intro mittito, & penicillum ſolidum ſtanneum indito, ac ulterius propellito. Sic curationem inſtituens, maxime profeceris. B

Lateris tuberculum.

65 Quum in latere tuberculum fit, tuſſis emergit dura, & dolor, & febris, & grauitas in latere incumbit, & dolor acutus in eodem ſemper loco urget, & ſitis uehemens, & calidum potum aucupatur, & in dolens latus decumbere non poteſt, ſed in ſanum. At ubi decumbit, uelut lapis impendere ipſi uidetur, & intumeſcit, & rubeſcit, & pedes intumeſcunt. Hunc ſecato aut urito. Poſtea pus emittito, uſq; ad decimum diem, linamento ex lino crudo indito. Decima autem die pure omni emiſſo, uinum & oleum tepida immittito, ut ne derepente reſiccetur, & linamento ex linteolo utitor, ubi uero id quod infuſum eſt emiſeris, aliud infundito: atq; hæc per dies quinq; facito: poſtquam autem pus tenue effluxerit, uelut priſanæ ſuccus ac modicum, ad manus cõtactum, ſtanneũ penicillum indito, & ubi penitus reſiccatũ fuerit, linamento ſemper modice præſecto, ulcus ad linamentum coaleſcere ſinito. F

Hydrops pulmonis.

66 Si hydrops in pulmone fiat, febris & tuſſis tenet, & acceruatim reſpirat, & pedes tument, & ungues contrahuntur omnes, & patitur talia, qualia is qui ſuppuratus fit, ſed debilius ac diuturnius. Et ſi quid infundas, aut fomentum aut ſuffitum adhibeas, pus non ſequitur, atq; ex hoc ſanè cognoueris, non pus, ſed aquam intus eſſe. Et ſi multo tempore aure ad latera adhibita audire tẽtaueris, ebullit intrinſecus uelut acetum: & hæc quidem aliquandiu patitur, poſtea erumpit ad aluum, & ſtatim quidem ſanus eſſe ſibi uidetur, ac à morbo liberatus. Verum progreſſu temporis aluus incenditur, eademq; illa patitur, & adhuc amplius. Aliqui etiam intumeſcunt uentre, ſcroto, ac facie. Et quidam ab inferna aluo id eſſe putant, quum uideat uentrem magnum, & pedes tumentes. Intumeſcũt enim hæc, ſi ſectionis tẽpus transgrediaris. Hunc ſi quidem extra intumuerit, inter coſtas ſectum curare oportet. Si uerò non intumuerit, multa calida lotum uelut ſuppuratos collocato, & qua parte ſtrepitum perceperis, ea ſecato, quàm potes infimo loco, quo effluxio facilis contingat. Poſtquã ſecueris, linamentum ex lino crudo indito, ita ut craſſum & acutũ linamentum facias, & ſanguinem pauciſſimũ parce emittas. Et ſi quidẽ in linamẽto pus adhæſerit quinta die, plerũq; euadit: Sin minus, ubi aquam exhauſeris, ſitis corripit et tuſſis, & moritur. G H

Pectus aut dorſum ruptum.

67 Si pectus aut dorſum fuerit ruptum, dolores tenent pectus ac dorſum perpetuo, & calor aliàs atq; aliàs corripit, & ſaliuam ſubcruentam tuſſiendo reijcit, & uelut pilus cruentus per ſaliuã tranſcurrit. Atq; hęc maxime patitur, ſi manibus quid laborarit, aut in currũ, aut equum inſcenderit. Hũc ante & retro urito ex partibus utroq; loco, & ſic ſanus euadit. Cæterum per annum à labore ſe contineat, & ab uſtura pinguefaciendo corpori ſtudeat.

Febris ardens.

68 Febris tenet, & ſitis uehemens, & lingua aſpera, & nigra, & cum uirore pallida,

A pallida,& ſicca,& uehementer rubicunda: & oculi cum uirore pallidi ſunt, & excrementum egerit rubicundum & cum uirore pallidum; talem quoq; urinam mingit,& multum ſpuit. Sæpe etiam tranſmutatur uelut ad peripneumoniam, & delirat. Ex qua re cognoueris quod peripneumonia fit. Hic ſi quidem peripneumonicus fiat,& quatuordecim dies tranſgrediatur, ſanus fit. Si uerò in decem & octo diebus peripneumonicus fiat, ſi non impurgatus permanens ſuppuratus fiat, aquam de craſſa farina in ipſa macerata bibat, & acetum album quàm odoratiſſimum poſtea bibat,& ptiſanę ſuccum ſorbeat bis in die: ſi uero debilis fuerit,ter. & uinum uinoſum, album, aquoſum inſuper bibat,& quàm minimum lauet. At ſi ſuppuratus fiat, ue-

B lut ſuppuratum curato.

Febris ſingultiens.

Febris detinet uehemens,& rigor,& tuſſis,& ſingultus,& unà cum ſaliua,grumos ſanguinis tuſſiendo reijcit, & ſeptima die moritur. Si uero decem dies effugerit,melius habet. Verum uigeſima ſuppuratur,& primis diebus pus modicum tuſſiẽdo reijcit,deinde amplius. Purgatur autem in quadraginta diebus. Huic primis diebus acetum & mel cocta bibenda dato, & poſtea acetum & aquam ammiſceto,quo aquoſior potio fiat. Et ptiſanę ſuccum modico melle ammixto ſorbeat, & uinum album uinoſum inſuper bibat. Poſtquam autem decem dies præterierint,ſi febris ſedetur, & ſputũ purum ſit,ptiſanam integram ſorbeat,aut milium. At ſi uigeſima die pus ſpuat, 69

C ſaluiam,& rutam, & ſatureiam,& origanum, ac hypericum, ſingula æquis portionibus contuſa ac cribrata permiſceat,ita ut omnium cyathi parui ſiue conchæ marinæ ſit menſura, & polentæ tantundẽ. Hæc ieiunus in uino dulci tẽperato bibat. Et ſi hyems ſit,aut autumnus, aut uer, ſorbitionib. utatur: Si uerò æſtas, minime. Verum amygdalas, & cucumeris ſemen torrefactũ, & ſeſamũ,ſingula æquis partibus, ut in totum ſit conchæ marinæ menſura, terat,& aquę heminam Æginæam affundat,& farinam ac fauum inſpergat. Hæc poſt potum ſorbeat. Cibis utatur pinguibus & ſalſis,et marinis magis quàm carnibus. Calida lauet,minime uero caput. Hęc faciẽs à morbo liberatur.

Morbus lethargus dictus.

D Tuſſis oboritur, & ſaliuam ſpuit multam ac liquidam & nugas garrit, & ubi nugari deſierit,dormit:& recrementum male olens egerit. Huic aquam demacerata in ipſa farina craſſa bibendam dato, & uinũ album uinoſum poſtea bibendum, & ptiſanæ ſuccum ſorbendum. Verũ huic mali punici ſuccum ammiſceto: & uinum uinoſum album inſuper bibat, & ne lauet. Hic in ſeptem diebus moritur. Si uero has effugerit,ſanus euadit. 70

Morbus,ſiccatorius appellatus.

Neq; ſine cibo eſſe, neq; cibum acceptum tolerare poteſt. Verum ubi quidem ſine cibo manet,uiſcera ſugunt, & os uẽtriculi dolet,& aliàs alia uomit,& bilem,& ſaliuam,& pituitam,& acria:& poſtquam uomuit,aliquantiſper melius habere ſibi uidetur. At ubi cibum accepit,ructus adſunt, & cũ rubore exardeſcit,& ſemper multum ſe cacaturũ eſſe putat:ubi uero ea gratia deſederit, flatus prodit: & dolor caput habet, & totum corpus uelut 71

aciculis pungi uidetur,aliàs alia parte:& crura grauia ſunt ac debilia, & con B
ſumitur,ac debilis fit. Huic medicamentum bibendum dato, primum de orſum purgans,poſtea ſuperne: & caput purgato, & à cibis abſtineat dulcibus,& oleoſis ac pinguibus,& ab ebrietatibus. Vomat autẽ à ſuccis,& à cibis:& pro anni tempore,lac aut ſerum aſininum bibendum præbens,pharmacum inſuper bibendum dato, utro tãdem magis opus eſſe tibi uiſum fuerit. Æſtate & uere frigida lauet. Autumno autem & hyeme unguento utatur,& deambulet,& modice ſe exerceat. Si uero debilior ſit quàm ut exerceri poſſit, iter faciat. Et cibis frigidis ac aluum ſubeuntibus utatur. Et ſi uenter nõ egerat, molle infuſum, per clyſterem iniicito.Morbus hic diuturnus eſt,& conſeneſcentes,ſi ita futurum eſt,relinquit.Sin minus, commoritur. F

Febris interficiens appellata.

72 Febris tenet,& rigor,& ſupercilia impendere uidentur,& caput dolet, & uomit ſaliuam calidam,& bilem multam:quandoque etiam infra egerit,& loci oculos non capiunt,& dolor ad ceruicem & ad inguina emergit,& affectis uiribus eſt,& nugas garrit. Hic ſeptima die aut etiam prius moritur. Si uero hanc effugerit, plerunque ſanus fit. Morbus eſt lethalis. Huic perfrigeratoria adhibere oportet ad uiſcera, & ad caput: & ordeum torrefactum unà cum palcis fractum aqua macerare,& de excolata aqua, mulſam facere: atque hanc aquoſam bibendam dare. Cibum autem non offerre, neque ſorbitionem,uſque ad ſeptimum diem,ſi non debilis eſſe uiſus fuerit. Si uero ſit,ptiſanæ ſuccum frigidum ac tenuem modicum, bis in die exhibere, & aquam G
inſuper bibendam.Poſtquam uero ſeptem dies prætererint,& febris dimiſerit,milium lingat:Ad ueſperam cucurbitam, aut betas paucas ſumat, & uinum album aquoſum inde bibat,donec ad nonum perueniat diem. Poſtea cibo quàm pauciſſimo utatur,milium in prandio ſumens.Balneo donec dolor & febris affuerint,ne utatur: Vbi uero ceſſauerint, multa lauet. Quòd ſi uenter non egerat,molle infuſum per clyſterẽ immittito,aut glandulas ſubdito. Quum uero ualidus factus fuerit, molli pharmaco ad nares appoſito, aluum infra purgato,poſtea lac aſininum bibendum dato.

Morbus liuidus.

73 Febris detinet ſicca,& horror aliàs atque aliàs,& caput dolet,& dolor uiſcera tenet, & bilem uomit, & quum dolor tenet, ſuſpicere non poteſt, ſed grauatur,& uenter durus fit,& color liuidus,& labia, ac albæ oculorũ partes liueſcunt,& aſpectum præ ſe fert uelut qui ſtrangulatur. Quandoque etiam colorem transmutat,& ex liuido,cum uirore ſubpallidus fit. Huic medicamentum & deorſum, & ſurſum purgans bibendum dato, & clyſterem adhibeto,& à capite purgato.Et calida quàm minime lauet, ſed & ubi lauerit, ad ſolem apricetur. Serum etiam & lac aſininum pro anni tempore bibat,& cibis quàm molliſſimis utatur & frigidis,abſtinens ab acribus & ſalſis: uerum dulcioribus ac pinguioribus utatur. Cæterum hic morbus ut plurimum cum ægro commoritur. H

Morbus ructuoſus.

74 Dolor corripit acutus,& dolitat uehementer,& ipſe ſeipſum iactat, & uociſe-

A uociferatur,& frequenter eructat,& ubi eructauit, melius habere ſibi uidetur. Sæpe etiam bilem reuomit modicam, poculi parui mēſura: & dolor corripit à uiſceribus ad imum uentrem,& laterum mollitudinem, & ubi hoc factum fuerit, melius habere ſibi uidetur: & uenter inflatur, ac durus fit,& ſtrepit,& flatus non egreditur, neq; ſtercus. Hunc ſi dolor habuerit, multa calida lauato, & calefactoria ipſi adhibeto. Vbi uero in uentre dolor ac flatus fuerit, clyſterem adhibeto: & mercurialis coctæ ſuccum, ad ptiſanæ ſuccum ammiſceto, ac ſorbendum dato,& uinum dulce, aquoſum, inſuper ſorbendum. Cibum autem ne exhibeas, donec dolor remiſerit, & uuarum expreſſarum retrimēta dulcia, per noctem in aqua maceret, & hanc aquam per ſex B dies bibat: Si uerò uuarum expreſſarum retrimenta non habeat, mel & acetum cocta bibat. Poſtquam autem dolorem emouerit, medicamento deorſum aluum purgato. Cibis utatur inde mollibus & aluū ſubeuntibus,& marinis magis quàm carnibus, carnibus autem uolucriū & ouillis coctis: edat etiam betas & cucurbitam: ab alijs uero abſtineat. Morbus hic ſi iuuenem corripiat, tempore decedit: ſi ſeniorem, commoritur.

Morbus pituitoſus.

Corripit quidem morbus pituitoſus etiā uirum, ſed magis mulierem: & eſt hæc quidem craſſa & bene colorata, uerum iter faciens debilitatur, & maxime ſi ad accliuem locum iter faciat. Corripit ipſam etiam febris tenuis, quandoq; etiam ſuffocatio: & euomit ubi ieiuna eſt, bilem et ſaliuas multas, C ſæpe etiam ubi cibum accepit, de cibo tamen nihil: & quum laborarit, dolet pectus & dorſum, aliàs alia parte, & rubicundis cutis eminentijs impletur, uelut ab urtica inuſtis. Huic medicamentum bibendum dato,& ſerum ac lac aſininum bibat: Si uero ſerum potet, medicamentum deorſum purgans ad plurimos dies prębibendum dato. Et ſi ſerum bibere deſierit, lac aſininū poſtea bibat: & dum hoc potarit, à cibis quidem abſtineat, uinū uero quàm iucundiſſimū bibat, donec purgari deſinat. At ubi à potione ceſſauerit, milium in prandio ſumat. Veſperi cibo molliſſimo utatur ac pauciſſimo. Abſtineat à pinguibus & dulcibus ac oleoſis. Et aliàs atq; aliàs, maxime tamē hyeme, à lenticulæ decocto uomat, oleribus præſumptis. Et calida quàm minimum lauet, ſed & ad ſolem apricetur. Morbus autem commoritur. 75

D

Pituita alba.

Intumeſcit totum corpus albo tumore,& uenter ad contactum craſſus eſt, & pedes ac femora tumēt: tibiæ item ac ſcrotum: & aceruatim reſpirāt, & facies rubicunda eſt,& os ſiccum,& ſitis tenet, & ubi cibum accepit, ſpiritus frequens incumbit. Hic eadem die quandoq; melius habet, quandoq; peius. Huic ſi quidem uenter ſua ſponte turbatus fuerit in principio morbi, proximus ſanitati eſt: Si uero non turbetur, medicamētum deorſum purgans dato, à quo aqua purgetur. Et calida non lauet, & ſub dio exponatur: & ſcrotum ubi impletū fuerit, ſcato. Cibis utatur, pane puro frigido, & beta,& piſcibus ſcorpijs coctis, iuſculo autem quàm pauciſſimo. Et frigida omnia edat,& non dulcia, neq; pinguia: ſed trita & acida, & acria, excepto allio, cepa,& porro. Origanum uero & ſatureiam multā edat, & uinum in- 76

de uinoſum bibat:& ante cibum iter faciat. At ſi à medicamento tumeat,clyſterē adhibeto,& cibo,deambulationibus, & illuuie premito. Medicamenta uero quàm pauciſſima exhibeto. Verum ſurſum purgans nō prius dederis, quàm tumores ad infernas partes deſcenderint. Quòd ſi extenuato iam ipſo ſuffocatio in pectore oboriatur,ueratrū bibendū dato,& caput purgato,& poſtea deorſum purgans bibat. Morbus hic maxime à nullo diſcedit. E

Cura,morbus difficilis.

77 In uiſceribus ueluti ſpina eſſe uidetur,& pūgere, & anxietas ipſum corripit,& lucem ac homines fugit,& tenebras amat,& timor inuadit, & ſeptū tranſuerſum foris tumet,& ad contactum dolet, & expaueſcit, & terriculamenta ac ſomnia horrenda uidet, & quandoq; etiam mortuos. Et morbus hic fere plurimos uere corripit. Huic ueratrū bibendū dato,& caput purgato,& poſt capitis purgationem pharmacum deorſum purgans bibat, poſtea uero lac aſininum bibat: Cibis utatur quàm pauciſſimis, ſi non debilis fuerit,& frigidis,& aluum ſubeuntibus,& non acribus,neq; ſalſis, neq; pinguibus,neq; dulcibus. Et calida non lauet,neq; uinum bibat,ſed aquam maxime, aut ſaltem uinum aquoſum. Neq; exercitijs utatur, neq; deambulet. Hæc ſi fecerit, à morbo liberabitur temporis progreſſu: Si uero neglexerit, cōmorietur. F

Morbus niger.

78 Nigrum uomit ueluti fecem,quandoq; cruentum, quandoq; uelut uinum ſecundarium,quandoq; uelut polypi atramentum,quandoq; acre uelut acetum,quandoq; ſaliuam & pituitam, quandoq; bilem cum uirore pallidam. Et ubi quidem nigrum cruentum uomuerit,cadaueris fœtorem refert:& fauces & os à uomitu adurūtur,& dentes ſtupeſcunt,& id quod uomitu reiectum eſt terram eleuat. Et poſtquam uomuit, paululum melius ſe habere putat. Et neq; ſine cibo eſſe,neq; ampliorem cibum ferre poteſt. Verum ubi ſine cibo manet, uiſcera ſugunt, & ſaliuæ acidæ ſunt. Quum uero cibum accepit,grauitas in uiſcerib. eſt,& pectus ac dorſum uelut ſtilis pungi uidentur,& dolor tenet latera,& febris debilis eſt,& caput dolet,& oculis non uidet, & crura grauantur, & color niger eſt, & conſumitur. Huic pharmacum bibendum dato frequenter, & pro anni tempore & ſerum, & lac. Et à cibis abſtineat dulcibus, & oleoſis,ac pinguibus, & frigidiſſimis ac maxime per aluū ſubeuntibus utatur. Et caput purgato, & poſt medicamētorum potiones ſurſum purgantes, de manibus ſanguinem detrahito, ſi nō fuerit debilis. At ſi aluus nō egerat, molle infuſum per clyſterem immittito. Et abſtineat ab ebrietatib.& uenere: Si uero coierit,ieiunus fomētis utatur, Et à ſole abſtineat,neq; multū ſe exerceat,neq; deambulet,neq; calida lauet, neq; acria edat, neq; ſalſa. Hæc facienda ſunt. Et unà cum ætate aufugit etiam morbus,& cum corpore ſeneſcit:Si uero denigratus fuerit,cōmoritur. G H

Alius morbus niger.

79 Subfuluus & gracilis, & oculis cū uirore pallidis fit, & tenuem cutem habet,ac debilis eſt. Quanto autē tempus amplius progreditur,tanto morbus amplius affligit. Et uomit omni tempore uelut ſtillamētum modicū, ad duorum poculorum paruorū menſuram,& frequenter etiam cibum,ac unà

cum

A cum cibo bilem & pituitam: & poſt uomitum dolet totum corpus, aliquando etiam antea quàm uomat. Et horrores tenues ac febris tenet, & ad dulcia ac oleoſa maxime uomit. Hunc medicamentis ſurſum ac deorſum purgare oportet, & lac aſininum poſtea bibendum præbere. Cibis autem utatur molliſſimis ac frigidis, piſcibus littoralibus, & cartilaginei generis, & betis, & cucurbitis, & carnib. tritis. Vinū bibat albū, uinoſum, aquoſius. Labore & deambulationib. utatur, & calida ne lauet, & à ſole abſtineat. Atq; hæc ſanè facienda ſunt. Verum morbus lethalis quidem eſt, non autē conſeneſcit.

Morbus corruptorius. 80

B Alia quidem omnia eodem modo patitur. Verum grumos bilis cōcretos uomit, & deorſum ſimiliter egerit, poſtquā cibos excreuit. Cæterū eadē facere oportet, quæ in priore morbo relata ſunt, & clyſterem adhibere.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS LIBER III, IANO CORNARIO MEDICO Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 De Cerebri humore, & quæ ſigna cerebri inflāmationem comitentur: & eius
C curatio. 2 De doloris ex cerebri repletione cauſis. curatio. Aurium collutio. Lac muliebre. 3 De ſyderatorum ſignis, & curatione. 4 De Cerebri corrupti ſignis & curatione. 5 De Lethargi morbi ſignis & curatione. Ex Lethargo ſuppurati. 6 De morbi ſiue febris ardētis ſignis, & eius curatione. Aqua uomitum plerūq; ciet. 7 De Pulmonis tumētis præ calore ſignis, & curatione. Sanguinis de naſo & lingua miſſio. 8 De Capitis doloris acuti cum uocis interceptione ab ebrietate, tum aliàs ſignis: cum curatione. 9 De Phrenitidis ſignis, & curatione. 10 De Anginæ ſignis & curatione. 11 De Angina leni Paracynanche appellata, & eius curatione. Venæ ſub mammas ſectio. Suffitus. 12 De morbi regij ſignis. Vrina ictericorum, & eius curatio. Nuces Thaſiæ. 13 De Diſtentionum (Terani appellantur) ſignis & curatione. Potum, ſorbitiones, & pituitam per nares reuomere. 14 De diſtentionis in poſteriores partes, ſeu opiſthotoni ſignis, & eius curatione. Aquæ frigidæ ſuperfuſio. 15 De Voluulorum genera-
D tione & ſignis, & curatione. Flatus in uentrem per follem immiſſio. Febris amoto uoluulo. Aluus inferna ſoluta amoto uoluulo. 16 De Peripneumoniç ſignis. Lingua in peripneumonicis citius & tardius nigreſcēs. Saliua inſuauis. 17 Peripneumoniæ, pleuritidis, & phrenitidis eadem curatio. Sorbitiones dulces ad ſputum ſurſum exſcreandum conducunt. Multus humor infra ſecedens. 18 Saliua non probe purgata, quid denotet. Daucus. 19 De pleuriticorum ſignis. Pleuritis gemina, ſanguinea & bilioſa. Singultus cū ſanguine. 20 De pleuritidis ſiccæ ſignis. 21 De pleuritidis ex dorſo ſignis. Saniei ſubcruentæ mictio. Sputa uaria. 22 Suppuratum fieri ex pleuritide, minus lethale. Lingua in omni pleuritide conſideranda. Bulla ſubliuida in lingua. Quo tempore dolores in pleuritide fiant. 23 Pleuritides quomodo curandæ. Clyſter ex ariſtolochia. 24 Quando à curatione pleuriticorum abſtinendum. 25 Sanguineæ pleuritidis curatio. 26 Tuſſis aridæ generatio. Puris eruptio ex pulmone. 27 Sectio aut uſtio dextrarum partium in pleuritide periculoſior: & dextrarum partium morbi robuſtiores. Terra Erethria ad refrigerandum in pleuritide. 28 Corporibus, priuſquam ſecentur aut urantur, cur nota imprimenda. Suppurato-

puratorum ex uulnere & peripneumonia, eadem quæ pleuritidis conſideratio & cura B
tio. 29 De frigefactorijs potionibus in febri ardenti. 30 Ad omnem febrē ar-
dentem potio. 31 Potio urinam mouens, frigefaciens, & ſitim ſedans. Vini Tha
ſij potio. 32 Morbus regius cū febri. Vrinam cientia & bilem per aluū trahētia.

DE FEBRIBVS uniuerſis à me dictum eſt, de reliquis
iam dicam.

Cerebri humor.

D Quum cerebrum ab inflammatione tumuerit, do-
lor totum caput occupat, maxime qua parte conſtite-
rit inflammatio: Conſiſtit autem in temporibus: & au-
res ſonitu implentur, & auditus hebeſcit, & uenæ extē F
tæ ſunt, ac pulſant: & febris ac rigor aliquando corripiunt, & dolor nunquā
deficit, ſed quandoq; remittit, quādoq; magis premit, & uociferatur ac exi-
lit præ dolore. Et ubi ſurrexit, rurſus ad lectum decumbere feſtinat, & ia-
ctat ſeipſum. Hic lethaliter quidem affectus eſt, in quot uero diebus morie
tur, non habet iudicationē. Nam alij aliter pereunt. Plerunq; tamen in ſeptē
diebus moriuntur: Si uero uigeſimum primum effugerint, ſani fiunt.

Quū itaq; dolor uexarit, frigefacere caput oportet, maxime quidem per
raſuram, aut frigefactorio aliquo, uelut eſt ſolani ſuccus, & terra figularis,
in ueſicam aut folliculum immiſſo, ita ut uiciſſim modo apponas, modo au
feras, priuſquam tepeſcant. Sed & ſanguinem detrahere oportet, & caput
purgare, ad apij ſuccos odoratis ammixtis: A uino autem in totum abſtine G
re: Ptiſanæ ſuccum ſorbere, & infernam aluum ſoluere.

Cerebri repletio doloroſa.

2 Quum doluerit caput, præ cerebri repletione, uitioſorum humorū pur
gationem non factam eſſe ſignificat, & dolores totum caput tenent, & deli-
rat, & moritur ſeptima die: & euadere non poterit, ſi non eruperit humor ſe
ptima die per aures. Sic enim & dolor ſedatur, & reſipiſcit: effluit autē mul-
tus & inodorus. Huius aures priuſquam pus erupiſſe uideris, potius ne cu-
rato: Si uero ſupernam ac infernam aluum purgare uoles, ſeorſum utranq;
ſoluito. Poſtea capiti maxime quidem uniuerſo, ſed & per aures, & per na-
res, fomentum adhibeto. Sorbeat autem ptiſanæ ſuccum, & à uino abſtine-
at in totum. Poſtquam uero eruperit pus, contineto te donec multa flu- H
xio ſedetur: poſtea aures colluito uino dulci, aut lacte muliebri, aut oleo ue
teri, atq; hæc tepida infundantur. Caput uero frequenter mollibus ac odo-
ratis fomentis foueto, quo citius cerebrum purgetur: hic primum quidem
non audit, progreſſu uero temporis & fluxio minor fit, & auditus unà cum
fluxione penitus quieſcente contingit, & maxime ſibijpſi ſimilis redit. Ca-
uere autem oportet ſolem, uentos, ignem, fumum, acrium odores, & alia hu
iuſmodi: et quieſcere, ac molli uictus ratione uti. Sit autem aluus inferna prę
uaſorum uacuatione ſolutu facilis.

Syderati.

3 Qui icti ac ſyderati eſſe dicuntur, quū cerebrum multa immundicia ui
tioſorum humorum repletum fuerit, anterior capitis pars primum dolorē
ipſis exhibet, & ſuſpicere non poſſunt, aliqui ambobus oculis, aliqui altero,
& ſo-

A & ſopor ipſos tenet,& deſipiunt,& tẽpora ſaliunt,& febris tenuis habet, &
corporis impotentia. Hic tertia aut quinta die moritur, & ad ſeptem nõ de-
uenit. Si uero deuenerit,à morbo liber euadit. Hunc ſi curare uoles,capi-
ti fomenta adhibeto, & ſectione facta tranſpirationem efficito. Si uero do-
lor tenuerit, etiam ſternutationes inducere oportet, & caput purgare leui-
bus ac odoratis, infernam item aluum purgare. A uino autem penitus ab-
ſtineat,& ptiſanæ ſucco utatur.

Cerebri corruptio.

Si cerebrum corruptum fuerit,dolor caput tenet,& per collum proce- 4
dit ad ſpinam, & æger non audit, & frigus ad caput deuenit, & totus intu-
B meſcit,& derepente priuatur uoce,& ex naribus ſanguis fluit, & liuidus fit.
Quod ſi morbus leuiter corripiat,ubi ſanguis diſceſſit,melius habet: Si ue-
ro uehementer correptus fuerit,cito perit. Huic ſternutationes per odo-
rata inducito,& aluum utranq;,aut alteram ſaltem purgato,& odorata quę
leues odores habent, naribus admoueto: & ſorbitionem tenuem ac tepidã
exhibeto. Abſtineat autem penitus à uino.

Lethargus.

Morbi lethargi appellati ſtatus idem eſt, qui & peripneumoniæ. Ve- 5
rum difficilior,& nõ omnino liber ac remotus eſt ab humida peripneumo-
nia. Sed multo tardior eſt morbus. Patitur autem æger hæc: Tuſſis & ſopor
C ipſum tenet,& ſaliuam liquidam ac multam educit,& uehementer impotẽs
eſt: & quum moriturus eſt, multum atq; id liquidum infra egerit. Huic ual-
de exigua uitæ ſpes eſt. Attamen hoc curandum eſt, ut plurimum ſpuat, &
calefiat,& à uino abſtineat. Si uero effugerit,ſuppuratus fit.

Morbus ſiue febris ardens.

In morbo febri ardente appellato,ſitis tenet multa,et lingua horret. At 6
color eius primo quidem tẽpore eſt ueluti ſolet: uerum ualde ſicca eſt. Pro-
greſſu uero temporis induratur, exaſperatur, craſſeſcit ac nigreſcit. Si uero
in principio hæc patiantur, citiores iudicationes fiunt: Si poſterius,tardio-
res. Cæterũ remiſſionis eadẽ omnia ſigna lingua exhibet,quæ in peripneu-
monia: & urinæ bilioſæ aut cruentæ, dolorem ampliorem: flauæ uero, mi-
D norem ſignificant: & ſputum præ caliditate ac ſiccitate combuſtum ac craſ-
ſum eſt. Sæpe uero etiam in peripneumoniã tranſit: quod ſi contigerit,bre-
ui moritur. Hunc aũt hoc modo curare oportet: calida bis aut ter ſingulis
diebus lauato,capite excepto. At in iudicationibus lauare non oportet. Et
primis quidem diebus deorſum purgato, & aquam bibendam dato. Nã
plerunq; uomitũ aqua ciere ſolet. Poſterioribus uero poſt purgationẽ hu-
mectato, & ſorbitionibus utatur, ac uinis dulcibus. Quòd ſi non ab initio
ægrum curandum ſuſceperis,ſed ſignis iam in lingua exiſtentibus,ſinere o-
portet donec iudicatiões prætererint,& linguę ſigna mitiora facta fuerint:
& neq; medicamentum dederis, neq; ad purgationem faciẽdam clyſterem
adhibueris priuſquam iudicationes prætereant.

Pulmo tumens præ calore.

Quum pulmo tumuerit præ nimio calore repletus,tuſſis tenet fortis et 7
dura,

dura,& erectæ ceruicis ſpiratio, & aceruatim reſpirat, & frequẽter anhelat, & intumeſcit,& nares expandit,uelut equus ex curſu, & linguam frequenter exerit,& pectus ipſi canere uidetur,& grauitas in ipſo ineſſe. Quapropter hanc capere pectus non poteſt,ſed dirumpitur & impotens fit, & dolor acutus emergit:& dorſum, & pectus, & latera uelut acubus punguntur: & ardent hæ partes uelut eius qui ſedeat ad ignem,& rubores exoriuntur ad pectus & dorſum,uelut à flamma,& morſus fortis incidit,& anguſtia,ut neque ſtare,neq; ſedere,neq; decumbere poſſit. Verum ita uelut deſperatis rebus anxius iactat ſeipſum,& iam mori uidetur. Moritur autẽ maxime quarta aut ſeptima die,quas ſi effugerit,non ualde perit. Hunc ſi cures,infernã aluum quàm citiſſime clyſtere adhibito,probe purgare oportet,& de cubitis,& naſo,& lingua, ac de omni corporis parte ſanguinem mittere. Potiones itẽ frigefacientes exhibere,& ſorbitiones idem præſtantes. Danda ſunt & urinam cientia ſæpe, ſed quæ non calefaciant. Et ad ipſos quidem dolores quum irruunt,calefactoria leuia ac humida adhibendo, locum calefacere ac humectare oportet,ubicunq; dolor fuerit:ad reliquas uero partes, frigefactoria adhibere,uiciſſim ea apponẽdo ac tollendo, & ubicunq; arſerit, frigus facere:A uino autem penitus abſtinere.

Capitis dolor.

8 Quum à capite initio ſumpto,dolor acutus ſtatim uocem interceperit, tum aliàs, tum ſi ex ebrietate hoc cõtingat, ita affectus ſeptima die moritur. Minus tamẽ moriuntur qui ex ebrietate tale quid perpeſſi ſunt, & uoce priuati permanſerunt. Nam ſi eadem die, aut poſtera, aut tertia uocem edant, ſani euadunt:faciunt autem hoc aliqui ex ebrietate, & neutri moriuntur.

His ſternutationes fortes inducere oportet, & infuſum per clyſterem inijcere,quod bilem uehementer ducat. Quòd ſi ſenſum æger receperit,Thapſię ſuccum in multa calida aqua dato,quo quàm citiſſime reuomat. Poſtea attenuato,& à uino prohibeto per ſeptem dies. Detrahendus eſt et à lingua ſanguis,ſi uenam comprehendere poſſis.

Phrenitides.

9 Phrenitides fiunt etiam ex alijs morbis. Patiuntur autem ægri hęc: Septum tranſuerſum dolent, ut ne cõtingere quidem permittant, & febris accedit,& mente mouentur,& intentis oculis uident,& alia ſimilia faciunt his qui peripneumonia affecti ſunt, ubi ſanè in peripneumonia mente mouentur. Hoc modo affectum calefacere oportet calefactorijs humidis & potionibus,excepto uino. Et ſi quidem fieri poterit,ſurſum purgare, & per tuſſim ac ſpuitionem educere oportet, quẽadmodum in peripneumonia. Sin minus,inferna aluus præparanda eſt,ut egerat. Humectato autem potionibus,hoc enim conducit. Morbus aũt lethalis eſt. Moriuntur enim tertia aut quinta,aut ſeptima die. Si uero leniter corripiat,iudicat uelut peripneumonia.

Angina.

10 Ab angina appellata ſuffocatur homo, & in faucibus magis ipſi inhærere uidetur,& neq; ſaliuã, neq; quicquã aliud detrahit, & oculi affecti ſunt ac prominent,uelut ſtrangulatis,& intentè per ipſos uidet,& ipſos conuertere

A tere non poteſt, & anxius eſt,& exilit frequenter, & facies & fauces ardent, imò etiam collum. At uidẽtibus nihil mali habere uidetur, & uidet ac audit obtuſius,& præ ſuffocatione non intelligit,neq; quid dicat,neq; quid audiat,aut faciat. Verum hians decumbit ſaliuam fundens,ac talia faciens. Hic quinta,aut ſeptima,aut nona die moritur.

Leuis angina, paracynanche appellata.

At ubi horum ſignorum quid abfuerit, laxiorem morbum ſignificat, quem paracynanchen uocant. Huic uenam ſecare oportet, maxime ſub mamma. Concomitatur enim hac parte ex pulmone ſpiritus calidus. Oportet quoq; deorſum purgare medicamento, aut per clyſterem. Fiſtulas item detrudere conuenit in fauces iuxta maxillas, quo ſpiritus ad pulmonem trahatur. Et faciendum uti quàm citiſſime ſpuat,& pulmo gracilis fiat. Et ſuffitus fiat per hyſſopum Cilicium, ſulphur, & bitumen: & attrahat & per fiſtulas,& per nares,ut exeat pituita. Fauces & lingua confricentur his quę pituitam ducunt. Et uenæ ſub lingua ſecentur. Sed & à cubitis ſanguis dimittatur,ſi uires ualidæ fuerint. A uino abſtineat,& ptiſanę ſuccum tenuem ſorbeat. Poſtquam uero remiſerit morbus,& iam cibos guſtarit, elaterio recenti purgato,ut ne in aliud malum incidat. 11

B

Morbus regius.

Morbus regius huiuſmodi acutus eſt,& cito occidit. Color totus maſli corium ualde refert,& cum uirore pallidus eſt, quales ſunt lacerti cum uirore pallicantes. Conſimile eſt etiã corpus: & in urina ſubſidet uelut eruũ fuluum,et febris ac horror debilis habet. Quandoq; etiam ueſtimenta ferre non poteſt,ſed mordetur ac raditur. Et manè quum cibum nõ accepit, uiſcera plerunq; lancinantur. Et quũ quis ipſum excitat,aut alloquitur, non patitur. Hic plerũq; in quatuordecim diebus moritur. Has ſi effugerit, ſanus euadit. Oportet aũt ipſum calida lauare, & aquam mulſam bibendam dare,ita ut de nucibus Thaſijs decorticatis,& abſinthij coma, æquis portionibus acceptis, & de aniſo cribrato dimidia parte ammixta, obolos tres ieiunus ex illa bibat,& rurſus dum cubitum ita hanc aquam mulſam ſumat. Bibat etiam uinum uetus tenue,et ſorbitionibus utatur. Nec à cibis abſtineat. 12

C

D

Tetanus.

Quum diſtentiones Tetani appellati,corripuerint, maxillæ rigent uelut ligna,& os aperire non poſſunt, & oculi lachrymantur ac diſtorquẽtur, & dorſum riget, & crura contrahere nõ poſſunt, ſimiliter neq; manus,& facies rubicunda eſt,& ualde dolet, & ubi moriturus eſt,& potum,& ſorbitionem,& pituitã per nares reuomit. Hic tertia die, aut quinta, aut ſeptima, aut decimaquarta perit. Vbi uero has effugerit, ſanus euadit. Huic catapotia ex pipere & ueratro nigro deuoranda dato:& iuſculum uolucrium pingue calidum. Inducendæ ſunt etiam fortes ac multæ ſternutationes, & fomenta adhibenda. Quum autem fomentis non utitur, calefactoria humida ac pinguia undequaq; in ueſicis ac utriculis apponantur,maxime tamen ad partes dolentes,& calido oleo multo ac ſæpe illinatur. 13

z Opiſtho-

Opiſthotonos. B

14 Quum autem diſtentio in poſteriores partes, opiſthotonos appellata, tenuerit, reliqua quidem plerunq; eadem ſunt: uerum in poſteriores partes conuellitur, & uociferatur aliquando, & dolores emergunt uehemẽtes, & crura interdum contrahere non permittit, neq; manus extẽdere. Sunt enim cubiti incuruati, & digiti in pugnum contracti, & pollicem plerũq; alijs digitis continet, & clamat, & nugas garrit quandoq;, & non poteſt ſeipſum continere, ſed aliquando exilit, ubi dolor premit: quum uero dolor remittit, quietem habet. Aliquãdo etiam uox intercipitur ſimul ut morbo corripiuntur, aut inſani et atra bile perciti fiunt. Hi tertia die moriuntur uoce ſoluta, & reuomunt per nares. Si uero effugerint decimumquartum diem, F ſani fiunt. Curandus hic eſt uelut ſuperior. Quod ſi uoles, etiam ſic facies. Aquam frigidam plurimam ſuperfundito, & poſtea ueſtimenta tenuia, pura, ac calida ſuperintegito. Ignem autem tunc non adhibeto. Hoc auxilium & ad tetanos, & ad opiſthotonos adhibere oportet.

Voluuli.

15 Voluuli fiunt quum ſupernus uentriculus caleſcit, infernus uero frigeſcit. Reſiccatur enim ſimul inteſtinum, & prę inflammationis caliditate obturatur, ut neq; flatus, neq; cibi pertranſeant, ſed uenter durus fit, & quandoq; uomat, primum pituitoſa, deinde bilioſa, poſtremum ſtercus. Et æger ſitim habet ac dolorem, maxime circa præcordia. Verum & totum uentrẽ G dolet, & inflatus eſt, & anxius eſt, & febres corripiunt, & fiunt maxime ſeptima die. Hos ſic curare oportet. Supernum uentriculum quàm citiſſime purgato, & ſanguinem de capite ac cubitis detrahito, ut ſuperna aluus caleſcere deſinat, & partes ſupra ſeptũ tranſuerſum frigefacito, excepto corde. Infernas autem calefacito, homine in ſolio aquę calidæ collocato, ac ſemper oleo illito. Calefactoria quoq; humida apponito. Et glandulam de melle ſolum decem digitorum longitudinis facito, & ex ſumma anteriori parte fel taurinum oblinito: atq; ſic bis ac ter ſubdito, quo omnia combuſta ſtercora circa rectum ac princeps inteſtinum contenta educas. Et ſi quidem ſic obedierit, poſtea clyſterem adhibeto. Sin minus, follem fabrilem indito, & in uentrem flatum immittito, à quo & uentrem, & inteſtini contractionem diſtendas. Deinde extracto folle, clyſterem adhibeto. Sit autem infuſum per H clyſterem inijciendum paratum non ex ualde calefactorijs, ſed ex his quæ ſtercora diſſoluunt ac colliquant. Poſtea obturata per ſpongiam ſede, in aqua calida deſideat cõtinens clyſteris infuſum. Et ſi hoc infuſum ſuſceperit, & rurſus dimiſerit, ſanus euadit: Cæterum priore tempore mel optimum delingat, & uinum ſplendidum uernaculum bibat. Quod ſi uoluulo amoto, febris ipſum corripiat, deſperatus eſt. Fortaſſis enim & inferna aluus ſoluta ipſum occiderit.

Peripneumonia.

16 Peripneumonia talia facit. Febris acuta tenet, & ſpiritum frequentem ac calidum reſpirat, & anxietas adeſt, & impotentia, & iactatio, & dolor ſub ſcapulas, & ad clauiculam: & ad mãmam, & grauitas in pectore, quandoq; etiam

A etiam delyrium. Quidam dolorem non ſentiunt, donec tuſſire inceperint. Verum hic morbus diuturnior ac difficilior illo eſt. Saliuam tenuem ac ſpumoſam primum ſpuit. Lingua flaua eſt: Verum progreſſu tēporis nigreſcit. Si igitur in principio nigreſcat, citius morbus finitur: Sin poſterius, tardius. Tandem uero etiam rumpitur lingua, & ſi digitum apponas, inhæret. At liberationem à morbo ſignificat lingua, ſimiliter uelut in pleuritide. Hęc autem patitur homo, minimum diebus quatuordecim, ad ſummum una & uiginti, & per hoc tempus tuſſit uehementer, & unà cum tuſſi purgatur, primum ſaliua multa & ſpumoſa. Septima uero & octaua die ubi febris in uigore fuerit, ſi humida ſit peripneumonia, craſſior prodierit: ſin minus, non.

B Nona uero & decima, cum uirore pallida ac ſubcruenta. Duodecima autem uſq; decimamquartam, multa & purulenta. Atq; hoc in his contingit, quorum naturæ & corporis affectiones humidæ ſunt, & morbus fortis eſt. Quorum uero & natura, & morbi conſtitutio ſicca eſt, in his minus. Si quidem igitur decimaquarta die reſiccatus fuerit, & non amplius purulentum tuſſiendo reiecerit, ſanus eſt. Sin minus, ad duodeuigeſimam, & uigeſimā primam animum aduerte, & ſi quidem tunc ſputum illud quieuerit, euadit. Sin minus, interroga ipſum, an dulcior ſit ſaliua: & ſi affirmauerit hoc, ſcito pulmonem ipſi ſuppuratum eſſe, & morbus annum durabit, ſi non in quadraginta diebus pus eduxerit. Si uero inſuauem ſaliuam eſſe dixerit, ſtatus morbi lethalis eſt. Verum in primis diebus hi maxime manifeſti fiunt,

C Si enim putrefactum ac purulentum expuerit in diebus duobus ac uiginti, & non exulceratus fuerit, euadit: Sin minus, non. Hæc peripneumonia nihil abeſt ab affectionibus quæ in pulmone ſunt. Si igitur aliquid harū affectionum abfuerit, cognoſcere oportet & quæ ægrotus mala habeat, & quę medicus aggredi debeat. Si uero pauca horū ſignorū habuerit, ne decipiatur. Nā pernicioſa non eſt peripneumonia, ſed mollis. Cæterū peripneumoniā hoc modo curare oportet. Nō tamen peccabit, ſi quis etiā pleuritide & phrenitidem ita curare aggrediatur. Primum caput leuius facere incipe, quo nihil influat ad pectus. Primis autem diebus ſorbitiones ſint dulciores. Sic enim id quod conſedit ac compactum eſt, potiſſimum elueris ac cōmoueris. Quarta die & quinta ac ſexta, non amplius dulces, ſed pingues.

D Nam ad ſputum ſurſum exſcreandum conducunt. Si uero pro ratione ſpuere non poſſit, ex pharmacis ſurſum educentibus dato. Aluum autem in primis quatuor aut quinq; diebus ſubducere oportet, & hoc paulo amplius, quo & febres obtuſiores ſint, & dolores leuiores. Quum autem euacuatus fuerit, & corpore debilis, infernam aluum tertio quoq; die deorſum cōmoueto, quo & corpus potens ſit, & ſupernæ regiones humoris exortes.

Nam ſi multus humor infra ſecedat, à quinta die, mortem inducit. Infra enim humore ſecedente, ſupernæ partes reſiccantur: & ſputi purgatio ſurſum non prodit. Oportet igitur & infernam aluum, neq; ualde ſuppreſſam eſſe ut ne febres ſint acutę: neq; ualde egerere, quo ſaliua ſurſum educi poſſit, & æger uiribus ualeat. At medicamenta ſurſum educentia, ſexta & ſeptima ac nona die, & morbo adhuc ulterius progreſſo, magis exhibeto. Sit autem medicamentum, ueratrum album, thapſia, elaterium recens, ſingula æ

18 quis portionibus. Quòd ſi ſaliua non probe purgetur, & ſpiritus fuerit frequens, & purgatio non præualeat, prædicendum eſt nullam ſpem uitæ reliquam eſſe, ſi purgatione nihil efficere poſſit. Sed & alia faciẽda ſunt quæ in peripneumonia fieri ſolent, ſi inferna aluus miniſterium ſuum probe obierit. Quin & aliter facere curationem oportet. A prima die initio ſumpto, ari magni conchulam maiorem dato, dauci & urticæ utriuſque itidem unam, ſinapis & rutæ quantum tribus digitis comprehendere potes, & ſuc cum ſilphij magnitudine fabæ. Hæc in aceto dulci & aqua permixta & diluta ac excolata, ieiuno tepida bibenda dato. Poſtquam uerò purum exſpuere cœperit, ari conchulam maiorem, & ſeſamum, & amygdalas purgatas, in aceto dulci aqua diluto bibenda prębeto. Si uero magis ducere uoles, radicis capparis corticem his ammiſceto. B F

19

Pleuritis.

Quum pleuritis apprehenderit, hæc patitur: Dolor latus, & febris & horror tenet, & frequentem ſpiritum habet, & erectæ ceruicis ſpiratio urget, & tuſſiendo reijcit ſubbilioſa, uelut à mali punici corio, ſi non ruptiones habuerit: Si uero habuerit, etiam ſanguinem à ruptionibus. Eſt autem & ſanguinea pleuritis, in qua ſubcruenta reijcit: Et eſt quidem bilioſa, mitior, ſi non ruptiones æger habeat: ſin minus, doloroſior quidem eſt, ſed non lethalior. At ſanguinea fortis, & doloroſa, & lethalis eſt. Quum igitur affuerit ſimul ſingultus, ſimulq; cum ſaliua ſanguinis grumos nigros tuſſiendo reiecerit, ſeptima die moritur: Si uero dies decem tranſgreſſus fuerit, à pleuritide quidem ſanus fit, uerum uigeſima ſuppuratur, & pus tuſſiendo reijcit, demum uero reuomit, & non adeò facilis curatu eſt. G

Pleuritides ſiccæ.

20 Sunt & ſiccæ pleuritides ſine ſputo: Verum hæ difficiles ſunt. Iudicationes autem ſimiles alijs ſunt, ſed ampliore in potu humectatione opus habent quàm aliæ. Bilioſæ uerò & ſanguineæ, nona & undecima die iudicant, atque hi magis ſani fiunt. At ſi à principio quidem molles quidam tenuerint dolores, à quinta uerò ac ſexta die acuti, hi uſq; ad duodecimũ perueniunt, & non ualde effugiunt. Periculum autem maxime eſt, uſq; ad ſeptimum: Immo etiam uſq; ad duodecimum. Poſt has uero ſanantur. Quæ uero ab initio molles ſunt, à ſeptima autem & octaua acutæ, ad decimumquartum iudicant, & ſani fiunt. H

Pleuritis ex dorſo.

21 Pleuritis ad dorſum initium ab alijs differt: dorſum dolet uelut ex plaga, & ſuſpirat, & aceruatim reſpirat: Statim autem ſpuit pauca, & corpus delaſſatur. Tertia aut quarta die ſaniem mingit ſubcruentam. Moritur autem maxime quinta die: ſin minus, ſeptima. Has ſi effugerit, uixerit. Et morbus lenis eſt ac minus lethalis. Cuſtodire tamen oportet uſq; ad decimumquartum. Poſtea uerò ſanus euadit. Cæterum quibuſdam pleuriticis ſaliua quidem pura eſt, mictio autem cruenta, uelut ſeroſa à carnibus aſſatis ſanies: dolores uero acuti per ſpinam ad pectus, & ad inguen tendunt. Hic ſi ſeptimum diem effugerit, ſanus fit. At ſi alicui in his pleuritidibus cõtingat

dorſum

A dorſum rubefieri,& humeros caleſcere,& inter deſidendũ grauari, & ucter exturbatur egeſtiõe cũ uirore pallida,ac ualde graueolenti, hic propter uentris egeſtionẽ,uigeſima prima die moritur.Has ſi effugerit,ſanus fit. Quibus autem ſtatim ſputa uaria ſunt, & dolores ualde acuti, hi tertia die moriuntur. Hanc autem tranſgreſſi, ſaneſcunt. Qui uero ſanus non fit ſeptima,aut nona,aut decima,hic ſuppurari incipit. Melius eſt autem ſuppuratum fieri,etiamſi doloroſum ſit.Minus enim lethale eſt. Porrò ſupra omnia relata ſigna,in unaquaqꝫ pleuritide conſiderare oportet linguam. 22

Si enim bulla ſubliuida fiat in lingua,uelut ferro in oleum tincto,ſi quidẽ in principio fiat aſpera, difficilior eſt morbi emotio, & neceſſe eſt ſanguinem tuſſiendo reijcere,in diebus quibus id fieri oportet.Si uero facto morbi progreſſu fiat,iudicationes quidem contingent ad decimum quartum diem. Verum neceſſe eſt ſanguinem ſpuere. Habet autem ſe res de liberatione ab hoc morbo,hoc modo. Si quidem tertia die inceperit maturari ac expui,citius liberabitur:Si uero poſterius matureſcat, poſterius iudicationes fiunt,quemadmodum in capitis ſignis. Dolores porrò in omni pleuritide,plerũqꝫ magis interdiu quàm noctu leuiores fiunt: Curare uero pleuritidas hoc modo oportet,ut plurimum uelut phrenitidem & peripneumoniam, pręterquam quod hic balneis calidis & uino dulci utẽdum eſt.Si igitur prima aut ſecũda die poſtquam inuaſit,ægrum acceſſeris, ſi ſtercus prodijt purum, aut leuiter bilioſum & modicum, infuſum ex thapſia per clyſterem inijcito.Si uero aluus cõmota,noctu quidem egerat,poſtridie uero dolor & tormen uexet,rurſus clyſterem adhibeto. At ſi æger bilioſus ſit natura, & non purgatus correptus fuerit à morbo, priuſquam ſaliuam bilioſam expuat, etiam medicamento bilem probe purgato: Si uero iam expuat bilioſa, medicamentum ne dederis: Si enim dederis, ſputum ſurſum prodire non poterit,ſed ſeptima aut nona die ſuffocabitur, maxime ſi præcordia doleant. Quòd ſi ad dolores in lateribus etiam præcordia doleant, clyſterem adhibere oportet : & in potu ieiuno bibendam dare Ariſtolochiam, hyſſopum, cuminum, ſilphium, peplum, mecona appellatum album, florem æris, mel, acetum, & aquam. Et per medicamenta quidem ita primas curationes facere oportet.Reliqua uero ſic ſe habent. Multa calida pro uiribus ægri lauato,capite excepto:& quum iudicationes ſunt, dolentes locos humidis fomentis tepefacito,& oleo illinito. Quum uero impetu fertur morbus, & ægrum & medicum à curationibus quieſcere conuenit, ne quid mali inducatur. Dandus autem eſt ptiſanæ ſuccus coctus, aliquanto craſſior ſpiſſitudine mellis. Poſt balnea etiam uinum dulce & aquoſum bibendum eſt,non frigidum, modicum, ex anguſti oris pocillo, & ubi tuſſes inuaſerint,amplius bibendum, & quàm maxime exſcreandum, & potu humectandum, quo pulmo humidior factus, facilius ac citius ſputum reddat, & tuſſis minus affligat.Sed & mali punici dulcis uinoſi ſuccum,lacte caprino modico,& melle ammixto,paulatim ſæpe dato, & noctu & interdiu, & ſomnum quàm maxime prohibeto,quo purgatio & citius et copioſior fiat.

B (line 4 of paragraph 2), 23 (beside "Curare uero pleu-"), C (beside "rem inijcito"), D (beside "uiribus ægri"), 24 (beside "Quum uero impetu fer-")

At uero ſanguineam pleuritidem ſic curare oportet.Poſt iudicationes cibis leuibus reficito,& quietem agat,& nimium caueat ſolem,uentos, reple- 25

tiones,acida,ſalſa,pinguia,fumũ, flatus in aluo, laborem, uenerem. Si enim morbus recidiuarit, mors ſequetur. In expuitionibus autem ſi dolor habe at,& expuere non poſſit,ieiuno æris florem dato,magnitudine oliuæ,& ſucci ſilphij dimidium eius, & trifolij ſeminis modicum. Hæc ex melle delingat: Aut piperis grana quinq;, & ſucci ſilphij magnitudinem fabæ, mel, acetum, & aquam, ieiuno tepida bibenda præbeto. Hoc etiam dolores ſedat. Quòd ſi pro ratione ſpuere non poſſit, ſed moretur ſputũ hærens in ipſo,& ſtertat in pectore, ari magni radicis conchulam maiorem, & oleum ac acetum mixta dato,& acetum aqua dilutum inſuper bibat. Aliud forte. B

Florem æris magnitudine fabæ, & nitrum aſſatum dupla portione, & hyſſopi quantum tribus digitis comprehendi poteſt, melli miſceto, & aquam ac oleum modicum adſtillato, & tepefacta in conchula maiore infundito, ut ne ſuffocetur. Hoc etiam in peripneumonia facere oportet, ſi non purgetur: Si uero neque ſtertat, neq; uelit oportet ſpuat, capparis fructus quantum tribus digitis comprehendi poteſt,& piper,& nitrum modicum, & mel,& acetum,& aquam miſceto,atq; hæc tepida ſorbenda præbeto. Altera die eadem in aceto,melle, & aqua feruefacta ſorbeat. Hoc etiam ſtertentibus dato, & his qui purgari non poſſunt. At ſi fortius facere uoles, hyſſopi & ſinapis, & naſturtij concham maiorem, melle & aqua terito, & feruefacta ac excolata, tepida ſorbenda dato. Atq; hoc modo hi morbi cu- F

26 rati ſanantur, ſi nõ quid ſputi in pulmone relictum pus fiat, à quo arida tuſſis ſequitur,& febris ac horror emergunt, & erecta ceruice ſpiratio tenet, & frequentem & aceruatam reſpirationem æger habet, & uox paulo grauior fit, & color cum calore faciem occupat: Progreſſu uero temporis, morbus magis manifeſtus redditur. Hunc ſi intra decem dies ſuſceperis, ubi uictu & balneo calido calefeceris, medicamentum quod pus ducat,in pulmonem infundito, aliiſq; pus ducentibus utitor, atque ſic uelut ſuppurato uictus rationem præſcribas. Caput quoque reficcato, ut ne quid influat. G

Si uero ex eo quod in pulmonem infuſum eſt,pus non educatur,rumpitur hoc ipſum ex pulmone in thoracem, & poſt ruptionem ſanus eſſe uidetur, quoniam ex anguſtia ad amplam capacitatem pus peruenit, & ſpiritus quem reſpirando attrahimus,in pulmone locum ac ſedem habet. Verum progrediente tempore pectus pure impletur, & tuſſes, & febres, & alij dolores omnes magis ipſum premunt, & morbus inclareſcit. Hunc poſt eruptionem per quindecim dies ſinere oportet, quo pus rurſus matureſcat: Nam ex eo quod pus ad ampliorem locum deuenit, perfrigeratum eſt: & id quod in thorace humidi erat,ad ſeipſum attraxit, ita ut ipſum ſit ſemiputrefactum. Si quidem igitur ſua ſponte expui incipiat in hoc tempore, bene eſt. Sin minus, medicamentis aut potionibus opem ferre oportet, in ultimis ex quindecim illis diebus, feſtinando ad corporis excitationem antea quàm magis affligatur, ita ut caput purum cuſtodias, influxionum gratia. Si uero non ſpuatur,ſed ſui ſignificationem ad latera præbeat, ſecato aut urito. At ſi neq; ſpuatur, neque ad latera de ſe ſignificationem præbeat, ubi multa calida ieiunum lauaſti, & neq; potu uſum in firma ſella locaſti, alter ex humeris ipſum apprehendat,tu uerò concute ipſum,aure ad latera admo ta,quo H

A ta, quo percipias ex utra parte ſignificationem ſui præbeat. Optandum au-
tem eſſet ex ſiniſtra. Nam dextras urere aut ſecare lethalius eſt. Quanto 27
enim robuſtiores ſunt dextræ partes, tanto etiam fortiores morbi in ipſis fi
unt. Quod ſi præ craſſitudine humor non fluctuet, neq; ſtrepitus ſit in pe-
ctore, uerum ſpiritum frequentem trahat, & pedes intumeſcant, & tuſſicula
aliqua adſit, ne te decipiant hæc, ſed thoracem puré plenum eſſe probe no-
ris. Proinde in terra eretriade liquida, & ualde trita ac tepida, linteum te
nue tingito, eoq; thoracem circumcirca integito: & qua parte primum re-
ſiccatum fuerit, ea ſecato aut urito, quàm proxime ad ſeptum tranſuerſum,
cauendo tamē ne hoc ipſum lędas: Si uerò uoles, ipſam terram Eretriadem
B illinito, & ſimiliter uelut in linteo conſiderato. Multi ſimul illinunt, ne quæ
primum illinuntur reſiccentur. Poſt ſectionem aut uſtionem, linamento ex
lino crudo utere, & paulatim pus emitte. Cæterum ubi ſecare uel urere 28
uoles, corpori in eadem figura, in qua inter ſecandum aut urendum futurū
eſt, notam imprimito, ut ne cutis te decipiat, ſi in figuræ tranſmutatione ſur
ſum aut deorſum magis cedat. Sed & tuſſes uitare oportet ex uictu, ut ne
rurſus pus reuellant ad pulmonem. Malum enim hoc eſt: quare permitten-
dum eſt ut ad ſectionem quàm citiſſime reſiccetur. Poſtquam uero duode-
cima affuerit dies, reliquum pus totum emittito, & ex linteo linamentum in
dito, & bis in die pus emittito, & uentrem ſupernum ex uictu quàm maxi-
me reſiccato. Atq; hoc modo oportet etiam ſuppurationēs ex uulneribus,
C & ex peripneumonia, & ex magnis deſtillationibus, & pulmone ad lateres
prolapſo, conſiderare ac curare.

Frigefactoriæ potiones in febre ardenti.

Frigefactorias potiones in febribus ardentibus quando uoles biben- 29
das dato. Sunt autem multarum operationum: aliæ enim mictionem indu-
cunt, aliæ alui egeſtionem, aliæ utrunq; præſtant, aliæ neutrum, aliæ ſolum
frigefaciunt, uelut ſi quis in uas aquæ feruentis frigidam aquam infundat,
aut ipſum uas ad frigidum uentum exponat. Dabis itaq; alias alijs. Neq; e-
nim dulces omnibus conducunt, neq; acerbæ, neq; eadem omnes bibere
poſſunt. I. Fauorum ſiccorum heminarum duarum menſuram aqua ma
D cerato, & conterens guſtato donec ſubdulcis aqua fiat, deinde excolato, &
iniectis apijs bibendam dato II. Seminis lini acetabulum, aquæ heminis
decem affuſis, in noua olla prunis impoſita coquito, ac ſeruere finito ut trāſ-
pirent, donec ſuccus ad tactum pinguis fiat. III. Aquam mulſam aquo-
ſam ad dimidias coquito, deinde apio iniecto frigidam paulatim exhibeto.
IIII. Ordeum Achilleum magnum ac plenum heminæ menſura ſicca-
to, & acutis ſpicis ablatis, ubi probe laueris, aquæ congio affuſo coquito ad
dimidias, frigefacito ac bibendum dato. V. Cumini Æthiopici heminæ
decimæ parti, tres aquę ſemicongios affunde, & olla luto piloſo oblita, do-
nec tertia pars reſtet, feruere ſine: & frigidam hanc ad omnem ardentem 30
aliamq; febrem exhibe. VI. Aquam cœleſtem ipſam per ſeipſam præbe.
VII. Ptiſanæ heminæ congio aquæ affuſo, ad dimidias coquito: dein-

de excolato, et apijs iniectis frigidam dato. VIII. Proſunt & uina alba a- B
quoſa ex uuis paſſis. IX. Proſunt & uuarum paſſarum expreſſarum rec̃ri
menta aquoſa. X. Vuarum paſſarum albarum exemptis uinaceis hemi-
nam, radicum quinquefolij manipulum, tundito, & affuſis aquæ heminis ui
ginti, ad dimidias coquito, & frigidam hanc paulatim bibendam dato.

XI. Ad farinę ordei pleni craſſæ chœnicem dimidiam, aquæ congium
affundas, & quum iam intumeſcunt craſſæ farinæ partes, manibus teras, do
nec aqua alba fiat, & adianti pugillo iniecto, ſub dio per noctem exponito
ac exhibeto. XII. Ouorum trium aut quatuor candidum, in aquæ con-
gio concuſſum bibat. Hoc ualde frigefacit, & ægrum ad aluum exoneran-
dam conturbat. XIII. Ordei torrefacti probe loti chœnicem dimidiam, F
in aquæ congio bis aut ter feruere ſinito, & frigidam hanc exhibeto.

XIIII. Ptiſanæ ſuccum coctum tenuem, & uinum dulce dato. Hoc u-
rinam ducit. XV. Cucumeris peponis corio nudati pollinē ex aqua prę-
31 beto. Hæc potio urinam ciet, frigefacit, & ſitim ſedat. XVI. Eruum in
aqua prçcoquito, deinde ollam nouam, in maiorem ollam aqua plenam po
nito, & alia aqua eruo affuſa, ad modicum tempus coquito: poſtea ubi co-
ctum fuerit eruum, tertiam aquæ partem reliquam excolatam bibendam da
to, ita ut ad ſingulos cyathos, & cucumeris, & erui pollinem inſpergas. Hoc
conſtanter ſitim ſedat. XVII. Vinū Thaſium uetus parte una, cum uigin
tiquinq; aquæ partibus dato. XVIII. Trifoliū, cucumeris pollinem, &
craſſam ordei farinam in aqua macerato, & hanc bibendam dato. XIX. G

Apij manipulos tres, pulegij pugillos duos, in aceti heminis decem ad
tertias coquito. Hoc melle & aqua dilutum, aquoſum bibat, adianti pugillo
iniecto. Hoc urinam ducit, & aluū ſoluit. XX. Mala odorata dulcia con-
tundito, & aqua macerato, & aquam bibendam dato. XXI. Mala cydo
32 nea eodem modo, ſi aluus ſoluta fuerit in febre ardente. XXII. Quod ſi
morbus regius inſuper corripiat, uuæ paſſæ albæ exemptis uinaceis, & cice
rum alborum, utrorumq; dimidiam heminam, & ordei Achillei magni ac
pleni tantundem, & cnici tantundem, aquæ heminas decem, & apium, &
mentam, & coriandrum, de ſingulis parum, terito, donec placide aqua dul-
ceſcat, & adianti pugillo poſtea iniecto, ubi ſub dio per noctem expoſuiſti,
exhibeto. Potes etiam alia his ſimilia imitari. Omnia uerò per noctem ſub H
dio expoſita dabis febrienti, exceptis his quibus alui plus quàm
conuenit fluunt. XXIII. Pulegij pugillos tres, apij
duplum, in uino diluto coquito ac exhibe-
to: hoc urinam ciet, & bilem
per aluum tra-
hit.

Hippocratis

A # HIPPOCRATIS COI DE MORBIS LIBER IIII, IANO CORNARIO MEdico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Semen utriuſq; parentis, ab omnibus corporis partibus progreſſum, ad formã
in utero recipiendam condenſari. Humorum in corpore ſpecies quatuor, morborũ
omnium cauſſæ. Propoſitio huius libri. 2 Quomodo bilis, ſanguis, hydrops, &
pituita, copioſiora & pauciora fiant à cibis & potibus. Sanguini fons eſt cor, Pituitę
autem caput, Aquæ uerò fons ſplen, & Bili, folliculus in hepate. Caput & ſplen, par
B tes maxime cauæ. 3 Cibis ac potibus omnibus, quatuor illos humores ineſſe.
Corpus in ſeipſum humorem ex uentriculo trahere. 4 Plantę cur ægrotent aut
non naſcantur quibuſdam in locis. Plantas ab initio humores iuxta cognationem
non habentes, ne germinare quidem poſſe. 5 Locus alteri loco, etiam ualde uicinus,
ad uini iucundi productionem plurimum præſtat. Terrę innumeras ineſſe facul
tates. Plantas omnes ſylueſtres fuiſſe. 6 Vnde pituita in corpore gignatur. Ca
put uelut cucurbita corpori incumbit. 7 Cur pituita ad uentriculum & ueſicã perueniens
non lædatur. 8 Bilis quomodo & cur copioſior in corpore fiat. Hepar
pueris cor dicitur. Hepatis dolores unde & quomodo ſedentur. 9 Cibi ac potus
alij alijs medicamẽta eſſe ſolent. 10 De Aqua, ~~id eſt, atra bile~~, quomodo & cur
copioſior in corpore fiat. Aquæ de ſplene purgatio non fit per ſupernas regiones.
Venæ ex ſplene deorſum tendẽtes multæ. 11 De Sanguine quomodo & cur am
plior in corpore generetur. Cordi dolor non oboritur. Venæ iugulares, poſt cibũ
C ac potum ſanguineum, ſtatim attolluntur, ac facies rubet. 12 Quomodo ſanguis
morbos in corpore generet. Morbos ex ciborum ac potuum copia fieri. 13 Quomodo
fontes iſti quatuor & uentriculus, ſi pleni fuerint, ſemper corpori diſtribuant.
14 Venæ multę ac frequentes per corpus diſtentæ ſunt. 15 Cibi potusq; ſua
uitas, ac inſuauitas unde. Quando homo cibum ac potum appetat, & quando ceſſet
appetentia. 16 Solam bilem ad fellis folliculum in hepate, à cibis & potibus ſecer
ni. Solus Cardiogmus, hoc eſt, cordis morſus, in fellis folliculo innaſcitur. Morbi
cur in corde non oboriantur. 17 Caput & ſplen cur morbis maxime obnoxia.
18 Quomodo & cur pauciores fiant humores hominem affligentes, & quot locis
expurgentur. 19 Quomodo & cur homines ſani degant. Quàm diu humores
in corpore morentur, & quomodo expellantur. Excrementorum graueolentia
unde. 20 Excrementa alimentorum quantitati reſpondent. Quid fieri ſoleat ſi
humor in corpore maneat. Vrina ſalſuginoſa, propter humores ammixtos. Cibos
D etiam id quod morboſum eſt de corpore deferre. 21 Quare, ubi quis uentrem exonerauit
aut minxit, non ſtatim potu ac cibo, pro egeſtionis factæ copia, egeat.
22 Quomodo humor ultra triduum in corpore manens, maius aut minus homini
malum de ſe præbeat. Quomodo & cur cibi non poſſint eadem die exire.
23 Cur corpora repletiones æſtate minus, hyeme magis ferant. Quomodo fe
bres ab ambiente aere calido oriantur. 24 Quomodo ſi plus humoris foras prode
at, quàm de cibis ac potibus acceſſit, homo attenuetur, & qua ratione plus prodeat.
Cur hominibus otioſis cibi iniucundi, & quomodo febres illis accendantur.
25 Quomodo bonus habitus ex eſu accedat. Febris ex repletione. Febres,
tertia aut quinta die reuertentes. Morbi per dies iudicantur. 26 Cur febres, &
qua ratione, tertia, quinta, ſeptima, aut nona die remittant. 27 Cur febres imparib.
diebus ſoluantur. 28 Cur homines imparibus diebus moriãtur. Spiritus grauco
lentia unde. Quod humores imparibus diebus turbantur. 29 Medicamẽta pur
gantia imparibus diebus non exhibenda. Cur ulcera, ſi curentur, imparibus diebus
magis inflammentur. Glandularum tumores, quomodo ab ulceribus generentur.
30 Caliditas quomodo ad ulcera perueniat. Humor in ſano corpore tertio die,
ſtercus

ſtercus autem ſecundo prodit. 31 Quomodo morbi fiant, ſi homo à copioſiore humore fiente nõ expurgetur. Quæ febres minus periculoſæ. 32 Aquoſus humor febri infeſtiſſimus: bilioſus contrà alimentum illi ſuppeditat. Aquoſus humor quomodo in febrientibus exhalet. Oleum cur non ſimiliter ut aqua extenuari & exhalare poſſit. 33 Morborum principia tria. Violentũ quid uocetur, & quòd hoc maximum morborum principium. 34 De Violentia, & qualia in corpore faciat. B

Vulnus. Contuſio. Labor. 35 Cœlum quomodo morborum principiũ & cauſſa. Morbi à calore externo. Butyrum. Hippace. Serum lactis.

36 Humores quomodo grauitate aut leuitate inter ſe differant. Febres à quibus humoribus magis oriantur. Febres ab aqua ſeu atra bile minus fortes & breuiores. 37 Qualia humor ante turbationem & in ipſa turbatione, in corpore efficiat.

Quando humor affligens, priorem (qui ſalubris erat) conſumat. Alimentum eſt homini humor leuis. 38 Putrefactionis principium. 39 Similitudo. F

40 Quomodo ea quæ è cœlo nobis obueniunt, morbos pariant. Humores liquati & ad aluum delati, ſtercus conturbant. 41 Aquoſus humor potiſſimum circa oſſa & neruos conſiſtit. 42 Quomodo & quando rigor morboſus fiat, & quomodo & ex quali neceſſitate febris poſt ipſum irruat. 43 De Lumbricis latis & rotundis. 44 Lumbricos rotundos parere, latos uero minime, ſed abrumpi. Cur Lumbrici partus perperam a quibuſdam dicantur. 45 Lumbricorum latorum ſpecies & ſigna. Sputa quandoq; ori influunt, lumbricis latis ad hepar aſſilientibus.

Lumbrici quibuſdam uocem intercipiunt. 46 De Calculi morbi generatione à lacte. Corpus & uentriculus conſentiunt. 47 Pituita ad fecem ammixta, glutinum fit. Simile. Lapis ex terræ eſu. 48 Calculi ſigna quinq;. Vrina ſubrubra à ueſica lapide exulcerata & inflammata. Arenoſorum per urinam eiectio unde. 49 Potum in uentrem deferri, & ex hoc in reliquum corpus. Vocem de pulmone edi: à labijs uero & lingua articulari. 50 Medicamentorum purgantium facultates. Pituita de capite deſcendens, pulmonem breui exulcerat. Venter cur à medicamentis non exulceretur. Libyæ incolæ, pecorum pellibus pro ueſtibus utuntur. 51 Vrina eduliorum olidorum (ut alliorum) odorem refert. Cyceon aut farina cocta, in pulmonem aut eius fiſtulam perueniens, hominem enecat. Epiglottidis, quæ hæderæ folio aſſimilatur, officium. 52 De Hydropis generatione & ſignis. Cur uaſa anguſti oris, ſubito inuerſa, aquam à ſe non emittant. 53 De Hydropis generatione in mulierum utero. Quando hi morbi difficiliores fiant. Qui ex hydrope moriantur. G

1 D HOMINIS generationẽ de omnibus & uiri & mulieris partibus ſemen progreſſum, & in uterum muliebrem illapſum condenſatur, temporeq; ueniente natu-

A ra hominis formam referens ex ipſo producitur. Habet autem & mulier, & uir, quatuor ſpecies humoris in corpore, à quibus morbi fiunt, qui non à uiolentia aliqua fiunt. Sunt autem ſpecies hæ, Pituita, Sanguis, Bilis, & Hydrops ſiue aqua: & de his non minima, neq; debiliſſima, in ſemẽ procedit portio. Et quia animal ſecundum parentes naſcitur, tot humorum ſpecies, & ſanorum & morboſorum in ſeipſo habet. Oſtendam aũt quæ in unaquaq; harum ſpecierum & plura & pauciora in corpore fiũt, & à quo ægrotant. Et quòd morbi in imparibus diebus iudicantur. Et quæ ſint morborum principia. Et qualia ſingula ex ipſis in corpore efficiant, ut morbum H

2 inducant: & à quo rigor febrilis fiat, & cur poſt ipſum febris irruit. Primũ autem demonſtrare uolo, quomodo bilis, & ſanguis, & hydrops, & pituita, copioſiora & pauciora fiant à cibis & potibus, hoc modo. Ventriculus

A lus dum plenus eſt, omnium horũ corpori fons eſt. Verum ubi uacuus eſt, corpore fruitur colliqueſcente. Sunt autem & alij fontes quatuor, à quibus unuſquiſq; horum humorum in corpus procedit, poſtquam ſanè ipſi à uentriculo acceperunt: et hi quoq; fontes ubi euacuantur, de corpore fruuntur. Sed & ipſum corpus attrahit, ubi uentriculus in ſeipſo quid habuerit. Et ſanè Sanguini fons eſt cor, Pituitæ caput, Aquæ ſplen, Bili locus folliculi in hepate: hi ſunt quatuor humoribus his fontes, uẽtriculo excepto. Ex his autem maxime caui ſunt, Caput & Splen, Nam in hoc ipſo maxima amplitudo eſt. Verum de hoc paulo poſtea clarius dicam. Quin & hæc ſic ſe habent. In omnibus cibis ac potibus & bilioſi quid eſt, & aquoſi, & ſangui- 3
B nei, & pituitoſi: in alio plus, in alio minus. Quapropter et quę eduntur ac bibuntur, alia alijs præſtant ad ſanitatem. Atq; hæc mihi de hoc dicta ſunt.

Poſtquam uero comedit aut bibit homo, corpus in ſeipſum humorem relatum ex uentriculo, & fontes trahunt per uenas de uentriculo, ſimilis humor ſimilem, & corpori diſtribuunt. Quemadmodum etiam in plantis ſimilis humor ſimilem trahit de terra. Habet enim eodem modo terra omnigenas in ſe ipſa ac innumeras facultates. Quęcunq; enim in ipſa naſcuntur, his omnibus exhibet humorem ſimilem unicuiq;, qualem & hoc ipſum quod naſcitur ſibi ſimilem, iuxta cognationẽ habet: & trahit unumquodq; de terra alimentum, quale etiam ipſum exiſtit. Nã & roſa de terra trahit talem humorem, qualis ipſa in potentia eſt: & allium de terra humorem eiuſmodi tra-
C hit, quale ipſum in potẽtia eſt. Et alia omnia terræ naſcentia, ex terra trahũt, ſingula iuxta ſeipſa. Si enim hęc res non ita ſe haberet, non naſcerentur plantæ ſimiles ſeminibus. Cui porrò plantæ in terra cognatus humor multo 4
uberior eſt quàm conuenit, ea planta ægrotat. Cui uero paucior quàm opportunum eſt, ea reſiccatur. At ſi ab initio non inſit terræ humor, quem planta iuxta cognationem trahat, ne germinare quidem poterit. Intelligentia autem huius rei, quod ſi non habeat planta humorem ſecundum naturã, ne ab initio quidem germinet, inde nobis ſuppeditatur. Ionia enim regio & Peloponeſus pro temporibus anni à ſole non minime calet ac illuſtratur, ut ſol naſcentibus è terra ſufficere poſſit, attamen fieri non poteſt, multis fruſtra iam id tentãtibus, ut in Ionia aut Peloponeſo Silphium naſcatur. At in
D Libya ſua ſponte naſcitur. Non enim eſt neq; in Ionia, neq; in Peloponeſo, eiuſmodi humor qui ipſum alere poſſit. Quũ autem ſint & aliæ multæ medicinæ, quas ſole ſufficiente, regiones alere non poſſunt, aliæ uero ſua ſponte producunt, hoc ipſum eius quod nunc dicturus ſum conſiderandi occaſionem exhibet, quantum uidelicet locus alteri loco etiam ualde uicinus 5
præſtet ad iucundi uini productionẽ, ſole æqualiter ſufficiente. Hic etenim in terra humor eſt, qui uinum ſuaue exhibere poteſt, illic non eſt. Sunt etiam ſylueſtria non pauca in loco naſcentia, quę ad orgyæ ſeu cubitorũ quatuor ſpatium translata, naſci minime comperias. Non enim habet terra talem humorem translato, qualem illa ſylueſtribus plantis exhibeat. Sunt enim ex ipſis quædam uenenoſiores, alię humidiores, aliæ dulciores, aliæ ſicciores, alię aſperiores, & innumeræ aliæ aliter ſe habent. innumeræ enim ſunt in ipſa terra facultates. Et propter hæc genera primũ nihil alteri ſimile

ex ter-

ex terra productum eſt, quod non eſſet cognatum. Et mihi ſanè uidentur B
hæ omnes plantæ ſylueſtres fuiſſe: Verum homines ipſas manſuefecerunt,
fructum ferre efficientes unamquamque iuxta ſuum ſemen. Trahit enim ſimi
lis humor ſimilem ex terra, & ex hoc augeſcit ac nutritur: & nullum ex terrę
naſcentibus alteri ſimile eſt, quod non æqualem, neque ſimilem humorem ex
terra trahat. Et omnia quæ naſcuntur in cibi ac potus uſum uenientia, mul-
tas facultates de terra ad ſe trahunt, et in omnibus eſt aliquid pituitoſi ac ſan
guinei. Et ex hoc adeò ad hanc demonſtrationis neceſſitatem deueni, quòd
à cibis ac potibus in uentriculum procedentibus trahit corpus, ſecundum
6 fontes quos nominaui, ſimilis humor ſimilem per uenas. Referam quoque
aliud argumentum, quòd ſingula prout relatum eſt trahant, et ſimul dicam, F
unde pituita in corpore gignatur. Vbi quis caſeum comedit, aut aliquid
acre, aut aliud quid edit aut bibit, quod pituitoſum eſt, ſtatim ipſi ad os ac
nares accurrit: atque hoc ita fieri partim omnes uidemus, partim ita eſſe crede
re oportet, ex his quę ego referam. Aſſero itaque, quod quantum in cibo aut
potu pituitæ ineſt, illud ubi ad uentriculum peruenit, partim corpus ad ſe-
ipſum trahit, partim caput, ut quod cauum ſit, & uelut cucurbita corpori
incumbat, ad ſe trahit, utpote uiſcoſa exiſtente pituita, ita ut hanc alia per ali
am ſequatur ad caput: & quę quidem recens ex cibo generatur pituita, in ca
pite manet: uetus autem, prout copioſior eſt recens, ab ipſa uiolentè extru-
ditur. Quapropter ubi quis edit aut bibit aliquid pituitoſi, exſcreat pituitã.
7 Habet autem & hæc res ſe hoc modo. Si ubi edit aut bibit quid pituitoſi G
homo, non rurſus exeat quod redundat, neque per os, neque per nares, neceſſe
eſt ipſum manere in capite, aut ad corpus deſcendere de capite, & ad uentri-
culum peruenire. Ac optimum quidem fuerit, ſi ad uentriculum perueniat.
Exire enim poterit unà cum ſtercore: & ſi quidem multum fuerit ac humi-
dum, ſtercus humectare poterit: Si uerò modicum, nõ hoc effecerit. At ſi in
capite maneat, multum dolorem capiti exhibuerit, quum in uenis eſt: Si ue-
ro modicum, non hoc fecerit. Significationem autem de ſe præbet copio-
ſumne ſit an modicum. Quòd ſi ad corpus deueniat, atque illic alio humori
ammixtum fuerit, ſiquidem multa fuerit pituita, ſtatim corpus læſerit: ſi ue-
ro pauca, non adeò lædere poterit, quum magnum ſit corpus, ſi non & ali-
ud quoddam principiũ ipſi reliquum ſit. Verum temporis progreſſu, ſi alia H
pituita ſuperaccedat, lædi utique poſſit. At ſi corpus ueſicæ ac uentriculo de-
leget, atque hæc foras perferant, nihil mali ex ipſa habuerit. In hoc igitur ſer-
mone demõſtratũ eſt, quomodo caput pituitã ex uentriculo trahat, & ſimi-
le ad ſimile perueniat, & ſimul à me dictũ eſt, quomodo & quare copioſior
pituita homini à cibis ac potibus fiat. Nũc uero dicam de bile, quomodo
8 et cur copioſior in corpore fiat, & quomodo locus folliculi in hepate ipſam
trahat. Habet ſe res hoc modo. Poſtquam comedit & bibit homo aliquid
amari, quodque aliàsylioſum ac leue eſt, copioſior etiam bilis fit in hepate,
& ſtatim dolet hepar, quod pueri cor uocant: atque hoc ita fieri uidemus,
& clarum nobis eſt quod à cibo aut potu factum eſt. Trahit etenim corpus
in ſeipſum de cibis omnem prædictum humorem. Trahit etiam folliculus
in hepate, quicquid iſthic bilioſi ineſt. Et ſi derepente multa bilis fiat, ho-
mo

A mo hepar dolet,& de uentre copioſior fit. Hoc enim contingente,procedit
de ueteri bile propter multitudinem ad uentriculum, & ex hoc tormen uen
triculo oboritur,& pars ipſius per ueſicam, pars per aluum egreditur, atq;
ſic minima pars in homine manet,& dolores ceſſant:Si uero neutrum horũ
contingat, procedit primum de ueteri bile ad corpus, diſtribuitur enim ad
ipſum: & ſi multa fuerit, ſtatim ſignificationem ſui præbet alij humori am-
mixta.Si uero modica, non adeò læſerit, quum magnum ſit corpus, ſi non
& aliud quoddam principium ſuboriatur. Verum temporis progreſſu, ſi
alia bilis ſuperaccedat copioſior,hominem utiq; læſerit.Si uerò non ſuper-
accedat, excolare illam poterit corpus, ut & bilis, & quæcunq; bilioſa ſunt
B prodeant. Nam quæ in cibo ac potu ſumuntur,alia aliorum medicamen- 9
ta ſunt.Sic ſanè etiam alia quæcunq; lædentia ſunt medicamenta, ubi aliud
ab alio in uentriculum incidit,ſua ipſius poteſtate cauſſam habens, id quod
ſuperatum eſt expellit,ac ipſum lædit.At ſi ſuperaccedat alia bilis in corpo-
re, ab his quæ in uentriculum incidunt, morbus huic oboritur. Atq; in
hoc ſermone iam ego declaraui,quomodo bilis,& cur copioſior fiat in cor-
pore,à cibis & potibus: & quod trahit in ſeipſum folliculus in hepar, iuxta
ſimilitudinem id quod bilioſum eſt à cibis ac potibus. Nunc uerò dicam 10
de aqua,quomodo,& cur copioſior fiat in corpore,& quomodo ſplen tra-
hat in ſeipſum.Aſſero autem ubi homo bibit amplius, & corpus, & ſplenẽ,
aquam in ſeipſa trahere ex uentriculo.Et ſi plus traxerint quàm oportet, ſta-
C tim hominem affligi: atq; hoc ita fieri intelligunt quicunq; homines ſpleni-
ci exiſtunt.Poſtquam autem traxit ſplen,optimum eſt,ſi uetus aqua quæ in
ſplene inerat, ad ueſicam aut uentriculum excoletur, & per hæc expellatur.
Nam per ſupernas regiones non purgatur aqua de ſplene, niſi quantum
eius in uaſis ineſt,quæ de liene procedunt: uerum ad uentriculum & ueſicã
depurgatio fieri poteſt. Si uerò hæc ad fluxionem apta non fuerint, neq; a-
qua per ea foras excoletur: de ſplene ad infernas partes aqua procedit, atq;
iſthic alij humori miſcetur.Et ſi quidem pauca fuerit,non ſanè læſerit:ſed de
corpore ad ueſicam,& ad uentriculum, per uenas excolari poterit. Sunt
enim multæ ex hoc tendentes deorſum, quæ ex infernis partibus ad ſeipſas
trahunt, ubi ſicciores fuerint, quàm prius erant. At ſi alia aqua generetur,
D & uentriculus ac ueſica foras non expellant, ſplen eleuatur, & infernæ cor-
poris partes dolore afficiuntur.Atq; hæc à me dicta ſunt, quomodo & cur
aqua copioſior generetur in corpore à potu: & quomodo ſplen trahit.

Nunc autem de ſanguine dicam, quomodo & cur amplior in corpore 11
generetur: Poſtquam bibit aut comedit homo aliquid quod ſanguineum
eſt,trahit quidem & totum corpus in ſeipſum, trahit autem & cor ſanguine
um ad ſeipſum. Et ubi plus attraxit, non oboritur cordi dolor. Eſt enim
cor res ſolida ac denſa,& propterea dolore non affligitur. Et ex ipſo proce-
dunt uenæ craſſæ iugulares appellatæ, ad quas ſtatim ſi copioſius accedat,
ſanguineum illud diſtribuitur, & illę impletæ breui ad caput & corpus de-
legant. Et quum ederit aut biberit homo quid ſanguinei, ſtatim uenæ iu
gulares attolluntur,& facies rubet. Accedente uerò ad cor & corpus ſan 12
guine quàm ſatis eſt uberiore,à cibis ac potibus,& ad alium humorem am-

mixto,ſi non ab ipſo egreſſus fuerit, per aluum aut ueſicam, reliquo humo- B
ri ammixtus, dolorem corpori inducit: Si uerò modicus accedat, non ſanè
læſerit corpus. Verum temporis progreſſu diſtribuitur ab ipſo ad uentricu
lum,aut ad nares,quę ipſum foras excolant,& nulla læſio contingit:Si uerò
paulatim copioſior fiat,morboſus efficitur. Atque ita quomodo copioſior
ſanguis generetur,à me declaratum eſt. Quum autem ſint quatuor: San-
guis,Bilis,Pituita,& Aqua,omnia hęc à me demõſtrata ſunt,& quomodo,
& cur copioſiora fiant,à cibis ac potibus. Quòd autem ex his fiant ac ge
nerentur,hoc argumento conſtat.Si homo parum edit, & parum bibit,nul
lum morbum hoc ipſi inducit. Et hæc quidem de hoc mihi dicta ſunt.Atti-
gi etiam obiter oſtendere intelligenti, quomodo hæc pauciora fiant. Verũ F
13 de hoc paulo poſt melius tractabo. Cæterum fontes hi quatuor quos no
minaui,quum pleni fuerint,ſemper corpori diſtribuunt: quum uerò uacui,
uice uerſa trahunt ab ipſo: Sic etiam uẽtriculus facit. Et habet ſe res hoc mo
do, ueluti ſi quis tria aut plura ænea uaſa in planiſſimo loco componat, &
coaptata quàm optime diſponat,fiſtulis ad foramina inſertis, atq; ita placi-
de in unum uas aquam infundat, donec omnia ab aqua fuerint expleta. Ab
uno enim diffluet in reliqua uaſa, donec etiam alia fuerint expleta. Poſtquã
autem plena facta fuerint uaſa,ſi quis de uno aquam effundat,retribuet ſe re
tro fluens aqua ad unum uas,& uacua fient reliqua uaſa rurſus,quemadmo
dum etiam ſuſceperunt. Sic ſanè & in corpore res ſe habet. Poſtquam enim
cibi ac potus in uentriculum inciderint, fruitur corpus de uentre, & unà cũ G
fontibus impletur. Vbi uerò aluus uacuatur,rurſus retro humor ab ipſa red
14 ditur,quemadmodum ſuſceperat,ueluti ex alijs ad unum uaſculum. Ve-
næ enim ſunt per totum corpus tendentes, aliæ tenuiores, aliæ craſſiores,
multæ ac frequentes.Hæ autem donec uiuit homo apertæ ſunt,& ſuſcipiũt
& dimittunt nouum humorem: Vbi uerò mortuus fuerit,clauduntur & ex-
tenuantur. Quandiu igitur uiuit homo, fruitur corpus de uentriculo, ubi
quid in ſeipſo habuerit:fruuntur etiam fontes, & impleti corpori diſtribu-
unt.Si enim corpus non traheret de uentriculi humore,ſed ſoli fontes, & hi
ad corpus diſtribuerent,non ſanè haberet corpus ſufficiens alimentum,ſed
paucius.Non enim amplius haberent alimentum fontes,quod corpori ſub
15 miniſtrarent. At uerò ſi fontes iſti nõ eſſent,dum edimus ac bibimus,ue- H
re non cognoſceremus, neq; quid iucundum, neq; quid iniucundum eſſet,
propter hanc quam referam neceſſitatem. Hi loci quum minores ſint,& in-
tra reliquum corpus,ſemper etiam antea quàm attrahat unuſquiſq; iuxta ſu
am facultatem, reliquo corpori denunciat de cibis ac potibus, qui bilioſus
ſit,& qui pituitoſus,& qui ſanguineus,& qui aquoſus.Quicquid enim ho-
rum humorum plus quàm opportunum eſt,in cibis ac potibus nobis obue
nerit,neq; cibos illos iucũdos facit.Quę uero maxime appetimus,pro eo-
rũ ratione etiam illi iucundi ſunt. Si uerò cibis ac potibus opus habuerit
fons quidam, pro hac ratione etiam corpus trahet ab ipſis fontibus, donec
humor paucior quàm oportet fiat,& tunc ſanè appetit homo aut edere,aut
bibere tale quid, quod portionem illam expleat, ac reliquis adæquet. Et
propterea ubi multũ cibi ſumpſimus aut bibimus, quandoq; adhuc cibum

aut

A aut potum appetimus, & nihil aliud libenter edimus, quàm quod appetimus. Poſtquam autem comedimus, & adæquatus fuerit humor, his perfectis & in fontibus, & in corpore, tunc ceſſat appetentia. Atque hæc de hoc à me dicta ſunt. Quin & hoc ſe ita habet, quòd ad folliculũ in hepate, ſolabilis à cibis ac potibus ſecernitur. Venulæ enim quũ debiles & tenues ſunt, alium humorem trahere non poſſunt, qui & grauior & craſſior exiſtit: & ſimul non eſt ea loci capacitas, ut alius humor in hoc folliculo conſiſtat: & eſt hic locus maxime familiaris bili ſecundũ naturam, & ob id in ipſo nullus alius fit morbus, quàm is quem homines Cardiogmum, hoc eſt cordis morſum uocant. At Caput, & Cor, et Splen, de omnibus humoribus participãt. 16

B Vnumquodque tamen ſi non ægrotet, plurimum de relatis participat, iuxta ſuam ipſius naturam, caput pituita, cor ſanguine, ſplen aqua. Trahunt autẽ & de alio humore uenæ in ſeipſas, amplæ & craſſæ, & inſtar pampini retortæ exiſtentes, ita ut ubi trahant, alius humor alium ſequatur. Et cordi quidẽ propinquant uenæ iugulares craſſæ, ad quas cito diſtribuitur, ubi illi amplior quàm cõmodus eſt humor accedat: Hæ uerò ad reliquum corpus delegant: Et ſimul ipſum cor ſolidum eſt ac denſum, ut ab humore non ægrotet, & propterea nullus morbus in corde oboritur. Caput autem & ſplen maxime ſunt morbis obnoxia. Ægrotant enim & ab his quæ à natura inſunt, quum plura quàm opportunum eſt, acceſſerint. Ægrotãt item ab alijs humoribus. Venæ enim in ipſis craſſæ ac multæ ſunt, & ipſa quoque uenoſa 17

C ſunt ac caua, ut & alijs humoribus recipiendis capacitas in ipſis ſit, paulatim nimirum accedentibus, & ad eum humorem qui à natura ineſt, ſe ammiſcentibus. Quemadmodum in uaſe magno amplior capacitas eſt quàm in paruo. Sic ſanè et in capite, aut in ſplene, res ſe habet. Magna enim capacitas maxime in ipſis eſt: Si uerò repletæ fuerint iſthic humore uenæ, ab ipſo ſanè in illis morbus oboritur. Atque hæc mihi de hoc nũc dicta ſunt. Volo autem melius declarare, quomodo unuſquiſque horum humorum in corpore paucior fiat. Quatuor equidem humores eſſe demonſtraui hominem lędentes: Quatuor item ipſorum fontes. Quatuor quoque eſſe dico locos, per quos homo de ſingulis his expurgatur. Sunt autem hi, os, nares, podex, urinæ meatus. Et ubi humor aliquis affligens copioſior factus fuerit, ſi his locis homo 18

D depurgetur, nullus ipſum morbus ab illo premit. Et ſi uentriculus plenus fuerit, liqueſcente corpore ab humore, defluit ad ipſum, & extra prodit per aliquem horum locorum, & propterea humor paucior fit in corpore. Corpus enim, uelut & antea dixi, uentriculo retribuit, ubi uacuus fuerit: & fruitur de ipſo, ubi plenus exiſtit. Atque hæc à me dicta ſunt, quomodo & cur pauciores fiãt humores hominem affligentes. Quomodo uerò & cur homo ſanus degat, referam. Poſtquam comedit ac bibit, & humor ad corpus peruenit, eo quo dictum eſt modo, ammixtus alij, tum ei qui in corpore, tum ei qui in fonte eſt, ea quidem die qua acceſſerit, in corpore manet: poſtridie uerò alius humor ad ipſum accedit. Atque hi quidẽ duo ſunt dies, duo uerò in corpore humores. Et alteri quidem humori duo dies ſunt, alteri unus. Et qui quidem poſtridie acceſſit, manet in corpore, ut qui ſit craſſus: Alter autem coctus à caliditate diffunditur, & tenuis factus, poſtera die ad uen- 19

triculum accedit, & per omne tempus à recenti expellitur. Vbi uerò ad uen B
triculum peruenit,cibos in hoc loco coquit,& de ſe ſanguinē in corpore fa-
20 cit. Si uerò permanſerit,tēpore graueolens fit. Tertia uerò die unà cum
ſtercore,& urina exit, copia ipſe ſibĳpſi æqualis, & cōſimilis,& æquilibris,
etiamſi ſuꝑpſius pars quædam ſit, quo humor maneat in corpore iuxta rela
tam rationem.Influit autem & tertia die humor de corpore ad uentriculum
amplior & graueolentior,qui uidelicet reliquus fuit à ſecundo, & defert ci-
bos concoctos,& quicquid eſt in corpore morboſum, & rurſus ſimul exit.
Indicio eſt autem urina quæ ſalſuginoſa eſt,quòd cibi deferunt de corpo
re etiam id quod morboſum eſt. Et cibi quidem ſemper poſtridie per aluū
ſecedunt, humor autem ad tertiam diem. Hoc modo ſanitas contingere ſo- F
21 let.Atq; hæc dicta ſunt,quomodo, & cur homines ſani degunt. At uerò
humor hic ſi particulatim foras prodiret poſtridie, cibi non ſimiliter ex uen
triculo graueolentes facti foras prodirent,ſed ueluti cocti,& urina potui ſi-
milis,& corpus ſemper euacuaretur,& per omne tempus homo,ubi uentrē
exoneraſſet ac minxiſſet, opus haberet ſtatim potu ac cibo, pro egeſtionis
factæ copia,ſi modò ualidus eſſe deberet, quum humor ſufficiens in corpo
re,nō relinquatur,ſed unà cum ſtercore foras prodeat poſtridie, aut eadem
die.Et ſi quidē comediſſet,bene eſſet: Sin minus, & euacuatus debilis eſſet,
neq; humor craſſus fieri poſſet, ut poſtridie foras prodiret. Non enim ſuf-
ficiens in corpore relinquitur. Nunc uerò aluum exonerantes probe uale-
mus:& ſi per biduum nihil cibi acceperimus,& uiuere,& facere quid poſſu- G
mus, & non penitus debilitamur ex euacuatione in hoc tempore. Hu-
mor enim in corpore manens,robur exhibet. Atq; hęc à me dicta ſunt,quo
modo & cur fieri non poſſit, ut humor qui corpori acceſſit, foras egredia-
22 tur eadem die, immo neq; poſtridie. Id porrò aſſero, ſi humor pluribus
quàm tribus diebus in corpore permaneat,aut alius multus implēs accedat,
uenis caleſcentibus ac ſtantibus,maius malum,aut minus,homini ſignifica-
tionem de ſe præbere:hyeme quidem minus,& poſterius: æſtate uerò ma-
ius,ac prius.Atq; hæc à me dicta ſunt,de eo quod fieri ſolet,ſi humor in cor
pore maneat. At uerò ſi corpus cibos eadem die egereret, non ſufficien-
ter humore uti poſſet,ſed eſſent homines tenues ac debiles.Nunc uero quū
maneant cibi ac potus,quamdiu permanent, corpus fruitur ſenſim de uen- H
triculo trahens,& impletur.Hæc dixi & quomodò, & cur cibi non poſſint
23 eadem die exire. Si uerò cibi maneant in uentriculo, ampliore tempore
quàm opportunum eſt, & alĳ ad ipſos incidant, corpus utiq; repleatur: &
dum premuntur à plenitudine uenæ, calor ac dolor corpori acceſſerint, æ-
ſtate quidem citius,hyeme uero poſterius. Æſtate enim calidus eſt aer am-
biens,& calidiorem corpus in ſeipſum trahit. Et ſi calido adhuc exiſten-
te uentriculo,calidior quàm opportunus eſt ſpiritus homini accedat, nihil
miri eſt hominem ex tali febrire: hyeme uerò quum frigidum ſpiritum tra-
hat in ſeipſum,multo magis poterit corpus repletionem ferre,homine mo-
dice uentrē exonerante. Et hæc à me dicta ſunt de eo quod fieri ſolet, ſi cibi
ampliore tēpore in uentriculo maneāt.Et attigi quoq; obiter ut declararim
omnē humoris ac cibi,& longioris, & breuioris tēporis differētiam,cur ho
mines

A mines ægrotent. Verum de hoc melius tractabo temporis progreſſu. Re-
uertar rurſus retro de ſanitate dicturus, quòd ſanè corpus hominis humore
de cibis ac potibus fruitur, & prodeunt foras in ſano, tum cibi, tum humor,
iuxta relatam rationem. Et ſi quidem foras prodeat plus humoris, quàm 24
de cibis ac potibus acceſſit, homo attenuatur. Prodit autē foris plus quàm
acceſſit ob hāc cauſam. Si in quiete degat homo, & nō laboret, mali aliquid
ipſi in corpore ineſt: Verum præ alia ſanitate quæ multa eſt, non lædit ual-
de. Malū uerò illud huiuſmodi eſt. Poſtquam aliquid ex his quatuor cor
pori accedentibus, aduenerit copioſius, nō ita multo, corpus caleſcit ſenſim,
ut nō ualde lædatur: & liqueſcit in uentriculo, & cibum homini iniucundū
B facit. Si uerò humor alius alio copioſior fuerit, febris ex hoc homini obo
ritur. Verum de hoc exactius paulo poſt tradam. Quandoq; etiam ubi ci-
bus iucundus eſt, homo attenuatur. Cauſa uerò eadem eſt. His autem con-
tingentibus, plus humoris extra prodit, quàm ſuccenturiatur. Et propterea
in quiete degenti contingit ut attenuetur. At uerò laborantibus hominib.
itidem corpus caleſcit (& hoc à labore caleſcēte:) tum humor in ipſo diffun
ditur, tum attenuatiōis morbus oboritur. Quum autem inutilis fiat humor,
& ad uentriculum, & ad ueſicam defluit, hæc autem foras expellunt. Pars
uerò ipſius extra exhalat, per internam corporis raritatem. Pars autem quæ
adhuc intus manet, ſudor fit, & per corpus foras procedit. Eodem modo &
exercitationes iuuenum idem efficiunt quod labor. Si uerò etiam non pau
C cior fuerit humor eo qui prius exiuit, accedatq; inſuper alius à cibis ac poti-
bus, attenuatur propterea homo. Paucior autem accedit, ſi nō aliud quid e-
dere poterit: et ſi neq; laboret pro prioris laboris aut exercitationis ratione,
alij alijs pauciores fiūt. Cæterum bonus corporis habitus accedit ex eſu,
hac de cauſſa. Poſtquam reſiccatus eſt tempore humor, & in priore labore 25
prius egreſſus eſt alius alio copioſior, & unus alius alios ualde ſuperauit,
homo repletus fit. Et ſi quidē à multis ualde ſuperetur, febris ex hoc mo-
do oboritur: Si uerò à paucis, parum ſuperatur. Sed & corpus hoc modo
ſufferre ac reualeſcere poteſt: humiditate enim uberiore in ipſo exiſtente, ca
lorem exoluit. Caleſcit enim corpus à febre: Et ſi quidem modicum fuerit
id quod affligit, tertia die eodem modo dimittit, per duas autem continue
D tenet: Si uerò copioſius, quinta die: per quatuor uerò tenet pro ratione.
Atq; hoc modo morbi per dies iudicantur. At ſi dimiſerit febris in impa
ribus diebus, & ſanus homo fit, & moritur. Qua de cauſſa, paulo poſt di-
cam. Nūc autem referam cur febris dimittat. Sic aūt ſentio. Quæcunq; fe 26
bris de corpore hominem corripuerit, neceſſe eſt tertia die humorem affli-
gentem exire de corpore, aut in alio quopiam impari die, iuxta rationem an
tea relatam. Non enim exit prius quàm alius bonus de uentriculo ipſi acce-
dat. Nam intermedia & poſtera die corpus trahit de uentriculo, quicquid
ipſi in ſeipſo dimiſerit priore die, niſi uentriculus id expulerit, & alium hu-
morem habuerit, quod ſanè malum homini eſſet: Si uerò dimiſerit febris
tertia die, eodem modo dimittit quo etiam eadem die, uelut dictum eſt. At-
que ita quidem cōtingit, ut febris de corpore oriens, tertia die remittat. Di-
co autem, etiam ſi quinta die, aut ſeptima, aut nona dimittat, eodem modo

dimittere,quemadmodum & tertia exiuit. Etenim alimentum febri contin- B
git,ſecundum locos quos paulo antea dixi. Vbi enim humor copioſior prę
27 ualuerit,homo liberatur à febre. Dimittit autem febris in diebus impari-
bus ea de cauſſa. Quòd uidelicet in paribus diebus trahit corpus de uentri-
culo: in imparibus uerò dimittit: Ventriculus autem extra propellit in ho-
mine ſano. Iuxta huiuſmodi neceſſitatem morbi in imparibus diebus iudi-
cantur. At hac quidem ratione homo febricitans ſanus euadit. Affero autē
& quod doleant maxime homines ægroti in imparibus diebus, propter
hoc & ſecundum rationem fieri. Conturbatur equidem homo quum fe-
bricitat. Cuius rei ſignum eſt,quòd horror aliàs atq; aliàs per corpus tranſ-
currit. Hoc uerò nō ſanè ita contingeret,ſi non conturbaretur humor, & F
de ipſo aut plus, aut minus ſecerneretur, & alius alium ſuperaret. Con-
turbatur autem maxime in imparibus diebus quum ægrotat. Sed & hor-
ror maxime tunc fit. Habet enim ſe res hoc modo. De humore affligente
expellitur aliquid ex corpore,à recentiſſimo humore ſuperatū, & procedit
ad aluum infernam,& aluus ipſa unà cum affligente caleſcit,ſuſcipiens in ſe-
ipſam magis quàm priore tempore. Hoc autem maxime fit in morbi iudica
tione.Et ſi paulatim corpus ad aluum dimiſerit,et non multū fuerit id quod
hominem affligit,& aluus,et corpus,calorem ſufferre in iudicatione poteſt:
& homo ſanus euadit,ubi humor affligens egreſſus fuerit, & is qui febri ali
mentum præbuit conſumptus,& ſanus præualuerit. Atq; hac ratione pro-
28 pter relatas à me cauſſas,homo ægrotus ſanus euaſit. Nunc uerò referam G
cur moriantur homines in imparibus diebus. Sic autem ſentio. Si multum
fuerit id quod affligit in corpore, magis quàm opportunum eſt, & acerua-
tim robuſtum,turbatur ad uentriculum:& quum non poſſit calorem ſuffer
re corpus, eo fruitur, & graueolentiam circa ſpiritum fieri neceſſe eſt, &
quum nequeat corpus prę debilitate,nimirum omni humore morboſo exi
ſtente,ſpiritū trahere,quo ea quę in uentriculo ſunt refrigerentur,quicquid
eſt humoris uitalis id foras exhalat,atq; ita homo moritur.Non enim ſupe-
rat alius ſalubris humor,ſed totus à morboſo qui multus eſt eleuatus, ac cō
ſumptus à febri,exhalauit ac perſpirauit.Atq; hoc modo in imparibus die-
bus maxime dolor affligit.Neq; eſt quiſquam cui hoc non ſit notum. At
uerò quod humor turbetur in iiſdem diebus,hoc ſignū eſt.Quicunq; iam à H
febre continua correpti,pharmaco uſi ſunt in diebus paribus,hi nimiū pur-
gati nunquā ſunt.Qui uerò in diebus imparibus medicamēto forti uſi ſunt,
29 nimium purgati ſunt. Multi uerò etiam perierunt nimiū purgati. Proin-
de priores Medici in hoc maxime peccarunt.Medicamenta enim exhibue-
runt in diebus imparibus, & homines peremerunt, non ſcientes quod hæc
res ſe ita habet. Humor enim in corpore ægroti magis turbatur in impari-
bus diebus, nimirum corpore humorem ad uentriculum tranſmittente. Et
ſi quis iam turbatum, adhuc magis perturbet medicamento immiſſo, nihil
miri eſt ex talibus hominem perire. Quin & ulcera ſi curentur, maxime
in his diebus inflammantur. Venit enim humor ad omnes uenas quum tur
batur,eaſq; replet. Et ubi ad ulcus peruenit, ſi quidem non curetur, & pus
exitum habeat:expellitur ab humore qui in turbatione acceſſit, & ulcus fo-

A ras expurgatur. Si uerò curetur, pus exitum nō habens, & iſtic unà cum eo
qui acceſſit permanens, dolorem inducit, & carnem circa ulcus attollit: &
ex illo ſi quidem in cruribus habuerit ulcus, attolluntur uenæ quæ in iun-
cturis crurum exiſtunt: Si uerò in manibus, quæ in manum iuncturis ſunt:
& ex hoc glandularum tumores fiunt. Quibuſcunq; uerò hominibus fe
bris incidit, ſi nihil aliud male habeat homo, à pinguiore quàm oportet exi
ſtente humore incidit: & uenæ impletæ dolorē ac calorem ulceri inducunt.
Hoc autem calefactum, etiam reliquum corpus calefacit. Atq; hoc modo 30
caliditas ad ulcera peruenit. Caleſcit enim corpus, & ulcera, ab humoris cō-
motione. Et labor talia efficit. Liberantur autem ulcera ab inflammatione
B quinta die, & iuxta horum dierum rationem, prout etiam ulcera fuerint ma
gna, & tertia, & quinta, & ſeptima, & nona, & undecima. Deinde abſoluto
primo circuitu, rurſus ſecundi principium tertia ſequens hinc eſt, quæ à pri
ma, decimaquarta eſt. Maxima uerò ulcera decimaquarta die ab inflamma-
tione liberantur. Atq; hæc ratio docet morbos in imparibus diebus iudica
ri, & humorem in ſano homine tertia die exire, ſtercus autem ſecunda. Et
hæc tertia die contingentia mutuum inter ſe teſtimonium præbent, quod
res ſe ita habeat. Atq; ita mihi hic ſermo uniuerſus ad ſummū perductus eſt.
Nunc uerò exactius referre uolo, cur homines ægrotēt, ſimulq; cum hoc
ſermone dicam quæ ſint principia morborum, & qualia unumquodq; ipſo
rum efficiat. Sic autem aſſero. Si cibi plures quàm oportunū eſt, qui iam 31
C concocti ſunt, intus maneant, & homo non purgetur, & alij cibi ſuperinge-
rantur, corpus ab humore priore ac recēti repletum caleſcit, & febris ex hoc
homini oboritur. Verum febris hoc modo oboriens, nō periculoſa, neq;
fortis eſt, in qua humor æqualis eſt, copia paululum uberiore nos affligens.
Si enim hoc ita ſe habuerit, & quis admodū ualidus ſit, & quæ cōmoda ſunt
adhibuerit, ſanus euadit. Vnus autem morbus ſolus eſt ex omni humore,
& ſeptem ſigna habet. Nam & tuſſis ipſum habet, quæ & debilis, & ſicca
eſt: & uenter durus fit, utpote ſtercore intus cōtento: caput grauatur, & uo-
mit, & febrit, & urina non probe prodit. Hæc ſeptem ſigna huius morbi
ſunt ex omni humore oborientis. Si uerò alui egeſtione non prodeunte, u-
nus ex alijs humorib. ſuperet, melius deget homo. Et ſi quis febre oborien-
D te ab omni humore, nō adhibeat idonea, inualeſcet morbus quantum ipſe
humores ſuperauerit, hoc modo. Caleſcēte ſanguine exhalat maxime per 32
hunc humor aquoſus, qui febri eſt infeſtiſſimus. Relinquitur autem pingu-
is ac leuis, qui eſt bilioſus, & febri maxime nutrimentum eſt. Exhalat au-
tem hoc modo: Velut ſi quis aquam & oleum in uas ęneum infundat, & li-
gna multa ſubiecta ad multū tēpus exurat. Aqua enim multo paucior erit,
ex uaſe enim exhalabit: oleum aūt paulum imminuetur. Nam aqua prę ra
ritate ab igne attenuari poteſt, & leuis reddita exhalare. Oleum uerò ut-
pote quod eſt coniunctum ac denſum, attenuari nō poteſt, neq; ſimiliter ut
aqua exhalare. Sic ſanè & in homine ſe res habet. Aqua enim caleſcente cor
pore foras exhalat, Bilioſus autem humor, ut qui coniunctus eſt ac denſus,
non ſimiliter attenuatus exhalare poteſt. Verum attenuatus hic bilioſus hu
mor, corpus magis calere facit. Copioſius enim & melius alimentum febri

biliſ ſuppeditat, & prorũpens aut firmata in corpore, morbum ſupra prio- B
ra corroborat. Atq; hæc quidẽ dicta ſunt de eo quòd afficitur homo, ſi non
purgetur & curetur. Si uero non ipſa copia præualuerit, ſiue ſemel multa fi-
at, ſiue paulatim colligatur, reliquum corpus dum hoc fit, præ robore ſuffer
re poteſt, donec principium aliquod ſuperaccedat. Atque hoc ſanè modo
33 morbus fit, ſi homo à copioſiore humore non expurgetur. Principia ex
quibus fiunt morbi, tria ſunt. Et unum quidem iam à me relatum eſt, qua-
lia & quot efficiat in corpore: (demonſtraui enim quomodo & cur ægrotet
homo, ſi non purgetur.) Alterum eſt, ſi contingat ut ea quę ex cœlo obueni
unt, inepta & præter uictus rationem ſint. Tertiũ eſt, ſi uiolentum quid ac-
cidat. Violentum autem eſſe dico, & caſum, & uulnus, & plagam, & labo F
rem, & ſi quid aliud eſt huiuſmodi. Horum uerò principiorum maximum
eſt Violentia, ſi magna fuerit: ſi uerò parua, non ita maximum. Secundum
eſt, ſi non purgetur homo. Tertium, ſi quæ ex cœlo obueniunt, inepta fue-
34 rint ad ſanitatem. Proinde diligenter ab his ſe cuſtodire oportet. Singula
uerò talia in corpore faciũt, qualia ego dicturus ſum. Equidem ſi uulnus
fiat, manifeſtum eſt quod caro diſſecta eſt, & ulcus factum eſt: hoc aũt mor-
bum eſſe dico. Si uerò cõtuſio fiat, homine percuſſo, aut lapſo, aut aliud
quid tale perpeſſo, & tumor oboriatur, ſanguis ſtatim præ uiolentia calefa-
ctus, & uenis hiantibus illapſus, non habens exitum præ copia, quò abire
poſſit, conglobatur; & propterea tumor fit; & tamdiu adeſt, donec depurga
tus fuerit, eo modo quo de locis depurgari dictum eſt, aut etiam per ipſum G
tumorem, & ſiue per chirurgiam, ſiue ſine ea, ſanguini tranſitus fiat, aut per
tempus ſuppurato, aut non. Sed & labor tale quid efficit. Quum enim ho
mines laborarint, quibus ſanè maxime ſanguinis afflictio contigerit, illic fir
matur ac caleſcit, & ex hoc dolor oboritur. Si uerò hęc quidem ſuperarit ho
mo, uerum multa copia labor accedat, & aluus ac ueſica non breui copiam
expulerint, febris ſanè ex hoc irruerit. Et ſi quidẽ prior humor æqualis fue-
rit, nequaquam. Si uerò in labore ipſorum plurimus in corpore permaneat,
ſuperat ille. Atq; hæc à me dicta ſunt de uiolentia, qualia in corpore efficit.
Et hæc quidem duo ſunt principia, uiolentia, & plenitudo: quæ ſi non pur-
35 gentur homines, corpora calefaciũt. At uerò quod ex cœlo obuenit prin
cipium, ſi ineptum fiat in homine, ſuperat aliquid humoris, & uelut ad mor H
bum calefacit, & frigefacit prius, ſi fieri contingat. Dicam autem prius de
eo, quod calefacit. Sic igitur ſentio. Si in eodem homine fuerit aliquid mor-
boſi, quale in priori dixi, & ea quæ ex cœlo obueniunt incõmoda fuerint, et
caleſcat homo, turbatur humor omnis in corpore caleſcens. Hoc autem uio
lentia facit. Et ſi quidem depurgetur homo, humore illo turbato, ſecernitur
quantum eius plus quàm cõmodum eſt redundarit. Et habet hæc res ſimili
tudinem ad id quod Scythæ faciunt ex equino lacte. Lac enim in caua uaſa
lignea infuſum concutiunt. Illud autem dum turbatur, ſpumeſcit ac ſecerni
tur: & pingue quidem, quod Butyrum uocant, quum leue ſit, in ſuperficie
conſiſtit: graue uerò & craſſum, deorſum ſidit, quod etiam ſecretum ſiccant.
Vbi uerò concretum ac ſiccatum fuerit, Hippacen ipſum uocant. At ſe
36 rum lactis mediũ locum tenet. Sic etiã in homine, dum turbatur humor,
quie-

A quicquid eius eſt in corpore, à principijs quæ dixi diſparatur. Et in ſuperfi-
cie quidem bilis conſiſtit (leuiſſima enim exiſtit.) ſecūdo loco ſanguis: ter-
tio pituita. Grauiſſimus autem horū humorum eſt aqua. His uero ita ſe ha-
bentibus, quiſquis ex his in morbo plurimus fuerit, in principio contingen
te turbatiōe, deuenit ad locum, ubi plurimus eſſe poſſit. Verum in turbatio
ne, ſpacioſa capacitate euadēte, ſecretus diſtrahitur, & calefacit corpus. Aut
aliqua corporis parte firmatus, unà cum alio humore, cum quo eſt in alio lo
co, dolorem ac calorem exhibet. Qui uerò calefactus eſt locus, inſuper eti-
am reliquum corpus concalefacit, & ex hoc febris oboritur. Et oboritur
magis à bile, & pituita, et ſanguine: calidiſſimi enim hi humores exiſtunt. Et
B ſi quis horum in aliqua corporis parte firmatus fuerit, ut plurimū morbus
illinc nominatur, & cognomen habet. Cæterum ab aqua non ualde for-
tis febris oboritur, neq; diuturna. Nam igni non bonum alimentum aqua
præbet. Atq; hæc quidem de hoc dicta ſunt. At uerò ante turbationem,
non habet multus humor quo procedat, ſed ſurſum ac deorſum uoluitur &
diſtrahitur alij humori permixtus (Omnia enim plena exiſtunt) In turbatio
ne uerò euacuantur. Verum aliud alio magis euacuatur. Et multus humor
ſuum locū occupat, & alienus alij nō ammiſcetur, ſi firmatus fuerit priuſquā
ille uiribus adæquetur. Poteſt aūt ipſi adæquari is qui ab ipſo poſtea ad
morbum ſuperacceſſit, donec purgatus fuerit locus qualicūq; purgatione.
Si uerò multus fuerit affligens humor, fruitur: & cōſumitur ad morbum
C etiam alius qui prius ſalubris erat. Et tali modo homo moritur. Fruitur aūt,
ſi morbus non amplius ſufficiens alimentum habuerit, & cōſumitur ab hu-
more qui in loco dolente exiſtit: primum enim propinquū aſſumit, deinde
lōgius depaſcitur, donec cōſumptum fuerit, & non amplius ineſt in corpo-
re alimētum. Alimentum aūt eſt homini humor leuis. Quemadmodum
igitur ut certum eſt, putrefactio primū paulatim fit, ſi maxime calefiat: Po
ſtea ubi iſthic alimentum putrefactioni non amplius ſufficit, depaſcitur de
ſano, initio ſumpto à proximo, ad totum corpus, donec totum quicquid car
noſum eſt putreſceerit: poſtquam uerò in totum depaſta eſt, alimentum pu
tredini conſumitur: Sic ſanè etiam in morbo. Sumpto enim à loco illo ini-
tio, ubi iſthic alimentum ſufficiens non amplius ineſt, depaſcitur ulterius, à
D proximo initio facto. Poſtquam enim per totum graſſatus fuerit, alimentū
morbo conſumitur, & alius ſalubris humor nō ſuperat. Et ſi hoc fiat, homo
moritur. Quin & in turbatione, ubi hic ſalubris humor ampliorem locū
occuparit, & non firmatus fuerit, ſed uoluatur ac diſtrahatur, nō amplius a-
lij miſcetur, ſed ad morbum cōſumitur, ſi nō depurgetur. Deinde uenæ ſu-
perimplentur. Valde aūt impletæ, nihil ex ſeipſis remittunt, priuſquam ſpa
cioſa capacitas ipſis contingat. Quemadmodum ubi quis uehementer per-
cuſſus eſt, ſanguis ſub plagam ſubtercurrit, nimirum uenis à plaga euacua-
tis: Poſtquam aūt carnes ueluti ſpongia fuerint repletæ, non amplius remit
tunt, ſed cōtinent in ſeipſis, donec in loco aliquid ab ipſis euacuatum fuerit.
Quum enim collectus fuerit ſanguis, præ copia uiam intercipit. Quem-
admodum ſi quis uas olearium coriaceū anguſti oris oleo impleuū, in oſcu-
lum uertat è directo. & ſi hoc fecerit, oleum ex ipſo prodire nō poterit: uiam
enim

enim ipſum oleum intercepit, utpote multum & aceruatim incumbens: Si B
uero quis ipſum uas inclinet, libera erit uia oſculi intercepta, quà efflUet ole
um ex ipſo. Idem fecerit etiam aqua in menſa. Ita ſanè etiam ubi multus hu-
mor in corpore, præ turbatione locum occuparit, & uenas impleuerit, non
amplius ab ipſis diſcedit, priuſquam ubi locus uacuus eſt, alimento à mor-
bo conſumpto. Atque hæc à me dicta ſunt de hoc, ſi in corpore quid fuerit
unde morbi gignantur, redundantibus etiam alijs: & quomodo principia
efficiant calorem & turbationem humorum deducentia ad morbum.
40 Nunc uerò dicam quæ efficiant ea quæ ex cœlo nobis obueniunt, ſi ad
ea quæ in corpore generata ſunt inepta fiant, & quum humorem in corpo-
re ſuperarint. Aſſero autem partem humoris in homine, ubi liquatus fuerit, F
conglobari ac ſpiſſari, donec morbum pepererit: partem uero dilatari, ac ſe-
cerni. Habet autem & hæc affectio ſimilitudinem ad lac. Si quis enim ſuccũ
in lac immittat, frigiditas in ipſo oborta, lac inſpiſſat ac conglobat. At circũ
inſpiſſatum, ſerum eſt. Sic etiam in homine humor, frigiditate in morbo o-
borta, conglobatur & inſpiſſatur. Circum ipſum uerò aquoſum humorem,
adhuc etiam alius humor, quanto copioſior fuerit in alio corpore, ammix-
tus eſt. At ſi quidem ad aluum deuenerit, ſtercus conturbat, & tormen in
aluo inducit, & foras pertranſit nullo magno damno illato. Si uerò non ad
aluum deuenerit, firmabit ſe aliqua corporis parte, ubi ipſi plurima capaci-
41 tas erit. Volutatur itaq; exquirens ſibi ipſi loci capacitatem. Et quod qui
dem aquoſi humoris de conglobatione ſecretum eſt, utpote frigidiſſimum G
ac grauiſſimum in corpore exiſtens, ad infernas partes deſcendit, & circum
oſſa ac neruos uolutatum, adhuc magis corpus ad inflammationem perdu-
cit, & clarum eſt quòd circa neruos, et præſertim circa oſſa, aquoſus humor,
qui humorem facit, exiſtit. Circa oſſeas enim corporis partes, homo maxi-
me riget, & capilli erecti ſtant, contorta cuticula, ac ſicciore euadente quàm
priori tempore: Nimirum aquoſo humore iſthic deficiente, & circa oſſa ob
uoluto. Atq; hinc ſanè ſolus ille locus ubi primo tempore erat, humorem fa
cere non poteſt, unde etiam rigor oboritur. At uero reliquus humor qui æ-
qualiſſime craſſus eſt, partim quidem in toto corpore eſt, partim uerò quan
tum abundauerit, ſi quidem aluus plena non fuerit, & quod affligit modi-
cum ſit: quandoq; ad aluũ deuenit, & nullum magnum damnum inducit: et H
aliquando quidem febrem nõ inducit, aliquando uerò debilẽ & innoxiam:
& quod affligit, unà cum ſtercore exit. Si uerò aluus plena multũ quod affli
git habeat, periculum eſt ex ipſo morbum aliquẽ fieri, ſi alicubi ſe firmet id
quod affligit, aut ad latus, aut ad uiſcus, aut alicubi aliam partem concalefa-
ciat, ut primum illum humorem ſimul turbet. Qui uero non ualde ex calo-
re ab aquoſo humore uicti ſunt, utpote qui circa oſſa, & prope medullã con
ſiſtit: hos progreſſu temporis magis lædet, primum quidem in illum ipſum
locum, deinde ipſi propinquum: & ſemper ulterius depaſcitur, & aluus ip-
ſum aſſumit, ut quæ calida ſit: & poſtea tum aluus, tum lædens humor, ad-
42 huc magis calefacit. At humor craſſus caleſcens primum diffunditur, is
qui propinquus affligenti exiſtit: diffuſus autem aquoſo humori affligenti
miſcetur, deinde in cõcuſſione corporis inanior redditur: & tã diu rigor te-
net,

A net,quandiu aquoſus humor alij humori ammixtus eſt.Quin & febris hoc modo generata oboritur. Affligentia ad locum firmata,caleſcens corpus febrem in ſe ſuſcipere cogunt: & ab affligente, & ab aluo calefactum, reliquum aquoſum humorem ſuperat. Atq; ſic febris fit poſt frigus,ſi qua corporis parte copioſior humor formatus fuerit. Si uerò uoluatur ac diſtrahatur,tali modo febris oboritur.Poſt frigus febris uolutatur,maxime affligẽs circa aluum & ſupernam,et infernam,Iſthic enim plurima loci capacitas exiſtit.Dum autem uolutatur,primum propinqua caleſcunt,& uiſcera,& quæ in aluo ſunt.Poſtea etiam alius humor diffuſus calore fruitur, & aquoſo humori miſcetur. Atque febris poſt rigorem hic fit, ubi affligens uolutatur,

B immo etiam ubi firmatum fuerit reliqua corporis parte. Et hæc à me dicta ſunt,quomodo,& quãdo rigor morboſus fiat,& quomodo,& ex quali neceſſitate febris poſt ipſum irruit. Et quæ ſint principia morborum, & qualem unumquodq; ipſorum morbum in corpore inducat: & quomodo & cur in diebus imparibus morbi iudicantur.Et unde homines ſani ſint,& unde ægrotent:& quomodo bilis,& pituita, copioſior & paucior fiat. Itemq; alia multa quæ in ipſa natura humana ſunt demonſtraui, quæ ſanè hic ſermo exigebat. Atq; hæc ita relata finem habent. Nũc autem de lumbricis 43
latis dicam. Aſſero enim ipſos in puero dum adhuc in utero eſt naſci. Poſtquam enim ſemel ex utero egreſſus eſt, non tanto tempore ſtercus in aluo manet,ut ex eius diuturnitate ac putrefactione, tantæ magnitudinis animal

C generari poſſit.Excernit enim ſemper heſternum ſtercus per omnes dies, ſi ſanus homo eſſe debet.Tale uerò animal naſci non poſſit,etiamſi multis diebus homo ſtercus non egereret. Multa enim naſcuntur dum puer in utero eſt hoc modo. Vbi ex lacte & ſanguine computreſcente ac redundante, utpote quod dulce eſt, pus factum fuerit feruidum, animal iſthic generatur. Naſcuntur autem & rotundi lumbrici iſthic eodem modo. Signum uero quòd hæc res ita ſe habet,hoc eſt. Poſtquam in lucem editi ſunt pueri, mulieres ipſis in cibo offerunt medicamenta, quo ſtercus ex inteſtino exeat, & non comburatur,& ſimul ut inteſtinum dilatetur. Vbi uero cibum obtulerunt, multi ſanè pueri & rotundos & latos lumbricos unà cum primo ſtercore excernunt. Si uero non excreuerint,fiunt etiam inſuperq; naſcuntur

D in uentribus. Et rotundi quidem pariunt, lati uerò non amplius, etiamſi 44
quidam ipſos parere dicant.Nam homo qui latum lumbricum habet,uelut cucumeris ſemen excernit aliàs atq; aliàs, unà cum ſtercore ipſo, & ſunt homines qui hoc lumbrici partus eſſe dicunt. Mihi uerò non rectè dicere uidentur qui talia dicunt. Neque enim ab uno animali tot pulli generari poſſunt:neq; ea eſt loci in inteſtino capacitas,ut partus educare queant.Augeſcente autem puero, augeſcit etiam lumbricus in inteſtino, ab his quæ in uentriculum ingeſta ſunt, & æqualis fit in inteſtino, quibuſdam in pubertate, quibuſdam poſterius, quibuſdam paulo prius. Et poſtquam inteſtino adæquatus eſt,ſimiliter augeſcit,& quãto maior factus fuerit,unà cum ſtercore excernitur de inteſtino recto, & excidit uelut cucumeris ſemen, ſæpe uero etiam maior. Quibuſdam uero iter facientibus, aut laborantibus, & uentriculo caleſcente,deorſum deſcendit, ipſiſq; prominet ex podice inflatus,

tus,hocq́ facit,& de podice reſecatur, aut retrocedit. Signa uero quòd non pariat,ſed ita habeat uelut ego dico, hæc ſunt. Si quis curet hominem latum lumbricum habentem, & medicamentum dederit aut potionem, ſi quidem fuerit homo bene præparatus, totus rotundus factus ad pilæ figuram exit, & homo ſanus euadit. Si uero ad medicinam hæreat, recta pars de lumbrico abrumpitur, longitudine duorum aut trium cubitorum, aut etiam longe amplior: & ubi abruptus fuerit, per multum tempus ſigna cum ſtercore nõ prodeunt. Poſtea uero augeſcunt. Atq́ hæc argumenta ſunt, quòd lum- B

45 bricus latus nõ parit,ſed abrumpitur. Eſt autem ſpecies ipſius, qualis alba inteſtini raſura. Signa habet hæc. Cacat aliàs atq́ aliàs uelut cucumeris ſemen: & ubi ieiunus eſt homo, exilit ad hepar aliàs atq́ aliàs, & dolorem inducit: & quandoq́ ſputa ori influunt ubi ad hepar aſſilit, quandoq́ non. F

Quibuſdam etiam uocem intercipit, ſi fortiter ad hepar irruat, & ualde multa ſputa ex ore fluunt, paulo autem poſt ſedantur, & tormen multum in uentriculo aliàs atq́ aliàs oboritur. Quandoq́ etiam ad dorſum dolor incidit. Nam & hic aliquando firmatus innititur. Hęc lumbrici lati ſigna ſunt. Contingit & hoc. Qui hoc animalculum habet, in toto quidem tempore ualde debilis fieri non poterit. Vbi uero debilis factus fuerit, uix reualeſcit. Latus enim lumbricus partis alicuius particeps fit, ex his quæ in uentriculum ingeſta ſunt. Si quidem igitur curatus fuerit iuſto modo, ſanus fieri poterit. Si uero non curetur, ſua ſponte non exit. Mortem tamen non inducit, ſed conſeneſcit. Atq́ hęc à me dicta ſunt de lumbrico lato, unde naſcitur, G

46 & quæ morbi ipſius ſigna ſunt. Cæterum calculi morbo principium oboritur à lacte, ubi puer lac impurum ſugit. Lac autem in nutrice impurum fit, ſi pituitoſis cibis ac potibus, & alimentis impuris nutrix utatur. Conferunt enim omnia in uentriculum illabentia in ipſa ad lac. Habet autem & hæc res ſe hoc modo. Si nutrix nõ ſana fuerit, ſed bilioſa, aut aquoſa, aut ſanguinea, aut pituitoſa: lac etiam malum puero generatur. Conſentiunt enim corpus & uentriculus. Plurimum uero ipſi ad lac cedit, de eo quod ipſa plurimum in ſeipſa habuerit. Et puer ſi de nutrice lac non purum ſuxerit, ſed bilioſum uelut dixi, morboſus fit ac debilis: & in præſens maxime affligitur, quandiu lac prauum ac morboſum ſuxerit. At ubi ſuxerit lac non purum, ſed terreum & pituitoſum, & habuerit puer uenas de uentriculo ad ueſicam tendentes amplas ac attrahentes: procedit autem & quod bibit nutrix, & lac in uentriculum pueri, tale quale trahit à uentriculo de lacte, in totum ſimiliter prout uenæ ad uentriculum detrudere poſſunt: ſi quid ſanè in lacte non purum fuerit, id quo ueſica fruitur lapis fit tali modo, uelut in aqua non pura, in calice aut uaſe æneo turbata, & rurſus ſedata, fex aceruata fit in medio. Sic ſanè & in ueſica de urina non pura exiſtente. Et non per urinam eĳcitur, ut quæ in cauo ſit loco, & maxime aceruata collecta, præ dolo- H

47 re per mictionem non pertranſit, & à pituita cruda concreſcit. Glutinum enim fit pituita ad fecem ammixta. Et primum parua lanugo ſuperſtat, deinde quod accedit arenoſum fit, glutino exiſtente pituita, quæ eſt in ueſica de lacte, & augetur, & quicquid humoris in glutinatione acceſſerit, emingitur. Rurſus autem fex ſolida fit, & lapidis ſpeciem accipit. Quemadmodum

A dum ferrum ex lapidibus ac terra dum cōburuntur fit. Et in prima quidem
in ignem immiſſione, conglutinati ſunt lapides cum terra ad ferri recremen-
tum. At ubi iterum atqꝫ iterum in ignem immiſſa fuerint, recrementum qui-
dem foras decedit liqueſcens ex ferro, id quod ita fieri oculis uidemus. Fer-
rum autem in igne relinquitur, & recremento decedente ſubſidet, fitqꝫ ſoli-
dum ac denſum. Sic profecto etiam fex in ueſica, dum pituita glutinum fit,
emingitur id quod ab urina liqueſcit. Fex autem ſubſidet, & denſatur, ac ſo-
lida fit uelut ferrum. Vbi uero ſubſedit ac ſolida facta eſt, ſurſum ac deor-
ſum in ueſica uolutatur, & feriens ueſicam dolorem inducit: & ſi uehemen-
ter feriat ac ulceret, aliquid de ipſa aufert. Verum id quod inſuper affertur,
B adhuc magis quàm id quod arenoſum deceſſit, concretionem efficit. Atqꝫ
tali modo fit lapis de lacte in ueſica: & ſi puero anxietas aliqua ab hoc obo-
riatur, aliàs atqꝫ aliàs, ubi meiere uult, urinæ meatum apprehendit. At ſi
puero iã adulto lapis gignatur ex terrę eſu, dolor non adeſt ipſi prius quàm
ipſe ſibiipſi cibum deligat. Et hæc à me de hoc relata ſunt. Cæterum mor- 48
bus ſigna quinqꝫ habet. Nam ubi meiere uult, dolore affligitur, & urina
paulatim fluit uelut in urinæ ſtillicidio, & eſt ſubcruenta, nimirum ueſica à
lapide exulcerata, & ueſica inflammata eſt. Verum hoc ſignum inconſpicu-
um eſt, indicat tamen ſumma pars præputij. Quandoqꝫ mingit arenoſa,
uerum à talibus, qualia ego dicam. Eijcit autem aliquando lapides duos, aut
etiam plures paruos, generatos eodem modo, uelut de uno dixi. Fiunt eti-
C am tali modo. Quum lapis fuerit concretus, & profunde ſubſederit in ueſi-
cam in arena ſeparata, ita ut ipſam aduenientem lapis non aſſumat in ſeip-
ſum, ſed grauior ac copioſior fiat, ut tamen ipſa ad ſeipſam non concreſcat,
etiam ſic duo lapides fiunt. Fiunt etiam plures eodem modo. Sed & colliſis
inter ſe in agitatione aliquid diſparatur, & arenoſum per urinam eijcitur.
Quod etiam aliquando contingit, ubi arena ad ueſicã deſcendit, & non co-
aluit. Quidam dicunt quòd potus in pulmonem deuenit, ex hoc uero in 49
reliquum corpus. Hi autem qui hæc dicunt, redarguuntur ex hoc quod di-
cturus ſum, quòd uidelicet pulmo cauus eſt, & in ipſo fiſtula eſt. Quòd ſi
pulmo cauus non eſſet, & fiſtula non ipſi adhæreret, animalia uocem non
ederẽt. Vocem enim edimus de pulmone, quia cauus eſt, & fiſtula ipſi a-
D deſt. Vocem autem articulant labia & lingua. Verum de hoc exactius in pe-
ripneumoniæ tractatione egi. Cæterum hominibus quibus potus in pul-
monem ferri uidetur, aduerſabor, habetqꝫ res ſe hoc modo. Procedit potus
in uentrem, à uentre autem in reliquum corpus expenditur. Oportet autem
his quæ dicturus ſum mentem adhibere. Sermonis argumẽta, quòd potus
non procedit in pulmonem, ſed in uentrem, hæc ſunt. Si enim potus proce-
deret in pulmonem, quum pulmo expletus eſſet, homo non facile reſpira-
ret, neqꝫ loqui poſſet. Non enim eſſet, pulmone pleno exiſtente, quod reſo-
naret. Et hoc quidem unum argumentum eſt. Deinde ſi potus in pulmo-
nem procederet, cibi in nobis ſicci exiſtentes non ſimiliter concoqueren-
tur. Atqꝫ hæc duo argumenta exiſtunt. Sed & medicamenta aluum ſubdu-
centia, ſi in potu ſumantur, extra uentrem procederent. Habet autem hæc

50 res hoc modo. Quæcunque medicamenta purgatoria ſunt aut ſuperne, B
aut inferne, aut etiam utrunq; præſtant, ea hæc faciunt. Omnia ualde urūt:
& fortia quidem ex ipſis, ſi partem aliquam teneram corporis contigerint,
eam exulcerant: Mitiora uero turbulentum corporis motum faciunt, quam
cunq; tandem partem occuparint. Si uerò aliquod ex his medicamentis in
pulmonem perueniret, uidetur mihi magnum aliquod malum inducturum
eſſe, Pituita enim de capite deſcendens, eum in ualde breui tempore exul
cerat. Tenera enim & rara res eſt pulmo, & ſi exulceratus fuerit, non bene
habebit homo ille, ob multas ſanè cauſſas. At uero uenter à medicamen-
to non exulceratur. Nam res eſt ualida ac robuſta, nimirum uelut pellis &
corium. Et pleriq; ſanè ex Libyæ incolis pecorum pellibus pro ueſtibus F
utuntur, uentribus autem pro utriculis. Robuſta enim res uenter exiſtit.
Deinde ubi à uino nigro homines repleti fuerint, nigra recrementa excer-
51 nunt. Atque hæc omnia argumenta exiſtunt. Et ubi allia comederimus,
aut aliud quoddam edulium olidum, urinam reddimus comeſta odore re-
ferentem. Et hæc quidem omnia argumenta ſunt. Sed & hoc conſideran-
dum uenit quod dicturus ſum. Si quis cyceonem biberit, aut farinam co-
ctam ſorbuerit, aut aliud quid eiuſmodi, & hoc ipſum in pulmonem perue-
nerit, certè arbitramur ipſum ne minimum quidem tempus uiuere poſſe.
Vbi enim modicum quiddam pituitæ in pulmonem peruenerit, aut in fi-
ſtulam ipſius, multa ac fortis tuſſis oboritur, ac conuulſio. Si uero utiq; & ui
xerit homo qui cyceonem biberit, aut farinam coctam ſorbuerit, ubi ſanè G
concocta fuerit ſorbitio, uidetur mihi multa & fortis caliditas corpori obo-
ritura eſſe, multuſq; dolor, ut omnino moriatur homo hoc modo, ſi illa in
pulmonem perueniant. Atque hæc iam argumenta ſeptem ſunt. Præte-
rea quomodo lac infantes pueros nutrire poſſet, ſi ad pulmonem deſcende-
ret? Atque hoc mihi aliud adhuc argumentum eſt. Et hæc ne produxiſſem
quidem ad ſermonis mei confirmationem, niſi multi adeò homines eſſent,
quibus potus in pulmonem procedere uidetur: & neceſſe eſt ad opiniones
fortiter inhærentes multa argumenta adducere, ſi quis uelit auditorem à
priore ſentētia abducere ac conuertere ut ſuis uerbis fidem habeat. Et pro-
pter hoc etiam potus in pulmonem non procedit, ſed in uentrem: quia con
tigua & annexa eſt ipſi gula hominis ſemper hians, & in hanc procedit. H
Et ſimul pulmonis fiſtulæ uelut hederæ folium incumbit, quare neq; de-
ſcendere permitteret in tranſglutiendo, ſi in ipſum procederet. Atq; hæc
mihi de hoc relata ſunt. Procedit nanq; potus in uentriculum, & ubi exple-
tus eſt, ſplen de ipſo ſuſcipit, & diſtribuit ad uenas, & ad omentum, & in de-
52 cliue deorſum, & in ſcrotum, & ad crura, & ad pedes. Et poſtquam mor-
bus ex aqua multa obortus fuerit, procedit de uentriculo, & ſemper ad ſple
nem uenit de potu, ubi biberit homo. Contingit autem in hoc morbo, ut
neq; febricitet aliàs ex uentre, quàm ubi homo ſitiat, ueſica autem & uentri-
culus non iuſto modo excolent, neq; conueniente diæta homo utatur. At
ſplen ſubægrotans à uētre de potu trahit. Morbus autem oboritur, & ſcro-
tum pellucidum fit, & clauiculæ, & collum, & pectora attenuantur. Colli-
quan-

A quantur enim ab hoc morbo, & humor ad uentriculum defluit, & infernæ
partes aqua plenæ ſunt: & uenter cibum auerſatur, & quandoq; ualde ad-
ſtringitur: quandoq; defluit. Nec ueſica iuſto modo excolat, & plerũq; hor
ror aliàs atq; aliàs per corpus diſcurrit, & quandoq; febris corripit. Et qui-
buſdam facies tumida fit, quibuſdam non. Aliquibus etiam tibiæ rum-
puntur, ubi morbus diuturnus factus fuerit, & aqua illinc effluit. Incidunt
& uigiliæ, & impotentia corporis, ac maxime lumborum. Et poſtquam e-
dit aut bibit, etiam paulo amplius ſplen affligitur, & ſpiritum frequentem
ſemper emittit. Atq; hæc ſigna hydropis ſunt. Eſt autem & circa uentricu-
lum ſolum, ſiue febris corripuerit, ſiue non. Et uenter magnus fit, & crura
B implentur aqua. Verum ſupernę corporis partes attenuantur his qui ita af-
fecti putantur. At ſigna omnia debiliora ſunt, et ſimul in cruribus aqua non
accedit, & dolor tanto minor exiſtit. Cæterum circa uentriculum ſolum
hydrops & aqua hac de cauſſa fit. Etenim ubi aceruatim aqua acceſſit, & uia
in principijs non pateat ad infernas partes, ſed aceruatim in uenis concluda
tur, nimirum ut quæ reſpirationem non habeat, neq; ſurſum neq; deorſum
inniti poteſt: (haud aliter quàm ſi quis magnum uas anguſti oſculi occlu
dat, ac ſubito inuertat, deinde ſenſim operculum de oſculo detrahat. Et ſi e-
nim hoc fecerit, aqua non effluet foras, neq; enim reſpirationem habet, ſed à
ſpiritu qui intus eſt, concluſa eſt. Nam ſpiritus qui intus eſt replet uas, & ex
terno ſpiritui renititur, & excurſus aquæ non datur præ ſpiritu uas implen-
C te, & ſimul aere incumbente: Si uero quis ſenſim uas inclinarit, aut fun-
dum perforarit, ſpiritus de uaſe exibit. egreſſo autem ſpiritu, procedit e-
tiam aqua foras.) Sic ſanè in hydrope, ſi quidem perſpiratio ſurſum aut de-
orſum contingat, in principio morbi, tranſit ad crura hydrops, & ad pe-
des. Sin minus, iſthic ſolum uolutatur circa uentriculum. atque ita qui-
dem de his à me dictum eſt. Fit autem & mulieribus hydrops in utero 53
ipſo, & ſigna ſanè in uentriculo, & in cruribus, & reliqua ſigna eadem ha-
bet. Et de hoc ipſo à me dictum eſt in Morbis muliebribus. Atq; hæ tres
ſunt ſpecies morborum ab hydrope. Fiunt autem hi morbi omnes cito
difficiles, & omnes cito augentur. Adhuc autem difficiliores fiunt, ſi ex a-
lio morbo corpus liquefactum, ad hunc deuenerit. Si quidem igitur
D ſubito occupauerit morbus hominem, moritur, nempe alio morbo diu-
tiſſime iam affligente. At ubi etiam aluus ualde fluida fuerit, citi-
ſſime moritur, & ſentiens & loquens. Atq; hæc à
me relata ſunt de hydrope, & unde o-
riatur, & quod hæc ſint ip
ſius ſigna.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE AFFECTIONIBVS, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete.

Hunc Galenus Polybi eſſe dicit.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Sanitas res maximi pretij. Morborum omnium fons & origo, bilis & pitui-
ta. Morbi quomodo à bile aut pituita fiant. 2 Capitis doloris à pituita, ſeu cauſa
frigida, aut alijs cauſis, curatio. Morbi capitis qui dicantur. Vinum in capitis do- F
loribus non eſt exhibendum. 3 Ægri morborumq́ genera, in morborum princi-
pijs, diligenter conſideranda. Aurium doloris à pituita generatio & curatio.
4 Faucium inflammatarum cauſſa & curatio. Gingiuarum inflãmatio. Co
lumellæ cauſa & curatio. 5 Dentium dolores & exeſio, partim à pituita, partim à
cibis. Narium polypi generatio à pituita, eiusq́ curatio. 6 Morbi qui circa uen-
trem fieri ſoliti. Acuti morbi, qui & quo tempore maximè & fortiſſimi fiant.
7 Pleuritidis cauſæ, notę, & curatio. Iudicatio in morbis quid dicatur. 8 De
Peripneumonia, ſeu pulmonis morbo, & eius notæ & curatio. Ex pleuritide in peri
pneumoniam & febrem ardentem tranſitus. 9 Phrenitides ſiue amentiæ genera-
tio & curatio. Vinum mente motis non conuenit. Phrenitidis in peripneumoni-
am tranſitus. 10 Febris ardentis ſiue cauſonos generatio, notæ, & curatio. Lin-
gua nigra & aſpera à ſpiritus caliditate. Febris ardentis in peripneumoniam tranſi-
tus. 11 Febrium hyemalium, ſeu non acutarum in acutas tranſitus, obſeruatio, & G
tutela. Pleuritis. Phrenitis. Peripneumonia. curatio. Morbi maxime acuti fer
mè occidunt. 12 De Febribus & ſymptomatis ęſtiuis. Bilis per ſuperiora uel in
feriora in febri forti purgatio & curatio. criſis. 13 Febris æſtuoſa. Corporis gra-
uitas, ubi febrilis calor apprehenderit ac dimiſerit. Os amarum & corpus graue ſine
febre. 14 Morborum æſtiuorum, præter prædictos, cauſa, & curatio per uomitũ.
15 Ventris doloris ad alium locum tranſeuntis, citra febrim, cura. Dolorum in
uentre errantium, bilis cauſa eſt. Dolores infra umbilicum. Dolores repentini citra
febrẽ, à pituita & bile compacta. 16 Morbi in æſtate fieri ſoliti, quomodo fiant.
Tertianæ & quartanæ, corpore à ſole calfacto, ſæpe fiunt. Febris tertianæ cura.
Tertianæ in quartanam tranſitus. 17 Febris quartanæ curatio. Febris quar
tana quando potiſſimum inuadat. 18 Morbus à pituita alba prognatus, & eius cau
ſa. 19 De Lienoſis. Pituitoſi. Bilioſi. 20 Splenici quidam, quibus phar-
macorum potiones nihil proficiũt, ijs morbus in hydropem degenerat. Splenis ſup H
purati cura. Cauſa huius morbi. 21 Voluulus, & eius notæ, cauſa, & curatio.
22 Aquæ inter cutem generatio, cauſa, curatio. In hydropem aut à ſplene, aut
hepate, aut pituita alba, aut dyſenteria, tranſitus. 23 Morbum morbo ſuccedere, le-
thale. Aquæ in corpore generatio. Aquæ è uẽtre per ſectionẽ emiſſio. 24 Dy
ſenteria, & eius cauſſa. 25 Liẽteria, ſiue inteſtinorum leuitas, & eius notæ, curatio,
& cauſſæ. Ventris profluuiũ ſeu diarrhœa, & eius notæ, & cauſſa. 26 Dyſente-
ria ac lienteria & diarrhœa morbi ſunt conſimiles. Fluxus à capite & ſuperiore uen-
tre interceptio. horum morborum curatio. Teneſmos, notæ, curatio. Torminum
in uẽtre generatio. 27 Bilis fluxus, aut diarrhœa, & eius curatio. 28 Vrinę ſtil
licidium & cauſſa eius quæ. 29 De Coxendice ſeu Iſchiade & eius cauſa & cura-
tione. 30 De morbo Articulari ſeu arthritide, & notis & curatione. 31 De
Podagra ſeu pedum dolore. Podagra quid. Quando durabilior, & eius curatio.
Podagræ in digitis relictæ uſtio, per linũ crudum. 32 Morbus regius, eius cau
ſa, & curatio. Morbi ex paruis occaſionibus neglecti, magni ac diuturni fieri ſolent.
Cibi, potus, uel ſorbitiones, item pharmaca, quando periculo careant. Pharma-

ca bi-

A cabilem & pituitã purgantia, periculoſa. 33 De tuberculis & torū cauſis & curatione. Cataplaſmata tum diſcutientia, tum maturantia. De ſummæ cutis aſperitudinibus, & ſcabiei ſpeciebus. Fauus, Strumæ, Pani, Furunculi, &c. 34 Medicus quæ in adeundo ægroto cõſiderare debeat. Vulnerati quomodo curãdi. 35 Cataplaſmata frigefacientia, ad inflammata uulnera. Cataplaſma ad uulnera quæ inflammationem experiuntur. Pinguia quibus conducant, & quibus non. 36 Ægrotorum diæta, ex ſanorum uictus ratione temperari debet ac poteſt. Sorbitiones in omnibus morbis dandæ. Quæ aluum lubricent, quæ item aſtringant. 37 Priſana & milium leuia ſunt. Alica omniũ robuſtiſſima. Lenticulam quomodo prępares. Sorbitiones febrientium & non febrientium. 38 Quomodo aluus lubricanda imbecillioribus. Quæ ſiccant. 39 Quomodo à morbo cõualeſcentes ſint reficiendi. Morbi ſiccitatem, item humiditatem poſtulantes. 40 Cibi, potus, aut
B obſonia, quæcunq; ægri concupiſcunt, ſi non damnũ conſequatur, exhibenda. Sorbitiones, cibos ſufficientes perficiẽtibus non dandæ. Ex alica, & priſana triticea ſorbitiones fortiores. Pharmacorum facultas, non ex intelligentia, ſed fortuna.

41 Debilibus ſorbitiones poſt cibum dandæ. Ciborum facultas unde coniectanda. 42 Cibariorum alia leuia, alia grauia. Cibi & potus ad ſanitatem optimi. 43 De ijs quæ corpus corroborant. Pinguia, caſeoſa, mellita, & ex ſeſamo parata, ructum acidum maxime faciũt. Tormina, flatus, & ructus acidi ex cibarijs interdum non fiunt. 44 Vina uentrem ſubducẽtia & urinam cientia. Carnes percoctæ & exaſſatæ ad robur debiles, ad ſeceſſum uerò percoctæ cõmodæ. 45 Quibus cibis neq; magnopere iuueris, neq; lædaris. Panes & carnes calidæ per ſe comeſtæ ſiccant. 46 Panis purus. Vinum qui debilitetur. Carnes percoctæ & exaſſatæ, debiliores & leuiores. Polẽta. Maza. Debilium item ac leuium fortiumq; ciborum in corpore humano facultas. 47 Carnes leuiſſimæ quæ, quæ item grauiſ-
C ſimæ. Carnes Caninæ, Volucrium, Leporinæ, Bubulæ, Porcinæ, Ouillæ, Suillæ.

Carnes ferinæ manſuetis ſunt leuiores. Carnes iumentorum ſecundum diuerſam ipſorum uictus rationem ipſis familiarem differunt. 48 Piſcium natura & differentia. Balnei moderati uſus, non moderati incõmoda. De alimentis, eorumq; facultatibus, in genere & particulatim. 49 Allia cocta & aſſata urinam cient. Cepæ, Apium, Coriandrum, Ocimum, Porrum, Malumpunicum. Cibi calidi & cibi humidi. Acerba, Acida, ſalſa, Pinguia, Cucurbita, Beta, Blitum, Rumex, Caſeus, Seſamum, Vua paſſa. 50 Vinum aliud dulce, aliud auſterum. Oleũ & oleoſa. Cucumis. Pepo. Mel. Vrinam cientia. Aluum ſiſtentia. Ciborum uarietas.

51 Frumentum & uinum quibus inter ſe differant. Panis, eum edere aſſuetis etiã in morbis eſt exhibendus. Cibũ aut potũ plus ſolito ingeſtũ, optimum eſt, ſi non conficias, reuomere. Poma & fructus arborei cur uentriculo moleſti, poſt cibum.

52 Vini meraci, in flatibus, æſtu, repletione, aut torminibus, uires. 53 Cibaria
D & potus exigui augmenti & ad robur & ad ſanitatem. In febre intermittente, quando cibi dandi. 54 Vinum & mel temperatiſſima ad hominis naturam.

IRVM prudentem ratione apud ſe inita (quòd maximi pretij res eſt hominibus ſanitas) noſſe cõuenit, quomodo ex ſua ipſius intelligentia, in morbis utilitatem capiat. Noſſe autẽ conuenit ea quę à medicis & dicuntur, & adhibẽtur corpori ſuo, eaq; dijudicare poſſe. Atq; hęc ſingula hactenus noſſe ſatis eſt, quatenus idiotæ contingere poteſt. Hæc uero nouerit quis maxime, ſi harũ rerum cognitione ac ſtudio teneatur. Morbi omnes hominibus à bile ac pituita fiunt. Bilis autem & pituita morbos exhibent, quum in corpore nimium aut reſiccantur, aut humectantur, aut incaleſcunt, aut frigeſiunt: patiuntur autem hæc pituita & bilis, & à cibis, & à potibus, & à laboribus, &

à uulneribus, & olfactu, & auditu, & uiſu, & coitu, & à calido, & à frigido: B
Patiuntur autem quum ſingula ex relatis, aut non in debito tempore corpori exhibentur, aut non conſueta, aut plura & fortiora, aut pauciora & debiliora. Vniuerſi igitur morbi hominibus ex his fiunt. Oportet autem ad hæc idiotam noſſe, quæ par eſt noſſe idiotam: Quæ uero artifices noſſe par eſt, ea etiam adhibere ac tractare. De his autem quæ dicuntur & fiũt, fieri poteſt ut idiota ex intelligentia quadam coniecturam faciat. Iam uero

2 unde ſingula hæc noſſe oportet, ego referam. Si in caput dolores inciderint, huius caput calefacere conducit: ita ut multa calida lauemus, & ſternutatione facta pituitam ac mucos ſubducamus. Et ſi quidem ex his à dolore liberetur, ſufficiunt hæc. Si uero non liberetur, purgandum eſt caput à pi F
tuita. Victus autem ſit ſorbitio, & potus aqua. Vinum autem non exhibeatur, donec dolor ſedetur. Quum enim calidum exiſtens caput, uinum attraxerit, dolor fortior euadit. Dolores incidunt à pituita, quum in capite mota cumulata fuerit. Si uero aliàs atq; aliàs dolor & uertigo in caput inciderit, proſunt quidem & hæc adhibita, prodeſt autem etiam, ſi ſanguis à naribus fuerit detractus, aut à uena in fronte. Si uerò diuturnus & fortis in capite fiat morbus, & purgato capite non decedat, huius caput aut ſcarificare oportet, aut uenas in circuitu inurere. Ex his enim ſolum ſanum fore ſpes

3 eſt. Ægrotos conſiderare oportet ſtatim in conſtitutionis morborũ principio, qua re opus habeant: & quales ſint ut pharmaco purgentur, aut ut aliud quid, quodcunq; tandem uolueris, exhibeas. Si uero omiſſo principio, G
ad finem iam uergente morbo exhibueris, in deſperato iam corpore, forte quiddam præbere ueritus, periculum eſt ne magis delinquas, quàm ſucceſſum conſequaris. Si in aures inciderit dolor, conducit multa calida lauare, & auribus fomentum adhibere. Et ſi quidem ad hęc ceſſerit pituita de capite attenuata, & dolor ceſſauerit, ſufficiunt hæc. Sin minus, optimum omnium pharmacum fuerit, quod in potu exhibitum, ſurſum pituitam purgat, Aut purgandum eſt caput medicamento, quo capitis pituita purgatur. Fit autem & hic dolor, quum intrinſecus ad aures pituita ex capite allapſa fue-

4 rit. Si uero fauces inflammatæ fuerint, gargariſmis uti oportet. Fit autem & hoc à pituita. Si uero gingiuæ, aut aliquid ſub lingua inflãmatum fuerit, his quæ commanduntur utendum eſt. A pituita autem & hæc fiunt. H

Si uero uua dependerit & ſuffocarit, (quidam hoc gurgulionem uocãt) ſtatim gargariſmis utendum eſt, præparatis uelut ſcriptũ eſt in Medicamentis. Si uero ex his gracilis non fiat, retro raſo capiti cucurbitę duæ adhibeantur, & ſanguinis plurimum detrahatur, & pituitæ fluxus retro reuellatur. Si uero neq; ex his detumeſcat, ſcalpello incidito, & aquam educito, Sectio autem facienda eſt, ubi ſummum ſubrubicundum factum fuerit. Nam ſi tale factum ſectum non fuerit, inflãmatur, & aliquando derepente ſtrangulat. Fit

5 autem & hoc à pituita, ubi ex calefacto capite aceruatim defluxerit. Cęterum quod ad dentium dolores attinet, ſi corroſus fuerit dens, & mouetur, eximatur. Si uero non corroſus eſt, neq; mouetur, dolorem autem exhibet, per uſtionem reſiccatur. Proſunt etiam quæ cõmanducantur. Dolores autem fiunt, quum pituita ſub radices dentium ſubierit. Exeduntur aũt & corroduntur,

A roduntur,partim à pituita,partim à cibis,ſi natura debiles fuerint,& cauita-
tem habuerint,& male in gingiuis fixi fuerint: Si in nare Polypus naſca-
tur(quæ res ex naſo in obliquum per reſpiratiõem diſtillatur,ac intumeſcit:)
eximitur laqueo ex naſo ad os diſtractus. Aliqui etiam pharmacis erodunt.
Naſcitur aũt à pituita. Atq; hi quidem ſunt morbi qui à capite oriuntur,ex-
ceptis oculorũ morbis,de quibus priuatim agemus. At uero de morbis 6
circa uentrem,hęc conſiderare oportet. Pleuritis, peripneumonia, febris
ardens,phrenitis,hi morbi acuti uocãtur, & fiunt maxime quidem ac for
tiſſimi hyeme:fiunt etiam æſtate,uerum minus,& molliores. Quod ſi forte
in tales incideris,hæc ſanè faciens ac conſulens, maxime ſucceſſum ſenſeris.
B Pleuritis. In pleuritide febris detinet,& lateris dolor, & erecta ceruice 7
ſpiratio,& tuſſis,& ſputũ ab initio quidem ſubbilioſum ſpuit. Poſtquã au-
tem quinta aut ſexta dies aduenerit, etiam ſubpurulentum. Huic ad lateris
quidem dolorem dandum eſt,quod pituitam & bilem à latere deducat. Sic
enim dolor leniſſimus fuerit. Aluus autem curanda eſt per clyſterem ſub du
centem ac frigeſacientem. Hoc enim uniuerſo morbo cõmodiſſimum erit.
Exhibendus eſt etiam potus & ſorbitio. Et potiones dandæ ſunt acidiores,
quo [illegible]um de latere repurgetur. Quum autem pus purgari inceperit,latus
calefacere conducit,& forinſecus maturare ea quę circa latus ſunt: prius au-
tem hoc facere nõ expedit. Reſiccatur enim. Fit autem hic morbus maxime
ex potu,quum quis humecto corpore, aut ebrius, aut ſobrius, frigueri. Fit
C etiam aliter. Iudicatur autem morbus breuiſſimus ſeptima die,lõgiſſimus
decimaquarta. Et ſi quidem in hac,per ſputum reiectum ac purgatum fuerit
pus à latere, ſanus fit. Si uero per ſputum non fuerit pus reiectum, pectore
ſuppuratus efficitur,& morbus longus erit. Porrò Iudicari in morbis eſt,
quum morbi augeſcũt, aut marceſcunt, aut in alium morbum tranſeunt aut
deſinunt. Peripneumonia. In peripneumonia febris detinet, & tuſſis, 8
& exſcreat primum quidem pituitam craſſam ac puram, Sexta uero & ſepti
ma ſubbilioſam & ſubliuidam: Octaua autem & nona ſuppurulentã. Huic,
ſi quidem dolor adeſt aut dorſi,aut laterum, dandum eſt medicamentum,
quod in pleuritide ad lateris dolorem,in Medicamentario libro ſcriptũ eſt.
Per potus autem,& ſorbitiones, & uentris ſubductionem ac frigefactionẽ,
D eadem curatio adhibeatur quæ in pleuritide. Quo uero ſputũ & pus ex pul
mone repurgetur, danda ſunt pharmaca in potu, quibus pulmo humecta-
tur,& pus ſurſum purgatur. Fit autem hic morbus, quum pituita aceruatim
ex capite ad pulmonem fluxerit. Aliquando etiam ex pleuritide in peri-
pneumoniam & febrem ardentem trãſitus fit. Iudicatur autem breuiſſimus
quidẽ in diebus quatuordecim,lõgiſſimus uero in duobus de uiginti. Pauci
uero hunc morbum effugiunt. Fiunt etiam pectore ſuppurati ex hoc mor-
bo,ſi non in iudicatorijs diebus pulmo fuerit purgatus. Phrenitis ubi ap 9
prehenderit,febris primum debilis detinet,& dolor circa præcordia,magis
autem dextra,ad hepar. Quum autem quarta aut quinta aduenerit,et febris
fortior fit,& dolores augeſcunt, & color ſubbilioſus efficitur, & mens per-
cellitur. Huic ad dolorem quidem danda ſunt quæ in pleuritide,& tepor fa
ciendus ubi dolor hæret. Sed & aluus curanda, ac reliqua ſimiliter facienda

B 4 ſunt,

ſunt, excepto potu. Potu uero utendum eſt quocunque alio uolueris, præter uinum. Aut acetum & mel ac aquam dato. Vinum autem non conuenit mente motis, neque in hoc morbo, neque in quibuſuis alijs. Cõducit autem in hoc morbo etiam caput multa calida lauare. Mollito enim corpore, ſudor quoque magis ſequitur, & aluus & urina ſecedit. Et æger ipſe ſeipſo temperantior euadit. Fit hic morbus à bile, quum mota uiſceribus ac ſepto tranſuerſo inſederit. Iudicatur autem morbus, breuiſſimus ſeptima die: longiſſimus, undecima. Effugiunt & hunc pauci, tranſitque etiam ipſe in peripneu- B

10 moniam, & ſi tranſierit, pauci effugiunt. Febris ardens ſiue cauſos, quum habuerit, febris detinet, & ſitis fortis, & lingua aſpera ac nigra fit, à ſpiritus ſanè caliditate. Et color ſubbilioſus fit, & ſputa bilioſa. Et æger extrinſecus quidem frigidus fit, intrinſecus uero ualde calidus. Huic conducit frigefacientia adhibere, & ad aluum, & forinſecus ad corpus, cauendo ne inhorreſcat: potiones quoque ac ſorbitiones dandæ ſunt frequentes, & paulatim quam frigidiſſimæ. Venter autem curetur: & ſi quidem non ſubeant quæ inſunt, infuſa frigidiſſima per clyſterem immittantur, aut quotidie, aut alternis. Hic autem morbus fit à bile, quum mota intra corpus firmata fuerit. Solet etiam in peripneumoniam tranſire. Iudicatur autem breuiſſimus quidem nona aut decima die: Longiſſimus autem decimaquarta. Et ſi quidem tranſierit in peripneumoniam, pauci effugiunt. Si uero non tranſierit, multi effugi- F

11 unt. Atque hi quidẽ morbi acuti uocantur, & oportet hos ſic curare. Quęcunque uero aliæ febres hyeme fiũt, ſiue ex uino, ſiue ex laſſitudine, ſiue ex aliqua alia re, eas obſeruare oportet. Tranſeunt enim aliquando in morbos acutos. Tranſitio uero ipſarum talis eſt. Quum cõmotis duobus humoribus, pituita & bile, non conducentia corpori exhibentur, ipſi inter ſeipſos coacti, pituita uidelicet ac bilis, corpori ubicunque tandem cõtigerit allabuntur. Et fit pleuritis, aut phrenitis, aut peripneumonia. Obſeruare igitur ac uitare oportet febres in hyeme. Sit autem obſeruatio, & tutela ab ipſis, quies, & gracilitas, & uentris euacuatio. In ſorbitionibus autem & potionibus degendum eſt, donec febris imminuta fuerit. Ex morbis fermè maxime acuti & occidunt, & laborioſiſſimi ſunt, & opus eſt ad ipſos plurima tutela, & exactiſſima curatione. Et à curãte nullum malum accedere oportet (ſuffi- G

ciunt enim quæ ab ipſis morbis adſunt) Verum ut boni quid præſtet, pro uiribus conetur. Et ſi quidem rectè curante medico, à magnitudine morbi ſuperetur æger, non hęc culpa medici eſt: Si uero non rectè curãte, neque co- H

12 gnoſcente, à morbo ſuperetur, medici culpa eſt. Æſtate porrò hæc fiunt: febris detinet fortis, & ſitis, & uomũt aliqui bilem, aliquibus uerò etiam inferne ſecedit. His in potu dandum eſt, & ad ſorbendum, quodcunque tandem tibi idoneum eſſe uiſum fuerit. Si uero bilis aut pituita ad cor conſederit, aqua frigida, aut aqua mulſa pota, uomant. Si uero uenter non ſeceſſerit, clyſteri utendum eſt, aut ſubdititia glande. Morbus autẽ fit à bile. Liberantur autem maxime ſeptima die, aut nona. Si uero febre detinente non purgentur, neque deorſum, neque ſurſum, dolor autem affuerit per totum corpus, tertia aut quarta die, pharmaco leui aut potione, deorſum purgato: facito autem ſorbitionem ex milio, aut farina: & ijſdem potionibus curato. Patiũtur

autem

A autem & hæc à bile. Si uero externæ partes, non ualde feruidę fuerint, ue 13
rum internæ, & lingua aſpera ac nigra fit, huic pharmacum ne dederis: cu-
rato autem frigefacientia adhibendo, & ad aluum, & ad reliquum corpus.
Vocatur autē hæc febris æſtuoſa. Iudicatur maxime undecima die, & deci-
maquarta. Si uero febrilis calor apprehenderit ac dimiſerit, grauitas autē
corporis ipſum detinuerit: hūc donec quidem calor tenuerit, ſorbitionibus
ac potionibus curato: quum autem non tenuerit, etiam cibos dato: Purga-
to autem quàm celerrime pharmaco, ſiue ſurſum ſiue deorſum opus habere
tibi uiſum fuerit. Si uero febris quidem non tenuerit, os uero amarum ha
buerit, & corpus grauetur, & cibum auerſetur, pharmacum dandum eſt. Pa
B titur autem hæc à bile, quum in uenas ac articulos incubuerit & firmata fue
rit. Quicunq; uero alij dolores in ęſtate circa uentrem fiunt, ſi quidem ad 14
præcordia & cor tenderint, aquam mulſam aquoſam facito, & aceti tribus
heminis affuſis, tepidam bibendam dato: & ubi modico tempore ipſam
retinuerit, & igne ac ueſtibus concalefactus fuerit, uomat. Si uero à uo-
mitu rurſus acceſſerint ac ſuffocauerint, rurſus uomitum faciat. Aut ipſum
multa calida lotum, per clyſterē ſublue: & tepefactoria adhibe, ſi affuerit do
lor. Patiuntur autem hęc maxime à pituita, quum cōmota ad cor allapſa fue
rit. Danda ſunt etiam his qui talibus doloribus uexātur, pharmaca quæ de-
ſcripta ſunt ad eiuſmodi morbum, in Medicamētario libro. Si uero tran- 15
ſierit dolor aliàs ad alium uentris locum, & febre caruerit, multa calida laue
C tur, & doloris gratia bibenda dentur, quæ in pleuritide ſunt deſcripta, aut
alia prout tibi uiſum fuerit. Si uero à dolore non liberetur, per pharma-
cum deorſum ſubpurgetur. A cibis autem abſtineat, quouſq; dolor affue
rit. Tales aūt dolores, qui ſic errant, à bile fiūt. Quicunq; uero dolores
infra umbilicum fiunt, in his molli infuſo per clyſterem immiſſo ſubluito: Si
uero non ſedentur, pharmacum deorſum purgans dato. Quicunq; uero
dolores derepente in corpore fiunt citra febrē, in his lauare multa calida cō-
ducit, & tepefacere. Nam pituita & bilis cōpacta quidem, fortia ſunt, & prę
ualent in quacunq; corporis parte conſtiterint, & laborem ac dolorem for-
tem exhibent: Diffuſa uero debiliora ſunt, quacunq; corporis parte manife
ſta fuerint. At uero morbi qui in æſtate fiunt, ſic fieri ſolent. Quum cor- 16
D pus à ſole fuerit calefactum, humectatur: humectatum autem ęgrotat, aut to
tum, aut ea parte, in quam pituita et bilis incubuerint. Si quidem igitur quis
ipſos incipientes curet, neq; longi fiunt, neq; periculoſi. Si uero non curet,
aut male curet, & longiores fiunt, & ſæpe quoq; occidunt. Sed & tertia-
næ & quartanæ febres, ex talibus fieri ſolent. Hæc morborum conſtitutio
maxime quidem æſtate fit, aliquibus uero etiam hyeme. Tertiana febris
quum apprehenderit, ſi quidem uidebitur tibi nō purgatus eſſe, quarta die
pharmacum dato. Si uero pharmaco non uidebitur opus habere, medica-
menta in potu exhibeto, quibus febris aut tranſmutetur, aut deficiat. Exhi-
beto autem uelut ſcriptum eſt in Medicamentis. Et in apprehenſione qui-
dem, ſorbitione & potu nutrito: Interpoſito uero tempore, cibis per aluum
ſecedentibus. Apprehendit autem plerunq; non ita ſæpe. Si uero non cu
retur, in quartanam tranſire ſolet, & diuturna fieri. Si uero quartana ap- 17
prehende-

prehenderit,ſi quidem impurgatus fuerit,primum caput purgato, & inter- B
poſitis tribus aut quatuor diebus,pharmacum ſurſum uerſus purgans dato
in ipſa apprehenſione.Et interpoſitis diebus,rurſum aliud deorſum purgās
dato in ipſa apprehenſione. Si uero ex his nō ſedetur,rurſus interpoſitis die
bus,multa calida lauato,& pharmaca quę ſcripta ſunt dato: Potibus autem
& ſorbitionibus,& reliqua diæta utendum eſt, uelut in tertiana. Appre-
hendit autem hæc febris plurimos multo tempore, alios uero pauco. Et fit
tum tertiana, tum quartana,à bile & pituita. Cur autem tertiana & quarta-
na,alibi à me ſcriptum eſt. Vim porrò habent medicamenta in his febribus,
ut potis his corpus in loco ſit, in conſueta caliditate ac frigiditate: & neque
præter naturam calefiat,neq; frigefiat.Danda ſunt autem uelut ſcriptum eſt F
18 in Medicamentario libro. Pituita alba quum tenuerit, corpus totum in-
tumeſcit albo tumore:& in eadem die alia parte melius ſibi uidetur habere,
alia deterius:Et tumor aliàs, in alia corporis parte maior & minor fit. Huic
pharmaca danda ſunt deorſum purgantia,à quibus aqua, aut pituita purga
tur. Victus autem ratio conſtituenda eſt,in cibis & potibus,ac laboribus, à
quibus ſicciſſimus ac gracilimus euadat. Morbus aūt hic fit à pituita,quum
quis ex febribus diuturnis pituitoſus exiſtens,impurgatus manſerit, & pi-
tuita ad carnes ipſius conuerſa fuerit.Et nihil quidem albidior eſt hæc pitui
ta quàm alia. Verum corporis color albidior apparet. Sanguis enim à pitui
tæ copia aquoſior fit,& nō ineſt ſimiliter in ipſo bonus color. Quapropter
albidiores apparent: & uocatur hic morbus pituita alba. Si quidem igitur G
curatus fuerit inchoante morbo, ſanus fiet: Sin minus, in hydropen tran-
19 ſit morbus, & hominem corrumpit. Quicunque ſplenem habent ma-
gnum, qui quidem fuerint bilioſi,hi mali coloris fiunt, malis ulceribus ſca-
tent,& ex ore grauè olent, & tenues euadunt. & ſplen durus eſt, & ſemper
conſimili magnitudine,& cibi non ſecedunt. Qui uero pituitoſi ſunt,hęc
& minus patiuntur,& ſplen aliàs maior,aliàs minor efficitur.His conducit,
ſi quidem impurgati fuerint, & caput & reliquum corpus purgare. Si uero
purgatione nōn egeant, uictus ratio conſtituenda eſt, ita ut pituitoſis cor-
pus reſiccemus ac attenuemus,cibis & potibus, & uomitibus, & exercitijs
plurimis,& deambulationibus.Et in uere ſurſum per ueratrum purgentur.

Bilioſis autem conducit, ut per uictum humectantem, aluum & ueſicam H
ſubducamus,& ut de uena ſplenitide frequenter ſanguinem mittant: & me
dicamentis urinam cientibus utantur, quæ ſplenem mollire ſcripta ſunt, &
20 ut pro anni tempore bilem purgent. Quidam uero ſplenici à pharmaco-
rum potu nihil utilitatis ſentiunt,neq; à reliqua curatione,quicquam graci-
lior ſplen ipſorum euadit, ſed quæ adhibentur à magnitudine morbi ſupe-
rantur:progreſſu uero tēporis, aliquibus in hydropem morbus degenerat,
& corrumpuntur. Aliquibus autem ſplen ſuppuratur, & uſti ſani fiunt.
Cum quibuſdam uero conſeneſcit,durus & magnus exiſtens. Morbus
autem fit,quum ex febribus & mala curatione,bilis aut pituita,aut ambo in
ſplenem incubuerint. Et diuturna quidem eſt affectio, non autem lethalis.
Ex pharmacis quę ſplenis gratia exhibentur,alia per ueſicam purgant, & ip
ſum molliorem faciunt.Alia uero purgāt quidem, uerum neq; per ueſicam
quic-

A quicquam, quod manifeſtius fiat, neq; uſquam alia parte. Splenem tamen molliunt. Voluulus quum apprehenderit, uenter durus fit, & nihil ſecernit, & dolor inferne omnem aluum tenet, & febris, & ſitis. Aliquando uero 21
præ dolore æger etiam bilem uomit. Hunc humectare oportet, & intrinſecus, & extrinſecus: & multa calida lauare: Et bibenda dare quæ aluum mouent, & urinam ſubducũt. Et clyſterem adhibere, ſi admittat. Si uero nõ admiſerit clyſterem, fiſtulam ad utriculi extremitatem alligato, & inſufflando multũ flatũ immittito. Et ubi inteſtinũ et uenter eleuata fuerint à flatu, exempta fiſtula, ſtatim infuſum per clyſterem immittito. Et ſi ſuſceperit, ſeceſſum emittet, & ſanus euadet: Si uero non ſic ſuſceperit infuſum, moritur maxi-
B me ſeptima die. Talis aũt morbus fit, quũ ſtercore aceruatim cõbuſto in inteſtino, pituita circa hoc colligitur. Et inteſtinum intumeſcit, utpote his aceruatim induratis: & neq; pharmaca quæ ſuperne bibuntur ſuſcipit, ſed re uomit: Neq; infuſa inferne adhibita admittit. Eſt autem morbus acutus & periculoſus. Aqua inter cutem fit plerunq;, quum quis ex longo morbo, 22
impurgatus multo tempore manet. Corrumpuntur enim carnes, & liquantur, & fit aqua. Fit etiam hydrops à ſplene, quum ægrotauerit: & ab hepate, & à pituita alba, & à dyſenteria, ac lienteria. Et ſi quidem ex purgatione non facta fiat hydrops, uenter aqua impletur: pedes autem & ſuræ attolluntur: humeri uero & clauiculæ, & pectora, & femora liquefiunt. Hunc ſi à principio acceperis, priuſquam aqua ſuperexcreſcat, pharmaca bibenda dato, à
C quibus aqua aut pituita purgatur. Bilem uero ne moueto. Cibos autem & potus & labores ac deambulationes conſtituito, à quibus gracilis ac ſiccus euadat, & carnes quàm robuſtiſſimæ fiant. Morbus autem eſt lethalis, cum aliàs, tum ſi uenter aqua repletus fuerit. Quum uero à ſplene, aut hepate, aut pituita alba, aut dyſenteria in hydropem tranſitus fit, conducit quidem per eadem curare, effugiunt autem non ualde. Nam in morbis 23
quum alter alteri ſuccedit, plerunq; occidit. Quum enim corpori à præſenti morbo debilitato, alius morbus acceſſerit, præ imbecillitate perit, priuſquã alter morbus qui poſterior acceſſit, deſinat. Aqua porrò ſic fit. Quum carnes à pituita, & tempore, & morbo, & non purgata immundicia, & mala cu ratione, ac febribus corruptæ fuerint, liqueſcunt & fiunt aqua. Et uẽter qui-
D dem non diſtribuit aquam in ſeipſum, uerum in circuitu circa ipſum conſiſtit. Si quidem igitur à pharmacis, & alia uictus ratione, æger utilitatem percipiat, & uenter ipſius euacuatur, bene eſt: Sin minus, ſectione facta, aquam emittito. Secatur autem uel iuxta umbilicum, uel retro iuxta lumbos. Effugiunt autem & hinc pauci. Dyſenteria quum habuerit, dolor adeſt per to 24
tum uentrem, & tormen, & egerit bilem ac pituitam, & ſanguinem combuſtum. Huius ubi purgaueris caput, pharmaco in potu exhibito, quod ſurſum pituitam purgat, & aluum lacte cocto elueris, reliquum corpus curato: & ſi quidem febre caruerit, pinguibus et dulcibus ac liquidis ſemper ea quę infunt ex aluo ſubducito. Et multa calida partes ſub umbilico lauato, ſi dolor affuerit. Potus autem & ſorbitiones ac cibos exhibeto, uelut ſcriptũ eſt in Medicamentario libro. Morbus hic fit, ubi bilis & pituita in uenas ac aluum incubuerint: ægrotat quidem ſanguis, & corruptus ſecedit: ægrotat autem

autem & inteſtinum,& raditur ac exulceratur. Fit autem hic morbus,& lon B
gus,& laborioſus ac lethalis. Et ſi quidem robuſto adhuc corpore curetur,
ſpes eſt fugæ. Si uero colliquato iam,& uentre omnino exulcerato, nulla ui
25 tæ ſpes ſupereſt. Lienteria. In lienteria,hoc eſt,inteſtinorum leuitate, ci-
bi ſecedunt non putrefacti,liquidi: dolor autem non adeſt, & corpus atte-
nuatur. Hunc per eadem curato, uelut à dyſenteria detentos. Morbus autē
fit,quum ex capite & ſuperiore uentre,pituitæ defluxus fit in uentrem infe-
riorem. Quod ubi contingit, cibi ab ipſo frigeſiunt ac humectantur. Et ſe-
ceſſus ipſorum non putrefactorū uelox contingit. Et corpus liqueſcit, dum
ſimul cibi per multum tempus in uentre non concoquuntur, & ſimul à uen
tre calido,prẹter naturam caleſcit. Profluuium uentris longum quum de F
tinuerit,ſecedunt primum quidem liquida, quæ ſunt ingeſta: poſtea pitui-
ta. Et probe quidem edit, uerum à multo ſeceſſu debilis ac tenuis fit. Hunc
ſurſum uerſus reſiccato, ueratro in potu dato, & capite à pituita purgato.
Ventrem quoq; lacte cocto eluito. Deinde reliqua cibis ac potibus curato,
à quibus uenter & totum corpus reſiccetur. Morbus autem ab iiſdem fit,
26 à quibus etiā inteſtinorum leuitas. Hi morbi, dyſenteria inquam,& lien-
teria,ac diarrhœa ſiue profluuiū uentris,conſimiles ſunt. Et oportet ipſos
ſic ſanare,ita ut defluxum à capite, & ſuperiore uentre intercipias, aut auer-
tas. Morbi enim natura hinc eſt. Et nemo ſententiam tuam reprehendet. Fer
mè autem & reliquos morbos ſic conſiderare oportet,unde unicuiq; natu-
ra ſit. Et ſi ſic conſideraueris ac deprehenderis principium morborum,mini G
me aberraueris. Teneſmos ubi apprehenderit, ſecedit ſanguis ac mucus,
& dolor fit in uētre inferiore, maxime ubi ad ſeceſſum deuenerit. Huic con
ducit uētrem humectare,& pinguefacere, ac tepefacere: & quæ inſunt ſub-
ducere,& calida lauare,excepto capite. Solet autem hic morbus plures ci
bos expetere. Tormina enī euacuato uentre à ſanguine ac muco pertranſ
euntibus,& ad inteſtinum allabentibus, fiunt. Quum autem inſunt cibi,mi
norem mordacitatem inteſtino inferunt. Et fit quidem ex iiſdem à quibus
27 & dyſenteria,uerum debilior,& breuis, & non lethalis. Quū ex uino aut
à conuiuio, bilis ſuperne ac inferne fluxus, aut diarrhœa corripuerit, diar-
rhœæ quidem conducit ieiunare: Et ſi ſitim habeat, uinum dulce dare, aut
uuarum expreſſarum dulcium retrimēta. Ad ueſperā uero danda ſunt, quæ H
etiam his qui à pharmaco purgati ſunt dantur. Si uero non ceſſet, uelis autē
ſedare,uomitum à cibo,aut lenticulæ decocto facito,& confeſtim ſurſum re
fellitur infernus ſeceſſus: & ſi ſucco lentium aut cicerum infuſo elueris, eti-
am ſic ſanè ſedabitur. At uero bilis fluxui conducit, ſi dolor adſit, dare
quę in Pharmacis ſcripta ſunt ſedantia dolorem. Venter aūt curetur,tum ſu
perior,tum inferior,per potiones humectantes,& per balnea calida corpus
mollientia,capite excepto: & ſic tum uomitus procliuior fit: & ſi liquor ali-
quis ingreſſus fuerit,ea quę aduerſantur,ſurſum reuomuntur: tum infernus
ſeceſſus magis prodit. Si uero euacuaueris,uiolenter uomuntur, & uiolen-
tius ſecedunt. Ad ueſperam uero dato & huic ea quę dari ſolent ei qui phar
macum bibit: Fiunt autē & hi dolores qui ex potationibus aut ex conuiuio
oriuntur,quum cibi & potus plus ſolito in uentrem ingreſſi fuerint,& quæ
extrin-

A extrinſecus corpus ſupercalefacere ſolent, bilem ac pituitam mouerint.
Vrinæ ſtillicidij modi quidem multi & omnigeni ſunt. Conducit au- 28
tem forinſecus quidem corpus balneis calidis mollire, intrinſecus uero hu-
mectare: aluum quidem per cibos, à quibus fluida fiat: Veſicã uero per po-
tus, à quibus urina quàm plurimum diffunditur. Danda ſunt & urinã cien-
tia medicamenta, quæ ſcripta ſunt in Medicamentario libro, ſedantia dolo
rem. Morbus autem fit à pituita. Et quũ quidem ueſica ſiccata fuerit, aut
perfrigerata, aut euacuata, dolorem exhibet: Quum uero humida eſt, & ple
na, aut etiam diffuſa, minus. Fit autem ſenioribus diuturnior hic morbus: Iu
nioribus autem breuior: Neutris uero lethalis. Coxendicum morbus 29
B quum fit, dolor corripit coxæ iuncturam, & ſummas nates, ac coxendicem.
Tandem uero etiam per totum crus dolor uagatur. Huic confert quum do
lor tenuerit, mollire in quacunq; tandem cruris parte dolor hæſerit, per bal
nea, et tepefactoria ac fomenta, & aluum ſubducere. Vbi uero quieuerit do
lor, pharmacum dandum eſt infra purgans. Et poſtea bibat lac aſininum co
ctum. Doloris autem gratia dentur quæ ſcripta ſunt in Medicamentis.
Morbus hic fit, quum bilis & pituita in ſanguifluam uenam incubuerint:
aut ex alio morbo, aut aliter, quantumcunq; ſanguinis à pituita & bile com
pactum ægrotarit. Hic enim per crus uagatur per ſanguifluam uenam: & u-
bicunq; conſtiterit, ibi etiam dolor manifeſtus fit maxime, moleſtus quidẽ,
ſed non lethalis. Si uero in unum aliquem locum incubuerit dolor, et conſti
C terit, & medicamentis non fuerit exactus, urito quocũq; loco fuerit dolor.
Vrito autem lino crudo. Articularis morbus quum tenuerit, corripit ca- 30
lor & dolor corporis articulos. Corripit autem acutus, & in alium atq; aliũ
articulum dolores incumbunt, tum acutiores, tum molliores. Huic condu-
cit adhibere qua parte dolor hæret, frigefactoria: Et quæ inſunt ex aluo ſub
ducere, per clyſteres, aut glandem ſubditam. Ad ſorbendum uero & bi-
bendum dato quodcunq; tibi conducibile uiſum fuerit. Quum uero dolor
intus fuerit, pharmacum infra purgans bibendum dato, & poſt hoc ſerũ co
ctum, & aſininum lac. Hic morbus à bile fit & pituita, quum commota in
articulos incubuerint. Et breuis quidem fit & acutus, nõ autem lethalis. So
let autem iunioribus magis quàm ſenioribus contingere. Podagra uio- 31
D lentior eſt omnibus eiuſmodi circa articulos morbis, & diuturniſſimus ac
ægre cedens morbus. Et eſt quidẽ hic morbus ſanguinis in uenulis à bile
ac pituita corrupti. Quanto autẽ in tenuioribus fuerit uenulis, & in pluri
ma corporis neceſſitate conſtitutis, & in neruis, & oſſibus multis ac denſis:
tanto ſanè durabilior eſt morbus, & qui ægerrime depelli poſſit. Condu
cunt autem & huic eadem quæ morbo articulari. Et longus quidem eſt &
hic morbus ac moleſtus, ſed non lethalis. Si uero in digitis dolor relinqua-
tur, uenas paululum ſupra articuli in digito nodum inurito. Vrito autem cũ
lino crudo. Morbũ aũt regium ſic curare oportet. Extrinſecus quidẽ cor- 32
pus molliendum eſt balneis calidis: Aluus uero & ueſica humectanda, & u-
rinam cientia danda, quæ ſunt præſcripta. Si uero fortis fuerit, purgato capi
te, pharmacum quoddam potandum dato, quod bilem deorſum purgat.
Poſtea uero urinam cientibus utendum eſt. Morbus autem fit, quum bi-

lis cõmota ſub cutem uertitur. Quòd ſi hæc nouerit uir idiota, non ſimili B
ter in incurabiles morbos inciderit. Solent enim morbi ex paruis occaſio
nibus magni ac diuturni fieri. Et quicunq; cibi, aut potus, aut ſorbitiones
congrue ac conſequenter ſe habent, & quæcunq; pharmaca doloris gratia,
ea omnia ſine periculo ſemper exhibentur, ſi iuxta præſcriptum exhibueris.
Quæcunq; uero pharmaca purgant bilem aut pituitam, in his pericula ſi
unt, & culpę medentibus imputantur. Quàm maxime igitur ea uitare opor
tet. Atq; hi quidem ſunt morbi qui circa uentrem fiunt: Exceptis pecto-
re ſuppuratis, & tabidis, & muliebribus morbis. Hi enim ſeorſim deſcriben
33 tur. Tubercula quæ enaſcuntur omnia, à pituita aut ſanguine naſcuntur,
quum ſanè à uulnere, aut caſu fuerint collecta. Conducit autem horum ali- F
qua cataplaſmatis integere, & per pharmaca in potu data diffundere: Ali-
qua uero impoſitis cataplaſmatis maturare. & diffundunt quidem cata-
plaſmata, quæ quum calida ſint humectant, & non in ſeipſa trahunt: Matu-
rant autem, quæ calefacientia contrahunt. Quũ uero aliquod ſectum fuerit,
aut ſua ſpõte ruptum, pharmaco humorem repurgare conuenit: ubi autem
pus effluere deſiuerit, uelut ulcus ſanare. Lepra, & pruritus, & ſcabies, &
impetigines, & uitiligo, & alopeciæ, à pituita fiunt. Sunt autem talia turpi-
tudo magis quàm morbi. Fauus, & ſtrumæ, & pani, & furunculi, & car-
bunculus, à pituita fiunt. Quo uero hæc depurges, pharmacis ſic utendum
eſt. Quicunq; bilioſi ſunt, his dato ea à quibus bilis purgatur: Pituitoſis ue-
ro, ea à quibus pituita: Atrabiliarijs autem ea à quibus atra bilis: Hydropi- G
cis ea per quæ aqua. Quæcunq; uero pharmaca in potu dantur, & non pur
gant neq; bilem, neq; pituitam, ea quum in corpus ingreſſa fuerint, uim ex-
hibere oportet aut frigefacientia, aut calefacientia, aut ſiccantia, aut hume-
ctantia, aut contrahentia, aut diffundentia. Quæ uero ſomnum faciunt, ea
34 quietem ſanguini exhibere oportet. Quum ad ægrotum deueneris, inter
rogare oportet quæ patitur, & ex qua cauſſa, & quot iam diebus: & an uen
ter ſecedat, & quo uictu utitur. Et primum cõſiderare, an morbus à bile aut
pituita factus ſit, aut utriſq;. Et hoc probe noſſe conuenit, quòd neceſſe eſt,
ut ab altero horum, aut utriſq; fiat. Deinde utrum ſiccitate aut humiditate
opus habeat: aut aliquæ quidem partes corporis ſiccitate, aliquæ uero hu-
miditate. Poſtea an morbum ſurſum purgare oportet, aut deorſum, ſiue per H
ueſicam. Et an augeſcit morbus aut marceſcit, & an ſoluitur, aut in aliũ tran-
ſit. Vulneratos fame affligito, & ex aluo quæ inſunt ſubducito, aut per
clyſterem, aut pharmaco infra purgãte exhibito: & in potu dato aquam, au t
acetum: Aut ſorbitiones præbeto. Inflammata cataplaſmatis frigefacito.
35 Talia uero cataplaſmata ſint, aut betæ coctæ in aqua, aut apium, aut oleæ
folia, aut fici folia, aut rubi, aut quercus, aut mali punicæ. Atq; his coctis u-
tendum eſt: Crudis uero rhamni folijs, aut urticis, aut ſaluiæ, aut tithymali,
aut pulegium uiride, aut porrum, aut apium, aut coriandrum, aut iſatidis fo
lia impone. Si uero nihil horum habueris, neq; ullum aliud cataplaſma, po-
lentam aqua aut uino ſubactam imponito. Tanto autem tempore hæc cata
plaſmata proſunt, quanto frigidiora fuerint quàm ulcus. Quum uerò fue-
rint calidiora, aut ſimiliter calida, nocent. Pinguia ad inflãmata non con-
ducunt,

A ducunt,neq; ad ea quæ non ſunt purgata,neq; ad putreſcentia. Sed ad inflã
mata cōferunt frigida. Et ad impurgata ac putreſcentia,acria faciunt, & quę
mordacitatem aliquam inducentia purgant. Vbi uero carnem producere
uoles,pinguia & calida magis cōducunt. Ab his enim caro pullulat. Qui 36
buſcunque cibis aut potibus homines ſani in uictu utuntur, ex his oportet
præſentibus uti ad ægrotos,ita ut prępares calidos & frigidos,& humidos
& ſiccos. Ex frigidis quidem calidos, & calidos ex non calidis: & ſiccos ex
nō ſiccis,& reliquos iuxta eundem modum. Neq; uero de præſentibus de-
ſperare oportet,tanquam nihil poſſint,& abſentes quærere, qui nullam uti
litatem ægro afferant. Comperies autem, ſi recte conſideraueris, extra hos,
B paucos quibus ad ægrum utaris. Sorbitiones autem in morbis omnibus
dato,aut ptiſanam,aut milium,aut farinã,aut alicam. Et quæcunq; ex his
dederis ad ſeceſſum, tenuia dato, & magis percocta, & dulciora potius q̃
ſalſiora aut calidiora: Quæ uero ad robur aut refocillationem,craſſiora,pin
guiora,& moderate cocta. Potibus autem utendum eſt,ſi quidem aluum &
ueſicam ſubducere uelis,uino dulci aut aqua mulſa: Si uero adſtringere,au-
ſtero,albo,tenui: Si corroborare,auſtero,nigro. Qui uinum bibunt citra af
fectionem erga ipſum,his dandi ſunt potus qui præparantur, & in Medica
mentario libro ſcripti habentur. His qui medicamentum biberunt, poſt
purgationem detur, febrientibus quidem, aut lenticula, aut milium tenue,
aut ptiſanæ ſuccus. Danda eſt autem ptiſana & milium, uelut quæ leuia 37
C ſint: Alica uero uelut omniū robuſtiſſima: Et farina uelut his robuſtior.

Lenticula autem odorata præparetur, & modica ſecundo loco detur, ut
quæ leuis ſit ſorbitio, & ſtomacho grata ſurſum uerſus. Ammiſceatur autē
aut ſal,aut mel,& cuminum,& oleum. Ad lenticulam uero ammiſceatur pu
legij herba,& parum aceti. Non febrientibus autem, panis puri medul-
lam in iuſculum interito, aut mazam & fruſtum piſcis dato,aut ouiculæ te-
nerrimæ carnem,aut uolucris aut catuli coctam. Febrientibus autem eti-
am betam dato,aut cucurbitam,aut blitum. Et poſt cibum bibant uinum ui
noſum, uetus, album quàm aquoſiſſimum. Quibus lauari non condu-
cit,ungantur uino & oleo calido,& alternis extergeantur. Quum aluum 38
debilis,à cibis humectare uolueris,mazam dato & obſonia: Et marinorum
D quidem piſcium fruſta cocta cum intrito,carnes autem ouiculæ tenerrimæ,
aut hœdi,aut catuli,aut uolucris coctas. Et betam aut blitum,aut rumicem,
aut cucurbitam,ſi tempus tulerit. Ex oleribus uero apium,& anethum ac o-
cimum: & uinum mellei coloris,uetus,album item ac aquoſum. Quū ue-
ro ſiccare uolueris corpus,panem dato,& obſonia aſſa, & ſicca, & hæc om-
nia calidiora: & carnium partes carnoſas: piſces, petroſos: olera, rutam, aut
thymum, aut origanum: Vinum uero nigrum auſterum. Præparentur au-
tem obſonia cum ſale & cumino. Alijs uero condimentis parciſſime uten-
dum eſt. Quū autem ex morbo refocillare uolueris, alia quidem eadem 39
dato, quæ exhibes quum uentrem humectas. Verum pro lactentibus car-
nes fortiores,& pro catulinis, uolucrium ac leporinas: & ex his aliquas aſſa
tas,tum de carnibus,tum de piſcibus, & quàm optime præparatas. Qui-
buſcunq; morbis ſiccitas cōducit, his ſemel in die cibum exhibere expedit,

& cibos ac potus pauciores dare, quàm ut repleantur, & hos laborib. ac de= ambulatione perficere, & quàm minimum dormire. Quibuſcunq; uero humiditas conducit, his expedit inediam non ferre, & cibi ac potus non in= B
40 digos eſſe, neq; laborare, & dormire quantum uoluerint. Quoſcunq; ci= bos, aut obſonia, aut potus ægroti concupiſcunt, exhibeto, ſi non corpori damnum inde acceſſurum eſt. Quũ aut cibos aut potus augere inceperis aut detrahere, paulatim & additiões & detractiones facere oportet. Qui cunq; cibos ſufficientes perficere poſſint, his ſorbitiones ne dederis (exclu= dunt enim cibum.) qui uero non poſſunt, his dato. Si uero quid dare uo= lueris refectionis gratia, alicam dato, & ptiſanam triticeam. Hæ enim ſorbi= tiones ſunt fortiores. Dentur autem poſt cœnam. Pharmaca quæ po= F
tantur, & quæ ad uulnera adhibentur, diſcere oportet: omnibus enim hoc expoſitum ac procliue eſt. Non enim ex intelligentia homines hæc repe riunt, ſed potius ex fortuna: neq; artifices magis quàm idiotæ. Quæcunq; uero in arte medica, intelligentia diſcuntur & reperiuntur, aut de cibis aut de medicamentis: ea ab his qui dinoſcere poſſunt quæ in arte ſunt, diſcere
41 oportet, ſi quid diſcere uelis. Poſt ſorbitiones cibũ debilibus dato, & ui= num uinoſum inſuper bibendum. Ante cibos uero & potus aut ſorbitio nes, & poſtea, & cibum & potum quicunq; tandem tibi uidebitur debilib. exhibeto, ita ut & corpus & animam inſpicias. Sic enim maxime profueris.

Quam facultatem ſinguli cibi habeant, cõiectare oportet, ex his qui uim manifeſtam faciunt. Quicunq; flatum, aut morſum, aut repletionem, aut G
ructum faciunt, aut tormen, aut ſecedunt, aut non ſecedunt: hi manifeſti ſunt quòd hæc operantur: & ex his etiam alios conſiderare oportet. Habent eñ ſingula edulia, & quo proſunt, & quo lędunt. Verũ alia manifeſtiſſime ope rantur quæ operantur, alia uero obſcurius. Cibi & obſonia præparentur ac exhibeantur debilibus, à quibus neq; flatus fit, neq; ructus acidus, neq; tor men: & quæ neq; ualde per aluum ſecedunt, neq; ualde reſiccantur. Hæc au tem ſic fiunt. Quæcunq; quidem uẽter ſuperat, & corpus ipſa ſuſcipit, ea ne que flatum exhibent, neq; tormen. Si uero uẽter non ſuperarit, ab his & fla=
42 tus, & tormen, & alia huiuſmodi fiunt. Leuiſſima ſunt cibaria, & potus ac obſonia, quæ moderata in corpus ingeſta, aut paulo amplius ſupra modũ, neq; repletionem exhibent, neq; tormen, neq; flatum, neq; aliud quiddam H
eiuſmodi, & celerrime concoquuntur, & concocta ſecedunt, & per omnem diem in uentrem ingeſta, minime moleſta ſunt, etiam ſi diu antea fuerint in= geſta. Grauia autem ſunt quę moderata exhibita, aut infra modum, reple tionem & dolorem exhibent: & quæ neq; dari, neq; edi, neq; bibi poſſunt, ut non dolorem exhibeant. Et ſi quis ipſa per tempus rurſus bibat aut edat, etiam ſic dolorem exhibent, & non pro ratione ſecedunt. Ad ſanitatem optima ſunt, quæ modice ingeſta ſufficiunt, ut & famis & ſitis ſint medela.
43 Et plurimo tempore corpus ipſa ſuſcipit, & pro ratione ſecedunt. Ad ro= bur autem optima ſunt, quæ carnem plurimam ac denſiſſimam producunt, & ſanguinem craſſefaciunt, & pro ingeſtorum ratione ſecedunt: & corpus plurimo tempore ipſa ſuſcipit. Pinguia, & caſeoſa, & mellita, & ex ſeſamo parata, ructum acidum maxime faciunt, & bilis fluxum ſuperne ac inferne, & tor=

A & tormen,& flatum,& repletionem.Hoc ipſum etiam cõtingit, quum quis plura ederit aut biberit,quàm uenter cõcoquere poteſt. Debilibus ſi qui dem pro morbi ac corporis ratione dederis,quæcunq; tandem dederis,con ſumit hæc corpus, & neq; indigum eſt, neq; repletum. Si uero aberraris à temporis occaſione,detrimentum in utraq; ſequitur. Quæcunq; cibaria aut potus,aut obſonia corpus ſuſcipit, ab his maxime neq; tormen fit, neq; flatus, neq; ructus acidus. Quum enim in uentrem ingeſta fuerint, corpus ab ipſis trahit quod ipſi commodum eſt.Et neceſſe eſt iam quod reſtat debi lius eſſe,quàm ut tormen, aut flatum, aut aliud quid huiuſmodi in uentre fa ciat. Vina dulcia,& auſtera, & mellei coloris uetuſta, uentrem ſubducũt, 44
B maximeq; urinam cient ac nutriunt,& neq; flatum exhibent, neq; tormen, neq; repletionem. Carnes percoctæ & exaſſatæ, utræq; debiles ſunt ad robur augendum. Ad ſeceſſum uero percoctæ cõmodæ ſunt, aſſatæ uero magis ſiſtunt. Quæ uero moderatam habent & cocturam & aſſaturam, hæ & ad robur,& ad ſeceſſum moderate ſe habent. At uero crudiores ad robur quidem commodæ ſunt,ſed nõ ad ſeceſſum. Ex cibis ac potibus qui com modiſſimi ſunt corpori ac maxime ſufficientes,& ad alimentum,& ad ſani tatem,ex his ipſis etiam, ubi quis ipſis non in tempore utatur, aut pluribus quàm tempeſtiuum eſt,& morbi,& ex morbis mortes fiunt. Reliqui ue ro cibi ac potus,qui talem uim non habent,parum utilitatis afferunt,etiam ſi quis ſemper ipſis in tempore utatur:parum autem etiam lædunt.In utrãq;
C enim partem debiles ſunt,ut & boni aliquid faciant,& mali. Sunt autem ci bi & potus qui hanc uim habent hi,panis,maza,carnes,piſces,uinum: & ex his alij magis,alij minus.Quicunq; ex ſicco uictu uiuunt, his non cum cibo potus detur,ſed poſt cibum,multo tempore interpoſito. Et ſic quidem ſic cus humor à ſiccis cibis ortus,corpus ſiccat.Si uero quis ſimul cum cibo bi bat,cibus humidior factus,corpus humidius facit. Panis calidus, & car nes calidæ,ipſę per ſe comeſtæ,ſiccant.Si uero cum liquore dederis,aut ſta tim à cibo potum præbueris, non ſiccant. Panis purus ex farinis, ad ro- 46 bur ac refectionem cõmodior eſt, quam qui non eſt ex tenuibus farinis pa ratus:& recens utilior eſt quàm uetus,& ex farinis recentibus melior quàm ueteribus. Polenta ex ordeo non madefacto, ſed circumcirca conſperſo ac
D decorticato,fortior eſt quàm ex madefacto:& recens quàm uetuſta.Et ma za prius ſubacta fortior eſt,quàm non ſubacta. Vinum diffuſum, ac per frigeratum,et excolatum,tenuius fit ac debilius. Carnes coctæ,ſi quidem percoctas feceris,debiliores ſunt ac leuiores.Aſſatę uero ſi exaſſatæ fuerint, & inueteratæ ex aceto aut ſale,debiliores ſunt & leuiores recentibus. De biles ac leues cibi,uentrem quidem non lædunt,neq; corpus,eo quod cale facti non intumeſcunt, neq; replent, ſed cito molleſcunt,& concocti ſece dunt.Humiditas autem ab ipſis debilis corpori accedit,& neq; augent, ne que robur memorabile exhibent.At fortes cibi,& intumeſcunt ubi in uen trem ingeſti fuerint,& replent:& difficilius quidem ac tardius conꝯcoquun tur, & non ſecedunt. Verum humor ab ipſis fortior ac incorruptus acce dens, multum robur ac augmentum corpori addit. Ex carnibus leuiſſi- 47 mæ ſunt in corpus,caninæ,& uolucrium,& leporinę coctæ.Graues autem

ſunt bubulæ.Et porcinæ moderatiores:flatum autem faciunt,& coctæ & aſ B
ſatæ.Et ſanis autem & debilibus conueniunt ouillæ. Suillæ uero his qui la-
borant & exercitantur,& ad bonum habitum,& ad robur commodæ ſunt.
Debilibus autem & priuatam uitam degentibus,fortiores. Sed & ferię
manſuetis leuiores ſunt,eo quod fructum non ſimilem edunt. Differunt
autem & pecorum carnes, & eorum quæ fructum edunt, & quæ nō edunt.
Et fructus non idem in omnibus facit,ſed partim denſam ac fortem uictimę
48 carnem efficit,partim raram & humidam,ac debilem. Vt in ſumma dicā,
Piſces leue ſunt edulium,& cocti,& aſſati,& ipſi per ſe,& cum alijs cibis.
Ipſi uero inter ſeipſos ſic differunt.Stagnorum piſces, & pingues, & flu-
uiatiles,grauiores ſunt:Littorales autem marini,leuiores:Et percocti aſſatis B
ſunt leuiores. Ex his itaq; fortes dato,ubi reficere aliquem uoles: Leues
uero,ubi gracilem & tenuem facere oportuerit. Balneum calidum mode
ratum quidem,mollit,& auget corpus: Quod uero opportunum modū
excedit,ſiccas quidem corporis partes humectat,humidas uero reſiccat.
Et ſiccæ quidem humectatæ debilitatem & animi deliquium exhibent:
49 Humidæ uero ſiccatæ,ſiccitatem ac ſitim. Ex oleribus allia,& cocta & aſ-
ſata, urinam cient, & per aluum ſecedunt, & ad menſes muliebres condu-
cunt. Cepæ ad urinas cōmodæ ſunt.Succus enim acrimoniam quandam
exhibet,ut ſecedat. Atq; his quidem ſic utendum eſt, ſed debilibus non
exhibenda. Apium & coctum & crudum urinam ciet, & paluſtre magis
quàm ſatiuum,quod etiam maiorem uim habet. Coriandrū ſtomacho gra- G
tum eſt,& per aluum ſecedit,tum coctum,tum crudum. Ocimum & hu-
midum eſt & frigidum, ac ſtomacho gratum. Porrum coctum quidem
urinā ciet,& ſecedit,Crudum uero æſtuoſum eſt & pituitoſum. Malum
punicum reficit & pituitoſum eſt,& cum nucleo quidem, aluum ſiſtit: citra
nucleum uero,ſecedit. Calidi cibi,ſicci quidem ſiſtūt,(humorem enim in
uentre reſiccant.)Si uero humidi ſunt, humectantes per caliditatem,aluum
ſubducunt. Acerba ſiccant,& contrahunt corpus. Habent & uim ſiſten-
di. Acida attenuant,morſum inducentia. Salſa ſecedunt, & urinam ci-
ent. Pinguia & dulcia, humiditatem & pituitam exhibent. Reficiunt
cucurbita,& beta,& blitum,& rumex,& per humiditatē ſecedunt. Braſſi
ca uero acrimoniam quandam habet ad ſeceſſum,& ſimul boni ſucci eſt. H
50 Caſeus,& ſeſamum,& uua paſſa,reficiūt & pituitoſa ſunt. Vinum dul
ce,& mellis ſpeciem referens,ambo & reficiunt,& urinam cient, & pituito-
ſa ſunt. Auſtera uero , ad robur & ſiccitatem cōmoda ſunt . Vrinam autē
cient etiam auſtera, uetuſta, quæ alba & tenuia exiſtunt. Oleum & quæ-
cunq; oleoſa,reficiunt & pituitoſa ſunt. Ex oleribus coctis ſecedunt,quæ
ex natura humidiſſima aut acerrima ſunt,aut caliditatem habent.Danda au
tem ſunt hæc tepidiora ac flaccidiora:Sic enim ad ſeceſſum commodant.
Cucumis pepo,& urinam cit,& aluo ſecedit,ac leuis eſt. Alter autem
non.pepo,frigiditatem quandam exhibet, & ſitim ſedat. Alimentum uerò
à neutro horum contingit, niſi tenue quoddam: ſed neq; malum, neq; me-
morabile. Mel cum alijs quidem comeſtum, & nutrit, & bonum colo-
rem exhibet. Ipſum autem per ſeipſum attenuat magis quàm reficit. Nam
& per

A & per urinam, & per ſeceſſum plus iuſto expurgatur. Vrinam cientia in uentre & cito caleſiunt, & calefacta marceſcunt ac liqueſcunt, & ob id citum ſeceſſum faciunt. Stabiles autem ac aluum ſiſtentes cibi, & caleſcunt, & calefacti cito reſiccantur ac compinguntur, & propterea obduri facti, non ſecedunt. Quæ per aluum ſecedunt, ſuccoſa ſunt, & natura calida. Quæ uero urinam cient, ſicca & frigida. Frumentum & uinum, differunt quidem & ipſa inter ſeipſa ex natura, tum robore & debilitate, tum leuitate ac grauitate. Differt etiam locus à loco, ex quo illa fuerint. Eſt enim alius aquoſus, alius aquarum inops, & apricus, & umbroſus, & bonus, & malus. Quare omnia hæc ad hoc conferunt, ut ſinguli cibi aut fortiores ſint, aut debiliores. 51

B Quicunque ſanè panem comedere ſoliti fuerunt, his dandus eſt & in morbis. Quum quis cibos aut potus plures ſolito acceperit, ſi non ſolito more perfecerit, optimum eſt ut ſtatim reuomat. Poma & fructus arborei, tum mollis, tum duri corticis, propterea poſt cibum moleſtiora ſunt, & ſano, & debili, quia corpus eius qui cibum ſumpſit, ſolum ab ipſis humores trahit: Si uero ieiunus quis edat, plures. Quicunque cibi aut flatum, aut æſtum, aut morſum, aut repletionem, aut tormen faciunt, à talibus liberat uinum meracum inſuper potatum. Corpus enim à uino calefactum, per calorem amouet ea quæ inſunt à cibis & potibus ac ſimilibus. Venter aliquando perturbatur, aliquando ſiſtitur, aliquando etiam pro ratione ſecedit. Cur autem hæc ſic ſe habent? primum quidem uenter quum humidior 52

C fuerit, & quum ſiccior, ſuſceptum cibum corrumpit. Deinde quum mutatio facta fuerit, ſiue ex frigore ad caliditatem, ſiue ex caliditate ad frigiditatem, itidem corrumpit. Quare neceſſe eſt uentrem, ab iiſdem cibis ac potibus propter hæc ipſa, & molliorē fieri, & duriorem. Cibaria & potus & obſonia (excepto pane, & maza, & carnibus, & piſcibus, & uino, & aqua,) reliqua omnia tenues ac debiles utilitates exhibent, ad augmentum, & ad robur, & ad ſanitatem: tenuia item ac debilia mala ab ipſis fiunt. Quoſcunque ægrotos, febres non continenter detinent, ſed intermittentes corripiunt, his cibi dandi ſunt poſt apprehenſionem, ita ut coniecturam facias, ne febris à recens accepto cibo irruat, ſed cibis iam concoctis. Vinum & mel optima iudicata ſunt in hominibus, ſi iuxta naturam & ſanis, & debili- 53 54

D bus cum temporis opportunitate ac mediocritate exhibeātur. Et bona quidem ſunt ipſa per ſeipſa: Bona uero etiam permixta, & tum alia, tum quæcunque memorabilem utilitatem habent. Quæcunque ſanis commoda ſunt, ea etiam ægrotis exhibita fortiora ſunt. Et oportet detracto ipſorum uigore ea dare, alioqui non feret ipſa corpus, ſed magis lædunt, quàm proſunt.

HIPPOCRATIS COI LIBER B
DE INTERNIS AFFECTIONIBVS, IANO COR-
ſtario Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 De Pulmonis arteria ſauciata, & eius cauſſa, notæ, curatio. Quæ uitanda ubi
conualuerit. 2 De arteria lancinata, & eius notis & curatione. 3 Pectoris ſup-
puratio. Pulmone rupto, multi uitam degũt donec moriuntur. 4 De pulmonis
affectu pneumoniáue, & eius notis & curatione. Lac bubulum, caprinũ, aſininum,
equinum. 5 De pulmonis uarice: notæ, & curatio. Cyceon, poculum ex herbis,
melle, uinoq́ temperatum. 6 De Venulis per pulmonem tendentibus, ſanguine F
aut atra bile plenis, & eius notæ. 7 De pulmonis inflammatione, cauſa, notis, ac cu
ratione. Capitonum & anguillarum piſcium pinguedo peſſima. Potio uomitum
ciens. 8 De pulmonis eryſipelate: notæ & curatio. 9 De pectoris & ſcapula-
rum ſciſſuris & earum cauſis, notis, curatione. Morbi reuertentes, periculoſiores.

10 De tuberculo phymatéue coſtarum, & eius notis & curatione. 11 De ta-
be, & eius cauſſa: eius notæ & ſymptomata, curatio. 12 De tabe altera, & eius cau-
ſis & notis & curatione. 13 De tabe tertia, hoc eſt, ſpina dorſi, & eius cauſſa, notæ,
& curatio. Pituita hydropiſormis. Caſeus uetus caprinus. 14 Qua de cauſſa
ſpinæ medulla ſicceſcat, & quæ eius notæ. Crura tumida, uelut ab aqua inter cutem,
& quæ eius medela. 15 De quatuor rhenum affectibus, atq; primum de calculo.

Medicorum error in rhenum dolore, cum lapidem in ueſica (qui in rhene eſt) eſſe
exiſtiment: & quæ eius curatio. 16 De altera nephritide, & eius cauſſa. Sangui-
nis cum urina mictio. Tabes rhenalis ex nephritide. 17 De tertio rhenum morbo, G
ſeu nephritide, & eius cauſſæ. Vrina ſucco carnium bubularum aſſatarum ſimilis, &
eius notæ. 18 De quarto rhenum morbo, & eius cauſſæ & notæ. Pedes & tibiæ
ſemper frigidæ. Vrina ſubſidentiam craſſam, aut ſubfuluam, uel albam ut farina ha-
bens. curatio. Victus ratio deſcribitur. Obſonia pinguiſſima & dulcia. 19 De
atroci morbo uenarũ, nephritidéue ſuperueniente, cauſſæ, notæ, curatio. 20 Quo-
modo quæque urenda. 21 De uena læua laborante, cauſſa, notis, curatione & re-
medio. 22 De pituitæ ſpeciebus aliquot, & earundem curatione: & primum de po
pularis curatione. Ficus etſi poſtrema menſa ſumantur, poſtremò tamen omnium
euomuntur. Panis cibarius quid. 23 Pituitæ in uentre moleſtantis, per clyſterẽ
curatio. 24 De pituita antiquiore ſeu alba, & eius notis & curatione. 25 De
aqua inter cutem, quomodo ex pituita gignatur, & eius notis, cauſſis, curatione. Tu
mor in ſcroto ex aqua inter cutem. 26 De aqua inter cutem æſtatis tempore ex a-
quæ potu nata. Aquam inter cutem etiã à tuberculis fieri: & de eius ſignis. Aquæ H
è uentre hydropicorum, per ſectionem emiſſio. 27 De aqua inter cutem ab hepa-
te nata: & eius cauſſis, notis, & curationibus. Vinum Mendęum. Hepatis ab aqua
inter cutem laborantis, per fungos uſtio. 28 Alia intercus in uẽtre rupta. Aquæ
è uentre, per ferri uſtionẽ, emiſſio. 29 De aqua inter cutẽ à ſplene nata, notis, cauſ-
ſis, & curatio. Lienis per fungos aut ferramenta uſtio. Salſamentum Gaditanum,
aut ſaperda. Vinum Coum. 30 De aqua ſubter cutem, per æſtatem defatigatio-
ne itineris, & aquæ cœleſtis potu nata: & eius notis & curatione. Fomenta humida
ante pharmaca. 31 De morbo hepatico ab atra bile, & eius notis & curatione.

32 Potio ex oui gallinacei liquore. Vomitum mouentia in morbo hepatico.

33 De ſecundo iecinoris morbo à bubulæ carnis eſu & uini potu nimio, & eius
notis, Bilis pallidæ in morbo hepatico uomitus, eius notæ & curatio. Vſtionis he
paticorum, per fuſos buxeos, deſcriptio. 34 De tertio iecinoris morbo & eius cu-
ratione. 35 De primo ſplenis morbo, bile à ſole commota, & in ipſum attracta: &
eius curatione. Vinum Coum. Troxima ſunt quæ cruda eduntur. Splenẽ atte-
nuantia. 36 De alio lienis morbo, & eius cauſſis & notis, & curatione. Ex aure
male

A male olentes: gingiuæ olentes & à dentibus diſcedentes. Vlcera ex tibijs erumpentia. 37 De tertio lienis morbo qui uerno tempore à ſanguine fit, eius notæ, & curatio. Sanguinis ab interna cubiti ſiniſtri uena detractio. 38 De quarto lienis morbo. Splenis uſtio. 39 De quinto lienis morbo, authumno ab atra bile nato.

40 De morbo regio primo, qui bile cõmota, æſtatis tempore maxime corripit: & eius ſignis, & curatione. 41 De alio morbo regio ſiue arcuato, qui hyemis tempore & ex rigore corripit: & eius curatione. 42 De alio morbo regio qui popularis dicitur: fit autem à repletione maxime, & ebrietate. 43 De quarto morbo regio, qui à pituita, hyeme autem maxime corripit. 44 De typho ſeu ſtupore attonito, & eius curatione. Linteorum frigida tinctorum uſus. 45 De alio typho & eius notis & curatione. 46 De tertio typho, cum bilis putrefacta, ammixta fuerit ſanguini per uenas & auriculas, & eius notis & curatione. 47 De quarto typho.
B Mel coctum æſtuoſum eſt, & uentri adhæret. 48 De quinto typho, ab humore in corpore putrefacto, & eius notis. Coloris in typho nigri cauſa. Muſcas à ſtragulis uenari. Lucernę extinctæ odore delectari. Genituram per ſomnium & intercundum effundẽtes. 49 De uoluulo ſiue ileo & eius cauſis & notis. Cutis color plumbiformis: & eius curatio. Tudicula. 59 De alio uoluulo arcuato, qui maxime æſtatis tempore in regionibus paluſtribus corripit. Capitis, ex tetragono medicamento purgatio. 51 De uoluulo hæmatite ſeu ſanguineo: Os male olens à dentibus. Gingiuę diſcedẽtes. 52 De morbis Craſſis. Rubores in lateribus. Capillorum in morbis craſſis defluuiũ. Capitis cutis craſſa ac rubicunda, & eius curatio. Semen in morbo craſſo ſubcruentum ac ſubliuidum per ſomnum eiaculatum.

53 De altero morbo craſſo. Inſomnia horrẽda in morbo craſſo. Mentis abalienatio unde, & eius curatio. 54 De alio morbo craſſo, à pituita putrefacta, & eius cauſis, & notis, & curatione. Capitis per tetragonũ purgatio. 55 De quarto morbo craſſo, à pituita alba, facies intumeſcens. Terræ odorẽ ex imbribus irruentibus, non ferentes. 56 De coxendicum morbo à ſole. Humores in articulis reſiccati condenſantur ac conſtringuntur. Claudi à coxendicum morbo à ſole nato.
C
57 De coxendice à bile contracto. De coxẽdice à pituita excitato. 58 De coxendice à ſanguineo humore creato. Venæ in poplitibus ſectio. Coxendicis cartilago intus concreta, & articuli conglutinati, claudicationis cauſſa. 59 De tribus tenſionibus, ſeu tetani ſpeciebus, & eius notis. Cibi & potus interdum per nares reijciuntur: curatio. Aquæ tepidæ mulſæ per nares infuſio. 60 De tenſione in poſteriora, quam opiſthotonon uocant, cauſſa & notis. 61 De tertia conuulſione, tenſioneq́, & cauſſis & notis, & curatione.

I PVLMONIS arteria fuerit exulcerata, aut aliqua tenuis uenula ex his quæ in pulmonem depẽdent, rupta fuerit, aut aliqua fiſtula ex his quæ per pulmonẽ diſtentæ ſunt: & alia in aliam diſtracta fuerit, & ſanguine fuerint impleteq́: diſtrahũtur ſanè ac rumpuntur ob has maxime cauſas: propter laborẽ, propter curſum, ob caſus, ob plagas, ob uomitus uiolenter obortos, ob febres.
D

1 Hunc librum maiorem … appellat Gal. in linguarum … eius meminit … 3. … 6. aph. 27. multa ex eodem accepit Celsus. li. 2. c. 7. li. … 18. et 22.

Hæc igitur patitur: Primũ quidem tuſſis ſicca obtinet. Deinde paulo poſt expuit ſaliuam ſubcruentam, aliquando aũt puram. Et ſi quidem hic breui à morbo liberetur, ſatis eſt: Si uero non temporis progreſſu ſanguis amplior prodit, aliquando purus, & aliquãdo etiam ſubputridus. Sæpe uero etiam fauces non animaduertentibus ſanguine implentur. Poſtea ſanguinis grumos paulatim & frequenter emergentes reijciunt. Aliquando uero etiã grauεolentia ab ipſis contingit: & fauces aliquando ſpumã quadam replentur. Et rigor ac febris apprehendit, circa initia quidẽ morbi, uehemẽter: in progreſſu

greſſu aũt debilius:& aliàs atq; aliàs corripit: & dolor quandoq; in pectori B
bus infitus eſt,& in dorſo,& in lateribus. Et ubi ſanguinem ſpuere deſierit, ſaliuam multam liquidam expuit,quandoq; uero etiam uiſcoſam. Atq; hęc quidem ſic patitur,donec quatuordecim dies præterierint. Poſt hos uero ſi non deſiuerit morbus,ſquamas,ab arteria tuſſiendo auellit, quales à puſtulis decedunt:& dolor incidit in pectus, & in dorſum,& in latus, & præcordia cõtingens uelut ulcus dolet. Huic cõducit ut q̃ maxime quietem intus habeat,ſi morbus ſic ſe habuerit. Si enim quid laborarit, & dolor acutior,& tuſſis magis quàm prius premit,& rigor ac febris magis occupat. Et ſi ſternutauerit,dolor acutus irruit. Dolet aũt & in lecto,quũ ſe circumuertit. Huic cibos quidem eoſdem, quos & pectore ſuppurato exhibere oportet, F
uerum hos nõ multos. Ex obſonijs autem his utatur: De piſcibus quidem, ſquatina,aut pagro, aut galæo magno albo, aut alijs ſimilibus, omnibus cũ rhoe & origano conditis. Carnem autem edat galli aſſatam,ſine ſale,aut capræ coctam:& uino auſtero uetuſtiſſimo ac iucundiſſimo nigro utatur: De ambulationibus autẽ moderatis. Veruntamen hæc fiant febre non tenente. Si uero febris tenuerit, ſorbitione farinæ aut milij utatur. Si uero cibos aſſumat,paucos aſſumat,& obſonia per aluum ſecedentia. Et ſi pharmaco tibi utendum eſſe uidebitur, cnidio, cocco, aut tithymalide ipſum ſubpurgato. Et poſt purgationem, farinæ coctæ pinguis heminam abſorbendam dato. Deinde quàm maxime reficito, ut quàm minimũ tenuis ſit. Ad huiuſmodi enim morbum non conducit tenuem eſſe. Deambulationes etiam primum G
paucas faciat,ut ne laſſitudo ſuccedat. Fomentum uero aliàs atq; aliàs adhibeatur. Et qua die fomentũ adhibetur,ſine cibo ſit,excepta farina cocta, cuius heminam abſorbeat. Aquam aũt bibat. Poſtera die minus quàm ſolitus fuit edat,& bibat uinum nigrum,iucundum,auſterũ,modicum. De cætero uero bis aut ter in die cibi dentur. Sic aũt huic paulatim dato,donec uentrẽ confirmaueris. Nam ex febribus & inedia, ſi os quidem appetiuerit, uenter autem ſuſcipere noluerit,ubi aceruatim ſuſcepit,inflammatur. Quare paulatim dare oportet. Si uero aceruatim dederis, & parum laborarit, deambulationibus uenter non perfrigeratur,nimirum cibis quiete compactis. Quare etiã febris ſuccedere ſolet, & hyeme quidem minus, æſtate uero periculum eſt ne delinquat. Hunc quàm maxime reficere oportet, quo quàm craſſiſſimus fiat:& deambulationibus moderatis utatur,& minus ſolito luctetur,et parum laboret primũ,deinde amplius, nunquam aũt multum:hęc ſi fecerit, celerrime ſanus erit. Si uero tenuis fiat propter laborem, remittat ac quietẽ agat. Hic ubi ſanus fuerit,neq; ad uentum celeriter currat,neq; equum,neq; currum conſcendat. Vitet etiam uociferationem, & iracundiam. Periculum eſt enim ne morbus reuertatur. Quare hæc omnia uitare oportet. Si uero cibum auerſetur,eruũ torreto,& corticem depurgato, deinde per triduũ in aqua macerato,ſingulis aũt diebus aquam diffundito,et aliam affundito. Poſtea quarta die excolato ac reficcato, deinde tenuiſſime molitum cribrato. Et lini ſemen toſtum tundito ac terito. Et ſeſamum toſtum tundito ac terito. Et polentam nõ ſalſam,puram,tenuem accipito. Et erui quidem ac polentæ,amborum ęqualis ſit menſura, ſeſami uero tertia pars,lini uero dimi- H

dia

A dia unius partis. Hæc in lacte caprino cocta quàm liquidiſſime abſorbeat. Poſtea uero in prandium ipſi dentur cibi puri, & obſonia fortiora. Vinum autem idem bibat. Dato autem ipſi & centaureæ radices, ad has rupturas facientes, in uinum ipſas deradens: dato item dracontÿ radices in uinum deraſas. Sed & tuſſis gratia, dracontium deraſum in melle delingendum dato. Et ſi decoctum in lacte aſſeuerarit ſe ſorbere non poſſe, lac bubulum quàm plurimum bibat, tertia parte aquæ mulſę ammixta. Atq; ſic celerrime ſanus erit. Morbus autem curatione multa opus habet. Eſt enim difficilis. Si enim curatus & ſanus factus non ſeipſum cuſtodierit, plerunq; reuertens morbus interitus cauſſa fit. Hic ſi quidem ab hac curatiõe ſanatus fuerit, ſatis eſt: Sin
B minus, ipſum lacte craſſefactum, & in pectore, & in dorſo urito. Si enim ſucceſſerit uſtio, fugæ morbi ſpes eſt. Si uero arteria conuulſa fuerit, aut aliqua uena ex his quæ ad pulmonem tendunt, hæc patitur. Ab initio quidem morbi, tuſſis acuta obtinet, & rigor, & febris, & ſaliuam expuit multam, albam, & ſpumoſam, aliquando uero ſubcruentam: & dolor caput ac collum detinet. Hic morbus fortior eſt priore: & uſq; ad decem primos dies talia patitur. Poſtea plerunq; undecima die pus craſſum uiolenter expuunt. Decimaquarta uero die puriora expuit, ſi euaſurus eſt, & dolore minus uexatur, & breui ſanus fit. Si uero morbus diuturnus futurus eſt, tunc & pus multo amplius expuit, & reliquus dolor multo amplior in corpore ineſt. Calores autem debiliores habent quàm prius. Hunc ſi à principio acceperis, infra 2
C ſubpurgato ſcammoniæ ſucco, ſi non febricitarit. Poſt purgationem autem accipiat ea quę prius, & alia eadem aſſumat, quieto quàm maxime corpore, & molliter cubet: & hæc quidem ab initio faciat uſq; ad decẽ dies. Si uero pectore ſuppuratus fiat, eadem quæ etiam prius faciat. Si uero ſanus fiat, ab his cibis ac potibus abſtinere oportet, ab acidis, & acribus, & ſalſis, & pinguibus. A labore item ac ÿſdem à quibus prior abſtineat. Hæc ſi fecerit, celerrime à morbo liberabitur. Si uero quid horum non fecerit, rurſus reuerſo morbo periclitabitur, & morbus peior erit. Nam multi rupto pulmone uitam degunt, donec moriantur. Hunc ſi nõ ſtatim quis curet, recidiuante morbo poſtea non habueris quo prodeſſe poſſis, niſi hæc feceris. Lacte bubulo craſſefactum, in pectore et dorſo urito. Si enim uſtio ſucceſſerit, 3
D proderis. Morbus autem hic ex ÿſdem delictis fit, ex quibus etiam prior.

Pneumonia ſiue pulmonia, ab his maxime fit. Quũ pulmo ſanguinem in ſeipſum traxerit, aut pituitam ſalſam, & non rurſus dimiſerit, ſed in ipſo coacta ac compacta fuerint: ab his tubercula fieri ſolent in pulmone & ſuppurari. Hic aũt hæc patitur. Ab initio & per totum morbum tuſſis acuta ſicca obtinet. Et rigor, & febris, & dolor in pectoribus & in dorſo incumbit: aliquando etiam in latere: & erecta ceruice ſpiratio uehemens incidit. Hic uſq; ad quatuordecim dies talia patitur: ſæpe uero etiam plures. Deinde erumpit pus, & multum expuit. Sæpe uero etiã uelut araneorum tunicas expuit: Sæpe etiam ſubcruentum. Et ſi quidem depurgatus fuerit & breui gracilis factus pulmo, interitum effugit. Si uero non adhæret, & per annũ morbus tenet, & tranſmutatur, ut aliàs alia æger patiatur, huic in principio antequã pus erumpat, hæc adhibere oportet. Quum febris remiſerit, multa calida 4

lauetur,

Gal. 5. met. c. ij. multas affectiones ob quas pulmonis ul... sunt pene insanabilia.

lauetur,& ſorbitionibus multis utatur. Ptiſanæ ſuccũ coctum, melle ad co- B
ctum affuſo, ſorbeat. Et uinum bibat dulce album, aut aquam mulſam co-
ctam. Quum uero pus expuere inceperit, eadem bibat, quæ prior ſuppura-
tus:& cibis ac potibus,& obſonijs ijſdem utatur, abſtinens ab acidis,& acri
bus,& ſalſis, ac pinguibus. & à uenere ac ebrietatibus, niſi morbo cõmodũ
fuerit. Ex coloris autem inſpectione æſtimandum eſt, qualibus opus habe-
re uideatur. Reliqua uero eadem faciat. Bibat etiam lac bubulum, ac ca-
prinum pro tempore: prius autem ſubpurgetur lacte aſinino cocto. Bibat
etiam equinum lac excolatum quotidie mane, poculi tres heminas conti-
nentis mẽſura, ſi facere poterit. Si quidem igitur ſic curatus melius habebit,
ſatis eſt: & ſi non eruperit pus in pectus, ipſe ſeipſum curet, quietem quàm F
maxime corpori exhibens,& quę cõmoda ſunt ſibiipſi exhibens. Si uero e-
rumpat pus in pectus, qua parte tibi ſignificationem de ſe præbere uidebi-
tur, illic maxime ſectione aut uſtione facta, pus emittito modicum primùm.
Reliqua uero eadem facito, quę & in priore ſuppurato facto deſcripta ſunt.

5 Si in pulmone uarix fiat, tuſſis ſicca corripit,& rigor,& febris in princi-
pio quidem morbi ualde uehemẽter, habet etiam erecta ceruice ſpiratio,&
dolor in capite conſiſtit. Et ſupercilia impendere uidentur:& tumor in faci-
em deſcendit,& in pectus,& in pedes. Sæpe uero etiam in capite innititur:
& præ dolore ubi is uexat, reſpicere non poteſt:& corpus ſubpallidum eſt,
& uenæ per ipſum tendunt flãmeæ, aut nigræ. Huic quũ ſic habuerit,&
dolor maxime premit, primũ ſanguis detrahatur. Deinde multa calida la- G
uato. Et ubi ſitis habuerit, Cyceonem in uino nigro auſtero quàm iucun
diſſimo, æquali menſura aquæ mixtum, bibendum dato: Frigidum autem
maxime bibere oportet. Sorbitionibus autem utatur ptiſanæ ſucco cocto,
melle bono affuſo. Hæc exhibere oportet in primis quatuordecim diebus.

Si uero diutius morbus teneat,& dolor amplior fuerit in corpore,& im-
potẽtia aderit, huic ſic habenti eadem exhibeto, quæ ci qui pulmonem ſup-
puratum habet, ubi quatuordecim dies prẽterierint. Hic morbus fit à labo-

6 re,& atra bile. Quũ uenæ cauæ per pulmonem tendentes, ſanguine aut
atra bile impletæ fuerint, uenulæ aliæ in alias rumpuntur, ut quæ in angu-
ſtijs ſunt concluſæ,& exitum non habeant:& dolorem exhibent ac flatum
in pulmone. Hic morbus difficilis eſt,& multa curatione opus habet. Alio- H
qui ægrum nõ relinquit,& plerunq; in multis ſimul cõmoritur.

7 Si inflã-
matio in pulmone fiat, (fit autem maxime à uinolentia,& guloſitate piſci-
um capitonum,& anguillarum. Hi enim pinguedinẽ habent naturæ ho-
minis infeſtiſſimam. Iam uero etiam factus eſt morbus à pituita, ubi ſangui-
ni mixta in pulmone influxerit. Accidit etiam ex carnis eſu,& ex aquæ mu-
tatione.) Hæc igitur æger patitur. Tuſſit fortiter,& ſaliuã expuit liquidam
ac multam: Sępe etiam craſſam & albam, uelut à raucedine. Et dolor premit
acutus in pectora,& dorſum,& laterum mollitudinem ac latera. Et acidum
eructat. Et ex pectoribus ac pulmonibus, uelut uenter murmurat. Et uomit
pituitam acidam:& ſi id quod uomuit in terram effundas, radit terram ue-
lut aceto infuſo:& dentes ſtupeſcũt:& rigor ac febris,& ſitis fortis detinet:
& ſi quid pingue uoluerit edere, exugitur ad uiſcera,& uomitũ inducit. Et

totum

A totum corpus torpor occupat. Quũ uero reuomuerit, paulo leuior ſibi eſſe uidetur:poſtea ubi ueſpera diei acceſſit,uenter ſonitum edit, & tormine uer ſatur, ac murmurat. Huic quum ſic habuerit, & tempeſtiuũ eſſe uiſum fue rit,curationem ſic adhibeto. Mel & lac,& acetum,& aquam,mixta in ol lam infuſa tepefacito,& origani capitati ramulis agitato:ubi uero tepida fa cta fuerint, bibenda dato,aut apprehenſa lingua, ſenſim per fiſtulam infun dito.Deinde conuolutum quietem habere iubeto. Poſtea ſi uomitus ſuc cedat , prompte uomat. Si uero nõ ſuccedat, iritatione per pennã facta uo mat:& ſi quid pituitæ uomuerit, per dies quinq; idem faciat:hinc enim leui or euadet. Bibat autẽ hæc exercitatus, ſi fieri poterit, & multa calida lotus:

B Sin minus,ſaltem lotus.Poſtquam uero quinq; dies prçterierint,mane ieiu nus bibat in aqua mulſa, aut uino mulſo ſilphij ſuccum, erui magnitudine: & allium comedat ac raphanidas ieiunus,& meracum uinum inſuper abſor beat nigrum, aut album auſterum. Bibat etiam inter cibum, & poſt cibum. Cibis uero ſiccis,& carnibus caninis utatur coctis, ſi rigor & febris non ap prehenderit.Hic ſi à tali infuſione per fiſtulam in os,purgetur, ſatis eſt: Sin minus,ſurſum per ueratrum ipſum purgato. Poſt purgationem uero farinç coctç duas heminas abſorbendas dato,melle affuſo. Vinũ uero idem bibat aquoſum. At ſi non in principio affueris morbo, lacte ipſum craſſefactum in pectore ac dorſo urito:ita enim maxime à morbo liberari poterit.Si uero non fuerit uſtus,permanet,& non ualde deficit,ſed ad ſenectam uſq; adhæ

C ret.Sæpe etiã cõmoritur,ſi non in primis quadraginta diebus mortuus fue rit: Quare multa quàm maxime opus eſt cura. Et ſerum ac lac pro tempore bibat, bubulum & caprinum, & aſininũ ac equinum: Sic enim facilime de get.Eſt autem morbus difficilis. Si pulmo ab eryſipelate intumuerit. Hic autem tumor maxime à ſanguine fit, quũ pulmo in ſeipſum ſanguinem at 8 traxerit,& ſuſceptum tenuerit.Morbus autem hic æſtatis tempore maxime fit.Hæc igitur ab ipſo æger patitur:Tuſſis incidit ſicca,& rigor,& febris, & erecta ceruice ſpiratio,& dolor fortis in pectoribus:& nares aperit, uelut e quus à curſu. Et linguam exerit,uelut canis æſtate ab ardoris flatu uſtus: Et tumor detinet pectora,& parum loquitur,& rubor eſt in facie,& pruritum fert in corpore,& præ dolore decumbere non poteſt.Sed ipſe ſeipſum anxi

D us iactat.Hic in ſeptem diebus moritur. Veruntamẽ in principio quũ ſic ha buerit,per hæc curetur. Corpus quidem perfrigeretur,betis in aqua frigi da tinctis,ac corpori impoſitis,in recenti maxime dolore. Aut lintea frigida aqua tincta ac expreſſa apponito. Et ſi quidem ſic melius habuerit, ſatis eſt: Sin minus,terrã figularem frigidam pro cataplaſmate imponito, & ſub dio decumbat.Sic enim tractatus ſepe ſeptem dies effugerit.Quum aũt ſeptem dies præterierint,& dolor adhæſerit,dolentem partem intus,cum oleo illi nito, & tepefactoria eadem quæ in pleuritide adhibeto: & potionẽ ad ſub purgationem ipſi dato,ex peplio,& meconide,ſiue peplo,& grano cnidio. Et poſt purgationem,lenticulæ heminam abſorbendam dato. Bibat autem aquam. Poſtera die multa calida aqua ipſum lauato, capite excepto. Poſtea origanum in aqua mulſa macerato,& bibendam dato. Potibusq; quàm ca lidiſſimis utatur. Cibos autem accipiat eoſdem quos & qui à pleuritide cor

D reptus

reptus eſt,ſi nō febris adhæſerit. Hic morbus grauis eſt, & pauci effugiunt. E
9 Si pectus & dorſum dirupta fuerint (Dirumpuntur autem maxime à la
bore) æger hæc patitur. Tuſſis obtinet acuta, & ſaliuam expuit aliquando
ſubcruentam, & rigor & febris plerunq; corripit: & in pectore, & in dorſo;
dolor ineſt acutus: & in latere uelut lapis incubere uidetur, & à dolore per-
petuo pungi, uelut ſi quis acu ſtimulet. Huic quum ſic habuerit, ſtatim lacte
in potu dato, pectus & dorſum inurito. Et ſic celerrimè ſanus erit. De cæte-
ro uero quietā maxime corpori uitam degat. Si quid enim laborarit, & aut
currum, aut equum aſcenderit, aut humeros oneri ſubdiderit, periclitabitur
ne rurſus morbus recidiuam faciat. Et ſi hoc contingat, periculum eſt ut cor
rumpatur. Morbus enim reuerſus magis premit quàm ab initio. Si uero F
nō fuerit uſtus, iiſdem ipſum curato quibus & ſuppuratum, ſorbitionibus,
& potibus, & cibis. In ſumma uero, quietem agat, & cōmodis cibis alatur:
Si enim ſic tractatus fuerit, celerrime ſanus erit. Morbus autem grauis eſt.
10 Si in latere tuberculum naſcatur, & ſuppuratus fiat, hæc patitur. Rigor te
net & febris, & tuſſis ſicca, per multos dies. Et dolet latus: & ad mā̄mam, &
ad clauiculam, & ad ſcapulas, dolor impetum facit. Hic quū ſic habuerit, in
primis decem diebus ſorbitionibus utatur, ptiſanæ ſucco cocto, melle affu-
ſo, quum ſorbitio cocta fuerit. Vino autem utatur albo, dulci, aut auſtero,
& aquoſo. Et ut uinum ſæpe ſorbeat, ac expuat iubeto. Et à ſomno impedi-
to, donec undecim dies præterierint. Poſt hos dies cibis pauciſſimis utatur,
carnibus catulinis aut galli calidis(Oportet autem ipſas probe cum iuſculo G
præparare, & iuſculum abſorbeat.) Et ſorbitionibus prius quàm cibo uta-
tur: & ne ſitiat, donec latus ſuppuratū fiat. Suppuratur aūt maxime in qua-
draginta diebus, aut paulo prius. Hoc autē cognoſces, ubi ſuppuratum fi-
at latus. Pus enim non expuit, neq; reuomit. Hunc quum ſic habuerit, ubi-
cunq; tumor ſignificationē de ſe præbuerit, ſecato aut urito. Et poſtea pus
paulatim emittito. Et poſtquam exhauſeris, linamentum crudi lini immit-
tito: & hoc poſtridie rurſus exempto, paulatim pus exhaurito. Deinde rur-
ſus linamētum indito: & rurſus tertia die, & aliis deinceps, bis per diem ex-
haurito, donec reſiccatum fuerit. Dato autem & cibos & obſonia, ſi admi-
ſerit. Et bibat modicum non multum, ſiue uinū, ſiue aquam. Edat etiam ori-
ganum tenellam plurimam melle tinctam. Si uero tenellam non habeat, ſic- H
cam tritam & melli ammixtam plurimā exhibeto. Et neq; frigeat, & balneis
lauet, & molliter cubet. Et ſic hunc morbum curans, celerrime ſanū feceris.
Quum autem ſanus euaſerit, uitet frigus, calorem, ſolem. Et deambulationi
bus modicis utatur poſt cibum, ut ne laſſitudo corpus corripiat. Hæc faci-
ens ſanus erit. Ex his morbis quoſcunq; uſſeris, ſtatim poſt uſtionē, por-
11 rum multum tritum ſuper uſturas imponito, & per diem unā ſinito. Tres
ſunt tabis ſpecies. Prima quidem fit à pituita. Quum enim caput pituita im-
pletum ægrotarit, & calor acceſſerit, pituita in capite computreſcit, ut quæ
moueri non poteſt ut decedat. Poſtea quum craſſefactæ fuerint & putrefa-
ctæ ac ſuperexpletæ uenulę, fluxio in pulmonem fit. Et pulmo ubi ſuſcepe-
rit, ſtatim ægrotat, ut qui à pituita mordetur, quæ ſalſa eſt ac putrida.
Hæc igitur ęger patitur: Febris debilis inuadere incipit, & rigor, & dolet
pectora

A pectora ac dorſum. Aliquãdo etiam tuſſis premit acuta, & expuit ſaliuam,
multam & liquidam ac ſalſam. Et hæc quidem in principio morbi patitur.
In progreſſu uero corpus attenuatur, cruribus exceptis: hæc enim intumeſ-
cunt, & pedes & ungues contrahuntur: ex humeris autem tenuis & debilis
eſt, & fauces uelut lanugine implentur, & uelut per arundinẽ ſibilat: & for-
titer ſitit per totum morbum: & multa impotentia corpus habet. Hic quum
ſic habuerit, in anno corruptus male perit. Verum ſtudium quàm maxi-
me adhibere oportet, ac reficere. Et primũ quidem ueratrum bibẽdum da-
re, infra autem ſubpurgare epithymo, aut peplio, aut grano cnidio, aut tithi
malide. Hæc quater in anno dare oportet, ſurſum bis, deorſum bis. Dãdum
B eſt & lac aſininum coctum ad ſubpurgationem, aut bubulum, aut caprinũ.
Bibat etiã crudum lac bubulum, tertia aquæ mulſę parte ammixta, per quin
que & quadraginta dies, ammixto etiã origano. Caput aũt ipſius prius pur
getur, pharmaco ad nares appoſito. Cibaria autem & obſonia dentur, necꝫ
pinguia, necꝫ nidoroſa, necꝫ ualde acria. Hæc aũt morbum obſeruando fa-
cere oportet, & deambulationibus ad cibos uti, obſeruando ne frigeat. Hye
me uero iuxta ignem habitationem faciat. Vinum autem bibat auſterum,
nigrum, quàm uetuſtiſſimum ac iucundiſſimum, uerum modicum. Et ſi tibi
uiſum fuerit, ante pharmacum fomẽtum adhibeto, & ſic pharmacum dato.
Si uero dare nolueris, facto fomento, uomitum ex cibis facere cogito, uelut
prius ſcriptum eſt. Huic ſi cõmodæ fuerint, deambulationibus utatur. Si ue
C ro non conducant, corpore quàm maxime quieſcat. Hic hoc modo tracta-
tus, facilime in morbo deget. Eſt autẽ morbus lethalis, & pauci hunc ef-
fugiunt. Secunda tabes fit à labore. Eadem aũt æger patitur quæ & pri- 12
or. Morbus autem hic magis priore quieſcit, & æſtate remittit: Saliuam ue-
ro exſpuit craſſiorem priore, & tuſſis premit maxime ſenes, & dolor fortior
eſt in pectoribus, & uelut lapis incumbere ipſis uidetur. Dolet etiam dor-
ſum. Et color ipſius limpidus exiſtit: & ſi quid laborarit, flatus & anhela-
tio oboritur. Hic ex hoc morbo in tribus annis maxime moritur. Curare au
tem oportet ijſdem, quibus etiam priorem. Hic morbus multis adhæret
uſcꝫ ad tres annos, ſed moriuntur. Eſt'cꝫ morbus grauis. Tertia tabes. Ab 13
hac hęc patitur. Medulla ipſius ſpinalis ſanguine plena fit. Tabeſcit aũt ſimi
D liter & à cauis uenis: Hæ uero pituita hydropiformi, & bile replentur. Pati-
tur aũt eadem, ab utris tandem tabeſcat. Et homo ſtatim niger fit ac ſub tu-
midus. Et partes ſub oculis pallidæ fiũt. Et uenæ in corpore pallidæ diſten-
tæ ſunt, quædam uero ualde rubicundæ. Maximè aũt manifeſtæ ſunt, quæ
ſunt ſub alis. Et ſpuit pallida, quæ ubi ipſum inuaſerint, ſuffocant: & tuſſire
uolens aliquando non poteſt. Quandocꝫ autem præ ſuffocatione & tuſſi-
endi cupiditate, bilem aceruatim uomit, aliquando uero pituitam. Sæpe ue
ro etiam cibos, quũ comederit. Et ubi reuomuit, leuior ſibi eſſe uidetur. De-
inde modico tempore interpoſito, in ijſdem doloribus iacet. Hic etiam acu-
tius loquitur quàm quum ſanus eſſet. Et rigor ac febris interquieſcens, rur-
ſus ſudoroſa corripit. Hunc ubi ſic habuerit, cibis & ſorbitionibus, & po
tibus ac pharmacis, & reliquis omnibus curato, uelut priores. Morbus aũt
durat maxime annos nouem. Poſtea durat dum corrumpitur. Pauci uero

ex ipſo effugiunt: Grauis eſt enim morbus. Si uero uoles, ſic ipſum curato. B
Primum fomentum adhibeto, & ubi fomentum adhibueris, poſtridie aquæ mulſæ dimidium congium ipſi bibendum dato, modico aceto affuſo: & hæc citra reſpirationem bibere iubeto. Deinde ſtragulis ipſum ad multum ac quàm longiſſimum tempus contegito. Si uero nō ſuſtineat, & euomere uelit, uomat. Si uero uomitus nō ſequatur, tempore iam aliquo interpoſito, aquæ tepidæ poculo magno ſuperingeſto uomat, iritatiõe per pennam facta. Quum uero euomuerit, ut bene habeat, quietem agat, per hunc diem. Vbi autem cœnæ tempus fuerit, cœnet mazam modicam, & obſonium habeat, ſalſamentum & porrum. Hæc autem quàm plurima edat. Vinū uero bibat dulce. Reliquo tempore per totā diem, exordio mane facto, multa calida lauetur: & poſt balneum cauere oportet, ut ne frigeſcat, ſed decumbens plurimo tempore dormiat. Quum aūt à ſomno ſurrexerit, uiginti ſtadia minimū circumeat illa die. In alijs autem diebus, alia quinq; ſtadia prioribus addens uadat, ſingulis diebus additione facta, donec ad centum ſtadia perueniat. Ventrem uero quotidie ſubpurgare oportet, ſuccis betæ, & à braſſica, ita ut utranq; ſeorſim coquas, & de utraq; congium excoles. Deinde adipis à rhenibus detracti minæ quadrantem ammiſceas ac ſimul coquas, in utriſq; ſuccis diuiſim facta coctura. Quum autē bibere uoluerit, ad braſſicæ quidem ſuccum, ſalem adijcito: ad betæ uero ſuccum, mel affundito. Licet aūt ſeorſim utranq; bibere: Aut melle in alterum poculum affuſo bibat, in alterum uero immiſſo ſale. Ebibere autem oportet totum ſuccū, & hæc facere per triginta dies. Secundo uero menſe edat panem, & carnes pingues ſuillas coctas, aliud uero nihil. Vinum autem bibat album, auſterum, & iter faciat, non minus ſtadiorum triginta ante cœnam: Poſt cœnam uero decem: & ne frigeat, ſed contegatur. Hæc ſi fecerit, leuius morbum feret. Tertio autem mēſe cyceonem floridum bibat, apij radices, & anethum, & rutam, & mētam, & coriandrum, & papauer tenerum, & ocimum, & lentem, & mali punici dulcis & uinoſi ſuccum. Oportet autem dulcis duplam menſuram eſſe, ita ut utriuſq; ſucci ſimul ſit heminæ dimidium, & uini nigri iucundi auſteri heminæ dimidium, & aquæ heminæ dimidium. Poſtea flores triti in hoc diluantur permixto, & in poculum infundantur. Et poſtea farinæ erui acetabulum adijciatur, & polentæ tantundem, & caſei ueteris caprini raſi tantundem, & hæc permixta ebibat. Deinde modico tempore interpoſito prandeat panem, & obſonium habeat, fruſtum torpedinis, aut ſquatinæ, aut galei, aut raiæ. Et carnes ſuillas edat coctas, & craſſefaciat ſeipſum, quietem quàm maxime agens. Et decimo quoq; die fomentum ſibijpſi leuiter adhibeat. Quarto autem menſe, quinto quoq; die leuiter fomento utatur. Et edat obſonium plurimum. Sint autem obſonia, caſeus, & carnes ouillæ coctæ paucæ. Et iter faciat per ſtadia, uelut antea dictum eſt. Et prima quarti menſis die, initio à decem ſtadijs facto eat, & quotidie addat, donec octoaginta ſtadia fiant. Et deambulet in die ſtadia octoaginta: Ante cœnam, triginta: Poſt cœnam, uiginti: Mane, triginta. Reliquo uero tempore uictu utatur, mazam & panem utraq; edens. Et obſonium habeat, cartilaginea. Sed & carnes omnes edat, exceptis bubulis ac porcinis. A piſcibus

autem

A autem his abſtineat, à mugile, anguilla, & melanuro. Edat autem torpedinē, ſquatinam, raiam, galeum, paſtinacam, & ranas: ex alijs nihil. Si uero uideatur innoxius eſſe, etiam cyceonem bibat. Poſtquàm autem dormire uoluerit, bibat de uino nigro, iucundo, ueteri, poculum duarū heminarum. Et per diem eodem uino utatur inter cibum. Et in die iter faciat per ſtadia centum quinquaginta: Ante cœnā nonaginta: Poſt cœnam, uiginti: Mane, quadraginta. Hic hoc modo curatus, in anno ſanus euadit. Reſiccatur medulla 14
ſpinalis maxime, quum uenulæ ad medullam tendentes fuerint obturatæ, itemq́ ex cerebro acceſſus. Propter corporis autē afflictionem hæc patitur, & ægrotat. Reſiccatur etiam à uenere. Hæc igitur patitur: Dolor acutus in-
B cidit ipſi in caput, & in collum, & in lumbos, & in lumborum muſculos, & in articulos crurum, ut aliquando flectere nō poſſit. Et ſtercus non ſecedit, ſed ſiſtitur. Et urinæ difficultate uexatur. Hic in principio quidem morbi quietius degit. Quanto autē magis tempus morbo prolongatur, tanto magis omnia dolet. Et crura uelut ab aqua inter cutē tument. Et ulcera à lumbis emergunt, & alia quidem ſaneſcunt, alia uero naſcuntur. Huic quum ſic habuerit, caput purgato, hippophais ſucco, aut cnidio grano, corpore prius ualde bene foto. Veſperi uero poſt purgationem, ptiſanæ duas heminas ſorbeat, melle affuſo. Vinum aūt bibat album molle. Poſtera die aſinini lactis cocti, melle affuſo, octo heminas ebibendas ipſi dato. Si uero aſininū non habeas, bubuli aut caprini cocti tres ſemicongios, melle affuſo. Et dum
C tēporis opportunitas adeſt, lac bibat, ſero & lacte utens, per quinq́ ac quadraginta dies. Cibis autem & obſonijs utatur quàm maxime per aluum ſecedentibus. Vinum bibat album, molle, Mendeſium. Quum autem craſſiſſimus fuerit, in lumbos ipſius ab utraq́ uentriculorum parte cruſtas quatuor inurito, & in dorſum utrinq́ quindecim, & in ceruicem duas, inter tendines. Si enim uſtio ſucceſſerit, ſanum facies. Eſt autem morbus hic grauis.

Quatuor morbi à rhenibus fiunt: A primo hęc patitur: Dolor acutus incidit in rhenē, & in lumbos, & in teſtem ſecundum rhenē ſitum. Et frequenter mingit, & adſtringit paulatim ac ſupprimitur urina, & cum urina procedit arena. Et ubi per urinæ meatum exit arena, dolorem fortem in meatu exhibet. Quum autē ipſam per urinam eiecerit, dolor remittit. Poſtea uero rur- 15
D ſus in ijſdem doloribus iacet. Quum autē mingit, etiā colem præ dolore fricat. Vulgus autem medicorū quod non intelligit morbum, ubi uidet arenam, putat ueſicam è calculo laborare. At non ueſica, ſed rhen lapide laborat. Hic morbus fit à pituita, quum rhen ſuſceptam in ſeipſum pituitam, non rurſus dimiſerit, ſed in ipſo in tofum concalluerit, & fiunt ex ea tenues lapilli, uelut arena. Huic quum ſic habuerit, cum ſcamoniæ ſucco aut ipſa radice, fomento prius adhibito, totum corpus purgato. Poſtera uero die duobus congijs ſucci ciceris albi ſubpurgato, quem ſale iniecto bibendum dabis. Poſt hæc potibus, & cibis, & balneis curato: & eadem quæ in urinæ ſtillicidio exhibentur pharmaca dato. Quum aūt dolor preſſerit, multa calida lauato, & tepefactoria qua parte maxime dolet adhibeto. Quum aūt intumuerit & eleuatus fuerit, ſub id tempus iuxta rhenem ſecato, & extracto pure arenam per urinam cientia ſanato. Si enim ſectus fuerit, fugæ ſpes eſt: 16

16 Sin minus,morbus homini cōmoritur. Secundus rhenū morbus. Do B
lores fortiter premunt,uelut in priore:fit autem morbus à labore,quum ru-
ptæ fuerint uenulæ ad rhenem tendentes, & poſtea rhen ſanguine repletus
fuerit. Hic ubi hæc patitur, cū urina ſanguinem mingit in principio mor-
bi,deinde progreſſu temporis pus.Hic ſi quietem corpore habuerit, celerri
me ſanus erit.Si enim quid laborarit,dolores multo magis obtinebūt.Quū
itaq; ſuppuratus fuerit rhen, circa ſpinam intumeſcit. Hunc ubi ſic habue-
rit, circa tumētem partem ſecato, profunda maxime ſectione iuxta rhenem.
Et ſi quidem ſucceſſerit ſectio,eueſtigio ſanū facies:Si uerò aberraueris,pe-
riculum eſt ne ulcus linamentis curandum fiat. Si autem concreuerit ulcus,
uenter intrinſecus à rhene ſuppuratur: & ſi quidem pus intus rumpatur, & F
ad inteſtinum rectum procedat,fugæ ſpes eſt:Si uero cōtigerit alterū rhe-
nem, periculum eſt ne pereat. Curetur autē pharmacis, & ijſdem omnibus,
quibus & prior,& diæta eandem habeat.Hic morbus grauis eſt, & mul-
17 ti ex ipſo ad tabem rhenalem deuenerunt. Tertius rhenū morbus. V-
rina prodit, uelut à carnibus bubulis aſſatis ſuccus: fit autē morbus ab atra
bile,quum bilis in uenas confluxerit quæ ad rhenem tēdunt:& quum con-
ſtiterit,exulcerat uenulas et rhenē.Ab ulceratione igitur tale quiddam cum
urina procedit.Dolores autem hærent in lumbis,& in ueſica,& inter anum
ac pudendum, & in ipſo rhene, ad modicū tempus. Deinde remittit dolor,
& rurſus acutus breui corripit; & in tenuem uentris partem aliquando do-
lor incidit.Huic quum ſic habuerit, uenirē ſubpurgato,epithymo,aut ſcam G
moniæ radice. Bibenda uerò eadem dato, quæ & ex urinæ ſtillicidio labo-
ranti:& quum dolor habuerit,multa calida lauato:& tepefactoria ad dolen
tem maxime locum adhibeto, & ſorbitione utatur farina cocta, melle affu-
ſo: & reliquo uictu utatur quàm maxime per aluum ſecedente, & uinum bi
bat album Mendæum mellei coloris: aut aliud album iucundiſſimū pro-
be temperatum.Hic morbus non ualde deficit: & pro temporis opportuni
tate ſerum & lac bibat: Serum quidem ad purgationem:Lactis autem potū
faciat in tēpore per quinq; ac quadraginta dies. Hæc ſi ita feceris, morbum
18 in melius diſpones. Quartus rhenum morbus. Morbus hic fit à bile &
pituita,maxime tempore æſtatis:fit etiam à Venere morbus. Hic æger hæc
patitur. Dolores premūt ipſum in lateris mollitudinem,& in lumbos, & in H
lumborū muſculos:& patitur qualia ſolet mulier ex partu laborans, & non
ſuſtinet in ſanam partem decumbere,ſed ualde dolet:& ex lateris mollitudi
ne quædam pendere uidentur,uelut abrupta:Si uero pronus decumbat,nō
dolet. pedes & tibiæ ipſius ſemper frigent. Vrina uerò uix prodit,præ pi-
tuitoſitate & craſſitudine ſua. & ſi ſiueris ipſam ad modicum tempus de-
poſitam donec deſederit, uidebis ſubſidentiam craſſam, uelut farinam: & ſi
quidem bilis præualuerit,ſubfuluam ipſam uidebis. Si uerò à pituita fue-
rit morbus, alba & craſſa erit: & primum quidem in annum,aut paulò am-
plius aut breuius tempus, æger talia patiens perſeuerat: Si uero prolonge-
tur morbus,& magis dolet,& ſuppuratur: & quum ſuppuratus factus intu
muerit, qua maxime parte intumuerit,in rhenem ſecato, & pus emittito: &
ſi quidem ſucceſſerit ſectio,ſtatim ſanum facies. Hunc quum ſic habuerit,
ijſdem

A iiſdem omnibus curato, quibus etiam priores. Et à principio morbi opor-
tet & purgare,& ante ſubpurgationem fomentum adhibere, & balneis fre-
quenter lauare. Vngatur item,& magis calefiat, neqꝫ frigeat:& à ſole abſti-
neat,& neqꝫ Venere utatur.Hęc ſi fecerit,& non celerrime ſanus euaſerit,ni
hil noui eſt. Morbus enim eſt grauiſſimus. Si uero citra pharmaca curari
uelit,craſſum ex diæta facere oportet,ſiue ex hoc morbo ægrotet, ſiue ex ali
quo de prioribus,diuiſis cibis quos edere ſolet in decẽ portiones,ita ut una
parte detracta,reliquas comedat.Obſonium autem habeat, carnem ſuis tri-
tam:& ea die decem ſtadia deambulet.Poſtera uerò die & tertia uſqꝫ ad de-
cem dies, portionem minus edat, & deambulet decem ſtadia aut plura,ſin-
B gulis diebus addens. Quum aũt ad ultimam cibi portionem deuenerit, etiã
ad centum ſtadia iter faciat: & edat quidem unam tantum portionem, & ea
die centum ſtadia deambulet:Poſt cœnã autem uiginti,mane uero quadra-
ginta. Vinũ autem bibat Mendæum album,auſterũ,atqꝫ hæc per tres men-
ſes faciat:poſtea reliquo tempore deambulationes imminuat, & cibos plu-
res comedat,eodem modo additione facta uelut detrahebat.Deambulatio
nem uero detrahat uſqꝫ ad decimũ diem: & poſtea quàm maxime quietem
habeat. & cibis puris alatur,& obſonia quàm pinguiſſima habeat: & dul
cia omnia ipſi cōmoda ſunt.Ab oleribus autem,& acidis omnibus abſtine-
at,itemqꝫ ab acribus, & quæ flatum faciunt. Multa etiam calida lauet, & ne
frigeat.Hæc ſi fecerit,celerrime ſanus erit. A rhenũ morbo corripit mor- 19
C bus magnus uenarum cauarum,quæ à capite iuxta iugulum per ſpinam ten
dunt,ad malleolum pedis externum, & ad intermedium magni digiti locũ.
Morbus hic fit à pituita & bile, quum in uenas confluxerint. Venæ autem
hæ ſanguine plenæ ſunt. Si igitur quid alieni in ipſis præterlapſum fuerit,
ægrotant. Si dextram partem morbus corripiat, dolorem ex coxæ acetabu
lo in principio exhibere incipit. Quanto autẽ amplius tempus progreſſum
& prolongatum fuerit,tanto acutior dolor infra deſcendit:& quum ad mal
leolum pedis externum, & ad magni digiti intermedium locum deuenerit,
rurſus ad caput uenire incipit:& ubi in ipſo ulcus cōſtiterit, fortiter premit,
& homo caput ſibi diffringi putat: & oculi pituita replentur, itemqꝫ totum
corpus. Huic quum ſic habuerit, elaterium bibendum dato, aut thapſiæ
D radicem,aut ueratri,aut ſuccũ ſcāmonię: poſt purgationem uero eadem ex-
hibeto quæ ſuperioribus.Si uero ab hac curatione non deſinat,lacte ipſum
craſſefacito,et in ſcapulam dextrã quatuor cruſtas inurito:& in acetabulum
coxæ dextræ,tres:& ſub nates,duas:& in medio femore, duas: & ſupra ge-
nu,unam:& ſupra malleolum,unã.Hic ubi ſic uſtus fuerit,neqꝫ ſurſum,neqꝫ
deorſum morbum procedere permittit. Si uero alicubi dolor ruptus uiſus
fuerit, ſi quidem in crus incubuerit priuſquam uratur,claudus erit: Si uero
in caput, ſurdus aut cæcus:Si uero in ueſicã, prodit ſimul cum urina ſangu-
is,maxime per quadraginta dies. Verum ſi in ueſicam eruperit, eadem phar
maca,quæ & in urinæ ſtillicidio dato: & ſi alicubi dolor cōgregatus fuerit,
urito. Vrere autem oportet carnoſa quidem,ferro:oſſea uero & neruoſa, 20
fungis. Cæterùm ante hæc ſi in principio morbi acceſſeris, iſta facere o-
portet.In potu exhibendum eſt uinum album Mendæum, aquoſius,pluri-

mum per diem,& inebrietur donec ſanguis à naribus erumpat. Quum autẽ E
fluere inceperit,minimũ tres & decem dies fluit. Vbi uero hi dies præterie-
rint,nõ amplius inebrietur,neq; ubi ſemel fluere inceperit.Bibat tamẽ pau-
lo amplius uinũ inter cibum,quo ſanguis fluere poſſit. Iam uero quibuſ-
dam ſedato ſanguine,erupit in ueſicam,& prodit ſanguis ac pus.Si igitur e-
ruperit, eadem pharmaca quæ & ex urinæ ſtillicidio laboranti dato. Et de
eodem uino plus bibendum exhibeto.Hic ſi ita curetur,& cibos per aluum
ſecedentes aſſumat,& obſonia eiuſdem facultatis, citiſſime ſanus erit. Mor-
21 bus autem grauis eſt. Alius morbus à ſiniſtra uena. Hic æger alia qui-
dem eadem patitur,quę etiam prior. Verũ in ſplenem dolor acutus incum-
bit ſtatim, & in principio morbi. Et ſi non intellexerit priuſquam incubue- F
rit,proſilit in pulmonem.Huic per fungos cruſtas octo inurito,capite lienis
quàm celerrime intercipiens. Et ubicunq; alius dolor incubuerit, urito.Sic
enĩ ſtatim ſanus erit.Si uero nõ fuerit uſtus,ſanus aũt ſpõte fiat,pleriſq; poſt
duodecim annos,morbus rurſus reuertitur: & ſi ſplenem occuparit, multis
aquam inter cutem inducit. Verũ oportet ſtatim curare uelut priorem, & ſi
uiſum fuerit urere uelut priorẽ,ſi dolor in ijſdem articulis conſtiterit. Si ue-
ro nõ ſic curatus fuerit,de cætero colliqueſcens moritur. Morbus enim gra
22 uis eſt. De pituita eaſdem ſententias habeo, quas & de bile:& ſpecies ipſi
us multas eſſe puto: & alia quidem popularis eſt, quæ ſanè recentiſſima eſt.
Cuius etiam curatio facillima eſt. Vomitus enim poſt cibum facere oportet
per duos aut tres dies,ita ut & prandeat inſuper ac quieſcat, ſi prioribus die G
bus ſemel in die cibum capere,& laborare ſolitus fuit. Sin minus,huiuſmo-
di dięta utatur.Primũ multa calida lauetur,quũ uomitum facere uoluerit:et
edat mazam oleo & melle ſubactam, & panem exaſſatum ueterem. Hæc e-
nim magis pituitam trahunt. Obſonijs autẽ utatur & oleribus acribus.Sed
& pinguia,& dulcia,& acida omnia idonea ſunt, ut permixta aſſumãtur. Et
oleribus omnibus uiridibus utatur. Et bibat inter cibum frequenter modi-
cum uinum dulce,& in fine placentã inſuper edat, & mel,& ficus. Et quum
cœnabit,pocula large exhauriat:& ubi iam repletus fuerit,parum dormiat.
Deinde experrectus uomat,magno uini poculo epoto, cũ tepida aqua tem
perato. Trahit enim magis pituitam & humorẽ ex carnibus,& corpus ma-
gis reſiccat. Euomat aũt donec ficus euomuerit.Hæ enim poſtremũ euo- H
muntur.Atq; hæc quidem hac die faciat.Poſtera uero contineat ſeipſum uſ
que ad cœnã, & in cœna ſumat panem, cui nihil furfurũ deceſſit. Obſoni
um aũt ſit ex fortioribus. Vinũ uero bibat nigrum,auſterũ. Atq; hęc quidẽ
23 popularis pituitæ medela eſt. Si uero edere & bibere poteſt, & cibis dele
ctatur,deinde uero crura grauentur, & color immutatus fuerit, huic oſten-
dendum eſt,pituitã moleſtantem in uentre eſſe. Verũ oportet quum ſic ha-
buerit,mel & uinũ dulce,& oleum,& nitrum tali ouilli magnitudine,permi
xta per clyſterẽ infundere. Hæc enim mitiſſima ſunt in clyſterẽ ad hominis
naturam. Menſuram autẽ ſingulorum eſſe oportet,uini quidem heminã,o-
lei uero heminę dimidium,& mellis tantundem: Si uero clyſterẽ non uolue
rit,humectum hominẽ facere oportet, fomento humido admoto. Fortaſſis
enim etiã ſic ſtercus ſubeuacuari poterit. Nam à ciborum nimia reſiccatio-

ne hæc

A ne hęc patitur. Si quidem igitur quis edat cibos ualde ſuccoſos, fortaſſis hęc
non ita uehementer patiatur. Si uero etiã aliquando patiatur, modica cura-
tione opus habuerit: Hunc ita curans, celerrime ſanum feceris. At ſi anti- 24
quior fuerit pituita (appellatur aũt hæc pituita alba) hęc patitur. Grauat ho-
minem magis, & ſpeciẽ à populari alienã habere uidetur pallidiorem: & to-
tum corpus laxo tumore intumeſcit, & facies rubet, & os ſiccum eſt, & ſitis
tenet: & quũ comederit, ſpiritus denſus ipſi incidit. Hic eadem die aliquan-
do melius habet, aliquando derepẽte dolet, & ſibi mori uidetur. Huic ſi qui
dem uenter ſua ſponte turbatus fuerit, ſanitati proximus erit: Si uero nõ ſua
ſponte uenter turbetur, purgare oportet cneoro dato, aut hippophae, aut
B cnidio grano, aut lapide Magneſię. Et poſt purgationem, lenticulæ hemina
una aut duę dentur ad abſorbendum. Coquatur aũt allium in lenticula. De
tur etiam betę pinguis hemina non conditæ, polenta circuminſperſa. Bibat
uinum nigrum, auſterum, & forte. Poſtera uero die mane ſtadia uiginti de-
ambulet. A qua deambulatione reuerſus, panem edat paruũ exaſſatum, &
obſonium habeat allium coctum: & de eodem uino paulo meracius bibat:
deinde ſtadia uadat triginta: & ubi tẽpus aderit cœnet, quantũ etiam pran-
dere conſueuit: obſonium autem habeat, maxime quidem pedes, & capita
ſuilla. Sin minus, galli carnibus & ſuis tritis utatur. Ex piſcibus aũt ſcorpio,
aut dracone, aut cuculo, aut callionymo, aut gobio, aut alijs piſcibus qui æ-
qualem facultatem habent. Ex oleribus autẽ ſolo allio, & nullo alio utatur.
C Hoc uero quàm plurimũ edat, & crudum, & aſſatũ, & coctum, ſemper plus
ſingulis diebus: & laboret ex modico amplius, reſpectu ad cibos facto. Hic
morbus maxime fit tempore æſtatis ex aquæ potu: Inſuper & à ſomno mul
to. Iudicatur aũt in triginta diebus, an lethalis ſit, aut non. Atq; hæc quidem
faciat ubi triginta dies præterierint. In primis autẽ diebus, ſorbitionibus u-
tatur, lenticula cocta acidiore ab aceto, & ptiſana acida. Bibat aquã mulſam
tepidam, polenta modica inſperſa, quo corpus præparatũ ſit ad pharmaco-
rum potum. Et his diebus ſub dio dormiat: & ſi tibi uiſum fuerit ſanguinẽ à
lumbis detrahere, cucurbitam affigito, & uenas in ſcroto craſſiſſimas ſeca-
to. Hic ita curatus, citiſſime ſanus fiet. A pituita maxime in aquam inter 25
cutem tranſitus fit, hoc modo: Pinguedo colliqueſcit, & à calore qui in pi-
D tuita eſt fit aqua. Cognoſces autem hoc an quis ſanari poſſit, aut non. Do-
nec enim quis in pectine pinguedinem habet, fieri non poteſt ut ipſum ſa-
nes. Cognoſces autem ex his maxime, an pinguedo inſit in pectine, aut nõ.
Si quidem febres ſuccedant, & non poteſt exurgere, & umbilicus inflatus
extra prominet, indicium eſt non amplius ineſſe pinguedinẽ, & ſanabilem
eſſe. Huic cõducit uentrem ſiccare, & panem dare cui nihil furfurum deceſ-
ſit, antiquũ, calidum. Obſonium autem carnem leporinam, & canis perfe-
cti, & ouiculæ, & ſuis aſſatam, & galli aſſatã ac calidam, & polypos edat co-
ctos in uino nigro auſtero. Vinum aũt bibat nigrum, auſterum, quàm craſ-
ſiſſimum ac acerbiſſimum. Piſcibus autem utatur, gobio, dracone, calliony-
mo, cuculo, ſcorpio, & alijs huiuſmodi, omnibus coctis, non recentibus, &
frigidis: Hi enim ſicciſſimi ſunt: & in iuſculum ne intingat, & inſulſi ſint pi-
ſces. Ex oleribus autem utatur raphanis, & apio: Torreat autem lenticulam
ab

ab aceto acidiorem,& edat. Et deambulet quotidie, & poſt cœnam,& ma- B
ne:& ſerotino tempore dormiat,& mane exurgat. Et ſi quidem ab his reſti
tuitur,ſatis eſt:Sin minus, cneorum,aut hippophais ſuccũ, aut granum cni-
dium,bibendum dato.Et poſt purgationem,lenticulæ heminas duas ſorbe
at,& panem paruum comedat. Vinum uero bibat nigrum, acerbum modi-
cum.Bibat aũt pharmacũ bis in die,donec uacuus fiat. Si uero tumor con
ſtiterit in ſcroto, & femoribus ac tibijs, acuto ſcalpello multa & frequentia
26 uulnuſcula incutito.Et ſi hæc feceris, cito ſanum efficies. Aqua inter cutẽ
ex his fit. Quũ æſtatis tempore ſiti uexatus aquam multam biberis(nam ex
hoc maxime fieri ſolet)& pulmo expletus fuerit,rurſus ad pectora dimittit.
Et quum in pectoribus fuerit, calorem uehementem exhibet, ut pinguedo F
quæ in arterijs ineſt colliqueſcat:& ſi ſemel liquari pinguedo inceperit,mul
to amplius in breui tempore aquam inter cutem facit. Fit etiam ſi tuber-
cula in pulmone fuerint enata,& aqua repleta,et in pectora rupta.Quòd au
tem fiat etiam à tuberculis aqua inter cutem, teſtimonium habeo, & in bo-
ue,& in cane, & in ſue. In his enim quadrupedibus maxime fiunt tubercula
in pulmone,quę aquã habent.Si enim diſſecueris,citiſſimè cognoueris:Flu
et enim aqua. Videntur autẽ talia multo magis in homine fieri,quàm in pe-
coribus,quanto etiam morboſiore diæta utimur. Facti ſunt autem & multi
pectore ſuppurati tuberculis obortis. Hæc igitur in principio ad morbum
conſequuntur.Tuſſis ſicca, & fauces exaſperari uidentur: & rigor ac febris
ſuccedit,& erecta ceruice ſpiratio:& corpus intumeſcit,& pedes tument,& G
ungues contrahuntur:& donec quidem in ſuperno uentre fuerit aqua inter
cus,adeſt dolor acutus:poſtquam aũt ad infernum uentrem uenerit,melius
habere ſibi uidetur. Poſtea progreſſu temporis patitur qualia prius imple-
to uentre. Quandoq; etiã ad latus intumeſcit, & indicat ubi ſecare oportet.
Si uero non indicat,multa calida lauato,& humeris apprehenſum concuti-
to,& deinde in utro latere magis fluctuet,audito. Quo intellecto,coſtam
tertiam ab ultima uſq; ad os ſecato. Deinde cum terebra caua ultra perfora-
to. Et ubi perforata fuerit, aquæ parum emittito: & ubi emiſeris, linamen-
tum ex crudo lino indito, & ſpongiam mollem ſuperimponito. Deinde ut
ne excidat linamentum deligato. Emittere autẽ per duodecim dies aquã o-
portet,ſemel in die: Poſt duodecimum aũt diem ſequenti decimatertia totã H
aquam emittere:& reliquo tempore ſi ſubnaſcatur aqua emittere: & uentrẽ
cibis reſiccare.Poſt ſectionẽ autem hæc exhibere oportet.Succi ſilphij dra-
chmæ pondus parato, & ariſtolochiam tali ceruini magnitudine deradito,
& lentium ac erui torrefactorum polentam, dimidiæ chœnicis menſura u-
tranq; purgato,atq; hæc melle & aceto ſubigito. Deinde paſtillos ſexagin-
ta efformato, & quotidie unum tritum in uini nigri auſteri ac iucundiſſimi
hemina dimidia diluito, & mane in potu dato. Reliquũ uero uictum ac la-
borem eundem,uelut priori tempore, habere iubeto. Et ſi intumuerint pu-
denda ac femora, confidenter uulnuſculis impactis pertundito. Hunc ſi ita
27 curaueris,celerrime ſanum facies. Ab hepate fit aqua intercus,quũ in he-
par pituita acceſſerit,& hepar ipſam ſuſceperit, & humectum fuerit. Statim
igitur calorem huic exhibet, & flatum inducit. Deinde temporis progreſſu
aqua

A aqua impletur. Poſtea morſus in corpus incidit. Et tumor in tibijs ac pedibus ineſt:& hepar durum eſt ac intumeſcit, & clauiculæ attenuantur. Huic quum ſic habuerit, in principio ſi hepar doluerit, origanũ tritum, & ſilphij ſuccum erui magnitudine, in uini albi dimidia hemina diluta, bibẽda dato: & lactis caprini poculum quatuor heminarũ, tertia aquæ mulſæ parte ammixta. A cibis aũt per primos decem dies abſtineat. Hi enim iudicant morbum, an lethalis ſit, aut non. Sorbeat aũt ptiſanæ ſuccum coctum, melle affuſo. Vinum aũt bibat album Mendæũ, aut aliud iucundiſſimũ aquoſum. Quum aũt decem dies præterierint, cibos accipiat puros, & obſonium habeat, galli carnẽ aſſatam calidam: habeat & catulinã coctam. Piſce uero utatur

B galeo, & torpedine aſſatis. Vinum uero idem bibat. Et ſi quidem ab his quieſcat, ſatis eſt: Sin minus, poſtquã ſane craſſiſſimus factus fuerit, & hepar maximum, fungis urito. Sic enim celerrime ſanum feceris. Inurere autẽ oportet cruſtas octo. Si uero aqua intercus innaſcatur, & rumpatur in 28
uentrẽ, iiſdem medicamentis & potibus, & cibis, ac laboribus, quibus priores, curato. Vinum uero bibat auſterum nigrum. Si uero tibi uideatur diſceſſiſſe ab hepate, per ferrum ubicunq; apparuerit urito, & aquam paulatim emittito, & uelut reliquos priores curato. Si uero ab his non ſanus fiat, temporis progreſſu corrũpitur ac moritur. Morbus enim eſt grauis, & pauci hunc effugiut. Aqua uero intercus à ſplene, hoc modo fit, & ab huiuſ 29
modi maxime cauſſa, quũ quis ficuum uiridium, & malorum fructus mul-

C tos ederit. Multi uero iam etiam à cibo botrorũ multorum, & à multo muſto, morbum inciderunt. Si quidem igitur in morbum collabetur, ſtatim in doloribus eſt. Dolores enim acuti in ſplene conſiſtunt, tranſeunt aũt & in humerum, & in clauiculam, & in mãmam, & ad lumbos, & febres fortes tenent. Et ſi parum quid ederit, uenter impletur, & ſplen attollitur, & dolorẽ exhibet. Hic morbus ſi durauerit, reliquo quidem tempore minus dolet. Quũ uero fructuum malorũ tempus fuerit, & hos ederit, magis quàm prius dolet. Hunc ubi ſic habuerit, à principio curato, & ſurſum quidem ueratrum exhibeto: deorſum uero cneorũ, aut hippophais ſuccum aut cnidium granũ, lactis item aſinini heminas octo, melle affuſo. Et ſi quidem ab his reſtituitur, ſatis eſt: Sin minus, quum maximus fuerit lien, & maxime intu-

D muerit, fungis urito, capita eius intercipiens: aut ferramẽtis, cum multa cautione ac obſeruatione ne ultra peruras. Hęc à morbi principio facito, & hac diæta nutriatur. Si quidem febris nõ affuerit, pane utatur triticeo aſſato, aut ex duro tritico bis cocto: Obſonium aũt habeat ſalſamentum Gaditanum, aut ſaperdam, & carnẽ ouillam tritam. Et acida ac ſalſa omnia edat. Et bibat uinũ auſterum, Coum quàm nigerrimũ: A dulcibus abſtineat. Quũ autem exſurgit, & potens eſt, luctetur ſummis humeris, & laboret per circuitus multos in die, & comedat ea quæ dicta ſunt. Si uero aqua intercus fiat, iiſdem curato quibus & priores. Alia aqua intercus ab his fit. Æſtatis hora ſi iter faciẽs per uiam longam, in aquam pluuialem ac ſtabilem inciderit, 30
& biberit de ipſa multum affatim. Si igitur carnes abſorbuerint & cõtinuerint in ſeipſis aquã, ſeceſſus aũt nuſquam fiat, hæc patitur. Si quidem fuerit in carne, calorẽ facit & in uentre, & in corpore, ut pinguedo uentrem ambiens

ens colliqueſcat. Hic quandiu quidem iter facit, nihil mali habere uidetur. B
Poſtquam autem iter facere ceſſarit, & ſol occiderit, ſtatim dolorem multū
habet:progreſſu uero morbi ualde attenuatur. Si uero etiā cibi faſtidium ac
cedat, multo plus attenuatur. Si uero cibos edere poterit, & ad laborem im
potens fuerit, etiā amplius læditur: & pleriſq; horū tumor in totum corpus
deducitur. Et tenui quidem color corporis liuidus fit, & uenter magnus, &
ſitis fortis tenet, & uiſcera ipſius à calore reſiccantur: progrediente uero tē-
pore, ad edendum quidem prōptus fit, & edit quodcūq; quis dederit, & bi-
bit, & dolet nihil. Si uero tumor obtinuerit, color huic fit pallidus. Et uenæ
nigræ frequentes per corpus diſtenduntur. Indignatur autē & triſtatur ex
quauis re, etiamſi nihil noui accidat. Venter uero aqua perhumeſcit, & ma- F
gnus fit, & laternæ ſpeciem præ ſe fert. Et temporis progreſſu cibos nō ad-
mittit, ſed uidētur ipſi cucumeris ſylueſtris odorē habere, præ abominatio-
ne. Huic ubi ſic habuerit, cneori aut hippophais ſuccū dato, aut cnidiū gra-
num. Hæc uero pharmaca ita dare oportet. Cneorum quidem per ſextā di-
em: Hippophais aūt ſuccum per octauam: Cnidium uero granum per deci-
mam: & dare ipſa oportet donec expurgetur, & uacuus fiat. Interpoſitis aūt
diebus alatur ex ijſdem quibus & prior. Maxime aūt de eadem aqua biben
dum dato, ex qua morbus corripuit, plurimum, quo uentrem ipſius turbet,
& ualde ſeceſſum faciat. Sic enim potiſſimū ſanum facies. Si uero tibi uide-
bitur, etiam frequenter clyſterem adhibeto, ex cneori triti dimidia hemina,
mellis tertia heminę parte ammixta, his cum quatuor ſucci betæ heminis di G
lutis, atq; ſic infuſis: Poſtera die etiam aſinini lactis cocti octo heminæ den-
tur affuſo melle, aut adiecto ſale potandæ. Et poſt purgationem, ijſdem uta
tur quibus prior: & interiectis diebus, cibis ac potibus ijſdem utatur, & de-
ambulatiōibus ſimiliter. Et ſic curatus breui à morbo liberabitur tertio mē-
ſe, aut ſexto. Si uero negligentia aliqua contigerit, & non ſtatim curatus fue
rit, breui moritur. Sed & in attenuato ijſdem utendum eſt ad ſanationem.

Præhumectare uero antea corpus ipſius oportet per fomēta: quo magis
pharmacis obediat. At uero ſtatim curam adhibere oportet: Sin minus, cū
multis conſeneſcit morbus. Sed & uter tandem morbus ſit, clyſterem ex his
adhibere conuenit. Vini albi heminas duas accipito, & mellis heminam di-
midiam, & olei heminā dimidiam, nitri Ægyptij rubri torrefacti quadran- H
tem, foliorū cucumeris ſylueſtris tuſorū ac expreſſorum ſucci heminā. Hæc
omnia mixta, & in ollulam infuſa ferueſacito, & per clyſterem infundito.

31 Morbus hepaticus. Fit ab atra bile, quū influxerit ad hepar. Accidit autē
maxime in autumno, in mutationibus anni. Hęc igitur æger patitur: Dolor
acutus ipſi in hepar incidit, & ſub ultimas coſtas, & in humerum, & in claui
culam, & ſub mām̄am. Et ſuffocatio fortis tenet. Et aliquādo liuidam bilem
reuomit: & rigor, & febris primis diebus debilior habet: & dum attingitur,
hepar dolet, & color ipſius ſubliuidus eſt: & cibi quos prius comedebat, ſuf
focant ipſum, & ingeſti urunt ac torquent uentrē: Atq; hæc quidem in prin
cipio patitur. Morbo uero progrediente, & febres remittunt, & à paucis ci-
bis repletur. In ſolo aūt hepate dolor reſtat, & ipſe aliquādo fortis, aliquan-
do quietus, quandoq; uero acutus corripit, & ſępe derepente ęger animam
efflauit.

A efflauit. Huic conducunt ubi dolor habuerit, tum alia, tum tepefactoria eaſdem appoſita, quæ etiam pleuritidi. Quũ uero remiſerit dolor, multa calida ipſum lauato: & aquam mulſam bibendam dato, et uinum album dulce, aut auſterum, utrũ tandem profuerit: Et ſorbitiones eaſdem quas etiam à pleuritide correpto. Cæterùm ad dolorem hæc bibenda dato. Oui gallinacei 32
cocti liquorem terito, & ſucci ſolani dimidiam heminam affundito, & aquę mulſæ dimidiam ſemiheminæ partem ammiſceto, diluito, ac bibenda dato, & ſedabunt dolorem: dato aũt quotidie donec calor quieſcat. Bibat etiã ſilphij ſuccum erui magnitudine, & cum eo origanũ tritum in uino albo diluat, & ſic ieiunus bibat. Bibat inſuper & pharmaca quæ in pleuritide dan-
B tur doloris gratia. Bibat & caprinum lac, tertia parte mellis ammixta. Sint autem lactis heminæ quatuor. Hoc mane bibat, quum alia non biberit. A cibis aũt abſtineat, donec iudicetur morbus. Iudicatur autem maxime in ſeptem diebus, in his enim manifeſtum fit, an lethalis ſit, an nõ. Si uero etiam ſuffocatio acceſſerit, hæc dare oportet quo uomat. Mel, aquam, acetum, ſalem, permixta in ollam nouam infundito: Deinde tepefacito, & origani capitati ramulis unà cum ſemine agitato. Vbi uero tepefacta fuerint, tepida e bibenda dato. Deinde ſtragulis iniectis contectum ſinito, donec quàm maxime exudarit. Et ubi uomitus ipſum apprehenderit, prompte uomat, irritatione per pennam facta. Si uero uomere non poſſit, aquæ mulſæ tepidæ poculum duarum heminarũ inſuper bibat, & ſic uomat. Et ſi quid pituitæ aut
C bilis euomuerit, rurſus idẽ facere oportet ad horas quatuor: proderit enim. Poſt morbi uero iudicationem curato modicis cibis, ijſq; puris datis: & ſi quidem panem edere cupierit, panẽ calidum maxime purum edat. Si uero mazã, eam quæ uino dulci ſubacta non eſt edat, ubi tamen prius aqua ſubegit. Obſonium autẽ habeat carnes catuli coctas, aut columbæ, aut pulli gallinacei carnibus, omnibus coctis utatur: Ex piſcibus autẽ galeo, torpedine, paſtinaca, & raijs paruis, omnibus coctis. Lauetur aũt quotidie, & frigus uitet, & parum deambulet ante in ſecuritate. Hęc ſi ſeruauerit, nõ eſt timor ut morbus reuertatur. Nam huiuſmodi morbus grauis eſt ac diuturnus. Alius hepaticus morbus. Dolores quidem eodem modo premunt in hepar, & color differt à priore. Malicorij enim formam habet. In tempore ue- 33
D ro æſtatis maxime incidit. Fit autẽ à bubulæ carnis eſu, & uini potu nimio. Hæc enim omnia iſto anni tempore hepati ſunt infeſtiſſima, & bilem maxime ad hepar adducunt. Hæc igitur æger patitur. Dolores acuti incidunt, & non deficiũt ulla hora, ſed ſemper magis premunt. Aliquando etiam uomit bilem pallidam: & ubi uomuit, paulo melius ſibi habere uidetur. Si uero non uomuerit, bilis ad oculos peruenit, & fiunt ualde pallidi. Et pedes intumeſcunt. Atq; hæc patitur, quandoq; ualde, quandoq; minus. Quum aũt dies præterierint in quibus morbus iudicatur, dolor minus urget, ſi nihil deliquerit: & eiuſmodi diætam huic cõſtituere oportet, qualem & priori. Si enim inebriatus fuerit intẽpeſtiue, aut uenere uſus fuerit, aut aliud quid fecerit quod cõmodum nõ eſt, hepar ſtatim ipſi durum fit, & intumeſcit, ac à dolore pulſat. Et ſi quid facere feſtinarit, derepente hepar et totum corpus dolet: Huic ubi ſic habuerit, & primi dies præterierint, fomẽtum adhibeto:

deinde ſcāmonio ſubpurgato. Si uero uenter combuſtus fuerit, clyſterē ex B
ijſdem quibus in prioribus uſus es adhibeto, quæ probe ducant: & poſt cly
ſterem lacte aſinino cocto ſubpurgato, octo heminis eius, melle affuſo, in
potu datis. Dato etiam caprinū lac mane poculi quatuor heminas comple-
ctentis mēſura, tertia parte aquæ mulſæ ammixta. Dato item cocti lactis ca-
prini heminas duas, tertia aquæ mulſæ parte ammixta, aut ipſo ſolo melle af
fuſo: dandum eſt etiam equinū lac, eodem modo uelut aſininum. Et ſi qui-
dem ab his morbus curatus cedat, ſatis eſt: Sin minus, dextri cubiti internā
uenam ſecato, & ſanguinem detrahito. Si uero non uiſus fuerit tibi per aſi-
ninū lac ſubpurgandus eſſe, bubuli lactis crudi duas heminas dato, tertia a-
quæ mulſæ parte ammixta, quotidie ad dies decem. Deinde ad alios duode F
cim dies, ſexta parte aquæ mulſæ affuſa, ad bibendum dato. De cætero ue-
ro ipſum lac duarum heminarū menſura, donec pingueſiat exhibeto. Si
uero neq; ſic deſinat, urere oportet, quum maximū hepar factum fuerit, &
maxime eminuerit. Vrito autē per buxeos fuſos, in oleum feruens tinctos.
Apponito autē donec tibi bene habere, & uſtionem factam eſſe uiſum fue-
rit. Aut per fungos octo cruſtas inurito. Si enim uſtio ſucceſſerit, ſanum fa-
cies, & reliquo tempore melius deget. Si uero non ſucceſſerit, de cætero ab

34 alijs ſanus non euadens, corrumpitur ac moritur. Alius morbus hepati-
cus. Reliqua quidem eadem patitur hic æger uelut priores. Color autem
niger eſt. At hepatis fel, pituita & ſanguine repletū, uelut ratiocinamur, di-
rumpitur: & ubi diruptum fuerit, celerrime inſanit, & indignatur, & loqui- G
tur ſtulta, & latrat uelut canis. Et ungues punicei fiunt, & oculis uidere non
poteſt, & pili in capite erecti ſtant: & febris acuta corripit. Huic eadem adhi
bere oportet quæ etiam prioribus. Pleriq; uero moriuntur in undecim die

35 bus: pauciq; effugiunt. Splenis morbus primus. Fit huiuſmodi mor-
bus propter caliditatem ſolis bile cōmota, quum ſplen in ſeipſum bilem tra
xerit. Hæc igitur æger patitur: febris acuta in principio accedit: progrediē-
te uero morbo remittit, excepto ipſo ſplene, in quo ſemper calor hæret: &
dolor aliàs atq; aliàs incidit acutus, & in lateris mollitudinē, & in uentrem.
Et cibos in principio quidem admittit, non aūt ualde ſecedūt: progreſſu au
tem tēporis, & color pallidus fit, & dolor fortis irruit: & clauiculę attenuan
tur: & cibos non ſimiliter admittit, uelut in principio, et à modico impletur. H
Lien uero aliàs magnus fit eadem die, & aliàs minor. Huic quum ſic habue-
rit, ueratrum purgans deorſum, bibendum dato, & cnidio cocco ſubpurga-
to. Ad ueſperum aūt poſt purgationem, lenticulæ acidioris heminam ſor-
bendam dato: & betarum pinguium heminam polenta inſperſa: Poſtera ue
ro & tertia die panem paruū dato, pro obſonio autē lenticula utatur, & car-
ne ſuilla in lenticula cocta trita. Vinum bibat auſterum, nigrum, paulo me-
racius. Et quietē his diebus habeat, niſi quod intus in umbra paululum de-
ambulet. Reliquo uero tempore hæc exhibenda ſunt. Cibus ſit panis cui ni
hil furfurum deceſſit. Obſonium habeat carnem canis maioris, uel capræ,
uel ouiculæ tritam: & ſalſamentum Gaditanum, aut ſaperdam: & acida ac
ſalſa omnia aſſumat, & acerba. Bibat uinum Coum ſubaſtringens quàm
nigerrimū: à dulcibus aūt & pinguibus ac nidoroſis abſtineat: & ſilphium
non

A non accipiat neq; allium, neq; carnem porcinā: neq; mugilem, nec recentē nec ſalſum, neq; anguillam: neq; olus ullum coctū ſine aceto. Ex troximis autē, hoc eſt his quæ cruda eduntur, raphanide utatur & apio, in aceto tinctis, & polentam uino ſubactam edat: & uinū meracum ſorbeat. Si uero uelit, etiam panem in uinum inter at, ac calidum edat. Dentur etiam piſces, ſcorpius, draco, cuculus, gobio, callionymus. Hos coctos & frigidos dato.

Dato etiam quæ ſplenē attenuare poſſunt ſingulis diebus, aſphodeli ſemen, aut uiſci folia, aut fœnū græcum, aut uiticis ſemen, aut rutam, aut mentæ radicem: ex his quodcunq; uolueris, tritum in uino auſtero dato ieiuno. Si uero adeò ualidus fuerit, per triginta dies ad ligna ſecāda cogito: & ſum-
B mis humeris luctetur: & interdiu deambulet, & ueſpere dormiat: Mane uero ſurgat, & quę relata ſunt edat. Si uero ab his non melius habeat, ſplenem fungis urito, decem magnis cruſtis inuſtis, quū maximus fuerit ſplen, & maxime eleuatus. Si enim ſucceſſerit uſtio ſacta uelut oportet, ſanum facies, uerum nō breui. Opus enim habet morbus curatione. Grauis eſt enim & diuturnus, ſi nō fuerit ſtatim curatus. Alius ſplenis morbus fit quidem ab ijſ- 36
dem à quibus & prior. Patitur igitur æger ab hoc morbo hæc. Venter inflatur: poſtea uero etiam ſplen intumeſcit, & durus eſt, & dolores acuti in ſplenem incidunt: Color aūt mutatur, & conſpicitur niger, pallidus, malico rij ſpeciē referens, & ex aure male olet, & gingiuæ male olent, & à dētibus diſcedunt: & ex tibijs, ulcera erumpunt, uelut puſtulæ nocturnæ. Mem-
C bra uero attenuantur, & ſtercus nō ſecedit. Hunc quum ſic habuerit, ijſdem pharmacis & edulijs, & potibus, & laboribus, atq; alijs omnibus curato: & ubi ſtercus ſecedere noluerit, clyſterē adhibeto, ex mellis hemina dimidia, & nitri Ægyptij magnitudine tali ouilli. Hęc trita in quatuor heminis aquę de betis coctis diluito, & per clyſterē infundito. Si uero morbus ab his non ſedetur, ſplenem ipſius urito uelut prioris: & ſi uſtio ſucceſſerit, ſanum effici es. Alius ſplenis morbus fit, in anno, ueris maxime tempore, uerum à ſan 37
guine. Quū enim repletus fuerit ſplen ſanguine, erumpit in uentrē, & dolores acuti in ſplenem incidunt, & in mām̄am, & in clauiculam, & in humerū, & ſub ſcapulam. Color autē corporis eſt plumbiformis: & parua ulcuſcula uelut lancinata in tibijs exurgunt, ex quibus ulcera magna fiunt: & quæ pri-
D mum infra ſecedunt, ſanguinolenta ſunt & æruginoſa: & uenter durus ſubit, & ſplen uelut lapis eſt. Hic morbus magis lethalis eſt quàm priores, & ex ipſo pauci effugiunt. Hunc quum ſic habuerit, ijſdem purgato quibus et priorem, ueruntamē pharmacum ſurſum purgans ne dederis. Deorſum uero granum cnidium exhibeto. Et poſtera die etiam lactis equini cocti octo heminas dato, melle affuſo. Si uero hoc non adſit, bubuli aut caprini cocti duos cōgios præbeto, ita ut alternatim mel in poculum ammiſceatur, & uiciſſim bibantur. Ad ueſperam autem poſt purgationem eadem quæ priori dato. Et ſi uiſum fuerit, ab interna cubiti ſiniſtri uena ſanguinem detrahito. Reliquis autem diebus quotidie ieiuno lactis bubuli quatuor heminas dato, tertia muriæ parte ammixta. Cibis uero & potibus & alijs omnibus ijſdem curato, quibus & priorem. Abſtineat autem à uenere, & ebrietate hic uelut prior. Et ſi uideatur etiā urito, quū craſſiſſimus & maximus ſplen

E 2 factus

factus fuerit:& ſi opportune uſſeris,ac ſucceſſerit,ſanũ facies. Si uero ab hac B
curatione ſanus nõ fiat, tempore corruptus moritur. Eſt enim morbus ual-
38 de grauis. Alius ſplenis morbus. Accidit & hic morbus uere maxime,
quum ſplen pituitam aſſumpſerit in ſeipſum,& ſtatim magnus factus fuerit
ac durus,et deinde rurſus ſedatur. Et quum quidem eleuatus fuerit,dolores
incidũt acuti:Quũ uero mollis fuerit,doloris exors eſt. Et ubi diuturnus fa-
ctus fuerit morbus, obſcurior eſſe uidetur: & inſurgit, & cito ſedatur. Hic
quum ſic habuerit,in principio morbi cibos admittere nõ poteſt,& cito at-
tenuatur: & corpus impotentiam multam habet. Morbus aũt ſi non ſta-
tim curatus fuerit,aut ſua ſponte quieuerit, interpoſitis quinq; aut ſex men-
ſibus,rurſus ſurgit. Intermittit aũt maxime per hyemem. Hũc ſi in princi- F
pio acceperis, decem cruſtas in ſplenem urito, & ſtatim ſanũ facies. Si uero
non uſſeris, ijſdem pharmacis curato, quibus & priores: itemq; ijſdem, &
potibus,ac laboribus: Sic enim celerrime ſanum feceris. Huius aũt color fit
39 exalbidus,ſubpallidus,& ſqualidus. Alius ſplenis morbus. Fit autum-
no maxime ab atra bile. Fit aũt ab olerum multorũ quæ cruda eduntur eſu,
& ab aquæ potu. Patitur itaq; æger hæc. Quũ morbus corripuerit, ſplenẽ
uehementer dolet,& rigor & febris apprehendit,& inedia ipſum habet, ac
cibos auerſatur,& corpus cito concidit. Splen aũt, magnus quidem nõ ual-
de fit,uerum durus:& ad uiſcera allabitur, & adhærens ſurgit. Hunc quum
ſic habuerit, ijſdem pharmacis & edulijs ac laboribus quibus priores cura-
to: Et ſi ſe tibi exhibuerit, urito ipſum eo modo quo etiã alios.Hic morbus G
40 in pleriſq; ſi ſtatim curatus fuerit,breui decedit. Quatuor morbi regij.

Primus quidem æſtate maxime corripit,bile cõmota.Conſiſtit igitur bi-
lis ſub cute,& in capite,quare ſtatim corpus in alium colorẽ mutat,& fit pal
lidum,uelut malicoriũ.Et oculi pallidi fiunt: & in capite ſub pilis uelut cor-
tex ſubeſt:& rigor ac febris corripit: & pallidam urinam mingit, & craſſum
ſubpallidum in ipſa ſubſidet, & mane quàm diu ieiunus fuerit, ad cor & ui-
ſcera exugitur:& ſi quis ipſum alloquatur,aut interroget,ægre fert,& anxi-
us fit,& non ſuſtinet audire.Stercus aũt excretũ cum pallore albicat,& ma-
le olet.Hic quum ita habuerit,maxime moritur in quatuordecim diebus:Si
uero has effugiat,ſanatur.Curare aũt oportet ipſum ſic. Quum febris remi-
ſerit,multa calida lauato,& aquã mulſam bibẽdam dato.Et ſorbitionib. uta H
tur,ptiſanæ ſucco, melle affuſo.Mel aũt non ſimul coquito,donec prætererie
rint quatuordecim dies.Hi enim iudicant an lethalis ſit morbus, aut nõ.Po
ſtea uero bis in die lauato, & nutrito primũ modicis quęcunq; maxime ad-
miſerit.Poſtea tamen plura dato. Vinum bibat album plurimũ per diem:et
ſi progreſſu temporis uideatur tibi pallidus eſſe & debilis, uomitum à cibis
facere iubeto,uelut in ſuperioribus morbis habetur.Et ſi quidẽ ab his mor-
bis quieſcat,ſatis eſt:Sin minus, ueratrum bibendum dato. Poſt talem autẽ
purgationem,ad ueſperam edat mazam mollem,aut panis medullam. Ob-
ſonium uero edat, pullum gallinaceum percoctum, probe conditũ cum ce-
pa,coriandro,caſeo,ſale,ſeſamo,& uua paſſa alba. Vinum aũt bibat album,
auſterum,uetuſtiſſimũ.Aluum uero infra ſubpurgato:poſtera die ſucco ci-
cerũ alborũ, melle affuſo, utatur, & duas heminas huiuſmodi ſucci ebibat.
Ter-

A Tertia uero die initio facto,ſingulis dieb.hāc aquā bibat,ex his rebus coctā:
Fœniculi radices tenues, ea copia quāta tribus digitis cōprehendi poteſt, in
duos aquę cōgios mittito,ac coquito uſq; ad dimidias.Et cicerū alborū chœ
nicen,in duobus aquæ congijs ad dimidias itē coquito,& quod ſupereſt ex
colatū ſub dio per integrā noctem exponito,& ambo hęc decocta miſceto.
Cum hac aqua & uinum temperatum bibat, & ipſam aquam ſolam ſi uelit,
quàm plurimā bibat:& aliam aquam non bibat.Si uero hanc potionem nō
admiſerit,aliam ſic præparatam dato . Caricarū albarum chœnicen in duo-
bus aquæ congijs coquito, excolato,& ſub dio per integram noctem expo
nito.Poſtea hanc aquā bibat,ſiue nudam ipſam uoluerit,ſiue cum uino mix
B tam.Bibat aūt nō aceruatim multam, ſed pro una uice dimidiam heminam,
ut ne alui profluuiū ipſi ſuccedat:& modico tempore interpoſito rurſus bi-
bat.Cōmoda autem ſunt & hæc in potu data ieiuno ſingulis diebus,trita et
in uini ueteris albi hemina diluta, apij ſemen, cucumeris ſemen, feniculi ſe-
men,cuminum Æthiopicum,adiantū,coriandrum herba, uuæ paſſæ albæ.
His & illis in potu acceptis utilitatē percipiet,& celerrime ſanus fiet. Ali- 41
us morbus regius ſiue arcuatus. Hic corripit tempore hyemis, & ex ebrieta
te & frigore.Incipit aūt primum rigor inuadere,poſtea etiam febris detinet.
Et humor qui eſt in corpore,congelatur in cute.Quòd aūt ſic habeat,ex his
oſtenditur.Liuidū eſt ipſius corpus & ſubdurū. Et uenæ per corpus diſten
tæ ſunt pallidæ:maiores aūt & craſſiores ſunt quàm prius. Et aliç uenç ſub-
C nigriores diſtentæ ſunt.Et ſi quis aliquam ipſarum ſecet, ſanguis effluet pal
lidus,ſi pallidæ ſunt uenæ.Si uero nigræ fuerint,niger ſanguis effluet.Et ue
ſtem interiorem corpori adiacentem, præ pruritu non ſuſtinet . Hic prom-
ptus eſt ad iter faciendum & ambulandum, ſed præ debilitate crura labaſ-
cunt,ac ipſum nō ſufferunt,& ſitit uehementer. Hic morbus nō minus prio
re lethalis eſt.Procedit aūt ad amplius tempus, ſi nō in primis diebus ſanus
fiat.Si uero morbus prolōgetur, & ad octauū aut nonū diem duret, in mor
bum incidit, & morbus & dolor magis premit,& exſurgere non poteſt. Et
plerią; in hoc tempore ſtatim pereūt.Huic ubi ſic habuerit, ſi quidem prin-
cipio morbi acceſſeris, quū iam ſeptem dies præterierint, ueratrum biben-
dum dato. Vētrem uero infra ſubpurgato per ſuccū,uelut priori. Et alia ea-
D dem pharmaca dato. Exhibeto & cantharidas, ſine alis, & capite, quatuor
tritas,& in uini albi hemina dimidia dilutas,modico etiā melle affuſo. Atq;
has bis aut ter in die bibat . Progrediente uero morbo, balneis & fomentis
curato. Edat autem quæcunq; admittit. Vinum bibat album, auſterum: &
alia eadem aſſumat quæ prior. Hic morbus diuturnus eſt & grauis, ſi non
ab initio probe fuerit curatus. Alius morbus regius. Popularis appel- 42
latur hic,eo quod omni tempore corripit.Fit autem à repletione maxime ac
ebrietate:& poſtquam riguerit,ſtatim ſanè corpus immutatur, & pallidum
fit, & oculi pallidi ualde ſunt. Et ſub pilos ac ſub ungues morbus procedit.
Et rigor ac febris debilis tenet.Et debile eſt corpus,& in capite dolor adeſt.
Et pallidum ac craſſum mingit.Hic morbus minus lethalis eſt prioribus:&
curatus breui ſanatur. Huic quum ſic habuerit, cubiti uenam ſecato, & ſan-
guinem detrahito . Deinde fomento adhibito , elaterium bibendum dato.

Tertia uero die rurſus infra ſubpurgato,cũ lacte aſinino.Reliquas uero ſor- B
bitiones,& potus,ac edulia,eadem dato quę priori. Et caput ipſius frequen
ter purgato:& de ſucco bibẽdum dato.Et multa calida ipſum lauato, ac car
nem defricato,& defrictas ſordes in uino albo bibendas dato:& ad alia om
43 nia ijſdem utatur:& breui ſanus euadet. Alius morbus regius,fit quidem
à pituita, hyeme autẽ maxime corripit: & color ipſius ægri eſt albus, & pe-
ctora ipſius pituita plena fiunt:& ſpuit ſaliuam:& quum exſcreat,ſingultus
ipſi oboritur.Et album lotiũ ac craſſum mingit, & in urina ſubſidet uelut fa
rina.Hic morbus non eſt lethalis,& breui ſanatur.Huic quum ſic habuerit,
cnidium granum bibendum dato.Et poſt purgationem,ſucci ptiſanæ qua-
tuor heminas,melle affuſo,exſorbendas dato.Superiorem uero uentrẽ uo- F
mitu inducto,uelut in prioribus purgato.Sic enim facilime pituitam à pul-
mone & arterijs abduxeris. Sed & gargariſmum ipſi frequenter præpara-
to.Hic aliquãdo etiam febrit debili febre,& horror tenuis ſuccedit. De cæ-
tero uero ijſdem quibus priores curato,& pharmacis,& fomentis, & balne
is,& edulijs,& potibus,& ſorbitionibus.Sic enim maxime ſanum facies.
44 Morbus Typhos uocatus. Typhos quidem appellatur hic morbus,
hoc eſt ſtupor attonitus:corripit autẽ tempore æſtatis,quũ canis ſydus ori-
tur,bile per corpus cõmota. Statim igitur ipſum febres fortes tenent, & ca-
lor acutus,& à grauitate debilitas,et crurum ac manuũ impotentia:maxime
enim inutilia ipſi fiunt hæc membra:& uẽter turbatur, & quæ ſecedunt gra
ue olent. & tormen forte ſuccedit. Sed & hæc patitur,Si quis ipſum erigere G
uelit,erigi non poteſt:neq; oculis uidere poteſt præ calore. Et ſi quis ipſum
interrogat,præ dolore reſpondere non poteſt. Quum aũt moriturus eſt,a-
cutius uidet,& loquitur confidenter: & bibere ac edere cupit: & ſi quis det
quod edat,breui etiam animam emittit,ſi non euomuerit.Huic morbus hic
iudicatur in ſeptem, aut quatuordecim diebus. Multi uero perueniunt etiã
ad uiginti quatuor.Si igitur hos tranſierit,ſanus erit.Nam in his diebus iu-
dicatur,an lethalis ſit morbus,aut non.Hunc quũ ita habuerit, ſic curato. In
primis quidem diebus à balneo abſtineat. Vngatur autẽ uino & oleo tepi-
do,in lecto,& à cibis abſtineat. Sorbitiones aũt tenues frigidas dato. Vinũ
autem bibat nigrum,auſterum,ſi ipſi cõducat:Sin minus,album, aquoſum,
auſterum.Si uero ſitis fortis premat propter calorem,potu aceruatim dato, H
euomere iubeto,bis aut ter hoc repetito. Et quum calor habuerit, lintea
aqua frigida tincta apponito, qua parte ſe maxime ardere dixerit. Si uero
horrorem habuerit corpus,frigefactoria remittito.Hic quũ doluerit, ab hu
iuſmodi maxime dolore periclitatur,ne repente animã relinquat. Verũ ex-
hibere oportet ipſi doloris cauſſa feſtinanter,eadem pharmaca quæ ei qui à
pleuritide tenetur.Quum aũt exſurrexerit,cibo & potu,& balneis quàm ce
45 lerrime refocillato. Morbus enim eſt difficilis, & pauci effugiunt. Alius
typhos. Corripit quidem hic morbus omni tempore: fit autem propter
corporis humiditatem,quum cibos humidos, & potũ multum carnes com
bibunt,& fluidæ fiunt,ab his maxime fit morbus.Incipit igitur febris,tertia
na aut quartana,in principio oboriẽs. Et dolor fortis in capite conſiſtit: Ali
quando etiam in corpore intermittens. Et uomit ſaliuam, & frequenter eru

ctat,

A ctat,& oculorum regiones dolet,& facies albeſcit,& tumor in pedes deſcendit. Quandoq; uero etiã totum corpus intumeſcit. Et ad pectora,& ad dorſum aliquando dolor currit: & uenter turbatus eſt: & oculis fortiter tuetur, & ſaliuam multam & ſpumoſam expuit, & in faucibus detineri uidetur: & exaſperat ipſas. Sępe uero etiam inflãmantur fauces. Hic ubi ſic habuerit,& dolor ita preſſerit,& erectæ ceruicis ſpiratio fortis inciderit,quandoq; derepente præ dolore animã emittit,in ſeptem diebus,aut quatuordecim. Multi uero uſq; ad uiginti quatuor dies durãt. Sæpe uero etiam derepente morbus remittit, & æger ſanus eſſe ſibi uidetur. Verum obſeruare oportet donec quatuor & uiginti dies præterierint. Si enim has effugerit, non ita ualde moritur. Huic quũ ita habuerit, in primis diebus ſorbitiones dare oportet,farinam coctam,tenui melle affuſo. Vinum uero dandum eſt nigrũ, paulatim,prout uoluerit temperatum. Cibi aũt ne exhibeãtur priuſquam hi dies præterierint. Polypi uero in uino cocti edendi dẽtur, & iuſculum ſorbendum. Et raphanidas multas edat, & naſturtij ſemen torrefactum, molitum, ac cribratum, uino nigro acerbo affuſo bibat. Et polenta tenuis modica mane bibenda detur. A balneo autem abſtineat,donec hi dies præterierint. Vino uero & oleo tepefactis in lecto illinatur,& extergeatur. Et fructus pæoniæ grana decem in uino nigro cocta bibenda dato: & rapi probe percocti ſuccum ſorbeat,caſeo inſulſo conditum, & papauere, & ſale, & oleo, & ſilphio,& aceto. Si uero etiã pharmacum bibendum dare uolueris,cnidiũ granum dato. Et poſt purgationem, farinæ coctę & pinguis duas heminas exſorbendas dato. Vinum autẽ bibat idem. Et ex pharmacis & ſorbitionibus ac potibus quicquid dederis profuerit, ſiue ſingulatim, ſiue plura ſimul exhibueris. Atq; ſic celerrime ſanum feceris. Morbus autem eſt grauis, & pauci effugiunt. Alius typhos. Hic quidem propter hoc fit. Quũ bilis putrefacta ammixta fuerit ſanguini,per uenas & articulos,quum ſanguis ſteterit, 46
conſiſtit quidem maxime in articulis. Incumbit aũt quandoq; etiam in reliquũ totum corpus, & dolores acutos exhibet: & multi ex huiuſmodi morbo claudi fiunt,quum bilis in articulis concluſa in tofum calleſcit. Dolor autem intermittens, corripit per tres & quatuor dies. Hunc ubi ſic habuerit, hoc modo curato. Dolore in corpore prȩualente,tepefactoria facere,& adhibere oportet, oleo prius illito. Quũ autem remiſerit, ueratrum ipſi dato, toti corpori antea fomento adhibito. Poſtera die ſerum caprinum coctum bibendum dato, duorum congiorũ menſura,ita ut in alterum congium mel affundas, & in alterum ſal adijcias, deinde poculis uiciſſim permutatis bibat,donec totum ebiberit. Ad ueſperam uero poſt purgationem, lenticulæ heminam ſorbeat: & betarum pinguium heminam, polenta inſperſa ebibat. Et pulli gallinacei carnẽ,aut columbæ,aut turturis,aut ouiculæ,aut ſuis pinguem edat. Veratrum autẽ per ſextum diem dato:& ſi alicubi in articulis tumor fiat, & abſceſſus fieri nolit, cucurbita affixa ſanguinem detrahito, punctura per acum triangularem facta in genua, ſi in genibus tumor fuerit. Verũ nullum ex alijs articulis perpunxeris. Interpoſitis autẽ diebus cibum accipiat,panem maxime aſſatum: Mazam uero maxime oleo & melle ſubactam. Obſonia uero habeat,maxime quidem aſſatas carnes uolucrium, non

ſalſas: Sin minus, etiam coctas, conditas, uerum ſine caſeo, & ſeſamo, & ſale. B
Piſcibus autem utatur carnoſiſſimis, aſſatis eodem modo uelut carnes: & co
ctis origano conſperſis, ac oleo ipſis affuſo. Vinum aũt bibat album, ſi con-
ducat: aut ſi hoc nõ comedet, nigrũ: & in deambulationibus ſe exerceat per
diem, & poſt cœnã, & mane. Serum aũt & lac pro tempore ſemper bibat. Si
uero tibi uiſum fuerit, etiã aſininum lac decoctum dato. Et ſi ſanus fiat, in cu
ſtodia ipſum eſſe oportet, ut ne à frigore & æſtu lædatur: & cibis non ualde
expleatur. Periculum eſt enim ne morbus reuertatur. Hic itaq; morbus ſi ſic
curetur, in ſex menſibus ſanatur. In tot enim menſiũ ſpatio iudicatur an mor
talis ſit, aut nõ, etiãſi ſtatim curetur. Nã morbus eſt grauis, & pleriſq; cõmo
47 ritur. Alius typhos. Fit quidem hic morbus in tẽpore pomorum, quũ F
quis ſe fructibus mollis corticis, & ſoris nõ lignoſi, omnis generis repleue-
rit. Pleriſq; uero etiam ab his factus eſt talis morbus, ubi uidelicet placenta-
rum, & liborum ſeſaminorum, & aliorum dulciariorum ex melle paratorũ,
eſu ſe inſatiabiliter expleuerunt. Mel enim coctum æſtuoſum eſt, & uen-
tri adhæret: poſtea quũ concoctum fuerit in uentre, efferueſcit: & uenter de
repente attollitur, & ardet ac dirumpi uidetur. Deinde repente uentris pro-
fluuiũ ſuccedit: & quũ ſemel ſecedere inceperit, per multos dies purgatur: et
multi poſt hanc purgationẽ ſani fiunt. Quũ igitur ſua ſponte purgari ceſſa-
uerit, lentiũ ſucci tres ſemicongios ipſum ebibere cogito, ſale adiecto. Poſt
purgationem uero ſucci, ad ueſperam, lenticulæ frigidæ nõ ſalſæ heminam
ſorbeat: Multum aũt ſilphij in ipſam deradat: & betæ pinguis non conditę G
heminam, polenta inſperſa. Vinum aũt bibat nigrũ, auſterum, paulatim. Re
liquo uero tempore eadem faciat. Et cibos accipiat, panem exaſſatũ, & ma-
zam oleo et melle quàm maxime ſubactam. Primis aũt diebus farinam edat
coctam frigefactam, melle affuſo. Vinum aũt bibat nigrum, acerbum: & do
nec quieuerit morbus, hęc aſſumat. At qui ex fructibus morbo arreptus eſt,
flatum ſentit, & tormen, & dolorẽ: & cibi ſecedere non uolunt, & uenter ip
ſius magnus ac durus eſt, & rigor ac febris habet. Huic ſi quidem ſpõte tur-
batus fuerit uẽter, in uiginti diebus ut minimũ purgatur. Et quũ purgari ceſ
ſauerit, ſanus ſtatim erit. Si uero nõ fuerit purgatus, purgato ipſum hippo-
phais ſucco, aut cnidio grano. Ad ueſperam aũt eadem exhibeto, quę ei qui
ſponte purgatur. Poſtera die ſi febris habuerit, quietẽ habeat. Et de eodem H
uino in aqua frigidiſſima ipſi bibendum dato. Si uero febris nõ habuerit, ui
ctu utatur, nõ humido, ſed fortiore. Et deambulet, coniectura iuxta cibos fa
cta. Ab hoc morbo multis iam aqua intercus facta eſt. Et ſi tibi clyſterẽ adhi
bere uiſum fuerit, eadem quę etiã hydropico per clyſterẽ infundito. Si uero
uolueris, hæc infundere potes. In aquæ mulſæ hemina, herbam thapſiæ co-
48 quito, & ſic infundito. Hic hoc modo curatus celerrime ſanus erit. Alius
typhos. Fit hic morbus, quum humor qui eſt in corpore, putrefactus fue
rit, & magis quàm opportunũ eſt reſiccatus. Fit igitur æger hoc morbo cor
reptus, ſpecie limpidus, ac humectus, ſubpallidus, pellucidus, & ueſicæ uri-
nę ſimilis: uerũ non intumeſcit, ſed tenuis & aridus eſt, ac debilis. Attenuan
tur aũt in corpore maxime clauiculæ, & facie fortiter gracileſcit, & oculi ual
de ſunt excauati: & hæc quidem à morbo patitur. Color autem corporis
niger

A niger eſt,cauſa uero hæc eſt. Quũ bilis atra in uenas, & ad cutem ſubierit,& poſtea calor ſucceſſerit, neceſſe eſt à calore uenas cõburi ac reſiccari: Quare ſanguis è uenis excedit. Hęc igitur patitur. Hic tenuis fit,& fortiter gracilis, & oculis raro nictat, & muſcas à ſtragulis uenatur. Et grauitas ciborũ maior eſt quàm quũ ſanus eſſet. & lucernæ extinctæ odore delectatur:& frequenter ſemen per ſomnũ effundit. Sæpe uero etiã inter eundum genitura ipſi exit. Huic quũ ſic habuerit, uentrem nigro ueratro purgato, ſupernũ uidelicet:infernũ uero ſcãmoniæ ſucco. Poſt purgationem uero eadem quę & alijs dato:& ſerũ ac lac bubulum,aut caprinũ pro tempore exhibeto: dato & lac aſininũ decoctum,ad purgationẽ. Hic ita curatus in duobus maxi-
B mè annis ſanus fit. Cibos aũt quos uult aſſumat,et quàm maxime nutriatur, & deambulet coniectura ad cibos facta. Hic morbus corripit maiorẽ uiginti annis. Vbi uero corripuit,ſi non à principio morbi quis curatus fuerit,nõ deſinit,niſi uiginti anni præterierint,ſed adhæret. Poſtea ab aliquibus dum curantur decedit. Morbus autem grauis eſt. Voluuli porrò uocantur hi 49
morbi. fiunt autem maxime ab his. Si hyemis tempore quis calido & humido uictu utitur,& non deambulationibus ſe exercecat, reſpectu ad cibos facto:(Verũ repletus ſemper dormit) & deinde longũ iter perficere cogatur, frigore ſæuiente:deinde riguerit ſub oſſa. Hæc igitur patitur. Flatus in toto corpore oboritur:& color ipſius fit plumbiformis:& riget ſemper,ut etiam calida ipſi affuſa, calida eſſe non uideatur. Corpus autem ipſius dum laua-
C tur, à calida deſquamatur, maxime ſcrotum: & ſi digito corpus compreſſeris,impreſsionem facies, & notæ tibi apparebunt, uelut in farina aqua ſubacta. Maxime autem in potibus impreſſionẽ perfert. Crura uero ipſius grauia ſunt:& ſi obambulet, tremit: & ſi ad accliuem locũ iter faciat, uehementer enhelat, & ulnæ dependere uidentur, & ſitis urget noctu, cibi uero crudi ſecedunt quoſcunqꝫ ingeſſit. Huic quum ſic habuerit, fomento prius adhibito, cneorũ bibendum dato, aut hippophais ſuccũ, aut cnidium granũ. Poſt purgationem uero eadem dato quę prioribus. Poſtera die lactis aſinini cocti congium dato bis ebibendum,ſale adiecto. Ad ueſperam cœnet panem. Obſonium autem habeat,ouiculę carnes coctas,& polypos coctos in uino nigro,& iuſculum ſorbeat:& lenticulam habeat ſic pręparatam: Hemi-
D nam lentis coctam probe terito, deinde farinam ammiſceto,& ſilphium deraſum addito,& ſalem adijcito,& acetum affundito, & allium ad hæc ſimul coquito,& affuſa aqua bis aut ter feruefacito, & cum rudicula undiquaqꝫ expaſſa brachia habente, ſimul ipſa agitato:deinde ablata frigefacito. Sit autem nõ ualde craſſa, & odoris gratia etiã pulegium ut ſimul coquatur, adijciatur. Intermedijs uero diebus, uomitus faciat per ſextum diem. Verum aliàs atqꝫ aliàs ante uomitum,& pharmaci potum, fomentum adhibere oportet. Et per tertiã diẽ lauetur, ſi cõducat: Sin minus, ungatur. Et deambulet ſi ita potens fuerit, coniectura ad cibos facta:& ſambuci, ac conyzæ ſemper tenerę, folia cocta edẽda dato. Sic enim curatus, facilime degct,& morbus annum definet. Multis uero iam ſanis factis, poſt duos annos morbus reuerſus eſt. Sed ſi hoc cõtingat, eodem modo curetur. Si uero tertiũ reuertatur, tumor quidem non ſuccedit. Tenuis autem fit & gracilis, incipitqꝫ à facie attenuari,

tenuari,& colore exalbeſcit magis quàm prius: Huic quandoq; aqua inter- B
cus fit in uentre. Si igitur facta fuerit, ſecare ipſum nõ oportet, moritur enim,
ſed iiſdem curare quibus eum qui à ſplene aqua inter cutem laboret. Hunc
maxime in principio curare uelis, & ſic cito ſanum facies: Opus autẽ habet
50 morbus multa curatione. Eſt enim grauis. Alius uoluulus arcuatus. Hic
maxime æſtatis tempore in paluſtribus regionibus corripit: Magis autem
ab aquæ potu. Multi uero iam à tali morbo correpti ſunt, ex uolutatione ad
ſolem capitis dolore affecti. Verum ſimilia prioribus patiuntur, excepto co
lore. Nam pallidus fit æger, uelut malicoriũ. Et oculi aliquando morbo ar-
cuato implentur. Hunc ubi ſic habuerit, iiſdem curare oportet quibus prio-
rem. Danda etiam in potu aqua à cicere albo cocta, & cum uino eadem per- F
mixta danda eſt. Et caput eius tetragono medicamento purgetur. Hic mi
nus quàm prior lethalis eſt, & uocatur uoluulus arcuatus. Voluulus hæma-
51 tites. Reliqua quidem eadem patitur cum prioribus. Incipit autem mor-
bus autumno fieri. Hæc uero in morbo accedunt. Ex ore male olet à den
tibus, & gingiuæ abſcedunt, & à naribus ſanguis fluit. Aliquando etiam ex
cruribus ulcera pullulant, & alia ſaneſcunt, alia emergunt. Et color niger fit,
& cutis tenuis. Eſt aũt ad deambulandum ac laborandum promptus. Hunc
ubi ſic habuerit, iiſdem curato quibus priores, & hæc per clyſterem infundi
to. Cucumeris ſylueſtris folia quinq; terito, & mellis dimidiũ heminæ am-
miſceto, itemq; olei heminam dimidiã, et ſalis quantũ una manu cõprehen-
dere potes, & ſucci betarũ heminas quatuor. Ad ſubpurgationẽ uero lactis G
aſinini cocti heminas octo exhibeto, melle affuſo. Bibat etiam bubulum lac
pro tempore, per quadraginta dies. Bibat item mane bubuli lactis duas he-
minas, tertia aquæ mulſæ parte ammixta, per intermedios dies. Hic morbus
multa medela opus habet: Sin minus, non exit, ſed cũ homine moritur. Vo-
52 catur aũt uoluulus hæmatites. Morbi craſſi appellati. Ex craſſis appel-
latis morbis, hi maxime fiunt. Quũ pituita & bilis mixta fuerint in corpore,
fluunt in uentrem: & quũ congregata fuerint in uẽtre, attolluntur, et ſurſum
ac deorſum diſcurrunt, uelut unda. Et rigor ac febris corripit. Et dolor in ca
pite conſiſtit: & quũ dolor circa uiſcera conſtiterit, ſuffocationẽ inducit. Ali
quando uero uomit pituitã acidam, quandoq; etiam ſalſam: & poſtquã euo
muit, os amarũ ipſi eſſe uidetur. In lateribus aũt rubores detinẽtur. Nã quũ H
pituita in uẽtre ſit, ſanguis à caliditate cõgregatus in latera allapſus eſt, &
rubores in laterib. excitat. Et calor maxime latera occupat, ac coſtas. Et dor-
ſum ipſius incuruũ fit. Et quũ maxime doleat, corpõris contactũ non ſuſti-
net. Nam uelut ex ulcere dolet. Et carnes præ dolore uibrantur ac palpitãt:
& teſtes cõtrahuntur: & in ſedem, & in ueſicã, calor quidam ac dolor irruit.
Et mingit craſſum uelut in aqua inter cutem. Et ex capite defluunt capilli:
& pedes ſemper frigidi ſunt: & dolor premit maxime latera, & dorſum, &
collum: & ad cutẽ aliquid ipſi proſerpere uidetur. Morbus uero quandoq;
urget quandoq; remittit. In progreſſu aũt magis aſſidue premit. & cutis
capitis craſſa ac rubicũda eſt. Hic uſq; ad ſex annos talia pati perſeuerat. Po
ſtea & ſudor multus diffunditur, & male olet. Sæpe uero etiã per ſomnum
ſemen effundit. Quod uero per coitũ emittit, ſubcruentũ ac ſubliuidum
prodit.

A prodit. Hic morbus fit propter calorē ſolis, & aquæ potum. Proinde hunc quū ſic habuerit, cneoro aut hippophae, aut cnidio grano dato, ſubpurgato: dato etiam lactis aſinini cocti heminas octo bibendas, melle affuſo. Poſtera die poſt purgationem, eadem quæ alijs exhibeto. Primis autem diebus ex ijſdem nutriatur, ex quibus etiam is qui ab aqua inter cutem correptus eſt; & deambulationibus ſe exerceat, ſi ita potens fuerit. Si uero præ febribus impotens fuerit, & cibos edere non poterit, lenticulæ ſorbitione utatur: Potu uero uino nigro quàm maxime auſtero. Hic morbus maxime corripit autumno, & tempore fructuum pomorum. Hic ſi quidem curatus fuerit in ſex annis, ſatis eſt: ſin minus, adhæret uſq; ad decem annos. Cum multis B uero ſimul moritur, ſi non ſtatim curatus fuerit.

Alius craſſus morbus. 53

Tales craſſi morbi à bile fiunt, quum bilis in hepar influxerit, & in capite conſtiterit. Hæc igitur æger patitur. Hepar intumeſcit, & præ tumore ad ſeptum tranſuerſum expanditur: & dolor ſtatim in caput irruit, maxime uero in tempora: & auribus non acute audit. Sæpe uero etiam oculis non uidet: & horror ac febris corripit. Atq; hæc quidem in principio morbi ipſi fiunt, intermittentia quandoq; ualde, quandoq; minus. Quanto aūt magis morbus progreſſus fuerit, tanto amplior dolor in corpore exiſtit: & pupillę oculorum diſperguntur ac hebetantur: & ſi digitum oculis admoueris, non ſentit, eo quòd non uidet. Quòd autem nō uidet, ex hoc cognoueris, quòd admoto digito non nictat: & floccos de ſtragulis tollit, ſi quos uiderit, pediculos C ipſos eſſe putans: & quū hepar magis ad ſeptum tranſuerſum expanſum fuerit, delirat. & ob oculos ipſi obuerſari uidentur reptilia, & omnis generis peregrinæ feræ, & milites armati pugnantes: & ipſe ſibi inter ipſos pugnare uidetur: & talia loquitur uelut qui uideat pugnas & bella geri, & inuadit, & minatur, ſi quis ipſum exire uetet: & ſi ſurrexerit, crura eleuare non poteſt, ſed concidit: & pedes ipſius frigidi ſunt. Et quū dormit, exilit à ſomno, & timet quum inſomnia uiderit horrenda. Cognoſcimus aūt hoc, quòd ab inſomnijs exilit ac timet, poſtquam reſipiſcit. Nam inſomnia denarrat, et ea quæ corpore fecit, & quæ lingua loquutus eſt. Atq; hæc quidem ſic patitur. Quandoq; uero etiam per totā diem ac noctem uoce priuatus iacet, reſpirans ſpiritū multum aceruatum. Quum autē delirare ceſſauit, ſtatim eue-D ſtigio reſipiſcit, & ſi quis ipſum interroget, recte reſpondet: & cognoſcit ac ac intelligit omnia quæ dicuntur. Deinde rurſus poſt modicum tempus, in ijſdem afflictionibus iacet. Hic morbus accidit maxime in peregrinatione. Et ſi quis alicubi per deſertam uiam iter faciat, & timor ipſum ex ſpectro corripiat. Fit etiam aliter. Huic quū ſic habuerit, ueratri nigri obolorū quinque pondus, in uino dulci bibendum dato. Aut hęc per clyſterem infundito. Nitri Ægyptij magnitudinem tali ouilli terito, & mellis optimi cocti dimidiam heminam, & olei dimidiam heminam, in mortario ammiſceto, & aquæ à betis coctis heminas quatuor per noctem ſub dio expoſitas addito: aut ſi uolueris, pro beta lac aſininum coctum ammiſceto: & hæc mixta per clyſterem immittito, ſiue febris habeat, ſiue non. Sorbitionibus autem utatur, ptiſana cocta, melle affuſo. Bibat etiam mel & aquam & acetum, ſimul permixta, donec iudicatus fuerit morbus. Iudicatur autem in quatuor-

decim

decim diebus ad ſummũ,ſiue lethalis eſt,ſiue non. Multis autem iam huiuſ- B
modi morbus ſedatus,rurſus rediјt.Si igitur redierit,periculum eſt ne æger
pereat.Iudicatur autem morbus in ſeptem diebus, an lethalis ſit, aut non.Si
uero has effugerit,non ualde moritur, ſed morbus in pleriſq; curatus dece-
dit.Quum autem deſiuerit morbus,diæta bona utatur, quiete ingerens quę
uenter ſuſcipiat, & non comburantur,neq; uentris profluuiũ ſuccedat. Am
bo enim hæc periculoſa eſſe uidentur. Lauetur autem quotidie, & deambu
let poſt cibos modice. Veſte uero induatur leui ac molli: & pro tempore an
ni lac & ſerum bibat, per quinq; ac quadraginta dies. Hæc ſi fecerit, celerri-
me ſanus erit. Morbus autem grauis eſt, & multa cura opus habet. Alius
54 morbus craſſus. Fit à pituita putrefacta. Quòd autem putrida eſt unde F
fit,ex hoc manifeſtum eſt. Eructat ab hac quod odorem habet, uelut ſi quis
raphanides ediſſet.Incipit autem fieri talis morbus à cruribus,deinde ab his
aſcendit ad uentrem.Et quum in uentre conſtiterit,rurſus decurrit ad uiſce-
ra. Et quum in his conſtiterit, fugit & uomitum facit, pituitam acidam ſub-
putridam educens: & ubi euomuit, non habet ſeipſum neq; ſibi conſtat æ-
ger. Deinde anguſtia fit circa uiſcera. Quandoq; etiam in caput derepente
dolor incumbit acutus. Et auribus acute audire non poteſt, neq; oculis ui-
dere,præ grauitate:& ſudor multis diffunditur male olens, & maxime quũ
dolor habuerit,et morbum leuat.Color autem ipſius arcuatus apparet.Hic
morbus priore paulo minus lethalis eſt. Huic quũ ita habuerit, uentrem
purgato,deorſum quidem, per hippophaes:ſurſum autem, per ueratrum. G
& caput tetragono purgato:& quum à ueratro purgatus fuerit,poſtera die
lacte aſinino cocto ſubpurgato. Tertia deinde caprino cocto, & ſimiliter
quarta ac quinta. Reliquis uero uiginti diebus,lac bubulum crudum,aut
etiam caprinum dato,tertia aquæ mulſæ parte ammixta. Bibat autem lactis
congium. Poſt purgationem uero deorſum uerſus, eadem pharmaca exhi-
beantur quæ hydropicis. Reliquo tempore quum lac bibit, cœnet panem
exaſſatum.Obſonium autem habeat,ex piſcibus ſcorpium,aut callionymũ,
aut cuculum, aut ſquatinæ fruſtum cum condimentis coctum: ex carnibus,
ouillas,aut gallinacei pulli coctas. Vinum bibat album, ſi conducat:Sin mi
nus,nigrum auſterum: deinde poſt cibum deambulet, ut ne frigeat. Si qui-
dem igitur conducāt, cibos huic dato qui dicti ſunt. Si uero non conducũt, H
ſorbitiones dato ptiſanæ aut milij.In hoc morbo ſi æger triginta dies tranſ-
greſſus fuerit, ſanus fit. Hi enim iudicant an lethalis ſit, aut non. Eſt autem
55 morbus grauis. Alius morbus craſſus. Fit hic morbus à pituita alba.
Congregatur aũt in uentre,quũ febres diuturnæ corpus occuparint.Ini
tiũ hic morbus à facie ſumit, & intumeſcit facies, deinde deſcendit in uen
trem, & ubi in ipſo conſtiterit, uentrem magnum attollit, & corpus uelut à
labore laſſatur, & in uentre grauitas ineſt,& dolor fortis, & pedes tument,
& ſi pluuia in terram effundatur, pulueris odorem non ſuſtinet: Si uero
in pluuia ſteterit,& terram odoret,derepente cadit. Hic morbus interquie-
ſcens,longiore tempore quàm prior occupat,& tardius decedit. Curare ue
ro ipſum oportet ijſdem quibus hydropicum, fomentis uidelicet & phar-
macis, & edulijs ac laboribus. Hic morbus per ſex annos maxime obtinet:
Deinde

A Deinde decedit temporis progreſſu, ſi probe curetur, etiamſi non in principio fuerit curatus. Eſt aũt morbus difficilis, & multa cura opus habet. Coxendicũ morbus ex his maxime cauſſis fit pleriſq;. Si quis diutius in ſole uerſetur, & coxendices fuerint calefacti, & humor qui eſt in articulis, à calore fuerit reſiccatus. Quòd autem id quod reſiccatur, cõdenſatur, ac conſtringitur, hoc mihi ſignũ eſt. Æger enim articulos uertere aut mouere non poteſt, præ dolore qui eſt in ipſis, & eo quòd uerticula ſunt compacta. Dolet autẽ maxime lumbos, & uerticula ex obliquo iuxta coxendices, & genua: conſiſtit autem dolor multo tẽpore in inguinibus ſimulq; coxendicibus, acutus & æſtuoſus: & ſi quis ipſum erigat, aut traſmoueat, præ dolore eiulat quàm 56
B maxime poteſt: Aliquando etiam conuulſio ſuccedit, & rigor ac febris. Fit autem & à bile, & pituita, fit item à ſanguine, dolor conſimilis uelut ab omnibus morbis: & rigor ac febris aliquando corripit debilis. Cæterùm eũ qui à ſole hoc morbo correptus eſt, ſic curare oportet. Corpus ipſius fomento humectetur: & cibi ac potus, & alia quæ exhibentur, tepida ac humida præbeantur: atq; hęc omnia cocta. Cibo utatur maza molli, uino dulci non ſubacta. Vinũ bibat album, aquoſum: & corpore quietem habeat, & quam uis impotens fuerit ut exſurgat, tamen modice ſingulis diebus deambulet: & ne frigeat, & non multa aqua lauetur: & quum tibi bene habere uiſus fuerit, & corpore humidus eſſe, leni fomento uehementer foueto. Magis enim remittit, & condenſationem ex articulis humectat ac relaxat. Deinde poſte
C ra die cnidium granum bibendum dato. Si uero non profuerit, hæc per clyſterem infundito: Cumini hemmã dimidiã terito, et colocynthidem integrã paruam ac rotundam in mortario tundito ac cribrato, & nitri rubri Ægyptij minæ quadrantem torreto, ac terito. Atq; hæc in ollam conijcito, & olei heminam, mellis heminam uero dimidiam, uini albi heminam, & ſucci betæ quantum uidebitur affundito, & donec bonam craſſitudinem habere uiſa fuerint coquito. Deinde per linteum excolato, & ſi mel non ſimul coquere uelis, mellis Attici heminam ipſis ammiſceto. Si uero Atticum non habeas, optimi aliàs cocti heminam in mortario ammiſceto. Si uero craſſius fuerit hoc infuſum, de eodem uino affundito, iuſtæ craſſitudinis reſpectu habito, & per clyſterem infundito: deinde uſq; ad dies tres purgari ſinere oportet.
D Si uero pluribus diebus purgetur, bubuli aut caprini lactis heminas tres ebibendas dato: deinde betas pingues non ſalſas, condimentis conſperſas, edendas exhibeto. Ex hoc morbo multi claudi facti ſunt. Si uero à bile 57 morbus fiat, ueratrum deorſum purgans ipſi bibendum dato: aut ſcãmoniæ ſuccum. Poſt huiuſmodi uero purgationem, ſucci ptiſanæ melle affuſo, heminas duas exſorbendas dato. Poſtera uero aut tertia dię adhibito fomẽto, lacte aſinino cocto ſubpurgato. Ad ueſperam autem pinguis betæ heminas duas edat, polenta inſperſa. Vinũ bibat album, aquoſum, dulce, & nũc, & poſt pharmaci purgationem. Si uero à pituita ægrotet, cnidium granum, aut hippophaes, adhibito prius fomento, bibendum ipſi dato. Poſt purgationem uero, eaſdem ſorbitiones ac potus exhibeto. Itemq; lactis potionem. Intermedijs aũt diebus, diæta quàm leuiſſima utatur. Et ſi quidem ab his utilitatem ſentit, bene eſt: Sin minus, ipſum urito multis ac profundis

F cruſtis

cruſtis inuſtis,in oſſeis quidem partibus,per fungos: in carnoſis autem, per B
ferramenta. Si uero à ſanguine ægrotarit, fomentum adhibeto, & cucur-
bitam affigito, & uenas in poplitibus ſecato. Si autem tibi uiſum fuerit,eti-
am cnidium granum ipſi bibendum dato. Diæta uero quàm ſicciſſima uta-
tur. Vinum autem ne bibat. Si uero bibere uelit, quàm minimum & aquo-
ſiſſimum dato,& modice deambulare iubeto, aut ſi potens fuerit, plurimũ.
Conducit autem & à pituita ægrotanti talia facere. Si uero ſtare non poſſit,
in lecto ipſum quàm frequentiſſime circumferre oportet, à quacunq; cauſ-
58 ſa ægrotarit,per omnia ſimiliter, ut ne intus cartilago concreſcat. Si uero
concreuerit, & articuli conglutinati fuerint, omnino neceſſe eſt hominem
claudum fieri. Et ſi clyſterem adhibere uolueris ei qui à ſanguine ægrotat, F
quo ſanguinem ac pituitam à coxendicibus abducas, hæc infundere opor-
tet. Salis pugillo trito,olei heminam,& de ordei decocto duas heminas am
miſceto, atq; ſic infundito. Si enim ſic curationem feceris, celerrime ſanum
59 facies. Morbus autem grauis ualde eſt ac diuturnus. Tetani tres. Si ob
uulnus tetanus ſiue diſtentio fiat, æger hæc patitur. Maxillæ conglutinan-
tur,& rigent,& os aperire non poteſt:& oculi lachrymantur ac contrahun-
tur,& dorſum conglutinatum riget,& crura flectere nequit,neq; manus,ne
que ſpinam. Quum autem lethalis fuerit, potum & cibos quos prius ac-
cepit,aliquando per nares reddit. Hunc quum ſic habuerit, fouere oportet,
& pinguiter unctum,ad ignem non ita prope calefacere, & tepefactoria illi
to corpori adhibere. Et abſinthium,aut lauri folia, aut hyoſcyami ſemen, et G
thus terito,deinde uino albo diluta in ollam nouam infundito,& oleum pa
ri cum uino menſura affundito, & cum his calefactis large calidis corpus ac
caput illinito. Poſtea ſuper pelliceum indumẽtum reclinatum,ita ut pars ad
quam fuit animalis caro ſurſum uergat, mollibus ac puris ſtragulis ac ueſti-
mentis contegito, quo uehemẽter exſudare poſſit. Aquam uero mulſam
tepidam,ſi quidem hanc bibere poterit,per os exhibeto: Si uero non pote-
rit,per nares infundito. Vinum autem album quàm iucundiſſimũ ac pluri-
mum bibendum dato. Hoc quotidie facere oportet,donec ſanus fiat. Eſt au
60 tẽ morbus grauis,& ſtatim curatiõe opus habet. Opiſthotonos. In di-
ſtentione retrorſum contingente (opiſthotonum uocant) alia quidem ea-
dem æger patitur. Fit autem, quum tendines qui ſunt retro in ceruice ægro H
tarit. Ægrotat autem, ab angina, aut ab uua, aut locis circa tonſillas ſuppu-
ratis. Aliquando etiam à capite febribus ſuccedentibus,conuulſio ſuccedit.
Iam uero etiam à uulneribus. Hic trahitur in poſteriorẽ partem, & præ do-
lore circa dorſum ac pectora,eiulat. Hic conuellitur uehementer, ut uix deti
nere poſſint ipſum præſentes,ne è lecto excidat. Hic ſæpe in die dolore affli
gitur,ſæpe etiã leuius degit. Huic ſic habenti eadem exhibere oportet, quæ
priori. Morbus autem adhęret ad ſummũ diebus quadraginta. Si uero hos
61 euaſerit,ſanus fit. Alius tetanus. Hic tetanus minus lethalis eſt quàm
priores. Fit autem ab iiſdem. Multi uero etiam ex caſu in partes poſteriores,
à morbo correpti ſunt. patitur igitur æger hæc. Totum corpus conuellitur.
Aliquando uero quacunq; corporis parte id contigerit,conuellitur:& pri-
mum quidem obambulat. Poſtea tẽporis progreſſu in lectum cadit:& rur-
ſus

A ſus remittit dolor & cõuulſio:& ſi ſurrexerit,& fortaſſis ad paucos dies obambularit, poſtea rurſus in iiſdem afflictionibus iacet. Atq; hæc patitur ac tranſmutat,per multum tempus:& ſi quid comedit,nõ ſecedit infra,niſi difficulter,atq; hoc combuſtum. At in pectoribus hæret cibus, & ſuffocationem inducit. Hunc ſi iiſdem curaueris quibus priores, celerrime ſanum facies. Clyſterem uero ex ptiſana cocta tenui,ac melle adhibeto.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE VIRGINVM MORBIS, IANO CORNA-
B rio Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Morborum natura quatenus cognoſci poſſit. Spectra falſo imaginata,multis mortis cauſſam fuiſſe. 2 Cor quomodo fatuũ reddatur,& ex eo torpedo,ex hac deliriũ fiat. Simlitudo. Quomodo & qua ratione ſanguis pedibus torporẽ inducens,ab aqua frigida ad ſeipſum reuertatur. Sanguis cordis torporem & deliriũ inducit. Febres erroneæ quando dicantur. 3 Inſanię,clamoris,timoris,ſtrangulationis,mœroris,&c. in mente motarum,cauſſæ. Voluptas ſine ſpectris,in animi impotentia. 4 Inſaniæ curatio eſt ſanguinis detractio : in uirginibus autem, ſi uiris iungantur quàm citiſſimè.

C RINCIPIVM ſit mihi compoſitionis eorum quæ perpetua ſunt in arte medica: Nõ enim poſſibile eſt morborum naturam cognoſcere:(ſi quidem artis eſt inueni- 1
P re)niſi quis nouerit naturã in indiuiſibili,ex qua in principio diſcreti ſunt: primũ de morbo ſacro appellato, & de attonitis ſiue ſyderatis, & de timoribus : ex quibus adeò fortiter pauent homines,ut delirent,& dæmones quoſdam uidere ſe putent,ipſis infeſtos, quandoq; nocte, quandoq; interdiu,aliquando uero utroq; tempore. Poſtea ab huiuſmodi ſpectris multi iam ſe ſtrangulauerunt, plures aũt mulieres, quàm uiri. Eſt enim muliebris natura animi magis deiecti ac imminuti. Cæterum uirgines nubiles, & ma-
D turæ uiro,hoc magis patiuntur,unà cum menſium deſcenſu, antea non ualde hinc afflictæ. Poſtea enim ſanguis in uteros confluit, uelut effluxurus. Quum igitur oſculum exitus nõ fuerit apertum,ſanguis autem amplius influxerit,propter cibos & corporis augmentum, tunc ſanguis nõ habens effluxum,præ multitudine reſilit ad cor, & ad ſeptum tranſuerſum. Quum igitur hæc repleta fuerint,cor fatuũ fit, deinde ex fatuitate torpedo, poſtea ex torpedine delyriũ apprehendit. Quemadmodum quũ aliquo longo 2
tempore deſidente,ſanguis ex coxis ac femoribus depreſſus,in tibias ac pedes torporem inducit. A torpore autem, pedes ad iter faciendum impotentes fiunt,donec ſanguis ad ſeipſum reuertatur. Reuertitur aũt celerrime, quum ſteterit in aqua frigida.quæ ultra malleolos madefaciat. Atq; hic quidem torpor facile cedit. Cito enim propter uenarum rectitudinem refluit. Et locus corporis non eſt periculoſus.At ex corde & ſepto tranſuerſo tarde

F 2 refluit.

reſluit. Venę enim obliquę ſunt,& locus periculoſus,& ad delyriũ ac inſaniam paratus. Quũ enim hæ partes repletæ fuerint, & horror cũ febre ingruit, erroneas febres appellant. His aũt ſic habentibus, præ acuta quidem inflãmatione inſanit:præ putredine uero, clamat:præ caliginoſitate aũt, timet ac formidat:præ compreſſione uero circa cor,ſtrãgulationes parat:præ B

3 ſanguinis autem malicia,animus mœrens ac anxius malum attrahit. Sed & alium horribiliter compellat, & in puteos proſilire ac incidere iubet, & ſtrangulari,tanquam meliora ſint hæc, & omnem uitæ utilitatem excedentia. Aliquando uero ſine ſpectris ac phantaſmatis, uoluptas quædam adeſt,ex qua mortem,uelut bonum aliquod,amat. Poſtquam autem reſipuit homo,mulieres tum alia multa,tum precioſiſſimas muliebres ueſtes Dianę F

4 conſecrant,à uatibus id iubentibus deceptæ. Cæterum curatio ut hinc liberentur, eſt ſanguinis detractio, ſi nihil fuerit quod impediat. Ego uero iubeo uirgines quum huiuſmodi patiuntur,quàm citiſſime uiris cohabitare. Si enim conceperint,ſanæ fiunt. Si uero huiuſmodi non affuerint ipſis, ſimul cum pubertate,aut paulo pòſt corripientur, ſi non uiro nupſerint. At uero ex mulieribus uiro iunctis,ſteriles magis hæc patiuntur.

HIPPOCRATIS COI LIBER

DE NATVRA MVLIEBRI, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete. G

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Muliebrium morborum cauſſæ. Mulieres Albæ, Exiguę, Vini colorem referentes. Iuuenculæ, Aniculæ, Mediæ. Loci frigidi & calidi. 2 De aquæ inter cutem in uteris naſcentis ſignis, cauſſa & curatione. 3 De uterorum ad hepar accedentium ſignis,& quibus hæc affectio familiaris. Item de mulieris uiduę & uirginis curatione. Netopon unguentũ. 4 De uterorũ foras egreſſorũ ſignis & cauſſis.

5 De uterorum omnino foras egreſſorum & dependentium ſignis, cauſſis,& curatione. 6 De uterorum adglutinatorum ſignis & curatione. Myrrha Calonia.

Steriles ex uteris agglutinatis. 7 De uterorum complicatorum ſignis & curatione. Vrina humana ad uterorum os fouendum. Vnguentũ Ægyptium. Sterilitas ex hac affectione. 8 De uterorũ ad coxam decurrentium ſignis & curatione. H

Sepiæ oua. 9 De ſignis ex partu non purgatæ,& curatione. Medicamentũ cum tæda. 10 De ſignis uterorum,pituita impletorum. 11 De uterorũ inflammatorũ ſignis & curatione. 12 De ignis ſacri ſeu eryſipelaris in utero ſignis & curatione. 13 De uterorum præter naturam hiantium ſignis, cauſſis & curatione.

14 De uterorum ad medium lumborum progreſſorũ ſignis & curatione. Steriles & claudæ ex hac affectione. 15 De fluxus albi ſignis, cauſſis, & curatione.

16 De earũ quæ concipiunt, alioqui natura ſteriles, affectionibus & curatione.

17 De acetabulis pituita plenis,ſignis & curatione. De menſiũ occultatorum ſignis. 18 De uterorũ ad præcordia allapſorum ſignis & curatione. 19 De fœtus menſtrui in utero corruptione:curatio. Cur mulieres craſſę non concipiant,& eius curatio. De oris uterorum duri curatione. 20 Mulierem parere non potentẽ, quomodo purges. Item qua ratione pituitoſam ex menſtruis purgationibus cognoſcas. De menſibus omnino impeditis. 21 De uterorum ore humidiore. Mordentia ſaniem diffundunt. De uteris puerperæ in coxam incũbentibus. De uteris ſuffocatis. Suffimentum ex cornu, funiculo lucernario,& phocæ adipe. 22 De

puerperæ

A puerpuræ uteris inflãmatis. De uteris fixis. 23 De uteris ex partu inflammatis.
De muliere ab utero debili. De uteris in lũbis aut lateris mollitudine. 24 De
uteris ſiccis & ad pudendum prominentibus. Pharmacis mulierum quæ admiſcen-
da. 25 Potiones & ſubdititia medicamenta, quę ſecundas educere & menſes detra
here poſſunt. 26 Fœtum expellentia. 27 Potiones fœtum mortuũ & ſecũdas
eijcientia. 28 Medicamentũ in omni uterorum morbo cõmodum, & urinam ual-
de ciens. Lac caninum. Potiones ad menſes impeditos. Potio ad puerperij pur
gamenta purganda. 29 Potio ad omnem puerperam. Peſſus ex ſcãmonia in la-
cte muliebri. Subdititia, menſes, puerperij purgamenta & aquã ducentia. Lepo-
ris pili cõbuſti. 30 Vteri ad lumbos incũbentes. Aliæ potiones. Medicamen
ta ſubdititia ac purgatoria. Terra Samia nigra. 31 Ad fluxum & dolorem utero
rum. Purgatoria & dolores ſedantia. 32 Quũ uteri ſuffocarint. Stellæ marinę
B nigræ. Ad ſecundas expellendas. Vteri ad cor allapſi. 33 Appoſititia, acria,
ſanguinẽ ducentia. 34 Sanguinẽ ducentia. Glans Ægyptia. Suſinũ unguen-
tum. Bilem purgantia. Vteri inflãmati. Ficus pinguedo interna. Alia molli
entia. Aquã purgantia. Sanguinem ac menſes ducẽtia. Fel ſuillum. 35 Alia
mollientia. Cerui medulla. 36 Ad eluendos uteros. Fex uini combuſta.
37 Suffitus ad uteros. Phocæ pulmo. Spinæ Ægyptiæ fructus. 38 Fo-
menta humida. Pini cortex. Panis ſemiaſſatus. 39 Fomenta ſicca.
40 De aquæ in uteris genitæ ſignis & cauſſis. Menſes occultati uteris duris,
& ipſorum ore aſpero, & eorum curatio. 41 De uteri indurati ore & ſignis, & eius
cauſſis. 42 De uterorum ad latus allapſorum ſignis & curatione. 43 De ute-
rorum ore concluſo, & eorum ſignis & curatione. 44 Vterorum obliquorum ſi-
gna & curatio. 45 Vterorum inflatorum ſigna & curatio. 46 Sanguinis gru
mi in utero coeuntes, & eorum curatio. 47 De uterorum obtortorũ ſignis & cura
C tione. 48 De urerorum cõmotorum & in loco non manentium ſignis & curatio-
ne. 49 Vterorum oris hiantis ſigna. 50 Vterorum leuigatorum ſigna & cura
tio. Vterorum ad uentrem nutantium ſigna & curatio. 51 Vterorum ad caput
& crura conuerſorũ ſigna & curatio. 52 Mulier uteros dolens ac cibum auerſans.
De fluxus ex partu curatione. Coagulum hœdi. Sanguinis uomitus, ex partu,
cauſſa, & curatio. Lac uaccæ nigræ. 53 Mulier diu non concipiens. Ad utero
rum morbum ſedandum. Ad uteros purgandos. 54 Vteri ad ſedem cõuerſi, &
ſeceſſum ſecedere prohibentes: curatio. Vterorum os ulceratum. Secundæ non
decedentes. Vteri inflãmati. 55 Vteri tranſmoti. Furfures ordeacei. Mẽſes
remorati. Polypus uino ſuffocatus. 56 Pudenda ex feruido ac ſuperficiario ul-
cere ulcerata. Vrinæ ſtillicidium. Vteri ad cor progreſſi. Rigor ex partu.
57 Vteri inflati. Graueolentia in pudendis & columella. Pudendorum ul-
cera & pruritus. 58 Geniturã non ſuſcipiens, menſibus ſecundum naturã fiẽtibus.
Membranę ante os uteri cognitio. Anhelationes in mulieribus. 59 Parturiẽ-
D ti inflatæ hepar ouillũ, aut caprinũ. Ad lumborum dolores. 60 Ad menſes re-
moratos. Ad uteros concluſos. Ad menſes immodicè fluentes. Vteri tranſmo
ti aliquò allapſi. Secundas educentia. Menſes non apparentes. Vteri moti cũ
dolore. 61 Vteri dolores maximè ad ueſicam. Vteri prominentes. Ad fluxũ.
Stercus aſininum. Pudendorum ulcera. Os uterorum ex partu exulceratum.
Vterorũ dolores. 62 Pudenda ex feruido ac ſuperficiario ulcere exulcerata.
Vteri aſcendentes ac ſuffocantes. Secundæ non ſecedentes. Capitis in mulie-
re dolores. 63 Fluxus. Cãcri fluuiatiles uino ſuffocati. Ad uteros purgandos.
Vterorum dolores. 64 Lac extinctum. Naſturtium lac purgat. 65 Ad
impręgnandum mulierem. 66 Fœtum expellentia. Experimentum fœcundita
tis. Fel ſcorpij marini. Teſta combuſta. 67 Ad recens enixam. Conceptum
impedientia. 68 An mulier pręgnãs ſit. Prægnãtis pudenda exulcerata. Vir-
gini calculoſæ. Cataplaſmata. 69 Suffitus ad uteros. Cornu ouiculæ aut ca-
præ. Terra ex aſinorum pedibus deraſa. 70 Collutiones uterorũ. Malagma-
ta. 71 Fomenta uterorum. 72 Purgatorium. Mulieris библиоſæ aut pituitoſæ
F 3 cognitio.

cognitio. 73 Vterorũ fomẽta per arundinẽ. Peſſus carnis bubulæ. 74 Menſium purgatoria. 75 Purgatorium ſi mulier non concipiat. Vrina tauri. Subdititium pharmacum,ad conceptum faciẽs. 76 Purgatorium molliens. Anſeris medulla. Purgatorium tepidum. Purgatoriũ detrahens ac ſiſtens. Fel tauri tritum in potione. 77 Vteros aperiens & purgans. Ex partu non purgata. Sanguinem purgantia. 78 Subdititia uteros purgantia & aquã ducẽtia. Purgatoriũ molle,aquã,pituitã,& pallidos ac ſubcruẽtos mẽſes detrahens. Oleum Ægyptium. B

1 DE muliebri natura ac morbis hæc dico. Maxime quidem numen in hominibus cauſſam eſſe: Poſtea uero naturas mulierum, & colores. Nam quæ ſuperalbidæ ſunt,humidiores ſunt & fluidiores. Nigræ uero duriores acerbioresq́ ac adſtrictiores. Quæ uero uini colorem referunt,mediũ quid inter utraſq; habent. Sic autem & in ætatibus cõtingit. Iuuenculæ enim humidiores ſunt,& multo ſanguine plerũq; refertę. Aniculæ uero ſicciores,& modicum ſanguinem habentes. Mediæ autẽ, medium quiddam inter utraſq; habent. Oportet aũt eum qui hæc recte tractare uelit, primũ quidem ex dijs ordiri: Deinde mulierum naturas diſcernere, itemq́ ætates, & tẽpora,& locos,in quibuſcũq; degunt. Frigidi enim loci,fluidi ſunt: Calidi uero,ſicci & ſtabiles. Initium autem faciam ab humido ſecundum naturam. F

2 Si aqua intercus in uteris oboriatur,menſes pauciores ac deteriores fiũt: Deinde repente deficiunt: & uenter intumeſcit, & mãmæ ſiccę fiunt,& reliqua male habet. Et in uentre ſibi habere uidetur. Et ex his cognoſces, quod aqua inter cutem laborat. Sed & in ore uterorum ſignificationem de ſe prębet. Tangẽtibus enim gracile apparet: & calor & aqua ipſam corripit. Quũ autem tempus amplius proceſſerit, dolor imum uentrem, & lumbos, ac laterum mollitudinem occupat. Hic morbus maxime fit ex abortu. Accidit item ex alijs. Quum ſic habuerit,calida lauare oportet,& tepefactoria adhibere, donec dolor ſedetur. Pharmacum autem deorſum purgans bibẽdum dare oportet: Poſt pharmacum uero, uteros bubuli ſtercoris fomento fouere: & poſtea medicamentum cum cantharide præparatum apponere. Et interpoſitis tribus diebus,id quod cum felle paratur. Vna uero die interpoſita,per triduum aceto infuſo colluatur: & ſi quidem uenter mollis & uacuus fiat,& febres ſedatæ fuerint,& menſes prodeant, uiro condormiat. Sin minus,rurſus eadem facito,donec mẽſes procedant: & aliquibus ſubdititijs utatur. Intermedijs autem diebus crethmi corticem bibat, & pæoniæ grana nigra, & ſambuci fructum, ieiuna in uino: & mercurialem quàm plurimam edat,& allium coctum ac crudum: & cibis mollibus,& polypis, ac alijs mollib. utatur. Si uero pepererit, ſana erit. G H

3 Si uteri ad hepar acceſſerint, muta derepente fit, & dentes conſerit, & color niger fit: patitur autem hæc derepente dum ſana eſt. Fit autem huiuſmodi affectio uirginibus maxime antiquis,& uiduis, quæ iuuenculæ ſunt & pepererunt, ac uiduæ manent. Quũ ſic habuerit,depulſione per manum infra facta, ſub hepate,aut ſub præcordijs,faſcia deligato,& aperto ore uinum odoratiſſimũ infundito. Et graueolentia naribus adhibeto ac ſuffito: Sub utero uero bene olentia. Poſtquam autem

A autem reſipuerit, pharmacum infra purgans bibendum dato: & lac aſininũ poſtea bibendum exhibeto. Deinde uteros odoratis foueto, & medicamenta cum bupreſti præparata apponito: Poſtridie uero Netopon unguentum. Intermiſſis aũt duobus diebus, uteros cum odoratis colluito. Et poſtri die pulegium apponito: die uero una interpoſita, aromata ſuffito. Atq; hæc quidem uiduæ facito. Virginem autẽ ut uiro cohabitet perſuadeto: ad uteros uero nihil adhibeto, neq; pharmacum bibendum dato, uerum conyzã & caſtoreum in uino ieiunæ exhibeto: & caput odoratis ne unguat, neq; odorata olfaciat. Si uteri prociderint, & foras egreſſi fuerint, calor habet maxime pudenda, & ſedem. Et urina paulatim deſtillat, ac mordet. Hæc pa 4

B titur ſi ex partu progreſſa uiro condormierit. Quũ autem ſic habuerit, myrti baccas & loti ramenta, in aqua coquito, & aquam per noctem ſub dio exponito, & pudenda cũ eo decocto quàm frigidiſſimo perfundito: & eadem trita pro cataplaſmate adhibeto. Poſtea bibens aquam lentium, & mel, & acetum, donec uteri fuerint eleuati, uomat. Et lectum à pedibus altiorẽ facito, & graueolentia ſub pudenda ſuffito, odorata uero ſub nares. Cibis uero utatur molliſſimis ac frigidis. Et uinũ aquoſum album bibat. Ne lauetur aũt, neq; cum uiro dormiat. Si uero penitus ex pudendis exciderint, dependent uelut ſcrotũ. Et dolor corripit imum uentrem, & lumbos, & quũ tempus proceſſerit, ad locũ redire non uolunt. Morbus aũt corripit, quũ ex partu progreſſa uteros doluerit, aut cum uiro in puerperij purgatione concu- 5

C buerit. Quum uero ſic habuerit, frigefactoria ad pudenda apponere oportet, & quod foris eſt depurgatum, et cum uino nigro, in quo malum punicũ coctum eſt, ablutum, intro detrudere. Deinde mel & reſinam mixta infundere. Decumbat autem ſupina pedes ſurſum extentos habens. Poſtea ſpongias imponito, & ex lumbis deligato. Quum autẽ ſic habuerit, à cibis quidem abſtineat: potu uero, quàm pauciſſimo utatur: donec ſeptẽ dies prꝑterierint: & ſi quidem ſic ingredi uoluerint, bene habet: Sin minus, ſummas uteri oras deradito, calefacito, abluito, ac cerato picato illinito, & alligata ad ſcalam muliere, ſcalam iuxta caput pulſato, & uteros cũ manu intrudito. Poſtea crura ipſius alternatim colligato, & ſic per diem ac noctem ſinito: & modicum ptiſanæ ſuccum frigidum dato, aliud uero nihil. Poſtera die decum-

D benti cucurbitam quàm maximam ad coxendicem affigito, & multo tẽpore trahere ſinito. Poſtquam uero detraxeris, ne ſcarificato, ſed reclinatam ſinito, et nihil aliud quàm ſuccũ exhibeto, donec ſeptẽ dies prꝑterierint. Si uero ſitiat, aquam dato frigidam quàm pauciſſimã. Vbi uero ſeptem dies prꝑterierint, cibis molliſſimis ac pauciſſimis utatur. Si uero uentrem exonerare uelit, decumbens exoneret, donec quadraginta dies præthereant: poſtea ſurgat, & parciſſime obambulet, & ne lauetur, ſed intra pudendum graueolentium ſuffitũ admittat, & modica edat. Si uteri adglutinati fuerint, incumbunt: & ſi contigeris, uidebis locũ durum ſub lateris mollicie, & dolor corripit imum uentrem, & laterum mollitudinem, & lumbos, & in crura dolor irruit, eaq; extendere non poteſt. ſæpe uero etiam ſuppurantur, & linamentis inditis curatæ ac fluentes moriuntur, ſi non uſſeris, aut ſecueris. Quum autem ſic habuerit, pharmacum infra purgans bibendum dare oportet, & 6

F 4 multa

multa calida lauare ac fouere: & quũ recens lota aut fota fuerit, iubere ut ad- B
mota manu, cũ digito os uterorum abſtrahat, & myrrhã caloniã ſuffiat, ro ſacco affuſo. Bibat autẽ pæoniæ grana nigra quinq;, caſtorio ammixto, in uino odorato: & in coxam ſanã decumbat, & apponat Baccarim unguentum, aut oleum album ad coxam ſanam: & edat allium plurimũ, & crudum, & coctum, & ſuccum ſorbeat, & cibis mollibus utatur. Poſtquam autẽ dolor quieuerit, abduces euntem ſuper ſanam coxam, poſtea uero fomentũ ex urina adhibeto, lauro inſperſa, et à fomẽto cyclaminũ apponito. Poſtera die lotæ ſuffitus ex aromatis adhibeatur. Cęterũ ex hoc morbo maxime ſteri-
7 les fiunt. Si cõplicatum fuerit os uterorũ, mẽſes non prodeũt: ſi uero prodeant, pauci ac praui ſunt. Et ubi cum uiro coit, dolet: & dolor imum uen- F
trem tenet ac lumbos. Et ſi contingat digitis & os requirat, non eſt manifeſtum. Quũ ſic habuerit, urina humana foueatur: & poſt fomentum lenticulæ decocto lauetur, & poſtquam lota fuerit, uteri unguento Ægyptio foueantur. Et ſi odor ad nares aſcenderit, ſpes eſt ipſam ſanam fore. Et quũ dormire uoluerit, Ægyptium oleum in lana ſubdat. Poſtera uero die conſideret an magis correcti ſint uteri. Poſtea odoratis foueto: et purgatoria quę non mordeant ſubdito, & poſt ſubdititia medicamenta, pari menſura aceti ad aquam ammixta eluito. Quũ autem menſes prodierint, ieiuna, & illota,
8 & ſuffita, cum uiro coeat. Maxime uero ex hoc morbo ſteriles fiunt. Si uteri ad coxam decurrerint, & menſes non procedunt, & dolor ad imũ uentrem accedit, & ad lateris molliciem: & ſi digito contigeris, deprehendes os G
in coxa. Quũ ita habuerit, calida lauato, & allia plurima edenda dato. Et lac ouillum purum bibat: & poſtquam lac purum exhauſit, fomento adhibito, poſtea pharmacum infra purgans exhibeto. Quũ autem purgata fuerit, rurſus uteros foueto, ex fœniculo & abſinthio permixtis. Vbi uero recens fota fuerit, os cum digito abſtrahito, & ſcillam apponito, & interpoſita die poſtea id quod præparatur cum narciſſino adhibeto. Si uero tibi purgata eſſe uiſa fuerit, Netopon apponito: & poſtridie roſaceum unguentum. Cæterum prima menſium decurrẽtium die ab apponendo ceſſato: Poſtera uerò incipito ubi defecerint. At in menſibus ſi quidem ſanguis eruperit, ſatis eſt: Sin minus, cantharides quatuor bibat, pedibus & alis ac capite reiectis, & pæoniæ grana nigra quinq;, & ſepiæ oua, & apij ſemen, cum uino. Et ſi H
dolor habuerit, & urinæ ſtillicidiũ uexarit, in aqua calida deſideat: & aquã mulſam bibat aquoſam. Si uero à prima non fuerit purgata, rurſus bibat donec fiat. Poſtquam aũt purgatio decurrit, ieiuna cum uiro coeat. In purgatione uero mercurialem edat, & polypos coctos: & cibis mollibus utatur.
9 Liberatur autẽ à morbo, ſi in uentre habuerit. Si ex partu non fuerit purgata, tumet uenter & crura: & rigor ac dolor imum uentrem, ac lumbos tenet. Quandoq; etiam ad uiſcera aſcendit, & animo linquitur. Atq; hæc patitur incipiente morbo: progreſſu uero temporis, cauę faciei partes rubeſcũt. Quum igitur ſic habuerit, fomento uteris adhibito, cyclaminum apponito.

Bibat aũt medicamentum cum tæda præparatũ, donec fluxus fuerit cõmotus. Ad os uero uterorum, adipem anſerinum illinito, & myrrham, & reſinã tepidam: & quàm maxime deambulet, & ante cibum Mercurialem coctam

A ctam edat, & allium ac porrum:& braſſicæ ſuccũ ſorbeat: & cibis mollibus
utatur, & magis marinis: & calida lauetur: A pinguibus autem & dulcibus
abſtineat,donec ſana fiat. Si uteri pituita impleti fuerint, flatus oboritur, 10
& menſes albi pituitoſi ſuperueniunt : aliquando etiam ſanguis tenuis pelli
culis plenus:& præ humiditate cum uiro coire non uult: & pauida ac tenu-
is fit. Interrogare igitur ipſam oportet, an quod fluit mordeat & exulceret:
& ſi non mordeat, pronunciare à cerebro fluxũ eſſe:Si uero mordeat, à uen
tre. Si quidem igitur à uentre fuerit,à lenticulæ decocto uomat. Deinde ue-
ratro purgato. Poſtea idem in nares immittito. Poſtquã autẽ ſuperior uen-
ter tibi purgatus eſſe uidebitur, pharmacum infra purgans bibẽdum dato.
B A cibis autem pinguibus ac dulcibus abſtineat. Acres autem exhibeantur,
uelut cõmodi,niſi pudenda fuerint exulcerata: Præſtant autẽ frigidi. Et mo
dice lauetur,non tamen calida,neq; caput. Ieiuna uerò bibat hypericum, ſe-
men apij,ſaluiã, in uino aquoſo. Quũ aũt ceſſauerit fluxus,cum ſucco groſ-
ſorum eluito, & poſtea acerbis colluito. Eſt autem morbus grauis. Si u- 11
teri inflãmati fuerint, menſes omnino non prodeunt, aut praui & pauci. Et
quũ ieiuna eſt,uomitus ipſam corripit. Vbi uero quid ederit, uomit cibos:
& dolor imum uẽtrem ac lumbos habet:& animi deliquium inuadit. Ven-
ter autem aliquando durus, aliquando mollis eſt, & inflatur ac magnus fit,
& putat ſe in uẽtre habere. Si uero contigerit, plenitudo illa uacua fit. Huic
uſq; ad decimũ menſem tumor paulatim augeſcit, uelut in uentre habenti.
C Vbi uerò decem menſes præterierint, uẽter aqua impletur, & umbilicus e-
minet: Et ſi digitum admoueris,os uteri gracile et collapſum cõperies. Et u-
bi menſes apparuerint,pauci ſunt & praui. Et clauiculæ ac collum attenuan
tur,& pedes intumeſcunt. Quum igitur ſic habuerit, pharmacum infra pur
gans bibendum dato: & ad uteros quæ purgant & nõ mordent apponito.
Et poſt appoſitionem uteros eluito,pari menſura aceti acerrimi ad aquã am
mixta:& Mercurialem edat,& ſuccũ eius farina inſperſa,ubi cocta fuerit,ab
ſorbeat. Morbus autẽ eſt periculoſus. Si ignis ſacer, eryſipelas dictus, in 12
uteris oboriatur,tumor fit à pedibus exorſus, & ad crura & ad lumbos pro
cedens. Quum autem tempus amplius proceſſerit,intumeſcit etiam uenter,
& rigor ac febris corripit, itemq; debilitas. Præ dolore uero, quieſcere non
D poteſt, ſed iactat ſeipſam. Dolor autem ex imo uentre aſcendit ad lumbos,
poſtea ſurſum uergit ad præcordia, & pectora, & caput. Et mori ſibi uide-
tur. Quum autẽ remiſerit,torpor occupat manus. Aliquando etiam ingui-
na & crura,& poplites:& liuida fit, & modico quandoq; tempore ſibi meli
us habere uidetur. Deinde rurſus eadem patitur, & corpus puſtulis imple-
tur,& facies rubeſcit, & ſitis fortis tenet, & fauces ſiccæ ſunt. Hic morbus ſi
prægnanti fiat,moritur: Sin minus, curata ſanatur. Quum igitur ſic habue-
rit,adhibere oportet,ſi dolor habeat,frigefactoria,& uentrem turbare. Et ſi
quidem in uentre habeat, cibis ac potibus utatur, à quibus fœtus non cor-
rumpitur. Si uero non ſecedant, clyſterem adhibeto. Si autem in uentre nõ
habuerit,pharmacum bibendum dato: & cibis pauciſſimis utatur molliſſi-
mis ac frigidis: & Mercurialem edat, & ſambucum: & neq; ſalſa, neq; pin-
guia,neq; acria,uelut eſt origanum, aut thymus,aut ruta. Poſtquam aũt ca-
lor &

lor & ſtrangulatio remiſerit,& tumor non fuerit ſedatus, medicamentũ for B
tius infra purgans poſtea bibendum dato.Morbum autem hunc paucæ ef-
13 fugiunt. Si uteri præter naturam hient, & mẽſes plus quàm oportet pro-
deunt,uiſcoſioresq́; ac frequentiores, & genitura non manet intus. Et ſi di-
gito contigeris,os hians comperies : & febris ac rigor & dolor, imum uen-
trem & lumbos corripit.Hic morbus à fluxu ſanguinolento corripit:fit au-
tem quum menſes ſuppreſſi derepente eruperint . Huic quum dolor maxi-
me habuerit,tepefactoria apponito.Et quũ remiſerit,uteros foueto:& phar
macum infra purgãs bibendum dato.Et quę non mordent ſubdito:& poſt
ſubdititia medicamenta , cum acerbis colluito : & quàm minimum lauato.
Cibis autem ſiccisſimis utatur . Si uero his factis ſana non fiat, pharmacum F
bibẽdum dato,à quo ſurſum ac deorſum purgetur. Et quũ menſes moti fue
rint,& quum quieuerint, eiuſdem modi uictum exhibeto . Morbus autem
14 lethalis eſt. Si uteri ad medium lumborum proceſſerint,dolor imum uen
trem habet,& crura contrahuntur: & quum aluum exonerat, dolores acu-
tiores fiunt,& ſtercus cum ui prodit, & urina deſtillat , & animo linquitur.
Quum ſic habuerit,fiſtula ad ueſicam alligata,uteros ſufflato,& fomentum
adhibeto. Aut multa calida lauato, & male olẽtia ſub pudenda ſuffito:Sub
nares autem odorata. Quum autem dolor ceſſarit, lenticulæ decocto præ-
potato, pharmacum ſurſum purgans bibendum dato, à quo uenter mouea
tur. Poſtquam autem uteri ad locum ſuum redierint , medicamentum infra
purgans bibendum exhibeto:& poſtea lac bibendum dato.Poſtea fomen- G
to ad uteros adhibito ex uino , medicamenta cum lauro præparata immitti
to,& apponito quæ non mordent,ammixto aceto. Poſtea aromata ſuffito.
15 Cæterum ſteriles & claudæ fiunt ex hoc morbo. Quum fluxus albus
obortus fuerit, uelut urina aſinina apparet . Et dolor imum uentrem habet,
& lumbos,& lateris mollitudinem:& tumores ſunt crurum ac manuum,&
caua eleuantur,& oculi humidi ſunt,& color arcuatus ac albus fit.Et quum
iter facit,anhelat.Morbus autem fit,ſi ubi natura pituitoſa eſt,febricitarit,&
bilis cõmota purgata non fuerit.Si quidem igitur uẽter acuerit, uentris pro
fluuia fiũt:Si uero ad uteros uertatur,fluxus fit.Poſtquã igitur uentris pro-
fluuium habuerit , papaueris albi ac rubri corticem pari pondere , & ſpinæ
fructum in uino diluto terito,& polenta recẽti inſperſa bibat. Si uero uelis, H
malicorium calido cinere torrefactum ac tritum ex uino bibat,pari polenta
ac farina inſperſa . Minimum uerò lauetur. Cibis autem utatur quàm ſiccis-
ſimis ac frigidis. Vbi uero fluxus quieuerit, pharmacum bibendum dato,à
quo ſuperna purgentur, & lac aſininum bibat. Poſtquam autem infra pur-
gata fuerit,bubulum lac bibat,ad dies quadraginta,ſi poterit meracum, ſub
dio per noctem expoſitum, quarta aquæ parte ammixta. Veſperi uerò ubi
ebibit,alicã ſorbeat. Quum autẽ decem dies fuerint tranſacti,lactis & aquæ
decimam partem detrahito. Quantũ autem detraxeris, tãtam tepidi recens
mulcti portionem additam bibat. Poſtridie uerò duas portiones , ut in de-
cem portionibus pro modico diluto ſit meracum,& ad quatuor dies bibat.
Cum aũt decimam partem detrahit,etiã de ſorbitione amplius addat.Poſt-
quam autem quatuordecim dies trãſegerit , decimam lactis partem bibens,
poſtea

A poſtea tertiam aquæ partem affundens, ad dies decem bibat, & cibis utatur,
& ſic fiant omnes dies quadraginta. Quum conceperit & uterum ut par- 16
tus geſtarit, ea quæ natura ſterilis eſt, primum quidem menſes deficiunt, &
pauciores fiunt, & tẽpus in quo prius fiebant, tranſmittunt. Poſtea derepen
te multi fiunt, & puri ac fortes: & ſi quidem ſemel facti fuerint, de cætero ſe-
cundum rationem in uentre habet: Sin minus, & primũ fiunt & iterum atq;
iterum in menſe, poſtea ex ſeipſo deſinet fluxus, pallidaq; ac tenuis fit. Phar
macum igitur & ſurſum & deorſum purgans bibẽdum dare oportet: Et lac
aſininum poſtea bibendum aut ſerum. Poſtea adhibito fomento, uteros me
dicamento quod nõ mordeat purgato. Deinde cum aceto colluito. Poſtea
B aromata ſuffito. Hæc autem facito ut prima menſium die facta ſint. Et ne ſit
illota, & impaſta, cyceonem inſulſum craſſum bibens, & aromatis ſuffiatur,
netopo affuſo & unguento roſaceo. Poſtea cum uiro coeat. Si acetabula 17
pituita plena fuerint, menſes quidem bene ſuccedunt, & in uẽtre habet. Cor
rumpit aũt fœtum ubi fortior factus fuerit. Nõ enim retinere poteſt, ſed ab-
rumpitur. Cognoueris aũt hoc modo. Humida fit, et mucoſum ac uiſcoſum
defluit, & non mordet: & in menſibus ubi à fluxu purgari ceſſauerit, per du
os ac tres dies muci ab uteris prodeũt. Hanc groſſorum ſucco eluito, & col-
lutione per acerba poſtea bis aut ter facta: de cætero apponito id à quo pi-
tuita purgatur, & mollia fomẽta adhibeto. Et poſt ſubdititia appoſita, pari
menſura aceti ad aquam ammixta eluito, & in menſibus aromata ſuffito, po
C ſtea impaſta & illota cũ uiro dormiat. Quũ menſes occultati fuerint, do-
lor imum uentrem tenet, & onus incumbere ipſi uidetur, & lumbos dolet,
ac laterum mollitudinem. Quum uero ad præcordia uteri allapſi fuerint, 18
ſuffocant: & ubi frequẽter acida euomuit, ad modicum tempus melius ha-
bet. Dolor aũt & ad caput & ad collum procedit. Poſtquã igitur allapſum
parant, aut allapſi ſunt, tepefactoria adhibeto, & graueolentia ſuffito, infra
autem odorata, & caſtorium bibendum dato, & conyzam. Vbi uero deor
ſum procideriut, infra graueolentia ſuffito: ſub nares autem odorata. Seda-
tis aũt doloribus, pharmacum bibendum dato. Et lac aſininum poſtea bi-
bendum. Deinde ſuccum à quo uomat dato, et ad nares apponito. Poſtquã
autem purgaueris, fomento uteris adhibito, ex his quæ cum lauro præpa-
D rantur, id quod ex narciſſo præparatur apponito. Et tribus interpoſitis die
bus, fomento adhibito, id quod ex cantharide præparatur apponito, & po
ſtera die adipem anſerinum. Poſtea intermiſſis tribus diebus, collutione cũ
aceto parata eluito. In purgationibus autem, mercurialem ante cibos edat,
& cibis molliſſimis utatur, & acria edat. Et his in die calida lauetur. Si uero
menſes non fiant, ubi hæc opportuno tempore feceris, cantharides biben-
das dato: & poſtquam prodierint, ieiuna & illota, ac ſuffita, cum uiro dor-
miat. Quum in uentre habens, fœtum menſtruũ aut bimeſtrem corrupe 19
rit, & ad perfectionem geſtare nõ poterit, & tenuis præter naturam fiat: Hu
ius uteros purgare oportet ac corpus pinguefacere. Nõ enim prius fœtum
perferre poterit, quàm uteri ipſius craſſi fiant, & robuſti euadant. Si uero
craſſefacta fuerit mulier præter naturam, non concipit in uentre. Nã omen-
tum multum ac craſſum incumbens uteros deprimit, & genituram non ſu-
ſcipit,

5. aph. 46.

bibendum da- B
ſcipit. Hanc attenuare oportet,& pharmacum infra purgans
re,& ad uteros apponere quod purget ipſos,& flatus inducat. Si uero os
uterorũ durum fiat, aut ceruix, digito intromiſſo id cognoſces: Itemq; ſi ad
coxam fuerint auerſi. Quum ſic habuerint, nihil acre adhibeto. Si enim os
exulceraueris, ubi inflãmatum fuerit, periculum eſt, ne penitus ſterilis fiat.
20 Verum apponito quæ non mordent, à quibus purgetur. Si mulierem pa
rere non potentem purgare uelis, & fuerit biliosa aut pituitoſa. Cogno-
ſcesaũt utrum horum ſit, ſi arena ſubſtrata quum menſes fiunt, in ſole ſangui
nem ſuperfundas, ac ſiccari ſinas. Si enim bilioſa fuerit, ſupra arenam ſangu-
is pallidus erit: Si uero pituitoſa, uelut mucus erit. Et ſanè utrum horum fue F
rit, infra purgato, & ad uteros ſubdititia apponito. Si menſes omnino nõ
fiant, ſi quidem præ dolore id contingat, primum uẽtrem infra purgato, de-
inde medicamẽtum à quo ſanguis ex uteris purgatur apponito. Poſtea in-
termiſſa die una aut altera, rurſus id à quo ſanguis purgatur apponito. Reli
21 quo uero tẽpore corticem crethmi in uino tritum bibat. Si humidius fue
rit os uterorũ quàm oportet, acria apponito, quo morſum perceptet, & in-
flãmatum ualde durum fiat. Si uerò induratũ fuerit, acria adhibeto. Mor
dentia enim ſaniẽ diffundunt. Deinde mollia apponito. Sed et ad alios mor
bos nõ minus apponito. Si puerperæ uteri in coxam incubuerint, aut ad
lateris mollitudinem, ad ſanam coxam oleum Ægyptium album, aut bacca
rim unguentum apponere oportet, & in ſanã coxam decumbat, & pæoniæ G
grana nigra quinq; bibat, & fructus ſambuci cõchæ teſtam maiorem, & ca-
ſtorij magnitudinem fabæ in uino. Poſtea lota ſuffiatur, & potibus ac cibis
mollibus utatur, & mercuriali, & acribus omnibus, excepto raphano ac ce-
pis. Quũ ſuffocarint uteri, graueolentia omnia ſuffire oportet, bitumen
uidelicet, ſulphur, cornu, lucernarium funiculum, phocæ adipem, caſtoriũ:
22 Odorata uero ſubter pudenda. Si uero puerperæ inflãmati fuerint uteri,
ardet, & ſuffocatio habet. Quum aũt ſic habuerit, muſcum marinum tenu-
em tritum ſuper linteolo extentum pro cataplaſmate adhibeto. Poſtea cru-
dam ordeaceam farinam, & cinerem ſarmentitium, ac lini ſemen, oleo & ace
to affuſo coquito, donec uelut farinæ ſubactæ maſſa fiat. Deinde quàm ca-
lidiſſima ferre poteſt imò uentri imponito. Si uerò fixi fuerint uteri, len-
tem & mentam multam in aceto coquito, ut uaporem inde in os trahat, & H
nares adhibeat: & graueolentia ſuffito: & mercurialem edat, & in ſucco eius
farinam coctam ſorbeat. Quam celerrime aũt & priuſquam dolor occupet,
exhibere oportet pharmaca, quæ uteros à dolore leuãt: & cibos per aluum
23 ſecedentes aſſumat. Si uerò uenter calefiat, clyſterem adhibeto. Si ex par-
tu inflãmati fuerint uteri, ſolani ſuccum in pudenda infundito: & ubi hic ca-
lidus factus eſt, alium infundito. Si uerò hic non fuerit, lentiſci aut rhamni,
aut betæ, aut cucurbitæ ſuccum expreſſum infunde: & quod in medio hu-
ius eſt tenerrimum, deraſum longa forma inde. Poſtea ceruſam aqua tritam
& lana exceptam appone. Si uero horruerit, tolle. Si mulier ab utero de-
bilis ſit, & bilis ipſam ſuffocet, & opus ſit ipſam leuiter purgare, & dolorem
ſedare, peucedani ſuccum trium cyathorum menſura bibendum dato. Si
in lumbis aut lateris mollitudine fuerint uteri, & trãſmouere uelis, ſulphur
& bi-

A & bitumen terito,et melle cocto affuſo,glandulam craſſam facito,& in ſedē
indito:& uteri ſi ſicci fiant,hæc quàm celerrime apponito. Mulieri ſi ute 24
ri ſicci fiant,& ad pudenda promineant,& inguina dura fiant,& calor in pu
dendis inſit, cācerari incipit. Quū ſic habuerit, cucumeris ſylueſtris internā
partem aridam terere oportet,& aquę hemina affuſa in ſedem immittere,et
purgari ſinere, donec purgetur. Quū autem mulieri pharmacum dede-
ris,ammiſce ad pharmacum ea quæ uteros purgant,& quæ expellunt.

*Potiones,& ſubdititia medicamenta,quæ ſecundas educere,
& menſes detrahere poſſunt.* 25

B Cantharides quinqꝫ auulſis alis & pedibus ac capite, deinde tribul os
ad mare naſcentes unà cum radice, menſuram quanta eſt conchæ teſta teri-
to:& anthemi pallidam ſiue luteam internam partem ſiccam tritam, conchę
teſtam addito,& ſeminis apij tantundem,& ſepiæ oua quindecim, & in ui-
no dulci diluto bibenda dato:& quum dolor habuerit, in aqua calida deſi-
deat,& aquam mulſam aquoſam bibat. Aliud. Ranunculi foliorum &
floris triti Æginęi ſtateris pondus,in uino dulci bibat. Quū autem dolor
habuerit,cicer album & uuas paſſas in aqua coquito,& perfrigeratā biben-
dam dato: & ubi urinæ ſtillicidium uexarit, in aqua tepida deſideat. Ali-
ud. Adianti ſtaterem Æginęum,in uino albo pari aqua ammixta,bibēn-
dum dato. Aliud. Violæ albæ ſemen quantū tribus digitis apprehen-
C di poteſt,in uino albo eodem modo temperato,bibendum dato. Aliud.
Leucoij nigri radicem,in uino eodem modo ſumat. Aliud. Crinan-
themum quod in domibus naſcitur,eodem modo miſceto ac bibēdum da-
to. Aliud. Anchuſæ foliorum pugillos duos, in uino albo ęquali aqua
ammixta,bibendos dato. Aliud. Chamæleonis radicem, uelut ueratri
potionem,deraſam in uino albo,aqua pari mēſura ammixta, bibendam da-
to. Aliud. Braſſicæ & porri ſuccum, ad utrunqꝫ ſucci ſilphij obolis tri-
bus ammixtis,ex uino albo cum pari aqua bibendum dato. Aliud. O-
liuas albas priuſquam oleum inſit cōpunctas ſiccato,poſtea tuſas & cribra-
tas ac in uinum iniectas bibendas dato. Hoc & menſes detrahit, & ſecun-
dam expellit. Aliud. Dictamni Cretici obolum in aqua bibendum da 26
D to.Et ſi hoc in potu dato, ſecundam eijcere non potes, ſambuci ſucco cocto
immiſſo foueto,& cantharidem apponito.Hoc etiam fœtum expellit.Quū
autem morſum intulerit,auferat,& roſaceo unguento tinctum apponat,do
nec elapſa fuerit. Aliud. Populi nigræ Creticę grana nouem trita,in ui
no bibenda dato.Cū hoc etiā abluatur,ſi difficulter pariat. Aliud. Co-
nyzæ teſtam conchæ maiorē cum porri ſucco diluito, & netopi teſtam con
chæ maiorē ammiſceto:& hæc in uino albo bibenda dato. Aliud,quod men-
ſes detrahit. Peucedanum & panaces,& pæoniæ radicem,in uino biben-
da dato. Aliud,quod fœtum mortuū & ſecundas eijcit. Violæ & por- 27
tulacæ ſemen cōtundito ac miſceto, & in uino albo ueteri exhibeto. Ali-
ud, quod menſes detrahit. Seminis uiolæ albæ quantū tribus digitis ap-
prehendi poteſt,& ſtercoris caprini pilulas quinqꝫ aut ſex, in uino odoratiſ
ſimo permiſceto,& bibenda dato,ubi prius fomentum ex aqua & oleo im-
G miſeris.

miſeris. Adhibeto autem fomentum in ſella; & ubi hæc bibit, quàm celerri- B
me lotam reclinato. Braſſicam uero edendam exhibeto: & ſuccum eius ſor-
bendum. Aliud. Seminis uiolæ albæ quãtum tribus digitis apprehen
di poteſt, in uino bibendum dato: & in aqua calida deſideat. Si uero id non
habeat, fœniculi radices contuſas, in aqua mulſa tepida macerato, & exhibe
28 to. Aliud. Fraxini grana decem, in uino bibenda dato. Hoc in omni
uterorum morbo cõmodum eſt, & ualde ciet urinam. Aliud. Succum
ſilphij magnitudine erui, & naſturtij ſemen terito ac ammiſceto, & in uino
aut lacte canino bibenda exhibeto. Hoc etiã fœtum expellit. Aliud fœ
tum eijciens. Ranunculum herbam, et parũ elaterij, in aceto temperato ac
mixta bibenda dato. Aliud ad idem. Braſſicæ caulem tenerum, extre- F
mitate ex netopo illita, affricato. Aliud, ſi menſes nõ fiant. Terebinthi
fructum tritum, in uino & aqua dilutum ac excolatũ, ieiunæ bibendum da-
to, & calida lauetur. Aliud, menſes ciens. Rubra pęoniæ grana, in uino
ieiunæ bibenda dato. Aliud, ad puerperij purgamenta purganda. Fœ
niculi ſemen, & crethmi corticem, & thus, in uino bibenda dato. Aliud.
Tedam quàm pinguiſſimã in uino coquito, & pæoniæ grana quinque in uino te
rito, & heminæ quadrantẽ bibendum dato. Aliud. Mercurialis ſemen
& folia, in uino bibenda præbeto. Aliud. Pæonię grana nigra quinque,
29 & ſepiæ oua in uino bibenda dato. Ad omnẽ puerperam. Ad irionem
& polentam, oleum affunde, & coctum ſorbeat: & cibis quàm molliſſimis
utatur. Aliud. Scãmoniam in lacte muliebri tritã, lana exceptam appo G
ne. Aliud. Mercurialis folia trita in linteo ſubde. Aliud. Herbam
artemiſiam tritã, & unguento roſaceo imbutã appone. Aliud. Albam
radicẽ tritam, ac roſaceo unguento ſubactam appone: Aliud. Pæoniæ
radicem melle, unguẽto roſaceo & Ægyptio ſubactam, in lana ſubde. A-
liud. Farinã non lotam eodem modo appone. Aliud. Lolij & tritici
farinã, ſimul melle ſubactas, in lana ſubde. Aliud, quod mẽſes & puerpe-
rij purgamenta purgat & aquam ducit. Radicis ſtruthij tuſi triti quantũ
tribus digitis apprehendi poteſt, melle ſubactum appone. Naſcitur aũt in
Andro in littoribus. Aliud, ad uteros depurgandos. Mercurialis con-
tuſæ, & cucumeris ſylueſtris modicũ, in uino tere, & melle ſubacta appone.
Aliud. Pilos leporis cõbuſtos, ac tritos in uino, & melle cocto & aqua H
ſubactos, bibendos dato: & aqua calida lauetur. Aliud, partus purgatori
um. Polentã craſſius freſam dimidij hemichœnicis menſura, in aquæ he-
minis quatuor coquito, & ubi efferbuerit, bis aut ter ſorbẽdam dato. Ali
ud, purgans puerperij purgamenta. Sambuci folia coquito, & oleo affu-
ſo bibenda dato. Edat & braſſicas coctas, & porrum. Aliud, purgans ute
ros. Rhois folia & irionẽ terito, & in uino, polenta inſperſa, bibenda da-
to. Aliud. Miſyos obolos duos tritos & uino ſubactos apponito.
Aliud. Lini ſemen tritum, uino ſubactum apponito. Aliud. Tri-
30 folij ſemen in uino bibẽdum dato. Si uerò ad lumbos uteri incubuerint,
polypos coctos edat, itemque aſſatos: & uinum bibat nigrũ, odoratum, mera
cum quàm plurimũ. Aliæ potiones, medicamenta ſubdititia ac purgato
ria. Rhoem rubrum, & uinacea, in aqua coquito, & farina tritici recentis

A in aquam inſperſa, bibēdam dato. Aliud. Farinam in aquam iniectam
bibendam dato. Aliud. Mora rubi ſiccato ac terito, & polenta recenti
ammixta, amborū acetabuli menſuram, in uino odorato & aquoſo, bibat.
Aliud. Terram nigram Samiā in aqua tritam, tali magnitudine biben-
dam præbeto. Aliud. Hypociſtidem in uino bibēdam dato. Aliud.
Mala punica uinoſa exſuccato, & polentam cum ſucco ſubactam ſiccato,
Poſtea tritā in uino bibendam dato. Aliud. Baccas myrti nigras tritas
in aqua diluito, & polenta inſperſa, bibēdas exhibeto. Aliud. Mali pu
nici dulcis aſſati drachmā, in uino tritam bibendam dato. Aliud. Triti
cum & ordeum torrefacta, trita, & ad farinam redacta, in uino nigro biben
B da dato. Aliud. Mali punici dulcis internam partem, pari aqua ammix
ta bibendam dato. Aliud. Cicutæ quantum tribus digitis apprehendi
poteſt, cū aqua bibendum dato. Aliud. Farinę tritici recentis, & gypſi,
æquales partes mixtas in aqua bibendas dato. Aliud. Mali punici dul
cis corticē ac corium, in uino bibendum dato. Aliud, ſi ſanguis ex uteris
fluat. Viticis folia in uino nigro bibenda dato. Aliud, ad fluxum ac do 31
lorem. Roſmarini radicem in uino bibendam dato. Alias item potio-
nes ad uteros habes. Cedri fructus, ſeſeli, cuminum Æthiopicum, caſiæ
fructum, iuniperi baccas, miliū, lentiſci fructum, nigellam, dauci radicē ac ſe
men: Aromata uero, thymbrā, ericen, hypericū, papauer album, crethmi ra-
dices ac ſemen, maluæ radices, mercurialis ſemen, & folia, urticæ ſemen, ſal-
C uiam, populum nigram, dictamnū, pſeudodictamnū, amomū, cardamomū,
heleniū, ariſtolochiam, caſtoriū, adiantū, dracontium, peucedanū, rutę folia
ac ſemē, apij ſemē, fœniculi ſemē, hippoſelini ſemen & radices, hippomara-
thri ſemē & radices, ſtruthij ſemen & radices, hyſſopū Cilicium, irionē, pęo
niam, panaces. Quodcunq; horum uolueris, & cum altero permixtum, &
per ſe in uino aut aqua prout uolueris coctum, exhibeto bibendum. Cō-
moda ſunt & purgatoria, & quæ dolores ſedant. Maluę radicem in aqua
dato. Aliud. Pæoniæ ſemen modico cedrino oleo ammixto, in uino
bibendum dato. Et uterorum dolores ſedabis. Aliud, quum uteri ſuffo- 32
carint. Caſtorium & conyzam in uino albo bibenda dato. Si uerò ad na-
res acceſſerint, cnidij internam partem albam, melle ammixto, naribus illini
D to. Aliud, ſedans dolores. Maluæ radicem, & fœniculi ac crethmi cor-
ticem, ex aqua bibenda dato. Aliud. Stellas marinas nigras, & braſſicā
miſceto, & in uino odorato bibenda præbeto. Aliud. Myrrhæ obo-
los tres, coriandri parum, reſinam, pæoniæ radicem, cuminum Æthiopicū,
hæc trita in uino albo diluta, leuiter tepefacta bibenda dato. Aliud, quod
ſecundas expellit. Ricini radicem bibendam dato. Aliud, ſi ad cor alla-
pſi uteri ſtrangularint. Viticis & pæoniæ ſemen, in uino bibendum da-
to. Appoſititia acria, ſanguinē ducentia. Cantharidas quinq; thuri ac 33
myrrhæ ammiſceto, & glandulam longam magnitudine gallæ formato, &
lana obuolutam linteo albo circumdato, & unguēto Ægyptio albo aut ro-
ſaceo madefactam apponito. Aliud. Bupreſtim, ſi parua fuerit, totam:
ſi magna, dimidiā, ad prædicta ammiſceto: & eodem modo apponito. Si
uerò mollioribus uti uelint, bupreſtidas in uinum mitte, & cuminū Æthio-

picum,& ſeſeli,ac aniſum addito,ac feruefacito:ad decem uero bupreſtidas, B
acetabulũ olei ammiſceto,reliquis omnibus æquali portione acceptis. Am
miſceto etiã myrrhę ac thuris parũ. Ex hoc pugillum accipito,& uelut prio-
rem glandulam ſubdito. Aliud. Nigellam terito cũ melle, & uino ſub-
actam in glandulam redigito,ac utere uelut ſuperiore. Aliud. Philiſtiũ
eodem modo præparatũ apponito. Aliud. Telephium eodem modo
præparatum ſubdito. Aliud. Anemonæ folia trita linteo excipito, &
34 myrrhæ parum ammiſceto,& eodem modo utitor. Aliud, quod ſangui-
nem ducit. Glandem Ægyptiam terito, & ſuſinum unguentũ quod eſt
in terra Ægyptia addito, & aqua diluta, ac lana inuoluta apponito. Ali-
ud,bilem purgans. Cucumeris ſylueſtris medullam tritam, ac melle ſub- F
actam,& ad glandis formã redactam apponito. Aliud. Colocynthidis
ſylueſtris internam partem terito,et melle ſubactam eodem modo ſubdito.
Aliud. Elaterij potiones quatuor,adipe anſerino & caprino,& miſy
ammixto,in glandulam formato,& in linteo apponito. Aliud. Thlaſpi
tritũ,& melle imbutũ apponito. Aliud. Foliorũ fici ſaniem deradito,&
elaterij potiones duas ammiſceto,& nitri tãtundem, melleq́ſubacta appo-
nito. Aliud,ſi uteri inflãmati fuerint. Nitrum rubrum, ficus pingue-
dinem internã, utriuſq; pares portiones tritas, & ad gallæ magnitudinẽ ef-
formatas ſubdito. Aliud. Cumini folia cum uino trita, in linteo ſubdi-
to. Aliud. Radicem albam terito,& melle affuſo feruefacito, & glandu
lam inde factam ſubdito. Aliud. Succum ſilphij,& ficũ,mixta, in glan G
dem formata apponito. Aliud. Cucumeris ſylueſtris ſemen tritum eo-
dem modo. Aliud. Fel tauri,nitrum rubrum, netopon, cyclaminum te
rito,& de ſingulis gallę magnitudinẽ,de cyclamino uero plurimũ,melli am
miſceto & apponito. Aliud. Cyclamini caput purgatum,in aqua tritũ,
ac linteo illigatũ apponito. Aliud. Myrrham, ſalem, cuminum, fel tau-
ri, hęc melle ſubacta,ac linteo excepta ſubdito. Aliud. Grana cnidia tri
ginta deligito,& tria Indici pharmaci oculorum, quod piper uocatur, & a-
lia tria de rotundis. Hæc tria in uino ueteri trita, & oleo dulci diluta ac ſub-
acta,lanaq́ excepta ſubdat,& urina eluatur. Aliud. Tithymali ſuccum
melle ſubactum,ac linteo exceptum apponito. Aliud. Scillæ radicem
longitudine digitorum ſex ſumito; & duobus digitis lana obuolutis ſubdi H
35 to. Alia mollientia,à quibus aqua purgatur,& ſanguis ac menſes ducun-
tur,ſi nõ diuturni fuerint, & os uteri mollitur. Narciſſinũ, cuminum Æ-
thiopicum,thus,abſinthium,cyperum: aliorum quidem ſingulorum ęqua-
les portiones ſumito, narciſſini uerò partes quatuor. Hæc trita & in glan-
dulam efformata,linteoq́ crudi lini excepta apponito. Aliud. Cycla-
minum magnitudine tali,& florem æris magnitudine fabæ terito,melle ſu-
bigito,& efformatam hinc glandulam ſubdito. Aliud. Pulegium, myr
rhã,thus, fel ſuillum, melle ſubigito, & in glandulam efformata ſubdito.
Alia acerba. Rhoem uino nigro ſubactum apponito. Aliud. Cni-
cum eodem modo præparatum ſubdito. Aliud. Loti ramenta eodem
modo apponito. Aliud. Rhoem melle ammixto ſubdito. Alia mol-
lientia. Sulphur,adipem,uitellum oui,farinam,melle ſubige, & tepefacta
in la-

A in lana ſubde. Aliud. Pinguedinem anſeris,adipem ouillum, ceram al-
bam,reſinam,unguẽtum roſaceum,tenui linteo excepta appone. Aliud.
Medullam cerui & adipẽ liquefacito,& in lana apponito. Aliud. Adi-
pem ouillum aut caprinum,& oui candidum,roſaceo unguento ſubactũ,ac
lana exceptũ apponito. Quæ ad eluendos uteros infunduntur. Groſ- 36
ſos hybernos in aquam miſſos ad lentum ignem coquito, & oleo ad deco-
ctum affuſo eluito. Deinde uerò malicorium, & gallam, & loti ramenta,in
uino acerbo coquito,& hoc excolatũ infundito. Aliud. Fecem uini cõ-
buſtam in aquam mitte,& poſtea cum aqua collue:deinde malicorio, myr-
ti baccis,folijs rhois in uino coctis,uinum excolatũ infunde. Aliud. Len
B tiſci,ſaluiæ,hyperici folia,in uino nigro coquito,ac infundito. Aliud. Si
quid in uteris fuerit exulceratum.Butyrũ,thus, myrrham,reſinæ parum,in-
funde. Aliud. Porrum in aqua coquito,& excolatam aquam ad uinum
ammixtã infundito. Aliud. Sambuci fructum, aniſum,thus, myrrham,
uinum ſumito,& horum ſuccum infundito. Aliud. Braſſicam in aqua
coquito,& in braſſicæ ſucco,mercurialem coquito, modico lini ſemine ad-
iecto,& poſtea excolatũ infundito. Aliud. Myrrhæ acetabulum,thus,
ſeſeli,aniſum,ſemen lini,netopum,reſinã,mel,pinguedinem anſeris,acetum
album Ægyptium,horum ſingulorum æquales portiones terito, & in uini
albi heminis duabus diluito,& poſtea tepida infundito. Aliud. Mercu
rialem in aqua coquito ac excolato, & myrrhæ acetabulum, thuris, neto-
C pi, ſingulorum æquas portiones ammiſceto, ac tepida infundito. Aliud.
Saluiam & hypericum in aqua coquito ac infundito. Aliud. Sambuci
fructum,& lauri baccas,æquis portionibus in uino coquito,deinde uinum
infundito. Aliud. Pulegium in aqua coquito, & oleo ad aquam affuſo
immittito. Aliud. Pinguedinem anſeris, & reſinã, colliquefacta infun-
dito. Aliud. Butyrum,oleum cedrinum modicum,cum melle liquefaci-
to,& tepida infundito. Aliud. Cyperum, iuncum rotundum odoratũ,
calamum aromaticum,pari portione myrrhæ ammiſceto: & cum his ſiſym-
brium in uino coquito,ac infundito. Aliud. Semen apij,aniſi,ſeſelis,ni-
gellam,in uino coquito ac infundito. Aliud. Cedrum Creticam in uino
coctam infunde. Aliud. Bryoniam albam & myrrham,in aqua diluta
D infunde. Aliud. Argenti florem cum uino & aqua infunde. Aliud.
Elaterij potiones duas aqua dilutas infunde. Aliud. Cucurbitas ſiue co-
locynthidas ſylueſtres duas, in uini aut lactis cocti heminis quatuor made-
facito,excolato,ac infundito. Aliud. Cucumeris ſylueſtris medullam
palmi parui magnitudine,in aquæ heminis quatuor coquito,& melle ac o-
leo affuſo infundito. Aliud. Radicis thapſię duas potiones,& mel ac o-
leum,in duabus aquæ heminis diluito ac infundito. Aliud. Veratri du
as potiones in duabus aquæ heminis tepidæ infundito. Aliud. Thla-
ſpios acetabulum melle admixto, in duabus aquæ heminis diluito, ac tepi-
de infundito. Aliud. Cucumeris ſylueſtris magnitudinem palmi par-
ui, in aquæ heminis quinq; coquito, & melle affuſo infundito. Aliud.
Grana cnidia ſexaginta,oleo & melle diluta infundito. Aliud. Si natu-
ra pituitoſa fuerit. Cneori portionem tritam,in aquæ mulſæ hemina Ægi-

Digitized by Google

næa diluito, ac infundito. Aliud. Si bilioſa fuerit. Daphnes potio- E
nem odoratæ illius drachmæ pondus, ſcammoniæ potionem, terito, & in
aquæ mulſæ, aut aquæ uuæ paſſæ hemina Attica diluito. Aliud. Da-
phnoidis potionem eodem modo: & ſi bilioſa fuerit, hæc infunde. Si uero
pituitoſa, grana cnidia electa, & ſucci tithymali potionem infundito. Simi-
liter etiam cneoro, & peplo, utriſq; his uti oportet. Immittito autē cum in-
37 fuſo non ampliore quàm duarum heminarum. Suffitus porrò ſunt hæc
contuſa. Gallam ſuffito. Aliud. Ramenta loti ad oleæ folia ſicca con
tuſa miſceto, & oleo ſubacta ſuffito. Aliud. Prunas ſubijcito, & ordei
paleis humidis inſperſis ſuffitum facito. Aliud. Super amphoræ olea-
riæ operculo ſtœben incendito. Aliud. Cupreſſi ramēta ſuffito. Ali F
ud. Scāmoniam, myrrham, thus, unguento affuſo, ſuffito. Aliud. Bi
tumen, & ordei paleas miſceto, ac addita pinguedine phocæ ſuffito. Ali-
ud. Fraxinum, cupreſſi ramenta, cyperi radicem, unguento roſaceo ſuba-
cta ſuffito. Aliud. Calamū, cyperum, bryoniam, muſcum arboreum, a-
pij ſemen, aniſum, ſimul mixta & unguento roſaceo ſubacta ſuffito. Ali-
ud. Reſinā ſiccam cineri feruido inſperſam ſuffito. Aliud. Cinamo-
mū, myrrham, caſiā, paribus ſingula portionibus ſuffito. Aliud. Crocū
ammixta myrrha, & muſco, æquali cum croco portione ſuffito. Aliud.

Calamū, cneorum, crocum, folia roſarum rubra ſuaueolentia trita & ſicca
ta ad crocum ammiſceto, & ſtyracem dimidia croci portione addito. Hæc
trita mixta & ſiccata, melle cocto modico ſubigito. Horū uerò omnium ſuf- G
fitus ſit oboli Attici pondus. Suffiantur autem ſuper ſtercore bubulo. For-
metur autē ſtercus uelut acetabulum olearium, habeatq; fundum tenue, &
ſit ſiccum. Ignis autem ſit ſarmentitius, in quo ſtercus iaceat, & ex illo muli-
er inſidens contecta ſuffiatur. Aliud. Galbanum, reſinam, mannā, un-
guento roſaceo ſubacta ſuffito. Aliud. Panacis & cupreſſi ramēta, un-
guento Ægyptio albo ſubacta ſuffito. Aliud. Cinamomū, nardum &
myrrham unguento roſaceo imbuta ſuffito. Aliud. Violæ albæ ſemē,
cedri ramenta, & galbanum, melle ſubacta ſuffito. Aliud. Stercoris ca-
prini pilulas, & leporis pilos, pinguedine phocæ ſubacta ſuffito. Aliud.

Coaguli phocæ pelliculam cōtuſam ac tritam, & ſpongiam, & muſcū ar-
boreum, trita ſimul mixta, atq; phocę pinguedine excepta ſuffito. Aliud. H

Stercus caprinum, & pulmonem phocæ, ac cedri ramenta ſuffito. Ali-
ud. Stercus bubulum, cedri ramenta, & bitumen ſuffito. Aliud. Spi
næ Ægyptiæ fructum, & cedri ramēta, & myrti ſiccæ folia: Hæc trita & un-
guento molli ſubacta ſuffito. Multa uerò aromata in unguētum inijcito.

Aliud. Vinacea tuſa trita, & cedri baccas, & reſinam pinus, ſimul mixta
38 & paſſo cocto ſubacta ſuffito. Fomenta. Stercus bubulum cōtuſum ac
cribratū, aceti dimidia menſura, & decocti erui dimidia adiecta, leniter pro
fomento adhibeto. Poſtquam autem fomentum adhibueris, lenticulæ de-
coctum bibendum dato ac reuomendum. Et farinam ſorbendam, ac uinum
inſuper bibendum. Poſtridie uerò granum cnidium deuorandum exhibe-
to. Sequenti die quod urinā ciet, hoc ſcilicet: Ciceris albi partes duas tritas,
uuæ paſſæ tertiam partem, affuſa aqua ad dimidias coquito, deinde excola-
tam

A tam aquam per noctem ſub dio exponito,& poſtridie bibēdam dato. Et de
cætero ſaluiam ac lini ſemen, polenta ad ambo hæc ammixta, bis per diē in
uini diluti heminis quatuor dato. Aliud. Olei heminas dimidias tres,fo
liorum ſambuci manus plenæ menſurã:Hæc cocta in craterem calidum ſun
dito,& per teſtas calidas immiſſas fomentũ facito,muliere in ſella collocata,
ac ueſtimentis cooperta. Aliud. Foliorũ ſambuci manus plenæ menſu-
ram, & myrti tantũdem in aquã miſſa coquito, & ad excolatam aquam,or-
dei paleas inijcito,coquito,& linteo excipito,ac cum hoc fomentum facito,
prout maxime calorē ferre poterit. Aliud. Acetũ,oleum,aquã,mel,hęc
mixta ualde feruefacito:deinde accepta ueſica capiente congiũ,aut utriculo
B ex tenui corio facto,infundito,& panniculo laneo obuoluto, foueto. Quũ
autem tepidus factus fuerit panniculus, alium obuoluito. Aliud. Pini
corticem,& rhois folia in aquam coniecta fortiter coquito:& in excolata a-
qua ordei paleas coquito,oleo affuſo:ubi uerò ſimul coxeris, linteo excipi-
to ac foueto. Aliud. Loti ramenta & cupreſſi, aqua & oleo affuſo co-
quito:Deinde ſimul cocta linteo excipito,ac foueto. Aliud. Aromata
in aquæ chœnicem coniecta coquito: & in excolata aqua furfures triticeos
coquito,& foueto. Aliud. Eodem modo gallam contuſam, & rham-
ni corticem in aqua coquito:& cum aqua furfures triticeos ſubigito,ac ole-
um ammiſceto. Poſtea ſemiaſſatum panem duos chœnices habentem fa
cito,linteoq́ excipito, ac foueto. Aliud. Braſſicã & porrũ decoquito,
C & cum ſucco eodem modo fomentũ facito. Aliud. Ordei paleas coqui
to,oleo affuſo,& linteo excipito,ac foueto. Aliud. Solanũ & oleæ fo-
lia coquito,& eodem modo fomentũ facito. Atq; hęc ſanè,ſi quidem humi
dis uti uolueris,pro fomento uelut ſcripta ſunt adhibe. Si uerò ſiccis, pa- 39
nes parato & exaſſatos, & ſemiaſſatos, & cũ his foueto. Sed & teſtis calidis
linteo inuolutis foueto,itemq́ cũ ipſis linteis calefactis:et cũ lenticulis uaſis
teſtaceis,feruente aqua infuſa. Apponito autē ad pedes. Aliud. Iridis ra
dicē tundito ac coquito,& eodem modo foueto. Si aqua in uteris gigna- 40
tur,menſes pauciores fiunt,& deteriores, & per longius tēpus, & prægnãs
eſt ſubinde per duos menſes,aut paulò amplius. Quum aũt hoc tempus ad
uenerit,& fœtum corrumpit,& aqua multa in ipſa gignitur. Huic aũt lac bi
D bendum dare oportet,& peplum,mecona dictum,donec fœtus moueri in-
ceperit. Plerunq; uerò ante hoc corrumpitur,& per abortum extruditur,&
uteri ſanguine manant. Hęc aũt patitur nihilo magis ex labore,quàm aliter.
Hoc aũt cognoſcere poteris quòd hydrops ineſt, ex digiti cõtactu. Cõperi
es enim oſculum ipſorũ gracile, & obſcuratum ac plenũ humiditate. Si ue-
rò nõ circa initia,ſed dum iam mouetur,fœtus ipſi corrumpatur ac ſuffoce-
tur,tunc & uenter imus intumeſcit,& ad cõtactum dolet, uelut ulcere præ-
ſente:& febris ipſam ac dentiũ fremitus corripit. Et dolorem habet acutũ &
uehementem,circa pudenda,& imũ uentrem,& lumbos, & laterum molli-
tudinem ac coxendices. Quum ſic habuerit,calida ipſam lauare oportet. Et
qua parte dolor hęſerit,tepefactoria adhibere,experimẽto facto de eo quod
maxime admittat: & pharmacũ deorſum purgans bibendum dato. Interpo
ſito uerò tempore quãtum tibi ſufficiens eſſe uidebitur, & collutione facta,

& fomēto adhibito, cyclaminum apponito, ita ut melle ſubactam, & linteo B
exceptam deliges, & ad os uterorum apponas. Cupreſſi etiam ramēta in aqua madefacta, eodem modo apponito. Verum hæc breuiore tempore, & per longius temporis interuallum, quanto magis mordent & exulcerāt. Et ſpecillum ſtanneum paratū immittito, & digitum eodem modo. Potiones quoq; bibendas dato: experimētum faciens quas libenter admittat: & eum uiro dormiat, maxime opportuno tempore præſente. Si enim geniturā conceperit, & prægnans facta fuerit, ac pepererit, ſubexpurgantur & quæ prius in ipſa fuerant, cum ipſo puerperij purgamento. Atque ſic maxime ſana
41 fieri poterit. Si indurati fuerint uteri, & os ipſorum aſperum ſit, & mēſes occultātur. Quum uero apparuerint, uelut arena ſuut: & genitura hoc tempore non ſit. Si uerò etiam digito contigeris, aſperum cōperies os uterorū. F
Quum ſic habuerit, cyclaminū terere oportet, & ſalem ac ficum crudam amiſcere, & cum melle efformata apponere: & fomento adhibito, purgatoria infundere. Edat autem mercurialem, & braſſicas coctas, & ſuccum ſorbeat, & calida lauetur. Si indurati fuerint uteri, & menſes occultantur, & os ipſorum cōniuet, & non concipit. Quum ſic habuerit, ſi digito contigeris, comperies os aſperum, & digitum non intromittit: & febris ipſam corripit, ac dentium fremitus. Et dolor habet imum uentrem, & laterum mollitudinem, & lumbos. Patitur autē hæc, ſi fœtus in ipſa corruptus fuerit putrefactus. Quibuſdam uerò etiam ex partu contingit. Sæpe etiam aliter. Quum ſic habuerit, multa calida ipſam lauare oportet: & fomentum adhibere. Quū autem recens lota aut fota fuerit, immiſſo ſpecillo os aperito ac dilatato, & per digitum eodem modo, & uelut in priore ſcriptum eſt apponito. Et potiones ſimiliter bibēdas dato: & eodem modo curato uelut prio- G
42 rem. Si uteri ad latus allapſi fuerint, tuſſis detinet, & dolor ſublatus, & uterus durus uelut pila inſidet, & ad cōtactum dolet uelut ab ulcere. Et contabeſcit, & uidetur peripneumonia eſſe, & cōuellitur, & gibboſa ſit. Et menſes omnino non apparent. Quibuſdam uero prius conſpecti, euaneſcunt. Tunc autem cōparentes, debiles ſunt ac pauci, aut deteriores quàm antea: & genitura non ſit hoc tempore. Quum ſic habuerit, pharmacum deorſum purgans bibendum dato: & eo epoto, multa calida ipſam lauato: & ex tepefactorijs quod maxime admittit adhibeto: & à quibus ſanguis purgatur ea apponito: & lini ſemen toſtum, tuſum ac cribratum, & peplum album, & ſaluiam cum polenta tenui, & caſeum caprinum, ſordibus & ſalis muria deraſis: hæc miſceto, ut caſei ſint partes duæ, reliquorum uero una: polenta autem ſit antiqua non ſalſa, & ieiunæ in uino bibenda dato. Veſperi uero cyceonem craſſum melle affuſo exhibeto, & ex potibus quemcunq; libenter admiſerit bibendum dato. Et frequenter fomētum adhibeto. Calidam uero aſpergito, & per ceratum leniter mollito, ac à latere detrudito: & latus faſcia lata deligato: & lac bubulum quàm plurimum ad dies quadraginta bibendum præbeto. Cibis autē utatur quàm molliſſimis. Morbus hic uehe- H
43 mens eſt & lethalis: & paucæ etiamſi curētur ipſum effugiunt. Si os uterorum concludatur, ſpiſſum ſit uelut groſſus ficus. Et ſi digito contigeris, comperies durum ac contractum: & digitum nō intromittit: & menſes occultantur,

A cultantur, & genituram nõ ſuſcipit hoc tempore: & dolor habet imum uen
trem,& lumbos,& laterum mollitudinem. Quando q; etiam ſurſum proce
dit, & ſuffocat. Quum ſic habuerit, pharmacum deorſum purgans biben-
dum præbeto,& multa calida lauato,& quæ os molliunt apponito, & ſpe-
cillum immittito ac aperito,& digitum ſimiliter,& calidam aſpergito. Quũ
autem molle factum fuerit,ea quæ ſanguinem purgant apponito, & ex po-
tionibus dato,experimento facto, quam libenter admittat, & braſſicam e-
dat,& ſuccum eius ſorbeat. Si uteri obliqui fiant,etiam os ipſorum obli- 44
quum fit,& mẽſes ipſi nunc occultantur, nunc prius apparentes euaneſcũt:
& non ſimiles fiunt,ſed deteriores & pauciores quàm antea, & genitura nõ
B fit hoc tempore,& dolor habet imũ uentrem,& lumbos, & coxam,& attra
hit ipſam. Quũ ſic habuerit, pharmacum infra purgans bibendum dare o-
portet,& calida lauare,ac fouere. Vbi uerò recens fota aut lota fuerit,digito
immiſſo os uterorum corrigat ac dirigat,& odoratorum ſuffitum admittat,
& ex potionibus dato,iuxta experimẽtum,quam libenter ſuſcipit. Cibis au
tem utatur mollibus,& allia edat cocta ac cruda, & cum uiro dormiat, & in
ſanam coxam decumbat: Alteri uerò fomentum adhibeat. Morbus autẽ dif
ficulter cedit. Si inflati fuerint uteri, & uenter attollitur ac inflatur, & pe- 45
des intumeſcũt,& cauæ faciei partes. Color uero deformis fit,& menſes nõ
fiunt,& genitura hoc tempore non fit,& anhelat, & anxia mœret: & quum
ſurrexerit,aut progreſſa fuerit,erectæ ceruicis ſpiratio ipſam tenet: & quic-
C quid ederit aut biberit,ipſam moleſtat, & gemit, & magis æger triſtatur q;
priuſquam ederet. Sæpe uerò etiam ſuffocatur. Quum ſic habuerit,pharma
cum deorſum purgans bibendum dato, & calida lauato, ac fomentũ adhi-
beto. Interpoſito uerò tempore quodam, apponito ea à quibus purgetur,
ac non mordeatur. Frequentiſſime uerò totum corpus foueto. Tunc autem
& ſub pudenda odorata ſuffiantur: ſub nares autẽ graueolentia: Et potio-
nes dato quæ uteros purgant,& ad locum compellunt. Et Mercurialem e-
dat,& lac bibat, uelut de latere dictum eſt. Morbus autem non eſt diutur-
nus. Si ſanguinis grumi in utero coierint, os ipſorum uelut eruo plenum 46
fit:& ſi attigeris,ita habere deprehendes:& menſes non fiunt. Neq; genitu-
ra retinetur, quàm diu ſic habuerit. Quũ igitur ita habuerit, cyclamini cor-
D ticem detrahito,& allium,& ſalem, & ficum, & mellis parum terito ac per-
miſceto,& glandulam hinc formatã ad uterorum os apponito:& alia uteris
conuenientia medicamenta ſubdito,quæ uidelicet acria ſunt ac corrodunt,
& à quibus ſanguis purgatur:& de potionibus dato casq; uteros purgãt,
& omnia circumradito:& ueſicę pellicula ſiue cuticula digitis obuoluta,os
uterorum deradito. Si obtorti fuerint uteri,& menſes non fiunt,& geni 47
tura nõ manet intus,& dolor habet imum uentrem, & lumbos, & laterum
mollitudines:& ſi digito cõtigeris,os uterorum attingere non poteris,nam
fortiter ſeceſſit. Quum ſic habuerit, pharmacum bibendum dare oportet, à
quo ſurſum ac deorſum purgetur, magis tamen deorſum: & os ipſum ac u-
teros quàm maxime fouere,ac calida lauare bis in die, & de potionibus da-
to quam libenter ſuſceperit pro experimento: & uiro condormiat frequen
tiſſime,& braſſicam edat. Si uteri cõmoti in loco nõ manſerint,quò prola- 48
pſi fue-

pſi fuerint,dolores exhibent, & inconſpicui fiunt. Quādoq; uerò eminent, B
uelut ſedes prolapſa. Et quum quidem ſupina decubuerit, in loco manent:
Quum autē ſurrexerit,aut ſe inclinauerit,aut aliàs ſe cōmouerit,exeunt. Sę-
pe uerò etiam quietem habent. Hanc quàm maxime quieſcere oportet, &
non moueri: & lectum ad pedes altiorem ſtatui, & ijſdem uti,uelut in ſupe-
rioribus: & cum acerbis infuſis cōſpergere, & graueolentia ſuffire: Sub na-
res autem odorata. Et malum punicum in medio per umbilicum perforato,
& in ipſo picem quæ maxime congruat cum uino tepefacito, & non ualde
premens quàm penitiſſime apponito. Quum autē quid appoſueris, lata fa-
ſcia exceptum ex lumbis deligato,ut ne dilabatur,ſed maneat et faciat quod
expetitur: & peplum cum caſeo, & polenta, bibendum dato, uelut in allap- F
ſu ad latus dictum eſt: & ex potionibus quam maxime admiſerit bibendam
præbeto. Cibis autem molliſſimis utatur, & cum uiro quàm maxime dor-
49 miat. Si hiauerit os uterorū magis quàm ſolet,menſes plures fiunt, & de-
teriores, & humidiores, & per longius tempus: & genitura ipſam non con-
tingit,neq; intus manet,ſed rurſus foras effunditur: & ſi digito cōtigeris, os
uterorum hians cōperies: & impotentia ipſam corripit præ menſibus, & fe-
bris ac rigor, & dolor tenet imū uentrem, & lumbos, ac lateris mollitudinē:
Patitur autem hæc maxime,ſi quid in ipſa fuſum fuerit, & corruptum cōpu
truerit: patiuntur etiam ex partu, & aliæ aliter. Quū ſic habuerit, pharmacū
bibendum dare oportet,à quo ſurſum purgatur, & quū dolor habuerit, te-
pefactoria apponere, & calida lauare, & interpoſito tempore, per infuſa col G
luere,uelut ſcriptum eſt in priore, & de potionibus dare quam libentiſſime
50 ſuſceperit, & ſuffire quæ ſiccant. Edat aūt polypos & mercurialem. Si le-
uigati fuerint uteri, & menſes plures fiunt, & deteriores, & humidiores, ac
frequentiores, & genitura intus non manet,ſed rurſus exit: & ſi digito con-
tigeris, cōperies os leue. Et impotentia ipſam corripit præ menſibus, & fe-
bris ac rigor, & dolor imū uentrem, & lumbos,ac lateris mollitudinem,ma
xime ſi quid in ipſa corruptum cōputruerit, & ex partu, & aliàs. Quū ſic ha
buerit,curare oportet ubi dolor habuerit,uelut ſcriptum eſt in priore. Si
uteri ad uentrem nutauerint,dolor acutus & uehemens coxendices, & lum
bos,ac laterum mollitudinem habet. Et crus claudicat. Quum ſic habuerit,
pharmacum infra purgans bibendum dare oportet, poſtridie uerò ſuffire H
hoc modo. Ordei chœnices duas, & oleæ folia probe cōtuſa, & gallam con
tuſam ac cribratam, & hyoſcyami tertiam chœnicis partem: Hæc mixta, &
olei hemina dimidia affuſa,efformata,in olla per dies quatuor,ter in die ſuf-
fito. Noctu uerò lac bubulum, & mel, & aquam bibat, & calida lauetur.
51 Si ad caput conuerſi fuerint uteri, ſignum hoc eſt. Venas in naſo & ſub
oculis dolere uidetur. Hanc calida multa lauare oportet, etiam in capite,lau
ro & myrto in aqua incoctis: & caput unguento roſaceo illinatur, & odora-
ta ſubter ſuffiantur, & braſſicam edat, & ſuccum abſorbeat. Si ad crura &
pedes conuerſi fuerint,ex hoc cognoſces. Magnis pedum digitis conuelli-
tur ſub ungues. Et dolor crura ac femora tenet. Quū ſic habuerit, multa cali
da ipſam lauare oportet, & fomentum adhibere quod maxime libenter ad-
miſerit, & ſubter ſuffire graueolentia. & unguēto roſaceo ungere. Si mu
lier

A lier cibum auerſans uteros doleat,& febris ipſam ac rigor corripiat, pepli al 52
bi quintam dimidiæ chœnicis partem, & ſeminis urticæ tantundem, & ca-
ſei caprini raſi dimidiam chœnicem,ſimul cum uino uetere mollito, deinde
cocta ſorbenda dato. Si ex partu fluxus corripiat, & cibi in uentre nō ma
neant,uuam paſſam nigram, & mali punici dulcis grana trita, & coagulū
hœdi,uino nigro diluito ac utitor, ita ut caſeum caprinum deraſum, & po-
lentā tritici torrefactam adijcias,& bene temperata bibenda præbeas. Si
ex partu ſanguinē uomat,hepatis fiſtula ſauciata eſt,& dolor ad uiſcera pro
cedit,& cor conuellitur. Hanc multa calida lauare oportet, & tepefacto-
ria quæ maxime admiſerit adhibere,& aſininū lac bibendum,ad dies quin-
B que dare: Poſtea uerò uaccæ nigræ lac bibendum præbere, ita ut ſine ci-
bo degat,ad dies quadraginta. Ad ueſperā uerò ſeſamū tritum bibat. Mor-
bus hic eſt periculoſus. Si mulier diu non concepit, menſibus apparenti- 53
bus tertia aut quarta die, alumen tritum unguento dilutum, lana exceptum
apponito,& per tres dies appoſitum habeat. Tertia uerò die fel bouis radi-
to,& ramētum oleo dilutum ac ſubactum,linteo exceptū apponito. Et tres
dies appoſitum habeat. Sequenti uerò cum uiro coeat. Ad uterorū mor-
bum ſedandum,lini ſciſſi unà cum ſtipula pugillum tenuiter tuſum, in uino
albo quàm iucundiſſimo per noctem madefacito,deinde excolatū in ollula
tepefacito,& in eo lanā molliſſimā tinctam apponito,& uiciſſim priore de-
tracta aliam ſubdito. Si uteros purgare uoles, primum quidem ordeum
C oleo imbutum in prunis ſuffire oportet. Poſtridie uero carnem ouillam co-
quere, cum ordei decocto ſub dio per noctem expoſito. Sit autē decoctum
ordei congij mēſura,& ualde ipſas carnes coquito. Vbi uerò coctæ fuerint,
leuiter tepidas edat,& iuſculum ſorbeat. Poſtridie autē thus & pulegium
tritum, melle ſubactum & lana exceptum ad triduū ſubdito. Si uteri ad 54
ſedem cōuerſi fuerint, & ſeceſſus ſecedere prohibuerint, dolores habent &
lumbos, & imum uentrem, & ilia. Quū ſic habuerit, calida ipſam lauare o-
portet,& lumbos fouere,& graueolentia ſuffire,& apponere quæ purgant
& impellunt ipſos uteros,& bibēda dare ea quæ maxime admittit. Si ul-
ceratum fuerit os uterorum aut inflāmatum, myrrham & adipem anſerinū,
& ceram albam, & thus, in leporis pilis qui ſub uentre ſunt miſceto ac teri-
D to,& in lana molliſſima apponito. Si ſecundæ decedere non poſſint, ſta-
tim quidem à cibo abſtinere oportet. Viticis autē folia trita in uino & mel-
le,oleo affuſo tepefacito, & heminæ menſurā bibendam dato. Si inflam-
mati fuerint uteri, ſambuci folia tenerrima in tritici recentis craſſiore farina
coquito,& leuiter tepida ſorbenda dato. Si uteri tranſmoti fuerint, hede 55
ram ſicciſſimā tritam, & linteolo tenui illigatam ſubdito, & pingue aliud ni
hil adhibeto. Bibendum uerò dato triticum recēs,& peplum toſtum,& ſal-
uiam,& cyperum,& aniſum. Hæc trita uino diluta cum furfuribus ordei
bis in die dato, pro uice dimidiam heminam. Si menſes conſtituto tem-
pore non fiant,braſſicæ folia, & rutam terito, poſtea paleas ordei chœnicis
mēſura madefacito donec flacceſcant,& per noctem ſub dio exponito. Ma-
ne uerò in hemina inde excolata braſſicam ac rutam diluito, & affuſo oleo
conquaſſato,& bibenda dato, poſtea polypum uino albo ſuffocatum e-
dendum

dendum dato,& uinum ebibendum. Si uerò uolueris,piſces odoratiſſimos E
56 coctos edendos dato,& iuſculum ſorbendum. Si ex feruido & ſuperficiario ulcere pudenda fuerint exulcerata, myrti baccis in uino coctis pudenda colluat. Et poſtea mali punici dulcis putamina in uino coquito, & myrrhā ac reſinam ſimul mixta uino diluito,& intinctum in his linteum ſubdito.

Si urinæ ſtillicidium corripiat, cucumeris ſiue cucurbitæ os & fundum reſecato,& ſubiecta pruna cucumim circumponito, & inſperſa in ignē myrrha,mulierem ſuper cucumim locato,ita ut ſummā cucumeris partem quàm penitiſſime in pudendum indat,quo uapor plurimus in pudenda tranſmittatur. Et ex potionibus urinam cientibus ieiunæ aliquas exhibeto. Si ad cor progreſſi uteri ſuffocent,& nō decedant,porri ſemen tritum, & pulegium, in aquæ cyathis tribus, & aceti albi cyatho uno, & mellis tertia cyathi parte diluito,tepefacito,& ieiunę ſorbenda dato. Si ex partu aut abortu rigor corripuit,iuniperi fructum & ſaluiā ſimul trita, in aceti albi cyatho diluito,& uini albi diluti poculum affundito,uerſato ac ſtare ſinito. Mane ue- F
57 rò excolato,& tepefactū bibendum dato. Si uteri inflati fuerint, & ſi uentus in utero fiat & dolor, ſaluiam & cyperū tuſa madefacito per noctem, & mane excolato,& purum cremorem in ollam fundito,tritici farina craſſiore adiecta,& aceti albi cyatho affuſo,& ſucci ſilphij magnitudine fabæ addita, & cocta crudius ſorbenda dato. Si in pudendis grauеolentia fuerit,& columella naſcatur,& dolor habeat,dolorem quidem ſedabit apij ſemen, ieiunæ in uino datum. Grauеolentiam uerò, aniſum eodem modo datū. Columellam uerò reſecare oportet. Si ulcera fiant in pudendis,& pruritus corripiat,oleæ & hederæ & rubi & mali punicæ dulcis folia trita in uino ueteri dilue,& poſtea carnem recentem folijs intege & appone. Et habeat ſubditam per noctem. Mane uerò eximat, & myrtum in uino decoquat,& cū uino pudenda colluat. Si genituram nō ſuſcipiat, menſibus ſecundum na- G
58 turam prodeuntibus,membrana ante uteri os excreuit. Contingit etiam ex alijs cauſis. Cognoſces aūt hoc,ſi digitum admoueris, membranæ prætextum continges. Ad hæc medicamētum ſubdititium facere oportet. Reſinā itaq; & æris florem melle diluito, & linteū ex his tinctum penitiſſime indito, filo ad extremā partem dependente illigato. Quum itaq; hoc exiluerit, myrtum in uino coquito,& cū uino tepido eluatur. Si anhelationes corripuerint mulierem,ſulphuris magnitudinem fabæ, & naſturtij tātundem, H
& rutam,& cuminum Æthiopicum,hæc trita & uino diluta,ieiunæ bibenda præbeto. Oportet autem & à cibis abſtinere, & non frequenter edere.

59 Si pariens inflata fuerit, hepar ouillum aut caprinum calido cinere obrutum, edendum dato meracius ad dies quatuor, & uinū bibat uetus. Si lumbos doleat, aniſum & cuminum Æthiopicum bibat, & calida lauetur, & apothermon (potus id genus eſt) bibat. Si menſes nō fiant, teſtā craſſam exurito ac terito,& origanum in pinguedine anſeris coctum terito, & ad teſtam in linteum ammiſceto,ac tepida apponito. Si uteri concluſi fuerint, & menſes nō apparuerint,colocynthidem ſylueſtrem, & ſilphij ſemē, cuminum Æthiopicum,nitrum, ſalem Thebaicum, adipem rhenalem, farinam, myrrham,& reſinam: Omnia hæc ferueſacito, ſimulq; mixta ac trita in glan

dulam

A dulam efformato,& apponito. Si uteri ad uiſcera conuerſi ſtrangularint,
uinum cedrinum,& cuminũ Æthiopicum bibat, & calida lauetur, & apo-
thermon bibat. Si menſes nõ fiant,adipem anſeris,& netopon, & reſinã, 60
mulier lana excepta ſubdat. Si uerò magis quàm cõuenit prodeant, ſuſi-
num,& raiæ linguã,in lana apponat. Si tranſmoti uteri aliquò allapſi fue
rint,ordeum decorticatum tritum unà cum paleis ſume,& cum cornu cerui
nõ uino ſubige,& hinc uteros ſuffito. Si ſecundę decedere nõ poſſint,fœ
niculum uino & oleo ac melle feruefactum bibẽdum dato. Si menſes nõ
appareant,& uelis ipſos detrahere, craſſiorem tritici farinam & ordeum co
quito,& oleo affuſo edenda dato. Si inflãmati fuerint uteri, cotyledonis
B folia,& porrum, in craſſiore tritici farina coquito, & affuſo oleo edenda da
to. Si moti uteri aliquò allapſi fuerint,& dolorem exhibuerint, oleæ ſca-
biem,& lauri ac cupreſſi ramenta,in aqua coquito, & linteo excepta appo-
nito. Si uterus doleat,& ad ueſicam fuerit dolor,porri ſemen in aqua tri- 61
tum ieiunæ bibendum præbe,& tepefactoria adhibe. Si uteri prominue
rint,lotos ipſos cum aqua tepida,& uino ac oleo illitos, rurſus intrudito, &
ex lumbis deligato, & graueolentia ſuffito: & ſi urinam emittere non pote-
rit, calida lauato ac foueto, & cupreſſi ramenta ſuffito. Et potiones urinam
cientes bibendas dato. Si fluxus fiat, acerba ſuffito, & ſtercus aſini dera-
ſum,lanæ illigatum ſubdito.Sit autem ſtercus ſiccum. Si in pudendis ul-
cera fiant, adipem bubulum illinito, & apponito, & cum uino in quo myr-
C tus cocta eſt colluito. Si ex partu os uterorum fuerit exulceratũ,florem ro
ſarum tritum & uino imbutũ, in pilis leporinis apponito, & acerbis collui-
to. Si uterus doleat, allij caput integrum, & nitrum toſtum, & cuminum
terito,& melle ſubacta ſubdito, & calida lauetur, & ſubcalidam bibat. Si 62
ex feruido ac ſuperficiario ulcere pudenda fuerint ulcerata, adipem bubu-
lum,& butyrum,& anſeris adipem,ac ſuſinum unguentũ miſceto, & ex his
pudenda illinito,& aqua tepida colluito. Si uteri aſcendentes ſuffocarint,
funiculum lucernariũ accenſum extinguito, & naribus admoueto, quo fu-
mum attrahat, poſtea myrrham unguento dilutam, & lana exceptam appo
nito:Et reſinam oleo dilutam bibendam dato. Si ſecunda non ſecedat,co
nyzam tritam lana exceptam apponito, & ignen in uino tritam bibendam
D dato. Si caput doleat,& imũ uentrem, & lumbos,bilis in uteris eſt. Huic
itaq; pharmacum dare oportet,quod ſurſum ac deorſum purgare poteſt,et
calida lauare, & apponere quæ bilem purgant. Et aniſum ac nigellam uino
diluito,& bibenda dato. Si fluxus oboriatur, cancros fluuiales in uino 63
ſuffocato,& uinũ bibendum dato, & quæ ſiccant ſuffito,& apponito. Si
fluxus oboriatur,porri pugillum in uino tritum bibendum dato:& ſiccis et
acerbis utatur. Si fluxus oboriatur,muli ſtercus,combuſtum, tuſumq; ac
cribratum,uino dilutum bibat.Reliquis autẽ eodem modo utatur. Si flu
xus oboriatur,& iam diuturnus fuerit,ſpongiam combuſtam ac tritam, ui-
no odorato dilutam,bibendam dato, & per ſuffitus reſicca, & quæ reſtrin-
gunt appone. Si uteros purgare uelis,nitrum,cuminũ,allium, & ficus te-
rito,& melle ſubacta apponito,& calida lauetur,& apothermon bibat. Si
uteros doleat, cyclamini radicem in uino ieiunæ bibendam dato: & calida

H lauetur,

64 lauetur,& apothermon bibat. Si lac extinctū fuerit, reliqua quidem eo- B
dem modo curato, fœniculi uerò ſemen bibendum dato, & radices fœnicu
li decorticatas,ac butyrum ſimul coquito:Quum aūt cocta fuerint,frigefaci
to ac bibenda dato. Cōmodum eſt etiam hippomarathrum & hippoſelinū
ſimul coctum. Si lac extinctum fuerit,porrum tritum aqua dilutū biben-
dum præbe:& calida lauetur,& porrum ac braſſicā edat, ſimul coctis cytiſi
folijs,& ſuccum ſorbeat. Si lac extinctum fuerit,ſaluiam, cedri aut iunipe
ri baccis adiectis coquat,& ad diffuſum ſuccum,uinum affundat ac bibat,et
ad cætera farina inſperſa additoq; bulbo,& modico oleo affuſo, edat. Et a-
cria, & acida, & ſalſa, ac cruda olera omnia uitet. Naſturtium uerò in ui-
no potum cōmodum eſt(nam lac purgat)& calida lauetur,& apothermon F
65 bibat. Si uelis mulierem prægnantem fieri,ipſam & uteros purgato, po-
ſtea farinam ieiunæ edendam dato,& uinum meracum inſuper bibendum:
& nitrum rubrum,cuminum,ac reſinam,melle ſubacta in linteo ſubdito,&
ubi aqua defluxerit,nigros peſſos mollitorios apponat,& cum uiro dormi
at. Si prægnantem facere uoles mulierem, ipſam & uteros purgato. De-
inde linteum tenuiſſimū reſiccatum,ac melle imbutum in glandes efforma-
to,& in fici ſucco tinctas apponito,donec fuerint aperti. Poſtea uerò magis
intrudito. Vbi autem defluxerit aqua,uino & oleo colluta cum uiro dormi
at. Bibat autem & pulegium in uino cedrino, quum uiro cōdormire uolet.
66 Medicamentum fœtum ex uteris pellens. Cucumeris ſylueſtris ſuccū
potionis menſura, in mazam conſperſum apponito,ubi ad duos dies antea G
ieiunauit. Aliud. Staphidis ſylueſtris pugillos duos,in aqua mulſa di-
lutos,bibendos dato. Experimentū fœcunditatis. Caput allij integrum
deraſum uteris apponito.Poſtridie uerò digitū immittat,ac cōtingens con-
ſideret: & ſi quidē oluerit inde os,bene habet: Sin minus, rurſum apponat.
Aliud experimentū. Netopum modicum in lana inuolutum apponat,
& cōſideret an per os oleat. Alia ſubdititia medicamenta. Scorpij ma-
rini fel,in lana inuolutū,& in umbra ſiccatum apponito. Pulegium ſiccum
tritum,melle imbutū in lana apponito. Cucumeris ſylueſtris ſemen,& te
ſtam cōbuſtam,uino ſubactam,cum pilis leporinis,in lana ſubdito. Alu-
men Ægyptium,lana inuolutum apponito. Cātharidas uino ſubactas,in
lana ſubdito. Herbam artemiſiā uino ſubactam apponito. Nigellam in H
67 uino tritam,in lana ſubdito. Aliud,ad recens enixam. Vnguentum ro
ſaceum & ceram,in lana apponito. Bulbion ex tritico,tritū & uino ſuba-
ctum in lana ſubdito. Vini albi ueteris fecem cōbuſtam, & uino albo ex-
tinctam ac tritam,in lana apponito. Galbanum,netopum,& miſy,cū un-
guento roſaceo,in linteo apponito. Elaterij potiones duas,& fauum cum
uino, in linteo apponito. Butyrum & alumen melle ſubactum, in linteo
ſubdito. Scāmoniæ ſuccum,& adipem,cum maza miſceto,& uino imbu
ta,in linteo apponito. Si cōcipere nolit, miſyos fabæ magnitudinē aqua
68 dilutam bibendam dato,& per annum non cōcipiet. Si periculum facere
uelis in muliere,an prægnans ſit aut non, rubro lapide ſiue terra erithrea o-
culos ſublinito.Et ſi quidem ingrediatur pharmacū,prægnās eſt:ſin minus,
non. Si prægnanti pudenda feruido & ſuperficiario ulcere fuerint exulce
rata,

A rata,amygdala trita,& medullam bubulam in aqua coquito,& modica fari-
na adiecta,pudenda illinito, & baccarum myrti decocto colluito. Si uir-
go ex lapide laborarit, ſemen radicis Æthiopicæ in uino ueteri ad dies de-
cem dato. Deinde in aqua ad dies uiginti,& bis in die,multa calida lauato.

Cataplaſmata. Allium,portulacam,apium,loti,& cedri ramenta, trita ſi
mul mixta aqua mulſa diluito,& cataplaſma hinc factum imponito. Ru-
bi folia,myrti folia,ſimul trita aqua mulſa diluito,& polenta ammixta ſuba-
cta imponito. Sambuci folia,myrti folia, terebinthi folia tenerrima, eodē
modo apponito. Loti ramenta,mori folia, ſimul trita mixta, aqua diluta,
cum uua paſſa imponito. Suffitus. Ouiculæ aut capræ çornu tuſum, & 69
B ordeum toſtum ac freſum,oleo ſubigito, ac ſuffito. Cerui cornu, & oliuas
nondum habentes oleum,ſimul trita mixta ſuffito. Rhoem rubrū,& po-
lentam toſtam,oleo ſubigito,ac ſuffito. Polentam & ſtercus bubulum, &
paleas,oleo ſubigito ac ſuffito. Loti ramēta, & rhois folia, & cupreſſi ſic-
cæ ramenta,uino nigro auſtero ſubacta ſuffito. Galbanum,mannā,& reſi
nam,unguento ſubacta ſuffito. Capræ cornu,& gallam,& adipē ſuillum,
ac cedriam ſuffito. Terram ex aſinorum pedibus deradito,& ſtercus aſini
num,cū uino nigro ſubigito, ac ſuffito. Collutiones. Folia myrti,& lau 70
ri,ac hæderæ in aqua coquito,& cum hac tepida colluito. Rhois, & mali
punicæ, ac rubi folia, in aqua mulſa coquito, & cum ea excolata colluito.

Sambuci & lentiſci folia in aqua coquito, & excolatā leuiter tepidam in-
C fundito. Fœniculi & braſſicę radices tuſas in aqua coquito,oleo affuſo,&
poſtea cum excolata colluito. Oenanthen,& cyperum, & uuas paſſas, in
aqua mulſa coquito,ac colluito. Malagmata. Maluam & fœnogræcū
in aqua feruefacito,& cum excolata aqua leuiter tepida colluito. Cupreſſi
ramenta & amaracum,in paſſo aqua temperato coquito,ac colluito. Ser-
pillum & uiolæ albæ radicem,in aqua mulſa coquito,ac colluito. Hyperi
cum,& lentiſcum,& baccas cedri in aqua coquito, & cum leuiter tepida col
luito. Fauū,& butyrum,& reſinam,& adipem anſerinū,in aqua coquito,
& colluito. Fomenta. Lolium toſtum ac molitū,in poſca meraciore co- 71
quito. Poſtquam aūt coxeris,linteo illigato,& foueto. Lentē toſtam,de-
corticatā,& in farinam craſſiorē alicę ſimilem redactam,in aqua coquito,&
D linteo illigato,ac foueto. Eruū eodem modo parato,ac foueto Cōmoda
eſt & ſaluia eodē modo parata. Saluiā & hypericū in aqua coquito,& or-
dei paleis in decocto coctis, & linteo exceptis,foueto. Loti & cupreſſi ra
mēta in uuę paſſæ cremore coquito,linteoq; ipſa illigato ac foueto. Oleę,
& myrti,& hederę,ac lauri folia,in aqua coquito,& in decocto,hordei pale
as coquito:deinde linteo illigato,ac foueto. Cupreſſi ramenta & cedri,&
ordei furfures,ſimul miſceto,& in uuæ paſſæ cremore ſubigito, ac panē for
mato,& cū hoc aſſato,calido in linteū illigato,foueto. Violę albæ ſemen,
aut radices, in aqua coquito, & cū aqua furfures tritici ſubigito, ac panē for
mato, cū quo calido in linteū inuoluto,foueto. Serpillum in aqua coqui
to,& furfure triticeo in aquam coniecto,eodem modo foueto. Spongias
calefacito, & adhibeto,& cum mollibus lanis, & panniculis laneis, & uaſis
teſtaceis aqua infuſa, & utriculis eodem modo, & decoctionibus in utres

72 infuſis,foueto. Purgatorium. Si mulierem parere nõ potentem, facere B
uelis ut prægnans fiat,conſiderare oportet in menſibus, an bilioſa aut pitui
toſa ſit.(Cognoſces aũt hoc,arena tenui ſicca ad ſolem cõſperſa,& quũ men
ſes prodierint, ſanguine ſuper arenã in ſole effuſo, ita ut ipſum ſiccari ſinas:
Si enim bilioſa fuerit,ſanguis ſuper arenam ſiccatus,pallidus fit: Si uerò pi-
tuitoſa,uelut mucus exiſtit)Horum igitur utrum tandem fuerit,uẽtrem pur
gato, ſiue ſurſum ſiue deorſum purgatione opus habere uiſa tibi fuerit: po-
73 ſtea paucis diebus interpoſitis,uteros purgato. Vterorum fomenta. Si
duri fuerint uteri,& nõ concipiat: Vinũ quàm iucundiſſimũ cum pari aqua
temperatũ,trium ſemicongiorum Atticorũ menſura,& fœniculi radices,&
ſeminis fœniculi quartã partem,& unguẽti roſacei ſemiheminã: Hæc in uas F
nouũ fundito,& uinum affundito. Vaſis aũt operculum perforato,et impo
ſita arũdine foueto. Arundinẽ uerò cum operculo tollito. Si enim ſine oper
culo abſtuleris,exuretur. Poſtquã aũt fota fuerit, ſcillam apponito, uelut in
fra ſcriptũ eſt. Apponito aũt donec dixerit molle & amplum eſſe uterorum
oſculum. Et ſi quidem exulcerata fuerit,& puſtulæ in purgatione fuerint, ſi
ſumma labia exulcerata fuerint, aniſum,& adipem anſerinũ,in roſaceo o-
leo terito,& in lana inuoluito,& accepta carne bubula,magno pedis digito
craſſiore,ſex digitorũ longitudine,ipſam pharmaco illinito,& lana exceptã
inuoluito, & ad extremã carnis partem quæ foras ſpectat filum alligato, &
74 reliquã in uteros indito,ubi eſt ulcus. Menſium purgatoria. Si nõ pro-
cedat mẽſtrua purgatio, cucumeris ſylueſtris internã partem põdere trium G
obolorũ,& artemiſiam herbam,& thuris obolum terito,& ammixto melle
in lana inuoluito,& ad os uteri apponito,quinquies in die hoc faciẽs. Ali
ud. Vitẽ uiridem terito,& melle ammixto lana excipito,& eodem modo
apponito. Aliud. Cupreſſi fructum,& cucumeris ſylueſtris internam
partẽ, & thus,terito,& melle ammixto lana excipito, & eodem modo ſub-
dito. Aliud. Cupreſſi fructum & thus terito,& melle ammixto lana ex-
cipito,ac ſubdito. Aliud. Abrotoni obolos tres,cum melle lana excipe
ac ſubde. Aliud. Elaterij obolum,& myrrhæ obolum terito,& cũ mel-
75 le lanæ inuoluito, ac ſubdito. Purgatoriũ,ſi mulier nõ concipiat. Tau-
ri urinã collige trium heminarũ menſura. Deinde artemiſiam herbam, aut
parthenium,aut adiantum, & laurũ uiridem, & cedri ramenta ſimul cõtun- H
de. Deinde in effoſſa ſcrobe carbones accẽde,& impoſita olla urinã tauri in
funde,& contuſa in mortario adijce: poſtea, ſellam circũpone,& artemiſiam
herbam,aut hyſſopum, aut origanum impone, & muliere ſuper hæc collo-
cata,donec ſudet foue. Vbi uerò ſudarit,laua eum calida, & in lauacrum ar-
temiſiam & laurũ immitte. Deinde ſubdititium medicamentũ adhibe. Aut
artemiſiam,aut bulbium in uino albo tritum lanæ inuolutũ ſubdat. Hæc ad
tres dies faciat,& deinde cũ uiro dormiat. Subdititiũ pharmacum ad con
ceptum faciẽs. Ex nitro & thure,cũ melle glandem formato,& apponito,
76 Aliud. purgatoriũ molliens. Caricã coquito donec granula abijciat,
& hanc expreſſam leuiſſime tritam in lana cum roſaceo unguẽto apponat.
Aliud acrius. Braſſicæ,rutæ,pares portiões tere,ac utere eodem modo.
Aliud molle & purgatorium. Medullam anſeris, aut bouis, aut cerui,
magnitu-

A magnitudine fabæ, affuſo unguento roſaceo & lacte muliebri terito, uelut
molle pharmacũ teri ſolet. Deinde ex hoc os uteri illinito. Aliud tepidũ
purgatoriũ. Anſeris medullã magnitudinẽ nucis, reſinę lentiſſimę aut te-
rebinthinæ magnitudinẽ nucis: Hęc in unguento roſaceo ad lentũ ignem li
quefacito, & uelut ceratũ facito, & deinde ex hoc tepide os uteri illinito, &
pectinẽ madefacito. Aliud, detrahens purgationẽ & ſiſtens. Pæoniæ
grana nigra aut rubra, tria aut quatuor in uino trita bibẽda dato. Si uerò ma
gis detrahere uoles, grana nigra eodem modo trita bibenda præbeto. A-
liud purgans ac detrahens. Lauri baccas ad ſummũ uiginti, & ſeſelis dimi
dium acetabulũ, cũ uino trita bibat. Aliud. Tauri fel triũ dimidiorũ o-
B bolorum Atticorũ pondere, in uino ieiunæ bibendum dato. Et efformata
quoq; ex ipſo catapotia deuorãda dato. Aliud. Farinã recentẽ, myrrhę
obolos tres, croci tantũdem, caſtorij obolum: Hęc cũ unguento roſaceo tri
ta apponat. Aliud purgatoriũ. Semen urticæ, & maluæ ſuccũ, eum adi
pe anſerino tritũ ſubdat. Aliud. Si nõ purgata fuerit ex partu, floris fa-
rinæ quantũ tribus digitis cõprehendi poteſt coquito, & melle affuſo, uen-
tri uelut cataplaſma imponito, & bibendũ dato. Aliud, quod uteros ape 77
rit & purgat. Cantharidas quinq; aceto albo affuſo terito, & nõ ualde li-
quidum pharmacũ facito, ſed ut digitis effingi poſſit: & de ficu alba pingui,
ſine granulis & pelle, duplam cantharidum partẽ ammiſceto, & efformatã
glandulã tenui lana inuolutã ſubdito. Aliud. Si ex partu nõ fuerit pur-
C gata, trifoliũ in uino albo bibendum dato, hoc etiã menſes educit, & fœtus
expellit. Aliud, purgãs uteros. Quũ puero immortuo ſanguis intus mã-
ſerit, colocynthidem ſylueſtrẽ in melle tritã delingat, aut ſubdat. Aliud, ſan
guinem purgans. Sanguinẽ ex uteris expelles, ſi uiolæ albæ ſemen tritũ,
uino dilutũ bibendum dederis. Aliud, quod ſimiliter ſanguinẽ ex uteris
expellit. Rhois ſeminis quũ rubrum fuerit, grana uiridia triginta terito, et
roſas caninas rubras, rubicundo ex ipſis delecto, in uino bibenda dato, quũ
ſanguis eruperit. Aliud purgatorium. Si menſes non apparuerint, ſty-
racem & origanum terito, cõmiſceto, & adipe anſerino affuſo apponito.

Aliud, quod ſubditum uteros purgat ac euacuat. Abſinthij radicem tri
tam cũ melle, cum oleo apponito. Subdititia uteros purgantia, aperientia, 78
D & aquam ducentia. Scyllæ fruſtum longitudine ſex digitorum, & digiti
parui craſſitudine accipito, & de hoc duos digitos circumderadito ac leui-
gato, & reliquum lana ſordida inuoluito: eam uerò partem quæ circumraſa
eſt, ad os uterorum ſubditã, per diem ac noctem appoſitam ſinito. Poſtquã
autem lauit & abſtulit, aqua odorata colluatur. Aliud purgatorium mol
le, quod aquam & pituitam ducit, & pallidos ac ſubcruentos menſes detra-
hit, ſi non diuturni fuerint, & os emollit. Vnguentum narciſſinum, cumi
num quod edimus, myrrham, thus, abſinthium, cupreſſum, ſalem, roſace-
um oleum ſumito. Et de alijs quidem ſingulis congium accipito, narciſſini
uerò partem quartam: & omnia in glandem efformata, ac crudi lini linteo
excepta ſubdito. Aut linteum tenue pennæ circumdato ac deligato, & in
oleo albo Ægyptio tinctum apponito, & tota die appoſitum ſinito. Dein-
de ubi lauit & abſtulit, aqua odorata colluatur.

Google

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS MVLIEBRIB. LIB. I, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete. E

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Mulieres quæ purgationes à partu ſunt expertæ, minus laborioſe purgantur.
Symptomata, quæ circa purgationes mẽſtruas accidunt. 2 Mulier rariore car
ne prædita quàm uir. Lanas ęqualis ponderis cum ueſte pura & contexta, plus aquę
trahere. 3 Mulier uiro calidior. Vir muliere ſiccior propter labores. Quomo
do ex menſibus ſuppreſſis morbi generentur: & qua ratione menſes ſupprimantur, &
quibus id frequenter accidat. 4 Vterorum obtortorum cauſſæ. 5 Vteri con- F
cluſi. In tertijs menſibus quatenus bene aut male afficiantur. 6 In quartis. Si-
gna in quartis menſibus, expurgationib. menſtruis impeditis. In quintis. In ſextis
incurabilis eſt. Signa in muliere cui menſtruæ purgationes ad ſex menſes occultan-
tur. 7 Vteri ad ſtomachum allapſi. Vocis priuatio & ſtomachi morſus. Vri-
na rubra. Alia ſigna. 8 Mẽſium ad pulmonem progreſſorum ac receptorum, ſi-
gna eadem, quæ in tabe. Menſium ſuppuratorũ cauſſæ & ſigna. Vlcera poſt men
ſes ſuppuratos. 9 Steriles ex magnis in uteris ulceribus. Menſes ſupra inguen
erumpentes. 10 Tuberculum ſupra inguen ſine capite magnum rubrum, ex men-
ſibus non ſuppuratis. 11 De menſiũ occultatorũ ſignis & curatione. Crethmon
in uino tædaceo. 12 De ulcerum in uteris generatione. Menſes retẽti, mulieres
nõnunquam, ſe prægnantes exiſtimãtes, fallunt. Menſes ſuppurati, quinto aut ſexto
menſe ſupra inguen erũpentes. Menſes putrefacti & purulenti in pudendum prode
untes. 13 Menſes ad ſeptimũ menſem retenti. Menſes pituitoſi. 14 Menſiũ G
pauciorũ quàm conuenit ſigna. 15 Menſes plures & craſſiores, quàm oportet pro
deuntes, & eius ſigna. 16 Menſium menſura iuſta & tẽpus. Mulier ſana ex men
ſibus cognoſcitur. Plures quàm quatuor dies & infra tres purgari, quales mulieres
efficiat. 17 Suffocatio unde, & quibus potiſſimũ accidat. Signa. 18 Vteri ad
hepar & præcordia. Morbus Herculeus. Vteri ad ueſicæ ſtomachum. Vteri ad
lumbos & coxas conuerſi. 19 De menſium bilioſorum cognitione & ſignis.

20 Quibus menſes plures aut pauciores fiant. Vomitus bilioſus in mulieribus
prægnantibus. Venter turbatus. Leuis bilioſorum purgatio utilis. 21 A flu-
xu bilioſo non purgata, nec ullis ſignis apparentibus. Ex bilioſis menſibus in acutũ
morbum tranſitus. Vteri ab ulceribus inflãmati. 22 Menſium pituitoſorum co
gnitio & cauſſa. Menſes terram inſtar aceti radentes. 23 Non cõcipientium af-
fectiones & curationes. Genituræ ſtatim à coitu exeuntis cauſſa. Poſtera die aut
tertia. Purgationis bilioſæ, aut pituitoſæ qualitas unde petenda. 24 Curatio à H
morborum cauſſis inchoanda. 25 Menſes pituitoſi à quibus prodeant. Fomen
tum purgationib. ſemper pręmittendũ. 26 Quando prolis cauſſa coeundũ. Suf-
fitus inſtrumenta. Vt geniturã mulier retineat. 27 Mulierũ diętæ. Vteri humi
diores, & uteri ſicciores. Geniturã ad decem aut duodecim dies retinẽtes, uirum ne
adeant. 28 Vteri ſani interdum non cõcipiunt. 29 Genitura à coitu ſtatim dif
fluens. Os uteri clauſum, uel diſtortum. 30 Vteri magis ꝙ oportet aperti. Os
uterorum pingue. Phagus, glans trita. 31 Quibus ſemen uiri putreſcit. Genitu
ra uiri, graueolens à muliere reddita. Semen uiri ſexta aut ſeptima die emittentes.

32 Mulieris ſiccioris aut humidioris curatio diætetica. Bilioſa ac pituitoſa in
uteros confluentia. Morborũ uires & cauſſæ conſiderandæ. 33 Vterorũ à con-
trarijs curatio. Mulier quo tempore uirum prolis cauſſa adire debeat. 34 Mulie
res quando citius concipiant. Os uteri humidius, geniturам non attrahit.

35 Diu non cõcipientis, ſuppreſſis menſibus, curatio. Genituram nõ ſuſcipi-
ens, menſibus prodeuntibus. Membrana oſculo uteri præpoſita. 36 De mulie-
ribus, facilè quidem cõcipientibus, fœtum aũt tertio aut quarto menſe corrumpenti-
bus.

A bus. Fœtum corruptum quæ ſigna comitentur. Vteri leues quomodo cogno-
ſcantur. 37 Menſes bilioſi & pituitoſi quomodo cognoſcendi. Conceptum iu-
uantia. 38 Mulieres quando maxime in utero concipiant. Os uterorum maxime
hiat, ac diſtentum eſt, poſt purgationes. 39 De earũ morbis quæ in uentre habent.
Prægnantibus menſes, ſecundo aut tertio menſe prodeũtes, cur malũ. Sanguis in
uteros prægnantiũ, à toto corpore deſcẽdit. 40 Caput prægnãtis pituitoſum, & pi
tuita acris in uentrẽ deſcendens. Fœtus quibus de cauſis corrũpantur. 41 Lum
borum dolor in muliere uterum geſtante. Prægnans corpore male habens ac bilio-
ſa. 42 Partus purgamẽta ualde nigra ac bilioſa: curatio. 43 Mammarũ ac uen
tris in prægnantibus ante octauũ menſem collapſus. Menſes in prægnantibus ap-
parentes. 44 Prægnans pituitoſa, & eius curatio. 45 Prægnantis lienoſę, à re
latis affectionibus, menſes quales. Prægnans tumida & à bile uexata. 46 Præ-
B gnantis ſuffocationis cauſſæ. 47 Fœtus in latus aut caput proceſſus cur periculo-
ſus. Prægnantes quare cum uirore pallidæ. 48 Prægnantes cur debiles. Vte-
rus inflatus. Lumborum dolor. Anhelatio. Purgationis multæ in partu ſigna.
Panis cinericeus. Siccæ & quæ difficulter humectatur in partu, curatio.
49 Vteri tumorũ in partu aut ex partu curatio. Puerorum tuſſientiũ curatio.
Pudenda prægnantium ſuperficiario ac feruido ulcere affecta. 50 De puerpe
rij purgamentis, & de his quæ poſt partum exeunt. Febres, partus purgamentis, aut
menſibus impeditis, & curatio. Oleum anthinum & Cyprinum. In morbis omni-
bus quibus fomẽtum auxiliatur, melius eſt poſtea inungi. Si febris habeat, à balneis
abſtinendum, &c. 51 Humor in partu unà cum puero, uelut oportet, nõ prodiens.
Si in uentrem deſcenderit. Ad puerperij purgationem. Si in uentrem delatus
ſit fluxus. Purgatio ſi mulieri modica. 52 Purgatio puerperæ non facile proce-
dens. Vrina uelut aſinina. Venter neq; turbatus, neq; purgatio procedens.
C 53 Quando pereant puerperæ. Vlcera in utero à partus purgamentis putrefa-
ctis: ſigna. 54 Purgatio puerperij primis tribus, aut quatuor tantum diebus proce
dens. 55 Ex partu nõ purgaræ ſigna, & eius curatio. Salis grana. Oleum nar-
ciſſinum. Atramentũ quid. 56 Purgamenta puerperij, pauciora quàm oportet.
57 Ex uteris ulceratis & puerperij purgamentis impeditis mala. Curatio ulce-
rũ in uteris ſolicitè adhibenda. 58 Partus purgamenta plura, & unde contingant.
Pudẽdi pars obturata in puerpera. 59 Affectus ijs quæ à puerperij purgamen
tis non purgantur, ſimiles. Purgamenta partus ad caput & thoracem ac pulmonẽ.
Partus purgamenta per os aut nares. 60 Purgationis ad faciem procedentis ſi
gna. 61 Fluxus ex partu, & cibi in uentre non manentes. Sanguinẽ ex partu uo
mentis curatio. 62 Lacti extincto quæ medeantur. Quæ multum lac faciunt &
augent. Cytiſus. Capræ Scyriæ caſeus. 63 Secunda in uteris relicta. Puer-
perij purgamenta in grumos conuerſa. 64 Secunda non ſtatim exiens poſt partũ.
Secundæ in uteris relictæ cauſſæ. Secunda ex umbilico hæret, & umbilicus po-
D ſtremus ex uteris exit. 65 Fœtum menſtruũ aut bimeſtrem corrumpentis curatio.
Secundas relictas quę mala conſequantur. Vterus uel eius os ex partu ulceratũ.
66 Vteri ex partu inflãmati, cauſſæ & curationes. Mulier ex partu dolens.
67 Vterorum ex partu dolor. Vinum Pramnium. 68 Vteri puerperę in-
flãmati. Vterorum diſtentorũ cauſſæ. 69 Vteri pituita impleti. Sanguis men
ſtruus conturbatus, & ter in menſe cõparens, & eius curatio. 70 Acetabula pituita
plena. 71 De aquæ intercutis in uteris ſignis, cauſſis & curatione. 72 De hy-
dropis in uteris ſignis, cauſſis & curatione. Fœtus bimeſtris corruptio, & eius cura-
tio. 73 De aqua intercute laborante, ſplene magno & aquoſo exiſtente, & unde
ſplen aquoſus fiat. Aliud huius mali principium. 74 Menſes uelut aqua à carni
bus. Fluxus non ſuccedentis ſigna. 75 Venter & crura aqua implentur. Qui-
bus frequenter fiat hic morbus. Muliebres morbi, cur cognitu difficiles & ſæpe in-
curabiles. Morborum muliebrium ac uirorum cura differt. 76 Vterorum ulce-
ratorũ ſigna & cauſſæ, & curationes. 77 Aquæ & lactis uſus in capitis doloribus
cum mentis perculſione. Vlcerũ uteri collutio. 78 Vteri ulcerati ſanguis & pus,

& ſeroſa ſanies fluens, & eius cauſſa, & curatio. Caſeus caprinus aſſatus. 79 Vte B
rorum uehementer exulceratorum ſigna & curatio. Polycarpon, & Polycnemon.
80 Vterorum ulcerationum ex abortu curatio, & ſigna. 81 Vterorũ curatio.
82 Fluxus pauciores quidem, ſed ſalſi & billioſi, qui internas & externas partes ul
cerant. Purulenta & compacta. 83 Vlcerum curatio. Vinum Siræum. Vul
nus ex abortu. 84 Puerperij purgamenta ſponte erũpentia. Vteri in partu ual
de exulcerati. 85 Abortus qui diſcedere nõ poteſt, expellendi ratio. 86 Abor
tuum duplicatorum, & uterorum oſculo incumbentium, expellendi ratio. 87 Fœ
tus uiui atq; etiam mortui in partu, manum aut crus præmittentes. Fœtus immortui
exſectio. Fœtui mortuo uenter tumidus perforãdus. Puerum exſecturus, quid
obſeruare debeat. 88 Molæ conceptus cauſſa & ſigna. Mas trimeſtris, fœmina
quadrimeſtris motum habet. 89. Puerperij purgationum menſura. Diuturniſſi-
ma poſt puellæ partum purgatio quadragintaduorum dierum eſt, extra periculum eſt F
ſi uigintiquinq; purgetur: Maſculi uerò poſt triginta, extra periculum ſi uiginti purge
tur diebus. Ex puerperij purgamẽtis & ei quæ corrupit fœtum & ei quæ peperit, af-
fectiones eædem. 90 Lactis generatio. Mulieres quædam natura lacte carent.
91 Ad menſes detrahendos. Mollitoria, à quibus aqua & urina purgatur.
Menſes non prodeuntes. 92 Medicamentum ſubdititium, purgatorium, mol
litorium. Purgatoriũ. Anſeris medulla. Subdititiũ. Purgatoriũ. 93 Pur-
gatorium ſubdititium ſi menſes non cõpareant. Vteros expurgans ac ſanguinẽ eua
cuans. Subdititia, ſi catapotia non purgarint. 94 Subdititia acria ſanguinem du
centia. Molliora. 95 Subdititium efficax. 96 Ad cõceptum medicamentũ.
Vrina uetus, cũ ferri recrementis ad impregnationem. 97 Clyſteris ad impræ-
gnationem uſus & deſcriptio. Oleum Platæenſe. Pili aſini albi. Lupi ſtercus.
Parere nequeũti quæ prius peperit. 98 Aliud ad cõceptum. Victus ratio con
ceptui idonea. Medicamentum quod ſimiliter infunditur nõ concipienti. Secun G
da mulieris cum uermium carnium capitibus in peſſo. Aliud ad conceptum. Ver
mes carnium. 99 Menſes multi, nec tamen cõcipiens. Subdititium ad conceptũ.
Aliud quod uterũ ualde aperire poteſt, cũ cõcluſus eſt & concipere nequit, & ad a-
quã expurgandam. Sal Ægyptiũ. Conceptũ impediens. 100 Partũ accelerãs
ægrè pariẽti. Prægnãs multo tẽpore, & parere nequiẽs. 101 Aliud, puerperij pur
gamẽta melius purgans. Hepar teſtudinis marinæ adhuc uiuẽtis. Purgatoriũ pu-
erperij purgamentorum. 102 Purgatorium menſium & puerperij purgamentorũ.
Eryſimũ. Vitis pampini, aut folia uiridia. 103 Purgatoriũ, ſi ex partu nõ purge
tur. Purgatorium uterorum, quũ puero mortuo, ſanguis in hoc manſerit. Ad om-
nia puerperij purgamenta. Subdititium quod ſecũdam relictam eijcit. 104 Ad
ſecundas educendas & menſes, itemq; fœtũ enectum. Euanthemon. Aliud quod
ſecundas eijcit. 105 Fœcunditatis experimentum. Alia ſubdititia. Scorpij ma
rini fel. 106 Potiones ad ſecundas educẽdas. Fœtum expellentia. Senecta an H
guium. Holoconitidis radix, qualis. Seſeli Maſſilienſe. Silphium Libycum.
Herinacei marini triti. 107 Aliud ſecundarum expulſorium, quod uteris in-
funditur. Syrmæa potio. Alius ſimilis potus, ad puerum & mala intus exiſtentia.
108 Ad fœtum mortuum eijciendum. Adeps gallinaceus. Teſtudinis mari
næ cerebrum. Crocus Ægypti. Suffimẽtum expulſorium, quod & ſanguinẽ uen
tris expellere poteſt. 109 Abortus ſanatio. Murium ſtercus. 110 Aliud expul
ſorium, quod puerum mortuum eijcit. Aliud eiectorium, quod puerum expellit liui
dum. Aliud quod infunditur ſi mortuus fuerit puer. Ad fœtum immobilem cor-
rumpendum. 111 Collutiones uteros purgantes. Collutionum uterorum men-
ſura. Iuncus odoratus. Cneſtri potiones. 112 Collutio corroborãs ſi ulcera pu
ra fuerint. 113 Collutiones quæ infunduntur ad uetera ulcera. 114 Alui proflu
uium ex partu. Nucleus internus. Sanguinis ex partu uomitus. Sedis ex partu
dolor. Vteri ex partu inflãmati. Crus claudum ex partu ab uteris. 115 De inflã
matione uterorum ex partu. Bilem ex utero purgãtia. 116 Collutio ſi bilioſa aut
pituitoſa fuerit. 117 Collutiones purgatoriæ. 118 Collutiones bilem & pitui-
tam

A tam trahentes. Piper Indicũ. 119 Mulieris bilioſæ & pituitoſæ ex menſtruis purgationibus cognitio. Cneſtri potio. 120 Purgatorium molle, aquam & pelliculas ducens ac ſaniem ſubcruentam. Lac mulieris maſculum alentis. 121 Glandes ſubdititiæ ad menſes quomodo formandæ. Alia fortiora. 122 Potiones purgatoriæ, quæ ſecundas eijcere, & menſes detrahere, & fœtum enectum educere poſſunt. 123 Subdititia purgatoria, ſi potiones non purgarint. Purgatorium quod ſterilem purgare poteſt. Vrina bubula. Salſugo marina. 124 Purgatoriũ mẽſium. Illitio purgatoria & mollitoria. 125 Conceptum iuuantia. Tali ſubdititij nigri. Os uterorum concluſum. Accipitris ſtercus. Anſeris & uulpis ſtercus. 126 De pudendorum ulceribus acribus & inflãmatis. 127 Pudendorum feruido ac ſuperficiario ulcere laborantium curatio. Bubulæ carnis peſſus, in pudendorum ulceribus. Collutio ad uteros exulceratos, & urinæ ſtillicidium. Ad ulcera
B quæ in pudendo ſunt ac enaſcuntur. 128 Ad ulcera in utero reſiccanda. Os uterorum ulceratum. Aqua ex uteris fluens, cum ulceribus, &c. 129 Ad fœtum mortuum expellendum. Fuligo de furno.

E muliebribus morbis ſic ſentio: Mulierẽ quæ non peperit, grauius & citius è menſibus ægrotare, quàm eam quæ peperit. Quũ enim peperit, uenulę fluidiores ſunt ad menſes. Fluidas autem ipſas facit purgatio illa quæ D fit à partu. Et ubi hæc erumpit, uicinæ maxime uẽtri ac mãmis corporis partes diſcindũtur: diſcinditur itẽ reliquũ corpus. (A quo uerò hoc fiat, dictũ eſt à me in Natura pueri in partu.) Diſciſſo aũt corpore neceſſe eſt uenas magis aperiri, & 1
C ampliores ac fluidiores ad menſes fieri: itemq́ue uteros magis aperiri, nimirũ puero per ipſos egreſſo, qui & uim & dolorẽ induxit. Et quũ hęc ſic ſe habeant, mulier purgationem à partu experta, minus laborioſe menſibus decurrentibus purgatur. Si uero etiam affectio aliqua mulieri quæ iam peperit accidat, ut menſes uenientes probe purgari non poſſint, facilius dolorem ferret, quàm ſi non peperiſſet: Aſſueti enim ſunt uteri, & corpus idoneũ ut impleatur, utpote in uentre habenti, & ſimul multa amplitudo in corpore eſt. Maior aũt fit etiam amplitudo ubi peperit, nimirũ corpore diſciſſo: & corpus in amplitudine exiſtens, minus dolore affligitur, ſi non uenæ ſuperimpleantur, & nimium doleant. At uerò ei quæ non peperit, quũ corpus non aſſuetũ ſit (ſi impleta fuerit, & fortius ac ſolidius & denſius ſit, ſi purgationẽ
D à partu experiatur, & quum uteri ægrius aperiantur) menſes laborioſe prodeũt, & affectiones plures accidunt: ut propterea menſes obturẽtur, ſi prius non peperit. Habet aũt res ſe hoc modo, uelut etiam prius à me dictum eſt.

Dico mulierem rariore carne præditam & teneriorem eſſe quàm uirum: 2
& hæc res ſic ſe habet: A uentre trahit humiditatem, & citius, & magis, corpus mulieris quàm uiri. Etenim ſi quis ſuper aquã, & per regionem aquoſam, duobus diebus ac duabus noctibus, molles lanas ponat, & ueſtem puram & cõtextam æquali ad lanas pondere, ſublatis utriſq́ue, apponderatione facta, multo grauiores lanas cõperiet quàm ueſtem. Fit aũt hoc ex eo, quòd ſemper aqua ſurſum decedit in uaſa ampliora oſcula habentia. Et lanæ quidem, tanquã raræ & molles, ex decedente amplius ſuſcipiunt: Veſtis aũt, ut quæ plena eſt, & ex contextu obturata, explebitur, nõ multum ex decedente aqua ſuſcipiens. Sic ſanè etiam mulier, uelut quæ rarior eſt, ampliorem

à uentre

à uentre humiditatem corpori attrahit, & citius quàm uir: & tanquam tene B
riori carne præditæ mulieri, ubi corpus ſanguine repletum fuerit, ſi non ab
3 ipſo ſeceſſerit, carnibus impletis ac calefactis, dolor oboritur. Habet enim
mulier ſanguinē calidiorem, & propterea calidior eſt quàm uir. Si uerò am-
plior accedens ſanguis ſeceſſerit, dolor non fit à ſanguine, neq; calor. Vir au
tem ut qui ſolidiore carne præditus eſt quàm mulier, neq; in ſuperna uētris
parte adeò ſanguine ſuperimpletur, ut niſi aliquid ſanguinis ſingulis menſi
bus ſecedat, dolorem fieri neceſſe ſit: & ſanguinis quantū ſatis eſt ad nutri-
mentum trahit: & quū corpus ipſi nō ſit tenerum, non dolore affligitur, ne-
que ſuperincaleſcit à plenitudine, uelut mulieri. Multū autem confert ad
hoc uiro, quòd magis laborat quàm mulier. Nā labor aliquid humoris ab- F
ducit. Poſtquam igitur mulieri quæ nō peperit, occultati fuerint menſes,
& uiam foras reperire non poterint, morbus fit. Hoc autem cōtingit, ſi ute-
rorum os cōcluſum fuerit, aut diſtortum, aut aliqua pudendi pars cōtracta.
Si enim horum quid fuerit, menſes exitū inuenire non poterint, priuſquam
uteri ad ſanam naturā redierint. Fit autē hic morbus his maxime, quæ angu
4 ſtos uteros habent, aut ceruicem ultra pudendum ſitam. Si enim horum
alterum fuerit, & mulier uiro nō miſceatur, & uenter magis quàm oportet
euacuetur, ab hac affectione uteri obtorquentur. Neq; enim humidi in ſeip
ſis ſunt, utpote muliere non coeunte: & amplitudo ipſis ſpatioſa eſt, utpote
quū uenter magis uacuus exiſtat. Quare obtorquentur, dum ſiccior & leui
or eſt uenter quàm cōuenit. Et aliquando dum ipſi obtorquentur, etiam os G
ipſorū diſtorqueri cōtingit, nimirum ceruice ultra pudendum ſita. Si enim
humidi fuerint uteri à coitu, & uenter non euacuetur, nō facile diſtorquen-
5 tur. Hæc igitur cauſa eſt ut ipſi ſint cōcluſi, nimirū à uenere abſtinente mu
liere. In tertijs porrò menſibus optime afficietur, ſi quæ prius inſunt pro-
greſſa fuerint educta. Sin minus, mulier hæc patietur. Suffocatio aliàs atq;
aliàs in ipſam irruet, & febris aliàs atq; aliàs corripiet, ac horror, & lumborū
dolor. Hæc patietur in tertijs menſibus, ſi ipſi nō prodierint. In quartis ue
rò ſi non egreſſi prioribus exitū fecerint, etiā tunc tertij mēſis afflictionibus
omnibus magis affligetur, & maxime tēpore menſiū. Deinde minus. Sæpe
6 uerò etiā à dolore libera ſibi eſſe uidebitur. Erunt aūt in quartis etiā hæc ſi
gna. Vrinā multā ac craſſam eijciet, aliàs atq; aliàs. Et uenter ipſius durus e- H
rit, & maior q̄ prius, & dentibus fremet, & cibum auerſabitur, & uigilabit.
Hæc patietur in quartis menſibus. Si uerò curetur, etiam in his ſana euadit.

Et in quintis ſi non multi menſes deſcenderint, dolor adhuc fortior acci-
dit. In ſextis uerò iam incurabilis eſt, & iuxta priora quidem ſigna magis
dolebit. Deinde ad ea etiam hæc aderunt. Anxia erit, & aliàs atq; aliàs ſeip-
ſam iactabit, & animo deficiet, & pituitam uomet, & ſitis fortis ipſam corri-
piet: Nimirum dum exuritur uenter ab uteris ſanguine plenis: & ad conta-
ctum dolebit, maxime pectinem. Et aliàs atq; aliàs acute febriet, & uteri ali-
às atq; aliàs murmurabunt, dum uidelicet ſanguis in ipſis cōmouetur ac di-
7 ſcurrit, & uenter conſueto modo non ſecedet. Neq; ueſica urinam exco-
labit, maxime quū uteri ad ſtomachum qui neruoſus eſt, mulieri allapſi fue-
rint, & ad uentrem irruerint, dolet ſpinam & totum dorſum, & lingua ipſi-
us re-

A us refrenatur,& hanc non claram habet, & animi deliquium adeſt. Aliquibus etiam uocis priuatio:& ſtomachus mordetur: & flaua bilis exit:& ſpiritus offendens,& anxia eſt,& iactat ſeipſam,& ardet. Poſtquam aũt transmutati fuerint,& ueſica tenuem ſanguinem ab uteris trahet, tunc urina mingitur rubra. Et dolet quidem reliquum corpus,maxime uerò collum, & ſpinam,& lumbos,ac inguina. Et ipſi ad hoc progreſſæ,& uenter attollitur, & crura ſupra modum intumeſcunt,& tibiæ ac pedes,& mors ſuccedit. Et circa hanc quidem ſic finiunt menſtruæ purgationes ad ſex menſes occultatæ.

Fiũt item hæc. Quibuſdam mulieribus menſes bimeſtres in uteris exiſtentes multi ad pulmonem procedunt: & ubi recepti fuerint,omnia patiũ- 8
B tur quæ in Tabe dicta ſunt: & non eſt poſſibile ipſam ſupereſſe. Fiũt & hęc.

Quibuſdam ſuppurati fiunt menſes, ubi per duos aut tres menſes morã traxerint. Hoc autem maxime fit, ſi à febre fuerint cõbuſti. Signa uerò ſunt ſi ſuppurati fuerint: dolores enim incidunt in pectinem, & pulſationes fortes, & contactum non ſuſtinet: & ſi melius habitura eſt, menſes ipſi erumpunt in pudendum, & procedit pus ac ſanguis, & procedit graueolens, ad ſeptem,aut octo, aut nouem dies. In priore uerò tempore dolet uelut dictũ eſt antea. Poſtquam autem depurgata fuerit, optimum quidem eſt ſi nõ fiant ulcera. Si uerò relinquãtur ulcera, ampliore curatione opus habebit, quo ulcera non putreſcant,& graueolentia fiant. Sterilis autẽ euadet,etiam ſi melius habebit,ubi magna ulcera fuerint quæ in uteris facta ſunt. Si 9
C uerò nõ continget,ut menſes ipſi in pudendũ procedant ſuppurati facti,ad partes ſupra inguen, iuxta lateris mollitudinẽ erumpent, citra tuberculum, utpote pure rupto, & illa parte purulenta graueolentia procedent:& ſi hoc fiat,mulier non ſuperſtes manet. Si uerò etiam ſuperſtes maneat,ſemper ſterilis erit. Hac enim parte de cætero uia fit menſibus ut foras prodeant. Nam os uterorũ ad hunc locũ allapſum eſt. Fit & hoc. Quibuſdã ubi bimeſtres 10
aut trimeſtres,aut diuturniores fuerint mẽſes, & ad lateris mollitudinẽ allapſi fuerint,quũ nõ ſuppurati ſint mẽſes, uelut tuberculum fit ſupra inguen, ſine capite,magnum,rubrum: & uulgus medicorum ignarum quid hoc eſſet, iam ſæpe ſecuerunt, & ſic in periculum induxerunt. Cæterum id quod uelut tuberculum fit, tali modo fit. Fruitur ſanguine caro ipſa, utpote oſcu-
D lo uterorum lateris mollitudini adiacente:& impletur caro ab ipſo, & inſurgit ac eminet, uelut ſanguine repleta. Et aliquando ſi tranſmotum fuerit os uterorum,& ad pudendum conuerſum, & menſes proceſſerint per pudendum,id quod circa lateris mollitudinem eminuit,ſedatur. In uteros enim diſtribuitur,hi uerò foras laxantur. Si uerò non cõuerſum fuerit os uterorum ad pudendum,circa lateris mollitudinem ſuppuratur,& hac parte tranſitus fit menſibus:& eadem pericula ſunt,quæ prius ſunt relata. Sed & ad uomitum conuertitur,& quibuſdam in ſedem, uelut in uirginum morbis à me dictum eſt,& ſigna & dolores eoſdem oſtendit,quos iſthic retulimus. At hãc uiam minus faciunt menſes mulieribus quàm uirginibus. Quum menſes 11
fuerint occultati, dolor habebit imum uentrem, & onus quoddam incumbere uidetur, & lumbos & laterum mollitudinem mirum in modum dolet. Si uero omnino non procedunt, præ morbo aut craſſi & uiſcoſi, aut glutinoſi

noſi fiunt. Primum igitur uentrem purgare oportet ſurſum ac deorſum: Deinde uteros ſubdititio medicamēto, à quo ſanguis purgatur: Atq; ita quieſcere, & potandum dare pharmacum, à quo ſanguis prodeat. Bibat etiam Crethmon in uino tædaceo. Si uerò fluxus ipſi non fiat, continget ut prægnans eſſe uideatur, & dum cum uiro coit doleat, ut putet quid incumbere, & grauitas fit in uentre, & uenter prominet, & deſiderijs ſimilibus afficitur, uelut in uentre habeat: & ſtomachi dolore afficitur, maxime ubi quinquaginta dies præterierint. Et dolor aliàs atq; aliàs habet uentrem, & partē circa umbilicum, & collum, & inguina, & lumbos. Et poſtquā menſes duo aut tres præterierint, quandoq; menſes aceruatim ipſi in pudendum erumpūt: & quę prodeunt uelut carnē eſſe putat, quēadmodum ex fœtus corruptio- B F

12 ne & nigra. Quibuſdam etiam ulcera fiunt in uteris, & opus habent diligenti animaduerſione. Multis uerò cōtingit ut putēt ſe ſex mēſibus in utero habere, aut etiā paulò breuiore tempore: & uenter prominet, & alia ſibi fieri putat, uelut in uētre habenti. Poſtea ſunt & quibus ſuppurati eruperunt ſupra inguen, ſimul cum quinto aut ſexto menſe, & uiam ea parte patefecerunt. Quibuſdam autē ulcera fiunt in uteris etiam infra ſub inguine: et periclitatur mulier de uita. Si uerò etiā ſuperſtes maneat, ſterilis erit. Quibuſdam etiam in pudendum erumpunt, & prodeunt ipſi putrefacti ac purulenti. Et ab his ulcera fiunt in uteris, & periclitatur. Et oportet, ut ne antiqua fiant ulcera, cum attentione mederi. Sterilis autē & hæc fit, etiam ſi fuerit cu-

13 rata. Si uero non eruperint menſes ſex menſibus intus cōcluſi, omnia patietur uelut ea quę non peperit, in qua menſes uiam inuenire non poſſunt. Et ſi quidem curata fuerit, ſana erit: Sin minus, etiam ad octo menſes durās moritur. Multis uerò contingit, ut menſes pituitoſi ad multum tempus prodeuntes, etiam pauciores ſanis ſint: ſana autem talis fit, ſi conuenienti cu- G

14 ra fuerit ſanata. Si uero menſes mulieri prodeant quidem, uerum pauciores quàm cōuenit, utpote oſculo uterorū paululum à pudendo emoto, aut nuper concluſo ad hoc, ut prodeant quidem, uerum obturentur ab ipſis etiam tranſitus, per quos penetrant ubi ad uteros deſcendunt: moderati ſanè paulatim prodeunt, ſanguine ſemper perfecte oſculo incumbente. Et poſtquam dies præterierint quibus purgari ſolet, & concluſus fuerit ſanguis in uteris relictus, & alij menſes ſubdeſcendentes nō expulerint concluſum ſanguinē, ſed ſemper paulatim grauāt, & primis mēſibus duobus aut tribus nō ualde prodeunt: poſtquam autē plures menſes præterierint, adhuc magis dolebit: & nō habet in uentre: Quàm diu ſanè ſic habuerit, & febris corripiet ipſam debilis, maxime in diebus quibus purgari ſolet. Veriſimile eſt autē & in intermedio tempore ipſam febrire, & horrere, & ſtomachi dolore uexari, & ad multitudinem addere ſingulis diebus. Et dolet aliàs atq; aliàs corpus, & maxime lumbos, & ſpinam, & inguina, & articulos manuum acpedum. Verum his locis nō ſimul dolet, ſed aliàs, atq; aliàs, qua parte ſanguis diſcretus, & in uteris eſſe non potens impetu ſuo grauarit: & qua ſanè corporis parte incubuerit, tumor eſt, ſitq; etiam conuulſio fortis articulorū corporis. Et aliàs aliud ex relatis antea ſignis ipſi apparet. Hæc ſi quidem iuxta debitum modum curata fuerit, ſana euadet: Sin minus, morbus ſeptimeſtris H

aut

A aut diuturnior factus, lethalis fuerit, aut claudã faciet, aut partes aliquas im-
potentes efficiet, ſi præ rigore & cibi faſtidio ſanguis circa neruos compa-
ctus fuerit, quemcunqꝫ tandem locum occupauerit. Hic autem morbus ma
gis fit his quæ uirum non habent. Si uero hi morbi iam relati, aut quicunqꝫ
poſtca referentur, incidant in eam quæ partum non ſit experta, diuturnio-
res erunt, & minus doloroſi. Verum ſigna eadem, & ijdem fines, tum ei quę
non peperit, tum ei quæ puerperia experta eſt, contingunt, ſi non curentur.
Oportet autem ſtatim curationem facere. Sin minus, ſtatim cõparent mor-
bi. Si uerò menſes plures quàm oporteat prodeant, & craſſiores: (nimi- 15
rum corpore natura fluido exiſtente, et oſculo uterorum prope pudendum
B ſito) & ad hęc multo cum uiro coitu utatur, & conuiuetur, ſemel aliquando
multi deſcendentes, & cumulate prodeuntes, os uterorum impetu ſuo ma-
gis dilatant: & ſi ad hæc non incidat uaſorum euacuatio, ſed rurſus multus
acceſſerit calor, & os amplum faciunt, & corpus: utpote dum conuiuante &
uoluptatem ac conſuetudinem uiri conſectante muliere, facili fluxu ad ute-
ros etiam calor defertur, & decolor erit quàm diu ſic habuerit: & ſi po-
ſtea morbus aliquis aut affectio inciderit, aut corpus affligatur, & uteri ſimi
liter iuxta ſolitum morem ampli ſunt, & corpus facili fluxu in ipſos prædi-
tum eſt. Et poſt hæc febris habet, & cibum auerſatur, & anxia eſt, & tenuis
ac debilis, & lumbos ex menſibus dolebit: & progreſſu temporis ſi nõ cu-
rata fuerit, omnia ipſam magis affligent in intermedio tempore, & pericu-
C lum ipſi imminet, ne ſterilis fiat, aut à tempore & morbo uexata, ſi alius mor
bus coincidat, ex hoc moriatur. Prodeunt autem menſes craſſiores & pluri
mi, in intermedijs diebus. Incipientes autem & deſinentes, pauciores & te-
nuiores. Moderati uero ſunt menſes prodeuntes in omni muliere ſi ſana 16
ſit, ut duarum heminarum Atticarum menſura ſecedant, aut paulò plures,
uel pauciores, atqꝫ hoc ad duos aut tres dies. Longius autẽ tempus aut bre-
uius, morboſum & ſterile eſt. Coniectare porrò oportet, mulieris corpus
inſpiciendo, & interrogare collatione ad priora facta, an ſemper morboſa
uiuat, aut non: Si enim pauciores aut plures dies quàm ſolent prodeant, aut
ipſi pauciores aut plures fuerint, morboſi ſunt: Niſi natura ipſa morboſa &
ſterilis fuerit. Si uero hoc fuerit, & ad ſalubriorem ſtatum tranſmutatur, me
D lius eſt: procedit autem ſanguis uelut à uictima, & cito cõgelatur ſi ſana fue-
rit mulier. Quibus uero in natura eſt, ut plures quàm quatuor dies pur-
gentur, & menſes ualde multi prodeunt, hæ tenues fiunt, & fœtus ipſarum
tenues, & emarceſcunt. Quibus autem purgatio infra tres dies fit, aut pauci
menſes ſecedunt, hæ craſſæ ſunt, & bene coloratæ, uirileſqꝫ ac partus imme
mores, & neqꝫ cõcipiunt. Si ſuffocatio derepente acceſſerit (fit autem ma 17
xime his quæ cum uiris non coeunt, & ſenioribus magis quàm iunioribus.
Leuiores enim uteri ipſarum ſunt: fit autem potiſſimum tunc, ubi mulieri
uaſa euacuata fuerint, aut plus ſolito laborarit:) reſiccati à labore uteri cõuer
tuntur, ut qui uacui ſint ac leues. Eſt enim ipſis locus ſpatioſus ut conuertan
tur, utpote uentre uacuo exiſtente. Dum autem cõuertuntur, impetunt he-
par, & iuxta conſiſtunt, & ad præcordia irruunt. Currunt enim & progre-
diuntur ſurſum ad humiditatem, tanquam à labore magis quàm opportu-

num eſt reſiccati. Hepar autẽ humidum eſt. Poſtquam autẽ impetiuerint B
hepar, ſuffocationem faciunt, derepente perſpirationem circa uẽtrem inter-
cipientes: & aliquãdo ſimul incipiunt hepar impetere, et à capite pituita de-
fluit ad præcordia, uelut ab eo quod ſuffocatur: & aliquando ſimul cum pi-
tuitæ defluxu, deſcendunt ab hepate ad locum ſuũ, & ceſſat ſuffocatio. De-
ſcendunt autem detrahẽtes humiditatem, & grauati. Stridor autem ab ip-
ſis fit, dum ad ſuam ipſorum ſedem procedunt. Poſtquam autem eò deuene
rint, aliquãdo uenter poſt illa humidior fit, quàm ſuperiori tempore. Laxat
18 enim iam caput pituitam in uentrem. Vbi uero apud hepar & præcordia
fuerint uteri, & ſtrangularint, mulier albas oculorum partes ſubuertit, & fri
gida fit. Sunt autem & quæ liuidæ fiunt. Quædam etiam dentibus fren- F
dunt, & ſaliuę ad os fluunt: & ſimiles ſunt his qui ab Herculeo morbo deti-
nentur. Si uero diutius moram traxerint uteri apud hepar & præcordia,
mulier ſtrangulatur. Quandoq; uero ubi mulier uaſa euacuata habuerit,
& inſuper laborarit, uteri cõuerſi ad ueſicæ ſtomachum allabuntur, & uri-
næ ſtillicidium inducunt. Aliud autem nihil mali habet, & curata cito ſane-
ſcit, quandoq; etiã ſponte. Quibuſdam uero ex labore aut inedia, ad lum
19 bos aut ad coxas allapſi, dolores exhibent. Si mulier corpore male habue
rit, & menſes bilioſi prodierint, ex hoc probe cognoſci poſſunt. Nigri ſunt
ualde, quandoq; uero nigri aut ſplendidi, & pauciſſimi prodeunt, & citiſſi-
me congelantur: & ſemen amborum, & maris & fœminæ euaneſcit, & non
habet in uentre: & incipiente quidem morbo, purgatur diebus quibus ſoli G
ta fuit, non pluribus: progredientibus autẽ menſibus, pluribus diebus pur-
gatur, & mẽſes pauciores ſingulis diebus apparent. Et febres ſuccedũt erro
neę acutę, cũ horrore & cibi faſtidio aliàs atq; aliàs, & ſtomachi dolor: & do
lebit maxime, ubi mẽſes ipſi appropinquarint. Poſtquam autẽ purgata fue-
rit, & ad modicum tempus, ſuperiorũ reſpectu melius habuerit, poſtea rur-
ſus ad idem peruenief. Dum autem curatur, cito ſana fit. Si uero nõ curetur,
& tempus procedat, omnia prius relata ualde ipſam affligent: & dolor cor-
ripiet, nunc uentris partem infra umbilicum, nunc inguina, nunc lumbos &
coxendicum ad ſedem iuncturam, nunc collum: aliquando uero ſtrangula-
tio fortis accidet, & caligo ante oculos obuerſabitur, & uertigo, utpote pur
20 gatione ſurſum uergente ac aſcẽdente. Si enim corpus male habuerit, mu H
lieri menſes pauciores fiunt: & quibus corpus plenũ fuerit, his menſes plu-
res prodeunt. At uero bilioſæ ſi menſes prodeant, puſillanimitas incidit, &
cibi faſtidium aliàs atq; aliàs, & anxietas, ac uigilia: & eructat frequenter, &
non uult deambulare, & triſtis eſt, & non uidere ſibi uidetur, & timet. Et ſi
curetur, ex his ſana erit. Si uero tempus proceſſerit, adhuc magis dolebit.

Optime autẽ cum hac agatur, ſi uomitus bilioſus ſuccedat, aut uẽter tur-
betur non fortiter, & ſubeant bilioſa: & ſi fluxus ſuccedat ipſi non fortis. Si
enim quid ex his forte inciderit in corpus afflictum, periclitabitur. Si ue-
ro leniter depurgetur aliquid bilioſi aut totum id quod moleſtum eſt, ſana
21 fiet. Si uero neq; curetur, neq; quicquam horum fiat, moritur mulier. Ple
runq; tamen contingit ut fluxus incidat bilioſus ex hoc morbo: & ſi fluxus
fiat, primùm quidem pauca ſunt quę comparent: per omnes autem dies om
nino

A nino plura contingunt. Temporis autem progreſſu plerunque etiam mor
bus acutus fit, & uteri à purgatione bilioſa prodeunte mordentur ac exulce
rantur. Sed & in hoc adhuc ſana fit, ſi curetur, & fluxus compeſcatur. Si
uero uteri ab ulceribus fuerint inflāmati, adhuc acutior morbus erit, & mul
ta graueolentia ac purulenta prodibunt, ab ipſis uteris iam egreſſa, & ſem-
per uelut aqua de carnibus, & prius relata omnia ipſam magis affligent: &
ulcera adhuc magis efferatiora erunt, donec ipſam uincant. Si uero etiam ſa
nata fuerit, ſterilis erit à cicatricibus. Si mulier corpore male habuerit, & 22
pituitoſi menſes prodierint: cognoſci autem poſſunt ſi pituitoſi prodeant.
Pelliculoſi enim apparent, & uelut araneorum caſſes diſtenduntur, & ſub-
B albidi ſunt. Hoc autem contingit, ſi corpus & caput ipſi pituita repleta fue-
rint, & hęc non ſubpurgetur, neque per nares, neque per ſedem, neque per urinę
meatum: Sed in menſibus, & in turbatione ſanguinis, unà cum purgatione
foras exit. Et ſi hæc ſic habuerint, ad duos quidem aut tres menſes nihil æ-
grotat: poſtquam autem amplius tempus progreſſum fuerit, & nō curetur,
magis dolebit, & febris erronea corripiet, & cibum aliàs atque aliàs faſtidiet,
& ſtomachum dolebit, & maxime dolebit ubi menſes appropinquarint.
Quum uero purgata fuerit, ad modicum tempus, ſuperiorum reſpectu me-
lius habebit, poſtea ad idem relabitur: & ſi non curetur, ſed tempus proce-
dat, fient ipſi omnia quæ ei cui bilioſi menſes prodibant, donec fluxus ſiſta
tur. Conſequitur etiam ut hæc fluxum pituitoſum habeat, aut alia quæ ego
C dicam paulò poſtea. Et ſi quidem fluxus ſuccedat, ſemper procedunt per o-
mnes dies, nunc aceruata, nunc pauca: & quandoque uelut à carnibus aqua
prodit, quandoque uelut ſanies: & in hoc ipſo multi ſanguinis grumi inſunt:
& radit terram uelut acetum, & mordet ubicunque mulierem contigerit,
et uteros exulcerat. Et ubi ad hoc peruenit, reliqua quidem ſimiliter patitur,
uelut prior. Minus uerò quàm illa caput dolebit: & ulcera neque deformia,
neque magna, neque putulenta, neque graueolentia, ſimiliter uelut illi fiunt, ſed
minus huic. Si uero curetur, ſana euadit, etiam ubi morbus progreſſum fe-
cit: & non ualde moritur, uerum prægnans eſſe non poteſt quæ ſic habet.
Quæcunque uiro cohabitantes in uentre habere non poſſunt, interrogan 23
dæ ſunt, an ipſis menſes prodeant, aut non: & an purulenti ſint, aut frigidi.
D Si quidem igitur reſponderit, interrogetur an ſtatim exeat genitura, an
poſtera die, aut tertia, aut ſexta, aut ſeptima. Si igitur dixerit ſtatim exire
ubi coiuit, uteri oſculum rectum non eſt, ſed diſtortum, & genituram non
capit. Si uero dixerit, poſtera die, aut tertia, uterus perhumectus eſt, & ſe-
men eluitur. Si uero ſexta aut ſeptima, ſemen computreſcit: putrefactum ue
ro exit. Si igitur ab initio non ſuſcipiat ſemen, os uteri primū curandum
eſt, ut rectum ſit. Si uero eluatur poſtera, aut tertia die, uterus & caput: Si ue
ro computreſcat & exeat, & uterus & totum corpus curetur. Atque hæc ſin-
gula ſic cognoſcere oportet. Quali uero purgatione opus habeat, hoc mo-
do cognoſcit. Quum menſes prodeunt, linteum complicatū palmi magni-
tudine ſuper tenuem cinerem expandito, deinde ut quæ exeunt ſuper hoc
defluant curato. Præſtat autem duo eſſe lintea, utrunque ſeorſim, alterum di-
urnum, alterum nocturnum: & diurnum quidem, poſtera die lauare opor-

tet: nocturnum uero, ubi per diem ac noctem ſuper cinere ſitum fuit. In lo- B
tura uero cōſiderare oportet, qualia nam fiant lintea lota, ubi in ſole fuerint
ſiccata. Optimū tamen eſt in tenebricoſo loco ea reficcari. Si quidem igitur
pituita fuerit quę conceptionem impedit, mucoſa lintea erunt: Si uero pro-
pter ſalſuginem & bilem impeditur, fulua & ſubliuida. His igitur conſide-
ratis, & diligenti animaduerſione expenſis, totum etiam corpus inſpicito,
an multa purgatione opus habeat, aut ſecus, ita ut & ad colorem, & ętatem,
24 & robur, & anni tempus, & quā diæta utantur reſpicias. Curatio uero &
totius corporis eſt, & uteros ac oſculum ipſorum ſanare: & ſi hoc cōcluſum
fuerit, aperire: Si uero illi diſtorti fuerint, dirigere oportet: Si autem humi-
di ſuerint, reſiccare, & alia quoq; facere contraria. Fernè autē omnibus mul- F
ta curatio eadem eſt, excepta menſium detractione. Nam quibus nihil pro-
dit, his detrahere oportet. Immo quicquid in menſibus mali ineſt, hęc aufer-
re oportet: quum uidelicet pituitoſi ſunt, & pelliculoſi, & ſanioſi, & tenues,
aut albi, & grumoſi: & quum nigri ſunt, & carbunculoſi, aut caliginoſi, aut
acres, ſalſi, turbati, purulenti. Hę omnes cauſæ tollendæ. Prohibent enim in
25 uentre conceptum. Quibuſcunq; igitur menſes pituitoſi ac pelliculoſi
ſunt, hæ carnoſæ ſunt, & his os humectum eſt, & ſaliua multa ac uiſcoſa. Et
ſi acidum aut acre quid guſtarint, ſputum in ore liquidius erit, & inſulſum,
& ad omnia quæ ederint aut biberint, turbatio ſequitur: & ſupprimitur ip-
ſis ac attollitur uenter, & nauſea adeſt, & anxietas ac iactatio multa. Et à ca-
pite fluxus defluit, & omnia obducit, & multam humiditatem inducit, & G
partes ſub oculis liuidę ſunt ac inflatæ. Has totas fouere oportet, & frequen-
ter uomere, & à cibis, & ieiunas: Infernum autem uentrem mollire, ſed phar-
macis omnino leuibus, quæ minime bilem ducunt, & ſemel in die cibum ca-
pere, & frequenter exerceri: Et cibo ſicciſſimo uti, & potu pauciſſimo me-
raciore. Melius autem eſt ut uēter facile ſolubilis conſeruetur. Verum ute-
ros ſi ad hanc diætam non paruerint, pharmacis ſubditītijs nō mordacibus
purgare oportet. Fomentum tamen ſemper purgationibus præmittendum
eſt, prius id quod ex fœniculo paratur, deinde quod ex ſuffimentis. Fo-
menta uero & ſubditiones medicamentorū facito, coniectura facta ut om-
nia fiant, & pro ratione adhibeātur, quo tempore menſes prodeunt. Si qui-
dem igitur puri et ſinceri ac cruenti fiant: ita ad uirum accedat incipientibus H
menſibus. Optimū autem, deſinentibus, & adhuc euntibus, magis quàm u-
26 bi diſparuerunt. Quum autem ad uirum itura eſt, ſuffimētum quoddam
ex adſtringentibus ſuffiat, atq; hoc per caniſtrum, & arundinem, pharmaco
calido cineri inſperſo. Quum uero inſperſeris, et caniſtrum, ſiue operculum
circumponito, & per arundinem inſidenti ſomentum adhibeto. Vbi ue-
ro opus fuerit ipſam ſuffiri, plumbea fiſtula utere, ut aperto oſculo ſuffiatur.
Deinde quum ſurrexit, rurſus in lecto plumbeam fiſtulam apponat: Dein-
de ea ſubtracta cum uiro coeat. Et ſi ea quæ à uiro prodeunt, non fuerint
ei manifeſta, extentis & alternatim poſitis cruribus quieſcat. Ieiuniū autē ti-
le eſt in hac die, præterquam ſi cyceonem uelit non ſalſum in aqua. Hunc au-
tem tunc bibat quum uult ſuffiri. Si uero ubi cum uiro coiuit, poſtridie deti-
neat genituram, & neq; altera die exeat: à cibis quidem & balneis prohibea-
tur:

A tur. Bibat autem polentam in aqua nõ ſalſam, bis ac ter in die. Atq; hæc diæ
ta ſit per ſex dies, aut quod melius eſt, ſeptem, ſi nõ exierint ea quæ à uiro ſu
ſcepit dum cum ipſo coiuit. Illota uero maneat per omne tẽpus, & det ope-
ram ut motus uitet. Si uero deambulare uelit, deambulet in loco plano & le
ui, nequaquam accliui, neq; dediui. Deſideat etiam ſuper mollia, ſi concepe
rit. Reliquam uerò diætam eandem faciat uſq; ad dies triginta. Illota aũt 27
ſit, aut ſi lauari opus habeat, pauca & nõ ualde calida lauetur. Caput uero ne
madefaciat: Cibis aũt utatur & panibus, et maza, ſi uelit: Ex carnibus autem,
palumbe, & ſimilibus: ex marinis, his quę aluum ſiſtunt: prohibeatur ab ole
ribus acribus. Vino uero nigro utatur. Carnibus autẽ aſſatis potius quàm
B coctis, tum manſuetis, tum ferinis. Et hæc quidem ſi conceperit, hoc modo
facere oportet. Si uero nõ conceperit, ſed ſecunda aut tertia die exeunt quæ
à uiro immiſſa ſunt, fluentia, cũ multa humiditate: manifeſtum eſt quòd ute
ri ſunt humidiores. Curare itaq; oportet iuxta relatum modum, donec ſicci
fiant. Quũ autem ſicci eſſe uidebuntur, ſic curato. Optimũ eſt pharmacum
mollitorium, & retro, & anteriori parte ipſi adhibitum, donec uteri ad natu
ram ſuam redeãt: & rurſus ad uirum accedat, quũ menſes non amplius mul-
ti, ſed pauci & bene colorati fuerint, & ad libidinem concitatur. Sed & in a-
lijs diebus cum uiro conſuetudinẽ habere oportet, ſi optime habuerint ute
ri. Quum aũt in relatis diebus conſuetudinem habuerit cum uiro, ſi pro-
be parati fuerint uteri, & ſi genituram ad decem aut duodecim dies detinue
C rit, ne adeat uirum. Si uero non concipiat, uteri autem ſani ſint: contingit 28
enim & hoc plerīſq;, quũ debiles exiſtentes uteri, ab affectione macilenti ſi
unt: aut præ medicamentis & fomento multo, genituram ferre nõ poſſunt,
priuſquam aſſueti fiant & conualeſcant. Hoc aũt ſic cognoſci poteſt, Quum
ab ipſa exierint, ſecunda aut tertia die exeunt, aut adhuc prius, craſſa & com
pacta uelut mucus: niſi mali quid ſit, & propter alium uterorũ morbum ge-
nitura diſcedat. Quum igitur talia apparuerint, curatione quidem uterorũ
non eſt opus, uerum reliqui corporis cura habenda eſt, quo huiuſmodi bo-
nus habitus ſit ipſi, ut contractum ſimul ſit corpus, & iuſta mole præditum,
ex paucorum balneorum, plurium uero et leuium laborum uſu. Ab acribus
autem & ſalſis prohibeatur. Vomitibus utatur ante dies quibus menſes fie
D ri ſolent, & rurſus fame maceretur, & alia perficiat quæ dicta ſunt. Atq; hæc
quidem harum curatio eſt. Quibus autem ſtatim ubi coiuerint diffluunt 29
ea quæ à uiro ſunt immiſſa, his os uterorum cauſſa eſt. Curare uero ſic opor
tet. Si quidem ualde concluſum fuerit, tædis & plumbeis fiſtulis immiſ-
ſis aperito, & molli fomento ex fœniculo foueto, & ſubdititijs, quæ uteros
attenuant, & in directum redigunt, purgato. Poſt purgationes autem & fo
menta, ea infundito quæ cauſſæ ſunt contraria. Quibus uero os diſtortũ
eſt, & ad coxam allapſum: fiunt enim etiã talia prohibentia, ne uterus ſemen
ſuſcipiat: Quũ igitur tale quid acciderit, odoratis fomentis fouere oportet:
poſt fomentum aũt, per digitum auulſum à coxa detrahito. Quum aũt diſ-
ceſſerit, tædis & plumbeis fiſtulis immiſſis iuxta priorem rationẽ in rectitu
dinem dirigito: ubi uero rectificati ac aperti fuerint uteri, medicamẽtis ſub-
dititijs purgato, & alia facito iuxta relatam rationem. Quũ autem magis 30

quàm oportet aperti fuerint uteri, purgatione opus habent:poſt purgatio- B
nes autem, collutionibus & ſuffimentis. Si uero propiores ſint quàm o-
portet, uomitibus uteri opus habent, & fomento fœtido, donec ad ſuum
locum redeant. Diæta uero utendum eſt relata. Si uero os pingue fuerit
& craſſum, & propterea non concipiat, ſinapi coctum ieiuna edat, & me-
racum inſuper bibat. Apponat autem nitrum rubrum, & cuminum, ac re-
ſinam. Optimum autem fuerit nitrum uino ammiſcere & reſinæ, unà cum
cumino & unguento albo. Aut cornu cerui urito, & duplum crudæ or-
deaceæ farinæ cum uino ammiſceto. Si uero non melius habeat, porrum co
quito, & ipſam inſidere facito. Aut phagum id eſt glandem tritam ap-
31 ponat. Et allio recẽti ueſcatur, & aqua mulſa inſuper pota uomat. Qui- F
bus porrò intus manet uiri ſemen & cõputreſcit, et turbationem facit, his a-
triplicis ſemen aut ſuccum, cum melle aut cum cumino delingendum dato.

Quum autẽ à uiro immiſſa graueolentia fuerint, non concipit. Portulacã
igitur & adipem anſerinum miſceto & apponito. Quibus uero ſexta aut
ſeptima die, à uiro immiſſa prodeunt putrefacta, his uerìſimile eſt, ab utriſq;
fieri, & bilis, & ſalſuginis influxu. Curare autẽ ſic oportet, per ueratrum, aut
ſcãmoniam, aut pepliũ. Hæc enim ſurſum ac deorſum pituitã & bilem pur-
gant, & flatus educunt. Ante purgationes autem fomentis utendum eſt ex
ſuffimentis. Vbi uero fomẽtum adhibueris, per ſubdititia purgato, eodem
modo uelut in prioribus. Et poſt ſubdititiorũ ac purgationum uſum, mol-
litorijs utere, & ſubdititio medicamento ex mercuriali & artemiſia herba, G
& anemona, & ueratro albo aut nigro. Atq; hæ quidem medicationes hoc
32 modo his conducunt. Diætam uero reſpectu ad totum hominis corpus
facto conſtituere oportet, ſiue ſiccior, ſiue carnoſior mulier eſſe uideatur. Et
ſi quidem ſiccior fuerit, balneis pluribus, & obſonijs omnibus coctis, tum
marinis, tum carnibus utatur: Vino uero aquoſo, & oleribus coctis, & pin-
guibus omnibus ac dulcibus. Hæc enim plerunq; faciunt ut humiditas ſit,
tum in reliquo corpore, tũ in uteris. Si uero humidior fuerit, tales uteri nul
lo ex his opus habent, ſed uice uerſa neq; cõtrectare, neq; lauare recenti mo
tu facto oportet, neq; ſuffire. Nam ad periculum hæc procedere ſolent. Et ſi
magis quàm pro natura fuerint humectæ, ſiccare ſanè ac ſuffire oportet. Si
uero bilioſa in ipſos confluant, medicamentum dare quod bilem purgat. H
Si uero ſalſuginoſa, lac aſininum, & uinum, & alia auxiliaria. Morborum
porrò uires conſiderare oportet, & cauſas ex quibus morbi fiunt exquire-
re, atq; ſic ad alia procedere, & morbos circa locos curare: & quæ quidem
ob cauſam oſculorum hiantium prohibentur, ut ne detineant in uentre, ha
rum oſcula præparare, ut probe diducta ſint. Quum uero humiditas prohi
buerit, hanc inſpicere ut ne impediat, totis mulierum negotijs expenſis, ſiue
ex toto corpore quid moueri uideatur, ſiue ex ipſis uteris, ſiue ex utriſq;.
33 Vteros autẽ ſic curare oportet, ut neq; humidi ſint, neq; ualde ſicci. Imò
ſicciores quidem, tanto magis bono ſucco, quanto ſunt ſicciores, eiuſmodi
humiditate ut pingues magis fiant quàm graciles. Humectos uero & madi
dos ſiccare, ita ut relinquas quo humidi ſint, & nõ ualde reſiccentur. Exceſ-
ſus enim in his ualde ſunt uitandi. Concipit autem in uentre, neq; ea quę hu
miditatem

A miditatem habet,necꝙ quę reſiccata eſt, niſi quid horum in uteri natura fue-
rit. Cæterum uirum adire ipſam oportet,poſt adhibitam curationem, de
ſinentibus aut inchoantib. menſibus. Optimũ eſt etiam ubi quieuerint. Ma
xime uero in his diebus experiendum eſt, an prægnans fieri poſſit: hi enim
ſunt oportuniſſimi. Si uero nõ ſtatim concipiat,& reliqua bene habeant, ni
hil prohibet etiam alijs diebus cum uiro coire. Nam hæc exercitatio ala- 34
critatem ipſi inducit, & uenulæ hinc laxantur: & ſi ea quæ à uiro prodeunt
concurrerint ſecundum rectitudinem cũ eo quod à muliere, citius concipi-
et. Hæc enim cauſſa eſt his,quibus ſiue ſtatim, ſiue poſteriore tempore exe-
unt. Atꝙ hæc quidem de his dicta ſunt. Si uero humidius fuerit os uterorũ,
B genituram attrahere non poſſunt. Vtendum aũt eſt medicamentis ſubditi-
tijs acribus:Cõmorſus eñ & inflãmatus ſtomachus,ſolidus ac firmus quan
doꝙ fit, & aliquo modo accõmodatur. Sed & ſi in callum indurati fuerint,
præſtat acria apponere quæ mordeãt. Quæ enim tenuia & feruida ſunt,cal
li duriciam diffundunt. Si uero mollitus fuerit callus,mollibus curato,et his
quæ nõ mordent. Quòd ſi diu non cõcipiat,menſibus nõ apparentibus, 35
quũ tertia aut quarta dies aderit,alumẽ tritum,unguento dilutũ, & lana ex-
ceptum apponito,& habeat per triduum. Quarta uero die fel bubulum ſic-
cum in oleo feruefacito, & lanam teneram eo imbutam ſubdito, & habeat
per triduum. Poſtridie aũt eximat,& cum uiro coeat. Si genituram non
ſuſcipiat mulier,menſibus ſecundum naturã prodeuntibus, membrana prę
C poſita eſt(fit etiam ex alijs cauſis) cognoſces autem ubi digito obicem con
tigeris:Facito autem medicamẽtum ſubdititium: Reſinam & ęris florem cũ
melle ſubacta in linteo apponito quàm penitiſſime, filo ad extremitatem al
ligato:ubi uero hoc extraxerit,myrtum in uino coquat,& uino tepido per-
luatur,præſtat autem membranam auferre. Sunt autem mulieres quæ fa- 36
cile quidem in uentre cõcipiunt, geſtare uero non poſſunt, ſed fœtus ipſis
corrumpuntur,aut tertio, aut quarto menſe, nulla cauſa accedente, neꝙ ci-
bo incõmodo ingeſto:& hæc eſt cauſa quæ relata eſt, & maxime quũ uteri
augmentum fœtus dimiſerint,aut uenter ipſis turbetur. Debilitas aũt,& fe-
bris uehemens, & cibi faſtidium incidit eo tempore quo fœtus corrũpunt.
Eſt aũt & hæc cauſſa, ſi uteri fuerint leues, aut natura, aut ulceribus in ipſis
D innatis. Si enim leues fuerint, quandoꝙ cõtinentes ipſum pelliculæ, mi-
nus quàm oportet cohærent:utpote quum uteri ipſi pleni exiſtant: cògno-
uerit autem quis hęc ſingula,ſi de his exacte interroget. De leuitate uero co
gnouerit,ſi alia mulier congerit, dum uteri uacui ſunt. Non enim hoc tem
pore manifeſtum fit. Si uero mẽſes prodierint his,aceruatim prodeunt. Qui
buſdam tamen ipſarum contingit ut fœtus edant. Et ſi qua curetur,ſpes par
tus adeſt:& de his quidem ſic habet. Si mulierẽ puerperam facere uelis,a- 37
liàs concipere nequeuntẽ,menſes conſiderare oportet, an pituitoſi ſunt aut
bilioſi. Cognoſces autẽ ſic. Arenã tenuem ac ſiccam ſubijcito, & qum men-
ſes prodeunt,in ſole ſanguinem ſuperfundito,ac ſiccari ſinito. Et ſi quidem
billioſa fuerit,ſanguis in arena ſiccatus pallidus erit: Si uero pituitoſa fuerit,
uelut mucus. Vtrum igitur horum fuerit, uẽtrem purgato,ſiue ſupra opus
habuerit,ſiue infra:poſtea uteros purgato. Si uero concipere uoles,hede

I 4 ræ

ræ grana ſeptem,aut folia,ſingulis menſibus in uino ueteri,ceſſantibus men B
ſibus, bibenda dato. Et malicoriū in uino odorato meraco coquito,& glan
dem ex hoc factam in meridie ſubdito. Aut alumen Ægyptium tritum lanę
illigatū apponito. Quū autem ſol occiderit,eo detracto, uino odorato per
luatur. Hæc autē ceſſantibus menſibus facere oportet. Sed & hóc ſic habet.
38 Quū purgatę fuerint mulieres,maxime in uentre concipiunt cū uiro con
ſuetudinem habentes,& genitura ipſis corroboratur, ſi quādo oportet coi
uerint. Et ſemen uiri facile ammiſcetur:& ſi præualuerit,illi accōmodatur ac
appropriatur. Tunc enim maxime os uterorū hiat, & diſtentum eſt poſt
purgationes. Et uenæ genituram attrahunt. At in priore tempore,& os ute
rorum concluſum eſt, & uenæ magis ſanguine plenæ exiſtentes,non ſimili F
ter genituram attrahunt. Si uero genitura iugi curſu defluat, mulier uiro
miſceri non cupit,& ſi miſceatur,non concipit: & lumbi ac coxendices do
loribus uexantur, & febris debilis corripit, & impotentia ac animi deliqui
um ſuccedit, & aliquando uteri in ſuo loco non ſunt. Si quidem igitur præ
plenitudine defluat, ſinere ipſam optimum eſt. Si uero uterus laxus fiat,diæ
ta ſit alica,caro ſuilla, aut palumbis, & uinum nigrum, potiones uero, quæ
39 ad fluxum deſcribentur. Nunc porrò dicā de morbis earum quæ in uen
tre habent. Pronuncio autem de muliere in uentre habente duos aut tres
menſes & ultra, ſi menſes ſtatim prodeant ſingulis menſibus, neceſſe eſt te
nuem ipſam fieri ac debilem. Quandoq; etiam febris ipſam corripit his die
bus,quàm diu menſes prodierint. Et dum prodeunt, & poſtquam prodie G
rint, pallida fit. Sed & pauci prodeunt. His uteri magis quàm opportunum
eſt hiant,& augmentū fœtus dimittunt. Deſcendit enim quum mulier in
uētre habet, ſanguis paulatim in uteros à toto corpore, & in orbem circa id
quod in uteris eſt circumſtās, illud auget. Si uero hiarint uteri magis quàm
oportet, ſanguinem ſingulis menſibus,uelut procedere ſolet, dimittunt. Et
quod in uteris eſt, tenue ac debile fit. Si uero curetur mulier, melior & fœ
tus & mulier euadit. Si uero nō curetur,fœtus corrumpitur. Sed & ipſa pe
riclitatur,ne diuturnū habeat morbum,ſi purgatio plus quàm oportet pro
deat. Quia & poſt corruptionē, periculum imminebit, nimirum uteris ma
40 gis apertis. Si uero mulieri in utero habenti caput pituitoſum fuerit,& pi
tuita acris in uentrem deſcenderit, & à capite uentrem perrumpit, & febris H
debilis ipſam corripit,& palpitationes quibuſdam debiles ſubexolutæ, au
geſcentes acutæ. Si uero etiam cibi faſtidium, & impotentia corripiat,pe
riculum eſt ne breui fœtus corrumpatur. Sed & ipſa in periculum adduce
tur,ſi non curetur: Vbi uero effugerit,utpote uentre fluido exiſtente,ſtatim
concludere ac conſtringere oportet. Multa uero etiam alia ſunt pericula, in
quibus fœtus corrumpuntur. Nam ſi mulier in uentre habēs ægrotarit, aut
debilis fuerit,aut onus leuarit,aut percuſſa fuerit,aut ſaltarit,aut cibum faſti
dierit, aut animi deliquio correpta fuerit, aut amplius aut minus nutrimen
tum accipiat,aut timeat,& conſternetur,aut uociferetur, aut intemperanter
uiuat,fœtum corrūpet. Nam & cibus corruptionis cauſſa eſt,& potus mul
tus. Sed & ipſi uteri naturas habent, quibus abortum faciant, quū ſunt fla
41 tuoſi,denſi,magni,parui,& alia his ſimilia. Si mulier in utero habēs,uen

trem

A trem aut lumbos doleat,formidare oportet ne fœtum per abortū edat, pelli
culis qui ipſum continent ruptis. Sunt etiam quę fœtus corrumpunt,ſi acre
quid,aut amarum ederint, aut biberint præter conſuetudinem, dum adhuc
paruus intus eſt puerulus.Si enim puero quid accidat pręter conſuetudinē,
& ſi paruulus adhuc fuerit,moritur.Et ſi eiuſmodi edat aut bibat,uelut dixi
mus,ut neceſſe ſit ipſi turbari uentrem, dum adhuc paruus eſt puer. Percipi
unt enim & concitantur ipſi uteri,fluxione ex uentre ſecedente. Et ſi labora
rit mulier plus quàm oportet, & uenter ipſius cōcludatur, aut magnus fiat,
etiam ſic puer corrumpitur,uelut à labore calefactus,& à uētre preſſus.Ple-
runq; enim dum parui ſunt,debiles ſunt.Quidam uero etiā magni corrum-
B puntur.Quare mirari non oportet mulieres, quòd inuitæ corrumpunt.Nā
cuſtodia & ſcientia multa opus eſt,ut in uteris geſtent puerum et enutriant,
& ut euadant ab ipſo in partu. Si uero mulier in uentre habens, corpore
male habeat,& fuerit bilioſa & doloribus uexata, & aliàs atq; aliàs febrici-
tet, & os examareſcat, & lingua cum uirore pallida fiat, oculi uelut morbo
regio affecti,ungues bilioſi,urina acris:hæc tum aliàs, tum ſi febricitet, aliàs
atq; aliàs ipſi accident: poſtquam uero etiam purgationem contigerit bilio
ſam eſſe,planè timendum eſt etiam pueros debiles fore:Hæc ſi bilioſa per ſe
ceſſum egerat (id quod ualde cōtingit) melius deget. Et ſi bilioſa aut ual 42
de nigra ſunt partus purgamenta,etiā ut plurimū pinguedo ſuccedit,& pro
deunt paulatim,& non cito congelantur: & primo quidem tempore leuius
C fert,poſtea uero grauius, & minus purgatur quàm oportet. Si enim corpus
male habuerit, etiam partus purgamenta pauciora ac deteriora ipſi proce-
dent.Patietur autem & hæc omnia,etiam ſi mēſes prodeant bilioſi. Verum
breuiori tēpore ægrotarit. Et morbus ad eadem pericula, & ſigna, & tranſ-
mutationes deueniet. Aut enim ipſis uomitus bilioſus,aut purgatio per uē-
trem,in hoc morbo fit, & uteri exulcerātur. Multa uero cuſtodia mulier o-
pus habet. Quum igitur tale quid factum fuerit,ut ne moriatur,ſterilis e-
rit. Si uero nihil horum fiat,& non curetur, ſed partus purgamenta fuerint
ipſi occultata, in triginta & una diebus ut plurimū moritur. Huic phar-
macum in potu exhibendum eſt quod bilem ducat. Prodeſt & aniſum, &
quæ ad urinam ciendam dantur. Vomat autem, & ſudores eliciantur,& al-
D uus ſucco ptiſanæ, & melle, & ouis, & maluæ aqua infuſa eluatur. Qui- 43
bus in uentre habentibus circa ſeptimum aut octauum menſem, derepente
māmarum & uentris plenitudo collabitur,& ubera gracileſcunt,& lac non
apparet, his dicendum eſt, puerum aut mortuū eſſe, aut uiuere & debilem
eſſe. Si enim in uentre habuerint, & apparuerint menſes: aut abortus fi-
unt, ſi plures fuerint & male olentes, aut fœtus morboſi fiunt. Si mulier 44
in uentre habens pituitoſa fuerit, & caput dolet, & aliàs atq; aliàs febrit,&
in capite obuoluitur pituita: & grauitatem exhibet ac frigus, & in corpus
procedit,& in uenas,quum caput fuerit repletum.Fit etiam colore plumbo
ſimilis,& uomit pituitam:lingua alba eſt,& urina cōmuniter exalbeſcit:fri-
gida eſt, turbatio adeſt,& æger motus. Vbi uero pepererit, procedet ipſi
purgatio pituitoſa, & apparebit pelliculoſa, & uelut araneorum caſſes in
hac diſtenti erunt, & patietur quidem eadem omnia etiam ea cui menſes pi
tuitoſi

tuitoſi prodeunt, uerũ breuiore tẽpore ægrotabit:& eadem pericula & ſi- B
gna & trãſmutationes morbus habebit: Cõtinget enim ipſi uomitũ pituito
ſum fieri, & affectiones ſimiles uelut illi accident. Dependent enim eodem
modo partus purgamenta,et menſes pituitoſi,uerũ purgamenta partus bre
uiore tempore quàm menſes:& niſi eruperit ipſa purgatio quæ diu moram
traxit,moritur in quinq; & quadraginta diebus, etiam ſi pituitoſum partus
purgamentum ipſi prodierit.Curata autem mulier ſana fiet,& inflabitur ab
initio ſi ſanata fuerit. Grauis eñ erit hic morbus. Huic dare oportet phar
macum quod pituitam ducit,& lac caprinum coctum cum melle miſcere.Si
uero ſæpe non obediat,naſturtium,aut cnicum,aut cneorum,aut polypodi
um,aut ſerum, aut medicamentum ex ſale cõpoſitum exhibeto,& quæcun- F
45 que pituitam laxant, ac educunt. Si uero mulier in utero habens,lienoſa
ſit à relatis affectionibus,in hoc morbo mẽſes hydropi ſimiles & pituitoſos
demittit,& partus purgamẽta procedent hydropi ſimilia,& prodibunt mo
do multa,modo pauca,& fiunt queadmodum aqua à carnibus,uelut ſi quis
carnes cruentas abluat:Aliquando uero paulo craſſiora,et nõ congelantur.
Et patietur eadem omnia etiam ea cui menſes aquoſi procedunt,& pericula
eadem ac tranſmutationes morbus habebit.Continget enim ipſi fluxum a-
quoſum fieri,aut purgationem occultari,& ad uentrem conuerti,& ad cru-
ra,aut ad pectus,aut aliquam harum partium, & pericula erunt eadem quæ
prius ſunt relata. Si prægnans intumeſcat, urticæ ſemen plurimũ, & mel,
& uinum dilutum odoratum potandum dato,bis in die. Si prægnantem G
bilis uexet,ptiſanæ ſuccũ dato,rhoe rubro inſperſo, aut eo qui ex moris pa-
46 ratur.Sorbeat autem frigidam,& ſiſtetur. Si ſuffocatio derepente accidat
prægnanti.Fit autem hoc maxime ubi mulier laborarit,& cibum faſtidierit,
uteris à labore calefactis, & pauciore humore fœtui accedente. Et quũ ute-
rus ac uenter inanior ſit quàm oportet,procedit fœtus ad hepar & præcor-
dia,ut quæ ſunt humecta, & ſuffocationem fortem derepente inducit.Inter
cipit enim perſpirationem circa uentrem, & mulier uoce priuatur, & albas
oculorum partes ſubuertit,& reliqua patitur omnia quæ relata ſunt, ſi muli
er non prægnans ab utero ſuffocetur. Quin & ſuffocatio fieri incipit mulie
ri in uentre habenti,quum à capite defluit pituita ad præcordia, utpote cor
pore reſpirationem trahere non potente. Et ſi quidem unà cum pituitæ de- H
ſcenſu, fœtus redierit ad ſuũ locum, uelut qui humorem attraxit, & à pitui-
ta delatus ſit,mulier ſana fit. Stridor autem fit fœtu locum ſuum occupante.
Et uenter mulieris ut plurimũ humidus fit. Si uero non breui redeat fœtus
in ſuũ locum, duo iam fiunt quæ fœtum affligunt: pituita, quæ à capite de-
ſcendit (grauat enim & inſiſtẽs frigefacit) & loci alienitas,& periclitabitur.
Et ſi non breui quis cõmodiorem diætam adhibuerit, mulier ſuffocabitur.
47 Et de his quidem ſic habet. Si uero mulieri in uentre habenti,tempus par
tus iam affuerit,& dolor partus tenuerit,& ad multum tempus mulier pue-
rum edere nõ poterit,omnino obliquus aut in pedes procedit. Vtile eſt au-
tem in caput procedere. Et ſi obliquus procedat,difficilis fit affectio. Sicut
enim ſi quis in uas olearium anguſti oris nucleum immittat,nõ procliue eſt
extrahere ipſum obliquatum: Sic ſanè etiam mulieri grauis affectio eſt, ubi
fœtus

A fœtus fuerit obliquatus. Difficile eſt enim ipſum exire. Graue autem eſt eti-
am ſi in pedes proceſſerit: & ſæpe aut matres pereunt, aut pueri, aut ambo.
Eſt autem & hæc magna cauſa ut non facile exeat, ſi mortuus, aut ſyderatus,
aut duplicatus fuerit. Quum mulier in uentre habuerit, tota fit cum uiro-
re pallida, quoniam purus ipſius ſanguis ſemper quotidie ex corpore deſtil
lat, & in fœtum deſcendit, & augmẽtum ipſi accedit. Et quum paucior ſan-
guis ſit in corpore, neceſſe eſt ipſam eſſe pallidam, & ſemper alienos cibos
appetere, & ſanguinea in uentrem intrare. Et debilior fit, quoniam ſangu 48
is minuitur. Aſſero porrò mulierem, ubi pariet, frequentem ſpiritum e-
mittere. Et ſi purgatio inceperit, uẽter plenus eſt, & calore preſſus. Maxime
B uero frequẽter reſpirat, ubi partus appropinquat. Et tunc maxime lumbos
dolet. Nam & lumbi à fœtu colliduntur. Dolet autem ſtomachum ſiue uen
triculi oſculum in intermedio tempore aliàs atq; aliàs, utpote dum uenter,
maxime uero uterus, circũ fœtum obuoluitur. Et ſi puerperæ uterus in-
fletur, ouiculæ aut capræ hepar cinere obruito, deinde coquito, & hoc edat:
ac uinum meracius uetus, ſi nihil prohibuerit, bibat ad dies quatuor, ſi lon-
gius aberit à partu. Si uero lumbos doleat, aniſum & cuminum Æthio-
picum bibat. Et calida lauetur. Si uero anhelatio corripiat, ſulphuris ma-
gnitudinem fabæ, & cardamomi tantundem, & rutæ ac cumini Æthiopici
tantundem. Hæc terito, & uino diluta ieiunæ bibenda præbeto. Et à cibis
frequenter abſtineat. Si in partu purgatio multa prodierit, uterus cõtra-
C hitur, & ueſica, & inteſtinum, & neq; ſtercus continent, ſed & urinam emit-
tunt. Oua igitur ſorbenda dato, & panem cinericium edendum, & reli-
qua quæ ſcripta ſunt. Si uero ea quæ in partu eſt, ſicca fuerit, & difficulter
humectetur, oleum bibat, & locos oleo calido cum maluæ aqua irriget, &
cerato liquido illinat, & anſerinũ adipem cum oleo infundat. Si uero pa-
rere non poterit, reſinam, aut cuminum, aut pinus corticem ſuffito. Qui- 49
cunq; uero tumores uteri in partu, aut ex partu fiunt, eos adſtringere nõ o-
portet, uelut medici faciunt: uerum pharmaca optima exhibeto. Cuminum
Æthiopicum, quantum tribus digitis capi poteſt, & aniſi, & ſeſelis grana
quinq; aut ſex, pæoniæ radicis aut etiam ſeminis teſtam conchæ maioris di
midiam: Hæc in uino albo odorato maxime, ieiunæ exhibeto. Aut dauci
D Æthiopici radicem, ſeſeli, pæoniæ radicem, eodem modo. Aut hippoſelini,
aut dauci Æthiopici ſemen, eodem modo: Aut crethmi radicem. Aut cumi
num Æthiopicum quatuor obolorum Atticorum pondere. Aut piper, ani
ſum, daucum, pæoniæ Atticæ radicem: Hæc in uino terito, & bibenda dato:
Aut myrtidani ramulos duos aut tres, & cuminũ Æthiopicum, & pæoniæ
radicem. Aut etiã lini ſemen ſimiliter, quo etiam pueros tuſſientes nu-
triunt, cum oui aſſati uitello, & cum ſeſamo toſto. Si prægnanti pudenda
ſuperficiario ac feruido ulcere affecta ſint, amygdalas tritas, et medullam bu
bulam cum aqua coquito, & modica farina adiecta, pudenda illinito, & a-
qua à coctis myrti baccis perluito. Nunc uero dicam de puerperij purga 50
mentis, & his quæ poſt partum exeunt. Quũ mulieri aut partus purga-
menta non fuerint purgata, aut menſes non prodierint, aut etiam uterus du
rus fuerit: dolor habet lumbos, & lateris mollitudinem, & inguina, & femo
ra,

ra,& pedes amarè dolet,& uenter attollitur, & horrores per corpus diſcur- B
runt. Ex talibus autem febres fiunt acutæ. Hanc ita habentem, ſi quidem ſine febre fuerit, balneis curato. Caput autem oleo anthino inungito. Maluam autem coquito, & oleo cyprino in aquã eius infuſo,mitigandi gratia inſidere iubeto. In omnibus autem morbis in quibus fomentum auxi
51 liatur,melius eſt poſtea oleo ungi: Si uero febris habeat,à balneis abſtinere,fomentis aũt & tepefactorijs imum uentrẽ & lumbos curare: In potu autem exhibere pharmaca uterina, aut ſepiæ ouis,aut caſtorio ammixtis: poſt hoc uero farinam cum ruta coctam , aut ptiſanæ ſuccum ſorbendum dare.

Si uero mulieri cum puero in partu non prodierit humor uelut oportet, ſed ſi quidem in capite habuerit humorem à calore attractum,in partu & an- F
te,caput dolebit. Si uero in uentrem aceruatim deſcenderit, ubi concitatus fuerit,ipſum turbabit. Et non oportet longe progredi ſinere, ſed auxilium ferre, ut ne ex partu uentris profluuium ſuccedens,corpore male habente,ipſam dolore affligat. Si uero à capite delatus fluxus,ad puerperij purgationem uertatur,& multum concitetur,melius habebit: Si uero plus moderato , curam adhibeto. Si uero in uentrem facilior, utiq; exitus puero contigerit. Si uero purgatio modica mulieri prodierit, dolor fortis corripit lumbos, & omnem circa pudenda locum, & intumeſcit, & femora ardent.Et ex ore ac naribus pituita fluit fortiter aquoſa, & dolet caput, & febris habet, & horror, & tumet, & dentes ſtridunt, & uenter, & ueſica con-
52 ſtringetur,& oculos ſubuerterit,& caliginoſum uiſum habet. Quum mu- G
lieri puerperæ purgatio non facile procedit,uelut uteris inflãmatis,& oſculo ipſorum concluſo.Obtorquetur enim ſtomachus uteri poſt pueri egreſſum.Si enim quid horum fuerit, purgatio nõ procedet.Si uero non proceſſerit purgatio,continget ipſam febrire, & horrorem habere, & uentrem magnum eſſe: & ſi ipſam attigeris, totum corpus dolere, maxime ſi quis uentrem attingat: & aliàs atq; aliàs ſtomachi dolore uexatur, & lumbos dolet, & cibi faſtidium, & uigiliæ, & punctura adeſt. Poſtea quinto aut ſeptimo die quandoq; uenter turbatur, & ſecedunt nigra, & ualde graueolentia aliàs atq; aliàs, & urina uelut aſinina.Et ſi ſeceſſerint, uidetur ſibi melius habere,& curata,breui ſana fit:ſin minus, periclitabitur profluuio uentris forti ipſi illapſo. Et puerperij purgamenta ipſi occultabuntur. Si uero uẽter H
ipſi nõ turbetur,neq; purgatio prodeat ſua ſpõte,neq; ea quæ cõmoda ſunt breui exhibeantur,tẽpus autẽ progrediatur,multo magis ex prędictis affligetur.Et inſuper periclitabitur, ne liuida fiat uelut plumbũ, & aquã intercu
53 tẽ incidat,& umbilicus extabit ipſi, ab uteris eleuatus . Et circũcirca nigrior erit. Et ubi hęc facta fuerint,fieri nõ poteſt ut mulier ſuperſtes maneat. Pereunt aũt aliæ alio tempore, pro corporis & affectionis ratione. Verum unam & uiceſimam diem non excedunt,id quod plerunq; ſic contingit. Si uero purgatio ipſi eruperit,ſiue à pharmacis,ſiue ſua ſponte(fit enim & hoc ſi uteri os laxarint,à ſanguine aceruatim derepente delato coacti:& ſi eruperit,graueolentia purulenta depurgantur: quandoq; etiam nigra) & melius habebit,& curata ſaneſcit. Fiunt autem & ulcera in uteris, utpote puerperij purgamẽtis putrefactis.Si uero fiant, maiore cura opus erit,ut ne ipſi ulcera

A ceramagna & putredinoſa fiant: periculum eſt autem ne aut moriatur, aut
ſterilis fiat. Signa uero hæc fiunt, ſi ulcera intus fuerint: Quum purgatio
ipſi prodierit, uelut ſpina per uteros trāſire uidetur, & calor ipſam corripit,
ac maxime uentrem inuadit. Et ſi attingatur, partem infra umbilicum dolet,
uelut ſi purum neruoſum ulcus contingas. Pòſt dolores fortes aliàs atq; ali-
às in uteros incidunt: Et febris aliquando ad contactum manus debilis: &
aliàs atq; aliàs puerperij purgamenta procedunt, maligna, purulenta, gra-
ueolentia. Hæc ſunt ſigna, ſi ulcera in uteris fuerint, & multa cura opus ha-
bent. Atq; huius quidem morbi tot fines exiſtunt. Si uero purgatio pu- 54
erperij primis tribus aut quatuor diebus proceſſerit, uerùm poſtea derepētè
B euaneſcit: eaſdem affectiones cōſimiles priori patitur, ſed minus: & ſi tranſ-
mutetur morbus, in idem trāſmutabitur: Diuturnus autem & debilior pri-
ore erit. Si uero curetur mulier, ſuperſtes erit, ſi cito curetur: & de hoc mor-
bo ſic habet. Si uero ex partu non fuerit purgata, uenter intumeſcit, & 55
ſplen, & crura: & febris habet, & rigor corripit, & dolores proſiliūt ad lum-
bos, aliquādò etiam ad uiſcera. Et perfrigeratur, & febris habet: pulſus de-
biles ſunt, & aliquando acuti, & aliàs attolluntur, aliàs deficiunt. Hæc pati-
tur incipiente morbo, & ſic habet. Temporis autem progreſſu, cauæ faciei
partes rubeſcunt. Quum ſic habuerit, leues cibos exhibeto. Et ſi turget,
pharmacum infra purgans bibēdum dato, ſi bilioſa fuerit, quod bilem pur-
gat: ſi pituitoſa, quod pituitam. Poſtea uero uteros odoratis foueto, & mol-
C litorium in die apponito. Si uero oſculum ſolidum fuerit, tota die foueto, &
mollitoria apponito. Deinde calida aqua lauato, & plumbeas fiſtulas indi-
to. Poſtea ſalis grana, & myrrham in linteū illigato, & picem coctam am-
mixtis aromatis lana excipito, & ſingulorum pares portiones ad gallæ par-
uæ figuram efformato, & per diem ac noctem apponito: Deinde uero inter
miſſis tribus diebus, ijſdem foueto. Et grana cnidia decorticata duarum po
tionum menſura, & piperis grana trita, oleo Ægyptio albo, & melle opti-
mo ammixto, in lanam infarcito, & pennæ obuoluta, tota die ac nocte ap-
ponito. Et ſi tibi purgata eſſe uideatur, melius eſt ſinere. Si uero purgatio-
ne opus habere uideatur, duobus diebus interpoſitis, rurſus id quod ex cu-
cumere ſylueſtri paratur, per diem ac noctem ſubdito: Deinde netopon,
D & oleum roſaceum odoratiſſimū, & adipem cerui liquefacito, & die una in
lana ſubdito, & multa calida, quantum eius fieri poteſt, leniter lauato. Sta-
tim autem ubi purgatorijs, & calida, fuerint purgata loca affecta, adipe an-
ſerino; & myrrha, & reſina tepida os uterorū illinat, & foueat. Vteros uero
poſtridie uino & oleo narciſſino eluat: Aut ſi narciſſinum nō ſit, uino ſo-
lo. Atq; hæc die uno ante menſes faciat. Poſtquam autē menſes prodierint,
primis diebus atramētum, hoc eſt ſpodium Cyprium terat, & ſalis granum
addat, & hæc lana excepta paululum in corpore habeat. Et ieiuna uinū me-
racum odoratum abſorbeat. Vbi uero quieuerint mēſes, per diem id quod
ex pulegio paratur apponat, & uirum accedat. Et ſi in uentre conceperit, ſa-
na euadit. Cibis autem in purgatione utatur. Ad hæc cōmodat, mercuria-
lem coquere, & porrum, allium, braſſicam, & grana mali punici ammiſcere,
& ſuccum ſorbere. Alijs autem obſonijs marinis potius quàm carnibus u-
tatur.

tatur. A dulcibus uero & olcoſis prohibeatur. Bibat autē ſemper ieiuna id B
quod ex tæda paratur, donec purgetur. Et menſibus prodeuntibus idem
56 ualde bibat. Si uero paulo pauciora quàm oportet prodierint mulieri puerperij purgamenta, uelut uteris anguſto ore præditis ac diſtortis, aut aliqua pudendi pars ualde fuerit cōcluſa ab inflāmatione: Mulier acutè febrit, & ſtomachi dolore uexatur, & dolet totum corpus, & moleſte fert: & ad articulos manuum ac crurum & lumborū dolor procedit: & locum circa collum, & ſpinam & inguina dolebit: & quædam corporis partes impotentes fient. Poſtea calor quietus erit, & horror ualde manifeſtus. Vomunt autem & piuitoſa, amara, acria. Et de hac ſic habet, & cōtinget ut ſi curetur, ſana fiat: ſin minus, clauda & quarundam corporis partium impotens erit. Non F
57 autem ualde ſterilis eſt hic morbus. Si quidem ulcerati fuerint uteri, & puerperij purgamenta non prodierint, uelut oportet, omnia dolebit: & ſi non magna fuerint ulcera, curata breui ſaneſcit. Oportet autem curationem ulcerum in uteris exactè facere, ut quæ in tenera & ſubtili ſenſu prædita ſint parte, & in neruoſa cauitate. Multæ autem ſunt partes cum quibus ſocietatem habet, ſinciput, ſtomachus. Mens percellitur, & improba fit, & nō facile intelligit. Si uero uteri anguſti oris ipſi fuerint, & puerperij purgationem nō emiſerint, inflāmantur: & ſi non curetur breui, omnia magis ipſam affligent. Et odor malus erit, & exitus intumeſcit. Et ſi non inflāmati fuerint uteri, ſua ſpōte exit malum graue olens, & liuidum, aut nigrum grumoſum, & mulieri puerperij purgamenta purgantur. Quandoq; uero non exit, ſed G mulieri mortem portendit, niſi quis breui uenam ſecet, aut uentrem emolliat. Præſtat autem etiam clyſterem adhibere: Si uero ad uomitum facilis fuerit, etiam uomitum inducere. Melius autē eſt lotium ciere & exudare. Verùm in his occaſio optima eſt, quū opus his fuerit.
58 Si uero ex partu purgata mulier fuerit, paulò plura quàm oportet. (Contingit enim hoc, ſi uteri amplioris oſculi fuerint, & uenæ quædam ruptæ ſint, quæ ſub uteros tendunt, præ uiolētia egreſſus ipſius fœtus:) febris & rigor habebit ipſam tenuis, & calor per totum corpus. Aliquando etiam horror, & cibi faſtidium: & omnino abominabitur: & tenuis erit ac debilis, & pallida, & tumida, & cibum auerſatur. Si uero quid edat aut bibat, nō concoquitur. Quibuſdam uero etiam aluus & ueſica erumpit, & horror magis obtinet. Et de hac ſic habet. H

Si uero puerperæ aliqua pudendi pars obturata fuerit (iam enim etiam hoc cognoui) ſi ulceratum fuerit os pudendi, ubi ſanè ulceratum fuerit, in partu à pueri exitu uiolatum, ſimile quid fit ulceri ſuperficiario ac feruenti, & ualde inflāmatur. Et labia præ inflāmatione inter ſe coincidunt, & ſe mutuo contingunt, utpote quæ ſunt exulcerata. Sed & frigus fit, & ambo labia clauſa ſunt, conſtringentia purgationem relictam. Si uero prodiret purgatio, ulcera non concluſa eſſent. Nunc autem influit, & aliena carne craſſeſcunt. Proinde ea ſanare oportet, uelut in reliquo corpore, & ad cicatrices
59 perducere. Locus autem leuis & concolor reddatur. Mulier quædam patiebatur eadem quæ patiuntur uteri dum à puerperij purgamentis nō purgantur, & ad hæc dolebat pudendum. Et ex contactu cognouit, quòd obturata eſſet, & narrauit, & curata depurgata eſt, & ſana euaſit ac fœcunda.

Si

A Si uero curata non fuiſſet, neq; purgatio ipſi ſponte erupiſſet, ulcus maius feciſſet, & malo non remittente, periclitata fuiſſet ne ulcera cãceroſa fierent.

Si uero proceſſerit mulieri puerperij purgatio ad caput, thoracem'q; ac pulmonem: fit enim & hoc: moriuntur ſæpe ſtatim, ſi detineatur ac firmetur. Si uero probe exeat per os aut nares, ſana euadit. Si uero morbus paulo diuturnior fiat, patietur ſanè mulier ea quæ dicta ſunt de uirgine, cui menſes primũ comparentes ſurſum impetum fecerunt. Verum mulier longiore tempore ſuperſtes erit quàm uirgo, & affectiones debiliores erunt, donec pulmo purulentus fiat. Si uero puerperij purgatio non exeat per os, ſed ſurſum tamen impetum fecerit, occultabitur, & non procedet iuſto modo. Et

B tuſſis corripiet, & anhelationes. Et impleto pulmone à ſanguine, ualde dolebit latus & dorſum. Et quum tuſſiet, ſiccè tuſſiet. Aliquando uero ſpumoſum expuet. Temporis autem progreſſu ſputum apparet ſubnigrum & turbatum. Et calor pectora tenet, magis quàm reliquum corpus, nimirum ſanguine ipſa calefaciente. Et febrit mulier, & uenter ipſi coarctatur, & cibum faſtidit: et uigilabit, & abominabitur: & nõ ſuperſtes manet, ſed moritur plerunq; uiceſima prima die. Si uero purgatio ſurſum progreſſa, per os non 60
exeat, neq; in pulmonem uertatur: conuertetur ipſi ad faciem, & erit hęc ualde rubicunda, & caput graue, quod neq; mouere poteſt abſq; doloribus: & oculi ualde rubicundi erũt, & ex ipſis ſanguis tenuis fluet. Et quibuſdam ex naribus ſanguis manat. Et ſi hic exierit, diuturnior morbus fit. Et aures

C non acute audiunt in hoc morbo: & ſtomachi dolore uexatur, & eructat, & mente alienatur, & deliria fiunt furioſa. Quibuſdam autẽ adeſt oculorũ diſtortorum ferocitas. Et reliqua omnia perpetietur, uelut ſi purgatio ad pulmonem uertatur. Verùm non tuſſiet, neq; exſpuet eiuſmodi, neq; dorſum ſimiliter dolebit. Curata uero ſana fit. Non multa uero ſpes eſt de uita ipſius. Et ſi etiam ſuperſtes maneat, ſurditas aut cæcitas omnino ipſi accedet. Atq; hic eſt huius morbi finis. Si ex partu fluxus corripiat, & cibi in uen 61
tre nõ maneant, uuam paſſam nigram, & mali punici dulcis grana terito, & uino nigro dilutis utitor, ita ut caſeum caprinum deraſum, & polentam tritici torrefactam inſpergas, & bene tẽperata bibenda præbeas. Si ex partu ſanguinem uomat, hepatis fiſtula ſauciata eſt, & dolor ad uiſcera proce-

D dit, & cor cõuellitur. Hanc multa calida lauare oportet: & tepefactoria quæ maxime admiſerit adhibere: & lac aſininum ad dies ſeptem uel quinq; bibendum dare: Poſtea uero uaccæ nigræ lac bibẽdum præbere, ita ut ſine cibo degat, ſi fieri poterit, ad dies quadraginta. Ad ueſperam uero ſeſamũ tritum bibat. Morbus hic eſt periculoſus. Quomodo autem lac fiat, dictum à me eſt in Pueri in partu natiuitate, & alia ſimiliter. Si lac fuerit extinctum, 62
porrum tritum & aqua dilutum bibendum dato. Et calida lauetur, & in cibo porrum ac braſſicam edat. Sed & cytiſi folia ſimul coquat, & ſuccum ſorbeat. Bibat etiam fœniculi ſuccũ, & de radicibus fœniculi. Et ordeum molitum ac butyrum ſimul coquito, frigefacito, ac bibenda præbeto. Bonũ eſt & hippomarathrum, & hippoſelinum, & cytiſus. Hæc omnia ſimul multũ lac faciunt & augent. Capræ item Scyriæ, caſei aũt maxime cõmodi ſunt. Sed & ſaluiam coquat: aut à iuniperi baccis, aut cedri fructu, ſuccum diffun

dat,& uino affuſo bibat,& reliqua oleo affuſo edat:& ab acribus,& ſalſis,et B
acidis,& crudis oleribus omnibus prohibeatur(Naſturtiũ uero in uino po
tum cõmodum eſt:nam lac purgat) & calida lauetur, & opothermũ bibat.
Viticis item fructum in uino bibendum dato, & betæ ſuccus potatus mul-
tum lac facit. Seſamũ quoq; recens,& ordeum trimeſtre, in mortarium con
iecta terito,& ſuccum diffuſum per linteum exprimito,& mel aut amameli
63 das ammiſceto:deinde in uino nigro bibenda dato. Quum mulier pepe-
rit,& à ſecunda nõ fuerit liberata, præſtat dare ea à quibus maxime purgan-
tur puerperij purgamenta: allia cocta aut aſſata in uino & oleo, cum poly-
pis ac ſepiolis ſuper prunis toſtis,quicquid tandem ex his uoluerit. Caſtori
um uero aut nardum bibat. Bibat etiã rutam in uino nigro dulci ieiuna, aut F
ſinc uino. Si uero uinum nõ fuerit dulce,melius eſt mel ammiſcere. Edat etiã
braſſicam coctam cũ ruta & mercuriali: & ſemen aliquod utero cõmodum
bibat. Si uero puerperij purgamenta in grumos fuerint coacta, & dolor
in imo uentre fiat, porrum coctum & quæcunq; ſylueſtria ac hortenſia ole-
ra dato,uerum omnia pinguia facito: & per tertiũ quenq; diem ſub clemen
ti cœlo lauetur. Frigus enim his inimicum eſt. Et poſt balneũ inungere me-
64 lius eſt,& non multa calida uti. Quũ ſecunda non ſtatim exierit poſt par-
tum, imi uentris dolores fiunt in laterum mollitudine, & rigores ac febres.
Et ſi diſceſſerit ſecunda,ſanatur etiam mulier. Sæpe uero putreſcit, & diſce-
dit ſexta aut ſeptima die, aut etiam prius. Huic autẽ dare oportet pharmaca
quæ ego deſcribam,& ſpiritum continere iubere. Omnium uero optimum G
noui artemiſiam herbam,& dictamnũ, & uiolæ albæ florem. Et ſilphij ſuc-
cus optimus eſt,fabæ græcæ magnitudine in aqua potus. Et ſi ſecundas ex-
cludere nõ poterit,à cibo abſtineat. Et poſtea uiticis folia trita in uino et mel
le,oleo affuſo tepefacito,& heminę menſuram bibendam dato, & exibunt.

Si mulieri ſecunda in uteris relicta fuerit,hoc ſic contingit. Si per uim ru-
ptus fuerit umbilicus, aut ab obſtetrice umbilicoſeca per imperitiam reſe-
ctus, quæ uidelicet umbilicum pueri prius incidit, antequam ſecunda ex u-
teris exijſſet,& uteri ſurſum retrahunt ſecundam,utpote lubricam & diffu-
ſam,& in ſeipſis detinent. Nam ſecunda ex umbilico pueri hæret, & um-
bilicus poſtremus ex uteris exit. Si enim prior exiret, non accederet per ip-
65 ſum puero nutrimentum,quoniam ex ipſo dependet. Quũ in uentre ha- H
bens fœtum corruperit menſtruum,aut bimeſtrem,& ſecundæ exire nõ po
terint, fuerit autem tenuis: Huius corpus tunc purgare oportet ac pinguefa
cere. Nõ enim prius exeunt fœtus putrefacti, niſi fortes fuerint uteri,& pro
be compacti. Si mulieri ſecunda relicta fuerit, ſi non ampli fuerint uteri,
purgatio ipſa minus quàm oportet procedit, & uẽter durus fit ac magnus.
Et frigus detinet,& febris acuta: & dolor per totum corpus,& uẽtris maxi-
me partem eam quæ eſt infra umbilicum:& grauitas fit in uteris,& tormen,
uelut fœtus inſit. Et curata ſecũdam breui eijcit putrefactam; & ſana euadit.

Si ex partu uterus ulceratus fuerit, roſarum floribus curato. Sed & acer-
bis infuſis colluatur. Si uero os eius ulceratum fuerit ac inflãmatum, myr-
rham,& adipem anſerinum,& ceram albam,& thus, pilis leporinis ſub uen
66 tre enatis miſceto,& ſimul trita in lana apponito. Si ex partu uteri fuerint
inflam-

A inflãmati,febris debilis corpus tenet,& caligo adeſt. Ex uẽtre uero nunquã
deficit calor:& ſitit,& coxas dolet, & uenter imus fortiter intumeſcit, & al-
uus turbatur. Seceſſus autẽ eſt malus & olidus:& calor uehemens corripit,
& cibum auerſatur,& dolor iuxta ſinciput eſt,& uentris ſtomachus nõ po-
teſt trahere cibos ac potus, & cõcoquere nequit: & niſi curentur ſtatim,plu
rimæ moriuntur. Venter aũt eſt in cauſa. Sambuci igitur folia tenerrima,
in craſſiore tritici recentis farina cocta, leuiter tepida ſorbeat. Dato & aquã
mulſam, & uinum aquoſum. Et pectinem cataplaſmatis frigefactorijs inte-
gito. Cibum autem quàm minimũ edat,& uenter ſiſtatur,& caput curetur.
Præcordijs uero & uterorum loco, cataplaſmata adhibeto. Quũ dolue-
B rit ſedem, aut aliud quid, iuniperi baccas, aut apij & urticæ ſemen terito, ac
bibendum dato. Si ex partu doleat,reſinam terebinthinam,& mel,& ui-
num tepidum,ſorbenda dato: Et ſi inflãmati fuerint uteri, inde ſedantur. Si
uero non doleat uterorum locum,amygdalas amaras tritas,& oleæ folia te-
nera,& aniſum,& irionem, & origanum, & nitrum: Hæc miſceto, terito,&
uterorum collyria efformato.Si uero inflãmati fuerint,et dolor habuerit,ro
ſarum folia,cinamomũ,& caſſiam,ſimul terito, & netopo affuſo, placentu-
las ac paſtillos drachmales formato,eaſq; in ollam nouam fictilem igne can
dentem mittito,circumlocataq; muliere ac ueſtibus contecta,in uteros ſuffi
to.Hoc dolores ſedat. Si uero ex partu uteri doluerint, calor debilis ha- 67
bet: uerùm uenter imus intus igne ardet: & ad coxendicem aliquando in-
C tumeſcit:& dolor habet imũ uentrem,& laterum mollitudinem.Et ſeceſſus
bilioſi ſunt et graueolentes:& ſi nõ ſiſtatur uenter,derepente moritur.Quũ
igitur ſic habuerit,uẽtrem frigefacere oportet, cauendo ne horreſcat. Bibat
autem ſi non ſiſtatur,aquam de craſſiore tritici farina in ipſa macerata, & pa
nis farinam edat. Sorbeat autem mali punici uinoſi ſuccũ aqua dilutum, fa-
rina lentium inſperſa. Et hoc coquito: miſce lentem, & cuminum, & ſalem,
& oleum,& acetum,atq; hanc ſorbitionem frigidam exhibeto.Lenticulam
item acidam dato, & uinum uinoſum pramniũ inſuper ſorbendum. Ab
alijs autem cibis abſtinere oportet donec febris ſoluatur. Si uero uiſum fue
rit,etiam lauetur.Si uero debilis fuerit, polentam bibendam dato. Et ſi im-
becillior ſit,ex aqua frigida.Cibum au:em exhibeto leuem, qui nõ euacuet,
D ubi calor remiſerit.Morbus hic acutus eſt & lethalis. Si inflãmati fuerint 68
puerperæ uteri,uenter ardet, & magnus fit, & ad præcordia ſuffocatio ha-
bet.Quum ſic habuerit,muſcum marinum quem ſuper piſces inijciunt,pro
cataplaſmate adhibeto. Verum in mortario miſceto ac tundito,crudam or-
deaceam farinam,& cinerem ſarmentitium, & lini ſemen toſtum: & hæc o-
leo & aceto ſubigito,& uelut cyceonem craſſum facito,deinde coquito do-
nec uelut farinæ ſubactæ maſſa fiat:atq; ita quàm calidiſſima imponito,& ſi
opus fuerit,etiam inſidere facito. Si puerperæ inflãmati fuerint uteri,intu
meſcunt:& ubi puerperij purgamenta intus manſerint, occulte diſtendun-
tur,diſtenduntur autẽ ubi condenſati fuerint à frigore.His ſi quidem perfri
gerentur,calefacere conducit: Si uero inflãmati fuerint, & frigus diſceſſerit,
medicamentum ſubdititium facere,quod inflãmationi aduerſatur, & ſimul
lauare,ac fouere,& pharmaca adhibere,quæ ego deſcribam, & uaporem in

os ac nares attrahere: Si uero ſuffocēt, lentes in aceto, & ſale, & origano mul B
to coquere, & attractionem facere. Et mercurialem edat, & in ſucco eius te-
nuem farinā ſorbeat: & quàm celerrime ac prius quàm dolor corripiat, phar
maca dato quæ uterorum dolores ſedant, & cibos per aluum ſecedentes aſ-
ſumat: & ſi uenter ſit inflāmatus, clyſtere adhibito quàm citiſſime ſublua-
69 tur. Si uteri pituita fuerint impleti, flatus in uteris fiunt, & menſes proce-
dunt pauciores, albi, pituitoſi: Quandoq; etiam ſanguis tenuis ſincerus, pel
liculis plenus. Quibuſdam etiam conturbatur, & ter in menſe comparet:
& præ humiditate cum uiro cōmiſceri non uult, neq; libidine ad hoc facien
dum concitatur, & tenuis fit. Dolet autem imum uentrem, & lumbos & in-
guina: & ſi mordeat id quod effluit, & exulceret oſculi uteri circumferenti- F
am ſummā, fluxionem diuturnam fore pronunciato. Et ſi non multa fue-
rit fluxio, lenticulæ decoctum cum ueratro exhibeto ad uomendum. Dein-
de in nares infundito, & pharmacum deorſum purgans bibendum dato. A
cibis autem acribus prohibeatur. Si uero grauetur, & frigeat, & torpedo ha
beat, lac præbeto, & uinum odoratum. Bibat autem ieiuna hypericum, apij
ſemen, ſaluiam, in uino odorato aquoſo: & uteros medicamento ex uini fe-
ce colluat: & ſi ulcerati fuerint, interpoſitis diebus duobus aut tribus, phar-
maco ex grano cnidio eluat, & poſtea cum acerbis lauet, myrti ac lauri deco
cto, & medicamēto ex flore argenti illinat. Morbus autem eſt grauis, & pau
70 cæ effugiunt. Si uero acetabula pituita plena fuerint, menſes fiunt paucio
res: & ſi in uentre habuerit, corrumpit ubi fœtus fortior factus fuerit. Nō e- G
nim corroboratur, ſed defluit. Cognoueris autem hinc. Humida fit, et quod
defluit mucoſum & uiſcoſum uelut à uentre defertur, & non mordet, & in
menſibus poſtquam ſanguine purgari deſierit, per duos aut tres dies, muci
ex uteris prodeunt, & horror tenet, & calor non acutus, uerum non deficit.
Hanc ſucco groſſorum colluito, à quibus omnis aqua purgatur: & hoc ite-
rum atq; iterum. Poſtquam autem purgata fuerit, de cætero acerbis utatur.
Apponat autem mollia, à quibus pituita purgatur, & foueat uteros medica
mento ex lauro, & colluat pharmaco ex aceto: & aromatis ſuffitum faciat,
poſtquam menſes ceſſarint. Poſtea uero à cibis & balneis abſtinere opor-
tet. Coeat autem cum uiro, & cibos ac uinum parce ſumat, & calide degat,
71 & tegumenta cruribus circumdet, & oleo illinat. Si aqua intercus in ute- H
ris naſcatur, menſes pauciores & praui fiunt, et ante tēpus deficiunt: & imus
uenter intumeſcit: & māmæ ſolidę, molles fiunt, & lac malum. Et putat ſe in
uentre habere: & ex his cognoſces quod aqua intercus eſt. Sed & in utero-
rum oſculo ſignificationem de ſe præbet. Ad tactum enim gracile & humi-
dum apparet, & rigor ac febris corripit. Quāto uero magis tempus proceſ-
ſerit, tanto magis dolor habet imū uentrem, & lumbos, & laterum mollitu-
dinem, ac inguina. Hic morbus ex abortu fit: Sed & ex alijs cauſis, & quum
menſes fuerint occultati. Hanc multa calida lauare oportet, & tepefactoria
adhibere ſi dolor habuerit: Poſtquam autem ſedatus fuerit, pharmacum in-
fra purgans bibendum dare oportet, & uteros medicamēto ex bubulo ſter
core fouere: Deinde id quod ex cantharide paratur apponere, & biduū aut
triduum intermittere: & ſi robur affuerit, netopo colluere. Et ſi uenter mol-
lis

A lis fiat, & febres ceſſent, & menſes ſecundum rationem prodeant, cum uiro dormiat, & in medicamētis ſubdititijs perſeueret: & interpoſita die crethmi corticem bibat, & pæoniæ grana nigra quinque, & ſambuci fructum in uino iciuna. Et mercurialem quàm plurimā edat, & allium crudum ac coctum, & mollibus ad ſomnū utatur, & multa potione, & alijs mollibus: & obſonijs marinis potius quàm carnibus: & ſi pepererit, ſana euadit. Si hydrops in 72
uteris fiat, menſes pauciores fiunt ac deteriores, & per longius tēpus, & pauciores quàm oportet, aut paulò plures: & uenter intumeſcit, & locus ſupra pectinem, & tibiæ, & lumbi. Vbi uero multum temporis proceſſerit, & in uentre habuerit, corrūpit ac eijcit: & aqua cum ipſo fœtu effunditur, & mu-
B lier plerunque moritur. Sanguis autem corrūpitur, et aquoſus redditur. Huic lac bibendum dato, & peplum album potandum, donec fœtus moueri poterit. Quin & ante hoc ut plurimū fœtus corrumpitur: & per abortum eijcitur, & uteri ſanguine & aqua manant. Hæc autē patiuntur nihilo magis ex labore, quàm aliter. Cognoſcere uero poteris quod hydrops eſt, ex digiti cōtactu. Deprehendes enim oſculum ipſorum gracile & plenum humiditate.

Si uero fœtus in ipſa non circa initia, ſed iam bimeſtris corrumpitur ac ſuffocatur, tunc & uenter imus intumeſcit, & ad contactum dolet, uelut ulcere præſente: & febris magna ipſam ac dentium fremitus corripit, & dolor acutus & uehemens pudenda, & imum uentrem, & lumbos, & laterū mollitudinem, & coxas. Quum ſic habuerit, calida ipſam lauato: & ſi dolor ha-
C buerit, tepefactoria adhibeto, experimēto facto de eo quod maxime admittat: & pharmacum deorſum purgans bibēdum dato. Intermiſſione uero facta per tempus quantum tibi ſatis eſſe uidebitur, & colluito, & foueto, & cyclaminum melle ſubactum, ac linteo exceptum, ad os uterorum apponito: Et cupreſſi ramēta in aqua madefacta, eodem modo apponito. Verùm hæc breuiore tempore, & per longius temporis interuallum, quāto magis mordent & lancinant. Et ſpecillum ſtanneum paratum immittito, & digitū eodem modo. Potiones quoque bibēdas dato, quaſcunque maxime libenter admiſerit: & cum uiro dormiat, maxime opportuno tempore præſente. Si enim geniturā conceperit, & prægnans facta fuerit, ac pepererit, ſubpurgantur & ea quæ prius in ipſa fuerunt, unà cū ipſis puerperij purgamentis ſub-
D euntia. Atque ſic maxime ſana fieri poterit. Si mulier aqua intercute labo- 73
rarit, ſplene ipſius magno & aquoſo exiſtente. Fit autem ſplen aquoſus ab hac affectione, quum febris habuerit, & non dimiſerit hominem, & ſitis ipſum corripuerit fortis, & biberit, ac non reuomuerit. Nam quod in ueſicam penetrat, per urinam eijcitur: Reliquum uero ſplen capit, abſtrahens à uentre ad ſeipſum, ut qui rarus eſt & ſpongiformis, & ſecundum uentrem ſitus. Et ſi his ſic habentibus non exudarit, neque aluus laxetur, ab hoc ſplen attollitur, & hoc magis ſi aqua fuerit potus: & ſi quis ipſum contingat, mollis eſt uelut molliſſima pluma ſiue lana: quandoque uero etiam renititur. Eleuatus autem & impletus, diſtribuit per uenas corpori, & maxime in omentum, & locos circa uentrem & crura. Altera enim pars ad alteram delegat in corpore, ubi ſingulis plus quàm oportet affuerit, & continere non poterint. Succedit autem ex hoc ſemper hydrops, ubi ſplen ad ſeipſum trahere conſueuerit,

rit,quũ natura rarus ſit ac mollis. Quibuſdã uero hoc morbi principiũ ſit B
ſine febre, ſi calor quidã in uentre cõſtiterit, uelut pituita in ipſum collapſa:
& ſi homo ſitim non cõtinuerit, neq; ueſica neq; uenter urinã & ſtercus iu-
ſto modo excolarint: neq; cõmoda diæta homo utatur. Si uero hydropica
74 fuerit, prodeunt menſes multi derepente, quandoq; uero pauci. Et fiunt
aliquando uelut aqua à carnibus, ſicut ſi quis eruentas carnes abluiſſet: ali-
quando uero paulo ſpiſſiores,& non congelantur, & anhelatio ipſam corri
pit priuſquã menſes prodeunt,& dolor in ſplene,et magis ſi quid dulce ede
rit,& uenter attollitur ac magnus fit.Et ubi plura quàm ſolita eſt ederit, do-
let uentrem, & lumbos aliàs atq; aliàs dolor uexat,& febris ipſam paulatim
corripit:poſtquam aũt depurgata fuerit, melius ſibi habere uidetur ſuperio F
rum reſpectu:poſtea ad idem relabitur:Et ſi curetur, uelut conuenit, ſana e-
uadet.Sin minus,& fluxus cõparet,& per omne tempus ſemper fluet paula
tim uelut ſeroſa ſanies, & ampliore curatione opus habet. Si uero fluxus
non ſuccedat, ſed uteri à prioribus menſes nõ laxarint: tũc & uenter ipſi ma
gnus erit,& grauitas intus erit, uelut in uentre habenti, & uelut puer in uen
tre ipſius moueri uidebitur, nimirũ dũ uteri aqua pleni ſunt, & aqua moue
tur. Aliàs enim atq; aliàs fluctuat in ipſis aqua,uelut in utre,et pars infra um
bilicum ad contactum dolet,& clauiculæ,& thorax, & facies, & oculi atte-
75 nuantur,& mãmę attolluntur. Quibuſdam uero & uenter & crura aqua
implentur, quibuſdam autem alterum horum. Et ſi quidem ambo impleta
fuerint, nulla ſpes eſt de hominis uita: Si uero etiam alterũ horum, modica G
ſpes eſt ſi curetur,& non ualde fuerit attenuata. Diuturnus eſt autẽ hic mor
bus. Et fiunt omnia magis his quæ non pepererunt,fiunt autem ſæpe eti-
am his quæ pepererunt. Periculoſa uero ſunt uelut dictum eſt,& plerun-
que acuta & magna,et intellectu difficilia,eo quòd mulieres participãt mor
bis, & aliquando neq; ipſæ ſciunt quòd ægrotant, priuſquam morbos ex-
periantur à menſibus,& ſeniores factæ fuerint. Tunc autem & neceſſitas,&
tempus, ipſas morborum cauſſam docet, & quandoq; nõ cognoſcentibus
ex quo morbo ęgrotent,morbi incurabiles fiunt, antequam doceatur recte
medicus ab ægrotante ex quo morbo ægrotet. Verentur enim narrare, eti-
am ſi ſciant: & præ imperitia ac ignorantia, turpe ſibi id eſſe putant. Sed &
medici ſimul peccant nõ exacte cauſſam morbi percunctantes, ſed uelut ui- H
riles morbos ſanantes:& multas noui iam ab huiuſmodi affectionibus cor-
ruptas. Quare ſtatim cauſſam exacte interrogare oportet. Multum enim
76 differt muliebrium morborum ac uirilium curatio. Si uteri fuerint ulcera
ti,ſanguis & pus purgatur,& fœtor grauis oboritur, & dolor acutus corri-
pit lumbos,& inguina,& imum uentrem,& dolor ſurſum procedit ad late-
rum mollitudinem, & ad coſtas, & ad ſcapulas. Aliquando etiam ad claui-
culas peruenit,& mordetur,& caput uehementer dolet,& delirat. Progreſ-
ſu uero temporis tota intumeſcit, & debilitas ipſam corripit, & animi deli-
quium,& febris tenuis,& perfrigeratio. Intumeſcunt autem maxime crura.

Morbus autẽ corripit ex abortu, ſi qua corrupto ac putrefacto intus pue
ro,non fuerit expurgata,& calor totum corpus tenet. Corripit etiam ex flu-
xibus, ſi in ipſis acria fuerint, & bilioſa mordeant. Si in hoc modo ha-
bentem

A bentem inciderís,ubi quidem dolores habuerint,multa calida lauato,& te-
peſactoria adhibeto qua parte fuerit dolor: & ſi quidem ſuperne fuerint do
lores, & mulier fortis eſt, totam fomentato, & pharmacum deorſum pur-
gans bibendum dato: & ubi tempus anni fuerit, ſerum coctum inſuper bi-
bendum præbeto,per dies quinq́, ſi id facere poterit.Si uero non fuerit ſe-
rum,lac aſininũ coquito, & per dies tres aut quatuor bibendum dato. Poſt
lactis autem potum,cum aquis ipſam reficito, & cum cibis cõmodis, carni-
bus ouillis teneris recentibus,& uolucrium:& beta, & cucurbita. Abſtine-
at autem à ſalſis & acribus, & marinis omnibus: Et à carnibus porcinis, &
bubulis, ac caprinis. Edat autem panes. Si uero animi deliquia teneant, &
B nõ ualida ſit,& perfrigeretur, ſorbitionem accipiat. Sunt autem quidam 77
qui his caput dolentibus lac bibendum præbent,quia caput dolent: Alij a-
quam,quia animo linquantur.Ego uero uice uerſa,ſi caput dolent, & men-
te percellantur,aquam cõmodam puto. Quum autem mordentur, & acria
ſunt quæ pũgunt,lac his lenitatem inducit. Vbi uero tibi ualida eſſe uide
bitur,uteros colluito: primũ medicamento ex uini fece: poſtea interpoſitis
diebus tribus aut quatuor, eo quod cũ braſſicę decocto tepido paratur. Et
rurſus intermiſſis diebus tribus eo quod cũ butyro paratur eluito. Et ſi ubi
hæc feceris ſaneſcant uteri, eo quod cum malicorio paratur colluito. Super
ulcera uero argenti florem,& gallam, & myrrham, & thus, & ſpinæ Ægy-
ptiæ fructum,& œnanthen ſylueſtrem,& chryſocollam, & ſquamã æris, &
C loti ramẽta,& crocum, & alumen Ægyptium combuſtum illinito. Horum
ſingulorum una æqualis ſit portio. Alumen uero & gallam,& crocum,una
omnium portione ſumito. Hæc omnia trita ac permixta in uino albo dulci
diluito,deinde coquito,donec mellis craſſitudo fiat, & dato ut cũ hoc phar
maco bis in die ulcera inungat, ubi aqua tepida prius lauit. Coquantur au-
tem in aqua, & hedera, & ſaluia. Et ubi tibi hæc facienti melius habere uiſa
fuerit, lac caprinũ coctum præbibendum una die dato. Poſtea uero lac bu-
bulum præbeto eodem modo uelut in prioribus: poſt lactis autem potum,
per cibos quàm maxime craſſefacito, & ut in uentre habeat facito. Sana e-
nim fiet.Plerunq́ uero ex hoc morbo euadunt, & ſteriles fiunt.Senioribus
autem non ualde quid horum accidit.Poſtea uero bibenda ſunt pharmaca,
D lini ſemen torrefactum,& ſeſamũ,& urticæ ſemen, & pæoniæ radix amara:
hæc in uino nigro odorato trita bibat. Si uteri ulcerati fuerint,& ſangui- 78
is,& pus,& ſeroſa ſanies fluit (putreſcentibus enim uteris, morbus ab ipſis
fit,& uenter imus eleuatur,& attenuatur, & ad contactum dolet, uelut ulce
re pręſente.Et febris ac fremitus ipſam occupat,& dolor acutus ac uehemẽs
inuadit pudenda,& pubem,& imũ uentrẽ,& lateris mollitudinem,& lum-
bos: . Morbus autem maxime corripit ex partu, ſi quid in ipſis diuulſum
computruerit: itemq́ ex abortu,& aliàs ſua ſponte.)In has ſi incideris,aqua
multa calida lauato: & qua parte dolor habuerit, tepefactoria adhibeto, &
ſpongiã ex aqua calida expreſſam,& colluito,acribus & acerbis uitatis,mol
lioribus uero ammixtis,prout tibi tempeſtiuum eſſe uidebitur: & lini ſemẽ
ac ſambuci fructum tũdito, & ammixto melle pharmacum facito, atq́ hoc
utitor, calida uero aqua lauato. Et acceptam ſpongiam, aut mollem lanam,
in

in aqua calida tingito,& pudenda ac ulcera expurgato. Deinde in uino me B
raco,rurſus ſpongiam aut lanā tingens,eodem modo utere. Et poſtea phar
maco hoc inunge,quoties tibi tempeſtiuum eſſe uiſum fuerit. Poſtea reſina
& adipe ſuillo mixtis ſimul illinito ſæpe interdiu ac noctu: poſtea uero lini
ſemen torreto,tundito, ac cribrato, & peplum album in polenta tundito ac
cribrato: & caſeum caprinum aſſato,& ſordes ac ſalſuginem deradito,&
pinguetudinē eius,& polentæ pollinem ammiſceto. Sit autem una pharma
ci menſura,& caſei, & polentæ. Hæc bibenda dato mane ieiunæ,in uino au
ſtero diluto. Ad ueſperam autem miſceto,& craſſum cyceonem præbeto,
& quicquid muliercula maxime libenter admiſerit,bibendum dato.Et do-
nec quidem ſanguis multus fluxerit, & dolores acuti habuerint, & modico F
tempore intermiſerint,hæc facito. Poſtquam autē ulcus minus fuerit, & do
lores debiles apprehenderint, & per longius tēpus, pharmaca bibenda da-
to,à quibus purgetur deorſum magis quàm ſurſum, & intermiſſo tempore
quantum opportunum eſſe uiſum fuerit, lenibus fomentis foueto, muliere
in alto collocata,prout tempeſtiuū eſſe uidebitur.Hęc ſi fecerit,ſana euadet.

79 Morbus autem eſt lenior & lethalis, & paucæ ipſum effugiunt. Si uero
uehementer exulcerati fuerint, ſanguis & pus purgatur, & odor fit grauis.
Et quum dolor apprehenderit, uelut à partus dolore fiunt ea quæ circa flu-
xum contingere ſolent. Et quum tempus affuerit, crura & pedes intume-
ſcunt. Et curant medici hunc morbum uelut hydropem, uerum hic talis nō
eſt.Hanc ſi curandam acceperis,primum calida lauato,& calefacito.Et acri- G
bus ac mollibus & acerbis, & aqua & uino colluito. Et polycarpon, & po-
lycnemon,ac mel ſimul coquito,deinde lanam in his tingito,& pudenda il-
linito.Et reſinam,ac mel,& pinguedinem ſuillam illinito.Et bibendum da-
to ſemen lini ac ſeſamū torrefactum, & butyrum, & caſeum caprinū, & po-
lentam in omnibus. Bibat autem in uino ieiuna. Ad ueſperam uero pluri-
mum mellis affundito.Et donec quidem ſanguis purgetur, & dolores acu-
ti habuerint, & modico tempore intermiſerint, hoc facito. Quū autem ipſi
minus prodierit, & dolores debiliores per longius tempus tenuerint, phar
macum deorſum purgans bibendum dato,ac ſinito.Hæc ſi fecerit, ſana eua
80 det.Sobolis autē ſpes non adeſt. Quæcunque ulcerationes in uteris fiunt,
ex abortu, aut alia quadam cauſa, eas omnes reſpectu ad totū corpus facto H
curare oportet,quacunque curatione opus habere uiſę fuerint,ſiue ex uniuer
ſo corpore hominem curandam eſſe putaueris, ſiue ex ipſis uteris. Cogno-
ſces autem an ab ipſis uteris ſint, hoc modo. Quæ enim ulcerationes ab ip-
ſis uteris ſunt, purgationem exhibent purulentam & cōpactam: quæ uero
non ab ipſis,tenuem & ſanioſam.Quum igitur tenues ſunt fluxiones, cum
pharmaco eas curare oportet, & dare quod & ſurſum & deorſum purget.
Primū autem ſurſum.Et ſi quidem poſt pharmaci potionem,fluxiones pau
ciores fiunt ac faciliores, intermiſſione facta rurſus eodem modo medicari
oportet. Poſt pharmaci uero potionem,talem uictum præſcribito, ex quo
homo ipſa quàm ſicciſſima fiat: Id autem cōtinget,ſi toti ipſius corpori,per
tertiam aut quartam diem fomētum adhibueris,& à fomentis ſtatim uomi-
tus feceris:poſt uomitus aūt & fomenta, diætam conſtituito ex illuuie & a-

quæ

A quę potu,& panis cibo,nullo uero obſonio,quàm uino nigro meraco:Nul
lo item olere. Quũ uero uomitum præparas, multis & acribus oleribus o-
pus habes,quibus ipſam impleas: multis etiam cibis, & obſonio quodcũq;
uoluerit.Et ut impleas ipſam multo uino aquoſo, & ut à fomentis ipſam la-
ues multa calida.Atq; hæc quidem curatio eſt huiuſmodi fluxionum. Meli
us tamen eſt ut utraſq; pharmacis cures, & uomitũ procures,& ſurſum tra-
has.Diæta uero ſiccatoria melior eſt,& illuuies. Cæterũ uteros hoc mo- 81
do curare oportet:primũ quidem fouere ſambuci folijs in aqua coctis: De-
inde poſt fomentum, ſmegmate ex uini fece colluere. Et ſi quidem putredo
in ulceribus fuerit,& quæ exeunt graueolentia,ſmegmate meraciore:Si ue-
B ro nihil tale,aquoſiore:poſt fecem aũt,cum aqua in qua cocta eſt myrtus
ſaluia: poſtea uero cum uino colluere,meraco,albo,tepido.Quum aũt mor
deatur iam à collutionibus,tũc iam pura ſunt ulcera.Colluere igitur oportet
fece aquoſiore,& uino nigro: poſt uinum uero,adipem ſuillum recentem li-
quato, & pinguedinem anſeris ſi affuerit:ſin minus,aliam, maxime gallina-
ceam. Si uero neq; hæc adſit, oleum uetus ex oliuis ammiſceto, atq; hoc te-
pido colluito poſt uinum, per alium clyſterem in os uteri infuſo. Et ſi fuerit
ulceratum,linamenta ex mollitorijs facta apponito. Et ſi hæc ſubdita ardo-
rem induxerint,his ademptis mulierem aqua tepida lauari iubeto,tali quali
colluebatur. Si uero ad hanc diætã fluxiones nõ diſcedant, pauciores ta- 82
men fiant,& uehemẽter mordeant,& ea quæ effluũt bilis fuerint ac ſalſugo:
C & nõ ſolum internas partes, ſed etiã externas exulcerent, diætam tranſmu-
tare oportet, & totam humectare, quo fluxiones quàm aquoſiſſimæ fiant,
& minime mordaces,balneis multis calidis,maza,oleribus coctis,omnibus
pinguibus,piſcibus chartilagineis, cum cepis & coriãdro,in muria dulci co-
ctis:coquantur aũt pingui modo:carnibus coctis omnibus, excepta bubu-
la & caprina: His enim percoctis cum anetho & fœniculo:uino mellei colo
ris,fuluo,aquoſo,uberiore lactis potu cũ uino dulci. Reliqua uero de collu
tionibus iuxta relatũ modum facito.Atq; hæc quidem eſt eiuſmodi fluxio-
num curatio. Quũ uero purulenta & cõpacta exicrint,harum quidem to
tum corpus nõ mouere oportet, uerũ colluere:& per collutiones totam cu
rationẽ facere. Colluere aũt oportet cũ ijſdem infuſis, quæ prius dicta ſunt
D eodem modo.Conſcribẽtur tamen etiã aliæ collutiones. Vlcerũ curatio. 83
Ceruinũ adipem recentẽ ac uiridem ſubdito: Omnia uero ſtatim uino
ſiræo ſiue ſapa colluere oportet:Optimũ autem eſt ceruſſa, ſi ulcera fuerint,
& oleo narciſſino.Cibis aũt molliſſimis utatur,& nõ acribus. Si uero ſordi
da fuerint,& proſerpant, ac proximũ locum mordeant,purgato, & nouam
carnem producito,& carnem ad cicatricem perducito: facile enim reſoluun
tur,& maligna fiunt, & frequenter lauato. Si uero mulier ex abortu uul-
nus accipiat, aut ex medicamẽtis ſubdititijs uteros exulceretur (qualia mul
ta ſemper mulieres faciunt ac medicando excitant) & fœtus corruptus fue-
rit,& mulier non purgetur, ſed uteri inflãmati fuerint uehementer ac cõclu
ſi,& purgationem emittere nõ poterint,niſi primũ emittant ſanguinem qui
eſt in fœtu,hæc ſi quidem curetur,breui ſana euadet,uerum ſterilis. Si ue- 84
ro puerperij purgamenta ipſi ſua ſponte eruperint, & ulcera ſanata fuerint,
etiam

etiam ſic ſterilis erit. Si uero purgatio quidem ipſi fiat, ulcera autem nõ purgentur, periculum eſt ea putredinoſa eſſe. Si uero purgatio prodierit ipſi iã afflictæ ac extenuatę, moritur. Quin & ſi in partu uteri ualde fuerint exulcerati, fœtu non ſecundum naturam exeunte, eadem patientur quæ patitur ea quæ ex corruptione fœtus uteros exulceratos habet. Et tranſmutationes ac fines eoſdem morbus habet, ſiue ex fœtus corruptione, ſiue ex partu uteri fuerint ulcerati: & ſi puerperij purgamenta omnia prodierint, minus dolebit, niſi magna ulcera fuerint. Et ſi curetur, breui ſaneſcit. Oportet autem curam cito adhibere, ſi ulcera in utero fuerint. Nam, ut quæ in tenero loco ſunt, cito augeſcunt, & breui putreſcunt. Curare uero opor. et ulcera, uelut etiam ea quæ in reliquo corpore ſunt. Nimirum ut inflãmationem arceas, et repurges, & repleas, & ad cicatricem perducas. Danda eſt autem aqua in potum, uinũ minime: cibos item paucos, ac minime multos exhibeto. B F

85 Quicunque abortus facti diſcedere non poſſunt, dum aut toti, aut partes fœtuum ſunt maiores, aut minores, & obliqui ac impotentes, tales ſi quidem ſecundum naturam ſiti fuerint, pharmaco aliquo dato ex his quę ego referam expellito, ubi multa calida prælaueris. Et ſi prodire uolentes, nõ facile exeant, quum ſiti ſint ſecundum naturam, talibus ſternutatoriũ admoueto. Apprehendito aũt naſum, & os cõprimito, ac ſic ſternutet, quo ſternutatio quàm maxime efficax ſit. Vtatur item cõcuſſionibus. Sic autem concuſſionem facito. Lectum altum robuſtum ac inſtratum ſumito, & mulierem ſupinam reclinato, pectus uero & axillas ac manus, faſcia aut molli lato loro ad lectum alligato, ac cingito, & crura incuruato, & malleolis apprehenſam detineto. G Quum aũt ſic diſpoſueris, ſarmẽtorum mollium faſcem, aut aliquid huic ſimile parato, tantum quantus ſufficit, ut lectum nõ negligat excipiendo ipſum, dum in terram proijcitur, quo non pedibus iuxta caput, terram contingat. Poſtea uero ipſam manibus lectum apprehendere iubeto, & lectum ad caput ſublimẽ habere, ut decliuis ſit in pedes, animaduerſione habita ne pronua ſit homo ipſa. Vbi uero hęc facta fuerint, & lectus ſublimis fuerit, retro ſarmenta ſupponito: maxime autẽ dirigito, quo pedes terram non contingant dum lectus proijcitur, & ut ſint intra ſarmenta. Eleuent autem duo uiri ex utroque pede hinc atque illinc, quo in directum lectus cadat, planè ac æqualiter, & conuulſio ne fiat. Concutiendum eſt autẽ maxime unà cum partus dolore. Et ſi quidem diſcedant, ſtatim quieſcendum: Sin minus, interſtitio facto rurſus cõcutito, & in lecto geſtatam attollito, ac agitato. H Atque hæc quidem ſic facienda ſunt, ubi recte & ſecundum naturam diſcedant. Oportet autem cerato liquido prælinere, quod in omnibus huiuſmodi circa uterum affectionibus optimũ eſt: & malue aquam affundere, & fœnigræci, aut potius ptiſanæ triticeæ ſuccũ. Oportet autem uſque ad inguina, ſedem & pudendum fouere, & inſidere, ubi partus dolores maxime infeſtarint, & nihil aliud mẽte uerſare: eam uero quæ medicatur, oſcula mollibus aperire oportet, & leniter hoc facere: Vmbilicũ uero unà cũ fœtu attrahere.

86 Quicunque uero duplicati complicantur, & in oſculo uterorum incumbunt, eos ſiue uiui fuerint, ſiue mortui, rurſus retro protruſos uertere oportet, quo ſecundum naturam in caput exeant. Quum autem retrudere uoles aut uertere,

A re, ſupinæ ipſi reclinatæ molle quiddam ſub coxas ſubſternere oportet: & ſub lecti pedes, quo altiores ſint hi à pedib. ſemper aliquid ſupponere. Sed & coxæ altiores capite ſint, & ut nullum ceruical ſub capite ſit prouideto.

Quum uero retruſus fuerit fœtus, & hinc atq; illinc obuoluitur, ut ſecundum naturam conſtituatur, & quicquid ſub lecti pedes ſuppoſuiſti ác lapides, & quicquid ſub coxas ſubdidiſti, ſubtrahito. Capiti uero puluinar ſubijcito. Atq; talia hoc modo curato. Quicunq; uero fœtus uiui, manũ aut crus foras præmittunt, aut etiam ambo: eas oportet quàm celerrime ubi exitum ſignificarint, prædicto modo intro retrudere, & in caput uertere, & ad uiam reducere. Et quicunq; fœtus complicantur, ad lateris mollitudinẽ, aut B coxam in partu collapſi, eos dirigere ac uertere oportet, & in aquã calidam deſidere facere, donec mulier refocilletur. Quicunq; uero fœtus mortui, aut crus, aut manum, foras protendunt, eos optimũ quidem fuerit, ſi id fieri poſſet, intro retrudere, & ambas has partes in caput uertere. Si uero hoc fieri non poterit, uerũ intumeſcit, ſecare hoc modo. Diſſectum per ſcalpellum caput, cum contuſorio inſtrumento, ut ne in ramenta findatur contundito, & oſſa per oſſium uolſellam, aut tractorium inſtrumentum, iuxta clauiculam immiſſum, prout habuerint extrahito, non multis ſimul, ſed paulatim exemptis, ac rurſus ablatis. Quũ uero hęc foras extraxeris, & in ipſis humeris fueris, ambas manus in articulis cum ipſis humeris ſecato. Et ubi hæc extraxeris, ſi quidem fieri poterit ut exeant, etiam reliqua facile extrahito. Si C uero non obediant, totum pectus uſq; ad iugulum findito: Verum caueto ne in uẽtrem ſeces, & aliquid de inteſtino denudes. Exit enim uenter, & inteſtina, & ſtercus. Si uero horum quid excidat, maioris negotij iam res fit. Contũdito autem coſtas, & ſcapulas contrahito. Et facile poſtea reliquũ fœtus procedet, niſi iam uentrem tumidum habuerit. Si enim tale quid fuerit, melius eſt uentrem fœtus leniter perforare (Flatus enim ſolum à uẽtre exit) & ſic facile prodibit. Si uero exciderit manus, aut crus, immortui fœtus, ſi quidem fieri poterit, ambas partes retrudito, & fœtum rite dirigito. Hoc enim optimũ fuerit. Si uero fieri non poterit ut hoc facias, quicquid ſanè foris fuerit quantum potes penitiſſime reſecato, & reliquum profunditate intus explorata protrudito, & fœtum in caput uertito. Quũ autem uertere D ac ſecare puerum uoles, ungues de manibus tuis reſecato. Scalpellum uero quo diſſecas, incuruũ potius ſit quàm rectum: & huius caput occultato per indicem digitũ, codemq; interna explorato ac deducito, ita ut caueas ne uterum contingas. Cæterum molæ cõceptus hæc cauſſa eſt. Quũ multi menſes, modicum & morboſum ſemen conceperint, neq; conceptus rectus fit, & uenter plenus eſt uelut prægnantis. Nihil aũt in uentre mouetur, neq; lac in mãmis generatur. Mãmæ autem turgidæ ſunt. Hæc igitur ad duos annos, ſæpe etiam tres, ſic habet: & ſi quidem una caro fiat, mulier perit (Neq; enim fieri poteſt ut ſuperſtes maneat) Si uero plures, erũpit ipſi per pudendum ſanguis carnoſus plurimus: & ſi hoc moderate fiat, ſeruatur: Sin minus, à fluxu correpta perit. & morbus quidem talis eſt. Iudicare uero oportet ex plenitudinis mole, & quòd in uentre non mouetur. Nam mas trimeſtris, fœmina quadrimeſtris motum habet. Poſtquã igitur tempore hoc

prætergreſſo non mouetur, nimirum hic morbus eſt: eſt autem hoc magnū B
ſignum, quòd lac in mãmis non generatur. Hanc igitur maxime quidem ne
curato: aut certe cum prædictione. Et primum quidem totum corpus foue-
to: deinde per ſedem clyſterem adhibeto, quo ſanguis multus erūpat. For-
taſſis enim quod cōpactum eſt cōmoueris, id quod fœtus eſſe putatur, mu-
liere à pharmaco concalefacta. Sed & uteros colluito, quo ſanguinem edu-
cas: Sin minus, ſubdititijs utatur fortiſſimis è bupreſti. Et dictamnū Creticū
in uino bibat: ſin minus, caſtoris teſtem. Et retrò cucurbitam ipſi ad laterum
mollitudinem affigito, & plurimū ſanguinem detrahito. Atq; hoc maxime
rerum ac uirium ipſarum coniectura facta facito. Et hactenus quidem di-
ctum eſt de morbis à puerperij purgamentis oborientibus. Sunt autem pe- F
ricula in ipſis non parua: Acuti enim ſunt, & cito tranſmutantur, & magis af-
89 fliguntur primiparæ, quàm quæ ſunt partuum expertæ. Prodeunt autē
puerperij purgamenta ſanæ mulieri ſufficienter, primū ſeſquiheminæ men-
ſura, aut paulo plura: Poſtea adhuc pauciora iuxta hanc rationē, donec ceſ-
ſent. Prodeunt autem uelut ſanguis à uictima, ſi ſana uelut dixi, mulier fue-
rit, & ſana futura eſt: & cito congelantur ac purgantur: Et poſt partū ple-
runq; ſanæ mulieri contingit ut poſt puellæ partum in quadraginta duo-
bus diebus diuturniſſima purgatio fiat: extra periculum autem eſt etiam ſi
uigintiquinq; diebus purgetur: Poſt maſculi uero partum, purgatio diutur
nior fit in triginta diebus, extra periculum eſt etiam quæ in uiginti diebus
contingit. Et in his quæ fœtus corruperunt ſecundum horum dierum ratio G
nem purgatio contingit, & in iunioribus quæ corruperūt paucioribus die-
bus: In ſenioribus autem, pluribus. Eædem uero ſunt affectiones ex puer
perij purgamentis, & ei quæ corrupit fœtum, & ei quæ peperit, ſi menſtruū
corruperit fœtum, & quæ corruperunt, magis periclitantur. Corruptiones
enim grauiores ſunt quàm partus: Nō enim fieri poteſt ut citra uiolentiam
fœtus corrūpatur, aut pharmaco, aut potu, aut cibo, aut ſubdititijs medica-
mentis, aut aliqua alia re. Violentia uero malum eſt. In huiuſmodi enim pe-
riculum eſt ne uteri exulcerentur, aut inflãmentur. Hoc autem eſt periculo-
90 ſum. At uero lac quomodo fiat, dictum eſt à me in Natura pueri in partu.
Poſtquam aūt prægnans fuerit mulier, menſes non ualde prodeunt, præter-
quā quibuſdā pauci. Dulciſſimus enim humor ex cibis ac potibus ad mam H
mas uertitur ac exſugitur. Et neceſſe eſt etiam reliquū corpus magis euacua
ri, & minus ſanguine plenum fieri. Atq; hoc ita contingit. Sunt autē quæ
natura ſine lacte ſunt, & quibus lac deficit ante tempus. Hæ uero natura ſo
lidæ ſunt, & denſæ carnis: & propterea ſufficiens humor nō penetrat à uen
91 tre in mãmas, quum uia ſit denſa. Ad menſes detrahendos. Elaterij po
tiones duas ſumito, & adipem ouillum de rhenibus, pari elaterij portione
ammiſceto, & non conterito, uerùm duas glandulas ſubdititias facito. Aut
melanthium ex tritico terito, & aqua ſubigito, & duas glandulas formato,
atq; has ante dies quibus affuturi ſunt apponito. Si enim non prodeunt, ri-
gores ac febres inducunt. Mollitoria, à quibus aqua & arena purgatur,
ducunt etiam menſes, ſi non fuerint diuturni, & oſculum emolliunt. Nar
ciſſum, myrrham, cuminum, thus, abſinthium, cyperum, ſingula æqualibus
portio-

A portionibus ſumito,narciſſi uero ſolũ quatuor portiones: & puluillũ ſtup-
pæ dum pectinatur crudum linum ammiſceto, & hæc cum aqua origani co
cti terito,ac glandem formato & ſubdito. Aut cyclaminum magnitudine
tali, & æris florem magnitudine ſabæ terito, & cum melle glandem forma-
to,ac apponito. Aut pulegium,myrham,thus,fel ſuis ac bouis,cũ melle ſubi
gito, & glandem efformato. Si menſes non prodeant, adipem anſeris, &
netopum,ac reſinam permixta ac lana excepta apponito. Medicamẽtum 92
ſubdititium, purgatorium,mollitorium. Caricam percoctam ac expreſ-
ſam leuiſſime terito,& in lana ſubdito cũ roſaceo unguento: Aut acris braſ-
ſicæ & rutæ,utriuſq; dimidium terito,ac utitor eodem modo. Purgatori
B um. Medullam anſeris aut cerui magnitudine fabæ affuſo unguento ro-
ſaceo & lacte muliebri terito,uelut pharmacum teri ſolet, & cum hoc os ute
ri illinito. Aliud ſubdititiũ molle. Medullam anſeris magnitudine nu-
cis, ceram magnitudine fabæ, reſinæ lentiſcinæ aut terebinthinæ magnitu-
dinem fabæ: Hæc cum roſaceo unguento ad lentum ignem liquefacito, &
uelut ceratum efficito:deinde ex hoc tepido os uteri illinito,& pectinem ir-
rigato. Aliud purgatorium. Farinam recentem,myrrhæ obol. iij.croci
tantũdem,caſtorij obolum,hæc trita cum unguento irino apponat. Aut ur
ticæ ſemen,& maluæ ſuccũ,ac anſeris adipem ſimul permixta ſubdat. A-
liud ſubdititiũ purgatorium,ſi menſes non cõpareant. Styracem & origa
num terito, & permixtis adipem anſerinum affundito ac apponito. Ali- 93
C ud quod uteros expurgat, ac ſanguinem euacuat. Abſinthij radicem tri-
tam, melle ac adipe anſerino ammixtis apponito. Aliud purgatorium.
De bupreſti caput & pedes & alas tollito,& reliquum ipſius terito, ac fi-
cus internam partem ammiſceto.Sit autẽ pinguetudinis ficus portio dupla.
Hoc uteros inflat. Hoc etiã deſperatis optimũ eſt. Aut mercurialis folia tri-
ta ſubdito. Hoc tenuem bilioſam purgationem ducit. Sed & artemiſia facit
uelut mercurialis, & melius purgat. Veratrum quoq; nigrum cum aqua
tritum,uelut aquam à carnibus ducit. Sed & alumẽ ac reſina idem facit. Cy-
perum,abſinthium,ariſtolochiam,cuminũ,ſalem, mel: Hæc omnia ſimul te
rito ac apponito. Et ueratrum cum uino dulci,& farina lolij ac tritici,mel
le ſubacta,in lana ſubdatur. Subdititia,ſi catapotia nõ purgarint. Mer-
D curialem,myrrham,uiolam albam,cepam acerrimã,& melanthium ac men-
tam,ſi ſufferat,permixta apponito. Subdititia acria ſanguinem ducentia. 94
Cantharidas quinq; demptis pedibus ac capitibus, & myrrham ac thus
ſimul miſceto,& mel addito.Deinde in oleum roſaceum aut Ægyptium tin
ctum per diem ſubdat, & ubi mordet,tollat:& rurſum in lac muliebre ac un
guentum Ægyptium tingat, & hoc per noctem apponat: & aqua odorata
perluat,& adipem ſubdat. Conduxerit & bupreſtis, ſi quidem parua fue
rit, ſine alis & pedibus ac capite.Si uero magna fuerit, nõ cõmiſceto eadem
quæ cantharidibus,ſed ſolam ſumito ac ſimiliter apponito. Si uero mol-
liore opus habuerit,ad bupreſtim uinum & cuminũ Æthiopicum ammiſce
to,uuam item paſſam & pollinem ſeſelis ac aniſi:& uinum ſeruefacito, eoq;
affuſo reliqua terito,et paſtillos drachmales efformato,eosq; apponito myr
rha ac thure ammixtis: facito autem eodem modo uelut cum cãtharidibus.

Aut melanthium ex tritico,tritum ac melle ſubactum apponito. Aut hoc B
ipſum melanthium cum melle tritum uelut glandem efficito, circum pennã
95 aũt obducito. Subdititium efficax. Succum mandragoræ & cucurbitę
ſylueſtris,cum lacte muliebri apponito. Aut fecem ſiccam ex uino ueteri al-
bo urito,& uino extinguito ac ſubdito. Cucurbitã item ſylueſtrem, mer-
curialem,nitrum & irionem. Citius detrahit & mandragoræ radix, can-
tharis,ſerpyllum,lauri fructus,unguentũ irinum,laurinũ. Tithymali ſuc-
cũ permiſceto ac agitato,& detracto uiſco, erui magnitudine exhibeto. O-
ptimũ eſt & glãdem ſubdititiam ex eo facere. Si uero amplius prodierit,ui-
no proluatur. Aut æs uſtum diſſoluito,& tepidum lana excipito ac apponi
96 to. Medicamenrum ad conceptũ. Cedriæ acetabulum,adipis bubuli F
drach. iiij. ſimul terito, & talorum figuras efformato, quas ieiuna apponat;
& dum appoſitas habet,per diem ieiunet. Apponat aũt bis, mane & ueſpe-
ri,poſt menſes: poſt cœnam uero lauetur, & cum uiro dormiat. Aut melan-
thium coniundito,& in linteum illigato,& adipe anſerino addito, ſubden-
dum dato. Aliud ad cõceptum. Quo cures mulierem ut in uentre con
cipiat, urinam ſumito ueterem,& ferri recrementũ tantum,ut in fragmen
ta reſoluere poſſis: Poſtea mulierem in ſella collocato, & corpore & capite
uelato,peluiq; ad pedes ſuppoſita, ignita recremẽti ferri fragmenta tria pro
una uice inijcito. Sit autẽ uetus hæc urina congij menſura: & cum his trigin
ta fomentis ipſam foueto. Dum autẽ fomentum adhibes, caput lauato, ita
ut donec fota fuerit rurſus lapides illos recrementi ferri in urina extinguas, G
& fomentum,rurſus calefacias. Poſtea uero caput lauato plurimũ, polio &
uiticis folijs quàm plurimis in aqua coctis. Hæc aũt facito ad dies ſeptẽ. Ter
uero per ſingula hæc fomenta ſuffito, antequam laues. A balneo uero oleo
laurino inungatur: Poſt cœnam autẽ, ubi cepas melle tinctas comedit,& a-
quam mulſam tepidam quatuor heminarũ menſura bibit, & paululum con
tinuit,uomat: & ſupina reclinata,rutam habeat auribus & naribus inditam.
Et panem fermentatũ ſexta chœnicis parte, in iuſculum uolucris cõfringat,
habeat autem hoc iuſculum apij chemã,& ſic aſſumat, & rurſus tantundem
97 in cœna dato. Et hoc per dies ſeptem facito. Poſtea uero uẽtri per dies ſe-
ptem clyſterem adhibeto. Sit autem infuſum clyſteris,reſinæ drachmæ qua
tuor,mellis acetabulum, olei platæenſium tantundem,furfurum recenti- H
um ſuccus,ſpuma nitri,oua tenuia. Sit autẽ infuſum heminæ octo, & ex his
tres ſucci ptiſanæ. Obliquæ uero clyſterem adhibeto,& parum lauato. Ap-
ponat etiã glandes ſeptem in die,& detineat donec fuerint liquefactæ. Sint
autẽ ex thure,nitro,galbano,melle cocto. Cibo uero eodem utatur. Suf-
fito aũt aſini albi pilos,et lupi ſtercus. De his plurimũ prunis inijce,ipſamq;
circumlocatam ac contectam ſuffito,cauendo ne cõburas. Si uero muli-
er parere nequeat quę prius peperit,nitrum & reſinam, & myrrham, & cu-
minum Æthiopicum, & unguẽtum ſimul terat,& apponat. Aut pulegium
98 ſiccum in linteo ſubdat. Bibat autem pulegium ubi dormire uolet. Aliud
ad conceptum. Victus rationem mulieri conſtituere oportet, quæ præ-
gnans fieri cupit, & ad edendum ac bibendũ exhibere ipſi, quę libenter ad-
mittit. Viro autem mulieris reliqua dato, præter allium, & cepam & legu-
mina

A mina freſa cocta,& ſilphij ſuccum, & quæ inflant. Ab his ſanè abſtineat.
Medicamentum quod ſimiliter infunditur ſi non concipiat. Lac mu-
lieris maſculum alentis,grana mali punici recentis terito,ac ſuccum exprimi
to, & teſtudinis marinæ partem inter anum & pudendum comburito ac te
rito, & hæc in pudendum muliebre infundito. Aliud, quod ſimiliter in-
funditur non concipienti. Lac & reſinã,& mali punici dulcis ſuccum:Hęc
omnia melle ammixto infundito. Aliud ad conceptum. Bulbi albi ſe-
men,aut florem,cum melle terito, & lanæ inuolutum per triduum ad uterũ
apponat. Quarta uero die,maluam ſylueſtrem latifoliam terat, lacte mulie-
bri ammixto,& lanæ inuolutam apponat:deinde cum uiro dormiat:pręſor
B beat autem pulegium in farina coctum,& bibat pulegium tenue in uino. Si
uero huic non obediat, conyzam odoratam contundat, & expreſſum ſuc-
cum uino mixtum ieiuna bibat. Aliud. Aſparagi ſemen ſimiliter in ui-
no bibat. Aliud. Secundam mulieris,& uermium carnium capita,& a-
lumen Ægyptium,cum adipe anſerino diluito, & in lana ad os uteri appo-
nat. Aliud. Æruginem, florem æris, utrunq; oboli dimidij pondere,
thuris maſculi,aluminis ſciſſi,fructus uitis ſylueſtris,gallæ, myrrhæ, malico
rij,reſinæ,polij,ſingulorum obolum,in melle tritum,per triduum bis in die
apponat. Si uero fortaſſis acrius fuerit,anſeris adipem ac nitrum toſtum am
miſceto. Vinum autem exhibeto, fortitudinem in ipſo uitans. Aliud ad
conceptum. Vermẽ carnium qui caudam habet accipito, & de ipſo tres
C aut quatuor partes ſumito, & origanũ tenuem ſimul cum roſaceo unguen-
to terito,& hoc ad uteri os apponat. Aliud. Portulacam cum adipe an
ſerino,& myrrha,& porri ſemine,& felle bubulo terito,& lanæ inuoluta ad
os uteri apponito. Si menſes quidem fiant multi, non cõcipit autem, flo- 99
ris æris obolos duos,& aluminis ſciſſi tantundem,cum melle terito, & lana
excipito. Illiget autem mulier lanam in linteum cum filo, & ſibijpſi ſubdat,
ita ut filum extra promineat. Deinde quũ probe purgata fuerit extrahat, &
uino odorato myrti folijs iniectis feruefacto proluat,& uirũ accedat. Sub-
dititium ad conceptum. Mel,myrrham, myricæ fructum, reſinam liqui-
dam,adipem anſerinum,omnia ſimul trita lanæ inuoluta apponat. Aliud,
quod uterum ualde aperire poteſt,quum concluſus eſt, & concipere nõ po
D teſt,& ad aquam expurgandam. Accipe anchuſam paruam,& lentiſcum,
& cuminum,& cyperum, & cucurbitam ſylueſtrem, & nitrum rubrum, &
ſal Ægyptium, & anchuſam magnam. Hæc omnia trita per linteum rarum
excernito, & acceptum mel ad lentum ignem coquito, Poſtquam uero ef-
ferbuit, ceram ac reſinam ammiſceto. Deinde etiã alijs omnibus ammixtis
oleum affundito, ac ab igne tollito: & tepida lanæ conuolutæ inuoluta ute
ro apponito, donec purgata fuerit. Aliud. Si mulierem concipere ue-
lis,ad purgatoria quibus utitur,etiam uirũ accedere oportet. Et baccas lauri
nigras decem,thuris pugillos tres,& cumini modicum,cum melle trita in la
nam ſuccidam inuoluat, & ſemel in die ſubdat, & ſemel auferat, ad quatuor
dies,& ijſdem diebus à cibo abſtineat. Conceptum impediens. Si ue- 100
ro concipere non oporteat, miſyos magnitudinem fabæ aqua diluito, ac bi
bendam dato: & per annum ut ita dicam, non concipiet. Partum accele-

rans ægre parienti. Lauri radicē deraſam, aut lauri baccas dimidij aceta- B
buli menſura in aqua calefacta bibendas dato. Aliud, partum accelerans.
Dictamni obolos duos tritos in aqua calida bibat. Aut abrotoni drach-
mam,& lauri baccas,& aniſum,in uini dulcis ueteris cyatho terito, & aquæ
cyatho affuſo bibēdum dato.Hoc bonū eſt ſi ante partus dolores fuerit da-
tum. Aut dictamni obolum,myrrhæ obolum, aniſi obolos duos, nitri obo
lum:Hęc cum uini dulcis cyatho uno terito, & aquę calidæ cyathis duobus
affuſis bibenda dato,deinde calida lauato. Aliud,partū accelerans. Re
ſinam terebinthinam,mel,oleum duplum horum, uinum odoratum quàm
ſuauiſſimū:Hæc mixta tepefacta ſæpe ebibenda dato. Oportet autem & u-
teros ſedare,ſi fuerint inflāmati. Aliud. Cucumeris ſylueſtris quicunq; F
albus fuerit ſemen ceræ infarcito: deinde lanæ puniceæ inuolutum lumbis
alligato. Si uero prægnans multo tempore cohibeatur,& parere nō poſ-
ſit,ſed diebus pluribus ex partus doloribus laboret:ſit autem iuuenis,in ui-
gore,& multo ſanguine referta: ſecare oportet uenas in malleolis, & ſangui
nem detrahere, uirium reſpectu habito: & poſtea calida lauri corticibus in-
coctis lauato. Viticis autem ſemen,& dictamnū Creticam,utrunq; pari por
tione,in uino albo aut aqua bibēdum dato. Subdititium aūt medicamen
tum facito,galbano,& baccis lauri,& oleo roſaceo,in lana inuolutis ac ſub-
ditis. Aliud. Filicis quercinæ radicem tritam in uino bibendam dato,&
adiantum tritum in oleo dilutum illinendum,& in uino meraco bibendum
101 dato. Aliud,quod puerperæ puerperij purgamenta melius purgat. Te G
ſtudinis marinæ hepar uiride adhuc uiuentis, in lacte muliebri terito, & cū
unguēto irino ac uino ſubigito,& apponito.Aut mercurialem tritam in la-
na apponito.Aut artemiſiam tritam ſimiliter in lana ſubdito. Aut mercuria
lis & cucumeris ſylueſtris parum terito,& uino ac melle ſubactum apponi-
to. Purgatorium puerperij purgamentorum ex partu. Triticum trime
ſtre fractum ac freſum,dimidiæ chœnicis mēſura,in aquæ heminis quatuor
coquito. Quum aūt efferbuerit ter aut quater, ſorbendum dato. Aliud.
Sambuci folia in aqua coquito,& aquam bibendam dato.Edat autem &
braſſicas coctas,& porrum,& fœniculum,& anethum,& polypos,& locu-
ſtas piſciculos.Aut rhois folia & eryſimū ex uino, aut polentæ pollinem bi
bendum dato. Aut miſy duorum obolorū pondere tritū ac uino ſubactum H
102 apponito. Purgatorium menſium & puerperij purgamentorum. (Du-
cit etiā aquā & alia.) Radicis ſtruthij tuſi triti, quantū tribus digitis appre
hendi poteſt,melle ſubactū apponito. Naſcitur aūt in Andro in littoribus.
Aliud,ſimiliter purgans. Eryſimū in aqua coquito,& ubi ebullijt oleū
affundito,ac bibendum dato. Cōmodum eſt etiam ſuccum pro fomēto ad-
hibere per ſuffitum, & cibis mollibus uti. Aliud, quod puerperij purga-
menta purgat. Eryſimū placide terito,& corticem difflato. Quum autem
purum feceris,leuiter terito,& aquam adſtillato,ſalemq; ac oleum ammiſce
to:& ubi polentam inſperſeris coquito,ac ſorbendum dato. Aliud, ſi nō
deſcenderit purgatio,aut puerperij purgamenta nō prodierint. Cucume-
ris ſylueſtris internam partem,trium obolorū pondere ſume,& artemiſiam
herbam,& thus oboli pondere:& hæc trita, & melle ammixto,lanę inuolu

A ta,ad uteri os appone.Et hoc ſemper noctu ac interdiu per dies quinq; faci-
to. Aut uitis pãpinos aut folia uiridia terito, & melle ammixto lana exci-
pito,& eodem modo ſubdito.Aut cupreſſi fructum & thus ſimul trita,roſa
ceoq; ac melle diluta,et lana excepta apponat.Aut abrotoni drachmã,& cu
cumeris ſylueſtris medullæ obolum, & thus cum melle terito, & in lana in-
uoluta apponito. Aut elaterij obolum, & myrrham, cũ melle terito, & lana
excepta apponat. Aut cupreſſi fructum, & cucumeris ſylueſtris internã par
tem,& thus,melle ammixto,in lana ſubdat. Purgatorium,ſi ex partu non 10
purgetur. Trifolium in uino bibendum dato. Idem etiam appoſitum men-
ſes erumpere facit,& fœtum eijcit. Purgatorium uterorum, quum puero
B mortuo ſanguis intus manſerit. Cucurbitã ſylueſtrem tritam cũ melle de-
lingat,aut apponat. Ad omnia puerperij purgamenta,ſi non probe pro-
deant. Eryſimũ coquito cũ polenta, & oleo affuſo ubi coctum fuerit ſor-
beat, & cibis molliſſimis utatur. Aut ſcãmoniam cum lacte muliebri tritam,
ac lana exceptam apponito. Aut radicem dulcem melle & roſaceo aut Æ-
gyptio unguento ſubactam,in lana ſubdat. Aut farinam lotam ſimiliter ap-
ponat.Bibat aũt crethmi & ſeſelis,& rutæ, & ſilphij ſemen,ita ut de ſingulis
obolos duos ſimul teras, & in uino meraco, ſi non febricitarit, præbeas.
Subdititium,quod ſecundam relictam eijcit. Ex ſambuci foliorũ deco
cto prius fomentum adhibeto, & id quod ex cantharide fit apponito. Hoc
& ea quæ debilia ſunt ſanat.Si uero lancinet ac mordeat,ſtatim tollito, & la
C nam roſaceo tinctam ſubdat. Potiones quæ ſecundam educere poſſunt, 104
& menſes detrahere,itemq; fœtum enectum. Cantharidas quinq;, alis et
cruribus ac capite auulſis, & tribulum ad mare natũ cum radice ac folijs tri-
tum conchæ menſura,& euanthemi,ac ſeminis apij tantundem, & ſepiæ o-
ua quindecim, in uino dulci temperato bibenda dato. Et ubi dolor habue-
rit,in aqua calida deſideat,& aquam mulſam aquoſam bibat, & uinũ dulce.
Alia. Ranunculi foliorum ac floris triti, ſtateris Æginæi pondus, in ui
no dulci bibat.Si uero dolor habuerit,cicer albũ & uuas paſſas, in aqua co-
quito,perfrigerato,ac bibendum dato: & ubi urinæ ſtillicidium uexarit, in
aqua tepida deſideat. Aliud,quod eijcit ſecundas. Cucumeris ſylueſtris
ſuccum in mazam cõſperſum apponat,ubi prius ad biduum ieiunarit. Hoc
D nullum aliud præſtantius inueneris. Fœcunditatis experimentum. Ca 105
put allij integrum deraſum appone,& uide an per os oleat. Aliud experi
mentum. Netopon modicum lana inuolutum apponito,ac uideto an per
os oleat. Alia ſubdititia. Scorpij marini fel,lana exceptum,& in umbra
ſiccatũ appone. Aut pulegium ſiccatũ & tritum ac melle ſubactum, in la-
na apponito. Aut florem æris cum melle linteolo illigatum ſubdito. Aut
cucumeris ſylueſtris ſemen,& teſtam cõbuſtam,cum uino ſubigito, & lepo
rinis pilis ac lana excepta ſubdito. Aliud ſubdititium. Alumen Ægy-
ptium lanæ inuolutum apponito. Aut cãtharidas tritas uinoq; ſubactas
ſubdito. Aut artemiſiam herbam uino ſubactam apponito. Aut melanthi-
um cum uino tritum in lana ſubdito. Aut bulbion ex tritico tritum & ui-
no ſubactum apponito. Aut uini ueteris albi fecem cõburito, & uino albo
extinguito,teritoq; ac in linteo apponito. Aut galbanum,& netopon,&

miſy cum roſaceo unguento in linteo ſubdito. Aliud. Elaterij potiones B
duas,& fauum cum uino in linteo apponito. Aut butyrũ & alumen mel-
le ſubacta ſimiliter. Aut ſcãmoniæ ſuccum & adipem cum maza miſceto,&
106 uino imbuta in linteo apponito. Potiones quæ poſſunt ſecundam in ute
ro detentã educere. Colocynthidis ſylueſtris internã partem cum lacte mu-
liebri tritam,in linteo apponat. Ad idem. Silphium magnitudine fabę
in uino bibendum dato. Aliud quod fœtũ expellit. Mulierem ſub alis ap
prehenſam fortiter cõcutito. In potu uero dato,uiticis folia in uino. Aut di-
ctamnum Creticum oboli pondere in aqua terito ac exhibeto. Aut conyzę
graueolentis manus plenæ menſuram cum porri ſucco diluito,& netopum
chemæ plenæ menſurã addito,atq; hæc trita in uino bibenda dato. Aut tæ- F
dam pinguiſſimã cum uino dulci coquito, trium cyathorũ menſura uini af-
fuſa,& galbani obolos tres,& myrrhã adijcito: & ubi cocta craſſa facta fue-
rint,tepida bibenda dato. Aut porri ſuccum,& myrrham,& uinum dulce ſi
mul exhibeto. Aut portulacæ ſemen terito,& in uino albo ueteri dato. Aut
populi nigræ Creticæ grana nouem in uino trita bibat. Aut ranunculi her-
bæ foliorum ac floris triti, drachmæ Ægineæ pondus, in uino dulci bibat.
Si uero adhuc ſecunda intus detineatur: Senectæ anguium obolum in
uino terito,ac bibendum dato. Aut apij radicem,& myrti baccas coquat, &
per dies quatuor bibat. Aut cuminũ Æthiopicũ,& caſtorij obolum, & can
tharidis parum,hæc in uino bibenda dato. Aut fœniculi radicem,in uino et
oleo ac melle feruefactam bibat. Si ſecunda non prodierit, conyzam tritam G
in lana ſubdito. Melius aũt eſt ut bibat. Aut conyzę quantum manus capit,
& porri ſuccum,& netopum chemæ menſura miſceat,& hæc in uino bibat.
Aliud,quod ſecũdam eijcit. Holoconitidis dulcis radicem(eſt autem ue
lu t bulbus,et parua uelut oliua) hanc in uino terito,ac bibendam dato. Et ſi
quidem parua fuerit,duas dato:Si uero maior,una ſufficit. Ammiſceto autẽ
ex ſeminibus cuminũ Æthiopicum,& ſeſcli Maſſilienſe. Aut ſilphij Libyci
ſemen ſiccum chœnicis dimidiæ menſura,in uini heminis tribus coquat, &
ad dimidias redigat,& de hoc bibat. Aliud. Viticis ſemen,& ſeſelis,pa
ri portione ſimul cum myrrha terito,& cum aqua bibenda dato. Alia, ſe-
cundas expellentia. Viticis albę recentis acetabulum,in uino albo odora
to tritum bibendum dato. Aliud. Caſtorij aut ſagapeni obolum,bitu- H
minis drach.i.nitri drach.ij. Hæc omnia terito,& in uino dulci,ac olei hemi
na dimidia obolos duos ieiunæ bibendos dato. Et calida probe lauato.
Aliud ſimiliter habens. Herinaceos marinos tres,totos tenuiter tritos,
in uino odorato bibendos dato. Aliud. Mentę faſciculum paruum, &
rutæ & coriandri,& cedri aut cupreſſi ſemẽ, in uino odorato bibendum da
to. Et de herinaceis ſi habuerit,plurimũ ſorbeat:poſtea uero ſimiliter calida
lauato. Aliud. Aniſum,cedri baccas,ſemen apij,cuminum Æthiopicũ,
ſeſeli,ſingulorum dimidium acetabulum,tenuiter tritũ, ex uino albo biben
dum dato. Aliud. Dictamni faſciculũ,& dauci ſeminis drach.ij.& me-
lanthij tantũdem,tenuiter terito,& in uino albo bibenda exhibeto. Et mul-
ta calida lauato. Dato aũt iuxta corporis robur. Aliud. Galbanũ oliuæ
magnitudine, in oleo cedrino tritum apponat: hoc corrumpere & eijcere
morantes

A morantes ſecundas poteſt. Aliud ſecundarum expulſorium quod uteris 107
infunditur. Quũ ſecunda à frigore mortificata computruerit, ubi uentus fri
gidus fuerit, crocum leuiter tritum drachmæ pondere, cum adipe anſerino
infundito,& ad plurimũ tempus ſinito. Potus,ad idem probe conferens.
Conyzam ſuaueolentem,& mel,et reſinam terito,inq́ꝫ uino odorato,aut
in ſyrmæa potione moderate purgãte bibenda dato,& calida lauato. Ali
us ſimilis potus ad pucrum & mala intus exiſtentia. Æruginem tritam cũ
melle,& ſyrmæa potione bibendam dato. Aliud ſubditicium,ad ejcien- 108
dum fœtum immortuũ. Æris ramenta in molle linteum indita,ad os ute-
ri apponito,& profueris. Aliud. Teſtam recentem,& adipem anſerinũ
B terat ac apponat. Aliud. Nitrum cum reſina coctum,& in glandem ef-
formatum,gallinaceo adipe tinctum appone. Aliud. Charien appella-
tur herba, huius radicem non multo adeò tempore ad umbilicum apponi-
to. Aliud. Cucurbitam ſylueſtrem,& murium ſtercus,leuiter trita appo
nito. Aliud,quod alligatur. Reſinam & adipem gallinaceum, trita ac ſi-
mul mixta,ſuper umbilicum ac uentrem deliget. Aliud ſubditiciũ. He
deræ albæ ſemen,& cedri ramẽta terat,& glandes hinc factas ſubdat. Ali
ud. Teſtudinis marinæ cerebrũ,& crocum Ægyptium,& ſalem Ægypti
um terito,miſceto,glandes formato, ac ſubdito. Suffimentum expulſori
um,quod & ſanguinem uentris expellere poteſt. Salicis folia in ignem poſi
ta ſuffito, & mulierem circumlocatam ſinito, donec fumus in uterum intra-
C uerit. Abortus ſanatio. Quũ mulier abortum fecerit,& puer non fuerit e- 109
greſſus, ſiue putrefactus fuerit, & intumuerit, aut aliud quid eiuſmodi paſ-
ſus fuerit: Porri & apij ſuccũ per linteũ expreſſum,de utriſq́ꝫ colligito,& o-
lei roſacei heminã,et adipis anſerini quadrantẽ adijcito,reſinęq́ꝫ obulos tres
in oleo liquefacito: & ubi mulierẽ ad pedes altiorẽ feceris,in uteros infundi
to:ac decumbens ad plurimũ tempus cõtineat: deinde ad dies quatuor deſi
dere iubeto,& egreditur puer putrefactus: Sin minus,ſalem Ægyptiũ & cu
curbitam ſylueſtrem uiridem accipito,& melle ammixto trita edenda dato.
Et poſtquam ederit,hinc & hinc moueatur. Aliud. Salem Ægyptium,
& murium ſtercus,& cucurbitam ſylueſtrẽ ſumito, & mellis ſemicocti qua-
drantem affundito,& reſinæ drach.i.in mel injcito,& cucurbitam ac muri-
D um ſtercus,omnia probe conterito, & in glandes efformato, eaſq́ꝫ ad uterũ
ſubdito, quàmdiu opportunũ eſſe uiſum fuerit. Aliud expulſoriũ, quod 110
puerum enectum ejcit. Helxinem in uino tritam bibendam dato. Aliud
eiectorium,quod puerum liuidum expellit. Veratri nigri radices tenues
tritas,quantum tribus digitis apprehendere potes, & myrrham magnitudi
ne fabæ,in uino dulci bibenda præbe. Aliud expulſorium. Coriandrũ
cum radice,& netopum apponat,ac deambulet. Aliud quod infunditur,
ſi mortuus fuerit puer,ut ipſum ejciat. Crocum terito, & anſerinum adi-
pem affundito, & excolata in uteros infundito, & ad plurimũ tempus relin
quito. Ad fœtum immobilem corrumpendum ac expellendum. Alu-
minis ſciſſi drachmã unam,myrrhæ tantundem,ueratri nigri obolos tres,in
uino nigro leuiter trita,in glandes afformato, & apponito donec paulatim
fuerit exolutus. Collutiones uteros purgantes,ſi ex partu aut inflãmatio- 111
ne

ne fuerint exulcerati. Groſſos hybernos aqua affuſa feruefacito, & exco- B
lato: Deinde oleo tepido affuſo miſce, & duas heminas ad ſummũ infunde: Omnes aũt collutiones non ampliore quàm hac menſura uteris infundan- tur. Malicorium item & mannã thuris, in uino nigro auſtero coquito, & excolatum uinum infundito. Alia collutio. Fecem uini uſtam liquefaci to, & cum aqua infundito. Deinde malicoriũ, myrti baccas, iuncum odora- tum, lentes, in uino coquito, & diffuſum uinum infundito. Alia. Buty- rum, thus, reſinam, mel, ſimul liquefacito, & affuſo uino, tepida infundito.

Aut ſambuci fructum in aqua coquito, & excolata aqua, apium, myrrhã, aniſum, thus, ſimul in ipſa terito: & uinum odoratum pari aquę menſura af- fundito, excolatóq; per linteum, & tepefactum infundito. Alia. Braſſi- F
cam, & mercurialem, & lini ſemen, & linum uiride, in aqua coquito, excola- to, ac infundito. Aut foliorum myrti acetabulum, myrrhã, aniſum, mel, reſi- nam, unguentũ Ægyptium, omnia terito ac unito, affuſisq; uini albi odora tiſſimi heminis duabus, excolato, tepefacito, infundito. Aut lauri fructũ & pulegium in aqua coquito, & unguentum roſaceũ affundito, & cum hoc te pido colluito. Aut anſeris adipem reſinæ ammiſceto, affuſóq; ad hoc uino, tepefactum infundito. Alia. Butyrum & oleum cedrinum, in modico melle tepefacito ac infundito. Aut mel, butyrum, iuncũ odoratum, calamũ odoratum, muſcum marinũ ſumito, & in uino coquito, excolato, ac infundi to. Aut apij ſemen, ſeſeli, myrrham, aniſum, melanthium, in uino coquito, & excolatum uinum infundito. Aut cedrum in uino coquito & cum uino G
colluito. Aut hederam in aqua coquito, & aquam infundito. Aut elate- rij, aut cneſtri potiones duas in aqua coquito, & duas heminas ex hac tepi- da infundito. Aut cucumeris ſylueſtris interioris magnitudinem digiti, in duabus aquę heminis coquito, & melle ac oleo ad aquam affuſo infundito.

Aut radicis thapſiæ potiones duas leuiter terito, affuſóq; oleo ac melle, in duabus aquæ tepidæ heminis diluito, ac infundito. Aut ueratri nigri po- tiones duas, uino dulci & aqua dilutas infunde. Aut grana cnidia ſexagin
112 ta terito, mellé q; ac oleo & aqua affuſa infundito. Collutio corroborans, ſi ulcera pura fuerint. Groſſos hybernos terito, & aquã affundito, & per totam diem macerato, & oleo affuſo colluito. Aut malicoriũ, & loti ramen- ta in uino nigro coquito, & infundito. Quum aũt impura fuerint, & ſor- H
des deferuntur, fecem uini uſtam, cum uino & aqua infundito. Aut ma- licorium, rhoem coriarium, myrtíq; ac rubi folia, in uino nigro coquito ac
113 infundito. Collutiones quæ infunduntur ad uetera ulcera. Succo braſ- ſicæ cocto collue. Et mercurialem ſimiliter ac nitrũ rubrum modicum am- miſce, & myrrhæ acetabulum, thus, ſeſeli, aniſum, apij ſemen, netopum, reſi- nam, mel, adipem anſerinum, acetum album, unguentum album Ægyptiũ: Hæc omnia ſimul trita, & uini albi heminis duabus diluta, tepida infunde.

Aut mercurialem in aqua coque & excola, & myrrhæ acetabulum, thus, ſeſeli, netopum, ſingulorum pares portiones adde, ac tepida infunde. Aut ſaluiam & hypericum in aqua coquito, & cum aqua colluito. Aut ſambuci fructum, & lauri baccas, æquis portionibus in uino coquito, & cũ uino col luito. Aut pulegij aqua colluito. Aut adipem anſeris in reſina liquefa-

cito,

A cito,& ſimiliter oleum cedrinum modicum affundito, & cum melle liquefa
cito,ac tepida infundito. Aut argenti florẽ in uino & melle ac cera liqua-
to,& cyperum, & iuncum odoratum,ac calamũ (quæ ſanè etiã in unguen-
tum ammiſcentur) & iridem ac muſcũ in uino coquito & infundito. Aut
apij ſemen,aniſum, ſeſeli,myrrham, melanthium, in uino coquito ac infun-
dito. Aut cedrum Creticam in uino coquito, aut in aqua,& infundito.

Aut hederam Creticam in aqua coquito ac infundito. Atq; hæc facien
da ſunt ſi uulnus habet,& myrrham in aqua dilutam infunde. Aut elate-
rij potiones duas cũ aqua infunde. Aut colocynthidas ſylueſtres duas in
uino aut in lacte cocto, quatuor heminarum menſura macerato, & excola-
B to,ac infundito. Aut cucumeris ſylueſtris interioris, palmi magnitudinẽ
in aquę heminis quatuor coquito,& melle ac oleo affuſo colluito. Aut ra
dicis thapſiæ duas potiones, in uino dulci dilutas, cum aquæ heminis dua-
bus, tepide infundito. Aut ueratri potiones duas, in uini dulcis heminis
duabus dilutas infunde. Aut thlaſpios acetabulum, melle ammixto in a-
quæ heminis duabus dilue,& tepido utere. Aut cucumeris ſylueſtris ma
gnitudinem palmi,& cneori potionem unã,in aquæ heminis quinq; coqui
to, & melle ac oleo affuſo colluito. Aut grana cnidia ſexaginta, in melle
aut in oleo diluta,cũ aqua infundito. Si ex partu alui profluuio corripia- 114
tur. Bibat uuam paſſam nigram, & punici dulcis malicoriũ, & internum
nucleũ,& coagulum hœdi.Hæc uino nigro diluta, & caſeo caprino,ac po-
C lenta triticea inſperſis,bibenda dato. Triticum aũt modice torreto.Si ue-
ro ex partu ſanguinem uomat,huic hepatis fiſtula ſauciata eſt. Hæc lac aſini
bibat,deinde uaccæ nigræ,ad quadraginta dies:& ſeſamũ tritũ,donec pro-
be habeat. Bibat autem lac ieiuna. Si ex partu ſedem doleat, iuniperi fru-
ctum & apij radicem coquat, & ad dies quatuor bibat, & lactucæ ſemen cũ
anſerino adipe tritum edat. Si uero ex partu uteri inflãmati fuerint:ſolani
ſuccum infundito, aut betæ, aut rhamni. Si ex partu crus ab uteris clau-
dum factum fuerit,& exurgere non poterit,ſemen hyoſcyami chemæ men-
ſura,in uino nigro ad triduũ bibat.Si uero mente percellatur ipſa bibens, la
ctis aſinini poculum bibendum dato: deinde pharmacũ à quo pituita pur-
gatur:ex ſandaracha autem & cerato,& pilis leporis,per triduũ ſuffitus fiat.
D De inflãmatione ex partu. Si ex partu uteri inflãmati fuerint,ſolani ſuc 115
cum intra pudenda infundito.Aut apij,aut rhamni,aut betæ,aut cucurbitæ
ſuccum expreſſum. Aut ſambuci medullam ac tenerrimã partem deraſam,
oblongam indito. Aut abſinthium in aqua terito, & lana exceptum ſubdi-
to.Si uero horruerit,tollito.Aut cotyledonis folia,& porrũ,in craſſiore tri-
tici farina coquito, & oleo ipſis affuſo præbeto. Bilem ex utero purgan-
tia. Cucumeris ſylueſtris internam partẽ tritam ac melle ſubactam, in glan-
dem efformato ac apponito.Pharmacum aũt dare oportet,quod ſurſum ac
deorſum purget,& calida lauare, apponere uero aniſum,aut melanthiũ:aut
colocynthidis ſylueſtris internam partem terito, & melle ſubactam apponi
to. Aut elaterij potiones quatuor, ammixto adipe anſerino aut caprino, in
oblongiorem glandem redactas apponito.Aut nitrum,& cuminum, & al-
lium,& ficum,omnia leuiter trita & melle ſubacta apponito.Calida uero la

uctur,

uetur,& à balneo bibat. Aut thlaſpi leuiter tritum, & melle ſubactum appo E
nito. Aut ficus ueteris pinguetudinē deraſam elaterij potionib. duabus am-
mixtis,& nitro tantum quantum eſt elaterium, cum melle ſubigito ac appo
nito. Aut peucedani tres cyathos bibendos dato. Et aniſum ac melanthium
uino diluta bibenda dato. Aut elaterij potiones quatuor, adipe ouillo am-
mixto apponat. Et hoc ablato aqua odorata lauet, quæ leniter adſtringat.
Aut elaterij potiones tres cum ouillo adipe, in glandem circum pennam ef-
formato: & ubi amouerit, ſufficienti aqua probe eluatur. Aut thlaſpis potio
116 nem cum melle dato. Collutio, ſi bilioſa fuerit. Elaterij potiones duas
aqua dilue,& oleum narciſſinū affunde,& cum tepido collue. Aut colocyn
thides ſylueſtres duas in lactis aſinini cocti heminis quatuor macerato, & F
unam excolato, ac oleum narciſſinū ammiſceto,& infundito. Alia collu-
tio bilioſa & pituitoſa. Cucumeris ſylueſtris internam partem palmi ma-
gnitudine, in aquę potabilis heminis quatuor coque, & melle ac oleo anthi
no ammixto infundito. Alia pituitā & bilem purgans. Grana cnidia ſe
xaginta, melle ac oleo anthino ammixto, cum aqua infundito. Aut cneſtrū
in aquæ potabilis heminis quinq; coquito, & duabus excolatis, mel & ole
117 um anthinum, cum narciſſino ammiſceto, ac colluito. Collutiones purga
torię. Groſſi hyberni uſti in aqua macerantur: & ad aquam excolatam o-
leum ammiſcetur, ac infunditur. Poſtea uero collutio fiat ex malicorio, gal
la, loti ramētis. Hęc aūt in uino nigro coquere oportet: Aut fece uini uſta u-
tere cum aqua. Et poſtea hæc infundito, myrti folia & rhoem coriariū. Co- G
quantur aūt in uino nigro odorato. Et poſtea lentiſci folia,& hypericum, et
ſaluiam, cum uino nigro odorato cocta infundito. Aut cum braſſicæ a-
qua, in qua mercurialis cocta ſit, modico nitro adiecto, colluito. Aut elate-
rij potionem, cū oleo narciſſino aut anthino, tepidam infundito. Si uero
bilioſa fuerit, colocynthidas duas, in lactis aſinini cocti quatuor heminis
macerato, & cum excolato colluito, oleo narciſſino aut anthino ammixto.
Aut cucumeris ſylueſtris internam partem palmi magnitudine, in aquæ po
tabilis heminis quatuor coquito, & melle ac oleo anthino addito, colluito.
118 Hæc collutio pituitoſæ ac bilioſæ conducit. Collutio pituitam trahens.
Granū cnidium,& mandragoræ liquorē terito cū aqua: Nā purgatio mul-
ta & omnis generis ex hac collutione cōtingit. Aut allij caput integrum, ni- H
trum, ficus internam pinguem partē, æquis portionibus trita ad gallæ ma-
gnitudinem efformato, ac apponito. Aut cumini folia cū uino trita, in lana
ſubdito. Aut radicem albam terito, & melle affuſo feruefactam in glandem
redigito, ac apponito. Aut ſilphij liquorem cum ficis emollito, & glandem
efformato. Bonum eſt & cucumeris ſylueſtris ſemē ſimiliter tritum ac præ-
paratum. Aut fel tauri,& nitrum rubrum,& netopum, ac cyclaminum, illo-
rum quidem gallæ magnitudinē, cyclamini uero ampliorem portionē, mel
le ammixto mulier quæ curatur apponat. Aliud ſubdititiū. Cyclamini
caput purgatum aqua terito, & lana tenera exceptum apponito. Aut myr-
rham, ſalem, cuminum, fel tauri, cum melle eodem modo. Aut grana cnidia
triginta,& Indici pharmaci oculorū (quod uocatur piper) grana tria, decor
ticato: & rotundi item tria. Hæc aūt terito, & uino ueteri tepido diluta, in-

ſtar

A ſtar glandis circum uolucris pennam efformato,& ſic adhibeto. Aut tithy-
mali ſuccum melle ſubactum. Aut ſcillæ radicem longitudine digitorũ ſex,
duobus digitis lana obuolutis ſubdito. Aut ipſam ſcillam a bſq; radice te
rito,& ſimiliter lana obuolutã apponito. Collutio,ſi pituitoſa fuerit muli
er. Veratri potiões duas in uini dulcis heminis duabus diluito,& permix-
ta infundito. Si purgatiõe opus habuerit,porrũ coquere oportet,aut ſam
buci fructum,aniſum,thus,myrrham,uinum:Hæc omnia terito, & cum ſuc
co horum colluito.Aut braſſicam in aqua coquito, & in huius ſucco mercu
rialem coquito,& nitri parũ,et excolatum infundito.Aut cneſtri potionem
in melle dilutam immittito. Verùm menſes conſiderare oportet,an bilio 119
B ſi ſint, aut pituitoſi. Ad hoc arenam ſiccã tenuem in ſolem ſubijcito , & quũ
mẽſes prodierint,ſanguinem ſuperfundito,ac ſiccari ſinito.Et ſi quidem bi-
lioſi fuerint, ſanguis in arena ſiccatus uiridis euadit: Si uero pituitoſi , uelut
mucus conſpicitur. Si igitur pituitoſi fuerint , cneſtri potionem cum aquæ
mulſæ hemina infundito. Purgatoriũ molle,aquam ducit & pelliculas,ac 120
ſaniem ſubcruentam. Detrahit & menſes,niſi diuturni fuerint,& uterorũ os
mollit: Vnguentũ narciſſinum,& cuminũ quod editur,myrrham, thus,ab-
ſinthium,cyperum,unguentum roſaceum,Horũ ſingulorum pares portio-
nes, narciſſini uero quatuor partes ſumito, & crudi lini puluillo dum à ſtu-
pa depectinatur ammixto,omnia terito, & glandem circum pennam effor-
mato,& linteo tenui circundato deligato,& in oleum album Ægyptiũ tin-
C gito,ac apponito,& per totam diem ſinito.Et ubi lauit & amouit,aqua odo
rata perluatur. Aliud purgatorium.Ducit aquam & pelliculas,& mucos,
& ſaniem ſubcruentam. Myrrham, ſalem, cuminum, fel tauri, melle ſub-
acta & linteo indita apponito,& totum diem inſita ſinito. Deinde ubi lauit
& amouit, aqua odorata perluatur. Aliud. Salem, cuminum, fel tauri,
melle ſubigito ac ſubdito. Et ſilphium ſicui ammiſceto ac apponito:deinde
unguento roſaceo illinito.Aut grana cnidia decorticato,potionemq; ipſo-
rum terito,ac in glandem efformato. Aut allium & nitrũ rubrum,& ficũ,
paribus portionibus melle ammixto ſubdenda dato.Et ubi amouerit,cerui
adipem apponat in uino liquefactum. Aut piperis grana quinq; cũ mo-
dico elaterio, muliebri lacte inſtillato,in lana unguẽto tincta apponat,ac a-
D moueat eodem modo. Aut pinguiſſimã ficus partem cum elaterij potio-
ne,& nitri rubri ac mellis æquali portione,eodem modo. Aut fel tauri,ni
trum rubrum, netopum, cyclaminũ, paribus portionibus eodem modo cũ
melle in glandem efformato. Aut fel tauri oleo Ægyptio tinctum appo-
nat:Et eo amoto roſaceum illinat. Aut cucumeris ſylueſtris longi internã
partem,exempto ſemine,cum lacte mulieris maſculum alentis, & myrrham
puram,& modicum mel, & unguentum Ægyptiũ,terito & apponito. Aut
cucumeris ſylueſtris partem internam ſiccato,& ſine ſemine tundito, & ad-
iecto melle feruefacito, & glandem oblongã efformato, atq; oleo albo tin-
ctum ſubdito.Aut ſylueſtrem cucurbitam eodem modo.Aut elaterij potio
nes tres cũ farinę maſſa terito,& glandem formato. Aliud ſimiliter faciẽs.
Grana cnidia decorticata trium potionũ menſura coquito,& melle affu-
ſo apponito. Deinde roſaceũ illinito. Quæcũq; uero glandem ſubdunt, 121

eas prius lanam in glandem infigere, deinde linteum tenue circumdare o- B
portet,atq; ſic oleo Ægyptio tinctam apponere. Ducunt autem hæc ma
xime,& pelliculas auferunt. Subdititia purgatoria fortia,quæ aquam du
cere poſſunt,& mucos, ac pelliculas,magis q̃ priora. Piperis grana qua-
tuor maxima,aut etiam parua,ſi opus fuerit, ad elaterij potionem ammixta
terito, & muliebri lacte inſtillato, cum modico melle ſubigito: Atq; hæc in
lanam mollem circũ pennam obuoluito, & linteo circũdato apponito, ubi
prius in oleum Ægyptium tinxeris. Maneant aũt ſubdita per diem: & ubi
122 amouerit,adipem ceruí apponat. Potiones,ſimiliter purgatoriæ,quæ ſe-
cundas eijcere poſſunt,& menſes detrahere,& fœtũ enectũ educere. Can
tharides quinq;, alis & cruribus ac capite auulſis, & tribulum ad mare natũ F
cum radicibus ac folijs tritũ conchæ menſura,& euanthemi uiridem ſiue lu
team internã partem,& ſeminis apij tantundem,& ſepiæ oua quindecim,in
uino dulci tẽperato bibenda dato.Et ubi dolor habuerit,in aqua calida de-
ſideat,& aquam mulſam aquoſam bibat,& uinũ dulce. Alia. Ranũculi
foliorũ ac floris triti, Æginæi ſtateris pondus in uino dulci bibat. Quũ aũt
dolor habuerit, cicer album & uuas paſſas in aqua coquito, & perfrigeratã
bibendam dato.Et ubi urinę ſtillicidium uexarit,in aqua tepida deſideat,&
123 uinũ dulce bibat. Subdititia purgatoria,ſi potiones nõ purgarint. Mer
curialem tritã ac myrrham apponito. Aliud ad omnẽ morbum,& aperi-
re,& purgare potẽs. Myrrham modicã & ſaluiam,& aniſum terito ac uti
tor. Purgatorium quod ſterilem purgare poteſt. Si os uteri non recte G
habuerit, ſtercus bubulum ſiccum tuſum ac cribratum quatuor chœnicum
menſura,& aceti heminas decem,& urinę bubulæ tantundem,& ſalſuginis
marinæ heminas uiginti,pro fomento adhibeto:& ad multum tempus hoc
leniter facito.Deinde lota,ubi lenticulæ decoctum, & mel ac acetum mixta
bibit,uomat.Et farinam ſorbẽdam dato:& uinum odoratum uetus ſub dio
per noctem expoſitum,inſuper bibendum. Cibum aũt ea die ne guſtet. Se-
quenti uero granum cnidium deuorandum dato. Tertia uero pharmacum
urinam ciens exhibeto,ita ut uuas paſſas et cicer album,duarum chœnicum
124 menſura ſumas,& aquæ ſemicongios tres affundas. Deinde facta coctu-
ra excoles,& ſub dio per noctem exponas, & poſtera die bibẽdum præbe-
as:& ſubdititijs pharmacis utatur. Aliud purgatoriũ menſium. Stercus H
bubulum uelut conchæ teſtam efformato, & cupreſſi ramẽta ammiſceto ac
ſubigito, & in ſole ſiccato: & in hoc ſuffimenta inijcito, ac ſuffito. Aliud
quod infunditur ad ſimilem affectionem, ſi menſes non prodeant. Spi-
næ albæ folia trita, & excolata ac tepefacta infundito. Illitio purgatoria,
quę uteros purgat. Porri & naſturtij ſemen tritum,& uino ac lacte cocto
dilutum, imo uentri illinito. Illitio mollitoria. Ducit aquam, & mucos,
& pelliculas:& puerperij purgamenta detrahit, & non exulcerat. Myr-
rhæ optimæ dimidiam partem,& ſalis granũ, & picem aromatibus condi-
tam,contundito,ac trita miſceto. Sit autẽ myrrhæ dimidia pars, ad ſalem ac
picem contuſam: Hæc in linteum ad gallæ magnæ magnitudinem efforma
ta immittito.Sint aũt duo lintea,ut alterum in die,alterum nocte habeat,do
nec colliqueſcant.Lauetur autẽ calida. Et deinde ubi amouit, aqua odorata
per-

A perluatur. Si uoles mulierem concipere, ipſam & uteros purgato: deinde 125
ieiunæ farinam edendam dato, & uinum meracum inſuper bibendum: & ni
trum rubrum, aut cuminum, & reſinam, melle ſubigito, & in linteo ſubdito,
& ubi aqua defluxerit, nigros ſubdititios talos ad emolliendum apponi-
to, & cum uiro concumbat. Si uero os cōcluſum fuerit, etiam fici ſuccum
apponat, donec fuerit apertū, & ſtatim aqua eluat. Cæterū accipitris ſter-
cus in uino dulci terat, & ieiuna bibat, & tunc uiro cōdormiat. Aut ubi men
ſes defierint, anſeris aut uulpis ſtercus, in roſaceo unguento terat, & puden-
dum illinat, ac condormiat. Si ulcera fuerint acria & inflāmata, hac collu- 126
tione utere. Adipem anſeris et reſinā miſce, & aqua tepida diluta infunde.
B Aut butyrum melli ammixtū liquefacito ac infunde. Aut bryoniæ albæ cō-
chæ teſtam paruam deradito, & myrrham ac mel ſimiliter: Hæc in uino ni-
gro odorato diluito, ac tepida infundito. Si ulcerata aut puſtulis plena fue
rint ſumma labra, carnem bubulam ſumito, & butyrum ſiue adipem anſeri-
num, & aniſum aut crocum, aut ſpodium Cypriū: Hæc omnia terito, & car
ni oblita apponito. Si ulcera fiant ac mordeant, bubulam carnem adipe
illinito, & carnem ſubdito. Et ſi ſordida fuerint, eluito, & fomentū ex fici ra-
dice adhibeto. Et poſtea etiā de pinguedine in uino dulci bibat. Si in pū-
dendis fiant ulcera, bubulum adipem illinito. Et myrtum in uino coquito,
& cum uino perluat. Aut oleæ folia, & rubi, & mali punicæ, eodem modo.
Sit autem uinum pramniū. Atq; hæc quidem ſic facienda ſunt. Et perſeæ ar
C boris uidelicet folia terito, & ad pudenda apponito: Aut anethi & apij ſe-
men tritum illinito. Si feruido ac ſuperficiario ulcere pudenda laborent, 127
ſic curare oportet. Carnem bubulam longitudine duorum palmorum par-
uorum, craſſitudine uero ligni quod in foramen bipennis immittitur, pu-
dendi uidelicet uirilis forma, uſq; ad ueſperam apponat: Noctu uero aufe-
rat. Poſtera die autem rurſus apponat uſq; ad meridiem: & bibat uinū dul-
ce, melle ad uinum ammixto. Collutio ſi ulcerati fuerint uteri, & ſi urinæ
ſtillicidium uexarit. Porrū, ſambuci fructum, ſeſeli, aniſum, thus, myrrhā,
& uinum æquali menſura ad horum ſuccum: Hæc mixta & ferueſacta frige
facito, & moderate colluito. Aut mel, butyrum, medullam, & cerā immitti-
to, ac illinito. Ad ulcera quæ in pudendo ſunt ac enaſcuntur. Folia oleę,
D & rubi, & hederæ, & mali punicæ dulcis terito, & uino ueteri diluta, noctu
in lana pudendis apponito, & pro cataplaſmate adhibeto. Quum autem di
es uenerit, detrahito: & myrti baccas in uino coquito, ac colluito. Aut anſe-
ris adipem & reſinam liquefacito ac infundito. Aut butyrum & oleum ce-
drinum, modico melle ammixto, infundito. Ad ulcera in utero reſiccan- 128
da. Argenti florem in uino terito ac infundito. Aut butyrum cum mel
le infundito. Aut bryoniam albam, & myrrham, & mel, uino diluta infun
dito. Poſtridie uero uino nigro tepido eluito. Aut lentiſci folia in aqua co-
quito, & cum hac poſtea colluito. Si ulceratum fuerit os uterorum, buty-
rum, thus, myrrham, reſinam, medullam ceruinam infundito. Aut lenticu-
lam in aqua coquito, & cum excolata aqua colluito. Quum uero aqua ex
uteris fluxerit, & ulcera fuerint, & lancinarint, anſeris adipem & ouum illi-
nito. Aut ouillum aut ſuillum adipem, & lentem in uino coquito, & hoc pa

rí aqua temperatum infundito. Quæ uero in pudendo ſunt ulcera, cum hoc B
perfundito:& mannã thuris, rubum, pini corticem inſpergito: & cum aqua
129 horum lauentur. Expulſorium, ſi mortuus fuerit fœtus. Galbanũ oliuę
magnitudine linteo inuolutum, ac oleo cedrino tinctum, ad os uteri appo-
nat. Aliud. Calamũ odoratum,& cucumeris ſylueſtris medullam, cum
adipe anſerino terito. Deliget autem umbilicum & pectinem,& de hoc mo-
dicum lanę inſtillatum, ad os uteri apponat. Et ab hoc paulatim extrahetur.
Aliud. Rubiam & cedri ramẽta contundito,& aqua affuſa ſub dio per
noctẽ exponito: Deinde mane ad dolores partus exhibeto. Aliud. Sil-
phij drachmã unam,& porri ſucci acetabulum, cedrini olei dimidio cyatho
paruo ammixto, bibenda dato. Aliud. Tauri fel oboli unius aut ſemio- F
boli põdere, in uino terito ac exhibeto. Aut fermento oblitum, torrefactum
deuorandum dato. Aliud. Cancros fluuiatiles quinq;,& rumicis acru
tæ radicem, & fuliginem de furno, omnia ſimul trita, & cum aqua mulſa
unita, ſub dio per noctẽ exponat,& ieiuna ter bibat. Aliud. Cucumeris
ſylueſtris medullam tritam, in cedrina pice lanæ inuoluito, & cũ filo ad pen
nam deligato: apponat autem intro, ita ut pennæ dura pars paululum foras
promineat ex lana. Quũ aũt ſanguis apparuerit, amoueatur. Aliud. Ve-
ratri nigri uirgulam longitudine ſex digitorum lana obuoluito, extremam
uero ipſius partem nudam ſinito: Deinde quàm maxime intro apponat, &
ubi extrema pars cruentata fuerit, amoueat. Aliud. Veratrum nigrum,
& cantharidas,& conyzam in aqua terito, & glandulam mollem ſex digito- G
rum longitudine efformato, ſiccato:& ubi dura facta fuerit, lana inuolutam
apponat. Summã autem partem cedria illinat, ſitq; ipſa nuda. Quũ uero ſan
guis apparuerit, amoueatur. Aliud expulſorium. Si fœtus mortuus aut
ſyderatus intus fuerit, ranunculum & elaterij parum in aceto temperato mi
ſceto ac bibendum dato. Aut braſſicæ tener coliculus in ſumma parte neto-
po illitus immittatur.

HIPPOCRATIS COI DE MOR- BIS MVLIEBRIB. LIB. II, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete. H

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Mulierum fluxus albus, fuluus,& ruber, quibus magis & unde fiant, & eius ſi-
gna. 2 Fluxibus inchoantibus prædicendum. Diætæ in fluxibus conſtitutio.
Sorbitiones. Potiones. 3 Spirandi difficultas in fluxu rubro. 4 Quæ cir
ca fluxuum curationes conſideranda. Superalbidæ. Nigræ. Vini colorem refe
rentes. Iuuenculæ. Aniculæ. Mediæ. 5 De fluxus in uteris ſignis, cauſſis,&
curatione. Tumor à fluxu uteri ſedato. 6 Fluxus ruber qualiter fluat,& eius ſi-
gna. Quas & quando potiſſimũ inuadat, & de eius curatione. 7 Sanguinis flu-
xus, ab articulis, à partu aut labore corruptę. Suffitus ad uteros. Obturamẽta de do
lijs olearijs. Sordes officinæ fullonũ. Serpentis ſemen. 8 Fluxus fuluus,& eius
curatio. Diætæ conſtitutio. 9 Fluxus albus,& eius ſigna,& curatio. 10 Flu
xus albi alterius curatio, ſigna. Mecon. 11 Alius fluxus, & eius curatio.
12 Alius fluxus uelut ex ouo crudo, luteũ ſubalbidum,& eius curatio. 13 Flu
xus

A xus alius,& eius cauſa. 14 Purgatio uelut à carnibus aſſatis,& eius cauſſa & cura-
tio. 15 Sanioſi fluxus curatio diuturna,& eius cauſſa. 16 Vteri ad caput con-
uerſi, ſigna, & curatio. Vteri ad cor progreſſi,ſigna & curationes. 17 Vte-
ri ad præcordia allapſi ſtrangulantes,ſigna & curationes. 18 Vterorum ad præcor
dia conſiſtennium ſigna. Vnguentum Baccharium. Phocæ adeps. 19 De u-
terorum ad hepar conuerſorum ſignis & curationibus. 20 De uterorum circa la-
tus inflãmatorum ſignis & curationibus. 21 De uterorum ad latera allapſorum ſi-
gnis & curationibus. 22 Vteri in lumbis aut lateris mollitudine. Glandula ſub-
dititia. Vteri in ſeipſos deuoluti ad intermedium lumborum ac coxarum partem.

23 Oſculum aliò inclinatum. Vteri ad coxam allapſi,ſigna & curationes.

24 Cancrorum occultorum ſigna,& curationes. 25 Fomenti uterorum mo
dus. Diæta. Bolbidia. 26 Oſculum uterorum, quod aperiri non poteſt.

B 27 Os uterorum inflãmatum. 28 Fomentũ ex ſuffimentis. Diæta. Sepiæ
oua. 29 De uterorum ad coxam incumbentium ſignis & curationibus. 30 Ex
partu morbus. Vrina uetus ad uterorum fomentum. Steriles ex uteris ad coxam
decumbentibus. 31 Vteri ad coxam,curatio. 32 Vteri puerperę ad coxam,aut
lateris mollitudinem incumbentes:curationes. Vteri loco moti,quomodo curandi.

33 Quibus pharmacum ſurſum aut deorſum purgans & quando exhibendum.
Vteri ad ſedem conuerſi:curatio. 34 In inguina & urinæ meatus incumbẽtes,
& eius curationes. Quæuis occaſio uteros propellere poteſt, ſi quid mali habeant.

35 Vteri circumuerſi ex partu, ad dextram partem puerperij purgamentis non
fluentibus,ſigna & curationes. Vteri ad ſiniſtram partem & coxam inclinati,ſigna
& curationes. 36 Vterorum tranſuerſim ſitorum ſigna & curationes. 37 Vte
rorum extra naturam progreſſorum ſigna & curationes. 38 Vterorũ penitus ex-
tra pudendum elapſorum ſigna & curationes. Vteri orarum picato cerato illitio.

C 39 Os uterorũ extra pudendum elapſum:cauſſæ. 40 Vteri extra prominen
tes multo tempore,& inflati. Vteri oſculi cõplicati ſigna & curationes. 41 Vte
ri ulcerati & extremè foras progreſſi. Pudenda in arctum contracta. Vteri in lo-
co non manentes,ſed modo huc modo illuc tranſeuntes. 42 Vteri elapſi. Vte-
rorum ad crura & pedes conuerſorũ,ſigna & curationes. Vocis priuatio in, &cæt.

43 Vteri cõmoti & aliquo allapſi. Occaſiones per quas uteri mouentur.

44 Vterorum inflatorum ſigna. 45 Vterorũ uelut in callum induratorum
ſigna,& eius cauſſæ quæ. 46 Vterorũ obduratorũ ſigna & curationes. 47 Os
uteri genituram non ſuſcipiens. 48 Vterorum durorum & ad pudenda exeuntiũ
ſigna,& curationes. Oris uteri duri ſigna. 49 Vterorum concluſorum ſigna.

50 Oris uteri concluſi ſigna,& curationes. Vteri concluſi menſibus non com-
parentibus, 51 Vterorum grumoſorum ſigna. Vterorum præter naturam hian
tium ſigna,cauſſæ & curationes. 52 Oris uteri amplius hiantis, quàm in menſibus
D ſolet,ſigna & curationes. 53 Vteri non concluſi. Vteri magis quàm conueniat
aperti. 54 Vterorum inflãmatorum ſigna & curationes. 55 Vterorum inflam
matorum alia ſigna. 56 Vterorum corruptorum ac uitiatorum ſigna, & curatio-
nes. 57 Ad dolorem uterorum infuſile. 58 Ignis ſacri in uteris ſigna. Tumo
res liuidiſſimi à pedibus exorſi uſq; ad uteros. Ignis ſacri in uteris ſigna & curatiões.

59 Aquæ intercutis in uteris ſigna. Menſes arenoſi. Seminis per ſomnum
à muliere effuſio. Subdititium. 60 Alia aqua intercus uterorum, & eius cu-
rationes. Eclegma quod delingitur ad aquam intercutem. 61 Venti in uteris
ſigna & curationes. 62 Mola in utero à craſſa genitura intus retenta. Venti
& genituræ in uteris ſigna, & curationes. Mulieres ualde attenuatæ raræ fiunt &
abortiunt. 63 Vterus geniturã non ſuſcipiens. Pelecini. Conyza. 64 A-
træ bilis in uteris ſigna. Flauæ bilis mictio. Pituitæ in uteris ſigna. 65 Denti-
fricium ad oris mulieris fœtorem,gingiuis malis ac prauis. Caput leporis. Mures.

Pharmacum dentes purgans & bene olentes faciens. Indicum medicamentum.

66 Mãmis aſperis quomodo medendum. Aſcarides in pudendo muliebri. aut
inteſtino recto. 67 Ad faciem ornandam. Hepar tauri. Ad lentigines. Ru-

gas in facie leuigantia. Capillorum defluuium. Caluis ad pilos producendos. B
Stercus columbinum. 68 Ad maculas ſolares. Ad impetigines. 69 Potiones fluxui rubro cõmodæ. 70 Potiones ad fluxum & omnes morbos, qui ab uteris fiunt. Sanguinis fluxus ex utero. 71 Ad fluxum & dolorem. Cancri fluuiatiles uino ſuffocati. Muli ſtercus. Spongia combuſta, 72 Fomenta ad fluxus. 73 Collutiones ad fluxus. 74 Suffitus ad fluxus. Capræ pilorum ſordes circa ſedem. 75 Ad fluxũ rubrum ſubdititia. Ad fluxũ reſiccandum, 76 Ad aquæ fluxum ex pudendis ſubdititiũ, & infuſile. Chema. Pectinis præ fluxu aquoſo dolor. 77 Fluxus ſanguinolentus aut albus. 78 Vterorũ ſtrangulatio & eorundem ſuffocatio. Vteri ſurſum progreſſi. Vterorum ſtrangulantium ſigna.
79 Vteri ad ſeptũ tranſuerſum & præcordia. Ex lana accenſa ſuffitus. Vteris trãſmotis medẽtia. 80 Cordis ſtrãgulatio. Vteri in lũbos incumbẽtes. 81 Ventus in uteris. Vteri tranſmoti premẽtes & ſtrangulantes. Cœnũ fœtidiſſimũ in ſuffimento. 82 Vteri ſtrangulantes, ſtrangulatione cor contingente. Vteri ad hepar progreſſi. Vteri ad inguina incũbentes. Suffitus. Quercus folia. Phocæ pulmo. 83 Vterorũ fomenta. Vteri extra prominẽtes & dependentes. 84 Vteri mollitoria. Subdititia mollia, quæ aquam ducũt & mucos & pelliculas, & nõ exulcerant. 85 Ex uteris educentia. Saniem cruentam educentia. Mori radix. F
86 Mollitoria. Fomenta ad uteros purgandos. 87 Dolores repentini & animi deliquia. 88 Vrinæ ſtillicidiũ. Strangulatio in uterorũ dolore. 89 Ad uterorum dolorem. Aliud fomentum fortius ex bitumine. Vteri dolor. Vterorum morbi curatio. 90 Collutio. Infuſorum menſura. 91 Pudenda ex feruido ac ſuperficiario ulcere exulcerata. Vrinæ ſtillicidium. Ventus in utero.
92 Columella & ulcera in pudendis.

1 FLVXVS albus in ſeniorib. mulieribus magis fit, quàm in iunioribus: Fluxus fuluus in utriſq;: Fluxus ruber in iunioribus. Et ruber quidem fluxus fit ex febre: magis autem ex abortu: Fit & ex menſium interceptione, quũ concluſi derepente eruperint. Fit etiam ex partu & febribus, & ſanguis profluit ualde multus, & grumi excidunt, & dolor fit clauicularum ac tendinum, & corporis torpor, & crurum perfrigeratio. Aliquãdo uero etiam naſus effundit ad dentes, ſi amplior ſanguis diſceſſerit, & ſudor multus diffunditur. Ad hæc & ſtomachi morſus fiunt, & perfrigerationes, & febris bilis meracæ ac pruriginoſæ: & eadem die ſæpe rigent, & rurſus ſudant: & aliquando à ſupernis locis conuulſiones ipſis fiunt, aliquando ab infernis: & ad inguina dolores acuti ac fortes irruunt, procedentes uelut dolores partus. Quandoq; etiam urinæ ſtillicidium adeſt, & os ſiccum eſt, & ſitis premit: & lingua aſpera eſt, & digiti pedum magni cõtrahuntur, & ad ſuras ſemper cum femore diſtenduntur. Et lumbi dolore uexantur, & manus impotentes fiunt. Quũ autem huiuſmodi fiunt, tunc etiam neruorum antrorſum ac retrorſum diſtentiones fieri ſolent, à clauiculis iuxta iugulum, ad maxillas & linguam: A talibus uero paulo poſt retrorſum, à tendinibus iuxta ſpinam, ad lumbos, atq; ſic per uiolentiam pereunt.
2 Prædicere igitur oportet fluxibus inchoãtibus, & diætam conſtituere hoc modo. Mane quidem dandum eſt pharmacum ad fluxiones, ex his quæ ego deſcribam, quocunq; maxime opus habere uiſæ fuerint. Dandum aũt & ter & quater, ſi multus ſanguis diſceſſerit. Diæta igitur conſtituatur, ſi quidem ſine febre fuerint, ex cibis: Si uero febricitarint,

A rint,ex ſorbitionibus.Sunt autem ex ſorbitionibus hæ cõmodiſſimæ, pani
cum,lenticula,farina horni ac recẽtis tritici cocta, alica cocta ſorbilis, zea co
cta. Ex potionibus uero,polentę pollen in aqua,& ramẽta à panibus de-
raſa contuſa.Et polentæ recentes tenues in aqua madefactæ,quas etiam in-
ſulſas delingere prodeſt.Ex cibis uero panis exaſſatus in cinere.Obſonium
autem fit leporis caro,& columbæ,ac palumbis,& cocta,& aſſata. Et hœdi
caro aſſata,nullo aſcititio condimento addito,ſed ut in acetum ſaltem intin-
gant.Hepar item capræ aut bouis in cinere aſſatum.Oui tenue,aut ipſum lu
teum.Caſeus inſulſus. Ex oleribus autẽ nullum guſtent, neq; coctum, neq;
crudum.Et à balneis abſtineant.Et manus ipſis deligato, ita ut lana ſordida
B ipſas circũdes,& laqueum immittas ſupra cubitos,& ad poplites,ſupra ge-
nua. Et cum cucurbitis ſub mãmas affixis,ipſas eleuato, modo ad dextram,
modo ad ſiniſtram partem translatis. Si uero ſpirandi difficultas oriatur 3
ad cucurbitæ admotionem, cucurbitam amoueto, ſanguinem aũt ne detra-
hito. Verum ſubdititijs utere, quæ ego deſcribam: & ad ſiſtendum ſangui-
nem in talibus ſunt apta. Et ſi quidẽ ex fluxionibus mulier euaſerit,ubi mul
tus ſanguis diſceſſit: & color eſt exalbidus, & facies eleuata,& ſub oculis tu
mores laxi,& crura turgida,& uterus humidus, ac ſemper præter rationem
hians.Et quę diſcedunt aquoſa ſunt,uelut à crudis carnibus ſuccus. Talibus
ſi robuſtæ fuerint, uomitus ciere oportet ieiunis, & poſt uomitus prandi-
um exhibere. His conducit modicus cibus: Vinum nigrum meracius:Illu-
C uies,aut frigidæ lotio:Deambulationes: Semel in die cibum capere, omnis
reſiccatio.Si uero ad hæc non ſedentur,neq; confidant uteri,neq; à fluxio-
nibus liberentur, reſpectu uirium corporis habito: ſi quidem robuſta fue-
rit,ueratrum dare oportet:Si uero non obediat, caput purgare:facta autem
purgatione, per diætam reliqua curare eodem modo uelut circa ſteriles.

Conſiderare porrò oportet etiam naturas mulierum, & colores, & æta- 4
tes,& tempora,& locos,& uentos. Aliæ enim frigidæ:aliæ humidæ ac flui-
dæ:aliæ calidæ quidem,ſicciores autem & ſtabiles ſunt.Nam quæ ſuperal-
bidæ ſunt, humidiores ſunt ac fluidiores: Nigræ uero ſicciores & acerbio-
res ac adſtrictiores. Quę uero uini colorem referunt,medium quiddam in-
ter utraſq; habent. Sic autem & in ætatibus contingit. Iuuenculæ enim hu-
D midiores ſunt,& multo ſanguine plerunq; refertæ:Aniculæ uero ſicciores,
& modicum ſanguinem habentes: Mediæ uero medium quiddam inter
utraſq; habent,ut quæ nunc æquales exiſtunt. Oportet autẽ eum qui rectè
hæc tractare uolet,ſemper mulierum naturas diſcernere,& temporum occa
ſiones,& ætates,& tempora,& locos,& uentos. Si fluxus in uteris obor- 5
tus fuerit,ſanguis multus fluit,& grumi cõpacti excidunt:& dolor occupat
lumbos,& laterum mollitudinem, ac imũ uentrem: & durus eſt uenter, &
ad contactum dolet: & rigor ac febris acuta corripit; & debilitas oboritur:
& omnia præter humeros ad ſcapulas dolet:& calor inuadit: & rubeſcit:&
uenæ durę fiunt ac renitentes. Morbus hic maximè fit ex abortu. Fit & quũ
menſes multo tempore retenti derepente eruperint. Huic ubi ſic habuerit,
groſſum ſiccum contuſum ac cribratum in linteum alligato,ac apponito:&
imo uentri perfrigerantia imponito,cauens ne horreat. Poſtquam autẽ flu-

xus ſteterit,oleæ ſylueſtris folia in acerrimo aceto coquat,eoq; pudēda per- B
luat.Bibat autem uinacea: & rhoem rubrum in aceti acerrimi hemina dimi-
dia coquat,& eo pudenda perluat.Aut mora rubi rubra ſiccata ac trita,cum
farina recenti,pari portione mixta,ieiunæ bibenda dato. Si uero fortius fa-
cere uoles, duabus farinæ partibus ammixtis, bibendum dato. Et ne laue-
tur. Cibis autem utatur ſiccis, & uino nigro uinoſo. Si uero intumuerit,
fluxu iam ſedato,pharmacū deorſum purgans bibendum dato. Poſt phar-
macum aūt uteros groſſorum decocto colluito:& poſtea acerba infundito.
6 Si uero his factis,humecta fuerit,ſuffitum faciat donec reſiccet. Ruber flu
xus fluit talis,qualis ſanguis uictimæ recens mactatę, & grumi pellucentes.
Aliquando uero etiam fluxum rubrum emittit,& uenter imus attollitur,& F
attenuatur,& impotens fit,& indureſcit,& ad contactum dolet, uelut ulce-
re præſente:& febris habet,& dentium fremitus:& dolor ad ipſa pudenda,
& pubem,& lateris mollitudinem,& lumbos, & tendinem, & uentrem, &
pectus,& ſcapulas irruit. Et alias omnes partes dolet:& impotentia ac puſil
lanimitas occupat:& color mutatur.In principio quidem morbi hæc corri-
piunt:Si uero hæc omnia moram trahant,adhuc magis debilitatur: & ma-
nifeſtus eſt morbus: & cauæ partes attolluntur, & pedes intumeſcunt.

Morbus hic ex partu maxime corripit,ſi quid in ipſa dilaniatum nō pro-
dierit,ſed intus cōputruerit,& fœtus exaſperatus fuerit. Hanc ſi in prin-
cipio contigeris,ſpongiam humectam ipſi adhibeto,quū fuerit dolor. Aut
linteum tenue molle raſum, aqua frigida madefactum, uentri imponito, & G
aqua perfundito:& lectum à pedibus altiorem facito: atq; ſic inſternito: &
ad menſes ciendos medicamētum quodcunq; magis admiſerit, bibendum
præbeto. Apij ſemen torreto,tundito,ac cribrato,& eryſimū ſimiliter,& pe
plij ſemen cum polenta cribratum,& urticę ſemen ſimiliter,& ſcabiem oleę
ſylueſtris,& gallam,& rutam,& origanum,& pulegium cū polenta cribra-
to ac miſceto:polentam uero craſſam torreto,& triticeam polentam cōmo-
lito: et caſeum caprinum ſordibus deraſis:& de alijs quidem ſingulorum ę-
quales portiones miſceto: origani uero & rutæ, & ſcabiei & gallæ dimidi-
um.Hęc ieiunæ ante motum bibenda dato.Miſcere uero etiā oportet ad u-
ſum, ſi acriora prodierint, & cyceonē exhibere.Et de pharmaco quidē pars
una ſit,& caſei una,& una polentę. Ad ueſperam aūt melle ammixto biben H
da dato.Et donec quidem principium morbi fuerit,& ſanguis multus pro-
dierit,& modico tēpore intermiſerit, & dolores acuti tenuerint, hæc facere
oportet.Si uero ſanguis paucior fluxerit,& per breuius tempus,ea quæ de-
orſum aut ſurſum ducunt bibenda dato:& pudenda lenibus fomentis foue
to, prout ſemper opportunū uiſum fuerit, & zeam unà cū cortice fractā, &
groſſos ſiccatos,tuſos ac cribratos,& oleæ folia ſimiliter, ſingulorum pares
portiones in cataplaſmate adhibeto: & lac bubulum coctū, aut crudum bi-
bendum dato, reſpectu ad id quod recte habet facto, & prout opportunū
eſſe uiſum fuerit: & uidetur morbus hic debilis ac lethalis eſſe, & paucæ ex
7 ipſo effugiunt. Quum mulieri ſanguis ab articulis fluxerit,à partu aut à la
bore corruptæ, quidam putant ex medicis hoc fluxum eſſe. Eſt autem ali-
ud. Nam hoc quod ex articulis,& ex lumbis, ac coxendice aliud eſt, gluti-
noſum

Cornarius ſemper [illegible] pi|pylium transfert. Sed [illegible] transferendum.

A noſum eſt ſimul cum ſanguine. Illud uero quod ab uteris & cauis uenis fluit,ſanguis purus eſt. Hanc ſuffire oportet hoc modo:zeæ fractæ ſemodium aceto modico ſubigito, ut ne per totum uteros humectes: & ſulphuris uiui ſemiobolum ad zeas tritas ammiſceto,& aceto ſubacta per noctem ſinito. Hanc uero multo igne accenſo,obturamēta de dolijs olearijs imponito, & ſordes officinæ fullonū,& ſerpentis ſemen ammiſceto.Mox autem multum ignem tollito,& nō urito,ſed maxime ſuffumigare facito. Oportet aūt ſellam perforatam adeſſe,& mulierem ueſtibus cōtectam inſidere, ut ne quid pręterſpiret. In ignem uero medicamentū cum aceto pręparatū inſpergito,itemq; de ſemine ſerpentis.Sed & myrrha ammixta efficax eſt,ut ſuffi-

B ta pudendorum cruentationem ſedet. Si uero ſatis habuerit, eryſimi ſemen torrefactum terito, & in uino exhibeto. Fluxus fuluus fluit uelut ex ouo uitioſo multus & graueolēs: & uteri inflāmantur, & dolor ex lumbis & inguinibus emergit:& prodeuntia multa ſunt,& ſi non liberetur, celeriter fluentia. At etiamſi tēpus accedat,quæ reſtant putrefacit, quàm maxime id fieri poteſt.Riget enim,& uelut à carnibus aſſatis humor defluit,et cum his ſimul febres fortes ac rigores fiunt.Ex huiuſmodi uero fluxibus multæ pereunt,paucę effugiunt:& ſi quidē in principio acceſſeris,ſic curare oportet. Si ſine febre fuerint ac robuſtę,ueratrū ipſis dato:& intermiſſis tribus aut quatuor diebus,pharmacum deorſum purgans exhibeto: Poſt purgationē uero ſic diætam conſtituere debes, quo fluxiones aquoſæ ſint ac tenues. Ma- 8

C ne quidem ieiunæ pharmacū aliquod ex his quę ego deſcribam ad fluxum, ebibendum dato in uinum inſperſum.Poſt pharmacū autem, alia diæta curato. Vteros uero ſic curato.Si quidem inflāmati fuerint aut cō cluſi,fomenta adhibere oportet mollia,donec os uterorum molle fiat:Poſt fomenta,infuſis qualibus opus habere uiſæ fuerint colluito, ſiue magis purgantibus,ſiue mollioribus:Poſt collutiones,mollitoria apponito.Si uero non facile ſolubile ſit oſculum,foueto,& ſubditit ijs mollito, quæ ego deſcribam, donec apertum fuerit.Quòd ſi ad hæc fluxiones nō ſedentur,caput purgato,& ſic uictus rationem conſtituito.Si quidem ſine febre fuerit,aſininum lac bibat: & oleribus coctis hortenſibus ac ſyluestribus utatur, excepto allio, porro, braſſica,& raphano longo.Ex marinis autem, raia leui, ſcorpio,congro,tor-

D pedine,anguilla,paſſere, gobio:coquere uero oportet cum cepis & coriandro,in muria dulci ac pingui, ita ut probe percoquātur.Ex carnibus autem, maxime ſuilla,deinde agnina,aut ouilla, coctis potius quàm aſſatis, & ipſarum iuſculis. Vino uero albo mellei coloris,aut aquoſo.Balneis aūt non ualde calidis,neque multis,excepto capite. Si uero ex hac diæta,ab ulceratione & inflāmatione liberentur, humidi uero ſint uteri,pro balneis quidem,illuuie:pro fuluis autē uinis,nigris: & pro aquoſioribus, meracioribus: & pro polenta,panibus:& pro piſcibus, carnibus aſſatis,& omnibus cibis ſiccantibus,quibus ſanè in alui profluuijs utimur: à collutionibus autem omnibus abſtineat,excepto uino & aqua. Suffitus autem fiat per adſtringentia. Optimum autē eſſet ſi conciperet. Si uero iuuencula fuerit,frequenter ieiuna uomat,& poſtea parum prandeat. Atq; hæc harum fluxionū diæta eſt. Fluxus albus fluit uelut alba aſini urina, & in facie ſunt tumores albi, & partes 9

ambæ

ambæ ſub oculis tument: & hydropiformes ac non ualde bona ſpecie præ- B
diti ſunt oculi, & ſplendor abeſt: & lachrymoſi ſunt oculi ac hebetes: & co-
lor corporis exalbidus ac puſtuloſus, et uenter imus tumidus: & in maxillis
puſtulæ paulatim rubentes, paruæ, aquoſç ac malignæ: & in cruribus tumo
res laxi: & ſi preſſeris digito, notæ imprimuntur uelut in fermento, & os ſali
ua impletur: & ſtomachi morſus percipiunt quũ ieiunæ fuerint, aut etiã uo-
muerint uelut acidam aquam: & ſi ad accliuem locum procedunt, anhelatio
citius corripit, & ſtrangulatio, & crurũ perfrigeratio, & genuũ impotentiæ:
& in ore ulcera feruida ac ſuperficiaria: & uterus præter rationem aperitur,
& ad oſculum procidit grauis, ueluti plumbum: & dolores per femora ten-
dunt, & omnia inferna perfrigerantur, ab imo uentre inchoantia uſq; ad pe- F
des: & plantæ torpent: ac ingredi non poſſunt. Tales difficile eſt à morbis li
berare. Nam & ætate prouecta ſunt, & afflictiones conſeneſcunt: Niſi caſus
aliquis ſpõtaneus forte fortuna allapſus ipſas ſoluat. Has exhaurire oportet
quũ redundarint, per pharmaca quæ bilem flauam non purgant. Sed urinã
cientia his pota conferunt, & capitis purgationes, & illuuies, & epithymi al
bi potus, & deambulationes, & omnis reſiccatio in uictu. Hæc ubi fecerint,
10 ſanæ quidem penitus non fiunt, facilius autem degunt. Fluxus albi alteri-
us curatio. Purgatur album ſubluteum, & quum mingit, morſum perci-
pit, & lancinatur, & uterus ulceratur: & febris corripit acuta, & calor mul-
tus, ſitis, uigiliæ: & mente mouentur. Et quum aliquid feſtinanter egerit, an
helatio ipſam inuadit, & membra exoluuntur. Hanc mecona, hoc eſt pe- G
plum album bibere oportet, & urticæ ſemen, & quod præſtat, mali punici
dulcis radicem, & folia, & rhoem, ac gallam. Hęc in uino acerbo bibenda da
to, & mali punici ſuccum, & caſeum caprinum ammiſceto. Subter autem ſuf
fito zeam, & groſſos hybernos, & oleæ folia, & ſcabiem eiuſdem, & cucu-
meris ſylueſtris cortices ex tertia parte, reliqua paribus portionibus. Sorbe
at etiã olera cocta, & ſorbitiones ex amygdalis & ſeſamo, & geſtetur ac cur-
11 ru uehatur, & non quieſcat. Alius fluxus. Defluit multum uelut urina
ouilla: color eſt albus, & tota intumeſcit, & in tibijs eminentiæ laxæ & rubi
cundæ emergunt: & ſi digito attingas, notæ foueas præ ſe ferentes tibijs ac
pedibus imprimuntur: & ſi quid edat, impletur ac inflãmatur: & ubi iter fe-
cerit, & opus aliquod obierit, anhelatio & dolor ipſam corripit, & color al- H
bus, quandoq; ſubluteus. Huic, ſi robuſta & iuuencula fuerit, & alia appa-
ruerint, ab initio pharmacum ſurſum ac deorſum purgans bibendum dato:
& caput purgato ſi pituitoſa eſt, per ea quæ pituitam purgant. Si uero bilio
ſa, per ea quæ bilem: & ſi tempus anni fuerit, & à natura non eſt lienoſa, & ſi
quid ex relatis fuerit, ſerum dato. Decoquat autem hoc & bibat quàm plu-
rimo tempore, & ad ueſperam uinum dulce aquoſum, ſi opus habuerit. Ci-
bum uero ne contingat. Si uero debilis fuerit, ſorbitione modica utatur, &
non lauet. Poſtquam autem tempeſtiuum eſſe tibi uidebitur, à potu ceſſet:
& poſt purgationem cibis utatur, ita ut abſtineat à pinguibus, & acribus, &
dulcibus, ac ſalſis, & ab oleribus acribus. Vtatur autem piſcibus petroſis, &
carnibus ouillis, aut uolucrium, aut leporinis: pane frumentaceo, aut ex or-
deo freſo: & olerib. coctis utatur, & ſylueſtribus quæ cruda eduntur, itemq;
hortenſi-

A hortenſibus, acribus exceptis: & deambulet mane & à cibo. Vbi uero hís facti ſiccior eſſe uiſa fuerit, uteros fece uini colluito: & tribus aut quatuor diebus interpoſitis, poſtea acerba infundito, & intermiſſione facta, ſi quidem ſicca fuerit, quieſcito. Et ſi à natura fuerit bilioſa aut pituitoſa, à uictu uero & pharmacorum potione attenuata, & ſe recolligere non poterit, lac bubulum bibat per quadraginta dies, calidum de uacca. Præſtat tamē pituitoſam cibis quàm pauciſſimis uti, quamdiu lac biberit. Sit autem menſura ſex heminarum Atticarū. Incipiatq; à duabus, & ſingulis diebus unam apponat, donec ſex fiant: & inde paulatim ad duas rurſus deſcendat: & poſt lactis potum, cibis reficito & per uictus rationem: & poſt lactis potum, mane ieiuna

B adiantum bibat: hoc ſiccatum, tuſum, & exacte cribratum, in uino nigro odorato diluto exhibeto. Si uero reuertatur morbus, totam ipſam foueto, & rurſus pharmacis infra purgato: & poſtea uteros colluito, ſi quidem natura fuerit pituitoſa, per cnidium granum, aut thapſiæ radicem: Si uero bilioſa, ſcammoniæ ſucco, aut colocynthide ſylueſtri. Hanc enim coniectam, duabus aquæ heminis affuſis, coquere ad dimidias oportet, & huic mel, & oleum narciſſinum aut anthinum ammiſcere. Sit autem mellis quadrans heminæ, olei uero hemiolium mellis, hoc eſt menſura ipſius tota, inſuperq; dimidia. Poſtea uero colluendum eſt melle, & uino, & oleo ſolo: & ſuffitus adhibendi, & tribus aut quatuor diebus quieſcendum. Bibat autem adiantum: & ſi in uentre nō conceperit, morbus reuertitur: & ſi morbus reuertitur, pe-

C rit. Quum uero ſeniores morbus hic corripuerit, etiam uteri computreſcūt. Valde uero paucæ durabunt. Alius fluxus. Purgatur uelut ex ouo crudo luteum ſubalbidum, & ulcerat pudendum: & tument pedes ac tibiæ: & 12
cauæ oculorum partes intumeſcunt: & oculi humidi ac lachrymoſi ſunt: & ſi iter faciat, anhelatio ipſam corripit, & debilitas oboritur. Si uero euaſerit, morbus pituitoſus fuerit: & ſi non purgata fuerit, febricitat, bile uehemēter cōmota. Seniores autem hic morbus magis inuadit quàm iuniores. Quum ſic habuerit, ſi quidem uehementer intumuerit, pharmacū deorſum purgās bibendum dato, quod pituitam & bilem purgat. Si uero nō fortiter tumuerit, & pituita ipſam preſſerit, pharmacum ſurſum purgās dato: & ſi quidem potens fuerit, ueratro purgetur: ſin minus, pharmaco quod bilem & pitui-

D tam. Poſt pharmaca uero ſerum coctum bibendum dato, per plurimos dies, cum modico ſale. Edat autem inſuper mentam. Ad ueſperam cibum ne attingat, ſed modicum ſorbeat, & uinum dulce inſuper bibat, ſi opus habuerit. Si uero non affuerit ſerum, lac aſininum coquito, & exhibeto per quatuor dies. Ad ueſperam uero eadem faciat, niſi febris noctu corripiat. Si uero natura fuerit lienoſa, aut flatuoſa, & exanguis, neq; ſerū, neq; lac bibat: Sed purgantibus inferne purgato: & ubi tibi tempeſtiuum uiſum fuerit, uteros colluito, primū quidem medicamēto ex uini fece, bis aut ter: Poſt hoc ſcammoniæ ſucco. Affundito autem ad hunc, uinum dulce, heminæ Atticæ menſura, & olei narciſſini maxime, quartam heminæ partem. Poſtridie uero cum uini hemina colluito, & mellis quarta heminæ parte, & reſinæ tertia mellis parte. Oleum autem ſit melli æquale. Si uero ea quæ ab infuſa colluttione ſecedunt, prodierint pituitoſa, etiā rurſus colluitō, interpoſitis tribus

aut

aut quatuor diebus: Poſtea grani cnidij duas potiones decorticato, & ipſas B infundito. Si uero non affuerit cnidium granum, radicis thapſiæ potionem unam infundito: & poſtea ijſdem colluito. Poſtquam autẽ purgata fuerint ea quæ ſecedunt ad has collutiones, & ſi prodierit aliquid cruentum, uelut ab ulcere, per acerba poſtea colluito: & ſi poſt hæc ipſa interrogata, dixerit os uterorum durum eſſe, & dolorem habere, eodem modo eo quod paratur cum butyro colluito, donec uteri fuerint reſiccati, & ſana eſſe uidebitur: Diebus uero inter collutiones intermedijs, ſambuci fructum bibat, & leporis coagulum, & pepli corticem, & urticæ ſemen, & mali punici dulcis corticem, ita ut de ſingulis pares portiones terat, & polentam ac adiantum ammi ſceat, & in uino nigro odorato ieiuna bibat: cibis autẽ utatur mollibus, non F ſalſis, neq; acribus. Carnes autem præſtantiores ſunt piſcium, aut uolucriũ, aut leporinæ, & lauetur calida non multa. Si uero non quieſcat fluxus, ſed relinquatur, & uteri humeſcant, medicamentum ex malicorio ſuffito: & poſtea uirum accedat, & ſi in uentre conceperit, ſana euadit. At ſeniores à mor-

13 bo leuari non poſſunt, ſed pereunt præ debilitate. Fluxus alius. Fluit ſubluteum uelut ex ouo, & uiſcoſum, et uenter imus intumeſcit, ac durus fit: & ſi contingas dolet, & dentibus ſtridet, & febris occupat: & dolor ad pubem, & ad pudenda, & ad imũ uentrem, & ad lumbos irruit: & animi deliquium, & anxietates, & perfrigerationes, & ſudor multus, & pulſus ad manum accelerantes, debiles, deficientes: & ſtatim pereunt. Si uero ſuperſtes manſerit, & color ipſi mutatur, & fit uelut fauus aut cera: & ſi corpus digito G prematur, molleſcit, & notæ uelut in maſſa farinæ ſubacta fermento imprimuntur: & pedes intumeſcunt ac crura. Hic autem morbus fit maxime, ſi in ipſis aliquid dilaniatum fuerit, aut intus computruerit in partu. Seniores autem magis afficiuntur, & huiuſmodi morbus nõ eſt ualde leuis. Alius flu-

14 xus. Purgatur uelut à carnibus affatis humor, & pudendum exulceratur, & ad quamcunq; aliam corporis partem deſtillarit: & rigor, & febris acuta, denſa, magna, & ſimul horror corripit: dolores autem quales in omnibus fluxibus. Hæc tota intumeſcit, & infra umbilicum, & cruribus, & color fit morbi arcuati. Talis autem fluxus ex hoc fit. Poſtquam ſanguis exhauſtus, ſubbilioſus factus fuerit, & nõ fuerit purgatus. Quũ ſic habuerit, pharmacum bibere oportet: Si quidem fortis fuerit, ex ueratro: Si uero debilis, H radicem & elaterium, & poſteriore tempore lac caprinũ. Aut pharmacum deorſum purgans dato, quod bilem & pituitam ducit. Vteros autem medicamento cum braſſicæ decocto parato colluito. Bibat autem ſaluiam, hypericum, apij ſemen, ſingula in uino nigro auſtero. Ieiunæ autem hęc bibenda dato. Si uero ulceratum fuerit pudendum, poſtea butyro colluito: deinde pharmacum bibendum dato, & ulcera butyro, reſina, myrrha, flore argenti illinito. Perluantur autem myrti ac ſaluiæ ex aqua decocto tepido. Cibis utatur neq; ſalſis, neq; acribus, ut ne mordax urina fiat: & à marinis prohibeatur, & carnibus bubulis, & ouillis ac porcinis. Alijs autem carnibus utatur coctis. Edat etiam panem, & uinum uetus odoratum nigrum bibat. Si uero hæc fecerit, & ſana non fiat, totam foueto, & poſtridie pharmacum ſurſum purgãs dato: deinde intermiſſione facta, rurſus quod infra purget.

Et ſi

A & ſi quidem manſerit fluxus poſt pharmaca, decoctum ſerum quotidie bibendum præbeto. Veſperi uero ſorbitionibus, & uino dulci albo utatur. Si uero non affuerit ſerum, lac aſininū coctum per dies quatuor bibat. Ad ueſperam autem ijſdem utatur: Poſtea per dies quadraginta lac bubulum calidum bibat, & per diem nihil edat, ut ita dicam. Optimū enim hoc eſt. Nam & purgatur, & nutritur, & fluxus obtunditur ab huiuſmodi lacte. Veſperi uero cœnet carnem uolucris modicam aſſatam, & panem modicū ſubcinericium. Bibatq́; inſuper uinum nigrum uetus uinoſum, quandiu lac biberit, ſi multa prodierint, & acrimonia uexarit: & ſi his factis in uentre conceperit, ſana fit. Quæcūq; uero ſeniores ſunt, in his morbus quandoq; reuertitur, &
B pereunt. Iuuenculis aūt non eſt lethalis. Diuturna porro eſt ſanioſi fluxus curatio, fluit aūt talis ſubcruentus, uelut à carnibus aſſatis humor, et mordet uelut muria, & corrodit ac exulcerat pudenda: & uterus exulceratur circum circa, & ſemora, & aliæ partes: & ubi ſuper ueſtes deſtillarit, tinguntur & ægre elui poſſunt, & uenter attollitur ac durus fit, & ad contactum dolet: & calor corripit: & dolor ad pudenda & ſedem, & imū uentrem, & laterū mollitudinem, & coxas, & lumbos irruit, & impotentia adeſt, & color mutatur, uelut morbi arcuati. Si uero tempus & morbus producatur, hæc omnia amplius corripiunt: & cauæ partes attolluntur, & pedes tument, & crura à lumbis. At hic morbus corripit ubi quid de fœtu dilaniatum fuerit, aut in abortu, aut in partu. Oportet autē fomenta adhibere, & ſuffire, & bibenda præ- 15
C bere omnia ea quę fluxum ſiſtunt: & lac aſininum & alia exhibere, & uomere ſi opus fuerit. Si uero ſine febre fuerit, & debilis febris habuerit, ſiccum ſomentum adhibere melius eſt.

Quū ad caput conuerſi fuerint uteri, & hac parte ſuffocatio definit, caput grauat. Verū alijs alicubi aliàs finis habetur. Signum aūt hoc eſt. Venas in naſo, & partes ſub oculis dolere dicūt: & ſopor altior tenet, & ſpumat, ubi leuius habuerit. Hanc multa calida lauare oportet: Si uero nō obediat, frigida etiā circa caput, ita ut laurū & myrtum in aqua coquas, ac frigefacias. Vnguento aūt roſaceo caput illinatur, & odorata ſubter ſuffiantur: graueolentia uero ſub nares: & braſſicam edat, & ſuccū ſorbeat. 16

Si uero ad cor progreſſi uteri ſuffocent, & aer impeditus uiolenter attrahatur, anxia eſt & uomit: & quibuſdam ſtatim tractus deorſum ce-
D dit, & flatus exit: & aliqua quidem uomit ſpumoſa: alicui uero quies contingit. Quibus aūt non decedunt, his porri ſemen, & peplum, trita & tribus aquæ cyathis diluta, bibenda dato. Auxiliatur & aceti albi cyathus potatus. Aut iuniperi fructum & ſaluiā dato, aceto aut uino ad has ſpecies ammixto. Oportet aūt ipſam calefieri: Aut adipem ſumere anſerinum, & ceratum reſinatum ac picem, in ipſo liquefacere, & ſubdititias glandulas efformare.

Quum aūt ad pręcordia allapſi ſtrangularint, ubi hic fuerit affectionis ſoliditas, & uomitus feruidus acris corripit, & modico tēpore mitior fit, & dolor ad caput & ad collum penetrās. Tepefactoria igitur apponito, ſi ſurſum ſtrangularint. Sub nares uero graueolentia ſuffito: ſenſim progrediendo: Si enim aceruatim uteri infra decedunt, turba oboritur: Odorata uero inferne: & caſtorium ac conyzam bibenda dato. Quū uero deorſum tracti fuerint, abominanda ſubter ſuffito, ſub nares autem odorata. Si uero dolores quie- 17

uerint, pharmacum deorſum purgans bibendum dato: & poſtea lac aſini- B.
num aut ſerum bibendum præbeto, ſi non lienoſa fuerit à natiuitate, aut e-
xanguis, aut decolor, aut aurium ſonitus habuerit, uelut hæ quibus propter
cognationẽ morbi à iuuentute ſunt familiares. At ſupernum uẽtrem ne mo
ueto: cæcutient enim, aut circa fauces turbationes, & alia infeſtabunt. Verũ
ptiſanę ſuccum dato. Si uero etiam ualde facilis ſit ad uomitum, uomat. Col
lutio aũt optima eſt ex narciſſo. Subdititium uero id quod ex cãtharidibus
18 præparatur. Quum uteri apud præcordia conſtiterint, ſuffocatur uelut à
ueratro: & recta ceruice ſpirat, & ſtomachus fortiter uellicatur. Quædam e-
tiam uomunt quandoq; ſaliuam acidam: & os aqua impletur, & crura per-
frigerãtur. Tales ſi nõ breui à præcordijs uteri diſcedant, loqui nõ poſſunt: F
& partes circa caput ac linguã torpor occupat. Proinde ad uteros quidem
lanam quàm maxime fieri poteſt ad foramen apponito, ita ut pennæ obuo-
lutam, unguento albo aut Ægyptio, aut Bacchario, aut amaracino tingas. In
nares uero, de pharmaco nigro ad caput præparato, ſpecillo exceptũ infarci
as. Si uero hoc nõ fuerit, ſilphij ſucco nares illinas. Aut pennã aceto tingito,
& immittito, nareſq; illinito. Aut ſternutatorium apponito. Quum aũt con
cluſum fuerit oſculum & internus trames, caſtorium in uino bibendum da-
to. Nares uero phocę adipe illinito. Lanam aũt appoſitam ſinito, donec cõ-
ſidant. Quum aũt quieuerint, auferre oportet: Si uero ea ablata rurſus recut
ſarint, lanã rurſus eodem modo apponere: Sub nares uero cornu capræ ni-
grum, aut ceruinum ſuffire, ſcalptum, & in cinerem calidum inſperſum, quo G
maxime ſuffumigetur: & nidorẽ ſurſum per nares quàm maxime poteſt tra
hat. Suffito etiam phocæ adipem, prunis teſtæ impoſitis, ipſaq; obuelata,
et capite imminente, quo odor maxime ingrediatur, ita ut de adipe inſtilles,
& ipſa odorẽ ſurſum trahat, os uero clauſum habeat. Et ſi quidem ſurſum al
19 lapſi fuerint uteri, hæc facere oportet. Si uero ad hepar cõuerſi fuerint ute-
ri, mulier derepente uoce deſtituitur, & dentes cõſerti ſunt, & color liuidus
fit. Derepente uero hæc patitur ſana exiſtens. Contingit autẽ maxime uirgi
nibus antiquis, & uiduis, quæ pepererunt aliquando, & uiduitatem agunt.
Maxime uero cõtingit omnino non ferentibus uterum, & ſterilibus ex par
tu. Non enim prodit puerperij purgamentũ, & non intumeſcit uterus, neq;
mollitur, neq; uomunt. Quũ ſic habuerit, tumorem ab hepate cũ manu in- H
fra leniter detrudito, & præcordia cum faſcia deligato, & os aperito. Vinũ
uero odoratiſſimũ dilutũ infundito, quando ſanè etiam graueolentia ad na
res adhibere ac ſuffire cõuenit: ad uteros uero odorata & ſuffimẽta. Et poſt-
quam ſic curaueris, pharmacum deorſum purgãs bibendum dare oportet,
ſi quidem bilioſa fuerit, quod bilem purgat: Si uero pituitoſa, quod pituitã.
Et poſtea lac aſininum coctum bibendum præbeto, & uteros odoratis fo-
ueto: & medicamentũ quod cum bupreſti præparatur apponito, poſtridie
uero netopum. Interpoſitis aũt duobus dìebus, rurſus uteros odoratis col-
luito: & poſtea intermiſſo die, aromatis ſuffito. Atq; hæc uidua faciat. Opti
mum aũt in uentre habere. Virginẽ uero perſuadeto ut uiro cohabitet. Ad
nares autem nihil adhibeto: neq; medicamentũ ieiuna bibat. Verum caſto-
rium & conyzam in uino odoratiſſimo bibat per dies uiginti, & caput odo
rato

A rato aliquo ne ungat, neq; aliquod odoratũ olfaciat. Si uero uteri inflam mati fuerint circa latus, ſi contigeris durum apparet: & quũ ad præcordia al lapſi fuerint, ſtrangulant: & uomit pituitam acidam, & dentes ſtupeſcunt: & ubi uomuerit, melius habere uidetur. Quũ uero deorſum proceſſerint, diſce dunt de uentre aliàs aliò: Maxime uero ad laterum mollitudinem quando que incidunt, & ad ueſicam, & urinæ ſtillicidium corripit: & ad ſedem, & ca care ſibi uidetur: & mẽſes prius aut poſterius ſolito fiunt, aut nõ ſtatim huic apparent. In hoc morbo ſi ſurſum ſtrangularint, tepefactoria apponito: & graueolentia ad nares ſuffito, ad uteros autẽ odorata: & conyzam fœminã, & caſtorium, in uino ieiuna bibat: Poſtquam uero ad naturam ſuam conſe 20

B derint, placide ſuffito. Bibat aũt urinam ciẽtia. Atq; hæc faciat quàm diu do lores tenuerint. Vbi uero quieuerint, totam foueto. Deinde pharmacum deorſum purgans bibendum dato, ſi biliosa fuerit, quod bilem purgat: ſi pi tuitoſa, quod pituitam ducit: & lac aſininũ bibendum dato, aut ſerum capri num decoctum. Si uero lienoſa fuerit, lac ne bibat, neq; ſerũ: & in purgatio nibus, cibis utatur mollibus, & per aluum ſecedentibus: piſces aũt meliores ſunt carnibus: & uteros foueto, aut ſubdititijs purgato, ipſosq; colluito: & ubi ſuffitum admiſit, ad uirũ accedat. Solutio uero morbi contingit, ubi in uentre conceperit. Si uteri ad latera allapſi fuerint, tuſſis obtinet, & dolor 21 ſublatus: & inſidet uterus durus uelut pila: & ad contactum dolet, uelut ab ulcere, & contabeſcit, & uidetur ipſi peripneumonia eſſe, & contrahitur, &

C gibboſa fit, & menſes non apparent: Aliquibus aũt quibus prius apparue runt, etiam pereunt: & ſi tunc prodeant, imbecilles ſunt, & pauci, ac deterio res: & genitura non fit hoc tẽpore. Quum ſic habuerit, pharmacũ deorſum purgans bibendũ dato: & multa calida lauato, & ex tepefactorijs quæcũq; admiſerit adhibeto: & à quibus ſanguis purgatur ea apponito. Et lini ſemẽ torreto, tundito, ac cribrato: & peplum album, & ſaluiam cum tenui polen ta, & caſeum caprinum muria deraſa. Hæc miſce, ut caſei ſint partes duæ, re liquorum uero, & polentæ nõ ſalſæ pars una: & ieiunæ in uino bibenda da to. Veſperi uero cyceonẽ craſſum melle affuſo exhibeto, & ex potibus quẽ cunq; admiſerit bibendum dato. Et frequenter fomentũ adhibeto: & calidã aſpergito, & per ceratum leniter mollito, ac à latere detrudito, & latus faſcia

D lata deligato. Et lac bubulum quàm plurimũ ad dies quadraginta bibendũ præbeto. Cibis autem utatur quàm molliſſimis. Morbus hic uehemens eſt & lethalis, & paucæ etiamſi ſic curentur, effugiunt. Si uero in lumbis 22 fuerint uteri, aut in lateris mollitudine, & ſpiritus ſublimis fuerit, & ſuffoca tio habeat, & anhelatio denſa ipſam corripiat, & moueri non uult: ſulphur, aut bitumen, aut cicutam, aut myrrham terito, & melle cocto affuſo, glan dulam longam efformato ac craſſam, eamq; in ſedem indito. Si uteri de uoluerint ſeipſos ad intermediam lumborum ac coxarum partem, dolor ha bet imũ uentrem, & crura contrahuntur, & iuncturas coxarũ ad ſedem do let: & quum aluum exonerat, dolores emergunt acuti, et ſtercus cum uiolen tia prodit exiguũ, & urina deſtillat, & puſillanimitas ipſam corripit. Quum ſic habuerit, fiſtulam ad ueſicam alligare oportet, & oleum calidum in ute ros infundere, & fomentum adhibere, aut multa calida aqua lauare, & in o

N 2 leum

leum & in aquam deſidere: Suffire autẽ ſubter pudenda, graueolentia: ſub B
nares uero odorata. Poſtquam aũt dolor quieuerit, pharmacũ ſurſum purgans dato. Infernum uero uentrem turbare nõ oportet. Vbi uero uteri conſederint, pharmacum deorſum purgans bibendum dato, & lac aſininum, ſi non fuerit lienoſa. Poſtea fomenta adhibeto, uteroſq; aſpergito: & ſubdititium purgatoriũ quod cum lauro pręparatur, et non mordet, apponito: deinde aromatis ſuffita, ad uirum accedat: & ſi in uentre habuerit, ſana fit. Verum pleræq; ſteriles & cruribus mutilatæ fiunt.
23 Quibuſcunq; oſculum aliò inclinatur, & ad coxam allabitur. Contingunt enim & hæc, quæ uterũ purgari prohibent, & genituram ſuſcipere, & liberos gignere: Hanc odoratis fouere oportet, & poſt fomentum, digito reuellere, & à coxa diſparare: et F
poſtea tædulis ac plumbeis fiſtulis immiſſis dirigere. Nõ enim ualociter cogi poteſt, uelut dictum eſt. Quum autem ad naturalem ſitum redierit, & uteri aperti fuerint, ſubdititijs mollibus purgato, & alia conuenienter facito.

Quibuſcunq; uteri ad coxam collabuntur, ſi non breui diſcedant, & rurſus in locum ſuum redeant, ad coxam reſiccantur. Neceſſarium eſt autẽ oſculum auerſum eſſe, & in ſupernis detineri: Quũ uero auerſum fuerit, concluſum eſſe: Ex auerſione uero ac concluſione, durum fieri, & mutilatũ eſſe. Vbi uero uteri concluſi fuerint, menſes ſurſum ad mãmas delegare, & ad pectus aſcendere facit: & imus uenter attollitur, & inexpertæ in uentre ſe habere putant. Talia enim patiuntur, qualia prægnantes, uſq; ad ſeptem aut octo menſes: & uenter pro temporis ratione creſcit: & pectora eleuantur, G
& lac innaſci uidetur. Quũ autem hoc tempus prætererit, & mãmæ graciſcunt ac minores fiunt, & uenter idem perpetitur, & lac euaneſcit. Venter item eo tempore in quo ſe pariturã ſperabat, euaneſcit ac concidit. His uero contingentibus, uteri modico tẽpore fortiter contrahuntur, & oſculum ipſorũ reperire non datur, adeò omnia contrahuntur ac reſiccantur: & in mãmis tubercula fiunt dura, partim maiora, partim minora. Hęc autem non fiunt ſuppurata, ſed ſemper duriora: deinde ex ipſis naſcuntur cancri occulti.

24 Quum autem cancri futuri ſunt, prius ora amareſcunt, et quicquid ederint, omnia amara eſſe uidentur: et ſi quis plura dederit, accipere renuunt, & compeſcenda faciunt. Mente uero percelluntur, & oculi duri fiunt, & nõ acute uident: & ex mãmis dolores ad iugulum tranſiliunt, & ſub ſcapulas: H
& ſitis tenet: & mãmæ graciles, & ipſæ per totum corpus attenuatæ ſunt: & nares ſiccæ ac obſtructæ ſunt, & non leuantur. Spiritus eſt imminutus, & nihil omnino olfaciunt: & in auribus dolor quidem non oboritur, uerum aliquando calloſa concretio. Quum igitur ad hoc temporis progreſſę fuerint, ſanæ fieri nõ poſſunt, ſed pereunt ex his morbis. Si uero priuſquam huc perueniant curatæ fuerint, & menſes ſoluti fuerint, ſanæ fiunt. At uero curare tales oportet hoc modo. Primũ quidem omnium ſi adhuc fortem aſſumpſeris, reliqui corporis reſpectu habito, quacunq; tãdem purgatione opus habere uidetur, medicamentum exhibeto. Vbi uero corpus præparaueris, ſic ad uterorum medelam procedito. Si uero totum corpus minime mouendum eſſe uideatur, neq; morbi cauſæ hinc proficiſci, uerũ uteri à ſeipſis morbum habeant, curam hoc modo auſpicare.
25 Primum quidem uteros ſic fo

A ueto. Ollæ duas ſextulas capienti, operculum imponito ac adaptato, ut nihil præterſpiret, deinde uero operculi fundum pertundito ac foramen facito. In foramen autem arūdinem indito longitudine cubitalem. Oportet autem arūdinem operculo probe adaptari, ut penitus nihil præterſpiret. Quū autem hæc parateris, operculum ollę obdito, lutoq́ oblinito: & ubi hæc feceris, foſſam duorum pedum altitudine effodito, ea magnitudine, quæ ollam capere poſſit: Poſtea uero ligna immiſſa urito, donec foſſa ab igne excandeſcat. Quod ubi factum fuerit, ligna ac prunas quæ craſſiſſimæ ac ignitæ fuerint, eximito: cinerem uerò ac fauillam in foſſa relinquito. Quum autē olla efferbuerit, & uapor ſurſum proceſſerit, ſi quidem ualde calidus fuerit

B uapor, abſtineat: Si uero non, ſummæ arundinis parti inſideat, ipſamq́ in uteri ſtomachum indat, atq́ ſic fomentum admittat. Si uero perfrigeretur, prunas ignitas adijcito, cauendo ut ne acutum fomentum facias. Si uero adiectis prunis, acutum fiat fomentum, magis quàm cōuenit, prunas detrahito. At uero hoc fomentum clementi cœlo parare oportet, ubi uentus non afflarit, neq́ perfrigeret. Ipſam autem indumentis obuelatam eſſe oportet. Cæterum in ollam allium ſiccum inijcere oportet, idq́ magis cōminutum quàm ea quæ ſunt contuſa, & aquam affundere, quo ipſum permadeſcat, & aqua tribus digitis ipſum excedat: & phocæ oleum ſuperfundere, atq́ ſic calefacere, ac fomentum adhibere per multum tempus: Poſt fomentum uero ſi potens fuerit, lauetur toto quidem corpore ad uoluptatem, lumbis autem

C & partibus infra umbilicum amplius. In cœnam porrò dato mazam, panem, & allium coctum. Poſtridie uero ſi quidem exoluta fuerit à fomento, eam diem intermittito: Sin minus, rurſus fomentum adhibeto. A fomento uero ſi conſiderare hoc poteſt, oſculum contingere iubeto, num fomentum ipſum uteros flatu implet. Si enim flatu implentur, oſculum ex ualida auerſione, & ad coxam allapſu magis dirigunt, ac aperiuntur. Tanquam igitur tale ſit fomentum, & hæc facere poſſit, ſic fouere oportet. Quum autem fomentum adhibebis, allium inijcere oportet, & phocæ adipem ſuperfundere. Atq́ hoc faciēdum eſt, donec uteri uidebuntur inflati, & oſculum fortiter ſurſum tractum. Nam ad hoc fomentum talia contingent. Poſt fomentum uero diætam conſtituito, uelut priuſquam fouebatur. Quum uero cō-

D moti fuerint uteri, ac facile ſolubiles fiant, fœniculi radicibus foueto, & aliam ollam eodem modo præparato. Radices autem fœniculi elotas contundito, & in ollam mittito, & affuſa aqua eodem modo fomentum facito: Poſtea uero lauato: & ad ueſperam mazam cœnet. Si uero panem uoluerit, & bolbidia parui polyporum generis, & ſepiolas paruas, in uino ac oleo coquito, & edenda dato. At inter fomenti adhibitionem, oſculum contingere coneris, an fomentum uteros propinquiſſime adducat: Hos fouere oportet ad dies quinq́ uel ſex, hominis conſideratione habita: & ſi quidem exoluatur ac debilis ſit, differre ad ſufficiens tempus: Si uero non exoluatur, fouere per omnem diem. Poſt fomēta uero, ſubdititia apponere conare, ex albicante tæda pinguiſſima. (Illitio autem ſit oleum:) facito autē hæc longitudine quidem digitorum ſex: numero uero quinq́ uel ſex: figura uero in anguſtum abeunte. Sit autem alterum altero paulo breuius: craſſitudo uero

eius quod craſſiſſimum eſt, ſit digiti indicis, & forma ſimilis digito, ſumma pa/rte tenuiſſima, in proceſſu uero craſſior. Hæc autē leuiſſima ac rotundiſſima facito, cauendo ne ulla adſit fiſſura. Apponat autem primū id quód tenuiſſimum eſt: & ubi appoſuit quieſcat, obſeruans ne excidat. Apponatq́ primum ſummā partem: deinde ſemper amplius, ſimulq́ obtorqueat ac circumcirca tædam intro trudat: & ubi parum ſuſceperit, in hoc paruo ſe contineat, cauendo ne excidat: Poſtea rurſus eodem modo intro trudat, donec quatuor digitorum menſura intra oſculum uterorum recipiatur. Quū autem hoc ſuſceperit, alterū poſtea apponat ſimul ut prius inſitum aufert, quo priuſquam oſculum conniueat recipiatur, dum adhuc rectum eſt & apertū. Hoc autem ita continget, ſi alterum eximatur, alterum autē indatur. Oportet autem & plumbum ſimile figura craſſiſſimæ tædæ formatum intrudere, quod cauum ſit, quo continere quid poſſit: plumbi uero amplitudo ſit talis fabricata, qualis in ulcera impellitur, ita ut os ipſius leue ſit, & non ſauciet: formato autem hæc uelut etiam ſubdititia ex tædis. Quū autem factus fuerit huiuſmodi plumbeus penicillus, adipe ouillo trito ipſum expleto: & ubi ita præparatus fuerit, tædam quidem ſubtrahito, plumbum autem indito. Si uero plumbum appoſitum ardorem exhibeat, plumbum quidem detrahito, tædam uero rurſus apponito. Et plumbum in aquam frigidam immergito, & poſtea rurſus apponito, ac tædam eximito. Semper autem aliquid appoſitum eſſe oportet, & interdiu quidem melius eſt tædam habere, noctu autem plumbum. Si uero ſurgere uoluerit, cum cautione hoc faciat, quo penicillus intus quieſcat: Sin minus, ſtatim rurſus ſubdatur. Si uero ex tędis appoſitis nullam ſuſcipiat, tenuiorē facito, donec ſuſcipiat, ex his ad illa tran B F G

26 ſeundo, & obedientes uteros faciendo. Si uero neq́ oſculum aperiri poterit, neq́ uteri prope acceſſerint, rurſus ad ueterē medicinam redito, à prima ad ſecundam, donec molleſcant, & propinquiſſime accedant. Et poſtquam aperti fuerint, ſubdititia facta apponito. Sint autem magnitudine oliuæ. Horum autē alterum appoſitum ſit donec liqueſcat, & deinde alterum apponito. Quum aūt apponere uoles, ipſum ſubdititium medicamentū ex reſina præparatum, in oleum roſaceum aut irinū tingito. Nam aliàs ab oſculo uterorum recedit. Prius tamen plumbum appoſitum eſſe oportet, quo recto oſculo, in internam oſculi partem attrahatur. Poſtea uero mollitoria apponito. Lauet autē calida, & ante, & poſt ſubdititia medicamenta. Et in cœna exhibeto quid ex relatis marinis. Exhibeto autem duobus aut tribus diebus ab appoſitione, conſideratione habita an oſculum uterorum bene habeat, & purum ſit. Quòd ſi eſt, ab hoc ſubdititio quieſcito. Poſtea uero mollitoria apponito. H

27 Quum uero inflāmatum fuerit os uterorum, rurſus eodem modo pharmaca apponito, reliquaq́ facito iuxta relatū modum. Vbi uero probe habuerit corpus, uelut dictū eſt ſufflato. Sed & oſculum, & uteros ſufflare oportet ſic. Subdititium factum cum ficu apponito, duo autem ſubdititia facito: & antequam ſubdas, fomētum adhibeto ex fœniculo prius relatum: Poſtridie uero poſt fomentū, apponito medicamentum: & quū apponere uoles, præ omnibus ſubdititijs ubi prius laueris ipſam ita apponito: poſtera aūt die mollitoria auxiliantur quandiu inflāmati fuerint. Poſt inflam-

A inflãmationem uero, alia facito, iuxta priorem rationem. facito item de hoc
ſubdititio talia, qualia de priore. Et ſi quidem in menſe ſemel appoſitum, ſa-
tis uidebitur inflaſſe uteros, quieſcito. Si uero aliqua opus habuerit, rurſus
apponito eodẽ modo quo prius. Poſtea uero ubi bene habere tibi uiſa fue-
rit, & tempeſtiuum eſſe, fomentum ex ſuffimentis præparato. Præpara- 28
tur aũt hoc modo. Cyperum tuſum præparato teſtæ conchæ menſura, & ca
lamum unguentarium eadem menſura, & iunci unguẽtarij tantundem: car-
damomi tantũdem. Cumini item Æthiopici, & aniſi, & rutæ ſiccæ, & hype
rici ac fœniculi ſeminis. Quũ autem hæc præparaueris, uini auſteri albi odo
ratiſſimi heminas ſex in ollam infundito, & de contuſis quadrantem inſper
B gito ac permiſceto: Deinde unguenti Ægyptij optimi, aut amaricini, aut iri-
ni, trium obolorum pondus affundito, permiſceto, & molli fomento pluri-
mo tempore foueto. Ante fomentum uero lauato, & duos aut tres dies fo-
ueto. Quũ autem foueri deſierit, operculum quoddam fomento impone-
re oportet, ut ne tranſpiret: Poſtea uerò tædis & plumbis utere. Quum autẽ
duobus aut tribus diebus fomentũ adhibueris, alias duas aut tres intermit-
tito. Intermedijs autẽ diebus bis in die lauato. Edat porrum coctum & cru-
dum, & raphanos, & naſturtium, & allium aſſatum ac coctum: & potus ſit
meracior: & marinis prædictis utatur. Quum uero intermedij dies præte-
rierint, rurſus fouere oportet, ita ut modicum de ſingulis contuſis ad prius
fomentũ inſpergas, & uinũ inſuper affundas, ſi opus eſſe uidebitur, itemq;
C oleum, atq; cum hoc foueas. Poſtquam autem fomẽta bene habere tibi uiſa
fuerint, & oſculum molle eſſe ac apertum, uelut conuenit, & ipſi uteri pro-
pe: poſtera die à fomento, pharmacum quod cum myrrha præparatur ap-
ponito: (ſint autem appoſititia duo:) poſtridie uerò poſt purgationem, mol
litoria ſubdito, quandiu uteri fuerint inflãmati. Poſtea uerò tædis ac plum-
beis penicillis utere. Poſt hæc intermiſſis diebus quotquot uiſum fuerit, re-
ſpectu ad inflãmationes uterorum habito, & uirium corporis coniectura fa
cta, rurſus uelut ſcriptum eſt refoueto: ſi quidem prius fomentũ adhuc ſuf-
ficiens eſſe uidebitur, coniectis ad hoc ſuffimentis uelut prius, & uino ac o-
leo affuſo: Si uerò inutile eſſe prius illud fomentum uideatur, aliud ex inte-
gro præparato. Oportet autem hoc pharmacum renouare in ſingulis adhi-
D bitionibus, quandiu ſubcruenta purgantur. Si uero talia purgata fuerint,
quieſcat. Diæta porrò hoc modo cõſtituatur. Interrogato in quibus die-
bus menſes ipſi prodierint, & ab his initio facto, hanc diætam præſcribito.
Primum quidem multa calida lauetur, capite excepto. Quum autẽ ceſſaue-
rit, caſeum acrem, & rutam, uino nigro pari aqua temperato diluito, & po-
ſtea polenta inſperſa, ſtatim ex balneo bibenda dato: deinde prandium tem
peſtiue exhibeto. Edat autem mazam aut panem, & porrũ coctum aut cru-
dum, & de huiuſmodi omnibus acribus præſcriptis, & aliquando legumi-
nis fracti decoctum: ſpumã autem ne detrahito, & ſilphium multum dera-
ſum addito, ac multa allia incoquito. Obſonijs autẽ utatur piſcium, chartila
gineis omnibus coctis aceto mulſo dulci, aut fauorum cremore cocto, bol-
bidijs, polypodijs, in uino & oleo: & ſilphij ſemen tritũ bibat: & quàm plu-
rima tum in prandio, tum in cœna edat. Lauetur autem poſt cœnam, quum

 requie-

requieſcere uolet.Hac diæta ad dies quinq; uel ſex utatur.Poſt hos dies,ma B
ne ieiunæ ſambuci fructus baccas ſex, in uino meraco dato, & ſepiæ oua
decem aut duodecim: Hæc trita ſimul mane ieiunæ bibenda præbeto.Poſt
hoc uero pharmacum potionem dato.At ubi interquieuit, lauetur. Sit au-
tem potio,ruta,& caſeus,atq; ſic prandeat præſcripto modo. Serius autem
cœnet:& ſemper bis in die lauetur.Hęc aũt diæta ad dies tredecim aut qua-
tuordecim procedat.Quum uero hi dies præterierint, catapotia ex ſucco ſil
phij fabæ magnitudine formato,atq; hæc primũ dato,poſtea uero alia prę-
ſcripta facito. Quũ autẽ dies tranſacti fuerint uiginti quinq; in hac diæta,re
liqua quidem facito eodem modo. Ante prandium uero ubi prandere uo-
let,allij ſegmenta quatuor, & caſeum acrem tali magnitudine terito, & po- F
lentam modicam ammiſceto,ac maſſam efformato, eamq; primũ edendam
dato.Ante cœnam uerò meracum abſorbeat,atq; ita cibum capiat.De cæte
ro uero eadem diæta utatur. Quũ autem nouem dies reliqui fuerint ad tem
pus menſium,primũ hoc dato: Cum ouis & ſambuco, cuminum Æthiopi-
cum,& caſtorij obolum. Vbi uero duo dies reliqui fuerint, ab his omnibus
potionibus ac catapotijs abſtineat. Verum pharmacum cum tæda præpara
tum ieiuna ubi lauit,ſumat.Poſt medicamenti uero potum, mercurialem &
braſſicam ſimul in aqua cocta dato,cum aceto mulſo dulci, aut fauorum crę
more cocto,ſale, ſilphio & oleo condita. Atq; hæc in prandio edenda præ-
beto,& ſuccos ſorbẽdos: & potum meraciorem bibat. Obſonijs aũt utatur
polypodio cocto aut ſepiolis: & hæc quidem in prandio. In cœna uero ſu- G
mat carnem caprinam,aut ouillam, aut agninam perecoctam: & porrũm, &
alia acria,quæcunq; uoluerit. A cœna uero lauetur: & hæc ſit diæta poſtre-
mis duobus diebus.Si uero ex hac diæta menſes nõ fuerint detracti,ſequen
ti menſe eandem diætam ab initio repetito, uſq; ad poſtremos duos dies.
In quorum priore appoſititia facta apponat,iuxta ſuperiorem rationem, ex
pharmaco cum tæda facto. Apponat aũt prælota. Verum cõſiderare opor-
tet etiam uteros quomodo habent, quo ſemper omni tempore bene habe-
ant, & os rectum ac apertum ſit:& ſi ita uiſum fuerit, ante appoſitionem fo-
menta adhibeto. Quod ſi eruperint menſes,ſi quidẽ frequentes fuerint,pau
cioribus lauacris utendum eſt:& reliqua diæta ac curatione: Si uerò paucio
res,pluribus. Si uero ſignificationem de ſe præbuerint, rurſus eadem diæta H
utendum eſt,aut curandum,donec menſes apparuerint. Quum aũt ſemel ta
libus prodierint,optimũ fuerit in uentre cõcipere. Atq; hęc eſt omnium hu
iuſcemodi morborum curatio.

29 Si uteri contingant coxam,& incumbant,
dura ac ſolida ſit coxa ad lateris mollitudinem & dolores imi uentris: & ad
ipſam lateris mollitudinem,& lumbos,ac crura dolor incidit ac extenditur:
& ſuppurantur,& linamentis opus habent,& pereunt,niſi quid ſeces aut u-
ras. Quũ ſic habuerint, pharmacum deorſum purgans bibendum dato:
& multa calida lauato,& uteros foueto,ita ut urinam ueterem in peluim in-
fundas ac feruefacias, & ſupra ipſius cauitatem mulierem colloces ueſtibus
contectam,ut ne præterſpiret:& ſi frigefiat urina, ferri igniti fruſta in urinã
immittas,& fomentũ facias donec ſe obſcure uidere,& animo deficere dixe
rit.Lauato aũt calida aqua,& poſtea digito contingens os uterorum ad ſa-
nam

A nam coxam trahat: et noctu mollitoria apponat. Poſtquã autem dixerit directum eſſe, facto prius cum odoratis fomento, rurſus mollitoria quædam apponito. Imò & plumbeos penicillos per triduum, ſingulis diebus unum. Poſt hos uero bryoniam albam, aut ſcillam per triduum. Poſtea uero conſideratis menſibus diſce, an bilioſi ſint, aut pituitoſi, aut an ſanguis ſit corruptus: & ſi opus fuerit ipſi ſanguinem purgare, quocunq; maxime opus habere tibi uiſa fuerit, id apponito. Et poſtea cum eiuſmodi colluito. Apponito autem ſubdititia medicamenta, donec ſanguis purus educatur, & hoc per triduum facito: deinde ceruinum adipem liquatũ, molli lana eo imbuta apponat. Poſtea per diem pulegium ſubdat: & aromatis ſuffita ſic ad uirum B accedat: Si uero ex partu morbus fiat, ubi ex urinæ fomento penitus 30 purgata eſt, ſtatim ad odorata accedat: & poſtea lota, oleum album Ægyptium ad ſanam coxam apponat, & ſuper hanc decumbat: Si uero neq; ad hæc tranſmoueantur uteri, ieiuna pæoniæ grana nigra quinq; in uino odorato bibat. Et in cibo ſumat allia cruda, & aſſata, & cocta. Obſonijs autẽ utatur pauciſſimis. Si uero ſana non fiat, ſimiliter ipſam purgato uelut in priore dictum eſt. Cæterùm in hoc morbo ſi non ſtatim in uentre habuerint, ſteriles fiunt. Si uero ſic habuerint, menſesq; nõ fiant, neq; febrilis calor corripiat, primũ pharmacis ſurſum maxime purgato: Si uero debilis fuerit, deorſum. Et poſt pharmaci potionem, ſi pituitoſa eſſe uiſa fuerit, uomat ieiuna, & accepto cibo: & plerunq; ſana fiet. Si uteri ad coxam decurrerint, 31 C menſes craſſi exiſtentes non prodeunt; Verum dolor ad imũ uentrem procedit, & ad lateris mollitudinem, & morſum percipit. Quum ſic habuerit, multa calida lauato, et allia plurima edẽda dato, et lac cõuenienter bibendũ: deinde uinum meracum: & totam foueto: & pharmacũ ſurſum purgans exhibeto: Si uero debilior fuerit, infra. Si uero curata fuerit, uteros cum fœniculo foueto, & abſinthium ammiſceto. Poſtquam aũt recens fota fuerit, os uterorum ſenſim cum digito ad ſanam coxam detrahito, ita ut & ipſum os, & partes circumcirca affectas leniter mollias, & mollitorium quoddam apponas, & poſtea plumbeos penicillos, et mox ſcillam: deinde narciſſinũ una die interpoſita. Quũ uero pura eſſe uiſa fuerit, netopum apponat in lana: & poſtridie oleum roſaceum. At menſibus prodeuntibus melius eſt non ap- D ponere. Si uero non prodeant, cantharidas quatuor ſine alis, ſine pedibus, & ſine capite, & pæoniæ grana nigra quinq;, & ſepię oua, & apij ſemen mõdicum, in uino bibat. Et ſi dolor affuerit, & urinæ ſtillicidium uexarit, in aqua calida deſideat: & aquam mulſam aquoſam bibat. Si uero nõ purgetur, rurſus pharmacũ bibat. Si aũt purgatio prodeat, ieiuna cum uiro coeat. Si uero non prodeat, dato quod detrahat ipſam, reſpectu ad uires mulieris habito: & tunc tutum eſt ut ad uirum accedat. Si enim in uentre habuerit, ſana euadit. In purgatione uero ſi multa prodeat, mercurialem edat, & polypos teneros coctos, & cibis mollibus utatur. Si puerperæ uteri in coxam incubuerint, 32 aut ad lateris mollitudinem, ad alteram coxam oleum Ægyptiũ album, aut roſaceũ apponito. Sed & in ſanã coxam decumbere melius eſt. Bibat autem pæoniæ grana nigra quinq;, & ſambuci fructus in tedis conchæ teſtam maiorem, & caſtorium magnitudine fabæ. Et cibis utatur mollibus.

bus.Cōuenerit aūt mercurialis ante cibum,cocta uelut braſſica. Sorbeat au- B
tem & ipſam decocti aquam:& acria comedat, exceptis raphano & cepis ac
naſturtio. Optima eſt & lactuca. Quot uero morbos ex uteris fieri con-
tingit? Dico autē quum uteri ex loco moti fuerint, alið aliàs allabuntur.
Ad quemcunq; uero locum allapſi fuerint,dolores ingentes incumbunt:Et
ſi quis ueſicam contingat,dolorem exhibent:& urinam non ſuſcipiunt, ne-
que genituram in ſeipſos trahunt:& ambo dolent: & ſi non celeres ſolutio-
nes fiant, uteri poſtea ſuppurantur iuxta eoſdem locos, ſi ad ipſos decurre-
rint.Contingit aūt hoc & in laterum mollitudine,& in inguinibus,& ſuper
pectine.Cæterùm in principijs quum dolor habuerit,ſic curare oportet, &
tepefactoria adhibere,& in aqua calida ſedere: Bonum enim & hoc eſt: aut F
ſpongijs ex calida aqua expreſſis fouere: & pharmaca uteris cōmoda bibe-
33 re. Si uero ad hæc non ſoluatur, pharmaco ſurſum aut deorſum purgare,
utro tandem opus fuerit:cognoſces autē id hoc modo. Si enim ad inguina,
& pectinem,& ueſicā irruerint, hæ purgatione ſurſum opus habent: Si ue-
ro ad laterum mollitudinem, & præcordia, hæ pharmaco deorſum purgan-
te indigent. At uerò huiuſcemodi morbi omnes ſenioribus magis quàm iu-
nioribus fiunt,ad menſes ſuppreſſos: fiunt etiam iuuenculis, ubi multo tem-
pore uiduæ manſerint. Si uero ad ſedem conuertantur uteri, ſeceſſus ex-
cremēta impediuntur,& dolores occupant lumbos,& imū uentrem,& inte-
ſtinū rectum ac podicem. Quū ſic habuerit, calida ipſam lauare oportet, &
lumbis fomentum adhibere, & poſtea graueolentia ſubter ſuffire, & appo-
nere quæ purgant & impellunt uteros:& bibenda dare quæcunq; libenter G
34 admiſerit ex maxime cōferentibus. Si uero incumbant in inguina,& uri-
næ meatus,dolores fiunt fortes,& torpor in cruribus: & urinæ meatus ob-
turatur,& urinā nō emittit. Curare uero oportet hoc modo. Ad nares qui-
dem odorata apponito, & unguenta. Ad uteros uero graueolentia ſuffito.

Porrò omnis occaſio uteros propellere poteſt, ſi quid mali habeant. Nā
& à frigore pedum ac lumborū, & à ſaltatione, & terrore, & lignorum ſe-
ctione,& curſu ad accliuem ac decliuem locum,& ab alijs multis propellun-
tur.Proinde hæc cōſiderare oportet,ad totum corpus reſpectu habito,quū
præſentes morbi affuerint:Propter talia enim omnia neceſſe eſt plus aut mi-
nus ægrotare:& poſtquā hæc reluxerint,maxime hac parte repentini mor- H
bi manifeſti fiunt. Quū igitur hæc aduenerint, penitius ex tota homine de-
prehendere oportet. Nam quæcunq; perfrigerationes crurum, aut ſtupefa-
ctiones ex frigore fiunt, hæ omnes etiam in uterorū morbis uteros eleuant.
In talibus itaq; aquam calidam affundere oportet uteris & circūſitis locis:et
35 ipſos ac crura excalefacere, quū allapſi fuerint. Si circumuerſi fuerint ute-
ri ex partu ad dextram partem, et puerperij purgamenta non fiant,& dolor
imum uētrem habet,& lumbos,& laterum mollitudinem: & dextrum crus
grauatur,& torpor occupat,& non tremit,& oſculum uterorum continge-
re nō poteſt,ſed ipſos leues ac fortiter planos deprehendet.Quū ſic habue-
rit,pharmacum bibendum dato,à quo ſurſum ac deorſum purgetur, magis
uero deorſum:& totum corpus foueto, & præſertim uteros leniter: & cali-
da bis in die lauato; & ex potibus quemcūq; libenter admiſerit,experimen-
to

A to facto præbeto:& uiro frequenter condormiat: & braſſicam edat. Si u-
teri ad ſiniſtram partem,aut coxam declinauerint, dolor acutus ac uehemẽs
habet lumbos,& laterum mollitudines ac ipſum crus: & claudicat. Quũ ſic
habuerit,pharmacum infra purgans bibendum dare oportet,& poſtera die
ſuffire hoc modo. Ordei chœnices duas,& oleę folia parum confringito,&
gallam contundito ac cribrato,& hyoſcyami tertiam chœnicis partem. Hęc
mixta & olei hemina dimidia ſubacta in olla noua,per dies quatuor ſuffito.
Nocte uerò lac bubulum,& mel,& aquam bibat:& calida lauetur. Si ute 36
ri tranſuerſim ſitum habeant,& obliqui fuerint, itemq; os ipſorum, menſes
ipſi partim occultantur,partim prius cõſpicui euaneſcunt: & non ſimiles fi-
B unt,ſed deteriores & pauciores quàm antea:et genitura nõ fit hoc tempore:
& dolor habet imũ uentrem,& lumbos,& coxam,et ipſa attrahitur. Quum
ſic habuerit,pharmacum infra purgans bibendum dare oportet:& calida la
uare,ac fouere. Vbi uero recens fota & lota fuerit, digito immiſſo os utero-
rum corrigat ac dirigat: & odoratorum ſuffitum admittat: & ex potibus da
to iuxta experimentum,quem libenter ſuſceperit. Cibis autem utatur molli
bus,& allia edat cruda ac cocta:& cum uiro dormiat: & in ſanam coxam de
cumbat. Alteri uero fomentum adhibeat. Morbus autem hic ægrè cedit.

Si uero propinquiſſimi fuerint uteri,frequenter uomat. Vteros autẽ gra 37
ueolentibus ſuffiat,donec in locum ſuũ firmati fuerint. Dięta uerò uentrem
nõ emolliente utatur, Si uteri extra naturam progreſſi fuerint,febrilis ca-
C lor habet pudendum & imũ uentrem:& urina frequẽter ac paulatim deſtil-
lat:& pudendum uehementer mordetur. Patitur autem hæc, ſi recẽs ex par
tu uiro condormierit. Quum igitur ſic habuerit,myrti baccas,& loti ramen
ta in aqua coquito,& aquam per noctem ſub dio exponito,atq; ſic frigidiſ-
ſimam pudendo affundito,& leuiter trita hæc apponito. Poſtea aquam lẽti
um cum melle & aceto bibens uomat, donec uteri fuerint retracti. Sed & le
ctum à pedibus altiorem facere oportet: & pudendum graueolentibus ſuf-
fire,nares autem odoratis. Cibis uero utatur molliſſimis ac frigidis: & uinũ
aquoſum album bibat:& ne lauetur, neq; cũ uiro coeat. Si penitus ex pu 38
dendo exciderint uteri,dependent uelut ſcrotum:& dolor corripit imũ uen
trem,& lumbos,& inguina:& quũ tempus proceſſerit,non uolunt in ſuum
D locum redire. Morbus autem hic corripit, quum recens ex partu laborarit,
aut fatigata fuerit,ut uteros cõtactu læſerit,aut cum uiro coiuerit in puerpe-
riorum purgatione. Quum ſic habuerit, frigefactoria mitigantia apponere
oportet ad pudendum : & quod extra propendet depurgatũ,malo punico
in uino nigro cocto abluere,& intro protrudere:deinde mel & reſinam pa-
ri utriuſq; portione colliquare,& in pudendum infundere. Et decumbat ſu
pina pedes ſurſum extentos habens . Poſtea ſpongias apponat , & ad lum-
bos deliget. Quãdiu uero ſic habuerit, à cibis quidem abſtineat, potu uero
parciſſime utatur, donec ſeptem præterierint dies : & ſi quidem ſic obedire
uoluerint & redire,ſatis ſit: Sin minus, ſummas uteri oras deraſas & ablu
tas,picato cerato illinito: Deinde pedes ad ſcalam deligato, ut caput deor-
ſum pendeat, & manu intro detrudito. Poſtea lauato , & crura ipſius uiciſ-
ſim colligato,atq; ſic per noctem ac diem ſinito:& modicum ptiſanæ ſuccũ

frigidum dato,aliud autem nihil. Poſtera uero die reclinato, & cucurbitam B
quàm maximã ad coxam affigito,& multo tempore trahere ſinito: & ubi ip
ſam detraxeris ne ſcarificato, ſed reclinatam ſinito,& nihil præter ſuccũ pti-
ſanæ exhibeto, donec ſeptem præterierint dies. Si uero ſitis uexet, modi
cum aquæ bibat.Quum aũt ſeptem tranſierint dies,cibis molliſſimis ac pau
ciſſimis utatur.Vbi uero uentrem exonerare uoluerit,decumbens id faciat,
donec quatuordecim prætereant dies:deinde tepidis ſomẽtis colluatur: me
lius autem eſt calida uelut ex ſole:& quàm parciſſime deambulet,& ne laue
tur.Ventrem aũt ne ſolueris.Cibis uero pauciſſimis utatur,neq; acribus,ne
que ſalſis:& pudendum grauեolentibus ſuffiatur:& poſtquam obambula-
39 re inceperit,ſubligar geſtet. Si uero extra pudendum os uterorum excide F
rit,utpote ceruice uterorum prope pudendum ſita,& ampla exiſtẽte: (fit au
tem hoc magis ſterilibus,contingitq; maxime ex fatigatione, quũ mulier la
borarit,& uteri calefacti fuerint ac exudarint:) tũc euertitur os ipſorum per
ceruicem, ut quod in humidiore ac lubriciore & calidiore ſit loco, quàm in
priori tempore:& ubi hoc contigerit, procedunt uteri foras ad frigus, & o-
ſculum ipſorũ euerſum prodit.Et ſi quidem breui curata fuerit,ſana fit: Ve-
rum ſterilis penitus relinquitur.Si uero non breui, oſculum durum ſemper
ipſi extra erit, & fluet illic aliàs atq; aliàs ſanioſus humor uiſcoſus ac graueo
lens.Et ſi mẽſes prodierint,ſi adhuc eius ætatis fuerit,in lecto decũbet.Tem
poris autem progreſſu huiuſmodi morbus incurabilis fit, & conſeneſcunt
40 uteros foris habentes. Si uero uteri extra prominuerint, ablutos ipſos a- G
qua tepida, oleoq; ac uino illitos rurſus indito ac deligato, & graueolentia
ſubter ſuffito: Sub nares autẽ odorata. Si uero multo tempore uteri pro-
mineant,& ſtupide perfrigerentur, multam calidam aquam affundito,quo
refocillentur.Si uero iam inflentur,etiam aceto ad aquam ammixto foueto:
Sitq; hæc aqua aut lauri aut myrti decoctum,& leniter protrudito, & cera-
to unguento illinito:Et ſi paruerint, ſatis eſt:Sin minus, cum aqua abluito,
& aceto modico tepefacto perfundito: deinde illinito. Vbi uero conſede-
rint,ablutos uelut dictum eſt indito,& alia prædicta facito. Oleum uero ne
adhibeto, neq; aliud pingue, aut pinguitudinem habens. Si quid ex oſ-
culis uteri complicatum fuerit, menſes non fiunt, aut pauci & praui ac dolo
rifici:& quum uiro cõdormierit,dolet:& quicquid uir immiſerit ex coitu e- H
xit,& contingi non uult,neq; attrahit genituram. Et dolor habet imũ uen-
trem ac lumbos,& os uterorum ad contactum non comparet. Quum igi
tur ſic habuerit,urina ueteri foueto:deinde uomat à lentis decocto,melle &
aceto ammixto: Poſtea aqua calida lauetur: Deinde oleo albo Ægyptio in
phialam argenteam aut æneam infuſo,& ſale addito contecta phialæ inſide
at,Et ſi quidem odor olei per os ipſi penetrarit,ipſam parituram eſſe,& po-
ſtera die ſanam fore pronuncia,ac confidere iube:& ubi dormire uolet,ole-
um Ægyptiũ in lana apponat.Poſtridie uero cõſideret an os uterorũ magis
ſit directum: & ſi eſſe dixerit, per triduũ odoratis foueto, & ſubdititia quæ
non mordeant apponito,purgatoq;,& cũ odoratis ac mollibus poſtea col-
luito,totidem diebus uelut prius.Quum aũt menſes prodierint,ieiuna,& il
lota,aromatis ſuffita,ad uirum accedat. Pleræq; uero ex hoc morbo ſteriles
fiunt,

A fiunt, ſi non curatus fuerit. Si ulcerati fuerint uteri, & extreme foras proceſſerint, oleo illitis manibus indito: & myrrhæ puræ pilulas tres deuorandas præbe:& laurum uiridem tritam bibat uino dilutam:& ſic ſana fiet. Si 41
in arctum cõtracta fuerint pudenda, ſubdititiũ apponito. Aniſi uidelicet ſemen & apij tritum pudendis ſubdito. Si uteri non in loco manſerint, ſed modo huc, modo illuc tranſierint, ut dolores exhibeant, & nunc inconſpicui fiant, nunc exeant uelut ſedes:& quum quidem ſupina fuerit, in loco maneãt, quum uerò ſurrexerit, aut ex ſomno expergiſcatur, aut ſe inclinauerit, aut alium quendam motum fecerit, exeunt: ſæpe uero etiam dum quieſcit: Hanc quàm maxime quieſcere, & non moueri oportet:& lectum à pedibus
B ſternere altiorem, & uomitibus uti. Oportet enim ipſos ſurſum reuellere, & acerbis perfundere, & graueolentia ſubter ſuffire:ſub nares autem odorata. Et ex malis punicis quodcunq; maxime cõuenerit & nihil impedierit, in medio per umbilicum perforatũ, in uino tepefactum quàm peniti ſſime ſubdito: deinde lata faſcia deligato ac circumdato, ut ne elabatur, ſed maneat, & quod opus eſt faciat:& de peplo, cũ caſeo & polenta bibẽdum dato, quemadmodum ſupra in allapſu ſcriptum eſt: & de potionibus experimento facto, quancunq; maxime admiſerit, bibendam præbeto. Cibis aũt molliſſimis utatur, & cũ uiro ne dormiat, donec ad locũ ſuũ redierint. Si uteri excoiderint, hederã ſicciſſimã tritam, ac linteo illigatã apponito:& nihil pingue adhibeto:In potu aũt exhibeto triticũ recens, & peplum album, & ſaluiã, & 42
C cyperũ, & aniſum:Hæc trita uino diluta, cũ furfuribus ordei bis in die dato, pro uice heminam dimidiam. Si ad crura & pedes uteri conuertantur, cognoſces ſic. Magni pedum digiti conuelluntur ſub ungues, & dolor habet crura ac femora, & incumbit ac premit neruos circa femur. Quũ ſic habuerit, multa calida frequenter lauare oportet, & fomẽtum adhibere ſi ferre poterit, & graueolentia ſubter ſuffire. Et femora roſaceo oleo inungat. Si uero loqui non poterit, crura derepente frigida repereris, & genua, & manus: & ſi uterum contigeris, non in ſuo mundo eſt: & cor uibratur, & dentibus frendit, & ſudor eſt multus, & alia quæ à ſacro morbo correpti patiuntur, & quæ ab aure exſudant. His frigidam aquam multam affundere oportet ſuper crura & manus, & alia facere uelut prius dictum eſt. Si cõmoti uteri aliquò allapſi fuerint, & dolorem exhibuerint, oleũ ſcabiem, & lauri ac cu 43
D preſſi ramẽta in aqua cocta, lana excepta ſubdito. Quũ mulier recens enixa, onus maius quàm pro natura leuarit, aut timuerit, aut ligna ſecuerit, aut cucurrerit, aut alia quædam huiuſmodi fecerit, uteri excidunt ob hæc maxime:aliquando uerò ad ſternutationem. Non enim uiolatur, ſi per uim ſternutans, non apprehenderit nares. Proluere itaq; aqua tepida uteros oportet:deinde betæ ſucco feruefacto ſimiliter: poſtea uino nigro meraco. Si uero non obediat, mollitoria facere oportet. Verum hæc facere oportet priuſquam perfrigerentur, & leniter intro indere: deinde crura extendere, ac ſubalternatim ponere, & molle quiddam ipſis ſupponere:à potu uero coerceri oportet tales quàm maxime, & uentrem cuſtodire, ut ne exturbetur: Naribus autem odorata adhibere. Huiuſmodi uero poſtea ſi non quieuerint, ſed moueantur, ueratro purgare oportet. Et ſi non ſatis fuerit, etiam uo

Erohamus, melius interpretat, si conceptione indigeant uteri/ Hesychius reddit, si cauuda si sint uteri/

44 mitus facere,& nõ lauari,tacereq́ ac quieſcere. Si inflati fuerint uteri,uen B
ter attollitur,& inflatur,ac ſonitũ edit:& pedes & cauæ faciei partes intume
ſcunt,& color deformis fit.Et menſes occultantur:& genitura hoc tempore
non manet intus:& anhelat,ſpumatq́,ac anxia eſt:& quum expergiſcitur è
ſomno, recta ceruice ſpiratio ipſam corripit: & quicquid ederit aut biberit,
ipſam moleſtat,& ſuſpirat,ac triſtatur magis quàm priuſquam edit:& ſuffo
catur,& nerui contrahuntur.Et uteri ac ueſicę dolent, & manus contactum
non admittunt: neq; lotium emittunt,neq; genituram ſuſcipiũt. Quum ſic
habuerit,pharmacum deorſum purgans bibendum dato:& calida lauet, ac
frequenter inſideat toto corpore. Quandoq; etiam uſq; ad umbilicum fo-
mentum adhibeto: & interpoſito tempore ea apponito à quibus purgetur, F
& non mordeatur.Suffumiget autẽ odorata ſubter pudenda: ſub nares ue-
ro graueolentia.Et potiones dato quæ uteros purgant, & ad locum impel-
lunt.Et mercurialem edat,et poſtea lac bibat,uelut de latere ſcriptũ eſt.Mor
45 bus aũt hic nõ eſt diuturnus. Si uelut in callum indurati fuerint uteri, &
oſculum exaſperatur, & menſes occultantur. Quum autẽ prodierint, aſperi
apparent uelut arena.Si uero etiam digito contigerit,os uteri aſperum com
periet, & ſemper uelut callus accreſcit. Quum ſic habuerit, cyclaminum te-
rere oportet,& ſalem ac ficum ſimul miſcere, & cum melle glandulam effor
mare ac ſubdere:& fomento adhibito,purgantibus eluere.Edat autem mer
curialem ac braſſicam coctam, & ſuccum ſorbeat: itemq́ porrum: & calida
lauetur. Si uero uelut in callum indurati fuerint, & menſes obtorquẽtur, G
& oſculum ipſorum clauditur,& non concipit, & uelut aliud quid eſt: & ſi
contigeris,uelut lapis illic eſſe uidetur:& eſt os aſperum ac multis radicibus
præditum,& non leue aſpectu: & qui ipſum conſiderat, digitum intromit-
tere non poteſt:& febris circumfrigerans corripit,& fremitus:& dolor ute-
ros habet,& imũ uentrem,& laterum mollitudinem, ac lumbos. Patitur au
tem hæc, ſi ipſi corrupti menſes computruerint. Quandoq; uero etiam ex
partu,& frigore,aut mala dięta, & aliter. Medicamentum igitur bibendum
dare oportet,& multa calida aqua lauare. Oleo item utere,& fomẽtum ad-
hibe. Quũ autem recens lota aut fota fuerit, ſpecillo immiſſo aperito, & os
ipſorum dilatato,idemq́ cum digito ſimiliter efficito:& mollitoria uelut dí
ctum eſt apponito:& potiones ſimiliter bibendas dato,& eodem modo cu H
46 rato. Si uero obduruerint uteri,oſculum ipſorum durum fit,& clauditur,
& menſes non prodeunt,ſed pauciores & deteriores:& dolor incidit,& fe-
bris & rigor corripit circa imum uentrem, & lumbos, & laterum mollitudí
nem.Quũ ſic habuerit, multa calida lauato, & tepefactoria adhibeto,ſi do-
lor habuerit: & uteros multo tempore cum aqua decocti cucumeris ſylue-
ſtris foueto:deinde mollitoria apponito: Atq; hęc per triduũ facito.Et ſi ex
contactu oſculum uterorum molle apparuerit,ex crudo lino tres penicillos
ſuppuratorios indito,primũ tenuem, ſecundum paulo craſſiorẽ. Craſſiſſi-
mus aũt ſit magnitudine digiti parui, longitudine uero quinq; digitorum,
ita ut hos adipe anſerino illitos ſubdas.Sed & ubi fomentum adhibueris ex
odoratis,glandem mollitoriam apponito:Aut nitrum tali magnitudine illi
tum,ut ne ſauciet.Non enim pungere oportet:& appoſitum ſit ad duos di-
es.

A es. Decedit autē uelut cortex & pellicula craſſa. Intermiſſis uero tribus die-
bus, cyclaminum cum narciſſino ſubdito. Si uero hæc non purgarint, cum
multa conſideratione apponito, id quod cum bupreſti paratur, & appoſitū
maneat per diem: & ubi fortiter momorderit, glandem extrahat, & puden-
dum colluat cum aqua calida, & in oleo inſideat. Poſtridie uero lota, cerui-
num adipem liquatum, & molli lana exceptū apponat: & ſi tibi adhuc pur-
gatione opus habere uideatur, tribus interpoſitis diebus, id quod cum nar-
ciſſino paratur ſubdito, poſtridie autem netopum: deinde rurſus tribus die
bus interpoſitis, uteros odoratis & pinguibus colluito. Poſtridie uero pu-
legium per unum diem apponito: & ſequenti die cum aromatis ſuffito ac fo
B ueto. Vtatur autem cibis acribus, marinis, aut carnibus. In menſibus uero ca
ſtorium bibat: & ieiuna illita, ſuffita, & cyceonem bibens ad uirum accedat.
Si uero os uterorum nō ſuſcipiat genituram, ſed durum fuerit ac conclu- 47
ſum, plumbeū penicillum apponat (uelut dictum eſt) per triduū, ubi calida
lota eſt: & mollitorijs utatur, & ſupina decumbat: & in aquam calidam inſi-
deat, & lanam unguento imbutam apponat. Verum noctu magis appone-
re oportet. Iuxta coxas uero ueſtes laneas aut lineas molles ſupponat, ut ne
corpus in alterutram partem dilabatur. Vtatur & ſubdititijs mollibus, ex
myrrha pinguiſſima, pice, cera, & adipe anſerino. Sit aūt myrrhę dimidiū, re
liquorū uero duplum, & in lana ſubdat. Duo uero ſint ſubdititia, quorū al-
terū lota per diem ſubdet, alterū per noctē, donec molle factū fuerit: & ubi
C hoc detraxerit, aqua odorata colluatur. Aut grana cnidia decorticata quin-
decim, & Indici medicamēti aliquantulum, ſi ita uiſum fuerit, in lacte mulie-
ris maſculum lactātis terito, & cerui medullam, & alia quæ dicta ſunt, ac mo
dicum mellis ammiſceto. Sit autem lana qua hæc excipiuntur, mollis & pu-
ra, & ad diem ſubdat. Si uero fortius facere uoles: myrrhæ parum quid am-
miſceto. Optimū autem eſt oui candidum, & adeps caprinus, & mel, & ole-
um roſaceum: His ammiſcere farinam, & tepefacere ad ignem oportet, &
quod deſtillat, lana colligere ac apponere. Aut adipem rubrum anſeris aro
matibus conditum, & unguentum roſaceum, permixta, & lana excepta ap-
ponito. Pręſtat aūt anſeris adipem, & adipem ouillum, ceram albam, reſinā,
netopum, oleum roſaceum, hæc ſimul liquare ac miſcere. Vbi uero lota eſt,
D hæc tepida intro ad uterorum oſculum apponat. Aut cerui medullam, & an
ſeris adipem liquato, & roſaceo aut irino oleo ammixto, in ualde molli lana
apponito. Quū mulieri uteri duri facti fuerint, & ad pudēda exierint, du- 48
ra fiunt inguina, & ardor in inguinibus eſt, & omnia cancerantur. Quū igi-
tur ſic habuerit, cucumeris ſyluestris internam partem, & ſauum terito, & a-
quæ hemina affuſa in ſedem infundito, & purgatur. Si os uterorum durū
fiat, & ceruix, præ ſiccitate, & morbus leuiter hæſerit, ex digiti contactu co-
gnoſces: & ſi ad coxam deuoluantur, nihil acre adhibeto. Si enim exulcere-
tur aut inflāmetur, periculum eſt ne penitus ſterilis fiat. Verum apponito ea
quę non mordent, à quibus purgetur. Quū uero duri fuerint uteri, & ſic do
luerint, ſubdititia apponito, uelut eſt cerui medulla, aut anſerinus uel ſuil-
lus adeps: & unguentum irinū cum melle: & oui luteum, ac ceram albam, ue
lut cataplaſma emollito, & ordeaceā aut triticeam farinam, cum aqua & ru-

O 2 ta

49 ta coquito. Si uteri concluſi fuerint, oſcula ipſorum dura fiunt,& genitu- B
ram non amplius ſuſcipiunt,ſed ſtatim ubi cum uiro cõdormierit,dum cru-
ra mouet,exit:& dolores imũ uentrem, & lumbos, & inguina occupant: &
menſes omnino nõ prodeunt:Si uero eant, pauci & praui ac decolores pro
deunt.Quũ ſic habuerit,multa calida lauato. Poſt balneum uero caſtorium
cum pæoniæ radice, in uino nigro odorato permixta bibenda dato. Cibis
aũt uelut puerpera utatur:& ſi manifeſti fuerint mẽſes, diem unam intermit
tito,& totam foueto, & pharmacum potandum dato,ſi adſuetæ fuerint, ſur
ſum purgans,aut ſi egere uiſa fuerit, deorſum.Lac itaꝗ aſininum, aut ſerum
exhibeto:& leniter foueto,& mollitoria utero apponito,& cyclaminum,et
narciſſinum.Cucumerum uerò paruorũ ſylueſtrium internam partem ſumi F
to,& ex diuulſis ſemen eximito, ac lacte mulieris maſculum lactantis affuſo
terito,myrrha pura & melle optimo ammixtis,oleoꝗ Ægyptio albo: & ne
liquidum facito medicamentum, ſed ſiccum: atꝗ hoc in lanam mollem pu-
ram infarciat,& in oleo Ægyptio albo tingat, & lota apponat. Subligetur
autem & ſub tecto maneat quum purgatur.Poſtquam aũt ſufficienter habe
re tibi uiſa fuerit, quieſcat: Sin minus, rurſus aliud apponat. Poſtea uerò
obuolutam lanam mollem,rotundam faciat,& netopum immittat, & diem
unam ſubdat:Poſtridie uero oleum roſaceum itidem in lana: deinde rurſus
cerui adipem, etiam ipſum liquatum in lana. Lauetur autẽ calida aqua ſem-
per ante ſubdititiorũ appoſitionem.Et odoratis leniter foueatur multo tem
pore. Poſtea uero una interpoſita die, colluito: Si quidem pituitoſa fuerit, G
eo quod cum grano cnidio paratur:Si uero bilioſa,eo quod cum ſcãmonia.
Poſt hæc ambo,poſtridie etiam narciſſino cum uino dulci colluito. Si uero
narciſſinum non fuerit,cum anthino aut irino quàm optimo.Sit autem olei
tertia uini pars:deinde interpoſitis duobus diebus,id quod cũ pulegio præ
paratur unum diem apponat. Si uero prodierint menſes, ieiuna per triduũ
bibat caſtorium,cum uino odorato albo:ubi uero deſiuerint menſes,& ſta-
biles fuerint,lauetur:& aqua frigida perluta, cyceonẽ bibat non ſalſum. Ci-
bum autem ne contingat: & cum uiro dormiat duobus aut tribus diebus.
Quanto uerò tempore purgatur, mercurialem in aqua coquens, ubi cocta
fuerit exprimat,& allium ac cuminũ, & ſalem ſubterat, & oleum his ammi-
ſceat,& modico ſucco affuſo feruefaciat.Atꝗ hoc edulium ante cibos edat. H
Allium item coctum ac aſſatum quàm plurimũ accipiat. Si uero mercuria-
lis non fuerit tenera, tritam cum braſſica coquere oportet, & condire, & le-
nis erit: & ſi in uentre conceperit, ſana euadet, & omnia ipſi iuxta ornatum
50 procedent. Si os uterorum concluſum fuerit,fit ſpiſſum uelut groſſus:& ſi
digito contigeris,deprehendes durum ac conuolutũ,& digitum nõ admit-
tit:& menſes occultantur,& genituram non ſuſcipit hoc tempore: & dolor
habet imũ uentrem & lumbos ac laterum mollitudinem: Quandoꝗ uero
etiam ſurſum aſcendit & ſuffocat. Quũ ſic habuerit, pharmacum deorſum
purgans bibẽdum dare oportet,& multa calida lauare,& apponere ea quæ
os molliunt: & ſpecillum immittere ac aperire, itemꝗ digitum, & ſimiliter
leuigare.Quũ autem molle fuerit,apponere ea quæ ſanguinem purgant: &
potiones exhibere, & experiri ut præbeas quodcunꝗ aliud libenter ſuſce-

perit.

A perit. Braſſicam aũt edat, & ſuccũ ſorbeat. Si uteri concluſi fuerint, & menſes non apparuerint, colocynthidem ſylueſtrem, & ſilphrij ſemen, & cuminum Æthiopicum, & nitrum, & ſalem Thebaicum, & adipem rhenalem, & farinam, & myrrham, & reſinam, omnia ſimul ferueſacito, & trita mixta, & in glandem efformata apponito. Si grumoſi facti fuerint uteri, os ipſorũ 51
uelut eruo plenum fit: & ſi cõtigeris, uidebis ita habere: & menſes non fiũt, neq; genitura intus manet. Quandiu ſic habuerit, cyclaminum corticec detracto, & allium, & ſalem, & ficum, ac modicũ mellis, terito, miſceto, ac glandem formato, & ad os uterorum apponito. Itemq; alia ſubdititia, quæ acria ſunt ac corrodunt, & à quibus ſanguis purgatur: & de potionibus dato eas
B quæ uteros purgant. Si uteri præter naturã hiarint, menſes plures prodeunt & uiſcoſi, & frequenter: & genitura intus non manet, & oſculum hians eſt: & fieri non poteſt ut genituram attrahat: & febris ac rigor corripit infernum uentrem, & lumbos. Morbus autem corripit ex fluxu ſanguineo, fit & quum menſes ſuppreſſi derepente eruperint: Diætæ itaq; ratio prius relata eſt. Oportet aũt ſubditítijs curare, in principio quidem purgatorijs ſimulq; mollibus: deinde leniter adſtringentibus: & partes infra umbilicũ per ſpongias fouere, cum myrti aut rubi aqua, aut ex oleæ aut roſarum, aut œnãthes, aut uitis foliorũ decocto. Si os uterorum hiarit amplius quàm in mẽſibus 52
ſolet, menſes ita fiunt plures & deteriores omnes, & liquidiores, & per longius tempus: & genitura non attingit, neq; manet, ſed rurſus exit: & ſi per-
C manſerit, oſculum comperies diſparatum, & impotentia præ menſibus obtinet: & leuis eſt ac debilis uterus, & ulterius procedit: & uires laxantur: & febris debilis, ac rigor, & dolor habet imum uentrem, & laterum mollitudinem ac lumbos: patitur autem hæc maxime, ſi quid in ipſa corruptum computruerit ac compactum fuerit. Quædam uero etiam ex partu patiuntur: aliæ etiam aliter. Quum itaq; ſic habuerit, pharmacum bibendum dare oportet, & facilius iudicabitur: & ſi dolor habuerit, tepefactoria adhibeto: & frigida lauato, ac intermiſſione facta colluito: & ex potionibus dato quæcunque maxime libenter admiſerit: & ſuffito ea quæ reſiccant, & polypos edat ac mercurialem. Si uerò nõ cõcluſi fuerint uteri uelut oportet, in aqua de- 53
ſideat in qua cocta ſit myrtus, aut lentiſcus, aut uitis aut oleæ folia, aut roſa-
D rum. Diæta uero ſit quæ relata eſt in rubro fluxu. Optimũ uerò ipſi auxilium eſt ſitis, frequentes uomitus, & prohibitiones balneorum. Quum uteri magis quàm cõuenit fuerint aperti, & non concluſi, & purgatione opus habent, & collutionibus, & ſuffimentis. Si uerò menſes effloruerint, plures fiunt & deteriores, & liquidiores, & frequentes. Et genitura non manet intus, ſed quando illi prodierint, perit. Et ſi os contingas digito, cõperies ipſum leue. Et impotentia ipſam præ menſibus corripit. Et febris ac rigor obtinet: & dolor imũ uentrem, & lumbos, & laterum mollitudinem corripit, maxime ſi quid in ipſa corruptum computruerit, itemq; ex partu, & aliter. Quum igitur ſic habuerit, curare oportet, ubicunq; tandem dolor fuerit, uelut in ſuperioribus ſcriptum eſt. Si uteri inflãmati fuerint, menſes obtor- 54
quentur, & ceruix multis tenuibus uenulis, ad telarum araneæ ſimilitudinẽ uariegatur. Et febris eſt acuta, & mentem percellens, & menſes praui ac pau

ci ipſi comparent. Et quum ieiuna fuerit, uomitus quidam ipſi ſuperuenit: B
quũ uero quid comederit, reuomit. Et dolor occupat imũ uentrem & lum
bos:& animo linquitur: & per totum corpus perfrigeratur. Venter autem
nunc durus,nunc mollis eſt, & incenditur & attollitur: & putat ſe in uentre
habere. Quandoq; uero uentris moles uacua apparet, & aluus aqua imple-
tur,& umbilicus prominet,& oſculum gracile fit:& derepẽte apparent mẽ-
ſes ſtridentes, & pauci ac praui: & attenuatur circa clauiculas & collum: &
pedes intumeſcunt,& præſertim pedum extremitates. Quum ſic habue-
rit, pharmacũ infra purgans bibendum dato:& ſubdititijs utatur,& fomen
tis uteri foueãtur odoratis. Per diem uerò plumbeis penicillis utatur: & an-
te appoſitionem,aqua calida non mordenti colluito, & poſt appoſitionem F
hoc infuſo colluito. Cneſtri duas potiones in aquæ hemina coquito, & a-
quã excolato ac infundito, oleo narciſſino aut anthino ammixto. Poſt hæc,
tres dies intermittito: deinde cũ eo quod cum aceto paratur colluito: & an-
te cibum, mercurialem cum aliquantulo uino coquẽs edat uelut braſſicam:
et ſuccum ſorbeat. Si uero permanſerit, pharmaca bibenda dato à quibus a-
qua de uteris purgatur. Cibis aũt utatur panibus,& olerib. coctis, flaccidis:
Marinis aũt potius quàm carnibus: aut extremis partibus coctis, flaccidis.
Et laboret quàm plurimũ & ante et poſt cibum: et quàm minimũ lauetur fri
gida:& à dulcibus ac pinguibus omnis generis arceatur. Diebus aũt purga
tionum intermedijs, adiantũ bibat ieiuna in uino diluto. At morbus hic le-
55 thalis eſt,& paucæ effugere poſſunt, ſi nõ in uentre cõceperint. In uterorũ G
inflãmatione menſes obtorquentur, & quũ ieiuna eſt uomit. Vbi uerò co-
medit, dolor habet imũ uentrẽ & lũbos. Et totus uẽter modo durior modo
mollis fit,& nõ ualde conſidet. Aluus magna fit,& nõ purgatur:& ſibi præ-
gnans eſſe uidetur,& patitur quæcunq; prægnãtes perpeti ſolent. Et ſi uen
trem contigeris, leuem comperies tumorem uelut in utre: & quum partus
tempus eſſe uiſum fuerit, uteri concidunt; & menſes pauci ac deteriores fi-
unt: Huic pharmacum deorſum purgans bibendum dare oportet:& purga
56 toria apponere. Purgata uero ſana euadit. Si inflãmatus fuerit uterus, uel
licatur. Si uero quid corruptum fuerit, ac uitiatum recruduerit, febris corri-
pit acuta & magna,& horror durus, partes circa pudenda: & horribiliter af
ficitur,& mordetur, & cõcitatur: & ſi quis digito cõtingat, rurſus peius ha- H
bet:& pungitur,& caput dolet ac ſinciput: & caligo adeſt & ſudor frontis.
Extremæ partes perfrigerantur ac tremunt:& ſopor profundus aliquando
occupat,& audire nõ poteſt: neq; reliquus ſenſus operatur: Faſtidium cibi
eſt multum,& ſtomachus & uenter omnino non continent cibum:& uoci-
feratur, & exilit, & pectinem dolet, & inguina, & lumbos, & occultos pu-
dendi locos,& cito moriuntur. Si uero dolores ad extremam debilitatẽ de-
duxerint, ſpõgijs calidis ex aqua & oleo expreſſis foueto:& ſubdititia mol-
lia apponito, medullam cerui, adipem anſerinum, & ceram albam, & oui
luteum. Aut ceratum picatum cum reſina ſubdito. Vino uerò aut lacte ca-
prino purgato, aut uolucris iuſculo. Vinum autem ne bibat,& ptiſanæ ſuc-
57 cum ſorbeat. Ad dolorem uterorum medicamentum infuſile. Si dolor
ſolum fuerit uehemens et uiolentus, caligo in uteris ineſt,& flatus non exit,
ſed

A ſed iſthic manet malum. Oportet igitur ſic curare. Atriplicis ſyluestris ſemẽ,
& betas ſimul trita ac tepefacta, in uteros infundito. Aliud dolores utero-
rum ſedans. Vini ſuauiſſimi pari aqua temperati tres ſemicongios Atti-
cos ſumito, & fœniculi radices ac ſeminis eiuſdem trientem, & olei roſacei
heminam dimidiam. Hæc in ollam nouam immittito, & uinum ſuperfundi-
to: deinde foueto. Apponito autẽ & ſcillam, donec oſculum molle factum
fuerit & ad lationem idoneum ac apertum. Et quum in purgatione puſtulæ
circa oſculum uteri exortæ fuerint, ſic curato. Carnẽ bubulam, cum butyro
aut adipe anſerino & aniſo tritis illine, & ipſam carnem in pudendum inde.

Si ignis ſacer habuerit uteros, intumeſcunt pedes, & mãmæ, & corpus: & 58
B dolor ipſam corripit: & recta ceruice ſpiratio fit, & dolet laterum mollitu-
dinem, & partes ſub uentre, & pectora, & caput: & tremor occupat, & tor-
por manus, & inguina, & poplites tremunt. Quandoq; uero & in popliti-
bus liuidę fiunt, & modico tempore melius habent ex hoc colore. Maxime
uero mãmæ attolluntur iuxta gentilitatis cognationem. Attamen non ual-
de dolet: & febris ac rigor corripit, & facies rubicunda fit, & ſitis fortis eſt,
& hepar reſiccatur. Hæc ſi prægnanti acciderint, moritur, & non poterit ef-
fugere. Si ignis ſacer in uteris fiat, tumores fiũt liuidiſſimi, à pedibus exor-
ſi uſq; ad crura tota, & ad lumbos. Quanto uero tempus amplius progreſ-
ſum fuerit, etiã pectus percipit, & intumeſcit, & tota perfrigeratur, & febris
habet magna, & rigor ſuperuenit, & ſpiritus denſus, & animi deliquium, &
C debilitas, & dolor totius corporis, et triſtatur, & mente uariatur. Et affectio
aſcendit ex inferno uentre ad lumbos, & ad dorſum, & præcordia, & pecto-
ra, & collum, & caput, & ſtomachum, & mortua eſſe uidetur. Quũ autẽ do-
lor ſolutus fuerit, torpor habet lumbos, & inguina, et crura: & in poplitibus
liuores fiũt, & modico tẽpore melius habere ſibi uidetur: deinde rurſus affli-
gitur: & corpus puſtulis completur, & rubores conſpicui ac manifeſti faci-
em occupant: & guttur ſiccũ eſt, & lingua aſpera. Hic morbus ſi prægnantẽ
inuaſerit, occidit: Sin minus, medelã adhibere oportet, & lac aſininũ biben-
dum dare ac purgare: Si uero ſic nõ ſoluatur, uentrem mollibus frigefacto-
rijs perfrigerare, & ſubdititijs nõ moleſtis & leuib. paulatim purgare, itẽq;
uomere. Ad hoc cõmodum eſt ſambuci folia ſumere cocta, cũ origano, aut
D thymo, aut ruta: Si uero febris dimiſerit, etiam uinum ac cibos dulces dato.
Veruntamen paucę curantur. Aqua intercus ſi in uteris fiat, menſes pro- 59
deunt arenoſi & aquoſi, & non ualde cruenti. Intumeſcit & uterus, & uenę,
& propinquiſſimæ partes: & prægnans fit: deinde ſuffocatur, & mammæ
fluunt, & imus uenter durus eſt, ac intumeſcit, & omnis circuncirca locus,
& dolet ſi quis ipſum attingat. Et febris ac ſtridor dentium corripit, & do-
lor uehemens laterum mollitudinem ac lumbos: & ſemen in ſomnis effun-
dit, & peius habet. Hanc calida lauarę oportet ac tepefacere: pharmacum au-
tem bibendum dare, & cũ debilibus fouere: & cyclamini obolos tres in lin-
teo deliget ac apponat, et cupreſſi ſuccũ in aqua madefaciat, ac cãtharidas ea-
dem terat, & modico tẽpore apponat, & per multũ tẽporis interuallũ. Effi-
cax eſt. Subdititiũ. Cuminũ chemæ menſura, uua paſſa alba. Aliud.

Vrticę ſemẽ, ari radix. Horũ quodcunq; uoles leuiter apponito: ubi uero

expurgaueris colluatur,ita ut detrahas & cum infuſo pudenda colluas: & ſi B
mul cum uiro dormiat:& ſi fœtum ad partus tempus geſtarit, tota expurga
60 tur, & ſana fit. Alia aqua intercus uterorum. Subcruentum quiddam
fluit ſanioſum,& purgatur, & mordet ualde, & ulcerat pudenda uelut mu-
ria,& circumſitas paries, & quocunque deſtillarit ulcerat, & color eſt morbi
arcuati. De cætero uerò purgatur copia uelut in alijs fluxionibus. Morbus
aũt hic & debilior eſt,& aliquando lethalis fit, ſi uteri egreſſi fuerint. Hanc
curato uelut eam quæ à fluxu albo uexatur: & lac aſininum bibendum da-
to,& extenuato,& prædictis pharmacis curato. Eclegma,quod delingi-
tur ad aquam intercutẽ. Si aqua ex uteris fluat,ſulphur, & anſeris adipem
61 delingat. Si uentus in uteris fuerit,flatus exit, & ſtridet, & tota intume- F
ſcit:& febris habet & ardor: & ad hæc ualde exilit præ dolore: & uirum nõ
admittit,& ualde ægre fert coitum,& erigi non poteſt, & uelut onus graue
ipſi in uteris iacet,& caput dolet,& anxia eſt, & loqui nõ poteſt. Si uerò do
lor acceſſerit,clamat,& dolet omnia,& lumbos,& pubem,& ſedem:& uri-
na ſupprimitur,& uenter ſuffocatur,& mori cupit:& præcordia diſtendun
tur:& ſtomachus mordetur:& os amarum eſt:& uomit acida & pura ac me
raca:& frequenter ructat,& melius habet:Sin minus,intumeſcit: & ſi attige
ris,renititur & dolet. Proinde uterum cum aqua mulſa,& aceto mulſo ac o-
leo colluere oportet:Et cuminum aut aniſum tritum,ſumere,& lini folia te-
rere, & gallinaceum adipem cum ouis in aqua infundere. Subdititijs ue-
ro ac potionibus utere,quæ ego deſcribam. Deſideat autem in oleo calido, G
& aromata in ipſum immittito,iunci odorati florem. Aut in aqua lauri, aut
marina deſideat. Optimũ autem eſt mollibus infuſis uentrem purgare, aut
glandem apponere quẽadmodum puero uenter ſoluitur, lanam illotam cũ
melle. Si uero antiquior fuerit, cepam in oleum aut mel tinctam apponito.
Aut taurinum fel, aut nitrũ cum melle. Aut mali punici acidi nucleum, cum
62 melle & ordeacea farina. Si mola ipſa innaſcitur,à craſſa genitura intus re
tenta,thymbram tritam in aceto & aqua,liquidam bibendam præbeto. Aut
hyoſcyami ſemẽ tritum: & cum muria ac ſilphij ſucco & aceto colluito. Aut
ſi opus fuerit cum aqua. Optimũ uero eſt aquam mulſam infundere,cum a-
qua lentium, aut erui, aut floris uiolæ. Si uero purgata fuerit à talibus quæ
ſunt uelut igne ambuſta,myrtum coquito ac perluito, & myrrham ac neto- H
pum cum lana apponito. Si uentus in uteris fuerit,ac momorderit,& quà
tranſit colorem facit,& præ ardore intumeſcit,& dolet, & uirum auerſatur,
& coitum ualde ægre fert:& tenditur ac intumeſcit pecten,& erigi non po-
teſt, nec dirigi. Quum ſic inueneris, ſcito quod uentus & genitura in uteris
eſt,& propterea nunc ægrotet. Accipe itaque mel,ceram,lini folia trita,& adi
pem gallinaceum,& hæc in uino odorato tepefacta per clyſterem in uteros
infunde. Apponat autem folia lini. Aut ſemen lini terito, & in lanam inuol
uito, & ad os uteri apponito: Sin minus, efficaciore utere. Irinum & crocũ,
& lini folia,& adipem gallinaceum terito,& lacte muliebri diluta, raſura de
tenuibus linteolis deraſa excipito ac illigato, & ad uteri oſculum apponito.
Et ſi pinguitudo carnoſior enaſcatur,quod cõſumat indito, & mediocriter
63 attenuato. Quæ enim ualde attenuantur,raræ fiunt & abortiunt. Si ue
ro ge-

A ro geniturã non ſuſcipit uterus,ſed dimittit, & calorẽ in ſeipſo nõ habet,inſtrumentum parare oportet,cui inſidens uaporem intra uterum recipiat, ita ut ueſtes circumcirca ponãtur. Suffire autem oportet caſiam, cinamomum, myrrham,ſingulis pari portione uino ſiræo ſiue ſapa ſubactis,& ſuper prunas coniectis.Modice uerò lauetur, & modice cibum ſumat. Opitulatur & ſubdititium huiuſmodi.Myrrham mollem cum melle efformato.Sit autem oblonga uelut glans:& ſæpe hæc facito uirium reſpectu habito. Proſunt & pelecini in frumento naſcentes,cum myrrha triti.Mel quoq; coquito, & cũ tædis agitatum permiſceto,& fabæ Ægyptiæ magnitudinem apponito: fel item taurinum , & rhoem rubrum pari portione. Conyza herba eſt ſimi-

B lis apio criſpo , naſcitur autem prope mare in locis arenoſis, odor uero eius ægrè tolerari poteſt: Hanc cum melle & uino apponito.Aut bulbion (cõſpicitur autem in tritico,maxime Ægyptio)acre,ſimile cumino Æthiopico: hoc & allium & nitrum ſimul apponito. Verum antea lauetur. Quũ mu- 64 lier caput dolet,& ſinciput ac collum,& uertigo præ oculis obſeruatur,& timet, & triſtis fuerit, & urinæ nigræ, & ſimilia etiam per uterum prodeunt, & anxietas ac mœror ipſam tenuerit: atra bilis in uteris ineſt. Curetur autẽ ſic.Cucumeris ſylueſtris anniculi internam partem,fel tauri,florem æris, cũ bacchare terito,& ſubdititia formato: & pharmacum bibendum dato, ac lauato. Quũ uero mulier uteros mordetur, & dolet,lancinaturq;, & bilem flauam mingit: & uterus hiarit, & oculi fuerint uelut morbo regio affecto-

C rum:ſcito quòd bilis in uteris eſt.Quapropter optimũ eſt expurgare totum corpus & ipſos uteros ſubdititijs, quæ bilem educunt. Quũ uero perfrigeratur uterus,& onus inſitum eſſe uidetur,& color non eſt clarus,& compactus eſt uterus:Quum ſic habuerit, purgare oportet cum eo quod pituitam ducit, & attenuare, ac frequenter uomere. Quũ mulieri male oluerit 65 ex ore,& gingiuæ nigræ fuerint ac prauæ,caput leporis, & mures tres ſeorſim exure,& ex duobus muribus uẽtrem exime, hepar autem & rhenes nõ: & in pila lapidea marmor,aut lapidem album tere ac cribra: deinde ſingulorum pares portiones miſcere,ac dentes confricare oportet & locos in ore:et poſtea lana ſuccidiſſima fricet,& cum aqua colluat. Tingat aũt lanam ſuccidam in melle,& confricet dentes ac gingiuas,& internas ac externas partes.

D Terat item aniſum,& anethi ſemẽ, & myrrham pondere duorum obolorũ, atq; hæc in uini albi meraci hemina dimidia diluat, & cum his os colluat, & multo tempore in ore contineat.Hoc autẽ frequenter faciat,& ieiuna gargariſſet,& poſt cibum.Optimũ uero eſt modico cibo uti,& optima queq; ingerere oportet.Hoc pharmacum dentes purgat,& bene olentes facit. Vocatur autem Indicum medicamentum. Quum mulieri mãma aſpera facta 66 fuerit, ſtœbes aut rubi fructum, cum aqua & oleo coquito, & cataplaſmate facto mãmas integito, & betæ folia ſuperponito: deinde ex linteo uelut pileum conſuito,& magnitudine ut mãmam capiat,atq; ſic mãmam indito.Si uerò ſuppuretur, ſecato, & ex lana ſuccida linamentum ſiue penicillum immittito, & eadem ſuperponito. Poſtea uero ex lenticula cocta cum polenta permixta,cataplaſma adhibeto. Si in pudendo mulieris, aut inteſtino recto aſcarides naſcantur,uiticis ſemen aut folia, cum fellis bubuli obolo permiſcen-

miſcentur,& oleo cedrino ſubiguntur,& lana ſuccida molliſſima excipiun- B
tur. Induntur autē tertio quoq; die, per noctem ac diem. Poſtridie uerò ubi
amouit, calida lauetur: & allium coctũ ac crudum edat: & aſcarides exeunt
67 ac moriuntur. Muria uero etiam colluere oportet. Ad faciem ornandam.
Hepar tauri terito cum oleo: illinito autē cum uino meraco. Fel autē fur-
fures exterit. Sed & ptiſanæ ſuccus ſimiliter illuſtrat,& ouorum candidum:
& farina lupinorum, & erui, cum ficis in cataplaſmate adhibita. Et braſſicæ
radix ac ſemen. Hæc etiam lentigines tollunt. Itemq; alcyonium. Et ſi pul
uis faciem læſerit, ceratum liquidum ex roſaceo pręparatum ſublinito,& a-
quam frigidam affundito. Et rugas leuigat hoc. In pila lapidea plumbagi
nem terito,& menſtrua ex ſitu aqua affuſa paſtillos formato, qui ubi reſicca F
ti fuerint, oleo dilutos rugoſæ faciei illinito. At ſi capilli defluant, ladanũ
cum roſaceo aut anthino unguento terito, & cum uino illinat. Aut terrã ci-
moliam cum uino, aut roſaceo, aut omphacino, aut acacia. Si uerò calua fa-
cta fuerit, cuminum impone, aut ſtercus columbinum, aut raphanum tritũ.
68 Aut cum cepa confricet, aut cum beta, aut urtica. Cæterum ſolares appel-
latas maculas tollit, erui decoctum, betæ ſuccus, ouorum cãdidum, ptiſana,
cucumeris ſylueſtris radix ſicca, cum uini fece trita, ac illita: Aut fici folia ad-
hibita: Item ſeſamo trito fricari, aut amygdalis amaris: & urticæ ſemen,& al-
lij cortex ſuperligatus,& lepidium. Impetigines omnes extrahit. Ace-
tum, manna thuris, pumex, ſulphur cum aceto, naſturtium ſylueſtre uſtum
& in cinerem redactum, uiperæ exuuium, rumicis ſylueſtris radix. Teratur G
autem cum aceto uinoſo. Si uero puſtulę emergant, etiam ſpuma argenti u-
69 tere. Potio ad fluxũ rubrum cõmoda. Cornu cerui uſtum, ad duplum
crudæ ordeaceæ farinæ ammiſceto, atq; hæc in uinum pramnium inſperſa
bibat,& ſiſtitur. Alia. Adianti radicem tritam, & cicer torrefactum, &
lentium farinam ex melle bibat, aut uelut potum exhibeto. Aut farinæ triti-
ci recentis acetabulum, gummi albi dimidiam, mãnę thuris tertiam partem,
& iunci odorati parum. Aut de pinu, uel cupreſſo aqua dilue, & bibendum
præbe. Bibat aũt in die. Aut cornu cerui cõburito ac terito, & crudã ordea-
ceam farinam cum cedri baccis quinq;, & uinum auſterum nigrum cum tæ
dis ammiſceto. Aut mali punici dulcis aſſati ſuccum, cum uino nigro bibat.
Aut cupreſſi baccas tres aut quatuor: & myrti baccas nigras, & ſimul,& ip- H
ſas per ſeipſas, ad robur corporis mulieris reſpectu habito. Cum uino uerò
70 potio fiat. Aut caſtorij obolum in uino nigro auſtero terat ac bibat. Po-
tio ad fluxum,& omnes morbos qui ab uteris fiunt. Pæoniæ ſemen & ra
dices, cuminũ Æthiopicum, & melanthium in uino albo exhibeto. Aut fe-
rulæ raſæ acetabulum,& porri ſuccum, in uino albo diluto. Hoc etiã ex na-
ribus manantē ſanguinem ſiſtit. Aut malum punicum in uino nigro coqui-
to, ac decorticato,& interna in uino terito,& cum polentæ farina exhibeto.
Aut linũ, uel eryſimũ toſtum,& oleæ folia uiridis, & radicem nigram aſpa-
lathi,& peplum plenum, hæc trita in eodem uino diluto bibenda dato. Aut
coagulum aſininum & mali punici dulcis radicem, & gallam, omnia æquis
portionibus,& mali punici dulcis ſuccum, cum uino bibat. Aut rumicis ſe-
men, cum gallæ parte externa circumraſa. Hæc ſimul terito, & poſtea cyceo
nem

A nem facito,ac exhibeto. Si ſanguis largus ex uteris fluat, uiticis folia cum
uino nigro dato. Acerba item omnia fluxum ſiſtunt,uino nigro ammixto.
Ad fluxum & dolorem. Canchryos radicē in uino nigro bibat. Si ue- 71
ro amplior fuerit, terebinthi fructus tritus prodeſt. Oportet autem uino &
aqua diluere ac bibere. Si fluxus fiat,cancros fluuiatiles in uino ſuffocato,
& de tali uino cum aqua bibendum dato. Si uero adhuc feratur fluxus,
promalon ſiue myricam torreto, & tritam in uino dato: Aut porri ſuccum.
Si uero multus defertur fluxus,muli ſtercus cōburito,terito,& cum uino
dato. Si aūt diuturnus fiat fluxus,ſpongia cōbuſta auxiliatur. Terenda eſt
aūt ſpongia,& cum uino odorato bibat. Cataplaſma ad fluxus. Alliū,
B & portulacam,& apium,& loti ac cedri ramenta trita ſimul miſceto: & cum
aqua mulſa diluito, & cataplaſma facito. Aut rubi, & rhamni, & oleæ folia
trita ſimul miſceto,& in aqua mulſa diluito,& cum polenta in cataplaſmate
adhibeto. Aut ſambuci & myrti folia in cataplaſmate adhibeto. Aut loti ra-
menta,& mori folia,ac roſæ folia, cum uua paſſa ad cataplaſma redigito.
Fomenta ad fluxus. Loliaceam farinam torrefactam in poſca meracio- 72
re coquito,& linteo illitam pro fomēto adhibeto. Aut lentes torrefactas ac
decorticatas in craſſiorem inſtar alicæ farinam redigito,& in aqua coquito,
ac ſimiliter adhibeto. Aut eruū eodem modo. Cōmoda eſt & ſaluia. Aut pa
leas ordei in ſaluiæ & hyperici decocto coquito, & imponito. Aut loti ra-
mēta,& cupreſſi in uuæ paſſæ cremore cocta,linteo inducito, ac pro fomen
C to adhibeto. Aut oleæ folia,aut hederæ,aut myrti, in aqua coquito, & cum
his etiam ordei paleas coquito. Aut furfures triticeos in aromatum aqua co
quito. Aut furfures triticeos in uuæ paſſæ cremore coquito. Aut uiolæ albę
ſemen, uel radices coquito, & ad aquam decocti furfures triticeos iniicito,
ac foueto. Aut cū eo decocto furfures triticeos ſubigat, & panē faciat, eoq;
calido lanæ inuoluto foueatur. Aut in ſerpilli decoctum furfures triticeos
iniicito,& eodem modo foueto. Sed & fomētum adhibendum eſt cū ſpon-
giis calidis, & cum mollibus lanis, ſi dolore uexetur: & cum uaſis teſtaceis
aqua infuſa,& cū ueſicis oleo calido plenis. Collutiōes ad fluxus. Myr 73
ti folia,& lauri,& hederæ in aqua coquito,& cū hac tepida colluito. Sam
buci & lentiſci folia in aqua coquito, & cum excolata leuiter tepida collui-
D to. Aut œnanthen,& cyperum,& uuas paſſas in aqua mulſa coquito, ac col
luito. Aut cum fœnogræci aqua, aut rubi decocto, aut oleæ uiridis, aut cu-
preſſi,aut ſerpilli,aut mali punicæ, aut radicis uiolæ albæ, aut lentiſci deco-
cto leuiter tepido colluito. Aut medicamentum ex butyro, & reſina, & adi-
pe anſerino infundito: Aut id quod ex medulla & adipe ſuillo præparatur.
Suffitus ad fluxus. Ordeum toſtum prunis inſperſum ſuffito: Aut cer 74
ui cornu cū oliuis immaturis: Aut rhoem rubrum, & polentam torrefactā,
cū oleo & uino duplo: Aut paleas ordei, & ſtercus bubulum ſimiliter. Aut
loti ramenta, aut rhoem, aut cupreſſum ſiccam, cum uino nigro auſtero ſuf-
fito: Aut galbanum, aut mānam thuris, aut reſinam uino ſubactam: Aut ca-
præ cornu,& gallam: & ſiſtetur fluxus. Alius ſuffitus. Effodere opor-
tet ſcrobem, & uinaceorū uuę duarum chœnicum Atticarum menſurā tor-
refacere,& de cinere in ſcrobem mittere,& uinum odoratum irrorare. Mu-
lier

lier autem circuminſidens, ac ſeipſam contegens ac cõuoluens ſuffitum ad- B
mittit. Aut ſordes pilorum circa ſedem capræ ſiccas tundito,& torreto,at
que cũ ordeo fracto, & oleo ſubacta ſuffito prunis inſperſas. Aut ordei pa-
leas ijſdem prunis inijcito. Aut cupreſſi ramenta unguento ſubacta ſuffito.
Aut cicutam,aut myrrham,aut thus, unguento affuſo ſuffito: Aut bitumen
& ordei paleas ſimiliter. Aut cupreſſi radicem roſaceo oleo perfuſam ſuffi-
to. Aut ad calamũ, iuncum odoratum,cyperum,apij ſemen,aniſum,oleo ro
ſaceo affuſo ſuffito. Similiter autẽ & reſinam prunis inijcito. Et cinamomũ,
& myrrham, cum rubi folijs, aut roſarum folijs, aut menta, addito modico
croco & ſtyrace. Hæc omnia ſimul terito ac ſuffito, oboli Attici pondere,in
cinere ſarmentorũ uitis,aut in ſtercore bubulo inſtar acetabuli formato. Sit F
autem ignis ex ſarmentis uitis. Mulierem uerò impoſito prius, ut ne odo-
75 rem percipiat. Nam ſi odorẽ ſenſerit,melius eſt non ſuffire. Subdititia ad
rubrum fluxum. Myrrha & bulbion cum melle tritum,optimũ præſtant
ſubditititium. Aut roſæ in aqua coctæ, quas ſanè cum roſaceo unguento tri-
tas,ac lanæ inuolutas apponito. Aut loti florem in aqua coquito, & deinde
cum roſaceo unguento terito,et in lana ad uteri os adhibeto. Aut cyperum,
& irim,& aniſum, ſingula pari portione, cum roſaceo unguento trita, intro
in uteri oſculum detrudito. Aut myrti nigræ folia,in uino albo terito, & pi-
ni corticem ammiſceto,& ſimiliter facito. Aut cupreſſi fructum,& thus, pa-
ri portione ſimul ambo in unguento terito, & apponito. Si reſiccare flu-
xum opus fuerit, calamintham in uino nigro coquito, & linteo inuolutam G
apponito. Aut hyoſcyami folia, & cicutam ſimul coquito: Similiter porrũ,
& maluam: & ceram ac anſeris adipem ammiſceto: deinde tepida ad puden
da ſubdito. Aut uinũ meracum,cum reſina & malicorio cocto terito,ac ſimi
liter apponito. Aut cnicum cum uino tritum ſubdito: Aut loti ramenta ſimi
liter: Aut lentiſci folia. Aut rhoem melle cocto ammixto apponito. Si uero
non ceſſet, Suſinũ,aut blitum herbam, quę uelut lingua eſt,in lana ad ſubdi
76 titium efformato. Ad fluxum aquę, ſubditititium & infuſile. Si mulieri
aqua fluat ex pudendis,reſinam ſiccam, & myricæ folia, & lini ſemen, in ui-
no terito,& gallinaceum adipem ammiſceto, & per clyſterẽ in pudenda in-
fundito. Aut farinæ puriſſimæ chemã, ſiue conchæ teſtam cauiorem, aut
amylum in lana ad uteri ſtomachũ apponat. Aliud ſimiliter infuſile. Quũ H
aqua ex pudendo fluxerit,myricæ folia,& thus,& reſinã,cum anſerino adi-
pe terito, & per clyſterem in pudenda infundito. Si pecten præ fluxu a-
quoſo doleat, uiticis ſemẽ cum melle terito, & in cataplaſmate pectini pro-
be adhibeto. Si fluxus ſanguinolentus, aut albus, aut qualiſcunq; fuerit,
Sulphur & mandragoram in uino meraco terito,& lana excepta apponito.
Et ſupina dormiat,& immota maneat. Aut malicorium ſiccũ in uino pram-
77 nio terito,ac bibendum dato. Ad fluxum album potus. Hederæ albæ
ſemen,& pini corticem,in uino auſtero exhibeto. Aut cornu cerui uſti par-
tem unam,crudę ordeaceæ farinæ partes duas,& cedri baccas quinq;,aqua
te at & bibat. Quum ab uteris ſtrangulatur,caſtorium & conyzam in ui
no,& ſeorſim,& ſimul utraq; bibat: Aut bituminis obolos tres: Aut pho
cæ adipis quantum duobus digitis apprehendi poteſt. Aut radicis pęoniæ
dimidiam

A dimidiam potionem,in uino odorato bibendam dato. Quum uero uteri
ſuffocarint,& ſimul tuſſierit, ſandaraches obolum, & ſulphuris uiui tantun
dem, & amygdalas amaras depurgatas tres aut quatuor,miſceto,& in uino
odorato exhibeto.Si uerò adhæſerint uteri,ordeum terito,& unà cum pale
is,& cornu cerui,oleo ſubigito & ſuffito.Quũ autem ſurſum aſcenderint,et
cor ac ſtomachus premantur,& ſubſtiterint,myrrham aut reſinam,aut neto-
pum,aut caſtorium,aut ſilphij ſuccum bibendum dato. Quũ uterus ſtran 78
gularit,ſpiritus autem aceruatim ſurſus cõmotus fuerit,& grauitas incubue
rit,& mens perculſa fuerit, & loqui non potuerit, & perfrigeratio adeſt, ac
ſpiritus offendens,& oculi obſcurantur:caput quàm citiſſime radito,& per
B faſciam ſupra umbilicum, ſi opus fuerit, deligatam detrudito. Dato autem
caſtorium,& conyzam,& rutæ aquam, cuminum Æthiopicum, raphani ſe
men,ſulphur,myrrham. Ad nares graueolentia, ad uteros bene olentia ad-
hibeto. Si uerò ſuſtinuerit, etiam grani cnidij internã partem, albam illam,
melle ſubactam ac mixtam,naribus illinito.Aut ſchinum tenuem ſcillæ ſpe-
ciem quę mordeat. Quũ autem dolor habuerit ac ſuffocatur,maluæ radicẽ,
aut acetum mulſum, aut fœniculi corticem, aut crethmũ in aqua bibendum
dato.Optimũ uerò eſt eructare, & ſedentem collocare, & ſternutationẽ fa-
cere,aut ueratrum naribus admouere. Si uerò ſub ſepto tranſuerſo ac prę 79
cordijs uteri ſedere uideantur,derepente uoce deſtituitur, & pręcordia du-
ra fiunt,& ſtrangulatur,& dentes conſerit,& uocata non audit. Oportet igi
C tur ſub nares ſuffiri lanam accenſam,bitumen in ignem coniectum, & caſto
rium,& ſulphur,& picem: Inguina uerò & femora unguento odoratiſſimo
intus inungere. Aut ſtellas marinas nigras, & braſſicam uino odorato mi-
ſceat ac bibat. Aut myrrhæ obolos tres,coriandri parum,reſinã, pæoniæ ra
dicem,cuminum Æthiopicum,hęc in uino albo & aqua trita,aut cum aqua
mulſa diluta,leuiter tepida bibat.Auxiliatur et peucedanũ,ariſtolochia,ce-
pæ lachryma,panaces in uino aut aqua leuiter tepida datũ. Vteros ad lo-
cũ ſuum reducit, crotonis radix pota,aut cuminum Æthiopicũ, aut apium,
aut fœniculi & aniſi ſemẽ,aut piper,aut myrrha, & papaueris ſuccus potus.
Si cor ſtrãgulatur,ab utero reprimitur,& ſpiritus habet,& anhelatio: Vi 80
ticis,& pæoniæ ſemen in uino bibere oportet:Aut abrotonum,& panaces,
D & ammoniacum: Aut rutam,aut ſomnificum papaueris ſuccum. Rurſus igi
tur ſi ſimiliter habet,melanthium terito, & melle ſubigito, & uelut glandu-
lam efformato, ac pennæ circundato, & apponito. Aut philiſtion ſimiliter
ſubdito. Aut telephium,aut anemones folia trita,in linteum indito,et modi
ca myrrha ammixta apponito. Si in lumbos uteri incubuerint, ſuffocatio
uerò caput non contigerit,polypos coctos edat,& uinum nigrum odoratũ
meracum quàm plurimũ bibat. Quũ uerò uelut ad uiſcera conuerſi ſtran
gularint,uinum cedrinum, & uinum Æthiopicum bibat: & calida lauetur:
& odoratis fomentis utatur. Si uento inflati fuerint uteri,aromata omnia 81
in unguentum immittuntur,& laurus,& myrtus,& ſaluia,et cedri ac cupreſ
ſi ramenta.Hæc contundito,& trita cribrato,& in uinum odoratum inſper
gito,& oleum roſaceum ſuperfundito. Quũ uerò tranſmoti uteri preſſe-
rint, ordeum unà cum paleis,& myricam, & cerui cornu, uino ſubigito, ac

ſuffito.

ſuffito. Quum aſſiſtentes ſtrangularint, funiculum lucernarium accendi- B
to,& præ naribus extinguito,quo fuligo & nidor ipſas ingrediantur:& piſcem,& caſtorium,& peucedanum, & myrrham, unguento irino diluito,& ſubacta apponat.Bibat autem reſinam oleo dilutam. Si ualde ſtrangularint: Aut teſtudinis iuxta mare natæ obolos tres, in uini albi hemina,uel cyathis tribus tritos,bibendos dato.Aut cedro in lucernã infuſo, lucernam accendito, & ubi extincta fuerit, ad nares exhibeto: Aut cœnum fœtidiſſimum ſimiliter.Aut lanam incenſam ſub nares mulieris ſuffito. Aut bituminis parum tritum in uino albo bibat. Aut eryſimi conchæ teſtam, & caſtorium in uino albo bibenda dato; & lauato. Si uerò etiam tuſſiat, ſandarachæ obolũ, ſulphuris uiui obolos duos, amygdalas amaras depurgatas tres aut F
quatuor,& caſtorij obolum,cum uino odorato miſceto, & bibenda dato.

82 Si uerò ſtrangularint uteri, & ſtrangulatio cor contigerit, & os concluſum fuerit, acetum calidum ſorbẽdum dato, & os paxillo aut radio aperito, & uinum inodorum ſimiliter exhibeto, & cum aceto mulſo. Si uerò ualde ſtrangularint,& uoce deſtituta fuerit,cepam in uino tepido tritam, in nares inſtillato & excitato. Si uerò uſq; ad hepar aſcenderint, & ſuffocatur,uoce deſtituitur,& nihil uidet,& dentes cõſerit,& dura fit,& nihil ſentit, & frequenter reſpirat,& non audit: Hanc ſub præcordijs manibus cõprehenſam frequenter inungito. Et dentibus cum paxillo diductis, uinum meracum tepidum infundito,ſi nihil prohibuerit.Et plerunq; ſtatim melius habet. Si ad inguina incumbant ac innitantur, caprini ſtercoris pilulas, & leporis pi- G
los,phocæ adipe ſubigito ac ſuffito.Aut hederæ fructum,aut folia,aut corticem ſiccato, & quercus folia ac reſinã ammiſceto, oleoq; ſubigito ac ſuffito. Aut coaguli phocæ pellem cõterito,& ſpõgiam ac muſcum, cũ phocæ adipe ammiſceto ac ſuffito.Aut ſtercoris caprini pilulas,& phocæ pulmonem, ac cedri ramenta ſuffito. Sed & bubulum ſtercus ſuffito: Aut cornuum bouis ramenta,& bitumen.Aut ſpinæ Ægyptiæ fructum,& cedri ramenta,& myrti folia ſicca. Hæc molli unguento ſubacta ſuffito. Multa uerò aromata in unguentũ inijcito. Aut uinacea tuſa trita,& cedri baccas,& reſinã pine-

83 am,ſimul mixta & paſſo cocto ſubacta ſuffito. Fomẽta à quibus diſcedũt.

Stercus bubulum contuſum, aceti dimidia menſura, & decocti erui ex aqua marina aut dulci ſimiliter dimidia adiecta, pro fomẽto adhibeto: foue- H
to autẽ leuiter,& lenticulæ decoctum bibendum dato, ac reuomendum:Et farinam ſorbendam,& inſuper uinum.Poſtridie uerò granum cnidium dato:Sed & quod urinã ciet. Ciceris partes duas tritas, uuæ paſſæ optimæ tertiam partem,affuſo aquæ congio coquito:deinde excolatam aquam per noctem ſub dio exponito, & poſtridie bibendam dato: & de cætero ſaluiam, & lini ſemen,et polentam,bis per diem in uini diluti heminis quatuor dato. Aut olei heminas dimidias tres, foliorum ſambuci manus plenæ mẽſuram, hæc coquito, & cum calidis foueto:aut teſtis calidis immiſſis fomentum facito, muliere in ſella collocata, & ueſtimẽtis cooperta. Aut ſambuci folia cũ myrto coquito, & in excolata aqua paleas ordei coquito,& fomentum facito,ſi calorem ſufferre poterit.Aut acetũ,oleum,mel, aquam: Hæc permixta ac ualde ferueſacta,in ueſicam infundito.Aut pini corticem,& rhois folia in

aquam

A aquam inijcito,& fortiter coquito, & in excolatam aquam etiam ordei pale
as immittito ac coquito,& affuſo oleo foueto. Aut loti & cupreſſi ramenta,
aqua & oleo affuſo,probe coquito, ac foueto. Aut cum aromatis unguen-
tum infundito, & gallam inijcito, & rhamni corticē, & polentam triticeam
cum aqua. Si uerò uteri extra prominuerint,& dependent uelut ſcrotum:
myrti baccas,loti ramenta,rubi & oleę folia,ſimul coquito, & leuiter tepide
foueto:Aut cum uino unà cum illis & cum graucolentibus ſimiliter. Exter-
nas autem partes cum oui candido oblinito:Quū uerò perfrigerantur, & li
uidæ factæ fuerint,cū aqua calida. Mollitoria uteri. Adipem ouillum, 84
ouorum uitellum,mel, oleum roſaceum ſumito, & cum his farinam ſubigi-
B to,& ad lentum ignem tepefacito,& quod deſtillat lana exceptum emollito
ac apponito. Aut adipem ouillum aromatis conditum, & nitrum rubrum,
anſeris adipem,et oleum roſaceum colliquata & lana excepta apponat. Aut
anſeris adipem,ouillum adipem, ceram albam, netopum, roſaceum oleum:
Hæc quàm optime permiſceto, & tenuibus linteis excipito,& ſtatim ubi lo
ta eſt,apponat tepida oſculo uterorum. Aut cerui medullam, & anſeris adi-
pem,in roſaceo oleo liquefaciat,& molli lana excepta ſubdat. Mollia ſub-
dititia,quæ aquā ducunt,& mucos,& pelliculas,& non exulcerant. Myr
rham quàm optimā,& ſalis granum, & picem aromatis imbutam, terito &
apponito. Aliud. Grana cnidia decorticata triginta,Indicū (quod Per-
ſæ piper uocant, & in hoc ineſt rotundum,quod appellāt myrtidanū) cum
C lacte muliebri ſimul terito,& melle diluito: deinde lana molli ac pura exce-
pta,& pennæ obuoluta ſubdito, & per diē ſinito. Si uerò fortius facere uo-
les,modicū myrrhæ ammiſceto, tertiam uidelicet partem, ſiue trientem, &
lanam mollem puram ſemiſuccidam. Ex uteris educunt, & oſculum mol 85
liunt,narciſſus, cuminum, myrrha, thus,abſinthium, cyperus: hæc ipſa per
ſeipſa,& cum oleo roſacco,aut albo,aut Ægyptio. Apponantur aūt ubi lo-
ta eſt. Aliud, quod ſaniem cruentā educere poteſt. Cum tædis miſceto
myrrham,ſalem,fel taurinum,cuminum,mel,& in lana ſubdito: Aut cumi-
ni folia ſimiliter in uino trita. Aut ſilphij ſuccū ad ficum ammiſceto, & glan
dulam inde factam ſubdito. Idem facit & mori radix cū melle, & poſtea ro-
ſaceo illinito. Efficax eſt & allij caput integrum, & nitrum rubrum, & ficus
D pinguis,pari portiōe:miſceto aūt & gallam paruā,& glandem facito,eamq;
liquore aliquo tinctam ſubdito. Et poſtea lota cerui adipem in lana ſubditū
habeat. Aliud,quod cruēta omnia magis prioribus ducere poteſt,& mol
lire. Piper,elaterium,& lac muliebre miſceto,& cum his terito etiam mel,&
oleum album,& cerui adipem, & linteo excepta ſubdat. Vehementer uerò
ducit omnigena hoc. Fici pingue,elaterij potiones duas,nitrum rubrū quā-
tum elaterij,mellis parum,cum linteo aut cum lana glandem facito. Aliud.

Netopum,fel tauri,nitrum,cyclaminum, gallam,cum melle terat. Poſtea
uerò lota adipem cerui ſubditum habeat. Aut pulegium & fel tauri tritum
pennæ obducat,& in oleum Ægyptium tinctum ſubdat: Aut cyclaminum
magnitudine tali cum æris flore. Aut anemones caput cum farina tritū pen
næ obducito,& in oleo albo tingito. Aliud quod omnia ducit. Cucu-
meris ſylueſtris oblongi internam partem, exempto ſemine, cum lacte teri-

to,& myrrham puram unà cum ipſis,adiectoq́ modico melle,& oleo Ægy B
ptio,molli lana excipito. Aut cucumeris ſylueſtris internam partem ſiccato,
& melle affuſo terito,ac glandem formato. Poſtquam autem lota fuerit, adi
86 pem ſubdat. Aut elaterij potiones tres cum aqua. Mollitoria. Oui can
didum,farinam,mel,ceram albam:Hęc ſimul tepefacito, & quod deſtillat la
na exceptum apponito. Aut adipem anſeris,ceram albam,reſinam, unguen
tum roſaceum,cerui medullam liquefacito. Aut ouillum uel caprinũ adipẽ,
oui candidum,unguentum roſaceũ: Ex his aut glandem facito, aut lana ex-
cipito. Fomẽta per quæ uteri purgantur,ſi duri fuerint. Vinum ſuauiſ-
ſimum pari a qua temperare oportet,triuṁ ſemicongiorum Atticorũ men-
ſura, & fœniculi radices ac ſeminis eiuſdem quadrantem, & olei roſacei he- F
minam dimidiam,in ollam mittere, cuius operculum foramen habet, & ui-
num ſuperfundere,& arundine indita fomẽtum facere, & poſtea ſcillam ap
87 ponere. Si dolores repentini irruerint, & animi deliquia affuerint, roſa-
rum folia,cinamomũ,myrrham puram,netopum,papaueris ſuccum,hæc in
paſtillos drachmales efformato,& ſuper fruſto amphoræ candenti ponito,
& pro ſuffimento utitor. Aut ſtyracis modicum in oleum mittito, ac utitor
uelut priore. Omnia quæ in unguenta inijciuntur tundito ac cribrato, & ſu
per ſtercus bubulum mittito, itemq́ ſtyracem, & netopum, roſaceum oleũ
quàm optimũ,& Ægyptium album affundito,& poſt purgationes ſuffito.
Aut lauri & myrti folia tundito,& cyperi fructum,cum unguento albo Æ-
gyptio ſubigito,addito etiam netopo, & ſuper ſtercore bubulo ſuffito. Au G
xiliatur & manna thuris,& cupreſſi ramẽta,& cyperi radix tuſa. Sed & iun-
cum odoratum aromaticũ,& cardamomũ,& iridem tũdito ac cribrato,atq́
hæc omnia miſceto, & roſaceum oleum ac netopum ipſis affundito, & uti-
tor in craſſiore tritici farina. Aut reſinam in recens formato fictili ſuffito,ca-
ſtorio, aut aliquo ex aromatis adiecto. Caput uerò oleo roſaceo tingito,
in aures aũt myrteum, aut melinum oleũ infundito. Et cicer album, & uuas
paſſas coquito, ac decoctum bibendum dato, & in aqua calida deſideat. Et
oliuas albas priuſquam oleũ remittunt lancinato ac ſiccato, & in uino odo-
rato terito,& acetabulum Atticũm præbeto. Aut cantharidum uentres, aut
adiantum,& nitrum rubrum Ægyptium,& ferulæ radicem, & apij ſemẽ tri
88 tum,hæc exhibeto. Si uerò urinæ ſtillicidium corripiat, in aqua deſideat, H
& uinum dulce bibat. Si maxime ſtrangulatur in uterorum dolore, uinũ
ſuauiſſimũ pari aqua temperatum, trium ſemicongiorum Atticorum men-
ſura,& fœniculi radices,& ſeminis eiuſdem trientem,& olei roſacei heminã
dimidiam: Hæc in nouã ollam mittito, & uino ſuperfuſo foueto. Et ſcillam
apponat, donec oſculum molle & amplum eſſe dixerit:& ſi exulceratũ fue-
rit,ac puſtulæ ubiq́ in ipſis fuerint, præſtat adipe anſerino cum thure cura-
re. Ad uterorum dolorem. Peucedanum,ariſtolochiam, panaces, hæc
ſimul in uino dulci miſceto: & tepefacta bibẽda dato. Et peplum album ſor-
beat,& urticæ ſemen. Aliud fomentum ſiue ſuffimentum. Si dolor ha-
buerit,malicorium punici dulcis, loti ramenta, oleæ folia ſicca tuſa: Hæc cũ
oleo ſubigere oportet,& ſuper ignitum ſtercus bubulum mittere. Aut gal-
banum, myrrham, thus, oleum album Ægyptium, ſuper uitis ſarmenta.

Aliud

A Aliud fomentum fortius ex bitumine. Bitumen, radicem xanthij, pilos
lep oris, rutam, coriandrum ſiccum, hæc omnia terito, & formatas inde pla-
centulas ſiue paſtillos ſuffito : Aut ad picem, & ſandaracham tuſam tritam,
cupreſſi ramenta ammiſceto, & unguento affuſo placentulas formato, & in
ignem miſſas ſuffito : Aut cornu capræ in ramenta cõfectum oleo ſubigito,
& in ignem miſſum ſuffito: Aut effoſſa ſcrobe, uinacea uuæ torreto, & cine-
rem in ſcrobem mittito, & uino odorato inſperſo, mulieri circuminſidẽti fo
mentum facito. Sint autem uinaceorum chœnices duæ, atq; hęc ipſa ꝙ ma-
ximè ſicca. Si uerò uterus doleat uſq; ad ueſicam, porri ſemen cum aqua tri- 89
tum bibat : Aut cyclamini radicem, in uino albo ieiunæ bibendam dato, &
B calida lauetur, & apothermon ieiuna bibat, & tepefactoria apponat: Aut al
lij caput integrũ, & nitrum toſtum, & cuminum, trita ac melle ſubacta appo
nito: & calida lauetur, et apothermon bibat. Ad omnem uterorum mor-
bum curandum. Lini ſciſſi unà cũ ſtipula pugillum tenuiter tuſum, in ui-
no albo quàm ſuauiſſimo per noctem madefacito : deinde excolatum in ol-
lula tepefacito, & in eo lanam molliſſimã tinctam apponito, & uiciſſim prio
re detracta aliam ſubdito. Opitulatur aũt & crocus, & myrrha, & Põticę nu
ces, alba & pura lana excepta, & cum adipe anſerino ac unguento irino ap-
poſita. Si dolor uexarit ex ſubdititijs purgatã, myrrhæ acetabulum, thu-
ris tantundem, melanthium, cyperum, ſeſeli, aniſum, apij ſemen, netopum,
mel, reſinam, adipem anſerinum, oui candidum, unguẽtum Ægyptium, ſin-
C gula paribus portionibus in uino albo dulci, duarum heminarũ menſura te
rito, & tepidis infuſis colluito. Si dolor uehemens habuerit, cantharides,
cyperus, calamus, iũcus odoratus, & iris proſunt. Hæc in uino nigro coqui-
to, ac utitor. Alia collutio. Si dolor & urinæ ſtillicidium uexarit, porri 90
ſuccum, ſambuci fructum, ſeſeli, aniſum, thus, myrrham, uinum, in ſuccum re
digito, miſceto, ac infundito: Aut myrrhæ acetabulum, thuris tantundem,
melanthij & cyperi tantundem, ſeſeli, aniſum, apij ſemen, netopum, mel, reſi
nam, anſeris adipem, oui candidum, unguentum Ægyptium, ſingula pari-
bus portionibus in uino albo dulci diluito, ac infundito: Aut mercurialis a-
quam decoctam cum myrrha, thure, netopo: Aut ſaluiam, & hypericum, in
aqua coquito ac infundito: Aut apij ſemen, aniſum, melanthium, ſeſeli, myr-
D rham, caſiæ fructum, in uino coquito ac colluito. Alia collutio.. Si do-
lor fuerit uehemens poſt purgationem. Sambuci fructum, & lauri baccas,
in uino nigro coquito ac colluito: Aut ſambucũ in aqua coquito, & aquam
excolato, & uino dulci affuſo colluito. Si poſt collutionẽ infuſam dolor
oboriatur, aromata quę in unguẽta inijciuntur coquito, & de aqua duas he
minas excolato: miſceto aũt adipem anſeris, & oleum roſaceũ, & tepida in-
fundito. Amplius aũt infuſum nulli, ut ſemel dicam, cõpetit quàm duarũ
heminarum. Aut mercurialem in aqua coquito, & ad ſuccum, myrrham am
miſceto, aut thus, & netopum pari mẽſura, & tepidum infundito. Si uerò
uteros doleat, cyclamini radicem in uino albo ieiunæ bibendam dato. Et ca
lida lauetur, & apothermon bibat. Si ex feruido & ſuperficiario ulcere pu 91
denda fuerint exulcerata, myrti baccis in uino coctis colluat, & melilotum
apponat. Et mali punici dulcis putamina in uino coquito, & myrrham ac re

ſinam ſimul mixta uino diluito,& intinctum in his linteum ſubdito. Et ſi B
urinæ ſtillicidium corripiat,fomentum adhibeto,& pectinem illinito. Deſi
deat aūt in decocto roſarum,aut rubi, aut myrti,aut oleæ, aut pampinorum
uitis,aut iuniperorum baccarū,aut ſaluiæ. Si uentus in utero obortus fue
rit,& dolor uehemens,& flatus non exit, cuminū apponat. Et ſaluiam ac cy
perū tuſa madefacito per noctem, & mane excolato,& lucidum ac clarū cre
morem in uas infundito, & craſſiorem tritici farinā cum uino albo ammiſce
to,& ſilphij ſuccum magnitudine fabæ, cum farina coquito, & crudius ſor-
92 benda dato. Si columella in pudendis naſcatur,dolor obtinet.Et doloris
quidem medela eſt apij ſemen.Columellam uerò reſecare oportet. Si ul-
cera in pudendis oboriantur,& pruritus corripiat,oleæ folia, & hederæ, & F
rubi, & mali punici dulcis trita, & uino ueteri diluta, cum recenti carne ap-
ponito,ita ut folia carni oblinas. Et habeat ſubditam per totā noctem. Ma-
ne uerò exiens,& myrtum in uino coquens,cum uino pudenda colluat.

Notha,ad finem primi libri de Morbis muliebribus adiecta.

ARG.

1 Ad tuſſim pueri. Ad aluum pueri ſoluendam. Ad anhelitum. Purgatorium. 2 Vomitum ſoluentia. Corroſiuum. Pharmacum nigrum. Ad anginā illitio,in doloribus podagricis. 3 Medicamenta ocularia. Puluillus. 4 Ad argemen oculi ulcus. Oculus dulci lacryma fluens. Puluis inſperſilis ad oculos. G Ad pilos corporis aut circa oculos extirpandos. 5 Ad inteſtinorum leuitatem. Ad grauedinem. Infuſum ſedis pituitam ducens. 6 Bilem ducentia. Stercus educturus pharmacum nullum bibito. 7 Infuſum ad dyſenteriam. Potio.

1 Ad tuſſim pueri. Thapſiam in polenta edendam dato. Aliud. Ex
ouo affato uitellum acceptum terito,& ſeſamū album toſtum,& ſalem cum
melle delingenda dato. Ad aluum pueri ſoluendam. Lanam illotā mel
le tinctam indito.Si uerò antiquior fuerit puer, ceparum internas partes tri
tas cū melle indito. Si lac non fuerit. Recentis tritici farinam elotā, mel
le ac oleo ammixto, tepidam ſorbendam dato. Ad anhelitum pueri facit
Thus in uino dulci,& illuuies. Purgatoriū. Glandulas facito ex mel H
lis hemina,aniſi acetabulo,bituminis drachmis duabus,felle bouis, myrrhę
drachmis tribus,elaterij potione.Hæc in uaſe æneo coquito, & anſeris adi-
pem ammiſceto: & ubi uti uoles, glandulis anſerino aut ouillo adipe illini-
2 to.Lana aūt utere molli. Vomitum ſoluit Ocymi ſuccus in uino albo.
Aliud. Farinę tritici recentis exſuccatæ aqua.Aut de malis punicis dul
cibus & acidis ſuccum exprimito, & deinde mel ammiſceto. Corroſiuū
ſic paratur. Veratrum nigrū, ſandaracham, ſquamā æris, ſingula paribus
portionibus ſeorſim terito. Quū autem trita fuerint, ad unam partem, du-
plam calcē ammiſceto,& cedrino ſubacta illinito. Aliud corroſiuū phar-
macum ſic paratur. Florem æris pure combuſtum donec ruber fiat, teri-
to ac utitor. Pharmacum nigrum. Squamā æris, & florem æris, ſeorſim
ambo terito. Vbi uerò contriueris,ita miſceto: Duas aut tres pharmaci ſpe-
cies

A cies facito. Vnam fortiſſimã, quę habet ad ſquamã, tertiam floris partem: Al
teram, quæ quartam: Tertiam, quæ quintam. Hoc pharmacũ ad omnia con
ueniens eſt. Illitio ad anginam. Roris marini ſemen, ſtaphis ſylueſtris,
abſinthium, elaterium, mel. In doloribus podagricis. Abſceſſus nitro
trito aqua diluto, cataplaſmatis modo integito, & tribus diebus nõ lauato.
Vbi uerò laueris, rurſus nitrum rubrum crudum cum modico melle terito,
& hoc ſemper utitor. Inflãmata illine portulaca cum farinæ maſſa, et lactu
cæ rubræ drachma, ex aqua diſſoluta. Medicamenta oculorum. Æs u- 3
ſtũ, ęrugo, fel capræ, myrrha: Hæc diſſoluũtur, & omnia ſimul trita uino al-
bo diluuntur, poſtea in arundinem cõiecta, ſicca in uſum ueniant. Puluil-
B lus. Miſy præparatum in pila terito, & ſpumæ argenti chryſitidis appel-
latæ cinerem lotum ammiſceto: ſint autẽ cineris partes tres, miſyos una. At
miſy in maza cõburito uitans ne diffluat. Nam dum torretur liqueſcit, ubi
uerò probe toſtum fuerit, puniceum fit. Alius puluillus. Ceruſa eodem
modo cum miſy toſto miſcetur, uelut chryſitidis cinis. Alius puluillus for
tior priore. Spodium Cyprium ex fuligine lota, & ceruſa, & miſy torrefa
ctum. Sunt aũt duæ partes ceruſæ de ſpodio, una uerò miſyos. In hæc ane-
monæ folia cõtuſa exprimito, & in æris rubri uaſe ad ſolem exponito, & ut
nihil illabatur cõtegito. Quum uerò craſſa facta fuerint, paſtillos formato:
deinde ſiccato, & ſiccatos quàm maximè fieri poteſt cõburito, & poſtea per
frigeratos leuiter terito, & de ſpodio ex fuligine loto parem portionem mi
C ſceto: deinde netopon inſtillato, & parum terito: deinde melle diluito, & re
ſiccata in uaſe æreo aſſeruato, ac utitor. Puluillus mollis. Spodium Cy
prium, chalcitis non lota leuiter trita, flos æris: Hæc paribus portionibus
miſceto ac terito. Alius. Spodium Cyprium, chalcitis leuiter trita, & ci
nis chryſitidis illotus. Hæc inter ſe terito. Alius. Spodium lotum, chry
ſitis, & æris flos, paribus partibus trita. Alius. Vuæ acerbæ ſuccus, &
ſpodium Cyprium. Vuam immaturam in uigore cõſtitutam ſume, & ſuccũ
per linteum, in uas æris rubri exprime, & aceti albi acerrimi tertiam partem
ammiſce, atq; ſic in ſole coque, & quinquies in die agita ac conturba. Et ubi
craſſus factus fuerit ſuccus, ſpodium Cyprium tritum adijce ac permiſce, ita
ut ubi ſex aut ſeptem dies in ſole poſitus ſteterit, ad heminã ſucci Atticam,
D ſpodij drachmas octo immittas. Si uerò acrius efficere medicamentum uo-
les, minus de ſpodio: ſin mollius, plus. Poſtea uerò ſiccato hæc, donec in pa
ſtillos formari poſſunt: deinde domi ſiccato, ſurſum in fumũ ſuſpenſa, atq;
hoc tandiu donec teſtacea fiant, ut inter terendum nõ adhæreant, poſtea ſic
utere. Reponito autem in loco humiditatẽ nullam habente. Alius. Spo-
dium, chalcitidem, aceto albo ſubigito: deinde factos inde paſtillos ſiccato:
& ubi oculum ſublinire uoles, quàm optime terito, & uino ueteri dulci con
calefacito. Ad argemen oculi ulcus. Populi nigræ lachrymam, lac mu-
liebre, miſce ac utere. Si oculus lachrymetur, & dolor uexet. Mali puni
ci dulcis ſuccum expreſſum in ęreo uaſe coquito, ut niger fiat inſtar picis. Si
uerò æſtas fuerit, ad ſolẽ exponito: deinde liquidum ſublinito. Si uero dul-
ci lachryma fluat oculus, quũ uua fuerit alba, ualde matura, & gracilis in ui-
te, decerptam exprimito ac excolato: deinde in ſole ſiccato, & ubi ſiccus fa

ctus fuerit ſuccus,deradito,& æruginis dimidium obolum Attici ponderis B
ammiſceto:deinde hoc ſublinito. Puluillus inſperſilis. Plumbũ & ſpodium,æquis partibus,myrrhæ decimã partem,ſucci papaueris parum,uinũ uetus,arida tere ac utere. Alius. Accipitur ſcoria ſiue recrementũ plumbi,& ſpodij tertia pars,& ceruſæ tertia,& chartæ uſtę tertia, & myrrhę pars decima. Si pilos ex corpore extirpare uoles, uitis lachrymã cum oleo illinito. Si uero etiam circa oculum tollere uelis, euellito & illinito, & cum te-
5 nui cuticula diſcedet,& locus rubicundus ac boni coloris erit. Ad inteſtinorum leuitatem. Lentes ac triticum recens duarum chœnicum menſura aqua macerato,& ubi mollia facta fuerint, in pila aut mortario fortiter conterito:deinde aquæ heminis ſex affundito, ac fortiter cõmoueto: & ubi pur- F
gamenta diſceſſerint,in ollam infundito,& modico melle affuſo coquito,et ualde cocta torrefacito,ac edenda præbeto. Si uerò ſitierit, uinum uetuſtiſſimũ bibat, atq; hoc utatur donec ſanus fiat. Ad grauedinẽ. Si quis grauedinem habeat, myrrham tritam ammixto melle, linteo excipiat, & nares cõfricet. Infuſum,ſedis pituitã ducens. Thapſiæ potionẽ,& uuas paſſas quadraginta,aut grani cnidij, aut cneſtri potionẽ ſumito, & mellis dimidiã heminam,ac olei tantundem ammiſceto, & aqua marina diluito,in qua furfures cocti ſunt,aut ptiſana,donec pinguis facta fuerit:Aut adipem betę ſucco ammiſceto, & nitri drachmas decem: Aut ſalis heminam plenam aquæ marinæ ammiſceto. Si uerò bilem ducere uoles,ſucci ſilphij potionem,ela-
6 terij drachmã unam & dimidiam, colocynthidis drachmã, terito, & ijſdem G
quibus prius diluito. Si autẽ uehemẽtius ducere uelis, cucumeris ſylueſtris internam partem quarta drachmæ parte in dimidia aquę hemina macerato, & per ſedem infundito: & ſi in egreſſu mordeat, ptiſanæ ſuccum poſtea infundito. Aliud. In lacte aſinino cocto,aut in betæ ſucci heminis tribus, internam cucumeris ſylueſtris partem macerato,& ſalem, mel, ac oleum ammiſceto, & poſtea ptiſanæ ſuccum infundito. Aliud. Colocynthidis drachmam terito, & in lacte aſinino macerato, eadem'q; miſceto. Aliud.

Cucumeris ſylueſtris interioris drachmam,elaterij potionem,ſalis quantum tribus digitis apprehendi poteſt,mel,oleum aqua marina diluito. At ſi ſtercus educere uoles, nullum pharmacum bibito, ſed alijs utere. Infu-
7 ſum ad dyſenteriam. Punici dulcis malicoriũ in uino ad dimidias coqui- H
to,& olei quartam heminæ partem ammiſceto,& thuris quartam drachmę partem. Aliud. Vnguẽti roſacei dimidia hemina,ptiſanæ ſuccus,aqua marina cocta. Aliud. Veratri potiones duas tritas,in aquæ dimidia hemina diluito, & olei tantundem affundito. Potio. Mala cotonea diſſecato,& in aqua macerato, & ubi aqua odorem acceperit, bibendam dato.

Alia. Ptiſanæ farinam in congiũ aquæ miſſam,coquito donec pinguis fiat. Alia. Mala conciſa ſiccata,& fauũ mellis,in aqua macerato,ac ſimul terito: & ubi ſubdulcis facta fuerit excolato, & apij folia inijcito. Alia.

Vuam paſſam albam,& calaminthen, & fauum mellis, in aquam mittito ac terito,donec aqua ſubdulcis fiat.

Hip-

A HIPPOCRATIS COI LIBER DE STERILIBVS, IANO CORNARIO MEdico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Quot ac qualia mulieribus contingunt propter quæ nõ pariant, antequam curentur, & propter quæ omnino ſteriles fiant. Os uterorum omnino à pudendo auerſum, diſtortũ, omnino concluſum, recens concluſum magis quam oportet. 2 Vterorum leuitas unde. Vlcus in uteris. 3 Reliquiæ ex menſibus in uteris. Vteri magis quàm conuenit hiantes. 4 Mẽſes omnino ſuppreſſi. Menſes pauciores. B Menſes plures quàm debent. 5 Os uterorum ex pudendo elapſum. Menſes non prodeuntes uelut debent. 6 De experimentis, per quæ iudicatur an prægnãs fiet mulier. 7 Quomodo mulierem fœmellam aut maſculum geſtantem cognoſcas. 8 De curationibus ad conceptum. 9 In ſtomacho recto & molli & ſano menſes nõ prodeuntes. 10 Pharmacis & potionibus nihil iuuantibus quid tentandum. Vteri à pinguedine læſi. 11 Coitus tempora, & coiturorum diæta. Vernum tempus conceptui aptiſſimũ. Mulierem purgatam, quomodo ex uerticis olfactu cognoſcas. Alia curatio. 12 De mulieris non concipientis quæ prius concipere ſolebat curatione. Pus in uteris unde. 13 De membrana in oſculo uterorũ naſcente. Alia curatio. 14 De curatione mulieris parere nõ potentis. Mulieris bilioſæ aut pituitoſæ ex menſibus cognitio. De mulieris non concipientis, nec uiro miſceri potentis curatione. 15 De uteri gracilitate, oſculo ipſorum exaſperato & concluſo & eius cauſſis. Cur mulier præter naturam craſſefacta, non concipiat. C De oris uterorum duri curatione. 16 De menſibus multis prodeuntibus. 17 Catuli fomentum. 18 Phyſicæ cognitio medico neceſſaria. 19 Conceptorium ſummũ. 20 De Molæ conceptus, cauſſa, & ſignis. Molam geſtantibus, lac in mãmis non generatur. Molæ interdum ad duos aut tres annos geſtantur. Mola erumpens. Maris & fœmellæ motus. Molam geſtantes quatenus curandæ. 21 De ijs quę ad uteri purgationem faciunt, ſiue ex partu ſiue etiã aliàs. Suffocationes. Purgatione ex partu moderatè facta, uenter manens, aut etiã flatus concluſus. 22 Dolor ex partus corruptione. Subditiuum uterorum. Vteri ulcerati, aut oſculum exaſperatum. 23 De pręgnantis, fœtum menſtruum aut bimeſtrem corrumpẽtis curatione. Vterum inflantia. 24 Prægnans decimũ menſem perficere nequiens & fœtum corrumpens. Genituram continens, nec prægnans tamen. 25 Abortum inuita faciens quomodo curanda. 26 Genituram non cõtinentiũ curatio. Vteri geniturã tertio die eructãtes. Callorũ ex uteris expulſio. 27 Quãdo prægnantibus menſes cõpareant. Vẽtris imi dolor à coitu, & ſanguis recẽs apparẽs. D Vteri extra naturã progreſſi. 28 Vteri extra pudendum dependentes.

E HIS quidem quę accidunt mulieribus in ſingulis affectionibus, prius dictum eſt. Nũc autem oſtendam ob quas cauſas mulieres omnino ſteriles fiunt, & cur non D pariunt antequam ſanentur. Cauſam uerò hanc eſſe dico: Si os uterorum omnino auerſum fuerit à pudendo, non cõcipiunt. Non enim ſuſcipiunt uteri genituram, ſed ſtatim foras exit. Contingit autem hoc etiam ſi parum diſtortum fuerit os uterorum præter naturam à pudendo. Et ſi omnino concluſum fuerit os uterorum, neq; ſic ſuſcipiunt: Neq; ſi recens concluſum fuerit magis quàm oportet. Singula uero relata manifeſta ſunt. Eteſnim ſi omnino auerſum fuerit, aut concluſum, menſes non prodeunt omnino, aut 1

no,aut prodeunt uiolenter cum morbo, ſi ſanguis coegerit uteros pro mo B
re conuerti. Et ſi purgata fuerit mulier, aliquando os uterorum ipſi à puden
do auertitur. Si uerò parum diſtortum,aut recens concluſum fuerit,pro
deunt quidem menſes,prodeunt autē uiolenter,& paulatim per multos di
es. Hæc autē omnia manifeſta fiunt, ſi ſic habent,cō tingenti mulieri:& ſi ho
rum aliquid fuerit,curata mulier fœcunda fit: Quandoq; uerò etiā ſua ſpon
te. Hæc autē ſingula cur fiant,dicetur. Dictum autem eſt & in Muliebribus
2 morbis. Si leues fuerint uteri:contingit autē hoc & ex natura quibuſdam,
& ſi ulcera innata magnas cicatrices reliquerint: Si leues igitur uteri fuerint,
mulier in uentre nō concipit. Nam geniturā ſuſcipiunt quidem uteri,ſi non
alia aliqua cauſa obſtiterit: non autem concipiunt, ſed ſemē foras emittunt. F
Hoc autem maxime clarum fit contingenti, & ſi interrogetur an aliquando
ulcera in uteris ipſi oborta fuerint. Menſes uerò ſano quidem modo prode
unt in hoc morbo. Verum talis plerunq; incurabilis eſt,& hæc cauſa eſt, ut
in uentre ne concipiat. Si ulcus in uteris factum fuerit ab affectione qua
dam ex relatis,& nō ſtatim ſanatum, ſed impurum factum fuerit, permanet
ulcus ad multum tempus,quemadmodum & id,quod in aure exiſtit:& ma
le olet mulier:& quandoq; ſanies male olens ipſi ex pudendo fluit:& quan
diu ſanè ulcus habuerit,in uentre non concipit. Non enim concipiunt uteri
genituram. Huic autē menſes ſano modo procedunt. Verum ex contactu,
& interrogatione,maxime clarū fit de relatis. Curata uerò fœcunda fit, exi
3 gua tamen ſpes eſt. Si quid ex menſibus in uteris remanens ſciſſuram ac G
ſegmentum habeat, quod circa oſculum aut paulò penitius calefcat, & rur
ſus frigeſcat, neq; ſic in uentre concipit. Impedimentum enim hoc incum
bens, genituram quò oportet tranſire non permittit. Et ſi quidem in princi
pio curetur,ſaneſcit, & fœcūda fit. Si uerò tempus acceſſerit, ſterilis manet.
Manifeſta eſt autem affectio maxime ad contactum. Durum enim quid
dam intus eſt. Et ſi magis quàm cōuenit uteri hiarint, neq; ſic prægnans fit.
Non enim concipiunt uteri ſemen genitale. Sed & hoc ad contactum clarū
fiet,& menſes aceruatim prodeunt,& per paucos dies. Fit aūt & natura hęc
affectio,& à relatis morbis. Et ſi quidem à natura fuerit,incurabilis eſt mor
bus: Sin minus, non ſani prodeunt menſes, utpote muliere non exiſtente ſa
na: neq; ſic prægnans fit. Non enim compingitur ſemen à ſanguine morbo H
ſo. Sed ſanguis qui à corpore morboſus deſcendit,genituram ſeroſam facit.
Seroſa uerò facta genitura tempore modico aut multo, fōras progreditur
unà cum ſanie. Atq; hoc ex corpore mulieris,& ex mēſibus manifeſtum fit.
Prodibunt enim ipſi menſes uelut dictum eſt,ſiue billioſa,ſiue pituitoſa,ſiue
4 aquoſa fuerit. At breui curata fœcunda fit: ſin minus,non. Si uerò mulie
ri menſes non prodeant omnino,aut ab omnibus relatis,etiam ſic non con
cipit. Venæ enim ſanguine plenæ,genituram non ſuſcipiunt:& in uteris ali
quid inueterati ſanguinis ineſſe neceſſe eſt, quod genituram nutriri prohi
bet. Si uerò pauciores quàm debeant menſes prodeant,neq; ſic prægnās
fit: cauſæ uerò in priore morbo relatæ ſunt. Fit autē hoc manifeſtum ex in
terrogatione: & ſi quidem à natura pauci menſes prodeunt, incurabilis eſt:
Si uerò ab affectione aliqua ex relatis,breui curata,fœcunda erit. Et ſi plu
res

A res quàm debent menſes mulieri prodeant,neq; ſic in uentre cócipit. Vte-
ri enim ſanguine euacuato,genituram non concipiunt,præ debilitate. Si ue
rò etiam conceperint, ſanguis multus derepente in uteros mulieris deſcen-
dens,genituram ſuffocat.Manifeſtum aũt & hoc eſt ex menſibus qui multi
prodibunt. Et ſi quidem natura mulier multos menſes demittit, ſterilis fit.
Si uerò non natura,ſed ab aliqua ex relatis affectione,breui curata fœcunda
erit. Et ſi os uterorum ex pudendo exciderit,neq; ſic cócipit: Nam os du 5
rum fit,& genituram nõ ſuſcipit,& intumeſcit,& propterea in totum infœ-
cunda fit. Manifeſta eſt autẽ hæc affectio,ex eo quod contingit. Et ſi non
prodeant menſes uelut debent,ſed deorſum proceſſerint in ſedem, neq; ſic
B in uentre concipit. Manifeſtum eſt enim, quòd os uterorum à pudendo a-
uerſum eſt, aut concluſum: & ſi quidem ad ſedem auerſum fuerit oſculum,
aut concluſum, curata fœcunda fit. Vtrunq; uerò ex interrogatione ac re-
ſponſione manifeſtum fit. Si enim menſes ſemper ſic prodierint, clarum eſt
quòd his morbus cauſa eſt. Atq; tot ac talia mulieribus cótingunt, propter
quæ non pariunt antequam curentur, & propter quæ omnino ſteriles fiũt.
Quare mirari mulieres non oportet, quando coeunt quidem,non aũt ſæpe
pariunt. Experimenta per quæ indicatur an prægnans fiet mulier. Si 6
cognoſcere uoles an mulier prægnans fiet: Butyrum & lac mulieris maſcu-
lum alentis bibendum dato: & ſi eructauerit,concipiet:Sin minus, non.
Aliud. Ne topũ modicum lana exceptũ ſubdat,& poſtea mane,an quod
C ſubditum eſt per os oleat,cõſideret:& ſi quidem oleat,concipiet:ſin minus,
non. Aliud. Cuicunq; mulieri à ſubdititijs nõ ualde fortibus, dolores
ad articulos proceſſerint, & ſtridor dentiũ ipſam habuerit, & uertigine affe
cta fuerit,& oſcitarit:Huic maior ſpes eſt ut prægnans fiat, quàm ei quæ ni-
hil horum patitur. Aliud. Caput allij integrum depurgatum ac dera-
ſum,ad uterũ apponat,& poſtridie uideat an per os oleat: & ſi oluerit, con-
cipiet:Sin minus,nõ. Aliud. Si cognoſcere uoles an mulier cócipiet,ani
ſum in aqua tenuiſſime tritũ bibat, ac dormiat: & ſi quidem pruritus ipſam
circa umbilicum corripuerit,concipiet:Sin minus,non. Prægnantem mu
lierem ſi non ex alio cognoſcas, ex hoc cognoſces. Oculi uidentur diſtracti
ac cauiores:& candidum in oculis,albedinis naturam non habet,ſed liuidi-
D us apparet. Quæ in uentre habent, maculam ſolarem in facie habent: &
poſtquam cõceperunt,uinum odio habent,& cibos auerſantur, & oris uen
tris morſu,ac ſaliua plenæ fiunt. Mel & aniſum tenuiſſime terito: deinde
in aqua diluito,ac exhibeto, & dormire ſinito: & ſi quidem tormen ipſi fiat
circa umbilicũ,prægnans eſt:ſin minus,non eſt. Poſt hæc aũt omnia, farinã
bibat,& mel,& origanum,in uino & oleo. Quęcunq; in utero habentes, 7
maculam ſolarem in facie habent,fœmellam geſtant:Quę uerò bene colora
tæ permanent, maſculum plerunq; geſtant. Si papillæ ſurſum conuerſæ
fuerint,maſculum geſtat:Si deorſum,fœmellam. Accipe de lacte, & fari-
nam miſce,& paſtillum forma, & ad lentum ignem aſſa. Et ſi quidem cõbu-
ratur,marẽ geſtat: Si uerò hiet ac diffundatur, fœmellam. Aut idem hoc lac
ſuper folia emulctum cõtemplare. Et ſi quidem condenſatur, maſculum ge-
ſtat: Si uerò diffuſum fuerit, fœmellam. Curationes ad conceptionem 8
expe-

experimento cognitæ. Si qua liberorum generationem expetat, quæ ſine li- B
beris ſit, & ſi qua iam antea prægnans fuerit, nunc aũt non pariat. Quũ ſto-
machus uteri durus fuerit totus, aut ſumma parte, & cõcluſus ac non rectus
fuerit, ſed ad alteram coxam auerſus, aut ad inteſtinũ rectum inclinatus, aut
in ſeipſum cõtractus, aut labium ſtomachi ſibiipſi incubuerit: Vndecunꝗ
igitur aut aſper fuerit, aut calloſus (Fit autem durus & à cõcluſione, & à cal-
loſitate.) His menſes nõ apparent, aut multo pauciores aut peiores quàm o-
portet apparent, & per longius tempus: Et menſes quidem iuxta ſanitatem
corporis & uterorum, exitum inueniunt: Itemꝗ iuxta naturalem ac iuſtum
modum, & à calore & humiditate menſium, & ſtomacho nõ ualde læſo. At
udgenituram rurſus non ſuſcipit, propter læſionem, quæcunꝗ tandem impe- F
dierit ſuſceptionem à ſtomacho non bene habente. Huic poſt fomentũ to-
to corpori adhibitum, pharmacũ bibendum dare oportet, & corporis pur-
gationem primũ facere, ſiue ſurſum & deorſum, ſiue deorſum ſolũ. Et ſi qui
dem ſurſum purgans pharmacũ dederis, ante purgationem fomentũ ne ad-
hibeto, ſed poſtea. At fomento prius facto, pharmacũ deorſum purgans bi-
bendum dato. Si uerò ſurſum purgante nõ opus habere uideatur, præmiſ-
ſo fomẽto, deorſum purgans bibendum dato. Quum aũt corpus probe ha-
bere uiſum fuerit, poſtea fomentum adhibeto, ita ut uteros frequenter inſi-
dere facias, in fomento quod maxime cõferre uiſum fuerit. Iniicito aũt in fo-
menta, cupreſſi ramenta, & lauri folia contuſa: & multa calida ſæpe lauato.
Quũ uerò recens lota & fota fuerit, uteri oſculum dilatato, ſimulꝗ dirigito G
ſi opus fuerit, cum ſpecillo ſtanneo aut plumbeo, à tenui auſpicatus: deinde
cum craſſiore ſi admiſerit, donec probe habere uidetur. Tingito autẽ ſpecil-
lum in mollitorio diluto, quodcunꝗ liquidum factum conferre uidebitur.
Specilla uerò retro lata facito: deinde lignis lõgis adaptato, ac ſic utitor. At
uerò hoc tempore, in uino albo dulci quàm ſuauiſſimo, tædam pinguiſſimã
in tenuia fruſta conciſam coquens bibat, & apii ſemen cõtuſum, & cumini
Æthiopici ſemen, & thus quàm optimũ. De hoc ieiuna bibat moderata co-
pia, per quot dies bene habere uiſa fuerit: & edat catulos pingues perco-
ctos, & polypum in uino dulciſſimo coctum, & de iuſculo bibat: & braſſicã
coctam, & uinum album inſuper bibat: & ne cœnet: & bis in die lauetur. A
cibis uerò hoc tempore abſtineat. Poſtea uerò ſi proceſſerit ſecundum ſto- H
machum, & purgationem aliquam foras oſtenderit, de potione aliquid bi-
bat, per unum atꝗ alterũ diem, & à ſpecillorũ uſu ceſſet: & conetur uteros
9 purgare ſubdititiis, & medicamentis. Cuicunꝗ uerò, ſtomacho recto, &
molli & ſano, & probe habente, & in debito loco ſito, menſes omnino non
apparuerint, aut pauciores, & per amplius tempus, & nõ ſani: morbum per-
ſcrutatus quem uteri habent, & an corpus etiam aliquid conferat, comperi-
es cauſam à qua prægnans non fit. Et quum quidem ſic habet, curationẽ faci
to adhibens id quod cõuenit, ſi admiſerit, curationem incipiens à fortibus,
prout tempeſtiuum eſſe uidebitur: deſinens autem in molliora, donec ute-
rus probe purgatus eſſe uiſus fuerit, & ſtomachus conſiſtere recte habẽs in
10 ſufficiente loco ſitus. Si uerò à pharmaco & à potione non proceſſerit, ne-
que ubi ipſum bibit moderato tempore, à potione quidem hac ceſſet. Quũ

uerò

A uerò probe habuerit,per uſum ſpecillorũ os ſtomachi mollito, & ut hic ſa-
cito,ad uiam ſubdititio præſtandam, tum à medicamẽtis ſuffumigabilibus,
tum à mollitorijs. Poſtquam autẽ probe mollitum ac ſuffitum eſſe uidebi-
tur, appoſitis pharmacis uteri purgationem facito, donec probe habere ui-
ſum fuerit,incipiens à mollibus ad fortiora, deſinens autem rurſus in mollia
odorata.Pleraq; uero ex fortibus medicamentis ſtomachum exulcerant, &
prohibent ne rectus cõſiſtat,& probe habeat ad geniture ſuſceptionem: &
uterum ſiccum faciunt. Si uerò mulier à pinguedine uteros ſibi læſos eſſe
putet ad conceptionem,attenuato ipſam quàm maxime, & ad reliqua graci
lem facito. Vernum autẽ tempus optimũ eſt ad conceptum. At uir non
B ſit ebrius,neq; uinum album bibat,ſed fortius ac meracius,& cibos edat for
tiſſimos:& calida ne lauetur:& robuſtus ſit ac ſanus: & à cibis abſtineat qui
ad rem non conducunt. Quum aũt mulier purgata uiſa fuerit, & ſtoma-
chus uteri recte habere, lauetur, & caput fricetur, & nihil omnino illinatur.
Poſtea linteo inodoro loto,capillis circundato,reticulo loto nihil olente de
liget, linteo primũ ſuppoſito: deinde ubi galbanum ad ignem aut ſolem ca
leſactum,ac probe mollitum ſubdidit,quieſcat.Poſtea mane exoluto reticu
lo ac linteo, caput ſuum alicui olfaciendum exhibeat: & ſi probe fuerit pur-
gata,olet:Sin minus, non olet. Verum hæc à cibis abſtinens faciat. Si uerò
non fœcundæ appoſueris,nunquam olet,neq; purgata,neq; aliàs: & ſi præ-
gnanti appoſueris,neq; ſic olebit.Quæ uerò ſæpe concipit, & fœcunda eſt
C ac ſana,ei ſi appoſueris,etiamſi non purgaris,olebit ipſius uertex, alibi uerò
non. Quum uerò cognoueris ipſam recte habere, ad uirum accedere iube-
to:& mulier quidem à cibis abſtineat: Vir autẽ non ſit ebrius: uerum frigi-
da lotus,et cibis paucis conducentibus paſtus.Et ſi mulier genituram ſe cõ-
cepiſſe cognouerit,primo tempore non amplius ad uirum accedat,ſed quie
ſcat.Cognoſcet autẽ,ſi quidem uir dixerit ſe emiſiſſe: Mulier autẽ præ ſicci-
tate ignorat. Si uerò uterus rurſus reddiderit genituram eadem die, humi-
dus erit:& ſi humidus factus fuerit,rurſus cum uiro miſceatur,donec conci-
piat. Alia curatio. Vbi fomentum toti corpori adhibueris,medicamen-
tum bibendum dato ſurſum ac deorſum purgans: deinde lacte aſinino po-
ſtea in potu exhibito, uteros per fiſtulam duobus diebus foueto, cum uri-
D na muliebri putrida,nitro iniecto: Tertia uerò die,cum urina bubula.Quar
ta autẽ & quinta,fœniculi ſemen tritum, & ſambuci folia ac lauri, & cupreſ-
ſi ramenta: Hæc coquito aqua affuſa. Oportet autẽ poſt fomentum, multa
calida lotam,apponere adipem aromatis imbutum, ſtatim à fomento, & ad
noctem.Poſtea uerò hoc præparato:Myrrham, ſtacten, butyrum, adipem
anſerinum,medullam cerui,reſinam,& netopum.Horum ſingulorũ æqua-
les portiones permixtas ac liquefactas apponat in lana Mileſia molli quàm
optima: deinde plumbeis penicillis quinq; ,ad octo digitorum longitudi-
nem fabricatis,uterum aperito.Primus ex his ſit tenuis,alter craſſior: & reli
qui alius alio craſſior ſit. Aperiuntur autem per dies quinque: & ſemper
lota apponat, & ex lumbis deliget, ut ne excidant, & ſemper ulterius intru-
dat: poſtremũ uerò quàm peniſſime.Poſtquam autẽ aperueris, purgatori
um appone, cãtharidas tritas quinq; , & colocynthidis longe internã ſpon-

Q giosam

gioſam partem,& myrrham. Hæc melle cocto ſubacta,& in glandem efformata,lana inuoluito,excepta ſumma parte: deindc in oleum ſuauiſſimũ tingito ac apponito. Vtere autẽ & hoc purgatorio,felle tauri, & flore æris aſſato,& nitro,& myrrha modico melle dilutis, ac linteo tenui deligatis: & linteo ſuperne pharmaco obducto apponito. Vtere & bupreſti cum myrrha: & elaterio cum melle cocto:& cantharidibus cum elaterio & myrrha. Poſtquam autem purgata fuerit, poſtridie ubi lauit uterum colluito. Cuminum Æthiopicum tritum,& melanthium,& reſinam,& oleum, & mel,ac uinum dulce: Hęc mixta & tepefacta infundito. Poſtquam uerò infuderis,erectam obambulare iubeto, quo collutio infuſa concutiatur. Subdito autẽ crocum & myrrham,& thus,ſingula paribus portionibus ſicca linteo illigata, ita ut anſerinum adipem ammiſceas ac linteo oblinas. Atq; hæc apponito per dies ſeptem. Octauo uerò ſuffitum facito,cum myrrha,bitumine,& ordeo, oleo odorato ſubactis,his lento igni iniectis,ac ſuffitu per fiſtulã facto. Poſtquam autẽ ſuffitum feceris, poſtridie caſtoris teſtem terito, uino albo affuſo:& ipſum melle oblitum, & lanæ inuolutum, apponat in noctem. Mane uerò eo ſublato ac emollito, ad uirum accedat, & ubi condormĩt quieſcat: & ſi non prima uice conceperit,eodem rurſus appoſito,uirum adeat. Cæterum hunc medicationis ductum incipere oportet ubi mẽſes prodierint: Deſinentibus autẽ menſibus, conceptorio medicamento appoſito condormire. Priore uerò tempore, neq; mulier ad uirum accedat, neq; uir ad mulierẽ.

12 Quum autẽ mulier non cõceperit,prius cõcipere ſolita, uteri uerò uiri genituram in ſeipſos ſuſcipiunt:penitus neceſſe eſt mulierem,ſeroſam hanc facere. Quandoq; enim in uteris pus innaſcitur. Pus autẽ in uteris à tuberculis fit. Et ſanè ob hoc genitura uiri,quando cum uiro coit, uteros nõ contingit,quo uidelicet ipſa uiri genitura cõpingatur. Nam pus ipſam diſſipat, ut ne afferatur: mortificat enim pus,et putrefacit genituram. Proinde et pus ex uteris expurgare oportet: & tuberculum in utero ſedare, quo de cætero ne impediat genituram cõpingi ac afferri. Feſtinare itaq; oportet ad expurgandum,priuſquã pus in uteris in callum concreſcat:& uteros colluere hoc modo. Lac equinum coctum exacte colato, ut tenuiſſimũ & puriſſimũ euadat:& hoc infundito, clyſteris inſtrumẽto idoneo facto. Et ſumma quidem clyſteris pars leuis ſit,argentea uelut ſpecilli, & ſtatim modico intercedente ſpacio foramen perforetur. Sint autem & alia foramina, nõ magna, ſed anguſta, hinc atq; hinc, ex tranſuerſo clyſteris æquali interſtitio diſtantia: & clyſteris quidem apex ſolidus ſit: reliquũ uerò totum cauum ſit, uelut fiſtula. Alligare aũt oportet ueſicam ſuis fœminæ,atq; hanc probe radere ac cõfricare. poſtquam autẽ alligaris, lac in ueſicam infundito, foramina uerò tenui linteo obſtruito, ne lac affluat. Vbi uerò obturaueris, ueſicam deligato, & ipſi mulieri dato, cui collutionem infundere paras. Illa uerò exemptis obturamentis, in uterum indat. Ipſa enim ſciet ubi indere oportet. Poſtea autẽ tu ueſicam manu premito,quandiu pus foras effluxerit. Manifeſtum autem hoc erit,ubi nõ amplius pus ſimul cum lacte exicrit: Palàm enim clarum eſt, quod nõ amplius ineſt. Atq; tunc ceſſare oportet:et poſt hoc ubi paululum recreata fuerit,ad modicum tẽpus,cucurbitæ ſiccæ fundum reſecato,itemq; apicis

A apicis ſummã partem,quo perforata ſit,ita ut ſimilem efficias in reliquis, ex-
cepto apice,uelut clyſterem: craſſitudine uerò paulo tenuior ſit quàm uirile
pudendum. Hanc cucurbitam ſic formatam uaſi circũponito, uaſe uino im-
pleto: Sit aũt uinum odorum fragrantiſſimũ,& ſicciſſimum ac uetuſtiſſimũ:
deinde lapidem nigrum pellucidum in uinum inijcito: deinde cucurbitam
ex ære albo factam circũponito,& mulier circũinſideat, pudendum circum
cucurbitæ glandem adhibens qualiter oportet,quo cucurbita uera ſuper-
ream emineat,duorum digitorum intra pudendum menſura. Quũ muli-
er genituram ſuſcipere nõ poterit, neceſſe eſt membranã ſuperexcreuiſſe in
oſculo uterorum. Oportet igitur æruginem æris, & fel tauri, & ſerpentis a-
B dipem, ſimul miſcere: deinde pharmaco hoc lanam imbuere, & in byſſinum
linteum inuoluere, linteo melle ſublito, & facere ſubdititium magnitudine
maximæ oliuæ, & apponere ad pudendum per totam noctem. Supina au-
tẽ iaceat: & in die auferat, & calida aqua lauetur quàm plurima ex myrti de-
cocto. Apponat aũt & poſtea ſingulis noctibus: & deinde cum uiro coeat.

Alia curatio. Marrubij foliorum manus plenæ menſuram, in uas Atti-
cum inijcito; & aquæ potabilis heminas Atticas quatuor affundito: & ubi
per nouẽ dies præmacerauit, per alios nouem dies ieiuna, lota, duos cyathos
de hoc bibat, pari menſura paſſi albi ammixta. Quũ autem tertiam diem po
tando tranſegerit, fomentũ adhibeatur, cicutæ folijs in ignem miſſis, per no
uem dies: & poſt fomẽtum lauetur. Atq; ſic rurſus de hoc bibat. Quũ uerò
C per triduum fomentum adhibuerit, marrubiũ ipſum tritum in die apponat
per triduũ: & mercurialem tritam in melle Attico bis in die: præmaceretur
aũt in uini albi congio Hippomarathri & fœniculi radix, & tædæ pinguiſ-
ſimæ ramuli, & rubiæ quarta pars, & fœniculi ſemen, & uerbenacæ radices
multæ. Præmacerenturq; diebus non minus quàm nouem: & poſtea loto
capite in balneo, heminam per diem de meri cremore bibat: & poſtea recli-
nata ſeipſam cõcalefaciat. Atq; hinc poſt potum, alternis diebus id quod ex
felle paratur, per diem ad dies ſex apponat. Quũ autem iam uirum accedere
uult probe purgata, hyoſcyami folia ac radices in aqua ferueſaciat, & ex his
quàm calidiſſimis per triduũ ad noctem fomentum adhibeat, & lota uirum
accedat. Poſt hoc uerò fomentũ, etiam cerui pudendum ſiccũ ſuffito: & de
D hoc in uinum album dilutum deradens, per triduũ bibendum, & quũ par-
tus dolor inſtiterit, bibendum dato. Nam hoc partum accelerat. Alia cu-
ratio. Fel tauri ferueſacito, & alumen melium, & cornu cerui uſtum terito,
& permixtis ac in glandulas efformatis utitor. Aliud curatiuum. Cumi
num in uino nigro coctum tritum, in glandem efformato, & ad noctẽ appo
nito: poſt hæc uerò fecem uini albi, tenuiſſimã uidelicet fecis partem, com-
burito, & combuſtam in penna auferas, linteoq; illigatam, ad noctem ſub-
das: & porrum coctum edat. Poſt hoc tragiũ terat, et melle dilutũ in noctem
apponat: & deinde tragij fructum tritum, in uino albo dilutũ, tædæ ramen-
tis adiectis bibendum dato: & poſtea origanum alternis ſuffito: & ſic ad ui-
rum accedat. Alia curatio ad mulierem parere nequeuntem. Si mulie- 14
rem parere nequeuntẽ, puerperam facere uelis, in menſibus conſiderare o-
portet, an biliosa ſit, ſiue pituitoſa. Cognoſces autẽ utrum horum magis

ſit,ſi ubi menſes prodeunt, arenam tenuem & ſiccam in ſole ſubſtraueris, & B
de ſanguine infuderis, & ſi quidem biliosa fuerit, ſanguis in arena ſiccatus, luteus fit:Si uerò pituitoſa,uelut mucus.Vtrum igitur horũ fuerit, uentrem purgabis,ſiue ſurſum ſiue deorſum opus habere uidetur:deinde intermiſſis tribus diebus, uteros purgato: & ſi humidius uterorũ oſculum fuerit, acria apponito,quo cõmorſum & inflãmatum os uterorum durum euadat. Si uerò mulier internis partibus non febriat,neq; præ uteris cõcipiat,neq; uiro miſceri queat,ſed dormiat,& cibum auerſetur,uinum melle ammixto pudendis infundatur: & myrrham ſuffito. In ſedem uerò glandes indat: & uinum adipe anſerino ammixto,in pudendum infundat: deinde etiam oleum

15 pari melle mixtum infundat. Si mulieri uteri gracileſcant,& oſculum ipſorum exaſperetur,& cõcludatur, & menſes ipſi non appareant, neq; concipiat.(Sed febris corripit lentã, & dolores incidũt ei in lũbos,& imũ uentrẽ. Morbus aũt hic maxime fit, quum quid in ipſa fuerit corruptum. Fit autem & ex partu.) Hãc calida lauare oportet,& fouere. Quum autem lota ac fota fuerit,os uterorum dilatare cum ſpecillo:& myrrham tritam cum pari netopo apponat:Aut unguentum,aut oleum roſaceũ in linteo: & plumbum inſtar glandis formatum apponat,felle bubulo illitum.(Et in quatuor diebus infœcundas cognoſces:)& fomentum adhibeto,& pharmacum bibendum dato. Si uero præter naturam mulier fuerit craſſefacta, in uentre nõ concipit. Nam omentum craſſum ac multum incumbens, os uterorũ deprimit, & genituram nõ ſuſcipiunt. Hanc attenuare oportet, & pharmacum deorſum purgans bibendum dare: & ad uteros apponere quod purgat, ac flatũ inducit. Si os uterorum durũ fiat,aut ceruix,ex digiti cõtactu cognoſcet: Item'q; ſi ad coxam auerſi uteri fuerint. Quũ ſic habuerit, nihil acre adhibeto.Si enim os uterorum exulceraueris,quũ inflãmatum fuerit,omnino periculum eſt ne ſterilis fiat. Verum apponito quæ nõ mordent, à quibus pitui F G

16 ta purgatur. Quũ menſes mulieri prodierint,& præterierint, primũ quidem caput purgare oportet: deinde ueratrũ exhibere, ſiue ſemel ſiue bis opus fuerit: Poſtea uerò fomentũ adhibere, fomentatorio ex cucurbita conſtructo:ſic autem facto.Aquam marinam in uas infundito,& porro immiſſo,fiſtulam cucurbitæ imponito,& cũ luto quàm optimo illinito,ut ne tranſpiret:deinde per ſellam erectam quadrangularem,trãſmittito ipſam fiſtulã, H
quo duorum digitorum menſura emineat ultra ſectionem: deinde prunas ſubaccendito:& in deſeſſu caueat,& quum deſidet,& quũ ſurgit,ut ne comburatur.Sed deſideat dum adhuc frigidum eſt fomentatoriũ,et ſurgat dum fiſtula eſt perfrigerata. In hoc uerò fomento plurimã diei partem cõſumat, & in huiuſmodi fomenti uſu ad quinq; dies perſeueret. Per decem uerò dies pro porro,allium in fomentum immittito:& huius faſciculum contuſum in aquam marinam inijcito.Poſtea uerò reliquis diebus,ipſa ſola aqua marina foueatur, ut ultra ne procedat per totam curationẽ. Cæterum poſtremũ

17 fomentum,quum à curatione deſiſtere uoles,ſic facito. Catulum recentiſſimum reſecato, & aromatum omnis generis odoratiſſimorũ ac ſicciſſimorum ſpecies cõtundito, & interaneis catuli exemptis, aromata indito ac expleto.Subiectis aũt lignis,& catulo in uas miſſo,uinũ odoratiſſimũ affundito,

A to,& ſomentum per fiſtulam facito: & ſi uires permittunt, totam diem cum
hoc fomẽto ipſam foueto,ac interrogato,an odor aromatum per os olere ui
deatur:non enim exiguũ hoc ſignum eſt ei quæ curatur, ad conceptionem.
Subdititijs uero utere,Croci quantũ uoles,& myrrhæ magnitudinem faba
rum duarum,& ſalem ſufficientẽ permiſce illorũ reſpectu,& ſellis taurini fa
barum duarũ magnitudinem.Si uero mitiore uti uoles, minus fellis ammi-
ſce:Si fortiore,plus:Hęc trita melle inſtillato tere,donec id quod teritur fiat
tale,ut digito efformare poſſis.Quanto autẽ magis triueris, tanto ſiccius,&
uiſcoſius,ac melius erit. Vbi aũt efformaris craſſius quàm glandem, & ſum
mam partem acutam, & medium craſſius, & deinde conſequenter, quo ad
B uterũ apponatur,in hoc ipſum ſurculos origani duos leuigatos infigito.ſint
aũt longitudinis ſex digitorum:deinde lana molliſſima ſurculos inuoluito,
& filo tenui ſuperne deligato,& pręmineat filum quatuor digitorum longi
tudine præ ſurculis infixis. Poſtquam autem perfudit & puram ſeipſam fe-
cit, ipſum ad uteri os apponat, linteum ſub coxas ſubijciens, & per noctem
appoſitum ſinat.Erit autẽ ipſi purgatio aquoſa.Poſtridie ubi ſurrexit, laue-
tur,& ea die ſuper fomentũ ne inſideat.Quum aũt fomentum adhibuerit,et
de ſomento ſurrexerit,ceratum ſit quàm optimũ prima illa die factum,& in
ipſum cerui maxime medullam cõmiſceto:Sin minus,adipem anſerinum:et
quũ à fomento ſurrexerit, quotidie ubi ſe perfudit, & puram circa uentrem
fecit, cerato uterum inungat: Aut reliqua quidem omnia ſuperioribus am-
C miſceto, excepto ſelle: origanũ uerò leuiſſime tritum in glandem permiſce,
& apponat. Aliud. Reliqua quidem omnia ad eundem modum facta,
uerum pro origano abſinthium ammiſceto, & eodem modo efformata ap-
ponat. Aliud. Ex tritico melanthium deligito,& probe terito, melleq́ꝫ
ammixto in pilę formã redactũ apponat. Verũ ſebres inducit,& articulum
tumefacit,& uehementer mordax hoc eſt. Aliud. Mel,& ueratrum ni-
grum tenue nõ multum,coquito. Vehemẽter enim mordax euadet.Sed &
hoc ſebrificum eſt. Eodem modo mel coctũ, & elaterij potionem coquito,
& factam inde glandem ſubdendam dato:& hoc febrificum eſt.Ducit autẽ
& ſanguinem: Quædam uero ex his etiã pelliculas. Si uero uoles,etiam
dracontiũ derade (eſt autem lene) & hoc cum melle cocto aut crudo,in pi-
D læ figuram uelut magnam gallam efforma. Cæterum conare ut phyſicus 18
ſis,ad hominis habitum ac robur reſpiciens. Ex his enim nullus eſt qui non
omnia ad amuſſim faciat.Proinde ex his ipſis coniecturã faciens, totius cor
poris,& capitis purgationibus,medicamentis,& uteri fomentis,ac appoſi-
titijs uti conare.Hæc aũt elementa tibi ſunt. Verum medela horum unicui-
que particularis eſt. Et ubi horum quid non feceris, ſemper in fomẽto per-
ſeueret. Hoc enim eſt quod mollit, & ducit ſeroſos ac ſanioſos humores.
Poſtquam uerò ab hac curatione deſiueris, his quæ ſecundum naturã fiunt
deſinẽtibus, ſanguinem de manu detrahere oportet: ſi quidem fortis fuerit,
de ambobus brachijs: ſi uero debilior,de altero ſufficit: At uero diæta,qua
in his curationibus uti oportet, alibi à me indicata eſt. Si uero ſuffire uoles,
lolium ex tritico deligito, & molito:factoq́ꝫ igne ſarmenticio lentiſſimo, in
catinum mittito,& mulierẽ ſuper ſellam impoſitam,mollibus linteis inſtra-

 tam,

tam,ſedere iubeto,cruribus quàm maxime diductis. Atq; hęc curatio ſi qui B
dem ſufficiens tibi fiat in quatuor menſibus,bene eſt:Sin minus,ad hæc prę
cipe etiam ut ad uirum ne accedat,eo tempore quo curatur.Inter curandum
aũt,tædam in aqua macerato,& ieiunę cyathum bibendum dato:& penicil
lum ſtanneum aſſidue ſubditum habeat: & cotyledónas ſiue umbilicos Ve
neris,unà cum ſale & cumino,in aqua coquito,& tepidam ſorbendam exhi
betó. Et latæ quidem cotyledones fœmellas gignere uidentur: paruæ uero
19 & concluſæ,maſculos. Conceptorium ſummũ. Melanthiũ mulieri in
uino nigro acerbo bibendum dato. Mulierẽ iuuenculam fluxus ruber in
feſtabat,& medicamentis datis,& capite purgato ac uena ſecta,nihil melius
habebat. Videbatur aũt hæc cauſa ipſi eſſe,ut ne cõciperet.Dabam itaq; ip- F
ſi uinum album,in quo aſpalathi radices efferbuerant,mane et ante cœnam:
& fluxus ſedatus eſt,& non longe poſt concepit,& peperit maſculum. Erat
20 aũt corpore coloris candicantis,& probe carnoſa. De mola. Molę por
rò cõceptus cauſa hæc eſt,Quum multi menſes,modicum & morboſum ſe-
men conceperint,neq; fœtus rectus fit,& uenter plenus eſt uelut prægnan-
tis.Nihil autẽ in uentre mouetur, neq; lac in mãmis generatur. Mãmæ autẽ
turgidæ ſunt. Hæc itaq; & ad duos annos,ſępe etiã tres ſic habet.Et ſi qui
dẽ una caro fiat, mulièr perit. (Neq; enim fieri poteſt ut ſuperſtes maneat.)

Si uero plures, erũpit ipſi per pudendum ſanguis multus ac carnoſus.Et
ſi hoc moderate fiat, ſeruatur: Sin minus, à fluxu correpta perit.Et morbus
quidẽ talis eſt.Iudicare uerò oportet ex plenitudinis mole, & quòd in uen- G
tre non mouetur. Nam mas trimeſtris, fœmina quadrimeſtris motũ ha-
bet.Poſtquam igitur tẽpore hoc prætergreſſo nõ mouetur, nimirũ hic mor
bus eſt.Eſt autem hoc magnũ ſignum,quòd lac in mammis non generatur.

Hanc igitur maxime quidem ne curato,aut certe cum prędictione.Et pri
mum quidem totũ corpus foueto:deinde per ſedem clyſterẽ adhibeto,quo
ſanguis multus erumpat. Fortaſſis enim quod cõpactum eſt cõmoueris (id
quod fœtus eſſe putatur,)muliere à pharmaco cõcalefacta.Sed et uteros col
luito,quo ſanguinem educas:Sin minus,ſubdititijs utatur è bupreſti: & di-
ctamnum Creticum in uino bibat:Sin minus,caſtoris teſtem:& retro cucur
bitam ipſi ad laterũ mollitudinem affigito, & plurimũ ſanguinem detrahi-
21 to,atq; hoc maxime coniectura uirium ipſius facta. Ad uteri purgationes, H
quum non fiunt,ſiue ex partu,ſiue etiam aliàs. Tædam pinguiſſimã contu-
ſam in uino albo coquito,& trium cyathorum menſura utatur: Aut pæo
niæ grana quatuor, cumini Æthiopici parum, & ſeſelis paulò plus: Aut
cedri baccas: Si uero ſuffocationes affuerint,caſtorij parũ. Si uero pur-
gatione moderata ex partu facta,uenter maneat, aut etiam flatus concluſus,
et dolore uexetur,ſiue cum febre,ſiue citra febrem,Succi ſcãmonię quintam
potionis partem,aut ſeſeli,aut aliud quoddam ex odoratis,et rutam in uino
albo bibendam dato. Si autem bibere nolit, illitionem ad ſedem facito, ue-
22 lut uerbi cauſa,ex felle taurino, & melle,ac nitro. Si uero ex purgationis
corruptiõe dolore uexetur, & odoratis exhibitis nihil cedat,& febris adſit,
lactis caprini heminas duas decoquito: deinde eo perfrigerato pinguedinẽ
detrahito,excolatoq;, & aquæ mulſæ tertiam partem ammiſceto,quo dul-
cius

A cius fiat. Bibat aũt hoc ter ieiuna: Si uero dolor non quieſcat, neq; uenter ſubeat, ad ueſperam in calidam aquam in ſolio inſideat. Quum autem perfota fuerit, ubi inde ſurrexit, cũ uino nigro auſtero aqua diluto, olei dimidia parte addita, tepide colluito: & inde dormiat. Subdititium uterorum. Si concluſum fuerit, aut durum oſculum uterorum: Ficum albam expurgato, & nitrum Ægyptium puriſſimũ tritum ammiſceto, & ſubdititium facito magnitudine gallæ non magnæ, quod in lana molli in unguentum irinũ tinctum apponat, per tres aut quatuor dies, prout uiſum fuerit. Poſt hoc conducit fomẽtum odoratum. Poſtea uero molli quodam opus eſt ſubdititio, quod ſanioſa maxime ducat: deinde mercurialem ſi tenera fuerit, cum
B unguento roſaceo, in linteo ad diem ac noctem ſubdat. Ad idem. Fel taurinum & ſalem ferueſacito, & ſulphure trito ammixto, in oblongam ſpiram ac tractum efformato, et ad duos dies ac noctes nudam, ad ipſos uteros apponito: Et deinde rurſus mercurialem. Poſt hoc myrrham puram inſpergito: & roſaceo ac irino unguento ammixto diluito, indeq; uteri oſculum quàm penitiſſime illinat. Ad idem. Iridem odoratam contuſam ac cribratam ſeorſim, & cyperi tantundem, & crocomagma magnitudine maſſę manum implentis, uino odorato diluito, & ad unguenti formã redigito, & ſplenijs palmi longitudine inducta ac illita, in paruam pyxidem reconde, ut ne tranſpirent, & apponat. Si uero ulcerati fuerint uteri, aut oſculum exaſperatum fuerit, aut ab aliquo ſubdititio commorſi fuerint, adipem in lana
C illinito: & roſaceum ac ceræ parum inungito. Quũ prægnans corruperit foetum menſtruũ, & ad finem perferre non poterit, & tenuis præter naturã fiat, huius uteros purgare oportet, & ipſam medicamentis curare, & craſſefacere. Non enim ad perfectionem geſtare poterit, donec ſeipſam refecerit, & uteri robuſti facti fuerint. Si uero concipiat quidem, corrumpat autem foetus bimeſtres, exacte eodem tẽpore, & neq; prius neq; poſterius: & hoc perpeſſa fuerit bis aut ter eodem modo: aut etiam ad amplius tempus progreſſum corrumpat eodem modo: Huius uteri non amplius extenduntur, foetu in ipſis augeſcente, & ex bimeſtri aut timeſtri, ad ampliorem modum excedente. Verum foetus quidem augeſcit: Vteri uero nõ creſcunt, & propterea multæ eodem tempore corrumpunt: Huius uterum colluere opor-
D tet, & ſubdititijs quàm maxime inflare, aut hiſce medicamentis. Colocynthidis internam partem tuſam cribrato, & ſilphij parum, cum paulò ampliore melle cocto ammiſceto: & hæc circum ſpecillum obducito, ea craſſitudine quãtam ſtomachus ad uteri os ſuſcipere poteſt, & ſemper ultra protrudito, donec ad internam uteri partem penetrarit. Quum autẽ pharmacum colliquerit, ſpecillum eximito, & rurſus eodem modo paratum elaterium, & colocynthidem ſylueſtrem, ſimiliter uelut prius medicamentum apponito. Edat aũt hoc tempore allium multum, & ſilphij caulem, & reliqua diæta utatur, quæ flatum maxime in uentre inducere poteſt. Apponat aũt ſubdititiũ tertio quoq; die, donec bene habere uiſa fuerit: Quãdoq; uerò pluribus diebus interpoſitis: & in ſumma, prout libenter admiſerit. Interiectis autẽ diebus, utatur mollibus. Poſtquam uero per emollitoria oſculum uteri præparauerit, & menſes apparuerint, paulum remorata, ubi iam ſicca fuerit, cũ ui-

ro coeat. Quum aũt flatum in uterum inducere uoles, allij caput integrũ, B
24 & ſilphij ſuccum, ad ſubdititia ammiſceto. Quòd ſi qua prægnans decem
menſes perficere non poſſit, ſed corrumpit, & hoc ſæpe patitur, ex huius u-
tero aquam purgato, & ipſam medicamentis curato, quo aqua purgetur.
Si uero genituram cõtinens, non prægnans fiat, id quod multis cõtingit:
ſtomacho uteri prẹter naturam hiante: menſes plures quàm conuenit, & hu-
midiores prodeunt, ut & id quod à fœmina prodit ſemen, ad fœtificationẽ
non concipiatur, & uiri genitura inſuper accedens corrũpatur. Contingunt
aũt hæc, & corpore, & uteris ægrotantibus. Verũ oportet huic medicamen-
ta deorſum purgantia dare, & interpoſito aliquo tempore, totũ corpus fo-
uere, & uteros cum aceto & aqua marina, ſpecillis ac ferramentis ignitis im- F
miſſis. Conijciantur aũt in fomentum cupreſſi ramenta, & lauri uiridis fo-
lia contuſa & polycnemi folia: faciendum eſt hoc fomentum tempore op-
portuno. Poſt hoc uerò lauetur, & fomentum adhibeatur ex loti ramentis,
& roſis, ac polycnemi folijs aceto incoctis. Ad finem autẽ ſuffitus fiat, ex uer-
baſci folijs contuſis ac loti ramentis. Verũ ante lotionem ſuffito myrrham
& thus, utraqꝫ æquis partibus trita, & myrti ac lauri folia. His permixtis &
in lentum ignem coniectis, recens adhibito fomento ſuffito, bis in die, fo-
mentum autem adhibeatur recens lotæ. Sed & poſt ſuffitum lauet, & uteri
ſtomachum ad priſtinam naturam reducat. Et ſi uires ſufficiant, ante hæc o-
mnia uenã in manu ſiniſtra ſecato, atqꝫ ita reliqua facito: Si uero ſtomachus
ſic habeat, menſes aũt non prodeant, aut uitioſe, aut minus, ad reliqua om- G
nia ampliorem purgationem adhibeto, & ſic curato, ſubdititijs etiam utens
25 ſi opus habeat, & ex prioribus lauans, & ſuffitũ faciens, ac ſiccans. Si mu-
lier inuita abortum faciat, nec ita eijcere uelit, triticum torrefactum & moli-
tum, & uuam paſſam albam cõtuſam, aqua mulſa dulci diluta, modico oleo
affuſo, ieiunæ bibenda dato. Poſtea raphani ſemen tritum, & acetum ac adi-
pem anſerinum, permixta bibat, & lauri folia trita apponat: deinde bibat o-
riganum, & pulegium, & polentam ex aqua, ita ut lauri folia tuſa ac trita am
mixto gummi, aquæ inſpergat, diluat, ac bibat. Aut adipem ouillum, &
anſerinum, & mel ſimul mixta ac trita delingenda præbeto: Aut paſtinacæ
ſemen leuiſſimè terito: & lacti ſuperſtantem concretionem ammiſceto, & a-
dipem anſerinum eliquatũ. Hæc feruefacta ſorbenda dato. Aut origani H
folia uiridia, ſi haberi poſſunt: ſin minus, ſicca leuiſſime trita, ex aqua biben-
da dato. Aut lauri baccas leuiſſime terito, & ſuis fœminæ adipem liqua-
tum, & mel ammiſceto, & ſimul omnia trita delingenda præbeto. Aut pa-
26 ſtinacæ ſemen leuiſſimè tritũ ex uino diluto bibendum dato. Si uteri ge-
nituram non contineant, plumbum, & lapidem qui ferrum ad ſe rapit, leui-
ter terito, & linteo illigato, quo in muliebri lacte tincto, ſubdititio utatur.
Aut æris florem tritum ac melle dilutum ſubdat. Quũ uteri genituram
uiri eructant tertia die, neceſſe eſt mulieris, quæ hæc patitur, uteros callo re-
pletos eſſe, & nõ poteſt uiri genitura intus in utero manere, ſed excluditur,
& propterea concipere non poteſt, quandiu callus in utero fuerit. At calli
expulſio ſic fit. Pẽnas ſumito minutiſſimas ac molliſſimas, hiſqꝫ ſimul col-
ligatis uteros illinito, quemadmodum oculos illinere ſolent, ita ut pennas
exæques,

A exæques, ipſarumq́; ſummas partes tenuiſſimo filo deliges, & multo roſa-
ceo illinas. Sic,aũt facito. Supinã reclinato, & ſub medios lumbos puluinar
ſubijcito,& ſpecillũ immittito,ita ut cruribus mulieris extẽtis,& hinc atq; il
linc diductis,ſpecillũ ſurſum ac deorſum uertas donec promineat. Poſtquã
aũt uideris in oſculo uteri callum,optimũ quidem hoc fuerit, ſi non adhære
at in coxa,ſed ultro ſequatur:Si itaq; in oſculo uteri inhæret,uolſella tenuiſ-
ſima prehenſum extrahere conare,prouidus ut placide hoc fiat, & non uio-
lenter. Et poſtea uiro condormiet. Si prægnanti menſes cõpareant, ſter- 27
cus aſininum ſiccum,& rubricam,& ſepiæ teſtam terito,& linteo illigata ap
ponito: Aut pæoniæ ſemina nigra, in uino diluto trita bibenda dato. Si
B uero à coitu imũ uentrem dolet, & ſanguis recens ipſi appareat, lini ſemen
tuſum,& muſcum mollem,& adipem anſerinum, mixta ac molli lana exce-
pta imponito. Si uteri extra naturam progreſſi fuerint,calor habet maxi-
me pudenda,& ſedem:& urina paulatim deſtillat & pudendum mordet:pa
titur autẽ hæc,ſi recens ex partu uiro condormierit.Quũ ſic habuerit,myrti
baccas & loti ramenta in aqua coquito, & aquam per noctem ſub dio expo
nito,atq; ſic frigidiſſimã pudendis affundito, & trita hæc apponito. Poſtea
aquam lentium bibens,melle & aceto ammixtis, uomat donec uteri fuerint
retracti:& lectus à pedibus altior ſit: & graueolẽtia ſub pudenda ſuffito, o-
dorata uero ſub nares. Cibis utatur quàm molliſſimis ac frigidis:& uinum
aquoſum album bibat,& non lauetur,neq; cum uiro dormiat. Si uero o- 28
C mnino ex pudendis exciderint,dependent uelut ſcrotum,& dolor corripit.
Hoc aũt contingit quũ ex partu laborarit, & uteros cõcuſſerit, & cum uiro
dormierit in puerperij purgatione. Quum ſic habuerit,frigefactoria appo-
nat,et quod foris eſt depurgatum,ac cum uino nigro uinoſo,in quo malum
punicum coctum eſt ablutu,intro detrudat:deinde mel & reſina, pari men-
ſura eliquata,in pudenda infundantur: & decũbat ſupina pedes ſurſum ex-
tentos habens. Poſtea ſpongias apponat,& ad lumbos deliget. Quãdiu ue
ro ſic habuerit,à cibis abſtinere oportet:potu uero quàm pauciſſimo uti,do
nec ſeptem dies pretereant. Et ſi quidem ſic redire uoluerint,bene eſt:ſin mi
nus,ſummas uteri partes deradito,lauato,et cerato picato illinito:deinde pe
des ad ſcalam deligato, ſcalamq́; iuxta caput pulſato, & cum manu intrudi-
D to. Poſtea crura ipſius alternatim colligato, & diẽ ac noctem ſinito in quie-
te,& modicum ptiſanę ſuccum frigidum dato,aliud aũt nihil. Poſtera die ip
ſam reclinato,& cucurbitã quàm maximã ad coxam affigito, & multo tem-
pore trahere ſinito:& quum detraxeris,reclinatam iacere ſinito, & nihil ali-
ud præter ptiſanæ ſuccum exhibeto,donec ſeptem præterierint dies. Cibis
autẽ tunc molliſſimis ac pauciſſimis utatur. Si uero uentrem exonerare uo-
luerit, decũbens id faciat,donec quatuordecim dies prætereant. Poſtea ſur-
gat, & quàm parciſſime deambulet: & ne lauetur, & cibis mo-
dicis utatur:ſub pudenda uero ſuffitus per graueolentia
fiat. Et poſtquam obambulare inceperit,
ſubligar geſtet.

Hip-

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPVLARIB. LIB. I, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete. B

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

Sectionis primæ Conſtitutio tēporis prima.

Aeris ſtatus auſtrinus, quales in Thaſo morbos generarit. Febres ardentes.
Tubercula circa aures, citra febrem. Quibus iſta tubercula fierent. Tuſſes ſic-
cæ. Inflãmationes cum dolore in teſticulis. Tabidi. Febres horridæ, continuæ,
acutæ. Febres ſemitertianæ. Alui turbatæ. Vrinæ. Tuſſes. Fauciū dolores. F
Æſtatis & authumni morbi. Tabidos ſolum ex deſcripta temporis conſtitutio-
ne fuiſſe mortuos. Sectionis ſecundæ, Conſtitutio temporis ſecunda.
Aeris cōſtitutionis humidæ & aquſloniæ in Thaſo morbi. Lippitudines. Le
mæ. Lienteriæ. Dyſenteriæ. Teneſmi. Alui profluuia. Vrinæ fluxiones cū
dolore billioſæ, aquoſæ, ramentoſæ, &c. Vomitus pituitoſi, bilioſi, & ciborum cru-
dorum reiectiones. Sudores & omnibus undequaq; multa humiditas. Tabidi cū
dolore. Febres continuæ. Febres tertianæ. Febres quartanæ. Febres diurnę,
quotidianæ, nocturnæ, & erroneæ. Cōuulſiones. Rigores. Sudores. Frigi-
ditas extremitatum. Somni. Ventres turbati. Vrinæ. Tuſſes. Dyſenteriæ.
Teneſmi. Lienteriæ. Alui profluuia. Hydropes. Papulę paruæ. Tumo
res iuxta aures. Vrinæ ſtillicidium. Vrinæ. Concoctiones. Cruda. Circa
morbos duo exercenda. Ars ex tribus conſtat. Capitis ac colli dolores.
Conſtitutio temporis tertia. Reſolutiones ex ſyderatione. Febres
ardentes. Sanguinis è naribus eruptio. Sanguinis è naribus larga eruptio in febri G
bus ardētibus multos ſeruauit, modica uero occidit. Morbus regius & eius ſolutio.
Sanguinis eruptiones, quibus frequenter acciderint. Ex ſanguinis eruptione ad
dyſenteriam tranſitus. Tubercula iuxta aures. Mulieres ex partu & poſt partum
laborantes. Sanguinis è naribus & menſium eruptio ſimul. Prægnantes. Phre-
nitici. Phrenitis nō ſtatim ab initio. Qui maxime ex ijs mortui ſint. Quatuor ſi-
gna, quibus in ea cōſtitutione ſeruabantur. Multos non ex uno ſigno ſeruatos fuiſ-
ſe, ſed per omnia tranſcurriſſe. Lachrymæ inuitæ in febribus acutis magis ardenti-
bus. Tubercula iuxta aures. Iudicationes morborū ſimiles aut diſſimiles. Iudi-
cationes eorum quibus tubercula iuxta aures fiebant. Sectio tertia.
Morbi unde dinoſcantur. Febrium differentiæ. Febris continua cum acutiſſi
mis morbis cōiuncta. Quartanæ febres ſecuriſſimæ ac facillimæ. Febres Noctur
næ, Diurnæ. Febris Septimana, Nouana, Tertiana, Quintana. Modi conſtitutio
nes & exacerbationes ſingularum harum febrium. Febres quæ paribus diebus exa- H
cerbantur, paribus iudicantur, & contrà. Ægroti Quatuordecim.
Primus. Febris acuta cū ſudore. Clyſter in febri acuta, ſecundo die. Spiritus
rarus & magnus. Splen eleuatus & orbiculari gibboſitate. Sudores frigidi.
II Febris ex laſſitudinibus, potationibus, ac exercitijs intempeſtiuis. Vri
næ nigræ, nigram ſubſidentiam habentes. Præcordij palpitatio aſſidua.
III Febris acuta, cū aluo ſicca, uelut in teneſmo. IIII Febris poſt par
tum & purgationem naturalem. V Rigores ante partum, quos febris inſequu-
ta eſt. Bilis uomitus die quadrageſimo in febri acuta. VI Erroneæ febris ſpe
cies. Subſidentia rubra in febri erronea. VII Febris uehemens, & lumborū
grauitas doloroſa. VIII Febris à cœna. Vrinæ inconcoctæ. Febris perpe
tuo cum ſudore. IX Febris pedis dolorem à magno digito ſequuta.
X Febris poſt capitis, lumborum, ac colli dolores. XI Febris acuta
à præcordiorum dolore. XII Febris acuta ex largiore potione & uomitu.
Vrina oleoſa. Crurū dolor in febri acuta. XIII Febris mulieris trimeſtri
fœtu grauidæ. XIIII Febris ex capitis, colli, & pectoris dolore.

Conſtitutio temporis prima.

I N Thaſo autumni tempore, circa æquinoctium & ſub pleiadas, aquę multæ aſſidue, molles, uelut in auſtrinis: Hyems auſtrina: parui uenti aquilonares, ſqualores: & omnino hyems, quale uer fieri ſolet. Ver aũt auſtrinũ, frigidum, pluuiæ paruæ. Æſtas plerunq; nubila, aquarum inopia. Eteſiæ parum, modice, ſparſim ſpirarunt. Quũ autem totus hic aeris ſtatus ad auſtrina uergeret,
B ac cum ſiccitatibus fieret: ante uer quidem ex priore ſtatu, ſubcõtrario & aquilonio emergente, paucis obortæ ſunt febres ardentes: atq; his omnino boni ſtatus: & paucis ſanguis erupit, neq; ex his moriebantur. Tubercula uerò circa aurem alteram multis erant, plurimis ex utriſq;, citra febrem erecte obambulantibus: quibuſdam uero etiam parum incaleſcebant. Extincta ſunt omnibus abſq; nocumento: neq; cuiquam ſuppurarunt, quemadmodum ea quæ ex alijs cauſis ſunt oborta. Erat aũt natura ipſorum hæc: laxa erant, magna, diffuſa, non cum inflãmatione, doloris exortia: omnibus obſcure euanuerunt. Fiebant autẽ hęc adoleſcentibus, iuuenibus, in uigore cõſtitutis, & ex his plurimis qui circa palæſtram & gymnaſia exercebantur: Mulieribus uero paucis fiebant. Plurimis uero tuſſes ſiccæ, qui tuſſie
C bant & nihil reiectabant, & uoces nõ longe poſtea raucoſæ. Quibuſdam uero etiam interpoſito tempore inflãmationes cum dolore, in altero teſticulo, quibuſdam in utroq;: Et alijs quidem febres, alijs non. Hæc aũt plurimis laborioſe fiebant: De cætero uero, quantum ad ea attinet quę in officina medica ad chirurgiam pertinentia fiunt, ſine morbo degebant. At uero ante æſtatis initium, & per æſtatem ac hyemẽ, multi ex his qui longo iam tempore ſubcorrupti erant, tabidi decubuerunt. Nam & multis qui ambigui erãt, tunc tabes confirmata eſt: quibuſdam uero primũ cœpit: Et his natura ad tabem uergebat. Moriebantur aũt multi & plurimi ex his: Et de his qui decubuerunt, haud ſcio an quis etiam modico tẽpore ſuperuixerit. Moriebantur aũt citius quàm tales morbi tranſigere ſolent. Nam alios & longiores, et
D cum febribus coniunctos, facile ferebant, & non moriebantur. De quibus paulo pòſt ſcribetur. Solus enim & maximus ex his qui tum uigebant, tabidus morbus multos occidit. Erant aũt plurimis ipſorum affectiones huiuſmodi: febres horridæ, continuæ, acutę, in totum non intermittentes. Modus aũt erat ſemitertianus, una die leuiores, altera amplius exacerbeſcentes, & in ſumma acutiores increbeſcentes: Sudores uero ſemper, nõ per totum: Frigiditas extremitatum multa, & quæ uix recaleſceret. Alui turbatæ, bilioſæ, ex paucis, puris, tenuibus, mordacibus: frequenter ad exonerandos ſe ſurgebant. Vrinæ tenues, & crudæ, & decolores, & paucæ: Aut craſſitudinem habentes, & ſubſidentiam paruam, non probe deſidentes, ſed cũ cruda quadam ac intempeſtiua ſubſidentia. Tuſſiebant aũt, pauca, condenſata, concocta, paulatim uix educẽtes. Quibus uero uiolentiſſima accidiſſent, his neq; modicè concoctio aderat, ſed cruda ſpuere perſeuerabant. Fau-

ſigna hemitritei apte depingit.

ces

ces autem plurimis horum ab initio,& perpetuo dolebant,ruborem haben tes cum inflãmatione:fluxiones paruę,tenues,acres. Breui colliqueſcebant, & affligebantur, omnes cibos perpetuo faſtidientes,ſitis exortes, & pleriq; circa mortem deliri.Et circa tabidos quidem hæc. Cęterum æſtate iam & autumno,febres multæ,continuæ,nõ uiolentæ,diu quidem ægrotantibus, non autẽ aliàs ita male habentibus oboriebantur. Plurimis alui turbatæ,ita ut ualde toleranter ferrent,& nihil memorabile lædebant. Vrinæ item plurimis boni quidem coloris & puræ:uerum tenues, & poſt tempus circa iudicationem concoctæ. Tuſſiebant autem non ualde,neq; ea quæ per tuſſim reiectantur, difficultatem exhibebant:Neq; cibum faſtidiebant,ſed etiã ual de licebat ipſis offerre. In ſumma ſubægrotabant tabidi,non tabido modo, febribus horridis parum inſudantes,aliàs alij,ut qui erronco modo exacerbarentur,febribus quidem in totum non intermittẽtibus, ſed quæ iuxta na turæ febris tertianæ morem exacerbarentur. Iudicabantur autẽ quibus inter hos breuiſſimæ eſſent, circa uigeſimũ diẽ,plurimis circa quadrageſimũ: multis circa octuageſimũ.Quibuſdam neq; ſic, ſed uago modo & citra iudicationem deficiebant:horum autẽ plurimis febres rurſus non multum tempus intermittẽtes reuerſæ ſunt. Ex recidiuis autem in ijſdem circuitibus iudicabantur. Multis uero ipſorum producebantur, ut ſub hyemem ægrotarent. Ex omnibus porrò in hac temporis conſtitutione deſcriptis,ſolis tabidis lethalia acciderunt:In alijs autem febribus,non.

B

F

SECTIO SECVNDA.

G

Conſtitutio temporis ſecunda.

In Thaſo ante autumnũ tempeſtates non tempeſtiuè, ſed derepente in aquilonijs & auſtrinis multis,humidæ & prærumpentes. Huiuſmodi uero durabãt uſq; ad pleiada,& ſub pleiade.Hyems aũt aquilonia. Aquæ mul tæ,largæ,magnæ:Niues.Plerunq; mixta aeris ſerenitas:& hæc quidem fiebant omnia: frigora uero non admodum intempeſtiua. Iam uero poſt brumale ſolſtitium, & quãdo fauonius ſpirare incipit, poſterior hyems magna erat,aquilonia multa.Niues & aquæ aſſiduè multæ,& cœlum procelloſum ac nubilum. Hæc autem durabant & non remittebant uſq; ad æquinoctiũ. Ver autẽ frigidum,aquilonium, aquoſum,nubilum.Æſtas nõ ualde æſtuoſa fiebat. Eteſiæ aſſiduè ſpirarunt. Mox circa arcturũ in aquilonijs,aquæ ualde multæ. Quũ autem annus totus humidus & frigidus & aquilonius eſſet,per hyemẽ ſano modo plerunq; habebant:Ante uer autem multi quidem,& plurimi morbide degebant. Primum igitur cœperunt lippitudines fluidæ,doloroſæ,humidæ,crudæ. Lemæ paruæ & multis difficulter erumpẽtes plurimis reuertebantur: defecerũt ſero ad autumnũ. Æſtate iam & autumno,lienteriæ,& dyſenterię,& teneſmi,& alui profluuia ex billioſis, tenuibus multis, crudis, & mordacibus:quibuſdam uero etiam aquoſis.

H

Multis autem & urinæ fluxiones cum dolore bilioſæ,aquoſæ,ramentoſæ,purulentæ,cum ſtillicidio, non rhenales, ſed his alia pro alijs. Vomitus pituitoſi,bilioſi,& ciborum crudorum reiectiones:Sudores: Omnibus undiquaq; multa humiditas. Fiebant autẽ hæc multis erecte obambulantibus,non febrientibus:Multis item febrientibus, de quibus paulo pòſt ſcribetur.

A betur. In quibus aũt omnia hæc præſcripta apparebant cum dolore, tabidi fiebant. Iam uero autumno & ſub hyemẽ, febres continuę, & quibuſdam ipſorum paucis ardentes, diurnæ, nocturnæ, ſemitertianæ, tertianæ exactæ, quartanæ, erroneæ. Singulæ uero prædictę febres multis fiebant. At ardentes & pauciſſimis obortæ ſunt, & ex ęgrotis hi minimũ laborauerunt: (neq; enim ſanguis erupit, niſi ualde parum, & paucis:) neq; delirabant: aliaq; omnia tolerabilia erant. Iudicabantur aũt plurimis ualde bono ordine, cum intermittentibus in ſeptem ac decem diebus. Neq; mortuum aliquem tunc in febre ardente noui, neq; phrenitim tũc cuiquam factam ſcio. At uerò tertianæ plures quidem quàm ardentes febres erant ac grauiores, uerum ordi-
B nate in his omnibus, à prima acceſſione quatuor circuitus habebant, in ſeptem autem perfecte iudicabantur, neq; ulli horum reuerſæ ſunt. Quartanæ uero multis quidem ab initio ex ordine quartanæ cœperunt. Quibuſdam autem nõ paucis, ex alijs febribus ac morbis abſceſſus ad quartanas fiebant: atq; hos diu, quemadmodum ſolent, & adhuc diutius tenebant.

Diurnæ uero quotidianæ, & nocturnæ, & erroneæ multę, multis & multo tempore permanebant, & erecte obambulantibus, & decũbentibus. Plurimos horum ſub pleiada, & uſq; ad hyemẽ, febres conſequebantur. Multos conuulſiones, magis autẽ pueros ab initio: & febriebant: & in febribus conuulſiones fiebant: & erant hęc pleriſq; diuturna, uerum innocua, niſi ad hæc, etiam ex alijs omnibus pernicies adeſſet. At continuæ quidem in to-
C tum, & nihil intermittentes, exacerbeſcentes autem omnibus ad naturæ tertianæ modum, una die ſubleuantes, & una exacerbeſcentes, omnium quæ tunc fiebant uiolentiſſimæ erãt, & longiſſimæ, ac cum maximis doloribus, leniter auſpicantes, & in totum ſemper augeſcentes, & in iudicatorijs diebus exacerbeſcentes, & in peius procedentes, parũ alleuantes, & ſtatim rurſus ex intermiſsione uiolentius exacerbeſcẽtes, in iudicatorijs plerunq; diebus peiores euadentes. Rigores uero omnibus quidem inordinate & erroneo modo fiebant, parciſſime aũt & minime his. Verum in alijs febribus maiores. Sudores multi, his minimi, nihil alleuantes, ſed ſubcõtrario modo damna inferentes. Frigiditas extremitatum his multa, & uix recaleſcens. Neq; ſomni in totum, maxime uero hi etiam rurſus ſoporoſi. Ventres au-
D tem omnibus turbati & mali, his autẽ longe peſſimi. Vrinæ uero plurimis horum aut tenues, & crudæ, & decolores, & poſt tempus parum concoctę iudicatorio modo: Aut craſſitudinem quidem habentes, uerum turbatę, neque conſiſtentes, neq; ſubſidentes, neq; concoctæ: Aut paucæ, & crudæ, ac malæ, & ſubſidentes. Peſſimæ autem hæ omnes. Et tuſſes quidem ad febres comitabantur. Verum non habeo quod ſcribam, an detrimentũ aut utilitas tũc ex tuſſi cõtigerit. Diuturna igitur & moleſta, et ualde inordinate ac erroneo more, & citra iudicationẽ, plurima horũ perſeuerabant, tum his qui pernicioſe habebant, tum his qui non. Si enim aliquos ipſorum paululũ relinquerent, ſtatim rurſus reuertebãtur. Quibuſdam uero paucis ipſorum iudicabantur, quibus breuiſſime adeſſent, circa octoageſimam diem: & horum aliquibus reuerſa ſunt, ut plurimi ipſorum per hyemem adhuc ægrotarint. Plurimis autem citra iudicationem defecerunt. Hæc uero pariter acci-

derunt,& his qui ſuperſtites manſerunt,et qui non. Quũ autem multa & ua B ria fieret iudicationis impeditio ex morbis, maximum etiam ac peſſimum ſignum perpetuo comitabatur, quòd pleriq; omnes cibos faſtidirent, & ex his maxime hi,quibus etiam alia exitialia erant. Siticuloſi uerò non adeò intempeſtiue in his febribus erant. Quũ uero tempus produceretur, & dolores eſſent multi,ac colliquatio mala, his abſceſſus ſuccedebant, aut maiores quàm ut ferre poſſent,aut minores quàm ut quicquam prodeſſent: ſed ſtatim recurrerent & ad peius courgerent. Erant autem quæ his fiebant hęc: dyſenteriæ, teneſmi, lienteriæ, & alui profluuia: Quibuſdam etiam hydropes,partim cum his,& partim abſq; his. Quicquid aũt ex his uiolenter accedebat,ſtatim uires deijciebat:aut rurſus nihil proderat. Papulę paruę, & nõ F pro dignitate rationis excretionis morborum,& ſtatim rurſus euaneſcẽtes.

Aut iuxta aures tumores, qui non ſoluebantur,& nullam de ſe ſignificationem præbebant. Quibuſdam in articulos, maxime uero in coxendicem, paucis iudicatorio modo ceſſantes,et ſtatim rurſus ad habitum ab initio inualeſcentes. Moriebantur autẽ ex omnibus, & plurimi ex his pueri iam ablactati,& maiores natu,octennes ac decennes,& nondum puberes. Fiebant autem hæc his,non ſine prius ſcriptis. Priora uero multis ſine his. Solum uero bonum & maximũ inter ea quæ fiebant ſignum,et quod plurimos in maximis periculis conſtitutos liberauit,quibus ad urinæ ſtillicidium conuertebantur,& ad hoc abſceſſus fiebant. Accidit aũt pleriſq; urinæ ſtillicidiũ, maxime his ætatibus. Fiebat & alijs multis, tum erectę obambulantibus, tũ G in morbis. Statim uerò etiã magna quędam mutatio omniũ,his fiebat. Alui enim etiamſi humectæ eſſent,maligno modo mox ſiſtebantur,ciboſq; omnes libenter ſumebant. Et febres poſtea mites erant. Verum urinæ ſtillicidium his diuturnum & laborioſum erat. Vrinæ uero his erant multæ,craſſæ,uariæ,rubræ, purulentæ cum dolore. Atq; hi omnes ſuperſtites manſerunt,& nullũ ex his mortuũ noui. Quæcunq; uero nõ periculoſè fiunt,concoctiones excrementorum omnes undiquaq; tempeſtiuas aut bonas,& iudicatorios abſceſſus,conſiderare oportet. Concoctiones, celeritatẽ iudicationis,& ſecuritatem ſanitatis ſignificant:Cruda uerò & inconcocta,& in malos abſceſſus conuerſa,aut iudicationis ſublationẽ, aut dolores, aut diuturnitatem,aut mortẽ, aut eorũdem recidiuas. Quod uero ex his potiſſimũ H futurum ſit,ex alijs conſiderandum eſt. Præterita dicito,præſentia cognoſcito,futura prędicito. Hæc tractato. Exerceto circa morbos duo, ut iuues, aut non noceas. Ars ex tribus cõſtat,morbo,ægroto,& medico artis miniſtro. Ægrotum cum medico aduerſari morbo oportet. Capitis & colli dolores ac grauitates cũ dolore, cum febribus, & ſine febribus, Phreniticis quidem conuulſiones. Sed & uiroſa uomunt,& quidam ex his ſubito moriuntur. In ardentibus aũt & alijs febribus,quibus colli dolor,et temporũ grauitas,& caligo uertiginoſa circa oculos,aut etiã pręcordiorum diſtentio,nõ cũ dolore fit, his ſanguis per nares erumpit. Quibus aũt grauitates quidem totius capitis,oris aũt uentriculi morſus adſunt, & nauſeabundi ſunt, hi bilioſa & pituitoſa uomunt. Plęrunq; uero pueris in talibus afflictionibus cõuulſiones fiunt: Mulieribus autẽ tum eadem,tum ab uteris dolores. Senioribus

A bus autem & quibus iam calor ſuperatur, paraplegiæ uocatæ, leues ſideranes, aut inſaniæ, aut oculorum priuationes.

Conſtitutio temporis tertia.

In Thaſo paulo ante arcturum, & ſub arcturo, aquæ multæ, magnæ, in aquilonijs. Circa æquinoctium aũt & uſq; ad pleiada, auſtrinę pluuiæ paucæ: hyems aquilonia: ſiccitates, frigidi uenti, magnæ niues. Circa æquinoctium hyemes maximæ. Ver aquilonium, ſiccitates, pluuiæ paucæ frigidę. Circa ſolſtitium æſtiuum aquæ paucæ, magna frigora uſq; ad canem. Poſt canem uſq; ad arcturum, æſtas calida, æſtus magni, nõ ex acceſſione augeſcentes, ſed continui ac uiolenti: Aqua non elapſa eſt: Eteſiæ ſpirarunt. Circa arcturum pluuiæ auſtrinæ uſq; ad æquinoctium. B In hac aũt conſtitutione, per hyemem quidem inceperunt reſolutiones ex ſideratione, & multos inuaſerunt: & quidã ex ipſis ſubito moriebãtur. (Nam hic morbus ſatis popularis erat). Cætera incolumes degebant. Ante uer autem cœperunt febres ardentes, & uſq; ad æquinoctium, & æſtãtem durabant. Quicunq; igitur uere & æſtate ineunte ſtatim ægrotare cœperunt, plurimi ſeruabantur: pauci uero quidam moriebantur. In autumno iam & quum pluuiæ fierent, lethales erant, & plures peribant. Erant aũt febrium ardentium affectiones. Quibus quidem bene ac large ſanguis per nares erupit, per hoc maxime ſeruabantur: & nullum noui qui in hac conſtitutione mortuus eſſet, ſi recte ipſi ſanguis profluxiſſet. In Philiſco enim & Epaminone ac Sileno, quarta ac quinta die parum de naribus ſtillauit, & moriebantur. C Pleriq; igitur ægroti circa iudicationem rigebant, maxime hi quibus ſanguis non erupiſſet. Iidem uero etiã poſtea inſuper riguerunt, & exſudarunt. Quibuſdam morbus regius accidit ſexta die. Verum his purgatio per ueſicam, aut aluus exturbata profuit, aut larga ſanguinis eruptio. Velut Heraclides qui decumbebat apud Ariſtocydem: nam huic & ex naribus ſanguis erupit, & aluus turbata eſt, & per ueſicam purgatus eſt. Vigeſima die iudicatus eſt: non uelut Phanagoræ ſeruus, cui nihil tale factum eſt, & mortuus eſt.

Sanguis aũt plurimis erupit, maxime adoleſcentibus & in uigore conſtitutis: & taliũ pleriq; perierunt, quibus ſanguis non erupit. Senioribus uero ad morbum regiũ res deuenit: aut alui ipſis turbatæ ſunt, aut dyſenterici facti ſunt. D Velut Bioni apud Silenũ decumbenti contigit. Populariter graſſabantur etiam dyſenteriæ per æſtatem: & quibuſdam qui ægrotarũt, quibuſq; etiam ſanguis erupit, ad dyſenteriam tranſitus factus eſt: uelut Eratonis filio & Mylo, qui multa ſanguinis eruptione facta, in dyſentericũ ſtatum delapſi ſuperſtites manſerunt. Multis igitur maxime hic humor redundauit. Nam & quibuſdam circa iudicationem ſanguis nõ erupit, ſed tubercula iuxta aures excitata euanuerunt. Quæ ubi euanuiſſent, iuxta ſiniſtri lateris mollitudinem, & ad ſummã coxam grauitas fuit. Quum aũt dolores poſt iudicationem fierent, & urinæ tenues prodijſſent, parũ ſanguinis profundere cœperunt. Verum circa quartam & uigeſimã, abſceſſus ad ſanguinis eruptionem fiebant Antiphonti Critobuli filio, quæ ſedata eſt, & perfecte iudicatus eſt circa quadrageſimã. Mulieres porrò multæ quidem ægrotarunt, pauciores aũt quàm uiri: & pauciores etiam mortuæ ſunt. Pluri-

mæ uero grauiter ex partu laborarunt, & poſt partus inſuper ægrotarunt, B
& hæ maxime perierunt. Velut Telebuli filia, quæ ſexta à partu die mortua
eſt. Plurimis itaq; in febribus menſes apparebant. Quibuſdam uero ex nari
bus ſanguis erupit: & uirginibus multis id primum factum eſt. Quibuſ-
dam & ex naribus ſanguis, & menſes proruperunt. Velut Dætharſei filiæ
uirgini apparuerunt tunc primùm, & ſanguis largus è naribus fluxit. Neq;
ullam mortuã noui, ex his quibus aliquid probe factum eſſet. Quibus au
tem prægnantibus contigit ægrotare, omnes fœtus perdiderunt, quas ego
noui. Vrinæ uero plurimis boni quidem coloris, uerùm tenues & ſubſi
dentias modicas habentes, ex recrementis tenuibus ac bilioſis. Multis autẽ
alijs iudicatis ad dyſenterias res deuenit: uelut Xenophani & Critiæ. Vri- F
næ aquoſæ, multæ, puræ, tenues poſt iudicationem, & ſubſidentia bona fa-
cta, & alijs probe iudicatis. Mentionem faciam eorũ quibus factæ ſunt: Bio
ni qui apud Silenum decumbebat: Cratiæ quę apud Xenophanem: Areto
nis filiæ uxori Mneſiſtrati. Poſtea uero omnes hi dyſenterici facti ſunt. Nũ
quod urinas minxerunt aquoſas, conſiderandum eſt. Circa arcturum autẽ
multis undecima die iudicatio facta eſt, & bis recidiuæ nõ pro ratione factę
reuerſæ ſunt. Erant aũt ſoporoſi circa tempus hoc, plures aũt pueri: & hi om
nium minime moriebantur. At uero circa æquinoctium, & uſq; ad pleia
da, & ſub hyemem, comitabantur quidem febres ardentes. Sed & phreni
tici plurimi tunc fiebant: (& pleriq; horum moriebãtur.) fiebant autẽ & per
æſtatem pauci. Quũ igitur febres ardentes inciperent, ſignificationem de ſe G
præbebant, quibus pernicies immineret. Statim enim ab initio febris acuta,
parum inſuper rigebant, uigiles erant, ſiticuloſi, anxij, parum exudantes cir-
ca frontem & clauiculas, nullus per totum: multum delirabant: tumores, tri
ſtitiæ, extremitates ſubfrigidæ, pedes ſummi, & maxime manuũ ſummę par
tes. Exacerbationes in diebus paribus. Plurimis aũt quarta die dolores ma-
ximi, & ſudores plerunq; ſubfrigidi, & extremitates nõ amplius recalẽſcen
tes, ſed liuidæ, ſubfrigidæ: & neq; ſitiebant. Ad hæc urinæ his nigræ, pau-
cæ, tenues, & alui ſiſtebantur: neq; ſanguis è naribus erupit ulli ex his qui-
bus hæc accidiſſent, ſed parum ſtillauit. Neq; ad recidiuũ ulli horum res de-
uenit. Sed ſexta die mortui ſunt cum ſudore. Phreniticis aũt acciderunt prę
ſcripta non omnia. Iudicabantur autem his plerunq; die undecima, quibuſ- H
dam uigeſima. Quibus non ſtatim ab initio phrenitis cœpit circa tertiam
aut quartam diem, ſed moderate habebant primo tempore, his circa ſepti-
mam morbus ad acumen tranſijt. Magna itaq; erat morborum multitu-
do. Ex ægris aũt maxime moriebantur adoleſcentes, iuuenes, in uigore ęta-
tis conſtituti, leues, ſubalbicante cute, rectos itemq; nigros capillos haben-
tes, & oculos nigros, & qui in quiete & ocio uixerant, & alta uoce, aut graci
li, aut aſpera præditi, balbi, iracundi: & mulieres plurimæ ex hac ſpecie mo-
riebantur. At in hac conſtitutione ex quatuor ſignis maxime ſeruabãtur:
Quibus uidelicet ſanguis è naribus probe erupiſſet: Aut urinæ multæ, &
multam ſubſidentiam habentes per ueſicam prodijſſent: Aut per uentrem
turbata, bilioſa tempeſtiue proceſſiſſent: Aut qui dyſenterici facti eſſent.

Accidítq; multis ut non ex uno præſcriptorum ſignorum iudicarentur,
ſed

A ſed per omnia percurrerent:& grauius quidem habere uidebantur, conſeruabantur aūt omnes, quibus hæc accidiſſent. Mulieribus autem & uirginibus accidebant item præſcripta ſigna omnia. Quibus aūt uel horū quippiam bene accideret, aut menſes large apparerēt, per hæc ſeruabantur ac iudicabantur: neq; ullam interijſſe noui, cui ex his aliquid accidiſſet. Philonis enim filiæ ſanguis ex naribus large fluebat: Septima aūt die intempeſtiuius cœnauit & mortua eſt. Quibus in febribus acutis, magis ardentibus, lachrymæ inuitæ defluunt, his ſanguinis à naribus eruptionem expectare oportet, ſi etiam alia pernicioſe non habeant. Nam his qui male habent, non ſanguinis eruptionem, ſed mortem ſignificant. Tubercula iuxta aures in
B febrientibus cum dolore oborta, quibuſdam febre iudicatorio modo deficiente, neq; ſedantur, neq; ſuppurantur: hæc bilioſum alui profluuium, aut dyſenteria, aut craſſarum urinarū ſubſidentia ſoluit: Velut Hermippo Clazomenio. Iudicationes autem ex quibus cognoſcimus, aut ſimiles ſunt, aut diſſimiles. Velut duo fratres, qui ſimul eadem hora ægrotare cœperūt. Decumbebant autem iuxta theatrum Epigenis fratres. Horum ſeniori ſexta die iudicatio facta eſt, iuniori uerò ſeptima. Recidiua facta eſt utriſq; ſimul eadem hora. Intermiſit dies quinque. Ex recidiua iudicatio facta eſt utriſq; ſimul in totum, die decima ſeptima. Plurimis aūt ſexta die iudicatio facta eſt, intermiſit ſex. Ex recidiuis aūt iudicatio facta eſt quinta die. Quibuſdam uero ſeptima iudicatus eſt morbus, & ſeptem diebus intermiſit. Ex re-
C cidiua uero iudicatus eſt tertia. Quibuſdam autem iudicatus eſt quinta, intermiſit ſeptem, redijt per tres, intermiſit unam, inſuperq; unam rurſus occupauit. Aliquibus uero iudicatus eſt ſexta, intermiſit ſex, redijt per tres, intermiſit unam, & una iudicatus eſt: Velut Euagonti Daipharſis filio. Quibuſdam autē iudicatus eſt ſexta, intermiſit ſeptem: ex recidiua uero iudicatus eſt quarta: Velut filiæ Aglaidæ. Pleriq; igitur ex his qui ægrotarunt in hac conſtitutione, hoc modo ægrotarunt: & nullum noui ex his qui ſuperſtites manſerunt, cui non redijſſent recidiuæ ſecundum rationē factę: & ſeruati ſunt omnes quos ego noui, quibus hoc genus recidiuę factę ſunt. Neq; ægrotantium hoc modo ullum aliquem noui, quem recidiua iterum repetijſſet. Moriebantur autem in morbis his plurimi ſexta die: uelut Epami-
D nondas, & Silenus, & Philiſcus Antagoræ filius. Quibus autē tubercula iuxta aures facta eſſent, his iudicatio facta eſt uigeſima die. Reſtincta aūt ac ſedata ſunt omnibus, & non ſuppurata ſunt, ſed ad ueſicā cōuerſa. Cratiſtonacti qui apud Heracleum habitabat, & Scymni fullonis ancillæ ſuppurauerunt, & mortui ſunt. Quibus aūt iudicatus eſt ſeptima die, intermiſit nouem, reuerſus eſt morbus. Iudicatus eſt ex recidiua quarta die. Quibus autē iudicatus eſt ſeptima die, intermiſit ſex: deinde redijt, & iudicatus eſt ſeptima, uelut Phanocrito, qui decumbebat apud Gnathonem pictorem. Sub hyemē circa ſolſtitiū hybernū, & uſq; ad ęquinoctiū, perſeuerabāt quidē & & febres ardentes, & phrenitides, & multi moriebātur. Iudicationes tamen trāſmutatæ ſunt, & iudicatio facta eſt plurimis ab initio die quinta, intermiſit quarta, recidiua facta eſt: ex recidiua uero iudicatio facta eſt quinta die. In ſumma quatuordecim dieb. Sic aūt facta eſt iudicatio pueris plurimis, imò

etiam ſenioribus. Quibuſdam uero morbus iudicabatur die undecima:re- B
uertebatur decimaquarta, iudicabatur perfecte uigeſima. Si uero aliqui in-
ſuper riguiſſent circa uigeſimam, his iudicabatur quadrageſima. Superrigue
runt autem plurimi circa iudicationem ab initio. Qui uero circa iudicatio-
nem ab initio riguerunt, etiam in recidiuis unà cum iudicatione riguerunt:
Riguerũt autem pauciſſimi uere, æſtate plures, autumno adhuc plures, hye
me longe plurimi. At ſanguinis eruptiones ceſſabant.

SECTIO TERTIA.

Morbos dinoſcimus edocti, ex cõmuni omnium natura, & ex uniuſ-cuiuſq; propria, ex morbo, ex ægroto, ex his quæ offeruntur, ex eo qui offert. (Ex his enim & breuiores, et grauiores redduntur) ex tota ac partiali cõ- F ſtitutione cœleſtium, & uniuſcuiuſq; regionis, ex uictu, ex uitę ſtudijs, ex ętate cuiuſq;, ſermonibus, moribus, taciturnitate, cogitationibus, ſomnis, uigilijs, inſomnijs, quibuſdam & quando, uellicationibus, pruritibus, lachrymis, exacerbationibus, ſeceſſibus, urinis, ſputis, uomitibus, & quæ ex quibus, in quos, ſucceſſiones morborũ: & qui abſceſſus ad perniciem, & ad iudicationem: Sudor, rigor, frigiditas, tuſſis, ſternutatiões, ſingultus, ſpiritus, ructus, flatus ſilentes, ſtrepentes, ſanguinis eruptiones, hæmorrhoides: Ex his autẽ, & quæ per hæc fiunt, conſiderandum. Febres quędam continuę ſunt, quædam interdiu tenent, noctu intermittunt: Aut nocte tenent, die intermittunt: Semitertianæ, tertianæ, quartanæ, quintanæ, ſeptimanæ, nonanæ. Sunt autem acutiſſimi, & maximi ac grauiſsimi morbi, & maxime letha- G les in continua febre. Securiſsima uero omniũ, & facillima ac longiſsima eſt quartana. Nõ enim ſolum ipſa à ſeipſa talis eſt, ſed etiã ab alijs magnis morbis liberat: At in ſemitertiana appellata, cõtingit quidem & acutos morbos fieri, & eſt hæc prę cæteris maxime lethalis. Sed & tabidi, & quicunq; ex alijs longis morbis ægrotant, ex hac maximè ægrotant. Nocturna nõ admodum lethalis eſt, uerum longa: Diurna longior. Quibuſdam autẽ & ad tabem uergit. Septimana longa eſt, uerum nõ lethalis. Nonana adhuc longior, & nõ lethalis. Tertiana exacta cito iudicatur, et non eſt lethalis. Quintana peſſima omnium eſt: Nam & ante tabem, & iam tabidis ſuperueniens occidit. Sunt autem modi, & conſtitutiones, & exacerbationes ſingularum harum febrium, æque continuarum ac intermittentium. Velut uerbi H cauſa: Continua quibuſdam ab initio floret, & uiget maxime, & ad deterius procedit: Circa iudicationem uero & unà cum iudicatione, imminuitur.

Quibuſdam uero molliter incipit & ſubmiſſe, augeſcit autem & exacerbatur quotidie: Circa iudicationem uero & unà cum iudicatione aceruatim elucet. Quibuſdam leniter auſpicata augeſcit & exacerbatur: & ubi aliquandiu in uigore fuit, rurſus remittit uſq; ad iudicationem, & circa iudicationẽ. Atq; hæc contingere ſolent in omni febre, & in omni morbo. Oportet autẽ uictus rationem ex horum conſideratione offerre. Multa uero etiam alia ſigna his ſunt cognata, de quibus partim ſcriptũ eſt, partim ſcribetur. Ad quę ratiocinari oportet, examinareq; ac conſiderare, cui horum acutus ac lethalis ſit morbus, aut à quo ſuperſtes ſit futurus: & cui offerendum ſit, aut non, & quando, & quantum: & quid offerendum erit. Quæ uero paribus dies-

bus

A bus exacerbantur, paribus iudicantur. Quorum aūt exacerbationes in imparibus fiunt, ea in imparibus iudicātur. Eſt aūt primus iudicatorius, ex circuitibus diebus paribus iudicantibus, quartus dies: deinde ſextus, decimus, decimuſquartus, decimuſoctauus, uigeſimus, uigeſimus quartus, uigeſimus octauus, trigeſimus, trigeſimus quartus, quadrageſimus, ſexageſimus, octogeſimus, & cēteſimus uigeſimus. Ex circuitibus uero in imparibus diebus iudicantibus, primus eſt dies tertius: deinde quintus, ſeptimus, nonus, undecimus, decimus ſeptimus, uigeſimus primus, uigeſimus ſeptimus, & trigeſimus primus. At uero noſſe expedit, ſi aliter iudicatio fiat, extra præſcriptos dies, recidiuas fore ſignificat, & fuerit ſane pernicioſa. Oportet autem B animaduertere & noſſe, in his temporibus iudicationes futuras eſſe, ad ſalutem, aut perniciem: aut inclinationes ad melius, aut deterius. Erroneę porrò febres, & quartanæ, & quintanæ, & ſeptimanæ, & nonanæ, in quibus circuitibus iudicentur conſiderandum eſt.

AEGROTI QVATVORDECIM. PRIMVS

Philiſcus prope muros habitabat, decubuit. Primo die febris acuta, ſudauit, noctem laborioſam habuit. Secundo die omnia exacerbata ſunt. Veſperi ab infuſo per clyſterem adhibito bene habuit, noctem quietam. Tertio mane & uſq; ad meridiem, uiſus eſt à febre liber eſſe. Ad ueſperam febris acuta cum ſudore, ſiticuloſus erat, lingua reſiccabatur, nigra minxit, noctem moleſtam habuit, non dormiuit, omnino delirauit. Quarto autem omnia C exacerbata ſunt, urinæ nigrę, nox tolerabilior, urinę melioris coloris. Quinto circa meridiem parū de naribus ſtillauit non mixtum. Vrinæ uariæ, quæ habebant innatantia quædam rotunda, geniture ſimilia, diſperſa, non ſubſidebant. Subdita glande, flatuoſa pauca prodierunt: noctem habuit laborioſam, ſomni parui, ſermones, deliramenta, extremitates undiq; frigidæ, & non amplius recaleſcentes: minxit nigra, dormiuit parum, ad diem uoce deſtitutus eſt, frigidum ſudauit: extremitates liuidæ. Circa meridiem ſexta die mortuus eſt. Huic ſpiritus ad finem uſque uelut reuocanti, rarus & magnus. Splen eleuatus eſt orbiculari gibboſitate. Sudores frigidi perpetuò. Exacerbationes diebus paribus.

AEGROTVS II

D Silenus habitabat in Platamone, prope filios Eualcidis. Hunc ex laſsitudinibus & potationibus, ac exercitijs intēpeſtiuis febris corripuit. Cœpit aūt ægrotare ex lumbis, & caput grauitas tenebat: & colli diſtentio erat. Ab aluo prima die bilioſa, mera, ſpumoſa, abunde colorata, multa prodierunt. Vrinæ nigræ nigram ſubſidentiam habentes: ſiticuloſus, lingua reſiccata, nocte nihil dormiuit. Secūda die, febris acuta, ſeceſſus plures, tenuiores, ſpumoſi. Vrinæ nigræ, nox moleſta, parum delirauit. Tertia, omnia exacerbata ſunt, præcordrj diſtentio utrinq; oblonga, ad umbilicum ſubmollis. Seceſſus tenues, ſubnigri. Vrinæ turbatæ, ſubnigræ. Nocte nihil dormiuit, ſermones multi, riſus, cantus, continere ſe nō potuit. Quarta per eadem. Quinta, ſeceſſus meri, bilioſi, leues, pingues. Vrinæ tenues, pellucidæ: parū reſipiſcebat. Sexta circa caput parum ſudauit: extremitates frigidæ, liuidæ: iactatio multa: ab aluo nihil prodijt. Vrinæ ſuppreſſæ ſunt, febris acuta. Se-

ptima die uoce deſtitutus eſt:extremitates non amplius recaleſcebant: nihil B
minxit. Octaua ſudauit frigidum per totum ſudorem: papulæ cum ſudore
rubræ,rotundæ,paruæ,uelut uari permanebant,non abſcedebant:Ab aluo
uero cum parua irritatione, ſtercora tenuia uelut inconcocta, multa prodi-
bant cum dolore. Vrinam reddebat cum dolore mordacem. Extremitates
parũ recaleſcebant.Somni tenues,ſoporoſi. Vox intercepta. Vrinæ tenues,
pellucidæ.Nona per eadem.Decima potum non ſuſcipiebat.Soporoſus e-
rat,ſomni autem tenues.Ab aluo ſimilia.Minxit aceruatim ſubcraſſum, de-
poſitum ſubſidens:ſubſidentia craſſæ farinæ ſimilis,alba.Extremitates rur-
ſus frigidæ. Vndecima mortuus eſt.Ab initio huic & ad finem uſq; ſpiritus
magnus rarus:præcordij palpitatio aſſidua. Ætas erat circa annos uiginti. F

AEGROTVS III

Herophonti febris acuta.Ab aluo pauca ab initio uelut in teneſmo: po
ſtea uero tenuia prodibant bilioſa,frequentiora. Somni nõ aderant. Vrinæ
nigræ,tenues. Quinta mane ſurditas. Exacerbata ſunt omnia. Splen eleua-
tus eſt.Præcordij diſtentio. Ab aluo pauca,nigra prodierunt,delirauit: Se-
xta delirabat:ad noctem ſudor,frigiditas:delirus permanebat. Septima per
frigerabatur:Siticuloſus,delirabat,noctu reſipiſcebat,obdormiuit.Octaua
febricitauit,ſplen minuebatur, intelligebat omnia: doluit iuxta inguen, tu-
mor primũ è directo ſplenis: deinde dolebat utraſq; tibias: nox tolerabilis.
Vrinæ coloris melioris paruam ſubſidentiam habebant. Nona ſudauit,iu-
dicatus eſt morbus,intermiſit.Quinta reuerſus eſt. Statim autem ſplen ele- G
uatus eſt,febris acuta,ſurditas rurſum. Poſt recidiuã tertia die ſplen minue-
batur, ſurditas minor erat, crura dolebant,noctu ſudauit. Iudicatus eſt die
ſeptimadecima.Neq; delirauit in recidiua.

AEGROTVS IIII

In Thaſo Philini uxorem,quæ filiam pepererat, quum purgatio ſecun
dum naturam facta eſſet,& aliàs leuiter degeret,decimaquarta à partu die fe
bris uehemens corripuit cũ rigore,Ab initio uero cor dolebat, & circa pre-
cordium dexterũ: muliebrium partiũ dolores: purgatio ceſſauit. Vbi uero
glandem ſubdidiſſet,hęc quidem leuiora facta ſunt.Capitis aũt colli & lum
borum dolores permanebant.Somni non aderant.Extremitates frigidę.Si
ticuloſa erat:aluus cõbuſta:pauca egerebat. Vrinæ tenues, ab initio decolo H
res.Sexta die ad noctem multũ delirauit,& rurſus reſipiſcebat. Septima ſiti
culoſa:ſeceſſus bilioſi,abunde colorati.Octaua ſuperriguit:febris acuta,cõ-
uulſiones multæ cum dolore:multum delirabat. Glãde ſubdita exurgebat,
multaq; cum fluxione bilioſa prodibant:Somni nõ aderant.Nona conuul-
ſiones.Decima parum reſipiſcebat. Vndecima dormiuit: omnium recorda
ta eſt.Statim aũt rurſus delirauit. Vrinam autẽ reddebat cum conuulſioni-
bus,aceruatam, multam: illis autem parum admonentibus, craſſam albam:
qualis eſt ex his quæ ſubſiderunt,ubi multo tempore ſita, fuerint conturba
ta:nõ ſubſidebat: color & craſſitudo talis, qualis eſt in urinis iumentorum.
Talia mingebat,quæ & ego uidi. Circa decimumquartum diem palpitatio
nes per totũ corpus, ſermones multi,parum reſipiſcebat:uerũ ſtatim rurſus
delirabat. Circa decimũ ſeptimũ uoce deſtituebatur. Vigeſima mortua eſt.

Ægro-

A AEGROTVS V

Epicratis uxorē, quæ decumbebat apud Archegetem, partui iam pro-
pinquam, rigor fortiter corripuit: non incaluit, uelut dicebant. Et poſtridie
eadem erant. Tertia die peperit filiam, & alia omnia iuxta rationē uenerunt.
Poſtridie à partu febris acuta eam inuaſit, cordis dolor & muliebrium parti-
um. Vbi uero glandem ſubdidiſſet, hæc quidem leuiora facta ſunt. Capitis
aūt & colli ac lumborum dolor. Somni non aderant. Ab aluo modica bilio-
ſa, tenuia, pura prodibant. Vrinę tenues, ſubnigrę. Sexta die à quo febris ip-
ſam corripuit, ad noctem delirauit. Septima, omnia exacerbata ſunt: uigilās
delirauit: ſiticuloſa: ſeceſſus omnes bilioſi abunde colorati. Octaua ſuperri-
B guit, plus dormiuit. Nona per eadem. Decima crura laborioſe dolebat. Cor-
dis dolor rurſus: capitis grauitas: non delirauit: magis dormiuit: aluus reſti-
tit. Vndecima ſudauit: minxit melius colorata, multam ſubſidentiam habē-
tia: leuius degebat. Decimaquarta ſuperriguit: febris acuta. Decimaquinta
uomuit bilioſa, flaua, ſatis multa. Sudauit ſine febre. Ad noctem febris acu-
ta: Vrinæ craſſæ ſubſidentiam albam habentes. Decima ſexta ad noctē ex-
acerbata eſt, & cum moleſtia nō dormiuit, delirauit. Decimaoctaua, ſiticulo-
ſa, lingua combuſta eſt: non dormiuit: multum delirauit: crura dolebat. Cir-
ca uigeſimam mane parum riguit, ſoporoſa, quiete dormiuit: uomuit bilio-
ſa, pauca, nigra: Ad noctem ſurditas. Circa uigeſimam primā lateris ſiniſtri
grauitas, per totum cum dolore: parum inſuper tuſſijt. Vrinæ craſſæ, turba-
C tæ, ſubrubræ, quæ depoſitæ non ſubſidebant: cætera leuiora: nō ſine febre.
Statim ab initio fauces dolebat, rubor aderat, columella reuulſa, fluxio a-
cris, mordax, ſalſa, perpetuo perſeuerabat. Circa uigeſimam ſeptimā febri li-
bera, in urinis ſubſidentia: latus dolebat. Circa primā & trigeſimā febris cor-
ripiebat: aluus ex bilioſis turbata eſt. Quadrageſima die uomuit pauca bi-
lioſa. Iudicata eſt perfecte libera à febri die octogeſima.

AEGROTVS VI

Cleanactiden qui ſupra Heracleum decumbebat, febris corripuit erro-
neo modo. Dolebat autem caput ab initio, & latus ſiniſtrum: & aliarum par-
tium dolores aderant, laſſatorum modo: febres exacerbabantur aliàs aliter
inordinatè. Sudores quādoq;, quandoq; non. Exacerbationes ut plurimū
D in iudicatorijs diebus magis accedebant. Circa uigeſimamquartam ſum-
mas manus dolebat. Vomuit bilioſa, flaua, ſatis multa: paulo pōſt autem æ-
ruginoſa. Ab omnibus alleuatus eſt. Circa trigeſimam ſanguis ex utriſq; na-
ribus erūpere cœpit, atq; hoc erronico modo paulatim uſq; ad iudicationē.
Non autem faſtidiebat cibum, neq; ſiticuloſus erat per totum tempus, neq;
inſomnis. Vrinę tenues, non decolores. Circa quadrageſimam minxit ſub-
rubra, ſubſidentiam multam ualde rubram habentia: alleuatus eſt: poſt hæc
autem urinæ uarie, quandoq; ſubſidentiam habebant, quandoq; non. Sexa-
geſima urinis ſubſidentia multa, & alba, & leuis. Remiſerunt omnia: febres
intermittebant. Vrinæ tenues quidem, uerum boni coloris. Septuageſima
à febre liber permanſit diebus decem. Octogeſima riguit, febris acuta corri-
puit: multū ſudauit. Vrinis ſubſidentia rubra, leuis. perfecte iudicatus eſt.

Ægro-

AEGROTVS VII

B

Metonem febris uehemens corripuit,lumborũ grauitas doloroſa.Poſtridie ubi aquã bibiſſet ſatis multam, ab aluo probe prodijt. Tertia,capitis grauitas: Seceſſus tenues, bilioſi, ſubrubri.Quarta,omnia exacerbata ſunt. Fluebat à dextra nare bis ſanguis modicus.Noctẽ moleſte tulit. Seceſſus ſimiles tertiæ diei. Vrinæ ſubnigræ, habebant quiddam in medio innatans, ſubnigrũ,diuulſum:nõ ſubſidebant.Quinta,effluxit ex ſiniſtra nare ſanguis largus,merus. Sudauit:iudicatus eſt. Poſt iudicationẽ inſomnis, delirabat. Vrinæ tenues,ſubnigrę. Capitis lotionibus uſus eſt:dormiuit:reſipiſcebat. Huic recidiua facta non eſt.Sed ſanguis erupit ſępe etiam poſt iudicationẽ.

AEGROTVS VIII

F

Eraſinum qui habitabat circa Bootæ torrentem, febris uehemens corripuit poſt cœnam:nocte turbatus fuit:diem primam quiete, noctem laborioſe trãſegit.Secunda, omnia exacerbata ſunt,ad noctem delirauit.Tertia doloroſe,multũ delirauit. Quarta,moleſtiſſime,ad noctem nihil dormiuit. Inſomnia & ratiocinationes:deinde peiora, & magna, & periculoſa,timor, moleſtia.Quinta,mane reſipiſcebat ac intelligebat omnia. Verum ad meridiem multum inſanijt:continere ſe non potuit. Extremitates frigidæ,ſubliuidæ. Vrinæ inconcoctæ. Circa ſolis occaſum mortuus eſt. Huic febres perpetuo cum ſudore:præcordia ſublimia: diſtentio cum dolore. Vrinæ nigræ habentes quædã in medio ſuſpenſa innatantia rotunda, non ſubſidebant: Ab aluo ſtercora pródibant. Sitis perpetuo,non ualde. Conuulſiones multæ cum ſudore,circa mortem. G

AEGROTVS IX

Critoni in Thaſo erecte obambulanti,pedis dolor fortis à magno digito cœpit.Decubuit eadem: die horridus,anxius,parum ſubcaleſcens:nocte deſipuit. Secunda die tumor laxus per totũ pedem,& circa malleolum ſubrubens cum diſtentione.Puſtulæ nigræ:febris acuta:inſanijt. Ab aluo uero mera,bilioſa,ſatis multa prodibant.Mortuus eſt altera ab initio die.

AEGROTVS X

Clazomenium qui ad Phrynichidæ puteum decumbebat, febris uehemens corripuit. Dolebat aũtẽ caput, collum, lumbos ab initio.Statim autẽ ſurditas.Somni non aderant.Febris acuta inuaſit.Præcordiũ eleuabatur cũ tumore:diſtentio nõ ualde:lingua ſicca.Quarta, ad noctem deſipuit.Quinta,laborioſe omnia exacerbata ſunt:Circa undecimam parũ remiſerunt.Ab aluo uero ab initio & uſq; ad decimam quartam,tenuia multa aquei coloris prodibant.Toleranter ea quæ ad ſeceſſum pertinẽt ferebat: poſtea aluus reſtitit.Vrinæ perpetuo tenues quidem,uerum boni coloris, & multa in medio ſuſpenſa habebant diuulſa:non ſubſidebant. Circa decimã ſextam minxit pauló craſſiora,habebant ſubſidentiam paruam, paulum alleuarũt,reſipiſcebat magis.Decimaſeptima,rurſus tenuia. Circa utraſq; aures tubercula extiterunt cum dolore.Somni non aderant: delirabat. Circa crura dolebat. Vigeſima,à febre liber iudicatus eſt: non ſudauit:omnia intelligebat. Circa uigeſimamſeptimam coxę dextræ dolor fortis, cito quieuit. Tubercula uero iuxta aures neq; ſedata ſunt,neq; ſuppurata, uerum dolebant. Circa H

trige-

A trigeſimam primam profluuium alui ex multis aquoſis, cum eiuſmodi quæ in dyſenteria prodire ſolent. Vrinas craſſas mingebat. Tubercula circa aures ſedata ſunt. Circa quadrageſimam oculum dextrum dolebat, obſcurius uidebat. Reſtitutus eſt.

AEGROTVS XI

Dromeadæ uxorem quæ filiam pepererat, & alijs omnibus ſecundum rationem factis, ſecũda die rigor corripuit: febris acuta. Cœpit autem prima die dolere circa præcordia faſtidioſa ac nauſeabunda, horrida, anxia, & ſequentibus non dormiuit. Spiritus rarus, magnus, ſtatim reuulſus. Altera à rigore die, ſtercora ab aluo bene prodibant. Vrinæ craſſæ, albæ, turbatæ: B qualis fit ex his quæ ſubſiderunt, ubi multo tempore ſita, fuerit conturbata: non ſubſidebant: nocte nõ dormiuit. Tertia circa meridiem ſuperriguit. Febris acuta. Vrinæ ſimiles: præcordij dolor, faſtidioſa ac nauſeabunda, nox moleſta, non dormiuit. Sudauit per totum ſubfrigida. Statim autem rurſus recalefacta eſt. Quarta die circa præcordia parum alleuata eſt. Capitis grauitas cum dolore: in ſoporem incidit: parum de naribus ſtillauit: lingua ſicca: ſiticuloſa. Vrinæ tenues, oleoſæ: parũ dormiuit. Quinta, ſiticuloſa: faſtidioſa. Vrinæ ſimiles: nihil ab aluo. Circa meridiem multum delirauit, & ſtatim rurſus parum reſipiſcebat: exurgens in ſoporem incidit: frigiditas parua: nocte dormiuit: delirauit. Sexta mane ſuperriguit. Statim autẽ recalefacta eſt. Sudauit per totum. Extremitates frigidæ: delirauit. Spiritus magnus, rarus. C Paulo poſt conuulſiones à capite cœperunt. Statim mortua eſt.

AEGROTVS XII

Homo quidam calefactus cœnauit, & bibit amplius. Vomuit omnia noctu: febris acuta. Præcordij dextri dolor. Inflãmatio ſubmollis ex interna parte: noctem moleſte tulit. Vrinæ ab initio rubræ, craſſæ, depoſitæ nõ ſubſidebãt. Lingua ſicca: nõ ualde ſiticuloſus. Quarta, febris acuta. Dolores omnium. Quinta, minxit leue, oleoſum, multũ: febris acuta. Sexta ueſperi multũ delirauit: Nec nocte dormiuit. Septima omnia exacerbata ſunt. Vrinæ ſimiles: ſermones multi: continere ſe non potuit. Ab aluo cũ iritatione prodierũt liquida turbata, cũ lumbricis. Nox laborioſa. Mane riguit: febris acuta. Sudauit calidum: A febre liber eſſe uiſus eſt: non multũ dormiuit: A D ſomno frigiditas, ſputatio. Veſperi multum delirauit. Paulo pòſt uomuit nigra, pauca, bilioſa. Nona, frigiditas: multũ delirabat: non dormiuit. Decima, crura dolebat. Oĩa exacerbata ſunt: delirauit. Vndecima mortuus eſt.

AEGROTVS XIII

Mulierem quæ decumbebat in littore, trimeſtri fœtu grauidam febris uehemens corripuit, ſtatimq́ lumbos dolere cœpit. Tertia, dolor colli, capitis, iuxta clauiculam, & manum dexteram. Statim lingua uoce deſtituta eſt: dextra manus reſoluta eſt cum conuulſione, uelut his, qui aliqua ſiderantur parte, cõtingere ſolet. Deſirabat penitus: noctem moleſte tulit, non dormiuit: aluus turbata eſt, ex bilioſis, meris, paucis. Quarta die lingua uoce ſoluta eſt. Conuulſiones eorundem: dolores omnium permanebant. Iuxta præcordia tumor cum dolore: non dormiebat: penitus delirabat: aluus turbata. Vrinæ tenues, non boni coloris. Quinta, febris acuta: præcordij dolor: plane

nè delirabat:ſeceſſus bilioſi: ad noctem ſudauit, à febre libera. Sexta, reſipi- B
ſcebat. Ab omnibus alleuata eſt. Verum circa ſiniſtram clauiculam dolor permanebat:ſiticuloſa. Vrinæ tenues:non dormiuit. Septima tremor:in ſoporem incidit:parum delirauit: dolores iuxta clauiculam, & ſiniſtrum brachium permanſerũt. Reliqua alleuata ſunt. Omnia intelligebat. Tres dies à febre libera manſit. Vndecima reuerſa eſt,ſuperriguit, febris uehemens corripuit. Circa decimamquartam uomuit bilioſa, flaua, ſatis multa:ſudauit:A febre libera iudicata eſt.

AEGROTVS XIIII

Melidiæ,quæ decumbebat iuxta Iunonis templum, capitis & colli, & pectoris dolor fortis cepit. Statim autẽ febris acuta corripuit. Menſes pau- F
ci apparebant. Dolores omnium horũ continui. Sexta die,ſoporoſa, anxia, horrida:rubor in maxilla:parum delirauit. Septima, ſudauit:febris dimiſit. Dolores permanebant:Redijt:ſomni pauci. Vrinæ perpetuo boni coloris, uerum tenues. Seceſſus tenues,bilioſi,mordaces,ualde pauci,nigri,graueolentes prodibant. In urinis ſubſidentia alba, leuis. Sudauit. Iudicata eſt perfecte undecima die.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPVLARIB. LIB. II, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete. G

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

Sectio prima. Carbunculi æſtiui in Cranone à pluuijs continuis,&c. Febres ardentes. Aſcarides. Morbi authumno prouenientes. Morbi quibus temporibus facillimè iudicentur. Ver omnino ſaluberrimum. In morborum principijs quid conſiderandum. Quorum morborum iudicationes ſint ueløciores. Crude iudicata. Abortientium ſigna. Teſtiũ tumores tuſſim finiũt. Pectoris,mammarum,geniturae & uocis cõmunio. Abſceſſus quibus partibus fiant,& qui boni et qui mali. Abſceſſus tuſſiculoſi. Sanguinis è naribus eruptiones. Linguæ duræ uel molles. Capita longa ex uiuendi ratione,&c. Venæ amplæ & uentres,& oſſa ampla. Pectinum ruptiones. Hepatici unde. Qui morborum regiorum ab hepate color. Morborum à ſplene color. Vlcera quę ægrè perſanentur. Occaſiones morborum conſiderandę. Vlcera iudicantia. Ad crudos & liquidos ſeceſſus. H

Sectio ſecunda. Oris uentriculi dolor. Morborum mutationes & fines. Ventris turbatio. Ex calculi morbo, in ſuperna palpebra ordeolum. Tibiarũ tumores ex defatigatione cum calore. Teſtis ſiniſtri tumor ex febribus modicis. Splen magnus. Manus dextra & crus,ſiderationis modo ſoluta. Albi circa rhenes dolores,à crapula. Dolores fortiſſimos quomodo quis dinoſcat. Aqua leuiſſima quæ. Cibi & potus. Abortus. Dyſenteria qui magis laborent. Puſtulæ per corpus lactantis. Vrinæ ſtillicidium. Coxæ dolor ante conceptionem. Puſtulæ inferne in tibia prægnãtis. Puer carnoſus ſine oſſibus. Gemellarum partus & modica purgatio. Ructus acidus in diuturnis inteſtinorum leuitatibus. Veratri potio. Hepatis eleuatio ſplenico modo. Mictio multa cũ ſanguinis fluore ex nare ſiniſtra. Splen in gibbum eleuatus. Anginoſorum affectiones. Glandulæ nulli unquam intumuerunt. Venarum in temporibus,capite,ac ceruice eleuatio. Tumor rectus,nec in alteram partem uergens. Tumores ad alteram partem uergentes. Reſolutiones leuiter ſyderatorum. Sectio tertia. Febres in

Perin-

A Perintho hyeme auſtrina, uere & æſtate ſiccis. Aſperitudines in cute miliaceæ. Medicamentorũ cõpoſitionis ratio. Febris acuta ex tuſſi matura. Diſparentia ſine ſigno iudicatorio male iudicantur. Quæ febres in glandularum tumoribus malę.

Spiritus. Aſſidua oſcitatio. Spiratio. Relicta poſt iudicationes, morbos faciunt. Lienis eleuationes. Sanguinis eruptiones quarta die. Febres una die intermittentes. Febres ex mucoſis & bilioſis. Pectinis intentio. Collectiones circa linguas, humiles calculi, & quæ podagricis fiunt. Quartana annua. Deligationes in uenarum ſectionibus. Ructus acidi. Rigores mulierum. Partus uitales.

Humiditas per prodeuntia. Menſtruarum purgationum circuitus eſt. Lac primipararum. Tumor in uulneribus fortibus non apparens. Menſtruæ purgationes, ſimiles octimeſtribus. Tumores præter rationem eleuati. Sectio quarta, de Venis. Hepatitidis uenæ diſtributio. Septum tranſuerſum. Venæ B duplices à clauiculis. Arteriæ ex rhene. Nerui duo à cerebro. Crurum impotentia ex aſſiduo eſu leguminum. Excandeſcentiæ utilitas. Oſculi uteri ad coxam & crus ex partu conuerſio. Sectio quinta, De naturæ indiciorum notionibus. Naturæ indiciorum notio. Mali. Boni. Hydropicorum ſpecies. Lingua offendentes. Surditas. Sanguinis è naribus eruptio. Inſania. Puerperis conuulſio quomodo ſoluenda. Capitis os confractum. Vlcus. Deſipienti quid adhibendum. Ventoſitas. Fluxio. Infœcundarũ remedia. Vocis repentina deſtitutio. Pituitæ fluxiones oculorum, ex mãmis. Tuſſis ſicca. Hydropici tuſſis. Coxarum, oculorum, teſtium, & mãmarum cõmunio. Partes circa faciem graciles. Hydropicus. Auris dolor. Vena pulſans in cubito. Vulnus ſanguinem fundens. Oris uentriculi dolor. Vomitus ſolutio. Corruptorum corpore ſanatio. Ad oculos. Varices caluorum. Ad uitiliginem & lepram. Secundarum ſi non deſcendant purgatio. Sectio ſexta, de naturæ indiciorum notionibus. C Iracundi qui longæ uitæ. Boni. Homo adaptatus. Vocis in conuulſionibus, impari die ſolutio. Puer quo menſe nutriatur. Solutio uoci ſimilis.

Venarum in manibus pulſatio. Ad gutturis dolorem. Ventris turbatio. Interceptio morbi quando fieri debeat. Mori neminem, niſi die, menſe, & anno imparibus. Oculi non robuſti. Ternarij numeri uis. Angina. Lippitudo. Inteſtini uulneratio. Bilem generantes. Dextræ partes plurimã uim circa naturam habent. Ad menſes ſiſtendos. Trimeſtris puer. Lactis multus fluor, fœtum debilitat. Mãmis maximã prudentiæ partem ineſſe. Vrinæ ſtillicidium. Cãcri generationem quæ ſequantur. Anxietas, horror, oſcitantia. Supernarum partiũ dolorem quæ ſoluant. Auris dolor. Voluulus mollis. Præcordiorum diſtentio.

Paronychia unguium abſceſſus. Aquæ ſecedenti. Mulieri concipere uolenti.

Capitis dolor ex crapula. Calori, non à bile, neque à pituita, ſed à laſſitudine, quo modo medendum. Inſaniæ futuræ ſigna.

D

SECTIO PRIMA

c ARBVNCVLI in Cranone ęſtiui: pluebat in ardoribus aqua larga. Contingebat hoc per totum, & maxime ab auſtro: & ſubnaſcebantur quidem in cute ſanies: dum autem intro concipiebantur, caleſcebant, & pruritum inducebant: deinde puſtulæ uelut ab igne inuſtæ excitabantur: & ſub cutem uri ſibi uidebãtur, in ardoribus ſiccitatis. Febres plerunq; citra ſudorem. In his uero ſi minutæ imbris guttę deciderint, magis ſudatoriæ fiũt ab initio. At hæc difficiliora iudicatu manẽt, quàm aliter: Attamen minus, ſi nõ propter hęc fuerint, ſed propter morbi modum. Febres ardentes in æſtiuis magis fiunt, & in alijs temporibus: Reſiccantur autem magis æſtate, Autumno maxi-

me ferinum,& oris uentriculi dolor, quãquam & ipſe minus maleficus fue- B
rit,ipſo morbo tali exiſtente. Aſcarides ueſperi ſimiliter huic: & illæ tunc
infeſtant in die plerunq;, non ſolum ideo quod magis affligunt, ſed etiam
ipſæ per ſeipſas. In autumno acutiſſimi morbi & maxime lethales: & om
nino ſimilitudinem habent,eo quòd ueſperi exacerbantur: tanquàm annus
ipſe habeat circuitum morborum.Quale eſt dies morbi, quale eſt ueſperti-
num tempus ad exacerbationem: Tale eſt morbi, & uniuſcuiuſq; conſtitu-
tionis inter ſe,ubi nõ quid in ſuperiori ſpecie fuerit innouatum: Sin minus,
alia ſanè conſtitutione hæc imperium obtinuerint. Quare etiã annus ad ſe-
ipſum hoc modo ſe habet. In quietis ac conſtantibus temporibus, & an-
nis tempeſtiue tẽpeſtiua præbentibus,boni ſtatus & iudicatu facillimi mor F
bi fiunt.In inconſtantibus uero,inconſtantes, & qui difficulter iudicantur:
quũ ſanè in Perintho defecerit aut abundauerit quid, ut aut uẽti ſint, aut nõ
uenti:aut aquæ,aut ſiccitates:aut ardores,aut frigora. Ver aũt omnino ſa
luberrimum,ac minime lethale. Circa principia morborũ conſiderandũ,
an ſtatim florent.Clarum aũt hoc fit ex incremento. Incrementa uero ex cir
cuitibus:& iudicationes quoq; hinc manifeſtę fiunt, itemq; ex acerbationi-
bus in circuitibus,ſi citius accedant,aut non:& ſi diutius durent,aut nõ:& ſi
magis affligant,aut nõ. Ex omnibus aũt continuis aut intermittentibus,
& diuturnis,& uulneribus,& ſputis,& doloribus.Itemq; tuberculorũ inflã
mationes,& quæcunq; alia pòſterius apparent,fortaſſis aũt & ex aliis com-
munibus rebus, quæ quidem citius fiunt, breuiora ſunt: quæ uero tardius, G
longiora:quũ etiam in circuitibus citiorem recurſum,ac reliquũ augmentũ,
morbus neget. Nam & eorum qui ſtatim pereunt, uelociores ſunt iudica
tiones,quoniam & dolores,& continui ac fortes. Quæ uero ad melius iudi
cant,nõ ſtatim apparent. Iudicatoria nõ iudicantia,partim lethalia ſunt,
partim difficilis iudicationis. Quæ præiudicata ſunt,ſi crude iudicata fue
rint,recidiuæ fiunt: Sin minus, iudicationis impeditiones aut malæ iudica-
tiones.Poſſunt etiam fieri perniciosa,ea quæ non parua ſunt. Quæcunq;
iudicatoria ſigna fiunt, eadem hæc ſi non fiunt, difficilis ſunt iudicationis.
Quæ uero contraria ſignificant, malum:non ſolum ſi recurrant, ſed etiã pri
mariæ naturæ contraria repentia. Quemadmodum etiam malorum ſignũ,
ea quę ad contraria repunt.Conſiderare uero ſic oportet,in cibis,compreſ- H
ſionibus uenarum, tumoribus præcordiorum, ſurſum uergentibus, deor-
ſum uergentibus. Sed & multa ſunt eiuſcemodi, uelut abortientiũ mam-
mæ graciles fiunt,neq; enim contrarium eſt: Neq; tuſſes diuturnæ, quoni-
am ubi teſtis intumuit,ceſſant:& teſtis tumor à tuſſi ceſſat & alleuatur:quæ
res cõmonefacit nos cõmunionis pectorum, mãmarum, geniturę, uocis.
Abſceſſus aut per uenas,aut per oſſa,aut neruos,aut cutem,aut alias emo
tiones. Boni autem ſunt qui infra morbum fiunt, uelut uarices, lumborum
grauitates ex ſupernis. Optimi uero potiſſimũ ſunt inferni,& longiſſime
infra uentrem,& remotiſſimi à morbo: & qui per effluxionem fiunt, uelut
ſanguis è naribus,pus ex aure,ſputum,urina,quę per effluxionem fiunt. At
abſceſſus quibus hęc non fiunt, ſunt uelut dentes,oculi,naſus,ſudor. Sed &
quæ ſub cutem abſcedunt foras tubercula,uelut putreſcẽtia, & quæ ſuppu-
rantur,

A rantur,aut ulcus,aut eiuſmodi puſtulæ,aut ſquamæ,aut defluuium capillo-rum,uitiligines,lepræ, aut eiuſmodi quæ abſceſſus ſunt aceruatim fluentes, & non ſemirepentes, & quæcunq; alia dicta ſunt: & ſi non pro rationis ex-cretionis morbi dignitate fiant, uelut Temeni nepti, ex morbo forti ad digi tum decubuit, qui quum non ſufficeret ad ſuſcipiendum morbum,recurrit: Mortua eſt. Abſceſſus aut per uenas,aut per aluū,aut per neruos,aut per cu tem,aut iuxta oſſa,aut ſecundum ſpinalem medullam, aut ſecūdum alias ef-fluxiones,os,pudendum,aures,nares, ex utero menſes. Iudicationes po-ſtridie fiunt,uelut ad lumbos,aut ad femur,& ad teſtes: Quandoq; ex tuſſi, & teſtis ipſe à ſeipſo. Tuſſiculoſi abſceſſus,qui ſupra uentrem ſunt, non ſi

B militer perfecte liberant. Sanguinis eruptiones largę ex naribus plerunq; liberant,uelut Heragorę,quod medici non animaduerterunt. Qui uoces a-ſperas natura habent,his etiam linguæ ſubaſperæ ſunt,& quæcunq; aſperi-tates à morbis ſimiliter. Quæ igitur durę ſunt linguæ à natura,etiā ſine mor bo hoc habent. Molles uero tardiores ſunt, & ad peccatum, & ad bonum, quàm prior natura. Conſideranda ſunt etiam longa capita, ex uiuendi ra tione,& ceruices longæ,ab inclinationibus:& uenarum amplitudo & craſ-ſitudo,ab eadem,& anguſtiæ, ac latitudines, & breuitates, ac tenuitates, ex contrarijs. Quorum uenæ amplæ,& uentres,& oſſa ampla,hi ſunt qui te nues ſunt. Pingues uero his contraria habent: & in his qui fame macerātur, mediocritates. Ab his conſideranda ea ſunt quæ præpropera incremēta u-

C nicuiq; detrahunt, & quæ diminutiones adaugent: & ea quæ incrementa coadaugent,& quæ corroborant. Et quæ ſint cōmunes uenarum diſſectio-nes. Pectinum ruptiones quæ quidem circa pubem fiunt,ut plurimū ſta-tim ſunt innoxiæ. Quæ uero paulùlum ſupra umbilicum in dextra parte,hę doloroſæ ſunt & anxioſæ,& ſtercoris uomitum inducunt, uelut etiam Pit-taco accidit. Fiunt autē hæ,aut à plaga,aut uulſura,aut alterius inſultu. Qui-bus id quod medium eſt interabdomen & cutem inflatur, & non ſedatur:

Color eſt uelut qui multū pallidus eſt,& qui ex candicāte pallet: quo-niam omne huiuſmodi ab hepate eſt,& ex hoc ſunt hepatici in his morbis:et morbi regij ab hepate,ad ſubalbidum colorem uergunt: & qui ex aqua in-ter cutem,& ex pituita alba laborant. Qui uerò à ſplene ſunt,tum hydro-

D pes, tum morbi regij, nigriores ſunt. Sed & ulcera quæ ægre perſanantur, exalbidorum ſunt, qui ferè lentis colorem referunt: & cutis diffringitur ac labia,uelut Antilochus habuit & Aleuas,ab humoribus ex corpore ſalſugi noſo,quod ſub cute maxime, & à capite contingit, quum à pulmone fuerit calefactum. Occaſiones unde quis ægrotare cœpit, conſiderare oportet, ſiue capitis ſit dolor, ſiue auris, ſiue lateris. Signum autem ſunt in quibuſ-dam dentes, & in quibuſdam inguinum tumores. Vlcera oborientia ac iudicantia febres,& tubercula: Quibus hæc non fiunt, iudicatio ſublata eſt. Quibus intus relinquuntur, certiſſimæ recidiuæ ac celerrimæ. Crudos ac liquidos ſeceſſus,milium ſolidum in oleo coctum ſiſtit. Exemplo eſt nau tæ puer, & Myriochaune.

SECTIO SECVNDA

Mulier cor,hoc eſt,os uentriculi dolebat,& nihil remittebat dolor. Huic

S 2 polen-

polentæ pollen in mali punici ſuccum inſperſus, & ſemel in die acceptus in B
cibo ſatis fuit,& nõ reuomebat,uelut Charioni cõtigit. Mutationes proſunt,ſi non ad praua mutentur,uelut his qui à medicamentis uomunt febrium gratia. Fines in meraciora deſinentes,putrefactionẽ ſignificant, uelut Dexippo. Serapis ex liquida aluo intumuit. Pruritus aũt haud ſcio quot diebus,non ultra. Habebat autẽ & abſceſſum quendam in lateris mollitudine,qui nigrefactus occidit. Et Stymargi uxor ex uentris per paucos dies turbatione,ubi multum in ſiſtendo laboraſſet, & poſt pueri ſexus fœminei quadrimeſtris ex corruptiõe diſceſſum ſana facta eſſet,intumuit. Moſcho è calculo laboranti fortiter,in ſuperna palpebra ordeolum obortum eſt,magis ad aurẽ: deinde intro exulceratũ eſt. Quinta & ſexta die ex internis pus F
erupit. Infernas affectiones ſoluit. Glandularum tumor ac inflãmatio circa aurem erat, itemq́ꝫ inferne in collo, è directo ſuperni tumoris. Ariſtæi uxoris frater fatigatus in uia incaleſcebat: deinde in tibia tumores fiebant terebinthi fructui ſimiles. Poſtea febris continua fiebat, & poſtridie ſudor factus eſt,& alijs paribus diebus ſemper idem fiebat. Adhuc autem febris tenebat. Erat autem ſublienoſus. Ex ſiniſtra nare ſanguis erumpebat frequenter & paulatim. Iudicatus eſt. Poſtridie iuxta ſiniſtrã aurem tumor. Sequenti die etiam circa dextram, ſed hic minor: & inſuper tepeſcebat. Hi euanuerunt,& non ſuppurati ſunt. Qui ab Alcibiade uenit,ei ex febribus modicis ante iudicationem teſtis ſiniſter intumuit. Habebat autem ſplenem magnũ:& ſanè tunc iudicata eſt febris uigeſima die: deinde aliàs atq; aliàs ſub- G
incaleſcebat,& ſubfloridum ſpuebat. Cuidam manus dextra, & crus ſiniſtrum, quum ex tuſſi parum & nihil memorabile eieciſſet, ſiderationis modo reſoluta ſunt:alia uero nulla re alterata eſt,neq; faciẽ,neq; mente:Nec uero adeò fortiter illis partibus. Cœpit ad melius procedere circa uigeſimã diem. Factum autem hoc eſt illi ferè circa menſium eruptionẽ,& fortaſſis tunc primũ apparebant. Erat enim uirgo. Apœmantus & pater fabri illius qui caput fregit, & Nicoſtratus non extuſſiebant quicquam. Erant autem alibi circa rhenes dolores. Interrogationes factæ ſunt: dicebant ipſos ſemper repleri potu aut cibo. Dolores fortiſſimos quo modo dinouerit quis conſpicatus,fuga,tolerantiæ,experientiæ,& timiditates indicant. Aqua quæ cito caleſcit,& cito frigeſcit, ſemper leuior eſt. Cibi & potus experientia H
opus habent,an ad æqualitatem maneant. Dicendum quòd ubi ſanguis effluxit,expalleſcunt,& quæcunq; alia huiuſcemodi. Abortus maſculus ſexaginta dierum, in partuum ſuppreſſionibus ſalubris. Hercules intumeſcebat mali ipſius die octaua. Magis ex dyſenteria laborat,quiſquis ſanè etiam è teneſmo uexatur. Quædam lactans puſtulas per corpus ubiq; habebat. Poſtquam autem lactare ceſſauit, ſedatæ ſunt per æſtatem. Coriarij illius qui coriacea præparabat,uxori,quum peperiſſet & perfectè exoluta eſſet,uiſum eſt de ſecunda membranoſum quiddam remanere: diſceſſit autem quarta die male. Nam urinæ ſtillicidio uexabatur. Statim concipiẽs peperit maſculum. Habebat autem iam multos annos, & poſtremum neq; menſes prodibant. Quando autem peperiſſet, urinæ ſtillicidium paulum intermittebat. Quædam priuſquam conciperet, coxam dolebat. Poſtquàm

A quam autem concepit,nõ amplius dolebat. Vbi uerò peperit, uigeſima die rurſus doluit.Peperit igitur maſculũ. Prægnanti in tibia inferne dextera, tertio aut quarto menſe puſtulæ,ad quas mãna thuris utimur,itemq́ in manu dextera iuxta magnũ digitum: haud ſcio an peperit, reliqui enim ipſam ſemeſtrem:habitabat autem uelut ego puto, in ædibus Archelai ad rupem.

Antigenis uxor habitabat iuxta Nicomachũ, peperit puerum carnoſum quidem, uerũ qui haberet maximas partes diſeretas, magnitudine uero eſſet quatuor digitorum,& ſine oſſibus: deinde craſſus ac rotundus. Hæc autem anheloſa erat ante partum: deinde ſimul cum partu pus reuomuit modicum, uelut ex furunculo uocato tuberculo. Quæ filias peperit gemel-

B las,& difficulter peperit,& nõ ualdè purgata eſt,tota intumuit:deinde uenter ipſi magnus fiebat. Reliqua uero reprimebantur: & rubicunda prodibant uſq; ad ſextum menſem:deinde alba ualde per omne iam tempus. Atque hæ fluxiones Veneri officiebant, & mera rubicunda ipſi profluebant. In diuturnis inteſtinorum leuitatibus ructus acidus oboriens, antea nunquam factus,ſignum bonum,uelut Demænetæ contigit. Fortaſſis autem licet etiam arte parare. Nam turbationes eiuſmodi alterant. Fortaſſis autem & ructus acidi inteſtinorum leuitatem ſoluunt. Sanata eſt ueratri potione Lycia: poſtremũ ſplen magnus, & dolores, & febris, & ad humerum dolores. Et uena quæ in ſplene eſt, in cubito ſecabatur: & ſaliebat quidem ſæpe: Aliquando uero etiam non eſt ſecta, ſed unà cum ſudore ſanguis pe-

C netrauit,aut ſua ſponte. Ex quo autem prodibat, ſplen dextera parte intendebatur, ſpiritus intus duplicabatur,nõ tamen magnus:mente mouebatur, contegebatur, flatus inerat, non prodibat inferne quicquam, neq; mingebat. Mortua eſt ante partum. Quæ circa fauces ad alterutrã partem repentia proceſſerunt,exulcerata non ſunt,ad ſiniſtra tranſiuerunt,ad ſplenem dolor uenit citra iudicationẽ. Hieroni iudicatio facta eſt decimaquinta die.

Coi ſorori hepar eleuatum eſt ſplenico modo. Mortua eſt ſecunda die.

Bion ſimul multum mingebat quod non ſubſidebat, & ſanguis ex ſiniſtra nare manabat. Erat enim & ſplen ſurſum in gibbum eleuatus,ac durus: ſuperſtes manſit: recidiua. Erant autem anginoſorum affectiones hæ.

Colli uerticula intro uergebant,quibuſdam amplius,quibuſdam prope.

D Et collum forinſecus conſpicuam cauitatem intro habebat, & hac parte ad cõtactum dolebat. Erat autem & cuidam infra os dentis appellatum, quod non ſimiliter acutum eſt: quibuſdam uero etiam ualde rotundum, maiore circumferentia. Si non cum dente appellato, fauces non inflãmatæ, uerũ iacentes. Partes ſub maxilla tumidę,nõ inflãmatis ſimiles. Neq; glãdulæ ulli intumuerunt: ſed magis ſecundum naturam: linguam non facile uertebant, ipſiſq; & maior eſſe uidebatur, & prominentior, & ſub lingua uenæ conſpicuæ:deglutire non poterant, aut ualde difficulter. Immo ad nares fugiebat,ſi ualde cogerent:& per nares loquebantur. Spiritus autem his non ualde ſublimis. Quibuſdam uero uenæ in temporibus, & in capitibus ac ceruice eleuatæ. At recrudeſcentibus,ex his, parũ quiddam tempora calida,etiamſi aliàs non febricitarent. Non ſuffocabantur plurimi,niſi quũ deglutire cupiebant,aut ſaliuam,aut aliud quiddam. Neq; oculi intus deſi-

debant. Quibus igitur tumor erat rectus, nec in alteram partem uergebat, hi neq; leuiter ſideratorum modo reſoluebantur. An uero aliquem periiſſe uiderim, in memoriam reuocabo. Quos autem nunc noui, ſuperſtites manſerunt. Erant autem partim celerrime alleuantia. Plurima uero ad quadraginta dies deueniebant: & in hoc plerunq; etiam ſine febre. Multi uero etiam ad ualde longum tempus, partem aliquam tumoris habebant. Et deglutitio, & uox indicabat: & columellæ liqueſcentes ſignificationem quandam prauam exhibebant, quamuis nullum grauius malum habere uidebantur. Qui uero tumores ad alteram partem uergentes habebant, hi unde uerticula inclinata fuerunt, iſthic reſoluebantur. Atq; inde ad alteram partem diſtrahebantur. Erant autem hæc in facie maxime conſpicua, & in ore & interſepto iuxta gurgulionem. Sed & maxime inferne pro ratione immutabantur. Cæterum reſolutiones leuiter ſideratorum modo, non per totum corpus fiebant ueluti ex aliis, ſed uſq; ad manum, ab anginoſa affectione. Atq; hi & matura expuebāt, eaq; pauca ac difficulter. Quibus autem in rectum tumor tendebat, itidem expuebant. Quibus uero etiam cum febre, hi multo magis & difficulter ſpirabant, & aliena loquebantur, & uenæ his magis eleuatæ. Et pedes omnibus quidem frigidiſſimi erant, maxime autem his. Et hi ad erectè ſtandum impotentiores erant. Et quidam non ſtatim moriebantur. Quos autem ego noui, omnes mortui ſunt.

SECTIO TERTIA.

Conſtitutio tēporis.

In Perinthum circa ſolſtitiū ferè æſtiuū uenimus, facta aūt eſt hyems clementi cœlo, auſtrina. Ver & ęſtas ualde ſine aquis uſq; ad pleiadū occaſum. Nā ſi etiam quid aquæ cecidiſſet, id erat uelut minutæ roris guttæ. Et Eteſię nō ualde ſpirarūt: & qui ſpirarunt, diuulſe id fecerūt. Æſtate febres ardentes populariter graſſatæ ſunt multæ. Erant autem ſine uomitu: & alui turbatæ ex tenuibus, aquoſis, non bilioſis, ſpumoſis, multis, quæ aliquādo depoſita etiam ſubſidentiam habebant, ex quibus ſane etiam id quod ſub dio nodu exponebatur, ſimile erat. Aequales ſpecie alui ſeceſſus ſemper, malū. In his multi ſoporoſi erant, & mēte moti: hi uero ex ſomnis tales fiebant. Quū aūt ſuſcitati eſſent, omnia intelligebant. Spiritus ſublimes, non tamē ualde. urinæ tenues quidem plurimis & paucæ, aliàs autem non decolores. Sanguinis eruptiones è naribus non fiebant, niſi paucis: neq; parotides iuxta aures, de quibus poſtea ſcribam: neq; ſplenes attollebantur, neq; dextrum præcordium, neq; doloroſum ualde, neq; fortiter intentū erat. Erat tamen quid quod iudicationem faciebat. Et maxime iudicabantur omnia plerunque circa decimam quartam diem, pauca cum ſudore, pauca cum rigore: & ualde paucis recidiuę fiebant. At uero ſub minutas uelut roris guttas quę in æſtate fiebant, apparebat ſudor. In febricitantibus etiam quidam ſudores ſtatim ab initio fiebant, non tamen maligno modo: & quibuſdam ſub hoc tempus etiam iudicatio facta eſt cum ſudore. Fiebant autem in febribus æſtiuis, circa ſeptimam, octauam, & nonam diem, aſpretudines in cute miliaceæ, culicum morſibus maxime ſimiles, nō ualde pruriginoſæ. Hę perſeuerabant uſq; ad iudicationem. Nulli equidem maſculo tales erupiſſe uidi.

A di. Mulier autem nulla mortua eſt, cui hæ fiebant. Et graui auditu prædítæ & ſoporoſæ erant. Prius autem non ualde ſoporoſæ erant hæ, quibus illæ affuturæ eſſent. Non tamẽ in totum durabant: Verum ſoporoſæ & ſomno lentæ erant per æſtatem,& uſq; ad pleiadum occaſum.Poſtea uero magis ui giliæ aderant. Sed neq; in totum ab hac cõſtitutione moriebantur. Aluum igitur per cibos ſiſtere non dabatur,imò præter rationem putaſſet quis mederi cõducere,etiamſi minus multa quibuſdam prodirent, per hoc quod in frigore quis iaceret ſtrato ſuppoſito.Nam ulcerat quidem frigidum,calefacit aũt eiuſmodi ſpecies ſenſim progrediẽdo adhuc magis, etiamſi nulla afflictio naturę accedat:& in quibus,& qualia ſigna,et plura aut pauciora cõ-

B tingentia,oſcitatio,tuſſis,ſternutatio,diſtentio cũ oſcitatione,eructatio,flatus: omnia talia corrumpunt. Quibus in febribus anxioſis, horridis, rubeſcunt facies,laſſitudines,oculorũ dolores,capitis grauitates, reſolutiones leuiter ſideratorum modo, & menſes ſi apparuerint, maxime quibus primũ, ſed & uirginibus & mulieribus, quibus per tempus: Sed & quibus non in quo ſolet tempore,aut uelut oportet apparẽt:deinde pallidæ fiunt. Magnũ aũt in omnibus,id quod & conſequenter fit,& in quo tẽpore,& in quibus. Valde bilioſis in febribus maxime, omnino quibuſdam ad crura purgatio.

Medicamentorum modos ſcimus,ex quibus qualia, & quæ fiunt. Nõ enim omnes ſimiliter,ſed alij aliter componuntur.Et alibi citius,aut ſerius,in manuũ tractationes aſſumuntur,uelut eſt aut ſiccare, aut tundere,aut coque

C re,& eiuſmodi.Omitto plurima,quæ unicuiq;,& in quibus morbis,& quo tẽpore morbi,ætatẽ,ſpeciem,uictũ,qualis hora anni,& quæ,& qualiter pro cedat,& huiuſcemodi. Zoilo iuxta murũ ex tuſſi matura, febris acuta, & faciei rubor,& aluus intercepta,præterquam ad neceſsitatem coactè,lateris ſiniſtri dolor, & auris è directo ualde doloroſa, & caput non uſque adeò. Spuens ſemper ſuppuratum ægrotabat.Sed alia iudicata ſunt,& iuxta aurẽ pus multum erupit, circa octauam aut nonam diem. Principia uero noni diei ex dolore auris.Haud ſcio quomodo ſine rigore iudicatio facta eſt. Su dauit caput ualde.Et hic ſudor firmus erat,quod quidem ardor etiam ſiniſtri lateris eſſet.Superne unà cũ aure dolor ſedatus, maxime circa ſcapulas. Sed & ante ſputa multa,ab initio florida reiecta,& circa ſeptimam aut octa-

D uam diem.Deinde laborioſa.Aluus reſtitit uſq; ad nonam & decimam diẽ. Dolor extinctus eſt.Tumor remittebat, & ſudores fiebant parui, non autẽ iudicabant.Manifeſta autem erant hęc tum ex alijs,tum ex ſeceſſu.Nam incipiẽte auris dolore,etiã uenter turbatus eſt.Erupit autem ex aure nona die, & iudicatus eſt morbus decima quarta ſine rigore eadem die. Sed & ſputũ largius ibat,& maturius,poſtquam auris erupit. Sudores autem,& ſerpentia ulcuſcula ad multum tempus,in capite fiebant.Reficcata ſunt tertia die.

Quæcunq; ſine ſigno iudicationis iudicatorio diſparent, male iudicata ſunt, uelut Eryſipelas ancillæ Polemarchi. In glandularum tumoribus febres,malum, exceptis diarijs. Et in febribus glandularum tumores,deteriores, qui in acutis ab initio uigorem remiſerunt: Spiritus, præcordijs eleuatio mollis, & intentio neutra, in ipſis ſuperne rotundum, in dextris uelut circumſcrentia ſuppuratoria, aliud longius magis, aliud diffuſum, ali-

ud deorſum repens, & hinc atq; hinc diſtentio uſq; ad umbilicum. In omni ſurſum uerſus è directo latione, ſi reuocetur, & in rotunditatem concludatur, quatenus quidem ſpiritus fuerit, citra iudicationem calore attenuatur. Si uero hunc effugerit, ad ſuppurationem procedit. Spiritus denſi, parui: magni, rari: parui, rari: extra magnus, intra paruus, alius quidem extendens, alius uero urgens: dupla intro reuocatio, uelut ſuperinſpirantibus: calidus, frigidus. Medela aſſiduarum oſcitationum ſpiratio longa. Non potantibus, & uix, ſpiratio breuis. E directo etiam laterum intentio doloroſa, & præcordiorum intentiones, & ſplenis eleuationes, è naribus eruptiones. B

Quæ relinquūtur poſt iudicationem, recidiuas facere ſolent. Primùm itaq; lienis eleuationes, ſi non ad articulos finierint, ſanguinis è naribus eruptio fit, aut præcordij dextri intentio, ſi non penetrauerint urinæ. Hęc enim eſt interceptio utrorunq;, & recidiuæ horum merito fiunt. Abſceſſus igitur horum facere oportet ſi non fiant: eos uero qui iam fiunt declinare: Eos autem excipere, ſi prodierint iam, & qualia oportet, & qua parte oportet: Qui uero non ualde, eos coadiuuare: Eos uero auertere, ſi omnino incommodi fuerint, maxime ſi hi affuturi ſunt: ſin minus, ſi iam ueniunt. Quarta die, contingentes ſanguinis è naribus eruptiones ægre iudicant. Febres quæ una die intermittentes, altera ſuperrigent, unà cum iudicatione, ad ſeptimum circuitum durant. Scopo ex mucoſis, bilioſis, & faucium inflammatione, malo uictu uſo aluus ſuppreſſa eſt, & febris acuta facta, & lingua florida, & uigil ſine ſomno. Pectinis intentio fortiter, ęqualiter, paulatim ad infernam partem in dextris. Spiritus ſubdēſus præcordia dolebat, & reſpirans, & quum uerteretur. Sine tuſſi uero exſcreabat ſubcraſſa. Peplus ipſi data, à præcordio quidem depulit, tranſiuit autem nihil. Poſtridie glādes duæ appoſitæ non apparuerunt. Vrina craſſa & turbata. Subſidentia leuis & plana: & reſtitit aluus in turbulentia, uenterq; mollior erat. Et ſplen eleuatus, & deorſum uergens factus eſt. Potu utebatur aceto mulſo dulci, aut fauorum cremore cocto. Decima ſanguis ex ſiniſtra nare aquoſus paucus uenit: non autem ualde infirmus erat ob hoc ipſum: & urina ſubſidentiam habens. In ſubſidentia uero ſubalbum quiddam adhærens uaſi, tenue, neq; genituræ ſimile, neq; diſſimile. Defluxit hoc breui. Poſtridie iudicatus eſt, à febre liber, et ſubijt ſubuiſcoſum undecima die. Hoc uero circa defluxum erat quid bilioſum. Vrinæ uero purgatio multa, tum copia, tum ſubſidentia: & priuſquam uinum bibere inciperet, ferè pituitæ ſimilis. Penetrauit autē undecima die, ut quæ non eſſet multa. Viſcoſa uero erant ſtercora & turbata. Huiuſmodi autem iudicatorio modo fiebat. Nam & Antigēis in Perintho tale erat. Quæ circa linguas eleuantur collectiones, & humiles calculi, & quæ podagricis fiunt, circa debiles illorum articulos ſunt. Nam oſſiū natura cauſa eſt, ut hæc & indurentur, & diſtendantur. Collectio Hippoſtrati uxori ex quartana annua ad faſtigium eleuata eſt, quum ſubfrigida palàm eſſe uideretur, impetus in totum corpus factus eſt, & ſudor: iudicata eſt hoc modo: & poſtea menſes plures copia & tempore. Tunc enim ſuppreſſi fuerant. Abſceſſus non conſiſtere uiſus eſt. In pulſantibus ſanguinem fundentibus figura ampla, & in totū ſi ex omnino decliui accliue fiat. Quapropter

F G H

A propter etiam deligationes in uenarum ſectionibus impetum faciunt: fortes uero ſanguinem impediunt. Sanguineum & ſubbilioſum, ructum aci dum facit. Fortaſſis aũt ad atræ bilis morbum his deſinet. Rigores incipiunt mulieribus quidẽ magis à lumbis, per dorſum ad caput. Sed & uiris poſteriore corporis parte magis quàm anteriore, uelut cubitis, femoribus. Sed & cutis rara. Indicat aũt pilus animantium. Quibus nihil intra conſtitutũ tempus accidit, ſingulis partus uitales fiunt. Apparentia in quibus menſibus fiunt. Labores in circuitibus: Quicquid in ſeptuaginta mouetur, in triplicitatibus perficitur. Poſt menſes, dextera & ſiniſtra hiant. Humiditas per prodeuntia, requirit diætam ſicciſſimam. Quod citius motum eſt
B ac diſcretum, rurſus augeſcit etiam tardius, & ad longius tempus. Labores, circa quinquageſimũ tertium diem, & circa centeſimum ſextum. Labores tertio, quinto, ſeptimo, nono menſe, & ſecundo, ac quarto. Quæ noſſe oportet ad ſeptimũ menſem, aut à menſium fluxu numerãdi ſunt nouem menſes, aut à conceptione: & ad ſeptuaginta ac ducentos dies, Græci menſes fiunt: & ſi quid amplius ultra hos eſt, & aut maſculis, aut etiam fœmellis, hæc fiunt, aut contraria. A cibis & potibus humeri ac mãmæ inflantur: & impotentiæ, & inflationes in capite, incremẽta faciunt, donec oſſa fuerint ſolida facta. Menſtruarum purgationum circuitus eſt. Quæ ante has fiunt grauitates, ſimiles ſunt laboribus octimeſtribus. Primipararũ lac, alimento quidem tranſmutationem accipiente, octimeſtri uero perficiente. Si in
C uulneribus fortibus, tumor non appareat magnus, malum. Laxi, bonũ: furſum paſcentes, peius. Menſtruæ purgationes ſimiles octimeſtribus, in tendentibus ad decimum menſem contingentes, malum. Quibus tumores in ulceribus, non ualde cõuelluntur, neq; inſaniunt. His autem derepente diſſipatis, quibus quidem ad poſteriores partes, conuulſiones cum doloribus, quibus autem ad anteriores, aut inſaniæ, aut dolores lateris acuti, & dyſenteria rubra. Tumores præter rationem alleuantes, prauum: uelut Andronici filio Eryſipelas recurrit: ſi non ad eundem locum rediens, bonum quid ſignificet. Hoc ex natiuitate circa aurem, ad pubem diſtributum eſt. Alteri tertia, ex natiuitate die factum, ſuppuratum eſt nona. Hic ſeptima die ſanus euaſit. Maligniora ſunt quæ derepente diſparent.
D

SECTIO QVARTA

De uenis.

Hepatitis in lumbis uſq; ad magnum uerticulum, inferne etiam uerticulis ſe ingerit: hinc ſubleuata per hepar, & per ſeptum tranſuerſum ad cor: & quæ quidem recta eſt, ad clauiculas: hinc aliæ quidem ad collum, alię uero ad ſcapulas, aliæ deorſum deflectentes, ad uerticula & coſtas declinant. Et ex ſiniſtris quidem, una prope clauiculas: ex dextris uero ad quẽdam ipſarum locum. Alia uero utrinq; deflexa: Alia paulò inferius deflexa, ubi quidem illa deficit, coſtis ſe ingerit, donec ad uenam in ipſum cor acceſſerit, ad ſiniſtras deflexa. Infra autem decuruata ad uertebras deſcendit donec perueniat, & inde incipit eleuari, ingerens ſe coſtis reliquis omnibus, hinc atq; hinc ſingulis ramulos præbens, quum ſit una: à corde quidem ad locũ quendam à ſiniſtris magis procedens: deinde infra arteriam, donec cõſumpta fuerit,

rit,& uenerit eò unde hepatitis ſubleuata eſt. Priuſquam autem eò uenit,cir B ca extremas duas coſtas diuiſa eſt,& partim ab hac,partim ab illa uerticulorum parte progreſſa cõſumitur. Quæ uero recta à corde ad clauiculam tendit,ſupra arteriam eſt:& ab hac,uelut etiam iuxta lumbos infra arteriam, ad hepar inſilit,partim in portas & pinnas,partim in reliquum deinceps procedit paulo infra ſeptum tranſuerſum. Septum autem tranſuerſum adhęret hepati,neq; facile eſt ipſum ſeparare. Duplices porrò uenæ à clauiculis,alteræ hinc, alteræ iſthinc, ſub pectus ad pectinem procedunt: quò uero hinc, nondum ſcio. At Septum tranſuerſum infra iuxta uerticulum quod eſt infra coſtas,qua rhenes ex arteria, ea parte conſurgunt: Verum arteriæ ex ipſo rhene oriuntur, hinc atq; hinc ab arteria neruũ habentes. Atq; hac parte F alicubi in recurrente à corde Hepatitis deſinit. Cæterũ ab hepatitide per ſeptum tranſuerſum maximæ duæ,altera hinc,altera iſthinc,ſublimes feruntur,multifidæq; per ſeptum ſunt,& circa ipſum conſiſtunt in ſuperna parte, atq; hæ magis ſunt conſpicuæ. Duo uero nerui à cerebro ſub os magni uerticuli,ex ſupernis & ad gulam magis,ab utraq; arteriæ parte deſcendũt, & uterq; in ſeipſum incidens,uni ſimilis,ubi uerticula & ſeptum ſunt,ibi deſinunt: & quidam ambigui, ex hac ſocietate ad hepar & ſplenem ipſos tendere putauerunt. Alius neruus ab utraq; uerticulorum parte iuxta clauiculam ad ſpinam procedit,ex obliquo uerticulorum,& ad coſtas diſtribuitur:& quemadmodum uenæ,ſic hi per ſeptum,ad meſenterium mihi tende re uidentur. Vbi autem hæ deficiunt, rurſus hinc ubi ſeptum exoritur, ab G eo cohærentes ac continui exiſtentes, iuxta medium infra arteriam, deinceps ad uerticula diſtribuuntur, quemadmodum uenæ, donec ad ſacrum os progreſſi conſumuntur. In Æno ex aſſiduo leguminum eſu, fœminæ & maſculi crurum impotentes facti ſunt, ac uitam degerunt. Sed & his qui eruo ueſcuntur,genua dolent. Diligentia adhibenda eſt ut excandeſcentia inducatur,& coloris reparandi,& ſanguinis in uaſa ſubter cuticulam colligendi gratia:itemq; lætitia,& timor,& huiuſmodi:& ſi quidem reliquum corpus ſimul ęgrotarit,ſimul curare:Sin minus,ſatis eſt. Stymargi famula Idumæa erat, quæ ubi filiam peperiſſet, conuerſum eſt ei uteri oſculum, & dolor ad coxam & crus. Iuxta malleolum ſecta uena liberata eſt, & quidem quum etiam tremores totum corpus detinerent. Verum ad cauſam deuenire oportet, & ad cauſæ principium. H

SECTIO QVINTA

Naturæ indiciorũ notio.

Quicunq; fului,naſo acuto,oculis paruis, mali. Quicũq; fului, ſimi, oculis magnis,boni. Hydropici rauos oculos habent,et calui ſunt. Vocis gracilitatem ſoluit uarix,ad ſiniſtrum & dextrũ teſtem:abſq; horum altero fieri non poteſt ut ſoluatur. Magni, calui, balbi,gracili uoce præditi,boni. Morbos autem habent,balbus,aut caluus,aut gracili uoce præditus,aut hirſutus,fortiter atrabiliarios. Qui lingua offendunt, & labiorũ nõ ſunt potentes, eos neceſſe eſt dum illa ſoluuntur, ſuppuratos fieri. Dolorem in locis infernis fortem,ſurditas ſoluit,itemq; ſanguis multus ex naribus erumpens. Inſania,magni morbi ex more cõtingentis ſolutio. Si puerperis

v. Mercurial. 6. var. c. 4.

A peris conuulſio fiat, febrem excitato: & cerato multo tepido in ueſicam immiſſo,ac per clyſterem infuſo colluito. Si capitis os confractum fuerit,lac, & uinum ammixta aquæ pari menſura,bibēda dato. Si uero ulcus fuerit, internas uenas ſecato,ſi non febricitet. Si autem deſipiat,caput irrigato, ſi non præcordia fuerint eleuata. Si caput doluerit,ad pectus deſcendit: de inde ad prǽcordia,poſtea ad coxam:Omnia uero ut doleant,fieri nō poteſt.

Ventoſitatem flatuoſam uenæ ſectione, fluxionem pharmaco illito ſiſtito.Fluxus enim ex uena magna eſt. Si uero ſua ſponte multum fluat, ieiunet:aut aquæ partes duas, lactis quatuor bibat.Infœcundas fomentis ac medicamentis curato. Quicunq; derepente uoce deſtituūtur,ſi ſine febre fue

B rint,ipſis uenam ſecato. Pituitæ fluxiones ex mām̄is trahunt oculi, & eructant per nares ad pulmonem. Quibus tuſſis ſicca eſt,his non ſoluitur, niſi dolor fortis ad coxas,aut ad crura,aut ad teſtem irruat. Si hydropicum tuſſis corripiat,ſi quidē ſtatim animo linquatur,calidis omnibus utatur:Sin minus,inebriato,ac cibis ipſum impleto. Venas autem internas ſecato,dum morbus magnus in intentione eſt. Solutio coxarum doloris,oculorū diſtortiones,cæcitas:teſtium tumoris,mām̄arum eleuatio. Si febre tenente, partes circa faciem graciles fuerint,in die impari,ſequēti die ſoluetur. Hydropicus ſi tumorem in cruribus habēs tuſſiat,malum. Si auris doleat,lacte utatur. Si non in die impari febris dimittat, recidiuare neceſſe eſt.

Cui uena in cubito pulſarit, inſanus & iracundus eſt: cui uero quieuerit,

C ſtupidus. Vulnus ſi ſanguinē fundat,ulcus ne madefacito, uerum caput calida rigato. Si os uentriculi doleat, panem calidum cum uino meraco exhibeto. Vomitus ſolutio:aquam calidam bibendam dato,& uomat. Quęcunq; corrupta torpeſcunt,euulſa uena ulcerato,ac ſanato. In conuulſione digitorum manus citra febrem,uenam ſecato,ſi non caput doleat:Sin minus,aquam calidam affundito. Ad oculos. Spodij partem duodecimā, croci quintā,nuclei oliuæ unā,ceruſæ unam,myrrhæ unam. Aquā frigidam ſuper caput fundito: & allia cū maza edenda dato. Varices caluorū ſi nō magni fuerint,furioſi ſunt. Ad uitiliginē & lepram. Calcē in aqua adhibeto,ut ne exulceres. Secundarū purgatio,ſi non diſcedant. Sternutatoriū ad nares apponito,ut ſternutet:& ſternutātis nares ac os apprehendito.

D

SECTIO SEXTA

Naturę indiciorum notio.

Caput magnum,oculi parui,balbi,iracundi ſunt. Qui longæ uitæ ſunt, plures dentes habent. Balbi, celeri lingua præditi, atræ bilis humori obnoxij,bilioſiq; ſunt,oculis non nictantes,iracundi. Magnum caput,oculi nigri & magni, naſum craſſum & ſimū habentes. Oculi raui, magni, caput magnum, ceruix tenuis, pectora anguſta, congrue adaptati hominis ſunt.

Caput paruū habēs,neq; balbus eſſe poterit,neq; caluus, niſi fuerit glaucus. In conuulſionibus ſi uox in die impari ſoluitur, à magno morbo liberat. Puerperæ febricitanti & dolenti aquam affundito, & ptiſanam craſſam ter in die calidam dato. Puer nutritur ſeptimo menſe, aut nono,aut decimo, & uoce firmatur,& robur ſequitur, & manibus ualidus fit.

Dum uox ſoluitur,omnia ſoluūtur. Solutio enim ſimilis eſt uoci. Soluitur

tur autẽ in die impari. Si uenæ pulſauerint in manibus,& facies ſana ac robuſta fuerit,& præcordia non fuerint mollia,diuturnus fit morbus,qui ſine conuulſione non ſoluitur, aut ſanguinis multi ex naribus eruptione, aut dolore ad coxas. In gutturis dolore, aquam calidam ſuper caput fundito,ſi non frigus fuerit:Sin minus,farinam quàm calidiſſimã dato,& uinum meracum. In turbatione uentris,fabas coctas dato,ſi non ſupernæ partes abundẽ fuerint bilioſæ. Aut cuminum cum fabis edendum dato. At interceptio morbi fieri non poterit,niſi in die impari.Neq; principium fieri poterit,niſi in die pari, itemq́ menſe ac anno pari. Nitrum autẽ Ægyptium, & coriandrum,ac cuminum cum oleo terito,& uentri illinito. Qui moriuntur,eos neceſſe eſt die impari,& menſe impari,& anno impari mori. Bonum autem fuerit prædicere mortem,aut dolores fortes. Quorum oculi robuſti non ſunt,his mors breui imminet.Si uero in impari anno fiat,ab utriſq; impares fieri neceſſe eſt.Si aũt in anno pari & die pari,neceſſariũ eſt in impari die mori. Ex numero tertia fortiſſima eſt. Anginam & lippitudinẽ ſoluit uenæ ſectio. Vulnerato inteſtino,reſpiratio prodit inferne inconſpicua iuxta uulnus,& euacuantur pectora.Dato igitur lac & uinum,pari aquæ menſura ammixta.Quorũ pectora bilem generant,balbi,furioſi,& calui ſunt.Quicunq; horum ex natiuitate etiam ſtrabones,hi imprudentes ſunt, aut calculoſi aut inſanientes.Quibus aũt non,alterius mali ſolutio fit.Circa naturam plurimã uim habet mãma dextera,oculus dexter,& quæ infra ſunt hac parte.Nam & maſculi dextris inhærent. Mulieribus menſes ut ſiſtas,cucurbitam maximam ad mãmam affigas. Trimeſtris puer omnia præ ſe fert, & lac tunc habet. Si multum fluat lac,neceſſe eſt fœtum debilem eſſe. Si ſolidiores fuerint mammæ,ſanior eſt fœtus. Vena craſſa eſt in utraq; mamma:quapropter maximam habet prudentiæ partem. Vrinæ ſtillicidiũ ſoluit uenę ſectio.Si ſuperni loci turgent qui ſunt circa caput,ulcerũ purgatio, uomitus,hydrops. A uentris turbatione,aut à tuſſi,ſi cancer fiat,os amareſcit.Dato autem elaterium bibendum bis aut ter,ſi non balbus fuerit.Deligare uero oportet florem æris uſtum,donec fuluus euaſerit, & ſpongiam, ſi non balbus fuerit. In anxietate,horrore,oſcitatione, dato uinũ pari aquæ menſura ammixta. Ad auris dolorem cucurbitam affigito. Quicquid ſupernarum partiũ doluerit,dolor ad coxas,aut ad genua, & anhelatio oboriens,omnia hæc ſoluit. In uolulo molli, frigidum uinum multum meracum pro ratione dato,donec ſomnus,aut crurum dolor fiat.Soluit autem & febris,& dyſenteria citra dolorem. Si præcordia diſtenta fuerint, manu cõprimito ac lauato. Ad paronychiam unguium abſceſſum, galla nigra cum melle. Aqua ſecedente,lactis heminas octo bibendas dato.Si uero uomat,& non bibat,allij aut ceparum intritum dato. Vt mulier in utero concipiat,polypos paruos ſuper flãma calidiſſima aſſatos,& ferè ſemiam buſtos,edendos dato. Et nitrum Ægyptium tritum, coriandrumq́ ac cuminum,in paſtillos efformato,in pudendumq́ ſubdito. Si ex crapula caput doleat, uini meraci heminam bibat. Si uero aliter caput doleat, panem quàm calidiſſimum cum uino meraco edat. Si hominem calor corripiat, non à bile,neq; à pituita,ſed aut à laſſitudine,aut aliàs febriat, aquã multã calefacito,

A lefacito:deinde ea ſuperinfuſa caput rigato, donec pedes ſudarint: & farinã craſſiſſimã coquito. Poſtquam autẽ pedes ſudarint: farinam plurimã & calidiſſimam edens, ac uinum meracum inſuper bibens, ueſtimentis contectus facile quieſcat. Aut narciſſi duo aut tria capita in cœna edat. Qui inſania corripietur, ei hoc ſignum præſagit, ſanguis colligitur ipſi ad mammas.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPVLARIB. LIB. III, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete.

B

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

Sectionis primæ Ægrotus primus. Tremor manuum ante febrim acutam. II Febris uehemens poſt lumborum & capitis dolorem. III Febris ex capitis grauitate & temporis dextri dolore. Sectionis ſecundæ Ægrotus IIII Febris ex diuturno capitis dolore. V Febris ex potu. VI Febris ſine ſiti perpetua. VII Anginoſa. VIII Febris ex laſſitudinibus, laboribus, & curſibus inſolitis. IX Volutuloſa moleſte procedentia & uomitus multi. X Febris ex abortu infantis. XI Febris ex abortu circa quintum menſem. XII Febris à partu maſculi. Sectio tertia. Conſtitutio temporis peſtilens. Ignis ſacer. Febrium ardentium cõſtitutio. Vrinarum illa tẽporis cõſtitutione malitia. Ægroti ſedecim. Primus. Febris acuta ab initio continua. II Febris a-
C cuta à filiæ partu. III Febris acuta ex laboribus, laſſitudinibus & neglecta uictus ratione. IIII Phreniticus. V Febris acuta ardens ex dolore dextri femoris. VI Sublienoſus & capite grauatus. VII Alia febris ardens. VIII Febris acuta cum lateris dolore aſſiduo. IX Febris ardens acuta poſt capitis dolorẽ. X Febris ex Venere & potu. XI Febricula tenuis ex mœrore. XII Febris ardens acuta. XIII Erectè titubans. XIIII Febris horrida acuta poſt gemellarum partum & modicam purgationem. XV Febris horrida ex mœrore. XVI Morbus ex potationibus & Venere..

SECTIO PRIMA AEGROTVS I

P YTHION qui habitabat iuxta Telluris templum. Cœpit tremor à manibus prima die, febris acuta, delirium.
D Secũda, omnia exacerbata ſunt. Tertia, eadem. Quarta ab aluo pauca, mera, bilioſa prodierunt. Quinta omnia exacerbata ſunt: tremores perſeuerabãt, ſomni tenues, aluus reſtitit. Sexta, ſputa uaria, ſubrubra. Septima, os diſtractũ eſt. Octaua, omĩa exacerbata ſunt. Tremores perſeuerabant. Vrinæ ab initio quidem, & uſq; ad octauam tenues, decolores, in medio pendens nubiloſum quiddam habebant. Decima, ſudauit. Sputa aliquantulum matura, iudicatus eſt: & urinæ ſubtenues circa iudicationem. Poſt iudicationem uero, quadraginta diebus poſtea ſuppuratio circa ſedem, & abſceſſus factus eſt cum urinæ ſtillicidio. P. M. V. Q. S. hoc eſt, Probabile multitudine urinæ quadrageſima ſanatum.

AEGROTVS II

Hermocraten qui ad Nouummurum decumbebat, febris uehemens

corripuit. Cœpit autem dolere caput, lumbos. Præcordīj diſtentio molli- B
ter. Lingua ab initio aduſta eſt. Surditas ſtatim: ſomni non aderant. Siticu-
loſus non ualde. Vrinæ craſſæ rubræ, depoſitæ non ſubſidebant. Ab aluo
uero non pauca combuſta prodibant. Quinta, minxit urinas tenues, habe-
bant quid in medio pendens, nō ſubſidebant. Ad noctem mente motus eſt.
Sexta, morbo regio correptus eſt: omnia exacerbata ſunt: non reſipiſcebat.
Septima, moleſta fuit. Vrinæ tenues ſimiles, ſimiliter etiam ſequentibus die
bus. Circa undecimam omnia uiſa ſunt alleuata eſſe. Sopor cœpit. Vrinę
craſſæ ſubrubræ, infrà tenues, non ſubſidebant. Placide reſipiſcebat. Deci-
maquarta à febre liber, nō ſudauit: dormiuit, intelligebat omnia. Vrinæ con
ſimiles. Circa decimā ſeptimā redījt, calefactus eſt, ſequētibus diebus febris F
acuta. Vrinæ tenues. Rurſus aūt uigeſima die iudicatus eſt, à febre liber, nō
ſudauit. Cibum faſtidiebat per totum tempus: reſipiſcebat, loqui non pote-
rat, lingua arida: non ſitiebat: dormiebat ſoporoſus. Circa uigeſimam quar-
tam calefactus eſt: aluus lubrica multis tenuibus fluens: & ſequentibus die-
bus febris acuta: lingua cōbuſta eſt. Septima & uigeſima mortuus eſt. Huic
ſurditas perpetuo perſeuerabat. Vrinæ craſſæ & rubræ nō ſubſidentes: aut
tenues decolores, & in medio quid pēdens habētes: guſtare aūt nō poterat.
P.S.S.V.S.M. hoc eſt, Probabile ſeceſſib. ſuppreſſis uigeſimaſeptima mortuū.

AEGROTVS III

Qui in Dealcis horto decumbebat, capitis grauitatem, & tempus de-
xtrum doloroſum habebat multo tempore. Cum occaſione uero febris cor G
ripuit, decubuit. Secunda die ex ſiniſtra nare modicus merus ſanguis fluxit.
Ab aluo ſtercora probe prodierunt. Vrinæ tenues, uariæ, in medio pēdens
quiddam habentes minutim diſperſum, uelut farinæ craſſiores, & geniturę
ſimiles. Tertia febris acuta, ſeceſſus nigri, tenues, ſpumoſi, ſubſidentia ſeceſ-
ſibus liuida: ſomno grauiore aliquantulum premebatur, moleſte ſurgebat.
Vrinis ſubſidentia liuida, ſubuiſcoſa. Quarta, uomuit bilioſa, flaua, pauca,
paulo poſt æruginoſa. De ſiniſtra nare modicus merus ſanguis fluxit. Seceſ
ſus ſimiles. Vrinæ ſimiles: ſudauit circa caput & clauiculā: ſplen eleuatus eſt:
femoris dolor è directo. Pręcordīj dextri diſtentio ſubmollis: nocte nō dor
miuit: parum mente motus eſt. Quinta, ſeceſſus plures, nigri, ſpumoſi, ſubſi
dentia ſeceſſibus nigra: nocte non dormiuit: mente motus eſt. Sexta die, H
ſeceſſus nigri, pingues, uiſcoſi, graueolentes: dormiuit, intelligebat magis.
Septima, lingua ſicca, ſiticuloſus, nō dormiuit, mente motus eſt. Vrinę tenu
es, nō boni coloris. Octaua ſeceſſus nigri, pauci, cōpacti: dormiuit: intellige
bat: ſiticuloſus non ualde. Nona riguit: febris acuta: ſudauit: frigiditas: men-
te motus eſt: dextro oculo diſtortus eſt: lingua arida, ſiticuloſus, inſomnis.
Decima circa eadem. Vndecima intelligebat per totū omnia, à febre liber:
ſudauit: urinæ tenues circa iudicationem. Duobus diebus à febre liber fuit,
decimaquarta redījt. Statim aūt nocte non dormiuit: penitus mente motus
eſt. Decimaquinta urina turbata, qualis ex his quæ ſubſiderunt fit, quū fue-
rint agitata: febris acuta: penitus mente motus eſt: non dormiuit: genua & ti
bias doloroſa habebat: ab aluo ſubdita glande, ſtercora nigra prodierunt.
Decimaſexta urinæ tenues, habebāt quid in medio uehēs nubiloſum: men-

te

A te motus eſt. Decimaſeptima mane extremitates frigidæ: contegebatur: fe-
bris acuta:ſudauit per totum:alleuatus eſt: intelligebat magis:non à febre li
ber, ſiticuloſus. Vomuit bilioſa, flaua, pauca. Ab aluo ſtercora prodierunt
paulo poſt nigra, pauca, tenuia. Vrinæ tenues,non boni coloris. Decima-
octaua non reſipiſcebat:ſoporoſus.Decimanona per eadem. Vigeſima dor
miuit,omnia intelligebat:ſudauit:à febre liber: nō ſitiebat. Vigeſimaprima
parum mente motus eſt:paululum ſitiebat:præcordij dolor,& circa umbili
cū palpitatio perpetuo. Vigeſimaquarta urinis ſubſidentia:intelligebat om
nia. Vigeſimaſeptima coxæ dextræ dolor. Vrinæ tenues,& ſubſidentiā ha-
bebant:in reliquis cōmodiſſime habebat. Circa uigeſimānonam oculi dex-
B tri dolor: Vrinæ tenues. Quadrageſima egeſſit pituitoſa,alba,aliquāto plu-
ra:multum ſudauit per totum:perfecte iudicatus eſt.

SECTIO SECVNDA

AEGROTVS IIII

In Thaſo Philiſtes caput multo tēpore dolebat:& quandoq; etiā aliquan
to grauiore ſomno preſſus decubuit. Quū aūt ex potationibus febres conti
nuæ obortæ eſſent, dolor exacerbatus eſt:nocte excalefactus eſt primū. Pri
ma die,uomuit bilioſa, pauca, flaua primū, poſtea uero plus æruginoſa. Ab
aluo autem ſtercora prodibant:noctem habuit moleſtam. Secunda die,ſur-
ditas:febris acuta:præcordium dextrum diſtentum eſt, declinauit ad inter-
nas partes. Vrinæ tenues,pellucidæ,habebant quiddam in medio pendens
C genituræ ſimile. Parū inſaniuit circa meridiem. Tertiam diem moleſtam ha
buit. Quarta cōuulſiões:exacerbata ſunt oīa. Quinta mane mortuus eſt.

AEGROTVS V

Chærionem qui decumbebat apud Demænetum, ex potu febris corri-
puit. Statim aūt capitis grauitas doloroſa:non dormiuit:aluus turbata ex te
nuibus bilioſis. Tertia die febris acuta:capitis tremor, maxime autē labij in-
ferni:paulo poſt rigor,cōuulſiones:penitus mente motus eſt. Noctem mo-
leſte tulit. Quarta, per quietem,parum dormiuit:parum delirauit. Quinta,
laborioſe omnia exacerbata ſunt: delirium: noctem moleſte tulit,nō dormi
uit. Sexta, per eadem. Septima, ſuperriguit:febris acuta, ſudauit per totum:
iudicatus eſt. Huic perpetuo ab aluo ſeceſſus bilioſi, pauci,meri. Vri-
D næ tenues,boni coloris,in medio nubiloſum quiddā pendēs habētes. Cir
ca octauā minxit urinas melioris coloris, habentes ſubſidentiā albam, pau-
cā: reſipiſcebat: febris intermiſit. Nona, redijt. Circa decimamquartā febris
acuta:ſudauit. Decimaſexta uomuit bilioſa, flaua,ſatis multa. Decimaſepti-
ma ſuperriguit: febris acuta:ſudauit:à febre liber, iudicatus eſt. Vrinæ poſt
recidiuā & iudicationē,melioris coloris,ſubſidentiā habentes. Neq; mente
motus eſt in recidiua. Decimaoctaua parum caleſcebat:inſuper ſitiebat. V-
rinę tenues,quod in medio pendebat nubiloſum erat:parū mēte motus eſt.
Circa decimamnonā à febre liber,collum doloroſum habebat. Vrinis ſub-
ſidentia:perfecte iudicatus eſt uigeſima. P. M. P. V. V. S. hoc eſt, Probabile mul
titudine bilioſarum urinarum uigeſima ſanatum.

AEGROTVS VI

Euryanactis filiam uirginem febris corripuit. Erat autē ſine ſiti perpetuo,

nihil ad guſtandum admittebat. Ab aluo pauca prodibant. Vrinæ tenues, paucę, non boni coloris. Incipiente aūt febre, circa ſedem dolebat. Sexta die, à febre libera, non ſudauit: iudicata eſt. Quod uero circa ſedem erat, parum ſuppuratum eſt: erupit unà cum iudicatione. Poſt iudicationem ſeptima die, riguit, parum incaluit, ſudauit: poſt iudicationem octaua die, riguit nō multum: poſtea uero extremitates frigidæ ſemper. Circa decimam poſt factum ſudorem, mente mota eſt: & rurſus breui reſipiſcebat. Dicebant aūt ex guſtato botro ipſam hæc pati. Die uero una intermiſſa, rurſus duodecima multū delirabat: aluus turbata eſt ex biliofis, paucis, meris, tenuibus, mordacibus: frequēter ſurgebat. Die ſeptima ab ea qua mēte mota fuit, mortua eſt. B

Hæc incipiente morbo fauces dolebat: & perpetuo ruborē habebat: & gurgulio reuulſus: fluxiones multæ, paruæ, tenues, acres. Tuſſiebat, maturū nihil educebat. Omnes cibos per totū tempus faſtidiebat, neq; ullū aliquē appetiuit: ſine ſiti erat: neq; quicquā memorabile bibit. Tacens nihil loquebatur. Triſtitia deſperata rurſus corripiebat. Erat aūt & innata quędā tabes. F

AEGROTVS VII

Anginoſa illa quæ apud Bitonem erat, primū à lingua cœpit. Vox non clara, lingua rubra reſiccata fuit. Prima die, horrida, incaluit. Tertia, rigor: febris acuta, tumor ſubruber, durus, colli & pectoris ex utraq; parte: extremitates frigidæ, liuidæ. Spiritus ſublimis: potus per nares fundebatur, deglutire non poterat: alui ſeceſſus & urinæ ſuppreſſa erant. Quarta, omnia exacerbata ſunt. Mortua eſt anginoſa. P.S.S.Q.M. hoc eſt, Probabile, ſeceſsibus ſuppreſſis quinta mortuam. G

AEGROTVS VIII

Adoleſcētem qui decumbebat in Mendacium foro, febris corripuit, ex laſſitudinibus, & laboribus, ac curſibus inſolitis. Prima die, aluus turbata ex biliofis, tenuibus, multis: Vrinę tenues ſubnigrę: non dormiuit: ſiticuloſus. Secunda, omnia exacerbata ſunt. Seceſſus plures, intempeſtiuiores: nō dormiuit. Mēs turbata: parū ſudauit. Tertia, moleſte habuit: ſiticuloſus, anxius: multa iactatio: deſperatio: mente motus eſt. Extremitates liuidæ ac frigidæ. præcordij intenſio ſubmollis utrinq;. Quarta, nō dormiuit. Malum in peius procedebat. Septima, mortuus eſt. Ætate circa uigeſimum annum erat. P.N.S.M. hoc eſt, Probabile, nouationibus ſeptima mortuum. H

AEGROTVS IX

Quæ apud Tiſamenum decumbebat mulier, ei uoluuloſa moleſte procedebant: uomitus multi: potum cōtinere non poterat. Dolores circa præcordia. Et in infernis partibus iuxta uentrem dolores, tormina continua, nō ſiticuloſa: incaleſcebat. Extremitates frigidæ perpetuo: anxia: inſomnis. Vrinæ paucæ, tenues: ſeceſſus crudi, tenues, pauci: prodeſſe non amplius quicquam poterat. Mortua eſt.

AEGROTVS X

Mulierem ex his quæ apud Pantimedem degebant, ex abortu infantis, prima die, febris corripuit. Lingua arida: ſiticuloſa, anxia, inſomnis: Aluus turbata ex tenuibus, multis, crudis. Secunda die, ſuperriguit: febris acuta: ab aluo prodiere multa: non dormiuit. Tertia die, dolores maiores. Quarta,

mente

A mente mota eſt. Septima, mortua eſt. Aluus ſemper lubrica, ex ſeceſſibus
multis,tenuibus,crudis. Vrinæ paucæ,tenues:febris ardens.

AEGROTVS XI

Alteram ex abortu circa quintũ menſem,febris corripuit. Ab initio ſo-
poroſa erat:et rurſus inſomnis:lumborum dolor:capitis grauitas. Secunda,
aluus turbata eſt paucis, tenuibus, meracis primũ. Tertia, plura, deteriora:
nocte non dormiuit. Quarta, mente mota eſt. Timores, triſtitiæ:dexter o-
culus diſtortus eſt:ſudauit circa caput ſudorem modicum, frigidum: extre-
mitates frigidę. Quinta, omnia exacerbata ſunt:multum delirabat:& rurſus
breui reſipiſcebat. Sitis:inſomnis. Ab aluo multa,intẽpeſtiua,perpetuo pro
B dibant. Vrinæ paucæ, tenues, ſubnigræ. Extremitates frigidæ, ſubliuidæ.
Sexta, per eadem. Septima, mortua eſt phrenitide.

AEGROTVS XII

Mulierem quæ decumbebat in Mendacium foro, primũ tunc enixam
doloroſe maſculũ,febris corripuit. Statim ab initio ſiticuloſa,anxia, cor do-
lebat: lingua arida:uenter turbatus eſt tenuibus, paucis: non dormiuit. Se-
cunda die, parum riguit: febris acuta: parum circa caput ſudauit frigidum.
Tertia, laborioſe ab aluo cruda, tenuia, multa prodierũt. Quarta, riguit. O-
mnia exacerbata ſunt. Inſomnis. Quinta, laborioſe tulit. Sexta, per eadem.
Ab aluo uero prodierunt liquida, multa. Septima, riguit: febris acuta, ſitis
multa:iactatio. Circa ueſperam frigidum ſudorem per totum ſudauit:fri-
C giditas:extremitates frigidæ,non amplius recaleſcebant: & rurſus ad noctẽ
riguit. Extremæ partes non recaleſcebant,non dormiuit,parum mente mo-
ta eſt,& rurſus breui reſipuit. Octaua, circa meridiem recalefacta eſt:Siticu-
loſa, ſoporoſa, faſtidioſa ac nauſeabunda. Vomuit bilioſa, pauca,ſubflaua.
Noctem moleſte tulit,nõ dormiuit. Vrinam minxit multam aceruatam in-
ſcia. Nona remiſerunt omnia: ſoporoſa. Ad ueſperam parũ riguit. Vomuit
pauca, bilioſa. Decima,rigor, febris exacerbata eſt, nihil dormiuit. Mane
multã urinam ſubſidentiã habentem minxit, extremitates recalefactæ ſunt.
Vndecima uomuit uiroſa,bilioſa. Non ita longe poſtea ſuperriguit,& rur-
ſus extremitates frigidæ. Ad ueſperã ſudor, rigor. Vomuit multũ, noctem
laborioſe tranſegit. Duodecima uomuit multa,nigra, graueolentia:ſingul-
D tus multus,ſitis laborioſa. Decimatertia nigra,graueolẽtia:multa uomuit:ri
gor. circa meridiẽ uoce deſtituta. Decimaquarta,ſanguis per nares. Mortua
eſt. Huic perpetuo aluus lubrica,horrida. Ætas circa annũ decimũſeptimũ.

SECTIO TERTIA

Cõſtitutio tẽporis peſtilens.

Annus auſtrinus,pluuius. Venti perpetuo quieſcentes. Quũ ſquallo-
res fuiſſent ſuperioribus temporibus ad annum, in auſtrinis circa arcturum
aquæ multæ. Autumnus,umbroſus,nubilus:aquarum copia. Hyems auſtri
na,humida,mollis. Poſt ſolſtitium longe poſtea, prope æquinoctium ſeræ
hyemes. Et iam circa æquinoctium aquilonares uenti niuoſi nõ multo tem
pore. Ver rurſus auſtrinum,ſine uentis. Aquæ multæ perpetuo uſq; ad Ca
nem. Æſtas ſerena, calida:æſtus magni. Eteſiæ parum diſperſum ſpirarunt.
Rurſus circa arcturum in aquilonaribus aquæ multæ. Quum autẽ eſſet an-

nus auſtrinus, humidus, & mollis, per hyemem quidem ſani degebant, ex- B
ceptis tabidis, de quibus ſcribetur. Ante uer aũt ſimul cum orientibus frigo
ribus, ſacri ignes multi, quibuſdam cũ occaſione, quibuſdam nõ, atq; hi ma-
ligni multos peremerunt. Multi fauces doluerunt. Voces uitiatæ: febres
ardentes, phrenitici: ora ulcere feruido affecta, in pudendis tubercula. Lippi
tudines: Carbunculi: Alui turbatæ. Ciborum faſtidia. Aliqui ſiticuloſi, ali-
qui non. Vrinæ turbatæ, multæ, malæ. Diu ſoporoſi, & rurſus inſomnes.
Multæ iudicationes penitus interceptæ: quædam ægre contingentes. Hy-
dropes: tabidi multi. Atq; hi quidem erant populares morbi. In ſingulis
autem relatis ſpeciebus ægroti, & moriebantur multi. Acciderunt aũt ſin-
gulis horũ hoc modo. Multis equidem ignis ſacer cum occaſione, ex uul- F
garibus & ualde paruis ulcuſculis, in toto corpore, maxime ſexagenarijs, cir
ca caput, ſi uel parum neglecta eſſent: Multis uero etiã in ipſa curatione, in-
flãmationes magnæ fiebant: & ſacer ignis multus: breui, undiq; depaſceba-
tur. Plurimis igitur ipſorũ abſceſſus ad ſuppurationes contigerunt: carni
um & neruorũ ac oſſium elapſus magni. Erat aũt & fluxio collecta, non pu
ri ſimilis, ſed alia quædam putredo, & fluxio multa ac uaria, Quibus igitur
circa caput horum quid fieri contigit, his glabricies totius capitis ac menti
fiebat: & oſsium denudationes ac elapſus: & multæ fluxiones, & hæc in fe-
bribus, & ſine febribus. Erant autem hæc horrenda magis quàm mala. Qui
bus enim ad ſuppurationem talium maturatio peruenit, horum plerìq; ſer-
uabantur. Quibus uero inflãmatio quidem & ignis ſacer diſceſſit, talem au G
tem nullum abſceſſum fecit, horum multi perierunt. Similiter autem & ſi ali
cubi in alia corporis parte horum quid oberraret, hæc acciderunt. Multis
enim brachium, & totus cubitus defluxit. Quibuſdam uero hæc affligebãt
latera, aut anteriorem aut poſteriorem aliquam partem. Quibuſdam autem
totum femur, uel tibiæ denudabantur, & totus pes. Erat autem ex talibus
omnium grauiſsimum, ubi circa pubem & pudenda accidiſſet: & circa ulce-
ra quidẽ & cũ occaſione, huiuſcemodi erant. Multis aũt in febribus, & ante
febrem, & ex febribus ignes ſacri inciderunt: & qui quidem horum abſceſ-
ſum feciſſent per ſuppurationem, aut per aluum turbatio quædam tempe-
ſtiua, aut urinarum bonarum excretio contigiſſet, per hæc ſoluebantur.
Quibus autem nihil horum accidiſſet, uerum obſcure diſparuiſſet, hi letha- H
les erant. Plerunq; igitur plurimis accidit ſacer ignis uere, conſequebantur
autem & per æſtatem, & ſub autumnum. Multa uero turbatio quibuſdam,
& circa fauces tubercula, & linguæ inflammationes, & abſceſſus circa den-
tes. Voceſq; multis ſignificationem de ſe præbebant, quòd eſſent uitiatæ
ac impeditæ & inuolutæ, primum quidem, tabidis incipientibus, immo eti
am ardenti febre correptis, & phreniticis. Cœperunt igitur febres ardentes
ante uer, itemq; phrenitis, poſt facta frigora: & plurimi tunc ægrotarunt.
Acuta uero & lethalia ſymptomata his aderant. Erat autem conſtitutio
febrium ardentium hoc modo. Ab initio ſoporoſi, anxij, horridi, febris acu
ta, non ualde ſiticuloſi, non deliri. De naribus parum ſtillauit. Exacerbatio-
nes pleriſq; diebus paribus. Circa exacerbationes obliuio, exolutio, & uo-
cis priuatio. Extremitates manuum ac pedum ſemper his frigidiores, præ-
ſertim

A ſertim circa exacerbationes: & rurſus tarde ac non bene recaleſcebant: rurſumq́ȝ & intelligebant: & loquebantur. Detinebat etiam ipſos ſopor continuus, non ſomniculoſus: aut uigiliæ cum doloribus. Plurimis horum alui turbulentæ, ſeceſsibus crudis, tenuibus, multis: Vrinæ multæ, tenues, nihil neqȝ iudicatorij, neqȝ boni habētes. Nec uero aliud aliquod iudicatoriū ita habentibus fiebat: neqȝ enim ſanguis bene erūpebat, neqȝ alius aliquis conſuetus abſceſſus iudicatorius fiebat. Moriebaturq́ȝ unuſquiſq́ȝ prout cōtigit erroneo modo, plerunqȝ circa iudicationes: Quidam uero diu uoce priuati: Multi ſudantes. Et his quidem qui pernicioſe habebant, hæc accidebant: Conſimilia uero etiam phreniticis. Sine ſiti autem hi erant. Neque quiſquā B phreniticus inſaniuit, uelut ex alijs, ſed alia quadam mala ac lenta in ſomnū delatione grauiter peribant. Erant inſuper etiam aliæ febres, de quibus ſcribetur. Ora multis ulcere feruido affecta, ulceroſa. Fluxiōes circa pudenda multæ, ulcerationes. Tubercula foris, intus, circa inguina. Lippitudines humidæ, longæ, diuturnæ, cum doloribus. Eruptiones palpebrarum foris, intus, multorum oculos corrumpentes, quas ficus uocant. Erumpebant etiam in alijs ulceribus multa, & in pudendis. Carbunculi per æſtatem multi, & aliæ quæ ſeps uocantur, puſtulæ magnæ. Herpetes multis magni.

At uero circa aluum multis multa & nociua acciderunt. Primùm quidem teneſmi multis doloroſe: plurimis autem pueris, & omnibus qui erant ante pubertatem: & plurimi horum peribant. Lienterici multi, dyſenterici, C neque hi ualde doloroſe. Seceſſus autem bilioſi, & pingues, & tenues, & aquoſi. Et multis quidem ipſe morbus ad hoc decubuit, & ſine febribus & in febribus: cum doloribus, tormina, & uolului maligni: multorum quæ in corpore erant, & ſuppreſſa erant, exitus: & exeuntia progreſſa dolores non ſoluentia, & his quæ offerebantur difficulter cedentia. Nam purgationes plurimos amplius lædebant. Ex his autem qui ſic habebant, multi quidem cito peribant: multi uero longius uitam degebant. Et in ſumma, omnes & qui longis morbis ægrotabant, & qui ex acutis, maxime ex his quæ per aluum ſecedebant, mortui ſunt. Omnes enim aluus ſuſtulit. Cibum autem faſtidiebant omnes, ob cunctos præſcriptos morbos, in quos ſanè ego incidi. Multi uero, & maxime hi ipſi, & qui tales erant, ſed & alij, pernicioſe D habebant: & ſiticuloſi alij erant, alij non. Ex his qui febribus alijsq́ȝ laborabant, nullus ſiticuloſus intempeſtiue. Sed licebat circa potum uictus rationem conſtituere, prout uelles. Vrinæ autem prodeuntes multæ quidem erant, non pro potus ingeſti ratione, ſed multum excedentes. Verum multa quædam malitia urinarum eiectarū erat: neqȝ enim craſsitudinem, neqȝ coctiones, neqȝ purgationes bonas habebāt. Nam in multis morbis purgationes per ueſicam contingentes, bonæ ſunt. Significabant aūt plurimis colliquationē, & turbationē, & dolores, & nullam iudicationē. Soporoſi uero maxime phrenitici, & febre ardente laborātes erant: Sed & in alijs morbis omnibus maximis, qui cū febre fiebant. In totum autē plurimos aut grauis ſopor comitabatur, aut paruos ac tenues ſomnos habebāt. Multa prę terea alia febriū genera populariter graſſata ſunt, tertianarū, quartanarū, nocturnarum, continuarū, longarum, erronearum, anxiarum, inconſtantium.

Omnes autem hæ cum multa turbatione fiebant. Nam alui plurimis turbatæ:horrores,ſudores non iudicatorij, & urinæ uelut præſcriptum eſt. Atq; hæc pleriſq; horum longa erant: neq; enim abſceſſus his oborientes iudicabant, uelut in alijs. Et omnia quidem omnibus difficulter iudicabantur, & nullæ iudicationes fiebant, & diuturnæ, maxime uero his: paucis autem horum iudicatio circa octogeſimũ diem fiebat. Plurimis prout contigit defecerunt. Moriebantur autẽ horum pauci ex hydrope erectè obambulantes. Multos uero etiam in alijs morbis tumores infeſtabant, maxime uero tabidos. Maxima autem & grauiſſima erat tabes: & plures occidit. Nam multi per hyemẽ incipientes, partim decumbebant, partim erectè obambulabãt. Ante uer autem pleriq; ex decumbentibus moriebantur. Aliorum uero tuſſes nihil defecerunt: uerum æſtate remiſerunt. At ſub autumnum omnes decubuerunt, & multi mortui ſunt, plurimi uero horũ diu ægrotauerunt. Cœpit igitur plurimis horum derepente ex his afflictio: frequentes horrores erant, ſæpe febres continuæ, acutæ, ſudores intempeſtiui, multi, frigidi perpetuò. Multa frigiditas, & uix rurſus recaleſcebant: Alui uarie adſtrictæ, & rurſus breui humeſcentes. Et quæ circa pulmonem erant omnia, infra diſtribuebantur. Multitudo urinarum non bonarũ, colliquationes malæ. Tuſſes autem aderant quidem perpetuò multæ, & multa educentes matura ac liquida, non aũt ualde cum doloribus. Sed etiamſi aliquantulum dolerent, ualde tamen leniter omnibus purgatio à pulmone fiebat: fauces non ualde mordaces, neq; ſalſugines quicquam infeſtabant. Viſcoſa tamen, & alba, & liquida ac ſpumoſa multa de capite deſcendebant. Magnum aũt malum & hos, & alios comitabatur ciborum faſtidium, uelut præſcriptum eſt. Nam neq; potum cum cibo libenter ſumebant, ſed ualde ſine ſiti degebant. Grauitas corporis. Soporoſi. Plurimis ipſorum tumor, & ad hydropem deueniebant. Horridi, deliri circa mortem. Forma tabidorum erat leuis, ſubalbida, lentis colorem referens, ſubrubra, raua. Pituita alba referti: Scapulas alarum modo eminentes habentes: & mulieres ſic. Atræ bilis item forma, & ſubſanguinea: febres ardentes, & phrenitides, ac dyſenteriæ hos tentabant. Teneſmi iuuenibus pituitoſis, longa alui profluuia, acresq; ſeceſſus & pingues, bilioſis. Erat autem omnibus præſcriptis grauiſſimũ quidem uer, & multos occidit. Æſtas autem facilima, & pauciſsimi perierunt. Autumno uero & ſub pleiada rurſus multi moriebantur quartanarij.

E F G H

AEGROTI SEDECIM. PRIMVS

In Thaſo Parium quendam, qui decumbebat ſupra Artemiſij ædes, febris corripuit acuta, ab initio continua, ardens, ſiticuloſa. Principio ſoporoſus, & rurſus inſomnis: Aluus turbata in principio. Vrinę albę. Sexta die, minxit urinam oleoſam, mente motus eſt. Septima, exacerbata ſunt omnia, nihil dormiuit. Sed & urinæ ſimiles, & mens turbata. Ab aluo uero bilioſa, pinguia prodierũt: deinde octaua parum de naribus ſtillauit. Vomuit uiroſa pauca, parum dormiuit. Nona, per eadem. Decima, omnia remiſerũt. Vndecima ſudauit, non per totum. Circumfriguit quidem, uerũ breui rurſus incaluit. Duodecima, febris acuta: Seceſſus bilioſi, tenues, multi. In urinis quiddam in medio uehebatur: mente motus eſt. Decimaſeptima laborioſe

A rioſe tranſmiſſa eſt. Necꝗ enim ſomni erant, & febris augeſcebat. Vigeſima ſudauit per totum, inſomnis: ſeceſſus biliosi: cibum faſtidiens, ſoporoſus. Vigeſimaquarta, recidiua facta eſt. Trigeſimaquarta à febre liber: aluus nõ ſuppreſſa eſt. Et rurſus incaluit. Quadrageſima à febre liber: aluus non multo tempore ſuppreſſa fuit. Cibũ faſtidiẽs, parum rurſus febricitauit, & ſemper erroneo modo, partim ſine febre, partim non. Nam etſi reliquiſſet & alleuata eſſet, rurſus reuertebatur. Eduliis quoꝗ multis & uitioſis utebatur. Somni mali circa recidiuas: mente motus eſt. Vrinas craſſitudinem quidẽm habẽtes tunc mingebat, uerũ turbatas & prauas: & aluus iam adſtricta erat, & rurſus ſoluta, febriculę cõtinuę, ſeceſſus multi, tenues. Cẽteſimauigeſima B die, mortuus eſt. Huic aluus aſſiduè à prima die, lubrica erat, ex bilioſis, liquidis, multis: Aut adſtricta ex feruidis ac crudis. Vrinæ uero perpetuò malæ, ſopores plerũꝗ: cũ dolorib. inſomnis, cibũ faſtidiẽs: febris ardẽs cõtinẽter.

AEGROTVS II

In Thaſo decumbentem apud frigidam, à partu ubi filiam peperiſſet, et purgatio facta non eſſet: febris acuta, horrida, tertia die corripuit. Multo autem tempore ante partũ febriculoſa erat, decumbẽs, cibum faſtidiens. Poſtquam autem riguiſſet, febres continuæ, acutæ, horridæ. Octaua, multũ mente mota eſt, & ſequentibus diebus: & breui rurſus reſipiſcebat. Aluus turbata, ex multis tenuibus, aquoſis, bile permixtis: ſine ſiti erat. Vndecima reſipiſcebat, uerum ſoporoſa erat. Vrinæ multę, tenues, & nigræ: inſomnis. Vige C ſima parum circumfriguit, & breui rurſus incaluit, parũ delirauit, inſomnis. Alui ſeceſſus iidem. Vrinæ aquoſæ, multæ. Vigeſimaſeptima, à febre libera, aluus adſtricta eſt. Non multo tempore poſtea coxæ dextræ dolor fortis multo tempore. Febres rurſus comitabantur, & urinæ aquoſæ. Quadrageſima dolores circa coxam alleuati ſunt: Tuſſes aũt aſſiduæ, humidæ, multæ: aluus ſubſtitit. Cibum faſtidiens. Vrinæ in iiſdem, febres autẽ in totum quidem nõ deficientes, erroneo uerò modo exacerbeſcentes, partim ita, partim non ita. Sexageſima, tuſſes quidem obſcure defecerunt. Necꝗ enim aliqua ſputorum concoctio fiebat, necꝗ alius conſuetus abſceſſus. Maxilla uero ex dextris diuulſa eſt, ſoporoſa, rurſus delirabat, & breui reſipiſcebat. Cęterum à cibis auerſum animũ habebat, & maxilla quidem ad locũ ſuum re D diit. Aluus aũt bilioſa, pauca egeſſit, febricitauit acutius, horrida: & ſequentib. dieb. uoce deſtituta eſt, et rurſus reſipiſcebat ac loquebatur: octogeſima, mortua eſt. Vrinę huic perpetuo erãt nigrę, & tenues, & aquoſæ, & ſopor cõitabatur. Cibũ auerſans: triſtis: inſomnis: irę, moleſtiæ: mẽs melãcholica.

AEGROTVS III

In Thaſo Pythionem qui ſupra Herculeum templum decumbebat, ex laboribus, & laſſitudinibus, & neglecta uictus ratione, rigor magnus, & febris acuta corripuit, lingua arida: ſiticuloſus, bilioſus, non dormiuit. Vrinæ ſubnigræ: quod in medio ipſarum pendebat, ſublime erat. Secunda die, circa meridiem frigiditas extremarum partium, et magis circa manus & caput: loquela, & uoce deſtitutus. Breuiſpirus ad multum tempus, rurſus incaluit. Sitis: Nox quieta. Sudauit parum circa caput. Tertia dies, quieta. Veſperi uero ſub ſolis occaſus parum friguit. Turbatio nocte doloroſe, nihil dormiuit.

uit. Ab aluo pauca cōpacta ſtercora prodierunt. Quarta, mane quietus. Circa ueſperam omnia exacerbata ſunt: frigiditas, loquela & uoce deſtitutus, in deterius recalefactus eſt poſt tempus. Vrinas minxit nigras in medio quid pendens habentes. Nocte quiete dormiuit. Quinta, uiſus eſt alleuatus eſſe. Verum iuxta aluum grauitas cum dolore, ſiticuloſus. Noctem laborioſe tulit. Sexta, mane quietus. Veſperi dolores maiores: exacerbatus eſt. Veſperi clyſtere adhibito, ab aluo probe egeſsit. Nocte dormiuit. Septima die, anxius, ſubmoleſte ferebat. Vrinam minxit oleoſam: noctu turbatio multa, delirabat, nihil dormiebat. Octaua, mane parum dormiuit. Mox aūt frigiditas. Vocis interceptio. Spiritus tenuis imminutus. Veſperi rurſus excalefactus eſt, mente motus eſt. Iam autē ad diem parū alleuatus eſt. Seceſſus meri, pauci, bilioſi. Nona, ſoporoſus, anxius, quum excitaretur, non ualde ſiticuloſus. Circa ſolis occaſus moleſte ferebat: delirabat: noctem malam habuit. Decima, mane uoce deſtitutus: frigiditas multa: febris acuta. Sudor multus: mortuus eſt: dolores huic in diebus paribus. B F

AEGROTVS IIII

Phreniticus prima die, decumbens uomuit æruginoſa, multa, tenuia: febris horrida: ſudor multus, continuus per totum. Capitis & colli grauitas cum dolore. Vrinæ tenues: in medio ipſarum pendentia, parua, diuulſa: nō ſudauit: Ab aluo ſtercora aceruatim egeſſit: multum mente motus eſt: nihil dormiuit. Secunda, mane uoce deſtitutus: febris acuta: ſudauit: non intermiſit. Palpitationes per totum corpus. Nocte conuulſiones. Tertia, exacerbata ſunt omnia. Quarta, mortuus eſt. G

AEGROTVS V

In Lariſſa caluus, femur dextrum doluit derepente: ex his quæ offerebantur nihil proderat. Prima die, febris acuta, ardens, quiete tenebat: dolores autem conſequebantur. Secunda, femoris quidem remiſerunt dolores: febris autem aucta eſt: ſubmoleſte ferebat: non dormiebat: extremitates frigidæ, Vrinarum non bonarum copia prodibat. Tertia, femoris dolor quieuit. Mentis emotio, & turbatio, & multa iactatio. Quarta, circa meridiem mortuus eſt celerrime & acutiſſime.

AEGROTVS VI

In Abderis Periclem morbus corripuit acutus, continuus cum dolore. Sitis multa: anxietas: potum continere nō poterat. Erat autem ſublienoſus, & capite grauatus. Primo die, ſanguis è ſiniſtra nare erupit, multa tamen febris augeſcebat. Vrinam minxit multam, turbatam, albam: depoſita nō ſubſidebat. Secunda, omnia exacerbata ſunt: Vrinæ tamen craſſæ quidem erāt, uerū magis ſubſidebant: & anxietas leuata eſt, dormiuit. Tertia, febris emollita eſt. Vrinarum copia: quæ concoctæ multam ſubſidentiam habebant. Nox quieta. Quarta, circa meridiem, multum calidum ſudorem per totum excluſit: A febre liber, iudicatus eſt, non rediјt: morbus acutus. H

AEGROTVS VII

In Abderis uirginem quæ decumbebat in Sacra uia, febris ardens corripuit. Erat autem ſiticuloſa & inſomnis. Menſes autem primum ipſi deſcēdebant. Sexta, anxietas multa, rubor: horrida, mœſta. Septima, per eadem.

Vrinæ

A Vrinæ tenues quidem, uerum boni coloris. Venter non uexabat. Octaua, ſurditas,febris acuta, inſomnis, anxia, horrida: intelligebat. Vrinæ ſimiles. Nona,per eadem,itemq́ ſequētibus ſic ſurditas perſeuerabat. Decimaquarta,mens turbata:febris remiſit.Decimaſeptima,ſanguis per nares fluxit multus.Surditas parum remiſit, & ſequentibus anxietas, ſurditas aderat, & delira erat. Vigeſima pedum dolor,ſurditas, delirium intermiſit, ſanguis paucus per nares erupit, ſudauit: à febre libera. Vigeſimaquarta, febris redijt, ſurditas rurſus,pedum dolor permanſit,mentis emotio. Vigeſimaſeptima, ſudauit multum à febre libera. Surditas defecit, pedum dolor reſtabat. De cætero perfecte iudicata eſt.

B AEGROTVS VIII

In Abderis Anaxionem,qui decumbebat ad Thracias portas,febris acuta corripuit,lateris dextri dolor aſſiduus.Siccam tuſſim habebat, neq́ ex pucbat primis diebus.Siticuloſus:inſomnis. Vrinæ boni coloris,multæ,tenues.Sexta, delirus. Ad calefactoria nihil remiſit. Septima, dolore agebat. Nam & febris augeſcebat, & dolores non remittebant, & tuſſes uexabant, difficulterq́ ſpirabat.Octaua cubitum ſecui,effluebat ſanguis multus,uelut debebat.Remiſerūt quidem dolores,tuſſes tamen ſiccæ comitabantur. Vndecima,remiſerunt febres,parum circa caput ſudauit. Tuſſes adhuc,& quæ à pulmone prodibant, liquidiora erant. Decimaſeptima incœpit pauca matura ſpuere,alleuatus eſt. Vigeſima, ſudauit:à febre liber, poſt iudicationem alleuatus eſt. Erat autem ſiticuloſus, & à pulmone prodeuntium purgatio-
C nes non bonæ. Vigeſimaſeptima febris rediJt. Tuſſijt, eduxit matura multa. Vrinis ſubſidentia multa alba. Sine ſiti erat,bene ſpirans. Trigeſimaquarta ſudauit per totum:à febre liber,penitus iudicatus eſt.

AEGROTVS IX

In Abderis Heropythus erectè obambulans caput dolebat.Non multo autem tempore poſtea decubuit, habitabat prope Superiorem uiam: febris ipſum corripuit ardens,acuta. Vomitus ab initio multorum biliosorū, ſiticuloſus,multa moleſtia. Vrinæ tenues,nigræ:id quod in medio ipſarum pendebat,ſublime erat aliquando,quandoq́ non,noctem doloroſe tranſegit. Febris aliàs aliter exacerbeſcebat, plerunq́ inordinatè. Circa decimam
D quartam, ſurditas:febres augeſcebant. Vrinæ per eadem. Vigeſima multū mente motus eſt,itemq́ ſequentibus. Quadrageſima, multus ſanguis ex naribus erupit:& magis intelligebat. Surditas aderat quidē, ſed minor:febres remiſerunt. Sequentibus diebus ſanguis erumpebat frequenter & paulatim.Circa ſexageſimā ſanguinis eruptiones ceſſarunt. Coxæ autem dextræ dolor fortis: & febres augeſcebant. Non longo tempore poſtea dolores omnium infernarum partium.Contigitq́ aut febres eſſe maiores, & ſurditatem multam,: aut hæc quidem remittere & leuiora fieri, infernarum autem partium circa coxas, dolores eſſe maiores. Iam uero circa octogeſimam omnia remiſerunt.Nihil tamē defecit. Vrinæ enim boni coloris, & plures ſubſidentias habentes prodibant,& deliria minora erant.Circa centeſimam aluus multis bilioſis turbata eſt, & tempore non modico multa talia prodibant,& rurſus dyſenterica cum dolore.Reliquorum uero quies erat.In ſumma

ma & febres defecerunt, & ſurditas ceſſauit. In centeſima uigeſima perfecte B
iudicatus eſt: febris ardens.

AEGROTVS X

In Abderis Nicodemũ ex Venere & potu febris corripuit. Initio autẽ
erat anxius: & cordis dolore uexabatur: ſiticuloſus, lingua cõbuſta fuit. Vri-
næ tenues: nigræ. Secunda, febris exacerbata eſt: horridus: anxius: non dor-
miuit, uomuit bilioſa, flaua. Vrinæ ſimiles. Nox quieta: dormiuit. Tertia
die, remiſerũt omnia: & quies erat: circa ſolis occaſus rurſus moleſte ferebat:
noctem laborioſe tulit. Quarta, rigor: febris multa: dolores omnium. Vrinę
tenues, & quid in medio ipſarum pendens. Sexta, mẽte multum motus eſt.
Septima, quies. Octaua, alia remiſerunt omnia. Decima & ſequentibus die- F
bus aderant quidem dolores, uerum omnes minores. Exacerbationes autẽ
& dolores huic ad finem uſq; in diebus paribus magis erãt. Vigeſima, min-
xit urinam albam, quæ craſſitudinem habebat, & depoſita non ſubſidebat.
Sudauit multum: uiſus eſt ſibi à febre liber eſſe. Veſperi uero rurſus incalu-
it: & dolores ijdem: horror: ſitis: parum mente motus eſt. Vigeſimaquarta,
multam urinam albam, multam ſubſidentiam habentem minxit. Sudorem
multum calidum per totum exudauit: à febre liber: iudicatus eſt.

AEGROTVS XI

In Thaſo mulier moroſa, ex mœrore cum occaſione, erectè obambu-
lans, inſomnis facta eſt, & cibi faſtidiẽs: & erat ſiticuloſa, & anxia: habitabat
autem prope Pyladæ ædes in Leio. Prima die, ſub initium noctis timores, G
ſermones multi, triſticia: febricula tenuis. Mane conuulſiones multæ. Quũ
autem intermiſiſſent conuulſiones illæ multę, delirabat: turpia loquebatur.
Dolores multi, magni, continui. Secũda, per eadem: nihil dormiebat: febris
acutior. Tertia conuulſiones defecerunt. Sopor aũt & in ſomnũ grauiorem
delatio aderat, & rurſus uigiliæ: exilijt: continere ſe non potuit: multũ delira-
uit: febris acuta. Ad hãc noctem multum ſudorem calidum per totũ corpus
excluſit: à febre libera: dormiuit. Penitus reſipuit: iudicata eſt. Circa tertiã au-
tem diem urinæ nigræ, tenues: quod in medio ipſarum pendebat aliquan-
diu rotundum, non ſubſidebat. Circa iudicationẽ menſes multi prodierũt.

AEGROTVS XII

In Lariſſa uirginem febris corripuit ardens, acuta: inſomnis, ſiticuloſa, H
lingua fuliginoſa, arida. Vrinæ boni quidem coloris, ſed tenues. Secunda
die, laborioſe degebat, non dormiuit. Tertia, ab aluo multa prodierunt a-
quoſa cum uirore pallida, itidemq́; ſequentibus diebus prodierunt eiuſmo-
di tolerabiliter. Quarta, urinam egeſſit tenuem, paucam: habebat in medio
pendens illud ſublime, non ſubſidebat: mente mota eſt ad noctem. Sexta,
per nares ſanguis multus large fluxit, quumq́; inhorruiſſet, ſudorem multũ
calidum per totum effudit: à febre libera, iudicata eſt. In febribus autem &
iam iudicatæ, menſes tunc primùm prodierunt. Erat enim uirgo. Perpetuo
uero anxia erat, horrida, faciei rubor, oculorũ dolor, capitis grauitas: Huic
non redijt, ſed iudicata eſt. Dolores diebus paribus.

AEGROTVS XIII

Apollonius in Abderis erectè titubans obambulabat multo tempore.
Erat

A Erat autem magnis uiſceribus prædítus,& circa hepar dolor multo tempo-re familiaris ipſum comitabatur,& ſanè tunc etiam morbo regio tenebatur, flatuoſus, coloris ſubalbi. Quum autem ediſſet ac bibiſſet intempeſtiuius carnem bubulam,incaluit parum primùm: decubuit.Lacte uero uſus cocto & crudo,multo,caprino ac ouillo,& uictu malo,omnium læſiones magnæ ſequutæ ſunt.Nam & febres exacerbatæ ſunt,& aluus nihil memorabile de ingeſtis egeſſit. Vrinæ tenues & paucæ prodibant. Somni non aderant,inflatio mala,ſitis multa,ſoporoſa, præcordij dextri eleuatio cum dolore, extremitates undiq; ſubfrigidæ, parum delirabat. Obliuio omnium quæ loquebatur:mente mouebatur.Circa decimamquartam,ex qua quum riguiſ-
B ſet incaluit,decubuit,& inſanijt:clamor,turbatio, ſermones multi, & rurſus quies,& tunc ſopor acceſsit,poſtea uero aluus turbata,multis, bilioſis, meris,crudis. Vrinæ nigræ,paucæ, tenues. Multa moleſtia. Seceſſus uarie habebant. Aut enim nigri, & pauci, ac æruginoſi erant:aut pingues, crudi, & mordaces.Per tempora uero uidebatur etiā lactoſa egerere. Circa uigeſimā quartam lenitas erat:& reliqua quidem in iiſdem perſeuerabant, parum aūt reſipiſcebat:ex quo uero decubuit, nullius meminit: Rurſus aūt breui deſipiebat:Omnia in peius procedebant. Circa trigeſimā febris acuta. Seceſſus multi,tenues:delirus,extremitates frigidę, uoce deſtitutus. Trigeſimaquarta mortuus eſt.Huic perpetuo ex quo ego noui,aluus turbata. Vrinę tenues,nigræ:ſoporoſus,inſomnis,extremitates frigidæ, delirus perpetuo,phre-
C niticus.

AEGROTVS XIIII

In Cyzico mulierem,quæ gemellas filias magna difficultate peperit,& non ualde purgata eſt,primùm inuaſit febris horrida,acuta. Capitis & colli grauitas cum dolore.Inſomnis ab initio,taciturna ac tetrica,& non obſecundans. Vrinæ tenues & decolores: ſiticuloſa, anxia plerunq;, aluus erroneo modo turbata,& rurſus adſtricta.Sexta,ad noctem multum delirabat,nihil dormiuit.Circa undecimam inſanijt,& rurſus reſipuit. Vrinę nigrę,tenues: & rurſus tempore interpoſito oleoſę. Et aluus multis tenuibus turbata.Decima quarta conuulſiones multæ,extremæ partes frigidæ,nihil amplius intelligebat. Vrinæ ſuppreſſæ ſunt.Decimaſexta,uoce deſtituta eſt. Decimaſeptima mortua eſt:phrenitis.

D

AEGROTVS XV

In Thaſo Dealcis uxorem,quæ decumbebat in Leio,febris horrida, acuta,ex mœrore corripuit.Ab initio contegebatur,& ad finē perpetuò,ſemper tacita manibus palpabat,uellebat,ſcalpebat,pilos legebat.Lachrymę,et rurſum riſus:nō dormiebat:ab aluo irritationes, nihil prodibat, parū cōmonita bibebāt. Vrinæ paucæ,tenues. Febres ad manū tenues:extremarū partium frigiditas. Nona,multū delirabat. Et rurſus ſedata eſt:tacita. Decimaquarta,ſpiritus rarus,magnus,per tēpus.Et rurſus breuiſpira.Decimaſeptima ab aluo irritatio turbulēta: poſtea uero ipſi potus percurrebāt, neq; conſiſtebāt:omnino nihil ſentiebat. Cutis aridę circūtenſio. Vigeſima ſermōes multi, & rurſus ſedata eſt : uoce deſtituta:breuiſpira. Vigeſimaprima mortua.Huic perpetuò ad finē uſq; erat ſpiritus rarus magnus.Omino nihil ſentiebat:ſemper cōtegebatr:aut ſermōes multi,aut tacita perpetuo:phrenitis.

V Ægrotus

AEGROTVS XVI B

Adoleſcens in Meliboea, ex potationibus & Venere multo tempore calefactus decubuit. Horridus autem & anxius erat: inſomnis: & non ſiticuloſus. Ab aluo prima die, ſtercora multa prodibant, cum multa defluxione: & ſequentibus multa aquoſa cum uirore pallida prodibāt. Vrinæ tenues, paucæ, decolores. Spiritus rarus, magnus, per tempus. Præcordiꝫ intentio ſubmollis, oblonga, ex utriſq; . Cordis palpitatio perpetuò continua. Vrinam minxit oleoſam. Decima, ſenſim mente motus eſt: moderatusq; erat ac quietus. Cutis arida & circūdiſtenta. Seceſſus multi & tenues, aut bilioſi & pingues. Decimaquarta, omnia exacerbata ſunt: mente motus eſt: multū delirauit. Vigeſima inſaniꝫt: iactatio: nihil mingebat: paucos potus cōtinebat. Vigeſimaquarta mortuus eſt: phrenitis. F Videtur porrò mihi æſtas illa quæ tunc fuit, iuxta rationem cōmoditatem attuliſſe. Nā ęſtiuos morbos hyems ſuccedēs ſoluit: Et hyemales æſtas ſuccedens trāſmutat. Quanquā ipſa in ſe ipſa quæ tūc erat æſtas, non ſtabilis erat: ſed derepente calida, & auſtrina, & ſine uentis: Attamen ad aliam tempeſtatem tranſmutata profuit. Magnā uero artis partem eſſe arbitror, etiam de his quæ ſcripta ſunt recte, poſſe conſiderationem facere, ac iudicare. Qui enim hoc nouit, & his utitur, non uidetur mihi in arte multum falli poſſe. Oportet autem exacte perdiſcere unamquanq; temporum conſtitutionem, & ipſum morbum. Et quid boni communis ſit in conſtitutione, aut in morbo: & quid mali cōmunis ſit in ſtatu, aut morbo: & qui morbus longus ſit, & lethalis: & qui longus, & non pernicioſus ad uitam: & qui acutus, ac lethalis: & qui acutus, & ſupereſſe ſinēs. G Ex his enim ordinem dierum iudicatoriorum conſiderandi, ac prædicendi facultas datur. Et harum rerum gnaros ſcire contingit, quibus & quando, & quomodo uictum præſcribere oportet.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPVLARIB. LIB. IIII, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete.

H

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM.

1 Erodentia & mucoſa ſupra aurem prodeuntia. Vlcus in externa tibiæ parte.
2 Pectoris uſtio. Abortiēs ſexto die. Morbo regio correpti, abūde colorati.
3 Splenes parui, præcordia extenta & ad manum ſubmurmurantia. 4 Lumbrici per os. Caput teſta percuſſus, duodecima die febricitauit. 5 Quartana correptus, ſtupidus, ſedatus eſt. 6 Colli & aliarum partiū impotentia. Vrina eruum & lentium farinam referens. 7 Vinum multum meracum inſaniæ cauſſa, &c. Bilis atræ uomitus. Mentis motio ex fluxu ſanguinis ē naribus. 8 Auris ſiniſtrę fluxio uiſcoſa, craſſa, & cæt. poſt febrem diariam. Dentes ex phagedæna eroſi. Naſus medius quibus cōſidet, & quibus latus. Dens quintus ab anterioribus. 9 Auris ſuppuratio poſt dentium dolorem. Febris poſt clemens cœlum pleiadarū. Sanguis bilioſus ē naribus. Venarum circa umbilicum pulſationes. 10 Morborum exacerbationes ad principia, conſiderandæ. 11 Quibus purgatio ſepiæ atramento ſimilis. Doloris coxarum curatio. Ex equo lapſus. Abortus maſculi triginta dierum.

A dierum. Lienoſorum fluor. Vrina uelut erui lotura. 12 Abortus fœmellę ſexa
ginta dierum. Filiarum una in albis, alia in rubris menſibus nata. Febricitans ſicca
permanens. Puſtulæ ex laſſitudinibus. 13 Prægnantis uomitus bilioſus, & pitui
toſus. Hæmorrhoides hyeme per duos annos. Excrementa ab initio nigra, pòſt
uiridia, &c. Febricitans ex leuato aſino. Præcordīj dextri intētio. 14 Viridās
pallor. Arquato morbo laborās. 15 Recidiua quibus poſt longiſſimū tempus.
Suppuratio iuxta oculū. 16 Abſceſſus ad oculos, in febribus ardentibus. Rigo-
res. Dētes poſtremi corroſi. Mulier ex capite grauata. 17 Pręcordia ſpirituoſa
& intēta: pręcordia magna & ſplen. 18 Recidiuā quæ faciāt. Vrina cruēta. 19
Durū quid in præcordijs collectū. Vmbilicus ex natiuitate denigratus. 20 Men
ſtruorū eruptio in anheloſa. Sanguis è ſiniſtra nare. Febris ex ſplene. 21 Collū,
caput, &c. torpida. Capitis grauitas & ſtridor ſecundum pulmonem. Dyſenteria
B ſine teneſmo, menſibus per ſeptem annos retentis. Seceſſus electrū referens. 22
Marcor & corruptio, ex preſſione duriore poſt ſectionem. Qualia à febricitantium
naribus ab inditis prodeant. Maturi in morbis abſceſſus. Laterum mollitudo à fla
tibus eleuata. 23 Lumborum & crurum doloris ſymptomata. Oculorum ſuppu
ratio. 24 Digiti, labia, & aliæ partes ſubtremulæ. Præcordium cedens & gibbo
ſum. 25 Vrinæ Iſatidi ſimiles. Diſtentio ſubmollis in phreniticis. Tumores in
dextris eleuati. Temporum conſtitutiones. Vigores morborum. 26 Abſceſ-
ſuum recidiuæ. Contractiones, uenæ temporum. Colorum mutationes, ante iudi
cationes. Cutis circumtenſiones abſq; iudicatione. Lacrymæ uoluntariæ & inui-
tæ. Viſcoſa circumcirca in dentibus. Vlcus in tibia. Capite uulnerati. Hydro
pica. 27 Tuſſientes ac manibus laborantes. Stupida modo non morboſo, abſq;
febre. Nyctalopes. Purulētorum ex aure fluor. 28 Pedes etiam in horroribus
calidi. Lumbricus craſſus, à ſene furioſo. Signa ante dies iudicatorios duplicia.
C 29 Peripneumonicis ſputa bilioſa. Seminis per ſomnū effuſio. Inſomniorū in fe
bribus uexatio. 30 Ab hęmorrhoidarū curatiōe inſanus. Aqua frigida in febrib.
acutis ad uomitū. Nerui ipſi in ſeipſos trahūt. Tuſſi ſicca qui potiſſimū laborent.

P OST æquinoctium & poſt pleiada, qualia ſunt ero- 1
dentia & mucoſa, quæ caput aperuerunt, ſupra aurem
prodierunt: Ei qui apud Leocydis ædes habitabat, in
pede, Phanodico digiti in pede, in pectore. Qui tibiam
ſectus eſt, hac parte etiam nigrefactus eſt. Erat ulcus
magnum in externa tibię parte, & retro prodibat. Quū
purū factum eſſet, lateris dolor & pectoris ſiniſtri è di-
recto, & febres. Mortuus eſt à febre. Bilioſum reſtiario abunde coloratū,
D & uſtoria adhibenti circa æquinoctium, ſanguis multus deorſum prodijt.

Seni ualde uehementer abſceſſit, non ultra quatuordecim dies. Vulne
rato ab Antiphilo, uſto, iudicatio facta eſt die ſeptima, bilioſo, ſtupido. Ter
tia, poſt iudicationem ſanguinem ſpuit: ſuperſtes manebat, & recidiua facta
eſt poſtea. Iudicatus eſt uelut par erat, circa pleiadum occaſum primū. Poſt
pleiadum aūt occaſum, bilioſus ad inſaniam uſq;: iudicatio facta eſt, ſuperui
xit, circa nonam diem, abſq; ſudore. Circa æquinoctium Chalcidonius à
portis delatus ad forum, ex ruptione circa mām̄am dextram dolens, ſpue-
bat aliàs atq; aliàs pallens ſubuiride. Venter egerebat. Sudor auſpicatus ſe
ptima, tenuit plerunq; uſq; ad octauam: iudicatus eſt decimaquarta. Circa
quadrageſimā tubercula exorta ipſi circa utraſq; aures, haud immerito pu-
tabatur ſuppuratus fore: non factum eſt. Pectus Ariſtodemo uſtum eſt. 2

Philidis filio quum abſceſſus factus eſſet ex caſu, & ipſi pectus uſtum eſt.

Erat autem dolor quidam etiam antea: poſt ęquinoctium autumnale recidi B
uæ:& aliàs uſq; ad ſolſtitium hyemale, & cum ſole æſtiuo. Acheloi uxor ſexta die abortiuit, quum eſſet ſanguinea, & horrida: & ſudores. Iudicatio facta eſt decimaquarta:quot menſium fuerit fœtus,haud ſcio. Maſculum autem etiam alium ad dies uiginti ſe abortiuiſſe dixit, an uera dixerit non ſcio.

Circa ſolſtitium hybernum aquilonares ueuti erant. Morbo regio corripiebantur abunde colorati,& partim horridi,partim non. Linguę combuſtæ tertia die. Et turbationes circa ſextam, & ſeptimam, atq; hæ diu durantes. Decimaquarta uentres reſiſtentes, & in medicationibus non obedientes. Pro ratione febrium etiam nulli ſudores. Splenes quibuſdam parui ad præcordia dextra extenti,& ad manum ſubmurmurantes. Sanguinis fluxiones, & urinis purgatio ac iudicatio. Multo autẽ magis infra nitebantur. Nam & hoc ſub illud tempus corripiebat. Quibus non ſic erat, ſplenes uero etiã eleuati,his ſanguis ex ſiniſtra nare. Solſtitium pręterierat,hyberna hyberno modo in Aquilonaribus,pauló uero poſt auſtrina erãt,ad quindecim dies:poſtea uero niues quatuordecim diebus. Circa hãc anni cõſtitutionem, morbi regñ abunde colorati uigebant: qui non ſincere iudicabantur, recidiuabant. Poſt niues, auſtrina ſuccedebant, & pluuiæ: grauedines eruperunt,& cum febribus,& ſine febribus. Cuidam uero etiam ad dentes,qui antea ex medio doluerat:ad dextra,ſupercilium, & oculos. Erant aũt & raucoſi, & fauces inflãmatæ: & glandulæ iſthic ſpongiæ appellatæ intumeſcebant:& tubercula circa aures,& maxillam mollia, & cum febre ſedabantur. G Incipientibus febricitare,fiebant ſupernè, & in utraſq; partes pleraq; horũ: & ſpongiæ quibuſdam ſub autumnum & hyemẽ. Sed & porrigines. Et multæ omnibus modis abortiebant,& difficulter pariebant. Sexta die,uirgini iudicata,ſexta reuerterunt: iudicata uero ſunt per ſextam. Omnia in his temporibus ſexta & octaua iudicabãtur,circa pleiadum occaſus. Meandri cęci uxor ſtatim cum pallore uiride, & ſtatim purulentum ſpuit circa ſextam: & hepatis feruor, & deorſum ſeceſſus modicus: carnopurulenta ſurſum pauca,alba, lata expuebat:cibum faſtidiẽs. Mortua eſt prope uigeſimã diem. Ex uicinis Theſtoris famula,ex uſtorñs: ſeceſſu bilioſo,multo:pręcordio intenſo: Sexta die, ex ſuppreſſione aluus ipſi tenuia, multa, una uice egeſſit:& ſtatim ſudauit,& iudicata eſt:& aluus ſubſtitit.eadem autem hora H
quum riguiſſet febricitauit: & rurſus eadem hora. Therſandri uxor,quũ pituita alba prædita nõ ualde eſſet,lactans acuta febre correpta eſt. Huic lingua combuſta eſt, dum alia comburerentur, ſub hoc tempus:linguaq; exaſperabatur,uelut grandine multa. Et lumbrici per os. Circa uigeſimã autem non perfecte iudicata eſt. Circa pleiadum occaſus Metrophanti filius,caput percuſſus ab alio puero, per teſtam: quum perueniſſet ad duodecimam diem, febricitauit. Occaſio autem erat quod quum detergeret partes circa ulcus perfricuit,& perfrigeratus eſt: & labia ſtatim ſunt eleuata. Attenuata eſt autẽ cutis, multis locis ulterius ab ulcere: quum aũt ſectus eſſet nõ tarde,neq; pus effluxit, neq; alleuatus eſt. Iuxta aurem uero uidebatur ſuppurari, in maxilla ad dextram. Hac enim parte etiam ulcus erat. Poſtea & hoc non ſuppuratum eſt, & humerus dexter ſuppuratus eſt cito. Mortuus eſt

A eſt circa uigeſimamquartam. Poſt pleiadum occaſum is qui aurem doluit, circa uigeſimam diem, poſtea uoce deſtitutus eſt, & dextrarum partium im potẽs: ſine febre ſudauit: dextra auris, dexter oculus, cōſiſtebant non ualde, & attrahebat quid ex inferna parte: A ſiniſtris aūt diſtortus eſt oculus graui ter dolens, collum durū factum eſt, tertia hora poſteaquam doluit. Poſt 5
pleiadum occaſum, ſeruus Attici à quartana correptus, ſtupidus ſedatus eſt. Alius eodem tempore uera ſtupida inſania ex phrenitide, ac lethargo mixta, correptus eſt. Ad coxas & crura uenit dolor, quieuit: quoto die, haud ſcio. Eodem tempore horridi, uomentes, & poſt iudicationem cibum auerſantes, & bilioſi, & ſplenes magni, duri, doloroſi, & ſanguinis eruptiones.

B Quibuſdam uero eodem tempore, poſt pleiadum occaſum, ex naribus ſanguis bilioſus ob ſplenes. In Cranone uxorem Nicoſtrati correptam decimaquarta die, ſtatim occupauit impotentia colli, & aliarum partium, & cibus incluſus fuit uſq; ad decimam. Spiritus denſus paruus, impotentia, palpans digitis, delirans: ſudores: diſtracta ſunt ad dexteram partem, collum, os, oculus, naſus. Vrinarum ſubſidentia alba, cruum referens, alia alba, alia ramentoſa, cum pallore ſubuiridis, farinam lentium referens: Huic quandoq; uelut adipoſum quiddam ſuperſtabat, atq; hoc aceruatum, non multū diſperſum, uelut quod in medio ipſarū pendere ſolet diſparatum, uelut extrinſecus ex ouicula, poſtea uero etiam non ſubſidens mingebatur: & alia quidem talis erat, alia ſubſidens, alia talis modice ad latitudinem diſperſa, a-

C lia conturbata, alia talis. Quod in medio uehi ſolet, nubeculæ ſubnigrę ſimile, quæ putaretur craſſitudinem habere. Laxum autem aliud tenue, aliud tenue tale, aliud uelut equi, aliud uelut ſunt caliginoſa. Qui primus, delatus eſt adoleſcens, huic urina pura tenuis. Omnium ſeceſſus tenuis, multus, ſine bile: lingua ualde aſpera. Febris adurẽs, inſomnis, aluus gibboſa. Hic mẽte motus eſt octaua arbitror die, proteruum in modum, exurgebat, pugnabat, turpia fortiter loquebatur, quum talis non eſſet: Huic quum urinæ multæ tenues prodijſſent ex ſuppreſſione, ſomnus obortus eſt continuus, & ſudor, qui iudicatorius eſſe putabatur, ex quo talis erat forte circa decimam diem. Verum poſtea rurſus inſanijt, & breui mortuus eſt undecima die. Oc 7
caſionem fuiſſe puto quod meracum multum bibiſſet, priuſquam inſaniret.

D Paucos habebat annos, propemodum uiginti. Eumenis uxor autumno uomuit bilem atram. Sed & odores manifeſti erant, & febres horridæ, & cordis ſiue oſculi uentris dolores: bilioſa pauca uomebat, & lumbricum. Seceſſus tenues per omne tempus. Ante pleiadum occaſum deſinebant ſtatim ſanguinis eruptiones, & breuiores erãt febres, ac ſtatim reuertentes breuibus recidiuis, & cibum auerſantes, & uelut excocti, & anxij, & cor dolentes, & ferini in iudicationibus, & rigore affecti, & bilioſi. Adoleſcens peregrinus erat, cui tertia die, ſanguis ex naribus multus fluxit, itemq; quarta, ac quinta. Sexta, compoſitè conſiſtebat, mente motus eſt. Septima die, aluus ſubſtitit: ſoporoſus erat. Recidiua tertia die, aluus eniti ceſſauit. Vrinam non uidi. Circa iudicationem, uelut debebat. At uero circa pleiadum occaſum, auſtrina, & pluuiæ erant: & tunc adoleſcens mucoſa, ſubbilioſa, uiſcoſa, multa recrementa egerebat: febris uehemens continua, lingua arida.

Sexta iudicatus eſt. Septima rurſus inuaſit, dimiſit eadem die, cum tremore: B
8 auris ſiniſtrę fluxio uiſcoſa, craſſa die ſexta. Puero ab ulcere phagedæna
eroſo, dentes inferni, & ex ſupernis ac infernis anteriores emergebant, caui-
tatem habebant. Quibus os ex palato diſcedit, his medius cōſidet naſus.
Quibus uero ſuperni dētes anteriores, his latus eſt ſummus naſus. Qui
quintus dens ab anterioribus numeratur, quatuor radices habet, ſingulis
paribus ad utrunq; uicinum dentem connexis, extremitatibus omnibus ad
internam partem reflexis. Circa tertium dentem ſuppurationes plures q̃
iuxta alios omnes. Et ex naribus fluxiones craſſæ, & à temporibus dolores,
ex hoc maxime fiũt. Corroditur hic maxime quintus, ex medio quidem no
dum habebat unum, duos autem anterius. Paruus primus, intrinſecus iuxta F
duos corrodebatur. Septimus, radicem unam craſſam, acutam habebat.
9 Athenadæ puero maſculo doluit à ſiniſtra parte infernus dens, à dextra
ſupernus: Huius auris dextra ſuppurata eſt, dum non amplius doleret.
Poſt pleiada clemens cœlum, nubiloſum, & caligines: iudicationes quin
tanæ, & ſextanæ ac ſeptimanæ. Iam uero etiam diuturniores: febres recidi-
uantes, & quandoq; erroneæ, & cibum auerſantes, & bilioſæ: & dyſenterię
cibum faſtidientes, febriculoſæ. Circa pleiadum occaſum, auſtrina forti-
ter erant: ſanguinis eruptiones & febres tertianæ naturam referentes, & le-
nes. Qui in ſutrina decumbebat, ſanguinem abunde bilioſum è naribus
effudit. Seceſſus modicus: iudicatus eſt ſeptima cum rigore. Seruus in ex-
trema caupona, quarta die, ſanguinem è naribus effudit: multa ſtatim nuga- G
batur: aluus renitebatur. Præcordium doloroſum, durum. Ad ſubditã glan
dem ſexta die, ſubierunt mala, cum pallore uiridia. Septima, mane iactatio:
clamor multus: uenarum pulſationes circa umbilicum. In acutiſſimis febri-
bus pulſus denſiſſimi, & maximi. Quale eſt ad ueſperam exacerbari, tale e-
10 rat in omni morbo. Cæterùm ad principia, conſiderandæ ſunt etiam exa
cerbationes, & an citius redeant, & continuitas, & anni tēpus. Poſt pleia
dum occaſum, auſtrina. Quæ quinta die iudicabantur, intermiſſa una repe-
tebant. At uero laxa, puſtuloſa erant, uelut Acanthio Lapyto. Circa
pleiadum occaſum, ſubſcabra, & aſpera erant pruriginoſa, nullas lachrymas
emittentia: & magis quidem hoc tempore. Sed & impetiginoſa turgentia.
Hæc erant in Pythodori uxore, & Capelio, cum febre: ſub cuius initiũ ferè H
Pythodori uxori coxæ impotētes. Poſt pleiadum occaſum horrores: ſan
guinis è naribus eruptiones. Sutor quidam ſeptima iudicatus eſt, una in-
termiſſa, altera rediјt. Rurſus quarta, iudicatus eſt. Alius ex his qui à Leocy-
de uenerant, ſeptima iudicatus eſt: Alius quarta: Moſchus nona. Largus
ſanguis ex ſiniſtra, modicus è dextra nare. Ad decimamquartam, ad iudica-
tionem, ſi quatenus debebant ab initio exacerbarentur. Delinquentes circa
edulia decimaſeptima fiebant. Circa aurem in dextra parte tuberculum, par
uum intus durũ, foris paruum laxum, doloroſum, nihil remittēs, decimano-
11 na noctu factum eſt. Valde bilioſis ſuppuratis, purgatio ſepiæ atramen
to maxime ſimilis. Qui cucurbitã affixit, quũ in coxa eſſet dolor, huic ad
crus deorſum uenit, & melius habuit. Qui in Ceramico ab equo lapſus
eſt, cui non ſtatim cucurbita affixa eſt: uſtus eſt intro, & uigeſima die recru-
duit

A duit malũ: ſanguinis eruptiones ſeculentæ, & erodentes. Tenedia quarta die abortiuit maſculum triginta dierum: aluus liquida, tenuia egeſſit, lingua combuſta fuit, iudicatio quarta die. Poſt pleiadum occaſum lienoſa, uſq; ad quintum diem, fluebant, iudicata ſunt. Cuidam ſeptima die, urina uelut erui lotura, ſimilis ipſa ſibijpſi, poſtea pura recidiua. Intermiſit etiã Megaris filio, uerum ſanguis nõ fluxit. Vrina uelut Antigenis alba, craſſa, ſimilis. Circa ſolſtitium hybernũ, ſydus non paruum, quinta & ſexta, poſtea terræ motus. Quæ in Perintho morabatur anhelоſa, Antigenis uxor, quę non ſciebat an prægnãs eſſet, menſes cõparentes rubri. Venter aliàs atq; aliàs paruus, aliàs magnus: Tuſſiens ſemper, uelut ſi celerius iter perfeciſſet.
B Mẽſis erit octauus, ſedata eſt prius febricitans. Apemanti fratris uxor, ſeptima die, abortiuit fœmellam, uelut dixit, ſexaginta dierum. Circa nonam, turbata eſt: poſt iudicationem, dextras partes dolebat, uelut à recidiua. Hæc & concipiebat cito, & perdebat. Alia quædam in albis menſibus filiã peperit. Alia in rubris, uelut conueniebat. Horridi, anxij, cibum auerſantes, recidiuantes, bilioſi, ſanguine manantes, ſubſplenici, doloroſo modo plurimi ex ſiniſtris affecti. Apemanti uxori hac parte oculus diſtortus eſt dexter, ad alteram uero partẽ lateris mollitudo. Ariſtophõtis filia tertia & quinta, febricitauit, ſicca plerunq; perſeuerauit. Venter tamen huic turbatus, ægre iudicatio fiebat: ultra triginta dies, ceſſauit. Puſtulæ ex laſſitudinibus non ualde fortibus, perueniunt ad ſeptimam liuidæ. Rigor ancillæ retro 12
C Heroum obortus eſt. At uero albæ magnæ, neq; ipſæ ualde bonæ, graui ſopore preſſorum, & ſomnolentorũ, & nõ confidentium, & bile renitente: & ſiue lubrica, ſiue dura fuerit aluus, non confidentes. Zoili fabri pulſus tremuli tardi: urina & alui ſeceſſus moderate decolor: pectinis diſtentio utrinq; in directum, uſq; ad umbilicum, cum febre acuta, cibum auerſans, ſiti culoſus. Filiæ ædilis apud Tecomæũ, quum obſcurũ eſſet ipſi quòd uterũ geſtaret, ſecundi menſis initio erupit uomitus pituitoſus, aliquando uero bilioſus: difficulter peperit, perfecte purgata eſt. Vomitus ſimiliter uſq; ad trigeſimam diem perſeuerauit: poſtea uenter turbatus eſt, & uomitus ceſſauit. Lienteria, menſes nõ prodibant: per duos annos hyeme habuit hæmorrhoidas. Duo fratres Cecropis familiares, quibus nigra ab initio prodibant, 13
D ſubfeculenta, edulia ex ſanguine confecta colore referentia, ea ex ſpumoſis bile abunde coloratis uiridia erant. Qui aſinum ex pacto eleuauit, ſtatim febricitauit. Tertia, & quarta, & quinta, & ſeptima, & octaua, ſanguis erupit: iudicatus eſt: aluus lubrica. Vir metallicus, præcordiũ dextrum intentum, ſplen magnus, aluus intenta, ſubdura, ſpirituoſus, decolor: Huic ad genu ſiniſtrum, recidiua: per totũ iudicatus eſt. Temenę filius habebat quid ſpiritus, ut uiridantis palloris eſſet, ad dorſum: ad manus uiridantis palloris. 14

Maritus Lechus puerperæ apud Sitodochũ arquato morbo infeſtatus, ad quem ſeptima die ingreſſus ſum, octaua moriebatur, neq; mingens, neq; egerens. Præcordia magna & dura, & ſpiritus denſus. Hic moriens ne frontem quidem ſudore humectauit prę dolore. Huius uxor eiecit fœmellam ſeptimeſtrem, ſeptima die. Apparuit aũt quarta die. Hanc à principio quidẽ pedum dolor tenebat. Deſinente uero febre, ſpiritus non eſt ſolutus, ſed in-

15 tus relictus: dolor ad manus & brachium. Recidiua per longiſſimũ tem- B
pus, corripuit eos quibus urinæ ante iudicationẽ ſuppreſſæ fuerant. Quæ
erat apud Temenen ipſius ſoror, cum rigore iudicata eſt. Quum aũt uiridãs
pallor cito deſineret, manus et humeri doluerunt: horũ autem ceſſante dolo
re, caput: oculorũ palpebræ ſupernæ eleuatæ ſunt, & lachrymæ profluebãt:
reliqua non noui: iudicata eſt primùm, ſeptima die. Menandri uinitor ſi-
militer, uerũ aluus ab initio tenuia egerebat: poſtea ſuppreſſa eſt, itemq́ꝫ u-
rina iudicata eſt, non riguit, ſeptima die: quoniam aluus antea turbata fuit.
Potamonis filio aluus non egerebat ſeptima die: duobus diebus ante iu-
dicationem non riguit, quapropter neqꝫ urina ſupprimebatur. Dens He
geſiſtratio, cui ſuppuratio iuxta oculũ, ſuppuratus eſt iuxta extremũ, & rur F
ſus ſanatus eſt oculus, & ſecundum nares pus deſcendit craſſum. Iuxta gin-
giuam carunculæ paruæ rotundę abſceſſerunt. Huic circa tertiam diem, ſup
puratio affutura putabatur, poſtea auertebatur. Derepente uero intumuit
16 maxilla & oculi. Quibus abſceſſus ad oculos in febribus ardentibus, hi
maxillas rubent, & ſanguinem ex naribus fundunt. Sed & quibus ad aures
fiunt. Fortaſſis autem & abſceſſus ad articulos magis, nõ tamen clare noui.
Rigores tremulis, præcordij intentio. Menſes apparuerunt decimaſe-
ptima, iudicatio fiebat ita perpetuò. Si tamen non ſic intus permanſiſſent, iu
dicabãtur tertia, quędam quinta, quædã ſeptima. Hegeſiſtratio poſtremi
duo dẽtes parte inter ſe cõtigua corrodebãtur, poſtremus habebat ſupra gin
giuã duos nodos, unũ iuxta cauernam, alterũ ex altera parte: qua uerò parte G
duo nodi erãt, ibi radices latæ ſimiles ſingulis paribus coincidebãt, ad alterã
partem medietas una rotunda. Mulier cui ſanguis è naribus erupit quar-
ta & ſexta: Septima iudicata eſt: rubicunda erat. Mulieri ex capite fortiter
grauatæ, iudicatio facta eſt circa uigeſimã: uigeſima, præcordia ęſtuoſa. Sep
tima die, nõ ualde ſanguis è naribus erupit. Seceſſus tenues, ad oculũ de-
xtrũ circa octauã. Viro eadem, uerũ ſeptima iudicatus eſt. Sublienoſus è
ſiniſtra parte. Huic octogeſima die, & diuturniores oculi affectiones: fortaſ
17 ſis quoniam poſt iudicationem, & quia multæ. Vxor Temenæ ſpirituo-
ſa præcordia, & intenta. Menſes per tempus apparuerunt. An uero etiã in-
fantem aliquem habuerit, haud ſcio: aluus primũ ſuppreſſa, & tunc uome-
bat, poſtea non amplius: aluus enim multa uiſcoſa ac bilioſa egerebat: præ- H
cordium non impediebat. Vndecima ad magnum dextræ digitum inflam-
matio, alui egeſtio etiam penitus procedebat. Quibus contingentibus, me-
lius habebat. Nam & in ſomnum delatio minor erat, & febris: & quodam-
modo facilius ſpirabat, quoniam ſupra malum uomitum, uomuerat. Deci-
maſexta ſenſim factus eſt ſpiritus denſus, & febris: mortua eſt. Hęc febricita
uit ante abſceſſum. Septima, poſt abſceſſum perijt. Erat & hæc rubicunda.
Filius mulieris ipſius Apemanti ſororis: præcordia magna & ſplen, ſpiri
tus, ſeceſſus amaræ bilis, aliquantulo ſtercore ammixto, laſſus ex operibus.
Vigeſima die, ad pedes, & iudicatio certe laſſis ad articulos, nõ ad oculum:
præcordia uero erant intenta, & ſanè erat etiam tuſſicula quædam modice
18 ſicca. Quæ relinquuntur poſt iudicationem recidiuam faciunt: & in ipſis
morbis quæ excernuntur, ſputum præmaturum, alui ſeceſſus, intemperies,
& ſi-

A & ſimilia. Apemantus cui dolores in ſede,in dextri lateris mollitudine,&
iuxta umbilicum paulò inferius,& è dextra parte:ante dolorem urinã cruen
tam mingebat, deſiit tertia die. Et faber in altera parte, ex eadem in dire-
ctum,& hic quoq; urinam cruentam eijciebat. Quę ubi ceſſaſſet,ambo ſub-
ſidentias in urinis habebãt,& hoc tertia die. Apemantus autem plurimũ fo-
uebatur. Alter uero non ſentiebat,niſi in dextra parte. Et Nicoſtrato acci
dit aliquid iuxta ultimas partes à dextris, inferius quàm quibus in ſiniſtris:
longe uero ſubter lateris mollitudinem, uſq; ad umbilicum utrinq;. Ani-
cula apud Soſileum alba pituita referta: Tibiæ duris tumoribus,albis,laxis:
itemq; pedes, uerum minus. Erant autem et in partibus infra femora,etiam-
B ſi pleriſq; difficilis huc exitus patet: imò & in lumbis: & uenter tenuis erat,
præcordia ſubmollia, ſpirituoſa non ualde. Erat autem deſinentibus pluri-
mis, etiam alia cura ubi glauci facti erãt oculi. Atq; oculorum quidem cura
paulo moderatior erat. Coxæ uero ac cruris affectiones uterinæ erant, quũ
dolores eſſe putarentur. Appoſito enim ac ſubditiio medicamento odora-
to,ex farina & unguento,contigit ut breui diſcuterẽtur ac deſinerent. Tem-
pus aũt abſceſſus ad oculum,annus. Circumcirca durus fuit,cui etiam puſtu
læ non perfecte contabuerunt. Sunt autem & à diſquamatis talia. Seruus 19
in Hippolochi uilla, cui in præcordijs utrinq; quid collectum erat durum,
& fulgorem aliquantulum habens inferne,qualis erat in fabri ferrarij uxore
hydropica: cui tenuia recrementa progreſſa partem aliquam euacuauerunt.
C Erat autem & hoc ipſum ad dextrum, planum quiddam, ſupra ea quæ cir-
cumferentiam habẽt eleuatum. Huic umbilicus ex natiuitate denigratus
erat, & ulcus profundum fiebat, & umbilicus non ualde cicatricem contra-
hebat:& pudendum ſumma parte denudatum erat,quũ non ſtatim tale fuiſ
ſet,neq; connatum, & adhuc magis fiebat. Hic plurimũ uomebat:febris,
cibi faſtidium:ſanatus eſt. Verum circa ſeptimã à decubitu diem(nam & an
tea ægrotarat) aquam multam bibens,& fortaſſis aliter contemnens,iacta-
batur & aliquantulum conuellebatur. Deſinente aũt conuulſione, circa ani
maduerſionẽ extinctus eſt. Ante hoc uero urinã aceruatam minxit,& flatus
cum crepitu prodierunt, & ſupernæ partes minime ſunt euacuatæ. Quum
aũt mortuus eſſet, ſtatim etiam & illæ fortiter emollitæ ſunt, & reliquæ ru-
D befactæ ſunt,uelut à flagris per totum corpus, excepta ea parte ubi tumor il
le maxime eleuatus erat, & multum quoq; calidus erat. Cuidam uero in
Abderis deorſum erupit. Cuidam autem anteriore parte intumeſcebat ſi
ne febre. Tumor ad contactum ſuppurato ſimilis erat. Famulæ anhelo 20
ſæ,quum uaſa menſtruũ ſanguinem funderent,anhelationes illæ ceſſabant:
febris fiebat: mãma ſiniſtra ſuperne ſuppurata eſt:& ab initio etiam auris.

Olympiodori famulę ſanguis ex ſiniſtra nare:& iudicata eſt ad uigeſimã;
quemadmodum etiã febricitantibus: & ſeceſſus quales etiam æſtate popu-
lariter graſſati ſunt, & quales Hipponactis. Hyle famula Ariſtidis, octa-
ua die,in pharmacorũ purgatione,inferne ſigna habuit, qualia facile ferunt;
& ſi non præter rationem debilitantur, & neq; ſpumoſa, neq; ſubſanguino
lenta,ſed qualia ſunt oua,uelut Heraclidæ uxor purgata eſt multum, & faci
le tulit. Quæ in Bulagoræ uilla depurgata erat, cœpit febricitare ex ſple-

ne

ne (Qui uero dextrum præcordium habent, non quidem ſublime, uerũ intentum, hi etiam magis rubicundi fiunt) rubicunda quum eſſet: aluũ in principio turbatam habuit: expectabam ad oculum decubitum. Huic ſeptima die, ſalſuginoſa lachryma mordax ex oculis prodijt, & ſecundum naſum, & fauces, & aurem ſiniſtram. Decimaquinta, ſudauit cum rigore, nõ iudicabatur ante rigorem, pallida facta eſt ualde, & faciei circumtẽſio ac contractio. Aurem è directo ſplenis a lateris dolebat. Pueris uentres turbati, & tuſſes ſiccæ: quandoq; ad humerũ ſuppuratio fiebat in tuſſibus, poſterioribus B

21 diebus. Fullo collum, caput, ſeptima manus torpida. Nona, crus torpidũ, tuſſis ceſſauit. Cui maxilla diſtracta fuit, in quinto menſe in uentre diſtracta erat ad ſiniſtram partem. In Cranone Lycino Grãmatico, ex febre bilioſa ex ſplene, capitis grauitas: ſtridebat ſecundum pulmonem, in labrjs utriſq; ulcera, intus rotunda, parua: poſtea etiam ſanguinis quid ex nare è directo manauit. Famulę, quam recens emptam uidi, cui duricies in dextris erat magna, non ualde doloroſa, & uenter magnus ac circumtenſus: non ſimilis hydropicæ, & aliàs pinguis ac mollis, & non ualde difficulter ſpirans, uerum decolor: Menſes ſeptem annis non prodierant, facta eſt dyſenteria, & non teneſmo tentata. Et ſub hæc duricies in dextra doloroſa erat: & febres tenues: & non ultra ſeptem dies, etiam aluus turbata eſt, ſeceſſus electrum referẽs, ſubuiſcoſus, multus ad aliquot dies. Sanata eſt, & menſes poſtea prodierunt: & partes ſecundum uentrem molles fiebant, & corpus bo- F

22 ni coloris ac craſſum ipſi erat. Minois uxor ex ſectione, preſſa ab eam adminiſtrantibus durius, marcorem ac corruptionem incidit, malo ad pulmonem deueniente, breui ſignificationem de ſe dedit quotquot diebus ſupererat: erat & aliud quiddam intrinſecus. Quæ induntur in nares ſi febricitarint, ſi quidem ſolutus fuerit dolor, craſſa per nares effluunt: Si uero neq; dolor, neq; febris, tenuia: & fortaſſis feruida: Veluti tenue quidem Hegeſippo, quum ad noctem quid indidiſſet: Craſſum uero illi in Corintho eunucho ſimili, Celeuris filio erat. Maturi in morbis abſceſſus an iudicent, ſignum eſt, ſi dum feruida ſunt mala, non febricitarint: & dum moleſta ſunt, facile portarint: Velut quæ in ſede acciderunt Charoni. Leambio uero quũ inteſtinum ulceroſum eſſe putaretur, in dyſenteria pharmacis curato, humerus & ſedes ulcerata ſunt in ſiniſtra parte, citra febrem. Cui à flatibus lateruin mollitudo eleuabatur, & aliquantulum dolebat, huic, quum lac uberius & meracius bibiſſet, & inſuper dormijſſet, ſtatim nauſea & calor accedebat: deinde ignem incẽdenti, & pro cibis farinam craſſiorem in craticula coctam comedenti, aluus ſubſtitit: & purulentũ tamen quiddam egeſsit. Quũ autẽ ſedes eſſet inflãmata, ſine febre & ſine dolore ſufficienter erat, hoc affe- G H

23 ro. Senex in lapideis ueſtibulis, lumbos doluit, & ambo crura, & utriquę dolores deſcendebant ad femora, & quandoq; tibias, & aliquando ad genua: & quũ diutiſsimè durarent, recurſiones multæ fiebant: tumor in pedibus, lumbis, tibia: breues inguinum tumores, uenter durus, & totus pecten intenſus ac doloroſus. Plerunq; cõpertus eſt etiã ueſicam durã habere ac doloroſam: & papularum eruptiones, & calores oculis, auribus, naribus, manu. Iudicationes, & alia per quæ cognoſcimus de ipſo ægro, an ſudet, aut tangat,

A tangat, aut aliquid olfecerit, aut guſtauerit, itemq́ alia cognoſcuntur. Pili, co
lor, cutis, uenæ, nerui, muſculi, carnes, oſſa, medulla, cerebrum, & à ſanguine
uiſcera, uenter, bilis, alij humores, articuli: et poſtea an doluerit iuxta aurem,
iuxta ipſam collectum tuberculum, glandulam nō attingens, os non ſuppu
rans, & hoc diſparuit, & tunc ſtatim febricitauit. Pulſus, tremores, cōuulſio
nes, ſingultus, circumſpiratio, ſeceſſus, per quæ cognoſcimus. Suppuratis
oculis, & dum erumpunt, ulcera magna fiunt, & dum ſecantur, profunda: &
utroq; modo oculi ulcerantur. Ariſteas ex pago Amphilochi quarta die,
mente motus eſt: aluus ſubuiridia egerebat, & ſomni ſalubres, albicantis co
loris. Quibuſdam ab initio ſubtremuli digiti, & labia ubi loquerentur, iti 24
B. demq́ aliæ partes: & proterue lingua citiore ac uolubiliore præditi: his ru-
bor in facie maxime erat. Hi ebrioſi erant, aut uomitu cōmode uſi intume-
ſcebant. Qui iuxta Medoſadæ ædes habitabat, cui tenuia, non bilioſa, aquo
ſa, multa, per ſeceſſum prodibant: præcordium cedens & gibboſum: ſopo-
roſus fiebat. Circa decimamquartam, ad iudicationē maxime progreſſo, ri-
gor ſine tremore, diſſolutio, reſolutio, contractio, ſeceſſus & egeſtiones: ſo-
poroſus, mente motus, ex ſomno non inſanijt, iudicatus eſt circa decimam-
quartam, nihil è iudicantibus contrarium. Alius, ſimiliter in principijs ſe-
ceſſus ſubuiſcoſi, ex quibus quod craſſum eſt iudicatoriū eſt, inſomnis, po-
ſtea ſubuiſcoſi, ſubbilioſi, maturi, bilioſi, non tenues: qui ubi compacta fieri
cœpiſſent, iudicationes celeres: Præcordium intentum apparuit inflāmati,
C aut uenarum intentaru m modo, circa ſextam. Poſtea dormiuit ſeptima, iudi
catus eſt circa nonam, albicantis coloris ambo, non fului. Quum ſeceſſus 25
aquoſi ſub dio expoſiti eſſent, ſuperne leues, tenues, iſatidi ualde ſimiles fue
runt: inferne uero ſubſidentiā habebant. Quibus in dextris diſtentio ſub-
mollis, phrenitici ſunt: ſi non ſoluatur febre deſinente. Quibus aūt à mol-
litudine uētris in hac ipſa febre, quiddam collectum aut durum doloroſum
fit, & ualde malignum diffundi nō poteſt, ex talibus fortaſſis ſuppurantur.

In dextris tumores eleuati, ſi quidem ſi quis plurimū ac maxime premat,
ſubmurmurarint, non ualde maligni putandi ſunt. Velut in dextris illi qui
ex Amphilochi pago erat, & ei qui iuxta Medoſadæ ædes habitabat. Hi ſo
poroſi erant, & in ſomnis mente moti. Conſtitutiones quales in quibus
D temporibus ac regionibus magis & minus fiūt. Vigores morborum, & ad
iudicationem, & quotidie: & an citius fiant aut ſerius, tertia, quarta, circuitu:
& in quibus circuitibus iudicantia, tumentia, cruenta, & nō. Quibus ab- 26
ſceſſibus recidiuæ fiant, uenæ temporum, & contractiones, & colorum mu
tationes ante iudicationes, ex rubro ad uiridem ac pallidum, ſi non iudicēt:
& cutis circūtenſiones abſq; iudicatione & oculorū cōtractio, corporis du-
ritia ſicca. Qui quidem uolentes lachrymantur, non malum eſt. Quibus aūt
inuitis lachrymæ profluunt, malum. Quibus in dentibus circumcirca ui-
ſcoſa fiunt, malum eſt ſubhiare ac fixis oculis intēdere. Qui in tibia ulcus
habebat, & Atticò uſus eſt, huic puſtulæ eleuatæ, rubræ, magnæ: atq; hoc
pro tuſſi quæ poſtea acceſsit: prius enim nō tuſſijt. In Æno quicunq; capi
te uulnerati horridi erant, maligni & ſuppurati ex teneſmo: ex peregrinatio
ne ac itinere dolor pedum, & in turbationibus laſſitudines. Clinia cibum
aucr-

auerſans,colliqueſcens,purulentum,aliquando parum cruentum,purulentum tumidum eiecit. Hippeæ uxor hydropica, quæ etiam per tres annos uere incipiente tuſsijt, amplius autem ſuppurata eſt, ad hyemem aquoſa facta eſt,ab illis autem pharmacis curata melius habuit.Mortua eſt ancilla. B

27 Ex tuſsientibus qui manibus laborabant, uelut ſeruus ille qui ſarmenta obtorquebat,& Amyntæ filius,ambo ſola dextra reſoluti ceſſauerũt, quandoquidem perpeſsi ſunt hoc tuſsientes. Qui uero aut equitarunt,aut iter fecerunt,in lumbis ac femoribus reſoluti ſunt.Plurimæ uero tuſſes ſiccæ erãt: Sin minus,uiolentæ ſanè. Vxor Emmyris modo non morboſo,abſq; febre, ſtupida eſſe uidebatur. Poſtea ad tremorem totius corporis res ipſi deuenit,& ad colliquationem,& cibi faſtidium ac ſitim,& frigida erat. Nyctalopes qui plurimã minxiſſent, poſtea parum quiddam mingebant. Verum tuſſientes & inſuper febrientes tubercula ad aures habebant, erumpentia circa ſeptimam aut octauam diem. Emmyris filia febricitabat, & ex aure purulentũ fluebat,circa octauam haud pro comperto habeo. Quibuſdam uero etiã dens corroſus fuit:tertius maxime ex ſupernis.Præ omnibus aũt hic reperitur corroſus:ad hunc dolor, & quibuſdam etiã circumſuppuratio. Quibus uero ad aures,hi magis tuſsiebant quàm illi. Quibus aũt cum febribus ad ſuppurationem,ſeptima recedit. Cuidam poſtquam exacerbatus fuit,præcordium ſolutum non eſt:aluo aũt emollita,inerant pauca ſubuiſcoſa,compacta:non bona urina,cruenti coloris:ſpuebat autẽ ſputum ſpumoſum. Ille ad quem Cynicus me induxit,ſeptima exacerbatus eſt,circa decimamquartam iudicatus eſt.Diſparentia,mala ſunt:purus fauces:pauca,lata,matura expuens:ex naribus parum ſanguinis ſtillauit, capite grauatus erat.Manuum ac pedum diſſolutio: aluus ſoluta profuit, pedes ſemper calidi,ſomni aderant ipſi,& iuxta aurem non extuberabat, quoniam matura ſpuiſſet. F G

28 Demarati uxor,pedes etiam in horroribus calidi: ſiue ad ſuppurationem,ſiue non tendebat,perijt. Senex qui è uita deceſsit, ægrotabat ſimul cum uxore ſua, furioſum quiddam in ſe habebat. Poſtea uero ubi prodijſſet ab ipſo lumbricus ſubcraſſus,& modicus cibus,ſtatim ſedatus,et dormiuit,& ſanus erat hic ſenex:& corporis cutis circũtenſio: extremæ partes frigidæ, mollis, tremulus ab initio & labijs, & manibus, & uoce, mente motus eſt moderate:hiabat,ac fixis oculis intendebat:non ualde difficulter ſpirabat:diebus haud ſcio quot ultra uiginti mortuus eſt. Quibuſdã præcordia & aluus ſubegeſſerunt compreſſa,aceruatim,non cum murmuratione,uelut in Abderis uermium ſpeciem præ ſe ferentia. Quicquid contingit priore iudicatorios dies præcedente die, & mala & bona ſigna fiunt in diebus,quibus qui exacerbantur diuturniores fiunt:& quibus deſinẽtes remorantur. H

29 Quædam non fideliter alleuabant,& quædam per ſeipſa exacerbabãtur. Sputa peripneumonicis quibuſdam milioſa,quũ deſinere uolunt. Valde flaua breuia fiunt. Si qualia ſunt quæ in principijs adſunt, talia poſtea appareant, hæc non ualde concoqui puto: ſed iudicare,uelut ei qui apud præceptorẽ erat,& uelut aliàs quoq; uidi. Nicippus in febribus per ſomnum ſemen effudit:& nihil ad peius proceſsit: & hoc ipſum ſæpe ipſi factum eſt,& nihil læſit.Prædictum eſt ipſi id deſiturum,poſtquam febres iudicatæ

A dicatæ forent, & ſic factum eſt. Critias in febribus ab inſomnijs uexabatur quæ nouimus, & ceſſauit etiam ipſe eadem ſomniare unà cum iudicatione. Alcippus quū haberet hæmorrhoidas, à curatione prohibebatur. Curatus inſanijt, febre acuta ſuccedente ceſſauit. 30 In febribus acutis ſiticuloſi, à medicis potu interdicto, aut etiam à ſeipſis abſtinentes, multum ſibi bibere poſſe uidentur: his aqua frigida data ut reuomant, prodeſt. Bilioſa enim aderunt. Quod nerui ipſi in ſeipſos trahunt, ſignum eſt. Si quidem enim nerui in ſupernis manus ſauciati fuerint, manus deorſum nutabit, dum ab infernis neruis trahitur. Si uero contrà, uice uerſa. Tuſſiunt ſiccam tuſsim, qui teſtes affectos habēt: & ex tuſsi uena ſecta, ad teſtē ſolutio fit: & inflam-
B mati tuſsiunt: & in febribus ex inguinum tumoribus inſuper tuſsiunt.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPVLARIB. LIB. V, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Inſani à liberaliore potatione curatio. 2 Peripneumonici delirantis curatio. Vētris ſuctus corpore à cibis uacuo, & eius curatio. 3 Coxæ, inguinis & cōmiſſurarum dolor. 4 Prurigo totius corporis, maxime aūt teſtium & frontis. Hy-
C dropicus ex pruritu corporis & cutis craſſitudine, poſt balneorum calidorum uſum.
Cholera laborantes. Alui ſeceſſum ſiſtit uomitus. 5 Menſes ad quadrienniū ſuppreſſi, præter ualde modicos. Conceptus fœmellæ, menſibus annis quatuor impeditis. Superfœtatio quadrageſimo poſt partum die excidens. 6 Mulier caput circumcirca dolens. Sanguis mulieri prægnanti, menſe decimo prodiens. Puer in utero mortuus, cum dextro brachio lateri adnato. Purgamenta alba. 7 Coxę & oſſis marcor. 8 Fronte percuſſus ſupra oculum dextrum, & eius curatio. Veſica ſcabioſa & urina uiſcoſa. 9 Prægnās cibi faſtidiens. Bilis combuſtæ uomitus prę cibi abſtinentia. Venter inferior à medicamento ulceratus. Aluum ſiſtit aqua multa ſuper aluum affuſa. 10 Alui & inteſtini ulceratio à bile ſpōte cōmota. Hemorrhoides fortes ac diuturnæ. Aluus turbata in hæmorrhoidibus. Cancer in hæmorrhoidibus 11 A tergo infra umbilicum ſauciatus. Bilis fuluæ & nigræ uomitus. 12 Crura & maxillæ rigidæ. Sanguinis uomitus. Dolor corporis totius
D poſt Veneris uſum. Lapis in utero aſper magnitudine uerticuli fuſi. 13 Coſtæ à curru onuſto confractæ. Suturarum læſio cognitu difficilis, adeò ut Hippocrates ipſe in capite quodam percuſſo ſe deceptū fateatur. 14 Capitis uulnus. 15 Suppuratus infernum uentrēm uſtus. Pomorū eſus tempore calidiſſimo. Ventris profluuio mortuus. Coxæ dolor acutus ab immunditia nō purgata & à praua purgatione. 16 In anchoram incidens, ac uentrem ſauciatus. Pharmacum purgans ſuffocatæ longe poſtea datum, per ſeceſſum exiuit. Deorſum multum purgatus. Purgatio per tres dies. Manus ſuppurata uſq; ad cubitum. 17 A bile ſuffocatus.
Ventrem & hepar à mulo percuſſus. Cibi non deorſum prodeuntes. 18 Pes marcore ſua ſponte correptus. Ventris dolor à catapotio conceptus gratia ſumpto.
Frigidæ uſus in uentris dolore. 19 Circa ueſicam dolor à catapotio. Dentiū dolor in phagedæna ulcere corroſo. Femoris punctione ſine ſanguine, mors tertia die, cōſequuta. Sagitta percuſſus iuxta inguen. 20 Cuſpis ex inguine ſexto tandem anno exempta poſtquā eſſet infixa. Spiculo retrorſum infra collum percuſſus.
21 Pernæ dolor ex uia aſpera. Ad oculum percuſſus. Virgo lata manu in ſinciput percuſſa moritur. 22 Cibi faſtidium citra febrem per duos menſes. Gibbo

ſitas in ſpina ex phrenitide. Ex pharmaco ad fœtum perdendum mortua. Origa- B
num, oculis & dentibus malum. Vocis ex caſu altiore interceptio. 23 Pythoclis
curādi per lac & aquam rario. Oculis incōmoda. Lumborum, crurum, coxarum,
ex laboribus dolores. Inguina dura extuberantia. 24 Caput lapide percuſſus.
Iaculo ictus retro in latus. Hepar iaculo percuſſus. 25 Anginoſa. Engaſtri-
mythi. Ventres in morbis quando ſuppurgandi aut ſurſum. 26 Cubito uulnera
tus. Surditatis curatio. Maxillæ ex dentis dolore in tumorem eleuatæ. Tuber
culum in collo durum, magnum, crudum, ac doloroſum. 27 Gingiuæ dolor ac tu-
mor. Hydropicorum curatio. Affectio cholerica bile ſurſum ac deorſum exeunte
ex carnis eſu, &c. Diſtillatio in nares hyeme Timochari, per Venerem reſiccata eſt.
28 Febris cum ſudoribus. Digitus index & infernum os dextræ manus ab an-
chora confractum. 29 Luxatio infra in pede magni digiti. Vlcus circa tibię mal
leolum. Neruorum diſtentio ex cholericis affectionibus. 30 Vocis interceptio. F
Tibicinæ timor noctu tantum. 31 Cæcutientem corpore exolutum ſibi uideri.
Pontem aut ſcrobem nō tranſiens, &c. Oculi dextri affectio, uelut fulgur elucēs.
Triſtitiæ, ac decedendi è uita cupiditas. 32 Mēte mota ex capitis dolore. Ser
pens Arges appellatus, per os adoleſcenti ebrio ingreſſus. Horror ex potationibus.
33 Dyſenteria ante partum. Coxæ dolor in morbo articulari, menſibus nō pro-
deuntibus. Humeri dolor & grauitas in brachio. Puſtulæ uelut culicum morſus.
34 Catapulta in pectus percuſſus. In dorſum percuſſus. 35 Frontis denuda
tio. Cutis ab oſſibus citra pus diſcedens. Sagitta in ſuperiorem uentrem percuſ-
ſus. Maxillæ marcor ex dentis dolore. 36 Carcinoma circa pectus. Capi-
tis dimidij dolor ex diſtillatione. In partu concuſſa. Anginoſa. Hydropicus uo
ce repente deſtitutus.

I

N Helide olitoris uxor, febris corripuit ipſam acuta: &
medicamenta bibens nihil ſentiebat opis. In uentre in- G
fra umbilicum erat quid durum, & altius altero, & do-
lores exhibebat fortes. Huc enim manibus cū oleo for-
titer compreſſum ac emollitū eſt: & poſtea ſanguis fre-
quens ipſi deorſum proceſſit, & ſanata eſt, & uixit.

1 In Helide Timocrates amplius bibit. Inſaniens autē
ab atra bile, bibit pharmacum: hic purgatus eſt: purgatio multam pituitam
ac bilem atram egerebat per diem: & ad ueſperam purgatio ceſſauit, & dolo
rem pertulit in purgatione multum: & quum polentam bibiſſet, ſomnus ip
ſum corripuit, & tenuit per noctem, donec ſol oriretur. In ſomno autē præ-
ſentibus nihil reſpirare uidebatur, ſed mortuus eſſe: & neq; quid diceretur,
neq; quid fieret, ſentiebat. Extentum aūt fuit corpus & rigidum. Verum ui- H
uebat, & excitatus eſt. Scomphus in Oeniadis pleuritide correptus, mor
tuus eſt ſeptima delirus. Pharmacum autem bibit infra purgans: priore an-
te potionem die mentis compos erat, & purgatus eſt non multum: quū au-
tem purgaretur, delirauit. Phœnici in Oeniadis & Andreæ fratribus mā
xilla altera intumuit, & labium quod eſt ante maxillam & oculum: & neq;
intrinſecus quicquam ſpectāti apparebat, neq; forinſecus ſuppurabat: Sed
tumens arida putredine putreſcebat. Et alter eadem perpeſſus eſt. Mortu-
us eſt autem alter ſeptima die, & pharmacum bibit, & nihil profuit. Verum
Phœnici circulus putridus exſectus eſt: & ulcus purgatū eſt magna ex par-
te priuſquam moreretur. Mortuus eſt autem & hic, ubi diutius uixiſſet.

2 Euridamus in Oeniadis, in peripneumonia decima die, incœpit delirare:
curatus ad mentem redijt, & ſputa erant puriora, & morbus ad melius pro-
cedebat,

A cedebat,& ſomno multo perfuſus eſt: & oculi morbum regiũ contrahebãt,
& mortuus eſt ad uiginti dies. In Oeniadis uir quidam morbo tenebatur,
quum ſine cibo eſſet, fortiter in uẽtre ipſius ſugebat,& dolebat:& quũ ediſ-
ſet ac cibi contriti eſſent, tempusq́ꝫ poſt cibi eſum acceſſiſſet, non longe po-
ſtea idem hoc patiebatur: & tabeſcebat corpus ac conſumebatur: & alimen
tum ipſi non contingebat à ciborum eſu: & per aluum ſecedebat cibus pra-
uus & combuſtus. Quũ uero recens cibum accepiſſet, eo ipſo tempore mi-
nime ſugebat, neqꝫ dolor aderat. Hic omnis generis pharmaca bibens ſur-
ſum ac deorſum purgantia, nihil opis ſentiebat. Vbi uero uena ipſi ſecta eſ-
ſet in utraqꝫ manu, donec exanguis redderetur, poſtea utilitatem percepit,
B & à malo liberatus eſt. Eupolemus in Oeniadis, dolebat coxam dexterã, 3
& inguen,& cõmiſſuram propinquam ad coxam,ab inguine & coxa in an-
teriore parte. Huic ſanguis detractus eſt à malleolo,multus ualde, & niger,
ac craſſus: & pharmacum bibit aluum deorſum purgans, & multum purga
tus eſt:& melius quidem habebat,dolores autem non remittebant. Sed ſup
puratam habebat & coxam,& cõmiſſuram in ipſa ad ſedem,& partem circa
inguen,quibus locis etiam amplius dolebat. Pus autem ad os magis fiebat,
quàm ad carnem,in profundo: & per tempus ſic habens negligebat, donec
ualde debilis fiebat:poſtea cruſtæ ipſi inuſtæ ſunt, ualde multæ & magnæ,
ac inter ſe propinquæ:& pus effluxit multum ac craſſum:& mortuus eſt po
ſtea paucis diebus, tum præ magnitudine ac multitudine ulcerum, tum ex
C corporis debilitate. Huic ſi una ampla ſectio inciſa fuiſſet, & per ſectionem
pus emiſſum eſſet,& ſi opus fuiſſet, etiam altera ſectio facta eſſet: Hæc ſanè
in tempore ſi facta fuiſſent,mihi quidem uidetur quòd ſanatus eſſet. Ly-
con in Oeniadis,reliqua quidem eadem patiebatur: Verum dolores etiam
ad crus non ita ualde progrediëbantur,& non factus eſt ſuppuratus,ſed ſa-
nus multo tempore. Bibebat autem pharmaca: & cucurbitas adhibebat: &
uenam ſecabat. Atqꝫ his factis melius habere uidebatur. Homo quidam 4
Athenis prurigine toto corpore uexabatur, maxime autem teſtibus ac fron
te, uexabatur autem ualde uehemẽter: & cutis craſſa erat per totum corpus,
& uelut lepra aſpectu, & ex nulla parte cutem apprehendere potuiſſet,præ
craſſitudine. Huic nemo opitulari potuit. Tranſgreſſus autem ad Melum,
D ubi ſunt calidæ balneæ, à pruritu quidem & cutis craſſitudine liberatus eſt,
uerum hydropicus factus mortuus eſt. Athenis uirum cholera corripuit,
uomebatq́ꝫ,& deorſum egerebat,& dolebat:& neqꝫ uomitus,neqꝫ per aluũ
ſeceſſus,ſiſti poterat:& uox ipſum deſtituebat:& ex lecto moueri non pote
rat:& oculi caliginoſi ac caui erant: & conuulſiones tenebant ab aluo & in-
teſtino, & ſingultus. Verùm ſeceſſus multo copioſior erat quàm uomitus.
Hic ueratrum in lentium ſucco bibit, & alterum lentium ſuccum inſuper bi
bit,quantum potuit,& poſtea uomuit,et coacta ſunt ac adſtricta ipſi ambo:
frigidus autem factus eſt, & lauabat inferne uſqꝫ ad pudenda, calida ualde
multa, donec etiam supernæ partes calefactæ ſunt, & uiuebat: poſtera uero
die,polentam bibit ex aqua. In Lariſſa uxori Gorgiæ menſes ſuppreſsi e- 5
rant per annos quatuor,præter ualde modicos: Verùm in utero, ad quam-
cunqꝫ partem ſe inclinaſſet, pulſum exhibebant ac grauitatem. Hæc mulier

concepit,& peperit,& puella uiua nono menſe edita eſt, ulcus habens in co B
xa:& ſecundæ conſequentes, ac ſanguinis fluxus ualde multus, ſucceſſerūt:
poſtridie,& tertia die,ac quarta,etiam grumi ſanguinis concreti:& febris te
nebat uſq; ad decem primos dies,& de cætero prodijt ipſi ſanguis ruber:&
facies fortiter intumeſcebat,itemq; tibiæ,ac pedes ambo, & alterum femur:
& cibos non admittebat. Sitim aūt habebat uehementem,& frigidiſsima a-
qua conferebat: Vinum autem nequaquam. At uenter poſt primū puerum
modice emollitus eſt, ualde autem non conſidit, ſed durior erat: dolor autē
non aderat. Quadrageſima uero die,à prima, ſuperfœtatio excidit,carunculu
la quædam,& uenter conſidit omneſq; tumores:& fluxio tenuis,ac ſangu-
6 is olens prodijt,& ſana euaſit. Mulier in Pheris caput circūcirca dolebat F
multo tempore,& nemo poterat illi quicquam opis conferre,neq; dum ca-
put purgaretur. Melius autem habebat,quum menſes ipſi facile prodibant.
Hęc quum caput doleret,ex ſubditītijs odoratis ad uterum appoſitis opem
ſentiebat,& modice depurgata eſt: & quum concepiſſet, dolores caput re-
linquebant. Mulier in Lariſſa prægnans erat. Huic decimo menſe ſangu
is prodijt multus per quatuordecim dies: plurimus autem tribus diebus an
te pueri editionem. Decimaquarta,excidit ex utero puer mortuus, habens
dextrum brachium lateri adnatum:& tertia die,noctu eadem hora qua pu-
er,prodijt ſecunda,& purgamēta alba:deinde poſt hæc per tres dies,ac no-
ctes multa moderate prodierunt. Poſtea febris corripuit,per duos dies,to-
tidemq; noctes:& dolebat omnem uentrem, & coxas, maxime uero pecti- G
nem. In Lariſſa Hippoſthenes peripneumonia apprehenſus eſſe medicis
uidebatur,erat autem nequaquam. Verum principio luctans in duro loco
cecidit ſupinus, aduerſario ipſi illapſo: & lauatus eſt frigida, & cœnauit, &
grauior factus eſſe ſibi uidebatur. Sequenti autem febricitauit, & tuſsis ap-
prehendit ſiccior,& ſpiritus denſus. Quinta die, cruentum exſcreauit, non
multū,& delirare incipiebat. Quando tuſsiebat,dolebat pectus & dorſum.
Sexta autem ubi ſternutaſſet,ſanguis fluxit è naribus, quatuor heminarum
menſura. Ad ueſperam neq; loquebatur,neq; ſentiebat, neq; quid fieret,ne
que quid diceretur. Vndecima,mortuus eſt. Per quinq; uero dies,modo ſa
piens erat, modo non. Erat & ſine febre. Sputū autem nullum procedebat,
7 neq; ſtertorem habebat. Non enim erat ſputum. Scamandrus in Lariſſa, H
& in coxa marcorem habuit, & in oſſe diu diſparato. Ipſe uero ſectus eſt ſe-
ctione magna,etiam ad os ipſum,& poſtea uſtus eſt,& tunc die duodecima
poſt ſectionem cœpit conuulſio,& ualde obtinuit: conuellebatur autē crus
hoc uſq; ad coſtas, & ad aliam quoq; partem conuulſio progrediebatur: fle
ctebatur autem crus,& extendebatur:& alia membra mouebat: & maxillæ
compactæ riguerunt. Hic mortuus eſt conuulſus octaua die, poſt conuul-
ſionis inuaſionem. Curabatur autem tepefactorijs utriculis,& fomentis er-
ui, per totum corpus:& infuſum per clyſterem immiſſum eſt, & tunc modi
cum ſtercoris prodijt: & pharmacum bilem abunde purgans bibit, ac inſu-
per catapotium deglutiuit,& ſeceſsit quidem, nihil autem à catapotio opis
ſenſit:& ſomnus modicus uenit:& rurſus pharmacum idem forte ad ueſpe-
ram bibit,ac ſole emergente mortuus eſt. Videbatur autem multo tempore
morbum

A morbum ferre potuiſſe, niſi ex pharmaci ui perijſſet. Equiſo Palamedis 8
in Lariſſa undecim annorum, percuſſus eſt in frõtem ſupra oculum dextrũ,
ab equo: & uidebatur os non ſanum eſſe, & exiliebat ex ipſo modicus ſan-
guis, & ſectus eſt ſectione magna uſq; ad ſecundam laminam, & curabatur
ſic habens ipſum os, quod etiam antea ſtatim os peperit. Vigeſima tumor
cœpit circa aurẽ, & febris & rigor: & in die magis intumeſcebat ac dolebat
tumor: & ab initio febricitauit ex rigore: & oculi intumuerunt, & frons, &
tota facies. Patiebatur autem hæc in dextra magis capitis parte. Progreſſus
eſt autem tumor etiam ad ſiniſtram: nihil tamen hic læſit. Demũ febris con-
tinua corripiebat. Atq; hæc minora erant, uſq; ad octauam diem. Vixit au-
B tem uſtus, & per catapotiũ purgatus, & cataplaſmate tumori impoſito. At
uero ulcus nullius mali cauſa erat. In Lariſſa Theophorbi filius ueſicam
ſcabioſam habebat, & uiſcoſam urinam mingebat: & dolebat dum & inci-
peret mingere, & dum deſineret: & confricabat pudendum. Hic quum bi-
biſſet pharmacum urinam ciens acre, in ueſicam quidem nihil proceſſit, ue
rum multum purulentum & bilem euomuit, & deorſum alia huiuſcemo-
di egerebat: & uentrem dolebat, & intrinſecus ardebat: Reliquum uero cor
pus frigidũ erat, & totus reſolutus eſt: & nihil aſſumere uolebat. Huic exul-
ceratus eſt uenter fortiter ualde, à ui medicamenti: et mortuus eſt tertia poſt
potionem die. Vxor Antimachi in Lariſſa, prægnans erat diebus circiter 9
quinquaginta, & reliquo tempore præ faſtidio à cibo abſtinebat, & per ſe-
C ptem dies uterum dolebat, & cor: & febris corripiebat: eo tẽpore nihil per
aluum egerebat. Huic datum eſt catapotiũ deorſum purgans fortius quàm
conueniebat, & euomuit bilem combuſtam, præ cibi abſtinentia & febre.
Nam neq; ullo potu utebatur: euomuit autẽ paucam uiolenter, & grumo-
ſa: & ubi concitata fuiſſet, ac ipſam emiſiſſet, debilis eſſe uidebatur: & nõ uo
lebat aquam bibẽs euomere. Poſtea uero dolor fortis tenebat infernũ uen-
trem (exulceratus enim erat à medicamẽto, & prodibat ipſi ſtatim poſt ſter
cus, ſuberuẽtum ramentoſum.) Semper autem amplior fiebat: & debilitas,
& cibi faſtidium: & purgamenti erant heminæ quinq;. Siſtebatur autem al
uus, aqua multa ſuper uentrem affuſa, aliud aũt nihil potuit admittere. Mor
tua eſt circa mediam noctem. Videbatur uiuere potuiſſe, ſi aquã bibere po
D tuiſſet, ac ſtatim uomere priuſquam deglutiuiſſet. Famula Oneſidemi in 10
Lariſſa, ulcerata eſt aluum & inteſtinum, à bile ſponte cõmota: & prodibat
ſurſum ac deorſum bilis & ſanguis: & febris tenebat. Huic debili datum eſt
pharmacum deorſum purgans in potu, debile, aquoſum, ac modicum, et uo
muit ab ipſo multum: & infra amplius ſubijt: & ueſperi redijt. Poſtridie fe-
bris erat, ſed debilis. Aluus autẽ ulcerabatur, & adhuc eadem egerebat. Ter
tia die, ad ueſperam mortua eſt, quum febris ualde fortis ipſam corripuiſſet.
Quapropter omnino moritura eſſe uidebatur. Minime uero ideo quòd a-
quam frigidam biberat, donec uomitus tenebat. Poſtquam autem perfrige
ratus eſt ſupernus uenter, depurgatus per aquam, ſucco frigido poſtea po-
to, ſic poſtea infuſum per clyſterem immiſſum eſt. Eudemus in Lariſſa, hę
morrhoidas habens fortes, ac diuturnas, quum exanguis eſſet, bilis cõmota
eſt, ſed leniter in corpore: & aluus turbata deorſum bilioſa egerebat, & hæ-

morrhoides intumeſcebant. Pharmaco deorſum purgante poto, probe de- B
purgatus eſt: & rurſus bibit ſuccũ, & amplius aluus turbata eſt: & dolor ad
præcordia conſiſtebat. Huic quum uenter non probe haberet, ſed adhuc cu
ratione indigeret, manus hæmorrhoidibus admotæ ſunt, & uomuit. Po-
ſtea quum cancer ſucceſsiſſet, febris irruit, & non dimiſit antequam occide-
ret. Quandoq; etiã cũ rigor ſubrepens dimiſiſſet, febris uenit, & prodijt ipſi
bilis & flatus, & partim prodibat, partim intus erat, & dolor in uentre. Hæ-
morrhoides autem extra inteſtinum rectum erãt, reliquo tempore à purga-
tionibus auſpicatæ: & flatus per ipſas prodibat: & ad ſternutationem prin-
11 cipiũ fiebat. In Lariſſa uir quidam ſauciatus eſt cominus ex manu per ha-
ſtam latã à tergo, & ſummũ eiuspenetrauit infra umbilicũ per multũ ſpaciũ, F
quod liuidum erat & tumidum: poſtquam autem uulneratus fuit, dolor ob
tinebat primũ fortis, & uenter intumeſcebat. Huic poſtridie datum eſt phar
macum deorſum purgans, & egeſſit modicum cruentum, & mortuus eſt.
Videbantur inteſtina huius non eſſe ſana, & uenter ſanguine plenus eſſe.

Apellæus Lariſſæus ætatem habebat annorum circiter triginta, aut pa-
rum aberat. Corripiebatur autem morbo, à quo uexabatur noctu magis in
ſomno, quàm interdiu. Ægrotabat autem ad duos annos ante mortem. Vo
mebat bilem fuluam aliquando ubi excitatus eſſet: Vomebat etiam nigrã.
Hic purgatione à capite forti ualde ad multum tempus purgabatur: & quũ
pharmacum bis bibiſſet, ſex mẽſes ipſum penetrauit. Erat ualde uorax mul-
ti cibi: & quum corpus haberet bilioſum, multum luctatus, ualde riguit: & G
febris corripuit, ac morbus ad noctem: poſtridie ſanus eſſe ſibi uidebatur, et
rurſus altera die. Sequenti uero nocte morbus inuaſit cœnatũ à primo ſom
no, & per noctem ac diem, & uſq; ad cœnam tenebat. Mortuus eſt priuſ-
quam reſipiſceret. Conuellebatur primum circa dextras partes, faciemq;
ac reliquum corpus, poſtea in ſiniſtris: & quum uideretur quietus eſſe, ſopo
12 rem habebat, ac ſtertebat, & rurſus ſuccedebat morbus. Eumelus Lariſ-
ſæus rigida habuit crura, & manus: & maxillas, & non poterat neq; exten-
dere, neq; flectere, ſi non alius flecteret ac extenderet. Et neq; maxillas didu
cere poterat, ſi non alius diduceret. Aliud uero nihil neq; dolebat, neq; ede
bat, niſi mazam, & aquam mulſam bibebat. Vigeſima die ſedens cadit ſupi-
nus, & caput ad lapidem uehementer offendit, & uertigo ipſi caliginoſa of- H
fuſa eſt: & paulò poſt ſurgens, ſanus erat: & ſoluta erãt omnia, prætterquàm
poſt ſomnum ubi excitaretur, articuli modice ligati erant. Erat autem duo-
decim aut tredecim iam annorum, & ægrotauit menſibus tribus aut quatu-
or. In Lariſſa uirgo quæ ſanguinem uomuit, nõ multum, ſuppurata facta,
febribus corripientibus, nõ liberabatur priuſquam moreretur. Mortua eſt
tertio menſe. Ante mortem uero obſurduerunt ei aures, & non audiebat, ni
ſi quis ualde exclamaſſet. Verum ante ſanguinis uomitum debilis erat. Fa-
mula Dyſcridis in Lariſſa, quum iuuencula eſſet, ubi Venere uteretur, forti
ter circumcirca dolebat: aliàs autem ſine dolore erat: Concepit autem nun-
quam. Et quum ſexaginta eſſet annorum, dolebat à meridie, uelut ex partu
uehementer laboraret. Hæc quum ante meridiem porrum ediſſet multum,
poſtquam dolor ipſam corripuit uehementiſſimus, & priores omnes exce-
dens,

A dens,exurgens aſperum quiddam in ore uteri deprehendit: Poſtea quū ipſa animi deliquiū incideret, alia mulier immiſſa manu, expreſsit lapidem aſperum,magnitudine uerticilli fuſi.Et ſana tunc ſtatim,& poſtea erat. Ma 13
lienſi currus onuſtus inductus eſt ſupra coſtas,& coſtas cōfregit:& per tempus ſubſtitit ipſi pus infra coſtas. Vitus ſub ſplenem penicillis ac linamentis utebatur,& peruenit ad decem menſes.Reſecta uero cute,cauerna apparuit ad tenue inteſtinum utrinq; procedens,& ad rhenem, & ad oſſa procedebat putrida. In hoc non animaduerſum eſt, quòd & corporis habitus bilioſus erat,& in corpore putredo ſicca tenuis inteſtini multa,& aliarum carnium, quas ſtatim eijcere oportebat, ſi quis potuiſſet ſicco pharmaco, dum
B robur aliquod homo habebat.Nam ab humidis nihil remittebāt, ſed putreſcebant:à linamentis uero inditis quum humor ſiſteretur, rigor corripiebat & febris, & magis putreſcebat : affluebat autem iſthic putridum quiddam, ſubnigrum,graueolens.Priuſquam uero curationis aggreſsio fieret, quotidie multum foras penetrabat. Erat autem non probe fluidum. Cognitum eſt naturam morbi eſſe magis remotam quàm ſubter cutem. Quòd ſi uero etiam omnia rectè facta eſſent, tamen non uidebatur ſeruari poſſe, etiamſi uentris profluuium ipſum corripuiſſet. Autonomus in Omilo,ex capitis 14
uulnere mortuus eſt die decimaſexta,in media æſtate lapide ex manu ictus, in ſuturas in medio ſincipite. Quare non animaduerti ipſum ſecari opus habere:deceperunt enim me ſuturę habentes in ſeipſis iaculi læſionem,poſtea
C enim conſpicuū id fiebat.Primùm quidem ad clauiculā,poſtea ad latus dolor fortis ualde, & euulſio ad ambas manus uenit. In medio enim capitis ac ſincipitis ulcus habebat. Sectus eſt autem die decimaquinta, & pus prodijt non multū. Membrana uero cerebri imputrefacta apparebat. Famula in Omilo ex capitis uulnere, duodecim annos nata, moritur in media æſtate, decimaquarta die.Ianuam quidam ipſi impegerat,& os contuderat ac ruperat.Suturæ uero in ulcere erant.Quare cognitum eſt rectè ſectione opus habere.Secta eſt aūt non uelut oportebat:ſed quantū relictum eſt, pus in ipſo factum eſt.Octaua,rigor,febris inuaſit:habebat autem nō uelut oportebat, ſed quantum etiam prioribus diebus quando febris non tenebat.Nona uero die reliquum reſectum eſt, & ualde modicū pus cum ſanguine ſubtus ap
D paruit,& mēbrana cerebri pura erat:& ſomnus quidē occupabat: febris aūt nō dimittebat. Conuulſio uero manū ſiniſtram inuadebat. Nam in dextris magis ulcus habebat. Cyrenius in Omilo ſuppuratus factus,infernū uen 15
trem uſtus eſt, triginta diebus ſerius quàm oportebat: & manſuete ſe habebat:& reſiccatum eſt pus in uētre. Verùm in calidiſsimo tempore edens fructus pomorum,& alios cibos nō conferentes,à febre correptus eſt:& à uentris profluuio,& mortuus eſt. Hecaſon in Omilo, uelut etiam alter ſerius uſtus eſt,attamen reſiccatus eſt uenter,modico excepto. Dyſenteria uero arripiebat ipſum,quam ubi effugiſſet,omnia edebat donec totus intumuit,& erupit ipſi pus deorſum,& uētris profluuio mortuus eſt. Hecaſon in Omilo,ab immundicia non purgata,& à praua purgatione, dolorem acutum in coxa habebat: & hic quidem diſceſsit, ſucceſſerunt autem ipſi febres: & multo tempore in lecto decumbebat,neq; bibens quicquam,neq; ſitiens:et

debilis,& horridus.Huic cõmode quidem ablatus eſt morbus uelut conue B
niebat.Opem autem percipiebat ex his quæ offerebantur.Tandem uero e-
rupit morbus deorſum,& totus ſeceſsit præ multa bile:& mente motus eſt,
16 & mortuus. Videbatur autem morbum euaſurus eſſe. Qui in Salamine
in anchoram incidit, in uentrem ſauciatus eſt, & circumcirca dolebat.Bibit
autem pharmacum,& non egeſsit deorſum, neq; reuomuit. Mulier quæ
iugulauit ſeipſam, ſuffocabatur: & datum eſt ipſi longe poſtea pharmacum
deorſum purgans, & per ſeceſſum ipſi exijt. Qui ex Eubœa uenit adole-
ſcens,quum multum eſſet deorſum purgatus,intermiſsione facta quietus fe
bricitauit: deinde quum putaret ſe purgatione ſurſum uerſus opus habere,
non ualidam radicem ueratri bibit,& poſt potionẽ quarta die,mortuus eſt, F
nihil expurgatus. Verum ſomnus ipſum tenebat, & ſitis ſedari nõ poterat.
Serua illa cui à catapotio ſurſum quidem pauca prodibant,ac ſuffocabãt:
deorſum uero multa,nocte mortua eſt.Erat aũt barbara. Quidam homo
Eubœus poto pharmaco deorſum purgãte,per tresdies purgabatur,et mor
17 tuus eſt.Habebat autem manum ſuppuratam uſq; ad cubitum. Symma-
chi filius à bile ſuffocabatur, noctu quum dormiret, & febris eum teneret.
Pharmacum autem ubi bibiſſet,non continuit, neq; purgatus eſt diebus
ſex antequam moreretur. Qui iuxta curriculum habitabat,quum noctu
ſanguinem uomuiſſet, poſtridie mortuus eſt, ſanguinem uomens multum,
& ſtrangulatus. Ad ſplenem uero, & deorſum multus ſanguis ipſi prodi-
bat. Puer à mulo percuſſus uentrem & hepar,mortuus eſt quarta die.Spi G
ritum autem denſum habebat,& non intelligebat quicquam, & febris tene
bat. Hermophili filius ægrotabat diebus undecim.Febris autem tenebat,
& cibi nõ deorſum prodibant:& primùm quidem delirauit, nocte uero ceſ
ſauit. Sequenti aũt die uoce deſtitutus iacebat ſtertens, diſtortos habens
oculos,febricitans.Penna uero immiſſa uomuit bilem atram,& quum infu-
18 ſum per clyſterẽ immiſſum eſſet,ſtercus prodijt multum. Seruæ Ariſtio-
nis pes ſua ſpõte marcore corruptus obtorpuit,iuxta medium pedis intrin-
ſecus ex obliquo: & oſſa putrida facta abſceſſerunt, & prodibant paulatim
fiſtuloſa:& uentris profluuiũ ſuccedebat, & mortua eſt. Mulier ſana,craſ
ſa,à catapotio conceptus gratia accepto,dolorẽ habebat uentris, & tormen
in inteſtino,& intumuit. Spiritus autem ſiſtebatur: & deſperatio erat cũ do H
lore: & ſanguinem uomuit non multum, & emortua eſt quinquies, ut uita
deceſsiſſe putaretur: & neq; uomitu facto ab aqua frigida laxabatur: neque
dolor præſens,neq; ſpiratio.Superfuſæ uero ſunt ipſi aquæ frigidæ ampho
ræ circiter triginta ſuper corpus, & ſanè hoc ſolũ prodeſſe uidebatur:& po
ſtea deorſum proceſſit bilis multa.Quum autem dolor obtineret, nihil po-
19 terat ſecedere, & uixit. Antander à catapotio accepto, cætera ſanus erat.
Verum circa ueſicam dolorem habere uidebatur: purgauit ipſam celeriter
multo purgamento: & à meridie dolor tenebat fortis ualde: & in poſteram
diem ſtrangulatio, & deſperatio, & iactatio: & uomebat, & nihil per ſeceſ-
ſum egerebat:& noctu patiebatur:& ſomnus non accedebat: poſtridie ue-
ro egerebat multum,& poſtea ſanguinẽ:& mortuus eſt. Athenadæ pue-
ro maſculo à phagedæna ulcere corroſo, doluit à ſiniſtra parte dens infer-
nus,

A nus, à dextra ſupernus. Huius auris dextera ſuppurata eſt, dum non ampli-
us doleret. Sutor in Pityo dum ſoleas ucteramentarias ſueret, pupugit ſe
ipſum ſupra genu in femur: & ferme longum digitum immerſit. Huic ſangu
is quidem nullus effluxit. Vulnus autem cito clauſum eſt: femur autem totū
in tumorem eleuabatur, & procedebat hic tumor uſq; ad inguen & lateris
mollitudinem. Hic tertia die mortuus eſt. Quidam iuxta inguen ſagitta 20
percuſſus, quem nos uidimus, maxime præter omnem opinionem ſeruatus
eſt. Neq; enim cuſpis exēpta eſt, erat enim ualde in profundo: neq; ſangui-
nis eruptio ulla memorabilis fiebat: neq; inflāmatio: neq; claudicauit. Cæte
rùm cuſpidem inuenimus nos, ipſamq; exemimus, quum ſex iam eſſent an-
B ni, ex quo ſauciatus erat. Suſpicio aūt erat hæc, inter medios neruos, cuſpidē
occultatam fuiſſe, nullamq; uenam aut arteriam diſſectam eſſe. Qui per-
cuſſus eſt ſpiculo acuto retrorſum paulo infra collum, uulnus quidem habe
bat non memorabile aſpectu, neq; enim in altum ferebatur, uerum non mul
to tempore poſtea exempto ſpiculo, diſtendebatur in poſteriorem partem
tractus, uelut opiſthotonici, & maxillæ ligatæ erant, & ſi liquorem aliquem
in os ſumeret, cumq; deglutire conaretur, rurſus relidebatur ad nares. Cæte
raq; ſtatim peiora fiebant: & ſecunda die mortuus eſt. Adoleſcens per a- 21
ſperam uiā curſu facto, dolebat pernam, maxime inferna parte. Abſceſſum
aūt locus accepit nullum, uelut qui colligeret humorē. Verum tertia die to-
tus locus nigreſcebat, uſq; ad talum, aſtragalum appellatū, & uſq; ad cauita
C tem quæ eſt ad pectus pedis: & quod denigratum erat, non diffringebatur,
ſed prius moriebatur. Viginti uero dies ex toto à curſu uixit. Qui ad ocu
lum percuſſus eſt, percuſſus quidem eſt in palpebram, deſcenderat autē cu-
ſpis alte ſatis, barbæ uero ſummum ſupereminebat. Secta palpebra, ſublata
ſunt omnia. Nihil erat mali. Oculus enim permanſit, & cōpendio ſanus fa-
ctus eſt. Sanguis aūt effluxit large, & multa copia. Virgo illa pulchra Ne
rij filia, erat quidem annorum uiginti, uerū à muliercula amica ludente, lata
manu percuſſa eſt in ſinciput: & tunc quidem uertigine capta eſt, & ſine ſpi
ritu erat, & quum ad domū ueniſſet, ſtatim febris uehemens corripiebat, &
caput dolebat, & rubor circa faciem erat. Septima die, circa aurem dextram
pus proceſſit graueolens, ſubrubrum, amplius cyatho: & uidebatur ſibi me
D lius habere, & alleuata eſt. Rurſus augebatur febris, & in ſoporem defereba
tur, & loqui non poterat: & faciei pars dextera trahebatur, & difficulter ſpi-
rabat: & conuulſio ac tremor aderat: & lingua detinebatur: & oculus ſtupi-
dus erat. Nona, mortua eſt. Cleomenis filius hyeme initio facto cibum a- 22
uerſabatur, & eius faſtidio citra febrem uexabatur: & uomebat cibos ac pi-
tuitam: & per duos menſes cibi faſtidium durabat. Coco in ſpina gibboſi
tas facta eſt ex phrenitide. Huic nulla medicamenti potio conferebat. Verū
uinum nigrum, & panis eſus, & balneorum abſtinentia, & frictio, & lenis fo
tus non cum multo fomento, ſed placide. Cuidam quæ circa uigeſimum
ætatis annum, biberat pharmacum ad fœtum perdendum, accidit dolor, uó
mitus bilioſorum, multorum, pallidorum ac praſinorum. Quū bibiſſet, con 23
uulſio tenebat, linguam cōmandebat. Ad quartam diem ad ipſam ingreſſus
ſum, & erat ei lingua magna, nigra. Oculorum autē alba, erant rubra: inſom
nis,

nis. Quarta, mortua eſt ad noctem. Origanum potum, oculis, & denti- B
bus malum eſt. Puella quæ de rupe cecidit, uoce deſtituta: iactatio aderat:
& uomuit ad noctem ſanguinem multum: quum ad ſiniſtram aurem impe-
giſſet, amplius inde fluebat. Aquam mulſam difficulter deglutiebat: ſtertor:
ſpiritus denſus, uelut morientium. Venæ circa faciem diſtentæ: decubitus ſu
pinus: pedes tepidi: febris debilis: uocis interceptio. Septima uocem rupit:
23 calores tenuiores tenebant: ſuperſtes manſit. Pythocles ægrotantibus a-
quam, & lac multa aqua ammixta dabat. Perniones pertundendi, & cale-
faciendi ſunt pedes, ſic ut maxime excalefacias igne & aqua. Oculis incō-
moda ſunt, lenticula, fructus pomorum dulces, & olera. Doloribus circa
lumbos, & crura, & coxam, ex laboribus obortis, aquæ marinæ, acetiꝗ; cali F
dum fomentum confert, ita ut uel aſpergas, uel ſpongiam his imbutam adhi
beas. Deligare uero oportet lanis ſuccidis, & pellib. agninis. Fullonibus
inguina extuberabant dura, & ſine dolore: & circa pubem, & in collo, ſimi-
lia erant tubercula magna: febris ante decimū diem. Tuſsi uexabantur à ru-
ptionibus. Tertio menſe aut quarto uenter colliquiuit. Calores ſucceſſerūt:
24 lingua ſicca: ſitis: egeſtiones deorſum malignæ: mortui ſunt. Qui lapide
in caput percuſſus eſt à Macedone, & corruit, Tertia die uoce deſtitus erat:
anxietas: febris tenuis: pulſus non ualde in tēporibus. Nihil omnino audie-
bat, necꝗ; ſapiebat: non quietus, ſed quarta mouebatur: humiditas circa fron
tem, & ſub naſum, & uſꝗ; ad mentum: & mortuus eſt. Eniates in Delo ia-
culo ictus retro in latus, in ſiniſtra parte, ulcus quidem ſine dolore habuit. G
Tertia uero uentris dolor uehemens: non egerebat. Infuſo uero per clyſterē
immiſſo, ſtercus prodijt ad noctem: afflictio intermittebat. Sedes ad ſcrotū
extabat. Quarta & ad pubem, & uentrem, dolor irruebat: quieſcere non po
terat: bilioſa uomuit abunde colorata. Oculi quales animi deliquium inci-
dentium. Poſt quintum diem mortuus eſt. Calor quidam tenuis inerat.

Ei qui hepar percuſſus eſt iaculo, ſtatim color qualis eſt mortuorum per
corpus diffuſus eſt: oculi raui, anxietas, moleſtia. Mortuus eſt priuſquā con
25 cio ſolueretur, quum ſub diei exordium percuſſus fuiſſet. Polemarchi u-
xori hyeme anginoſæ, tumor ſub guttur, febris multa, uena ſecta eſt, ceſſa-
uit ſuffocatio ex faucibus, febris comitabatur. Circa quintam genu dolor ac
tumor ſiniſtri, & circa cor uidebatur ipſi aliquid colligi, & reſpirabat uelut H
hi qui ſubmerſi fuerunt reſpirant: & ex pectore ſubſtrepebat, uelut qui con
cluſo ore loquuntur: Engaſtrimythi, quaſi ex uentre loquentes, Græcis ap-
pellati. Tale quiddam contingebat. Circa ſeptimam aut nonam ad noctem
aluus deorſum prorupit, & multa liquida quæ mala putātur egeſsit. Ipſa ue
ro uoce intercepta mortua eſt. Ventres ſubpurgare oportet in morbis,
quum matura fuerint, infra quidem, ubi conſidiſſe uideris. Signum habes, ſi
necꝗ; anxij, aut capite grauati fuerint: & quum calores mitiſsimi fuerint, aut
quū poſt exacerbationes ceſſarint. Surſum uero, in exacerbationibus. Tūc
enim etiam ſua ſponte eleuantur, quum anxij, & capite grauati fuerint ac ſe
26 iactarint. Ex caſu uulnerato cubito, ob corruptionem cubitus ſuppura-
tur. Quum autem iam maturus eſt, uiſcoſa ſanies exprimitur. Velut etiam
Cleogeniſco, & Demarcho Aglaotelis filio. Similiter autem & ualde ex

ijſdem

A ijſdem pus nullum: Velut Æſchyli filio contigit. Suppuratis autem pluri mis horror & febris ſuccedebat. Parmeniſci filio ſurditas accidit. Contu lit clyſterem auricularium non adhibere: Verum lana ſolum indita perpurgare: & oleum infundere, aut netopum: Præcipere uero ut deambularet, ma ne ſurgeret, & uinū biberet album. Aſpaſij uxori dolor dentis uehemēs, & maxillæ in tumorem eleuatæ ſunt. Quum uero caſtorium & piper colluerct, opem ſentiebat. Callimedontis puero contulit ad tuberculum, quod habebat in collo durum & magnum, & crudum ac doloroſum, ſectio uenæ brachij: & lini torrefacti cataplaſma imponere ſubactum uino albo, & oleo imbutum, ita ut deligetur neq; calidum, neq; ualde coctum. Aut eum aqua

B mulſa coquatur fœni græci, aut ordei, aut tritici farina. Meliſſandro quū 27 gingiua dolore corriperetur, & uehementer intumeſceret, ſectio uenæ brachij, & alumen Ægyptium in principio ſedabat. Hydropicum laboribus fatigari oportet, ſudare, panem edere calidum, in oleo bibere, non multum lauari, & caput tepide. Vinum autem album et tenue, & ſomnus auxiliatur.

Bianti pugili quum natura uorax eſſet, contigit ut in affectiones choleri cas, bilis ſurſum ac deorſum exeuntis, delaberetur, ex carnis eſu. Maxime uero ex porcinis carnibus crudioribus, & ex ebrietate uini odorati, & placentis ac dulciarijs ex melle, & cucumere, pepone, & lacte, & polenta recenti. In æſtate uero affectiones cholericæ, & febres intermittentes. Timochari hyeme deſtillatio, maxime in nares: quum Venere uſus eſſet, reſiccata

C ſunt omnia: laſſitudo, calor ſucceſſit: caput graue, ſudor à capite multus: defluebat autem & per totum corpus. Erat autem etiā ſanus, ſudare adſuetus.

Tertia die euaſit ſanus. Poſt canē febres fiebant ſudoroſæ: & non perfrigebantur omnino poſt ſudorem, ſed rurſus amplius incaleſcebant: & longæ, & leniter ſine iudicatione, & non ualde ſiticuloſæ: paucis in ſeptē & nouem diebus ceſſabant. Vndecima & decimaquarta, & decimaſeptima, & uigeſima iudicabantur. Polycratem febris inuadebat, & ſudor qualis præſcriptus eſt. Purgatio à pharmaco deorſum facta eſt, & febris erat lenis. Rur 28 ſus in temporibus ſudores parui, & circa collum, ad ueſperam: deinde in totum, & rurſus incaluit. Circa duodecimam, & decimāquartam diem febris augeſcebat, & ſeceſſus pauci: poſt purgationem ſorbitionibus uſus eſt. Cir

D ca decimamquintam uentris dolor circa ſplenem, & lateris mollitudinem ſiniſtram. Calidorum adhibitiones minus profuerunt, quàm frigidorum.

Quum autem leni ac molli per clyſterem infuſo uſus eſſet, dolor ceſſauit.

Magnæ nauis gubernatori anchora digitum indicem, & infernum os dextræ manus confregit, inflāmatio ſucceſſit, & marcor, & febris. Subpurgatus eſt moderate. Calores lenes, & dolores: de digito quid decidit. Poſt ſeptimum diem, ſanies exibat lenis: poſtea per linguam dixit ſe non omnia poſſe enunciare. Prędictum eſt opiſthotonum aduentare. Ad hoc conferebant maxillæ conſertæ, & ad collum rigidæ. Tertia uero die totus conuellebatur in poſteriorem partem cum ſudore. Sexta à prædictione mortuus eſt. Har 29 pali filius ex liberta Telephane, luxationem infra in pede magni digiti accepit: inflāmatus eſt, & doloroſus erat: & ubi repoſitus eſt, & dolor remiſit, proficiſcebatur ad agrum: rediens lumbos doluit, lauit: maxillæ ad noctem

con

conſerebãtur, & opiſthotonus aderat: Saliua ſpumoſa uix per dentes foras B
prodibat. Tertia die mortuus eſt. Thrinon Damonis filius, habebat cir-
ca tibiæ malleolum ulcus, iuxta neruum ſanè iam purum. Huic à pharmaco
corroſo contigit, ut opiſthotono moreretur. Profectò in omnibus ſuppu
rationibus, & his quæ circa oculum ſunt, dolores ad noctem. Tuſſes hye
me, maxime in auſtrinis, craſſa & multa alba exſcreantibus: & febres ſucce-
debant leniter, & quinta die ceſſabant. Tuſſes autem circa quadraginta, ue-
lut Hegeſipoli. Eutychides ex cholericis affectionibus, in cruribus ad ner
uorum diſtẽtionem deſiuit, unà cum ſeceſſu deorſum. Bilem multam abun-
de coloratam uomuit ad tres dies ac noctes, ualdeq; rubram: & impotens e-
rat, & anxius. Nihil aũt continere poterat, neq; ex potibus, neq; ex cibis: & F
urinę ac tranſitus deorſum ſuppreſſio multa: per uomitũ fex mollis prodijt,
30 & deorſum quoq; erupit. Androphani uocis interceptio, ignorantia, de-
lirium. His ſolutis ſupererat adhuc diu multis annis, & recidiuę fiebant. Lin
gua uero per totum tempus permanebat ſicca: & ſi non collutione uteretur,
loqui non poterat, & plerunq; erat ualde amara. Aliquando etiam dolor ad
cor, quem uenæ ſectio ſoluit. Huic aquæ potus, aut aqua mulſa contulit. Ve
ratrum nigrum bibit: neq; bilioſum prodibat, ſed modicum. Tandem hye-
me decubuit, & mente motus eſt: & linguæ affectiones ſimiles: calor tenuis
ſine dolore, lingua decolor. Vox peripneumonica: de pectore ſtragula re
ijciebat, & ſe educi iubebat. Nihil autem poterat clare loqui. Ad noctẽ mor
tuus eſt. Nicanoris affectio erat, quum ad conuiuium progrederetur, ti- G
mor tibicinæ: quum ſub initium uocis tibiæ, in conuiuio tibia canere audi-
uiſſet, præ timoribus turbationes. Vix ſe ſufferre poſſe dixit, quum nox eſ-
ſet. Interdiu uero audiens, nihil commouebatur. Talia comitabantur ipſum
31 multo tempore. Damocles qui cum illo erat, cæcutire, & corpore exolu-
to eſſe ſibi uidebatur: & non acceſsiſſet ſanè ad præruptum locum, neq; trãs
pontem, neq; minimi ſcrobis altitudinem tranſgredi poterat: ſed per ipſum
ſcrobem. Hæc per tẽpus aliquod ipſi affuerunt. Phœnicis affectio ex ocu-
lo dextro talis quædam erat, plerunq; uelut fulgur elucere putabat. Quum
autem non diu ipſum continuiſſet, dolor ad tempus dextrũ inſtabat, & per
totum caput ac collum. Caput intumeſcebat retro ad uerticula: & diſtentio,
& duricies circum tendines: & ubi caput cõmouere, aut dentes diducere co H
nabatur, nõ poterat, ut qui ualde diſtendebatur. Vomitus ubi facti fuiſſent,
prædictos dolores auertebant, & leniores faciebãt. Sed & uenæ ſectio pro-
derat, & ueratri potio, eduxit autem uaria & omnigena, maxime uero praſi-
na. Parmeniſco etiam prius incidebant triſtitiæ, & decedendi è uita cupi
32 ditas: Quandoq; uero rurſus lætitia. Cononis ſerua ex capitis dolore in-
cipiente, mente mota eſt: clamor, querelæ multæ, raro quies. Circa quadra-
geſimum diem mortua eſt. Decem autem diebus ante mortem uoce deſtitu
ta, & cõuulſa fuit. Adoleſcens quidam multo meraco poto, ſupinus in ha
bitaculo quodam dormiebat. Huic ſerpens Arges appellatus in os ingreſ-
ſus eſt: & ſanè quum ſenſiſſet, & loqui non poſſet, dentibus ſtridit, & ſerpen
tem deuorauit, & dolore magno tenebatur, & manus pretenſas adhibebat,
uelut qui ſtrangularetur: & iactabat ſeipſum: & conuulſus mortuus eſt.
Timo-

A Timocharis ſeruus,ex atrabiliarijs eſſe putatus,à talibus ac tot uiris, ſimiliter mortuus eſt circa eaſdem dies. Nicolai filius circa ſolſtitium hybernũ ex potationibus horruit:ad noctem febres:poſtridie uomitus bilioſus, merus,modicus. Tertia die quũ concio fori adhuc plena eſſet,ſudor totius corporis ceſſauit. Diopithis ſorori in ſemitertiana,circa acceſſionem etiã cor grauiter dolens, & concomitabatur etiã is dolor tota die: & huiuſmodi cordis dolor etiam alijs ſimiliter aderat. Veruntamen ſub pleiadis occaſum,uiris talia rariora fiebant. Epicharmi uxori antequam pareret,dyſenteria erat,dolor uehemens,ſeceſſus recrementa,ſubcruenta,mucoſa. Vbi peperiſſet, ſtatim ſanata eſt. Polemarchi uxori in morbo articulari, coxæ dolor 33
B quidam uehemens:cauſa erat quòd menſes non prodirent. Vox intercipiebatur,per totam noctem uſq; ad meridiem. Audiebat autem & ſapiebat, & per manum ſignificabat quod circa coxam eſſet dolor. Epicharmo circa pleiadum occaſum,dolor humeri, & grauitas in brachium:anxietas, uomitus multi,aquæ potus. Euphranoris filio puſtulæ uelut culicum morſus, uerum modico tempore,poſtridie febricitauit. Siccitates multæ poſt Fauonium factæ ſunt,uſq; ad æquinoctium autumnale. Sub canem æſtus magni,calidi uẽti: Febres ſudorificæ. Tubercula iuxta aurẽ multis oborta ſunt.

Tychon in obſidione circa Datum, à catapulta percuſſus eſt in pectus,& 34 paulò poſt riſus erat circa ipſum tumultuoſus. Videbatur autem mihi medicus eximẽs lignum, reliquiſſe aliquid de ſpiculo in ſepto tranſuerſo. Et quũ
C ipſi uideretur, ad ueſperam infuſum per clyſterem adhibuit,& pharmacum deorſum purgans dedit. Noctem primã tranſegit moleſte. Statim uero ubi dies illuxiſſet, & medico, & alijs, melius habere uidebatur:(erat enim quietus:) prędictio facta eſt,quòd ubi conuulſio fieret,breui eſſet moriturus. Sequenti itaq; nocte moleſte habens, inſomnis, plerunq; in uentrem decumbens,tertia exoriente die conuellebatur,& tũc mortuus eſt. Billo percuſſo in dorſum, ſpiritus multus per uulnus cum ſtrepitu proceſsit: ſanguis erumpebat. Vbi uero medicamentum cruentis uulneribus deſtinatum adhibitum ac deligatum eſſet, ſanatus eſt. Contigit & infelicisſimo Philes filio, denudatione in fronte facta, nona die febris: deinde os liuefactum eſt: 35 mortuus eſt. Et Phaniæ & Euergetæ filio,liuefactis oſsibus,& febricitan
D tibus,cutis ab oſſe diſceſſit,& pus non comparuit. Ariſtippus in ſupernũ uentrem uiolenter ac grauiter ſagittæ ictu petitus eſt, uentris dolor uehemens,& breui ardebat,deorſum uero nõ egerebat:anxius erat,bilioſa abunde colorata quũ uomuiſſet,melius habere uidebatur: paulò poſt rurſus dolores uehementes,& uẽter uelut in uoluulis:calores,ſitis: & in ſeptẽ diebus mortuus eſt. Neapolis ſimiliter percuſſus, eadẽ paſſus eſt:acri infuſo per clyſterem immiſſo,aluus deorſum erupit:color per corpus diffuſus eſt,tenuis,pallidus,niger:oculi ſicci,ſtupore rigidi, intus conuerſi, intuentes in corde. Metrodori filio ex dentis dolore,maxillæ marcor, & gingiuarum carnis ſuperexcreſcẽtia. Moderate ſuppuratus eſt: exciderunt dentes molares, & ipſa maxilla. Mulieri in Abderis,carcinoma obortum eſt circa pectus: 36 & per mãmam fluebat ſanies ſubcruenta: obturata uero fluxione, mortua eſt. Pleriq; ex deſtillatione ſecundum dimidiam capitis partem dolebãt:

Y &hu-

& humore ſecundum nares procedente febricitabant leniter, & in quinque diebus perfrigerabantur. Ei quæ in partu cõcuſſa fuit, dolor circa pectus & latus factus eſt, exſcreationes purulentæ. Tabes cõſtitit, febres per ſex dies. Rurſus alui profluuiũ, quies, febris, aluus adſtricta eſt, & circa ſeptimã diem mortua eſt. Anginoſa quædam dextram manũ & crus doluit: febris tenebat debilis: ſtrãgulatio tertia die remiſit: quarta conuulſa, uoce deſtituta, ſtertor, dentium contritio, maxillarum rubor. Mortua eſt quinta aut ſexta die. Signum circa manũ ſubliuidum. Alia quoq; in palato ſtertoroſa: lingua ſicca, peripneumonica, non deſipiens mortua eſt. Et in Olyntho hydropicus, derepente uoce deſtitutus, deſipiẽs per noctẽ ac diẽ, mortuus eſt. B

F

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPVLARIB. LIB. VI, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM.

Sectio I Capitis grauitas ex abortu & tumoribus ad coxam conuertitur. Acuta capita. Capitis dolor & aurium fluxio. Naſus medius quibus cõſidat, & quibus ſummus ſimus. Rhenum dolor. Puerorum eluceſcentiæ. Menſes aquoſis diu permanent. Ad rigores fortes progreſſa. Vrinarum ſuppreſſiones ante rigores. Abſceſſus nõ ualde quibus rigores. Crurum effœminationes. Tubercula quæ bona & quæ mala. Autumno frequentes morbi. In morborum principijs, quæ cõſideranda. Tuſſicula in infantib. cũ uentris turbatione. Tumores infra umbilicũ. Suppurationis humerorũ ſolutio. Lacrymę ultroneę & inuolũtarię. Palpebra circũtenſa. Oculus inareſcens. Squalliditas. Febrium uaria differẽtia. Diſtentiones corporis, & articulorum duritia. Oculi audacia. Sectio II G

Curatio per cõtraria. Abſceſſus uelut glandularũ tumores. Spirituum qualitas. Oſcitationis remedium, ſpiratio longa. In non potantibus, & uix, ſpiratio breuis. Venæ temporum nõ conſidentes, neq; uiriditas ſplendida. Sitis intus relicta.

Oris reſiccatio & iniucunditas. Cibi faſtidium. Poſt iudicationẽ relicta. Splenis eleuationes. Quartanæ ſanguinis eruptiones, ægrè iudicãt. Febres una die intermittẽtes, &c. Febres tertianæ. Tuſſes ſiccæ. Contraria paulatim facta acceſſione adhibenda ſunt. Capitis dolor parte poſteriore. Præcordiorũ ſucceſſiones. H

Reuulſio. Puſtulæ latæ, non ualde pruriginoſæ ſunt. Quæcunq; cõcoqui oporteat, concluſa eſſe conuenit. Oculorum fluxionum ad fauces reuulſio. Tranſitus apertos eſſe oportet. Facies bona in magnis morbis. Vrina genituræ ſimilis.

Sanguis ſeroſus. Splenis deorſum uergentis ſigna. Quibus ſuppurationibus umbilicus terminus. Capitis grauedine, qui minus laborent. Circa ægrotos conſideranda. Concretum. Solidum factum. Sectio III Caluities.

Inſtrumentorum attritio. Detractio. Corpus extenuantia & explentia. Exercitationum ſignum. Splen magnus natura. Recidiuę quibus minus fiãt. Quicquid ſuppuratur, non reuertitur. Ventris inflatio & uẽtris ſtrepitus à Venere. Scapulæ alarum modo eminentes. Frigidum ualde uenas rumpit & tuſſim mouet, uelut nix & glacies. Concretio poſt mictionem. Figuræ magis alleuantes. Femoribus extenuatus ex labore montano. Laterum naturæ, ſcapulas alarum modo eminentes habentes. Rigores in mulieribus, ſicut & uiris, qua parte magis incipiant.

Recte ſe habentium probatio, & non recte ſe habentium redargutio unde petenda.

Sanguinis è naribus eruptio. Quos ac quibus craſſefacere oporteat. Veneris

uſum

A uſum quæ ſequantur. In acceſſibus ſtrepitum edentes,&c. Mutationes cauendæ. Cibus modicus. Omnis attenuatio laxat cutem,deinde circumtenditur. Cutis confidentis corrugatio,renutritæ extenſio. Herodicus quibus febricitantes interfecerit. Non ſitire facientia. Occaſiones morborum cõſiderandæ. Vlcera. Sputa rotunda delirium ſignificant. Hæmorrhoidum bonum. Humorum decubitus, ad aliquem locum. Loca alterius morbi locos excipientia. Sanguinis detractio, quibuſdam non conuenit. In ſpuentibus impedimenta. Sectio IIII.

Tubercula circa aurem. Vrina craſſa,alba. Inteſtini dextra parte dolor. Anhelatio & coxæ dolor poſt crepitum in pectore ex ſublato onere. Spumoſorum ſputus. Capitis tumor ſerpens. Inteſtina hominis, canis ſimilia ac aliquanto maiora.

Ægrotis gratificãdum. Aquæ decoctæ perfrigeratio. Aqua intercus. Si qualia oportet purgari,purgentur:facile ferunt. Crurum impotentia ex leguminum eſu B in Æno. Vigilans palàm calidior externis partibus: Frigidior autem internis: Dormiens uice uerſa. Calidæ naturæ quæ conueniant. Victus frigidi & uictus calidi.

Aquarum ratio quæ. Cubile quatenus calidam naturam craſſefaciat uel attenuet.

Sanitatis ſcopus ſeu exercitatio. Sitis quatenus ſomno & ſomnus ſiti medela.

Voce maxima qui prędìti. Venas eminentes qui habeant & ad iram magis propenſi. Quæ terra uolucribus abundet. Teſtes. Corporis robur ex oculis coniectatur. Signa lethalia. Labores cibos præcedant. Sectio quinta.

Morborum naturæ medici. Hominis anima ſemper producitur uſq; ad mortẽ. Morbi connutriti quomodo deſinant. Sanatio. Excandeſcentia & lætitiæ in corpore humano facultates. Cibus. Somnus. Cura. Sanguinis concurſus. Ad auris dolorem. Lingua urinam ſignificat. Vrinarum differentiæ. Lingua concolor attingentibus ipſam humoribus. Caro humana ſalſa ad guſtum. Mamillarũ papillæ. Aurium ſordes dulces. Locorum in morbis longis mutatio. Cibi debi C liores. Coxarum fluxio. Coitus quibus morbis cõmodus. Fortis potus ac cibi.

Atra bilis. Coitus. Frigiditas. Coitus. Veratrum ut cito purget. Sanguis in ſomno. Rigor à uentre ſuperiore. Superuacuatum. Cibi frigidiſſimi. Vlcerũ cauſſa. Corpori calido ab internis et externis cauſſis dolor. Ciborũ differetię.

Sectio VI. Carnes attractrices, & ex uentre & extrinſecus. Frigidior in frigido tempore ac regione calidior erit. Venter proximus in doloribus purgandus. Quartana à maioribus morbis tutos reddit. Bilis generatio. Caliditas acrimoniæ ſignum. Laterum dolores in mente motis deſinunt. Per aures ex auribus, plerumq; tertio die moriuntur. Cutis arida ac dura. Mutationes in recidiuis proſunt. Sanguinis è narib. fluxio quibus proſit. Nares & genitura humidior: Sputa rotunda. Vrina multæ ſubſidentiæ. Quartana poſt pilorum defluuiũ,non ultra annum. Auriũ eruptiones. Oſſium uenarũ, &c. natura ex capite æſtimãda. Bilioſum et ſanguineum corpus,atrabiliarũ fit. Sectio VII. Tuſſes ex D frequenti Auſtraliũ & aquilonariũ ac niuoſorũ tranſmutatione. Anginæ. Leues ſyderationes. Nyctalopes. Ad lumbos aut crura impotentiæ ab equitatione,&c.

Tuſſes duriſſimæ & uiolẽtiſſimæ, ad leuẽ ſyderationẽ ac reſolutionem perducẽtes.

Vocis ad tuſſim fractio. Oculorũ nigræ partes uariegatæ. Mulierum morbi diuerſi à uirilibus. Venæ circa ceruicem & tempora eleuatæ. Animi deliquium unde. Inguinum glandularumq; tumorum cauſſa. Ventrium abundantiæ turbationem ferunt. Hydropicorum curatio. Vocis qualitas. Morbi quatenus tabem inducant. Tuſſes laborioſæ cõtingunt locos læſos,& maxime articulos. Tabeſcentibus quæ anni tempora inimica. Cibi faſtidia in longis dyſenterijs,mala. Vlcera circum glabra,maligna ſunt. Puſtulæ quæ ſeps uocantur in lumbos dolente. Rheum affectiones. Inſomnis exacerbata. Ex parua tabula quæ cõſideranda.

Morborum populariter graſſantium modi. Tumores in ſupernis palpebris.

Tumores aut liuores, in lippitudinibus aut ulceribus erumpentes. Tormina circa meſſem. Sacri ignes. Labiorum in febribus ulceratio. Victus rationes in ægrotis,quantum fieri poteſt cognoſcendæ. Similitudines bonis medicis pariunt errores ac difficultates. Fiſtula refracta. Apex hepatis complicatus. Semen per

ſomnum emittens. In caput lapſus. Atrabiliarios etiam morbo regio corripi,& ui E
ciſſim comitiales atrabiliarios fieri. Mulier fœcunda alioqui, ex menſibus ſup-
preſſis hirſuta eſt facta.

SECTIO PRIMA

QVIBVSCVNQVE ex abortu circa uterum,& tumori-bus,ad capitis grauitatem conuertitur,et iuxta ſinciput maxime dolores,& quicunq; alij ab uteris: his in octo aut decem menſibus ad coxã morbus deſinit. Acutũ habentes caput, qui quidem ualidam habẽt ceruicem, robuſti ſunt tum aliàs,tum oſsibus. Qui uero caput dolent,& aures fluẽtes habent: his palatum cauum eſt, F & dentes inter ſe non è directo reſpondentes. Quibuſcunq; os de palato diſceſſit, his medius conſidet naſus. Quibus uero inde unde dentes prode-unt,his ſummus naſus ſimus fit.Puerorum elluceſcentiæ ſimul cum puberta te,in quibuſdam mutationes habent,etiam alias. In rhenem dolor grauis, quum implentur cibo, uomũt pituitam: Quum uero redundarint dolores, æruginoſa:& melius quidem habent.Soluũtur autem, quum cibis euacua-ti fuerint,arenulæq; fuluæ ſubſident,& cruentum mingunt,torpor femoris è directo,quieſcere non conducit. Sed exercitia, non impleri, iuuenes utra-tro purgare,poplitem ſecare,urinam cientibus purgare,attenuare,& molli-re. Menſes aquoſis diu permanent. Quum uero non breui prodierint, intumeſcũt. In Cranone antiqui dolores frigidi,recentes aũt calidi,ex ſan G guine uero plurimi:& quę ex coxa,frigida ſunt.Quę ad rigores fortes pro-greſſa ſunt,non ualde mitigantur,niſi prope uigorem. Ante rigorem uri-narum ſuppreſsiones,ſi ex bonis fuerint,et aluus egerat,& ſomni adſint:for taſsis autem & febris modus: fortaſſis etiam quæ ex laſsitudinibus. Ab-ſceſſus non ualde, quibus rigores. Crurum effœminationes, ueluti ſi aut ante morbum iter feciſſet,aut ſtatim ex morbo: eo quod fortaſsis ex laſſitu-dinibus in articulos abſceſſit,ex quo crurum effœminationes. Tubercu-la extra extuberantia,& acuta,et faſtigiata,& ęqualiter matureſcentia,& nõ obdura, & deorſum uergentia, & non bifida, meliora:contraria uero,ma-la:& quanto plus contraria,peſsima. Ferinum autumno,& oris uentricu-li dolores,& horrores, & atra bilis. Circa initia exacerbationes cõſidera, H & in omni morbo,quale eſt ad ueſperam exacerbari,& annus ad ueſperam, & aſcarideș. Infantibus tuſſicula cum uentris turbatione, ac febre conti-nua,ſignificat poſt iudicationem bimeſtri, in totum uigeſima die, etiam tu-mores ad articulos. Si quidem infra umbilicum cõſtiterint,in infernis ar-ticulis ſuperna,bonum:ſi uero ſupra,non ſimiliter morbum ſoluũt,niſi ſup-purata fuerint. Quæ uero in humeris ſuppurantur tantillis, muſtellæ cu-bito præditos,paruumq; ac macilentum brachium habentes faciunt. Sol uerit aũt & ulcuſculorũ inferne eruptio, ſi nõ rotunda & profunda fuerint. Talia enim pernicioſa etiã aliàs ſunt pueris. Soluerit itidem ſanguis fluẽs. Magis autem in perfectioribus is apparet. Lachrymæ in acutis male ha-bentibus, ultroneæ quidem bonæ: Inuoluntariè uero defluentes, malæ.

Quibus circumtenditur palpebra,malum: Malus eſt etiã oculus inare-ſcens,

A ſcens,uelut ſpuma,& obſcuratio oculorum mala eſt. Et ſqualliditas mala,& qui intrinſecus corrugantur,& rigentes,& qui uix conuertuntur, & qui intus conuerſi ſunt,& quæcunq; alia omittuntur. Febres aliæ quidem mordaces ſunt manui,aliæ lenes. Aliæ uero non quidem mordaces, uerùm augeſcentes. Aliæ aũt acutæ quidẽ, ſed quæ à manu uincãtur. Aliæ ſtatim aduentes,aliæ ſemper debiles,ſiccæ. Aliæ ſalſuginoſæ. Aliæ inflatæ,horrendi aſpectus. Aliæ ad manũ humectæ. Aliæ rubicundæ ualde:aliæ ualde pallidæ. Aliæ liuidæ,& alia id genus. Diſtentiones corporis, & articulorum duriciæ,malum:& ipſe diſſolutus,& confractiones articulorũ,malũ. Oculi audacia, delyrij ſignũ eſt: & oculorũ deiectiones ac peruerſiones,malum.

B SECTIO SECVNDA

Dilatare,conſtringere, alia quidẽ,alia uero non. Humores alios quidem expellere,alios uero ſiccare,alios autem indere,& alia quidem parte,alia uero non. Attenuare,craſſefacere,corpus,cutem, carnes, & alia: & aliqua quidẽ,aliqua uero non. Leuigare, exaſperare, indurare, mollire, alia quidẽ,alia nõ. Excitare,torpefacere:& quæcũq; alia huiuſcemodi. Deriuare, ſubcedẽtia ſtatim reuellere, renitẽtibus cõcedere. Alium humorẽ non prodeuntem ducere:prodeuntem uerò ſimul effundere:operari ſimile, uelut dolor dolorem ſedat. Diſsimilia, ſi uergant ſurſum eleuata, inferne ſoluere,& contraria per eadem:uelut eſt capitis purgatio,uenæ ſectio,quando non temere detrahitur. Abſceſſus uelut glandularum tumores, ſignũ

C quidem ſunt earum partium quæ germina habent,ſed & aliarum: Maxime uero circa uiſcera. Maligni autem hi ſunt. Spiritus parui denſi, magni rari,parui rari,magni denſi:extra magni, intus parui:intus magni,extra parui: alius extendens, alius urgens: dupla intro reuocatio, uelut ſuperinſpirantibus,calidus,frigidus. Medela aſſiduarum oſcitationum,ſpiratio longa.

In non potantibus,& uix,ſpiratio breuis. E directo & laterum,& præcordiorum intentiones, & ſplenis eleuationes: & è naribus eruptiones, & aures è directo. Horũ plurima etiam ad oculos. Vtrum igitur omnia? aut quæ quidem ex infernis ſurſum,è directo: qualia ſunt quæ iuxta maxillas,aut circa oculum aut aurem? quæ uero ex ſupernis deorſum, non è directo? Atqui & anginoſi rubores,& laterum dolores è directo. Aut etiã quæ

D infra hepar ſunt ex ſupernis diſtributa, uelut in teſtes ac uarices? Conſideranda ſunt hæc quò,& unde,& propter quid. Venæ temporum nõ conſidentes,neq; uiriditas ſplendida,ſi ſpiritus intus relinquatur, aut tuſſis ſicca,non ferina:ut in articulos decumbat expectare oportet, è directo diſtentionum ſecundum uentrem ut plurimum. Habent autem horum plurimi,et facies rubicundas, & ex natura ſunt modi albidioris, & de naribus ſanguis non erumpit, aut parum erumpit: & ſi quidem ex affuſis intus relinquatur, paratus eſt abſceſſus. Sitis intus relicta,& oris reſiccatio,& iniucunditas, & cibi faſtidium,eodem modo. Febres autem non acutæ,eiuſmodi ſunt,uerum reuertentes. Quæ relinquuntur poſt iudicationem, recidiuas facere ſolent. Primùm itaq; ſplenis eleuationes, ſi non ad articulos finierint,aut ſanguinis è naribus eruptio fit, aut dextra præcordij intenſio: ſi non penetrauerint urinæ. Hæc enim eſt interceptio utrorumq;, & recidiuæ horum

merito fiunt. Abſceſſus igitur horum facere oportet,ſi non fiant: Eos ue- B.
ro qui iam fiunt,declinare: Eos autem excipere, ſi prodierint iam, & qualia
oportet,& qua parte oportet.Qui uero non ualde,eos coadiuuare. Eos ue-
ro auertere,ſi omnino incōmodi fuerint, maxime ſi hi affuturi ſunt: ſin mi-
nus,ſi iam incipiunt. Quartanæ ſanguinis è naribus eruptiones ægre iu-
dicant.Febres quæ una die intermittentes,altera ſuperrigent unà cum iudi-
catione,ex quinq; ad ſeptem circuitus durant. Quæcunq; tertianæ natu-
ram habent,his nox moleſta ante exacerbationem:Quæ uero ſequitur,tole
rabilior plerunq; eſt. Tuſſes ſiccæ parum irritantes à febre adurente,non
pro ratione ſiticuloſæ,neq; linguæ torrefactæ,non feritate,ſed ſpiritu. Con
ſtat id inde.Quum enim loquuntur,aut hiant,tunc tuſſiunt:quum uero nō, F
minime. Hoc aūt in febribus ex laſsitudinibus obortis maxime contingit.

Nihil temerè affirmandum, nihil cōtemnendum. Contraria paulatim
facta acceſſione adhibenda ſunt, & interquieſcēdum. Dolenti capitis par
tem poſteriorem, recta uena in fronte ſecta profuit. Succeſsiones præcor
diorum ex qualibus qualia alterant,et uiſcerum inflāmationum qualia poſ-
ſunt,ſiue ex hepate ſpleni,& uice uerſa:& quæcunq; huiuſmodi. Reuelle
re oportet,ſi nō qua oportet repant:Si uero qua oportet, his oſcula aperire
oportet, qualiter ſingula repunt. Latæ puſtulæ non ualde pruriginoſæ
ſunt:Quales Simon habebat hyeme,qui ubi ad ignem inungeretur, aut cali
da lauaretur: opem ſentiebat. Vomitus non proderant. Arbitror ſi quis
calida fomenta adhibuiſſet,opem ferre potuiſſe. Quæcunq; concoqui o- G
portet,concluſa eſſe conuenit: Contraria uero ſiccare, & aperta eſſe. Ocu
lorū fluxiones,ſi aliàs conducere uidetur, reuellere ad fauces conuenit. Et
ubi eructatio cōducit,& quæcunq; alia huiuſmodi. Trāſitus apertos eſſe
oportet,ueluti nares, & alia quibus opus eſt,& uelut opus eſt, & qualia, &
qua parte,& quando,& quātum opus eſt:uelut ſudores,& alia ſanè omnia.

In magnis malis facies ſi fuerit bona, bonum ſignum eſt.In paruis autem,
contraria ſignificans bonæ ſignificationi,malum. Apud magnum Thea-
trum ubi mulier retro heroum,morbo regio ſuperueniente, permanſit ipſi.

Apud Temenæ neptim ille nigricantis erat coloris. In Perintho geni-
turæ ſimilis urina talis,quæ eſſet iudicatoria, etiā pectinis affectionū. Nam
huiuſmodi urinæ talia ſanant:quoniam neq; flatu multo, neq; ſtercore mul H
to egreſſo euacuabantur. Non enim profecto magnum erat præcordium.

Braſsicam ſeptima die quis comedit,quū adhuc difficulter ſpiraret:poſt-
quam pecten emollitus eſt,rectè ſpirans factus eſt,aluus ipſi expulit. De
ſanguine ſeroſo, quoniam in pauidis talis, aut in his qui uigilarunt: & ſiue
malus,ſiue bonus. Quibus ſplen deorſum uergit,pedes & manus, & ge-
nua calida ſunt:naſus & aures ſemper frigida. Nū propter hoc quod tenuis
ſanguis? Nū & natura talē hi habent? Suppurationibus umbilicus,termi-
nus:quibus ſuppuraturis uētres turbantur. Splen durus nō ſuperne,infer-
nè,rotundus,latus craſſus,longus, tenuis longus, minus capitis grauedine
laborantibus. Circa ægrotantem adminiſtratio, & de morbo interroga-
tio:quæ narrat qualia,quomodo accipiendi ſermones: quæ ad ægrotātem,
quæ ad præſentes, quæ ad externos. Quòd in calidiore,ſolidiore, in de-
xtris:

[illegible] emollit, et qꝫ aluum ſoluit, et qꝫ humores pulmonibꝫ inhe- [illegible] rentes exiccauit. Sic et Galenus [illegible] caulium braſsicæ [illegible] antiquus [illegible] [illegible] tradit.

A xtris:& nigri propterea, & uenæ extrinſecus, & multò bilioſiores. Con-
cretum eſt,compactum eſt citius:ubi motum eſt,deſinit,& tardius augeſcit,
& ad amplius tempus. Quòd ſolidum factum eſt, & bilioſius, & ſangui-
nolentius eſt:Hic calidior eſt locus animali.

SECTIO TERTIA

Cutis raritas, uentris denſitas:cutis conſtrictio,carnium incrementum:
uentris torpor, uniuerſorum confuſio: uaſorum immundicia, cerebri con-
ſumptio. Quapropter & caluicies,inſtrumentorum attritio. Detractio
curſibus,luctis,quiete,multis celeribus deambulationibus,carne ouilla,ma
za cocta plerunq;, panis modicus. Detractionis ſignum,eandem horam
B diei ſeruare,derepente enim trahitur.Remittito labores,aut defluet. Simi
liter enim totum concidit. Quum uero iam conciderint, carnes ſuillas aſ-
ſatas exhibeto.Quum aũt implentur,ſignum eſt, quòd corpus rurſus flori-
dum fit. In exercitationibus ſignum,ſudor fluens guttatim,qui exit uelut
ex canalibus: aut collapſio ex eleuatione. Mulier quam primũ curaui in
Cranone,ſplen ipſi magnus natura,febris ardens, rubicunda,ſpiritus, deci-
ma ſudor plerunque ſupernè. Sed & infernè, decimaquarta. Minus his
qui ex capite grauedine ac raucedine laborant, ubi febre correpti fuerint, re
cidiuæ(uelut puto)fiũt. Quicquid ſuppuratur,non reuertitur. Ipſa enim
maturatio,& iudicatio ſimul,& abſceſſus. Quibuſdam ubi Venere utun
tur,uenter inflatur,uelut Damagoræ:Quibuſdam uero in hoc ſtrepitus:Ar
C ceſilao uero etiam intumeſcebat. Flatuoſitas ſimul cauſa eſt in his qui ſca-
pulas alarum modo eminentes habent.Sunt enim flatuoſi. Frigidum ual
de,uenas rumpit,& tuſsim mouet,uelut nix,glacies:& cõſtringit,uelut ſunt
eminentiæ oblongæ,& rotundæ: Pherea & Gongronæ, à ſatyrorum circa
aures eminentijs,& arborum quarundam tuberculis appellatæ.Simul cau-
ſa ſunt etiam duricies. Poſt mictionem concretio, pueris magis: num quod
calidiores? Figuræ magis alleuantes, uelut qui ſarmenta manu nectebat
& obtorquebat,præ doloribus decumbens, arrepta paxilli ſumma parte ſu
pra ſeipſum infixa,inhærebat,& melius habuit. Quem ex montano labo
re circa põtem ego uidi crura iactantem, altera tibia minime extenuabatur,
femoribus autem ualde. Vrinæ & genitura non ſupprimebantur. Quæ-
D cunq; laterum naturæ,ſcapulas alarũ modo eminentes habent, propter cau
ſæ debilitatem, in deſtillationibus malignis, ſiue excretio fiat, ſiue non fiat,
malum. Rigores incipiũt mulieribus quidem magis à lumbis, & per dor
ſum,& tunc ad caput.Sed & uiris poſteriore corporis parte magis quàm an
teriore. Horremus enim magis exterioribus quàm interioribus corporis
partibus,uelut cubitis, femoribus. Sed & cutis rarior: Indicat autem pilus:
à quibus autem alijs rigent,fortaſſis ulceribus,incipiunt à uaſis. Summa,
ex natiuitate, & cauſa, & plurimis rationibus, & paulatim in cognitionem
uenientibus colligentem ac addiſcentem,an ſimilia ſint inter ſe,& an non ſi-
milia ſint inter ſe:quo ex diſſimilitudinibus ſimilitudo fiat una. Sic ſanè fue-
rit uia. Sic etiam eorum quæ rectè ſe habent probatio, & non rectè ſe haben
tium redargutio. Sanguinis ex naribus eruptio, aut ſubpallide nigricanti
bus, aut rubicundè pallentibus, aut ſubpallidis. Parum dimittentem craſ-

ſceſacere oportet ſicco. Alijs uero minus craſſificatione opus eſt. Sicco autē opus eſt albo,uelut galla,alumen. Poſtquā Venere uti inceperint,aut hir cire, ſanguis ipſis è naribus erumpit. In acceſſibus alij quidem ſtrepitum edunt,uelut Arceſilaus. Alij uero acceſſuri,horridi fiūt ac rugoſi. Alij poſt quam acceſſerint,uētre inflantur,uelut Damnagoras. Mutationes cauen dæ. Cibus modicus,non delaſſari,non ſitire. Omnis attenuatio laxat cu tem:deinde circumtenditur. Renutritio uice uerſa. Cutis confidentis cor rugatio,renutritæ extenſio. Rugoſum,læue,utriuſq; ſignum,item'q; ſubbi lioſum & ſubrubrū:Sic etiam detractas eſſe mãmas,graciles aūt ſurſum tra ctas eſſe & circumtenſas,etiamſi quis non propterea putauerit id fieri,ſed in carnoſis. Clauiculæ conſpicuæ, uenæ pellucidæ. Herodicus febricitan tes interficiebat circuitibus, luctis, multis fomentis. Mala eſt febriculoſitas, inimica fami, luctis, circuitibus, curſibus, frictioni:laborem labore. Ipſis uenarum rubor,liuor,pallor, laterum dolores molles. Non ſitire faciunt, continere os,tacere,uentū cum potu frigidum inducere. Occaſiones un de ægrotare cœperint,conſiderare oportet,ſiue capitis fuerit dolor,ſiue au ris,ſiue lateris. Signum ſunt dentes,& in quibuſdam inguinū tumores. Vi ſcera orientia ac tubercula iudicantia febres. Quibus hæc non fiunt,iudica tio ſublata eſt:Quibus intus relinquuntur, certiſſimę recidiuę ac celerrimę.

B

F

Sputa rotunda delirium ſignificant,uelut in Pleno. Qui hæmorrhoi das habent,neq; pleuritide,neq; peripneumonia, neq; phagedæna,neq; fu runculis, neq; tuberculis terebinthi figuram habentibus corripiuntur, for taſsis autem neq; lepris, fortaſſis neq; uitiliginibus. Multi tamen intempe ſtiue curati,talibus non tarde correpti ſunt,& ſic pernicioſe fuerunt:& qui cunq; alij abſceſſus,uelut fiſtulæ,aliorum medela ſunt. Decubitus humo rum ad aliquem locum, in quibus factos affectus liberat, in his prius ipſe fa ctus,illos impedit. Alterius loci morbos loca excipientia, aut ob dolorē, aut ob grauitatem, aut propter aliud quiddam liberant, aut quòd alijs ſunt cōmunicationes. Propter inclinationem non amplius ſanguis prodit,ſed iuxta humoris cognationem talia ſpuunt. Conuenit quibuſdam ſangui nem detrahere,tempeſtiue in talibus. In alijs autem uelut in his, non conue nit. Impedimentum in ſpuentibus cruenta,tempus anni,pleuritis,bilis.

G

SECTIO QVARTA

H

Tubercula circa aurem quibus circa iudicationem exorta, non ſuppu rata fuerint,his diſparentibus recidiua fit,pro ratione recidiuarum. Recidi ua uero contingente,rurſus intumeſcunt,& permanent, uelut febrium reci diuæ in ſimili circuitu:his ſpes eſt ad articulos abſcedere. Vrina craſſa,al ba, qualis Archigenis familiari erat, in laſsitudinis febribus quarta die ali quando prodit,& liberat ab abſceſſu. Si uero ultra hoc,etiam ſanguis è nari bus large eruperit,etiam ualde. Cui inteſtinum in dextra parte dolebat,& articulari morbo correptus eſt: erat quietior. Poſtquam autem hic curatus fuit,magis dolebat. Agaſis filia quum eſſet puella,denſum ſpiritum habe bat. Mulier autem facta, à partu non diu dolore correpta leuiter, magnum onus ſuſtulit: & ſtatim quidem in pectore aliquid crepuiſſe uiſum fuit. Po ſtera die & anhelationem habebat, & coxam dextram dolebat:& quū hæc doleret,

A dolerct,tunc etiam anhelatio habebat:coxæ uero dolore ceſſante,etiam anhelatio ceſſabat. Spuebat ſpumoſa, ab initio uero florida. Vbi uero cõſidiſſet ſputum, uomitui bilioſo tenui ſimile erat. Dolores maxime erant quum manu laboraret. Hanc ab allio arcere uiſum fuit,porcoq́ꝫ, ac ouicula,& boue:In rebus autem agendis,à clamore,& excandeſcentia. Cui in capite tumor depaſcendo proſerpebat,ei primùm, alumen uſtum profuit. Habuit alium abſceſſum, forte quòd os abſceſſurũ eſſet. Abſceſſit ſexageſima die ſupra aurem:ſurſum ad uerticem uulnus erat. Inteſtina craſſa habet, qualia ſunt canis,uerum maiora. Dependent autem ex medianis membranis: Meſocolis hac parte appellatis. Hæ uero ex neruis,de ſpina,ſub uentrem. Æ-
B grotantibus gratificationes, uelut eſt purè præparare potus ac cibos, & ea quæ uidet:molliter ea quæ contingit. Aliæ gratificationes,quæ nõ magnopere lædunt,aut facile reparari poſſunt,uelut frigida,ubi hac opus eſt. Aliæ gratificationes ſunt,introitus,ſermones,habitus, ueſtitus ægrotanti,tonſura,ungues,odores. Aqua decocta partim ut aerẽ admittat, partim ut uas non plenum ſit,& operculum habeat. Quòd ex ſanguinis eruptionibus, aqua inter cutem corripiuntur. Si qualia oportet purgari,purgentur, faciles ferunt. In Æno legumina comedentes aſſidue,fœminæ,mares, crurum impotentes facti ſunt, & permanſerunt. Sed & eruum comedentes, genuũ dolores habebãt. Palàm uigilans, calidior externis partibus: frigidior autem, internis: Dormiẽs, uice uerſa. Calidæ naturæ frigiditas,potus aqua,
C quieſcere,ſomnus in frigore,contecto, ſomnus ſedentium, erectorum nictatio. Debiles uictus, frigidi:robuſti uero, calidi. Aquarum arte non pręparatarum,quæ quidem ab æthere excreta eſt, aut cum tonitruo,ęſtiua:procelloſa uero,mala. Aqua uorax,uigilia uorax. Percalidam naturam calido tempore,in frigore cubile craſſefacit: in calido attenuat. Exercitatio ſanitatis, eſt ueſci citra ſaturitatem, non refugere laborem. Inter uigilandũ ſiti leui ſomnus medela eſt:Siti uero ex ſomno,uigilia in quibuſdam. Quibus plurimus calor eſt, maxima uoce præditi ſunt. Nam & plurimus eſt frigidus aer. Ex duobus autem magnis, magna etiam quæ generantur exiſtunt. Ventriculo calidi, carne frigidi & tenues, hi eminentes uenas habent,& iracundiores ſunt. Terra ſiccitatibus ſqualida, uolucrium genuſ
D abundat. Hircire incipiens, uter teſtis extra apparuerit,ſi quidem dexter, maſculum: ſi uero ſiniſter, fœmellã portendit. Oculi prout ualidi fuerint, ita etiam corpus: Sed & color in peius aut melius uergit. Iuſtum eſt autem, prout ſe habuerit alimentum,ita & quod forinſecus eſt ſequi. Signa lethalia, per cutem, nares, calidus uapor: ubi prius nares frigidum ſpiritum emiſerunt. Signa uero uitalia,contraria ſunt. Labores cibos præcedant.

SECTIO QVINTA.

Morborum naturæ medici. Inuenit natura ipſa ſibiipſi aggreſsiones, non ex præmeditato: partim uelut eſt nictare,partim uero & ea quæ lingua ſubminiſtrat: & quæcunqꝫ alia huiuſcemodi, non edocta natura, & nullo magiſtro uſa,ea quibus opus eſt facit. Lachrymæ,narium humiditas,ſternutationes,auris ſordes,oris ſaliuæ eductio,ſpiritus introitus, exitus,oſcitatio,tuſsis,ſingultus,non eiuſdem omnino modi. Vrinę ſeceſſus,& flatus,

& huius

& huius alterius alimenti,& tranſpirationis,& ea quę fœminis ſolis adſunt, E
& in reliquo corpore ſudores,pruritus,corporis diſtentiones cum oſcitatione,& quæcũq; huiuſcemodi. Hominis anima ſemper producitur uſq; ad mortem. Si uero efferbuerit, unà cum morbo etiã anima corpus depaſcitur.

Morbi connutriti,in ſenecta,& per concoctionem,& per ſolutionem,& per rarefactionem deſinunt. Sanatio,contra ſentientem nõ conſentire affectioni. Frigidũ & auxiliatur,& occidit quæcunq; ex calido ſunt. Excandeſcentia retrahit cor & pulmonem in ſeipſa: & ad caput calida ac humidum. Lætitia uero relaxat cor. Labor articulis & carnibus: cibus,ſomnus, uiſceribus. Animę deambulatio eſt cura hominibus. In uulneribus ſanguis concurrit,opitulandum igitur ut uacuum expleatur. Si auris doleat, F
lana digito obuoluta oleum calidum inſtillato: deinde lanã intus in uolam manus poſitam,ſub aurem ſubdito,ut aliquid ipſi exijſſe uideatur: poſtea in ignem immittito: Dolus. Lingua urinam ſignificat. Linguæ uirides cum pallore,bilioſæ. Bilioſum aũt à pingui: Rubicundæ uero à ſanguine. Nigræ ab atra bile. Siccæ à fuliginoſo ardore,& uterina parte. Albæ uero à pituita. Vrina concolor cibo, & potui, & qualis intus eſt humidi colliquatio. Lingua concolor attingentibus ipſam humoribus: quapropter per hanc humores cognoſcimus. Si ſalſæ carnes guſtãti, redundantiæ ſignũ.

Si mãmarum papillæ,& rubor pallidus fuerit,morboſum uteri uas eſt.

Hominibus ſordes in auribus, dulcis quidem lethalis, amara uero non.

Terram mutare cõmodum eſt in longis morbis. Debiliores cibi breuem uitam habent. In fluxionibus ad coxam, uenas retro aures ſecato. G

Coitus morbis ex pituita cõmodus. Calido uentriculo præditos, fortes potus ac cibi perturbãt. Atræ bilis uelut ſimilis eſt hæmorrhois. Augeſcẽtes morbos coitus. Frigiditas ea quæ in uentre ſunt indurat. Coitus ea quæ in uẽtre ſunt indurat. Eum qui ueratrũ bibit, ſi citius purgare uolueris,lauare oportet aut comedere. Sanguis in ſomno intro magis fugit.

Rigor à ſuperiore uẽtre,febris ab inferiore magis. Attractio,pulmo,ſiccus ardor: Superuacuatã ſiccat & ſomnus multus. Frigidiſsimus cibus,lentes,milium,cucurbitæ. Vlcera exoriuntur ſi quis dum impurgatus eſt laborauerit. Mulier,capra,elaterium aut cucumerem ſylueſtrem comedentes,pueris purgatio. Calido corpori,id quod comedit,intrinſecus frigiditas eſt: forinſecus aũt dolor à ſole,igne,ueſtitu,in tempore æſtiuo. Cõtrario H
uero cõtrario modo. Cibi partim celeriter ſuperantur,partim tarde.

SECTIO SEXTA

Carnes attractrices,& ex uentre,& extrinſecus. Indicio eſt ſenſus ipſe, quòd expirabile ac inſpirabile eſt totum corpus. Calidiſſima uenula ſanguinis multitudine, id quod fuliginoſum eſt exerit, & ſtatim ſecernit. Et quibus quidem pingue,bilis flaua: quibus aũt ſanguis, atra. Mentis,memoriæ,olfactus, aliorum etiam famis inſtrumẽtorum exercitatio. Labores, cibi,potus, ſomnus, res uenereæ, omnia mediocria. Frigidior in frigido tempore ac regione calidior erit. In doloribus proximũ uentrem purgato,ſanguinis autem uentrẽ ſecato. Vſtio,ſectio,calefactio,perfrigeratio,ſternutationes,plantarũ ſucci: in quibus uim habent,& cyceonis mixtura. Maleficotũ

A Ieſicorum autē lac, allium, uinum feruefactum, acetum, ſal. Homo ex laſsitudinibus ex itinere, imbecillus, grauatus, expuit. Tuſſiuit enim ex uertice: febris acuta, ad manum ſubmordens. Secunda die, capitis grauitas, lingua combuſta fuit, naris unguibus conſcalpta ſanguinem non effudit. Siniſter ſplen magnus & durus dolebat. A quartana correpti, à magno morbo nō corripiuntur: Si uero corripiantur prius, & ſuccedat quartana, liberantur.

Pro qualibus qui morbi. Bilis fit, uelut de uulneribus dixi, quòd ſint bilioſæ. Caliditas acrimoniæ ſignum eſt. Turbationes, tranſitus. Nam mente motis dolores laterum deſinunt: quibuſdam & febres, quibuſdam non. Sed cum ſudoribus, quibuſdam aūt cum turbatione, quibuſdam uero
B cutis arida & circumtenſa ac ſalſuginoſa. Torpefactiones quales ex qualibus, & quales illi cui coxa. Per aures, ex auribus, plerunq; tertio die moriuntur. Quibus cutes circūtenduntur aridæ ac duræ, ſine ſudore: quibus laxæ ſunt ac raræ, cū ſudore moriuntur. In recidiuis mutationes proſunt. His tranſmutare oportet ad ea quę conueniunt, antea quàm male afficiātur, uelut Cherioni. Quæ irritantur ex qualibus, ſtridulæ faucium aſperitates terminum præſcribunt. Quibus quidem id quod ſanum eſt relinquitur, cauſa deorſum ſubmiſſa, eos aut purgato, aut deligato, aut ejcito, aut reſecato, aut exurito: Quibus uero non, non. Quibus ſanguis multus fluit ex naribus, qui quidem decolores mero modo ſunt, his parū prodeſt: Quibus uero colores rubicundi, non ſimiliter. Et quibus capita ſunt quæ facile
C tolerant, prodeſt: Quibus ſecus, non. Quibus nares natura humidiores, & genitura humidior ac copioſior, hi morboſius ſani ſunt. Plurimis aūt quibus ex morbo, uice uerſa. Sputa rotunda, mentem emouent, uelut illi in Plinthio. Huic ſanguis ex ſiniſtra nare erupit, & ſolutus eſt quinto die. Vrina multam ſubſidentiam habens, à mentis emotione liberat, qualis erat Dexippi. Poſt pilorum defluuium, quartana febris non ultra annum. Aurium eruptiones æſtate quinta die fiunt: Quandoq; uero etiam diutius durant. Ita & circa gingiuas, & circa nares ſuppurationes. Quibus in dentium dolore, de ſupercilio tenuia deſcendunt, his à pipere probe affricto poſtridie craſſiora deſcendunt, ſi etiam alia non obtinuerint. Nam Hegeſippo ſoporiferum inditum non obtinuit, ſed magis & uiolentius inſuper prouoca-
D uit. Oſſium naturam ex capite colligere oportet: deinde neruorum, & uenarum, & carnium, & aliorum humorum, & ſupernorum ac infernorū uentriculorum, & mentis, & morum, & eorum quæ per annum fiunt, tempore quodam anni præcociore, uelut puſtulæ & huiuſcemodi. Simile enim eſt his quæ quotidie citius aut ſerius accipiūtur. Similiter & bilioſum & ſanguineum corpus atrabiliarum fit, ſi non habet euacuationes. Lycino poſtremum ſplen magnus doloroſus, in quarta, aut quinta.

SECTIO SEPTIMA

Tuſſes cœperūt circa ſolſtitia hyberna, decimaquinta aut uigeſima die, ex frequenti auſtralium & aquilonarium ac niuoſorum tranſmutatione. Ex his aliæ breuiores, aliæ diuturniores fiebant, & poſt has multæ peripneumonicæ affectiones. Ante æquinoctium rurſus pleriſq; reuertebantur, quadrageſima ut plurimū ab initio die: & aliquibus ſanè ualde breues ac iu-

dicatu

dicatu faciles erant, aliquibus autem fauces inflãmatę ſunt, quibuſdam an- B
ginæ obortę: quibuſdam leues ſiderationes, alijs nyctalopes, atq; hi magis
pueris. Verùm peripneumonicæ affectiones ualde breues erant. Faucium
uero inflãmationes poſt tuſſim, aut omnino parum pro tuſſi fiebãt, atq; hæ
breues, magis autem nyctalopes. Anginę uero & leues ſyderationes, aut
duræ & ſiccæ, aut paruæ & raro matura educentes: quibuſdam uero etiam
ualde. Qui igitur aut uocibus amplius ſe fatigarunt, aut riguerunt, in angi-
nas magis deſierunt. Qui uero manibus laborarunt, manibus tantum ſyde-
rati ac reſoluti ſunt. Qui uero equitauerunt, aut amplius iter fecerunt, aut
alios labores cruribus perfecerunt, his ad lumbos aut crura impotentiæ re-
ſolutoriæ obortæ ſunt, & ad femora ac tibias laſſitudo ac dolor. Duriſſimæ F
autem & uiolentiſsimæ tuſſes erant quæ ad leuem ſyderationem ac reſolu-
tionem perducebant. Verùm omnia hæc in recidiuis fiebant. In principijs
uero non ita ualde. Pleriſq; autem horũ tuſſes in medio remiſerunt, ſed per-
fecte non defecerunt, uerum cum recidiua affuerunt. Quibus uoces fran-
gebantur ad tuſſim, horum plurimi ne febricitarunt quidem: Quidam uero
parum. Sed neq; peripneumonicæ affectiones ulli horum fiebant, neq; le-
ues ſyderationes, neq; ullus alius morbus de ſe ſignificationem præbuit, ſed
in ſola uoce iudicabantur. At uero nyctalopicæ affectiones firmabãtur,
ut quæ etiam ex alijs cauſis fiebant. Fiebant autem pueris maxime. Ocu-
lorum autem nigrę partes aliquantum uariegabantur, quæ pupillas paruas
habebant. In ſumma oculus niger ut plurimũ erat. Et magnos magis q̃ par- G
uos oculos habebant, & plurimi rectos capillos ac nigros. Cæterùm mu
lieres non ſimiliter à tuſſi afflictæ ſunt. Verùm paucæ febricitarũt, & ex his
ualde paucæ ad peripneumonicam affectionem deuenerunt, atq; hæ ſenio-
res, & omnes ſuperſtites euaſerunt. Cauſabar autem hoc fieri, eo quòd nõ
ſimiliter uelut uiri prodirent, & quòd nequaquam ſimiliter uiri morbis cor
ripiuntur. At anginæ liberis duabus oboriebantur, atq; hæ manſuetiſsi
mi moris erant: abundantius aũt famulas corripiebant, quibus & uiolentiſ-
ſimæ fiebant, ipſaſq; celerrime perimebant. Viris uero multis fiebant, qui
partim euaſerunt, partim perierunt. In ſumma, qui ſolum deglutire non po-
terant, his ualde mites ac toleratu faciles erant. Qui uero etiam inſuper ob-
ſcure loquebantur, his moleſtiores ac diuturniores. Quibus uero etiam H
uenæ circa tempora & ceruicem attollebantur, his aliquantum malæ erant.
Peſſimæ uero his quibus & ſpiritus ſublimis eleuabatur. Hi enim etiã in-
caleſcebant. Nam ſicut ſcriptum eſt, ita conſortia affectionum habebant. Et
quæ quidem primũ ſcripta ſunt, etiam ſine poſterioribus fiebant: Quæ
uero poſterius, nõ ſine prioribus. Celerrime autem moriebantur, ubi febri-
li rigore inſuper riguiſſent. His ita preſſis nihil memorabile proderat, non
uentris turbatio, non uenæ ſectio, neq; quæcunq; alia tentaui. ſecui etiã ue-
nam ſub lingua: quoſdam & ſurſum purgaui. Hæc igitur omnino in æſtate
fiebant, ſicut etiam eruptiones omnino multæ, & potiſſimũ in ſiccitatibus
lippitudines doloroſæ populariter graſſabantur. Sanguinis uenarũ ſup-
preſſiones faciunt animi deliquium, figura alterata, interceptio, linamentũ
intortum, appoſitio, deligatio. Inguinum glandularumq; tumores pluri
mi

A mi fiebant, eo quòd hepatitis affecta eſſet. Erat aũt & ab arteria male affecta malum ſignum, ueluti Poſidoniç. Quibus ſanguis erumpebat, morientes fronte non exudarunt, ſed uelut contracti præ ſiccitate erant. Et anhelo‑ſi, ac cum ſudoribus pereuntes, male habebant. Ventrium abundantiæ turbationem ferunt, uelut Poſidoniæ: & quæ animalcula in aluo inducunt.

In attenuatione circumtenſio ante obitum, & umbilicus oblongus ipſi protractus eſt: & gingiuarum dentes ambientium exulcerationes. Mul‑ta de uno quoq; rectè præcipi poſſunt, quæ partim eadem poſſunt, partim non: uelut eſt talia diffundi, exolui, & educi, & indurari, & maturari, & ubi mutatione opus eſt, de lecto propellere timidos, & torpentes excitare ad ea B quæ relinquunt. Hydropicos citius ſecare oportet, tabeſcentes ſtatim u‑rere, caput ſecare, & huiuſmodi. Hydropicorum pectinem ne contingi‑to, neq; internas partes. Simile eſt enim multis genibus. Affectiones cir‑ca cor ſiue uentriculi oſculum Xenarcho, & calidum aceruatim exſpirare, & ulcus per euacuationem ab initio fouere. Vox qualis eſt iraſcentibus, ſi ta‑lis fuerit non irato, ex natura fuerit: & oculi tales fuerint ex natura turbulen‑ti, quales ſunt ubi iraſcuntur hi qui tales non ſunt. Et alia iuxta morborum rationem, uelut uerbi cauſſa. Morbus tabidam ſpeciem inducit, ſi talis ex na‑tura ęger fuerit, ex tali morbo ſuperſtes euadet: & alia eodem modo. Tuſ‑ſes laborioſæ contingunt locos læſos, & maxime articulos. Sed & in febri‑bus laſsitudinem inducentibus, tuſſes ſiccæ ad articulos decumbunt cum fe‑C bre, ſi intus relinquantur. Spiritus tabeſcentibus obſcuri mali, & non pa‑rientibus, & quicunq; alij tales ab eadem conſtitutione. Tabeſcentibus autumnus malus. Malum item uer, quum fici folia cornicis pedibus ſimilia fuerint. In Perintho uere plurimi ægrotarunt. Simul cauſa fuit tuſſis per hyemem populariter uagata, & alijs quicunque diuturni ſunt morbi. Nam & in ambiguis confirmati ſunt. Quibuſdam uero diuturni non ſunt obor‑ti, uelut his qui dolores rhenales habent. Sed & alijs, uelut homo ille ad quem Cyniſcus me adduxit. Dolorum in lateribus, & pectore, & alijs par‑tibus, tempora an multum differant conſiderandum eſt. Nam quum me‑lius habuerint, rurſus deterius habebunt, non delinquentes. In longis dy‑ſenterijs cibi faſtidia mala, tum aliàs, tum ſi inſuper febrierint. Vlcera cir‑D cum glabra maligna ſunt. Lumbos dolenti recurſus ad latus, & puſtulæ quæ ſeps uocantur. Rhenum affectiones non uidi ſanatas ſupra quinqua‑geſimum annum. Quæ in ſomnis exacerbantur, & quibus extremæ par‑tes perfrigerantur, & mens turbatur, & alia quæ circa ſomnum fiũt eiuſmo‑di: & quibus contraria. Quibus nihil intra conſtitutum tempus accidit, ſingulis partus uitales fiunt. Apparentia in quibus menſibus fiunt. La‑bores in circuitibus, quicquid in ſeptuaginta mouetur, in triplicitate perfi‑citur: & quicquid in nonaginta mouetur, in triplicitate perficitur. Poſt menſes, dextera & ſiniſtra hiant. Humiditas per prodeuntia, diæta ſicca opus habet. Quod citius diſcretum ac motum eſt, rurſus augeſcit tardius, & ad longius tempus. Labores tertio, quinto, ſeptimo, nono menſe: & ſecundo ac quarto.

Hæc ex parua tabula conſideranda ſunt: B

Victus ratio fit repletione,uacuatione,ciborum,potuũ. Mutationes horum qualia ex qualibus, prout ſe habent. Odores delectantes,offendentes, implentes, placantes. Mutationes ex qualibus, prout ſe habent. Illabentes, ingreſſos aut egreſſos ſpiritus, aut etiam corpora. Sermones qui audiuntur, alij meliores, alij offendentes. Et à lingua ex qualibus qualia alliciuntur. Spiritus,tanta caliditas,frigiditas,craſſicies, tenuitas, ſiccitas, humiditas:plenus,imminutus & copioſior:à quibus mutationes,quales ex qualibus,prout ſe habent. Continentia,aut contenta,aut intus permeantia corpora. Sermonibus,ſilentio,dicere quæ uult,ſermonibus quibus dicit,an magni aut multi,ueri aut cõficti. Prodeuntia & egreſſa noſſe oportet,unde cœperunt,aut ubi deſiuerunt,aut quantum diuulſa ſunt: itemq; co- F lores,in quibus aut caliditatẽ,aut ſalſuginem,aut dulcedinem,aut tenuitatẽ, aut craſſiciem,æqualiter aut inæqualiter:corpus,tempus: Mutationes quales ex qualibus habent. Incœpit eructationem, non obtinuit. Lachrymæ uolenti,nolenti,multæ,paucæ,calidæ,frigidæ:craſſicies, ſapor. Sputum an per ſe exſcreet,aut tuſſiendo reijciat,itemq; uomitum. Solis calor, frigus,humectatio,ſiccitas:Mutatio per qualia,ex qualibus,ad qualia ſe habet. Labores,ocia,ſomni,uigiliæ. Quæ in ſomno fiunt, inſomnia, cubilia,& in quibus,& ex quibus. Mentis intelligentia ipſa per ſeipſam, citra inſtrumenta ac negotia,triſtatur,lætatur,timet,confidit,ſperat,deſperat:uelut Hippothoi domeſtica famula mentis ſuæ per ſeipſam gnara erat,& quæ G in morbo acciderant ſciebat. Ætatem ab ætate diſcernere oportet, & an prius aut poſterius quàm conuenit, quid fiat:ueluti ſi reſolutus eſt hyeme, & ſeni ætate, aut infanti, & æſtate aut prius, aut poſterius quàm conuenit. Dentium emiſſiones,pilorum productiones,genitura magis & minus,pilorum augmẽtum,craſſitudo,robur,imminutio:quod cognatum eſt,& quod per ſeipſum,quanto magis & minus. Anni tempus,in quo & citius aut ſerius. Tempus in quo factum eſt,pluuioſum aut ſiccũ,frigidum aut calidum, ſine uentis aut cum uẽtis,& qualibus uentis. Temporis in principio, aut medio, aut fine, aut ſemper, præterito aut præſente. Morbi tempus & hora, accidentia,circuitus,& ex circuitibus maiores,& per amplius tempus:incrementa,& totius morbi incremẽtum,remiſſio,uigor:& magis & minus per- H ficiens,& quando,& qualiter, & in quali hora ac ætate. Populariter graſſantium morborum modi, & ſi quis ex incipientibus incœperit ſine uomitu,ueluti aut ubi biberũt quid cõtinentes,aut parũ purgati. Febriculoſi fortaſſis ualde candidi,quorum etiam labia, qualis modus, tẽpora. Corpus, actio,in conſiderationem ducatur. Viſus,auditus,naſus,tactus, lingua,cogitatio conſideretur. Tumores in ſupernis palpebris relicti,dum alia circumcirca gracileſcunt,recidiuas faciunt:In extremitate uero ſubrubicundi,duri, & ualde uiſcoſi,& inſurgentes ac inhærentes in his ſunt,uelut Pharſalio Polymedi. Erumpẽtes tumores aut liuores, in lippitudinibus aut ulceribus: Sed & quæ deferuntur ex tuberculis ac ſuppurationibus, quia ſigna ſunt.

Circa meſſem tormina circa umbilicum, & dolores, quandoq; à porro: Sed & ab allio his poſtea. Sacri ignes quibuſdam à collo,& circa has par-

A tes,in facie iudicabantur: Nigri etiam quibus à collo,mali erant: & ſi puſtulę eſſent,malæ erant:& quibus aluus turbata eſſet. Adamantus atrabiliarius à peplijs pluribus uomuit aliquando nigra,quandoq; à cepis. Febres in quibus ulcerantur labia,fortaſſis intermittentes: et tertianis perfrigeratio nes.At amburentes ſtatim ad manum ſoluũtur ſemper. Quale ineſt in articulis conſiderandum,an non ſuppurantur. Conſuetudo autem,ex quibus ſani degimus,uictus modis,tegumentis,laboribus, ſomnis, rebus Venereis,mentis affectionibus. Quomodo morbos ferant, à quibus quæ ſiguræ,ad quos locos conuerſi ſunt,quando cœperunt, affuerunt, deſiuerũt.

In quibus intemperans horrendus. Contrariæ in morbo uictus ratio-
B nes, qui facile, qui ægrè toleratur. Victus rationes quantum fieri poteſt cognoſcendæ.Nam non noſſe,multarum calamitatum res eſt. Bonis autem medicis ſimilitudines pariunt errores ac difficultates. Verùm contraria facit cauſa & occaſio. Scio quòd difficile eſt ratiocinari ac cognoſcere uias, ueluti ſi ſit acuto capite,ſimus,ſubaridus, bilioſus, ægrè uomens, facile uomens,niger,iuuenis qui temere uitam degit:Hæc ſimul inter ſe cõſentire difficile eſt. Cui fiſtula refringebatur, tuſsiculæ permanere impediebant.

Cui apex hepatis complicatus erat, eum concuſſi, derepente dolor ſedatus eſt. Satyrus in Thaſo cognomento Grypalopex uocabatur,hic quum annorum uiginti quinq; eſſet, ſæpe per ſomnum ſemen effudit: & interdiu quoq; frequenter ipſi prodibat. Quum aũt ad annum trigeſimũ perueniſ-
C ſet,tabidus fiebat,& mortuus eſt. In Abderis palæſtræ cuſtos, qui Stheneus dicebatur,multum luctatus aduerſus fortiorem,& in caput lapſus, digreſſus multam bibit frigidam aquã. Poſtea illa nocte uigiliæ obortæ ſunt, anguſtiæ, & extremarum partium frigiditates. Poſtridie ingreſſus ad domum,& glandula aluo ſubdita, non ſubijt, uerùm parum minxit, prius autem nihil minxerat:ad noctem lauit, nihilo minus uigiliæ & anguſtiæ aderant:delirauit.Tertia die,frigiditas extremarum partium, excalefactus ſudauit: pota autem aqua mulſa tertia die mortuus eſt. Atrabiliarij, etiam comitiali morbo corripi plerũq; ſolent, & uiciſſim comitiales fieri ſolent atrabiliarij. Vterq; uero morbus magis fit, prout ad alteram partem inclinarit. Si quidem enim ad corpus inclinarit, comitiales fiunt: Si uero ad animũ, a-
D trabiliarij melancholici dicti. In Abderis Phaethuſa Pytheæ uxor,priore quidem tempore fœcunda erat: quum autẽ maritus ipſius in exilium abijſſet,menſes multo tempore ſuppreſsi ſunt: poſtea dolores & rubores ad articulos oborti ſunt. Hæc autem ubi contigiſſent, & corpus uirile factum eſt, & hirſuta penitus euaſit:& barbam produxit,et uox aſpera facta eſt.Et quũ nos omnia tentaſſemus,quæ ad mẽſes detrahendos conferre uiſa eſſent, nõ prodierunt,ſed mortua eſt, quum non ita multo tempore poſtea uixiſſet.Idem hoc contigit etiam Namyſię Gorgippi uxori in Thaſo. Viſum eſt autem omnibus medicis,in quos ſanè ego incidi,unam ſpem eſſe,ſi menſes ſecundum naturam prodirent. Verum & huic prolici non potuerunt,omnia nobis molientibus:ſed paulo poſtea mortua eſt.

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPVLARIB. LIB. VII. IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete. B

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Febres ſudorificæ poſt canem, nec omnino perfrigerantes. 2 Sudor octa-
ua die, in febre continua. Decoctum malicorij. Pectoris dolor. Cuminum cum
ouo. 3 Dyſenteria cum febre. Silex candefacta in lac ac ſerum immiſſa. Obli
uio in dyſenteria cum febre. 4 Circa umbilicum palpitatio, neq; à curſu, neq; à ti-
more. Lac in farina, in uentris dolore. 5 Febris cum auris dextræ & capitis dolo
re. 6 Tumores aquoſi circa pedes prægnantis. Eclegma ex melle ac fabis. 7 F
Febris circa caniculæ ſydus. 8 Crurum ac manuum impotẽtia. 9 Febris ar-
dens cũ multo bilis uomitu. Aqua de farina craſſa in ipſa macerata. Potus deſcen
dentis ſtrepitus in bibente circa pectus & uentrem. 10 Febris hyemis tempore cũ
capitis dolore. 11 Lateris ſiniſtri dolor & tuſſis. Peripneumonicus. Febris poſt
Pleiadũ occaſum. 12 In palato ſtertens lingua ſiccca, peripneumonica. 13 An
ginoſa, dextram manum ac crus dolens. Hydropicus ex febre ardente. Subblæ-
ſus. 14 Febris acuta poſt ſolſtitium hybernum. 15 In febre uehementi, ſangui-
nis eruptio hyeme. 16 Lateris dextri dolor cum tuſſi & febre. 17 In anginoſa
hyeme, tumor ſub gutture cum febri multa. In ſupernum uentrem ſagitta percuſſus.
18 Hepar iaculo percuſſus. Caput percuſſus. In latus iaculo retrorſum percuſ
ſus. 19 Frõtis denudatio. Oſſa liuefacta. Febris ex ſolis ardore. Febres poſt
oſſa fracta. 20 In caput retro percuſſus, contuſo oſſe ac nigrefacto. Magnus di-
gitus, & os dextræ manus confractum. Opiſthotoni ſigna. Luxatio in pede ma- G
gni digiti. Vlcus circa tibiam & malleolum. 21 Lateris ſiniſtri dolor ex febre æ-
ſtiua, & alui profluuio. 22 Febris acuta ex caſu in octimeſtrem fœtum geſtante.
23 Abſceſſus ex febri ardenti iuxta aurẽ. Puſtulę pruriginoſæ, calidæ uelut igne
ambuſtæ, per totum corpus. 24 Laſſitudo, horror & calor, circa ſolſtitium hyber-
num. 25 Alui egeſtio ante & poſt febrem, ad multum tempus. 26 Comitiales
conuulſiones poſt unctionem in balneo. Tumor ad genu dextrum ab exercitijs &
mellis uſu. Ad oris ulcera. 27 Humeri dolor & grauitas. Pectoris & lateris do
lor in partu concuſſæ. Calores ex fomentis. 28 Febris ſexta die intermittens.
Dolor circa umbilicum corrodens. Pituita genituræ ſimilis per uomitum reiecta.
29 Capitis ſutura ualde cauata. 30 Tumor tuberculoſus iuxta hepar ad imum
uentrem deſcendens, aluo multo tempore liquefacta. Capitis dimidiam partem do
lens. Suppurationibus & affectionibus omnibus circa oculum, dolores ad noctem.
31 Tuſſes hyeme ac auſtro ſpirante. Calores multi ſedati. Febris acuta ex tuſ- H
ſi populariter graſſante. Vrinę erui loturæ ſimiles. 32 Callyphylli potus. Ven
tres quando purgandi. Cubiti proceſſus ex caſu ſauciatus. Cordis dolor poſt rhe-
num affectionem. Aqua marina in clyſtere. 33 Furfurum decoctum in clyſtere,
rhenibus affectis. 34 Surditas. Dentis & maxillæ dolor uehemẽs. Vrinę ſtil
licidium. Capitis ex utero dolores. Vteri affectiones. Colli tuberculum. 35
Gingiuæ dolor. Neruorum in cruribus diſtentio. Regio morbo laborantes.
36 Deſtillatio, tuſſis multa. Veneris in deſtillatione uſus. Cibi citra febrem
faſtidium. 37 Gibboſitas in ſpina ex phrenitide. Oculorum fluxiones. Ad
prægnantium dolores ex caſu aut conuulſione aut plaga. Dolor ex pharmaco, ad
fœtum perdendum. 38 Pythoclis curãdi ratio. Perniones. Oculis incõmoda.
Lumborum, coxę, & crurum dolor ex laboribus. Origanum, oculis, dentibus, ma
lum. Voce deſtituta ex caſu. Humeri dolor ex abſceſſu. 39 Phreniticus. 40
Inguinum tubera. Cholericæ bilis eruptiones ſurſum ac deorſum ex carnis eſu.
Cholericæ affectiones & febres intermittentes, quando magis fiant. 41 Lateris
dolor. 42 Maculæ in corpore, culicũ morſibus ſimiles. 43 Vocis interceptio,
ignoran-

A ignorantia, delyrium. Vocis interceptionem quæ ſoluant. Tibicinæ timor noctu tantum. 44 Cæcutire & corpore exoluto ſibi uideri, &c. Oculi affectio uelut fulgur elucens. 45 Triſtitiæ, & deſiderium è uita diſcedendi. Mente mota ex capitis dolore. Atrabiliarius. 46 Horror ex potationibus: ad noctem, febris: poſtri die, uomitus bilioſus. Vrina cineris ſpecie. 47 Febris & lateris ſiniſtri dolor circa pleiades. In ſemiterniana anxietas & uomitus & ſimul horror febre incipiente.

48 Cordis dolor in ſemitertiana circa acceſſionem. Abortus gemellorum quinto menſe ex caſu. Vẽtris dolor nono anno ex gemellorum abortu. 49 Lateris ſiniſtri dolor, ex nauſea & laſſitudine. Dyſenteria, alui egeſtiones ſubcruẽtæ & mucoſæ, ante partum. Coxę dolor in morbo articulari. 50 Vomitus aſſumptorum, per quatuordecim dies citra febrem. Anxietas, ſtrangulatio, & dolor uentris, ex fungorum crudorum eſu. 51 Humeri dolor & grauitas uehemẽs ad brachium, anxie-
B tas. 52 Puſtulæ in cruribus, coxis, lumbis, &c. Suppuratus ante hydropem. 53 Alui egeſtio multa in febri ardenti inedia macerato. Cruditas ex uia & potu. Vomitorium ex aqua, aceto & ſale. Pedis digiti ulceratio cum febre. 54 Carcinoma in faucibus uſtum. Vrinæ quales in capitis doloribus. 55 Maxillæ ex dentium dolore corruptio. Splenicus & uitiati coloris. Nephriticus ſanguinem mingens. 56 Carcinoma circa pectus. Vmbilicus ſauciatus. Febris repentina & in ſomnum collapſio. 57 Ad ſplenis dolorem uehementem. Febris acuta & rubor faciei ex nulla manifeſta cauſſa. 58 Catapulta pectus ictus. Eunuchus ex uenatione & diſcurſu hydropicus. Inguinũ tumor ad ſex annos, uarices & coxendicũ dolores. Natura cõcitata ac auerſa. Caluariæ os medicina deſtitutum.

P OST canem febres fiebant ſudorificæ, & non perfrigerabantur penitus poſt ſudorẽ, ſed rurſus incaleſcebant: 1
C & leniter longæ, & iudicatu difficiles, & non ualde ſiticuloſæ: paucis in ſeptimo & nono deſinebant, alijs undecimo, & decimo quarto, & decimoſeptimo. Polycrati febris, et ſudor, qualis deſcriptus eſt: à medicamento purgatio deorſum uehementer: & febris adeò lenis facta eſt, ut obſcura conſiſteret, præterquam in tẽporibus: & ſudores ad ueſperam, circa caput, collum, pectus: deinde rurſus etiam per totum uentrem, & rurſus incaleſcebat. At circa duodecimũ & decimumquartum febris aucta eſt, & modicæ alui ſubegeſtiones: poſt purgationem uſus eſt ſorbitionibus. Circa decimũquintum dolores uentris iuxta ſplenem, & ſiniſtram lateris mollitudinem. Calidorum appoſitio minus profuit quàm frigidorum.
D Quum infuſo per clyſterem molli uſus eſſet, ceſſauit dolor. Idem quoque Cleocydi profuit, ad dolorem ſimiliter habentem, itemque febrem. Circa decimamſextam calores leniores eſſe uidebantur, & egeſtiones bilis meracæ, & animus audacior, ſpiritus aũt moderatus. Quandoque uero aceruatim attractum, rurſus aceruatim expirabat, uelut præ animi deliquio, aut uelut in umbra deſidens reſpirare ſolet, is qui per æſtum iter fecit. Decimaſeptima itaque die ueſperi deſidens in ſellam, animi deliquium incidit, & multo tempore ſine uoce ac ſenſu iacebat, & uix aquam mulſam ſuſcipiebat, fibras in collo diſtendens, utpote faucibus reſiccatis, ac omni uirium exolutione pręſente. Vix itaque intra ſeipſum erat, et calores leniores fiebant. Poſtea uero deſiit morbus uigeſima ſecunda die. Pythodoro eodem tempore febris conti- 2
nua: octaua die, ſudor obortus eſt, & rurſus incaleſcebat. Decima rurſus ſudor, duodecima ſorbuit ſuccum, & uſque ad decimamquartam obſcura erat:

in temporibus autem comparebat, & ſine ſiti erat, & ipſe ſibijpſi ſanus eſſe B uidebatur. Sudores fiebant omni die. Decimaquinta iuſculum pulli ſorbẽs uomuit bilem, & aluus infra exturbata eſt: & febris exacerbata eſt: rurſus de ſiit: & ſudores fiebant multi: & corpus totum perfrigeratum erat, exceptis temporibus. Pulſus non defecit. Videbatur quieuiſſe modico tempore ut incaleſcere ſe putaret. Vigeſimaquarta, quum iam guſtaret cibos multis diebus, & pranſus eſſet, multa erat febris, & ad ueſperam delirium, accedente ſimul etiam ſomno. Detinebat itaq; iam continua & uehemens, & quandoq; unam, quãdoq; duas noctes uigilabat: reliquo uero tempore ſomnus abunde contingebat, ut operoſum eſſet excitare: & delirium in ſomno: & ſi quando ex ſomno excitatus eſſet, uix ipſe ſuiipſius erat. Sitis exors. Spiritus moderatus, talis aliquando, qualis Polycrati. Lingua non decolor. Poſt ſeptimam recidiuę diem ſucci exhibebantur: poſt decimamquartam cibus. Circa primos ſeptem cruciabat, ac reuomebat: quãdoq; cum potu ſubbilioſum, citra anxietatem, donec aluus deorſum ſoluta eſt. Sudores poſt recidiuam defecerunt, niſi quis circa frontem eſſet tantillus ut uix ſignificationem de ſe præberet: lingua ex ſomno ſi non collueretur, ſubalba præ ſiccitate: & ruptiones ulcerum circa ipſam, & in labio inferno: & circa dentes: alui egeſtiones paucæ: Circa decimamquintam ut recidiua facta eſt, frequentiores & uiſcoſæ. Decoctum malicorij ſedauit ipſas. Vrinæ quales ſunt diuturnæ. Sub ultimum tempus dolor pectoris deglutienti potum: & manus in pectore. Cuminum & ouum abſorbenti ſedatus eſt: linguæ raritas profuit. Quinquageſima à prima circa arcturum, ſudores breues iuxta lumbos & pectus: & corpus perfrigerabatur, exceptis tẽporibus, ualde modico tem- G pore. Prima & quinquageſima remiſit: nec iterum apprehendit.

3 Eratolai filius circa æquinoctium autumnale dyſentericus fiebat, & febris tenebat. Egeſtiones alui erant bilioſæ, tenues, multæ, & moderate ſubcruentę. Dolor aũt uentris uehemẽs. Vbi ſerum & lac bibiſſet, ſilice candefacta immiſſa, dolores & ſubcruentæ egeſtiones moderatiores fiebant, ſed bilioſæ comitabantur: & ſæpe ad exonerandam aluum ſurgebat, ſed minore dolore. Febricula uero & ægroto, & multis, omnino non adeſſe uidebatur per omne tempus, poſt primos ſex dies, adeò obſcura erat. Verum iuxta tempora pulſus erat: & lingua præ ſiccitate ſubalba: & moderatè ſiticuloſus, & ſine ſomno. Sorbitionibus aũt iam utebatur & uinis. Quum iam ad decimũquartum diem H perueniſſet, tubercula circa aurẽ oborta ſunt, tum alteram, tum utranq;, dura ac cruda: omnia diſparuerunt, moderate autẽ doloroſa erant. Quum aũt non deſinerent egeſtiones, & ſemper bilioſæ eſſent, abſorbenti herbam in farina, bilioſæ egeſtiones & dolores ad tempus aliquod mitiores facti ſunt: liquidas uero multas ſæpe egerebat, & cibos ualde auerſabatur, & omni neceſſitate coactus admittebat. Calor autem, & lingua, & ſitis tales ſequebantur quales dicti ſunt, & ſudores nulli. Obliuio uero huiuſmodi quędam. Vbi interrogaſſet de eo quod paulò antea audiuiſſet, modico interpoſito tempore rurſus interrogabat: & rurſus repetebat, uelut qui non dixiſſet: & ſe deſidere obliuiſcebatur, niſi quis ipſum cõmonefeciſſet: & ipſe ſibijpſi cõſcius erat huius affectionis, neq; ignorabat. Spiritus qualis ſano. Vltra trigeſimũ

A geſimum uero uſq; ad quadrageſimũ diem,& dolor uentris multũ augeſce-
bat, & ſupinus decumbebat, & ſe conuertere ne tantillum quidem poterat:
& quia dolor uehemens erat, alijs qui cibum exhiberent opus habebat. Al-
ui egeſtio erat multa,& diſcreta,tenuis,& colores uinoſi, quęcunq; tandem
ingeſſiſſet,& quandoq; ſubcruenti: & corporis dolor,colliquatio extrema,
& impotentia: & ne alio quidem ſubleuante,ſurgere amplius poterat. In 4
medio uero umbilici ac oſſis pectoris,circa hanc ſedem adhibita manu,talis
palpitatio erat,qualis neq; à curſu,neq; à timore circa cor generari poſſit.Bi
benti lac aſininum coctum, nouem heminarum Atticarum menſura ad du-
os dies,bilioſa purgatio uehemẽs oborta eſt,& ceſſauerũt dolores,& cibo-
B rum appetentia acceſſit.Poſtea uero bubuli lactis crudi quatur heminas At
ticas bibit,pro uice una cyathos duos, in diem, primũ ſextam aquæ partem
ammiſcens, & uini nigri auſteri parum. Semel aũt in die cibum capiebat ad
ueſperam.Panis erat ad menſurã dimidiæ chœnicis ſubcineritius,& piſcicu
lus petroſus ſimplex, aut caruncula capræ aut ouiculę. Potus lactis poſt pri
mos decem dies,ad quadraginta uſq; ſine aqua, cum uini nigri modica par-
te.Poſt ſeptuageſimũ iam à primo diem, à balneo ad noctem, ſudor exigu-
us obortus eſt. Vtebatur aũt modico potu, & poſt cibum potu auſteriore.
Cteſicrati lac in farina magis quàm ſerum caprinum contulit, quum do-
lor eſſet circa totum uentrem,& dolores cum multa ad egerẽdum ſurrectio
ne, ac ſubcruenta egeſtione, & tumor circa pedes, ferè iam ad dies uiginti-
C quinq; eſſet. Et Adriano eadem contulerunt: Verum Cæneę filio lac aſi-
ninum coctum. Cydis filio circa ſolſtitium hybernum rigor & febris, & 5
auris dextræ dolor,& capitis dolor.Talis autem auris dolor ſtatim à paruo
puero ipſum comitabatur, fluidus, fiſtuloſus, & grauis odoris. Quum au-
tem ita ſe haberet,plerunq; doloris exors erat. Tunc autem dolor erat uehe
mens,& capitis dolor:ſecunda aut tertia die bilis uomitus:deſidenti exone-
randi uentris gratia, prodijt excrementum ſubbilioſum uiſcoſum, uelut ex
ouo ſubpallidum. Quarta & quinta ad noctem aliquãtum delirabat:& do
lor capitis ac auris uehemens,& febris.Sexta alui egeſtio à mercuriali, & ca
lor,& dolor ceſſaſſe uidebatur. Septima, uelut ſanus. In temporibus autem
dolor non defecit:ſudor nullus obortus eſt.Octaua,ſuccum ſorbuit, ad ue-
D ſperam autem betæ ſuccum, & in noctem ſomnus: & ualde doloris exors,
& nona lætabatur ad ſolis occaſum. Verùm ad noctem capitis & auris ue-
hemens dolor. Cõtigit quoq; aurem pure manare circa hoc tempus, quum
maxime doleret ſtatim à principio.Totam uero noctem nonam,& ſequen-
tem diem,ac noctis magnã partem,neminem noſcebat.Verũ ſuſpirans per-
ſeuerabat,in die uero intra ſeipſum erat:& dolores ceſſabãt, & calor mode-
ratior erat. Quum aũt ſorbuiſſet mercurialem, undecima egeſſit per aluũ pi
tuitoſa,mucoſa,maleolẽtia: duodecima & decimatertia moderate habebat.
Decimaquarta initio mane facto,uſq; ad meridiem per totum corpus ſuda-
bat,cum ſomno et ſopore multo,ut operoſum eſſet ipſum excitare:ad ueſpe
ram experrectus eſt,& corpus quidem moderate perfrigeratum eſt,in tem-
poribus autem pulſus perſeuerabat:decimaquinta & decimaſexta ſuccis u-
ſus eſt. Decimaſeptima uenit rurſus dolor eorũdem ad noctem, & delyriũ:

& pus fluebat. Decimaoctaua & decimanona ac uigeſima,inſani modo de- gebat. Vociferabatur aũt attollere ſeipſum nitens, ſed capiti dominari non potens,manibus protentis ſemper aliquid fruſtra uenabatur. Prima & uige ſima ſudor exiguus circa latus dexterũ,& pectus,& caput. Vigeſimaſecun- da ſudor circa faciẽ plurimus erat. Voce autẽ hoc tempore,ſi quidem ualde conaretur,quæ uolebat perfecte loquebatur: Si uero ex tempore citra cona tum,ſemiperfecta: & os exolutum: & maxillæ & labia ſemper in motu, ue- lut qui loqui uellet:& oculorum frequens motus ac intuitus:& color in de- xtro oculo (uelut dictũ eſt) ſubcruentus: & palpebra ſuperna intumuit: & iuxta maxillam rubor in fine:& uenæ omnes in facie manifeſtæ,adeoq́ con tractæ:& oculis non amplius nictabat, ſed intente intuebatur, & palpebras diducebat ad ſupernam partem, uelut fieri ſolet ubi quid in oculum incidit: & quum biberet,deſcendentis potus in pectora & uentrem ſtrepitus audie batur,qualis & Chartadi.Spiritus leniter ſemper moderatus: lingua qualis eſt peripneumonicis cum pallore albicãs: ab initio & ſemper capitis dolor. Collum ſemper immobile, ut unà cum capite circũagcretur opus habebat: & pars ſecundum ſpinam ex collo recta ac inflexibilis: decubitus quales di- cti ſunt,& non ſemper ſupinus decumbebat. At pus iam ſeroſum albũ, mul tum negocij ad detergendum cum ſpongijs exhibebat: odor eius ualde ex- cellens: circa poſtremum tempus pedum cõtactum non ualde percipiebat. B F

6 Harpalidæ ſorori prægnanti circa quartum aut quintum menſem, tumo res circa pedes aquoſi fiebant: & oculorum cauæ partes intumeſcebant: & totum corpus in tumorem eleuatum erat,uelut in pituita alba affectis:tuſsis ſicca:rectæ ceruicis ſpiratio,& eiuſmodi anhelatio: & quandoq́ ſtrangula- tiones à ſpiritu, ut ſedens in lecto perſeueraret: decumbere autem non pote rat,ſed etiam ſi qua ſomni expectatio eſſet,deſidebat. Sine febre erat leniter: & fœtus ad plurimum tempus immobilis erat, ueluti corruptus, & transla- bebatur. Comitabatur autem anhelatio ferè ad duos menſes. At quum fabis melle ammixto, & eclegmate mellis uſa eſſet, & Æthiopicum cuminũ in uino bibiſſet, melius habuit. Poſtea tuſsiendo eduxit multa, matura, pi- tuitoſa,alba, & ſpiratio illa ceſſauit: peperit autem fœmellam. G

7 Polycratis uxori ęſtate circa caniculæ ſydus febris. Spiritus matutinus minor, à meri- die magis, & paulo denſior ſpiritus. Tuſsis & exſcreatio ſtatim ab initio, ſi- milis purulentis. Intus circa arteriam & fauces ſubſibilabat ſtridula aſperita te:facies boni coloris:in maxillis rubor,nõ abunde coloratus,ſed leniter flo ridus. Progreſſu uero temporis & uox raucoſa, & corporis colliquatio: & circa lumbos eruptiones:& aluus circa poſtremum tempus liquidior. Sep- tuageſima die febris extrinſecus ualde friguit: in temporibus autem quies. Spiritus uero frequentior fiebat: Verum poſt hanc quietem ſpiritus denſi- or,adeò ut ſedẽs perſeueraret, donec mortua eſt. In arteria ſtrepitus multus inerat:& ſudores praui: & intuitus ualde modeſti, uſq́ ad extremum tem- pus. Dies acceſſerunt ipſi perfrigeratę plures quàm quinq́:Poſt primos au tem purulentum exſcreare perſeuerabat. Mulieri ſupra portas habitanti iam ſeniori febricula oborta eſt:quæ quum iam deſineret, colli dolor uſque ad ſpinam & lumbos:& harum partium non ualde potens erat. Maxillæ e- H

rant

A rant compactæ, & dentes in ſeipſos, plus quàm ut ſpicillum admitterent: & uox balbutiens, eo quòd reſolutum, & immobile ac debile eſſet corpus. prudens tamen erat. Calefactorijs & aqua mulſa tepida, tertia ferè die hęc lauit, & poſtea ſuccis & iuſculis ſana euaſit, id quod ad finem autumnalis temporis contigit. Apud Harpalidem unctor, crurum ac manuum impo 8
tentior circa autumnum factus, bibit temere medicamentum ſurſum ac deorſum purgans: ex purgatione febris: & ad arteriam defluebat fluor, qui loquentem impediret, & faceret ut inter loquendum anhelaret, ſimiliter ut anginoſus raucoſus. Strangulatio deglutienti, & alia quæ in angina. Verũ tumor non erat. Febris aũt & tuſsis augeſcebat, & exſcreatio liquidæ ac multę
B pituitæ. Progreſſu tẽporis & dolor circa pectus ac mammã ſiniſtram. Quũ autem exurgeret, aut cõmoueretur, anhelatio multa, & ſudor à fronte & capite: et faucium affectio mollior erat, dolore ad pectus deſcendente. Ab initio igitur fabis melle ammixto utebatur: Poſtquam autem febres detinebãt, magis aceto mulſo calido, & mellis delinctu multo. Vbi præterijſſent dies quatuordecim, omnia deſiuerunt: & manuum ac crurum non longe poſtea potẽs factus eſt. Chartadi febris ardens, uomitus bilis multus, & infra al 9
ui egeſtio, uigiliæ, & iuxta ſplenem tumor rotundus. Tertia die mane ſurrexit, ſtrepitu circa uentrem citra dolorem percepto. Vbi uero aluum exoneraret, ſanguinis recentis plus quàm congij menſura ſubijt: & ubi iterum atque iterum cohibuiſſet, grumi concreti: anxietas circa cor & os uentriculi, et
C ſudor per totum ferè corpus, & febricula frigeſcere uidebatur: & primùm prudens erat, progrediente uero die, & inquietudo maior, & anxietas, et ſpiritus pauló denſior: & confidentius ac benignius quàm pro tempore homines cõpellabat, ac excipiebat: & quædam animi deliquia accedere uidebantur. Quum aũt exhiberent aliqui ſuccos, & aquam de farina craſſa in ipſa macerata, non ceſſauit: ſed ſpiritus ad ueſperam ualde multus erat, & iactatio multa: & ad dextera, & ad ſiniſtra tranſmouens ſeipſum nullo tempore quieſcere poterat, pedes frigidi. In tẽporibus & capite calor magis propinqua iam morte: & ſudores multi. Et bibenti ſtrepitus audiebatur, circa pectus & uentrem, deſcendentis potus. Quod uero peſſimũ erat, ubi dixiſſet ſibi aliquid infra ſubire uelle, & oculis intente intuitus eſſet, nõ diu ſe cohi
D bens mortuus eſt. Hermoptolemi uxori hyemis tempore febris: & capi 10
tis dolores: & quũ bibiſſet, ut quæ difficulter deglutiret, ſurrexit, & cor ſe ſanaſſe dixit: lingua liuida ab initio. Occaſio uidebatur ex horrore poſt balneum facta eſſe. Vigilabat & nocte & die. Poſt primos dies interrogata, non adhuc ſolùm caput, ſed & totum corpus ſe dolere dixit. Sitis quandoq; uehemens, quandoq; moderata. Quinta & ſexta & uſq; ad nonam fermè delirium: & rurſus ad ſeipſam loquebatur ſemiperfecta cum ſopore: & aliquando manum ad dealbatum parietem protendebat, & puluinum quendam frigidum ad caput ſitum, etiam pectoribus adhibebat: & ſtragula quandoq; reijciebat: & in oculo dextro ſubcruentum quid erat: & lachrymabatur. Vrina autem erat quę in pueris ſemper peſſima eſt. Ex aluo egerebat ab initio quidem ſubfulua: poſtea uero aquoſa ualde, & huiuſmodi coloris. Vndecima moderatius calida eſſe uidebatur: & quandoq; ſitis exors fiebat, adeò ut niſi

niſi quis dediſſet, non peteret. Somni poſt primū tempus cōtingebant mo- B
derate interdiu: ad noctē uigil erat: & ad noctē magis dolebat. Nona, uēter
exturbatus eſt aquoſis excremētis. Similiter etiā undecima. Sequentib. uero
moderatè: multū ad egerendū ſurgebat, & talis egeſtio erat. Erāt aūt in prio
ribus diebus indignationes & eiulationes, uelut pueri, & uociferatio, & ti-
mores, & circūſpectiones, ubi ſopore excitata eſſet. Verū decimaquarta o-
peroſum erat ipſam continere exilientē ac clamantē derepente & pertinaci-
ter, uelut ex plaga, & uehementi dolore ac timore, uelut ſi quis ipſam appre
henſam modico tempore detineret: deinde rurſus quietem habebat, et ſopo
re preſſa dormiens perſeuerabat omnino non uidens, quandoque neq; au-
diens: & totam hanc diem ad utrunq;, modo ad tumultum, modo ad quie- F
tem tranſmutabat. Sequenti nocte per aluum ſubijt quid cruenti, uelut mu-
coſum: & rurſus uelut limoſum: poſtea praſina ualde ac nigra. Decimaquin
ta repentinæ iactationes, & timores, & uociferatio lenis fiebat. Sequebatur
autem efferatio, & indignatio, & eiulatio, niſi ipſi cito quod uellet porrectū
eſſet: & cognoſcebat quidem omnes & omnia ſtatim iam poſt primos dies:
& oculi ſubcruentum illud ſedatum eſt. Verùm inſania iuxta temporis oc-
caſionem, & uociferatio, & mutatio prędicta ſequebatur ad ſoporem: audie
bat inæqualiter, aliqua ualde, etſi ſubmiſſe quis loqueretur: aliqua uero cla-
rius eloqui oportebat. Pedes ſemper æqualiter cum reliquo corpore calidi,
uſq; ad extremos dies. Verùm decimaſexta minus. Decimaſeptima mode-
ratius quàm alijs diebus habens: ad noctem horrore ipſi oborto, ſe contra- G
hens magis febricitabat: & ſitis multa erat: reliqua ſimilia ſequebantur. Tre-
mores autem circa manus fiebant: & aliquantum concutiebat caput: & ocu
lorum intuitus praui: & ſitis uehemens, ubi bibiſſet rurſus poſtulabat, & ra
piebat ac large bibebat: neq; auellere ipſi poterant: lingua ſicca, ualde rubi-
cunda: & os totum ac labia ulcerata erant ac ſicca: et ambas manus ad os ad-
mouens manducabat quum tremula eſſet: & ſi quis aliquid ad manducan-
dum aut ſorbendum obtuliſſet, large ac furioſe deglutiebat ac ſorbebat: &
ſigna circa oculos mala. Diebus autē tribus aut quatuor ante obitum, hor-
rores quandoq; incidebant ipſi, adeò ut contraheret corpus, & contegeret,
& anhelaret: crura diſtendebātur, & pedes frigidi erant. Sitis ſimilis: & men
tis affectiones ſimiles: & ſurrectiōes ad egerendum aut inanes, aut paucis & H
tenuibus prodeuntibus, cum modica quadam tenſione. Poſtrema tertia &
uigeſima, oculus magnus mane erat, & circumſpectio breuis: & quietem a-
gebat, quandoq; etiam abſq; contectione ac ſopore. Ad ueſperam uero de-
xtri oculi motus, qualis uidentis, aut aliquid uolentis, ab externo angulo, ad
naſum, cognoſcebatq; & interroganti reſpondebat. Vox poſt multa ſub-
blæſa, & præ uociferatione fracta ac raucoſa. Amphiphradis filio æſtate
lateris ſiniſtri dolor, & tuſſis: & alui egeſtiones multæ, aquoſæ, & ſubbilio-
ſæ: & febris ceſſaſſe uidebatur circa ſeptimam. Tuſſis aderat. Color ſubalbi-
dus ac ſubpallidus. Circa duodecimam cum uirore ſubpallidum ſpuebat.
Spiritus progreſſu morbi ſemper denſior, & anhelatio, & ſtridula aſperitas
circa pectus & arteriam. Sorbitionibus utebatur: prudens per omne tem-
pus: circa uigeſimamoctauam mortuus eſt. Sudores quandoq; fiebant fo-
ras.

A ras. Caupo peripneumonicus:aluus ſtatim ſubibat.Circa quartam ſudor multus:febricula ceſſaſſe uidebatur:tuſſicula nulla,ut ita dicam. Quinta,ſexta & ſeptima detinebat febris,ſudor octaua.Nona exſcreauit pallidum:decima ſubibat aluus aceruatim non ſæpe: circa undecimam mitius habebat. Decimaquarta,ſanus. Hermoptolemo poſt pleiadis occaſum febris acceſſit.Tuſſis non ualde:lingua peripneumonica: nona exudauit:totus frigefactus eſt,uelut uidebatur: obtulerunt ipſi ſuccum:circa meridiem caleſcebat: undecima ſudor:& aluus erupit bilioſis egeſtionibus. Tuſſicula acceſſit: decimaquarta pallidum exſcreauit, & ſtertebat. Decimaquinta quum per totum tempus prudens manſiſſet,mortuus eſt. Alius quidam in palato ſter 12
B tens:lingua ſicca,peripneumonica: prudens mortuus eſt. Et Poſidonius adhuc æſtate inſtante,iuxta pectus,& præcordia,& latus, multo tẽpore dolebat,citra febres.Multis autem annis antea ſuppuratus fuerat: hyeme uero quum inhorruiſſet,dolor augeſcebat:& febricula tenuis:& exſcreatio purulenta:tuſsis cum ſtridula aſperitate circa fauces: & ſtertens,quũ prudens eſſet mortuus eſt. Balis filius quum ex monte penitus aberraſſet, ſexta lingua praua,ſubrubra:& uocem læſerat inter aberrandum : oculi colorati,natantes uelut dormitantiũ: color reliqui corporis non ualde uelut in morbo regio,ſed ſubpallidus,liuidus:uox praua:lingua obſcura,peripneumonica: non prudens. Spiritus ad manum malus, non denſus, neq; magnus: frigidi pedes lapidoſi.Circa nonam mortuus eſt. Quędam apud Metronem an 13
C ginoſa,dexteram manum ac crus doluit.Febricula tenebat debilis : ſuffocatio die tertia remiſit.Septima conuulſa: uox intercepta:ſtertor: dentium colliſio ac conſertio,maxillarum rubor.Hæc non longe uitam protraxit,quinta aut ſexta mortua eſt.Signum circa manum ſubliuidum. Bion ex hydropico diuturno cibum auerſabatur ad multos dies: & urinæ ſtillicidio uexabatur. In ſiniſtro genu abſceſſus fiebat: ſuppuratus eſt:mortuus eſt. Cteſiphon hydropicus ex febre ardente multa : & prius hydropicus ac ſpleni cus, ualde repletus eſt & ſcrotum, & crura, & peritonæum membranam aluum ac inteſtina ambientem . Ad finem tuſſis & ſuffocationes fiebant ad noctem, magis à pulmone, uelut pulmonicis ac tabeſcentibus.Tribus aut quatuor diebus ante diem obitus, rigor:febris : circa femur dextrũ intus ad
D uenam mediam ab inguine collectio uelut ignis fieri,ſubliuidum habens ruborem: ad noctem cordis ac oris uentriculi dolor : & non longe poſtea uocis interceptio: ſtrangulatio cum ſtertore:& mortuus eſt. Et in Olyntho hydropicus,derepente uoce priuatus, noctem & diem deſipiens, mortuus eſt. Prodromi filius,æſtate ſubblæſus,æſtuoſus:lingua ipſi ſubarida,obſcura:egeſtio alui deorſum multa.Superſtes euaſit. Leophorbidæ febris 14
acuta poſt ſolſtitium hybernum : præcordiorum & uentris dolor:alui egeſtiones liquidæ,bilioſæ,multæ:& interdiu ſoporoſus:lingua peripneumonica:tuſſis non inerat.Duodecima,nigra pauca & praſina egeſſit. Decimaquarta,febricula ceſſaſſe uidebatur.Poſtea uero ſorbitionibus utebatur.Decimaſexta os ualde ſalſuginoſum ſiccum fiebat : ad ſummam ueſperam horror,febris. Vigeſimaprima circa meridiem rigor:& ſudor :febris deſiit: uerum calor adhuc ſuberat tenuis:ad noctem rurſus ſudor: & uigeſimaſecunda

da ad noctem ſudor: & calor remiſit. At prioribus diebus omnibus ſine ſu- B
dore erat. Aluus autem humecta fuit etiam in putata poſtea recidiua. Quę
ſuperne habitabat Theoclis cognata, ſub pleiadas febris acuta: ſexta uideba
tur ceſſaſſe: lauit uelut febre ſedata: ſeptima mane maxilla ualde rubicunda,
utra non memini. In ueſpera febris uenit multa: & animi deliquium, & uocis
interceptio erat: nō longe uero poſtea ſudor, & quies ceſſante morbo ſepti-
15 ma die. Theodori uxori in febre uehemēti ſanguinis eruptio facta eſt, hye
me: ubi febris deſiiſſet circa nonam, non longe poſtea, lateris dextri uelut ab
utero grauitas. Sed & primū, & ſequentibus diebus, obortus eſt dolor ue-
hemens iuxta pectus: & fomento ad latus dextrum adhibito, remiſerunt do
lores quarta die, ſpiritus denſior: arteria uix reſpirans ſubſibilabat: & ſupi- F
na difficulter ſe uertere poterat: ad noctem febris acutior, & delyrium breue
fiebat. Quinta mane mitior eſſe uidebatur: ſudor de facie diffundebatur pri
mùm modicus: deinde multo tempore per totum corpus ac pedes. Poſtea
uero uidebatur ipſi febris remiſiſſe. Erat autem ad manum frigidius corpus
arteriarum. Quę uero in temporibus ſunt, etiam magis ſaliebant: & ſpiritus
denſior: & aliàs atq; aliàs delyrabat: & omnia ad deterius: lingua perpetuò
alba ualde: & tuſſis non inerat, niſi tertia ac quinta die ad breue tempus. Si-
tis nō erat. Sputatio erat. Præcordium dexterū ualde eleuabatur circa quin
tam: uerū poſtea mollius: egeſtio tertia die à balneo ſtercoris modici: Quin
ta rurſus liquidi modici: Venter autem mollis: Vrinæ acerbæ, cineris ſpeci-
em referentes: oculi uelut delaſſatæ, difficulter ſuſpiciebat ac circumferebat G
oculos. Quinta ad noctem ægrè affecta fuit: & delyrium ſequebatur. Sexta
rurſus eadem hora, qua plenū ſolet eſſe forum, multus ſudor diffundebatur,
incipiebat à fronte ad totum corpus: ad multum tempus prudenter res ſuas
diſponebat: ad meridiem uero ualde delyrabat: & perfrigeratio ſimilis erat:
omnia uero circa corpus grauiora. Ad ueſperam tibia ipſius ex cubili de-
cidit, & puero præter rationem minabatur, & rurſus ſilebat: & ad quietem
conuertebatur. Circa primū ſomnū ſitis multa, & inſania: & erecta ſedebat,
& præſentibus conuiciabatur: & rurſus conticuit, ac in quiete erat: & uide-
batur reliquum noctis ſopore preſſa eſſe. Verùm oculos non clauſit. Ad di
em indicabat pleraq; nutibus, corpore quieſcens, & moderate intelligens.
Sudor rurſus eadem hora: ſimiliter oculi demiſſi, ad infernam palpebrā ma- H
gis incumbentes, rigide ac ſtupide intuentes: albæ oculorum partes pallidę
& mortiferæ: & totum corpus pallidum ac nigrum: manum plerunq; ad pa
rietem, aut ad ſtragula habebat: ſtrepitus aūt bibenti magni fiebant, reſpue-
bat, & ſurſum ad naſum abſorbebat: & floccos legebat: & faciē obuelabat.
Poſt ſudorem manus uelut in glaciem cōgelatæ: ſudor ſequebatur frigidus:
corpus ad manū frigidum: exſiliebat, uociferabatur, inſaniebat: ſpiritus mul
tus, manus tremulæ fiebant, ſub mortem progreſſæ iam etiam conuulſæ: ſe-
ptima die mortua eſt. Sexta die, in nocte ſtratum modice perminxit, quod
minxerat de feſtucis detrahebatur, uiſcoſum, genituræ ſimile. Vigilabat per
omnes dies: poſt ſextam urina ſubcruenta.
16 Antiphanis filio hyeme, late-
ris dexteri dolor, tuſſis: febris: edebat, deambulabat etiam febriens. Videba
tur ruptio facta eſſe: nona, remiſit: febris non reliquit: tuſſis multa: & craſſa

ac

A ac ſpumoſa ſpuebat: latus dolebat. Circa decimamquartam & rurſus uigeſi
mam febres deſinere uidebantur,& rurſuscorripiebaut:erat autem calor te-
nuis, & parum quid relinquebat. Tuſſis quandoq; deficiebat, quandoque
abundabat,cũ multa ſuffocatione:Tunc uero remittebat: & exſcreatio poſt
hos dies multa,cum ſtrangulatoria tuſſi: & purulenta ſupra uas efferuentia
ac ſpumantia prodibant: & in faucibus plerunq; ſtridula aſperitas ſubſibila
bat:anhelatio ſemper detinebat,& ſpiritus denſior: raro bene ſpirabat. Vl-
tra quadrageſimũ diem,prope ſexageſimũ opinor,oculus ſiniſter excęcatus
eſt,cum tumore, ſine dolore:nec longe poſtea etiam dexter, & pupillæ ual-
dæ albæ ac ſiccæ fiebant:& mortuus eſt poſt excæcationem, nõ progreſſus
B ultra ſeptẽ dies,cum ſtercore ac multa deliratione. Similia & ex ſimilibus
eodem tempore contigerunt etiam Theſſalioni: ſeruentia, & ſpumantia, &
purulenta:& tuſſes,& ſtridulæ aſperitates. Polemarchi uxori hyeme an- 17
ginoſæ tumor ſub gutturc:ſebris multá: uena ſecta eſt: ceſſauit ſtrangulatio
ex faucibus: ſebris comitabatur. Circa quintã genu dolor & tumor ſiniſtri,
& circa cor dixit ſibi uideri aliquid colligi:& reſpirabat uelut reſpirãt hi qui
ſub aquam merſi fuerunt: & ex pectore ſubſtrepebat, uelut qui cõcluſo ore
loquuntur,engaſtrimythi,quaſi ex uentre loquẽtes appellati. Tale quid cõ-
tingebat. Circa octauã aut nonã ad noctem aluus prorupit, ac liquida mul-
ta,aceruata & graueolentia egeſſit:uox intercipiebatur. Mortua eſt. Ari-
ſtippus in ſupernum uentrem uiolenter ac grauiter ſagittæ ictu petitus eſt:
C uentris dolor uehemens:& breui ardebat:deorſum uero nihil egerebat:an-
xius erat: bilioſa abunde colorata quum uomuiſſet, melius habere uideba-
tur.Paulo pòſt dolores rurſus uehemẽtes: & uenter ſimiliter ardebat, uelut
in uoluulis:calores & ſitis: in ſeptẽ diebus mortuus eſt. Neopolis percuſ-
ſus ſimiliter,eadem paſſus eſt:acri infuſo per clyſterem immiſſo,aluus deor-
ſum erupit:color per corpus diffuſus eſt tenuis,pallidus, niger:oculi ſqualli
di,ſtupore rigidi, intus cõuerſi, intente intuentes. Ei qui in hepar percuſ- 18
ſus eſt iaculo,ſtatim color qualis eſt mortuorũ per corpus diffuſus eſt:oculi
caui,anxietas, moleſtia. Mortuus eſt prius quàm concio ſolueretur, in qua
die percuſſus eſt. Qui caput percuſſus eſt lapide à Macedone,ſupra tem-
pus dextrum,ita ut fiſſura ſaltem facta diſſectio cõtigiſſet,uertigine affectus
D eſt & cecidit. Tertia die uoce deſtitutus erat: anxietas:febris nõ ualde uehe-
mens,pulſus in tẽporibus uelut tenuis caloris:nihil audiebat,neq; ſapiebat,
neq; quieſcebat:humiditas circa frontẽ,& ſub naſum,uſq; ad mẽtum. Quin
ta mortuus eſt. Eniates in Delo iaculo percuſſus eſt retrorſum in latus, iu
xta ſiniſtram partem,ulcus quidem ſine dolore. Verùm tertia die uẽtris do-
lor paruus:non egerebat:infuſo per clyſterem immiſſo,ſtercus prodibat: &
dolor deficiebat,ſedes extra ad ſcrotum extabat: quarta die etiã ad pubem,
& totum uentrem, dolor uehementer irruebat:quieſcere non poterat, bilio
ſa uomuit abũde colorata:oculi cũ uirore pallidi, quales in animi deliquijs.
Poſt quintam mortuus eſt. Erat autem calor quidam tenuis in ipſo. Billo
percuſſo in dorſum,ſpiritus multus per uulnus cũ ſtrepitu prodibat,& ſan-
guinem fundebat. Verùm deligatus emplaſtro cruentis uulneribus cõmo-
do,ſanus euaſit. Contigit & infeliciſſimo Philes filio, denudatiõe in fron 19

te facta, nona die febris: deinde liuefactum eſt os: mortuus eſt. Et Pha- B.
niæ & Euergetæ filio, liuefactis oſſibus, & ſebricitantibus, cutis ab oſſe diſ-
ceſſit, & pus ſubtus depaſcebatur. His dum perforarentur, ex ipſo oſſe egreſ
ſa eſt ſanies tenuis, ſeroſa, ſubpallida, graueolens, lethalis. Contingit au-
tem talibus etiam uomitus accedere, & ad finem conuulſiones: & ut clango
roſam uocem edant, ac impotentes fiant, & ſi in dextris fuerit uulnus, in ſi-
niſtra parte: ſi uero in ſiniſtris, in dextra. Theodori filio nona die in ſole
uerſato, ſebris acceſſit decima die, ex denudatione iuxta os nullius momen-
ti. In febre uero denudatum eſt, diſceſsit cutis, multum clangoroſus erat. Vi
geſima ſecunda uenter eleuatus eſt maxime circa præcordia. Vigeſima ter-
tia mortuus eſt. Quibus oſſa fracta fuerint, his ſeptima die febres. Si uero F
calidius fuerit tẽpus, etiã citius. At ſi magis fracta fuerint, etiã eueſtigio. Et
Exarmodi ſamulus ſimiliter dolorẽ habebat ad ſemur, nõ è directo uulne-
ris, & factus eſt clangoroſus, & colli erat dolor. Et Poſidocreon tertia cõ-
20 uulſio, calor nõ relinquebat, mortuus eſt die decimooctauo. Iſagoræ fili-
us percuſſus eſt retro in caput, contuſo oſſe ac nigrefacto: quinta die ſuper
ſtes euaſit, os aũt non diſceſsit. Magnæ nauis gubernatori anchora digi-
tum medium, & os dextrę manus confregit: inflãmatio ſucceſsit, & marcor,
& febris: ſubpurgatus eſt, quinta calores moderatè remiſerunt, itemq; dolo
res, de digito quid decidit. Poſt ſeptimũ diem ſanies exibat leniter. Poſtea
per linguã dixit ſe non omnia poſſe enunciare. Prædictio facta eſt opiſtho-
tonum aduentare. Ad hoc cõſerebant maxillæ conſertæ, & ad collum rigi- G
dæ. Tertia die totus conuellebatur in poſteriorem partẽ, cum ſudore. Sed à
prædictione mortuus eſt. Harpali filius ex libera Telephanæ, luxationẽ
infra in pede magni digiti accepit, inflãmatus eſt, & ualde doloroſus erat: &
ubi repoſitus eſt, & dolor remiſit, proficiſcebatur ad agrũ: rediens lumbos
doluit, lauit, maxillæ ad noctem cõſerebantur, & opiſthotonus aderat, ſali-
ua ſpumoſa uix per dẽtes ſoras prodibat. Tertia die mortuus eſt. Thrinon
Damonis filius habebat circa tibiam aut malleolum ulcus, iuxta neruũ iam
21 purum. Huic à pharmaco corroſo cõtigit, ut opiſthotono moreretur. Me
noni ſub arcturum & prius, ex febre æſtiua, & alui profluuio ægrè affecto,
& ex itinere delaſſato, dolor lateris ſiniſtri: & tuſsis, quę ex deſtillatione qui
dem etiam prius aderat, uerum tunc ualde intenta erat: & uigilabat: & febrẽ H
ſtatim ab initio ægrè ferebat, & erectus ſedens tertia die ſpuebat pallidum:
arteria ex ſtertore ſubſibilabat. Circa quartã ſpiritus moderate denſus: pe-
des, tibiæ, extremę partes plerunq; frigidæ, & extra ſtragula: alui egeſtio ab
initio fiebat bilioſa, neq; ualde modica, neq; multa: ſeptima, octaua, et nona,
leuius ferre uidebatur, & ſomni aliqui contingebant: & quæ exſcreabat cru
diora erant: decima, & uſq; ad decimamtertiam, alba & pura: & præcordiũ
mollius fiebat: ſiniſtrum tamen diſtentum: & melius ſpirabat. Subdita glan
de moderate aluus ſubijt: Decimatertia rurſus pallidum ſpuebat. Decima-
quarta magis: Decimaquinta praſinum. Aluus autem maleolentia, bilioſa,
liquida, multa demiſit. Siniſtrum præcordium eleuabatur. Decimaſexta au
tem etiam ualde intumuit, & ſpiritus iam ſtertoroſus: ſudor circa frontem et
ceruicem, raro ad pectus: extremę partes, & frons, leniter permanebant fri-
gidæ.

A gidæ. Saltatio uero uenarum circa tempora detinebat. Somni ſoporoſi no-
ctem ac diem poſtremo tempore. Vrina ab initio cruda, cineris ſpeciem re-
ferens. Circa decimam, & uſq; ad decimamtertiam tenues, & non decolo-
res: Verùm à decimatertia quales ab initio. Cleocho lateris dolor & fe-
bris: remiſit febris: ſudauit per totum corpus. In urina multa erant quæ fere
bantur ac innatabant: poſtea turbata eſt. Circa pleiadum occaſum Olym 22
piadæ uxorem, fœtum octimeſtrem geſtantem, ex caſu febris acuta corripu
it: lingua æſtuoſa, ſicca, aſpera, pallida: oculi pallidi: & corpus mortiferū: fœ
tum corrupit quinta die: facile liberata eſt: & ſomnus ut uidebatur ſoporo-
ſus: ueſperi excitantes non ſenſit: ſternutatorium adhibitum percepit: potio
B nem ſuſcepit & ſuccum: deglutiens potionem aliquantum tuſſiuit: uox non
ſoluebatur, neq; ipſa quicquam alleuabatur ex morbo: oculi triſtes ac ſub-
miſſi: Spiritus ſublimis per naſum trahebatur: color prauus: ſudor circa pe-
des, & crura, ubi iam morti propinqua eſſet: mortua eſt. Nicolai concubi 23
næ ex febre ardenti, abſceſſus iuxta aurem fiebant ab utraq; parte: paulo po
ſterius alter, quum iam febris remittere uideretur, uelut tumor laxus. Circa
decimū quartum magni citra ſigna ſedati ſunt: recidiua facta eſt. Color qua
lis mortuorum: lingua aſpera, ualde denſa, ſubalbida. Siticuloſa: alui egeſtio
deorſum multa, liquida, male olēs per omne tempus. Ante finem corruptū
eſt corpus, præ multitudine egeſtionis. Mortua eſt circa uigeſimum diem.
Andrean ante pleiadem horror, febris, uomitus. Ab initio ſemitertiana
C apparebat: uerum tertiana erat. Quū rurſus in foro uerſaretur, inhorruit: fe
bris acuta: uomitus bilis meracæ: delirium ad noctem: quarta rurſus melius
habebat. Quinta difficulter. Sexta à mercuriali probe egeſſit aluus. Septi-
ma difficilius: & ſequentibus iam diebus febris magis continenter afflige-
bat: & ſine ſudore ab initio, & ſiticuloſus. Maxime uero os reſiccabatur, &
potionem nullam libenter admittebat, quum multa iniucūditas circa os eſ-
ſet: lingua ſicca, inarticulata, aſperitas effloreſcebat, cum pallore albicans. Vi
gil, anxius, exolutus, fractus, lingua præ ſiccitate quādoq; ſubblæſa, donec
madefeciſſet, ſuccum maxime admittebat. Nona aut decima circa aurem ſini
ſtram, atq; etiā alteram, tumores parui citra ſigna apparuerunt. Vrinæ ſem-
per non decolores, uerum ſine ſubſidentia. Decimaquarta ſudor circa ſuper
D nas partes non multus, ſed moderatior. Calor circa decimamſeptimam eua
nuit: Aluus poſt decimā ſicca, citra glandem ſubditam non egerens. Circa
uigeſimamquintam puſtulæ per totum corpus pruriginoſæ calidæ, uelut
igne ambuſtę. Dolor aūt erat circa locos ſub alis, & latera: tranſiuit ad crura
citra ſigna, & deſiuit. Balneum proderat & unguenti illitio cum aceto. Men
ſe uero ſecundo aut tertio fortaſſis, ad rhenes dolor, qui etiam antèa quan-
doq; fuerat, ſedatus eſt. Ariſtocrati circa ſolſtitium hybernum laſsitudo, 24
& horror, & calor. Poſtea tertia die incepit lateris dolor itemq; lumborum,
& tumor ſub alis initium ſumens, per totum dextrum latus durus, rubicun
dus, liuidus, uelut ab igne calefactus & inuſtus, anxius, omnia moleſte fe-
rens, ualde ſiticuloſus, lingua ſubalbida. Vrinę non procedebāt, crura ſub-
frigida, alui egeſtio à mercuriali modica, liquida, ſubalbida ſpumoſa: ad no-
ctem ſpiritus eleuabatur, ſudor circa frontē, partes internæ frigidæ, collum

inflabatur;tuſſis non inerat:mortuus eſt prudēs. Oneſianacti circa autū- B
num lippitudo,poſtea uero febris quartana. Incipiente quartana cibos ual-
de auerſabatur,in progreſſu uero libenter accipiebat. Sed & Polychari in
25 quartana,ſimilia circa cibum accidebant. Mneſianacti alui egeſtio ante fe
brem,& poſtea,ad multum tempus ſequebatur,multis albis mucoſis prode
untibus:& quandoq; pauco ſanguine, citra dolorem. Strepitus autē in uen
tre.Poſt febrem abſceſsit circa ſedem tuberculum durum,quod multo tem-
pore incōcoctum comitabatur:erupit ad inteſtinum,& foris fiſtuloſum fie-
bat.Deambulanie uero ipſo in foro,ſplendores præ oculis obuerſabantur,
et ſolem non ualde ferebat.Quum aūt parum diſceſſiſſet,extra ſeipſum erat,
& collum conuulſum eſt. Poſtquam aūt domum deportatus eſt, uix ſuſpe- F
xit,& ipſe uix ſuijpſius erat.Primùm aūt colluſtrabat circumſtantes,& cor-
pus perfrigeratum eſt, uix uero recalfactus eſt utriculis & fomentis adhibi-
tis.Poſtquam autem ipſe intra ſeipſum eſſet, & exurgeret, non uolebat exi-
re,ſed timere dixit. Si uero quis de grauibus morbis diſſereret, ſubducebat
ſe præ timore. Quandoq; etiam caliditatem ſibi ad præcordia allabi dixit,
& oculorū ſplendores comitari:& alui egeſtio multa,& ſæpe,& ſimilis hye
me contigit:facta eſt uenæ ſectio,datum eſt ueratrū, bibit lac bubulum,pri-
us autem aſininum:contulit,& alui egeſtiones ſedauit. Aquæ potus ab ini-
26 tio,deambulationes quoq; & capitis purgatiōes. Anecheti filio hæc con
tigerunt:hyeme in balneo dum ungeretur ad ignem,calefactus eſt,et ſtatim
in comitiales conuulſiones incidit. Poſtquā uero multæ factæ eſſent con G
uulſiones,circumſpexit:non apud ſeſe erat:quum aūt intra ſeipſum eſſet rur
ſus poſtridie mane correptus eſt ac conuulſus:ſpuma non ualde. Tertia lin-
gua inarticulata.Quarta per linguam ſignificabat. Quinta loqui non pote-
rat,ſed in principijs nominum hærebat lingua ualde: & conuulſio fiebat:&
extra ſeſe erat.Quum uero hæc remitterent,lingua uix in ſuum ſtatum reſti
tuebatur.Sexta abſtinebat ab omnibus,& ſorbitione,& potu:& à nulla am
plius affectiōe corripiebatur. Cleocho ex laſsitudinibus ac exercitijs mel
le per dies aliquot utenti, tumor ad genu dextrum obortus eſt : imò potius
ad infernam partem circa tendines ſub genu : circumibat ſubclaudicans : &
ſura intumeſcebat, ac dura erat, & ad pedem,& ad malleolum dexterum:&
tubercula ad gingiuas circa dētes magna,uelut uuę acini, liuida,nigrefacta, H
doloris exortia, ubi cibum non caperet. Sed & crura doloris exortia erant,
ſi non exurgeret. Venit enim & ad ſiniſtrum tumor, uerum minus liueſce-
bat.In tumoribus circa genua ac pedes uelut ſuppurationes erant.Tandem
uero fieri non poterat,ut ſtaret, aut calcaneis inſiſteret, ſed in lecto decum-
bebat.Calores manifeſti:quandoq; cibum auerſabatur:non ualde ſiticulo-
ſus:neq; ad ſedem ſurgebat,anxius:& quandoq; etiam puſillanimitas tene-
bat:ueratrum exhibitum eſt, & capitis purgationes. Ad os pharmacum ex
manna thuris,cum alijs ammixtis profuit. Ad ulcera in ore, ſorbitio lenticu
læ cōmoda erat. Circa ſexageſimam ſedati ſunt tumores à ſecundo ueratro:
dolores tantum ad genua decumbenti uenerunt.Humor autem & bilis ab-
27 ſceſſit ad genua,etiam pluribus diebus ante ueratrum. Piſiſtrato humeri
dolor, & grauitas diuturna deambulanti & aliàs ſano : hyeme uero incidit
multus

A multus lateris dolor,& calor,& tuſsis,& exſcreatio ſanguinis ſpumoſi,& in faucibus ſtertebat. Verùm facile ferebat,& apud ſeipſum erat, & calor remiſit,ſimulq́; & exſcreatio, & ſtridula aſperitas, & circa quartam aut quintam diem ſanus. Simonis uxori in partu concuſſæ dolor circa pectus & latus,tuſſis,febres, exſcreationes purulentæ,tabes,ad ſex menſes febres,& alui profluuia ſemper. Ad finem febres ceſſauerunt, poſt ceſſationem ſubſtitit aluus, & poſt ſeptem dies mortua eſt. Euxeni uxorem ex fomentis, ut uidebatur, calores nullo tempore relinquebant, magis tamen ad ueſperam augeſcebant,ſudores fiebant per totum corpus. Febre ad augmentũ tendente frigiditas pedum, quandoq; etiam tibiarum & genuum fiebat, tuſſicula

B ſicca ad modicum tempus,febre exacerbari incipiente: deinde ceſſabat, per multum autem tempus etiam totius corporis rigor fiebat. Sitis exors ſemper. Vbi medicamentum bibiſſet,& ſerum,magis læſa eſt. Ab initio omnino ſine dolore erat,& bene ſpirabat. Medio uero tempore lateris dextri dolor fiebat,& tuſſis cõmota eſt, & anhelatio, & exſcreationes paruæ albæ ac ſubtenues,& horror nõ amplius ex pedibus,ſed de collo & dorſo, & aluus liquidior:remiſit febris cum multo ſudore,& perfrigerata eſt. Anhelatio uero erat uaria,mortua eſt poſt remiſſionem ſeptima die quũ eſſet mente prudens. Polemarchi uxor æſtate incepit febrire, dimiſit autem ipſam febris 28
ſexta die:titubãs obambulabat, ad noctem calores. Rurſus interpoſito tempore corripuit febris,et nõ dimiſit tribus ferè menſibus: tuſſis multa,exſcrea

C tio pituitæ. Poſtquam uero uiginti duraſſet diebus, ſpiritus ſemper denſus, in pectore ſtrepitus,plerunq; ſudor, mane febris mitior: & horrores quandoq; corripiebant,ſomni fiebant,& aluus aliquando humectabatur,& rurſus reſtitabat,moderate cibum guſtabat. At medio tempore ad genua & tibias dolor,& ad flectendum ac extendendum alio opus habebat. Perſeuerabant crurum affectiones uſq; ad finem iam propinquum,& intumuerũt pedes uſq; ad tibias,& ad contactum dolebat,& ſudores ac rigores deſierunt. Febris autem ſemper intendebatur. Ante obitum aluus erupit,prudens permanebat. Tribus ante obitum diebus, in faucibus ſtertebat, & ſpiritus reuertebatur. Mortua eſt. Hegeſipolis filiolus quatuor ferè menſibus dolorem circa umbilicum corrodẽtem habebat. Progreſſu temporis augebatur

D dolor. Percutiebat uentrem, uellicabat, calores corripiebant, cõtabeſcebat, oſſa reliqua erant,pedes tumebant. Teſtes,uenter, partes circa umbilicũ inflata. Num & quibus futurum eſt ut aluus exturbetur? cibum auerſabatur, lac ſolum admittebat recens, & aluus liquida erat, & ſubcruenta ſanies ſubibat,male olens:aluus ardebat: mortuus eſt ubi uomuiſſet modicum pituitoſum,adeò ut quis genituram putaſſet. Plateę filio ubi mortuus eſſet,ſutura capitis ualde cauata eſt. Quum autem ægrotaret, ſemper manu ſinciput 29
contingebat: maxime morti propinquus. Non dolebat aũt caput, & in femore ſiniſtro ſub inguen partes inferiores liuidæ. Teſtes autem graciles erant. Similia etiam Hegetoridæ filio:mortuus eſt. Præterquam quòd uomitus plures ſub obitum contigerunt. Hippiæ ſoror hyeme phrenitica, mente aberrans,manibus negotium exhibens,lancinans ſeipſam. Quinta & ſexta ad noctem uoce deſtituta, ſoporoſa,inflãs in maxillas & labia,ue

lut dormientes:ſeptima mortua eſt. Oſander ubi inhorruit,lateris dolor, B
& ad genua dolor,itemq́ꝫ ad femur:ubi comediſſet, delyrabat, breui mortu
30 us eſt. Cleotimo ſutori aluo liquefacta multo tempore, & calore obor-
to,iuxta hepar tumor tuberculoſus ad imum uentrem deſcendit,& aluus li-
quida fiebat, & aliud ipſi tuberculum iuxta hepar ſurſum ad præcordium:
mortuus eſt. Quibuſdam capitis dolor uehemẽs cum calore: quibuſdam
quidem ad dimidiam capitis partem,& ſecundum nares humor quidam de
cedit tenuis,aut maturus:aut ad aures:aut ad fauces ex capite ſecurius. Qui-
buſdam uero hæc ſicca. At marcor uehemens periculoſus eſt. Si uero affue-
rit anxioſus aut bilioſus uomitus, aut ſtupor oculorum, aut uocis interce-
ptio, & raro quid loquutus aut delyrium, lethalia hæc ſunt & conuulſoria. F
Quicunq; uero ex deſtillatione dimidiam capitis partem dolent, & humo-
re ſecundum nares decedente inſuper febrierint leniter, in quinta aut ſexta
perfrigerantur. Echecrati cæco capitis dolor uehemens magis ad poſte-
riorem partem, & colli quo loco connexio eſt, & ad uerticem procedebat.
Progrediente tempore & ad aurem ſiniſtram:& dimidia capitis pars dolo-
roſa erat,mucoſa ſemper procedebant leniter combuſta,& calor comitaba-
tur tenuis,& cibum auerſabatur, in die melius habebat, ad noctem uero do
lebat. Poſtquam aũt pus per aurem erupit,ceſſauerunt omnia,erupit autem
circa hyemẽ. Num & omnibus ſuppurationibus,& affectionibus circa ocu
31 lum, dolores ad noctem? Quibus tuſſes hyeme maxime auſtro ſpirante
craſſæ & multa exſcreantibus,febres accedunt:leniter autẽ quinta die ſedan G
tur. Tuſſes uero circa quadrageſimam, uelut Hegeſipoli. Quibus calo-
res multi quandoq; ſedantur, hi nõ per totum corpus,ſed aut circa ceruicẽ,
aut ſub alis,aut capite ſudantes liberantur. Chariti hyeme ex tuſsicula po
pulariter graſſante febris aduentans acuta corripuit: ſtragula reijciebat: ſo-
por cum dolore. Vrinæ erant rubræ uelut erui lotura,ſubſidentia ſtatim ab
initio multa,alba:poſtea etiã ſubrubra. Septima à glande ſubdita pauca pro
dierũt,ſopor detinuit ſine dolore, humiditas in fronte, ſomnus ad noctem,
& calor mitior:octaua ſuccum admiſit, ſoporoſus permanſit uſq; ad undeci
mam. Hac autem die etiam calor maxime ceſſauit. Poſtquam uero tuſsis e-
rat,exſcreatio perſeuerabat ſemper multa, facilis,primùm uiſcoſa, alba,craſ-
ſa: poſtquam autem concocta eſſet, ſimilis purulentis. Vrinæ ab undecima H
die puriores,ſubſidentia aſpera:decimatertia dolor ad dextera,uſq; ad late-
32 ris mollitudinem,ad imum uentrem. Vrina ſupprimebatur. Potus cally-
phylli contulit. Decimaquinta,rurſus dolor:decimaſexta,ad noctem magis
dolor præcordij incipiebat ad uentrem. Mercurialis aqua ſubduxit. Calor
intra uigeſimum euanuit, & exſcreationes ſequutæ ſunt craſſæ. Melius ha-
buit ad quadrageſimũ. Subpurgandi ſunt uentres in morbis,ubi purgan
da matura fuerint:Inferni quidem, ubi conſidiſſe uideris,ſignũ habes ſi non
anxij fuerint,neq; capite grauati: & quum calores mitiſsimi, & quum poſt
exacerbationes ceſſarint. Superni uero, in ipſis exacerbationibus. Tunc e-
nim & hi eleuantur,quũ anxij,& grauati ſupernis partibus fuerint:propte-
rea uero in principijs purgandum non eſt, quoniam ſua ſponte in his tem-
poribus expurgantur. In cubiti proceſſu ex caſu ſauciato,cubitus marco-
re

A re corruptus ſuppuratur: maturatione uero cõtingente, uiſcoſa ſanies ac glutinoſa exprimitur, & breui ſupprimitur: uelut & Cleogeniſco, & Demarcho Aglaotelis filio. Similiter aũt & ualde ex ijſdem pus nullũ: uelut Æſchyli filio cõtigit. At ubi ſuppuratur, plurimis horrores & febres accedũt. Alcmani ex rhenum affectionibus ſe recolligẽti, & ſanguine deorſum detracto, 33
ſurſum ad hepar cõuerſus eſt morbus, & ad cor dolor uehemẽs, & ſpiritus præ dolore detinebatur, & aluus difficulter egerebat parua caprini ſtercoris pilulis ſimilia: anxietas non inerat. Verùm rigor quandoque & febris corripiebat, & ſudor, et uomitus: & in dolore nõ cõferebat aqua marina per clyſterem infuſa. Verùm furfurum decoctum infuſum contulit: à cibo abſtinu
B it ad dies ſeptem, aquam mulſam meraciorem bibit, poſtea lentis ſuccum, quandoque uero ex lenticula freſa decoctum. Inde bibit aquam, poſtea catulum coctum: & mazæ parum, quæ potiſsimũ diu antea confecta eſſet: progreſſu uero temporis, aut ceruices bubulas, aut extremas partes ſuillas coctas, unà cum priore aquæ potu: quies, tegmen, ad rhenum affectionem infuſum per clyſterem ex cucumere ſyluestri. Parmeniſci filio ſurditas: con- 34
tulit clyſterem auricularium non adhibere: Verùm lana expurgare, & ſolũ oleum, aut netopum infundere, deambulare, mane ſurgere, uinum album bibere, oleribus abſtinere, pane & piſcibus petroſis nutriri. Aſpaſij uxori dentis & maxillæ dolor uehemẽs. Caſtorium & piper colluens, ac in ore tenens, remiſit. Et ſtillicidij urinæ affectionem ipſi ſedauit farina cum roſa-
C ceo. Capitis dolores ex utero ſedat caſtorium. Plurimas uteri affectiones flatus faciunt. Signum ſunt ructus, & ſtrepitus circa uentrem, & lumborum tumores, & dolores circa rhenes ac coxas. Ad hos autem confert, aromatum tertiam partem, farinæ duas, in uino odorato albo coquere, & linteolo illita cataplaſmatis modo imponere, qua parte uentris dolores ab utero affligunt. Callimedontis filio contulit ad tuberculum, quod habebat in collo durum, & magnum, & crudum ac doloroſum, uenæ brachij ſectio: & ſeminis lini torrefacti cataplaſma, uino albo ac oleo ſubactum ac imbutum, ita ut neque calidum, neque ualde coctum deligatur. Aut cum aqua mulſa coquatur fœni græci, aut ordei, aut tritici farina. Meliſſandro quum gin- 35
giua dolore corriperetur, & uehementer intumeſceret, ſectio uenæ brachij,
D & alumen Ægyptium in principio ſedabat. Eutychidi ex cholericis affectionibus, ad neruorum in cruribus diſtentionem deſiuit, unà cum ſeceſſu deorſum. Bilem multam abunde coloratam uomuit ad tres dies ac noctes ualde ſubrubram, ſub uomitum bibit, & impotens erat, & anxius. Nihil autem continere poterat, neque ex potibus, neque ex cibis: & urinæ ac tranſitus deorſum ſuppreſſio, per uomitus fex mollis prodijt, & deorſum quoque erupit. Regio morbo correpto prodeſt laborare, ſudare, panem edere, bibere non multum, lauare caput calida multa, ſed potius tepida, uinum album, ſomno non multo uti. Calligeni circa uigeſimumquintum ætatis annum 36
deſtillatio, tuſsis multa, quod defluebat per uim educebat, nihil infra perſiſtebat, annos quatuor perſeuerabat. Ab initio calores tenues fiebant. Veratrum non profuit, ſed modicus cibus, & comprimi corpus, edere panem, bibere uinum nigrum, obſoniorum quorũcunque eſus, abſtinentia ac acribus,

Aa 4 ſalſis,

ſalſis, pinguibus, ſucco ſilphij, oleribus crudis, multa deambulatio. Lactis B
potus non contulit, ſed ſeſamum purum, crudum, acetabuli menſura bibe-
re,cum uino molli. Timochari hyeme deſtillatio, maxime in nares. Quũ
Venere uſus eſſet, reſiccata ſunt omnia: laſſitudo, calor ſucceſſit, caput gra-
ue,ſudor à capite multus,defluebat autem & per totum corpus.Erat autem
etiam ſanus ſudare adſuetus, tertia die ſanatus eſt. Cleomenis filius hye-
me initio facto cibum auerſabatur, & eius faſtidio citra febrem uexabatur,
& uomebat cibos ac pituitam.Duobus autem menſibus cibi faſtidium du-
37 rabat. Coco in ſpina gibboſitas facta eſt ex phrenitide. Huic nulla medi-
camenti potio contulit: Verùm uinum nigrum,& panis eſus,& balneorum
abſtinentia,& unctio,& frictio ab unctione,& fouere non ualde,neq; mul- F
to fomẽto,ſed leni. Quibus fluxiones in oculis tenues ac diuturnæ, ſi ma
turæ in nares proceſſerint,proſunt. Quibus pręgnãtibus ex caſu,aut cõ-
uulſione,aut plaga, dolores leuiter fiũt, his in tribus diebus manifeſtum fit,
an fœtum corrũpent. Cuidam quę circa uigeſimũ ętatis annũ biberat ul-
tro pharmacum ad fœtum perdendum,accidit dolor, uomitus bilioſorum,
multorum,pallidorum,praſinorum,nigrorum. Quũ bibiſſet,tertia die con
uulſio corripiebat,linguam cõmandebat. Ad quartã diem ad ipſam ingreſ-
ſus ſum:lingua nigra,magna:oculorum albæ partes,erant rubræ:uigilabat,
38 quarta mortua eſt ad noctem. Pythocles ęgrotantibus aquam, & lac mul
ta aqua ammixta dabat,& renutriebat. Perniones pertundere oportet,&
calefacere,ita ut quàm maxime excalefacias igne & aqua. Oculis incõmo G
da ſunt lenticula,fructus pomorum dulces,& olera. Doloribus circa lum-
bos, aut coxam, aut crura, ex laboribus obortis, aquæ marinæ aceti'q; cali-
dum fomentum confert,ita ut uel aſpergas,uel ſpongiam his imbutam adhi
beas.Deligare uero lanis oportet. Origanum potum,oculis & dentibus
malum eſt. Puella quæ de rupe cecidit,uoce deſtituta,iactatio ipſam tene
bat, uomuit ad noctem ſanguinem. Quum ad ſiniſtram aurem impegiſſet,
amplius inde fluebat, & aquam mulſam difficulter deglutiebat, ſtertor ha-
bebat.Spiritus denſus uelut morientium. Venæ circa frontem intentæ,de-
cubitus ſupinus,pedes tepidi, febris multa,aliquando acuta: maxime expa-
ueſcebat,ſeptima uocem rupit,calores tenuiores erant,ſuperſtes euaſit. Ni
ſantides humeri dolorem habebat, in æſtate obortum ex abſceſſu, profuit H
ipſi corpus & humerum in aqua marina madefacere,ad multum tempus:&
per tres dies uinum album aquoſum bibere,ſimul ut in aqua marina decum
39 beret,ita ut & in ipſa urinam eijceret. Fullo in Syro phreniticus:quum u-
reretur, cruribus tremulis:corpus uelut à culicibus compũctum:oculus ma
gnus,motus breuis,uox fracta,ſed clara tamen:urina pura ſubſidentiam nõ
habens. Nam propter alui ex thapſia egeſtionẽ, decimaoctaua die morbus
remiſit,euaneſcens,citra ſudorem. Nicoxenus in Olyntho ſimiliter ſepti-
ma die uidebatur à morbo liber eſſe cum ſudore. Sorbitiones aſſumebat, ui
num,botrum ex ſole. Decimaſeptima die ingreſſus ſum ad ipſum: lingua ar
debat,calor forinſecus non ualde fortis, exolutio corporis uehemens: uox
fracta,ut operoſum eſſet exaudire,clara tamen:tempora collapſa,oculi caui,
pedes molles ac tepidi,iuxta ſplenem diſtentio. Infuſum per clyſterem non
ualde

A ualde ſuſcipiebat,ſed reſiliebat:prodiſt ſtercus compactum modicum,& ali
quid ſanguinis,ai bitror ab infuſo. Vrina clara,pura,decubitus ſupinus,cru
ra diducta ac diſparata,ob exolutionē,penitus uigil. Intra uiginti dies calor
euanuit.Potus erat aqua de farina craſſa in ipſa macerata:Sed & de pomis ſi
mulcꝫ mali punici ſuccus:& lentis torrefactę,& farinæ lotura cocta,frigida,
tenuis ſorbitio.Superſtes euaſit. Fullonū inguina extuberabant dura & ſi 40
ne dolore,& circa pubem ac collum ſimilia erāt tubercula magna : febris an
te diem decimum. Tuſsi uexabantur à ruptionibus. Tertio menſe aut quar
to uenter colliquiuit. Calores ſucceſſerūt,lingua ſicca,ſitis,egeſtiones deor
ſum malignæ: mortui ſunt. Cholericæ bilis ſurſum ac deorſum eruptio⸗
B nes,ex carnis eſu,maxime ſuillæ crudioris,& ex cicere,& ebrietate uini odo
rati ueteris,& inſolatione, & ex ſepijs, & locuſtis, & gammaris: & ex olerū
eſu,maxime porri & ceparum:Inſuper & à lactucis coctis,& braſſica, & ru⸗
micibus crudioribus: & à placentis ac dulciarijs & mellitis libis, & à fructi⸗
bus pomorum, & cucumere pepone, & uino lactei teporis, & eruo, & po⸗
lenta recenti. Cholericæ affectiones magis in æſtate fiunt,& febres inter⸗
mittentes,& quibus horrores accedunt.Hæ quandocꝫ malignę fiunt,& ad
morbos acutos perueniunt. Verùm cauere oportet. Iudicat autē tales mor⸗
bos maxime quinta & ſeptima & nona dies. Melius tamen eſt cauere uſcꝫ
ad decimamquartam. Pherecydę poſt ſolſtitium hybernum,noctu lateris 41
dextri dolor etiam prius fieri ſolitus ceſſauit,pranſus eſt: & egreſſus horru⸗
C it:febris ad noctem,doloris exors,tuſſicula quædam ſicca. Vrina non mul⸗
ta,ſubſidentia multa. Ab initio ramentoſa,glabra, diuulſa: poſt dies quatu⸗
or turbulenta, ſubſidebant: & urina non decolor, ſubſidentiam habens, &
collectio nō apparebat in matula,ubi perfriguiſſet. Tertia die aluus ſua ſpō
te egeſſit.Quarta ſubdita glande, ſtercoracea & bilioſa prodierunt : fluxus
erat liquidus. Somnus ad noctem non ualde. Verùm interdiu aliquantum
dormiebat. Sitis non uehemēs. Quarta ad noctem maxime cutis circa fron
tem,& reliquum corpus mollis,ſemper ſuperexcedens:febris uincebatur ad
manum,& ſub ea humeſcebat:pulſus in fronte ualde obſcurus, uenarū gra⸗
uitas in conuerſionibus, & in omnibus egeſtionibus ad modicum tempus,
ſemper doloris exors,ab initio anxius, & paulatim uomebat.Septima à glā
D de ſubdita, egeſsit ter bilioſum ac ſtercoraceū, liquidum ualde ac pallidum:
& iam aliquātum delirabat : & humiditas modice quandocꝫ circa frontem:
ſtragula in faciem ducebat: oculos fruſtra uelut ſi quis uideret contrahebat,
& rurſus nictabat: & ſtragula reijciebat. Nona die ſudor mane obortus ad
pectus,perſeuerabat donec moreretur:et febris,& deliratio augeſcebat,Cir
ca frontem ſudor plurimus graueolens,color ualde albus,cutis ſub pilis in⸗
terpuncta:præcordium dextrum eleuatum : demiſit à ſeipſo bilioſa. O⸗ 42
ctaua apparebant uelut culicum morſus : ante mortem tuſſiendo reiecit ue⸗
lut ex muco fungos,compacta quędam,alba pituita circumdata. Exſcrearat
autem & antea parua,alba,lactea. Quidam poſt cœnam in ſomno horru
it,mane ſurrexit,capite grauatus horruit,uomuit:capite grauabatur, ad no⸗
ctem remiſit:uſcꝫ ad meridiem leniter horruit:rurſus noctem grauiter tulit.
Sequenti die febris acuta,capitis torpor,uomitus multæ bilis,quæ plurima
praſina

praſina erat: ceſſauerunt omnia, ſomnus ad noctem, mane perfrigerabatur, B
ſudor & humiditas per plurimã corporis partem: iuxta ſplenem manu indi
cabat ad modicum tempus collectionẽ doloris exortem, ſtatim euanuit, ad
noctem uigil: circa fori tempus exacerbabatur febris, anxietas, uertigo, tor-
men, capitis dolor: uomitus praſinus, leuis, uiſcoſus uelut pituita: circa ſolis
occaſum ceſſauerunt omnia, ſudor capitis, colli: poſt uomitum egeſſit per al
uum ſtercoracea, liquida, biliosa, neq; nigra, neq; inconuenientia. Noctem
moderate habebat, itemq; ſequentem diem ad noctem rurſus uigil. Vomi-
tus mane ſimiliter & ſequenti die, citra anxietatem dolores capitis poſt ſu-
dorem ceſſarunt, ad ueſperam omnia remiſerunt. Nona, nõ amplius uomu
it, magis calefactus eſt. Reliquis non uidebatur febrire. Venæ in tẽporibus F
ſaliebãt: doloris omnino exors, ſitis ſemper erat. Nona quum ad ſellam ſur-
rexiſſet, ualde animo linquebatur: à glande ſubdita egeſſit ramenta nigra &
biliosa colore, quantum ſtercoracei deſtillabat: uox fracta, in cõuerſionibus
grauis, oculi caui, cutis frontis circumtẽſa, alioqui bene ſpirabat, moderatus
erat, ad parietem plerunq; cõuerſus: flexibilis in decubitu, incuruatus quie-
ſcens, lingua alba, leuis. Circa decimã & poſtea, urinæ rubræ in circuitu, in
medio exiguũ quid album: duodecima ad glandem ſubditam, ſimilia deſtil
labant biliosa & ramentoſa: poſt glandem animi deliquium, poſtea os reſic
cabatur. Colluebat ſemper, etſi non ualde frigida eſſet aqua, calidam eſſe di
cebat: niuem leniter guſtabat, ſitis non inerat, ſtragula ſemper de pectore re
pellebat. Chlamydem calefieri nõ ſinebat, ignis procul, isq; paruus: utriuſq; G
maxillæ rubor, poſtea lingua inarticulata, recaleſcebat unum aut duos dies,
43 ceſſauit. Androphani uocis interceptio, ignorantia, delyrium. His ſedatis
ſupererat multis annis, & recidiuæ fiebant: lingua permanebat per totũ tem
pus ſicca, & ſi collutione non uteretur, loqui non poterat: & plerunq; erat
ualde amara. Aliquando etiam dolor ad cor. Venæ ſectio ſoluit hæc: aquæ
potus, aqua mulſa. Veratrum quoq; bibit nigrum, bilioſum non prodibat,
ſed modicum. Tandem hyeme decubuit, & extra ſe poſitus mẽte motus eſt,
& linguæ affectiões ſimiles, calor tenuis, lingua decolor. Vox peripneumo
nica, de pectore ſtragula reijciebat, & ſe educi iubebat, uelut micturum, quũ
nihil clare loqui poſſet, neq; apud ſeipſum eſſet, educebant ipſum: ad noctẽ
mortuus eſt, duobus aut tribus diebus decubuit. Nicanoris affectio erat, H
quum ad conuiuium progrederetur, timor tibicinæ: quũ ſub initium uocis
tibiæ, in conuiuio tibia canere audiuiſſet: præ timoribus turbationes, uix ſe
ſufferre poſſe dixit, quum nox eſſet. Interdiu uero audiens nihil cõmoueba
44 tur, & hæc multo tempore ipſum comitabantur. Damocles qui cum illo
erat, cæcutire, & corpore exoluto eſſe ſibi uidebatur: & ſane præruptum lo
cum non acceſſiſſet, neq; trans pontem, aut minimæ altitudinis ſcrobem au
ſus fuiſſet tranſgredi, prę timore ne caderet, ſed per ipſum ſcrobem ibat: hoc
ad tempus quoddam ipſi aderat. Phœnicis affectio erat, ex oculo dextro
plerunq; uelut fulgur elucere putabat. Vbi uero non diu ipſum clauſiſſet,
dolor ad tempus dextrum uehemens oriebatur: poſtea etiam ad totum ca-
put, & collum: caput intumeſcebat retro ad uerticula: & diſtentio ac duricia
erat circum tẽdines. Si itaq; conaretur cõmouere caput, aut aperire dentes,
non

A non poterat,utpote ualde diſtentus. Vomitus ſi quando oborti eſſent,rela-
tos dolores auertebant,ac mitiores faciebant: & uenæ ſectio profuit: & ue-
ratrum duxit omnigena,& non minime praſina. Parmeniſco etiam prius 45.
incidebant triſtitiæ, & deſiderium excedendi è uita : quandoq; uero rurſus
lætus erat. At in Olyntho aliquando autumni tempore, uoce priuatus de-
cumbebat,quietem agens,ita ut parum ſaltem loqui conaretur,ac inciperet.
Imò etiam ſi quid loquutus eſſet,rurſus uoce deſtituebatur: ſomni aderant:
quandoq; uero uigiliæ:& iactatio cũ ſilentio,& anxietas: & manus ad præ-
cordia uelut dolenti. Aliquando auerſus iacebat quietem agens, febris per-
petuò,& facile ſpirabat. Poſtea dixit ſe cognoſcere ingreſſos. Bibere quan-
B doq; tota die ac nocte,etiã ſi potus exhiberetur,non ualebat: quandoq; ue-
ro urna derepente correpta, omnem aquam ebibebat. Vrina craſſa uelut iu
menti. Circa decimãquartam remiſit. Cononis ſerua ex dolore capitis in-
cipiẽte,extra ſe mẽte mota erat:& clamor, & querelæ multę,raro aũt quies.
Circa quadrageſimũ diem mortua eſt. Decem uero diebus ante mortẽ, uo-
ce deſtituta & conuulſa fuit. Timocharis ſeruus ex atrabiliarijs eſſe quũ
putaretur à tot ac talibus uiris,mortuus eſt ſimiliter circa eoſdem dies. Ni 46
colai filius circa ſolſtitium hybernũ ex potationibus horruit: ad noctem fe-
bres:poſtridie uomitus bilioſus, merus, modicus. Tertia die quũ concio ad
huc fori plena eſſet,ſudor totius corporis ceſſauit,et ſtatim rurſus calefactus
eſt:uomitus ſimilis. Quarta ab aqua mercurialis egeſſit ſtercotacea & liqui-
C da. Vrina cineris ſpecie,qualis eſt aqua mercurialis,non diſſimilis,ſubſiden
tia non erat,neq; urina multa,pauca quædam in medio uehebãtur innatan-
tia:dolores præcordij ſiniſtri & lumborũ. Putabat ſe ex uomitu inſuper re-
ſpirare,& inſuper reſpirabat,quandoq; dupla reſpiratione:lingua alba, ha-
bens ex dextra parte concretionem adnatam inſtar lupini. Parũ ſiticuloſus
erat, uigil,prudens. Sexta dexter oculus maior dum uideret. Septima mor-
tuus eſt. Verũ aluus ante mortem eleuata fuit:& mortuo poſteriores partes
rubefactæ ſunt. Metoni circa pleiadum occaſum febris: lateris ſiniſtri do 47
lor uſq; ad clauiculam,atq; is adeò uehemens ut quieſcere non poſſet:& in-
flãmatio tenebat,alui egeſtio multa,bilioſa. In tribus ferè diebus ceſſauit do
lor. Calor aũt circa ſeptimũ aut nonum. Tuſsis inerat, exſcreationes neq; bi
D lioſæ,neq; multæ fiebant, uerum pituitoſæ, tuſſes comitabantur, cibos gu-
ſtabat,quandoq; uelut ſanus exibat. Corripiebant aũt aliquando calores te
nues modico tempore,ſudores fiebant ad noctem. Spiritus in calore denſi-
or,maxillarum rubor,circa latus grauitas,& ſub alas,& ad humerum,tuſſes
tenebant,medicamentũ per ſuperna eduxit bilioſa. Tertia à medicamẽto e-
rupit pus, uerũ ab initio morbi quadrageſima, repurgabatur circa triginta
quinq; alios dies,et ſanus euaſit. Vxori Theotimi in ſemitertiana anxietas,
& uomitus,& ſimul horror incipiente febre,& ſitis: progrediente tempore
incipiente febre calor ingens. Vbi aquam mulſam bibiſſet, & uomuiſſet, &
horror, & anxietas ſedata ſunt, & mali punici ſuccũ poſtea accepit. Dio-
pithis ſorori in ſemitertiana,cordis dolor grauis circa acceſſionem, & comi
tabatur is totam diem: & huiuſmodi cordis ſiue oris uentriculi dolor etiam
alijs ſimiliter aderat. Veruntamẽ ſub pleiadis occaſum uiris talia rariora fie
bant.

48 bant. Vxori Apomoti in ſemitertiana circa arcturum, uehemens cordis B
dolor circa acceſſionē,& uomitus, & ſtrangulationes ab utero ſimul inſta-
bant,& ad dorſum dolores iuxta ſpinam. Quum autē huc ipſi peruenirent,
cordis dolores ceſſabant. Terpidæ matri à Dorifco, quū abortus factus
eſſet menſe quinto gemellorum,ex caſu,ab altero quidem ſtatim,uelut in tu
nica quadā liberata eſt: ab altero uero prius aut poſterius quadraginta die-
bus. Poſtea aūt concepit in uentre. At anno nono dolores uehementes cir-
ca uentrem ad multū tempus, quandoq; incipiebant ex collo ac ſpina, con-
ſidebant aūt ad imū uentrem & inguina: quandoq; ex genu dextro,cōſide-
bant aūt ad eundem locum. Et quum quidem iuxta uētrem dolores eſſent,
aluus eleuabatur:quū uero ſedarētur,cordis dolor coincidebat. Verū ſtran F
gulationes nō aderant. Sed frigiditas corporis,uelut in aqua iacentis. Tem-
pore quo dolor fiebat, per totum corpus dolores ſpargebātur,mitiores his
qui ab initio erant:allium, ſilphium,acria omnia non conferebant, neq; dul
cia,neq; acida:neq; uina alba: Verum nigra,& balnea rara. Ab initio quoq;
uomitus uehementes fiebant, & ciborū excluſiones, & circa dolores mēſes
49 nō apparebant. Cleomenis uxori circa fauonij flatus,ex nauſea & laſsitu
dine,lateris ſiniſtri dolor,ex collo ac humero auſpicatus:febris & horror,et
ſudor. Incepit aūt febris,& nō deſiit,ſed augeſcebat, & dolor uehemens,tuſ
ſis,exſcreatio ſubcruenta,pallida,multa,lingua alba, alui egeſtiones mode-
ratæ, liquidæ ,urinæ bilioſæ. Quarta ad noctem menſes prodierunt multi:
ceſſauit & tuſſis,& exſcreatio;& dolor:calor aūt tenuis. Epicharmi uxori G
ante partum dyſenteria,dolor,alui egeſtiones ſubcruentę, mucoſæ. Vbi pe
periſſet,ſtatim ſana erat. Polemarchi uxori in morbo articulari coxæ do
lor derepente,menſibus non prodeuntibus. Vbi betæ ſuccum bibiſſet,uox
ſupprimebatur per noctem,& uſq; ad meridiem:attamen audiebat,& ſapie
50 bat,& manu ſignificabat,dolorem eſſe circa coxam. Cliniæ ſorori ſeniori
uomitus,quicquid accepiſſet per quatuordecim dies,citra febrem,cruento-
rum uomitionum reiectiones:et contracta ſtrangulatio ad cor procedebat.
Caſtorium,ſeſeli,mali punici ſuccus, ſedauerunt omnia: abſceſsit aūt dolor
moderatus ad lateris mollitudinem: bulbi ſuccus, & uinum lactei teporis,
auſterum, & panes quàm pauciſſimi cum oleo. Pauſaniæ filiam ex fungi
crudi eſu,anxietas tenebat,ſtrangulatio, dolor uentris. Aquam mulſam cali H
dam bibere ac uomere profuit, & balneum. In balneo fungum euomuit, &
51 ubi illa ceſſatura eſſent, exſudauit. Epicharmo circa pleiadum occaſum,
humeri dolor,& grauitas uehemens ad brachium,anxietas,uomitus multi,
aquæ potus. Euphranoris filio puſtulæ uelut à culicum morſu. Poſt fa
uonium ſiccitates fiebant,uſq; ad æquinoctium autumnale. Sub canem, æ-
ſtus uehementes, & uenti calidi, & febres ſudorificæ, & ſtatim aliquantum
recaleſcebāt. Tubercula uero iuxta aurem multis fiebant. Aniculæ à tuſſi ue
xatæ circa nonam diem. Adoleſcenti ſplenico ancillæ filio, aluo liquefacta,
circa idem tempus. Cteſiphonti ſub arcturum,ferè circa ſeptimā. Adoleſcen
ti ſolum ſuppurata ſunt. Eratylli filio euanuerunt. Circa utraq; tempora,nul
læ exudationes, lingua præ ſiccitate blæſi. Recti uenti ſpirauerunt multi ac
frigidi: & niues ex clementi cœlo quandoq; fiebant, & poſt æquinoctium,
auſtri-

A auſtrina aquilonaribus permixta,aquę multę,populariter graſſatę ſunt tuſ-
ſes multæ,magis aūt in pueros.Circa aures multis talia,qualia Satyri habēt.
Quandoq; uero ante hoc tēpus hyems ualde hyberna erat, cum niue & plu
uijs aquilonaribus. Timonactis filio fermè bimeſtri puſtulæ in cruribus, 52
& in coxis,& lumbis ac imo uentre, & tumores ualde rubicundi. His aūt ſe
datis,conuulſiones & comitiales fiebāt,ſine febribus,multis diebus:& mor
tuus eſt. Polemarchi filio contigit quidem ut priore tempore ſuppuratus
eſſet,& exſcrearet:poſtea uero calores ipſi erant: & hydropicus erat, & ſple
nicus,& anheloſus: ad locū accliuem ſi quando accederet,impotens, & ſiti-
culoſus:quandoq; etiā cibum leniter auerſabatur, & ſiccæ tuſſiculæ ad mul
B tum tempus ita fiebant: titubans obambulabat: & ſi non facile ſolubilis eſ-
ſet aluus deorſum,plena reddebatur,& anhelatio ac ſtrangulatio magis fie-
bant.Tandē aūt defluxus & exſcreatio ſuperuenit,ac tuſsis.Exſcreatio craſ-
ſa,pallida,purulenta:& febris uehemens ceſſaſſe uidebatur:& tuſſis mitior,
& exſcreatio pura . Redijt rurſus febris acuta , ſpiritus denſus : mortuus eſt.
Verùm antea riguerunt pedes , & poſtea perfrigeratus eſt . Spiritus magis
interclusus eſt. Vrina ſubſtitit, extremæ partes perfrigeratæ ſunt : prudens
mortuus eſt,tertia die à recidiua. Thyni filio in febre ardente inedia ma- 53
cerato,alui egeſtio multa. Verùm cum bile,& animi deliquio,et ſudore mul
to fiebat: perfrigeratus eſt ualde : & uoce deſtitutus erat totam diem ac no-
ctem.Inſtillatum ptiſanæ ſuccum continuit:ſapiebat, bene ſpirabat. Epi-
C charmi filio accidit ex uia & potu cruditas. Poſtridie mane anxietate obor-
ta,ubi aquam,acetum,ſalem bibiſſet,euomuit pituitam. Poſtea rigor appre
hendit,lauit febricitans. Pectus dolebat. Tertia mane ſtatim ſopor modico
tempore tenebat,& delirabat,& febris acuta: grauiter morbum tulit. Quar
ta uigil,mortuus eſt. Ariſtoni ulcerato pedis digito, cū febre loquelæ ob
ſcuritas.Carcinoma aſcēdit uſq; ad genu:perijt. Erat aūt nigrum, ſubaridū,
graueolens. Cui carcinoma in faucibus uſtū eſt,ſanus euaſit à nobis. Po 54
lyphantus in Abderis caput dolebat in febre uehementi. Vrinę tenues,mul
tæ.Subſidentię denſæ & conturbatę.Quum aūt non ceſſaret dolor capitis,
ſternutatoria decima die adhibita ſunt . Poſtea ad collum dolor uehemens.
Vrina prodijt rubicunda conturbata uelut iumenti:mente motus eſt phre-
D nitico modo.Mortuus eſt in uehementibus conuulſionibus. Conſimili-
ter etiam Eualcidæ famula,quū multo tempore denſæ urinæ prodijſſent,&
capitis dolores adeſſent,phrenitica facta mortua eſt,eodem modo ex uehe-
mentibus doloribus.Nam urinæ denſæ ac cōturbatę,certū ſignum ſunt do
loris capitis,& cōuulſionis,ac mortis. Halicarnaſſenſis qui in domo Xan
thippi diuerſabatur, aurem hyeme dolebat, & caput non mediocriter. Erat
aūt annorum circiter quinquaginta. Vena ſecta eſt iuxta Mneſimachum: Iç
ſum eſt caput euacuatū ac perfrigeratū.Nō enim facta eſt ſuppuratio.Phre-
niticus factus eſt,& mortuus. Vrinæ erant & huic denſæ. In Cardia Me- 55
trodori filio ex dentium dolore corruptio maxillæ,& gingiuarū uehemens
carnis excreſcentia,mediocriter ſuppuratio facta eſt, exciderunt dentes mo
lares,& maxilla. Anaxenor in Abderis, erat quidem ſplenicus , & uiciati
coloris. Contigit autē ipſi ut tumor circa femur ſiniſtrum obortus,derepen

te euaneſceret. Non multis uero poſtea diebus oborta eſt ipſi circa ſplenem B
uelut puſtula nocturna ab initio, inſuperq́ tumor ac rubor durus. Poſt diē
quartum febris ardēs oborta eſt, & liuefacta ſunt omnia circumcirca, & pu-
trida uidebantur: mortuus eſt. Verum prius ſubpurgatus eſt, & intelligenti
am habebat. Clonigus in Abderis, erat quidem nephriticus, mingebat au
tem ſanguinem paulatim pleruncq́ difficulter. Vexabat etiā aluus dyſenteri
ca. Huic mane quidem dabatur lac caprinum, & aquæ quinta pars, ita ut ex
ambobus compoſitum totum eſſent heminæ tres: Ad ueſperam autē, panis
ualde aſſatus, obſonia, beta aut cucumis, uinum nigrum tenue. Dabatur etiā
cucumis pepo. Hac uero uictus ratione quū uteretur, & aluus ſubſtitit, & u-
56 rinæ puræ prodibant. Bibit aūt lac donec urinę reſtitutæ ſunt. Mulieri in F
Abderis carcinoma factum eſt circa pectus, erat aūt tale: per papillam ſanies
ſubcruenta fluebat, intercepta aūt fluxione, mortua eſt. Dinij filio in Ab-
deris umbilicū mediocriter ſauciato, fiſtula parua relicta eſt, et quandocq́ e-
tiam lumbricus per ſeipſum ſatis craſſus penetrauit: & quū febriret, uome-
bat billioſa: quādocq́ uero & hæc ipſa per fiſtulam prodibant. Allapſum eſt
& inteſtinum ipſi ad fiſtulam, & uelut fiſtula corrodebatur, & rurſus refrin
gebatur: & tuſſes permanere prohibebant. Pythonis filio in Pella febris
ſtatim incœpit multa: & in ſomnum collapſio: & cum uocis interceptione
ſomni fiebant, & aluus dura per omne tempus. At glande ex felle ſubdita,
multa egerebat, & ſtatim remittebat. Verùm breui aluus rurſus eleuabatur.
& febris exacerbabatur, & collapſio in ſomnū per eadem. Quum aūt idem G
ductus eſſet, datum eſt medicamentum quoddam ex his quæ cnico, & cu-
cumere ſylueſtri, & peplo conſtant: & bilioſa egeſtio erupit, & ſtatim ſopor
ſedatus eſt, & febris mitigabatur, & omnia leuiora facta ſunt, & iudicatus
57 eſt die decimaquarta. Eudemus ſplenem uehementer dolebat: imperarūt
ipſi medici ut multū ederet, & uinum biberet modicū, tenue, & multum de-
ambularet: non mutatū eſt quicquam. Vena ſecta eſt, cibos ac potus parce
ſumpſit: deambulationes fecit, ſenſim augmento facto. Vinum bibit nigrū,
tenue: ſanatus eſt. Philiſtidi Heraclidæ uxori cœpit febris acuta, rubor fa
cici, ex nulla manifeſta cauſa: paulò pòſt in die rigorem habuit: quū non re-
caleſceret, conuulſio facta eſt in digitis manuum ac pedum, paulò pòſt reca
lefacta eſt: minxit urinas cōpactis quibuſdam innatantibus, nubeculoſas, di H
uulſas: noctem dormiuit. Secūda die rurſus riguit, paulò magis calefacta eſt,
& rubor minor, & cōuulſiones fiebant moderatiores. Vrinæ cōſimiles: no
ctē dormiuit, parū uigilauit, quū nulla moleſtia premeretur. Tertia die min
xit coloratiora, modicā ſubſidentiam habentia: eadem hora rigor apprehen
dit. Febris acuta, ſudor ad noctem per totum corpus. Verùm ueſperi color
ad morbi regij modum permutatus eſt, noctu dormiuit, ac per totū corpus
ſudauit. Quarta ſanguis ex ſiniſtra nare probè fluxit, & menſes pauci cōpa-
ruerunt ordinatè. Rurſus aūt eadem hora febris exacerbata eſt. Vrinæ com
pactis quibuſdam innatantibus paucæ. Aluus natura quidem dura, uerùm
multo magis ſubſtitit, necq́ quicquam prodibat, ſi nō glandem ſubdidiſſet:
noctem dormiuit. Quinta, febris mitior: & ad ueſperam per totum corpus
ſudabat, & menſes prodierunt, & noctem dormiuit. Sexta minxit aceruatā
multā

A multam urinam,compactis quibuſdam innatantibus,modicam ſubſidentiam habentem, concolorem. Circa meridiem uero parum rigore tenebatur: aliquantum incaluit:ſudauit per totum: noctem dormiuit. Septima parum calefacta eſt:facile tulit:ſudauit per totum: urinæ boni coloris. Iudicata ſunt omnia. Tychon in obſidione circa Datum, ictus eſt catapulta in pectus, 58
& paulò pòſt riſus erat circa ipſum tumultuoſus. Videbatur autẽ mihi medicus eximens lignum, reliquiſſe ferrum in ſepto trãſuerſo: & quum ipſi ita uideretur, ad ueſperam infuſum per clyſterem adhibuit, & pharmacum deorſum purgans dedit. Noctem primã moleſtè trãſegit. Statim uero ubi dies illuxiſſet,& medico, & alijs, melius habere uidebatur, erat enim quietus.
B Prędictio facta eſt, quòd ubi conuulſio fieret,non tarde moriturus eſſet. Sequentem noctem moleſte ferens, inſomnis, plerunque in uentrẽ decumbens: Tertia mane cõuellebatur. Circa meridiem mortuus eſt. Eunuchus ex uenatione & diſcurſu hydropicus factus eſt. Quidam circa Elealcis fontem, ad ſex annos habuit ex equitatione,inguinum tumorem, uarices,& coxendicũ dolores. Qui lateris mollitudine tabuit, ſeptima die mortuus eſt. Prępotent crudi ſalſa cum melle. Scortatio turpis, dyſenteriæ medela eſt.

Leonidæ filiæ natura cõcitata, auerſa eſt:auerſa in iram excanduit:ubi ira excanduit,reconciliata eſt. Medicus non intellexit:puella mortua eſt. Philotimi filius puber uenit ad me in lechina, caluariæ os habens medicina deſtitutum:in quo uidebam occultas ratiocinationes non eſſe conſtantes.

C

HIPPOCRATIS COI LIBER
DE VICTVS RATIONE IN MORBIS ACVTIS, Iano Cornario Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Præfatio. Ægrotãtium hiſtorias,& affectiones, à quouis etiam qui medicus non ſit, conſcribi poſſe. 2 De uictus ratione ueterum nihil memorabile exiſtere.

Singulorum morborum numeros enumerare cur difficile. Morborum acutorũ
D cognitio, præ alijs inſigniter laudatur in medico. 3 Acuti morbi qui. A morbis ſparſis & non ſimilibus plures mori, quàm ab alijs omnibus. 4 Ab imperitis medicis ſcitu cõmodiſſima fuiſſe ignorata. 5 Medicina uaticinationi cur ſimilis. Prę-ſagiorum præſtantia. Ptiſanam merito omnibus frumentaceis, in morbis acutis eſſe præferendam. Ptiſana quatenus utendum. 6 Potionis ſeu ſorbitionis ptiſanæ quantitas. Iudicationis celeritas unde. 7 Pleuriticorum iudicatio & purgatio.

Ptiſanæ quòd hordeum aptum,& cur deglutientes non lædat. Ptiſanæ ſorbitio quatenus & qua ratione lædat. 8 Cur à ueteribus ſyderati uocati ſint. Pleuritici anheloſi. 9 Ptiſanæ ſorbitio, quibus inhibenda & quatenus. 10 Ptiſanæ ſorbitionis exhibendæ tempus,& utendi modus. Pedes frigidi. 11 Pleuritidi à principio calida conferunt. Fomenta in pleuritide humida uel ſicca. 12 Clauicularum dolores ſoluentia. Venæ ſectio quatenus pleuritidem ſoluat, & quæ uena ſecanda.

Pleuriticorum aluus quatenus & quibus mollienda. 13 Veratri nigri facultas.

Peplij facultas. Ptiſana in media purgatione non danda,& à purgatione etiam, non niſi exigua copia. Ptiſanæ ſorbitio ab initio ſtatim exhibenda. 14 Medicorum circa ptiſanæ potum error. Mutationum incõmodarum in ptiſana & ſucco u-

tentibus,mala. Victus ratio in ſanis explorãda. 15 Victus cibi & potus ſibi ipſi B
ſemper ſimilis,ſemper eſt ſecurior. Victus mutationes repentinæ, noxiæ ac morbi-
feræ. Bis in die cibum aſſumentes nec aſſueti,qua ratione lædantur,& quomodo cu
randi. 16 Bis in die cibum aſſumere aſſueti, nec pranſi, quibus affectionibus obno
xij. 17 Vaſa derepente euacuata, quomodo replenda. Billioſi ſupernis partibus
famem minus tolerant:pituitoſi,cõtrà. Magnæ circa habitus ac naturas noſtras mu
tationes,maximè morbos faciunt. 18 Cibos facile qui ferant. Mazæ præter con
ſuetudinem ingeſtæ incõmoda. Panis calidus ſitim & repletionem repentinam in-
ducit. Aquæ & uini potus permutati incõmoda. 19 Vini albi & nigri permuta
tio. Additio noxia magis,detractio noxia minus. 20 Sorbitiones quatenus pri
mis diebus in morbis acutis dandę. Vaſa in morborum principijs non uacuanda.

21 Medicorum ignorantia. 22 Labij inferioris conculſio. Cibi aut potus
perperam oblati,medici arguunt ignorantiam. Vaſorum uacuationem non cogno F
ſcere,ridiculum ac damnoſum. 23 Mutationes repentinas,quæ circa corpus fiunt,
ijs quæ circa diætam non eſſe abſimiles. Otij nimij ac laborũ repentinorum incõmo
da. Lectus durior ac mollior. Vlcus in tibia. 24 Multiplex in uentre læſio.

Mutationes repentinæ ex multa quiete ad ampliorem laborẽ,magis lædunt,quàm
contrà. Sorbitionibus quando utendum. Vigilia fortis. Vini differentiæ,aquę
mulſæ,& aceti mulſi,quomodo conſtituendæ. 25 Vini dulcis facultas, & quibus
cõmodum. Vinum dulce magis educit ſputum,quàm uinoſum. Album uinoſum.

Notæ de uini utilitate ac detrimento,ante Hippocratem ignoratæ. Vinum ful-
uum ac nigrum. Vinum aquoſum. Vinum meracius. 26 Aqua mulſa quibus
in morbis acutis conueniat. Aquæ mulſæ facultates. Aquæ mulſæ aquoſæ facul-
tates. Aquæ mulſæ meracæ facultates. Aquæ mulſæ cõmoda. 27 Aqua mul
ſa cur putetur debilitare & mortem accelerare. Mel ſumptum,duplo uino meraco
fortius. Ptiſanæ ſorbitio & aquæ mulſæ potus flatus excitat. Aquę mulſæ crudę & G
coctæ differentiæ. 28 Acetum mulſum, ualde acre,& parum acre. Aceti mulſi
exhibendi tempus ac modus. 29 Inteſtini exaſperatio quibus ab aceto mulſo.

Aceti acrimonia,quibus potiſſimum cõueniat. Acetum cur mulieribus magis
aduerſatur. 30 Aquæ potus in morbis acutis. Aquæ potus quatenus ſputum e-
ducat:& quibus potiſſimũ noxius,& qua ratione. Item quibus morbis conueniat.

31 Balneorum in morbis acutis uſus,& eorum utendi modus. 32 Caput quo
modo in balneis haberi debeat. Conſuetudinis balneo utentibus habenda ratio.

Balneum cur peripneumonicis aptiſſimum. Balneum quibus incõmodum.

Lauare quibus incõmodum. 33 Lauandi qui ſemel & qui bis. Balneis quos
magis deceat uti. 34 Febris ardentis cauſſa & generatio. Signa: Lingua, Al-
ui egeſtiones, Vigiliæ, Mẽtis motiones. Febrium ardentium purgationes. Signa
quibus ſoluitur. 35 Febris ardentis aliud genus. Iudicationis ſigna. Venæ ſe-
ctio quando in morbis acutis conueniat. Anginæ curatio. Ex ſanguinis detractio
ne debiliores per clyſteres reficiendi. 36 Præcordia inflãmata. Medicamẽta pur H
gantia,quando his noxia. 37 Vocis repentina priuatio,curatio,ſigna. 38 Mor
bi comitiales & ſemiſyderati. Venæ ſectio, quando purgationibus præmittenda.

39 Anginæ generatio & curatio. 40 Fluxio calida ac nitroſa æſtiuo uel au-
thumnali tempore. Arterię ulceratio & pulmõis ardor. 41 Febris,à ſtercore nõ
ſubeunte,aut à cibo recẽti,cum lateris dolore,&c. Lumborũ grauitas. Flatus gra
ueolentes. 42 Febris uentre molli ac uacuo. Pedes frigidi quid ſignificẽt. Pe-
des febre deſinente calent. Sorbitiones in febribus,quando dandæ. 43 Aluus
in febribus perpetuo liquida,&c. Aluus liquida & mens perturbata in febribus.

44 Vertigines & capitis pulſus, à febrium initio. Vrinæ nebuloſæ & craſſæ
ab initio. Tenues. Vrinæ concoctionem quę impediant. Sorbitiones prope iu
dicationes,quatenus dandę. 45 Febrium iudicationes. Febres quæ lõgæ. Fe
bres anxioſæ & præcordia intenta. Vrinæ curationem indicant. 46 Vrinæ craſ
ſiores,pallidiores:tenuiores,nigriores. Febres inconſtantes. Numerus impar in
ægrotis cur uerendus. Morborum prima principia diligenter obſeruanda. 47 In

ægrorum

A ægrorum congreſſu quæ obſeruanda. Præcordiorum affectus. 48 Alui egeſtio nigra, ſani hominis egeſtioni ſimilis. Delyrij ſigna. Manus tremulæ. Conuulſio. In febre hyberna, lingua aſpera, & animi deliquiũ. 49 In febribus horrendum quid quinta die: aluus repente liquida. Singultus. Vocis priuatio. Animi deliquiũ. Cõuulſio. Crura in febribus tuberculoſa. 50 Noctes plus quàm dies delyrij ſignificationem præbent. Vocis in febre decimaquarta die interceptio. Lingua in febre conturbata loquens. 51 Sanguinis deſtillatio repentina, æſtiuo ac autumnali tẽpore. Febris ſingultuoſa. 52 Peripneumonicæ ac pleuriticæ affectiones, & earum curationes. 53 Sputa matura & urinæ maturæ. Peripneumonia in uigore auxilium non admittit: & eius curatio. 54 Dyſenteria. Morbus regius quãdo febres bilioſas ſoluat. 55 Tetanus, & eius curatio. 56 Morbi per quæ ſoluantur. Veratrum quibus dandum. Abſceſſu aut uenæ ruptura laboranti, ueratrũ
B noxium. Veratrum quibus dandum. 57 Dolores ex itinere contracti. Morbi ex uictus ratione. Ventris tumor à cibo copioſiore. 58 Potus aquoſi. Potus meraciores, & auſteriores. Ieiuniũ capitis dolori, & crapulæ malum. Semel in die cibum ſumentes. 59 De alimentorum facultatibus. Allium. Caſeus. Legumina. Cicer. Lens. Lupinus. Silphiũ. Choleræ ſiccæ generatio. 60 Carnes bubulæ, Caprinæ, Porcinæ, Suillæ. 61 Choleræ ſiccæ curatio. 62 Hydropum duæ naturę. Quando his ſanguis detrahendus. Venter infernus calidus, & egeſtiones acres, ac inæquales. 63 Tormina ſine febre in hydrope. Circa uictus rationem morborum intentiones ac remiſſiones febrium obſeruandæ. 64 Medicamentis qui non ſint purgandi. 65 Sanguis aluo fluida non detrahendus. Per ueratrum ſurſum purgari tutius. Affectio ſupra ſeptum trãſuerſum, & infra. 66 Hydropici potio. Sanguinem ſiſtens medicamentũ. Seſamoidis potionis deſcriptio. Trichiaſis quid, eiuſq; remedia. 67 Hęmorrhoidarum curatio. 68 Sup
C puratorum curatio. Ad oculos. 69 Ad oculorum dolores. Hydropicis. Stercora per aluum expellentia. Puerorum excrementum primum.

q VI Cnidias appellatas ſententias conſcripſerunt, recte quidem ſcripſerunt ea quæ patiuntur ægroti in ſingulis morbis, & quomodo quædam ipſorum euenerunt: & hactenus quidem etiã qui medicus non ſit, recte conſcribere poſſit, ſi probè ex ſingulis ægrotis quæ patiuntur didiciſſet: Quę uerò medicum antè diſcere oportet, ægroto non referente, horum pleraq; omiſſa ſunt, alia in alijs, & quædam ualde cõmoda ad coniecturam. Quum autem ad conie-
D cturam dicatur, quo modo ſingula curare oporteat: in his multa aliter ſentio, quàm uelut illi prodiderunt. Et non ſolùm ob hoc non laudo: uerùm quòd etiam paucis numero uſi ſunt medicamẽtis. Nam exceptis morbis acutis, plurima ab ipſis relata ſunt pharmaca aluum deorſum purgantia exhibenda, & ſerum ac lac pro tẽpore. Si quidem igitur hæc bona eſſent, & morbis conuenientia, in quibus exhibenda eſſe monuerũt: longè magis laudanda eſſent, eo quòd quum pauca ſint ſufficiunt. Nunc uerò res non ita habet. Qui tamen poſtea eam tractationem repetiuerunt, magis ſanè medico modo, de his quæ ſingulis exhibenda ſunt tranſegerũt. At neq; ueteres quicquam memorabile de uictus ratione cõſcripſerunt, & quanquã magna hæc res ſit, eam omiſerunt: attamen multos in ſingulis morbis modos, multiplicemq; ipſorum diuiſionem non ignorarunt aliqui. Cæterũ numeros ſingulorum morborum clare pronunciare uolentes, nõ recte ſcripſerunt. Non

enim facile ſit enumerare,ſi ex eo quis ęgrotantium morbum ęſtimet,quòd B
alter ab altero aliqua re differt:& ideo nō putet eundem morbum eſſe, ſi nō idem nomen habeat.Mihi uero placet,ut in uniuerſa arte mentem adhibeamus.Nam quæcunq; opera bene ac recte tractat, ea ſingula bene ac recte facere oportet:& quæ cito,cito: & quæ pure, pure: & quæ citra dolorem tractare oportet,ita facere ut quàm minimus dolor ſentiatur:& alia omnia cuiuſmodi inſigniter præ alijs ad meliorem modum tranſigere oportet.Maxime uero laudauerim medicum qui in acutis morbis,qui plurimos homines oc-
3 cidunt,præ alijs inſigniter ad meliorem partem excellat. Sunt autē hi acuti,quos ueteres nominauerunt pleuritidem, peripneumoniā, phrenitidem, & febrem ardentem,& alij morbi qui ex his hærent, quorum febres omni- F
no continuæ ſunt,& occidunt. Quū enim non peſtilentis morbi modus quis cōmunis graſſatus fuerit,ſed ſparſi fuerint morbi,& non ſimiles,ab his morbis plures moriuntur, quàm ab alijs omnibus. Idiotæ igitur non ualde cognoſcunt eos qui in his, alijs præſtant: aliarumq; curationum magis aut laudatores,aut uituperatores exiſtunt. Et profecto magnū ſignum hoc eſt, quòd populares minime de his morbis intelligentiam habeant,ueluti quos ſtudio conſequi oportet.Nam qui medici nō ſunt, medici eſſe uidentur,maxime propter hos morbos. Facile eſt enim nomina ediſcere quæ proferri ſolent apud ægros his morbis affectos. Si enim quis ptiſanæ ſuccum nominarit,& uinum tale,aut tale,aut etiam aquam mulſam,omnia hęc eadem plebeis hominibus,& meliores,& deteriores medici dicere uidētur.At res hęc G
4 non ita ſe habet, ſed in his ſanè uel maxime alij ab alijs differunt. Videntur autem mihi digna eſſe quæ ſcribantur, maxime hæc, quæ ignorantur à medicis,maxime ſcitu cōmoda, & quæ magnas utilitates, aut magna detrimenta afferunt.Quæ itaq; ignorantur,hæc ſunt. Cúrnam in acutis morbis, aliqui medici omne æuum terunt, ptiſanas non colatas exhibentes, & recte ſe medicari putant? Aliqui uero plurimi faciunt,ut nullum ordeum ęger deuoret:(magnum enim detrimentum afferre arbitrātur) uerùm per linteum excolantes ſuccum exhibent.Quidam uero ipſorum neq; ptiſanam craſſam dederint,neq; ſuccum: atq; hi partim donec ad ſeptimū diem æger perueniat,partim uero perpetuo, donec iudicatus fuerit morbus. Sanè huiuſmodi quæſtiones ne proponere quidem medici conſueuerunt,fortaſſis autem ne H
que ſi proponantur,comperiantur. Proinde calumniam incurrit tota ars apud uulgus adeò magnam, ut neq; omnino medicinam eſſe putēt. Nam in acutis morbis intantum inter ſe differunt artifices,ut quæ alter exhibet optima eſſe putans,ea alter iam mala eſſe exiſtimet:
5 & ferè ob id artem uaticinationi ſimilem eſſe dixerint.Quia uates eandem auem, ſi ſiniſtra appareat, bonam eſſe ducunt: ſi dextera,malam.Et in aruſpicina talia ſunt,alia in alijs. Verùm aliqui uates cōtraria his dicunt. Aſſero aūt hanc ſpeculationem pulcherrimam eſſe,& cognatam plurimis ac maxime cōmodis in arte.Nam ægrotantibus omnibus plurimū ad ſanitatem cōfert, & ſanis ad ſecuritatem, & his qui ſe exercent,ad bonum habitum,& ad quod quiſq; uoluerit. Ptiſana igitur recte omnibus frumentaceis edulijs pręlata eſſe uidetur, in morbis acutis:& laudo ſanè eos qui ipſam prætulerunt.Nam uiſcoſitas ipſius le-

uis

A uis eſt,& continua,& iucunda,& lubrica,& moderate humida,& ſitim eximit,& facile eluitur,ſi forte & hoc opus ſit: & neq; adſtrictionem habet,neque malam turbationem,neq; in uentre intumeſcit. Intumuit enim in coctura quàm maxime tumefieri ſolet. Quicunq; igitur ptiſana in hiſce morbis utuntur,nulla die uaſa uacua fieri permittant,ut ita dicam,ſed utantur,& nõ intermittant,ſi non aut ob medicamenti,aut infuſi per clyſterem uſum,inter mittere oporteat.Et qui quidem bis in die cibũ capere ſoliti ſunt,eis bis danda eſt:qui uero ſemel edere cõſueuerunt,his ſemel primo die danda eſt. Verum ſenſim progreſſu facto,ſi fieri poterit,etiã his bis detur,ſi ſanè opus habere uiſum fuerit. At uero copia ſufficit ab initio dare non multa, neq; minus craſſam:ſed ut conſuetudinis gratia quid ingeratur, & ut ne multa uaſorum uacuatio fiat. Cæterùm quod ad augmentum copiæ ſorbitiónis attinet,ſi quidem ſiccior fuerit morbus, quàm quis putarit, nõ ita magna copia dare oportet,ſed ante ſorbitionẽ,aut aquam mulſam,aut uinum præbendum exhibere,utrum ex his conuenientius fuerit. Vtrum uero cõueniat, in ſingulis modis referetur. Si uero os humectetur, & à pulmone prodeuntia, qualia oportet fuerint,ſorbitionis copiam,ut in ſumma dicam,augere oportet. Quæ enim citius & magis humectantur, celeritatem iudicationis ſignificant.Quæ uero tardius & minus, tardiorem iudicationem ſignificant. Et hæc quidem per ſe talia omnino exiſtunt. Verùm multa quoq; alia commoda omittuntur, ex quibus cõiecturas facere oportet, quæ poſtea referentur,& quanto copioſior purgatio fuerit,tanto plus dare oportet,uſq; ad iudicationem,maxime duobus à iudicatione diebus, quibus ſanè quinta, aut ſeptima,aut nona iudicare uidetur,ita ut etiam parium ac imparium dierum rationem habeas.Poſtea uero ſorbitione quidem mane utẽdum eſt: Veſpere uero ad cibos tranſeundum. Cõueniunt autem talia ut plurimùm his qui ſtatim tota ptiſana utuntur. Nam & dolores in pleuriticis ſtatim ſua ſponte ceſſant,ubi memorabile quid ſpuere ac expurgari cœperint: & purgationes longe perfectiores ſunt,& minus ſuppurati fiunt,quàm ſi quis aliter uictum ſuppeditet: & iudicationes ſimpliciores, & melius iudicantes, & minus reuertentes. Ptiſanam porrò ex optimo hordeo factam eſſe oportet, & quàm optime coctam, & præſertim ſi non ſolo ſucco uti uelis. Nam unà cum reliqua ptiſanæ uirtute,lubricitas facit ut ordeum dum deglutitur non lædat.Nuſquam enim adhæret,neq; ſecundum thoracis rectitudinem moram trahit.Lubriciſſima autem eſt,& maxime ſitim eximit,& facillime concoquitur,& debiliſſima eſt,quæ optime cocta eſt, quib. omnibus opus eſt.

B (beside "nus craſſam")
6 (right margin, beside "net,ſi quidem")
C (beside "tur,& quanto")
7 (right margin, beside "ſtatim tota ptiſana")
D (beside "cum reliqua ptiſanæ")

Si quidem igitur non opem tulerit quis quantum opus eſt, ut ſufficiens ſit eiuſmodi ptiſanæ ſorbitionis modus,multis modis lædetur. Etenim uerbi cauſa,quibus cibus intus concluſus eſt, ſi quis non facta deorſum euacuatione,ſorbitionem dederit,dolorem ſi adeſt amplius exacerbauerit: & ſi nõ adeſt,ſtatim induxerit,& ſpiritus denſior fiet.Hoc uero malum eſt.Pulmonem enim reſiccat,& præcordium,& pectinem,ac ſeptum tranſuerſum dolore affligit.Quinetiam ſi lateris dolor aſſiduus eſt,et ad calefactoria non remittit,& ſputum non prodit,ſed citra putrefactionem ac cõcoctionem ualde uiſcoſum fit,ſi non ſoluerit quis dolorem,aut uentre mollito,aut uena ſe

cta, utrũ tandem horũ conducet: ptiſanam autẽ ita habentibus dederit,cita E
mors taliũ cõtinget. Propter has igitur cauſas,& alias huiuſmodi adhuc ma
gis,qui tota ptiſana utũtur, ſeptima die & citius moriuntur, partim mẽte læ
8 ſi,partim ab erectæ ceruicis ſpiratione,& ſtertore ſuffocati. Tales uero ue
teres ſydere ictos eſſe putauerũt,ob hoc quidẽ maxime,nõ minus aũt,quòd
& mortuis ipſis latus liuidum reperitur,ut ſimile quid plagæ appareat. Cau
ſa uero huius eſt,quòd prius quàm dolor ſoluatur moriuntur. Cito enim
anheloſi fiunt. Præ multo autem ac denſo ſpiritu, uelut iam dictum eſt, ual-
de uiſcoſum citra concoctionem fit ſputum,& egreſſum fieri prohibet. Imò
ſtertorem inducit,chartilaginoſis pulmonis arteriarum partibus bronchijs
appellatis impactum, & ubi ad hoc deuenerit, lethale iam plerunqꝫ exiſtit. F
Nam & ipſum ſputum impactum,prohibet quidem ſpiritum intro ferri, co
git autem cito extra ferri. Atqꝫ ſic mutuam opem ad malum inter ſe confe-
runt,dum & ſputum impactum,denſum ſpiritum facit: & hic quum denſus
ſit,ſputum inſuper uiſcoſum facit,& lubricum fieri, ac elabi impedit. Occu-
pant autem hæc, non ſolum ſi ptiſana intempeſtiuè utantur: uerum multo
magis,ſi quid aliud ederint,aut biberint,quod minus quàm ptiſana idoneũ
ſit: proinde plerunqꝫ conſimilia ſunt auxilia,& his qui tota ptiſana utuntur,
& his qui ſucco ipſius: his uero qui neutro horũ,ſed ſolo potu,quandoqꝫ e-
9 tiã diuerſimode auxiliari oportet. At uero hoc modo omnino facere opor
tet. Si cui à cibo recẽs accepto, & aluo nondũ ſubeuacuata,febris incepit,ſi-
ue cũ dolore,ſiue ſine dolore,inhibenda eſt ſorbitionis exhibitio, donec pu G
tarit cibum ad infernam inteſtini partem ſeceſſiſſe. Vtendum autem eſt po-
tu aceti mulſi, ſi dolor affuerit, hyeme quidem calidi, æſtate uero frigidi. Si
uero multa fuerit ſitis,etiã aqua mulſa, & aqua. Poſtea uero ſi dolor aliquis
affuerit,aut periculoſi aliquid apparuerit,danda eſt ſorbitio neqꝫ multa,ne-
que craſſa,atqꝫ hæc poſt ſeptimũ,aut nonum diem,ſi ualidus æger fuerit. Si
uero non ſubijt uetuſtior cibus ei qui recens cibum accepit, ſi quidem uali-
dus ſit,& ætate uigeat,infuſum per clyſterem adhibendum eſt. Si uero debi
10 lior fuerit, glande utendum eſt, ſi non ſua ſponte probe prodierit. Tem-
pus porrò exhibẽdæ ſorbitionis hoc maxime obſeruare ab initio, & per o-
mnem morbum oportet. Quum quidem pedes frigidi fuerint, inhibere o-
portet ſorbitionis exhibitionem. Maxime uero & à potu abſtinendum eſt. H
Vbi uero calor deſcenderit ad pedes, tũc exhibere conuenit, & putare in o-
mnibus morbis,& non minime in acutis, & maxime in his qui magis febri-
les ac periculoſiſſimi ſunt, tempus hoc magnam uim habere. Vtendum eſt
autem primũ quidem maxime ſucco: deinde uero ptiſana, iuxta prædictas
coniecturas diligenti facta conſideratione. Cæterum pleuritis,hoc eſt do
lor lateris ſiue ab initio fiat,ſiue poſtea,calefactorijs quidem primũ non alie
11 num eſt tentare diſſoluere. Ex calefactorijs uero optima eſt aqua calida in
utre aut in ueſica,aut in uaſe æneo,aut teſtaceo admota. Verum molle quid
antea ad latus ſupponere oportet,lenitatis ergò. Commode etiam ſpongia,
mollis,magna, ex aqua calida expreſſa apponitur. Contegere uero ſtragu-
lis ipſum fomentum oportet. Nam & ampliore tempore ſic ſufficiet & dura
bit,& ſimul ut ne uapor ad ægrotãtis ſpiritum afferatur: niſi fortaſſis & hoc
ad

liber 2

A ad aliquid cõmodum eſſe uiſum fuerit. Aliquando enim ad aliquid cõmo-
dat. Inſuper autẽ & ordeum, & cruũ, in aceto diluto, ita ut paulò acidius ſit
quàm ut quis bibere poſſit, diſſoluta ac feruefacta, & in marſupia conjecta,
apponere oportet: & furfur eodem modo. Siccum aũt fomentum præbent
ſal & milium torrefactum, in lanceis ſacculis conuenientiſſimum. Nam & le-
ue, & lene eſt milium. Soluit autem huiuſmodi mollitorium fomentum, 12
etiam dolores ad clauiculam pertingentes. Sectio autem uenę non ſimiliter
ſoluit dolorem, ſi non ad clauiculam pertingat dolor. Quòd ſi ad calefacto-
ria dolor non ſoluatur, non multo tempore calefacere oportet. Reficcat eñ
hoc pulmonem, & ſuppurationem facit. At ſi quidem dolor ad clauiculam
B de ſe ſignificationem præbeat, aut grauitas ad brachium, aut circa mãmam,
aut ſupra ſeptum tranſuerſum: uenam ſecare prodeſt in cubiti flexura inter-
nam, & nõ cunctari copioſum ſanguinem detrahere, donec multo rubiculn-
dior fluxerit, aut pro puro & rubicundo liuidus. Vtrunq; enim contingit.
Si uero ſub ſepto tranſuerſo fuerit dolor, ad clauiculam autẽ de ſe ſignifica-
tionem non præbeat, aluũ mollire oportet, aut ueratro nigro, aut peplio, ita
ut ueratro quidem daucum, aut ſeſeli, aut cuminũ, aut aniſum, aut aliud quid
ex odoratis ammiſceas, peplio uero ſilphij ſuccum. Sed & hæc inter ſe ſi mi-
ſceantur, conſimilis modi exiſtunt. Ducit autem nigrum ueratrum meli- 13
us, & ad iudicationem cõmodius quàm peplium. Peplium uero flatus ma-
gis erumpere facit. Ambo aũt hæc dolorem ſedant. Sedant item alia multa
C aluum ſubducentia medicamenta. Verùm hæc inter ea quæ ego noui opti-
ma ſunt. Alioqui & ea quæ in ſorbitionibus exhibentur aluum ſubducen-
tia medicamẽta, opitulãtur, quęcunq; nõ ualde iniucunda ſunt, aut ob ama
ritudinem, aut propter aliam quandam iniucunditatem, aut ob copiam, aut
colorem, aut aliquam ſuſpicionem. Ptiſanam tamen ſtatim inſuper ſorben-
dam dare oportet, poſtquam medicamentum bibit, non memorabili copia
pauciorem, quàm quanta ſumere adſuetus eſt. Nam & rationi conſenta-
neum eſt, in media purgatione ſorbendam non dare. Quum aũt ceſſauerit
purgatio, tunc minus ſorbeat de ea, quàm adſuetus eſt. Poſtea uero reducat
ſemper ad maiorem copiam, ſi & dolor ſedatus fuerit, & nihil aliud aduerſe
tur. Idem mihi ſermo eſt, ſi etiam ptiſanæ ſucco uti opus fuerit. Melius enim
D eſſe aſſero, ſtatim omnino incipere ſorbere, quàm pręeuacuatis iam uaſis ſor
bere auſpicari, aut tertia, aut quarta, aut quinta, aut ſexta, aut ſeptima die, ſi ſa
nè non iudicatus fuerit morbus ante hoc tempus. Præparationes aũt & his
conſimiles faciendæ ſunt, quales dictæ ſunt. De ſorbitionis igitur exhibitio
ne ita ſentio. Sed & de potu, qualemcũq; tandem quis ex deſcribendis ſum-
pturus eſt, eadem mihi penitus ſermonis ratio eſt. Noui autem etiam me 14
dicos maxime contraria facere his quæ fieri oportebat. Omnes enim uolũt,
ubi ſub morborum initia homines fame præmacerarũt, duobus aut tribus,
aut etiam pluribus diebus, ſic ſorbitiones exhibere, itemq; potus: & fortaſ-
ſis etiam par ipſis eſſe uidetur, ut magna corpori mutatione contingente, eti
am magnum quid ualde contrà obijciatur: Verum mutare quidem non pa
rum, bene habet. Rectè tamẽ mutatio transferenda eſt, & ex mutatione ad-
huc magis exhibitio eorum quæ per os ſumuntur. Maxime igitur lędi pote
rint,

rint, ſi non recte mutationem fecerint, hi qui tota ptiſana utuntur. Poterint B
etiam lædi qui ſolo ſucco utuntur, lædi quoq; poſſunt qui ſolo potu utun-
tur. Minime uero hi. Oportet autem & in ſanorum adhuc hominũ uictu
addiſcere quæ conſerunt. Si enim ſanis tales aut tales uictus multũ differre
uidentur, tum in alijs quibuſdam, tum in mutationibus: quomodo non etiã
15 in morbis multũ differant, & maxime in acutis? Atqui facile eſt hoc addi-
ſcere, quòd ſimplex uictus cibi ac potus, ipſe ſibijpſi ſemper ſimilis, ſecurior
omnino eſt ad ſanitatem, quàm ſi quis derepẽte ad alium meliorem, magnã
mutationem faciat. Nam & his qui bis in die cibum ſumunt, & his qui ſe
mel, repentinæ mutationes noxas ac ægritudines inducunt: & eos ſanè qui
prandere non adſueti ſunt, ſi pranſi fuerint, ſtatim infirmos facit hoc, & toto F
corpore graues, & debiles, & pigros: Si uero etiam inſuper cœnauerint, aci
dum ructãtes. Quibuſdam uero etiam alui liquida egeſtio oboritur, quum
præter conſuetudinem uentriculus grauetur, ſolitus reſiccari, & non bis in-
tumeſcere, neq; bis cibos coquere. Auxiliatur igitur his, mutationem rur-
ſus adæquare: dormire enim oportet uelut nocte reducta poſt cœnam, hye
me quidem abſq; frigore, æſtate uero, abſq; calore. Si uero dormire nõ que-
at, ubi multam lentam deambulationem non ſtando oberrauit, nihil cœnet,
aut pauca, eaq; innoxia. Inſuperq; minus bibat, & potum non aquoſum. Ta
lis autẽ adhuc magis affligetur, ſi ter in die ad ſatietatem cibum acceperit, &
adhuc magis ſi ſæpius. Quanquam ſanè multi ſint, qui facile ferunt, ſi ter in
16 die cibum copioſe accipiant, qui ita ſunt adſueti. Quin & hi qui bis in die G
cibum capere ſoliti ſunt, ſi pranſi nõ fuerint, debiles & infirmi ſunt, & ad o-
mne opus timidi, & uentriculi oſculum dolent. Viſcera enim pendere ipſis
uidentur: & calidam ac cum uirore pallidam urinam mingunt, & alui ege-
ſtio comburitur. Quibuſdam etiam os amareſcit, & oculi caui fiunt, & tem-
pora palpitant, & extremæ partes perfrigerãtur. Et pleriq; ex his qui pranſi
non ſunt, cœnam edere non poſſunt. Si uero cœnã ſumpſerint, uẽtriculum
grauant, & multo magis ægre in lecto degunt, quàm ſi etiam pranſi fuiſſent.
Quum igitur talia hæc ſanis fiant, ob uictus dimidiæ diei mutationem præ-
ter conſuetudinem: apparet neq; apponere, neq; detrahere cõmodum eſſe.
Eum igitur qui præter conſuetudinem ſemel in die cibum accepit, ſi, ubi to-
ta die uaſa uacua fecit, quantum conſueuit cœnauerit, ueriſimile eſt, ſi tunc H
quum impranſus eſſet doluit ac ægrotauit, & ubi cœnauit grauis fuit, mul-
to magis grauari. Si uero etiam longiore tempore euacuatis uaſis, poſtea de
17 repente cœnauerit, adhuc magis grauabitur. Qui igitur præter conſuetu
dinem uaſa uacua fecit, ei hanc diem rurſus adæquare ſic conducit abſq; fri-
gore, & calore atq; labore. Hæc enim omnia grauiter tulerit: & cœna multo
minor exhibenda eſt, quàm conſueuit, eaq; non ſicca, ſed modi humectio-
ris: & poſtea bibat potum non aquoſum, neq; pauciorem quàm pro cibi ra
tione. Sed & poſtera die pauca prandeat, quo ſenſim progreſſu cõtingente
ad conſuetudinẽ reuertatur. Qui tamen ſupernas partes amara bile inſe-
ſtantur, talia moleſtius ferũt. Pituitoſi aũt ſupernis partibus, cibi præter mo
rem abſtinentiam omnino facilius ferunt. Quare etiam ſemel in die cibum
præter morem capere, facilius utiq; ijdem tulerint. Sufficiens igitur & hoc
ſignum

A ſignum eſt, quòd maximæ mutationes eorum quæ circa naturas noſtras ac
habitus contingunt, maxime morbos faciunt. Non igitur licet intempeſti-
ue, neq; uehemētiſſimas uaſorum uacuationes facere, neq; uigentibus mor
bis,& in inflāmatione conſiſtentibus,cibos exhibere, neq; licet derepēte in
tota re quicquam aut huc aut illuc mutare. Multa uero his cognata,ex his 18
quæ uentri contingunt,itemq; alia referre quis poſſit, quòd facile quidem fe
runt cibos, quibus adſueti ſunt, etiamſi natura nō ſint boni: Similiter etiam
potus: Ægre autem ferunt cibos,quibus adſueti nō ſunt,etiam ſi nō ſint ma
li:ſimiliter etiam potus.Et quæ quidem multus carnis eſus præter conſuetu
dinem aſſumptus facit,aut allium,aut ſilphium, aut ſuccus ipſius, aut caulis,
B aut alia huiuſmodi, magnas quaſdam peculiares uires habentia, minus ad-
miretur quis ubi talia dolores uentriculis magis quàm alia inducunt. At
iuſta fuerit admiratio, ſi didiceris quantam maza turbationem, & molem,
& flatum,& tormen uentriculo inducat, ſi præter morem ingeſta fuerit, ab
eo qui mazam edere non eſt ſolitus: aut qualem ſitim panis ipſe calidus in-
geſtus inducat,& repentinam repletionem, ob ſiccandi uim, & quòd tarde
tranſit:& quàm diuerſas inter ſe affectiones faciant, & panes ualde puri, &
qui ex toto ſunt collati,præter conſuetudinem in cibo accepti,itemq; maza
ſicca præter morem,aut liquida,aut uiſcoſa:& quale quid faciant polentę re
centes non adſuetis,& aliæ his qui recentibus uti adſueti ſunt:itemq; uini et
aquæ potus,præter morem derepente uiciſſim permutatus,& aquoſum ui-
C num,& meracum,præter conſuetudinē derepente potatum.Illud enim hu-
miditatem in ſuperno uentre inducit, & flatum in inferno: Hoc uero uena-
rum palpitationem,& capitis grauitatem ac ſitim. Quin & album uinum, 19
& nigrum,ſi quis præter conſuetudinē permutet, etiamſi ambo uinoſa fue-
rint,tamen multa in corpore alterarint,ut minus mirū eſſe quis dixerit, dul-
ce & uinoſum uinū non idem poſſe, ſi derepente permutata fuerint. Porrò
huiuſmodi aliquam partem ſermoni contrario patrocinari oportet: quòd
mutatio uictus his facta eſt,corpore non mutato,neq; ad robur,ut cibos ap
ponere opus ſit, neq; ad debilitatem, ut detrahere oporteat. Inſuper autem
& robur coniectandum eſt,& morbi uniuſcuiuſq; modus,& hominis natu
ra,& conſuetudo uictus ægri,non ciborum ſolum,ſed etiam potuū. Mul
D to aūt minus ad additionem procedendum eſt. Nam detractionem omni-
no tollere ſæpe conducit,ubi ſuffecturus eſt ęger, donec morbi uigor matu
reſcat. In quibus autem hoc faciēdum ſit,ſcribetur.Multa uero etiam alia re
latis cognata ſcribere quis poſſit. Hoc tamen melius teſtimonium eſt. Non
enim cognatum eſt rei illi de qua plurimus à me ſermo habitus eſt, ſed ipſa
res oportuniſſimū eſt documentū. Nam ab acutorum morborum initio, 20
aliqui quandoq; eadem die qua morbus incœpit,cibos comederunt:aliqui
poſtridie:quidam etiam ſorbuerunt quicquid oblatum eſſet,quidam etiam
cyceonem. Omnia aūt hæc deteriora quidem ſunt, quàm ſi quis alio modo
uictum inſtituiſſet, multo tamen minus detrimentum afferunt in hoc tem-
pore peccata,quàm ſi quis primis duobus aut tribus diebus,penitus uaſa ua
cua feciſſet, & quarta aut quinta die, tali uictu uſus eſſet. Deterius tamen
eſt,ſi omnibus his diebus uaſis euacuatis, in poſterioribus diebus hoc mo-
do

do uictum inſtituat, prius quàm concoctus ac maturus ſit morbus. Etenim B
hoc modo mortẽ plurimis manifeſte affert, ſi non omnino facilis fuerit mor
bus. Quæ uero ab initio cõmittuntur peccata, non ſimiliter, ut illa medelam
omnem reſpuunt, ſed multo facilius correctionem admittũt. Hoc igitur ma
ximum documentum eſſe arbitror, quòd primi dies ſorbitione tali, uel tali,
non ſint priuandi, in his qui paulò poſtea talibus, aut talibus ſorbitionibus
21 uſuri ſunt. Funditus igitur ignorant, tum hi qui granoſa ptiſana utuntur,
quòd ab ipſa læduntur, quum ſorbere inceperint, ſi duobus, aut tribus, aut
pluribus diebus antea uaſa euacuauerint: tum hi qui ſucco utũtur, quòd ſor
bentes læduntur, ubi non recte ſorbitionẽ inceperunt. Tunc tamen cauent,
& magnam noxam afferre cognoſcunt, ſi priuſquam maturus factus fue- F
rit morbus, granoſam ptiſanam ſorbuerit æger, ſucco uti adſuetus. Omnia
igitur hæc magna teſtimonia ſunt, quòd medici ægros non recte ad uictum
perducunt. Sed in quibus morbis uaſa uacua facere non oportet, his qui ſor
bitionibus uti debent uaſa uacua faciunt. In quibus uero ex uaſorum uacua
tione, ad ſorbitiones mutationem facere non oportet, in his mutationem fa
ciunt, & hoc plerunque abſolute. Aliquãdo uero in his temporibus mutatio
nem ad ſorbitiones faciunt ex uaſorum uacuatione, in quibus ſæpe ex ſorbi
tionibus ad uaſorum uacuationem accedere expediebat, ſi ita morbum exa
cerbari contingat. Aliquãdo autem & cruda attrahuntur de capite, & à tho
racis regione, biliosa, & uigilię ipſis coincidunt, ob quas non coquitur mor
bus: & triſtes ac amarulenti fiunt, & delyrant, & ſplendores ipſis ob oculos G
obuerſantur, & aures ſonitu plenę ſunt, & extremæ partes perfrigeratæ, &
urinæ incoctæ, & ſputa tenuia, & ſalſa, & meraco colore tincta, ac pauca, &
ſudores circa collum, & anxietudines, & ſpiritus in latione ſurſum uerſus of
fendens, denſus, aut etiam ualde magnus, ſupercilia diſtenta ac grauata, deli
quia animi praua, & ſtragulorum de pectore reiectiones, & manus tremu-
22 læ. Quandoque uero labium infernum concutitur. Hæc autem in princi-
pijs comparentia, uehementis delyrij ſignificationem præbent, & plerunque
ægri moriuntur. Qui uero effugiunt, aut cum abſceſſu, aut cum ſanguinis è
naribus fluxione: aut ex craſſi puris ſputo effugiunt: aliàs uero minime. Ne-
que enim talium rerum peritos medicos eſſe uideo, quomodo debilitates in
morbis dinoſcere oporteat, & quæ ex uaſorum uacuatione efficiuntur, & H
quæ propter aliam aliquã irritationem, & quæ propter dolorẽ, & præ acu-
mine morbi: itemque quot affectiones, & omnigenas ſpecies, natura noſtra
& habitus ſingulis pariat: & quidem quum talium cognitio, aut ignorãtia,
ſalutem aut mortem afferant. Maius enim malum eſt, ſi ob dolorem &
morbi acumen debilitato, exhibet quis potum, aut ſorbitionem copioſio-
rem, aut cibum, ob uaſorum uacuationem debilem eſſe exiſtimans. Indeco-
rum etiam eſt ob uaſorum uacuationem debilitatum non cognoſcere, & ui
ctu premere. Affert equidem periculum aliquod & hoc peccatum, uerum
multo minus quàm alterum. Multo autem magis riſu dignum hoc peccatũ
eſt quàm illud alterum. Si enim alius medicus, aut etiam idiota, ingreſſus co
gnouerit ea quæ contigerũt, & edenda ac bibenda dederit ea quæ alter pro
hibuit, palam auxilium tuliſſe putabitur. Talia uero faciunt, ut artifices ma-
xime

A ximè ab hominibus uituperentur. Videtur enĩ ipsis ille qui ingressus est me
dicus aut idiota, uelut mortuũ suscitasse. Scribentur aũt de his quoq; signa,
ex quibus singula dinoscere oportet. Cõsimilia tamẽ illis quę circa uentrẽ 23
cõtingunt,& hæc sunt. Nã si totũ corpus præter consuetudinẽ multũ quie-
scat,nõ statim magis robustũ fit. Si uero etiã ubi multo tẽpore quieuit,dere
pẽte ad labores prodierit, uitiosum quiddã palàm operabitur. Ad eundem
modũ etiã singulę corporis partes. Nã & pedes tale quiddã operabũtur,&
alij articuli laborare nõ adsueti, si interposito tẽpore derepente ad laboran-
dum prodeant. Eadẽ etiã oculi & dentes perpetiẽtur, & quæcunq; tan-
dem pars. Nã et lectus pręter morẽ mollis dolorẽ inducit, itemq; pręter con
B suetudinẽ durus. Sed & si sub dio lectus præter morẽ sternatur, corpus in-
durat. Quin & taliũ omniũ exempla scribere satius fuerit. Si quis enim
accepto ulcere in tibia, neq; ualde periculoso, neq; adeò contẽnendo, ita ut
neq; ipsi ita difficulter,aut adeò facile ulcera sanescãt, statim prima ab initio
die decũbens curetur,& nequaquã crus eleuet: hic sanè hoc modo citra inflã
mationẽ fuerit,& sanus multo citius sic fiet, q̃ si obambulãs curetur. Atta
men si quinta aut sexta die,aut etiã prius surrexerit,& progredi uoluerit,ma
gis utiq; affligetur,ac dolebit,q̃ si statim ab initio obambulãs curatus esset.
Si uero etiam multũ derepente se fatigauerit,multomagis dolebit,quàm si il
lo modo curatus, in illis diebus ita se fatigasset. Perpetuò igitur hæc om-
nia inter se testimonium præbent, quòd omnia quæ derepente multum su-
C pra modum huc & illuc mutantur,lædunt. Multiplex igitur in uentre læ 24
sio est, si ex multa uasorum uacuatione, plus moderato derepẽte ingeratur.

Quin & in reliquo corpore, si ex multa quiete, ad ampliorẽ laborem de-
repente deueniat, multo magis læditur, quàm si ex multo cibo ad uasorum
uacuationem transmutetur, & si ex multo labore derepente ad ocium ac se-
gniciem exciderit. Oportet tamen & his corpus quiescere. Oportet item il
lis uentrem à ciborum copia quiescere. Sin minus,& dolorem in corpore in
ducet,& totius corporis grauitatẽ. Plurimus itaq; sermo de mutatione huc
atq; illuc à me habitus est,eo quòd hæc nosse ad omnia cõmodum sit, & ad
hoc præsertim de quo nobis sermo erat,quòd in acutis morbis ad sorbitio-
nes mutationem faciunt ex uasorum uacuatione. Facienda enim est mutatio
D uelut ego iam iubeo. Deinde non est utendum sorbitionibus priusquam
morbus maturus factus fuerit, aut aliud quoddam signũ apparuerit,uel ua-
cuatorium,uel irritatorium,circa intestinum, aut circa præcordia qualia scri
bentur signa. Vigilia fortis, potus & cibos crudos & inconcoctiores fa-
cit. Et rursus in contrariam partem mutatio,dissoluit corpus,& excoctionẽ
ac capitis grauitatem inducit. Vinum porrò dulce,& uinosum,& album, 25
ac nigrum,& aquam mulsam,& aquam,& acetum mulsum, his notis distin
guere oportet in morbis acutis. Vinum dulce minus caput grauat, quàm ui
nosum,& minus mentem ferit, & magis quàm alterum per aluum & intesti
num subit. Viscera uero magna facit splenem & hepar. Quare neq; his qui
amara bile abundant cõmodum est. Nam & siticulosum in talibus est,& fla
tuosum in superno intestino:non tamen inferno intestino inimicum pro fla
tus ratione,& quidem quum non ualde penetret flatus à uino dulci,sed cira-

ca præcordia moretur. Certè per urinam hoc minus exit omnino quàm ui- B
noſum album. Sputum uero magis educit dulce quàm alterum: & quibus quidem ſiticuloſum eſt dum bibitur, his minus quàm alterum uinum educit. Quibus uero ſiticuloſum non eſt, his magis quàm alterum educit. At uero album uinoſum uinum, plurima ac maxima ex parte iam & laudatum & uituperatum eſt, in dulcis uini enarratione. Ad ueſicam autem magis penetrat quàm alterum: & quum urinam cieat, ac ſemper perrumpat, multum in his morbis profuerit. Nam etſi ad alia incõmodius ſit altero, attamẽ quæ in ueſica fit ab ipſo purgatio, liberat, ſi quale oportet propellatur. Bonæ uerò hæ notæ ſunt de uini utilitate ac detrimento, quas ſeniores me non nouerunt. Fuluo uero uino & nigro auſtero, in his morbis ad hæc uti poteris, F
ſi capitis grauitas non affuerit, neq; mentis perculſio, neq; ſputum ab aſcenſu prohibeatur, neq; urina ſuppreſſa ſit: alui autem egeſtiones humectiores ac ramẽtoſiores fuerint. In talibus ſanè, uel maxime conuenerit ex albo trãſmutationem facere, & ſi qua his ſimilia exiſtunt. Hoc uero inſuper intelligere oportet, quod ſi aquoſum fuerit uinũ, ſupernas partes omnes, & eas quæ circa ueſicam ſunt minus lædet. Verùm partibus circa inteſtinum ma-

26 gis proderit, ſi meracius fuerit. Aqua uero mulſa ſi bibatur per totũ morbum in acutis morbis, in totum quidem his qui amara bile abundant, ac magna uiſcera habent, minus cõmoda eſt quàm his qui tales non ſunt. Siticuloſa tamen minus eſt dulci uino. Pulmonem enim mollit, & ſputum moderatè educit, & tuſſim lenit. Habet enim uim quandam exterſoriam, quæ ma- G
gis moderato ſputum uiſcoſum facit. Vrinas etiã ſufficienter ciet aqua mulſa, ſi non aliqua ex uiſceribus affectio prohibeat. Sed & biliosa per aluũ magis egerit, quandoq; bona, quandoq; magis quàm conuenit colore ſaturata, ac ſpumoſiora: atq; hoc bilioſis & magna uiſcera habentibus magis contingit. Sputi igitur eductionem, & pulmonis mollitionem, aquoſior aqua mulſa magis facit. At ſpumoſas alui egeſtiones, & bilioſa magis quàm conuenit colorata, ac magis calida, meraca aqua mulſa magis ducit quàm aquoſa. Talis autem egeſtio habet quidem & alia magna nocumenta: Neq; enim ex præcordijs ardorẽ extinguit, ſed concitat, & anxiam moleſtiam, ac membrorum iactationem facit: uerùm & inteſtina & ſedem exulcerat. Horum autem auxilia ſcribentur. Qui igitur aqua mulſa utitur, abſq; ſorbitionibus, H
pro alio potu, in his morbis, hic multum ſucceſſum percipiet, & non in multis ſucceſſu deſtituetur. Quibus autem danda ſit, & quibus non, & ob quas cauſas non danda, maxima ex parte dictum eſt. Damnata uero eſt aqua

27 mulſa ab hominibus, ueluti quæ bibentes ipſam extremè debilitet: & propterea mortem accelerare putata eſt. Verùm hoc propter eos qui ſeipſos fame conficere conſtituerunt dictum eſt. Aliqui enim aqua mulſa ſola in potu utuntur, nimirum uelut talis exiſtat. At hoc non omnino hoc modo ſe habet. Sed ſi ſola bibatur, multo quidem fortior eſt, quàm aqua, ſi non aluum exturbet. Sed & uino albo ac tenui, & parum aquæ ferente, & inodoro, aliquatenus fortior eſt, aliquatenus debilior. Multum tamen differt & uini & mellis meracitas, ad utriuſq; uires. Nam etiamſi duplam menſuram uini meraci quis bibat, reſpectu mellis quod delingat, multo tamẽ fortior fuerit ex melle

A melle ſolo, ſi aluum nõ turbarit. Nam & multo plus ſtercoris ipſi prodibit. Si tamen ptiſanæ ſorbitione utatur, inſuper aũt aquam mulſam bibat, ual de ipſum replebit ac flatus excitabit, & uiſceribus circa præcordia incõmoda erit. At ſi ante ſorbitionem aqua mulſa bibatur, non ita lædit uelut ſi inſu per bibatur, ſed etiam aliquo modo proderit. Cæterum cocta aqua mulſa, aſpectu quidem multo melior eſt quàm cruda. Splendida enim et tenuis, albaq́ ac pellucida fit: Sed quam ipſi uirtutem attribuam, qua crudam præcellat, non habeo. Neq́ enim iucundior eſt quàm cruda, ſi mel bonum eſſe contigerit: debilior tamen, & minus ſtercoris ducens: quorum neutro ut caſtigetur, aqua mulſa opus habet. Proximè uero utendum tali cocta, ſi mel

B prauum fuerit, & impurum, & nigrum, & non boni odoris. Coctura enim maiorem partem turpitudinis prauitatis ipſius detrahere poterit. At uero acetum mulſum appellatũ ſi bibatur, ſæpe quidem cõmodum eſſe in his morbis cõperies. Nam & ſputũ educit, & facilem ſpirationem facit. Tempora uero huiuſmodi habet. Etenim quod ualde acre eſt, nihil moderati fecerit, ad ſputa quæ non facile prodeunt. Si enim educeret ea quæ ſtridulam aſperitatem faciunt, & lubricitatem induceret, & guttur uelut dilataret, pulmonem utiq́ leniret. Ipſum enim mollit: & ſi quidem hæc cõtingerent, magnam ſanè utilitatem afferret. Aliquando uerò id quod ualde acre eſt, eductionem ſputi non obtinet, ſed inſuper uiſcoſum id facit, & lædit. Maxime aũt hoc perpetiuntur hi qui etiam aliàs pernicioſe habent, & qui neq́ tuſsi- 28

C re, neq́ exſcreare inhærentia poſſunt. Ad hoc igitur uires ægroti inſuper cõiectare oportet, & ſi ſpem de ipſo habeas, exhibere. Exhibere aũt oportet, ſi dederis, ſummè tepidum: atq́ tale paulatim, & non large. Quòd uero parũ acre eſt, humectat quidem os & fauces, ſputum item educit, & ſitim ſedat, & præcordio & uiſceribus quę ſunt hac parte lene eſt, & detrimenta ex melle hac parte prohibet. Quod enim bilioſum eſt in melle, caſtigat. Flatus etiã erumpere facit, & ad mictionem proritat. Inteſtini tamen infernam partem humectiorem facit, & ramenta inducit. Quãdoq́ uero etiam malum hoc fit in acutis morbis, maxime quidem, quòd flatum penetrare prohibet, imò recurrere facit. Inſuper aũt & aliàs debilitat, & extremas partes frigefacit. Atq́ hanc ſolam læſionem ex aceto mulſo contingere noui, quæ ſanè digna ſit ut

D ſcribatur. Parum aũt de huiuſmodi potu, nocte & ieiuno ante ſorbitionem prębibẽdum dare cõmodum eſt. Sed & ubi multum temporis poſt ſorbitionem interceſsit, bibere nihil prohibet. His uero qui ſolo potu degunt abſq́ ſorbitionibus, propterea non eſt cõmodum ſemper & perpetuò hoc uti, maximè propter raſuram aut exaſperationem inteſtini. Quũ enim ſtercore uacuum ſit, magis utiq́ hæc induxerit: & quum uaſorum uacuatio adſit, poſtea etiã aqua mulſa uires detraxerit. Si tamen opitulari apparuerit ad totum morbum multus huius potus uſus, parum aceti affundere oportet, ut ſaltem cognoſci poſſit. Ita enim & ea quæ lædere ſolet, minimè læſerit: & his quæ auxilio opus habent, opem tulerit. Cæterùm ut in ſumma dicatur, acredines ſiue aciditates ex aceto, amara bile abundantibus magis conferũt, quàm atrabiliarijs. Amara enim diſſoluuntur, et in pituitam tranſeunt, dum ab ipſo attolluntur. Nigra uero fermentantur, & attolluntur ac multiplican- 29

 tur.

tur. Acetum enim nigra ſurſum ducit. Mulieribus autem omnino magis B
30 aduerſatur acetum, quàm uiris. Dolores enim uteri inducit. Aquæ porrò potui in acutis morbis, nullum aliud opus habeo quod attribuam. Neq; enim lenit tuſſim in peripneumonicis, neq; ſputum educit, ſed minus quàm alia, ſi quis ſemper aquæ potu utatur. Si tamen inter acetum mulſum & aquam mulſam, parum aquæ abſorbeatur, ſputum educit, propter qualitatis potuum tranſmutationem. Inundationem enim quandam inducit, aliàs aũt neq; ſitim ſedat, ſed exacerbat. Eſt enim naturę bilioſę bilioſa, & præcordio mala, imò peſſima fit ac bilioſiſſima, & uires maximè proſternit, ubi in uacuitatem ingreſſa fuerit. Sed & ſplenem auget & hepar, ubi inflãmatum fuerit, & fluctuat ac ſuperinnatat. Nam & tardi tranſitus eſt, eo quòd frigida eſt & cruda ac incoctilis, & neq; per aluum ſecedit, neq; per urinas tranſit. Inſuper aũt & propterea læſionem inducit, quòd à natura ſtercus nõ ſub ducit. Si uero etiam dum adhuc frigidi ſunt pedes, aliquando bibita fuerit, hęc omnia multo plus lædit, ad quodcunq; tandem ipſorũ peruenerit. Vbi tamen in his morbis ſuſpicatus fueris, aut capitis grauitatem uehementem, aut mentis perculſionem, penitus à uino abſtinendum eſt, & aqua in tali utendum: aut uinum aquoſum & album penitus dandum, & penitus inodorum, & poſt ipſius potum aqua modica inſuper bibenda. Ita enim robur uini caput & mẽtem minus percellet. In quibus aũt potu ipſius maxime utendum ſit, & quando ualde multa, & quando moderata, & quando frigida, & quando calida, partim prius dictum eſt, partim pro temporis occaſione dicetur. Cæterũ de reliquis potibus, qualis eſt ordeacea aqua, & qui ex herbis fiunt, & qui ex uua paſſa, & uuarum expreſſarũ retrimentis, & ex tritico: & cnico, & myrti baccis, & malo punico, & de alijs, ubi alicuius ipſorũ uſus contigerit, ſcribetur circa ipſum morbum: quemadmodum etiã de alijs compoſitis medicamẽtis.

F

G

31 Balneũ uero in multis morbis opem tulerit eo ũtentibus, ad aliquos quidem aſſiduè, ad aliquos non item. Quandoq; uero minus eo utendum eſt, propterea quòd homines ad hoc ſint imparati. In paucis enim domibus præparata ſunt neceſſaria inſtrumenta, & nec miniſtri uelut opus eſt parati habentur. Si uero non omnino bene quis lauetur, nõ modicam læſionem incurret. Nam & tugurio fumum non habente opus eſt, et aqua larga, & balneo multo, et non ualde largè affuſo, ſi ſanè nõ ita opus fuerit. Et defrictione quidem potius utendum nõ eſt. Si uerò defricetur, calido utendum eſt ipſo defrictorio medicamento, eoq; multiplici magis quàm aliàs recceptum eſt, & inſuper non pauca aqua perfundendum, & cito perfundendum. Breui quoq; uia ad ſolium opus eſt, & ut facilis ſit inſcenſus, & facilis item exitus: oportet aũt eum qui lauatur eſſe moderatum ac taciturnũ, & nihil ipſum operari, ſed alios & perfundere, & defricare. Debet etiam poſtea multa aquæ mixtura parata eſſe, & celeres perfuſiones fieri, & ſpongijs utendum eſt pro ſtrigili, & nõ ualde ſiccum inungendum eſt corpus.

H

32 Caput tamen reſiccatum eſſe oportet, quantum eius fieri poteſt maxime, ita ut ſpongia extergeatur: & neq; perfrigerari caput oportet, neq; extremas partes, neq; reliquum corpus: & neq; eum qui recens ſorbitionem accepit: neq; eum qui recens potum ſumpſit, lauare oportet: & neq; ſorbere, neq; bibere

cito

A cito poſt balneum. Magnam tamen partem ægro tribuere cõuenit, ſi ſanus balnei ualde amãs fuit, & lauari adſuetus. Tales enim magis appetunt, & loti utilitatem ſentiunt, & non loti læduntur. Conuenit aũt in totum magis peripneumonijs, quàm febribus ardentibus. Nam dolorem lateris & pectoris ac dorſi balneum lenit, & ſputum maturum facit, ac educit: & facilem ſpirationem reddit, & laſsitudinem eximit, articulos enim & cutis ſuperficiem mollit. Sed & urinam ciet, & capitis grauitatẽ ſoluit, & nares humectat: tot igitur bona balneo adſunt, quibus omnibus opus eſt. Si uero apparatus penuria aliqua fuerit, in una re uel pluribus, periculum eſt ne magis lædat balneum quàm proſit: Singula enim ex ipſis magnum detrimentum afferunt,

B ſi non à miniſtris uelut conuenit præparata fuerint. Minimè uero tempeſtiuum eſt eos lauare, quibus aluus in morbis liquidior iuſto eſt: itemq́ eos quibus plus iuſto adſtricta eſt, & non prius ſubijt. Sed neq́ debilitatos lauare oportet, neq́ ex ciborũ faſtidio nauſeantes, aut uomentes, neq́ eos qui bilioſum eructant, neq́ eos quibus ſanguis ex naribus erumpit, niſi minus quàm pro occaſione conuenit, fluat. Occaſiones aũt noſti: Si uero minus, q̃ pro occaſione fluat, lauare expedit, ſiue totum corpus ad reliqua inde opem ſentiat, ſiue caput ſolum. Si igitur præparationes cõmodæ fuerint, & æger bene ſuſcepturus eſt balneũ, quotidie lauare conuenit. Eos uerò qui balneo delectantur, etiamſi bis in die laueris, nihil peccaueris. Cæterùm balneis uti, multò magis licet his qui tota ptiſana utuntur, quàm his qui ſolo utuntur 33

C ſucco. Licet aũt & his aliquando. Minime uero his qui potu ſolo utuntur. Sunt tamen ex his quoq́ quibus licet. Coniectare uero ex præſcriptis oportet, & quibus balneum in ſingulis uictus modis profuturum eſt, et quibus non. Quibus enim aliquid horum deeſt cõmodorum, quæ balneum facit, & quæ balneo cõmodant, lauare non oportet. Quibus uero nihil horũ deeſt, & adſunt ipſis ſigna in quibus lauari conducit, lauare oportet. Febris autem ardens fit, quum reſiccatæ uenulæ, hora æſtiua acres ac bilioſos ſeroſos humores in ſeipſas attraxerint: & febris multa detinet, & corpus uelut ex oſſium laſſitudine detentum, delaſſatur ac dolet. Fit autem plerunq́ & ex longo itinere, & longa ſiti, quum reſiccatæ uenulæ acres ac calidas fluxiones in ſeipſas attraxerint. Fit autem lingua aſpera ac ſicca, & ualde nigra, 34

D & dum circa uentrem mordetur, dolet: & alui egeſtiones ualde liquidæ ac pallidæ fiunt: & ſitis uehemens ineſt: itemq́ uigiliæ. Aliquando etiam mentis emotiones. Huic & aquam, & aquam mulſam aquoſam coctam, quantũ uoluerit, bibendam dato: et ſi amarum fuerit os, uomere conducit, & uentrẽ per clyſterem ſubluere. Si uero ad hæc non ſoluatur, lacte aſinino cocto purgato. Salſum aũt nihil, neq́ acre exhibeto. Non enim ſufferet. Sorbitionem uerò, donec extra iudicationes fuerit, ne dato. Et ſi ſanguis ex naribus fluxerit, ſoluitur affectio: itemq́ ſi ſudores accedant iudicatorij, genuini, cum urinis albis & craſſis, ac ſubſidentijs leuibus, etſi abſceſſus aliquis fiat: ſi uero abſq́ his ſoluta fuerit, recidiua rurſus ægritudinis continget: Aut coxæ, aut crurum dolor emerget, & craſſa expuet, ſi ſanus futurus eſt. Febris ardentis genus aliud. Aluus ſubit, ſiti plena eſt, lingua, aſpera, ſicca, ſalſuginoſa. Vrinæ interceptio, uigilia, extremitates frigefactę. Tali ſi non ſanguis ex na 35

ribus fluxerit,aut abſceſſus circa collum fiat,aut crurum dolor, & ſputa craſ B
ſa ſpuerit (hæc aũt ſuppreſſa aluo fiunt) aut coxæ dolor, aut pudendi liuor,
non iudicatur:& teſtis intenſus iudicatorium ſignum eſt. Sorbitiones attra
ctorias dato. Verùm in acutis morbis uenam ſecabis, ſi uehemens appareat
morbus,& qui ipſum habeant,in uigoris ætate fuerint,& robur ipſis affue-
rit. Si quidem igitur angina fuerit,ſiue aliquis alius ex pleuriticis morbus,ec
clegmatis delinctu repurgato. Si uero debiliores appareant, ſi plus de ſan-
guine detraxeris, infuſo alui per clyſterem tertio quoq; die utere, donec in
36 tuto fuerit æger,aut etiam fame opus habeat. Præcordia inflãmata nõ ex
flatuum interceptione:ſepti tranſuerſi intenſiones,aut ſpirituum protenſio-
nes: in rectæ ceruicis ſpiratione ſicca, quibus pus non ſubeſt: uerùm ex F
flatuum interceptione, affectiones hæ accedunt. Maxime aũt & hepatis do
lores,& ſplenis grauitates, & aliæ inflãmationes, & ſupra ſeptum tranſuer-
ſum dolores,ac morborum collectiones,ſolui non poſſunt, ſi quis prius me
dicamentis purgare aggrediatur. Nam uenę ſectio in talibus principalis eſt:
deinde infuſa per clyſteres, ſi non magnus & uehemens fuerit morbus: Sin
minus, etiam poſtea medicamento purgante opus eſt. Sed & poſt uenæ ſe-
ctionem, purgans medicamentum ſecuritate ac moderatione opus habet.
Quicunq; uero ea quæ inflãmata ſunt, ſtatim in principio morborũ medi-
camento ſoluere aggrediuntur,hi de intento quidem ac inflãmato nihil au-
ferunt:non enim remittit affectio quæ adhuc cruda eſt: quæ uero morbo re
ſiſtunt ac ſana ſunt,colliquefaciunt. Debili uero euadente corpore,morbus G
inualeſcit. Quum aũt morbus corpori præualuerit,tale iam incurabiliter af-
37 fectum eſt. Vt aliquis derepente uoce priuatus fiat, uenarum interceptio
nes faciunt, ſi ſano hoc contingat abſq; manifeſta, aut alia forti cauſa. Venã
igitur ſecare oportet,in brachio dextro internam, & ſanguinem detrahere,
iuxta habitum ac ætatem rationẽ ineundo, an plus aut minus oporteat. Co
incidũt autem plurimis ipſorum hæc: rubores faciei,oculorum ſtabilitates,
digitorum in manibus diſtentiones,dentium ſtridores,pulſationes, maxil-
larum contractiones,extremitatum perfrigeratio,ſpirituum per uenas inter
ceptiones. Quum dolores acceſſerint,atræ bilis & acrium fluxionum afflu-
xus fiunt. Dolent aũt partes internæ dum mordentur. Conuerſæ uero, &
ualde ſiccæ factæ uenæ intenduntur,& inflãmatæ affluentia attrahunt. Vn H
de corrupto ſanguine,& ſpiritibus nõ potẽtibus naturales in ipſo uias per-
meare,perfrigerationes fiunt ex ſtatione,& uertigines,& uocis interceptio,
& capitis grauitas, & conuulſiones, ſi iam ad cor, aut hepar, aut ad uenam
38 deuenerint. Hinc morbi comitiales fiunt, aut ſemiſyderati, ſi in ambien-
tes locos fluxiones inciderint, & à ſpiritibus pertranſire non potentibus
reſiccatæ fuerint. Quare talibus,fomentis prius adhibitis,uenã ſecare opor-
tet ſtatim ab initio,dum adhuc eleuati ſunt omnes affligentes ſpiritus,ac flu
xiones. Facilius enim auxilium admittunt:& refectis uiribus, & conſidera-
tis iudicationibus,medicamentum exhibere ſurſum purgans, ſi non alleue-
tur:ad infernam uero aluum,ſi non ſubeat,infuſum per clyſterem adhibere.
Poſtea uero lac aſininum coctum dato, & non minus quàm duodecim he-
39 minas bibat:Si uero uirium robur adſit,plures quàm ſedecim. Angina fit,
quum

A quum fluxio ex capite multa ac glutinoſa,tẽpore hyberno aut uerno,ad ue-
nas iugulares influxerit, & hæ fluxionem ampliorem, propter amplitudi-
nem,attraxerint. Quum aũt frigida & glutinoſa ſit,ſpiritus tranſitus obtura
bit,& ſanguinis tranſitus obturans, propinquas ſanguinis partes congelat,
ipſumq́ immobilem ac ſtabilem facit:quum natura frigida ſit,& obturandi
uim habeat:& propterea ſuffocantur,lingua liueſcente,& rotunda euaden-
te ac reflexa, propter uenas quæ ſunt ſub lingua. Præciſa enim uua,quã ali-
qui columellam uocant, uena craſſa ab utraq; parte eſt. Quũ igitur hæ ple-
næ ſint,& in linguã innitantur, quæ rara eſt ac ſpongioſa, propter ſiccitatẽ
cõtingit ut ipſa præ uiolentia humorem ex uenis ſuſcipiens, ex lata fiat ro-
B tunda:ex bene colorata,liuida:ex molli, dura: ex facile flexibili, inflexibilis:
adeò ut æger cito ſuffocetur,ſi non quis cito auxilium ferat,uenæ ſectionẽ à
brachijs faciens,& uenas ſub lingua ſecans,& eclegmatũ delinctu curans,et
calidos gargariſmos exhibens,& caput radens. Debet aũt & ceratum collo
ac capiti circumponere,& lanas obuoluere,et ſpongijs mollibus ex aqua ca
lida expreſſis fouere.Bibat aũt æger aquam,& aquam mulſam, non frigidã.
Succum uero ptiſanæ tunc ſumet, quum iam ex iudicatione in tuto fuerit.

Quum uero æſtiuo uel autumnali tempore,fluxio calida ac nitroſa,de ca 40
pite defluxerit, utpote ex tempore acris ac calida facta:talis ubi eſt mordet,
& ulcerat,& ſpiritu implet,& erecta ceruicis ſpiratio accedit, & ſiccitas mul
ta, & quæ uidentur gracilia apparẽt: & tendines poſteriores in collo diſten
C duntur,& uelut in tetano diſtenti eſſe uidentur:& uox abrupta eſt, & ſpiri-
tus paruus eſt,& retractio ſpiritus denſa ac uiolenta accedit. Talibus arteria
ulceratur,et pulmo ardet,quũ non poſſint extrinſecus ſpiritũ inducere. Et ſi
his affectio non ultronea ad externas colli partes deferatur,grauior ac ineui
tabilior eſt,& propter tempus,& quòd à calidis & acribus ſit humoribus.

Si febris corripiat,ueteri ſtercore non ſubeũte, aut à cibo recens accepto, 41
ſiue cum dolore lateris,ſiue abſq; eo,quietem agere oportet, donec cibi de-
ſcenderint prius ad infernam aluum: potu uero uti aceto mulſo. Quum aũt
ad lumbos grauitas deuenerit,infuſo per clyſterem eluere, aut medicamen-
to purgare oportet: Vbi uero purgatus fuerit, uictum præſcribere ex ſorbi
tione primùm,& aquæ mulſæ potu: deinde ex cibis ac piſcibus coctis, & ui
D no aquoſo,modico,ad noctem:Interdiu aũt,ex aqua mulſa aquoſa. Quũ ue
ro flatus graueolentes prodierint,glandula ſubditicia,aut infuſo per clyſte-
rem utendum erit:Sin minus, in aceti mulſi potu cohibere oportet, donec
ad infernam aluum deſcẽderint cibi:deinde ſic per infuſum clyſteris ſubdu-
cere. At ſi mollem ac uacuum uentrem habenti febris ardens accedat, ſi ti 42
bi cõmodum eſſe uiſum fuerit medicamẽtis purgare, intra tres dies id ne fe-
ceris,ſed quarto. Poſtquam uero medicamẽtum exhibueris, ſorbitionibus
utere,obſeruãs febrium exacerbationes, ut nunquam exhibeas quum ſunt,
aut futuræ expectantur,ſed ubi deſinunt,aut quieuerunt,& quàm longiſsi-
mè à principio. Quum uerò frigidi ſunt pedes,neq; potum,neq; ſorbitionẽ
neq; aliud quicquam eiuſmodi dato:uerum maximũ hoc eſſe ducito, ut ex-
pectes donec ualde fuerint calfacti:deinde ſic id quod conducit exhibe. Ple
runq; enim futuræ exacerbationis febris ſignum eſt pedum frigiditas. Si ue

ro in tali tempore exhibueris, maxime per omnia peccaueris. Morbum em̃ non parum augebis. Quum autem febris deſinit, uice uerſa pedes reliquo corpore calidiores fiunt. Augetur enim frigefaciens pedes, accenſa ex thorace, ad caput flām̃am remittens. Vniuerſo autē calore aceruatim ſurſum concurrente, & ad caput exhalante, meritò pedes frigidi fiunt, ut qui excarnes & neruoſi natura exiſtant. Inſuper autem etiam quum longe à calidiſsimis locis abſint, perfrigerantur, calore ad thoracem coaceruato. Et rurſus iuxta proportionem, quum febris ſoluitur, et in tenues partes dirimitur, ad pedes calor deſcendit. Hoc igitur tempore & caput, & thorax ipſorum perfrigeratur, qua de cauſa ſorbitio exhibenda eſt. Nam ubi pedes frigidi fuerint, neceſſe eſt uentriculum calidum eſſe, & multo faſtidio plenum, & præcordiũ intentum, & corporis iactationem, propter internam turbationem: & mentis abalienationem, & dolores: & ęger diſtrahitur, ac uomere cupit, & ſi praua uomuerit, dolet. Poſtquam uero calor ad pedes deſcendit, & urina progreſſa eſt, etiamſi non ſudarit, omnia deſinunt. Hoc igitur tempore ſorbitionem dare oportet, alioqui pernicioſa eſt. B F

43 Quibus uero perpetuo aluus in febribus liquida eſt, his præcipuè pedes calefaciens, & ceratis integens, et faſcijs obuoluens, animum aduerte ut ne ſint reliquo corpore frigidiores. Si uero calidi ſunt, calefactorium nullum adhibe, ſed conſerua ut ne perfrigerentur: potu autem utendum eſt quàm pauciſſimo, aqua frigida, aut aqua mulſa. Quibus autem in febribus aluus liquida eſt, & mens perturbata, & multi ex talibus floccos auferunt, & nares ſcalpunt, & paulatim quidem reſpondent ſi interrogentur, ipſi uero à ſeipſis nihil aptum dicunt: talia atra biliaria eſſe mihi uidentur. Talibus igitur ita ſe habentibus, ſi aluus liquida fuerit, ac colliquiuerit, uidetur mihi ſorbitiones frigidiores ac craſſiores exhibere oportere, & potiones aluum ſiſtentes, & uinoſiores magis quàm adſtringentes. G

44 At quibus in febribus uertigines ab initio, & capitis pulſus fiunt, & urinæ tenues, in his expectare oportet, ut ad iudicationes febris exacerbetur. Nec uero admirarer, ſi delirarent. Quibus in principio urinæ nebuloſæ, aut etiam craſſæ ſunt, tales depurgare oportet, ſi etiam alia contulerint. Quibus uero in principio urinæ tenues, tales ne purgato, ſed ſi uiſum fuerit, infuſum per clyſterem adhibeto. Hos ſic curare conducit. Æger corpore quietem agat, ungaturq́ ac æqualiter contegatur. Potu utatur aqua mulſa aquoſa: & ſorbitione ſucci ptiſanæ ad ueſperam. Aluum uero ab initio per clyſteris infuſum ſubducito. Medicamenta autem his ne exhibeto. Si enim quid circa uentrem cõmoueris, urina non concoquitur, ſed abſq́ ſudore ac iudicatione, febris ad multum tempus durabit. Sorbitiones autem ubi prope iudicationem fuerit, ne dato, ſi turbetur: uerum quum remiſerit turbatio, & ad melius procedet. H

45 Obſeruare uero etiam omniũ febrium iudicationes oportet, & in hoc tempore ſorbitiones detrahere. Solent autem longæ fieri hæ febres, & impetuoſos humorum de loco ad locũ illapſus habere, ſi quidem infernæ partes frigidæ fuerint, circa aures & collum. Si uero non fuerint frigidæ, alias mutationes habent. Fluit autem ſanguis ex naribus, & alui his exturbantur. Quibuſcunq́ uero febres anxioſæ ſunt, & quæ præcordia intendunt: & decumbentes in eodem loco decubitum

A tum non ſuſtinent,& extremæ partes perfrigerantur,hi plurima omnino di
ligentia ac cuſtodia opus habent.Degant autem hi ut nihil ipſis exhibeas a-
liud,quàm acetum mulſum aquoſum. Sorbitionem uero ne exhibe, donec
febris deſierit,& urina cõcocta fuerit.Decumbere autem debet æger in do-
mo obſcura,& in ſtratis quàm molliſſimis reclinatus eſſe, ita ut multo tem-
pore decubitum in eodem loco toleret,& quàm minimum ſe iactet. Hoc e-
nim talibus maximè prodeſt.Super præcordium uerò,lini ſemen linteo illi
tum imponito,obſeruando ut ne horreſcat æger dum apponitur.Sit autem
ſumme tepidum, aqua & oleo coctum. Coniectare uerò ex urinis opor- 46
tet id quod futurum eſt. Si enim craſſiores ac pallidiores fuerint, meliores
B ſunt.Si uero tenuiores ac nigriores,deteriores.Si autem mutationes habẽt,
temporis diuturnitatem ſignificant:& neceſſe eſt ut morbus & ad deterius,
& ad melius,inæqualitatem permutet. Cæterum inconſtantes febres ſinere
oportet,donec conſtiterint:Quum uero conſtiterint, & uictu, & curatione
conuenienti occurrere, ſpeculatione ſecundum naturam facta. Sunt autem
aſpectus ægrotorum multi.Quare animaduertendum eſt medico,ut ne ali-
qua manifeſta cauſa ipſum lateat,neq; ex his quę ratiocinatione cognoſcun
tur, neq; ex his quæ ad numerum parem aut imparem apparere oportet.

Maxime igitur numerum imparem uereri oportet.Nam hi dies in alteru
tram partem ægrotos inclinare faciunt.Primum itaq; diem obſeruare opor
tet,quo æger debilis eſſe cœpit,cognito principio ex quo,& quando. Præ-
C cipuum enim hoc eſt ut ſciatur. Quum uerò ægrum interrogaueris, etiã 47
hæc omnia conſiderabis: Primùm quidem quomodo caput habet,an do
loris exors ſit, neq; grauitatem in ſeipſo habeat: deinde præcordia & latera
an doloris exortia ſint. Si enim præcordium doloroſum fuerit,aut eleuatũ,
aut obliquitatem aliquam habuerit,aut ſatietatem:aut lateris dolor affuerit,
& unà cum dolore,tuſſicula, aut tormen, aut uentris dolor: Quum horum
quid affuerit in præcordio, aluum maximè infuſis per clyſterem ſoluere o-
portet. Bibet autem aquam mulſam calidam coctam. Conſiderandum ue-
rò eſt an dum exurgit, animi deliquium incidat, an bona ſpiritus tolerantia
ipſum habeat:& inſpicienda alui egeſtio, num uehemẽter nigro colore pro
dierit,aut pura, quales ſani hominis ſunt egeſtiones:& an febris ad tertium
D diẽ exacerbetur. Vbi uerò ualde probè tales cõſideraueris in his morbis ter
tia die,ad hæc iam etiam alia contemplare:& ſi quarta ſimile quid tertiæ ha-
buerit ex iiſdem illis,æger in periculo uerſatur. Ex ſignis autem, nigra al- 48
ui egeſtio mortem ſignificat.Quæ uero ſani hominis egeſtioni ſimilis eſt,ſi
per omnes dies apparuerit,ſalutare ſignum eſt. At ſi glande ſubdita non o-
bedierit, & ſpiritus bona tolerantia affuerit, ſi ubi ad ſedem exurrexit, aut
iſthic in lecto,animi deliquium inciderit: Hæc ubi ægroto, aut ægrotæ, ab
initio affuerint,delyrium futurum expecta. Intentus autem ſis quoq; ad ma
nus.Si enim tremulæ fuerint, tali ſanguinis de naribus deſtillationem futu-
ram expecta.Inſpicere uero ipſas nares oportet, an ſpiritus æqualiter per u-
traſq; feratur:& ſi multus feratur è naribus,cõuulſio fieri ſolet. Si uero con
uulſio fiat,tali mors expectanda eſt:& bene habet ſi quis hoc prædicat. Si
uero in febre hyberna,lingua aſpera fiat,& animi deliquia adſint, tali remiſ-
ſio

ſio febris contingere ſolet: attamen fame talem macerare oportet, & aquæ, B
& aquæ mulſæ potu, ac ptiſanæ ſucco conſeruare, ita ut fidem ne habeas febrium remiſsioni. Nam qui talia ſigna habent, de uita periclitantur. Vbi uero hæc cognoueris, ac probe contemplatus fueris, ita fore prædicere potes,
49 ſi placuerit. Quũ uero in febribus horrendũ quid acciderit quinta die, aut aluus derepente liquida deiecerit, & animi deliquium incidat: aut uocis priuatio contingat, aut cõuulſio, aut ſingultus fiat: ex his anxioſus fieri æger ſolet, & ſudores ſub naſo, & circa frontem ac ceruicem à poſteriore capitis parte oboriri. Qui uero hæc patiuntur, ſpirituoſi facti non longe poſtea morientur. Quibus aũt in febribus crura fiunt tuberculoſa, atq; hæc tubercula moram trahentia non maturantur, febribus perſeuerantibus, & ſtrangu- F
latio acciderit in faucibus, ita ut partes circa fauces graciles exiſtãt, & tubercula nõ matura facta, ſed extincta fuerint: talibus ſanguis è naribus fluere ſolet. Et ſi quidem multus fluxerit, ſolutionẽ morbi ſignificat: Sin minus, morbum longum. Quanto aũt minus fluxerit, tanto deterius eſt, & longitudo maior. Si uero reliqua facilima fiant, tali dolores ad pedes expectare oportet. Si aũt contigerint pedem, & doloroſus eſſe perſeueret æger, & calore affligatur, ac non ſoluatur: paulatim & ad ceruicem dolores peruenient, & ad clauiculam, & humerum, & pectus, & articulum. Nam & hunc tuberculoſum fieri oportebit. His autem extinctis, ſi manus contrahantur, aut tremulæ fiant, conuulſio talem corripit, & delyrium. Sed & puſtulæ in ſupercilio oriuntur, & rubores habet, & palpebra altera ad alterã progerminat, & in- G
flãmatio dura detinet, & oculus uehementer intumeſcit, & delyrium ualde
50 augeſcit. Noctes autem plus quàm dies delyrij ſignificationem præbẽt. Multa uero ſigna ad imparem numerum magis fiũt, quàm ad parem. Vtro autem horum numerorum fiant, lethalia exiſtunt. Tales uero ſi quidem ab initio medicamentis purgare uolueris, ante quintum diem id facito, ſi uenter murmurarit: Sin minus, impurgatos ſinito. Si uero murmurarit, & alui egeſtiones bilioſæ fuerint, ſcãmonio dato moderate purgato. In reliquo uero uictu potus ac ſorbitiones parciſſime exhibeto, quo melius æger habeat, ſi non remiſſione facta decimumquartum diem tranſgreſſus fuerit. Quũ febricitanti decimaquarta die uocis interceptio acceſſerit, non cita ſolutio cõtingere ſolet, neq; liberatio à morbo fieri, ſed temporis diuturnitatem ta- H
li ſignificat. Quum itaq; apparuerit in hac die, lõgius protrahetur morbus.

Quum febrienti quarta die lingua conturbata loquitur, & aluus bilioſa liquida egerit, talis delyrare ſolet. Sed obſeruare ac aſſequi euentus opor-
51 tet. Æſtiuo ac autumnali tempore in morbis acutis, ſanguinis deſtillatio repentina, firmitatem ac multam inflãmationem circa uenas ſignificat, & in poſterum diem tenuium urinarum apparitiones. Et ſi ætate uiguerit, & corpus in exercitio, aut bene carnoſum habuerit, aut atrabiliarius fuerit, aut ex potu manus tremulas habuerit, bene habet ut delyrium aut conuulſionem prædicas. Et ſi quidem in diebus paribus accedat, melius eſt: In iudicatione uero pernicioſum, ſi non multus aceruatim concitatus ſanguis, redundantiæ exitus faciat per nares aut per ſedem: aut abſceſſus, aut præcordiorũ dolores, aut ad teſtes, aut ad crura dolores inducat. His autem cõcoctis, exitus fiunt

A fiunt ſputorum,craſſarum urinarum,leuium,albarum. Febri ſingultuoſæ
ſilphij ſuccum,acetum mulſum,daucum tritum bibenda dato,& galbanum
in melle,& cuminũ in eclegmate delingendum, & ptiſanæ ſuccum poſt hęc
ſorbendum. Talis autẽ effugere non poteſt, ſi non ſudores iudicatorij,&
ſomni æquales acceſſerint:& urinę craſſæ & acres decurrerint,aut ad abſceſ
ſum morbus decubuerit.Nux pinea,& myrrha,in eclegmate dentur.Biben
dum autem talibus acetum mulſum quàm minimũ dato : Si uero ualde ſiti-
culoſi fuerint,aquã ordeaceam. Peripneumonicas ac pleuriticas affectio- 52
nes ſic conſiderare oportet,an acuta ſit febris, & dolores lateris alterius, aut
utriuſq; : & dum ſpiritus ſurſum fertur an doleat:& an tuſſes adſint, & ſpu-
B ta prodeant fulua,aut liuida,aut etiã tenuia,& ſpumoſa,& florida:& ſi quid
aliud diuerſum habeat,ab his quæ illis fieri ſolent.Hunc ſic degere oportet.
Si quidem dolor ſurſum tendat ad clauiculam,aut circa mãmam, & brachi-
um,uenam in brachio ſecare oportet internam, utra tandem fuerit parte, in
ea ipſa : detrahere uero ſanguinem , iuxta corporis habitum , & tempus, &
ætatem,& colorem,plus & confidenter:& ſi acutus fuerit dolor,ducere uſ-
que ad animi deliquium:Poſtea uero infuſum per clyſterem adhibere.Si ue
ro ſub thorace fuerit dolor, & ualde diſtendat,pleuritico medicamento al-
uum ſubpurgato , & interim dum purgatur nihil dato : Poſt purgationem
uero acetum mulſum. Medicamẽtum autem purgans exhibeto quarta die.
Verum per tres ab initio,infuſum per clyſterem adhibeto:& ſi hinc non al-
C leuetur,ſic ſubpurgato.Cuſtodia autem fiat uſq; ad febris quietem ac ſepti-
mum diem:deinde ſi in tuto eſſe uideatur,ſuccum modicum ac tenuem pri-
mùm melle ammixto exhibeto.Si uero facile educat ſputum,& bene ſpiret,
ac doloris exors ſit circa latera,etiam pauló craſſiorem ac ampliorem, & bis
in die dabis.Si uero non facile liberetur,potionem pauciorem,& modicam
ſorbitionem,ſuccum tenuem,eumq; ſemel,et in quo tempore melius degit,
exhibeto. Cognoſces autem hoc ex urinis . Sorbitionem enim exhibere in
his morbis non prius oportet,quàm urinas concoctas,aut ſputa matura fa-
cta eſſe uideris.Si uero is qui medicamẽtum accepit, frequenter & multum
purgatus fuerit, neceſſe eſt dare, uerùm pauciorem ac tenuiorem. Nõ enim
poterit dormire,præ uaſorum uacuatione: neq; ſimiliter coquere:neq; iudi
D cationes ſuſtinere ac expectare.At ubi crudorum colliquationes factæ fue-
rint,& ea quæ renituntur abiecerit,nihil obſtabit. Matura uero ſunt ſpu- 53
ta quidem, quum ſimilia fuerint puri : Vrinæ autem ſubſidentias habentes
ſubrubras,uelut eſt eruum.Nihil autem prohibet, & ad alios laterum dolo
res tepefactoria apponere & cerata : Inungere autem crura ac lumbos oleo
calido: & pinguedinem illinere, præcordia uero ex lini ſemine integere uſ-
que ad mãmas . At ubi in uigore eſt peripneumonia , auxilium non admit-
tit,ſi nõ expurgetur:& malum eſt ſi æger difficulter ſpirauerit : & urinæ te-
nues & acres,& ſudores circa collum ac caput fiãt.Tales enim ſudores pra-
ui ſunt,præ ſuffocatione,& impetu ac uiolentia,ſuperantibus morbis,ſi nõ
urinæ multæ ac craſſæ prodierint, & ſputa matura exierint . Vtrum autem 54
horum ſua ſponte uenerit,morbum ſoluit. Ad peripneumoniam medi-
camentum quod delingitur . Nux pinea & galbanum, in melle Attico:A-
brotonum

brotonum in aceto mulſo. Piper, ueratrum nigrū feruefacito, & pleuritico B
in principijs dum dolor uexat, bibenda dato. Bonum eſt & panacem in ace
to mulſo feruefacere, & excolare, ac bibēdum dare, tum hepaticis, tum in do
loribus ſepti tranſuerſi. Et quæcunq; ad uentrem, aut ad mictionem impel-
lere oportet, hæc in uino & melle dabis, illa ad uentrem, cum aqua mulſa a-
54 quoſa copioſiore bibenda dato. Dyſenteria ſedata abſceſſum, aut tumo-
rem aliquem faciet, ſi non ad febres, aut ſudores, & urinas craſſas, & albas,
ac ualde perſpicuas, aut ad tertianas, aut ad uaricē, aut ad teſtem, aut ad cru-
ra, aut ad coxam dolor decubuerit. In febre bilioſa ante ſeptimum diem,
cum rigore morbus regius accedens, ſoluit febrem. Verùm ſine rigore ſi ac
55 cedat, extra temporis occaſiones, pernicioſus eſt. Tetanus lumborum in F
anteriorem ac poſteriorem partem diſtentio: & in atrabiliarijs, ubi ſpiritu-
um per uenas interceptiones fuerint, uenæ ſectione ſoluuntur. Quum au
tem à tendinibus uehemēter in anteriorem partem reuelluntur, & circa col
lum ac faciem ſudores fiunt, dum præ dolore mordentur ac reſiccantur ten
dines uſq; ad ſacri oſsis finem exporrecti, qui craſsiores ſpinam continent,
qua parte maxima ligamenta exorta, deorſum ad pedes uſq; deſinunt: Tali
ſi non febris & ſomnus acceſſerit, & ſequentes urinæ concoctionem haben
tes prodierint, & ſudores iudicatorij, uinum Creticum uinoſum bibendum
dato, & farinam coctam edendam. Et cerato ungito ac illinito, & integito
crura uſq; ad pedes, ubi calida aqua prius in ſcapha perfudiſti: brachia quo
que ad digitos uſq; integito: & lumbos ac ſpinam à collo uſq; ad coxas, pin G
guedine incerata molli pelli illita circumdato, ita ut etiam anteriores partes
complectantur: & interpoſito tempore, per utriculos calida aqua infuſa fo-
ueto, & circumtento linteo ipſum reclinato: Aluum uero ne ualde ſoluas,
niſi glandula ſubdititia, ſi multum tempus fuerit, quo abſq; egeſtione per-
manſit: & ſi quidem in melius res tibi proceſſerit, ſatis eſt: Sin minus, meu ra
dicem in uino odorato tritam, & daucum bibenda dato, mane ubi ieiunus
eſt ante calidæ perfuſionē: & poſt hæc breui farinam coctam, tepidam, plu-
rimam edat, & uinum ubi uoluerit, bene temperatū inſuper bibat: & ſi qui-
dem in melius res tibi proceſſerit, ſatis eſt: Sin minus, prædicere oportet.
56 Morbi porrò omnes ſoluuntur, aut per os, aut per aluum, aut per ueſicā,
aut alium aliquē eiuſmodi articulum. Verùm ſudoris ſpecies omnibus cō- H
munis eſt. Veratrum dare his oportet, quibus à capite fluxio fertur.
Quicunq; uero ex abſceſſibus, aut uenæ ruptura, aut propter intempe-
rantiam, aut ob aliam quandam fortem cauſam, ſuppurati fiunt, talibus ue-
ratrum ne dato. Nihil enim profuerit, & ſi quid perpetietur ęger, ueratrum
in cauſa eſſe uidebitur. Si uero corpus diſſoluatur, aut dolor in capite ſit, aut
aures obturatæ ſint, aut nares, aut ſputatio, aut genuum grauitas ſit, aut cor-
poris tumida moles præter conſuetudinem, dato quicquid tandem horum
contigerit, ſi non ex potibus, neq; ex rebus uenereis, neq; ex triſtitia, neq;
ex curis, neq; uigilijs hæc fiant: & ſi quidem horum quid in cauſa fuerit, ad
57 hoc ipſum curationem inſtituito. Dolores ex itinere, laterum, dorſi, lum-
borum, coxarum, & quęcūq; reſpirantes dolent, cauſam manifeſtam haben
tes (Sępe enim ex crapulis & cibis flatuoſis, dolores procedere ſolent, & ad
lumbos,

A lumbos,& ad coxam.)Quibus uero ipſorum talia fuerint, urinæ difficultas ipſis accedit. Horum autem cauſa iter eſt, & grauedinum ac raucedinum.

Quæcunq; ex uictus ratione contingunt, pleraq; unuſquiſq; prout præter conſuetudinem uictu uſus fuerit, maxime annotat. Nam qui non ſoliti ſunt prandere, ſi pranſi fuerint, multus uentris tumor ipſis accedit, & dormitatio, ac repletio. Si uero inſuper cœnauerint, aluus exturbatur. His ubi balneo uſi ſunt, dormire conducit: Vbi uero dormiuerunt, deambulare lenta ac multa circuitione: & ſi quidem aluus euacuata fuerit, cœnare, & bibere uinum paucum, meracius. Si uero euacuata non fuerit, corpus oleo calido illinere: & ſi ſitierit, uinum aquoſum album aut dulce bibere ac quieſcere: Si

B uero non obdormierit, amplius quieſcere. Reliquus uictus ſimiliter ut his qui crapula grauantur, conſtituatur. Quod uero ad potus attinet, qui 58 quidem aquoſi ſunt, tardioris tranſitus ſunt, & intus obuoluuntur, & circa præcordia redundant, & ad mictionem non decurrunt. Tali uero potu repletus, nullum opus celeriter perficere poterit, ex his quæ intento corpore per uiolentiam aut celeritatem perfici ſolent. Quieſcat autem quàm maximè, donec unà cum cibis concoctus fuerit. Quicunq; uero potus meraciores ſunt, aut auſteriores, palpitationem in corpore, & pulſationem in capite inducunt. His cõmodum eſt ut inſuper dormiant, & calidum quid ſorbeant, ad quod maxime iucunde affecti ſunt. At uero ieiunium ad capitis dolorem ac crapulam malum eſt. Cæterùm qui ſemel in die cibum capiunt,

C hi & impotentes ſunt, & calidam urinam mingunt, præter conſuetudinem uaſa uacua habentes: fit autem & os ſalſum ac amarum, & in omni opere tremunt, & tempora ipſis diſtenduntur, & cœnam concoquere non poſſunt, uelut ſi pranſi eſſent. Hos autem minus bibere oportet, quàm ſoliti fuerunt, & mazam liquidiorem pro pane ſumere: & ex oleribus, rumicem, aut maluam, aut ptiſanam, aut betas: Bibere uero uinum inter cibum, moderatum & aquoſius: & à cœna modice deambulare, donec urina deſcenderit, ac minxerint. Vtantur autem & piſcibus coctis. Edulia porrò maxime de ſe ſi- 59 gnificationem præbent. Allium, flatum & calorem circa thoracem facit, & capitis grauitatem, & anxietatem, & ſi quis alius dolor antea fieri conſueuit, eum exacerbauerit. Vrinam autẽ cíet, & hoc bonum habet. Optimum

D uero eſt ut quis ipſum edat, ſi aut ebrius eſt, aut ad potationem ire uolet.

Caſeus flatum, & adſtrictionem, & ciborum accenſionem facit, quũ crudum & incoctile ſit edulium: peſſimum autem eſt repletos ipſum inter potum edere. Legumina omnia flatuoſa ſunt, & cruda, & cocta, & fricta, & macerata, & uiridia. His aũt utendum non eſt niſi cum cibis. Vnumquodque uero ex ipſis ſua peculiaria uitia habet. Cicer flatũ, tum crudum, tum frictum, & dolorem inducit. Lens àdſtringit, & turbationem inducit, ſi cum cortice ſumatur. Lupinus minime inter hæc mala habet. Silphij caulis & ſuccus, quibuſdam quidem maxime, inexpertis autem non tranſit per uẽtrem. Verùm uocatur hoc malum cholera ſicca. Fit autem maxime, ubi cum multo caſeo mixtus fuerit, aut cum carnis bubulæ eſu. Nam & atrabiliariæ affectiones à bubularum carnium eſu exacerbantur. Eſt enim inſuperabilis ipſarũ natura, & nõ cuiuſuis uentriculi eſt ipſas concoquere. O- 60

ptime tamen ipſas concoxerint, ac ſummouerint, qui percoctis, & quàm ue- B
tuſtiſſimis utantur. At caprinæ carnes quæcunq; in bubulis inſunt mala, o-
mnia habent: itemq; à concoctione alienitatem: & flatuoſiores ſunt ac ru-
ctus ampliores faciunt, & choleram generant. Sunt autem odoratiſſimæ, ſo
lidæ ac iucundiſſimæ, optimæ & percoctæ & frigidæ. Verùm iniucundiſſi
mæ & graueolentes ac duræ, peſſimæ: imò etiam recẽtes. Optimę uero ſunt
æſtatis tempore: peſſimę autumno. Porcinæ uero carnes prauę ſunt, quũ
fuerint crudiores aut ambuſtæ. Magis autem choleram generant, & turba-
tionem faciunt. Suillæ autem optimæ ſunt omnium carnium: Sed præ-
ſtant etiam ex his quæ non uehementer pingues ſunt, neq; tenues, neq; ue-
teris uictimæ ætatem habent. Edere uero ipſas oportet abſq; pelle, & ſubfri F
61 gidas. In cholera ſicca uenter inflatus eſt, & ſtrepitus inſunt, & dolor late
rum ac lumborum. Secedit autem nihil deorſum, ſed aluus adſtricta eſt. Ta-
lem adſeruato ut ne uomat, ſed aluus ſubeat. Infuſum itaq; calidum ac pin-
guiſſimũ quàm citiſſimè per clyſterem immittito: & oleo illitum in aquam
plurimã calidam demittito, in ſolium reclinans, & calidam paulatim affun-
dens. Et ſi caleſcenti ipſi aluus ſubierit, morbus ſolutus eſt. Dormire quoq;
tali conducit, & bibere uinum tenue, & uetus ac meracius, & oleum dato, ut
& quieſcat, & aluus ſubeat, & ſoluatur morbus: à cibis uero & alijs abſtine-
at. Si uero non remiſerit dolor, aſininum lac bibendum dato, donec purga-
tus fuerit. At ſi liquida fuerit aluus, & bilis ſubeat, & tormina ſint, & uomi-
tus, ac ſuffocationes: his optimũ fuerit quieſcere: Bibere uero aquam mul- G
62 ſam, & non uomere. Hydropum duæ naturæ ſunt: quorum alter ſub car-
ne ſi fieri aggreditur, ineuitabilis eſt. Qui uero cum inflationibus fit, multa
bona fortuna opus habet, maxime autem ærumnis, & fomentis, ac tempe-
rantia. Edat autem ſicca & acria. Sic enim uel maxime urinam eiecerit, & plu
rimũ uiribus polluerit. Si uero difficulter ſpirauerit, & tempus uernum fue-
rit, & ſimul ætas uiguerit, & uirium robur adſit, de brachio ſanguinem de-
trahere oportet: deinde panes calidos ex uino nigro & oleo tinctos edat: &
quàm minimum bibens, quàm plurimũ laboret, & carnes ſuillas carnoſas
edat cum aceto coctas, ut aduerſus accliues deambulationes reniti poſsit.

Quicunq; infernum uentrem calidum habent, & alui egeſtiones acres &
inęquales ipſis prodeunt præ colliquatione: his ſi quidem potentes fuerint, H
ueratro albo reuellere oportet: Sin minus, ſuccus tritici horni craſſus, frigi-
dus dandus eſt, & lenticulæ freſæ decoctum, & panes ſubcineritij, & piſces
febrienti quidem cocti, non uero febrienti, aſſati: & uinũ nigrum non febri-
enti: ſin minus, aqua à meſpilis, aut myrti baccis, aut malis, aut ſorbis, aut pal
63 mulis, aut uitium œnanthe. Si uero febris non habeat, & tormina adſint,
lac aſininum calidum modicum primùm: deinde ſenſim facto progreſſu am
plius, & lini ſemen, & triticeam polentam, & fabas Ægyptias, exempto eo
quod in ipſis amarum eſt, molita ac trita hęc inſpergens bibat: aut oua ſemi-
concreta aſſata edat, & ſimilaginem, & milium: & alicam coctam in lacte:
hæc cocta frigida edat, & quæ his ſimilia exiſtunt, tum pocula, tum edulia
in cibo aſſumat. Maximi momenti circa uictus rationem, eſt obſeruare ac ca
uere, tum in acutis, tum in longis morbis, & intenſiones febrium, & remiſ-
ſiones,

A ſiones,quo temporum occaſiones ſcias, quando cibos exhibere non oportet,& quando tutò exhiberi poſſunt.Inſuperq́ quando plurimùm ab intentione adſunt. Noſſe porrò oportet,eos quibus caput dolet ab exercitationibus,aut curſibus,aut profectionibus,aut uenationibus, aut ex alio quopiam intempeſtiuo labore,aut ex re uenerea:decolores item,raucoſos, ſplenicos,exangues,ſpirituoſos,& ſiccam tuſſim habentes,ac ſiticuloſos,& flatuoſos,& uenarum interceptiones: & eos qui intenta habent præcordia,& latera,& dorſum,& torpefactos,& obſcure uidentes,& quibus aurium ſonitus incidunt,& qui urinariam fiſtulam urinã non continentem habent,& morbo regio laborãtes, & quorum alui cruda eijciunt, & ex quibus ex naribus,
B aut per ſedem ſanguis uehemẽter erumpit, & qui tubercula habent, & quibus uehemens dolor incurrit,& non ſuperauerint:ex talibus nullum medicamento purgandum eſſe.Periculum enim habebis, & nihil opis afferes, & ſpontaneas liberationes ac iudicationes tolles. At ſi ſanguinem alicui detrahere conducit,ſolidam aluum facere oportet, atque ſic detrahere,& fame macerare,ac uinum auferre.Poſtea uictu conueniente,& fomentis humidis, reliquam curationem perage. Si uero aluus denſa ac adſtricta eſſe uideatur, molle infuſum per clyſterem immitte. Si uero medicamentum dare uiſum fuerit,per ueratrum tutò ſurſum purga. Deorſum uero nullum talium. 65

Optimũ autem eſt ad mictionem, & ad ſudores, & ad deambulationes perducere,& leni frictione uti,ut ne habitũ denſum efficias. Si uero in lecto
C decumbat,alij ipſum fricent.Et ſi quidem in thorace ſupra ſeptum tranſuerſum, affectio ipſum infeſtarit, plurimũ reſideat, & minime ipſum reclinent: quandiu uires tolerant: & ſedentem multo tempore multo oleo calido defricent. Si uero in inferna aluo ſub ſepto tranſuerſo dolores habeat,decumbere conducit, & nullo motu moueri tali corpori confert, extra defrictionem. Qui uero ex inferna aluo ſoluuntur dolores, per urinas & ſudores, ſi moderatè delabuntur,ſua ſponte ſoluuntur,qui parui ſunt,uehementes autem praui ſunt.Tales enim aut pereunt, aut abſq́ alijs morbis ſani nõ fiunt. Verùm qui huiuſmodi ſunt incumbunt ac firmantur. Potio hydropica. 66

Cantharidas tres,detracto capite uniuſcuiuſq́, & pedibus,& alis,corpora uidelicet ipſarum in tribus aquæ cyathis terito. Quum autem is qui bibit
D doluerit,calida aqua perfundatur.Bibat autem prius illitus,ieiunus:& edat panes calidos ex oleo. Medicamentum ſanguinem ſiſtens. Fici ſuccum lana exceptum intus ad uenam appone:Aut coagulo intorto nares obturato.Aut chalcitidem digito prius efformatã apprime,& cartilagines extrinſecus utrinq́ comprime:& aluum lacte aſinino cocto ſolue, & caput rade, & perfrigerantia adhibe,ſi calidum tempus fuerit. Seſamoides ſurſum purgat, potus eius eſt drachma dimidia in aceto mulſo trita. Cõmiſcetur etiam ueratris tertia potionis pars,& minus ſuffocat. Ad trichiaſin, id eſt pilos pungentes in palpebris enaſcentes. Immiſſum in acum foramen habentẽ filum,in ſumma ſupernæ palpebræ margine deorſum uerſus perpunctione facta tranſmitte,et aliud itidem ſub hoc inferne traijce:extenta fila conſue ac deliga,donec decidant: & ſi quidem ſatis habuerit, bene eſt: Sin minus, & quid defecerit,ruſus eadem facito. Sed & hæmorrhoidas eodem modo 67

tranſmittes, filo lanæ ſuccidæ craſſiſſimo ac maximo in acum immiſſo, ac de E
ligato. Securior enim fit curatio: deinde compreſſione facta medicamento
erodente utere, & ne prolue donec deciderint: & ſemper unã relinque. Po-
ſtea uero refectis uiribus ueratrum dato: deinde exerceatur & exudet, & an
te exercitationem mane frictio multa fiat. Verùm à curſu abſtineat, & ebrie
tate, & ab acribus, origano excepto. Vomat autem per interpoſitos dies ſe-
ptem, aut ter in menſe. Sic enim quàm optime habuerit corpus. Vinum ue-
68 ro fuluum, auſterum, aquoſum ac modicum bibat. At uero ad ſuppura-
tos, ſcillæ fruſta rotunda ſecta in aqua coquito, & ubi ualde bene efferbue-
rit, diffundito, & alia affuſa coquito, donec ad contactum percocta ac mol-
lia apparuerint: deinde leuiter tritis cuminum frictum ammiſce, & ſeſama al F
ba, & amygdalas recentes tritas, & hæc melle excepta delingenda præbe, &
poſtea uinum dulce bibendum. Sorbitiones uero ſumat, peplum, appel-
latum meconium album, tritum acetabuli parui menſura, in aqua loturæ fa
rinæ recentis dilutum ac coctum, melle affuſo tepidum abſorbens. Atque
ſic degat per diem: deinde ſupputans ea quæ eueniunt, cœnam dato. Fa-
barum item depuratarum quadrantem, & rubiæ ſarmenta duodecim, teri-
to, miſceto, coquito, & pingui addito delingenda præbeto. Ad oculos.

Spodium lotum probe uelut farinæ maſſam ſubactum, non liquidum,
uuæ immaturæ acerbæ ſucco humectatum leuiter terito, in ſole reſiccato, &
ut ad illitionem cõmodum ſit humectato: quum uero ſiccum factum fuerit,
leuiter trito ſicco oculos ſublinito, & angulos conſpergito. Ad eoſdem. G

Ebeni drachmam, æris uſti obolos nouem, croci obolos tres: Hęc trita in
coticula terito, & uini dulcis heminam Atticam affundito: deinde ad ſolem
69 obuelata exponito, & ubi cocta exaruerint, ipſis utere. Ad dolores oculo
rum. Chalcitidis drachmã, uuæ expreſſæ, ut duæ partes ſint reliquæ, myr
rham & crocum terito, & muſtum admiſceto, & ad ſolem coquito, ac illini-
to. Sint autẽ in uaſe æneo. Earum quæ ab utero ſtrangulantur cognitio.
Digitis duobus comprimito, & ſi ſenſerit, uteri ſtrangulatio eſt: Si non, con
uulſio. Ad hydropicos. Pepli meconij appellati, acetàbulum paruũ At
ticum rotundum, potio una, ſquamę æris ſpicilla lata tria: Hæc leuiter trita,
& cum farina recenti agglutinata, ac in catapotia efformata, deglutienda da
to. Purgant aquam deorſum. Aliud, quod ſtercora per aluum expellit. In H
caricas ſuccum tithymalli inſtilla, in ſingulas ſepties: deinde in nouum uas
compoſitas recõde, ac exhibe ante cibum. Aliud. Peplum, quod & me
conium appellatur, aqua affuſa terito ac excolato, & farinam placentarum
torrefactarum ammiſcens, & mel coctum affundens, hydropicis edendum
dato: et uinum dulce aquoſum, aut aquam mulſam aquoſam inſu-
per bibendam. At meconium, quod primùm
excrementum à pueris prodit, colle-
ctum recondito, ac cu
rato.

A HIPPOCRATIS COI LIBER
DE IVDICATIONIBVS, IANO CORNARIO
Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Iudicationis, quæ cito ad melius tendit, ſigna. Aluus quando in morbis
denſanda. Lumbrici ad iudicationem exeuntes. Vrina optima. Vrina fulua, al
bam ſubſidentiam habens. Signa magna quid denotent. 2 Capitis dolor in fe-
bri non lethali. Doloris primis diebus interceptio. Febrium iudicatio. Febres
placidiſſimæ, Lethaliſſimæ. 3 Signa bona in febribus ardentibus. Morbus regi
B us in febribus ardentibus. 4 Iudicationes & remiſſiones febrium ardentium. Li
pyria. Morbus regius febri deſinente. Tertiana ſeptem circuitibus iudicatur.
Morbus regius in febribus intollerabilibus ſeptima, aut nona, aut decimaquarta
die. Sudores qui febres iudicant. 5 Vrinarum lentæ concoctiones. Vlcerum
iudicatio. Capitis dolor ante febrem. Præcordiorum molles tumores. 6 Vri-
na pura, ſubſidentia alba, leuis. Vrina ſubrubra, ſubſidentia ſubrubra, leuis. Poda-
gricorum morborum iudicatio. Morborum lethalium iudicatio. Sudores peſſi-
mi qui. 7 Alui egeſtiones uariæ. Vrina pura, fulua, tenuis. Vrinarum in febri
bus mutationes. Vrinæ ab initio non ſimiles. 8 Sudores frigidi cum acuta febri,
lethales. Morbi longitudinem ſignificantia ſigna. Sudor in febre permanente.
Sudor multus in ſanis. Alui egeſtiones in idem concedentes. Bilis atra in ege
ſtione ſubſidens. Venæ pulſantes ſana facie. Manuum palpitationes. 9 Si-
gna lethalia. Febris cõtinuæ iudicatio. Diſtentio antrorſum & retrorſum. Mor
C bus regius, & ſingultus in febribus quando lethalis. Recidiuæ in quibus. Febris
ardentis recidiua. 10 Recidiuantes morbi. Abſceſſus ad aurem circa iudicatio-
nem non ſuppurati. Hemorrhoides in atrabiliarijs cum phrenitide. Inſaniæ ſolu-
tio. Suppurati ex linguæ & labiorũ impotentia. Doloris in locis infernis ſolutio.
11 Coxarum dolor in febribus ardentibus. Rigor in febre ardenti. Tremo-
res in febribus ardentibus. Aurium ſurditas in febri ardenti. Rigor in febribus.
Dolores repentini. Febris uehemens, &c. Hydropis ſolutio. Alui profluui
um à pituita alba. Dolores uehementes in pedibus. 12 Alui diuturnum profluui
um ſoluentia. Puris per aures ac nares fluxio. Capitis repentini dolores. Caput
circumcirca dolens. Alui profluuium lippientibus commodum. Neruorum di-
ſtentio à conuulſione. Conuulſio febri ſuperueniens.

D DE Iudicationibus quę cito ad melius tendunt, plerunq; 1
eadem ſigna ſunt, quę etiam ſanitatis. Sudores enim o-
ptimi ſunt, & celerrimę febrem ſedant, qui in iudicato-
rijs diebus fiunt, & febrem perfecte ſummouent. Boni
quoq; ſunt qui per totum corpus orientes, morbum
facilius ferre faciunt. Qui uero nihil horum faciunt, in-
cõmodi ſunt. Denſari uero oportet alui egeſtionem,
morbo ad iudicationem tendente. Sit autem ſubfulua, & non ualde graueo
lens. Cõmodum eſt & lumbricos exire ad iudicationem. Vrina autem o-
ptima eſt, quæ habet albiſſimam ſubſidentiam, & leuem ac æqualem, per to
tum tempus donec iudicatus fuerit morbus. Significat enim ſecurum ac bre
uem fore morbum. Si ſudore oborto morbus deficiat, & urina fulua al-
bam ſubſidentiam habens conſpiciatur: his eadem die recidiua febris fiet; at
que hæc quinta die citra periculum iudicatur. His qui in breuiſſimo tem-

pore ſani euadēt,omnia maxima ſigna fiunt.Nam magis ſine dolore degūt, B
& extra periculum, & noctu dormiunt, & alia ſigna ſecura præ ſe ferunt.
2 Quibus in febre non lethali capitis dolor,& alia ſigna circumſtant,in his
bilis dominatur. Quibus inceperit dolor primis diebus,& quarta ac quin
ta magis premūtur,hi ſeptima à febre liberantur. Febres iudicantur in iiſ-
dem numero diebus, ex quibus & ſuperſtites euadunt homines, & ex qui-
bus pereunt.Etenim placidiſſimæ febres, & ſignis ſecuriſsimis contingen-
tes,quarto die deſinunt, aut prius. Lethaliſſimæ uero & ſignis horrendiſſi-
mis contingentes,quarto die aut prius occidunt. Primus igitur ipſarum in-
ſultus ſic deſinit: Alter ad ſeptimū deducit: Tertius ad undecimum: Quar-
tus ad decimūquartum:Quintus ad decimumſeptimū:Sextus ad uigeſimū. F
Atq; hæc in acutiſsimis morbis, per quatuor ad uiginti, appoſitiones fiunt.
Non poteſt aūt quicquam horum integris diebus exactè numerari: neq; e-
3 nim anni ac menſes totis diebus conſtant. In febribus ardentibus bona ſi
gna apparentia,qualia in ſanis ſcripta ſunt,ſi quidem minora fuerint,ad ter-
tium diem remiſſionem indicant: craſſiora uero,in craſtinum: craſſa autem,
eadē die. In febribus ardentibus ſi poſterius ſeptimo die morbus regius ac-
cedat,indicium eſt ſublati ſudoris. Nam morbus nō ſolet exudare, neq; uſ-
quam alibi abſceſſum facere,ſed ſanus fit.Neceſſe aūt eſt ubi calor febris di-
ſceſſit, & humorem in ſeipſum attraxit, febri contingere iudicationem,per
urinas prodeuntes, aut etiam alui egeſtiones, aut ſanguinis ex naribus flu-
xum,aut mictionem multam,aut per multā humiditatem,ſudorem, aut uo- G
mitum:Mulieri uero etiam per menſium uiam. Maximè igitur hæc iudica-
tionem faciunt,& quicquid his propinquum contingit. Facit aūt & alias iu
dicatiōes, ſed minus quàm has.Si uero ſeptimo die morbus regius accedat,
aut poſterius,in febre ardente,& difficilis multi ſputi ſeceſſus, tum in arden
tibus, tum in aliis febribus: ſi nullo talium ſignorum contingente dimiſerit
febris, neceſſe eſt tales iudicationes pro illis fieri, aut magnorū tuberculorū
abſceſſum,aut dolores ex abſceſſu uehementes,aut colliquationes humorū
4 ex calore. Iudicationes & remiſſiones eorum quę febrem ardentem ſigni
ficant,longiorem morbum faciunt.Si uero fortia fuerint,mors plerunq; ſe-
quitur. Reliquæ uero ardentes ſecuræ deſinunt ſeptimo aut decimoquarto
die:Solet autem et ad lipyriam deuenire, & detinet maxime xl.dies, & in e- H
pialum tranſit: & lipyria eadem quoq; die corripit ac dimittit. Fit autem &
capitis dolor.Si uero lipyria non dimiſerit in xl.diebus,ſed producta fuerit,
& dolor habuerit caput,& delyret ęger, ipſum purgato.Deſinente uerò fe-
bre ardente ſi accedat morbus regius, non ſolet amplius exudare, neq; uſ-
quam alibi abſceſſum facere,ſed ſanus fit.Tertiana in ſeptem circuitibus ple
runq; iudicatur. Quibuſcūq; in febribus intolerabilibus ſeptima,aut no-
na,aut decimaquarta morbus regius accedit,bonum:ſi nō dextrum præcor
dium durum fiat: Sin minus, ambiguum. Acuti morbi in quatuordecim
diebus plerunq; iudicantur. Sudores febricitanti ſi fiant tertia die,& v.&
vii. & ix. & xi. & xiiii. & xxi. & xxxi. hi ſudores morbos iudicāt,Qui
5 uero non ſic fiunt,dolores ſignificant. Concoctiones urinarum paulatim
matureſcentes,ſi in iudicatoriis diebus concoctæ fuerint,morbum ſoluunt.
Exem-

A Exemplum urinarum ulcera facere oportet.Nam ulcera ſi repurgantur pu-
re albo,celerem curationem indicant: Si uero in ſanioſos humores tranſmu
tentur,maligna fiunt. Eodẽ modo & urinæ ſignificant.Si ex dolore tenu-
es fiant,ex occaſione ratiocinari oportet,ex qua morbus acceſſit,& hanc in-
ſpicere ubi ſedatur.Nam hac deficiente, alijs ſignis qualia conueniunt acce-
dentibus,non putandum eſt morbo liberationem contingere. Si dolue-
rit caput,& ex hoc febris accedat, & hinc non ſedetur: dolore nõ ceſſante fe
bris non iudicatur:& plurima talia iudicationis longę ſunt ad melius,etiam
in his quæ ad ſanitatem tendunt. In præcordijs tumores molles,& dolo-
ris exortes,& ad contactum cedentes,diuturniores quidem iudicationes fa
B ciunt,minus aũt horrendas tuberculis his cõtrarijs. Eodem modo habet &
de tuberculis in reliquo uentre. Ex urinis ſi quidem id quod mictum eſt 6
purũ fuerit:ſubſidentiam uero albam ac leuem habuerit, diuturnior fit mor
bus,& minus quàm optima ſecura eſt hæc urina. Si uero & urina ſubrubra
fuerit, & ſubſidentia ſubrubra ac leuis:diuturniorem quidem hęc morbum
quàm prior ſignificat,ſed ualde ſalutarem. Quicũq; podagrici morbi fi-
unt,hi in quadraginta diebus ab inflãmatione liberi ſedantur.Sed in his ple
raq; longæ iudicationis ad melius ſunt. Quæ ad mortem tendunt, in die
ac nocte iudicantur,quæ uidelicet debilitationis ſigna ſunt,uelut epoti me-
dicamenti,exturbationis alui & ſurſum & deorſum, anxietatis, & aliorum
huiuſmodi. Si igitur horum ſigna in die ac nocte ſubmoueantur, bene eſt:
C Sin minus, lethalia eſſe putanda ſunt. Sudores peſſimi ſunt frigidi, & circa
ceruicem contingentes.Hi enim mortes,& morborum longitudinem præ-
ſignant. Alui egeſtiones uariæ, diuturniores quidem ſunt nigris & alijs 7
lethalibus egeſtionibus,nihilo uerò minus pernicioſæ. Sunt autẽ tales, ra-
mentoſæ,bilioſæ, cruentæ,praſinæ, nigræ: & aliquando ſimul omnes pro-
deunt,aliquãdo ſingulæ particulatim. Vrina ſi quandoq; pura micta fue
rit, quandoq; ſubſidentiam albam ac leuem habens, diuturnæ tales ſunt,&
minus ſecuræ quàm optima urina. Si uero fulua ac tenuis fuerit urina mul-
to tempore,periculum eſt ne ſufficere homo poſſit, donec cõcocta fuerit u-
rina: & ſi aliàs ſuperſtitis futuri ſigna fuerint, his abſceſſum affore expecta
ad locos infra ſeptum tranſuerſum. In febribus ſi mutationes habeat urina,
D diuturnitatem temporis ſignificat,& neceſſe eſt ægrotum mutari & ad dete
riora,& ad alteram partem. Si urinæ ab initio non ſimiles fuerint, ſed ex
tenuibus craſſæ fiant,& penitus tenues,tales ægrè iudicant,ac inconſtantes
ſunt. Frigidi ſudores cum acuta quidem febre, lethales ſunt: cum mitiore 8
uero,longitudinem morbi ſignificãt.Et ubi in corpore caliditas aut frigidi-
tas,hîc morbus eſt, & ibi in toto corpore mutationes repentinæ fiunt: & ſi
corpus perfrigeretur, aut rurſus calefiat, aut color alius ex alio trãſmutetur,
morbi longitudinem ſignificat. Si febricitanti ſudor accedat, febre non
deficiente,malum:prolongatur enim morbus,& humiditatem ſignificat.

Febricitanti frigidi ſudores accedentes,longam febrem ſignificant. Su
dor multus intemperatè oboriens ſano, morbum ſignificat, æſtate mino-
rem,hyeme maiorẽ. Alui egeſtiones ſi in idem concedere ac cõſiſtere per-
miſeris,uelut ramẽta ſubſident:ſi pauca, modicus eſt morbus:ſi multa, mul-

tus:his infuſum per clyſterem adhibere conducit. Quibus uero in egeſtio- B
ne inferne bilis atra ſubſidet,ſi copioſior,maior eſt morbus: Si paucior, mi-
nor. Si uenæ pulſarint,& facies ſana fuerit, & præcordia nō mollia,ſed in tu
morem eleuata,diuturnus eſt morbus,& abſq; cōuulſione non ſoluitur,aut
multa ſanguinis ex naribus fluxione,aut uehemēti dolore. Et palpitationes
in manibus, diuturnæ febris ſignum ſunt, aut breuis iudicationis in deteri-
9 us:& in his pleraq; quæ ad mortem tendunt. His qui breuiſſimo tempo-
re perituri ſunt,maxima ſigna ab initio fiunt. Nam & difficulter ſpirant, &
noctu non dormiunt, & ſigna periculoſa præ ſe ferunt. In febre continua
ſi quis quarta die & ſeptima affligatur,et undecima non iudicatus fuerit,ple
runq; perit. Quicunq; à diſtentione antrorſum ac retrorſum corripiun- F
tur,in quatuor diebus pereūt. Si uero hos effugerint,ſani fiūt. In febribus
ardētibus ſi accedat morbus regius,et ſingultus quinto die,lethale eſt. Re
cidiuę fiūt in his,quibus febrib. deſinētibus uigilię fortes accedunt,aut ſom
ni turbulenti,aut corporis robur,aut dolores uniuſcuiuſq; membri: & qui-
bus febres ſedantur, neq; ſignis ſolutorijs contingentibus,neq; in iudicato
rijs diebus:& ſi deficiente febre,& ſudore accedente, urinam fuluam minxe
rint,albam ſubſidentiam habētem, his febris recidiuam eadem die expecta.
Hæ uero recidiuæ quinto die iudicantur extra periculum. Et ſi ex iudicatio
ne facta urinam rubicundam, rubram ſubſidentiam habētem minxerint,eti
am his recidiua febris fit eadem die:& pauci ex hac ſeruantur. Quū recidit
febris ardens,plerunq; etiam exudat.Et ſi reuertēs tot diebus detineat quot G
10 prius,etiam tertio recidiuat,ſi nō impari die dimiſerit reuerſa. Plerunq; ſi
crudæ ſint urinæ,& alia ſigna non ſecundū rationē eueniant, morbus in die
iudicatoria recidiuat.Quādoq; uero etiā reuertitur in die iudicatoria,his ta
libus relictis. Abſceſſus circa aurē quibus circa iudicationē oborientes nō
ſuppurantur,his ſubmotis recidiua fit iuxta recidiuarum rationē, ſimilis cir
cuitui:in his ſpes eſt ad articulos abſceſſum fieri:aut urina craſſa,qualis eſt al
ba in quartanis delaſſatorijs,liberat ab abſceſſu.Quibuſdam uero horū eti-
am ſanguinis è naribus eruptiones fiunt.Hæc aūt ſanguinis eruptio quarta
nas non ſoluit,neq; morbos qui per alui egeſtiones ſanari ſolent. Atrabi
liarijs cum phrenitide occupatis,ſi hæmorrhoides oboriantur,bonum eſt.

Quicunq; inſaniunt ſua ſponte liberati ex morbis, his inſaniam ſoluit do H
lor ad pedes progreſſus,aut ad pectus:aut tuſſis uehemens oborta. Si uero
horum nihil fiat,inſania ſoluta oculi priuatio contingit. Qui lingua offen
dunt,& labiorum non ſunt potentes,ſi hæc ſedata fuerint, ſuppurati fiunt.
Dolorem in locis infernis fortem ſoluit aut ſurditas,aut ſanguis multus è
11 naribus erumpens. Inſania, magni morbi ex more contingentis ſolutio.

Quibus in febribus ardentibus coxarū dolor, oculorū diſtortio, aut cęci
tas,aut teſtiū tumores,aut māmarum eleuatio, febrem ardentē ſoluit, aut eti
am ſanguinis ex naribus fluxus. In febre ardenti ſi inſuper corripiat rigor,
exudare ſolet. A febre ardente occupato,rigore accedēte, ſolutio fit. Qui
bus in febribus ardentibus tremores oboriuntur, mentis emotio ſoluit.

Quibus in febribus aures obſurduerūt,his non ſoluta febre, inſanire ne-
ceſſe eſt. Soluit aūt ſanguis ex naribus erumpens,aut aluus bilioſa egerens,
aut

A aut dyſenteria accedens,aut coxarum, aut genuum dolor. Quibus febribus rigor accedit,febris ſoluitur. Quibus dolores fiunt derepente,præcordium eleuatum eſt ſuperne: & ſi circa ſpuriam coſtam graues dolores fiũt, his ſolutio fit uenæ ſectio,& purgatio deorſum.Non enim corripit febris uehemens locis impotentibus. In his qui ab hydrope detinentur, ſi aquoſitas per uentrem ad ueſicam aut uentrẽ fluat, ſolutio fit. Si à pituita alba occupato, alui profluuium uehemens accedat,ſolutio fit. Qui ab alui profluuio multo tempore detinentur unà cum tuſſi, non liberantur, ſi nõ dolores uehemẽtes in pedibus inciderint. Si uerò uult cõmutatio ac correctio naturæ fieri,poſtquam non amplius aluus profluit,aut inanem omnẽ egeſtio-
B nem habuerit,flatus foras prodeũtes accidunt. Nullum itaq; humorem manifeſtum habent. Quare ei qui ita habet ſecurè exhibere ſcies ea quæ conueniunt: & ſi uoluulus accedat, uinum frigidum multum meracum paulatim bibendum dato, donec ſomnus, aut crurum dolor fiat. Soluit autem & febris,aut dyſenteria. Caput circumcirca dolenti ac ægrotanti,ſi pus per aures,aut per nares fluxerit,ſoluit morbum. Quibuſcunq; ſanis derepentè dolores oboriuntur in capitibus,& ſtatim uoce priuantur,ac ſtertunt, hi in ſeptem diebus pereunt,ſi non febris corripuerit. Caput circumcirca dolenti,quicunq; ex ſupernis locus doluerit,cucurbitã affige.Soluit dolor ad coxas,& genua,& anhelatio,quicquid horum factum fuerit. Lippienti,ab alui profluuio corripi,bonum eſt. A conuulſione aut diſtentione neruorũ
C uexato,febris accedens ſoluit morbum. Si à febre detẽtum conuulſio corripuit,ſedatur febris eadem die,aut poſtridie,aut tertia die.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE DIEBVS IVDICATORIIS, IANO CORnario Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM.

1 Artis magna pars eſt iudicium rectum,de ijs quæ rectè ſcripta ſunt. Medico quæ cognoſcenda. Ex morbis uicturi ſigna. Quæ ſecundum naturam nõ horrenda. Tempus cum morbo pugnans. 2 Partes circa faciem graciles,& uenarum
D tranquillitas. Lingua bifida. 3 Oculorum albæ partes quando denigrentur. Oculorum morborum bilis cauſſa eſt. Oculorũ pupillæ unde ſpargantur, & obtuſe uideant. 4 Delyrantes. Vocis priuatio. Cauſæ huius morbi. 5 Tetani tres ſpecies. Tetanus ex uulnere. Cibi potuſq; per nares redeuntes. Opiſthotonus. Alius tetanus,prioribus minus lethalis. 6 Coxendicum morbus. Cauſa. 7 Morbus regius. Eorum affectiones. 8 Peripneumonia. 9 Et quibus ea potiſſimum accidat. Dies iudicatorij.

MAGNAM artis partem eſſe arbitror, de his quæ rectè ſcripta ſunt poſſe conſiderationem facere ac iudicare. Qui enim hoc nouit, & his utitur, nõ uidetur mihi in arte multum falli poſſe. Oportet autem exactè perdiſcere unamquamq; tempo- 1
rum conſtitutionem, & quenq; morbum, & qui morbus ſit bonus,& qui periculoſus,aut in cõſtitutione,aut in morbo, & qui morbus 2
longus

longus ſit & lethalis: & qui longus, & non pernicioſus ad uitam, & qui acu B
tus ac lethalis: & qui acutus, & ſupereſſe ſinens. Ex his enim ordinem dierũ iudicatoriorũ conſiderandi ac prædicendi facultas datur: & ex his cognoſcere datur, quibus, & quando, & quomodo uictum præſcribere oportet.

Maximum itaq; ſignum in ægrotis qui uicturi ſunt, ſi non præter naturã fuerit febris ardens, & alij morbi eodem modo. Nihil enim horrendum, neque lethale ſit in his quæ ſecundum naturam ſunt. Secundum eſt, ſi non etiam ipſum tempus ſimul cum morbo impugnet. Plerunq; enim hominis na
2 tura, uniuerſi poteſtatem non ſuperat. Poſtea uero ſi partes circa faciẽ gracileſcant: & uenę in manibus, & in oculorum angulis, & ſupercilijs quietem habeant, quum prius non quieuiſſent. Huic ſi uox fuerit debilior, & ſit leui- F
or, & ſpiritus rarior ac tenuior, ſequenti die remiſſio morbi contingit. Hæc igitur conſiderare oportet ad iudicationes: & an bifida linguæ pars uelut ſaliua alba obducitur, et an in ſumma lingua hoc idem factũ ſit, uerùm minus.

Si quidem igitur parua hęc fuerint, ad tertium diem remiſſio ſit morbi. Si uerò aliquanto craſſior ſit ſaliua, in craſtinum. Si uero adhuc craſſior, eadem
3 die. Quin & albas oculorum partes in principio morbi denigrari neceſſe eſt, ſi inualuerit morbus. Hæ igitur ſi puræ fiant, perfectam ſanitatem indicant: leniter quidem, tardius: uehementer autẽ, citius. Cæterùm acuti morbi fiunt à bile, ubi in hepar influxerit, & ad caput conſtiterit. Hæc igitur patitur hepar. Intumeſcit & expanditur ad ſeptum tranſuerſum prę tumore: & ſtatim ad caput dolor irruit, maximè uero ad tempora: & æger auribus non G
acutè audit. Sæpe etiam oculis non uidet: & horror, & febris corripit. Atq; hæc quidem ab initio morbi ipſi fiunt ex interuallo, quandoq; uehemẽter, quandoq; minus. Quanto autem morbi tempus magis progreſſum fecerit, tanto maior fit dolor in corpore: & pupillæ oculorum ſparguntur, & obtuſe uident: & ſi digitum admoueris ad oculos, non ſentit, eo quòd non uidet. Quòd autẽ non uideat, inde cognoueris. Non enim nictat dum digitus admouetur: & floccos aufert de ſtragulis, ſi quidem uiderit, pediculos eſſe pu-
4 tans. Et quũ hepar magis expaſſum fuerit ad ſeptum tranſuerſum, delirat: & ob oculos ſibi obuerſari putat reptilia, & alia omnigena animãtia fera, & milites armatos pugnãtes, & ipſe aduerſus ipſos pugnare ſibi uidetur: & talia dicit uelut qui uideat, & egreditur, & minatur ſi quis ipſum egredi non H
permittat. Et ubi ſurrexerit, crura eleuare non poteſt, ſed cadit. Pedes autem ſemper fiunt frigidi. Et quum dormierit, exilit à ſomno, & inſomnia horrenda uidet. Hoc autem cognoſcimus, quòd ab inſomnijs exilit ac perterretur, poſtquam ad ſanam mentem redijt. Exponit enim inſomnia hæc, qualiaq; & corpore fecit, & lingua loquutus eſt: Atq; hæc quidem ſic patitur. Quandoq; uero etiam uoce priuatur, per totam diem ac noctem multum aceruatum ſpiritum reſpirans. Poſtquam uero delyrare ceſſauit, ſtatim ad ſanam mentem redit. Et ſi quis ipſum interroget, rectè reſpondet, & intelligit omnia quę dicũtur: deinde rurſus paulò poſt in ijſdem afflictionibus iacet. Hic morbus accidit maximè in peregrinatione, & ſi alicubi deſertam uiam iuerit, & timor ipſum ex ſpectro corripuerit. Corripit etiam alijs modis.
5 Tetani tres. Si quidem ex uulnere tetanus, ſiue diſtentio neruorum antrorſum

A trorſum ac retrorſum fiat, æger hæc patitur: Maxillę congelantur ac rigent, uelut ligna: & os aperire non poteſt, & oculi frequenter lachrymantur ac diſtrahuntur, & dorſum riget, & crura flectere non poteſt, neq; manus, neq; ſpinam. Quū uerò lethalis fuerit, potus & cibi quos prius accepit, per nares quandoq; redeunt. At opiſthotonos, retrorſum contingens diſtentio, reliqua quidem eadem ægro inducit ut plurimū, fit autem quū in ceruice tendines retrorſum ægrotarit. Ægrotat aūt ab angina, aut ab uua, aut locis circa tonſillas ſuppuratis. Aliquando etiā à capite febribus accedentibus conuulſio ſuccedit. Iam uerò etiam à uulneribus. Hic trahitur in poſteriorē partem, & pręe dolore dorſum ac pectora rigent, & eiulat. Hic conuellitur uehe-
B menter, ut uix detineatur à præſentibus, ne è lecto excidat. Alius tetanus eſt minus lethalis prioribus: fit autem ab ijſdem, & totum corpus ſimiliter conuellitur. Febris ardens prædictis non ſimiliter fit. Vrit enim ſemel ut neceſſe ſit febricitare. Sitis igitur multa hominem tenet, & febris uehemens: lingua uerò rūpitur exaſperata, & ſicca fit: & color ipſius primùm quidem pallidus eſt, uelut ſolet: progreſſu uerò temporis nigreſcit. Et ſi quidem in principijs nigreſcat, citiores iudicationes fiunt: Si uerò poſterius, diuturniores. Coxendicum morbus ex his maximè cauſis fit in pleriſq;: ſi quis diutius in ſole uerſetur, & coxendices fuerint calfacti, & humor qui eſt in articulis, à calore fuerit reſiccatus. Quòd autem id quod reſiccatur cōdenſatur ac compingitur, hoc magnum ſignum eſt. Æger enim articulos uertere ac mo- 6
C uere non poteſt, præ dolore articulorum, & eo quòd uerticula ſunt compacta. Dolet autem magis lumbos & uerticula ea quæ ſunt ex obliquo coxarum, & genua. Cōſiſtit autem dolor plurimo tēpore in inguinibus ſimulq; coxēdicibus, acutus ac æſtuoſus: & ſi quis ipſum erigat aut trāſmoueat, eiulat præ dolore quàm maximè poteſt. Quandoq; uerò etiam conuulſio accedit, & rigor ac febris. Fit autem à bile & pituita, fit etiam à ſanguine: & dolores conſimiles ab omnibus morbis: & rigor & febris aliquando corripit debilis. Morbus regius acutus eſt, & celeriter occidens. Color totus malicorij ſpeciem refert, & eſt uehemēter cum uirore pallidus, quemadmodum lacerti cum uirore pallidiores: conſimilis autem eſt cutis. Et in urina ſubſidet uelut eruum fuluum: & febris & horror debilis habet. Quandoq; etiā ſtra- 7
D gula habere non ſuſtinet, ſed mordetur ac raditur matutino tēpore, ubi nōdum cibum accepit, internis partibus: deinde uiſcera plerunq; ſugunt. Et ſi quis erigat ipſum aut alloquatur, nō ſuſtinet. Hic ut plurimū moritur intra quatuordecim dies. Has autem ubi effugerit, ſanus fit. Peripneumonia talia facit. Febris uehemens tenet: & ſpiritu denſum ac calidum reſpirat: & anxietas adeſt, & impotentia, & iactatio, & dolores circa ſcapulas, & claui culas, & mãmam: & grauitas in pectoribus, & delyrium. Quandoq; uerò doloris exors æger eſt, donec tuſſire inceperit. Verùm hic morbus diuturnior ac difficilior illo eſt. Saliuam autem albam & ſpumoſam primùm ſpuit. Lingua flaua eſt, uerùm progreſſu temporis nigreſcit. Si quidem igitur in principio nigreſcat, citius morbus finitur: Si uero poſterius, tardius. Tandē uero etiam rumpitur lingua: & ſi digitum apponas, inhæret. At liberationē à morbo ſignificat lingua, ſimiliter uelut in pleuritide. Hęc autem patitur æ- 8

ger

ger minimùm diebus quatuordecim: ad ſummũ una & uiginti:& tuſſit hoc B
tempore uehementer:& unà cũ tuſſi purgatur: Primùm quidem ſaliua mul
ta ac ſpumoſa. Septima uerò & octaua die, ubi febris in uigore fuerit, & hu-
mida ſit peripneumonia, craſſior: Sin minus, non. Nona uero & decima, cũ
uirore pallida ac ſubcruenta. Duodecima autem uſq; ad decimamquartam,
9 multa & purulenta. Atq; hoc in his contingit, quorum naturæ & corpo-
ris affectiones humidæ ſunt, & morbus fortis eſt. Quorum uero & natura,
& morbi conſtitutio ſicca eſt, in his minus. Cæterùm de iudicatorijs die-
bus, etiam iam antè à me dictum eſt. Iudicantur autem febres quarta die, ſe-
ptima, undecima, decimaquarta, decimaſeptima, uigeſima prima. Ex his au-
tem acutis quædam etiam trigeſima: deinde quadrageſima, poſtea ſexageſi F
ma. Quũ uero hos numeros exceſſerint, diuturna iam febriũ conſtitutio fit.

HIPPOCRATIS COI LIBER APHORISMORVM, IANO CORNARIO MEdico Phyſico interprete.

ARG.

Nulla Aphoriſmorum libris argumenta adiecimus, propterea quòd hęc tractatio uulgo omnibus nota ſit, aut certe eſſe debeat: & illam in Indice copioſiſſimè proſequuti ſumus. G

SECTIO PRIMA

Gal. 6. ſimp. c. 1. ait, Hip. ... vita breuis ars longa, vt moneret ſtudioſos medicinæ, ne in rebus vanis tempus contererent.

I. VITA breuis, ars longa, tempus præceps, experimẽtum periculoſum, iudicium difficile. Oportet autem non ſolùm ſeipſum exhibere quæ decent facientem, ſed etiam ægrotum, & præſentes, & quæ externa ſunt. II In perturbationibus alui, & uomitibus ſponte contingentibus, ſi quidem qualia purgari oportet purgẽtur, confert, & leuiter ferunt: Sin minus, uice uerſa. Sic & uaſorum uacuatio, ſi quidem talis fuit, qualis fieri debet, confert, & bene ferunt: Sin minus, uice uerſa. Inſpicere itaq; oportet regionem, & tempus, & ætatem, & morbos, in quibus conuenit, aut non. H III In exercitantibus boni habitus ad ſummũ progreſſi periculoſi ſunt, ſi in extremo fuerint. Non enim manere poſſunt in eodem, neq; quieſcere. Quum uerò non quieſcant, nõ amplius in melius augeſcere poſſunt: reliquum eſt igitur ut in deterius. Ob has igitur cauſas bonam habitudinem non tardè ſoluere confert, quo corpus rurſum renutritionis principium ſumat. Neq; uero collapſiones ad extremum ducere oportet, periculoſum enim eſt. Sed qualis natura eſt eius qui perferre debet, ad hoc ducere cõuenit. Similiter autem & euacuationes ad extremũ ducẽtes, periculoſæ ſunt: & rurſus renutritiones in extremo exiſtentes, periculoſæ ſunt. IIII Tenues & exacti uictus, & in longis ſemper affectionibus, & in acutis, ubi non expedit, periculoſi ſunt: & rurſus uictus ad extremã tenuitatem progreſſi, difficiles ſunt. Et repletiones ad extremum

Celſus li. 2. c. 2. et [illegible] 5. [illegible] et in præceptis ſalubribus [illegible] enarrant.

A mum progreſſæ, difficiles ſunt. v In tenui uictu delinquentes ægrotantes, magis læduntur. Omne enim delictum quod cõmitti poterit, magis magnum cõmittitur in tenui quàm in paulò pleniore uictu. Quapropter etiam in ſanis periculoſus eſt ualde tenuis, & conſtitutus, ac exactus uictus: quoniam delicta grauius ferunt. Ob hoc igitur tenuis & exactus uictus periculoſus eſt magis quàm paulò plenior. vi Ad extremos morbos, exactè extremæ curationes optimæ ſunt. vii Vbi quidem peracutus eſt morbus, ſtatim etiã extremos labores habet, & extremè tenuiſſimo uictu uti neceſſe eſt. Vbi uero non, ſed pleniore uictu uti licet, intantum ſubdeſcendendum eſt, inquantum morbus extremis mollior fuerit. viii Quum in uigore
B fuerit morbus, tunc tenuiſſimo uictu uti neceſſe eſt. ix Simul autẽ conjectare oportet, an æger ex uictu durare poſſit ad morbi uigorem: & utrum ille prius deficiet, & ex uictu durare non poſſit: aut morbus prius deficiet ac obtundetur. x Quibus igitur ſtatim uigor eſt, his ſtatim tenuis uictus exhibendus eſt. Quibus uero uigor poſterius, his ad illud, & paulò antè illud tempus, ſubtrahendus eſt. Antea uerò mitius æger uictu tractandus eſt, quo durare poſſit. xi In exacerbationibus ſubtrahere uictum oportet. Nam apponere noxa eſt. Et quibus per circuitus exacerbationes fiunt, in exacerbationibus ſubtrahere oportet. xii Exacerbationes & conſtitutiones indicabunt morbi, & tempora anni, & circuituũ inter ſe collata incrementa, ſiue quotidie, ſiue alternis diebus, ſiue per amplius temporis inter-
C uallum fiant. Sed & ex apparentibus indicia fiunt, uelut in pleuriticis, ſi ſputum ſtatim appareat incipiente morbo, ipſum abbreuiat. Si uerò poſterius appareat, producit: & urinæ, & alui egeſtiones, & ſudores apparentes indicant & ægrè & facilè iudicandos, & breues & longos morbos. xiii Senes facillimè ieiunium ferunt: deinde ætate conſiſtentes. Minimè adoleſcentes: omnium uerò minime pueri, & inter hos ipſos qui ipſi ſeipſis alacriores fuerint. xiiii Qui creſcunt, plurimũ habent innatum calorem: plurimo igitur opus habent alimento: Sin minus, corpus conſumitur. Senibus autẽ modicus eſt calor: quapropter paucis fomitibus opus habẽt, à multis enim extinguuntur. Ob hanc etiam cauſam febres ſenibus non ſimiliter acutæ fiunt. Frigidum eſt enim ipſorum corpus. xv Ventres hyeme & uere na-
D tura calidiſſimi ſunt, & ſomni longiſſimi: Quapropter in his temporibus alimenta plura exhibenda ſunt. Nam innatum calorem ampliorem tunc habent: alimento igitur ampliore opus habẽt. Signum ſunt ætates, & athletæ. xvi Victus humidi omnibus febricitantibus conferunt: Maximè uero pueris, & alijs ita ali adſuetis. xvii Et quib. ſemel aut bis, & plus aut minus, & ex parte exhibere oportet, conſiderandum eſt. Dandum uerò etiam aliquid eſt tempori, & regioni, & ætati, & cõſuetudini. xviii Æſtate & autumno cibos difficillimè ferunt, hyeme facillimè: deinde uere. xix His qui in circuitibus exacerbãtur, nihil dare oportet, neq; cogere: ſed auferre de appoſitionibus ante iudicationes. xx Quæ iudicantur, & iudicata ſunt integrè, neq; mouere oportet, neq; nouare, neq; medicamentis, neq; alijs irritamentis, ſed ſinere. xxi Quæ ducere oportet, quò maximè repunt, eò ducere oportet, per conuenientes locos. xxii Concocta me-

Ee dicamen-

dicamentis aggredi oportet, & mouere non cruda, neq; in principijs, ſi non B
turgeant. Plurima uerò non turgent. XXIII Quæ prodeunt, non multi
tudine æſtimare oportet, ſed quandiu prodeant qualia oportet, & facilè æ-
ger ferat. Et ubi opus eſt, uſq; ad animi deliquium ducere oportet: & hoc fa
cere, ſi ſufficiat æger. XXIIII In acutis affectionibus raro etiam in princi
pijs medicamentis uti oportet: atq; hoc facere diligenti prius æſtimatione
facta. XXV Si qualia oportet purgari, purgentur, confert, & facilè ferunt.
Contraria uero difficulter.

SECTIO SECVNDA

I In quo morbo ſomnus laborem facit, mortale: Si uero ſomnus pro-
ſit, non lethale. II Vbi ſomnus delyrium ſedat, bonum eſt. III Som F
nus, uigilia, utraq; modum excedentia, malum. IIII Non ſatietas, non fa
mes, neq; aliud quicquam bonũ eſt, quod naturæ modum excedat. V Laſ
ſitudines ſpontaneæ denunciant morbos. VI Quicunq; aliqua corpo-
ris parte dolentes, plerunq; dolores non ſentiunt, his mens ægrotat. VII
Quæ multo tempore attenuantur corpora, lente reficere oportet: Quæ ue-
ro breui, breui. VIII Si ex morbo cibum capiens quis non fiat ualidus, ſi
gnificat quòd corpus uberiore alimẽto utitur: Si uero cibũ nõ accipiẽti hoc
cõtingat, noſſe oportet quòd euacuatione opus habet. IX Corpora quo
cunq; quis purgare uoluerit, fluida facere oportet. X Non pura corpora
quanto plus nutries, tanto magis lædes. XI Facilius eſt repleri potu quàm ci
bo. XII Quæ relinquuntur in morbis poſt iudicationem, recidiuas face G
re ſolent. XIII Quibuſcunq; iudicatio fit, his nox grauis ante exacerba-
tionẽ. Quæ uero ſequitur, plerunq; tolerabilior eſt. XIIII In alui fluxio
nibus, mutationes egeſtionũ proſunt, ſi non ad prauas mutentur. XV V-
bi fauces ægrotant, aut tubercula in corpore naſcuntur, excretiones conſide
rare oportet. Si enim bilioſæ fuerint, corpus ſimul ægrotat. Si uero ſimiles
ſanis fiant, tutum eſt corpus nutrire. XVI Vbi fames, non oportet labo-
rare. XVII Vbi cibus præter naturam copioſior ingreſſus fuerit, morbũ
facit. Oſtendit autem ſanatio. XVIII Eorum quæ aceruatim & uelociter
nutriunt, ueloces etiam egeſtiones fiunt. XIX Acutorum morborum nõ
omnino tutæ ſunt prædictiones, neq; mortis, neq; ſanitatis. XX Quibus
dum iuuenes ſunt, uentres humidi ſunt, his ſeneſcentibus reſiccantur. Qui- H
bus uero dum iuuenes ſunt, uentres ſicci ſunt, his ſeneſcentibus humectan-
tur. XXI Famem uini potus ſoluit. XXII Quicunq; morbi ex reple-
tione fiunt, euacuatio ſanat. Et quicunq; ex euacuatione, repletio. Et aliorũ
contrarietas. XXIII Acuti morbi in quatuordecim diebus iudicantur.
XXIIII Septimæ quarta index eſt. Alterius hebdomadæ octaua princi
pium eſt. Conſideranda uero eſt undecima. Hæc enim quarta eſt ſecundæ
hebdomadæ. Conſiderãda rurſus decimaſeptima. Ipſa enim eſt quarta qui-
dem à decimaquarta, ſeptima uero ab undecima. XXV Æſtiuę quartanę
plerunq; ſunt breues. Autumnales uero longę, & maxime quæ ad hyemem
pertingunt. XXVI Febrem in conuulſione fieri melius eſt, quàm conuul
ſionem in febre. XXVII His quæ non ſecundum rationem leuant, nõ o-
portet credere, neq; ualde timere ea quæ praua fiunt præter rationem. Ple-

raq;

A raq; enim ex talibus inconſtantia ſunt,& non ualde permanere,neq; mora-
ri ſolent. xxviii Febricitantium non omnino leuiter, permanere, & ni-
hil minui corpus, aut etiam magis quàm pro ratione colliquari, malum eſt.
Illud enim morbi longitudinem,hoc uero debilitatē ſignificat. xxix In
cipientibus morbis ſi quid mouendū uidetur,moue:uigentibus uero,quie-
tē agere melius eſt. xxx Circa principia & fines, omnia debiliora ſunt:
Circa uigores uero,fortiora. xxxi Ex ægritudine bene cibum accipien
ti,nihil augeſcere corpus, malum eſt. xxxii Plerunq; omnes male ha-
bentes,ab initio cibum bene capientes,& nihil augeſcentes,ad finem rurſus
cibos faſtidiunt. At ab initio quidem ualde cibum auerſantes, poſtea uero
B bene cibum capientes,melius liberantur. xxxiii In omni morbo uale-
re mente, & bene ſe habere ad ea quæ exhibentur, bonum:cōtrarium uero,
malum. xxxiiii In morbis minus periclitantur,quorum naturæ, & æta
ti,& habitui,& tempori morbus magis affinis fuerit,quàm hi quibus nō af-
finis in aliquo horum exiſtit. xxxv In omni morbo partes circa umbili
cum & pectinem,craſſitudinem habere melius eſt. At uehemens tenuitas et
eliquatio,praua eſt. Periculoſa uero talis eſt etiam ad infernas purgationes.
xxxvi Sana habentes corpora,dum medicamētis purgantur,cito exol
uuntur. Itemq; qui prauo cibo utuntur. xxxvii Qui bene habent cor-
pore,eos operoſum eſt medicamentis purgare. xxxviii Paulò deterior
& potus & cibus,uerùm iucundior, melioribus quidem, ſed iniucundiori-
C bus præferendus eſt. xxxix Senes iuuenibus plerunq; minus ęgrotāt.
Quicunq; uero ipſis fiunt morbi diuturni, ut plurimū cōmoriuntur. xl
Raucedines & grauedines,in ualde ſenibus non cōcoquuntur. xli Qui
exoluuntur ſæpe & fortiter, abſque manifeſta cauſa derepente moriuntur.
xlii Syderationem fortem quidem ſoluere,impoſſibile eſt,debilem ue
ro non facile. xliii Ex his qui ſtrangulantur, & ſubmerguntur,nōdum
aūt mortui ſunt,non reconualeſcunt quibus ſpuma circa os fuerit. xliiii
Craſſi admodum ſecundum naturam magis cito moriuntur, quàm graciles.
xlv Iuuenibus comitialium liberationem faciunt mutationes, maxime
ætatis,& regionum & uictuum. xlvi Duobus doloribus ſimul inſtan-
tibus,non ſecundum eundem locū,uehementior obſcurat alterum. xlvii
D Circa generationem puris, dolores & febres magis cōtingunt, quàm facto
iam ipſo. xlviii In omni corporis motu,quum inceperit dolere,quieſce
re ſtatim laſſitudinem eximit. xlix Adſueti conſuetos labores ferre,eti-
amſi fuerint debiles,aut ſenes, non adſuetis fortibus ac iuuenibus facilius fe
runt. l Ex multo tempore conſueta, etiamſi deteriora fuerint,inconſue-
tis minus moleſtare ſolent. Oportet igitur etiam ad inconſueta tranſmuta-
tionem facere. li Multum & repente euacuare, aut replere,aut calefacere-
re,aut frigefacere,aut omnino quomodocūq; corpus mouere,periculoſum
eſt.Et omnis multitudo naturæ contraria eſt. Quod uero paulatim fit, tutū
eſt,tum aliàs,tum ſi ex altero ad alterū tranſitus fit. lii Omnia ſecundum
rationem facienti, ſi non ſecundum rationem fiant, non tranſire oportet ad
aliud,manēte eo quod uiſum eſt ab initio. liii Quicunq; uentres humi-
dos habent, dum quidem iuuenes ſunt, melius degunt quàm hi qui ſiccos

habent. Verum ad ſenectutem deterius degunt. Reſiccantur enim plerun- B
que ſeneſcentibus. LIIII In corporis magnitudine iuuentutem quidem degere, liberale eſt & non indecorum. Senectutem uero degere, inutile, & deterius paruitate.

SECTIO TERTIA

I Mutationes temporum maxime pariũt morbos, & in temporibus magnæ mutationes frigoris, aut caloris, & reliqua iuxta rationem hoc modo. II Naturarum aliæ quidem ad æſtatem, aliæ uero ad hyemem, bene aut male ſe habent. III Morborum alij ad alia tempora, bene aut male ſe habent: & ætates quædam ad tempora, & regiones, & uictus. IIII In temporibus quũ eadem die, modo calor, modo frigus fit, autumnales morbos F
expectare oportet. V Auſtri auditum grauãtes, caliginoſi, caputq́ grauantes, torpidi, diſſoluentes. Quum hic præualuerit, talia in morbis patiuntur. Si uero Aquilo fuerit, tuſſes, fauces, alui duræ, urinæ difficultates, horrores, dolores coſtarum, pectoris. Quum hic dominatur, talia in morbis expectare oportet. VI Quum æſtas fit ueri ſimilis, ſudores in febribus multos expectare oportet. VII In ſiccitatibus febres acutę fiunt: & ſi quidem annus amplius talis fuerit, qualem conſtitutionẽ fecerit, plerũq; tales etiã morbos expectare oportet. VIII In cõſtantibus tẽporibus, ſi tẽpeſtiue tempeſtiua reddantur, morbi cõſtantes & iudicatu facilimi fiunt. In inconſtantibus aũt, inconſtantes, & qui difficulter iudicantur. IX In autumno morbi acutiſſimi, & omnino mortiferi: Ver autem ſaluberrimum & minime lethale. X G
Autumnus tabidis malus. XI De temporibus, ſi quidem hyems ſicca & aquilonaris fuerit: Ver autem pluuioſum et auſtrale, neceſſe eſt ęſtate febres acutas, & lippitudines, & dyſenterias fieri, maxime mulieribus, & uiris natura humidioribus. XII Si uero hyems auſtralis, & pluuioſa, ac clemens fiat: Ver autem ſiccum & aquilonare, mulieres quidem quibus partus ad uer inſtat, ex omni occaſione abortiunt. Quæ uero pariunt, impotentes ac morboſosq́ pueros pariunt, ita ut aut ſtatim pereant, aut tenues ac morboſi uiuant. Alijs autem dyſenteriæ, & lippitudines ſiccæ fiunt. Senioribus uero defluxiones breui perimentes. XIII Si uero æſtas ſicca fiat & aquilonaris: Autumnus autem pluuioſus & auſtralis, capitis dolores ad hyemem fiunt, & tuſſes, & raucedines ac grauedines: quibuſdam etiam tabes. XIIII H
Si uero aquilonaris & aquarum exors autumnus fuerit, his quidem qui humidas naturas habent, & mulieribus cõmodus erit. Reliquis uero fient lippitudines ſiccæ, & febres acutæ, & grauedines. Quibuſdam uero etiam atræ biles. XV Ex anni uero conſtitutionibus, in ſumma ſiccitates pluuioſis ſalubriores ſunt, & minus lethales. XVI Morbi in pluuioſis quidem, plerunq; fiunt, febres longæ, & alui fluxiones, & putredines, & comitiales, & ſyderationes, & anginæ. In ſiccitatibus uero, tabes, lippitudines, arthritides, urinæ ſtillicidia, & dyſenteriæ. XVII Quotidianæ uero conſtitutiones, aquilonares quidem corpora compingunt, & robuſta, & ad motum idonea, & bene colorata, & melius audientia faciunt, & uentres reſiccant, & oculos mordent, & ſi circa thoracem aliquis dolor prius eſt, magis affligũt. Auſtrales autem corpora diſſoluunt, & humectant, & grauem auditum,

ac

A ac capitis grauitatem,& uertigines faciũt: In oculis autem & corporibus ægrum motum,& uentres humectant. XVIII Secundum tẽpora uere quidem & prima æſtate,pueri,& qui his ętate cohærent,optime degunt,& maxime ſani ſunt:Æſtate uero & autumno aliquandiu,ſenes:Reliquo autumno & hyeme,mediam ætatem habentes. XIX Morbi omnes quidem in omnibus temporibus fiunt. Quidam tamen magis in quibuſdam ipſorum & fiunt,& exacerbantur. XX Vere etenim inſaniæ,& atræ biles,& comitiales,& ſanguinis fluxiones,& anginæ,& grauedines,& raucedines,& tuſſes,& lepræ,& impetigines,& uitiligines, & puſtulæ ulceroſæ plurimæ, & tubercula,& morbus articularis. XXI Æſtate uero & quidam ex his, & B febres continuæ, & ardentes, & tertianæ plurimæ, & quartanæ, & uomitus,& alui profluuia,& lippitudines,& aurium dolores,& oris exulcerationes,& pudendorum putredines, & papulæ ſudoroſæ. XXII Autumno autem & ex æſtiuis multi,& febres quartanæ,& erroneæ,& ſplenes, & hydropes,& tabes,& urinæ ſtillicidia,& inteſtinorum leuitates,& dyſenterię, & coxendices,& anginæ,& anhelationes,& uolui,& comitiales, & inſaniæ,& atræ biles. XXIII Hyeme uero pleuritides, peripneumoniæ, grauedines,raucedines,tuſſes,dolores pectorum,laterum ac lumborum, capitis dolores,uertigines,ſyderationes. XXIIII In ætatibus autem talia contingunt:Paruis ac recens natis pueris feruida oris ulcera,uomitus,tuſſes,uigiliæ,timores,umbilici inflãmationes,auriũ humiditates. XXV Ad den-C titionem uero accedentibus,gingiuarum pruritus,febres, conuulſiones,alui profluuia, & maxime ubi dentes caninos producũt, tum craſſiſſimis pueris,tum his qui duros uentres habent. XXVI Senioribus autem euadentibus,tonſillæ,uerticuli in occipitio intro luxationes,anhelationes, calculorum generationes,lumbrici rotundi,aſcaridæ, uerrucæ,tumores glandularum circa aures oblongi,ſatyriaſmi appellati,ſtrumæ,& alia tubercula, maxime uero prædicta. XXVII Adhuc uero ſenioribus, & ad pubertatẽ accedentibus,pleraq; ex his, & febres diuturnæ magis, & ex naribus ſanguinis fluxiones. XXVIII Plurimæ uero affectiones pueris iudicantur, partim in quadraginta diebus,partim in ſeptem menſibus, partim in ſeptem annis,partim ad pubertatem accedentibus. Quæ uero permanſerint pueris af-D fectiones,& non exolutæ fuerint circa pubertatem,aut fœmellis circa menſium eruptiones, diuturnæ fieri ſolent. XXIX Iuuenibus autem ſanguinis ſpuitiones, tabes, febres acutæ, comitiales, & alij morbi, maxime uero prædicti. XXX His uero qui hanc ætatẽ exceſſerunt,anhelationes,pleuritides,peripneumoniæ,lethargi,phrenitides,febres ardẽtes, alui profluuia diuturna,bilis ſurſum ac deorſum effuſiones,dyſenteriæ,inteſtinorũ leuitates,hæmorrhoides. XXXI Senibus aũt ſpirandi difficultates,& defluxiones cũ tuſſi,urinæ ſtillicidia,urinæ difficultates,articulorũ dolores,nephritides,uertigines,ſyderatiões,mali habitus,pruritus totius corporis,uigilię, alui,oculorũ, & narium humiditates,uiſus hebetudines,glaucedines,auditus grauitates.

SECTIO QVARTA

I Prægnantes medicamentis purgare oportet, ſi turget humor, quarto menſe,& uſq; ad ſeptimũ.Minus uero has:Iuniores autem et ſeniores fœ-

ij omnes aph. apud Celsum [illegible] sed Galen. 18. [illegible] explicat Aristoteles, 4. prob. 29. [illegible] cum ibi quaerat, cur homines in [illegible] in vere, magis valeant hyeme, [illegible] [illegible].

Turgere de corporibus dr, unde Plin., turgent in palmite uites. dr et de humoribus, ut Persius saty. 3. turgescit uitrea bilis.

tus uereri oportet. II In medicamentorum uſu, talia ex corpore ducere B
oportet, qualia etiam ſponte prodeuntia commoda ſunt: Contrario autem modo prodeuntia, ſedare. III Si qualia oportet purgari, purgentur, confert, & facile ferunt. Contraria uero difficulter. IIII Medicamentis purgare oportet æſtate quidem, ſuperiores magis: hyeme uero inferiores. V Sub canem, & ante canem, operoſæ ſunt medicamentorum purgationes. VI Graciles, & facile uomentes, ſurſum purgare oportet, uitantes hyemē. VII Difficulter uomentes, & moderate carnoſos, deorſum, uitantes æſtatem. VIII Tabeſcentes autem, uitantes ſuperiores. IX Atrabiliarios uero plenius inferiores. Eadem ratione contraria apponentes. X Purgare oportet in ualde acutis, ſi humor turget, eadem die. Morari enim in talibus F
malum eſt. XI Quibus tormina, & circa umbilicum dolores, & lumborum dolor, qui nec à medicamento, nec aliàs ſoluitur, in hydropem ſiccū firmatur. XII Quibus alui inteſtinorū leuitate affecti, eos hyeme ſurſum purgare malum eſt. XIII Ad ueratrum, his qui non facile ſurſum purgantur, ante potionem corpora humectare oportet, ampliore cibo ac quiete. XIIII Vbi biberit quis ueratrum, ad motus quidem corporum magis ducere oportet, ad ſomnos autem, & quietem minus. Declarat autem nauigatio, quod motus corpora turbat. XV Vbi uolueris magis ducere ueratrū, corpus moueto. Vbi uero ſiſtere, ſomnum facito, & ne moueto. XVI Veratrum periculoſum eſt ſanas carnes habentibus. Cōuulſionem enim inducit. XVII Sine febre exiſtenti cibi faſtidium, & oris uentriculi morſus, & G
uertigo, & os amareſcens, medicamento ſurſum purgante opus habere ſignificat. XVIII Dolores ſupra ſeptum tranſuerſum, qui purgatione opus habent, ſurſum uerſus purgatione indigere ſignificant: qui uero infra, deorſum. XIX Qui in medicamentorum potionibus, dum purgantur non ſitiunt, non ceſſant prius quàm ſitierint. XX Non febrientibus ſi fiat tormen, & genuum grauitas, & lumborum dolor, deorſum medicamento purgante opus habere ſignificat. XXI Egeſtiones alui nigræ, uelut ſanguis niger, ſua ſponte prodeuntes, & cum febre, & ſine febre peſſimæ ſunt: & quanto plures fuerint peiores colores, tanto magis malum eſt. Cum medicamento uero, melius: & quanto plures fuerint colores, non malum eſt. XXII Quibuſcunq; morbis incipientibus, ſi atra bilis, aut ſurſum H
aut deorſum prodierit, lethale eſt. XXIII Quibuſcunque ex morbis acutis, aut ex diuturnis, aut ex uulneribus, aut aliàs attenuatis, atra bilis, ſiue qualis ſanguis niger ſubierit, poſtridie moriuntur. XXIIII Dyſenteria ſi ab atra bile inceperit, lethalis eſt. XXV Sanguis ſurſum quidem qualiſcunq; fuerit, malus eſt, deorſum uero bona ſunt nigra ſubeuntia. XXVI Si à dyſenteria occupato, ueluti carnes ſubierint, lethale eſt. XXVII Quibus in febribus ſanguinis multitudo erumpit undecunque, his in refectionibus alui humectantur. XXVIII Quibus bilioſæ ſunt egeſtiones, ſurditate oboriente ceſſant. Et quibus ſurditas, bilioſis egeſtionibus contingentibus ceſſat. XXIX Quibus in febribus ſexta die rigores fiunt, difficulter iudicant. XXX Quibus exacerbationes fiunt, quacunq; tandem hora febris dimiſerit, ſi poſtridie eadem qua antea hora corripuerit,

A ripuerit,difficulter iudicant. XXXI Delaſſatis in febribus,ad articulos, & circa maxillas maxime,abſceſſus fiunt. XXXII Quibuſcunque reſurgentibus ex morbis,ſi quid doluerit,iſthic abſceſſus fiunt. XXXIII Sed & ſi ante morbum quid doluerit,iſthic morbus incumbit. XXXIIII Si à febre occupato, tumore non exiſtente in faucibus, ſuffocatio derepente contingat, lethale eſt. XXXV Si à febre occupato collum repente obuerſum fuerit,& uix deglutire poterit,tumore non exiſtente,lethale eſt.

XXXVI Sudores febricitanti ſi inceperint, boni ſunt tertia die,& quinta, & ſeptima, & nona, & undecima, & decimaquarta, & decimaſeptima, & uigeſima prima, & uigeſima ſeptima, & trigeſima prima, & trigeſima-
B quarta.Hi enim ſudores morbos iudicant. Qui uero non ſic fiunt,dolorem ſignificant,& longitudinem morbi, & recidiuas. XXXVII Frigidi ſudores cum acuta quidem febre,mortem ſignificant: cum mitiore uero,morbi longitudinem. XXXVIII Et ubi in corpore ſudor eſt, illic morbum eſſe declarat. XXXIX Et ubi in corpore frigiditas aut caliditas, iſthic morbus eſt. XL Et ubi in toto corpore mutationes, & ſi corpus perfrigeretur,aut rurſus calefiat,aut color alius ex alio fiat, longitudinem morbi ſignificat. XLI Sudor multus ex ſomno, citra manifeſtam cauſam oboriens, corpus multo alimento uti ſignificat. Si uero cibum non capienti hoc fiat, ſignificat quòd euacuatione opus habet. XLII Sudor multus,frigidus aut calidus,ſemper fluens:frigidus maiorem, calidus minorem
C morbum ſignificat. XLIII Febres quæcunque non intermittentes, per tertiam fortiores fiunt, magis periculoſæ ſunt. Quocunque uero modo intermiſerint, quòd ſine periculo ſint ſignificant. XLIIII Quibus febres longæ, his tubercula ad articulos, aut dolores fiunt. XLV Quibus tubercula ad articulos, aut dolores, ex febribus longis fiunt, hi pluribus cibis utuntur. XLVI Si rigor incidat febre non intermittente, ægroto iam debili,lethale eſt. XLVII Exſcreationes in febribus non intermittentibus, liuidæ, & cruentæ, & graueolentes, &ślioſæ, omnes malæ ſunt. At probe ſecedentes, bonæ, & per alui egeſtiones, & per urinas. Si uero non aliquid ex conducentibus excernatur per hos locos, malum eſt. XLVIII

In non intermittentibus febribus, ſi externæ quidem partes frigidæ fue-
D rint,internæ uero ardeant, ac ſitim habeant, lethale eſt. XLIX In febre non intermittente, ſi labium, aut palpebra, aut ſupercilium, aut oculus, aut naſus diſtorqueatur: aut non uideat, aut non audiat æger iam debilis exiſtens, quicquid horum fiat, propinqua mors eſt. L Vbi in febre non intermittente, difficultas ſpirandi, & delyrium fit, lethale eſt. LI In febribus abſceſſus,qui non ſoluuntur ad primas iudicationes, longitudinem morbi ſignificant. LII Quicunque in febribus, aut alijs ægritudinibus, ex uoluntate lachrymantur, nihil abſurdi eſt: Qui uero non ex uoluntate, abſurdum. LIII Quibus circa dentes in febribus uiſcoſa adhærent, his fortiores febres fiunt. LIIII Quibus plerunque tuſſes ſiccæ, parum irritantes,in febribus ardentibus,hi nõ ita ualde ſiticuloſi ſunt. LV Ex glandularum tumoribus febres oẽs malæ ſunt,exceptis diarijs. LVI Febricitãti ſudor oboriẽs febre non remittente,malum. Moram enim trahit morbus,

& multam humiditatem ſignificat. LVII A conuulſione, aut diſtentione B
neruorum uexato, febris accedens morbum ſoluit. LVIII A febre arden-
te occupato, rigore accedente, ſolutio fit. LIX Tertiana exacta in ſeptem
circuitibus ad ſummũ iudicatur. LX Quibus in febribus aures obſurde-
ſcunt, his ſanguis è naribus effuſus, aut aluus exturbata, morbum ſoluit.
LXI Febrientem ſi non in diebus imparibus febris dimiſerit, recidiuare
ſolet. LXII Quibus in febribus morbus regius fit, ante ſeptimum diem,
malum. LXIII Quibus in febribus quotidie rigores fiunt, quotidie fe-
bres ſoluuntur. LXIIII Quibus in febribus morbus regius ſeptima, aut
nona, aut decimaquarta accedit, bonum, ſi non præcordium dextrum du-
rum fiat: Sin minus, non bonum. LXV In febribus circa uentrem æſtus F
uehemens, & cordis ſiue oris uentriculi morſus, malum. LXVI In febri-
bus acutis conuulſiones, & circa uiſcera dolores fortes, malum. LXVII In
febribus, ex ſomnis, timores, aut conuulſiones, malum. LXVIII In febri-
bus ſpiritus offendens, malum. Conuulſionẽ enim ſignificat. LXIX Qui-
bus urinæ craſſæ, grumoſæ, paucæ, non ſine febribus, ubi copia ex his ſuc-
ceſſit tenuis, prodeſt. Tales autem maxime prodeunt his quibus ab initio,
aut breui ſubſidentiam habent. LXX Quibus in febribus urinæ contur-
batæ, uelut iumenti, his capitis dolores, aut adſunt, aut aderũt. LXXI Qui-
bus ſeptima die morbi iudicantur, his nubeculam habet urina, quarta die ru-
bram, & alia ſecundum rationem. LXXII Quibus urinę pellucidæ, albę,
malæ. Maxime autem in phreniticis comparent. LXXIII Quibus præ- G
cordia eleuata, permurmurantia, lumborum dolore accedente, his alui hu-
mectantur, ſi non flatus erumpant, aut urinæ copia prodeat. In febribus au-
tem hæc. LXXIIII Quibus ſpes eſt abſceſſum fore ad articulos, eos li-
berat ab abſceſſu urina multa, & craſſa, & alba prodiens, qualis in febri-
bus laborioſis quarta die quibuſdam fieri incipit. Si uero etiam ex naribus
ſanguis eruperit, breui admodum ſoluitur. LXXV Si quis ſanguinem aut
pus mingat, rhenum aut ueſicæ ulcerationem ſignificat. LXXVI Quibus
in urina craſſa exiſtente, carunculæ paruę, aut ueluti pili ſimul exeunt, his de
rhenibus excernuntur. LXXVII Quibus in urina craſſa exiſtente, furfu-
racea quædã ſimul minguntur, his ueſica ſcabie affecta eſt. LXXVIII Qui
ſua ſponte ſanguinem mingunt, his in rhenibus uenæ ruptionem ſignificat. H
LXXIX Quibus in urina, arenoſa ſubſidunt, his ueſica calculo laborat.
LXXX Si quis ſanguinem mingat, & grumos, & urinæ ſtillicidium ha-
beat, & dolor incidat in imum uentrem, & ani ac ſcroti intercapedinem, par-
tes circa ueſicam affectæ ſunt. LXXXI Si quis ſanguinem & pus mingat,
& ſquamas, & odor grauis ſit: ueſicæ exulcerationem ſignificat. LXXXII
Quibus in urinaria fiſtula tuberculum naſcitur, his ſuppuratione facta,
& eruptione, ſolutio fit. LXXXIII Mictio noctu multa contingens, mo-
dicam alui egeſtionem ſignificat.

SECTIO QVINTA

I Conuulſio ex ueratro lethalis eſt. II Ex uulnere conuulſio letha-
lis eſt. III Sanguine multo effuſo conuulſio aut ſingultus accedens, ma-
lum. IIII Ex ſuperflua purgatione, conuulſio aut ſingultus accedens, ma-
lum,

A lum. v Si quis ebrius derepente uoce priuetur, conuulſus moritur, ſi non febris corripuerit, aut ubi ad horam qua crapulæ ſoluuntur peruenit, loquatur. vi Quicunq; à diſtentione antrorſum ac retrorſum corripiuntur, in quatuor diebus pereunt. Si uero has effugerint, ſani fiunt. vii Quibuſcunq; morbi comitiales ante pubertatem fiunt, tranſinutationem habent. Quibuſcũq; uero uiginti quinq; annos natis fiunt, his plerunq; cõmoriuntur. viii Quicunq; pleuritici facti, in quatuordecim diebus non repurgantur, his ad ſuppurationem tranſitio fit. ix Tabes maxime fit ætatibus, ab anno decimo octauo, uſq; ad trigeſimumquintum. x Quicunq; anginam effugiunt, his ad pulmonem uertitur, & in ſeptem diebus moriun-

B tur. Si uero has effugerint, ſuppurati fiunt. xi Qui tabe infeſtantur, ſi ſputum quodcunq; tuſſiendo reiecerint, graue olet, dum prunis inijcitur, & capilli de capite defluunt, lethale eſt. xii Quibuſcunq; tabe laborantibus capilli de capite defluxerint, hi alui profluuio accedente moriuntur. xiii Quicunq; ſanguinẽ ſpumoſum ſpuut, his ex pulmone eductio fit. xiiii A tabe occupato, alui profluuiũ accedẽs lethale eſt. xv Quicũq; ex pleuritide ſuppurati fiũt, ſi in quadraginta diebus repurgati fuerint, ab ea die qua ruptio facta fuerit, liberantur. Si uero non, ad tabem tranſeunt. xvi Calida, frequẽter ea utentibus, has noxas inducit, carnium effœminationem, neruorum impotentiam, mentis torporem, ſanguinis eruptiones, animi deliquia. Hæc quibus mors. xvii Frigida uero conuulſiones, antrorſum ac

C retrorſum diſtentiones, nigrores, rigores febriles. xviii Frigida inimica oſſibus, dentibus, neruis, cerebro, ſpinali medullæ: Calida uero, grata. xix Quæcunq; perfrigerata ſunt, excalefacere oportet, præterquã à quibus ſanguis erumpit, aut erupturus eſt. xx Vlceribus frigida mordax, cutẽ obdurat, dolorem non ſuppurantem facit, nigrefacit, rigores febriles inducit, conuulſiones, diſtentiones. xxi Quandoq; uero in diſtentione ſine ulcere, iuueni carnoſo, æſtate media, frigidæ multæ affuſio, caloris reuocationem facit. Calor autem hæc ſoluit. xxii Calida ſuppuratoria eſt, non in omni ulcere, maximũ ſignum ad ſecuritatem, cutem mollit, attenuat, dolores eximit, rigores, conuulſiones, diſtentiones mitigat, capitis grauitatẽ ſoluit. Plurimũ autem cõfert ad oſſium fracturas, maxime denudatas. Ex his

D autem maxime his qui in capite ulcera habent, & his quæ à frigiditate moriuntur, aut ulcerantur, & herpetibus exedentibus, ſedi, pudendo, utero, ueſicæ. His calida grata eſt & iudicans. Frigida uerò inimica & occidens.

xxiii In his frigida uti oportet unde ſanguis erumpit, aut erupturus eſt: nõ ſuper ipſas partes, ſed circa ipſas unde fluit. Et quæcunq; inflãmationes, aut flãmei ardores, ad ruborem & ſubcruentum colorem ex nouo ſanguine tendunt, ad eas ipſas: nam ueteres nigrefacit: & ad ſacrum ignem non exulceratum, nam exulceratum lædit. xxiiii Frigida uelut nix, glacies, pectori inimica ſunt, tuſſes mouent, & ſanguinis eruptiones, ac defluxiones inducũt. xxv Tumores in articulis, & dolores abſq; ulcere, & podagricas affectiones, & cõuulſiones: Horũ plurima frigida multa affuſa leuat, et attenuat, & dolorem ſoluit. Torpor enim moderatus dolorem ſoluit. xxvi Aqua quæ cito caleſcit, & cito perfrigeratur, leuiſſima eſt. xxvii Quibus

bus bibendi appetentiæ noctu ualde ſitientibus, ſi obdormierint bonũ eſt. B
XXVIII Menſes ducit aromatum ſuffitus. Multis autem modis etiam ad alia cõmodus eſſet, ſi non capitis grauitatem induceret. XXIX Prægnantes medicamentis purgare oportet, ſi turget humor, quarto menſe, & uſq; ad ſeptimũ. Minus uerò has. Iuniores uerò et ſeniores fœtus uereri oportet. XXX Mulierem uterum gerentem ab aliquo acuto morbo corripi, lethale eſt. XXXI Mulier uterum gerens ſecta uena abortit, & magis ſi maior fuerit fœtus. XXXII Mulieri ſanguinem uomenti, menſibus erumpentibus ſolutio fit. XXXIII Mulieri menſibus deficiẽtibus, ſanguinem ex naribus fluere, bonum eſt. XXXIIII Mulieri uterum geſtanti ſi aluus multũ fluxerit, periculum eſt ut abortiat. XXXV Mulieri quæ ab uteri ſtrangulationibus uexatur, aut difficulter parit, ſternutatio accedens, bonum. F

XXXVI Mulieri menſes decolores, & non eodem tempore ſemper prodeuntes, purgatione opus eſſe ſignificant. XXXVII Mulieri uterum geſtanti, ſi mãmæ repentè graciles fiant, abortit. XXXVIII Mulieri uterum geſtanti, ſi altera mãma gracilis fiat, gemellos geſtans alterum abortit. Et ſi quidem dextera gracilis fiat, maſculum: ſi uerò ſiniſtra, fœmellam. XXXIX Si mulier quæ neq; prægnans eſt, neq; peperit, lac habet: menſes ipſius defecerunt. XL Mulieribus quibuſcunq; ad mãmas ſanguis colligitur, inſaniam ſignificat. XLI Mulierem ſi uelis cognoſcere, an prægnans ſit, ubi dormire uolet, aquam mulſam bibendam dato. Et ſi quidem tormen habuerit circa uentrem, prægnans eſt: Si uero non, prægnans nõ eſt. XLII Mulier prægnans ſi quidem maſculum geſtat, bene colorata eſt: Si uerò fœmellam, malè colorata. XLIII Si mulieri prægnanti ignis ſacer in utero fiat, lethale eſt. XLIIII Quæcunq; præter naturam tenues exiſtentes, uterũ geſtant, abortiunt priuſquam craſſeſcant. XLV Quæcunq; uerò moderatè corpus habentes, abortiunt bimeſtres & trimeſtres, ſine cauſa manifeſta, his uteri acetabula muco plena ſunt, & non poſſunt fœtum continere præ grauitate, ſed abrumpitur. XLVI Quæcunq; præter naturam craſſæ exiſtentes, nõ concipiunt in utero, his omentum oſculum uteri comprimit, & priuſquam attenuentur, non concipiunt. XLVII Si uterus in coxam incumbens, ſuppuratus fuerit, neceſſe eſt curatione ex medicamentis, per linamenta ipſi adhibere. XLVIII Fœtus maſculi quidem in dextris, fœminæ uerò in ſiniſtris magis. XLIX Vt ſecundæ excidant, ſternutatorio indito, nares & os apprehendito. L Mulieri menſes ſi cohibere uoles, cucurbitam quàm maximam ad mãmas appone. LI Quæcunq; uterum geſtant, his oſculum uterorum clauſum eſt. LII Mulieri uterum geſtanti ſi multũ lac ex mãmis fluat, debilem fœtum ſignificat. Si uero ſolidæ fuerint mãmæ, ſaniorem fœtum ſignificant. LIII Quæ corrupturæ ſunt fœtus, his mãmæ graciles fiunt. Si uerò rurſus duræ fiant, dolor erit aut in mãmis, aut in coxis, aut in oculis, aut in genibus, & non corrumpunt. LIIII Quibus os uterorum durũ eſt, his neceſſe eſt oſculum uterorũ clauſum eſſe. LV Quæcunq; in utero habentes, à febribus corripiuntur, & fortiter attenuantur ſine manifeſta occaſione, difficulter pariunt & periculoſe: aut abortum facientes periclitantur. LVI In fluxu muliebri, conuulſio & animi deliquium ſi accedat,

A accedat,malum eſt. LVII Menſibus pluribus prodeuntibus morbi fiunt, & non prodeuntibus,ab utero morbi contingunt. LVIII Ex inteſtino recto,& utero inflãmato, urinæ ſtillicidium accedit, & ex rhenibus ſuppuratis urinæ ſtillicidium accedit. Verum ex hepate inflãmato, ſingultus accedit. LIX Si mulier in uentre non concipit, uelis autem ſcire an conceptura ſit,ueſtimentis circũtectam ex infernis ſuffito.Et ſi quidem odor per corpus tibi procedere uideatur ad nares & ad os, ſcito quòd ipſa non propter ſeipſam infœcunda eſt. LX Si mulieri uterum geſtanti purgationes prodeunt,impoſſibile eſt fœtum ſanum eſſe. LXI Si mulieri purgationes nõ prodeunt, neq; horrore, neq; febre accedente: uerum cibi faſtidia ipſi acci-
B dunt,hanc in uentre habere exiſtimato. LXII Quæcunq; frigidos ac denſos uteros habent, non concipiunt: & quæcunq; humidos habent uteros, non concipiunt. Extinguitur enim in ipſis genitura. Et quæcunq; ſiccos magis & aduſtos. Præ inopia enim alimenti corrumpitur ſemen. Quæcunque uerò ex utriſq; temperamentum habent moderatum, tales fœcundæ fiunt.

LXIII Similiter autem in maſculis. Aut enim propter corporis raritatẽ, ſpiritus extra fertur, ut ſemen non deducat:aut propter denſitatem, humor non procedit foras:aut propter frigiditatem non concaleſcit,ut ad hunc locum congregetur:aut propter caliditatem, hoc idem contingit. LXIIII Lac dare caput dolentibus,malum. Malum etiam febricitãtibus, & quibus præcordia eleuata permurmurantia,& ſiticuloſis. Malum & quibus bilioſæ
C alui egeſtiones in febribus acutis ſunt, & quibus ſanguinis multi egeſtio facta eſt. Conuenit autem exhibere tabeſcentibus,non ualde multum febrientibus, & in febribus longis, debilibus, nullo ex prædictis ſignis præſente, ſed præter rationem conſumptis. LXV Quibus tumores in ulceribus apparent,non ualde conuelluntur,neq; inſaniunt. His autem derepentè diſſipatis, retrorſum quidem conuulſiones & diſtentiones fiunt:antrorſum uero,inſaniæ,lateris dolores acuti,aut ſuppuratio,aut dyſenteria, ſi rubicundi magis fuerint tumores. LXVI Si in uulneribus fortibus ac prauis tumor non appareat,magnum malum. LXVII Tumores laxi,boni:crudi,mali.

LXVIII Dolenti poſteriorẽ capitis partem,uena recta in fronte ſecta prodeſt. LXIX Rigores incipiunt, mulieribus quidem ex lumbis magis, &
D per dorſum ad caput. Verũ & uiris magis poſteriore corporis parte quàm anteriore, uelut ex cubitis ac femoribus. Sed & cutis rara eſt. Indicat autem pilus. LXX Qui à quartanis corripiuntur,non ita ualde à cõuulſionibus corripiũtur. Si uerò prius corripiantur,& quartana inſuper accedat, ceſſant.

LXXI Quibus cutis circũtenditur arida ac dura, hi ſine ſudore moriuntur. Quibus uero laxa ac rara,cum ſudore moriuntur. LXXII Morbo regio laborantes,non ita ualde flatuoſi ſunt.

SECTIO SEXTA

I In diuturnis inteſtinorum leuitatibus, ructus acidus accedens, qui prius non erat,ſignum bonum. II Quibus nares natura humidiores,& genitura humidior,morboſius ſani ſunt: quibus uero uice uerſa, ſalubrius.

III In longis inteſtinorum leuitatibus, cibi faſtidium,malum:& cum febre,peius. IIII Vlcera circumglabra,maligna ſunt. V Dolores in lateribus,

bus, & in pectoribus, & in alijs partibus, an multum differunt, conſiderandum eſt. B VI Rhenum affectiones, & quæ circa ueſicam conſiſtunt, operoſe ſanantur in ſenibus. VII Dolores circa uentrem orientes, ſublimes quidem leues ſunt, non autem ſublimes, fortiores. VIII Hydropicis facta ulcera in corpore, non facilè ſanantur. IX Latæ puſtulæ non ualde pruriginoſæ ſunt. X Caput dolenti & circumdolenti, pus, aut aqua, aut ſanguis fluens per nares, aut os, aut aures, ſoluit morbum. XI Atrabiliarijs, & phreniticis, hæmorrhoides accedentes, bonum. XII Hæmorrhoidas ſananti diuturnas, ſi non una ſeruata fuerit, periculum eſt hydropē aut tabem accedere. XIII A ſingultu detento, ſternutationes accedentes ſoluunt ſingultum. XIIII Ab hydrope detento, ubi aqua in uenis ad uentrē confluxit, F ſolutio fit. XV A profluuio alui longo correpto, uomitus ſponte accedens, ſoluit alui profluuium. XVI A pleuritide aut peripneumonia occupato, alui profluuium accedens, malum. XVII Lippientem alui profluuio corripi, bonum. XVIII Veſicam diſſectam habenti, aut cerebrum, aut cor, aut ſeptum tranſuerſum, aut tenue aliquod inteſtinum, aut uentriculum, aut hepar, lethale eſt. XIX Vbi diſſectum fuerit os, aut cartilago, aut neruus, aut genæ pars tenuis, aut præputium, neq; augeſcit, neq; coaleſcit. XX Si in uentrem ſanguis effuſus fuerit præter naturā, neceſſe eſt ſuppurari. XXI In inſanientibus, uaricibus aut hæmorrhoidibus accedentibus, inſaniæ ſolutio fit. XXII Quicunq; dolores ex dorſo ad cubitos deſcendunt, uenæ ſectio ſoluit. XXIII Si timor & triſtitia multo tempore perſeueret, atrabilia G rium hoc ſignum eſt. XXIIII Si ex inteſtinis tenuibus aliquod diſſectum fuerit, non coaleſcit. XXV Ignem ſacrum ab externis intro conuerti, non bonum: ab internis uero extra, bonum. XXVI Quibus in febribus ardentibus tremores facti fuerint, mentis emotio ſoluit. XXVII Quicunq; ſuppurati aut hydropici, ſecantur aut uruntur, hi pure aut aqua aceruata effluente, omnino moriūtur. XXVIII Eunuchi nō laborant podagra, neq; calui fiunt. XXIX Mulier nō laborat podagra, ſi non menſes ipſi defecerint.

XXX Puer non laborat podagra, ante ueneris uſum. XXXI Oculorū dolores meri potus, aut balneum, aut fomentum, aut uenæ ſectio, aut medicamenti potio ſoluit. XXXII Balbi ab alui profluuio longo maximè corripiuntur. XXXIII Acidum ructum habentes, non ita ualde pleuritici fiunt. XXXIIII Quicunq; calui ſunt, his uarices magni non fiunt. Quibuſ H cunq; uero caluis uarices accedunt, hi rurſus hirſuti fiunt. XXXV Hydropicis tuſſis accedens, malum. XXXVI Vrinæ difficultatem ſoluit uenæ ſectio. Secare uerò oportet internas. XXXVII Ab angina detento tumorē fieri foris in collo, bonum eſt. XXXVIII Quibuſcunq; occulti cancri fiūt, eos non curare melius eſt: Si enim curantur, citius moriuntur. Si uero non curentur, multum tempus perdurant. XXXIX Conuulſio fit aut à repletione, aut euacuatione. Sic aūt & ſingultus. XL Quibuſcūq; circa præcordiū dolores fiunt, abſq; inflāmatione, his febris accedēs dolorē ſoluit. XLI Quibuſcunq; ſuppuratū quid in corpore exiſtens, ſignificationem de ſe nō præbet, his propter puris aut loci craſſitudinē ſui ſignificationem nō exhibet. XLII Morbo regio laborantibus hepar durū fieri malum eſt. XLIII

Quicun-

A Quicũq; ſplenici à dyſenteria corripiũtur,hislonga accedẽte dyſenteria,aut hydrops accedit,aut inteſtinorũ leuitas,& pereunt. XLIIII Quibuſcunq; ex urinæ ſtillicidio uoluulus accedit, hi in ſeptem diebus pereunt, ſi non febre accedente urina ſatis fluxerit. XLV Vlcera quæcunq; annua fiunt,aut diutiore tempore durant,neceſſe eſt os abſcedere,& cicatrices cauas fieri.

XLVI Quicunq; gibboſi ex anhelatione,aut tuſſi fiunt,ante pubertatem pereunt. XLVII Quibuſcunq; uenæ ſectio, aut medicamentum cõducit, his uere uenam ſecare, aut medicamentum purgans exhibere conuenit.

XLVIII Splenicis dyſenteria accedens,bonum. XLIX Quicunq; podagrici morbi fiunt,hi ſedata inflãmatione,in quadraginta diebus decedũt.

B L Quibus cerebrum diſſectum fuerit, his neceſſe eſt febrem,& bilis uomitum accedere. LI Quibuſcunq; ſanis derepente dolores fiunt in capite,& ſtatim uoce intercepta iacent, ac ſtertunt, in ſeptem diebus pereunt, ſi non febris apprehendat. LII Conſiderare uerò oportet etiam ſub oculis apparitiones in ſomnis. Si enim albæ partis quid ſubapparuerit, non commiſſis palpebris, ſi id non ex alui profluuio, aut medicamenti potione fuerit,malum ſignum,& ualde lethale eſt. LIII Deſipientiæ cũ riſu quidem oborientes,ſecuriores ſunt:cum ſtudio uerò ſerio,periculoſiores. LIIII In acutis affectionibus, quæ cum febre fiunt luctuoſæ reſpirationes, malum.

LV Podagricæ affectiones uere & autumno ut plurimũ mouentur. LVI Atrabiliarijs morbis periculoſi humorũ à loco ad locum decubitus, aut

C ſyderationem corporis,aut cõuulſionem,aut inſaniam,aut cæcitatem ſignificant. LVII Syderationes uerò maximè fiunt, ætate à quadrageſimo anno uſq; ad ſexageſimũ. LVIII Si omẽtum exciderit,neceſſe eſt putreſieri.

LIX Quibuſcunq; à coxendicum morbo uexatis,coxa excidit,& rurſus incidit,his muci accedunt. LX Quibuſcunq; à coxendicum morbo diuturno uexatis,coxa excidit, his crus tabeſcit, & claudicant,ſi nõ uſti fuerint.

SECTIO SEPTIMA

I In acutis morbis frigiditas extremarum partium, malum. II Ex oſſe ægrotante,caro liuida,malum. III Ex uomitu ſingultus,& oculi rubicundi,malum. IIII Ex ſudore horror,non bonum. V Ex inſania,dyſenteria,aut hydrops,aut mentis emotio,bonum. VI In morbo diuturno

D cibi faſtidium,& meracæ alui egeſtiones,malum. VII Ex multo potu rigor,& delyrium,malum. VIII Ex tuberculi intus ruptione,exolutio, uomitus,& animi deliquium fit. IX Ex ſanguinis fluxu delyrium,aut etiam conuulſio,malum. X Ex uoluulo uomitus, aut ſingultus,aut conuulſio, aut delyriũ,malum. XI Ex pleuritide peripneumonia,malum. XII Ex peripneumonia phrenitis,malum. XIII Ex ardoribus uehemẽtibus conuulſio,aut diſtentio,malum. XIIII Ex plaga in caput,ſtupor, aut delyriũ, malum. XV Ex ſanguinis ſputo,puris ſputũ,malum. XVI Ex puris ſputo,tabes,& fluxus,malum. Poſtquã uero ſputum ſupprimitur, moriuntur.

XVII Ex hepatis inflãmatione ſingultus,malum. XVIII Ex uigilia conuulſio,aut delyrium,malum. XIX Ex oſſis denudatione,ignis ſacer. XX Ex igne ſacro,putrefactio,aut ſuppuratio. XXI Ex forti pulſu in ulceribus,ſanguinis eruptio. XXII Ex dolore diuturno partium circa uẽtrem,

Ff ſup-

ſuppuratio. XXIII Ex meraca alui egeſtione, dyſenteria. XXIIII Ex oſſis B
diſſectione, delyrium, ſi ad uacuum uſq; proceſſerit. XXV Ex medicamenti potione conuulſio, lethale. XXVI Ex dolore forti partium circa uentrē, frigiditas extremarum partium, malum. XXVII Mulieri uterum gerenti, teneſmus accedens abortire facit. XXVIII Quodcunq; os præſectum fuerit, aut neruus in corpore, neq; augeſcit, neq; coaleſcit. XXIX Si à pituita alba detento, uehemens alui profluuium accedat, ſoluit morbum. XXX Quibuſcunq; ſpumoſæ alui egeſtiones ſunt in alui profluuijs, his de capite pituita defluit. XXXI Quibuſcunq; febricitantibus, in urinis ſubſidentię craſſiores farinæ partes referentes fiunt, longum morbum ſignificant.

XXXII Quibus uero bilioſæ ſubſidentiæ, ſupernè tenues, acutum morbum ſignificant. XXXIII Quibuſcunq; diſparatæ urinæ ſunt, his uehemens turbatio in corpore eſt. XXXIIII Quibus in urinis bullæ ſuperſtāt, rhenum affectiones ſignificant, & morbum fore longum. XXXV Quibus pingue eſt id quod ſuperſtat, & aceruatum, his rhenum affectiones, easq; acutas ſignificat. XXXVI Quibus uerò iam nephriticis ex rhenibus affectis prædicta ſigna accidunt, doloresq; circa muſculos ſpinales fiunt, ſi quidem circa externos locos fiant, etiam abſceſſus extrinſecus futuros expecta. Si uero dolores magis circa internos locos fiant, etiam abſceſſus magis intus fore expecta. XXXVII Quicunq; ſanguinem uomunt, ſine febre quidem, ſalutare eſt: uerū cum febre, malum. Perfrigerantibus autem & adſtringentibus curare oportet. XXXVIII Defluxiones in uentrem ſupernum, in uiginti diebus ſuppurātur. XXXIX Si quis ſanguinem mingat, & grumos, & urinæ ſtillicidium habeat, & dolor incidat in ani ac ſcroti intercapedinem, & imū uentrem ac pectinem, partes circa ueſicā ægrotare ſignificat. XL Si lingua derepente impotens fiat, aut aliqua corporis pars ſyderata, atrabiliarium tale exiſtit. XLI Si ſenioribus nimiū purgatis ſingultus accedat, non bonum eſt. XLII Si febris non à bile habeat, aqua multa calida in caput affuſa, febris ſolutio fit. XLIII Mulier ambidextra non eſt. XLIIII Quicunq; ſuppurati uruntur, ſi quidem pus purū fluat & album, euadunt: Si uero ſubcruentum, & cœnoſum, ac graueolens, pereunt. XLV Quicunq; hepar ſuppuratum uruntur, ſi quidem pus purum fluat, & albū, ſuperſtites euadūt. (In tunica enim pus his ineſt) Si uerò uelut amurca fluat, pereunt. XLVI In doloribus oculorum, ubi merum bibendum dediſti, et multa calida lauiſti, uenam ſecato. XLVII Hydropicum ſi tuſſis uexet, deſperatus eſt. XLVIII Vrinæ ſtillicidium, & urinæ difficultatem, uini potus & uenæ ſectio ſoluit. Secare uerò oportet internas. XLIX Ab angina detento, tumor & rubor in pectore accedens, bonum. Foras enim uertitur morbus. L Quibuſcunq; corruptum fuerit cerebrum, in tribus diebus pereunt. Si uero has effugerint, ſani fiunt. LI Sternutatio fit ex capite, percaleſcente cerebro, aut uacuo quod eſt in capite perhumeſcente. Aer enim qui intus eſt, foras erumpit. Strepitum uero edit, quia tranſitus eſt ipſi per anguſtum. LII Quibuſcunq; hepar circumcirca dolet, his febris accedens ſoluit dolorem. LIII Quibuſcunq; ſanguinem de uenis auferre cōducit, his uere uenam ſecare conuenit. LIIII Quibus inter uētrem & ſeptum tranſuerſ-

A uerſum pituita concluſa eſt,& dolorem exhibet,non habens exitum ad neu
trum uentrem, his per uenas ad ueſicam conuerſa pituita, morbi ſolutio fit.
LV. Quibus hepar aqua repletum,ad omentum eruperit,his uenter aqua
impletur,& moriuntur. LVI Anxietatem,oſcitationem, horrorem, uinũ
æquali menſura aquæ ammixta potum ſoluit. LVII Quibus in urinaria fi
ſtula tubercula fiunt,his ſuppuratione facta & eruptione,ſoluitur dolor.
LVIII Quibus cerebrum concuſſum fuerit ex aliqua cauſa,eos ſtatim uo
ce priuari neceſſe eſt. LIX Corporibus humidas carnes habentibus, fa-
mem inducere oportet, fames enim corpora ſiccat. LX Vbi in toto cor-
pore mutationes, & corpus perfrigeratur, & rurſus caleſcit, aut color alius
B ex alio mutatur,longitudinem morbi ſignificat. LXI Sudor multus,cali-
dus aut frigidus, ſemper fluens, humorem abducere oportere ſignificat,for
ti quidem ſuperne,debili uero,inferne. LXII Febres non intermittentes,
ſi per tertiam fortiores fiant, periculoſæ ſunt. Quocunq; uerò modo inter-
miſerint, ſine periculo eſſe ſignificat. LXIII Quibus febres longæ ſunt,
his aut tubercula,aut ad articulos dolores fiunt. LXIIII Quibus tubercu
la diutina,aut ad articulos dolores,ex febribus fiunt, hi cibis pluribus utun
tur. LXV Si quis febricitanti cibum det,quem ſano exhibet,ſano quidem
robur,ægroto uerò morbus eſt. LXVI Quæ per ueſicam prodeunt,inſpi
cere oportet,an qualia ſanis prodeunt. Quæ igitur minimè ſimilia his ſunt,
ea morboſiora ſunt. Quæ uero ſimilia ſanis, ea minimè morboſa. LXVII
C Et quibus alui egeſtiones,ſi ſtare permiſeris, & non moueris, ſubſiſtunt
ueluti ramenta:ſi paucæ fuerint,modicus morbus eſt:ſi multæ, multus. His
confert ſubpurgare aluum. Si uero non purgata aluo, ſorbitiones dederis,
lædes:& quanto plures dederis,magis lædes. LXVIII Quibuſcunq; cru
da deorſum ſecedunt, ex atra bile ſunt:ſi plura, copioſiore: ſi pauciora pau-
ciore. LXIX Exſcreationes in febribus non intermittentibus liuidæ, &
cruentæ, & graueolentes, & bilioſæ, omnes malæ ſunt. At probe ſeceden-
tes,bonæ,& per aluum, & per ueſicam: & ubi ſanè quid ſecedens conſtite-
rit non purgatum,malum. LXX Corpora quocunq; quis purgare uolue
rit, fluida facere oportet: Et ſi quidem ſurſum, ſiſtere aluum: Si uero deor- Celſus li.3.c.6.
ſum,humectare. LXXI Somnus,uigilia,utraq; modum excedentia,mor-
D bus. LXXII In non intermittentibus febribus, ſi externæ quidem partes
frigidæ fuerint,internæ uerò ardeant,& febris habeat,lethale eſt. LXXIII
In febre non intermittente,ſi labium, aut naſus, aut oculus, aut ſupercili-
um diſtorqueatur:aut non uideat, aut nõ audiat æger iam debilis exiſtens:
quicquid horum fiat,propinqua mors eſt. LXXIIII Ex pituita alba, hy-
drops accedit. LXXV Ab alui profluuio,dyſenteria. LXXVI A dyſen-
teria,inteſtinorum leuitas accedit. LXXVII Ex corruptione,abſceſſus oſ-
ſis. LXXVIII Ex ſanguinis uomitu, tabes, & puris purgatio ſurſum. Ex
tabe,fluxus ex capite. Ex fluxu, alui profluuium: ex alui profluuio,ſuppreſ-
ſio purgationis ſurſum uerſus: ex ſuppreſſione,mors. LXXIX Qualia eti
am ſint in ueſicæ ac alui egeſtionibus,inſpicere oportet,& in his quę per car
nes excernuntur,& ſicubi alibi à natura recedat corpus,ſi parum,paruus eſt
morbus:ſi multum,multus: Si uero ualde multus ſit receſſus,lethale hoc eſt.

LXXX Quicunq; ſupra quadraginta annos phrenitici fiunt, non ita ual- B
de ſani fiunt. Minus enim periclitãtur, quorum naturæ, & ætati, morbus af-
finis fuerit. LXXXI Quibuſcunq; in ægritudinibus oculi ex uoluntate la
chrymantur, bonum: Quibus uero citra uoluntatẽ, malum. LXXXII Qui
bus in febribus quartanis ſanguis ex naribus fluxerit, malum eſt. LXXXIII
Sudores in diebus iudicatorijs oborientes, uehementes & ueloces peri-
culoſi ſunt, qui expelluntur ex fronte uelut guttæ, & aquæ ſalientes, & frigi
di ualde ac multi. Neceſſe eſt enim talem ſudorem prodire cum uiolentia, &
doloris exceſſu, ac expreſſione diuturna. LXXXIIII Ex morbo diuturno,
etiam alui defluxus, malum. LXXXV Quæcunq; non ſanant medicamen
ta, ea ferrum ſanat. Quæ ferrum non ſanat, ea ignis ſanat. Quæ ignis non ſa- F
nat, ea incurabilia putare oportet.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM.

1 Præſagiendi dupex utilitas. Morbos omnes ſanari non poſſe. Affectionũ
naturæ, quantũ corporum uires excedant. Si quid diuini in morbis inſit. 2 Faci
ei notæ in morbis acutis. 3 Oculorum ſubapparitiones. A decubitu notæ, ſeu
quomodo cubare ægrum oporteat. 4 In uentrem decumbere quomodo malum.
A dentium ſtridore in febribus notæ. Ab ulcere prænotiones ſeu notæ. A ma-
nuum geſticulatione. A ſpiratione. 5 A Sudore. Sudorum cauſſæ. A præ-
cordijs. 6 A tumoribus in hypochõdrijs. Tumores in uentre. 7 A ſuppura- G
tione. Puris optimi ſigna. 8 De aqua inter cutem. 9 De ſomno. Alui ex-
crementa. 10 Lumbrici rotundi, cum egeſtione. Flatus ſine ſtrepitu. 11 De
urinis. Vrina ſubrubra. Subſidentiæ, craſſiores polentæ partes referentes. Nu-
beculæ in urinis. Vrina fulua & tenuis. Vrinæ fœtidæ, aquoſæ, nigræ, craſſæ, tenu
es, & crudæ. 12 In urinis pinguedines ſupernè inſtantes. De uomitu. 13 De
ſputo. De grauedine & ſternutamento. 14 De ſuppuratione. Signa in ægro-
tis bona. 15 Signa in ægrotis mala. De ſuppurationibus. 16 Suppuratorum
cognitio. 17 Suppurationum diuturnarum ſigna. Ex ſuppuratis qui potiſſimũ
ſuperſtites maneant, aut intereant. 18 Abſceſſus circa aures, ex inflãmati pulmo-
nis morbis. Abſceſſus ad crura in pulmonis inflãmationibus fortibus. Abſceſſus
euaneſcentes & recurrentes. 19 Suppurati ex pulmonis inflãmatione. Dolores
cum febre. Suppurati uſti. Veſicæ inflãmatæ notæ, 20 De febrium iudicatio-
nibus. De morborum circuitionibus, & quo pacto in integris numerari nequeant.
21 Morbi qui cognitu faciliores. Quo pacto in mulieribus à die qua pepere- H
rint, iudicationes exiſtant. 22 Capitis dolores cũ febri continua. Sanguinis è na
ribus fluor, cui ætati magis familiaris. Auris dolor acutus. 23 Fauces exulceratę
in febri. De angina. 24 De gurgulione. Febres deſinentes, neq; ſignis ſoluto
rijs apparentibus, neq; in diebus iudicatorijs. Abſceſſus ex febribus, quibus magis fi
ant. Abſceſſus quibus potiſſimũ & quo tempore magis fiant. 25 De uomitio-
ne ſpontanea 26 De conuulſione. Prænoſcere uolentem, quæ diſcere oporteat.
27 Morborum populariter graſſantium impetus & temporis conſtitutiones.
Medico prænotionem adhibituro quæ cognoſcenda.

Hippoc-

A HIPPOCRATIS COI LIBER

PRAENOTIONVM, IANO CORNARIO ME- dico Phyſico interprete.

MEDICVM prænotionem adhibere, optimũ eſſe mihi ui-
detur. Prænoſcens enim & prædicẽs apud ægrotos,
& præſentia, & præterita, & futura, & quæ ipſi ægroti
M relinquunt exponens, fidem utiq; fecerit, quòd ægro-
torum res magis cognoſcat, quare audebunt homines
ſeipſos medico cõmittere. At uero curationem optimè
B fecerit, ubi prænouerit futuras affectiones. Sanos equi-
dẽ facere omnes ægrotos impoſsibile eſt, hoc enim præſtantius eſſet, quàm
prænoſcere in poſterum euentura. Quandoquidem uerò homines moriun-
tur, alij priuſquam medicum uocent, præ uiolentia morbi: alij uero accito e-
tiam medico, derepente uita decedunt: quidam ubi unam uixerunt diem,
quidam tempore paulò diutiore, anteaquã medicus per artem aduerſus ſin-
gulos morbos repugnet: itaq; noſſe oportet taliũ affectionũ naturas, quan-
tum corporũ uires excedunt: Simul uerò & ſi quid diuini in morbis ineſt, e-
tiam huius prænotionem ediſcere. Ita enim merito admirationi fuerit, & me-
dicus bonus extiterit. Nam quos ſuperſtites manere poſſibile eſt, eos adhuc
magis rectè conſeruare poterit, ex multo tempore antea conſilium adhibẽs
C ad ſingula: & tum morituros, tũ ſeruandos, prænoſcens ac prædicens, à cul-
pa exors fuerit. Conſiderare porrò hoc modo conuenit in morbis acutis,
primùm quidem faciẽ ægroti, an ſimilis ſit his quæ in ſanis ſunt, maximè ue-
ro an ipſa ſibiipſi. Ita enim optima fuerit. Si uerò maxime cõtraria ſimili fue-
rit, horrendiſſima eſt: talis autem fuerit, naſus acutus, oculi caui, tempora col-
lapſa, aures frigidæ ac contractæ, & extremitates aurium auerſæ, & cutis cir-
ca frontẽ dura & circumtẽta ac arida, & color totius faciei pallidus, aut etiã
niger, & liuidus, aut plumbeus. Si quidẽ igitur in principio morbi facies ta-
lis fuerit, & nondũ ex alijs ſignis cõiecturã facere licuerit, interrogare opor-
tet, num uigilauerit homo, an alui excrementa ualde liquida ſint, aut fames
aliqua ipſum teneat. Et ſi quidem horum aliquid confiteatur, minus graue
D eſſe putandum eſt. Iudicantur autem & cognoſcuntur talia in die ac no-
cte, ſi ob has cauſas facies talis fuerit. Si uero nihil horum eſſe dicat, neq; in
prædicto tempore conſidat, noſſe conuenit morti proximũ eſſe. At ſi uetu-
ſtiore exiſtente morbo, aut triduano, aut quatriduano, talis fuerit facies, de
his interrogare oportet, de quibus etiam prius iuſſi: itemq; alia ſigna conſi-
derare, & in uniuerſa facie, & in corpore, & in oculis. Si enim lucem fugi-
ant, aut inuoluntariè lachrymentur, aut diſtorqueantur, aut alter altero mi-
nor fiat, aut albas partes rubentes habeant, aut uenulas liuidas aut nigras in
ipſis habeant, aut lemæ ac ſordes circa oculos appareant, aut etiam inſtabi-
les, aut eminentes, aut caui uehementer facti, aut ſqualentes & obſcuri fue-
rint: aut color totius faciei alteratus fuerit: Hęc omnia mala & pernicioſa eſ-
ſe putandum eſt. Conſiderare uero conuenit etiam oculorum ſubappari-
tiones in ſomnis. Si enim albę quid partis ſubapparuerit, palpebris non cõ-

miſſis,ſi id non ex alui profluuio,aut medicamenti potione fuerit, aut ægrotus non ita dormire conſueuerit,malum ſignum & ualde lethale eſt.Si uero retorta,aut contracta fiat,aut liuida,aut pallida palpebra,aut labium, aut naſus, cum aliquo ex alijs ſignis, morti proximũ eſſe ſciendum eſt. Lethale eſt etiam habere labia reſoluta,& pendentia,& frigida, & albicantia facta. B

Decumbentem ægrotum à medico deprehendi conuenit in latus dextrũ aut ſiniſtrum,& manus, & collum, & crura modice inflexa habentem,& totum corpus flexibile ſitum.Ita enim plurimi ex ſanis decumbũt.Optimi autem ſunt decubitus qui ſanorum decubitibus ſimiles exiſtunt. At uero ſupinum iacere,& manus,& collum,& crura extenta habere,minus bonum eſt. Si uero etiam pronus fiat, & de lecto ad pedes delabatur, magis horrendũ F eſt. Si uero nudos quoq; pedes habere cõperiatur, nec admodum calidos: & manus,& collum,ac crura inæqualiter diſiecta,ac nuda,malum eſt.Anxietatem enim ſignificat. Lethale eſt & hiantem ſemper dormire:& crura ſupini iacentis ualde incuruata eſſe ac complicata. At in uentrem decumbere,ſi quis nõ ſit adſuetus,dum ſanus fuit ita dormire,delyrium ſignificat,aut dolorem loculorum circa uentrem. Cæterum erectum ſedere uelle ægrum in morbi uigore,in omnibus morbis acutis malum eſt: peſſimũ autem in peripneumonicis pulmone inflãmato. Dentibus ſtridere in febribus, quibus nõ familiare id eſt à pueris,furioſum ac lethale eſt. Verùm prædicere oportet ab utriſq; periculum futurum. Si uero etiam delyrus hoc faciat, pernicioſum ualde iã exiſtit. Vlcus aũt ſiue prius factũ fuerit, ſiue in morbo acceſſerit,cõſiderare oportet. Si enim periturus eſt homo, ante mortem liuidum ac ſiccum erit,aut etiam pallidum & ſiccum. At de manuũ latione ita ſentio. Quæ in febribus acutis,aut peripneumonijs,aut in phrenitide,aut capitis dolore,ante faciem feruntur,& fruſtra uenantur,& feſtucas legunt, & floccos de ueſtibus euellunt, & de pariete paleas detrahunt, eas omnes malas & lethales eſſe. Spiritus denſus dolorem ſignificat,aut inflãmationem, in locis ſupra ſeptum tranſuerſum.Qui uero magnus expiratur,& per multum temporis interuallum, delyrium indicat. Si uero frigidus è naſo & ore exſpiretur,ualde iam pernicioſus eſt. Bonam autem ſpirationem ualde magnam uim habere ad ſalutẽ, in omnibus acutis morbis putare conuenit,quę cum febribus ſunt,& in quadraginta diebus iudicantur. Sudores optimi ſunt in omnibus acutis morbis, qui in diebus iudicatorijs fiunt, & febrem perfecte ſubmouent.Boni uero ſunt, qui per totũ corpus contingentes,hominem facilius morbum ferre faciunt. Qui uero tale quid non effecerint,incommodi ſunt. Peſſimi autem ſunt frigidi, & tantùm circa caput & faciem oborientes,& circa ceruicem.Hi enim cum acuta quidem febre, mortem præſignificãt: cum mitiore uero longitudinem morbi. Et qui per totũ corpus fiunt, ſimiliter ſignificant his qui circa caput. At uero milioformes, & ſolum circa collum contingentes,mali ſunt.Qui uero cum guttis fiunt,et euaporãt,boni ſunt. Conſiderare porrò conuenit ſudores in ſumma: fiunt enim aliqui propter corporum exolutionem, aliqui propter inflãmationis uigorem. Præcordium optimũ eſt doloris exors, & molle, & æquale,tũ in dextra, tum in ſiniſtra parte. At inflãmatum, aut dolorem exhibens, aut

dextræ

A dextræ partes inæqualiter affectæ ad ſiniſtras: hæc omnia obſeruare oportet. Si uero etiam pulſus inerit in præcordio, turbationē ſignificat aut delyrium. Verùm oculos taliū inſuper intueri oportet. Si enim oculi frequēter moueātur, furioſos hos fore timor eſt. Tumor in præcordio durus exiſtens & doloroſus, peſſimus quidem eſt ſi per totum fuerit præcordium. 6 Si uero fuerit in altera parte, minus periculoſus eſt in ſiniſtra. Significant autē eiuſmodi tumores, in principio quidem, mortem breui affuturam. Si uero uiginti dies tranſgrediatur tum febris detinens, tum tumor non conſidens, ad ſuppurationem conuertitur. Contingit autem his in primo circuitu, etiam ſanguinis eruptio è naribus, & ualde prodeſt. Verùm interrogare con

B uenit, an caput doleant, aut hebetē uiſum habeant. Si enim horum quid fuerit, ad eum locum repit. Magis tamē in iunioribus quinq; ac triginta annis, ſanguinis eruptionem expectare conuenit. At uero molles tumores, & doloris exortes, & qui digito cedunt, diuturniores iudicationes faciunt, & minus illis ſunt horrendi. Si uero tranſgrediatur ſexaginta dies febris detinēs, & tumor non conſidat, ſuppuratum fore ſignificat & hunc, & eum qui in reliquo uentre eſt eodem modo. Quicunq; igitur tumores doloroſi ſunt, & duri, & magni, periculum mortis breui affore ſignificant. Qui uero molles, & doloris exortes ſunt, & digito compreſſi cedunt, diuturniores illis ſunt.

Cæterum tumores in uentre minus faciunt abſceſſus, quàm hi qui ſunt in præcordijs. Minime uero hi qui ſub umbilico conſiſtunt, ad ſuppurationē

C conuertuntur. Sanguinis uero eruptionem, ex ſupernis locis maxime expectare oportet. Omnium autem tumorum diuturnorum circa hos locos, 7 ſuppurationes conſiderare conuenit. Sunt autem ſuppurationes hinc contingentes hoc modo cōſiderandæ. Quæcunq; extra uertūtur, optimæ ſunt, quæ paruæ ſunt, & quàm maxime foras eminentes, & in acutum faſtigiatæ. Quæ uero magnæ ſunt, & latæ, & minimè in acutum faſtigiatæ, peſſimæ ſunt. Quæcunq; uero intro rumpūtur, optimæ ſunt quæ nihil cum externo loco cōmunicant, ſed ſunt contractæ, & doloris exortes, & totus externus locus concolor apparet. At uero pus optimū eſt, ſi eſt album & æquale, & leue, & quàm minime graueolens. Quod uero huic cōtrarium eſt, peſſimū eſt. Aquæ porrò inter cutem, ex acutis morbis obortæ, omnes malę ſunt. 8

D Neq; enim à febre liberant, & ualde doloroſæ ſunt, ac lethales. Incipiunt autem pleræq; à laterum mollitudine, & à lumbis: aliquæ uero etiam ab hepate. Quibus igitur à laterum mollitudine & lumbis principia fiunt, his & pedes intumeſcunt, & alui profluuia diuturna ipſos tenent, quæ neq; dolores ex laterum mollitudine ac lumbis ſoluunt, neq; uentrē molliunt. Quibuſcunq; uero ab hepate aquæ inter cutem oriuntur, his tuſſes tuſſiendiq; promptitudo accedit, & nihil memorabile expuunt, & pedes tument, & uenter non egerit, niſi dura, & coactus, & circa aluum fiunt tumores, aliqui in dextra, aliqui in ſiniſtra parte, tum conſiſtentes, tum conſidentes. Caput autem, & manus, & pedes, ſi frigida ſunt, malum eſt, ubi & uenter, & latera calida ſunt. Optimum uero eſt, & totum corpus æqualiter calidum eſſe, ac molle. Conuerti aūt conuenit facile ægrotum, & in attollendo ſe leuem eſſe. Si uero grauis eſſe appareat & reliquo corpore, & manibus

& pedibus,magis periculoſum eſt. Si uero ſupra grauitatem, ungues & di- B
giti liuidi fiant,mors eueſtigio expectanda eſt. At ſi digiti ac pedes peni-
tus nigreſcunt,minus pernicioſi ſunt quàm liuidi. Verùm & alia ſigna con-
ſiderare oportet. Si enim facile ferre uideatur malum, & aliud quoddam ex
ſalutaribus ad hæc ſigna ſubindicet,morbum ad abſceſſum uerti ſpes eſt,ita
ut æger quidem ſuperſtes manſurus ſit,corporis uero partes nigrefactæ ca-
ſuræ. Teſtes & pudenda reuulſa,dolores fortes ſignificant, & periculum
9 lethale. Quod uero ad ſomnos attinet, quemadmodum ſecundum natu-
ram conſuetum nobis eſt,interdiu uigilare oportet,noctu dormire. Si uero
hoc fuerit tranſmutatum, peius eſt. Minime uero lędi æger poterit,ſi dor
miat mane ad tertiã partem diei. Qui uero ab hoc tempore fiunt ſomni,dete F
riores ſunt: Peſſimũ autem eſt non dormire, neq; noctu, neq; interdiu. Aut
enim præ dolore ac afflictiõibus uigiliæ adſunt: aut delyrium aderit ab hoc
ſigno. Egeſtio alui optima eſt, mollis & cohærens, & ſecundum horam,
in qua etiam à ſano egerebatur. Iuxta copiam uero,pro ratione ciborum in-
geſtorum. Tali enim contingente exitu, uenter infernus ſanus fuerit. Si ue-
ro liquida fuerit egeſtio,conducit neq; ſtridere,neq; frequẽtem eſſe,& pau-
latim ſecedere. Delaſſatur enim homo ex frequenti deſeſſu, & uigilias utiq;
cõtraxerit. Si uero ſæpe aceruatim egerit, periculum eſt ne in animi deliqui
um incidat. Quin & iuxta copiam ingeſtorũ egerere oportet, bis aut ter in
die, & noctu ſemel. Plura uero mane, quemadmodum in conſuetudine eſt
homini. Inſpiſſari autem oportet egeſtionem morbo ad iudicationem ten- G
10 dente. Sit autẽ ſubfulua,& non ualde graueolens. Cõmodum eſt & lum-
bricos rotundos cum egeſtione prodire,morbo ad iudicationem tendente.
Oportet autem in omni morbo mollem eſſe uentrem, & iuſta mole prædi-
tum. At uero aquoſum ualde,aut album,aut pallidum,aut uiride, aut ue-
hementer rufum,aut ſpumoſum ſtercus egerere: Hæc omnia mala ſunt. Ma
lum inſuper eſt & quod exiguum eſt,& uiſcoſum ac album: & quod ſubpal
lidum aut ſubuiride ac leue. His uero magis lethalia fuerint ſtercora nigra,
aut pinguia,aut liuida,& æruginoſa, & male olentia. Quæ uero uaria ſunt,
diuturniora quidem his ſunt,nihilo minus aũt pernicioſa. Sunt autem talia,
ramentoſa,& bilioſa,& cruenta,& praſina, & nigra, aliquãdo ſimul inter ſe
exeuntia, aliquando particulatim. Flatum porrò ſine ſtrepitu ac crepitu H
prodire,optimũ eſt. Melius aũt eſt & cum ſtrepitu exire, quàm iſthic reuol
ui: & qui ſic progreſſus eſt flatus,aut dolere quid hominẽ ſignificat, aut de-
lirare: niſi ſua ſponte homo ita flatum emittat. Cæterùm præcordiorum
dolores ac tumores,ſi fuerint recentes,& non cum inflãmatione, ſoluit mur
mur in præcordio obortum,& maxime quidem ſi pertranſierit cum ſterco-
re,& urina ac flatu: Sin minus, etiam ipſum per ſe ſi tranſierit. Prodeſt item
11 ſi ſubdeſcenderit ad infernos locos. Optima uero eſt urina, quum fuerit
alba ſubſidentia,& leuis,& æqualis,per totum tempus,donec iudicatus fue
rit morbus. Significat enim & ſecuritatem, & morbum fore breuem. Si
intermiſerit,& aliquando quidem pura mingatur,aliquando uero ſubſidet
album ac leue, diuturnior fit morbus, & minus ſecurus. Si uero fuerit &
urina ſubrubra,& ſubſidentia ipſius ſimilis,& leuis, diuturniorem quidem
hæc

A hæc morbum quàm prior ſignificat, ſed ualde ſalutarem. At ſubſidentiæ
in urinis,craſſiores farinę partes referentes,prauę ſunt.His aũt peiores ſunt,
laminoſæ.Albę uero & tenues ualde malæ ſunt. Verùm his deteriores ſunt
furfuraceæ. Nubeculæ quæ feruntur in urinis, albæ quidem bonæ ſunt:
nigræ uero malæ. Quandiu uero fulua fuerit urina, & tenuis, morbum in-
concoctum eſſe ſignificat. Si uero & diuturna fuerit talis exiſtens,pericu-
lum eſt ne ſufficere homo poſſit, donec urina concocta fuerit. Lethaliores
autem ſunt urinæ,& fœtidæ,& aquoſæ, & nigræ, & craſſæ. At tum in uiris
tum in mulieribus,nigræ urinæ peſſimæ ſunt:In pueris autem aquoſæ.Qui
cunq; urinas tenues,& crudas mingunt multo tempore, ſi alia ueluti ſuper-
B ſtitibus futuris ſigna fuerint,his abſceſſum expectare oportet ad locos infra
ſeptum tranſuerſum. Sed & pinguetudines ſuperne inſtantes, araneorũ 12
telis ſimiles,damnare oportet.Sunt enim colliquationis ſigna. Cõſiderare
uero cõuenit in urinis in quibus nubeculæ ſunt, an ſuperne aut inferne ſint:
& quales habeant colores. Et quæ quidem deorſum feruntur, cum colori-
bus relatis,eas bonas eſſe putare,ac laudare. Quæ uero ſurſum feruntur, cũ
coloribus relatis,malas eſſe,& tales damnare. Nec uero decipiat te,ſi ueſi-
ca morbum aliquem habens,eiuſmodi urinas reddiderit. Non enim totius
corporis ſignum eſt,ſed ipſius per ſe ueſicæ. Vomitus cõmodiſſimus eſt,
ex pituita ac bile quàm maxime permixtus, & non craſſus ualde, neq; mul-
tus.Nam meraciores, deteriores ſunt. Si uero id quod uomitu reiectum eſt
C praſini fuerit coloris,aut liuidum,aut nigrum:quicunq; horum fuerit colo-
rum, malum eſſe putandum eſt. Si uero omnes colores idem homo uomit,
ualde pernicioſum hoc eſt. Celerrimam autem mortem ſignificat liuidus
uomitus, ſi graueolens fuerit. Omnes uero ſubputridi ac fœtidi odores, in
omnibus uomitibus mali ſunt. Sputum uero in omnibus doloribus, qui 13
circa pulmonem & coſtas fiunt,cito ac facile expui conuenit, & flauum ſpu
to ualde permixtum apparere.Si enim longe poſtea, poſt principium dolo
ris,expuerit quod flauum eſt,aut fuluum, aut quod multam tuſſim inducit,
& non ualde permixtum eſt,deterius eſt.Nam & flauum meracum,pericu-
loſum eſt:& album ac uiſcoſum & rotũdum,inutile eſt. Malum eſt & quod
uiride eſt ualde,itemq; pallidum,& quod ſpumoſum. Si uero ita fuerit me-
D racum, ut etiam nigrum appareat, hoc ipſum deterius eſt quàm illa. Ma-
lum etiam eſt ſi nihil repurgetur, neq; emittat pulmo, ſed plenus ferueat in
gutture. Grauedines & ſternutationes in omnibus circa pulmonem mor
bis,& anteceſſiſſe, & ſuccedere, malum eſt. At in aliјs morbis lethaliſſimis
ſternutationes proſunt. Sputum autem flauum, ſanguine permixtũ non
multo,ſi in pulmonis inflammatione, in principio morbi reijciatur,ſalutare
eſt,& ualde prodeſt.Si uero ſeptimo die, aut poſterius, minus ſecurum eſt.
Omnia ſputa mala ſunt,quæ dolorem non ſedant.Peſſima uero ſunt nigra,
uelut deſcriptum eſt. Quę uero dolorem ſedant,omnium optima exiſtunt.

Quicunq; dolores ex his locis non ſedantur,neq; ad ſputorum purgatio 14
nes,neq; ad ſtercorum alui ſubductionem,neq; ad uenę ſectiones,& uictus
rationem ac medicamẽta,eos ad ſuppurationem uerti ſciendum eſt.Ex ſup-
purationibus quæcunq; dum ſputum adhuc bilioſum eſt ſuppuratur, per-

nicioſæ

nicioſæ ualde ſunt, ſiue bilioſum illud in parte ſiue ſimul cum pure expua- B
tur:& hoc potiſſimum ſi morbo ad ſeptimū diem progreſſo, ſuppuratio ab
hoc ſputo procedere incipiat. Timor autem eſt eum qui talia expuit moritu
rum eſſe decimaquarta die, ſi non aliquod bonum ſignū ipſi acciderit. Sunt
autem bona hæc: facile ferre morbum, bene ſpirare, à dolore liberatum eſſe,
ſputum facile tuſſiendo reijcere, corpus æqualiter calidum ac molle appare-
re, ſitim nō habere, urinas & alui egeſtiones, & ſomnos, & ſudores, uelut de
ſcriptum eſt: hæc ſingula noſſe conuenit accidere ut quæ bona ſint. Nam o-
mnibus his ſic cōtingentibus, homo non morietur. Si uero aliqua ex his ac-
ceſſerint, aliqua non, non ampliore tempore uita producta, decimaquarta
15 die homo peribit. Porrò mala ſigna his contraria ſunt: ægrè ferre morbū, F
ſpiritum magnum & denſum eſſe, dolorem non ſedari, ſputum uix tuſſien-
do reijcere, ualde ſitire, corpus inæqualiter à febri teneri, uentrem quidem
ac coſtas fortiter calidas eſſe, frontem uero & manus ac pedes frigidos. V-
rinas autem & alui egeſtiones, & ſomnos, & ſudores, uelut deſcriptum eſt:
hæc ſingula noſſe oportet mala eſſe. Si enim ita acceſſerit horum aliquid ad
ſputum, peribit utiq; homo priuſquam ad decimum quartum diem perue-
nerit, aut nono die, aut undecimo. Síc igitur coniecturam facere oportet,
quòd hoc ſputum lethale ſit ualde, & non perducat ad decimumquartum
diem. Proinde & mala & bona ſigna expendentem ex his prædictiones fa-
cere oportet. Ita enim potiſſimum ueritatem conſequi quis poterit. At ue
ro aliæ ſuppurationes rumpūtur, plurimæ quidē uigeſimo die, aliæ uero tri G
geſimo, aliæ quadrageſimo, aliquæ uero ad ſexaginta dies perueniūt. Cōſi
16 derare uero futuræ ſuppuratiōis principiū oportet, ſupputatione facta ab ea
die qua primū homo febricitauit, aut ſi forte ipſum primū rigor apprehen-
dit: & ſi pro dolore grauitatem ſibi factam eſſe dixerit, in eo loco in quo do-
lebat. Hæc enim in principijs ſuppurationum fiunt. Ex his igitur tempo-
ribus eruptionem ſuppurationum fore expectare oportet ad prædicta tem
pora. Si uero ſuppuratio fuerit in altero latere ſolum: uertere & conſiderare
oportet in his, num aliquem habeat dolorem in altero latere, & an alterum
altero ſit calidius: & reclinato ægro in latus ſanum, interrogare ipſum, an ui
deatur ipſi graue quid ex ſuperno latere incumbere. Si enim hoc fuerit, in al
tero eſt ſuppuratio, in quo grauitas affuerit. Cæterùm omnes ſuppuratos H
ex his ſignis cognoſcere oportet. Primùm quidem ſi febris non dimittit, ſed
per diem quidem tenuis eſt, noctu uero amplior: & ſudores multi oboriun
tur, tuſſeſq; ac tuſſiendi promptitudo ipſis adeſt, & nihil memorabile expu
unt: & oculi caui fiunt, & maxillæ ruborem contrahunt, & ungues quidem
manuum curuantur, digiti uero caleſcunt, & potiſſimum ſummi: & in pedi-
bus tumores fiunt, & cibos non appetunt, & puſtulæ per corpus naſcuntur.
17 Quæcunq; igitur ſuppurationes diuturnæ ſunt, hæc ſigna habent, & fi-
dem ipſis ualde habere oportet. Quæ uero breues ſunt, ex his ſignis cogno
ſcere oportet, ſi quid apparuerit ex his, qualia in principijs fiunt. Simul au-
tem & ſi aliquanto difficilius ſpirauerit homo. At uero quæ ex ipſis citi-
us & tardius rumpūtur, his ſignis cognoſcere oportet. Si quidem enim do-
lor in principijs fiat, & ſpirandi difficultas, & tuſſis, & ſputatio perſeuerans,
ad

A ad uigeſimum diem pertingat,eruptionem tunc expectare oportet, aut etiã
prius. Si uero quietior fuerit dolor, & alia omnia pro huius ratione,eru-
ptio poſterius expectanda eſt.Neceſſe uero eſt accedere & dolorem,& ſpi-
randi difficultatem , & ſputationem , ante puris eruptionem. Ex his au-
tem maxime ſuperſtites manent hi quos febris eodem poſt eruptionem die
dimiſerit: & qui cibos cito appetiuerint, & à ſiti liberati fuerint: & ſi uenter
parua & compacta egeſſerit , & pus album & leue & eiuſdem coloris fue-
rit, & à pituita liberum , & citra dolorem ac tuſſim fortem repurgetur . Ac
optime quidem ſic ac celerrime liberantur: Sin minus , hi quibus proxima
his contigerint. At uero intereunt hi quos febris non dimiſerit,aut ubi ip
B ſos dimiſiſſe putata fuit , rurſus recaleſcens apparuerit : & qui ſitim quidem
habuerint,cibos autem non appetiuerint,& ſi uenter liquidus fuerit,& pus
pallidum ſiue uiride,& liuidum expuerint,aut pituitoſum & ſpumoſum.Si
h ec omnia contigerint, pereunt . Quibus uero ex his quædam acceſſerint,
quædam non, horum aliqui intereunt , aliqui in multo tempore ſuperſtites
euadunt. Verùm ex omnibus ſignis quæ adſunt,tum in his, tum in alijs om
nibus , coniecturam facere oportet. Quibuſcunque ex inflãmati pulmonis 18
morbis,abſceſſus circa aures fiunt,& ſuppurantur,aut ad infernas partes,ac
fiſtulantur , hi ſuperſtites euadunt. Verùm huiuſmodi ſic cõſiderare opor-
tet.Si & febris detinuerit, & dolor non ſedatus fuerit, & ſputum pro ratio-
ne non prodierit,neque bilioſæ,neque ſolutu faciles, & meracę alui egeſtiones
C fuerint, neque urina ualde multa, & multam ſubſidentiam habens: indicatur
autem ſuperſtes futurus ab omnibus reliquis ſalutaribus ſignis: tunc abſceſ
ſus huiuſmodi fore ſperandum eſt . Fiunt autem partim ad infernas partes,
quibus uidelicet inflãmatio aliqua circa pręcordia affuerit:partim in ſuper-
nis,quibus præcordium molle & doloris exors permanſerit, & ubi ſpiran-
di difficultas,quę per tempus aliquod affuit,deſierit citra aliam manifeſtam
cauſam.Cæterùm abſceſſus ad crura, in pulmonis inflammationibus forti-
bus ac periculoſis, omnes quidẽ utiles ſunt,optimi uero ſunt, qui dum ſpu-
tum iam in mutatione eſt fiunt.Si enim tumor & dolor fiat,ſputo pro flauo
purulento euadente, & foras procedente: ita ſecuriſſime homo ſuperſtes e-
uaſerit, & abſceſſus abſque dolore celerrime ſedabitur.Si uero ſputũ non be-
D ne proceſſerit, neque urina ſubſidentiam bonam habens apparuerit , pericu-
lum eſt claudum fore articulũ, aut multum moleſtiarũ exhibiturũ. At ſi eua
neſcant & recurrant abſceſſus , ſputo non prodeunte , febreque permanente,
horrendum eſt. Periculum enim eſt ne deliret homo & moriatur. Ex ſup 19
puratis à pulmonis inflãmatione , ſeniores magis intereunt . Ex alijs autem
ſuppurationibus,iuniores magis moriuntur. Dolores cum febre contin
gentes,circa lumbos, & infernas partes, ſi ſeptum trãſuerſum attigerint,in-
fernas partes relinquentes,pernicioſi ualde ſunt. Proinde alijs quoque ſignis
animum aduertere oportet.Nam ſi quod etiam ex alijs ſignis malum appa-
ruerit. deſperatus eſt homo . Si uero aſſiliente ad ſeptum tranſuerſum mor-
bo,alia ſigna non mala acceſſerint, hunc ſuppuratum fore multa ſpes eſt.

Quicunque uero ſuppurati uruntur, quibus quidem purum pus fuerit, &
album,& non fœtidum,hi ſeruantur:quibus autem ſubcruentum,& cœno
ſum,

ſum,hi pereunt. Porrò ueſicæ duræ & dolentes,penitus quidem horren- B
dæ ac pernicioſæ ſunt, pernicioſiſſimę uero quæ cum febre continua fiunt.
Etenim dolores ab ipſis ueſicis ad occidendum ſufficiunt, & alui non ege-
runt hoc tempore, niſi durum quiddam,& hoc coactæ. Soluit autem urina
purulenta micta, quæ albam ac leuem ſubſidentiam habet. Si uero neq; ab
urina quicquam remiſerit dolor, neq; ueſica molliatur,& febris cõtinua fue
rit, in primis circuitibus morbi ægrum moriturum eſſe timor eſt. Atq; hic
modus potiſſimũ pueros corripit ſeptennes, donec ad quintumdecimum
20 annum peruenerint. Febres iudicantur in iiſdem numero diebus,ex qui-
bus & ſuperſtites euadant homines,& ex quibus pereunt. Etenim placidiſ-
ſimæ febres, & ſignis ſecuriſſimis nitentes, quarto die deſinunt, aut prius. F
Maligniſsimæ uero,& ſignis horrendiſſimis oborientes,quarto die aut pri
us occidunt.Primus igitur ipſarum inſultus ſic deſinit.Secundus autem, ad
ſeptimum producitur.Tertius ad undecimum.Quartus ad decimumquar-
tum.Quintus ad decimumſeptimum. Sextus ad uigeſimũ. Hi igitur impe-
tus ex acutiſsimis morbis, per quatuor ad uiginti, ex additione deſinunt.
Non poteſt autem quicquam horum integris diebus exacte numerari. Ne
que enim annus, & menſes, integris diebus numerari poſſunt. Poſtea uero
eodem modo, iuxta eandem additionem, primus circuitus quatuor & tri-
ginta dierum eſt, ſecundus quadraginta dierum, tertius ſexaginta dierum.
At in horum principiis difficilimum eſt cognoſcere eos qui in plurimo tem
pore iudicabuntur.Similima enim ſunt ipſorum principia. Verùm à primo G
die animaduerſionem facere oportet,et prout ſinguli quaternarij adduntur
conſiderare, & non latebit te quò uertetur morbus. Fit autem & quartana-
21 rum febrium conſtitutio ex huiuſmodi ordine. Qui porrò morbi in bre-
uiſſimo tempore iudicabuntur,faciliores cognitu ſunt. Maximæ enim diffe
rentiæ ab initio ipſis ſunt. Qui enim ſuperſtites ab ipſis euaſuri ſunt, facile
ſpirantes, & doloris exortes ſunt, & noctu dormiunt, aliaq; ſigna ſecuriſsi-
ma habent. Qui uero morituri,ægrè ſpirantes fiunt, delirantes, uigilantes,
aliaq; ſigna peſſima habentes. Vt igitur his ita contingentibus, coniectare
oportet, & iuxta hoc tempus, & iuxta unamquamque additionem, ten-
dentibus ad iudicationem morbis: Iuxta eandem rationẽ mulieribus quo-
22 que iudicationes fiunt ex partu. Capitis dolores fortes & continui cum H
febre, ſi quidem lethalium ſignorum quid acceſſerit, pernicioſi ualde ſunt.
Si uero abſque talibus ſignis, dolor uiginti dies tranſmiſerit, & febris te-
nuerit, ſanguinis à naribus eruptionem, aut abſceſſum quendam ad infer-
nas partes expectare oportet. Sed & quàm diu dolor recens fuerit, ſimili-
ter ſanguinis è naribus eruptionem, aut puris eruptionem ſperare conue-
nit,cum aliàs, tum ſi dolor circa tempora & frontem fuerit. Verùm ſangui-
nis eruptio magis expectanda eſt iunioribus triginta quinq; annis, ſeniori-
bus uero puris eruptio. Auris dolor acutus cum febre continua ac forti,
horrẽdus eſt.Periculum eſt enim deliraturum eſſe hominem, ac periturum.
Proinde quum hic modus minime tutus ſit,cito mentem aduertere oportet
etiam aliis ſignis,à primo ſtatim die. Pereunt autem iuniores homines ſepti
mo die,& adhuc citius,ex hoc morbo:Senes uero longe tardius.Nam & fe
bres

A bres & deliria minus ipſis accidunt, & hac de cauſa aures antea ſuppurantur. Verùm his quidem ætatibus recidiuæ morbi contingentes, plurimos occidunt. At uero iuniores, priuſquã ſuppuretur auris, pereunt. Nam ſi pus album effluxerit ex aure, ſpes eſt iuuenem ſuperſtitem euaſurum eſſe, ſi ſanè & aliud quoddam bonum ſignum ipſi accedat. Fauces exulceratæ cum febre, horrendæ ſunt. Verum ſi quod aliud item ſignum accedat, ex his quæ antea mala eſſe iudicata ſunt, in periculo hominem uerſari prædicẽdum eſt. 23

Anginæ horrendiſſimæ ſunt, & citiſſime accidunt, quæ neq; in faucibus quicquam conſpicuum faciunt, neq; in ceruice: uerùm plurimum dolorem exhibent, & erecta ceruice ſpirationem inducunt. Hę enim eodem die ſuffo-
B cant, ſecundo item ac tertio & quarto. Quæ uero alioqui ſimiliter dolorem exhibent, attolluntur autem, & in faucibus rubores faciunt, pernicioſę quidem ualde ſunt, uerùm prioribus magis diuturnæ, ſi rubor fuerit magnus. Quibuſcunq; uero fauces & ceruix ſimul rubuerint, hæ anginæ diuturniores ſunt, & ex ipſis maxime euadunt, ſi & ceruix, & pectus ruborem habuerit, & eryſipelas ignis ſacri nõ intro recurrerit. Si uero neq; in dieb. iudicatorijs diſſipetur eryſipelas, neq; tuberculum ad externam partem cõuertatur, neq; pus tuſſiendo reijciat, facileq; ac ſine dolore degere uideatur, mortem ſignificat, aut ruboris recidiuam. Securius eſt autem tumorem & ruborem quàm maxime foras uerti. Si uero ad pulmonem uertatur, & delirium inducit, & quidam ex ipſis ſuppurati plerunq; fiunt. Gurguliones periculoſi 24
C ſunt ut & reſecentur, & ſcarificentur, quàm diu rubicundi fuerint & magni. Nam inflãmationes ad hos ſuccedunt, & ſanguinis eruptiones. Quare tales alijs machinamentis attenuare conari oportet hoc tempore. Quum uero totum iam fuerit ſecretum, quod ſanè uuam appellant, & fiat extrema gurgulionis pars maior & rotunda, ſuperior autem tenuior, in hoc tempore tutũ eſt rem aggredi. Præſtat tamen & aluo ſubducta, chirurgia hac uti, ſi & tempus permittat, & homo non ſtranguletur. Quibus febres ceſſant, neq; ſignis ſolutorijs apparentibus, neq; in diebus iudicatorijs, his reuerſuras eſſe expectandum eſt. Quæcunq; febris longiorem moram traxerit, homine alioqui ad ſalutem diſpoſito, ita ut neq; dolor teneat ob inflãmationem, aut ob aliquam aliam manifeſtam cauſam: huic abſceſſum expectare oportet cũ
D tumore ac dolore ad aliquem articulum, uel maximè infernum. Fiunt autem huiuſmodi abſceſſus magis, & in breuiori tẽpore, his qui iuniores ſunt triginta annis. Expectare uerò ſtatim oportet abſceſſum, ſi febris detinens uiginti dies tranſmiſerit. Senioribus autem minus fiunt, diuturniore etiam exiſtente febre. At uero huiuſmodi abſceſſum expectare oportet febre continua exiſtente. Verùm ad quartanam deducetur, ſi intermiſerit, & erroneo modo apprehenderit, & ſi hæc faciens ad autumnũ appropinquarit. Quemadmodum autem iunioribus triginta annis abſceſſus fiunt: Ita quartanę magis his qui triginta ſunt annorum, & ſenioribus. Cæterùm hæc noſſe expedit, abſceſſus magis hyeme fieri, tardiusq; ceſſare, & minus recurrere. Qui- 25
cunq; uero in febre non lethali, dixerit ſibi caput dolere, aut etiam præ oculis obſcurum quiddam apparere, ſi & oſculi uentris morſus huic acceſſerit, ei biliosus uomitus aderit. Si uero etiam rigor acceſſerit, & partes infra præ-

cordium frigidas habuerit, citius adhuc uomitus aderit. At ſi quid biberit B
aut ederit ſub hoc tempus, ualde cito uomet. Porrò quibus horum dolor
fieri incœperit primo die, hi quarto magis quàm quinto premuntur: ſepti-
mo uerò liberantur. Pleriq; tamen ipſorum tertio die dolere incipiunt, ue-
xantur autem maximè quinto, liberantur nono, aut undecimo. Qui uerò in
cœperint quinto die dolere, aliaq́; iuxta rationem priorum ipſis fiāt, his ad
decimumquartum morbus iudicatur. Fiunt autem hæc & uiris, & mulieri-
bus, maximè in tertianis. Iunioribus uero fiunt quidem & in his, uerum ma
gis in continuis febribus, & in ſinceris tertianis. Quibuſcunq; uerò in hu
iuſmodi febre caput dolentibus, pro eo quòd obſcurum quiddam præ ocu
lis appareat, uiſus hebetudo contingit, aut ſplendores ob oculos obuerſan- F
tur: & pro oſculi uentris morſu, in præcordiorum dextra aut ſiniſtra parte
aliquid tenditur, neq; cum dolore, neq; cum inflāmatione: ſanguinem de na
ribus his, pro uomitu fluxurum eſſe expectandum eſt. Magis tamen & hic
in iuuenibus ſanguinis eruptionem expectare oportet: his autem qui trigin
ta ſunt annorum, & ſeniores adhuc, minus: uerùm uomitus in his expectari
26 debent. At uero pueris conuulſiones fiunt, ſi febris fuerit acuta, & uenter
non egeſſerit, & uigilarint, & terreantur, & eiularint, & colorem mutarint,
& uiridem ſiue pallidum, aut liuidum, aut rubrum contraxerint. Fiunt autē
hæc promptiſſimè quidem pueris nuperrimè editis, uſq; ad ſeptimum an-
num. Seniores autē pueri, & uiri, non amplius in febribus corripiuntur con
uulſionibus, ſi non quid ex ſignis fortiſsimis ac peſſimis acceſſerit, qualia ſa G
nè in phrenitide fieri ſolent. Perituros porrò & ſuperſtites futuros, tum pue
ros, tum alios, ex omnibus ſignis coniectare oportet, prout ſingula de ſin-
gulis perſcripta ſunt. Atq; hæc & de acutis morbis, & de his qui ex ipſis fi-
unt, dico. Qui uero rectè prænoſcere uolet & ſuperſtites futuros, & mo-
rituros: & quibus per plures dies, & quibus ad pauciores morbus duratu-
rus eſt: eum ſigna omnia ediſcere, & iudicare poſſe conuenit, ita ut uires ip-
ſorum inter ſe conferendo expendat, quemadmodum perſcriptum eſt, &
de alijs, & de urinis, & de ſputis, ubi ſimul & pus & bilem ægrotus tuſſien-
27 do reiecerit. Quin & impetus morborum ſemper populariter graſſanti-
um cito animaduertere oportet, & temporis conſtitutionem non ignorare.
Probè tamen id noſſe expedit de coniecturis certis, & alijs ſignis, & non i- H
gnorare, quòd in omni anno, & omni tempore, mala malum, bona bonum
ſignificant. Nam & in Libya, & Delo, ac Scythia, præſcripta ſigna uera cō-
periuntur. Proinde ſciendum eſt, minimè difficile eſſe, in ijſdem regionibus
poſſe aliquem pleraq; ex ipſis aſſequi, ſi memoria tenens ipſa, iudicare ac re
ctè expendere ſciat. Cæterùm nullius morbi nomen deſiderare
oportet, quod hic non eſt adſcriptum. Omnes enim qui
in prædictis temporibus iudicantur, ex ijſ-
dem ſignis cognoſces.

Hippo-

A HIPPOCRATIS COI PRAE- DICTIONVM LIB. I, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Phrenitici. Naſus deſtilllans. Alui profluuium rubicundum. Linguæ a-
ſperæ. Vrinæ phreniticorum. Inſomnia phreniticorum. Screatio frequens.
Ardores in præcordio relicti. Deſipientiæ prædebilitatorum peſſimæ. Phre-
niticæ affectiones. 2 Vomitus æruginoſi. Faucium affectiones. Manſuetudo
in phreniticis. Sputatio frequens. Alui alba egeſtio. Rigores. Tremores qui
B peſſimi. Inſaniæ ſigna. 3 Aurium ſonitus in febribus. Mentis perculſiones cũ
uoce clangoroſa. Linguæ tremulę. Excrementa ſpumoſa. Excrementa florida.
Circa latus rari dolores. Vocis interceptiones. Mentis motiones modicè fe-
roces. 4 Morbum moleſte ferre. Phrenitidis notæ. In phreniticis permutatio
nes. Vrinæ quæ mingũtur à non recordantibus. Palpitationes per totum. Spu
tationes in phrenitide. Surditas & urinæ non conſidentes. Fatuitas ex morbo re-
gio. Surditas in morbis acutis. Mentis emotiões. Torpores ex rigore. 5 Do
lores circa umbilicum. Vrinæ innatantia. Mente mouendorum ſigna. Sudores
circa caput. Impotentiæ præter uaſorum uacuatorum rationem. Alui interceptę.
6 Lumborum dolor. Extremitates cito in utramq; partem transmutatę. Re
ſponſio ferox in moderato. Oculus hebes & fixus. Dentium ſtridor. Toruitas
uehemens. 7 Egeſtiones alui ſpumoſæ. Excrementa ſpumoſa. Vrinarum in-
terceptiones. Egeſtiones ſpumoſæ albæ. Vocis interceptiones in febribus. Fe-
C bres ex præcordiorum doloribus. Sitis in morbis acutis, præter rationem ſoluta.
Vrinæ malæ. 8 Vomitus mali. Sopor. Ignorantia. Perfrigerationes ex
rigore. Ardores. Rigores æſtuoſi. Dolor in pectore firmatus. 9 Vomitus
nigrorum. Qui medicamentis non ſunt purgandi. Oris uentriculi dolor. Vrinę
fermentatæ. Colli dolor. 10 Febres malignæ. Horrores per dorſum delaben
tes. Anxiè ſe iactantes. Perfrigeratio cum duritia. Excrementa prodeuntia non
ſentire. Vomitiones bilioſæ. Alborum ex partu detentio. Excrementa bilioſa
aquoſa. Syderationes repentinæ. 11 Lumborum dolores & ad os uentriculi re-
curſiones. Oculi confractio in morbo acuto. Fauces doloroſæ. Opiſthotonos.
Rigor. Præcordiorum dolores. Coxarũ dolores. 12 Vocis defectus. Fa
tuitas ex affectionibus ardentibus. Singultum indicantia. Sopor ſpumoſis prode
untibus. Vocis interceptio, ex capitis doloribus. Nigra quibus uentura. Vocis
interceptiones cum exolutione. Lateris dolor ex ſputis bilioſis. 13 Aluus infla-
D ta. Alui circumtenſio. Lumborum dolores diuturni. Affectiones inſuper rigen
tes. 14 Sudores in principio, urinis concoctis. Capitis dolor uterum gerentiũ.
Dolores ſtrangulatorij in faucibus. Tremores conuulſorij. Lumborũ dolor.
Excrementa ſubliuida. 15 Fauces exaſperatæ. Somnus multus. Purgatio
nes meracæ. Excitationes è ſomno. Dorſi & colli perfrigeratiões. Cubiti & col
li dolores. Sonitus in faucibus. Dolores ad infernas partes. 16 Caput exudan
tes. Egeſtiones ſubfriabiles, liquidę. Alui egeſtiões albę. Lumborũ dolores ad
collum & caput progreſſi. 17 Cõuulſiones in uteri ſtrangulationibus. Veſica
intercepta. Oſſium circa tempora diſſectio. Sputa in ſudore febricitãti defluentia.
Mentem modicè emouentia. Vocis interceptiones cum ſopore. 18 Cõuul-
ſorum oculi. Sanguis ex contrario erumpens, malum. Excrementa nigra poſt ſan
guinis eruptionem. Vulnera ſanguinem fundentia, exudantia. Surditas poſt ſan-
guinis eruptionem. Lumborũ & oris uẽtriculi dolor, aut hæmorrhoides. 19 San
guinis eruptiones. Morbi ſtatim turbulenti. Vrinę aquoſæ. Sanguinis eruptio
nes, plures. Sanguinis eruptiones in iudicatorijs perfrigerationibus. Sanguinem
fundentes. 20 Recurſus ex lumbis ad caput. Egeſtio nigrorũ, ex ſanguinis larga

eruptione.. Parua è naribus deſtillatio. Febres ex rigore cum laſſitudine. B
Sanguinem effundentia. 21 Sanguinis è naribus fluxum ſoluit uenæ ſectio.
Sanguinis eruptionis ſigna. Sanguinis ſtillicidia. Sudor in horroribus. Sanguinis ſtillicidia. Rigor quibus fluxionem ſiſtat. Sanguinis eruptiones quos morbos ſoluant. Sanguinis erumpentis bona. Abſceſſus iuxta aures. 22 Subſoporati morbo regio affecti. Abſceſſuum iuxta aures futurorum notio. Anxioſæ uigiliæ. Ex uoluulis graueolentibus. Ex ſurditate. Leuiter ſyderatis. 23 Conuulſorio modo exacerbata. Vrinæ aquoſæ alba innatantia habentes. Spiritum magnum & frequentem habentes. Soporoſa, anxioſa, præcordia dolentia. 24. Aluus nigra ſtercoracea egerens. Tuſſiculæ cum ſputatione. Sopor & ſurditas in capitis dolore. Præcordij diſtentio.

Gal. 3. Epi. sect. 2. 1. hunc librum a genuinis Hip.is excludit. in vetusto codice, hic est primus aphorismus. / dolores in febre paulatim decumbentes, aliquid perturbationis habent, tum aliàs, tum maxime si in urina levis suspensio appareat, et quaecumque circa vesicam talia habent, venter perturbatus cum febre in modum cholerae, comatosi, pigri, non admodum sibi constantes.

1 s OPOROSI in principijs euadentes, cum capitis, lumborum, præcordij, colli dolore, uigilantes, num phrenitici ſunt? Naſus in his deſtillans, pernicioſus, tum aliàs, tum quarto ab initio die. Alui proluuium ualde rubicundum, malum quidem eſt in omnibus morbis, nō minimè uerò in prędictis. Linguæ aſperæ & reſiccatæ, phreniticæ. In turbatis uigilantibus, urinæ decolores, nigræ, innatantes, in ſudoribus, phreniticæ. Inſomnia etiam in phreniticis manifeſta ſunt. Screatio frequens, ſi ſanè & aliud quoddam ſignū affuerit, phrenitica ſunt. Qui relinquuntur in præcordio ardores, febre perfrigerata, mali ſunt, tum aliàs, tum in ſudoribus. Prędebilitatorum deſipientiæ peſſimæ, uelut etiam Thraſynonti. Phreniticæ uehementer af- E G
2 fectiones, tremulæ deſinunt. Vomitus in capitis doloribus æruginoſi, cū ſurditate & uigilijs, cito inſaniam affore denunciant. Loci circa fauces in acutis morbis doloroſi, graciles, parui, ſuffocatorij, quando hiarit æger ut os claudere & aperire non facile poſſit, mentis emotionem portendunt. Ex talibus phrenitici fiunt, & pernicioſe affecti. In phreniticis in principio manſuetudo. Verum frequenter tranſmutari, malum id eſt, & ſputatio mala eſt. In phreniticis alba alui egeſtio, malum: quemadmodum & Archecrati. Num & in his torpor fit? Rigor in his peſſimus. Quibus melancholico modo mente motis, tremores accedunt, malignū hoc eſt. Mente moti acute, ubi inſuper febrierint, cū ſudore phrenitici fiunt. Phrenitici pauci bibi, ſtrepitum ualde percipientes, tremuli. Ex uomitu nauſeabundo oborta clangoroſa uox, oculi puluillum incumbentem habentes, inſaniā portendunt: quemadmodum etiam Hermozygæ uxor, inſania acutè correpta, H

Aurelianus. 3. acutor. c. 14. hoc loco Hip. hydrophobiam intimasse scribit, fallitur.

3 uoce deſtituta mortua eſt. In febre ardenti ſonitibus auriū accedentibus, cum uiſus hebetudine, & grauitate in naribus accedente, melancholico modo mente mouentur. Mentis perculſiones cum uoce clangoroſa, linguæ conuulſiones tremulæ, & uoces tremulæ euadentes, mentem alienant: duri cies in his pernicioſa eſt. Linguę tremulæ ſignum ſunt mentis non firmę.

In bilioſis meracis alui egeſtionibus, ſpumoſa florulentia, mala, tum aliàs, tum ſi cui lumbi antea doluerint, & mente motus fuerit. Rari circa latus in his dolores, deſipientiā ſignificant. Vocis interceptiones cum ſingultu, peſſimæ. Vocis interceptiones cū exolutione, peſſimæ. In uocis interceptione, ſpiritus uelųti his qui ſtrangulantur præ manibus expoſitus, malus eſt.

A eſt. Num & talis mentem emouet? Modicè feroces mentis emotiones, fe-
rinæ ſunt. Moleſte ferre morbum cum perfrigeratione, ſi non ſine febre 4
exſudent partes ſupernæ, phrenitim portendit: quemadmodum etiam Ari
ſtagoræ. Sed & pernicioſum hoc eſt. Frequentes in phreniticis permuta-
tiones, conuulſoriæ. Vrinæ quæ minguntur à non recordantibus, nec
cōmonefactis, pernicioſæ. Num his minguntur uelut ſi ſubſidentiam con-
turbaſſes? Palpitantes per totum, num uoce deſtituti moriuntur? Spu
tationes in phreniticis cum perfrigeratione, nigræ reuomuntur. Surditas,
& urinæ non conſidentes, ualde rubicundæ, innatantes, mētis emotionem
portendunt. His morbo regio corripi malum eſt. Mala eſt & ex morbo re-
B gio fatuitas. Hos uoce quidem deſtitui, uerum ſentientes eſſe contingit. Ar-
bitror autem & aluos his perrumpere, uelut cōtigit Hermippo, & mortuus
eſt. Surditas in morbis acutis & turbulentis conſequens, mala. Mentis
emotiones tremulæ, obſcuræ, palpatoriæ, ualde phreniticæ ſunt. Velut &
Didymacho in Co. Torpores ex rigore, non ualdè apud ſeipſos ſunt.

Dolores circum umbilicum palpitantes, habent quidem aliquid quod 5
mentem emouet. Verùm circa iudicationē his ſpiritus aceruatus cum prom
pta tenſione penetrat. Et dolores circa ſuram, in his mentis emotionem faci
unt. Si innatarit quid in urina, dolore circa femur diſſipato, mentis emo-
tionem portendit: & qualia circa aurium ſonitus contingunt, talia exiſtunt.

In aluo liquida, laſſato, caput dolenti, ſiticuloſo, uigilanti, obſcurè lo-
C quenti, impotenti, quibus talia ſunt, his timor eſt ut mēte moueātur. Ex-
udantes & maximè circa caput, in morbis acutis ſubmoleſtè ferentes, ma-
lum, tum aliàs, tum in urinis nigris: & turbidus ſpiritus in his malus. Im-
potentiæ præter uacuatorum uaſorum rationem cōtingentes, non exiſten-
te uaſorum uacuatione, malum. Alui interceptę, ſed parua, nigra, uelut ca
prarum ſtercora ad neceſſitatem coactè emittentes, naſus in his erumpens,
malum. Quibus lumborum dolor diutinus, cum ardore faſtidioſo ac nau 6
ſeabundo, hi ſi exudent, malum eſt. Num his tremores fiunt? Sed & uox ue
lut in rigore conſpicua? Extremitates ſi in utranq; partem cito tranſmu-
tentur, malum eſt. Et ſitis huiuſmodi, mala eſt. Ex moderato ferox reſpon
ſio, malum. Vox acuta, his præcordia intro trahuntur. Oculus hebes,
D malus: & fixus ac caliginoſus, malus. Vox acuta clangoroſa, mala. Den
tium ſtridor pernicioſus eſt, quibus non & ſanis familiaris eſt. Suffocatio in
his ualde mala. Faciei bonus color, & uehemens toruitas, malum. Ege
ſtiones alui deſinentes in ſpumoſas meracas, exacerbatoriæ ſunt. Vrina-
rum in morbis acutis ex perfrigeratione interceptiones, peſſimæ. Perni-
cioſa ſi citra ſigna, leuia facta fuerint, mortem ſignificant. In morbis acutis 7
bilioſis ualde albæ, ſpumoſæ, circumbilioſæ egeſtiones, malæ. Malæ item
& urinæ eiuſmodi. Num his hepar doloroſum eſt? Vocis interceptio-
nes in febribus cōuulſorio modo contingentes, ſi ad mentis emotionem cū
ſilentio deueniunt, pernicioſum. Vocis ex dolore interceptiones, doloro
ſam mortem inducunt. Febres ex præcordiorum doloribus malignæ. Si
tis præter rationem ſoluta in acutis morbis, mala eſt. Sudor multus cum
febribus acutis oboriens, malus eſt. Et urinæ doloroſæ, malæ ſunt. Et

rubicundæ ex his florulentiæ detentæ,itemq́ꝫ æruginoſæ,malæ ſunt:& par B
uas apparere ueluti ſtillas. Et uomitus cum uarietate mali ſunt, tum aliàs,
tum ſi propius inter ſe prodeant. Quæcunqꝫ in diebus iudicatorijs, cum
anxietudine,abſqꝫ ſudore perfrigerantur, malum eſt;Et quæ ex his inſuper
8 riguerint,mala ſunt. Vomitus meraci,anxioſi, mali. Sopor num ubiqꝫ
malus eſt? Ignorantia cum rigore,malum. Malum item obliuio. Perfri
gerationes ex rigore non recaleſcentes,malæ ſunt. Sudantes ex perfrige-
ratione recaleſcentes,malum. In his ardor doloroſus in lateribus,& inſu-
per rigere, malum eſt. Æſtuoſi rigores aliquatenus pernicioſi: & flãmea
facies cum ſudore in his mala eſt:In his poſteriorum partium frigiditas,con
uulſionem acceſsit. Exudantes uigiles recaleſcentes,malum. Ex lumbo F
rum recurſu,oculi diſtortio,malum. Dolor in pectus firmatus cum torpo
9 re,malus.Hi ſi inſuper febriant,acutè ardentes,moriuntur. Qui nigra re-
uomunt,cibos auerſantur, deliri ſunt, iuxta pubem parum doloroſi, oculũ
ferocem aut clauſum habent,eos medicamentis purgare non oportet (Per-
nicioſum enim eſt:) Neqꝫ intumeſcẽtes,uertiginoſos,in leuiter uagando de
ficientes,cibos auerſantes, decolores: Neqꝫ in febre fractos, ſi ſoporoſi fue-
rint. Pernicioſum enim eſt. Oris uentriculi dolor, cum præcordio diſten
to,& capitis dolor,malignum,& quippiam anheloſum. Num hi repẽte mo
riuntur? uelut in Dyſode. Huic etiam urinæ uehementer fermentatæ, erant
ualde rubicundæ. Colli dolor malum quidem in omni febre, peſſimũ au
10 tem his quibus timor eſt ut inſaniant. Febres ſoporoſę, laſſatoriæ, caligi- G
noſæ,uigilias inducentes, exudantes, malignæ. Horrores frequentes ex
dorſo,celeriter translabentes,moleſti,urinæ interceptionem doloroſam ſi-
gnificant. Qui anxiè ſe iactantes, citra uomitum exacerbantur, malè ha-
bent. Perfrigeratio cum duricia, ſignum malum. A uentre tenuia non
ſentienti prodire, ei qui eſt apud ſeipſum, pernicioſum: uelut hepatico.

Vomitiones exiguæ bilioſæ,malæ,tum aliàs, tum ſi inſuper uigilauerint
ægri. Naſus in his deſtillans,pernicioſum eſt. Quibus ex partu alba deti-
nentur cum febre, ſurditasq́ꝫ adeſt, & in latere dolor acutus, hæ pernicioſe
mente mouentur. In febribus ardentibus ſubperfrigerantibus, egeſtioni
busq́ꝫ alui bilioſis aquoſis frequẽtibus, oculorũ diſtortio,ſignũ malũ eſt,tũ
aliàs, tũ ſi ſtupore prehenſi detineantur. Siderationes repẽtinę ei qui exo H
lutè ac diutinè inſuper febrijt,pernicioſę ſunt:quale quiddam paſſus eſt Nu
11 menij filius. Ex lumborum dolore ad os uentriculi recurſiones,febriculo
ſæ,horridæ,reuomentes aquoſa tenuia multa,mente motæ,uoce deſtitutæ,
nigrorũ uomitu facto moriuntur. Oculi confractio in morbo acuto, ma-
la. Num anxiè ſe iactantibus citra uomitum, lumbos dolentibus,ſi feroci
ter mente moti fuerint, ſpes eſt ut nigra per aluum prodeant? Fauces do-
loroſæ,graciles,cum ægre tolerabili moleſtia,ſtrangulatoriæ,pernicioſæ a-
cutè. Quibus ſpiritus retrahitur,uox autem ſtrãgulatoria eſt, & uertebra
intrò conſidet,his in fine uelut cõtrahente quodam ſpiritus fit. Caput do
lentes,& ſtupore detenti delirantes,aluo intercepta, oculum ferocem prę ſe
ferentes,floreſcentes,opiſthotono (poſteriorum partiũ conuulſoria diſten
tione) corripiuntur. In oculorũ diſtortione,febriculoſo,laſſato,rigor per-
nicioſus.

A niocioſus. Et ſoporoſi in his, malum. In febribus ad præcordium dolo-
res, ſine uoce, ſi ſudore nō ſoluātur, maligni ſunt. His dolores ad coxas, unà
cum febre ardēte, & ſi aluus acervatim eruperit, pernicioſum. Quibus uo 12
ces cum febribus deficientes poſt iudicationem, hi tremētes ac ſoporoſi mo
riuntur. Quibus affectiones ardentes, fatuitatem inducentes, ſtuporis de
tentionem inferentes, præcordia uariantia, & uentris tumor, cibis intercep-
tis, in ſudoribus: Num his turbidus ſpiritus, & genituræ ſimile quid ſuper-
ueniens, ſingultum indicat? Sed & aluus ſpumoſa, bilioſa, inſuper egerit?
Splendidum in his mictum prodeſt. Venter autem his inſuper turbatur.

Quibus ſopor fit ſpumoſis prodeuntibus, his febris exacerbatur acuta.

B Ex capitis dolore uocis interceptiones ſi ſint, cum ſudoribus febriculoſi
laxantur in ſeipſos, fiuntq; morbi reuertentes diutius durantes: His inſuper
rigere, non malum eſt. Manus tremulæ, caput dolentes, collū dolentes, ſub-
ſurdi, mingentes nigra denſata: quibus hæc ſunt, his nigra uentura eſſe expe
ctare oportet, pernicioſum. Vocis interceptiones cum exolutione, ſtupo
re detinente, pernicioſæ. Lateris dolor, ex ſputis bilioſis, citra rationem ſi
euanuerit, mente mouentur. Ex colli dolore, ſoporoſo, ſudanti, aluus in- 13
flata, ſi ſanè ad neceſſitatem liquida demiſerit, infuſo immiſſo ſublata: ex his
ea quæ bilioſa non ſunt ſupprimuntur. Talia uerò ſi ſeruentur retenta, lon-
gius ægrotat. Num itaq; proluuia quæ bilioſa non ſunt, meliora ſunt? & fla
tuoſo tumori profuerint? Alui circumtenſio, ad neceſſitatem liquida de-

C mittens, cito intumeſcens, habet quid conuulſorium, uelut etiam Aſpaſij fi-
lio. Superrigere his pernicioſum. Ex his cōuulſus factus ac inflatus, ubi diu
tius ægrotaſſet, ori putrefactio uiridis ſuperuenit. Quibus circa lumbos
tenues diuturni dolores, ad præcordium ſe reuoluentes, & ciborum faſtidi
um inducentes unà cum febre: his ad caput dolor intentus progreſſus, re-
pentè conuulſorio modò occidit. Affectiones inſuper rigentes, & quæ
ad noctem aliquanto magis exacerbātur, cum uigilijs, & delirio in ſomnis,
aliquando urinas inuoluntariè emittentes, in conuulſiones ſoporoſas deſi-
nunt. A principio exudantes urinis concoctis, ardentes qui citra iudica- 14
tionem perfrigerantur, breui circum circa ardentes: Torpidi item, ſoporoſi,
conuulſi, pernicioſe affecti ſunt. Vterum gerentibus capitis dolores, ſo-

D poroſi, cum grauitate oborientes, mali ſunt. Fortaſſis autem his etiam con-
uulſorium quid pati contingit. In faucibus gracilibus dolores ſtrangula-
torij, habent quid cōuulſorium, tum aliàs, tum à capite oborti: Velut etiam
Thraſynontis conſobrinæ. Tremores conuulſorij, contingentes in ſudo
ribus, reuerti ſolent. Iudicatio his fit ubi ſuperriguerint. Superrigent hi ar
dore circa uentrem prouocati. Lumborum dolor, & capitis dolor, & oris
uentriculi dolor, cum exſcreatione uiolenta, conuulſorium quid habet.

A uentre ſubliuida, turbulenta: & lotia tenuia ac aquoſa, ſuſpecta. Fau- 15
ces exaſperatæ parum, & uenter murmurans inanibus ad egerendum ſurre
ctionibus, & frontis dolores, & palpantes, delaſſati, in ſtragulis ac ueſtimen
tis doloroſi. Quæ ex his augentur, difficilia ſunt. Somnus multus in his
conuulſorius, & dolores in frōtem graues, & mictio difficilis. Vrinæ ſup
preſſio quibus rigores, & in conuulſorijs affectionibus: uelut et ipſa ubi in-

horruit,ſudauit. Meracæ deſinentes purgationes,omnibus quidem exa- B
cerbatoriæ ſunt: His uero etiam ualde. Ex talibus etiam circa aurem abſceſ-
ſus exurgunt. Turbulentæ ferociſſimæ è ſomno excitationes, conuulſo-
riæ ſunt tum aliàs,tum cum ſudore. Et colli, & dorſi perfrigerationes ap-
parētes,ſed & per totum corpus: In his etiam ſpumoſæ mictiones, unà cum
animi deliquio,& oculorum obſcuratio,conuulſionem propè adeſſe ſigni-
ficant. Cubiti ac colli dolores,conuulſorij. A facie autem hi. In faucibus
ſonitus frequentes, cum ſaliuæ ſputatione. In his in ſomnis ſudores, boni.
Num & ſudore leuari, plurimis non malum eſt? Dolores ad infernas par
16 tes,his toleratu faciles. In febribus exudantes caput dolentes, aluo inter-
cepta,conuulſi fiunt. Subfriabiles liquidæ alui egeſtiones,perfrigerantes F
non ſine febre, malæ ſunt. Rigores ex his ueſicam & uentrem occupan-
tes,doloroſi. Proinde ſoporem his habere aliquid conuulſorij, non ſanè mi
rum apud me fuerit. Quæ in acutis uomitorio modo trahūtur,mala ſunt.
Et albæ alui egeſtiones,difficiles. Non uiſcoſa ex his progreſſa, cum multo
ardore ad mentis emotionem perueniunt. Num ex his ſoporoſi torpidi fi-
unt? Morbi ex talibus diutius durant. Num circa iudicationem hi areſcen-
tes difficulter ſpirātes? Quę ex lumbis ad collum ac caput progreſſa ſunt,
& leuis ſyderationis modo reſoluerunt, conuulſoria fiunt & mentem emo-
uentia. Num & ſoluuntur talia conuulſione? Ex talibus uariè ægrotant, &
17 per eadem progreſſi. Conuulſiones in his quæ ab utero ſtrangulantur ſi
ne febre, faciles ſunt, uelut etiam Dorcadi. Veſica intercepta tum aliàs, G
tum cum capitis dolore,habet quid conuulſorium. Quæ in his cum torpo-
re exoluuntur,difficilia ſunt, non tamen pernicioſa. Num id quod tale eſt,
etiam mentem emouet? Num & oſſium circa tempora diſſectiones,con-
uulſionem accerſunt? aut ſi quis ebrius uerberetur, aut ſanguis multus efflu
at in principijs, num hoc facit conuulſionem? In ſudore ſputa defluentia
febricitanti,leuia ſunt. Num ad dies aliquot alui humectantur? arbitror. Nū
his ad articulos abſceſſus fiet? Quæ modicè ferociter mentem emouent,
atrabiliaria ſunt. Si uerò à muliebrium purgationum retentione fuerint, fe-
rina. Hæc uero ſæpius accidunt. Num & conuulſæ fiunt hæ? Num & uocis
interceptiones cum ſopore,conuulſoriæ ſunt? uelut coriarij filiæ, quæ mu-
18 liebribus purgationib. præſentibus affici cœpit. Quibus conuulſis oculi H
intente relucent, neq; apud ſeipſos ſunt, & diutius ægrotant. Sanguinis
eruptiones ex contrario,malæ ſunt: uelut in ſplene magno, ſi ex dextra nare
fluat. Et circa pręcordia eodem modo res ſe habet. Verùm cum ſudore hoc
peius eſt. Ex naribus erumpente ſanguine, cum exiguis ſudoribus,perfri
geſcentia maligna ac praua. Poſt ſanguinis eruptionem, nigrorum per al
uum trāſitus,malus. Praua ſunt etiam ualde rubra. Num uero quarto die
hæc ſanguinis eruptio contingit? Soporoſi ex his conuulſione moriun-
tur. Num nigris præegreſſis,& uentre tumefacto? Vulnera ſanguinē
fundentia,exudantia,maligna. Sic affecti loquentes latenter moriuntur.

Poſt modicam ſanguinis eruptionem, & nigrorum egeſtionem, in acu-
tis ſurditas malum. Sanguinis egeſtio in his pernicioſa. Verùm ſurditatem
ſoluit. Lumbis dolentibus oris uentriculi dolores accedentes, ſigna hæ-
morrhoi-

A morrhoidum fluxionis futuræ ſunt. Arbitror autem & hos prægreſſæ hæ-
morrhoidum eruptionis ſignum eſſe. Sanguinis eruptiones ſtatis tempo 19
ribus contingentes, ſiticuloſæ, difficiles ac exoluentes, ſi ſanguinem non ef-
fuderint, in comitialem morbū finiunt. Morbi qui ſtatim turbulenti ſunt,
inſomnes, ſanguinem de naribus ſtillantes, ſexta die alleuati, noctu afflixe-
runt, poſtridie exudarunt, in ſomnumq́ delati mentem emouerunt, hi lar-
gè ſanguinem fundunt. Num & aquoſa urina tale quid ſignificat? Qui-
bus ſanguinis eruptiones plures, his temporis progreſſu alui male afficiun-
tur, ſi non urinæ concoctæ fuerint. In iudicatorijs perfrigerationibus, ſan
guinis eruptiones fortes peſſimæ ſunt. Capite grauati, iuxta ſinciput do-
B lentes, inſomnes, ſanguinem profundunt, tum aliàs, tum ſi quid ad collum
contendat. Vigilijs infeſtati, derepentè cum inquieta iactatione, ſangui-
nem fundunt, tum aliàs, tum ſi quid antea perfluxerit. Num ubi inhorrue-
runt? Colli dolores, oculi ualde rubicundi, ſanguinis eruptionem ſignifi-
cant. Quibus aluo ſuppreſſa ſanguinis eruptio fit, & inſuper rigent: Num
aluus inteſtinorum leuitate corripitur, et obdura fit, aut aſcarides inſunt, aut
utrunque? Quibus ex lumbis recurſus fit ad caput, & manus, hi torpidi, 20
os uentriculi dolentes, ſanioſis ac ſeroſis humoribus pleni, largè ſanguinem
profundunt. Sed & aluus his turbulentis erumpit. Quibus ex ſanguinis
eruptione larga ac frequenti, nigrorum multorum fit egeſtio, hi ſuppreſſa al
uo doloroſi ſanguinem profundunt. Cum quadam uero fluxione, facilè fe-
C runt. Num hi multos frigidos ſudores excludunt? Conturbata in his urina,
non mala, neq́ id quod geniturę ſimile in ipſa reſidet. Verùm frequenter hi
aquoſa mingunt. Quibus in ſurditate & torpore parua eſt à naribus de-
ſtillatio, ea habet quid difficultatis. Vomitus his confert, & alui perturba-
tio. Quibus ex rigore febres cum laſſitudine, his menſes muliebres decur
runt. At collum in his doloroſum, ſanguinis eruptionis è naribus ſignum
eſt. Et per nares ſanguinem effundere ſpes eſt ea quæ caput concutiunt:
& quæ aurium ſonitum faciunt, ſanguinem profundunt, aut menſes dedu-
cunt, tum aliàs, tum ſi iuxta ſpinam ardor cōſequetur. Fortaſſis autem & dy-
ſenteriam facient. Et circa uentrem palpitationes cum præcordij intenſio
ne ſublonga ac tumente, ſanguinis eruptionem ſignificant. Inhorreſcunt au
D tem hi. Quę larga, uiolenta, multa ex naribus fluxerint, aliquando ad con 21
uulſiones adducunt. Venæ ſectio ſoluit. Frequentes & paulatim contin-
gentes ad egerendum ſurrectiones, ſufflauę, uiſcoſæ, modica ſtercoracea ha
bentes, cum præcordij ac lateris dolore, morbo regio participant. Num au-
tem his ſuppreſſis hi exoluuntur? arbitror ſanè: & ſanguinem profundunt?
His tenſio lumborum, & dolores in his, ſanguinis eruptionem ſignificant.

Præcordij tenſio, cum capitis grauitate ac ſurditate, & quæ ad hæc conſe
quenter diuexant, ſanguinis eruptionem indicant. Vndecimo die ſangui
nis ſtillicidia difficilia, tum aliàs, tum ſi ſuperſtillauerint. Qui in horrori-
bus ſimul iudicatoriè exudarunt, poſtridie uero poſtquam inhorruerunt
præter rationem uigilant, eos ſanguinem effuſuros eſſe arbitror. Qui-
bus ab initio largæ ſanguinis eruptiones, rigor fluxionem ſiſtit. Ex ſan-
guinis eruptione, rigores longi. Quibus capitis dolores, ac colli dolo-
res,

res, & totius corporis impotentia quædam, ſanguinis eruptiones ſoluunt. B
Sed & tempore ſic ſoluuntur. Vrinę quæ in his qui iuxta aures abſceſſus
habent, cito & modicè concoquuntur, malę ſunt. Et perfrigerari hoc modo
22 malum eſt. Subſoporati, morbo regio affecti, non ualde ſentientes, qui-
bus ſingultus, his aluus erūpit, fortaſſis & ſuppreſſa eſt. Hi exoluuntur. Nū
his etiam abſceſſus iuxta aures fiunt? Suppreſſę cum rigore urinæ, malæ,
tum aliàs, tum ſi antea ſopor apprehenderit. Num iuxta aures abſceſſus pa-
rotides dictos, in his forte ſpes eſt? Ex torminoſo ſubſidentia limoſa ſub-
liuida, mala eſt. Num ex præcordijs dolet puto dexterum? & exoluitur?
Num abſceſſus iuxta aures talibus parum doloroſi? Aluus erumpens his in
omnibus pernicioſa eſt. In anxioſis quibuſdam uigilijs abſceſſus circa au F
res maxime. Ex uoluulis graueolentibus, in febre acuta, præcordijs ſubli
mibus diutius permanentibus, abſceſſus circa aures oborti occidunt. Ex
ſurditate leniter abſceſſus circa aures fiunt, tum aliàs, tum ſi anxioſum quip-
piam ſuccedat, & ſoporoſis inter hos adhuc magis. Abſceſſus iuxta aures le
23 uiter ſyderatis mali ſunt. Quæ conuulſorio modo exacerbantur, cum ſtu
poris detentione, abſceſſus iuxta aures producunt. Cōuulſio, tremor, an-
xietas, cum ſtuporis detentione, paruos circa aures abſceſſus exacerbant.

Num quibus abſceſſus ſunt iuxta aures, capitis dolore affecti ſunt? Num
& ſupernis partibus exudant, num inſuper rigent quoq; aliquo modo? De
inde & aluus erumpit, & ſoporoſum quippiam habent? Num & aquoſę u-
rinæ alba innatantia habentes, & quæ uariè exalbidæ ſunt, ac fœtidæ, ab- G
ſceſſus iuxta aures faciunt? Num quibus tales urinæ, frequentes ſanguinis
è naribus ſtillæ profluunt? num & lingua his leuis eſt? Quibus magnum
& frequentem ſpiritum habentibus, morbus regius, & febres acutæ cū prę-
cordijs duris perfrigeratæ ſunt, num his abſceſſus magni ad aures conſi-
ſtunt? Soporoſa, anxioſa, præcordia dolentia, uomitoria parua ſympto-
mata. In his abſceſſus iuxta aures oboriuntur. Antea uero & ea quæ circa fa
24 ciem fiunt. Aluo nigra ſtercoracea egerente, ſopor inſuper apparens, ab-
ſceſſum iuxta aures producit. Tuſſiculæ quæ ſunt cum ſputatione, abſceſ
ſum circa aurem ſubmouent. In capitis dolore ſopor & ſurditas, circa au-
rem abſceſſum aliquem eructat. Præcordij diſtentio cum ſopore anxio-
ſo, ac capitis dolore, abſceſſus circa aurem attollit. Doloroſi aurium ab- H
ſceſſus, citra iudicationem diſſipati, mali ſunt.

HIPPOCRATIS COI PRAE-
DICTIONVM LIBER II. IANO CORNARIO
Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM.

1 Veterum medicorum prædicendi modi uarij. 2 Hippocratis prædictio-
nes quales, quantumq; à prioribus illis differant. Delyrij cognitio ante iudicationē
ex anteacta uita. 3 Ex hæmorrhoidibus prædictiones. In prædictionibus pru-
dentia adhibenda. 4 De exercitatis, nihil certi prædici poſſe. Peccata in morbis
cognitu

A cognitu difficilia, tametſi ægri decumbant. 5 Potus uberior ſpirandi difficultatem
inducit. In febrientibus nares multa ſignificant. 6 Morborum ac ægrotorum
mores cogniti, non tamen certam prędictionem permittunt. 7 Ægrorum inobe-
dientia quomodo cognoſcatur. Quam prædictionem Hippocrates approbet aut
damnet. Leuia ęgrorum delicta cognitu difficilia, maiorum uerò ab Hippocrate hic
cognoſcendi ratio proponitur. Ægri matutinis horis conſiderandi & inſpiciendi.
Mens, mores, & corporis uires in ægrotis conſideranda. Ructuum ac flatuum
conſideratio. 8 Cœna liberior abſq; exercitio. Otioſorum excrementa. Ebrij
magis ſudant. Coitus modicus aut frequẽs. 9 Exercitatorum egeſtiones. Ex-
crementa tardè prodeuntia. Egeſtiones liquidiores. Excrementa otioſorũ. Ege
ſtiones liquidiores & ſine febribus fientes. 10 Vrina potionis quantitati debet re-
ſpondere. Vrina aquoſior. Vrina ſtridens. Sanguinem mingere, raro quidem
B & ſine febre ac dolore. Vrina craſſa cum ſubſidentia alba. Hippocratis de medi-
corum ſui temporis prædictionibus, iudicium. 11 Morbi congeniti, curationem
uix admittunt. Hydropici ut ſint ſuperſtites, quomodo debeãt eſſe affecti. Tumo
res hydropici. Tuſſis, hydropici ſitis, lingua reſiccata. Ciborum appetentia. Al
uus. 12 Hydropicorũ urinæ. Labor. Hydropici qui deſperati. Medij. San
guinis multa ſurſum ac deorſum eruptio in hydrope. Tumores magni emarceſcen-
tes ac rurſus ſublati. 13 Tabidi qui ſuperſtites. Sputum tabidorum. A capite
fluentia. Venter. Habitus corporis. Pectus. 14 Qui interituri. Pectore ſup
purati. Qui potiſſimum ſuppuratione aut tabe moriantur. Pectore ſuppurari ex
ſanguinis eruptione. Abſceſſus ſanguinolẽtiſſimi. 15 Podagrici. Senes à poda
gra non liberari. Dyſenteriæ podagras inueteratas ſanant. Iuuenum podagra cu
rabilis. Morbo ſacro qui difficulter liberẽtur. 16 Morbi ſacri differentiæ. Qui
curari debeant ac poſſint. Atrabiliariæ mentis emotiones incõmodæ. Abſceſſus
C ad inferna conuerſi. 17 Vlcerum cognitio, quomodo fieri debeat. Species ulce
ribus curandis bonæ. 18 Quibus ætatibus tubercula ſuppurata potiſſimum fiant.
Cæria ulcera. Cancri occulti. Herpetes. Vlcerum curatio ſecundum loca fa
cilis aut difficilis. Ex articulis qui maxime periculo obnoxij. Vlcus in obliqua lin
guæ parte. 19 Vulnera magis lethalia. Corporum ſtructuras in affectionibus,
multum inter ſe differre. Qua ratione in uulneribus mors ſequatur. 20 Vulnera
in locis uilibus ſæpe moleſta. Delyrium & mors ex uulnere non graui. Animę &
corpora hominum differunt. Quorum uulnerum curatio non tentanda. 21 No
mæ lethaliſſimæ. Putredines albę, ac mucoſæ. Herpetes. Febrem quibus ulceri
bus ſuperuenire cõmodum. Nerui, aut oſſis, aut amborũ corruptio. 22 Capitis
uulnera quæ lethaliſſima. Os nudum, os infractum, & diffractum. Oſculum ulce-
ris paruum, oſſis fiſſura aliquamdiu permanente. Quæ circa capitis uulnera conſide
randa. Vlceribus capitis quæ ſymptomata inimica. 23 Inflãmationes ex ulceri-
D bus in doloribus conferunt. Quæ febres in capitis uulneribus lethales. Delyrium
in febrium principijs. 24 Vulnera in articulis magna: eorum ſigna. Nerui elap-
ſuri cognitio. 25 Diſſectiones in cubiti gibbis. Medulla ſpinæ ęgrotans. Fau
ces ſanguine impletæ. 26 Oculi lippiẽtes. Sordes ſiccæ. 27 Tumor magnus
dolorisq; exors & ſiccus. Lacryma calida ac ſalſa. Lacryma multa multo tempo-
re effuſa. 28 Oculus ruptus prominens. Vlcerum cicatrices. Oculi lęſioni ma
ximè obnoxij. Pupillæ flaueſcentes aut argenti ſpeciem referentes. Caligines &
nubeculæ. 29 Lippitudinũ prædictiones. Dyſenteriæ. Ex dyſenteria qui mo
riantur. 30 Inteſtinorum leuitas. 31 Profluuiorum alui conſideratio. Sedis
auerſio. Quæ mulieres magis aut minus in utero concipiant. Mulieres paruæ.
Mulieres uenas cõſpicuas habentes. Mulieris mãmæ, tumidæ, ac magnæ. Men
ſes optimi. 32 Vterus qualis ad concipiendum fœtum eſſe debeat. Non conci-
pientium ſigna. 33 Vlcus in utero. Conceptum impedientes uariæ cauſſæ. Vl
cus ſolum in ſiniſtra uteri parte factum. Sexus, pro ulcerum in utero ſitu, differre.
Febres in concipere nequeũte. Febris ſoluta à ſanguinis eruptione. 34 Con
ceptus falſi ſigna. Mulieres quæ cõceperunt, de quibus interrogandæ. Subbilio-
ſorum

ſorum uomitus in mulieribus grauidis, dum ieiunæ ſunt. Lumbricorum uomitus. B
35 Dolores ſine febribus. Dolores circa caput ac frontem ex magnis uentis. Grauedines quos morbos ſoluãt. Grauedines quãdo perfectè fiant. 36 Dolores ſine manifeſtis cauſis & diuturni, & in toto capite, &c. Torpores & puncturæ pruriginoſæ per caput diſcurrentes. 37 Vertigines cum capitis doloribus. Mulieribus in capitis doloribus alia omnia fiunt quæ & uiris. Colores praui ad multum tempus, dum iuuenes ſunt. Pallidi cũ uirore colores. Pallidi cũ tumore. 38 Nyctalopes. Verticis & temporum dolor, ſine febre. Sanguis ex naribus fluens. 39 Gingiuæ uitiatæ & ora graueolentia. Tibiæ ulcera parua habentia. Partes ſub oculis eleuatæ. Tumores in pedibus. Faciei diſtortæ conſideratio. Ad motum inepti, & parte corporis morboſa attenuata, &c. 40 Temporum anni differentiæ in morbis conſiderandæ. Dolores in humeris. Bilem nigrã uomentes. 41 Cöxendicum morbus. 42 Lumborum ac crurum dolor. Quibus hic morbus fiat. F
43 Impetigines & lepræ.

1 MEDICORVM prædictiones narrantur multæ, & uariæ & admirandæ, quales ego quidem neq; ipſe prædixi, neq; alium aliquem prædicere audiui. Sunt autem aliquæ ex ipſis huiuſcemodi. Hominem pernicioſe affectum eſſe, & medico ipſum curanti, & alijs uideri. Verùm medicum alterum ſuperueniſſe ac dixiſſe, Non peribit hic homo, uerùm cæcus euadet. Item ad alium qui omnino male habere uidebatur, ingreſſum prædixiſſe, hominem quidem euaſurum eſſe, uerùm manum claudam habiturum: & ad alium quendam qui ſimiliter ſuperſtes fore non putabatur, dixiſſe, ipſum quidem ſanũ fore, uerùm pedum digitos nigrefactos putrefactione corrumpendos eſſe. G
Et aliæ huiuſcemodi prædictiones in tali prædictionis ſpecie dicuntur. Alius autem prædictionis modus eſt, emẽtibus ac negociationes tractantibus prædicere, alijs mortem, alijs inſaniam, alijs alios morbos: & ad hęc omnia, etiam ea quę prioribus temporibus facta ſunt prædicere, ac omnia uera narrare. Alia porrò adhuc forma prędictionũ eſt, athletas & eos qui morborum cauſa exercẽtur ac ſe fatigant cognoſcere, ſi quid aut circa cibum dereliquerint, aut alteratum quippiam ederint, aut potu uberiore uſi fuerint, aut deambulationem intermiſerint, aut res uenereas quaſdam exercuerint. Horum omnium nihil illos latet, adeò ut etiam minima quęq;, in quibus nõ paruerit homo, exactè cognoſcant. Hi omnes prædictionum modi eſſe feruntur. H
2 Ego uero talia quidem non uaticinabor: Verùm ſigna ſcribã, ex quibus & ſanos futuros homines, & morituros coniectare oportet: & tum breui tempore, tum longiore, ſanos futuros, aut perituros. Scriptum eſt autem à me & de abſceſſibus, quomodo ſingulos conſiderare conueniat. Arbitror aũt & eos qui de claudicationibus prædixerunt, alijsq; eiuſmodi, confirmato iam morbo prædixiſſe, & quum iam manifeſtum eſſet, quòd abſceſſus non eſſet recurſurus, ſi modo intelligentiam habuerunt: multo ſanè magis quàm priuſquam abſceſſus fieri inciperet. Spero item & alia prædixiſſe, magis humano more quàm refertur (quę uidelicet ementibus & negociationes tractantibus prædixiſſe dicuntur) mortes, & morbos, & inſanias. Atque hæc mihi uidentur talia facta eſſe, & nulla mihi uidetur eſſe difficultas prædicendi, ſi quis circa talia ſtudium ac curam adhibere uelit. Primùm etenim

A nim aqua inter cutem laborantes,& tabidos quis non cognouerit? Dein de deliraturi non diu latere poſſunt, ſi quis nouerit quibus hiſce morbus cognatus eſt,aut prius aliquando inſaniuerũt.Si enim hi homines ebrioſi fuerint,aut carnes uorauerint,aut uigilauerint, aut in frigore aut calore inconſiderate uerſati fuerint, multus timor eſt ex tali uictus ratione ipſos deliraturos eſſe. Et eos qui hæmorrhoidas habent, ſi quis hyeme multo potu uti uiderit,& bono colore præditos, de his prædicere licet, quod ad uer multa ſpes ſit ſanguinis eruptionis, ut & decolores & aquatici ſub æſtatem fiant. 3
Verùm omnia hæc addiſcere ac prædicere oportet,ſi quis in talibus ſtudijs palmam ferre expetat.Licet enim ex ſcriptis prædicere,& mortem,& inſani
B am,& bonam habitudinem.Poſſem autem referre & alia multa huiuſmodi, ſed quæ facilima cognitu ſunt uiſum eſt mihi ſcribere. Conſulo autem ut quàm prudentiſſime agãt,tum in reliqua arte, tum in huiuſmodi prædictionibus,illius probe memores: quòd ſi cui ſucceſſerit prædictio,is apud ægrotum intelligentia præditum in admiratione fuerit.Si uero quis aberrarit, ſupra hoc quod odio habetur, fortaſſe etiam inſanire uidebitur. Quapropter iubeo,ut tum alias omnes, tum has prædictiones prudenter faciant: quanquam ſanè & audiam,& uideam, neq; iudicare rectè homines ea quę dicuntur,ac fiunt in arte,neq; narrare. Cæterùm de his qui exercentur ac labori 4
bus ſe fatigant,eas aſſeuerationes quas afferũt hi qui ipſas afferunt,neq; eſſe puto,neq; ſi quis putat prohibeo.A nullo enim ſigno,neq; bono,neq; ma
C lo,læduntur ſuſpiciones,cui ſigno fide habita quis ſciat, an rectè pronunciatum ſit,aut ſecus:alioqui per me licet ut ſi quis uelit credat. Nõ enim ego impedimento ſum. Arbitror autem ſi quid ueri ab ipſis dicitur, aut his qui de his qui exercentur aſſeuerãt, aut illis qui prius ſcripti ſunt: primùm quidem hunc qui cognouit,ex ſignis coniectaſſe: deinde uero ambiguè & humano more prædixiſſe,& ſimul eos qui id narrant,monſtroſius quàm factum fuit recenſere. Nam neq; in morbis facile eſt peccata cognoſcere, etiamſi decumbant homines, & uictu parum nutriente utantur, ut nõ adeò multa intueri opus ſit eum qui hæc conſiderandi curam ſuſcepit. Alij enim bibũt ſolum: Alij ad hoc quod bibunt, aut ſorbitionem, aut cibum pauciſſimum aſſumunt. Neceſſe igitur eſt eos qui uberiore potu uſi ſunt, magis difficul- 5
D ter ſpirare,& plus urinæ eijcere.Eos uero qui ſorbitionem aut cibum auxerunt,magis & ſitire,& febrire.Si uero quis utriſq;, & potu & cibo, immodice uſus fuerit,ad hoc quod febrit,& difficulter ſpirat, etiam uentrem circumtentum & maiorem habebit.Licet porrò & hæc, & alia omnia experimentis optime explorare, quæ & habemus, & omnibus rectè utimur. Primùm equidem & intelligẽtia, & oculis cognoſcere facile eſt, hominem in eodem loco decumbentem,& exacta uictus ratione utentem, ſi nõ paruerit, aut obambulando,aut multa edendo. Deinde qui manibus contrectauit uentrem ac uenas,minus falli poteſt,quàm qui non contrectauit. Et nares in febrientibus quidem,& multa & bene ſignificant.Odores enim multum inter ſe differũt.At uero in ſanis & recto uictu utẽtibus, haud ſcio qua re uel in hoc experimento faciendo uti poſſim. Poſtea audiendo uocem & ſpiritum auribus cognoſcere datur,quę in ſanis non ſimiliter ſunt manifeſta, ſed qualiter

6 etiam antea. Quòd ſi etiam mores morborum ac ægrotorũ didicerit me≠ B
dicus,non tamen quicquam prædicere oportet. Non enim difficilius ſpira≠
bit homo,morbo adhuc errante,& febriet acutiore febre,et uenter intentus
fuerit. Quare propter hæc non tutum eſt prædicere,priuſquam ſtatum acci
piat morbus. Verum poſt hoc tempus,quicquid preter rationem acciderit,
dicere oportet. Manifeſta uero ſunt mala,quæ propter ægri inobedienti
am fiunt. Nam & ſpirandi difficultates,et alia huiuſmodi poſtridie ſedabun
tur,ſi ob peccatum fiunt. Si igitur quis hanc iudicationem conſiderans dixe
rit,non delinquet. Atqꝫ ego quidem hunc conſiderandi modum nunc con≠
ſulo,tum de his qui domi manent,tum de his qui exercentur,itemq́ꝫ de alijs
omnibus,qualia peccata committant. At exactam illam narrantes rationem F
& audio,et derideo. Quum enim parũ inobedientes fuerint homines,haud
ſcio quomodo id deprehendere poſſim. Si uero maiora fuerint peccata,quẽ
7 in modum conſiderare oporteat ſcribam. Oportet autem primùm homi
nem,in quo quis per inobedientiam admiſſa cognoſcere uolet, per totũ di≠
em intueri,& in eodem loco,& eadem hora,ſole præſertim recens orto,hoc
enim tempore ſubeuacuatus fuerit,& adhuc ieiunus eſt,& nullo labore fati
gatus eſt,præterquam matutinis deambulationibus, in quibus minime in≠
obediens eſt, ſi ſanè ubi de ſomno ſurrexit homo , ad deambulandum pro≠
dierit. Quare neceſſe eſt eum qui iuſta uictus ratione utitur, hac hora maxi≠
me æqualiter habere, & coloris , & totius corporis conſtitutionem . Qua≠
propter & is qui huius conſiderationis curã gerit,acutiſsimus fuerit & men G
te,& oculis,eo tempore. Contemplari præterea oportet hominis mentẽ,
& mores,& corporis uires. Alij enim alia facilius aut difficilius imperata
faciunt. Primùm igitur is cui inedia imperata eſt,ſi plura comederit & bibe≠
rit,per hæc manifeſtus fiet, & tumidius corpus ipſius apparebit, & plenius
ac coloratius erit,ſi non excrẽmenta alui male ipſi proceſſerint. Erit item ani
moſior ad ferendum laborem. Conſiderãdum etiam an ructum edat, aut
à flatibus urgeatur. Hęc enim fieri ſolent,his qui ita affecti ſunt,propter hoc
8 peccatum. Si uero dum edere multa cogitur,& fortiter laborare,aut cibũ
imperatum non ederit,aut ebrius factus fuerit, aut à cœna larga non obam≠
bulauerit,hoc modo explorare oportet. Si quidem cœnam non ederit,ſoli≠
to autem more deambulauerit,iucundiorem aſpectum præ ſe feret, & uege H
tior ac operoſior in exercitijs erit. Verùm alui egeſtio modica & compacta
maxime in hoc fuerit. Si uero cœna ſumpta non deambulauerit, ructum uti
que edet,& flatuoſus fuerit, & plenitudo non minor apparebit, & inter la≠
borandum magis quàm antea ſudabit, & difficulter ſpirabit, ac grauis erit,
& tranſitus alui maiores ac minus uiſcoſi his fuerint. Quòd ſi neqꝫ cibũ con
ſumpſerit,neqꝫ deambulauerit,pigrior utiqꝫ fuerit ac tumidior. Si uero e≠
brius factus fuerit,ſudabit magis quàm antea, & difficulter ſpirabit, & ipſe
ſeipſo grauior erit ac humidior. Sed & lætior erit, ſi nõ caput ipſi affligatur.
Quod ſi uxore ſemel uſus fuerit,uegetior utiqꝫ erit, & magis ſolutus. Si ue≠
ro ſæpius rem peregerit,durior euadet,& ſqualorem quendam habebit,&
9 decoloratior ac magis laſſatus erit. Porrò egeſtiones alui procedere opor
tet his qui laboribus exercentur,quamdiu parum ederint,ac parum potaue
rint,

A rint,modicas & duras,atq; hoc quotidie.Si uero tertio quoq; die,aut quar-
to,aut ex longiore interuallo prodierint,periculũ eſt aut febri, aut alui pro-
fluuio corripiendos eſſe.Quæcũq; uero egeſtiones liquidiores ſunt, quàm
ut in tranſitu conformentur,hæ ſanè omnes peiores ſunt. At uero his qui
multum edunt,& multum laborant, egeſtionis tranſitum mollem, oportet
eſſe ſiccum,& copiam ciborum ingeſtorum pro ratione laboris.Procedunt
autem ab æquali ciborum copia,his quidem qui minimũ laborant,plurimę
egeſtiones,his uero qui plurimũ laborant,modicæ,ſi ſani fuerint,& iuſta ui
ctus ratione utantur.Nam ad hæc coniecturam facere oportet. Liquidio
res autem egeſtiones,& ſine febribus contingentes,& quæ ſeptima die, aut
B citius iudicantur,cõmodæ ſunt,ſi ſemel una uice omnes fiant, & non reuer-
tãtur.Si uero inſuper febrierint homines,aut alui profluuia redierint,ſi lon-
ga fuerint,penitus mala ſunt,ſiue bilioſa fuerint,ſiue pituitoſa,ſiue cruda:&
uictus ratione propria,ſingula opus habent,itemq; medicamentis alia alijs.

Cæterum urinam iuxta potionis copiam mingere oportet, & ſemper æ- 10
qualem, & quàm maxime aceruatim , & momento paulò craſſiorem,quàm
id quod in potu acceptũ fuit. Si uero fuerit aquoſa , & copioſior quàm pro
eo quod bibi imperatum eſt,ſignificat hominem non obedire,ſed copioſio
re potu uti:Aut non poſſe renutriri,quàm diu talia urinam faciunt. Si ue
ro paulatim ſtridat urina, aut medicamentis hominem opus habere ſignifi-
cat, aut morbum aliquem circa ueſicam habere. At ſanguinem mingere,
C raro quidem & ſine febre ac dolore,nihil mali ſignificat,ſed laſſitudinum ſo
lutio fit.Si uero ſæpius mingat,& aliquid ex his acceſſerit,malum eſt.Verũ
prædicere oportet , ſiue cum dolore mingatur,ſiue cũ febre, fore ut inſuper
pus mingat,atq; ita dolores ac afflictiones quieſcant. Craſſa uero urina al
bam ſubſidentiam habens,aut circa articulos dolorem aliquem,aut tumorẽ
ſignificat . Aliæ uero omnes ſubſidentiæ in urinis eorum qui exercentur , à
morbis circa ueſicam fiunt, id quod ipſi manifeſtum faciẽt. Cum doloribus
enim erunt, & tales ut difficulter quis ab ipſis liberari poſſit. Atq; hæc qui-
dem de his ſcribo , & huiuſmodi alia dico. Cæterum ex his qui exactam
ac certam prędictionum rationem prædicant , cum aliquibus ipſe conuerſa
tus ſum,cum aliquorum uero filijs ac diſcipulis rem cõtuli,quorundam ue-
D ro ſcripta accepi.Quare quum probe ſciam qualiter quiſq; ipſorum ſentiat,
& exactas certitudines nuſquam compererim, hæc ſcribere aggreſſus ſum.

At uero de aqua inter cutem,& tabidis,& podagris , & his qui à morbo 11
ſacro appellato corripiũtur hæc dico: Ex aliqua quidem parte de omnibus
idem(Nam qui hos morbos congenitos habet,is ægrè ab ipſis liberari po-
teſt.) Reliqua uero ſingulatim ſcribã de ſingulis. Eum qui ab hydrope,ſiue
aqua inter cutem correptus eſt,& ſuperſtes eſſe uolet, bonis uiſceribus præ
ditum eſſe oportet,ita ut natura ſe exerat, ſimulq; facile concoquat, & bene
ſpiret,ſitq; ſine dolore,& totum corpus æqualiter tepidum habeat , & non
circa extremas partes colliquatum.Melius eſt aũt ut tumores potius habe-
at in extremis partibus.Optimũ uero eſt neutrum horũ habere.Nam mol-
les ac graciles eſſe conuenit extremas partes,itemq; uentrem ad contactum
mollem, Tuſſim uero adeſſe non oportet,neq; ſitim, neq; linguam reſic-

cari,tum reliquo tempore,tum poſt ſomnos,quando hæc ualde fieri ſolent. B
At cibos libenter accipere oportet, & ubi multum ſatis comedit, non affligi. Aluum uero ad medicamenta quidem celerem habere, reliquo autem
12 tempore egerere recrementum molle efformatum. Vrinam autem apparere conuenit,pro ſtudiorum ratione, & uinorũ mutatione tranſeunte. Laborem uero ferre oportet facile,& laſſitudinis exortem eſſe. Ac optimũ quidem eſt hominem ita per omnia diſpoſitum eſſe,& ſic ſecuriſsime ſanus fieri poterit: Sin minus,plurima ex his habeat. Nam ſpes erit ut ſuperſtes euadat.

Qui uero nihil horum habuerit,ſed contraria,eum deſperatum eſſe ſcito.

Qui autem pauca horum habuerit, quæ bona eſſe dixi, ſi hydrope laboranti adſint,huic exiguę ſpes reſtant. Cui uero multum ſanguinis ſurſum ac F
deorſum eruperit, & febris inſuper acceſſerit, eum multa aqua repletum iri timor eſt,atq; hic hydrops breuiſſimi timoris eſt, & ex quo pauciſſimi euadunt. Verùm de hoc alteri prius ſignificare oportet. At quibus magni tumores facti emarceſcunt ac rurſus attolluntur,hi magis conualeſcunt quàm illi qui ex ſanguinis eruptione implentur. Verum fallunt hi hydropes ipſos
13 ægrotos, faciuntq; ut ipſi à medicis diſcedant ac pereant. De tabeſcentibus quod ad ſputum ac tuſſim attinet, eadem dico quæ de pectore ſuppuratis ſcripſi. Oportet enim eum qui probe liberari uolet,facile ſputum per tuſſim reijcere,& id eſſe album,& æquale,& eiuſdem coloris,& ab inflãmatione alienum. Quod uero à capite defluit,ad nares conuerti:febrem autem nõ inuadere,ut ne à cœnis prohibeatur,neq; ſitiat. Venter autem egerat quoti G
die,& id quod egerit ſit durum, copia pro ratione ciborum ingeſtorũ. Hominem uero quàm minime tenuem eſſe oportet. Pectus autem laudare conuenit quadrangulum & hirſutum,& os ipſius paruum ſit, & robuſte carnoſum. Quicunq; enim hæc omnia habuerit,maxime ſuperſtes erit. Qui uero nihil horum habet,interitui proximus. Quicunq; uero pectore ſuppurati facti fuerint,dum iuuenes ſunt,ex humorũ illapſu, aut fiſtula,aut alio quopiam huiuſcemodi,aut ex abſceſſus recurſu, hi non euadunt, niſi ualde multa bona ſigna ipſis acceſſerint. Pereunt autem homines hi ad autumnum. Sed & ex alijs morbis longis pleriq; ad hoc tempus maxime moriuntur.
14 Cæterum ex alijs minime ſuperſtites manent & uirgines,& mulieres,quibus ex ſuppreſſis menſibus tabes oborta eſt. Si uero aliqua uirgo,aut mulier euaſura eſt,& aliorum ſignorum bonorũ multa accedere oportet,& men H
ſes ſplendide ac pure apparere,aut nulla ſpes eſt. Qui uero ex ſanguinis eruptione,pectore ſuppurati fiunt,& uiri,& mulieres, & uirgines,nõ minus euadunt. Verum ſignis omnibus tum ſuppuratorum,tum tabeſcentium collectis,& ſuperſtitem futurum,et periturum prædicere oportet. Maxime uero euadunt ex ſanguinis eruptione,hi quibus dolores ſunt atrabiliarij,& in dorſo,& in pectore:& qui poſt eruptionem minus dolent. Nam & tuſſes non ualde inſuper accedunt, & febres plerϵq; perſeuerant,ſitim facile ferentes. At reuerſiones eruptionis ſanguinis maxime fiunt his,ſi non abſceſſus ſuccedant. Optimi uero ſunt abſceſſus ſanguinolentiſſimi. Quibus autem in pectoribus dolores inſunt,& per tempus attenuantur,& tuſſiunt, ac difficulter ſpirant,neq; febribus inſuper corripientibus,neq; ſuppuratio

nibus

A nibus ſuccedentibus, eos interrogare oportet, quum tuſſiant, & difficulter ſpirent, an & compactum quiddam & modicum odorem habẽs tuſſiendo reijciant. De podagricis hæc dico. Quicunq; aut ſenes ſunt, aut circa articulos callos toſaceos concretos habent, aut ærumnoſe uiuunt, ac ſiccam aluum habent: hi omnes ſani fieri non poſſunt humana arte, quantum ego noui. Sanant quidem hos optime, dyſenteriæ ſi ſucceſſerint. Sed & aliæ eliquationes ualde proſunt, quę ad infernos locos repunt. Qui uero iuuenis eſt, & circa articulos nondum toſaceos callos concretos habet, & accurate uiuit, & laboris amans eſt, & aluum bonam habet ad obediendum pro ſtudiorum ratione, hic ſanè medicum intelligentiam habẽtem nactus, ſanus fieri poterit. 15

B Ex his porrò qui à ſacro morbo corripiuntur, difficillime quidem liberantur hi quibus à puero contigit morbus, & ſimul ad uirilem ætatem peruenit: deinde hi quibus corpore in uigore ætatis conſtituto factus eſt, & fuerit à uiginti quinq; annis, uſq; ad annum quadrageſimum quintũ. Poſt hos autem, quibus factus fuerit morbus, nullam ſignificationẽ præbens, ex qua corporis parte initium ſumat. At quibus ex capite initium capere uidetur, aut à latere, aut à manu, aut pede, facilius curatur. Verum differunt etiam hæc morbi genera. Qui enim à capite initium ſumunt, ex his grauiſſimi ſunt: deinde qui à latere. Qui uero à manibus ac pedibus, maxime ſanari poſſunt. Cæterùm horum curam aggredi oportet medicum, qui medendi modum nouit, ſi homines fuerint iuuenes, & laboris amantes, niſi mens mali aliquid habuerit, aut quis ſtupore attonito ſideratus fuerit. 16

C Nam hæ atrabiliariæ mentis emotiones, non ſunt conducibiles. Alij uero qui ad infernas partes cõuertuntur abſceſſus, boni ſunt. Longe uero optimi & hic ſunt, qui ſunt ſanguinolentiſſimi. Quicunq; uero ſenes apprehendi incipiunt, maxime moriuntur. Et ſi non pereant, ſtatim celerrimeq; per ſe liberantur, à medicis autem minime opem ferunt. At quibus pueris oculi repente diſtorti fuerunt, aut maius quoddam malum perpeſſi ſunt, aut tubercula ſub ceruicem oborta ſunt, aut uocem graciliorem adepti ſunt, aut tuſſes ſiccæ diuturnæ adhærent, aut maioribus factis dolor procedit ad uentrem, & non exturbatur, aut in lateribus diſtortiones habent, aut uenas craſſas circa uentrem uaricoſas, aut omentum deſcendit, aut teſtis magnus factus eſt, aut

D manus tenuis & impotens, aut pes aut tibia tota clauda facta eſt, citra aliam cauſam: his omnibus morbum antea factum fuiſſe, ſcire oportet, prę his uniuerſis. Et plurimi qui pueros educant, ſi interrogentur confitebuntur: quoſdam uero etiam res latet, negantq; ſe ſcire quicquam tale factum eſſe.

17 Qui porrò de ulceribus cognoſcere uolet, quomodo ſingula finient, eum primũ hominum ſpecies perſcrutari oportet, tum eas quæ meliores ſunt ad ulcera, tum quæ deteriores: deinde ętates noſſe, in quibus ſingula ulcera curatu difficilia exiſtunt. Locos item in corporibus perſpectos habere, quantum alij ab alijs differunt. Sed & alia qualia in ſingulis accedunt tum bona, tum mala, noſſe oportet. Si quis enim omnia hæc nouerit, is ſanè ſciet ętiam quomodo ſingulorum euentus continget. Qui uero non nouerit hæc, non noſſe poterit quales fines ulcerum erunt. Species equidem bonæ ſunt hæ: Leues, & cõmoderatæ, & bonis uiſceribus præditæ, & neq; ualde carnoſæ, ne

que duræ. Iuxta colorem uero ſit ſpecies alba, aut nigra, aut rubens. Hæ e- B
nim omnes bonæ ſunt, ſi puræ ſunt. Si uero pallidus color ammixtus fuerit,
aut color ipſe pallidus aut liuidus fuerit, peius eſt. Species uero quæ præſcri
18 ptis contrariæ ſunt, eas deteriores eſſe ſcito. At uero quod ad ætates atti-
net, tubercula quidem ſuppurata fiunt, & ſtrumoſa hęc plurimos pueros oc
cupant, & facillime ex ipſis liberantur. Senioribus uero pueris & adoleſcen
tibus, minus quidem oriuntur, uerum difficilius ab ipſis liberantur. Viris
autem talia quidem tubercula non ualde fiunt, uerum ceria Græcis dicta, ad
modum faui concreta, horrēda: & cancri occulti ſubmerſi, & ex puſtulis no
cturnis herpetes, donec ſexaginta annos tranſmiſerint. Senibus autem nihil
talium tuberculorum accedit, uerùm cancri & occulti, & ſummas partes oc F
cupantes, & cōmoriuntur. Cæterum ex locis ſubalares difficiliores cura-
tu ſunt, & laterum mollitudines, ac femora. Nam & morę in ipſis fiunt, & re
cidiuæ. Ex articulis periculo maxime obnoxij ſunt magni digiti, & præſer-
tim pedum. Quibus autem in obliqua linguæ parte ulcus fit diuturnum, in
his dentes cōſiderare oportet, an quis iuxta illam ulceris partem acutior ſit.
19 Vulnera magis lethalia ſunt, quæ in uenas craſſas in collo ac inguinibus
infliguntur: deinde quæ in cerebrum, & in hepar: Poſtea quę in inteſtinum
& ueſicam. Sunt autem hęc omnia pernicioſa ualde, non tamen ita ut nemo
ex his euadat, uelut putatur. Nam & loci qui hæc nomina habent, multum
inter ſe differunt, & ijdem modi. Multum etiam differt corporis ipſius ho
minis ſtructura. Aliquando enim neq; febricitat, neq; inflāmatur ſauciatus. G
Aliquādo etiam citra cauſam febricitat, & aliqua corporis pars omnino in-
flāmatur. At quando is qui ulcus habet delirat, & facile fert uulnus, tūc uul-
nus aggredi oportet, uelut iuxta medicinę & accedentium rationem, euen-
tum habiturum. Moriūtur enim homines ab omnis generis uulneribus.
Multæ enim uenæ ſunt & tenues, & craſſæ, quæ ſanguinem fundentes occi
dunt, ſi gliſcere ac eo ferri ipſas contigerit: quas alia temporis occaſione ſi
20 quis perfundat, corporibus prodeſſe ſentiat. Multa uero uulnera in locis
uilibus ac non malis eſſe, & nulla re grauia uidentur, & tamen ſic dolore af-
fligit plaga, ut reſpirare non poſſit. Alij uero præ uulneris dolore, quod
ſanè graue nulla re erat, ſpiritum quidem duxerunt, uerum delirarunt, & fe
brientes mortui ſunt. Quicunq; enim aut corpus febricitans habent, aut H
mentem turbatam, talia patiuntur. Sed neq; hæc admirari oportet, neq; for
midare, illud expendendo, quòd & animæ & corpora hominum plurimū
differunt, & uim maximā habent. Quæcunq; igitur uulnera tempus nanci-
ſcuntur, aut corpus & mētem huiuſmodi: aut ita gliſcentem ſanguinem, aut
magnitudine tanta fuerint, ut homo ad curationem adduci ab eius contem-
ptu non poſsit, ab his quidem diſcedere oportet, qualiacunq; tandem fue-
rint, diarijs animi deliquijs exceptis: alia uero oīa aggredi, quę recens ſunt
incuſſa, quo & febres effugiāt homines, & ſanguinis eruptiones, & nomas
ulcerum proſerpentes, hi qui euadent. Exactiſsime uero & ad plurimum
tempus, eorum quæ grauiſſima ſunt cuſtodiam facere oportet. Nam ita fa-
21 cere iuſtum eſt. At uero nomæ lethaliſsimæ ſunt, quarū putredines pro-
fundiſſimæ & nigerrimæ ac ſicciſſimæ exiſtunt. Prauæ etiam ſunt ac peri-
culoſæ,

A culoſæ,quæ nigram ſaniem remittunt. Albæ uero ac mucoſç putredines,minus quidem occidunt,magis autem reuertuntur,& diuturniores ſunt. Herpetes autem minime omnium ulcerum quæ depaſcendo proſerpunt, periculoſi ſunt, uerùm maxime difficulter ſubmoueri poſſunt,quemadmodum cancri occulti. In omnibus autem talibus febrem ſuperuenire una die conſert,& pus quàm albiſſimum ac craſſiſſimum. Cõmodat & corruptio nerui, aut etiam oſſis,aut etiam amborum,tum in profundis,tum in nigris putredinibus. Nam in corruptionibus pus multũ fluit,& putredines ſoluit. Porrò ex capitis uulneribus lethaliſſima ſunt quæ ad cerebrum pertingunt, uelut etiã antea ſcriptum eſt. Grauia ſunt & huiuſmodi omnia, os nudum ma- 22

B gnum, os infarctum, os diffractum. Si uero etiam oſculum ulceris paruum fuerit,fiſſura uero oſſis aliquandiu permanſerit, periculoſius eſt. Hęc autem omnia grauiora fiunt,ſi & iuxta futuram ſunt: & ex locis ſemper periculoſiores ſummi in capite exiſtunt. Cæterum in omnibus memorabilibus uulneribus interrogare oportet,ſi adhuc recẽtes fuerint plagæ, aut etiam iactus fuerint, an conciderit homo, aut an in ſoporem altiorem collapſus ſit. Si enim horum quippiã factum fuerit,ampliore cuſtodia opus habet,nimirũ quum cerebrum uulnus tunc perceperit. Si uerò non recens ſauciatus fuerit, ad alia ſigna reſpicere oportet, ac conſilium capere. Optimum quidem igitur eſt, neq; febrire eum qui ulcus in capite habet, neq; ſanguinem inſuper ipſi erupiſſe,neq; inflãmationem,neq; ſimul ullum aliquem dolorem acceſſiſſe.

C Si uerò quid horum apparuerit, ſecuriſſimum eſt ut in principio fiat, & modico tempore permaneat. Conducit autem in doloribus, etiam inflãmationes ex ulceribus accedere: In ſanguinis autem eruptionibus,pus in uenis apparere. Quæ uero in acutis morbis conferre febribus ſcripſi, ea etiam in his fieri conducit,& eadem hîc quoq; bona eſſe aſſero, contraria uero mala. 23

At incipere febrem in capitis uulnere quarta die aut ſeptima, aut undecima,ualde lethale eſt. Iudicatur autem pleriſq;,ſi quidem quarta uulneris die febris inceperit, ad undecimam: Si uero ſeptima die febris inchoarit, ad decimamquartam, aut decimamſeptimã: Si uero undecimo febrire inceperit, ad uigeſimam: quemadmodum in febribus deſcriptum eſt,quæ abſq; manifeſtis cauſis fiunt. Cęterùm in principijs febrium,ſiue delirium acceſſerit,

D ſiue alicuius membri ſideratio, periturum hominem ſciendum eſt,ſi non omnino aut ex optimis ſignis aliquod accedat,aut corporis uires adſint: Verum conſiderabis modum. Nam homini adhuc ſpes ſalutis eſt,ſed claudum fieri articulum in quẽ incubuit neceſſe eſt,etiamſi ſuperſtes maneat homo.

Porrò uulnera in articulis,quæ quidem magna ſunt,& neruos cõiungentes penitus præſecant, clarum eſt quod claudos efficient. Si uero ambiguũ fuerit de neruis,quomodo ſe habeant,ſi quidem fuerit acutum telum quod rectum uulnus fecit,melius eſt obliquo. Si uero graue & obtuſum fuerit id quod uulnerauit,nihil refert. Sed plagæ profunditatem & alia ſigna conſiderare licebit. Sunt autem hæc: Pus ſi inſuper accedat ad articulum,duriorẽ fieri neceſſe eſt. Si uero etiam tumores ſimul permanſerint, hunc locum ad multum tempus durum eſſe neceſſe eſt: & quum ſanum iam eſt ulcus,tumorem permanere neceſſarium eſt,ſimulq; flecti ac extendi,quæcunq; dum ar- 24

 ticulus

ticulus incuruus eſt, curantur. Quibus uerò etiam neruus elapſurus eſſe B
uidetur,ſecurius de claudicatione prædicere licet,tum aliàs,tum ſi inferiorũ
neruorum aliquis fuerit exolutus. Ex his autem cognoſces neruum qui ex-
cidet. Pus album & craſſum, multo tempore defluit, doloresq́ ac inflãma-
tiones circa articulum in principijs fiunt.Eadem fiunt etiam ſi os elabetur.
25 At uero diſſectiones in cubiti gibbis,præſertim quæ ſunt cum inflamma
tione,ad ſuppurationem perueniunt,ad ſectionesq́ ac uſtiones. Medul-
la uerò ſpinę ſi ægrotarit,ſiue ex lapſu,ſiue ex alia aliqua cauſa, ſiue ſua ſpon
te,homo & cruribus impotens fit, ut neq; ſi tangatur percipiat, & uentre ac
ueſica,ut circa prima tempora,neq; ſtercus,neq; urinam egerat,niſi ad neceſ
ſitatem. Quum autem uetuſtior factus fuerit morbus, nõ urgente homine, F
& ſtercus prodit,& urina.Moritur autẽ poſtea, non multo interpoſito tem
pore. Quòd ſi uero cuipiam fauces implentur ſanguine ſępe ſingulis die-
bus ac noctibus,cui neq; caput antea doluit,& qui neq; tuſſim habuit, neq;
uomuit,neq; febre correptus fuit,neq; dolorẽ habuit,nec pectoris, nec dor
ſi,huius conſiderandæ ſunt nares,& fauces,an ulcus aliquod habere compa
26 reat in hoc loco, aut hirudinem. Oculi porrò lippientes optimè permu-
tantur,ſi & lachryma, & ſordes, & tumor, ſimul fieri inceperint. Si uero la-
chryma ſordi fuerit permixta,& non ualde calida: Sordes autem alba fuerit
& mollis,& tumor leuis ſolutus: Si ita hæc ſe habuerint, oculus conglutina
bitur ad noctes, ut doloris exors ſit, atq; hoc modo res minimè periculoſa
fuerit,ac minimè diuturna. Si uero lachryma procedit multa & calida, cum G
pauciſſima ſorde, ac paruo tumore, atq; hoc ex altero oculo tantum, tunc
diuturnum ualde fit malum, uerum non periculoſum, & doloris exors eſt
hic modus.Et iudicationem in his maximè expectare oportet,primam qui-
dem ad uigeſimam diem.Si uerò hoc tempus tranſmittat,ad quadrageſimã
expectanda eſt. Si uerò neque in his diebus ſedetur, in ſexaginta iudicatur.
Per totum autem tempus hoc,ſordem conſiderare oportet,an in digito mi-
ſceatur,& alba ac mollis fiat,maximè ſub iudicationis tempus. Si enim deſi-
net,hæc faciet. At ſi utriq; oculi hæc perpetiantur, in maiori periculo ſunt,
ne ulcerentur. Verùm iudicatio breuioris temporis erit. Sordes autem
ſiccæ ualde doloroſæ ſunt,ſed cito iudicantur, ſi non uulnus acceperit ocu-
27 lus. Si uero tumor magnus fuerit, dolorisq́ exors & ſiccus, periculo ua- H
cat. Si uero cum dolore fuerit, malus eſt ſi ſiccus ſit, & periculum eſt ne ulce
retur oculus ac concreſcat. Sed & grauis eſt tumor, ſi lachrymã coniunctam
habeat, itemq́ dolorẽ. Si enim lachryma procedit calida ac ſalſa, periculum
eſt & pupillam exulcerari,& palpebras. Si uero tumor conſederit,ſed la-
chryma multa multo tẽpore effundatur,& ſordes fuerint: uiris quidem pal-
pebrarum euerſionem prædicere oportet, mulieribus autem & pueris exul
cerationem ac euerſionem palpebrarum. At ſi ſordes pallidæ aut liuidæ fue
rint,& lachryma multa ac calida,& in capite ardor fuerit,& de tempore do-
lores in oculum decubuerint,& uigilię his acceſſerint, neceſſe eſt ulcus in o-
culo factum eſſe,& timor eſt quoq; ut talis rumpatur. Prodeſt autem febris
accedens,aut dolor ad lumbos innixus. Prædicere uerò his futura oportet,
ita ut reſpectus & ad tempus habeatur, & ad ea quæ ex oculo fluunt, & ad
dolores

Vocem grecam [bdellam] Gal. in [illegible] et 4. de locis affectis interpretat hirudinem. Dioscorides [illegible] nam varicosam interpretabat.

A dolores itemq́ uigilias. Poſtquam uero & oculum contueri datum fuerit, ſi quidem compertus fuerit ruptus, & per fiſſuram prominuerit oculus, malū eſt & difficile ut ſedetur. Si uerò & putredo tali ſuberit, penitus inutilis oculus redditur. At uero alios ulcerum modos prædicere oportet, locos conſiderando, & putredines, & profunditates. Neceſſarium enim eſt iuxta ulcerum uehementiam cicatrices fieri. Quibus igitur rumpuntur oculi, & po 28
ſtea prominent, ut extra locum oculus ſit, his & tempore, & arte, opem ferre non datur, ad hoc ut uideant. Paruæ uerò oculorum tranſmotiones ſedari poſſunt, ſi nihil mali acceſſerit, & homo iuuenis fuerit. At ulcerum cicatrices, quibus nihil aliud mali affuerit, omnes, & à temporibus, & ab arte, opē
B ferre poſſe putandum eſt, maximè recentiſſimas, et in iuuenum corporibus.

Cæterū ex locis maximè oculi lęduntur, ſi exulcerantur: deinde pars quę eſt ſupra ſupercilia, poſtea quicquid uiciniſſimum his locis fuerit. Pupillæ uerò glaucescentes, aut argenti ſpeciem referentes, aut ceruleæ, non bonę ſunt. His autem paulò meliores ſunt, quæ aut minores apparent, aut amplio res, aut angulos habentes, ſiue ex cauſis tales factæ fuerint, ſiue ſua ſponte.

Caligines & nubeculæ, & cicatrices ſubalbicātes, leuigantur ac delentur, ſi non uulnus aliquod in eo loco acceſſerit, aut prius cicatricem habuerit in hoc loco, aut unguem pterygion dictum. Si uerò ſplendicans cicatrix in nigra oculorum parte fiat, partem aliquā nigredinis dealbat, adeo ut ſi multo tempore permaneat, & aſpera & craſſa, etiam memoriam ſui relinquat.

C Porrò iudicationes queadmodum in febribus ſcripſi, ita & hic ſe habent. 29
Verum ſigna edoctum, iuxta differentias lippitudinum prædictionem facere oportet, quum peſſima ſigna acceſſerint, diuturnarum lippitudinum, uelut de ſingulis perſcriptum eſt: quum uero apparuerint optima ſigna, breuium. Tunc enim ſeptima die deſituras eſſe prædicendum eſt, aut prope hoc tempus, et alioqui ſecuras eſſe putandum eſt. Recidiuas autem expectare oportet his, quibus melius habere cōtingit, neq; in diebus iudicatorijs, neq; ſignis bonis conſpectis. Omnium uero maximè urinæ ſtatum in oculorum affectionibus conſiderare oportet. Nam temporum occaſiones repentinæ ſunt. Dyſenteriæ ſi quidem cum febre inuaſerint, aut uarijs alui egeſtionibus, aut cum hepatis inflāmatione, aut præcordij, aut uentris: aut quæ dolo
D roſæ fuerint, aut cibos intercipiunt, ſitimq́ inducunt: hæ omnes malæ ſunt. Et qui ſanè plurima horum malorū habuerit, citiſſimè peribit: Cui uero pauciſſima talium affuerint, huic plurimæ ſpes ſunt. Moriuntur autem ex hoc morbo maximè pueri quinquennes, & ſeniores adhuc, decennes: Reliquæ uero ætates minus. At quæ dyſenteriæ cōmodæ ſunt, hæ mala hæc non inducunt. Verum ſanguine & ramentis egeſtis, deſiuerunt ſeptima die, aut decimaquarta, aut uigeſima, aut quadrageſima, aut intra hæc tempora. Huiuſmodi enim egeſtiones, etiā eos qui prius ſunt in corporibus, morbos ſanant, antiquiores quidem diutiore tempore, recētiores autem in paucis diebus ſubmouere poſſunt. Nam & quæ uterum geſtant, etiam ipſæ euadunt ſuperſtites magis ad partum, & ex partu, & fœtus cōſeruant, ſanguine & ramentis egeſtis, etiam per multos menſes: niſi dolor ipſis affuerit, aut aliud quoddam malum ſignum ex his quæ in dyſenterijs fieri ſcripſi, acceſſerit. Si

uero aliquod illorum apparuerit:& fœtui perniciem ſignificat, & prægnan B
ti periculum,ſi non poſt fœtus effugium,& ſecundæ exolutionem, ipſa dy-
30 ſenteria eadem die, aut poſt modicū tempus deſinat. Leuitates porrò in-
teſtinorum,lienteriæ Græcis appellatæ, quæ quidem ſunt continuæ & diu
turnæ,& per omnem horam,& cū ſtrepitibus,& ſine ſtrepitibus exturban-
tur,& ſimiliter noctu ac interdiu incumbētes, & egeſtione ſubeunte aut ual
de cruda, aut nigra, & leui ac graueolente:hæ omnes malæ ſunt.Nam & ſi-
tim inducunt,& potum non ad ueſicam promouēt, ut per urinam eijciatur:
& os exulcerant, & ruborem eleuatum in facie efficiunt, & maculas ſolares
uarios colores habentes. Simul autem & uentres emollitos, & ſordidos ac
rugoſos reddunt.Ex talibus autem homines impotentes fiunt,ad cibum ca F
piendum, ad deambulandum, ad faciendum alia quæ facere debent. Eſtq;
morbus hic grauiſſimus ſenioribus. Vehemens eſt etiam uiris.Reliquis aūt
ætatibus multo minor.Quiſquis aūt neq; in ætatibus his eſt,quas male tra-
ctari ab hoc morbo dixi, & pauciſſima ex ſignis habet,quę mala eſſe ſcripſi,
hic ſecuriſſimè diſpoſitus eſt.Indiget aūt curatione hic morbus,donec et u-
rina pro ratione eius quod in potu acceptum eſt,procedat,& corpus ab in-
31 geſtis cibis augmentum capiat, & à malis coloribus liberatum fuerit. At
uero alia profluuia alui,quæ ſine febre ſunt,& breui tempore durant, & mi
tia exiſtunt.Aut enim eluta ſedabuntur,aut ſua ſponte. Prædicere aūt o-
portet excretionem ſubtus erumpentem deſituram eſſe,quum tangēti uen-
trem manu nullus motus occurrerit,& in fine egeſtionis flatus penetrarit. G

Sedes autē euertuntur ac procidunt,uiris quidem, quos ubi hæmorrhoi
das habent,alui profluuium corripit:pueris autem calculo laborantibus,&
in dyſenterijs longis ac meracis: Senibus uero quibus muci agglutinati in-
ſunt. Porrò ex mulieribus,quę magis aut minus in utero concipere ſolēt,
ita conſiderationem facere conuenit: primum quidem ſpecierum: Paruæ e-
nim ad conceptionem præſtantiores ſunt maioribus, tenues craſſis, albę ru
bicundis,nigræ liuidis. Quæ itē uenas conſpicuas habent,meliores ſunt
quàm quibus non apparent.Carnem autem uberiorem habere,aniculæ ma
lum eſt:mãmas autem tumidas ac magnas,bonum.Atq; hæc quidem ad ui
ſum expoſita ſunt. Verum interrogare oportet etiam de menſtruis pur-
gationibus,an omnibus menſibus compareant, & an copia ſatis magna, & H
an boni coloris ſint, & æquales in ſingulis temporibus, & in ijſdem menſi-
32 um diebus.Sic enim has fieri optimum eſt. Locum uerò in quo cōceptio
fit,quem ſanè uterum nominamus, ſanum eſſe oportet, & ſiccū, ac mollem.
Sit item neq; retractus,neq; pronuus, neq; os ipſius ſit auerſum, neq; con-
cluſum, neq; euerſum. Fieri enim non poteſt ut conceptio fiat, quodcunq;
tandem talium impedimentorum affuerit. Quæcunq; igitur mulieres in
utero concipere non poſſunt,uerùm pallidæ apparent, neq; febre, neq; ui-
ſceribus in cauſa exiſtentibus,hæ capite ſe dolere dicent, & menſes ſibi ma-
lè ac meracos prodire. Siue autem breui, ſiue longo tempore, ipſis ſic affe-
ctis menſes non comparuerint,uteri in his purgatione opus habent.Quæ-
cunq; uerò bene coloratæ ſunt,& carnē multam ac pinguem habent,& ue-
nulas occultatas,& dolore carent, & menſes his aut omnino non apparent,
aut

A aut modici & meraci prodeũt: hic modus difficilimus eſt ad cogendum ut
concipiant. Si uerò menſibus comparentibus inculpate, & mulier ſic corpo
re diſpoſita fuerit, & non cõceperit, locus in quo eſt uterus in cauſa eſt, ut fœ
cunda fœtu fieri non poſſit. Aut enim reuulſus eſt, aut euerſus. Nam & alia
quæ iſthic fiunt, cum doloribus decolorationeq́ꝫ ac colliquatione fiunt.
Quibus porrò ulcus factum fuerit in utero, ſiue ex partu, ſiue ex tubercu 33
lo, ſiue ex alia quadam cauſa, his febres & inguinum tumores ſuccedere ne-
ceſſe eſt, & dolores in his locis. (Si uerò & puerperij purgamenta ſimul
fuerint intercepta, hæc mala ſi fuerint, omnino meraciora ſunt & diutur-
niora.) Et ad hæc præcordiorum ac capitis dolores. Vlcere autem facto &
B ſanato, locum hunc leuiorem ac duriorem fieri neceſſe eſt, & minus conci-
pere poſſe. Si uero ſolũ in ſiniſtra parte fiat ulcus, & mulier in utero con
cipiat, ſiue dum adhuc habet ulcus, ſiue ubi iam ſana eſt, maſculum magis e-
nixuram eſſe ſpes eſt. Si uero in dextra parte ulcus fiat, & mulier concipiat,
fœmineum magis fore fœtũ expectandum eſt. At ſi febres corripiant con
cipere non potentem, & attenuata ſit muliercula, interrogare oportet, an u-
teri ulcus aliquod habeant, aut aliud quippiam ex malis de quibus ſcripſi.
Si enim in hoc loco nihil mali ſubeſſe apparuerit, quod cauſa ſit attenuatio-
nis, & quòd concipere non poſſit, ſanguinem uomituram eſſe mulierem ex
pectandum eſt, menſes autem tali neceſſario euanuerunt. Si uerò febris
ſoluta fuerit à ſanguinis eruptione, & menſes comparuerint, in utero conci-
C piet. Si uero priuſquam ſanguis erumpat, alui excrementa liquida facta fue
rint prauo modo, periculum eſt perituram eſſe mulierem antea quàm ſan-
guinem uomat. Quæcunque in utero ſe concepiſſe putant, & non conce 34
perunt, & per multos menſes falluntur, menſtruis purgationibus non appa
rentibus, & uentres augeri ac moueri uident: hæ & caput dolent, & collum,
& præcordia, & in mãmis lac ipſis non eſt, niſi modicum quiddam, atq; id
aquoſum. Poſtquam uero uentris tumiditas exoluta fuerit, ac molles factæ
fuerint, in utero concipient, ſi non aliud quoddam impedimentum ipſis fi-
at. Nam hæc affectio bona eſt ad mutationem in utero faciendam, ut poſt
hoc tempus in utero concipiant. At his quæ conceperunt, dolores hi non
fiunt, niſi familiares his fuerint capitis dolores, & lac in mãmis gignitur.
D At uero eas quæ à diuturnis fluxionibus uexantur, interrogare oportet
an caput doleant, & lumbos, & infernam uentris partem. Interrogãdæ ſunt
etiam de dentium ſtupore, & uiſus hebetudine, & aurium ſonitu. Quæ-
cunq; autem dum ieiunæ ſunt, ſubbilioſa uomunt per multos dies, quum
neq; uterum geſtent, neq; febricitent, eas interrogare oportet an lumbricos
rotundos ſimul uomant. Si enim hoc non confitentur, prædicendum eſt ip
ſis futurum eſſe. Fit aũt hic morbus maximè quidem mulieribus: deinde ue-
rò etiam uirginibus, alijs autem hominibus minus. Quibuſcunq; uero ſi 35
ne febribus dolores fiunt, mortem quidem non inducunt, uerum plerique
diuturni ſunt, & multas mutationes ac recidiuas habent. Modi autẽ hi ſunt.
Primùm quidem ex capitis doloribus aliqui ſunt leues, aliqui multo grauio
res. Vtroſq; uero hoc modo conſiderare oportet. Quicunq; hebetem ui-
ſum habent, & rubor quidam ipſis fit in oculis, & pruritus frontem uexat,
his

his ſanguis ſua ſponte manans opitulatur. Atq; hic modus neceſſario ſimplex eſt. Quibus uero dolores circa caput & frontem, ex magnis uentis fiunt, & ex frigoribus quum uehementer calfacti fuerint, eos grauedines quidem maximè perfectè liberant: proſunt autem & ſternutationes, & muci in naribus oborti, magis quidem ſua ſponte: ſin minus, coactè. Grauedines autem fiunt perfectè, adeo ut & tuſſes ſuccedant: & ſternutationes ſuccedentes ſi dolores non ſedauerint, neceſſe eſt tubercula & decolorationes his ſuccedere. B

36 Quibus autem dolores ſine manifeſtis cauſis fiunt, & diuturni, & in toto capite, ſuntq; ipſi & graciles, & debiles, his prædicendum eſt morbum longe grauiorē priore eſſe. Si uerò etiam ad collum, & ad dorſum dolor deſcendat, caput relinquens, & rurſus ad caput recurrat, adhuc grauior fit. Verum omnium horū grauiſſimus eſt: ſi ex capite ad collum ac dorſum tendat. Vtilitates autem his ex abſceſſibus fore expectādum eſt, aut ubi pus per tuſſim reiecerint, aut hæmorrhoidas habent, aut puſtulas in corporibus enatas. Confert etiā caput furfures habens. Torpores & puncturæ pruriginoſæ uelut ab urtica, quib. per caput diſcurrūt, aliquādo per totū, aliquando per aliquā partem: Sępe uerò & frigiditas aliqua ab ipſis ſentiri putatur, uelut per caput diſcurrere: hos interrogare oportet, an etiam ad ſummā linguam punctura illa procedat. Si enim hoc fecerit, perfectus morbus fit, & qui difficilius ſubmoueri poſſit. Verum abſq; hoc facilis eſt. Modi uero utilitatum conſequendarum ex abſceſſibus contingent, ueluti antea ſcriptum F

37 eſt. Sed tamen abſceſſus minus in his ſuccedunt, quàm in illis. Quoſcunq; uero unà cum doloribus uertigines corripiunt, malum ægrè exolubile ac furioſum exiſtit. Senibus autem maximè hic modus fit. At alij morbi circa caput, & uiris, & mulieribus, cum ſecuritate uehementiſſimi ſunt, & diuturniores: fiunt autem & adoleſcentibus, & uirginibus in ea pubertatis ætate, & maximè circa mēſium progreſſum. Mulieribus uerò in capitis dolori bus, alia quidem omnia fiunt, quæ & uiris. Verum puncturę illæ pruriginoſæ & affectiones atrabiliariæ, his minus quàm uiris, ſi non menſes penitus aboliti fuerint. Quibus colores dum iuuenes ſunt, praui ſunt ad multum tempus, & continenter, non tamen morbi regij modo: hi ſiue uiri ſint, ſiue fœminę, caput dolent, & lapides ac terram comedunt, & hæmorrhoidas habent. Pallidi uero cum uirore colores qui diuturni ſunt, & morbus regius uehemens non eſt, alia quidem eadem facere ſolent: uerum pro lapidum ac terræ eſu, præcordia hos magis affligunt quàm alteros. Quicunq; uero multo tempore pallidi apparent, & facies in tumorem eleuatas habent, eos caput dolere ſciendum eſt, aut circa uiſcera dolorem habere, aut in ſede malum aliquod in ſeipſis. Ex his autem apparentibus, pleriſq; non unum aliquod horum malorum apparet, ſed plerunq; multa, aut etiam omnia. G H

38 Qui nocte uident, quos ſanè nyctalopas uocamus, hi morbo corripiuntur iuuenes, aut pueri, aut etiam adoleſcentes, & liberantur ſua ſponte, aliqui in quadraginta diebus, aliqui ſeptimo menſe: quibuſdam uero & per totum annum permanſit. Quapropter de tempore coniectare oportet, ita ut & ad morbi robur, & ad ægri ætatem reſpicias. Abſceſſus autem his proſunt inſuper apparentes, & ad infernas partes fluentes. Verum non ualde

acce-

A accedunt, propter iuuentutem. At mulieres non corripiuntur ab hoc mor-
bo, neq; uirgines quibus menſes comparent. Quibus autem lachrymarum
fluxiones diuturnæ fuerint, & hi nyctalopes fiunt, eos interrogare oportet
an caput doluerint, antea quàm hæc reuelarunt. Quicunq; dum neq; fe-
bricitant, neq; decolores ſunt, ſæpe & uerticem & tempora dolent, ſi non a-
lium manifeſtum habuerint abſceſſum in facie, aut grauiter loquantur, aut
dentes doleant, his ſanguinem per nares erupturum eſſe expectandum eſt.

Quibus uero ex naribus ſanguis fluit, hi alioqui ſani eſſe uidentur, hos au
tem uel ſplenem in tumorem eleuatum habere comperies, uel caput dolere,
& ſplendicans quiddam ipſis ob oculos obuerſatur. Pleriſq; uerò horum ſi
B mul & caput & ſplen hoc modo ſe habere apparent. Gingiuæ uitiatæ, & 39
ora grauecolentia his ſunt quibus ſplenes magni. Quicũq; uerò habent ſple
nes magnos, & neq; ſanguinis eruptiones ipſis cõtingunt, neq; oris graueo
lentia, horum tibiæ ulcera praua habent, & cicatrices nigras. Quibus par
tes ſub oculis uehementer attolluntur, eos magnos habere lienes comperi-
es. Si uero etiam in pedibus tumores acceſſerint, aquam etiam habere uide-
buntur. Verum & uentrem, & lumbos inſpicere oportet. At uero diſtor-
tiones in facie, ſi nulli alij corporis parti communicent, cito ſedantur, aut ſua
ſponte, aut ad neceſſitatẽ coactæ: reliqui uerò ſyderati fiunt. Quibus unà
cum hoc quod mouere non poſſunt, morboſa corporis pars attenuatur, hi
in ſanitatem reſtitui non poſſunt. Quibus autem colliquationes non acceſ-
C ſerint, hi ſani euadent. Cęterum de tempore quando ſani erunt prædicen 40
dum eſt, reſpectu habito ad uim morbi, & ad tempus, & ad ætatẽ hominis,
& ad anni tempus, ita ut eius rei memor ſis, quòd uetuſtiſſimi morbi, & peſ
ſimi, & qui reuoluũtur, grauiſſimè obediunt: itemq; hi qui ſunt in uetuſtiſsi
mis corporibus. Sed & autumnus, & hyems, ad tales morbos ſubmouen-
dos minorem cõmoditatem exhibent quàm uer & æſtas. Dolores porrò
in humeris oborientes, qui quidem ad manus deſcẽdunt, torporesq; ac do-
lores induunt, his abſceſſus non ſuccedunt, uerum nigram bilem uomen-
tes ſanantur. Qui uerò iſthic in humeris manent, aut etiam ad dorſum pro-
grediuntur, eos puris, aut atrę bilis uomitu effugiunt. Verum de his ita con
ſiderationem facere oportet. Si quidem enim facilè ſpirauerint, ac graciles
D fuerint, atram bilem ipſos uomituros eſſe ſpes eſt. Si uerò difficilius ſpiraue
rint, & in faciem ipſis color incurrit, qui prius non erat, ſiue rubicundus ſiue
niger, eos magis pus ſputuros eſſe ſperandum eſt. Ad hæc uero conſideran
dum eſt etiam, an in pedibus tumores ſint. Nam & hoc ſignum in his con-
ſentit. Atq; hic morbus uiris uehemẽtiſsimus eſſe ſolet, à quadrageſimo an-
no uſq; ad ſexageſimum. Qua ætate etiam coxendicum morbus maximè af
fligit. Porrò de coxendicum morbo ſic conſiderationem facere oportet. 41
Quibuſcunq; ſenioribus & torpores uehementiſſimi ſunt, & perfrigeratio
nes tum lumborum, tum crurum: & qui pudendum arrigere non poſſunt:
& quibus aluus non egerit, niſi ad neceſſitatem coacta, & prodit ipſis mul-
tus ſtercoraceus mucus: his maximè diuturnus morbus erit, prædicendũq;
eſt annum ut minimum duraturum eſſe morbum, ab eo tempore quo ince-
pit, & opem ad uer & ęſtatem expectandam eſſe. At uero iuuenibus nõ qui

dem minus doloris inducit coxendicum morbus, uerum breuior eſt: nam B
quadrageſimò die liberantur. Sed neq; torpores uehementes accedunt, neque perfrigerationes crurum ac lumborum.
42 Quibus autem hic morbus eſt quidem in lumbis ac cruribus, nõ autem affligit adeò ut decumbant, conſiderare oportet an alicubi ſint collectiones in coxa, et interrogare an ad inguen dolor progrediatur. Si enim ambo hæc habet, diuturnus fit morbus. Interrogandum inſuper eſt, an in femore torpores inſint, & ad poplitē progrediantur: & ſi hoc confiteatur, rurſus interrogandum, an & per tibiam ad ſummum pedem procedant. Quicunq; enim pleraq; horum cõfeſſi fuerint, his dicendum eſt, quòd crura ipſis aliquando calida, aliquando frigida fiant. Quòd ſi morbus hic lumbos relinquens, aliquibus ad infernas partes F
uertatur, eos confidentes eſſe iube. Quibuſcunq; uerò coxas & lumbos nõ relinquens, ad ſupernas partes conuertitur, malum id eſſe prędicendum eſt. At quibus circa articulos dolores fiunt, & tumores, & ſedantur, non podagrico modo: in his comperies uiſcera magna, & in urina ſubſidentiam albā. Et talis ſi tempora eleuai it, dicet ſe ſæpe dolere, dicet etiam ſudores ſibi nocturnos oboriri. Si uerò neq; in urina ſubſidet talis ſubſidentia, neq; ſudores fiunt, periculum eſt ne aut claudi fiant articuli, aut affectio abſceſſus humore melli ſimilis, quem melicerida uocant, ſub ipſis naſcatur. Fit autem hic morbus his quibus in pueritia & iuuentute ſanguis ex naribus fluere ſolitus deſiit. Proinde interrogandum eſt de ſanguinis eruptione, an in iuuentute facta fuerit: & an pruriginoſæ uelut ab urtica puncturæ, & in pectore, G
& in dorſo inſint: & quibus alui dolores fortes inducant, citra exturbationes: & quibus hæmorrhoides fiant. Hoc enim horum morborum principium eſt. Si uero etiam malo colore prædití ſint hi homines, interrogandum eſt an caput doleāt. Hoc enim fatebuntur. Quibus uero ex his alui dolores in dextris fuerint, dolores his uehemētiores fiunt, & præſertim quū ad pręcordium iuxta hepar, reliquiæ doloris fuerint. His autē doloribus prodeſt ſtrepitus ſtatim in aluo obortus. Poſtquam autem dolor quieuerit, urinam craſſam ac cum uirore pallidam mingunt. Atq; hic modus nequaquam lethalis eſt, uerum ualde diuturnus. Quum autē iam uetuſtus fuerit morbus, homines ab ipſo cæcutiūt. At de ſanguine interrogare oportet, an in iuuentute fluxerit, & de uiſus hebetudine, & de urinæ euacuationis pallore, itēq; H
de ſtrepitibus an inſint, & ſuccedentes proſint. Hæc enim omnia fatebūtur.
43 Impetigines & lepræ, & uitiligines albæ, leucæ appellatæ, quibus quidē iuuenibus aut pueris aliquid horum factum eſt, aut paulatim conſpectum in multo tempore augeſcit: his non putare oportet abſceſſum eſſe, eam puſtularum eruptionem, ſed morbum. Quibus uero horū aliquid factum eſt multum & derepentè, hoc ſanè fuerit abſceſſus. Fiunt autem leucæ quidem ex lethaliſſimis morbis, qualis eſt & morbus tabidus appellatus: Lepræ uero & impetigines, ex morbis ab atra bile factis. Ex his autem facilius ſanantur ea quæ in maximè iuuenibus fiunt, & quæ recentiſſima ſunt, & in molliſſimis ac carnoſiſſimis corporis partibus producuntur.

Hippo

...r abſceſſum sympt^a intelligit ...q; distinguit Nam interdum ij ...fectus symptomata sunt, interdum ...orbi ipsum sunt, ut cum sponte ...iunt, et caste ... docet Gal. de dif. morb. c. 9.

A

HIPPOCRATIS COI COACAE PRAENOTIONES, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

In ſequentem librum, cum propter Indicem per ſe copioſum, tum quòd facilius ſit has Prænotiones ex ipſo contextu petere quàm argumentis legendis ſibi conduplicare laborem: conſilium fuit cõmonſtrare tantum generaliora.

1 Prænotiones de rigoribus. 2 De capitis doloribus. 3 De lumborum doloribus. 4 De uomitibus. 5 De urinis. 6 De alui egeſtionib. prænotiões.

B

QVI ex rigore perfrigerantur, caput ac collum dolentes, uoce deſtituti, inſuper exudantes, poſtquam ſe recollegerint, moriuntur. Moleſte ferre morbum cum perfrigeratione, peſſimum eſt. Perfrigeratio cum duricia, pernicioſa eſt. Ex perfrigeratione, timor, & triſtitia præter rationem, in conuulſionem finit. Ex perfrigeratione urinas intercipi, peſſimum eſt. Ignorantia cum rigore, malum. Malum item obliuio. Soporoſi rigores aliquatenus pernicioſi, & flãmeus in facie color, cum ſudore, in his malignus eſt. In his frigiditas poſteriorum partium conuulſionem accerſit. Et in ſumma, poſte- C riorum partium frigiditas, conuulſoria eſt. Ex dorſo horrores frequentes, & cito tranſeuntes, ægrè tolerari poſſunt. Vrinæ enim interceptionem doloroſam ſignificant. Inſuper exudare, his peſſimum eſt. Rigor continenter uexans, corpore iam debili exiſtente, lethalis eſt. Qui frequenter exudant, ac inſuper rigent, pernicioſum hoc eſt, & in fine ſuppurationem habere comperiuntur, uentresq́ perturbatos. Rigores ex dorſo, moleſtiores ſunt. Qui uero decimaſeptima die rigorem habuit, & quarta ac uiceſima inſuper riguerit, malignum hoc eſt. Horrore affecti, caput dolentes, exudantes, malignum id eſt. Horrore affecti, multum inſuper exudantes, difficili malo implicantur. Rigores multi torpidi, maligni ſunt. Quibus ſexta die rigores fiunt, hi ægrè iudicãtur. Quibus ſanis horrores frequen- D tes ſunt, hi ex ſanguinis fluxione ſuppurantur. Horror & ſpirandi difficultas in doloribus, ſigna tabis ſunt. Ex pulmonis ſuppuratione, & circa uentrem aliquando ac clauiculam dolores, & anxie ſtertere, ſputi copiam in pulmone ſignificat. Horrore affecti, anxij, delaſſati, lũbos dolentes, aluos humectas habent. Affectiones inſuper rigentes, & quæ ad noctem aliquanto magis exacerbantur, cum uigilijs ac delirio in ſomnis, aliquando urinas inuoluntariè emittentes, in conuulſionem deſinunt. Continui rigores in acutis, praui ſunt. Ex rigore, cum capitis dolore exolutiones, pernicioſæ. Cruentæ in his urinæ, prauæ. Rigor cum diſtentione neruorum in poſteriora, occidit. Qui inhorruerũt & exudarunt iudicatorio modo, & poſtridie præter rationem horruerunt, ſi quis non uigilijs infeſtetur, neque concoxerit, ei ſanguinem erupturum eſſe puto. Vrinæ cum rigore ſuppreſſæ, malæ & conuulſoriæ, tum aliàs, tum ſi quis antea graui ſopore

preſſus fuit. Spes autem in his eſt abſceſſus retro aures fore. Rigores ue- B
lut in febre tertiana, ſi in media inordinata febre exacerbentur, ualde mali-
gni ſunt. Si uero contrario conuellentibus modo exacerbentur, cùm rigore
& febre, pernicioſum eſt. Vocis interceptiones ex rigore, ſoluuntur tre-
more. Et inſuper rigentes tremores ſuccedentes iudicant. Qui ex rigore
cum capitis dolore exoluuntur, in periculo uerſantur. Cruenta urina his ma
la eſt. Quibus rigor, his urinæ ſuppreſſio. Conuulſio in febre, manuum
ac pedum dolores, maligni ſunt. Malignus eſt & doloris ex femore progreſ
ſus. Neq; genuum dolor bonus eſt. Sed & ſurarum dolores maligni ſunt,
mentemq; emouent, tum aliàs, tum ſi urinæ ſubſidentia in medio innatet.

Febres ex præcordiorum dolore malignę ſunt, ſopor in his peſſimus eſt. F

Qui frequenter exudare cum pręcordij intenſione non ceſſant, plerunq;
malignè habent, & dolores in ſummum humerum ac clauiculam incum-
bentes, in his praui ſunt. Febres tertianæ naturam referentes, cum anxie-
tudine, malignæ ſunt. Vocis interceptiones, in febre malæ ſunt. Laſſa-
ti, caligantes, uigilantes, ſoporoſi, exudantes, recaleſcentes, male habent.

Laſſati cum horrore ſi exudarunt iudicatorio modo, recalfacti in morbo
acuto, male habent, tum aliàs, tum ſi circa hæc ſanguis de naribus ſtillarit.

E regio morbo abunde colorati, moriuntur, alba uero alui egeſtio in his
præcedit. Febres tertianæ naturam referētes erroneæ, in pares dies trans-
lapſæ, difficiles ſunt. Anxietudines in diebus iudicatorijs, ſi in his ſine ſu-
dore perfrigerentur, & omnes qui ſine ſudore perfrigerantur citra iudica- G
tionem, male habent. Et qui inſuper riguerunt ex his, ubi uomuerunt me
raca, anxij, tremuli in febre, malum. Qui ex rigoribus paruis ſudoribus
perfrigerantur, malum. Exudantes, uigilantes, recaleſcentes, malum.

Qui inſuper exudant in febre, maligne habent. Quibus bilioſa eſt alui
egeſtio, his circa pectus morſus & amaritudo, malum eſt. In febribus infla
ta aluo flatus non erumpere, malum. Laſſati, ſingultientes, ſtupore deten
ti, mali. Pręter conſuetudinē quid facere, uelut eſt, proponere ſibi aliquid,
& expectare aliquid, prius non cōſuetum, aut contrariū, malum eſt, & in cre-
tis emotioni proximum. Qui morbi in malis ſignis leuantur, & qui in bo
nis non remittunt, difficiles ſunt. Qui exudant, & maxime capite, in mor
bis acutis ſubmoleſte ferentes, malum, tum aliàs, tum ſi urinæ ſunt nigræ, & H
turbidus ſpiritus in his, malus. Extremæ partes ſi in utranq; partem cito
tranſmutentur, malum eſt. Sed & ſitis huiuſmodi mala eſt. Ex moderato
ferox reſponſio, malum. Vox acuta, malum. Præcordia his intro trahun-
tur. Qui ex perfrigeratione ſudoroſa cito recaleſcūt, malum. Qui in a-
cutis exudant ſubmoleſte ferētes, malum. Qui præter rationem nulla ex-
iſtente uaſorum euacuatione, impotentes fiunt, malum. In febre tractus
uelut à uomitu, in ſcreationem deſinens, malum. Torpor in utranq; par-
tem cito translabens, malum. Sanguinis ſtillæ puſillæ, malæ. In acuto
morbo ſitis præter rationem ſoluta, malum. Qui ad manum exiliunt, ma
le habent. Quibus cum febre ardente, tumores ſomnolenti, torpidi fiūt,
his dolor in latus ſuperueniens leuis ſiderationis ac reſolutionis modo occi
dit. Suffocatio in acutis, ægris attenuatis, pernicioſa. In pernicioſis iam
parui

A parui tremores,& uomitus æruginoſus. Qui in potibus ſubſtrepunt, &
ſubmurmurant in ſiccis:& qui difficulter deglutiunt ſpiritu tuſſiente, perni
cioſe habent in acutis perfrigeratis. Rubores in manibus ac pedibus, per-
nicioſi. Efflantes & refracti, in ſomnis leuiter ſuſpicie͂tes, morbo regio a-
bunde colorati moriuntur, alba alui egeſtio in his præcedit. In febribus
mentis emotiones taciturnę, in eo qui uoce priuatus nõ eſt, pernicioſę ſunt.
Liuores oborientes in febre, breui mortem affore ſignificant. Quibus
in febre dolore lateris oboriente, aluus multa aquoſa ac bilioſa egerit, hi alle
uantur. Quibus uerò inediæ conſequenter accedunt, ac ſudores, cum bono
faciei colore, & aluo liquida, ita ut adſit etiam aliquis cordis, ſeu potius oris
B uentris dolor, hi ubi longius ægrotarunt, peripneumonicorum modo mo-
riuntur. Febrienti ſi atra bilis in principio, ſurſum aut deorſum prodierit,
lethale eſt. Qui cum perfrigerationibus, non ſine febre, ſupernè exudant,
moleſte ferentes & phrenitici, in acuto morbo pernicioſe habent. Dolo-
res modice acuti, ad clauiculam ac ſurſum tranſeuntes, pernicioſi. In lon-
gis pernicioſis morbis, ſedis dolor lethalis eſt. Si debiliter iam affecti, nõ
uideant, aut non audiant, aut labium, aut oculus, aut naſus ipſis diſtorquea-
tur, lethale eſt. In febribus inguinis, & glandularum dolor, morbum diu
turnum ſignificat. In febribus iudicationes impeditæ ac ſublatæ, tempo-
ris quidem diuturnitatem inducunt, non autem pernicioſæ ſunt. Febres
ex doloribus uehementibus diuturnæ. Mentis emotiones tremulæ, pal-
C patoriæ, phreniticæ ſunt, & dolores circa ſuram, in his mentem emouent.
Quicunqꝫ in febre continua, uoce deſtituti iacentes, oculis conniuentes
nictant, hi ſi poſtquam ſanguis ipſis ex naribus fluxit, & ubi uomuerunt lo
quantur, & ad ſeipſos redeant, ſeruantur: Si uero hæc non fiant, difficulter
ſpirantes facti breui moriuntur. Qui melius habuerunt, ſi poſtridie exa-
cerbentur, malum eſt. Si tertia die cohibiti, quarta exacerbentur, malum
eſt. Num & tales exacerbationes phreniticæ ſunt? Quibuſcunqꝫ deſinũt
febres, non in diebus iudicatorijs, his recidiuæ fiunt. Qui in principio te
nues, cum capitis pulſu, & urina tenui, ad iudicationem acerbantur, his ni-
hil miri eſt ſi & mentis emotio inſuperqꝫ uigiliæ accedant. In morbis acu
tis, motus, iactatio, ſomnus turbulentus, quibuſdam conuulſionem ſignifi-
D cat. Turbulentæ cum ferocia excitationes me͂tem emouentes, malæ ſunt,
itemqꝫ conuulſoriæ, tum aliàs tum cum ſudoribus. Conuulſoriæ etiam ui-
dentur colli ac dorſi perfrigerationes, imò etiam totius corporis. In his mi-
ctiones ſunt pelliculoſę. Deliria cum ſopore, conuulſoria. Mentis emo
tiones modice feroces, ferinæ ſunt, ſed & cõuulſiones ſignificant. In mor
bis longis, uentris pręter rationem tumores, conuulſorij. Affectiones ſta
tim turbulentę, uigilias inducentes, ſanguine͂ de naribus ſtillantes, ſexta die
alleuãtes per noctem, uerùm poſtridie rurſus affligentes, exudantes in ſom-
num delatæ, mentem emouentes, large ſanguinem fundunt, & morbos ſol-
uunt. Aquoſa urina talia ſignificat. Qui cum relatis, ab atra bile me͂te mo-
ti, tremuli fiunt, maligne habent. Delirium in ſpiritu & ſudore, lethale eſt.
Lethale eſt & in ſpiritu ac ſingultu. Inſomnia in phrenitide euidentia,
bona ſunt. In phrenitide egeſtiones alui albæ, & torpor, malum. Rigor

his peſſimus eſt. In phreniticis in principijs affectiones manſuetæ, ac fre- B
quenter tranſmutationem habentes, malæ ſunt. Quibus ab atra bile men
te motis, tremores fiunt, malum eſt. Qui ab atra bile mente moti, tremuli fi-
unt, ac ſaliuam fundunt, num ſanè phrenitici ſunt? Mente moti, acute in-
ſuper febrientes, phrenitici fiunt. Phrenitici parum bibentes, ſtrepitum
ualde percipientes, tremuli, aut conuulſi. In uehementer phreniticis, tre-
mores lethales ſunt. Deliria, circa neceſſaria, peſſima. Quæ ex his exacer-
bantur, lethalia ſunt. Mentis perculſiones, uoce clangoroſæ, linguæ con-
uulſiones tremulæ, & uoces tremulæ factæ, mentem alienant. Duricies in
his pernicioſa eſt. Prædebilitatorum deliria, peſſima. Affectiones in
phreniticis frequenter tranſmutationem babentes, conuulſoriæ, prauæ. F
Phrenitici cum perfrigeratione ſaliuam fundentes, uomitum nigrum in-
dicant. Qui uarie ægrotant, & frequenter ſoporoſi mente mouẽtur, his
nigrum uomitum expectandum eſſe dicito. Quę conuulſorio modo ex-
acerbantur, ſtupefactoria ſunt. Tumores iuxta aurem, in morbis longis
parui ſunt: Sanguinis fluxiones ac uertigines inſuper apparentes, pernicio-
ſæ. Febres uertiginoſæ, & cum uoluulis, & ſine uoluulis, pernicioſæ.
Anhcloſis febris poſtea acuta. Cum pręcordio intento perfrigeratis,
magnus circa aurem tumor. Quibus in febre dolores circa lumbos & in-
fernas partes oborti, ſeptum tranſuerſum contingunt, infernas partes relin-
quentes, pernicioſi ſunt, tum aliàs, tum ſi aliud quoddam ſignum prauum
accedat. Si uero alia ſigna non fuerint praua, ſuppuratum fore timor eſt. G
Pueris febris acuta, & aluus ſuppreſſa, cum uigilijs, & calcitrare, & colorẽ
mutare, & ruborem habere, conuulſorium eſt. Affectiones ſtatim turbu-
lentæ, uigilias inducentes, & nigra compacta egerentes, parrim ſanguinem
fundunt. Affectiones cum uigilijs & anxietudine repentina, ſanguinem
fundunt, tum aliàs, tum ſi quid etiam antea profluxerit. Num & qui modi-
ce perfrigerati poſtea horruerunt? At qui circa exacerbationes tuſſiunt, &
parum exudant, maligne habent. Ad latus dolore ac ſuffocatione acce-
dente, hi ſuppurantur. Quibus in febribus continuis puſtulæ per totum
corpus erumpunt, lethale, ſi non purulentus abſceſſus fiat, maxime autem
circa aurem his fieri ſolet. In morbo acuto externas partes perfrigerari, in-
ternas aũt ardere, & ſitire, malum eſt. Febres continuę per tertiam diẽ au- H
geſcentes, periculoſæ. Quibus febris aliquãdo intermittit, periculo uacat.
In febribus lõgis, aut tubercula, aut dolores, in articulis fiũt: & ſi facti fue
rint, nõ ſunt inutiles. Capitis dolor in morbo acuto, pręcordiũ reuulſum,
non profluente ex naribus ſanguine, ad phrenitidem deuenit. Febres ly-
piricæ, bilis ſurſum ac deorſum effuſione non accedente, non ſoluuntur. I
Morbus regius ante ſeptimum diem accedens, malum. Septimo uero ac
nono, & undecimo ac decimoquarto, iudicatorius eſt, ſi non præcordia in-
duret: Sin minus, ambigua res eſt. Frequentes per eadem recidiuæ, circa
iudicationẽ ſanguinolẽtæ, nigrorum uomitum faciunt, fiunt autem & tre-
mulæ. Dolores qui in tertianis febribus exacerbantur, tertianarum gene
ris morbum faciunt, & grumoſum ſanguinem egerunt. In febribus ſecun
dum uenam quæ eſt in collo, pulſus ac dolor, in dyſenteriam deſinit. Co-
lor

A lor qui ſæpe in calore tranſmutatur, utilis eſt. In bilioſis ſpiritus magnus, & febris acuta, cum præcordij intenſione, iuxta aurē abſceſſum facit. Qui ex morbis longis ſe refocillantes bene cibum accipiunt, & nihil proficiunt, hi maligne recidiuam incidunt. Quibus in febribus uenæ in temporibus pulſant, & facies ſana eſt, & præcordium non molle, diuturnum morbum ſignificat, & non deſinentem citra multi ſanguinis ex naribus fluxum, aut ſingultum, aut conuulſionem, aut coxendicum dolorem. In febre ardente, ſi aluus eruperit, mortale eſt. Ex alui dolore laborioſo, febris ardens, pernicioſa. In febribus ardentibus, ſi aurium ſonitus accedant, cum uiſus hebetudine, & grauitate ſecundum nares, melancholico modo ab atra bile men-

B te mouentur, ſanguine ipſis non erumpente. Tremores in febribus ardentibus, mentis perculſio ſoluit. In febre ardente fluxio ſanguinis ex naribus, quarta die, mala eſt, ſi non aliud quid boni coinciderit: Verùm quinta, minus periculoſa eſt. Qui ex febribus ardentibus aliquantulum perfrigerantibus, cum egeſtionibus alui aquoſis ac bilioſis laborant, oculis malum eſt, tum aliàs, tum ſi ſtupidi fiant. Febris ardens rigore ſuperaccedente ſoluitur. Febres ardentes recidiuare ſolent, & ubi per dies quatuor ſignificationem de ſe præbuerunt, poſtea exudant: Sin minus, ſeptima die. Febres ardentes quatuordecim dies diiudicant, aut alleuantes, aut perimentes. Ex febre ardente, abſceſſu purulento circa aurem non oborto, nō ualde ſeruantur. Lethargici, tremuli ex manibus, ſomnolenti, diſcolores, tumidi, pulſi-

C bus tardi ſunt, & partes ſub oculis eleuatas habent, & ſudores inſuper accedunt, & aluos bilioſas, intēperatas & ſubtumidas habent. Si uero obaridas habuerint, urinæ & egeſtiones alui latenter ipſis progrediuntur: urina uelut iumentorum eſt: potum non expetunt, neq; aliud quicquam. Poſtquam uero reſipuerint, collū doloroſum ſe habere dicūt, & ſonitus per aures tranſire. Qui uero ex lethargicis ſeruantur, plerunq; pectore ſuppurati fiunt.

Quibuſcunq; in febribus tremores citra iudicationem ceſſant, his temporis progreſſu, abſceſſus doloroſus ſuppuratus in articulos fit, & ueſica doloroſa. Febrientibus quibus rubores ſunt in facie, & dolor capitis fortis, & uenarum pulſus, his ſanguinis fluxio plerunq; contingit. Quibus autem cibi faſtidia ſunt, & oris uentriculi morſus, & multum ſaliuę, his uomitus fit.

D Quibus uero ructus adſunt, et flatus, ſtrepitus ac eleuationes uētris, his fit alui exturbatio. Qui diutius ſecure ex febre continua laborant, citra dolorem aut inflāmationem, aut aliā cauſam, his abſceſſus expectandus eſt cū dolore ac tumore, & magis in infernis partibus. Expectare aūt oportet abſceſſus, his magis qui trigeſimū annum egreſſi ſunt, & tunc expectare abſceſſus oportet, ubi uiginti dies febris tranſmiſerit. Senioribus autē minus fiunt, & ubi multo tempore febres durant. At intermittentes & erroneo modo inuadentes, autumno maxime in quartanā leniter tranſeūt, & hoc magis his qui triginta annos exceſſerint. Abſceſſus aūt hyeme magis fiunt, & tardius deſinunt, & minus recurrunt. Quibus uero ſæpe recidiua contigit, his ſi ſemeſtre tēpus tranſmiſerint, tabes coxendicū leniter accedit. Quæcūq; ſigna febri ſe opponunt, & nō abſceſſus ſignificationē habent, maligna ſunt. Febres quę neq; in diebus iudicatorijs, neq; poſt ſolutorium ſignum deceſſe-

runt,recidiuant. Acuti morbi in diebus quatuordecim iudicantur. Tertianá exquiſita in quinq; aut ſeptẽ circuitibus, aut ad ſummũ in nouem iudicatur. Quibus febrire incipiẽtibus,ſanguis de naribus ſternutatione contingente deſtillat,& urina ſubſidentiam albam in quarta die habet,his in ſeptima die ſolutionem ſignificat. Morbi acuti iudicantur,ſanguine de naribus fluente,in die iudicatorio: & ſudore multo oborto, & urina purulenta ac uitri formam referente,prodeunte,& bonam ſubſidentiam habente,& aceruatim exeunte: Abſceſſu item memorabili oboriente, & aluo mucoſa & cruenta derepente egerente:& uomitibus non prauis cõtingentibus circa iudicationem. Somni profundi,non turbulenti, firmam iudicationem ſignificant:Turbulenti uero cum dolore corporis,inconſtantes ſunt. Septima die,aut nona,aut decimaquarta,fluxiones ſanguinis à naribus contingentes,plerunq; febres ſoluunt: Similiter & alui fluxio biliofa, & qualis in dyſenteria fieri ſolet: & genuũ ac coxendicum dolor: & urina concocta ad iudicationem.In muliere uero etiam menſtruæ purgationis fluxus. Quibus in febribus ſanguis abunde undecunq; profluxit,his in refectionibus à morbo alui humectantur. Qui in febribus exudant,caput dolentes, aluo ſuppreſſa,conuulſi fiunt. Mentis emotiones modice feroces,& ferinum, & conuulſionem ſignificant. Conuulſio in febre oboriens, & eadem die deſinẽs,bona eſt. Cõuulſio in febre oboriẽs,ſedat febrẽ eadem die,aut poſtera,aut tertia.Si uero tẽpus in quo incepit trãſgrediatur,& nõ deſinat, malũ eſt. Febres intermitiẽtes,uerũ inæqualiter caleſcentes,aluo inflata,pauca egerente, in his poſt iudicationem lumborum dolore ſequuto,alui erumpunt.At amburẽtes ad manum,torpidæ,ſiticuloſæ,anxioſæ,in his aluo ſuppreſſa grauati exoluuntur.Quãdoq; uero & rubicundæ in pedibus ambuſtiones, eadem ſignificant. Hybernæ febres quartanæ, leniter in acutos
2 morbos tranſeunt. Capitis dolor pertinax cum febre acuta, & alio ſigno maligno,lethale eſt. Cæterum ſine ſigno malo,tranſgrediens uigeſimum diem,ſanguinis aut puris fluxum è naribus, aut abſceſſus ad infernas partes ſignificat:fluxiones quidem iunioribus trigintaquinq; annis,ſenioribus uero,abſceſſus:Si uero circa frontem ac tempora fuerit dolor ille pertinax, fluxiones. Quibus capitis ſunt dolores, & ſonitus aurium, citra febrem, & uertigo,& uocis tarditas,& manuum torpor,eos aut ſyderatos,aut comitiales,aut obliuioſos fore expecta. Qui caput dolent, ſtupore correpti, delyrantes,aluo ſuppreſſa,oculo ferociente,floru lenti,hi in poſteriorem partem conuelluntur. Capitis ſuccuſſiones, oculi rubicundi, mentẽ manifeſte emouentes,pernicioſæ ſunt. Non cõmoriuntur hæc, ſed circa aurem tumorem faciunt. Capitis dolor, cum ſedis & pudendorum dolore, & torporem,& impotentiam inducit,& uocem reſoluit. Hæc horrenda non ſunt, uerum ſomnolenti ac ſingultientes fiunt nono menſe, ex quibus ſoluta uoce,in idem reſtituuntur. Qui in capitis dolore aſcaridas habent,his ſurditas & ſopor conſequens,abſceſſus circa aurem exſuſcitat. Qui caput dolent,ſtupore detenti, doloroſi, oculum rubicundum habentes, ſanguinem effundunt. Capitis concuſsiones,& aurium ſonitus,ſanguinẽ effundunt: aut mulieri menſes deducunt,tum aliàs,tum ſi iuxta ſpinam ardor cõſequatur.

A tur: fortaſſis autem dyſentericis fluxiones. Capite grauati, iuxta ſinciput
dolentes,uigilijs infeſtati,ſanguinē effundunt,tum aliàs,tum ſi quid ad col-
lum ſe extendat. Vomitus in capitis doloribus æruginoſi,cum ſurditate,
uigilantibus,cito inſaniam excitant. Quibus capitis ac colli dolor eſt, ſed
& totius corporis tremula quædam impotentia,ſanguinis eruptio ſoluit.
Quin & tempore hæc ſoluuntur. Verum ueſicæ in hoc ſupprimuntur. In
acutis capitis doloribus,& in torpidis cum grauitate,conuulſiones fieri ſo-
lent. Capitis dolorem ſoluit pus per nares,aut ſputa craſſa, & nō olentia.
Soluit item ulcerum eruptio. Quandoq; & ſomnus,& alui fluxus. Capi
tis dolor moderatus cum ſiti cibum capiente, aut cum ſudore non ſoluente
B febrem,abſceſſus in gingiuis,aut circa aurem ſignificat,aluo non exturbata.
Capitis dolor ſoporoſus cum grauitate, conuulſorium quid facit. Ca-
put dolentes,ſiticuloſi,aliquatenus uigilantes, obſcuri cognitu, impotētes,
ex aluo liquida delaſſati,num mente mouentur? Caput dolentes, ſurda-
ſtri,manibus tremuli,collum dolentes,mingentes nigra cōdenſata,uomen-
tes nigra,pernicioſe habent. Caput dolentes,exudantes,aluum ſuppreſ-
ſam habentes,conuulſioni obnoxij ſunt. Sopor ubiq; malus eſt. Sopo
roſi in principijs euadentes,cum capitis,lumborum,colli,pręcordij dolore,
uigilantes,num phrenitici ſunt? Naſus in his deſtillans, pernicioſus,tum ali
às,tum quarto ab initio die. Malum eſt etiam alui proluuium ualde rubi
cundum. Soporoſi ab initio exudantes,urinis concoctis ardentes,uerum
C citra iudicationem perfrigeſcentes,& breui rurſus ardentes,torpidi,ſoporo
ſi,conuulſi,pernicioſe habent. Somni ſoporoſi,& perfrigerationes, per-
nicioſi ſunt. Soporoſis delaſſatis,ſurdis factis,aluo erumpente ſi rubicun
da egeſta fuerint circa iudicationem,proſunt. Soporoſi,anxioſi,præcor-
dium dolentes,parum uomentes, abſceſſus iuxta aurem habent: antea ue-
ro circa faciem tumores cum ſopore. Morbi derepente mētem percellen-
tes cum anxietudine,ſanguinem profundunt. Soporoſa, anxioſa,doloro
ſa præcordia, frequenter parum ſpuentia, tumores circa aurem habent.
Soporoſi,num aliquid conuulſorij habent? Affectiones ſoporoſæ,fa-
tuitatē inducentes, ſtuporis detentionem inferentes, præcordia uariantia,
& uentrem tumidum habentes,cibum faſtidientes,aluo ſuppreſſa exudan-
D tes,num his turbidus ſpiritus, & genituræ ſimile quid pertranſiens, ſingul-
tum ſignificat? Num & aluus linoſa inſuper egerit? Splendidum in his mi-
ctum prodeſt. Ventres quoq; his inſuper turbantur. Cerebro corrupto
alij in tribus diebus,alij in ſeptem moriuntur. Has uero ſi effugerint, ſeruan
tur. Quibus autem ex his refectis,os diſparatum,repertum fuerit,hi pereūt.
Caput dolentibus ex poſteriore parte oſſa rupta habentibus, fluxio è na
re larga craſſa,mala eſt. Hi ubi oculum antea doluerint, rigent. Num & iu-
xta tempora oſſium diruptiones conuulſoriæ ſunt? Auris dolor pertinax,
cum febre acuta,& alio quodam ſigno aliquantum maligno,iuuenes quidē
ſeptima die occidit, & citius delirio correptos, ſi non multum pus effluxe-
rit ex aure,aut ſanguis è naribus, neq; aliud quoddam bonum ſignum com
pareat: Seniores autem tardius,& minus tollit. Nam & aures ſuppuratione
præueniunt,& minus delirant. Verùm multi ex his recidiuant, atq; ſic pere
unt.

unt. Surditas in acutis ac turbulentis cōſequens,malum.Malum etiam in longis.In his autem dolores etiam ad coxas deducit. In febribus ſurditas, aluum ſiſtit. Aures frigidæ,& pellucidæ,& contractæ,pernicioſæ. Tinnitus in acutis,& ſonitus in auribus,lethale. Sonitus aurium,cū uiſus hebetudine,& narium grauedine,mentem emouet, & ſanguinem profundit. B

Quibus ſurditas cū capitis grauitate,& præcordij intenſione,& ad ſplendorem turbatio,ſanguinem profundit. In febre acuta aures obſurdeſcere,furioſum eſt. Valde ſurdi,in accipiendo tremuli,linguam reſoluti,torpidi,malum. Accedente ægritudine ſurditas,& urina ſubrubicunda ſubſidentiam non habens, ſed id quod in medio innatat, mentem emouet. Morbo regio corripi,in his malum eſt. Mala eſt & ex morbo regio fatuitas. Hos uoce priuari,ſentientes tamen eſſe contingit. Fortaſſis autem & aluus male his afficitur. Quæ circa aurem doloroſe excitantur, pernicioſa ſunt. Rubores circa aurem ex prægreſſo dolore, in febribus oborientes, ſignum quidem ſunt eryſipelatis in facie futuri.Sed & conuulſiones ex talibus fiunt, cum uocis interceptione ac exolutione. Tumores circa aurem ex plurimis graueolentibus cum febre acuta,& præcordio intento, tardius excitati,occidunt. Tumores circa aurem leuiter ſyderatis, mali. Tumores circa aurem in longis morbis nō ſuppurantes,lethales.Alui uero his deorſum feruntur. Num quibus abſceſſus ſunt iuxta aures, caput dolent? Num & ſupernis partibus exudant? Num & inſuper rigent? Num & alui erumpunt, & quid ſoporoſum habent? Num & aquoſa eſt urina, alba innatantia habens,& aliquantum uaria, exalbida, graueolentia? Abſceſſus iuxta aurem ſubmouent tuſſiculæ cum ſputationibus contingentes. F G

Vrinæ in abſceſſibus retro aures cito & modice matureſcētes,malę ſunt, & ſic perfrigerari,malum eſt. Abſceſſus circa aurem in morbis diuturnis ſuppurati,non ualde albo & inodoro pure, occidunt, & maxime mulieres.

Abſceſſus iuxta aurem, ex acutis morbis maxime in febribus ardentibus fiunt,& ſi non iudicationem fecerint,& matureſcant,aut ex naribus ſanguis fluxerit,aut urinæ ſubſidentiam craſſam habuerint,ægri pereunt. Pleriq; uero talium tumorum antea propulſantur. Verùm conſiderare oportet inſuper etiam ipſas febres,ſiue augeſcant, ſiue remittant,atq; ſic pronunciare.

Ex ſurditate ac torpore,de naribus aliquid deſtillare,difficultatis aliquid habet. Vomitus his cōueniet,& alui turbatio. Ex ſurditate leniter abſceſſus iuxta aures fiunt,tum aliàs,tum ſi quid nauſeæ accedat.Sed & ſoporoſis ex his etiam magis abſceſſus ad aurem fiunt. Surditatem ex febribus,ſanguinis è naribus fluxio ſoluit:itemq; alui turbatio. Facies quæ ex tumida humiliatur,& uox leuior ac debilior euadens,& ſpiritus rarior ac leuior,remiſſionem in ſequentem diem ſignificat. Faciei corruptio,lethalis. Verū minus,ſi propter uigilias,aut famem,aut alui exturbationē fiat:Et ſi id quod propter hęc corruptum eſt,ſedetur per noctem ac diem. Talis autem fuerit, oculi caui,naſus acutus,tempora collapſa,aures frigidæ ac contractæ, cutis dura, color pallidus aut niger. Liueſcens uero ex his palpebra, aut labium aut naſus,breui lethale eſt. Faciei bonus color,& toruitas, in morbo acuto,malum eſt. Frontis ex his contractio,phrenitidis ſignum eſt. Circa H

faciem

A faciem color bonus, & ſudores non febrientibus, ſtercora uetuſta ſubeſſe ſi
gnificat, aut uictus rationem inordinatam. Rubores circa naſum, alui hu-
meſcentis ſignæ ſunt. Dolores circa præcordia aut pulmonẽ ſi ſuppuren-
tur, malum eſt. Oculorum puritas, & albas ipſorum partes, ex nigris aut
liuidis puras fieri, iudicatorium eſt. Si igitur cito purgentur, celerem iudica-
tionem ſignificat: Si tarde, tardiorem. Caligo oculorum, aut ſi alba ipſorũ
pars rubeſcat, aut liueſcat, aut uenulis nigris impleatur, bonum non eſt. Ma
lum eſt etiam lucis ſplendorem fugere, aut lachrymari, aut diſtorqueri. Et al
terum minorem fieri, malum eſt: & oculos frequenter agitare, ac iactare, aut
paruas lemas ac ſordes circa ipſos, aut concretionem tenuem albicantem ha
B bere: aut albam partem maiorem fieri, nigram uerò minorem: aut nigrã ſub
palpebram ſupernam occultari. Mala eſt etiam oculorum cauitas, & expreſ
ſio ualde foras, & ſplendoris extritio, ut pupilla extendi non poſſit. Et extre
mitatum palpebrarũ curuitas, & oculi fixi, & aſſiduè nictare, & colores per-
mutare, & palpebras inter dormiẽdum non cõmittere, pernicioſum eſt. Ma
lus eſt & oculus peruerſus. Oculorum rubor in febre oboriens, alui diu-
turnam malignam affectionem ſignificat. Circa oculos puſtularum eru-
ptiones in uirium refectionibus, aluum prorumpere faciunt. In oculorũ
diſtortione, febrienti, laſſato, rigor pernicioſus: & ſoporoſi in his, male ha-
bent. Viro lippienti, febre ſuperueniente, ſolutio: Sin minus, periculum
eſt ne cæcus fiat, aut pereat, aut utrunq;. Quibus lippientibus capitis do-
C lor accedit, & ad multum tempus cõcomitatur, periculum eſt ne cæci fiant.
Lippienti alui profluuium ſua ſponte prodiens, utile eſt. Oculorũ ob-
ſcuratio, & oculus fixus caliginoſus, malum. Oculorum obſcuratio, cum
animi deliquio, breui conuulſionem inducit. Oculorũ rectitudo in mor-
bo acuto, & motus uelox, & ſomnus turbulentus, & uigiliæ, & quandoq;
ſanguinis è naribus ſtillationes, nihil boni. Qui febres ad tactum nõ ad-
urentes habent, phrenitici fiunt: & magis ſi ſanguis fluxerit. Lingua quæ
in principio quidem inhorruit, in colore uerò permanet: progreſſu autem
temporis exaſperatur, & liueſcit, & rumpitur, lethalis eſt. Si uerò ualde ni-
greſcat, in quartadecima die iudicationem fore ſignificat. Periculoſiſſima au
tem eſt nigra, & cum uirore pallida. Linguam circa bifidam ſui partem,
D uelut ſaliua alba obduci, febris remiſſionis ſignum eſt, ſi quidem id quod ſu
perinductum eſt, craſſum fuerit, eadem die: Si uerò tenuius, poſtridie: Si ue
rò adhuc tenuius, tertia die. Eadem ſignificant etiam huiuſmodi, ſi circa ſum
mam linguam fiant, uerùm minus. Lingua tremula cum rubore iuxta na-
ſum, & aluo liquida, ſi reliqua ſine ſignis ſint circa pulmonem, malum eſt, &
celeres purgationes, pernicioſas ſignificat. Lingua citra rationem tenera
euadens, & cum cibi faſtidio nauſeabunda, cum frigido ſudore, ex aluo li-
quida, nigrorum uomituum ſignum eſt: laſſitudo in his mala eſt. Linguę
tremulæ quibuſdam etiam aluum liquidam quandoq; faciunt. Denigratæ
uerò in his, celerem mortẽ ſignificant. Num lingua tremula mentem non
firmam ſignificat? Linguæ aſperæ & reſiccatæ, phreniticæ ſunt. Den-
tes collidere aut ſtridere, quibus non familiare id eſt à pueris, furioſum ac le
thale eſt: Iam uero delyrans ſi hoc faciat, penitus lethale eſt. Pernicioſum aũt
eſt

eſt & reſiccari dentes. Dentis corruptio, abſceſſum circa gingiuã factum ſoluit. Ex dentis corruptione, uehemens febris ſuperaccedens, & delyrium, lethale eſt. Si uero ferueutur, ulcera ſuppurabunt, & oſſa diſcedent. B

Quibus circa palatum humoris collectio fit, plerunque ſuppuratur. Dolores uehementes circa maxillas, periculum eſt ne ad oſſis eductionem deueniant. Labium contractum, alui bilioſæ eruptionem ſignificat. Sanguis degingiuis, ex aluo liquida, pernicioſus. Sputi exſcreationes in febre, liuidæ, nigræ, bilioſæ, ſi quidem ſupprimantur, malæ ſunt: ſecedentes uero pro ratione, utiles. Quibus ſalſuginoſa ſputa, ac tuſſis ſupprimuntur, his corpus uelut à puſtulis rubeſcit: Verum ante obitum exaſperatur. Screatio frequẽs, ſi ſanè & aliud quoddam ſignum affuerit, phrenitidem indicat. F Vocis interceptiones cum exolutione, peſſimæ. Modicè feroces mentis emotiones, malæ & ferinæ ſunt. Quibus uox cum febre deficit, & cum iudicatione intercepta, tremuli moriũtur. Vocis interceptiones in febre cõuulſorio modo cõtingentes, quę ad mẽtis emotionẽ cum ſilentio deueniũt, pernicioſum. Vocis ex dolore interceptiones, doloroſam mortem inducunt. Vocis interceptiones cum exolutione ſtupefactorio modo, pernicioſæ ſunt. Voces confractæ poſt medicamenti ſumptionem, num prauę ſunt? Plerique horum exudant, & uentres humectos habent. In uocis interceptione ſpiritus, uelut his qui ſtrangulantur, præ manibus expoſitus, malus eſt. Num & mentem emouet? Ex capitis dolore uocis interceptiones ſi ſint, febricitantes cum ſudore laxantur in ſeipſos, fiuntque morbi reuertentes diutius durãtes: his inſuper rigere, malum non eſt. Mentis emotiones cum uocis interceptione, pernicioſæ. Vocis interceptiones inſuper rigentibus, lethales. Tales autem leniter caput dolent. Vocis interceptiones cũ exolutione, in febre acuta, ſine ſudore, ſunt quidem lethales, minus uerò quàm cum ſudore. Verum diuturnitatem temporis ſignificant: fortaſſis autem & qui ex recidiua tale quid patiuntur, tutiſſimi ſunt. Pernicioſiſſimè autem ex talibus habent quibus ſanguis ex naribus fluit, & quibus alui humectãtur. G

Vox acuta, planctum referens, & oculorum obſcuratio, cõuulſorium eſt. Dolores his ad infernas partes, toleratu faciles ſunt. Cum uoce tremula, ſolutio alui præter rationem, in his moram trahentibus diuturnis, pernicies eſt. Frequentes ſubſoporatæ uocis interceptiones conſiſtentes, tabẽ præſignant. Spiritus qui denſus quidem & paruus eſt, inflãmationem & dolorem in locis principalibus ſignificat: Magnus autem & per multum tempus, delyriũ aut conuulſionem. Et frigidus quidem lethalis eſt, lethalis autẽ eſt & febriculoſus & fuliginoſus: uerum minus quàm frigidus. Et qui magnus foras exſpiratur, paruus uerò intro: & paruus foras, magnus uerò intro, peſſimus ſanè eſt, & morti propinquus. Itemque extendens, & urgens, & obſcurus, & dupla intro reuocatio, ueluti ſuperinſpirantibus. Bona autẽ ſpiratio, in omnibus morbis qui cum febre acuta ſunt, & in quadraginta diebus iudicantur, magnum momentum ad ſalutem habet. Collum durum & doloroſum, & maxillarum colligatio, & uenarum iugularium palpitatio fortis, & tendinum diſtentio, pernicioſum. Dolores in faucibus gracilibus ſtrangulatorij, à capitis dolore originem trahentes, conuulſorij ſunt. H

Frigi-

A Frigiditates colli ac dorſi apparentes:Sed & totius corporis conuulſoria: In his mictiones fiunt, craſſiorem farinam referẽtes. Quibus circa fauces irritamenta ſunt,his tumores circa aurem leniter erumpunt. Fauces dolo roſæ,graciles,cum ægrè tolerabili moleſtia, pernicioſæ acutè ſunt. Quibus ſpiritus retrahitur,& uox ſtrangulatoria eſt,& uertebra intrò conſidet, his in fine uelut contrahente quodam ſpiritus fit. Fauces modicè exaſpe ratæ,& aluus uanis conatibus nitens, frontis dolores, ægri palpando cõtre ctantes,doloroſi:quæ ex his augeſcunt, difficilia ſunt. Dolores fortes cir ca fauces,tumores circa aurem,& conuulſiones efficiunt.Colli item ac dorſi dolores. Cum febre acuta conuulſiones,pernicioſæ. Colli & cubitorũ B dolores,conuulſorij.A facie autem hi,& ſecundum fauces. Pallidi,graciles,ſaliuam ſputantes:In his in ſomnis ſudores,boni ſunt.Num & ſudore le uari,plurimis non malum eſt? Dolores ad infernas partes his toleratu faciles ſunt. In dorſi ac pectoris dolore, mictio cruenta ſuppreſſa, pernicioſa eſt doloroſe. Colli dolor malum quidem in omni febre,peſſimum autem his quibus timor eſt ut etiam inſaniant. In pectoris dolore febriculoſo, al uus turbata, torpida,nigrarũ egeſtionũ ſigna ſunt. Dolores parui in acu tis iuxta fauces graciles,in gracili ubi hiarit,non facile os contrahente,mentem emouent.Ex his phrenitici pernicioſe habent. Fauces exulceratæ in febre, cum alio ſigno ex his quæ difficilia ſunt, periculoſæ ſunt. In febribus derepentè ſuffocari,& deglutire non poſſe, citra tumorem, malum eſt.

C Collum conuertere non poſſe,neq; deglutire,ut plurimum lethale eſt.

Præcordium molle eſſe cõuenit,& doloris exors,& æquale.At inflãmatum, aut inæqualiter ſe habens,aut dolens, ſignum eſt ægritudinis non leuis.Tumor uero in præcordijs durus & doloroſus, peſſimus quidem eſt ſi iuxta omnes partes fuerit.Ex his autem qui ab una parte ſunt,minus pericu loſus eſt qui à ſiniſtris eſt.Significant autem in principio quidem tales,mor tem citam:Si uero uiginti dies tranſmittant,febre manente,ſuppurationem. Contingit autem his in primo circuitu, etiam ſanguinis eruptio è naribus, & ual de prodeſt.Plerunq; enim hi caput dolent,& uiſus obſcuratur: & ma gis in his ſanguinis eruptionem affore expecta.In ętatibus autem annorum trigintaquinq;:Senioribus uero minus. At uero molles & doloris exortes D tumores,diuturniores iudicationes faciunt,& minus periculoſi ſunt.Sed et hi ſexaginta dies tranſgredientes, febre manente,ſuppurantur. Conſimilia uero ſignificant & tumores circa uentrem,his qui ſunt in præcordijs. Verũ minus ſuppurantur hi quàm illi. Minimè uero qui ſub umbilico cõſiſtunt: & fiunt etiam hi quidem in tunica,illi uerò ſurſum diffuſi. Lethales aũt ſunt ex ipſis,quicunq; intrò rupti fuerint:ex reliquis autẽ ſuppurationibus,quæ quidem foras rumpuntur, optimũ eſt ut in breuiſſimã & acutiſſimam molem colligantur:quæ uero intro,ut neq; mole,neq; dolore,neq; colore, foris ſe manifeſtas faciant.Contrarium autem,peſſimũ eſt. Quædam uero ex his propter puris craſſitudinem,nullam de ſe ſignificationem præbent.Porrò recentes in præcordijs tumores,ſi non cum inflãmatione fuerint,& dolo res ab ipſis,ſoluit murmur in præcordio obortũ, & maxime quidem ſi pertranſierit per urinas,& alui egeſtiones: Sin minus, ſi etiam ipſum pertrãſie

rit. Prodeſt autem & ſi ſubdeſcenderit ad infernos locos. Pulſus in præcordio cum tumultu, mentis emotorius eſt, & magis ſi oculi frequenter moueantur. Oris uentriculi dolor, & pulſus præcordiorum febre perfrigerata, malum, tum aliàs, tum ſi inſuper exudarint. Dolores ad præcordium irruentes, tum aliàs mali ſunt, tum ſi aluos humectent. Peiores autem ſunt, ſi breui fiant: & tumores circa aurem ex his emergentes, maligni ſunt, & aliæ ſuppurationes. Oris uentriculi dolores cum tormine, uentris animalcula erumpere faciunt. Oris uentriculi dolor ſeniorem frequenter impetens, mortem repentinam ſignificat. Quibus præcordia eleuantur, aluo ſuppreſſa, malum eſt, maximè autē in morbis tabidis longis: & quibus alui humectantur, in præcordio inflāmatio ſuppuratoria eſt, quibus ante mortem nigra per aluum ſubeunt. Præcordiorum diſtentio cum ſopore anxioſo, in caput dolente, abſceſſus circa aurem attollit. Poſt pręcordiorum tumorem, bilioſis ſpiritus magnus & febris acuta, abſceſſus circa aurem attollit. B F

In dolore præcordiorum ſubmurmuranti, lumborum dolor ſuper accedens in febribus, uentres ut plurimū humectat, ſi non flatus eruperit, aut urinæ copia prodierit. Ex præcordio diutinè afflicto, & aluo graueolenti, abſceſſus circa aurem, occidit. Quibus à præcordiorum doloribus, aluus paulatim ſubuiſcoſa egerens, pauca ſtercoracea effundit, num etiam ſanguinem effundit? Quibus derepentè dum ſine febre ſunt, præcordij & oris uentriculi dolor, & circa crura, ac infernas partes, & aluus in tumorem eleuata eſt: ſoluit uenæ ſectio, & alui fluxio. His febrire nociuum eſt. Longæ enim & uehementes febres fiunt, & tuſſes, & ſpiritus & ſingultus fiunt. His autem ad ſolutionem tendentibus, dolor fortis coxarū, aut crurum, aut puris ſputum, aut oculorum priuatio ſuccedit. Quibus dolores præcordiorum, oris uentriculi, hepatis, partium circa umbilicum, hi ſanguine per aluū egeſto, ſeruantur: non autem egeſto, moriuntur. Quibus præcordia non mollia, facies ſana, non liberantur citra multi ſanguinis ex naribus fluxum, aut conuulſionem, aut coxendicum dolorem. Dolores ad præcordia in febre, uoce intercepta, ſine ſudore ſoluti, malum eſt. His ad coxendices dolores fiunt. Iuxta uentrem in febre palpitationes, mentis emotiones inducunt: ſanguinis autem fluxio horrorem efficit. Dolores in febre ad præcordia exilientes, ſine ſudore ſoluti, maligni ſunt. His ad coxendices dolores fiunt, & ipſis unà cum febre ardente, aluus deorſum erumpens, pernicioſum eſt. Dolores circa umbilicum palpitatorij, habent quidem & aliquid mentis emotorium, uerum circa iudicationem pituita his aceruatim copioſa cum dolore penetrat. Poſt aluum ſuppreſſam, præcordia ſubleuata in tumorem, mala ſunt, maximè tabeſcentibus iam diu, & quibus alui humectantur. Anxietatem in præcordio ſentiētibus, tumores circa aurem oborti, ipſos occidunt. Duricies circa uentrem cum dolore, in febrientibus cum horrore, cibum auerſantibus, ſi aluo inſuper parum humectata, purgationem non faciant, ad ſuppurationem peruenient. Dolor ſupra umbilicum, & lumborum dolor, ſi medicamentis non ſoluantur, in hydropem fi
3 cum deſinunt. Dolores ex lumbis diuturniores, qui febre tertianæ generis modo exacerbantur, grumoſum ſanguinem egerere faciunt. Dolores G H

A in lumbis, ſanguinis fluxionem inducunt. Ex lumborum dolore ſanguinis fluxiones largæ fiunt. Quibus ex lumborum dolore, recurſus ad caput, & manus torpidæ, & oris uentriculi dolores, & aurium ſonitus, his ſanguis largè profluet. Sed & alui his deorſum erumpunt, & mens turbata eſt ut plurimũ. Ex dorſi dolore ęgritudinis principia difficilia ſunt. In lumborũ dolore pertinaci, & ampliore alui ſubductione, à ueratro uomere ſpumoſa multa prodeſt. Spinæ diſtortionem ac ſpirandi difficultatem; ſanguinis fluxio ſoluit. In lumbis dolentibus oris uentriculi dolores inſuper accedentes, ſigna ſanguinis fluxionis ſunt, etiam prægreſſæ. Affectiones ex lumbis ad collum & caput tranſeuntes, leuis ſiderationis modo reſoluen-
B tes, conuulſoriæ, mentis emotoriæ ſunt. Num tales etiam ſoluuntur conuulſionibus? Aut talium alui ægrotant per eadem prodeuntia? Ex lumborum doloris recurſu, oculorum diſtortio, malum. Dolor in pectus firmatus torpore, malus in febre eſt. Hi repentè pereunt. Ex lumborum dolore recurſiones ad os uentriculi febriculoſæ, horrorem inducentes: Sic affecti reuomentes tenuia aquoſa, mente moti, uoce deſtituti, nigrorum uomitu facto moriuntur. Diuturni circa lumbos, & tenue inteſtinum dolores, & ad præcordia dolores, ſi ægri cibos auerſentur unà cum febre, his dolor intentus ad caput progreſſus, repente ipſos occidit conuulſorio modo.

Quibus lumborum dolor eſt, hi male habent. Num his tremores fiunt, & circuli rubicundi in tibijs in rigore? Num lumbos dolentibus, cibos faſti-
C dientibus, non uomentibus, modicè ferociter mẽte motis, ſpes eſt nigra proditura eſſe? Lumborum dolor in uentriculi os dolente, cum exſcreatione uiolenta, habet quid conuulſorium. Rigor unà cum iudicatione aliquatenus horrendus eſt. Lumborum dolor ſine cauſa manifeſta ſæpe impetẽs, maligni morbi ſignum eſt. Lumborum dolor cum ſopore anxioſo, malus eſt. Lumborũ diſtentio ex muliebrium menſium multitudine, ad ſuppurationem tendit: & uariè prodeuntes uiſcoſi, graueolentes, ſtrangulatorij menſes ex prædictis, ad ſuppurationem tendunt. Arbitror autem tales etiam aliquantum delirare. Quibus lumborum dolor, & lateris, ſine cauſa manifeſta, hi regium morbum incurrunt. Perfrigerationes ex ſanguinis eruptionibus in diebus iudicatorijs uehemẽtes, peſſimæ ſunt. Vice uerſa
D ſanguinem erumpere, malum eſt: uelut in ſplene magno ex dextris: & circa præcordia eodem modo ſe res habet. Vulnera ſanguinem fundentia, inſuper rigentia, maligna. Sic affecti loquẽtes latenter moriuntur. Affectiones quæ quinta die ſanguinem largè fundunt, ſexta inſuper riguerunt, ſeptima perfrigeratæ fuerunt, & repentè recalefactæ, in his alui malè afficiuntur.

Poſt ſanguinis eruptionem, nigrorum per aluum egeſtio, mala. Mala autem ſunt & rubicunda ualdè & æruginoſa. Quarta die tales fiunt ſanguinis eruptiones. Soporoſi ex talibus conuulſi moriuntur, nigris prægreſſis, & uentre tumefacto. Poſt ſanguinis eruptiones, & nigrorum egeſtiones, in acuto ſurditas, malum. Sanguinis egeſtio his pernicioſa. Surditas autem ſoluit. Quibus ſanguinis eruptiones plures, his temporis progreſſu alui malè afficiuntur, ſi non urina concocta prodierit. Nũ & aquoſa urina tale quid ſignificat? Quibus ex ſanguinis eruptione larga frequenti, multa fit alui

cum nigris egeſtio,ea autem ſuppreſſa,ſanguinis fluxiones:hi aluum dolēt: B
unà uero cum quibuſdam flatibus,facilè tolerant.Num tales multis frigidis ſudoribus exudant? Conturbata in his urina,mala non eſt: neq; id quod geniture ſimile in ipſa reſidet,uerum plerunq; hi aquoſa mingunt. Quibus de naribus in ſurditate ac torpore panca deſtillant, habēt quid difficultatis. Vomitus his conducit,& alui perturbatio. Magnæ in principijs ſanguinis eruptiones,circa refectionem aluos humectant. Fluxiones ex naribus largæ per uim ſuppreſſæ,quandoq; conuulſionem prouocant: Venę ſectio ſoluit. Vndecima die contingentes ſanguinis ſtillationes, difficiles ſunt, tum aliàs, tum ſi bis ſuperſtillauerint, & rurſus ſtillauerint. In ſanguinis fluxione multa,aut ſingultus, aut conuulſio, mala eſt. In his qui decolores uſq; ad ſeptem annos uires recolligūt, & ſpiritus in uijs aceruatus, & terræ concupiſcentia, ſanguinis corruptionem ac exolutionem ſignificat. F
In morbis longis paruæ comparentes ſanguinis fluxiones,pernicioſæ ſunt.

Vertigines ab initio ſanguinis narium fluxio ſoluit. Ex naribus erumpente ſanguine,cum exiguis ſudoribus perfrigeſcētia,maligna ſunt. Sanguinis detractio in perfrigeratione torpida,mala eſt. Qui aluo ſuppreſſa ſanguinem effundunt,& unà cum ſanguinis effuſione inſuper rigent,his aluum uelut ex inteſtinorum leuore lubricam hæc faciunt, itemq; duram, & aſcaridas, aut ambo. Sanguinis fluxiones ſtatis temporibus contingentes,ſiticuloſæ,ſi ſanguinem non effuderint,comitialis morbi mortem inducunt. Ex hæmorrhoide parum apparente, uertigines obortæ, paruam ac G
modicam ſiderationem ſignificant:ſoluit uenæ ſectio.& quicquid hoc modo apparuerit,mali aliquid ſignificat. Palpitantes per totum, num etiam uoce intercepta moriuntur? Tremores conuulſorij oborientes in ſudoribus,reuerti ſolent. Iudicatio his fit, ubi ſuperriguerint. Superrigēt autem hi ardore circa uentrem prouocati.Somnus multus in his conuulſorius, & ad frontem grauitates,& mictio difficilis. Conuulſiones antea non cognitę in ſtrāgulatis ab utero,faciles ſunt. Cōuulſoria ſine ſudore ſputa defluentia in febriente,leuia ſunt:His inſuper alui aliquantum humectantur:fortaſſis autem & ad articulos aliquid abſcedet. Quibus conuulſis oculi intentè relucent,neq; apud ſeipſos ſunt, & diutius ægrotant. Quæ conuulſorio modo exacerbantur,cum ſtuporis detentione, abſceſſus iuxta aurem excitant. H
Tremulis, anxioſis, parui iuxta aurem tumores conuulſionem ſignificant,aluo malè affecta. Cōuulſiones & tetanicas diſtentiones febris accedens ſoluit. Conuulſio ex uulnere lethalis eſt. Conuulſio in febre contingens, pernicioſa eſt: Minimè uero pueris. Seniores ſeptem annis in febre non corripiuntur conuulſione:Sin minus,pernicioſum eſt. Conuulſionem ſoluit febris ſuperueniens acuta, quæ prius non fuit: Si uero fuit prius,iam exacerbata. Prodeſt & urinæ tranſitus uitri ſpeciem referens, copioſus,& alui fluxus,& ſomni. At repentinas conuulſiones ſoluit febris, alui fluxus. In conuulſionibus uocis interceptio diu durans, mala eſt:parua autem, aut linguæ ſiderationem, aut brachij, aut dextrarum partium ſignificat. Soluitur autem urinis multis aceruatis derepentè prodeūtibus. Sudores autem paulatim oborientes proſunt:Aceruati uero,itemq; ſangui

nis

A nis detractiones aceruatæ lædunt. In diſtentionibus & ante & retrò contingentibus, & in tergum ſolum cõtingentibus, ſi maxillę ſoluantur, lethale eſt. Lethale eſt etiam ſudare in diſtentione in dorſum contingente, & corpus diſſolui, & in eadem affectione reuomere per nares, aut clamare, aut nugari, ſi ab initio uox intercepta fuit. In poſteram enim diem mortem ſignificat. Febriles in dorſum diſtentiones, urinæ geniture ſimiles ſoluũt. Anginæ quæ neq; in collo, neq; in faucibus, quicquam conſpicuum faciunt, ue rum ſuffocationem uehementem ac ſpirandi difficultatem inducunt, eadem die & tertia occidunt. Quæ uero tumores & ruborem in collo accipiunt, in cæteris quidem conſimiles ſunt, uerum diuturniores. Quibuſcunq; uero et
B fauces, & ceruix, & pectus, ſimul rubuerint, diuturniores ſunt: & ex ipſis maximè ſeruantur, ſi non recurrerint rubores. Si uero diſſipentur, neq; tuberculo foras conuerſo ac collecto, neq; pure leniter ac ſine dolore exſcreato, neq; in diebus iudicatorijs, pernicioſæ ſunt. Num etiam ſuppurati fiunt? Securiſſimum autem eſt ruborem & abſceſſus quàm maximè foras uerti. Eryſipelas uero foris quidem accedere, cõmodum eſt, intrò autem conuerti, lethale: Conuertitur aũt intrò, quum diſparẽte rubore pectus grauatur, & difficilem ſpirationem habet. Quibus uero anginæ ad pulmonem uertuntur, partim in ſeptem diebus pereunt, partim euadentes ſuppurati fiunt, ſi non eductio pituitoſa ſurſum ipſis fiat. Quibus per pulſationis uenarum uehementiam, ſtercus derepentè per aluum ſecedit, lethale eſt. In anginis
C ſputa gracilium ſubarida, malum. Anginoſi in linguis tumores, citra ſigna diſparentes, pernicioſi: & dolores diſparentes citra manifeſtam cauſam, pernicioſi ſunt. In anginis, qui non breui concocta exſpuunt, pernicioſe habent. In angina dolores ad caput, citra notas, cum febre, pernicioſi. In angina dolores ad crura, citra notas, cum febre, pernicioſi. Ex anginis citra iudicationem pręcordij dolor, cum impotentia ac torpore oboriens, occidit occulte, etiamſi ualdemanſuete ſe habere putent. Ex anginoſis citra notas attenuatis, dolor ad pectus & ad aluum progreſſus cõcitatus, pus egerere facit: aliàs autem eius qui exoluitur tale eſt. In anginis omnia pernicioſa ſunt, quæ non manifeſtum dolorem faciunt. Sed & ad crura dolores diuturni procedunt, & difficulter ſuppurantur. Ex angina ſputa ui-
D ſcoſa, craſſa, ualde alba, quæ uiolenter educuntur, mala ſunt. Et omnis eiuſmodi maturatio, mala. Purgatio multa deorſum, tales leuis ſiderationis modo perimit. Ex angina, ſubarida frequentia ſputa, cum tuſſi, lateris dolorẽ inducentia, pernicioſa: itemq; ea quæ inter potandum per tuſſim ſubemergunt: & deglutitio uiolenta, mala. Pleuritici quibus in principio ſputationes penitus purulentæ ſunt, tertia die moriuntur, aut quinta. Si uero has effugerint, non multo melius habentes, ſeptima, aut nona, aut undecima ſuppurari incipiunt. Quibus ſupra aurem rubor, & ſimiliter ueluti pleuritici caleſcunt, & aluus bilioſis ac graueolentibus exturbatur, hi uigeſima ac quadrageſima die periclitantur. Vbi uero has effugerint, ſeruantur. Pleuritides ſiccæ ac ſine ſputo, difficilimę ſunt. Horrendæ quoq; hæ in quibus dolores ſupernè ſunt. Pleuritides ſine cõuulſionibus, grauiores ſunt hís quę cum conuulſionibus fiunt. Quibus pleuriticis in principio lingua bilio-

ſa fit, hi ſeptima die iudicantur: Quibus autem tertia aut quarta die, circa nonam. Bulla ſubliuida oriente in lingua, in principio, qualis eſt ferri tincti in oleum, difficilior ſolutio cõtingit: & iudicatio quidem ad decimumquartum diem peruenit, ſanguinem autem plerunque ſpuunt. Sputum in pleuriticis tertia die maturari ac exſpui incipiẽs, citiores ſolutiones facit: Verum poſterius, tardiores. In doloribus pleuriticorum cõmodum eſt aluũ molliri, ſputa colorari, ſtrepitus in pectore non fieri, urinam bene procedere: (His autem contraria, difficilia ſunt:) itemque ſputum dulce fieri. Bilioſę ſimul & ſanguineæ pleuritides, plerunque nona aut undecima die iudicantur, & maxime ſanantur: Quibus autem pleuriticis in principio quidem dolores molles ſunt, quinta uero aut ſexta die exacerbantur, hi magis ad duodecimam perueniunt, & non ualde ſeruantur: periclitantur autem maximè ſeptima die ac duodecima. Vbi uero bis ſeptem dies effugerint, ſeruantur. B E

Quibus pleuriticis ſtrepitus ſputi multus in pectore eſt, & facies triſtis, & oculus morbi regij colore infectus, ac caliginoſus, hi pereunt. Qui ex pleuritide ſuppurati fiunt, in quadraginta à ruptione diebus expuũt. Sputum in omnibus pleuriticis ac peripneumonicis facilè ac cito expui conuenit, & flauum ſputo ammixtum eſſe. Quòd uero longè poſt dolorem educitur flauum, aut non mixtum, & multam tuſſim inducens, malum eſt. Prauum autem penitus eſt flauum meracũ, & uiſcoſum, & album, & rotũdum, & cum uirore pallidum ualde, & ſpumoſum, & liuidum, & æruginoſum. Peius autem aliquanto eſt id quod ita meracum eſt, ut nigrum appareat. At ſanguine non multo permixtum flauum, in principio quidem ſalutare eſt, ſeptima uero die, aut poſterius, minus tutum. Sanguineum uero ualde, aut liuidum, ſtatim in principio periculoſum eſt. Praua ſunt etiam ſputa ſpumoſa, & flaua, & nigra, & ęruginoſa ac uiſcoſa, & quęcunque cito colorantur. At mucoſa ac fuliginoſa, & cito colorantur, & ſecuriora ſunt. Quæ uero intra quintum diem ad coctionem colorantur, meliora ſunt. Omne porro ſputũ non ſolues dolorem, malum eſt: ſoluens autem, bonum. Quicunque uero cũ bilioſo purulentum educunt, aut ſeorſim, aut permixtum, plerunque decimaquarta die moriuntur, ſi non mali aut boni quippiam ex præſcriptis ſuperueniat: Sin minus, pro ratiõe, maxime aũt his quibus eiuſmodi pus ſeptima die incipit. Bonum uero eſt & in his & in omnibus circa pulmonem morbis, facile ferre morbum, à dolore liberatum eſſe, ſputum facile educere, bene ſpirare, & ſine ſiti eſſe, & totum corpus æqualiter caleſcere, ac molle eſſe. Et ad hæc ſomnos, ſudores, urinas, alui egeſtiones, bonas eſſe. Mala autem ſunt his contraria. Si quidem igitur omnia bona ad hoc ſputum acceſſerint, ſeruari homo poterit. Si uero partim affuerint, partim non, non ultra decimumquartum uita producta peribit: Quod ſi contraria ſigna accedant, citius etiam. Quicunque uero dolores in his locis non ſedantur, neque ad exſpuitiones, neque ad uenarum ſectiones, ac uictus rationes, ſuppuratur. Quibuſcunque autem ex peripneumonia abſceſſus circa aurem, aut ad infernas partes fiunt, & ſuppurantur ac fiſtulantur, hi ſuperſtites euadunt. Fiunt autem his quibus & febris, & dolor affuerit, & ſputum pro ratione non prodierit, neque bilioſę alui egeſtiones, ſolutaque faciles ac meracę fiunt, neque urina craſſa G H

Nota 2

A ſa ualde,& multam ſubſidentiam habẽs:& alia ſalutaria habuerint. Fiunt autem ad infernas quidem partes,his quibus circa præcordia inflãmatio fit:ad ſupernas uero,quibus præcordium molle & doloris exors fuerit, & ubi per tempus aliquod difficulter ſpirauerint, ac citra manifeſtam cauſam ceſſauerint. At abſceſſus ad crura in periculoſis inflãmationibus pulmonis, omnes quidem cõmodi ſunt, optimi autem, ſputo purulento pro flauo euadente. Non procedente uero ſputo ſecundum rationem, neq; urina bonam ſubſidentiam habente,periculum eſt claudum fore hominem, aut multum moleſtiarum exhibitura res eſt. Si uero recurrerint abſceſſus, febre conſequente, & ſputo non procedente,periculum eſt ne moriatur ac deliret. Quicunque

B uero peripneumonici non purgati ſunt iudicatorijs diebus, ſed mente moti quatuordecim dies effugerunt, eos periculum eſt ſuppuratos fieri. Peripneumoniæ ex pleuritide trãſmutatæ,ſecuriores ſunt his quæ ab initio fiũt.

Corpora exercitata ac denſa citius à pleuriticis ac peripneumonicis morbis pereunt quàm inexercitata. Grauedines & ſternutationes in morbis circa pulmonẽ,& anteceſſiſſe,& ſuccedere,malum eſt. Reliquis autem ſternutatio non incõmoda eſt. Peripneumonicis quibus lingua tota alba ac aſpera fit,ambæ pulmonis partes inflãmatæ ſunt: Quibus uero dimidium, una,iuxta quam apparet.Et quibus ad unam clauiculam dolor fit,his ſuperna pulmonis ala una ægrotat.Quibus autem ad ambas clauiculas dolor fit, ambæ ſupernæ pulmonis alæ ægrotant:Quibus iuxta mediam coſtam,me

C dia.Quibus ad diſcriminationem,inferna:At totam unam partem dolentibus,omnia iuxta hanc partem dolent. Si quidem igitur aortæ appellatæ, utrinq; appendentes pulmonis partes,ualde inflãmatæ ſunt, ut ad latus aſſideant, hac corporis parte reſoluuntur, & liuores foris circa coſtam habent. Hos autem ueteres ictos,ſiue ſyderatos uocabant.Si uero non ualde inflammatæ ſunt,ut non aſſideant: dolor quidem fit per totum, non tamen reſoluuntur, neq; liuores habent. Quibus uero totus pulmo inflãmatus fuerit, unà cum corde,ut ad latus allabatur,hi toti reſoluuntur, & iacet æger frigidus,ſenſus exors.Moriturq; ſecunda aut tertia die.Si uero etiam ſine corde contigerit, minus diu uiuunt. Quidam autem etiam ſeruantur. Qui ſuppurati fiunt maxime ex pleuritide ac peripneumonia, eos calores comitan-

D tur,interdiu tenues,noctu uehementiores,& nihil memoratu dignum ſpuunt,& circa collum ac clauiculam ſudant,& oculi caui fiunt, maxillę uero rubent, digiti ſummi deterius caleſcunt ac aſperantur: Vngues curuantur, ac perfrigerantur,& circa pedes tumores habent, & circa corpus puſtulas, & abſtinent à cibis.Diuturnæ igitur ſuppurationes,ſigna hæc habẽt.Quæ uero breui rumpuntur,ex notis ad eas cõſequentibus cognoſcere oportet, & ex doloribus in principio. Simul autem & ſi aliquanto difficilius ſpirauerit homo.Rũpuntur aut plurimæ ſuppurationes, partim uigeſima die, partim quadrageſima,partim ſexageſima.Quibus igitur dolor in principio incũbit intentus,& ſpirandi difficultas,& tuſſis cum ſputatione, ad uigeſimũ diem, aut citius,eruptionem expecta: Quibus autem leuiora hæc ſunt, iuxta rationem.Supputare autem oportet tempus,à quo primum doluit,aut grauatus fuit,aut febrijt, aut ſi quando rigor corripuit, Neceſſe eſt autem præcedere

& dolorem,& ſpirandi difficultatem,& ſputationem,ante ruptionem. Qui bus igitur & febris ſtatim poſt ruptionem decedit,& cibū appetunt, & pus facile educitur album,inodorum,leue,eiuſdem coloris,& à pituita liberum, & aluus parua cōpacta egerit,plerunq; breui ſeruãtur. Quos uero & febres ſequuntur,& ſitis,& cibi faſtidium,& pus liuidum , aut cum uirore pallidū, aut pituitoſum,aut ſpumoſum,& aluus inſuper liquida fit,moriũtur. At qui bus aliqua ex prædictis acceſſerint,aliqua nō, horum aliqui pereunt, aliqui multo tempore ſeruantur. Qui ſuppurati futuri ſunt, primùm ſalſugino ſum ſpuunt,deinde dulcius. Quibus in pulmone tubercula fiunt, pus educunt ad dies quadraginta poſt ruptionem. Has uero tranſgredientes plerunque tabidi fiunt. In lateris dolore, ſtillatio ſanguinis de naribus,mala eſt. Quos ſuppuratos mitius habentes, ſputorum graueolentiæ ſequuntur,eos recidiua occidit. Qui ex pleuriticis exſpuunt purulenta,ſubbilioſa,rotunda:aut purulenta ſubcruenta progreſſo tempore, pernicioſe habẽt. Pernicioſe item qui nigra fuliginoſa ſpuunt, aut quibus uelut à uino nigro ſputa fiunt. Quicunq; ſanguinem ſpumoſum ſpuunt, dextrum præcordium dolentes, de hepate ſpuunt,& multi pereunt. Quibus dum concutiuntur, pus cœnoſum & graueolens prodit, plerunq; pereunt. Quibus à pure ſpicillum coloratur, uelut ab igne,plerunq; pereunt. Cum lateris dolore,non tamen pleuritico,& turbulentis tenuibus lenibus, hi phrenitici euadunt. In morbis pulmonis ualde rubicundæ ſanguinis ſtillæ, malæ ſunt.

Cum raucedine,ſputa uiſcoſa,ſalſuginoſa,mala. Si uero etiam quid attollatur iuxta pectus,in his malum eſt. Dolores ad collum his attenuatis,pernicioſi. Raucedo cum tuſſi,& aluo liquida,pus educit. Quibus in peripneumonia urinæ craſſæ in principio,deinde ante quartum diem attenuantur,lethale eſt. Qui in peripneumonijs ſiccis pauca concocta educunt,horrenda res eſt. Rubores in pectoribus ſublati, talibus pernicioſi ſunt. Lateris dolor in ſputo bilioſo,præter rationem euaneſcens, mentem emouet.

Febres intermittentes ob ſuppurationẽ,pleræq; ſudorificæ ſunt. Suppuratis ſurditas oborta,cruentam egeſtionem ſignificat. His ad finem nigra prodeunt. Lateris dolor cum febre diuturna,puris eductionem fore ſignificat. Horrore affecti frequenter ad ſuppurationẽ deueniunt. Sed et febris tales ad ſuppurationẽ perducit. Quos ex lateris dolore cibi faſtidia ſequũtur,oris uentriculi dolore ac ſudore aliquantulum uexantur. Facie flores habente,& aluo liquidiore,ſuppurationes circa pulmonem habent. Erectæ ceruicis ſpirationes facit hydrops ſiccus. Conuulſiones omnes quidẽ moleſtæ ſunt,& dolores in principio intentos inducunt, & poſtea quoque aliquos cōmonefaciunt. Verùm difficilimę ſunt circa thoracem,& maxime periculoſæ. Quibus eſt uomitus ſanguinis, febris multa, & dolor circa mãmam, thoracem & dorſum: quibus hæc omnia fiunt, breui moriuntur. Quibus autem non omnia,neq; ualde,tardius. Inflãmati autem ſunt diebus quatuordecim ad ſummũ. Sanguinem ſpuentibus confert,ut ſint ſine febre,& tuſſiant,ac doleant leuiter,& ut ſputum tenue fiat ad dies bis ſeptem. Febrire uero & tuſſire, ac dolere pertinaciter, & ſanguinem recentem ſemper ſpuere,incōmodum eſt. Quibus latus ſubleuatũ in tumorem ac calidi

us

A us eſt,& inclinatis in alterum,grauitas aliqua impendere uidetur,his pus ex
una parte eſt. Suppuratis pulmonem per aluum pus ſecedere, lethale eſt.
Quicunqꝫ uulnerati in thoracem,externa uulneris parte ſanati ſunt,inter
na nō, periclitantur ne ſuppurati fiant. Quibus autem debilis inducta eſt in
tus cicatrix, facile refringitur. Ex peripneumonicis ſuppurationibus ſe-
niores magis pereunt,ex reliquis iuniores. Quibus ſuppuratis dum con-
cutiuntur,multus ſtrepitus de humeris fit,minus puris habent hi,quàm qui
bus paucis,ſi difficilius ſpirent & meliorem colorem habeant.Quibus autē
ſtrepitus quidem nullus fit, uerum difficultas ſpirandi fortis, & ungues liui
di,hi pleni ſunt pure,& pernicioſe habent. Qui ſpumoſum ſanguinē uo-
B munt,dolore infra ſeptum tranſuerſum nō exiſtente, de pulmone uomunt.
Et quibus quidem magna in ipſo uena rumpitur,multum uomunt & in pe-
riculo uerſantur:Quibus uero minor,minus educunt, & ſecuriores ſunt.
Quibus tabidis ſputum in igne grauem nidorem olet,& capilli de capite
fluunt,pereunt. Quibus tabidis in mare expuentibus,pus ad fundum ſi-
dit,breui pereunt.Sit autem mare in æneo uaſe. Quibus tabidis capilli ex
capite defluunt,à profluuio alui moriuntur. Et quibus tabidis alui proflu
uia accedunt,moriuntur. In tabeſcentibus ſputa ſuppreſſa,mentem ad nu
gas garriendas emouent.His ſpes eſt hæmorrhoidem apparere poſſe. Ta
bes periculoſiſſimæ ſunt,à ruptione uenarum craſſarum,& à defluxu de ca-
pite. Ætates periculoſiſſimæ ſunt ad tabem,ab anno decimooctauo, uſqꝫ
C ad trigeſimumquintum. Pruriginoſa corpora poſt aluum ſuppreſſam, in
tabidis mala ſunt. In habitibus tabeſcentibus cum febre,fluxiones ad gin
giuas & dentes comparentes,malæ ſunt. In omnibus in tumorem eleua-
ta præcordia,mala ſunt,in tabidis autē peſſima.Ex his qui diutina tabe per-
nicioſe conſumpti ſunt,aliqui ante finem rigore apprehenduntur. Puſtu
larum eruptiōes uelut ferro lancinatæ,habitus tabem ſignificant. Difficul
ter ſpirantes ex putredine,multa cruda educentes in tabe, pernicioſe habēt.
Quibus hepaticis multum eſt ſputum cruentum, ſiue ſubputridum , ſiue
balioſum meracum,ſtatim pernicioſum eſt. In hepatico colliquatio cum
raucedine,malum, tum aliàs, tum ſi aliquantum tuſſiat. Hepar dolentes,
os uentriculi dolentes,ſoporoſi,rigorem habentes, & aluum turbatam , te-
D nues,cibum auerſantes,multum exſudantes, purulenta per aluum egerunt.
Hepar derepente circumcirca dolentibus , febris accedens dolorem ſol-
uit. Qui ſanguinem ſpumoſum ſpuunt , præcordium dextrum dolentes,
de hepate ſpuunt,& moriuntur. Quibus hepar uſtis , uelut amurca pro-
dit,lethale eſt. Hydropes ex morbis acutis doloroſi fiūt,ac pernicioſi. In-
cipiunt autem pleriqꝫ à laterum mollitudine, aliqui etiam ab hepate. His
igitur quibus à laterum mollitudine initium ſumunt, pedes tument, & alui
profluuia diuturna ſequuntur,aluum non mollientia,neqꝫ dolores ex lum-
bis & laterum mollitudine ſoluentia. Quibus uero ab hepate , tuſſis adhuc
prompte oboritur,& pedes tument, & aluus dura egerit, caqꝫ ad neceſſita-
tem coacta , & tumores circa ipſam fiunt , partim in dextera , partim in ſini-
ſtra,& rurſus ſedantur. In hydropicis ſiccis, urinæ ſtillicidia,mala. Malæ
etiam urinæ, paruas ſubſidentias habentes. Hydropicis comitialis morbi
affe-

affectiones accedentes, pernicioſæ ſunt, & inter ſe ſigna praua ſunt, & aluos humectant. In bilioſis aluus turbata, ægerens parua genituræ ſimilia, mucoſa, & dolorem circa pubem inducentia, & urinæ non facile ſolubiles prodeuntes, ex talibus in hydropem deſinunt. Hydropico febrienti, urina parua, & turbata, pernicioſa eſt. In aqua inter cutem incipiente, alui profluuium aquoſum oboriens, citra cruditatem, morbum ſoluit. In hydrope ſicco ſui ſignificationem præmittente, tormina circa inteſtinum tenue incidentia, mala ſunt. Ex hydropicis comitiales, pernicioſi. Hydrops qui ad curationem remiſit recurrens, deſperatus eſt. Hydropicis, circa uenas aqua, in aluum prolapſa, ſolutio fit. Dyſenteria intempeſtiue ſuppreſſa, abſceſſum in coſtis, aut uiſceribus, aut in articulis facit. Nũ igitur bilioſus abſceſſus in articulis, ſanguineus in coſtis aut uiſceribus fit. Dyſentericis uomitus bilioſus in principio, malus eſt. Quibus ex dyſenteria acuta, humor ad purulentiam deuenit, his id quod ſuperſtat, ualde album ac multum erit. B E

Dyſentericæ, ſubrubræ, limoſæ, largæ egeſtiones alui, in flãmeis ualde rubicundis coloribus ſolutæ, inſaniæ timorem inducunt. Dyſenteria non longa ſplenicis cõmoda eſt, longa uero mala: deſinẽte enim, ſi hydropes, aut inteſtinorum leuitates fiunt, lethale eſt. In inteſtinorum leuitatibus, cum animalculis, dolores tormine ſoluti, partes circa articulos tumefaciunt, ex talibus ſquamulæ rubicundæ puſtuloſæ: hi ubi exudarũt, uelut flagris cæſi rubefiunt. Qui in longis inteſtinorum leuitatibus, unà cum animalculis, tormina patiuntur, & doloribus afficiuntur, his ſolutis intumeſcunt. Inſuper rigere his malum eſt. Inteſtinorum leuitates cum ſpirandi difficultate, & lateris punctura, in tabem deſinunt. Voluuloſis uomitus, & ſurditas, malum. G

Veſicæ duræ & dolentes, omnino quidem malæ ſunt, peſſimæ uero cum febre continua. Nam dolores ab ipſis ueſicis, ad occidendum ſufficiunt, & alui his non ualde egerunt. Soluit autem hos urina purulenta prodiens, albam ac leuem ſubſidentiam habens. His uero non ſolutis, neq; ueſica molleſcente, in primis circuitibus, ægrum moriturum eſſe timor eſt. Fit autem hoc maxime à ſeptem annis, uſq; ad decimumquintũ. Calculoſi ita figurati, ut lapis ad urinarium meatum non illabatur, facile mingunt. Quibus tuberculum eſt circa ueſicam, quod mingendi difficultatem inducit, ad omnis generis figuras uexantur: huius autem ſolutio fit, pure erumpente. Quibus urina clandeſtine allabitur ad pudendum, exoluuntur deſperati. In urinæ ſtillicidio uoluulus accedens, ſeptima die perimit, ſi non febre accedente urina aceruatim prodeat. Torpores, & ſenſus ſtupiditates, præter morem contingentes, futuræ ſyderationis ſignum ſunt. Qui ex uulnere impotentes fiunt corpore, febre quidem accedente citra rigorem ſanantur: non autẽ accedente, ſyderati fiunt dextra aut ſiniſtra parte. Syderatis ſi hæmorrhoides accedant, utile eſt: Si uero frigiditates & torpores, malum. In ſyderatis ex ſpiritus ægra latione, ſudor accedens, lethale. Rurſus autem in his ipſis ſi febris accedat, ſolutio fit. Syderationes derepente exolutorio modo contingentes, febre inſuper temporis progreſſu accedente, pernicioſæ ſunt. H

Quibus ex aliqua ægritudine, ad aquam inter cutem res deuenit, his alui ſiccæ excrementa caprini ſtercoris pilulis ſimilia egerunt, cum eliquatione mu-

A mucoſa,& urina non bona:& diſtentiones circa præcordia,& dolores ac tu
mores circa uentrem,& dolores circa laterum mollitudinem, & iuxta ſpinę
muſculos accidunt:febres item,& ſitis,& tuſſes ſiccæ ſequuntur,& circa mo
tus ſpirandi difficultas;& crurum grauitas:& à cibis abſtinent,& paucis in=
geſtis explentur. Hydropas (leucophlegmatias appellatos) alui profluui
um ſedat. At triſtitiæ cum ſilentio, & hominum auerſationes, leniter eo mo
do affectos occidunt. Qui ex timore cum perfrigeratione mente mouen
tur, febres cum ſudoribus,& ſomni uocem aliquantum intercipientes, hæc
ſoluunt. Ex inſania ad raucedinem,cũ tuſſi,fit diſceſſus. In furioſis con=
uulſio accedens, diſſipationem facit. Mentis emotiones taciturnæ, non
B quieſcentes, oculis circumſpicientes, ſpiritum extra efferentes, pernicioſæ
ſunt. Faciunt autem & leues ſyderationes diuturnas. Sed & ita affecti ad in=
ſaniã deueniunt. Qui uero in uentris turbatione ita exacerbantur, his ni=
gra circa iudicationem prodeunt. Quibus ſanis hyeme circa lumbos fri=
giditas,& grauitas ex leui cauſa, & aluus ſuppreſſa, ſuperno uentriculo pro
be officium ſuum præſtante,his coxendicũ morbus, aut rhenum dolor,aut
urinæ ſtillicidium fortaſſis cõtigerit. Quibus infernæ partes affliguntur,
pruritibus antea fortibus obortis,his arenoſa urina fit, & ſupprimitur. Qui
uero ex his pernicioſe habent, his mens obtorpeſcit. Qui circa articulos
rubicundas in ſuperficie puſtulas habent,inſuperq́; rigorem,hi circa uentrẽ
& inguina rubeſiunt,uelut ex plagis doloroſis,et moriuntur.Morbo regio
C affecti,non ita ſubtili ſenſu præditi,quibus ſingultus ſunt,his alui erumpũt.
Fortaſſis autem & ſuppreſſio fit,hi uiridanti pallore inficiuntur. Dolores
iuxta latus,in febribus tenuiter conſiſtentes,citra notas,uenæ ſectio læſerit,
ſiue cibum auerſetur æger, ſiue præcordium ſublime habuerit: & in perfri=
geratione,non ſine febre torpidos,ſanguinis detractio lædit: & putantes ſe
melius habere,hi moriuntur. Caput & pedes,& manus perfrigerari,aluo
& lateribus calidis,malum eſt.Optimũ autem eſt,totum corpus ſimiliter ca
lidum ac molle eſſe.Conuerti aũt conuenit facile ægrotum,& in attollendo
ſe leuem eſſe.At grauitas totius corporis,& manuum ac pedum,mala eſt.Si
uero etiam ad grauitatem liuidi fiant digiti ac ungues, mors propinqua eſt.
Si uero penitus nigreſcant,minus pernicioſi ſunt liuidis. Verum etiam alia
D conſiderare oportet.Si enim facile fert morbum, & aliud quoddam ex bo=
nis ſignis ſubindicat, morbus ad abſceſſum uertitur, & partes corporis ni=
grefactæ decidunt. Teſtes & pudenda reuulſa, malum ſignificant. Fla=
tum ſine ſtrepitu ac crepitu prodire, optimũ eſt. Melius autẽ eſt & cum ſtre
pitu exire,quàm iſthic reuolui,etiamſi tali modo progreſſus, dolorẽ, & de=
ſipientiam ſignificet: ſi non uolens homo ultro flatum ita emittat. Vlcus
liuidum & ſiccũ,aut cum uirore pallidum,lethale eſt. Decubitus optimus
eſt,uelut quis ſanus ſolitus fuit. At ſupinum iacere,cruribus extentis, bonũ
non eſt. Si uero etiam delabatur pronuus ad pedes,deterius eſt.Lethale au=
tem eſt & hiare,& dormire ſemper, & crura ſupine iacentis ualde incuruata
eſſe ac complicata. In uentrem autem decumbere, ſi quis non ſit adſuetus,
delyrium ſignificat,& dolores circa uentrem.At pedes nudos habere & ma
nus,ſi quis non uehementer calidus ſit, & crura diſiecta, malum eſt. Anxie=
tatem

tatem enim ſignificat. Cæterū erectum ſedere uelle, malum eſt in acutis, peſ- B ſimum autē peripneumonicis ac pleuriticis. Dormire uero oportet noctu, interdiu uigilare. Contrarium autem, malum eſt. Minime uero lędi ęger poterit, ſi dormiat mane ad tertiā diei partem. Verùm poſtea ſomni mali ſunt. Peſſimum autem eſt non dormire, neq; die, neq; nocte: aut enim præ dolore & afflictione uigilarit, aut ab hoc ſigno delirabit. Quibus tempora ſecantur, conuulſio ex contrarijs ſectioni partibus oboritur. Quibus cerebrum concuſſum fuerit & doluerit, percuſſis, aut aliàs lapſis, hi ſtatim uoce priuantur, & neq; uident, neq; audiunt, & plerunq; moriuntur. Quibus cerebrum uulneratur, febris plerunq; ac bilis uomitus accedit, & corporis ſyderatio, atq; tales pernicioſe habent. Ex ruptis capitis oſſibus, difficilima cognitu ſunt ea, quæ circa futuras rumpuntur. Rumpuntur autem maxime à grauibus ac rotundis telis, & ex his quæ ex ſubcontrario afferuntur, & non ex plano loco. At uero de quibus ambiguum eſt, rupta'ne ſint an non, iudicare oportet, exhibito ad manducandum in utranq; maxillam aſphodeli caule, aut ferula, ita ut animaduertere iubeas, an os aliquod ipſi ſtrepere uideatur. Nam fracta ſtrepere uidentur. Progreſſu uero temporis, fracta partim ſeptima, partim decimaquarta, partim etiam aliter ſignificationem præbent. Nā & carnis ab oſſe diſceſſus fit, & os liuidum, et dolores ſanie effluente. Hæc autem ægrè iam auxilium admittunt. Quibus omentum excidit, neceſſe eſt putreſcere. Si inteſtinū quoddam ex gracilibus diſſectū fuerit, non coaleſcit. Neruus diſſectus, aut genæ tenuis pars, aut præputium, nō G coaleſcit. Quodcunq; os in corpore reſectum fuerit, aut cartilago, non augeſcit. Ex uulnere conuulſio accedens, mala eſt. Ex uulnere bilis uomitus accedens, malum: & maxime in capitis uulneribus. Nerui craſſi ſi uulnerantur, plerunq; claudi fiunt, & ſi obliqui uulnerātur præſertim, & ſi muſculorum capita, maxime in femoribus. Moriuntur maxime ex uulneribus, ſi quis cerebrum ſauciatus fuerit, aut ſpinalem medullam, aut hepar, aut ſeptum tranſuerſum, aut cor, aut ueſicam, aut uenam craſſam. Moritur autē etiam, ſi in arteriam & pulmonem ualde magnę plagæ fiant, ita ut pulmone percuſſo, paucior ſpiritus per os procedat, quàm is eſt qui ex uulnere elabitur. Moriuntur aūt qui in inteſtina uulnerati ſunt, ſiue ex tenuibus aliquod, ſiue ex craſſis uulneratum fuerit, ſi per tranſuerſum fiat plaga, & magna: Si H uero parua & recta, quidam euadunt. Minime uero moriuntur uulnerati in partibus corporis ubi hæc non ſunt, aut ab his quàm longiſſime abſunt. At uero uiſus obſcuratur in uulneribus incuſſis in ſupercilium, & paulo altius. Prout autem uulnus recentius eſt, maxime uident: cicatrice uero diutius tardante ac ſeneſcente, magis obſcurari contingit. Fiſtulæ difficilimæ ſunt, quæ in cartilaginoſis & excarnibus locis ſunt, & cauæ ſunt, & procedunt ac ſanie manant ſemper, & caruncula in oculo ipſis ineſt. Curatu autem faciliores ſunt, quæ in mollibus & carnoſis & non neruoſis exiſtunt. Morbi hi ante pubertatem non fiunt, peripneumonia, pleuritis, podagra, nephritis, uarix circa tibiam, fluxus ſanguineus, cancer nō congenitus, uitiligo (leuce dicta) non à natura inſita, defluxus medullę ſpinalis, hæmorrhois, uoluulus (chordapſus appellatus) non cognatus. Horum morborū nullum ante pubertatem

A bertatem fore expectandum eſt. Verùm ab anno decimoquarto, uſque ad quadrageſimum ſecundum, natura corporis morborum omnis generis ferax fit. Rurſus ab hac ætate, uſque ad annos ſexagintatres, non fiunt ſtrumæ, neque lapis in ueſica, niſi prius exiſtat, neque defluxus medullæ ſpinalis, neque nephritis, niſi ex alia ætate comitentur, neque hęmorrhoides, neque fluxus ſanguineus, niſi prius fuerit. Hi uſque ad ſenectutem abſunt morbi. In menſibus muliebribus, qui aquoſi ante partus prodeũt, mali ſunt. Ora feruido aphthæ ulcere affecta, uterum geſtantibus, non ſunt bona. Num & alui humectantur? Dolores ex laterum mollitudine, ad inteſtinum tenue tranſeuntes, in morbis longis, ex corruptione fœtus non ualde purgata, pernicio-
B ſi ſunt. Quæ ex partu ac fœtus corruptione multa repente concitata, ſupprimuntur, difficilia ſunt. Rigor his infeſtus eſt, & alui turbatio, tum aliàs, tum ſi præcordium doleant. Vterum geſtantibus dolores capitis ſoporoſi, cum grauitate oborti ac conuulſione, plerunque mali ſunt. Quibus dolores pertinaces ex menſibus, circa ſupernam partem, & inteſtinum tenue, aluos humectant, aliquantum cibos auerſantur. His circa iudicationem delationes in ſomnum fiunt, & impotentes ex capitis dolore exſudant, ac perfrigerantur. Tales recidiuæ pleriſque contingentes poſt remiſſionem, cito occidunt. Spiritus qui cum ſuſpiriis extra feruntur, & colliquatio præter rationem; in uterum geſtantibus abortum facit. Dolor uentris poſt partum, in his purulenta purgat. Torpidæ, & præſertim in motibus, cum im-
C potentia fractæ, circa iudicationem uexatæ, anxioſæ, multum exſudant. Alui his humectæ, malum. Menſes non ſupprimi cõmodum eſt: ex talibus comitiales morbi fiunt, ut arbitror, quibuſdam uero uentris ſubductiones diuturnæ, quibuſdam hæmorrhoides. Prægnantibus præcordii dolor, malum: & alui his ſubeuntes, malum: & inſuper rigere, his malum. Dolor uentris in talibus, minus malum, ſi limoſa purgentur. Quæ ex talibus facile pariunt, poſt partum uehementer moleſtantur. Prægnantibus tabeſcentibus quibus rubor in facie fit, ſtillationes de naribus obortæ hunc auertũt.

Quibus ex partu prodeunt alba, his uero ſuppreſſis cum febre ſurditas, & dolor acutus ad latus fit, mente mouentur, & pernicioſe habent. In geſtantibus uterum ſalſuginoſa, ſignificant poſt partũ moleſtias ex albis mor-
D dacibus. Tales purgationes indurant: ſingultus in his, malum. Ad pedes & ad lumbos diſtentiones ex menſibus, ſuppurationẽ inducunt, itemque ea quæ de aluo uiſcoſa graueolentia cum dolore prodeũt. Strangulationes quoque ex præſcriptis ſuppurationem faciunt. Vterinæ in uentriculis duricies doloroſæ acutæ, pernicioſum. Vterum iam geſtantibus ex feruido ulcere, fluxiones doloroſæ, malum. Hæmorrhois his, peſſimum. Quibus aluo tumefacta, ad pudendum rubor deuenit, menſibus albis humidis derepente progreſſis, in longis febribus moriuntur. Conuulſionis, ſi menſes in principio apparuerint, febre non accedente, ſolutio fit. Vrinæ tenues cum aliquantula nubecula in medio conſiſtente, rigorem ſignificant. Si à quarta die ſanguinis fluxus fiat, diuturnitatem ſignificat, & aluus erumpit, & crurum tumores. Vterum gerentibus capitis dolores, ſoporoſi, cum grauitate contingentes, mali ſunt: fortaſſis autem his etiam conuulſorium

quid pati contingit. Quæ ante partum, iuxta modum bilis ſurſum ac deorſum erumpentis, doluerunt, facile quidem pariunt, uerùm ſi febricitent, maligne habent: tum aliàs, tum ſi circa fauces quid uexet, aut aliquod ſignũ in febre malignũ appareat. Aquoſa ante partus erumpentia, mala. Vterum geſtantibus ſalſuginoſæ iuxta fauces fluxiones, malum. Ante partũ rigorem habere, & partus citra dolorem, periculoſi. Vterum gerentibus ex feruido ulcere fluxiones, malum: conuulſæ, exolutæ, & poſtea perfrigeratæ excaleſcunt acutè. Sed & difficiles fiunt prægnantibus tumores circa tenue inteſtinum, quales circa eminentias oſculi uteri fiunt, erectæ ceruicis ſpirationem inducentes. Num tales tumores gemellorum partum ſignificant? Num & conuulſionem tales tumores faciũt? Quæ ſuſpirioſum efferunt ſpiritum in febribus, abortiunt. Horrorem habentibus, laſſitudine affectis, capite grauatis, menſes erumpũt. Ad manum torpidæ, obaridæ, ſitis exortes, menſes multos emittentes, ſuppuratæ fiunt. Alba derepentè ex abortu decurrentia, ſi aliquãtum riguerit, & ad femur impetus, in his tremor difficilis eſt. Ora feruido, aphtha appellato, ulcere affecta, uterum geſtantibus aluos humectant. Prægnantes præægrotantes ante partus inſuper rigent. Torpefactoriæ exolutiones difficiles quidem ex partubus contingunt, & mentem emouentes, non tamen pernicioſæ. Sed & menſium copiam præſignificant. Quæ in partu os uentriculi prædoluere, paulò pòſt eijciunt. Horrores, laſſitudines, capitis grauitates, colli dolores, menſes extrudunt. Circa iudicationem tale contingens cum tuſſicula rigorem inſuper inducit. Quibus puellis erectæ ceruicis ſpiratio contingit uterum geſtantibus, his mãmæ ſuppurantur, & menſes apparere in principio, malum eſt. Inſaniæ febres acutas turbulentas non bilioſo os uentriculi dolenti ſoluunt. In ſterilibus, & non parientibus, ſanguinis uomitus ad conceptionem prodeſt. Caligines menſibus multis comparentibus ſoluuntur. Quibus mulieribus ex febribus dolor mãmarum fit, ſputatio cruenta non feculenta oborta, ſoluit dolores. Conuulſiones ex utero affecto ſine febre faciles ſunt, uelut etiam Dorcadi. Quibus ex rigore febris laſſatoria, menſes decurrũt: collum in his doloroſum ſanguinis eruptionem inducit.

4 Vomitus minimè moleſtus eſt ex pituita ac bile permixtus, uerùm ne ualde multus uomatur. At meraciores uomitiones deteriores ſunt. Praſinus autem uomitus, & niger, & liuidus, malus eſt. Si uerò etiam omnes colores idem uomuerit, pernicioſum eſt. Celerrimam autem mortem ſignificat liuidus, & male olẽs. Eſt etiam lethalis ruber uomitus, & maximè ſi cum neceſſitate doloroſa uomatur. Qui anxiè ſe iactantes, citra uomitum exacerbantur, male habent, itemq́ue qui lancinantur citra uomitum. Parui uomitus bilioſi ſunt, tum aliàs, tum ſi uigilauerint. In nigris uomitibus ſurditas non nocet. Pauci, celeres, bilioſi, meraci uomitus, mali ſunt in alui ſubductione uberiore, & pertinaci lumborum dolore. Ex uomitibus anxietates, clangores, oculi concretionem lanuginoſam habentes, furioſa. Acutè inſania correpti, uoce intercepta, ita affecti moriuntur. In uomitu ſi quis ſiticuloſus fit, & ſitis exors fiat, malum eſt anxioſis uigilantibus. Abſceſſus iuxta aurem maximè fiunt anxioſis. Aluo turbata ſuppreſſa, breui uelut

A culicum punctur[æ] erumpunt, & ad oculos lachrymoſus abſceſſus deuenit.
In metacis uomitibus ſingultus, malus, mala etiam conuulſio. Similiter e-
tiam in nimijs purgationibus ex medicamentis. Qui uomituri ſunt, antea
ſputationes faciunt. Ex ueratro conuulſio, pernicioſa. In omni purga-
tione redundante, frigiditas cum ſudore, pernicioſa eſt: & qui inſuper uo-
munt ſiticuloſi in his, malum. Anxioſi, lumbos dolentes, aluo humectan-
tur. Purgationes ualde rubicundorum, nigrorum, à ueratro, malæ ſunt:
& cum talibus exolutio, mala. A ueratro uomere rubicũda, ſpumoſa, pau
ca, prodeſt: facit tamen duricias, & ſuppurationes magnas abducit. Sunt au
tem hi qui talia uomũt, aliàs & pectus doloroſi, & in rigoribus exudantes,
B & teſtes intumeſcũt: quod ſi contigerit, inſuper rigent & gracileſcunt. Fre
quentes per eadem recidiuæ uomitoriæ, circa iudicationem nigrorum uo-
mitum faciunt: fiunt item tremulæ. Sudor optimus quidem eſt, qui febrẽ
in die iudicatorio ſoluit: cõmodus autem eſt & qui leuat: frigidus uerò, &
circa caput ſolum ac collum contingens, malus eſt. Nam & temporis diutur
nitatem, & periculum ſignificat. At frigidus in febre quidem acuta, lethalis
eſt: in mitiore uero diuturnitatem ſignificat. Sudor unà cum febre in acu
to morbo, malus eſt. Vrina in febre albam habens & leuem ſubſidentiã
firmatam, celerem dimiſſionem ſignificat. Celerem etiam ea quæ ex indiſcre
ta, pinguedinem quandam habens, exaqueſcit. At ſubrubra, & ſubſiden-
tiam ſubrubram habens & leuem, ſi quidem ante ſeptimum diem prodeat,
C ſeptima die liberat. Poſt ſeptimũ uero tardius, aut omnino poſt tempus ali-
quod diuturnius: Et quæ in quarto die nubeculam ſubrubram habet, ſepti-
mo liberat, ſi reliqua iuxta rationem habeant. Cæterum tenuis & bilioſa, &
uix tenuem ac exiguam ſubſidentiam habens, & quæ ad melius, ac deterius
mutatur, diuturna eſt. Hæc autem diutius conſequens, aut temporis diutur
nitate circa iudicationem trahente, periculo non uacat. Aquoſa uerò & al-
ba perpetuò, in diuturnis morbis difficulter iudicat, & ſecura non eſt.
Nubeculæ in urinis albæ quidem & inferne, commodæ ſunt: rubicun-
dæ uerò, & nigræ, ac liuidæ, difficiles ſunt. Pericoloſa urina eſt bilioſa,
non ſubrubra, in acutis: & quæ craſſiores farinæ partes refert, albas ha-
bens ſubſidentias: & quæ uaria eſt colore ac ſubſidentia, & maximè in flu-
D xionibus de capite. Periculoſa eſt & quę ex nigra in tenuem bilioſam tranſ-
mutatur: & quæ ex ſubſidentia diuellitur: & quæ ex compactis quibuſ-
dam innatantibus, ſubſidentiam habet ſubliuidam, limoſam. Num ex tali-
bus præcordium dolent? dextrum arbitror, aut etiam cum uirore pallidi fi-
unt? & abſceſſus circa aurem dolentes? His paulum erumpẽs aluus, per-
nicioſa eſt. Vrinæ quæ derepentè citra rationem paulatim concoquũtur,
malæ ſunt: & in ſumma, quæ citra rationem matura eſt, in morbo acuto, ma
la eſt. Mala eſt etiam ualde rubicunda ex his, florulentiam æruginoſam con
tinens. Alba uerò & diffuſa pellucida urina, mala eſt, maximè ſi in phreniti-
cis comparet. Mala eſt quoq; quæ poſt potum cito mingitur, & præſertim
pleuriticis ac peripneumonicis. Mala eſt & quæ ante rigorem oleoſa mingi
tur. Malæ ſunt & in acutis uiridantis palloris, non exiſtẽtes in colore. Per
nicioſa eſt urina nigram ſubſidentiam habens, & nigra. In pueris uero tenu-

is,magis quàm craſſa: Verũ in tenuibus uice uerſa quàm in craſſis. Et gran- B
dinoſa genituræ ſimilis diffuſa,eademq́ doloroſa.Pernicioſa etiam eſt om-
nis quæ latenter mingitur.At peripneumonicis pernicioſa eſt quæ in prin-
cipio quidem cocta eſt, poſt quartum uero diem attenuatur. Pleuriticis
urina cruenta, caliginoſa, cum ſubſidentia uaria, indiſcreta, lethalis eſt ple-
runque in quatuordecim diebus. Lethalis eſt item in pleuriticis breui praſi
na,nigram ſubſidentiam habens, aut furfuraceam. Verum in febre ardenti
ſtupefactorio modo detentis, peſſima eſt urina ualde alba. Vrina cruda
multo tempore manens,alijs ſignis ſalutaribus,abſceſſum & dolorem ſigni
ficat, & magis in partibus ſub ſepto tranſuerſo. Si uero dolores in lumbis
oberrarint,ad coxam, & in febre,& ſine febre. At quæ emittitur urina pin- F
guedinem habens in ſubſidentia, febrem ſignificat: Cruenta uero in princi-
pio micta,diuturnam:turbata,cum ſudore, recidiuam: Alba uelut iumento
rum,capitis dolorem:pellicuoſa, conuulſionem. Quæ ſputo ſimiles ſubſi-
dentias,aut limoſas habet, rigorem indicat: Quæ aranei telis ſimiles, colli-
quationem. At in febribus erroneis nigræ nubeculæ, quartanam indicant.
Decolores autem,nigra innatantia in medio habentes,cum uigilijs et turba
tione,phreniti dem:puluerulentæ cum ſpirandi difficultate, aquam inter cu
tem. Vrina aquoſa aut turbata friabili aſperitate, aluum liquidam fore ſi-
gnificat. Verum tenuis ualde urina ſi denſa fiat, num ſudorem futurum indi
cat?iam uero factum,ſpumoſa in ſeipſam conſidens. In tertianis cum hor
rore uelut nubeculæ nigræ, horroris inconſtantis indicia ſunt. Et pellicu G
loſæ urinæ,& cum horrore ſubſidentes,conuulſoriæ ſunt. Vrina bonam
habens ſubſidentiam,derepentè nõ habens,dolorem & mutationem ſigni-
ficat: At ſubſidentiam habens turbata deſinẽs, rigorem circa iudicationem:
Fortaſſis autem & in tertianam aut quartanam tranſitionem. In pleuriti-
cis urina ſubrubram habens leuem ſubſidentiam, ſecuram iudicationem ſi-
gnificat:Cum leui uirore ac pallore florulenta,albam ſubſidentiam habens,
etiam celerem: At rubicunda ualde & florulenta, ſubſidentiam cum uirore
pallidam,leuem,ſinceram habens,diuturnum ualde turbulentum morbum
qui in alium tranſmutatur,non tamen pernicioſum. Alba uero aquoſa,ſub-
ſidentiam craſſas farinæ partes referẽtem, fuluam habens, dolorem & peri-
culum ſignificat: & quæ cum uirore pallida eſt, fuluam, craſſas farinæ par- H
tes referentem ſubſidentiam habens,tempus & periculum ſignificat. Vri
næ quæ in his qui iuxta aures abſceſſus habent, cito & modicè concoquun
tur, malæ ſunt: & perfrigerari hoc modo, malum eſt. Veſica intercepta
tum aliàs,tum cum capitis dolore,habet quid conuulſorium.Quæ in his cũ
torpore exoluuntur,difficilia ſunt,non tamen pernicioſa. Num & aliquan-
tum mente mouentur? Rhenum dolor repentinus,cum urinæ ſuppreſſio
ne,calculorum aut urinarum craſſarum mictionem ſignificat. Tremores
ſenioribus in febre fiunt,atq; ſic comparentes, fortaſſis calculos per urinam
ægris eijciunt. Vrinæ ſuppreſſio,& grauitas in imo uentre, plerunq; ſtil-
licidium urinæ ſignificat futurum:Sin minus, alium morbum ex quo ægro
tare ſolet. In bilioſis urinę interceptio,breui occidit. Vrina in febre den
ſitatem habens diuulſam, recidiuam aut ſudorem ſignificat. In febribus
longis,

A longis,tenuibus,erroneis,urinarum tenuium mictiones,ſplenicæ ſunt. In febre aliàs aliarum urinarum mictiones,morbum producunt. Vrinę quę minguntur à non recordantibus nec cōmonefactis, pernicioſæ ſunt. Num his minguntur uelut ſi ſubſidentiam conturbaſſes? Quibus urinæ paucę, grumoſæ,non ſine febre,copia ex his progreſſa tenuis prodeſt. Prodit autē talibus ab initio,aut breui ſubſidentiam habet. Quibus urinæ citọ ſubſidentiam habent,hi cito iudicantur. Comitiali morbo laborantibus urinę tenues & crudæ,præter morem, ſine repletione, morbi inuaſionem ſignificant,tum aliàs,tum ſi quis dolor,aut cōuulſio,in ſummū humerum,aut collum,aut dorſum incidat,aut torpor corporis fiat, aut turbulentum inſomni

B um uiderit. Parua comparere,ueluti ſanguinis ſtillas,& urinam,& uomitum,& alui egeſtiones,penitus quidem malum eſt. Peſſimū uero ſi propinquè inter ſe prodeant. Alui egeſtio optima eſt mollis, cohærens ac compacta, ſubfulua, non ualde graueolens, prodiens hora conſueta, copia pro ratione ciborum ingeſtorum. Spiſſum autem fiat ad iudicationem. Cōmodum eſt & lumbricos rotundos exire ſimul, ubi ad iudicationem tendit.

In acutis ſpumoſa, circumbilioſa alui egeſtio, mala eſt. Mala item ualde alba. Adhuc uero peior eſt quæ farinæ ac ſterquilinij ſpeciem refert. Sopor in his malus eſt,& cruenta egeſtio,& uaſorum uacuatio pręter rationem.

Alui interceptio parua nigra,uelut caprarum ſtercora,ad neceſſitatē coacta emittens,naſus his erumpens,malum. Viſcoſa meraca,aut alba alui e

C geſtio,mala eſt. Mala eſt & abunde multū fermentata, ſubpituitoſa. Praua item ex compactis quibuſdam innatantibus,ſubſidentia ſubliuida, purulenta,cum bilioſa. Sanguinem ſplendidum egerere,malum eſt,tum aliàs, tum ſi quis dolor affuerit. Spumoſa, circumbilioſa alui egeſtio, mala eſt. Sed & morbum regium ex talibus incurrūt. In bilioſis alui egeſtionibus ſpumoſa florulentia,mala eſt, maximè ei cui lumbi doluerint, & mente motus fuerit. Num autem his dolores? Tenuis ſpumoſa alui egeſtio, aquoſam cum uirore pallidam habens ſubſidentiam, mala eſt. Mala etiam purulenta:& nigra cruenta, mala,cum febre,& aliàs:& uaria,abunde bile colorata egeſtio,mala eſt,tantoq́ deterior quantū colore magis horrenda eſt,præterquam in medicamentorum uſu. In hoc enim periculo uacat, ſi non copia

D excedat:& tenuis,mollis egeſtio, in febre mala eſt. Mala quoq; ſicca friabilis,decolor,tum aliàs, tum ſi aluum humectet. Nigris uerò antea egreſſis occidit. Liquida alui egeſtio, & aceruatim, & paulatim cōtingens,mala eſt: altera enim uigilias,altera exolutionem facere poterit. Liquida ſubtenuis alui egeſtio perfrigeſcens,non ſine febre,mala eſt. Rigores in his ueſicam & uentrem corripiunt. Aquoſa uero ualde non deſinens in acutis, mala: & magis ſi etiam ſitim non habuerit. Valde rubicunda egeſtio in alui profluuio,mala eſt. Mala quoq; ualde cum uirore pallida,aut alba, aut ſpumoſa, aut aquoſa: & parua, & uiſcoſa, & leuis, & cum uirore ſubpallida, mala eſt. Et ſoporoſis torpefactis liquida egeſtio,peſſima eſt. Lethale autem & aluum ſanguine manare,multa grumoſa egeſtione, itemq́ alba ac liquida, cū uentre in tumorem eleuato. Egeſtio alui nigra uelut ſanguis, & cum febre,& ſine febre,mala eſt. Malæ item omnes uarię,abundè ex bile coloratę.

Egeſtiones deſinentes in ſpumoſas meracas, omnes quidem exacerbant, B
conuulſos autem etiam ualde. Ex talibus abſceſſus iuxta aurem emergunt.
At quæ ualde liquidæ fiunt,& rurſus compactæ, meracæ,ſtercoraceæ e-
geſtiones,longitudinem morbi ſignificant: Valde rubicunda,in febre,dely
rium. Alba ſtercoracea morbo regio difficilis eſt, itemq́; liquida quæ ſepoſi
ta ruborem capit. In ſanguinis eruptionibus uiſcoſa egeſtio nigris uarie-
gata,maligna eſt, maximè autem ualde albidis. Valde alba egeſtio in fe-
bre,non bene iudicat. Aluus turbulenta paruis frequentibus ad egeren-
dum progreſſibus,maxillas intendit. Soluit etiam ruboresin facie obortos.
Stercoracea cum contentione egeſtio, alui afflictionem ſignificat: Pitui-
toſa uerò acutè cum oris uentriculi dolore, dyſenteriam: fortaſſis autem & F
lumborum dolorem. Talibus alui circumtenſio ad neceſſitatem liquida de
mittens,citius reſtitans,habet quid conuulſorium: Inſuper rigere his perni-
cioſum eſt. Quibus nigra per aluum prodeunt,frigidum ſudorem exclu-
dunt. Quibus aluus ab initio turbatur,urinæ uero paucę ſunt,& progreſ
ſu tēporis aluus quidem ſiccatur, urina uero tenuis redundat, his abſceſſus
ad articulos fiunt. Progreſſus ad egerendum paulatim contingentes,hor
rorem ac rigorem inducunt:& quibus larga fit egeſtio,difficilimū eſt quar-
tanis incipientibus. Frequentes ad egerendum progreſſus paulatim con
tingentes, pauca ſtercoracea ſubuiſcoſa habentes, cum præcordijs & lateris
dolore,morbum regium denotant. Num his ſuppreſſis hi cum uirore palli
di fiunt? Arbitror autem & hoc ſanguinē effundere. At dolores in lumbis, G
in his ſanguinem fundentibus,ſanguinem egerunt ſplendidum. Cum ſo-
pore,& capitis dolore,caleſcere inſuper,pernicioſum eſt. Viſcoſæ, bilio-
ſæ,magis abſceſſus iuxta aurem faciunt. Quicunq; tumores aluo hume-
cta eleuantur,cum doloribus,malum: Aluo uero ſuppreſſa, & nulla alia re
nouata,cito rumpūtur,& malignius eſt. Vomitiones in his, malę & ferinæ.
Quibus & flāmeis & ualde rubicundis ſolutis, graueolens,larga,ſubru-
bra fit,hi ne inſaniant timor eſt. Corpus ſqualidum aluum malè affectam
ſignificat: in his ualde rubicundæ, inſtar purulentæ carunculæ, egeſtiones
maximè prodeunt. Ad aluum bilioſam mollem ſtercoracea egerentem,
ardores comparentes,tumorem iuxta aurem faciunt. Bilioſas egeſtiones
ſurditas ſedat,& ſurditatem ſedat bilioſa alui egeſtio. Puſtulæ ſerpigino- H
ſæ ſupra inguina,ad laterum mollitudinem ac pubem oborientes, aluū ma-
lè affectam ſignificant. Exolutio dolorem ſoluēs, aluū maximè humectat.
Iuxta ſedem doloroſæ ſuppurationes aluum turbant. Lethales egeſtio
nes ſunt,pinguis,nigra,liuida cum graueolentia,& bilioſa,habens in ſe ſimi
le quiddam ciceri aut fabis freſis, aut ueluti floridos ſanguinis grumos, &
quæ odore ſimilis eſt egeſtioni infantium,& uaria eademq́; diuturna. Talis
autem fuerit cruenta,ramentoſa,bilioſa,nigra,praſina,& ſimul,& permuta-
tis uicibus. Lethalis quoq; omnis eſt quæ ſenſum ęgri fugiens exit. Qui
potum difficulter deglutiunt ſpiritu tuſſiente, eructatio ſubtracta intrò re-
uoluta dolorem uentris ſignificat. Malæ ſunt etiam egeſtiones ualde ru-
bræ æruginoſæ in quartanis. Et tales ſanguinis fluxiones ſoporoſæ ſunt: ex
his conuulſione moriuntur,nigris antea egreſſis. Exolutiones alui repen
tinæ

A tinæ præter rationem, in diuturnitate temporis conſumptis, unà cum uocis tremula interceptione, pernicioſe habent. Tenues nigrorum egeſtiones horrificæ, meliores talibus ſunt. Tales proſunt maximè in ætate ante uigorem. Pruriginoſæ affectiones omnibus nigrorum egeſtionem ſignificāt, & uomitum grumoſum. Et tremulæ affectiones cum morſu ac capitis dolore, nigras egeſtiones ſignificant. Ante tales, uomitus prodit: & ubi uomuerunt, multæ tales inſuper detrahuntur. Quibus in alui turbatione exacerbatur morbus, circa iudicationem nigra inferne prodeunt. Ex aluo diutinè affecta, uomentibus, bilioſis, cibum faſtidientibus, ſudor multus cum impotentia repentina, occidit. In medicamentorum uſu, in defluxione, tenu

B is abundè ſanguis eliqueſcens, malum eſt. Duricies circa uentrem cū dolore, in febribus cum horrore cibos auerſantibus, aluo parum ad purgationem humectata, non ſuppurantur. Vnà cum febre aluus turbata ſalſuginoſo modo, ſoporoſos, torpidos non ualde comitatur. Ex aluo liquida laſſatos, caput dolentes, ſiticuloſos, uigilantes, ualde rubicunda egeſtione ſolutos, timor eſt ad inſaniam deuenturos eſſe, ſi difficulter ſpirauerint.

Ad hoc ubi quis cum uirore palleſcit, bene ſpirare noxium non eſt aluo inſuper probè egerente. Aduſtæ egeſtiones contentionem habentes, aluū malè affectam ſignificant. Bilioſis aluus turbata, parua, frequenter egerens diſtendentia cum paucis mucoſis, dolorem circa tenue inteſtinum hęc faciunt, & urinam non facilè prodeuntem, ex talibus ad hydropem deſinūt.

C Linguæ tremulæ quibuſdam alui eruptionis futuræ ſignū ſunt. Quibus ardor fit, & ad egreſſas egeſtiones alui, inſuper exſudant, his febris exacerbatur. Ex aluis liquidis perfrigeratio cum ſudore, mala. Ex aluis liquidis, ſanguis de gingiuis defluens, lethalis eſt. Alui egeſtio pura ſuperueniens, ſoluit febrem acutam cum ſudore.

HIPPOCRATIS COI LIBER
DE CAPITIS VVLNERIBVS, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete.

D
ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Capitis leuiſſima etiam uulnera non contemnenda. Capitis cutis contuſa. Caluaria & cerebri membrana ruptæ. In capite uulneratis, quid medicus interrogare debeat. 2 Capita humana diſſimilia. Capitis prominentia quid. Suturæ quādo ſimiles T in capite. Promínētia ex utraq; capitis parte duplex. Quæ ſuturæ ☒ literæ reſpondeant. Quibus ſuturæ ✕ ſimiles ſint. De duritia & mollitia ac cauitate oſſis capitis. 3 Capitis, iuxta medium, os duplex. Oſſis utriuſq; color. Lamina duplicata. Capitis os ſpongiæ ſimile. Venulæ in capitis oſſe tenuiores. 4 De craſſitudine & tenuitate oſſis capitis. Os circa ſinciput. Cur ex uulneribus ſincipitis cerebrum citiſſime & maxime mala ſentiat. 5 Os temporum, ex reliquis cur debiliſſimū. Os uerticis omnium robuſtiſſimum. Capitis poſteriore parte uulnerati, cur ſerius moriantur. 6 Capite uulnerati hyeme, diutius uiuunt. Sedes telorum ipſæ in ſeipſis fientes. Sutura oſſe denudato, in ulcere comparens. 7 Os capitis quot modis uulneretur. Contuſiones capitis uulnera conſequuntur. Fiſſurarum ſpecies omnigenæ. Os ſine fiſſura contuſum. 8 Contu-

ſionis ſpecies plures. Os intrò cedens. 9 Teli ſedes in oſſe. Sedes teli in oſſe quid ſit. 10 Alia parte capitis uulnerati, ulcus & os carne denudatum habentes. B

Teli ſedes in oſſe cum fiſſura ac contuſione. Os ex ſua natura intrò cedens. Sedes & diſſectio, idem. 11 Capillorum circa ulcus conſideratio 12 Oſſe nõ conſpicuo quomodo interrogandi. Cõtuſiones & fiſſuræ in oſſe ex uulnerati reſponſione cognoſcendæ. Spicillum contuſiones & fiſſuras non explorat. 13 Oſſium rupturæ uariæ. 14 Quæ oſſa à quibus telis potiſſimũ rumpantur, ac lædantur, & quę non.. 15 Tela obliqua, Rotũda, Oblonga, Multũ tenuia, Acuta, Leuia. 16 Vulnerati de omnibus apparentibus interrogandi. Sauciatorũ magis aut minus ſigna.

Telorum ſedes in ſuturis cognitu difficilis. 17 Ruptio in ſuturis deprehenſu difficilior: & cur hac parte oſſa promptius rumpantur. Ruptio circa ſuturam etiam ſuturæ diſſolutio eſt. Fiſſuræ, ex contuſione deprehenſu difficiles. In uulneribus iuxta ſuturas quid cõſiderandum. 18 De ulceris in capite curatione. Partium in capite affectarũ inflãmatio. Quatenus in frontis ulceribus cataplaſmatis utendum. F

19 Capitis ulcera, qua parte ſecanda. 20 Vlcera temporum non ſecanda.

Quæ poſt ulcerum ſectionem adhiberi cõueniat. 21 Raſio. Perforatio quo tempore tentanda. Oſſis rupti aut contuſi curatio. 22 Oſſium rupturæ quomodo medicamento nigro explorentur. 23 Caro os ambiens, negligenter curata.

Carnes uulneratas ſuppuratas fieri ac conſumi oportet. 24 Membranæ circa cerebrum curatio. Oſſis unius ab altero diſceſſio. 25 Oſſium intrò compulſorũ ac diſſectorum curatio. 26 Oſſa puerorũ capitis tenuiora ac molliora. Oſſis carne denudati curatio. Moriturorum ex capitis uulneribus ſigna. 27 Oſſis rupturæ neglectæ mala. Puſtulæ in lingua capite uulneratis. Conuulſio ex ulcere capitis. 28 Syderati ex capitis ulcere. Febre inuadente ex capitis ulcere, quid faciendum. Tumor rubicundus, capitis oſſe denudato. Febre inuadente, ex capitis ulcere, quid faciendum. 29 De capitis oſſium perforationibus, ac terebrationis uſu. G
30 Oſſa ſuppurata facilius perforari.

VLLVM capitis uulnus leuiter contemni debet. Sæpe enim cutis ſola contuſa ferro, aut alia aliqua re, ſi non diligenter, & cũ quadam cautione curetur: ueluti ſi ſanguis concretus non expurgetur, aut aliud quiddam negligatur: ulcus incrudeſcens non parum moleſtiæ exhibet, & aliquando etiam febrem inducit: & medico quidem negotia, ægroto uero periculum nõ minus affert.

Verum hoc multo magis contingit, ſi caluaria, & cerebri membranæ rũpuntur. Quare ſi non ſingula hæc diligenter medicus curauerit, ſæpe mortis cauſa exiſtit. Et de his quidem omnibus etiam alibi diximus, ſed & nunc H
dicendum eſt. Primùm igitur capite uulnerato interrogare oportet: per quid uulneratum ſit: deinde quid homo fecerit, quum uulneratus fuit. Poſtea qua parte uulnus inflictum ſit. Nam hominum capita nihil inter ſe ſimiliter habent, necꝫ ſuturæ capitis in omnibus eodem loco conſiſtunt. Verum quiſquis ex priore capitis parte prominẽtiam habet: (eſt autem prominentia, rotunda oſſis pars eminens præ alia:) huius ſuturæ cõſiſtunt in capite, uelut litera Græca tau T pingitur. Breuiorẽ enim lineam ad prominentiam tranſuerſam conſtitutam habet: alteram uero lineam per medium caput, ſed ſecundum longitudinem ad collum ſemper habet. Qui uero ex poſteriore capitis parte prominentiam habet, huius ſuturæ etiam contrario priori modo conſiſtunt. Breuior enim linea ad prominentiã tranſuerſa conſiſtit: longior autem per medium caput, ſecundum longitudinem ad frontem

A tem ſemper conſtituta eſt. Quiſquis autem ex utraq; capitis parte, & anteriore,& poſteriore, prominentiam habet: huic futuræ ſunt ſimiliter conſtitutæ,uelut litera Græca ⌶ ſcribitur. Conſiſtunt autẽ longæ quidem lineę ad utranq; prominentiam tranſuerſæ: Breuis autem per medium caput, ſecundum longitudinem ad utrãq; longam lineã deſinens. At qui neutra parte ullam prominẽtiam habet,hic ſuturas habet uelut litera Gręca χ pingitur. Cõſiſtunt autem hæ lineæ,altera quidem tranſuerſa ad tempora pertingens, altera uero ſecundum longitudinem, per medium caput. Duplex 3
autem eſt os iuxta medium caput:duriſſima uero ac denſiſſima ſuprema ipſius pars exiſtit,& infima quæ eſt ad membranam. Con ſimilis eſt color oſſis
B ſub carne:conſimilis eſt color oſſis inferne. Secedit autem à ſupremo ac infimo oſſe,à duriſſimis ac denſiſſimis,ad mollius,ac minus denſum, & communius,ad duplicatam laminam. Eſt autem duplicata lamina cauiſſima, ac molliſſima, & maximè antroſa. Eſt autem & totum os capitis,excepta ualde modica ſuprema ac infima parte,ſpongiæ ſimile: & habet os in ſeipſo carunculas ſimiles multas humidas: & ſi quis ipſas digitis conterat, ſanguis utiq; ex ipſis prodierit. Sunt etiam in oſſe uenulę tenuiores ac cauiores,ſanguine plenæ. Quod igitur ad duriciam,& molliciem, & cauitatem attinet, ſic habet: Quòd uero ad craſſitudinem ac tenuitatem,hoc modo. Vniuerſi ca- 4
pitis os tenuiſſimũ eſt ac debiliſſimũ,quod eſt circa ſinciput: & carnem pauciſſimam ac tenuiſſimã hac parte os in ſeipſo habet: & cerebrum hac capitis
C parte plurimũ ſubeſt. Et quia hæc ita ſe habent, ut & uulnera, & tela æqualia ſint magnitudine,& minora: & ſimiliter uulneratus quis ſit, & minus: os hac capitis parte & magis contunditur, & rumpitur, & magis intrò contuſum cedit: & lethaliora,ac ad curandum,& effugiendam mortem,difficiliora ſunt uulnera hac parte,quàm alibi in capite: & ut ſint æqualia uulnera, & ſimiliter uulneratus quis ſit,& minus: homo ubi etiam aliàs ex uulnere moriturus eſt, breuiore tempore moritur, qui hac parte capitis uulnus habet, quàm qui alia. Cerebrum enim & citiſſimè & maximè iuxta ſinciput ſentit mala,quæ & in carne,& in oſſe fiunt. Sub tenuiſſimo enim oſſe,ac modica carne,cerebrum eſt hac parte: & plurimũ cerebrum ſub ſincipite iacet.

Cæterum ex reliquis oſſibus id quod circa tempora eſt,debiliſſimũ eſt.
D Cõmiſſura enim eſt infernæ maxillæ ad caluariam,& motus in temporibus ſurſum ac deorſum,uelut articuli: & auditus prope ipſum eſt: & uena per tẽpora extẽta eſt,caua ac fortis. Omni uerò capitis oſſe robuſtius eſt os uerticis: & quod eſt retro aures, robuſtius eſt quàm totũ quod in anteriore parte eſt: & carnem ampliorem ac profundiorem in ſeipſo hoc os habet. Et ſanè his ita ſe habentibus,ſi quis & uulneribus,& telis,omnibus æqualibus ac ſimilibus, & maioribus ac minoribus, ſimiliter ſit uulneratus, & magis: hac capitis parte os minus rumpitur,& contunditur: & ſi homo aliàs moriturus eſt ex uulnere,ſi in poſteriore capitis parte uulnus habet,diutiore durans tempore morietur. In longiore enim tempore os ſuppuratur, & deorſum ad cerebrum tranſpuratur, propter oſſis craſſitudinem: & paucius etiã cerebrum hac parte ſubeſt: & plures mortem effugiunt plerunq; ex his qui poſteriore capitis parte uulnerati ſunt,quàm qui anteriore. Sed & in hye 6
me

me diutiore tempore uiuit homo quàm in æſtate, quiſquis etiam aliàs mori B
turus eſt ex uulnere,quacunq; capitis parte uulnus habeat. At uero ſedes
telorum acutorum ac leuiorum, ipſæ in ſeipſis contingentes in oſſe, & cum
fiſſura,& cõtuſione,ac intrò ceſſione:(fiunt autem hæ ſimiliter,& in anterio
re & in poſteriore capitis parte:)ex his mors non contingit ſecundum iuſti-
tiam, etiamſi contingat. Sutura uerò in ulcere ſi compareat, oſſe denuda-
to,quacũq; capitis parte ulcere oborto, debiliſſimus æger eſt ad reſiſtendũ
uulneri ac telo, ſi in ipſam ſuturam telum incubuerit: & maximè omnium ſi
telum in ſincipite,iuxta debiliſſimam capitis partem incuſſum fuerit,& ſutu
7 ræ circa ulcus,ſi ita cõtingat,fuerint,& telum ipſas ſuturas cõtigerit. Vul-
neratur porrò os in capite tot modis. Singulorum autem modorum plures F
ſpecies fracturæ in uulnere fiunt. Os uulneratum rumpitur, & oſſi fiſſuram
continenti ac ambienti neceſſe eſt contuſionẽ accedere,ſi ruptum fuerit. Nã
telum quod os rumpit,idem hoc etiam os, aut magis, aut minus contundit,
id ipſum uidelicet os, in quo fiſſuram rumpit. Atq; hic unus modus eſt.

Species autem fiſſurarum omnigenę fiunt. Nam & tenuiores,& ualde te
nues conſpicuæ fiunt.Quædam uerò neq; ſtatim poſt uulnerationem,neq;
in diebus,in quibus dolorum unlitas mors homini contingere poteſt. Rur
ſus aũt aliquæ fiſſuræ craſſiores ac ampliores fiunt: quædam uero etiam ual
de amplæ.Et aliæ quidem in longiorẽ modum rumpuntur,aliæ uerò in bre
uiorem:& aliæ rectiores ſunt,aliæ etiam ualde rectæ:aliæ uero curuiores &
curuæ ac profundiores:alię autem ad infernam partem,& per totum os.Po G
terit autem & os in ſua ipſius natura contundi, ita ut nulla fiſſura ad contu-
8 ſionem oſſi accedat. Atq; hic ſecundus modus eſt. Species autem contu-
ſionis plures ſunt.Nam & magis, & minus contunditur, & altius ac per to-
tum os, & minus in altum ac per totum os, & in ampliorẽ & minorem tum
longitudinem,tum latitudinem. Verum harum ſpecierum nullam oculis in
tuenti cognoſcere datur, qualis nam ſpecie exiſtat, & quanta magnitudine.
Neq; enim etiamſi ſint contuſa, & malum factum ſit, an contuſa ſint,oculis
uidere conſpicuum ſit,ſtatim poſt uulnerationem:quemadmodum neq; ali
quæ fiſſuræ uideri poſſunt,quæ rupto oſſe procul abſunt. Intrò etiam ce
dit os ex natura ſua,unà cum fiſſuris:aliàs enim nõ intrò ceſſerit.Nam quod
intrò cedit, abrumpiturq; ac frangitur, intrò cedit ab alio oſſe, quod in ſua H
ipſius natura manet, & ſic ſanè fiſſura adeſt intrò ceſſioni. Atq; hic ternus
modus eſt. Intrò autem cedit os per multas ſpecies. Nam & maior oſſis
pars,& minor intrò cedit:& magis ac profundius deorſum,& minus ac ma
9 gis in ſuperficie. Quin & ſede teli in oſſe contingente, fiſſura utiq; ad ſe-
dem acceſſerit, & ad fiſſuram etiam cõtuſionem magis aut minus accedere,
neceſſe eſt,ſi quidem & fiſſura accedat ea parte qua & ſedes facta eſt: & fiſſu
ra fit in oſſe continente & ſedem,& contuſionem. Atq; hic quartus modus
eſt,in quo ſedes teli fit in oſſe. Sedes autem uocatur, quum manente oſſe
in ſua ipſius natura, telum quod in os incubuit, manifeſtum fecerit ubi incu
buit. Verùm in ſingulis modis plures ſpecies fiunt. Et de contuſione quidẽ
ac fiſſura,ſi ambo hæc ad ſedem accedant,& ſi contuſio ſola fiat,iam dictum
eſt,quòd multæ ſpecies & contuſionis,& fiſſuræ fiunt. Hæc autem ſedes
ipſa

A ipſa in ſeipſa, longior ac breuior fit, & curuior ac rectior, & orbiculatior: &
multæ alię ſpecies talis modi ſunt prout etiam figura teli fuerit, & eædem e-
tiam profundiores deorſum, & magis & minus, & anguſtiores, & amplio-
res, & ualde amplæ, ſi diſſectione interciſa fuerit. Quanta autem diſſectio
in longitudinem ac latitudinem fiat, in oſſe ſedes eſt, ſi alia oſſa diſſectionem
ambientia in ſua ipſorum natura manſerint, & non unà cum diſſectione in-
trò ceſſerint ex ſua natura. Nam ſi ita contingat, intrò ceſſio fuerit, & nõ am
plius oſſis ſedes. Si uero alia capitis parte uulneratur, & ulcus habet ho- 10
mo, & os carne denudatum eſt, quintus hic modus eſt: & hanc calamitatem
ubi facta eſt, nulla re iuuare queas. Nã ſi paſſus eſt hoc malum, non eſt quod
B ex ipſo exquirere poſſis, an paſſus ſit hoc malum, neq; qua capitis parte: &
ex his fracturæ modis ad perforationem deuenit, tum ſi contuſio ad uiſum
inconſpicua eſt, tum ſi aliquo modo manifeſta fuerit: & fiſſura ſi incõſpicua
uiſui fuerit, & ad uiſum manifeſta. Sed & ſi ſede teli in oſſe contingente,
fiſſura ac cõtuſio ad ſedem accedat: & ſi cõtuſio ſola accedat ad ſedem, abſq;
fiſſura: hæc quoq; ad perforationem deuenit. At uero os quod ex ſua natu-
ra intrò ceſſit, parum perforatione opus habet: & quæ maximè intrò ceſſe-
runt, & maxime fracta ſunt, & perforatione minime opus habent. Neq; ſe-
des ipſa in ſeipſa contingens, abſq; fiſſura ac contuſione, perforatione indi-
get: Neq; diſſectio ipſa, ſi magna ac ampla fuerit. Diſſectio enim & ſedes
idem ſunt. Cæterùm primum expectare oportet in uulnerato, qua capi- 11
C tis parte, & num in debilioribus, uulnus habeat: & capillos conſiderare cir-
ca ulcus, an diſſecti ſint à telo, & an intus ſint in uulnere: quod ſi eſt, pericu-
lum eſt os carne nudum eſſe. Itaq; dicere oportet, os aliquam læſionem à te-
lo habere. Atq; hæc longe prius conſideraſſe ac dixiſſe oportet, anteaquam
hominem contingas. Vbi uero iam cõtigeris, clare noſſe conari, an nudum
carne os ſit, aut non, & ſi quidem oculis conſpicuum fuerit os nudum, bene
habet: Sin minus, ſpicillo conſiderato: & ſi quidem inueneris os carne nu-
dum eſſe, & non ſanum à uulnere, eius quod in oſſe eſt dignotionem primũ
facere oportet, inſpiciendo & quantum ſit malum, & quo opere opus habe
at. Oportet etiam uulneratum interrogare ut paſſus ſit, & quo modo. Si 12
uero non conſpicuum fuerit os, multo adhuc magis interrogationem face-
D re oportet, an habeat quid mali, aut non habeat: & ſi nudum eſt os, ut factũ
ſit, & iuxta quem modum. Nam contuſiones, & fiſſuras in oſſe non appa
rentes, & tamen præſentes, ex uulnerati reſponſione cognoſcere primùm
conari oportet, an tale quid paſſum ſit os, aut non paſſum: deinde ratione &
opere exquirere, citra ſpecilli admotionem. Spicilli enim admotio non
indicat, an tale quid mali os paſſum ſit, & an habeat quid in ſeipſo, aut non
paſſum ſit. Sed ſedem teli indicat ſpicillum, & an intro ceſſerit os ex natura
ſua, & an uehementer fractum ſit os: quæ etiam oculis conſpicua uidenti co
gnoſcere datur. Rumpitur autem os & obſcuris fiſſuris & manifeſtis: & 13
contunditur obſcuris contuſionibus: & intro ex ſua natura maxime cedit,
quum alter ab altero fauciatur, de induſtria fauciare uolens: aut quum ex al-
tiore loco fit iactus, aut plagæ ictus, uter tandem fuerit, magis quàm ex pla-
no loco: & ſi contineat manu telum, ſiue iaciat, ſiue percutiat: & ſi fortior de

biliorem

biliorem uulnerat. Ex his uero qui cadentes uulnerãtur ad os, aut in ipſum B
os, is qui ex altiſſimo loco cadit, & in duriſſimum ac obtuſiſſimum: huic periculum eſt ut os & rumpatur, & cõtundatur, & intro cedat ex ſua natura. Ei uero qui ex plano magis loco cadit, & in molliorem, os minus hæc patitur,
14 aut etiam non patitur. Quæcunq; uero illabentia in caput tela, ad os uulnerant, ex his id quod ex altiſſimo loco illapſum eſt, & minime ex plano, & quod duriſsimũ ac obtuſiſsimũ, & grauiſſimũ ac minime leue eſt, & quod minime acutum ac molle: hoc & ruperit os, & cõtuderit: & maxime ſanè periculum eſt ut os hęc patiatur, quũ & hæc fiant, & è directo aduerſus telum, os ſauciari contingat, ſiue ex manu percutiatur, ſiue iactũ ſuſcipiat, ſiue quid ipſi incidat, ſiue ipſe collapſus ſaucietur, ita ut quomodocunq; ſauciatus, oſ- F
15 ſe aduerſus telum occurrat. Quæ uero tela ex obliquo os ſauciant, minus & os rumpunt, & intro ad caput contundunt, etiamſi carne fuerit os denudatum. Nam quędam uulnera ita inflicta, neq; denudant os carne. Profecto ex telis maxime os rumpunt, & manifeſtis, & obſcuris fiſſuris, & contundunt, & ex natura ſua os intro cedere faciunt, quæ ſunt rotunda, & orbiculata, & undiquaq; plana, & obtuſa, & grauia, & dura: & carnem hæc contundunt, & maturam faciunt, ac concidunt: & ulcera fiunt à talibus telis in obliquũ. Sed & in circulum, ſubcaua, & ſuppurata magis fiunt, ac humida ſunt, & diutiore tempore purgantur. Neceſſe eſt enim carnes contuſas ac conciſas, pus fieri ac conſumi. At tela oblonga, multum tenuia, & acuta, & leuia, carnẽ magis diſſecant quàm contundant, & os eodem modo. Et ſedem G
quidem inducit id ipſum quod etiã diſſecauit. Diſſectio enim & ſedes idem ſunt. Verùm non ualde os contundunt talia tela, neq; rumpunt, neq; ex
16 natura ſua intro cedere faciunt. Cæterùm oportet ſupra conſpectum tuũ, quicquid tandem apparuerit in oſſe, etiam de omnibus his interrogationẽ facere. Nam magis & minus ſauciati ſigna hæc ſunt, ſi uulneratus ſoporem altiorem inciderit, & caligo offuſa fuerit, & uertigo, & ſi ceciderit. Quum aũt os carne denudatũ à telo fuerit, & circa ipſas ſuturas ulcus fieri cõtigerit, difficile eſt ſedem teli deprehendere, quæ in alio oſſe manifeſta eſt, an inſit in oſſe, aut nõ inſit, & an ſedes facta ſit in ipſis ſuturis. Occultat enim ipſa ſutura, aſperior exiſtens reliquo oſſe, & non ſatis clarum eſt ubi in ipſo ſutura eſt, & ubi oſſis ſedes, ſi non ualde magna ſedes fiat. Accedit etiã ruptio ad H
ſedem, plerunq; & ipſa in ſuturis contingens, & fit etiam hæc ruptio rupto oſſe deprehenſu difficilior, eo quod circa ipſam ſuturam ruptio fit, ſi rumpitur, utplurimùm. Procliue enim eſt hac parte os rumpi ac diſſolui, propter oſsis hac parte debilitatem ac raritatem, & propterea quod parata ſit ſutura ut rumpatur ac diſſoluatur. Nam reliqua oſſa ſuturam ambientia ruptionis
17 exortia manere poſſunt, eo quòd robuſtiora ſunt quàm ſutura. Verùm ruptio circa ſuturam facta, etiam diſſolutio ſuturę eſt, & non facile eſt deprehendere, neq; ſi à teli ſede fiat in ſutura, ubi rupta fuerit ac diſſoluta. Verum difficilius eſt deprehendere fiſſurã ex contuſione. Fallunt enim & mentem, & uiſum medici hæ ſuturæ, fiſſuræ ſpeciem referentes, & reliquo oſſe aſperiores exiſtentes, niſi uehementer diſſectæ fuerint ac diſſolutæ. Diſſectio autem & ſedes idem ſunt. Proinde ſi circa ſuturas uulnus factum fuerit,

&

A & ad os telum incubuerit, animaduerſionem habere oportet, ac inuenire
quod os paſſum ſit. Nam ab æqualibus magnitudine telis, & ſimilibus, ac
multo minoribus, & ſimiliter & multo minus uulneratus, longe magis ma-
lum accipit, qui in oſſe in ſuturas telum recepit, quàm qui non in ſuturas id
recepit. Et pleraq; horum perforare oportet. Verùm ipſas ſuturas perfora-
re nõ oportet, ſed ſecedendo in propinquo oſſe perforationẽ facere, ſi per-
fores. Porrò de curatione uulnerum in capite, & quo modo deprehende 18
re oportet affectiones in capite obortas non manifeſtas, ita mihi uidetur.

Vlcus in capite nullo humore humectare conuenit, ac ne uino quidem:
neq; cataplaſmate integere, neq; linamento curationem facere. Neq; uero
B comprimere oportet ulcus in capite, ſi non in fronte fuerit, aut in loco pilis
nudato, aut circa ſupercilium & oculum. Hic enim facta ulcera, cataplaſma-
tis ac deligatione magis opus habent, quàm in alijs capitis partibus. Con
tinet ac ambit reliquum caput totam frontem: partes autem ulcus ambien-
tes, in quacunq; tandem parte ulcera fuerint, inflammantur ac intumeſcunt,
propter ſanguinis influxionem. Oportet autem neq; ea quæ in fronte ſunt
ulcera, per omne tempus cataplaſmatis integere ac deligare, ſed poſtquam
inflãmatio ſedata eſt, & tumor ſedatus, à cataplaſmatis ac deligatione ceſſa-
re. At in reliquo capite ulcus, neq; linamentis, neq; cataplaſmatis, neq; deli-
gatione curare oportet, ſi non & ſectione opus habeat. Secare autem o- 19
portet ulceribus in capite ac fronte factis, qua parte os carne nudum fuerit,
C & læſionem aliquam ex telo habere uiſum fuerit. Vlcera uero quæ non
habent ſufficientem magnitudinem longitudinis ac latitudinis, ad oſſis in-
ſpectionem, an quid mali paſſum ſit à telo, & quale id paſſum ſit, & quantũ
caro contuſa eſt, & quantam os læſionem habet: & rurſus an illæſum ſit os
à telo, & nihil mali paſſum ſit: & ad curationem, quali nam opus habet ul-
cus, & caro, & oſsis affectio: talia ſanè ulcera ſectione opus habent. Si uero
etiam os quidem carne fuerit denudatũ, ſubcaua uero fuerint ulcera in obli-
quum, cauitatem quamplurimũ reſecare oportet, ubi non facile eſt medica-
mento quocunq; peruenire. Sed & orbiculatiora ulcera, ac plurimũ ſubca-
ua, etiam ipſa reſecare oportet, circulo diuiſim inciſo ſecũdum longitudinẽ
pro hominis natura, ut longius fiat ulcus. At uero in capitis ſectione, reli-
D quæ quidem capitis partes ſecuritatem habẽt dum ſecantur. Verùm tem 20
pora, & adhuc ſupra tempora uenam quę per tempora fertur, ſecare non o-
portet. Conuulſio enim corripit ſectum. Et ſi quidem ſiniſtra tempora ſecta
fuerint, dextera conuulſio corripit. Si uero dextra ſecta fuerint, ſiniſtra con-
uulſio apprehendit. Quum igitur ulcus in capite ſecas, oſſium gratia car-
ne denudatorum, ſcire cupiens an habeat os quid mali à telo, aut non habe-
at, ſecare oportet uulnus tanta magnitudine, quanta ſurſum opus habere ui
ſum fuerit. Secantem uero carnem ab oſſe diducere oportet, quæ ad mem-
branam, & ad os exiſtit. Deinde linamentum per totum ulcus adhibere
oportet, quod ulcus quàm ampliſsimũ in poſterum diem faciat, cum mini-
mo dolore: ubi uero linamentum adhibuiſti, cataplaſmate utere, quãto tem
pore etiam linamẽto, ita ut mazam ex tenui polenta in aceto ſubigas, aut co-
quas, & quàm maximè uiſcoſam facias. Poſtridie uero ubi linamẽtum exe-

meris,inſpecto oſſe quod paſſum eſt, ſi non cōſpicua tibi ſit uulneratio,qua B
lis nam ſit in oſſe: necq; cognoſcas an os aliquid mali in ſe habeat,aut non ha
beat,telum autem ad os perueniſſe ac læſiſſe uideatur,radere oportet ſpicil-
lo raſorio, ſecundum longitudinem ac profunditatem pro hominis natura:
& rurſus ſi etiā tranſuerſum ſit os, ruptionum gratia ad uiſum inconſpicua-
rum, & contuſionis obſcuræ gratia, quæ non intro ceſsit ex natura alterius
21 oſsis capitis. Indicat enim ipſa raſio magis, ſi non etiā aliàs conſpicuæ fue
rint hæ affectiones, ex telo in oſſe exiſtentes. Et ſi ſedem teli in oſſe uideris,
tum ipſam teli ſedem radere oportet, tum ambientia ipſam oſſa, ne ſæpe ad
ſedem ruptio accedat,& cōtuſio,aut ſola contuſio, & deinde lateant, quum
non conſpicua exiſtant. Poſtquam autem os ſcalpro raſeris,ſi quidem ad F
perforationem tendere oſsis ſauciatio uideatur, perforare oportet, & citra
perforationem triduum non excedere, ſed in hoc perforare, tum aliàs, tum
tempore calido,ſi ab initio curationem ſuſceperis. Si uero ſuſpiceris os ru
ptum,aut contuſum eſſe,aut ambo hæc:coniectura facta quod uehementer
ſauciatus ſit, ex uulnerati uerbis: & quòd à forti id contigit qui ſauciauit, ſi
alius ab alio uulneratus fuerit:& quòd telum quo uulneratus eſt,ex maleſi-
corum telorum ordine fuit:deinde quòd uertigo & caligo ipſum corripue-
rit, & quod in ſoporem profundiorem inciderit, & quod ceciderit: His ita
contingentibus,ſi non cognoſcas an os ruptum ſit,aut contuſum,aut ambo
hæc,necq; aliàs uideas:ſuper os aliquid maxime nigri coloris,nigro medica-
mento liquato ſubactum,imponere oportet: & ſubextento linteo oleo im- G
buto ſuper ulcus, & deinde mazæ cataplaſmate appoſito deligare: poſtri-
22 die uero exoluto ac expurgato ulcere deradere. Et ſi ſanum nō fuerit, ſed
ruptum ac contuſum,reliquum quidem os raſum album erit, fiſſura uero &
contuſio, quæ nigrum medicamentum eliquatum in ſeipſam ſuſcepit,in re-
liquo oſſe albo nigra erit. Cæterum hanc fiſſuram conſpectam rurſus ſe-
cundum profunditatem radere oportet. Et ſi quidem radens fiſſuram hanc
conſpectam nigram exemeris, & deleueris è conſpectu ſublatam, contuſio
quidem oſſis,aut magis aut minus facta fuit, quæ ſanè etiam fiſſuram à ſcal-
pro raſorio deletam rupit. Verùm minus horrenda hæc eſt,& minus nego
tij exhibuerit, fiſſura deleta. Si uero in profundo ſit, & dum raditur deleri
nolit,ad perforationem deuenit hęc calamitas. Sed perforare oportet,ac de H
cætero ulcus curare. Cauere autem conuenit ut ne aliquid mali os contra-
hat ex carne,ſi male curetur.Nam & perforato oſſi,& aliàs denudato, ſed ſa
no:& ſi læſionem aliquam ex telo habeat, & tamen ſanum eſſe putetur,peri
culum magis imminet ut ſuppuratum fiat, etiam ſi aliàs futurum non eſſet.
23 Si & caro os ambiens male curetur,& inflāmetur ac conſtringatur (Igne
ſcit enim,& multa flāma impletur. Et ſanè os ex ambientibus carnibus in ſe
ipſum calorem & flāmam,& quæcunq; mala in ſeipſa habet caro, trahit, &
ex his ita ſuppuratum fit. Malum eſt etiam humidam eſſe carnem in ulcere,
& putreſcentem,& ad multū tempus purgari.) Quare ſuppuratum qui-
dem quàm celerrime ulcus facere oportet. Sic enim ambientes ulcus partes
quàm minimū inflāmabuntur, & ulcus citiſſime purum erit. Neceſſe eſt e-
nim carnes conciſas ac contuſas à telo ſuppuratas fieri ac conſumi,Poſtquā
autem

A autem purgatum fuerit, ſiccius fieri ulcus oportet. Sic enim citiſſime ſanum fiet, ſicca carne germinante, & non humida. Et ſic quoq; ulceri caro non ſuperincreſcet. Eadem ratio membranæ circum cerebrum eſt. Statim enim 24 oſſe perforato & exſecto, ac de membrana detracto, ipſam denudatã membranam puram quàm citiſsime ac ſiccam facere oportet, ut ne ubi ad multũ tempus humida ſit, computreſcat ac in tumorẽ attollatur. His enim ita contingentibus, periculum eſt ipſam putreſieri. At uero os quod diſcedere à quouis alio oſſe oportet, ulcere in capite facto, & ſede teli in oſſe exiſtente, aut aliàs oſſe plurimũ denudato: diſcedit, ubi plurimũ exangue factum eſt. Reſiccatur enim ſanguis ex oſſe, & à tempore, & à plurimis medicamentis.
B Citiſsime enim diſceſſerit, ſi quis ulcus quàm citiſsime purgarit, & de cætero & ulcus, & os, tum maius, tum minus reſiccauerit. Quod enim citiſsime reſiccatum ac teſtaceum factum fuerit, ex hoc facto maxime dimittitur ab alio oſſe, quod ſanguinolentum ac uiuum exiſtit, & quum exangue ac ſiccũ fiat, à ſanguinolento ac uiuo ualde diſcedit. Quæcunq; uero oſſa intro con 25 tuſa cedunt ex ſua ipſorum natura, rupta aut etiam diſſecta, ualde ampla, talia minus periculoſa ſunt, ubi membrana ſana fuerit: & quę pluribus fiſſuris & amplioribus intro rupta ſunt, adhuc minus periculoſa ſunt, & ad detractionem faciliora fiunt: & nullum ex talibus perforare oportet, neq; periclitari oſſa auferre conando, priuſquam ſponte ſua emergãt, priore forma exoluta. Emergunt autem carne ſubnaſcente. Subnaſcitur autẽ ex duplicata oſ-
C ſis lamina, & ex ſano oſſe, ſi ſuperna oſſis pars ſola fuerit corrupta. Sic uero quàm citiſsime & caro ſubnaſci ac germinare poterit, & oſſa emerſerint, ſi quis ulcus quàm citiſsime ſuppuratum redditum, purum faciat. Et ſi per totum os ambæ partes intro contuſę ceſſerint ad membranam, & ſuperna oſſis pars, & inferna, ſi quis ſimiliter medeatur, ulcus celerrime ſanum erit, & oſſa quæ intro ceſſerunt, celerrime emergunt ac reuertũtur. At uero pue- 26 rorum oſſa, & tenuiora & molliora ſunt, ea de cauſa, quod ſanguinolentiora ſunt, & caua, & neq; antroſa, neq; denſa, neq; ſolida: & à telis æqualibus ac debilioribus, ſi ſimiliter ac minus fuerint uulnerati, iunioris pueri uulnus, & magis & citius ſuppuratur, & in breuiori tempore quàm ſenioris: & ſi aliàs ex uulnere moriturus eſt, iunior ſeniore citius perit. Cæterum ſi os de-
D nudatum carne fuerit, animaduerſione habita cognoſcere conari oportet, ſi oculis uidere ac noſcere non datur, an ruptum ſit os, & an contuſum, aut ſolum contuſum: & an ſede teli facta, adſit contuſio, aut fiſſura, aut ambo hæc. Et ſi quid horum os paſſum fuerit, detracto ſanguine, paruo terebello modice & cũ cautione, os terebrare oportet. Tenuius eſt enim os, & minus pro fundum iuuenibus, quàm ſenioribus. Quicunq; uero ex uulneribus in capite moriturus eſt, & fieri nõ poteſt ut ſanus fiat ac ſeruetur, ex his ſignis dinotionem morituri facere oportet, & quod futurum eſt prædicere. Patitur enim hæc. Quum quis os fractum, aut ruptũ, aut contuſum, aut quocun- 27 que modo fractum intelligens, per errorem deliquerit, & neq; raſerit, neq; perforauerit, ueluti os non opus habeat, & uelut os ſanum exiſtat: ante decimum quartũ diem febris corripiet ut plurimũ in hyeme. In æſtate uero poſt ſeptimũ diem febris corripit: & poſtquam hoc factum fuerit, ulcus colorẽ

 amittit,

amittit, & ex ipſo ſanies pauca fluit:& quod inflãmatum eſt ex ipſo emori- B
tur,& uiſcoſum fit, & apparet uelut ſalſamentum colore fuluum,ſubliuidũ: & os tunc corrumpi incipit, & fit ualde nigrum,poſtremũ pallidum aut ualde album euadens. Quum uero iam ſuppuratum fuerit, in lingua puſtulæ oboriuntur,& deſipiens æger moritur, & conuulſio pleroſq; corripit in altera corporis parte: Si quidem in ſiniſtra parte capitis ulcus habeat,in dextra corporis parte conuulſio corripit. Si uero in dextra capitis parte ulcus
28 habeat,in ſiniſtra corporis parte conuulſio corripit. Sunt autem & qui ſyderati fiunt, atq; ſic pereunt ante ſeptimũ diem in æſtate, aut decimumquartum in hyeme. Similiter autem ſignificãt hæc ſigna & in ſeniore,& in iuniore,ſi uulnus exiſtat. Quapropter ubi intellexeris febrem inuadere hominẽ, F
& ex alijs ſignis aliquod ipſi accedere, non cunctari oportet, ſed os uſq; ad membranam perforare,aut ſcalpro raſorio deradere. Eſt enim & ad perforationem,& ad raſionem,facile ac expeditum: deinde reliqua ſic curare, prout cõducere uiſum fuerit,reſpectu ad id quod fit habito. Quum uerò in uulnere,in capite hominis terebello perforato,aut nõ perforato,oſſe autem denudato,tumor rubicundus,ignis ſacri ſpeciem referens,acceſſerit in facie,& in oculis utriſq;,aut altero:& ſi quis tumorem cõtingat,doleat:& febris corripiat ac rigor:et ulcus ipſum tum quod ad carnem attinet,tum quod ad os, bene habeat ad aſpectum:& ambientes ulcus partes bene habeant,excepto tumore qui in facie exiſtit: & aliud peccatũ nullum tumor habeat, quod ad reliquam uictus rationem attinet: Huius infernam aluum deorſum purgare G
oportet medicamento,quod bilem ducit:& ubi ſic purgatus fuerit,& febris dimittit,& tumor ſedatur,& ſanus euadit. Medicamentum uero dare opor
29 tet,ad uires hominis reſpiciendo,prout robore ualidus fuerit. Cæterum de perforationis ac terebrationis uſu,ubi ea neceſſitas ingruat, ut neceſſe ſit hominem perforare,ſic ſtatuendum eſt. Si ab initio aſſumptam curationem adminiſtras,non oportet ſtatim os ad membranam perforare ac excindere. Non enim conducit membranam oſſe denudatam eſſe ad multum tempus male afflictam: ſed poſtremũ ubi madore corrumpi ac putreſcere ipſam periculum eſt. Eſt & aliud periculum,ſi ſtatim oſſe ad membranam perforato, ipſum auferas, ne in ipſo opere membranam per terebellum uulneres. Verum terebrantem oportet, ubi iam ualde parum abeſt ut os ſit perforatum, H
& os iam mouetur, à terebratione deſiſtere, & ſinere ut os ſua ſponte diſcedat. Nam in oſſe perforato,& à perforatione relicto,nihil mali accedere poterit. Tenue enim iam id quod reſtat fit. Reliqua uero curare oportet,prout ulceri conducere uiſum fuerit. Terebrantem autem frequenter eximere terebellum oportet,caliditatis oſsis gratia,& in frigidam aquã immergere. Caleſcens enim ex circumductione terebellum, etiam os excalfaciens ac reſiccans adurit,& maius,os perforationem ambiens,diſcedere facit,quàm aliàs diſceſſurum fuiſſet. Si uero etiam ſtatim uolueris uſq; ad membranam perforare,et poſtea os auferre,eodem modo frequenter eximere terebellum oportet,& in frigidam aquam demergere. At ſi non ab initio curationem aſſumpſeris,ſed ex alio traditam ſuſceperis,ita ut poſterior tarde ad curationẽ deuenias: terebello exſculpto ſtatim os ad membranam perforare ac excindere

A dere oportet,& exempto ſæpe terebello ſpeculari, tum aliâs, tum per admo
tum ſpicillum, circumcirca ipſius terebelli uiam. Nam multo citius perfo 30
ratur os, ſi ſuppuratum iam ac tranſpuratum perforaueris: & ſępe contingit ut non profundum os ſit, tum aliâs, tum ſi ea capitis parte fuerit uulnus, qua tenuius magis quàm craſſum os ipſum exiſtit. Quare cauere oportet, ut in terebelli admotione ne fallaris, uerum qua parte craſsiſsimũ os eſſe uiſum fuerit, in eam ſemper terebellum admotum adigito, ita ut frequenter conſideres, ac cõmoueas os, & eijcere coneris. Poſtquam autem abſtuleris, reliqua, uelut ulceri conferre uiſum fuerit, curato.

B

HIPPOCRATIS COI CHIRVRGIAE OFFICINA, IANO CORNARIO Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Senſibus expoſita à quibuſuis facile cognoſci. Lucis ſpecies duæ, ac utriuſq; uſus duplices. 2 Pedum ac genuum ſitus, in curatione qualis eſſe debeat. Veſtitus. Vngues. 3 Actionum inſtrumenta in chirurgia habilia eſſe oportet. Deligationis duæ ſpecies: cita, expedita: bona, pulchra. 4 Pulchræ deligationis ſpecies. Bonæ ligationis ſpecies. Compreſſio. Nexus & filum quomodo in deliga
C tionibus procedere debeant. Deligatio omnis ad decliuia & acuminata fugit.
5 Deligatio quomodo fieri debeat. 6 Deligamenta qualia eſſe debeant. Obuolutionis capita. Linteorũ præparatio. 7 Deligationis initium. 8 Spleniorum longitudo, latitudo, multitudo, craſſitudo. Subligationes linteorum duæ.
Deligamentorum multitudo, longitudo, latitudo. 9 Ferulæ quales eſſe debeant. Ceratum. 10 Poſitio qualis eſſe debeat. Quæ in aqua ſpectentur. 11 Diſtentio circa quas partes maxime fiat. Defrictio. Deligatiõis modus. 12 Figurarum deligationis ſumma. Sugillationum, contuſionum, conuulſionum, tumorum, cũ effuſione ſanguinis, deligatio. 13 Luxationum, auulſionum, aut elapſionũ deligationes. Imminutionũ deligatio. 14 Fulcimenta quibus partib. adhibẽda.

VT ſimilia, aut diſsimilia, à principio, à maximis, à facili 1
D mis, ab his quæ undiquaq; penitus cognoſcuntur: quę & uidere, & tangere, & audire licet: quæ & uiſu, & ta
A ctu, & auditu, & naribus, & lingua, & intelligentia ſentire licet: quæ & quibus cognoſcũtur, omnibus cognoſcere licet. Quæ uero ad chirurgiæ officinam: Ægrotans, agẽs, miniſtri, inſtrumẽta, lumen: ubi, quomodo: quot, quomodo, quando: corpus, uaſa cõmoda: Tempus, modus, locus: Agens aut ſedens, aut ſtans, moderate ad ſeipſum, ad id quod tractatur, ad ſplendorem lucis. Lucis igitur ſpecies duæ ſunt, altera cõmunis, altera artificialis. Cõmunis, in nobis non eſt: Artificialis, etiam in nobis eſt. Vtriuſq; uero duplices uſus ſunt, aut ad lucem, aut ſub lucem. Sub lucem, & modicus uſus eſt, & moderatio manifeſta. Ad lucem uero, ex præſentibus, ex conferentibus luminibus, ad ſplendorem conuertere oportet id quod tractatur, exceptis his quę aut latere oportet, aut uidere turpe eſt: ita ut id quod

tractatur, ex aduerſo ſit luci: qui uero tractat, ex aduerſo eius q̃d tractatur: B
uerumtamen ut ne tenebras inducat. Sic enim & qui agit uidere poterit,
2 & quod tractatur non uidetur. Ad ſeipſum uero, ſi quidem ſedeat, pedes ſecundum rectitudinem ſurſum uerſus è directo ad genua ſint, diſtantia autem parua in conſiſtendo intercedat. Genua autem ſuperiora ſint inguinibus, modice diſtantia, pro cõmoda cubiti poſitione ac appoſitione. Veſtitus expedite, diſtincte, æqualiter, ſimiliter, cubitis, humeris. Ad id uero quod tractatur, ultra & prope, & ſurſum ac deorſum, & hac aut illac, aut in medio. Vltra quidem & prope termini ſunt cubitorum gibbi, ita ut in anteriorem partem non excedant genua, in poſteriorem coſtas. Surſum uero, ut non ſupra mãmas, ſummas manus habeat. Deorſum, ut non inferius quàm F
ut ubi pectus ad genua habet, ſummas manus angulares ad brachia figuret, & in medio quidem hoc modo ſe habet. Hac uero aut illac, ut non extra ſedem: ſed pro ratione conuerſionis & corpus, & operantem corporis partem producat. Si uero ſtet, utriſq; pedibus ex æquo inſiſtere ſatis eſt. Agere uero oportet ita ut altero pede inſcendat, non eo qui eſt ad manum agentẽ, genu ad inguen ſublato, uelut in ſede, ſed & alij termini ijdẽ ſunt. At qui tractatur, reliqua corporis parte tractanti inſeruiat, aut ſtans, aut ſedens, aut decumbens, quo quàm facillime ita uelut figuram habens perſeueret, ſeruans ſubfluxionem, ſubſidentiam, euerſionem, decliuitatem. Sic quæ debet ſeruatur & figura, & forma eius qui tractatur, in exhibitione, in tractatione, in habitu poſtea ſequente. Vngues neq; præminere oportet, neq; deficere: Di G
gitorum uertices ad uſum exercere, digitis quidem ſummis pleraq;, indice ad magnum admoto: Tota uero manu prona, ambabus autem aduerſis. Digitos generoſe extendere cogit magnum quiddam in medio digitorum poſitum, & oppoſitum facere magnum digitum indici. Morbum autẽ eſſe manifeſtum eſt, per quem etiam læduntur hi quibus ex natiuitate, & educatione, aſſueuit magnus digitus ab alijs contineri. Opera omnia exercere oportet utriſq; ſeorſim agendo, & ambabus ſimul. Similes enim ſunt, ambabus
3 coniectando bene, pulchre, cito, non laborioſe, concinne, expedite. Inſtrumenta quidem, & quando, & qualiter dicetur: Vbi oportet, ut ne quid impediat opus, neq; impedimento ſit inter accipiendum circa operantem corporis partem. Si uero alius det, pauló prius paratus ſit, & faciat ubi iuſſeris. H

Qui uero circa ægrotantem ſunt, id quod tractatur exhibeant prout uiſum fuerit. Reliquum autem corpus detineant, ut totum quieſcat, tacentes, & præfecto obedientes. Deligationis ſpecies duæ ſunt, quæ facta eſt, & quæ adhuc fit. Quæ adhuc fit, cito, non laborioſe, expedite, concinna. Cito quidem, perficiendo opera: Non laborioſe, facilè agendo. Expeditio uerò ad omnia parata eſt. Concinnitas autem iucunda aſpectu eſt. Ex quibus uerò exercitationibus hæc contingant, dictum eſt. Quæ facta eſt, bene, pulchrè: Pulchrè quidem, ſimpliciter, diſtinctè: aut ſimilia ac ęqualia, æqualiter ac ſimiliter: aut inæqualia ac diſſimilia, inæqualiter ac diſsimiliter. Speci-
4 es uerò hæ ſunt, ſimplex, rotunda in orbem, aſcia, ſima, oculus, rhombus, & ſemiſecta: ita ut ſpecies congrua ſit ſpeciei & affectioni eius quod deligatur.

Eius uerò quod bene deligatur, duæ ſunt ſpecies, roboris quidẽ, aut com-

preſſione

A preſſione,aut copia linteolorum:& partim quidem ipſa deligatio ſanat, partim curantibus inſeruit. Ad hæc igitur lex hæc eſt. In his autem maxima deligationis uis eſt. Compreſſio quidem,ut incumbentia non abſcedant, neq; penitus innitantur: ſed ſint quidem firmata, non autem coacta: & minus quidem extrema, minimè uero media. Nexus & filum procedant nō deorſum,ſed ſurſum,in exhibitione,& præparatione,& deligatione, & habitu poſtea ſequente. Initia non ſuper ulcus inijcere oportet, ſed hinc aut illinc facere nexum. Nexum uerò neq; in ſemita,neq; in opere,neq; illic ubi inane eſt,ut ne in uanum iaceat. Nexum autem & filum,mollia non magna.

Hoc tamen probè noſſe conuenit, quòd omnis deligatio ad decliuia &
B acuminata fugit,uelut in capite,ad partem ſupernam:in tibia,ad infernam.

Deligare oportet dextras partes,in ſiniſtras:& ſiniſtras, in dextras:excepto capite. Hoc uero ſecundum rectitudinem: Verum contraria ex duobus initijs. Si uero ex uno,ad id quod ſimile eſt, ad ſubtilitatem: uelut eſt media pars capitis,& ſi quid aliud huiuſmodi. Quæ uero mouentur,uelut articuli, qua quidem parte inflectuntur, quàm minimis ac expeditiſſimis linteis obuoluere oportet,uelut poplitem: qua uero circumtenduntur, expaſſis ac latis,uelut eſt patella. Circumdare quoq; inſuper oportet, comprehenſionis quidem gratia eorum quæ circa hæc ſunt, appenſionis uero uniuerſi deligamenti, in quieſcentibus & depreſſioribus corporis partibus, qualis eſt & ſupra & infra genu. Conuenit autem in humero quidem, circumductio
C circum alteram alam:In inguine uero,circum alteram lateris mollitudinem: in tibia, ſupra ſuram:& quibuſcunq; ſurſum contingit fuga, his inferne appenſio conuenit:quibus aūt deorſum,uice uerſa. Quibus uero nō eſt, uelut in capite,his in æqualiſſima parte comprehenſiones facere oportet, & minimè obliquo deligamento uti. Nam ſtabiliſſimū poſtremum circumdatum, uel maximè uagabunda continet. Quibuſcunq; autem neque comprehenſio, neque appenſio linteorum, commodè ſe habet: his per fila appenſiones facere conuenit, ex iniectione, aut conſutione. Deligamenta ſint pu- 6
ra, leuia, mollia, tenuia. Obuoluere uerò oportet ambabus ſimul, aut utriſq; ſeorſim exercere: Conueniente autem deligatione uti,coniectura ad latitudinem ac craſſitudinem partium facta. Obuolutionis capita dura,
D æqualia, diſtincta ſint. In quibus autem futurum eſt ut decidant, ca peiora ſunt,quàm ſi cito decidant. Quædam uerò ſunt eiuſmodi, ut neq; comprimere, neq; decidere oporteat. Quæ uerò ſpectat deligatio, aut ſubligatio,aut ambo,hæc ſunt. Subligatio quidem in cauſa eſt, ut aut diſparata attrahantur, aut expaſſa contrahantur, aut contracta diducantur, aut diſtorta dirigantur,aut uice uerſa. Præparare autem oportet lintea leuia,tenuia, mollia,pura,lata,nō conſuta,neq; extuberantias habentia,& ſana,ut extenſionem ferant,& paulò præſtantiora,non ſicca,ſed ſucco imbuta ſingulis affectionibus familiari:ad ea quidem quæ diſparata abſceſſerunt, ita ut ſublimia ſedem quidem contingant, non tamen comprimant. Initium autem 7
ſumere oportet ex ſana parte, & ad ulcus deſinere, quo id quidē quod ſubeſt excoletur, aliud aūt non amplius colligatur. Deligare aūt oportet recta quidem,in rectum:obliqua uerò, oblique: in figura doloris exorte, in qua

neq; conſtrictio, neq; diſceſſio contingat:ex qua ubi translatio fit ad appen B
ſionem,aut poſitionem,nõ tranſmutent, ſed ſimilia habeant hęc, muſculos,
uenas,neruos,oſſa,& bene poſita,& benè detenta. Appenſa uero aut poſita
eſſe conuenit,in figura doloris exorte, quæ eſt ſecundum naturam: In qui-
bus uero diſceſſerint, uice uerſa. At quibus expaſſa ſunt, contrahere opor-
tet,quod ad alia quidem attinet eodem modo:ex multo uero temporis ſpa-
tio interpoſito cõtractionem facere oportet, & ſenſim progreſſu facto com
preſſionem,primùm minimè, deinde magis, ita ut terminus quòd maximè
facta ſit, mutuus contactus fiat. Quibus uerò cõtracta ſunt, diducere: cum
inflãmatione quidem uice uerſa:ſine hac autem, preparatione quidem eiuſ-
modi,deligatione uero contraria. Diſtorta uerò dirigere oportet, quod ad F
alia quidem attinet,eodem modo: Verùm quæ quidem abierunt,ea reduce
re oportet,ſubligatione, agglutinatione, appenſione. Contraria uero con-
8 trario modo. Spleniorum longitudines,latitudines,craſſitudines,multi-
tudines. Longitudo,quanta eſt deligatio. Latitudo, quatuor aut trium digi
torum:Craſſitudo,ut triplices aut quadruplices ſint. Multitudo,ut dum cir
cundantur,non excedant,neq; deficiant: Quibus uerò ad directionem,in
longitudinem circumdando,latitudinem ac craſſitudinem defectu cõiecta-
re oportet, ita ut non accuratim expleamus. At uerò linteorum ſubliga-
tiones duæ ſunt, prima ex loco læſo ad ſupernas partes deſinit: altera ex lo-
co læſo,ad infernas. Iuxta locum affectum maximè comprimere oportet:
Minimè extremas partes: Reliqua uerò pro ratione. Deligatio aũt multam G
ſani loci partem occupet. Deligamentorum multitudo,longitudo,latitu-
do. Multitudo quidem,ut ne ſuperetur à loco lęſo,neq; per ferulas illiſio fi-
at,neq; pondus,neq; circumcirca inclinatio,neq; effœminatio deligamenti
contingat. Longitudo uerò & latitudo,triũ aut quatuor, aut quinq; aut
ſex cubitorũ quidem longitudo, digitorum autem latitudo. Et affulcimen-
ti circumductiones tot ſint, ut ne comprimant. Mollia uerò & non craſ-
ſa ſint hæc omnia,pro longitudine, & latitudine, ac craſſitudine partis affe-
9 ctæ. Ferulæ porrò ſint leues,æquales, iuxta extremitates ſimæ, hinc atq;
illinc paulò minores deligatione, craſſiſſimæ autem ea parte qua extat fra-
ctura. Quæcunq; uero partes incuruæ ſunt & excarnes, in his quæ præmi-
nent cauendæ ſunt,uelut circa digitos & malleolos,aut poſitione,aut breui H
tate. Affulcimentis autem fulcire ac firmare oportet, non comprimere pri-
mùm. Ceratum molle,& leue,& purum ſit. In aqua ſpectatur caliditas,
multitudo. Caliditas,ut ſupra ſuam ipſius manum medicus affundat. Multi
tudo,ad laxãdum quidem & attenuandum,plurima optima eſt: Verùm ad
incarnãdum ac molliendum, moderata. Moderatio autem in perfuſione ea
eſt,quòd dum adhuc attollitur pars, priuſquam concidat deſiſtere oportet.
Primùm enim attollitur:poſtea uerò attenuatur. Poſitio ſit mollis, æqua
lis,ſurſum uergens,in eminentibus corporis partibus,uelut calcaneo,& co-
xa,ut neq; refrangatur, neq; euertatur. Canalem toti potius cruri quàm di-
midio adhibere oportet. Ad affectionem tamen reſpicere oportet: & reli-
qua quæ lædere ſolent,manifeſta ſunt. Exhibitio uero,& diſtentio, & reſti-
tutio,& reliqua,ſecundum naturam fiant. Natura in operibus eſt: operis a-
ctione

A ctione quid illa uelit coniectandum eſt:Ad hæc autẽ ex quieſcente, ex com
muni,ex conſuetudine.Ex quieſcente quidem ac remiſſo,rectitudines con-
ſiderare oportet,uelut in manus figura:Ex cõ muni uerò, extenſionem & in
flexionem, ueluti figura cubiti ad brachium, quæ prope ad angularem acce
dit.Ex conſuetudine,quod non alias figuras magis ferre poſſunt, uelut cru-
ra extenſionem.In hac enim figura plurimũ tempus facilimè durarint, nulla
facta immutatione.In immutatione uerò ex diſtentione, ſimilia hęc habent,
ad habitum aut poſitionem,muſculos,uenas,neruos, oſſa,& bene poſita,&
bene detenta. Diſtentio fit maximè circa maxima,& craſſiſſima,ac æqua- 11
lia,& ubi ambo oſſa læſa ſunt.Secundo loco ubi ſubiectum,minimè ubi ſu-
B pernum.Si uerò magis moderato fiat, detrimentum affert: pueris exceptis.
Oportet autem ipſa paulũlum accliuia habere. Directionis exemplum,
æquiuocum,coniugatum,ſimile,ſanum. Defrictio poteſt ſoluere, ligare,
incarnare,minuere:Dura,ligare:Mollis,ſoluere:Multa,minuere: Modera-
ta,craſſefacere. Deligare uero oportet, primùm ut is qui deligatur dicat,
maximè ſe compreſſum eſſe circa læſam partem, minimè circa extremas: &
firmatum ſe eſſe,non compreſſum,copia linteorum, non robore: & hac die
ac nocte paulò magis,poſtridie minus, tertia laxè. Reperiatur autem poſtri
diè in extremis partibus tumor mollis. Tertia uero die deligatum ſolutum
gracilius ſit,atq; hoc per omnes deligationes. Secunda uerò deligatione an
iuſtè deligatum apparuerit, diſcere oportet.Hinc autem magis & pluribus
C cõprimatur:Tertia adhuc magis,itemq; pluribus. Septima uerò à prima de
ligatione ſoluta,inueniantur gracilia oſſa ac depreſſa. At uerò in ferulas de-
ligata,ſi gracilia & pruritus exortia,et ſine ulcere fuerint,ſinere oportet uſq;
ad dies uiginti à læſione. Si uero quid ſuſpectum ſit, ſoluere in medio tem-
pore,& ferulas tertio quoq; die firmare. Appenſio, poſitio, deligatio, ut
in eodem ſtatu ſint cuſtodire oportet. Figurarum ſumma hæc eſt,conſue 12
tudines,naturę ſingulorum membrorum,ſpecies ex currendo,ambulando,
ſtando,decumbendo,ex opere,ex remittendo.(Nam uſus corroborat,ociũ
autem colliquat.)aut compreſſione,aut copia linteorum. Quæcunq; ue-
ro effuſo ſanguine ſugillationes, aut cõtuſiones, aut uulſiones,aut tumores
inflãmationis exortes, ex uulnere oboriuntur, ad ſupernã partem plurimũ,
D ad infernam etiam parum deligare oportet,ita ut manum aut crus nõ habe-
at in decliue,& initium ſupra uulnus ponat,ac maximè firmet,minimè extre
mas partes, medio modo medias, ultimã partem ad ſupernas corporis par-
tes diſtribuendo,deligatione,compreſſione:Sed & hæc,copia magis quàm
robore.Maximè autem his lintea tenuia,leuia,mollia,pura,lata, ſana deben
tur,utpote ſine ferulis:& uberiore perfuſiõe uti oportet. At uero elapſio- 13
nes aut luxationes,aut tortiones,aut diſtantiæ diſparatę,aut auulſiones, aut
abruptiones,aut diſtortiones,ueluti mutilationes ad alterã partem uergen-
tes,unde quidem exceſſerunt, remittendo deligare oportet:quo uero exceſ
ſerunt,intendendo deligamentum, ut ad contraria uergant deligata, etiam
priuſquam fuerint deligata, paulo magis quàm ut ex æquo ſint, & deliga-
mentis,& ſplenijs,& appenſionibus,& figuris,extenſione,defrictione,dire
ctione:& hic etiam uberiore perfuſione. Cæterum imminutiones multã

ſanam

ſanam partem occupando deligare oportet,ut ex influxione, qua colliqua- B
ta plus quàm ſua ſponte imminuta ſunt,alia deligatione permutata,ad aug-
mentum declinent, & carnium efformationem faciant. Melius autem eſt ut
& ſuperna pars ſimul deligetur, uelut tibiæ & femorum, & alterum crus cũ
ſano crure,quo ſimilius ſit,& ſimiliter quieſcat,& ſimiliter alimentum exclu
dant,& ſuſcipiant. Linteorum uero copia, non compreſſione utendum
eſt,remittendo primum id quod maximè opus habet, & utendo defrictio-
ne incarnante,& perfuſione abſq; ferulis. Fulcimẽta porrò ac ſtabilimen-
ta adhibere oportet,ueluti pectori,coſtis,capiti, & alijs quæ eiuſmodi ſunt:
partim pulſuum gratia,ut ne concutiantur:partim etiam diſtantiarum diſpa
ratarum gratia,circa iuncturas in oſſibus capitis, quo firmentur. Et in tuſſi- F
bus,aut ſternutationibus, aut alio motu, qualia fiunt circa thoracem & ca-
put ſtabilimenta.Horum omnium eædem ſunt deligationis cõmoderatio-
nes.Qua enim parte læſiones ſunt, maximè comprimendum eſt. Suppone
re igitur oportet lanam mollem,affectioni conuenientem:deligare uerò nõ
amplius comprimendo, ut ne pulſus concutiantur: neq; amplius quàm ut
diſtantium iuncturarum extremitates mutuo ſe contingant. Neq; ut tuſſes
& ſternutationes fiant,ſed ut prohibeantur, ſtabilimẽtum adhibeatur, quo
neq; cogatur quid,neq; concutiatur.

HIPPOCRATIS COI LIBER G
DE FRACTVRIS, IANO CORNARIO ME-
dico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM.

1 Luxationum & fracturarum extenſiones,quàm directiſſimè faciendæ. Ma
num fractam tractare,non multi eſſe ſtudij. Contra imperitos medicos, qui ex figu-
ris in manus deligatione ſapientes ſibi uidentur. 2 Artes alię robore,aliæ artificijs
operantur. Manuum figuræ ad omnes artes naturales. 3 Manus ſupinæ extẽſæ
deligatio incõmoda. 4 Manus fractæ recta extenſio & deligatio. Sedendi mo
dus in deligatione manus. Os cubiti maius fractum, cur minore curatu facilius.
Os cubiti utrumq; fractum. 5 Extenſione facta quomodo deligandum. 6 Fe H
rulam qualem eſſe in fracturæ partibus conueniat. 7 Victus eorum quibus ulcera
ab initio fiunt. Manum fractam quomodo in faſcia geſtare cõueniat. 8 Brachij
fracti,iuſta extenſio,& compoſitio. 9 Brachij os fractum quadraginta diebus cor
roboratur. Victus eorum ratio. Brachij oſſis incuruatio,quomodo præcauenda.
10 Pes hominis ex multis & paruis oſſibus conſtat. Pedis oſſium loco motorũ
compoſitio eadem,quæ manuum. Pedis oſſium fractorum curatio. Quot diebus
ſanentur. 11 Pedum fracturæ propter neglectum decubitum, perfectè curari ne-
queunt. Tibiæ oſſa cur diuturniorem cæteris pedis oſſibus curationem requirant.
Aquæ calidæ in articulorum læſionibus,uſus. 12 Calcanei ex ſaltu uehementi
læſi,curatio. 13 Signa recrudeſcentis calcanei uulneris. Quot diebus ſanetur.
14 Tibiæ oſſa duo. Luxatio eorundem & curatio. 15 Oſſium tibiæ exten-
ſio. 16 Extenſionum multi modi. 17 Corporis attenuatio in tibiarum oſſibus
fractis. Quot diebus curentur. Coxæ fœmoris & tibiæ extenuatio. 18 Tibiæ
os utrumq; fractum. 19 Lintea circa cruris deligationẽ qualia eſſe debeant. Ca-
nales cruribus impoſiti. 20 Cruris fracti decubitus. 21 Ferularum locationes
in

A in quibus uitandæ. Tibiæ oſſa quadraginta diebus corroborantur. Oſſe directio-
ne egente, quid faciendum. Tibiæ os alterum fractum. Tibiæ os internum, maio-
rem in curando moleſtiam exhibet. 22 Tibiæ os externum fractum. 23 Femo
ris breuius effecti dedecus. Quot diebus corroboretur. 24 Femur magis gibbo
ſum ad partem externam. 25 Tumores iuxta poplitem, aut circa pedem, aut aliam
quampiam partem ex cõpreſſione eleuati. 26 Genuflectio deligationibus in fe-
more ac tibia, turbationem inducit. Calcanei ſummi in tibiæ & femoris fracturis cu
ra habenda. 27 De oſſibus ſimplici modo fractis. Vlcerum curatio ſimplex.
Splenia uino imbuta in ulcerum deligatione. 28 Vlcera perfrigeratione ſanan
tes, male agunt. 29 Vlcerũ horum eadem, quæ eorũ quibus os fractum eſt, curatio.
Victus horum ratio. 30 Vlcerum curatio quibus oſſa quidem fracta fuerunt, ſed
ulcus ab initio non fuit curatum. Fracturæ hæ quomodo cognoſcantur. 31 Oſ-
B ſium ualde tenuium diſceſſus. 32 Qui deligatione curari nequeant. Extenſio iu
ſta per machinamenta. 33 Fracturarũ cum & ſine ulceribus aliæ curationes. Vul
nera ante tertium aut quartum diem non mouenda. 34 Lanarum in ulceribus u-
ſus ad ſeptimum diem. Ligatio ab initio cum linteis fiens, omnium præſtantiſſima.
Oſſa fracta & extra eminentia, quæ in ſua ſede collocari non poſſunt. 35 Inſtru-
mentorum omniũ quæ fortiſſima. Quando uectis inſtrumẽto utendum. 36 Oſ-
ſium diſceſſurorum cognitio. Oſſa quę citiſſimè diſcedant. 37 Os extra eminẽs
cur præſecandum. Oſſium frigidis madefactorum primo tempore pericula. 38
Os femoris aut brachij extra eminens. Oſſis inferna pars eminens, minus ſuper-
na periculoſa. 39 Venarum in interna brachij parte multæ & periculoſæ extenſio-
nes. Oſſium diſceſſus diuturnus eſt. 40 Luxationes oſſium circa genua mitio-
res ſunt ijs, quæ circa cubiti flexuram. 41 Oſſium circa genu luxatio frequens, ſed
repoſitio facilis. Oſſium cubiti repoſitio moleſtior. 42 Articulus ſupra cubiti os
C tranſgreſſus. 43 Brachium in anteriorem partem rariſſimè luxatur. 44 In po
ſteriorem partẽ luxatum. 45 Os cubiti brachio ſubiectum fractum. Oſſium fra
cturæ, uenarum aut neruorum in ijs contuſione, minus noxiæ. 46 Epilogus.

o

PORTET medicum & luxationum & fracturarũ ex- 1
tenſiones quàm directiſſimas facere. Hæc enim iuſtiſsi
ma natura eſt. Si uero quid uel hac, uel illac inclinarit,
ad pronam partem uergere conuenit. Minus enim hoc
peccatum eſt quàm ad ſupinam. Qui igitur nihil præ-
meditati ſunt, plerunq; nihil peccant. Ipſe enim qui de-
ligatur, manum porrigit, ut qui ita à iuſta natura coga-
D tur: Qui uerò ſapientes ſibi uidentur medici, hi ſunt nimirum qui peccant.
Studij igitur non multi eſt manum fractam tractare, & quilibet (ut ita di-
cam) medicus hoc poteſt. Verùm cogor plura de hoc ſcribere, quòd ſci-
am medicos eſſe, qui ſibi ſapientes eſſe uidentur ex figuris manus in deliga-
tione, ex quibus ipſos indoctos eſſe putare oportebat. Sed enim multa in
hac arte hoc modo iudicantur. Quod enim peregrinum eſt, quum nõdum
intellexerint an bonum ſit, magis laudant quàm familiare, quod iam bonũ
eſſe ſciunt: & alienum magis laudant quàm probè notum. Dicẽdum igitur,
quæ'nam medicorum peccata de natura manus, tum dedocere, tum docere
uelim. Nam & aliorum corporis oſſium doctrinam hic ſermo affert. Manũ
itaq; de qua nobis ſermo eſt, quidam pronã deligandam dedit, ille uerò co-
gebat ſic tenere uelut ſagittantes, quum humerum inijciunt, atq; ita haben-
tem deligabat: hoc ipſum illi ſecundum naturam eſſe exiſtimans: & in teſti-
monium adducebat, tum omnia cubiti oſſa, quòd directionẽ inter ſe habe-
rent:

rent:tum coloris concordiam,quòd ipſa per ſeipſam rectitudinem haberet, B
idq; hoc modo & externa & interna parte. Hoc modo etiam dicebat & carnes,& neruos, à natura productos eſſe, & artem ſagittandi in teſtimonium
2 citabat:& hæc dicens ac faciens,ſapiens eſſe ſibi uidebatur. Verum aliarũ artium oblitus erat, & eorum quæ robore, & eorũ quæ artificijs operantur ac efficiunt: non animaduertens aliam in alio figuram ſecundum naturã eſſe,& in eodem opere alias dextræ manus figuras ſecundum naturam eſſe,alias ſiniſtræ,ſi ita contingat. Alia enim figura in iaculatione ſecundum naturã eſt,alia in fundæ iactu, alia in lapidis iactu, alia in pugilatu, alia in quieſcendo. Quot uero artes inuenire quis poſſit,in quibus non eadem figura manuum naturalis eſt? & in unaquaq; arte, aliter ad inſtrumentum quod quiſ- F
que habet,& ad opus quod perficere uult,manus figurantur. Ei uerò qui ſagittandi artem exercet,hanc figuram alterius manus optimam eſſe, conſentaneum eſt. Cardinoformis enim brachij pars,in cubiti ſede in hac figura innitens,oſſibus cubiti & brachij rectitudinem facit, uelut totum unum eſſet: & refractio articuli fracta eſt in hac figura. Veriſimile eſt igitur hoc modo minimè flexibilem & rigidiſſimũ eſſe hunc locum,& non ſuperari, neq; remittere,dum à dextra manu neruus trahitur: & ſic neruũ quidem quàm plurimum trahet, à firmiſſimo uerò ac conſertiſſimo emittet. Ex talibus enim ſagittarum emiſſionibus,celeres & uehementiæ & longinquitates fiunt. Deligationi uerò cum arte ſagittandi nihil cõmune eſt. Nam & ubi deligauit,ſi manum ita habiturus eſſet, multos utiq; dolores maiores uulnere adderet: G
& ſi flectere iuberet,neq; oſſa,neq; nerui,neq; carnes in eodẽ permanerent, ſed ſuperata deligatione aliò transferrentur. Et quæ tandem eſt figuræ ſagittarij utilitas? Et in hac parte fortaſſe non peccaret is qui ſibi ſapiens eſſe uide-
3 tur, ſi ipſum uulneratum ſibi manum exhibere permitteret. Alius porrò medicus ſupinam manũ præbens ita extendere iubebat,atq; hoc modo habentem deligabat,hanc figuram naturalem eſſe putans, coniectura ex colore facta:& oſſa hoc modo ſecundum naturã eſſe exiſtimans,eò quòd os eminens circa manus iuncturam, ubi paruus digitus eſt, è directo eſſe apparet eius oſſis,ex quo ulnam homines metiuntur: & hæc teſtimonia adducebat, quòd ſecundum naturam hoc modo figura ſe haberet, & rectè dicere putabatur. At uero ſi quidem manus ſupina extendatur,uehemẽter utiq; doluerit. Cognoſcere aũt poterit hoc quiſq; ſua manu ita extenta, quòd doloroſa H
eſt hæc figura. Nam & debilior uir, fortiorem ita manibus ſuis comprehenſum,ut cubiti flexura ſupina frangitur, quocunq; uoluerit duxerit. Neq; enim ſi gladium in hac manu habeat,eo uti poterit, adeò uiolenta hæc figura eſt:deinde ſi ubi deligauit quis, in hac figura ſinat, maior quidem dolor ubi obambularit,magnus autem etiam ubi decubuerit,ſentietur. Quin & flectere manum ſi opus fuerit, omnino neceſſe eſt & muſculos & oſſa aliam figuram habere. Sed & citra reliquã perniciẽ, in hac figura hæc ignorabat. Os enim circa iuncturam manus eminens, iuxta paruũ digitum, hoc quidem cubiti eſt:Quòd uero in flexura eſt, à quo ulnam homines metiuntur, id brachij caput eſt. Ille uero idem os eſſe, & hoc & illud putabat:itemq; multi alij. Eſt autem idem cum illo,is qui cubitus ſiue cubiti gibbus uocatur,in quẽ inniti-

A innitimur. Si quis igitur ita ſupinam manum habeat, tunc & os diſtortũ ap-
paret, & nerui à manus iunctura tendentes, ex interna parte & de digitis, di-
ſtorti fiunt. Tendunt enim hi nerui ad os brachij, unde ulna mẽſuratur. Tan
ta ſanè ac talia ſunt peccata, & ignorantiæ naturæ manus. Si uero uelut e- 4
go iubeo, manum fractam quis extendat, os quidem quod eſt circa paruum
digitum, ad cubiti flexuram tendens, in directum conuertet, rectitudinẽ ue-
ro habebũt nerui à manus iunctura ad brachij ſummas partes tendentes: &
manus dum appenſa excipitur, in conſimili figura erit, in quali etiã erat dum
deligaretur, ita ut neq; ambulanti, neq; decumbenti, ullus dolor aut fatiga-
tio accedat. Deſidere uero hominem ita oportet, ut oſſis pars ad clariſſi-
B mam præſentem lucem conſtituatur, ne is qui extenſionem tractat, circa ſuf
ficientem directionem fallatur. Nam periti artificis manum admotam, ne os
quidem eminens in contactu latere poterit. Porrò ex cubiti oſſibus ubi
non ambo fracta ſunt, facilior curatio eſt, ſi ſupernum os ſauciatũ eſt, etiamſi
craſſius id exiſtat: partim quòd ſanum ſubtentum fundamenti loco ipſi eſt,
partim quòd facilius occultari poteſt, niſi iuxta manus iuncturã ſauciari cõ-
tigerit. Craſſa enim eſt caro quæ ſuperne innaſcitur. Infernum uero os excar
ne eſt, & non facilè occultari poteſt, & uehementiore extenſione opus ha-
bet. Si uero hoc contritum non fuerit, ſed alterum illud, uilior extenſio ſuffi
cit. At ſi ambo fracta fuerint, fortiſſima extenſione opus habent. In puero e-
tenim uidi extenta magis quàm oportebat: Verùm pleriq; minus quàm o-
C portet extenduntur. Conuenit autem facta extenſione, uolis admotis di- 5
rigere: deinde cerato illito non ita multo, ut ne deligamenta circum fluitent,
ita deligare, ut ſummã manum non inferius cubiti flexura habeat, ſed etiam
paulò ſuperius, ne ad ſummã partem ſanguis influat, ſed intercipiatur: Po-
ſtea linteo deligare, initio eius ſupra fracturam iniecto, ita ut firmet quidem,
non tamen admodum premat. Poſtquam autem circumdedit eodem loco
bis aut ter, ad ſupernam partem deligans diſtribuat, quo ſanguinis influxio
nes intercipiantur, & illic deſinat. Conuenit autem prima lintea nõ eſſe lon-
ga: Secundorum uero linteorum initium ſupra fracturam inijcere, ita ut ſe-
mel circumdet eodem loco, deinde deorſum diſtribuat, & minus premens,
& magis traducens, quo linteum ipſi ſufficiens ſit, ad recurrendum eò ubi al
D terum deſiuit. Hic igitur lintea ad ſiniſtram, aut dextram deligentur, aut ad
utram partẽ contulerit ad fracturæ figuram, & in utrã declinare expedierit.
Poſtea uerò ſplenia extendere oportet modico cerato illita: (nam ſic & miti
us & ſtabilius ſe habẽt:) deinde ſic linteis deligare alternatim, modò in dex-
trã, modo in ſiniſtrã: & plerũq; inferne initio facto, ſurſum ducere: aliquan-
do etiã ſupernè deorſum. Extremitates aũt ſubaridas, & in acutũ abeuntes,
ſplenijs obuolutis curare oportet, ita ut copia opertoriorũ non totũ acerua
tim, ſed particulatim corrigat. Inſuper autem circa manus iuncturam ſiue ar
ticulum laxè circumdare ſplenia oportet aliàs atq; aliàs. Copia uero linteo-
rum ſufficiens primũ, duę partes ſunt. Signa autem bene curati, & terminus
rectè deligati, hæc ſunt: ſi interrogaueris ipſum an compreſſus ſit, & ſi com-
preſſum quidem ſe eſſe dixerit, ſed leniter, & maximè circa ipſam fracturã.
Huiuſmodi ita facta eſſe perpetuò dicere oportet eum qui rectè deligatur.

Signa uerò mediocritatis hæc ſunt.Ea die ac nocte qua deligatus eſt,ipſe ſi= B
bi ipſi uideatur non minus,ſed magis compreſſus eſſe: Poſtridie uerò tumo
rem paruũ,mollem,ad ſummā manum obortum eſſe. (Mediocritatis enim
factæ à te compreſſionis ſignum hoc eſt.)Deſinente autem die minus com=
preſſus eſſe ſibi uideatur. Tertia uero die deligamenta laxa eſſe ipſi uidean=
tur. Et ſi quid horum iam relatorum defecerit, noſcere oportet deligatio=
nem moderata laxiorē eſſe. Si uerò quid ex relatis abundauerit,noſſe opor=
tet ultra modum compreſſum eſſe. Et ex his coniectura facta,poſtea deligās
aut laxabis,aut comprimes magis.Reſoluere autē oportet tertia die,ubi ex=
tenderis,ac direxeris.Et ſi primũ moderate deligaſti, hanc deligationē pau=
lò magis quàm illam cōprimere oportet, & initia ſupra fracturam inijcere, F
quemadmodum etiam antea.Si quidem enim hanc prius deligaueris,ſanies
ex hac ad extremitates hinc atq; illinc exhauritur. Si uero aliquā aliam par=
tem prius compreſſeris, in illam ex compreſſa exhauritur. Intelligentia autē
ad multa utilis exiſtit. Sic igitur ſemper incipere oportet & deligationem,
& compreſſionem ex hoc loco: Reliqua uero iuxta rationem, ita ut quanto
longius à fractura digreſſus fueris,minus comprimas, nunquam quidem la
xa omnino circundando,ſed adhærentia.Poſtea uerò pluribus linteis deli=
gare oportet in ſingulis deligationibus.Et ſi interrogetur,dicat ſe paulò ma
gis compreſſum eſſe quàm prius, & præſertim circa fracturam. Sed & alia,
& circa tumorem,& circa dolorem,et circa alleuationem,pro prioris deliga
tionis ratione fiant. Poſtquam uero tertius iam aderit dies, laxiora eſſe ipſi G
uideantur deligamēta:deinde reſoluere oportet,& rurſus paulò magis com
primendo deligare,& hoc cum omnibus linteis quibus deligandus erat.Et
poſtea omnia ea ipſum apprehendant, quæ etiam in primis deligationum
circuitibus cōtigerant. Vbi uero tertius aderit dies, & ſeptimus à prima de=
ligatiōe,ſi quidem rectè deligatus fuerit,tumor in ſumma manu,atq; hic nō
ualde magnus erit: locus autē qui deligatur, in omnibus deligationibus te=
nuior ac gracilior comperietur: uerũ in ſeptimo etiam ualde tenuis: Et oſſa
fracta magis mouentur,& facilius ad correctionem ducuntur. Et ſi hæc hu=
iuſmodi fuerint, facta coaptatione uelut ad ferulas adhibendas deligare o=
portet,paulò magis comprimendo quàm antea, ſi non dolor aliquis maior
fuerit ex tumore qui eſt in ſumma manu. Poſtquam autem linteis deligaue H
ris, ferulas circumponere oportet, & uinculis quàm laxiſſimis circumdare,
quietis ſaltem gratia, ut ferularum appoſitio ad compreſſionem manus ni=
hil faciat.Poſtea uerò & dolor,& alleuatio,eodem modo fiant,uelut in pri=
6 mis deligationũ circuitibus. At uero ubi tertio die laxas eſſe dixerit, tunc
poſtea ferulas firmare oportet,maximè quidem circa fracturā,ſed & alia iux
ta rationem,ſi quidem & deligatio magis laxa fuerit, quàm cōprimat.Craſ=
ſiſsimam autē ferulam eſſe oportet,qua parte extat fractura,non tamen mul
tum.Et ad hoc ſtudium uel maximè adhibendum eſt,ut ferula è directo ma
gni digiti non ponatur, ſed hàc uel illàc: immo neq; à directo parui digiti,
qua parte os ſupereminet in manus articulo,ſed hàc uel illàc. Quod ſi ad fra
cturam conferat, hac parte aliquas ferulas poni, breuiores ipſas alijs eſſe o=
portet,ut ne perueniant ad oſſa præminentia,iuxta manus articulum. Peri=
culum

A culum eſt enim ulcerationis, & denudationis neruorũ. Oportet autem tertio quoq; die ferulis ualde leniter firmare, hoc cogitantes, quòd ferulæ deligationis conſeruandæ gratia apponuntur, non autem compreſſionis gratia alligantur. Si quidem igitur probè noueris, quòd in prioribus deligationibus oſſa ſufficienter ſunt directa, & neq; pruritus infeſtent, neq; ulla aliqua ulceratio ſuſpecta ſit: ita cum ferulis deligatum ſinere oportet, donec uiginti dies tranſgreſſus fuerit. In triginta enim diebus uniuerſis maximè ex toto cubiti oſſa corroborantur. Certum tamen nihil eſt. Nam & natura à natura, & ætas ab ætate ualde differt. Poſtquam autem ſolueris, aquã calidam affundere oportet, & poſtea deligare, paulò minus comprimẽdo quàm an-

B tea, & paucioribus linteis quàm prius: Et poſtea tertio quoq; die ſoluere, ac rurſus deligare, ita ut minus comprimas, & paucioribus linteis utaris. At uero ſi, ubi ferulis deligatus eſt, oſſa non rectè poſita eſſe ſuſpiceris, aut aliud quid uulneratũ uexet, in dimidio temporis ſpatio, aut paulò prius ſoluere, & rurſus deligare oportet. Victus porrò his quibus ab initio ulcera non 7
facta fuerint, neq; oſſa extra eminent, ſufficit aliquanto ſimplicior: Verum parciore uictu utendum eſt ipſis, uſq; ad diem decimũ, ut qui iam etiã quieſcant: & ob ſonijs tenellis utendum, quæ tranſitui mediocritatem exhibent. A uino uero & carnis eſu abſtinendum. Poſtea tamen ſenſim progreſſu facto reficiendi ſunt. Hic ſermo uelut lex iuſta poſita eſt de fracturarum curatione, & quomodo tractare oporteat, & quomodo euentus ſequi, ex iuſta

C tractatione. Quicquid uero non ita euentum habuerit, ſcire oportet, quòd in tractatiõe quid defectuoſe, aut redundanter factum eſt. Quin & hæc inſuper in hoc ſimplici modo conſiderare oportet, quæ non ita ualde curare ſolent medici, & quidem quum omnem curationem, & totam deligationẽ corrumpere poſſint, ſi non rectè fiant. Si enim ambo oſſa fracta fuerint, aut infernum ſolum: is uero qui deligatus eſt, in faſcia quadam manum exceptã ac appenſam habeat, & plurima faſciæ pars circa fracturam exiſtit, ita ut manus hinc atq; hinc pendeat: hunc neceſſe eſt reperiri os ad ſupernam partem diſtortum habentem. Si uero ſic fractis oſſibus, & ſummã manum in faſcia habet, & partem iuxta cubiti flexuram: reliqua uero cubiti pars non ſit eleuata, hic ad infernam partẽ os diſtortum habere comperietur. Proinde in

D faſcia molli latitudinem habente maximam cubiti partem, & manus articulum ſuſpendere ac eleuata geſtare oportet. At uero ſi brachium fractum 8
fuerit, ſi quidem quis extentam manũ in hac figura extendat, muſculus brachij extentus deligabitur. Poſtquam autem deligatus cubiti flexuram inflexerit, muſculus brachij aliam figurã habebit. Iuſtiſſima igitur brachij extenſio hæc eſt. Lignum cubitale aut paulò breuius, qualia ſunt ligna quæ in fo- 11
ramina ligonum immittuntur, ſuſpendere oportet, hinc atq; illinc catena deligatum. Hominem uero in alta quapiam ſede collocatum, ita manu ſuperincumbere oportet, ut lignum ſub ala ſit, moderate habens, ut homo uix ſedere poſſit, & ferè ſubleuatus ſit, ſuppoſito poſtea alio quopiam fulcimento, & coriaceo puluino uno aut pluribus ſubiectis, quo moderatam altitudinem habeat cubitus, ad rectum angulum obliquatus: Optimum quidem eſt corium latum ac molle, aut faſciam latam circũdare, & magnum aliquod

pondus appendere,quod moderate intendere poſſit: Sin minus,uir aliquis B
robuſtus in hac figura cubiti, circa cubiti flexuram deorſum cogat. At uero
medicus erectus ſtans, & alterum pedem in altiore quopiam habẽs,aggreſ-
ſionem faciat,ita ut uolis os dirigat ac componat:facile autem dirigetur.Nã
hæc extenſio bona eſt, ſi quis ipſam recte præparet: deinde deliget faſciarũ
principijs ſupra fracturam iniectis: & reliqua omnia, quemadmodum pri-
us monuimus,tractet: & eaſdem interrogationes faciat: & ijſdem ſignis uta
tur,an moderate habeat,aut ſecus.Et per tertiũ diem deliget, & magis com-
primat:Et ſeptima aut nona die cum ferulis deliget.Et ſi ſuſpicionem habe-
at,os non bene poſitum eſſe,intermedio tempore ſoluat,& ubi probe collo
9 cauit, rurſus deliget. Corroboratur autem maxime os brachij in xl. die- F
bus.Poſtquam uero os exceſſerit,ſoluere oportet,& minus comprimere,et
paucioribus quoq; linteis deligare.Cæterum uictum quendam exquiſitio-
rem quàm prius conſtituere oportet,& ad longius tempus. Eius uero con-
iecturam facere oportet,ad tumoris qui in ſumma manu eſt robur reſpicien
do.Inſuper autem & ad hæc animum aduertere oportet: quod brachium à
natura ad externam partem incuruatum eſt,& diſtorqueri ſolet,ſi non bene
curetur. Sed & alia omnia oſſa, quæ à natura ad hanc partem diſtorta ſunt,
etiã dum curantur ubi fracta ſunt,diſtorqueri ſolent. Vbi igitur tale quip
piam in ſuſpicionem uenerit,lata inſuper faſcia brachium circumcirca com-
plecti oportet,& circum pectus deligare:& ubi quieſcere uolet, inter cubiti
flexuram & coſtas, ſplenium quoddam multiplex conuolutum ac compli- G
catum ſupponere:aut aliud quid quod huic ſimile exiſtat. Hoc enim modo
incuruatio oſſis recta euadet.Cauere tamen oportet, ut ne nimis ad internã
10 partem uergat. Pes uero hominis ex multis ac paruis oſſibus compoſitus
eſt,quemadmodum etiam ſumma manus. Franguntur quidem non ita ual-
de hæc oſſa, ſi non unà cum corpore, ab acuto aliquo aut graui uulnerato.
Vulnerata igitur quomodo curare oporteat, in ulcerationũ parte refertur.
Si uero quid è loco ſuo motum fuerit, aut digitorum articulus, aut aliud
quoddam ex oſſibus ſummi pedis, unumquodq; in ſuum locum cogere o-
portet,quemadmodum & ea quæ in manu ſunt. Curare uero oportet cera-
to,& ſplenijs,& linteis uelut etiam fracturas,exceptis ferulis, eodem modo
comprimendo,& per tertium diem deligando.Interrogetur item is qui de- H
ligatur ſimiliter,uelut in fracturis,& de compreſſione facta,& an laxa ſit de-
ligatio. At uero ſana fiunt in xx. diebus perfecte omnia, exceptis his quę
cum tibiæ oſſibus cõmunionem habent,& cum ipſa è directo.Conducit au
tem hoc tempore decumbere.At non tolerant cõtemnentes morbum: Ve-
11 rùm priuſquam ſani fiant obambulant, & propterea plurimi non perfe-
cte ſanantur,ſed dolor ipſos ſæpe merito cõmonefacit. Totum enim corpo
ris pondus pedes uehunt. Quũ igitur nondum ſani iter faciunt,articuli mo
ti male curantur,ideoq; aliàs atq; aliàs hi qui ad tibiam ſunt dolent. Quæ
uero cum tibię oſſibus cõmunionem habent,& maiora alijs ſunt,& ubi hęc
mota ſunt,diuturniorem medelam requirũt.Curatio tamen eadem eſt.Ve-
rùm linteis & ſplenijs pluribus ubi oportet: Et in totum hinc atq; illinc de-
ligare,comprimere item uelut alia omnia, ea maxime parte qua emota ſunt,

&

A & primas quoq; linteorũ obuolutiones eodem modo facere. In unaquaque uero reſolutione, multa calida aqua uti oportet. In omnibus enim circa articulos læſionibus, multa aqua calida affundenda eſt, Cæterum compreſſiones & laxationes in iiſdem temporibus eadem ſigna oſtendunt, quæ in ſuperioribus: & religationes eodẽ modo fiãt. Sani uero perfecte hi fiũt in xl. maxime diebus, ſi decumbere ſuſtinuerint: Sin minus, eadem patiũtur, quæ prius relata ſunt, & adhuc amplius. Porrò quicunq; ſaltu de alto quopiã 12
loco facto, in calcaneum uehementer ſe fulciuerunt, his oſſa quidem diſparantur, uenulæ uero ſanguinem effundunt, carne circa os contuſa: tumor autem accedit, & dolor multus. Os enim hoc paruum non eſt, & ſupereminet
B quidem ſub tibiæ rectitudinem, cõmunionem uero habet cum uenis ac neruis principalibus. Tendo autẽ poſterior huic oſſi annectitur. Hos curare oportet cerato, & ſpleniis, & linteis, & aqua plurima calida, & linteis pluribus. Et ab his opus eſt etiam aliis quàm optimis ac leniſſimis. Et ſi quidem mollis fuerit à natura cutis circũ calcaneum, ſic ſinere oportet: Si uero craſſa & dura, ueluti quidam habent, incidere oportet æqualiter, & attenuare, ita tamen ut ne uulneretur. At uero talia bene deligare, non cuiuſuis eſt. Si enim deliget quis, quomodo alia circa malleolos deligantur, ita ut aliquando circum pedem, aliquando circum tendinem, faſciæ circũdentur: hæ conſtrictiones calcaneum ſeparant, qua parte contuſio facta eſt. Atq; ita periculum eſt, ne calcanei os corrũpatur. Et ſanè ſi corruptũ fuerit, per omne æuum
C morbus durare poteſt. Nam & alia quæ non ex tali modo ſunt, ipſum corrumpunt, ſed in decubitu denigrato calcaneo, ex figuræ neglectu: aut in tibia uulnere facto periculoſo, ac diuturno, & cõmunionem cum calcaneo habente: aut in femore, aut ubi ex alio morbo diuturnus decubitus contingit: Attamen & talibus diuturnæ ac moleſtæ affectiones fiunt, & quæ ſæpe refringantur, ſi non bona diligentia, & multa quiete curentur. Quare etiam ca quæ ex tali modo corrumpuntur, ſupra aliquam læſionem, magna corpori pericula inducunt. Febres enim peracutæ oboriuntur, continuæ, tremulæ, ſingultuoſæ, mentem contingentes, paucis diebus durantes ac occidentes. Fieri etiam poſſunt uenarum ſanguifluarum liuores, uenarũ nauſeæ, & cancerationes ex compreſſione. Fieri autẽ poſſunt hæc abſq; alia corruptione.
D Atq; hæc quidem relata ſunt, ubi uehementiſſimæ contuſiones fiunt. Plurima tamen leniter circumcirca contunduntur, neq; ullum magnum curationis ſtudium exigunt, ſed recte tamen tractare oportet. Quũ uero uehemens in fulciendo illiſio facta eſſe uiſa fuerit, tunc ſanè relata facere cõuenit, & deligationem plurimam facere circum calcaneum obuolutam, ita ut aliquando ad ſummas pedis partes, aliquando ad medias, aliquando ad tibiæ partes, ex oppoſito lintea obuoluantur. Deligare inſuper oportet & uicina omnia, hinc atq; illinc, uelut etiam prius dictum eſt, & uehementem compreſſionem non facere, ſed cum multis linteis. Præſtat autem & ueratrum bibendum dare eadem die, aut poſtridie: & tertia die reſoluere ac rurſum deligare. Signa porrò an recrudeſcant, aut non, hęc ſunt. Quum ſanguis è uenis 13
effuſus, & denigrationes, & his uicina, fiũt ſubrubra & ſubdura, periculum eſt ne recrudeſcant. At ſi quidem febre careat, ſurſum purgans medicamen-

tum dandum eſt, uelut dictum eſt: itemq́ſ ſi non continua febre laboret. Si B
uero continua fuerit febris, medicamentum dandum non eſt. Verum & à ci
bis, & à ſorbitionibus abſtinendum. Potu uero utendum aqua, nõ uino, ſed
fauorum cremore decocto, aut aceto mulſo dulci: Si uero non recrudeſcent,
ſanguis è uenis effuſus, & denigrationes, & uicinæ partes, cum uirore ſub-
pallidæ fient, & non duræ: & bonum eſt hoc teſtimonium in omnibus ſugil
latis, ſanguine è uenis ſubter cutem effuſo, quòd non recrudeſcent. Quæ-
cunqſ uero cum duricia liueſcunt, ea ut denigreſcant periculum eſt. Cæterũ
hoc ſtudio habere oportet, ut pes plerunqſ paulo altius reliquo corpore ha
14 beatur. Sanus autẽ fieri poterit in ſexaginta diebus, ſi quieuerit. At ue-
ro tibia duo oſſa ſunt, quorum alterum altero hac parte multo tenuius eſt, il F
la uero parte non multo tenuius. Cohærent autem inter ſe iuxta pedem, &
appendicem cõmunem habent. Verum in rectitudine tibię non cohærent:
Iuxta femur autem cohærent, & appendicem habent, & appendix diſcrimi
nationem. Longius uero paulò alterum os eſt, quod ſecundum paruum di
gitum eſt. Et talis quidem eſt natura oſſium in tibia. Luxantur autem ali-
quando iuxta pedem ambo oſſa, quandoqſ cum appendice: quandoqſ ue-
ro appendix tantum emouetur, quandoqſ alterum tantum os. Hæc autem
minus moleſta ſunt, quàm ea quę in articulo manus exiſtunt, ſi quieſcere ho
mines ſuſtineant. Curatio uero conſimilis eſt uelut illorum. Nam & repoſi-
15 tionem ex extenſione, uelut in illis, facere oportet. Verum uehementiore
extenſione opus habent, quanto fortius eſt ea parte corpus. Plerunqſ tamẽ G
ſufficiunt uiri duo, alter hinc alter illinc extendentes. Si uero non ſatis robu
ſti fuerint, facile eſt uehementiorem extenſionem facere. Aut enim rotæ mo
diolum, aut aliud quid huic ſimile defodere oportet, & molle quiddam pe-
di circũdare, & poſtea latis bubulis loris pede deligato, principia lororum
aut ad piſtillum, aut ad aliud lignũ alligare, atqſ ita ligno in ſummũ modio-
lum indito refringere, ita ut alij contra extendant humeris & poplite appre
henſis. Poteſt etiam ſuperna corporis pars neceſſitate hac extenſionis urge
ri, partim quidem ſi ita uoles, Ligno rotundo leuigato alte defoſſo, partem
quandam ipſius ſupereminentem intra crura iuxta ani & ſcroti intercapedi
nem applicato, quo corpus ſequi prohibeat ad eos qui à pedibus extẽdunt:
deinde ad crus quod extenditur, declinare non oportet, ſed aliquem à latere H
aſſidere, qui nates retrudat, ne corpus circumtrahatur: partim uero ſi etiam
circa alas hinc atqſ illinc ligna affigantur, manus autem extentę ſeruentur,
apprehendat autem quis circa genu, atqſ ita contrà extendat: partim item ſi
quis uelit, alijs loris circa genu aut circa femur deligatis, & alio rotę modio-
lo ſupra caput defoſſo, & loris ex ligno quopiam alligatis, & ligno ita in ro-
tæ modiolum defixo, ad contrariam partem his qui à pedibus extendunt,
adtrahere poteſt. Quin & ſi uoles, pro rotarum modiolis trabem mediocrẽ
ſub lectum extendes, deinde ad trabis hinc atqſ illinc caput ligna fulciens ac
refringens, lora ipſis alligata intendes. Si uero & hoc uelis, aſellis, hinc atqſ
16 illinc conſtitutis, in ipſis extenſionem facies. Sunt autem & alij multi ex-
tenſionum modi. Optimũ autem fuerit, ſi quis in magna ciuitate medicum
agit, ut lignum habeat pręparatum, in quo omnes neceſſitates inſint, tum ad

omnes

A omnes fracturas,tum ad omnes articulorum repoſitiones,ex extentione, ac
uectium uſu.Satis autem eſt ſi lignum fuerit & longitudine, & latitudine,et
craſſitudine tale, quales columnæ querneæ quadrangulæ fiunt. Poſtquam
autem ſufficienter extenderis,facile iam eſt articulum reponere. Eleuatur e-
nim in directum ſupra priſtinam ſedem. Dirigere itaq; manuum uolis opor
tet, ita ut his partim in id quod eluxatum eminet innitaris, partim ab altera
parte infra malleolum renitaris. Vbi uero repoſueris,ſi quidem fieri poterit,
extentum ita deligabis. Si uero præ loris impediaris,his exolutis diſtentio-
nem facias,donec deligaueris. Deligare autem eodem modo oportet, & fa-
ſciarum initijs ſimiliter,in id quod luxatum eminet iniectis, & primis obuo
B lutionibus plurimis ſupra id factis,imò etiam ſplenijs plurimis ſupra id im-
poſitis, & compreſſione maxime iſthic contingente. Sed & hinc atq; illinc
multum inſuper deligare oportet. Magis autem hic articulus compreſſione
opus habet, in prima deligatione, quàm is qui in manu eſt. Poſtquam au-
tem deligaueris, ſublimius reliquo corpore deligatam partem habeat. Po-
ſitum autem ipſius ita facere oportet, quo quàm minime pes dependeat.

At uero attenuationem corporis ita facere oportet, prout talem uel ta- 17
lem uim ipſa luxatio habet. Aliqua enim parum, aliqua multum luxantur.
In totum uero magis & longiore tempore, in uulneribus circa crura, quàm
his quæ circa manus fiunt, attenuare oportet. Nam & maiora & craſſio-
ra hæc quàm illa ſunt: & ſanè etiam neceſſarium eſt quieſcere corpus ac de-
C cumbere. Verum poſtea deligare articulum tertia die, neq; prohibet quic-
quam,neque urget: & alia omnia ſimiliter uelut ſuperius relata curare opor
tet. Et ſi quidem quiete decumbet, ſufficient quadraginta dies, ſi ſolum in
ſuum locum oſſa rurſus deſederint. Si uero quieſcere nolet, non facile qui-
dem crure uti poterit, & deligatione ad multum tempus uti cogetur.

Quæcunq; uero oſſa non perfecte deſident in ſuũ locum,ſed aliquid de-
ficit,progreſſu temporis attenuatur coxa,& femur,& tibia. Et ſi quidem in-
tro luxata fuerint,externa pars attenuatur: Si uero extra, interna. Plurima
autem ad internam partem luxantur. Poſtquam uero ambo tibiæ oſſa fra 18
cta fuerint,citra exulcerationem,extenſione uehementiore opus habent.

Extendere autẽ oportet quibuſdam modis ex prædictis, ſi magnæ emo-
D tiones fuerint. Sufficiunt etiam à uiris factę extenſiones. Plerũq; enim ſuffe
cerint duo uiri robuſti,alter hinc, alter illinc diſtendentes. Intendere autem
oportet in directum, ſecundum naturam, & ſecundum rectitudinem tibiæ
ac femoris,ſiue tibiæ fractæ,ſiue femoris oſſa extenderis. Sed & deligare ſic
oportet utriſq; extentis, utrum tandem horum deligaueris. Non enim ea-
dem cruri & manui conferunt. Nam ubi cubiti & brachij oſſa fracta fuerint
deligata, manus appenſa excipitur. At ſi extenta deligaueris, figuræ carniũ
alterantur inter flectendum in cubiti flexura. Fieri enim non poteſt, ut cubi
ti flexura ad multum tempus maneat extenta. Non enim ſæpe in hac figura,
ſed in flexione eſſe conſueuit. Quin et quum homines obambulare poſſint,
ubi circa manum ſauciati fuerint, opus habent flexione in cubiti flexura. At
crus quum & in ambulando, & in ſtando conſueuerit, aliquando quidem
extentum eſſe, aliquando uero ferè extentum eſſe, ad infernam partẽ ſecun-

dum naturam: & ſanè etiam ad hoc ut reliquum corpus uehat: propterea facile eſt ipſi extentum eſſe, ubi eius neceſſitatem habuerit. Quin & in cubilibus ſæpe in hac figura eſt, ut uidelicet ſit extentum. Poſtquam autem uulneratum fuerit, neceſſitas animi propoſitum in ſeruitutem adigit. Impotentes enim fiunt ad ſe attollendum, adeo ut ne meminerint quidem, ut inflectant ac exurgant: ſed quieſcūt in hac figura decumbentes. Propter has igitur cauſas, neq; extenſionis, neq; deligationis figura eadem, manui & cruri conducit. Si quidem igitur ſuffecerit extenſio quæ per uiros fit, nihil aliud laboris fruſtra inſumere oportet. Imperitiā enim arguit, machinas adhibere ubi ipſis non eſt opus. Si uero non ſufficiens fuerit extenſio per uiros, etiā ex alijs neceſſarijs quędam adhibere oportet, ſi quę cōmoda fuerint. Quum autem ſatis iam extenta fuerint, facile eſt dirigere oſſa, & ad naturam reducere, manuum uolis ac palmis corrigendo ac coaptando. Vbi uero direxeris, linteis deligare extenta, ſiue ad dextram partem, ſiue ad ſiniſtram, circūducere prima lintea conducat. Initia autem ipſorum ſupra fracturam inijciantur, & circum hanc primę quoq; obuolutiones circūducantur, deinde deligando ſurſum ad tibiam diſtribuantur, uelut in fracturis dictum eſt.

19 Cæterum lintea latiora eſſe oportet, & longiora, eaq; multo plura circa crus quàm in manu. Vbi uero deligaueris, ſuper planum quoddam & molle deponere conuenit, ut neq; hàc, neq; illàc diſtorqueatur: neq; repandum, neq; gibbum fiat. Maxime autem confert puluinar, aut lineum, aut laneum, non durum, laxum, per medium ſecūdum longitudinem ſubiectum, aut aliud quid quod huic ſimile exiſtit. Nam de canalibus qui ſub crura fracta ſubijciuntur, quid conſulam ambigo, an ſupponere ipſos conueniat, aut non: proſunt enim, non tamen quantum putant hi qui ipſos ſupponunt. Non enim quieſcere cogunt canales, uelut illi putant. Nam neque dum reliquum corpus aut hàc, aut illàc uertitur, cogit canalis ut crus ne ſequatur, ſi non ipſe homo huius rei curam habeat: Neq; rurſus abſq; corpore crus moueri canalis prohibet, uel in hanc, uel in illam partē. Quin & crudelius eſt lignum ſubijcere, ſi non ſimul molle quiddam in ipſum indatur: At utiliſſimū eſt in ſtrato permutando, & in progreſsibus ad aluum exonerandam. Licet igitur & cum canali, & ſine canali, & bene, & male rem moliri. Verum uulgo perſuaſum eſt, etiam medicum minus delinquere, ſi canalis ſubijciatur, etiamſi minus hoc artem referat.

20 Oportet enim ſuper plano quopiam ac molli cubare crus ipſum, penitus in directum: alioqui neceſſe eſt deligationem ſuperari à diſtortione, quæ in poſitu contingit, quocunq; & quantūcunq; tandem inclinarit. Reſpondeat autem deligatus eadem quæ etiam prius dictā ſunt. Nam & deligationē talem eſſe oportet, & tumorem ita attolli ad extremas partes, & laxationes ita, & religatiōes per tertium diem: & quod deligatur gracilius inueniri, & deligationes magis facere, & pluribus linteis, & circūdare pedem laxe, ſi non uulnus ualde propinquum genu fuerit. Extendere autem moderate, & dirigere oſſa, in unaquaq; deligatione oportet. Si enim recte curetur, & tumor ſecundum rationem procedat: tum locus qui deligatur tenuior ac gracilior erit, tum oſſa adductu faciliora, & extenſioni magis obedientia. Poſtquam autem ſeptimus aut undecimus aderit dies, ferulas appo-

A apponere oportet, quemadmodum & in alijs fracturis dictum eſt. Cæterum ferularum locationes uitare oportet, & ſecundum malleorum rectitudinem,& ſupra tendinem, qui eſt in tibia pedis. At tibię oſſa corroborantur in quadraginta diebus,ſi recte curentur. Si uero ſuſpicionem habeas, os aliquod directione opus habere,aut de ulceratione aliqua timeas: intermedio tempore ſoluere,& probe coaptata religare oportet. Porrò ſi alterum tibiæ os fractum fuerit,extenſione quidem debiliore opus habet, non tamē deficere, necꝑ ſegniter agere in extendendo cōuenit, & maxime quidem omnes fracturas in prima deligatione,quantum eius fieri debet,extendere oportet:Sin minus,quàm citiſſime. Quodcunqꝫ enim os non recto modo coaptatum deligans quis compreſſerit, locus maiori dolore uexabitur. Reliqua

B uero curatio eadem eſt. At uero ex oſſibus his internum,tibia & prima tibia appellatum, moleſtiam maiorem in curādo exhibet, & extenſione magis opus habet: & ſi non recte coaptata oſſa fuerint, occultari non poſſunt. Eſt enim totum conſpicuum & carnis exors, & hoc fracto,longe tardius progredi eo crure poterint. Si uero externum os fractum fuerit,& mul 22 to facilius ferunt, & multo melius occultare poſſunt, etiam ſi non bene fuerit coaptatum. Eſt enim carnoſum, & cito in pedes cōſiſtunt. Plurimū enim oneris internum tibiæ os uehit. Nam ſimul & unà cum ipſo crure, & oneris ſecundum crus rectitudine,maiorem laboris partem internum os ſuffert. Femoris enim caput ſupernam corporis partē ſuſtinet. Hoc autem intra crus

C eſt,& non extra,ſed ſecundum tibiæ rectitudinem:& ſimul reliqua dimidia corporis pars huic rectitudini magis appropinquat, & nō externè:& ſimul craſſius eſt internum quàm externum,quemadmodum etiam id quod in cubito eſt,ſecundum parui digiti rectitudinem,tenuius eſt & longius. In articulo tamen inferno non ſimilis eſt oſſis longioris conſtitutio. Inæqualiter enim cubiti gibbus ſiue flexura,& poples flectuntur. Propter has igitur cauſas,externo quidem oſſe fracto,celeres progreſſus fiūt, interno uero fracto, tardi. At uero ſi femoris os fractum fuerit, extenſionem præ omnibus fa- 23 cere oportet,ita ut ne defectuoſius fiat. Amplior enim facta nihil læſerit. Neque enim ſi quis diſtantia ex uehementia extenſionis oſſa deligauerit, fieri poterit ut deligatio ipſa teneat, ut ita diſtent: ſed coeunt inter ſe oſſa quàm

D citiſſime, ubi intendentes ipſa remiſerunt. Craſſiſſimæ enim ac fortiſſimæ quum ſint hac parte carnes, deligationē ſuperabunt, nō ab ipſa ſuperabuntur. Magnum enim dedecus eſt ac detrimentum, femur breuius efficere. Nam ſi quidem manus breuior fiat, & occultari poterit,& non magnus eſt error: At crus ſi breuius fiat, claudum hominem efficiet. Sanum enim crus longius eſt,& id redarguit. Quare utilius fuerit,ut ſi quis male curandus ſit, ambo potius crura fracta habeat,quàm alterum tantum; æquilibris enim ipſe ſibiipſi fuerit hoc modo. Poſtquam uero ſufficienter extenderis, directione ac coaptatione per manuum uolas facta,eodem modo deligare oportet, uelut etiam prius ſcriptum eſt, iniectis etiam faſciarum initijs uelut dictum eſt,& deligationis diſtributione ſurſum uerſus factæ, & deligatus eadem reſpondeat,uelut etiam prius:& doleat eodem modo,& melius habeat, & ſimiliter rurſus deligetur,& ferularum appoſitio eadem ſit. Corroboratur autem

24 tem femur in quinquaginta diebus. Inſuper uero & hoc cōſiderare opor B
tet,quod femur gibboſum magis eſt ad externam partem,quàm ad internā,
& magis ad anteriorem,quàm poſteriorem. In has itaq; partes etiam diſtor
quetur, ſi non probe curetur: & ſanè iiſdem partibus etiam ipſe ſeipſo ma-
gis excarnis eſt, ut neq; occultari poſſit in diſtortione. Si igitur huiuſmodi
quippiam ſuſpectum habueris, machinari ea oportet,quę in brachio diſtor
to conſuluimus. Pauca inſuper lintea circa coxam, & locum inter coxas &
lumbos, circumdare oportet, quo & inguina, & articulus circa intermediā
crurum ac inguinum partē (plechada appellatam,) inſuper deligetur. Nam
& aliàs confert,& ut ne extremæ ferularum partes lædant,ſi ad non deliga-
ta adhibeātur. Deficere autem oportet ſemper ferulas,à nuda parte, & hinc F
atq; illinc multum: & poſitionem ferularum ſemper ita prouidere cōuenit,
ut neq; ſuper os aliquod circa articulos natura prominens, neq; ſuper ner-
25 uum circa articulum fiat. Tumores uero iuxta poplitem,aut circa pedem,
aut iuxta aliam quampiam partem, ex compreſſione eleuatos, multis lanis
ſuccidis probe carminatis, uino ac oleo reſperſis, cerato ſublito, deligare o-
portet,& ubi preſſerint ferulæ,citius laxare. Graciles autem fieri poterint, ſi
ſupra ferulas gracilibus linteis tumores deligaris, ab infima parte initio fa-
cto,ad ſupernam procedendo. Sic enim quàm citiſsime tumor gracilis fieri
poterit, & tranſcenderit ſupra priores deligationes. Verum hoc deligatio-
nis modo uti non oportet, ſi non periculum fuerit in tumore, puſtularum,
aut denigrationis. Tale uero nihil fit, ſi non quis ualde premat fracturā,aut G
ſuſpenſam habeat,aut manu ſcalpat, aut aliud quid quod irritet corpori alla
batur. At uero canalem ſi quis ſub ipſum femur ſupponat, qui poplitem nō
excedat, læſerit magis quàm profuerit. Neq; enim prohibuerit quo minus
& corpus,& tibia,ſine femore moueatur. Noxius enim erit ad poplitē per-
26 tingens,& quod minime oportet,id facere impulerit. Minime uero opor
tet genu flectere. Omnem enim turbationem deligationibus inducit,& fe-
more,& tibia deligata, quiſquis genu flexerit. Neceſſe eſt erit propter hoc,
muſculos aliàs atq; aliàs aliam figuram habere. Neceſſe eſt item oſſa fracta
moueri. Præ omnibus itaq; faciendum, ut poples ſit extentus. Videtur igi-
tur canalis ſimiliter prodeſſe,qui à coxa ad pedem uſq; ſubiectus contineat:
& aliàs circa poplitem,faſciam cum canali laxe circumdare oportet, quem- H
admodum infantes in cunis, faſcijs obuoluūtur: deinde ſi femur ad ſupernā
partem diſtorqueatur,aut ad latus, melius ita contineri poterit unà cum ca-
nali. Cæterùm calcanei ſummi ualde magnam curam habere conuenit,ut
& in tibiæ,& in femoris fracturis, apte ſe habeat. Si enim dependeat pes,re
liqua tibia firmata, neceſſe eſt iuxta anteriorem tibiæ partem, oſſa incurua
eſſe. Si uero calcaneum quidem moderato altius fuerit firmatum,reliqua ue
ro tibia aliquantulum eleuata,neceſſe eſt huic oſſi,ut circa anteriorem tibiæ
partē, moderato cauius appareat:atq; hoc adhuc magis, ſi calcaneum homi
nis natura fuerit magnum. Sed & omnia oſſa tardius corroborantur, ſi non
ſecundum naturam poſita fuerint, itemq; ea quæ non in eadem figura quie
ſcunt: & calli quoq; debiliores ipſis obducuntur. Atq; hæc quidem de
his quibus oſſa quidem fracta ſunt,non autem extra eminent, neq; aliàs ul-
cus

A cus factum eſt. Quibus uero oſſa fracta ſunt ſimplici modo, & non mul- 27
tifido, ita ut eadem die repoſita ſint, aut poſtridie in ſedem ſuam recepta, & nullus timor ſit fiſſorum oſſium diſceſſionis: aut etiã quibus ulcus quidem factum eſt, oſſa uero fracta nõ extra eminent, neq; modus fracturæ talis eſt, ut ſint ſegmenta à fiſſis oſſibus ſeparata: tales ſpes eſt ſimplici modo curari poſſe. Et quidem ſanè neq; magni quippiam boni, neq; mali facientes, ul cera quidem curant aliquo purgatorio, aut picatum ceratum, (ut emplaſtrũ cruentis uulneribus idoneum) aut aliud quid ex his quę facere ſolent, impo nentes: Ego uero eos laudo qui ſplenia uino imbuta, aut lanas ſuccidas, aut aliud quid huiuſmodi deligãt: Vbi uero ulcera pura facta fuerint, et iam
B coaleſcũt, tunc multis linteis deligare, & ferulis dirigere conantur. Hęc quidem curatio boni aliquid facit, nihil autem magni mali. Oſſa tamen non ſimiliter in ſuam ſedem firmari poſſunt. Verum corpora aliquanto tumidiora ea parte fiunt, quàm ſit opportunum: fiunt autem & breuiora his quibus utraq; oſſa, aut cubiti, aut tibiæ fracta ſunt. Alij uero rurſus ſunt, qui talia 28
ſtatim linteis curant, & hinc atq; illinc linteis deligant, ulcus uero ipſum relinquunt, & perfrigerari ſinunt: deinde ſuper ulcus purgatoriũ aliquod imponunt, & ſplenijs uino imbutis, & lanis ſuccidis curant. Hæc curatio mala eſt, & ueriſimile eſt eos qui ita curant, tum in alijs fracturis, tum in huiuſmo di maximè imprudenter ſe gerere. Maximum enim eſt cognoſcere quomodo initium lintei inijcere oportet, & qua parte maximè comprimere: & quę
C utilitas contingat, ſi quis initium lintei rectè inijciat, & qua maximè oportet parte premat: & quæ detrimenta inducantur, ſi quis non rectè inijciat, neq; quà maxime oportet premat, ſed hinc atq; illinc id faciat: & dictum quidem eſt etiam in ſuperioribus, quæ ex utriſq; eueniant. Teſtatur autẽ & ipſa hæc medicina. Neceſſe eſt enim ei qui ita deligatur, tumorem ad ipſum ulcus cle uari. Etenim ſi ſanum corpus hinc atq; illinc fuerit deligatum, in medio uerò relictum, iuxta relictum utiq; ſpatium maximè intumuerit ac decoloratum reddetur, quo modo ulcus hæc non perpeteretur? Neceſſe igitur eſt, ut ulcus quidem decoloratum ſit, & labijs euerſum ac protuberans, ucrum lachrymoſum & non ſuppurans: oſſa uero etiam quæ diſceſſura non erant, di ſcedant: ſed & pulſans, & febriens ulcus fuerit. Coguntur autem propter tu
D morem cataplaſmata inſuper imponere, quod & ipſum incõmodum eſt his qui hinc atq; illinc deligantur. (Pondus enim inutile ad reliquũ pulſum accedit.) Poſtremum uerò deligamenta reſoluunt, ubi iam malum ipſis recrudeſcit, & de cætero citra deligationem curant. Neq; uerò minus, etiam ſi ali ud quoddam eiuſmodi uulnus acceperint, eodem modo curant. Non enim deligationem hinc atq; illinc factam, & ulceris perfrigerationẽ, in cauſa eſſẽ putant, ſed aliud quoddam infortuniũ. Attamen de hoc tam multa non ſcri pſiſſem, ſi non certò ſcirem incõmodam eſſe hanc deligationem, & multos eſſe qui ita curent, et magni momenti eſſe hanc rem dediſcere, & teſtimonio hæc eſſe, quòd rectè ſcripta ſint ea quæ prius ſcripta ſunt, ſiue maximè premendæ ſint, ſiue minimè ipſæ fracturæ. Oportet autem (ut in ſumma di- 29
cam) his quibus non eſt futuri diſceſſus oſſis expectatio, eandem curationẽ adhibere, uelut his quibus os fractum fuerit, ulcus autem non habent. Nam.

&

& extentiones, & directiones ac coaptationes oſſium eodem modo facere **B** oportet,& conſimilem deligationem. Super ipſum enim ulcus ſplenium tenue duplex,picato cerato illitum deligandum eſt, & circumſitæ partes cerato albo illinendæ. Verum lintea, & reliqua latiora, aliquantum fiſſa ſint magis,quàm ſi non ulcus haberent:et id quo primũ deligamus,multo latius ſit ipſo ulcere. Quæ enim anguſtiora ſunt quàm ulcus, cinctum ulcus tenent, id quod fieri non conuenit: ſed prima circumductio totum ulcus comprehendat,& linteum hinc atq; illinc præmineat. Itaq; ſecundum ulceris rectitudinem, linteum inijcere oportet, & premere paulò minus, quàm ſi ulcus non haberent. Diſtribuenda uerò eſt deligatio, uelut etiam prius dictũ eſt. Lintea autẽ ſemper quidem mollis modi ſint, magis tamen in talibus, quàm **F** ſi ulcus non eſſet. Copia uero linteorum non minor ſit prius relatis, ſed etiam aliquanto amplior. Si uerò deligatus fuerit, uideatur is ſibi lintea firmata quidem eſſe, non autem compreſſa: dicatq; ſuper ulcus maximè firmata eſſe: Eadem autem tempora eſſe oportet, ad hoc ut magis firmata eſſe uideantur,& ad hoc ut magis laxa uideantur, quemadmodum etiam in ſuperioribus dictum eſt. Deligatio etiam poſtea facienda per tertiũ diem, ita ut omnia poſtea faciamus conſimili modo, uelut prius dictum eſt, præterquàm quòd in totum,minus aliquanto hæc quàm illa comprimenda ſunt. Quòd ſi ſecundum rationem,quæ fieri par eſt,facta fuerint,gracilior quidem ſemper comperietur ulceris pars,graciliores autem & reliquæ omnes,quæ à deligatione continentur: & ſuppurationes citiores erunt, quàm in ulceribus **G** aliter curatis:& quæcunq; carunculæ in uulnere denigratæ ſunt & mortificatæ, citius abrumpuntur ac excidunt in hac curatione, quàm in alijs: & ad cicatricem citius peruenit ulcus, ſi hoc modo quàm ſi alio curetur. At omnium horum cauſa eſt,quòd & locus circa ulcus gracilis ſit,& quæ circumſita ſunt, gracilia omnia fiunt. In reliquis igitur omnibus conſimiliter curare oportet, uelut oſſa ſine ulcerationibus fracta: Verum ferulas apponere non oportet. Et propterea lintea his plura eſſe debent quàm alijs, & quòd minus comprimantur, & quòd ferulæ tardius apponãtur. Si tamen ferulas appoſueris,non ſecundum rectitudinem ulceris appones,ſed ita ut laxæ adhibeantur, prouidendo ut nulla magna ab ipſis conſtrictio fiat. Dictum autẽ hoc quoq; eſt in his quæ prius ſcripta ſunt. Victus autem rationem ex- **H** quiſitiorem, & longiori tempore conſtituere oportet, his quibus ab initio ulcera fiunt, & quibus oſſa extra eminent: & ut in ſumma dicatur, in uehementiſſimis uulneribus exquiſitiore, eoq; diuturniore uictu uti conuenit.

Eadem etiam curatio ulcerum eſt in his quibus oſſa quidem fracta ſunt, ſed ulcus ab initio non fuit: uerum inter medendum factum eſt, aut ulcere linteis magis compreſſo,aut à ferularum inſeſſu,aut ab alia quapiam cauſa.

Cognoſcuntur autem tales fracturæ, an ulcus ſubſit, & dolore, & pulſibus: & tumor qui in extremis partibus eſt,talibus durus efficitur,& ſi digitum admoueris, attollitur: ſed & cito rurſus ſubterfugit. Si igitur tale quid ſuſpicatus fueris, ſoluere oportet: & ſi quidem pruritus circa ſubligationes fuerit, aut alia quapiam parte deligata, cerato picato pro altero uti. Si uero horum nihil fuerit, uerum ipſum ulcus irritatum, reperitur nigrũ ualde aut im-

A impurum:& futurũ eſt ut & carnes ſuppurentur, & nerui inſuper excidant:
hos omnino perfrigerare non oportet, neq; quicquam has ſuppurationes
uereri,ſed curare in reliquis omnibus conſimili modo, uelut eos quibus ab
initio ulcus factum eſt. Linteis uero deligare incipere oportet ualde laxis, à
tumore qui in extremis partibus conſiſtit,atq; ita deligationem diſtribuere
ſemper ſurſum uerſus, nuſquam quidem comprimendo, ſed maximè ſuper
ulcus firmando,ſuper alia uero minus: & prima quidem lintea hæc munda
ſint,& non anguſta. Copia uerò linteorum tanta ſit, quanta eſt ſi cum feru-
lis deligatio fiat,aut paulò minor. Super ipſum aũt ulcus ſufficiens eſt ſple-
nium cerato albo illitum.Siue enim caro,ſiue neruus denigratus fuerit,exci
B det. Talia enim acribus curare nõ oportet,ſed mollibus, uelut ambuſta.De
ligare uero poſtea per tertiũ diem cõuenit,ferulas aũt non apponere:Quie-
ſcere uero magis ꝙ̃ prius, & modico cibo uti. Scire uerò expedit,ſiue caro
ſiue neruus ſit, id quod excidet, quòd hoc modo multo minus ultra depa-
ſcitur,& multo citius excidet, & multo graciliores circumſitæ partes erunt,
quàm ſi quis exolutis linteis,aliquid medicamentorum purgatoriorũ ſuper
ulcus imponat. Quin & ſi exciderit id quod ſuppuraſſet, & citius carne re-
pletur, & citius ad cicatricem peruenit, quàm ſi illo aut alio modo curetur.
Om̃ia ſanè in hoc ſita ſunt,ut quis hęc rectè & moderatè deligare ſciat.Con
ferunt inſuper & figurę, quales eſſe oportet,& reliqua uictus ratio & linteo
rum aptitudo.Si uero in recens uulneratis decipiaris,oſſium diſceſſum non
C fore putans, quum tamen expectatio ſit illa emerſura eſſe, modum curatio-
nis timere non oportet. Nihil enim magni mali contigerit, ſi modo bonas
ac innoxias deligationes manu facere noueris.Signum autem hoc eſt,ſi oſſi
um diſceſſus in hoc curationis modo futurus eſt. Pus enim multum fluit ex
ulcere,& gliſcere ac turgere affecta pars uidetur. Frequentius igitur deliga-
re oportet, ob nimiam humiditatem, & quod aliàs etiam febres fiunt. Et ſi
quidem ualde premantur à deligatione,& ulcus, & circumſitæ partes graci
les fiunt. Quicunq; itaq; ualde tenuiũ oſſium diſceſſus fiunt,hi nulla ma- 31
gna mutatione opus habent,niſi ut laxius deligatio fiat,ut ne pus intercipia
tur,ſed facilè effluere poſſit. Sed & frequentius deligare oportet, donec os
diſceſſerit,& ferulas nõ apponere. Quibus uero maioris oſſis diſceſſus ex-
D pectatur,ſiue hoc à principio prænoueris,ſiue etiam poſtea cognoueris, nõ
amplius eadem curatione opus habet. Sed extentiones & directiones ita fa
cere oportet,uelut dictum eſt:ſplenia uero duplicata,latitudine quidem di-
midio palmo non minora: (quale tamen fuerit uulnus, iuxta hoc coniectu-
ra facienda eſt:) lõgitudine uerò paulò quidem breuiora, quàm ut bis circũ
ſauciatum corpus circumduci poſſint, multo uero longiora quàm ut ſemel.
Copia uerò tot ſint,quot facere conducit. Hæc in uino nigro auſtero made
facta,ex medio initio facto circumuoluere oportet, quemadmodum faſcia
ex duobus initijs deligatur: & deinde aſciatim alternatione ipſorum facta,
initia dimittere.Hæc & ſuper ipſum ulcus adhibenda ſunt,& ab utraq; ulce
ris parte,& ne comprimantur, ſed ſaltem fulciẽdi ulceris gratia incumbant.
Supra ipſum uerò ulcus, ceratum picatum imponere oportet, aut aliquod
ex emplaſtris cruentis uulneribus deſtinatis, aut aliud quoddam medica-
Oo mentum,

mentum, quod familiare ac idoneum ſit humectationi adhibendæ: & ſi qui B
dem æſtatis tempus fuerit, uino madefacere ſplenia frequenter oportet. Si
uero hyems, lanas ſuccidas multas uino & oleo imbutas adhibeto. Oportet
autem capræ pellem ſubſternere, & defluxiones obſeruare, ut facilè effluere
poſſint, ita ut meminerimus quòd hi loci in ijſdem figuris multo tēpore per
32 manentes, intertrigines curatu difficiles faciunt. Qui uerò deligatione ſa-
nari per aliquem ex relatis, aut referendis modis non poſſunt, eos magnam
huc curam adhibere conuenit, ut fractam corporis partem cōmodè poſitā
habeant ſecundum rectitudinem, animaduerſione ad hoc habita, ut ſurſum
magis quàm deorſum uergat. Si uero quis bene ac facile opus perficere
uelit, operæprecium eſt etiam machinamenta facere, quo iuſtam & non uio F
lentam extenſionem, pars corporis fracta habeat. Maximè uero in tibia ma
chinamenta adhibere expedit. Sunt igitur aliqui qui in omnibus tibiæ fra-
cturis, & quæ deligantur, & quæ non deligantur, pedem ſummū ad lectum
alligant, aut ad aliud quoddam lignum iuxta lectum defoſſum. Hi itaq; om
nia mala faciunt, nihil autem boni. Neq; enim ullam opem affert extenſio-
ni, hæc pedis alligatio. Nihilo enim minus ad pedem concedet reliquū cor-
pus, atq; ſic non amplius extenditur: neq; rurſus ad rectitudinem quicquā
prodeſt, ſed etiam obeſt. Dum enim uertitur reliquum corpus aut hac, aut il
lac, nihil prohibebit uinculum illud, quo minus & pes, & oſſa pedi annexa,
reliquum corpus ſequantur. Imò ſi pes alligatus non fuiſſet, minus diſtor-
queretur. Si uero quis pilas duas ex corio Ægyptio conſuat, tales quales ge G
ſtant hi qui multo tempore in magnis compedibus uincti ſunt: habeant au-
tem pilæ hinc atq; illinc tunicas, ad uulneris quidem partes, profundiores:
ad articulorum uero partes, breuiores: Sint item tumidæ ac molles, & con-
gruentes ad hoc, ut altera ſupra malleolos, altera infra genu coaptetur. Ha-
beat inſuper utraq; duas utrinq; appendices à latere, aut ex ſimplici, aut ex
duplici loro, breuiores uelut anſas, ita ut alteræ ſint ab utraq; malleoli, alte-
ræ ab utraq; genu parte: & ſuperna pila alteras tales habeat ſecundum ean-
dem rectitudinem. Poſtea uirgis corneis acceptis, æqualem inter ſe magni-
tudinem habentibus, craſſitudine quidem digitali, longitudine uero ut fle-
xæ appendicibus congruāt, huc diligentiam adhibeas, ut extremæ uirgarū
partes non ad corpus, ſed ad ſummas pilarum eminentias innitantur. Opor H
tet autem tria eſſe uirgarum paria, aut etiam plura: & alias alijs aliquanto
longiores, & aliquanto breuiores ac minores, ut ſi uelis magis diſtendere
poſſis. Locentur autem uirgæ utræq; hinc atq; illinc à malleorum utraque
parte. Hæc itaq; ſi bene machinatus fueris, & extenſionem iuſtam exhibue-
rint, & ſecundum rectitudinem ęqualem, & uulneri nullus dolor acceſſerit.
Nam quæ expreſſa fuerint, ſi quid tamen exprimetur, partim ad pedem ab-
ducentur, partim ad femur: & uirgæ hinc atq; illinc à malleolis accōmoda-
tiores erunt, ut tibiæ poſitio non impediatur, & uulnus probe impingat ac
ſuſtentetur. Neq; enim impedimēto eſt, ſi quis uelit duas uirgas ſuperiores,
ipſas inter ſe coniungere, & ſi quis leuiter quid ſuperimponere uelit, ut id
quod ſuperimponitur à uulnere eleuatū ſit. Si quidem igitur & pilæ lenes
& molles, & bonæ, & recenter conſutæ fuerint: & uirgarum intentio probe

intenta

A intenta fuerit, uelut iam dictum eſt,cõmodum erit machinamentum. Si ue-
ro quid horum non rectè habuerit, læſerit magis quàm profuerit. Conue-
nit autem & alias machinas,aut bene machinari, aut non machinari. Turpe
enim eſt & minimè artificioſum,in machinis ſtruendis à machinis aberrare.

Plerique porrò medici fracturas,& cum ulceribus,& ſine ulceribus, pri 33
mis diebus lanis ſuccidis curant,& nihil ab arte alienum ipſis hoc eſſe uide-
tur: & qui quidem à recens uulneratis coguntur, ex linteorum inopia lanis
uti, his plurimus ueniæ locus patet. Non enim habuerit quis in linteorum
penuria,aliud quid multo melius ad tales deligãdas,quàm eſt lana. Verùm
omnino multæ lanæ eſſe debent, & ualde bene carminatæ, & non aſperæ.
B Nam paucarum & malarum uires etiam modicæ ſunt. Qui uero ad unum
aut duos dies, lanis deligare iuſtum eſſe cenſent, tertia uerò ac quarta lin-
teis deligantes premunt, ac extendunt tunc uel maximè, hi in re multi adeo
ac magni in medicina momenti, ſe imprudenter gerunt. Minimè etiam
tertia ac quarta die, omnia uulnera mouere oportet:&, ut in ſumma dicam,
etiam omnes ſpicillorum admotiones uitare conuenit in his diebus, & alia
quoq; quibus uulnera irritantur.In totum enim tertia ac quarta dies in ple-
riſq; uulneribus recrudeſcentias pariunt, & quæ ad inflãmationem ac im-
munditiam procedunt, & quæ ad febres deueniunt. Et hæc res multi mo-
menti eſt ut diſcatur,ut ſi qua alia. Cum qua enim ex utiliſsimis in medicina
rebus,non ſolum circa uulnera,uerũ etiam circa alios multos morbos,com
C munionem non habet? niſi quis etiam alios morbos ulcera eſſe dixerit. Ha-
bet enim & hic ſermo aliquam ueriſimilitudinem. Multis enim modis alijs
cognati ſunt. Quicunque tamen iuſtum eſſe putant lanis uti,donec ſep- 34
tem præterierint dies,deinde uero extendere ac dirigere,& linteis deligare,
hi non ſimiliter imprudentes uideri poterint. Nam & maximum inflamma
tionis periculum præterijt, & oſſa laxa ac apta poſt hos dies ſunt. Longe
tamen & hæc curatio ſuperatur ab ea deligatione quæ ab initio linteis fit.
Ille enim modus præparat ac efficit ut ſeptima die ferulis perfectè deligari
poſſint.Hic autem modus multo tardior eſt. Sed & alia quædam detrimen
ta habet. Verum longum eſſet omnia ſcribere. Quibus uero oſſa fracta
& extra eminentia in ſuam ſedem collocari non poſſunt, his hæc reſtitutio
D debetur. Ferramenta facere oportet ad eum modum quem uectes habent il
li quibus lapicidæ utuntur, alia latiora, alia anguſtiora. Eſſe uerò conuenit
tria,aut plura etiam,quo quis maximè congruis utatur. Poſtea cum his unà
cum extenſione motionem aggredi oportet, ita ut ad inferiorem oſſis par-
tem ſubijcias,ad ſuperiorem uero partem oſſis, ſuperiorem ferramenti par-
tem innitendo firmes,in ſumma, quemadmodum ſi quis lapidem aut lignũ
uehementer uecte cõmoueat. Sint autem ualida ferramenta quantum eius
fieri poteſt,ut ne flectantur,Hoc magnum auxilium eſt,ſi & ferramenta ido
nea fuerint, & ſi quis uelut conuenit cõmotionem faciat. Nam ex omni- 35
bus inſtrumentis quæ homines machinati ſunt, fortiſſima hæc tria exiſtũt,
aſelli circumductio,per uectes cõmotio, & cuneorum uſus. At ſine horum
uno aliquo,aut ſine omnibus,nullum uehemẽtiſſimum opus homines per-
ficiunt. Non igitur ſpernenda eſt hæc per ferreos illos uectes cõmotio: aut

enim hoc modo,aut nullo alio, in ſedem ſuam collabentur. Si uero ſuperna B
oſſis pars immutata fuerit ac cõfracta,ut uecti adhibendo locus non ſit com
modus, ſed acutum quid prominet, tunc oſſe ſcalpendo deraſo, ſecuram ue
cti ſedem facere oportet. Hanc autem per uectes cõmotionem & exten-
ſionem, eadem die aut ſecunda facere oportet: Non autem tertia. Minime
uero quarta aut quinta. Nam etiamſi non reponas, ſed aliàs moleſtiam ex-
hibeas in his diebus,inflãmationẽ induxeris: quanto magis ſi reponas? Con
uulſionem tamẽ multo magis induxeris ſi reponas,quàm ſi reponere omit-
tas. Atque hæc probè noſſe conuenit. Si enim reponenti conuulſio acceſſe-
rit,non multa ſalutis ſpes eſt. Cõmodum autem eſt rurſus eijcere os à ſua ſe-
de,ſi hoc fieri citra moleſtiam poſſit. Non enim in laxioribus quàm oppor- F
tunum eſt,conuulſiones ac diſtentiones accedunt,ſed in his quæ magis ex-
tenta ſunt. Cæterum de qua re nunc nobis ſermo eſt, in prædictis illis die-
bus moleſtiam exhibere non oportet, & curam adhibere ut ulcus minime
inflãmetur,& maximè ſuppuretur. Poſtquam uerò ſeptem præterierint
dies,aut paulò plures, ſi ſine febre fuerit, & ulcus non inflãmatum ſit, tunc
minus uetat ut reponere tentes,ſi ſperes obtenturum te eſſe: Sin minus,non
oportet fruſtra moleſtiam ſuſcipere & inferre. Si igitur oſſa repoſueris in ſu
am ſedem,iam ſcripti ſunt modi quomodo curare oportet,ſiue oſſa diſceſſu
ra eſſe, ſiue non, expectatio ſit: & ſi quidem oſſium diſceſſus expectatio ſit,
eo quem dixi modo cum linteis,in omnibus talibus deligationem facere o-
portet,ex medio linteo initio facto utplurimum, uelut ex duobus initijs fa- G
ſcia deligatur. Coniecturam autem facere oportet iuxta ulceris formã, quo
ſit quàm minimum hians ac labijs protuberans & expaſſum. Alijs enim ad
dextram deligare cõmodum eſt,alijs ad ſiniſtram,alijs ex duobus initijs.

36 Quæcunq; uero oſſa repoſitionem effugerunt, ea diſceſſura eſſe noſſe o-
portet: itemq; ea quæ carnibus penitus nudata ſunt. Nudatur autem quo-
rundam ſuperna pars,quorundam uero carnes circũcirca mortificantur. Et
quibuſdam quidem ex ueteri uulnere aliqua oſſa emarcuerunt: quibuſdam
uero non:& aliquibus magis,aliquibus minus,& partim parua, partim ma
gna. Propter hæc igitur relata,uno uerbo dici non poteſt, quando oſſa ſint
diſceſſura. Aliqua enim ob paruitatẽ, aliqua ex eo quòd in ſumma parte exi
ſtunt,citius diſcedunt:aliqua eo quòd nõ diſcedunt,reſiccata & marcida ef- H
fecta deſquamantur. Præterea differt curatio à curatione. In totum igitur
oſſa citiſsimè his diſcedunt, quibus citiſſimæ fiunt ſuppurationes, & citiſſi-
mæ ac optimæ carnis productiones. Subnaſcentes enim iuxta læſam partẽ
carnes,plerunq; oſſa ipſa eleuant: Totus tamen oſsis circulus,ſi in quadra-
ginta diebus diſceſſerit,bene diſcedet. Quædam enim ad ſexaginta dies per
ueniunt. Nam & rariora oſſa citius diſcedunt, ſolidiora uero tardius. Alia
37 autem minora:multo minore temporis ſpacio,alia aliter. Cæterum os ex
tra eminens his de cauſis præſecare oportet, ſi reponi non poſſit, & parum
abſit ut reponi poſſe uideatur,& fieri poterit ut auferatur,& ſi noxium fue-
rit,& de carnibus quid rumpat,& ſenſus moleſtiam exhibeat. Sed & ſi nu-
dum fuerit, tale auferre oportet. Reliqua ſiue præſeces, ſiue non præſeces,
non multum refert. Hoc enim certo ſcire expedit, quòd oſſa quæ carnibus
perſe-

A perfectè priuantur, ac exareſcunt, omnia penitus diſcedent. A quibus uero ſquamæ diſceſſuræ ſunt, ea præſecare non oportet. Coniecturam uero eorum quæ diſcedent, ex conſtitutis ſignis facere oportet: Curare autem tales ſplenijs & uinoſa curatione, uelut etiam prius de diſceſſuris oſſibus ſcriptũ eſt. Sed cauere decet ne primo tempore frigidis madefiant. Rigorum enim febrilium periculum eſt: Periculum item conuulſionum. Frigida enim ſemper conuulſionem prouocant: quandoq; uero etiam ulcera. Noſſe quoque id conuenit, neceſſe eſſe ibi corpora breuiora fieri, ubi oſſa fracta ac immutata curantur, & quibus totus oſſis circulus diſceſſit. At uero quibus 38
femoris aut brachij os extra eminet, hi non ualde ſuperſtites euadunt. Nam
B & oſſa magna ſunt, & multum medullæ habent: & quæ ſimul uulnerantur, multa ſunt & magni momenti, & nerui, & muſculi & uenæ. Et ſi quidem repoſueris, conuulſiones accedere ſolent. Si uero non repoſita fuerint, febres acutæ, & bilioſæ, & ſingultuoſæ oboriuntur, & denigrantur. Non minus autem ſuperſtites euadunt hi, quibus repoſita nõ ſunt, neq; tentatum eſt ut reponerentur. Adhuc uero magis euadunt, quibus inferna oſſis pars eminet extra, quàm quibus ſuperna. Euadunt etiam quibus repoſita fuerint, attamen raro. Nam & curationes à curationibus multum differunt, & naturæ corporum à naturis, ad facile tolerãdum. Multum etiam differt an in interna brachij ac femoris parte oſſa extra promineant. Multæ enim & pe- 39
riculoſæ uenarum extenſiones in interna parte ſunt, quarum aliquæ ſi uul-
C nerentur, lethales ſunt. Sunt autem & in externa parte, uerum minus. In talibus igitur uulneribus qualia pericula immineant, ignorare non oportet, & ad temporum occaſiones prædicere. Si uero reponere hæc oſſa cogaris, & reponendi aliqua tibi ſpes ſit, & non multa oſsis immutatio fuerit, & muſculi non cõcurrerint (ſolent enim cõcurrere) uectis molitio etiam his cum extenſione, opem bene ferre poterit. Vbi uero reponis, ueratrum molle bibendum dare oportet eadem die, ſi eadem die repoſita fuerint: Sin minus, ne aggredi quidem oportet. Verùm ulcus curare oportet uelut in capitis oſſibus fractis, & frigidi nihil adhibere, & cibos penitus auferre: & ſi quidem amara bile præditus natura fuerit, fauorum cremorem odoratum coctum, aut acetum mulſum dulce, in aquam inſtillato, eoq; pro uictu utatur. Si uero
D amara bile præditus non ſit, aquæ potione utatur. Et ſi quidem continua febre laborarit, ad quatuordecim dies ut minimum hoc uictu degat. Si uero ſine febre ſit, ſeptem diebus. Poſtea ſenſim progreſſu cõtingente ſecundum rationem ad uulgarem uictum adducatur. Et quibus oſſa non repoſita fuerint, eandem itidem medicamenti purgationem facere oportet, & ulcerum curationem, eundem item exhibere uictum: & dependentẽ de corpore partem non extendere, ſed magis adducere, quo laxior ſit pars circa ulcus.

At oſſium diſceſſus diuturnus eſt, uelut etiam prius dictum eſt: maximè uero talia fugere oportet, ſi modo quis honeſtam fugã habeat. Nam & ſpes paucæ ſunt, & pericula multa: & ſi quis non reponat, artis expers eſſe uideri poterit: & ſi reponat, propinquius ad mortem quàm ad ſalutem perduxerit. Cæterum luxationes & emotiones oſſium circa genua, multo mitio- 40
res ſunt emotionibus, ac luxationibus circa cubiti flexuram. Nam femoris

articulus pro magnitudine expeditior eſt quàm brachij, & iuſtam naturam B
ſolùm habet, eamq; rotūdam. Brachij uero articulus & magnus eſt, & ſinus
plures habet. Ad hęc uero, tibiæ oſſa longitudine inter ſe ſimilia ſunt: & ex-
ternum os paululum, ne memorabili quidem modo excedit, nullum ma-
gnum impedimentum afferens, à quo externus tendo circa poplitem ena-
ſcitur. At cubiti oſſa inæqualia ſunt, & quod breuius eſt, multo craſſius eſt:
quod uero tenuius eſt, multum ſuperat & excedit articulum. Dependet ta-
men & hoc ex neruis, iuxta cōmunem oſſium connexionem. Maiorem au-
tem partem connexionis neruorum in brachio os tenue habet, quàm craſ-
ſum. Horum itaq; articulorum & oſſium flexuræ cubiti natura huiuſmodi
41 eſt. Et propter naturæ modum, oſſa circa genu ſæpe quidem luxantur, & fa F
cilè autem rurſus incidunt ac reponuntur. Inflāmatio uero non magna acce
dit, neq; uinculum articuli. Luxantur autem plerunq; in internā partem, ali
quando etiam ad externam, quādoq; etiam ad poplitem. Horum omnium
repoſitiones non ſunt difficiles. Verum ſi quidem foras aut intro luxentur,
hominem in humili aliquo ſedili ſedere oportet, ita ut crus altius, non tamē
multo habeat. Extenſio autē plerunq; moderata ſufficit, ita ut ab altera par-
te tibia, ab altera femur in diuerſum extendatur. At oſſa circa cubiti flexu
ram moleſtiora ſunt, quàm quæ circa genu ſunt, & difficilius reponi poſ-
ſunt, etiam ob inflammationem, ſi quis non ſtatim reponat. Luxantur qui-
dem minus quàm illa, uerum difficilius reponuntur ac coaptantur: inſuper-
que inflammantur, ac callum acquirunt. Sunt autem & horum plerunque G
paruæ inclinationes, aliquando ad partem ad coſtas, aliquando ad externā,
non ut totus articulus ſit emotus, ſed manet quid iuxta oſsis brachij caui-
tatem, qua parte cubiti os excedens habet. Talia igitur ſiue hàc, ſiue illàc lu-
xentur, facilè eſt reponere: & ſufficit extenſio in directum facta, ſecundum
brachij rectitudinem, ita ut alter iuxta manus iuncturam extendat, alter lo-
cum ſub alis amplectatur: Medicus uero altera manu ad emotum articulum
admota, uolis impellat: altera prope ad articulum iniecta retrudat. Obedi-
unt autem tales luxationes, & non tarde reponuntur, ſi quis antea quàm in-
flammētur reponat. Luxantur autem plerunq; magis ad internam partem:
luxantur etiam ad externam. Innoteſcit id ex figura: & talia ſæpe etiam abſ-
que uehemēti tenſione rurſus incidunt. Oportet autem in his quæ intrò lu- H
xantur, articulum quidem ad naturam ſuam repellere, cubitum uero magis
in pronam partem uergētem circumducere. Et plerunq; ſane cubiti luxatio
42 nes huiuſmodi ſunt. Si uero tranſgreſſus fuerit articulus, aut hàc, aut illàc,
ſupra cubiti os, quod ad brachij cauitatē excedit: fit quidem raro hoc: ſi ue-
ro fiat, non amplius ſimiliter extenſio in directum contingens, talibus luxa-
tionibus idonea eſt. In tali enim extenſione, os à cubito excedens, brachij
tranſgreſſionem prohibet. Oportet itaq; ſic emotis extenſionem talem face
re, qualis prius deſcripta eſt, ubi quis oſſa brachij fracta deligat, ut ab alia
quidem in ſupernam partem tenſio fiat, ab ipſa uero cubiti flexura, ad infer-
nam cogatur. Sic enim brachium ſupra ſuum ſinum maximè eleuabitur. Si
uero eleuatum fuerit, facilis eſt reſtitutio cum uolis manuum, ita ut emotam
quidem brachij partem apprehēdentes impellamus, os uero cubiti iuxta ar
ticulum

A ticulum retrudamus,utracꝫ eodem modo,minus tamen. Atcꝫ talis extenſio huiuſmodi luxationis iuſtiſsima eſt. Poterit etiam reponi per extenſionem in directum, uerum minus quàm hoc modo. At ſi in anteriorem partem brachium luxetur: rariſſimè autem hoc contingit. Sed quid repentina eluctatio non eiecerit? Multa enim etiam præter naturam ſuam excidunt, etiamſi magnum quid ſit quod prohibeat. Huic autem eluctationi magnum quoddam obſtaculum eſt,& os craſſius quod ſuperexcedit,& multa neruorum extenſio: attamen quidam ſanè eluctantur. Signum aũt his qui ita eluctati ſunt. Nihil enim de cubito flectere poſſunt. Manifeſtus eſt etiã articulus ad contactum. Si quidem igitur non ſtatim repoſitus fuerit, uehemẽtes 43

B ac uiolentæ inflãmationes, itemcꝫ febriles fiunt. Si uero ſtatim quis occurrat,facile reponi poteſt. Oportet autem linteum durum cõuolutum (ſuffecerit non magnum) imponere obliquum in cubiti flexuram, & derepente cubitum inflectere,& manum quàm maxime ad humerum adducere. Sufficiens igitur fuerit hæc repoſitio, his qui ita eluctati ſunt. Sed & extenſio in directum,hunc repoſitionis modum coaptare poteſt: uolis tamẽ manus in eminẽtem brachĳ partem iniectis, iuxta flexuram retro impellere oportet, ita ut aliquis inferne ĳſdem in cubiti gibbum iniectis, ad cubiti rectitudinẽ retrudat. Efficax eſt etiam in hoc luxationis modo illa extenſio quæ prius ſcripta eſt,quomodo oſſa brachĳ fracta extendere oportet,ubi ſunt deliganda: Poſtquam uero extenta fuerint,ſic cum manuum uolis iniectis coap

C tationes facere, uelut etiam prius ſcriptum eſt. Cæterum ſi in poſteriorẽ partem brachium exciderit (raro autem hoc cõtingit) hęc luxatio omnium maxime doloroſa exiſtit, & febres continuas meracæ bilis paucorum dierũ ac maxime lethales inducit,& tales extendere brachium non poſſunt. Si igitur ſtatim affueris, extento cubiti gibbo cogere oportet, & ſponte incidit. Si uero febris præuenerit,non amplius reponere oportet, dolor enim in cogendo augeſcet. Vt autem in ſumma dicam, necꝫ alium articulum febrientẽ reponere oportet,minime uero cubiti gibbum. Sunt autem & alię læſiones ac moleſtiæ circa cubiti gibbum. Hoc enim os craſſius, ſi quando ab altero emotum eſt,necꝫ flecti,necꝫ extendi ſimiliter poteſt. Manifeſtum autem fit ex contactu,iuxta cubiti flexuram, circa uenę diſciſſionem ſupra muſculum 44

D tendentem. Quibus autem tale accidit, his non amplius facile eſt ad ſuã naturam reducere. Necꝫ enim aliam ullam cõmunem duorum oſſium connexionem emotam, ad priſtinã naturam collocare facile eſt: ſed neceſſe eſt tumorem habere ipſam diſparationem. Quomodo uero deligare oportet in articulo, dictum eſt in deligatione circa malleolum. Quibuſdam autem os cubiti brachio ſubiectum frangitur, quandocꝫ quidem cartilaginoſa ipſius pars,ex qua tendo retro brachium enaſcitur: & ubi hæc emota fuerit,febrile eſt ac malignum. Articulus tamen manet in ſuo loco, æqualiter enim baſis ipſius hac parte excedit. Quum autem abductus fuerit ea parte qua caput brachĳ excidit, uagabundus magis fit articulus, quàm ſi penitus ſit abruptus. Nam, ut in ſumma dicam,omnia oſſa quæ franguntur,minus noxia ſunt,quàm ſi oſſa quidem non frangantur,uenæ autem & nerui alicuius momenti in his locis contundantur. Vicinius enim ad mortẽ accedunt hæc 45

quàm illa,ſi febris cõtinua acceſſerit.Paucæ tamẽ tales fracturæ fiunt.Quan B
doq; uero hoc brachij caput iuxta appendicem frangirur:atq; hoc quum ui
deatur multo magis noxium eſſe,longe mitius noxis circa cubiti gibbũ con
46 tingẽtibus exiſtit. Quomodo igitur ſingulas luxationes reponere,& præ
ſertim curare oportet,ſcriptum eſt: & quod ſtatim reponere articulum ma
xime cõfert,propter celeritatem inflãmationis neruorum.Nam etiamſi elapſa ſtatim repoſita fuerint,ſimiliter tamen nerui diſtentionem facere ſolent, & ad tempus aliquod tum extenſionem, quam facere ſolenr, tum influxionem impedire.Confert autem omnia hæc ſimiliter curare,& quæ franguntur,& quæ diſparantur,& quæ luxãtur.Omnia enim multis linteis,& ſplenijs, & cerato curare oportet,uelut etiam alias fracturas. At figuram cubiti F
gibbi in his etiam omnino talem facere oportet, qualem in his quibus brachium fractum,& cubitus deligabatur.Cõmuniſſima enim omnibus luxationibus,& emotionibus,& fracturis,hæc figura eſt.Cõmuniſsima item ad diſtentionem poſtea faciendam, & ad ſingula extendenda, ac inflectenda. Hinc enim uiæ ſunt ad utraſq; partes conſimiles. Commodiſſima eſt etiam hæc figura ipſi ægroto,ut ipſum & geſtet, & appenſum excipiat.His adde, ſi à callo apprehenſus fuerit,ſi quidem extenta manus apprehendatur, meli us fuerit ſi non adſit, multis enim impedimento erit, paucis adiumento: Si uero inflexa,magis quidem cõmoda fuerit. Verum longe cõmodior, ſi me diam figurã obtinens callo apprehendatur. Et hæc quidem de figura. Deligare uero oportet,primũ lintei initio ſuper ipſam læſam partem iniecto,ſi G
ue fracta fuerit,ſiue emota,ſiue diſparata: primas etiam obuolutiones ſuper ipſam facere, ita ut maxime hac parte innitãtur, minus uero hinc atq; illinc. Deligationem autem cõmunem facere oportet, & cubiti,& brachij,utriuſque multo plus quàm pleriq; faciunt, quo quàm remotiſſime à læſa parte tumor hinc atq; illinc exprimatur. Circumdetur inſuper etiam acuta cubiti pars,ſiue læſio in hac fuerit,ſiue non, ut ne tumor ibi circa ipſam colligatur. Fugiendum uero eſt in deligatione,quantum eius fieri poteſt,ut ne circa flexuram multa lintea coaceruata ſint. Compreſſio autem quàm maxime circa læſam partem facienda eſt.Sed & reliqua cõpreſſio ac laxatio eadem adhibeatur, & ijſdem temporibus ſingula, quemadmodum in oſſium fractorum curatione antea ſcriptum eſt. Et religationes poſtea per diem tertium H
fiant. Videatur autem laxa eſſe deligatio tertia die, uelut etiam tunc. Et ferulæ conueniente tempore adhibeantur.Neq; enim alienum hoc eſt,& in his quibus oſſa fracta,& quibus non fracta ſunt,ſi non febriant. Sint aũt quàm laxiſſimæ partim à brachio extentæ,partim ad cubitum poſitæ: & non ſint craſſæ.Neceſſe eſt etiam inæquales ipſas eſſe inter ſe, ut uiciſſim permutentur qua parte conducit,cõiectura iuxta inflexionem facta.Quin & ſpleniorum appoſitionem eiuſmodi facere oportet, uelut de ferulis dictum eſt, ita tamen ut paulo tumidiora ſuper læſam partem apponantur.Tempora uero ab inflãmatione, & ab his quæ prius ſcripta ſunt, coniectare oportet.

Hippo-

A HIPPOCRATIS COI LIBER DE ARTICVLIS, IANO CORNARIO ME- dico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM.

1 Humeri articulus uno modo luxatur. Hippocratis ſententia, de humeri arti-
culo, contra cæteros medicos. 2 Humeri frequenter elapſi repoſitio facilis, adeò
ut quibus id accidit plerumq; ipſi ſibi ipſis ad reponendum ſint ſufficientes. 3 Ali
us atq; alius humeri reponendi modus. Repoſitiones præſcriptæ in palęſtris uſita-
B tæ. 4 Repoſitionum omnium optima. 5 Luxationes recentiores citius repo-
nuntur. Luxationes etiam inueteratas, eo modo reponi poſſe. Alius reponendi
modus. 6 Humiditas homini fit ab articulis. Luxationes & repoſitiones, qui-
bus faciles aut difficiles. Boues cur luxationi maxime obnoxij. Boues quo tem-
pore fiant tenuiſſimi. 7 Boues cur breuem herbam depaſcere nequeant. Herbę
breuiores, meliores ac ſolidiores ſunt. Bos quare pedem magis, quàm alia animalia
retrahat. Humeri quibus facile aut difficile inflāmentur. 8 Articuli ex carnibus
mucoſiores. Mucus cum inflāmatione luxationes prohibet. 9 Neruorū inflam
matorum in articulis luxatis curatio. Medicus multarum rerum ſit peritus. Frictio
qualis huiuſmodi humero conueniat. 10 Brachij luxati cognitio. 11 Humeri
frequenter excidentis curatio. Humeri luxati uſtio. 12 Vſtoria inſtrumenta.
Glandulæ ſub alis. 13 Figuræ iuſtæ in omnibus artibus ſeruandę. Ignis neruis
eſt inimicus. 14 Galeāones ex natiuitate & caſu. 15 Humeri ſummi auulſio,
C & eius curatio. Os cum altero cōmunionem habens, à naturali ſe de auulſum repo-
ni nequit. 16 Clauicula duobus modis fracta. Ex clauiculæ fractura detrimen-
tum nullum. 17 Deligationis clauiculæ modus. Clauiculæ deligandæ modi ua
rij. 18 Clauicula quomodo plerumq; frangatur. 19 Clauicula fracta quatuor-
decim diebus ſanatur. Os quod à pectore eſt ſubſidens, à ſummo autem humero ſu-
pereminens. Clauicula in obliquum fracta: Ad priſtinam naturam reſidens.
20 Luxationes, brachium ſurſum coactum corrigit. Luxationes ex ſupernis
oblique ad latus aut deorſum. 21 Cubiti gibbus luxatus aut emotus. 22 Cubi
ti gibbus quibus recrudeſcat. Diſparationis oſſium ſigna. 23 Manus articulus lu
xatus. Manus tota luxata. Manus ex natiuitate fit breuior. 24 Digiti articu-
lus luxatus, cognitu facilis. Maxillæ luxatio. Muſculi manducatorij. 25 Maxil
la ſuperior motus expers, & cur non ualde luxetur. Maxillam luxari raro, laxari uero
ſæpe. 26 Maxillæ luxatæ cognitio: Repoſitio, Curatio. 27 Maxillæ utriuſ
D que luxatæ curatio. Maxillam non repoſitam uitæ periculum ſequitur. Maxilla
inferna fracta, & eius curatio. 28 Maxillæ os paulatim diffractum. Corium car-
thaginienſe. 29 Maxilla confracta uiginti diebus corroboratur. Maxillæ fra-
ctæ deligatio, oſſa ad fracturam magis uergētia inclinat, quàm ad naturam ducit. 30
Naſi fractura. Simi propter fracturam, eiusq; curatio. 31 Naſus fractus, deorſum
& in ſinū uergēs. Deformitas omnibus deteſtabilis. Naſus ad infernā partem ſub-
ſidens, decem diebus perſanari poteſt. 32 Os in obliquū fractum quomodo cure-
tur. Naſus inflāmatus. 33 Ouillus pulmo naſo iuxta cartilaginem fracto inditus
quatenus ſeruiat. Naſus in obliquū fractus. 34 Fracturæ cum ulceribus. 35
Auris fracta nullam admittit deligationem. 36 Ganglia. Auris inciſæ curatio.
37 Verticula ſpinæ in gibbū tracta. Varices quæ gibboſitatem ſoluant. Gib
boſitas ſupra ſeptum tranſuerſum. Spirandi difficultas, interdum à gibbo. Pulmo
nis tubercula, plerumq; gibboſis. 38 Gibboſitas infra ſeptum tranſuerſum. Co-
xæ gibboſorum infra ſeptum tranſuerſum, magis excarnes. Pubes & barba tardior.
Infœcundiores. Gibboſitas aucto iam corpore. Verticula in latere obliqua.
39 Spina gibba ex caſu. Medici uulgo inſeruientes. Extenſiones gibboſorū

in

A præcedat. 91 Digitorum articuli luxati. Repoſitionis modus. 92 Sauræ,ut mineæ texturę ad repoſitionē. Articulus digiti quot diebus reſtituatur. Attenuatio circa articulorum repoſitionē quouſq; progredi debeat. 93 Genu propter expeditum ac facilem naturam minus eſt quàm cubiti gibbus. 94 Articulorum circa malleolos luxatio. Pedum articuli quomodo reponendi. Calcanei contuſio. 95 Calcaneus denigratus,& eius curatio. 96 Pedis luxatio.

VMERI uero articulum uno modo luxari noui, ad locum ſub alis:Surſum autem nunquam,neq; ad externā partem.Non tamen affirmauerim an luxetur, aut non, H etiamſi habeam quod dicam de ipſo. Sed neq; in anteB riorem partem unquam uidi, neq; uidetur mihi unquā excidiſſe. Medicis tamen uidetur ualde in anteriorem partem luxari, & maxime decipiuntur in his, quorum carnes tabes circa articulum & brachium occupauit. Apparet enim in talibus caput brachij omnino in anteriorem partem eminens. Atq; ego tale aliquando non excidiſſe aſſerens,ob hanc rem apud medicos & uulgus male audiui. Solus enim ipſis ignorare uidebar, alij uero omnes cognoſcere. Nec potui ipſis perſuadere,niſi admodum difficulter,rem ita ſe habere. Si quis in brachio ſupernam humeri partem carnibus denudarit,denudarit autem quà parte muſculus ſurſum tendit:Nudarit item tendinem,qui ſub alis, & iuxta clauiculam ad pectus eſt: apparuerit utiq; caput brachij in anterioC rem partem,reliquum autem brachij os,ad externam partem incuruū. Conuerſatur autem brachium cum ſcapulæ cauitate obliquum, quum iuxta coſtas fuerit porrectum. Quum uero ad anteriorem partem extenta fuerit tota manus,tunc brachij caput è directo eſt in ſcapulæ cauitate,& non amplius in anteriorem partem eminere conſpicitur. Verum de quo nunc eſt ſermo,nunquam uidi in anteriorem partem elapſum: non tamē affirmarim ne de hoc quidem,an ita excidat,néc ne. Quū igitur exciderit brachium ad locum ſub alis,multi reponere nouerunt,utpote quod multis elabatur. Eruditi autem eſt omnes modos noſſe, quibus medici id reponunt, & quomodo quis his modis quàm optime utatur. Optimo uero horum modorum uti oportet,ſi fortiſſimam neceſſitatem uideris.Optimus autem eſt qui poſtre- 1

D mus deſcribetur. Quibuſcunq; igitur frequenter humerus excidit,hi plerunq; ipſi ſibijpſis ad reponendum ſufficientes ſunt. Immiſſis enim alterius manus digitis ac nodis in locum ſubalarem, articulum ſurſum cogunt, cubiti uero gibbum ad pectus adducunt.Eodem etiam modo medicus reponet, ſi ipſe quidem ſub alam,articulo magis intrò elapſo, ſubtētis digitis à coſtis diducat, ita ut capite ſuo in ſummū humerum iniecto, renitendi gratia,genibus uero iuxta cubiti gibbum ad brachiū admotis,ad coſtas retrudat:Conducit autem eum qui reponit,fortes manus habere:aut ipſe quidem manib. & capite ita faciat, alius uero quidam cubiti gibbum ad pectus adducat. 2

Eſt autem & humeri repoſitio,ut cubitus retrorſum ad ſpinam ſubducatur, deinde altera manu in ſummā gibbi cubiti partem iniecta retortio fiat, altera uero iuxta articulum retro innitatur. Hæc repoſitio, & ea quæ prius dicta eſt, quum non ſint ſecundum naturam, tamen articulum circumagitantes

tantes

tantes incidere cogunt. Qui uero calcaneo reponere conantur, propinquũ B
quid ei quod eſt ſecundum naturam,cogunt. Oportet aũt hominem hu-
mi ſupinum reclinare, eum uero qui reponit,humi ſedere qua parte articu-
lus excidit:deinde apprehenſam manum læſam, cum ſuis manibus extende
re,calcaneo uero in ſubalarem locum iniecto, dextro in dextrum,ſiniſtro in
ſiniſtrum, retrudere. Oportet autem in cauitatem ſub ala rotundum quid
cõgruens indere. Cõmodiſſimæ uero fuerint pilæ ualde paruę ac durę,qua
les multæ ex corijs conſuuntur. Si enim non eiuſmodi quid inditum fuerit,
calcaneum ad brachij caput peruenire non poteſt. Dum enim manus exten
ditur,locus ſub ala cauatur. Tendines enim qui hinc atq; illinc locũ ſub ala
conſtringunt,cõtrarij ſunt. Oportet autem aliquem ab altera parte eius qui F
extenditur confidentem, ſanum humerum continere,ut ne corpus circum-
trahatur,dum læſa manus in alteram partem extenditur.Poſtea ubi pila ſub
alam ſubdita fuerit,molle lorum ſufficienti latitudine præditum,circum pi-
lam circumdare oportet, ita ut quidem eo loro ex utriſq; initijs apprehen-
ſo ſurſum retrahat,à capite eius qui extenditur confidens,& pede ad ſummi
humeri os innitens. Pila uero quàm penitiſſime & maxime intus ad coſtas
3 ſita ſit, & non ad brachij caput. Eſt & alia repoſitio, quum humerum al-
ter ſubdit. Maiorem tamen eſſe oportet eum qui humerum ſupponit, ita ut
apprehenſa manu, humerum ſuum acuminatum ſub illius luxati alam ſup-
ponat,& deinde aliquantum uerſet, ut uelut ſedi inſideat, ea coniectura fa-
cta, ut homo ille circa humerum ſuum ex ala pendeat, ipſe uero ſeipſum in G
hunc humerum altiorem faciat,quàm in alterum, brachium autem penden-
tis ad pectus ſuum quàm citiſſime cogendo adducat.In hac uero figura inſu
per concutiat,ubi hominem ſuſtulerit, quo reliquũ corpus in aduerſam par
tem brachio quod continetur uergat.Si uero ualde leuis fuerit homo, puer
aliquis leuis inſuper ex ipſo retrorſum depẽdeat. Atq; hæ omnes repoſi
tiones in palęſtra uſitatæ ſunt, eo quod non opus habent aliorũ inſtrumen
torum importatione. Poterit tamen quis etiã alibi his uti. Sed & qui cir-
cum piſtillum cogunt,propemodum ſecundum naturam reponunt. Opor
tet autem piſtillum molli quadam faſcia eſſe inuolutum: minus enim ita la-
barit:& inter coſtas ac brachij caput ſubter intruſum: & ſi quidẽ breue fue-
rit piſtillum,collocare hominem in ſedili aliquo oportet,quo uix brachium H
circũ piſtillum circumdare poſſit. Sit autem potius longum piſtillum, quo
homo ſtans fermè circum piſtillum depẽdeat. Poſtea brachium quidem &
cubitus circa piſtillum porrigantur, ab altera uero corporis parte, quis ma-
nibus circa ceruicem ad clauiculam circumiectis deorſum cogat. Hæc repo
ſitio moderate ſecundum naturam eſt,& repoſitionem facere poteſt,ſi pro-
be ipſam tractent.Quin & per ſcalam alia quædam huiuſmodi repoſitio fie
ri poteſt,& adhuc melior, eo quòd corpus hinc atq; illinc eleuatum, ſecuri-
us librando adæquari poteſt. Nam circum piſtillum etiamſi humerus fixus
maneat,periculum tamen eſt ne corpus hac aut illac circumagatur.Oportet
tamen & ſuper ſcalam ſuperne rotundum quid deligatum eſſe, quod ad lo-
ci ſub ala cauitatem congruum ſit, & quod brachij caput ad naturam redi-
4 gere inſuper cogat. Optima uero ex omnibus repoſitionibus talis eſt: Li
gnum

A gnum eſſe oportet latitudine quidem quinq; aut quatuor in totum digitorum, craſſitudine uero duorum digitorum, aut etiã tenuius, longitudine autem bicubitali, aut paulo breuius. Sit autem altera parte ſumma rotundum, & anguſtiſſimũ ac tenuiſſimum hac parte, habeatq; crepidinem paululum ſupereminentem, in extrema rotunditatis parte, ſed non ea quæ ad coſtas, uerùm ea quæ ad brachij caput exiſtit, quo ſub alam cõgrua ſit, iuxta coſtas ſub brachij caput ſubdita. Linteo autem uel faſcia molli, lignum ſumma parte obuoluatur, quo leuius reddatur: deinde ſubdito ligni capite quàm penitiſsime ſub alam, inter coſtas ac brachij caput, totam manum ad lignum porrectam alligare oportet, iuxta brachium, iuxta cubitum, & iuxta manus iun
B ɛturam, quo quàm maxime ſit quieta: præ omnibus autem curandum eſt, ut ſumma ligni pars, quàm penitiſſime intra ſubalarem locũ recipiatur, brachij caput tranſgreſſa. Poſtea inter duas columnas trabem trãſuerſam probe alligare oportet, & deinde manum cum ligno ſupra trabem tranſmittere, quo manus ab altera parte ſit, corpus ab altera, trabs uero ſub ala, & poſtea ad alterã partem manum deorſum cogere unà cum ligno, circum trabem: ad alteram uero reliquum corpus. Trabs autem ea altitudine alligetur, ut reliquum corpus eleuatum ſummis pedum digitis innitatur. Hic modus repoſitionis humeri longe optimus eſt. Iuſtiſſime enim cõmotionem facit, ſi ſolum penitus intus ad brachij caput lignum fuerit. Iuſtiſſimæ item ſunt in utranq; partem adæquationem facientes librationes, & ad hęc oſſi brachij ſe
C curæ. Recentes itaq; luxationes citius incidunt, quàm quis putare poſſit, 5
& priuſquam extentæ eſſe uideantur. Sed & ueteres ſola hæc repoſitio reponere poteſt, ſi non iam ob uetuſtatem, caro quidem in acetabulum deuenit, caput autem brachij in loco ad quem declinauit, ſemitam ſibijpſi iam fecit. Veruntamen etiam ita inueteratum brachij elapſum, mihi poſſe reponere uidetur. Quid enim iuſta molitio non nouerit? manere tamen in loco poſſe, non ita mihi uidetur, ſed prout conſueuit rurſus luxabitur. Idem facit etiam ſi circum ſcalam, eodem modo uelut dixi præparatã, coáctio tranſmiſsi brachij fiat. Abunde item ſufficit circum magnam ſedem Theſſalicam coáctionem facere, ſi recens fuerit luxatio. Præparatum autem eſſe oportet lignum, uelut dictum eſt: hominem uero locare oportet in ſede obliquum,
D deinde brachium unà cum ligno ſupra ſedis reclinatorium tranſmittere, & ad alteram partẽ corpus deorſum cogere, ad alteram brachium cum ligno.

Idem quoq; facit coáctio ſupra biforem ianuam. His autẽ quæ forte pręſentia fuerint, utendum eſt. Noſſe igitur expedit, quòd naturæ à naturis multum differunt, ad hoc ut elabentia facile rurſus incidant: differt etiam acetabulum ab acetabulo, quũ aliud facile tranſcendi poſſit, aliud minus. Plurimum item differt neruorum ligamentũ, quum in quibuſdam remiſſum ſit, in quibuſdam intentũ. Nam humiditas hominib. fit ex articulis, propter 6
neruorũ connexionẽ, ſi laxa fuerit, & intẽſiones facile ferat. Multos enim uideas qui adeo humidi ſunt, ut quando uelint, articuli ipſis citra dolorẽ excidant, & abſq; dolore reſtituãtur. Differt etiã habitus quidam corporis. Nã his quibus bene ſe habet membrũ, & carnoſis, & minus excidit, & difficilius incidit: Vbi uero ipſi ſeipſis tenuiores et magis excarnes fuerint, tunc &

magis excidit, & facilius incidit. Argumentum aũt quòd hęc ita ſe habeant, B
hoc eſt. Bobus eĩm tunc magis femora excidunt ex acetabulo, quũ tenuiſſi
mi exiſtunt. Fiunt aũt tenuiſſimi boues ad finem hyemis. Tunc igitur etiam
maxime luxantur: ſi tamen & huiuſmodi quiddam in medicina ſcribere cõ-
uenit. Verum conuenit utiq; . Bene enim Homerus didicit, quod ex omni-
bus pecudibus boues quàm maxime laborent hoc tẽpore, & ex bobus po-
tiſſimũ aratores, eo quòd hyeme operentur. His itaq; maxime excidunt arti
7 culi. Hi enim maxime attenuantur. Nam reliqua quidem pecora breuem
herbam depaſci poſſunt: Bos autem non ita ualde, priuſquam alta fiat. Reli-
quis enim tenuis eſt labri prominẽtia, tenuis item ſuperna maxilla: Boui ue-
ro craſſa eſt labij prominentia, craſſa item & obtuſa ſuperna maxilla. Qua- F
propter in breues herbas ſubijcere nõ poteſt. Rurſus ſolidipeda animalia, ut
pote utrinq; dentata, & dentes inter ſe cõmittere poſſunt, & ſub breuẽ her-
bam dentes ſubijcere queunt, delectanturq; tali herba magis quàm alta.
Breuis enim herba in totum melior ac ſolidior eſt quàm alta, adde quòd al-
ta etiam prius fructum effert. Ob hoc igitur ita cecinit,

Haud ſecus ac bobus nigris gratiſſima ueris
Tempora proueniunt:

quia gratiſsima apparet ipſis alta herba. Sed & aliàs bos laxũ habet hunc
articulum, magis quàm alia animalia, & ob id etiã magis quàm alia pedem
trahit, & maxime quum macilentus eſt, & iam ſenex. Propter omnia hæc e-
tiam maxime boui excidit. Plura autẽ de ipſo à me ſcripta ſunt, eo quòd om G
8 nium antea relatorum teſtimonia hæc ſunt. Verùm de quo nunc ſermo
eſt, ex carnibus magis excidit, ſicut etiã citius incidit, quàm probe carnoſis:
& humidis ac excarnibus minus inflammatur, quàm ſiccis ac carnoſis: & in
poſterum tempus quoq; minus uincitur: ſed & mucus amplior moderato
ſubeſt, ſi non adſit inflãmatio, & ſic ſanè lubricus fuerit. Mucoſiores enim
omnino ſunt articuli excarnibus quàm carnoſis. Nam & ipſę carnes eorum
qui nõ recte ex arte fame macerati ſunt, in macilentis mucoſiores ſunt, quàm
in craſſis. Quibus tamen cum inflãmatione mucus ſubeſt, his inflãmatio
uinculo facto articulum continet: & ob id hi qui ſubmucoſi ſunt articuli, nõ
ualde excidunt, & exciderent utiq; ſi non plus aut minus inflãmationis ac-
ceſſiſſet. Quibus igitur quum articulus incidit, circumſitæ partes non inflã- H
mantur, & ſtatim citra dolorem humero uti poſſunt, hi putant quidem ni-
hil opus eſſe, ut ſuipſorum curam gerant, medici tamen eſt ut cõtra tales ua
ticinetur: Talibus excidit rurſus magis quàm his quibus nerui ſunt inflãma
ti. Atq; hæc res in omnibus in homine ita habet, & maxime circa humerum
& genu. Maxime igitur etiam hæc excidunt. Quibus autem nerui inflã-
9 mati ſunt, hi humero uti non poſſunt. Prohibet enim dolor & inflãmatio-
nis diſtentio. Tales igitur curare oportet cerato, & ſplenijs, & linteis multis
deligando. Sub alam uero lanam mollem puram conuolutam ſubijcere o-
portet, ad cauitatem explendam, quo fulcimentum quidem fit deligationi,
articulum uero ſuſtentet. At brachium plerunq; ſurſum uergens tenere o-
portet. Sic enim procul fuerit humeri caput à loco, in quem excidit. Opor-
tet autem poſtquam humerũ deligaueris, brachium ad coſtas adalligare, fa

A ſcia quadam in orbem circum corpus obducta. Fricare quoq; humerum o-
portet placide & accurate. Multarum autē rerum peritum medicum eſſe
expedit,& non minus frictionis. Ex eodem enim nomine, non idem euen-
tus ſubſequitur. Nam & uincire poteſt frictio articulum iuſto laxiorem, &
ſoluere articulum iuſto duriorem. Verùm de frictione in alio opere à nobis
tractabitur. Talem igitur humerum mollibus manibus fricare conuenit,
confert enim,et aliàs leniter:Articulum autem cōmouere non uiolenter,ſed
intantum ut citra dolorem cōmoueatur. Reſtituuntur uero omnes articuli
partim longiore,partim breuiore tempore. An autem brachium excide- 10
rit, his ſignis cognoſcere oportet. Nam ubi iuſtum corpus habēt homines,
B manus item ac crura,ſano in exemplum uti oportet,ad non ſanum,& nō ſa-
no ad ſanum,non alienos articulos inſpiciendo,(alij enim alijs magis extan
tibus natura ſunt articulis) ſed ipſos eius qui affectus eſt, an diſſimilis ſit ſa-
nus ęgroto:Et hoc recte quidem dictum eſt, multam tamen erroneam intel
ligentiam talia habent: & non ſatis eſt ſolum ſermonis doctrina artem hanc
noſſe,ſed conuerſatione etiam uerſare oportet. Multi enim prę dolore, aut
ex alia cauſa,quum non exciderint ipſis articuli, tamen non poſſunt in ſimi-
les figuras reſtitui, in quales ſanum corpus figuratur. Proinde & talem figu
ram inſuper intelligere ac conſiderare oportet. Sed & in loco ſub ala, caput
brachij multo magis incumbere uidetur,in luxato quàm in ſano. Quin et ſu
perne iuxta ſupernam humeri partem,cauus apparet locus:& ſummi hume
C ri os extans conſpicitur,utpote articulo ad infernum locum digreſſo: & eſt
etiam aliqua erronea in hoc intelligentia,ſed poſtea de ipſo ſcribetur. Eſt e-
nim dignum de quo ſcribatur. Præterea in luxato cubiti gibbus magis à co
ſtis diſtare uidetur,quàm in altero. Si tamen quis uim afferens cogat,addu-
citur quidem,ſed cum dolore. Sed & ſurſum ad aurem manum attollere cu
biti gibbo extento,non ualde poteſt, uelut ſanam:neq; hàc & illàc ſimiliter
diducere. Hæc igitur ſigna ſunt humeri luxati:repoſitiones item præſcriptę
& curationes hæ ſunt. Operæpreciū uero eſt diſcere, quomodo frequen 11
ter excidentes humeros curare oporteat. Multi enim à certaminib. iam pro-
hibiti ſunt, ob hanc calamitatem, quum aliàs penitus fuerint inculpabiles.
Multi etiā ad res bellicas inutiles fuerunt, & ob hanc calamitatem perierūt.
D Sed & propterea res digna eſt quæ diſcatur, quod nullum nouerim qui re-
cte medeatur,ſed alios ne aggredi quidem ſciam, alios contra quàm condu
cit & ſentire,& facere. Multi enim medici humeros luxatos uſſerūt,& iux
ta ſupernā humeri partem, & iuxta anteriorem, qua parte caput brachij ex-
tuberat,& iuxta poſteriorem paululum retro ſupernam partem. Hæ igitur
uſtiones,ſi quidem ſurſum brachium excidiſſet,aut in anteriorem aut poſte
riorem partem,recte inuſtæ eſſent. Nunc uero quum deorſum excidit,eijci
unt magis hæ uſtiones quàm impediunt. A ſuperna enim ſpacij amplitudi-
ne caput brachij excludunt. Verùm hæc ita urere oportet. Cutem ſub ala di
gitis apprehenſam attrahere oportet, ſecūdum ipſam maxime rectitudinē,
ſecundum quam brachij caput excidit: deinde ita attractam cutem in ulte-
riorem partem perurere. Ferramentis autē talia urere oportet non craſſis, 12
neq; ualde caluis,ſed oblongis. Citius enim penetrāt,& manu firmata tran-

ſigi poſſunt: pellucidis item his urere oportet, quo quàm celerrime pro uiri E
bus penetrent. Nam craſſa tarde penetrantia, latiores cruſtarum elapſiones faciunt, & periculum eſt ne cicatrices rumpantur, & nihilo quidem deterius hoc eſſet, uerùm turpius & ab arte alienius. Poſtquam autem in ulteriorem partem perufferis, in plurimis ſatis eſt ut infernæ parti ſoli has cruſtas inuſ ras. Quòd ſi periculum eſſe non uideatur ne cicatrices rumpantur, ſed multum ſpacij interpoſitum ſit, tenue quoddam ſpicillum per inuſta foramina traijcere oportet, cute adhuc attracta (neque enim aliàs traijcere poſſis) Vbi uero traieceris, cutem dimittere: Poſtea inter cruſtas aliam cruſtam tenui ferramento infligere ac inurere, donec ſpicillum cõtingas. Quantum uero de cute ſub ala apprehendere oportet, hinc coniectare licet. Glandulæ ſub F
ala ſunt, ſicut etiã in alijs corporis partibus. Verùm in alio libro de tota glandularum natura ſcribetur, quòd ſint, & qualia in qualibus ſignificant ac poſſunt. Glandulas igitur ſimul apprehendere non oportet, neq; ea quæ glandulis ſunt interiora. Magnum enim afferunt periculum. Sunt enim neruis maximi momenti uicina. Quantum uero extra glandulas eſt, eius quàm plurimam partem apprehendere oportet. Nihil enim periculi eſt. Noſſe tamen hoc expedit, quòd ſi fortiter brachium extẽderis, nihil cutis ſub ala apprehendere poteris, quod ſanè attractu memorabile ſit. Diſtrahitur enim in extenſione. Nec uero neruos ulla machina uulnerare oportet. Hi ẽm prompti expoſitiq; ſunt ac extenti in hac figura. Si uero parũ brachium eleuaris, multum quidem cutis apprehendes: Nerui uero quorum curam gerere o G
13 portet, intus ultra apprehenſionem conſiſtent. Nónne igitur in omni arte præ omnibus curandum eſt, ut in ſingulis figuræ iuſtæ inueniantur? Atque hæc quidem de loco ſub ala. Et ſufficiunt hæ apprehenſiones, ſi cruſtæ fuerint inuſtæ. Extra uero alam duo ſolum loci ſunt, ubi quis cruſtas inurere queat huic affectioni auxiliantes. Vnam in anteriore parte, inter brachij caput, & tendinem iuxta alam. Et hac quidem parte cutem penitus perurere oportet, ſed non altius. Vena enim craſſa propinqua eſt, & nerui, quorũ neutra igne calfacienda ſunt. Retrorſum autem alteram cruſtam inurere licet, multum ſupra tendinem, qui eſt iuxta alam, & paululum infra brachij caput. Et cutem quidem penitus perurere oportet: Verum neq; hic ualde altam cruſtã facere. Inimicus enim eſt ignis neruis. Curare igitur ulcera per H
omnem curationem oportet, ita ut brachium nunquam uehementer extendas, ſed moderate, ulcerum ſaltem curandorum gratia. Minus enim perfrigerantur. Conducit enim omnes uſtiones tegere, ut etiam leniter curentur, & minus diſparentur, minuſq; ſanguinis erumpat, & minus conuulſio accedat. Vbi uero pura facta fuerint ulcera, & ad cicatrices deuenerint, tunc ſanè penitus brachium ſemper die ac nocte coſtis alligatũ eſſe oportet. Sed & quum ſana facta fuerint ulcera, ſimiliter ad multum tempus, brachium ad coſtas alligandum eſt. Sic enim maxime cicatrix induci poterit, & ſpatij amplitudo intercipietur, in quam maxime luxatur brachium. Quibuſcunq; uero humerus repoſitione fuerit deſtitutus, ſi quidem homines adhuc creſcãt, os brachij non ſimiliter ut ſanum coaugeſcit, ſed augeſcit quidem, uerùm altero breuius aliquanto efficitur. Et qui muſtelæ cubito præditi ſunt, par
uumq;

A uumq́; ac macilentum brachium ex natiuitate habent, galeancones uocati, ob duplices has calamitates fiunt tales, tum ſi talis aliqua luxatio ipſos dum in utero ſunt corripuerit, tum ob aliam calamitatem, de qua poſtea aliquando ſcribetur. Quin & hi quibus dum adhuc infantes ſunt, profundæ ac 14
ſubmerſæ ſuppurationes circa brachij caput fiunt, omnes galeancones efficiuntur: & ſiue ſecti fuerint, ſiue uſti, ſiue ſua ſponte ipſis eruperint, hęc ita ſe habere noſſe oportet. Qui tamen ex natiuitate galeancones ſunt, etiamſi manu potentiſſimè uti poſſint, tamen neq; ipſi extento cubiti gibbo, brachium ad aurem extendere ac eleuare poſſunt: Sed multo minus hanc quàm ſanam manum. Quibus uero iam uiris exciderit humerus, & repoſitus non fuerit,
B his ſuperna humeri pars magis excarnis efficitur, & habitus hac parte tenuis fit. Quum tamen dolor ceſſauerit, non omnia ea ſimiliter operari poſſunt, quæ eleuato cubiti gibbo à coſtis in obliquum operari oportet. Quæ uerò transmoto brachio iuxta coſtas, aut in anteriorem, aut in poſteriorem partē operari oportet, ea operari poſſunt. Nam & ſcobinam, & ſerram trahere poterint, ſecuri item findere, & fodere, ſi non ualde ſurſum cubiti gibbum attollant, ſed & alia iuxta tales figuras operantur. At uero quibus ſummus 15
humerus fuerit auulſus, his os auulſum extra eminens apparet. Eſt autē hoc uelut uinculum claiculæ & ſcapulæ. Alia enim eſt hominis natura hac parte quàm aliorum animalium. Medici igitur in hoc uulnere maximè falluntur. Nam quum os auulſum emineat, ſuperna humeri pars humilis & caua
C apparet, ut etiam uelut humeri elapſi curam adhibeant. Multos igitur noui medicos aliàs non malos, qui grauiter afflixerunt, tales humeros reponere conantes, ita excidiſſe rati, & nō prius deſiſtunt ipſi exiſtimare ſe humerum reponere, quàm uel deſperarint, uel fruſtrati fuerint. His curatio quidem eadem quæ etiam alijs huiuſmodi, ceratum, ſplenia, & lintea, & deligatio eiuſmodi: deorſum tamen cogere os ſupereminēs oportet, & ſplenia ſuper hoc ponere plurima, & hac parte maxime premere: & brachium ad coſtas adalligatum ad ſupernam partem tenere. Sic enim os auulſum maximè appropinquarit. Hæc tamen probè noſſe expedit, & uelut certa prædicere, ſi alioqui uoles, quòd nullum detrimentum, neq; paruum, neq; magnum, humero contingit ex hoc uulnere. Sed locus turpior euadit. Neq; enim hoc os in
D priſtinam ſedem ſimiliter firmari poterit, uelut natura exigit, ſed neceſſe eſt plus aut minus tumidum eſſe ad ſupernā partem. Neq; enim aliud ullum os in eundem locum reſtituitur, quod cum alio oſſe cōmunionem habet, & adhærens à ueteri naturali ſede auulſum fuerit. Paucis autē diebus ſummus humerus doloris exors fit, ſi probè deligetur. Clauicula porrò fracta, ſi 16
quidem penitus caulatim hoc contigerit, curatu facilior eſt. Si uero oblongè, difficilius ſanatur: & contraria in his contingunt, aliter quàm quis putauerit. Nam quæ penitus caulatim fracta eſt, cogi magis poterit ut ad naturā redeat. Et ſi diligens cura adhibeatur, partem quæ ſuperior eſt, inferiorē fecerit figuris idoneis, & deligatione conueniente. Si uero perfecte non firmata fuerit, attamen ſupereminens oſſis pars nō ualde acuta fit. At quorum os in longitudinem fractum fuerit, his ſimilis oſſibus auulſis calamitas contingit, de quibus antea ſcriptum eſt. Neq; enim ipſum ad ſeipſum ualde firma-

ri ſolet,& ſumma oſſis eminentia,ualde acuta fit. In uniuerſum igitur noſ- B
ſe expedit, quòd nullum detrimentum neq; humero, neq; reliquo corpori,
ob clauiculæ fracturam accedit, ſi non inſuper corruptio aliqua contingat.
Raro autem hoc fit.Deformitas tamen circa clauiculę fracturam accedit,pri
mùm turpiſſima,deinde uero minor fit.Coaleſcit autē clauicula cito,itemq;
alia oſſa laxa. Celerem enim calli obductionem talia faciūt. Quum igitur re
cens fracta fuerit, uulnerati ad curationem feſtinant, maius malum eſſe pu-
tantes quàm eſt,& medici quoq; prompti ſunt ad rectè curandum.Progreſ
ſu uero temporis & uulnerati,utpote qui neq; dolent,neq; iter facere, neq;
cibum capere prohibentur,negligunt: & medici, utpote qui ſuis ſedibus re
ſtituere non poſſunt,aufugiunt, neq; uulneratorum negligentiam ægrè fe- F
17 runt.In hoc autem calli obductio acceleratur. Deligationis uero modus
pleriſq; cōſimilis eſt,ut cerato & ſplenijs,& mollibus linteis curatio fiat. In-
ſuper autem & hæc curatio ,& hæc animaduerſio habenda eſt,& pręſertim
in hac aggreſſione: quòd plurima ſplenia iuxta eminentem partem impone
re oportet, & plurimis deligationibus maxime circa hanc partem premere.
Sunt autem aliqui quibus complacuit plumbum graue inſuper adalligare,
ut ſupereminentem partem deorſum cogat. Fortaſſis autem neq; intelligūt
qui ſimpliciter deligant. Sed neq; hic modus ad clauiculam fractam perti-
net. Neq; enim fieri poteſt ut id quod eminet memorabili modo deprima-
tur. Alij uero quidam ſunt,qui quum cognouerint quòd hę deligationes
erroneæ ſunt, & non ſecundum naturam ſupereminentia deorſum cogunt: G
deligant quidem ipſos ſplenijs & linteis utētes,uelut etiam alij: Verum cin-
cto homine faſcia quadam qua parte maxime cingi ſolet, poſtquàm ſplenia
ſupra eminentes fracturas impoſuerunt,ita ut iſthic magna mole extuberēt,
tunc initium lintei ad cincturam ex anteriore parte alligāt, atq; ita deligant
in directum clauiculæ extendentes ac retrorſum ducentes,& iſthic cincturę
circumdatum in anteriorem partem reducunt,& rurſus in poſteriorem.Ali
qui uero nō cincturæ linteum circumdant,ſed circum interfœmineum iux-
ta ſedem,& per ſpinam linteum circumdantes, hoc modo fracturā compri-
munt.Hæc itaq; ſi quis inexpertus audit, propè ſecundum naturam eſſe ui-
dentur:uerū ſi quis utatur,inutilia exiſtunt. Neq; enim ſtabilia ſunt, etiam-
ſi decumbat quis, quamuis ita uel maximè ſtabilitas contingat: attamen ſi H
decumbens aut crus inflexerit,aut ipſe ſe inclinet,omnia deligamēta moue-
buntur:& alioqui noxia eſt hæc deligatio.Nã & ſedes intercluditur, & lin-
tea in hac anguſtia aceruata fiunt:& quæ rurſus cingulo circumdantur, non
ita ualida facta cinctura circumdari poſſunt, ut non cingulum ſurſum aſcen
dere cogant, neq; ita neceſſe eſt omnia deligamenta laxari. Quàm proximè
uero quis rem conficere uideri poſſit, etiamſi nō magna faciat,ſi quibuſdam
linteis cingulum circumdet,plurimis aūt linteis priorem deligationem per-
ficiat. Sic enim maxime ſtabiles fuerint deligationes, & mutuam inter ſe o-
pem tulerint.Plurima igitur ex his quæ contingunt his quibus clauicula fra
18 cta eſt,relata ſunt. Inſuper autem & hoc adintelligere oportet,quòd clauí
cula plerunq; frangitur,ita ut os quod à pectore eſt,ad ſupernam partem e-
mineat:quod uero à ſummo humero eſt,in infernam partem ſubſidat.Cau-
ſæ

A ſæ uero horũ hæ ſunt, quod pectus neq; multo inferius neq; ſuperius pro-
cedere poteſt. Nam articuli in pectore motus paruus eſt: ipſum enim ſibiip-
ſi, & ſpinæ, ex continuitate cõmiſſum eſt. Proxime quidem clauicula ad hu-
meri articulum fluctuat. Cogitur enim frequentem motum habere, propter
ſummi humeri connexionem: & alioqui ubi uulnerata eſt, ad ſupernam par
tem defugit ea pars quæ pectori adhæret, & non ualde ad infernam partem
cogi poteſt. Nam & à natura leuis eſt, & loci amplitudo ipſi ſupernè maior
eſt quàm inferne. At humerus & brachium, & quæ his annexa ſunt, à coſtis
ac pectore facile exolui poſſunt: & propterea multo ſuperius ac inferius ab-
duci queũt. Quum igitur fracta fuerit clauicula, os quod ad humerũ eſt ma-
B gis deorſum repit. Huc enim ipſum unà cũ humero & brachio defluere pro
cliuius eſt quàm ſurſum ferri. Quum igitur hæc ita ſe habeant, imprudenter
ſe gerunt qui ſupereminentem oſſis partem deorſum cogere oportere pu-
tant. Nam infernam ad ſupernam adducendam eſſe manifeſtum eſt. Hæc e-
nim motum habet: hæc eſt quę à natura diſceſſit. Clarum itaq; eſt aliter nul
lo modo ipſam cogi poſſe: deligationes enim nihilo magis appellunt quàm
repellũt. Si uero quis brachium quàm maxime ad coſtas admotum ſurſum
cogat, ut quàm acutiſsimus eſſe humerus uideatur, perſpicuum eſt quòd ſic
adaptari poterit ad os quod à pectore eſt, unde eſt diuulſum. Si quis igitur
legitima deligatione utatur, celeris curationis gratia, & reliqua omnia fru-
ſtra fieri putet, prçter figuram relatam, is & recte intellexerit, & celerrime ac
C optimè curauerit. Decumbere tamen hominem multum refert, & ſuffici- 19
unt dies xiiij. ſi quieuerit, aut ad ſummum uiginti. Si tamen contrario
modo clauicula fracta fuerit, quod non ualde contingit, ut os quod à pe-
ctore eſt ſubſidat, quod uero à ſummo humero eſt ſuperemineat, alteriq;
ſuperſtet: nulla magna curatione in his opus fuerit. Ipſe enim humerus &
brachium ſi demittatur, oſſa inter ſe cõmittere ac firmare poteſt: & uilis quę
piam deligatio ſuffecerit, & pauci dies ſatis erunt ad callum obducendum.
Quod ſi hoc modo fracta non fuerit, ſed in obliquum hàc uel illàc luxa-
ta, ad naturam reducere oportebit, humero cum brachio ſurſum adducto,
uelut etiam ante dictum eſt. Quum autem ad priſtinam naturam reſede-
rit, reliqua curatio uelox erit. Pleraſq; igitur immutatiões ac luxationes, bra
D chium ſi ſurſum cogatur, corrigit. Quęcunq; uero luxationes ex ſupernis
oblique ad latus fiunt, aut deorſum, his correctio præparatur, ſi homo ſupi- 20
nus decubuerit: iuxta medias autem ſcapulas aliquid altius ſuppoſitum fue
rit, quo pectus maxime in utrãq; partem inflexum ſit, & brachium adducat
quis ad coſtas porrectum. Medicus autem altera manus uola in brachij ca-
put iniecta retrudat, altera oſſa fracta componat. Sic enim quàm maxime ad
naturam reduxerit. Verum quod iam dictum eſt, ſupernum os facilè ad par
tem ſubſidere ſolet. Pleriſq; igitur ubi deligati fuerint, figura ipſa opitula-
tur, ita ut ad ipſas coſtas cubiti gibbum habentes, hoc modo humerũ ad ſu-
pernam partem cogant. Quibuſdam uero humerum quidem ſurſum, uelut
dictum eſt, cogere oportet, cubiti autem gibbum ad pectus adducere: ſum-
mam uero manum ad ſummũ ſanum humerum adhibere. Si quidem igitur
decumbere ſuſtinet, fulcimentum aliquod quod obfirmet, apponere opor

tet, quo humerus quàm maximè ſupernè maneat. Si uero obambulare uo- B
let, fundam ex faſcia factam, & acutæ gibbi cubiti parti circumdatam, de col
21 lo appenſam geſtare oportet. Cubiti porrò gibbi articulus ubi emotus
aut luxatus eſt, ad coſtas, aut foras, acuta ipſius parte in brachij cauitate ma-
nente, extẽſione in directum facta, id quod eminet retrorſum & in obliquũ
repellere oportet. Vbi uero perfecte excidit, aut hàc, aut illàc, extẽſio in qua
brachium fractum deligatur requiritur. Ita enim incurua gibbi pars non im
pedict. Excidit autem maxime ad partem uerſus coſtas. Correctiones uero
facere oportet quàm plurimũ abducendo, & ut ne brachij caput cornicem
contingat, ſublimem circumducere ac inflectere, & non in directum coge-
re, ſimul autem contraria in utranqꝫ partem detrudere, & in ſedem compel- F
lere. Contulerit etiam in his gibbi cubiti inuerſio, modò in ſupinam, modo
in pronam partem. Curatio uero ex figura eſt, ut ſummã manum paulo al
tiorem cubiti gibbo habeãt, brachium uero ad coſtas. Sic etiam appenſi ex-
ceptio, & poſitio, & geſtandi facilitas, & natura, & uſus, in cõmuni ſunt, ſi
modo non male callus obducatur, Obducitur autem cito. Curatio fit lintei-
22 is iuxta legem articularem, ita ut acuta eius pars inſuper deligetur. Recru
deſcit autem maxime cubiti gibbus febribus, doloribus, nauſea & uomitũ
meracæ bilis, præſertim ſi retrorſum luxatus fuerit, ob torporem: deinde, ſi
in anteriorem partem. Verum curatio eadem eſt. Repoſitio uero retrorſum
luxati, ut extentum diſtendamus: Signum autẽ eſt, quòd extendere ipſum
non poſſunt, ſicut in anteriorem partem luxati, quòd inflectere nequeunt. G
Verum tunc durum quiddam inuolutum indere oportet, & circum hoc ab
extenſione derepente inflectere. Diſparationis autem oſſium ſignum eſt
manifeſtum ex contactu, iuxta uenam quæ in brachio finditur. At uero cal-
lus cito his obducitur. Ex natiuitate autem breuiora ſunt oſſa infra noxam,
plurimũ quæ proxima ſunt, cubiti, deinde manus, poſtea digitorum. Verũ
brachium & humerus robuſtiora fiunt, propter inuerſionem. At altera ma-
nus propter opera adhuc fortior eſt. Imminutio uero carniũ fit, ſi foras exci
dit, intrinſecus: Sin minus, in contrarium prout excidit. Cubiti uero gibbus
ſi intro, aut extra exciderit, extenſio fit in cõmuni figura cubiti ad brachium:
faſcia enim ſub alam data, ipſam exceptam ſuſpendere oportet: ad ſummum
uero cubiti gibbum iuxtam articulum pondus appendere, aut manibus de- H
orſum cogere. Vbi uero articulus ultra eleuatus eſt, coaptationes manuum
uolis fiunt, uelut etiam in manibus. Deligatio quoqꝫ in hac figura, & excep-
tio appenſi, & poſitio. At ſi in poſteriorem excidit partem, ſtatim extentum
palmis dirigere ac coaptare oportet. Simul autem in directione etiam alijs
opus eſt. Si in anteriorem, circum linteum conuolutũ iuſtæ molis inflecten
do ſimul directionem facere oportet. Si uero in alteram partem inclinarit, in
directione ſimul utraqꝫ facere oportet. Verum curationi cõmunis eſt figu-
ra & deligatio. Poſſunt aũt & ex diſtentione omnia in cõmuni contingere.
At uero repoſitiones aliæ ex ſupereleuatione reponuntur, aliæ ex extenſio-
ne, aliæ ex circumuolutione. Hę uero ex figurarum exceſſibus, aut hàc aut il
23 lac celeriter fiunt. Manus articulus aut intro, aut extra luxatur, plerunqꝫ
uero intro. Signa autem facilia cognitu ſunt. Si enim intro luxatus eſt, digi-

tos

A tos inflectere non poſſunt: Si extra, extendere nequeunt. Repoſitio fit, digi-
tis ſupra menſam poſitis, ut ab alijs atq; alijs in diuerſum extenſio fiat, & id
quod eminet, aut uola aut calcaneo retrudatur, & in anteriorem partem de-
orſum protrudatur. Inferne uero iuxta alterum os moles aliqua conuoluta
mollis ſupponatur, ſi ſupra eminet, manu prona locata: ſi infra, ſupina. Cura
tio uero linteis fit. Tota porrò manus, aut intrò, aut extra, aut hàc aut illàc
luxatur: Maximè uero intro. Quandoq; autē & appendix emota eſt. Quan
doq; uerò alterum os diſparatum diſtat. His extenſio fortis facienda eſt: &
quod quidem eminet retrudatur, alterum uero contra trudatur, duabus ſpe
ciebus ſimul contingentibus, & retrorſum, & in obliquum, aut manibus ſu
B pra menſam, aut calcaneo. Quæ uero recrudeſcunt ac deformia ſunt, tempo
re ad uſum corroborantur. Curatio fit linteis cum manu & cubito: & ferulę
uſq; ad digitos ponuntur. At ferulis hæc deligata frequentius quàm fractu
ras ſoluere oportet, & perfuſionem ampliorē adhibere. Ex natiuitate au-
tem manus breuior fit, & carnes imminuuntur maxime in contraria parte ei
in qua luxatio facta eſt. At adulto iam oſſa manent. Digiti uero articulus 24
luxatus facilis cognitu eſt. Repoſitio fit extendens in directū, ita ut quod
eminet os protrudatur, contrarium uero contra trudatur. Curatio fit faſcijs
ac linteis. Si uero non reponatur, forinſecus callo obducitur. At ſi ex natiui-
tate, aut dum adhuc creſcit homo, luxata fuerint oſſa, breuiora fiunt infra lu
xationem, & carnes imminuuntur contraria maxime parte ei in qua luxatio
C facta eſt. In adulto uero oſſa manent. Maxilla uero paucis iam perfectè lu
xata eſt. Os enim quod à ſuperiore maxilla prodit, cum eo oſſe ſubiugatum
eſt, quod ſub aurem annexum eſt, quodq; capita infernæ maxillæ conclu-
dit, ac dirimit, quum altero capite ſuperius ſit, altero inferius: & extremæ in
fernæ genæ partes ita ſe habent, ut altera ob longitudinem non facile acceſ-
ſum admittat: altera uero cornix eſt, & ſupra iugale os excedit: Simul autē
& ambarum harum extremitatum neruoſi tendines exiſtunt, ex quibus mu
ſculi depēdent, qui temporales ac manducatorij appellantur. Propterea au-
tem appellantur, & propterea mouentur, eò quod hinc dependent. Nam 25
in edendo, & in loquendo, & in reliquo oris uſu, ſuperna quidem maxilla
quieſcit: eſt enim capiti connexa, & non coarticulata: Inferna autem maxil-
D la mouetur. Coarticulata enim eſt à ſuperna maxilla, & à capite. Cur igitur
in conuulſionibus ac diſtentionibus hic articulus diſtentus primus de ſe ſi-
gnificationem præbeat: & cur plagæ temporales periculoſæ ſint, ac ſoporē
inducant, alio libro referetur. Quod uero non ualde luxetur, cauſæ hæ
ſunt. Sed & hęc quoq; cauſa eſt, quòd non ualde tales ciborum neceſſitates
hominem apprehendunt, ut magis quàm poteſt hiet. Exciderit autem à nul
la alia figura, quàm ſi quis ualde hians maxillam in alteram partem diducat.
Confert tamen ad hoc ut excidat, hoc ipſum. Quicunq; enim nerui, & qui-
cunq; muſculi circa articulos ſunt, aut ab articulis, ex quibus colligantur, ho
rum quicunque in uſu ſæpe mouentur, hi etiam maxime ad extenſiones re-
mittunt, quemadmodum etiam pelles molliſſimę multum remittunt. De
quo igitur ſermo eſt, luxatur quidem & excedit maxilla raro: laxatur tamen
ſæpe in hiatibus, uelut etiam aliæ muſculorum ac neruorum immutationes
hoc

26 hoc faciunt. Manifeſtum uero ex his maxime fit,ubi excidit.Prominet e- B
nim inferna maxilla in anteriorem partem, & in contrariam luxationi partẽ
abducitur:& oſſis cornix circa ſupernam maxillam tumidior fit:& infernas
maxillas difficulter cõmittunt. Quæ uero repoſitio his conueniat,mani-
feſtum eſt.Oportet enim aliquem uulnerati caput detinere,& alterum infer
nam maxillam intrinſecus ac extrinſecus ad mentum digitis apprehendere,
hiante homine quantũ moderate poteſt,et primũ maxillam aliquandiu hàc
atq; illàc manu abducere,& ipſum hominem iubere,ut maxillam laxam ha-
beat,& ſimul abducat, ac quàm maximè remittat: deinde repente tribus fi-
guris ſimul laxare oportet,diligenti in hoc animaduerſione habita.Nam &
ex diſtortione ad naturam deducere oportet,& infernam maxillam retror- F
ſum protrudere,ita ut æger hæc ſequatur,& maxillas cõmittat, ac non hiet.
Atq; hæc quidem repoſitio eſt,& neq; alijs figuris fieri poterit.Curatio ue-
ro breuis ſufficit. Splenium enim inceratũ apponitur, ac laxo deligamento
deligatur.Securius autem hæc aggreſſio perficitur, homine ſupino reclina-
to, & coriaceo puluinari pleniſſimè farcto capiti ſuppoſito , ut in ipſum in-
nitenti quàm minimum cedat. Inſuper autem & caput uulnerati aliquis de-
27 tinere debet. Si uerò ambæ maxillæ luxatæ fuerint, curatio quidem ea-
dem eſt,uerum hi os minus committere poſſunt. Nam his genæ prominen
tiores ſunt,ſed indiſtortæ. Quòd uerò diſtortæ non ſint,maximè cognoue
ris ex dentium tum ſupernorum,tum infernorum terminis è directo inter ſe
correſpondentibus.His confert ut quàm citiſſimè reponantur. Repoſitio- G
nis autem modus prius dictus eſt. Si uerò non reponantur,animæ pericu
lum imminet,prę febribus continuis,& torpido ſopore. Soporiferi enim hi
muſculi ſunt,& dum alterantur,& dum intenduntur pręter naturam. Solet
etiam aluus his bilioſa, meraca,pauca egerere. Et ſi uomuerint , meraca uo-
munt.Hi igitur etiam moriũtur decima maximè die. At ſi fracta fuerit in-
ferna maxilla,ſi quidem non omnino caulatim hoc contigerit, ſed cohæret
adhuc os, cõfractum tamen fuerit, dirigere quidem os oportet digitis circa
linguam obliquã ſubiectis,forinſecus uerò contra niti,prout contulerit. Et
ſi diſtorti fuerint dentes iuxta uulnus commoti,poſtquam os directum fue
rit, dentes inter ſe coniugare oportet, non duos ſolum, ſed etiã plures, atq;
hoc maximè auro,ſin minus,lineo filo,donec os corroboretur:Poſtea cera- H
to,& ſplenijs paucis,& linteis modicis deligare,non nimiũ firmis, ſed laxis.
Nam hoc probè noſſe expedit,quòd deligatio per lintea,maxillę fractæ pa
rum quidem contulerit,ſi rectè fiat: magnopere uerò læſerit,ſi prauè delige
tur.Frequenter autem circa linguam explorare oportet, & multo tempore
reniti ac digitis dirigere os confractum: optimumq; eſſet ſi hoc ſemper fieri
28 poſſet,ſed fieri nequit. Si uerò os penitus caulatim diffractum fuerit (rarò
autem hoc contingit) dirigere quidem os oportet,uelut dictum eſt: Vbi ue
rò direxeris,dentes coniugare, quemadmodũ antea dictum eſt. Magnope-
re enim contulerit ad quietem,& adhuc magis ſi quis rectè coniungat,& ue
lut oportet ſuturas conſuat.At enim non facile eſt omnem chirurgiam ſcri-
pto exquiſitè prodere:ſed ex his quæ ſcripta ſunt,formam & imaginẽ con-
cipere oportet.Poſtea corio opus eſt Carthaginẽſi: & ſi quidẽ iunior fuerit
uulnera-

A uulneratus,ſatis eſt ſquama inde detracta uti:Si uero adultior,ipſo corio:ita
ut deſecta inde particula trium digitorum latitudine,aut prout congrua fue
rit,ſublita prius è gummi maxilla(ita enim mitius fuerit)glutine agglutine-
tur ſumma ſui parte,ad diſtractam maxillæ partem, digiti aut paulo amplio
re diſtantia à uulnere.Et hæc quidem particula ad infernam partem aggluti
nanda eſt, & habeat fiſſuram è directo menti,quo acutam eius partē circum
circa complectatur. Alterum autem eiuſmodi lorum,aut paulo latius,ad ſu-
pernam maxillæ partē agglutinare oportet, tanta à uulnere diſtantia,quan-
ta illa altera lori particula abfuit. Sit autem & hoc fiſſum, ut circumcirca au-
rem ambiat.Sint autem hæc lora acuta, qua parte cōmittuntur, & ubi ipſo-
B rum extremitates connectere ac colligare oportet. In agglutinatione uero,
caro corij ad cutem uergat: Sic enim magis agglutinatum adhæreſcit. Po-
ſtea extento hoc loro, magis autem eo quod circa mentum eſt, quàm maxi
mè, ꝗ maxilla euacuatur,lora ipſa circa uerticem connectere oportet,& de-
inde linteo frontem deligare: & ſuperiniectum quid eſſe oportet, uelut mo
ris eſt,quo uincula quieta ſint ac firma. Decubitum autem faciat in ſanā ma-
xillam,non maxillæ,ſed capiti innitens. Attenuandum uero eſt corpus uſq;
ad dies decem,deinde renutriendum nō tarde. Si enim primis diebus in- 29
flāmatio non acceſſerit, in uiginti diebus maxilla corroboratur: perfecte e-
nim callo obducitur, quemadmodum etiam alia oſſa rara, ſi non corruptio
infeſtarit. Verum de corruptionibus omniū oſſium alia longa tractatio re-
C ſtat.Hæc extenſio per agglutinamenta contingens,mitis eſt,& prompta ad
moderationem faciendam,& ad multas ac multis locis faciēdas directiones
accōmodata. At medici non intelligentia æquè ac manibus prompti, tum
in alijs uulneribus, tum in maxillarum fracturis tales exiſtunt. Varijs ēm
modis,& bene,& male, maxillam fractam deligant. Omnis enim deligatio
maxillæ ſic fractæ, oſſa ad fracturam magis uergentia inclinat, quàm ad na-
turam ducit. Si uero inferna maxilla circa connexionem ad mentum diuul-
ſa fuerit. (Sola autem hæc connexio in inferna maxilla eſt: Verum in ſuper
na multæ. Sed non uolo ſermone longius aberrare. In alijs enim morbo-
rum ſpeciebus de his dicendum eſt.)Si igitur connexio ad mentum diſpara
ta fuerit, ipſam coaptare cuiuslibet uiri eſt. Os enim quod eminet, ad inter-
D nam partem digitis admotis detrudere oportet:Quod uero intro uergit,ad
externam partem digitis immiſſis reducere. Hæc tamen extenſione diſten-
dendo facere oportet. Facilius enim ſic ad naturā redibunt,quàm ſi quis oſ-
ſa inter ſe complicans cogere conetur. Vbi uero coaptata fuerint,coniugare
oportet dentes inter ſe hinc atq; illinc, uelut prius dictū eſt:Curare uero ce-
rato, & ſplenijs paucis ac linteis. Deligationem autē breuem potius quàm
uariam hic locus maximè admittit. Nam ut æquilibris non eſt, prope tamē
ad æquilibrium accedit. At lintei obuolutionem facere oportet, ſi quidem
dextra maxilla eminet, in dexteram. (In dexteram enim fieri putatur,ſi dex
tra manus deligationi præit.) Si uero altera maxilla eminuerit, aliter deliga
tionem ducere oportet.Et ſi quidem recte quis coaptationem adeptus fue-
rit, & uelut conuenit quieuerit, cita curatio continget, & dentes illæſi ma-
nent:Sin minus,diuturnior fiet curatio,& diſtortionem habebit, dentes au
tem

30 tem læſi & inutiles fiunt. Porrò ſi naſus fractus fuerit, fracturæ modus nõ B
unus eſt. Verum qui pulchris deligationibus gaudent citra intelligentiam,
tum in alijs multis damnũ incurrunt, tum in fracturis circa naſum uel maxi-
mè. Ex deligationib. enim hęc maximè uaria eſt, & quæ plurimas aſcias ha-
beat, & interruptiones ac interceptiones cutis maxime uarias rhõbiformes.
Sicut igitur dictum eſt, qui nulla intelligentia prędíti aggreſſionis ſtudio te
nentur, ultro ſe offerunt ad naſum fractum deligandum. Vna itaqꝫ alteraq́ꝫ
die lætatur medicus, gaudet quoqꝫ is qui deligatur: deinde cito quidem is
qui deligatur ſatiatur. Noxia enim & moleſta eſt geſtatio: ſatis autẽ eſt me-
dico oſtentaſſe, quòd naſum uarie deligare nouit: facit autem talis deligatio
omnia contra quàm conuenit. Partim enim qui propter fracturam ſimi fi F
unt, ſi supernè quis magis premat, ſimiores nimirum fient: partim uero qui-
bus naſus hàc aut illàc diſtorquetur, aut circa cartilaginem, aut ſuperius, pa-
lam eſt quod neqꝫ ipſis ſuperne deligatio proderit, ſed etiam magis lædet.
Non enim ita congruit ſplenijs altera naſi pars, quanquam neqꝫ hoc faciant
deligantes. Proxime uero deligatio reſiſtere mihi uidetur, ſi iuxta medium
naſum circa acutam partem, contuſa caro ad os fuerit, aut etiam os parum,
& non multum contuſum ſit. Talibus enim naſus callo obducitur, & ali-
quanto aſperior euadit. Sed tamen neqꝫ his deligatio multo negotio opus
habet, ſi modo etiam deligare oportet. Sufficit autem ſuper contuſionẽ ſple
nium inceratum extẽdere. Poſtea uelut ex duobus initijs deligatio ſit, ita ſe-
mel linteum circumdandum eſt. Optima tamẽ curatio eſt, per farinam triti- G
ceam hornam, lotam, uiſcoſam, ſubactam, modicam, ita ut talia ex illa uelut
cataplaſmate integantur. Si igitur triticea farina bona fuerit, et tractu facilis,
ea ad omnia huiuſmodi uti oportet. Si uero non facilis tractu ſit, modicam
mannam leuiſſime tritam, & aqua dilutam, cum farina ſubigere oportet, aut
31 gummi parum, ſimiliter ammiſcere. Quibuſcunqꝫ igitur naſus fractus eſt,
ut deorſum & in ſinum uergat, ſi quidem ex anteriore parte iuxta cartilagi-
nẽ ſubſidat, fieri poteſt ut aliquid quod ipſum dirigat, in nares indatur: Sin
minus, omnia talia digitis in nares iniectis dirigere oportet, ſi id fieri datur:
Sin minus, craſſum ſpicillum non in anteriorem narium partem digitis in-
dere oportet, ſed qua parte naſus ſubſidit: extrinſecus autem ab utraqꝫ par-
te naſum apprehendere, ſimulq́ꝫ cogere ac ſurſum ducere. Et ſi quidem ual- H
de in anteriore parte fuerit fractura, fieri poterit ut aliquid intra nares inda-
tur, uelut iam dictum eſt, nimirum lintei raſura, aut aliud quid huiuſmodi,
linteo inuolutum, aut potius in corio Carthaginienſi conſutum, ea figura
quæ congruat loco cui incumbet. Si uero ulterius facta fuerit fractura, fieri
non poteſt ut aliquid indatur. Si enim in anteriore parte moleſta eſt geſta-
tio, quomodo non ſit in interiore? Primùm igitur & intrinſecus cõforman
do, & forinſecus non parcendo, ad priſtinam naturam reducere ac dirigere
oportet. Valde enim cõformatur naſus fractus, maxime quidem eadem die:
ſin minus, paulo poſtea. Verum ſegniter agunt medici, & leuius quàm con
uenit primum contingunt. Inijcere enim manus hinc atqꝫ illinc iuxta natu-
ram naſi quàm infime oportet, ex infernis ſurſum cogendo, & ſic quàm ma-
xime erigere, unà cum interna directione etiã extrinſecus dirigẽdo. Poſtea
ad

A ad hæc nullus talis medicus eſt,ſi ſtudium adhibere ac tolerare uult,uelut ip
ſius digiti indices. Hi enim maxime ſecũdum naturam ſunt. Vtrunq; enim
digitum inijcere,eoq; totum naſum firmare oportet,atq; ita in quiete habe-
re, ſi quidem fieri poſſet, ſemper donec corroboretur: Sin minus, plurimo
tempore uelut dictum eſt.Quòd ſi fieri nequeat, aut puer aut aliqua mulier
hoc faciant.Molles enim manus eſſe oportet. Sic enim quàm optime naſus
curari poterit,ubi non in obliquum, ſed ad infernam partem æqualiter ſub
ſidat. Ego igitur nullum unquam naſum uidi, qui ſic fractus dirigi non po-
tuiſſet,ſi ſtatim ita cogeretur priuſquã callus obduceretur, ſi modo quis re-
cte curare uelit. Verũ homines ut ne deformes fiant, multo quidem pre-
B cio coemerint,ſtudium autem adhibere non ſciunt, ſimulq; non tolerant, ſi
non dolore uexentur, aut mortem timeãt: quanquam breui tempore naſus
callo obducatur, decem enim diebus corroboratur, ſi non corruptio inſu-
per accedat. Quibuſcunq; uero os in obliquũ frangitur, curatio quidem 32
eadem eſt. Verũ directionem nõ æqualem utrinq; facere oportet,ſed quod
inclinatum eſt, extrinſecus cogendo ad naturam compellere, & in nares fa-
cta contrectatione, ea quæ intro repũt impigre dirigere,donec correcta fue
rint:ita ut eius probe memineris.Quòd ſi non ſtatim corrigantur, fieri non
poſſit ut naſus non diſtortus fiat. Poſtquam autem ad naturam reduxeris,
digitos plures aut unum digitum ad locũ admouere oportet,qua parte emi
nebat,atq; ita aut ipſum, aut alium quendam ſuſtentare, donec uulnus cor-
C roboratum fuerit. Sed & in narem paruum digitum immittere oportet, &
aliàs atq; aliàs impellẽdo ea quæ inclinata ſunt dirigere. At ſi quid inflam
mationis his accedat,farina ſubacta uti oportet:& tamen incumbente etiam
farina digitos ſimiliter admouere opus eſt. Si uero iuxta cartilaginẽ in ob-
liquum fractus ſit, neceſſe eſt ſummũ naſum diſtorqueri. Talibus igitur in
ſummã narem aliquid quod dirigat ex relatis,aut quod his ſimile ſit, indere
oportet.Poterit autem quis multa idonea inuenire,quæ neq; odorem habe
ant,neq; aliàs lenia ſint. Ego uero quandoq; pulmonis ouilli fruſtum de- 33
ſectum indidi.Hoc enim forte obtingebat.Nam ſpongiæ inditæ humidita
tes ſuſcipiunt. Poſtea Carthaginiẽſis corij ſquamã magni digiti latitudine,
aut prout contulerit reſectam, extrinſecus ad naſum inclinatum agglutina-
D re oportet,& deinde hoc corij lorum prout contulerit extendere.Paulò ta-
men amplius extendere cõuenit, quo erectus & abſolute directus ſit naſus.
Longum autem ſit hoc lorum, ut poſtea infra aurem abductum circum ca-
put obducatur: & licet quidem lori extremitatem ad frontem agglutinare,
licet etiam longius ducere,& deinde capiti obductum deligare. Hic modus
ſimul iuſtam directionem habet,& ſimul ad moderationẽ faciendam prom
ptus eſt, ſi quis magis aut minus naſi inclinationem ad cõtrarium facere ue-
lit. Nam quibus in obliquum naſus frangitur,eos in reliquis uelut relatũ
eſt curare oportet.Plurimis tamen inſuper opus eſt,ut inclinationis in con-
trarium gratia, lorum ad ſummũ naſum agglutinetur. Quibuſcunq; ue- 34
ro cum fractura etiam ulcera adſunt,eos ea propter turbari nõ oportet: Ve-
rum ſuper ulcera ceratum picatum imponere,aut ex emplaſtris aliquod cru
entis uulneribus idoneum. Facilia enim curatu talia ſunt. Similiter etiam,ſi

oſſa diſceſſura ſunt. Primam directionem impigre facere oportet nihil omit B
tendo, & directionem per digitos etiam poſtero tempore, ita ut laxius qui-
dem admoueas, admoueas tamen. Ex omnibus enim corporis partibus na-
ſus facillime conformari poteſt. Cæterum lororũ agglutinatione ac in con-
trarium inclinatiõe uti omnino nihil prohibet, ſiue ulcera affuerint, ſiue in-
35 flammatio. Nullam enim moleſtiam exhibent. At uero ſi auris fracta fue-
rit, deligationes omnes inimicæ ſunt. Neq; enim ita laxam quis circumdare
poterit. Si uero magis premat, maius malum operabitur. Nam & ſana auris
deligatione preſſa, dolore, & pulſatione, & febre afficitur. Sed & cataplaſ-
mata peſſima quidem omnino ſunt, quæ grauiſſima ſunt. Verum & alia ple
raq; omnia mala ſunt, & abſceſſus inducunt, & mucum ampliorem ſugge- F
runt, & deinde ſuppurationes noxias. His autem fracta auris minime opus
habet. Proximum tamen locum habet, ſi quid imponi debet, farina uiſcoſa,
quam neq; ipſam grauem eſſe oportet. Contingere uero quàm minime con
ducit. Bonum enim aliquando medicamentum eſt, etiam nullum adhibere
medicamentum, & ad aures, & ad multa alia. Vellicationẽ inſuper ac ſcalp-
turam uitare oportet. Corpus autem attenuare, & magis in quo periculum
eſt ne auris ſuppuretur: melius eſt quoq; aluum mollire. Si uero quis facile
uomat, ex moderata aliqua purgatione uomitum faciat. At ſi ad ſuppuratio
nem deueniat, cito quidem aperire non oportet (multa enim ex his quę ſup
purari uidentur, quãdoq; reſorbentur, etiamſi nõdum quis ullum cataplaſ-
ma impoſuit.) Si uero quis aperire cogatur, celerrime quidẽ ſana fit, ſi in ul- G
teriorem partem perurat. Illud tamẽ certo ſcire expedit, quod mutila fiet au
ris, & minor altera, ſi peruſta fuerit. Si uero non in ulteriorem partem peru-
ratur, tumidam partẽ non ualde parua ſectiõe incidere oportet. Sub craſsio
re enim cute pus reperitur quàm quis putauerit. Verum ut in ſumma dicã,
alia quoq; omnia mucoſa, & mucos facientia, utpote quæ ſunt uiſcoſa, ad
contactum ſub digitis hàc atq; illàc cito dilabuntur: & propterea ſub craſ-
36 ſiore cute medici talia inueniunt, quàm putarint. Nam & aliquas neruo-
rum contortiones, ganglia appellatas, quæ ſane laxæ ac fluidæ ſunt, muco-
ſamq; carnem habent, multi aperiunt, humorem in talibus ſe inuenturos eſ-
ſe putantes. Medicus quidem igitur ſententia ſua fallitur, uerum rei huiuſ-
modi nullum ex apertione accedit detrimentum. Qui uero aquoſi loci ſint, H
aut muco pleni: & in qualibus locis ſingula ſi aperiantur mortem afferant,
aut etiam alia detrimenta inducant, de his in alio opere ſcribetur. Quum
igitur inciderit quis aurem, ab omnibus quidem cataplaſmatis, & ab omni
linamentorum uſu abſtinere oportet: Curare aũt uel emplaſtro aliquo cru-
entis uulneribus idoneo, uel aliquo alio, quod neq; grauitatem, neq; dolo-
rem inducat. Si enim cartilago denudari inceperit, & ſubſidentia purulenta
aut mucoſa habuerit, moleſtum eſt. Fit autem & hoc propter illas curatio-
nes. Cæterum omnium eorum quæ recruduerunt, peruſtio in ulteriorẽ par
37 tem ſufficientiſsima medela eſt. Verticula uero ſpinæ quibuſcunq; in gib
bum trahuntur ex morbis, pleraq; ut ſoluantur fieri non poteſt. Inſuperq;
& quæ ſupra ſepti tranſuerſi iuncturam ac connexionem gibba fiunt. Quæ
uero infra, eorum aliqua ſoluunt uarices, in cruribus oborientes. Magis

autem

A autem hæ uarices quæ in uena iuxta poplitem fiunt, quibuſcunq; gibboſi-
tas contigerit, eam ſoluunt. Fiunt autem & in uena circa inguina. Iam uerò
quibuſdam etiã dyſenteria diuturna ſoluit. Et quibus quidem gibba fit ſpi-
na dum pueri ſunt, priuſquam corpus ad augmentũ plenum perfectum fue
rit, his corpus iuxta ſpinam coaugeri non ſolet. Sed crura quidem ac manus
perficiuntur, illæ uero partes defectuoſiores fiunt. Et quibus ſupra ſep-
tum tranſuerſum gibboſitas eſt, his & coſtæ in amplitudinem augeri nõ ſo
lent, ſed in anteriorem partem: & pectus acutum fit, ſed non latum: ipſiq; &
difficulter ſpirant, & ſtridulam faucium aſperitatem habent. Nam uentrieu
li qui ſpiritum ſuſcipiunt ac emittunt, minorem amplitudinem habent. Sed
B & iuxta magnum uerticulum ceruicẽ repandam habere coguntur, ut ne ca-
put ipſis pronuum ſit. Multam igitur anguſtiam faucibus exhibet etiã hoc
os intro uergẽs. Nam & his qui natura recti ſunt, ſpirandi difficultatem hoc
os inducit, ſi intro uergat, donec regreſſum fuerit. Ob talem igitur figuram
eiuſmodi homines eminentis gutturis, magis quàm ſani apparent: & tuber
culis circa pulmonem duris ac crudis pleruq; tales affecti ſunt. Nam & gib-
boſitatis occaſio, & diſtentio pleriſq; propter tales collectiones fit, cum qui
bus uicini nerui cõmunionem habent. Quibus uero infra ſeptum tranſ- 38
uerſum gibboſitas eſt, horum quibuſdam morbi rhenũ ac ueſicæ accedunt:
Sed & abſceſſus ad ſuppurationem, & circa laterum mollitudines & ingui-
na diuturni ac ægre curabiles: & neutri horum gibboſitates ſoluunt. Co-
C xæ uero his magis excarnes fiunt, quàm his quibus ſuperne gibboſitas con
tigit. Vniuerſa tamen ſpina his longior eſt quàm ſuperne gibboſis: Pubes
uero & barba tardior ac imperfectior. Sed & infecũdiores hi ſunt quàm ſu-
perne gibboſi. At uero quibus iam aucto corpore gibboſitas facta fuerit,
his palàm præſentis tunc morbi iudicationem gibboſitas facit, per tempus
tamen, aliquid ex ijſdem ſignificationẽ de ſe plus aut minus præbet, quem-
admodum etiam in pueris. Minus autem maligne in totũ talia ſe habent. Et
multi ſanè iam facile ac ſano modo gibboſitatem ſuſtinuerunt, uſq; ad ſene-
ctutem: & maxime hi quibus ad carnoſitatem ac pinguitudinem promotũ
fuerit corpus, pauci tamen talium ſexaginta annos tranſgreſſi ſunt: pleriq;
uero breuioris uitæ ſunt. Quibuſdam etiam in latus, aut hàc aut illàc, uerti-
D cula obliqua fiunt. Et omnia aut pleraq; talia, propter collectiones intra ſpi
nam fiunt. Quibuſdam unà cum morbo etiam figuræ inſuper conferunt,
ad quas reclinari conſueuerunt. Verum de his in diuturnis pulmonis mor-
bis dicitur. Illic enim de his quæ futura ſunt, pulcherrimæ prænotiones ha-
bentur. Porrò quibus ex caſu ſpina gibba fit, horũ ſanè pauca ſuperantur, 39
ita ut dirigi poſſint. Nam quę in ſcala fiunt extẽſiones, nihil direxerũt quod
ego ſciam. Vtuntur enim ipſa maxime hi medici, qui multitudinis famam
aucupantur. Apud tales enim hæc in admiratione ſunt, ſi aut pẽdentem, aut
proijci aliquem aut quæ his ſimilia ſunt uideant, & hæc celebrant ſemper,
neq; ipſis curæ eſt, quale quid eueniat ex hac aggreſſione, ſiue bonum id ſit,
ſiue malum. Medici tamen qui talia ſtudio habent, quos ſanè ego noui,
imperiti ſunt. Inuentum equidem uetus eſt, & laudo ſanè uehementer eum
qui primus excogitauit & hoc machinamentũ, & quoduis aliud ſecundum

naturam inuentum.Nihil enim deſpero,ſi quis recte conſtructum concuti- B
at,fieri poſſe ut quædam dirigantur. Ipſe tamen omnia huiuſmodi hoc mo-do curare erubui, propterea quòd impoſtorum magis tales ſunt modi.

Quibus igitur prope ceruicem gibboſitas fuerit, his uериſimile eſt has in caput extenſiones minus prodeſſe:paruũ enim pondus habet caput,& ſummi humeri deorſum uergentes. Verum tales uеriſimile eſt magis dirigi poſſe, ſi in pedes concutiantur. Ita enim maior propenſio ad huiuſmodi fieret. Quibus autem magis inferius gibboſitas eſt, hos par eſt ut magis in caput

40 concutiantur. Si quis igitur concutere uolet, recte ſanè hoc modo præparare poterit. Scalã coriaceis aut laneis puluinaribus inſternere oportet probe alligatis,paulo amplius & in longitudinẽ, & in utrãq; partẽ,quàm quantum corpus hominis occuparit:deinde hominem ſupinum ſupra ſcalam reclinare,& poſtea pedes quidem alligare iuxta malleolos ad ſcalam nõ diſparatos,uinculo quidem ſatiſualido,uerum molli:alligare uero etiam oportet infra & ſupra utrunq; genu,itemq; circa coxas: Circa laterum autem mollitudinem, & circa pectus, laxas faſcias circumdare, ita ut ne impediant concuſsionem: Manus uero ad coſtas extentas, ad corpus applicare, & non ad ſcalam. Vbi uero hæc præparaueris,ſcalam ita ad turrim aliquam altam,aut ad domus lacunar attrahere oportet: Locus autem in quo concuſſionem facis,renitens ſit.Eos uero qui extendunt probe doctos eſſe conuenit,quo æqualiter,& probe,& ex æquilibrio,ac derepente demittant, ut neq; ſcala in alteram partem repens ad terram deueniat,neq; ipſi pronui ſint. Quòd ſi tamen à turri,aut malo defixo carcheſium habente,quis demittat, adhuc meli-us præparabit,ita ut ex trochlea aut aſella laxatis inſtrumẽtis ac funibus demiſſio fiat. Verum iniucundum eſt de his longius uerba facere: attamen ex his ſtructuris maxime quis concuti poterit. Si uero ualde ſuperne fuerit gibboſitas,& cõcutere ſit opus, omnino in pedes id faciendum eſt, uelut dictũ eſt. Ita enim maior propenſio ad hæc contingit. Et firmare quidem oportet iuxta pectus ad ſcalam fortiter deligando, iuxta ceruicem uero faſcia quàm laxiſſima,directionis ſaltem gratia. Sed & ipſum caput iuxta frontem ad ſcalam alligare oportet, manus autem porrectas ad corpus alligare, non ad ſcalam. Reliquum uero corpus indeligatum eſſe oportet,niſi quantum ſatis eſt directionis gratia, alia atq; alia laxa faſcia circumdatum eſſe. Verum conſiderandum eſt ne concuſſionem impediant hæc uincula. Crura uero ad ſcalam quidem ne deligentur,ſed inter ſe, ita ut ſecundum ſpinam in directum uergant. Atq; hæc quidem hoc modo facienda ſunt, ſi omnino opus fuerit in ſcala concuſſionem fieri. Turpe tamen eſt & in omni arte,& non minime in medicina,multam turbam,& multam oſtentationem, & multum rumorem concitare, & deinde nullam utilitatem afferre.

41 Oportet autem primum ſpinæ naturã qualis eſt cognoſcere, ad multos enim morbos ea opus fuerit. Nam qua parte ad uentrem uergit, articula intus inter ſe paria ſunt, & inter ſe ligata uinculo muco ſo ac neruoſo de cartilaginibus exorto uſque ad medullam. Alij uero nerui neruoſi perpetui annexi,hinc atq; illinc iuxta ipſa porrigũtur. Verum uenarum & arteriarum cõmunitates,in alio ſermone declarabuntur,quot & quales ſint, & unde proficiſcantur,& in quali

bus

A bus qualia poſſint. Itemq; quibus inuolucris ipſa medulla intecta ſit, & un-
de profectis, & ubi deſinentibus, & quibus cum cõmunionem habentibus,
& qualia potentibus. At in ulteriore parte in articulis uerticula inter ſe car-
dinis in modum cõſerta ſunt. Nerui uero cõmunes iuxta omnia, & in ex-
ternis, & in internis partibus porriguntur. Et proceſſus oſſis ad externam
partẽ, ab omnibus uerticulis unus de unoquoq;, tũ à maioribus, tum à mi-
noribus. In his autem proceſſibus cartilaginum appendices, & ex illis ner-
uorum progerminatio, cognata ac conſimilis extremis neruis. Coſtæ ue-
ro annexæ ſunt, ad internã partem magis quàm ad externam capitibus uer-
gentes: ad unumquodq; autem uerticulum adarticulatæ ſunt. Curuiſſimæ
B autem ſunt hominis coſtæ obtorto modo. Intermediam uero partem coſta
rum & oſſiũ de uerticulis procedentiũ, explẽt utrinq; muſculi, à ceruice ini-
tio ſumpto, uſq; ad ſepti tranſuerſi annexionem. Ipſa autem ſpina ſecũdum
longitudinem, rectobliqua eſt: A ſacro quidem oſſe uſq; ad magnum uerti
culum, iuxta quod crurum annexio dependet, gibboſa eſt: (Nam & ueſi 42
ca, & geniturae, & inteſtini recti laxa pars, in hac parte cõſtituta ſunt.) In-
de uero uſq; ad ſepti annexionem, in directum repanda eſt: & muſculos ad-
natos habet ſolus hic locus, ex internis partibus, quos lumbarios uocãt. Ab
hac autem parte uſq; ad magnum uerticulum, quod ſupra ſupernas humeri
partes eſt, è directo gibboſa eſt, imò magis eſſe uidetur quàm eſt. Nam ſpi-
na media ſui parte, altiſsimas oſsium propagines habet, hinc autem atq; il-
C linc minores. Ipſe uero ceruicis articulus repandus eſt. Quibuſcunq; igi- 43
tur gibboſitates iuxta uerticula fiunt, his expulſio magna à connexione ab-
rupta, unius aut plurium uerticulorum, non ita multis, ſed paucis contingit.
Neq; enim talia uulnera fieri facile eſt, neq; ad externam partem expelli faci
le eſt, ſi non ex anteriore parte, forti aliqua re per uentrem quis uulneratus
fuerit: (Sic autem utiq; perierit) aut niſi quis ex alto loco delapſus, coxis aut
humeris impegerit. Sed & hic utiq; morietur, etiamſi ſtatim non intereat.
At ex poſteriore parte ad internã, huiuſmodi expulſionem fieri nõ eſt pro-
cliue, ſi non in immenſum graue aliquod onus irruat. Nam ex oſſibus quæ
foras enata ſunt, unumquodq; eiuſmodi eſt, ut prius ipſum frãgatur, quàm
magnam intro inclinationem faciat, ita ut & ligamenta, & articulos inter ſe
D alternatos ac articulatos uiolet. Præterea & ſpinalis medulla affligeretur, ſi
ex modico loco inflexionem haberet, ubi uerticulum tali expulſiõe exiluiſ-
ſet: & uerticulum quod exiluiſſet, ſpinalem medullam utiq; premeret, ſi nõ
etiam abrumperet. At ea preſſa ac intercepta, multarũ & magnarum & no-
bilium partium torporem induceret. Quare neq; curæ foret medico, quo-
modo uerticulum dirigat ac coaptet, quum multa & uiolenta alia mala ad-
ſint. Itaq; ſi tale contingat, palàm eſt quod neq; concutiendo, neq; alio quo
dam modo, reponi poſſit, niſi quis diſſecto homine, & manu in uentrem in-
iecta inquiſitionem faciat, & ex interna parte ad externam manu retrudat:
atq; hæc in mortuo quidem fieri poſſent, in uiuo autem non ita. Cur igitur
hæc ſcribo? Quia ſunt quidã qui putant ſe curaſſe homines, quibus intro 44
exciderint uerticula articulos penitus tranſgreſſa: Et ſanè facillimam hanc
diſtortionem eſſe, ut quis inde conualeſcat, aliqui cenſent, eamq; nulla repo

ſitione opus habere, ſed ſua ſponte talia ſaneſcere. Ignari autem multi ſunt, B
& lucro hoc habent quod ignorant. Perſuadent enim alios. Verum fallun-
tur hi hac de cauſa. Spinam quæ in ſpina ipſa eminet, uerticula ipſa eſſe pu-
tant, quia unumquodq; ex his oſſibus ad contactum rotundum apparet, i-
gnorantes quod hæc oſſa ſunt ea quæ à uerticulis enata ſunt, de quibus pau
lò ante dixi. At uerticula longe magis in anteriorem partem abſunt. An-
guſtiſſimum enim uẽtrem ex omnibus animalibus homo habet, quantum
ad magnitudinem attinet, à poſteriore ad anteriorẽ partem, inſuperq; etiam
iuxta pectus. Quũ igitur horum ſupereminentiũ oſſium aliquod uehemen
ter fractũ fuerit, ſiue unũ, ſiue plura, ea parte humilior locus redditur, quàm
hinc atq; illinc: & propterea decipiuntur putãtes uerticula intro abijſſe. De F
cipiunt autem inſuper ipſos etiam figuræ uulneratorum. Si enim inclinare
ſe conantur, dolent: quum ea parte qua uulnerati ſunt, cutis ſit circumtenta:
& ſimul oſſa fracta ita magis corpus affligunt. Si uero in repandum recur-
uantur, melius habent. Nam & cutis iuxta uulnus laxior fit, & oſſa minus af
fligunt. Sed & ſi quis ipſos contingat, ea parte repandi cedunt, & locus ua-
cuus ac mollis hac parte ad contactum apparet. Hæc omnia relata inſuper
medicos decipiunt. Verum tales cito ſani & illæſi ſua ſponte fiunt. Cito e-
45 nim omnia eiuſmodi oſſa quæ laxa ſunt, callo obducuntur. Obliquatur
igitur ſpina etiam ſanis iuxta multos modos. Nam & in natura, & in uſu ita
ſe habet. Sed & præ ſenectute, ac doloribus. Nam hæc colligandi uim ha-
bent. At gibboſitates ex caſibus contingentes plerunq; fiunt, ſi aut in co- G
ſtas innitatur, ac impingat, aut in humeros cadat. Neceſſe eſt enim foris ap-
parere in gibboſitate unũ aliquod altiſſimũ uerticulum, minus uero ea quæ
ſunt hinc atq; illinc. Non igitur proſilit multum ab alijs, ſed parũ, quum ſin
gula aceruatim concedant. Propter hoc igitur etiam ſpinalis medulla eiuſ-
modi diſtortiones facile fert, eo quod circularis ipſi diſtortio contingit, nõ
46 angularis. Oportet autem fabricam inſtrumẽti coactorij huiuſmodi con
ſtruere. Licet equidem lignum robuſtum & latum, inciſuram oblongam ha
bens, defodere. Licet etiam pro ligno, in pariete inciſuram oblongam face-
re, quæ aut cubiti altitudine, aut prout congruum fuerit, à pauimento extet.
Poſtea columnam querneam, quadrangularem, obliquam ad parietem ad-
ijcere oportet, tanto ſpacio in medio relicto, ut aliquis pertranſire poſſit, ſi H
forte opus ſit. Et ſuper columnam quidem, aut tunicas, aut aliud quid mol-
le, quod tamen non multum cedat, inſternere oportet: homini uero fomen-
tum adhibere: Si uero admittat, ipſum etiam multa calida lauare: Deinde
pronum extentum reclinare, & manus ipſius ſecundum naturã extentas ad
corpus alligare. Poſtea uero loro molli ſatis lato ac longo, ex duobus per-
petuis inter ſe aduerſarijs loris conſtante, ex media ipſius parte, iuxta mediũ
pectus quàm proxime ſub alas, bis circumdare oportet: et quod ſupereſt de
loris utriſq; iuxta alam circum humeros obuoluatur, & initia ipſorum ad li
gnum quoddam piſtilloforme alligentur, ita ut congruant ſecundum lon-
gitudinem ſubiectæ columnæ, ad quam lignum illud piſtilloforme appo-
nere, & renitendo extenſionem facere oportet. Tali uero quodam alio uin-
culo & ſupra genua, et ſupra calcanea alligato, initia item ad eiuſmodi lignũ
alligare

A alligare oportet. Poſtea autem alio loro lato ac molli & robuſto faſciæ formam habente,longitudinemq; ac latitudinem ſufficientem,partem inter coxas & lumbos, quàm proxime ad coxas, circumcirca fortiter deligare, atq; ita tum huius lori,tum aliorum duorum capita,ad lignum à pedibus extans alligare, & poſtea in hac figura hinc atq; illinc, æqua ſimul inclinatione, ſimulq; in directum extenſionem facere. Nullum enim magnum malum talis extenſio induxerit,ſi cõmode præparata fuerit,niſi quis de induſtria ſe extendendum exhibeat. At medicus, ſiue alius quiſquam fortis & non imperitus,impoſita manus uola ſupra gibbum,et altera manu inſuper alteri ſuperimpoſita ,deorſum cogat, animaduerſione habita, an in directum deor-
B ſum cogere oporteat, ſiue ad caput, ſiue ad coxas . Atq; hæc coactio maxime innoxia eſt. Sed & ſi quis inſideat ſuper gibbũ, & attollendo ſe dum 47
ille diſtenditur incutiat,innoxium eſt. Neque quicquam prohibet pede inſcendere ac geſtari ſupra gibbum,atq; ita ſenſim incutere. Ad hoc autem moderate faciendum idoneus quis fuerit ex his qui in palæſtra adſueti ſunt. Efficaciſſima tamen coactio eſt, ſi aut paries inciſuram habeat, aut lignum defoſſum infra ſpinæ altitudinem inciſum ſit,quantum moderate habere uideatur,ita ut tabula tiliacea,aut cuiuſdam alterius ligni,non tenuis, inciſuræ indatur,& poſtea linteum quoddam multiplex, aut paruum quoddam coriaceum puluinar,ſuper gibbum imponatur. Quàm pauciſſima tamen impoſita eſſe conducit, cauendi ſaltem gratia, ut ne tabula præ duricie dolo-
C rem aliquem importune inducat. Sit autem gibboſitas è directo maxime inciſuræ in pariete, quo qua parte maximè extat, ea quàmmaxime tabula impoſita premat. Vbi uero impoſita fuerit, aliquis extremam tabulæ partem deprimat,aut duo hoc faciant,ſi unus non ſuffecerit:alij uero corpus ſecundum longitudinem uelut dictum eſt extendant, partim hinc, partim illinc conſtituti. Poteſt etiam aſellis extenſio fieri,aut iuxta lignum defoſſis,aut in ipſo ligno aſellorum poſtibus conſtructis,ſiue erectos uelis utrinq; paululum ſupereminentes, ſiue hinc atq; illinc iuxta ligni uerticem. Hæ coactiones moderationem admittunt,ut & uehementiſsime, & moderate fieri poſſint. Talem autem uim habent, ut ſi quis etiam ad perniciem tales neceſſitates adhibere uelit,& non ad curationem, tunc quoque multum poſſint.
D Nam ſi quis ſecundum longitudinem hinc atq; illinc ſaltem ſic extendat, & nullam aliam neceſſitatem addat, tamen ſic etiam extenſionem facere poterit. Sed & ſi non extendat,& tabula ſolum ita quis utatur,etiam ſic ſufficienter deorſum cogere poterit. Bonæ autem ſunt huiuſmodi uiolentiæ,quibus & uehemẽtioribus & debilioribus uti licet, uſu ipſorum prout quiſq; uult moderato. Et ſanè etiam ſecundum naturam coactionem faciunt. Nam ea quæ extant,ad locum ſuum redire cogit depreſsio. Quæ uero præter naturam coiuerũt,ea extendunt extenſiones ſecundum naturam. Proinde neque meliores his neceſſitates ego habeo,neq; iuſtiores. Rectitudo enim extenſionis iuxta ipſam ſpinam, inferne & iuxta os ſacrũ appellatum, nullam anſam habet: ſuperne uero iuxta ceruicem & caput, habet quidem anſam, ſed in ſpeciem indecora eſt:& ſi hac parte extenſio fiat redundans,etiam alias læſiones inducere poterit. Experimentum autem aliquando feci, ut 48

homine ſupino extento, utrem non inflatum ſub gibbum ſubderem, & po- B
ſtea folle ex officina fabri in ſubiectum utrem immiſſo inflarem. Verum
res mihi non ſucceſſit. Quum enim bene extenderem hominem, uinceba-
tur uter, & non poterat flatus aliquam coactionem facere. Sed & aliàs hæc
res prompta erat ad dilapſionem, nimirum quum in idem & hominis gib-
boſitas, & utris pleni incurua turgiditas cogantur. Quum autē rurſus non
ualde extenderem hominem, uter quidem præ flatu incuruus turgebat, ho
mo uero omnino magis quàm conducebat repandus fiebat. Scripſi autē
hoc de induſtria. Pulchrum enim eſt etiam ea addiſcere quæ in experimen-
tum aſſumpta ſucceſſu caruerunt, & cur ſucceſſum non habuerunt. Qui-
buſcunq; porrò uerticula intro obliquantur, aut ex caſu, aut graui aliqua re F
illapſa, his nullum quidem uerticulum extat plerūq; ita multum ab alijs. Si
uero extiterit multum, aut unum aut plura, mortem inducunt, uelut etiā an-
tea dictum eſt. Circularis etiam hæc, & non angularis emotio exiſtit. Vrinę
igitur talibus magis ſupprimuntur, itemq; alui egeſtio, quàm his qui extra
gibboſi fiunt: & pedes ac tota crura magis perfrigerātur: & lethalia ſunt hęc
magis quàm illa quæ dixi. Sed & ſi ſuperſtites euadunt hi, magis profluam
urinam habent, & cruribus impotentiores ac torpidiores fiunt. Si uero eti-
am in ſuperna parte magis repandi fiant, totius corporis impotentia ac tor-
por accedit. Atq; ego ſanè nullam machinam habeo, per quam talia in idem
reſtitui poſſint, ſi non alicui cōcuſſio per ſcalam opem tulerit, aut etiam alia
quædam eiuſmodi curatio aut extenſio, qualis eſt ea quæ paulò antea rela- G
49 ta eſt. At coactionem unà cum extenſione nullam habeo, quæ ſanè fieri
ita poſſet, uelut in gibbo tabula coactionem faciebat. Quomodo enim quis
ab anteriore parte per uentrē coactionem facere poſſit? Neq; enim fieri hoc
poteſt. Sed neq; tuſſes, neq; ſternutationes ullam uim habent, ut extenſioni
auxiliari poſſint. Nec uerò flatus immiſſio in uētrem quicquam efficere po
terit. Quin & ſi magnæ cucurbitæ affigantur, attractionis nimirum gra-
tia uerticulorum intro repentium, magno hoc mentis errore cōtingit. Pro-
pellunt enim magis quàm attrahunt, & neq; hoc animaduertūt hi qui ipſas
affigunt. Quanto enim magis ipſas quis adigit, tanto magis repandi fiunt
hi quibus affiguntur, cute ſimul ſurſum coacta. Poſſem autem & alios con-
cuſſionum modos, quàm hi ſunt quos antea retuli, exponere, quos ſanè affe H
ctioni magis conuenire quis putare poſſit, uerum non ualde ipſis fidem ha-
50 beo, & propterea non ſcribo. In ſumma igitur de his quæ relata ſunt, ita
aceruatim conſtituere oportet, quòd ea quidem quæ in repandum emota
ſunt, lethalia ſunt ac noxia: quæ uerò in gibbum, innoxia in totum, quantū
ad mortem, & urinæ ſuppreſsionem ac torporem attinet. Non enim riuos
qui ſunt in uētre gibboſitas ad externam partem intendit, neq; fluidos eſſe
prohibet. Repanditas uero ambo hæc facit, & ad alia multa hæc accedunt.
Nam multò plures & cruribus & manibus impotētes fiunt, & corpore tor-
peſcunt, & urinæ his ſupprimuntur, quibus gibboſitas quidem neq; extra
neq; intro extiterit, uerum in rectitudinem ſpinæ uehementer concuſsi fue
rint. Quibus uero gibboſitas extat, hi minus talia perpetiūtur. Multa uero
etiam alia in medicina quis uidere poterit, ex quibus ea quidem quæ fortia
ſunt,

A ſunt,innoxia ſunt per ſe totam morbi iudicationẽ inducentia: quæ uerò debiliora,noxia,ita ut & diuturnos morbos progenerent, & cum reliquo corpore ampliorem cõmunionem habeant. Nam & coſtarum fractura eiuſmodi quid perpetitur. 51 Quibus enim fracta fuerit coſta una,aut plures,uelut plurimis frangitur, ita ut oſſa ad internam partem non uergant, neq; denudata ſint, ex his pauci iam febricitarunt. Sed neq; ſanguinem multi iam expuerunt,neq; ſuppurati multi fiunt,neq; curatione medicamentorum ex illitis linamentis opus habent,neq; oſſium corruptiones accedunt, & uictus uulgaris ſufficit. Si enim febris continua ipſos non corripuerit, etiã uaſa per inediam his uacua fieri deterius eſt,quàm ſi non uacua fiant. Maiorem item

B dolorem ac febrem & tuſſim inducit. Moderata enim uentris repletio,coſtarum fit directio. Verum uacuatio pendentes coſtas facit, & hæc dependentia dolorem inducit. Extrinſecus autem uulgaris deligatio talibus ſufficit,ita ut cerato,& ſplenijs,& linteis,plana deligatio placide firmetur,aut etiam laneum quiddam inſuper imponatur. Corroboratur autẽ coſta diebus uiginti. Celeriter enim his oſſibus calli obducuntur. At contuſa circa coſtas carne,aut ex plaga,aut ex caſu, aut reniſu, aut alio quopiã eiuſmodi,multi iam multũ ſanguinẽ ſpuerunt. 52 Riui enim in molli ad unamquamq; coſtam extenta parte, & nerui, à principaliſsimis in corpore partibus progreſſus habent. Multi itaq; iam tuſſiculoſi, & tuberculoſi,ac ſuppurati facti ſunt,& linamentis opus habuerunt,& coſta ipſis corruptionẽ ſenſit. Sed &

C quibus nihil tale acceſſit, carne circa coſtas contuſa: tardius tamen dolor in ipſis ſedatur,quàm in his quibus coſta fracta fuerit: & in talibus uulneribus locus dolorũ recidiuas magis habet. Proinde aliqui tales noxas magis contemnunt, ſi coſta ipſis fracta fuerit. Quin & curatione exactiore tales indigent, ſi modo ſapiant. Victum enim contractum eſſe conducit, & corpore quàm maxime quieſcere,& à Venere abſtinere,edulijsq; pinguibus, & fauces exaſperantibus,ac fortibus omnibus: Venamq; in cubiti flexura ſecare, & quàm maximè ſilere. Deligare uero locum contuſum cõducit ſplenijs nõ multiplicibus,ſed multis & multo latioribus tota cõtuſione, & cerato ſublinire,& linteis latis cum faſcijs latis ac mollibus deligare,& moderatè firmare,ut deligatus non ualde ſe compreſſum eſſe dicat, neq; rurſus laxum. Initi

D um autem ſumere debet qui deligat in ipſa cõtuſione, atq; iſthic maximè firmare: facienda uero eſt deligatio uelut à duobus initijs,deligandumq; ut ne circumflua ſit cutis circa coſtas,ſed æquilibris. Deligandum autem aut ſingulis aut alternis diebus. Præſtat autem & aluum mollire leui aliquo medicamento,cibi ſaltem euacuandi gratia: & ad decem quidem dies attenuare: Poſtea uero corpus renutrire ac tenerũ facere. Quandiu uero attenuas, deligatione magis firmata utendum eſt: Quũ autem ad teneritudinem deducis,laxiore. Et ſi quidem ſanguinem ab initio expuerit, quadraginta dierum curationem ac deligationem facere oportet. 53 Si uero ſanguinẽ non ſpuat,ſufficit uiginti diebus utplurimũ curatio. Verum ex robore uulneris tempora coniectare oportet. Qui porrò tales contuſiones neglexerint, etiamſi aliud nihil maioris mali ipſis contingat,tamen locus contuſus mucoſiorem carnem habet,quàm antea habebat. Vbi uero tale quippiam relinquitur,&

curatione

curatione non probe exprimitur, deterius quidem eſt ſi iuxta ipſum os mu- B
coſitas relicta fuerit. Neq; enim caro amplius ſimiliter os contingit, & os ip
ſum morboſius redditur, & corruptiones oſſis diuturnæ, multis iam ex hu-
iuſmodi occaſionibus factæ ſunt. Sed & ſi iuxta os non fuerit, uerum ipſa ca
ro mucoſa ſit: attamen etiam ſic recidiuæ, ac dolores, aliàs atq; aliàs fiunt, ſi
quis fortè corpore ægrotauerit. Quapropter deligatione uti oportet bona,
ſimulq́; multum conueniente, quoad ea humoris effuſio, quæ in contuſio-
ne facta eſt, reſiccetur ac reſorbeatur, locus autem carne ſana augeatur, & oſ-
54 ſis quoq; caro augeſcat. At quibus ex neglectu uetuſtatem cõtraxerit, ita
ut locus ſit doloroſus, & caro ſubmucoſa, his uſtio medela optima eſt. Et ſi
quidem ipſa caro mucoſa fuerit, uſq; ad os urere oportet, non tamen ut os F
percaleſcat. Si uero inter coſtas mucoſitas fuerit, ne ſic quidem in ſuperfi-
cie urere oportet, cauere tamen ne in ulteriorem partem peruras. Si uero ad
os ipſum contuſio eſſe uideatur, & ſit adhuc recens, & nondum os corrup-
tionem ſentiat: ſiquidem parua admodum fuerit, ſic urere oportet ueluti di-
ctum eſt. Si uero oblonga fuerit iuxta os cõtuſionis eleuatio, plures cruſtas
incutere oportet. Cæterum de corruptione coſtæ, unà cum eorum qui li
55 namentis opus habent curatione, dicetur. Si uero femoris articulus ex co
xa exciderit. Excidit autem iuxta quatuor modos, intrò quidem ſæpe, foras
autem præ alijs ſæpe. Verum in poſteriorem ac anteriorem partem excidit
quidem, ſed raró. Quibus igitur intro exceſſerit, his longius apparet crus, ſi
ad alterum cõparetur: atq; hoc merito, propter duas cauſas. Nã os quod G
à coxa procedit, & ſurſum ad pectinem fertur, fundamentum fit capitis fe-
moris, & articuli ceruix in acetabulo uehitur: & nates forinſecus cauæ appa
rẽt, utpote quũ intrò ceſſerit femoris caput. Et rurſum ſumma femoris pars
iuxta genu, extra repere cogitur: Tibia item, & pes, eodem modo. Quũ igi-
tur foras repat pes, medici ob imperitiam, ſanum pedem ad hunc adhibent,
& non hunc ad ſanũ: & propterea multo longius lęſum crus apparet quàm
ſanum. Multis autem etiam alijs locis talia ſiniſtram intelligentiam habent.
Nec uero flectere iuxta inguen ſimiliter ut ſanum poſſunt. Sed & ſi femoris
56 caput in interfœmineo contingatur, palàm extuberare comperitur. Si-
gna igitur hæc ſunt, in his quibus femur intro excidit. Quibus igitur arti
culus elapſus non fuerit repoſitus, ſed aut fruſtra tentatus eſt, aut neglectus, H
his & ambulatio per cruris circumuolutionem, uelut in bobus fit, & pluri-
ma uexatio ipſis in ſano crure contingit: & coguntur iuxta lateris mollitu-
dinem, aut iuxta elapſum articulum, mutili ac obliqui eſſe. Iuxta ſanum ue-
ro crus, nates ad externam partem rotundę eſſe coguntur. Si quis enim ſani
cruris pede extra ambularet, protruderet utiq; reliquũ corpus, ut ad læſum
crus ueheretur. Lęſum autem uehere hoc non poterit, quomodo enim poſ-
ſet? Cogitur igitur ſic ſani cruris pede intro ambulare, & non extra. Ita enim
maximè uehit ſanum crus, & ſuam ipſius, & læſi cruris partem corporis u-
triſq; incumbentem. Quũ autem iuxta lateris mollitudinem, ac iuxta articu
lum cauentur, parui apparent, & baculo inniti coguntur à latere iuxta ſanũ
crus. Hac enim parte fulcimẽto opus habent. Ad hãc enim & nates repunt,
& in hac corporis pondus uehitur. Coguntur item ſe inclinare. Manum e-

A nim quæ eſt à parte cruris læſi, ad obliquum femur firmare coguntur. Non enim poteſt læſum crus uehere corpus, in crurum permutatione, ſi non detineatur dum ad terram premitur. In his igitur figuris eſſe cogũtur hi quibus intro elapſus, non fuerit repoſitus articulus, homine non præmeditante ut quàm facillimè ſit figuratus. Sed ipſa hæc calamitas ex præſentibus ea quæ facillima ſunt eligere docet. Nam & qui ulcus habent in pede aut tibia, non omnes crure ualde ingredi poſſunt: & infantes ſic iter faciũt, extra enim ingrediuntur læſo crure. Et duplex lucrum cõſequuntur. Duplici enim opus habent. Nam & corpus non ſimiliter uehitur in eo crure quod extra ingreditur, ſicut in eo quod intro. Non enim ſecundum rectitudinem ipſi incum

B bit pondus, ſed multo magis ei quod ſubingreditur. Ipſi enim è directo incumbit pondus, tum in ipſa ambulatione, tum in crurum permutatione. In hac enim figura ſanum crus celerrimè ſupponere poterit, ſi eo quod læſum eſt, exterius: ſano interius ingrediatur. Verum de quo nũc ſermo eſt: Bonũ eſt ut corpus ipſum ſibijpſi facilimas figuras inueniat. Quibus igitur nõ- 57
dum perfectis ad augmentum, elapſus articulus non fuerit repoſitus, his femur decurtatur, & tibia, & pes. Neq; enim oſſa ſimiliter in longitudinẽ augeſcunt, ſed breuiora fiunt: Maximè aũt femoris. Excarne item & emuſculatum, ac effœminatum & tenuius totum fit crus, ſimul quidem propter priuationem loci articuli, ſimul autem quòd eo uti non poſſunt, eo quod ſecundum naturam ſitus non eſt. Vſus enim aliquis liberat ab effœminatio-

C ne, liberat etiam aliquantum ab intercepto in longitudinẽ augmento. Maxime igitur læduntur hi quibus dum in uentre ſunt, hic articulus fuerit luxatus. Secundo loco hi quibus ualde infantibus idem contigit. Minime uero hi qui perfecti ſunt. Qualis igitur ambulatio perfectis contingat, dictum eſt. Quibus uero dum infantes ſunt, calamitas hæc incidit, plericp ad corporis directionem tardi ſunt, imò male ad ſanum crus deuoluuntur, manu quę eſt ad ſanum crus, ad terram ſe fulcientes. Sed & ex perfectæ ætatis hominibus quidam, quibus hæc calamitas contigit, ad ambulationem rectam cunctantur. Quicunq; uero infantes hac calamitate preſſi, recte educati fue- 58
rint, ſano quidem crure in rectum utuntur, uerum ſub alam ſecundum ſanũ crus ſcipionem ferunt, aliqui etiam ſub utranq; alam. Crus autem læſum ele

D uatũ habent, & tanto melius habent, quãto breuius ipſius lęſum crus fuerit. Sanum aũt crus nihilo minus ipſis robuſtum eſt, quàm ſi ambo ſana eſſent.

Effœminantur tamen omnibus talibus carnes cruris, & plerunq; hoc magis perpetiuntur hæ quæ ſunt ab externa parte, quàm quæ ab interna. Cæterum quidam fabulãtur Amazonides maſculam ſuã ſobolem ſtatim dum infantes ſunt luxare, alias circa genua, alias circa coxas, quo nimirum claudi fiant, & maſculum genus fœmineo inſidias nõ ſtruat. Vtuntur itaq; his pro opificibus, ad coriaria, aut fabrilia, aut alia ſedentaria opera. An equidem uera hæc ſint, ego non noui: quod aũt tales fiant, ſcio, ſi quis ipſos ſtatim dum infantes ſunt luxet. Iuxta coxas igitur magna differentia eſt, an extra, aut intro fiat luxatio. Iuxta genua uero, differentia quidem aliqua eſt, ſed minor. Modus autẽ utriuſq; claudicationis proprius eſt. Decurtantur enim ma- 59
gis hi quibus extra luxatio facta eſt. Recti autem minus ſtant, quibus intro

luxa-

luxatio contigit. Eodem modo etiam ſi iuxta malleolum luxatio fiat, ſi quidem ad externam partem id cõtingat, mutili quidem fiunt, uerum ſtare poſſunt. Si uero ad internam, ualgi quidem fiunt, minus autem ſtare poſſunt. B

At uero coauctio oſſium talis fit. Quibus quidem circa malleolum tibiæ os exceſſit, his pedis quidem oſſa minimè coaugeſcunt: hæc enim proxime ad uulnus ſunt. Verum tibiæ oſſa augentur quidem non multo defectuoſius, carnes tamen minuuntur. Quibus uero iuxta malleolum manſerit articulus ſecundum naturam, iuxta genu aũt exceſſerit: his tibiæ os ſimiliter coaugeſcere non ſolet, ſed breuius fit. Hoc enim proximè ad uulnus eſt. Pedis autem oſſa minuuntur quidem, ſed non ſimiliter, uelut paulò ante dictum eſt, quia articulus circa pedem ſaluus eſt. Si uero ipſo etiã uti poſſent, uelut mutilo, minus adhuc pedis oſſa his minuerentur. F

60 At quibus circa coxam luxatiò contingit, his femoris os nõ ſimiliter coaugeſcere ſolet: Hoc enim proximè ad uulnus eſt: ſed breuius ſano fit. Tibiæ tamen oſſa non ſimiliter his augmento deſtituuntur, neq; oſſa pedis: atq; hoc ea de cauſa, quòd femoris articulus qui ad tibiam eſt, & tibiæ articulus qui ad pedem eſt, in ſua natura manet. Carnes tamen minuuntur his totius cruris. Si uero uti crure poſſent, adhuc magis oſſa augerẽtur, uelut etiam prius dictum eſt, excepto femore, & minus excarnes eſſent. Multo tamẽ minus carnoſi quàm hi qui ſani ſunt eſſent. Argumento aũt quod talia ita ſe habent, hoc eſt. Quicunq; enim brachio elapſo, muſtellæ cubito præditi ſunt, paruum'q; ac macilentum brachium habent, aut ex natiuitate, aut etiam dum augeſcunt, priuſquam perfecti euadant, galeancones appellati, hi os quidem brachij breue habent, cubitum autem & ſummam manum paulò defectuoſiorem quàm ſani, propter relatas cauſas, eo quòd brachiũ uulnerato articulo proximũ eſt, ut ideo breuius factum ſit. G

61 Rurſus autem cubitus propterea non ſimiliter calamitatẽ percipit, quia brachij articulus qui eſt ad cubitum, in ueteri natura manet. Et rurſus manus adhuc longius abeſt à calamitate quàm cubitus. Propter has igitur cauſas contingit, ut & oſſa quæ non coaugentur, non coaugeſcant, & quæ coaugentur, coaugeſcant. Cæterum ad carnoſitatem & manui & brachio multum profuerit, ſi quis manu laborando ſe fatiget. Quæcunq; enim manuum opera ſunt, plurima ex ipſis galeancones hac manu operari conantur, uelut altera poſſunt, & nihilo defectuoſius quàm cũ illæſa efficiunt. Nõ enim ſupra manus, uelut ſupra pedes, corpus uehi neceſſe eſt. Verum leuia ſunt ipſis opera. Propter uſum autem non minuuntur carnes galeanconibus, neq; circa manum, neq; circa cubitum. Sed & brachium propterea aliquam opem ſentit ad carnoſitatem. H

62 Quum autem coxa eluxata fuerit ad internam partem à natiuitate, aut adhuc infanti, carnes ideo magis minuuntur quàm in manu, quòd crure uti non poſſint. Quòd autem hæc hoc modo ſe habeant, teſtimonium unum quoddam in paulò poſterius referendis habebitur. At quibus in exteriorem partem femoris caput exceſſerit, his crus breuius apparet, ſi ad alterum extendatur, atq; id merito. Non enim ſuper os fundamentum fit capitis femoris, ſicut quũ intro excidebat, ſed iuxta os quod inclinatam naturam habet, in carne humida ac cedente firmatur. Et propterea quidem breuius apparet. Intrinſecus autem iuxta plechada, interme-

A termediam crurum ac inguinum partem, femur magis mutilum & excarne
fit: Nates autem extrinſecus incuruiores, utpote quum extra femoris caput
elapſum ſit. Sed & ſuperius apparent nates, utpote quum caro quæ iſthic
eſt, femoris capiti ceſſerit. Summa uerò femoris pars circa genu, intro repe-
re uidetur: Tibia item & pes. Sed neq; inflectere uelut ſanum crus poſſunt.
Et ſigna quidẽ femoris extra elapſi hæc ſunt. Quibus igitur perfectis iam 63
elapſus articulus non fuerit repoſitus, his totũ crus breuius apparet. In am-
bulatione autem calcaneo terram pertingere non poſſunt: Verum pectore
pedis in terra conſiſtunt ac progrediuntur, parum aũt ad internam partem
ſummis digitis uergunt. At crus læſum in his multo magis corpus uehe-
B re poteſt, quàm quibus ad internam partem excidit, partim quòd caput fe-
moris, & ceruix articuli, quum natura obliqua ſit, ſub multam coxæ partem
ſubſiſtit: partim quod ſummus pes non ad externam partem inclinatus eſſe
cogitur, ſed prope eſt ad rectitudinem corporis, & tendit etiã interius. Quũ
igitur ſemitam ac callem acceperit articulus, in carne ad quam elapſus eſt, &
caro uiſcoſitatem contraxerit, doloris exors progreſſu temporis fit. Quum
autem doloris exors factus fuerit, poſſunt quidem abſq; baculo iter facere,
ſi aliàs uoluerint: poſſunt aũt & uehere corpus ſupra crus læſum. Itaq; pro-
pter uſum, carnes talibus minus effœminantur, quàm illis de quibus paulò
ante dictum eſt. Effœminantur autem aut plus, aut minus. Magiſq; adhuc
effœminantur plerunq; iuxta internam partem quàm iuxta externam. Ple-
C riq; tamen ex his calceamentum ſibi inducere non poſſunt, propter cruris
inflexibilitatem. Quidam uero etiã hoc poſſunt. At quibus dum adhuc 64
in uentre ſunt, hic articulus fuerit luxatus, aut dum adhuc augeſcunt, ui elap
ſus, non fuerit repoſitus, aut etiam præ morbo hic articulus exceſſerit ac lu-
xatus fuerit (multa enim huiuſmodi fiũt) talium quibuſdam ſi corruptionẽ
ſenſerit femur, ſuppurationes diuturnæ & linamentis indigentes fiunt, & a-
liquibus oſſium denudationes. Similiter autem & quibus corruptionẽ fe-
moris os ſentit, & quibus non ſentit, multo breuius fit, & uelut ſanum coau
geſcere non ſolet. Tibiæ tamen oſſa breuiora quidem fiunt quàm alterius ti
biæ, ſed paululum, ob cauſas antea relatas. Ambulare uero tales poſſunt, &
quidam ex ipſis eo modo quo perfecti, quibus elapſus articulus repoſitus
D non eſt: aliqui uero etiam toto pede conſiſtentes progrediuntur, declinant
tamẽ inter ambulandum propter cruris breuitatem coacti. Hæc autem hoc
modo fiunt, ſi diligenter educati fuerint in figuris, & rectè in quibus opor-
tet, priuſquam ad iter faciendum corroborati fuerint: diligenter item & re-
ctè, poſtquam corroborati fuerint. Plurima autem diligentia opus habent
hi, quibus dum maxime infantes ſunt, hæc calamitas contigerit. Si enim ne-
glecti fuerint dum infantes ſunt, inutile penitus, & omni augmento priua-
tum, totum crus euadit, et carnes totius cruris magis minuuntur quàm ſani.
Multo tamen minus his minuũtur quàm illis quibus intro excidit, propter
uſum & laborem, ita ut ſtatim crure uti poſſint, uelut etiam paulò ante in ga
leanconibus dictum eſt. Sunt autem aliqui, quibus partim ſtatim à natiui 65
tate, partim præ morbo, amborum crurum articuli exciderunt ad externam
partem. His igitur oſſa quidem eaſdem affectiones habent ac perpetiuntur.

Carnes tamen minimè effœminantur. Sed & ſatis carnoſa crura fiunt, præ- B
terquam ſi quid ſanè circa internā partem paululum deficiat. Propterea ue-
ro ſatis carnoſa ſunt, quia utriſq; cruribus ſimiliter utuntur. Similiter enim
fluctuant hàc atque illàc inter ambulandum: & uehementer eminentibus
natibus hi uidentur, propter articulorum exceſſum. Si uero oſſa ipſis corru
ptionem non ſenſerint, neq; gibboſi ſupra coxas fiant: nonnullos enim etiā
talia corripiunt: Si igitur tale quid non contigerit, ſatis ſani de cætero du-
rant. Totum tamen corpus hi minus augeſcens habent, capite excepto. At
uero quibus in poſteriorem partem femoris caput exciderit: (paucis autem
excidit:) hi crus extendere non poſſunt, neq; iuxta articulum elapſum, neq;
ita ualde circa poplitē, & multo minus quàm hi quibus iamdudum id con- F
tigit. Hi enim magis & circa inguen, & circa poplitem, articulum extēdunt.

66 Illud tamen inſuper intelligere oportet: (Eſt enim cōmodum, & magni fa
ciendum, & pleriſque ignotum:) Quòd neq; ſani articulum circa poplitem
extendere poſſunt, ſi non ſimul extendant etiā articulum circa inguen, præ-
terquā ſi pedem ualde ſurſum attollant. Sic enim poterint. Hi itaq; neq; in-
flectere articulum circa poplitem ſimiliter poſſunt, ſed multo difficilius, ſi
non etiā articulum circa inguen inflexerint. Multa uero etiam alia circa cor-
pus, huiuſmodi fraternitates ac cognationes habent, & circa neruorum di-
ſtentiones, & circa muſculorū figuras, plurima, & pluris facienda ut cogno-
ſcantur, quàm quiſpiam putauerit. Item circa inteſtini naturā, & totius uen-
tris, & circa uterorum errores ac diſtentiones. Verum de his alibi nobis ſer G
mo erit cognatus his quæ nunc dicuntur. Sed de quo nunc ſermo eſt, neq;
extendere poſſunt, uelut iam dictum eſt, & breuius crus apparet, atq; hoc
ob duas cauſas, & quòd non extenditur, & quòd ad natium carnē elapſum
eſt. Natura enim oſſis coxæ ea parte eſt, qua & caput & ceruix femoris exi-
ſtit. Vbi uero luxatum fuerit, pronum ad externā partem natium defertur.
Inflectere tamen poſſunt, ſi dolor non prohibeat, & tibia & pes moderate
recta apparent, & neq; hàc, neq; illàc multum inclinata. Iuxta inguen uero
caro inſuper aliquanto mollior eſſe uidetur, præſertim ad contactum, utpo
te articulo ad alteram partem elapſo. Ad ipſas autem nates ſi attrectetur fe-
moris caput, aliquanto etiam magis extuberare uidetur: atq; hæc quidem ſi
67 gna ſunt, ſi cui in poſteriorem partem femur excidit. Cui igitur iam perfe H
cto elapſum, nō fuerit repoſitum, hic ambulare quidem poteſt, ubi tempus
interceſſerit, & dolor ſedatus fuerit, & articulus in carne uerſari adſueuerit.
Cogitur tamen uehementer ſe inflectere circa inguina, dum iter facit, atque
hoc ob duas cauſas: tum quòd multo breuius crus fit, ob ea quæ antea dicta
ſunt: tum quod multum ualde abeſt ab eo ut calcaneo terram contingat. Si
enim conaretur uel paululum pede illo uehi, ita ut nihil aliud habeat quo ſe
firmet, retro ſane corruerit. Magna enim fuerit momenti inclinatio, & coxis
multum in poſteriorem partem ſupereminentibus ſuper pedis greſſum, &
ſpina inſuper ad coxas urgente. Vix autem pectore pedis terram attingit,
& ne ſic quidem, niſi ipſe ſeipſum circa inguina inflectat, & altero crure cir-
ca poplitem inſuper ſe inflectat. Ob hæc autem cogitur, ut manum quæ eſt
ſecundum læſum crus, ad ſupernam femoris partem in ſingulis greſſibus fir
met,

A met. Cogit igitur aliquantum hoc ipſum, ut circa inguina inflectatur. Nam in permutatione crurum in ambulando, corpus ſupra læſum crus uehi non poteſt, ſi nõ inſuper firmetur crus per manum ad terram, nimirum quũ non ſub corpore articulus ſubſiſtat, ſed ad poſteriorem partem iuxta coxam extet. Abſq; tamẽ baculo tales iter facere poſſunt, ſi aliàs adſueuerint, eo quod greſſus pedis in ueteri rectitudine manet, & non ad externam partem inclinatus eſt. Quapropter nihil opus habent baculi fulcimento. Quicunq; tamen pro femoris per manum apprehenſione, ſuppoſito ſub alam, quæ ad ſiniſtrum crus eſt, ſcipione inniti uolunt, hi ſi quidem longiorem ſcipionem ſuppoſuerint, erectiores quidem iter facient, pede autem ad terram non in-

B nituntur. Si uero pede inniti uolent, breuior ipſis baculus faciendus eſt, & ad inguina ut ſe inflectant neceſſe fuerit. Cæterùm carnium imminutiones etiam his ſecundum rationem fiunt, uelut antea dictum eſt. Qui enim eleuatum habent crus, & nihil laborant, his etiam maximè minuuntur. Si uero plurimo utuntur ingreſſu, his minimè minuuntur. Sanum tamen crus nihil inde utilitatis conſequitur, ſed etiam deformius fit, ſi læſo crure ad terrã innitentes utantur. Illi enim ſimul inſeruiens, & extra prominente coxa eſſe cogitur, & circa poplitem ſe inflectere. Si uero quis læſo crure non ad terrã utatur, ſed eleuatum habeat, & ſcipioni innitatur, ſic ſanum crus robuſtum fiet. Nam & in naturali ſtatu degit, & exercitationes ipſum corroborãt. Poſſit aliquis dicere, extra medicinã talia eſſe. Quid enim opus eſt de his quę 68

C incurabilia iam facta ſunt, amplius tractare? At hoc facere multum refert. Eiuſdem enim profeſſionis eſt & hæc cognoſcere. Nõ enim fieri poteſt, ut inter ſe dirimantur. Oportet enim curabilia ita tractare, ut ne incurabilia fiant, ea intelligentia ut quàm maxime prohibeamus, ne ad hoc deueniant ut incurabilia reddantur. Oportet autẽ & incurabilia cognoſcere, ut ne maximè lædant. Prædictiones aũt ſplendidæ ſunt ac glorioſæ ex cognitione, quò, et qualiter, & quando, ſingula deſinent, ſiue eo uertantur ut incurabilia fiant, ſiue curationis ſpem exhibeant. Quibuſcunq; uero ex natiuitate, aut dum adhuc aliàs augeſcunt, ita elapſus fuerit articulus, & nõ repoſitus, ſiue ex uiolentia elapſus ſit, ſiue præ morbo: (Multæ enim huiuſmodi luxationes fiũt in morbis: Qui uero ſint hi morbi, in quibus articuli elabuntur, poſtea ſcri- 69

D betur:) Si itaq; elapſus non fuerit repoſitus, femoris quidem os breue fit, affligitur autem totum crus, & augmento deſtituitur, et multo magis excarne fit, eo quod ipſo non utantur. Nam & articulus circa poplitem his affligitur. Nerui enim ob ea quæ antea dicta ſunt intenduntur. Quare articulum circa poplitem extendere nõ poſſunt hi quibus hoc modo coxa excidit. Vt enim in ſumma dicam: Omnia quę in corpore ad uſum facta ſunt, ſi quiſmoderate ipſis utatur, & in his laboribus exerceat, ad quos ſingula ſunt adſueta, ſic quidem ſana ſunt, & augeſcunt, & probè cõſeneſcunt. Si uero quis nõ utatur, ſed quieſcat, morboſiora fiunt, & nõ augeſcunt, & cito conſeneſcũt. Inter hæc autem nõ minimè perpetiuntur hoc & articuli, & nerui, ſi quis nõ ipſis utatur. Propter has igitur cauſas, magis in hoc luxationis modo quàm in alijs affliguntur. Totum enim crus & in oſſium, & in carnium natura, augmento deſtituitur. Tales igitur ubi iam in uiros euaſerunt, eleuatum ac in-

clinatũ crus hoc habent, altero uero uehuntur baculo innitẽtes, aliqui uno, E
70 aliqui duobus. Quibus porro in anteriorem partem femoris caput elap-
ſum fuerit(paucis autem hoc contingit) hi extendere quidem crus perfecte
poſſunt, inflectere autem ſe minime poſſunt circa inguen. Affliguntur autẽ
etiam,ſi circa poplitem ſe inflectere coguntur. Longitudo uero cruris conſi
milis apparet,& circa calcaneum quidem ualde. Verũ ſummus pes aliquan
to minus in anteriorem partem prominere ſolet. Totum autem crus recti-
tudinem habet ſecundum naturam, & neq; hàc, neq; illàc uergit. Cæte-
rum hi ſtatim dolore corripiuntur maxime,& urina imprimis ſupprimitur,
aliquanto magis quàm in alijs luxationibus. Caput enim femoris proxime
his incumbit ad pręcipuos neruos, & circa inguen quidem extuberantes ui F
dentur,& locus extentus apparet: Verum circa nates rugoſior, & maxime
excarnis. Atq; hæc quidem quæ relata ſunt, ſigna ſunt eorum quibus ita fe-
mur excidit. Quibuſcunq; igitur uiris iam factis,hic articulus elapſus,nõ
fuerit repoſitus, hi ubi dolor ipſis ſedatus fuerit, & articulus in eo loco in
quem excidit,uerſari adſueuerit, ſtatim ferè recti ambulare poſſunt abſque
baculo,& ualde quidem recti,utpote quum ad læſum crus,neq; circa ingu-
en,neq; circa poplitem,facile ſe flectere poſſint. Propter inguinis itaq; infle
xibilitatem,rectiore toto crure in ambulando utuntur, quàm quum ſani eſ-
ſent. Sed & aliquando ad terram pedem trahunt,utpote quum ſupernos ar
ticulos non facile inflectant,& toto pede ingrediantur. Nihilo enim minus
hi calcaneo ingrediuntur,quàm anteriore pedis parte. Si uero magnis greſ G
ſibus progredi poſſent, etiam ualde calcaneo inſiſtentes progrederentur.
Nam & ſani quanto minoribus greſſibus iter faciunt,tanto magis calcaneo
ingrediuntur, alterum pedem deponentes, contrarium eleuantes. Qui-
buſcunq; itaq; hoc modo excidit, adhuc etiam magis calcaneo terram con-
tingunt,quàm anteriore pedis parte. Anterior enim pedis pars,ubi reliquũ
crus extentum fuerit, non ſimiliter in anteriorem partem inflecti poteſt, ſi-
cut ubi crus fuerit inflexum. Neq; rurſus ſinuari pes poteſt crure inflexo, ſi-
cut ubi crus fuerit extentum. Sana igitur natura hoc modo eſt, ueluti dictũ
eſt. Quum uero elapſus articulus repoſitus non fuerit, ſic iter faciunt, uelut
dictum eſt,ob prædictas has cauſas. Magis tamen excarne crus fit quàm al
terum,& iuxta nates,& circa ſuram, & iuxta poſteriorem rectitudinem. At H
uero quibus dum adhuc infantes ſunt,articulus ſic elapſus,non fuerit repo-
ſitus,aut etiam à natiuitate ita habuerint, & his femoris os aliquanto magis
minuitur, quàm tibiæ aut pedis oſſa. Et minimum quidem in hoc luxatio-
nis modo femur minuitur. Carnes tamen undiq; minuuntur, maxime circa
poſteriorem rectitudinem, quemadmodum etiam prius dictum eſt. Qui-
cunq; igitur recte educati fuerint,hi ubi augeſcũt,crure uti poſſunt,breuio-
re aliquantum exiſtente quàm altero,ita tamen ut baculo innitantur ea par-
te qua læſum crus eſt. Non enim abſq; calcaneo, pedis pectore admodum
uti poſſunt,ut in id innitantur,quemadmodum in alijs claudicationibus ali
qui poſſunt. Cauſa uero cur non poſſint, ea eſt quæ paulò ante relata eſt.
Ob id igitur baculo inſuper opus habent. Qui uero neglecti fuerint,& cru-
re ad terram non utuntur,ſed eleuatũ id habent, his minuuntur quidem oſ-
ſa,

A ſa,ubi augeſcunt,magis quàm his qui eo utuntur (Minuuntur autem & car
nes magis multo quàm his qui utuntur) Verum circa articulos in directum
mutilatur his crus, aliquanto magis, quàm quibus alio modo luxatio facta
eſt.Quo igitur in ſumma dicatur, Articuli excidentes ac qui luxantur, inæ-
qualiter inter ſeipſos excidunt ac luxantur,aliquando multo plus, aliquan-
do multo minus.Et quibus quidem multo plus luxati aut elapſi fuerint, his
omnino difficilius reponuntur.Et ſi repoſiti non fuerint,maiores & manife
ſtiores mutilationes ac afflictiones tales habent, & oſſium,& carnium, & ſi
gurarum. Vbi uero minus exciderint & luxati fuerint, tales facilius quàm
alij reponi poſſunt.Si uero fruſtra tētati,aut neglecti fuerint, minores ac mi
B nus noxiæ mutilationes his fiunt, quàm illis de quibus paulò ante dictum
eſt. Reliqui igitur articuli etiam ualde multum differūt ad hoc ut aliquan 71
do minor, aliquando maior luxatio fiat. Verum femoris & brachij capita,
quàm ſimillime inter ſe utraqꝫ excidunt. Nam capita prout rotunda ſunt,
ſimplicem & caluam rotunditatem habent. Orbiculatiores autē ſinus ſunt,
qui capita excipiunt, capitibus tamen ipſis congruentes. Quapropter fieri
non poteſt ut dimidium articuli ex ipſis elabatur.Nam ob rotunditatis cir-
cumferentiam,aut ad externam,aut ad internam partem luxari poterit. Sed
de quo nunc ſermo eſt,perfecte excidunt,nam alioqui non excidunt. At-
tamen & hi aliquando plus,aliquando minus,à naturali ſtatu proſiliunt,&
femur aliquanto magis quàm brachium patitur. Nam aliquæ etiam ex his
C luxationibus quæ à natiuitate fiunt, ſi parum elapſæ fuerint, ad naturalem
ſtatum reduci poſſunt,& maxime articuli circa pedem.Quicunqꝫ à natiuita
te mutili fiunt, pleriqꝫ ex his curabiles ſunt, ſi non ualde magna emotio fa-
cta fuerit,aut etiam præauctis iam pueris contigerit.Optimum igitur eſt ut
talia quàm celerrime curentur,priuſquam ualde magnus oſſium defectus fi
at,& priuſquam admodum magnus carnium defectus circa tibiam contin-
gat. Modus itaqꝫ mutilationis non unus eſt,ſed plures.Plurima quidem 72
eluxata non ſunt penitus, ſed per figuræ conſuetudinem, in quadam pedis
interceptione mutilata.Animaduertendum autem in horum curatione eſt,
ut tibiæ circa malleolum os, quod extrinſecus eſt, ad internam partem de-
trudatur ac dirigatur, & calcanei os quod è directo illi ſubiacet,ad externā
D partem retrudatur, quo oſſa quę eminent ſibijpſis occurrant iuxta medium
ac obliquū pedem. Digiti uero aceruati unà cum magno digito ad internā
partem inclinentur,atqꝫ ita circumcirca cogantur. Probe autem deligare o-
portet cerato reſinato,& ſplenijs,& linteis mollibus non paucis,neqꝫ nimis
compreſſis,atqꝫ ita deligationis circumductiones facere, uelut etiam mani-
bus directio pedis fiebat, quo pes paulò magis ad ualgū uergere uideatur.
Soleam etiā quandam facere oportet,aut ex pelle nō nimis dura,aut è plum
bo,eamqꝫ inſuper alligare nō ad corpus poſitam,ſed ubi iam poſtremis lin-
teis deligare uoles.Quum uero iam deligatus fuerit,unius alicuius lintei ex
his quibus deligatur, initium, ad deligamenta quæ infra pedem ſunt aſſue-
re oportet,è directo parui digiti, & poſtea ſurſum extendere, ita ut modera
te habere uideatur,atqꝫ ſic ſupra ſuram circundare,quo ſic extentum ac col-
locatum ſtabile maneat.In ſumma, quaſi quis ceram fingat, ad naturam iu-

ſtam adducere oportet,ita ut & inclinata,& diſtenta præter naturam,& ma E
nibus ſic dirigamus:& ſimiliter deligatione : adducamus autem non uiolen
ter,ſed leniter. Aſſuere uero ita oportet lintea, ut conducat ad reparationes
ac appenſiones faciendas. Aliæ enim claudicationes alia reparatione ac ap-
73 penſione opus habent. Calceum inſuper plumbeum facere oportet,extra
deligationem adalligatum,qualem modulum crepidæ Chię habebunt. Ve
rum nihil ipſo opus eſt, ſi quis et manibus recte direxerit,& linteis recte de
ligauerit,& appenſiones ac reparationes per aſſuta lintea recte fecerit. Atq;
hæc quidem eſt curatio, & neque ſectione, neq; uſtione; neq; alia uarietate
quicquam opus habet. Citius enim talia medicinæ obtemperāt, quàm quis
putarit. Deuincere tamē tempore oportet, donec in iuſtis figuris corpus au F
ctum fuerit. Vbi uero calcei ratio habenda eſt, Arbylæ lutigradæ,calcea-
menti ita appellati ſpecies,accōmodatiſſimæ exiſtunt. Hoc enim calceamen
tum minime à pede ſuperatur, ſed potius ipſum ſuperat. Idoneus eſt etiā
74 Creticus calceamentorum modus. At uero quibus tibiæ oſſibus luxatis,
ac ulcere inducto, articuli circa pedem penitus eminent, ſiue intro uergant,
ſiue extra,tales reponere nō oportet,ſed permittere ut quicunq; uelit medi-
cus reponat. Illud enim clare ſcire oportet quod homo morietur, ſi repoſiti
permanſerint. Sed & uita paucorū dierum his continget. Pauci enim ex ip-
ſis ſeptimum diem tranſgrediuntur. Conuulſio enim eſt quæ ipſos occidit.
Sed & cancerari cōtingit tibiam ac pedem. Hæc ita futura eſſe certo ſcire o-
portet. Et neq; ueratrum mihi uidetur profuturum eſſe, & eadem die datū, G
& rurſus epotum,proxime aūt ſi quicquam huiuſmodi facit, non tamen mi
hi hoc uidetur. Si uero repoſiti non fuerint,& ne tentati quidē ab initio, ple
riq; ipſorum ſuperſtites euadunt. Sic autem & tibiam & pedem coaptari o-
portet,prout ipſe uolet, modo non ſint dependentia, aut cōmota. Curatio
uero facienda eſt cerato picato,& ſplenijs uino imbutis paucis nō ualde fri-
75 gidis. Frigiditas enim in talibus conuulſionem accerſit. Idonea etiam ſunt
folia betarū,aut tuſſilaginis,bechij appellatę, aut alicuius alterius huiuſmo-
di, in uino nigro auſtero ſemicocta ac impoſita. Et faciēda eſt curatio ſuper
ulcus & ſuper partes adiacentes. Et cerato tepido ipſum ulcus illinendū. Si
uero hyemis tēpus fuerit,etiā lanæ ſuccidæ uino ac oleo tepidis imbutæ ſu-
pernè ipſum madefaciāt. Deligatio uero nulla, neq; ullū cataplaſma adhibē H
dum eſt. Probe eīn noſſe cōuenit, quod cōpreſſio ac omnis oneris geſtatio,
talibus omne malum affert. Accommodata autem ſunt ad talia, & ex em-
plaſtris aliqua quæ cruentis uulneribus deſtinata ſunt, quibus uidelicet ex
ipſis confert, ut lanæ ſuperimpoſitæ uino madefiant, & multo tempore ſi-
nantur. Quæ uero ex illis cruētis emplaſtris, pauciſſimis diebus incumbere
debent,& quę reſina comprehenduntur forinſecus adiecta,non ſimiliter ut
illa idonea ſunt: diuturna enim ſit horum ulcerum purgatio, quum multo
tempore madore abundent. Quoſdam tamen ex his deligare, bonum eſt.
Verum illud clare noſſe oportet, quod neceſſe eſt hominem turpiter clau-
dum fieri. Nam pes in talibus in ſupernam partem retractus eſt:& oſſa luxa-
ta, extra eminentia apparent. Neq; enim ullum ex talibus oſſibus plerunq;
denudatur,niſi leuiter aliquantum:neq; abſcedit, ſed tenuibus ac debilibus
cicatri-

A cicatricibus circumducitur: atq; hoc ſi multo tẽpore quieuerint: Sin minus, periculum eſt ne ulcuſculum immedicabile relinquatur. Verum de quo ſer mo eſt, qui ſic curantur, ſeruantur. Si uero repoſitus fuerit articulus ac per⸗ manſerit, moriuntur. Eadem ratio eſt, ſi etiam cubiti oſſa circa manus arti 76 culum ulcere facto emineant, ſiue ad internam manus partem, ſiue ad exter⸗ nam. Clare enim noſſe id oportet, quod is morietur intra paucos dies tali morte, qualis antea dicta eſt, cui repoſita oſſa permanſerint. Quibus uero re poſita non fuerint, neq; repoſitio tentata eſt, hi multo plures ſuperſtites ma nent. Curatio autẽ eiuſmodi etiam talibus cõmoda eſt, qualis iam dicta eſt. Figuram uero claudicationis turpem eſſe neceſſe eſt, & digitos manus debi B les ac inutiles. Si enim ad internam partem oſſa luxata fuerint, digitos infle⸗ ctere non poteſt: Si uero ad externam, extendere nequit. Quibus uero ti bię os facto ulcere, circa genu eminuerit foras, ſiue ad externam partem ſiue ad internam, his ſi quis reponat, adhuc promptior mors adeſt quàm alijs, eti amſi etiã illis prompta aderat. Si uero omiſſa repoſitione medearis, ſpes qui dem ſalutis hoc ſolo modo exiſtit. Verũ periculoſiora hæc oſſa ſunt, quan⸗ to ſuperiora ac robuſtiora ſunt, & à fortioribus elapſa. At ſi os femo⸗ 77 ris quod ad genu eſt, ulcere facto elapſum fuerit & repoſitum permanſerit, mortem adhuc uiolentiorem citius induxerit quàm prius relata. Si uero re⸗ poſitum non fuerit, longe magis periculoſum eſt quàm priora. Sola tamen hæc ſalutis ſpes eſt. Eadem uero ratio eſt, & de articulis circa gibbum cu⸗ C biti, & de cubito ac brachio. Quæcunq; enim ex his luxata, ulcere facto emi nuerint, ea omnia ſi repoſita fuerint mortẽ inducunt: nõ repoſita, ſpem ſalu⸗ tis: claudicationem uero ſuperſtitibus. Lethaliores aũt ſunt ſuperiores arti⸗ culi, ſi reponãtur. Sed & ſi non reponantur, periculoſiores ijdem ſunt. Si ue ro alicui ſuperiores articuli luxati, facto ulcere emineant, hi & ſi reponantur celerrimam mortem inducunt: & ſi nõ reponantur, periculoſiores ſunt. Cu⸗ ratio uero iam relata eſt, quę mihi accõmodatiſſima eſſe uidetur. At uero 78 quib. articuli digitorũ aut pedis, aut manus luxati, facto ulcere eminuerint, oſſe non fracto, ſed circa ipſam cõnexionem auulſo, his ſi repoſiti permanſe rint, adeſt quidem periculum cõuulſionis, ſi non bene curati fuerint: attamẽ operæprecium eſt ut repoſitio fiat, cum prædictione quòd multa cuſtodia D ac cura opus habet. Reponere uero facilimũ eſt, efficaciſsimumq; ac arti⸗ ficioſiſſimũ per uecticulum, uelut etiam antea dictũ eſt in fractis ac eminen⸗ tibus oſſibus. Poſtea quieſcere quàm maxime conuenit, & decũbere, ac pau co cibo uti. Melius eſt & pharmaco ſurſum purgante leui aliquo uti. Vlcus uero curare oportet, aut cruentis emplaſtris quæ madefiunt, aut polyoph⸗ thalmi ſiue buphthalmi folijs impoſitis, aut quib. oſſa in capite fracta curan tur: Nihil aũt ualde frigidum adhibere. Minime igitur primi articuli pericu loſi ſunt: ſuperiores autẽ periculoſiores. Reponere uero oportet eadem die aut poſtridie: Tertio ac quarto minime. Quarto enim die maxime recru deſcere ſolent. Quibus autem non ſtatim repoſiti fuerint, in his dictos dies tranſgredi oportet. Quicquid enim intra decem dies repoſitum fuerit, om⸗ ne id continetur. Si uero repoſito oſſe conuulſio accedat, articulum ſtatim eijcere oportet, & calida quàm ſæpiſſime humectare, & totũ corpus, & pręs⸗

ſertim circa articulos,calide & leniter ac molliter tractare. Verum inclinatū B
magis quàm extentum totum corpus eſſe oportet.Expectandum tamen eſt
articulos circa digitos qui reponuntur abſceſſuros eſſe.Plerunq; em̄ ita con
tingit,ſi uel quæuis inflãmatio ſubſit. Quare ſi non propter uulgi imperiti-
am,medico uerēda eſſet accuſatio,nullum penitus reponere oportebat. At-
que ad hunc modum periculoſa ſunt oſſa, circa articulos eminentia foras, ſi
79 reponantur,quemadmodum dictū eſt. Quæcunq; uero circa articulos di
gitorum penitus reſecantur,ea plerunq; innoxia ſunt,ſi non quis in ipſa uul
neratione ex animi deliquio lædatur. Et curatio uulgaris talibus ulceribus
ſufficit.Sed & quæ non circa articulos, ſed iuxta aliam quandam oſſium re-
ctitudinem reſecantur,& hęc innoxia ſunt,& adhuc alijs curatu faciliora.Et F
quæ iuxta digitos oſſa fracta extra eminent, non ad articulum, & hæc ſi re-
ponantur,innoxia ſunt. At reſectiones oſſium perfectæ circa articulos,et
in pede,& in manu,& in tibia ad malleolos, & in cubito ad iuncturam ma-
nus, pleriſq; quibus reſecantur innoxiæ ſunt, ſi nō ſtatim animi deliquium
80 euertat,aut quarta die febris continua accedat. Corruptiones tamen car-
nium contingunt,& in uulneribus ſanguifluis euadentibus, & uehementi-
bus conſtrictionibus, & in oſſium fracturis magis quàm oportet compreſ-
ſis:& alijs uinculis uiolentis intercepta pleriſq; decidunt. Et pleriq; ex tali-
bus ſuperſtites euadunt, & quibus femoris pars aliqua & carnium & oſſis
decidit, & quibus brachij pars (Minus autem ſi cubiti aut tibiæ pars deci-
derit) & amplius facile ferentes ſuperſtites euadunt. Quibus igitur fractis G
oſſibus corruptiones ſtatim fiunt, & denigrationes, his abruptiones corpo
ris celeres circumcirca fiunt, & decidentia cito decidunt, ut quum oſſa iam
anteà remiſerint emollita. Quibus uero dum oſſa ſana ſunt, denigratio-
nes fiunt,carnes quidem etiā his cito moriuntur,oſſa uero tarde abſcedunt,
qua parte termini ſunt denigrationis,& oſſis nudatio extat.Oportet autem
partes corporis quæcunque infra terminos denigrationis ſunt, quum iam
penitus mortuæ fuerint, & doloris exortes, iuxta articulum auferre, pro-
uidendo ut ne uulneres. Si enim is cui reſectio fit, dolore affectus fuerit, &
corpus nondum mortuum fuerit ea parte qua reſecatur, magnū periculum
eſt ne præ dolore animi deliquium incidat. Talia uero animi deliquia mul-
81 tos iam eueſtigio peremerūt. Femoris itaq; os tali modo denudatū octo- H
geſimo die abſcedere uidi. Tibia tamē huic homini circa genu uigeſima die
ablata fuerat,aut ut mihi uidebatur etiam citius.Non enim ſimul, ſed ad ma
iorem prouidentiam facere quid mihi uiſum fuit. At tibiæ oſſa ex eiuſmo
di denigratione circa mediam tibiam,ſexageſimo die mihi deciderunt,quę-
cunq; ex ipſis fuerunt denudata. Differt equidem & curatio à curatione,
ad hoc ut oſſa denudata citius aut tardius decidant. Differt etiam compreſ-
ſio à compreſſione, prout uehementior aut debilior fit, ad hoc ut citius aut
tardius nerui denigrati emoriantur,carnes itē & arterię ac uenæ.Nam quę-
cunq; non uehementer intercepta moriuntur, ex talibus quædam ad oſſiū
denudationes nō perueniunt,ſed magis in ſuperficie decidunt.Propter has
igitur cauſas,non unum numeri nomen tempori poni poteſt, in quanto ſin
gula ex his iudicantur. Aſſumere uero ualde oportet tales curationes.
Sunt

A Sunt enim magis horrendi aſpectus quàm curationis, & curatio lenis omnibus talibus ſufficit. Ipſa enim ſeipſa ſolum iudicant. Et circa uictum diligentiam adhibere oportet, ut pro uiribus febris exors ſit:& in iuſtis figuris corpus collocare. Iuſtæ autem hæ ſunt, ut neq; ſublimius eleuatum ſit, neque deorſum repat: Sed magis præterea ſurſum uergat, donec perfecte fuerit circumcirca abruptum. Nam in hoc tempore ſanguinis eruptionum periculum imminet. Ob id igitur uulnera deorſum repentia facere nõ oportet, ſed uice uerſa. Alioqui ubi tempus amplius acceſſerit, & ulcera pura facta fuerint, non amplius hæ figuræ commodæ ſunt, ſed poſitio recta, & aliquando deorſum repentes. Temporis enim progreſſu quibuſdam horum B oſſis diſceſſiones fiunt, & ſubligaminibus opus habent. Expectare tamẽ oportet, ut tales per tempus à dyſenteria corripiantur. Nam in pleriſque denigreſcentibus dyſenteria accedit, & in ſanguinis eruptionibus ex ulceribus. Accedit autem iudicatis iam denigrationibus ac ſanguinis erupnone, & procedit quidem large ac uehementi impetu, ſed non ad multos dies durat, neq; lethalis eſt. Neq; enim ualde cibum auerſantur tales, neq; aliàs uaſa uacua facere conducit. Femoris porrò luxationem circa coxam hoc modo reponere oportet, ſi ad internam partem elapſum fuerit. Bona quidem ac iuſta & ſecundum naturam hæc repoſitio eſt, & ſanè etiam aliquid oſtentationis habens, ſi quis talium rerum iactatione ſuperbire uelit. Ex pedibus hominem ad tranſuerſam mediæ domus trabem ſuſpendere oportet, uin- 82
C culo forti, ſed molli ac lato, ita ut pedes quatuor digitorum ſpatio, aut minus, inter ſe diſtantes habeat. Sed & ſupra genua latum ac molle lorum circundatum eſſe oportet, quod item ad trabem illam extendat. Crus autem læſum duobus digitis amplius quàm alterum extentum eſſe oportet. A terra uero abſit caput ad duorum cubitorum ſpatium, aut paulò plus, aut minus. Manus autem iuxta latera extentæ, aliquo molli ſint alligatæ. Omnia uero hæc ſupino iacenti ipſi præparentur, ut quàm breuiſſimo tempore pendeat. Poſtquam uero ſuſpenſus fuerit, uirum peritum, & non debilem immiſſo inter femora cubito ita agere oportet, ut cubitum inter caput femoris elapſum, & interfœmineum locumq; inter anum ac pudendum ponat, & poſtea altera manu ad illam interpoſitam coniuncta, rectus aſtans ad ſuſpenſi D corpus, derepente ſe appendens ſublimis quàm æquabiliſſime dependeat.

Hæc repoſitio omnia quibus ſecundum naturam opus eſt exhibet. Nam & ipſum corpus ſuſpenſum ſua ipſius grauitate extenſionem facit: & is qui appendet, unà cum extenſione, femoris caput ſuper acetabulum eleuari cogit, ſimulq; cum cubiti oſſe, uelut cum uecte molitur ac cogit, ut ad priſtinã naturam relabatur. Oportet autem uincula omnino bene conſtructa eſſe, et curare ut fortiſsimus ſit is qui ſe appendit. Quemadmodum igitur etiam antea dictum eſt, Magna eſt differentia naturarum in hominibus, ad hoc ut 83
uel facile, uel difficulter repoſitio fiat. Et cur magna ſit differẽtia, dictum eſt antea, ubi de humero egimus. Quibuſdam enim femur rurſus incidit, nullo adhibito apparatu, ſed ex modica extenſione, quãtum manibus directio fieri poteſt, & ex leui cõmotione. Multis autem qui crus iuxta articulum inflexerunt, iam facta circumagitatione rurſus incidit. At multo plura uulgari cuilibet

cuilibet apparatui non obtemperant. Quapropter ſcire quidem oportet de B
ſingulis optima in omni arte, uti uero his quæ ſingulis uicibus idonea uiſa
fuerint. Relati igitur ſunt extenſionum modi etiã in ſuperioribus,ut quis
uti poſſit ex his qui forte affuerint. Oportet enim in contrarias partes fieri
extenſionem uehementer,in alteram,cruris:in alterã,corporis. Si enim pro-
be extenſio facta fuerit,femoris caput ſupra priſtinam ſedem eleuabitur. Et
ſi quidem ita ſupereleuatũ fuerit,ne prohibere quidem facile ſit, quo minus
ipſum in ſuam ſedem inſideat. Quare omnis iam uectis molitio ac directio
ſufficit. Sed enim in extenſione deficiunt, & ob id maiorem turbationẽ ex-
hibet repoſitio. Oportet igitur non ſolum iuxta pedem uincula alligata eſ-
ſe, ſed etiam ſupra genu, quo non magis circa articulum ſit deligatio in ex- F
tenſione,quàm circa coxæ articulum. Sic igitur extenſionem ad pedis partẽ
præparatam facere oportet. Sed & in alteram partẽ extenſionem, nõ ſolum
ex deligatione circa pectus & alas,in contrarium extendere oportet,ſed eti
am loro longo,duplicato,robuſto, leni,circa interfœmineũ inſerto, & à po
ſteriore parte ad ſpinam porrecto,ab anteriore uero ad clauiculam tenden-
te, ibiq; ad alterũ initium alligato, ita coactionẽ facere oportet, ut alij hinc,
alij illinc extenſionem faciant. ita tamen ut lorum circa interfœmineum, nõ
ſuper femoris caput porrectum ſit, ſed inter caput & interfœmineum. Ve-
rum inter extendendum pugno ad femoris caput quis innixus, id ad exte-
riorem partem propellat. Si uero is qui trahitur eleuetur, iniecta manu, &
cum altera manu coniuncta,ſimul deorſum trahat,ſimulq; ad externam par G
tem cogat. Alius uero quiſpiam partem femoris ad genu, placide ad inter-
84 nam partem dirigat. Dictum autem eſt etiam antea, operæprecium eſſe
ut ſi quis in urbe populoſa medicinam exerceat, lignum poſſideat quadran
gulare ſex cubitorum,aut paulò minus:latitudine bicubitali: craſſitudo au-
tem ſufficit dodrantalis. Id ſecundum longitudinem hinc atq; illinc ſectio-
nem inciſam habere oportet,ut ne altior quàm oportet machinatio fiat,de-
inde poſtes aſelli breues,robuſtos,utrinq; inaptatos habere. Poſtea ſufficit
quidem in dimidia ligni parte,nihil tamen uetat etiam per totum,uelut foſ-
ſas longas quinq; uel ſex, quatuor digitorum ſpacio inter ſe diſtantes, inci-
ſas eſſe:& ſatis eſt ut ſint hæ & latitudine & profunditate trium digitorum.
Habere etiã in medio hoc lignum debet excauationem profundiorem qua H
drangulam trium digitorum, quo in hanc excauationem, ubi opus eſſe ui-
ſum fuerit, lignum cauitati congruũ infigatur, quod ſuperne ſit rotundum.
Infigendum autem hoc eſt,ſi quando conducere uiſum fuerit, inter caput fe
moris & locum inter anum ac pudendum. Hoc lignum erectum ſtans pro-
hibet ne concedat corpus,dum à pedibus extenditur. Quandoq; enim hoc
ipſum lignum ſufficit pro extenſione in contrarium ſuperne facienda. Ali-
quando etiam dum hinc atq; illinc crus extenditur, hoc ipſum lignum hàc
uel illàc laxum incumbens,cõmodum ad hoc fuerit,ut inſtar uectis,caput fe
moris ad externam partem extrudat. Ob hoc enim etiam foſſæ inciſæ ſunt,
quo in quibuſcunq; ex ipſis congruũ id facere fuerit, uectis ligneus immiſ-
ſus molitionem faciat,aut circa articulorum capita, aut ad ipſa penitus capi-
ta infixus, unà cum extenſione, ſiue ad externam partem, ſiue ad internam,

molitio-

A molſtionem facere expedierit: ſiue etiam rotundum uectem eſſe conducat,
ſiue latum:alius enim alij articulo conducit. Cõmoda autem eſt in omni- 85
um articulorum cruris repoſitione, hæc per uectes molitio unà cum concuſ
ſione. Verum de quo nunc ſermo eſt, teretem ac rotùndum uectem eſſe con
uenit. Ex his machinis ac coactionibus, non uidetur mihi fieri poſſe ut ulli-
us articuli repoſitio fruſtra tentetur. Inuenire tamen quis poſſit etiam alios
modos repoſitionis huius articuli. Si enim lignum hoc magnum, habeat in
medio, & à laterib. duos poſtes pedales, eius altitudinis, quæ conferre uide-
tur, alterum hinc, alterũ illinc. Deinde lignum tranſuerſum, uelut ſcalæ gra-
dus, poſtibus impoſitum ſit: atq; ita ſano crure inter poſtes tranſmiſſo, læ-
B ſum crus ſupra gradum adaptatum hàbeat. Verùm ad altitudinem, & ad ar
ticulum qua parte excidit, facile quiddam adaptare oportet. Gradum enim
moderato altiorem facere oportet, & ſtragulum multiplex prout congruũ
fuerit, ſub corpus ſubextendere: deinde lignum moderatam latitudinem ac
longitudinem habens, ſub crus ad malleolum uſq; extentum eſſe oportet,
quod ultra femoris caput, quantum eius fieri poteſt porrigatur, & ad crus al
ligetur quotieſcunq; opus fuerit, ut moderate habeat. Poſtea dum extendi-
tur crus, ſiue ligno piſtilloformi, ſiue aliqua alia ex his extenſionibus, crus ſi
mul circum gradum unà cum alligato ligno, deorſum cogere oportet, ita ut
aliquis ſupra articulum iuxta coxam hominem detineat. Hoc enim modo ſi
mul & extẽſio femoris caput ſuper acetabulum attollet, ſimulq; molitio fe-
C moris caput in priſtinam naturam detrudet. Hæ omnes relatæ neceſſitates
ac coactiones fortes ſunt, & omnes calamitate ſuperiores, ſi quis recte ac be
ne præparet. Quemadmodum autem etiam antea dictum eſt, à longe debi-
lioribus extenſionibus, & uiliore apparatu pleriſq; rurſus incidit. At ue- 86
ro ſi ad externam partem femoris caput luxatum fuerit, extẽſiones quidem
hinc atq; illinc facere oportet, eodem modo uelut dictum eſt. Verùm moli
tionem cum uecte lato, unà cum extenſione facere conuenit, ab externa par-
te ad internam cogendo, ita ut ad ipſas nates, & paulò ſuperius uectem adhi
beas. Ad ſanam uero coxam iuxta nates aliquis manibus renitatur, ut ne ce-
dat corpus: aut alio quopiam eiuſmodi uecte ſubmiſſo, & ex foſſa cõuenien
te fulcito contra obnitatur. Partem autem femoris luxati quæ ad genu eſt,
D ab interna parte foras placidè abducat. Cæterum ſuſpenſio in hoc modo lu
xationis articuli non conuenit. Cubitus enim eius qui ſe appendit, caput fe-
moris ab acetabulo propellit. Molitionẽ tamen cum ligno ſubiecto, ita quis
adaptare poſſit, ut huic luxationis modo conueniat, ſi forinſecus adhibeat.
Sed quid õpus eſt plura dicere? Si enim rectè extenſio fiat, & recte per ue-
ctes molitio contingat, qui articulus hoc modo elapſus non reponi poſſit?
At ſi in poſteriorẽ partẽ femur exciderit, extenſiones & in diuerſum ten- 87
ſiones ita facere oportet, uelut dictum eſt, ita tamen ut ſuper lignum multi-
plex ſtragulum inſternatur, quo molliſsimũ ſit, & homo pronus reclinetur
ac ſic extendatur. Verum unà cum extenſione, etiam tabula deorſum coge-
re oportet eodem modo ueluti gibboſitates, è directo natium tabula collo-
cata, aut magis ad infernam quàm ad ſupernam coxarum partem: & inciſu-
ra in pariete ad tabulam excipiendam nõ recta ſit, ſed paululum decliuis ad
pedum

pedum partem. Hæc repoſitio maximè ſecundum naturam eſt huic luxationis modo, & ſimul fortiſſima. Suffecerit autē fortaſſis pro tabula, ut aliquis inſideat, aut manibus innitatur, aut inſcendat derepente, ſimulq́ cum extenſione incumbat. Nullà uero alia ex relatis repoſitionibus ſecundum naturā eſt huic luxationis modo. Si uerò in anteriorē partem elapſum fuerit, idem quidem modus extenſionum faciendus eſt. Verum uirum & manibus ualidiſſimum, & aliàs peritiſſimum, uola manus alterius circa inguina firmata, & altera manu inſuper iniecta, ſimul luxationē deorſum propellere, ſimulq́ femoris partem quæ ad genu eſt, ad anteriorem partē compellere oportet. Hic enim modus repoſitionis, huic luxationi maximè ſecundum naturā eſt. Sed & ſuſpenſio finitimū quid ſecundum naturam habet. Oportet tamen eum qui ſe appendit peritum eſſe, ut ne cubito articulum excutiat, ſed circa medium inter anum ac pudendum locum, & iuxta os ſacrum ſe appendat. B F

68 Laudatur etiam is qui per utrem hūc articulum reponere conatus eſt. Et iam ſanè aliquos uidi, qui præ imperitia, etiam extra & retro luxatos, per utrem reponere conabantur, non animaduertentes quòd magis ipſum eijcerent quàm reponerent articulum. Nam qui primus excogitauit, haud dubie ad intro elapſos articulos, per utrem repoſitionem tentauit. Noſſe igitur oportet quod alia multa utre ſunt potiora. Oportet autem utrem nō inflatum intra femora ponere, quantum fieri poteſt ſupreme ad locum inter anum ac pudendum adductum: & facto à patellis genu initio, femora per faſciam uſq; ad mediam femorum partem deligare: deinde in partem utris ſolutam folle ex officina fabri immiſſo inflare, & utrem cogere ut diſtendatur. G Hominem uerò in latus decumbere oportet, & læſum crus ſuperne habere. Atq; hic quidem eſt apparatus: ſed pleriq; peius præparant quàm ego nūc dixi. Non enim deligant femora ad multam partem, ſed ſolum genua, & nō inſuper extendunt: eſt autem inſuper extenſio quoq; facienda. Attamen aliqui iam repoſuerāt, facile rem aſſequuti. Non autem ita facile eſt coactionē hoc modo perficere. Nam & uter dum inflatur, tumidiſſimas partes ſuas ad articuli caput nō habet, quod maximè emoliri oportet: ſed inferius ipſo, medius ipſe locatus eſt circa media femora, aut adhuc inferius: & rurſus femora ipſa natura ſunt curua. Superne enim carnoſa ſunt, & inter ſe ſociata: Inferne uero ſicca, ut etiam natura femorū utrem ab opportuniſſimo loco repellat. Si uero quis paruum utrem imponat, fieri non poteſt ut paruum robur H

89 articulum cogat. Si itaq; utre uti uelis, femora inter ſe ad multam partem colligāda ſunt: & unà cum corporis extenſione uter inflandus eſt. Crura uero ambo deliganda ſunt uſq; ad finem in hoc repoſitionis modo. At uero in uniuerſa arte hoc plurimi facere præ omnibus oportet, ut id quod ægrotat ſanū facias: Si uero multis modis fieri poſſit ſanatio, ut eum qui minime moleſtus eſt eligas. Nam & uirum bonum, & artis peritū, hoc declarat, qui populo imponere non ſtudeat. Verum de quo nunc ſermo eſt. Tales quędam ſunt familiares extenſiones corporis, ut ex his quæ adſunt expedita ac facilis reperiri poſſit. Nam ſi uincula ex loris mollia ac lenia non affuerint, ſed aut ferrea, aut funes nautici aut domeſtici, faſcijs aut panniculis laneis ea maximè parte amplius obuoluere oportet, qua uincula detentionem factura

ſunt,

A ſunt,atq; ita uinculis deligare: deinde in lecto robuſtiſsimo & ex præſentibus maximo, hominem bene extēdere oportet,hoc modo. Lecti pedes qui ad caput ſunt,aut à pedibus, ad limen ianuæ, intus aut foris prout commodum fuerit firmentur. Ad alteros autem lecti pedes lignum quadrangulare tranſuerſum obijciatur,ita ut à pede ad pedem pertingat. Et ſi quidem tenue fuerit lignum, ad pedes lecti deligetur. Si uero craſſum, non eſt opus: deinde initia uinculorum,& eorum quæ à capite ſunt,& eorum quæ à pedibus, utraq; alligentur ad piſtillum, aut ad aliud huiuſmodi lignum: ita ut è directo corporis ſint,aut paulò ſuperius. Moderatè uero extendantur ad piſtilla erecta conſiſtentia,quorum alterum ad limen,alterum ad lignum obie

B ctum firmetur,atq; ſic refractis piſtillis extēſio fiat. Sufficit autem ſcala quæ robuſtos gradus habet,ſub lectum extēta,pro limine ac ligno obiecto, quo piſtillis ad conuenientes gradus hinc atq; illinc firmatis,ita uinculorum extenſio fiat. Porrò reponitur femoris articulus etiam hoc modo,ſi ad inter 90 nam,& ad anteriorem partē luxatus fuerit. Supra ſcalam in terram defixam hominem collocare oportet: deinde ſanum crus placide extentum deligare,ubi cōmodum fuerit:ex ſiniſtro uero uas teſtaceū aqua plenum, aut ſportulam lapidibus refertam appendere. Alius repoſitionis modus,ſi ad internam partem luxatus fuerit. Inter duas columnas trabem moderata altitudine deligare oportet. Præmineat autem una pars trabis pro magnitudine natium: & ubi ſtragula circum pectus hominis deligaueris, ipſum hominē

C ſupra præminentem trabis partem collocato, & deinde pectus ad columnā lato aliquo uinculo alligato. Poſtea ſanum quidem crus detineat aliquis, ut ne circumagatur. Ex læſo uero appendatur pondus quantum congruit,uelut etiam prius dictum eſt. Primum igitur ſcire expedit,quòd omnium oſſium cōmiſſuræ plerunq; ſunt caput & acetabulum. In quibuſdam uero & locus acetabuli formam refert, & oblongus eſt. Quidam uero loci leuiter ſinuoſi ſunt. Semper autem reponere oportet omnes articulos elapſos, maxime quidem ſtatim dum adhuc calidi ſunt: Sin minus, quàm celerrime. Nam & ei qui reponit, facilius ac citius reponere contingit, & ægroto multo minus doloris affert repoſitio priuſquam intumuerit. Omnes etiam articulos ubi reponere uoles, præmollire ac cōmouere oportet. Sic enim facilius

D reponi ſolent. Circa omnes autem articulorum repoſitiones hominem attē nuare oportet, maxime circa maximos articulos & repoſitu difficilimos: minimum circa minimos & faciles. At uero ſi digitorum articulus, ſiue pri 91 mus,ſiue ſecundus,ſiue tertius in manu exciderit,idem ac æqualis repoſitionis modus eſt: difficilius tamen ſemper maximi articuli reponuntur. Excidunt autem quatuor modis,aut ſurſum,aut deorſum, aut in obliquū utrinque: maxime quidem ſuperne,minime autem in obliquum,in uehemēti motu. Vtrinq; autem in ea parte in quam exciderunt,uelut crepido eſt. Si quidem igitur ad ſupernam aut infernam partē exciderit articulus, eo quòd leuior eſt hic locus quàm à lateribus, & ſimul parua facta eſt tranſgreſſio, facile eſt reponere. Modus autem repoſitionis ſic habet. Digitum ſummum aut deligamento aliquo,aut alia quapiam huiuſmodi re obuoluito,ut ne ubi ſummum digitum apprehenſum extendis elabatur. Quum autem obuol

ueris, alter quiſpiam manum ſupra iuncturam apprehendat, alter digitum B
obuolutum,atq; ita uterq; ad ſeipſum probe extendat,ſimulq; elapſum arti
culum ad ſedem ſuam detrudat.Si uero in obliquũ excidit,extenſionis qui-
dem idem modus eſt. Vbi uerò iam uiſus fuerit tibi articulus lineam tranſ-
greſſus eſſe, ſimul cum extẽſione ſtatim ad locum ſuum detrudere oportet,
ita ut alius quidam ex altera digiti parte obſeruet ac repellat, ut ne rurſus il-
92 lic elabatur. Moderate quoq; repoſitionem faciunt uimineæ texturæ,ſau
ræ id eſt lacertæ appellatæ,ex palmis contextæ:ita ut dum digitum hinc at-
que illinc diſtendis,altera manu lacertam,altera manus iuncturã apprehen-
das.Poſtquam autem repoſueris,deligare oportet linteis quàm citiſſime te-
nuiſſimis inceratis,cera neq; ualde molli,neq; ualde dura.Dura enim de di- F
gito abſcedit.Mollis autem & liqueſcens eliquatur,& digito caleſcente de-
perit.Soluendus autem eſt digiti articulus tertia aut quarta die. In ſumma ſi
inflãmatus fuerit,frequentius ſoluendus eſt:Sin minus,rarius.De omnibus
articulis hæc dico. Reſtituitur digiti articulus decimaquarta die.Idem ue
ro eſt curationis modus digitorum manus ac pedis. Circa omnes autem ar-
ticulorum repoſitiones attenuare oportet ac fame macerare uſque ad ſepti-
mum diem:& ſi inflãmati ſint,frequentius ſoluere:Sin minus,rarius. Quie-
tem uero ſemper habere oportet afflictum articulum, & quàm optime figu
93 ratum poſitum eſſe. Genu porro propter expeditam ac facilem naturam,
mitius eſt quàm cubiti gibbus.Quare etiam facile excidit.Excidit autem ſæ
pe intro:Sed & extra, & in poſteriorem partem. Repoſitiones autem fiunt G
ex repentina conflexione aut ex calcitratione: aut conuolutam faſciæ molẽ
in poplitem ponito, & circum illam corpus ita ad flectendum genua in ter-
ram dimittito. Poteſt etiam ubi in poſteriorem partẽ excidit, moderata ex-
tenſione reponi,ueluti cubiti gibbus.Si uero hàc aut illàc exceſſit, ex confle
xione aut ex calcitratione reponitur. Cęterum directio ex moderata exten-
ſione omnibus cõmunis eſt. Si uero nõ inciderit, hi quibus in poſteriorem
partem excidit,flectere non poſſunt:Sed neq; alij ita ualde:minuitur autem
femoris & tibiæ anterior pars.Si uero intro, ualgiores fiunt.Minuuntur au
tem externæ partes.Si uero extra, magis uari ac detorti, minus claudi fiunt,
craſſiore autem oſſe uehuntur,& internæ partes minuuntur.At ſi ex natiui-
94 tate,aut in augmento hæc fiant,iuxta priorem rationem res ſe habet. Cæ H
terum articuli circa malleolos luxati extenſione uehemẽti opus habent, aut
manibus,aut alijs huiuſmodi:& ſimul directione utrunq; præſtante.Com-
mune autem hoc eſt omnibus. At uero luxationes articulorum in pede,
uelut eas quæ in manu fiunt ſanabis. Qui uero cum tibia cõmunionem ha-
bent,& ex natiuitate elapſi ſunt,aut etiam in augmento luxati, eandem cum
manu repoſitionem expetunt. Quicunq; uero facto ſaltu ex ſupernis, cal
caneo innitentes ſe firmarunt,ſic ut oſſa diſparata ſint, & uenæ humores ef-
fuderint,& nerui contuſi ſint:ſi grauiter hęc acciderint,periculum eſt ne cor
ruptione accedente per omnem uitam affligantur: obtorta enim fiunt oſſa;
95 nerui autem inter ſe cõmunionem habent. Quin & quibus fractis, aut ex
uulnere, uel in tibia, uel in femore,aut neruis exolutis qui his cõmunicant,
aut ex negligẽti decubitu, calcaneum fuerit denigratum, etiam his maximę
recru-

A recrudeſcentiæ ex talibus fiunt. Quandoq; etiã ad corruptionem accedunt febres acutæ, ſingultuoſæ, mentem percellentes, citam mortem inducentes, & inſuper uenarum ſanguifluarum liuores. Signa recrudeſcentium ſunt, ſi effuſo ſanguine ſugillata & denigrata, & uicina his, ſubdura ac ſubrubra fuerint. Si enim cũ duricia liueſcant, periculum eſt ne denigreſcãt. Si uero ſubliuida ſint, aut etiam liuida mollia et diffuſa: aut cum uirore ſubpallida ac mollia: hæc in omnibus talibus bona ſunt. Curatio ſi febris abſit, ueratro in potu dato fit: Sin minus, non: ſed potu ſi opus ſit, fauorũ cremor decoctus, aut acetum mulſum dulce detur. Deligatio conuenit qualis in articulis. Ad contuſiones autem magis quàm ad omnia, linteis pluribus ac mollioribus uten

B dum eſt, & minus comprimendum, & plurima inſuper calcaneo obuoluenda. Figura fit uelut deligatio poſtulat, ut ne ad calcaneum exprimatur. Ferulis utendum nõ eſt. Quibus uero aut ipſe pes ſolus exceſſerit, aut cum ap 96
pendice (excidit quidem magis ad internam partem) his ſi non rurſus incidat, attenuatur progreſſu temporis & coxa, & femur, & tibiæ pars luxationi oppoſita. Repoſitio eſt uelut iuncturæ ad manum: Extenſio autem uehemens: Curatio pro lege articulorum. Recrudeſcit, ſed minus quàm manus articulus ſiue iunctura, ſi quieuerint. Victus parcior quieſcentibus expedit. Quæ uero ex natiuitate, aut in augmento fiunt, iuxta priorem rationem.

C HIPPOCRATIS COI LIBER DE VLCERIBVS, IANO CORNARIO MEdico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM.

1 Vlcera non niſi uino humectare oportet, ſi non in articulo fuerit ulcus. Vlcus natura humidum. Vlcera quædam neq; cataplaſma ferre queunt. Diæta.

2 Motus cuiuſcunq; generis ulceribus inimicus. Vlcerum inflãmatio quomodo præcauenda. Vlcerum inflãmatio & ſuppuratio. Cataplaſmate in ulceribus quatenus utendum. Vlcerum acuto ſpicillo inciſorum eadem quæ uulnerum cura-
D tio. 3 Carnis ex telo contuſæ ac diſſectæ curatio. Sanguinis frequens defluxus quibus ulceribus conueniat. Quæ poſt ſanguinis defluxum ijs ulceribus conueniant. 4 Olei illitio quibus ulceribus & quo tempore adhibenda. Ventris purgatio quibus ulceribus & uulneribus conueniat. Deligatio quando adhibenda.

5 Quæ anni tempora quibus ulceribus magis conueniant. Vlcerum purgationis ſigna. Vlcerum coitionem quæ impediant. Vlcerum cicatrices quæ cauiores. In ulceribus rotunda ſubcaua excindenda. 6 Ignis ſacer ulceri ſuperueniẽs.

Tumor obortus circa ulcera. Vlcus ex inflãmatione tumidum. Vlcera ex caſu, aut alio quouis modo diſſecata. 7 Vlcus ſub profunda carne. Vlcera uentris.

Cataplaſma tumorum & inflãmationis in circumſitis partibus. 8 Vlceris puri inflãmati curatio. Vuæ albæ immaturæ ſuccus in ulcera. 9 Pharmacum ad ulcera inueterata ac recentia, & ad pudendi & capitis & aurium ulcera. 10 Vulnera recentia auertens ne putreſiant. Ad cruenta uulnera. Pudendorum uerrucis conferentia. 11 Caua ulcera replentia. Lagopyrus. Aliud liquidum. 12 Sicca, ad cruenta uulnera. Aliud ſiccum mordax. Ad uetera ulcera in tibijs fientia. Ad neruos diſſectos. 13 Medicamenta mollientia & cicatrices pulchras facientia.

14 De ambuſtis. Aliud non mordax. 15 Tumores in pedibus & ſponte & non ſua ſponte oborti, in quibus neq; tumores neq; inflãmatio à cataplaſmatis ſedatur. 16 Tumorum pertuſio. Varix in tibijs perſpicuus aut in carne. 17 De uenæ ſectione. B

1 VLCERA uniuerſa, niſi uino, humectare non oportet, ſi non in articulo fuerit ulcus. Nam ſiccum ſano propius eſt, & humidum non ſano. Eſt enim ulcus, humidum: quod uero ſanum eſt, ſiccum. Præſtat autem abſq; deligatione ſinere, præterquam quòd cataplaſma imponitur: quanquam aliqua ulcera neq; cataplaſma ferre poſſint, magis aũt recentia quàm uetuſtiora, & quę ſunt in articulis. Modicus cibus, & aqua, quàm maxime omnibus ulceribus conducunt, & magis recentioribus quàm uetuſtioribus (& ſi quod aliud ulcus inflammatum eſt, aut inflãmationẽ minatur, & ſi periculum eſt corruptionis:) & ulceribus ac inflãmationibus in articulis: & ubi conuulſionẽ fieri periculum eſt: & uulneribus in uentre: Maxime uero omnium, fracturis in capite F

2 ac femore, & ſi cui alij parti fractura contigerit. Stare autem ulceri minime conducit, præſertim ſi quis in crure ulcus habeat: imò neq; ſedere, neq; ambulare. Verum ocium & quies maxime conferunt. At uero recẽtia ulcera omnia, tum ipſa, tum circumſitæ partes, minime inflãmationem incurrent, ſi quis quàm citiſſime ſuppuret, & pus ab oſculo ulceris non interceptum ſupprimatur: aut ſi quis auertat, ut omnino non ſuppurentur, præterquam neceſſario, eoq; pauciſſimo pure, & ſicca ſint quàm maxime ex medicamento non moleſto. Ignẽ enim ſeruorẽ hoc inducit, ubi horror & pulſatio acceſſerit. Inflãmantur enim ulcera tunc quum ad ſuppurationem tendunt. Suppurantur aũt alterato ſanguine ac calefacto, donec putrefactus talium ulcerum pus fiar. Quum uero cataplaſmate opus eſſe uiſum fuerit, non ipſum ulcus cataplaſmate integere oportet, ſed circumſitas partes, quo pus decedat, & quæ indurata ſunt molleſcant. Cæterum ex ulceribus ſi quod acuto ſpicillo inciſum aut diſſectum fuerit, cruentis uulneribus aptũ medicamentum ſuſcipit, & reſiccatorium quoddam, quod prohibet ſuppurationem. G

3 rationem. Si qua caro ex telo contuſa & diſſecta eſt, eam curare oportet, quo quàm celerrime ſuppuretur. Nam & minus inflãmatur, & neceſſe eſt carnes contuſas ac diſſectas, putreſcere ac pus fieri, & eliquari ac conſumi, & poſtea nouas carnes naſci. Omni recenti ulceri, præterquam in uentre, conducit frequenter ſanguinem defluere facere, prout oportunum eſſe uiſum fuerit, & ab ipſis partibus ulcus complectentibus, tum aliàs, tum ſi in tibia ulcus fuerit, aut in digito pedis aut manus, magis quàm ſi alicubi in alia corporis parte. Sanguine enim defluente, gracileſcentia ſicciora fiunt ac minora. Prohibet enim hoc maximè talia ulcera humectari: deinde uero in omnibus, putredo ſanguinis ex ſanguinis tranſmutatione fit. Cõfert autem poſt ſanguinis defluxionem in talibus ulceribus, etiam ſpongiam deligare denſam, mollem, conciſam, ſicciorem quàm humidiorem: aut ſuper ſpongiam H

4 ſuperne folia multa ponere. At oleum, & quæcunque mollia, aut oleoſa ſunt medicamenta, talibus ulceribus non conducunt, ſi non ualde iam ad ſanitatem

nitatem

A nitatem tendant. Neq; ulceribus ex recenti uulnere oleum conducit, neq; mollientia, neq; adipoſa medicamenta, tum aliàs, tum quod ulcus ampliore purgatione opus habet. Vt autem in ſumma dicam, oleó illitio facienda eſt, & in æſtate, & hyeme, in his ad quæ talibus medicamentis opus habemus. Depurgatio uentris deorſum plurimis ulceribus confert, & in uulneribus quæ ſunt in capite, & in uentre, & in articulis, & in quibus corruptionis periculum eſt, & in his quæ conſuta ſunt, & in exedentibus ac ſerpentibus, & aliàs inueteratis ulceribus. At ubi deligare uoles, pharmaca non prius imponere oportet, quàm ubi ualde ſiccum feceris ulcus. Tunc uero apponere oportet, ulcus autem ſæpe ſpongia detergere: & rurſus linteum ſiccum ac B purum ſæpe adhibere, atq; ſic impoſito medicamento quod conferre uidetur, deligare, aut non deligare. Pleriſq; ulceribus tempus calidius cômodius eſt hyeme, exceptis his quæ in capite ſunt ac uêtre: magis uero æquinoctij tempus. Vlcera quæcunq; probe & prout oportet purgata ſunt, ſemper ad ſicciorem modum germinationem faciunt. Hæc autem plerunq; carne non ſuperexcreſcunt. Si undecunq; tandem os diſceſſerit, aut uſtum, aut ſectum, aut alio modo, horum ulcerum cicatrices cauiores fiunt. Vlcera nô purgata, non cômitti ſolent etiamſi adducantur, neq; ſua ſponte coeunt.

Vbi circumſitæ ulceris partes inflãmatæ ſunt, quandiu durat inflãmatio, ulcera coire non ſolent: Sed & ubi circumſitæ partes denigratæ fuerint, & ſanguinis putredine, aut etiam uarice, influxionê ſanguinis exhibente: neq; C hæc coire ſolent, ſi non circũſitas ulceris partes ſanas feceris. Ex ulceribus rotunda ſi ſubcaua fuerint, excidere oportet undiquaq; in orbem ea quæ diſceſſerunt, aut omnia, aut ex dimidio circuli, ſecundum longitudinem naturæ hominis. In omni ulcere, igne ſacro accedente, corporis purgationem facere oportet, in utram partem ulceri contulerit, ſiue ſurſum, ſiue deorſum.

Cui tumor obortus fuerit circa ulcus, ulcere non inflãmato, huic poſtea temporis progreſſu tumor puris ſubſidentiam habet. Quodcunq; ulcus ex inflãmatione tumidum non ſedatur, dum alia quæ ſimul inflãmari ac tumeſcere cœperunt ſedantur, etiã hoc non coaleſcere periculum eſt. Quæcunq; uerò ex caſu, aut alio quopiam modo diſſecantur, & contunduntur, & intumeſcunt, ita ut uicinæ circumcirca partes ſuppuratæ, pus de tumori- D bus per ulcus egerant: in talibus quicquid cataplaſmate opus habere uiſum fuerit, non ſuper ipſum ulcus cataplaſma ponere oportet, ſed ſuper circumſitas partes, quo pus decedat, & indurata molliantur. Poſtquam aũt mollita fuerint, & inflammatio ſedata, ſpongijs ſuper ea quæ abſceſſerunt deligatis compeſcito, initio à ſana parte facto, atq; ita procedendo. Supernè uero ſuper ſpongiam folia ſint multa. Quum uero compeſci non poterit caro, quæ humida exiſtit, in cauſa eſt ut hanc eijcias. Si ſub profunda carne ulcus fuerit, ex utriſq;, & ex deligatione, & ex eo quod inſuper compreſſit, hoc ſane incuruum ſubattollitur: & ſi quis id ſecet ſpicillo, ſi fieri poterit, ad fluxionê accômodatum ab ore ulcus reſecare oportet, ubi cômodum tempus eſſe uiſum fuerit, atq; ita curationem adhibere, qualicunq; tandem indigere uidebitur. Plerunq; uero in omni ulcere quod uentrem habet, in directum ad uiſum conſpicua ſunt omnia, tumore non præſente. Et ſi quidem in ipſo fuerit

putredo,aut caro ſuberit humida ac putrida, hoc ulcus & complectentes ul E
cus partes, aſpectu nigra ſubliuida erunt. Et in exedentibus ulceribus, qua
parte phagedæna affuerit,uehementiſſimeq́ depaſcitur ac edit,ea parte cir-
cumſita ulceris pars colorem habebit nigrum,ſubliuidum. Cataplaſma-
ta tumorum & inflãmationis in circumſitis partibus ſunt,uerbaſcũ coctum,
& trifolij folia cruda,& liguſtri folia cocta,& polium. Si uero etiam purga-
ri opus habuerit ulcus,omnia quidem etiã hæc purgant: Sed & fici & oleæ
folia,& marrubium.Coquere autem oportet hæc omnia,& maxime uiticẽ,
& fici ac oleæ folia: & mali Punicæ folia ſimiliter coquere oportet. Crudis
uero his utendum eſt.Maluæ folia terito cum uino, & rutæ folia,& origani
uiridis.Omnibus his lini ſemen torrefactum ac tuſum quàm leuiſſime, am- F
miſcere oportet. Vbi uero periculum eſt ignem ſacrum in ulceribus obori-
turum eſſe,iſatidis folia trita cruda cum lini ſemine imponito:aut lini ſemen
8 ſolani aut iſatidis ſucco ſubactum imponito. Quum autem ulcus purum
quidem fuerit,uerum inflãmatum eſt & ulcus,& circumſitæ itidem inflãma
tæ partes,lentem uino coctam,ac leuiter tritam, oleo modico ſubactam im-
ponito,ac deligato:& rubi canini folia in aqua cocta,leuiter trita imponito,
linteo tenui ſubextẽto, puro, uinoq́ ac oleo madefacto.Et ubi cõmittere ac
coaleſcere ulcus uoles, rubi canini folia uel ut lentem præparato. Naſturti-
um item,ſauridion à lacerti ſimilitudine appellatum,uinum,& lini ſemen te
nuiter tritum cõmiſceentur.Et hæc,lini ſemẽ,& uitex crudus, & alumen Me
lium:hæc aceto ſubacta. Vuam albam immaturam per colum in uas æris G
rubri expreſſam,per dies ad ſolem exponito,noctu autem tollito, ut ne irro
retur.Per dies uero indeſinenter terito,ut æqualiter ſiccetur,& de æneo ua-
ſe quàm plurimũ aſſumat. Tanto autem tempore ad ſolem exponere opor-
tet,donec ad mellis craſſitudinem deuenerit.Poſtea & hunc ſuccum, & mel
quàm optimum,& uinum dulce,in ęneam ollam infundito, ita tamen ut pri
us reſinam terebinthinam in uino coquas, donec dura fiat inſtar mellis co-
cti, & poſtea reſinam eximas, & uinum affundas. Sit autem plurimus uuæ
immaturæ ſuccus: ſecundo loco uinum: tertio mel. Myrrham etiam ſta-
cten quàm optimam leuiter tritam, eodem uino paulatim affuſo diluito, &
poſtea ipſam per ſeipſam cum uino ſæpe agitando coquito: & ubi ad bonã
craſſitudinem deueniſſe uidebitur, ad uuæ immaturæ ſuccum affundito: & H
nitrum optimũ torrefactum ſenſim ad pharmacum ammiſceto,& floris ęris
minus quàm nitri.Hæc poſtquam miſcueris,coquito non minus tribus die
bus, lignis ficulneis non multis ſuccenſis,aut prunis, ut ne torreatur: & ubi
hoc pharmacum illinitur, omnia quæ imponuntur ſicca ſint, & ulcera non
9 humectentur. Vtendum autem eſt hoc pharmaco ad ulcera inueterata
ac recentia:& ad pudendi,& capitis ac aurium ulcera. Aliud ad eadem ul
cera. Fel bubulum ſiccum,mel quàm optimũ, uinum album in quo cocta
ſint loti ramenta,thus,myrrha æqualis,crocus æqualis,flos ęris ſimiliter.Ex
liquidis autem uinum ſit plurimũ,deinde mel,pauciſſimũ uero fel. Aliud.

Vinum,mel,oleum cedrinum:Sicca uero ſint,flos æris, myrrha,malicori
um ſiccum. Aliud. Flos æris toſtus dimidia parte,myrrhæ duæ partes
dimidiæ,croci partes tres,mel modicum,cum uino hæc torrentur. Aliud.

Thuris

A Thuris pars,gallæ pars,croci tres. Hæc ſingula ſicca quàm leuiſſime teri-
to:deinde mixta ad ſolem calidiſſimum,affuſo uuæ immaturæ ſucco,donec
uiſcoſa fiant,per tres dies terito:poſtea uino auſtero,nigro,odorato,paula-
tim affuſo diluito. Aliud. In uino dulci albo ilicis radices coquito,& u-
bi probe habere uiſum fuerit, de uino defuſo duas partes ſumito,& amurcę
olei quàm ſicciſſimæ partem unam.Poſtea agitando coquito, ut ne torrefi-
ant,lento igne, donec ad bonam craſſitudinem deueniant. Aliud. Reli
qua quidem eadem ſint. Verũ pro uino,acetum ſit album acerrimũ, in quo
tinctæ ſint ſuccidæ lanæ.Poſtea ammixta amurca coquito,& ſuccum capri-
fici affundito,& alumen Melium, & nitrum ac æris florem, utraq; toſta am
B miſceto.Hoc magis priore ulcera purgat. Verum prius non minus reſiccat.
Aliud. Lanas ſuccidas pauciſſima aqua tingito,deinde uini tertiam par
tem ad aquã miſceto , ac coquito donec bona prouenerit craſſitudo. Ex his
recentia uulnera quàm citiſſime ſuppurari poſſunt. Aliud. Aron ſiccũ
inſpergito ac adapiato. Aliud. Fici dum ſucculenta eſt corticẽ uiridem,
in uino tritum immittito:& ſine uino,ipſum etiam cum melle. Aliud. Ad
acetum in quo cocta ſunt loti ramẽta(ſit aũt acetum album) amurcam oliua
rum,& picis ſerum crudum ammiſceto, & illinito, & inſtillato , & deligato
ſicca.(Hoc recentia uulnera auertit ne ſuppurentur:) aut aceto abluito,& ui 10
no imbuta ſpongia extergito. Aliud. Plumbum tritũ cum ſpodio Cy-
prio leuigatum inſpergito.Et loti ramenta inſpergito : & ſquamam æris, &
C chalcitidem cum ære,& ſolam per ſe,& cum loti ramentis.Et aliàs ubi ſiccis
opus fuerit,talibus utendum eſt, & ſpodio Illyrico trito cum ramentis,& ip
ſis ſolis ramentis , & flore argenti ſolo quàm leuiſſimè trito : & ariſtolochiã
raſam ac tritam leuiter,inſpergito. Aliud,ad cruenta uulnera. Myrrha,
thus,galla,ærugo,flos æris toſtus,alumen Ægyptiũ toſtum, œnanthe,lana
rum ſordes,plumbago:Horum ſingulorum æquale pondus diluitur cũ ui-
no uelut ſuperius,& reliqua præparatio fit eodem modo. Aliud. Ace-
tum quàm acerrimum album,mel,alumen Ægyptium, nitrum optimũ leui
ter toſtum,fellis parum,ſimul coquito.Hoc carnem ſuperexcreſcentem con
ſumit,& cauat,& non mordet. Aliud. Herba eſt paruis folijs prædita,
cui nomen eſt Partheniũ microphyllum.Hæc uerrucas de pudendo aufert:
D & chalcitis ex inſula Melo cruda,& elateriũ tenue ſiccũ adaptato: & malico
rium tenue ſiccũ eodem modo. Maxime autem replet caua , pura, herba 11
Lagopyrus nomine:eſt aũt tritico ſimilis ubi areſcit, folio paruo uelut olea,
ſed longiore: & marrubij foliũ cum oleæ folijs. Aliud. Çaricæ ſicciſſi-
mæ internam partẽ pinguem,mellis ſpeciem referentẽ duabus portionibus
cum ſeminis lini toſti non admodum,ac triti quàm tenuiſſimè parte una.
Aliud. Caricæ partem internam,& florẽ æris tenuem modicum, & fi-
ci ſuccũ. Aliud. Caricæ partem internã, chamæleonem nigrũ, bubulũ
fel ſiccũ. Aliud. Reliqua quidem eadem ſint. Verũ ſicca,naſturtiũ te-
nue crudũ,irio,utrunq; pari pondere:caricę uero partes duę ſint,& ſeminis
lini partes duæ,cũ fici ſucco.Quũ aũt aliquo horũ pharmacorũ uteris, ſple-
nia aceto imbuta ſuperne imponito,& ſpongia ſuper ſplenia impoſita deli-
gato,& paulò magis apprimito. Si uero circũſitæ partes inflãmatæ fuerint,

quicquid conferre uiſum fuerit circumponito. Si liquido uti uoles, etiam ca E
ricum pharmacum illinito, & uelut ſupra ſcriptum eſt deligato eodem modo. Eſt autem ex his pharmacũ factum, ueratro nigro, ſandaracha, ſquama æris, plumbo uſto, cum multo ſulphure, auripigmento, cantharide. Ex his prout uiſum fuerit componito, ac utitor. Diluuntur oleo cedrino. Poſtquã uero ſatis fuerit illitum, pharmacum eijcito, & aron coctum, tritum imponito: aut ſiccum, tritum, oleo ſubactum. Et ſi ſicco carico uti uoles, liquida remouere oportet, & pharmacum inſpergere. Facit autem ſiccum ex ueratro ſolo conſtans ac ſandaracha. Aliud liquidum. Herba eſt cuius folium ſimile eſt aro natura, uerum album, lanuginoſum, ad hederæ folij magnitudinem. Hæc herba cũ uino imponitur. Aut ilicis partem eam quæ eſt cir- F
cum truncum, cum uino tritam imponito. Aliud. Vuæ immaturæ ſuccus, acetum acerrimum, flos æris, nitrum, ſuccus caprifici. Ad uuæ immaturæ ſuccum alumen inijcito tenuiſſime tritum, & in uas æris rubri immiſſum ad ſolem exponito ac agitato, & ubi ad bonam ſpiſſitudinem deuenerit tol-

12 lito. Sicca ad cruenta uulnerã hæc faciunt. Veratrum nigrum tenuiſsime tritum inſpergitur, quandiu aliquid humoris inerit ac depaſcentis. Deligatio uero eadem eſt quæ in emplaſtris. Aliud. Salis grana ſicciſſima in æneam ollam, aut fictilem nouam immittito, magnitudine maxime ęqualia, non magna: & mel optimũ dupla ſalis menſura, pro coniectura facta, ad ſalem affundito: deinde ollam prunis imponito, et dum totum combuſtum fuerit, ſinito. Poſtea exterſo ac expurgato per ſpongiam ulcere inſpergito, G
& uelut prius deligato, & paulo magis cõprimito. Poſtridie uero qua parte non adhæſerit pharmacum inſpergito, comprimito ac deligato. Vbi uero pharmacum diſcedere uoles, acetum calidum affundito, donec diſcedat: & rurſus eadem facito, ſi opus fuerit exterſione per ſpongiam facta. Aliud ſiccum mordax. Miſy quàm leuiſſime tritum inſpergito in ea quę humida ſunt ac putrida: & florem æris tenuem non penitus leuiter tritum.

Aliud ſiccum ſimiliter mordax. Vbi ſpongia exterſiſti, lanas quàm maxime ſuccidas in teſta exurito, face admota donec totas cõbuſſeris: hoc pharmacum leuiter tritum inſpergito, & eandem deligationem adhibeto. Aliud ſiccum ad eadem ulcera. Chamæleo niger, alumen fici ſucco ſubactũ: ſubigito aũt toſtum, & anchuſam miſceto. Aliud. Anagallis & alumen H
Ægyptium toſtum. Aliud. Puluillum inſperſilem Orchomeniũ inſpergito. Cæterũ ad nomas proſerpendo depaſcentes, alumen Ægyptium toſtum, itemq́ Melium facit. Verum nitro toſto inſperſo prius præparare ac ſpongia extergere oportet. Facit & chalcitis toſta. Torrere autem oportet, donec flãmæ ſpeciem induat. Ad uetera ulcera in tibijs oborientia: (fiunt autem ſanguinolenta & nigra) meliloti florẽ tritum, melle ſubactum, cataplaſmatis modo utere. At uero ſupra neruos diſſectos, myrti ſylueſtris radices contuſas ac cribratas, & oleo ſubactas deligato. Et herbam quinquefolium (eſt autem alba & lanuginoſa, & altior à terra, quàm nigrũ quinquefolium:) in oleo tritum deligato, & tertia die exoluito. His autẽ medicamen-

13 tis in hyeme potius quàm æſtate utendum eſt. Medicamenta mollientia, quæ etiam cicatrices, pulchras faciunt. Scillæ internam partem mucoſam terito,

A terito,& reſinam de picea,cum recenti adipe ſuillo,& oleo modico,reſinaq́ ac ceruſa modica. Et adipem anſerinũ, ac ſuillum recentem purum, & oleum modicum,& ſcillam ,& ceram albiſſimam. Aut ſcillam,oleum album, reſinæ parum,ceram,adipem ſuillum ueterem ac recentem. Facit & oleũ, & ærugo, & ſcilla,& reſina. Sint autem duæ partes ueteris adipis ad recentem: de reliquis autem quantum oportunum eſſe uiſum fuerit. Adipem recẽtem liquefactum in aliam ollam defundito, & plumbaginem leuiſſime tritam ac cribratam cõmiſceto ac coquito,& primum agitato. Coquito autem donec deſtillatum in terram congeletur:deinde tollito, ac reliquum diffundito,præter lapidem ſubſidentem:& reſinam inijcito ac agitato,& modi B cum oleum cedrinum , & quod prius diffuſum ac ablatum fuit ammiſceto. Porrò in omnibus mollibus in quibus reſinam ammiſces, ubi pharmacum ab igne abſtuleris,in calidum adhuc reſinam immittito ac agitato. Aliud.

Adeps ſuillus uetus & nouus,& cera,& oleum. Sicca uero, loti ramenta, thus,plumbago:thuris uidelicet,pars una, plumbaginis una, & ramentorũ loti una. Sint autem adipis ueteris partes duæ,ceræ una,& noui adipis una.

Aut adipem ſolum ueterem ſuillum , & cum ipſo adipem caprinũ recentem,quàm minime cum membrana,ſed purgatum, parum terito aut cõtundito,& oleum affundito, & plumbum cum ſpodio inſpergito, & ramentorum loti dimidium. Aliud. Adeps caprinus, ſpodiũ, chalcitis cærulea, oleum. De Ambuſtis. Ilicis radices coquere oportet teneras. Quarũ ſi 14

C cortex craſſiſſimus eſt ac uiridiſſimus, confectum in tenues partes, uino albo affuſo,lento igne coquito,donec ad bonam craſſitudinem deueniat,ut illini poſſit. Poteſt & in aqua coqui eodem modo. Aliud non mordax.

Suillum adipem ſolum ueterem liquefactum illinito. Superne uero ſcillę radicem diſſectam imponito ac deligato. Poſtridie uero foueto ac perfundito, & adipem ſuillum ueterem liquato , & ceram ac oleum ammiſceto, thus item,& loti ramenta,ac minium:hoc ubi illeueris,ari folia in uino ac oleo cocta apponito ac deligato. Aliud. Poſtquàm ſuillo adipe illeueris uetuſto,haſtulæ regiæ radices in uino coctas ac tritas ſuperillinito. Aliud.

Adipem ſuillum ueterem liquato , & reſinam ac bitumen ammiſceto , & hæc linteo illita, ad ignem calefacta, imponito ac deligato. Quum in dorſo D ex plagis,aut aliàs ulcus factum fuerit,ſcilla cocta,trita,ac linteo illita deligato. Poſtea uero adipem caprinum,& recentem ſuillum, & ſpodium, & oleum,& thus illinito. Tumores in pedib. oborti,& ſponte,& non ſua ſponte, in quibus neq́ tumores , neq́ inflammatio à cataplaſmatis ſedatur : & ſi 15 quis ſpongias deliget,aut lanas,aut aliud quid ſuper ſanam partem , poſtea intumeſcunt ſua ſponte,ac inflãmantur: influxio ſanguinis per uenas in cauſa eſt,ſi cui nõ contuſio cauſa eſt. Et ſi alicubi alia in corporis parte tale quid fiat,eadem ratio eſt. Verum ſanguinem detrahere oportet,de uenis præſertim influentibus,ſi conſpicuæ fuerint: Sin minus,pertundere tumores 16 oportet,profundioribus ac frequentioribus uulnuſculis impactis. Sed et in alijs omnib. quæ pertundis,ſic facere oportet,atq́ hoc acutiſſimis ac tenuiſſimis ferramentis. Quũ uero ſanguinem detrahis, ſpicillo ne ualde premas, ut ne contuſio accedat. Aceto autem perluito,& grumum ſanguinis in hiatibus

bus ne relinquito: & illito cruentis uulneribus deſtinato medicamento, la- E
nas ſuccidas, carminatas, molles deligato, uino & oleo reſperſas. Et pertu-
ſam partem æger ita habeat, ut refluxus ſit ſanguinis, non defluxus: & omni
nō nō humectet: & parum cibi capiat, & aquam bibat. Si uero ubi ſolueris,
fiſſuras repereris inflammatas, cataplaſma ex uitice ac lini ſemine imponito.
Si uero ulceratæ fuerint fiſſuræ ac eruperint, ad rem reſpiciens, & quod o-
pus fuerit adhibens, de cætero curato. At ubi uarix ineſt in tibia, aut con-
ſpicuus, aut in carne, & tibia eſt nigra, & uidetur opus habere ſanguine ab
ipſa defluente: talia nequaquam pertundere oportet. Plerunq; enim magna
ulcera ex fiſſuris fiunt, propter uaricis influxum. Verum uaricem ipſum ali-
17 às atq; aliàs compungere oportet, ubi oportunum eſſe uiſum fuerit. Cæ- F
terum quum uenam ſecueris, poſtquam ſanguinem dimiſeris, & faſciam ſol
ueris, & non ſiſtatur, in contrarium, partem habeat, quò refluxus ſanguinis
fiat, ſiue manus fuerit, ſiue crus, utpote ſanguine retro fluēte: atq; ita tempus
longius aut breuius decumbens expectet. Poſtea ipſum ſic habentem deli-
gato, nullo grumo exiſtente in fiſſura: deinde ſplenium duplum uino imbu
tum apponito, & ſuper ipſum lanam puram oleo imbutā. Nam etiamſi in-
fluxus ſanguinis fuerit uiolentus, ſuppreſſio fit influentis. Et ſi grumo in fiſ
ſura manente ſic inflāmetur, ſuppuratur. Pranſum autem & potum plus aut
minus uenam ſecare ſinere oportet, & aliquātum calefactum: & die calidio-
re quàm frigidiore. Si uero influat ſanguis, cucurbitam affigere oportet: et ſi
ablata cucurbita, multum ſanguinis, aut ſeroſus ſanguis fluat, cito priuſquā G
repleatur rurſus affigere, & quod reſtat extrahere. Sin minus, grumi in fiſſu
ris inhærent, & deinde ex ipſis inflāmata ulcera fiunt. Aceto autem omnia
talia perluere oportet, & poſtea non humectare, neq; in fiſſuras decumbe-
re: Verum aliquo medicamento cruentis uulneribus deſtinato fiſſuras illi-
nere. Et quum infra genu, aut ad genu affigere cucurbitas oportuerit, ſtanti
erecto, ſi ſtare potuerit, affigantur.

HIPPOCRATIS COI LIBER
DE FISTVLIS, IANO CORNARIO MEDI-co Phyſico interprete. H

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Fiſtularum generatio. 2 Fiſtulæ primùm creſcentes ſunt reſecandæ. Ægrotantis ex fiſtula curatio. Alia curatio. 3 Inteſtini recti inflāmatio. Cauſæ huius morbi. Curatio. 4 Vrinæ ſtillicidium unde. Sedes elapſa. 5 Inteſtini recti humectatio & ſaniei fluor. Sedes ſeu inteſtinum rectum elapſum. 6 Inteſtinum rectum prolapſum & ſanguis profluens. Morbi huius generationis cauſſa. Inteſtini recti inflammatio.

ISTVLAE fiunt quidem ex contuſionibus & tuberculis, fiunt au-
1 tem & ex remigatione ac equitatione, quum in natibus congrega-
tus fuerit ſanguis prope ſedem. Putreſcens enim diſtribuitur ad
molles partes, nimirum quum & inteſtinum rectum ſit humidum, & caro
mollis,

A mollis,in quam diſtribuitur,donec tuberculum eruperit,& deorſum ad rectum inteſtinum computruerit.Poſtquam autem hoc factum fuerit,in fiſtulam abit, ac ſanie manat, & ſtercus per ipſam fluit, & flatus, & abominatio multa.Ex contuſionibus itaq; fit fiſtula,ubi aliquis circa rectum inteſtinum locus contuſus fuerit ex plaga, aut ex caſu, aut uulnere, aut equitatione, aut remigatione,aut quęcunq; talia ſunt.Congregatur enim ſanguis.Putreſcēs autem ſuppuratur, à ſuppurato uero ea quæ de tuberculis dicta ſunt patitur. Primùm igitur quum tale quoddam tuberculnm naſcens ſenſerit,crudum quàm citiſſime ſecare oportet, priuſquam ſuppuretur ad rectum inteſtinum. Si uero iam ægrotantem ex fiſtula aſſumpſeris, allij caulem recen-
B tem accipe,& homine ſupino reclinato,diductis cruribus altero huc, altero illuc, caulem immitte donec offendas ac impingas: & fiſtulæ profunditatē per caulem metire, & ſeſelis radicem tenuiſſime tritam, aqua affuſa ad dies quatuor macerato,eamq; aquam trium cyathorum menſura, melle ammixto æger bibat ieiunus.Cum hac etiam aſcaridas purgato. Quicunq; uero relicti fuerint non curati,moriuntur. Poſtea linteum byſſinum tithymalli magni ſucco imbutum,flore æris toſto trito inſperſo,in penicilli figuram intorque longitudine fiſtulæ æqualem,filo per ſummū penicillum tranſmiſſo,& rurſus per ſummum caulem:& homine ſupino reclinato,adhibito catoptere inſtrumento ſedem expandente, corroſam recti inteſtini partem inſpicito,& ſic caulem immittito: & ubi in inteſtinum inciderit, apprehenſum re-
C trahito, donec penicillus fuerit intruſus, & ſuperiori ac inferiori parti adæquatus. Poſtquā uero fuerit intruſus, glandem corneam in inteſtinum indito,& podice ex terra cimolia oblito ſinito. Vbi uero uētrem exonerat, eximito,ac rurſus indito, donec ad quintum peruenerit diem. Sexta autem eximito,extrahens penicillum ex carne,& alumen terito,eoq; glandem expleto,& in inteſtinum indito ac ſinito, donec alumen liquidum fiat. Podicem uero myrrha illinito,donec coaluiſſe uiſus fuerit. Alia curatio. Crudū linum tenuiſſimum accipito,et ad palmi longitudinem quincuplicato,& pilum equinum circūdato: deinde facto ſpecillo ſtanneo in ſumma parte perforato,& initio lini cōplicati in ſpecillum immiſſo,ſpicillum in fiſtulam demittito, & ſimul ſiniſtræ manus digitum indicem in ſedem indito:ubi uero
D ſpicillum cōtigerit digitum, inflexa ſumma ſpicilli parte, initium lini quod eſt in ſpecillo per digitum adducito: & ſpicillum quidem rurſus extrahito, lini uero initia bis aut ter cōnectito, & reliquam lini partem intortam ad nexum deligato. Poſtea uero dimiſſum negocia ſua obire iubeto. Cæterùm quantum putreſcente fiſtula de lino laxatur, tantum intendere oportet, ac intorquere ſemper ſingulis diebus. Si uero linum crudum computreſcat, priuſquam fiſtula corrodatur,aliud linum ad pilum innecte,immitte ac connecte. Pilus enim ea de cauſa ad crudum linum additur, quod nō putreſcit. Poſtquam uero fiſtula computruerit, ſpongiam mollem in tenuiſſima fruſta conciſam apponere oportet: deinde in fiſtulam quidem, florem æris toſtum multum per ſpicillum immittere: Spongiā uero melle illinere, & ſubiecto digito indice ſiniſtræ manus, ultra protrudere: & appoſitam alteram ſpongiam deligare(eodem modo uelut in hæmorrhoidibus.)Poſtridie ue-

ro

ro exoluere,& aqua calida abluere, & cum ſpongia per ſiniſtræ manus digi E
tum fiſtulam purgare conari: & rurſus æris florem immittere, ac ſpongiam
deligare. Atq; hęc facere oportet per dies ſeptenos. (In his enim maxime tu
nica fiſtulę computreſcit:) de cętero uero donec ſanata fuerit ſpongiam deli
gare. Nam dum per hũc modum fiſtula à ſpongia cogitur ac explicatur, ne-
que rurſus concidere poterit, neq; alia ipſius pars ſanabitur, alia uero rurſus
complebitur, ſed in ſeipſa tota ſana erit. Verum in hac curatione multa aqua
calida proluere oportet, et fame macerare. Si uero non corroſa fuerit fiſtula,
ſpicillo immiſſo ſecato, donec diduxeris, & æris florem inſpergito, & ad di
es quinq; finito: deinde aquam calidam affundito, & polentam aqua ſuba-
ctam ſuperimponito, & betarum folia deligato. Vbi uero exciderit æris F
flos, & fiſtulæ ulcus purum fuerit, uelut priorem curato. Si uero in loco ſit
ubi fieri id non poſſit, & profunda etiam ſit fiſtula, flore æris, & myrrha, &
nitro in urina dilutis colluito: & in fiſtulę oſculum plumbeam glandem in-
dito, ut ne coaleſcat. Collutio uero facienda eſt, pennæ fiſtula ad ueſicam al
ligata, & fiſtula intro immiſſa, atq; ſic collutione infuſa. Verũ ſanus non fit,
3 ſi non ſecetur. Si inteſtinũ rectum inflammatum fuerit, & dolor habeat
& febris, & frequenter ad exonerandum aluum deſideat, & nihil egerat, &
præ inflãmatione ſedes exijſſe uideatur, & aliquando urinę ſtillicidium cor
ripiat: hic morbus fit, quum pituita ex corpore ad inteſtinum rectum decu-
buerit. Conſerunt autem calida. Quum enim hæc adhibentur, pituitam atte
nuare ac conſumere poſſunt, & ſimul acrimonia ſua ſalſam pituitam aquo- G
ſam reddere, ut non ſit ardor, neq; morſus aliquis in inteſtino. Curare ita
que oportet hoc modo. Ægrum in calidam aquam collocato, & trita grani
cnidij grana ſexaginta in uini hemina, & olei hemina dimidia diluito, tepe-
facito, & infundito. Hæc & pituitam educunt & ſtercus. Si uero in aqua nõ
ſedet, oua cocta in uino nigro odorato, ad ſedem apponito, calido quopiã
inferne ſubſtrato, aut ueſica aqua calida plena. Aut lini ſemen toſtum, moli-
tum, tritum, pari farina, in uino nigro odorato, & oleo ammixta, cataplaſma
tis modo calidiſſime imponito. Aut ordeum & alumen Ægyptium tritum
miſceto, & glandem oblongam efformato, & ad ignem tepefaciens digitis
effingito, deinde ſumme tepidam effectam in ſedem indito. Foriſecus au-
tem cerato oblinito, & allium in uino nigro diluto coctum pro cataplaſma- H
te imponito. Poſtquam uero exemeris, in aquam calidam collocato: & ſola
ni ſuccum, & anſerinum ac ſuillum adipem, & chryſocollam, & reſinam, &
ceram albam cõmiſceto, ſimulq; liquefacito, & cum his illinito: & quandiu
inflammatio durauerit, allium coctum cataplaſma adhibeto. Et ſi quidem
ad hæc à dolore liberetur, ſatis ſit: Sin minus, bibat peplum, meconium al-
bum appellatũ, aut aliud quoddam quod pituitam purgat. Et quandiu du-
4 rat inflãmatio, edulijs leuibus nutriatur. Vrinę ſtillicidium ex his incidit.
Veſica ex inteſtino recto caleſcens, caliditate pituitam adducit: à pituita ue-
ro urinæ ſtillicidium fit. Si quidem igitur una cum morbo ſedetur (ſolet enĩ
plerunq; ita fieri) ſatis eſt: Sin minus, medicamenta ad urinæ ſtillicidium de
ſtinata exhibeto. Si uero ſedes elabatur, fomento per mollem ſpongiam
adhibito, & cochleæ muco illito, è manibus deligatum ſuſpendito ad modi

cum

A cum tempus,& redibit. Si uero amplius excidat,& non maneat intus, laterum mollitudines præcingito, & retrorſum faſciam ex cingulo ſubmittito:& ubi ſedem intro protruſiſti, ſpongiam mollem aqua calida, in qua loti ramenta cocta ſunt,imbutam imponito. Sed & de aqua ipſa ad ſedem affundito,ſpongiam uero exprimito:deinde faſciam per media crura ſubextentā, circa umbilicum deligato. Vbi uero aluū exonerare uolet, inter tabulas anguſtiſſimas inſidens id faciat:Si uero puer fuerit, intra mulieris pedes ad genua acclinatus. Dum autem uentrem exonerat, crura extendat. Sic enim minime ſedes exciderit. At ſi inteſtinum rectum humidum fiat,& ſanies defluat, fece uini uſta & aqua ex myrti decocto abluito, & adiantum ſiccum, 5
B tuſum,cribratum inſpergito. Si uero ſanguis profluat, ablutione ex ijſdem facta chalcitidem,& cupreſſi,aut cedri,aut pini,aut terebinthi ramēta inſpergito,pari menſura de his ad chalcitidem ammixta. Forinſecus autem ceratū craſſum oblinito. Quum ſedes ſiue rectum inteſtinum exciderit,& in loco ſuo manere noluerit, ſilphium optimum ac denſiſsimum deraſum tenue inſpergito:& ſternutatorium medicamentum ad nares apponito, & hominem ad iram exacerbato. Aut ubi aqua calida abluiſti,malicoriū,& alumen, in uino albo trita,ad ſedem affundito:deinde pāniculos apponito,& femora per dies tres colligato,& ieiunet. Vinum aūt bibat dulce. Si uero neqꝫ ſic retro cedat,minium mixtum,cum melle illinat. Inteſtinum rectum ſi procidat, & ſanguis profluat, de ari radice detractum corticē in aqua coquito, 6
C deinde tritum farina ammixta calidum imponito. Aliud. Vitis ſylueſtris,quam aliqui pſilothrion uocant,radices tenerrimas deraſas in uino nigro meraco auſtero coquito,deinde tritas tepide imponito. Sed & farinam ammiſceto,& in uino albo ac oleo ſubigito,& tepide imponito. Aliud.

Cicutæ ſemen uino albo odorato inſtillato terito, deinde tepide imponito. Si uero inflāmatum fuerit,hederæ radicem in aqua coctam,leuiter tritam,ammixta farina optima, in uino albo ſubactam imponito, & oleum ad hæc ammiſceto. Aliud. Mandragoræ radicē maxime uiridem:Sin minus,ſiccam:uiridem itaqꝫ lotam ac conciſam, in uino diluto coquito, ac imponito:ſiccam uero tritā ſimiliter imponito. Aliud. Cucumeris peponis internam partem leuiter tritam imponito. Si uero dolor fiat,& inflam
D matum non ſit,nitrum rubrū aſſato,ac leuiter terito,& alumen ac ſalem torreto ac leuiter terito, & pari menſura ſingula miſceto, deinde ad picem optimam ammiſceto,& linteo illita apponito ac deligato. Aliud. Capparis folia uiridia trita,in marſupium coniecta adalligato : & ubi urere uideberis auferto,ac rurſus apponito. Si uero folia non affuerint,corticem radicis capparis contuſum,uino nigro ſubactum,eodem modo alligato. Hoc etiam ad ſplenis dolorem bonum eſt. Ex his cataplaſmatis, quæ quidem frigefaciūt, fluere prohibent:quæ uero molliunt ac calefaciunt,diffundunt: quæ in ſeſe trahunt,ſiccant & attenuant. Porro hic morbus fit, quum bilis & pituita ad hos locos decubuerit. At recto inteſtino inflammato,medicamento in quod reſina,& oleum,& cera, & plumbago, & adeps calidiſſimus commiſcentur,illinere oportet.

HIPPOCRATIS COI LIBER F

DE HAEMORRHOIDIBVS, IANO CORNArio Medico Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Hæmorrhoidum generatio. Curatio. 2 Cognitio. Curatio quæ poſt hæmorrhoidum uſtionẽ adhiberi ſolet. 3 Alia curatio. Alius modus. 4 Extuberantia penitus intus deliteſcens. Cur ſanguis non fluat in hæmorrhoidibus, ablata extuberantia. Manus aut crura in articulis reſecata ſanguinem non fundunt: ſuprà uerò uel infrà fundunt. 5 Alius modus curationis hæmorrhoidum. Phragmites. 6 Hæmorrhoidũ per glandes curatio. Muliebris hæmorrhoidis curatio. F

HAEMORRHOIDVM morbus hoc modo fit. Quum bilis aut pituita ad uenas recti inteſtini decubuerit, ſanguinem qui in uenis eſt calefacit. Caleſcentes autem uenæ ex uicinis uenulis ſanguinem attrahunt: & ubi replentur, interna ſedis pars intumeſcit, & capita uenarũ supereminent: & partim dum à ſtercore exeunte cõprimuntur, partim dum à coacervato ſanguine coguntur, ſanguinẽ eiaculantur: atq; hoc maxime quidem unà cum ſtercore, aliquando uero etiam ſine ſtercore. Curare aũt oportet hoc modo. Primùm equidem noſſe oportet in quo loco ſint hæmorrhoides. Rectum enim inteſtinũ G & ſecans, & reſecans, & conſuens, & urens, & putrefaciens, etiamſi grauiſſima hæc eſſe uideantur, nihil læſeris. Iubeo autem præparari ferramenta ſeptem aut octo, magnitudine palmi, craſſitudine ſpicilli craſſi, ex ſumma parte reflexa ac lata, uelut in obolo paruo. Et ubi priore die purgatorio medicamento purgaſti, ea qua rem aggrederis urito, & homine ſupino reclinato, & puluinari ſub lumbos ſubiecto, ſedẽ quàm maxime per digitos foras extrahito: ferramentaq; candentia facito, ac urito, donec reſiccaueris, et hoc ita ut ne contingas. Vrere enim oportet, & nullam hæmorrhoidem ſine uſtione ſinere, ſed omnes exurere. Cognoſces autem hæmorrhoidas non difficulter. Supereminent enim in internã recti inteſtini partem, uelut uuæ acini, liuidę, & ſimul ut ſedes extrahitur, ſanguinem eiaculantur. Detineant au H tem aliqui ipſius caput & manus, dum uritur, ut ne moueatur: & dum uritur uociferetur, ſedes enim magis inde eminet. Poſtquam uero uſſeris, lentes ac eruum coquito, & ex aqua trita imponito, ad quinq; aut ſex dies. Septima uero die ſpongiam mollem in tenuiſſima fruſta concidito. Sit autem latitudo ſpongiæ undiquaq; ſex digitorum: deinde ſuper ſpongiam linteũ tenue, ac leue, ſpongiæ æquale, melle illitum imponito, & poſtea ſubiecto digito indice ſiniſtræ manus, mediam ſpõgiam in ſedem quàm penitiſſime protrudito, deinde ſupra ſpongiam lanã apponito, quo in ſede quieta permaneat. Et laterum mollitudines præcingito, & retrorſum faſciam ex cingulo ſubmittito, quam per media crura receptam, ad cingulum circa umbilicũ deligato. At pharmacum de quo dixi, ad denſam ac robuſtam carnem faciendam ac producendam deligatur, & non minus quàm uiginti diebus hæc deligare

A deligare oportet.Sorbenda autem eſt ſemel in die farina,aut milium,aut fur
furum decoctum:& aqua bibenda.Si uero ad aluum exonerandam deſide-
at,aqua calida proluito,& tertio quoq; die lauet. Alia curatio. Extractā 3
quàm maximè ſedem,aqua calida perfundito,deinde ſummas hæmorrhoi-
dum partes præſecato.Pharmacum autem ad ſectionē præparatum ſit hoc.
In æreum uas mingito, & in urinam, æris florem toſtum, tritum, leuem in-
ſpergito,deinde diluito,ac uas agitato,& in ſole ſiccato. Vbi uero ſiccatum
fuerit,eradito,terito,& leuigatum ad anum apponito, & ſplenia oleo imbu
ta addito,ac ſpongiam ſupra deligato. Alius modus. Adnaſcitur ad ue
nam ſanguifluam extuberantem,uelut mori fructus, & ſi quidem ualde ex-
B tra fuerit extuberantia, carnis tectorium circum ipſam naſcitur. Hominem
igitur flexis genibus in duo mortaria ſiue exciſos lapides locato, ac uideto:
Comperies enim inflatas partes inter nates circa ſedem,ſanguinem uero in-
trinſecus procedere.Si itaq; mollis ſit,& ſub tectorio cedat extuberantia,di
gito ipſam auferre oportet. Nihilo enim plus difficultatis hæc res habet, q̃
ſi quis dum ouicula excoriatur,digitum inter cutem ac carnem adigat.Atq;
hæc interim dum loqueris,ægro non animaduertente facito. Poſtquam au
tem extuberantiam abſtuleris,neceſſe eſt ſanguinis curſus ex tota detractio
ne promanare. Itaq; uino auſtero in quo gallæ maceratæ ſunt, cito abluere
oportet: & uena ſanguiflua unà cum extuberantia peribit, & tectorium ſe-
dabitur, & quanto uetuſtior affectio fuerit, tanto facilior ſanatio erit. Si 4
C uero penitus intus delituerit extuberantia, per catopterem inſpicito, & ne
catoptere decipiaris uideto. Dum enim aperitur, extuberantiam explanat,
dum uero rurſus contrahitur, rectè oſtendit. Auferre autem oportet, uera-
tro nigro in anū ſublito, deinde tertia die auferre, ac uino auſtero infuſo col
luere. Cæterum quod ſanguis non fluit,quum abſtuleris extuberantiam,
mirari non oportet. Neq; enim ſi in articulis diſſeces manus aut crura, ſan-
guis profluet.Si uero ſupra aut infra articulos ſecueris,cauas,ac ſanguifluas
uenas comperies:& difficile fuerit ut expedite ſiſtas. Sic etiam hæmorrhoi-
dem in ſede,ſi ſupra aut infra extuberātiæ detractionem ſeces, ſanguis pro-
fluet. Si uero ipſam extuberantiam in connexu abſtuleris, non profluet.Si
quidem igitur ita ſedatur,bene habet:Sin minus, urito, cauendo ut ne con-
D tingas ferro,ſed prope admotis ferramentis reſiccato, & florem æris ex uri-
na apponito. Alius modus curationis hæmorrhoidum. Clyſterem fa- 5
cere oportet, uelut arundinem ſepiariam, phragmiten appellatam, & in ip-
ſum ferramentum probe congruum adaptare: Deinde indita in ſedem cly-
ſteris fiſtula,ferramentū candens immittere, ac frequenter eximere, quo ma
gis calefieri ſuſtineat,& neq; ulcus ex calore habeat,& uenæ reſiccatæ ſanæ
fiant. At uerò ſi neq; urere,neq; reſecare uoles,ubi multa calida aqua pro-
luiſti,& ſedem euerſam extraxiſti,myrrham tritam,leuigatam,& gallam,&
alumen Ægyptium uſtum, una & dimidia ad reliqua parte, & melanteriæ
tātundem accipe,atq; ſiccis his utere.Hæmorrhois enim ab his medicamen
tis decedet,uelut corium combuſtum. Hæc facito donec omnes exſtirpaue
ris.Et dimidia chalcitidis uſtæ pars idē efficit. Si uerò glandulis ſanare uo 6
les;ſepiæ teſtam,plumbaginis tertiam partem,bitumen, alumen, florem æ-

ris modicum, gallam, æruginem modicam commiſceto, & mel coctum af- E
fundito,& formatam ex his glandem oblongiorem apponito, donec exſtir
paueris. Muliebrem hæmorrhoidem hoc modo curato. Multa calida a-
qua proluito. In aqua uero, odorata, uelut eſt myrica, trita, coquito: deinde
ſpumam argenti toſtam,& gallam miſceto,& uinũ album,& oleum,& anſe
ris adipem affundito, omniaq́ ſimul trita, poſt factam prolutionem illinen-
da dato. Proluere uero oportet ſede quàm maxime extracta.

HIPPOCRATIS COI LIBER F
DE VISV, IANO CORNARIO MEDICO Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM.

1 Oculi corrupti cœrulei fientes. Oculi maris ſpeciem referentes. Oculorũ color, inter cœruleũ & marinum medius. 2 Palpebræ q̃ pro ſua natura craſſiores. Palpebræ ſcabie laborantes. 3 Nyctalopes. Oculi ſani uiſum corrumpentes. 4 Lippitudo annua & popularis.

1 OCVLI corrupti ſponte quidem cærulei euadentes, de-
repente tales fiunt:& ubi facti fuerint, non eſt talium ſa
natio. Qui uero maris ſpeciem referunt, paulatim per G
multum tempus procedendo corrumpuntur: & ſæpe
alter oculus in multo tẽpore poſtea corruptus eſt. Hu-
ius caput purgare oportet, & uenas urere. Et ſi quis ab
initio curatus fuerit hoc modo, malum ſedatur,& in de
terius non procedit. At qui colorem inter cæruleum ac marinum mediũ
referunt, ſi quidem puero tales fiant, ubi ſenior fit, ſedantur. Si uero ſeniori
ſeptimum annum egreſſo fiant, melius uidet magna ualde & ſplendida: &
uidet quidem procul, ſed non clare: & ſi quid ualde ad oculum admouerit,
etiam hoc uidet, aliud autem nihil. Confert autem huic capitis purgatio, &
capitis uſtio. Sanguinem uero his detrahere nõ conducit, neq́ cæruleo, ne-
que maris ſpeciem referenti. Et uiſum oculorũ, oculo ſano exiſtente, in iu- H
nioribus hominibus, tum fœmellis, tum maſculis, quicquam faciendo nihil
iuueris, quandiu adhuc augeſcit corpus. Quum autem non amplius auge-
ſcit, ipſius oculi palpebras intuitus radendo attenuato,& ſi opus eſſe uiſum
fuerit, etiam ferramentis non admodum candentibus intrinſecus inurito.
Quum uero palpebras oculi raſeris, lana Mileſia, criſpa, pura, circum fuſum
obuoluta, radito, ipſam oculi coronam uitãdo, ut ne ad cartilaginem uſq́
peruras. Signum autem ſufficientis raſuræ eſt, ſi nõ amplius ſplendidus ſan
guis exit, ſed ſanies cruenta aut aquoſa. Tunc uero liquido aliquo medica-
mento, in quo flos æris eſt, defricare oportet. Poſtea autem ubi & raſionis,
& uſtionis cruſtæ exciderint, & ulcera purgata fuerint ac germinauerint, fiſ
ſuram per ſinciput ſecare oportet, et quum ſanguis defluxerit, medicamen-
to cruentis uulneribus idoneo illinere: deinde uero & huius,& omnium ca
put

A put purgare operæprecium eſt. Palpebræ ſi craſſiores quàm pro natura 2
fuerint,ex inferna parte carne quantū potes quàm expeditiſſime reſecta, po
ſtea palpebram inurito,non candentibus ferramentis, uitando naturam pi-
lorum:aut floré æris toſto tenui adſtringito. Quum aūt cruſta exciderit, ue
lut reliqua curato. Quū palpebræ ſcabie laborant,& pruritus habet, flo-
ris æris glebulam ad cotem terito, & ex ipſo palpebram defricato. Et tunc
ſquamam æris quàm tenuiſſime terito, deinde uuæ immaturæ ſuccum ex-
colatum affundito,ac leuiter ſimul terito: & poſtea reliquum ſuccum in ua-
ſe æris rubri affundens,paulatim terito,donec craſſitudo fiat uelut allij intri
tum: & ubi reſiccatum fuerit medicamentum, leuiter trito utere. Nycta- 3
B lops medicamentum bibat deorſum purgans, & caput purgetur,& ceruicē
eius quàm maxime ſcarificato,& fame ad multum tempus premito. Vbi ue
ro remiſerit,unum aut duo fruſta,prout maxima deuorare poteſt, de hepa-
te bubulo crudo in melle tincto exhibeto. Si cui oculi dum ſani ſunt ui-
ſum corrumpant, huic ſectione & inſuper excoriatione in ſinciput facta, os
exſcindere,& aquam auferre oportet,ſicq; curare:& ita ſani fiunt. Ad lip 4
pitudinem annuam ac popularem conducit purgatio capitis, & uentris in-
ferni.Et ſi corpus habeat, ſanguinis detractio ad quoſdam eiuſmodi dolo-
res confert.Conferunt & cucurbitæ circa uenas affixæ. Cibus modicus pa-
nis,& aquę potus.Decumbat autē æger in tenebris,procul à fumo, & igne,
& alijs ſplendidis, atq; hoc in obliquum, modo in dextram, modo in ſini-
C ſtram partem. Caput uero ne humectet, neq; enim conducit.Cataplaſma,ſi
dolor non adeſt,uerum uelut ad fluxionem cohibendam, non confert,quū
tumores ſint doloris exortes. Verum poſt acria medicamenta, quæ ad do-
lorem illinuntur, poſtquam dolor ſedatus fuerit ac ſeparatus, poſt medica-
menti illitionem,tunc cataplaſmata imponere conducit,ſi quod cōmodum
fore uiſum fuerit.Nec uero ad multum tempus contente intueri confert.La
chryma enim prouocatur,quū non poſſit oculus ad ſplēdida officio ſuo fun
gi.Sed neq; ad multum tempus claudere oculos conducit,maxime ſi fluxiō
nem calidam habeat.Lachryma enim ſuppreſſa, calefacit. Si uero fluxio nō
fit,cum puluillo ſicco ſublitionem facere conducit.

D

HIPPOCRATIS COI EPISTOLAE, IANO CORNARIO MEDICO Phyſico interprete.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM

1 Anxietas ſpiritum magnum ac denſum habet. Peſtilentis morbi graſſatio-
nem naturalia auxilia non,ſed ars ipſa corporum mutationē iudicans curat. 2 Hip
pocratis genus & familia. Medicina ab Hippocrate ex paruis ac uulgaribus ad ma-
gna eſt euecta. Hippocrates à Criſamide rege nonus, ab Æſculapio decimus octa-
uus,à Ioue uigeſimus. Hippocrates ab utroq; ſemine à dijs ortum habet. A quibus
medicinam cognouerit. Hippocrates æquales cum dijs honores & donaria conſe-
cutus eſt. 3 Conſilio præſtantem uirum inuenire difficile eſt. 4 Hippocrati ſa

pientiæ quàm auri potior fuit ratio. 5 Riſus Democriti. Aerem Democrito eſſe E
idolis plenum. 6 Sapiētia res eſt omnibus cognata. 7 Viri boni & eruditi, po
puli ſunt munimenta. Artes, dona deorum: homines uero naturæ ſunt opera. Ar
tus opera libera eſſe debent. Scientiæ quatenus ſeruire dicantur. 8 Auaritia.
Animæ morbi inſaniæ Hippocrati cenſentur. Diuitię, patriæ inimicæ. 9 Ho
ſtes ſeruare & amicos mercede ſanare, æquale peccatum. 10 Atra bile percitorum
actiones & ſtudia. Diſciplinarum ſtudioſi ſolitudinis & tranquillitatis amantes.
Cupiditates malorum miniſtræ. Mens ab externis curis agitata quiete reficitur.
11 Quatenus Democritus inſaniæ morbo laborare uideatur. 12 Doctrina
quantumuis multa, non tamen immodica putanda. Anno ſalubri, morbi minus in-
feſtant. 13 Mulier ſemper moderatore eget. Amicus quàm parentes in cuſtodi
enda uxore diligentior. 14 Riſus immodicus inſaniæ ſignū. In mundo res duæ
præcipuæ. 15 Hippocratis de Democrito ſomnium. 16 Veritatis cultus. F
17 Medicina uaticinationi cognata. Crateuas radiciſeca. 18 Auaritiæ ra-
dix. Herbæ montanæ cur aquoſis præſtantiores. · Herbæ lacuſtres quales. Dila-
tio ab omni arte aliena eſt. 19 Animæ curationes. Periclitantium natura. Me
dico fines duo propoſiti. 20 Medicamentorum purgantium natura incerta.
21 Purgationes per ueratrum ſemper ſunt ſtabiliores. Melampus. 22 Bilis
cauſſa furoris hominibus. Humana ſtudia circa res inanes ac nullo ſtudio dignas
uerſari. 23 Mundorum infinitates Democrito multæ. Humanorum ſtudiorum
uanitas. 24 Vitæ omnes Therſitæ ſunt. 25 Omnium rerum uiciſſitudo.
Succeſſuum fortunæ magnitudo periculoſa. 26 Auaritia malorum omnium
cauſſa. Hominis natura ad cæterorum animantium naturam collata. 27 Pæo-
nia pharmaca. Æſculapius propter ſeruatos homines fulmine ictus. Homo totus
ex natiuitate morbus eſt. Humanæ naturæ miſeria. 28 Medicinæ contemptus
unde. Veritatis cognitio nulla, neq; ullum teſtimonium. Virtutis labor, ſtolidis G
inſania iudicatur. 29 Veratrum. Medico quæ in ægrotis conſideranda. In-
ſaniæ cauſſa. 30 Quies cerebri, ſapientiæ in homine cauſſa. Cerebri corruptio.
31 Hominum erga medicos maleuolentia. Medicinæ finem Hippocrates eti-
am ſenex non eſt conſequutus. 32 Veratrum ſumpturi quomodo præparandi.
Motus corpora turbat. Veratrum quibus inimicum. Ex ueratro conuulſio.
Purgatio ſurſum ac deorſum uerſus, quibus conueniat. Pharmaca quibus uitan-
da. 33 Inflammatione in principio laborantibus, pharmaca inimica. Veratrum
quibus dandum, & quibus non. 34 Veratri purgatio per ſuperiora, quàm inferio
ra tutior. Seſamoides. 35 Geometriæ cognitio Medico neceſſaria. 36
Dierum criticorum ratio & cognitio. 37 Medicinæ cognitio uniuerſo homi-
num generi neceſſaria. Sapientiæ cum medicina cognatio. Sapientia præſente ſa
nitate augeſcit. 38 Naturæ humanæ deſcriptio. Cerebrum. Pili. Oculi.
Pupilla. Nares. Labium. Mentum. Aures. Lingua. Guttur & gula. H
Cor. Hepar & uena caua. Bilis flauæ ſedes. Venter. Inteſtina. Rhenes.
Omentum. Veſica. Vterus. Pylorus. Teſticuli. Pubes. Crura & bra-
chia. 39 Morborum uniuerſorum animalium genera duo. Febris conuulſioni
ſuccedens. 40 Caput humanorum morborum radix. 41 Decretum Atheni-
enſium. Hippocrates ob innumera ſua in Græcos benemerita, magnis ſacris publi-
cè ab Athenienſibus fuit initiatus. 42 Hippocratis oratio ad aram conſi-
ſtentis. 43 Hippocratis de Athenienſibus præſagium.
44 Locis omnibus non eadem cōuenire au-
xilia. 45 Poteſtas, mala res.

A *Rex Regum magnus Artaxerxes, Pæto gaudium.*

ORBVS peſtilens appellatus, inuaſit exercitus noſtros: & quum nos ſæpe multa fecerimus, nihil adhuc remiſit. Quare magnopere, & per omnia tibi à me data dona, te rogo, ut aut aliquid ex natura tua excogitatū, aut aliquam ex arte actionem, aut aliquod alterius uiri mederi potentis conſilium, celerrime ad nos mittas. Propulſa oro hoc malum. Multa enim anxietas populum corripuit, quæ ſpiritum magnum ac denſum habet. Non belligerantes debellamur: quū hoſtem habeamus beſtiam illam ouilia deuaſtantem. Sauciauit multos: ægre curabiles fecit: amara ſpicula immittit. Conſilij inops ſum. Non amplius habeo quod cum uiris natura prudentibus conſultem. Solue hæc omnia, neq; nos bono tuo conſilio deſtituas. Vale.

M

1

B

Pætus, Regi regum magno Artaxerxæ gaudium.

Naturalia auxilia peſtilentis morbi popularem graſſationem non ſoluunt. Qui enim ex natura fiunt morbi, eos ipſa natura iudicās ſanat. Qui uero ex populari graſſatione, eos ars curat, artificioſe iudicans corporum mutationem. Hippocrates autem medicus curat hoc malum. Et genere quidem eſt Dorienſis, ex ciuitate uero Co, patre Heraclida qui filius fuit Hippocratis, qui Gnoſidici, qui Nebri, qui Soſtrati, qui Theodori, qui Cleomittadæ, qui Criſamidis. Hic diuina natura prędītus eſt, & ex paruis ac uulgaribus, ad magna ac artificioſa, medicinam euexit. Eſt igitur diuinus Hippocrates, nonus quidem à Criſamide rege, decimus autē & octauus ab Æſculapio, uigeſimus uero à Ioue: ex matre uero Praxithea Phęnaretes filia, ex familia Heraclidarum. Quare ex utroque ſemine à dijs ortum habet diuinus Hippocrates: ut qui à patre quidem Aſclepiades eſt, à matre uero Heraclides. Didicit autem artem, tum à patre Heraclida, tum ab auo Hippocrate. Verum ab his quidem primum, uelut ueriſimile eſt, in re medica initiatus eſt, quantum ſanè credibile eſt hos nouiſſe. Vniuerſam uero artem ipſe ſeipſum docuit, diuina natura uſus, & in tantum animi induſtria progenitores tranſgreſſus, quantum etiam artis præſtantia eoſdem ſuperauit. Tollit autem non beſtiarum genus, ſed ferorum ac agreſtium morborum, per magnam terræ ac maris partem, Æſculapij auxilia (quemadmodum Triptolemus Cereris ſemina) diſpergens. Proinde iuſtiſsime in multis terræ locis diuinos honores etiam ipſe conſequutus eſt, & ijſdem donarijs cum Hercule & Æſculapio ab Athenienſibus dignus factus eſt. Hunc ipſum accerſe, & auri atq; argenti quantum uolucrit, ipſi dare iube. Hic enim non unum modum curationis huius morbi nouit. Hic eſt ſanitatis pater, hic ſeruator, hic dolorum curator. In ſumma, hic diuinę ſcientiæ princeps eſt. Vale.

C

D

Rex regum magnus Artaxerxes, Hyſtanidi Helleſponti præfecto.

Hippocratis medici Coi ab Æſculapio originem ducentis, gloria artis etiam ad me peruenit. Dato igitur ipſi auri quantum uolucrit, & reliqua

abunde,quibus opus habet,& ipſum ad nos mittito.Nã optimatibus Perſa B
rum æqualis erit.Et ſi quis alius bonus uir eſt in Europa,eum domus regiæ
3 amicum facito, nihil diuitijs parcens. Viros enim inuenire, qui conſilio
prſtent,non eſt facile. Vale.

Hyſtanis Helleſponti præfectus,Hippocrati ex Aſcle-piadis prognato gaudium.

Magnus rex Artaxerxes te opus habet, & miſit ad nos præfectos, iubens tibi argentum& aurum,& reliqua quibus opus habes,& quæcunque uoles,dare,& breui ad ſe mittere. Fore enim te optimatibus Perſarum qua lem.Tu itaq; cito adſis. Vale. F

Hippocrates medicus,Hyſtanidi Helleſponti præfecto gaudium.

Ad epiſtolam quàm miſiſti,à Rege ueniſſe adſerens,remitte Regi quæ dico,quam celerrime ſcribens:Quòd & uictu, & ueſtitu,& domo,& omni ad uitam ſufficiẽti opulentia fruimur.Perſarũ aũt diuitijs uti,fas mihi nõ eſt: neq; barbaros homines à morbis liberare,qui hoſtes ſunt Grcorũ. Vale.

4 *Hippocrates Demetrio ſanitatem.*

Perſarum Rex nos accerſiuit, ignarus quòd apud me maior eſt ſapientiæ ratio,quàm auri. Vale.

Regi regum meo magno domino Artaxerxæ, Hyſtanis Helleſponti præfectus gaudium. G

Quam miſiſti epiſtolam,iubens demittere ad Hippocratem Coum ab Æſculapio originem ducẽtem,demiſi.Sed & ab ipſo reſponſum tuli,quod ſcriptum tradidit, & ad domum tuam tranſmittere iuſſit. Itaq; eius latorem ac nuncium Gymnasben Dieutychen ad te miſi. Vale.

Rex regum magnus Artaxerxes Cois hæc dicit.

Date meis nuncijs Hippocratem Medicum malignis moribus præditum, & in me, & in Perſas petulanter ſe gerentem: Sin minus, cognoſcetis, etiam primi peccati pœnam uos daturos eſſe. Vrbem enim ueſtram deuaſtatam, & inſulam diſtractam,in pelagus cõuertam,ut in poſterum tempus H nemo ſciat,an in hoc loco fuerit inſula,aut urbs Cos.

Coorum reſponſum.

Viſum eſt populo, reſpondere nuncijs ab Artaxerxe miſsis. Coi nihil indignum facient, neq; Merope, neq; Hercule, neq; Æſculapio. Quapropter omnes ciues non dabunt Hippocratem,etiam ſi peſsima morte ſint interituri. Nam quum Darius & Xerxes epiſtolas ſcripſerint, & terram ac aquam à patribus noſtris petiuerint, populus non dedit: quum eos ipſos ſe impetẽtes, ſimiliter uelut alios homines, mortales eſſe uideret. Et nũc idem reſponſum dat. A Cois diſcedite: quoniam Hippocratem in manus ueſtras non dant. Renunciate igitur ipſi uos nuncij, quòd neque Dei ipſi, noſtri negligentes erunt.

Senatus

A *Senatus populusq́ Abderitarum Hippocrati gaudium.*

Nunc maxime urbi noſtræ in periculo uerſatur uir noſter, ó Hippocra
tes, qui & præſenti tempore & futuro ſemper gloria urbi ſperabatur. (Neq;
nūc, ó uos Dei omnes, nobis inuideatur) Hic præ multa quæ detinet ipſum
ſapientia ęgrotat, ut timor non uulgaris ſit, ſi Democritus mente motus fue
rit, reuera urbem noſtram Abderitarū peſſum ituram eſſe. Etenim oblitus 5
omnium, & primum ſuīpſius, uigilans & noctu & interdiu, & ſingula par-
ua ac magna deridens, & totam uitam nihil eſſe putans, uitam tranſigit. Du
cit aliquis uxorem, alius mercaturam exercet, alius concionatur, alius impe-
B rat, alius legatum agit, eligitur, abrogatur, ægrotat, uulneratur, moritur: At
hic ridet omnia, dum alios mœſtos ac triſtes, alios gaudentes uidet. Quin
& de his, quæ apud inferos ſunt, hic uir perſcrutatur, & hæc ſcribit. Et idolis
aerem plenum eſſe dicit. Et uolucrum uoces intentis auribus explorat. Et ſę
pe noctu exſurgens ſolus cantilenas ſenſim canenti ſimilis eſt. Et ſe aliquan
do in rerum immenſitatem proficiſci dicit, & Democritos eſſe ſimiles ſibi-
ipſi innumerabiles. Et corpus unà cum mente corrumpens uiuit: hæc time-
mus ó Hippocrates, ob hæc perturbati ſumus. Quapropter nos ſerua, & pa
triæ noſtræ conſulturus cito adſis: neq; nos contēpſeris. Nam neq; ita uiles
ſumus: & in nobis teſtimonium ſitum eſt. Ob ipſum enim conſeruatum, &
gloriam, & pecunias, & doctrinæ famam conſequeris: quanquam doctrinę
C ratio multo potior apud te eſt, quàm fortunæ. Attamen & huius bona mul
ta ac luculenta tibi à nobis obuenient. Etenim animæ Democriti gratia, eti-
am ſi urbs aurum eſſet, non noſtrę uoluntati reſponderet, aut quæcunq; tan
dem re illi carendum eſſet. Leges noſtras putamus ęgrotare ó Hippocrates,
leges præuaricari. Adſis optime uir, curaturus uirum inſignem. Non medi-
cus, ſed conditor, ſacratiorem tota Ionia murum nobis circundabis. Ciuita
tem, nō uirum curabis: & Senatum ægrotantem, & ne claudatur periclitan-
tem, aperies. Ipſe legiſlator, ipſe iudex, ipſe princeps, ipſe ſeruator, & horum
artifex aduenies. Ob hæc te expectamus ó Hippocrates, atq; hæc etiam fi-
ent ubi ueneris. Vna ciuitas non ignobilis, imò tota Græcia rogat te, ſerua
corpus ſapientię. Quin potius ipſam apud te legationem agere puta doctri
D nam, ab hac præuaricatione liberari ſupplicantem. Cognata quidem res 6
eſt omnibus, uelut apparet, ſapientia. Verum his qui propius ipſam cōple-
xi ſunt, uelut nobis, etiam longe amplius. Et, ſicut probe noſti, gratificabe-
ris etiam futuro ſæculo, ſi non deſtitueris Democritum propter ueritatem,
cuius primas ſe laturum eſſe ſperat. Tu enim & genere, & arte cōiunctus es
Æſculapio. Hic uero Herculis eſt ex fratre nepos. A quo eſt & Abderus,
quēadmodum omnino audiuiſti, cuius cognomen urbs noſtra refert. Qua
re etiā illi grata fuerit Democriti ſanatio. Quum igitur uideas ó Hippocra-
tes, & populum, & uirum inſignem, ad ſtupiditatem diffluentem: feſtina, ro
gamus, ad nos. Heu ut etiam bona redundantia, morbi exiſtunt. Quantum
enim Democritus ad ſummā ſapientiam generoſe peruenit, tātum nunc pa
riter periclitatur, ne mentis ſtupore & ſtoliditate affligatur. At reliquū uul-
gus Abderitarum, quod manſit abſq; eruditione, cōmunem ſanè ſenſum ha
bet. Imò

bet.Imò nunc prudentiores ſunt ad ſapientis morbum iudicandum,qui pri B
us deſipuerunt. Adſis igitur cum Æſculapio patre.Adſis cum Herculis filia
Epione.Adſis cum Æſculapij filijs,qui ad Ilium militarunt. Adſis nūc Pæo
nias adferens morbi medelas. Nunc terra radicibus, & herbis, & auxiliari-
bus floribus,inſaniæq́ medicamentis fœcunda eſt. Fermè igitur nunquam
fertilius producent,neq́ terra,neq́ montium cacumina, quàm nunc profe-
runt ea,quæ pertinent ad Democriti ſanitatem. Vale.

Hippocrates Senatui populoq́ Abderitarum gaudium.

Ciuis ueſter Ameleſſagoras uenit in Co, & erat tunc in illa die Virgæ
aſſumptio,& annua feſtiuitas,ac publicus(uelut noſtis)conuentus,& pom F
pa ſumptuoſa fiebat,quā mos eſt eos,qui deo dicati ſunt,ad Cypariſſum de
ducere. Quandoquidem aūt & ex uerbis, & ex aſpectu, Ameleſſagoras fe-
ſtinare uidebatur,credens,uelut erat, rem ipſam urgere: epiſtolam ueſtram
legi, & admiratus ſum quòd ob unum hominem, uelut ſi unus homo eſſet
7 ipſa ciuitas,turbati eſtis. Et beati profectò ſunt populi, qui ſciunt bonos
uiros ſua eſſe munimenta,& non turres,neq́ muros, ſed ſapientium uirorū
ſapientia conſilia.Ego uero,qui credo artes quidem eſſe Deorum dona, ho
mines autem naturæ opera(& ne ægre feratis uiri Abderitę)non uos puto,
ſed ipſam naturam me uocare,ad conſeruandum ipſius opus, quod pericli-
tatur,ne præ morbo collabatur.Quare præ uobis ego nunc, naturę ac Dijs
obediens, feſtino ægrotantem Democritum ſanare: ſi quidem ſanè & hoc G
morbus eſt,& non potius error uobis tenebras offundit:id quod opto.At-
que utinam ſit hoc uberius ueſtræ beneuolentiæ ſignum, quod etiam ad ſu
ſpicionem turbamini.Argentum autem mihi ueniēti,neq́ natura,neq́ De-
us promittere poterit.Quare neq́ uos uiri Abderitæ cogatis:ſed liberæ ar-
tis etiam opera libera eſſe ſinatis. Qui uero mercedem capiunt, hi ſcientias
ſeruire cogunt,uelut captiuas facientes ipſas ex priore libertate:deinde, ue-
lut uериſimile eſt,mētiri etiam poterint,uelut de magno morbo:& negarint,
uelut de paruo:& polliciti non uenerint, & rurſus uenerint non uocati.
8 Miſera eſt profectò humana uita: quoniā per totam ipſam intolerabilis
auaricia, uelut hybernus uētus, diſtributa eſt ac penetrauit. Ad quam utinā
potius omnes medici conueniſſent, quo grauiorem inſania morbum cura- H
rent:quoniam quum morbus ſit,& affligat,etiam laudatur. Ego uero arbi
tror etiam animæ morbos omnes uehementes eſſe inſanias,quæ opiniones
quaſdam ac imaginationes rationi inducunt.A quibus qui per uirtutem de
purgatus eſt, ſanus euadit. Quòd ſi ego omnino diteſcere uoluiſſem, uiri
Abderitæ, non utiq́ decem talentorum gratia ad uos proficiſcerer: ſed ad
Magnum acceſſiſſem Perſarum regem, ubi totæ ciuitates humanis opibus
refertæ mihi obtigiſſent:ſanaſſem autem illic ipſorum peſtem. Verum dene
gaui, inimicam Græciæ regionem à malo morbo me uelle liberare. Et ego,
quantum in me fuiſſet,Barbaros expugnaſſem.Habuiſſem autem ignomi-
niam ipſas à rege diuitias, & opulentiam patriæ inimicam. Hæc uero mihi
adfuiſſent,uelut ei qui urbium Græciæ deuaſtator eſſet. Non ſunt diuitiæ,
undiquaq́ lucrari.Magna enim ſunt ſacra uirtutis,quæ à iuſtitia non occul
tantur,

A tantur,ſed manifeſta exſiſtunt. Aut non æquale peccatum eſſe putatis,ho 9
ſtes ſeruare, & amicos mercede ſanare? At non hoc modo ſe res noſtræ ha-
bent,ò Abderitæ.Non capio fructum ex morbis, neq; libenter audiui De-
mocritum mente motum eſſe. Qui ſiue ſanus eſt, amicus eſt: ſiue ægrotat,
curatus magis amicus erit. Audio autē ipſum grauibus ac ſolidis moribus
præditum eſſe,& urbis ueſtræ ornamentum. Valete.

Hippocrates Philopœmeni gaudium.

Legati,qui urbis epiſtolam mihi reddiderunt,etiam tuam tradiderunt.
Et ualde gauiſus ſum,& hoſpitium,& reliquum uictum te promittente. Ve
B niemus autem bona fortuna:& meliore ſpe, uelut arbitramur, accedemus,
prout in literis eſt declaratum:quum non inſaniam, ſed quandam excellen-
tem mentis ſanitatem uir ille declaret,dum neq; liberorum,neq; uxoris,ne-
que cognatorum,neq; rei familiaris, neq; omnino alicuius curam gerit: ſed
& diu & noctu apud ſeipſum conſiſtit,& priuatim uitam degit,plerunq; in
antris & ſolitudinibus,aut ſub arborum umbris,aut in mollibus herbis,aut
apud frequentia aquarum fluenta. Contingunt igitur talia plerunq; atra 10
bile percitis. Taciturni enim aliquando ſunt, & ſolitarij, ac deſerti amantes,
& rerum familiarium conſpectum auerſantur, alienum putantes. Nec uero
diſſimile uero eſt,etiam his qui circa diſciplinas uerſantur, ab una erga ſapi-
entiam adfectione, alias curas excluſas eſſe. Quemadmodum enim famuli
C ac ancillæ in domibus tumultuantes,& ſeditionem agentes, ubi derepente
ipſis hera comparuit, conſternati conquieſcunt: ſic etiam reliquæ in anima
cupiditates malorum ſunt hominibus miniſtræ. Poſtquam autem ſapientię
conſpectus ſeipſum ingeſſerit, reliquæ affectiones uelut famulæ diſcedunt.
Non autem omnino inſani antra & quietem expetunt: ſed etiam hi qui hu-
mana negocia contemnunt,ob tranquillitatis cupiditatē. Cum enim mēs
ab externis curis uexata,corpus reficere uoluerit,tunc cito ipſum quieti tra-
dit:deinde recta exſurgēs,circumcirca ueritatis regionem colluſtrat, in qua
non eſt pater,non mater,non uxor,non liberi,non frater, non cognati, non
famuli, non fortuna, non omnino quicquam ex his, quæ tumultum indu-
cunt. Omnia autem perturbantia, excluſa ſtant præ timore: & neq; appro-
D pinquare audent præ reuerentia eorum,quæ iſthic habitant. Habitant au 11
tem illam regionem,& artes,& uirtutes omnis generis,& Dei,& dęmones,
& ſenatus, & conſilia. Et magnus polus in illa regione, ſtellis multum mo-
bilibus coronatus eſt: in quam fortaſſis etiã Democritus prę ſapientia tranſ
migrauit:deinde quũ non uideat amplius eos,qui ſunt in urbe, utpote pro-
cul profectus:inſaniæ morbo laborare putatur, propter ſolitudinis amorē.
Student autem Abderitæ argēti amorem & ſtudium detegere, & in ſe ma-
nifeſtum facere,eo quòd Democritum nō intelligunt. At tu hoſpitium no-
bis ò amice Philopœmen præpara. Non enim uolo perturbatæ urbi mole-
ſtiam exhibere,quũ ueterem te propriũ hoſpitem,uelut noſti,habeã. Vale.

Hippocrates Dionyſio gaudium.

Aut in Halicarnaſſo me expecta, aut ipſe ad me uenire ò amice feſtina.

Per

Per ſummam enim neceſſitatem abeundum eſt mihi in Abderam, Democri E
ti cauſſa, ad quem ægrotantem urbs me accerſiuit. Cæterum admiranda eſt
hominum, ô Dionyſi, per cõſenſum adfectio: uelut una anima cum ciue co-
12 ægrotãt. Quare mihi uidentur etiam ipſi curatione opus habere. Ego ue
ro neq; morbum ipſum eſſe puto, ſed immodicam doctrinam, quæ reuera
non eſt immodica, ſed ab idiotis putatur. Nam nunquam nocius eſt uirtus
immodica. Excellentia uero, morbi opinionem de ſe præbet, propter iudi-
cantium imperitiam. Vnuſquiſq; enim ex his, quæ ipſe nõ habet, iudicat id
quod in alio abundat, ſuperfluum eſſe. Sic ſanè etiam timidus fortitudinem
immodeſtiam putat, & auarus magnanimitatem. Et omnis defectus, uir-
tutis moderationem excedere putatur. Illum igitur ubi uiderimus, cum prę- F
notione hinc cõtingente, & ubi ſermones eius audiuerimus: melius cogno-
ſcemus. Tu uero, ô Dionyſi, ſtudio habe ut ipſe accedas. Volo enim te in pa
tria mea cõmorari donec rediero: quo & rerum noſtrarum, & imprimis ur-
bis noſtræ curam geras. Nam haud ſcio quomodo ex caſu contigit, ut ſalu-
ber ſit annus, & priſtinam naturam habeat. Quare neq; multi infeſtabunt
morbi: attamẽ uenito. Inhabitabis autem meam domum nimis quàm opor
tunam, nimirum quum & uxor apud parentes maneat propter meam pro-
fectionem. Attamen & illius res inſpecta, quo pudice degat, & non ob uiri
abſentiam, alios uiros approbet. Honeſta equidem ab initio fuit, & paren-
tes bonos habuit. Patrem aũt mirificè uirilem, & malos ualde odio haben-
13 tem, egregie ſenem. Attamen ſemper opus habet mulier moderatore. Ha G
bet enim à natura in ſe laſciuiam: quæ, niſi quotidie reſecetur, uelut arbores
in materiæ multæ effuſionem, exuberat. Ego uero amicum parentibus dili-
gentiorem puto ad uxorem cuſtodiẽdam. Non enim, uelut illis, etiam huic
cohabitat beneuolentiæ adfectio, per quam ſæpe umbra admonitioni ob-
tenditur. In omnibus autem rebus prudentior eſt alienitas ab adfectione, ut
quæ minime à beneuolentia infringatur. Vale.

Hippocrates Damageto gaudium.

Cum apud te Rhodi eſſem Damagete, uidi nauem illam, cui Solis in-
ſcriptio erat, penitus pulchram, & in puppi probe inſtructam, & ſufficientẽ
carinam habentem. Habebat & tranſtra multa. Et tu laudabas etiam in ipſa
nauigandi præſtantiam, quòd uelox eſſet, & tuta, & ad inſeruiendum artifi H
cioſa. Et inſuper prędicabas probum in ipſa nauigationis curſum. Hanc mit
te nobis: uerum, ſi fieri poteſt, non remis, ſed alis ad remigium inſtructam.
Vrget enim res ipſa, ô amice, ut ualde cito in Abderam nauigẽ. Volo enim
ægrotantem curare urbem, propter unum ægrotantem Democritum, ſi un
quam uiri fama ad aures tuas peruenit. De hoc patria dicit, quòd inſania ad-
flictus ſit: ego autem cupio, imò magis opto, non reuera ipſum inſanire, ſed
illos ita putare. Ridet, inquiunt, ſemper, & ridere non ceſſat in omnibus ne-
gocijs. Et hoc ipſis inſaniæ ſignum eſſe uidetur. Quare tuis in Rhodo ami-
cis dicito, ut ſemper moderate ſe gerant, & non multum rideant, neq; multũ
triſtes ſint: ſed inter ambo hæc modum teneant: ut alijs comis eſſe uidearis,
14 alijs ſollicitus, de uirtute cogitãs. Eſt profecto mali quiddam, dum ad ſin
gula

A gula ille ridet. Si enim immodeſtia malum eſt: ea ſanè perpetua longe peior
eſt. Et dicam ſanè ad ipſum : Democrite, & ſi quis ægrotat, & occiditur, &
mortuus eſt,& obſidetur,& quoduis malum ingruit:ſingula quæ fiunt,ma
teriam riſus tibi præbent. Non aũt repugnas Deo,ſi,quũ duo ſint in mun
do,Gaudium & Triſticia,tu alterum ipſorum eieciſti? Beatus profectò fue-
ris,(ucrũ impoſſibile eſt) ſi neq; mater tibi ægrotat,neq; pater, neq; poſtea
liberi,aut uxor, aut amicus: ſed propter tuum riſum conſeruantur, penitus
felix es. At ſi,dum ægrotant,rides: dum moriuntur, gaudes: & ſi quid mali
audieris,exhilararis:peſſimus es ò Democrite, & procul ſanè à ſapientia. Si
uero putas hæc ipſa neq; mala eſſe, certe atra bile percitus es Democrite, pe
B riclitans ne & ipſe Abderita ſis: prudentior autem ſit ipſa ciuitas. Cæterum
de his exactius illic dicemus Damagete. At uero nauis etiam hoc tempus,
quo hæc tibi ſcribo,remoratur. Vale.

Hippocrates Philopœmeni gaudium.

Cogitans ac ſollicitus de Democrito,illa ipſa nocte dormiens, ſub ipſi 15
us auroræ initium, ſomnium mihi oblatum habui, ex quo puto nihil ualde
periculoſi fore. Mirabiliter enim expergefactus ſum. Videbar mihi uidere
Æſculapium ipſum coram, & iam ad ipſas Abderitarum portas aderamus.
Æſculapius autem non ut imagines eum aliàs oſtendunt, mitis ac blandus
apparebat:ſed habitu concitato, & aſpectu horrendo. Sequebantur aũt ip-
C ſum dracones reptilium generis immanes,longum tractum ducẽtes, & hor
ribile quiddam uelut in deſertis ac ſaltibus ſubſibilantes. Sequebantur & ſo
cij,pyxides medicamentarias probe obſignatas geſtantes: deinde porrexit
mihi manum Deus:quam ubi libentiſſime apprehendiſſem, rogabam ut ſi-
mul mecum pergeret,& ne me in medendo deſtitueret. Verum is:Nihil, in
quit, in præſens me opus habes: ſed hæc immortalium ac mortalium com-
munis dea te peregrinum deducet. Et ego conuerſus uideo mulierem pul 16
chram ac magnam,ſimpliciter ornatam,ſplendidam,cuius oculorum circu-
li puro lumine micabant, ut ſtellarum fulgorem putares. Et Deus quidem
diſparuit. Mulier uero illa apprehenſum me manu, lento gradu benigniter
per urbem ducebat. Et ubi prope domum eſſemus, in qua hoſpitium mihi
D paratum eſſe putabam,uelut ſpectrum diſparuit, hoc ſaltem dicens: Cras te
apud Democritum deprehendam. Cum uero iam ſe illa cõuerteret: Rogo,
inquam,optima fœmina,quęnam es,& quo nomine uocari debes? Veritas,
inquit illa. Cæterum quam accedentem uides(& derepente altera quædam
mihi apparuit) neq; ipſa mala uidetur, audacior aũt aſpectu & concitatior:
Opinio, inquit, appellatur, & habitat apud Abderitas. Ego igitur ubi de
ſomno ſurrexiſſem,mihi ipſi ſomnium interpretatus ſum,quòd non indige
ret medico Democritus,quando ſanè ipſe medendi Deus diſceſſiſſet, uelut
qui medendi occaſionem & materiam non haberet. Sed ipſa quidem Veri
tas, quod Democritus ſanus ſit, apud Democritum manet: Opinio uero,
quod Democritus ægrotet, reuera apud Abderitas habitat. Atq; hæc uera
eſſe,mi Philopœmen, credo, & ſunt ſanè. Et non contemnò ſomnia, maxi-
me ubi etiam ordinem conſeruant. Medicina autem & uaticinatio ualde 17

cognatæ ſunt: quandoquidem & pater ambarum artium unus eſt Apollo E
progenitor noſter, & præſentes & futuros morbos prædicens, & ægrotos
& ægrotaturos ſanans. Vale.

Hippocrates Crateuæ gaudium.

Scio te, ô amice, optimum radiciſecam eſſe, & propter tuam ipſius exer
citationem, & propter progenitorum gloriam, adeò ut in hac facultate, Cra
teuæ proauo minime cedas. Proinde nunc, ſi unquam aliàs, herbas collige,
quot & quales poteris: urget enim neceſsitas: atq; has mihi tranſmitte, ad ui
rum toti ciuitati cõparandum, Abderitam quidem, uerum Democritum.
Aegrotare enim ipſum dicunt, & purgatione ualde opus habere, ut qui in- F
ſania ſit correptus. Non utemur fortaſsis medicamentis, quemadmodum e-
tiam credo. Attamen undiquaq; inſtructum eſſe oportet. At uero rem her-
bariam apud te ſæpe admiratus ſum, quemadmodum etiã uniuerſorũ natu-
ram ac conſtitutionem, & ſacerrimum terræ fundamentum, ex qua anima-
lia, & plantæ, & alimenta, & medicamenta, & fortuna, & ipſæ diuitiæ exo-
riuntur. Neq; enim aliàs haberet ubi conſiſteret Auaricia, neq; ſanè Abde-
ritæ nunc decem talentis ineſcaſſent me, pro medico mercenariũ declarãtes.
18 Si uero poſsis Crateua amaram auariciæ radicem exſcindere, ut nullæ
ipſius reliquiæ reſtent: probe ſcito, quod hominum unà cum corporibus e-
tiam animas ægrotantes purgaſſemus. At hæc quidem uota ſunt. Tu uero
quod fieri poteſt, nobis montanas maxime & in altis collibus naſcentes her G
bas radicitus reſeca. Sunt enim aquoſioribus ſolidiores & acriores, propter
terræ denſitatem, & aeris tenuitatem. Nam quod attrahunt, frigidius eſt.
Conare tamen ut etiam de his quæ circa ſtagna naſcuntur, & de paluſtri-
bus, & fluuiatilibus, aut fontanis, flores colligas: quas ſanè debiles, & exſo-
lutas, ac dulcis ſucci eſſe ſcio. Omnia autem medicamenta, quæ ſucci & li-
quoris fluidi ſunt, in uitreis uaſis ferantur: quæ uero folia, aut flores, aut ra-
dices ſunt, in fictilibus nouis probe obturatis: ut ne uentis perflata, medica-
menti uigorem, uelut in animi deliquium collapſa, amittant. Cæterum ſta-
tim nobis hæc mittito. Nam & tempus anni congruum eſt, & neceſsitas di-
ctæ inſaniæ urget. Ab omni equidem arte aliena res eſt dilatio, uerùm ma-
19 xime à Medicina, in qua dilatio eſt animæ periculum. Curationum uero H
animæ ſunt temporum opportunitates, quarum obſeruatio finis eſt. Spero
quidem ſanum eſſe Democritum, etiam citra medelam. Si uero aliquis er-
ror naturæ, aut temporis, aut alterius alicuius cauſæ contingat (multa enim
nos, qui mortales ſumus, latent, utpote non omnino per ueritatẽ corrobo-
ratos) ad id quod obſcurum eſt, omnem uim congregatam eſſe oportet. Nõ
enim contentus eſt is, qui in periculo uerſatur, his quæ poſſumus: ſed con-
cupiſcit etiam ea, quæ non poſſumus. Et fermè ſemper ad duos fines milita-
mus, alterum hominis, alterum artis. Quorum alter obſcurus eſt, alter ſcien-
20 tiæ determinatus. Opus eſt autem in utriſq; his etiam fortuna. Incerta e-
nim eſt coniectura eorum, qui in purgationibus caute procedunt. Nam &
ſtomachi adflictionem ueremur, & medicationis congruentiam, ad naturã
ignotam conicctamus. Nõ enim una & eadem eſt omnium natura, & aliud
ſemper

A ſemper ſibiipſi decernens adſimilat ac familiare facit: Aliquando uero totū perdit. Sed & herbis multa reptilia uenenum immittunt, & hiatu ſuo internæ ipſarum teneritudini adflictionem pro auxilio inſpirant. Et huius rei ignorantia erit, niſi ſanè nota aliqua, aut macula, aut odor ferus & grauis, rei factæ indicationem fecerit. Deinde ipſa ars, propter fortunæ caſum, à recte faciendi propoſito aberrat. Stabiliores autē ſemper ſunt purgationes per ueratrum, quibus etiam Melampus in Prœti filiabus, & Anticyreus in Herculè uſi eſſe narrātur. Minime uero utemur nos ullo aliquo ex his in Democrito: ſed contigerit opto illi ſapientia, efficaciſsimorum ac medicatiſſimorum pharmacorum finis. Vale. 21

B *Hippocrates Damageto gaudium.*

Hoc erat illud Damagete, quod coniectabamus: non inſanit Democritus, ſed ſuper omnia ſapit, & nos ſapientiores effecit, & per nos omnes homines. Remiſi autem tibi amice reuera Æſculapeam nauem: cui cum Solis ſigno etiam ſanitatis inſigne apponito. Nam reuera ſecundo numine uela fecit: & illa die in Abderam nauigauit, qua ſcripſeram ipſis, me peruenturum eſſe. Omnes igitur ante portas congregatos inuenimus, nos, uelut ueriſimile eſt, exſpectantes, non uiros ſolùm, ſed etiam mulieres: inſuperq́ ſenes & pueros (per deos) triſtes, itemq́ infantes. Atq hi quidem ſic habebant, uelut ob Democritum inſanientem. Ille uero ſyncere tunc in philoſophãdo excellebat. Poſtq́ autem me uidiſſent, uiſi ſunt mihi paulùlum ad ſeipſos rediiſſe, & bonas ſpes oſtentabant. At Philopœmen me ad hoſpitium ducere C geſtiebat, & hoc ab illis comprobabatur. Ego uero: O uiri Abderitę, inquã, nullum mihi maius operæ precium eſt, quàm Democritum uidere. Illi uerò hoc audito, collaudarunt, & gauiſi ſunt, & compendio duxerunt me per forum, partim ſequentes, partim præcurrentes, alij ab utraq parte: Serua, clamantes, auxiliare, medicare. Et ego adhortabar ipſos ut confiderent, tanquã fortaſsis nihil eſſet mali: aut ſi quid eſſet, modicum id eſſet, & correctu facile, confiſus horis anni Eteſijs. Et ſimul hæc dicens ibam. Neq enim procul erant ædes: immo neq tota ciuitas. Aderamus igitur: propinquæ enim muro erant, & me placide eò deducunt. At retro turrim collis erat altus, longis ac denſis populis nigris umbroſus, unde Democriti habitacula conſpicie- D bãtur. Et ipſe Democritus ſub ampla ac humilima platano ſedebat, in ueſte craſſa citra humeros deſinente, ſolus, diſcalceatus, ſuper lapidea ſede, ualde pallidus ac macilentus, promiſſa barba. Iuxta ipſum uero à dextra, tenuis aqua per decliuem collem decurrēs leniter reſonabat. Erat autem delubrum quoddam ſuper illum collem, quantū equidem coniectura aſſequor, Nymphis dicatum, ſponte enatis uitibus circumdatum. Ipſe uero cum multo ornatu ſuper genibus librum habebat. Sed & alij quidam ex utraq parte adiacebant: accumulata erant etiam animalia multa per totum reſecta. Et ipſe aliquando concitate incumbens ſcribebat, aliquando quieſcebat, diu multumq́ ſe continens, & in ſeipſo meditans. Deinde non longe poſt, his peractis, exſurgens deambulabat, & uiſcera animalium inſpiciebat, & depoſitis ipſis digreſſus, rurſus deſidebat. At Abderitæ circumſtantes me triſtes, & non procul à lachrymantibus oculos habentes: Vides, inquiunt, Hippo-

 crates,

crates, Democriti uitã, quàm inſanit, & neq; quod uult nouit, neq; quod facit. Et quidã ex ipſis adhuc amplius oſtẽdere uolens ipſius inſaniã, alta uoce plorauit inſtar mulieris ob filij mortẽ lamentãtis. Deinde rurſus cũ gemitu eiulauit, perſonã agens uiatoris, qui aliquid ex his, quę portabat, amiſit. Verùm Democritus cùm hæc audiſſet, partim ridebat, partim cachinnis explodebat, & nihil amplius ſcribebat. Caput autem frequenter cõcutiebat. Ego uero: Vos, inquam, ò Abderitæ, hic manete: ipſe uero ubi & uerbis, & corpori uiri propior factus fuero, uidero'q; ac audiero, cognoſcam adfectionis ueritatem. Et hæc loquutus, placide deſcendebam. Erat autem locus ille aſper ac decliuis. Itaque uix me ſuffulciens penetraui. Cum autem appropinquaſſem, incidi in ipſum neſcio quid, quaſi ex numinis adflatu & cum concitatione, ſcribentem. Stabam igitur iſthic expectans tempus quietis ipſius. Ipſe uero paulo poſt, intermiſſo ſcribẽdi impetu, & ſtilo ſcriptorio depoſito, reſpexit ad me accedentem, & : Salue, inquit, hoſpes. Et ego: Plurimũ & tu, inquam, Democrite uir ſapientiſsime. At ille, uerecundans arbitror, quod non nomine me compellaſſet: Te autem, inquit, quo nomine uocabimus? Ignorantia enim tui nominis, cauſa erat cur te hoſpitem appellarem. Hippocrates, inquam, Medicus eſt mihi nomen. Is uero: Aſclepiadarum, inquit, nobilitas, & magna ſapientiæ tuæ in re medica gloria multum celebris etiam ad nos peruenit. Quid autem negocij, ò amice, te huc perduxit? Imò potius præ omnibus conſide. Vides autem quòd hæc ſedes folijs inſtrata non eſt iniucunda, uiridis adhuc ac mollis, & ad inſidendum lenior inuidioſis fortunæ ſellis. Cum autem conſediſſem, rurſus inquit: Priuat'umne, aut publicum negocium agens huc perueniſti? Dic aperte, nam nos, quantum poterimus, adiuuabimus. Et ego: Quę uera cauſa eſt, inquam, tui gratia huc uenio, ut ſapientem uirum conueniam. Habet autem cauſam patria, cuius legatum ago. Ille uero: Hoſpitio itaq;, inquit, primum utere noſtro. Ego uero per omnia uirum pertentãs, etiam ſi iam mihi manifeſtum eſſet, ipſum non inſanire, Philopœmenem, inquam, noſti ciuem ueſtrum? Etiam, inquit, ualde: Damonis filium dicis, qui habitat apud Hermaidem fontem? Hunc ipſum, inquam, cuius ego ſum ex patribus peculiaris amicus. At tu Democrite potiore me hoſpitio excipe, & primum ſanè quid ſit hoc, quod hic ſcribis dicito. Ille uero ubi paululum ſe continuiſſet: De inſania, inquit. Et ego: O rex Iupiter, inquam, oportune profectò ſcribis cõtra ciuitatem. At ille: Qualem, inquit, ciuitatem Hippocrates? Ego uero: Nihil, inquam, ò Democrite, ſed haud ſcio quomodo hoc uerbum mihi excidit. Verùm quid de inſania ſcribis? Quid enim, inquit, aliud quàm quid ſit, & quomodo in hominibus generetur, & quomodo alleuetur. Nam animalia hæc, quæ uides, inquit, huius gratia reſeco, non quod odio habeam opera Dei, ſed bilis naturam ac ſedem quærens. Noſti enim quod hæc furoris hominum cauſa eſt, ubi nimium redundarit. In omnibus equidem à natura ineſt: ſed in quibuſdam minus, in quibuſdã amplius. At immoderatio ipſius morbi ſunt, ipſa uelut materia aliquando bona, aliquãdo mala ſubiacente. Et ego, Per Iouem, inquã, ò Democrite, uere hæc & ſapienter dicis. Quare beatum te iudico, qui tãta quiete frueris. Nobis autem huius participes eſſe nõ permiſſum eſt. Interrogante

A gante uero illo: Cur, ò Hippocrates, permiſſum nõ eſt? Quoniam, inquam,
aut agri, aut res domeſticæ, aut liberi, aut uſuræ, aut morbi, aut mortes, aut
famuli, aut nuptiæ, aut eiuſmodi quædam, oportunitatem nobis cõmodam
eripiunt. Hic ſanè uir ille ad ſolitam affectionem delatus eſt, & ualde èffuſe
riſit, ac cachinnatus eſt. Et de cętero quieſcebat. Et ego: Quid uero, inquam,
Democrite rides? utrum bona quæ dixi, aut mala? Ille uero adhuc magis ri-
debat. Et Abderitæ de colle id uidentes, partim capita ſua cędebant, partim
frontem: alij uero capillos euellebant. Nam, uelut poſtea dixerunt, amplio
rem, quàm aliàs ſolitus eſſet, riſum effuderat. At uero, inquam, ſapientũ opti
me Democrite, cupio cauſam huius tuæ adfectionis cognoſcere: quo riſu e-
B go tibi dignus uiſus ſum, aut ea quæ dixi: quo hoc cognito, à cauſa deſiſtam,
aut tu reprehenſus, intempeſtiuos riſus coerceas. Ille uero: O Hercules, in-
quit, ſi me reprehẽdere potes, curationem perficies, qualem nullam unquã,
ò Hippocrates. Et quomodo non reprehendaris, ò optime? Aut non abſur
dum te eſſe putas, dum rides hominis mortem, aut morbum, aut mentis e-
motionem, aut inſaniam, aut atram bilem, aut cædem, aut aliud quid peius?
Aut uice uerſa nuptias, aut feſtiuitates, aut liberorum procreationem, aut
myſteria, aut magiſtratus, aut honores, aut aliud quid omnino boni? Nam
quorum miſereri oportet, ea tu derides: & ob quæ lætari conueniebat, ea iti
dem derides, adeò ut neq; bonũ, neq; malum apud te ſit diſcretum. At ille,
Hæc quidem, inquit, recte dicis ò Hippocrates: ſed non nouiſti riſus noſtri
C cauſam. Vbi uero cognoueris, ſatis ſcio quod meum riſum, meliorem Lega
tione medelam ac curationem, tuæ patriæ & tibi ipſi auferes, & alios pru-
dentes facere poteris. Et pro hoc fortaſsis me uiciſsim medicinam doce-
bis, ubi cognoueris quanto ſtudio circa res nullo ſtudio dignas uerſantes,
& ea quæ nullius precij ſunt facere conantes, omnes homines uitam conſu-
munt, riſu digna tractantes. Ego uero, Dic, inquam, per deos, nunquid uni-
uerſus mundus ægrotare ſe non animaduertit? & non habet quo legationẽ
demittat ad ſui curationem? Quid enim extra ipſum eſſe poterit? Ille uero
excipiens: Multæ, inquit, ſunt mundorum infinitates, & nequaquam, ò 23
amice, diuitem naturam maligne extenues. At hæc quidem, inquam, Demo
crite ſuo tempore docebis. Vereor enim ne forte dum infinitatem recenſes,
D ridere incipias. Scias autem nunc, de tuo riſu, rationem uitæ te reddere de-
bere. Ille autem torue me intuitus: Duas, inquit, riſus mei cauſas eſſe putas,
bona & mala. Ego autem unum hominem rideo, dementia quidem ple-
num, rectis autem actionibus uacuum, in omnibus cõſilijs pueriliter ac ſtul
te ſe gerentem, & nullius utilitatis gratia labores nunquam abſoluendos to
lerantem, fines terræ & infinitos receſſus ex immodicis cupiditatibus pene-
trantem, argentum & aurum quærentem, & nunquam ab his adquirendis
interquieſcentem: ſed ſemper circa plura adipiſcenda tumultuãtem, quo ip-
ſe inferior non ſit, & neq; pudefiat, ſi nõ felix appelletur. Rideo item ipſum
eo quod hiatum terræ effodit, manibus eorum perquirens, qui partim à la-
xa irruente terra oppreſsi ſunt, partim diutiſsime in hac neceſsitate detenti,
in ſupplicio uelut in patria permanent, argentum & aurum inquirentes, ue-
ſtigia pulueris ac ramenta perſcrutantes, arenam aliam aliunde eruentes, &

terræ uenas exſcindentes, ad opulentiam ſemper glebas conflantes, ex ma- E
tre terra hoſtilem terram, quum tamen eadem ſit, facientes, & hanc admiran
tes pedibus calcant. Quanto uero riſu dignum eſt, quod ærumnoſam & oc
cultam. Terram amant, manifeſtam cõtumelia afficientes? Alij uero canes e-
munt, alij equos: alij multam regionem circumſcribentes, propriam ſibi in-
ſcribunt: & multis imperare uolentes, neq; ſibi ipſis imperare poſſunt. Vxo
res ducunt, quas paulò poſt eijciunt. Amant, deinde odio habent. Cum ma
gna cupiditate liberos generant: deinde adultos eijciunt. Quæ eſt illa uana
ac abſurda diligentia, nihil ab inſania differens? Bellum inteſtinum gerunt,
quietẽ non amplectentes. Reges alios deponunt, alios ſurrogant: occidunt
homines. Terram fodientes argẽtum quærunt. Argento reperto, terram e- F
mere uolunt. Empta terra, fructus uendunt: fructibus diuenditis, rurſus ar-
gentum accipiunt. In quot mutationibus uerſantur? in quãta malicia? dum
opes non habent, opes expetunt: dum habent, occultant, diſſipant. Rideo,
dum improbe agentes uideo. Intendo riſum, dum infeliciter agentes cerno.
Veritatis enim leges tranſgrediuntur: contentionis ſtudio hoſtilem inter ſe
litem habent, & cũ fratribus, & parentibus, & ciuibus: atq; ad hæc, pro eiuſ-
modi opibus, quarum nemo, ubi mortuus eſt, dominus eſt, ſe mutuo occi-
dunt: illicitam uitam degentes, amicorum ac patriæ penuriam contemnunt.
Res indignas & inanimatas diuitiarum loco habent: pro uniuerſa opulen-
tia ſtatuas emunt, quoniã effigies ita expreſſa eſt, ut loqui uideatur: eos ue-
ro qui uere loquuntur, odio habent. Res inſuper non faciles expetũt. Nam G
continentem habitantes, mare cupiunt. Et rurſus, cum in inſulis ſunt, conti-
nentem deſiderant, & omnia peruertunt ad propriam cupiditatẽ. Et in bel-
lo quidem fortitudinem laudare uidentur: Vincuntur autem quotidie à pe
24 tulãtia, ab auaritia. Ex omnibus adfectionibus ægrotãt. Therſitæ uero ui
tæ omnes ſunt. Cur uero meum riſum reprehendiſti ò Hippocrates? Non
enim quiſpiam ſuam ipſius dementiam, ſed alius alterius deridet: hi quidem
ebrios, cum ipſi ſibi ſobrij eſſe uidentur: alij uero amantes, quũ ipſi grauiore
morbo laborẽt: alij nauigantes: alij eos, qui circa agriculturã occupati ſunt.
Non enim cõcordant neq; artibus, neq; operibus. Ego uero: Hæc quidem,
inquã, uera ſunt Democrite: neq; alius aliquis conuenientior ſermo eſſe po
terit, ad mortalium miſeriã declarandam: uerũ ipſæ res ſanciunt neceſſitatẽ, H
& domeſticæ diſpenſationis, & nauiũ fabricationis gratia, reliquæ item ui-
tæ, in qua neceſſe eſt hominem eſſe. Nõ enim ad ocium natura ipſum genu-
it. Ex his autem rurſus ambitio effuſa, multorum recte ſentientem animam
decepit, qui omnia quidem recte ac ſerio agere ſtudent, uelut re certa ac ſta-
bili futura: Non autem ita ualidi ſunt, ut obſcuritatem præuidere poſſint. Si
enim quis ò Democrite uxorem ducẽs, ſeparationem aut mortem timeret:
aut quiſpiam liberos educans, ipſorum interitum: imò neq; in agricultura,
& nauigatione, & regno, & magiſtratu, & omnibus quæ ſunt in uita, ullus
unquam de errore præſumpſit, ſed unuſquiſq; horum bona ſpe alitur, dete-
riorum uero ne meminit quidem: nunquid igitur riſus tuus his minime con
uenit? At Democritus: Valde, inquit, tardo ingenio præditus es, & longe à
ſententia mea abes ò Hippocrates, qui tranquillitatis & perturbationis mo
dum

A dum non conſideras, præ ignorantia. Si enim hæc ipſa prudenti mente diſponerent:& ipſi facile liberarentur,& meum riſum leuarent. Nunc autem, uelut rebus in uita firmis,demētes illi ſuperbiunt, ob ratiocinationis expertem mentem,inordinatum impetum ſuum ægre diſcentes. Sufficiens cū admonitio ipſis eſſet, OMNIUM RERUM uiciſſitudo,quæ ſubitis muta- 25
tionibus irruit,& derepente omnigenam circumrotationem inducit. At ipſi,uelut hæc firma ſit ac ſtabilis,obliti adfectionū aſſiduе incidentium,aliter aliàs ea,quæ triſticiam inferunt,cupientes,& quæ nō conferunt, quęrentes, multis calamitatibus inuoluuntur. Si uero quis iuxta propriam facultatē omnia facere cogitaret, ſtabilem ſanè uitam cuſtodiret, ſeipſum cognoſcens,
B & ſuipſius comparationem clare conſiderans, & nō cupiditatis ſtudium in infinitum extendens:ſed opulentam naturam,& omnium nutricem,per ſufficientiam intuens. Quemadmodum autem in optimo corporis habitu, adfectionum periculum manifeſtum eſt: ita ſucceſſuum fortunæ magnitudo periculoſa eſt. Inſignes autem palam in infelicitatibus conſpiciuntur. Alij uero uelut proximorū facta non uidentes, à proprijs malefactis pereunt, tam manifeſta,quàm obſcura non præuidentes,quum longam uitam exemplum habeant eorum,quę fiunt,et quæ non fiunt,ex quibus etiam futurum conſiderare oportebat. Hæc ſunt quæ mihi riſus materiam præbent. O dementes homines,prauitatis pœnas pendentes,auariciæ,inſatiabilitatis, inimicitiæ,inſidiarum,doli,inuidentię (difficile eſt enumerare multiplices ma
C lorum uerſutias: ſunt enim infinitæ) & in his doloſis uerſutijs uiciſſim conuerſantes,& maligne ſentientes. At uirtutis apud ipſos modus eſt, id quod deterius eſt. Mendacij enim ſtudium exercent,uoluptatem conſectantur,legibus non obedientes. Quidam uero ex ipſis præuidentiam in hominibus eſſe negat, ut qui neq; uiſus, neq; auditus participes ſunt. Solus autē ſenſus hominis recta intelligentia lucidus,& præſens & futurum præuidet. In omnibus diſplicentiam habent, & rurſus ad eadem accedunt:abnegata nauigatione,nauigāt:reiecta agricultura, rurſus agrum colunt:eiecta uxore, aliam inducunt:genitos ſibi liberos ſepeliunt:& his ſepultis,alios generāt,ac rurſus educant. Senectā optant:ad ipſam aūt peruenientes,gemunt,in nullo rerum ſtatu,conſtantem mentē habentes. Principes ac Reges priuatū prædi-
D cant: priuatus aūt regnū appetit. Qui reipub. magiſtratū gerit, artificē laudat,uelut extra periculū conſtitutū:artifex aūt illum,uelut per omnia potentem. Rectam enim uirtutis uiā, puram & leuem ac inoffenſam, non uident, quā nemo ingredi audet. Feruntur aūt in contrariā,difficilem & tortuoſam, per aſpera incedentes,lapſantes ac offendentes:plerię uero excidentes, anhelantes uelut ſi qui perſequatur,litigātes,modo poſteriores exiſtētes, modo præcedentes. Et quidam ipſorū petulanti alieni cubilis corrumpendi amore ardent,per impudentiā inducti, alios auariciæ morbus infinitus conſumit, alij mutuo inſidias ſtruūt, alij ab ambitionis ſtudio in aerem ſublati, per maliciæ grauitatē in profundū perniciei pręcipites deferūtur. Quidā deſtruunt,deinde rurſus ædificāt: largiūtur, deinde pœnitētia ducti, amicitiæ iura tollūt,malefici per inimicitiā cognationis iura bello impetētes. Et ho 26
rum omnium cauſa eſt Auaricia. Qua in re hi à pueris ludentibus differūt:

apud quos conſilium quidem iudicio caret: quod uero ſe forte fortuna ob- E
tulit,id iucundum eſt. At uero in deſiderijs quid brutis animantibus reliqui
faciunt,quàm quod intra ſufficientiam feræ ipſę ſe cõtinent? Quis enim leo
aurum in terram occuluit? Quis taurus uberioris alimenti gratia depugna-
uit? Quam pardalim unquam inſatiabilitas cepit? Sitit quidem aper,ſed uſ-
que ad aquę appetentiam. Lupus autem,deuorato neceſſario alimento ob-
lato,quieſcit. Si dies ac noctes coniungat homo,non ſentit conuiuandi ſatie
tatem. Et annuorum quidem temporũ ordo,terminus eſt brutis ad coitum:
at homo perpetuo inſano libidinis œſtro ſtimulatur. Quæſo te Hippocra-
tes, non ridere debeo plorantem propter amorẽ,eo, quod cõmodo ſuo ex-
cluſus eſt? maxime uero ſi quis periculorum contemptor ſit, & per præcipi F
tia,aut pelagi profunditates feratur, riſum non extendam? Non ridebo au-
tem eum, qui nauem multis mercibus onuſtam demerſit, deinde mari indi-
gnatur,quod ipſam plenam ſubmerſit? Ego quidem nequaquam mihi ride
re uideor. Vellem autem potius aliquid moleſti contra ipſos excogitare.

27 At neq; medicinã pro his eſſe oportebat,neq; aliquem pæonia pharma-
ca præparantem:atq; huius rei documentum præbeat tibi tuus ille progeni
tor Æſculapius, qui dum ſeruaret homines, fulminis ictus gratiam accepit.
Non uides quòd & ego maliciei pars ſum , dum inſaniæ cauſam inquirens,
animalia macto ac reſeco? Oportebat autem ex hominibus cauſam perſcru
tari. Non uides quod etiam ipſe mundus odio in homines plenus eſt? Infi-
nitas enim contra ipſum adflictiones accumulauit. Totus homo ex nati- G
uitate morbus eſt. Dum educatur, inutilis eſt, & alienũ auxilium implorat:
Dum creſcit,proteruus,inſipiens,pædagogo opus habens. Dum in uigore
eſt,audax eſt. Dum decreſcit, miſerabilis, ubi labores ſuos imprudenter re-
colit ac iactat. Ex maternis enim uteri inquinamentis talis prodijt. Et prop-
terea alij indignatiõe ac immodica ira pleni,in calamitatibus ac pugnis uer-
ſantur:alij ſemper in adulterijs & corrumpendis puellis:alij in ebrietatibus:
alij in rerum alienarum cupiditatibus:alij in ſuis prodigẽdis. Vtinam facul-
tas eſſet nobis,uniuerſorum habitationes reuelare,& nullum rerum in ipſis
uelamentum dimittere,atq; ita ea,quæ intus aguntur,uidere:uideremus uti
que alios edentes,alios uomentes,alios ſupplicijs torquentes,alios pharma
ca miſcentes,alios inſidias conſtruentes,alios ſupputantes,alios gaudentes, H
alios plorãtes,alios amicos accuſantes, alios propter ambitionem amentes.
Quanquam ſint quædam actiones profundiores , quæ in animo occultan-
tur. Et ex his quidam ſunt iuuenes,quidam ſenes:petentes,negantes:paupe
res,opulenti:fame preſſi, luxu grauati, ſordidi, uincti:alij delicijs diffluẽtes,
famulitium magnum alentes:alij trucidantes,alij ſepelientes:alij ea quæ ha-
bent contemnentes , & ſperatis poſſeſſionibus inhiantes : alij impudentes:
alij parci,alij inexplebiles: alij occidentes, alij uapulantes: alij ſuperbientes,
alij uana gloria elati. Et ex his aliqui apud equos ſpectatores conſiſtunt:ali-
qui apud uiros,aut canes,aut lapides,aut ligna,aut ęs,aut picturas. Et aliqui
legationibus, aliqui militiæ, aliqui ſacerdotijs præſunt . Et alij coronas ge-
ſtant,aliqui armati ſunt,aliqui occiduntur. Singuli uerò ex his feruntur,par
tim ad pugnam naualem,partim ad militiam,partim ad ruſticationem : alij
ad-

A ad onerarias naues,alij ad forum,alij ad concionem, alij ad theatrum, alij ad
fugam,alij aliò:Et rurſus, quidam ad uoluptatem delicias'q; , ac intemperan-
tiam : quidam ad ocium ac ſocordiam . Quum igitur tot indignas ac infeli-
ces animas uideamus, quomodo non uitam ipſarum eiuſmodi intemperan
tia præditā riſu exſibilarimus? Quin & ualde timeo,neq; medicinam tuā 28
ipſis placere.Nam præ intemperantia omnia ipſis diſplicent, & inſaniam ſa
pientiam putant : profecto ſuſpicor pleraq; in ſcientia tua palàm cōtumelia
adfici,aut propter inuidiam,aut propter ingratitudinem.Ægrotantes enim
ſimul ut ſeruantur,cauſam dijs aut fortunæ attribuunt.Pleriq; uero ſuæ na-
turæ hoc adſcribentes , benefactorem odio habent, & parum abeſt ut indi-
B gne ferant,ſi debitores eſſe putentur. Sed & pleriq; artis ignorantiā in ſeip-
ſis habentes,& imperiti exiſtentes,id quod melius eſt, purgant.Inter ſtupi-
dos enim fiunt ſuffragia, & neq; ægroti atteſtari uolunt, neq; eiuſdem artis
artifices teſtimonium præbere.Inuidia enim obſtat. Non aūt inexpertus es
tu talium nugarū:imò probe ſcio, ob hæc te ſæpe in memorabilib.adflictio
nibus accerſitum fuiſſe,& neq; cauſam,aut inuidiam,libenter deriſiſſe. Ve
ritatis enim neq; cognitio ulla eſt,neq; ullum teſtimonium.Hęc aūt cum di
ceret,ſubridebat,& mihi,ò Damagete,diuina ſpecie apparebat,& uelut qui
priorem ſuam formā exuiſſet.Et ego:O magnifice Democrite, inquam, ma
gna xenia & hoſpitalitatis tuæ munera,in Co mecum auferam.Multa enim
me ſapientiæ admiratione impleuiſti.Diſcedo enim ueritatis tuę præco,qui
C humanam naturam inueſtigaſti ac conſideraſti. Quum aūt mentis meę me-
delam à te acceperim , abeo nunc, tempore hoc expetente , itemq; corporis
curatione.Cras uero, & deinceps, hoc loco rurſus conueniemus. Atq; hæc
loquutus,ſurrexi . Et ille paratus erat me ſequi. Cū uero quidam accederet,
haud ſcio unde, tradebat ipſi libros. Et ego concitatius feſtinaui, & ad Ab-
deritas in ſpecula me exſpectātes:Viri,inquam,pro legatione ueſtra ad me,
magna ſit uobis gratia. Vidi enim Democritū uirum ſapientiſſimū, qui ſo-
lus potētiſſimus eſt homines prudētes facere. Hæc habui Damagete , quæ
de Democrito ualde magna animi lætitia tibi recenſere uolui. Vale.

Democritus Hippocrati felicitatem.

D Acceſſiſti ad nos uelut inſanos, ò Hippocrates , ueratrum nobis datu-
rus,perſuaſus à uiris ſtolidis,apud q̄s labor uirtutis inſania iudicatur. Tunc
autem de mundi diſpoſitione, & de polis ac aſtris cœleſtibus ſcribebamus.
Cum uero horum naturam cognouiſſes,quòd omnia ualde cōmode eſſent
creata,& quòd procul ab inſania ac deſipientia abeſſent:meam quidem na-
turam laudaſti:deſipientes autē & crudeles ac furioſos illos iudicaſti. Nam
quæ ſimulachris per aerem uagantia nos decipiunt , quæ ſanè mundus eſſe
cōprehenduntur,& uiciſſitudinē habentia creata ſunt:ea mēs mea,naturam
perſcrutata,uere in lucē produxit. Cuius rei teſtes ſunt libri à me conſcripti.
Oportebat igitur te,ò Hippocrates,cū uiris eiuſmodi moribus præditis mi
nime cōgredi ac cōuerſari, quorū mens ſuperficiaria & inconſtās eſt. Si em̄
ab illis perſuaſus:mihi,uelut inſano,ueratrū bibendū dediſſes, prudētia in-
ſania facta fuiſſet:& artē tuā reprehendiſſent,uelut quę inſanię fuiſſet cauſa.
Ve-

29 Veratrum enim ſanis datum, menti tenebras offundit. Inſanis autem ual E
de prodeſſe conſueuit. Arbitror equidem, ſi non deprehendiſſes me ſcribentem, uerum recumbentem, aut fortè deambulantem, & mecum colloquentem, & nunc quidem indignantem, nunc uero ridentem, ob ea, quæ mente reuoluam, & familiaribus me alloquētibus non attendentem, ſed cogitationi inſtãtem, & mirum in modum ſpeculantem: putaſſes ſane Democritum, iuxta oculorum iudicium, ex his, quæ uidiſſes, inſaniæ imaginem præ ſe ferre. Oportet igitur Medicum non ſolum uiſu adfectiones iudicare, ſed etiam re ipſa: & rythmos ac conſonantias ut plurimũ indagare: & utrum incipiat morbus, aut medium teneat aut deſinat, perſcrutari: & differentia, ac anni tempore & ætate obſeruata, adfectionem curare: itemq́ totius corporis naturam conſiderare. F
Ex his enim omnibus facile morbum inuenies. Porro remiſi ad te de inſania tractationem à te conſcriptam. Vale.

Hippocratis Coi, de inſania ſcriptum.

30 Quemadmodum in libello de Morbo ſacro dixi. Inſanienti neceſſe eſt præ humiditate cerebrum, in quo animæ ſunt opera, moueri: ubi uidelicet humidius quàm pro natura fuerit: Eo uero cõmoto, neq; uiſum, neq; auditum quieſcere, ſed aliàs alia & uidere & audire: & linguã talia loqui, qualia ſingulis uicibus uiderit ac audierit. Quandiu uero cerebrum quieuerit, tamdiu etiã homo ſapit. Fit autem corruptio cerebri à pituita & bile. Vtriuſq; uero cognitio ſic contingit. Etenim qui à pituita inſaniunt, quieti ſunt, G
& non uociferantur, neq; tumultuantur. Qui uero à bile, percuſſores ſunt, & malefici, ac non quieti. Et ſi quidem aſſidue inſaniant, hę cauſæ ſunt. Si uero terrores & timores fuerint, à tranſmutatione fiunt, cerebro à bile caleſcente, quæ ad ipſum per uenas ſanguinarias procedit. Cum autem bilis diſceſſerit rurſus in uenas, etiam corpus quieſcit. Triſtatur autem & angitur homo, & præter temporis rationem obliuioſus fit, dum cerebrum à pituita perfrigeratur, & præter ſolitum morem compingitur. Poſtquam uero cerebrum derepente à bile caleſactum fuerit, ſanguine in prædictis uenis efferueſcente: inſomnia uident horrenda, & facies uelut in uigilante flãmeſcit, & oculi rubeſcunt, & mens aliquid mali operari cogitat. Atq; hoc in ſomno homo patitur. Cùm aũt ſanguis rurſus ad uenas diſperſus fuerit, quieſcit. Porrò in H
quinto Popularium morborum libro quendam recẽſui, cui fiebat uocis interceptio, ignorantia, frequentes delirationes, et reuerſiones: lingua aũt erat dura: (&, niſi collutione uſus eſſet, loqui non poterat) & plerunq; etiam ualde amara. Venæ ſectio exſoluit, aquæ potus, aqua mulſa, ueratrorum potiones. Hic ubi modicum tempus ſuperuixiſſet, mortuus eſt. Erat & alius quidam, quem, ubi noctu ad cõuiuium progrederetur, timor tibicinę corripiebat, ubi audiret ipſam tibia canentẽ. Interdiu uero audiens, nihil patiebatur.

[Handwritten marginal note:] Hoc scriptum et sequens de usu Ellebori, non esse Hipp. multa suadent. 1. modus citandi sua scripta. 2. qd liber de sacro morbo [illegible] et quinta Epidem. non est Hipp. monet Gal. 3. qd liber de elleboro etiam [illegible] est. 4. Nam insaniam non omnem fieri a pituita, sed solam eam, quam [illegible] vocat, satis clarum est. Hipp. et Celsus quodlibet delirij genus insaniam vocarunt. [illegible] 5. [illegible]

Hippocrates Democrito felicitatem.

Artis Medicæ recta facta ò Democrite, plerîq; è uulgo hominum non
31 omnino laudant, uerũ Dijs ſępe attribuunt. Si uero natura reluctata perdiderit eum, qui curatur: medicos reprehendunt, numen prætereuntes. Et

ego

A ego ſane mihi uideor, maiorem reprehenſionem quàm honorem artis me aſ
ſequutum eſſe. Ego enim ad finem Medicinæ nõ perueni, etiamſi iam ſenex
ſim. Neq; enim ipſius inuentor Æſculapius: ſed & ipſe in multis à ſeipſo diſ
ſenſit, quemadmodum nobis ſcriptorum libri tradiderunt. Proinde epiſto-
la à te ad nos miſſa, ueratri medicinã reprehẽdebat. Inductus equidem ſum,
ò Democrite, uelut inſanienti ueratrũ daturus, non perſcrutatus qualis quis
tandem eſſes. Vbi uero tecum congreſſus, cognoui non per Iouem deſipi-
entiæ opus, ſed fermè omni laude ac cõmendatione dignum, ualde laudaui
naturam tuam, optimumq; naturæ ac mundi interpretem te iudicaui. Eos
uero qui me induxerunt ad te, uelut inſanientes reprehendi. Nam ipſi medi
B camento opus habebant. Quandoquidem igitur caſus nos in idem coniun
xit, rectè feceris ſi ad nos frequentius literas dederis, & libros à te conſcrip-
tos impertiueris. Miſi aũt etiam ipſe tibi de Veratri uſu libellum. Vale.

Hippocratis de Veratri uſu libellus.

His qui non facile ſurſum purgantur, ante potionem corpora præhu- 32
mectare oportet uberiore alimento & quiete: Vbi uero quis bibit ueratrũ,
ad motus corporum magis ducere, quàm ad ſomnos. Declarat autem naui-
gatio, quod motus corpora turbat. Cum ueratrum magis ducere uoles, cor
pora moueto. Veratrum periculoſum eſt ſanas carnes habentibus. Qui-
cunq; in pharmacorum potionibus non ſitiunt, dum purgantur, nõ ceſſant
C purgari prius quàm ſitierint. Conuulſio ex ueratro, lethale. In nimia pur-
gatione, cõuulſio aut ſingultus ſuccedens, malum. In turbationibus uentris,
& uomitibus ſpontaneis, ſi quidem qualia purgari oportet, purgentur, con
ducit, & leuiter ferunt: Sin minus, uice uerſa. Quemadmodum autem in
Prænotionibus dixi, purgatio ſurſum uerſus cõmodat ei, in quo ſine febre
eſt cibi faſtidium, aut ſtomachi punctura, aut uertigo, aut os amarum, & in
ſumma doloribus ſupra ſeptum tranſuerſum: at deorſum uerſus, ubi ſine fe
bre eſt tormen, lumborum dolor, genuum grauitas, menſes ægre prodeun
tes, dolores in partibus ſub ſepto tranſuerſo. Vitare uero oportet in phar-
macorum potionibus eos, qui bona habẽt corpora, maximè autem nigros,
& humida carne prĉditos, ſed & ſubſiccos, & balbos, ac blæſos. Quicũq; 33
D uero inflammata in principio morbi, uelut in libello de Ptiſana dixi, ſtatim
medicamento ſoluere aggrediuntur, hi de eo quidem, quod diſtentum eſt
ac inflãmatum, nihil auferunt (neq; enim remittit qui crudus eſt adfectus) ea
uero quæ morbo reſiſtunt, & ſana ſunt, conſumunt. Corpore uero debili fi-
ente, morbus ſuperat, & immedicabile malum habent. Cæterum ueratrũ
his dare oportet, quibus de capite fluxus fertur. Non autem dandum eſt pe
ctore ſuppuratis. Neq; medicamenta danda ſunt decoloratis, raucoſis, lie-
noſis, exſanguibus, ſpirituoſis & ſiccum tuſſientibus, ſiticuloſis, flatuoſis, &
his qui præcordia, & latera, ac dorſum diſtenta habent, & torpentibus, &
obſcure uidentibus, & quibus aurium ſonitus ſunt, & urinæ meatus impo-
tentibus: neq; item morbo regio laborantibus, aut uentre debilibus, aut his
qui ſanguinis eruptiones aut tubercula habent. Si uero medicandum eſſe 34
uidebitur, ueratro ſecurus ſurſum purga, deorſum uero non. Optimum au-
tem

tem his eſt uictus rationem conſtituere. Quemadmodum aũt in Prædictio- E
nibus dixi, non ſunt medicamenta danda his qui nigra euomunt, neq; cibũ auerſantibus, neq; delyris & parum dormiẽtibus, neq; dolore uexatis, neq; uiſum temerarium inclinatum habentibus, neq; tumefactis, neq; uertiginoſis, neq; decoloratis, neq; his qui in febre æſtuoſi ſunt ac confracti. Sicut aũt de ptiſana dixi, Seſamoides ſurſum purgat. potio eius eſt drachma dimidia in aceto mulſo trita. Cõmiſcetur etiã ueratris tertia potionis pars, & minus ſuffocat. Purgat itẽ quartanas diuturnas, & diuturna febri lipyria uexatos: & eos, in quibus non eſt ſitis, neq; excretio (hos uero nõ ante tres hebdomadas) aliquando etiã pleuriticos ac uoluuloſos. Et ſicut in Muliebrib. morbis dixi, purgandum eſt etiam, ſi uteri purgatione opus habuerint. F

Hippocrates ad Theſſalum filium.

35 Ad cognoſcẽdam Geometriam & Numerorum ſcientiam, mi fili multum ſtudij adhibeto. Non enim ſolum uitam tuam illuſtrẽ, & ad multa commodam, in humanarum rerum ſtatu efficient: ſed etiam animam acutiorem & clariorem reddent, ad omniũ, quorum uſus in medicina expetitur, utilitatem conſequendam. Etenim Geometriæ cognitio, quæ multiformis ac uaria eſt, & omnia cum demonſtratione tranſigit, utilis erit & ad oſſium ſitus, & ad exarticulationes, & reliquum membrorum ordinem. Nam ad multiplicem horum adfectionem, & articulorum luxatorum repoſitione, & oſſium contritorum reſectione, & perforatione, & compoſitione, & exemptione, ac reliqua curatione, maiore induſtria utetur quiſquis nouerit qualis eſt G
locus, & quale eſt os, quod ex eo eluxatum eſt. At uero Numerorum ratio, & ad circuitus, & ad tranſmutationes febrium præter rationem fientes, &
36 ad iudicia ęgrotantiũ, ac ſecuritatis in morbis, ſufficiẽs erit. Præclara enim res eſt, tale miniſterium in medicina habere, quod tibi partes intenſionis ac remiſſionis, cum ex parte inæquales fuerint, facile cognobiles exhibet, citra errorem. Quapropter ad huiuſmodi experientiæ facultatem peruenire ſedulo ſtude. Vale.

Democritus Hippocrati, De natura humana.

37 Omnes homines artem medicam noſſe oportet, ò Hippocrates (Eſt e- H
nim res honeſta ſimul ac utilis ad uitam:) & ex his maximè eos, qui eruditionis ac eloquentiæ cognitionem habent. Nam ſapientiæ cognitionem medicinæ ſororem ac contubernalem eſſe puto. Sapientia enim animam ab adfectibus liberat: Medicina uero morbos à corporibus aufert. Augeſcit autem intelligentia, præſente ſanitate: cuius prouidentiam habere, honeſtum eſt, eos qui recte ſentiunt. At ubi corporis habitus ægrotat: neq; mens ipſa alacritatem habet ad uirtutis meditationem. Morbus enim præſens animam uehementer obſcurat, intelligentiam ad adfectionẽ per conſenſum ducens.
38 Cæterum naturæ humanæ deſcriptio, eiuſmodi ſpeculationem habet. Cerebrum quidem ſupremam corporis partem cuſtodit, & ſecuritatis tutelam ſibi cõmiſſam habet, intra mẽbranas neruoſas cohabitans. Super quod duplicatorum oſſium naturæ neceſſariæ firmatæ, dominum mentis cuſtodem,

A dem,ipſum cerebrum tegunt. Pilorum decor eſt,cutem ornare. Oculorum uero uis uiſiua in multiplici tunica latitans,ob humoris inſtantias,ſub frontem in medelam collocata eſt, & eſt uidendi cauſa. Pupilla uero ſyncera,palpebræ marginem opportunitatis cuſtodem ſuſtinet. Duplices autem nares olfactum dinoſcentes, oculorum uicinitatem dirimunt. Mollis uero labiorum contactus os circumplicans,uerborum ſenſum,exactamq́; articulationem gubernãs exhibet. Mentum autem in extremitatẽ deſinens,ac lyræ ſimile,dentium clauis coaptatum eſt. At ſermonum receptacula aures,opifex aperuit:in quibus dum eſt ſermo, nõ certus temeritatis miniſter exſiſtit. Loquelæ mater lingua,animæ nuncius,guſtum cuſtodiens,munitis dentiũ ſe-
B ptis cuſtodita eſt. Guttur autem & gula inter ſe coniuncta,uicina ſunt. Illud enim in uiam ſpiritus:hæc in profundum uentris,alimentum demittit,largè id propellens. Regium uerò cor,cono ac pineæ nuci ſimile,irã nutriens,aduerſus omnes inſidias thoracem induit. Frequenter autem flatuum cauernę aere per ipſas erumpente,uocis cauſam flatum pariunt. Quod uero ſanguinem ſuppeditat,& in alimentum tranſmutat, cum apicibus ſæpe uena caua circũfluum,hepar eſt,concupiſcentię cauſa. Viridis aũt bilis iuxta hepar manens ubi ſuperebullijt,humani corporis corruptio eſt,et nociuus ac inutilis corporis humani inquilinus. Veruntamen uice uerſa dormit, nullum negocium exhibens. Inter hæc autem medius omnia ſuſcipiens uenter chorũ ducit,& accumbit,concoctionem gubernans. Obnoxia uero uentris compo-
C ſitioni,per opificium conuoluta,circum uentrem euoluuntur inteſtina, adſumptionis & excretionis cauſæ. Gemini autem rhenes in coxis firmati, & pinguedine intecti,ab urinarum excretione non ſunt alieni. At dominus totius uentris,qui Omentum uocatur,totum uentrem complectitur,ſolo ſplene excepto. Conſequenter,neruoſa ueſica in coxa oſculum firmatũ habens, uenis complicatis,urinarum excretionis cauſa eſt. Huic autem uicina mater puerorum,uehemens illud malum,infinitarum ærumnarum in muliere cauſa,uterus ipſe latitat. Pylorus aũt ſiue Ianitor, ex coxarum receſſu emergens caro,neruis adſtringitur. Verùm de plenitudine naturę uentris effundit,ex opificij prouidentia. Porrò extra corpus penſiles domũ incolunt, ad generationem deſtinati,cõditores teſticuli,multis tunicis præditi. Iucundum ex
D uenis ac neruis plicamentum eſt pubes, quæ urinarum effuſionem facit, & ad coitus miniſterium à natura creata eſt, & pubertatis appetentiam tegit. Crura uero & brachia, & extremæ partes his annexæ, totũ miniſterij principium coaceruatum habentes,tutum neruorum miniſterium perficiũt. At uero incorporea in receſſibus natura, omniſaria uiſcerũ genera fabricauit: Quæ ſanè mors inſtans,celeriter à miniſterio quieta reddit.

Hippocrates Cous, Demetrio regi gaudium.

Nos equidem etiam prius,ò rex,ſtudio habentes naturæ humanæ partes in ſumma conſiderare,has conſcriptas quemadmodum uoluiſti demiſimus. Nunc aũt ea,quorũ maxime ſtudioſos eſſe oportet prudentes, partim à prioribus tranſſumpta, partim nũc per nos ipſos cõperta, tibi conſcripſimus. Quæ ſi tu priorũ morborum ſignis fientibus ſequutus, & ijſdem ſępe

39 uſus fueris: per omne uitæ tēpus morborū exſors eſſe poteris. Duo ſunt E
morborū uniuerſorum animaliū genera: alterū ſecundum genus, alterū ſe-
cundum adfectionē, inter ſe diſſimilia. At uero cōcupiſcentias iuxta alimen
tum, ex ſubcontrarijs cognoſces, dum ea quæ euacuantur, indicant ea quæ
plena ſunt: & quæ implent, coniecturā præbent eorū quæ uacua ſunt. Mor
bos aūt omnes ex ſubcontrarijs cōſtitutos cognoſces, & morbos à morbis
fieri. In cōuulſionibus febris ſuccedens, ſiſtit morbum: capitis aūt dolores,
ſanguis ex auribus erumpens, aut ex naribus. Conuulſiones omnibus mor
40 bis atræ bilis ſuccedentes, atrā bilem ſedant. Et in ſumma, radix humano
rum morborū eſt caput, & maximi morbi ex hoc accedunt. Quū enim ori
uelut cucurbita medica incūbat: contingit, ut ipſum omnium eorū, quæ in- F
geruntur, ſuperfluitates attrahat, & tenues humores. Oportet aūt animum
aduertere, & peculiariter uiuere, ubi teipſum præparaueris in has partes, ꝙ
morbi accidentes nullum augmētum capiant, per curam diligentem & per
bonum ordinem apud te fientem: ita ut neq; rei uenereę intemperantia, ne-
que diuerſorum eduliorum incontinentia, neq; ſomnis immodicis, in exer-
citato corpore utaris: ſed ſigna in corpore contingentia ſequaris, & uniuſcu
iuſq; corporis occaſionem cōſerues: quo morbum irruere parantem uites,
& medelis, quas ego perſcribo, utens, à morbis exſors perſeueres. Vale.

Decretum Athenienſium.

41 Viſum eſt ac decretum Senatui & populo Athenienſium. Quando- G
quidem Hippocrates Cous Medicus, & ab Æſculapio originē ducens, ma
gnam beneuolentiā unà cū ſalute Græcis oſtendit, quando etiā peſte à Bar-
baris in Græciā proficiſcente, diſcipulis ſuis ad locos dimiſſis, indicauit qui
bus medelis uti oporteat, & accedentē peſtem ſecurè effugere, quo medici-
na Grecis data, ipſorū ægrotos tuto ſeruaret. Sed & ſcripta ſua de Arte me-
dica exacta edidit, multos eſſe uolens Medicos qui ſeruare poſſent. Et Per-
ſarum rege ipſum accerſente, & honores optimatibus Perſarū æquales pro
mittente, & dona quæcunq; tādem ipſe Hippocrates uellet offerēte, Barba
ri promiſſiones contēpſit, eo quod hoſtis et cōmunis inimicus Grecis eſſet.
Quo igitur appareat, populū Athenienſiū ſemper ea quę utilia ſunt Gręci
cis cōſultare: & ut gratiā cōdignā Hippocrati pro benefactis referat: Viſum H
eſt populo, ipſum publicè magnis myſterijs initiare, queadmodum Hercu
lem filiū Iouis: & coronare ipſum corona aurea mille aureorū: & ipſam co-
ronā Quinquatrijs magnis Mineruæ feſtis, in certamine gymnico per pręco-
conem proclamare. Et licere omnibus Coorum liberis, ut Athenis pube-
ſcant, quemadmodum liberi Athenienſium: quandoquidem patria ipſorū
huiuſmodi uirum genuit. Eſſe uero Hippocrati, & uitam, & uictum proui-
ſum in Pritaneo per omnem uitam.

Oratio Hippocratis ad aram conſiſtentis.

42 O uos multi & multarum urbiū habitatores, in magna dignitate con-
ſtituti, cōmuni nomine Theſſali, omnibus hominib. amara neceſſitas incū-
bit, ut quæ à fatis ſtatuta ſunt ferant. Quapropter ego nunc cedens cū mea
ſobole, oleæ ramulis coronatus, ad Mineruæ aram ſupplex conſiſto. Quis
ſim,

A ſim ignorãtibus dicere oportet.Hippocrates,ô uiri,Medicus Cous, nõ per
piam & honeſtam cauſam, meipſum & liberos meos uobis cõmendo. Co-
gnoſcitis me ô plebs.Nã profectò uos eſtis uiri mihi familiares,inter quos,
ut uerum dicã,inter pleroſq; ueſtrum & in multis urbibus ueſtris cognitus
ſum,ut in ſumma dicã. At uero nomen meum longe ulterius, quàm formæ
meæ aſpectus,proceſſit.Atq; hęc cauſa ex arte mea ſanitatis ac uitę, ortũ ha
buiſſe uidetur,quod nõ ſolum hominib.ueſtram regionẽ habitantibus,ſed
etiã multis Græcis uobis uicinis cognitus ſum.Iã uero qua de cauſa tantum
negocium opere peragendum adſumpſi,referã. Athenienſes male habe- 41
bunt,ô uiri Theſſali,qui Metropolim ac patriã noſtrã Co deuaſtãtes, in ſer
B uitutem redigũt ea,quæ libera ſunt ex progenitorũ adquiſitione, priuatim
ſibi parta facientes: neq; cognationẽ reueriti, quæ ipſis eſt ab Apolline &
Hercule,quæ ſanè ad Æniũ & Sunium filios illorũ peruenit:neq; Herculis
malorũ domitoris beneficia mente recolunt, quæ ille cõmunis & uobis &
nobis bene faciẽs Deus,in illos contulit. At uos per Iouẽ ſupplicationibus
colendũ,& per cognatos deos,egredimini,uindicate, liberate,proprię uir-
tutis memores,& nihil ad gloriam ueſtram ſpectans intermittentes.

Oratio Legati Theſſali filij Hippocratis,ad Athenienſes.

Conuenire arbitror uiri Athenienſes,conſtitutũ apud uos,qui non o-
mni multitudini cognitus eſt,primũ indicare quis ſit,& unde ſit: poſtea ue-
C ro reliquam orationem perſequi. Mihi equidem pater eſt Hippocrates:qui
quantam in Medicina facultatẽ habeat, uos nouiſtis. Nomen aũt eſt Theſ-
ſalus.Cognitus uero & ego ſum nõ in poſtremis,neq; paucis ueſtrũ. Patria
uero eſt mihi Cos: quæ quomodo uobis cognata ſit ab antiquo, alij dicũt,
qui in recenſenda hiſtoria ſunt præſtantiores. Veni aũt miſſus à patre,qua-
tuor beneficia à nobis in uos collata prolaturus. Primùm quidem uetus
quoddam, tempore progenitorum noſtrorum,cõmune in omnes Amphi
ctyonas,quorum uos non minima pars eſtis. Alterum uero illo adhuc ma-
ius,& ad plurimos Græcorum progreſſum.Atq; hæc quidem urbis,& pro
genitorum meorum eſſe apparebunt.Tertium autem patris proprium eſt,
& tantum,quantum nemo unus uir,& uobis & multis Græcis contulit.Po
D ſtremum uero ex quatuor commune eſt patris & meum, & quod non ad
plures,ſed ad uos ipſos peruenit. Quod quidem priorum beneficiorum cõ
paratione exiguum uideri poterit: uerum ad aliorum beneficia collatum,
magnum eſt.Et ſanè huiuſmodi beneficia ſic ſe habent,quemadmodum eſ-
ſe dixi,ut ſummatim dicam.Oportet autem non ſolùm dicere,ſed etiam de-
monſtrare quòd uera ſunt.Principium igitur ſermonis, ipſum miniſterio-
rum noſtrorum principium faciam. Vetuſtiſſima uero primùm referam: in
quibus fortaſſis lõgiora ac altius repetita me dicere deprehẽderitis. At quiſ-
que uetus dici expetit.Erat enim tempus quando Criſæa gens erat, & habi
tabat quidem circa Pythicum templum:terram uero habebat,quę ſanè nũc
Apollini conſecrata eſt. Appellatur autem Criſæus quidem campus, iuxta
quem Locri habitant,& cui Melæna adſunt:Cirrhæus uero mõs, cui Pho-
cenſes adiacent.Hi porrò Criſæi cum eſſent aliquando populoſi, & fortes,

& opulenti, his bonis ad malum uſi ſunt. Per inſolentiam enim multa horrenda ac iniqua facta perpetrarūt, in deum impietatem exercētes, Delphos in ſeruitutem redigētes, uicinos deprædantes, agricolas ſpoliantes, uxores ac liberos abducentes, & corpora ipſorū conſtuprantes. Qua de cauſa Amphictyones ira cōmoti, & exercitu in terrā ipſorum inducto, & ipſis pugna deuictis, regionē deuaſtarunt, & urbes expugnarunt. Vbi ſanè illi, qui multa & impia perpetrarūt, miſerè accepti ſunt, nō minores pœnas perſoluentes, quàm ipſi alijs intulerant. Feliciſſimi uerò ex ipſis fuerunt, qui intra manus hoſtiū perierunt: Secundo loco, qui manu capti ſunt, & qui ad aliā regionem ac urbes tranſiuerūt. Sua enim mala ob oculos nō habuerunt. Qui uero ex captiuis iſthic manſerūt, infeliciſſimi fuerūt, quicunque in ſua ipſorū regione torquebantur. Nam cū uxoribus & liberis, agros & urbes igni tradi uidebant. His uerò adhuc peius degebāt hi, qui intra mœnia perſeuerabāt, quādo relata mala partim uidebant, partim percūctabantur, plura ueris audientes. Sic enim fieri ſolet. Et ſanè malā ſalutis ſpem habebant. Erat aūt ipſis urbs prope hunc locū maxima, ubi nunc certamē equeſtre peragitur: cuius muros exſtruxerāt, & eos qui ex alijs urbibus transfugerant, exceperāt, Inutilia uerò eiecerāt, & neceſſaria importauerāt. Et cogitabant obſidionē ſuſtinere, bona ſpe præditi, neque manuū pugna, neque longi tēporis obſidione, urbē capi poſſe. At uerò Amphictyones, tū alia deuaſtarunt, tum ad hāc urbē præſidio conſtructo, & ad expugnationem præparato, reliquū exercitum per urbes dimiſerunt. Temporis aūt progreſſu, cum peſtis in exercitum illapſa eſſet, & milites ægrotarēt: quidam uero etiā morerentur: alij uero, propter morbū, præſidium reliquiſſent: Amphictyones turbabantur. Et alij alia conſultabant. Solet aūt in rebus cōmunibus ſic ferè fieri. Tandē uero adflictionē moleſte ferentes, & de bello deſperantes, Deo rem cōmiſerunt: & quid facere oporteret, interrogarūt. Ille uero bellum gerere iuſſit, & uictores fore promittebat, ſi ad Co profecti, cerui filiū in auxilium adducerent, cum auro: atque hoc feſtinabundi, ut ne Criſæi prius in adyto tripodem depredarentur: Sin minus, urbem capi non poſſe. Ipſi uero, his audītis, & ad Co profecti, oraculum propoſuerunt. Cum autē Coi dubitarent, & oraculum nō intelligerent: ſurrexit uir genere quidē Aſclepiades, progenitor aūt noſter: Medicus uero Græcorū eius temporis omnium confeſſione optimus, nomen aūt ipſi erat Nebrus: qui oraculum dicere inquit, ut ad ſeipſum uenirent. Nā Deus, inquit, admonuit uos, ut profecti ad Co, cerui filium in auxilium adducatis. Cos equidem hæc eſt. Ceruorum aūt filij Nebri appellantur: hoc eſt hinnuli. Nebrus aūt eſt mihi nomē. Quod uero aliud auxilium potius cōtigerit exercitui ægrotanti, quàm Medicus? Et profecto nō uidetur mihi id conſequēs eſſe, quod in tantū diuitijs Græcos omnes ſuperantes, deus ad Co proficiſci iuſſerit, & aureū numiſma petere. Verum hoc oraculum in meā domum progreditur. Chryſos enim, hoc eſt aurum, uocatur maſculus meus filius natu minimus. Eſt aūt omnino, & corporis ſpecie, & animi uirtute, quantū patri dicere licet, inter omnes ciues præcellens. Ego quidem igitur, niſi uobis aliud uideatur, & ipſe proficiſcar, & filiū mecum adducā, naue quæ quinquaginta remis agatur inſtructa meis ſumptibus,

A ſumptibus,& miniſterijs medicis ac bellicis referta,quo in utranq; partē au
xilium feramus. Et hic quidem dixit:illi uero approbauerunt, qui miſſi fue
runt. At Nebrus hic etiā uirum Calydoniū apud ſe educatum,in nauem ad
ſumpſit:de quo ſtatim,ubi res tulerit,dicemus. Cū igitur perueniſſent hi ui
ri ad caſtra, Deus gaudebat. Nā & mortes militū ceſſabant , & cum diuina
fortuna equus Eurylochi(qui belli dux erat,Theſſalus genere,& ex Hera⸗
clidis ortū ducens) canalem, per quē aqua in urbē ducebatur, ungula per⸗
cuſſiſſet, ubi in puluere uolutari uoluiſſet: Nebrus aquā medicamentis in⸗
fecit,unde uētres Criſæorū corrupti ſunt: & ſanè multū contulit ad hoc ut
ciuitas caperetur. Atq; hinc iam animi obſidentiū elati ſunt,uelut Deo iam
B manifeſte auxiliū ferente. Cum aūt impetus facerēt,& præmia proponerēt
his qui primi muros cōſcendiſſent:certamen erat fortiſſimū,& urbs capie⸗
batur. Primus enim muros cōſcendit Chryſus,& turrim occupauit. Seque
batur aūt ipſum eueſtigio uir ille Calydonius,ſub cōmuni ſcuto auxiliū fe⸗
rens,de quo antea dixi. Et Chryſus quidem haſta percuſſus cecidit ex ſum⸗
ma turri,percuſſus eſt autē à Mermode Lyci fratre, qui lapidibus obrutus
mortuus eſt,cū in adytum irrupiſſet tripodem deprædaturus. Hi igitur ci⸗
uitatē ſic ceperunt:& Nebri auxiliū cū Chryſo,& ſecundum medicā, & ſe⸗
cundum bellicam facultatē recte ſucceſsit: & Deus uera dixit, & quæ pro⸗
miſerat fecit. Qua de cauſa Amphictyones Apollini quidem templū conſe
crarunt,quod nūc eſt in Delphis:& certamē gymnicū ac equeſtre prius nō
C peragentes,nūc peragunt:& Chriſæorū regionem uniuerſam dicārūt Deo
contributori,reddentes ea quę dedit in eo quod oraculū dedit. Et Nebri fi
lium Chryſum in circo equeſtri ſepelierunt:& Delphis publice ipſi paren⸗
tare præceperūt. Aſclepiadis uero in Co attributa eſt prudentia uaticinan⸗
di, quemadmodū his qui mittuntur ex urbibus ad ſacrum Amphictyonū
conciliū:atq; hoc Nebri gratia. Calydonijs aūt ab illo uiro, & illo miniſte⸗
rio,etiā nunc in Delphis primæ uaticinandi partes,& alimenta dantur. Ve
rū redeo ad noſtra. Nā quod uera dico,hinc clarū eſt. Cū enim pater et ego
acceſſiſſemus,Amphictyones hæc renouarūt,& attribuerunt,& in colum⸗
na deſcripta in Delphis dedicauerūt. Atq; huius quidem ſermonis finis clā
re oſtēdit,noſtros progenitores eſſe ueſtros benefactores. Cæterū hoc re
D licto,alium de iiſdem,nō eundem ſermonē adſumā. Cum enim magnus ille
rex cum Perſis & alijs Barbaris bellum gereret contra Græcos,qui aquā &
terrā non dediſſent:patria noſtra maluit in totū peſſundari,ut ne cōtra uos,
& eos qui uobiſcū ſentirēt,hoſtilia arma ſumeret,& in nauib. militarē expe
ditionem mitteret. Sed abnuit,honeſtū quid, & dignum patribus medita⸗
ta,qui Gigantes & Heraclidæ eſſe dicuntur. Viſum igitur eſt ipſis,cū qua⸗
tuor eſſent muri in inſula,omnes relinquere,& ad montes confugere,& ſa⸗
lutem tutari. Vnde ſanè quid non mali obuenit? dum regio fuit deuaſtata,
& corpora libera mancipata,& hoſtili lege occiſa, & urbs & alia munimen
ta,ac templa,ad fauillam exuſta. Inſuper autem & filiæ Lygdamis Artemi⸗
ſiæ, circa patrum uictoriam datum eſt, omnia quæ reliqua eſſent expiſcari
ac exportare. Atenim,uelut apparet,à dijs non ſumus neglecti:uerum tem⸗
peſtatibus ingentibus exortis, & naues Artemiſiæ omnes in periculo fue⸗

runt, & multæ perierunt : & in exercitum ipſius multa fulmina inciderunt, E
quum inſula noſtra paucis fulminibus impeteretur. Dicitur etiam ſpectra
Heroum mulieri conſpecta eſſe. Quorum ſanè omnium timore perterrefa-
cta, ab immedicabilibus cœptis deſtitit, amara confeſſione facta, quæ & re-
latu amara eſt: Quare omittatur. Attribuam aũt & hic progenitoribus me-
is propriiſſimè minime falſa, quod neq; contra uos, neq; contra Lacedæmo
nios, aliosq; Græcorũ ſocios, Coi uoluntaria arma ſumpſerint: & quidem
quũ multi tum inſulas, tum Aſiam habitantes, cũ Barbaris in bello coniun-
cti fuerint, nulla uiolentia coacti. Equidem præfecti urbis tunc fuerũt Cad
mus & Hippolochus. Verum aũt eſt, & Cadmũ & Hippolochũ meos pro
genitores eſſe. Nam Cadmus, qui & Senaũ regebat, matris meæ progeni- F
tor eſt : Hippolochus uero ex Aſclepiadis, quartus à Nebro, cuius auxilio
Criſæi ſunt deuaſtati. Nos aũt ex uirili genere Aſclepiadæ ſumus, Quare et
hoc bonũ à progenitoribus noſtris profectũ amplęctimini. Redeo ad Cad
mum. Hic ſanè uir adeò cõmodi Græcorũ ſtudioſus fuit, ut cũ regio ab Ar-
temiſiæ obſidione liberata eſſet, iſthic relicta uxore ac ſobole, abiuerit cum
his qui eadem ſentirent in Siciliã, quo Gelonẽ & fratres eius prohiberet, ne
amicitiam cũ Barbaris contraherent cõtra Gręcos. Perpetrauit & alia mul-
ta egregia facta, quæ longius producere nõ eſt tẽpeſtiuũ. Atq; hęc quidem
& huiuſmodi multa ſunt publica progenitorum noſtrorum in uos & alios
Græcos beneficia. Nam deficit me dicendi facultas. Venio aũt iam ad hoc,
ut beneficiũ Hippocratis patris mei apud eos, qui id ſciunt, producã: quod G
hoc modo recenſens, uera dicere cognoſcar. Cũ peſtis ex Barbaria adflue-
ret, quæ ſupra Illyrios ac Pæonas ſita eſt, & cũ malum in hanc regionem ue
niſſet: harũ gentium Reges ad famã medicam, quæ uera erat, & undiquaq;
proceſſerat, & ad patrem meũ, nuncios miſerunt in Theſſaliã (illic enim pa
ter meus & prius, & nunc domũ habet) uocantes ipſum ad auxilium feren-
dum. Et nõ ſolum argentũ, & aurũ, & alias opes ſe miſſuros eſſe receperũt:
ſed etiã reportaturũ eſſe quæcunq; ipſe uellet, ſi auxiliũ tuliſſet. Ipſe uero cũ
interrogaſſet quales motus partiales fierent, & æſtus, ac uẽtos, & caligines
perſcrutatus, itemq; alia quæ habitus ex præſenti ſtatu cõmouere ſolent: cũ
ſanè omnia didiciſſet, illos quidẽ retro diſcedere iuſſit, & nullam ſibi facul-
tatẽ eſſe ad illorum regionẽ proficiſcendi, pronunciauit. Verùm ipſe quàm H
citiſſime Theſſalis denunciare ſtuduit, quibus modis malum accedens ca-
uerent: et medelam conſcriptã per urbes proponebat. Me uero in Macedo
niam emiſit. Cum regibus enim Heraclidarum, qui iſthic imperium obti-
nent, paterna nobis intercedit amicitia. Et ego quidem ibam à Theſſalia eò,
quò me pater iuſſit, auxiliũ his qui iſthic eſſent laturus. Iniunxit aũt mihi ut
etiam urbi ueſtræ opem ferrẽ. At fratrem meũ Draconem ex Pagaſis profe
ctum, in Helleſpontũ nauigare iuſſit, cõſimili conſilio inſtructũ, quali etiã
44 ipſe utebatur. Non enim omnes loci eadem auxilia ferunt, eo quod non
omnis ambiens nos aer ſimilis eſt. Polybiũ uero, qui filiã ipſius, meam autẽ
ſororẽ habet, & alios diſcipulos, ad alios aliorũ conuentus & uias profectu
ros emiſit, quo quàm plurimis opitularetur. Poſtquam aũt ipſe res in Theſ
ſalia perfecit, ad uicinas gentes auxiliũ laturus proficiſcebatur, & ad Pylas
profe-

A profectus, Doriehſibus, & alijs, ſimulq; Phocenſibus auxilium tulit. Et cũ ſanè ad Delphos perueniſſet, ſupplicationem Deo pro Græcis fecit: & ſacrificio facto, iter ad Bœotos arripuit. Et cum ipſis opẽ tuliſſet, ſimiliter ad uos progreſſus eſt, & ſufficientia uobis ad ſalutẽ, quę ſanè nunc ego produco, ex animo penitus dixit. Arbitror aũt multos ueſtrũ noſſe, quod uera dico. Nõ enim ita diu eſt, ſed nonus hic eſt annus, quãdo abiui, & in Peloponneſum miſſus ſum, iſthic habitantibus opẽ laturus. At uero undiquaq; nobis, & uerbis, & re ipſa, dignus honor cõtigit, ut minime pœniteat nos, q̃d non hunc cũ quæſtu ex Illyricis ac Pæonibus oblato permutauimus. Verũ præ reliquis ciuitatibus magna ſunt quæ à uobis data ſunt. Nam & reſpu-
B blica ueſtra alias excedit. Athenæ eñ altius quiddã ſunt alijs urbibus, quantum ad gloriã attinet. Et corona illa antea in ueſtro theatro patri impoſita, ad ſummã æmulationem ac felicitatem ipſum euexit. Sed & hoc beneficiũ ſuperaſtis, dum & patrem, & me publicè Cereris & Proſerpinæ myſterijs ac ſacris initiaſtis. Atq; hæc quidem tria ſunt beneficia, quantũ ego uerbis conſequi potui, & fracta uoce proferre, urbis, & progenitorũ, et patris mei, in uos ſimulq; multos Græcos. Quartũ nunc dicere aggrediar, quod, uelut antea dixi, in uos ego & pater meus collocauimus. Cum enim Alcibiadem emitteretis in Siciliã, multa quidem potentia, non aũt ita multa, uelut admiranda: & ſermo in concione incidiſſet de Medico, quẽ exercitũ ſequi oporteret: pater meus progreſſus, me ad curanda corpora ueſtra ſe daturum eſſe
C promiſit, proprijs ſumptib. inſtructum, & citra mercedis exactionẽ, quàm diu claſſis abeſſet, paruipendens ſuã utilitatem, ut qui ſibi perſuaſiſſet, hoc in ueſtrum cõmodum ceſſurũ eſſe. Ego enim nõ ſolum res meas inſumebã, id quod faciebã uobis inſeruiens: ſed etiam ad alia magna opera deſtinatus fui. Et hoc minimũ eſt ex his, quæ ſum dicturus. Decreuit eñ pater ob me filiũ fortunę fluctibus agitari, & in terra aliena, & in mari, & in periculis bellicis, & in ægritudinibus, quæ his qui erroneam uitam degunt, magis accedere ſolent, quàm his qui ordinatæ uitæ rationẽ habent. Nouit enim beneficiũ beneficio metiri: & nõ, uelut qui aliquid emiſſet, contractu ex manu in manũ facto ſemel, diſcedere. Et hic quidem talia præſtitit. Ego uero, ut qui filius illius ſim, nihil ſtudij & artis prætermiſi, auxiliũ ferens, & periclitatus
D uobiſcum, ſi quando occaſio tuliſſet. Et ad hæc ambo præſtanda, neq; morbus, neq; afflictio, neq; timor in mari, & intra hoſtiũ manus, me prohibuit. Teſtes aũt huius rei nõ alios aliquos, ſed uos ipſos habeo. Quare ſi quis contradicere uolet, is nihil cunctatus exſurgat. Verũ non puto me mentiri. Cum aũt hæc præſtitiſſem ad annos tres, & aurea corona coronatus, & adhuc pulchrius laudatus: domũ redij ad nuptias, quo & artis, & generis noſtri ſucceſſores producerẽ. Et quæ quidẽ à ciuitate, à progenitoribus, à patre, & à me, uobis obtigerunt, hæc ſunt. Dictum eſt aũt & quæ nos à uobis oblata tulimus. Arbitror autẽ multos è uobis admirari, qua de cauſa hæc à me ex tam longinquo principio repetita ſunt. Quo igitur & uos cognoſcatis, & mihi ea quę cupio contingant: tempeſtiuũ eſt ut hoc dicam. Pater meus, ô uiri Athenięſes, & ego petimus uos (ſic enim liberos & amicos loqui decet, quo id quod petunt ab amicis liberis conſequantur) contra patriam

noſtram hoſtilia arma ne ſumatis. Si uero oportet, quẽadmodum fortaſſis oportet eos, qui ſua ipſorũ cauſa progreſſi ſunt, etiã rogamus, ut ne nos, qui eiuſmodi & tam magna beneficia in uos priores contulimus, ſeruorum loco habeatis. Inſuper aũt (nam & ſic dicere conueniet) ſupplicamus, ut ne noſtra faciatis uobis ipſis in bello captiua, ſi contigerit ut multo inferiores ſuperetis. Verum & hoc conſiderate, quòd fortuna aliàs alia cito uerſat: & aliquando magni paruis opus habuerũt: & fortes per debiles ſalutem adepti ſunt. Puto aũt clarum eſſe, ut ne clariſsimũ dicam, quòd ob unũ uirum non ciuitas, ſed multæ gentes iam quandoq; utilitatem in rebus bellicis conſequutæ ſunt. Et ubi ars in precio eſt, neq; nos cõtemnere poteritis. Nã neq; ita uiles ac contẽnendi ſumus, quẽadmodum in uobis teſtimoniũ ſitum eſt. Verum ab initio quidem dei, unde genus noſtrũ eſſe gloriamur, Æſculapius et Hercules in hominũ utilitatem prognati ſunt. Et hos propter uirtutẽ, quam hic exercuerunt, omnes deorum loco habent. Vrbs aũt mea, & ego qui ad uos uerba facio, ad tales originẽ noſtram referimus, quẽadmodum ſane hominũ traditiones habẽt. Vnde profectò etiã pro Græcis ambo hac parte, & in omni bono, ad ipſos tutandos ſtetiſſe apparebimus. Nõ enim fabula ſunt res ad Troiã geſtæ, ſed facta, in quibus Cos cũ inſulis ſuis nõ minima, ſed maxima ad ferendum auxiliũ exiſtit. Sic uerò etiã Æſculapij filij, non arte ſolum, ſed etiã armis, Græcis auxilium tulerunt. Machaon equidẽ animã in Troade depoſuit, quãdo, uelut ſcriptores de his prodentes dicũt, ex equo in Priami urbem uenit. Proinde neq; eo quòd cõtribules, neq; eo quòd ex auxiliariorũ numero, auxiliares etiã ipſi Græcis ſumus, nos iniuria adfeceritis. Nõ in longum extendam ſermonem, res Criſæorũ, aut Perſicas iterũ repetendo, quando & ipſas audiuiſtis, & in manib. magis ſunt, quàm ea quæ paulò antè relata ſunt. Quin & ſic cogitate, minimè pium eſſe benefactores iniuria adficere. Nos aũt benefactores eſſe, facta ipſa clamant. Ex quibus patribus prognati eſſe uidebimini (quẽadmodum fabulatores dixerunt) ſi iniuria adficere, quàm benigni eſſe malueritis? Neq; enim amarulentius quicquam dicere uolo. Illi enim, ò uiri Athenienſes, Heraclidis quidem gratias rependerunt: Alijs aũt multis, beneficio adfecti, uiciſsim auxiliati ſunt. Deficiat profectò me dies longius narrantẽ, ſi recẽſere uelim quot hominibus quanta bona obuenerint, qui nihil de uobis bene meriti fuerũt. Circumſpicite uos ipſos, & me nullo dicente, conſiderate qualia perpetretis. Mala res eſt poteſtas, ò uiri Athenienſes. Nõ enim quæ ſua ſunt, menſura diſponere nouit. Sed & urbes quaſdam & gẽtes iã perdidit. Si uero ad alios uelut in ſpeculum reſpexeritis, uideritis ipſi quę facitis, & ego uera dico. Quin & lex noua eſt: Quicunq; felici rerũ ſucceſſu confiſus, non etiã ad rerum difficultates reſpicit: Non eſt hoc ueſtrũ uiri Athenienſes, Multum enim etiã ſic deum tentaretis. Nullam uobis iniuriã intulimus. Si uero etiã intulimus: nõ armis, ſed uerbis iudicemur. Deprecamur aũt uos etiã hoc, ut ne faciatis nos alijs gratiã debere, qui nobis auxilium ferent. auxilium enim nobis ferent, ſi rectè fecerint, & qui intra Theſſaliam, Argos, Lacedęmona, Macedoniam, ſunt reges, & ſicubi alij Heraclidæ, aut Heraclidarum cognati habitant. Præſtat citra uiolentiam, quàm ui coactos facere quę iuſta ſunt.

Non

A Non dico de inſolenti aduerſum uos rebellatione:uerum hoc uobis mani-
feſtum facio,quòd multi noſtri curã gerunt,aut certe curam habebunt, niſi
undiquaq; de terra perijt, benignos adhuc eſſe homines. Ego quidem igi-
tur(exiguæ enim mihi ſunt ad dicendum uires,utpote qui aliarum rerũ ſtu-
dio ſim addictus)hic deſinam. Rogo autẽ uos per hoſpites noſtros, & per
eos qui nobis conſiliarij eſſe conſueuerunt,& per deos,& Heroas,ac grati-
as,quæ hominib. ab hominibus contingunt,ut inimicitias quidem ueſtras
aduerſum nos deponatis: ad amicitiam uero uos conuertatis. Si enim non
in ueſtra ciuitate hæc conſequemur: haud ſcio quò progreſſi, eorum, quæ
cupimus compotes fiemus.

B

HIPPOCRATIS COI LIBER DE HOMINIS STRVCTVRA, AD PERDICCAM MACEDO-num regem, Nicolao Petreio Corcyræo interprete.

Opus antea non editum.

ARGVMENTVM IN LIBRVM SEQVENTEM.

In hoc libello,breui quidem,ſed grauiſſimo,pręter ea quę de homine agit,totius
anni temporũ, tuendæ ualetudinis, egregia præcepta perſcribit. 1 Mundus ex
quibus elementis,ex iiſdem etiam conſtat homo. Humores quatuor,eorumq; natu
C ra. 2 Arteriæ ac uenæ quibus differant. Iecur. Riſus unde. Humores quatuor
quid efficiant in homine. 3 Cerebri effectus, Reminiſcentia, Obliuio, Phreneſis,
Lethargus,Paralyſis. Cerebrum purgantia. 4 Capitis paſſiones ex ſtomacho:
Capitis ſuturæ tres. Capillorum color iuxta uarietatem humorum. Vocis to-
nus à ſpiritu. 5 Iecur tripliciter digerit. Excrementorum ratio. 6 Senſus in
homine quinq;. Homo ex quatuordecim quibuſdam conſiſtit. Fœminarum lac
& menſtrua. 7 Spinæ uertebrarum numerus,coſtarum item,ac dentium. Stoma
chi amplitudo. Inteſtinorum longitudo. Digitorum nomina. 8 Anni tempo
ra quatuor,eorumq; natura. Quæ uitæ hominis ratio ſingulis anni temporibus.
9 Venæ ſectio quantopere conferat ſanitati. 10 Medicinalis ſphæra. 11 Pi-
tuita, ſanguis, ac bilis quibus anni temporibus augeantur: & quæ uitæ ratio tunc ſer-
uanda. 12 Annus in dies 365 colligitur.

D VNDVS quatuor ex elementis conſiſtit, igne,aere,ter- 1
ra, & aqua:calido uidelicet, humido, frigido, & ſicco.
Iiſdem ex elementis quatuor totidemq; humoribus
M & homo cõſiſtit: ſanguine ſcilicet,pituita:flaua, & atra
bili. Et ſanguis quidem aeri, pituita aquæ, flaua autẽ
bilis igni, atra uero terræ ſimilatur. Sanguis enim gu
ſtu dulcis eſt: pituita, ſalſa: flaua bilis, amara: atra uero
acetoſa,& flaueſcens. Sanguinis aũt locus,& ſpiritus in corde eſt: A dex-
tris quidem eius ſanguis,à ſiniſtris uero,ſpiritus conſiſtit. Flauæ bilis in ieci
nore:atræ in liene:pituitæ quidem in cerebro locus. Sanguis aũt calidus,
& humidus:pituita frigida et humida:flaua bilis,calida & ſicca:atra uero ſic
ca & frigida. Arteriæ quidem à corde purum ſanguinem,& ſpiritũ recipi- 2
unt. Venæ aũt & ipſæ à corde ſanguinẽ ſumunt: per quas corpori diſtri-
buitur.

buitur. Sed iecur cordi ſanguinẽ non præter ueri fidem affatim ſuppedi B
tat. Nã ignis abſq; materia permanere neutiquã poteſt. Quo fit ut nonnulli
hominum ſemper quaſi rideãt, quidam uero triſtentur: huius rei ex elemen
tis cauſam eſſe dicimus. Qui enim puri ſanguinis non inexpertes ſunt, hi
uſquequaq; ridẽt, & aſpectu ac corpore floridi necnõ perſpicui coloris ex-
iſtunt. Qui uero flauæ bilis participes ſunt, deſides, puſillanimes, pauidi,
imbecilleſq; eſſe ſolẽt. Pituitoſi uero inertes & frigidi ſunt. Reminiſci aũt,
3 & eſſe prudentia præditũ, ex cerebro, inter calidum, frigidumq; admodum
tẽperato prouenit. Obliuio uero, ex cerebri frigiditate procedit. Paſſio aũt,
quæ freneſis nuncupatur, ex perurentibus febribus fit. Vaporibus enim, ex
uiſcerib. per dorſum ad cerebrũ emiſsis, eius humidum areſcit, & homo mẽ- F
te captus efficitur: & cerebrũ oleo quocũq; frigidæ qualitatis per aures, uo
mituſq; humectare oportet. Lethargus uero & ipſe cerebri paſſio eſt: cum
enim cerebrũ frigidis humoribus repletum fuerit, hinc paſſio quæ Lethar-
gus appellatur, hominẽ occupat: & calefacientibus cerebro opitulari expe-
dit. Paralyſis uero fit à frigido, crudoq; humore, qui à cerebro demiſſus in
oculum, ſiue in aliquã labiorum partẽ, ſeu in totã dimidiam'ue faciẽ deſcen-
dit. Per nares cerebrum purgãtia adhibere oportet: & extrinſecus iſobri-
um contuſum (herba eſt quæ & Maros, & Origanis dicitur) ignis ſuffitu,
4 ſeu cauterijs per aures applices. Quæcunq; aũt paſsiones in capite fiunt,
ex ſtomacho oriuntur, exempli cauſſa: Vomicæ, ſtrumę, dentium dolores,
tonſillæ, angina, ſuffocationes, anhelitus difficultas, & reliqua. Caput aũt G
ſuturas habet tres: inuenitur & ſolidum abſq; ſuturis caput, & hoc quidem
humidum eſt. Criſpos uero capillos habere, calidioris capitis ſignum eſt.
At recti crines, ex ſuperuacuo qui in capite eſt humore fiunt. Flauedo capil
lorum, ex flaua bile: caluicies uero ex caliditate prouenit. Articulatæ uo
cis ſpecies tres habentur: Grauis, acuta, & media: hæc à ſpiritu procedunt.
5 Iecur aũt, ipſum alimentum triplici digeſtione in ſuccum redigit. Ex pri-
ma digeſtione cor alimenti qualitatem, ſaporẽ uidelicet, ſuſcipit, & puri ſan
guinis procreatio fit. Secundam digeſtionẽ iecur deſumit, & corporis par-
tibus alimentum largitur: unde flauæ bilis conſtitutio fit: lien uerò ex ſan-
guinis fece alitur: unde & melancholicum humorem conſtitui certum eſt.
Cerebrum autem à ſtomacho humectatur, & pituitę exuberãtiam peragit. H
Tertia digeſtione alimentũ ſupernè in ſtomacho in ſuccum uertitur: & tũc
reſeratur ianitor qui uentriculus nuncupatur, quoniam tranſitus tantum fa
cultatem ſubminiſtrat. Inde alimentum in inferiorem uentrem demittitur.
Aluus uero a pituita ciborum acerbitatis gratia, oblectamentum ſentit. Hu
midum autem excrementum, per renes, ac ſeiunctos ipſius excrementi mea
tus in ueſicam, id eſt in phuſcam deſcẽdit: in ueſicam enim aqua ingreditur.
6 Senſus in homine quinq; habentur, uiſus, olfactus, auditus, guſtus, & ta-
ctus. Nam uiſus ex æthere: olfactus ex aere: auditus ex igne: guſtus ex humi
do: tactus uero ex terra fit. Homo autẽ ex quatuordecim quibuſdam con
ſiſtit: Neruis, uenis, arterijs, ſanguine, ſpiritu, carne, adipe, chartilagine, un-
guibus, oſſibus, medullis, capillis, membranis, humoribus. Horum autẽ ex-
cretiones, manibus quidem ſicco & humido excremẽto, uomitibus, oculis,
naribus,

A naribus,ſputis,ſudoribus, uenereis,incertis meatibus, capillis & unguibus
fiunt: Fœminis uero ad hæc duo adduntur, purgationes,lactis uidelicet,
& menſtruorum. Lac autem & eodem modo genitale ſemẽ hominis ex ſan
guine gignuntur. & hoc certum eſt: ſi enim homo genitali plus nimio ute-
tur,ſanguinem pro ſemine emittet.Similiter autem et fœmine,ſi plus nimio
lactare cogentur,ſanguis elicitur. Spina autem hominis habet uertebras 7
xxiiij. coſtas totidem. Dentes cum maxillaribus duo ſupra xxx. ſunt,an-
teriores autem diuidentes,qui & ſecãtes appellantur. Stomachus palmos
habet quinq;. Inteſtina cubitos treſdecim. Nomina digitorum,Pollex,
Index,Medius,Annularis,Auricularis. Vngues frigidi ſicciq; tempera-
B menti ſunt. Anni uero tempora quatuor habentur,uer,æſtas,autumnus, 8
& hyems. Ver,calidum & humidũ eſt:ideo ſanguinis in corpore incremen
tum fit. Æſtas calida & ſicca:ideo flauam auget bilem. Autumnus ſiccus &
frigidus: ideo atram bilem, & ſaniem auget. ſanies quidem ſanguinea & a-
quoſa eſt.Hyems uero pituitam in corpore adauget. Nam quatuor ho-
minis elementa,id eſt humores,ad tempora quatuor diuiduntur. Ideo ſola
rem concurſionem ſpeculari,& affecti temperamentum, & adhæc curatio-
nibus uti opus eſt. Si enim uerno tempore iuuenis aduerſa premetur ua- 9
letudine,ſanguinis exuperãtiæ cauſa patitur, quę per uenæ ſectionem emit
tere opus eſt. Et ſi pleureſi unius diei ſpatio , uel duorum ſeu trium labo-
rauerit , uenæ ſectione affecto opitulandum , priuſq; ipſum opprimat paſ-
C ſio,& affecti uires deficiãt. Homini uero uenę ſectio perutilis eſt:& tem-
pus quidem quo ipſa utendum,à Februario incipit: & rurſus à Septembri
principium ſumendo, ad ſeptimam eiuſdem perduret. Æſtate aliquo æ-
grotante,ad paſſionis initia purgamina adhibenda. Si conſiderantes (ò
Rex) & aliorum curam agentes, quid ad uitæ rationẽ corporibus præſtet,
& quod congruè alimenta ſuggerat,ac debito apponat ordini, nõ ſatis pro
diligentia noſtra, & qui humana aggrediuntur corpora morbos deprehen
derimus,nunc accuratius perſpicientes, ſummatimq; deſcribentes, medici- 10
nalem ſphæram ad te mittimus,per quam ægritudines,quę humana corpo
ra occupare ſolent,pernoſcere,& ad præſentem horam, ac decurrentis anni
tempora,huiuſmodi calamitatibus opitulari queas. Si autem hæc accurati-
D us egeris,diu citra omnem aduerſam ualitudinẽ per omne tempus uita frue
ris.Et ſi hæc quæ potiſsimum optimæ ualitudini tuæ uim præbeant,quęq;
hominum generi cõducant, perceperis, ita in omnibus te incolumem uitam
deprehendes elegiſſe. Et quamuis ardua admodum ſphæræ ratio habea
tur,eam tamẽ perſcriptam tibi præbemus. A Vergiliarum occaſu ad hye 11
male ſolſtitium,dies IL. hoc eſt,à xij Nouembris,ad Decembris finẽ ſunt.
Hi quidem dies pituitam augent:Balneis autem ieiunus, ſudores excitãdo,
detergendoq; , & uenereis ac laboribus uteris. Ab hyemali ſolſtitio, ad
uernale æquinoctium,dies LXXXIIII. à prima uidelicet Ianuarij,ad quin
tum ſupra XX Martij. hi dies humiditatum, & ſanguinis exuberantiã pera
gunt:Deambulationibus, & ſiccis quę ad uictum pertinent,delicijſq; ac ue
nereis,beneq; alentibus utendum. A uernali æquinoctio,ad Vergiliarũ
ortum,dies IL.à XXV Martij ad XIII Maij. hi dies ſanguinẽ augent:Re-
dolenti

dolenti uino,& uenereis,ac laboribus uteris. A Vergiliarum autem exor B
tu ad æſtiuū ſolſtitium, dies XXXXII. à tertia decima Maij, ad XXIIII
Iunij. hi enim dies flauę bilis augendæ facultatem obtinent. dulcibus & a-
quoſis utendum, ducendæ alui cura agenda, & à uenereis, ac laboribus ab-
ſtinendum eſt. Ab æſtiuo uerò ſolſtitio, ad æquinoctium autumnale, di-
es XCIII. ab XXIIII Iunij, ad XXV Septembris: hi dies atram bilem au-
gent. frigidis & aquoſis, redolenti uino, ac ſalitis uti opus eſt: à uenereis ue-
ro abſtinendum cenſemus. Ab autumnali æquinoctio, ad Vergiliarum
occaſum, dies IIL. à XXV Septembris ad XII Nouembris: hi enim dies ſa-
niem augēt. acetoſis, acerbisq́, & uenereis, ac laboribus uti expediet. Si ad
hæc obſeruanda curam, ò Rex, impenderis, citra omnem triſti- F
12 tiam doloremq́ in reliquum uita frueris. Hac ſe
diuiſione ſic habente, annus in dies V
ac LX ſupra trecentos col-
ligitur.

HIPPOCRATIS COI OPERVM, QVAE AD
nos extant, omnium finis.

CLARISSIMO ET NOBILI VIRO D. GERYONI SEILERO

MEDICO PHYSICO AVGVSTANO, DOCTISSIMO, DOMIno ſuo obſeruandiſsimo *Ioannes Culmannus Geppingenſis* S. P. D.

B

TSI in ueterum authorū monumentis reſtituendis ac illuſtrandis non minorem laudem ac gloriam, quàm in nouis conſcribēdis, comparari poſſe intelligam, propterea quod Comico teſte dictum nullum ſit quod non dictum ſit prius, & bonarum artium ac diſciplinarum omnium origo, tanquā à fonte quodam uberrimo ab illis ad nos promanarit: me tamen (uir ornatiſsime) quod nouum hunc, in nouum Hippocratem Indicem in publicum edo, nō tam gloriæ captandæ, quàm gratificandi amicis (uiris ad rem literariam promouendam natis) & communium ſtudiorum iuuandorum cauſa, laborem iſtum qualēcunq; me ſuſcepiſſe exiſtimare te uelim. Nam cum alij, aut conſilij aut rei familiaris inopia ad Medicinę ſtudia ſerius accedant, alij non niſi defunctoriè uel quaſi per ludum in ijs uerſentur, quaſi uero artem neq; longam, neque adeò difficilem ſibi diſcendam propoſuerint: Alij aut exercitatione aut memoria parum ualeant, pauci uero in diſciplina Hippocratica (ſiue ob argutam illius authoris breuitatem, ſiue ſummam etiam difficultatem) laborem ac ſtudium ſibi ponendum exiſtiment, operæpretium me facturum putaui, ſi Hippocratis Medicorum citra controuerſiam principis ſcripta, non ita pridem à Iano Cornario Latinitate donata atq; emendata, ſi non illuſtrarem, ſaltem ſtudioſis redderem gratiora, aut certe minore labore ac difficultate legenda proponerē. Ideo quicquid uſpiā uel ſucci, uel medullæ in Hippocratis noſtri ſcriptis inuenimus, id ſingulis libris argumentorum loco præmiſimus, ſuis numeris in margine, quò quodq; referendum eſt, notatum: ac cuncta tandem Indice copioſo ſum complexus. His meis lucubrationibus ſi quorundam ſtudia ac conatus adiutos intellexero, gaudebo ſanè tantos mihi nec periſſe labores, nec ſpe mea me fuiſſe fruſtratum. Habes cauſas (& ut puto) iuſtas ſuſceptæ in Hippocratem operæ. Accipe nūc quibus rationibus motus, hanc noſtram fœturam ac Indicem tantum, ſub tui nominis auſpicio in publicum emittere non ſim ueritus. Primo, ad hoc me impulit cum eximia tua in re medica cognitio atq; experientia, tum ſingularis quædam humanitas & beneuolentia, qua me uixdum in clariſsimam Peutingerorum familiam receptum in hunc uſq; diem proſequutus es. Secundo, uulgata ſeculi noſtri conſuetudo, & aliorum exempla, qui quoſuis etiam libellos uiris in Rebuſpublicis principibus conſecrare nō dubitant. Tertio, quòd nulli alteri quàm tibi, hoc qualecunq; munus conuenire putabam. Cū enim Latina Hippocratis (prioris æditionis) interpretatio urbis

α uestræ

ueſtræ Senatũ ampliſsimum,ac Reipublicæ principes,tantos uidelicet pa-
tronos,nacta ſit,cui rectius quàm tibi in eadem Republica principi atq; Ar-
chiatro, hoc in eundem Hippocratem additamẽtum cõuenire iudicaſſem?
Vt certe non inferiorem Hippocratis elencho Mecœnatem, quàm ſummi
illi Medici, ſuo in Galeni opera Indici, reperiſſe mihi uidear. Accipe ergo
uir clariſsime munus, ſi non nominis tui ſplendori,ac par uirtuti,ſaltem ab
homine tui ſtudioſiſsimo atq; obſeruantiſsimo (ut ſcis) profectum. Noſti
leuiora munera,& hauſtum aquę dulcis,& unius pomi donationem,à ſum
mis ſæpe principibus non fuiſſe recuſata,cum illi uidelicet donantis potius
animum quàm muneris magnitudinem æſtimarent. Idem ſi abs te quo-
que fieri cognouero (ut mihi prorſus perſuadeo) non modo à uitilitiga-
torum & ſycophantarum calumnijs patrocinio tuo ac fauore tutum me fo-
re putauero, ſed etiam qualecunq; mei erga te amoris & obſer-
uantiæ teſtimonium pro perpetuis tuis in me bene-
ficijs reliquiſſe. Bene uale. Monſpeſſuli, Ca
lendis Iulij anno M. D. LIIII.

Præſtantiæ tuæ ſtudioſiſsimus

Ioannes Culmannus
Geppingenſis.

INDEX

INDEX VBERRIME COMPLECTENS QVICQVID VSPIAM VEL SVCCI VEL MEDVLLAE IN HIPPOCRAtis libris inueniri potuit, per Ioannem Culmannum Geppingenſem, Medicum.

A

ABlactationem qui facilius ferant 91.c
abortus qui diſcedere nõ poteſt, expellendi ratio 396.f
abortuum duplicatorum, & uterorum oſculo incumbentium, expellendi ratio 396.b
ex Abortu infantis febris 496.b
abortus frequentes poſt hyemem auſtralem & pluuioſam 135.b
abortus fœmellæ ſexaginta dierum 511.b
abortus gemellorum quinto mẽſe ex caſu, altero ſtatim prodeunte, altero prius aut poſterius quadraginta diebus, 564.e
abortus alterius gemelli contingit, ſi altera mamma gracilis fiat. Et ſi quidem dextra gracilis fiat, maſculum: ſi uero ſiniſtra, fœmellam abortit 610.f
abortum inuita facientis curatio 464.g
abortus maſculi, trigiuta dierum 511.a
abortus maſculus ſexaginta dierũ, in partuum ſuppreßionibus, ſalubris 484.b
abortus plurimi primus quadraginta diebus 77.c
abortiens ſexto die 508.e
ex Abortu alba derepente decurrentis, ſi aliquantũ riguerit, & ad femur impetus, in his tremor difficilis eſt 674.f
abortus ſanatio 405.c
abortum facit in uterum geſtantibus ſpiritus qui cum ſuſpirijs extra fertũtur, & colliquatio præter rationem 673.b
abortiunt quæ ſuſpirioſum ſpiritum in febribus efferunt 674.f
abortiunt præter naturam tenues exiſtentes, ſi uterum geſtant, priuſquã craſſeſcant 610.g
abortit mulier uterum gerens uena ſecta, & magis ſi maior fuerit fœtus 610.e
abortiunt mulieres ex omni occaſione, ſi hyems auſtralis, et pluuioſa, ac clemẽs fiat, Ver autem ſiccum & aquilonare: aut ſi pariant, tam infirmos & morboſos partus edunt, ut uel ſtatim ipſi intereant, uel tenues & ualetudinarij uiuant 604.g
abortire facit, teneſmus, mulieri uterum gerenti accedens 614.e
quæcunq; Abortiũt moderate corpus habẽtes, bimeſtres, et trimeſtres ſine cauſa manifeſta, his uteri acetabula muco plena ſunt, et nõ poßũs fœtũ continere præ grauitate, ſed abrumpitur 610.g
de Abſceßibus iuxta aures uide 634. e.f.g.h (634.f
abſceſſuum iuxta aures futurorum notio
abſceſſus iuxta aures ex acutis morbis maxime in febribus ardentibus fiunt. Et ſi non indicationẽ fecerint & maturefcant, aut ex narib. ſanguis fluxerit, aut urinæ ſubſidentiã craſſam habuerint, ægri pereunt 658.g
abſceſſus iuxta aurem maxime fiunt anxioſis 674.b
abſceſſus ad crura in pulmonis inflammationibus fortib. ac periculoſis, omnes quidem utiles ſunt, optimi uero ſunt, qui dum ſputum in mutatione eſt fiunt 623.c
abſceſſum in coſtis aut uiſceribus, aut in articulis facit dyſenteria intempeſtiue ſuppreſſa 670.e
in Abſceßibus retro aures urinæ cito & modice matureſcentes, malæ ſunt, & ſic perfrigerari, malum eſt 658.g
num quibus Abſceſſus ſunt iuxta aures, capitis dolore affecti ſunt? 634.f.658.g
paruos Abſceſſus circa aures exacerbãt, conuulſio, tremor, anxietas, cum ſtuporis detentione 634.f
abſceſſus iuxta aurem excitant conuulſorio modo exacerbata, cum ſtuporis detentione 664.g
abſceſſus iuxta aures emergũt, ex egeſtionibus deſinentibus in ſpumoſas, meraceas 678.e
abſceſſus iuxta aurem habent ſoporoſi, anxioſi, præcordium dolentes, uomentes 657.c
abſceſſus circa aurem quibus circa iudicationem fientes non ſuppurantur, his ſubmotis recidiua fit, iuxta recidiuarũ rationem, ſimilis circuitui 596.g
abſceſſus circa aurem in morbis diuturnis ſuppurati, non ualde albo & inodoro pure, occidunt, & maxime mulieres 658.g
quibuſcunque Abſceſſus circa aurem, aut infernas partes ex peripneumonia ſuppurentur ac fiſtulantur, hi ſuperſtites euadunt 666.b
abſceſſus circa aures ex pulmonis inflammati morbis 623.b
abſceſſus circa aurem occidit, ex præcordio diutine afflicto, cum aluo graueolenti 662.f
abſceſſus circa aurẽ attollit bilioſis ſpiritus magnus, & febris acuta, poſt præcordiorum tumorem 662.f
abſceſſus iuxta aures ex ſurditate leniter fiunt 658.b
abſceſſus circa aurem attollit præcordiorum diſtẽtio cũ ſopore anxioſo 662.f
abſceſſus & febris, inguinum inflammationem conſequuntur 146.e
abſceſſum iuxta aurem ſubmouent tußiculæ, cum ſputatione fientes 634.g. & 658.g
abſceſſus iuxta aures leuiter ſyderatis mali ſunt 634.f
abſceſſus maturi, in morbis 514.g
abſceſſus ad oculos in febribus ardentibus 512.f
abſceſſus ſanguinolentißimi in tabidis, optimi 640.b
abſceſſus ad articulos fiunt, quibus aluus ab initio turbatur, urinæ uerò paucæ ſunt, & progreſſu temporis aluus quidem ſiccatur, urina uero tenuis redundat 678.f
quibus ſpes eſt Abſceſſum fore ad articulos, eos liberat ab abſceſſu urina multa & craſſa, & alba prodiens, qualis in febribus laborioſis quarta die quibuſdam fieri incipit. Si uero etiam ex naribus ſanguis eruperit, breui admodũ ſoluitur 608.g
abſceßus ad articulos fiunt, delaßatis in febribus 607.a
abſceſſus doloroſus ſuppuratus in articulos fit, quibuſcunq; in febribus tremores citra indicationem ceſſant 655.c
abſceſſu ex cruribus recurrente, febre conſequente, & ſputo non procedente, periculum eſt ne moriatur, aut delyret æger 667.a
abſceſſum aut tumorem faciet Dyſenteria ſedata, ſi non ad febres aut ſudores, & urinas craſſas dolor decubuerit 588.e
abſceſſus ex febribus diuturnis magis &

in breuiori tempore, his qui iuniores triginta annis ſunt, fiũt. Seniorib. aũt minus fiunt, diuturniore etiam exiſtēte febre. At uero huiuſmodi abſceſſum expectare oportet, febre continua exiſtente 625.d
abſceſſus in febribus qui non ſoluũtur ad primas indicationes, longitudinē morbi ſignificant 607.d
abſceſſum in febribus ad internas partes quando expectare oporteat 624.b
abſceſſus ex febre ardenti iuxta aurem. pag. 555.b
abſceſſus fiunt ex fluxionibus intra corpus abeuntibus 98.g
abſceſſus in gingiuis aut circa aurem ſignificat capitis dolor moderatus, cũ ſiti cibum capiente, aut cum ſudore nō ſoluente febrem, aluo non exturbata. 657.a.b
abſceſſum circa gingiuam factum dentis corruptio ſoluit 660.e
abſceſſus uelut glandularum tumores, ſignum quidē ſunt earũ partiũ quæ germina habent, ſed et aliarum, maxime uero circa uiſcera 533.c
abſceſſus hyeme magis fiunt, & tardius deſinunt, & minus recurrunt 655.d
abſceſſus lachrymoſus ad oculos, aluo turbata ſuppreſſa, deuenit: & uelut culicum pũcturæ erũpunt 674.b.675.a
abſceſſus ad infernas partes his fiunt, quibus circa præcordia inflammatio fit: ad ſupernas uero, quibus præcordium molle & doloris exors fuerit, & ubi per tempus aliquod difficulter ſpirauerint, ac citra manifeſtam cauſam ceſſauerint 667.a
abſceſſus quibus partibus fiant, & qui boni & qui mali 482.b
abſceſſus pro partium dolentiũ ſeu affectarum differentia, uel intro uel extra fieri 614.f
abſceſſus reſurgentibus ex febribus iſthic fiunt ubi quid doluerit 607.a
abſceſſus ſi euaneſcant aut recurrant, ſputo non prodeunte, febreq; permanente, horrendum eſt. Periculum enim eſt ne delyret homo & moriatur 623.d
abſceſſus magis expectare oportet, his qui trigeſimũ annũ egreßi ſunt, et tũc expectare abſceſſus oportet, ubi uiginti dies febris tranſmiſerit. Senioribus autem minus fiunt, & ubi multo tempore febres durant 655.d
ad Abſceſſum uerti morbũ ſpes eſt, ſi quis morbum facilè ferat, alio quodam ſigno ſalutari apparente 620.e
abſceſſum & dolorē ſignificat urina cruda multo tempore manens, alijs ſignis ſalutaribus, & magis in partibus ſub ſepto tranſuerſo 676.e
acerba ſiccãt, & cõtrahũt corpus 306.g
acetabula muco plena, abortus cauſa pag. 610.g
de Acetabulis pituita plenis, ſignis & curatione 347.b.390.f
acetum ad corpus & articulos, ſimile eſt mari, & potentius ad perfundendum & ad fomentum 201.a
ex Aceto aciditates amara bile abundantibus magis conferunt, quàm atrabilarijs 579.d
acetum ſordes in auribus ſanat 201 b
aceti collutio ad aures & dentes utilis 201.a
acetum frigefacit, quia colliquãs, humiditatē in corpore conſumit. Siſtit autem magis quàm mouet aluum 172.b
aceti mulſi exhibendi tempus ac modus 579.b.c
aceti fex eadem, quæ acetum facit 201.b
acetum impetigini ad calidum ſolem affuſum prodeſt eodem
acetum lepris ad ſolem calidum affuſum prodeſt eodem
acetum mulſum quibus morbis commodum 579.b
acetum mulieribus omnino magis aduerſatur quàm uiris, dolores enim uteri inducit 580.e
acetum ad nigredines in pudendis utile (201.a
acetum ad podagram ualeret, ſi non corpus uulneraretur 201.b
acetum ad ſanguinis grumos utile 201.a
acetum uitiliginibus ad ſolem calidũ affuſum prodeſt. 201.b
acetum unguibus leproſis conducit eod.
acetum uerrucas formicarias attenuat eodem
acida attenuãt, morſum inducētia 306.g
acida omnia, pituitoſa 124 b
acida, acria, auſtera, et acerba, ex toto collata, & ſicca non replent, propterea quod oſcula uenarum aperiunt & expurgant 175.c
actiones diurnæ per ſomnum occurrentes bonæ ſunt, ſanitatem enim ſignificant 190.b.191.e
actiones quibus, & cur à cibo obeundæ 164.g
actionum inſtrumenta, in chirurgia habilia eſſe oportet 690.g
acuti morbi ſunt, Pleuritis, peripneumonia, febris ardens, phrenitis: fiunt aũt maxime ac fortißimi hyeme: æſtate etiam, uerum minus & molliores 275.a & 570.a
acuti maxime morbi ferme occidunt, & laborioſißimi exiſtunt. quare diligenter animaduertēdũ ne medicus à morbi magnitudine ſuperetur 296.g
acuti morbi aluo liquida non proueniunt 330.g
ex Acutis morbis, aquæ inter cutem obortæ, omnes malæ ſunt 619.c
in Acutis morbis aquæ potus 580.e
morbi Acutißimi, & omnino mortiferi in autumno fiunt 604.f.g
ex Acutis morbis maxime in febribus ardentibus abſceſſus iuxta aures fiunt, uide Abſceſſus
morborum Acutorum cognitio, præ alijs inſigniter laudatur in medico 570.e
acuti morbi fiunt à bile ubi in hepar influxerit, & ad caput conſiterit 598.f
acutum morbum ſignificant biliosæ ſubſidentiæ ab initio tenues 614.f
in morbis Acutis attenuati, ſi atra bilis, aut uelut ſanguis niger ſubierit, poſtridie moriuntur 606.b
in Acutis capitis doloribus, et in torpidis cum grauitate, conuulſiones fieri ſolent 657.a
in Acutis, ſpumoſa, circumbilioſa alui egeſtio, mala eſt. Mala item ualde alba. Ad huc uero peior eſt quæ farinæ ac ſterquilinij ſpeciem refert. Sopor in his malus eſt, & cruenta egeſtio, & uaſorũ uacuatio præter rationem 629.d & 677.b
in Acutis egeſtio ualde aquoſa, non deſinens, mala 677.d
in morbo Acuto faciei bonus color et toruitas, malum eſt 658.b
in Acutis morbis circa fauces loci doloroſi, malum 628 g
in Acutos morbos leuiter tranſeũt hybernæ febres quartanæ 656.g
acutißimi, & maximi ac grauißimi morbi, & maxime lethales ſunt in continua febre 474.f
in Acutis morbis, frigiditas extremarum partium, malum 613.c.654.g
ex morbis Acutis hydropes doloroſi fiũt, ac pernicioſi 569.d
acuti morbi in quatuordecim diebus plerunq; indicantur 594.b 656.e & 602.b
morbi Acutißimi ſeptenario dierum iudicantur 75.e
ex Acutißimis morbis impetus, per quatuor ad uiginti dies, ex additione, deſinunt 624.f
in Acutum morbum ex menſibus bilioſis, tranſitus 375.a
in morbis Acutis motus, iactatio, ſomnus turbulentus, quibuſdam cõuulſionem ſignificat 653.c
acutis morbis obnoxij ſunt, qui meridionalem

nalem plagam inhabitant 130.f
in morbo Acuto oculorum rectitudo, & motus uelox, & ſomnus turbulentus, & uigiliæ, & quãdoq; ſanguinis è naribus ſtillationes, nihil boni 659.c
acutorum morborũ nõ omnino tutæ ſunt prædictiones, neq; mortis neq; ſanitatis 602.g
in ualde Acutis morbis, ſi humor turget, purgare oportet eadẽ die, Morari enim in talibus malum eſt 606.e.f
in Acutis affectionib. raro et in principijs medicamẽt. uti oportet, atq; hoc facere diligẽti prius æſtimatiõe facta 602.e
in Acutis affectionib. quæ cum febre fiũt luctuoſæ reſpirationes, malũ 613.b
in Acutis morbis æſtiuo ac autumnali tẽpore, ſanguinis deſtillatio repẽtina, firmitatem ac multam inflammationẽ circa uenas ſignificat, &c. 586.b (656.e
acutorũ morborũ ſigna indicatoria bona
in Acuto morbo ſitis præter rationem ſoluta, malum 652.b
in Acutis morbis, quatenus ſorbitiones primis diebus dandæ 575.d
qui in Acutis exudãt ſubmoleſte ferentes, malum 652.b
in Acuto ſurditas, poſt ſanguinis eruptiones, et nigrorũ egeſtiones, malũ 663.d
in Acutis ac turbulẽtis ſurditas cõſequens malũ, malũ etiã in longis 658.e
in Acutis morbis turbulentis, ſurditas cõſequens, malum 629.b (thale 658.e
in Acutis tinnitus & ſonitus in auribus, le
quæ in Acutis uomitorio modo trahũtur, mala ſunt 632.f
in Acutis morbis uenã ſecabis, ſi uehemẽs appareat morbus, et qui ipſum habeãt in uigoris ætate fuerint, & robur ipſis affuerit 582.e
in morbo Acuto mala eſt urina quæ citra rationem matura eſt 675.d
in Acutis morbis urinæ uiridãtis palloris, nõ exiſtẽtes in colore, malæ ſũt 675 d
in Acutis morbis Medici ægrotos non recte ad uictũ perducunt 575 d 576.f
acuto morbo corripi mulierem uterũ gerentem, lethale 610.e
in Acutis morbis, ſi ab initio medicamentis purgare nolueris, ante quintũ diem id facito, ſi uẽter murmurarit. Sin minus, impurgatos ſinito, &c. 586.g
accipitris ſterc9, ad impregnationẽ 411.a
acyli, ilicis glandes, & quercinæ, & faginæ glandes, aluũ ſiſtunt crudæ & aſſatæ: coctæ uerò minus 174.g
adoleſcens calidus quidem eſt, quia ignis impetus aquæ dominatur: Siccus autẽ, quia humidum ex puero cõſumptum eſt 162.g
adſueti cõſuetos labores ferre, etiamſi fuerint debiles aut ſenes, non adſuetis, fortib. ac iuuenib. facilius ferunt 603.d
ædificatores 158.e
aer mortalib. ſolus uitæ & morborũ eſt author, nec aliunde quàm ab eo ueriſimile eſt morbos euenire 145.c
aer mediũ locum inter ignẽ, ſiue æthera, & terram occupat 70.e
aer membris motum ac ſapientiam præſtat 212.b
aer igni nutrimentum præbet 145.e
aer & ignis, rariſſimæ partes in hominis corpore cõmiſtæ, ſaniſſimum habitum conſtituunt 161.c
aeris & locorum mutatio in morbis popularibus utilis 44.b
aeris ſtatus Auſtrinus, quales in Thaſo morbos generarit 467.a
aeris cõſtitutionis humidæ & aquiloniæ in Thaſo, morbi 468.g
aeris obſcuritas, raucedinis, ſeu obſcurioris ſermonis cauſa 138 e
aeris turbatio repentina 38.b
aerẽ Democrito Idolis eſſe plenũ 777.b
ab Aere ambiente febres oriũtur 280.b
ſi Aeger grauis eſſe appareat, & reliquo corpore & manibus, & pedibus, periculoſum eſt 619.d 620.e
ægri neq; de præſentibus, neq; de futuris ſunt admonendi 34.b
ægri conſolationes 37.d
ægri morborumq; genera, in ægritudinũ principijs diligẽter cõſiderãda 294.f
ægri matutinis horis conſiderandi & inſpiciendi 638.f
ægri quomodo ſub morborum principia adſecti 12.b
ægri ob doloris magnitudinem deſperantes ſeipſos uita exuunt 37.d
ſi Aeger morbũ facile fert, et aliud quoddã ex bonis ſignis ſubindicat, morbus ad abſceſſum uertitur, & partes corporis nigreſactæ decidunt 671.c.d
circa Aegrorũ curam diſcipulis imperitis nihil eſt committendum 34.b
ægrorũ cura, ſanitatis gratia ſuſcipitur: ſanorũ, ut ſine morbis degere poſſint 37.a
ægrorum inobedientia quomodo cognoſcatur 638.e (575.b.c
circa Aegrorũ uictus rationem ſpectãda
ægros ſu. potius intemperantia quàm ex ijs quæ Medici præcipere conſueuerũt interire 12.g.h
ægrorum duplex delictum, quòd potiori in arte ſe non ad finem uſq; committunt, & quòd remittentibus aliquantũ morbis, medicamentorum uſum negligunt 37.b
ægrotantis ex fiſtula curatio 767.a
ægrorum leuia delicta cognitu difficilia, maiorum uero ab Hippocrate cognoſcendi ratio traditur 638.f
ægroti qui, et quando ſint negligẽdi 36.g
ægroti in imparibus dieb. maxime dolẽt, quòd morbi imparibus diebus iudicãtur, & homo conturbatur 282.e
ægrotanti opitulantur, omnia ex præſenti ſtatu transmota, ſiue à medicamentis ſiue alimentis, ac cibis 124.f
ægrotis quibus & quatenus gratificandum 537.b
cum Aegrotis paciſcendum, niſi morbi celeritas occaſionem præripiat 36.g
ex Aegritudine bene cibum capienti, nihil augeſcere corpus, malũ eſt 603.a
ægroti de aquæ qualitate iudicare qui nequeant 199.d
in Aegrorum cõgreſſu quæ obſeruanda 585.b.c 534 h
ægrotum conuertu facile conuenit, & in attollendo ſe leuem eſſe 671.e
ægrotorum diæta, ex ſanorum uictus ratione, pro temperamentorũ alimentorumq; differentijs temperari debet ac poteſt 303.a
ægrotorũ peccata medico diligenter obſeruanda 34.g
ægrotantium hiſtorias & affectiones recte quidẽ ſcriptas eſſe, & à quouis etiã qui medicus nõ ſit conſcribi poſſe: Verum quæ medicum diſcere oportet ægroto non referente, horum pleraque eſſe omiſſa 569.e
æquinoctium utrunq; in exhibendis pharmacis periculoſum 136.e
æquinoctium autumnale, uernale 803.d & 804.e
æs molliſſimum ac rariſſimum, plurimum temperamentum ſuſcipit ac optimum euadit 161.e
æſculapius propter ſeruatos homines, fulmine fuit ictus 788.f
ſi Aeſtas biliosa fiat, et bilis aucta intus relinquatur, etiam aliquantum ſplenici fiunt 206.f
æſtas, quum ueri ſimilis ſit, ſudores in febrib. multos expectare oportet 604.f
ſi Aeſtas ſicca fiat, & aquilonaris, Autumnus aũt pluuioſus & auſtralis, capitis dolores ad hyemem fiunt, & tuſſes et raucedines, & grauedines, quibuſdam etiam tabes 135.e 604.g
æſtate medicamentis purgare oportet, ſuperiores quidem partes magis, hyeme uero inferiores 606.e
æſtate, & autũno cibos difficillime ferũt, hyeme facillime, deinde uere 601.d
æſtatem febriculoſam fieri, & lippitudines

nes inducere neceſſe eſt, ſi hyems ſicca & Borealis, uer autem pluuioſum & auſtrale fuerit 135.b
ad Aeſtatem, naturarũ aliæ bene, aut male ſe habent 604.e
æſtatem pluuioſam, & auſtralem, hyems morbida conſequitur 135.c
æſtate ſicca morbi citius ſedantur, pluuioſa uero diuturni fiunt 129.d
æſtate fiunt et exacerbãtur quidã morbi, tum febres cõtinuæ, & ardentes, et tertianæ plurimæ, & quartanæ, & uomitus, & alui profluuia, & lippitudines, et aurium dolores, et oris exulcerationes, & pudendorũ putredines, & papulæ ſudoroſæ 605.b
æſtu, puſtulis uexantur in niue ambulantes, poſt cooperti 23.d
ætates quedã ad tẽpora, & regiones, et uictus, bene aut male ſe habent 604.e
ætates periculoſiſſimæ ſunt ad tabem, ab anno decimooctauo, uſq; ad trigeſimũ quintum 669.e
ætatis uigor 38 b
ætatẽ conſiſtentẽ habẽtes, ſecũdo loco poſt ſenes, ieiuniũ facile ferunt 601.c
de Aetatũ differẽtijs ac tẽperamẽtis 162.e
ætatum differentiæ in morborum indicationibus magni ſunt momenti 38.b
affectiones tremulæ cũ morſu, ac capitis dolore, nigras egeſtiões ſignificãt. Ante tales, uomitus prodit: et ubi uomuerũt, multæ tales inſuper detrahũtur 679.a
affectiones ſtatim turbulẽtæ, uigilias inducẽtes, & nigra cõpacta egerentes, partim ſanguinem fundunt 654.g
affectiones ſtatim turbulentæ, uigilias inducentes, ſanguinẽ de naribus ſtillãtes, ſexta die alleuantes per noctẽ, uerũ poſtridie rurſum affligẽtes, exudantes in ſomnum delatæ, mentem emouẽtes, large ſanguinem fundunt, & morbos ſoluunt 653.d
affectionum accidentia idiotæ difficulter agnoſcunt 18.e
quibus Affectiones ardentes, fatuitatẽ inducẽtes, &c. nũ his turbidus ſpiritus, et genituræ quid ſimile ſuperueniens, ſingultum indicat? 631.a
affectio ex conſenſu 38.b
affectiones inſuper rigẽtes, & quæ ad noctem aliquanto magis exacerbantur, cũ uigilijs ac delirio in ſomnis, aliquando urinas inuoluntariè emittentes, in conuulſionem deſinunt 651.d.631.e
affectionum naturæ, quantum corporum uires excedant, cognoſcendæ 617.b
affectus omnes eſſe diuinos: uerum unuſquiſq; propriũ ſuã naturã habet, neq; aliquis citra naturam accidit 141.c
affectiones plurimæ pueris indicãtur, partim in quadraginta diebus, partim in ſeptem mẽſibus, partim in ſeptẽ annis, partim ad pubertatem accedentibus. Quæ uero permanſerint pueris affectiones, & non exolutæ fuerint circa pubertatem, aut fœmellis circa mẽſiũ eruptiones, diuturnæ fieri ſolẽt 605.c
affectiones quæ quinta die ſanguinem large fundũt, ſexta inſuper riguerunt, ſeptima perfrigeratæ fuerunt, & repente recalefactæ, in his alui male afficiuntur 663.d
affectiones quæ homini ex facultatib. & potentijs, itẽ quæ ex figuris adueniũt, cognoſcendæ 26.g
affectiones ſoporoſæ, fatuitatẽ inducẽtes, ſtuporis detẽtionẽ inferentes, præcordia uariantia, et uentrẽ tumidũ habentes, cibum faſtidientes, aluo ſuppreſſa exudãtes, num his turbidus ſpiritus, et genituræ ſimile quid pertranſiens ſingultum ſignificat? Num & aluus biliosa inſuper egerit? Splẽdidum in his mictum prodeſt: uentres quoq; his inſuper turbantur 657.e
affectionum uis non ars accuſanda, ſi medicus finẽ ſuũ non conſequatur 13.c
affectus & cognitiones à conſuetudine contingunt 149.b
affirmandum temere nihil, neq; contemnendum 534.f (88.b
agninæ pelles calidæ, ad menſes ciendos
agninæ carnes leuiores ſunt ouillis, & hedinæ caprinis: quia exanguiores ſũt & humidiores 170.b
alarum tubercula unde 97.d
alba derepente ex abortu decurrentia, ſi aliquantum riguerit, & ad femur impetus, in his tremor difficilis eſt 674.f
quibus Alba ex partu prodeunt, his uero ſuppreſſis, cũ febre ſurditas, & dolor acutus ad latus fit, mente mouentur, et perniciosè habent 673.e
ex Alica et ptiſana triticea ſorbitiões fortiores 303.b.c
alimentũ & alimẽti ſpecies, quatenus unũ & multæ, & quæ eius facultas 195.d
de Alimento, quod ab aquatilibus animalibus ſumitur 171.b.e
alimentum quod ægre alteratur, ægre cõſumitur 198.f
alimenta copioſiora hyeme & uere exhibenda ob innatũ calorem ampliorem 601.c.d (tes 196.e
alimẽti diſtributio in omnes corporis par
de Alimentis eorumq; facultatibus in genere & particulatim 306.589.b
alimentum, quando exile fiat, & quando deſtruat 195.d
alimentum humidum magis facile tranſmutatur, quàm ſiccum 198.f
alimentum homini eſt, humor leuis 285.e
alimento multo corpus uti, ſudor multus ex ſomno citra manifeſtam cauſam fiens, ſignificat 607.b
de Alimento quod à plantis ipſis agreſtibus ſumitur 172.b 173
alimẽto plurimo opus habẽt qui creſcũt, ob plurimum calorem innatum: alioqui corpus abſumitur 601.c
alimenti potentia melior q̃ moles 198.e
alimentorum omnium principium unũ, & finis omnium unus 195.196.e
principiũ Alimẽti & humidi & ſicci, os, gula, uenter. Verum antiquius & primordiale alimentũ, per abdomen umbilicus 197.b
alimentum ſiccum, humido propter ſuã fortitudinẽ magis lædit 19.c
alimentorũ ſuccos, coloribus & uiribus, item pro temperamentorum differentijs, diſcrepare 196.f
alimentum etiam ſpiritus eſt 198.f
alimentorũ & reſpirationũ mutationes, periculoſæ in pueris 80.g
de Alimento quod à uolucribus animalibus ſumitur 171.b
alimenti uehiculum humiditas 198.g
ſub Alis utrinq; glandulæ & pili 97.a
allia cocta & aſſata urinam cient 306.f
alui affectionem ſignificat, ſtercoracea cũ contentione egeſtio 678.e
alui alba egeſtio in phreniticis, malum 628.d
alui egeſtionum uarias differentias uide 677.b
alui egeſtiones albæ, difficiles 632.f
alui alimentum 802.b
quibus Alui egeſtiones biliosæ, lac malum eſt 611.b.c
in Alui egeſtiõib. biliosis meracis, ſpumoſa florulentia, mala, ſũ aliàs, tum ſi cui lumbi ante doluerint, & mente motus fuerit 628.b
quib. biliosa Alui egeſtio, his circa pectus morſus & amaritudo, malũ eſt 652.g
alui egeſtio biliosa 232.b
alui egeſtionem dẽſari oportet morbo ad iudicationẽ tendente, ſit autem ſubfulua & non graucolens 593.d
alui egeſtiones ſubfriabiles liquidæ, perfrigerantes non ſine febre, malæ ſunt 632.e.f
alui egeſtionẽ modicã mictio noctu multa fiens ſignificat 608.b
alui egeſtiones, morbos ægre aut facile iudicandos, item breues aut lõgos oſtendunt 601.b.e
alui egeſtio multa cũ nigris 663.d 664.e

alui

alui egeſtio multa in febre ardenti, inedia macerato 565.b
alui egeſtio pura ſuperueniēs, ſoluit febrē acutam cum ſudore 679 c
alui egeſtio, ante & poſt febrem, ad multum tempus 556.e
alui egeſtio nigra, mortē ſignificat. Quæ uero ſani hominis egeſtioni ſimilis apparuerit, ſi per omnes dies apparuerit, ſalutare ſignum eſt 585.d
alui egeſtio optima eſt mollis & cohærēs & ſecundū horam in qua etiam à ſano egerebatur: iuxta copiā uero, pro ratione ciborum ingeſtorū. Tali enim cō tingente exitu, uenter infernus ſanus fuerit 677.b
alui egeſtiones, ſi in idem concedere ac conſiſtere permiſeris, uelut ramenta ſubſident: ſi pauca, modicus eſt morbus: ſi multa, multus: his infuſum per elyſterē adhibere oportet 595.d
& quibus Alui egeſtiones, ſi ſtare permiſeris, & nō moueris, ſubſiſtunt uelut ramenta: ſi paucæ fuerint, modicus eſt morbus: ſi multæ, multus. His confert ſubpurgare aluū. Si uero non purgata aluo, ſorbitiones dederis, lædes. et quāto plures dederis, magis lædes 615.c
alui egeſtiones uariæ, diuturniores quidē ſunt nigris, et alijs lethalib egeſtionib. nihilo uero minus pernicioſæ 595.c
alui tēporis progreſſu male afficiūtur, quibus ſanguinis eruptiones plures, ſi nō urinæ concoctæ fuerint 633.a.663.d
alui circumtenſio ad neceſſitatem liquida demittens, cito intumeſcēs, habet quid conuulſorium 631.c
ex Alui dolore laborioſo, febris ardēs pernicioſa 655 a
alui biliosæ eruptionē labium contractū ſignificat 660.e
alui fluxus conuulſiones repentinas ſoluit 664.b (616.e
alui defluxus ex morbo diuturno malum
alui fluxio quos morbos ſoluat. Vide Præcordij & oris uētriculi dolor ſine febre
alui fluxus, quandoq; capitis dolorem ſoluit 657.a
alui fluxio biliosa & qualis in dyſenteria fieri ſolet, ſeptima aut nona aut decimaquarta die febres ſoluit 656.f
alui fluxiones in plurimarum multitudine plerunq; fiunt 604.b
alui humeſcentis ſigna ſunt rubores circa naſum 659.a
alui humiditates ſenibus fiunt 605.d
in Alui humectatis, præcordia eleuata, aluo ſuppreſſa, malum eſt 662.e
alui in refectionibus humectantur, quibus in febribus ſanguinis multitudo undecunq; erumpit 606.b
alui interceptæ, ſed parua nigra, uelut caprarum ſtercora ad neceſſitatē coactè emittentes, naſus in his erumpens, malum 629.c
ex Aluis liquidis perfrigeratio cum ſudore, mala 679.c
ex Aluis liquidis, ſanguis de gingiuis defluens, lethalis eſt 679.c
in Alui perturbationib. & uomitib. ſponte fientibus, ſiquidē qualis purgari oportet, purgentur, confert, et leuiter ferunt: ſin minus, contra 600.g
alui profluuia pueris maxime fiunt, cū caninos dētes edūt, & ijs præſertim qui craſſiſſimi ſunt, & qui aluo ſunt dura 605.c (tur balbi 612.g
ab Alui profluuio lōgo maxime corripiū
in Alui profluuio, egeſtio ualde rubicunda, mala eſt 677.d
alui profluuia æſtate fiunt 605.b
alui profluuiū uehemens, ſi à pituita alba occupato accedat, ſolutio fit 614.e
alui diuturna profluuia, ætatem conſtantem agentibus accidunt 605.d
alui profluuij ex partu curatio 407.b
alui profluuiū à pleuritide, & peripneumonia occupato, accedēs, malū 612 f
alui profluuij, in exercitijs uictibus, et excrementis ciborum ſpeciem referentibus, curatio diætetica. Item quib. temperamentis hic morbus ſit familiaris 49.c
alui profluuiū hydropas (leucophlegmatias appellatos) ſedat 671.a
alui profluuium in tabidis, poſt capillorū defluxum, lethale 609.b
alui profluuium à tabe occupato accedēs, malum 609.b
qui ab Alui profluuio multo tempore detinentur unà cum tuſſi, nō liberantur, ſi nō dolores uehemētes in pedibus inciderint. &c. Soluit ... & febris et dyſenteria 597.a.b
ab Alui profluuio dyſenteria 615.d
quibus in Alui profluuijs, ſpumoſæ alui egeſtiōes ſunt, his de capite pituita profluit 614.e
alui profluuium, ex fluxu 615.d
alui profluuiū ualde rubicundum, malum quidē eſt in omnibus morbis, non minime uero in phreniticis 628.f
alui profluuium lippienti ſua ſponte proueniens, utile eſt 612.f.597.b.659.c
alui profluuiū aquoſum in aqua inter cutem incipiente, ultra cruditatem, morbum ſoluit 670.e
ex Alui profluuio ſuppreſſio purgationis ſurſum uerſus 615.d
alui ſolutio præter rationē cū uoce tremula, in his moram trahētibus diuturnis, pernicies eſt 660.g
in Alui ſubductione ampliore, & lumborum dolore pertinaci, à ueratro uomere ſpumoſa multa, prodeſt 663.a
alui ſeceſſum, ſiſtit uomitus 519.d
alui turbatio, ſurditatem ex febribus ſoluit 658.b
alui turbatio his infeſta eſt, quæ ex partu ac fœtus corruptione multa repēte cōcitata, ſupprimuntur, tum alias, tum ſi præcordia doleant 673.b
alui exturbatio his fit, quibus ructus adſunt, & flatus, & ſtrepitus, ac eleuationes uentris 655.d
alui & inteſtini ulceratio à bile 521.d
ex Aluo graueolēti, præcordio diutinè afflicto, abſceſſus circa aurem, occidis 662.f
aluos humectant magnæ in principijs ſanguinis eruptiones, circa refectionem 664.e
aluos humectant uterum geſtantibus ora fraudo ulcere aphtha appellato affecta 674 f
aluos inteſtinorū leuitate affectos, hyeme ſurſum purgare, malum 606.f
in Aluo liquida, laſſato, caput dolenti, ſitibuloſo, uigilanti, obſcure loquenti, impotenti, quibus talia ſunt, his timor eſt ut mente moueantur 629 b.c
ex Aluo liquida, ſanguis de gingiuis, pernicioſus 660.e
aluo nigra ſtercoracea egerente, ſopor inſuper apparens, abſceſſum iuxta aures producit 634.g
qui Aluo ſuppreſſa ſanguinē effundūt, et unà cū ſanguinis effuſione inſuper rigent, his aluū uelut ex inteſtinorū leuore lubricā hæc faciūt, itemq; duram, et aſcaridas, aut ambo 664.f
quibus Aluo tumefacta ad pudendum rubor deuenit, mēſibus albis humidis de repente progreſſis, in longis febribus moriuntur 673.d
aluo turbata ſuppreſſa, breui uelut culicū puncturæ erumpunt, & ad oculos lachrymoſus abſceſſus deuenit 674.b. 678.a (130.e
aluo liquida, acuti morbi non proueniunt
quæ de Aluo uiſcoſa graueolētia prodeūt, ſuppurationem inducunt, ad pedes & lumbos, &c. 673.d
aluum quæ uina ſubducant & urinā prouocent 305 a.b (pia 171.c.d
aluum mouent iuſcula ex polypo & ſe-
aluum quandoq; liquidam quibuſdam faciunt linguæ tremulæ 659.d.679.c
aluum ſiccant quotidianæ conſtitutiones Aquilonæ 604 b

aluum maxime humectat exolutio dolorem ſoluēs 678.b (604.b
aluum humectant Auſtrinæ tempeſtates
aluum male affectam ſignificant puſtulæ ſerpiginoſæ ſupra inguina, ad laterū mollitudinem ſientes 678.b
aluum ſubducūt, quæ frigefaciunt ea, quæ in uentre ſunt, frigida item et humida, calida etiā in uentrē aſſumpta 124.b
aluū liquidā fore ſignificat urina aquoſa, aut turbata, friabili aſperitate 676.f
aluum ſubducūt quæcunq; lubrica, & inciſiua ſunt, & quæcunq; in calidis attenuantur, item ſalſuginoſa, & quæcūq; ex talibus plurimū participāt 124.g
quæ per Aluum ſecedunt, ſuccoſa ſunt & natura calida 307.a
aluum mouent & purgant, cicer, lenticula, ordeum, beta, braßica, mercurialis, ſambucus, cnicus, hæc omnia aluū magis mouent quàm urinam 173.d
aluum prorumpere faciunt, circa oculos puſtularum eruptiones in uirium refectionibus 659.b
aluum ſiſtit aqua multa ſuper aluum affuſa 521.c
aluū qua uictus ratione ſiccat 303.d
ad Aluum pueri ſoluendam 450.g
aluū dolent, unà uero cū quibuſdā flatib. facile tolerant, quibus ex ſanguinis eruptione larga frequēti, multa facta alui cum nigris egeſtio ſupprimitur 663.d.664.e
aluum turbant iuxta ſedem doloroſæ ſuppurationes 678.b
poſt Aluum ſuppreſſam in tabidis pruriginoſa corpora mala ſunt 669.c
aluum ſuppreſſam habentes, conuulſioni obnoxij ſunt 657.b
aluum ſiſtunt quæ flatum exhibent, humida enim reſiccata flatū faciunt: & quæ aſtringunt, & quæ à calore compacta ſunt, & friabilia & ſicca 124.g.h
poſt Aluum ſuppreſſam præcordia ſubleuata in tumorē, mala ſunt, maxime tabeſcentibus iam diu, & quibus alui humectantur 662.b
quibus Aluus multa aquoſa, & bilioſa in febre dolore lateris ſiente egerit, hi alleuantur 653.a
aluus in bilioſis turbata egerens pura geniture ſimilis, &c. 670.e
quorū Aluus ſatis fluida eſt ac ſana, & ueſica non ardens, neq; ſtomachus ueſicæ ualde coardeſcit, hi facile urinā eijciūt & nihil ipſis in ueſica congregatur 134.f
ſi Aluus in hydrope ualde fluida fuerit, citiß. moritur, et ſentiēs et loquēs 291.d
aluus glāde ſubdita nō obediens 585.d
aluus à præcordiorum dolorib. paulatim ſubuiſcoſa egerēs pauca ſtercoracea effundit, nū etiā ſanguinē effundit? 662.f
aluus mulieri uterū geſtanti multū fluēs, periculū eſt ut abortiat 610.e.f
quibus Alui turbatione exacerbatur morbus, circa indicationem nigra inferne prodeunt 679.a
aluus exturbata, morbo regio in Thaſo laborantib us profuit 471.c
aluus turbata, torpida, nigrarum egeſtionum, in pectoris dolore febriculoſo, ſigna ſunt 661.b
aluus turbata in hæmorrhoidib. 521.d
aluus in febribus perpetuo liquida 584.f
aluus exturbata in febrib. quib. aures obſurduerūt, morbum ſoluit 608.e
aluus inflata ex colli dolore, ſoporoſo, fudāte, ſi ſane ad neceßitatē liquida demiſerit, infuſo immiſſo ſubluta, ex his ea quæ bilioſa nō ſūt ſupprimūtur 631.b
aluus inferna in uolulo ſoluta, hominem occidit 266.b
quibus Aluus in tumorē eleuata eſt, ſoluit uenæ ſectio, & alui fluxio 662.f
aluus ſi in febribus ardentibus eruperit, mortale eſt 655.a
aluus turbata unà cum febre ſalſuginoſo modo, ſoporoſos, torpidos non ualde comitatur 679.b (bus 584.f
aluus liquida, & mēs perturbata in febri
aluus febriēti, aut uulnerato reſiccata, malum 222.f
amazones infantes maſculos eluxant 743.d
ambuſtiones in pedibus rubi: undæ quandoq; exolutionē ſignificant 656.g
de Ambuſtis ad ulcera 765.b
ambulandum hyeme uelocius, æſtate tardius, niſi per æſtum iter facias 48.f
amicus, quàm parentes in cuſtodienda uxore, diligentior 780.g
amor hominis, amor artis 36.b
amygdalæ æſtuoſæ ſunt, uerum probe nutriunt 174.g
anatis carnes, et reliquarum auicularum, quæ in paludibus degunt, aut in aquis, omnes humidæ ſunt 171.b
anaxyridæ, braccharum genus 141.d
in Anchoram incidens ac uentrem ſauciatus 524.e
androgyni, id eſt, uiri effœminati fiunt, ſi à muliere quidem maſculum, à uiro autem muliebre ſecretum fuerit: ſuperante tamen ſemine materno 160.b
anethum calidum eſt, & aluum ſiſtit, & ſternutamenta ſedat olfactu 173.b
anginæ diuturniores fiunt, quibuſcūq; fauces, & ceruix ſimul rubuerint, & ex ipſis maxime exſudant, ſi & ceruix & pectus ruborem habuerit, & eryſipelas ignis ſacri non intro recurrerit 625.b
ex Anginis citra indicationem præcordij dolor, cum impotentia ac torpore fiēs occidit occultè, etiamſi ualde manſuete ſe habere putent 665.e
in Anginis omnia pernicioſa ſunt, quæ nō manifeſtum dolorem faciunt 665.e
anginæ, quæ alioqui ſimiliter dolorē exhibent, attolluntur aūt & in faucibus rubores faciunt, pernicioſæ quidē ualde ſunt, uerū priorib. magis diuturnæ, ſi rubor fuerit magnus 625.a
ex Anginoſis citra notas attenuatis, dolor ad pectus & ad aluū progreſſus concitatus, pus egerere facit, aliàs autē eius qui exoluitur, talis eſt 665.c.d
anginam & lippitudinem uenæ ſectio curat 492.f
ex Angina, ſubarida frequentia ſputa, cū tußi, lateris dolorē inducentia, pernicioſa: itemq; ea quæ inter potandū per tußim ſubemergunt, & deglutitio uiolenta, mala 665.d
in Anginis ſputa gracilium ſubarida, malum 665.b.c
in Angina dolores ad crura citra notas, cum febre, pernicioſi 665.c
anginoſa 526.g
anginæ curatio 582.e
ab Angina detento, tumor, et rubor in pectore accedens, bonum, foràs enim uertitur morbus 614.b.243.c
anginoſa 496.f
quicunq; Anginā effugiunt, his ad pulmonem uertitur, & in ſeptem diebus moriuntur. Si uero has effugerint, ſuppurati fiunt 609.a
ab Angina detento tumorem fieri foris in collo, bonum eſt 612.b
anginæ generatio et curatio 582.b.583.a
anginoſa dextrā manū ac crus dolēs 551.c
ad Anginam illitio 451.a
anginæ, in pluuiarū multitudine, plerūq; fiunt 604.b
anginæ per fomenta curatio 243.a.b
anginæ diuturniores 665.a
in Angina dolores ad caput, citra notas, cum febre, pernicioſi 665.c
de Angina leui, paracynanche appellata 265.a
de Anginæ ſignis & curatione 264.b
de Anginæ, ſiue Cynanches generatione 237.d
de ſignis Anginam comitantibus 243.a
ex Angina ſuppurati 665.b
anginæ quæ pernicioſæ 665.b
in Angina ad ſaliuam ſuppreſſam 243.e
quibus Anginæ ad pulmonem uertuntur,

partiũ ſeptẽ diebus pereunt, partim euadentes ſuppurati fiũt, ſi non eductio pituitoſa ſurſum ipſis fiat 665.b
in Anginis qui non breui concocta exſpuunt, perniciofe habent 665.c
in Anginis etiam ad crura dolores diuturni procedũt, & difficulter ſuppurantur 665.c
anginoſi in linguis tumores, citra ſigna diſparẽtes, pernicioſi: et dolores diſparentes citra manifeſtam cauſam, pernicioſi ſunt 665.c
ex Angina, ſputa uiſcoſa, craſſa, & ualde alba educentes, purgatio multa deorſum, leuis ſyderationis modo intermit 665.d
anginoſa 530.e
in Anginoſa, hyeme, tumor, ſub gutture, cum febri multa 553.b
in Angina, inflammationis ad pectus, aut pulmonem conuerſæ, curatio 243.d
anginæ uere fiunt 605.a
anginæ etiam autumno fiunt 605.b
in Angina gargariſmus 243.b
angor et inquietudo in inſanis accedit, dũ cerebrũ perfrigeratur, & præter conſuetudinẽ cõpingitur: hoc uero à pituita perpetitur, ab hac aũt affectione, etiam obliuioſus euadit 216.f
anheloſi fiunt pleuritici 572.e
anheloſis febris poſtea acuta 654.f
ad Anhelitum 450.g
anhelatio fiens, partium ſupernarum dolores ſoluit 492.g.h
anhelationes uide Aſthmata
anhelationes in mulierib. 360.h.383.b
anhelatio & coxæ dolor poſt crepitũ in pectore ex ſublato onere 537.a
anhelationes pueris grandiuſculis fiunt 605.c
animã animæ commiſceri, ſimilitudine de carbonibus ardẽtibus oſtẽdit 160.b
aniculæ ſicciores, & modicum ſanguinẽ habentes ſunt 415.d
quorũ Animaliũ lac tenue eſt, & ſanguis ſimiliter, eorum etiam carnes conſimiles ſunt 170.b
de Animalium carnis differentijs, & primum de partibus exanguibus 172.e
de Animæ ſapientis aut deſipientis temperatura, earundẽ cauſis, et quod ex diæta melior, uel deterior fieri poſsit 162.b.163.a
de Animalibus quæ in ciborum uſum ueniũt, & primo de alimẽto quod à quadrupedibus ſumitur 170.b
anima, corporis munia omnia per ſomnum obit 190.g
animalium omnium, quæ hominis, generationis et corruptionis ratio, cauſaq́; eadem 41.b
animæ ſeu mentis nutrimentum 95.b
in Animi deliquijs, frigidã extremis partibus affundere, prodeſt 200.f
animantia aquatica per aquam, & ex aqua ſpiritum attrahunt 145.c
animi deliquia, calida frequenter ea utentibus inuehit 609.b
animi deliquiũ faciunt, ſanguinis uenarũ ſuppreſsiones 540.b
animi deliquiũ ex tuberculi introrſum ru(ptione 613.d
animi deliquium & cõuulſio in fluxu muliebri, ſi accedant, malum 610.b
anima hominis ſemper producitur, uſque ad mortẽ. Si uero efferbuerit, unà cum morbo etiam anima corpus depaſcitur 538.e
animæ, & corpora hominũ inter ſe diffe(runt 642.b
animi deliquia, et dolores repẽtini 448.f
animantiũ omniũ & hominis conſtitutio ex duob. igne & aqua, differentib. quidẽ facultate, cõcordibus uero et cõmodis uſu: hæc ſimul ſufficientia ſunt tum omnibus alijs tum ſibypſis, ſeorſim uero neutri 154.e
animæ motum, grauant meatus corporis cauiores redduti 163.c
animalia ſylueſtria ſicciora ſunt manſuetis, & cruduora, & ſyluarũ materie paſta, itemq́; parũ edacia ſicciora ſunt edacibus 171.d
animaliũ cicurũ ea quæ in ſyluis & agris paſcuntur, ſicciora ſunt his quæ intra ædes nutriuntur, quia labore reficiantur, itemq́; præ ſole ac frigore, & ſpiritu ſicciore nutriuntur 171.d
animalia fruginora herbiuoris ſicciora ſunt, & fruginora non fruginoris, & paucibiba multibibis, & ſanguine referta exanguibus ac paucũ ſanguinẽ habentibus: & quæ in uigore ſunt uetuſtis ualde, ac iuuenculis, & maſcula fœmineis, et caſtrata nõ caſtratis, et nigra albis, & hirta nudis. Contraria uero his, humidiora ſunt 171.d.172.e
animalia quedã ob ſinus multiuarios plures fœtus ædunt 68.g
animaliũ & uolucrium partus eadẽ quæ hominis ratio 67.d.68.e
animo linquitur homo, cũ pituita aut bilis ad cor conſiſtit 236.h
anima corporis paſsionib. obnoxia 184.f
animam in ſolo homine augeri 155.c
animi & corporis moleſtiæ, aut per oculos aut per auditum 205.c
animalib. iugulatis qualis ſanguis primo, ſecundo, & poſtremo profluat 42.g
cum Animi deliquio oculorũ obſcuratio, breui conuulſionem inducit 659.e
animæ curationes 782.g
animæ deambulatio, eſt cura hominibus 538.e
animæ morbi, Inſaniæ Hippocrati cenſentur 778.b
animus per ſomnum ſenſibus & curis uacuus 19.f
annus ſaluberrimus erit, ſi ſigna in aſtris orientalibus & occidentalibus, ſecundum rationem fiant 134.b
anni temporũ ratio in curãdis morbis obſeruanda 803.b
anni tempora morborum incrementa, & uigores indicant 601.b
anni tempora quatuor eod.
anni tempora, quibus ulceribus magis cõueniant 761.a
ex Anni conſtitutionibus, in ſumma ſiccitates pluuioſis ſalubriores ſunt, & minus lethales 604.b
anni temporũ ratio, uentorũ, aquarũ, ciuitatum ſitus, terrarum differẽtiæ, hominum diæta, num diligẽter à medico obſeruanda 128.b
anno ſalubri, morbi minus infeſtãt 780.f
anſerina caro humidiſs. 171.b
anſeris medulla purgatorium muliebre (339.b
anſeris ſtercus ad impregnationẽ 411.a
antiqui morbi, recentibus difficilius curantur 121.d
anxietas, ſtrangulatio, et dolor uẽtris ex fungorum crudorum eſu 564.g
anxietatem in præcordio ſentientibus, tumores circa aurem oborti ipſos occidunt 662.b
anxietatem ſignificat, pedes nudos habere, nec admodum calidos 618.f
anxietatem, oſcitationẽ, horrorem, uinũ æquali menſura aquæ commixta potũ ſoluit 492.g.615.a
anxietudines in diebus indicatorijs ſi in his ſine ſudore perfrigerentur, & omnes qui ſine ſudore perfrigerantur citra iudicationẽ, male habent 652.g
in Anxioſis uigilãtibus, ſi quis in uomitu ſiticuloſus ſit, & ſitis exors fiat, malum 674.b
in Anxioſis quibuſdam uigilijs abſceſſus circa aures maxime fiunt 674.b
qui Anxie ſe iactantes, citra uomitum exacerbantur, male habent 630.g
anxietas ſpiritum magnum ac denſum habet 775.a
aphtha in pulmonis fiſtula 251.d
apium magis urinam ciet quàm aluũ mouet, & radices magis quàm ipſum, aluum mouent 163.b
apij ſuccus, cerebro bile infeſtato, in nares infunditur 241.e
aqua intercus, quomodo ex rupturis fiat 143.f.g

apium

apium & coctũ & crudũ urinam ciet, & paluſtre magis quàm ſatiuũ 306.f
apoplexiam fortem curare impoßibile, leuem uero non facile 603.c
apoplexiæ generatio 98.b
apoplexiam corporis ſignificant humorum de loco in locum decubitus, in melancholicis affectionibus 613.c
apoplexiæ in pluuiarum multitudine plerunq; fiunt 604.b
apoplexiæ hyeme fiunt 605.b
apoplexiæ ſenibus fiunt 605.d
appetitus ciborum & potuum unde, & quando ceſſet 278.g
quicunq; ueloci Appoſitione opus habẽt, his humidũ ad reficiendas uires, medicamen optimũ. Quicunq; uero adhuc uelociore indigent, per olfactũ 198.f
appoſitiua acria ſanguinẽ ducẽtia 351.d
aqua omnis per omnia nutrire poteſt 154 f
aqua in pulmone cognoſcitur, cũ ſi quid infundas, aut fomentũ aut ſuffitũ adhibeas, pus non ſequitur 256.f
aqua congelata imminuitur, quòd leuiß. ac tenuißimũ eius diſperditur 133.d
aqua multa calida in caput affuſa, ſi febris non à bile habeat, febris ſolutio fit 614.g
aqua utraq; lędit, calida aũt magis quàm frigida: & quæ ex utriuſq; incõmodo uſu, damna ſequantur 199.d
aqua in ſuppuratis aut hydropicis ſectis aut uſtis effluens, hi omnino moriuntur 612.g
aqua cõſiſtens denſior & calidior 64.b
aqua fõtana hyeme quàm æſtate calidior eodem
aqua pluuialis cito putreſcit, & odorem malũ habet, quòd ex plurimis eſt congregata ac permixta 133.b
aqua frigefacit 172.f
de Aqua & atra bile, quõ, & cur copioſior in corpore fiat, & quõ ſplen eam in ſeipſum trahat. Itẽ ſplenis dolor unde, & qua ratione ſedetur 277.b.c
aqua quæ cito caleſcit, & cito perfrigeratur, leuißima eſt 609.d.484.b
aqua frigida prodeſt puſtulis rubicundis quales alia atq; alia parte ſublatæ erũpunt, quales per ſplenia attractoria emergunt 201.e
aqua uorax 557.c
aqua multa ſuper aluum affuſa, ſiſtit aluum 521.c
ex Aqua mulſa, tormen circa uẽtrem, mulierem prægnantem arguit 610.f
aqua mulſa debilitare ac mortẽ accelerare dicitur, propter eos qui ſeipſos fame conficere conſtituerunt 578.b
aqua mulſa quibus in morbis acutis conueniat, & quib. non 578.f.g (549.c
aqua de farina craſſa in ipſa macerata
aqua potabilis, aut madefacit, aut frigefacit, aut calefacit: aliter uero nulli cõmodat aut detrimẽto eſt potata 175.d
aqua per nares aut os, aut aures effluens capite dolenti, & uehemẽter laborãti morbum ſoluit 612.c
aqua ſecedente, lactis heminas octo bibendas dato. Si uero uomat, & non bibat, allij aut ceparũ intritũ dato 492.b
aqua potabilis in officina medica optima 199.b
aqua marina in clyſtere, rhenibus affectis 559.a
in Aqua quæ ſpectari ſoleant 692.b
aqua potabilis & pura ægris exhibenda 29.a
aqua ex uteris fluens cũ ulceribus 411.d
aqua è uenis in uentrem confluens hydrope detento, ſoluit morbum 612.f
aqua proximũ terræ locum occupat, eſtq; humidiß. ac craßißimum quid 70.c
aqua putrefacta craßior fit, & alia omnia craßiora 74.e
aqua in uteris concepta, mulieribus ueræ conceptionis ſæpe ſpem facit 132.e
aqua uomitum plerũq; ciet 263.d
aqua uenter his impletur, quibus hepar aqua repletũ ad omentũ eruperit 615.a
de Aqua inter cutẽ ab hepate nata 322.b
ab Aqua inter cutem quomodo ex pituita gignatur 321.d
aqua intercus ex ſanguinis eruptionibus 537.b
aqua intercus, longam inteſtinorũ difficultatem, quæ lienoſis accidit, excipit & moriuntur 613.a
aqua inter cutem generatur plerunq;, cũ quis diu ex longo morbo impurgatus manet 299.b
aqua inter cutem ac ſubter carne, hominẽ interimit 220.f
aqua inter cutem autumno fit 505.b
in Aqua inter cutem, totum corpus calidũ eſſe, ac molle, optimum eſt 619.d
aqua intercus, & inteſtinorum leuitates, à concepta in uentriculis humiditate 135.c
ex Aqua inter cutem tumor in ſcroto & tibijs 322.e
in Aqua inter cutem laborantibus ſi caput et manus frigida ſunt, malũ eſt, & ubi uenter et latera calida ſunt 619.d
in Aqua inter cutem incipiente, alui profluuiũ aquoſum fiens, citra cruditatẽ, morbum ſoluit 670.e
de Aqua inter cutẽ æſtatis tempore ex aquæ potu nata 322.c.323.d
de Aqua inter cutem laborante muliere, ſplene magno & aquoſo exiſtente 391.d
de aqua inter cutem à ſplene nata 323.b
de aqua intercute uterorum 440.e
aquæ intercutes pleræq; à laterum mollitudine & à lumbis, aliquæ uero etiam ab hepate incipiunt 619.d
aquæ inter cutem prænotio 207.b
aquæ inter cutẽ ex morbis acutis obortæ oẽs malæ ſunt, neq; enim à febre liberãt, et ualde doloroſæ ſũt ac lethales 619.d
quibus Aquæ intercutem ab hepate oriuntur, his tuſſes, tußiẽdiq; promptitudo accedit, & nihil memorabile exſpuũt 619.d
aquæ inter cutem periculũ impendet diuturnas curanti hæmorrhoidas, niſi una quæpiam ſeruetur 612.e
quæcunq; Aquæ optimæ coctu ſunt ac facilime liqueſcũt, eas par eſt uentrẽ maxime exoluere ac eliquare 132.b
aquæ & muci per nares uel aures eruptio, capitis torporem ſoluit 50.e
aqua quæ hauritur in puteo ſpiritum ſemper mouet: atq; hoc ipſum aquæ frigiditatẽ inducit, unde fit ut ea aqua quæ nõ hauritur, æſtate ſit calidior 64.b
aquæ ſalſæ, crudæ, duræ, non omnibus naturis conueniunt 132.f.g
aquæ craßißimæ, & ignis tenuiß. in corpore mixtura, naturam frigidam et humidam conſtituit 161.d
aquæ paluſtres ad omnem rem improbæ 131.c
aquæ pluuiales ad uitandam corruptionẽ, ſunt coquẽdæ, & excolandæ 133.c
aquæ peßimæ quæ ad auſtrũ & inter æſtiuum ortum & occaſum ſcaturiunt 132.g
aquæ paluſtres, edaces, ac ſiticuloſos faciunt 131.b
de Aquæ in cerebro ſignis, & curatione 240 a
aquæ mulſæ tepidæ in tetano ꝑ nares infuſio 338.g
aquæ inuectitiæ prauæ 134.e
aquæ orientalium, omnes ſplendidæ, odoratæ, molles & amabiles 131.a
aquæ cœleſtis in febribus, potio 271.d
ad Aquæ fluxum ex pudendis, ſubdititiũ & infuſile 444.g
aquæ tã calidæ, q̃ frigidæ paucitas, debile quiddã eſt, multitudo uero forte 199.d
aquæ frigidæ in febri bilioſa potus 247.a
aquæ potus in morbis acutis 580.e
aquæ & atræ bilis de ſplene purgatio nõ fit per ſupernas regiones 277.c
aquæ decoctæ perfrigerãdæ ratio 557.b
aquæ potus quatenus ſputũ educat 580.a

aquæ

aquæ crudæ & coctu minime bonæ, hæ uentres conſtringũt & reſiccãt 132.b
de Aquæ intercutis in uteris naſcentis ſignis, cauſa, & curatione 342.f. 355.c 390.g 409.b (579.a
aquæ mulſæ coctæ ac crudæ differentiæ
aquæ calidæ in articulorũ læſionib. 701.a
aquæ frigidæ ſuperfuſio in tetano 266.f
aquæ ciuitatum meridionalium 129.d
aquæ & uini potus, uini itẽ aquoſi & meraci permutati incommoda 575.b
aquæ ſalſæ aluum (ut uulgo putatur) non ſoluunt, ſunt enim crudæ & coqui nõ poſſunt. Quare uenter magis ab ipſis aſtringitur quàm eliquatur 132.b
aquæ duræ ſunt, ubicunq; calidæ aquæ aut metalla exiſtunt 132.f
aquæ optimæ ſunt, quæ ex ſublimibus locis, ac terreis collibus fluunt eodem
aquæ è uẽtre hydropicorum per ſectionẽ emiſsio 322.g
aquæ potus calidus attenuat, ſimiliter & frigidus 176.g
aquæ mulſæ facultates 578.f (578.f.g
aquæ mulſæ, aquoſæ, meracæ, facultas
aquæ duræ ac crudæ in meridionali plus ſterilitatem inducunt 130.b
aquæ potus quibus potiſsimum noxius, et qua ratione 580.e.f
aquæ aut grandinis per ſomnum imaginatio, ſecretionem in corpore humidam ac pituitoſam factam ſignificat 191.c
aquæ marinæ & fontes, cur hyeme auctiores, & calidiores 64.c
aquæ fontes ſuos ad orientem habentes, omniũ optimæ ſunt: bonæ item quæ inter æſtiuos ſolis exortus, & occaſus, emergunt 132.f.g
aquæ fons eſt, ſplen 275.a
aquã, aquæ haud eſſe ſimilẽ 133.d. 134.e
aquam in terra non conſiſtere, ſed ſemper in decliue procedere 64.e
aquam non olfacimus, quòd ipſa cerebro ſit humidior 73.d
in Aquam intercutem ex lienteria, & pituita alba, tranſitus fit 220.b
aquam intercutem cum ſpirandi difficultate, urinæ purulẽtæ ſignificãt 676.f
aquam inter cutem etiam à tuberculis fieri 322.f
quibus ad Aquam inter cutem ex aliqua ægritudine res deuenit, his alui ſiccæ excrementa caprini ſtercoris pilulis ſimilia egerunt, cum eliquatione mucoſa & urina non bona, & diſtentiones circa præcordia, & dolores ac tumores circa uentrẽ, &c. 670.b. 671.a
neq; Aquam ab igne, neq; ignem ab aqua ſuperari penitus poſſe 154.e.f
aquarum omnigenarũ, & de magnis fluminibus, & ſtagnorum qui morbi familiares 133.d 134.e
aquarum duritia & cruditas lac extinguunt 130.b
de Aquarũ differẽtijs in genere, quæ morboſæ, quæ ſaluberrimæ, et quæ mala ab aquis fieri uериſimile eſt, itẽ quæ bona, & primo de aquis paluſtribus ac lacuſtribus 131.d 132.c.f.g
aquarũ arte non præparatarũ, quæ quidẽ ab æthere excreta eſt, aut cũ tonitru, æſtiua: procelloſa uero, mala 537.c
aquarum diſcrimina ſanis non obſeruanda 132.g
de Aquis pluuialibus, quòd leuiſsimæ, dulciſsimæ, tenuiſsimæ ac ſplendidiſs. ſint, ſole nimirũ tenuiſsima ac leuiſsima ſurſum rapiente ac trahente 133.a
ab Aquis lacuſtribus, hydropes plurimi, ac lethaliſsimi, itẽ dyſenteriæ multæ ac alui profluuia 131.c.d
aquis uentorum differentiæ robur exhibent 134.f (cõmodis 132.g.h
de Aquis, quibuſdam morbis, & naturis
de Aquis fontanis 132.f
de Aquis ex niue et glacie generatis 133.d
aquas illuſtrat, ac caſtigat Sol 131.a
aquoſa ante partus erũpẽtia, mala 674.e
aquoſus humor quõ in febrientibus exhalet, illiusq; ſit infeſtiſsimus 283.d
ſub Aquoſo & lienoſo ab alba pituita detento, aluus fortiter turbata, bonum 298.g 220
aquoſus humor febri infeſtiſs. bilioſus cõtrà alimentum illi ſuppeditat 283.d
aquoſus humor potiſsimum circa oſſa & neruos conſiſtit 286.f.g
aquilo, uentorum omnium ſaluber. 215.b
ubi ab Aquilone caua loca urbibus adiacent, ab æſtiuis uentis calida et morboſa hæc regio exiſtit 167.b
ſi Aquilonaris & aquarum exors autumnus fuerit, his quidem qui humidas naturas habent, & mulieribus cõmodus erit. Reliquis uero fiẽt lippitudines ſiccæ, & febres acutæ et grauedines. Quibuſdam uero etiam atræ biles 604.b
aquilõe ſtãte, qui morbi expectãdi 604.f
arbores ex ſuperna & inferna parte nutriri 63.b
arbori neq; duo calida neq; duo frigida ſimul accedere debere 65.a
in Arboribus inoculationis ratio, & cur arborũ rami, alijs arborib. inſiti, diuerſos fructus producere ſoleant 65.e
arbores plantandi ratio & modus 63.a
arboribus per tẽpus ſolidis factis, & radicib. firmatis augeſcere deſinunt 65.e
arborũ ſterilitas p ſomniũ occurrẽs, ſeminis humani corruptionẽ indicat 193.c
arbyla lutigrada quid 750.f
arcana per medicũ non effutienda 8.c
ex Ardoribus uehementib. conuulſio aut diſtentio, malum 613.d
quib. Ardor fit, & ad egreſſas egeſtiones alui inſuper exſudãt, his febris exacerbatur 679.c
arenoſum quid in tonſillarum ulceribus, non bonum 91.c
arenoſorũ per urinã excretio unde 289.c
argemon oculi ulcus 151.d
aromatum ſuffitus menſes ducit 610.e
arquato morbo laborans 551.d
ars med. methodo quæſita, inuenitur 20.e
artes deorum ſunt donaria, homines uero naturæ ſunt opera 778.f
artes aliæ robore, aliæ artificijs operantur 696.e
artes omnes ſubſtantias eſſe 10.e b
artes hominis manifeſtas, affectiõib. et manifeſtis & obſcuris ſimiles eſſe, hoc eſt artes oẽs (licet diuerſas ac diſcordes) cũ natura humana cõmunicare 157.a
artem conſtituunt, obſeruationes boni & mali 17.c (33.a
artem medicã tempus facilem efficit 32.b
artẽ rectũ & non rectũ conſtituunt 12.e
arteria, aut uena aliqua, ex his quæ ad pulmonem tendunt, lancinata aut conuulſa 311.b
arteriæ aſperæ ſtructura & poſitio 92.e
arteriæ magnæ alimentum 95.b.c
arteriam magnam ſanguine, quem nos uidemus, non nutriri 95.b
arteriarum, cor fons eſt 102.g
arteriæ carthilaginoſæ ſtructura & poſitio 92.f
arteriæ ex rhene 490.e
arteriarum radicatio cor 197.b
de Arteriæ uulneratæ ſignis 253.a
arteriæ ulceratio, & pulmonis ardor 583.c
articulari de morbo, arthriditéue 301.c
articulatio corporis unde contingat 58.g
in Articulatione corporis, ſimilia ſemper ad ſimilia tranſeũt: denſum nimirũ ad denſum, humidum ad humidũ 58.g.h
articulationis dies purgationi à partu pares 59.b
articularis morbus, inteſtini dextri dolori ſuperueniens, morbum quietiorem reddit 536.b
in Articulari morbo, coxæ dolor 564.g
articulari morbo raphani folia proſunt 173.a
articulus femoris, ex natiuitate aut dum corpus augeſcit, elapſus 747.g
articulus qui eſt ad poplitem, ſine illo qui eſt ad inguen, in ſanis etiam excidi nequit 746.f

articulus elapſus, non repoſitus 742.b
articulus digiti, decimaquarta die reſtituitur 758.f (714.b
articulus ſupra cubiti os tranſgreſſus
articuli ante repoſitionem, præmolliendi 757 c
articuli multi in manib. & pedib. 113.b
articuli circa pedẽ eminentes, tibiæ oſſib. luxatis, ac ulcere inducto 750.f
articuli ex carnib. ſunt mucoſiores quàm carnoſis 722.g
articuli circa gibbum cubiti 751.b
in Articulis tumores, frigida multa affuſa, leuat 609.d
in Articulis abſceſſum facit dyſenteria intempeſtiue ſuppreſſa 670.e
ex Articulis periculo maxime obnoxij ſunt magni digiti, & præſertim pedũ 642.e
ex Articulis homini fit humiditas 721.d
articulis & carnib. labor prodeſt 538.e
ab Articulis ſanguinis fluxus, à partu aut à labore corruptæ 416.b
ad Articulos abſceſſus fiunt, uide Abſceſſus 678.f (749.a.b
articulorum magna inter ſe differentia
articulorum repoſitiones quædam, in paleſtris tantum uſitatæ 720.g
articulorum dolores, in ſiccitatibus plerunq; fiunt 604.b
in Articulis abſceſſus ſuppurati quib. ex febribus fiant 655.e
articulorum ligamenta, ſunt uenæ, ac nerui non in carne ſublimes, ſed ad oſſa protenti 14.g
de Articulorum, neruorum, ſaliuæ, unguium ac dentium generatione 72.g
ab Articulorũ abſceſſu liberat urina multa & craſſa, & alba prodiens, qualis in febribus laborioſis quarta die quibuſdam fieri incipit 608.g
articulorum dolores uere fiunt 605.a
articulorum dolores ſenibus fiunt 605.d
articulorum ante febres exolutio propterea contingit, quod nerui calefacti, diducuntur 147.a
articulorum durities, malum 533.a
articulorum per utrem repoſitio 756.f
quomodo Articulorũ repoſitio ſit lethalis 751.c
articulorũ circa malleolos luxatio 758.b
circa Articulos dolorem aliquem, aut tumorem ſignificat, urina craſſa albam ſubſidentiam habens 639.c
quibus ad Articulos dolores, aut tubercula diutina, ex febribus fiũt, hi cibis pluribus utuntur 615.b
articulos induratos, aut ab inflammatione aliquãdo oborta, aut à diſtortione: operæprecium eſt ſanare aqua calida in utriculum infuſa 201.d
ad Articulos abſceſſus fiunt, delaſſatis in febribus 607.a
qui circa Articulos rubicundas in ſuperficie puſtulas habent, inſuperq; rigorẽ, hi circa uentrem & inguina rubeſiũt, uelut ex plagis doloroſis, & moriuntur 671.b
partes circa Articulos tumefaciunt, in inteſtinorum leuitatibus, cum animalculis, dolores, tormine ſoluti 670.f
ad Articulos dolores fiunt quibus ſunt febres longæ 615.b
ad Articulos tumores in infantibus. uide, Infantibus Tuſsicula, &c.
artis opera libera eſſe debent 778.g
artis medicinæ facilitas ac promptitudo quibus conſiſtant 223.b
artis uniuerſæ principiũ, neq; ſecundũ aliquod, neq; mediũ neq; finis, morbos ſanandi, demonſtratum non eſt 223.a
artificum differentia 17.d
artis medicæ licet certitudo exacta ſit difficilis, haudquaquam tamen ars ipſa, ueluti nõ exiſtẽs, neq; probe inueſtigata, eſt reijcienda 21.c
artibus nomina ex ſpeciebus imponi: non autem rerum ſpecies ex nominib. prouenire 11.a
artis magna pars eſt, iudiciũ rectum de ijs quæ recte ſcripta ſunt 597.d
contra Artium ineptos calumniatores, et quòd in hos ſit animaduertendũ 10.g
artium ignotarum calumnia, proditio eſt inſcitiæ eodem
aſcarides pueris grãdiuſculis fiunt 605 c
aſcarides 481.d
qui Aſcaridas habẽt cũ capitis dolore, his ſurditas & ſopor conſequẽs, abſceſſus circa aurem exuſcitat 656.b
aſcarides in pudendo muliebri, aut inteſtino recto 441.d
aſia habet pulcherrimos minimeq; differentes homines, quantũ ad formam & corporum proceritatẽ attinet 136.b
aſiam ab Europa, ſecundum naturas omnium, plurimum differre 136.f
aſiam ad naturam regionis optime tẽperatæ proxime accedere 136.b
aſiani an multũ ipſi inter ſe differãt 136.b
aſiani imbelles, propter ipſa anni tempora quæ non magnas mutationes faciũt: & quòd maxima Aſiæ pars ſub regib. uiuere conſueuit 138.f
aſini ſtercus confert prægnãti, menſes profluos habenti 89.c
aſininæ carnes, aluo ſecedũt, & pullorum adhuc magis 171.a
ex Aſinorũ pedibus deraſæ terræ 363.b
aſparagus ſiccus eſt & aluum ſiſtit 573.b
aſparagi ſemen in uino potum conceptionem iuuat 401.b
aſperitudines in cute miliaceæ 486.b
aſphodeli radices in morbo regio nigro 246.f
aſsimilatio alimenti cõtingit, quũ id quod ſuperingeritur ſuperatur: id uerò quod prius ineſt, ſuperat 195.d
aſthmata (anhelationes) autumno fiunt 605.b
ex Aſthmate aut tuſsi gibboſi, ante pubertatem moriuntur 613.a
aſthmata ætatem conſtantem degentibus accidunt 605.d
aſtra quæ ex circumferẽtia excidere uidẽtur, ſuntq; pura ac ſplendida, & ultra ac prorſum ferri uidentur, ſanitatem ſignificant 192.f
aſtra pura & candida in cœlo uidere, ſanum eſſe ſignificat 192.b
aſtra nigra & obſcura & ad occaſum ferri uidere, magis morbos ſignificat 192.g
aſtra ſerenitate exiſtente premi & debilia uideri, & præ ſiccitate à circuitu ſuo impediri, periculum ſignificat delabendi in morbum 191.d
aſtronomiæ cũ medicina cognatio 129.c
aſtrorum fuga ac mutatio, præſentem ſtatum in fugam uerti ſignificant 192.e
de Aſtrorum ſignificationibus quomodo iudicandum 191.a
aſtrorum obſeruatio ad morborum iudicationem neceſſaria 136.e
aſtrorum ortus & occaſus obſeruatio & cognitio de diæta præcipientibus, neceſſaria 153.c
aſtrorum, Solis, Lunæ, cum partibus humani corporis cognatio, & quid horum paſsio per ſomnum occurrens ſignificet 191.b
atra bilis quibuſuis morbis incipientibus ſi ſupra infráue exierit, pernicioſum 606.b
atra bilis in dyſenteriæ principio, lethalis eodem
atra bilis ſi febrienti in principio, ſurſum aut deorſum prodierit, lethale eſt 653.b
quibus ab Atra bile mente motis, tremores fiunt, malum eſt 654.e
qui ab Atra bile mente moti, tremuli fiũt, ac ſaliuam fundunt, num ſane phrenitici ſunt? 654.e
atra bile percitorum, actiones & ſtudia 775.b
qui cũ alijs morbis ab Atra bile mente moti, tremuli fiunt, maligne habẽt 653.d
atrabiliariũ ſignum eſt, ſi timor & triſtitia multo tempore perſeueret 612.g
atrabiliariæ mentis emotiones, incõmodo

de 641.c
atrabiliarius 563.b
atrabiliarijs cum phrenitide occupatis, ſi hæmorrhoides oboriantur, bonum eſt 696.g
atrabiliarios purgare oportet plenius inferiores, Eadem ratione contraria apponentes 606.e
atrabiliarium exiſtit, ſi lingua derepente impotens fiat, aut aliqua pars corporis ſyderata 614.g
atrabiliarium fit bilioſum & ſanguineū corpus, ſi non habet euacuationes 539.d
atrabiliarijs & phreniticis, hæmorrhoides accedentes, bonum 612.e
atrabiliarij, etiam comitiali morbo corripi plerunq; ſolent, et uiciſsim comitiales fieri ſoleat atrabiliarij: uterq; uero morbus magis fit, prout ad alterā partem inclinarit 543.c
atrabiliarijs morbis periculoſi humorū à loco ad locum decubitus, aut ſyderationem corporis, aut conuulſionē, aut inſaniam, aut cæcitatē ſignificāt 613.b
atramentum eſt ſpodium Cyprium 385.d
atræ bilis in uteris ſigna 441.b.c
atræ bilis uelut ſimilis eſt hæmorrhois 538.g
atræ bilis augmentum 804.e
atræ biles quibuſdam fiunt, ſi autumnus aquilonaris & pluuiarum exors fuerit 604.b
atræ bilis uomitus, in uulnere, lethalis (121.b
attenuatio, articulorum repoſitionē præcedat 757.d
attenuatio circa articulorum repoſitionē quouſq; progredi debeat 758.f
attenuata multo tempore corpora, lente reficere oportet: quæ uero breui, breui 602.f
attenuati, qb. atra bilis, aut niger ſanguis ſubierit, poſtridie moriuntur 606.b
attenuatio omnis laxat cutem, deinde circumtenditur 536.e
attenuari hominem quandoq; etiam, ubi cibus iucundus eſt 281.b
quæ foris Attenuant, intra corpus aſſūpta tumefactionem inducunt, eadem autē & uentrem ſiſtentia, et pituitoſa ac tumefacientia exiſtunt 124.b
attractio, pulmo, ſiccus ardor: ſuperuacuatā ſiccat & ſomnus multus 538.g
atriplex humida eſt, non tamē aluum mouet 173.c
auaritia malorum omnium cauſa 787.d
auaritia 778.g
auaritiæ radix 782.f
auctio & nutritio partiū corporis ex diæta neceſſe autē eſt omnia quæ corpus ingrediuntur, habere partes 155.c
ſi non Audit æger in febre non intermittente, mortem in propinquo eſſe ſignificat 607.d
auditum hebetant Auſtrinæ tempeſtates 604.f.b
auditus grauitates ſenibus fiunt 605.d
auditus ratio 73.c.111.a
auditus & oculi mutilantur à pituita obfirmata 220.g
auena comeſta humectat ac perfrigerat, itemq; in ſorbitione accepta 170.e
augeſcit homo in tertium annorū ſeptenarium, in quo adoleſcēs fit, uſq; ad quartum & quintum ſeptenarium 73.b.c
aurifices 158.g
auris dolor pertinax cum febre acuta, & alio quodam ſigno aliquantū maligno, cur iuuenes ſeptima die occidat 657.d
auris dolor acutus cum febre continua et forti, horrēdus eſt. Periculum eſt enim deliraturum eſſe hominem, ac periturum 624.b
ſi Auris doleat, lana digito obuoluta, oleū calidum inſtillato 538.f
cum Auris dextræ, & capitis dolore rigor & febris 547.c
ex Auris dolore acuto cū febre continua ac forti, iuniores homines ſeptimo die, & adhuc citius, moriuntur 624.b
auris fracta nullam admittit deligationē 734.e
auris ſiniſtræ fluxio uiſcoſa, craſſa, &c. poſt febrem continuam 510.e
auris inciſæ curatio 734.b
auris pellicula omnium pelliculārum ſicciſsima 73.d
auris ſuppuratio poſt dentium dolorem 510.f
ſi cui Auris doleat, lacte utatur 491.b
ad Auris dolorem cucurbitam affigito 492.g
circa Aurem abſceſſus, ex peripneumonia 666.b.655.a
iuxta Aurem abſceſſus fiūt ex acutis morbis maxime in febrib. Vide Abſceſſus
iuxta Aurem abſceſſus, ex febre ardenti 555.b
iuxta Aurem abſceſſus emergunt ex egeſtionibus deſinentibus in ſpumoſas meracas 678.e
circa Aurem abſceſſus excitatur, quando capitis dolorem cum aſc sridibus ſurditas, & ſopor conſequuntur 656.h
circa Aurem abſceſſus, quibus circa iudicationem oborientes nō ſuppurantur, his ſubmotis recidiua fit iuxta recidiuarū rationē ſimilis circuitui, &c. 596.g
circa Aurem abſceſſus in morbis diuturnis ſuppurati, non ualde albo & inodoro pure occidunt, & maxime mulieres 658.g
iuxta Aurem magis abſceſſus faciunt uiſcoſæ bilioſæ egeſtiones 678.g
circa Aurem abſceſſus, attollit præcordiorum diſtentio, cum ſopore anxioſo in caput dolente 662.f
iuxta Aurem abſceſſus excitant conuulſorio modo exacerbata, cū ſtuporis detentione 664.g.h
iuxta Aurem abſceſſus maxime fiunt anxioſis 674.b
quæ circa Aurē doloroſe excitātur, pernicioſa ſunt 658.f
quibus ſupra Aurem rubor, & ſimiliter uelut pleuritici caleſcūt, et aluus bilioſis ac graueolentibus exturbatur, hi uigeſima ac quadrageſima die periclitantur: ubi uero has effugerint, ſeruantur 665.d
circa Aurem rubores, ex prægreſſo dolore in febribus, &c. 658.f
circa Aurē tubercula, Vide Tubercula circa aurem
circa Aurem tumor magnus, cum præcordio intento perfrigeratis 654.f
iuxta Aurem tumores, in morbis longis parui ſunt, &c. 654.f
iuxta Aurem parui tumores tremulis anxioſis conuulſionē ſignificant 664.b
circa Aurem tumores leniter erumpunt, quibus circa fauces ſunt irritamenta 661.a
iuxta Aurem tumorem faciunt, ad aluum bilioſam, mollē, ſtercoracea egerētem, ardores comparentes 678.g
circa Aurem tumores habent, ſoporoſa, anxioſa, doloroſa præcordia, frequenter parum ſpuentia 657.c
circa Aurē tumores in longis morbis non ſuppurantes, lethales 658.f
circa Aurem tumores oborti anxietatem in præcordio ſentientibus, ipſos occidunt 662.b
circa Aures tumores, & aliæ ſuppurationes ex præcordiorum doloribus emergentes, maligni ſunt 662.e
in Aure denigratis, calida conuenit 202.f
circa Aurē tumores ex plurimis graueolentibus cum febre acuta, & præcordio intento tardius excitati, occidunt 658.f
aures 793.a
circa Aures abſceſſus, ex inflāmati pulmonis morbis 623.b
circa Aurem abſceſſus attollit bilioſis ſpiritus magnus, &c. 662.f
iuxta Aures abſceſſus ex ſurditate leuiter fiunt 658.b

iuxta Aures abſceſſus habentibus, urinæ cito & modice concoctæ, malæ ſunt 634.e
circa Aures abſceſſus exurgunt, ex purgationibus meracis deſinentibus 632.e
circa Aures qui abſceſſus occidant 662.f
aures quibus in febribus obſurduerunt, his ſanguis è naribus effuſus, aut aluus exturbata, morbum ſoluit 608.e
aures quibus in febribus obſurduerunt, his non ſoluta febre, inſanire neceſſe eſt 596.b
in Aures pituitæ fluxiones, & quomodo curandæ 115.a
per Aures fluxiones capitis 98.f
aures frigidæ, & pellucidæ, et contractæ, pernicioſæ 658.e
aures frigidæ ac contractæ, & extremitates aurium auerſæ, nulla manifeſta cauſa præcedente, ſed ex morbo tales, ægrum morti proximum eſſe ſignificant 617.c.d
per Aures, ex auribus plerunq; tertia die moriuntur 539.b
aures male olentes, in lienis morbo 327.b
ad Aures reſiccandas medicamentum 239.d
iuxta Aures tubercula in febrientibus cum dolore, Vide Tubercula iuxta aures, &c.
aurium abſceſſus doloroſi, citra iudicationem diſsipati, mali ſunt 634.b
aurium collutio 262.b
aurium eruptiones, æſtate quinta die fiũt, quãdoq; uero etiã diutius durãt. Ita & circa gingiuas & circa nares ſuppurationes 539.c
aurium doloris à pituita generatio & curatio 294.g
aurium dolores æſtate fiunt 605.b
aurium fluxiones quomodo curandæ 115.a
aurium humiditates paruis ac recens natis puerulis accidunt 605.b
per Aures aut per nares ſi pus fluxerit, caput circumcirca dolenti ac ægrotanti, ſoluit morbum 597.b
aurium ſonitus, & capitis concuſsiones, ſanguinem effundunt 656.b
aurium ſonitum facientia ſanguinẽ profundunt, aut menſes deducunt, tum alias, tum ſi iuxta ſpinam ardor conſequetur 633.c
aurium ſonitus unde, & cur hi difficulter audiant, quibus circa cerebrum uenæ eleuantur, & pulſant 236.f
aurium ſonitus & capitis grauitas in tabidis, poſtquam locum accliuem conſcenderint 252.g
aurium ſonitus, cum uiſus hebetudine ſi in febribus ardentibus accedant, &c. mente mouentur 655.a
aurium ſonitibus accedentibus cum uiſus hebetudine, & grauitate in naribus accedente in febre ardenti, melancholico modo mente mouentur 628.b
ad Aurium ulcera pharmacum 762.b
auſter aerem compactum liquat ac diffundit, unde fit ut cerebrum ſoluatur ac humectetur, & uenæ laxiores reddantur 215.b.c
auſter natura humidus, plantarum ac hominum corpora in Libya reſiccat 167.d.168.e
auſtera uina ad robur & ſiccitatem commoda ſunt 306.b
auſterum uinum & album & nigrum, frigidum, ad ulcera commodum eſt, frigidum propter caliditatem 201.b
auſtri auditum grauantes, caliginoſi, caput grauãtes, torpidi, diſſoluẽtes. Quũ hic præualuerit, talia in morbis patiũtur. Si uero Aquilo fuerit, tuſſes, fauces, alui duræ, urinæ difficultates, horrores, dolores coſtarum, pectoris. Quum hic dominatur, talia in morbis expectare oportet 604.f
autumus Borealis & ſicci conſtitutio natura pituitoſis confert, & maxime qui natura ſunt humida, & mulieribus 135.d
autumno & æſtate cibos difficillime ferunt, hyeme facillime 601.d
in Autumno morbi acutiſsimi, & omnino mortiferi. Ver autem ſaluberrimum, & minime lethale 604.f
autũno morbi fiũt, et ex æſtiuis multi, et febres quartanæ, & erroneæ, et ſplenes, & hydropes, & tabes, & urinæ ſtillicidia, & inteſtinorum leuitates, & dyſenteriæ, & coxendices, & anginæ, et anhelationes, & uolulus, & comitiales, & inſaniæ, & atræ biles 605.b
autumnus tabidis, malus 541.c.604.g
autumnales morbos expectare oportet, cum eadem die, modo calor, modo frigus fit 604.f

B

BAlbi, celeri lingua præditi, atræ bilis humori obnoxij, bilioſiq; ſunt, oculis non nictantes, iracundi 491.d
balbi ab alui profluuio lõgo maxime corripiuntur 612.g
de Balneis, coitu, uomitu, &c. 175.d.& 176.e
balneum oculorum dolores ſoluit 612.g
balneum cur peripneumonicis magis conueniat quàm febribus ardentibus 581.a
à Balneis abſtinendum, ſi febris habeat, &c. 384.e
balnei moderati uſus, non moderati incõmoda 306.f
balnea calida ieiunum attenuant, ac frigefaciunt 175.d
balneorum in morbis acutis uſus, balneorum item commoda & incommoda, et eorum utendi modus 580.g
balneo utentibus conſuetudinis habenda ratio eodem
balneorum naturæ (quomodo ad uniuerſos homines ſe habeãt) ignoratæ, Medicis erroris cauſas præbent 26.f
balneorum frigidorum facultas 175.d
betæ ſuccus 173.c
betarum & bechij folia, quibus ulceribus conueniant 750.g
quibus Bibendi appetentiæ noctu ualde ſitientibus, ſi obdormierint, bonum eſt 609.d.610.e
bilis, dolorum in uentre errantium cauſa eſt 297.c
bilis, furoris cauſa hominibus 784.b
bilis ſanguine aliquanto frigidior eſt 230.f
bilis in ſuperficie conſiſtit, & eſt leuiſsima. Secundo loco ſanguis, Tertio pituita. Grauiſsimus aũt horum humorum eſt aqua 285.a
quomodo Bilis, ſanguis, hydrops, et pituita, copioſiora & pauciora fiant à cibis & potibus, & quod uentriculus horum omnium corpori fons eſt, ſiue plenus, ſiue uacuus exiſtat 274.b.& 275.a
bilis atra autumno plurima & fortiſsima exiſtit 43.b
bilis atræ uomitus 509.d
bilis atra in egeſtione ſubſidens. Vide, quibus in Egeſtione bilis atra
bilis atra omnium humorum uiſcoſiſsima ac tenaciſsima 46.b
bilis atræ generatio poſt autumnum ſiccum & Borealem 135.d
bilis æruginoſæ facultas 25.b
bilis flaua per æſtatem in corpore uſq; ad autumnũ eleuatur, dominante adhuc ſanguine 43.a
bilis flauæ ſedes & augmentum 275.a 793.b.804.e
bilis fluxus ſeu diarrhϾæ curatio 300.g
bilis quantum in uentriculo & in ueſica ineſt, quod quidem in uentriculo eſt, aliquando deorſum exturbatur, plerunq; uero in primis diebus uomitur, aut in quatuor aut quinq; 232.g
bilis fluxio periculoſa, ſi icterus in oculis accedat 117.c

bilis fluxus ſpontaneus, difficulter ſedatur 121.b
bilis in veſicam confluẽs, urinam craſſam efficit 232.b
bilis multa ſupius aut inferius pueris maiorib. prodiens, quũ deglutire in tonſillarum ulceribus non poſſunt, periculoſum 91.c
bilis in tempore foras diſperſa febrienti ac bilioſo, bonum eſt: diffuſa autem ac diſperſa, & ad unam aliquam corporis partem allapſa, malum 222.e
ſi derepente multa Bilis fiat, homo hepar dolet, & de uẽtre copioſior fit 276.b 277.a
bilis & pituita humores in corpore permixti ſanguinem ipſum congelant, nõ tamen omnino 230.f
bilis fit, uelut de uulnerib. dixi, quod ſint bilioſæ 539.a
bilis per ſuperiora aut inferiora, in febre forti purgatio 296.b
bilis uomitum ijs accedere eſt neceſſe quibus cerebrum fuerit diſſectum 613.b
bilis pallidæ in morbo hepatico uomitus 325.d (477.c
bilis uomitus die quarto in febri acuta
bilis uomitus cum capitis dolore et urinæ difficultate 239.c
bilis nigræ uomitus doloribus in humeris confert 649.c
bilis fuluæ, & nigræ uomitus 522.f
bilis combuſtæ uomitus 521.c
à Bilis fluxione infeſtati, cur laßitudine uexentur 114.f
ex Bilis in thoracem fluxione, tabidi, & ſuppurati eodem
bilem ex utero purgantia 407.d
bilem purgantia 352.f. 452.f
bilem & pituitam purgantia pharmaca, periculoſa, ob idq; maxime uitanda 302.e
bilẽ ſolã ad folliculũ in hepate à cibis & potibus ſecerni, reliquos tres fontes, de omnibus humorib participare 279.a
bilem & pituitam trahentes, colluciones 408.f g
bile à medicamento cõmota, in febrib. fortibus, æger neq; bibens, neq; ſorbens, plerunq; perit 151.a
à Bile ſuffocatus 524.f
de Bile quomodo et cur copioſior in corpore fiat, et quòd trahit in ſeipſum folliculus in hepar, iuxta ſimilitudinẽ id quod bilioſum eſt à cibis & potibus 277.b
bilioſorũ ac pituitoſorũ in uteros confluxus 378.g.h
ſub Bilioſorum uomitus in mulierib. grauidis, dum ieiunæ ſunt 647.d
bilioſorum habitus 802.e
bilioſum et ſanguineũ corpus atribiliariũ fit, ſi non habet euacuationes 536.d
bilioſi ſupernis partibus, famẽ minus tolerant, pituitoſi contrà 574.b
mulieris Bilioſæ et pituitoſæ, ex mẽſtruis purgationibus, cognitio 409.b
quibus Bilioſæ ſunt egeſtiones, ſurditate ſiente ceßãt. Et quib. ſurditas, bilioſis egeſtionib. contingentib. ceſſat 606.b
in urinis Bilioſæ ſubſidentiæ ſuperne tenues, acutum morbum ſignificant 614.f
bilioſis ualde, in febribus maxime, omnino quibuſdã ad crura purgatio 487.b
in Bilioſis ſpiritus magnus, & febris acuta, cum præcordij intenſione, iuxta aurem abſceſſum facit 655.a
in Bilioſis urinæ interceptio, breui occidit 676.b
in Bilioſis aluus turbata, egerens parua genituræ ſimilia, mucoſa, & dolorem circa pubem inducentia, & urinæ non facile ſolubiles prodeuntes, ex talib. in hydropem deſinunt 670.e
blitum calidũ eſt, non mouens aluũ 173.c
boni ſunt, quicunq; fului, ſimi, oculis magnis 490.b
botri uuarũ, calidi ſunt ac humidi, ac aluũ mouent, maxime albi. Dulces quidẽ igitur calfaciũt fortiter, propterea quod multum iam caliditatis habent. Immaturæ uero minus calfaciunt, magis aũt purgant potatæ 174.f
bos quare pedem magis, quàm alia animalia, trahat 722.f
boues quo tempore fiãt tenuißimi 722.e
boues cur breuem herbam depaſci neque aut eodem
boues cur luxationi maxime obnoxij eod.
boues in Scythia cornibus carent, præ regionis illius frigore 139.b
boreas ſiue Aquilo, cur frigidus ac humidus 167.d
brachium in poſteriorem partem luxatũ 715.c
brachij luxati cognitio 723.a.b
brachiũ in anteriorem partem rarißime luxatur 715.a
brachij fracti iuſtißima extenſio & compoſitio 699.d
brachij os fractum quadraginta dieb. corroboratur 700.f
brachij oßis incuruatio quomodo præcauenda 700.f.g
de Brachio ſeu cubito 102.e
braßica acrimoniam quandam habet ad ſeceßum, ſimul boni ſucci eſt 306.g.h
braßica calfacit ac aluum mouet, & bilioſa ducit 173.c
braßica in ſpirationis difficultate 534.b
quibus Bullæ in urinis ſuperſtant, rhenũ affectiones ſignificant, & morbum fore longum 614.f
bulla ſublimida in lingua pleuriticorum, quid denotet 269.a 666.e
butyrum lene eſt, & in ſuperficie conſiſtit 284.b
bubulæ carnis peſſus, in pudendorum ulceribus 411.c
buphthalmi folia quibus ulceribus ſeruiant 751.d

C

CAecitas, febrem ardentem ſoluit 596.b
cæcitatem ſignificant, humorum de loco in locum decubitus, in melancholicis affectionibus 613.c
cæcutire & corpore exoluto ſibi uideri 562.h
cæcutientem & corpore exolutum uideri 528.g
calamintha calficit & purgat 173.c
calcaneus denigratus 758.b. 759.a
calcanei ſummi, in tibiæ et femoris fracturis, cura habenda 706 b
calcanei ex ſaltu uehementer læſi, curatio 701.a
calcanei contuſio 758.b
calcanei os unum 101.a
calceus plumbeus 750.e
calculum pueris generat, lac calidum ac bilioſum 134.g 288.g
calculi pueris grandiuſculis fiunt 605.c
calculi ſigna quinq; 289.b
calculoſorũ urina ſplẽdidißima eſt, quòd craßißimũ ac bilioſißimũ in ueſica manens concreſcit ac coaceruatur 134.g
calculoſæ uirgini cataplaſmata 363.a
ex Calculi morbo in ſuperna palpebra ordeolum 484.e
calculi pueris, ob ueſicæ ac totius corporis caliditatem fiunt, uiris uero propter earundem partium frigiditatem minime 45.d. 46.e
calculos fortaſſe per urinam ægris eijciunt tremores, qui comparentes ſenioribus in febre fiunt 676.b
calculoſi ita figurati ut lapis ad urinariũ meatum non illabatur, facile mingunt 670.g
calculorum aut urinarum craſſarum mictionem ſignificat, rhenum dolor repentinus cum urinæ ſuppreßione 676.b
calida ſuppuratoria eſt, non in omni ulcere, maximum ſignum ad ſecuritatem, cutem mollit, attenuat, dolorẽ eximit, rigores, conuulſiones, diſtentiones mitigat, capitis grauitatem ſoluit: pluri-

mum autem confert ad oſſium fracturas, maxime denudatas. Ex his autem maxime his, qui in capite ulcera habẽt, & his qui à frigiditate moriũtur, aut ulcerantur, & herpetibus exedentibus, ſedi, pudendo, utero, ueſicæ: his calida grata eſt et iudicans, frigida uero inimica & occidens 202.f.609.c
calida aut frigida, quæ corporis partes gaudeant 200.c
calida oculis, doloribus, ſuppuratiõibus, lachrymis mordacibus, ſiccis omnibus conuenit 202.e
calida maximũ ſignum ad ſecuritatẽ: quibus autem affectibus conueniat, uide 202.f
calida, frequenter ea utentibus, has noxas inducit, carnium effœminationem, neruorum impotentiam, mentis torporẽ, ſanguinis eruptiones, animi deliquia. Hæc quibus mors 609.b
calida etiam in uentrem aſſumpta, frigefaciunt, & cito ſeceſſum faciũt 122.b. & 123.a
calidiſſima uenula ſanguinis multitudine id quod fuliginoſum eſt exerit, & ſtatim ſecernit 538.b
calidæ uſus tandiu prodeſt quandiu corpus eius exhibitionem ſuperat 123.d
calidæ lauacrum, ſiti medetur 86.b
calidæ aſperſione, cutis exaſperatur 199.b
caliditas aut frigiditas ubicunq; in corpore, hic morbus eſt, & ibi in toto corpore mutationes repentinæ fiunt: & ſi corpus perfrigeretur, aut rurſus calefiat, aut color alius ex alio tranſmutetur, morbi longitudinem ſignificat 595.d 607.b
calidum omne moderato frigido nutriri 56.g
calido corpori, id quod comedit, intrinſecus frigiditas eſt: forinſecus autem dolor à ſole, igne, ueſtitu, in tempore æſtiuo 538.b
calidi, eſt diffundere: frigidi, congelare 70.b
caliditas acrimoniæ ſignum eſt 539.a
caliditas aut frigiditas ubi in corpore ſũt, iſthic morbus eſt 607.b
calidum, frigidum, humidum, ſiccum, nihil in ſeipſo purum ac impermixtum inuentum 23.a
calidum & frigidum quid permutent, & quid non 25.b
calidum non ſimpliciter, febrium aut afflictionum homini cauſa, ſed aliarum etiam qualitatum exceſſus 24.f
calidum aſſumere, non poteſt ægrotis imperari 23.a.b
calidum uocatum Hippocrati immortale uidetur, et cũcta intelligere, uidere, audire, & ſcire omnia, tum præſentia tum futura 70.e
calidum & frigidũ à natura non ſuperari 25.b
caliditas quomodo ad ulcera perueniat 283.a
calfacientia corpus, & alimentũ non præbentia, frigiditatem exhibẽt 176.g.b
calfacere aut frigefacere multum aut repente, periculoſum eſt 603.d
calfaciendi aut refrigerandi corporum per balnea aut alia exteriora, modus 23.c.d
caligines & nubeculæ, & cicatrices ſubalbicãtes leuigantur ac delentur, ſi nõ uulnus aliquod in eo loco acceſſerit 645.b
caligo oculorum, aut ſi alba ipſorũ pars rubeſcat, aut liueſcat, aut uenulis nigris impleatur, bonum non eſt 659.a
caligines menſibus multis comparentibus ſoluuntur 674.g
calloſarum duritierum in pulmone cauſa 106.c
callorum ex uteris expulſio 464.b
callyphylli potus 558.b
calor quibus plurimus eſt, maxima uoce præditi ſunt 537.c
quibus Calores multi quandoque ſedantur, hi non per totum corpus, ſed aut circa ceruicem, aut ſub alis aut capite ſudantes liberantur 558.g
calores ex fomentis 557.a
calor innatus hyeme & uere amplior eſt 601.d
calori neq; à bile, neq; à pituita, ſed à laſſitudine aut febre oborto, quomodo medendum 493.a.492.b
caloris reuocationem, quando frigidæ uſus faciat 609.c
calui ut plurimum ſunt pituitoſi, quòd pituita in capite ipſorum ſimul cum coitu agitata, & calfacta ad cuticulam allabẽs, pilorum radices exurit, ac depiles reddit 61.c
quicunque Calui ſunt, his uarices magnæ non fiunt. Quibuſcunq; uero caluis uarices accedunt, hi rurſus hirſuti ſunt 612.b
caluities ex caliditate prouenit 802.g
caluariæ os medicina deſtitutum 567.b
caluities eſt inſtrumentorum attritio 535.a
caluis ad pilos producendos 442.f
calui non fiunt Eunuchi 612.g
caluaria, & cerebri membrana ruptæ 680.g
ex Camaro in febrientibus potio 120.f
canales cruribus impoſiti 704.g
cancer ſi à uentris turbatione, aut tuſſi fiat, os amareſcit 492.g
cancer in hemorrhoidibus 522.a
cãcri fluuiales uino ſuffocati, in fluxu muliebri 361.d
cancri occulti difficulter ſubmoueri poſſunt 643.a
cancri occulti ſubmerſi 642.e
quibuſcũq; Cancri occulti fiunt, eos nõ curare melius eſt. Si enim curãtur, citius moriuntur. Si uero non curentur, multum tempus perdurant 612.h
cancrorum occultorum ſigna 424.g
ſub Canem, & ante canem, operoſæ ſunt medicamentorum purgationes 606.e
cani ex natiuitate parte aliqua, partem illam albiorem habent 61.c
canities ob id contingit, quòd humiditate diu pertranſeunte albiſſimum eius ſecernitur, quo attracto, pili albiores redduntur 61.c
caninæ carnes calfaciunt & ſiccant & robur inducunt, non tamen aluo ſecedũt, catulinæ uero humectant & ſecedunt 171.a
cantharides in peſſo ad purgandum 88.b
capræ Scyriæ, caſei ad lac augendum maxime commodi ſunt 387.d
capræ pilorum ſordes circa ſedem 444.c
capræ propter cerebrum humidũ, & ſudore refertum plerunque comitiales 214.b
caprinæ carnes bubulis ſunt leuiores, & magis aluo ſecedunt 170.b
caprinæ carnes, omnia quæ in bubulis inſunt, habent mala, &c. 590.e
carbunculi æſtiui 481.d
carcinoma circa pectus 529.d
carcinoma in faucibus uſtum 565.c
de Carie oſſis capitis 237.b
cariei ſeu teredinis in oſſe ſigna 245.b
ſolus Cardiogmus, hoc eſt cordis morſus, in fellis folliculo innaſcitur 279.a
caro, genitura prodeunte rareſcit, & cuticula & uenæ aperiuntur 61.a
caro os ambiens negligẽter curata 686.b
caro liuida, ex oſſe ægrotante, malum 613.c
caro ouilla trita 323.d
carnis generatio in genitura, è ſanguine deſcendente à matre, eoq; congelato fit 58.g
carnis eadem quæ rhenũ generatio 72.f
poſt Carnis colliquationem, à laborib. cõmoda eſt uocis exercitatio 186.b
carnis ex telo contuſæ, ac diſſectæ, curatio 760.g
carnis ſubſtantiæ uſus 105.a

carnes

carnes attractrices, & ex uentre, & extrinſecus. Indicio eſt ſenſus ipſe, quòd exſpirabile ac inſpirabile eſt totũ corpus 538.b
carnes bubulæ robuſtæ ſunt, & aluum ſiſtunt, & ægre in uentre coquũtur: propterea quòd craſſi ac multi ſanguinis eſt hoc animal, & carnes graues: itẽq; ſanguis, & lac 170.b
carnes conditæ ac aſſeruatæ in uino, ſiccant & alunt 174.g
carnes in aceto aſſeruatæ calfaciunt quidem, uerum minus propter acetũ: multum autẽm nutriunt 174.g
carnes ſale & aceto inueteratæ, item uulpinæ aſſatæ, quibus exhibendæ 187.b
carnes percoctæ & exaſſatæ, ad robur debiles, ad ſeceſſum uerò percoctæ cõmodæ: moderáte autem ſe habẽtes, & ad robur & ſeceſſum moderatè ſe habent 305.b
carnes ferinæ manſuetis ob diuerſum uictum ſunt leuiores 306.e
carnes iumentorum, ſecundum diuerſam uictus rationem, ipſis familiarẽ, differunt eodem
carnes pingues æſtuoſæ ſunt, ſed aluũ mouent 174.g
carnes porcinæ, prauæ ſunt, quum fuerint crudiores aut ambuſtæ. Magis autem choleram generant, et turbationem faciunt 590.e
carnes ex animalibus fortiores ſunt: quæ optime exercentur, ac ſanguinolentiſſimæ ſunt, & in quibus recũbunt 172.c
ſi Carnes ſalſæ guſtanti, redundantiæ humorum ſignum 538.f
carnes ſale ſeruatæ minus quidẽ alunt, humiditate per ſalem priuatæ, attenuant autem & ſiccant, & ſufficiẽter aluum mouent 174.g
carnes aluum turbantes 209.c
carnes uulneratas, ſuppuratas fieri, ac cõſumi oportet 686.b
de Carnium differentijs ſecundum uarios preparationis modos, & quomodo uires earum coctura augendæ aut minuendæ 174.g.b
carnium effœminationem calida, frequenter ea utentibus inuehit 609.b
à Carnium eſu magis læditur qui denſam carnem, quàm qui raram habẽt 49.d
carnium partes leuiſſimæ ſunt, cerebrum & medulla 172.c
carnũ imminutiones in ijs quibus femur non eſt repoſitum 747.b
carnoſi gracilibus citius ambulant. Balneis quoq; utendum æſtate pluribus, hyeme paucioribus: gracilibus autem magis expedit lauari quàm carnoſis 48.f
carnoſos moderatè & difficulter uomentes deorſum purgare oportet, uitantes æſtatem 606.e
carunculæ paruæ aut uelut pili cum urina craſſa exeuntes, de rhenibus excernuntur 608.g 46.f
capilli in tabidis de capite defluentes, itẽ ſputum in igne grauem nidorem olẽs, lethale 609.b.669.b
capilli criſpi, & recti unde fiant 802.g
capillorum flauedo 802.g
capillorum in capite ob cerebri multitudinem maior eſt copia 98.f
capillorum defluuium 442.f
capillorum in morbis craſſis defluuium 334.b
de Capillorũ generatione, & cur quibuſdã pili diuerſis corporis partibus, quibuſdam toto corpore enaſcantur 73.c
capitonum & anguillarum piſcium pinguedo peſſima 312.b
caput dolenti, & circumcirca dolenti, pus aut aqua, aut ſanguis fluens per nares, aut os, aut aures, ſoluit morbum 612.e 597.b
caput dolentes conuulſioni obnoxij ſunt 657.b
caput dolentibus lac dare, malum 611.b
caput dolent quibus abſceſſus ſunt iuxta aures 658.f
caput dolentes, in febribus exudantes, aluo ſuppreſſa, conuulſi moriuntur 656.f
caput & oculos purgantia medicamenta 115.d
caput dolẽtibus ex poſteriore parte, oſſa rupta habentibus, fluxio è nare larga craſſa, mala eſt 657.d
caput dolentibus & mente perculſis, non lac ſed aquam contra quorundam opinionem Hippoc. propinandam cenſet 393.b
qui Caput dolẽt, & aures fluentes habẽt, his palatum cauum eſt, et dentes non è directo inter ſe reſpondentes 532.f
caput dolentes pernicioſe habent 657.b
caput dolentes, opiſthotono corripiũtur 630.b
capit circumcirca dolenti ac ægrotanti, ſi pus per aures aut per nares fluxerit, ſoluit morbum 597.b
caput in diuturno dolore purgatum magis affligitur 122.g
ſi Caput doluerit, ad pectus deſcendit, deinde ad præcordia, poſtea ad coxam: Omnia uero ut doleant, fieri non poteſt 491.a
caput circũcirca dolẽti, quicũq; ex ſupernis locus doluerit, cucurbitã affige. Soluit dolor ad coxas, & genua, & anhelatio, quicquid horũ factũ fuerit 597.b
caput dolentes, ſiticuloſi, aliquatenus uigilantes, obſcuri cognitu, impotentes, ex aluo liquida delaſſati, num mente mouentur? 657.b
ſi Caput doluerit, et ex hoc febris accedat, & hinc non ſedetur, dolore non ceſſante febris non iudicatur: & plurima talia iudicationis longæ ſunt ad melius, etiam in his quæ ad ſanitatem tendunt 595.a
cui Caput in febre nõ lethali doluerit, etc. ei bilioſus uomitus aderit 625.d
ad Caput dolores in angina citra notas cũ febre, pernicioſi 665.c
circa Caput dolores 648.e
qui Caput dolent, ſtupore correpti, delyrantes, aluo ſuppreſſa, oculo ferocientes, floridenti, hi in poſteriorem partẽ conuelluntur 856.b
qui Caput dolent, ſtupore detenti, doloroſi, oculum rubicundum habentes, ſanguinem effundunt 656.b
caput quomodo in balneis haberi debeat 580.b
caput humores à corpore attractos, quando retineat 97.c
per Caput torpores & puncturæ pruriginoſæ, uelut ab urtica, per caput diſcurrentes 648.f
caput acutum habentes, qui quidem ualidam habent ceruicem, robuſti ſunt, tũ aliàs, tum oſſibus 532.e
caput pituitæ fons eſt 275.a
caput & ſplẽ partes maxime cauæ 275.a
circa Caput exudantes in morbis acutis 629.c
ad Caput & thoracem, ac pulmonem procedentia partus purgamenta 387.a
caput grauant Auſtri 604.f.605.a
in Caput uapores omnis generis, à corpore retruduntur 97.c
caput lapide percuſſus 526.f 553.c
in Caput catapulta percuſſus 529.b
caput & ſplen cur morbis maxime obnoxia 279.b
caput uelut cucurbita corpori incumbit 276.f
caput humiditatẽ ex reliquo corpore cõplectitur 97.c
caput paruum habens, neq; balbus eſſe poterit, neq; caluus, niſi fuerit glaucus 491.d
caput ſuppuratis quomodo purgandum 118.e
caput & manus in aqua inter cutem laborantibus, ſi frigida ſunt, malum eſt, & ubi uenter & latera calida ſunt 619.d
caput ſaniſſimum qui fœtus, & qui morboſum habeant 212.c.f

cap[it] humore repletum quæ ſignificent 238.f
caput, & pedes, et manus perfrigerari, aluo & lateribus calidis, malũ eſt 671.c
caput magnum, oculi parui, balbi iracundi ſunt 491.d
caput magnum, oculi nigri, & magni, naſum craſſum & ſimum habentes, boni 491.d
caput prægnantis pituitoſum, & pituita acris in uentrem deſcendens, febrẽ inducit 380.b
quæ Caput concutiunt, eis ſanguinem per nares effundere ſpes eſt 633.c
ad Caput refrigerandum, terra figulina 262.g
ad Caput recurſus ex lumborum dolore 663.a
ad Caput & collũ ex lumbis tranſeuntes affectiones, leuis ſyderationis modo reſoluentes, cõuulſoriæ, mẽtis emotoriæ ſunt, &cæt. 663.a.b
in Caput editi, cur ſecurius diſcedant, iis qui in pedes 80.f
in Caput lapſus, &c. 543.c
in Caput retro percuſſus, contuſo oſſe ac nigrefacto 554.f
capitis cutis craſſa ac rubicũda in morbis craſsis 334.b
capitis cutis cõtuſa, ſi negligatur, moleſtiam exhibet 680.g
capitis concuſsiones, & aurium ſonitus, ſanguinem effundunt 656.b
capitis dolores ſoporoſi, cum grauitate fientes ac cõuulſione, plerũq; mali ſunt, uterum geſtantibus 673.b
capitis dolores aut adeſſe, aut adfuturos, urinæ conturbatæ in febribus ſignificant 608.f
capitis dolores fortes & continui cum febre, ſi quidem lethaliũ ſignorum quid acceſſerit, pernicioſi ualde ſunt. Si uero abſq; talibus ſignis, dolor uiginti dies tranſmiſerit, & febris tenuerit, ſanguinis è naribus eruptionem, aut abſceſſum quendã ad infernas partes expectare oportet 624.b
capitis dolor moderatus, cum ſiti cibũ capiente, aut cum ſudore non ſoluente febrem, abſceſſus in gingiuis, aut circa aurem ſignificat, aluo non exturbata 657.a
capitis dolor in lippientibus: Vide, Lippientes
capitis dolor ſoporoſus cũ grauitate, conuulſorium quid facit 657.b
capitis dolor conuulſorium quiddam habet 631.d
capitis dolores, ſanguinis eruptiones ſoluunt 633.d 634.e
capitis doloris, in utero cõceptio, ſolutio eſt 84.b 85.a
capitis doloris per utrem coriaceũ, aqua calidiſsima plenum, curatio 238.g
capitis dolores uterum gerentibus, ſoporoſi, cũ grauitate fientes, mali ſunt. Fortaſsis autẽ his etiam conuulſoriũ quid pati contingit 631.d
à Capite defluxus in uentrem procedens, profluuia alui generat 212.g
capitis dolorem ſoluit pus per nares, aut ſputa craſſa, & non olentia. Soluit etiã ulcerum eruptio. Quandoq; & ſomnus, & alui fluxus 657.a
capitis dolores ad hyemem fiunt, ſi æſtas ſicca & Aquilonaris fiat, Autumnus autem pluuioſus & auſtralis 604.g & 605.b
capitis dolor, præ nimia ſanguinis caliditate fit 236.g
quib. Capitis dolor in febre non lethali, et alia ſigna, in his bilis dominatur 594.e
capitis in muliere dolores 361.d
capitis dolor in morbo acuto, præcordiũ reuulſum, non profluente ex naribus ſanguine, ad phrenitidem deuenit 654.b
ad Capitis dolorem et crapulam, ieiuniũ, malum 589.b
ſi Capitis dolor pertinax cum febre acuta circa frontẽ ac tempora fuerit, fluxiones ſignificat 656.g
capitis dolore affecti ſunt, quib. iuxta aures abſceſſus 634.f
capitis dolor cum ſedis & pudendorum dolore, & torporem & impotentiam inducit, &c. 656.b
capitis doloris, à pituita, ſeu cauſa frigida aut aliis cauſis, curatio 294.e.f
capitis dolori diuturno, uenarũ peruſtio utilis eſt 122.g
capitis uniuerſi dolorem, quæ ſoluant 597.b
capitis partem poſteriorem dolenti uena in fronte recta ſecta, prodeſt 611.c & 534.f
capitis dolorem ſignificat urina alba uelut iumentorum 676.f
capitis dolorem ut ſedes, ſanguinem de uenis detrahito 122.g
in Capitis dolore, quæ ante faciem feruntur, fruſtra uenari, lethale 618.g
ex Capitis diuturno dolore & potationibus, febris 495.b
capitis ex utero dolores, & urinæ ſtillicidium 559.b.c
capitis dolores & pulſus temporum, ante febres fiunt ob ſanguinis tranſitus qui in capite ſunt anguſtiſsimi 147.b
capitis dolores poſt æſtatem ſiccã & Borealem 135.d
capitis dimidii dolor, ex deſtillatione 529.d 530.e
capitis dolor repentinus, cũ uocis interceptione, ac ſui impotentia, hominem ſeptimo die interimit, ſi non febris inuaſerit 237.a
capitis in fœtu mortuo extrahendi ratio 90.c
capitis fluxiones ſeptem 114.f
capitis fluxiones ſecundum naturam tres ſunt, præter naturam quatuor 98.f
capitis per aures fluxiones 98.f.b
capitis fluxio pituitoſa per palatum in uẽtrem 99.a
à Capitis fluxione ad uertebras et carnes, hydrops 114.g
de Capitis fluxionibus 98.f
de Capitis fluxione ante coxendicum dolorem 118.b
de Capitis fluxione in thoracem 116.f
ex Capitis fluxionibus per uenas in ſpinalem medullam, morbi 99.a
de Capitis fracturis earumq; curatione 121.a
in Capitis dolore, frontis ſecandi ratio 241.a b
ex Capitis dolore uocis interceptiones ſi fiãt, cum ſudoribus febriculoſi laxantur in ſeipſos, fiuntq; morbi reuertentes diutius durantes. His inſuper rigere, non malum eſt 631.b
quibus Capitis ac colli dolor eſt, ſed & totum corporis tremula quædam impotentia, ſanguinis eruptio ſoluit 657.a
quibus ſunt Capitis dolores, & ſonitus aurium, citra febrem, & uertigo, & uocis tarditas, & manuũ torpor, eos aut ſyderatos, aut comitiales, aut obliuioſos fore expecta 656.g.b
de Capitis dolore acuto, cum uocis interceptione, ab ebrietate, tum aliis ſignis 264.f
in Capitis dolore ſopor & ſurditas, circa aurẽ abſceſſum aliquẽ eructat 634.g
qui in Capitis dolore aſcarides habẽt, his ſurditas & ſopor conſequẽs, abſceſſus circa aurem exuſcitat 656.b
in Capitis doloribus cur uinum non exhibendum 294.f
in Capitis doloribus uomitus æruginoſi cum ſurditate uigilantibus, cito inſaniam excitant 628.g 657.a
ex Capitis dolore, mente mota 528.b
ex Capitis dolore uocis interceptiones ſi ſint, febricitantes cum ſudore laxantur in ſeipſos, fiuntq; morbi reuertentes diutius durantes: his inſuper rigere, malum non eſt 660.f.g
poſt Capitis dolorem, febris ardens acu-

ta

ta 503.c
quibus Capitis dolor fortis, & uenarum pulſus, his ſanguinis fluxio plerunque contingit 655.c
ad Capitis dolorem ex crapula, aut aliàs 492.b
de Capitis dolore cum bilis uomitu & urinæ difficultate 239.c
capitis dimidiam partem dolens 558.e
de Capitis dolore repẽtino, cum uocis interceptione 242.e
cum Capitis dolore febris, hyemis tempore 549.d
poſt Capitis, lumborum, ac colli dolores, febris 478.g
de Capitis graui dolore, nunc ad collum, nunc ad alias partes tranſeunte, ex uenarum ſuperuomitu 240.b.241.a
quibuſcunq; ſanis derepente dolores fiũt in Capite, & ſtatim uoce intercepta iacent, ac ſtertunt, in ſeptem diebus pereunt, ſi non febris apprehendat 613.b
in Capitibus, quibuſcunq; ſanis derepente dolores oboriuntur, & ſtatim uoce priuantur, ac ſtertunt, hi in ſeptem diebus pereunt, ſi non febris corripuerit 597.b
capitis glandulæ ſunt ipſi cerebro ſimiles 98.e
capitis grauitas & aurium ſonitus in tabidis, poſtquam locum accliuem conſcenderint 252.g
capitis grauedine minus laborant quibus ſplen durus, non ſuperne, inferne rotundus, latus, craſſus, tenuis, longus 534.b
capitis grauitas cõtingit, quòd copioſior ſanguis fit in capite, & turbulentior, ac morboſior quàm intrinſecus 236.g
capitis grauitatem ſoluit calida 202.f & 609.c
ex Capitis grauitate, & temporis dextri dolore febris 494.f.g
cum Capitis grauitate ſurditas, et præcordij intenſio, & ad ſplendorem turbatio, ſanguinem profundit 658.e
capitis grauitas & ſtridor ſecundum pulmonem 514.f
capitis grauitatem inducit aromatũ ſuffitus 610.e
de Capitis morbis 235.d
in Capitis morbis, uenæ circa aures urendæ ſunt, donec pulſare deſinant 239.a
in Capitis morbis lenticulæ decoctum 240.f
capitis os ſpongiæ ſimile, & habet in ſeipſo carunculas 681.b
ſi Capitis os cõfractum fuerit, lac & uinũ, ammixta aquæ pari menſura, bibenda dato 491.a
in Capitis oſſe, tumor rubicundus 688.f
capitis iuxta medium, os, duplex 681.a
capitis paſſiones à cerebro fieri 802.e.f
de Capitis oſſium perforatiõis ac terebrationis uſu 688.g
capitis prominentia, quid 680.b
capitis ex tetragono medicamento purgatio in uoluulo arcuato 334.f
capitis per tetragonum in morbo craſſo purgatio 336.g
ſi Capitis purgatio in cerebro non contingat, ſed in cerebro ſpiſſetur, ac cogatur, ſic neceſſe eſt, fœtus pituitoſos eſſe 212.f
capitis ſecandi ratio in fluxũ mucoſo ad oculos 115.d 116.e
capitis ſuccuſſiones, oculi rubicundi, mentem manifeſte emouentes, pernicioſæ ſunt: non commoriuntur hæc, ſed circa aurem tumorem faciunt 656.b
capitis ſutura ualde cauata 557.d
capitis torpor, frequens mictio, & alia urinæ ſtillicidij ſymptomata, caput humore repletum ſignificant 238.f
capitis torporẽ ſoluit muci per nares uel aures eruptio 50.e
cui in Capite tumor depaſcendo proſerpebat, ei primum alumen uſtum profuit 537.a
capitis uenæ totius corporis craſſiſſimæ exiſtunt 60.b
capitis unguentum ex baccis lauri, gallis, myrrha, thure, argenti flore, adipeq; ſuillo ac oleo laurino 239.b
capitis ulcera qua parte ſecanda 685.b
ex Capitis ulcere febris 688.f
ad Capitis ulcera pharmacum 762.b
ex Capitis ulcere conuulſio 688.e
capitis uulnera, quæ lethaliſſima 643.a
capitis poſteriore parte uulnerati, cur ſerius moriũtur, & quòd plures ex his mortem effugiunt 681.d
capitis alia parte uulnerati, ulcus & os carne denudatum habentes 683.a
capitis leuiſſima etiam uulnera non contemnenda 680.g
quæ circa Capitis uulnera conſideranda 643.b
ex Capitis uulneribus moriturorum ſigna 687.d
ex Capitis uulneribus, lethaliſſima ſunt, quæ ad cerebrum pertingunt 643.a
in Capitis uulneribus febris 643.c
in Capitis uulnerib. quid Medicus interrogare debeat 680.b
in Capitis uulneribus interdum nerui aut oſſis aut amborum corruptio confert 643.a
quomodo Capite incaleſcẽte, urinæ multæ emittantur 235.c
à Capite fluxionibus, ueratrum conuenit 588.b
capite grauati iuxta ſinciput dolentes, uigilijs infeſtati ſanguinem effundunt, tum aliàs, tum ſi quid ad collum ſe extendat 657.a
capite grauatis, horrorem habentibus, laſſitudine affectis, menſes erumpunt 674.f
ex Capite grauata 512.g
in Capite ulcus. Vide, Vlcus in capite 491.a
in Capite, & reliquo corpore, qua ratione ulcera enaſcantur 235.d
capite uulnerati, hyeme diutius uiuunt 681.d 682.e
capite uulnerati 515.d 523.b
capita humana diſſimilia, neque ſuturæ capitis omnes eodem loco conſiſtunt 680.b
qui Capita debilia habuerint, non fuerint boni potores 129.d
capita humida ac pituitoſa homines habere par eſt, hyeme frigida 129.d
ſi Caro conuulſa fuerit aut contuſa, ſanguinem ex uenis ſibijpſi propinquis trahit, atque hic putreſcit ac ſuppuratur 226.e
carcinoma circa pectus 566.f
corporibus Carnes humidas habentibus, famẽ inducere oportet, fames enim corpora ſiccat 615.a
cartilago diſſecta, neq; augetur neq; coaleſcit 612.f
catarrhi perniciem breui allaturi, ſenibus fiunt, ſi hyems auſtralis & pluuioſa ac clemens fiat: uer autem ſiccum et Aquilonare 604.g
cataplaſmata frigefacientia ad inflammata uulnera 302.b
cataplaſma in anginis 244.f
cataplaſmatum formandorum ratio, eorumq; uſus 30.b
cataplaſmata diſcutientia, maturantia 302.f
cataplaſmata tumorum & inflammationis, in circumſitis partibus 762.e
cataplaſmate ſi in ulceribus opus eſſe uiſum fuerit, non ipſum ulcus cataplaſmate, integere oportet, ſed circumſitas partes, quo pus decedat, et quæ indurata ſunt, molleſcant 760.g
catulorum & polyporum in uino dulci coctorum uſus ad uteri conceptionem 86.b
catuli fomentum, ſi menſes multi prodierint ac præterierint 460.b
catapulta in pectus percuſſus 529.b
caſu ac ſponte in morbis contingentia 222.e

caſeus, & ſeſamum, & uua paſſa, reficiũt, & pituitoſa ſunt 306.b
caſei facultas 589.d
caſeus caprinus aſſatus in uteris ulceratis 394.e
caſus non eſt ſpontaneus 12.g
caſeus nõ toti naturæ humanæ eſt contrarius; alioqui omnes ex æquo læderet 25.d.26.e
caſeus robuſtus eſt, & æſtuoſus, & alit 172.f
caſeus gracilibus prodeſt 26.e
ſine Cauſa nihil fit 12.g
cauarum partium, ut faucium, ſtomachi ſiue gulæ, uentris, & inteſtinorum generatio ac ratio 70.g
celeritas in medicina cõmendatur 203.c
cepæ decorticatæ in uocis ex ebrietate priuatione in nares induntur 242.f
cepa uiſui cõmoda eſt, corpori uero mala, quia calida & æſtuoſa eſt. & aluo ſecedit, & alimentum quidem nullum corpori præbet neq; utilitatem, calfaciens autem ſi cat propter ſuccum 173.a
cepæ ad urinas commodæ ſunt 306.f
cerebrum 792.b
cerebrum propterea primum ſentit, quia etiam morbi in ipſum irruunt acutiſſimi, & maximi, ac præcipue lethales, & qui difficilem indicationem habent apud inexpertos 217.b
cerebrum intelligentiæ ac prudentiæ internuntius 216.b
cerebrum morbi ſacri, uelut etiam aliorũ maximorum morborum, author & cauſa 211.c
cerebrũ ob ſui magnitudinẽ, morbos maiores & minores alijs partibus facit 98.f
cerebrũ ſedes ac metropolis glutinoſi ac frigidi 70.b
cerebrum à ſtomacho humectatur 802.b
cerebrum propter ſui humiditatem, & membranam eius humidam, ſonum nõ edit 73.d
cerebrum ubi plurimũ de ſeipſo liqueſcerit, in pulmonẽ & fauces, & palatum, & reliquũ corpus deſtillat 74.e
cerebrum purgatur & floreſcit, quemadmodum etiam aliæ partes priuſquam gignantur 212.e
cerebrum & medulla, exanguium partiũ robuſtiſſimæ ſunt 172.e
cerebrum hominis ut aliorũ animalium duplex 211.c
cerebrum plurimam in homine uim habere 215.d
quibus Cerebrum diſſectum fuerit, his neceſſe eſt febrem & bilis uomitum accedere 613.b
quibus Cerebrum concuſſum fuerit ex aliqua cauſa, eos ſtatim uoce priuari neceſſe eſt 615.a
ſi Cerebrum concuſſum fuerit ac doluerit eius qui percuſſus ſit, neceſſe eſt, eueſtigio mutum fieri, & neq; uidere, neque audire. Si uero ſauciatum fuerit, febrẽ neceſſe eſt ſupuenire, & bilis uomitũ, & aliquã corporis partem ſyderatam fieri ac perire 220.b.672.e
cerebri affectiones præter iam commemoratas eſſe plures 99.a.b
cerebri corruptiões poſt æſtatem ſiccam & Borealem 135.d
cerebri membranæ duæ 111.b
cerebri plurima copia, qua capitis parte 681.b.c
cerebri corruptio à bile & pituita 216.e
de Cerebri corrupti ſignis, & unde eius corruptio contingat 241.d.790.f
de Cerebri à bile infeſtati ſignis, & curatione 241.b
cerebri ſubſtantia glandularum ſubſtantiæ perſimilis 98.e
cerebro corrupto, alij in trib. diebus, alij in ſeptem moriũtur. Hos uero ſi effugerint, ſeruantur. Quibus autẽ ex his refectus, os diſparatũ repertum fuerit, hi pereunt 657.d.614.b
cerebro frigida inimica 609.c
cerebro pertuſo, perfectióne, lethale eſt 612.f
cerebro percaleſcente, aut uacuo quod eſt in capite, perhumeſcente, ſternutatio fit 614.b
cerebro ſubiectæ partes, eius nutu ac imperio reguntur 216.f.g
cerebro ſauciatus moritur 220.e
in Cerebri corruptione ſanguinis uomitus 236.b
à Cerebro in uenas defluxus, Vide, Defluxus à cerebro
à Cerebro non ſano quæ patiamur 215.d & 216.e
ex Cerebro uoluptates, lætitiæ, riſus & luſus, mœrores, anxietates &c. contingunt 215.d
de Cerebri humore, & quæ ſigna cerebri inflammationẽ comitantur 262.e.f
ceria ulcera ad modum faui concreta 642.e
ceruι caro ſiccat, minus autem ſecedit, magisq; urinam proijcit 171.a
cerui medulla 353.a
ceruicis muſculus repandus eſt 101.c
circa Ceruicem & tempora uenæ eleuatæ 540.b
chirurgia quatenus tractanda 8.e
chirurgiæ error turpis, quando ab arte quod uelis non conſequeris 29.d
chirurgus æreis inſtrumentis non utatur, ne ægrotis onerosus eſſe uideatur 28.b & 29.a
chirurgicorum inſtrumentorum, ad peregrinationem, inſtructio 33.d
chirurgum militare oportet 31.a
cholera laborans 519.d
choleræ, ætatem conſtantem agentibus accidunt 605.d
cholericæ bilis eruptiones ſurſum ac deorſum ex carnis eſu 561.a.b
cholericæ affectiones, & febres intermittentes, quando magis fiant 561.b
ex Cholericis affectionibus neruorum diſtentio 528.e
choleræ ſiccæ generatio, et curatio 589.d
cholerica affectio, bile ſurſum ac deorſum exeunte, ex carnis eſu 527.b
cibaria, opus, ac obſonia leuiſſima ſunt, quæ moderata in corpus ingeſta, aut paulo amplius ſupra modum, neq; repletionem exhibent, neq; tormen, neq; flatum, &c. Sed celerrime concoquuntur, & concocta ſecedunt, &c. Grauia contra faciunt 304.g
cibaria & potus, & obſonia (excepto pane, & maza, & carnibus, & piſcibus, & uino & aqua) reliqua omnia, tenues ac debiles utilitates exhibent ad augmentum, & ad robur, & ad ſanitatem 307.c
cibus & potus parum deterior, Vide, Potus & cibus, &c.
cibus modicus, non delaſſari, non ſitire 536.e
cibus frigidiſſimus, lentes, milium, cucurbita 538.g
quibus Cibus liquidus, & incõcoctus per aluum ſecedit 187.a
ubi Cibus præter naturam copioſior ingreſſus fuerit, morbum facit: oſtendit autem ſanatio 602.g
cibi faſtidium 533.d
cibi faſtidium citra febrem per duos menſes 525.d 560.a
quos Cibi faſtidia ex lateris dolore ſequũtur, ij oris uentriculi dolore, & ſudore aliquantum uexantur 668.b
cibi faſtidia in dyſenterijs longis mala ſunt, tum aliàs, tum ſi inſuper febrierint 541.c
cibi faſtidium in morbo diuturno, malum 613.d
cibi faſtidia, purgationibus non prodeuntibus, neq; horrore, neque febre accedente, mulierem in utero habere arguunt 611.a
cibi faſtidium non febricitanti, purgatione per ſuperna opus eſſe ſignificat 606.g

quibus

quibus Cibi faſtidia ſunt, & oris uentriculi morſus, & multum ſaliuæ, his uomitus fit 655.c
cibi & labores, uires habent contrarias, uerũ inter ſe mixti conferunt ad ſanitatẽ. Labores enim ea quæ inſunt cõſumere ſolent: cibi autẽ & potus ea quæ euacuata ſunt explent 153.b
cibos aut potus plus ſolito ingeſtos, optimũ eſt ſi nõ conficias, reuomere 307.b
cibi ac potus alij, alijs medicamenta eſſe ſolent 277.b
cibi otioſis cur iniucundi 281.a.b
cibi ſeu alimenta, medicamenta putanda 150.g
cibi offerendi qualitatem & quantitatem uide 601.d
cibi, potus, uel ſorbitiones, ſi conſequẽter ſe habeant: itẽ pharmaca doloris cauſa adhibita, periculo carent 302.e
cibi partim celeriter ſuperantur, partim tarde 538.b
cibi ſtabiles ac aluũ ſiſtentes & caleſcunt, & calfacti cito reſiccantur ac compinguntur, & propterea obduri facti non ſecedunt 307.a
cibi ad uoluptatem comparati, ſecundarũ qualitatum exceſſu lædunt 22.b
cibi calidi, ſicci quidem ſiſtunt: humorem enim in uentre reſiccant. Si uero humidi ſunt, humectantes per caliditatem, aluum ſubducunt 306.g
cibi aut potus, perperam oblati, medici arguunt ignorantiam 576.h
cibi intercepti in ſudoribus, num ſingultum indicant? 631.a
cibi non deorſum prodeuntes 524.g
cibi potusq; in tetano ex uulnere quãdoque per nares redeunt 599.a.338.f
cibi & potus corpori cõmodiſſimi, & ad alimentum & ſanitatem ſufficiẽtes, niſi tẽpeſtiuè exhibeãtur, morbos generant: praui uero nullo unquã tempore proſunt 305.b
cibi et potus ad ſanitatẽ optimi ſunt, qui modice ingeſti ſufficiunt, & famis & ſitis ſunt medela 304.b
cibos, potus, aut obſonia, quæcunq; ægri concupiſcunt, ſi nõ damnum conſequatur, exhibeto 304.e
quomodo & cur Cibi non poſſunt eadem die uentrem exire 280.g
cibum bene capientes ab initio, plerunq; omnes male habentes et nihil augeſcẽtes, ad finem rurſus cibos faſtidiunt. At ab initio quidẽ ualde cibũ auerſantes, poſtea uero bene cibum capientes, in melius euadunt 603.a
cibum dare his qui circuitibus exacerbãtur, non oportet, neq; cogere, ſed auferre de appoſitionibus ante indicationes 601.d
cum Cibum quis capiens à morbo, nõ corroboratur, pluri alimento corpus uti ſignificat, &c. 602.f
cibum poſtridie eructantes, longiore ſomno & alijs laboribus curantur 49.d
cibum ſemel aut bis aſſumere cõſueti, cur lædantur ſi à conſuetudine receſſerint 21.a.b 574.e
cibum ex ægritudine bene accipienti, nihil augeſcere corpus, malũ eſt 603.a
quando homo Cibum ac potum appetat, & quando ceſſet appetentia 278.h
cibum ſemel in die capere, attenuat, & ſiccat, & aluũ ſiſtit: propterea quod per animæ caliditatem humiditas ex uentre & carne conſumitur. Prandiũ contraria facit 176.g
de Cibum crudum poſtridie eructantibus citra ructum acidum 185.d
qui Cibum in die ſemel capiunt, hi & impotentes ſunt, & calidam urinam mingunt, præter cõſuetudinem uaſa uacua habentes 589.c
cibum bis in die aſſumentes, nec adſueti, qua ratione lædantur, & quomodo curandi 574.e
cibum dans febricitãti, & ſano eũdem, ſano quidem robur exhibet, ægroto uero morbus eſt 615.b
cibo prauo utentes dũ medicamentis purgantur, cito exoluuntur 603.b
à Cibo actiones quibus, & cur obeundæ 164.g
à Cibo in exacerbationibus abſtinere oportet, & quibus per circuitus exacerbationes fiũt, in exacerbationibus abſtinere oportet 601.b
cibi difficillime feruntur æſtate & autumno: hyeme, facillime 601.d
cibos etiam id quod morboſum eſt, de corpore deferre 280.c
cibos reuomere conſuetorum, aut quorũ aluu non probum tranſitum habent, curatio 49.a.b
cibos facile ferũt, quib. ſunt adſueti, etiãſi natura boni non ſint: ſimiliter etiã potus: ægre aũt ferũt cibos, quibus adſueti non ſunt, etiãſi mali non ſint 575.a
qui Cibos auerſantur, medicamentis purgare non oportet 630.f
cibis ac potibus omnibus quatuor humores, non æquali tamẽ portione permixtos, ineſſe: quo fit ut alij alijs ad ſanitatem præſtent 274.b.275.b
cibis mollioribus, & potibus aquoſiorib. ac albioribus uere utendum 182.f
in Cibis offerendis conſiderandum et quibus ſemel aut bis, & quibus plura, aut pauciora et particulatim oporteat offerre. Dandũ autẽ aliquid tempori, regioni, ætati, et cõſuetudini 601.d
quibus Cibis neq; magnopere iuueris, neque lædaris 305.c
ex Cibis, ſi ampliore tẽpore in uentre morentur, incommoda 280.b
à Cibis et potibus humeri ac mammæ inflantur, & impotentiæ, & inflationes in capite incrementa faciũt, donec oſſa fuerint ſolida facta 489.b
ex Cibis ſuperatis ueq; morbi, neq; cõtrarietas fit ex his quæ offeruntur 124.e
cibis pluribus utantur, quibus tubercula ad articulos, aut dolores ex febrib. longis fiunt 607.c
ciborum mẽſura inuenta, & laborum ad unamquanq; naturam numerus (quod tamẽ fieri nequit) ſanitatis exactæ inuentio eſt 153.c
ciborum, balneorũ, exercitiorumq;, quomodo ad uniuerſos homines ſe habẽt, naturis ignoratis, eorum etiam effẽcta incognita ſint neceſſe eſt. Vnde fit ut medici harum rerũ ignari, multa quotidie perperam adminiſtrent 26.f
ciborũ facultas ex his cõtectanda eſt quæ uim manifeſtam faciunt 304.f
ciborum debilium ac leuium, item fortium in corpore humano facultas 305.d
quomodo Ciborum ac potuum ſingulorũ uim, tum eam quæ ſecundum naturam eſt, tum eã quæ per artẽ acceſſit, cognoſcere oporteat: ac primum de frumentis ac leguminibus 168 g.b
ad Ciborum & potuum additionem minime procedendum: nam detractionem omnino tollere ſæpe conducit 575.c.d
ciborum ac potuum facultas de diæta ſcripturo neceſſario cognoſcenda 153.b
ex Ciborum ac potuum copia, morbos fieri 277.d 278.e
cicatrices cauas fieri neceſſe eſt, & os abſcedere ulcerib. annuis, aut diuturniore tempore durantibus 613.a
cicer, flatum, tum crudum, tum frictum, et dolorem inducit 589.d
cicer album per aluum ſecedit, & per urinam eijcitur, & alit 170.f
circuitũ inter ſe collata incrementa, ſiue quotidie, ſiue alternis diebus, ſiue per amplius temporis interuallũ fiant, morborum augmenta & conſtitutiones indicant 601.b
ciuitatum ſeptentrionalium ſitus & accidentia 130.f
ciuitates ad orientem ſolem & uentos calidos ſitæ, his quæ ad ſeptentrionẽ conuerſæ ſunt, ſalubriores 130.h

de Ciuitatum meridionaliũ ſitu, earundẽ uentis, aquis, et morbis ſingulis ætatib. atq; anni temporib. uernaculis 129.e
in Ciuitatibus orientalibus morbi paucio res ac debiliores 131.b
ciuitatum ad occaſum ſitarum conſidera tio 131.b
clamores nocturni in inſanientibus, à bile tantum 216.f
claudi ex coxendicum morbo à ſole nato 337.a
claudi quando ex abſceſſu ad crura fiant, aut multum moleſtiarum percipiant, Vide, Abſceſſus ad crura 667.a
claudi plerunq; fiunt, ſi nerui craſſi uulne rentur: & ſi obliqui uulnerãtur præ ſertim, & ſi muſculorũ capita, & ma xime in femoribus 672.g. 220.e
claudicant, & crus contabeſcit illis, qui bus coxendicum morbo diuturno ue xatis, coxa excidit 613.e
claudæ ex uteris ad mediũ lumborũ pro greſſis 346.f g
claudicatio quomodo à muco in articulis contingat 113.c
claudi à coxendicum morbo 220.g
clauicula contrario modo fracta, quod nõ ualde contingit, ut os quod à pectore eſt ſubſidat, quod uero à ſummo hume ro eſt ſupereminеat, alteriq; ſuperſtet, nulla magna curatione in his opus fue rit 727.c
clauicula fracta quatuordecim diebus ſa(natur eodem
clauicula fracta ad priſtinam naturã re ſidens eodem
claiculæ deligandæ modi uarij 726.f
ad Clauiculã doloresmodice acuti, aut ſur ſum tranſeuntes, pernicioſi 653.b
clauicula in obliquum fracta 727.c
de Clauiculis 112.g (726.b
clauiculæ quomodo plerunq; frangatur
de Clauicularum uenis 103.a
ex Clauiculæ fractura, neq; humero, neq; reliquo corpori detrimentum ullum 726.e
clauiculæ attenuatæ, ex aquis paluſtribus 131.d
clauicula duobus modis fracta 725.d
clauicularum natura 101.d
clyſteris ad impregnationem uſus, & de ſcriptio 400.g
clyſteres febribus etiam uehementibus & quocunq; tempore uolueris adhiberi poſſunt 151.b
clyſter in febri acuta ſecunda die 475.b
cneſtri potiones 406.g. 409.a
cnicus aluum mouet 170.g
coactorij inſtrumenti fabrica 738.g
coaceruata difficilius curantur diductis 122.g
coagulum hœdi in fluxu ex partu 359.a
coctura omnia dulcia fiunt 133.c
cœna liberior ſine exercitio 638.g
cœlum quomodo morborum principium ac cauſa 284.g.h
quomodo ea quæ ex Cœlo nobis obueni unt, morbos pariãt, ſi ad ea quæ in cor pore generata ſunt, inepta fiãt, & quẽ humorẽ in corpore ſuperarint 286.e
cœleſtium ac ſubterranearum rerum ſciẽ tia, incerta 17.d
cœnum fœtidiſſimũ in ſuffimento 446.e
coeundum quãdo potiſſimum, prolis cau ſa 376.b. 379.a
coitus uoluptas ex uenis & neruis uni uerſo corpore in pudendum deſinen tibus, tritis calfactis & impletis, toto corpori accidit 50.b 106.b
à Coitu, uentris imi dolor, & ſanguis ap parens 465.b
coitus ea quæ in uẽtre ſunt, indurat 538.g
de Coitus tempore, & coiturorum diæta 87.c 457.a
coitus morbis ex pituita cõmodus 538.g
coitus modicus, aut frequens 638.h
coitus attenuat, humectat & calfacit 176.e
coitus frequens, mulieribus ob uterorum humectationem expedit 52.e.f
coitu mulier tantiſper delectatur, quanti ſper uir ſemen emiſerit 52.e
coitu, multo minus & breuiore etiã tem pore quàm uir, mulier delectatur 52.f
coitus multus uenerẽ magis inducit 62.f
coli ſtructura & poſitio 92.b
color qui ſæpe in calore tranſmutatur, uti lis eſt 655.a
colores corporum pro temporum muta tione uariant 207.b
coloris corporis in typho nigri cauſa 332.b & 333.a
quib. Colores praui ad multum tempus, dum iuuenes ſunt 648.g
coloris permutatio, mala 659.b
ſi Color alius ex alio fiat, aut corpus per frigeretur, & rurſus calfiat, morbi lõ gitudinem ſignificat 607.b
colorũ in uultu mutationes, cordis uenis aſtrictis ac laxatis, fiunt 108.e
columbarum caro minus ſicca quàm pa lumborum 171.b
columella in pudendis 450.e
columellæ quæ ab acini ſimilitudine uua dicitur, cauſa & curatio 294.b
ſi Colliquatio amplior à toto cerebro fa cta fuerit, morboſum caput augeſcens fœtus habebit, & ſonitu plenum, neq; ſolem neq; frigus tolerabit 212.e
colliquatio cũ raucedine in hepatico ma lum, tum alias, tum ſi aliquantum tuſ ſiat 669.e
colliquationem ſignificat urina, aranei te lis ſimilis 621.b. 676.f
collum, & caput torpida 514.e
collum conuertere non poſſe, neq; degluti re, ut plurimum, lethale eſt 671.c
collum dolẽtes pernicioſe habent 657.b
collum doloroſum, in iis quib. ex rigore fe bris laſſatoria, et menſes decurrũt, ſan guinis eruptionẽ inducit 633.c. 674.g
collum durũ & doloroſum, & maxillarũ colligatio, & uenarum iugularũ pal pitatio fortis, & tendinũ diſtentio, per nicioſum 660.b
ſi Collum repente obuerſum fuerit à febre occupato, & uix deglutire poterit, tu more non exiſtente, lethale eſt 607.a
infra Collum ſpiculo retrorſum percuſ ſus 525.b
colli dolores, ſanguinis eruptionem ſigni ficant 633.b (633.d. 634.e
colli dolores, ſanguinis eruptiones ſoluũt
colli dolor malum quidem omni febre, peſſimum autẽ his quibus tumor eſt ut etiam inſaniant 930.f. 653.d. 661 b
colli & cubitorum dolores, conuulſorij 661 a.b
colli ac dorſi dolores conuulſiones effici unt 661.a
colli & aliarum partiũ impotẽtia 509.b
colli ac dorſi frigiditates apparentes, ſed & totius corporis, conuulſoria. In his mictiones fiunt, craſſiorem farinam re ferentes 661.a 632.e
ex Colli dolore aluus inflata 631.b
poſt Colli, capitis, ac lumborum dolorem febris 478.g
ad Collum dolores, iis quibus cum ſputis uiſcoſis & ſalſugmoſis etiam iuxta pe ctus quid attollitur, mali 663.g
in Collo tumorem foris fieri ab angina de tento, bonum 612.b
in Collo tuberculum durum, magnũ, cru dum, ac doloroſum 527.a. 559.e
in Collo uulnera magis lethalia 642.f
collutiones bilem, & pituitam trahentes 408.g
collutiones uteros purgantes 405.d. & 406.e
collutio corroborans, ſi ulcera pura fue rint 406.g
collutiones purgatoriæ 408.f
collutiones quæ infunduntur, ad uetera ul cera 406.h
collutiones ad fluxus 443.c
collutionum uterorum menſura 406.e
collutio ad uteros ulceratos & urinæ ſtil licidium 411.c
collutiones uterorum 363.b
comitialis morbi affectio quare magis ſa cra

cra ſit appellata 210.c
comitialis morbi mortem inducunt ſanguinis fluxiones ſtatis temporibus ſientes, ſiticuloſæ, ſi ſanguinem non effuderint 664.f
comitiales morbi cauſæ ſunt uentorum mutationes, maxime autem Auſtrinæ 215.a.b
comitialis morbus, ſi ſenioribus accedat, neque occidit neq; diſtorquet, propter uenas cauas, & ſanguine calido refertas 213.d
comitialis, antiquiſſimis accedens, eos occidit aut leuiter ſideratos facit, quis uenæ ipſis ſunt euacuatæ, et ſanguis modicus eſt, ac tenuis & aquoſus 213.d
comitialis morbi affectiones hydropicis accedentes, pernicioſæ ſunt, & inter ſe ſigna praua ſunt, & aluos humectant 669.d.670.e
comitiali morbo laborantibus, urinæ tenues & crudæ, præter morem, ſine repletione, morbi inuaſionẽ ſignificant, tum aliàs, tum ſi quis dolor aut conuulſio in ſummũ humerũ, aut collum, aut dorſum incidat, aut torpor corporis fiat, aut turbulentum inſomnium uideris 677.a
comitiali etiam morbo corripi ſolent atrabilarij 543.c
comitiali morbo crebrius corripitur qs, ſi denſiores ac crebriores defluxus fuerint 212.g
à Comitiali morbo, cur uiginti annos nati, tuti ſint: in quibus autẽ à puero augmentũ cepit ac connutritus eſt, in temporum mutationibus, eo corripiũtur, & difficulter curentur 214.g
ex Comitiali morbo nota corporis partibus impreſſa, eas reddit debiliores, nec amplius morbo apprehendũtur 213 c
comitiales morbi quibuſdã (ut arbitror) ex menſibus ſuppreſſis fiunt 673.c
comitiales in pluuiarum multitudine plerumq; fiunt 604.b
comitiales morbi & ſemiſyderati 582.b
comitiales morbi etiam autumno fiunt 605.b
comitiales uere fiunt 605.a
comitiales iuuenibus fiunt 605.d
comitiales conuulſiones poſt unctionem in balneo 556.f.g
comitiales muti ac deſipientes fiunt, ubi aer præ pituita à uenis fuerit excluſus, eumq; non ſuſceperint 212.b
comitiales pedibus calcitrant, quum aer in mẽbris cõcluſus fuerit, et foras penetrare nõ poterit præ pituita: uerũ exiliens per ſanguinẽ ſurſum ac deorſum, conuulſionem & dolorẽ inducit 213.a
quibuſcũq; morbi Comitiales ante pubertatem fiunt, tranſmutationem habent. Quibuſcunq; uero uigintiquinq; annos natis fiunt, hi plerunq; commoriuntur 609.a
comitialium affectiones 212.213
comitialibus iuuenibus, liberationem faciunt mutationes maxime ætatis, et regionum, & uictuum 603.c
cur in Comitialibus manus impotentes fiant, ac conuellantur, oculi diſtorqueantur, & ſpuma ex ore prodeat 213.a
in Comitialibus morbis quando uenæ ſectio purgationibus præmittẽda 582.b
cõmotiones & alleuationes, carnẽ quidẽ minime excalfaciũt, corpus aũt & animã irritant, & ſpiritu euacuãt 177.d
complui ſe uideri clementi cœlo, & aqua molli, & contra, quid ſignificet 192.b & 193.a
conceptus falſi ſigna 647.e
conceptus, abortus, & partus tempus, idẽ quod morborum, ſanitatis, & mortis tempus 78.g
conceptus fœmellæ, menſibus, annis quatuor impeditus 519 d.520.e
conceptionis ab impoſitis in uuluã experimentum 84.b
conceptus aptum eſt uer 87.b
ad Cõceptionem prodeſt ſanguinis uomitus in ſterilib. & nõ parientib. 674 g
conceptum iuuantia 379 d 380.e.411.a
ad Conceptionẽ paruæ præſtãtiores ſunt maioribus, tenues craſſis, albæ rubicũdis, nigræ liuidis 646.g
ad Conceptum medicamentum 400.f
conceptorium ſummum 462.e
quæ Conceperunt, de quibus interrogandæ 647.d
ad Cõceptionẽ curationes 455.d.456.e
conceptio in utero, coxẽdicis, capitis, manuum, aut aliarum partium doloris ſolutio eſt 84.b 85.a
conceptioni ineptæ ſunt mulieres præter naturã craſſæ, ac pituitoſæ: natura uero tales, concipiunt 84 b
conceptus faciles à menſium purgatione, ob uteros hiantes, & ad pudendũ conuerſos 66.b.67.a
conceptiones ueræ ſpẽ, aqua in uteris concepta, ſæpe facit 132.e
conceptum impediẽtia 362.b.647.a b
de earũ quæ Conceptiũt (alioqui natura ſteriles) affectionib. & curatione 347.a
conceptũt quando citius mulieres 379.a
non Concipientium ſigna 646 b
diu non Concipientis, ſuppreſſis mẽſibus, curatio 379.b (375.e
non Cõcipientium affectiones & curatio
de Concipientibus quidem facile, fœtum autem tertio aut quarto menſe corrũpentibus 379.c
conchylia, uelut ſunt pinæ, purpuræ, patellæ, buccina, oſtrea, ipſa quidẽ ſicca ſunt: ſucci aũt ipſorũ aluũ mouẽt 171.d
concocta medicamentis aggredi oportet, et mouere nõ cruda, neq; in principijs, ſi non turgeant: plurima uero non turgent 601.d 602.e
cõcoctionis ratio ex temperatura mutua & quaſi coctura 24.b
concoctionis humorũ ſpecies uariæ 25.b
concoctiones, celeritatẽ indicationis, & ſecuritatẽ ſanitatis ſignificãt: Cruda uero et inconcocta, & in malos abſceſſus conuerſa, aut indicationis ſublationẽ, aut dolores, aut diuturnitatẽ, aut mortẽ, aut eorundem recidiuas 470.g
quæcunq; Concoqui oportet, cõcluſa eſſe cõuenit: Contraria uero, ſiccare & aperta eſſe 534.g
concretum eſt, compactum eſt citius: ubi motũ eſt, deſinit, & tardius augeſcit, & ad amplius tempus 535.a
concuſſionis ſcalæ in gibboſis modus 736.e.f
confractiones articulorum, malũ 533.a
conſueta ex multo tempore, etiamſi deteriora fuerint, inconſuetis minus moleſtare ſolent. Oportet igitur etiam ad inconſueta tranſmutare 603.d
quæcunq; homo ex Conſuetis ac familiaribus ſe uidere putat, ea animæ concupiſcentiam ſignificant. Quæcũq; uero fugit perterrefactus, ſanguinẽ ſiſti ac præ ſiccitate coerceri ſignificãt 194.b
conſuetudinis macrocephalorum initium 137. b
præter Cõſuetudinẽ quid facere, uelut eſt, proponere ſibi aliquid, & expectare aliquid, prius nõ conſuetũ, aut contrarium, malũ eſt, & mẽtis emotioni proximum 652.g
quotidianæ Conſtitutiones, aquilonares quidem corpora compingũt, & robuſta, & ad motum idonea, & bene colorata, & melius audientia faciunt, & uentres reſiccant, & oculos mordent, & ſi circa thoracẽ aliquis dolor prius eſt, magis affligunt. Auſtrales autẽ corpora diſſoluunt, & humectant, & grauem auditum, ac capitis grauitatem, & uertigines faciũt: in oculis autẽ & corporibus ægrum motum, & uẽtres humectant 604.b
contraria, paulatim facta acceſſione adhibenda ſunt, & interquieſcendũ 534.f
cõtraria cõtrariorũ medicamina 144.b
contrariorum exacta cognitio, uel ſola, morborum eſt ſolutio 43.d.44.e

contuſionis ſpecies plures 682.g
contuſiones, capitis uulnera conſequuntur 682.f
contuſiones & fiſſuræ in oſſe, ex uulnerati reſponſione cognoſcendæ 683.d
conuerti facile conuenit ægrotũ, & in attollendo ſe, leuem eſſe 619 d
conuulſio & animi deliquiũ in fluxu muliebri ſi accedat, malum 610.b.611.a
conuulſio in febre fiens, eadem die deſinens, bona eſt 656.f
in Conuulſione digitorũ manus citra febrem, uenam ſecato, ſi non caput doleat: ſin minus, aquam calidam affundito 491.e
conuulſio ex ardoribus uehemẽtibus, malum 613.d
non ualde Conuelluntur, quibus tumores in ulceribus apparent 611.c
cõuulſio in febre fiẽs, pernicioſa eſt, minime uero pueris 664.b
cõuulſio in febre, manuum & pedum dolores, maligni ſunt 652 e
conuulſio in febre fiens ſedat febrem eadẽ die, aut poſtera, aut tertia 656.f
conuulſio ex medicamenti potione, lethale 614.e
cõuulſio ſi puerperis fiat, febrem excitato: ac cerato multo tepido in ueſicã immiſſo, ac per clyſterem infuſo, colluito 490.b.491.a
conuulſio furori accedens diſſipationem facit 671.a
conuulſio fit aut à repletione, aut euacuatione 612 b
cõuulſio fit ſi ſpiritus multus è naribus feratur 585.d
conuulſio ex ſuperflua purgatione, malum 608.b
conuulſio ex contrarijs ſectioni partibus oboritur, quib tẽpora ſecantur 672.e
conuulſio ex ueratro, lethalis eſt 608.b & 791.c
conuulſio in meracis uomitibus & purgationibus ex medicamentis, mala 675.a
conuulſio ſanguine multo effuſo, lethalis 608.b
conuulſio ex uigilia, malum 613.d
cõuulſio aut ſingultus, in ſanguinis fluxione multa, malum 664.e.f.613.d
conuulſio ex ulcere 688.e
cõuulſio ex uulnere accedẽs, mala 664.b & 672.g
conuulſio eos corripit, quibus manus contrahũtur aut tremulæ fiũt, &c. 585.d
conuulſionis futuræ ſigna, Vide Colli & dorſi perfrigerationes, &c.
conuulſionis curatio 122.e
conuulſioni obnoxij ſunt caput dolentes, exudantes, aluum ſuppreſſam habentes 657.b
conuulſionis, ſi menſes in principio apparuerint, febre non accedente, ſolutio fit 673.d
conuulſionem ſignificant iuxta aurem tumores tremulis, anxioſis 664.b
conuulſionem ſignificãt, humorum de loco in locum decubitus in melãcholicis affectionibus 613.e
conuulſionem quandoq; prouocant fluxiones ex naribus largæ per uim ſuppreſſæ 664.e
conuulſionem ſoluit febris ſuperueniens acuta, quæ prius non fuit: Si uero fuit prius, iam exacerbata. Prodeſt & urinæ tranſitus uitri ſpeciem referens, copioſus, et alui fluxus, & ſomni 664.b
citra Conuulſionem, aut ſanguinis ex naribus fluxum aut coxendicũ dolorem, non liberantur, quibus præcordia non mollia, facies ſana fuerit 662.g
conuulſionem ſignificat urina pelliculoſa 676.g
conuulſionem faciunt tumores difficiles in prægnantibus circa tenue inteſtinũ 674.e
in Conuulſionem definũt, affectiones inſuper rigentes, & quæ ad noctẽ aliquanto magis exacerbantur 651.d
conuulſionem ſignificat ſpiritus in febribus offendens 608.f
conuulſionem inducit ueratrum 606.f
conuulſionem in morbis acutis quæ ſignificent 653.e.d
conuulſionem facit nerui diſſectio 220.b
conuulſionem inducit oculorum obſcuratio cum animi deliquio 659.c
in Conuulſione ante ac retro ſine ulcere, iuueni carnoſo, media æſtate, multæ aquæ frigidæ affuſio, caloris reuocationem facit, calor autẽ hæc ſoluit 202.e
in Cõuulſione febrẽ fieri melius eſt, quàm conuulſionem in febre 602.b
de tertia Conuulſione, tenſioneq; 338.b
à Conuulſione aut diſtentione neruorum occupato, febris accedens, ſoluit morbum 597.b.608.e
à Conuulſione preſſæ ex partu, febrem ſuperuenire, bonum. Et tetano ac cõuulſione occupante, igneum ardorem ſuperuenire, bonum 222.f
quibus Conuulſis oculi intente relucent, neq; apud ſcipſos ſunt, et diutius ægrotant 632.b
à Conuulſione febris ſedatur eadem die, aut ſequenti, aut omnino tertia 122.f
conuulſiones ac anhelationes pueris familiares in ciuitatibus merid. 130.e
conuulſiones à laboribus, & lapſibus, & à plaga, et ſi quis onus maius ſubleuet, & à curſibus & luctâ 228.e
cõuulſiones & tumores circa aurem, dolores fortes circa fauces efficiũt 661.a
conuulſiones pueris ſiunt ad dentitionem accedentibus 91.b.605.e
conuulſiones & tetanicas diſtentiones febris accedens ſoluit 664.b
conuulſiones pueris ſiunt, ſi febris fuerit acuta, & uenter non egeſſerit, &c. 626.f
conuulſiones in febribus acutis, malum 608.f.661.a
conuulſiones, & tetani iis accidunt, quibus tumores in ulceribus apparent & derepente diſſipantur 611.c
cõuulſiones omnes quidem moleſtæ ſunt, & dolores in principio intentos inducunt, & poſtea aliquos cõmonefaciũt. Verum difficillimæ ſunt circa thoracem, & maxime periculoſæ 668.b
conuulſiones fieri ſolent in acutis capitis doloribus, & in torpidis cum grauitate 657.a
conuulſiones repentinas ſoluit febris, alui fluxus 664.b
conuulſiones ex utero affecto, ſine febre, faciles ſunt 632.f.674.g
ad Conuulſiones aliquando adducũt, quæ larga, uiolenta, multa ex naribus fluxerint 633.d
conuulſiones cum uocis interceptione ac exolutione ſiunt ex ruboribus circa aurem ex prægreſſo dolore, in febrib. fientes 658.f
conuulſiones antea non cognitæ in ſtrangulatis ab utero, faciles 664 g
conuulſiones frigida multa affuſa leuat 201.d.609.d
conuulſiones, frigidæ frequens uſus adfert 609.b.c
conuulſiones mitigat calida 709 c
conuulſionibus ſeniores pueri & uiri, nõ amplius in febribus corripiũtur, ſi nõ quid ex ſignis fortiſſimis ac peſſimis acceſſerit, qualia ſane in phrenitide fieri ſolent 626.f
in Cõuulſionibus, ſi uox in die imperi ſoluitur, à magno morbo liberat 491.d
ſine Conuulſionibus pleuritides grauiores ſunt his quæ cum conuulſionibus ſiunt 665.d
in Conuulſionibus uocis interceptio diu durans, mala eſt: parua autem aut linguæ ſiderationem, aut brachij, aut dextrarum partiũ ſignificat. Soluitur autem urinis multis derepente prodeuntibus. Sudores aũt paulatim fiẽtes proſunt: Aceruati uero, itemq; ſanguinis detractiones aceruatæ, lædũt 664.b

à Conuulſionibus non ita ualde corripiũtur, qui à quartanis corripiũtur. Si uero prius corripiãtur, & quartana inſuper accedat, ceſſant 611.d
à Conuulſionibus ſuppurati fiunt: cum uenula conuulſa rupta fuerit, ſanguis effuſus putreſcit & ſuppuratur 226.e
conuulſoriæ & mentis emotoriæ ſunt affectiones ad collum & caput tranſeuntes, leuis ſyderationis modo reſoluentes 663.a.b
conuulſoriæ ſunt frequẽtes in phreniticis permutationes 629.a
conuulſoriæ ſunt urinæ pelliculoſæ, & cũ horrore ſubſidentes 676.g
conuulſorium quid habet ueſica intercepta, tum aliàs, tum cũ capitis dolore. Quæ in his cum torpore exoluuntur, difficiles ſunt, non tamen pernicioſa. Nam & aliquantum mente mouẽtur 676.b
quæ Conuulſorio modo exacerbantur, cũ ſtuporis detentione, abſceſſus iuxta aures producunt 654.f 634.f
conuulſorium quid ſignificat capitis dolor ſoporoſus cum grauitate 657.b
quæ Conuulſorio modo exacerbãtur, cũ ſtuporis detentione, abſceſſus iuxta aurem excitant 664.g.h
conuulſorij ſunt colli & cubitorum dolores 661.a.b
conuulſoria ſine ſudore ſputa defluentia in febriente, leuia ſunt 664.g
conuulſus ex ebrietate cum uocis priuatione moritur, ſi non febris corripuerit, aut ubi ad horam qua crapulæ ſoluuntur peruenit, loquatur 609.a
quibus Conuulſis, oculi intente relucent, neq; apud ſeipſos ſunt, et diutius ægrotant 664.g
cor ſanguini fons eſt 275.a
cor quomodo ſtuuum reddatur, & ex eo torpedo, ex hac autem delirium 339.d
cor uenis & arterijs ſanguinem, hepar uero cordi ſuppeditat 801.d.802.e
cor ex toto uentilari, aures vero priuatim, tum inflari, tum conſidere ac contrahi 94.h
cor 793.b
cor caloris inſiti fons, & principiũ 94.g
cor humorem per arteriam ad pulmonẽ illapſum cum aere ad ſe trahit, non tam quam alimentum, ſed ut medelã 94.e
cor muſculus eſt ualde fortis, non neruo, ſed denſitate ac carnis conſtrictione 94.e.f
cor quia ſolidum ac denſum eſt, ab humore non ægrotat 279.b
cor arteriarum radicatio 197.b.c
cor membrorum omnium calidiſsimũ eſſe ac ſpiritum trahere, diuerſis exemplis demonſtrat 71.e
cor pellicula eſt inuolutum 102.f
cor follibus ſimile quid habet 94.h
cordis ſitus, forma & poſitio 71.b
cordis ſiniſter uentriculus, caloris cuſtodiendi gratia intus craſsior, ac aſperior 94.g
cordis orificia quatuor, & quomodo deprehendantur eodem
cordis fontes reſiccati, mortis cauſa exiſtunt eodem
cordis aures quæ uocentur, earũ utilitas, & ſubſtantia 94.h
cordis torporem & delyrium inducens ſanguis, quare tarde ad ſeipſum refluat 339.d
cordis oſculis ſingulis tres pelliculæ ſunt ſubornatæ 95.a
cordis uentriculorum pelliculæ, nerui & uaſorum aortis principia eſſe uidentur 95.a
cordis dolor poſt rhenum affectionem 559.a
cordis uentriculi duo, eorundemq́; forma & poſitio 94.f
cordis dolor in ſemitertiana circa acceſſionem 564.e
cordis dolor non febricitanti, purgatione per ſuperna opus eſſe ſignificat 606.g
cordis tunicæ uel ueſicæ uſus 95.c
cordis humoris tanta eſt copia, quanta in medelam eſt ſatis 93.c
cordis humor à pulmonis potu 98.c
cordis humoris, & ſpiritus attracti, uacuatio 94.e
cordis pelliculæ, ob arteriam uenoſam ſunt productæ 95.c
cordis ſiniſter uentriculus, ob maiorẽ calorẽ plus aeris attrahit 94.b. 95.a
cordis pelliculæ aliæ in ipſius cordis pelliculis 95.a
cordis ſtrangulatio 445.c
cordis alimentum 802.g
in Cordis ſiniſtro uentriculo, mẽtis ſedes 95.b
cordi (licet ſanguineum humorem maiore copia attrahat) dolor tamen non oboritur 277.d
cor pertuſum, diſſectũmue habere, lethale eſt 612.f
in Corde ac uenis plurimum calidi ineſſe 71.c
corde uulneratus moritur 220.f
coriandrum calidum eſt, & aluum ſiſtit, & ructum acidum ſedat, & ſomnum conciliat, ſi poſtremum edatur 173.b
coriandrũ ſtomacho gratũ eſt, & per aluum ſecedit, tum coctum, tum crudum 306.g
corium Carthaginenſe 730.h.731.a
cornu ouiculæ aut capræ 363.a
corpus ſqualidum aluum male affectam ſignificat: in his ualde rubicũdæ, inſtar purulẽtæ carunculæ, egeſtiones maxime prodeunt 678.g
corpus uapores omnis generis in caput retrudit 97.c
corpus humanum ex quator conſtare humoribus 43.b
corpus & uentriculus conſentiunt 288.g
corpus tranſmutatum, parum efficax ac potens eſt 123.d
corpus ſanum nec ab alijs perturbatum, animi ſapientis cauſa eſt 164.f
corpus ſibiipſi eſſe ſimile ac ex iiſdem cõponi 110.h
corpus æqualiter molle ac calidum eſſe, ſignum bonum, inæqualiter autem à febri teneri, malum 622.a
corpus totum æqualiter caleſcere ac molle eſſe, tum in phrenitide, tum in omnibus circa pulmonem morbis, bonum 666.b
corpus poſt calidam frigeſcit: poſt frigidam uero recaleſcit magis 200.b
ſi Corpus perfrigeretur aut rurſus caleſiat, morbi longitudinem ſignificat 607.b
corpus uelut aciculis pungi uideri in morbo ſiccatorio 257.d 258.e
corporis attenuatio in tibiarum oſsibus fractis 703.b
corporis partes exercitatæ augeſcunt, & ſanæ ſunt: non exercitatæ, contra 747.d
corporis totius aut alicuius partis dolor citra cauſam manifeſtã, repletionis ſignum 184.g
corporis debilitas à ciborũ copia uel inopia aut alia tranſmutatione quomodo contingat 123.d
quicunq; aliqua Corporis parte dolentes plerunq; dolores non ſentiunt, his mẽs ægrotat 602.f
corporis totius dolor poſt Veneris uſum 522.b
corporis grauitas, ubi febrilis calor apprehenderit ac dimiſerit 297.a
corporis totius grauitas, & manuum ac pedum, mala eſt 671.c
corporis magnitudo in pueris, ex temporis multitudine contingit 78.f.g
in Corporis magnitudine iuuentutẽ quidem degere, liberale eſt & non indecorum. Senectutem uero degere, inutile, & deterius paruitate 604.e
quibus Corporis totius tremula quædam impotentia eſt, cum capitis ac colli dolore, ſanguinis eruptio ſoluit 657.a

corporis minima aliqua parte affecta, cur totum corpus affici contingat 110.b
corporis principium nullum, ſed omnia ſimiliter principium, & omnia finis 110.f
corporis partes univerſas, item qualitates primas & ſecundas ab alimento irrigatas, alimentum capere 73.a.b
corporis totius impotentiã ſanguinis eruptiones ſoluunt 634.e
quæ Corporis partes calida, & quæ frigida gaudeant 200.e
corporis partes ſoli expoſitæ, nõ exudãt, quòd ſudor à ſole educitur ac domatur 133.a.b
corpus uelut à puſtulis rubeſcit: quib. ſputa ſalſuginoſa, ac tuſsis ſupprimuntur 660.e
corporis aliqua pars ſtupida, melancholicum 614.g
corpori hyemẽ ferre melius eſt, quàm exerceri matutino tempore 181.d
corpora quocũq; quis purgare uoluerit, fluida fa.ere oportet. Et ſi quidem ſurſum, ſiſtere aluum. Si uero deorſum, humectare 615.c.602.f
quæcũq; Corpora formæ peregrinæ in ſomnis apparent, & hominem perterrent, ciborum inconſuetorum repletionem, & ſecretionem, & bilis superne ac inferne eruptionem, & morbum periculoſum ſignificant 194.g
corpora ſicciora morbos magis recipere, ac magis dolere à natura, atq; in eiuſmodi corporib. eſſe longiſsimos 110.f
corpora exercitata ac denſa citius à pleuriticis & peripneumonicis morbis pereunt, quàm inexercitata 667.b
corpora cogũt quotidianæ cõſtitutiones Aquiloniæ, mobiliora item expeditioraq; & coloratiora, & auditu ualentiora reddunt 604.b
corpora humectant ac ſoluunt Auſtrinæ tempeſtates 604.b
corpora denſam carnem habẽtia, iis quæ raram habent, à carnium eſu magis leduntur 49.d.186.g
corpora quæ in uigore ſunt, & ætate fœcunda, augeri poſſunt 159.c
corpora ignis fortiſsimi, & aquæ duriſsimæ temperamentũ ſortita, fortia quidem & robuſta fiunt, ſed multa opus habent cuſtodia 161.d
corpora fortiora ſunt, quæ plurimas animas nutrire poſſunt: imbecilliora, ubi hæ diſceſſerint 159.c
corpora non pura quanto plus nutries, tanto magis lædes 602.f
corpora nulla perire, neq; fieri quæ prius non erant, uerum permixta ac diſcreta alterari 154.g
corpora & pili nigri à bile copioſiore 142.b
corpora cur hyeme tarde & modice exerceri debeant 181.d
corpora, tum hominum tum animantium reliquorum triplici nutrimento ſuſtentari 145.a
corporum ſtructuras in affectibus multũ inter ſe differre 642.f.g
corporibus ſiccis neq; glandula, neq; pilus ineſt: raris uero & exercitijs deditis, utrunq; 97.a
corporibus tarditatem & languorem afferunt Auſtrinæ tempeſtates 605.a
corroſiuum 450.b
corrugari intrinſecus, malum 533.a
corruptio omnibus mutua inter ſe eſt, maiori à minore, & minori à maiore: reliqua omnia, ut corpus & anima hominis gubernantur, & augentur 155.a
corrupta quæcunque torpeſcunt, euulſa uena ulcerato, ac ſanato 491.c
corruptiones carnium 752.f
ex Corruptione, abſceſſus oſsis 615.d
coryzæ ſeu grauedinis cauſa & curatio 24.f
coſta uiginti diebus corroboratur 741.b
coſtæ, à curru onuſto confractæ 523.a
coſtæ ſeptem 112.g
circa Coſtam ſpuriam dolores graues ſoluit uenæ ſectio, & purgatio deorſum 597.a
coſtarum proceſſus de uerticulis 737.a
coſtarum fractura 741.a
coſtarum coarticulationis conſideratio 101.d
coſtarum inflammationes poſt æſtatẽ pluuioſam & auſtralem 135.d
in Coſtis abſceſſum facit dyſenteria intempeſtiue ſuppreſſa. Vide, Abſceſſus in coſtis
circa Coſtas carni contuſæ, quando uſtio conueniat 742.e
coxa ad internam partem eluxata, à natiuitate aut adhuc infanti 744.b
de Coxa 101.b
in Coxa, doloris curatio 510.b
coxæ dolor ante conceptionem 484.b & 485.a
coxæ femoris, & tibiæ extenuatio 703.c
coxæ dolor acutus ab immunditia non purgata & à praua purgatione 523.d
coxæ dolor in morbo articulari 564.g
coxæ, inguinis, & commiſſurarum dolor 519.b
coxæ gibboſorum infra ſeptum tranſuerſum magis excarnes 735.b.c
coxæ, & oſsis marcor 520.b
coxæ dolor in morbo articulari, mẽſibus non prodeuntibus 529.a.b
ad Coxam quibus morbi ex abortu & tumoribus circa uterum deſinant. Vide, quibus circa Vterum, &c.
ad Coxam dolor fortis, tuſsim ſiccam ſoluit 491.b
ad Coxam abſceſſum & dolorem, & in febre, & ſine febre ſignificat urina cruda multo tempore manens, alijs ſignis ſalutaribus 676.e.f
in Coxam incumbentes uteri 610.g
ad Coxas dolores unà cum febre ardente, in doloribus ad præcordium, ſine uoce 631.a
in Coxis dolor erit, ſi mammæ ex gracilibus fiant duræ 610.b
ad Coxas dolor, partium ſupernarum dolores ſoluit 492.b
coxarum dolor fortis, uide 662.g
coxarum dolor febrem ardentem ſoluit 596.b
ad Coxendices dolores fiunt, quibus dolores ad præcordia in febre, uoce intercepta, ſine ſudore ſoluuntur 662.g
ad Coxendices dolores fiunt, & unà cum febre ardente aluus deorſum erumpit, quibus dolores in febre ad præcordia exiſtẽtes, ſine ſudore ſoluuntur 662.b
coxendicis cartilago intus concreta, & articuli cõglutinati, claudicationis cauſæ 338.e
coxendicis, capitis, manuum, aut aliarum partium doloris, in utero cõceptio ſolutio eſt 84.b.85.a
de Coxendicis articulis, qui acetabula dicuntur 113.a
de Coxendice à pituita excitato 337.d
de Coxẽdice à ſanguineo humore creato 338.e
de Coxendice à bile contracto 337.d
coxendicum, inguinum, & capitis doloris, ex impletis ac tumidis uteris curatio 125.d
citra Coxẽdicum morbum, aut ſanguinis ex naribus fluxum, aut conuulſionem, nõ liberantur, quibus præcordia non mollia, facies ſana fuerit 662.g
coxendicum morbi conſideratio 649.b & 99.b
quibuſcũq; à Coxendicum morbo diuturno uexatis, coxa excidit, his crus tabeſcit, & claudicant ſi non uſti fuerint 613.c
in Coxẽdicum morbo humores in articulis reſiccati, condenſantur 337.a
coxendicũ morbus fortaſſe continget, quibus ſanis circa lumbos frigiditas, & grauitas ex leui cauſa, et aluus ſuppreſſa, ſuperno uentriculo probe offi: um ſuum

ſuum preſtante 671.b
ex Coxendicum morbo à ſole nato, claudi 337.a
de Coxendicum dolore à fluxione capitis 118.b
coxendicum dolores etiam autumno fiũt 605.b
coxendicũ tabes. Vide, Tabes coxendicũ
quibuſcunq; à Coxendicum morbo uexatis coxa excidit, & rurſus incidit, his muci accedunt 613.e
coxendicum et capitis dolores quomodo ex retentis menſibus proueniãt 125.d
coxendicum & articulorum ex fluxionibus affectiones 114.b
ad Crapulam & capitis dolorem ieiuniũ malum 589.b
quæcunq; præter naturam Craſſæ exiſtentes, attenuantur, non concipiunt in utero, his omentum oſculum uteri comprimit, & priuſquã attenuentur, non concipiunt 610 g
craßi admodum ſecundum naturam magis cito moriuntur q̃ graciles 603.c
craßi morbi, qui 334 g
de altero morbo Craßo 335.b
de alio Craſſo morbo à pituita putrefacta 336.f
de Craſſo morbo quarto 336.b
craſſos ac graciles quomodo ad uomitum præpares 48.b
crateuas radiciſeca 782.e
qui Creſcunt, plurimum habent calorem innatum: plurimo igitur opus habent alimento. Sin minus, corpus conſumitur. Senibus autem modicus eſt calor: quapropter paucis fomitibus opus habent, à multis enim extinguuntur. Ob hanc etiam cauſam febres ſenibus non ſimiliter acutæ fiunt: frigidum eſt enim ipſorum corpus 601.e
creticus calceamentorum modus 750.f
crethmõ in uino tædaceo, in menſibus occultatis 372.e
quibuſcunq; Cruda deorſum ſecedunt, ex atra bile ſunt: ſi plura, copioſiore: ſi pauciora, pauciore 615.c
cruditas ex uia & potu 565.e
qui ſæpe Cruenta ac cruda per aluum egerunt, plurimum in febre ſomniculoſi ſunt 91.c
crus totum quando breuius appareat 745.a
crus læſum, luxationi minus obnoxium 745.a.b
crus claudum ex partu ab uteris 407.c
crus iis contabeſcit & claudicant, ſi non uſti fuerint, quibus à coxendicum morbo diuturno uexatis, coxa excidit 613.c
cruris luxatio iis qui adhuc ſunt in uentre, uel äuctione 745.c
cruris fracti decubitus 704.b
crura & maxillæ rigidæ 522.g
crura per ſomnum læſa habentibus, uomitibus reuellendum eſt, & lucta ampliore utendum 193.b
crura tumida uelut ab aqua inter cutẽ ei cui ſpinalis medulla reſiccata 317.b
crura ſupinè iacentis ualde incuruata eſſe ac complicata, lethale 618.f
crura in febribus tuberculoſa. Vide, quib. in Febribus crura fiunt, &c.
crurum & brachiorum uſus 793.d
ad Crura abſceſſus in periculoſis pulmonis inflammationibus, omnes quidem commodi ſunt, optimi autem, ſputo purulẽto pro flauo fiente 623.c
ad Crura purgatio, bilioſis ualde, in febribus maxime 487.b
dolor fortis ad Crura tußim ſiccam ſoluit 491.b
quibus circa Crura ac infernas partes dolor, &c. ſoluit uenæ ſectio, & alui fluxio 662.f
ad Crura dolores in angina, citra notas, cum febre, pernicioſi 665.c
crurum dolor in febre acuta 479.d
crurum dolor fortis 662.f.g
crurum amborum articuli ſtatim à natiuitate aut præ morbo elapſi 745.d
crurũ ac genuũ dolor ex aßiduo leguminum eſu 490.g.537.b
crurum effœminationes, uelut ſi aut ante morbũ iter feciſſet, aut ſtatim ex morbo: eo quod fortaßis ex laßitudinibus in articulos abſceßit, ex quo crurum effœminationes 532 g
crurum ac manuum impotentia 549.a
in Cruribus, coxis, lumbis, &c. puſtulæ 565.a
in Cruribus hydropici tumor, cum tußi, malum 491.b
cruſtarum circa umbilicum & in ipſo uſtarum uſus in ſplene floreſcente 119.b
cruſtarum in capitis morbis inuſtio quibus partibus facienda 239.a
cubitus proceſſus ex caſu ſauciati 558.b & 559.a
cur Cubitus & manus non eiuſdem cum coxæ laxatæ, calamitatis ſint participes 744.g
cubiti gibbus quibus recrudeſcat 728.f
cubiti oſſa, circa manus articulum, cum ulcere 751.a
cubiti gibbus luxatus aut emotus 728.e
in Cubiti gibbis diſſectiones, præſertim quæ ſunt cum inflãmatione ad ſuppurationem perueniũt, ad ſectionesq; ac uſtiones 644.e
de Cubito ſeu manu 112.b 113.a
cubito uulneratus 526.b
cubitorum ac colli dolores, conuulſorii ſunt 661.a.b
cucumis pepo, & urinam cit, & aluo ſecedit, ac leuis eſt. Alter aũt nõ pepo, frigiditatem quandam exhibet, & ſitim ſedat. 306.b
cucumeris ſemen per lotium magis abit quàm ſeceſſum: explet autẽ & craſſefacit 170.g
cucumeres crudi, frigidi ſunt, & ægre cõctiles: maturi autẽ & pepones, minguntur & per aluum ſecedũt: uerum flatuoſi ſunt 174.f
cucurbita, & beta, & blitum, & rumex reficiunt, & per humiditatẽ ſecedunt 306 g
cucurbita frigefacit & humectat 173.c
cucurbitas magnas in uerticulorum intro obliquatorum attractione nullam uim habere 740.g
uelut Culicũ puncturæ, aluo turbata ſuppreſſa, breui erumpunt, & ad oculos lachrymoſus abſceſſus deuenit 674.b 675.a
cupiditates malorum miniſtræ 779.e
curatio à morborum cauſis inchoanda 376.e
curandi gratis qui, & quando 36.b
in Curãdis morbis anni temporum ratio obſeruanda 803.b
in Curandis morbis morborum cauſæ tollendæ 110.b
de Curationibus ad conceptionem 455.d & 456.e
de Curæ morbi difficilis ſignis & curatione 260.e
cuſpis ex inguine ſexto tandem anno exempta poſtquam eſſet infixa 525.a.b
curſus per funem attenuant 181.b
curſus longi ac curui, in ueſte, recti reuertẽtes, & circulares, quam ſinguli uim habeant, quibusq; potißimum conueniant 177.b.c
quibus Cutis circumtenditur arida ac dura, hi ſine ſudore moriuntur. Quibus uero laxa ac rara, cum ſudore moriuntur 539 b.611.d
cutis circa frontẽ dura, & circumtẽta ac arida, & color totius faciei pallidus; aut etiam niger, & liuidus, aut plumbeus, nulla manifeſta cauſa præcedẽte, ſed ex morbo talis, ægrum morti proximum eſſe ſignificant 617.c
cutis ab oßibus citra pus diſcedens 529.d
cutis color plumbiformis in ileo 333.b
cutis ipſa ſuperne exulceratur calidæ aſperſione 199.b
cutis conſidentis corrugatio, renutritæ

extenſio 536.e
cutis ſubſtantiæ uſus 105.a
de ſummæ Cutis aſperitudinibus, & ſcabiei ſpeciebus 302.f
cutem mollit & attenuat calida 609.c
cutem obdurat frigida 609.c
in Cute aſperitudines miliaceæ 486.h
cyceō ſolum in aqua quidem frigefacit ac nutrit, in uino uero calfacit ac nutrit, & aluum ſiſtit 169.b
cyceon poculum ex herbis uinoq; temperatum 512.g
cyceon in melle calfacit quidē minus ac nutrit, per aluū uero magis ſecedit, ſi non meracum mel fuerit: ſin minus, non ſecedit, ſed aluum ſiſtit 169.b.c
cyceō, aut farina cocta, in pulmonem, aut eius fiſtulam perueniēs, hominem enecat 290.f
cyceones, hoc eſt farinæ omnes in lacte bene alunt 169.c
cydonia aſtringunt, & non mouent aluū: ſucci autem malorum, uomitus ſiſtunt, & urinam cient, & ante uomitum odores ipſorum idem præſtant 174.e

D

Deambulatio à cœna, & aluum, & corpus, & uentrem ſiccat, ipſumq; amarum fieri non ſinit, &c. Corpus quidē igitur repletur, aluus uero attenuatur 177.a
deambulationes matutinæ attenuant, & partes circa caput leues & agiles ac promptas reddunt, & aluum ſoluunt 177.a
deambulationes à cœna humidioribus naturis conueniūt, quò alimētum ſiccius anima ſuſcipiat ab ingredientibus & ingeſtis 163.e
deambulationes matutinæ humidiore tēperamento præditis ideo conueniunt, quod humoris tranſitus euacuātur, neque animæ meatus obturantur 163.c
deambulationes poſt exercitia corpora pura reddunt & attenuant, non permittentes carnis colliquationem fieri præ labore, ſed ipſam depurgāt 177.b
debiliores cibi breuem uitam habent 538.g
debilitatem quæ ſignificent 603.a
debilibus, nec tamen tabeſcentibus, aut ex febribus longis laborantibus lac conuenit 611.b.c
debilibus ſorbitiones poſt cibum dandæ 304.f
decimeſtres maxime educantur quòd fortiſsimi ſunt, & plurimum à uulgarium puerorum tempore abſunt 78.f
decoctum malicorij in reciduis 546.f
in his qui Decolores, uſq; ad ſeptē annos uires recolligunt, & ſpiritus in uijs aceruatus, & terræ concupiſcentia, ſanguinis corruptionem & exolutionem ſignificat 664.f
decretum Athenienſium 794.g
decretoriorum dierum eadem quæ in utero gerentibus ratio 78.b
decubitus optimus eſt, uelut quis ſanus ſolitus fuit. At ſupinum iacere, cruribus extetis, bonum non eſt, &c. 671.d
decubitus ægrotorum conſideratio, ex anni tempore, & iuxta genera 34.g
decubitus pronus ſi fiat, & de lecto ad pedes delabatur, horrendum eſt 618.f
à Decubitu notæ, ſeu quomodo cubare ægrum oporteat 618.e
ex Defatigatione itineris per æſtatem, aqua ſubter cutem 323.d
ex Defatigatione, tibiarum tumores, cum calore 484.f
defluxiones inducunt frigida, uelut nix et glacies 609.d
defluxiones in uentrē ſupernum in uiginti diebus ſuppurantur 614.g
defluxiones in ualde ſenibus propter raritatem ac eliquationem uenarum contingunt, adeò, ut aliqui derepente pereant, aliqui uero ſemiſiderati dextra aut ſiniſtra fiant 135.b.c
ſi Defluxus à cerebro in uenas (de quibus prius) defluxum fecerit, mutus fit & ſuffocatur, & ſpuma ex ore effluit, & dentes conſtringuntur, & manus conuelluntur, & oculi diſtorquētur, & nihil ſapiunt, aliquibus etiam ſtercus inferne ſecedit 212.g.h
defluxus ſi denſiores, ac crebriores fuerint, crebrius morbo comitiali corripitur homo 212.g
ſi Defluxus à capite in uentrem proceſſerit, profluuia alui apprehendunt eod.
à Defluxu de capite & ruptione uenarū craſſarum tabes periculoſiſſimæ ſunt 669.b
defectus aliqui opificibus, alij ipſis operibus ſunt imputandi 13.d
deformitas omnibus deteſtabilis 732.h & 733.a.b
deglutitio uiolenta, mala eſt 665.d
neq; Deglutire, neq; collū conuertere poſſe, ut plurimum lethale eſt 661.c
deiectiones, non multitudine æſtimare oportet, ſed quandiu prodeāt qualia oportet, et facile æger ferat. Et ubi opus eſt, uſq; ad animi deliquium ducere oportet, ſi ſufficiat æger 602.e
delaſſati, in ſtragulis ac ueſtimentis doloroſi 631.d
delaſſatis in febribus, ad articulos, & circa maxillas maxime, abſceſſus fiunt 607.a
deligamenta qualia eſſe debeant 691.e
deligamentorum multitudo, longitudo, latitudo 692.g
deligatio medicinæ propria eſt, quū æger opem ſentit 29.h
deligatio omnis ad decliuia & acuminata fugit 691.a.b
deligatio quō fieri debeat 691.a.b. 693.h
deligationis duæ ſpecies 690.h
deligationis initium 691.d
deligationis clauiculæ modus 726.f
deligationis ratio, & medicamentorum offerendorum, diligenter conſideranda 29.a.b
deligationis pulchræ ſpecies 690.h
qui Deligatione curari nequeant 710.e
deligationes etiam in uenarum ſectionib. impetum faciunt, fortes uero ſanguinē impediunt 489.a
delyrus ſi dentibus ſtrideat, cui non familiare à puero fuit, perniciosum ualde exiſtit 618.f
in Delyris, oculi ſunt intuendi. Si enim frequenter moueantur, furioſos hos fore timor eſt 619.a
delyrantes 98.g
delyrantē dentes collidere aut ſtridere, penitus lethale eſt 659.d
delyraturi non diu latere poſſunt, ſi quis nouerit quibus hic morbus cognatus eſt, aut prius aliquando inſaniuerunt 637.a
delyrium ex plaga in caput, malum 613.d
delyrium ſi in febrium principijs acceſſerit, periturum hominem ſciendum eſt 643.c.d
delyrium ex ſanguinis fluxu, malū 613.d
delyrium ex potu multo, malum eod.
delyrium in febre non intermittēte, lethale 607.d
delyrium aut turbationem ſignificat pulſus in præcordio 619.a
delyrium ſignificat, ſpiritus magnus, & qui per multum temporis interuallum exſpiratur 618.g 660.h
delyrium in febre ſignificat, egeſtio ualde rubicunda 678.e
delyrium ſignificant, ſputa rotūda 536.f
delyrium & torporem cordis inducens ſanguis, quare tarde ad ſeipſum refluat 339.d
delyrium in ſpiritu, & ſudore, lethale eſt: lethale eſt & in ſpiritu, ac ſingultu 653.d
delyrium ex uoluulo, malum 613.d
delyrium unde 236.e
delyriū & febris uehemens, ex dentis corruptione, lethale eſt 660.e

delyrium inducit tumor & rubor in eryſipelate ad pulmonem cõuerſus 625.b
delyrium ſignificat inuentrem decubitus, ſi quis non ſit adſuctus dum ſanus fuit ita dormire 618.f
delyrium ex oßis diſſectione, ſi ad uacuũ uſq; proceſſerit 614.e
delyrium ſedans ſomnus, bonum 602.f
delyrium & mors ex uulnere non graui 642.g
delyrium ex uigilia, malum 613.d
delyrij metus eſt, ſi abſceſſus euaneſcant, aut recurrant, ſputo non prodeunte, ſebreq; permanente 623.d
delyrij ſignum eſt, oculorum audacia 533.a
delyrij futuri ſigna 585.d
delyrij ſignificationem, noctes plus quàm dies præbent 586.g
delyrio ſoluuntur tremores, qui in febribus ardentibus fiunt 612.g
delyria cum ſopore, conuulſoria 653.d
delyria prædebilitatorum peßima ſunt 654.e
delyria, circa neceſſaria, peßima: quæ ex his exacerbantur, lethalia ſunt 654.e
democritus quatenus inſaniæ morbo laborare uiſus 779.d
democriti riſus 777.a
dens quintus ab anterioribus 510.e
ex Dentis dolore maxillæ in tumorem eleuatæ 527.a
ex Dentis corruptione febris uehemẽs ſuperaccedens, & delyrium, lethale eſt, &c. 660.e
dentis & maxillæ dolor uehemens 559.b
dentis corruptio abſceſſum circa gingiuã factum ſoluit 660.e
dentes collidere aut ſtridere, quibus non familiare id eſt à pueris, furioſum ac lethale eſt. Iam uero delyrans ſi hoc faciat, penitus lethale eſt 618.f. 659.d
dentes primi naſcũtur à uictu in utero, & poſtea lactenti à lacte: excidũt aũt, ubi ad annos primi alimenti peruenerint 72.b
dentes plures habentes, longæ uitæ ſunt (491.d
dentes purgans & bene olẽtes faciens pharmacum 441.d (72.b
dentes cur alij alijs poſterius naſcantur
dentes ſapientiæ quibuſdam in quarto ſeptenario naſcuntur 73.c
quibus uiſcoſa circa Dentes in febrib. adhærent, his fortiores febres fiũt 607.d
dentes ex phagedæna eroſi 510.c. 524.b & 525.a
dentes reſiccari pernicioſum eſt 659.d & 660.e
dentes poſtremi corroſi 512.f
ad Dentitionem accedentibus, gingiuarum pruritus, febres, conuulſiones, alui profluuia, & maxime ubi dentes caninos producunt, tũ craßißimis pueris, tum his qui duros uentres habent 605.c
in Dentium Dolore, quibus de ſupercilio tenuia diſcedunt, his à pipere poſtridie bene affricto, craßiora deſcẽdunt, ſi etiam alia non obtinuerint 539.c
dentium ſtridor pernicioſus, quibus non & ſanis familiaris eſt 629.d
dentium numerus 803.a
dentium completio anno ſeptimo 75.d
poſt Dentium dolorem auris ſuppuratio 510.f
de Dentium generatione 72.b
dentibus ſtridere in febribus quibus non familiare id eſt à pueris, furioſum ac lethale eſt 618.f
in Dentibus circumcirca uiſcoſa, his malũ eſt hiare ac fixis oculis intẽdere 515.d
dentibus frigida inimica 200.e 609.c
dentifricium ad oris mulieris fœtorẽ, gingiuis malis ac prauis 441.c
in Dentitione febris acuta pueris accedẽs conuulſionem quandam inducit 91.b
non omnes in Dentitione conuulſi moriũtur, ſed multi etiam ſeruantur eod.
quicunq; Dentientes habitiores manẽt, et altiore ſomno utuntur, periculũ eſt ne conuulſione corripiantur eodem
qui hyeme Dentiũt, reliquis ſimilibus exiſtentibus, melius liberantur eod.
qui cum tußicula Dentiunt, tardius dentes producũt, in perpunctione aũt magis graciliſcunt eod.
denigrationes oßibus adhuc ſanis 752.g
denſitas corporis ad perſpirationem, quibus minus aufertur, morbidiores 197.b
quæ Denudata ſunt, ægre tranſmutantur 198.g
deorſum multum purgatus 524.f
deſipientiæ prædebilitatorum peßimæ 628.f.g
deſipientiæ cum riſu quidem fientes, ſecuriores ſunt: cum ſtudio uero ſerio, periculoſiores 613.b
deſipientiam ſignificant rari circa latus dolores 628.b
ſi quis Deſipiat, caput irrigato, ſi non præcordia fuerint eleuata 491.a
deſipientes & ſtupidi naſcuntur, ſi ignis in corporis tẽperamento ab aqua præſenti ſuperetur 164.e
deſquamata, ambuſta, in ſuperficie, frigidam moleſte ferunt 200.b
deſtillatio, & tußis multa 559.d
deſtillatio à cerebro in pulmonem & fauces, & palatum, & reliquum corpus contingit, ubi cerebrum plurimum de ſeipſo liqueſcerit 74.e
deſtillatio in nares hyeme, Timochari poſt uenerem reſiccata 527.b.c
deſtillatione tonſillas uexatas habentibus his aluus amplius ſubducta, ſiccas tuſſes ſoluit 91.d
deſtillationes cum tußi ſenibus accidunt 605.d
detractio quibus fiat 535.a
deus eſt qui maxima ac ſceleratißima peccata purgat ac purificat, & liberatio noſtra exiſtit, &c. 211.a
à Deo aliquid purum accipere uideri, bonum eſt ad ſanitatem 192.b
diæta circa ſolſtitia diligenter obſeruanda 182.e
diæta in ulceribus 760 f
de Diæta æſtatis tempore inſtituẽda 182.f
de Diæta per autumnũ inſtituenda 183.a
cur Diæta laborum cõmenſurationi per omnia reſpondens præſcribi nequeat 180.g
de Diæta ſcripturo, ciborum ac potuũ facultas, neceſſario cognoſcẽda 153.a.b
de Diæta diuitorũ, et quibus ſanitatis ſtudium præcipue curæ eſſe ſolet 183.b
diæta multitudinis ac uulgi qui ex neceßitate uitã tranſigunt, & qua ratione ſingulis anni partibus diætam inſtituere, ac primum hyemis tempore debeant 180.h 181.a.b
diæta mala eſt, primum, quum quis plures cibos liquidos aut ſiccos in corpus ingerit, quam ipſum ferre poßit. Deinde cum uarios & diſsimiles inter ſe cibos adſumit, ſeditiones enim mouent quæ ſunt inæqualia 146.f
diæta idiotarum & priuatorũ, qualis hyeme, uere, æſtate, & autumno eſſe debeat 47.e
quomodo Diæta uerno tempore inſtituenda, & corpora ad æſtatem ſint præparanda 182.e.f
diætæ ad ætates, ad anni tẽpus, & ad corporum ſpecies conſtituendæ 48.e.f
diætæ in fluxib. mulierũ cõſtitutio 414.b
dicentibus attendendum, facientibus incũbendum 38.g
dies primi & ſeptimi in morbis & fœtibus plurimum ualent 78.g
dies indicatorij 600.e
ſi Dies quarta ſimile qd tertiæ habuerit, ex ijſdem illis æger in periculo uerſatur 585. d
dierũ Criticorũ ratio & cognitio 792.g
dierum in ægrotis medico habenda ratio 78.g.h
diebus imparibus cur maxime doleãt ægroti, illiſq; dieb. moriãtur 282.e

diebus imparib. humores turbantur, quare medicamenta purgantia illis diebus non ſunt exhibenda 282.b
in Diebus iudicatorijs perfrigerationes ex ſanguinis eruptionibus uehementibus, peßimæ ſunt 663.c
digitus index, & infernum os dextræ manus, ab anchora confractum 527.d
digitus magnus, & os dextræ manus confractum 554.f
ſi Digiti ac pedes penitus nigreſcant, minus pernicioſi ſunt quam liuidi 620.e
digiti, labia, & aliæ partes, ſubtremulæ 515.a.b
digiti magni in pede luxatio 554.g
digiti articuli luxatio, cognitu facilis 729.b 757.d
digiti ac ungues ad corporis grauitatem etiam liuidi facti, mortem in propinquo eſſe ſignificant. Si uero penitus nigreſcant, minus pernicioſi ſunt liuidis 671.c
digitorum aut pedis, aut manus, articuli luxatio cum ulcere 751.e
digitorum oſſa & articuli ſimplicia ſunt, manus autem & pedis multa alia, alioque modo coarticulata 101.a
digitorum articulos faciunt oſſa omnia quæcunque inter ſe committuntur 113.a
digitorum manuum, ac pedum, eadem quæ in arborum ramificatione, ratio 60.g b
digitorum nomina 803.a
quibus Dijs in rebus ſecundis, & quibus in aduerſis ſupplicandum 193.a
dilatio ab omni arte aliena eſt 782.g
diſciplinarum ſtudioſi, ſolitudinis & tranquillitatis amantes 779.b
diſparationis oßium ſignum 728.g
diſpoſitio athletica 197.c
diſſectio & ſedes, idem 683.b
dißimilis, ſi uergant ſurſum eleuata, inferne ſoluere, & contraria per eadem: uelut eſt capitis purgatio, uenæ ſectio, quando non temere detrahitur 533.b
diſſolutum eſſe, malum eſt 533.a
diſtentio ex ardoribus uehementibus, malum 613.d
diſtentio ſubmollis quibus in dextris fit, phrenitici ſunt, ſi non ſoluatur febre deſinente 515.c
diſtentio circa quas partes maxime fiat 693.a
quandoque in Diſtentione ſine ulcere, iuueni carnoſo, æſtate media, frigidæ multæ affuſio, caloris reuocationem facit. Calor autem hæc ſoluit 609.c
in Diſtentione in dorſum fiente ſudare, et corpus diſſolui, & in eadem affectione reuomere per nares, aut clamare, aut nugari, ſi ab initio uox intercepta fuit, lethale. In poſteriorem enim diem mortem ſignificat 665.a
quicunque à Diſtentione antrorſum ac retrorſum corripiuntur, in quatuor diebus pereunt. Si uero has effugerint, ſani fiunt 609.a 696.f
diſtentiones neruis ſunt ualde familiares 112.f
diſtentiones mitigat calida 609.c
diſtentiones ad pedes & ad lumbos ex menſibus, ſuppurationem inducunt, itemque quæ de aluo uiſcoſa graueolentia cum dolore prodeunt 673.d
diſtentiones corporis, malum 533.a
diſtentiones inducit frigida 609.c
de Diſtentionib. (Tetani appellati) ſignis, & curatione 265.d 266.e
in Diſtentionibus ante & retro fientibus, & in tergum ſolum contingentibus, ſi maxillæ ſoluantur, lethale eſt 665.a
diſtortio manuum ac pedum, inſaniam facit 122.f
quæ plurimum Diuerſa ſunt, maxime concordant ac delectant 153.f
ſi quid Diuini in morbis, cognoſcend. 617.b
doctrina quantumuis multa, non tamen immodica putanda eſt 780.e
dolor quibus inceperit primis diebus, & quarta ac quinta magis premuntur, hi ſeptima à febre liberantur 594.e
dolor ex purgationis corruptione 462.b
dolor inter ani & ſcroti intercapedinem, partes circa ueſicam affectas ſignificat 608.b
doloris exortibus, frigida conuenit 202.e
doloris ad humeros & claniculas in pleuritide, cauſa 231.b
doloris ex femore progreſſus, malignus 652.e
(262.g
doloris ex cerebri repletione, cauſæ
dolorem & deſipientiam ſignificat flatus cum ſtrepitu exiens, ſi non uolens homo ultro ita flatum emittat 671.d
dolorem & mutationem ſignificat, urina bonam habens ſubſidentiam, derepente non habens 676.g
dolorem in locis infernis fortem, ſurditas ſoluit: item ſanguis multus ex naribus erumpens 490.b
dolorem non ſuppurantem facit frigida 609.c
ex Dolore diuturno partium circa uentrem ſuppuratio 613.d 614.e
à Dolore liberatum eſſe, ſignum bonum eſt: dolorem non ſedari, malum 622.e
quibus Dolores fiunt derepente, præcordium eleuatum eſt ſuperne: & ſi circa ſpuriam coſtam graues dolores fiunt, his ſolutio fit uenæ ſectio, & purgatio deorſum 597.a
dolores diſparentes citra manifeſtam cauſam, pernicioſi ſunt 665.e
dolores contrarijs ſanantur, idque etiam unicuique morbo proprium eſt 123.b
dolores modice acuti ad claniculam aut ſurſum tranſeuntes, pernicioſi 653.b
dolores in omni pleuritide pleranque magis interdiu, quam noctu leniores fiunt 269.b
dolores ex itinere contracti 588.b
dolores repentini citra febrem à pituita et bile compacta 297.c
dolores repentini et animi deliquia 448.f
quicunque Dolores ex his locis non ſedantur, neque ad ſputorum purgationes, neque ad ſtercorum alui ſubductionem, neque ad uenæ ſectiones, et uictus rationem ac medicamenta, eos ad ſuppurationem uerti, ſciendum eſt 621.d
dolores circa generationem puris magis contingunt, quam facto iam ipſo 603.d
dolores eximit calida 609.c
dolores fortißimos quomodo quis dinoſcat 484.g
dolores circa Vmbilicum palpitantes, habent quidem aliquid quod mentem emouet. Verum circa iudicationem his ſpiritus aceruatus cum prompta tenſione penetrat 629.b
dolores abſque ulcere, frigida multa affuſa leuat 201.d. 609.d
dolores ſine manifeſtis cauſis, et diuturni, & in toto capue, &c. 648.e
dolores ſtrangulatorij in faucibus, habent quid conuulſorium, tum alias, tum à capite oborti 631.d
dolores ad infernas partes, ſonitib. in faucibus, toleratu faciles 632.e
quicunque Dolores ex dorſo ad cubitos deſcendunt, uenæ ſectio ſoluit 612.f
dolorum in uentre errantium bilis cauſa eſt 297.c
doloribus duobus ſimul fientibus non ſecundum eundem locum, uehementior obſcurat alterum 603.c
in Doloribus proximum uentrem purgato 538.b
qui bene Dormiunt, & habitiores ſunt, multum alimentum adſumunt, idque adiicit, non ſufficienter diſtributum 91. b.c
non Dormire, neque noctu neque interdiu, peßimum eſt. Aut enim præ dolore ac afflictionibus uigiliæ adſunt, aut delyrium aderit ab hoc ſigno 620.f
dormire noctu quemadmodum ſecundum naturam conſuetum nobis eſt, interdiu uigilare oportet. Si uero hoc fuerit transmutatum, peius eſt: minime uero lædi poterit æger, ſi dormiat mane ad tertiam diei partem. Qui uero ab hoc tempore fiunt ſomni, deteriores ſunt 620.e 672.e
de Dorſalis morbi ſignis 254.b

in Dorſali morbo, urina cruenta, quid ſignificet: Vide, Vrina cruenta in dorſ.
à Dorſali medulla tabis generatio 252.f
ex Dorſi dolore ægritudinis principia difficilia ſunt 663.a
dorſi ac colli perfrigerationes, conuulſoriæ ſunt 653.d
in Dorſi ac pectoris dolore mictio cruenta, ſuppreſſa, pernicioſa eſt doloroſe 661.b
dorſum frigida magis aggrauatur 200.f
dorſo ac coxēdice dolēte, à poplitibus & malleolis, uenæ ſectio forinſecus eſt facienda: Lumbis uero ac teſtibus, intrinſecus 103.d 44.b 45.a
ex Dorſo horrores frequentes, celeriter translabentes, moleſti 630.b
in Dorſum percuſſus 529.c
quæ Ducere oportet, quò maxime repūt, eò ducere oportet, per conuenientes locos 601.d
dulcis fiunt omnis coctura 133.c
dulcia, pinguia, ac oleoſa replent, quia ex modica mole multū diffunduntur 175.b
de Duritia & mollitie ac cauitate oſsis capitis 681.b
(cunda, &c 675.a
duricias facit, &c. à ueratro uomere rubi
durities circa uentrem cum dolore, in febribus cum horrore cibos auerſantib. aluo parum ad purgationem humectata, non ſuppurantur 679.b
(615.d
dyſenteria, ab alui profluuio ſuperuenit
dyſenteria, lienteria, ac diarrhœa, morbi ſunt conſimiles 300.f
ſi à Dyſenteria occupato, ueluti carnes ſubierint, lethale eſt 606.b
dyſenteria ſine teneſmo, menſibus per ſeptem annos retentis 514.f
dyſenteria ſi ab atra bile inceperit, lethalis eſt 606.b
quicunq; à Dyſenteria corripiuntur ſplenici, his longa accedēte dyſenteria, aut hydrops accedit, aut inteſtinorum leuitas, & pereunt 613.a 670.f
dyſenteria ante partum 529.a
dyſenteria ex inſania, bonum 613.c
dyſenteria quando, et quid uocetur 185.c
dyſenteria ſplenicis accedens, bonū 613.a
dyſenteria cum febre 546.g
dyſenteria quibus contingat 611.c
dyſenteria, alui egeſtiones ſubcruentæ, & mucoſæ ante partum 564.g
à dyſenteria inteſtinorum leuitas accedit 615.d
quib. ex Dyſenteria acuta, humor ad purulentiā deuenit, his id quod ſuperſtat, ualde album ac multum erit 670.f
de Dyſenteria 299.d
ex Dyſenteria magis laborat, quiſquis ſane etiam è teneſmo uexatur 484.b
ex Dyſenteria maxima pueri quinquēnes moriuntur, & ſeniores adhuc decennes 645.d
dyſenteria ex meraca alui egeſtiōe 614.e
dyſenteria ſedata abſceſſum aut tumorē aliquem faciet, ſi non ad febres aut ſudores, & urinas craſſas, &c. 588.e
dyſenteriæ quæ malæ 645.c.d
dyſenteriæ ætatem conſtantem agentibus accidunt 605.d
dyſenteriæ multæ, ac alui profluuia in occidētalibus ab aquis lacuſtribus & paluſtribus 131.d
dyſenteriæ uiris & mulieribus quando familiares 135.a
dyſenteriæ poſt hyemē auſtralem & pluuioſam mulieribus fiunt, pituita à cerebro defluente, propter naturæ humiditatem 135.b 604.g
dyſenteriæ curatio 185.c
dyſenteriæ uiris in ciuitatibus meridionalibus frequentes 130.e
dyſenteriæ podagras inueteratas ſanant 641.a
dyſenteriæ fiunt maxime mulierib. & uiris natura humidioribus, ſi hyems ſicca & Aquilonaris: uer autem pluuioſum fuerit 604.g
dyſenteriam, & fortaſſe etiam lumborum dolorē ſignificat egeſtio pituitoſa acute cum oris uentriculi dolore, &c. 678.f
ad Dyſenteriam ex ſanguinis eruptione tranſitus 471.d
in Dyſenteriam deſiuit pulſus ac dolor in febrib. ſecundum uenam quæ in collo eſt 654.b
ad Dyſenteriā tineſmus accedit: & à dyſenteria, lienteria ſiue leuitas inteſtinorum ſequitur 220.b
in Dyſenterijs longis cibi faſtidia mala, ſi alias, tum ſi inſuper febrierint 541.e
dyſentericæ, ſubrubræ, limoſæ, largæ egeſtiones alui, in flammeis ualde rubicundis coloribus ſolutæ, inſaniæ timorem inducunt 670.f
dyſētericis uomitus bilioſus in principio, malus eſt 670.f

E

EBrius quis, ſi derepente uoce priuetur, conuulſus moritur, ſi non febris corripuerit, aut ubi ad horam qua crapulæ ſoluuntur peruenit, loquatur 609.a
ab Ebrietate, capitis dolor acutus, cum uocis interceptione 264.f
ex Ebrietate uocis priuatio 242.f
ebrij magis ſudant, & difficulter ſpirant 638.b
eclegma quod delingitur ad aquam intercutem 440.e
eclegma ex melle, & fabis, in anhelatione 548.g
edulia ex inaquoſis, ac ſiccis & æſtuoſis locis uenictia, ea omnia ſicciora et calidiora ſunt, & robur amplius corpori exhibent 175.a
edulia plus de ſicca parte in ſe habentia, ſiccant, & calfaciunt. Quæ uero humidæ partis plus habent, ea omnia calfacientia humectāt, & aluum magis mouent, quàm ſicca 175.b
edulia, dulcia & acria, & ſalſa, et amara, & auſtera, et carnoſa calfacere ſolent: Item quæ ſicca ſunt, & quæ humida 175.a.b
edulia recētia omnis maiorem quàm alia fortitudinem habent 175.c
edulia quæ in muria præparantur, meliora ſunt, & non æſtuoſa 175.d
edulia antiqua & marcida, magis quàm recentia aluum mouent, quia propiora putredini ſunt 175.c
edulia cruda alunt, & ructus cient, propterea quòd quæ ignem coquere oportebat, ea uēter trāſigit, debilior quàm quæ ingeſta ſunt exiſtens eodem
quæcunq; tum Edulia, tū pocula, excalfacientia ſiccant, neq; ſaliuam, neq; urinam neq; ſeceſſum faciētia, corpus ſiccant 175.b
edere aut bibere per ſomnum conſuetos cibos aut potus, inopiam alimenti ſignificat, & animæ triſtitiam 194.g
effœminationem quæ partes magis patiātur 743.d
efflātes & refracti, in ſomnis leuiter ſuſpicientes, morbo regio abunde colorati moriūtur: alba alui egeſtio in his præcedit 653.a
ſi Egeſtio liquida fuerit, cōducit neq; ſtridere, neq; frequētem eſſe, & paulatim ſecedere, &c. 620.f
egeſtio rubicunda in ſoporoſis delaſſatis, ſurdis factis, circa iudicationem prodeſt 657.e
egeſtio ſit ſubfulua, & non graueolens 620.g
egeſtio nigrorum multorum ex ſanguinis eruptione larga ac frequenti 633.b
egeſtionem cruentam ſignificat ſurditas ſuppuratis oborta, his ad finem nigra prodeunt 668.g
egeſtionē inſpiſſari oportet, morbo ad iudicationem tendente 62.g
quibus in Egeſtione inferne bilis atra ſubſidet, ſi copioſior, maior eſt morbus: ſi paucior, minor 596.e
ex Egeſtione moderata impedita morbi

fiunt 110.g
egeſtiones liquidiores & ſine febribus fiẽtes, & quę ſeptima die, aut citius indicantur, commodę ſunt, ſi ſemel una uice oẽs fiant, & non reuertantur 639.a
egeſtiones alui nigrę, uelut ſanguis niger, ſua ſponte prodeuntes, & cum febre, & ſine febre, peßimę ſunt: & quanto fuerint peiores colores, tãto magis malum eſt. Cum medicamento uero, melius: & quanto plures fuerint colores, non malum eſt 606.g
egeſtiones ualde albę, ſpumoſę, circumbilioſę in morbis acutis, malę ſunt 629.d
egeſtiones alui meracę, in morbo diuturno, malum 613.d
egeſtiones ueloces fiunt, eorum quę acervatim & uelociter nutriunt 602.g
egeſtiones alui albę in phrenitide, & torpor, malum 653.d
egeſtiones alui deſinentes in ſpumoſas, exacerbatorię ſunt 629.d
egeſtiones exercitatorum 638.b.639.a
egeſtionum mutationes, in alui fluxionibus proſunt, ſi non ad prauas mutentur 602.g
egeſtionum alui conſideratio 203.d
egerere oportet iuxta copiam ingeſtorũ bis aut ter in die, & noctu ſemel. Plura uero mane, quemadmodum in conſuetudine eſt hoc 620.f
eiectorium, quod puerum expellit liuidũ 405.d
quomodo ex Elemẽtis turbatis & permixtis ſingulę corporis partes ſint creatę, & primo de ſimilariũ (quas uocãt) generatione & temperamento 70.f
elementorum ſecretio 70.e
engaſtrimythi, quaſi ex uentre loquentes 526.b
ad Enixam recens 362.b
epiglottidis (quę hederę folio aßimilatur) officium 93.d 290.b
equinę carnes aſininis ſunt leuiores 171.a
equitatio continua quomodo Scythis ſterilitatem inducat 141.d
ab Equitatione, ad lumbos et crura impotentię reſolutorię obortę 540.e
ab Equitatione articulorum dolores diuturni 141.a
ex Equo lapſus 510.b
erectum ſedere uelle, malum eſt in acutis, peßimum autem peripneumonicis ac pleuriticis 618.f 672.e
erectè titubans, obambulans multo tempore 504.b 505.a
erectę ceruicis ſpiratio, quibus puellis uterum geſtantibus contingit, his mammę ſuppurantur & menſes apparere in principio, malum eſt 674.e
erectę ceruicis ſpirationes, facit hydrops 668.b
erinaceorum oua, & locuſtarum humor, & muſculi, et urſę, ac cãcri, magis quidem fluuiatiles, ſed et marini, aluũ mouent, & urinam cient 171.d
erinaceorum terreſtriũ carnes humidiores ſunt, ac urinam cient 171.a
erodentia & mucoſa ſupra aurem prodeuntia 507.c
eruca eiuſdem facultatis cũ ſinapi 173.b
eruum aluũ ſiſtit, & robuſtũ eſt, & craſſeſacit & explet, et boni coloris hominem facit 170.f
eructatio oculorum fluxionibus conducit 534.g
eructationes poſt cibos & potus, à ſpiritu 146.g
eryſipilas ſi extra diffuſum intro uertatur, malum. Si uero intra diffuſum foras uertatur, bonum 665.b
eryſipelas in pulmone fit, ubi pulmo fuerit nimium reſiccatus, id quod contingit ab ardore, & à febribus, & à labore ac intemperie, &c. 226.f
eryſipelas, ignis ſacer appellatus, in utero neceſſario interimit fœtum 220.f
eryſipelas, ſi neq; in dieb. indicatorijs diſſipetur, neq; tuberculum ad externam partem conuertatur, neq; pus tußiendo reiiciat, facileq; ac ſine dolore degere uideatur, mortem ſignificat, aut ruboris recidiuam 625.b
eryſipelatis in pulmone ſigna 226.f
eryſipelatis in facie futuri ſignum ſunt rubores circa aurem ex prægreſſo dolore in febribus fientes 658.f
de Eryſipelatis in pulmone cauſis & curatione 254.e
in Eryſipelate, tumorẽ & ruborem quàm maxime foras uerti eſt ſecurius: ſi uero ad pulmonem uertatur, & delyriũ inducit, & quidam ex ipſis ſuppurati plerunq; fiunt 625.b
euacuatio ſanat morbos quicunq; ex repletione fiunt, & contrà 602.b
ab Euacuatione fit conuulſio 612.b
euacuatione opus eſt, ſi cibum non capienti ſudor multus ex ſomno citra manifeſtam cauſam fiat 607.b
ab Euacuatione detentus, tenuis exiſtens, & derepente ſubſidens, moritur 121.b
euacuatione opus eſt, ſi quis cibum non aſſumens, non corroboratur 602.f
euacuationes ad extremum ducẽtes, periculoſę ſunt 600.b
euacuare, aut replere, aut calefacere, aut frigefacere, aut omnino quomodocunque corpus mouere multum & repente, periculoſum eſt, & omnis multitudo naturę contraria eſt. Quod uero paulatim fit, tutum eſt, tum aliàs, tum ſi ex altero ad alterũ trãſitus fit 603.d
euanthemon in potione ad ſecundas educendas 403.c
eunuchus ex uenatione et diſcurſu, hydropicus factus 567.b
eunuchi propter geniturę tranſitum (qui per teſtes eſt) ablatũ non coeunt 51.b
eunuchi non laborant podagra, neq; calui fiunt 612.g
eunuchi calui non fiunt, quòd uehementem motum non faciant, neque pituita cũ coitu calfacta pilorum radices exurit 61.e
eunuchi ante pubertatem facti, neq; in mẽto neq; in pube pilos producunt, quòd uia geniturę non facta cuticulam non rarefacit per totam ſuperficiem 61.b
eunuchi plurimi Scytharum, et quomodo fiant 140.b
eunuchorum affectionem diuinitus Scythis non contingere, neq; alijs affectionibus diuiniorem eſſe exiſtimandam 141.b.c
europa & Aſia quantum inter ſe differant 136.f
europę ac Aſię terminus 136.b
europæi, quod ad formam & magnitudinem, multum ſibi inuicem ſunt diſsimiles, ob magnas & frequẽtes temporum mutationes 141.d 142.c.f
europæis Aſiani propter temperatam anni temporum miſturã, manſuetiores, benigniores, & cultiores 136.f
de Europæis, ac primo de Sauromatis, eorum uictu, moribus, anni temporib. ac formis 138.b
de Europæis qui animo & corpore multum inter ſe differunt 142.g
quibus Exacerbationes fiunt, quacunque tandem hora febris dimiſerit, ſi poſtridie eadem qua antea hora corripuerit, difficulter iudicant 606.b
exacerbationes circa initia in omni morbo conſidera, quale eſt ad ueſperam exacerbari, & annus ad ueſperam, & aſcarides 532.b
exacerbant omnes quidem, conuulſos autẽ etiam ualde, egeſtiones, deſinẽtes in ſpumoſas meracas 678.a
exanguium partium robuſtißimę ſunt cerebrum & medulla 172.e
excandeſcentia retrahit cor & pulmonẽ in ſeipſa, & ad caput calida & humidum: lætitia uero relaxat cor 538.e
excandeſcentię utilitas 490.g
exceſſuum in utram tandem partem contingãt, prænotio ab Hippoc. primum adinuenta 153.d

exci-

excitationes turbulentæ cum ferocis mentem emouentes, malæ ſunt, itemq; conuulſoriæ, tum aliàs, tum cum ſudoribus 653.d
exceſſus in exercitijs uitandus 181.d
exſcreationes in febribus non intermittentibus liuidæ, & cruentæ, & graueolentes, et bilioſæ, omnes malæ ſunt. At probe ſecedentes, bonæ, & per aluum & per ueſicã: & ubi ſane quid ſecedẽs cõſtiterit non purgatum, malum 607.c
cum Exſcreatione uiolẽta, lumborum dolor in uẽtriculi os dolente, habet quid conuulſorium 663.c
excrementum graueolens fit, ſi humores ultra conſuetum tempus in uentre moram traxerint 280.e
excrementa otioſorum, ab æquali ciborũ copia, procedunt plurima 639.a
excrementa ab initio nigra, pòſt uiridia, &c. 511.c.d
excremẽta uelut caruncule in dyſenteria prodeuntia, lethale eſt 606.b
excrementa cruenta, uelut in dyſenterijs citra febrem, unde 45.c
excrementa alimentorum quantitati reſpondent 279.d 280.e
excrementa tarde prodeuntia 638.b & 45.c 639.a
ab Excremẽtis ſanguinolẽtis, quãdo quis ſua ſponte curetur 46.e
excretionem ſubtus erumpentem defuturam eſſe prædicendum eſt, quum tangenti uentrem manu nullus motus occurrerit, & in fine egeſtionis flatus penetrarit 646.f
excretiones conſiderare oportet, ubi ſanæ ces ægrotant, aut tubercula in corpore naſcũtur: ſi enim bilioſæ fuerint, corpus ſimul ægrotat: ſi uero ſimiles ſanis fuerint, tutũ eſt corpus nutrire 602.g
in Exercitationibus boni habitus ad ſummum progreßi, periculoſi ſunt, ſi in extremo fuerint. Non enim manere poſſunt in eodem, neque quieſcere. Quum uero non quieſcant, nõ amplius in melius augeſcere poſſunt: reliquũ igitur eſt ut in deterius 600.b
in Exercitationibus ſignum, ſudor fluens guttatim, qui exit uelut ex canalibus, aut collapſio uelut ex eleuatiõe 535.b
exercitia in puluere & oleo quantum differant 178.e
exercitatio in doctrinæ penuria adhibenda 38.g
in Exercitijs exceſſus uitandi 38.b.181.d
ex exercitijs, laßitudinibus ac potationibus intempeſtiuis, febris 475.d
exercitiorum naturis (quomodo ad uniuerſos homines ſe habeant) ignorantis, eorum etiam effecta incognita eſſe neceſſe eſt 26.f
exercitiorum ratio iuxta temporum anni differentias inſtituatur 49.b.c
de ijs qui Exercentur, nihil prædici poſſe 637.b
exiſtentia tantum cognoſcibilia 11.a
exolutio ex tuberculi introrſum ruptione 613.d
exolutio dolorem ſoluens, aluum ualde humectat 678.b
exolutionem facere poterit, alui egeſtio liquida, paulatim fiens 677.d
cum Exolutione in febre acuta, fine ſudore uocis interceptio. Vide, Vocis interceptio
cũ Exolutione uocis interceptiones, peßimæ 628.b 660.f
exolutiones torpefactoriæ difficiles quidem ex partubus contingunt, & mentem emouentes, nõ tamen pernicioſæ. Sed & menſium copiam preſignificant 674.f
exolutiones alui repentinæ præter rationem, in diuturnitate temporis conſumptis, unà cũ uocis tremula interceptione, pernicioſè habent 678.b 679.a
exoluti cum capitis dolore, ex rigore, in periculo uerſantur 652.e
qui Exoluuntur ſæpe et fortiter, abſq; manifeſta cauſa, derepente moriuntur 603.c
exoluuntur cito, ſana habentes corpora, dum medicamentis purgantur, itemq; qui prauo cibo utuntur 603.b
exoluuntur deſperati, quibus urina clandeſtine ad pudendũ allabitur 670.b
experimentum coactionis gibbi, per inflatum ac ſubiectum utrẽ 739.d.740.e
experimentum fœcunditatis 362.g
de Experimẽtis, p quæ indicatur an prægnans fiet mulier 455.b
expulſorium, quod puerum mortuum eijcit 405.d
extenſio iuſta per machinamenta 710.f
extenſione facta quomodo deligandum 697.c
extenſiones gibboſorum in ſcalis, impoſtoribus potius quàm Medicis ſunt in uſu 736.e
extenſionum multi modi 702.b.703.a
extenuationes ad extremum non ſunt ducendæ: periculoſum enim eſt. Sed qualis natura eſt eius qui perferre debet, ad hoc ducere conuenit 600.b
extenuãtia & implentia corpus 535.a.b
extremitates ſi in utranq; partẽ cito trãſmutentur, malum eſt 629.c.652.b
extuberantia in hæmorrhoidibus penitus intus deliteſcens 771.c
exudantes uigilantes recaleſcentes, malũ 652.g 630.f
exudantes, & maxime circa caput, in morbis acutis moleſte ferẽtes, malum, tum aliàs, tum in urinis nigris: & turbidus ſpiritus in his, malus 629.c & 652.g
à principio Exudantes urinis concoctis, ardentes qui citra indicationem perfrigerãtur, breui circumcirca ardentes: Torpidi item, ſoporoſi, cõuulſi, pernicioſe affecti ſunt 631.c
exudantes ſuperne cum perfrigerationibus, non ſine febre, &c. 653.b
exudantes conuulſioni obnoxij 657.b.c
qui frequenter Exudare, cum præcordij intenſione non ceſſant, plerunq; malignè habent, & dolores in ſummum humerum ac claniculã incumbẽtes, in his praui ſunt 652.f
qui frequenter Exudant, ac inſuper rigẽt, pernicioſum hoc eſt, et in fine ſuppurationẽ habere comperiuntur, uentresq; perturbatos 651.c
qui Exudant, & maxime capite, in morbis acutis ſubmoleſte ferentes, malum, tum aliàs, tum ſi urinæ ſint nigræ: & turbidus ſpiritꝰ in his, malus 652.g.b
qui inſuper Exudant in febre, malignè habent 652.g

F

FAbæ aluum ſiſtunt ac inflant, quia meatus aliud inſuper accedens alimentum non ſuſcipiũt 170.f
fabri lignarij 157.d
fabri ferrarij 157.c
facies optima erit, quæ ſanorum faciei eſt ſimillima: maxime uero ipſa ſibijpſi 617.c
facies quæ ex tumida humiliatur, & uox debilior ac leuior fiens, & ſpiritus rarior ac leuior, remißionẽ in ſequẽtem diem ſignificat 658.b
quibus Facies ſana, præcordia nõ mollia, non liberantur citra multi ſanguinis ex naribus fluxum, aut conuulſionem, aut coxendicum dolorem 662.g
facies decolor, ac morbo aquæ inter cutẽ ſimilis efficitur à ciborum eructatione, illis ipſis nimirum ſub cutem expulſis 186.e
facies intumeſcens in morbo craſſo 336.d
facies bona in magnis morbis, bonum 534.g
faciei totius color alteratus, malum ſignum 617.d
faciei notæ in morbis acutis 617.c
faciei bonus color & toruitas in morbo acuto, malum 658.b
faciei corruptio, lethalis. Verum minus, ſi

propter

propter uigilias, aut famem, aut alui exturbationem fiat, &c. 658.b
facies bonus color, & toruitas, malum 629.d
circa Faciē & caput non ſunt nerui, ſed fibræ 112.f
circa Faciem partes graciles, et uenarum tranquillitas, bonum 598.e
ad Faciem ornandam 442.e
de Faciem decolorem poſt cibum habentibus, & acida eructantibus cum acore in nares proſerpente 186.e
partes circa Faciem, febre tenente, graciles factæ in die impari, ſequenti die ſoluunt febrem 491.b
circa Faciem color bonus, & ſudores non febrientibus, ſtercora uetuſta ſubeſſe ſignificat, aut uictus rationem inordinatam 658.b 659.a
facie flores habente, & aluo liquidiore, ſuppurationes circa pulmonem habēt 668.b
in Facie rubor in prægnantibus tabeſcentibus, &c. 673.c
in Facie diſtortiones, ſi nulli alij corporis parti cōmunicēt, cito ſedantur, aut ſua ſponte, aut ad neceſſitatem coactæ: reliqui uero ſyderati fiunt 649.b
facultas & potentia omnia auget & nutrit, & germinare facit 198.g
fames aliquando ſanat, aliquando occidit 20.f
non Fames, non ſatietas, neq; aliud quidquam bonum, quod naturæ modū excedat 602.f
ubi Fames, non oportet laborare 602 g.
famem inducere oportet corporibus humidas carnes habentibus, fames enim ſiccat corpora 615.a
famē minus ferunt bilioſi ſupernis partibus: pituitoſi, contra 574.b
famem uini potus ſoluit 602.b
farinæ cum melle & oleo coctæ aut aſſatæ, omnes æſtuoſæ ſunt, & ructum cient 169.d.170.e
farinæ in lacte datæ magis per aluum ſecedunt quàm in aqua, propter ſerum: et maxime inter aluum mouentia numerantur 169.d
farina pura in aqua pota frigefacit, & lotura pollinis tritici 169.d
fatuitatem inducentes affectiones ardentes 631.a
fatuos ex morbo regio uoce deſtitui, uerū ſentientes eſſe contingit 629.b
fatuum quomodo cor reddatur 339.d
fauces doloroſæ, graciles, cum ægre tolerabili moleſtia ſtrāgulatoriæ, pernicioſæ acutè 630.b.661.a
loci circa Fauces in acutis morbis doloroſi, graciles, parui, ſuffocatorij, quando biarit æger, ut os claudere & aperire facile non poſſit, mentis emotionē portendūt. Ex talibus phrenitici fiunt, & pernicioſe affecti 628.g
fauces exaſperatæ parum, ſi augeatur dolor, difficile 631.d
fauces exaſperat aquilo 604.f
fauces modice exaſperatæ, & aluus uanis conatibus nitens, frontis dolores, ægri palpando cōtrectantes: doloroſi, quæ ex his augeſcunt difficilia ſunt 661.a
fauces ſanguine impletæ 644.f
fauces exulceratæ in febre, cū alio ſigno ex his quæ, difficilia ſunt, periculoſæ ſunt 625.a 661.b
circa Fauces proſerpentia ulcera, grauiora & magis acuta, ut plurimū ſpirādi difficultatem inducunt 91.d
ubi Fauces ægrotant, aut tubercula in corpore naſcuntur, excretiones conſiderare oportet. Si enim bilioſæ fuerint, corpus ſimul ægrotat. Si uero ſimiles ſanis fiant, tutum eſt corpus nutrire 602.g
quibus circa Fauces irritamenta ſunt, his tumores circa aurem leniter erumpūt 661.a
iuxta Fauces graciles, dolores parui in acutis, in gracili ubi biarit, nō facile os contrahente, mentem emouent 661.b
circa Fauces dolores fortes, tumores circa aurē, & cōuulſiones efficiūt 661.a
in Fauces fluxionum ratio 24.b
faucium & gingiuarum inflammatio & curatio 294 g
faucium exulceratio, exaſperatio, & inflammatio à pituita alijs humoribus permixta, &c. 148.e
in Faucibus exaſperatis ſomnus multus, &c. 631.d
in Faucibus carcinoma uſtum 565.c
in Faucibus ſonitus frequētes, cum ſaliuæ ſputatione, conuulſorij 632.e
fauus, ſtrumæ, pani, furunculi, &c. 302.f
in Faucibus dolores ſtrangulatorij, à capitis dolore originem trahentes, conuulſorij ſunt 660.b
febris ex abortu infantis 496.b
in Febribus abſceſſus, qui non ſoluuntur ad primas indicationes, longitudinem morbi ſignificant 607.d
febris acuta ex tuſſi matura 487.e
febris acuta ex caſu, in octimeſtrem fœtū geſtante 555.a (479.a
febris acuta à præcordiorum dolore
febris acuta & rubor faciei, ex nulla manifeſta cauſa 566.g
ſi Febris fuerit acuta, & uenter non egeſſerit, conuulſiones pueris fiunt 626.f
febris acuta, ex tuſſi populariter graſſante 558.g
febris acuta, & bilioſis ſpiritus magnus, poſt præcordiorum tumorē, abſceſſus circa aurem attollit 662.f
febris acuta cum aluo ſicca, uelut in teneſmo 476.f
febris ſuperueniens acuta conuulſionem ſoluit 664.b
febris acuta cum lateris dolore aſſiduo 503.b
febris acuta ardens, ex dolore dextri femoris 502.g
febris acuta à filiæ partu, nō facta purgatione 501.b
febris acuta poſt ſolſtitium hybernum 551.d
febris acuta ex laboribus, laſſitudinib. ex neglecta uirium ratione 501.d
febris acuta pueris in dentitione accedēs, conuulſionem quandam inducit 91.b
febris acuta ab initio continua 500.b
febrem acutam cum ſudore ſoluit alui egeſtio pura ſuperueniens 679.c
cum Febre acuta ſudores frigidi, lethales: cum mitiore uero morbi longitudinē ſignificant 595.d
cum Febre acuta tumores circa aurem ex plurimus graueolētibus, & præcordio intento excitati, occidunt 658 f
in Febre acuta clyſter ſecūda die 475.b
cum Febre acuta conuulſiones, pernicioſæ 661.a
cum acuta Febre ſudores frigidi, mortem ſignificant 607.b
in Febre acuta, bilis uomitus die quadrageſimo 477.a.e
cū Febre acuta dolor capitis pertinax, et cū alio ſigno maligno, lethale eſt: Cæterum ſine ſigno malo tranſgrediens uigeſimum diem, ſanguinis aut puris fluxum è naribus, aut abſceſſus ad inferna partes ſignificat 656.g
cum Febre acuta auris dolor. Vide, Auris dolor pertinax 657.d
in Febre acuta ſine ſudore uocis interceptiones cū exolutione. Vide, Vocis interceptio cum exolutione 660.g
cum Febre acuta capitis dolor pertinax circa frontem & tempora, fluxiones ſignificat 656.g
in Febres acutas ex hyemalibus, tranſitus quomodo fiat. Vide, Febrium hyemalium in acutas, &c.
febres acutæ ſenibus non ſimiliter ut creſcentibus fiūt acutæ, frigidum enim ipſorum eſt corpus 601.c
febres acutæ fiunt, ſi hyēs ſicca & Aquilonaris fuerit: uer aūt pluuioſum 604.g
febres acutas, turbul. nō bilioſo inſaniæ os uentriculi

uentriculi dolenti, ſoluunt 674.g
febres acutæ naturis ſiccioribus fiunt, ſi autumnus aquilonaris & aquarū expers fuerit 604.b
febres acutæ ac diuturnæ poſt autumnum ſiccum & Borealem 135.d
febres acutiſſimæ quando omnibus, maxime uero pituitoſis, accidant 135.a
febres acutæ iuuenibus fiunt 605.d
febres acutæ in ſiccitatib. fiunt: et ſi quidē annus amplius talis fuerit, qualē conſtitutionem fecerit, plerunq; etiam tales morbos expectare oportet 604.f
cum Febribus acutis ſudor multus fiens, malus eſt 629.d
quibus in Febribus acutis, magis ardentibus, lachrymæ inuitæ defluunt, his ſanguinis à naribus eruptionem expectare oportet, ſi etiam alia pernicioſe nō habeant. Nam his qui male habent, nō ſanguinis eruptionem, ſed mortem ſignificant 473.a
in Febribus acutis, floccos de ueſtibus euellere, aut paleas de pariete detrahere, lethale 618.g
quibus in Febribus acutis bilioſæ alui egeſtiones, his lac dare, malum 611.b.c
in Febribus acutis conuulſiones & circa uiſcera dolores fortes, malum 608.f
quæ in Febribus acutis, aut peripneumonijs, aut in phrenitide, aut capitis dolore, ante faciem feruntur & fruſtra uenantur, lethale 618.g
febris acuta ex largiore potatione & uomitu 479.c
qui Febres ad tactū non adurentes habēt, phrenitici fiunt, et magis ſi ſanguis fluxerit 659.c
in Febribus inflata aluo, flatus non erumpere, malum 652.g
febrienti aut uulnerato aluus reſiccari, malum 222.f
unà cum Febre aluus turbata ſalſuginoſo modo, ſoporoſos, torpidos, non ualde comitatur 679.b
febres amburentes ad manum, torpidæ, ſiticuloſæ, anxioſæ, in his aluo ſuppreſſa grauati exoluuntur 656.g
quibuſcunq; Febres anxioſæ ſunt, & quæ præcordia intendunt, & decumbentes in eodem loco decubitum nō ſuſtinēt, & extremæ partes perfrigerantur, hi plurima omnino diligentia, & cuſtodia opus habent 584.b.585.a
febres ab aqua, id eſt atra bile, non ualde fortes, neq; diuturnæ. Nam igni nō bonum alimentum præbet aqua 285.b
febris ardens mollem ac uacuum uentrem habenti 583.d
febris ardentis cauſa, & generatio 581.e
de Febris ardentis ſignis 256.h.257.a
febris ardens acuta poſt capitis dolorem 503.c
alia Febris ardens 502.h
febris ardēs quib. ſignis ſoluatur 581.c.d
febris ardens ex pleuritide fit, ex peripneumonia, minime 220.b
febris ardens cum multo uomitu 549.b
febris ardentis aliud genus 581.d
febris ardens cum reſidit, plerunq; etiam exudat 596.g
febris ardentis in peripneumoniam tranſitus 296.f
febris ardens neceſſario interimit 220.f & 258.f
febris ardentis (ſiue cauſos) generatio, notæ, & curatio 296.e.f
ad omnem Febrem ardentem potio 271.d
febrem ardentem ſoluentia 596.b
à Febre ardente occupato, rigore accedēte, ſolutio fit 608.e
quomodo ex Febri ardenti & pleuritide ad peripneumoniam fiat trāſmutatio 232.g
in Febre ardente fluxio ſanguinis ex naribus, quarta die mala eſt, ſi non aliquid boni coinciderit. Verū quinta, minus periculoſa eſt 655.b
ex Febri ardenti abſceſſus iuxta aurem 555.b
febre ardenti laborātes, cur primis diebus bilioſa uomant 232.f.g
febri ardente correpti, internis quidē partibus à febri exuruntur, externis autē ſunt frigidi 232.f
febre ardente laborantes non cito calore liberantur 24.e
in Febre ardente, ſtupefactorio modo detentis, peſſima eſt urina ualde alba 676.e
ex Febre ardente, abſceſſu purulēto circa aurem non fiente, nō ualde ſeruantur 655.b
quibus cum Febre ardente tumores, ſomnolenti, torpidi fiunt, his dolor in latus ſuperueniens leuis ſiderationis ac reſolutionis modo occidit 652.b
ex Febre ardente hydropicus 551.c
à Febre ardēte occupato, rigore accedente, ſolutio fit 596.b.655.b
in Febre ardente potiones frigefactoriæ omni tēpore exhiberi poſſunt, & multarum ſunt operationum 271.c
in Febre ardenti, ſonitibus aurium accedentibus cum uiſus hebetudine, & grauitate in naribus accedente, melancholico modo mente mouentur 655.a
febres ardentes 431.d
febres ardentes quos potiſſimum & quomodo corripiant 232.e.f
febres ardentes, homines reſiccando interimunt 232.f
febres ardentes recidiuare ſolent, & ubi per dies quatuor ſignificationem de ſe præbuerunt, poſtea exudant: ſin minus, ſeptima die 655.b
febres ardentes quatuordecim dies dijudicant, aut alleuantes, aut perimentes 655.b
febres ardentes in occidentalibus ob uentris duritiem 132.e
febres ardentes poſt æſtatem pluuioſam & auſtralem 135.d
febrium ardentium purgationes 581.d
in Febribus ardentibus ſi poſterius ſeptimo die morbus regius accedat, indiciū eſt ſublati ſudoris, &c. 594.f
in Febribus ardentibus bona ſigna apparentia, qualia in ſanis ſcripta ſunt, ſi quidē minora fuerint, ad tertiū diem remiſſionem indicant, craſſiora uero in craſtinum: craſſa autem, eadem die 594.f
qui ex Febribus ardentibus aliquantum perfrigerantibus, cum egeſtionibus alui laborant, oculis malum eſt, tum aliàs, tum ſi ſtupidi fiant 630.g.655.b
in Febri ardenti ſi aluus eruperit, mortale eſt 655.a
quibus in Febribus ardentibus tremores facti fuerint, mentis emotio ſoluit 612.g
in Febribus ardentibus, quibus plerunq; tuſſes ſiccæ, non irritantes, hi non ita ualde ſiticuloſi ſunt 607.d
quibus in Febribus ardentibus, coxarum dolor, oculorum diſtortio, aut cæcitas, aut teſtium tumores, aut mammarum eleuatio, febrem ardētem ſoluit, aut etiam ſanguinis ex naribus fluxus 596.b
in Febribus ardentibus ſi accedat morbus regius & ſingultus quinto die, lethale eſt 596.f
febris, cum auris dextræ & capitis dolore 547.c
quibus in Febribus aures obſurduerunt, his nō ſoluta febre, inſanire neceſſe eſt. Soluit autem ſanguis ex naribus erumpens, aut aluus bilioſa egerens, aut dyſenteria accedens, aut coxarum aut genuum dolor 596.b
quibus in Febribus aures obſurduerunt, his ſanguis è naribus effuſus, aut aluus exturbata, morbum ſoluit 608.e
febricitans ex leuato aſino 511.d
ſi Febris nō à bile habeat, aqua multa calida in caput affuſa, febris ſolutio fit 614.g (384.c
ſi febris habeat, à balneis abſtinendum

febrienti

febriẽti ac blioſo in tempore foras diſperſa bilis, bonum: diffuſa autẽ ac diſperſa et ad unam aliquam corporis partẽ allapſa, malum 222.e
febrienti ſi atra bilis in principio ſurſum, aut deorſum prodierit, lethale eſt 653.b
febris plerunq; & bilis uomitus accedit, &c. quibus cerebrum uulneratur 672.e
in Febre billioſa ante ſeptimum diem, cum rigore morbus regius accedens, ſoluit febrem. Verum ſine rigore ſi accedat, extra temporis occaſiones, pernicioſus eſt 588.e
in Febre bilioſa, aquæ frigidæ potus 247.a
in Febri bilioſa pharmacum nona die exhibetur 246.b
febres plurimæ à bile fiunt 46.f
febres à bile, pituita, & ſanguine, utpote humoribus calidiſſimis, magis oriuntur 285.a
febrium à bile & pituita concluſarum generatio & curatio 119.d
de Febrium à bile ſignis 246.b
febris circa caniculæ ſydus 548.g
febris poſt capitis, lumborum ac colli dolores 478.g
quibus in Febre non lethali capitis dolor & alia ſigna circumſtant, in his bilis dominatur 594.e
febre inuadente, ex capitis ulcere quid faciendum 683.f
febris ex capitis grauitate & tẽporis dextri dolore 494.g
febris, derepente capitis doloribus correptis, ſuperueniens, eos ſeruat 613.b
febris ex capitis, colli & pectoris dolore 480.f
febricitanti caput non purgandũ 121.a
febrẽ in capitis uulnere intercipere quarta die, aut ſeptima, aut undecima, ualde lethale eſt 643.c
febrem ijs fieri neceſſe eſt, quibus cerebrũ fuerit diſſectum 613.b
quibus Febres ceſſant, neq; ſignis ſolutorijs apparentibus, neq; in diebus iudicatorijs, his reuerſuras eſſe, expectandum 625.c
ſine Febre exiſtenti cibi faſtidium, & oris uentriculi morſus, & uertigo, & os amareſcens, medicamento ſurſum purgante opus habere ſignificat 606.g
ſi quis Febricitanti cibum det quem ſano exhibet, ſano quidẽ robur, ægroto uero morbus eſt 615.b
febrienti cibus non offerendus, neque ſorbitionibus ſubtus aluus ducenda 219.d
febres poſt clemens cœlum pleiadarum 510.f
febris à cœna 478.f
in omni Febre malum eſt colli dolor, peſſimum autem in his quibus timor eſt ut etiam inſaniant 661.b
ſi à Febre occupato collum repẽte obuerſum fuerit, & uix deglutire poterit tumore non exiſtente, lethale eſt 607.a
in omni Febre colli dolor, malum 630.f
febris communis ſeu peſtis propterea omnibus accidit, quod eundem ſpiritum omnes attrahũt, ſicq; ut ſimili corpori ſimiles ſpiritus ſimiliter permixti, ſimiles gignant febres 146.e
febris communis propter corporum, naturarum, & nutrimentorum differentiam non omnibus accidit 146.e.f
qui ex Febre continua diutius ſecure laborant, citra dolorem aut inflammationem, aut aliam cauſam, his abſceſſus expectandus eſt cum dolore, ac tumore, & magis in infernis partib. 655.d
quibus in Febribus continuis puſtulæ per totum corpus erumpunt, lethale, ſi nõ purulentus abſceſſus fiat: maxime autem circa aurem his fieri ſolet 654.g
cum Febre continua & forti auris dolor acutus, horrendum eſt 624.b
febres continuæ, & ardentes, & tertianæ plurimæ, quartanæ item, æſtate fiunt 605.a.b
cum Febre continua ueſicæ duræ, & dolẽtes, pernicioſiſſimæ ſunt 624.e
cum Febre continua ueſicæ duræ & dolẽtes, peſſimæ ſunt 670.g
in Febre continua, acutiſſimi, & maximi, ac grauiſſimi morbi, & maxime lethales 469.b.e
quicunq; in Febre continua, uoce deſtituti iacentes, oculis cõniuentes nictãt, hi ſi poſtq̃ ſanguis ipſis ex narib. fluxerit, & ubi uomuerũt, loquantur, & ad ſeipſos redeant, ſeruantur: Si uero hæc non fiant, difficulter ſpirãtes facti, breui moriuntur 653.c
febres in concipere nequeunte 647.b
febris continens à bile plurima ac meraciſſima 46.g
in Febre cõtinua ſi quis quarta die, & ſeptima affligatur, & undecima non iudicatus fuerit, plerunq; perit 596.e
febrẽ in cõuulſione fieri melius eſt, quàm conuulſionem in febre 602.h
febrem ſedat conuulſio in ipſa fiens, eadem die, aut poſtera, aut tertia 656.f
febris conuulſioni ſuccedens 794.e
in Febre fiens conuulſio, pernicioſa minime uero pueris 664.b
febris cõuulſiões repẽtinas ſoluit 664.b
febris à conuulſione ſedatur eadem die, aut ſequenti, aut omnino tertia 222.f
febrem, à conuulſione preſſæ ex partu, ſuperuenire, bonum eſt 222.f
febris conuulſioni aut diſtentioni neruorum ſuperueniens, ſoluit morbum 597.c.608.e
quibus in Febribus crura fiunt tuberculoſa, et hæc tubercula morã trahẽtia nõ maturantur, febribus perſeuerãtibus, &c. talibus ſanguis è naribus fluere ſolet. Si quidẽ multus fluxerit, ſolutionem morbi ſignificat: ſin minus, morbum longum 586.e.f
quibus in Febribus circa dentes uiſcoſa adhærent, his fortiores febres fiunt 607.d
in Febre delyrium ſignificat, egeſtio ualde rubicunda 678.e
in Febrium principijs, ſiue delyrium acceſſerit, ſiue alicuius mẽbri ſideratio, periturum hominem ſciendũ eſt, ſi non omnino, aut ex optimis ſignis aliquod accedat, aut corporis uires adſint 643.c.d
in Febribus durities circa uentrem cũ dolore, horrore, cibos auerſantibus, aluo parum ad purgationẽ humectata, non ſuppurantur 679.b
febrium differentiæ 474.f.533.a
febris ſi non imparib. diebus dimiſerit, recidiuare ſolet 491.b.608.e
febrem diuturnam urina cruenta in principio micta ſignificat: turbata, cum ſudore recidiuam 676.f
febris diurna, nocturna longior, quibuſdam autem & ad tabem uergit 474.g
febris diuturnæ ſignum ſunt, in manibus palpitationes, aut breuis indicationis in deterius 596.e
febres diuturnæ magis pueris ſenioribus & ad pubertatem accedentibus fiunt 605.c
cum Febre dolores fientes, circa lumbos & infernas partes, ſi ſeptum tranſuerſum attigerint, infernas partes relinquentes, pernicioſi ualde ſunt 623.d
febres ex doloribus uehementibus diuturnæ 653.b
febris ex diuturno dolore, & potationibus 495.b
quibuſcunq; ſine Febribus dolores fiunt, mortem quidem non inducunt, uerum pleriq; diuturni ſunt, & multas mutationes ac recidiuas habent 647.d
febriles in dorſum diſtentiones, urinæ geniture ſimiles ſoluunt 665.a
in Febrientibus cum horrore, durities cũ dolore circa uentrem, ad ſuppuratio-

nem

nem perueniunt, ſi &c. 662.b
cum Febre dyſenteria 546.g
quãdo Febres ab ambiente aere calido oriantur 280.b
de Febribus, & ſymptomatis æſtiuis 296 b
febris æſtuoſa, in qua partes externæ non ualde feruent, uerum internæ: cura 297.a
cum Febre, & ſine febre egeſtio alui nigra uelut ſanguis, mala eſt. Malæ item omnes uariæ, abunde ex bile coloratæ 677.d
in Febre non lethali ſplendores ob oculos uerſari, cum præcordiorum in dextra, aut ſiniſtra parte tenſione, ſanguinis de naribus fluxionẽ ſignificat 626.e.f
in Febre tenuis et mollis egeſtio, mala eſt. Mala quoq;, ſicca friabilis, decolor, ſũ altàs, tum ſi aluũ humectet. Nigris uero antea egreſſis occidit 677.d
in Febrib. erroneis nigræ in urina nubeculæ, quartanam indicant 676.f
in Febri erronea, ſubſidentia rubra 477.c.d
febris erroneæ ſpecies eodem
febres quæ paribus diebus exacerbantur, paribus iudicantur, & contra 474.b & 475.a
in Febribus, ex ſomnis, timores aut cõuulſiones, malum 608.f
in Febribus non intermittentibus exſcreationes bonæ & malæ 607.c
febris bis exacerbatur, quib. ardor fit, et ad egreſſus egeſtiones alui inſuper exſudant 679.c
qui in Febribus exudant, caput dolentes, aluo ſuppreſſa, conuulſi fiunt 656.f
ſi Febre tenente partes circa faciem graciles fuerint in die impari, ſequenti die ſoluetur 491.b
in Febre fauces exulceratæ, cum alio ſigno ex his quæ difficilia ſunt, periculoſæ ſunt 625.a 661.b
in Febrib fortioribus, bile à medicamẽto cõmota, æger neq; bibẽs neq; ſorbens plerunq; perit 151.a.b
febri forte correptus, ſi prima die qua medicamẽtum ſumpſit, ſuperſtes maneat, & unà cũ purgatione remittat febris, ſanus fit 151.a.b
à Febri forti correptus, ſi detinet medicamentũ, ante meridiẽ nihil purgatur: à meridie uero nimium purgatur, & perit 151.b
febris foris ad contactum debilis, intrinſecus autem ardet, & lingua ipſius aſpera eſt, & per os, & per nares calida ſpirat 247.b
febres fortiores fiunt, quibus circa dentes in febribus uiſcoſa adhærent 607.d
in Febre forti, bilis per ſuperiora aut inferiora purgatio 296.b
febribus fortibus correptis medicamenta purgatoria dare nõ oportet, donec remiſerit febris. Carnes enim i[n]forum et uentres quum ſint cal[...]icamentum adſumunt, & n[...]ntur 151.a
in Febre fractos, ſi ſoporoſi fue[r]int, medicamentis purgare non oportet 630.f
febrium duo genera 146.e
febrium quatuor ſpecies 46 g
febris à quibus generetur, & quando febris uocetur, item à quibus bilis & pituita (febrium cauſæ) in corpore calefiant 230.e
febres omnes ex glandularum tumoribus malæ ſunt 607.d
febris ex glandularum copioſa fluxione 96.g b
febres in glãdularum tumoribus, malum 487 d
febris, mulieris trimeſtri fœtu grauidæ 479.d
febris, hepar circũcirca dolenti, accedẽs, ſoluit dolorem 614 b
ante Febres, hiatus, articulorum exolutiones, & ſudoris cauſæ 147.a
febris horrida, acuta, poſt gemellarũ partum, & modicam purgationem 505.c
febribus quum horrendum quid acciderit quinta die, aut aluus derepẽte liquida deiecerit, & animi deliquium incidat, &c. Qui uero hæc patiuntur, ſpirituoſi facti, non longe poſtea morientur 586.e
febris horrida ex mœrore 505.d
febri aquoſus humor infeſtiſſimus: bilioſus contrà alimentum illi ſuppeditat 283.d
ſi in Febre hyberna, lingua aſpera fiat, & animi deliquia adſint, tali remiſſio febris contingere ſolet, &c. 585.d & 586.e
febres ex hyeme auſtrina, uere, & æſtate ſiccis 486.g
febrium hyemalium in acutas tranſitus fit, cũ duo humores, bilis uidelicet & pituita cõmoti, ac inter ſe coacti, parti alicui ubicunq; tandem contigerit, allabuntur 296.g
febriũ hyemalium, ſiue ex uino, ſiue ex laſſitudine, ſiue ex aliqua alia re fiant, obſeruatio & tutela 296.g
febris hyemis tempore cum capitis dolore 549.d
febris, & abſceſſus, inguinum inflammationem conſequuntur 146.e
in Febribus inguinis dolor morbum diuturnum ſignificat 653 b
de Febris interficientis ſignis 258.f
in Febre non intermittente, ſi labium aut palpebra, aut ſupercilium, aut oculus, aut naſus diſtorqueatur: aut non uideat, aut non audiat æger iam debilis exiſtẽs, quicquid horum fiat, propinqua mors eſt 607.d. 615.d
febris ſexta die intermittens 557.b
febres, quæ una die intermittentes, altera ſuperrigẽt, unà cum iudicatione, ad ſeptimum circuitum durant 488.f. & 534.e
febres intermittentes, & erroneo modo inuadentes, autumno maxime in quartanam leuiter tranſeunt, & hoc magis his qui triginta annos ex eſſerint 655.d
in Febribus non intermittentibus ſi externæ quidem partes frigidæ fuerint, internæ uero ardeant, ac ſitim habeant, lethale 607 d
febres intermittentes ob ſuppurationem, plerunq; ſudorificæ ſunt 668.g
in Febribus non intermittentibus, ſi externæ quidem partes frigidæ fuerint, internæ uero ardeant, & febris habeat, lethale 607.d 615 d
in Febribus non intermittentibus, quæ exſcreationes bonæ aut malæ 615.c
in Febre intermittente quando cibi dandi 307.c
quibus Febris aliquando intermittit, periculo uacat 654.b
in Febre non intermittente ſi rigor in[u]adat, ægroto iam debili, lethale eſt 607.c
febres quæcunq; non intermittentes, per tertiam fortiores fiunt, magis periculoſæ ſunt. Quocunque uero modo intermiſerint, quod ſine periculo ſint, ſignificat 607.c 615.b
febres intermittentes, uerum inæqualiter incaleſcentes, aluo inflata pauca egerẽte, in his poſt iudicationem lumborum dolore ſequuto, alui erumpunt 656. g
qbuſcũq; in Febrib. intolerabilib. ſeptima aut nona, aut decimaquarta morbus regius accedit, bonum, ſi non dextrum præcordiũ durum fiat. Sin minus, ambiguum 594.b
febris non corripit locis impotentibus 597.a
in Febre non bene iudicat ualde alba egeſtio 678.e
in Febribus indicationes impeditæ ac ſublatæ, temporis quidem diuturnitatem inducunt, non autem pernicioſæ ſunt 653.b

ſ febres

febres iudicantur in iiſdem numero dieb. ex quib. & ſuperſtites euadunt homines, & ex quib. pereũt 594.e. 624.e
febrium omnium iudicationes obſeruandæ, & in hoc tempore ſorbitiones detrahendæ 584.b
febris iudicatu difficilis eſſe ſolet, quibus acceſſiones fiunt, quacunq; hora febris dimiſerit, eadem ſi poſtero die repetat 606.b
febres in quibus ulcerãtur labia, fortaßis intermittentes: & tertianis perfrigerationes. At amburentes ſtatim ad manũ ſoluuntur ſemper 543.a
quibus in Febre, dolore lateris fiẽte, aluus multa aquoſa ac biliosa egerit, hi alleuantur 653.a
quibus in Febre dolores circa lumbos, & infernas partes fientes, ſeptum tranſuerſum contingunt, infernas partes relinquẽtes, pernicioſi ſunt, tum alias, tũ ſi aliud quoddam ſignum prauũ accedat. Si uero alia ſigna non fuerint praua, ſuppuratum fore timor eſt 654.f
febricitantibus lac dare, malum 611.b
quicunq; in Febribus aut alijs ægritudinibus ex uoluntate lachrymantur, nihil abſurdi eſt, Qui uero non ex uoluntate, abſurdum 607.d
febris ex laßitudinibus, potationib. ac exercitijs intempeſtiuis 475.d
cum Febre diuturna, lateris dolor, puris eductionem fore ſignificat 668.g
febris & lateris ſiniſtri dolor circa pleiadas 563.e
in Febribus iuxta latus dolores conſiſtentes citra notas, uenæ ſectio læſerit, ſiue cibum auerſetur æger, ſiue præcor diũ ſublime habuerit, &c. 671.c
febris ex corporis totius uel alicuius partis laßitudine, eius diæ. et cura 184.g.b
febris ex laßitudinibus, laboribus, & curſibus inſolitis 496.g
febris laſſatoria ex rigore, &c. Vide, Rigor
febres lenes uiris in meridionalibus ciuitatibus frequentes 130.e
febris lenis, hepialos Græcis 88.b
febricitantium non omnino leuiter, permanere, & nihil minus corpus, aut etiam magis q̃ pro ratiõe colliquari, malum eſt. illud enim morbi longitudinẽ, hoc uero debilitatem ſignificat 603.a
febres lethaliſſimæ, & ſignis horrendißimis fiẽtes, quarto die deſinunt, aut prius 594.e
in Febre non lethali obſcurũ aliquid præ oculis apparens, uomitum bilioſum ſignificat 625.d
febris lippienti ſuperueniens lippitudinẽ ſoluit 659.b
febres longæ in pluuiarũ multitudine plerunq; fiunt 604.b
quæcunq; Febris longiorem moram traxerit, homine alioqui ad ſalutem diſpoſito, ita ut neq; dolor teneat ob inflãmationem, aut ob aliquam aliam manifeſtam cauſam, huic abſceſſum expectare oportet, cum tumore ac dolore ad aliquem articulum, uel maximè infernum 625.c
in Febribus longis, lac conuenit 611.b
in Febribus longis, tenuibus, erroneis, urinarum tenuiũ mictiones ſplenicæ ſunt 676.b 677.a
quæ Febres longæ fieri ſoleant 584.b
in Febribus longis, aut tubercula, aut dolores in articulis fiunt: & ſi facti fuerint, non ſunt inutiles 654.b 607.c
quibus Febres longæ ſunt, his aut tubercula, aut ad articulos dolores fiunt 615.b & 654.b
in Febribus lumborum dolor præcordiorum dolori ſubmurmuranti accedens, uentres ut plurimum humectat, ſi non flatus eruperit, aut urinæ copia 662.f
febres typiricæ, bilis ſurſum ac deorſum effuſione non accedente, non ſoluuntur 654.b
febres maligniſſimæ, & ſignis horrentiſſimis fientes, quarto die, aut prius occidunt 624.f
quibus ex Febribus dolor mammarũ fit, ſputatio cruẽta non feculenta oborta, ſoluit dolores 674.g
in Febribus mentis emotiones taciturnæ, in eo qui uoce priuatus non eſt, pernicioſæ 653.a
cum Febre mitiore fientes ſudores, morbi longitudinem ſignificant 607.b
febrientibus non ualde multum, lac conuenit 611.c
febris omnium morborũ comes 146.e
febres, partus purgamentis aut menſibus impeditis 383.d 384.a
in Febrientibus, nares multa, & bene ſignificant 637.d
à Febricitantium naribus qualia, ab initiis prodeant 514.g
febris nocturna non admodũ lethalis eſt, uerum longa 474.g
febris nonana, ſeptimana adhuc longior eſt, & non lethalis 474.g
febres quomodo hominibus otioſis accendantur 281.a.b
febres humoribus omnibus æqualibus, copia tamen paululum uberiore affligente, minus periculoſæ, neq; fortes, quarũ ſigna ſeptem 283.c
in Febre palpitationes iuxta uentrem, mẽtis emotiones inducunt 662.g
febris ex partu maſculi 497.b
febris poſt partum & purgationem naturalem 476.g
cũ in Febribus pedes frigidi ſunt, neq; potum, neq; ſorbitionem, neq; aliud quid quam eiuſmodi dato: uerum maximũ hoc eſſe ducito, ut expectes donec maxime fuerint calfacti 583.d
febris, pedis dolorem à magno digito ſequuta 478.g
febre permanente, ſputoq; non prodeũte, ſi abſceſſus euaneſcant, aut recurrant, horrendum eſt 623.d
febres placidiſſimæ & ſignis ſecuriſſimis fientes, quarto die deſinunt aut prius 594.e
febris ex potu 495.c
febres pueris ad dentitionem accedentib. fiunt 605.d
febrientium potus 119.d
in Febre potio urinam ciens, frigefaciens, ac ſitim ſedans 272.f
febrientium quæ potiones ſub dio ſint exponendæ 272.g.b
febris poſt pleiadum occaſum 551.a
febres ex præcordiorum dolore malignæ ſunt: ſopor in his peſſimus 652.f
febris, dolores circa præcordiũ abſq; inflãmatione ſoluit 612.b
in Febre malus eſt dolor in pectus firmatus torpore 663.b
in Febre dolores ad præcordia exiliẽtes, ſine ſudore ſoluti, maligni ſunt. His ad coxendices dolores fiunt: & ipſis unà cum febre ardẽte aluus deorſum erumpens, pernicioſum eſt 662.g.b
in Febre ad præcordia dolores, uoce intercepta, ſine ſudore ſoluti, malum eſt 662.g
febris re nociuum eſt, quibus derepente, dũ ſine febre ſunt, præcordij & oris uentriculi dolor, & circa crura ac infernas partes, & aluus in tumorẽ eleuata eſt. Longæ enim, & uehementes febres fiunt, & tuſſes, et ſpiritus & ſingultus fiunt, &c. 662.f.g
febres ex præcordiorum doloribus, malignæ 620.d
febres magis contingunt circa generationem puris, quàm facto iam ipſo 603.d
in Febre quartana pharmacũ, ante quartanam inuaſionem 247.d
febris quartanæ generatio, & cur hæc alijs ſit diuturnior 46.b
febris quartanæ, cũ quis alio morbo purgatus non fuerit, curatio 247.d
febres quartanæ & erroneæ autumno fiunt 605.b .(46.b
febres quartanæ, atra bilis participes

febres quartanæ diuturnæ in occidẽtalib. ab aquis paluſtrib. & lacuſtrib. 131.d
quum Febrienti quarta die lingua conturbata loquitur, & aluus biloſa liquida egerit, talis delyrare ſolet 586.b
quibus in Febribus quartanis ſanguis ex naribus fluxerit, malum eſt 616.e
febres quartanæ ab anno uigeſimoquinto incipiũt, nec ultra quadragintaquinq; (niſi magna cauſa agente) progrediuntur 46.b
febris quartanæ cura 297.d.298.e
febris quotidiana continente, ob pauciorem bilem & requiem quam corpus habet, longior 46.g
febris quotidiana, eiusq; generatio 46.g
in Febribus recẽtibus pharmacum exhibendum bilem ducens: præterquàm ſi quartana exiſtat 119.d
cur Febres, & qua ratione tertia, quinta, ſeptima, aut nona die remittant 281.d
febrientem ſi nõ diebus imparibus febris dimiſerit, recidiuare ſolet 608.e
febris recidiua eadẽ die, quib. fiat 596.f
quibuſcunq; Febres deſinunt non in dieb. indicatorijs, his recidiuæ fiunt 653.c
febres quæ neq; in dieb. indicatorijs, neq; poſt ſolutorium ſignum deceſſerunt, recidiuant 655.d
quibus in Febribus morbus regius fit ante ſeptimum diem, malum 608.e
quibus in Febribus morbus regius ſeptima, aut nona, aut decima, aut decimaquarta accedit, bonum, ſi non præcordium dextrum durum fiat: ſin minus, non bonum 608.e
deſinente Febre ardente ſi accedat morbus regius, non ſolet amplius exudare, neq; uſquã alibi abſceſſum facere, ſed ſanus fit 594.f
febris remiſſionis ſignum eſt, lingua circa bifidam ſui partẽ uelut ſaliua alba obducta. Vide, Lingua bifida
febris repentina, & in ſomnum collapſio 566.f
febris ex repletione 281.c
ex Febribus reſurgentibus abſceſſus iſthic fiunt, ubi quid doluerit 607.a
febres tertia aut quinta die reuertentes 281.c.d
quibus in Febribus quotidie rigores fiũt, quotidie febres ſoluuntur 608.e
quib. Febribus rigor accedit, febris ſoluitur 597.a
in Febre ardenti ſi inſup corripiat rigor, exudare ſolet 596.h
quibus in Febribus ſexta die rigores fiũt, difficulter iudicant 606.b
in Febribus rubores circa aurem ex prægreſſo dolore, ſignum quidem ſunt eryſipelatis in facie futuri, &c. 658.f
febrientibus quibus rubores ſunt in facie, &c. his ſanguinis fluxio plerunq; contingit 655.c
in Febri oculorum rubor. Vide, Oculorũ rubor
in Febre oculorũ rubor oboriens, alui diuturnam malignam affectionem ſignificat 659.b
febris à ruptura non corripit amplius q̃ tres aut quatuor dies 122.f
ſine Febre ſanguinẽ uomere, ſalutare quidem eſt: Verum cũ febre, malũ 614.f
quibus in Febribus ſanguis abunde undecunq; profluxerit, his in refectionibus à morbo alui humectantur 656.f
in Febribus ſanguinis è naribus larga eruptio multos ſeruauit, modica uero occidit 471.b
in Febre non lethali, ſanguinis de naribus fluxiones 626.e.f
quib. Febre incipientibus, ſanguis de naribus ſternutatione fiente deſtillat, & urina ſubſidentiam albã in quarta die habet, his in ſeptima die ſolutionem ſignificat 656.e
quib. in Febribus, ſanguinis multitudo erumpit undecunq;, his in refectionib. alui humectantur 606.h
in Febri ſemitertiana appellata, contingit quidem & acutos morbos fieri, & eſt hæc præ cæteris maxime lethalis. Sed & tabidi, & q̃cũq; ex alijs longis morbis ægrotant, ex hac maxime ægrotãt 474.g
febris ſeptimana longa eſt, uerum non lethalis 474.g
febricitans, ſicca permanens 511.b
febris ſingultuoſa 587.a
de Febris ſingultientis ſignis 257.b
febris ſine ſiti perpetuo 495.d.496.e
febres imparibus diebus ſoluuntur, quòd in paribus diebus trahit corpus de uẽtriculo, in imparibus uero dimittit 282.e
febres ſoporoſæ, laſſatoriæ, caliginoſæ, uigilias inducentes, exudantes, malignæ 630.g
ſi Febris ſoluta fuerit, à ſanguinis eruptione, & menſes comparuerint, in utero concipiet mulier 647.b
febris à Solis ardore 554.e
in Febre ſomniculoſi ſunt, qui ſæpe cruenta ac cruda per aluum egerunt 91.c
febris ex ſplene 513.d 514.e
in Febribus ſorbitiones quando dandæ 584.f
ubi in Febre non intermittente, difficultas ſpirandi, & delyrium fit, lethale eſt 607.d
in Febribus ſpiritus offendens, malum, cõuulſionem enim ſignificat 608.f
in Febribus ſpiritum ſuſpirioſum efferentes abortiunt. Vide, Suſpirioſus ſpiritus
in Febriente ſputa conuulſoria ſine ſudore defluentia, leuia ſunt 664.g
in Febre ſputi exſcreationes liuidæ, nigræ, bilioſæ, ſi quidem ſupprimantur, malæ ſunt: ſecedẽtes uero pro ratione, utiles 660.e
febris, ſtercore ſiue cibo recenti non ſubeunte, cum lateris dolore 583.c
in Febribus derepente ſuffocari, & deglutire non poſſe, citra tumorem, malum eſt 661.b
febres cũ ſudoribus, ex timore cum perfrigeratione mente motos, et ſomni uocem aliquantum intercipientes, ſoluũt 671.a
febris cum ſudoribus 527.c
febres perpetuo cum ſudore 178.f
in Febribus ſudores multos expectare oportet, cum æſtas fit ueri ſimilis 604.f
febres ſudorificæ poſt canẽ, nec omnino perfrigerantes 545.c
febricitanti ſudor oboriens febre non intermittente, malum. Moram enim trahit morbus, & multam humiditatem ſignificat 607.d
febricitanti frigidi ſudores accedentes, lõgam febrem ſignificant 595.d
ſi Febricitanti ſudor accedat, febre non deficiente, malum: prolongatur enim morbus, & humiditatem ſignificat 595.d
in Febribus exudantes, caput dolentes, aluo intercepta, conuulſi fiunt 632.e
in Febribus ſurditas aluum ſiſtit 658.e
ex Febribus ſurditatem ſanguinis è naribus fluxio, itemq; alui turbatio ſoluit 658.b
de Febri, ex uenarum circa cerebrum ſuperuomitu 240.b 241.a
febrẽ temporis progreſſu (ſyderationib. derepente exolutorio modo factis) accedere, perniciosum 670.b
cum Febre tabeſcẽtibus, fluxiones ad gingiuas & dentes comparẽtes malæ ſunt 669.c
febricula tenuis ex mœrore 504.f
febres tertianæ naturam referentes erroneæ, in pares dies translapſæ, difficiles ſunt 652.f
dolores qui in tertianis Febribus exacerbantur, tertianarum generis morbum faciunt, & grumoſum ſanguinem egerunt 654.b
febris tertiana, eiusq; generatio 46.g.b
febris tertiana 247.c

febres tertianæ naturam referentes, cum anxietudine, malignæ ſunt 652.f
febris tertianæ cura 297.h
ex Febribus modicis, teſtis ſiniſtri tumor, 484 f
non Febrientibus ſi fiat tormen, & genuum grauitas, & lumborum dolor, deorſum medicamento purgãte opus habere ſignificat 606.g
in Febre tractus uelut à uomitu, in ſcreationem deſinens, malum 652.h
quibuſcunq; in Febribus tremores circa iudicationem ceſſant, his tẽporis progreſſu abſceſſus doloroſus ſuppuratus in articulos fit, & ueſica doloroſa 655.c
quibus in Febribus ardentibus, tremores oboriuntur, mentis emotio ſoluit 596.h
ex Febribus, quibus tubercula diutina, aut ad articulos dolores fiunt, hi cibis pluribus utuntur 615.h
ſi in Febribus tubercula pedem contigerint, et doloroſus eſſe perſeueret æger, & calore affligatur, ac non ſoluatur: paulatim & ad ceruicem dolores peruenient, & ad clauiculam, & humerũ & pectus, & articulum 586.f
in Febrientibus tubercula iuxta aures cũ dolore oborta, quibuſdam febre iudicatorio modo deficiente, neque ſedantur, neq; ſuppurantur, &c. 473.a.b
ſi à Febre occupato, tumore non exiſtente in faucibus, ſuffocatio derepente cõtingat, lethale eſt 607.a
febris propter tumefactionem ex pituita, aliquando ab iiſdem fit, aliquando autem à contrariis 123.b
febris uehemens & delyriũ ex dentis corruptione, lethale eſt 660.e
febris uehemens, & lumborum grauitas doloroſa 478.e
in Febri uehementi, ſanguinis eruptio hyeme 552.e
febris uehemens, poſt lumborum & capitis dolorem 493.d 494.e
in Febribus, ſecundum uenam quæ eſt in collo, pulſus ac dolor, in dyſenteriam deſinit 654.h
quibus in Febrib. uenæ in temporib. pulſant, & facies ſana eſt, & præcordiũ non molle, diuturnum morbum ſignificat, & non deſinentem citra multi ſanguinis ex naribus fluxum, aut ſingultum, aut conuulſionem, aut coxendicum dolorem 655.a
febris ex Venere & potu 504 e
in Febribus, circa uentrẽ æſtus uehemẽs, & cordis, ſiue oris uentriculi morſus, malum 608.f
quibus in Febribus uertigines ab initio, et capitis pulſus fiunt, & urinæ tenues, in his expectare oportet, ut ad indicationes febris exacerbetur. Nec uero admirarer, ſi delirarent 584.g
febres uertiginoſæ, & cum uolulis, & ſine uolulis, pernicioſæ 654.f
febricitantibus omnibus uictus humidi cõferunt, maxime uero pueris, & aliis ita adſuetis 601.d
febrem, quibus ulceribus superuenire cõmodum ſit 643.a
cum Febribus uoces deficientes 631.a
quum Febricitanti decimaquarta die uocis interceptio acceſſerit, non cita ſolutio contingere ſolet, neque liberatio à morbo fieri, ſed temporis diuturnitatem tali ſignificat 586.g
in Febre uocis interceptiones cõuulſorio modo fientes, ad mentis emotionem cum ſilentio deueniunt 660.f
cum Febre uox deficiens, & cum indicatione intercepta, hi tremuli moriũtur 660.f
ſi Febris, amoto uolulo, quempiam corripiat, deſperatus eſt 266.h
in Febre urina denſitatem habens diuulſam, recidiuam, aut ſudorem ſignificat 676.b
febrem ſignificat urina pinguedinem in ſubſidentia habens 676.f
in Febribus ſi mutationes habeat urina, diuturnitatem temporis ſignificat, & neceſſe eſt ægrotum mutari, & ad deteriora, & ad alteram partẽ 595.c.d
quibuſcũq; Febricitantibus, in urinis ſubſidentiæ craſſiores polentæ partes referentes fiunt, longum morbum ſignificant 614.e
in Febre urina albam habens & leuem ſubſidentiam firmatam, celerem dimiſſionem ſignificat. Item quæ ex indiſcreta, pinguedinem quandam habet, exaqueſcit 675.b
quibus in Febribus urinæ conturbatæ, uelut iumẽti, his capitis dolores, aut adſunt, aut aderunt 608.f
à Febribus correptæ et fortiter attenuatæ ſine manifeſta cauſa, in utero habẽtes, difficulter pariunt & periculoſe, aut abortũ facientes periclitantur 610.b
febriculoſam æſtatem fieri quando neceſſe ſit: Vide, Aeſtatem febriculoſam
fel tauri tritum in potiõe ad purgationes mulier. 365.a
fel ſcorpii marini, ad fœcunditatis experimentum 362.g
fel ſuillum 352.b
de Fellis ueſicæ ſitu 102.f
femur in poſteriorẽ partẽ luxatũ 755.d
femur fractum quinquaginta diebus corroboratur 705.d 706.e
femur magis gibboſum ad partem externam 706.e
femur non repoſitum 746.h
femoris os fractum 705.c
femoris breuius effecti dedecus 705.d
femoris articulus ex coxa elapſus 742.f
femoris aut brachii os extra eminens 713.a
femoris intrò elapſi ſigna 742.f
femoris tibiæ & pedis decurtatio, ex articulo non repoſito 743.b
femoris caput in poſteriorem partem elapſum 746.e
ex Femoris dextri dolore, febris acuta ardens 502.g
femoris repoſitio 757.b
femoris caput in anteriorem partem elapſum 748.e
femoris oſſis abſceſſio 752.h
femoris circa coxam luxatio 753.b
femoris punctionem ſine ſanguine, mors tertia die conſequuta 525.a
femoris caput in exteriorem partem elapſum 744.b
femoris caput ad externam partem luxatum 755.c
femoris in poſteriorem partem elapſi ſigna 746.g
de Femore 101.b 113.a 756.g.h
femoribus extenuatus ex labore montano 535.c
ferinum ulcus authumno, & oris uentriculi dolores, & horrores, & atra bilis 532.g.h
ferrum ſanat, quæcunq; medicamenta nõ ſanant 616.e
ferox reſpõſio ex moderato, malũ 652.h
ferulæ in deligationibus quales eſſe debeant 692.g
ferulam qualem eſſe in fracturæ partibus conueniat 698.h
ferularum locationes in quibus uitandæ 705.a
feſtucas in febribus acutis, aut peripneumoniis, aut phrenitide, aut capitis dolore legere, lethale 618.g
fex uini combuſta 353.a
fibri teſticulus in ſuffimento ad os uteri hians 87.d
fibræ ex uentre in ueſicam 113.d
ficus primæ peſſimæ ſunt, quia ſucculẽtiſſimæ: optimæ autem ſunt poſtremæ 174.f
ficus uiridis humectat, & aluum mouet, & calfacit 174.f
ficus & uuæ paſſæ, æſtuoſæ ſunt, ſed aluũ mouent eodem
ficus pinguedo interna 352.f

ſicus etſi poſtrema menſa ſumãtur, poſtremo tamen omnium euomuntur 320.b
ſiguli 158.b
ſiguræ magis alleuantes 535.c
ſiguræ ſpongiformes & molles (ut lien, pulmo & mammæ) humidis admotæ partibus, humorem ad ſe trahunt, augenturq́; 26.b
ſiguræ iuſtæ in omnibus artibus ſeruandæ 724.g
ſiguræ cauæ & expaſſæ, item cauæ & in arctum ex amplitudine coactæ, ad humiditatem ex reliquo corpore attrahendam maxime ſunt idoneæ 26.g
ſiguræ cucurbitales intra hominẽ (ut ſũt, ueſicæ, caput, et uterus in mulieribus) humores manifeſte ad ſe trahũt, & humiditate ſemper ſunt plenæ 26.b
ſigurarum deligationis ſumma 693.c
ſigurarum tam intra quàm extra corpus, in ſanis ac ægris, quod ad affectiones pertinet, differentiæ 27.c
ſiliæ quædam in albis, aliæ in rubris menſibus prognata 511.b
ſimum, atq; aliàs humecta, denſius compreſſa, à ſeipſis concaleſcunt 63.d
circa Fines & principia, omnia ſunt debiliora: circa uigores uero, fortiora 603.a
ſines in meraciora deſinentes, putrefactionem ſignificant, uelut in Dexippo 484.e
ſiſſurarum oßium ſpecies omnigenæ 682.f
ſiſſuræ ex contuſione deprehenſu difficiles 684.b
ſiſtulæ difficillimæ ſunt, quæ in cartilaginoſis & excarnibus locis ſunt, & cauæ ſunt, & procedunt ac ſanie manãt ſemper, et caruncula inoſculo ipſis ineſt. Curatu autẽ faciliores ſunt, quæ in mollibus & carnoſis, & non neruoſis exiſtunt 672.b
cui Fiſtula refringebatur, tußiculæ permanere impediebant 543.b
ſiſtularum generatio 766.b
ſiſtulæ primum creſcentes, ſunt reſecandæ 767.a
flatus circa ueſicam medicamentis urinã cientibus expurgare oportet 193.c.d
quum Flatus graueolentes prodierint, glãdula ſubdititia, aut infuſo per clyſterem utendum erit, &c. 583.d
flatus quomodo circa hepar contingentes, eius loci dolorem, ſuppurationes, ac tubercula excitent 27.b
flatus in uentrem per follem immißio in uolulus 266.g.b
flatum ſine ſtrepitu ac crepitu prodire, optimũ eſt. Melius autem eſt & cũ ſtrepitu exire, quàm iſtic reuolui: & qui ſic progreſſus eſt flatus, aut dolere quid hominem ſignificat, aut delirare: niſi homo ita ſua ſponte flatum emittat 620.b 671.d
ex Flatibus plurimæ uteri affectiones fiũt 559.c
flatuoſi multum non ſunt morbo regio laborantes 611.d
flatum in febribus inflata aluo non erumpere, malum 652.g
flatuoſitas cauſa eſt in his, qui ſcapulas alarum modo eminentes habent: ſunt enim flatuoſi 535.c
flauæ bilis à muliere mictio 441.b
floccos de ueſtibus euellere, in febribus acutis, aut peripneumonijs, aut in phrenitide, aut capitis dolore, lethale eſt 618 g
flos roſarum in uteris ulceratis 361.e
fluida facere oportet corpora, cum quiſpiam ea purgare uolet 602.f
flumina non ſolito more fluentia per ſomnum uidere, ſanguinis circuitum ſignificat 193.c
fluxio calida ac nitroſa, æſtiuo uel autumnali tempore 583.b
fluxio in medullam, tabis occultæ generatio 114.f
fluxio in oculos lenta cum pruritu 115.b
fluxio è naribus larga craſſa, caput dolentib. ex poſteriore parte oſſa rupta habentibus, mala 657.d
fluxionis in uertebras & carnes notæ 114.g
fluxioni à capite fluenti uomitus cõducit 121.d
fluxionem flatuoſam pharmaco illito ſiſtito 491.a
à Fluxione infeſtatæ, ad nares aut os fluxionem tranſire, bonum 222.f
de Fluxione per gulam in uentrem, eiusq; curatione 118.f
in Fluxionibus ad coxam, uenas retro aures ſecato 538 g
quomodo ex Fluxione retro ad uertebras et ſpinam medullæ, hydrops cõtingat, eiusq; curatio 118.g
de Fluxione in aures 115.a
de Fluxione capitis in thoracem bilioſa 116.f
fluxiones ſanguinis è naribus, ſeptima die aut nona, aut decimaquarta, plerũque febres ſoluunt 656 f
fluxiones capitis ſeptem 114.f
quibus Fluxiones in oculis tenues ac diuturnæ, ſi maturæ in nares proceſſerint, proſunt 560.f
fluxiones etiam contingunt ualde plenis carnibus 113.d
fluxiones ex feruido ulcere doloroſæ in geſtantibus uterum, malum. Hæmorrhois hus, peßimum 673.d
fluxiones propter frigus frequẽter in thoracem fiunt 114.f
fluxiones, ad loca uicina deriuandæ 118.b
fluxiones ex naribus largæ per uim ſupreſſæ, quandoq; conuulſionẽ prouocant: Venæ ſectio ſoluit 664.c
fluxiones aliquando fiunt partibus infernis ſiccis, ſupernis uero humidis 114.e
fluxiones ad gingiuas & dentes, in habitibus tabeſcentibus cum febre comparẽtes, malæ ſunt 669.c
fluxionum capitis in ſpinam notæ 117.c
fluxionum in fauces ratio 24.b
de Fluxionum tribus cauſis 113.d
ex Fluxionibus intra corpus abeuntibus abſceſſus, ex abſceßibus morbi 98 g
fluxionibus à capite ueratrum expedit 588.b
ex Fluxionibus, coxendicum & articulorum affectiones 114.b
in alui Fluxionibus, mutationes egeſtionum proſunt, ſi non ad prauas mutentur 602.g
fluxus ſanguinolentus, aut albus 444.b
de Fluxus ex partu curatione 359.a
fluxibus incohoantibus, prædicendum 414.b
de Fluxus in uteris, ſignis, cauſis, & curatione 415.d
fluxus mulierum, albus, fuluus, & ruber, quibus magis, & unde fiat 414 g
fluxus ruber qualiter fluat, quas & quando potißimum inuadat 416.e
fluxus alius, uelut ex ouo crudo luteum ſubalbidum, & eius curatio 419.c
fluxus albi alterius curatio 418.f
fluxus ex partu, & cibi in uentre non manentes 387.c
fluxus mulieribus pauciores quidem, ſed ſalſi & bilioſi, qui internas & externas partes ulcerant 395.b.c
fluxus fuluus, & albus 417.b
fluxus muliebris nimius quomodo ſiſtendus 126.g
fluxus multus ſanguinolentus, citra dolorem ante puerum prodeuntem 84.e
quomodo Fluxus per flatus generẽtur, & quõ flatus ſanguinis rupturarum circa pectus author & cauſa exiſtit 147.d
ſi Fluxus à capite, ad puerperij purgationem uertatur, & multum concitetur, meliꝰ habebit: Si uero plus moderato, curam adhibeto 384.f
de Fluxus in ſanguinem pituitæ, ſi multus fuerit ac craſſus, ſtatim occidit: Si uero

paucior, in præſens non occidit 213.d & 214.e
fluxus mucoſi, à carne & oſſe ad oculos, curatio 115.d
fluxus ruptura ſpontanea 148.f
fluxus ruptura ſine ſpiritu circa pectus 148.f
fluxus in uentrem prodeuntis curatio 384.f
fluxus non ſuccedentis ſigna 392.f
ſi Fluxus mulieri à capite in uentrem uertatur, facilior utique exitus puero continget 384.f
fluxus muliebris 361.d
de Fluxus albi ſignis, cauſis, & curatione 346.g
fluxus mucoſi ad oculos notæ 115.d
fluxus pituitæ ad dextras magis defluūt q̃ ad ſiniſtras, quia uenæ ſunt cauiores & plures quam in ſiniſtris 214.e
fluxus ex puris ſputo, malum 613.d
ad Fluxum, & omnes morbos qui ab uteris fiunt, potiones 442.b
ad Fluxum & dolorem uterorum 351.b
quæ circa Fluxuum curationem conſideranda 415.c
ad Fluxum muliebrem 361.b
ad Fluxum reſiccandum 444.g
ad Fluxum & dolorem 443.a
in Fluxu rubro ſpirandi difficultas 415.b
ex Fluxu, alui profluuium 615.d
in Fluxu mucoſo, capitis ſecandi ratio 115.d 116.e
in Fluxu muliebri conuulſio & animi deliquium ſi accedat, malum 610.b & 611.a
à Fluxu uteri ſedato, tumor 416.e
à Fluxu bilioſo non purgata, nec ullis ſignis apparentibus 374.b 375.a
fœcunditatis experimentum 403.d
fœcundæ quæ ſint, quæ uero non, uide 611.b
fœmella cur poſterius formetur & coarticuletur 60.g
fœmellæ ab aqua magis, & à frigidis ac humidis & mollibus augeſcunt, tum cibis tum potibus, itē q; ſtudijs ac exercitijs 159.d
fœmellæ citius quàm filij pubeſcunt, ſapiunt, ac ſeneſcunt, propter corporum imbecillitatem & uictus rationem 97.b
fœmellam ut generet, diæta ad aquā uergente utendum eſt: maſculum uero, exercitijs ac uictu ad ignem tendente uterque tum mas, tum fœmina utatur 160.e
fœmina multo minus coitu, & breuiore etiam tempore quàm uir delectatur 52.f
fœtus bimeſtres aut uetuſtiores perdenti, quomodo medendum 85.b.c
fœtus bimeſtris corruptio 391.b
fœtus prolapſus quomodo retrudendus 90.f
fœtus uiui in partu manum aut crus foras præmittentes 397.a
fœtus immortui exſectio 397.b
fœtus quot diebus formentur ac abſoluantur 197.d
fœtus, dum in utero uertitur, periculum 80.f.g
fœtus pituitoſos eſſe neceſſe eſt, ſi capitis purgatio in utero non contingat, ſed in cerebro ſpiſſetur ac cogatur 212.f
quæ Fœtus corrupturæ ſunt, his mammæ graciles fiūt. Si uero rurſus duræ fiāt, dolor erit aut in mā̄mis, aut in coxis, aut in oculis, aut in genibus, & nō corrumpunt 610.b
fœtus in latus aut caput proceſſus, cur periculoſus 382.b
fœtus mortui, quomodocūq; tandem procedat, extractio 83.a
fœtus obliquè prolapſi, ac manum extenſam habentis, exſectio 89.d
fœtus ſeptimeſtris ætatis, cum pelliculæ laxantur, ſecedunt in id quod cedit: unde ex locis & pelliculis quæ ipſos aluerunt, tranſmutantur 77.a
fœtus perditur, ex rupta, illum ambiente, pellicula 54.e
fœtus in utero motus ab igne 156.f
fœtus ſaniſsimum caput habebit, ſi cerebrum probe ac moderate purgatum fuerit, & neq; plus neque minus quàm oportet defluxerit 212.e
ex Fœtus corruptione in morbis longis non ualde purgata, dolores ex laterum mollitudine ad inteſtinum tenue tranſeuntes, pernicioſi ſunt 673.a
de Fœtus menſtrui in utero corruptione 347.d
fœtus plures nonnulla animalia edunt, ob ſinus multifarios 68.g
fœtus quibus de cauſis corrumpantur 380.b
fœtus maſculi quidem in dextris, fœminæ uero in ſiniſtris magis 610.b
fœtus qua ratione foras prodeant 155.d & 156.e
fœtui mortuo cur uenter tumidus perforandus 397.c
fœtum qua ratione in utero uerti, & non in caput edi contingat 90.f
fœtum ſanum eſſe impoſsibile eſt, ſi mulieri uterum geſtanti purgationes prodeunt 611.a
ad Fœtum mortuum eijciendum 403.a & 412.e
ad Fœtum immobilem corrumpendum 405.d
fœtum corruptum quæ ſigna comitentur 379.c
fœtum menſtruum, aut bimeſtrem, corrū pentis curatio 388.b
fœtum debilem ſignificat, lac ex mammis fluens. Si uero ſolidæ fuerint mammæ, ſaniorem fœtum ſignificat 610.b
fœtum expellentia 349.d 362.f & 404.e
folia ex arboribus decidentia uidere, ab humidis & frigidis corpus lædi ſignificat 193.e
follis, & manuum ad rythmum motus, micationi per ſummas manus ſimilia faciunt 178.e
fomentum ad uteri conceptionem 86.g
fomentum aliud fortius ex bitumine 449.a
fomentum ex myrrha & æris flore ad nares 242.b
fomentū oculorum dolores ſoluit 612.g
fomentum purgationibus ſemper præmittendum 376.g
fomentum ex ſuffimentis 427.a
fomenti uterorum modus 425.a
fomenta humida 354.b
fomenta humida ante pharmaca in hydrope 324.g
fomēta in pleuritide humida & ſicca quæ 572.b 573.a
fomenta ad uteros purgandos 448.e
fomenta ad fluxus 443.b
fomenta calida foris adhibita dolorem mitigant: rarefacto enim corpore à calore, fomentum ſpiritus inde exhalat, ut quies inde aliqua & mitigatio dolorū contingat 147.c
fomenta clauicularum dolores ſoluentia 573.a.b
fomenta ſicca 355.c
fontes & putei commoti per ſomnum conſpecti, flatus circa ueſicam ſignificant 193.c.d
fontes ac marinæ aquæ, cur hyeme auctiores & calidiores 64.e
quō Fontes quatuor, ſanguis, bilis, pituita, & aqua, itē uentriculus, quū pleni fuerint, ſemper corpori diſtribuūt: uacui uero, uice uerſa trahunt ab ipſo 278.f
non Fontes illos quatuor tantum, ſed etiam totum corpus de uentriculo trahere 278.f
formæ & mores hominum, regionis naturæ plerunq; compares 143.a
formas hominum multiplices, regiones item agreſtes ac inæquales faciunt, tem porum

porum magnæ ac frequētiſſimæ mutationes 136.b 137.a
uelut Formicas de capite in ſpinam deſcēdere uideri 252.f g
ex Fortiſſimo in igne, & tenuiſſimo in aqua, calidi & ſicci temperamenti conſtitutio 162.f
fortibus natura, fortibus pharmacis utendum eſt: debilibus uero pharmacis, nō fortibus 124.g
fortuna ex medicina aut alia quapiam arte non eſt pellenda 125.b
fortuna ſui iuris eſt, ſcientia uero imperata facere cogitur 125.a
fortunam in curandis morbis citra artem nihil poſſe 11.c
fracturæ cum ulceribus 733.d
fracturarum, cum & ſine ulceribus, curationes 711.a
fricatio & lucta externis corporis partibus magis laborem exhibent: calfaciunt autem carnem & corroborant, ac augeri faciunt 177.d
frictio ex oleo, & aqua mollit, & non uehementer excalfieri ſinit 178.f
quæ Frigefaciunt ea quæ in uentre ſunt, frigida item & humida aluum ſubducunt 124.h
frigida doloris exortibus, ualde rubicundis, &c. conuenit 202.e
frigida quando calorem reuocet 609.c
frigida dentibus & neruis inimica 200.e
frigida conuulſiones, antrorſum ac retrorſum diſtētiones, nigrores, ac rigores febriles inducit 609.b.c
frigida, tumoribus in articulis, doloribus ſine ulcere, podagricis, & conuulſis prodeſt 201.d
frigida, uelut nix, glacies, pectori inimica ſunt, tuſſes mouent, & ſanguinis eruptiones, ac defluxiones inducunt 609.d
frigida inimica oſſibus, dentibus, neruis, cerebro, ſpinali medullæ: calida uero, grata 609.c
in his Frigida uti oportet unde ſanguis erumpit, aut erupturus eſt: non ſuper ipſas partes, ſed circa ipſas unde fluit. Et quæcunq; inflammationes, aut flammei ardores, ad ruborem & ſubcruentum colorem, ex nouo ſanguine tendunt, ad eas ipſas: nam ueteres nigrefacit: & ad ſacrum ignem non exulceratum, nam exulceratum lædit 609.d
frigida podici & utero non ualde commoda, neq; ſanguinem in frigore mingentibus 202.e
frigidæ uſus in uentris dolore 524.b
frigiditas partium poſteriorum, conuulſoria eſt 651.b.c
quæ præ Frigore aut moriūtur, aut ulcerātur, iis partib. conducit calida 202.f
frigiditas extremarū partium in morbis acutis, malum 613.c
frigiditas extremarum partium, ex dolore forti partium circa uētrem, malum 614.e
ubi in corpore Frigiditas, aut caliditas, iſtbic morbus eſt 607.b
his quæ à Frigiditate moriuntur, aut ulcerantur, confert calida 609.d
frigidior, in frigido tēpore ac regione calidior erit 538.b
frigidi temperamentum à calido, & contra 23.c
frigidū & auxiliatur, & occidit quæcunque ex calido ſunt 538.e
frigidum ualde, uenas rumpit, & tuſſim mouet, uelut nix & glacies: & cōſtringit, uelut ſunt eminentiæ oblongæ & rotundæ 535.c
frigida ulceribus mordax 609.e
frontis in capitis dolore ſecandi ratio 241.a.b
frontis contractio in morbis acutis, phrenitidis ſignum eſt 658.h
in Frōtis ulceribus, quatenus cataplaſmatis utendum 685.b
frontis denudatio 529.c 553.d 154.e
frontis prurigo 519.c
frontis dolores, difficiles ſunt 631.d & 661.a
fronte percuſſus ſupra oculum dextrum 521.a
fructus à ſuis plantis, quæ alimentum à terra trahunt, nutriuntur. Sole uero quod humidiſſimum in ipſis eſt ad ſe trahente, coquuntur & ſolidi redduntur 62.b 63.a
de Fructibus qui ab arboribus colliguntur 173.d 174.e
frumentum & uinum quibus inter ſe differentia 307.a
fulcimenta quibus partibus adhibenda 694.e
fuligo de furno ad fœtū mortuum expellendum 412.f
quicunq; Fului, ſimi, oculis magnis, boni 490.b
quicunq; Fului, naſo acuto, oculis paruis, mali eodem
fullones 157.d
funiculus lucernarius in uteris aſcendentibus ac ſuffocantibus 361.e
funambulationes attenuant 181.b
furfures in urina pura, ueſicæ ſcabioſæ ſunt ſigna 46.f
furfures ordei 359.d
furfurum decoctum in clyſtere, rhenibus affectis 559.a
furfuracea quædam ſimul cum urina craſſa prodeūtia, ueſicam ſcabie affectam ſignificant 608.g
furfurum ſuccus coctus, leuis per aluum ſecedit 169.d
in Furioſis conuulſio accedens, diſſipationem facit 671.a
furioſa ſunt, ex uomitib. anxietates, clangores, oculi concretionē lanuginoſam habentes 674.h
furioſum ac lethale eſt, dentes colludere, aut ſtridere, quibus nō familiare id eſt 659.d
furores etiam autumno fiunt 605.b
furores uere fiunt 605.a
furunculorū ſpecies, forma ac generatio, & curatio 201.c

G

GAlbanum ad conceptum facilem 85.a
galeancones 744.g
galeancones ex natiuitate & caſu 725.a
ganglia 734.g
gargariſmus in angina 243.b.c
gemellorum partum ſignificant tumores difficiles, circa inteſtinum tenue 674.e
gemelli inter ſe ſimiles fiunt ob locorum in quibus augeſcunt æqualitatem, & quod ſimul ſecreti ſunt 161.b
poſt Gemellarum partum, & modicam purgationem, febris horrida, acuta 505.c
ex Gemellorum abortu, uentris dolor, nono anno 564.e
gemelli una die atq; ex una ſecunda æduntur 84.f
gemelli maſculi naſcūtur, cum maſculum ſemen ab utriſq; ſecretū fuerit: quū uero fœmineum ab utriſq;, fœmellæ fiunt 161.b
gemini naſcūtur, ſi uteri ſimiliter in utrāque partem iuxta oſculū diſpoſiti à natura fuerunt & ſimiliter biauerūt, & à purgatione ſiccantur 68.f.g 161.a
genæ tenuis particula diſſecta neque augetur, neque coaleſcit 223.a 612.f 672.g
generationes hominum differentes tres 160.b
generatio corruptio, auctio diminutio, commiſtio ſecretio, idem putantur 154.h
generationem, neq; ab uno, neque genere differentibus fieri 40.b
genitura non omnis fortis eſt 68.h
quibus Genitura & nares, natura humi-

diores, hi morboſius ſani ſunt, Quibus uero uice uerſa, ſalubrius 611.d
genitura uiri, graueolens à muliere reddita 378.f
genitura, humido in corpore calfacto ac diffuſo, ſpumeſcit 51.a
à Genitura craſſa intus retenta Mola in utero 440.g
genitura in tabe dorſali, ſi quis urinam reddat aut aluum deijciat, prodit 252 f.g
genitalium putredines æſtate fiunt 605.b
genitura uiri in uterum illapſa, caliditatem & uoluptatem mulieris extinguit 52.e
genitura à matre, ſanguine in uterum deſcendente, augeſcit 57.e
genitura poſtera aut tertia die mulieri excidens 375.d
genitura in utero coacervata, & calfacta (utpote in calido exiſtens) ſpiritum habet 56.e
genituræ in brutis fœmineæ, ac maſculæ ratio eodem modo habet, quo in homine 53.b
genitura à coitu ſtatim diffluens 377.d
genituræ tranſitum in pueris impediunt, uenæ tenues & repletæ exiſtentes 51.e
genituræ ſpiratio modica ſanguinem modicum, amplior copioſiorem, & uberiorem in uteros trahit 58.e
genituræ ſex dierum foras prolapſæ forma, ouo crudo, externa circumcirca teſta adempta, perſimilis 57.a
genituræ ex corpore ad pudendum uia 50.b
genituræ mulieri à coitu ſtatim excidētis cauſa 375.d
genituræ in utero conceptæ, notæ 85.b
genituræ, mammarum, pectoris & uocis communio 482.b
genituram uiri, ab omni humido quod in corpore exiſtit, prouenire 50.b
genituram quo pacto mulier retinere poſſit 376.b 377.a
genituram inflatam pelliculam acquirere, panis, dum torretur, exemplo colligitur 56.b
geniturã mulier aliquando in ipſum uterum, aliquando foras, ſi uterus magis quàm par eſt hiarit, emittit 52.e
genituram non tantum à calido, ſed etiam à matre ſpirante ſpiritum habere, eoq; frui 56.b
genituram ad decẽ, aut duodecim dies retinentes, uirum ne adeant 377.b.c
genituram non ſuſcipiens, menſibus ſecundum naturam fientibus 360.g
& 379.b
genituram continens, nec prægnans tamen 464.e
geniturã in typho per ſomnum aut intereundum effundentes 333.a
genituram ab omnibus corporis partib. excerni 51.d
genituram non continentium cura 454.b
genituram pellicula ambiens ac complectens, tota ex umbilico tenditur 57.e
de Gentibus quæ plurimũ legibus & conſuetudinibus inter ſe differunt, ac primum de microcephalis 137.b
genu propter expeditam ac facilem naturam mitius eſt, quàm cubiti gibbus 758.f
ad Genu dextrum tumor ab exercitijs & mellis uſu 556.g
genu flexio deligationibus in femore ac tibia turbationem inducit 706.g
ad Genua dolor, partium ſupernarum dolorem ſoluit 492.b
genuũ ac coxendicum dolor, ſeptima, aut nona, aut decimaquarta die febrem ſoluit 656.f
genuum dolor, malus 652.e
in Genubus dolor erit, ſi mammæ ex gracilibus rurſus duræ fiant 610.b
genuum grauitas, lumborum dolor, & tormen, ſi fiat non febrienti, deorſum medicamento purgante opus habere ſignificat 606.g
geometriæ cognitio medico neceſſaria 792.f
germinandi diuerſitas, in ijs quæ ex ſemine, & ex plantarijs proueniunt 63.b
gibboſitas in ſpina ex phrenitide 525.d
& 560.e
gibboſitas prope ceruicem 736.e
gibboſitas aucto iam corpore 735.e
gibbi coactiones uariæ 739.b
gibboſitates ex caſibus 738.g
gibboſis, plerunque pulmonis tubercula 735.b
gibboſitas ſupra ſeptum tranſuerſum 735.a
gibboſitas infra ſeptũ tranſuerſum 735.b
quicunq; Gibboſi ex anhelatione aut tuſſi fiunt, ante pubertatem pereunt 613.a
gibboſitates iuxta uerticulum non facile pelluntur 737.e
à Gibbo, interdum ſpirandi difficultas 735.a
gingiuæ dolor 559.c.d
gingiuæ in lienis morbo male olentes 327.b
gingiuæ à dentibus diſcedentes in lienis morbo 327.b
gingiuæ uitiatæ, his ſunt quib. ſplenes magni 649.b
gingiuæ dolor ac tumor 527.b
gingiuarum pruritus pueris ad dentitionem accedentibus, fiunt 605.c
de Gingiuis ſanguis defluẽs, ex aluis liquidis, lethale eſt 679.e
de Gingiuis ſanguis, ex aluo liquida, perniciosus 660.e
in Gingiuis denigratis, calida conueniunt 202.f
in Gingiuis abſceſſus. Vide, Abſceſſus
ad Gingiuas & dentes comparentes fluxiones, in habitibus tabeſcẽtibus, cum febre, malæ ſunt 669.c
circa Gingiuas abſceſſum factum dentis corruptio ſoluit 660.e
glans Aegyptia 352.e
glans uirilis membri frigidior eſt, quàm quis putarit 200.b
glandes ſubdititiæ ad mẽſes quomodo formandæ 409.d 410.e
glandula ſubdititia 423.d
glandulas ſubdititias fortes, ad uteros formandi modus 126.f
glandulæ quando, & à quibus fluxionibus infeſtentur, & à quibus non 97.d
glandulæ album fluxum purgantes 88.g
glandulæ rhenum etiam maiores, quàm alijs partibus 97.b
glandulæ pectoris mammæ dicuntur, & quibuſdam lac faciunt, quibuſdam non 99.b
glandulæ pectoris in uiris ob locorum anguſtiam & corporis denſitatem, &c. magnæ non ſunt 99.c
glandulæ non ualde per ſe, ſed cum reliquo corpore ægrotant 96.g
glandulæ fluxionibus maxime ſunt obnoxiæ, quòd humiditas ex toto corpore in illas confluit 96.g
glandulæ ex reliqua corporis redundantia nutriuntur 96.b
glandulæ corporis humiditatem ſuſcipiunt 96.b
glandulæ inguinum 97.a
glandulæ ſub alis 724.f
glandulæ ſub utraque aurium parte 97.a
glandulæ inteſtinorum, maiores 97.b
glandulæ utrinque ſub alis 97.a
glandulæ inteſtinorum, cur depiles 97.b
glandulæ inteſtinorum unde 98.e
glandulæ ſunt ſpongioſæ, raræ, pingues, friabiles, & uenas multas habent, &c. 96.f

glandulæ, & pili, eadem utilitate participant 96.b 97.a
quæ partes Glandulas, & pilos, & quæ glandulas tantum habeant 97.a
glandularum tumores quomodo ab ulceribus generentur 293.a
ex Glandularum tumoribus febres omnes malæ ſunt 607.d
de tota Glandularum colli natura 97.c
in Glandularum tumoribus febres, malũ: exceptis diarijs 487.d
glandularum in corpore ſitus 96.b
de Glandularum natura & ſubſtantia 96.f.g
de duplici Glandularum genere ac uſu 96.b
de Glandulis in pectore 99.b
in Glandulis oleoſus humor 96 g
glaucedines ſenibus fiunt 605.d
gracilitatem corporis quo ſtudio conſequaris 48.f
gracilis ac macilẽtus à febre uſtus, quomodo cibandus & curandus 119.d.120.e
graciles & facile uomentes ſurſum purgare oportet, uitantes hyemem 606.e
graciles ſecundum naturam minus cito moriuntur, quàm craſsi admodum 603.c
grammatica quid 158.b 159.a
graue quiddam in pectore incumbẽs, pulmonem ad latus prolapſum ſignificat 255.d
grauedo ex frigiditate 24.g
graueolentia circa ſpiritum unde fiat 282.g
graueolentia in pudendis, & columella 360.f
ad Grauedinem 452.f
grauedines poſt æſtatem ſiccam & Borealem 135.d
grauedines uere fiunt 605.a
grauedines & raucedines, ualde ſenibus non concoquuntur 603.e
grauedines ad hyemem fiunt, ſi æſtas ſicca & Aquilonaris fiat: Autumnus autem pluuioſus & Auſtralis 604.b & 605.b
grauedines quando perfecte fiant 648.e
grauedines quos morbos ſoluant eod.
grauedines naturis ſiccioribus fiunt, ſi autumnus aquilonaris & pluuiarum expers fuerit 604.b
grauedines & ſternutationes in omnibus circa pulmonem morbis, & anteceſsiſſe & ſuccedere, malum eſt 621.d 667.b
grauia omnia, natura deorſum feruntur 149.a
græcorum & Barbarorũ in Aſia qui fortes & bellicoſi credantur 138.b
cũ Grauitate capitis dolor ſoporoſus, conuulſorium quiddam ſignificat 657.b
gula ſiue ſtomachus, uelut infundibulum, potum, & quæcunq; uolumus, excipit 93.d
gulæ ſtructura & poſitio 92.g
gurguliones periculoſi ſunt ut et reſecentur & ſcarificẽtur, quãdiu rubicundi fuerint, & magni. Nam inflãmationes ad hos ſuccedũt, & ſanguinis eruptiones, &c. 625.b.e
guttur & gula 793.b
in Gutturis dolore, aquam calidam ſuper caput fundito, ſi non frigus fuerit. Sin minus, farinam quàm calidiſsimam dato & uinum meracum 492.e
gutture præſecto uox nõ æditur, quòd ſpiritus (cuius opus eſt uocem ædere) in corpus attrahi nequit 74.b
ſub Gutture tumor cũ febri multa in anginoſa 553.b
gymnaſticæ medicina eſt contraria: gymnaſtice enim permutatione opus non habet, ſed medicina 121.d

H

Habitiores ſunt pueri, q plus mingunt quàm egerunt 91.b
habitudinem bonam ad ſummum progreſſam, nõ tarde ſoluere confert, quo corpus rurſus renutritionis principium ſumat 600.b
habitus hominis bonus qui dicatur pag. 37.d
habitus bonus quomodo ex eſu accedat 281.c
hæmorrhois, uelut ſimilis eſt atræ bilis 538.g
hæmorrhoides ſi ſyderatis accedant, utile eſt. Si uero frigiditates, & torpores, malum 670 b
hæmorrhoides fortes ac diuturnæ 521.c 522.e
ſi Hæmorrhoides, cum phrenitide occupatis atrabilarijs oboriuntur, bonum eſt 596.g
hæmorrhoides atrabiliarijs & phreniticis accedentes, bonum 612.e
hæmorrhoides quibuſdam ex menſib. ſuppreſsis fiunt 673.c
hæmorrhoides ætatem conſtantem agentibus accidunt 605.d
hæmorrhoides uiris in meridionalib. ciuitatibus frequentes 130.e
hæmorrhoides hyeme per duos annos 511.c
in Hæmorrhoide aluus turbata 521.d. 522.e
ex Hæmorrhoide parum apparente, uertigines obortæ, paruam ad modicam ſi derationem ſignificant: ſoluit uenæ ſectio, & quicquid hoc modo apparuerit, mali aliquid ſignificat 664.g
hæmorrhoidarum curatio 591. d & 592.e
hæmorrhoidum alius curationis modus 771.d
hæmorrhoidum fluxionis futuræ ſigna ſunt, oris uentriculi dolores lumbis dolentibus accedentes 632.b 633.a
hæmorrhoidas quum haberet Alcippus, à curatione prohibebatur: curatus inſaniit, febre acuta ſuccedente ceſſauit 517.a
hæmorrhoides inſanis ſuperuenientes, inſaniam ſoluunt 612.f
hæmorrhoidas ſananti diuturnas, ſi non una ſeruata fuerit, periculũ eſt hydropem aut tabem accedere 612.a
eos qui Hæmorrhoidas habent, ſi quis hyeme multo potu uti uiderit, & bono colore præditos, de his prædicere licet, quòd ad uer multa ſpes ſit ſanguinis eruptionis, ut & decolores, & aquatici ſub æſtatem fiant 637.d
hæmorrhoidum generatio, curatio, & cognitio 770.f g.h
in Hæmorrhoidibus ſanguis non fluit, ablata extuberantia 771.c
in Hæmorrhoidibus, cancer 522.e
in Hæmorrhoidibus extuberãtia penitus intus deliteſcens 771.c
hæmorrhoidarum per glandulas curatio 771.d 772.e
quæ poſt Hæmorrhoidarum uſtionem curatio adhibetur 770.h
hæmorrhoidum bonum 536.f g
hederæ albæ folia aſtringunt 201.e
hepar teſtudinis marinæ adhuc uiuentis, in peſſo 402.g
hepar, pueris cor dicitur 276.b
hepar iaculo percuſſus 526.g 553.e
hepar ouillum aut caprinum in parientibus ab inflatione laborantibus 360.b
hepar uenarum radicatio 197.b
hepar tauri ad faciem ornandam 442.e
hepatis ſtructura, forma, & poſitio 92.f
hepar dolet homo, & de uẽtre copioſior fit, ſi derepente multa bilis fiat 276.b & 277.a
hepar his doloroſum eſt, quibus in morbis acutis bilioſis; ualde albæ, ſpumoſæ circum bilioſæ egeſtiones, & urinæ eiuſmodi 629.d
iuxta Hepar ad imum uentrem tumor tuberculoſus, aluo multo tempore liquefacta 558.e
quibus Hepar aqua repletum, ad omentũ eruperit, his uenter aqua impletur, & moriuntur 615.a

hepar durum fieri morbo regio laborantibus, malum eſt 612.b
quicunq; Hepar ſuppuratum uruntur, ſi quidem pus purum fluat & album, ſuperſtites euadũt (in tunica enim pus his ineſt.) Si uero uelut amurca fluat, pereunt 614.g
hepar dolentes, os uentriculi dolentes, ſo poroſi, rigorem habentes, & aluũ turbatam, cibum auerſantes, multum exudantes, purulenta per aluum egerunt 669.c
hepar derepẽte circumcirca dolentibus, febris accedens dolorem ſoluit 669.d & 614.b
quibus Hepar uſtis uelut amurca prodit, lethale eſt 669.d
hepar & uena caua 793.b
cui Hepatis apex complicatus erat, huic concuſſo, derepente dolor ſedatus eſt 543.b
hepatis alimentum 802.g
hepatis extremitates quinq; 102.f
quibus Hepatis dolor, hi ſanguine per aluum egeſto ſeruantur, non autem egeſto moriuntur 662.g
hepatis, ab aqua inter cutem laborantis per fungos uſtio 323.b
de Hepatis uenis earumq; diſtributione 104.f
hepatis eleuatio, ſplenico modo 485.e
ex Hepatis inflammatione ſingultus, malum 613.d
ab Hepate, quædam aquæ inter cutem incipiunt 619.d
quibuſcunq; ab Hepate aquæ inter cutem oriuntur, his tuſſes tuſsiendiq; promptitudo accedit, & nihil memorabile expuunt, &c. 619.d
hepate uulneratus moritur 220.e
hepatici unde 483.c
de morbo Hepatico ab atra bile 324.b
in Hepatico morbo, bilis pallidæ uomitus 325.d
hepaticorũ uſtionis per fuſos buxeos deſcriptio 326.f
in Hepatico colliquatio cum raucedine, malum, tum aliàs, tum ſi aliquantum tuſsiat 669.c
hepaticorũ uſtionis, per fuſos buxeos, ratio 326.f
quibus Hepaticis multum eſt ſputum cruentum, ſiue ſubputridũ, ſiue bilioſum meracum, ſtatim pernicioſum eſt 669.c
hepatitidis uenæ diſtributio 489.d
herbæ lacuſtres quales 782.g
herbæ montanæ cur aquoſis præſtantiores 782.g
herbæ breuiores, meliores ac ſolidiores ſunt 722.f
herinacei marini triti ad ſecundas educẽdas 404.b
herniæ puerorum in occidentalibus ab, &c. 132.e
herpetes minime omniũ ulcerũ quæ depaſcendo proſerpunt, periculoſi ſunt, uerum maxime difficulter ſubmoueri poſſunt 643.a
herpetes 642.e
hiatus febres præcedunt: ſiquidem multus aer coaceruatꝰ cumulatim ſuperna petens, commouet ac diducit os, cum per hoc facillimus ei exitus pateat 147.a
hiantẽ, ſemper dormire, lethale eſt 618.f
hippace, caſeus equinus 284.b
hippeæ uxor hydropica, quæ etiã p tres annos uere incipiente tuſsijt, amplius autem ſuppurata eſt, ad hyemem aquoſa facta eſt, ab illis autẽ pharmacis curata, melius habuit 516.e
hippoc. Artaxerxem, tanquam barbarũ neglexit 7.a
quibus Hippocrat. medicinam cognouerit 775.c
hippocrates à Criſamide Rege nonus, ab Aeſculapio decimus octauus, à Ioue uigeſimus eodem
hippocrates ab utroq; ſemine à dijs ortũ habuit eod.
hippocrates æquales cum dijs honores, et donaria conſequutus eſt 775.d
cur Hippocrat. poſt tot de diæta ſcriptores ſuos commẽtarios ædiderit 152.b
hippocrat. peſtem Græciæ imminentem, præuidit 7.a
hippocrates quos honores apud ſuos & exteros ſit conſequutus 7.a.b
hippo. Democriti, inſanire crediti, gratia Abderam uocatus 6.b 777.a
hippocrates Cnidiorum bibliothecæ combuſtæ criminis falſo accuſatur 6.g
hippocrates ob innumera ſua in Græcos benemerita, magnis ſacris publicè ab Atheníenſibus fuit initiatus 794.g.b
hippocrates patriam à belli periculo liberauit 7.a
hippocrates pecuniæ contemptor 7.d 776.f
hippocratis prædictiones quales, quantumq; à prioribus illis, quæ difficiles non ſunt, ſi quis diligentiam ac ſtudium circa iſtas adhibeat, differant 636.b
de Hippocratis ſcriptis diuerſæ opiniones 7.d
hippocratis patria, genealogia, & præceptores 6.f
hippocratis de Atheníenſibus præſagium 795.a.b
hippocratis oratio ad aram conſiſtentis 794.b
hippocratis de Medicorum ſuæ tempeſtatis prædictionibus, iudicium 639.c.d
hippocratis mors, ſepultura & imago 7.b.c
hippocratis de Democrito ſomnium 781.b.c.d
hippocratis peregrinationum & patriæ deſerendæ uariæ cauſæ 6.g
hippocratis ſentẽtia de humeri articulo, contra cæteros Medicos 719.b
hippocratis, in docendo dexteritas 7.b
hippocratis genus & familia 775.b.c
hippocrati ſapientiæ, quàm auri potior fuit ratio 776.f
hirſuta alioqui fœcunda, ex ſuppreſsis mẽſibus 543.d
hirſuti ſunt quibuſcunq; caluis uarices accedunt 612.b
hircire incipiens, uter teſtis extra apparuerit, ſi quidem dexter: maſculum, ſi uero ſiniſter, fœmellam portendit 537.d
holoconitidis radix qualis 404.g
homo ex quatuordecim quibuſdam conſiſtit 802.b
homo optime diſpoſitus eſt, quando concoquit, & in quiete eſt 25.c
homo ex natiuitate morbus eſt 788.g
homo in tertium annorum ſeptenarium augeſcit uſq; ad quartum & quintum ſeptenarium 73.b.c
hominem unum quiddam ut ſanguinem, pituitam, bilem, eſſe non poſſe 40.f
homo cur medicis & philoſophis quibuſdam idem eſſe putetur 42.e
homo primis diebus ſui reſpectu calidiſsimus, ultimis uero frigidiſsimus 46.e
homo maxime ſanus eſt, ubi humores, temperamentum inter ſe moderatum habuerint: Aegrotus, ubi contra fit 41.b
de Hominis natura falſas eſſe philoſophorum opiniones 40.e
hominis anima, ignis & aquæ temperamentum habens, non ſimiliter in omnibus augeſcit: ſed in iuuenum corporibus, celerius, in ſenum uero tardius 159.b
hominis natura ad cæterorum animantiũ naturam collata 788.e
hominem non ex uno aliquo elementorũ, ſed ex quatuor inuicẽ permixtis conſtare 39.d 40.e
hominem unum quiddam ſtatuentes, in quo fallantur 40.g
de Homine quatenus Sophiſtæ ac Medici aliquid cognouerint 25.c
hominum omnem naturam, & ex terra naſcentium

naſcentium eſſe ſimilem 62.c
hominum erga medicos maleuolentia 790.b
hominum ad plagam meridionalem corporum conſtitutio qualis 129.c.d 130.e.f
homines regionũ naturas referũt 137.a.b
cur Homines diebus imparibus moriũtur 282.g.h
hominibus ſordes in auribus, dulcis quidem lethalis, amara uero non 538.f
hormini ſemen conſimilis lini ſemini facit 170.g
horror ex potationibus 529.a
horror & ſpirandi difficultas in dolorib. ſigna tabis ſunt 651.d
horror ex ſudore, non bonum 613.e
horror ex potationibus, ad noctẽ febris: poſtridie, uomitus bilioſus 563.b
horroris inconſtantis indicia ſunt, in tertianis cum horrore uelut nubeculæ nigræ 676.g
horrorem, uinum æquali menſura aquæ ammixtum potum ſoluit 615.a
horrorem habẽtibus, laßitudine affectis, capite grauatis, menſes erumpunt 674.f
horrorem ac rigorem inducunt, progreſſus ad egerendum paulatim fientes: & quibus larga fit egeſtio, difficillimũ eſt quartanis incipientibus 678.f
horrorem afficit ſanguinis fluxio 662.g
horrore affecti, anxij, delaſſati, lũbos dolentes, aluos humectas habent 651.d
horrore affecti, caput dolẽtes, exudantes, malignum id eſt 651.e
horrore affecti, multũ inſuper exudãtes, difficili malo implicantur 651.e
horrore affecti frequenter ad ſuppurationem deueniunt. Sed & febris, tales ad ſuppurationem perducit 668.g.h
horrores, maiores uel minores, pro flatuũ in corpore qualitate et quantitate 146.h
horrores unde, & cur corpus concutiant eodem
horrores excitat Aquilo 604.f
quibus Horrores à deambulationibus matutinis accedunt, & caput grauatur 189.a
horrores ex dorſo, frequẽtes, & cito trãſeuntes, ægre tollerari poſſunt 651.e
quibus ſanis Horrores frequentes ſunt, hi ex ſanguinis fluxu ſuppurantur 551.d
qui in Horroribus ſimul indicatoriè exudarunt, poſtridie uero poſtquã inhorruerunt, præter rationem uigilant, eos ſanguinem effuſuros eſſe arbitror 633.d 651.d
de Horrentibus ex gymnaſijs, eorundẽq; curatione 189.b
hoſtes ſeruare, & amicos mercede ſanare, æquale peccatum 779.a
humana ſtudia, circa res inanes, ac nullius ſtudij dignas, uerſari 785.c
humanæ naturæ miſeria 788.g
partium Humani corporis diſcriminatio & auctio ſimul contingit, licet fœtus alij celerius, alij tardius abſoluantur 59.b 659.d
quæ citius & magis Humectantur, celeritatem indicationis ſignificãt. Quæ uero tardius & minus, tardiorem indicationem ſignificant 571.b
humeri articulus uno modo luxatur 719.a.b
humeri frequenter excidentis curatio 723.c
humeri luxati uſtio 723.d
humeri frequẽter elapſi repoſitio facilis, adeo ut quibus id accidit, plerunq; ſibi ipſis ad reponendum ſint ſufficientes 719.d
humeri dolor & grauitas in brachio 556.b 564.b
humeri, ac mammæ cibis & potibus inflãtur 485.b
humeri attenuati ex aquis lacuſtribus 131.d
de Humeri articulo Hippoc. ſententia cõtra alios medicos 719.a.b
humeri ſummi auulſio 725.b
humeri quibus facile aut difficile inflammentur 722.g
humeri dolor ex abſceſſu 560.b
in Humeris dolores, bilis nigræ uomitu ſanantur 649.c
de Humero 101.d
quæ in Humeris ſuppurãtur tantillis, muſtellæ cubito præditos, paruũq; ac macilentum brachium habentes faciunt. Soluerit autem ulcuſculorum inferne eruptio, ſi nõ rotũda & profunda fuerint: talis autem pernicioſa etiam aliàs ſunt pueris, &c. 532.b
in Humeris dolores 649.c
quomodo Humiditas cerebri, inſaniæ cauſa exiſtat 216.e
humiditas alimenti uehiculum eſt 198.g
humiditas homini fit ab articulis 721.d
humiditas per prodeuntia, requirit dietã ſicciſsimam 489.a
humidum calidum eſſe 72.f
humiditatum & ſanguinis auctio quando 803.d
ad Humiditatem ex reliquo corpore extrahendam, quæ figuræ magis idoneæ 26.g
ex Humidißimo in igne, & denſißimo in aqua, mixtura, natura humida ac calida conſtituitur 162.e
humidi excrementi, per renes, &c. & ueſicam euacuatio 802.b
humor omnis calfactus fit tenuior, omneq; cedens fluit 113.d
umor in uentre plurimus: tum propter alimenti ingeſtionem: tum propter cõcoctionem 156.g
humor multus in peripneumonia infra ſecedens, mortem inducit 267.d
humor in ſano corpore tertio die, ſtercus autem ſecundo prodit 283.b
qualis Humor, ante turbationem & in ipſa turbatione, in corpore efficiat 285.b
humor in partu, unà cum puero, uelut oportet non prodiens 384.e.f
quod multus Humor ſalubris in corporis perturbatione locum occupans, & uenas implens, non amplius ab ipſis diſcedat 285.d
quando Humor affligens priorem (qui ſalubris erat) conſumat: quodq; hoc conſumpto, mors homini conſequatur 285.b.e
humor leuis homini eſt alimentum 285.c
humor aquoſus in febribus. Vide, Aquoſus humor
quomodo Humor ultra biduum in corpore manẽs, magis aut minus homini malum de ſe præbeat 280.g
humoris in uiſum, ſeu humorem purũ fluxus curatio 116.e
humoris partem ubi liquatus fuerit, conglobari ac ſpiſſari, donec morbum pepererit 296.f
humori non eſt facilis uia ad ardua prodire 548.e.f
humorem abducere oportere fortis quidẽ ſuperne, infirma debili, ſudor multus calidus aut frigidus ſemper fluẽs ſignificat 615.b
ex Humore copioſiore foras prodeunte, quam de cibis aut potibus acceſſit, incommoda 281.a
ab Humore copioſiore non expurgato, quomodo morbi fiant 283.b.c
humore in corpore manente, quid fieri ſoleat 280.e
humores quamdiu in corpore morentur, & quomodo expellantur 279.d
humores in articulis reficcati condenſantur ac conſtringuntur in coxendicum morbo 337.a
humores quos ſingula anni tempora augeant 803.b
humores quomodo grauitate aut leuitate inter ſe differant 284.b.285.e
humores liquati, & ad aluum delati, ſtercus conturbant, & tormen in aluo inducunt, nullo magno damno illato: ſi

uero alio firmabuntur, dolorem excitant 286.f
humores hominẽ affligẽtes, quomodo & cur pauciores ſiant 279.c.d
humores corporis quatuor 51.d
humores quatuor locis expurgantur 279.c
humores in homine quatuor, ſanitatis & ægritudinis ſunt cauſæ 41.b
humores pro temporum anni differentijs in homine dominari 43.b.c
humores diebus imparibus turbantur 282.g
humores quatuor homini congenitos eſſe 42.e
humorum quatuor in corpore, ſecundum grauitatem aut leuitatem, differentia 284.b 285.a
humorum uacuatio per quæ loca, facienda ſit 601.d
humorum de loco in locum decubitus in melãcholicis affectionibus uere & autumno ſuſpecti 613.b.c
humorum in homine potentia, & mutatio, medico neceſſario cognoſcenda 27.c
humorum impetus & ferocitas quò deducenda 203.a
humorum qualitas 801.d
humorum in corpore, loci, et ſedes 801 d
humorum in homine diſtinctas eſſe ſpecies, & nomina, ex uiſus tactusq; inditio. Id item ex medicamentorũ purgantium natura, quæ non niſi familiares ſibi humores ducũt, oſtendit 41.c.41 d
humorũ in corpore ſpecies quatuor morborum omnium cauſæ, niſi qui à uiolẽtia ſiunt 274.b
humorum ſecretio & uacuatio quando morbos generet 41.b.c
humorum decubitus ad aliquem locum, in quib. factos affectus liberat, in his prius ipſe factus, illos impedit 536.g
humorum excretiones in uiris & mulieribus, quot locis ſiant 802.b.803.a
humorum inconſtantium conſideratio 203.c
humoribus ex anni temporum differentijs reſiſtendum 43.d
hydropi ex pruritu corporis, & cutis craſſitudine, poſt balneorum calidorũ uſum 519.c.d
hydrops ſiccus cõtrahitur quibus adſunt tormina & circa umbilicum labores, & lumborũ dolor, qui neque à medicamento, neq; aliter ſoluitur 606.f
hydrops à capitis fluxione ad uertebras & carnes 114.g
hydrops facit erectæ ceruicis ſpirationes 668.b
hydrops quomodo ex fluxione retro ad uertebras, & ſpinam, contingat 118.g
hydrops ex pituita alba accedit 615.d
hydrops ex inſania, bonum 613.c
hydrops ex quartanis 135.b
de Hydropis generatione & ſignis, & quod hic morbus circa ſolum uentriculum ſit, ſiue febris corripuerit, ſiue non 290.b
hydropis morbi adhuc difficiliores ſiunt, ſi ex alio morbo corpus liquefactũ ad hunc deuenerit 291.c
hydropis cauſa & curatio 299.b
ante Hydropem ſuppuratus 565.a
ad Hydropem deſinũt quibus circa tenue inteſtinum dolores, & urina non facile prodit, &c. 679.b
in Hydropem ſiccum deſinũt dolor ſupra umbilicum & lumborum dolor, ſi medicamentis non ſoluantur 662.b
in Hydropẽ ſpleneticus morbus degenerat ijs, quibus pharmacorum potiones nihil proficiunt 298.b
in Hydropem aut à ſplene, aut hepate, aut pituita alba, aut dyſenteria tranſitus 299.c
in Hydropem deſinunt borioſi, aluo turbata egerente 670.e
quibus in Hydrope tumores magni facti, emarceſcunt, ac rurſus attolluntur, hi magis conualeſcunt quàm illi, qui ex ſanguine eruptione implentur 640.f
cui in Hydrope multum ſanguinis surſum ac deorſum eruperit, & febris inſuper acceſſerit, eum multa aqua repletum iri, timor eſt: atq; hic hydrops breuiſſimi tẽporis eſt, et ex quo pauciſſimi euadunt 640.f
ex Hydrope moriuntur, ſi ſubito hominẽ occupauerit morbus: nempe alio morbo diutiſſime iam affligente 291.d
in Hydope ſi aluus ualde fluida fuerit, citiſſime moritur, & ſentiens & loquẽs 291.d
in Hydrope tormina ſine febre 590.b
ab Hydrope detento, ubi aqua in uenis ad uentrem confluxit, ſolutio fit 612.f
de Hydrope pulmonis 256.f
in Hydrope fomenta humida, ante pharmaca 324.g
in Hydrope ſicco ſui ſignificationem præmittente, tormina circa inteſtinum tenue incidentis, mala ſunt 670.e
qui ab Hydrope detinentur, ſi aquoſitas per uentrem ad ueſicam, aut uentrem fluat, ſolutio fit 597.a
hydropas Leucophlegmatias appellatos alui profluuiũ ſedat 671.a
hydropes plurimi ac letaliſſimi ab aquis lacuſtribus ac paluſtribus 131.d
hydropes et morbi regij, qui à ſplene ſunt nigriores ſunt 483.c.d
hydropes in teſtibus pueris ad plagã meridionalem frequentes 130.b
hydropes aut inteſtinorum leuitates ſiũt, dyſenteria longa in ſplenicis deſinente 670.f
hydrops qui ad curationẽ remiſit, recurrens deſperatus eſt 670.c
hydropes ex morbis acutis doloroſi ſiũt, ac pernicioſi: incipiunt autem pleriq; à laterum mollitudine, aliqui etiam ab hepate, &c. 669.d
hydropiũ duæ naturæ ſunt: quorum alter ſub carne ſi fieri aggreditur, ineuitabilis eſt. Qui uero cũ inflationib. fit, multa bona fortuna opus habet, maxime autem ærumnis, & fomentis, ac temperantia, &c. 590.g
hydropicus uoce repẽte deſtitutus 530.e
hydropicus ex febre ardente 551.c
hydropicus, ſi tumorẽ in cruribus habẽs, tuſsiat, malum 491.b
hydropici, ut ſint ſuperſtites, quomodo debeant eſſe adfecti 639.d
hydropici potio 591.c
hydropici qui deſperati 640.e
de Hydropici pueri curatione 119.b
hydropici quicunq; ſecantur aut urũtur, aqua aceruatim effluente, moriuntur 612.g
hydropici rauos oculos habent, & calui ſunt 490.b
hydropici medij inter deſperatos 640.e.f
hydropico febrienti, urina parua, & turbata, pernicioſa eſt 670.e
ſi Hydropicum tuſsis corripiat, ſi quidem ſtatim animo linquatur, calidis omnibus utatur. Sin minus, inebriato, ac cibis ipſum impleto. Venas autem internas ſecato, dum morbus in intentione eſt 491.b
hydropicum ſi tuſsis uexet, deſperatus eſt 614.h
hydropicum laborem ferre oportet facile, & laſsitudinis exortem eſſe 640.e
hydropicorum aluus qualis eſſe debeat eodem
hydropicorum curatio 527.b
hydropicorũ pectinẽ ne contingito, neq; internas partes: ſimile eſt enim multis genibus 541.b
hydropicorum urinam apparere conuenit pro ſtudiorum ratione, & uinorum mutatione tranſeunte 640.e
hydropicis fientia ulcera in corpore, non facile ſanantur 612.e
ex Hydropicis comitiales, pernicioſi 670.e

hydropicis, circa uenas aqua, in aluũ prolapſa, ſolutio fit 670.e
hydropicis tußis accedens, malum 612.h
in Hydropicis ſiccis, urinæ ſtillicidia, mala. Male etiam urinæ, paruas ſubſidentias habentes 669.d
hydropicis comitialis morbi affectiones accedentes, pernicioſæ ſunt, et inter ſe ſigna praua ſunt, & aluos humectant 669.d 670.e
de Hydropis in uteris ſignis, cauſis, & curatione 391.a
de Hydropis generatione in mulier... ro 29
Hydropicis cõfert puerorũ excremẽtum primum 592.b
hydropicos citius ſecare oportet, tabeſcẽtes ſtatim urere, caput ſecare, & huiuſmodi 541.b
ad Hydropicos 592.g
hydropicũ melius eſt tumores habere q̃ colliquationes in extremis partib. Optimum uero, neutrum horum 639.d
hydropicũ cibos libenter accipere oportet, & ubi multum ſatis comedit, non adfligi 640.e
ſi Hyems auſtralis & pluuioſa ac clemens fiat, Ver autem ſiccum & aquilonare, mulieres quidẽ quibus partus ad uer inſtat, ex omni occaſione abortiunt. Quæ uero pariũt, impotẽtes ac morboſos pueros pariũt, ita ut aut ſtatim pereant, aut tenues ac morboſi uiuant. Alijs autem dyſenteriæ & lippitudines ſiccæ fiũt. Seniorib. uero defluxiones breui perimentes 604.g
hyems morbida æſtatem pluuioſam, et auſtralem conſequitur 135.c
ſi Hyems ſicca & Borealis: Ver autẽ pluuioſum & auſtrale ſit, neceſſe eſt æſtatem febriculoſam fieri, et lippitudines inducere 134.h 135.a
de temporibus, ſi quidem Hyems ſicca & aquilonaris fuerit, uer autem pluuioſum & auſtrale, neceſſe eſt æſtate febres acutas, lippitudines & dyſenterias fieri, maxime mulieribus, & uiris natura humidioribus 604.g
ad Hyemem naturarum aliæ bene, aut male ſe habent 604.e
hyemẽ ferre corpori melius eſt quàm exerceri hoc tempore 181.d
poſt Hyemem auſtralem, & pluuioſam, abortus frequentes, pueri tenues ac debiles 135.b
hyeme cur corpora tarde & modice exerceri debeant 181.d
hyeme magis fiunt pleuritides, peripneumoniæ, grauedines, raucedines, tuſſes, dolores pectorum, laterum ac lumborum, capitis dolores, uertigines, ſyderationes 605.b
hyeme inferiores partes, magis purgare oportet, æſtate ſuperiores 606.e
hyeme cibos facillime ferunt 601.d
hyeme frigida, homines capita humida ac pituitoſa habere par eſt, & uentres ipſorum frequẽter exturbari, pituita à capite influente 129.d
hyſſopum calidum eſt, & pituitam ducit 173.d

I

IAnitor etiã uentriculus dicitur 802.h
Inum lactantibus ſe anxiè citra uomitum, lumbos dolentibus, ſi ferociter mẽte moti fuerint, ſpes eſt ut nigra per aluum prodeant? 630.b
qui anxie ſe lactãtes, citra uomitũ exacerbantur, male habent. Itemq; qui lancinantur citra uomitum 674.h
iaculo ictus retro in latus 526.g
in Ictero medicamentis bilem ducentibus non utendum 120.g
icterus quomodo in oculis cognoſcatur 117.c
de Icteri ſiue morbi regij curatione 120.f
in Ictericorũ urina ſubſidet uelut eruum fuluum 265.c
idiotis quæ à medicis dicuntur, et ſuo corpori adhibẽtur, quoquo modo nouiſſe ſatis eſt: medicis uero & induſtrijs hominibus, non item 293.d
iecur fibris exẽptis, propterea quod hæ frigidæ ac glutinoſæ ſunt, non congelatur 72.e
iecur alimentum ex triplici digeſtione in ſuccum redigit 802.g
iecoris ex multo calido, cum humido concluſo, citra glutinoſum ac pingue, generatio 72.e
iecoris morbus ab atra bile 324.h
de ſecundo Iecinoris morbo à bubulæ carnis eſu, & uini potu nimio 325.c.d
de tertio Iecinoris morbo, cũ hepatis fel, pituita & ſanguine repletum dirumpitur. Vnde mox inſania conſequitur 326.f
iecur pertuſum diſſectũue habere, lethale eſt 612.f
ieiunium ad capitis dolorem, & crapulã malum eſt 589.b
ieiunium facillime ferunt ſenes, ſecundo loco qui ætatem conſiſtentem habent, minus adoleſcentes, omnium minime pueri, præſertim qui inter ipſos ſunt uiuidiores 601.c
igneum ac calidum aliquid aſtris oppoſitum uidere, bilis ſecretionem ſignificat 192.e
ignis ſiue Aether, eiusq; ſedes 70.e
ignis neruis eſt inimicus 724.h
ignis ſacri in uteris ſigna 439.a.b
de Ignis ſacri ſeu Eryſipelatis in uterũs ſignis & curatione 345.c
ignis ſacer ex oßis denudatione 613.d
ignis omnia per omnia mouere poteſt 154.f
ignis ſanat quæ ferrum non ſanat: quæ uero ignis non ſanat, ea incurabilia putare oportet 616.e
ignis ſacer ſi mulieri prægnanti in utero fiat, lethale eſt 610.g
ignis omnia que in corpore ſunt, ſecundum ipſius modum exornat 156.f.h
ignis in corpore circuitus tres: et quod in illo humidißimũ eſt, in uenis cauis exiſtit 156.g
ignis rarißima & ſiccißima mixtura, naturæ frigidæ & ſiccæ conſtitutio eſt 162.f
ignis inter ea quæ in medicina urendi uim habent, extreme uris 13.b
igni & aquæ, quatuor qualitates primas ineſſe 154.f
igni nutrimentum præbet aer 145.c
ignem ſacrum ab externis intro cõuerti, non bonum: ab internis uero extra, bonum 612.g
igne uel aqua in temperamento aliquo præualente, fieri nequit, ut tales naturæ ad ſymmetriã aliquam perduci queant 165.a
igne ſacro ulcerib. accedẽte, corporis purgationem facere oportet, in utram partem ulceri contulerit, ſiue ſurſum, ſiue deorſum 761.c
ex Igne & aqua omnia conſtitui, & ex his augeri, & in hæc ſecerni ac reſolui 174.b
ex Igne ſacro putrefactio, aut ſuppuratio 613.d
ignes ſacri 542.b 543.a
ignorantia cum rigore, malum 630.e & 651.b
illitio, purgatoria, mollitoria 410.b
illuuies ſiccat, quum humiditas conſumatur 175.d
imperitia, malus theſaurus 9.d
imminutionum deligatio 693.d. 694.e
impetigini acetum, ad calidum ſolem affuſum, prodeſt 201.b
ad Impetigines 442.f
impetigines & lepræ 650.b
impetigines uere fiunt 605.a
ad Imprægnandam mulierem 362.f
impotentiæ præter uacuatorum uaſorum rationem contingentes, malũ 629.c & 652.b
incurui fiunt, ſi defluxus capitis progreſſum ad cor fecerit 212.f
quibus Inediæ conſequenter accedunt ac

a

ſudores,

ſudores, cum bono faciei colore, & aluo liquida, ita ut adſit etiã aliquis cordis ſeu potius oris uentris dolor, hi ubi longius ægrotarunt, peripneumonicorum modo moriuntur 653.a
inexercitati ubi derepente laborauerunt, & carnis colliquationem uiolentã ac multam fecerunt, quomodo curandi 186.b
infantibus quibus in ſugendo tuſsis inſtat, uuam maiorem habere ſolent 91.c
infantibus tuſsicula cum uentris turbatione, ac febre continua, ſignificat poſt iudicationem bimeſtri, in totum uigeſima die, etiam tumores ad articulos. Si quidem infra umbilicum conſtiterint, in infernis articulis ſuperna, bonum: ſi uero ſupra, non ſimiliter morbum ſoluunt, niſi ſuppurata fuerint 532.b
infœcundæ Scytharum mulieres, ob carnis pinguedinem, & humiditatem 140.g
infœcundiores, inferne gibboſi 735.c
infœcundas fomentis, ac medicamentis curato 491.a
infœcundum reddunt, uenarum ad inguina, femora, tibias, & malleolos introſectio 111.d
in locis infernis dolorẽ fortẽ ſoluit aut ſurditas, aut ſanguis multus à naribus erũpens 596.b
inflammatio in præcordio ſuppuratoria eſt, quib. ante mortem nigra per aluũ ſubeunt 662.c
inflammatio ad palatum, eiusq; curatio 245.a
inflãmationis in angina ad pectus, aut pulmonem conuerſæ curatio 243.d
inflammationẽ in locis ſupra ſeptũ tranſuerſum aut dolorem, ſpiritus denſus ſignificat 618.g
de inflammatione uterorum ex partu 407.e
inflammationem & dolorẽ in locis principalib. ſignificat ſpiritus denſus & paruus 660.b
inflammationes ex ulceribus, doloribus conferunt 643.c
inflammatione in principio laborantibus pharmaca inimica 791.d
inflammationibus, aut flammeis ardoribus ad ruborem & ſubcruentum colorem ex nouo ſanguine tendentibus, frigida uti oportet 609.d
infuſorum menſura 449.d
infuſum ſedis pituitam ducens 452.f
infuſum, ſi mortuus fuerit puer 405.d
infuſa, craſſa, tenuia, quæ 48.b
quæ infuſa quibus temporibus, quibusq; naturis conueniant 48.b
iuxta inguen ſagitta percuſſus 525.a
circa inguen tubercula ex retentis menſibus 58.g
ſupra inguen erumpentes menſes 371.c
inguinis dolor in febribus morbũ diuturnum ſignificat 653.b
ex inguine cuſpis ſexto tandem anno exempta 525.a.b
ſupra inguina ad laterum mollitudinem & pubem fientes puſtulæ ſerpiginoſæ aluum male affectam ſignificant 678.b
inguina dura extuberantia 526.f
inguinum glandularumq; tumores plurimi fiebant, eo quod hepatitis affecta eſſet 540.b 541.a
inguinum tumor ad ſex annos, uarices & coxendicum dolores 567.b
inguinum humor ac inflammatio 97.d
cum inguinum inflammatione, abſceſſus, & febris conſequitur 146.e
inguinum tubera 561.a
in inguinibus uulnera magis lethalia 642.f
iracundi ſunt, qui caput magnum, oculos paruos habent, & balbi 491.d
iracundi, ſegnes, doloſi, ſimplices, infeſti, beneuoli, ex diæta immutari non poſſunt: natura enim obſcura, transformari haudquaquam poteſt 165.a.b
irio humectat & aluo ſecedit 170.g
inſania acute correpti, uoce intercepta, ita affecti moriuntur 674.b
inſania, magni morbi ex more fientis, ſolutio 490.b 596.b
inſania tanto minor fit, quãto paucior ac debilior eſt bilis, quàm pituita 232.h & 233.a
ex inſania ad rancedinem, cum tuſsi, fit diſceſſus 671.a
ex inſania dyſenteria, aut hydrops, aut mentis emotio, bonum 613.c
inſaniæ curatio eſt ſanguinis detractio (ſi nihil impediat) in uirginibus autem, ſi quàmcitiſsime uiris iungantur 340.f
inſaniæ cauſa exiſtit humiditas 216.e
inſaniæ febres acutas turbulentas, non bilioſo os uentriculi dolenti, ſoluunt 674.g
inſaniæ, clamoris, timoris, ſtrangulationis, mœroris, &c. in mente motis cauſæ 340.e
inſaniæ quibus accidant 611.e
inſaniæ morbi in occidentalibus ab aquis lacuſtribus & paluſtribus 132.e
inſaniæ timorem inducunt, dyſentericæ, ſubrubræ, limoſæ, largæ egeſtiones alui, in flammeis ualde rubicũdis colori bus ſolutæ 970.f
inſaniæ cauſæ 790.f
inſaniam facit, diſtortio manuum ac pedum 122.f
inſaniam cito affore denuntiant, uomitus in capitis doloribus æruginoſi, cũ ſurditate, & uigilijs 628.g.657.a
inſaniam portendunt uox clangoroſa ex uomitu nauſeabundo oborta, oculi pullũ incumbentem habentes 628.b
ad inſaniã deuenturos eſſe timor eſt, ex aluo liquida laſſatos, caput dolentes, ſiticuloſos, uigilãtes, ualde rubicunda egeſtione ſolutos, ſi difficulter ſperauerint 679.b
inſaniam ſignificat, quibuſcunq; mulieribus ſanguis ad mammas colligitur 493.a 610.f
inſaniam qualem, quales dolores ſoluant 596.b
ad inſaniam deueniunt ex leuibus ſyderationibus, poſt mentis emotiones taciturnas, non quieſcentes, &c. 671.a.b
inſanus & iracundus eſt, cui uena in cubito pulſarit 491.b
inſani, à liberaliore potatione, curatio 518.g
inſani à bili & pituita quomodo cognoſcantur 216.e.f
in inſanis angor, & inquietudo, unde 216 f
in inſanientibus, uaricibus, aut hæmorrhoidibus accedentibus, inſaniæ ſolutio fit 612.f
ne inſaniant timor eſt, quibus & flammeis, & ualde rubicundis ſolutis, grauéolens, larga, ſubrubra fit egeſtio 678.g
quibus ut inſaniant, timor eſt, in his collĩ dolor, malum eſt 661 b
non inſaniunt, quibus ſunt cum ulceribus tumores conſpicui 611.c
quicunq; inſaniunt, ſua ſponte liberati à morbis, his inſaniã ſoluit dolor ad pedes progreſſus, aut ad pectus: aut tuſsis uehemens oborta 596.b
iſobrium 802 f
inſomnia in phrenitide euidentia, bona ſunt 628.f 653 d
inſomnia diurnis actionib. aduerſaris, & de ipſis pugna oborta, turbationem in corpore ſignificat 191.a
inſomnia horrenda in morbo craſſo: habet enim hæc melãcholiæ ſpecies cum hypochondrio hæc communia 335.c
de inſomnijs, quæ quis circa ſeipſum ſolito more fieri uidet 194.e
inſomniorum in febribus uexatio 517.a
inſomniorum ratio 149.a.b
inſtrumenta uſtoria 723.d.724.e
inſtrumẽtorum, ſiue naturæ ſiue artium, facultas cognita, artifices nos facit 13.b

inſtrumento-

inſtrumentorũ omnium ad oſſa fracta, for tiſsima tria 711.d
inſulæ continenti propinquæ tẽpeſtuoſiores ſunt, & ægre in ipſis hybernamus. Marinæ uero hyeme tepidiores ſunt, propterea quòd niues & glacies in cõtinenti ſtationes habent, &c. 167.b
integri & ſani ex mutilatis gignuntur, quòd mutilatum omnia numero habet quæ ſanum 54.f
intelligentiæ ac prudentiæ internuntius, cerebrum 216.g.h
intempeſtiuitas in curandis morbis, quid 221.c
interceptio morbi fieri non poterit, niſi in die impari. Neq; principiũ fieri poterit, niſi in die pari 492.e
intercus morbus a flatibus etiam generatur 148.g
aqua intercus in uentrẽ rupta 323.b
intercute laborantium fœminarum quales menſes 392.e
circa inteſtinum tenue dolorem faciunt, Bilioſis aluus turbata, paruus, frequenter egerens diſtendentia cum paucis mucoſis 679.b
ad inteſtinum tenue dolores ex laterum mollitudine tranſeuntes in morbis longis, ex corruptione fœtus, non ualde purgata, pernicioſi ſunt 673.a
circa inteſtinum tenue difficiles tumores prægnantibus, &c. 674.e
inteſtinũ rectum elapſum, & ſanguis profluens 769.b
circa inteſtinum tenue dolores diuturni, & circa lumbos, & ad præcordia, ſi ægri cibos auerſantur, unà cum febre, his dolor intentus ad caput progreſſus, ipſos occidit conuulſorio modo 663.b
cui inteſtinũ in dextra parte dolebat, & articulari morbo correptus eſt: erat quietior. Poſtquam autem hic curatus fuit, magis dolebat 536.b
circa inteſtinum tenue tormina 670.e
inteſtini recti inflammatio 768.f
inteſtini recti humectatio, & ſaniei fluor 769.a
inteſtini recti ſtructura & poſitio 92.b
inteſtini exaſperatio quibus ab aceto mulſo 579.c.d
inteſtina 793.c
inteſtina hominis, canis ſimilia, ac aliquãto maiora 102.f 537.a
ex inteſtino recto, & utero inflammato, urinæ ſtillicidium accedit, &c. Verũ ex hepate inflãmato ſingultus accedit 611.a
inteſtinũ quodpiam tenue pertuſum, diſſectúmue eſſe, lethale eſt 612.f.g 672.f
in diuturnis inteſtinorum leuitatibus, ructus acidus accedens, qui prius non erat, ſignum bonum 485.b 611.d
quibus aluus inteſtinorum leuitate affectæ, eos hyeme ſurſum purgare, malum eſt 606.f
inteſtinorum leuitas, à dyſenteria accedit 615.d
inteſtinorum difficultates in ſiccitatibus plerunq; fiunt 604.b
inteſtinorum generatio 70.g
inteſtino uulnerato, reſpiratio prodit inferne inconſpicua iuxta uulnus, & euacuantur pectora. Dato igitur lac & uinum, pari aquæ menſura ammixta 492.f
inteſtinorum leuitate corripiuntur, quibus aluo ſuppreſſa ſanguinis eruptio fit, & inſuper rigent 633.b
qui in longis inteſtinorum leuitatibus, unà cum animalculis tormina patiuntur, & doloribus afficiuntur, his ſolutis intumeſcunt. Inſuper rigere, his malum eſt 670.f.g
inteſtinorum tum leuitas, tum difficultas, autumno fit 605.b
inteſtina habẽt cubitos tredecim 803.a
inteſtinorum leuitates cum ſpirandi difficultate, & lateris punctura, in tabem deſinunt 670.g
in longis inteſtinorum leuitatibus, cibi faſtidium, malum: & cum febre, peius 611.d
inteſtinorum leuitates, quæ malæ 646.e
inteſtinorum agitationes à flatibus cauſantur 147.c
inteſtinorum humiditas, morbos non facit 98.e
ad inteſtinorum leuitatem 452.e
inteſtinorum leuitates & aqua intercus à concepta in uentriculis humiditate 135.c
inteſtinorum uolulus quibuſcũq; ex urinæ ſtillicidio accedit, hi in ſeptem diebus moriuntur. Si non febre accedẽte, urina ſatis fluxerit 613.a
intumeſcentes medicamentis purgare nõ oportet 630.f
ex itinere dolores contracti 588.b
itinera nocturna attenuant 181.b
iudicatio in morbis eſt, cum morbi augeſcunt, aut marceſcũt, aut in alium morbum tranſeunt, aut deſinunt 295.c
iudicatio morbi eſt exolutio 38.b
quibuſcunq; iudicatio fit, his nox grauis ante exacerbationem. Quæ uero ſequitur, plerunque tollerabilior eſt 602.g
quæcunq; ſine ſigno iudicationis indicatorio diſparent, male iudicata ſunt, & cæt. 487.d
poſt iudicationem in morbis relicta recidiuam faciunt 602.g
quæ relinquuntur poſt iudicationem, recidiuas facere ſolent 488.e
ad iudicationem morbo tendente, alui egeſtionem denſari oportet. Commodũ eſt, & lumbricos extre 620.g
iudicationem celeriorem, aut tardiorem ſignificantia 571.b
cum iudicatione rigor aliquatenus horrẽdus eſt 663.e
iudicationes quorum morborum ſint uelociores 482.g
iudicationes in febribus impeditæ ac ſublatæ 653.b
iudicationes et remiſsiones eorum quæ febrem ardentem ſignificant, longiorem morbum faciũt. Si uero fortia fuerint, mors plerunq; ſequitur, &c. 594.g
iudicationes ex quibus cognoſcimus, aut ſimiles ſunt, aut diſsimiles 473.b
de iudicationibus, quæ cito ad melius tendunt, plerunq; eadem ſigna ſunt, quæ etiam ſanitatis 593.d
cito iudicantur, quorum urinæ cito ſubſidentiam habent 677.a
quæ iudicãtur, & iudicata ſunt integre, neq; mouere, neq; nouare, neq; medicamentis, neque alijs iritamentis, ſed ſinere oportet 601.d
quæcunque in diebus iudicatorijs cum anxietudine abſque ſudore perfrigerantur, malũ eſt. Et quæ ex his inſuper riguerint, mala ſunt 630.e
quæcunq; iudicatoria ſigna fiunt, eadem hæc ſi non fiũt, difficilis ſunt iudicationis 482.g
iudicatoria non iudicantia, partim lethalia ſunt, partim difficilis iudicationis 482.g
iudicantur febres & morbi diebus imparibus 282.e
indicum medicamentum 441.d
iuncus odoratus 406.e
iuuenculæ humidiores ſunt, & multo ſanguine plerunq; refertæ 342.f
iuuenibus ſanguinis ſpuitiones, tabes, febres acutæ, comitiales, & alij morbi, maxime uero prædicti 605.d
ultra iuuenilẽ ætatem progreſsis, anhelationes, pleuritides, peripneumoniæ, lethargi, phrenitides, febres ardentes, alui profluuia diuturna, bilis ſurſum ac deorſum effuſiones, dyſenteriæ, inteſtinorum leuitates, hæmorrhoides 605.d
iuuentæ quidem, neque indecens, neque illiberalis magnitudo corporis: ſenectæ uero inutilis, & deterior paruitate

tate 604.e
quibus dum iuuenes ſunt, uentres humidi ſunt, his ſeneſcentibus reſiccantur 603.d 604.e
iuuenibus ſenes plerunq; minus ægrotãt: quicunque uero ipſis fiunt morbi diuturni, ut plurimum commoriuntur 603.c

L

LAbium, aut naſus, aut oculus, aut ſupercilium ſi diſtorqueatur, etc. in febre non intermittente, uide ſuprà Febres 615.d
labium contractum, alui biliosæ eruptionem ſignificat 660.e
labium 793.a
labium liueſcens, lethale 658.b
labij inferioris concuſsio 576.g
labia ulcerata in febribus: Vide, Febres in quibus ulcerantur labia 543.a
labia reſoluta, & pendentia, & frigida, & albicantia habere, lethale eſt 618.e
Labium in febre non intermittente diſtortum, mortem propinquam eſſe ſignificat 607.d
labor articulis et carnibus, cibus: ſomnus, uiſceribus 538.e 744.g
Labor ſiccat, & corpus robuſtum facit 176.g
de Laboris differentijs 176.b
Labores, cibi, potus, ſomnus, res uenereæ, omnia mediocria 538.b
labores in circuitibus, quicquid in ſeptuaginta mouetur, in triplicitate perficitur: & qui quid in nonaginta mouetur, in triplicitate perficitur 541.d
labores conſuetos ferre adſueti, etiamſi fuerint debiles aut ſenes, non adſuetis fortibus ac iuuenibus, facilius ferunt 603.d
labores naturales ſunt, Viſus labor, auditus, uocis, curarum. Quomodo autem horum ſinguli animam exerceant, uide 176.b
Labores & cibi facultates inter ſe habent contrarias: Vide, Cibi & labores
labores cibos præcedant 537.d
laborum ſeu exercitiorum, tum naturalium, tum eorum qui per uim fiunt, & qui ex ipſis carnes in augmentum præparant, & qui in defectũ, cognitio neceſſaria, de diæta ſcripturis 153.b.c
lac caninum in uterorum morbis 350.e
lac dare caput dolẽtibus, malum. Malum etiam febricitantibus, & quibus præcordia permurmurantia, & ſiticuloſis. Malum & quibus biliosæ alui egeſtiones in febribus acutis ſunt, & quibus ſanguinis multi egeſtio facta eſt. Conuenit autem exhibere tabeſcentibus, non ualde multum febrientibus, et in febribus longis, debilibus, nullo ex prædictis ſignis præſente, ſed præter rationem conſumptis 611.b.c
lac, ubi puer moueri inceperit, matri ſui indicationem præbet 61.d
lac poſt partũ, ſi mulier lactauerit, in mãmas procedit 62.f
lac mulieris maſculum alentis 409.d
lac muliebre in aurium collutione 262.b
lac mulieribus raram autem habentibus citius prodit 61.d
lac ob quam neceſsitatem fiat 61.d 62.e
lac ouillum aluum ſiſtit, caprinum magis per aluum ſecedit: bubulum minus: equinum autem & aſininum magis ſecedunt 169.c
lac ſi multum fluat, neceſſe eſt fœtum debilem eſſe 492.g
lac, uinum, & carnes, quibus alimentũ, et quibus non 197.c
lac multum quæ faciant, & augeant 387.d
lac habens mulier, quæ neque prægnans eſt, neque peperit, menſes ipſius defecerunt 610.f
lac in farina in uentris dolore 547.b
lac & ſanguis alimenti ſunt redundantia 197.c
lac propterea uiri non faciunt, quod illorum corpora non ſimiliter ut fœminæ rara exiſtunt 99.b.e
lac uaccæ nigræ 359.b
lac in nutrice impurum fit, ſi pituitoſis cibis ac potibus & alimẽtis impuris nutrix utatur 288.g
lac calidum ac bilioſum pueris calculum generat 134.g
ad Lac extinctum 362.e
lactis multum aſſumentes dum ſugunt, ut plurimum ſomniculoſi ſunt 91.d
lactis in mammis generatio 398.g
lactis bubuli, caprini, aſinini, & equini, in pulmonis affectibus, uſus 312.e
lactis, & ſeminis genitalis generatio eadem 803.a
lactis infuſum in tabe 119.a
lacti extincto quæ medeantur 387.b
ſine Lacte mulieres quædam natura ſunt, & quibuſdam deficit ante tempus 398.b
quædam Lactans puſtulas per corpus ubique habebat: poſtquam autem lactare ceſſauit, ſedatæ ſunt per æſtatem 484.b
ſi Lachryma procedit calida ac ſalſa, periculum eſt & pupillam exulcerari, et palpebras 644.b
lachrymæ uoluntariæ, malum non ſunt: inuitis autem decurrentes, malum 515.d 616.e
lachrymæ in acutis male habentibus, ultroneæ quidem bonæ, inuoluntariè uero defluentes, malæ 532.b
lachrymæ inuitæ, quibus in febribus acutis magis ardentibus defluunt, his ſanguinis eruptionem è naribus expectare oportet, ſi etiam alia pernicioſe nõ habeant 473.a
lachrymis mordacibus calida conuenit 202.e
lachrymari ex uolũtate in febrib. aut alijs ægritudinib. nihil abſurdi eſt. Qui uero nõ ex uoluntate, abſurdum 607.d
lactuca frigidiſsima eſt priuſquam ſuccũ habeat, debilitatem autem quandã corpori inducit 173.b
lagopyrus 763.d
lanarum in ulcerib. uſus ad ſeptimum diem 711.c
lanas æqualis ponderis cum ueſte pura et contexta plus aquæ trahere 369.d
ſi Lapis puero iam adulto ex terræ eſu gignatur, dolor ipſi non adeſt, priuſquã ipſe ſibijpſi cibum deligat 289.b
lapis in ueſica poſt annum quadrageſimumſecundum, niſi prius exiſtat, non fit 673.a
Lapis in utero aſper magnitudine uerticuli fuſi 523.a
laſſati cum horrore ſi exudarunt indicatorio modo, recalfacti in morbo acuto, male habent. tum aliàs, tum ſi circa hæc ſanguis de naribus ſtillarit 652.f
laſſati, caligantes, uigilantes, ſoporoſi, exudantes, recaleſcentes, in febre, male habent 652.f
laſſati, ſingultientes, ſtupore detenti, mali 652.g
laſsitudo, horror, & calor, circa ſolſtitiũ 555.d
laſsitudo, in linguam nigram citra rationem habentibus, mala 659.c.d
de Laſsitudinis tribus ſpeciebus, & quõ ſingulæ generentur. Earundemq; curatio 178.f
laſsitudini in corporis motu cum dolore, quies ſtatim medetur 603.d
laſsitudine affectis, horrorem habentibus, capite grauatis, menſes erumpunt 674.f
laſsitudine cur affligantur, qui à bilis fluxione infeſtantur 114.f
laſsitudinum ſolutio, fit in mingente ſanguinem, raro quidem & ſine febre ac dolore 639.c
laſsitudines ſpontaneæ morbos denuntiant 602.f
ex Laſsitudinibus, potationibus, ac exercitijs

citijs intempeſtiuis, febris 475.d
ex Laßitudinibus puſtulæ 511.b
ex Laßitudinibus, laboribus & curſibus inſolitis, febris 498.g
latæ puſtulæ, non ualde pruriginoſæ ſunt 612.e
quibus Latus in tumorem ſubleuatum ac calidius eſt, & inclinatis in alterũ, grauitas aliqua impẽdere uidetur, his pus ex una parte eſt 668.h.669.a
ad Latus dolor acutus fit, item cum febre ſurditas, quibus ex partu albæ prodeũtia ſupprimuntur 673.c
circa Latus rari dolores in biliofis meracis alui egeſtionibus, deſipientiam ſignificant 628.b
in Latus, retro ictus iaculo 526.g.553.d
iuxta Latus dolores, in febribus conſiſtentes, citra notas, uenæ ſectio læſerit, ſiue cibum auerſetur æger, ſiue præcordiũ ſublime habuerit: & in perfrigeratione, non ſine febre torpidos, ſanguinis detractio lædit: & putantes ſe melius habere, hi moriuntur 671.c
ad Latus dolore ac ſuffocatione accedente, hi ſuppurantur 654.g
ad Latus pulmonem prolapſum ſignificat, graue quiddam in pectore incumbens, &c. 255.d
cum Lateris punctura inteſtinorum leuitas et ſpirandi difficultas, in tabem deſinunt 670.g
lateris dolor in ſputo bilioſo præter rationem euaneſcens, pernicioſus 668.g
lateris dolor in febre, aluo multa aquoſa, ac bilioſa egerente 653.a
lateris dolor 561.b
lateris ſiniſtri dolor ex nauſea, & laßitudine 564.f
lateris dextri dolor, cum tußi & febri 552.b
lateris dolor cũ febre diuturna, puris eductionem fore ſignificat 668.g
lateris dolores acuti, quibus accidant, unde 611.c
quibus Lateris & lumborum dolor ſine cauſa manifeſta, hi regium morbum incurrunt 663.c
lateris ſiniſtri dolor & tußis 550.b
lateris dolor, ex ſputis bilioſis, citra rationem ſi euanuerit, mente mouentur 631.b
lateris ſiniſtri ſuppurati ſectio, minus periculoſa quàm dextri 250.e.f
cum Lateris dolore aßiduo, febris acuta 503.b
in Lateris dolore ſtillatio ſanguinis de naribus, mala eſt 668.f
quos ex Lateris dolore cibi faſtidia ſequũtur, oris uẽtriculi dolore ac ſudore aliquantulum uexantur 668.b
cum Lateris dolore, nõ tamen pleuritico, et turbulẽtis, tenuibus, lenibus, hi pbrenitici euadunt 668.f
lateris dolores facit aquilo 604.f
lateris ſiniſtri dolor ex febre æſtiua, & alui profluuio 554.g
in Latere dolor cum tumoribus ſomnolẽtis & febre ardente ſuperueniens occidit 652.b
laterum ac lumborum dolores hyeme fiunt 605.b
ex Laterum mollitudine dolores ad inteſtinum tenue tranſeuntes in morbus lõgis. ex corruptiõe fœtus nõ ualde purgata, pernicioſi ſunt 673.a
quæcunq; Laterum naturæ, ſcapulas alarum modo eminentes habent, propter cauſæ debilitatem, in deſtillationib. malignis, ſiue excretio fiat, ſiue non fiat, malum 535.d
à Laterum mollitudine & à lumbis aquæ inter cutem pleræq; incipiunt, aliquæ uero etiam ab hepate 619.d
laterum mollitudo, à flatib. eleuata 514.b
dolores in Lateribus & pectoribus, & in alijs partibus, an multum differunt, conſiderandum eſt 611.d 612.e
lauandi quando ſemel aut bis 581.b
lectus præter morem mollis dolorem inducit, itemq; præter cõſuetudinem durus 577.a.b
lætitiæ ex nulla alia re quàm cerebro contingunt 215.d
lætitia relaxat cor 538.e
leges uiraq; cur homines imbelles reddãt 138.g
leges plurimum ad magnanimitatem conferunt 142.g
legumina omnia flatuoſa ſunt, & cruda, & cocta, & fricta, & macerata, & uiridia 589.d
ex Leguminum aßiduo uſu, crurum impotentia 490.g 537.b
leguminum decoctum in peripneumonia 249.b
lens aſtringit, & turbationem inducit, ſi cum cortice ſumatur 589.d
lentes æſtuoſæ ſunt & turbatiuæ, & neque per aluum ſecedunt, neq; ipſam ſiſtunt 170.f
lenticulam quomodo prepares 303.c
ad Lentigines 442.e
lepris, acetum ad Solem calidum affuſum prodeſt 201.b
leporis pili combuſti 350.b
leporini pili in peſſo, puerperæ recens enixæ 89.b
leporinæ carnes ſiccæ ſunt & aluum ſiſtunt, urinæ autem citamentum quoddam faciunt 171.d
lethargus qd, et cur ſic appellatur 802.f
lethargi hyeme fiunt 605.b
lethargi ætatem conſtantem agentibus accidunt 605.d
de Lethargi morbi ſignis & curatione 257.d
qui ex Lethargicis ſeruãtur, plerunq; pectore ſuppurati fiunt 655.c
ex Lethargo ſuppurati 263.c
lethargicorum affectio 655.b.e
lethales morbi qui 220.f
his quæ non ſecundum rationem Leuant, non oportet credere, neque ualde timere ea quæ praua fiũt præter rationem: pleraq; enim ex talibus incõſlantia ſunt, & non ualde permanere, neq; morari ſolent 602.b
liberis operam daturi quomodo præparandi 85.b
libyæ incolæ pecorum pellibus pro ueſtibus, uentriculis autem pro utriculis utuntur 290.f
in Lienis morbo, gingiuæ male olentes et à dentibus diſcedentes 327.b
lienteriæ ſiue inteſtinorum leuitatis notæ curatio, & cauſæ 300.e
lienis per fungos aut ferramẽta uſtio in aqua inter cutem à ſplene 323.d
de altero Lienis morbo 327.b
lienis tumor autumno fit 605.b
lienis eleuationes, ſi non ad articulos finierint, ſanguinis è narib. eruptio fit, aut præcordij dextri intentio, ſi non penetrauerint urinæ 488.f
de tertio Lienis morbo, qui uerno tempore à ſanguine fit 327.c
de quarto Lienis morbo, qui ueris tempore maxime fit, quum ſplen pituitam in ſeipſum aſſumpſerit, ac flatum intumuerit, &c. 328.e
de quinto Lienis morbo, autũno à bile nato 328.f
de Lienis morbo à ſanguine nato 327.e
lienis ſtructura 92.g
in Lienis morbo, aures male olẽtes 327.b
lienis alimentum 802.g
de Lienoſis 298.g
lienoſorum fluor 511.a
ex Lienteria in aquam intercutem tranſitus fit 220.h
lienteriæ ætatem conſtantem agẽtibus accidunt 605.d
ligatio ab initio cum linteis fiens, omniũ præſtantißima 711.e
ligni ad oßium luxatorum repoſitionem deſcriptio 754.g
lingua quæ in principio quidẽ inhorruit, in colore uero permanet: progreſſu autem temporis exaſperatur, & liuescit, &

ſcit, & rumpitur, lethalis eſt. Si uero ualde nigreſcit, in quartadecima die iudicationem fore ſignificat 659.c
num Lingua tremula mentem nõ firmã ſignificat? 623.b 659.d
lingua in omni pleuritide conſideranda 269.a
lingua nigra & aſpera in febre ardente à ſpiritus caliditate 296.e
ſi Lingua in peripneumonia in principio ſtatim nigreſcat, morbus citius finitur 267.a
lingua in principio pleuritidis bilioſa, uide 665.d 666.e
in Lingua puſtulæ, capite uulneratis 688.e
lingua peripneumonicis tota alba, ac aſpera: Vide, Peripneumonici quib. lingua alba
in Lingua anginoſi tumores, citra ſigna diſparentes, pernicioſi 665.c
lingua 793.a
lingua aſpera, & animi deliquia in febre hyberna, cui adfuerint, tali remiſſio febris contingere ſolet, &c. 585.d & 586.e
lingua tremula cum rubore iuxta naſum, & aluo liquida, ſi reliqua ſine ſignis ſint circa pulmonem, malum eſt, & celeres purgationes pernicioſas ſignificat 659.d
lingua urinam ſignificat 538.f
lingua nigreſcens, indicationem decimaquarta die fore ſignificat 659.e
ſi Lingua derepente impotens fiat, aut aliqua pars corporis ſyderata, atrabiliarium tale exiſtit 614.g
qui Lingua offendũt, & labiorũ non ſunt potentes, eos neceſſe eſt, dum illa ſoluuntur, ſuppuratos fieri 490.b 596.b
lingua nigra, cum uirore pallida, periculoſiſſima eſt 659.c
lingua citra rationem tenera fiens, & cũ cibi faſtidio nauſeabunda, cum frigido ſudore, ex aluo liquida, nigrorum uomituum ſignũ eſt: laſſitudo in his, mala eſt 659.d
lingua concolor attingentibus ipſam humoribus: quapropter per hanc humores cognoſcimus 538.f
linguæ obſcuritas fit aut propter affectionem, aut propter aures, maxime uero in ijs qui artium tenentur ſtudio 38.b
linguæ ſubaſperæ quib. ſint: Vide, qui Voces aſperas natura habent 483.b
linguæ tremulæ quibuſdam etiam aluum liquidam quandoque faciunt 659.d & 679.c
linguæ & faucium aridarum in febri ardenti laborantibus, cauſſa 232.g
linguæ conuulſiones tremulæ, mentem alienant 654.e
quibus in obliqua Linguæ parte ulcus fit diuturnum, in his denes conſiderare oportet, an quis iuxta illã ulceris partem acutior ſit 642.f
linguæ denigratæ in aluo liquida, celerem mortem ſignificant 659.d
linguæ aſperæ, & reſiccatæ, phreniticæ ſunt 659.d
linguæ uenarum proceſſus 105.b.c
quæ circa Linguas eleuantur collectiones & humiles calculi, & quæ podagricis fiunt, circa debiles illorum articulos ſunt. Nam oſſium natura cauſa eſt, ut hæc indurentur 488.b
linguam circa bifidam ſui partem, uelut ſaliua alba obduci, febris remiſſionis ſignum eſt, ſi quidẽ id quod ſuperinductum eſt, craſſum fuerit, eadem die. Si uero tenuius, poſtridie: ſi uero adhuc tenuius, tertia die. Eadẽ ſignificãt etiam huiuſmodi, ſi circa ſummam linguam fiant. uerum minus 659.c.d
lini ſemen comeſtum aluum ſiſtit, habet & quiddam frigefactorium 170.g
lintea circa cruris deligationẽ, qualia eſſe debeant 704.f
linteorum præparatio 691.d
lippientem alui profluuio corripi, bonũ 612.f 597.b 659.e
uiro Lippienti febre ſuperueniente ſolutio fit 659.b
quibus Lippientibus capitis dolor accedit, & ad multum tempus concomitatur, periculum eſt, ne cæci fiant 659.b.c
lippitudo annua, ac popularis 773.b
lippitudinis generatio 98.b
lippitudinem & anginam, curat uenæ ſectio 492.f
lippitudines in ſiccitatibus plerunq; fiũt 604.b
lippitudines aridæ poſt autumnum ſiccũ & Borealem 135.d
lippitudines fieri quãdo ſit neceſſe: Vide, Aeſtatem febriculoſam
lippitudines ſiccæ fiunt, humidas naturas non habentibus, ſi autumnus aquilonaris et aquarum exors fuerit 604.b
lippitudines fiunt, ſi hyems ſicca & aquilonaris fuerit: uer autem pluuioſum 604.g
lippitudines duræ ac uehementes meridionalem plagam incolentibus familiares 130.g
lippitudines ſiccæ, propter carnis caliditatem ac ſiccitatem fiunt 135.b
lippitudines humidæ, non graues nec diuturnæ 130.e
lippitudines oculorum, æſtate fiunt 605.b
lippitudinum prædictiones eodem modo ſe habent quo in febribus 645.c
in Lippitudinibus tumores aut liuores erumpentes, recidiuas faciunt 542.b
liquidorum perfuſionibus, inunctiliũ illitionibus, foliorum impoſitionibus, aut linteorum cataplaſmatis, quæcunque aut caliditate aut frigiditate proſunt, aut nocent, quatenus utendum 202.f.g
liuores fientes in febre, breui mortẽ afforе ſignificant 653.a
locus alteri loco, etiam ualde uicinus, ad uini iucundi productionem plurimum præſtat 275.d
loci ſuperni ſi turgeant, qui ſunt circa caput, ulcerum purgatio, uomitus, hydrops 492.g
loci frigidi, fluidi ſunt: calidi uero, ſicci et ſtabiles 342.f
loca lacuſtria ac paluſtria humectant & calfaciunt. Calfaciunt quidem, quia caua ſunt & circundata, & non perflantur: humectant, quia ex terra naſcentia quibus homines aluntur, humidiora ſunt: & ſpiritus quem attrahimus, craſſior eſt 167.a
loci alterius morbos loca excipientia, aut ob dolorem, aut ob grauitatem, aut propter aliud quiddam liberant, aut quòd alijs ſunt communicationes 536.g
loca alta & ſqualida, & ad meridiem ſita, ſicciora ſunt, quàm campeſtria & æqualiter ſita, propter pauciores humores 167.a
loca caua & non aquoſa, ſiccant & calefaciunt 167.a
locis omnibus non eadem conueniunt auxilia 798.b
de Locis in homine 110.f
locorum iuxta ſeipſa differentia 167.a
in Lõgis pernicioſis morbis, ſedis dolor, lethalis 653.b
lucernæ extinctæ odore in typho delectari 333.a (659.a
lucis ſplendorem fugere, &c. malum eſt
lucis ſpecies duæ, & utriuſq; uſus duplices 689.d
quib. Lunam aliquid pati per ſomnũ uidetur, quomodo curandi 191.d
lunares purgationes Scythicis mulierib. (ut par eſt) non eueniunt 140.g.h
lucta & fricatio, externis corporis partibus magis laborem exhibent: calfaciunt autem carnem, & corroborant ac augeri

augeri faciunt 177 d
cui Lumbi doluerint, & mente motus fuerit, in bilioſis alui egeſtionibus ſpumoſa florulentis, mala 677.e
ex Lumborũ doloris recurſu oculi diſtortio, malum 663.b
lumborum dolor, & ſupra umbilicum dolor, ſi medicamẽtis non ſoluãtur, in hydropem ſiccum deſinunt 662.b
lumborum dolor conuulſorium quiddam habet 631.d
quibus Lumborũ dolor eſt, hi male habẽt. Num his tremores fiunt, & circuli rubicundi in tibijs in rigore? 663.b.c
ex Lumborum dolore ad os uentriculi recurſiones, febriculoſæ, horridæ, reuomentes aquoſa tenuia multa, mẽte motæ, uoce deſtitutæ, nigrorum uomitu facto, moriuntur 630.b
lumborum dolor 383.b
quibus Lumborum dolor, & lateris ſine cauſa manifeſta, hi regiũ morbum incurrunt 663.c
lumborum dolor citra febrẽ, inferna purgatione opus eſſe ſignificat 606.g
lumborum dolor in muliere uterum geſtante 380.b 381.a
quibus Lumborum dolor, qui neq; à medicamentis, neq; alias ſoluitur, in hydropem ſiccum priuatur 606 f
in Lumborũ dolore pertinaci, & amplio re alui ſubductione, à ueratro uomere ſpumoſa multa, prodeſt 663 a
lumborum tetanus in anteriorem ac poſteriorem partem: Vide, Tetanus lumborum (dolores 526.f
lumborum, crurũ, coxarum, ex laborib.
quibus Lumborũ dolor diutinus, cum ardore faſtidioſo ac nauſeabundo, hi ſi exudẽt, malum eſt. Num his tremores fiunt? 629.c
lumborum dolor in præcordiorum dolore ſubmurmuranti ſuperaccedens in febribus, uẽtres ut plurimum humectat, ſi non flatus eruperit, aut urinæ copia 662.f
lumborum dolor ſine cauſa manifeſta ſæpe impetens, maligni morbi ſignum eſt 663.c
lumborum diſtentio ex muliebrium menſium multitudine, ad ſuppurationẽ tendit: & uariè prodeuntes uiſcoſi, graueolentes, ſtrãgulatorij menſes ex prædictis, ad ſuppurationem tendunt. Arbitror autem tales etiam aliquantum delirare 663.c
quibus ex Lumbis recurſus fit ad caput, & manus, hi torpidi, & os uentriculi dolentes, ſanioſis ac ſeroſis humoribus pleni, large ſanguinem profundunt. Sed & aluus his turbulentis erũpit 633.b 663.a
ad Lumborum dolores 360.b
lumborum dolor in uentriculi os dolente cum ſcreatione uiolenta, habet quid conuulſorium 663.c
poſt Lumborum, capitis, ac colli dolores, febris 478.g 494.e
lumborum & crurum doloris ſymptomata 514.b
lumborũ dolor cum ſopore anxioſo, malus eſt 663.c
lumborum grauitas doloroſa, et febris uehemens 478.e
lumborum ac crurum dolor 650.e
ex Lumbis dolores diuturniores, qui febre tertianæ generis modo exacerbãtur, grumoſum ſanguinem egerere faciunt 662.b
quæ ex Lumbis ad collum ac caput progreſſa ſunt, & leuis ſyderationis modo reſoluerunt, conuulſoria fiunt, & mentem emouentia 632.f
lumbis dolentibus oris uentriculi dolores accedentes, ſigna hæmorrhoidum fluxionis futuræ ſunt 632.h 633.a & 663.b
in lumbis dolores ſanguinis fluxionem inducunt 663.a
ex Lumbis affectiones ad collum & caput tranſeuntes, leuis ſyderationis modo reſoluentes, conuulſoriæ, mentis emotoriæ ſunt. Num tales etiam ſoluuntur conuulſionibus? Aut talium alui ægrotant, per eadem prodeuntia? 663.a.b
quibus ſanis hyeme circa Lumbos frigiditas, & grauitas ex leui cauſa, & aluus ſuppreſſa, ſuperno uentriculo probe officium ſuum præſtante, his coxendicum morbus, aut rhenum dolor, aut urinæ ſtillicidium fortaſſe contigerit 671.b
lumbos dolor fortis corripit, & omnem circa pudenda locum, & intumeſcit, et femora ardent, ſi purgatio modica mulieri prodierit 384.f
circa Lumbos doloribus, aut coxam, aut crura, ex laboribus obortis, aquæ marinæ, acetiq; calidum fomentum confert, ita ut uel aſpergas, uel ſpongiam his imbutam adhibeas 560.g
quibus circa Lumbos tenues diuturni dolores, ad præcordium ſe reuoluentes, & ciborum faſtidium inducentes unà cum febre: his ad caput dolor intentus progreſſus, repente cõuulſorio modo occidit 631.e 663.b
lumbos dolenti recurſus ad latus, & puſtule quæ ſeps uocantur 541.d
ad Lumbos & crura impotẽtiæ reſolutoriæ ab equitatione, &c. 540.e
quum ad Lumbos grauitas deuenerit, infuſo per clyſterem utendum erit, &c. 583.e
num Lumbos dolentibus, cibos faſtidientibus, non uomentibus, modice ferociter mente motis, ſpes eſt nigra proditura eſſe? 663.c
circa Lumbos et infernas partes dolores, cum febre fientes, ſi ſeptum tranſuerſum attigerint, infernas partes relinquentes, periculoſi ualde ſunt 623.d
in Lumborum & teſtium dolore, uenæ ſectio de poplitibus ac malleolis intrinſecus facienda 45.a
lumbricus ſubcraſſus à ſene furioſo 516.g
lumbrici per os 608.b
lumbrici rotũdi pueris grãdiuſculis fiunt 605.e
lumbrici quibuſdam uocem intercipiunt 288.f
cur Lumbrici, partus perperam quibuſdam dicantur 287.d
de Lumbricis latis ac rotundis, & quòd puero adhuc in utero exiſtẽte, & multa alia, & ex quibus naſcantur 287.b
lumbricis latis ad hepar aſſilientibus, ſputa quandoq; ori influunt 288.f
lumbricorum uomitus 647.d
lumbricorũ latorũ ſpecies & ſigna 288 e
lumbricos rotũdos exire commodum eſt, ubi ad iudicationem tendit morbus 593.d 620 g 677.b
qui Lumbricos latos habet, in toto quidẽ tempore debilis ualde fieri non poterit: ubi uero debilis factus fuerit, uix reualeſcet, &c. mortem tamen nõ inducunt 288. f
lumbricos rotũdos parere, latos uero minime, ſed abrumpi 287.d
lupini natura robuſti ſunt & calidi, uerũ per præparationẽ leuiores ac frigidiores fiunt, & aluo ſecedunt 170.g
lupi ſtercoris uſus 400.b
luxatio extra & intrò 743.d
luxatio ad malleolum 744.e
luxatio in pede, magni digiti 554.g
luxationi, cur bones maxime obnoxij 722 e
luxationes oſſium circa genua mitiores ſunt iis quæ circa cubiti flexurã 713 d
luxationes etiam inueteratas reponi poſſe 721.c
luxationes ex ſupernis oblique ad latus, aut deorſum 727 d
luxationes & repoſitiones, quibus faciles aut difficiles 721.d 722.e
luxationes, brachium ſurſum coactũ corrigit 727.e

luxationes articulorũ prohibet, mucus cũ inflammatione 722.g
luxationes recentiores citius reponuntur 721.e
luxationũ circa coxas ratio 744.f
luxationum & fracturarum extenſiones quàm directiſſimè faciendæ 695.e
luxationum, auulſionum, &c. deligationes 693.d

M

MAcrocephali primũ à conſuetudine, poſtea natura cum ipſa cõſuetudine conſpirante, progniti ſunt 137.b
maculæ in corpore culicum morſibus ſimiles 561 d
ad Maculas ſolares 442.f
madefactionem, & humectationem, debile quiddam eſſe: frigefactionẽ uero & calefactionem, forte 199.c
mæotis palus 138.b
magni, calui, balbi, gracili uoce præditi, boni 490 b
mala ſyluestria aluum ſiſtunt, cocta comeſta magis aluum mouẽt. Verum ad reſpirationẽ quæ erecta ceruice fit, & ſucci ipſorũ, & ipſa quoq; hauſta proſunt 174.e
malagmata 363.c
malum Punicum reficit, & pituitoſum eſt, et cum nucleo quidem, aluum ſiſtit: citra nucleum uero, ſecedit 306.g
mali ſunt, quicunq; fului, naſo acuto, oculis paruis 490.b
mali punici dulcis ſuccus aluũ mouet, habet autem quid æſtuoſum 174.f
mala ſupra mala in morbis aut uulnerib. contingentia, medico, non neceſſitati imputantur 222.b
mala punica uinoſa, minus æſtuoſa ſunt: acida uero, magis frigefactoria. Nuclei autem omnium aluum ſiſtunt 174.f
in Malis magnis facies ſi fuerit bona, bonum ſignum eſt: in paruis autem, contraria ſignificans bonæ ſignificationi, malum 534.g
mala dulcia ægre concoquuntur: acida uero, & matura, minus 174.e
mamma dextra, oculus dexter, et quæ infra ſunt hac parte, circa naturam plurimam uim habent 492.f
mammæ cur maximam prudentiæ partẽ habeant 492.g
mãmæ et alia membra humidiora, mulieribus in partu rumpuntur 68.f
mammæ ſuppurãtur quibus puellis uterũ geſtantibus erectæ ceruicis ſpiratio cõtingit: et mẽſes apparere in principio, malum eſt 674.g
mãmæ, ſi ſolidiores fuerint, ſanior eſt fœtus 492.g
mammæ graciles fiunt his quæ corrupturæ ſunt fœtum 482.b 610.f
mammarum tubercula ac inflammationes 99.d
mammarum altera gracilis facta, abortũ præſignificat 610.f
quibus Mammarũ dolor ex febribus fit, ſputatio cruenta non feculẽta oborta, ſoluit dolores 674.g
mammarum & uentris in prægnantibus, ante octauum menſem collapſus 381.d
ſi Mammarum papillæ, & rubor pallidus fuerit, morboſum uteri uas eſt 538.f
mammarum, pectoris, geniture, & uocis communio 482.h
mammarum eleuatio, febrem ardentẽ ſoluit 596.b
ex Mammarum ablatione ſuffocatio conſequitur 99.d
mammarum & oculorum maiorũ in prægnantibus, ſignificatio 84.g
mammis aſperis quomodo medendum 441.d
in Mammis dolor erit, ſi ex gracilib. rurſus duræ fiant 610.b
ex Mammis lac fluẽs uterum geſtanti, debilem fœtum ſignificat 610.b
quibus ad Mãmas ſanguis colligitur, inſaniam ſignificat 610.f
mãmas tumidas ac magnas habere, ad cõceptionem bonum eſt 646.g
poſt Mammas ablatas, quomodo mulieres adfectæ 99.d
maniam ſignificant humorum de loco in locum decubitus in melancholicis affectionibus 613.b
manus dextra et crus ſiniſtrum, ſiderationis modo reſoluta 484 g
manus articuli luxatio 728.b 729.a
manus tota luxata 729.a
manus ex natiuitate breuior facta 729.b
manus ſupinæ extenſæ deligatio incommoda 696.g
manus fractæ recta extenſio, & deligatio 697.a
manus aut crura in articulis reſecata, ſanguinem non fundunt: ſupra uero uel infra, fundunt 771.e
manus & caput & pedes in aqua intercute laborantibus, ſi frigida ſunt, malum eſt, ubi & uenter & latera calida ſunt 619.d
manus in comitialibus impotentes ſunt, ac conuelluntur, ſanguine quieſcente, & dum non diffunditur uelut ſolebat 213.a
manus in fœtu extra pudendum exerta, mortui ſignum eſt: non exerta, plerunque uiuentis 90.f
manus ſuppurata, uſque ad cubitum 524 f
ſi Manus contrahantur, aut tremulæ fiant, conuulſio talem corripit, & delyrium, &c. 586.f
ſi Manus tremulæ fuerint, tali ſanguinis de naribus deſtillationem futuram expecta 585.d
manum fractã tractare, non multi eſſe ſtudij 695.d
ad Manum torpidæ, obaridæ, ſitis exortes, menſes multos emittentes, ſuppuratæ fiunt 674.f
qui ad Manum exiliunt, male habent 652.h
manum fractam quomodo in faſcia geſtare conueniat 699.c.d
in Manibus ac pedibus nerui tenuiſſimi, denſiſſimi, ac plurimi 60.b
in Manibus ac pedibus rubores, pernicioſi 653.a
manuum tremor, ante febrem acutam 493.d
manuum figuræ, ad omnes artes, naturales 696.e.f
de Manuum geſticulatione 618.g
manuum aut aliarum partium doloris, in utero conceptio, ſolutio eſt 84.h & 85.a
marcor & corruptio, ex preſſione duriore, poſt ſectionem 514.g
mare ad ulcera, & ambuſta, et deſquamata, & quæcunq; talia, contrarium eſt: aptum eſt autem puris 201.a
mare bonum eſt, ad attenuandum, & ad piſcatorum ulcera, & ad ulcera cuniculoſa, & depaſcentia proſerpendo. Melius eſt autem calidum ad plurima 201.a
mare ſpiritus haud exors eſt 145.e
mare perturbatum uentris morbum ſignificat 193.d
maris & fœmellæ motus in uẽtre 462.g
marem aut fœmellam ut generet, quo tẽpore coeundum, & uter teſtium obligandus 87.e
maritimus locus ad ſanitatem optimus 38.h
mas trimeſtris, fœmina quadrimeſtris motum in utero habet 397.d
maſculini fœtus partes omnes poſt quadrageſimum diem completum, conſpicuæ fiunt, fœmellarum non item 79.a
maſculus & fœmella in utero conſiſtere poſſunt, quòd anima quidem idẽ eſt in omnibus animatis, corpus autẽ uniuſcuiuſq; differt 160.f
maſculi cuiuſcunq; tandem ætatis, fœmellis in ſuo genere ſunt calidiores 162.b

maſculi naſcuntur, ſi fortius ſemẽ ab utroque parẽte excernatur: fœmellæ, ubi contrà fit 52.g.b
maſculi magis augeſcunt ab igne, à ſiccis uidelicet ac calidis cibis & reliqua diæta 159.d
maſculi dextris inhærent 492.g
maſculum geſtantes mulieres, bene coloratæ ſunt: ſi fœmellam, male 610.g
maſculorum gemellorum & fœmellarũ generatio 68.b
in Maſculis ſimiliter ut in fœminis impeditur cõceptio. Aut enim propter corporis raritatem ſpiritus extra fertur, ut ſemen nõ deducat: aut propter denſitatem humor non procedit foras: aut propter frigiditatem non concaleſcit, ut ad hunc locum congregetur: aut propter caliditatem hoc idem contingit 611.b
maxilla inferna fracta 730.g
maxilla ſuperior, motus expers 729.c
maxilla ſuperior, cur non ualde luxetur 729.d
maxillæ luxatio 729.c
maxillæ utriuſq; luxatæ curatio 730.f
maxillæ luxatæ cognitio 730.e
maxillæ os caulatim diffractum 730.b
maxillæ ſolæ uenas habent, & nutrimento uberiore utuntur 73.b
maxillæ marcor ex dentis dolore 529.d 565.d
maxillæ fractæ deligatio oſſa ad fracturã magis uergentia inclinat, quàm ad naturam ducit 731.c
maxillæ ſi in diſtentionibus ante & retro ſientibus & in tergũ ſolum contingentibus ſoluantur, lethale 665.a
maxilla confracta uiginti diebus corroboratur 731.b
maxillæ ex dentis dolore, in tumorem eleuatæ 527.a (729.d
maxillam luxari raro, laxari uero ſæpe
maxillam non repoſitam, uitæ periculum ſequitur 730.g
circa Maxillas dolores uehementes, periculum eſt, ne ad oſsis eductionem deueniant 660.e
maxillarũ colligatio, pernicioſa 660.b
ad Maxillas abſceſſus fiunt delaſſatis in febribus 607.a
maxillas intendit aluus turbulenta, paruis frequentibus ad egerendum progreſsibus 678.e
maza, beta, cucurbita, etiam febrientibus ſunt dandæ 303.c.d
maza, aqua & uino dulci emollita, ac prius ſubacta, nutrit quidem minus, per aluum autem ſecedit, et flatum magis inducit 169.b
maza ſicca, uino dulci emollita ac trita, ſiccat qdẽ nõ ſimiliter, propterea quòd uehementer eſt aſtricta, alimentum uero plurimum corpori exhibet 169.b
maza prius ſubacta, reſperſa, uino dulci non emollita, leuem facit, et per aluum ſecedit, ac frigefacit 168.b
maza omnis generis ſic utimur: farinæ ex toto collatæ alimentum quidem minus habẽt: uerum magis per aluum ſecedunt 168.b
maza prius ſubacta fortior eſt, quàm non ſubacta 305.d
mazæ præter conſuetudinem ingeſtæ incommoda 575.b
ſi Mazam ſtatim ut ſubacta eſt exhibere uelis, reſiccatoria eſt 169.a
meatus corporis cauiores redditi, animæ motum grauant 163.b.c
ex Meatib. ſpiritus, uocis differẽtiæ 165.b
medela tempore, aliquando etiam occaſione contingit: quapropter circa morbos non diu ratiocinandum: ſed exercitatio cum ratione adhibenda 35.d
medela aſsiduarum oſcitationum ſpiratio longa 488 e
medendi arti ſerius fides habetur, eiuſq; conatus tardiores exiſtunt, quòd per peregrinas interpretationes ad eius ſcientiam medici perueniunt 16.e
medicamentum in omni uterorum morbo commodum, & urinam ualde ciẽs 350.e
medicamentum quod ſimiliter infunditur non concipienti 401.a
medicamentum exhibiturus, quas interrogationes debeat præmittere 150.b
medicamentum ſubdititium, purgatoriũ, mollitorium 399.a
medicamentum purgatorium, à febre forti correptis non dandum, &c. Si uero æger detinet medicamentum, ante meridiem nihil purgatur: à meridie uero nimium purgatur, & perit 151.a.b
medicamẽtum cum tæda in uterorũ morbis 344.b
ex Medicamenti potione, conuulſio, lethale 614.e
quum quis à Medicamenti potu ſuperægrotarit, & ſuperne ac inferne ab ipſo ſeceſſerit, uinum ſorbeat, primum quidem dilutum, deinde meracum frequenter, & ſanabitur 121.b
medicamenta caput purgantia, quæ quidem fortia ſunt, à toto capite ducunt: quæ uero debilia, ab oculis, & hinc à uicinis naſo partibus 115.d
medicamenta emollientia, & ad ciendum idonea, quo fortis fiat purgatio 87.d
medicamẽta purgantia non temere exhibenda 150.g
medicamẽta omnia præſentẽ ſtatum trãſmouent 124.f
quæ Medicamenta, quibus exhibenda 150.b
medicationes difficulter ferunt, qui ualẽt corpore 603.b
medicamenta mollientia 764.b
medicamenta fortia morbis debilibus non conueniunt, neq; paucitate medicamẽti ipſius debilitas eſt facienda 124.g
quæcunque non ſanant Medicamenta, ea ferrum ſanat: quæ ferrum non ſanat, ea ignis ſanat. Quæ ignis non ſanat, ea incurabilia putare oportet 616.e
medicamenta purgantia quando in præcordiorum inflammatione noxia 582.f
medicamenta ocularia 451.a
medicamenti potio oculorum dolores ſoluit 612.g
medicamenta ſubdititia ad uterum purgandum conuenientiſsima 88.f
medicamentum ſubdititium 89.a
medicamentis purgare oportet prægnantes, ſi turget humor, quarto menſe, & uſque ad ſeptimum: minus uerò has: iuniores autem & ſeniores fœtus uereri oportet 605.d
medicamentis aggredi concocta oportet, & mouere non cruda, neq; in principijs, ſi non turgeant: plurima uerò nõ turgent 601.d 602.c
neque Medicamẽtis, neq; alijs irritamentis mouere oportet, neq; nouare, ſed ſinere, quæ iudicantur, & iudicata ſunt integre 601.d
medicamentis bilem ducentibus in ictero non utendum 120 g
medicamentis in acutis affectionibus raro etiã in principijs uti oportet: atque hoc facere, diligenti prius æſtimatione facta 602.e
medicamentis quædam ſanari non poſſe 180.b
medicamentis purgantibus per dies quinquaginta à canis ortu in quocunque tandem morbo non utendum, ſed infuſis per clyſterem 151.b
medicamentis qui purgantur, ſana habentes corpora, cito exoluũtur. Itemq; qui prauo cibo utuntur 603.b
medicamentis purgandi non ſunt, nigra reuomentes 603 f
ex Medicamentis purgantibus, & non mitibus meracis, conuulſio, mala 675.a
medicamentis qui non ſint purgandi 591.a.b

medicamentorum facultates non ſemper ex ſua natura,ſed ex temperamentorũ in ægrotis differentijs ſunt æſtimandæ 122.b 123.a
in Medicamentorum uſu, talia ex corpore educere oportet, qualia etiam ſponte prodeuntia commoda ſunt: Contrario autem modo prodeuntia, ſedare 606.e
medicamentorum purgationes ſub canẽ, & ante canem operoſæ ſunt 606.e
medicamentorum purgantium facultates 290.e
medicamentorum purgãtium natura incerta 782.b 783.a
medicamentorum offerendorum,& deligationis ratio,diligenter conſideranda 29.a
in Medicamentorũ præparatione obſeruabis, ut quæ ſiccare uelis, ab his ſuccos detrahas,& carne utaris: quæ uero aluum mouere uelis, ut ſucco copioſiore,carne uero pauciore, & ſucculẽtiore utaris 170.g.b
medicamẽtorum exhibendorum ratio diuerſa 123.c
medicamentorum ſingulorum effectus ex experientia prius ſint cognita, quàm morborum curationes ſuſcipias 34.e
in Medicamentorũ uſu alui egeſtio uaria, abunde bile colorata, periculo uacat, ſi non copia excedat 677.c
in Medicamẽtorum uſu, in defluxione,tenuis abunde ſanguis eliqueſcens,malũ eſt 669.a.b
qui in Medicamentorum potionib. dum purgantur,non ſitiunt,non ceſſant priuſquam ſitierint 606.g
medicamentorum fortium pleraq; ſtomachum exulcerant 87.b
medicamentorum compoſitionis ratio 487.b
medicina quid 11.b
medicina ex his eſt quæ propter qd ſunt excogitata 12.g
medicina ex uictus ægrotorũ & ſanorum differentia inuenta 19.a
medicina nõ utentes, eodẽ modo quo ſani uiuunt,nec ab ullo uictu quem concupiſcunt abſtinent 19.a
medicina gymnaſticæ contraria 121.d
quæ in Medicina utilia uulgo putantur,cognitu difficilia: Quæ uero alicuius pretij, facillima: unde fit ut utilia uulgo putata ſoli norint medici 144.g
medicina deos reuerenter habet, nam & hi in morbis multa moliuntur 33.b
medicina neceſſario inuenta 18.f
medicina ab Hippocrate ex paruis ac uulgaribus ad magna eſt euecta 775.c
medicina Deo adſcripta 22.g
medicina diætetica, etſi magni ſit inuenti, multæq; artis, tamen ob eius uſum omnibus familiarem ars non habetur 18.b
medicina in cognoſcendis morbis obſcuris hærẽs,alias facultates coadiutrices habet 15.c
medicum apud uulgus differentem nõ magna laus manet 38.f
medicina ex earum artiũ numero eſt,quæ ea indigis iucunda ac utilis exiſtit,exercentibus uero,minime 144.f
in Medicina inſunt omnia quæ ad ſapientiam requiruntur 33.a
medicina cur uaticinationi ſimilis 570.b
medicina artium præclariſſima 9.b
medicina uaticinationi cognata 781.d & 782.e
medicina non eſt ars ſimplex, & facilis 20.e.f
medicina id quod moleſtat tollit, & id à quo homo ægrotat auferens, ſanum facit 157.d
medicinæ ſtudium, propter inſtabilem ac incertam eius doctrinam cognitu lõge difficillimum: alia enim cõtrarijs,qualia tandem ſint, alia ſimilibus ſunt curanda 122.g.b
medicinæ contemptus ex medicorũ ignorantia,& uulgi ruditate 9.b.789.a.b
medicinæ finem Hippocrates etiam ſenex non eſt conſequutus 791.a
medicinæ cognitio uniuerſo hominum generi neceſſaria 792.b
medicinæ purgatoriæ,quib.morbis,quóue tempore exhibendæ 151.a
medicinæ artis principium natura corporis 111.a
medicinæ, præter ignominiã nulla pœna conſtituta eſt 9.b
medicinæ principium,medium & finis 33.d
medicinæ ad reliquas artes diſſimilitudo ab inſtrumentorum & effectorũ præſtantia 15.b
medicinæ antiquitas & certitudo 17.d
medicinam artem eſſe ex eo probat,quòd morbi non pharmacis tantum,ſed diæta et alijs medicaminum formis (quas ne idiotæ quidem, nedum medici artẽ eſſe negant) ſanantur 11.b
ad Medicinam cognoſcendam ducib. ſeu adiumentis ſex opus eſſe 9.c
medicinam qui recte nouit, & citra fortunam, & cum fortuna recte facit 125.a
medicinam artem eſſe, ex uulgi confeſſione, & uictus ægrorum ac ſanorũ differentia, demonſtrat 17.d
medicinam ex hominis notitia non cognoſci, ſed ex medicina cognita illum cognoſci 25.c
medicus philoſophus deo æqualis 33.a
medicus multarum rerum ſit peritus 723.a
medicus laborum ſuorum remunerationem & fidem amittit, ſi artis inuenta demonſtrans,ægri naturam conſeruat non mutat. Item ſi frictionibus & huiuſmodi ipſe utatur, aut odoribus peregrinis delectetur 37.d
medicus inſtrumenta omnis generis habeat præparata 33.d
medicus qui ad cognitionẽ morborũ idoneus,idem etiam ad curationem 15.a
medicus gubernatori ſimilis, propterea quod huius in tempeſtatibus ars,illius, etiã non niſi in morbis periculoſis cognoſcitur 20.g
medico phyſicæ cognitio neceſſaria 461.d
medico in uiſendis ægrotis quæ obſeruanda 34.e
medico talis natura optanda, quæ aliena ſit ab eo quod quis natu grandior diſcat 36.f
medico quæ cognoſcenda 597.d.598.e
medico in ægrotis quæ cõſiderãda 790.e
medico quæ conſideranda 203.b.c
medico naturæ exactam ſcientiam eſſe neceſſariam 25.d
medicorum reprehenſio,qui putant uerticula intro delapſa curari poſſe 737.d 738.e
medico fines duo propoſiti 782.b
medicũ quæ in adeundo ægro conſiderare oporteat 302.g
medicum morum decet comitas 33.c
de ijs quæ Medicũ animaduertere decet, tum ut de ſanatione inquirenti reſpondeat, tum ut ipſe recte contradicat 219.b
citra Medicum,non autem abſq; medicina, aliquos curari poſſe 11.d
medicum opere eſſe oportet, non ſermone 32.b
medici ægrotos in morbis acutis nõ recte ad uictum perducunt 576.f
medici ueri qui 9.b.c.d
medici officinæ & domus ſitus 28.b
medici perſonati 9.b
medici plures,in morbis acutis,& imperitia circa ægrotos obcæcãte, ſunt conuocandi 17.e
medici gubernatio eſt, ut bono ſit colore, habitudine corporis bona, ueſtitu decoro, animo modeſto, moribus honeſtis, uultu meditabundo ac ſubtriſti hilaris,item iuſtus ac continens 28.f.g

quæ

que Medici per fortuitũ ſucceſſum in curatione bona aut mala faciant 222.g
medici imperiti & ſubuentanei, præceptionibus Hippocratis percipiendis inepti, artem negligunt, periti contrà 37.a
medici ferinam uictus rationem primi tẽperarunt 18.b
medici integritas 8.c
medici, uulgo inſeruientes 735.d
medicorum error in rhenum dolore, cum lapidem qui in rhene eſt, in ueſica eſſe exiſtimant 317.d
medicorum dij 8.a
medicorũ circa ptiſanæ potũ error, quòd fame præmaceratis ſorbitiones exhibent 573.d
medicorum in aggrediendis morbis cura ac ſtudium 12.b
medicorum uerorum & falſorum differẽtia, ex ueſtitu, moribus, lineamentisq; corporis ſumitur 32.e.f
medicorum quorundam ignorantia, qui ægrorum in morbis debilitatem non agnoſcunt, & quæ ex uaſorum euacuatione efficiantur 576.e.f
medicis imperitis ſcitu commoda fuiſſe ignorata, unde fit ut et ars ipſa ignoretur 570.g
contra Medicos imperitos, qui ex figuris in manus deligatione, ſapientes ſibi uidentur 695.c.d
medicos à contentionibus alienos eſſe decet 37.c
in Medullam fluxio, tabis occultæ generatio 114.f
medullæ ſpinalis defluxus poſt annũ quadrageſimum, niſi prius exiſtat, non fit 673.a
melãcholici morbi uere fiunt 605.a
melancholicos infra uehementius purgabis, eadem ratione contrariã iniens uacuandi uiam 606.e
melancholiæ autumno fiunt 605.b
mel cum alijs comeſtum nutrit, ac bonum colorem exhibet 306.b
mel calidum eſt & ſiccum, ſi meracũ ſit: cum aqua autem humectat, & aluum mouet biliosis, pituitoſis uerò ſiſtit 172.b
mel ſimplum duplo uino meraco fortius 578.b 579.a
qui Melius habuerunt, ſi poſtridie exacerbentur, malum eſt 653.e
mel coctum æſtuoſum eſt, & uentri adhæret: cum concoctum fuerit in uentre, efferueſcit, & uenter ardet ac dirumpi uidetur 332.f
de Membrana in oſculo uterorum naſcente 459.a
mẽbrana oſculo uteri præpoſita 379.b.c
membranæ ante os uteri cognitio 360.g
membranæ circa cerebrum curatio 687.a
membranarũ generatio, à frigido circum circa glutinoſo 70.f g
membris motum ac ſapientiã præbet aer 212.b
membris tarditatem & languorem conciliant Auſtri 604.f
membrorum carnoſitati, labor prodeſt 744.g (59.a.b
membrorum diſcretio quot diebus fiat
mens ab externis curis agitata, quiete reficitur 779.c
mens, mores, & corporis uires in ægrotis conſideranda 638.g
mens ægrotat iis, quicunq; aliqua corporis parte dolentes, plerũq; dolores nõ ſentiunt 602.f
mentis emotiones modice feroces, malæ et ferinæ ſunt 660.f
menſis ſeptimus fœtus perfectionis principium conſtituit 78.h
menſis octauus mancum aut cæcum gerẽtibus difficilior eiuſmodi autem fœtus plerunq; ſunt ſuperſtites, cæteri non item 78.e
menſis undecimus partui contingit, cum ultra plenilunium mulier concipit 81.b.c
menſes arenoſi, & aquoſi, & non ualde cruenti, aquæ intercutis in uteris ſigna 439.d
menſes ad ſextum menſem retenti 372.g
cur Menſes retenti uterum non geſtantibus dolorem inducant 58.e
menſes, uelut aqua à carnibus, in mulieribus aqua intercute laborantib. 392.e
menſes, ſtomacho recto, & molli, & ſano, non prodeuntes 456.b
menſes decolores, & non eodem tempore ſemper fientes, purgatione opus eſſe ſignificant 610 f
menſes pallidos ac ſubcruentos detrahẽs purgatorium 365.d
menſes uirginibus iuuenculis propter uenas tenues & repletas (quæ menſium tranſitum impediunt) non procedunt 51.c
menſes in principio apparentes, febre nõ accedente, conuulſionem ſoluunt 673 d
menſes bilioſi, & pituitoſi, quomodo cognoſcantur 379.d
menſes terram inſtar aceti radentes 375.c
menſes uterum gerentes cur non moleſtent 57.d
menſes extrudentis ſymptomata, ſeu potius morbi 674.f
menſes prægnãtibus, ſi puer ſanus ſit, & permanere debeat, non prodeunt 57.c
ad Menſes immodice fluentes 361.a
mẽſes occultati, uteris duris, & ipſorum ore aſpero 356.e
menſes ſupra inguen erumpentes, aut mulierem interimunt, aut ſterilem reddũt 371.c
menſes pituitoſi, à quibus prodeunt 372.g 376.f
ſi Menſes mulieri fiant multi, nec tamen concipit 401.c
menſes ſuppurati, quinto aut ſexto menſe ſupra inguen erumpentes 372.f
menſes retenti, mulieres nonnunquam (ſe pregnantes exiſtimantes) fallunt 372.f
menſes prægnanti quando compareant 465 a
menſes non prodeũtes uelut debẽt 399.a & 455.a
menſes putrefacti, & purulenti in pudendum prodeuntes 372.f
mẽſes ad quadriẽnium ſuppreſſi, præter ualde modicos 519.d
menſes erumpunt, horrorem habentibus, laſſitudine affectis, capite grauatis 674.f
menſes in motis uteris, aut alioqui non recte habentibus, aut non apparent, aut certe pauciores 87.a
menſes omnino ſuppreſſi 454.b
menſes pauciores aut plures quàm debẽt 454.b 455.a
menſes in prægnantibus apparentes 381.d
menſes ad ſuppurationem tendunt. Vide, Lumborum diſtentio ex muliebrium menſium multitudine
menſes ducit aromatum ſuffitus 610.e
menſes uirgini quomodo euocandi 88 h
menſes remorati 359.d 360.b
menſes qui optimi putentur 646.g.h
menſes plures, & craſſiores quàm oportet prodeuntes 373 a
quibus Mẽſes plures aut pauciores fiant 374 b
menſes aquoſis diu permanent. Quum uero non breui prodierint, intumeſcunt 532.f
menſes non ſupprimi, commodum eſt: ex talibus comitiales morbi fiunt, ut arbitror, quibuſdam uero uentris ſubductiones diuturnæ, quibuſdam hæmorrhoides 673.e
menſes mulieri defecerunt, ſi lac habens, neq; prægnans eſt, neq; peperit 610.f
mulieri ſi Menſes cohibere uelis, cucurbitam

bitam quàm maximã ad mammas appone 610.b 492.g
poſt Menſes dextra & ſiniſtra biant 541.d
ad Menſes detrahendos 398.b
menſes quando non prodeant 125.c
menſium ad pulmonem progreſſorum ac receptorum, ſigna eadem quæ in tabe 371.a
menſium ſuppuratorum cauſæ & ſigna 371.b
menſium purgatoria 365.b
menſium menſura iuſta & tempus 373.c
de Menſium occultatorum ſignis & curatione 347.c 371.d
menſium pituitoſorum cognitio & cauſa 375.a
menſium fluxus infra deſcendens & surſum aſcendens, quos morbos quibus in partibus faciat 125.c
ex Menſium muliebrium multitudine lũborum diſtentio ad ſuppurationẽ tendit: Vide, Lumborum diſtentio
menſium eadem quæ dierum in prægnantibus uis & ratio 78.b
menſium pauciorum quàm conuenit, ſigna. Item quibus hic morbus frequenter accidat, & quibus diuturnior 372.g
menſium (ſanis ac rectè habentibus uteris) non apparentium uel ex toto uel pauciores, aut per longius tẽpus, prouocatio 86.b 87.a
menſiũ copiã præſignificant torpefactoriæ exolutiones ex partubus 674.f
de Menſium bilioſorum cognitione, & ſignis 374.f
ex Menſibus ſtrangulationes, ſuppurationem faciunt 673.d
menſibus pluribus prodeuntibus morbi fiunt, & nõ prodeuntibus ab utero cõtingunt 611.a
menſibus multis comparẽtibus caligines ſoluuntur 674.g
menſibus albis humidis derepente progreßis, quibus aluo tumefacta ad pudẽdum rubor deuenit, in longis febribus moriuntur 673.d
ex Menſibus quibus dolores pertinaces, circa ſupernam partem, et inteſtinum tenue, & aluos humectant, aliquantũ cibos auerſantur, &c. 673.b
in tertijs Menſibus quatenus bene aut male, item in quartis, quintis, & ſextis, afficiantur 370.g
mulieri Menſibus deficientibus ſanguinẽ ex naribus fluere, bonum eſt 610.e
menſibus ſanguinem uomenti erumpentibus, ſolutio fit 222.f 610.e
de Menſibus omnino impeditis 348.f
& 361.a
ex Menſibus reliquiæ in uteris 454.g
quomodo ex Menſibus ſuppreßis morbi generentur, & qua ratione mẽſes ſupprimantur, & quibus id frequenter accidat 52.f 370.f (373.c
ex Menſibus, mulier ſana cognoſcitur
in Mẽſibus muliebribus, qui aquoſi ante partus prodeunt, mali ſunt 673.a
ex Menſibus ſuppreßis alioqui fœcunda, hirſuta eſt facta 543.d
ex Menſibus ſuppreßis tabes 640.g.b
ex Menſibus bilioſis in acutum morbum tranſitus 374.b 375.a
menſtruæ purgationes, ſimiles octimeſtribus, in tendentibus ad decimum menſem fientes, malum. Quibus tumores in ulceribus, &c. His autẽ derepẽte diſſipatis, quibus quidem ad poſteriores partes, conuulſiones cum doloribus, quibus autem ad anteriores, aut inſaniæ, aut dolores lateris acuti, & dyſenteria rubra 489.c
menſtruæ in muliere purgationis fluxus febres ſoluit 656.f
ex Menſtruis purgationibus mulieris bilioſæ ac pituitoſæ cognitio 409.a.b
menſtruarum purgationum circuitus eſt. Quæ ante has fiunt grauitates, ſimiles ſunt laboribus octimeſtribus 489.b
menſtruorum eruptio in anhелoſa 513.d
menſtrua iuniorũ & ſeniorum, in eo differunt, quòd hæ mucoſa, illæ magis ſubcruenta habent 126.g
circa Menſtruas purgationes ſymptomata 369.c
menſtruorum coloris ratio 126.g
mentis emotiones taciturnæ, nõ quieſcentes, oculis circumſpicientes, ſpiritum extra efferentes, pernicioſæ ſunt. Faciunt autẽ & leues ſyderationes diuturnas. Sed & ita affecti ad inſaniam deueniunt. Qui uero in uentris turbatione ita exacerbantur, his nigra circa iudicationem prodeunt 671.a.b
à Mentis emotione liberat ſanguinis ex ſiniſtra nare eruptio, & urina multam ſubſidentiam habens 539.c
ad Mentis emotionem cum ſilentio deueniunt uocis interceptiones in febre cõuulſorio modo fientes 660.f
mentis perculſiones cũ uoce clangoroſa, linguæ conuulſiones tremulæ, & uoces tremulæ fientes, mentem alienant: durities in his mala eſt 628.b
mentis emotionem portẽdit, ſi quid in urina innatarit, dolore circa femur diſſipato, &c. 629.b
mentis emotorius eſt pulſus in præcordio cum tumultu 662.e
mentis emotiones inducũt iuxta uentrem in febre palpitationes 662.g
mentis emotionem quæ urinæ ſignificent 629.a
mentis torporem calida frequenter ea utẽtibus inuehit 609.b
mentis emotiones tremulæ, obſcuræ, palpitatoriæ, ualde phreniticæ ſunt 629.b
mentis perculſiones, mentem alienant 654.e
mentis emotiones in febribus taciturnæ, in eo qui uoce priuatus non eſt, pernicioſæ 653.a
mentis emotiones cum uocis interceptione, pernicioſæ 660.g
mentis emotiones modicè feroces, & ferinum, & conuulſionem ſignificant 656.f
mentis alienatio in morbo craſſo, unde 335.d
mentis emotio ex fluxione ſanguinis è naribus 509.a
mentis emotiones tremulæ, palpitatoriæ, phreniticæ ſunt, et dolores circa ſurã, in his mentem emouent 653.b.c
mentis emotiones modicè feroces, ferinæ ſunt 629.a
mentis alienatio, à furore, bonum 613.c
mentis oculi ſuperant, quæ corporales oculos effugiunt 14.b
mentem emouent ſputa rotunda 539.c
mẽtem emouet ſpiritus, uelut his qui ſtrãgulantur, præ manibus expoſitus, cum uocis interceptione 660.f
mentem emouet ſurditas accedente ægritudine, & urina ſubrubicunda ſubſidẽtiam non habens 658.e
mente ualere & bene ſe habere ad ea quæ exhibẽtur, in omni morbo bonum: cõtrarium uero, malum 603.b
quæ modicè ferociter mentem emouẽt, atrabiliaria ſunt. Si uero à muliebrium purgationum retentione fuerint, ferina 532.g
mentẽ emouet ſpiritus ueluti his qui ſtrangulantur, præ manibus expoſitus 628.b
mentem non firmam ſignificat, lingua tremula 628.b 659.d
mentem ad nugas garriendas emouent, ſputa in tabeſcentib. ſuppreſſa 669.b
mentẽ emouent dolores iuxta fauces graciles, in acutis 661.b
mentem ſemper excitant, nec quieſcere ſinunt, temporum mutationes 138.f
mente motos morbo regio corripi, malum 629.a
qui Mente mouentur ex timore cum perfrigeratione, febres cum ſudoribus, & ſomni,

ſomni, uocem aliquantum intercipientes, hæc ſoluunt 671.a
mente mouentur aluo liquida, &c. 629.b.c
mente moti acute, ubi inſuper febrierint, cum ſudore, phrenitici ſiunt 628.g
mente mouētur melancholico modo, quibus aurium ſonitus 628.b
mente mouentur caput dolentes, ſiticuloſi, aliquatenus uigilantes, obſcuri cognitu, impotētes, ex aluo liquida delaſſati 657.b
mente mota ex capitis dolore 528.b & 563.b
mēte moti acute, inſuper febrientes, phrenitici fiunt 654.e
mentem emouet & ſanguinem profundit ſonitus aurium cum uiſus hebetudine, & narium grauedine 658.e
mente mouentur, ſi lateris dolor ex ſputis biliosis citra rationē euanuerit 631.b
mentum 793.a
meracæ deſinentes purgationes, omnibus exacerbatoriæ ſunt 632.e
meridionalem plagam inhabitantes morbis acutis obnoxij 129.c.d 130.f
meri potus oculorum dolores reſoluit 612.g
meridionalibus mores magis feri quàm manſueti 130.g
meridionalem plagam inhabitantes, longæ uitæ magis quàm alij homines ibid.
meſocolon quid 102.g
circa Meſſem tormina circa umbilicum, & dolores, quandoq; à porro: ſed & ab allio his poſtea 542.b
metalla, ferrum & æs, argentum, aurum, ſulphur, alumē, bitumen, nitrū, omnia præ caloris uiolentia naſcuntur 132.f
de Meteoris 69.d 70.e
micatio per ſummas manus quib. melior quàm follis 186.b
micatio per ſummas manus attenuat, & carnes ſurſum trahit 178.e
poſt Mictionem concretio, pueris magis: num quòd calidiores? 535.e
mictio noctu multa fiens, modicā alui egeſtionem ſignificat 608.b
mictio cruenta, in dorſi ac pectoris dolore ſuppreſſa, pernicioſa eſt doloroſe 661.b
mictio flauæ bilis à muliere 441.b
mictiones craſſiorem farinam referentes in his ſunt, quibus frigiditates colli ac dorſi, ſed & totius corporis conuulſoria apparent 661.a
milij grana ac paleæ ſiccant, & uentrem ſiſtunt, & cum ficubus, fortibus doloribus conferunt. Ipſum autem miltum coctū alit, non tamē aluo ſecedit 170.f
mingentes nigra condenſata, pernicioſe habent 657.b
mingendi difficultatem inducent, tuberculum circa ueſicam, &c. 670.g
qui non pro ratione Mingunt, uerum aluus frequenter cruda à pueris egeſſit, morboſi ſunt 91.b
qui plus Mingunt quàm egerunt pro ratione, ſunt habetiores 91.b
minthæ ſemen ſæpè comeſtum, colliquefacit, ut quis diffluat, & arrigere prohibet, & corpus debile facit 173.c
mintha calfacit & urinam ciet, & uomitus ſiſtit 173.c
mituli et pectines ac telline, conchylijs aluo magis ſecedunt 171.d
ex Mœrore febricula tenuis 504.f.g
mœrores, anxietates, triſtitiæq;, eiulatus, & querelæ ex cerebro contingunt 215.d
mola erumpens 462.f
molam geſtantes quatenus curandæ 462.f.g
molæ interdum ad duos aut tres annos geſtantur 462.f
molæ conceptus cauſa, & ſigna 397.d & 462.f
mola, ſeu patella humiditatem à carne in articulum expaſſum deſcendere prohibet 113.b
mola in utero, à craſſa genitura intus retenta 440.g
molam geſtantibus lac in mām̄is non generatur 462.f
mollitoria, à quibus aqua & urina purgatur 398.b
mollitoria uterorum 448.e
alia Mollientia, aquā purgantia, ſanguinē ac menſes ducentia 352.b
alia Mollientia 352.b 353.a
ubi Montes ab aquilone regioni adiacēt, in his aquilones perturbant ac morbos faciunt 167.b
montani propter mutationes temporum magnas & diuerſas, maiora corpora gignunt: in conuallibus autem habitantes, minora 142.g
mora calfaciunt, humectant, ac aluo ſecedunt 174.e
morbus fit, ubi cibus præter naturam copioſior ingreſſus fuerit. Oſtēdit autem ſanatio 602.g
morbus Herculeus 374.f
morbus ex potationibus, & Venere 506.e
morbus qui redit, priore periculoſior exiſtit 314.f
morbus regius cum febre 272.g
morbus regius ante ſeptimum diem in febribus, malum 608.e
morbus uocatur, quicquid homini moleſtiam ac triſtitiam adfert 144.b
morbus ſacer, cur illis ipſis quibus ſic uocatur, neq; ſacer, neq; diuinus exiſtat 210.e
quomodo Morbus ſacer fœtu in utero exiſtente incipiat 212.e
morbus ſacer quomodo & ex qua cauſa fiat 211.c
quomodo Morbus ſacer citra expiamenta & incantationes curari poſsit 217.d
morbus ſacer à flatibus generatur 148.b
quòd Morbus ſacer reliquis nulla re diuinior ſit, ſed naturā habeat quam etiam alij morbi, & cauſam unde ſinguli gignuntur 211.a
morbi ſacri differentiæ 641.b
morbi ſacri cerebrum, uelut aliorum etiam morborum, author et cauſa exiſtit 211.b.c
morbus ſacer propterea diuturnus eſt, quia id quod influit uenis, tenue eſt præ multitudine, & ſtatim ſuperatur à ſanguine, ac caleſcit 214.b
morbus ſacer hæreditarius 211.b
morbus ſacer conuulſionis ſpecies 130.e
morbus ſacer bilioſis naturis non accidit 211.b
ſi Morbus ſudore oborto deficiat, & urina fulua albam ſubſidentiam habens conſpiciatur: his eadem die recidiua febris fiet, atq; hæc quinta die citra periculum iudicatur 592.d
ſi Morbus tabidā ſpeciem induerit, et talis ex natura æger fuerit, ex tali morbo ſuperſtes euadet 541.b
morbi omnes ſoluūtur aut per os, aut per aluum, aut per ueſicam, aut alium aliquem eiuſmodi articulum: uerū ſudoris ſpecies omnibus communis eſt 588.g.h
morbi qui nec ante nec poſt pubertatem fiant 672.b 673.a
morbi in ſubiecto humido inſtabiles 34.f
morbi omnes unde hominibus fiāt, et qui longi ſint aut breues, aut lethales aut nō lethales, aut aliquā corporis partē mutilent aut non mutilent, & qui dubij, an mala ab ipſis euentura ſint an bona, &c. 219.d 220.e
morbi unde dinoſcantur 474.e
morbi autumno prouenientes 482.e
morbi æſtiuales occidentalibus familiares 131.d
morbi hyemales in occidentalibus 132.e
morbi à principio curandi: & ſi quidem à fluxionibus fiunt, fluxiones primum ſedandæ. Si uero ab alia cauſa, principium morbi curare, ac ſedare oportet

oportet 120.b 121.a
morbi incogniti quō aggrediendi 121.c
morbi, in ęgroto fortis, debilis autem morbo, & contrà, quomodo curandi 121.c.d
morbi derepente mentē percellentes, cum anxietudine, ſanguinem profundunt 657.c
morbi quomodo fiant ex egeſtione moderata impedita 110.g
morbi mulicbres, cur cognitu difficiles, et ſæpe incurabiles 392.g
morbi circa temporis occaſionem neglecti, progreſſu perimunt 34.f
morbi à calore externo 284.b
de Morbi liuidi ſignis, & curatione 258.h
morbi minus infeſtāt, anno ſalubri 780.f
morbi ſanguinem large fundentes, quibus ſanguinis eruptiones plures, his temporis progreſſu alui male afficiuntur, ſi non urinæ concoctæ fuerint 633.a
morbi non derepente fiunt 153.d
morbi qui in breuißimo tempore iudicabuntur, faciliores cognitu ſunt. Maximæ enim differētiæ ab initio ipſis ſunt 624.g
quicunq; Morbi ex repletione fiunt, euacuatio ſanat, Et quicunque ex euacuatione, repletio, & aliorum contrarietas 602.h
quibus ſeptima die Morbi iudicantur, his nubeculam habet urina, quarta die rubram, & alia ſecundum rationem 608.f
morbi connutriti, in ſenecta, & per concoctionem, & per ſolutionem, & per rarefactionem deſinunt 538.c
morbi nō lethales (niſi qd ipſis accedat) ſunt affectiones fluidæ circa articulos, atra bilis, podagra, coxendicum morbus, tineſmus, quartana, tertiana, ſtrangulatus urinæ, lippitudo, lepra, impetigo, morbus articularis 220.f g
morbos tū ſiccitatē, tū humiditatē poſtulātes qua uictus ratiōe cures 303.d.304.e
morbi per dies iudicantur 281.d
morbi longitudinem ſignificat, ubi in toto corpore mutationes, & ſi corpus perfrigeretur, aut rurſus calefiat, aut color alius ex alio fiat 607.b
morbi, in quietis ac conſtantibus temporibus, & annis tempeſtiue tempeſtiua præbentibus, boni ſtatus & iudicatu facillimi ſiunt 482.e.f
morbi longitudinem ſignificant egeſtiones quæ ualde liquidæ fiunt, & rurſus cōpactæ, meracæ, ſtercoraceæ 678.a
morbi cur imparibus diebus iudicentur 282.e.f
de Morbi ſiccatorij ſignis 257.d
morbi quō à bile aut pituita fiant 293.d
de Morbi nigri ſignis & curatiōe 260.f
morbi mulieribus ad meridionalem plagam qui familiares 130.h
morbi deſperati neglecti, medicis non imputandi, nec ipſa propterea ars culpāda 13.a
morbi breues aut longi qui 220.g
quomō Morbi fiant, ſi homo à copioſiore humore fiente nō expurgetur 283.b.c
morbi duplices 13.d
morbi manifeſti qui, & quod horum certæ etiam ſint curationes 13.d
morbi & nōnullæ corporis partes obſcuræ dicuntur, nō quod omnino ab arte non cognoſcantur, ſed quòd non niſi difficulter 14.e.g.h
morbi occidentalium mulieribus familiares 132.e
morbi citius ſedantur æſtate ſicca 129.d
morbi dubij, et ut perdāt et nō, tales ſunt, peripneumonia, febris ardens, phrenitis, pleuritis, angina, uua, hepatitis, ſplenitis, nephritis, dyſenteria, in muliere fluxus ſanguinolentus 220.f
morbi, anni temporibus pares 206.e.f.g
de Morbi regij nigri ſignis 246.e.f
morbi ſecurißimi ſunt, qui ex modici tēporis, & facile cognitu cauſis fiunt 46.e.f
morbi longitudinem quæ ſignificant, uide 603.a
morbi ex paruis occaſionibus, neglecti, magni ac diuturni fieri ſolent 302.e
morbi conſtantes & iudicatu facillimi fiunt in conſtantibus temporibus, ſi tempeſtiue tempeſtiua reddantur. In incōſtantibus aūt, inconſtantes, & qui difficulter iudicantur 604.f
morbi capitis ſunt, aurium dolores, faucium, gingiuarum & columellæ inflāmationes, dentium item dolores & exeſiones, cum narium polypo, exceptis oculorum morbis 294.e.f 295.a
de Morbi ructuoſi ſignis & curatione 258.h 259.a
morbi congeniti curationem uix admittunt 639.d
de Morbi ſiue febris ardentis ſignis, et curatione 263.c
morbi omnes quidem in omnibus temporibus fiunt. Quidam tamen magis in quibuſdam ipſorum & fiunt & exacerbantur 605.a
morbi obſcuri qui 14.e
morbi uiolentia, et medici imperitia 36.e
morbos in corpore, ſudor ubicūq; fit, eſſe ſignificat 607.b
morbum moleſte ferre cum perfrigeratione, ſi non ſine febre exſudent partes ſupernæ, phrenitim portendit 629.a
morbum facile ferre, alio quodam ex ſalutaribus ſignis apparente, morbum ad abſceſſum uerti, ſpes eſt 620.e
morbum facile ferre, ſignum bonū: ægre ferre, malum 622.e
morbum morbo ſuccedere, lethale 299.e
morbum producunt in febre aliàs aliarū urinarum mictiones 677.a
morbus regius ex ſpumoſa circūbilioſa alui egeſtione 677.c
morbum moleſte ferre cū perfrigeratione, peßimum eſt 651.b
morbum ſacrum expiationibus curantes cur medicamenta non propinarint 209.d
ſi ante Morbum quid doluerit, iſtic morbus incumbit 607.e
morbum facile ferre, in pleuriticis & omnibus circa pulmonem morbis, bonum 666.h
morbum ſacrum alijs morbis neq; diuiniorem, neq; ſacratiorem eſſe; ſed omnes diuinos et humanos 208.h.209.a
à Morbo conualeſcētes quomodo ſint reficiendi 303.d
in omni Morbo uentrē mollem eſſe oportet 620.g
de Morbo pituitoſo qui mulieres magis quàm uiros inuadit 259.b
morbo ſacro fere non apprehenduntur, quibus pueris exiſtentibus ulcera in caput, & in aures, ac reliquum corpus erumpunt 212.f
morbos quo pacto pariant, ea quæ ex cœlo nobis obueniunt 286.e
in Morbo craſſo capitis cutis craſſa ac rubicunda 334.b
in Morbo craſſo inſomnia horrenda 335.c
in Morbo craßo facies intumeſcens 336.h
in Morbo craſſo, ſemen ſubcruentum ac ſubliuidum 334.b 335.a
in Morbo craſſo, terræ odorem ex imbribus irruentibus non ferentes 336.b
de Morbo corruptorio 261.b
ſi ex Morbo cibum capiens quis non fiat ualidus, ſignificat quòd corpus uberiore alimento utitur: Si uero cibum non accipienti hoc contingat, noſſe oportet, quòd euacuatione opus habet 602.f
morbo comitiali aſſueti, tempus quo corripiendi ſunt, præcognoſcunt 215.a
in Morbo diuturno, cibi faſtidium, & meracæ alui egeſtiones, malum 613.d
ex Morbo diuturno, etiam alui defluxus, malum

malum 616.e
in Morbo hepatico uomitum mouentia 325.b
morbo regio correpti, abunde colorati 508 e
morbo regio mēte motos corripi, malum 629.a
morbo regio perículoſa eſt egeſtio alba ſtercoracea, itemq; liquida, quæ ſepoſita ruborem capit 678.e
morbo regio laborantes, nō multum flatuoſi ſunt 611.d
ex Morbo regio fatuitas mala eſt 629.b
morbo regio participant, frequentes pallatim ſiences ad egerendum ſurrectiones, ſubflauæ, uiſcoſæ, modica ſtercoracea habentes, cum præcordij ac lateris dolore 633.d
morbo ſacro qui difficulter liberentur 641 b
in Morbo ſacro qui curari debeāt ac poſſint 641.b
in Morbo ſacro abſceſſus ad inferna conuerſi, boni 641.c
à Morbo ſacro, quomodo & quo tempore, nonnulli liberentur 149.d
morbo ſacro corripiūtur ſenes capite derepente calfacto, aut inſolato, hyeme, & uere 214.f
in quo Morbo ſomnus laborem facit, mortale. Si uero ſomnus proſit, non lethale 602 e
morbo ſacro qui pueri corripiūtur 212.f
morborū cauſæ ritæ eæ ſunt, quæ cū adſunt, talem modum fieri neceſſe eſt: ſin minus, contra 24.b 25.a
morborum homini duplex cauſa, diæta et ſpiritus 44.e
morborum popularīū, ſpiritus ſeu aer, nō autem diæta, cauſa exiſtit 44.e
in Morborum curatione obſeruanda 217.e
morborum clandeſtinorū cura, quàm deſperatorum magis admiranda 15.b
morborum omnium unus modus, ſpecies & cauſa eadem, licet ſecundum locorum diuerſitatem differant 145.a
morborum uniuerſorum animalium genera duo 794.e
morborū prima principia diligenter obſeruanda 585.b
morborum alij ad alia tempora, bene aut male ſe habent: & ætates quædam ad tempora, & regiones et uictus 604 e
morborum mulierum & uirorum cura differt 392.b
morborum ac ægrotorum mores cogniti, non tamen certam prædictionem permittunt 638.e
morborum ab hydrope tres ſpecies 291.c
morborum omnium fons & origo, pituita 293.d
morborum incurabilium tractationē eſſe neceſſariam 747.e
morborum uires & cauſæ conſiderandæ 378.b
occaſiones Morborum conſiderandæ 536.f
obſcurorum Morborū fera cognitio, non medico, ſed naturæ ipſius ægri, itidēq; ipſius morbi imputanda: ratione enim à medicis, opinione uero ab ægris cognoſcuntur 14.b
morborum quomodo cœlum principium & cauſa 284.g.h
morborum naturam haudquaquā cognoſci poſſe, niſi ſimplex & indiuiſibilis eorum natura, ex qua in principio diſcreti ſunt, cognoſcatur 339.c
morborū omnium cauſæ, humores in corpore quatuor 274.b
de Morborum tribus principijs, & qualis unumquodq; in corpore efficiat 284 e
morborum populariter graſſantium impetus, & temporis conſtitutiones, medico prænotionem adhibituro, ſunt cognoſcendæ 626.g b
in omni Morborum curatione, plurimū refert ætatum, temporum, ſexus, morborum deniq; ipſorum differentias obſeruare 228.b 229 a
morborum incrementa & uigores indicant anni tempora 601.b
quorum Morborum iudicationes ſint uelociores 482.g
morborum differentiæ, magnitudo, & ſigna 197.a
circa Morborum principia quid conſiderandum 482 f
de Morborum circuitu 43.c.d
morborum omnium febris comes 146.e
morborū externorū ſeu manifeſtorū licet certæ ſint curationes, propterea quòd certo inuento conſtant, non tamen niſi ab idoneis et ueris medicis inueniri ac deprehendi poſſunt 13.d
ad Morborum iudicationem, aſtrorū obſeruatio neceſſaria 136.e
morborum in toto corpore, principium nullum 110.f
morborum exacerbationes ad principia, conſiderandæ 510.g
ſingulorum Morborum numeros enumerare, cur difficile 569.d 570.e
morborum naturæ medici 537.d
morborū cauſas noſſe, eorumq; impetum reprimere, eiuſdem eſt ſcientiæ 14.h. 15.a
morborū medicamenta, manifeſta ac clara eſſe 125 a
morborum modi qui 205.d 206.e
quando & in quibus Morbis mala ſupra mala fiant: & quid temporum occaſio 220.b 221.a
qui ex Morbis longis ſe reſocillātes bene cibum accipiunt, & nihil proficiunt, hi maligne reciduam incidunt 655.a
in Morbis longis iuxta aurē tumores prami ſunt: ſanguinis fluxiones ac uertigines inſuper apparentes, pernicioſæ 654.f
in Morbis longis, uentris præter rationē tumores, conuulſorij 653.d
morbis ex pituita, coitus commodus eſt 538.g
in Morbis lōgis, ex corruptione fœtus nō ualde purgata, dolores ex laterū moleſtudine, ad inteſtinum tenue tranſeuntes, pernicioſi ſunt 673.a
in Morbis diuturnis abſceſſus circa aurē ſuppurati, non ualde albo & inodoro pure occidunt 658 g
morbis debilibus medicamenta fortia non conueniunt 124.g
morbis incipientibus, ſi quid mouendum uidetur, moue: uigentibus uero quietē agere, melius eſt 603.a
quibus Morbis, quóue tempore exhibendæ medicinæ purgatoriæ 151 a
quibuſcunq; Morbis incipientibus, ſi atra bilis, aut ſurſum aut deorſum prodierit, lethale eſt 606.b
de Morbis craßis 334 g
in Morbis craßis, rubores in lateribus 334 b
de Morbis muliebribus 125.b.c
in Morbis craßis capillorum defluuium 334.b
in omnibus Morbis, in quibus fomentum auxiliatur, melius eſt poſtea oleo inungi 384.e
in Morbis longis parūe comparētes ſanguinis fluxiones, pernicioſæ ſunt 664.f
à Morbis ſparſis & non ſimilibus, plures mori, quàm ab alijs omnibus 570.f
qui à Morbis & qua ratione ſuperentur 15.a.b
quibus Morbis aut uulneribus auxilia à medico adhibita non proſint 221.b
in Morbis longis terram mutare, bonum eſt 538.g
in Morbis poſt iudicationem relicta, recidiuas faciunt 602.f
à quibus Morbis ad quos tranſitus fiat 220.b
quibus ex Morbis diuturnis, &c. attenuatis, atra bilis aut uelut ſanguis niger ſubierit,

ſubierit, poſtridie moriuntur 606.b
morbos longos neceſſe eſt eſſe, tabem, dyſenteriam, podagram, affectiones fluidas circa articulos, pituitam albam, toxendicum morbum, urinæ ſtrangulatum, in ſenioribus uero nephritim: Mulieribus uerò fluxum ſanguinolẽtum, hæmorrhoidas ani, fiſtulas 220.g
morbos omnes, ex his quæ in corpore inſunt à bile & pituita: ab externis, à laboribus & uulneribus, à qualitatum primarũ exceſſu, deniq; à cibis & potibus, generari 219.d 220.e
morbos omnes ex ſpiritu ſeu aere oriri, febris communis ſeu peſtis exemplo demonſtrat 145.d
morbos oſtendunt, pituita, urinæ, & ſudores 15.d
morbos omnes ſanari non poſſe 617.b
ad Morbos extremos exactè extremæ curationes optimæ ſunt 601.a
morbos maxime faciunt mutationes magnæ circa habitus ac naturas noſtras 575.a (ri 278.e.g.b
morbos ex ciborum ac potuum copia fie
morbos ægre aut facile iudicandos, item breues & longos indicant excrementa, ut urinæ, alui egeſtiones, ſudores 601.c
morbos maiores aut minores qui ſudores ſignificent 607.b.c
morbos faciunt ſimilia, & eoſdem ſedant 123.b
mordentia ſaniem diffundunt 348.f
mori radix, cum melle, in peſſo 447.c
qui Moriuntur, eos neceſſe eſt die impari, & menſe impari, & anno impari mori. Bonũ autem fuerit, prædicere mortem, aut dolores fortes 492.f
mortem doloroſam inducunt uocis ex dolore interceptiones 660.f
mortem citam ſignificant tumores in præcordio duri & doloroſi, in principio 661.c
ad Mortem tendentia, in die ac nocte indicantur, quæ uidelicet debilitationis ſigna ſunt, uelut epoti medicamenti, exturbationis alui, & ſurſum, & deorſum, anxietatis & aliorum huiuſmodi, &c. 595.b
mortuos uidere puros in ueſtib. albis, bonũ eſt: & accipere aliquid ab ipſis purum, bonum eſt 194.f
motus corpora turbat 606.f 791.b
motum ac ſapientiam mẽbris præſtat aer 212.b
motus, cuiuſcũq; generis ulceribus inimicus 760.f
in Motu corporis, quum incœperit dolere, quieſcere ſtatim, laßitudinem eximit 603.d
quod citius Motum eſt ac diſcretum, rurſus augeſcit, etiam tardius, & ad longius tempus 489.a.b
mouendum ſi quid uidetur, incipientibus morbis: moue. Vigentibus uero, quietem age 603.a
quicquid Mouetur in ſeptuaginta, in triplicitatibus perficitur 489.a
quibus unà cum hoc quod Mouere non poßunt, morboſa corporis pars attenuatur, hi in ſanitatẽ reſtitui non poſſunt 649.b
mucus cũ inflammatione luxationes prohibet 722.g
mucus & ſaliua, repletionis ſigna ac indices 183.d
mucoſitatis detrimentum 742.f
muci per nares uel aures eruptio, capitis torporem ſoluit 50.e
mucus in articulis 113.c
mucus è naribus, exercitato corpore, attenuatur & educitur 183.c.d
muli ſtercus in uino ad fluxum muliebrẽ cohibendum 443.a
mulier per omne tẽpus coitus, donec uir ſemen emiſerit, delectatur 52.e
muliebria corpora uirilibus ſunt humidiora 58.e
muliebris hæmorrhoidis curatio 772.e
muliebrium morborũ, partim numẽ, partim ipſarum naturas, cauſam eſſe. Item quæ de his morbis tractaturum obſeruare oporteat 342.e
mulier ambidextra non eſt 614.g
mulier caput circumcirca dolens 520.f
mulier, capra, elaterium, aut cucumerem ſylueſtrem comedentes, pueris purgatio 538.g
mulier à partu non purgata in magnum morbum aut uitæ periculum (ſi non cito curetur) incidit 59.d
mulier à ſanguine menſtruo euacuata, in utero cõcipit: nõ purgata, minime 58.e
mulier uteros dolens ac cibum auerſans 358.b 359.a
mulier ſemper moderatore eget 780.e
mulier non laborat podagra, ſi non menſes ipſi defecerint 612.g
mulier rariore carne prædita quàm uir, illoq; calidior ſanguine 369.d
de Mulieris párere non potentis, curatione 459.d
de Mulieris non concipientis, quæ prius conipere ſolebat, curatione 84.b 359.b 458.g
mulieris ut facile concipiat curatio 85.a
mulieris bilioſæ aut pituitoſæ, ex menſibus cognitio 459.d 460.e
mulieris quæ facile cõcipiebat, nec amplius impregnatur, curatio 84.b
mulieris bilioſæ aut pituitoſæ, ex menſtruis purgationibus, cognitio 364.e
de Mulieris nõ concipientis, nec uiro miſceri potentis, curatione 460.e
mulieris ex partu dolentis curatio 389.b
mulieri concepturæ, utrunq; ſemen retinetur: non concepturæ, ſi ipſa uolet, effluet 52.g
mulierem purgatam quomodo ex uerticis olfactu cognoſcas 457.b
mulierem quomodo fœmellam aut maſculum geſtantem agnoſcas 455.d
mulierẽ pituitoſam aut bilioſam quomodo ex menſtruis purgationibus cognoſcas 348.e
mulieris ſiccioris aut humidioris curatio diætetica 378.g
mulieres mento & corpore leues ſunt, quòd in coitu, ipſarum humiditas non ſimiliter agitata ut uiri, cuticulam raram non facit 61.b
mulieres, paucos mẽſes demittẽtes, ut plurimũ etiam ſine lacte ſunt 67.b
mulieres plurimas poſt menſtrua purgamenta concipere 81.b
mulieres præter naturã craſſæ, pingues, ac pituitoſæ non cõcipiunt: natura uero tales, maxime 347.d. 348.e. 460.f
mulieres quædã natura ſine lacte ſunt, & quibuſdam deficit ante tempus 398.b
mulieres calculoſæ non fiunt, quòd urinæ in ueſica meatus breuis eſt & amplus, ut facile urina impellatur 134.f.b
mulieres fœminoſißimæ, ac ingenioſißimæ fient, ſi ab utriſq; fœmineum ſecretum fuerit 160.b
mulieres audaciores uerũtamen moderatæ ac ornatæ fiũt, ſi à muliere quidẽ ſecretũ fuerit fœmineũ, à uiro autẽ maſculũ, ſuperauerit autẽ fœmineũ 160.g.b
mulieres ob meatuum amplitudinem, pueris plus bibunt 134.b
mulieres quæ purgatiões à partu ſunt expertæ, minus laborioſæ, ijs quæ non pepererunt, menſibus decurrẽtibus, purgantur 369.e
quæ Mulieres magis aut minus in utero concipiant 646.g
mulieres ualde attenuatæ raræ fiũt, & abortiunt 440.b
mulieres morboſæ, ac fluxionibus obnoxiæ ſunt, multæ ſteriles ex morbo, non à natura et frequenter abortiunt, in ciuitatibus meridionalibus 129.d 130.e
mulier ob pinguitudinem nõ concipiens, attenuetur 87.b
mulieres quæ ſuperfœtent 82.g.b
mulieres quomodo poſt mammas ablatas affectæ 99.d

mulieres

mulieres quando maxime in utero concipiant 380.e
mulieres ſuperalbidæ humidiores ſunt, et fluidiores 342.e
mulieres nigræ, duriores acerbioresq́; ac aſtrictiores ſunt 342.f
mulierum pharmacis admiſcenda ea quæ uteros purgãt, & quæ expelliit 349.a
mulierum à conceptu affectiones 75.a.b
mulierum corpora laxa ac mollia ſunt 99.d
mulierum morbi à uirilibus differunt 540.g
mulieribus ſicciores modi diæta conuenit 49.b
mulieribus in partu mammæ, & alia mẽbra humidiora, rumpuntur 68.f
quibus Mulieribus nihil intra cõſtitutum tempus accidit, ſingulis, partus uitales ſiunt 489.a
mulieribus, quibuſcunq; ſanguis ad mammas colligitur, inſaniam ſignificat 610.f
mulieribus de partu loquentibus (tanquã expertis) fides habenda 77.c
de Mulieribus, facile quidem concipientibus, fœtum aũt, tertio aut quarto menſe corrumpentibus 379.c
mulieribus in capitis dolorib. alia omnia ſiunt, quæ & uiris 648.g
mulieribus frequens coitus ob uterorum humectationem expedit 52.f
quot & qualia Mulieribus cõtingãt, propter quæ nõ pariant antequã curẽtur, & propter quæ omnino ſteriles ſiunt 453.d (603.d
multitudo omnis naturæ eſt contraria
in Mundo res duæ præcipuæ 781.a
mundi & hominis elementa eadẽ 801.d
mundorum infinitates, Democr[illegible]*ltæ* 785.c
murmur in præcordio obortum ſoluit recentes in præcordijs tumores, ſi nõ cũ inflammatione fuerint, & dolores ab ipſis 661.d
murium ſtercus in peſſo 405.c
muſculi corporis quid 14.f
muſculi manducatorij 729.c
muſcas à ſtragulis uenari in typho 333.a
de Muſculis lumbaribus 101.x
muſculorũ capita maxime in femoribus, ſi uulnerentur, claudi plerunq; ſiunt, & ſi obliqui uulnerantur, præſertim 672.g
circa Muſculos ſpinales dolores, ſi quidẽ circa externos locos fiant non nephriticis ex rhenibus affectis, ſi quidem circa externos locos fiãt, etiam abſceſſus extrinſecus futuros expecta, etc. 614.f
muſculi ſolidiores ægre magis quàm alia
colliqueſcunt, excepto oſſe ac neruo 198.f
muſica 158.f
muſtum inflat & ſubducit, ac conturbat, feruẽs in uentre, ac aluo ſecedit 172.g
ubi in toto corpore Mutationes, &, ſi corpus perfrigeretur, aut rurſus calefiat, aut color alius ex alio fiat, longitudinem morbi ſignificat 607.b
mutationes maxime ætatis, & regionum, & uictuum iuuenibus comitialibus liberationem faciunt 603.c
mutationes temporum maxime pariunt morbos, & in temporibus magnæ mutationes frigoris aut caloris, et reliqua iuxta rationem hoc modo 604.a
mutationes colorũ in uultu, cordis uenis aſtrictis ac laxatis, ſiunt 108.e
mutationum incommodarũ in ptiſana & ſucco utentibus, mala 573.d 574.e
mutationes proſunt, ſi non ad praua mutentur, uelut his qui à medicamẽtis uomunt febrium gratia 484.e
ubi in toto corpore Mutationes, & corpus perfrigeratur, & rurſus caleſcit, aut color alius ex alio mutatur, lõgitudinem morbi ſignificat 615.a
mutationes repentinæ ex multa quiete, ad ampliorem laborem magis lædunt, quàm ex multo labore ad otium & ſegnitiem 577.b.c
mutationes in temporib. magnæ frigoris aut caloris & reliqua iuxta rationem maxime morbos pariunt 604.e
mutationes magnæ circa habitus ac naturas noſtras mutationes maxime morbos faciunt 575.a
mutationes cauendæ 536.e
mutationes in reciduis proſunt 539.b
muti cur ex natiuitate non diſſerant, & unam tantum uocem indiſcretam edant 74.g
modi Mutilationis plures 749.c
mutilati ex mancis generãtur, ob morbũ aliquem humido ipſorum, à quo ſemẽ prouenit, ſuperueniente: tum enim geniturain nõ totam exhibent, aut certe iuxta mutilatã partẽ 53.b.c.d. 54.e.f
mutilatorum ex integris parentibus, duplex cauſa externa & interna 54.e.f
mutũ è ueſtigio fieri neceſſe eſt, & neq; uidere neq; audire eum cui cerebrũ concuſſum doluerit 220.h
mutus fit & ſuffocatur, ſi defluxus à cerebro defluxum fecerit 212.h
myrrha Calonia ad uteros 344.e

N

NAres humectæ, olfacere nequeũt 74.e
nares in febriẽtibus multa & bene ſignificant 637.d
nares 793.a
ad Nares aut os à fluxione tranſire, mulieri à fluxione infeſtatæ, bonum 222.f
quibus Nares natura humidiores, & genitura humidior, morboſius ſani ſunt. Quibus uero uice uerſa, ſalubrius 611.d
per Nares ſanguinem effundere ſpes eſt, ea quæ caput concutiunt 633.c
per Nares cibi potusq́; quandoq; redeũt, in tetano ex uulnere 599.a
in Nares deſtillatio hyeme, per Venerem reſiccata 527.b.c
per Nares aut aures, ſi pus fluxerit, caput circumcirca dolenti ac ægrotanti, ſoluit morbum 597.b
nares ipſas inſpicere oportet, an ſpiritus æqualiter per utraſq; feratur: et ſimul tus feratur è naribus, conuulſio fieri ſolet. Si uero conuulſio fiat, tali mors expectanda eſt, &c. 585.d
quibus Nares natura humidiores, & genitura humidior ac copioſior, hi morboſius ſani ſunt. Plurimis autem quibus ex morbo, uice uerſa 539.c
nares, citra cauſam apertam, impletas habentis, curatio 183.c
narium polypi generatio à pituita, eiuſq́; curatio 295.a
narium grauedo, cum aurium ſonitu, & uiſus hebetudine, mentem emouẽt, & ſanguinem profundit 658.e
de Naribus aliquid deſtillare ex ſurditate ac torpore, difficultatis aliquid habet 658.b
qui de Naribus in ſurditate ac torpore pauca deſtillant, habent quid difficultatis. Vomitus his conducit & alui cõturbatio 664.e
ex Naribus erumpente ſanguine, cum exiguis ſudoribus perfrigeſcentia, maligna ſunt 664.f
naſus in infernam partem ſubſidens decẽ diebus perſanari poteſt 733.b
naſus fractus deorſum in ſinum uergens 732.g
naſus acutus in morbi principio, neque uigilia, neq; uentris reſolutione aut inedia præcedente, ægrotum morti proximum eſſe ſignificat 617.c
naſus bis erumpens, quibus alui interceptæ, & parua nigra, uelut caprarum ſtercora ad neceſſitatem coacte enituntur, malum 629.c
naſus & aures quibus ſemper frigida 534.b
naſus medius quibus conſidat, & quibus latus 510.e

naſus diſtortus in febre non intermittente, mortem propinquam eſſe ſignificat 607.d
naſus liueſcens, lethalis 658.b
naſus inflammatus 733.c
naſus in obliquum fractus 733.c
naſus medius aut ſummus quibus cõſidat: Vide, quibus de Palato os, &c.
naſus deſtillãs in phreniticis, pernicioſus, tum aliàs, tum quarto ab initio die 628.f 657.b
naſus in bilioſis uomitionibus deſtillans, pernicioſum 630.g
naſi fractura 732.e
naſturtium calidum eſt, et carnẽ liquat, ſiſtit autẽ pituitam albam, quare urinæ ſtillicidium inducit 173.a
natare per ſomnum uidere ſiue in ſtagno, ſiue mari, ſiue fluminibus, bonum non eſt, humiditatis enim exceſſum ſignificat 194.e
natura noſtra agro comparatur 9.c
natura ſeptentrio ſubiecta 75.d 76.e
natura uenis in humore eſt in carnibus 112.e
natura in ſingulis permutata ac corrupta dolores facit 123.b
natura concitata ac auerſa 567.b
natura omnibus ſubuenit aut forinſecus, aut intrinſecus 196.f
natura ſtimulata & impulſa. artis peritis quæ ſunt facienda demonſtrat 15.d
naturæ calidæ quæ conueniant 537.b.c
naturæ prouidentia 15.a
naturæ imbecilles promptius à cauſis externis & permutata uictus ratione læduntur 21.c
naturæ opera uel uolentibus, uel nolentibus nobis, diuina neceſsitate perficiuntur 155 a
quomodo de Naturæ cognitione à prima conſtitutione cognoſcere oporteat 161 b.c
naturæ omnium nullo doctore uſæ ſunt 197.d
naturæ præſtantia primarium inter hominis uirtutes bonaq; locum obtinet 32.g
naturæ humanæ ad oua quæ incubantur, ſimilitudo 66.f
naturæ humanæ deſcriptio 792.b
naturæ opera diuerſa 155.a.b
ſecundum Naturam contingentia, nihil lethale aut horrendi habent 598.e
naturam omnigenis rebus moueri ac doceri 35.d
naturas permutant potiſsimum, temporũ uarietates 143.a
naturas humidas habentibus mulieribus, autumnus aquilonaris & aquarũ expers commodus erit 604.b
naturarum diuerſarum conſtitutio, pro elementorum mixtione ac temperatura 161.c.d
naturarum in hominibus magna differentia 753.d
naturarum aliæ quidem ad æſtatem, aliæ uero ad hyemem, bene aut male ſe habent 604.e
nebula eſt aqua in aere cohærens 64.f
quibus Nephriticis ex rhenibus affectis prædicta ſigna accidũt, doloresq; circa muſculos ſpinales fiunt, ſi quidem circa externos locos fiant, etiam abſceſſus extrinſecus futuros expecta. Si uero dolores magis circa internos locos fiant, etiã abſceſſus magis intus fore expecta 614.f
nephritici fiunt, ſoporoſi in principijs ſiẽtes, cum capitis, lumborum, colli, præcordij dolore uigilantes 657.b
de Nephritide 318.e
nephritides ſenibus fiunt 605.d
nephritis poſt annum quadrageſimum ſecundum non fit 673.a
nephriticus ſanguinem mingens 566.e
ex Nephritide, tabes rhenalis 318.f
quibus Neruus elapſurus eſſe uidetur, ſecurius de claudicatione prædicere licet, tum aliàs, tum ſi inferiorum neruorum aliquis fuerit exolutus 644.e
neruus præciſus ac diſſectus, nõ coaleſcit 223.a 612.f 672.g
nerui craſsi, ſi uulnerantur, plerunq; claudi fiunt, & ſi obliqui uulnerantur præſertim, & ſi muſculorũ capita, & maxime in femoribus 672.g
nerui diſſectio conuulſionem facit 220.b
nerui premunt articulos, & per totũ corpus ſunt extenti 112.f
nerui ſemper craſsi ac robuſtiſsimi ſunt in illis partibus, in quib. pauciſſimæ ſunt carnes ibid.
nerui ac uenæ, tenuiſsimæ, denſiſsimæ, ac plurimæ in manibus ac pedibus 60.b
nerui duo à cerebro 490.f
nerui non ſunt circa faciẽ, & caput 112.f
nerui, aut oſsis, aut amborum corruptio interdum in capitis uulneribus confert 643.a
neruorum morbi curatu difficiles 112.f
neruorum morbi quàm uenarum leuiores 112.e
neruorum & oſsium proceſſus 737.a
neruorum inflammatorum in articulis luxatis, curatio 722.b
neruorum diſtentio ex cholericis affectionibus 528.e
de Neruorum generatione 72.g
neruorum ſubſtantia, eorumq; in corpore ſitus & nutrimentum 112.e
neruorum ſubſtantiæ uſus 105.a
neruorum exortus ab occipitio 102.g
neruorũ impotẽtiam calida frequenter ea utentibus inuehit 609.b
neruorum in cruribus diſtentio 559.d
neruis frigida inimica 200.e 609.c
de Neruis qui ex cerebri ſubſtantia propagantur 104.b
neruus inimicus eſt ignis 724.b
neruis diſtentiones & alij morbi maxime familiares 112.f
neruos craſſos uulneratos habentes, eos claudos fieri neceſſe eſt 220.e
neruos in ſeipſos trahere 517.a
ad Neruos diſſectos 764.b
netopon unguentum 343.a
nexus & filum quomodo in deligationibus procedere debeant 691.a
nigrorum uomitum faciunt frequẽtes per eadem recidiuæ circa indicationem, ſi unt item tremulæ 675.b
nigrorum per aluũ tranſitus poſt ſanguinis eruptionem malus 632.b
nigra deorſum ſubeuntia bona ſunt 606.b
nigrorem inducit frigidum 609.c
nigrores frigidæ frequens uſus adfert 609.b.c
nigræ ficuores, & acerbiores, et aſtrictiores 415.c
nigra quibus ueniunt 631.b
nigra ante mortem, per aluum ſubeuntia, in præcordiorũ inflãmatione cum ſuppuratione 662.f
noctes plus quàm dies delyrij ſignificationem præbent 586.g
qui Nocte uidẽt quos ſanè nyctalopas uocamus, hi morbo corripiuntur iuuenes, aut pueri, &c. 648.b
no[illegible]ebus indita naturæ lege 11.b
no[illegible]m & ſenſus, per ſeptem figuras hominis contingere 159.a
noua per ſomnum uidere, tranſmutationẽ ſignificant 194.f
nouimeſtres partus qui ſuperuiuunt, & qui non 78.f
nox ante exacerbationẽ grauis eſt, quibuſcũq; indicatio fit. Quæ uero ſequitur, plerunq; tollerabilior eſt 602.g
nuces Thaſiæ in Ictericorum potu 265.c
nuces rotũdæ, amygdalis perſimiles ſunt. Latæ uero maturæ probe alunt, & aluum mouent, depuratæ uero etiam flatum inducunt 174.g
nuclei interni uſus 407.b
numerus ternarius, fortiſsimus 492.f
numerus impar in ægrotis maxime uerendus: nam hi dies in alterutram partem ægrotos inclinare faciunt 558.b
nutrimento triplici omnia corpora ſuſtentari

ſtentari 145.a.b
eorumque aceruatim & uelociter Nutriunt, ueloces etiam egeſtiones ſiunt 602.g
quanto plus Nutries corpora non pura, tanto magis lædes 602.f
nyctalopes 516.f 648.b 773.b

O

OBerrationes, & aſcenſus fluminū, hoſtium, & monſtrorum formæ peregrinæ tranſitio, morbum aut inſaniam ſignificat 194.b
& 195.a
obliuio 802.e
obliuio in dyſenteria cum febre 546.b
obliuio cum rigore, malum 630.e. 651.b
obſoniorum pinguiſsimorum et dulcium in rhenum morbo uſus 319.b
obturamenta de dolijs olearijs in ſuff. 417.a
obſonia ex uarijs intritis præparata, æſtuoſa, & humida ſunt, propterea, quód pinguia, & toſta, & calida & inæquales uires habentia, in eodem cohærent 175.c.d
obuolutionis capita 691.c.d
ochri, ſiue eruiliæ, & dolichi, ſiue phaſioli, ac ſiliquæ piſis magis per aluum ſecedunt, minus inflant, & probe alunt 170.f
ocimum & humidū eſt & frigidū, & ſtomacho gratum 306.g
ocimum ſiccum eſt & calidum, & aluum ſiſtit 173.d
oculus in febre non intermittente diſtortus, aut nō uidens, mortem propinquā eſſe ſignificat 607.d
oculus inareſcens, malum 532.b 533.a
oculus dexter, mamma dextra, et quæ infra ſunt hac parte, circa naturam plurimam uim habent 492.f
oculus hebes, malus 629.c.d
oculus fixus & caliginoſus, malus 629.d
& 659.b
oculus dulci lachryma fluens 451.d
oculus peruerſus, malus 659.b
ad Oculum percuſſus 525.c
circa Oculum, ſuppurationibus, & affectionibus omnibus dolor ad noctem 558.f
iuxta Oculum ſuppuratio 512.f
oculum ferocem aut clauſum habentes, medicamentis purgare non oportet 630.f
oculum quæ moleſtent 74.g
ſi tumor in Oculo conſederit, ſed lachryma multa, multo tempore effundatur, & ſordes fuerint, uiris quidem palpebrarum euerſionem prædicere oportet, mulieribus autem & pueris exulcerationem, ac euerſionem palpebrarum 644.b
ſi in Oculo tumor magnus fuerit, dolorisq; exors & ſiccus, periculo uacat, &c. ibid.
oculi rubicundi, & ſingultus ex uomitu, malum 613.c
oculi, prout ualidi fuerint, ita etiā corpꝰ, ſed & color in peius, aut melius uergit 537.d
oculi in comitialibus diſtorquētur, aere à uenis excluſo, & commouentur 213.a
oculi & auditus mutilantur à pituita 220.g
oculi caui nulla manifeſta cauſa precedēte, ſed ex morbo tales, ægrū morti proximum eſſe ſignificant 617.c
oculi debiles à quauis cauſa facile læduntur 28.b
quorum Oculi robuſti non ſunt, his mors breui imminet 492.f
oculi albas partes rubentes habentes, malum ſignum 617.d 618.e
oculi maris ſpeciem referentes, paulatim per multum tempus procedendo corrūpuntur, & ſepe alter oculus in multo tēpore poſtea corruptus eſt 772.g
oculi confractio in morbo acuto, mala 630.h
oculi lædūtur ex locis maxime, ſi exulcerantur, deinde pars quæ eſt ſupra ſupercilia. Poſtea quicquid uiciniſsimum his locis fuerit 645.b
oculi inuoluntariè lachrymantes, malum ſignum 617.d
oculi aſsidue nictantes, mali 659.b
oculi inſtabiles, malum ſignum 617.d
oculi dextri affectio, uelut fulgur elucens 528.g 562.b
oculi raui magni, caput magnum, ceruix tenuis, pectora anguſta, congrue adaptati homines ſunt 491.d
oculi lucem fugientes, malum ſignum 617.d (eodem
oculi uehementer caui facti, malū ſignum
oculi diſtorti, malum ſignum eodem
oculorum alter altero minor, malum ſignum eodem
cur Oculi, pituita ad uenas in oculis perueniente, cæcutiant 235.c
oculi in delyris intuendi ſunt. Si enim frequenter moueantur, furioſos hos fore timor eſt 619.a
oculi ſqualentes & obſcuri, malum ſignum 617.d
quibuſcunq; Oculi in ægritudinibus ex uoluntate lachrymantur, bonum. Quib. uero citra uoluntatem, malum 616.e
oculi ualde rubicundi, ſanguinis eruptionem ſignificant 633.b
oculi diſtortio ex lumborū recurſu, malum 630.g 663.b
oculi audacia delyrij ſignum eſt, & oculorum detectiones ac peruerſiones, malum 533.a
quibus Oculi rumpuntur, & poſtea prominent, ut extra locum oculus ſit, his & tempore & arte opem ferre non datur, ad hoc ut uideant 645.a
oculi lippientes optime permutantur, ſi & lachryma & ſordes, & tumor ſimul fieri inceperint 644.f
oculi corrupti cærulei fientes 772.f
oculi uenulas liuidas aut nigras in ipſis habentes, malum ſignum 617.d
oculi album 74.f
oculi 793.a
oculi eminentes, malum ſignum 617.d
oculi ſani, uiſum corrumpentes 773.b
oculi poſt frigidæ uſum indureſcūt 200.h
& 201.a
oculorum ſuppuratio 515.a
in Oculorum ſubapparitionibus in ſomnis, ſi albæ quid partis ſubapparuerit palpebris non cōmiſsis, ſi id nō ex alui profluuio, aut medicamētu potione fuerit, aut ægrotus non ita dormire conſueuerit, malum ſignum, & ualde lethale 617.d 618.e
oculorum puritas & albas ipſorum partes, ex nigris aut liuidis puras fieri, iudicatorium eſt. Si igitur cito purgentur, celerem iudicationem ſignificat: Si tarde, tardiorem 659.a
in Oculorum doloribus ubi merum bibēdum dediſti, et multa calida lauiſti, uenam ſecato 614.b
oculorum rectitudo in morbo acuto, & motus uelox, & ſomnus turbulentus, & uigiliæ quandoq; ſanguinis è naribus ſtillationes, nihil boni 659.c
oculorum membranæ tres, & quomodo ex his læſis morbi fiant 111.b
oculorum partes albas in principio morbi denigrari neceſſe eſt, ſi inualuerit morbus. Hæ igitur ſi puræ fiant, perfectam ſanitatem indicant, leniter quidem tardius, uehementer autem, citius 598.f
oculorum obſcuratio, conuulſionem prope adeſſe ſignificat 632.e
oculorū humiditates ſenibus fiunt 605.d
oculorum obſcuratio & uox acuta planctum referens, conuulſoriū eſt 660.g
oculorum diſtortio in febribus ardentibus ſuperfrigerantibus egeſtionibusq; alui biliofis aquoſis, &c. malum ſignū 630.b 631.a
oculorum diſtortio, febrem ardentem ſoluit 596.h

in Oculorum fluxione uelut lapilli ſubter currentes 115.c
oculorum cauitas & expreſſio ualde fo=ras, & ſplēdoris extritio, mala 659.b
oculorum fluxiones, ſi aliàs conducere ui detur, reuellere ad fauces conuenit, & ubi eructatio conducit, & quæcunque alia huiuſcemodi 534.g
oculorum ſubapparitiones in ſomnis, conſiderandæ 617.d 618.e
oculorum dolores, meri potus, aut balneū aut fomentū, aut uenæ ſectio, aut medicamenti potio ſoluit 612.g
oculorum nigræ partes uariegatæ 540.f
oculorum agitatio, aut iactatio frequens, malum 659.a
oculorum alter minor factus, malū 659.a
oculorū pupillæ unde ſpargantur, & ob=tuſè uideant 598.g
oculorum priuatio ex febribus 662.g
oculorum rubor in febre fiēs, alui diuturnam malignam affectionem ſignificat 659.c
in Oculorum diſtortione, febrienti laſſa=to, rigor pernicioſus: et ſoporoſi in his male habent 630.b 631.a 659.b
oculorum humores glutinoſi ac liquidi 74.f
oculorum obſcuratio, cū animi deliquio, breui conuulſionem inducit 659.c
oculorum obſcuratio, & oculus fixus caliginoſus, malum 659.c
oculorum color inter cœruleum & marinum medius 772.g
oculorū fluxionis cauſa, & cura 24.g.b
oculorum obſcuratio mala eſt 533.a
ad Oculorum dolores 592.g
oculis quomodo conueniat calida 202.e
in Oculis fluxiōes, tenues ac diuturnæ. uide, quibus Fluxiones in oculis 560.f
in Oculis dolor erit, ſi mām̄æ ex gracilibus rurſus duræ fiant 610.b
conſiderare oportet, ſub Oculis appari=tiones in ſomnis. Si enim albæ partis quid ſubapparuerit, non cōmiſſis pal=pebris, ſi id non ex alui profluuio, aut medicamenti potione fuerit, malum ſignum & ualde lethale eſt 613.b
oculis malū eſt tum aliàs, tum ſi ſtupidi fiant, qui ex febribus ardētibus aliquantulum perfrigerantibus, cū egeſtioni=bus alui aquoſis, ac bilioſis laborant 655.b
quib. Oculus morbi regij colore infectus ac caliginoſus eſt, ſtrepitu ſputi multo in pectore exiſtente, & facies triſtis in pleuritide, hi pereunt 666.f
oculis incommoda ſunt, lenticula, fructus pomorum dulces, & olera 560.g
quibus partes ſub Oculis uehementer at=tolluntur, eos magnos habere lienes cō peries 649.b
oculis incommoda 526.e
circa Oculos puſtularum eruptiones in uitium refectionibus, aluum prorumpere faciunt 659.b
oculos mordent quotidianæ conſtitutio=nes Aquloniæ 604.b
ad Oculos fluxus mucoſi notæ 115.d
circa Oculos lemæ aut ſordes apparētes, malum ſignum 617.d
ad Oculos puluillus inſperſilis 451.d 452.e
ad Oculos 491.e 592.f
ad Oculos lachrymoſus abſceſſus deuenit, aluo turbata ſuppreſſa, & uelut culicum puncturæ erumpunt 674.b & 675.a
in Oculos fluxiones, earumq; curatio 115.c
ad Oculos in febribus ardentibus, abſceſ=ſus 552.f
occaſio in morbis, ſi aliquid perpetietur homo, & quis antequam animā efflet, opitulatur, hoc totum ex occaſione o=pitulatur 221.a
occaſio in medicina præceps 124.e
occaſio quæ medico cognoſcenda 124.e
occaſioni fortuitæ in aggrediendis mor=bis, ita attendendum, ut leniter potius & cum utilitate, quàm cū promiſſio=ne, & excuſatione progrediaris 36.f
occaſionem ferme in omnibus eſſe mor=bis 225.a.b
occaſiones maximè repentinæ ſunt, in his quibus animo defectis opitulari oportet, & qui neque urinam neque ſter=cus egerere poſſunt, & q ſuffocantur, et ſi mulierem parientem aut ſauciatā liberare oportet: & quæcunq; eiuſce=modi ſunt 221.a
occaſiones, unde quis ægrotare cœpit, cō ſiderandæ ſunt, ſiue capitis ſit dolor, ſiue auris, ſiue lateris. Signum autē ſunt, in quibuſdam dentes, & in quibuſdam inguinum tumores 483.d
occaſiones temporum in arte medica multæ ſunt & uariæ, quemadmodum etiam morbi & affectiones, et horum curationes 221.a
occaſiones per quas uteri mouentur 433.d
occidentales minime longæui 132.e
occidentaliū aquæ nō ſunt ſplēdidæ, quòd aer matutinum tempus ut plurimum occupat, qui aquæ immixtus claritatē eius diſperdit 131.b
octimeſtres partus ob duas conſequenter ſuccedentes afflictiones non ſunt ſuperſtites 80.e
octonos menſes difficillime uteros ferre (di 77.b 34.g
odores & ſtrepitus circa ægrotos uitan=
oleum anthinū, & Cyprinum, in menſib. impeditis 384.e
oleum & quæcunq; oleoſa reficiunt & pituitoſa ſunt 306.b
oleum Platæenſe 400.b
oleum Aegyptium in muliebribus purgationibus 365.d
oleum (utpote coniunctum ac denſum) non ſimiliter, ut aqua, exhalare po=teſt 283.d
oleum narciſſinum in nō purgatis à par=tu 385.d
olei illitio quibus ulceribus, & quo tem=pore adhibenda 761.a
olera, quæ naturam humidam, frigidam ac fatuam habent, & odores graues, magis per aluum ſecedunt quàm per urinam 173.a.b.c.d
olera acerba & auſtera, aluum ſiſtunt, o=dorata & acria urinam cient: acria ue=ro & ſicca in ore, omnia ſiccant: acida frigefaciunt 173.d
olera ſylueſtria, quæ os calfaciunt, & o=dorata ſunt, ea calfaciunt, & minguntur magis quàm per aluum ſecedunt 173.d
ex Oleribus coctis ſecedunt quæ ex natura humidiſſima, aut acerrima ſunt, aut caliditatem habent. Danda autem hæc ſunt tepidiora & flaccidiora: ſic enim ad ſeceſſum commodant 306.b
olfactus ratio 111.a
de Olfactus ratione 73.d
oliuæ ſuccum non habentes, in ſuffimen=tis 363.b
omentum 783.e
omentum elapſum putreſit 220.b
opinio de non apparentibus, & difficil=limis ægritudinibus, iudicat 144.g
opinio in medicina reprehenditur 32.b
ad Opiniones fortiter inhærentes, multis argumentis eſt opus 290.g
opinionis, & artis iudicium eſt, morbo=rum cauſas, principia ac quaſi fontes cognoſcere 144.g.b
ophthalmiæ ſiccæ fiunt mulieribus, ſi hy=ems auſtralis & pluuioſa, ac clemens fiat: uer autem ſiccum & aquilonare 604.g
opiſthotoni ſigna 554.f.g
oppilationes, à flatibus cauſſantur 147.c
opiſthotono corripiuntur caput dolen=tes, & ſtupore detenti delirantes, &c. 630.b
optima in omni re ſunt, quæ lōgiſſime ab incommodis ſunt 27.d

orá feruido aphthæ ulcere affecta, uterũ geſtantibus non ſunt bona. num & alui humectantur? 673.a
ora graueolentia his ſunt, quibus ſplenes magni 649.b
ordeum natura frigidum eſt ac ſiccũ: ineſt & purgatorium quiddam à ſucco palearum 168.b
ordeolum in ſuprema palpebra, ex calculi morbo 484.c
orientalium hominum formæ boni coloris ſunt, & magis floridæ, ſi non alius morbus prohibeat 131.a
origanum oculis, & dentibus, malum 526.e 560.g
origanũ calfacit et biliosa ſubducit 173.c
quibus Os uentriculi in partu prædoluit, paulo póſt eijciunt 674.f
os uterorum concluſum 411.a
os cubiti, brachio ſubiectum, fractũ 715.d
ad Os uteri hians aut diſtortum, ſuffimenta 87.c
os diſſectum, neq; augetur neq; coaleſcit 612.f
quodcũq; Os in corpore reſectum fuerit, aut cartilago, non augeſcit 672.g
os uterorum omnino à pudẽdo auerſum, ſemen genitale non ſuſcipit 453.d
os uterorum ex pudendo elapſum 455.a
ad Os uentriculi recurſiones febriculoſæ ex lumborum dolore. Vide, ex Lumborum dolore recurſiones 663.b
os abſcedere eſt neceſſe, & cicatrices cauas fieri, ſi ulcera annua, aut etiam diuturniora fiant 613.a
quibus Os uterorum durũ eſt, his neceſſe eſt, oſculum uterorum clauſum eſſe 610.b
os temporum ex reliquis cur debiliſſimũ 681.e
os uerticis, omnium robuſtiſſimũ 681.d
os ex ſua natura cedens 683.b
os uterorum pingue 378.e
os uteri clauſum aut diſtortum 377.d
os uterorum ex partu ulceratum 361.e
os uterorum ulceratum 411.d
os uterorum inflammatum 426.b
os capitis quot modis uulneretur 682.f
os tibiæ circa genu, cum ulcere eminens 751.b
os uterorum extra pudendum elapſum 432.f
os ſine fiſſura contuſum 682.g
os cum altero communionem habẽs, à naturali ſede auulſum, reponi nequit 725.d
os uterorum omnino concluſum, genituram non ſuſcipit 435.b (297.a
os amarum, & corpus graue, ſine febre
os in obliquum fractum 733.b
os femoris ad genu, cum ulcere 751.b
os uteri ab omento ijs comprimitur, quæ præter naturam craſſæ non concipiũt 610.g
os cubiti malus fractũ, cur minore curatu facilius 697.b
os cubiti utrunq; fractum 697.b
per Os aut nares, partus purgamenta 387.a
os intró cedit ex natura ſua unà cum fiſſuris 682.g
os uteri humidius, genituram non attrahit 379.a.b
os uterorum maxime hiat ac diſtentũ eſt, poſt purgationes 380.c
oris reſiccatio & iniucunditas 533.d
quibus Oris uentriculi morſus, cibi faſtidia, & multum ſaliuæ, his uomitus fit 655.c
oris uentriculi doloris curatio 483.d & 484.e
ad Oris fœtorem, gingiuis malis ac prauis, dentifricum 441.c
oris uentriculi dolor, ſeniorem frequẽter impetens, mortem repentinam ſignificat 662.e
oris uentriculi dolor & ſudor, aliquantũ uexat eos quos ex lateris dolore, cibi faſtidia ſequuntur 668. b
in Oris uẽtriculi morſu, ſine febre exiſtẽte, medicamento ſurſum purgare opus eſt 606.g
oris uentriculi dolor, & pulſus præcordiorum, febre perfrigerata, malum, tũ aliás, tum ſi inſuper exudarint 662.e
oris uentriculi dolor, cum præcordio diſtento, & capitis dolor, malignum, & quidpiam anhelosum. Num hi repente moriuntur? 630.f
oris uentriculi dolores accedentes lumbis dolentibus, ſigna hæmorrhoidum fluxionis futuræ ſunt 632.b 633.a
oris uteri amplius hiantis quàm in menſibus ſolet, ſigna, & curatio 437.b
oris uentriculi dolor cũ exſcreatione uiolenta, conuulſorium quiddam habet 631.d
oris uẽtriculi dolores in lũbis dolentibus, inſuper accedẽtes, ſigna ſanguinis fluxionis ſunt, etiam prægreſſæ 663.a
oris ulcera (quæ aphthæ uocãtur) paruis ac recens natis puerulis fiunt 605.b
quibus Oris uentriculi dolor, hi ſanguine per aluum egeſto, ſeruantur: nõ autem egeſto, moriuntur 662.g
oris uteri concluſi ſigna 436.b
oris uteri duri ſigna 435.d
ore male olens, in uolulo ſanguineo, à dentibus 334.f
de Oris uterorum duri curatione 348.e
& 460.g
oris uentriculi dolores cum tormine, uentris animalcula erumpere faciunt 662.e
oris exulcerationes æſtate fiunt 605.b
ad Oris ulcera 556.b
quibus Oſsis futuri diſceſſus expectatio non eſt, eandem curationem adhibere oportet, uelut his quibus os fractum fuerit, ulcus autem non habent 707.d
de Oſsis capitis craſsitudine ac tenuitate 681.b
ex Oſsis denudatione, ignis ſacer 613.d
ex Oſsis diſſectione delyrium, ſi ad uacuũ uſq; proceſſerit 614.e
oſsis rupti, aut contuſi curatio 686.f
oſsis rupturæ neglectæ, mala 687.d
oſsis abſceſſus ex corruptione 615.d
oſsis inferna pars eminẽs, minus ſuperna periculoſa 713.b
capitis Oſsis utriuſq; color 681.a.b
oſsis carne denudati curatio 687.d
oſsis unius ab altero diſceſsio 687.a
oſſe non conſpicuo, quomodo uulneratĩ interrogandi 683.c.d
ex Oſſe ægrotãte caro liuida, malũ 613.c
oſſe directione egente, quid faciendum 705.a
oſſa quo tempore duriora fiant, & à quo caueantur 60.g
quibus Oſſa fracta fuerint, his ſeptima die febres. ſi uero calidius fuerit tempus, etiam citius: at ſi magis fracta fuerint, etiam eueſtigio 554.f
quæ Oſſa, à quibus telis potiſsimum rumpantur 684.f.e
oſſa ſpinæ, uiginti 102.e
oſſa puerorum capitis tenuiora, ac molliora 687.e
oſſa à calore conglutinata dureſcũt 58.b
oſſa ſuppurata facilius perforari 689.a
oſſa manus, uigintiſeptẽ ſunt: pedis, uiginti quatuor 102.e
oſſa fracta & extra eminentia, quæ in ſuã ſedem collocari non poſsint 711.c
oſſa iuxta digitos fracta 752.f
oſſa liquefacta 554.e
oſſa lumbi quinq; 102.e
oſſa quæ citiſsime diſcedant 712.b
os extra eminens cur præſecandũ 712.b
oſſa colli uſque ad magnum uerticulum, ſeptem 102.e
oſsium fracturæ, uenarum aut neruorũ in ijs contuſione, minus noxiæ 715.d
oſsiũ circa genu luxatio, frequens: ſed repoſitio, facilis 714.f
num & Oſsium circa tempora diſſectiones, conuulſionẽ accerſunt? aut ſi quis ebrius uerberetur, aut ſanguis multus effluat

eſſi iat in principijs, num hoc facit conuulſionem? 632.g
oſſium primo tempore frigidis madefactorũ pericula 713.a
oſſiũ, neruorum, uenarũ, & carniũ, &c. natura, ex capite æſtimanda eſt 539.d
oſſium generatio ex pingui quod minimũ humoris habuit 70.g.h
oſſium rigidiſſimorum & cauernoſorum generatio 70.h
oſſium fracturis, magis autem denudatis, & ex his maxime qui in capite ulcera habẽt, calida plurimũ conducit 202.f
oſſium ſubſtantiæ uſus 105.a
oſſium & articulorum idem numerus 113.b.c
oſſium ac neruorum ſubſtantia 156.f
oſſium diſceſſurorum cognitio 712.g
oſſium fracturis maxime denudatis plurimum confert calida 609.c
oſſium rupturæ, quomodo medicamento nigro, explorentur 686.f.g
oſſium coauctio 744.e
oſſium intro compulſorum ac diſſectorũ curatio 687.b
oſſium cubiti repoſitio moleſtior 714.f
de Oſſium humani corporis numero 102.e
de Oſſium ratione 198.e
oſſium ualde tenuium diſceſſus 709.c
oſſium reſectiones plerunq; innoxiæ 752.f
oſſa in uniuerſum ſunt, nonaginta unum: cum unguibus, centum & undecim 102.f
oſſium rupturæ, uariæ 683.d
oſſium diſceſſus diuturnus eſt 713.d
de Oſſibus ſimplici modo fractis 707.a
oſſibus frigida inimica 200.e 609.c
oſcitationem, uinum æquali menſura aquæ ammixta, potum, ſoluit 615.a
oſcitationum aſſiduarum medela, ſpiratio longa 488.e
oſculum uterorum, quod aperiri non poteſt 426.g
oſculum uterorum aliò inclinatũ 424.e
oſculũ uteri ad coxam & crus, ex parte conuerſum 490.g
cur hominibus Otioſis cibi iniucundi, & quomodò febres illis accendantur, & attenuentur. laborantibus autem corpus caleſcat: & quòd nonnulli, cibis etiam in undis ſibi exiſtentibus, attenuentur 281.a.b
oua uolucrium robuſtum quid habent, et alunt & inflant 172.f
oua adeo rara ſunt ut ſpiritum tranſmittere poßint 67.c
ouorum candidi in aqua concuſſi, potio in febribus 272.e
ouis uolucrium, umbilicum ineſſe 66.f
ouillus pulmo, naſo iuxta cartilaginẽ fracto inditus, quatenus ſeruiat 733.c

P

PAnis purus & recens ad robur & refectionẽ, eo qui eſt impurior & uetuſtior, utilior eſſe ſolet 305.e
panis, eũ edere aſſuetis, etiam in morbis eſt exhibendus 307.b
panis pro ſua differentia naturas tam ægrorum quàm ſanorum uarie afficit. 22.e.f
de Panis differentijs 169.c
de Panis tẽperatura quæſtio anceps 22.e
panis & mazæ prima inuentio: fit autem maza ex hordeo purgato & ſubacto, quemadmodũ panis ex tritico 18.g.h
panes calidus ſitim & repentinam repletionẽ inducit, ob ſiccandi uim, et quòd tarde tranſit 575.b
panis cibarius eſt, cui nihil furfurũ deceſſit 320.h
panis ex tota farina collata, ſiccat et per aluum ſecedit 169.c
panis ſucco ſubactus, leuior eſt, & multũ nutrit, ac per aluum ſecedit 169.c.d
panis ſemiaſſatus 355.b
panis cineritius 383.c
panis fermẽtatus, leuis eſt, & ſecedit: non fermentatus, ſecedit quidem minus, nutrit autem magis 169.c
panis purus magis nutrit, minus uero ſecedit eod.
panes et carnes calidæ per ſe comeſtæ, ſiccant 305.c
maximi Panes maxime alunt, quòd minime exuritur humiditas ab igne 169.d
panes furnacei magis alunt quàm focarij et ueruarij, propterea quòd minus exuruntur ab igne 169.d
panes clibano cocti, & ſubcinericij, ſicciſſimi ſunt · hi quidem propter cinerẽ, illi uero propter teſtã humore priuati eodem
panes ſimilaginei omnium fortiſſimi ſunt, & adhuc magis qui ex alica fiunt, ualdeq; nutriunt: uerum non ſimiliter ſecedunt eodem
panes non fermentati ex tota farina collata, clibano cocti, aut ſubcinericij calidi, in uinum auſterum tincti, quib. conueniant 187.b
palatum his cauum eſt, & dentes non è directo inter ſe reſpõdentes, qui caput dolent & aures fluentes habent 532.f
per Palatum in uentrem fluxio, pituitoſa 99.a
quibus circa Palatum humoris collectio fit, plerunq; ſuppuratur 660.e
in Palato ſtertens, lingua ſicca, peripneumonica 551.a.b
quibus de Palato os diſceßit, his medius conſidet naſus. Quibus uero inde, unde dentes prodeunt, his ſummus naſus ſimus fit 532.f
paleſtritæ & pædotribæ 159.a
paleas de pariete detrahere in febrib. acutis, aut peripneumonijs, aut phreniticis, aut capitis dolore, lethale eſt 618.g
palpebra retorta aut contracta, aut liuida aut pallida, aut labium, aut naſus, cum aliquo ex alijs ſignis, morti proximum eſſe ſciendum eſt 618.e
palpebra quibus circumtenditur, malum 532.b
palpebra liueſcens, lethalis 658.b
palpebra in febre non intermittente diſtorta, mortem propinquam eſſe ſignificat 607.d
in Palpebra ſuprema ordeolum ex calculi morbo 484.e
palpebræ pro natura ſua craßiores 773.a
palpebræ ſcabie laborantes ibid.
palpebrarum extremitatum curuitas, mala 659.b
in Palpebris ſupernis tumores relicti, uide Tumores in ſupernis palpebris 542.b
palpebras inter dormiendum non cõnittere, pernicioſum eſt 659.b
palpitationes circa uentrem, cum præcordij intenſione ſublonga, ac tumẽte, ſanguinis eruptionem ſignificant 633.c
palpitationes in manibus, diuturnæ febris ſignum ſunt, aut breuis iudicationis in deterius: & in his pleraq; quæ ad mortem tendunt 596.e
palpitationes iuxta uentrem in febre, mẽtis emotiones inducunt 662.g
palpitantes per totũ, num etiam uoce intercepta moriuntur? 664.g
palumborum caro ſicciſſima 171.b
pallidi, graciles, ſaliuam ſputantes: in his in ſomnis ſudores, boni ſunt. Num et ſudore leuari, plurimis non malum eſt? 661.b
pallidi cum uirore colores 648.b
quicũq; Pallidi multo tempore apparent, & facies in tumorem eleuatas habẽt, eos caput dolere ſciendum eſt, aut circa uiſcera dolorem habere, aut in ſede malum aliquod in ſeipſis 648.b
paralyſis unde generetur 802.f
mulierem Parere non potentem quomodo purges 348.a
difficulter Parienti, aut ab uteri ſtrangulationibus uexatæ, ſternutatio accedens, bonum 610.f

parientis

parientis inflatæ curatio 360.b
pariunt difficulter & periculoſe, aut abortum faciunt, quæcunq; in utero habentes à febribus corripiuntur, & fortiter attenuantur ſine manifeſta occaſione 610.b
pariunt facile, quæ ante partum iuxta modum bilis ſurſum ac deorſum erumpētis doluerunt, &c. 674.e
ad Paronychiā, unguiū abſceſſum 492.b
quibus Partes infernæ affliguntur, pruritibus antea fortibus obortis, his arenoſa urina fit, & ſupprimitur. Qui uero ex his perniciose habent, his mens obtorpeſcit . 671.b
partes corporis ſingulæ, quomodo aliæ alijs, morbos faciant 110.g
partes corporis, nota ex comitiali morbo impreſſa, debiliores redduntur: ſed nō amplius morbo apprehenduntur 213.c
partes corporis cerebro ſubiectæ, eius nutu ac imperio reguntur 216.g.h
partes quædam ſanguine plenæ, quædam exangues 146.b
pártes genitales natura frigidiores 200.b
de Partium ſimilariū ſeu inſtrumentariarum generatione et tēperamento 71.a
de Partium corporis ex elementis turbatis & permixtis generatione & temperamento 70.f
partiū dextrarū morbi robuſtiores 271.a
partium in capite affectarum inflammatio 685.b
poſt Partum moleſtias ex albis mordacibus, ſalſuginoſa in uterum geſtantibus ſignificant 673.c.d
ex Partub. torpefactoriæ exolutiones difficiles quidem contingunt, & mentem emouentes, nō tamen pernicioſe, &c. 674.f
decimeſtres & undecimeſtres Partus, ex ſeptem quadragenarijs, quemadmodū ex dimidio anno ſeptimeſtres, naſcuntur 81.b
partus octimeſtres, lethales 75.c
partui auxiliaria 82.b 83.a.b
decimeſtres Partus maxime educantur 80.e.f
partus purgamenta plura, & unde contingant 386.g
partus à potibus & cibis nonnunquam promouendi 83.a
ante Partus aquoſa erumpentia, mala 674.e
partus purgamenta ualde nigra & bilioſa 381.b
partus purgamēta per os aut nares 387.a
partus dies cur cognitu difficiles 77.b
partuū tenuiū ac debilium, ex parentibus craßis ac fortibus, duplex cauſa 53.e
partu mulieri appropinquante, puer motu ſuo ruptis circa ſe pelliculis, in caput æditur, partibus uidelicet ſupernis (ſi ex umbilico perpendantur) grauioribus exiſtentibus 66.f
partus ſingulis uitales ſunt, quibus nihil intra conſtitutū tempus accidit 489.a
partus faciles ſunt, ſi puer in caput procedat: difficiles, ſi obliquus, aut in pedes 68.f
partus cur alij patri, alij matri ſint ſimiliores 53.b.c
partus nouem menſium et decem dierum cur uitales 75.c
de Partus ratione 66.f
partum utriq; parenti in aliquo ſimilem eſſe eſt neceſſe: fieri enim nequit ut alteri tantum per omnia ſimilis exiſtat 53.a.b.c.d
poſt Partum & purgationem naturalem febris 476.g
ante Partum rigorem habere, & partus citra dolorem, periculoſi 674.e
quæ ante Partum, iuxta modum bilis ſurſum ac deorſum erūpentis, doluerunt, facile quidē pariunt: Verum ſi febricitent, maligne habent: tum aliás, tum ſi circa fauces quid uexet, aut aliquod ſignum in febre malignum appareat 674.e
partum faciliorem reddunt, purgamenta ante partum nō prodeuntia 90.f
de ſeptimeſtri Partu, & primo quot diebus naſcatur, & qua ratione ſeptimo menſe ædatur. Item cur plurimi ex his pereant, & pauci ex multis ſuperſtites maneant 76.g
in Partu concuſſa 530.a
ex Partu crus claudum ab uteris 407.c
quæ in Partu os uentriculi prædoluere, paulo pōſt eijciunt 674.f
in Partu ſiccæ, et quæ difficulter humectatur, curatio 383.e
ex Partu non purgatæ ſigna 385.b
ex Partu non purgatæ ſigna & curationes 344.b 365.b
ex Partu maſculi, febris 497.b
quæ ex Partu ac fœtus corruptione multa, repente concitata, ſupprimuntur, difficilia ſunt. Rigor his infeſtus eſt, & alui turbatio, tum aliàs, tum ſi præcordium doleant 673.b
de Partu loquentibus mulieribus fides eſt habenda 77.c
ex Partu conuulſione preſſæ, febrem ſuperuenire, bonum 222.f
quibus ex Partu prodeunt alba, his uero ſuppreßis, cum febre ſurditas et dolor acutus ad latus fit, mente mouentur, & pernicioſe habent 630.g 673.e
in Partu mulieribus mammæ, & alia mēbra humidiora, rumpuntur 68.f
paulatim quod fit, tutum eſt, tum aliás, tū ſi ex altero ad alterum tranſitus fit 603.d
pauores Paruis ac recens natis puerulis accidunt 605.b
parum dimittentem craſſeſacere oportet ſicco: alijs uero minus craſſefactione opus eſt 535.d 536.e
pæonia pharmaca 788.f
peccata in morbis cognoſcere, facile non eſt, etiamſi decumbant homines, & uictu parum nutriente utantur, ut nō adeo multa intueri opus ſit eū qui hæc conſiderandi curam ſuſcepit 637.e
pecora prægnantia, ſi non ægrotent, non prægnantibus pinguiora 62.e
pectinis præ fluxu aquoſo dolor 444.b
pectinum ruptiones, quæ quidē circa pubem fiunt, ut plurimum ſtatim ſunt innoxiæ. Quæ uero paululum ſupra umbilicū dextra parte, hæ doloroſæ ſunt, & anxioſæ & ſtercoris uomitum inducunt 483.c
in Pectus firmatus dolor cū torpore, malus. Hi ſi inſuper febriant, acute ardentes, moriuntur 630.f 663.b
ad Pectus & ad aluum dolor progreſſus cōcitatus, ex anginoſis citra notas attenuatis, pus egerere facit: aliàs aūt eius qui exoluitur tale eſt 665.c
pectus frigida magis aggrauatur 200.e.f
ad Pectus dolor progreſſus, quam inſaniā ſoluat 596.b
ſi Pectus dolor aliquis prius habuerit, quotidianæ conſtitutiones Aquilonariæ magis exaſperant 604.b
circa Pectus morſus & amaritudo in ijs quibus bilioſa alui egeſtio, malum eſt 652.g
pectus catapulta ictus 567.a
pectoris dolores facit aquilo 604.f
pectoris dolor 546.f
pectoris dolores hyeme fiunt 605.b
pectoris & lateris dolor in partu concuſſæ 557.a
in Pectoris ac dorſi dolore, mictio cruenta ſuppreſſa, pernicioſa eſt 661.b
pectoris uſtio 507.d
in Pectoris ſuppurationem, ex peripneumonia ac pleuritide trāſitus fit 220.b
pectoris ſuppuratio ex ſeroſo ac ſanioſo humore fit propter purgationem eius loci accliuiorem 45.d
de Pectoris & ſcapularum ſciſſuris, cauſis, notis, & curatione 314.e
de Pectoris aut dorſi rupti ſignis 256.b

in Pectoris dolore febriculoſo, aluus turbata, torpida, nigrarum egeſtionum ſigna ſunt 661.b
pectoris glandulæ, mammæ dicuntur 99.b
in Pectore pleuriticis ſtrepitus ſputi multus, & facies triſtis, & oculus morbi regij colore infectus, ac caliginoſus, hi pereunt 666.f
pectore ſuppurati, ex ſanguinis eruptione 640.h
pectore plerunq; ſuppurati fiunt, qui ex lethargicis ſeruantur 655.c
pectori inimica ſunt frigida, uelut nix, glacies 609.d
pectore ſuppurati 640.g
quorum Pectora bilem generant, balbi, furioſi, & calui ſunt. Quicunq; horum ex natiuitate, etiã ſtrabones, hi imprudentes ſunt, aut calculoſi, aut inſanientes, &c. 492.f
in Pectoribus peripneumonicorum rubores ſublati, &c. 668.g
pes hominis ex multis & paruis oſſibus conſtat 700.g
pedis dolorem à magno digito febris ſequuta 478.g
pes marcore ſua ſponte correptus 524.g
pedes in horroribus etiam calidi 516.g
pedes nudos habere, & manus, ſi quis nõ uehementer calidus ſit, & crura diſiecta, malum eſt. Anxietatem enim ſignificat 618.f 671.d
circa Pedes prægnantis tumores aquoſi 548.f.g
ad Pedes & ad lumbos diſtẽtiones ex mẽſibus, ſuppurationẽ inducũt: Itemq; ea quæ de aluo, uiſcoſa graueolentia cum dolore prodeunt 673.d
quũ Pedes frigidi fuerint, inbibere oportet ptiſanæ ſorbitionis exhibitionem 572.g h
pedes nudos habere, nec admodum calidos, & manus & collum ac crura inæqualiter diſiecta ac nuda, malum eſt 618.f
pedes perfrigerati ex calidæ perfuſione deciderunt 199.d
ad Pedes dolor progreſſus, quam inſaniam ſoluat 596.h
pedes, & manus, & genua quibus calida ſint 534.h
pedes cur febre deſinente, uice uerſa caleant 584.e
pedes & tibiæ ſemper frigidæ in rheum morbo 318.b
pedis digiti ulceratio cum febre 565.c
pedis oſſium loco motorum, compoſitio eadem quæ manuum 700.g
pedis oſſium fractorum curatio 700.g
pedis luxatio 759.b
in Pede, magni digiti infra luxatio 527.d
pedum ac genuum ſitus in curatione qualis eſſe debeat 690.e
pedum fracturæ propter neglectum decubitum, perfecte curari nequeunt 700.g.h
pedum articuli quomodo reponendi 758.b
pedibus torporem ſanguis inducens, quomodo ab aqua frigida ad ſeipſum reuertatur 339.d
in Pedibus tumores, unde 649.b
in Pedib. tumores, & ſponte, & non ſua ſponte, in quibus neq; tumores neque inflammatio à cataplaſmate ſedatur, unde, & eorum curatio 765.d
in Pedib. dolores uehementes, ab alui profluuio diuturno liberant 597.a
in Pedibus ac manibus, nerui tenuiſſimi, denſiſſimi, ac plurimi 60.b
in Pedibus, ut in manibus, articuli multi 133.b
pellicularum generatio 72.g
pelliculæ, carne generata, augeſcente in utero ſanguine, ſimul augentur 58.g
pellium tinctores 158.g
ubi Peracutus eſt morbus, ſtatim etiam extremos habet labores, & extremè tenuiſſimo uictu utendum eſt. Vbi non, ſed pleniore uictu uti licet, tantum à tenui uictu de ſinandum, quanto morbus extremis leuior fuerit 601.a
percalidam naturam calido tempore, in frigore cubile craſſefacit, in calido attenuat 537.c
perdiccas Macedonũ rex quomodo tabe ab Hippocrate liberatus 6.b
perdicis, galli & turturis caro, columbarum carne humidior 171.b
perforatio oſſium, quo tempore tentanda 686.f
quæcunq; Perfrigerata ſunt, excalfacere oportet, præterquam quibus ſanguis erumpit, aut erupturus eſt 609.c
perfrigeratio cum ſudore, ex aluis liquidis 679.c
perfrigeratio cum duritia, malum ſignũ 630.g 651.b
in Perfrigeratione torpida, ſanguinis detractio, mala eſt 664.f
ex Perfrigeratione urinas intercipi, peſſimum eſt 651.b
qui ex Perfrigeratione ſudoroſa cito recaleſcunt, malum 652.b
perfrigerationes ex ſanguinis eruptionibus in diebus indicatorijs uehementes, peſſimæ ſunt 663.c
perfrigerationes pernicioſæ 657.c
perfrigerationes ex rigore, non recaleſcẽtes, malæ ſunt 630.a
quæcũq; Perfrigerare ac ſiccare oportet, id ipſum polentæ tranſigunt 168.b
qui ex rigore Perfrigerãtur, caput ac collum dolentes, uoce deſtituti, inſuper exudantes, poſtquã ſe recollegerint, moriuntur 651.b
qui cum Perfrigerationibus, non ſine febre, ſuperne exudant, moleſte ferentes & phrenitici, in acuto morbo pernicioſe habent 653.b
peripneumonia pulmonis inflãmatio eſt 220.f (116.g
peripneumonia, morbus periculoſus
in Peripneumonia, humor multus infra ſecedens, mortem inducit 267.d
in Peripneumonia, leguminum decoctum 249.b
ex Peripneumonia, febris ardens non fit 220.b
quibus in Peripneumonia, urinæ craſſæ in principio, deinde ante quartum diem attenuantur, lethale eſt 668.g
peripneumonia in uigore, auxilium non admittit 587.d
ex Peripneumonia ac pleuritide in pectoris ſuppurationem tranſitus fit 220.b
peripneumonia poſt æſtatem pluuioſam & auſtralem 135.d
peripneumoniæ ſine ſputo, curatio 232.e
periclitantium naturæ 782.b
peripneumonia bis contingit, quorum naturæ, & corporis affectiones humidæ ſunt, & morbus fortis eſt 600.e
quibuſcunq; ex Peripneumonia abſceſſus circa aurem, aut inferna partes fiunt, & ſuppurantur ac fiſtulãtur, hi ſuperſtites euadunt 666.b
in Peripneumonia floccos de ueſtib. euellere, aut paleas de pariete detrahere, lethale 618.g
à Peripneumonia, & pleuritide occupato, alui profluuium accedens, malum 612.f
ſi Peripneumonia mulierem fœtum in utero habentẽ corripiat, neceſſario interimit 220.f
ſi Peripneumonia correptus in iudicatorijs diebus non purgetur, ſed relinquatur in pulmone ſputum ac pituita, ſuppuratus fit 223.c.d
peripneumonia ex pleuritide, malum 613.d
ex Peripneumonia, phrenitis, malum eodem
in Peripneumonia ſaliua non probe purgata: Vide, Saliua in peripneumonia
peripneumoniæ hyeme fiunt 605.b
de Peripneumoniæ generatione, & quando ſuperſtites maneãt, et quãdo nõ 231.c

peripneumoniæ

peripneumoniæ generatio à capitis fluxione bilioſa 116.g
peripneumoniæ, ætatem conſtantem agentibus accidunt 605.d
peripneumoniæ ex pleuritide tranſmutatæ, ſecuriores ſunt his, quæ ab initio ſiunt 667.b
ex Peripneumonia ſuppuratorum, ſecandi, & puris educendi ratio 249.c
in Peripneumoniam ex febre ardēti tranſitus 256.b 257.a
ex Peripneumonia aut pleuritide ſuppurati, non moriuntur 116.b
in Peripneumonia, ſi lingua in principio ſtatim nigreſcat, morbus citius finitur 267.a
in Peripneumonia ſi ſaliua inſuauis ſit, ſtatus morbi, lethalis eſt 267.b
peripneumoniæ notæ, et curatio 249.a.b & 267.b
peripneumoniæ, pleuritidis, & phrenitidis, eadem curatio 267.c
peripneumoniæ, et pleuritidis ſine ſputo, generatio & cauſa eadem 231.d
peripneumoniæ in occidētalibus ab aquis lacuſtribus & paluſtribus 132.e
quicunque Peripneumonici non purgati ſunt indicatorijs diebus, ſed mente moti quatuordecim dies effugerūt, eos periculum eſt ſuppuratos fieri 667.b
peripneumonicus 551.a
peripneumonici delyrantis curatio 518.b & 519.a
peripneumonicorum affectiones 599.d
peripneumonicis pnicioſa eſt, urina quæ in principio quidē cocta eſt, poſt quartum uero diem attenuatur 676.e
in Peripneumonicis ac pleuriticis, erectū ſedere uelle, peſſimum: malum, in acutis 672.e
peripneumonicis quibus lingua tota alba ac aſpera fit, ambæ pulmonis partes inflammatæ ſunt: Quibus uero dimidiū, una, iuxta quam apparet, &c. 667.b
in Peripneumonicis pulmone inflammato, peſſimum eſt, erectum ſedere uelle ægrum 618.f
peripneumonicæ ac pleuriticæ affectiones 587.a
peripneumonicis cur balneum magis conueniat, quàm febribus ardētibus 581.a
ex Peripneumonicis ſuppurationibus, ſeniores magis pereunt: ex reliquis, iuniores 659.a
in Peripneumonijs ſiccis in pectoribus rubores ſublati, ijs qui pauca cōcocta educunt, pernicioſi 668.g
in Peripneumonijs, manus ante faciem ferri, & fruſtra uenari, lethale 618.g
qui in Peripneumonijs ſiccis, pauca concocta educunt, horrenda res eſt 668.g
pernæ dolor ex uia aſpera 525.b
perniones pertundere oportet, & calfacere, ita ut quàm maxime calfacias igne & aqua 560.f.g
pernicioſa, ſi citra ſigna, leuia facta fuerint, mortem ſignificant 629.d
qui probe Perſpirant, debiliores & ſaniores ſunt, & à morbis facile reconualeſcunt. Qui uero male, priuſquā ægrotent, difficilius à morbis reconualeſcunt 197.b
peſſus ex ſcammonia in lacte muliebri 350.g
peſſus carnis bubulæ 364.f
peſſi ad fœtus bimeſtres aut uetuſtiores, perdutos 85.b.c
peſtilentis morbi graſſationem, non naturalia auxilia, ſed ars ipſa corporū mutationem indicans, curat 775.b
phagedenæ hyeme humida oriuntur 129.d
pharmacum in febri quartana ante quartam inuaſionem 247.d
pharmacum nullum bibat, ſtercus educturus 452.g
pharmacum nigrum 450.b
pharmacum purgans, ſuffocatæ longe poſtea datum, per ſeceſſum exiuit 524.e
pharmacum bilem educēs in febribus recentibus, præterquàm in quartanis 119.d
pharmacum ad ulcera inueterata ac recētia 762.b
ex Pharmaco ad fœtum perdendum dolor 560.f
ex Pharmaco ad fœtum perdendum mortua 525.d
pharmaca purgātia calfaciunt 121.b
pharmaca proprios ac ſibi familiares è corpore humores attrahere 42.f.g
pharmaca, bilem & pituitam purgantia, periculoſa, ob idq; maxime uitanda 302.e
pharmaca quibus uitanda 791.c
pharmacorum tumefacientium & attenuantium uſus 122.e
pharmacorum facultas non ex intelligentia, ſed fortuna 304.f
pharmacis fortibus, natura fortibus, utendum 124.g
in Pharmacis exhibēdis Solſtitia utraq;, periculoſa, item Aequinoctium utrunque 136.e
de Phaſidis incolis, earūq; regione, conſuetudine, moribus ac uita 137.d
phaſis, fluuiorum ſtagnantiſſimus 137.d
phaſianorum corporis ſtatus 138.e
phocæ oleum ſiue adeps in uteris prolapſis 422.g
phocæ pulmo 354.b
phocæ pulmo in ſuffitu uterorum 446.g
phragmites 771.d
phreneſis, unde 802.e
phreniticus 502.f 560.b
phrenitis, id eſt membranarū cerebri inflammatio, neceſſario hominē interimit 220.f (264.g.b
de Phrenitidis ſignis, & curatione
phrenitidis ſiue amentiæ generatio & curatio 295.d
phrenitidis in peripneumoniam tranſitus 220.b
in Phrenitide ſi quæ ante faciē feruntur, et fruſtra uenantur, lethale 618.g
cum Phrenitide atrabilarijs occupatis, ſi hæmorrhoides oboriantur, bonum eſt 596.g
ex Phrenitide, gibboſitas in ſpina 525.d & 560.e
in Phrenitide inſomnia euidentia, bona ſunt 653.d
phrenitidem cum uigilijs & turbatione, ſignificant urinæ decolores, nigra innatantia in medio habentes 676.f
in Phrenitide egeſtiones alui albæ, & torpor, malum 653.d
phrenitidem indicat, ſcreatio frequens, ſi ſane & aliud quoddam ſignum adfuerit 660.f
phreniticæ uehemēter affectiones, tremulæ deſinunt 628.g
phreniticæ ſunt linguæ aſperæ & reſiccatæ 659.d
phreniticæ ualde ſunt mentis emotiones tremulæ, obſcuræ, palpitatoriæ 629.b
quicunq; ſupra quadraginta annos Phrenitici fiunt, non ita ualde ſani fiunt. Minus enim periclitātur, quorū naturæ, & ætati, morbus affinis fuerit 616.e
phrenitici cum perfrigeratione ſaliuam fundentes, uomitum nigrum indicant 654.f
phrenitici fiunt, qui febres ad tactum non adurentes habent: & magis, ſi ſanguis fluxerit 659.e
phrenitici euadunt, qui cum lateris dolore, non tamen pleuritico, & turbulētis tenuibus lenibus ſanguinem ſpuunt 668.f
phrenitici parum bibentes, ſtrepitum ualde percipientes, tremuli aut conuulſi 654.e
phrenitici ſunt in principijs ſoporoſi fientes, cū capitis, lumborum, præcordij, colli dolore, uigilantes 628.f
phrenitici ſunt, quib. in dextris diſtentio ſubmollis, ſi nō ſoluatur febre deſinente 515.c
in Phrenitide floccos de ueſtibus euellere, aut

re,aut paleas de pariete detrahere,lethale 618.g
phrenitici fiunt, mente moti acute, ubi inſuper ſebrierint cum ſudore 628.g
phrenitim portendit, morbũ moleſte ferre,cum perfrigeratione,ſi non ſine febre exudent partes ſupernæ 629.a
in Phreniticis alba alui egeſtio, rigor, tremores,malum 628.g
phrenitides ætatem conſtantē agentibus, accidunt 605 d
de Phrenitidis generatione,& cur phrenitici ijs qui ab atra bile delyrant,ſimiles 232.b
in Phreniticis affectiones frequēter tranſmutationem habentes,cõuulſoriæ,prauæ 654.e
phrenitis ex peripneumonia, malum 613.d
phreniticis & atrabiliarijs, hæmorrhoides accedentes,bonum 612.e
in Phreniticis alui profluuium rubicundum,malum 628.ſ
in Phreniticis permutationes frequentes, conuulſoriæ 629.a
in Phreniticis comparent urinæ pellucidæ,albæ 608 g
in uehemēter Phreniticis,tremores,lethales ſunt 654 e
in Phreniticis naſus deſtillãs.pernicioſus, tum alias, tum quarto ab initio die 628.ſ 657.b
in Phreniticis in principijs affectiones mãſuetæ ac frequenter tranſmutationem habentes, malæ ſunt 654.e
in Phreniticis ſi comparet urina alba & diffuſa pell cida,mala eſt 675.d
in Phreniticis,manſuetudo in principio, uerum frequenter tranſmutari, malũ eſt 628.g
phyſicæ cognitio, Medico neceſſaria 461.d
pica prægnantium 84.g.b
pili nigri,& corpora nigra,à bile copioſiore 142.b
pili 793.a
pili pro humiditatum capitis ratione, colore inficiuntur 61.c.d
pili maximi ac plurimi oriuntur, qua corporis parte cutis rariſſima eſt, & ubi pilus moderatum humorem in alimentum habet 60.b 61.a
pili in mento & pube ſerius naſcuntur, quòd partes illæ poſterius rareſiant 61.a
pili tabido defluentes: Vide,ſi Tabido pili defluunt
pili cutim raram indicant 489.a
pili,ex glandulis naſcuntur & augeſcunt 97.a
pili in rariſſimis cuticulæ partibus enaſcuntur 61.b
de Pilorum natura & alimento 61.a
poſt Pilorum defluuium quartana febris, non ultra annum 539.c
pilorum alimentum à moderata humiditate,cum in ipſo coitu cum genitura à capite deſcendit, tum interiecto etiam tempore 61.a
pilorum aſini albi uſus 400.b
ad Pilos corporis,aut circa oculos extirpandos 452.e
pinguia,craſſa, mellita,& ex ſeſamo parata, ructum acidum maxime faciunt. 304.b 305.a
pinguis ex gracili quomodo fiat 48.ſ.g
pingues ſunt, quibus neq; uenæ latæ,neq; uentres aut oſſa lata 483.b
quibus Pingue eſt id quod ſuperſtat, et aceruatũ,his rhenum affectiones, eaſq; acutas ſignificat 614.ſ
pinguia quibus ulceribus aut uulneribus conducant, & quibus non 302. b & 303.a
pinguia & dulcia humiditatem, & pituitam exhibent 306.g
piper Indicum 408.b
pira matura calfaciunt, humectant, ac aluum mouent, dura uero ſiſtunt 174.e
pira ſyluestria hyberna,matura, aluũ mouent,ac purgant eod.
piſa fabis quidem inflant minus, per aluũ autem magis ſecedunt 170.ſ
quicunq; Piſces in lutoſis & aquoſis locis alimenta habent,uelut capitones, mugiles,anguillæ,et reliqui eiuſmodi,grauiores ſunt: propterea quod ab aqua & luto & in his naſcentib.alimēta habent, à quibus etiam ſpiritus in hominem ingrediens ipſum lædit ac grauat 171.c
piſces fluuiatiles & paluſtres ijs q in lutoſis & aquoſis locis degunt, grauiores ſunt eodem
piſces errones & undas uerberantes laboribus fracti,ſolidiorem carnem habēt. Torpedines aũt & ſquatinæ ac rhombi,& huiuſmodi, ſunt leuiores eod.
piſciculi ex muria 164.b
piſcium partes ex dorſo & cauda,ſolidiores:uerum capitales & ſub uentre,humidiores 187.b
piſcium natura & differentia 306.e.ſ
ex Piſcibus qui ſicciſſimi & leuiſſimi 171.b.c
ex Piſcibus ſicciſſimæ ſunt ſupernæ partes,leuiſſimæ ſub uentre: & capita ipſorũ humidiora ſunt,propter pinguedinem ac cerebrum 172.e ſ
piſtores 158.g
pituita hyeme ob pluuiarum copiam, & noctium longitudinem augetur 43.b & 803.d
pituita his aceruatim penetrat circa iudicationem,quibus dolores circa umbilicum palpitatorij 662.b
ſi à Pituita alba detento, uehemens alui profluuium accedat, ſoluit morbum 614.e
pituita ipſa acribus humorib. permixta, quocunq; proruperit, maxime in non conſuetos locos,eos exulcerat 147.d
pituita,quod hyemi maxime ſecundũ naturam conueniat & frigidiſſima exiſtat, tēpore hyberno augetur 42.g.b
pituita ad ſecem ammixta, glutinum fit 288.b
pituita his de capite profluit,quibus ſpumoſæ alui egeſtiones ſunt 614.e
pituita per uenas ad ueſicã conuerſa,doloris, inter uentrem & ſeptum tranſuerſum,ſolutio fit 614.b 615.a
ex Pituita alba,hydrops accedit 615.d
pituita per coalitum in nobis calorem,ac ciborum ac potuum acrimoniam diffuſa, item ſudores et urinæ,morbos oſtendere poſſunt 15.d
de Pituita hydropiſormi 315.d
cur Pituita ad uẽtriculum & ueſicã perueniens,non lædat: ad corpus autem, alteri humori ammixta, non qualitate ſed quantitate moleſtet 276.g.b
unde Pituita in corpore gignatur,& quomodo à uẽtriculo in caput attrahatur, & quare,et quomodo copioſior pituita homini à cibis et potibus fiat 276.ſ
pituita, morborum omnium fons & origo 293.d
pituita de capite deſcendens, pulmonem breui exulcerat 290.e
pituita per os effluēs, quæ prius non fuit, in tonſillarũ ulceribus, cõmodum eſt: Vide,in Tonſillarum ulceribus
pituita inſuper defluit ex ignoto timore, ſi quidem timuerint, aut aliquo uociferatue, aut inter plorandum ſpiritum cito reuocare non potuerint, id quod pueris frequenter contingere ſolet 214 ſ
ex Pituita alba in aquam intercutem tranſitus fit 220.b 615.d
à Pituita mutilantur oculi, & auditus 220.g
ſi modica exiſtens Pituita in utraſque uenas defluxũ fecerit, aut in alterius partis,ſuperuiuunt pueri, nota ex morbo impreſſa relicta 213.c
cur quibus Pituita ex capite ad carnes cõuertitur,bene colorati eſſe uideantur 235.d

pituita mucoſa circa coxendices iis colligitur, quibus à coxendicum morbo uexatis coxa excidit, & rurſus incidit 613.c
pituita ex natura frigidiſſima eſt 230.f
pituita defluit, & eliquatur, maxime pueris, quibus ſane caput fuerit percalfactum, ſiue à ſole, ſiue ab igne, ſiue etiã derepente inhorruerit cerebrum 214.e
à Pituita alba prognatus morbus 298.f
pituita hyeme repleri corpora, ex ſputo, narium muco, & aliis ſignis deprehenditur 42.b
pituita defluit, ubi derepente poſt aquilonares uentos auſter flare cœperit, ſoluit enim ac laxat cerebrum compactum ac debile 214.e.f
de Pituita alba, eiuſq; curatione 259.d
pituita geniture ſimilis, per uomitum reiecta 557.d
pituita alba in occidentalibus mulieribus 132.e
de Pituitæ ſpeciebus aliquot, & earundẽ curatione, & primum de popularis curatione 320.f
pituitæ in uteris ſigna 441.c
pituitæ in uentre moleſtantis per clyſterẽ curatio 320.h
pituitæ fons eſt caput 275.a
pituitæ fluxiones ex mammis trahunt oculi, & eructant per nares ad pulmonem 491.b
pituitæ frigidus in ſanguinem defluxus, ſi multus fuerit ac craſſus, ſtatim occidit: Si uero paucior, in præſens non occidit 213.b
de Pituitæ antiquioris ſeu albæ notis et curatione 321.a
de Pituitæ in nares fluxione 114.b.115.a
pituitam humorum omniũ eſſe frigidiſſimã, ex tactu, et quod tardiſſime à pharmacis attrahatur, colligitur 42.g.h
pituitoſi qui fœtus ſint: Vide, Fœtus pituitoſos
pelliculárum reliquarum, fœtum ambientium, eadem quæ primæ ac externæ ratio & generatio 57.d
ex Plaga in caput, ſtupor aut delyriũ, malum 613.d
plantæ auctæ, qua neceſſitate ramos ſpargant 63.c
quibus Plantis in terra cognatus humor multo uberior eſt quàm conuenit, ea plãta ægrotat: Cui uero paucior quàm opportunum eſt, reſiccatur 275.b
plantas ab initio humores iuxta cognationem non habẽtes, ne germinare quidẽ poſſe 275.c
plantas omnes ſylueſtres fuiſſe, uerum hominum arte et induſtria manſuefactas 276.e
plicatores 158.g
qui Pleuritici ſuperſtites maneant, & qui non 231.a.b
pleuritis ſanguinea, & biliosa 268.f
pleuritis poſt æſtatem pluuioſam & auſtralem 135.c.d
pleuritis ſiue lateris inflammatio, lethalis eſt 220.f
pleuritis, hoc eſt dolor lateris, ſiue ab initio fiat, ſiue poſtea, calfactoriis quidẽ primum non alienum eſt tentare diſſoluere, &c. 572.b
pleuritidis ſine ſputo per uenæ ſectionem curatio 231.d
de Pleuritidis ſiccæ citra fluxum, quũ pulmo ualde fuerit exſiccatus præ ſiti neceſſaria, curatione 119.c
pleuritidis cauſæ & curationes 117.d & 269.a.b
de Pleuritidis ſiccæ ſignis 268.g
pleuritidis ſanguineæ curatio 269.d
de Pleuritidis ex dorſo ſignis 268.h
pleuritidis generatio à capitis fluxione biliosa 116.f g
de Pleuritidis generatione 230.h
in omni Pleuritide lingua conſideranda 269.a
in Pleuritide ſi ſingultus adfuerit, ſimulq; cum ſaliua ſanguinis grumos nigros tuſſiendo reiicerit, ſeptima die moritur 268.f g
qui ex Pleuritide ſuppurati fiunt, in quadraginta à ruptione diebus exſpuunt 666.f
q̃ ex Pleuritide, & peripneumonia fiunt ſuppurati, eos calores comitãtur, interdiu tenues, noctu uehemẽtiores, & nihil memoratu dignũ ſpuũt 667.c.d
ex Pleuritide in Peripneumoniam & febrem ardentem tranſitus 295.d
quicunq; ex Pleuritide ſuppurati fiunt, ſi in quadraginta diebus repurgati fuerint, ab ea die qua ruptio facta fuerit, liberantur. Si uero non, ad tabem tranſeunt 609.b
ex Pleuritide ſuppuratum fieri, minus lethale 269.a
in Pleuritide fomenta humida, & ſicca 572.b & 573.a
à Pleuritide & peripneumonia occupato, alui profluuium accedens, malum 612.f
quibus in Pleuritide ſtatim ſputa uaria ſunt, & dolores ualde acuti, hi tertia die moriuntur 269.a
in omni Pleuritide dolores plerunq; magis interdiu, quàm noctu, leuiores fiunt 269.b
ex Pleuritide, peripneumonia, febri ardẽti, ac phrenitide, qui moriantur 233.b
in Pleuritide ſectio aut uſtio dextrarũ partium, periculoſior 271.a
ex Pleuritide in febrem ardentem tranſitus fit 220.h (613.d
ex Pleuritide peripneumonia, malum
de ſignis Pleuritidem comitãtibus, eiuſq; curatio 248.e.f
cur Pleuritici à ueterib. ſyderati fuerint dicti 572.e
pleuritici, quibus in principio ſputationes penitus purulentæ ſunt, tertia die moriuntur, aut quinta. Si uero has effugerint, non multo melius habentes, ſeptima, aut nona, aut undecima ſuppurari incipiunt 665.d
quicũq; Pleuritici fiẽtes, in quatuordecim diebus non repurgantur, his ad ſuppurationem tranſitio fit 609.a
pleuritici anhelosi fiunt, quòd ſputum impactum, denſum ſpiritum facit: & hic dẽſus quum ſit, ſputum inſuper uiſcoſum facit 572.e
pleuritici non ita ualde fiunt, ructum acidum habentes 612.g
in Pleuriticorum doloribus, commodum eſt aluum molliri, ſputa colorari, ſtrepitus in pectore nõ fieri, urinam bene procedere (His autem contrariis, difficilia ſunt) neq; ſputũ dulce fieri 666.e
pleuriticorũ iudicatio & purgatio 571.e
in pleuritide ſanici ſubcruenta mictio 268.b
in Pleuriticorum lingua, bulla ſublivida, quid denotet 269.a
à Pleuriticorum curatione abſtinendũ eſt quum impetu fertur morbus 269.d
pleuriticorum aluus quatenus, & quibus mollienda 573.b
de Pleuriticorum ſignis 268.f
quibus Pleuriticis in principio quidẽ dolores molles ſunt, quinta uero aut ſexta die exacerbantur, hi magis ad duodecimam perueniunt, & non ualde ſeruantur. Periclitantur autem maxime ſeptima die ac duodecima: ubi uero bis ſeptem dies effugerint, ſeruantur 666.e.f
in Pleuriticis ſputum tertia die maturari, ac exſpui incipiens, citiores ſolutiones facit: uerum poſterius, tardiores 666.e
pleuriticis urina cruẽta, caliginoſa, cũ ſubſidentia uaria, indiſcreta, lethalis eſt plerunq; in quatuordecim diebus. Lethalis eſt etiam in pleuriticis breui praſina, nigram ſubſidentiam habens, aut furfuraceam 676.e

quibus Pleuriticis in principio lingua bilioſa fit, hi ſeptima die iudicãtur. Qnibus autem tertia aut quarta die, circa nonam 665.d 666.e
in Pleuriticis urina ſubrubram leuem habens ſubſidentiam, ſecuram indicationem ſignificat 676.g
pleuriticis ac peripneumonicis morbis magis pereunt corpora exercitata ac denſa, quàm inexercitata 667.b
in Pleuriticis ac peripneumonicis mala eſt urina, quæ poſt potum cito mingitur 675.d
quib. Pleuriticis ſtrepitus ſputi multus in pectore eſt, & facies triſtis, & oculus morbi regij colore infectus ac caliginoſus, hi pereunt 666.f
qui ex Pleuriticis exſpuũt purulẽta, ſubbilioſa, rotũda: aut purulenta ſubcruenta, progreſſo tẽpore, pernicioſe habent. Pernicioſe item, qui nigra fuliginoſa ſpuunt, aut quibus uelut à uino nigro ſputa fiunt 668.f
in Pleuriticis ſi ſputum ſtatim appareat, incipiẽte morbo, ipſum abbreuiat: ſin poſterius, producit 601.c
in Pleuriticis, & omnibus circa pulmonẽ morbis morbum facile ferre, bonum 666.h
pleuritides, ætatem conſtantem agentibus etiam accidunt 605.d
pleuritides ſine cõuulſionibus, grauiores ſunt his quæ cum conuulſionibus fiũt 665.d
pleuritides ſiccæ ac ſine ſputo, difficillimæ ſunt 665.d
pleuritides hyeme fiunt 605.b
pleuritides bilioſæ ſimul & ſanguineæ, plerunq; nona aut undecima die iudicantur, & maxime ſanantur 666.e
pluuiæ generatio 133.c
morbi in Pluuioſis anni conſtitutionib. hi plerunq; fiũt, febres longæ, & alui fluxiones, & putredines, & comitiales, et ſyderationes, et anginæ. In ſiccitatib. uero, tabes, lippitudines, arthritides, urinæ ſtillicidia, & dyſenteriæ 604.b
podagra qd & quãdo durabilior 301.c.d
podagra non laborat mulier, ſi non menſes ipſi defecerint 612.g
podagra non laborat puer, ante Veneris uſum eodem
à Podagra ſenes non liberari 641.a
podagra in iuuenibus, curabilis 671.a
podagra non laborant eunuchi 612.g
podagricæ affectiones, uere & autumno, ut plurimum mouentur 613.b
podagræ in digitis relictæ uſtio per linum crudum 301.d
ad Podagram acetum ualeret, ſi non corpus ulneraretur 201.b
podagrici 641.a
podagrici morbi quicunq; fiunt, hi in quadraginta diebus ab inflammatione liberi, ſedantur 595.b
in Podagricis doloribus, nota 451.a
podagricas affectiones frigida multa affuſa, leuat 201.d 609.d
podagras inueteratas dyſenteriæ ſanant 641.a
polenta ex ordeo non madefacto, ſed circumcirca cõſperſo, ac decorticato, fortior eſt quàm ex madefacto: & recens, quàm uetuſta 305.c.d
polentæ ac farinæ recentes ſicciores ſunt uetuſtis, quia igni et præparatiõi propinquiores exiſtunt. Vbi uero uetuſtæ fiunt, calor exhalat, & frigiditas inducitur 170.e
polycarpon in uteris uehementer exulceratis adhibitum 394.g
polypus uino ſuffocatus ad prouocandos menſes 359.d 360.e
de Polypi in naſo generatione 245.b
polypi & ſepiæ, & eiuſmodi piſces, neq; leues uelut uidentur, ſunt: neq; per aluum ſecedunt: quapropter etiam oculos comeſti grauant: Iuſcula tamen horum aluum mouent 171.c.d
poma fortiora ſunt quàm pro natura humana 182.b
poma ſeminibus referta, item uiridia, magis aluum mouent, quàm ſicca 173.d & 174.e
poma & fructus arborei, uentriculo poſt cibos moleſti, quòd corpus ſumẽtis ab ipſis ſolum humores trahit 307.b
polycnemon, in uteris uehementer ulceratis adhibitum 394.g
pomorũ eſus tempore calidiſſimo 523.d
pontem aut ſcrobem non tranſiens, &c. 528.g
iuxta Poplitem tumores, aut circa pedem aut aliam quampiam partem, ex compreſſione eleuati 706.f
porcinæ carnes, ſuillis ſunt grauiores 171.a
portulaca fluuiatilis frigefacit: ſale uero condita ac ſeruata, calfacit & purgat 173.b.c
porrum coctum quidem urinam ciet, & ſecedit: crudum uero æſtuoſum eſt, & pituitoſum 306.g
porrum calfacit minus quàm cepa, urinã ciet, & aluum mouet: habet & quid purgatorium: humectat autem & ructum acidũ ſedat: præſtat à reliquis cibis ipſum poſtremum edere 173.a
poſteriores corporis partes prioribus calidam magis ferunt 200.f
poſteriorum partium frigiditas in æſtuoſis rigoribus conuulſionem accerſit 630.e
poteſtas, res mala 800.b
potio urinam ciens, frigefaciens, & ſitim ſedans in febribus 272.f
potio ad omnem febrem ardentem 271.d
potio ad omnem puerperam 350.f
potio ad puerperij purgamenta purganda 350.f
à Potatione liberaliore inſania 518.g
ex Potatione largiore & uomitu, febris 479.e
ex Potationibus ac exercitijs intempeſtiuis, febris 475.d
ex Potationibus & diuturno capitis dolore, febris 495.b
potus inuentum ac temperamentum 19.b
potus, per fauces ac gulam, uia 102.f
potus in guttur, ac arteriam (quantum epiglottis ſiue lingula permittit) fertur 93.d
potus deſcendẽtis ſtrepitus in bibente circa pectus & uentrem 549.c
potus ad puerum, & mala in utero puerperæ exiſtentia 405.a
potus uberior ſpirandi difficultatem inducit 637.c.d
potus aquoſi tardioris tranſitus ſunt, & intus obuoluuntur, & circa præcordia redundant, et ad mictionẽ non decurrunt, &c. 589.b
potus & cibus parum deterior, ſuauior autẽ, melioribus quidẽ, ſed minus ſuauibus eſt præferendus 603.b
qui Potum difficulter deglutiunt, ſpiritu tuſſiente, eructatio ſubtracta, intro reuoluta dolorẽ uentris ſignificat 678.b
potum in uentrem deferri, et ex hoc in reliquum corpus, non (ut quibuſdam uidetur) in pulmonem, & ex hoc in reliquum corpus 289.c.d
ex multo Potu, rigor, & delyriũ, malum 613.d
potu facilius eſt repleri quàm cibo 602.f
potionis in pulmonis inflãmatione ad uomitum ciendum deſcriptio 313.a
potionis ſeu ſorbitionis ptiſanæ quantitas 571.b
potiones purgatoriæ, quæ ſecundas eijcere, & menſes detrahere, & fœtum enectum educere poſſunt 349.d 410.e
potiones febrientium per noctẽ ſub dio exponendæ ſunt, exceptis his, quibus alui, plus quàm conuenit, fluunt 272.b
potiones fluxui rubro commodæ 442.g
potiones ad fluxum et omnes morbos qui ab uteris fiunt 442.b
potiones et ſubdititia medicamẽta, quæ ſe

cundas educere, & menſes detrahere poſſunt 349.a.b
potiones ad ſecundas educendas 404.e
potiones ad menſes impeditos 350.f
potus meraciores & auſteriores palpitationem in corpore, & pulſationem in capite inducunt 589.b
potiones, medicamenta ſubdititia, & purgatoria 350.h
potibus ad aluum & ueſicam ſubducendam utendum eſt, uino dulci & aqua mulſa 303.b
qui in Potibus ſubſtrepũt, & ſubmurmurant in ſiccis: & qui difficulter deglutiunt ſpiritu tuſsiẽte, pernicioſe habẽt in acutis perfrigeratis 653.a
de Potionibus frigefactorijs in febri ardẽti, & quòd hæ omni tempore exhiberi poſsint, & multarum ſint operationum 271.c
præceptorum cultus 8.b
præcognitio eſt, antequam ægrotent cognitio, quid corpora perpetiantur, utrũ cibus ſuperat labores, aut labores cibos, aut moderate inter ſe habeant 183.c
qui Præcordium dextrum dolent, ſanguinem ſpumoſum ſpuẽtes, de hepate ſpuunt, & multi pereunt 668.f 669.d
quibuſcunq; circa Præcordium dolores ſiunt, abſq; inflammatiõe, his febris accedens dolorem ſoluit 612.h
præcordium optimum eſt doloris exors, & molle, & æquale, tum in dextra, tũ in ſiniſtra parte. At inflammatum, aut dolorem exhibens, aut dextræ partes inæqualiter adſectæ ad ſiniſtras, hæc omnia obſeruare oportet: eſt enim ſignum ægritudinis non leuis 618.b & 661.c
præcordium intentum cum febre acuta, & tumores circa aurem ex plurimis graueolentibus tardius excitati, occidunt 658.f
ad Præcordium irruẽtes dolores, tum aliàs mali ſunt, tum ſi aluos humectent. Peiores autem ſunt, ſi breui fiãt: & tumores circa aurẽ ex his emergentes, maligni ſunt, & aliæ ſuppurationes 662.e
præcordium cedens, & gibboſum 515.b
præcordium doloroſum 585.c
præcordij dextri intentio 511.d
præcordij dolor prægnantibus, malum, &c. 673.c
præcordij & oris uentriculi dolor ſine febre 662.f
præcordij diſtentio cum ſopore anxioſo, ac capitis dolore, abſceſſus circa aurẽ attollit 634.g.h 662.f
præcordij dolor ex angiinis citra iudicationem, cum impotentia ac torpore fiens, occidit occulte, etiamſi ualde manſuete ſe habere putent 665.c
præcordij intenſio, & ad ſplendorem turbatio, cum capitis grauitate & ſurditate, ſanguinem profundit 658.e
præcordij dolores ſoluit, murmur in præcordio obortum 620.b 661.d
quibus derepẽte dum ſine febre ſunt, Præcordij, & oris uentriculi dolor, et circa crura, ac infernas partes, & aluus in tumorem eleuata eſt, ſoluit uenæ ſectio, & alui fluxio 662.f
præcordij tẽſio, cum capitis grauitate ac ſurditate, & quæ ad hæc conſequenter diuexant, ſanguinis eruptionem ſignificant 633.d
præcordij palpitatio aſsidua 476.f
in Præcordio tumores molles & doloris exortes: Vide, Tumores in præcordio 661.c.d
in Præcordio pulſus, cum tumultu, mẽtis emotorius eſt, & magis ſi oculi frequẽter moueantur 619.a 662.e
in Præcordio ardores relicti, febre perfrigerata, mali ſunt, tum aliàs tũ in ſudoribus 628.f
in Præcordio murmur obortum præcordij dolores ſoluit: Vide Præcordiorum dolores 620.b
ex Præcordio diutine afflicto, et aluo grauolẽti, abſceſſus circa aurem, occidit 662.f
in Præcordio inflammatio ſuppuratoria eſt, quibus ante mortem nigra per aluum ſubeunt 662.e.f
cum Præcordio intento perfrigeratis magnus circa aurem tumor 654.f
in Præcordio tumor durus & doloroſus, peſsimus quidẽ eſt ſi iuxta omnes partes fuerit. Ex his autem qui ab una parte ſunt, minus periculoſus eſt qui à ſiniſtris, &c. 661.c
in Præcordio tumores, & ex illis morbi, uide 619.a.b.c
quibus Præcordia eleuata, permurmurãtia, lumborum dolore accedente, his alui humectantur, ſi nõ flatus erumpãt, aut urinæ copia prodeat. In febrib. autem hæc 608.g 662.e.f
præcordia magna, & ſplen 512.b
quib. circa Præcordia inflãmatio fit, his abſceſſus ad infernas partes fiunt, alijs uero ad ſupernas 667.a
ad Præcordia in febre dolores exilientẽs, ſine ſudore ſoluti, maligni ſunt 662.g.h
præcordia ſpirituoſa & intenta 512.g
ad Præcordia dolores in febre, uoce intercepta, ſine ſudore ſoluti, malum eſt. His ad coxendices dolores fiunt 631.a & 662.g
ſi Præcordia diſtenta fuerint, manu comprimito, ac lauato 492.b
præcordia in tumorẽ ſubleuata poſt aluũ ſuppreſſam, maxime tabeſcentibus iam diu, et quib. alui humectãtur, &c. mala 662.e.h 669.c
quod neq; Præcordia, quæ Græcis phrenes à ſapientia dicũtur, neq; cor (licet maxime ſentiãt) ſapientia participẽt, ſed horum omnium cauſam cerebrum exiſtere 216.b 217.a
quibus Præcordia nõ mollia, facies ſana, nõ liberantur citra multi ſanguinis ex naribus fluxũ, aut conuulſionẽ, aut coxendicum dolorem 662.g
præcordia inflammata 582.e
præcordia permurmurantia habentibus lac dare, malum 611.b
circa Præcordia dolores, aut pulmonẽ, ſi ſuppurentur, malum eſt 659.a
ad Præcordia dolores diuturni, & circa lumbos, & tenue inteſtinum, ſi ægri cibos auerſantur unà cũ febre, his dolor intentus ad caput progreſſus, repente ipſos occidit cõuulſorio modo 663.b
præcordiorum dolores ac tumores, ſi fuerint recẽtes, & non cum inflammatione, ſoluit murmur in præcordio obortum, et maxime ſi pertranſierit cũ ſtercore, & urina ac flatu, &c. 620.b & 661.d
poſt Præcordiorum tumorem, bilioſis ſpiritus magnus et febris acuta, abſceſſus circa aurem attollit 662.f
à Præcordiorum dolore febris acuta (479.a
præcordiorũ pulſus & oris uentriculi dolor: Vide, Oris uentriculi dolor 662.e
ex Præcordiorum doloribus tumores circa aures & aliæ ſuppurationes emergentes, maligni ſunt 662.e
quibus Præcordiorum dolores, oris uentriculi, hepatis, partium circa umbilicum, hi ſanguine per aluum egeſto ſeruantur: non autem egeſto, moriuntur 662.g
præcordiorum ſucceſsiones 534.f
in Præcordiorũ inflãmatione quando medicamenta purgantia, noxia 582.e.f
quibus à Præcordiorum doloribus, aluus paulatim ſubuiſcoſa egerẽs, pauca ſtercorea effundit, num etiam ſanguinem effundit? 662.f
in Præcordijs tumores molles, & doloris exortes, & ad contactũ cedentes, diuturniores quidem iudicationes faciũt, minus aũt horrendas tuberculis his cõtrarijs. Eodẽ modo habet & de tuber-

 culis

culis in reliquo uentre 595.a.b
præcordijs ſiue ſepto tranſuerſo uulnerati, moriuntur 220.f
in Præcordijs durũ quid collectũ 513.b
præcordia frigida magis aggrauantur 200.f
præcordia uariantia 631.a
prædebilitatorum delyria peßima ſunt 654.e (637.a.b
in Prædictionibus prudentia adhibenda
quam Prædictionem Hippocrates approbet, aut damnet 638.e.f
prægnans coitu non utens, facilius à partu liberatur 84.f
prægnans pituitoſa 381.d
prægnans, decimum menſem perficere nequiens, & fœtum corrumpẽs 464.e
prægnantem ſi uelis cognoſcere, ubi dormire uolet, aquam mulſam bibendã dato: & ſi quidem tormẽ habuerit circa uentrẽ, prægnans eſt: Si uero non, prægnans non eſt 84.g 362.b 610.f
prægnans multo tempore, & párere nequiens 402 f
prægnans, corpore male habens ac bilioſa 381.b
mulier Prægnans ſi quidem maſculum geſtat, bene colorata eſt: Si uero fœmellã, male colorata 610.g
prægnans cibi faſtidiens 521.b.c
prægnãtis lienoſæ à quibuſdam affectionibus, menſes quales 382.f
prægnantis ſuffocationis cauſæ 382.g
prægnantis pudenda exulcerata 362.b & 363.a
prægnantis, menſes profluos habentis curatio 89.c
prægnantis uomitus bilioſus & pituitoſus 511.c
de Prægnantis fœtum menſtruum, aut bimeſtrẽ corrũpentis curatione 463.c
ſi mulieri Prægnanti ignis ſacer in utero fiat, lethale eſt 610.g
prægnãtes quare cũ uirore pallidæ 383.a
prægnantes cur debiles eod.
prægnantes medicamentis purgare oportet, ſi turget humor, quarto menſe, & uſq; ad ſeptimum. Minus uero has: Iuniores autem & ſeniores fœtus uereri oportet 605.d 610.e
prægnantes, præægrotantes ante partus inſuper rigent 674.f
prægnantium ex fœtu mortuo, aut mox morituro, ſigna 84.g
prægnantium morbi 380.f
prægnantibus menſes ſecundo, aut tertio menſe prodeuntes, cur malum 380.f
quibus Prægnantibus ex caſu, aut conuulſione, aut plaga, dolores leuiter fiunt, his in tribus diebus manifeſtum fit, an fœtum corrumpent 560.f
prægnantib. pleriſq; ſtomachus uteri prope extat ante partum 84.f
prægnãtibus tabeſcentibus quibus rubor in facie fit, ſtillationes de naribus fientes hunc auertunt 673.c
in Prægnantibus, difficiles tumores circa inteſtinum tenue 674.e
prægnãtibus præcordij dolor, malum: & alui his ſubeuntes, malũ: & inſuper rigere, his malum. Dolor uentris in talibus, minus malum, ſi limoſa purgentur, &c. 673.c
in Prægnantibus octaui menſis iudicatio difficilis 77.b
quæ Præiudicata ſunt, ſi crude iudicata fuerint, recidiuæ fiunt, &c. 482.g
prænoſcere uolentem, quæ ediſcere oporteat 626.g
præputium diſſectum, neq; augetur, neq; coaleſcit 612.f 672.g
præſagiendi duplex utilitas 617.a
primiparæ & quæ rarius pariunt, in partu & partus purgationibus, maxime laborant 59.b
primiparæ ob puerorum alimenti defectum ſæpe ante decimum menſem exactum pariunt 67.b
circa Principia & fines omnia debiliora ſunt: circa uigores uero, fortiora 603.a
profluuium uentris nominatur, quamdiu ipſum ſolum alimentum putrefactum ſecedit 185.c
à Profluuio alui moriũtur, quibus tabidis capilli ex capite defluunt 669.b
à Profluuio alui forti correpto, uomitus ſuperueniens, bonum 222.f
à Profluuio alui longo correpto, uomitus ſponte accedẽs, ſoluit alui profluuium 612.f
profluuia alui apprehendunt, ſi defluxus à capite proceſſerint 212.g
prominentia ex utraq; capitis parte duplex 680.b 681.a
ad Prudentiam, ſanguis inter omnia quæ in corpore ſunt, maxime ad prudentiã confert 149.a
prurigo totius corporis, maxime autem teſtium & frontis 519.c
pruritus totius corporis ſenib. fit 605.d
pruriginoſa corpora poſt aluũ ſuppreßã in tabidis, mala ſunt 669.c
pruriginoſæ affectiones omnes, nigrorũ egeſtionem ſignificant, & uomitũ grumoſum 679.a
ex Pruritu corporis, & cutis craßitudine poſt balneorum calidorum uſum, hydrops 519.d (606.e
phthiſi obnoxios ſupra ne purgato
ptiſana & milium leuia ſunt 303.b
ptiſana in media purgatione nõ danda, et à purgatione etiam, non niſi exigua copia 573.c
ptiſanæ ſorbitio quibus inhibenda, et quatenus 572.f
ptiſanæ quod hordeum aptum, et cur deglutientes non lædat 571.c
ptiſanæ ſorbitio quatenus, et qua ratione lædat. Itẽ cur qui ptiſana tota utuntur, ſeptima die & citius moriãtur & mẽte moueantur, &c 571.d
ptiſanæ ſorbitio & aquæ mulſæ potus, flatus excitat 579.a
ptiſanam merito omnibus frumẽtaceis in morbis acutis eſſe præferendã 570.b
pubes & barba tardior 735.c
pubes 793.d
iuxta Pubem doloroſos, medicamẽtis purgare non oportet 630.f
pubertas ſeu annus decimusquartus, uſq; ad quadrageſimumſecundũ, omnium morborum ferax 672.b 673.a
ad Pudendum muliebre rubor, aluo tume facta 673.d
pudendi pellicula diſſecta non coaleſcit 223.a
ad Pudendi ulcera pharmacum 762.b
pudẽdi pars obturata in puerpera 386.b
pudendo confert calida 609.d
in Pudendo muliebri aſcarides 441.d & 442.e
pudenda prægnantis exulcerata 362.b & 363.a
pudenda prægnantiũ ſuperficiario ac feruido ulcere affecta 360.e 361.c 383.d 411.c 449.d
pudenda in arctum contracta 433.a
ad Pudendorum nigredines acetum utile eſt 201.b
de Pudendorum ulceribus acribus, & inflammatis 411.a
pudendorũ uerrucis conferentia 763.c.d
pudendorum ulcera 361.b
pudendorum ulcera & pruritus 360.g
pudendorum ulcerum curatio 395.d
pudendorum, ſedis, ac capitis dolor, torporem & impotentiam inducit, &c. 656.b
affectus in Pudendis obturatis, iis quæ à puerperij purgamentis non purgantur, ſimiles 386.b
quibus Puellis erectæ ceruicis ſpiratio cõtingit, uterum geſtãtibus, his mammæ ſuppurantur, & menſes apparere in principio, malum eſt 674.g
puer ex calidis et humidis temperatus eſt 162.g
puer de matre in uteris uiuit, & quali mater ſanitate prædita eſt, talem etiam puer habet 62.f

puer

puer paulo ante trigeſimum diem perditus, inarticulatus eſt: qui uero poſterius, omnes articulati apparent 60.f
puer carnoſus, ſine oſsibus 485.a
puer non laborat podagra, ante Veneris uſum 612.g
puer nutritur ſeptimo mēſe, aut nono, aut decimo, & uoce firmatur, & robur ſequitur, & manibus ualidus fit. dū uox ſoluitur, omnia ſoluuntur 491.d
puer in utero mortuus, cum brachio dextro lateri adnato 520.f
ad Puerū & mala in puerperæ utero exiſtentis 405.a
puerum mortuum & liuidum expellentia 405.d (beat 397.b.c
puerum exſecturus, quid obſeruare de-
puerum in utero à matre alimentū & ſpiritum trahere 71.d
ſi Puero iam adulto lapis gignatur ex terræ eſu, dolor non adeſt ipſi, priuſquā ſibiipſi cibum deligat 289.b
puero in genitalib. hærenti umbilicus nō ſecetur, priuſquā aut ſternutet aut uociferetur 84.f
pueri, & his ætate proximi, uere, & prima æſtate optime degūt, ualētq; 605.a
quicūq; Pueri parui comitiali morbo corripiuntur, ut plurimum moriuntur, ſi multus fluxus contingat, isq; humidus exiſtat 213.b
de Pueri hydropici curatione 119.b
de Pueri in utero mortui ſignis 83.d 84.e
pueri natura habitiores non pro carnoſitatis ratione etiam lac ſugunt 91.a
pueri ſugentes, ſi multum mingant, minime anniculi fiunt 91.a
pueri calculoſi pudenda fricāt ac trahūt, quod toſi ab urina ad ueſicæ ſtomachū allapſi, et urinæ emiſsionē impediētes, dolorem exhibent 134.g
pueri quidē à partu ſtatim ſolito ſunt maiores, nō ex augmento, ſed laxo tumore 80.g
pueri tenues ac debiles poſt hyemem auſtralem & pluuioſam æduntur 125.b
puer in utero ex matris ſanitate, bene uel male ualet 62.f
de Pueri ſitu in utero 66.e
pueri uoraces & multum lactis trahētes, non pro ratione carnoſi fiunt 91.a
pueri, matre uiolentā aliquam affectionē patiente, aut alimento deficiente, ante decimum menſem æduntur 66.g.h
pueri maſculi, menſe tertio: fœmellæ, ut plurimum quarto mouentur 61.d
ſi Pueri naſcantur debiles à parentibus robuſtis, uterorum anguſtia in cauſa eſt 53.c
puerorum elucefcentiæ ſimul cum pubertate, in quibuſdam mutationes habēt, etiam alias 532.f
puerorum excrementum primum ad hydropicos 592.b
puerulos infantes educandi, & cibādi ratio 49.b
puerorum tuſsientium curatio 383.d
pueris maturis ac perfectis, umbilicus qui prius patebat, conniuet, ac clauditur, reliquæ partes contra 80.b 81.a
pueris quibus aluus multū profluit, & bene concoquunt, hi ſaniores ſunt 91.a
quibus Pueris multum lactoſum reuomitur, his aluus ſupprimitur 91.a.b
pueris febris acuta, & aluus ſuppreſſa, cū uigilijs, & calcitrare, & colorem mutare, & ruborem habere, conuulſoriū eſt 654.g
pueris purgatio eſt, ſi mulier elaterium, aut cucumerem ſylueſtrem comedat 538.g.h
quib. Pueris in dentitione febris acuta accedit, parum conuelluntur 91.b
quibus Pueris aluus in dentitione amplius ſubducit, minus conuelluntur quàm quibus parum 91.b
pueris affectiones quando iudicentur 605.c
puerperæ febricitanti, & dolenti, aquam affundito, & ptiſanam craſſam calidā ter in die dato 491.d
puerperæ recens enixæ 89.a
puerperij purgamenta ſponte erumpentia 395.d 396.e
puerperij purgamēta pauciora quàm oportet 386.e
puerperij purgationum menſura 398.f
ex Puerperij purgamentis, & ei quæ fœtum corrupit & ei quæ peperit, affectiones eædem 398.g
puerperij purgamenta in grumos conuerſa 388.f
de Puerperij purgamētis, & his quæ poſt partum exeunt 383.d
ſi quis Pugnat, aut pungitur, aut ab alio ligatur in ſomnis, ſecretionem circuitui contrariam corpori contigiſſe ſignificat 194.b
pulegium calfacit, & aluum mouet 173.c
ſi Pulmo nihil repurgetur, neq; emittat, ſed plenus ferueat in gutture, malum eſt 621.d
pulmo natura ſiccus, & quando gracileſcat 119.c
pulmo rarus eſt ac tener 290.e
pulmo reſiccatus, neque bilem, neq; pituitam putrefacit aut per ſputum reddit 232.e
pulmo, natura frigidus, & inſpiratione perfrigeratur 94.f.g
pulmo contrarium corpori alimentū trahit: reliqua uero omnia, idem 197.b
de Pulmonis repleti ſignis, & curatione 255.b
pulmonis morbis, ſternutiones noxiæ 621.d
de Pulmonis articulis conuulſis 253.b.c
pulmonis ruptio quid 253.a
in Pulmonis uiā inſueta delata, quare educi nequeant 105.d 106.x
in Pulmonis morbis ualde rubicundæ ſanguinis ſtillæ, malæ ſunt 668.f
ex Pulmonis ſuppuratione, & circa uentrem aliquando ac claiuculam dolores, & anxie ſtertere, ſputi copiam in pulmone ſignificat 651.d
pulmonis aortæ ualde inflammatæ, ut ad latus aſsideant, hac corporis parte reſoluuntur, & liuores foris circa coſtā habent 667.c
in Pulmonis fiſtula, aphtha 251.d
ex Pulmonis unà cum corde inflammatione, totius corporis ſyderatio 667.c
pulmonis ambæ partes inflammatæ ſunt peripneumonicis quib. lingua tota alba et aſpera fit. Quibus uero dimidiū, una, iuxta quam apparet 667.b
in Pulmonis inflāmationibus periculoſis, abſceſſus ad crura, omnes quidē commodi ſunt, optimi autem, ſputo purulēto flauo fiente 667.a
ex Pulmonis inflammatione ſuppurati ſeniores magis intereunt, &c .623.d
quibuſcunq; ex inflāmati Pulmonis morbis, abſceſſus circa aures fiunt, & ſuppurantur, aut ad infernas partes, ac fiſtulantur, hi ſuperſtites euadūt 623.b
pulmonis ſuppuratio ex acuto pulmonis uenæ tractu 224.f.g.
pulmonis ex humido quod glutinoſum erat, à corde calfacto ac exſiccato, generatio 71.d
de Pulmonis tumentis præ calore, ſignis, & curatione 263.d 264.e
pulmonis ſtructura & poſitio 92.f
pulmonis lobi quinq; 92.f
pulmonis arteriæ ſauciatæ, & ijs rupturis quæ conferant 309.d
in Pulmonis inflammatione, potionis ad uomitum ciendum, deſcriptio 312.b & 313.a
de Pulmonis eryſipelate, notis, & curatione 313.c
de Pulmonis uarice, notis, & curatione 312.f
pulmonis naſorum nutrimentum 95.c
de Pulmonis inflammatione, & cauſa 312.b
de Pulm. affectu, pneumoniáue, notis, & curatione

curatione 312.d
ex Pulmonis affectu tabeſcentis, ſigna 250.g
de Pulmonis morbi ſignis 252.b
de Pulmonis ad latus prolapſi ſignis 255.d
pulmonis ſuppuratio à uenula aliqua pulmonis rupta, & qui ex hoc morbo ſuperſtites maneant 224.e
de Pulmonis hydrope 256.f
pulmonis tubercula, plerunque gibboſis 735.b
pulmonis aortæ 117.a
circa Pulmonem ſuppuratio:es habent, quibus in facie flores, cum aluo liquidiore 668.b
pus Pulmonem ſuppuratis per aluum ſecedens, lethale 669.a
in omnibus circa Pulmonem morbis, grauedines, & ſternutationes anteceßiſſe & ſuccedere, malum eſt 667.b
in omnibus doloribus qui circa Pulmonẽ & coſtas fiunt, ſputum cito & facile exſpui conuenit, & flauum ſputo ualde permixtum apparere 621.e
ſecundum Pulmonem ſtridor, & capitis grauitas 514.f
quib. ad Pulmonẽ uertuntur anginæ, partim in ſeptẽ diebus pereũt, partim euadentes ſuppurati fiunt, ſi nõ eductio pituitoſa ſurſum ipſis fiat 665.b
circa Pulmonem aut præcordia dolores, ſi ſuppurentur, malum eſt 659.a
pulmonem ad latus prolapſum, ſignificat graue quiddam in pectore incumbens 255.d
in Pulmonẽ aut eius fiſtulam, cyceon aut farina cocta delata, hominem enecat 290.f
pulmonem breui exulcerat, pituita de capite deſcendens 290.e
è Pulmone puris eruptio 270.b
quib. in Pulmone tubercula fiunt, pus educũt ad dies quadraginta poſt ruptionem: has uero tranſgrediẽtes, plerũq; tabidi fiunt 668.e
in Pulmone, tuberculi generatio 255.a
pulmone rupto, multi uitam degunt, donec moriuntur 311.e
in Pulmone calloſarum duritierum cauſa 106.e
pulmone ſuppurati ex pituita de capite deſtillante 223.d
pulſus in præcordio, delyrium aut turbationem ſignificat 619.a
pulſus ac dolor in febribus ſecundum uenam quæ eſt in collo, in dyſenteriã deſinit 654.b
ex forti Pulſu in ulceribus, ſanguinis eruptio 613.d
puluis inter exercendũ accedens, in æſtate quidem corpus magis auget: (nam frigefaciens corpus, in exceſſum calfieri nõ permittit) Hyeme uero frigus & algorem inducit 178.e
in Puluere morari poſt exercitia in æſtate, modico tẽpore, cõfert frigefaciẽdo. Verũ longior mora ſuperreſiccat, et corpora dura et lignoſa efficit 178.f
puluillus inſperſilis ad oculos 452.e
pulli uiginti diebus excluduntur 67.d
pupilla 74.f 793.a
pupillæ flaueſcentes, aut argenti ſpeciem referentes, aut cæruleæ, non bonæ ſunt 645.b
pupillam, & palpebras exulcerari periculũ eſt, ſi lachryma procedit calida, ac ſalſa 644.b
purgamenta alba 520.f
purgamenta ante partum non prodeuntia, faciliorem partum reddunt 90.f
purgatio ſurſum, aut deorſum uerſus quibus conueniat 791.c
purgatio, ſi mulier bilioſa aut pituitoſa fuerit 408.f
purgationum menſtruarum principium 59.e
purgatio bilioſorum lenis, quibus mulieribus utilis 374.b
purgatio, ſepiæ atramento ſimilis 510.b
purgatio mẽſtrua in fœmella, diuturnior 60.g
purgatio multa deorſum, eos quib. ex angina ſputa uiſcoſa craſſa & ualde alba educũtur, leuis ſiderationis modo interimit 665.d
purgatio uelut à carnibus aſſatis 420.g
purgatio mulieri puerperæ nõ facile procedens 384.g
purgatio per tres dies 524.f
purgatio puerperij, primis tribus aut quatuor tantum diebus procedens 385.a.b
ſi Purgatio modica mulieri prodierit, dolor fortis corripit lumbos, & omnem circa pudenda locum, & intumeſcit, & femora ardent 384.f
purgationis menſtruæ ad faciem procedẽtis ſigna 387.b
purgationis multæ in partu ſigna 383.c
purgationis bilioſæ aut pituitoſæ qualitas unde petenda 375.d 376.e
purgationem modicam poſt gemellarum partum tumor ſequutus 485.b
purgatione ex partu moderate facta, uenter manens, aut etiam flatus concluſus 462.b
ex Purgatione ſuperflua, cõuulſio aut ſingultus accedens, malum 608.b
ad Purgationes infernas periculoſa eſt uehemens tenuitas & eliquatio partium circa umbilicum & pectinem 603.b
purgationes celeres & pnicioſæ lingua tremula cum rubore iuxta naſum, & uo liquida, ſignificat, &c. 659.d
purgationes per ueratrũ ſemper ſunt ſtabiliores 783.a
ſi Purgationes mulieri non prodeunt, neque horrore neque febre accedente: uerum cibi faſtidia ipſi accidunt, hanc in uentre habere exiſtimato 611.a
ſi Purgationes mulieri uterum geſtanti prodeunt, impoßibile eſt fœtum ſanũ eſſe 611.a
purgationes menſtruæ à partu cur fiant 59.b.c
purgationes purulentæ, & compactæ 395.e
purgationes quæ poſt puellæ aut maſculi partum diuturnißimæ 398.f
purgationes mẽſtruas breuißimas trium eſſe dierum 81.b
ex Purgationibus meracæ deſinentibus, abſceſſus circa aurem exſurgunt 632.e
purgatorium uterorũ, quum puero mortuo ſanguis intus manſerit 403.a.b
purgatorium 450.b
purgatorium molle, aquam & pelliculas ducens, ac ſaniem ſubcruentã 409.b
purgatorium, ſi mulier non concipiat 364.g.h
purgatorium, ſi mulier ex partu non purgatur 403.a
purgatorium quod ſterilem purgare poteſt 410.g
purgatorium molliens 364.b
purgatorium tepidum 365.a
purgatorium, detrahens purgationem ac ſiſtens 365.a
purgatorium mulierum 364.e
purgatorium molliens, aquam, pituitam, & pallidos ac ſubcruentos menſes detrahens 365.d
purgatorium ſubditittiũ, ſi menſes non cõpareant 399.b
purgatorium puerperij purgamentorum 402.g
purgatorium menſium, & puerperij purgamentorum 402.b
purgatorium menſium 410.b
purgatorium ad omnia puerperij purgamenta 403.b
purgatorium, uteros expurgans, ac ſanguinem euacuans 399.e
purgatorium 399.b
nimium Purgatis ſeniorib. ſingultus accedens, bonum 614.g
purgare cum quiſpiã corpora uolet, fluida facere oportet 602.f

purgare

purgare oportet in ualde acutis, ſi humor turget eadem die: Morari enim in talibus, malum eſt 606.f
medicamẽtis Purgare oportet, æſtate quidem ſuperiores magis, hyeme uero inferiores 606.e
ſi qualia oportet Purgari, purgentur, cõfert, & facile ferũt. Contraria uero, difficulter 602.e
purgari mulierem ex menſibus plures quàm quatuor dies, & infra tres, qualem efficiat 373.d
partus Purgamenta, ad caput, & thoracem, ac pulmonem 387.a
qui non facile ad ſuperiora Purgãtur, ad ueratrum admittendi ſunt, pleniore cibo & quiete corporibus ante potionẽ humectatis 606.f
ſi quis Pus aut ſanguinem mingat, rhenũ ulcerationem ſignificat 608.g
pus optimum eſt, ſi eſt album & æquale, & leue, & quam minime graueolens. Quod uero huic contrarium eſt, peſſimum eſt 619.c
pus mingens ueſicam exulceratam habet 608.b
quibus Pus cœnoſum, & graueolens dũ concutiuntur, prodit, plerunque pereunt 668.f
pus educit raucedo cum tuſſi & aluo liquida 668.g
pus educunt ad dies quadraginta, quib. in pulmone tubercula ſunt 668.e
pus egerere facit dolor ad pectus & ad alũ progreſſus ex anginoſis: Vide, Anginoſus citra notas attenuatus
pus in uteris, unde 458.g
pus ex carne, purulentum ex ſanguine, et ex alia humiditate 198.g
pus, ulceris alimentum 198.g
pus, aut aqua per nares, aut os, aut aures effluens, capite dolenti & uehemẽter laboranti, morbum ſoluit 597.b 612.e
pus ſi purum & album fluit ſuppuratis uſtis, euadũt. Si uero ſubcruentum, & carnoſum, & graueolens, pereunt 614.g
pus diffuſum in inferiori uentriculo, uelut in ſuperno dictum eſt, non generari, ſed innaſci tunicis & tuberculis, eiũſque cognitio 226.e.f
pus per nares, capitis dolorem ſoluit 657.a
puris maior aut minor copia, quomodo in ſuppuratis cognoſcatur 669.a.b
puris ſputus, cauſa 45.c
puris eruptio, ſenioribus magis expectanda eſt 624.a
circa Puris generationem, dolores & febres magis contingũt, quàm facto iam ipſo 603.d
ex Puris ſputo tabes & fluxus, malum 613.d
puris eductionem futuram lateris dolor cum febre ſignificat 668.g
puris purgatio ſurſum, ex ſanguinis uomitu 615.d
puris ſputum uide 662.g
purũ eruptio è pulmone 270.b
pure ex ueſica erumpẽte, tuberculi quod circa ueſicam eſt & mingendi difficultatem inducit, ſolutio fit 670.g
ſi Pus in ſuppuratis aut hydropicis ſectis aut uſtis effluit, omnino moriuntur 612.g
purulenta qui per aluum egerant, uide 669.c.d
purulentorum ex aure fluor 516.f
puſtulæ latæ, non ualde pruriginoſæ ſunt 534.f
puſtulæ in lingua, capite uulneratis 688.e
puſtulæ ex laßitudinibus 511.b
puſtulæ ulceroſæ, plurimæ uere fiunt 605.a
puſtulæ in cruribus, coxis, lumbis, &c. 565.a
puſtulæ pruriginoſæ, calidæ, uelut igne ambuſtæ per totum corpus 555.d
quibus Puſtulæ in febribus per totum corpus erumpunt, lethale eſt, ſi non purulentus abſceſſus fiat, maxime circa aurem 654.g
puſtulæ nocturnæ ultris in meridionalib. ciuitatibus frequentes 130.e
puſtulæ uelut culicum morſus ante febrẽ 529.b
puſtulæ ſerpiginoſæ ſupra inguina ad laterũ mollitudinem & pubem fientes, aluum male affectam ſignificant 678.b
puſtularum inferne in tibia dextra, itẽ manu dextra curatio 485.a
puſtularum eruptiones uelut ferro lancinatæ, habitus tabem ſignificant 669.c
puſtularũ circa oculos eruptiões in uirium refectionibus, aluum prorumpere faciunt 659.b
putredines in pluuiarum multitudine plerunq; fiunt 604.b
putredines albæ ac mucoſæ, minus quidẽ occidunt, magis autem reuertuntur 643.a
putrefactionis principium 285.e
putrefactio ex igne ſacro 613.d
uelut à Puſtulis corpus rubeſcit iis, quib. ſputa ſalſuginoſa ac tuſſis ſupprimuntur 660.e
puſtulis rubicundis prodeſt aqua frigida 201.e
puſtulas per corpus lactãs quædam ubiq; habebat, poſtquam aũt lactare ceſſauit, ſedatæ ſunt per æſtatem 484.b
pylorus 793.e
pythocles ægrotantibus, aquam. & lac multa aqua admixta dabat, & renutriebat 526.e 560.f

Q

QVadragenarij primũ in fœtibus iudicant, quos ſi quis tranſmiſerit, abortus ex omni cauſa cõtingentes effugit 79.a
quadragenarij ſecundi & tertij completi uis 97.b.c
qualitates primæ & ſecundæ ab alimento irrigatæ, augmentum capiunt 73.b
qualitates primæ, homine moriente, in ſuam naturam reuertuntur 41.a
qualitates primas neque medicinæ proprium eſſe fundamentum, neque hominem lædere, ſed ſecundum qualitatum exceſſum 21.d 22.e
qualitates ſecundas (licet in eodem genere) non tamen ſemper ſimiles eſſe 168.g.h
qualitates ſecundæ primis ſunt fortiores 23.b
qualitates ſecundæ terræ etiam inſunt 42.g
qualitatum ſecundarum exceſſus & ſecretio, item cibi & potus incommodi & fortes hominem lædunt 22.b
qualitatum ſecundarũ facultates, omniũ malorum homini cauſa 25.a
qualitatum primarum, ſeu elementorum cognitio de diæta ſcripturo neceſſaria 153.a.b
quartana correpti, à magno morbo non corripiũtur: ſi uero corripiãtur prius, & ſuccedat quartana, liberãtur 539.a
quintana febris peſſima omnium eſt. nam & ante tabem, & tabidis ſuperueniẽs occidit 474.g
quartana ſecurißima omnium & facillima ac longißima eſt. Non enim ſolum ipſa à ſeipſa talis eſt, ſed etiam ab alijs magnis morbis liberat 474.g
quartana poſt pilorum defluuium non ultra annum 539.e
quartana correptus, ſtupidus ſedatus eſt 509.a
quartanæ æſtiuæ plerunque ſunt breues, autumnales uero longæ, & maxime quæ ad hyemem pertingunt 602.b
quartanæ hybernæ, leniter in acutos morbos tranſeunt 656.g
quartanæ ſanguinis è naribus eruptiões, ægre iudicant 534.e

quartanæ magis ſiũt his, qui triginta ſunt annorum, & ſenioribus 625.d
quartanæ extra annũ uigeſimumquintũ, & quadrageſimum quintũ, haud diuturnæ, niſi aliud malum hominem infeſtauerit 46.b
quartanam indicant nigræ in urina nubeculæ in febribus 676.f
qui à Quartanis corripiuntur, nõ ita ualde à conuulſionibus corripiũtur. Si uero prius corripiãtur, et quartana inſuper accedat, ceſſant 611.d
in Quartanis malæ ſunt, egeſtiones ualde rubræ, æruginoſæ. Et tales ſanguinis fluxiones ſoporoſæ ſunt: ex his cõuulſione moriuntur, nigris antea egreßis 678.b
querci folia in ſuffitu uterorum 446.g
quies cerebri, ſapientiæ in homine cauſa 790.f
quieſcere ſtatim in corporis motu, quum incœperit dolere, laßitudinem eximit 603.d

R

Ratiocinatio in morbis, ex fortuita occaſione initiũ faciens, non eſt reprehendenda 35.d
ratiocinatio quid ibid.
ratio actiones plene abſoluit 13.d
ratione ſola in morborum curationibus uti non licet, ſed ijs quæ ex operis iudicatione perficiuntur 36.e
ſecundum Rationem omnia facienti, ſi nõ ſecundum rationem fiant, nõ tranſire oportet ad aliud, manente eo quod uiſum eſt ab initio 603.d
raphanus ſiue radicula, humectat, pituitam diffundens ſua acrimonia: folia minus proſunt, præterquàm ad articularem morbum 173.a
rapum æſtuoſum eſt, humectat autem & conturbat corpus, nõ tamen aluo ſecedit, & urinæ difficultatẽ inducit 173.c
raritas corporis ad perſpirationem, quibus amplius aufertur, ſaniores ſunt 197.b
raſio oßium 686.e
raucedo cum tußi & aluo liquida, pus educit 668.g
raucedinis ſeu obſcurioris ſermonis cauſa, aeris obſcuritas 138.e
ad Raucedinem cum tußi, ex inſania fit diſceſſus 671.a
cũ Raucedine ſputa uiſcoſa, ſalſuginoſa, mala. Si uero etiam quid attollatur iuxta pectus in his, malum eſt 605.b & 668.g
cum Raucedine colliquatio in hepatico, malum, tum aliàs, tum ſi aliquantum tußiat 669.c
raucedines ad hyemem fiunt, ſi æſtas ſicca fiat & aquilonaris: autumnus autem pluuioſus & auſtralis 604.g.h
raucedines poſt æſtatem ſiccam & Borealem 135.d
raucedines & grauedines in ualde ſenib. non concoquuntur 603.c
raucedines uere fiunt 605.a
recidiua quibus poſt longißimum tempus 512.e
quibus ſæpe Recidiua contingit, his ſi ſemeſtre tempus tranſmiſerint, tabes coxendicum leniter accedit 655.d
recidiuæ minus his qui ex capite grauedine, ac raucedine laborãt, ubi febre correpti fuerint (uelut puto) fiunt 535.b
recidiuæ in quibus ægrotis fiant 596.f
recidiuæ frequentes per eadem; circa iudicationem ſanguinolẽtæ, nigrorum uomitum faciunt, fiunt autem & tremulæ 654.h 675.b
recidiuam cum ſudore in febre ſignificat urina cruẽta in principio micta 676.f
recidiuam faciũt, quæ relinquũtur in morbis poſt iudicationem 602.g
recidiuã aut ſudorẽ ſignificat urina in febre denſitatẽ habens diuulſam 676.b
recidiuas faciunt, etiam tempora 206.g
in Recidiuis mutationes proſunt. His trãſmutare oportet ad ea quæ conueniunt antequam male afficiantur 539.b
recordationẽ ſenſibus ſæpe mala perpeſſis, & ueluti læſis, fieri 35.d
recte ſe habentium probatio, & nõ recte ſe habentium redargutio, unde petenda 535.d
circa Refectionẽ magnæ in principijs ſanguinis eruptiones, aluos humectant 664.e
refrigerandi aut calfaciendi corporũ per balnea aut alia exteriora modus 23.c.d
regionẽ altam, planã, uentis expoſitã & aquoſã habitantes, eorũ formæ magnæ, ſibi inuicẽ ſimiles ſunt, & erectæ 142.b
regionum ſingularũ naturæ, & ſitus quomodo cognoſcendi 166.b
regiones in medio Solis exortu ſitæ, cur omnium fertilißimæ 136.g
regionis ping aquoſæ & mollis, item nudæ & a, . æquales incolæ 143.a
ubi Regionibus montes adiacent ad auſtrum, in his ſqualidi auſtri, & morboſi afflant 167.b
morbus Regius in febre ante ſeptimũ diẽ accedẽs, malũ. Septimo uero ac nono, & undecimo ac decimoquarto, iudicatorius eſt, ſi nõ præcordia induret: ſin minus, ambigua res eſt 654.b
regius morbus in febribus, uide 608.e
regius morbus cum rigore ante ſeptimũ diem accedens in febre bilioſa, ſoluit febrem. Verum ſine rigore ſi accedat, extra temporis occaſiones, pernicioſus 588.e
regius morbus, & ſingultus ſi quinto die in febribus ardentibus accedant, lethale eſt 596.f
regius morbus in febre ardente accedens, non ſolet amplius exudare 594.f
regius morbus acutus eſt, & celeriter occidens, &c. 599.c
regij morbi qui à ſplene ſunt, nigriores ſunt 483.c.d
de Regij morbi nigri ſignis & curatione 246.e.f 265.b.c
morbi regij ab hepate ad ſubalbidum colorem uergunt: & qui ex aqua inter cutem, & ex pituita alba laborant 483.c
regium morbum incurrunt, quibus lumborum & lateris dolor ſine cauſa manifeſta 663.c
morbum Regium denotant frequentes ad egerendum progreſſus paulatim fientes, pauca ſtercoracea ſubuiſcoſa habẽtes, cum præcordij & lateris dolore, &c. 678.f
morbo Regio corripi mente motos, malum eſt 658.f
ex Regio morbo fatuitas, mala 658.e
morbo Regio laborãtibus, hepar durum fieri, malum eſt 612.b
de alio morbo Regio qui popularis dicitur, fit autem à repletione maxime ac ebrietate 329.d
de alio morbo Regio, ſiue arcuato, qui hyemis tempore & ex rigore corripit 329.b
de Regio morbo 301.d
morbo Regio affecti, non ita ſubtili ſenſu præditi, quibus ſingultus ſunt, his alui erumpunt. Fortaßis autem & ſuppreſſio fit, hi uiridante pallore inficiuntur 671.b.e
in morbo Regio ſubſoporati, &c. 634.e
è Regio morbo abunde colorati, moriuntur, alba uero alui egeſtio in his præcedit 652.f
regio morbo laborantib. cõmoda 559.d
ex morbo Regio ſplenicus 246.g
de morbo Regio primo qui bile commota, æſtatis tempore maxime corripit 328.g
morbo Regio in Thaſo laborantibus purgatio per ueſicam, aut aluus exturbata profuit, aut larga ſanguinis eruptio è naribus 471.e
rhenes 793.c
rhenes ex neruis dependent 102.f.g
circa Rhenes dolores à crapula 484.g
rhenes urinam percolant 102.h

rhenũ, à pauco glutinoſo, pauco item calido, multo uero frigido cõcluſo, generatio 72.f
in Rhenum affectibus, ſanguinis cum urina, mictio 318.c
rhenum forma & poſitio 92.g 102.b
in Rhenum dolore, medicorum error 317.c.d
rhenum affectiones, et quæ circa ueſicam conſiſtunt, operoſe ſanãtur in ſenibus 612.e
rhenum affectiones nõ uidi ſanatas ſupra quinquageſimum annum 541.d
rhenũ affectiones eaſq; acutas ſignificat, cũ in urinis pingue eſt id quod ſuperſtat, et aceruatum 614.f
rhenum ulcerationem, ſanguinis aut puris mictio ſignificat 608.g
de quatuor Rhenum affectib. atq; primũ de calculo 317.c
rhenum dolor 532.f
rhenum affectiones & morbum fore longum, ſignificant bullæ in urinis ſuperſtantes 614.f
in Rhenum morbo uictus ratio 319.a
rhenum dolor repentinus cum urinæ ſuppreſsione, calculorum, aut urinarum craſſarum mictionẽ ſignificat 676.b
de tertio Rhenum morbo nephritidéue 318.f
de quarto Rhenum morbo 318.g
rhenum morbus fortaſſe continget, quibus ſanis circa lũbos frigiditas & grauitas ex leui cauſa, & aluus ſuppreſſa, ſuperno uentriculo probe officium ſuum præſtante 671.b
in Rhenibus uenæ ruptionem, ſanguinis ſpontanea mictio ſignificat 608.g.b
relictæ poſt indicationem, recidiuam faciunt 512.b
reliquiæ ex menſibus in uteris 454.g
quæ relinquuntur in morbis poſt indicationem, recidiuam faciunt 602.g
renutritiones in extremo exiſtentes, periculoſæ ſunt 600.b
reminiſcentia & prudẽtia ex cerebri bona temperatura 802.e
repletionis ſignũ eſt, corporis totius, aut alicuius partis citra manifeſtam cauſam dolor 184.g
repletionem facientia maxime pituitoſa 124.b
repletionem repentinã inducit panis calidus 575.b
ex Repletione quicunq; morbi fiunt, euacuatio ſanat, & contra, &c. 602.b
ex Repletione, febris 281.c
à Repletione fit conuulſio 612.b
quibus à Repletione caput dolet ac grauatur, palpebræ ipſis à cœna concidunt, in ſomnis turbantur, & calor ineſſe ipſis uidetur, & aluus aliquando ſiſtitur, &c. 184.b
cur Repletiones hyeme quàm æſtate minus graues 280.b
repletiones ad extremum progreſſæ difficiles ſunt 600.b 601.a
replere aut euacuare, multum et repente, &c. aut omnino quomodocunq; corpus mouere, periculoſum eſt, &c. 603.d
repleri cibo, quàm potu eſt facilius 602.f
repoſitio per uectes, cõmodiſſima 755.a
repoſitionis articulorum digiti modus 757.d
repoſitionis alius modus 757.b
repoſitionum omnium optima 720.b & 721.a
reſecta penitus circa articulorum digitos 752.c
reſpiratiõi quæ recta ceruice fit, malæ ſyluestris cocta proſunt 174.e
reſpirationes luctuoſæ in acutis affectionibus quæ cum febre fiunt, malum 613.b
res nõ naturales medicis uulgo dictæ 12.e
reſpõſio ferox ex moderato, malũ 629.c
quibuſcunq; Reſurgentibus ex morbis, ſi quid doluerit, iſthic abſceſſus fiunt 607.a
reuellere oportet, ſi non qua oportet repunt 534.f
qui nigra Reuomũt, cibos auerſantur, deliri ſunt, iuxta pubem parum doloroſi, oculum ferocem aut clauſum habẽt, eos medicamentis purgare non oportet 630.f
reuulſionibus intrò utendũ, quando ad cauitates corporis offenſa apparet 191.d
rigor in his infeſtus eſt, quæ ex partũ, ac fœtus corruptione multa repente concitata, ſupprimuntur, tum aliàs, tum ſi præcordium doleant 673.b
rigor in phreniticis, peſſimus 628.g
rigor morboſus, quomodo & quando fiat, & quomõ & ex quali neceſſitate, febris poſt ipſum irruit 286.b 287.a
ſi Rigor incidat, febre non intermittente, ægroto iam debili, lethale eſt 607.c
rigor continenter uexãs, corpore iam debili exiſtente, lethalis eſt 651.c
rigor unà cũ indicatione aliquatenus horrendus eſt 663.c
rigor ex partu 360.f
rigor cum diſtentione neruorum in poſteriora, occidit 651.d
rigor, in oculorum diſtortione, febriculoſo, laſſato, pernicioſus: Et ſoporoſi in his, malum 630.b 631.a 659.b
rigor ex potu multo, malum 613.d
rigor, à febre ardente occupato accedẽs, ſoluit febrem 608.e 596.b
rigor à ſuperiore uentre, febris ab inferiore magis 538.g
quibus rigor, his urinæ ſuppreſſio 652.e
rigori ardor igneus ſuperuenit 220.b
ante Rigorem, urinarum ſuppreſſiones, ſi ex bonis fuerint, & aluus egerat, & ſomni adſint: fortaſſis autem & febris modus: fortaſſis etiam quæ ex laſſitudinibus 532.g
rigorem habere ante partum, & partus circa dolorem, malum 674.e
rigorem circa indicationem, & fortaſſis in tertianã aut quartanã tranſitionem ſignificat, ſubſidentiam habens urina turbata deſinens 676.g
rigorem indicat urina ſputo ſimiles ſubſidentias aut limoſas habens 676.f
rigorem ſignificant urinæ tenues, cum aliquantula nubecula in medio conſiſtente 673.d
quibus ex Rigore febres cum laſſitudine, his menſes muliebres decurrunt. At collum in his doloroſum, ſanguinis eruptionis è naribus ſignum eſt 633.e
de Rigore, dolore, & febri per caput, maxime ad tẽpora & ad ſinciput 240.g
quibus ex Rigore febris laſſatoria, mẽſes decurrunt: collũ in his doloroſum ſanguinis eruptionem inducit 674.g
ex Rigore cũ capitis dolore exolutiones, pernicioſæ 651.d
rigores unde, & quando uehementiores fiant, & quid rigor, & quomodo ab horrore differat 230.e.f
rigores incipiunt, mulieribus quidem ex lumbis magis, et per dorſum ad caput. Verũ & uiris magis poſteriore corporis parte, quàm anteriore, uelut ex cubitis et femoribus. Sed et cutis rara eſt, indicat autem pilus 535.d 611.c.d
rigores neceſſario febres minores aut maiores conſequuntur 230.g
quæ ad Rigores fortes progreſſa ſunt, nõ ualde mitigantur, niſi prope uigorem 532.g
rigores æſtuoſi aliquatenus pernicioſi: et flammea facies in his cum ſudore, mala eſt 630.c
rigores ex ſubfriabilibus liquidis alui egeſtionibus ueſicam & uentrem occupantes, doloroſi: Proinde ſoporem his habere aliquid conuulſorij, non ſane mirum apud me fuerit 632.f
rigores multi torpidi, maligni ſunt 651.c
quibus Rigores in febribus ſexta die fiũt, difficulter indicant 606.b 651.a
rigores ante partum, quem febris eſt ſequuta

quata 477.a
rigores quotidie in febribus fientes febres ſoluunt 608.e
rigores febriles frigidæ frequens uſus inducit 609.c
rigores mitigat calida 609.c
rigores continui in acutis, praui ſunt 651.d
rigores ſoporoſi aliquatenus pernicioſi, & flammeus in facie color, cum ſudore, in his malignus eſt. In his frigiditas poſteriorum partium, conuulſionem accerſit 651.b
rigores ex dorſo moleſtiores ſunt 651.c
qui ex Rigoribus paruis ſudoribus perfrigerantur, malum 652.g
rigentes, & qui uix conuertuntur, & qui intus conuerſi ſunt, & quæcunq; alia omittuntur, mala ſunt 533.a
rigent unà cum ſanguinis effuſione, quib. aluus ſupprimitur 664.f
inſuper Rigētibus, uocis interceptiones, lethales 660.g
riphæi montes 139.c
riſus & triſtitiæ cauſa, ex elementorum temperatura 802.e
riſus immodicus inſaniæ ſignum 780.b
riſus & luſus ex cerebro contingunt 215 d
ad Robur optima ſunt, quæ carnem plurimam ac denſiſſimam producūt, & ſanguinem craſſefaciunt, & pro ingeſtorum ratione ſeceduut: & corpus plurimo tempore ipſa ſuſcipit 304.b
robur & augmentum corporibus ex temperato 22.b 23.a
rubor & tumor in pectore ab angina detento accedens, bonū Foras enim uertitur morbus 614.b
rubor in facie ſi prægnantibus tabeſcentibus fiat, ſtillationes de narib. fientes hunc auertunt 673.c
rubores in facie ſoluit aluus turbulenta, paruis, frequentibus ad egerendū progreſſibus 678.e
rubores circa aurē ex prægreſſo dolore, in febribus fiētes, ſignum quidem ſunt eryſipelatis in facie futuri. Sed & conuulſiones ex talibus fiunt, cum uocis interceptione ac exolutione 658.f
rubores in pectoribus, in peripneumonicis ſiccis qui pauca cōcocta educūt, ſublati, pernicioſi 668.g
rubores circa naſum, alui humeſcentis ſigna ſunt 659.a
rubores in lateribus, in morbis craſſis 334 b
rubores in manibus ac pedibus, pernicioſi 653.a
rubicundis ualde, frigida conuenit 202.e
ructus acidi quibus poſtridie fiunt 186.g
ructus acidus in diuturnis inteſtinorum leuitatibus accedēs qui prius non erat, ſignum bonum 485.b 611.d
quibus Ructus adſunt, & flatus, ſtrepitus & eleuationes uentris, his fit aluus exturbatio 655.d
acidum Ructū habentes, nō ita ualde pleuritici fiunt 612.g
ructum acidum maxime faciunt, pinguia, craſſa, mellita, & ſeſamo parata 304.b
ructuum ac flatuum conſideratio 638.g
rugas in facie leuigantia 442.e
rumex calfacit, & aluum mouet 173.c
ruptio in ſuturis, cognitu difficilior: & cur hac parte oſſa promptius rūpantur 684 b
rupturæ quomodo fiant, & ex rupturis aqua intercus 148.f (684.b
ruptio circa ſuturam, eius diſſolutio eſt
ex Ruptis capitis oſſibus, difficillima cognitu ſunt ea, quæ circa ſuturas rumpuntur. Rumpūtur aūt maxime à grauibus, ac rotundis telis, &c. 672 f
à Ruptura, febris non amplius corripit, quàm tres aut quatuor dies 122.f
ruptiones quid, & quomodo in carne fiant 227.c
à Ruptione uenarum craſſarum, & à defluxu de capite tabes periculoſiſſimæ ſunt 669.b
ruta urinā magis quàm aluum mouet, habet & uim quandam condenſandi, & ad medicamenta noxia commoda eſt, præpotata 173.b

S

SAcer morbus, cur illis ipſis quibus ſic uocatur, neq; ſacer, neq; diuinus exiſtat 210.e
ad Sacrum ignem non exulceratum frigida uti oportet, nam exulceratam lædit 609.d
ſacro morbo laborantes, propterea ſenſu omni priuantur, quòd aer conturbatus, ſanguinem turbauit, ac conſpurcauit 149 c
ſagitta percuſſus iuxta inguen 525 a
ſagitta, in ſuperiorem uentrem percuſſus 529.d
ſi Saliua in peripneumon non probe purgetur, & ſpiritus fuerit frequēs, et purgatio nō præualeat, prædicendum eſt, nullam ſpem uitæ reliquam eſſe, ſi purgatione nihil efficere poſſit 268.e
ſaliua ſicca eſt, & aluum ſiſtit 173.b
de Saliuæ generatione 72.g.h
quibus Saliuæ multū, & cibi faſtidia ſunt, & oris uentriculi morſus, his uomitus fit 655.c
ſalſa ſecedunt & urinam cient 306 g
ſalſamentum Gaditanū, aut ſaperda in aqua inter cutem 323.d
ſalſamenta ſiccant & attenuant, pleraq; etiam aluum leniter mouent 171.d
ex Salſamētis, piſces percæ appellati ualde ſicci ſunt eod.
ex Salſamentis ſicciſſima ſunt marina, deinde fluuiatilia: humidiſſima autem ſunt paluſtria eadem
ſalis grana, &c. in non purgatis à partu 385.e
ſalis in fiſſuram frontis inſperſio 241.b
ſalis Aegyptij uſus 401.d
ſambuci folia aluum mouent 241.c
ſana habentes corpora, dum medicamentis purgātur, cito exoluuntur: itemq; qui prauo cibo utuntur 603.b
ſani ac ſapientes generantur, ſi aqua deſtructiorem uim accipiat, quàm ignis 164.c.f
ſanatio, contra ſentientem nō conſentire affectioni 538.e
ſanguis ſurſum quidem, qualiſcunq; fuerit, malus eſt: deorſum uero bona ſunt nigra ſubeuntia 606.b
ſi Sanguis ex uulnere aut uena effluxerit in ſupernum uentriculum, neceſſe eſt, ipſum in pus conuerti 220.b 221.a
ſanguis multus è naribus erumpēs, ſoluit dolorem fortē in locis inferius 490.b & 596.b
ſanguis & lac, alimenti ſunt redundantia 197.c
ſanguis menſtruus conturbatus, & ter in menſe comparens 390.e
ſanguis humidus, bonus: ſolidus uero, malus 198 e
ſanguis nominari iuſte non meretur, niſi tunc quum rubicūdus ac ſincerus fluit 236.g
ſanguis ex naribus fluēs, in quartanis, malum 616.e
ſanguis uere ab imbribus ſuperuenientibus augetur 42.b
unde Sanguis erumpit, aut erupturus eſt, in his frigida uti oportet, non ſuper ipſas partes, ſed circa ipſas, unde fluit 609.d
ſanguis mulieri prægnanti, menſe decimo prodiens 520.f
ſanguis quomodo, & qua ratione pedib. torporem inducēs, ab aqua frigida ad ſeipſum reuertatur 339 d
ſanguis natura calidiſſimus 230.f
ſanguis morbum faciens, dolorem: pituita ut plurimum grauitatem facit 121.c
ſanguis in uteros prægnātium a toto corpore deſcendit 380.g
ſanguis è ſiniſtra nare 513.d

ſanguis

ſanguis, autũno modicus, propter tempus iſtud, eius naturæ contrarium 43.a.b
ſanguis ſeroſus 534.b
ſanguis non eſt natura calidus 95.c
ſanguis intro fluens ex craſſarum uenarũ uulnere putreſcit ac ſuppuratur 228.b
ſanguis abunde undecũq; in febribus profluẽs aluos in refectionib. à morbo humectat 656.f
ſanguis à partu, ſi mulier ſana eſt, aut ſana eſt futura, ſtatim cõgelatur: ſin minus, contra 59.d
ſanguis menſtruus, ubi quinq; aut ſex mẽſes in uteris moram traxit, putrefactus fit pus 58.f
ſanguis bilioſus è naribus 510.f
quibus Sanguis multus fluit ex naribus, q quidem decolores mero modo ſunt, his parum prodeſt: Quibus uero colores rubicundi, his non ſimiliter, &c. 539.b
ſanguis è naribus effuſus in febribus, quibus aures obſurduerunt, morbum ſoluit 608.c
ſanguis cordis, torporem et delyrium inducens, propter uenas obliquas, & locum inſaniæ aptũ, tarde ad ſeipſum refluit 339.d 340.c
quomõ Sanguis inter omnia quæ in corpore ſunt, maxime ad prudentiã conferat, ac eius permutatio prudentiæ permutatæ cauſa exiſtat 149.a 232.b
ſanguis cum genitura, rhenibus exulceratis, excernitur 51.a
ſanguis de naribus deſtillans, ſternutatione fiente, in febrire incipientib. 656.c
ſanguis quatenus morbos in corpore generet 277.d 278.c
ſanguinis è naribus eruptionem, his expectare oportet, quibus in febribus acutis, magis ardẽtibus, lachrymæ inuitæ defluunt 473.a 624.b
quib. Sãguinis eruptio fit aluo ſuppreſſa, & inſuper rigent, num aluus inteſtinorum leuitate corripitur, & obdurata fit, aut aſcarides inſunt, aut utrunque? 633.b
ex Sanguinis eruptione ad dyſenteriam tranſitus 471.d
quibus Sanguinis eruptiones plures, his temporis progreſſu alui male afficiũtur, ſi non urina concocta prodierit 663.d
ſanguinis grumi in utero coeuntes 357.c
poſt Sanguinis eruptionẽ, nigrorum per aluum egeſtio, mala 663.d
ſanguinis ſputiones iuuenib. fiunt 605 d
ſanguinis è naribus fluxiones, pueris ſenioribus & ad pubertatem accedentibus fiunt 605.c
ſanguinis ſtillæ puſillæ, malum 652.b
quibus Sanguinis egeſtio multa facta eſt, his lac dare, malum eſt 611.c
ſanguinis eruptionem è naribus, tumores in præcordijs habentibus, magis in iunioribus quinq; ac triginta annis expectare conuenit 619.b
ſanguinis fluxus ab articulis, à partu aut labore corruptæ 416.b
in Sanguinis eruptiõibus uiſcoſa egeſtio, nigris uariegata, maligna eſt, maxime autem albidis 678.c
quibus ex Sanguinis eruptione larga ac frequenti, nigrorum multorum fit egeſtio, hi ſuppreſſa aluo, doloroſi, ſanguinem profundunt, &c. 633.b
ſanguinis è naribus larga eruptio in febribus ardentibus multos ſeruauit, modica uero occidit 471.b
ſanguinis magnæ in principijs eruptiones circa refectionem aluos humectãt 664.c
ſanguinis de narib. ſtillationes in morbo acuto, cum oculorũ rectitudine & motu ueloci: item cum ſomno turbulento & uigilijs, nihil boni 659.c
ſanguinis è narib. erupturi ſigna 633.c.d
ſi à Sãguinis eruptiõe febris ſoluta fuerit, & menſes comparuerint, in utero concipiet 647.b.c
ſanguinis eruptiones in iudicatorijs perfrigerationibus, fortes, peſſimæ ſunt 633.a 663.c
ſanguinis ex naribus eruptio, ab abſceſſu, breui liberat 608.g
ſanguinis eruptionem ſignificant præcordij tenſio cum capitis grauitate ac ſurditate 633.d
ſanguinis eruptiones, ſtatis temporibus fientes, ſiticuloſæ, difficiles, ac exoluentes, ſi ſanguinem non effuderint, in comitialem morbũ finiunt 633.a 664.f
ſanguinis uomitus ex partu, cauſa & curatio 359.a 387.c
ſanguinis narium fluxio, uertigines ab initio ſoluit 664.f
ſanguinis eruptionẽ ex ſupernis locis maxime expectare oportet 619.0
ſanguinis eruptio quibus contingat, uide, Tumor in præcordio durus & doloroſus 661.c
ſanguinis eruptiones ex contrario, malæ ſunt, uelut in ſplene magno, ſi ex dextra nare fluat. Et circa præcordia eodẽ modo res ſe habet, &c. 632.b
ſanguinis ſtillationes undecima die fiẽtes, difficiles ſunt, tum alias, tum ſi ſuperſtillauerint, & rurſus ſtillauerint 633.d 664.c
ſãguinis egeſtio, ſurdis, in acutis, poſt ſanguinis eruptiones & nigrorũ egeſtiones, pernicioſa 663.d
ſanguinis fluxio horrorem efficit 662.g
ſanguinis & puris ſubcruenti ac liuidi, in peripneumonia, & pleuritide primis diebus ſputus unde 233.a
ſanguinis detractio, humoribus inclinãtibus, quibus conueniat, & quibus non 536.g
ſanguinis è naribus & menſium eruptio, ſimul 472.c
ſanguinis paruæ comparentes fluxiones, in morbis longis, pernicioſæ ſunt 664.f
ſanguinis de naſo et lingua miſsio 264.f
ex Sanguinis uomitu, tabes, & puris purgatio ſurſum: ex tabe, fluxus ex capite. Ex fluxu, alui profluuiũ: ex alui profluuio, ſuppreſsio purgationis ſurſum uerſus: ex ſuppreſsione, mors 615.d
ſanguinis è naribus fluxiones, meridionalem plagam incolentibus familiares 130.g
(tem ſoluit 596.b
ſanguinis è naribus fluxus, febrem arden
ſanguinis fluxionẽ inducunt dolores in lũbis 662.b 663.a
ſanguinis fluxiones largæ, ex lumborum dolore 663.a
ex Sanguinis repentina auctione, animi perturbatio 149.b
ſanguinis è naribus eruptio 535.d
ſanguinis è uena fluxus, aut per uſtionem trãſuerſam, aut diſſectionem ſupra ac infra, utrinq; auertitur 122.g
ſanguinis uenarum ſuppreſsiones faciunt animi deliquiũ, figura alterata, interceptio, linamentum intortum, appoſitio, deligatio 540.b
ſanguinis eruptio, capitis ac colli dolorẽ, ſed & totius corporis tremulam quandam impotentiam ſoluit 657.a
ſanguinis fluxus ex utero 443.a
ſanguinis è naribus eruptiões quarta die ægre iudicant 488.f
ſanguinis larga profuſio quibus expectãda 663.a
ſanguinis eruptiones, capitis dolores ſoluunt 633.d 634.e
ex Sanguinis fluxu è naribus, mentis motio 509.d (ti 552.e
ſanguinis eruptio hyeme, in febre uehemẽ
ſanguinis auctio quando cõtingat 803.d
ſanguinis eruptiones, calida frequẽter ea utentibus, inuehit 609.b
ſanguinis pro ſemine aut lacte emiſsio, unde contingat 803.a
ſanguinis fluxus, ſi à quarta die fiat, diuturnitatem ſignificat, & aluus erumpit, & crurum tumor 673.d
in Sanguinis fluxione multa, aut ſingul-

tus, aut conuulſio, mala eſt 664.e.f
ſanguinis eruptionem inducit collum doloroſum, in quibus ex rigore febris laſſatoria, menſes decurrunt 674.g
ſanguinis fluxiones uere fiunt 605.a
ſanguinis eruptiones inducunt, frigida uelut nix & glacies 609.d
ſanguinis è naribus fluxio in febribus ardētibus, quarta die, mala eſt, ſi non aliquid boni coinciderit: quinta, minus periculoſa eſt 655.b
ſanguinis uomitus in cerebri corruptione 236.b
quòd ex Sanguinis eruptiōibus, aqua inter cutem corripiuntur 537.b
ſanguinis eruptiones quos morbos ſoluant 633.d 634.e
ex Sanguinis peruerſione, totius corporis ſubuerſio 149.c
ex Sanguinis ſputo, quando quis ſua ſponte curetur 46.e
citra multi Sanguinis ex naribus fluxū, aut conuulſionem, aut coxendicum dolorem non liberantur, quibus præcordia non mollia, facies ſana fuerit 662.g
ſanguinis eruptio magis expectāda eſt iunioribus triginta quinque annis: ſenioribus uero, puris eruptio 624.b
ſanguinis deſtillatio repentina in morbis acutis æſtiuo ac autumnali tempore, &c. 586.b
ſanguinis de naribus deſtillationem futuram expecta, ſi manus tremulæ fuerint 585.d
ſanguinis fluxionis prægreſſæ ſigna ſunt, in lumbis dolentibus oris uētriculi dolores inſuper accedentes 663.a
ſanguinis multitudo quib. in febribus undecunq; erumpit, his in refectionibus, alui humectantur 606.b
ſanguinis eruptiones largæ ex narib plerunq; liberant 483.b
ex Sanguinis fluxu delyrium, aut etiā conuulſio, malum 613.d
ſanguinis uomitus in ſterilibus non parientibus, ad conceptionem prodeſt 674.g
ſanguinis ualde rubicundæ ſtillæ, in morbis pulmonis, malæ ſunt 668.f
ad Sanguinis grumos acetum utile 201.a.b
ſanguinis eruptio ex forti pulſu in ulceribus 613.d
quæ poſt Sanguinis defluxū, ulcerib. conueniant 760.b
poſt Sanguinis eruptionē, nigrorū per aluum tranſitus, malum 632.b
ſanguinis ex naribus fluxus 679.a
ſanguinis de naribus fluxionem expectare oportet, ſi cui in febre non lethali, uiſus hebetudo contingit, aut ſplendores ob oculos obuerſantur, cū præcordiorū in dextra aut ſiniſtra parte, tenſione 626.e.f
quibus ex Sanguinis eruptione larga frequenti, multa fit alui cū nigris egeſtio, ea autem ſuppreſſa, ſanguinis fluxiones: hi aluum dolent: unà uero cum quibuſdam flatibus facile tolerant, &c. 663.d 664.e
ſanguinis larga è naribus eruptio, morbo regio in Thaſo laborantibus profuit 471.b
ſanguinem fluentem in uteros, poſt ſemen illapſum, cur primo pauciſsimū ac modicum eſſe oporteat 60.e
ſanguinis è naribus fluxio, ſurditatem ex febribus ſoluit 658.b
ſanguinis fluxio, ſpinæ diſtortionē, ac ſpirandi difficultatem ſoluit 663.a
ſanguinis è narib. ſtillæ frequētes profluunt, iis quibus urinæ aquoſæ, alba innatantia habentes, & uariè exalbidæ ac fœtidæ 634.g
ſanguinis frequens defluxus quibus ulceribus conueniat 760.b
ſanguinis ab interna cubiti ſiniſtri uena detractio in lienis morbo à ſanguine nato 327.d
ſanguinis fluxiones in morbis longis apparentes, pernicioſæ, &c. 654.f
ex Sanguinis eruptionibus quarta die fiētibus ſoporoſi conuulſi moriuntur, nigris prægreſsis, & uentre tumefacto 663.d
ex Sanguinis eruptione, pectore ſuppurati 640.b
poſt Sanguinis eruptiones & nigrorum egeſtiones in acuto ſurditas, malum 663.d
ſanguinis corruptionem quæ ſignificent: uide, Decolores uſq; ad ſeptem annos 664.f
ſanguis p nares, aut os, aut aures effluens, capite dolenti, & uehemēter laboranti, morbum ſoluit 612.e
ſanguinis ex partu uomitus 387.c
quibus Sanguis in febribus quartanis, ex naribus fluxerit, malum 616.e
ſanguinis cum urina in rhenum affectib. mictio 318.e
ex Sanguinis ſputo puris ſputum, malum 613.d
ſanguinis fluxio plerunq; contingit, quibus capitis dolor fortis, & uenarum pulſus, &c. 655.c
ſanguinis detractio in perfrigeratiōe torpida, mala eſt 664.f
ſanguinis fluxiones ex aluo ſuppreſſa: Vide, Sanguinis eruptiones 663.d 664.e
ſanguini cor fons eſt 275.a
ſanguinem ſiſtens medicamentum 591.d
ſanguinem profundit ſurditas cum capitis grauitate & præcordij intenſione &c. 658.e
ſanguinem ex naribus fluere menſibus deficientibus, bonum eſt 610.e
quicunq; Sanguinem ſpumoſum ſpuunt, dextrum præcordium dolentes, de hepate ſpuunt, & multi pereunt 668.f & 669.d
ſanguinem profundūt, morbi derepente mentem percellentes cum anxietudine 657.c
ſanguine partes quædam plenæ, quædam exangues 146.b
ſanguinem ſpuentibus confert, ut ſint ſine febre, & tuſsiant, ac doleant leuiter, et ut ſputum tenue fiat ad dies bis ſeptē. febrire uero & tuſsire, ac dolere pertinaciter, & ſanguinē recentem ſemper ſpuere, incommodum eſt 668.b
mulieri Sanguinem uomenti, menſibus erumpentibus ſolutio fit 610.e
ſi Sanguinem alicui detrahere conducit, ſolidam aluum facere oportet, atq; ſic detrahere, & fame macerare, ac uinū auferre 591.b
ſi quis Sanguinem mingat & grumos, & urinæ ſtillicidium habeat, et dolor incidat in imum uentrem, & ani ac ſcroti intercapedinem, partes circa ueſicā affectæ ſunt 608.b 614.g
ſi quis Sanguinē & pus mingat, & ſquamas, & odor grauis ſit, ueſicæ exulcerationem ſignificat 608.b
ſanguinem de uenis trahito in capitis dolore 122.g
quicunq; Sanguinem ſpumoſum ſpuunt, his ex pulmone eductio fit 609.b
ſi quis Sanguinem aut pus mingat, rhenū aut ueſicæ ulcerationem ſignificat 608.g
quicunq; Sanguinem uomunt, ſine febre quidē, ſalutare eſt: uerum cū febre, malum. Perfrigerantibus autem & aſtringentibus curare oportet 614.f
quibuſcunq; Sanguinem de uenis auferre conducit, his uere uenam ſecare conuenit 614.b
qui ſua ſponte Sanguinem mingunt, his in rhenibus uenæ ruptionem ſignificat 608.b
ſanguinem ducentia 352.a
ſanguineum & ſubbilioſum, ructum acidum facit: fortaſsis autem ad atræ bilis morbum his deſinet 489.a

ſanguinem

ſanguinem mingere raro quidem & ſine febre & dolore, nihil mali ſignificat, ſed laßitudinum ſolutio fit 639.b.c
ſanguis in ſomno intro magis fugit 538.g
ſanguinem uentris expellere ualens ſuffimentum 405.b
ſanguinem effundit aluus, à præcordiorũ dolorib. paulatim ſubuiſcoſa egerens, & pauca ſtercoracea effundẽs 662.f
ſanguinem profundunt, tum aliàs, tum ſi quid ad collum contendat, capite grauati. uide plures cauſas eodem loco 633.a.b
ſanguinem effundẽtes, uide Caput 656.b
ſanguinem purgantia 365.c
ſanguinem large profundunt, quibus ex lumbis recurſus fit ad caput, &c. 633.b
ſanguine multo effuſo, cõuulſio aut ſingultus accedens, malum 668.h
de Sanguine, quomodo et cur amplior in corpore generetur 277.d
ſanguine per aluum egeſto ſeruãtur, quibus dolores præcordiorum, oris uentriculi, hepatis, partium circa umbilicum: non autem egeſto, moriuntur 662.g
ſanguineorum habitus 802.e
ſani quomodo & cur homines degant 279.d
ſanitatis & morborum ſigna 198.f
ſanitatis exercitatio eſt, ueſci citra ſaturitatem, non refugere laborem 537.c
ſanitas, res precioſißima 50.f
ſaniei augmentum 804.e
ſanies 803.b
ſaniei in pleuritide, ſubcruenta mictio 268.b
ſaniem cruentam, ex uteris educentia (447.c
ſanioſi fluxus curatio diuturna 421.b
ſapa calfacit & humectat, ac ſubducit 172.b
ſapientia ex doctrina accedit 32.g.b
ſapientia medicinæ copulanda, & medicina ſapientiæ 33.a
ſapiẽtia præſente ſanitate augeſcit 792.b
ſapientia res eſt omnibus cognata 777.d
ſapientiæ in rebus humanis magna utilitas 31.d
ſapientiæ cum Medicina cognatio 729.b
ſapientiam ac motum, membris præſtat aer 212.c
ſapientes ſecundo ordine & conſtantes cum manſuetudine fiũt homines, ſi ignis ſinceriſsimi, itemq́; aquæ temperamentum anima ſortiatur 163.b
ſapientißimi & memoria ualẽtißimi ſunt homines, cum humidißimum in igne, & ſiccißimum in aqua temperamentum acceperint 163.a
non Satietas, non fames, neq; aliud quidquam bonum eſt, quod naturæ modũ excedat 602.f
ſatyriaſmi, pueris grandiuſculis fiunt 605.e
ſauræ, uimineæ texturæ ad repoſitionem articulorum 758.e
ſauciatorũ magis aut minus ſigna 684.g
ſcapularum luxatio facilis 101.d 102.e
de Scapulis 101.d 112.g.b
ſcapulas alarum modo eminentes habentes 535.d
ſcarificatio ſubter cucurbitam, nõ niſi apparente ſanguine, & ſcalpris incuruis fieri debet 30.e
ſcientia & opinio 9.d
ſcientiæ, quatenus ſeruire dicãtur 778.g
ſcipione quare nonnulli utantur 743.c
ſcorpij marini fel in peſſo 403.d
ſcribendi ſeu literas pingẽdi, modus unus ac idem ſemper 322.e
ſcreatio frequens, ſi ſane & aliud quoddam ſignum adfuerit, phrenitidẽ indicat 628.f 660.e.f
in Scroto & tibijs tumor ex aqua inter cutem 322.e
ſcroti aqua repleti, ſectio 259.d
ſcythæ Nomades uocantur, propterea quod nullas habeant domos 139.b
ſcythicorum curruum deſcriptio eod.
ſcytharum forma 139.a
ſcytharum & Aegyptiorum gens utraq; inter ſe ſibi ſimilis eſt ob uictus et ueſtitus item potus ſimilitudinem 139.c
ſcytharum fœminæ infœcundæ 140.g
ſcytharum famulæ ob frequẽs exercitiũ, & corporis gracilitatem, diuitibus fœcundiores 140.b
ſcytharum uentriculi omnes, maxime uero inferior aluus humida, propter regionis, naturæ & tẽporis conſtitutionem 140.e
ſcytharũ corpora humida eſſe, partium corporis uſtio (quæ humiditatis & mollitiei gratia fit) declarat 140.e.f
ſcytharum corpora fluida ac lata fiunt, propterea quòd faſcijs non colligantur, quemadmodum in Aegypto fieri ſolet 140.f
ſcytharum mulieres ob carnis pinguedinem & humiditatem infœcundæ 139.c 140.g
ſcythicarũ mulierũ corpora præter modum fluxa 140.f.g
ſcytharum gens fului ualde coloris propter frigoris magnitudinem 140.g
ſcythicæ gentis uiri ob nimiam corporis liquiditatem, uentriſq; mollitiem ac frigiditatem: item propter laßitudinẽ continuam ex equitatione contractam infœcundi et ad Venerem omnium impotentißimi 140.g
ſcythicæ regionis ſitus 139.c
ſcythis hyems fere perpetua 139.d
quibus Seceſſus ſiccus, ac peruſtus fit, & os ſiccũ, & progreſſu temporis etiam amarũ fit, & aluus ſiſtitur uemq́; urina 188.g
ſeceſſus, electrum referens 514.f
quibus Seceſſus non putrefactus per aluũ ſecedit tabeſcente corpore 187.c
quibus Seceſſus liquidus ac putrefactus per aluum abit: Item quorum uenter, carnes attrahens dolorem exhibet, cibos excludit & exulceratur 187.d
ſeceſſus liquidos ac crudos, milium ſolidũ in oleo coctum ſiſtit 483.d
ſectio uelox commendatur, quando per unam ſectionem medicina abſoluitur: tarda, ubi multas ſectiones fieri neceſſe eſt 29.b.c
ſectio aut uſtio dextrarum partiũ in pleuritide, periculoſior: dextrarũq; partiũ morbi, robuſtiores 271.a
ſectiones quæ, quibus locis conueniant 29.c
in Sectiõibus, gladiolis acutis ac latis pro partium adfectarum differentia utendum 29.c
ſecunda ex umbilico hæret, & umbilicus poſtremus ex uteris exit 388.g
ſecunda appellatur, ubi pelliculæ ſinuatæ ſanguinem nutritioni inutilẽ ſuſceperint 58.g
ſecunda non ſtatim exiens poſt partum 388.f
ſecunda in uteris relicta 388.e
ſecunda mulieris, cum uermium carnium capitibus in peſſo 401.b
ſecundæ ante æditum puerũ, partum reddunt difficilem 82.b
ſecundæ, cum puero exeuntes, partum facilem efficiunt 82.b
ſecundæ in uteris relictæ cauſa 388.g
de Secundæ extractione 83.c
ſecundæ non decedentes 359.d
ſecundæ non ſecedentes 361.c
ut Secundæ excidant, ſternutatorio indito, nares & os apprehendito 610.b
ad Secundã expurgandam 89.c 388.e & 491.c
ſecundas relictas quæ mala conſequantur 388.b
ad Secundas educendas & menſes, itemq́; fœtum enectum 403.b.c
ſecundarum expulſoriũ quod uteris infunditur 405.a
ad Secundas expellendas 351.d
ad Secundas educendas potiones 404.e
ſedes elapſa 768.b

ſedes ſeu inteſtinũ rectũ elapſum 769.b
ſedes quibus euertantur ac procedant 646.g
ſedis & pudendorum ac capitis dolor torporem & impotentiam inducit, &c. 656.b
ſedis dolor in longis pernicioſis morbis, lethalis 653.b
ſedis ex partu doloris curatio 407.c
ſedi confert calida 609.d
iuxta Sedem doloroſæ ſuppurationes, aluum turbant 678.b
in Sede denigratis, calida conuenit 202.f
ſedendi modus, in deligatione manus 697 a.b
ſegnities ac ocium humectat, et corpus debile facit: anima enim quieſcens humiditatē ex corpore nō conſumit 176.g
ſellarum pro ægris reponendis, ſtructura 26.b
ſemen genitale ab omnibus corporis partibus procedit 137.c 211.b
ſemen maſculum & fœmineum utriq; ineſſe ſexui 52.g
ſemen uiri quibuſdam mulieribus in utero putreſcit 378.f
ſemen per ſomnum & interdiu emittens 543 b
ſemen uiri ſexta aut ſeptima die emittentes mulieres 378.f
ſemen in morbo craſſo per coitum eiaculatum, ſubruentium ac ſubluuium 334 b 335 a
ſemen utriuſq; parentis ab omnibus corporis partib. progreſſum, ad formam in utero recipiendā cōdenſari 274.g
ſeminis uiarum ſpatioſitas & amplitudo fit ab agitatione, & cōquaſſatione corporis 51.d
de Semine, & rhenum uenis 102 f
ſeminis per ſomnum in febribus effuſio 516.b
ſeminis collectio ubi fiat 106.g.h
ſeminis in tabe dor, ali per ſomnum profuſio 252.g
ſeminis & urinæ in pudendo, diuerſi meatus 51.a.b
ſeminis per ſomnũ effuſionē, ſolanum cohibet 173 b
ſeminis per ſomnum à muliere effuſio 439.d
ſemiſyderati ex cerebri defluxionib. poſt annum quinquageſimũ fiũt, ubi caput derepente inſolatum, aut frigore correptum fuerit 130.e
in Semitertiana, anxietas, & uomitus, & ſimul horror febre incipiente 563.d
ſenes iuuenibus plerunq; minus ægrotāt. Quicunq; uero ipſis fiunt morbi diuturni, ut plurimũ cōmoriuntur 603 e
ſenes à podagra non liberari 641.a
ſenes facillime ieiunium ferunt 601.e
ſenes quomodo & qua de cauſa hyeme et uere, capite derepente calfacto aut inſolato, morbo ſacro corripiantur, non autem æſtate 274.f
ſenes frigidi ſunt & humidi 162.b
ſenes æſtate, & autumno aliquandiu optime degunt 605.a
ſenibus fiunt ſpirandi difficultates, & defluxiones cũ tuſsi, urinæ ſtillicidia, urinæ difficultates, articulorũ dolores, nephritides, uertigines, ſyderationes, mali habitus, pruritus totius corporis, uigiliæ, alui oculorum & narium humiditates, uiſus hebetudines, glaucedines, auditus grauitates 605.d
in Senibus ualde, quare defluxiones fiant: Vide, Defluxiones in ualde ſenibus
ſenib. modicus eſt calor, quapropter paucis fomitibus opus habent, à multis enim extinguũtur. Ob hanc etiam cauſam febres ſenibus non ſimiliter acutæ fiunt Frigidum eſt enim ipſorum corpus 601.e
ſeniores ſeptem annis in febre conuulſione non corripiuntur. Sin minus, pernicioſum eſt 664.b
ſeniores cur ſuppurationibus, et cōuulſionibus minus obnoxij, aut certe non adeo fortibus 229.b
ſi Senioribus nimium purgatis ſingultus accedat, bonum eſt 614.g
ſeniorib. ſicutib pueris fiũt tonſillæ, uerticuli in occipitio intro luxationes, anhelationes, calculorũ generationes, lũbrici rotũdi, aſcarides, uerrucæ, tumores glandularum circa aures oblongi, ſatyriaſmi appellati, ſtrumæ, et alia tubercula, maxime uero prædicta 605.c
ſenſus in homine, quinq; 802.b
ſenſib. expoſita, à quibuſuis facile cognoſci 689.d
ſenſus maxime circa thoracem 108.e
ſenſuum actio per ſomnum libera, bona 193.a.b
ſepiæ teſta tuſa uino imbuta in peſſo, puerperæ recens enixæ 89.b
ſepiæ oua in uterorum morbo 344.b & 428 e
ſeptimæ quarta index eſt: Alterius hebdomadæ octaua principiũ eſt. Conſiderãda uero eſt undecima. Hæc enim quarta eſt ſecundæ hebdomadæ. Conſiderãda rurſus decima ſeptima. Ipſa enim eſt quarta quidem à decimaquarta, ſeptima uero ab undecima 602.b
de Septimeſtri partu quomodo certo quiſpiam cognoſcere poßit 76.g
ſeptum tranſuerſum 490.e
inter Septum tranſuerſum, & uentrem plurima concluſa, uide 614.b 615.a
in locis ſupra Septum tranſuerſum ſpiritus denſus inflammationem aut dolorem ſignificat 618 g
ſupra Septũ tranſuerſum dolores, qui purgatione opus habēt, ſurſum uerſus purgatione indigere ſignificant: qui uero infra, deorſum 606.g
ſeptum trãſuerſum ex flatibus rarius, & minus dolet, propter partis illius latitudinem ac fortitudinem 27.b
ſepti tranſuerſi poſitio 92 g
ſeptum trãſuerſum pertuſum, perfectiue eſſe, lethale eſt 612.f
de Septo tranſuerſo eiuſq; poſitione et uenis id ipſum tum tranſeuntibus, tum illi innaſcentibus 104.h
ſeptentrionalium aquæ 130.f
ſeri potus in capitis dolore ad dies ſeptē 238.b
de Sermonis facultate, quam à ſpiritu eſſe multis exemplis demonſtrat 74.g
ſerpens Arges appellatus, per os adoleſcēti ebrio ingreſſus 526.b
ſerpens derepente conſpectus, pallorē cũ uirore inducit 205.c
ſerpentis ſemen in ſuff. uterorum 417.a
ſerum lactis inter butyrum & materiam caſeoſam mediũ locum obtinet 284.b
ſeſamoides 792.e
ſeſeli Maßilienſe 404 g
ſpicillorum præparatio 86.g.h
ſphagitides ſiu iugulares uenæ 103.d
ſiccæ, & quæ difficulter humectatur in partu, curatio 383.c
ſiccitates, ex anni cōſtitutionibus, in ſumma pluuioſis ſalubriores ſunt 604.b
ſiccis omnibus, calida conuenit 202.e
ſicciſsimum maxime reſonat 73.d
in Siccitatibus febres acutæ fiũt: & ſi quidem annus amplius talis fuerit, qualē conſtitutionē fecerit, plerũq; etiã tales morbos expectare oportet 604.f
ſiderationes repentinæ ei qui exolute ac diutine inſuper febrijt, pernicioſæ ſunt 630.b
ſignum maximum in ægrotis qui uicturi ſunt, eſt, ſi non præter naturam fuerit febris ardens, & alij morbi eodem modo 594.e
quæcunq; Signa febri ſe opponunt, & nō abſceſſus ſignificationem habent, maligna ſunt 655.d
ſigna recrudeſcentis calcanei uulneris 701 d
ſigna in quartis menſibus, expurgationibus menſtruis impeditis 370.g
ſigna in muliere cui menſtruæ purgationes ad ſex menſes occultantur 370.h

ſigna

ſigna omnia maxima quibus fiant, morbo ad ſanitatem tendente 594.e
ſigna maxima ab initio fiunt, breui perituris 596.e
ſigna lethalia, & uitalia 537.d
ſigna ante dies indicatorios duplicia 516.b
ſignis bonis omnibus contingentibus, homo nõ morietur. Si uero aliqua ex his acceſſerint, aliqua non, non ampliore uita producta, decima quarta die homo peribit 622.e
ex Signis malis, ſi unum aliquod ad ſputũ acceſſerit, peribit utique homo priuſquam ad decimumquartum diem peruenerit, aut nono die, aut undecimo 622.e.f
qui morbi in malis Signis leuãtur, & q in bonis nõ remittũt, difficiles ſunt 652.g
ſilphium Libycum 404.g
ſilphij facultas 589.d
ſimi propter naſi fracturam 732.f
ſimilago et alica cocta, fortia ſunt et alũt, non tamen per aluum ſecedunt 170.e
ſimilitudines bonis medicis pariunt errores ac difficultates. Verum contraria facit cauſa & occaſio 543.b
ſimile tranſire ad ſimile 58.g 155.b.e
ſinapi calidum eſt & aluum mouet, ſed et hoc urinæ difficultatem inducit 173.a
ſingultus in meracis uomitibus, malus 675.a
ſingultus, in pleuritide quid ſignificet: Vide, in Pleuriticis ſingultus
ſingultus ex uolulo, malum 613.d
ſingultus, & oculi rubicundi ex uomitu, malum 613.e
ſingultus ex ſanguine multo effuſus, lethalis 608.b
ſingultus ex ſanguine multo effuſo, malũ 608.b 664.f
ſingultus, ex inteſtino recto, & utero inflammato, item urinæ ſtillicidium accedit 611.a
ſingultus ex hepatis inflammatione, malum 611.a 613.d
ſingultus ſenioribus nimium purgatis accedens, non bonum eſt 614.g
ſingultus fit à repletione, aut euacuatione 612.b
cum Singultu uocis interceptiones, peßimæ ſunt 628.b
ſingultum quæ iudicent 631.a
in Singultu ac ſpiritu, delyrium, lethale 653.d
à Singultu detento, ſternutationes accedentes, ſoluunt ſingultum 612.e
ſitis, in acuto morbo, præter rationem ſoluta, malum 652.b 629.d
ſitis intus relicta 533.d
ſitim non habere, ſignum bonum: contra, malum 622.e
ſitim ac repentinam repletionem inducit panis calidus 575.b
ſine Siti eſſe, tum in pleuritide, tum in omnibus circa pulmonem morbis, bonum 566.b
ſiti correptis cibi & labores detrahendi, uinum uero aquoſum & frigidißimũ exhibendum 50.e
ſiticuloſi non ualde in febribus ardẽtibus ſunt, quibus plerũq; tuſſes ſiccæ, parũ irritantes 607.d
ſiticuloſis lac dare, malum 611.b
non Sitire faciunt, continere os, tacere, uẽtum cum potu frigidũ inducere 536.f
qui non Sitiunt in medicamentorum potionibus dum purgantur, non ceßant priuſquam ſitierint 606.g
ſmegma ad caput exulceratum, ex uini fece, glandis cortice, & nitro 239.b
ſolanũ frigefacit, & ſemẽ in ſomnis effundere non permittit 173.b
ſol aquas illuſtrat ac caſtigat 131.a
ſol & ignis ſiccant, propterea quod cum calida ſint & ſicca, humiditatẽ ex corpore trahunt 176.e
ſolẽ aliquid pati uidere, quid et quos morbos ſignificet 191.d
ſolem, Lunam, aſtra, in ſomnis pura atq; agilia ſoluto more uidere, ſingula bona ſunt 191.b
ſolitudo Scythica 139.a
ſolſtitium æſtiuum 804.e
ſolſtitium hyemale 803.d
ſolſtitia utraq; in exhibendis pharmacis periculoſa 136.e
ſomnus multus, in faucibus exaſperatis, cũ uẽtris murmure, et frontis doloribus, &c. conuulſorius 631.d
ſomnus nocturnam ſitim ſedans, bonum 610.e
ſomnus turbulentus & uigiliæ cum oculorũ rectitudine & motu ueloce, in morbo acuto, nihil boni 659.e
ſomnus uiſceribus prodeſt 538.e
ubi Somnus delyriũ ſedat, bonũ eſt 602.f
ſomnus, uigilia, utraq; modum excedẽtia, malum 602.f 615.c
ſomnus quandoq; dolorem capitis ſoluit 657.a
ſomnus meridianus quibus æſtate conferat 164.b
ſomnus in quo morbo laborem facit, mortale: ſi uero ſomnus profit, non lethale 602.e
per Somnum, actio ſenſuũ libera 193.b
per Somnũ, anima corporis munia ſubit 190.g
ſomni in repletionis principijs longi ac dulces, & quando iucundi eſſe deſinãt 184.e.f
ſomni profundi non turbulenti, firmam in morbis acutis indicationem ſignificant. Turbulenti uero cum dolore corporis, inconſtantes ſunt 656.e.f
ſomni ieiunum attenuãt & frigefaciunt, ſi non longi fuerint, præſentem humiditatẽ euacuantes. Qui uero magis calfaciunt, colliquant carnem, & corpus diffundentes exoluũt, ac debiles faciũt. à cibo uero ſumpto calfacientes humectãt, alimentum in corpus diffundẽtes. à matutinis aũt deambulationibus ſomnus maxime ſiccat 176.f
ex Somno ſudor multus, citra manifeſtam cauſam fiens, corpus multo alimento uti ſignificat, &c. 607.b
ſomno ſanguis frigeſit 149.a
ſomnus longior cõducit ijs qui poſtridie cibos eructant 49.d
ſomni ſoporoſi, pernicioſi 657.e
ſomni hyeme & uere longißimi 601.d
quæ in Somnis exacerbantur, & quibus extremæ partes perfrigerãtur, & mẽs turbatur, & alia quæ circa ſomnum fiunt, eiuſmodi: & quib. cõtraria 541.d
ſomniculoſi ut plurimũ ſunt pueri, qui dũ ſugunt multum lactis adſumunt 91.d
ſomniculoſi in febre ſunt, qui ſepe cruenta ac cruda per aluum egerunt 91.c
ſomnolenti ac ſingultiẽtes fiunt, nono mẽſe, quibus capitis dolor cum ſedis, &c. ex quibus ſoluta uoce, in integrum reſtituuntur 656.b
ſomnia uenerea ex humido in corpore diffuſo & calfacto (ſiue labore, ſiue alia cauſa) contingunt 51.b
de alijs Somniorum generibus ſanitatem ſignificantibus 193.b
ſomniorũ iudicia ſeu præſagia, quanti momenti 190.g
ſomniorum interpretum error ac ignorãtia 190.b
ſonitus in auribus & tinnitus in acutis, lethale 658.e
ſonitus aurium cum uiſus hebetudine, & narium grauedine, mẽtem emouet, & ſanguinem profundit 658.e
in Sonitibus in faucibus, dolores ad infernas partes, toleratu faciles 632.e
ſopor num ubiq; malus? 630.e 657.b
quibus ſopor fit ſpumoſis prodeuntibus, his febris exacerbatur acuta 631.a
cum Sopore anxioſo lumborũ dolor malus eſt 663.c (657.c
ſoporoſi, num aliquid cõuulſorij habent?
ſoporoſi in principijs fiẽtes, cum capitis, lumborum, colli, præcordij dolore, uigilantes, num phrenitici fiunt? 657.b

ſoporoſi ab initio exudantes, urinis concoctis ardentes, uerum citra iudicationem perfrigeſcẽtes, & breui rurſus ardentes, torpidi, ſoporoſi, conuulſi, perniciosè habent 657.b.c
ſoporoſi, anxioſi, præcordium dolentes, parum uomentes, abſceſſus iuxta aurẽ habent 657.c
ſoporoſis torpefactis liquida egeſtio, peſſima eſt 677.d
ſoporoſis, delaſſatis, ſurdis factis, aluo erumpente, ſi rubicunda egeſta fuerint, circa iudicationem, proſunt 657.c
ſoporoſa, anxioſa, doloroſa præcordia, frequenter parum ſpuentia, tumores circa aurem habent 657.c
ſoporoſa, anxioſa, præcordia dolẽtia, uomitoria parua ſymptomata, in his abſceſſus iuxta aures oboriuntur 634.g
ſorba, meſpila, corna, & quecũq; alia huius generis poma aluum ſiſtunt, & acerba ſunt 174.e
ſorbitiones, febrientium, & non febrientium 303.b.c
ſorbitionibus ptiſanæ in morbis acutis quando utendum 575.d 576.e & 577.d
ſorbitiones quatenus primis dieb. in morbis acutis dandæ 575.d
ſorbitiones cibos ſufficientes conficientibus non ſunt dandæ, cibum enim excludunt 304.e
ſorbitiones in febribus quando dandæ 584.f
ſorbitiones dulces ad ſputum ſurſum excreandum conducunt 267.c.d
ſorbitiones ſi non ſuppurgata aluo dederis, lædes: & quãto plures dederis, magis lædes 615.e
ſorbitiones inconuenientes morbis incrementa præbent 19.c
ſorbitiones, & pituitã, tetano laborãtes, morituri per nares reuomunt 265.d
ſorbitiones debilibus poſt cibum dandæ 304.f
ſorbitiones in omnibus morbis dandæ 303.b
ſorbitiones ex alica & ptiſana fortiores 304.e
ſorbitionum inuẽto naturæ imbecilliores initium dederunt 19.b.c
ex Sorbitionibus (ut ſunt ptiſana, miliũ, farina, aut alica) quaſcũq; ad ſeceſſum dederis, tenues, percoctas, ac dulciores potius quàm ſalſiores aut calidiores propinabis. Quas uero ad robur aut refocillationẽ, craßiores, pinguiores, & moderate coctas 303.b.c
ſordes ſiccæ ualde doloroſæ ſunt, ſed cito indicantur, ſi non uulnus acceperit oculus 644.g
ſordes officinæ fullonum in ſuffitu 417.a
quibus Specillum à pure coloratur, uelut ab igne, plerunq; pereunt 668.f
ſpecillum, contuſiones ac fiſſuras non explorat 683.d
ſpicilli ſtannei & plumbei in corrigendis uteris uſus 86.g
ſpectra falſo imaginata, multis (magis tamen mulieribus quàm uiris, & uirginibus his etiã magis) mortis cauſa fuerunt 339.c
ſpiculo retrorſum infra collum percuſſus 525.b
ſpina gibba ex caſu 735.d
ſpina dorſi, magis frigida aggrauatur 200.e.f
ſpinæ Aegyptiæ fructus 354.b
ſpinæ concußio uehemens 740.b
ſpinæ diſtortionem, ac ſpirandi difficultatem ſanguinis fluxio ſoluit 663.a
ſpinæ dolor, ex calore à cerebro 236.b
ſpinæ uertebrarum numerus 803.a
ſpinæ obliquatio multifaria 738.f
ſpinæ medulla ægrotans 644.e
ſpinæ medulla maxime reſiccatur, cum uenulæ ad medullã tendentes fuerint obturatæ, itemq; ex cerebro acceſſus 317.a
de Spinæ natura 101.e
ſpinalis medulla neq; multum pinguis neque glutinoſi habet, & ſola membranas habet, quas alia medulla non habet 71.a
ſpinæ dorſi cognitio in omnibus morbis multũ, in gibboſis uero plurimum momenti habet 736.b
in Spinam, uelut formicas de capite deſcẽdere, uideri 252.f.g
in Spinalem medullam per uenas, ex capite fluxiones 99.a
ſpinali medulla ſauciatus moritur 220.e
ſpinali medullæ frigida inimica 609.c
ſpirandi difficultas in fluxu rubro 415.b
ſpirandi difficultates ſenibus accidunt 605.d
ſpirandi difficultas in febre non intermittente, lethalis 607.d
ſpirandi difficultas interdum à gibbo 735.a
ſpirandi difficultatem ut plurimum inducunt ulcera proſerpentia circa fauces grauiora & magis acuta 91.d
ſpirandi difficultas unde 106.e
cum Spirandi difficultate & lateris punctura inteſtinorũ leuitates in tabẽ deſinunt 670.g
ſpirandi difficultatẽ potus uberior inducit 637.c.d
ſpirandi difficultatem & ſpinæ diſtortionem ſanguinis fluxio ſoluit 663.a
ſpiratio longa, medela aßiduarum oſcitationum 488.e
ſpiratio breuis, nõ potantibus, & uix potantibus medetur 488.e
ſpirationem erecta ceruice inducunt, anginæ, quæ neq; in faucibus cõſpicuum quidquam faciunt, neq; in ceruice, uerum plurimum dolorem exhibent 625.a
ſpirationem bonam & facilem, ualde magnam uim habere ad ſalutem in omnibus acutis morbis, putare cõuenit, qui cum febribus ſunt, & in quadraginta diebus iudicantur 618.g
ſpiritus corpus breui implent 148.b
quibus Spiritus uelut contrahente quodam in fine fiat, uide Vox ſtrangulatoria 661.a
ſpiritus denſus dolorem ſignificat, aut inflammationem in locis ſupra ſeptum tranſuerſum. Qui uero magnus exſpiratur, & per multum temporis interuallum, delyrium 618.g
ſi Spiritus frigidus è naſo & ore exſpiretur, ualde iam pernicioſus eſt 618.g
ſpiritus frigidus quidem, lethalis eſt: lethalis autem eſt, & febriculoſus, & fuliginoſus 660.b
ſpiritus magnus in bilioſis febribus acutis, cum præcordij intenſione iuxta aurem abſceſſum facit 655.a 662.f
ſpiritus offendens in febribus, malum 608.f
ſpiritus qui denſus quidem & paruus eſt, inflammationem & dolorem in locis principalibus ſignificat 660.b
ſpiritus qui cum ſuſpirijs extra feruntur, & colliquatio præter rationem in uterum geſtantibus, abortum facit 673.b
ſpiritus magnus, & per multum tempus, delyrium aut conuulſionem ſignificat 660.b
ſpiritus quid in corporibus, & quid extra uocetur, & quantum alijs commodet 145.b
ſpiritus rarus & magnus 475.e
ſpiritus omnis ab aqua 64.f
ſpiritus extendens, & urgens, & obſcurus, & dupla intro reuocatio, uelut ſuperinſpirantibus, lethalis 660.b
quibus Spiritus retrahitur, & uox ſtrangulatoria eſt, & uertebra intro conſidet, his in fine uelut contrahente quodam ſpiritus fit 630.b 661.a
in Spiritu & ſudore delyrium, lethale eſt 653.d
ſpiritus detentio, meatus diſparare, & cutem attenuare, & humiditatem ſub cutem extrudere poteſt. 178.e

ſpiritus

ſpiritus tranſitus extra ac intro iuxta genituræ medium per pelliculam 56.b & 57.a
ſpiritus, hyemis et æſtatis cauſa. Quin & ſolis, & lunæ, & aſtrorum omniū curſus per ſpiritum procedunt 145.b.c
ſpiritus omnium quæ corpori accidunt, author & dominus 145.b
ſpiritus, alimenti principium 198.f
ſpiritus cum alimentis intra corpus aſſumitur 146.g
ſpiritus primū in cerebrum attractus, per reliquum corpus diſtribuitur: nō uice uerſa 216.h
ſpiritus, ueluti his qui ſtrangulantur præ manibus expoſitus, in uocis interceptione, malus eſt 628.h
ſpirituum malignorum qualitas 533.c
quibus magnum & frequētem Spiritum habētibus, morbus regius & febres acutæ cum præcordijs duris perfrigeratæ ſunt, num his abſceſſus magni ad aures conſiſtunt? 634.g
ſpiritum nunquam conſiſtere 211.d
ſpiritum emittunt, quæcunq; calfiunt, & alium frigidum uiciſſim eius loco attrahunt, &c. 56.g h
ex Spiritu, ſeu aere, omnes morbos oriri 145.c d
ſpiritu omnia repleta 145.b
ſine Spiritu aut aeris ui, nihil eſſe aut fieri eodem
ſpirituum per terram (utpote leuem ac raram exiſtentem) exhalatio, ipſi frigiditatem inducit 64.f.g
ſpiratio bona in omnibus morbis, qui cū febre acuta ſunt, et in quadraginta diebus iudicantur, magnum momentum ad ſalutem habet 660.b
ſpirantes difficulter, ex putredine, multa cruda educentes in tabe, perniciose habent 669.c
bene Spirare, tum in pleuritide, tum in omnibus circa pulmonem morbis, bonum 666.b
bene Spirare, ſignum bonum: ſpiritus uero magnus & denſus, malum 622.e
ſplen unde aquoſus fiat 391.d
ſplen ex iiſdem augeſcit, & corpus contabeſcit 119.a
ſplen eleuatus 475.c 534.b
ſplen & caput cur morbis maxime obnoxia 279.b
ſplen et caput partes maxime cauæ 275.a
ſplen magnus natura 535.b
ſplen durus non ſuperne, inferne, rotundus, latus, craſſus, tenuis longus, minus capitis grauedine laborant 534.b
ſplen aquæ ſeu atræ bilis fons eſt 275.a
ſplen quibus deorſum uergit, pedes et manus, & genua calida ſunt: naſus & aures, ſemper frigida 534.b
ſplenis dolor unde, & qua ratione ſedetur 277.c
ſplenis ex calido & glutinoſo, concluſis, generatio 72.e
ſplenis aucti curatio 119.a.b
ad Splenis dolorem uehementem 566.g
ſplenis uſtio 327.d 328.c.f
de primo Splenis morbo, bile à ſole commota & in ipſum attracta 326.g
ſplenis ſuppurati cauſa ac curatio 298.b
ſplenem attenuantia 327.a
ex Splene febris 513.d 514.c
ex Splene uenæ deorſum tendentes multæ 277.c
de Splene aucto 119.a
in Splene magno ex dextris ſanguinem erumpere malum eſt. Circa præcordia eodem modo ſe res habet 663.d
in Splene floreſcente cruſtarum circa umbilicum, & in ipſo uſtarum uſus 119.b
ſplenes magni ac pleni, ex aquis lacuſtribus 131.d
ſplenes parui ad præcordia extenti, & ad manum ſubmurmurantes 508.e.f
ſplenicæ ſunt in febribus longis, tenuibus, erroneis urinarum tenuium mictiones 676.b 677.a
ſplenicus ex morbo regio nigro 246.g
ſplenicus & uitiati coloris 565.d
ſplenicum ne purges neque ſuccis, neque lacte, neque ſero, ſed eo quod modicum ingeſtum multum educet, purgabis 254.f
quicunq; Splenici à dyſenteria corripiuntur, his longa accedēte dyſenteria, aut hydrops accedit, aut inteſtinorum leuitas, & pereunt 613.a 670.f
ſplenici aliquantum fiunt, ſi æſtas biliosa fiat, & bilis aucta intus relinquatur 206.f
ſplenici quidam quibus pharmacorū potiones nihil proficiūt, iis morbus in hydropem degenerat 298.b
ſplenicis dyſenteria accedens, bonum. quicunq; podagrici morbi fiunt, hi ſedata inflāmatione in quadraginta diebus reſtituuntur 613.a 595.b
ſplendor omnis per quem oculi offenduntur, fugiendus, nō ipſis medētibus, ſed ægrotantibus 28.h
ſplenorum, longitudo, latitudo, multitudo, craßitudo 692.f
ſplenia uino imbuta in ulcerum deligatione 707.a
ſpongia combuſta ad fluxum muliebrem cohibendum 443.a
ſpuma in comitialibus ex ore prodit ex pulmone. Quum enim ſpiritus nō ingrediatur in ipſum, ſpumeſcit, & ebullit uelut moriens 213.a
ſpuma circa os in ſtrangulatis aut ſuffocatis: Vide, ex his qui Strangulantur, &c.
ſpuma mala eſt 533.a
ſpuma in ſacro morbo, unde 149.c.d
ſpumoſæ mictiones unà cum animi deliquio, conuulſoriæ ſunt 632.e
qui Spumoſum ſanguinem uomunt, dolore infra ſeptum tranſuerſum non exiſtente, de pulmone uomunt: & quibus quidem magna in ipſo uena rumpitur, multum uomunt, & in periculo uerſantur. Quibus uero minor, minus educunt, & ſecuriores ſunt 669.a.b
ſpumoſorum ſputus 537.a
ſpumoſa florulentia in bilioſis meracis alui egeſtionibus mala, &c. 628.h
in Spuentibus impedimenta 536 g
ſputatio cruenta non feculenta, mulieribus quibus ex febribus dolor mammarum fit, ſoluit dolores 674.g
ſputatio in phreniticis frequens, mala 628.g
ſputationes penitus purulentæ in principio pleuriticis: uide, Pleuritici 665.d
ſputationes in phreniticis cum perfrigeratione nigræ reuomuntur 629.a
ſputum facile tußiendo reijcere, ſignum bonum: contra, malum 622.e
ſputum ita meracum ut etiam nigrum appareat, hoc ipſum deterius eſt quàm uiride ualde aut pallidum aut ſpumoſum 621.d
ſputum in pleuriticis: Vide, in Pleuriticis ſi ſputum
ad Sputum, ſi unum aliquod ex ſignis malis acceſſerit, peribit utiq; homo priuſquam ad decimumquartum diem peruenerit 622.e
ſputū in tabidis, ex puris ſputo ſuppreſſum, mors 613.d
ſputum flauum, ſanguine permixtum non multo, ſi in pulmonis inflammatione, in principio morbi reijciatur, ſalutare eſt, & ualde prodeſt. Si uero ſeptimo die, aut poſterius, minus ſecurum eſt 621.d
ſputum tabidorum 640.f
ſputum flauum meracum, periculoſum eſt: & album ac uiſcoſum, & rotundum, inutile eſt 621.e
ſputum quod uiride eſt ualde. Itemq; pallidum & quod ſpumoſum, malum 621.c
ſputum in omnib. doloribus, qui circa pulmonem & coſtas fiūt, cito ac facile ex

ſpui conuenit, & flauum ſputo ualde permixtũ apparere. Si enim longe poſtea poſt principium doloris exſpuerit quod flauũ eſt aut fuluũ, aut quod mul tam tuſsim inducit, & non ualde permixtum eſt, deterius eſt 621.c
ſputum multum cruentum, ſiue ſubputridum, ſiue biliosum meracũ, in hepaticis, pernicioſum eſt 669.c
ſputum tabidorum in igne grauem nidorem olens, & capilli de capite fluẽtes, lethale 669.b
ſputum facile educere, tum in pleuritide, tum in omnibus circa pulmonem morbis, bonum 666.g.b
ſputum omne non ſoluens dolorem, malum 666.g
ſputum in pleuriticis tertia die maturari, ac exſpui incipiens, citiores ſolutiones facit: uerum poſterius tardiores 666.e
ſputum quodcunq; tuſsiendo à tabidis reiectum ac prunis iniectum male olet, & capilli de capite defluunt, lethale 609.b
ſputum magis educit uinum dulce, quàm alterũ: & quibus quidem ſiticuloſum eſt dum bibitur, his minus quàm alterum uinum educit 578.e
ſputum, quatenus aquæ potus educat 580.e
ad Sputum ſurſum exſcreandum, ſorbitiones dulces conducunt 267.c.d
ſputi exſcreatiões in febre, liuidæ, nigræ, bilioſæ, ſi quidem ſupprimantur, malæ ſunt: ſecedentes uero pro ratione, utiles 660.e
ſputi in pectore pleuritici ſtrepitus multus & facies triſtis, &c. uide, in Pectore pleuriticorum ſtrepitus
ſputi copiam in pulmone dolor circa uentrem & clauiculam ſignificat 651.d
ſputi purgationes, cur iunioribus difficiliores 229.c.d
in Sputo bilioſo lateris dolor præter rationem euaneſcens, pernicioſus 668.g
ſputa craſſa & non olentia, capitis dolorem ſoluunt 657.a
ſputa in angina, uiſcoſa, craſſa, ualde alba, quæ uiolenter educũtur, mala ſunt, &c. 665.c.d
ſputa defluentia febricitanti in ſudore, leuia ſunt 632.g
ſputa omnia mala ſunt, quæ dolorem non ſedant: peſsima uero ſunt nigra uelut deſcriptum eſt. Quæ uero dolorem ſedant, omnium optima exiſtunt 621.d
ſputa ſuppreſſa in tabeſcentibus, mentem ad nugas garriendas emouẽt. His ſpes eſt hæmorrhoidẽ apparere poſſe 669.b
ſputa uiſcoſa cum raucedine, ſalſuginoſa, mala, &c. 668.g
ſputa quæ in pleuriticis ſint pnicioſa: uide, qui ex Pleuriticis exſpuunt, &c.
ſputa gracilium ſubarida in anginis, malum 665.e
ſputa quandoq; ori influunt, lumbricis latis ad hepar aſsilientibus 288.f
ſputa in pleuriticis ac peripneumonicis qualia eſſe debeant, item quæ bona, & quæ mala 666.f
ſputa matura ſunt, quum ſimilia fuerint puri 587.d
ſputa ſubarida frequẽtia, ex angina, cum tuſsi, lateris dolorem inducẽtia, pernicioſa, &c. 665.d
ſputa peripneumonicis quibuſdam bilioſa, quum deſinere nolunt. Valde flaua, breuia fiunt 516.b
ſputa rotunda mentẽ emouẽt, uelut illi in Plinthio: huic ſanguis ex ſiniſtra nare erupit: & ſolutus eſt quinto die 539.c
quibus Sputa ſalſuginoſa, ac tuſsis ſupprimuntur, his corpus uelut à puſtulis rubeſcit. Verum ante obitum exaſperatur 660.e
quibus Sputa uaria in pleuritide ſtatim ab initio, & dolores ualde acuti fiunt, hi tertia die moriuntur 269.a
ſputorũ graueolentiæ quũ ſuppuratos mitius habẽtes ſequũtur, eos recidiua occidit 668.f
ex Sputis bilioſis, lateris dolor 631.b
ſqualliditas, mala eſt 533.a
ſquamæ mingenti odore graui, ueſicã exulceratam ſignificat 608.h
ſtatuarij 158.h
ſtellæ marinæ nigræ 351.d
ſtercus columbinum 442.f
ſtercus exiguum & uiſcoſum, ac albũ, aut quod ſubpallidum, aut ſubuiride, ac leue, malum 620.g
ſtercus educturus, pharmacum nullum bibat 452.g
ſtercus in ſanocorpore, ſecundo die à ſumto cibo prodit 283.b
quibus Stercus per pulſationis uenarũ uehemẽtiam, derepente per aluũ ſecedit, lethale eſt 665.b
ſtercus uomentes 188.g
ſtercus ualde aquoſum, aut album, aut pallidum, aut uiride, aut uehementer rufum, aut ſpumoſum egerere, hæc omnia mala ſunt 620.g
ſtercus in comitialibus ſubit, dum uiolenter ſuffocatur. Suffocatur autem, hepate & uentre ſurſum ad ſeptum tranſuerſum irruentibus, & ſtomacho uentris concluſo 213.a
ſtercora uaria diuturniora ſunt, nihilo minus autem pernicioſa. Sũt autem talia, ramentoſa, & bilioſa, & cruenta, & praſina, & nigra, aliquando ſimul inter ſe exeuntia, aliquando particulatim 620.g
ſtercora nigra, aut pinguia, aut liuida, aut æruginoſa, & male olentia, lethalia ſunt 620.g
ſtercora per aluum expellentia 592.b
ſteriles ex magnis in uteris ulceribus 371.b
ſteriles ex uteris ad medium limborũ progreſsis 346.f.g
ſteriles ex uteris adglutinatis 343.d & 344.e
ſteriles ex uteris ad coxam decumbentibus 429.b.c
ad Sterilem purgandam 410.g
ſterilibus non pariẽtibus, ſanguinis uomitus ad conceptionem prodeſt 674.g
ſterilitas ex uterorum complicatione 344.e.f
ſterilitas ex uenarum retro aures inciſione 141.a.b
ſterilitatis in uiris cauſæ quæ 611.b
ſternutatio fit ex capite, percaleſcente cerebro, aut uacuo, quod eſt in capite p humeſcente: aer enim qui intus eſt, foras erumpit. Strepitum autẽ ædit quia tranſitus eſt ipſi per anguſtum 614.b
ſternutatio ſuperueniens, ſingultu fatigante liberat 612.e
ſternutatiões et grauedines in morbis circa pulmonem, & anteceſsiſſe, & ſuccedere, malum eſt. Reliquis autem ſternutatio non incommoda eſt 667.b
ſternutationes in morbis lethaliſsimis proſunt, exceptis pulmonis morbis 621.d
ſternutatorium ſecundas expellit 610.b
ſtillatio de naribus in lateris dolore, mala eſt 668.f
ſtolidi naſcuntur, ſi in aliqua anima defectuoſiorẽ uim ignis accipiat quàm aqua 163.d
ſtomachus palmos habet quinq; 803.a
ſtomachi ſiue gulæ generatio 70.g
ſtrangulatio in uterorum dolore 448.b
ſtrangulatis ab utero conuulſiones anteà non cognitæ, faciles ſunt 664.g
ſtrangulationes ex menſibus, &c. ſuppurationem faciunt 673.d
ex his qui Strangulantur & ſubmerguntur, nondum autem mortui ſunt, nõ reconualeſcũt, quibus ſpuma circa os fuerit 603.e
ſtranguriæ pueris grandiuſculis fiunt 605.e

ſtatum

ſtratum durius, attenuandi uim habet 181.b
ſtrepitus de humeris in ſuppuratis concuſsis: uide, Suppurati dum concutiuntur 669.a
ſtrepitus ſputi multus, etc. in pectore pleuriticorum 666.f
ſtrepitus ac ſonitus ex flatibus in cauis ac amplis partibus, uelut uentre ac pectore fieri ſolent 27.a
ſtrepitus et odores, maximi uini, circa ægros fugiendi ac tranſmutandi 34.g
ſtrumæ pueris grandiuſculis fiunt 605.b
ſtrumæ poſt annum quadrageſimum ſecũdum & ſexageſimum tertium non fiunt 673.a
ſtrumarum, peſsimi colli morbi, generatio unde 97.d
ſtudiorum humanorum uanitas 785.d
ſtupor ex plaga in caput, malum 613.d
quòd Stupor attonitus ſeu ſyderatio à flatibus, & quomodo fiat 148.b
ſtuporis detentio 631.a
ſtupore detenti, opiſthotono corripiuntur 630.b
ſtupida, modo non morboſo, abſq; febre 516.e
ſtupefactoria ſunt, quæ conuulſorio modo exacerbantur 654.f
ſtupidus eſt, cui uena in cubito quieuerit 491.b.c
ſubblæſus 551.d
ſubſidentiæ urinæ craſsiores polentæ partes referentes in febribus longum morbum ſignificant 614.e
ſubdititium párere nequeunti, quæ prius peperit 400.b
ſubdititium, puerperij purgamẽta melius purgans 402.g
ſubdititium, partum accelerans parienti 401.d 402.e
ſubdititium ad conceptũ 364.b 401.c
ſubdititium quod uterum ualde aperire poteſt, cum concluſus eſt, & concipere nequit, & ad aquam expurgandam 401.c.d
ſubdititium, cõceptum impediens 401.d
ſubdititium uterorum 463.a
ſubdititium, quod ſecundam relictam educit 403.b
ſubdititium medicamentum 89.b
ſubdititium 439.d
ſubdititium purgans, & molliens 89.b
ſubdititia omnis generis, purgare potentia 88.g
ſubdititia purgatoria, ſi potiones nõ purgarint 410.f
ſubdititia ad fluxum rubrum 444.f
ſubdititia, mẽſes & puerperij purgamẽta & aquam ducentia 350.g
ſubdititia, ſi catapotia non purgarint 399.c.d
ſubdititia acris ſanguinẽ ducentia 399.d
ſubdititia, uteros purgãtia, & aquam ducentia 365.c.d
ſubdititia mollia quæ aquã ducũt, & mucos & pelliculas, & non exulcerant 447.b
ſubſidentia urinæ rubra, in febre erronea 477.d
ſubſoporati, morbo regio affecti, non ualde ſentientes, quibus ſingultus, his aluus erumpit, fortaſsis & ſuppreſſa eſt. Hi exoluuntur 634.e
ſubligationes linteorum duæ 692.f
ſublienoſus & capite grauatus 502.b
ſubliuida, à uentre, ſuſpecta 631.d
ſucceſſuũ fortunæ magnitudo, periculoſa 787.b
ſudor optimus quidem eſt, qui febrem in die iudicatorio ſoluit: commodus autẽ eſt qui leuat: frigidus uero, & circa caput ſolum ac collum fiens, malus eſt 675.b
ubi in corpore Sudor eſt, illic morbũ eſſe declarat 607.b
ſudor in his quibus lumborum dolor diutinus, cũ ardore faſtidioſo ac nauſeabundo, malus 629.c
ſudor multus cum febribus acutis fiẽs, malus 629.d
ſudor febricitanti oboriens, febre non intermittente, malum. Moram enim trahit morbus, & multam humiditatem ſignificat 607.d
ſudor multus intemperatè fiens ſano, morbum ſignificat, æſtate minorem, hyeme maiorem 595.d
ſudor cur quandoq; calidus, quandoq; frigidus 230.b
ſudor multus ex ſomno citra manifeſtam cauſam fiens, corpus multo alimẽto uti ſignificat. Si uero cibum non capienti hoc fiat, ſignificat, quod euacuatione opus habet 607.b
ſudor multus, frigidus aut calidus, ſemper fluens: frigidus maiorem, calidus minorem morbum ſignificat 230.b. 607.b
ſudores in ſomnis, quibus boni 661.b
ſudor multus, calidus aut frigidus, ſemper fluens, humorem abducere oportere ſignificat. forti quidẽ ſuperne, debili uero inferne 615.b
ſudor octaua die in febre continua 545.d
ſudor in ſyderatis ex ſpiritus ægra latione accedens, lethale. Rurſus autẽ in his ipſis ſi febris accedat, ſolutio fit 670.b
ſudor frigidus in febre quidẽ acuta, lethalis eſt: in mitiore uero diuturnitatẽ ſignificat 595.c.d 675.b
ſudor unà cum febre fiẽs in acuto morbo, malus eſt 675.b
ſudoris ante febres in corpore generatio, unde 147.b
ſudoris in febrientibus cauſæ 230.g
ſudorem frigidum excludunt, quibus nigra per aluum prodeunt 678.f
ſudorem futurum indicat urina ualde tenuis ſi denſa fiat: iam uero factum, ſpumoſa in ſeipſam conſidens 676.f
in Sudore ſputa defluentia febricitanti, leuia ſunt. Num ad dies aliquot alui humectantur? arbitror. Num bis ad articulos abſceſſus fiet? 632.g
in Sudore & ſpiritu, delyrium, lethale 653.d
cum Sudore moriũtur, quibus cutis laxa ac rara 611.d
ſine Sudore moriũtur quibus cutis arida ac dura circumtenditur eod.
ſudore leuari, plurimis in faucium ſonitibus frequentibus, bonum 632.e
ex Sudore horror, non bonum 613.c
ſudores febricitanti ſi inceperint, boni ſunt tertia die, & quinta, & ſeptima, & nona, & undecima, et decimaquarta, & decimaſeptima, & uigeſimaprima, & uigeſima ſeptima, & trigeſima prima, & trigeſimaquarta. Hi enim ſudores morbos iudicant. Qui uero non ſic fiunt, dolorem ſignificant, & longitudinem morbi, & recidiuas 607.a
ſudores frigidi cum acuta quidem febre fientes, mortem ſignificant: cum mitiori uero, morbi longitudinem 607.b
ſudores in diebus iudicatorijs fientes, uehementes, & ueloces periculoſi ſunt, qui expelluntur ex fronte uelut guttæ, & aquæ ſalientes, & frigidi ualde ac multi. Neceſſe eſt enim talem ſudorem prodire cum uiolentia & doloris exceſſu, ac expreſsione diuturna 616.e
ſudores peſsimi ſunt frigidi, et circa ceruicem fientes. Hi enim mortes & morborum longitudinem præſignant 595.c
ſudores in febribus multos expectare oportet, cum æſtas fit ueri ſimilis 604.f
ſudores, morbos ægre aut facile iudicandos, item breues, aut longos oſtendunt 601.c
ſudores æſtate accidunt 605.b
ſudores milioformes, & ſolum circa collũ fientes, mali ſunt 618.b
ſudantes ex perfrigeratione recaleſcẽtes, malum eſt 630.e
ſudores, per coalitũ in nobis calorẽ ac ciborũ ac potuũ acrimoniã diffuſi, morbos oſtendere poſſunt 15.d
ſudores febricitãtũ ſi fiãt tertio die et quinto, &

to & ſeptimo & nono et undecimo et decimoquarto, & uigeſimoprimo, & trigeſimoprimo, hi ſudores morbos iudicant. Qui uero nō ſic fiunt, dolores ſignificant 594.b
ſudores optimi ſunt & celerrime febrem ſedant, qui in iudicatorijs diebus fiũt, & febrem perfecte ſummouent. Boni quoq; ſunt, qui per totum corpus fientes, hominem facilius morbum ferre faciunt. Qui uero nihil horum faciunt, incommodi ſunt 618.b
ſudores omnes abeuntes ſiccant & attenuant, humore ex corpore deficiente 176.e
ſudores frigidi febricitãti accedentes, longam febrem ſignificant 595.d
ſudores aliqui propter corporum exolutionem, aliqui propter inflãmationis uigorem fiunt 618.b
ſudores non febrientibus cum colore circa faciem bono, ſtercora uetuſta ſubeſſe ſignificãt, aut uictus rationẽ inordinatam 658.b 659.a
ſudores peſsimi ſunt frigidi, & tantum circa caput & faciem fientes, et circa ceruicem: hi enim cũ acuta quidem febre mortem præſignificant: cum mitiore uero, longitudinem morbi 618.b
ſudores, qui cum guttis fiũt, et euaporãt, boni ſunt 618.b
ſudores in ſomnis, iu faucium ſonitib. frequentibus, boni 632.e
ſuffitus ad uteros 363.a.b
ſuffitus ad fluxus mulierum 443.d
ſuffitus ex ordei paleis, & phocæ adipe 354.f
ſuffitus ad uteros 354.e 417.a
ſuffitus ex lana accenſa 445.e
ſuffimentum expulſoriũ, quod & ſanguinem uentris expellere poteſt 405.b
ſuffimentum ex cornu, funiculo lucernario, & phocæ adipe 348.g
ſuffimẽta ad os uteri hians aut diſtortum 87.c.d
ſuffocatio iu mulieribus unde, & quibus frequenter accidat 373.d
ſuffocatio ex mammarum ablatione conſequitur 99.d
ſuffocationes 462.b
ſuffocatio in acutis, ægris attenuatis, perniciosa 652.b
ſuffocatio repentina in febre occupato, tumore non exiſtente in faucibus, lethalis 607.a
ſuffocatio in dentium ſtridore, ualde mala 629.d
ſuffocari derepente & deglutire non poſſe citra tumorem, in febribus, malum 661.b
ſuffocatæ pharmacum purgans louge poſtea datum, per ſeceſſum exiuit 524.e
ſuffocationẽ uehementẽ, & ſpirandi difficultatem inducũt anginæ, quæ neq; in collo ueq; in faucibus quicquã conſpicuum faciunt 665.a
ſugillationũ, contuſionum, &c. cum effuſione ſanguinis, deligatio 693.c.d
ſugentes pueri qui nõ probe alũtur, macilẽti fiũt, & ægre uires recolligũt 91.d
ſugentes, qui multum lactis adſumunt, ut plurimum ſomniculoſi ſunt eod.
qui dum Sugunt, interim cibum aſſumũt, facilius ablactationem ferunt 91.c
ſuillæ carnes robur quidem magis quàm caprinæ corpori inducunt, multum autem aluo ſecedunt: propterea quod tenues & modici ſanguinis uenas ſues habent, carnem uero multam 170.h
ſuillæ carnes optimæ ſunt omnium carnium. Sed præſtant etiam ex his quæ nõ uehementer pingues ſunt, neq; tenues, neq; ueteris uictimæ ætatem habent 590.e
ſupercilium in febre non intermittente diſtortum, mortem propinquam eſſe ſignificat 607.d
de Supercilio tenuis diſcedentia: Vide, in Dentium dolore
ſuperfœtatio quomodo fiat 161.b
ſuperfœtatio, quadrageſimo poſt partũ die, excidens 520.e
ſuperfœtatio noudum partium diſcriminationem habens, nou intumeſcit, ſed dureſcit douec excidat 82.g.h
ſi Superni loci turgẽt q ſunt circa caput, ulcerum purgatio, uomitus, hydrops hæc ſoluunt 492.g
quicquid Supernarum partium doluerit, dolor ad coxas, aut ad genua, & anhelatio fiens, omnia hæc ſoluit 492.g.h
ſuperalbidæ mulieres, humidiores ſunt, ac fluidiores 415.c
quibus circa Supernam partem, et inteſtinum tenue dolores pertinaces ex menſibus aluos humectant, aliquantum cibos auerſantur, &c. 673.b
ſupinum iacere, & manus, & collum, et crura extenta habere, minus bonum eſt 618.e
ſuppurgandi ſunt uentres in morbis, ubi purgãda matura fuerint. Inferni quidẽ, ubi conſidiſſe uideris, ſignum habes, ſi nou anxij fuerint, neque capite grauati: & quum calores mitiſsimi, et quum poſt exacerbationes ceſſarint: Superni uero, in ipſis exacerbationibus, &c. 558.b
in Superpurgatiõibus, neminẽ unquã ex uno ſolum humore purgato mortuum eſſe 42.f
ſuppuratio quibus contingat 611.e
ſuppuratio ex igne ſacro 613.d
quõ Suppuratio à uulnere, aut ex haſta, aut à pugione contingat 228.e.f
ſuppuratio iuxta oculum 512.f
ſi Suppuratio fuerit in altero latere ſolum, uertere & conſiderare oportet in his, num aliquẽ habeat dolorem in altero latere, & an alterum altero ſit calidius, &c. 622.g
ſuppuratio quibus de cauſis contingat 116.b 117.a
ſuppuratio ex partium circa uentrẽ diuturno dolore 613.d 614.e
ſuppuratio aliquando extra pulmonem à ruptione & carne contuſa 117.a
ſuppurationis diuturnæ ſigna 667.d
ſuppurationis futuræ principium conſiderare oportet, ſupputatione facta ab ea die, qua primum homo febricitauit, aut ſi forte primũ ipſũ rigor apprehẽdit: & ſi pro dolore grauitatem ſibi factam eſſe dixerit, in eo loco in quo dolebat 622.g
ob Suppurationem intermittẽtes febres, plerunq; ſudorificæ ſunt 668.g
ſuppurationem inducunt diſtentiones ad pedes & ad lumbos ex menſibus. Itemq; ea quæ de aluo uiſcoſa graueolentia prodeunt 673.d
ad Suppurationem frequenter deueniunt horrore affecti. Sed & febris tales ad ſuppurationem perducit 668.g
ad Suppurationem qui morbi uertantur, uide 621.d
ſuppurationem faciunt: Vide, Strangulationes ex menſibus
ſuppurationes plurimas rumpi 667.d
ſuppurationes circa pulmonem habent, qui in facie flores habent, & aluo ſunt liquidiore 668.b
ſuppurationes magnas abducit, à ueratro uomere rubicũda, ſpumoſa, etc. 675.a
ſuppurationes aliæ rumpuntur, plurimæ quidem uigeſimo die, aliæ uero trigeſimo, aliæ quadrageſimo, aliæ uero ad ſexaginta dies perueniunt 622.g
ſuppurationes doloroſæ iuxta ſedem aluum turbant 678.b
ſuppurationes quæcunq; extra uertũtur, optimæ ſunt, quæ paruæ ſunt, et quàm maxime foras eminentes, & in acutum faſtigiatæ: Quæ uero contrà, peſsimæ 619.c
ſuppurationum diuturnarũ ſigna 662.b
ſuppurationibus & affectionibus omnibus circa oculum, num his dolores ad noctem? 558.f
ſuppurationibus confert calida 202.e

ex Suppurationibus, quæcunque dum ſputum adhuc bilioſum eſt ſuppurantur, pernicioſæ ualde ſunt, ſiue bilioſum illud in parte, ſiue ſimul cum pure expuatur: & hoc potiſſimum, ſi morbo ad ſeptimum diem progreſſo, ſuppuratio ab hoc ſputo procedere incipiat. Timor autem eſt, eum qui talia expuit, moriturum eſſe decimaquarta die, ſi non aliquod bonum ſignum ipſi acciderit 621.d 622.e
ſuppuratus, infernum uentrem uſtus 523.d
ſuppuratus, ante hydropem 565.a
ſuppuratus fit, ſi peripneumonia correptus, iudicatorijs diebus nõ purgatur, ſed relinquatur in pulmone ſputum ac pituita 223.c.d
ſuppurati ex lethargo 263.e
ex Suppuratis qui euadant, & qui non 250.g
ſuppurati ex angina 244.e
ſuppurati ex angina fiunt, quib. ea ad pulmonem uertitur, nec intra ſeptem dies mortui ſunt 609.a.b
ſuppurati ſi ſecantur aut uruntur, aqua aut pure aceruatim effluente, moriuntur 612.g
ſuppurati ex pleuriticis fiunt, quicunque in quatuordecim diebus non repurgãtur 609.a
quicunq; Suppurati uruntur, ſi quidẽ pus purum fluat & album, euadunt: Si uero ſubcruentum & carnoſum, & graueolens, pereunt 614 g
ſuppurati ſuperiore uentre, quibus modis fiant 224.b
qui Suppurati fiunt, maxime ex pleuritide & peripneumonia, eos calores comitantur, interdiu tenues, noctu uehemẽtiores, & nihil memoratu dignum ſpuunt, &c. 667.c.d
ſuppurati ex pleuritide facti, in quadraginta à ruptione diebus, exſpuunt 666.f
quicunq; Suppurati uruntur, quibus quidem purum pus fuerit, & album, & non fœtidum, hi ſeruantur: quibus autẽ ſubcruentum, & cœnoſum, hi pereunt 623.d 624.e
quibuſcunque Suppuratum quid in corpore exiſtens, ſignificationem de ſe nõ præbet, his propter puris aut loci craſſitudinem, ſui ſignificationem non exhibet 612.b
ſuppuratum fieri ex pleuritide, non lethale 269.a
ſuppurati fiunt, qui lingua offendunt, & labiorum non ſunt potentes, dum illa ſoluuntur 490.b 596.b
ſuppurati ac tabidi, unde 106.e.f
ſuppurati ex peripneumonia 231.d
ſuppurati quomodo cognoſcantur 117.b
ſuppurati fiunt peripneumonici aut pleuritici, ſi fluxus idem uelut in bile contingat 116.b
ſuppurati fiunt peripneumonici necnon pleuritici, quũ minus exſcreant, quàm influit in pulmonem eodem
ſuppurati, ex peripneumonia aut pleuritide, non moriuntur eod.
ſuppurati ex pituita ad latus adglutinata: Item præ labore, aut exercitijs rupta uena 225.a
ſuppurati & tabidi ex bilis in thoracem fluxione 554.f
ſuppurati inferno uentriculo, quomodo fiant 226.e
ſuppurati à conuulſionibus, quomodo fiant eodem
qui Suppurati futuri ſunt, primum ſalſuginoſum ſpuunt, deinde dulcius 668.e
ſuppurati ex pleuritide facti, ſi in quadraginta diebus repurgati fuerint, ab ea die qua ruptio facta fuerit, liberantur. Si uero non, ad tabem tranſeunt 609.b
de Suppuratorum ex peripneumonia ſignis, & curatione 249.c
ſuppuratorum omniũ cognitio ex ſignis quatuor petitur 622.b
ſuppuratorum ſuperiore uentre ex pituita de capite, curatio 224.b
ſuppuratorum curatio 592.e
de Suppuratorum ſignis, & quod hec omnia à bile & pituita, & ab externis aere inſito calori admixto habeant 223.c
ſuppuratorum ex peripneumonia, ſecandi & puris educendi ratio 250.e f
ſuppuratorum ex uulnere & peripneumonia, eadem quæ ex pleuritide conſideratio & curatio 271.b.c
ſuppuratorum ex pleuritide curatio 224.b
quibus Suppuratis dum concutiuntur, multus ſtrepitus de humeris fit, minus puris habent hi, quàm quibus paucis, ſi difficilius ſpirent, & meliorẽ colorem habeant. Quibus autem ſtrepitus quidem nullus fit, uerum difficultas ſpirandi fortis, & ungues liuidi, hi pleni ſunt pure, & pernicioſe habent 669.a
ſuppuratis ſurditas oborta, cruentam egeſtionem ſignificat. his ad finem nigra prodeunt 668.g
ſuppuratis caput quomodo purgandum 118.e
ex Suppuratis à pulmonis inflammatione, ſeniores magis intereũt: ex alijs autem ſuppurationibus, iuniores magis moriuntur 623.d
quos Suppuratos mitius habentes ſputorum graueolentiæ ſequuntur, eos recidiua occidit 668.f
ſuppuratos fieri periculum eſt ex peripneumonia, quicunque in iudicatorijs diebus non ſunt purgati, &c. 667.a.b
quicquid Suppuratur, non reuertitur: ipſa enim maturatio, & indicatio ſimul, & abſceſſus 535.b
circa Suram dolores, mentis emotionem faciunt 629.b
ſurarum dolores maligni ſunt, mentemq; mouent, tum aliàs, tum ſi urinæ ſubſidentia in medio innatet 652.e
ſurdaſtri pernicioſe habent 657.b
ſurditas in acutis ac turbulentis conſequens, malum. Malum etiam in longis: In his autem etiã dolores ad coxas deducit 658.e
ſurdi ualde, in accipiendo tremuli, linguã reſoluti, torpidi, malum 658.e
ſurditas bilioſis egeſtionib. ſuperueniens, eas ſedat 606.b
ſurditas cum febre & dolor acutus ad latus his fit, quibus ex partu alba prodeuntia ſupprimuntur 673.c
ſurditas, ſanguinis egeſtionem ſoluit 663.d
ſurditas & uomitus uoluuloſis, malum 670.g
quibus Surditas cum capitis grauitate, & præcordij intenſione, & ad ſplendorem turbatio, ſanguinem profundit 658.e
ſurditas 559.b
ſurditas ſuppuratis oborta, cruentam egeſtionem ſignificat. his ad finem nigra prodeunt 668.g
ſurditas, accedente ægritudine, & urina ſubrubicunda, ſubſidentiam non habens, &c. mentem emouet 658.e
ſurditas & urinæ non conſidentes, ualde rubicundæ, innatantes, mentis emotionem portendunt. his morbo regio corripi, malum eſt 629.a 658.e.f
ſurditas & ſopor poſt capitis dolorem cum aſcaridibus, abſceſſus circa aurẽ exſuſcitant 656.b
ſurditas in acutis poſt modicam ſanguinis eruptionem, et nigrorum egeſtionem, malum 632.b
ſurditas in febribus aluum ſiſtit 658.u
ſurditas dolorem fortem in locis infernis ſoluit 490.b 596.b
ſurditatis curatio 527.a

ſurditatem ex febribus,ſanguinis è naribus fluxio ſoluit, itemq́; alui turbatio 658.b
cum Surditate, uigilantibus,uomitus æruginoſi in capitis doloribus inſaniā excitant 657.a
ex Surditate leniter abſceſſus iuxta aures fiunt,tum aliàs,tum ſi quid nauſeæ accedat. Sed & ſoporoſis ex his etiam magis abſceſſus ad aurem fiunt 634.f & 658.b
ex Surditate ac torpore de naribus aliquid deſtillare, difficultatis aliquid habet. Vomitus his conueniet,& alui turbatio 633.e 634.f 658.h 644.c
ſurdis,in acutis,ſanguinis egeſtio,pernicioſa:Vide,Sanguinis egeſtio
ſuis ſylueſtris caro ſiccat, & robur exhibet,ac ſecedit 171.a
ſuſinum unguentum 352.e
quæ Suſpirioſum efferunt ſpiritum in febribus,abortiunt 674.f
ſutores 157.d
ſutura oſſe denudato in capitis ulcere cōparens 682.e
quibus Suturæ ✕ literæ,ſimiles ſint 681.a
ſuturæ capitis 802.g
ſuturæ quando T literæ ſimiles 680.g
quæ Suturæ ⌶ literæ reſpondeant 681.a
ſuturarum læſio cognitu difficilis,adeo ut Hippocrates ipſe in capite quodā percuſſo,ſe deceptum fateatur 523.b
ſuturarum multitudo ad ſanitatem utilis 112.g
de Suturis capitis, & quòd alia tres,alia quatuor habeant 112.f
ſyderati ab atra bile 220.g
ſyderati cur toto corpore impotentes 237.b.c
ſyderati dextra aut ſiniſtra parte fiunt, qui ex uulnere impotentes fiunt corpore, ſi febris cum rigore non accedat 670.b
ſyderati oculis ideo non uident, procumbente eò cerebro ac inflammato 237.b.e
ſyderati ex capitis ulcere 688.e
ſyderati qui dicantur, & quomodo ſyderatio uel parti alicui corporis, uel toti corpori contingat 667.c
ſyderati partem capitis anteriorem ideo dolent, quòd uenæ in hac ſunt craſſiſſimæ, & cerebrum ad anteriorem capitis partem magis ſitum eſt quàm ad poſteriorem 237 c 242.b
ſyderationem paruam ac modicam ſignificant uertigines ex hæmorrhoide parum apparente obortæ,&c. 664.g
ſyderatio alicuius membri, ſi in febribus acceſſerit, periturum hominem ſciendum eſt 643.d
ſyderationis futuræ ſignum ſunt torpores, & ſenſus ſtupiditates præter morem fientes 670.b
ſyderationes leues diuturnas faciunt mentis emotiones taciturnæ, non quieſcentes,&c. Vide, Mentis emotiones taciturnæ 671.b
ſyderationes derepente exolutorio modo fientes,febre inſuper tēporis progreſſu accedente,pernicioſæ ſunt 670.b
ſyderationes maxime fiunt, ætate à quadrageſimo anno uſque ad ſexageſimum 613.c
ſyderatorum ſigna,& curatio 237.b & 262.b
in Syderatis ex ſpiritus ægra latione, ſudor accedens,lethale. Rurſus autem in his ipſis ſi febris accedat, ſolutio fit 670.b
ſyderatis ſi hæmorrhoides accedant,utile eſt:ſi uero frigiditates & torpores,malum 670.b
ſyderatis leuiter,tumores circa aurē,mali 658.f
ſymptomata quæ circa menſtruas purgationes accidunt, ab iis quæ pepererūt, facilius feruntur 369.c
ſyrmæa potio 405.a

T

TAbes periculoſiſſimæ ſunt à ruptione uenarum craſſarum,& à defluxu de capite 669.b
tabes coxendicum leuiter accedit, quibus ſæpe recidiua contingit 655.d
tabes poſt æſtatem ſiccam & Borealem 135.d
tabes maxime fit ætatibus, ab anno decimo octauo, uſq; ad trigeſimumquintum 609.a 669.b.e
tabes ex ſuppreſſis menſibus 640.b
tabes ex puris ſputo,malum 613.d
tabes rhenalis ex nephritide 318.e.f
tabes ex ſanguinis uomitu 615.d
tabes etiam autumno fit 605.b
tabes in ſiccitatibus plerunque fiunt 604.b
tabes neceſſitatem habet, ut interimat 220.f
tabes iuuenibus fiunt 605.d
tabes quibuſdam ad hyemem fit, ſi æſtas ſicca et aquilonaris fiat:autumnus autem pluuioſus & auſtralis 604.b
tabes mulieribus ad plagam meridionalem à partu frequentes 130.b
tabis occultæ generatio, ex fluxione in medullam 114 f
tabis periculum impendet diuturnas curanti hæmorrhoidas, niſi una quæpiam ſeruetur 612.a
tabis ex fluxione retrorſum curatio 199.a
tabis ſigna ſunt horror & ſpirandi difficultas in doloribus 651.d
tabis generatio 99.a.b
tabem præſignant frequentes ſubſoporatæ uocis interceptiones conſiſtentes 660.b
de Tabis à dorſali medulla generatione, & quibus frequenter fiat 252.f
in Tabem deſinunt inteſtinorum leuitates, cum ſpirandi difficultate et lateris punctura 670.g
tabem habitus ſignificant, puſtularum eruptiones, uelut ferro lancinatæ 669.c
ad Tabē tranſeunt ſuppurati 609.b
in Tabe dorſali, genitura, ſi quis urinam reddat, aut aluum dejiciat, prodit 252.f.g
qui Tabe infeſtantur, ſi ſputum quodcunque tuſſiendo reieccerint, graue olet dū prunis iniicitur, & capilli de capite defluunt, lethale 250.b 609.b & 669.b
à Tabe occupato alui profluuiū accedēs, lethale 609.b
quibuſcunque Tabe laborantibus capilli de capite defluxerint, hi alui profluuio prodeunte moriuntur 609.b & 669.b
in Tabe difficulter ſpirantes ex putredine, multa cruda educentes, pernicioſe habent 669.c
de Tabe tertia, hoc eſt ſpina dorſi 315.c.d
in Tabe dorſali ſeminis per ſomnū profuſio 252.g
de Tabe altera, notis, cauſis, & curatione 315.c
de Tabe 314.b
tabeſcentes, ſtatim urere oportet, caput ſecare, & eiuſmodi 541.b
in Tabeſcentibus habitibus, cum febre, fluxiones ad gingiuas & dentes comparentes, malæ ſunt 669.c
tabeſcentes uitent ſuperiores purgationes 606.e
de Tabeſcentis ex pulmonis affectu ſignis & curatione: Item quòd mulierculæ iuuenculæ hoc morbo, magis quàm ueſtulæ corripiantur 250.g.h
in Tabeſcentibus, ſputa ſuppreſſa, mentē ad nugas garriendas emouēt. His ſpes eſt hæmorrhoidem apparere poſſe 669.b
tabeſcentibus ſpiritus obſcuri, mali, & nō parientibus, & quicunque alij tales ab eadem conſtitutione 541.c
tabeſcentibus autumnus, malus: malum item

item uer, quum fici ſolia cornicis pedibus ſimilia fuerint 541.c
tabeſcentibus lac conuenit 611.b.c
tabidam ſpeciē inducit morbus, ſi talis ex natura æger fuerit 541.b
tabidi qui deſperati 640.g
tabidi qui ſuperſtites 640.f
tabidi plerunq; fiunt ex pulmonis tuberculis, ſi poſt eorū ruptionē quadraginta dies tranſmiſerint 668.e
tabidorum curatio 118.f
in Tabidis præcordia in tumorem eleuata, peßima ſunt 669.e
tabidis autumnus malus 604.g
in morbis Tabidis longis præcordia eleuata cum aluo ſuppreſſa, malum eſt 662.e
in Tabidis à capite fluentia, ad nares conuerti debent 640.f
in Tabidis pectus laudare conuenit quadrangulum & hirſutum, & os ipſius paruum ſit, & robuſte carnoſum 640.g
ex Tabidis minime ſuperſtites manēt, uirgines & mulieres, quibus ex ſuppreſſis menſibus tabes oborta eſt 640.g.h
quibus Tabidis in mare exſpuentibus pus ad fundum ſidit, breui pereunt. Sit autem mare in æneo uaſe 669.b
in Tabidis poſt aluum ſuppreſſam, pruriginoſa corpora, mala ſunt 669.c
in Tabidis capitis grauitas, & aurium ſonitus, poſtquam locum accliuem conſcenderint 252.g
in Tabidis uenter egerat quotidie, & id quod egerit ſit durum, copia pro ratione ciborum ingeſtorum 640.g
in Tabidis abſceſſus ſanguinolentißimi, optimi 640.h
tali ſubdititij nigri 411.a
tedæ pinguißimæ decoctum ad uteri conceptionem 86.h
teli ſedes in oſſe 683.b
teli ſedes in oſſe uocatur, quum manente oſſe in ſua ipſius natura, telum quod in os incubuit, manifeſtū fecerit ubi incubuit 682.b
tela obliqua, rotunda, oblonga, multum tenuia, acuta, leuia, os ſauciātia 684.f.g
telorum ſedes in ſuturis cognitu difficiles 684.g.h
telorum ſedes ipſæ in ſeipſis fiētes in oſſe, & cum fiſſura, & cōtuſione, ac introceßione 682.e
telorum extractio, artis chirurgicæ pars præſtantißima 31.b
tempeſtas ex aqua & Eteſiarum ſpiratione circa caniculam 135.a
tempus & occaſio quid 35.d
ex Temporis dextri dolore, et capitis grauitate, febris 494.g
temporis conſtitutio peſtilens 497.d
tempora collapſa, nulla manifeſta cauſa præcedēte, ſed ex morbo talia, ægrum morti proximum eſſe ſignificant 617.c
quibus Tempora ſecantur, conuulſio ex contrarijs ſectioni partibus oboritur 672.e
num & iuxta Tempora oßium diruptiones conuulſoriæ ſunt? 657.d
ſecundum Tempora, uere quidem & prima æſtate pueri, et qui his ætate cohærent, optime degunt, & maxime ſani ſunt: Aeſtate uero & autumno aliquā diu, ſenes: Reliquo autumno et hyeme, mediam ætatem habentes 605.a
ad Tempora alia, morborū alij bene aut male ſe habent 604.e
tempora quæ morbos indicatu faciles pariant 206.e.f
tempora etiam recidiuas faciunt 206.g
tempora eadē alijs uitæ, alijs mortis ſunt cauſa 79.c
temporum magnæ ac frequentißimæ mutationes, regiones faciunt agreſtes & inæquales, uarias item & multiplices hominū formas producunt 137.a
temporum mutationes maxime pariunt morbos 604.e
in magnis Temporum mutationibus, neq; medicinæ exhibendæ, neq; chirurgia tractanda 136.e
temporum inæqualitas morborum indicationem difficiliorem reddit 206.e.f
temporum & uirium, cognoſcendorum difficultas 31.a
temporum uarietates potißimæ ſunt quæ naturas permutant 143.a
temporum frequentes mutationes, mentis perculſiones inducunt: hæ feritatē. Vnde fit ut Europæi feri, magnanimi & bellicoſi exiſtant 142.e
temporum mutationes mentē ſemper excitant, nec quieſcere ſinunt 138.f
temporum anni differentiæ in morbis cōſiderandæ 649.c
temporum mutationes ſæpe ſeminis corrupti cauſæ 142.e
temporum conſtitutiones 515.d
temporum mutationes circa generationem ſentiri: Inde & corporum diuerſitatem uel in ſingulis urbibus exiſtere 142.e
temporibus in omnib. omnes quidē morbi fiunt. Quidam tamen magis in quibuſdam ipſorum & fiunt, & exacerbantur 605.a
in Temporibus conſtantibus, ſi tēpeſtiue tempeſtiua reddantur, morbi conſtantes, & indicatu facillimi ſunt. In inconſtātibus autē, inconſtantes, & qui difficulter iudicantur 604.f
in Temporibus, cum eadem die, modo calor, modo frigus fit, autumnales morbos expectare oportet 604.e.f
tendinum diſtentio, pernicioſa 660.b
teneſmus mulieri uterū gerenti accedens, abortire facit 614.c
tineſmus eſt uoluntas egerendi ineuitabilis 220.g
tineſmus ad dyſenteriam tranſit 220.h
teneſmus, eius notæ, & curatio 300.g
de Tenſionis ſeu tetani tribus ſpeciebus 338.f
de Tenſione in poſteriora, quam opiſthotonon uocant 338.g
tenuis exiſtēs & derepēte ſiccus ſubſidēs, ab euacuatione detētus, moritur 121.b
tenues ſunt, quibus uenæ amplæ, & uentres & oſſa 483.b
quæcunq; præter naturam Tenues exiſtētes, uterum geſtant, abortiūt priuſquā craſſeſcant 610.g
qui in principio Tenues, cum capitis pulſu, & urina tenui, ad iudicationem exacerbantur, his nihil mirum eſt ſi & mētis emotio, inſuperq; uigiliæ accedant 653.c
à Tergo infra umbilicū ſauciatus 522.e.f
terra aſpera per ſomnum uiſa, carnem nō puram ſignificat: quare deambulationibus ab exercitijs pluribus utendum eſt 193.b.c
terra ex aſinorum pedibus deraſa 363.b
terra ſemper plus aut minus in ſe aquæ habet 64.f
terra figulina tuberculis quæ uentriculi tunicis innaſcuntur, impoſita, breui reſiccatur 226.f (262.f
terra figulina ad caput refrigerandum
terra Eretria ad refrigerandum in pleuriticis 271.a
ex Terra naſcentia terram reſipiunt 143.b
terra uehementer teněra exiſtens, fructus producere nequit 62.b
terra frigida & ſicca eſt, multiſq; motionibus obnoxia 70.e
terra Samia nigra 351.a
terra ſimilis uentriculo 205.d
terræ pars inferna cur hyeme calida, æſtate uero frigida exiſtat 64.f
terræ odorem ex imbribus irruentibus, non ferentes in morbo craſſo 336.h
terra ſiccitatibus ſqualida, uolucrium genus abundat 537.c.d
terræ frigiditatem inducit, ſpirituum per terram exhalatio 64.g
terræ innumeras ineſſe facultates 275.d

terram nigram aut combuſtã in ſomnis uidere, haud bonum 193.d
terram mutare in longis morbis, commodum 538.g.
terram aut domum moueri uidere, ſano quidem uiro debilitatem ſignificat, ægrotanti uero ſanitatem, & ex præſenti ſtatu tranſmotionem 193.d
terrores ac timores in inſanientibus à cerebri tranſmutatione: trãſmutatur autem dum caleſcit 216.f
tertiana exacta cito iudicatur, & non eſt lethalis 474.g
tertiana exquiſita in quinq; aut ſeptẽ circuitibus aut ad ſummum in nouem iudicatur 656.e
tertiana exacta in ſeptẽ circuitib. ad ſummum iudicatur 608.e
ſi Tertia die cohibiti in febre, quarta exacerbentur, malum eſt. Num tales exacerbationes phreniticæ ſunt? 653.c
quæcũq; Tertianæ naturã habẽt, his nox moleſta ante exacerbationẽ: Quæ uero ſequitur, tolerabilior plerũq; eſt 534.e
tertianæ & quartanæ, corpori à ſole calefacto ſæpe fiunt 297.d
tertianæ in quartanam tranſitus 297.d
tetanus ex uulnere 598.b 599.a
tetanus lumborũ in anteriorẽ ac poſteriorem partẽ diſtentio: et in atrabiliarijs, ubi ſpirituum per uenas interceptiões fuerint, uenæ ſectione ſoluuntur 588.f
tetani tres ſpecies 338.f 598.b 599.a.b
in Tetano aquæ mulſæ tepidæ per nares infuſio 338.g
tetano laborantes, morituri pituitam & ſorbitiones per nares reuomũt 265.d
in Tetano cibi & potus interdũ per nares reijciuntur 338.f
in Tetano ex uulnere cibi potuſq; quandoq; per nares redeunt 598.b 599.a
tetanos frigidæ freques uſus adfert 609.c
tetanus alius prioribus minus lethalis 599.b
teſta combuſta ad fœcunditatem experimentum 362.g
teſtes & pudenda reuulſa, dolores fortes ſignificant, & periculũ lethale 620.e & 671.d
teſtes intumeſcũt, pectus dolent, in rigoribus exudant, à ueratro uomentes rubicunda, ſpumoſa, pauca 675.a.b
teſtes affectos habẽtes, tuſsim ſiccam tuſſient 517.a
teſtis ſiniſtri tumor ex febribus modicis 484.f
ad Teſtem dolor fortis irruens, tuſsim ſiccam ſoluit 491.b
teſtium tumores tuſsim finiunt 482.b
teſtium tumores, febrem ardentem ſoluunt 596.b
teſtium prurigo 519.c
in Teſtibus hydropes pueris ad plagã meridionalem frequentes 130.b
teſticuli 793.e
teſtudinis marinæ adhuc uiuẽtis hepar in peſſo 402.g
theodori filio nona die in ſole uerſato febris acceſsit decima die, ex denudatione iuxta os nullius momẽti: in febre uero denudatum eſt, diſceſsit cutis, multũ clangoroſus erat 554.e
thorax & uentriculus frigoris impatientes 200.g
in Thoracem fluxio biliosa 116.f
circa Thoracẽ, ſenſus maxime ſunt euidẽtes 108.e
circa Thoracem cõuulſiones ſunt difficillimæ & maxime periculoſæ 668.b
in Thoracem fluxiones frequenter fiunt, propter frigus 114.f
quicũq; in Thoracem uulnerati, externa uulneris parte ſanati ſunt, interna nõ, periclitantur ne ſuppurati fiant. Quibus autem debilis intus inducta eſt cicatrix, facile refringitur 669.a
thymbra ſimilia origano facit 173.c.d
thymum calidum eſt, et per aluum ſecedit & mingitur. ducit & pituitoſa 173.d
in Tibia uarix conſpicuus 766.e
qui in Tibia ulcus habebat, & Attico uſus eſt, huic puſtulæ eleuatæ, rubræ, magnæ: atq; hoc pro tuſsi, quæ poſtea acceſſit, prius enim nõ tuſsijt 515.d 577.b & 764.b
tibiæ oſsium luxatio & curatio 702.f
tibiæ oſsium extenſio 702.f.g
tibiæ os alterum fractum 705.a
tibiæ oſſa duo 702.f
tibiæ os internũ maiorem in curando moleſtiam exhibet 705.b
tibiæ os utrunq; fractum 703.c
tibiæ oſſa cur diuturniorem cæteris pedis oſsibus curationem requirant 700.b
tibiæ ulcera praua habentia 649.b
tibiæ oſſa quadraginta diebus corroborãtur 705.a
de Tibiæ oſſe 113.b
circa Tibiæ malleolum ulcus 528.e
tibiæ conſideratio 101.b
circa Tibiam & malleolum ulcus 554.g
tibiarum tumores ex defatigatione, cum calore 484.f
tibicinæ timor, noctu tantum 528.g & 562.b
timiditas à deſidia & otio augetur 142.f
ſi Timor & triſtitia multo tempore perſeueret, atrabiliarium hoc ſignum eſt 612.f.g
timor & triſtitia ex perfrigeratione, præter rationem, in conuulſionem finit 651.b
timores aut conuulſiones ex ſomnis in febribus, malum 608.f
tinnitus in acutis, & ſonitus in auribus, lethale 658.e
tormen circa uentrem ex aqua mulſa, mulierem prægnantem arguit 610.f
tormen in aluo inducunt, humores liquati, & ad aluum delati 286.f
tormen infra umbilicum 203.d
cum Tormine oris uentriculi dolores uentris animalcula erũpere faciunt 662.e
tormina à flatibus cauſſantur 147.c
tormina, flatus, et ructus acidi, ex cibarijs interdum non fiunt, quòd corpore familiaria ſibi trahẽte, reliquũ debilius exiſtit quàm ut tale quid facere poſsit 304.b 305.a
quibus Tormina adſunt, etc. quæ neq; medicamentis, neq; aliter ſoluuntur, in ſiccum hydropem firmantur 606.f
tormina circa inteſtinum tenue, in hydrope ſicco ſui ſignificationem præmittente, mala ſunt 670.e
circa meſſem Tormina, circa umbilicũ & dolores, quãdoq; à porro, ſed & ab allio his poſtea 542.b
tormina ſine febre in hydrope 590.b
tormina citra febrem inferna purgatione opus eſſe ſignificant 606.g
tormina unà cum animalculis & doloribus in longis inteſtinorum leuitatibus. Vide longæ Inteſtinorum leuitates 670.f.g
torminum in uentre generatio 300.g
ex Torminoſo, ſubſidentia limoſa ſubliuida, mala eſt. Num ex præcordijs dolet puto dextrũ? & exoluitur? Nũ abſceſſus iuxta aures talibus parum doloroſi? Aluus his erumpens in omnibus perniTioſa eſt 634.e
tonſillæ 97.c
de Tonſillæ, partiũ ſub lingua, gingiuæ, et quæcunq; huiuſmodi hoc loco conſiſtunt, morbis 238.e
in Tõſillarũ ulceribus, ſi quid araneoſum eſt, non bonum 91.c
in Tonſillarum ulceribus, poſt prima tempora, pituitam per os effluere, ſi prius non fuit, commodum eſt: & tamen reducenda eſt. Si uero incipiat, & omnino remittat, gaudendum eſt. Si autẽ non ſic effluat, uereri oportet 91.d
in Tonſillarum ulceribus maiores pueri quum deglutire non poſſunt, his multã bilem reuomi, aut per aluum prodire, periculoſum eſt 91.c
tonſillarum ulcera in infantibus periculoſa 91.c

tonſillarum

tonſillarum inflammationes pueris grandiuſculis fiunt 605.c

de Tonſillarum morbi ſignis 244.b

quibus in Tonſillis ulcera ſerpentia conſidunt, febribus ac tuſsi permanentibus, periculum eſt, rurſus generanda eſſe ulcera recurrentia 91.c

in Tonſillis ulcera ſi fiant pueris, memorabilis magnitudinis, ut deglutire nõ poſſint, ſalutis ſignum eſt 91.c

in Tõſillis ulcera æſtate facta, peiora ſunt: uide, Vlcera in tonſillis æſtate

in Tonſillis ulcera multo tẽpore citra augmentum manẽtia: uide Vlcera in tonſillis 91.d

in Tonſillis ulcera circa uuam proſerpentia, in his qui ſeruantur, uocem alterãt eodem

in Tonſillis ulcera citra febrem facta, ſecuriora ſunt 91.c

qui Tonſillas deſtillatione uexatas habẽt, his aluus amplius ſubducta ſiccas tuſſes ſoluit. Verũ pueris ſi quid concocti ſuperne prodierit, amplius ſoluit 91.d

torpidæ, et præſertim in motibus, cum impotentia fractæ, circa iudicationem uexatæ, anxioſe, multum exſudant. Aluus his humectæ, malum 673.b.c

in Torpidis cum grauitate & acutis capitis doloribus conuulſiones fieri ſolent 657.a

torpor & egeſtiones alui albæ in phrenitide, malum 653.d

torpor in utranq; partẽ cito translabẽs, malum 652 b

torporem & impotentiam inducit capitis dolor cum ſedis & pudendorũ dolore 656.b

torporem & delyrium inducens ſanguis cordis, quare tarde ad ſeipſum refluat 339.d 340.e

torporem pedibus inducẽs ſanguis, quomodo ab aqua frigida ad ſeipſum reuertatur 339.d

torporẽ capitis ſoluit muci per nares uel aures eruptio 50.e

torpores, et ſenſus ſtupiditates præter morem fientes, futuræ ſyderationis ſignũ ſunt 670.b

torpores ex rigore non ualde apud ſeipſos ſunt 629.b

torpores & excreſcentiæ ex flatibus in carnoſis fiunt 27.a

torpores & puncturæ pruriginoſæ uelut ab urtica, per caput diſcurrentes 648.f

toſta aut aſſata aluum magis ſiſtunt quàm cruda, propterea quòd humiditas uẽq; pinguitudo per ignẽ ablata ſunt 174.b

tragus ſiue olyra, lenior eſt tritico, et quæ ex ipſa fiunt ſimiliter, ut ea quæ ex tritico parantur, & magis per aluum ſecedunt 170.e

tranquillitas morbi longitudinem ſignificat 38.b

tranſitus apertos eſſe oportet, ueluti nares, & alia quibus opus eſt, &c. 534.g

tranſmota ex præſenti ſtatu, ſiue medicamentis, ſiue alimento, ac cibis, ægrotanti opitulantur 124.f

tremor in his difficilis eſt, quibus alba ex abortu derepente decurrunt, ſi aliquãtum riguerit, & ad femur impetus 674.f

tremor & anhelationes ex defluxu capitis ad cor 212.f

tremor manuũ ante febrem acutã 493.d

tremores parui, & uomitus æruginoſi, in pernicioſis 652.b 653.a

tremores ab atra bile, malum 654.e

tremores ubicunq; in febribus circa iudicationem ceſſant, ueſica doloroſa fit 655.c

tremores quibuſcunq; in febribus circa iudicationem ceſſant, his temporis progreſſu, abſceſſus doloroſus, ſuppuratus in articulis fit 655.c

tremores in febribus ardentibus, mentis perculſio ſoluit 596.b 612.g 655.b

tremores in uehemẽter phreniticis, lethales ſunt 654.e

tremores mente motis melancholico modo accedentes, malignum eſt 628 g

tremores conuulſorij fiẽtes in ſudoribus, reuerti ſolent: indicatio his fit ubi ſuperriguerint. Superrigent autem hi, ardore circa uentrem prouocato. Somnus multus in his conuulſorius, & ad frontem grauitates, & mictio difficilis 631.d 664.g

tremores ſenioribus in febribus fiunt, atq; ſic comparentes. fortaßis calculos per urinam ægris eijciunt 676.b

tremores cur cum horroribus ſimul ingruant 146.b

tremuli moriũtur quib. uox cũ febre deficit & cũ indicatione intercepta 660.f

tremuli, pernicioſe habent 657.b

tremulis, anxioſis, parui iuxta aurem tumores, conuulſionẽ ſignificant 664.b

trichiaſis quid, eiuſq; remedia 591.d

triſtes, anxios, & ſe ſtrangulare uolẽtes mandragoræ radix ſanat 122.e

triſtitiæ ac decedẽdi è uita cupiditas, &c. 528.b

triſtitiæ cum ſilentio, & hominum auerſationes, leniter hydrope affectos occidunt 671.a

trimeſtris puer omnia præ ſe fert, & lac tunc habet 492.g

troxima ſunt quæ eduntur cruda 327.a

turbatio in corpore uehemens his eſt, quibuſcunq; diſparatæ ſunt urinæ 614.f

turbationem aut delyrium ſignificat, pulſus in præcordio 691.a

turbationes tranſitus ſunt ſignum. Nam mente motis dolores laterum definiũt: quibuſdam & febres, quibuſdam non, ſed cum ſudoribus, &c. 539 g

tuberculum circa ueſicam 670.g

tuberculum ſub lingua quod hypogloſſis dicitur 244.b

tuberculum ſupra inguen ſine capite, magnum, rubrum, ex menſibus non ſuppuratis 371.c

quibus Tuberculum in urinaria fiſtula naſcitur, his ſuppuratione facta & eruptione, ſolutio fit 608.b 615.a

ex Tuberculi intus ruptione exolutio, uomitus, & animi deliquium fit 613.d

de Tuberculi in pulmone generatione & ſignis 226.b 255.a 668.e

de Tuberculo phymatéue coſtarũ 314.f

tubercula à laboribus fiũt, quum uena aliqua tracta rupta fuerit, non tamẽ penitus rupta, ſed ita ut acutus tractus in ipſa factus ſit 227.b

tubercula maligniora, quæ derepente diſparent 489.e

tubercula in latere ab iiſdem cauſis quibus in pulmone fiunt 227.b

quibus Tubercula ad articulos, aut dolores ex febribus longis fiunt, hi pluribus cibis utuntur 256.e 607.e

tubercula in febribus ſi pedẽ contigerint, &c. uide, in Febribus tuber.

tubercula extra extuberãtia, et acuta, & faſtigiata, & æqualiter matureſcẽtia, & nõ obdura, & deorſum uergẽtia, et non bifida, meliora: cõtraria uero, mala: & quanto plus contraria, peßima 532.g

tubercula uere fiunt 605.a

tubercula his fiunt, quibus febres longæ ſunt 615.b

tubercula circa inguen ex retentis menſtruis purgationibus 58.g

quomodo Tubercula in uenis naſcentia ſe habeant 227.d

tubercula circa aurem quibus circa iudicationem exorta, non ſuppurata fuerunt, his diſparentibus recidiua fit, pro ratione recidiuarum, &c. 536.h

tubercula iuxta aures in febrientibus, cũ dolore oborta, quibuſdam febre iudicatorio modo deficiente, neq; ſedãtur, neq; ſuppurantur. hæc biliosum alui profluuium, aut dyſenteria, aut urinarũ craſſarũ ſubſidentia ſoluit 473.a b

tuberculorum & ulcerum maiorum mor

borum deprehēſio, & diſſolutio, &c. magni eſt artificij 30.g
qui collectiones Tuberculorum iuxta uenas habere ſolent, qualia ſunt ulcuſcula capitis manantia, circa thoracem, et alia dura, his frigida conducit 202.e
de Tuberculis, eorum cauſis & curatione 302.e.f
à Tuberculis, aqua inter cutem 322.f
tuberculis in corpore naſcentibus, excretiones oportet conſiderare 602.g
tuberculis uentriculi tunicis innatis terra figulina impoſita, prodeſt 226.e.f
tumefactionem inducunt omnia quæ foris attenuant: eadem autem, & uentrem ſi ſtentia & pituitoſa, & tumefacientia exiſtunt 124.h
tumor in cruribus hydropici, cum tuſſi, malum 491.b
tumor circa ulcus obortus: uide, Vlcus 761.c
tumor rubicundus, capitis oſſe denudato 688.f
tumor in præcordio ſi non conſidat, & tranſgreditur ſexaginta dies, tum febris detinens, ſuppuratum fore ſignificat & hunc, et eum qui in reliquo uentre eſt eodem modo 619.b
tumor magnus in uulneribus fortibus nō apparens, malum 611.c
tumor tuberculoſus iuxta hepar ad imū uentrem deſcendens, aluo multo tempore liquefacta 558.e
tumor & rubor ab angina detento in pectore accedens, bonum: foras enim uertitur morbus 614.b
tumor in præcordijs durus exiſtēs & doloroſus, peßimus quidem eſt ſi per totum fuerit præcordium. Si uero fuerit in altera parte, minus periculoſus eſt in ſiniſtra 619.a
tumor ad genu dextrum, ab exercitijs & mellis uſu 556.g
tumorem iuxta aurem faciunt, ad aluum biloſam, mollem, ſtercoracea egerentem, ardores comparentes 678.g
tumorem foris fieri in collo ab angina detento, bonum 612.b
tumores in præcordio molles & doloris exortes, diuturniores iudicationes faciunt, & minus periculoſi ſunt. Sed & hi ſexaginta dies tranſgredièntes, febre manente, ſuppurantur 619.b 661.c.d
tumores laxi, boni: crudi, mali 611.e
tumor à fluxu uteri ſedato 416.e
tumores in ſupernis palpebris relicti, dū alia circumcirca gracileſcunt, recidiuas faciunt, &c. 542.b
tumores aut liuores in lippitudinibus aut ulceribus erumpentes recidiuas faciūt. Sed & quæ deferuntur ex tuberculis ac ſuppurationib. quia ſigna ſunt 542.b
tumores præter rationem allcuantes, malū: uelut Andronici filio eryſipelas recurrit: ſi nō ad eundem locum rediens, bonum quid ſignificat 489.c
tumores circa aurē & cōuulſiones efficiunt, dolores fortes circa fauces 661.a
tumores aluo ſuppreſſa, & nulla alia renouata, cito rumpuntur, & malignius eſt 678.g
quicunq; Tumores aluo humecta eleuantur, cum doloribus, malum eſt 678.g
tumores circa aurem faciunt: uide, Capitis ſuccußiones 656.b
tumores difficiles prægnantibus circa tenue inteſtinum 674.e
tumores in pedibus, ſi ijs acceſſerint qui partes ſub oculis uehementer eleuatas habent, aquam etiam habere uidebuntur 649.b (658.f
tumores circa aurē leuiter ſyderatis, mali
tumores q molles et doloris exortes ſunt, & digito compreßi cedunt, diuturniores doloroſis ſunt 619.b
tumores qui ſub umbilico conſiſtūt, minime ſuppurantur 661.d
tumores in occidētalibus mulierib. 132.e
tumores aquoſi circa pedes prægnantis 548.f.g
tumores iuxta aurē in morbis longis praui ſunt. Sanguinis fluxiones ac uertigines inſuper apparentes, pernicioſæ 654.f
tumores liuidißimi à pedibus exorſi uſq; ad uteros, ignis ſacri in uteris ſigna 439.b
tumores in præcordio ſi uiginti dies tranſgrediantur, tum febris detinēs, tum tumor non conſidens, ad ſuppurationem conuertitur 619.a
quibus Tumores in ulceribus apparēt, nō ualde conuelluntur, neq; inſaniūt: His aūt derepēte dißipatis, retrorſum quidem conuulſiones & diſtentiones fiūt: antrorſum uero inſaniæ, lateris dolores acuti, aut ſuppuratio, aut dyſenteria, ſi rubicundi magis fuerint tumores 611.c
tumores in articulis, et dolores abſq; ulcere, et podagricas affectiones, & cōuulſiones: Horum plurima frigida multa affuſa leuat, & attenuat, & dolorem ſoluit 609.d
tumores in uentre minus faciūt abſceſſus, q̄ hi qui ſunt in præcordijs. Minime uero hi qui ſub umbilico conſiſtūt, ad ſuppurationem conuertuntur 619.b
tumores circa aurem oborti, anxietatem in præcordio ſentientibus ipſos occidunt 662.b
tumores circa aurē in longis morbis non ſuppurantes, lethales 658.f
tumores in præcordio, in principio mortē breui affuturā ſignificant 619.a
tumores ſomnolenti cum febre ardente 652.h
quicunq; Tumores doloroſi ſunt, & duri & magni, periculum mortis breui affore ſignificant 619.b
tumores in dextris eleuati, ſi quidē ſi quis plurimū ac maxime premat, ſubmurmurarint, non ualde maligni putandi ſunt, &c. 515.c
tumorū omniū diuturnorū circa præcordiū & uentrem fientiū, ſuppurationes conſiderare conuenit 619.c
tumorum pertuſio 765.d
tumoribus in articulis frigida prodeſt 201.d
ex Tumoribus ſub umbilico lethales ſunt, quicūq; intro rupti fuerint, &c. 661.d
cum Tumultu pulſus in præcordio, mentis emotorius eſt, & magis ſi oculi frequenter moueantur 662.e
turbulenta à uentre, ſuſpecta 631.d
turbulentæ ferocißimæ è ſomno excitationes, conuulſoriæ ſunt, tum aliàs, tum cum ſudore 632.e
quibus Tußis ac ſputa ſalſuginoſa ſupprimuntur, his corpus uelut à puſtulis rubeſcit: Verum ante obitum exaſperatur 660.e
tußis in ſugendo infantibus inſtans, uuam maiorem efficit 91.c
tußis potu aceruatim irruente excitatur, propterea quod contra reſpirationem fertur 93.d
tußis, & pruritus in pulmone in tabidis, unde 117.b
tußis aridæ generatio 270.f.g
tußis uehemens oborta, quam inſaniā ſoluat 596.h
tußis gignitur, quū ſpiritus in fluxum, qui fauces petiuit, ac eas exaſperauit, ingreditur 148.e
tußis ab iiſdem fit & ſedatur 123.b
tußis hydropicis accedens, malum 612.b
quibus Tußis ſicca eſt, his nō ſoluitur, niſi dolor fortis ad coxas, aut ad crura, aut ad teſtē irruat 491.b 534.e
tußis ſi uexet hydropicum, deſperatus eſt 491.b 614.b
tußicula infantib. cū uentris turbatiōe ac febre continua: Vide, Infantib. tußicula
tußiculæ cum ſputatione, abſceſſum iuxta aurem ſubmouent 634.g 658.g
tußim finiunt, teſtium tumores 482.b
tußim, neq; ſitim adeſſe in hydrope oportet, neq; linguā reſiccari 639.d 640.e

qui Tuſſiunt circa exacerbationes, & pa rum exudant, maligne habent 654.g
ex Tuſsi populariter graſſante, febris 558.g
ex Tuſsi aut aſthmate gibboſi, ante pubertatem ſtatim moriuntur 613.a
cum Tuſsi lateris dolorem inducentia ſputa ſubarida frequẽtia, ex angina, perniciosa: itemq́; ea quæ inter potandum per tuſsim ſubemergunt 665.d
tuſſes uere fiunt 605.a
tuſſes duriſsimæ ac uiolentiſsimæ, quæ ad leuem ſyderationem ac reſolutionem perducunt 540.f
tuſſes mouet aquilo 604.f
tuſſes, poſt æſtatem ſiccam & Borealem 135.d
tuſſes ex frequenti auſtralium, & aquilonarium, ac niuoſorum tranſmutatione 539.d
tuſſes tuſsiẽdiq́; promptitudo his accedit, quibus aquæ inter cutem ab hepate incipiunt 619.d (605.b
tuſſes paruis ac recens natis puerulis fiũt
quibus Tuſſes ſiccæ nõ irritantes in febribus ardentibus, hi non ita ualde ſiticuloſi ſunt 607.d
quibus Tuſſes hyeme, maxime auſtro ſpirante, craſſa & multa exſcreãtibus, febres accedũt, leniter autem quinta die ſedantur, &c. 558.f.g
tuſſes mouent frigida, uelut nix & glacies 609.d
tuſſes ad hyemem fiunt, ſi æſtas ſicca fiat, & aquilonaris: autumnus autem pluuioſus & auſtralis 604.g.h
tuſſes hyeme fiunt 605.b
tuſſes laborioſæ contingunt locos læſos, et maxime articulos. Sed & in febribus laſsitudinem inducentibus, tuſſes ſiccæ ad articulos decumbunt cum febre, ſi intus relinquantur 541.b
tuſſes ſiccas ſoluit aluus amplius ſubducta in his qui tonſillas deſtillatione uexatas habent 91.d
tuſsiunt tuſsim ſiccam, qui teſtes affectos habẽt: & ex tuſsi, uena ſecta, ad teſtem ſolutio fit: et inflãmati tuſsiunt: et in febribus ex inguinum tumoribus inſuper tuſsiunt 517.a
tuſsientium puerorum curatio 383.d & 450.f.g
ex Tuſsientibus, qui manibus laborabãt, uelut ſeruus ille qui ſarmẽta obtorquebat, & Amyntæ filius, ambo ſola dextra reſolui ceſſauerunt, quandoquidẽ perpeſsi ſunt hoc tuſsientes 516.e
de Typho ſeu ſtupore attonito. Corripit autem æſtatis tempore, cũ canis ſydus oritur, bile per corpus cõmota 330.f
de alio Typho, q̃ quidem omni tẽpore corripit: fit autem propter corporis humiditatem, cum cibos humidos & potum multum carnes combibunt 330.h
de tertio Typho, quum bilis putrefacta ammixta fuerit ſanguini, per uenas & articulos, & quũ ſanguis ſteterit, conſiſtit maxime in articulis 331.e
de quarto Typho, q fit tempore pomorũ, cum quis ſe fructibus mollis corticis et foris non lignoſi, omnis generis repleuerit 332.f
de quinto Typho ab humore in corpore putrefacto, et magis quàm opportunũ eſt, reſiccato 332.h

V

VAcuatio uaſorum: uide, Vaſorũ uacuatio 600.g
uacuationis modus à figura partis affectæ 124.g
uacuationis intempeſtiuæ nõ minora eſſe mala, quàm repletionis, ex ſanorũ diæta, qui ſemel aut bis in die cibum aſſumunt, deprehenditur 20.b
qui Vacua fecit uaſa derepente, præter cõſuetudinem, et hanc diem rurſus adæquare ſic conducit, abſq́; frigore & calore, atq́; labore 574.b
in leuiter Vagando deficientes medicamẽtis purgare non oportet 630.f
qui Valent corpore, difficulter ferunt medicationes 603.b
uapores omnis generis à corpore in caput retruduntur 97.e
uarix ad dextrum aut ſiniſtrum teſtẽ, uocis gracilitatem ſoluit 490.b
uarix in tibia conſpicuus 766.e
uarices caluorum, ſi non magni fuerint, furioſi ſunt 491.e
uarices quæ gibboſitatem ſoluant 735.a
uarices inſanis ſuperuenientes, inſaniam ſoluunt 612.f
uarices uirorum in occidentalibus 132.e
uarices non magni fiunt his, quicunq́; calui ſunt 612.b
cur Vaſa anguſti oris, ſubito inuerſa, aquam à ſe non dimittant 291.b
uaſa in morborum principijs non eſſe uacuanda 575.d 576.e
uaſorum uacuationem factam, à medico non cognoſci, ridiculum ac damnoſum 576.h
uaſorum uacuatio ſi talis fiat, qualis fieri debet, confert, & bene ferunt: Sin minus, contra. Inſpicere itaque oportet regionem, & tempus, & ætatem, & morbos, in quibus conuenit aut nõ 600.g
uaſorum emulgentium poſitio 92.g
uaſorum ruptio, meridionalem plagam incolentibus frequens 130.f
uena ex ſiniſtris partibus, in reliquis iuxta eandem naturã, uelut ea quæ in dextris, radices agit, præterquã quòd hepati non inſeritur 107.d
de Vena per dorſum ac iugulum iuxta ſpinam ſparſa 106.h 107.a
uena craſſa ultra aures 105.b
uena ſanguiflua uulneratus moritur 220.f
uena principalis in rhenes radices ſuas agit 106.f
de Vena principali, quæ cordi inſerta uenam magnam & arteriam aſperam producit 105.c
uena ſanguiflua diſſecta non coaleſcit 223.a
uena craſſa eſt in utraque mamma: quapropter maximam habent prudentiæ partem 492.g
cui Vena in cubito pulſarit, inſanus & iracundus eſt: cui uero quieuerit, ſtupidus 491.b
uena principalis dicta, quomodo pulmonem & partes uicinas occupet 106.f
uena ſub ſeptum trãſuerſum extenta, qualis 106.f
de Vena ſanguiflua 103.a.b
cur Vena pudendum tranſiens, genitura ac ſpiritu ſit referta, eiuſq́; ſubſtantia 106.g.h
uena humeralis ſanguiflua eſt, & plena, & ægre curatur, ſi rumpatur aut conuellatur 105.c
uena à capite ad naſum 111.b
uena ſplenitis, ac hepatitis 231.b
uena craſſa in caulem ſeu pudendum tranſis 106.g
uena ſplenis 111.d
uena ſecta, mulier uterum gerens, abortit, & magis ſi maior fuerit fœtus 610.e
uena peruſta ſanguinem non emittit 122.f
de Vena læua laborante 320.e
uenæ magnæ ſitus & ſtructura 92.f
uenæ circa aures in capitis morbis urendæ ſunt, donec pulſare deſinant 239.a
uenæ ſecundum aures inciſæ, infœcundos reddunt, quod plurima genituræ pars à capite per illas uenas deſcendens, cicatrice ſectioni inducta, locum illum conſolidat atque obturat 51.c & 141.a.b
ex Venæ iuxta patellæ partem cauam dolore, bilioſi, ſeroſi, ac ſanioſi humoris collectio 107.b
uenæ ſupra ieiunum inteſtinum exiſtentes, tenuiſsimum ex uentre & inteſtinis trahunt, calfactis iam cibis 73.a

uenæ circa ceruicem & tempora eleuatæ 540.b
uenæ hominis omnes in manuum ac pedũ digitos deſinunt 60.b
uenæ pudendum tranſeuntes in uiris, in mulieribus in uteros tendunt 106.g
uenæ ſectio propter ſanguinis collectionẽ & repentinam mutationem, quàm longiſsimè à locis dolentibus fiat 45.b.c
uenæ capitis, totius corporis craßiſsimæ exiſtunt 60.b
uenæ cauæ duæ à corde 71.b
uenæ aurium 111.e
uenæ aliæ à uertice iuxta aures 111.d
uenæ ſectio, quibus morbis, ætatibus, quibusq; temporibus, utilis 803.b.c
uenæ ac nerui, tenuiſsimi, dẽſiſsimi ac plurimi in manibus ac pedibus 60.b
uenæ urendi ratio 122.f
uenæ temporum non conſidentes, neq; uiriditas ſplendida 533.d
uenam cauæ diſtributio 111.d
uenæ iugulares poſt cibum ac potum ſanguineũ ſtatim attolluntur, ac facies rubet 277.d
uenæ temporales ſolæ pulſatiles, quod ſanguine non rigentur, ſed auertitur ex ipſis ſanguis 111.e
uenæ in medullam ſpinalem tendentes 106.f
uenæ omnes in corpus diſtributæ, ex omnibus partibus ſpinam petunt: ibiq; tenuiſsimum ac ſynceriſsimum ſanguinẽ à ſe collectum eructant 106.f
quorum Venæ amplæ, & uẽtres & oſſa, hi ſunt qui tenues ſunt. Pingues uero his contraria habent: & in his qui ſame macerantur, mediocritates 483.b
uenæ duplices à clauiculis 490.a
uenæ utriuſq; manus à uena caua producuntur 111.d 112.e
de Venæ iuxta inguina proceſſu 107.a
uenæ capitis, earũq; per corpus diſtributio 111 b 211.c
uenæ reſpirationis 211.d
uenæ in ſiniſtrum cordis uentriculum, arteriæ in dextrum, reſpirationem operantur 94.b
de Venæ ſectione in diuerſarum partium affectionibus 104 e
uenæ ſectio quàm longiſsime à loco dolente, & ubicunq; ſanguis colligi ſolet, facienda 104.f
uenæ ſecandæ ratio & modus 30.f
uenæ ſectio lippitudinem, & anginam curat 492.f
uenæ ſectio et uini potus, urinæ ſtillicidiũ & urinæ difficultatem ſoluunt. Secare uero oportet internas 492.g 614.b
uenæ in poplitibus in coxendice ſanguineo ſectio 338.e
uenæ ſectio oculorum dolores ſoluit 612.g
uenæ multę & omnigenæ ex uentriculo per corpus alimenti ferendi cauſa diſperſæ 45.b
uenæ ſectio læſerit dolores, iuxta latus in febribus conſiſtentes, citra notas, ſiue cibum auerſetur æger, ſiue præcordiũ ſublime habuerit: & in perfrigeratione non ſine febre torpidos, ſanguinis detractio lædit: & putantes ſe melius habere, hi moriuntur 671.c
uenæ ſectio quãdo purgationibus in morbis comitialibus præmittenda 582.b
uenæ multæ ac frequentes per corpus diſtẽtæ ſunt, tenuiores ac craßiores aliæ, hæq; uiuente homine ſemper apertæ ſunt, & humorem nouum ſuſcipiunt, ac dimittunt 278.g
ſi Venæ pulſauerint in manibus, & facies ſana ac robuſta fuerit, & præcordia non fuerint mollia, diuturnus fit morbus, qui ſine conuulſione non ſoluitur, aut ſanguinis multi ex naribus eruptione, aut dolore ad coxas 492.e 596.e
uenæ rectæ in fronte ſectio, dolenti capitis partem poſteriorem prodeſt 611 e
uenæ ſectio dolores ex dorſo, ad cubitos deſcendentes ſoluit 612 f
uenæ ſectio ſoluit urinæ difficultatem 612.h
uenæ ſub mammis ſectio in parachynanche 265.b
quibuſcunq; Venæ ſectio, aut medicamentum conducit, his uere uenam ſecare, aut medicamentum purgans exhibere conuenit 613.a
uenæ humerales 111.d
uenæ ſectio non ſimiliter ſoluit dolorem, ſi non ad clauiculam pertingat dolor 573.a
uenæ temporum in febribus pulſantes faciẽ ſana, &c. 655.a
uenam uere ſecare oportet quibus ſanguinem de uenis auferre conuenit 614.h
uenarum circa umbilicum pulſationes 510.g
uenarum craßiſsimarum quatuor in corpore paria, earumq; explicatio 44.b & 103.d
quibus per Venarum pulſationis uehemẽtiam ſtercus derepente per aluum ſecedit, lethale eſt 665.b
uenarũ in interna brachij parte, multæ, et periculoſæ extenſiones 713.b
de Venarum atroci morbo, nephritideue ſuperueniente: eiuſq; cauſſæ, notæ, ac curatio 319.b.c
uenarum radicatio hepar 197.b
quibus Venarum pulſus, his plerunq; ſanguinis fluxio contingit 655.e
uenarum circa caput ſuperuomitus quomodo contingat 236.e
uenarũ ad inguina, femora, tibias & malleolos intrò ſectio, infœcundum faciũt hominem 111.d
ex Venarum intus ſauciatarum ſecunda ruptione, ſanguinis uomitus & mors conſequitur 228.b
uenarum communicatio 112.e
uenarum quàm neruorum morbi leuiores eod.
uenarum ſubſtantiæ uſus 105.a.b
uenarum in latere affectio 224.g
uenarum germina unde pendeant, & qua parte corporis deſinant, & quod undis conſentit, & in quibus locis corporis ſint extentæ 105.b
uenarum magnarũ (quarũ duæ in corpore) ſitus 102.g
uenarum iugularũ palpitatio fortis, perniciosa 660.b
de Venis circa coſtas 102.b
de duabus Venis inter duas latas extremitates 107.c
de Venis uentris, per quas corpori alimẽtum uenit 104.e.f (642.f
in Venis craßis, uulnera magis lethalia
de Venis 489.d
in Venis ac corde plurimum calidi ineſſe 71.c
de Venis craßis 103.c
uenis quæ in rhenes ac teſtes deſinunt affectis, homo ſanguinem mingere ſolet 111.d
de Venis in rhenes tendentibus 102.b & 103.c
in Venas à cerebro deſluxus: uide, Defluxus à cerebro 212.g
uenas conſpicuas habentes, ad conceptionem meliores ſunt, quàm quibus non apparent 646.g
uenas eminentes habent & iracundiores ſunt, uentriculo calidi, carne frigidi, et tenues 537.e
circa Venas inflammationem ac multam firmitatem ſignificat deſtillatio repentina, æſtiuo ac autumnali tempore, in morbis acutis 586.b
iuxta Venas tuberculorum collectiones habentibus frigida conuenit 202.e
uenulæ in capitis oſſe tenuiores, cauiores, ac ſanguinis plenæ 681.b
de Venulis per pulmonẽ tendentibus, ſanguine aut atra bile plenis 312.g
poſt Veneris uſum, corporis totius dolor 522.h
ueneris uſus in deſtillatione 560.e

quibuſdam

quibuſdam ubi Venere utuntur, uẽter inflatur: quibuſdã uero in hoc ſtrepitus 535.b.c
ex Venere & potu, febris acuta 504.e
uenere poſtq̃ inceperint uti, aut hircire, ſanguis ipſis è naribus erumpit 536.e
ad Venerem cur omnium impotentiſsimi Scythæ 141.d
uentus in utero 450.e
uentus in uteris 445.d
quicunq; Venti relictis mõtibus ad urbes accedunt, non ſolum ſiccant, ſed etiam turbant ſpiritum quem inſpiramus, et corpora hominum morboſa faciunt 168.f
quicunq; Venti ex terra accedunt, eos neceſſe eſt ſicciores eſſe, tum à ſole tum à terra reſiccatos eodem
uẽti ex mari in regiones illabentes, ſiccio res quodammõ ſunt. Qui uero à niue, aut glacie, aut ſtagnis, aut fluminibus procedũt, omnes humectãt ac frigefaciunt, tum plantas, tum animantia, & ſanitatem corporibus exhibent, qui non frigiditate ſuperexcellunt 168.e
uenti non hab..tes unde alimentum trahant, à uiuentibus humorem trahẽtes, & plantas & animalia omnia lædunt 168.f
uenti ex mari ac alijs aquis proficiſcẽtes, & aquilo, ex omnibus rebus atq; adeo ex ipſis hominibus, humiditatẽ ac tenebroſitatem excernunt 215.b
uenti occidentales, autumno ſimiles 131.c
uenti & genituræ in uteris ſigna 440.b
de Ventorũ natura & facultate, & quod uẽti omnes naturã habẽt humectandi ac frigefaciẽdi tum animaliũ corpora, tum naſcentia ex terra: licet propter regionum ac locorũ ſitum diuerſi inter ſe fiant 167.c
de Ventorum ratione in genere, qui commodi, & qui incommodi exiſtũt, quos morbos quibus in regionib., quibuſq; ætatibus ac temperamentis generent 129.c
de Ventorum natura iuxta ſingulas regiones 168.e
cur Ventorum mutationes, maxime autẽ auſtrinæ, comitialis morbi ſint cauſæ 215.a.b
uentoſitatem flatuoſam uenæ ſectione ſiſti to 491.a
uenter inferior à medicamento ulceratus 521.e
uenter quod intelligi non poteſt, nouit: per hunc enim intelligimus quod ſitit, aut eſurit 157.c
uenter à medicamentis non exulceratur: nam res eſt ualida ac robuſta, nimirũ uelut pellis & corium 290.e
quibuſdã Venter cibum quidẽ concoquit, carnes autem non ſuſcipiunt: & alimentum intus manens flatum inducit 185.b
uenter & crura quibuſdã, fluxu non procedente, aqua implentur 392.f
uenter mulieri bilioſe turbatus, non fortiter ſubeũtibus bilioſis, & ſi fluxus ipſi ſuccedat non fortis, bonũ 374.b
uenter his aqua impletur, quibus hepar, aqua repletum, ad omentum eruperit 615.a
uenter murmurans, inanibus ad egerendũ ſurrectionibus, ſi augeatur dolor, difficile eſt 631.d
uenter homini omnium animalium anguſtiſsimus 738.e
uenter 793.b
uenter quibuſdam inflatur ubi Venere utuntur: quibuſdam uero in hoc ſtrepitus 535.b
uenter neq; turbatus, neq; purgatio procedens 384.b
uentriculus alimentum tranſmittit, fæcem retinet 205.d
uentriculus humorẽ in ſe continens, propter ſui figuram omnibus partibus ex pletur 27.a
uentriculi corporis duo, qui cibos ſuſcipiunt & demittũt, et præter hos plures: omne enim inconcretum, ſiue pellicula, ſiue carne integatur, uẽtriculi nomine intelligendum uenit 14.f
in Ventriculi os dolente lumborum dolor cum exſcreatione uiolẽta, habet quid conuulſorium 663.c
uentriculo inferno ſuppurati fiunt, maxime quidem cum pituita aut bilis aceruata inter carnem & cutẽ collecta fuerit 226.e
uẽtriculo calido præditos, fortes potus ac cibi perturbant 538.g
uentriculum pertuſum diſſectũmue eſſe, lethale eſt 612.f
uentris tumor à cibo copioſiore 589.a
uentris dolor à cataspotio conceptus gratia ſumpto 524.g.h
uentris imi dolor à coitu, & ſanguis recẽs apparens 465.b
uẽtris ſuctus, corpore à cibis uacuo 519.a
uentris profluuium ſeu diarrhœa 300.f
uentris dolor nono anno ex gemellorum abortu 564.e
à Ventris turbatione, aut tuſsi, ſi cancer fiat, os amareſcit 492.g
uentris ſubductiones quibuſdam ex menſibus ſuppreſsis fiunt 673.c
uentris ſtructura & poſitio 92.g.h
uentris doloris ad alium locum tranſitus citra febrem 297.b.c
uentris generatio 70.g
ob Ventris duritiem febres ardentes in occidentalibus 132.e
in Ventris turbatione fabas coctas dato, ſi non ſupernæ partes abunde fuerint bilioſæ 492.e
uentris animalcula erumpere faciũt oris uentriculi dolores cum tormine 662.e
uentris profluuio mortuus 523.d
uẽtris dolor poſt partum in ijs quæ abortum fecerunt, purulenta purgat 673.b
uentris dolorẽ ſignificat, eructatio ſubtracta intro reuoluta in his qui potũ difficulter deglutiũt, ſpiritu tuſsiẽte 678.b
circa Ventrem æſtus uehemens, & cordis ſiue oris uẽtriculi morſus, in febribus, malum 608.f
uentris purgatio quibus ulcerib. aut uulneribus conueniat 761.a
uẽtris moderata repletio, coſtarũ fit directio 741.b
uentris præter rationem tumores in morbis longis, conuulſorij 653.d
in Ventris dolore, frigidæ uſus 524.b
uentris tumor 631.a
uentrẽ & hepar à mulo percuſſus 524.g
in Ventrem decumbere, ſi quis nõ ſit adſuetus, dũ ſanus fuit, ita dormire, delyrium ſignificat, aut dolorem locorum circa uentrem 618.f 671.d
in Ventrem ſupernum defluxiones, in uiginti diebus ſuppurantur 614.g
circa Ventrem durities, cũ dolore in febribus: uide, Durities
uentrem in omni morbo mollẽ eſſe oportet, et iuſta mole præditum 620.g
hi circa Ventrẽ & inguina rubeſiunt, uelut ex plagis doloroſis, & moriuntur, qui circa articulos rubicũdas in ſuperficie puſtulas habent, inſuperq; rigent 671.b
in Ventrem ſuperiorem ſagitta percuſſus 529.d 553.b.c
ſi circa Ventrem quid cõmoueris, urina non concoquitur, ſed abſq; ſudore ac indicatione, febris ad medium tempus durabit 584.b
quibus inter Ventrem & ſeptũ tranſuerſum pituita cõcluſa eſt, & dolorẽ exhibet, non habens exitum ad neutrum uentrem, his per uenas ad ueſicam conuerſa pituita, morbi ſolutio fit 614.b & 615.a
iuxta Ventrem in febre palpitationes, mẽtis emotiones inducunt 662.g
dolores circa Ventrem fientes, ſublimes quidem leues ſunt: nõ autem ſublimes, fortiores 612.e
uentrem compactũm uomitus ſoluit: & egerentem

egerentem magis quàm oportet ſiſtit: illum quidem humectãs, hunc uero ſiccans 176.f

circa Ventrem tumores conſimilia ſignificant his, qui ſunt in præcordijs. Verũ minus ſuppurantur 661.d

ſi in Ventrem ſanguis effuſus fuerit præter naturã, neceſſe eſt ſuppurari 612.f

circa Ventrem durities cum dolore, in febrientibus cum horrore, &c. ad ſuppurationem perueniunt 662.b

quare, ubi qs Ventrẽ exonerauit, aut minxit, nõ ſtatim potu aut cibo pro egeſtionis factæ copia, egerat: ſed etſi p biduum nihil aſſumat, uiuere, & facere qd poßit 280.f.g

in Ventre multiplex læſio eſt, ſi ex multa uaſorũ uacuatione, plus moderato derepente ingeratur 577.c

uentre molli ac uacuo febris ardens 583.d

ſi mulier in Ventre non concipiat, uelis autem ſcire an conceptura ſit, ueſtimẽtis circumtectam ex infernis ſuffito. Et ſi quidem odor per corpus tibi procedere uideatur ad nares & ad os, ſcito quòd ipſa non propter ſeipſam infœcunda eſt 611.a

à Ventre tenuia non ſentienti prodire, ei qui eſt apud ſeipſum, pnicioſum 630.g

in Ventre tumores: uide, Tumores in uentre

uentres quæ aquæ maxime exoluant, aut conſtringant: Vide, quæcunque Aquæ optimæ coctu ſunt

uentres hyeme & uere natura calidißimi ſunt, et ſomni longißimi. Quapropter in his temporibus alimenta copioſiora exhibenda ſunt. Nam innatum calorem ampliorem tunc habent: alimento igitur ampliore opus habent. Signum ſunt ætates, & athletæ 601.c.d

uentres frequenter exturbari, pituita à capite influente, par eſt, ſi hyems frigida ſit 129.d

uentres, in morbis quando ſubpurgandi, aut ſurſum 526.b

uentres duri ac calidi ex aquis lacuſtribus 131.d

uentres, quibus dum iuuenes ſunt, humidi ſunt, his ſeneſcentibus reſiccantur 602.g.h

uentres ut plurimum humectat lumborũ dolor præcordiorum dolori accedẽs, ſi non flatus eruperit, aut urinæ copia 662.f

uentrium abundantiæ turbationem ſtrũt 541.a

uentus, aeris fluctus 145.b

uer, ſaluberrimum & minime lethale 482.f 604.g

uer conceptui aptum 87.b

uere inſaniæ, & atræ biles, & comitiales, & ſanguinis fluxiones, & anginæ, & grauedines, & raucedines, et tuſſes, & lepræ, & impetigines, & uitiligines, & puſtulæ ulceroſæ plurimæ, et tubercula, & morbus articularis 605.a

uere uenam ſecare, & medicamentũ purgans exhibere oportet, quibuſcunq; uenæ ſectio, aut medicamentum conducit 613.a

ueratrum bis dare oportet, quibus à capite fluxio fertur. Quicunq; uero ex abſceßib. aut uenæ ruptura, aut propter intemperãtiam, aut ob aliam quãdam fortem cauſam ſuppurati fiunt, talibus ueratrum ne dato 588.b

qui Veratrũ bibit, ſi citius purgare uolueris, lauare oportet aut comedere 538.g

ad Veratrum admittendi ſunt, qui non facile ſurſum purgantur, pleniore alimẽto & quiete corporibus ante humectatis 606.f 791.b.d

ueratrum ubi uolueris magis ducere, corpus moueto. Vbi uero ſiſtere, ſomnũ facito, & ne moueto 606.f

ueratrum ſumpturi, quomodo præparandi 791.b

ueratrũ periculoſum eſt, ſanas carnes habentibus. Conuulſionem enim inducit 606.f

ueratrum 790.c

ueratri purgatio quibus et quæ inſomnia habentibus conueniat 192.e

ueratri purgatio in pleroticis 185.a

ueratri purgatio in uere poſt ſomẽta quibus conueniat 165.a

ueratri purgatio à fomentis, deſipiẽtibus ac ſtupidis confert 164.c

ueratri purgatio per ſuperiora quàm inferiora tutior 791.d

ueratri nigri in pleuritide facultas 573.b

à Veratro uomere rubicunda, ſpumoſa, pauca, prodeſt: facit tamen duritias, et ſuppurationes magnas abducit 675.a

ex Veratro conuulſio, lethalis 608.b & 791.c

uergiliarum occaſus 803.d

uergiliarum exortus 804.e

ueritatis cultus 781.c.d

ueritatis cognitio nulla, neq; ullũ teſtimonium 689.b

uermes ſtercorarij in uteris ſuppuratis, aut poſt partum, aut ex abortu 86.c

quibus Vertebra intro conſidet & ſpiritus retrahitur, & uox ſtrãgulatoria eſt, his in fine uelut contrahente quodã, ſpiritus ſi 661.a

uertebræ in occipitio introrſum luxationes, pueris grandiuſculis fiunt 605.c

iuxta Verticulum gibboſitates non facile pelluntur 737.c

uerticula ſpinæ in gibbum tracta 734.b

uerticula ſupra claiculam unà cum magno ſeptem ſunt 102.f

uerticula in latere obliqua 735.c.d

uerticula in repandum emota, eſſe lethalia: quæ uero in gibbũ, minime 740.b

uerticulorum intro obliquatorum nullam haberi coctionem 740.g

de Verticulis 101.c 112.g

uerticulorum coarticulationis conſideratio 101.c

uertigo tenebricoſa, non febricitanti, purgatione per ſuperna opus eſſe ſignificat 606.g

uertigo fit, cum aceruatus ad faciem proceſſerit ſanguis 236.g

uertiginem oculis adferunt Auſtrinæ tempeſtates 604.b 605.a

uertigines ex hemorrhoide parum apparente obortæ, paruam ac modicam ſyderationem ſignificant: ſoluit uenæ ſectio. & quicquid hoc modo apparuerit, mali aliquid ſignificat 664.g

uertigines in febribus ab initio, & capitis pulſus, &c. Vide, quibus in Febribus uertig.

uertigines ſenibus fiunt 605.d

uertigines cum capitis doloribus 648.g

uertigines in morbis longis apparentes, pernicioſæ 654.f

uertigines ab initio ſanguinis narium fluxio ſoluit 664.f

uertiginoſos, medicamentis purgare non oportet 630.f

uerticis, & temporum dolor ſine febre 649.a

uerrucæ penſiles pueris grandiuſculis fiunt 605.c

ueſicam pertuſam perfectámue eſſe, lethale eſt 612.f

ueſica, ſcabioſa, & urina uiſcoſa 521.b

ueſica natura frigidior 200.b

ueſica 793.c

ueſica doloroſa fit, quibuſcunq; in febribus tremores circa iudicationem ceſſant 655.c

ueſica intercepta, tum aliàs, tum cum capitis dolore, habet quid conuulſorium 632.g 676.h

ueſica diſſecta non coaleſcit 223.a

ueſica calculo laborat, quibus in urina arenoſa ſubſidunt 608.h

ueſica uulneratus moritur 220.f

qualia ſint in Veſicæ ac alui egeſtionibus, inſpicere oportet, & in his quæ per carnes excernuntur, & ſic bi à natura recedat corpus: ſi parum, paruus

parum eſt morbus: ſi multum, multus. Si uero ualde multus ſit receſſus, letbale hoc eſt 615.d
ueſicæ generatio 70.g
ſi Veſicæ dolor, neq; ab urina quicquā remiſerit, neq; ueſica molliatur, et febris continua fuerit, in primis circuitibus morbi ægrum moriturum eſſe, timor eſt 624.e
ueſicæ ſtructura & poſitio 92.g
ueſicæ, genituræ, et inteſtini recti laxioris partis ſitus 737.b
ueſicæ duræ & dolentes, penitus quidem horrendæ ac pernicioſæ ſunt, pernicioſiſſimæ uero quæ cum febre continua fiunt. 624.e 670.g
ueſicæ duræ dolore, pueri ſeptennes, donec ad quintum decimum annum peruenerint, corripiuntur 624.e
ueſicæ confert calida 609.d
circa Veſicam flatus medicamentis urinā cientibus expurgare oportet 193.c.d
circa Veſicam dolor à catapotio 524.b
partes circa Veſicam affectæ ſunt, ſi quis ſanguinem mingat, & grumos, & urinæ ſtillicidiū habeat, & dolor incidat in imum uentrem, & ani ac ſcroti intercapedinem 608.b
partes circa Veſicam ægrotare quæ ſignificent, uide 614.g
quibus circa Veſicam tuberculum, quod mingēdi difficultatē inducit, ad omnis generis figuras uexantur: huius aūt ſolutio fit, pure erumpente 670.g.h
quæ per Veſicā prodeunt, inſpicere oportet, an qualia ſanis prodeunt. Quæ igitur minime ſimilia his ſunt, ea morboſiora ſunt. Quæ uero ſimilia ſanis, ea minime morboſa 615.b
ueſicā ſcabie affectā, furfuracea cū urina craſſa prodeuntia ſignificant 608.g
quæ circa Veſicam conſiſtūt, & rhenum affectiones, operoſe ſanantur in ſenibus 612.e
per Veſicā purgatio, morbo regio in Thaſo laborantibus profuit 472.c
ueſtes puræ hyeme induendæ, æſtate ſordidæ, & oleo imbutæ 48.f
ueſtes pelliceæ fortiter cōpactæ, à ſeipſis comburuntur 63.d
ueſtitum albū & calciamentū pulcherrimū per ſomnum indutū uideri, bonū. Quidquid uero mēbris maius fuerit, bonum non eſt: neq; quodcunq; tandē fuerit minus 194.e.f
uiciſſitudo omnium rerum 787.a
uictus cibi ac potus, ipſe ſibiipſi ſemper ſimilis, ſecurior omnino eſt ad ſanitatē, q̃ ſi quis derepente ad alium meliorē, magnam mutationē faciat 574.e
uictus rationes quantū fieri poteſt cognoſcendæ: nam non noſſe, multarum calamitatum res eſt 543.a
uictus tenues & exacti, & in longis ſemper affectionibus, & in acutis, ubi non expedit, periculoſi ſunt 600.b
circa Victus rationem, morborum intentiones ac remiſſiones febriū obſeruandæ 590.b 591.a
uictus rationem inordinatā ſignificat circa faciem color bonus, & ſudores non febrientibus 658.b 659.a
uictus ægrorū & ſanorū inuētionis, & ferini temperaturæ modus, idē ac unum quoddam inuentum 19.d
uictus modus ex ſolo corporis ſenſu colligitur: unde fit ut medici in eo inueniendo, plurimum delinquant 20.f
uictus tenuis adhibendus iis quibus morbus conſiſtit: quibus uero poſterius debet cōſiſtere, iis & in ipſo conſiſtendi tempore, & parū ante illud, cibus ſubtrahendus: prius uero uberius agendū ut æger ſufficiat 601.b
uictus una eadēq; ratio, nō diu ſeruanda: indulgētia enim, ægrorū diuturnā erigit concupiſcentiam 38.g
in Victus ratione an æger cum uictu ſufficiat perdurare, donec morbus cōſiſtat, coniectandū: & nūquid ille prius deficiat, nec poſſit cū uictu perdurare, uel morbus antea deficiat atq; hebeteſcat 601.b
uictus frigidi, debiles: robuſti, uero calidi (537.c
quæcunq; ex Victus ratione contingunt, pleraq; unuſquiſq; prout præter conſuetudinem uictu uſus fuerit, maxime annotat 589.a
uictus rationem manſuetam ac conuenientem ægros magis lædere, quàm ferinā ſanos 20.e.f
uictus humidi omnibus febricitantibus cōferūt: Maxime uero pueris, & aliis ita adſuetis 601.d
uictus ad extremam tenuitatē progreſſi, difficiles 600.b
uictus ratio in rhenum morbo 319.a
uictus ratio in ſanis primum exploranda 574.e
uictus mutatiōes repētinæ, noxas ac ægritudines inducunt 574.e
uictus ratio, conceptui idonea 400.b
uictus Scytharum ratio 139.c
uictus, locorū, & ueſtitus tranſmutatio, uiris etiam periculoſa 80.b
de Victus ratiōe ueterū, nihil memorabile extare 569.d
uictus permutati mala 20.b 21.a
uictus eorum quibus ab initio ulcera non fiunt in fracturis 699.b
in Victu tenui delinquētes ægrotantes magis læduntur. Omne enim delictū quod cōmitti poterit, magis magnū cōmittitur in tenui, quā in paulo pleniore uictu. Quapropter etiam in ſanis periculoſus eſt ualde tenuis, & conſtitutus, et exactus uictus. quoniam delicta grauius ferūt. Ob hoc igitur tenuis & exactus uictus, piculoſus eſt magis, quàm paulo plenior 601.a
uictu brutorum ab initio homines ſunt uſi 18.f
de Victu humano ſcripturum, quinq; noſſe oportet 553.a
uictu tenuiſſimo utendum eſt, quādo morbus in ſuo uigore conſtiterit 601.a.b
uictu extremè tenuiſſimo utendū eſt, ubi morbus peracutus eſt: Vbi uero nō, ſed pleniore uictu uti licet, &c. 601.a
ſi non Videant, debiliter affecti, aut nō audiant, aut labium, aut oculus aut naſus ipſis diſtorqueatur, lethale eſt 653.b
uigentibus morbis, nihil mouendū 603.a
uigilia, uorax 537.c
uigilia in exſatiatis cibo noxia eſt, nō permittens cibum liquari ac concoqui: Ieiunos autem attenuat quidem: uerum minus lædit 176.f
ex Vigilia conuulſio, aut delyrium, malū 653.d
uigilia ſi modū exceſſerit, malum 602.f
uigiliæ paruis ac recens natis puerulis fiunt 605.b
uigiliæ ſenibus accidunt 605.d
uigiliis infeſtati, derepente cum inquieta iactatione, ſanguinem fundunt, tum aluàs, tū ſi quid antea perfluxerit. Num ubi inhorruerunt? 633.b
uigilias facere poterit, alui egeſtio liquida & aceruatim fiens 677.d
uigilans palam, calidior externis partibus: frigidior autem, internis: Dormiens, uice uerſa 537.b
circa Vigores omnia ſunt fortiora, circa principia uero et fines, debiliora 603.e
uigores morborum 515.d
in Vigore morbo conſiſtēte, uictu tenuiſſimo utendum eſt 601.a.b
de Violentia, & qualia in corpore faciat 284.f
uiolentia quid uocetur, & quòd hec maximū ſit morborū principiū 284.e.f
uinum Pramnium 389.c
uinum diffuſum, perfrigeratum & excolatum, debilius redditur 305.d
uinum Coum 323.d 326.b
uinum aquoſiſſ. lacte pueris ſalubrius, minus enim uenas adurit et reſiccat 134.b
uinum dulce, & mellis ſpeciem referens, ambo & reficiunt, & urinam cient, et pituitoſa ſunt 306.b
uinū in capitis [illegible]ribus, propter partē illam calfactam, & humori attrahēdo aptam

aptam, non eſt exhibendum 294.f
uinum meracum large hauſtum, hominẽ aliquo modo debiliorem reddit 25.d
uinum Aeginenſe 246.f
uinum dulce pituitoſis magis aluo ſecedit 172.f
uinum Mendæum 323.a
uinum & mel temperatiſſima ad hominis naturam 307.c.d
uinum dulce ad diuturna uulnera commodum eſt aſſiduè utenti: ſed & ad medicamentorum potionem 201.b
uinum Straeum 395.d
uinum fuluum & nigrum 578.f
uinum meracius partibus circa inteſtinũ magis prodeſt 578.f
uinum dulce minus caput grauat, q̃ uinoſum, & minus mentem ferit, & magis quàm alterum per aluum & inteſtinũ ſubit. Viſcera uero magna facit ſplenẽ & hepar. Quare neq; his qui amara bile abundant commodum eſt 577.d
uinum recẽs ſub torculari expreſſum, & nondum excolatum, humectat, ſubducit, & inflat, quia etiam muſtum idem facit 172.b
uinum calidum eſt & ſiccum 172.f
uinum album uinoſum 578.e
uinum multum meracum, inſaniæ cauſa, &c. 509.c
qui Vinũ citra affectionem erga ipſum bibũt, his dãdi ſunt potus præparatorij: febrĩetibus uero poſt medicamẽta purgantia, lenticula, aut miliũ tenue, aut ptiſanæ ſuccus 303.b
uini albi, & nigri permutatio 575.e
uini potus & uenæ ſectio, urinæ ſtillicidiũ & urinæ difficultatem ſoluunt 614.b
de Vini utilitate ac detrimento notæ ante Hippocratem ignoratæ 578.e
uini meraci, in flatibus, æſtu, repletione, aut torminibus, uires 307.b
uini potus, famem ſoluit 602.b
uini differẽtiæ, aquæ mulſæ, & aceti mulſi, quomodo conſtituendæ 577.d
uini Thaſij in febribus potio 272.f
uina nigra & auſtera ſicciora ſunt, & aluum non mouent, neq; urinã cient, neque ſaliuam faciunt 172.f
uina mollia nigra humidiora ſunt, & inflant, atq; aluũ magis mouent 172.f.g
uina dulcia nigra humidiora ſunt: calfaciunt autem, & inflãt, humiditatem inducentia 172.g
uina alba & auſtera calfaciunt, magisq; urinam cient, q̃ aluum mouent 172.g
uina noua aluum magis mouent, quia propiora muſto ſunt, itemq; alunt, & odorata magis quàm inodorata eiuſdem ætatis 172.g
uina tenuia dulcia magis urinam cient, & aluum mouent, & humectant corpus, & ſanguinem debilem faciunt, & aduerſarium corporis ſanguinem in corpore augent 172.g
uina dulcia, & auſtera, & mellei coloris uetuſta, uentrẽ ſubducunt, maximeq; urinam cient ac nutriunt, &c. 305.a.b
uina acida, frigefaciunt, attenuant & humectant 172.g
uinorum alborum ex uuis paſſis in febribus potio 272.e
uiragines naſcũtur, ſi à uiro quidẽ fœmineum ſemẽ, à muliere uero maſculum ſecretum fuerit, & fœmineum ſuperauerit 160.b
uirgo lata manu ſinciput percuſſa, moritur 525.e
uirgini calculoſæ ſemen radicis Aethiopicæ ex uino dato 363.a
uir, quũ ſteterit iã corpus, ſiccus eſt et frigidus, quia caliditatis impetus nõ amplius dominatur, ſed ſtat corpus ab augmento quieſcens ac perfrigeratum 162.g.h (370.e
uir muliere ſiccior, propter labores
uiri boni & eruditi, populi ſunt munimẽta 778.f
uiri animis ſplẽdidi & corpore fortes generantur, ſi quidẽ maſcula corpora ab utroq; parente fuerint ſecreta 160.f.g
uiriles ac animoſi, leges auerſantur 138.g.h
uiriles fiunt infantes, ſi à uiro quidem maſculũ ſecernatur, à fœmina uero fœmineum, ſuperãte ſemine paterno 160.g
uirilitas à laboribus augetur 142.f
uiridantis pallor 511.d
uirtutis labor, ſtolidis inſania iudicatur 789.d
circa Viſcera dolores fortes in febrib. acutis, malum 608.f
uiſceribus ſomnus prodeſt 538.e
in Viſcerib. abſceſſum facit dyſenteria intempeſtiue ſuppreſſa 670.e.f
uiſus quomodo fluxione turbetur 111.c
uiſus ratio 111.a
uiſus à cerebri humore puriſſimo nutritur eodem
uiſus (exſiccatis à cerebro uenulis) extinguitur 111.b
cum Viſus hebetudine aurium ſonitus & narium grauedo mentem emouet & ſanguinem profundit 658.e
uiſus obſcuratur in uulneribus incuſſis in ſupercilium, & paulo altius. Prout autem uulnus recentius eſt, maxime uident: cicatrice uero diutius tardante ac ſeneſcente, magis obſcurari contingit 672.b
de Viſus ratione ac conſtitutione 74.f
uiſus hebetudines ſenibus fiunt 605.d
uiſui caliginem obducunt Auſtri 604.f
uiſum aut auditum per ſomnũ læſa habere, morbũ circa caput ſignificat 193.b
uita breuis, ars longa, tẽpus præceps, experimentum periculoſum, iudiciũ difficile. Oportet aũt non ſolũ ſeipſum, exhibere, quæ decent facientẽ, ſed etiam ægrotum, & præſentes, & quæ externa ſunt 600.g
uitæ longæ ſunt, qui plures dentes habent 491.d
uitæ omnes Therſitæ 786.g
uitam hominis ſeptem eſſe dierũ, experientia comprobatũ eſſe oſtendit 74.b & 75.b.c
uiuere qua ratione quis ſalubriter ac diutiſſimè poſſit 803.c.d
uitiligines uere fiunt 605.a
ad Vitiliginem & lepram 491.c
uitiliginibus, acetum ad ſolem calidum affuſum prodeſt 201.b
inter Vigilandum ſiti leui ſomnus medela eſt: Siti uero ex ſomno, uigilia in quibuſdam 537.c
uitis pampini, aut folia uiridia in peſſo 403.a
uitulinæ eodẽ modo ſe ad bubulas carnes habent, quo hedinæ ad ouillas 170.b & 171.a
ulcerationibus uoluntarijs, aut inuoluntarijs, qualia ſunt deſquamata, calida cõuenit 202.f
quodcunq; Vlcus ex inflammatione tumidum non ſedatur, dum alia quæ ſimul inflammari ac tumeſcere cœperunt, ſedantur, etiam hoc non coaleſcere periculum eſt 761.c
quibus Vlcus factum fuerit in utero, ſiue ex partu, ſiue tuberculo, ſiue ex alia quadam cauſa, his febres & inguinum tumores ſuccedere neceſſe eſt, & dolores in his locis 647.a
ulcus circa tibiæ malleolum 528.e
ulcus in uteris 454.f
cui circa Vlcus tumor obortus fuerit, ulcere non inflammato, huic poſtea temporis progreſſu tumor puris ſubſidentiam habet 761.c
ulcus in tibia 132.e 574.b 764.b
ulcus non ſano, humidũ eſt: ſano uero propius, ſiccum 760.e
ulcus ante mortem, ſi periturus eſt homo, liuidum ac ſiccum erit, aut etiam pallidum & ſiccum 618.g 671.d
ulcus ſub profunda carne 761.d
ulcus ſiue prius factum fuerit, ſiue in morbo acceſſerit, cõſiderare oportet 6.8 g
ſi Vlcus in capite fuerit, internas uenas ſecato, ſi non febricitet 491.a
ulcus ſi ſolum in ſiniſtra uteri parte factũ fuerit, & mulier in utero cõcipiat, ſine dum

dum adhuc habet ulcus, ſiue ubi iam ſana eſt, maſculum magis enixurã ſpes eſt: Si uero in dextra, fœminã 647.b
ulceris calloſi curatio 121.d 122.e
ulceris alimentum, pus 198.g
de Vlceris in capite curatione 685.a
ulceris puri inflammati curatio 762.f
in omni Vlcere plerunque quod uentrem habet, in directum ad uſum conſpicua ſunt omnia, tumore non præſente 761.d
in omni Vlcere, igne ſacro accedente, corporis purgationẽ facere oportet in utram partem ulceri contulerit, ſiue surſum, ſiue deorſum 761.c
ulcera in pudendis 396.e 411.c 450.f
ulcera caua replentia 763.d
ulcera, calida gaudẽt: quia tegl ſunt aſſue[ta] 200.g
ad Vlcera inflãmata pharmacũ 762.f.g
ulcera temporum non ſecanda 685.d
ulcera inflammantur tunc, quum ad ſuppurationem tendunt 760 g
ulcera ſuppurantur alterato ſanguine ac calfacto, donec putrefactus, talium ulcerum pus fiat 760.g
ulcera ubi deligare uoles, non prius pharmaca imponere oportet, quàm ubi ualde ſiccum feceris ulcus 761.a
ulcera perfrigeratione ſanantes, male agunt 707.b
ad Vlcera uetera collutiones 406.h
ad Vlcera in utero reſiccanda 411.d
ulcera fientia ac iudicãtia febres & tubercula: Quibus hæc non fiunt, iudicatio ſublata eſt. Quibus intus relinquũtur, certiſsimæ recidiuæ ac celerrimæ 483.d 536.f
ulcera quæ ægrè perſanantur, exalbidorum ſunt, qui ferè lentis colorem referũt, & cutis diffringitur ac labia, &c. 483.d
ulcera ſi curẽtur, imparibus dieb. magis inflammantur: uenit enim humor ad omnes uenas, quum turbatur, eaſq; replet 282.b
ulcera qua ratione in capite, & reliquo corpore enaſcantur 235.d
ulcera circumcirca glabra, maligna ſunt 541.c.d 611.d
ulcera in tonſillis citra febrem facta, ſecuriora ſunt 91.c
ulcera exoriuntur, ſi quis dum impurgatus eſt, laborauerit 538.g
ulcera quædam propter puris craſsitudinem nullam de ſe ſignificationem præbent 661.d
ulcera quædam, ne cataplaſmata quidem ferunt 760.e
ulcera uniuerſa, niſi uino, humectare non oportet, ſi non in articulo fuerit ulcus 760.e
quibus Vlcera in caput, & in aures, ac in reliquũ corpus erũpunt pueris, hi ferè à morbo ſacro non apprehenduntur 212.f
ulcera in tonſillis multo tempore citra augmentũ manẽtia, ante quintũ aut ſextũ diem periculoſa non ſunt 91.d
ulcera quibus ætatibus potiſsimum fiant 642.e.f
ulcera tonſillarum in infantibus, pericu[loſa] 91.c
ulcera in utero à partus purgamentis putrefactis 384.h
ad uetera Vlcera in tibijs oborientia [764.b]
ulcera quæcunq; annua fiunt, aut diutiore tẽpore durant, neceſſe eſt os abſcedere, & cicatrices cauas fieri 613.a
ulcera hydropicis in corpore fientia, non facile ſanantur 612.e
ulcera ſi repurgãtur pure albo, celerẽ curationem indicant. Si uero in ſamoſos humores tranſmutentur, maligna fiũt. Eodem modo & urinæ ſignificant 595.a
ulcera proſerpẽtia circa fauces, grauiora & magis acuta, ut plurimũ ſpirandi difficultatem inducunt 91.d
ulcera poſt menſes ſuppuratos 371.b
ad Vlcera cõmodum eſt uinum album, & nigrum frigidum 201.b
ulcera in tibijs erumpentia in lienis morbo 327.b
ulcera in tonſillis æſtate facta peiora ſunt, quàm alijs tẽporibus, citius enim proſerpunt 91.d
ulcera in tonſillis circa uuam proſerpentia, in his q ſeruantur uocẽ alterãt 91.d
ulcerum cicatrices, quibus nihil aliud mali adfuerit, omnes, & à temporibus, & ab arte opem ferre poſſe putandum eſt, maxime recentiſsimas, & in iuuenum corporibus 645.a.b
ulcerum curatio ſimplex 707.a
ulcerum uiæ quatuor 30.g
ulcerum magnorum in capite & reliquo corpore inflammatio, ſeptenario ſedatur 75.d
ulcuſcula in debilibus erumpentia, letha[lia] 121.b
ulcuſcula liuida in debilis enata, mortale 121.b
ulcerum eruptio capitis dolorem ſoluit [657.a]
ulcerum inflammatio, quomodo præcauenda 760.f
ulcerum acuto ſpicillo inciſorum, eadem quæ uulnerum curatio 760.g
ulcerũ cognitio quõ fieri debeat 641.d
ulcerum ratio in his, quibus oſſa quidẽ fracta fuerint, ſed ulcus ab initio non fuit curatum 708.b
ulcerum nondum maturorum cõſtrictio 122.e
ulcerum curatio ſecũdum loca, facilis aut difficilis 642.f
ulcerum uteri collutio 393.b
de Vlcerum in uteris generatione 372.f
ulcerum & quæcunq; ſupra corpus eminent curatio 121.d
quæ poſt Vlcerum ſectionem adhiberi cõueniat 685.d
ulcerum cicatrices cauiores 761.b
ulcerum in uteris curatio ſolicite adhibenda 386.f
ulcerum ex caſu, aut alio quopiam modo diſſecatorum, curatio 761.c
ulcerum purgationis ſigna 761.b
ulcerũ coitionẽ quæ impediant 761.b.c
de Vlceris ferini generatione & curatione 120.g
ab Vlceribus quomodo glandularum tumores generentur 283.a
cum Vlceribus fracturæ 733.d
ulceribus frigida mordax, cutẽ obdurat, dolorem non ſuppurantem facit, nigrefacit, rigores febriles inducit, conuulſiones, diſtentiones 202.e 609.c
ulceribus piſcatorum, & cuniculoſis, & depaſcentibus proſerpẽdo, mare bonũ eſt 201.a
quibus in Vlceribus tumores apparẽt, nõ ualde conuelluntur 611.c
quibus Vlceribus febrem ſuperuenire cõmodum ſit 643.a
ex Vlceribus, rotunda ſubcaua, excindenda 761.c
ulceribus percurandis ſpecies commodæ 641.d 642.e
ulceribus capitis confert calida 609.c.d
ex Vlcerib. magnis in uteris ſteriles 361.b
ulceribus capitis quæ ſymptomata inimica 643.b
ulcera in capite, cruribus tumidis, uelut ab aquæ potu 239.a
umbilicus ex natiuitate denigratus 513.c
umbilicus per quem puer nutritur ac ſpiritum attrahit, ſolus ex omni corpore, utero adhæret 80.b 81.a
umbilicus ſpirationi deſtinatus 57.b.c
umbilicus poſtremus omnium membrorũ in lucem prodit 68.f
umbilicus ſauciatus 566.f
umbilici inflammationes paruis ac recẽs natis puerulis accidunt 605.b
circa Vmbilicum palpitatio, neq; à curſu, neq; à timore 547.a
infra Vmbilicũ à tergo ſauciatus 522.e.f
ſupra Vmbilicum dolor, & lumborũ dolor, ſi medicamentis non ſoluantur, in hydropem ſiccum deſinunt 662.h
ſub Vmbilico conſiſtentes tumores, minime ſuppurantur 661.d
circa Vmbilicum tormina circa meſſem: uide, tormina circa Meſſem 642.h

quibus partiũ circa Vmbilicum dolores, hi ſanguine per aluũ egeſto ſeruantur: non aũt egeſto, moriuntur 662.g
qbus circa Vmbilicũ dolores, qui neq; medicamẽtis, neq; aliter ſoluuntur, in ſiccum hydropem firmantur 606.f
circa Vmbilicum dolores palpitatorij, habẽt quidẽ aliqd mẽtis emotoriũ, uerũ circa iudicationem pituita his aceruatim copioſa cũ dolore penetrat 662.b
partes circa Vmbilicum & pectinem, in omni morbo craßitudinem habere melius eſt: at uehemẽs tenuitas, & eliquatio, praua eſt 603.b
circa Vmbilicum dolor corrodens 557.c
infra Vmbilicum, dolores 297.c
umbra & frigus moderate humectãt, dãt enim magis quàm accipiunt 176.e
unctio calfacit, humectat ac mollit 175.d & 176.e
unguentum Aegyptium 344.f
unguentum Baccharium 422.f
unguis inſtrumẽtum in fœtu mortuo extrahendo 83.b
ſi Vngues & digiti ſupra grauitatẽ liuidi fiant, mortẽ eueſtigio expecta 620.e
de Vnguium generatione 72.b
unguium defectus, in pueris recenter æditis 82.b
unguibus leproſis acetum prodeſt 201.b
unguium, in digitorum manuum ac pedũ extremitatibus, uſus 600.b
uoluptates ex nulla alia re quàm ex cerebro contingunt 215.d
uoluptates et illecebræ, à calida: à frigida uero, dolores & auerſationes 200.e
uoluptas ſine ſpectris, in animi impotẽtia 340.e
uoluptas ex coitu unde 106.b
uolucres ex oui luteo naſcuntur 67.c
uolucres feminileges, ſunt alijs ſicciores 171.b
uolucrium & animalium partus, eadem quæ hominis, ratio 67.d
uolucrium genus abundat, terra ſiccitatibus ſqualida 537.c.d
uolucrium genera omnia ferme ſicciora ſunt quàm quadrupeda 171.b
uolutatio in puluere, ſimilima luctæ efficit: magis autem ſiccat propter puluerem, & minus incarnat 177.d 178.e
uolulus in urinæ ſtillicidio accedens, ſeptima die perimit, ſi non febre accedẽte urina aceruatim prodeat 670.b
uolulus 333.b
de alio Volulo arcuato, qui maxime æſtatis tempore in regionibus paluſtribus corripit 334.e
in Volulo molli frigidum uinum multũ, meracum, pro ratione dato, donec ſomnus aut crurum dolor fiat. Soluit autem & febris, & dyſenteria citra dolorem 492.b
ſi Volulo amoto febris hominem corripiat, deſperatus eſt 266.b
in Volulo hæmatite, ore male olens 334.f
de Volulo, ſiue ileo 333.b
in Volulo, aluus inferna homini ſoluta, ipſum occidit 266.b
de Volulo hæmatite ſeu ſanguineo 334.f
in Volulo arcuato, capitis, ex tetragono medicamento, purgatio 334.e
uoluuli à flatibus cauſſantur 147.c
uoluuli autumno fiunt 605.b
uoluuli generatio 99.a 266.f
ex Volulo uomitus, aut ſingultus, aut cõuulſio aut delyrium, malum 613.d
ex Voluulis graueolentibus, in febre acuta, præcordijs ſublimibus diutius permanentibus, abſceſſus circa aures oborti occidunt 634.f
uoluuloſa moleſte procedentia, & uomitus multi 496.b
uoluuloſis uomitus & ſurditas, malum 670.g
uomitiones æſtate fiunt 605.b
uomitiones exiguæ biliosæ, malæ: tum aliàs, tum ſi inſuper uigilauerint ægri 630.g
uomitiões et ferinæ, malæ ſunt, in quibus aluo ſuppreſſa et nulla alia re nouata, tumores cito rumpuntur 678.g
in Vomitionibus bilioſis, naſus deſtillans, malum 630.g
de Vomitione ſpontanea 625.d 626.e
uomitus per uomitum ſedatur, ſi uomenti multam aquam bibendam dederis 123.c
uomitus in uinoſo non ſedandus 121.c
uomitus conducit, fluxioni à capite fluenti 121.d
qbus eſt Vomitus ſanguinis, febris multa, & dolor circa mammam, thoracem, & dorſum: quibus hæc omnia fiunt, breui moriuntur. Quibus autem non omnia, neque ualde, tardius. Inflammati autem ſunt diebus quatuordecim ad ſummum 668.b
uomitus ſponte accedens à profluuio alui longo correpto, ſoluit alui profluuiũ 612.f (670.g
uomitus & ſurditas uoluuloſis, malum
uomitibus utendũ, ſi humidiores ſint, ter in menſe: ſin ſicciores, bis à cibis omnis generis: à bubulis aũt & porcinis carnibus, aut alijs, quidquid tandẽ modũ exceſſerit, repletus uomat. et à caſeoſis dulcibus, ac pinguibus, eum qui nõ eſt aſſuetus repleri, uomere conducit: & ab ebrietate ac ciborum mutatione & regionũ alteratiõe uomendũ eſt 181.c
uomitus bilioſus in muliere bilioſa cui mẽſes minore quàm par eſt copia fiũt, bonus 374.b
uomitus, à profluuio alui forti correpto, ſuperueniens, bonum 222.f
uomitus his fit quibus oris uentriculi morſus, cibi faſtidia, et multũ ſaliuæ 655.c
uomitus attenuant, propter cibi euacuationem: non tamen ſiccant, ſi quis poſtridie recte curet: ſed humectant propter repletionẽ, & colliquationẽ carnis præ labore. Si uero quis ſinat hæc poſtridie conſumi in alimentum caliditati, & diætam ſenſim adhibeat, ſiccant 176.e
uomitus bilioſus ijs aderit, quicunq; in febre nõ lethali, dixerint, ſibi caput dolere, aut etiã præ oculis obſcurũ quiddam apparere, aut oſculi uentris morſus ijs acceſſerit 625.d
uomitus in capitis doloribus æruginoſi, cum ſurditate, & uigilijs, cito inſaniã affore denuntiant 628.g 657.a
uomitus cõmodiſſimus eſt, ex pituita ac bile quàm maxime permixtus, & non craſſus ualde, neq; multus. Nam meraciores, deteriores ſunt 621.b
uomitus ſanguinis ex partu 407.c
uomitus bilioſus dyſentericis in principio, malus 670.f
uomitus in repletionibus etiam tertio repetendus 184.e
uomitus aſſumptorum per quatuordecim dies citra febrem 564.g
uomitus liuidus ſi graueolens fuerit, celerrimam mortem ſignificat 621.c
uomitus uentrem compactum ſoluit: & egerentem magis quàm oportet, ſiſtit: illum quidẽ humectans, hunc uero ſiccans 176.f
uomitus atræ bilis in uulnere, lethalis 121.b
uomitus meraci, anxioſi, mali 630.e
uomitus ſolutio: aquam calidam bibendã dato, & uomat 491.c
uomitus cũ uarietate mali ſunt, tum aliàs, tum ſi propius inter ſe prodeant 630.e
uomitus in morbo nigro uariæ ſpecies 260.f.g
uomitus ſpumoſorũ à ueratro multus, in lumborũ dolore pertinaci, & ampliore alui ſubductione, prodeſt 663.a
ſanguinis Vomitus 522.b
uomitus ex tuberculi introrſum ruptione 613.d
uomitus æruginoſus in pernicioſis iam, malus 652.h 653.a
uomitus bilis ex uulnere accedens, malũ: uide, ex Vulnere bilis uomitus
uomitus paruis ac recens natis puerulis fiunt 605.b

uomitus

uomitus humidioribus naturis conducit, ut corpus depurgetur, ſi quid defectuoſius labores tranſegerunt 163.c
uomitus alui ſeceſſum ſiſtit 519.d
uomitus ex uoluulo, malum 613.d
uomitum nigrorũ faciunt, frequentes per eadem recidiuæ, circa indicationẽ ſanguinolentæ 654.b
uomitum mintha ſiſtit 173.c
uomitum mouentia in morbo hepatico 325.b
uomitum ſoluentia 450.b
uomitum plerunq; ciet aqua 263.d
cum Vomitu multo febris ardens 549.b
ex Vomitu & largiore potatione, febris acuta 479.c
ex Vomitu ſingultus & oculi rubicundi, malum 613.c
ſi id quod Vomitu reiectũ eſt praſini fuerit coloris, aut liuidum, aut nigrum, quicunq; horum fuerit colorum, malum eſſe putandum eſt 621.b.c
à Vomitu os & fauces uino auſtero colluãtur, quo oſcula uenarum conſtringantur, & nihil retrahant, uelut à uomitu fieri ſolet 183.d
uomituum bonorum & malorum differentiæ 674.g.h
uomituum nigrorum ſignũ eſt, lingua citra rationẽ tenera fiens, & cũ cibi faſtidio nauſeabunda, cum frigido ſudore, ex aluo liquida 659.d
in Vomitibus ſi quis ſiticuloſus ſit, & ſitis exors fiat, malum eſt anxioſis uigilãtibus 674.h
ex Vomitibus anxietates, clangores, oculi concretionem lanuginoſam habentes, furioſa 674.h
in Vomitibus, & perturbationibus alui, ſponte factis, ſi quidem qualia oportet purgari, purgẽtur, confert, & leuiter ferunt: ſin minus, contra 600.g
in Vomitib meracis ſingultus, malus: mala etiam cõuulſio. Similiter etiam in nimijs purgationibus ex medicamentis 675.a
in omnibus Vomitibus ſubputridi ac fœtidi odores, mali ſunt 621.c
uomentes nigra pernicioſe habent 657.b
ægre Vomentes & moderate carnoſos deorſum purgato: uitans æſtatẽ 606.e
uomentes facile, & graciles, ſurſum purgare oportet: uitantes hyemem eod.
uomendum ſex menſibus hybernis 48.g
ſi idem homo Vomit omnes colores, ualde pernicioſum hoc eſt 621.c
uomere bis in menſe conſuetis, melius eſt, ut conſequẽter in duobus diebus, quàm per maiora interualla uomant 49.a
uomitoriũ, ex aqua, aceto, & ſale 565.e
uox clangoroſa ex uomitu nauſeabundo oborta, inſaniam portendit 628.b
uox acuta, malum: præcordia his intro trahuntur 629.c 652.b
ſi Vox in conuulſione in impari die ſoluitur, à magno morbo liberat 491.d
uox qualis eſt iraſcentibus, ſi talis fuerit non irato, ex natura fuerit: & oculi tales fuerint ex natura turbulenti, quales ſunt ubi iraſcuntur hi qui tales non ſunt 541.b
uox acuta, planctum referens, & oculorũ obſcuratio, conuulſorium eſt 660.g
uox acuta clangoroſa, mala 629.d
quibus Vox cum febre deficit, & cum indicatione intercepta, tremuli moriuntur 631.a 660.f
quibus Vox ſtrangulatoria eſt, et ſpiritus retrahitur, & uertebra intro cõſidet, his in fine uelut quodam contrahente, ſpiritus fit 661.a
uox clangoroſa cum mentis perculſione mentem alienat 628.b 654.e
uocis repentinæ priuatio 528.f 582.g & 598.b
uocis exercitatio poſt carnis à laboribus colliquationem, commoda eſt: humiditatis enim euacuationem faciens, rare facit carnem 186.b
uocis ex caſu altiore interceptio 526.e & 560.g
uocis ex dolore interceptiões, doloroſam mortem inducunt 660.f
uocis priuatio & ſtomachi morſus in mulieribus, uteris ad ſtomachum allapſis 371.a
uocis interceptiones cum ſingultu, peſſimæ ſunt 628.b
uocis, pectoris, mammarũ, genituræ communio 482.b
uocis interceptiones, in febre malæ ſunt 652.f
uocis interceptiones frequentes ſubſoporatæ, conſiſtentes tabem præſignant 660.g.h
cum Vocis interceptione, capitis dolor repentinus 242.e
uocis interceptiones cũ exolutione, ſtupore detinentc, pernicioſæ 628.b 631.b & 660.f
cum Vocis interceptione capitis dolor ab ebrietate, tum aliàs 264.f
uocis articulatæ ſpecies tres 802.g
uocis interceptionem ſoluit, uenæ ſectio, aquæ potus, aqua mulſa 562.g
uocis interceptio quum febricitanti, decimaquarta die acceſſerit, nõ ita ſolutio contingere ſolet, &c. 586.g
uocis interceptiones cum ſopore conuulſoriæ ſunt, &c. 632.g
uocis interceptio, ignorantia, delyrium 562.g
uocis differentiæ ex meatibus 165.b
de Vocis priuatione ex ebrietate, & qui ex hoc morbo euadũt, & qui nõ 242.f
uocis interceptiones cum exolutione in febre acuta, ſine ſudore, ſunt quidẽ lethales: minus uero quàm cũ ſudore. Verũ diuturnitatẽ temporis ſignificant. Fortaſſis aũt & qui ex recidiua tale quid patiũtur, tutiſſimi ſũt. Pernicioſiſſime autẽ ex talibus habent, quibus ſanguis ex naribus fluit, & quibus alui humectantur 660.g
uocis interceptiones ex capitis dolore. uide Capitis dolor 631.b 660.f
in Vocis interceptione, ſpiritus ueluti his qui ſtrangulantur, præ manibus expoſitus, malus eſt. Num & talis mentẽ emouet? 628.b 660.f
uocis interceptiones ex rigore, ſoluuntur tremore. Et inſuper rigentes tremores ſuccedentes iudicant 652.e
uocis interceptiones inſuper rigentibus, lethales 660.g
cum Vocis interceptione mentis emotiones, pernicioſæ 660.g
uocis interceptiones in febribus conuulſorio modo fientes, quæ ad mentis emotionem cum ſilentio deueniunt, pernicioſum 660.f
uocis interceptio diu durans, & parua, in conuulſionibus, quid ſignificet, uide Conuulſio in uocis intercept.
uocis gracilitatem ſoluit uarix, ad ſiniſtrũ & dextrum teſtem: abſq; horum altero fieri non poteſt ut ſoluatur 490.b
uocẽ quibuſdã lumbrici intercipiũt 288.f
uocem de pulmone, quod cauus eſt, & fiſtula ipſi adeſt, edi: à labijs uero & linguæ articulari 289.c
quicunq; Voce deſtituuntur derepente, ſi ſine febre fuerint, ipſis uenam ſecato 491.a
cum Voce tremula ſolutio alui præter rationem, in his moram trahentibus diuturnis, pernicies eſt 660.g
ſi Voce priuetur quis ebrius, cõuulſus moritur, ſi non febris corripuerit, aut ubi ad horã qua crapulæ ſoluuntur peruenit, loquatur 609.a
uoce ſtatim priuari eòs neceſſe eſt, quibus cerebrum ex aliqua cauſa fuerit concuſſum 615.a
uoce deſtituti iacentes in febre continua, &c. 653.c
uoce maxima præditi ſunt, quibus plurimus eſt calor 537.c
uoce intercepta, dolores ad præcordia in febre, ſine ſudore ſoluti, malum 662.g
uoce ſtatim priuantur, & neq; uidẽt, neq; audiunt, & plerunq; moriũtur, quibus percuſſis cerebrum concuſſum fuerit & doluerit 672.e
uoce deſtitui, uerum ſentientes eſſe contingit fatuos

git ſatuos ex morbo regio 629.b
num Voce deſtituti moriũtur palpitantes per totum? 629.a
uoce intercepta acute inſania correpti, ita affecti moriuntur 674.b
uoces cõfractæ poſt medicamẽti ſumptionem, num prauæ ſunt? pleriq; horum exudant, & uentres humectos habent 660.f
qui Voces aſperas natura habent, his etiã linguæ ſubaſperæ ſunt, et quæcunq; aſperitates à morbis ſimiliter. Quæ igitur duræ ſunt linguæ à natura, etiam ſi ne morbo hoc habent, &c. 483.b
uoces tremulæ ſientes mentem alienant 654.e
quibus Voces frangebãtur ad tuſsim, horum plurimi ne febricitarunt quidem 540.f
uociferatio affligit 38.b
urbes bene ſitæ ad Solem & ad uentos, et aquis bonis utuntur, & mutationibus minus ſunt obnoxiæ. Quæ uero cõtra, magis 129.d
urendi aut ſecandi corpora, ratio 271.b
quomodo quæq; Vrenda 319.d
urina aquoſa aluos tẽporis progreſſu male afficiendas eſſe ſignificat 663.d
urina craſſa, alba, in laſsitudinoſis febrib. quarta die aliquando prodit, & liberat ab abſceſſu. Si uero ultra hoc etiam ſanguis è naribus large eruperit, etiam ualde 536.b
urina multam ſubſidentiam habens, à mẽtis emotione liberat, qualis erat Dexippi 539 c
urina uetus ad fomentũ uterorũ 428.b
urina uetus cum ferri recrementis ad imprægnationem 400.f
urina calculoſorum, ſplendidiſsima 134.g
urina autem optima eſt, quæ habet albiſsimam ſubſidentiam, & leuem ac æqualem per totum tẽpus, donec iudicatus fuerit morbus. Significat enim ſecurũ ac breuem fore morbum 593.d 620.b
quibus in Vrina arenoſa ſubſidunt, his ueſica calculo laborat 608.b
urina ſucco carnium bubularum aſſatarũ ſimilis, in nephritide 318.f
urina uelut aſini in puerperij purgamẽtis non facile procedentibus 384.g
urina eruum, ac lentium farinam referẽs 509.b
urina in febribus ſi mutatiões habeat, diuturnitatem temporis ſignificat, & neceſſe eſt ægrotum mutari, & ad deteriora, & ad alteram partem 595.c.d
urina tenuis & bilioſa, & uix tenuem ac exiguam ſubſidentiam habens, & quæ ad melius ac deterius mutatur, diuturna eſt 675.c
urina aquoſa & copioſior, quàm pro eo quod bibi imperatum eſt, ſignificat hominẽ non obedire, ſed copioſiore potu uti: Aut non poſſe renutriri quàm diu talia urinam faciunt 639 b
urina paululũ ſtridens, medicamentis hominẽ opus habere ſignificat, aut morbum aliquem circa ueſicam habere 639.b
urina quamdiu fulua et tenuis fuerit, morbum incoctum eſſe ſignificat. Si uero & diuturna fuerit, talis exiſtens, periculum eſt ne ſufficere homo poſsit, donec urina fuerit concocta 621.a
urinæ ſuppreſsio & grauitas in imo uentre, plerunq; ſtillicidium urinæ ſignificat futurũ. Sin minus, alium morbũ, ex quo ægrotare ſolet 676.b
urina ſubrubra, & ſubſidentiam ſubrubram habens ac leuem, ſi quidem ante ſeptimum diem prodeat, ſeptima die liberat, &c. 675.b
urina cineris ſpecie 563.c
urina propter humores ammixtos ſalſuginoſa fit 280.e
urina eduliorum olidorum (ut alliorum) odorem refert 290.f
urina, pinguedinem in ſubſidentia habẽs, febrem ſignificat 676.f
urina cur rubra 102.b
quibus in Vrina craſſa exiſtente, carunculæ paruæ, aut uelut pili ſimul exeunt, his de renibus excernuntur 608.g
urina genituræ ſimilis 534.g
urina arenoſa fit, & ſupprimitur, quibus infernæ partes affliguntur, pruritibus antea fortibus obortis. Qui uero ex his periculoſe habent, his mens obtorpeſcit 671.b
ſi Vrina ſubrubra fuerit, & ſubſidentia ſubrubra ac leuis, diuturnum quidem hæc morbum ſignificat, ſed ualde ſalutarem 595.b
urina quæ ex indiſcreta pinguedinẽ quandam habens exaqueſcit, celerem in febribus dimiſsionem ſignificat 675.b
urina ſi quandoq; pura micta fuerit, quandoque ſubſidentiam albam ac leuem habens, diuturnæ tales ſunt, & minus ſecuræ quàm optima urina 595.c
urina cruenta exolutis cum capitis dolore, ex rigore, mala eſt 652.e
quibus Vrina clandeſtine allabitur ad pudendum, exoluuntur deſperati 670.b
urina ſubrubicunda ſubſidentiam non habens, ſed id quod in medio innatat, cũ ſurditate, mentem emouet 658.e
urina in febre albam habẽs & leuem ſubſidentiam firmatam, celerem dimiſsionem ſignificat 675.b
urina cruenta in dorſali morbo tertia aut quarta die, hominem moriturum ſignificat 254.b
urina cruenta 513.a
urinæ nigræ tum in uiris tum in mulieribus peſsimæ ſunt, in pueris autẽ aquoſæ 621.a
urina cruenta in principio micta, febrem diuturnam ſignificat: turbata cum ſudore, recidiuam 676.f
urina bonam habens ſubſidentiam, derepente non habens, dolorem & mutationem ſignificat 676 g
urina ſubſidentiam habens, turbata deſinens, rigorem circa iudicationẽ ſignificat 676.g
urina ſubrubram & leuem ſubſidentiam habens in pleuriticis, ſecurã iudicationem ſignificat eodem
urina in febre denſitatem habens diuulſam, recidiuam aut ſudorem ſignificat 676.b
urina ſi fulua ac tenuis fuerit, multo tempore, periculũ eſt, ne homo ſufficere poſsit, donec concocta fuerit urina, &c. 595.c
urina ſi fuerit ſubrubra, & ſubſidentia ipſius ſimilis, & leuis, diuturniorem quidem hæc, &c. morbũ ſignificat, ſed ualde ſalutarem 620 b 621.a
urina purulenta micta, albam ſubſidentiam habens, ſoluit ueſicæ duræ dolorem 624.e
urina in renum morbo ſubſidentiã, craſſam, aut ſubfuluam uel albam, ut farina habens, prodit 318.b
urina qualis ab abſceſsu ad articulos, liberet 608.g
urina ualde alba, peſsima eſt, in febre ardente, ſtupefactorio modo detentis 676.e
ſi in Vrina quid innatarit, dolore circa femur diſsipato, mentis emotionem portendit: & qualis circa aurium ſonitus contingunt, talia exiſtunt 629.b
urina uelut erui lotura 511.a
urina, ſputo ſimiles ſubſidentias aut limoſas habens, rigorem indicat 676.f
urina nubeculam rubram habet quarta die, quibus ſeptima die morbi iudicantur 608.f
urinæ paruas ſubſidentias habentes in hydropicis ſiccis, malæ ſunt 669.d
urina concocta, ad iudicationem febres ſoluit 656.f
urina rubra, uteris ad ſtomachum allapſis 371.a
urina alba uelut iumentorum, capitis dolorem ſignificat 676.f
urina conturbata & genituræ ſimilis in his qui aluum dolent ex nigrorum egeſtione

ſtione ſuppreſſa, mala non eſt 664.e
urina craſſa albam ſubſidentiam habens, aut circa articulos dolorem aliquem, aut tumorem ſignificat 639.c
urina ualde tenuis, ſi denſa fiat, ſudorem futurum indicat 676.f
urina aquoſa, aut turbata, friabili aſperitate, aluum liquidam fore ſignificat 676.f
urina tauri ad conceptum mulicbrem 364.g
urina oleoſa 479.e
urinam ſupprimit Aquilo 604.f
urina aquoſa: uide, Affectiones ſtatim turbulentæ 653.d
urinam cientia in uentre & cito caleſiũt, & calfacta marceſcunt ac liqueſcunt, & ob id citum ſeceſſum faciunt 307.a
urinam qui facile eijciunt: uide, quorũ Aluus ſatis fluida eſt
urinam craſſam efficit, bilis in ueſicã confluens 232.h
urinam non facile prodeuntem faciunt, biliofis aluus turbata, parua frequenter egerens diſtendentia cum paucis mucoſis 679.b
urina humana ad uterorum os fouendũ 344.f
urinam cient, allia toſta, & aſſata, item apium 306.f
urinam cientes ſucci ſunt, crethmi, apij, allij cremor, cytiſi, fœniculi, porri, adianti, ſolani, qui & frigefacit. Item ſcolopendrium, mintha, ſeſeli, caucalides, hypericum, urticæ 173.d
urinam ciens potio, frigefaciens, ac ſitim ſedans 272.f
urinam iuxta potionis copiam mingere oportet, & ſemper æqualem, & quàm maxime aceruatim, & momento paulo craßiorem, quàm id quod in potu acceptum fuit 639.b
urinam cientia, ac bilem per aluum trahẽtia 272.h
quæ Vrinam cient, ſicca ſunt, ac frigida 307.a
urinæ ſtillicidium ab iiſdem fit & ſedatur 123.b
urinæ ſi ſint crudæ, & alia ſigna non ſecundum rationem eueniant, morbus in die iudicatoria, plerunq; recidiuat. Quandoque uero etiam reuertitur in die iudicatoria, his talibus relictis 596.g
urinæ cruentæ uenarũ laborantium ſunt ſigna 46.f
urinæ ſtillicidium, & capitis ex utero dolores 559.b.c
urinæ bubulæ, in purgandis mulieribus, uſus 410.g
urinæ ſtillicidium ſoluit uenæ ſectio 492.g
urinæ ſtillicidium 301.a 448.b 450.e & 484.b 768.b
urinæ ſtillicidium, et urinæ difficultatem, uini potus & uenæ ſectio ſoluit. Secare uero oportet internas 612.b & 614.b
urinæ craßiores ac pallidiores, meliores 585.a.b
urinæ quæ minguntur à non recordantibus, nec cõmonefactis, pernicioſæ ſunt. Num his minguntur, uelut ſi ſubſidentiam conturbaſſes? 620.a 677.a
ex Vrinis rubicundæ florulentiæ detentæ, itemq; æruginoſæ, malæ ſunt: et paruas apparere ueluti ſtillas 630.e
urinæ quæ mutationes habent, temporis diuturnitatem ſignificant: & neceſſe eſt ut morbus & ad deterius, & ad melius, inæqualitatem permutet 585.b
urinæ ſtillicidium futurum plerunque ſignificat urinæ ſuppreßio & grauitas in imo uentre. Sin minus, alium morbum, ex quo ægrotare ſolet 676.b
urinæ tenues cum aliquantula nubecula, in medio conſiſtente, rigorem ſignificant 673.d
urinæ in peripneumonia, craſſæ in principio, deinde attenuatæ, lethale 668.g
ſi Vrinæ ab initio ſimiles fuerint, ſed ex tenuibus craſſæ fiant, & penitus tenues, tales ægre iudicant ac inconſtantes ſunt 595.d
urinæ ſtillicidia in hydropicis ſiccis, mala &c. 669.d
qbus Vrinæ in principio tenues, tales ne purgato: ſed ſi uiſum fuerit, infuſum per clyſterem adhibeto 584.g
urinæ denſæ ac conturbatæ, certum ſignũ ſunt doloris capitis, & conuulſionis, ac mortis 565.d
urinæ difficultas unde 235.d 236.e
urinæ difficultatem uini potus, & uenæ ſectio ſoluit 614.b
quibus Vrinæ in principio nebuloſæ, aut etiam craſſæ ſunt, tales depurgare oportet, ſi etiam alia contulerint 584.g
urinæ maturæ ſunt, quæ ſubſidentias rubras habent, uelut eſt eruum 587.d
urinæ lethaliores ſunt, fœtidæ & aquoſæ, & nigræ, & craſſæ 621.a
urinæ tenuiores ac nigriores, deteriores 585.b
urinæ indicant morbos, aut ægre aut facile iudicandos, item breues aut longos 601.e
urinæ in abſceßibus retro aures cito & modice matureſcentes, malæ ſunt: & ſic perfrigerari, malum eſt 658.g
num Vrinæ aquoſæ, alba innatantia habẽtes, & quæ uariè exalbidæ ſunt, ac fœtidæ, abſceſſus iuxta aures faciunt? 634.f
urinæ genituræ ſimiles, febriles in dorſum diſtentiones ſoluunt 665.a
urinæ interceptionem doloroſam ſignificant, ex dorſo horrores frequentes 630.g 651.c
urinæ tenues & crudæ præter morem, in comitiali morbo laborantibus, ſine repletione, morbi inuaſionem ſignificãt tum aliàs, tum ſi quis dolor, aut cõuulſio in ſummum humerum, aut collum, aut dorſum incidat, &c. 677.a
urinæ, cum rigore ſuppreſſæ, malæ: tum aliàs, tũ ſi ſopor antea apprehenderit. Num iuxta aures abſceſſus parotides dictos, in his fore ſpes eſt? 634.e
quibuſcunq; diſparatæ Vrinæ ſunt, his uehemens in corpore turbatio 614.f
urinæ quomodo morbos oſtendant 15.d
urinæ incoctæ 478.f
urinæ ſtillicidium habenti, partes circa ueſicam ſunt adfectæ 608.h
quibuſcunque ex Vrinæ ſtillicidio uoluulus accedit, hi in ſeptem diebus pereũt, ſi non febre accedente, urina ſatis fluxerit 613.a 670.b
urinæ cum rigore ſuppreſſæ, malæ: & conuulſoriæ tum aliàs, tum ſi quis antea graui ſopore preſſus fuit 651.d & 652.e
urinæ ſtillicidia in ſiccitatibus plerunquè fiunt 604.b
urinæ cruentæ in exolutionibus ex rigore, cum capitis dolore, prauæ 651.d
urinæ ſtillicidia ſenibus accidunt 605.d
urinæ difficultates ſenibus fiunt eod.
urinæ difficultas etiam autumno fit 605.b
quibus Vrinæ craſſæ, grumoſæ, paucæ, non ſine febribus, ubi copia ex his ſucceßit, tenuis prodeſt. Tales autem maxime prodeunt his, quibus ab initio, aut breui ſubſidentiam habent 608.f
urinæ interceptio in biliofis, breui occidit 676.b
urinæ puluerulentæ, aquam inter cutem, cum ſpirandi difficultate ſignificant 676.f
urinæ trauſitus uitri ſpeciem referens, copioſus, & alui fluxus, & ſomni, in conuulſione proſunt 664.b
urinæ decolores, nigra innatantia in medio habentes, phrenitidem cum uigilijs & turbatione ſignificant 676.f
urinæ pelliculoſæ, & cum horrore ſubſidentes, conuulſoriæ ſunt 676.f

quibus Vrinæ conturbatæ, uelut iumenti, his capitis dolores aut adſunt, aut aderunt 608.f
urinæ ſtillicidium, inteſtino recto, & utero inflammato, accedit 611.a
quibus Vrinæ pellucidæ, albæ, malæ. Maxime autem in phreniticis comparent 908.f
urinæ nigræ, nigram ſubſidentiam habentes 475.d
urinæ uehementer fermentatæ, rubicundæ 630.f
urinæ ſtillicidij in mulierib. curatio 360.e
urinæ non conſidentes, ualde rubicundæ, innatantes, mentis emotionem portendunt 629.a
urinæ, erui loturæ ſimiles 558.g
urinæ ſtillicidium fortaſſe continget, quibus ſanis hyeme circa lũbos frigiditas & grauitas, ex leui cauſa, et aluus ſuppreſſa, ſuperno uentriculo probe officium ſuum præſtante 671.b
urinæ doloroſæ, malæ ſunt 629.d
urinæ curationem indicant 585.a
urinæ cruentæ unde 46.f
urinarum concoctiones, ſi in indicatorijs diebus concoctæ fuerint, morbum ſoluunt 594.b
urinarum ſuppreſsiones ante rigorem: uide, ante Rigorem urinarum, &c.
urinarũ in morbis acutis ex perfrigeratione interceptiones, peſsimæ 629.d
urinarũ pnicioſarũ & malarũ uarias differentias, uide 675.c 676.e.f.g.h
urinarum craſſarum mictionem rhenum dolor repentinus cum urinæ ſuppreſſione ſignificat 676.h
in Vrinis conſiderare conuenit in quibus nubeculæ ſunt, an ſuperne, aut inferne ſint, et quales habeant colores. Et quæ quidem deorſum feruntur, cum coloribus relatis, eas bonas eſſe putare, ac laudare. Quæ uero ſurſum feruntur, cum coloribus relatis, malas eſſe, et tales damnare, &c. 621.b
ex Vrinis, ſi quidem id quod mictũ eſt, purum fuerit, ſubſidẽtiam uero albam ac leuẽ habuerit, diuturnior fit morbus, & minus quàm optima ſecura eſt hæc urina 595.b
in Vrinis pinguedines supernè inſtantes, araneorũ telis ſimiles, damnare oportet: ſunt enim colliquationis ſigna 621.b 676.f
urinis multis derepente prodeuntibus, ſoluuntur linguæ ſyderationes & dexterarum partium 664.b
in Vrinis nigræ nubeculæ in febrib. erroneis quartanam indicant 676.f
ex Vrinis purulẽtis quando quis ſua ſponte curetur 46.e
in Vrinis ſubſidentiæ craſsiores farinæ partes referentes, prauæ ſunt. His autẽ peiores ſunt laminoſæ. Albæ uero et tenues, ualde malæ ſunt. Verum his deteriores ſunt furfuraceæ 621.a
in Vrinis nubeculæ, albæ quidem bonæ ſunt: nigræ uero, malæ 621.a
quicunq; Vrinas tenues & crudas mingũt multo tempore, ſi alia uelut ſuperſtitibus futuris ſigna fuerint, his abſceſſum expectare oportet ad locos infra ſeptũ tranſuerſum 621.a.b
quibus in Vrinaria fiſtula tuberculum naſcitur, his ſuppuratione facta, & eruptione, ſolutio fit 608.b 615.a
urinariorum meatuum poſitio 92.g
uterus inflatus 383.b
ſi Vterus in coxam incumbens, ſuppuratus fuerit, neceſſe eſt curationem ex medicamentis, per linamenta ipſi adhibere 610.g
uterus uel eius os ex partu ulceratũ 388.d
uterus in anteriorẽ partem auerſus procedens 126.g
uterus 793.c
uterus geniturã nõ ſuſcipiens 441.a
mulierem Vterũ gerentẽ ab aliquo acuto morbo corripi, lethale eſt 610.e
quæcunq; Vterum geſtant, his oſculum uterorum clauſum eſt 610.b
uterum gerentibus, ex feruido ulcere fluxiones, malum: conuulſæ, exolutæ, & poſtea perfrigeratæ excaleſcunt acute 674.e
in Vterum geſtantibus ſalſuginoſa, ſignificant poſt partũ moleſtias ex albis mordacibus: tales purgationes indurant: ſingultus in his, malum 673.c
uterum iam geſtantibus ex feruido ulcere fluxiões doloroſæ, malũ: hæmorrhois his, peſsimum 673.d
quibus ex abortu circa Vterum & tumoribus ad capitis grauitatẽ cõuertũtur, & iuxta ſinciput maxime dolores, & quicunq; alij ab uteris: his in octo aut decem mẽſibus ad coxam morbus deſinit 532.e
mulieri Vterum geſtanti, ſi mãmæ repente graciles fiant, abortit 610.f
mulieri Vterum geſtanti, ſi multũ lac ex mammis fluat, debilem fœtum ſignificat. Si uero ſolidæ fuerint mammæ, ſaniorem fœtum ſignificant 610.b
mulieri Vterum geſtãti, ſi altera mamma gracilis fiat, gemellos geſtans alterum abortit. Et ſi quidẽ dextra gracilis fiat, maſculũ: ſi uero ſiniſtra, fœmellã 610.f
uterum gerentibus capitis dolores, ſoporoſi, cum grauitate fiẽtes, mali ſunt: fortaſsis autem his conuulſorium quid pati contingit 673.d
uterum gerenti, teneſmus accedens abortire facit 614.e
mulieri Vterum geſtanti, ſi aluus multum fluxerit, periculũ eſt ut abortiat 610.e
uterum ſeu locum in quo conceptio fit, ſanum eſſe oportet, & ſiccum ac mollem 646.b
uterum geſtãtibus ora feruido aphthæ ulcere affecta, bona nõ ſunt 673.a 674.f
mulier Vterum gerẽs, ſecta uena abortit: & magis, ſi maior fuerit fœtus 610.e
uterum geſtantibus ſalſuginoſæ iuxta fauces fluxiones, malum 674.e
ueterum medicorum prædicendi modi uarij 636.f
uterum inflantia 464.e
quæcunq; in Vtero habẽtes à febribus corripiuntur, & fortiter attenuantur ſine manifeſta occaſione, difficulter pariũt, & periculoſe: aut abortum facientes, periclitantur 610.b
ex Vtero affecto conuulſiones ſiue febres faciles ſunt 674.g
utero confert calida 609.d
in Vtero denigratis, calida cõuenit 202.f
in Vtero habere mulierem, quibus ſignis deprehendatur 611.a.b
in Vtero mulierum, hydropis generatio 291.c
de muliere ab Vtero debili 348.h
utero & inteſtino recto inflãmato, urinæ ſtillicidium accedit 611.a
uteri in lumbis incũbentes 350.b 445.d
uteri mollitoria 447.e
uteri geſtatio ultra decimum menſem (ut mulieribus uidetur) quomodo contingat 67.a
uteri tranſmoti 359.d 361.a 430.e
de iјs quæ ad Vteri purgationes faciunt, ſiue ex partu ſiue etiam aliàs 462.b
uteri aſcendentes ac ſuffocantes 361.c
uteri ad cor progreſsi 360.e.f
uteri, geniturам tertia die eructantes 464.b
uteri uas morboſum eſt, ſi mammarum papillæ, & rubor pallidus fuerit 538.f
uteri omnium morborum cauſæ 125.b
uteri extra naturam 465.b
uteri ſtomachus à ſuffimentis hians redditur 87.c
uteri tumorum in partu, aut ex partu curatio 383.c
uteri affectiones plurimæ ex flatibus fiũt 559.c
uteri leues, & quomodo cognoſcantur (379.c.d
uteri ſani interdũ non concipiunt 377.c
uteri extra prominentes, & dependentes 447.a
uteri puerperæ inflammati 389.d
uteri extra prominentes multo tempore, & inflati 432.g

uteri

uteri oſculi complicati ſigna & curatio 432.g 357.d
uteri ulcerati, & extremè foras progreßi 433.a
ad Vteri conceptionem fomentum 86.g
uteri frequenter prolapſi, quomodo reponendi 89.b.c
uteri à concluſione, & calloſitate indureſcunt 86.f
uteri ſtomachi pre caliditate genituram non ſuſcipientis curatio 86.f 346.e
uteri magis, quàm cõuenit biantes 346.e 378.e 454.g
uteri ulcerati, ſanguis & pus, & ſeroſa ſanies fluens 393.d
uteri ad hepar & precordia 374.e & 446.f
uteri à pinguedine læſi 457.a
uteri tranſmoti prementes & ſtrangulantes 445.d 446.f
uteri ſuppurati aut poſt partũ, aut ex abortu, curatio 85.d
uteri puerperæ ad coxam, aut lateris molliudinem incumbentes 348.f 423.d & 424.f
uteri ab ulceribus inflammati 359.c.d & 375.a (463.b
uteri ulcerati, aut oſculum exaſperatum
uteri humore pleni oſculum tumidũ, quomodo curandum 126.f.g
uteri aſcenſus curatio 125.d
uteri deſcenſus curatio 125.d
uteri ad ſeptum tranſuerſum & præcordia 445.b
mulieri quæ ab Vteri ſtrangulationibus uexatur, aut difficulter parit, ſternutatio accedens, bonum 610.f
uteri ſurſum progreßi 445.a
uteri ad ueſicæ ſtomachum 374.f
uteri ad lumbos & coxas conuerſi 374.f
uteri in inguina, & urinæ meatus incumbentes 430.g
uteri moti cum dolore 361.b
uteri dolores, maxime ad ueſicam 361.b
uteri prominentes 361.b
uteri ad ſtomachum allapſi 370.b
uteri concluſi, menſibus non comparentibus 437.a
uteri orarum picato cerato illitio 431.d
de Vteri indurati ore & ſignis 356.e.f
uteri ad cor progreßi 351.d 421.d
uteri ad ſiniſtram partem & coxam inclinati 431.a
uteri commoti aliquò allapſi 433 c.d
uteri pituita impleti 345.a 390.e
uteri ad ſedem conuerſi, & ſeceſſum fecedere probibentes 430.f 359.c
uteri ad præcordia allapſi ſtrangulantes 421.d
uteri circumuerſi ad dextram partẽ, puerperij purgamentis non fientib. 430.h
uteri geſtatio non ultra decimum menſem ob alimenti & augmenti quod à matre deſcendit, inopiam 67.a
uteri ſtrangulãtes, & ſtrangulationes cor contingentes 446.f
uteri concluſi 370.g 436.e
de Vteri gracilitate, oſculo ipſorum exaſperato, & concluſo 460.f
uteri in partu ualde ulcerati 396.e
uteri non concluſi 437.c
uterorum ulceratorum ſigna 392.b
uterorum ex partu dolor 389.b
ad Vterorum morbum ſedandũ 359.b
ad Vterorum dolorem 448.b 449.a
de Vterorum ad coxam incumbentium ſignis & curatione 424.e.f 428.b
uterorum fomenta per arundinẽ 364.e.f
uterorum dolores 361.b.c.d
uterorum obtortorum cauſe 370.f.g
uterorum inflammatorum ſigna 434.e 437.d 438.g
uterorũ corruptorum ac uitiatorum ſigna 438.g
uterorum morbi curatio 449.b
uterorum ulcerationum ex abortu curatio 394.g.h
uterorum curatio 395.a
de Vterorum ad latus allapſorum ſignis & curatione 356.g
de Vterorum ad hepar conuerſorum ſignis 422.g
de Vterorum circa latus inflammatorum ſignis 423 a
de Vterorum ad latera allapſorum ſignis 423.b
uterorum diſtentorum cauſa 389.d
in Vterorum dolore, ſtrangulatio 448.b
uterorum collutiones 405.d 406.e
de Vterorũ ad hepar accedentium ſignis, & quibus hæc affectio familiaris. Item de mulieris uiduæ & uirginis curatione 342.b
in Vterorum omni morbo medicamentũ commodum, & urinam ualde ciens 350.e
uterorum fomenta 363.c 446.g
ad Vterorum dolorem, infuſile 438.b
uterorum leuitas, cõtingit, aut ex natura, aut ſi ulcera innata, magnas cicatrices reliquerint 454.e
uterorum ex partu inflammatorum curatio 348.b 388.b 389.a
uterorum uelut in callum induratorum ſigna 454.f
uterorum durorum et ad pudenda exeuntium ſigna & curatio 435.d
uterorum auerſorum note 126.e
de Vterorũ ad mediũ lumborũ progreſſorum ſignis & curatione 346.f
de Vterorum ore humidiore 348.f
uterorum humidiorum & ſicciorum curatio 377.b
uterorum à contrarijs curatio 378.b
uterorum uehementer exulceratorum ſigna 394.f
de Vterorum ad præcordia allapſorum ſignis & curatione 347.c 422.e
uterorum grumoſorum ſigna 437.a
de Vterorum foras egreſſorum ſignis, cauſa & curatione 431.b.c
de Vterorum omnino foras egreſſorum, & dependentium ſignis, cauſis, & curatione 90.g 343.b
de Vterorum adglutinatorum ſignis, & curatione 343.d
uterorum ſtrangulantium ſigna 445.a
uterorum ſtrangulatio & ſuffocatio 444.b 445.a.b
de Vterorum ore concluſo 356.b
de Vterorum obliquorum ſignis & curatione 357.a
de Vterorum inflatorum ſignis & curatione 357.b 360.f
de Vterorum oris biantis ſignis 358.f
de Vterorum leuigatorum ſignis & curatione 358.g
de Vterorum ad uentrem nutantium ſignis & curatione 358.g
uterorum ad caput conuerſorum ſigna et curatio 358.b 421.c
de Vterorum cõmotorum & in loco non manentium ſignis & curatione 357.d 358.e 433.a (curatio 431.a
uterorum tranſuerſim ſitorum ſigna, & uterorum penitus extra pudendũ elapſorũ ſigna & curatio 431.c 465.b.c
uterorum ad crura & pedes conuerſorũ, ſigna & curatio 433.c
ex Vteris ulceratis et puerperij purgamẽtis impeditis, mala 386.f
de Vteris puerperæ in coxam incumbentibus 348.f
de Vteris ſiccis & ad pudendum prominentibus 349.a
de Vteris ſuffocatis 348.g 351.c
de Vteris fixis 348.g
uteris motis, aut alioqui non recte habentibus, menſes non apparent, aut certe pauciores 86.e.f
quibus, in Vteris loco motis, pharmacum ſurſum aut deorſum purgans, & quando exhibendum 430.e.f
ex Vteris educentia 447.c
uteris tranſmotis medentia 445.c
in Vteris ſuppuratis, aut poſt partũ, aut ex abortu, uermes ſtercorarij 85.d
uteros aperiens & purgans 365.b
queuis occaſio Vteros propellere poteſt, ſi quid mali habeant 430.g
ad Vteros purgandos 359.b 361.d
uteros calfacientia 126.e.f
ad Vteros concluſos 360.b 361.a

quecunq;

quæcunq; frigidos ac denſos Vteros habent, non concipiunt: & quæcunq; humidos uteros habent, non concipiunt. Extinguitur enim in ipſis genitura. Et quæcunq; ſiccos magis et aduſtos. Præ inopia enim alimenti corrumpitur ſemẽ. Quæ uero ex utriſq; temperamentum habẽt moderatum, tales fœcundæ ſiunt 611.b
uteros difficulter ferre octonos menſes 77.b
uterorum purgatoria, & dolores ſedantia 351.c
ad Vteros eluendos 353.a
uterinæ in uentriculis duricies doloroſæ acute, pernicioſum 673.d
utre quomodo utendum 756.b
de Vuæ morbi in faucibus ſignis & curatione 244.g
de Vuæ morbi generatione, & quomodo gurgulio rubicundus fiat, & poſtea nigreſcat 237.d (762.g
uuæ albæ immaturæ ſuccus in ulceribus
uuam maiorẽ habere ſolent, quibus infantibus in ſugendo, tußis inſtat 91.c
circa Vuam proſerpentia ulcera in tonſillis, his qui ſeruãtur uocẽ alterant 91.d
uulpinæ leporinis carnibus ſunt humidiores, & urinam cient 171.a
uulnus, ſi ſanguinem fundat, ulcus ne madeficito, uerum caput calida rigato 491.c
uulnus ex abortu 395.d
à Vulnere, aut ex haſta, &c. quomõ ſuppuratio contingat 228.e.f
qui ex Vulnere impotentes fiũt corpore, febre quidem accedente citra rigorem ſanantur: non autem accedente, ſyderati fiunt dextra aut ſiniſtra parte 670.b
ex Vulnere conuulſio lethalis eſt 608.b & 664.b
ex Vulnere & peripneumonia ſuppuratorum eadem, quæ pleuriticorum conſideratio, & curatio 271.b.c
in Vulnere atræ bilis uomitus, lethalis 121.b
ex Vulnere bilis uomitus accedens, malũ: maxime in capitis uulneribus 672.g
uulnera recentia auertens ne putreſiant 763.b
ad Vulnera inflammata, cataplaſmata frigeſacientia 302.b
ad Vulnera diuturna commodũ eſt uinũ dulce, aſsidue utenti 201.b
ad Vulnera cruenta 763.c 764.f
uulnera ſanguinem fundẽtia, exudantia, maligna. Sic affecti loquentes latenter moriuntur 632.b 663.d
uulnera quæ potißimum lethalia, & quæ non 672.g
uulnera magis lethalia ſunt quæ in uenas craßas in collo ac inguinibus infliguntur 642.f
uulnera ante tertium, aut quartum diem non mouenda 711.b
uulnera in locis uilibus, ſæpe moleſta 642.g
quorum Vulnerum curatio nõ ſit tentanda 642.b
in Vulnerum deligationibus, compreßio oportuna, & deligatio remiſſa, potißimum proſunt 29.b
cur ex Vulneribus ſincipitis, cerebrum citißime, & maxime mala ſentiat 681.c
in Vulneribus iuxta ſuturas quid conſiderandum 684.b 685.a
ſi in Vulneribus fortibus ac prauis tumor non appareat, magnum malum 489.e & 611.c
in Vulneribus ſanguis cõcurrit: opitulandũ igitur, ut uacuũ expleatur 538.e
in Vulneribus eos qui craſſos neruos ſauciatos habent, neceſſe eſt claudos fieri: Itẽq; ſi muſculorũ capita ſauciata ſint, præſertim eorum qui ſunt in femoribus 220.e
qua ratione ex Vulneribus mors cõſequatur 642.g
quibus ex Vulneribus, aut aliàs attenuatis atra bilis, aut uelut niger ſanguis ſubierit, poſtridie moriuntur 606.b
uulnerati quomodo curandi 302.b
uulnerati de omnibus apparẽtibus interrogandi 684.g
uulpis ſtercus ad impregnationem 411.a

Z

ZEa in ſuffimento, ad menſes uirginiciendos 89.a

FINIS INDICIS.

ERRATA SIC CORRIGITO

Numeros paginarum 98.uſq; 107. pag. 8.c legendum, iniuria uoluntaria 10.f. De excrementis, & qua 16.g. Medicina diætica cur 16.b. Naturæ imbecilles Ibid. hominem lædit. 17.a. quid permutent 23.c. frigidæ lotione, 24.f. quæ lædunt. ſimul 26.f. ueram quidem Ibid. adhibitum 28.g. contemnuntur Ibid. b. Aeramento, exceptis 33. d. de linamentis uulſis, 35.b. rebus moueri 35.c. uulgus 55.a. paucißimam ac modicam Ibid. b. humiditate capitis, 85.c. ſpecillum (ſiue manis ſpicillum, pro tenta) 109.d. Vena peruſta 155.a. corpus, uelut 166.g. ſiccat, & 273.b. De Aqua, quomodo Ibid. c. fontes iſti quatuor, ſanguis, bilis, pituita, & aqua (ut & uentriculus) 384.f. uentrem facilior utiq; 517.a. Tußiunt ſiccam 534.g. conuenit: & ubi 575.a. quæ uentri 588.b. quæcunq; reſpir. 631.b. ſubluta: ex 637.a. hic morbus 672.b. in oſculo 678.g. aliæ renouata 694.b. ab initio non fiunt.

Reſtituta quædam præſidio exemplaris Græci.

Pagina 6.b. Illyricorum Pæonumq; barbarorum 8.c. neq; mulieri peſſum corruptorium dabo. Porrò præterea caſte & ſanctè 9.c. Doctrina, Moribus generoſis, 21.b. horum hæc ipſa duus morbi 28.g hora mulieribus 202.f capite uulnera habent uoluntaria & inuoluntaria, & quæcunq; 264.c. pectus ipſi ſemper ligari uid. 365.a. Tauri fel tritũ, trium ſemiobolorum Atti. 492.g. habet confluentiæ partem. 538.c. eſt cogitatio hominibus. 539.a. Ex ijs quæ malũ operantur, ſunt lac, Ibid. de gallinis dixi, 558.f Exiſtunt tuſſes hyeme, maxime auſtro ſpirante: craſſa 640.f breuißimi temporis

LePri

LE PRIVILEGE

HENRY par la grace de Dieu Roy de France, Au Preuoſt de Paris, Bailly de Rouen, Seneſchal de Lyon, Grenoble, Thoulouze, Bourdeaulx, Poictou, Berry, Champaigne, Iuges d'Aniou, & du Mayne, & a tous noz iuſticiers, officiers, ou leurs lieutenãtz, & a chaſcun d'eulx ſicõme a luy apartiendra Salut, Noz bien amez Hieronymus Frobenius, & Nicolaus Epiſcopius, marchãtz libraires de la uille de Basle, l'un des Cãtons de noz chers & biẽ amez alliez, et cõpaires les Suyſſes, nous ont faict entẽdre qu'ilz uouldroyẽt faire imprimer Omnia Hippocratis Coi medicorũ principis opera Latine reddita, Iano Cornario medico Phyſico interprete, præmiſsis in ſingulos libros Ioannis Culmanni argumentis, quibus quicquid ſucci & medullæ authori ineſt, delineatur, addito eiuſdem authoris indice uberrimo. Plus, Adriani Iunij adagiorum centuriæ octo. Laquelle impreſsion, pour eſtre les liures grãdz, ne ſe peult faire ſans grãdz fraiz, Deſquelz ilz craindẽt eſtre foullez par les aultres Libraires et Imprimeurs de noſtre Royaulme, qui uouldroyẽt faire incõtinẽt imprimer leſdits liures, et les uendre & debiter au grand intereſt & dommage des ſuppliãtz. Qui nous ont requis ſur ce leur pouruoir. Nous a ces cauſes, Voulans fauorablemẽt traiter leſdits ſuppliãtz, & leur donner moyen de eulx rembourſer des fraiz qu'il leur conuiendra faire à l'impreſsion deſdictz liures, & leur accroiſtre le deſir de faire proffit a la republique par l'impreſsion de tous bons liures, A iceulx pour ces cauſes auons de noſtre grace ſpecial, permis et ottroyé, permettons & ottroyons par ces preſentes, Voulons, et nous plaict, qu'ilz puiſſent & leur loyſe mettre en uẽte leſdictz liures cy deſſus ſpecisfiez par eulx imprimez en grãd & petit uolume, & tel que bõ leur ſemblera, par tout noſtre Royaulme, pays, terres, & ſeigneuries, durant le temps & terme de quatre ans, prochains uenans, enſuyuãs & conſecutifz, a commencer du iour & date de la premiere impreſ ion deſdictz li re:. Sans ce que aulcun des Libraires Imprimeurs de noſtre Royaulme puiſſent durant ledict temps faire imprimer leſdictz liures, & moins les mettre en uente, ny debiter, ſans l'expres uouloir & conſentement des ſuppliãtz, Sur peine de confiſcation d'iceulx, et amendes arbitraires, tãt enuers nous que leſdictz ſuppliãtz, & de tous deſpens dõmages & intereſtz. Si uoulons & nous mandons, & a un chacun de uous endroict ſoy, & ſicomme a luy appartiendra, Que de noz preſens grace & priuilege, licence, defenſes & inhibitions, & de tout le contenu en ceſdictes preſentes, Vous faciez, ſouffrez & laiſſez leſdictz ſuppleantz iouyr & uſer plainemẽt & paiſiblement durant ledict temps, a cõmencer ainſi que deſſus eſt dict. Ceſſans & faiſans ceſſer tous troubles, & empeſchemens au contraire. De ce faire, nous auons donné, & donnons plain pouuoir & mandement par ceſdictes preſentes, Mandons & commandons a tous noz iuſticiers, officiers, & ſubiectz, que a uous & chaſcun de uous, en ce faiſant, ſoit obey: Nonobſtant quelconques lettres a ce contraires.

Donné a Paris, le deuxieſme iour de Feburier, l'an de grace 1557. & de noſtre regne l'unzieſme.

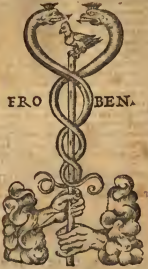
Par le Roy, Vous monſieur le Cardinal de Sens, garde des ſeaulx de France, preſent.
De Vabres.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

SERIES CHARTARVM,

abcdefghiklmnopqrstuxyz ABCDEFGHIKLM NOPQRSTVXYZ Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx α β γ δ ε ζ η θ ι κ Omnes terniones, præter ι duernionem.

BASILEAE, PER HIERON. FROBENIVM, ET NICOL. EPISCOPIVM, ANNO M. D. LVIII. MENSE SEPTEMBRI.

FRO BEN.

Digitized by Google